

Fecr Yayınları: 769

**Sosyal Değişim,
Tarihsellik ve Nesh Bağlamında
ŞERİAT**

Prof. Dr. Talip ÖZDEŞ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-19-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- Akarsu, Bedia, *Felsefe Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1975.
- Ateş, Süleyman, *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*, 11 Cilt.; Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul 1988.
- Cevad Ali, *el-Mufasssal fî Târîhi'l-Arab Kable'l-İslâm*, 2. Baskı, 10 Cilt, Bağdat Üniversitesi Yayını, Bağdat 1993.
- Cevzici, Ahmet, *Felsefe Sözlüğü*, 3. Baskı, Paradigma Yayınları, İstanbul 1999.
- Çalışkan, İsmail, *Kur'an'da Din Kavramı*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2002.
- Dere, Ali, "Bazı Çağdaş İslâm Hukukçularına Göre Şeriatın Tatbiki Sorunu", *İslâmiyât*, C. I, Sayı: 4 Ekim-Aralık 1998, s. 107-109.
- Demir, Recep, "Tarihselcilik ve Vahiy Algısı", *Yetkin Düşünce*, (Kur'an ve Tarihsellik Tartışmaları: Kur'an'ı Tarihe Gömmek ya da Günümüze Taşımak), Yıl: 5, Sayı: 20 Ekim, Kasım, Aralık 2022, s. 65-85.
- Doğrul, Ömer Rıza, *Tanrı Buyruğu*, 3. Baskı, Bilgi Basın ve Yayınevi, İstanbul 1955.
- Ebû Bekr b. 'Arabî, *Ahkâmü'l-Kur'ân*, 3. Baskı, 4 Cilt, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2003.
- Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen b. Dureyd, *Kitâbu cemherati'l-lüga*, thk. Münîr Be'albekî, 3 Cilt, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 1987.
- Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-Taberî, *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*, thk. Abdullâh b. Abdu'l-Muhsin et-Türkî, 25 Cilt, Merkezi'l-Buhûs ve'd-Dirâsâtu'l-'Arabîyye ve'l-İslâmiyye, Kahire 2001.

- Ebû Hanîfe, “el-‘Âlim ve’l-mute‘allim”, *İmam-ı Azam’ın Beş Eseri*, çev. Mustafa Öz, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 1981.
- Ebû Mansûr Muhammed b. Mahmûd el-Mâturîdî, *Te’vîlâtü Ehli’s-Sünne*, Selimağa Ktp. No. 40.
- Ebû Mansûr Muhammed b. Mahmûd el-Mâturîdî, *Te’vîlâtü’l-Kur’ân*, thk. Murtaza Bedir vd., 18 Cilt, Mizan Yayınevi, İstanbul 2008.
- Ebu’l-Fadl Cemâluddîn Muhammed b. Mukrim b. Manzûr, *Lisânu’l-Arab*, 15 Cilt, Dâru Sâdır, Beyrut, ts.
- Ebu’l-Kâsım el-Hüseyn b. Muhammed er-Râgıb el-İsfehânî, *el-Müfredât fî gar’bi’l-Kur’ân*, thk. Muhammed Seyyid Geylânî, Dâru’l-Ma’rife, Beyrut, ts.
- Ebu’l-Kâsım Hibetullah b. Selâme, *en-Nâsîh ve’l-Mensûh*, 2. Baskı, Mısır 1967.
- Edward William Lane, *An Arabic-English Lexicon*, 8 Cilt, Librairie Du Liban, Beirut 1968.
- el-Muncidu’l-Ebcdî*, Dâru’l-Meşrik, Beyrut 1986.
- Garaudy, Roger, İslâm ve İnsanlığın Geleceği, çev. Cemal Aydın, Pınar Yayınları, İstanbul 1990.
- Göka, Erol, “Hermenötik Üzerine”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı: 22, (Bahar 1993), s. 84-94.
- Güler, İlhami, *Sabit Din Dinamik Şeriat*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1999.
- Günay, Ünver, “Toplumsal Değişme ve İslâmiyet”, *Çukurova Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1/1,(2001), s. 9-46.
- Halil b. Ahmed, *Kitâbu’l-‘ayn*, 4 Cilt, Daru’l-Kutubi’l-‘İlmiyye, Beyrut 2003.
- Hatiboğlu, Mehmed Said, *İslâm’ın Aktüel Değeri Üzerine 1*, Otto Yayınları, Ankara 2009.
- Hatiboğlu, Mehmed Said, *İslâm’ın Aktüel Değeri Üzerine 2*, Otto Yayınları, Ankara 2009.
- Izutsu, Toshihiko, *God and Man in the Quran*, Islamic Book Trust, Malaysia 2002.
- Izutsu, Toshihiko, *Kur’an’da Allah ve İnsan*, çev. Süleyman Ateş, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1975.

- Izutsu, Toshihiko, *Kur'an'da Dini ve Ahlaki Kavramlar*, çev. Selâhattin Ayaz, Pınar Yayınları, İstanbul, ts.
- İbnu'l-Bârizî, *Nâsihu'l-Kur'âni'l-Azîz ve Mensûhuh*, thk. Hatim Salih ed-Dâmin, Beyrut 1989.
- İmâdu'd-Dîn Ebu'l-Fidâ' İsmâ'il b. Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-'Azîm*, thk. Muştafâ es-Seyyid Muhammed vd., 15 Cilt, Muessesetu Kurtuba li't-Tab'i ve'n-Neşri ve't-Tevzî', Kahire 2000.
- Joseph Schacht, *An Introduction to Islamic Law*, Oxford University Press, Oxford 1964.
- Katâde b. Diâme es-Sedûsî, *Kitâbu'n-nâsih ve'l-mensûh fî Kitâbillahi Teâlâ*, thk. Hatim Salih ed-Dâmin, Beyrut 1989.
- Kırca, Celal, "Tenzil Yönteminin Tarihselliği Problemi ve Kur'an Yorumuna Olan Etkisi", *Türkiye I. İslâm Düşüncesi Sempozyumu/Bildiriler-Tartışmalar*, Beyan Yayınları, İstanbul 1995.
- Kongar, Emre, *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*, Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul 1981.
- M. Watt, *Modern Dünyada İslâm Vahyi*, çev. Mehmet S. Aydın, Hülbe Yayınları, Ankara 1982.
- Mâlik Ghulam Farîd M.A., *Dictionary of the Holy Qur'an with References and Explanon of the Text*, Islam International Publications Limited, UK 2006.
- Mecdu'dîn Muhammed b. Ya'kûb el-Fîrûzâbâdî, *Kâmûsu'l-muhît*, Muessesetu'r-Risâle, Şam 1998.
- Muhammed Âbid el-Câbirî, "Çağdaş Dünyada Şeriatin Tatbiki Problemi", çev. Abdullah Şahin, *İslâmiyât*, C. I, Sayı: 4, Ekim-Aralık 1998, s. 36-43.
- Muhammed 'Alî et-Tehânevî, *Mevsû'âtu keşşâf-istilâhâtu'l-funûn ve'l-'ulûm*, thk. 'Ali Dahrûc, Mektebetu Lübnan, Beyrut 1996.
- Muhammed b. Abdullah ez-Zerkeşî, *el-Burhân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*, thk. Yusuf Abdurrahman Maraşlı-Cemal Hamdi ez-Zehebî-İbrahim Abdullah el-Kurdî, 2. Baskı, 4 Cilt, Dâru'l-Ma'rife, 1990.
- Muhammed b. İdris eş-Şâfiî, *er-Risale*, thk. Ahmed Muhammed Şakir, Beyrut, ts.
- Muhammed b. Müslim b. Ubeydullah b. Abdullah ez-Zührî, *en-Nâsih ve'l-Mensûh*, thk. Hatim Salih ed-Dâmin, Beyrut 1989.

- Muhammed Cemâluddîn el-Kâsimî, *Mehâsinu't-Te'vîl*, thk. Muhammed Fu'âd Abdu'l-Bâkî, 17 Cilt, Dâru İhyâi'l-Kutubi'l-Arabiyye, Kahire, ts.
- Muhammed Kutub, *İslâmî Açıdan Tarihe Bakışımız*, çev. Talip Özdeş, Risale Yayınları, İstanbul 2007.
- Muhammed Mustafa Şelebî, *Ta'lîlu'l-Ahkâm*, Mısır 1947.
- Muhammed Tâhir b. Âşûr, *İslâm Hukuk Felsefesi*, çev. Vecdi Ak-yüz-Mehmet Erdoğan, 2. Baskı, İz Yayıncılık, İstanbul 1996.
- Muhammed Murtaza el-Hüseynî ez-Zebîdî, *Tâcu'l-'arûs*, thk. 'Abdu'l-'Alîm et-Tahâvî, 40 Cilt, Vezâratu'l-'İlâm, Kuveyt 1984.
- Mukâtil b. Süleyman, *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*, thk. Abdullâh Mahmûd Şehhâte, 5 Cilt, Müessesetu't-Târîhi'l-'Arabî, Beyrut 2002.
- Mustafa Zeyd, *en-Nesh fî Kur'âni'l-Kerîm*, 2 Cilt, Dâru'l-Vefâ, Mansura/Mısır 1987.
- Nazlıgül, Habil, *İmam Şâfî'nin Hadis Kültürümüzdeki Yeri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara 1993.
- Özafşar, Mehmet Emin, *Hadisi Yeniden Düşünmek*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1998.
- Özdeş, Talip, *Mâturîdî'nin Tefsir Anlayışı*, İnsan Yayınları, İstanbul 2003.
- Özdeş, Talip, "Büyük Türk Bilgini Mâturîdî ve Maturidilik", *Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı*, 22-24 Mayıs 2009 İstanbul, Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları, İstanbul 2012.
- Özdeş, Talip, "Kavramdan Teoriye Nesh Problemi", *Günümüz Tefsir Problemleri*, ed. Ali Karataş-Yûnus Emre Gördük, Bilimsel Araştırma Yayınları, Ankara 2018.
- Özdeş, Talip, "Kur'an'a Göre İsâ'nın Allah'ın Kelimesi Olması ve İncil'in Mahiyeti: Kur'an Perspektifinden Hıristiyan İnancıyla Mukayeseli Bir İnceleme", *Cumhuriyet Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi-Aralık 2020*, 24 (3), s. 1512.
- Özdeş, Talip, *Kur'an ve Nesh Problemi-Allah'ın Kitabında Çelişki Var mı?*, 2. Baskı, Fecr Yayınları, Ankara 2018.
- Özel, Recep Orhan, "Dil ve Üslup Açısından Ahkâm Âyetlerinin Bağlayıcılığı ve Tarihselciliğin İmkânı", *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5/1 (2017/1), s. 25-56.

- Özsoy, Ömer, “Kur’an Hitabının Tarihselliği ve Tarihsel Hitabın Nesnel Anlamı Üzerine”, *İslâmî Araştırmalar*, c. IX. Sayı: 1-2-3-4, 1996, s. 135-143.
- Özsoy, Ömer, “Müslümanların ‘Yenilenme’ Sorunları ve Kur’an”, *Değişim Sürecinde İslâm*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1997, s. 7-14.
- Paçacı, Mehmet, “İhlâs Suresi’nin Sami Geleneği Perspektifinden Bir Tefsiri”, *İslâmiyât*, C. I, Sayı: 3. Temmuz-Eylül 1998, s. 49-71.
- Paçacı, Mehmet, “Kur’an ve Ben Ne Kadar Tarihseliz?”, *İslâmî Araştırmalar*, C. IX, Sayı: 1-2-3-4, 1996, s. 119-134.
- Paret, Rudi, *Kur’an Üzerine Makaleler*, çev. Ömer Özsoy, Bilgi Vakfı Yayınları, Ankara 1995.
- Pazarbaşı, Erdoğan, *Kur’an ve Medeniyet*, Pınar Yayınları, İstanbul 1996.
- Pitirim A. Sorokin, *Bir Bunalım Çağında Toplum Felsefeleri*, çev. Mete Tuncay, Göçebe Yayınları, İstanbul 1997.
- Pitirim A. Sorokin, *Social and Cultural Dynamics With a New Introduction by Michel P. Richard*, 2. Printing, USA 1991.
- Râgıb el-İsfehânî, *el-Müfredât fî garîbi’l-Kur’ân*, Mısır 1961.
- Serinsu, Ahmet Nedim, *Tarihsellik ve Esbab-ı Nüzul*, Şule Yayınları, İstanbul 1996.
- Şah Veliyyullah ed-Dihlevî, *el-Fevzu’l-Kebîr fî Usûli’t-Te’vîl*, çev. Mehmed Sofuoğlu, Çağrı Yayınları, İstanbul 1980.
- Taslaman, Caner, *Tarihselcilik Çelişkiler Batağında*, İstanbul Yayınevi, İstanbul 2016.
- The Holy Bible (Old and New Testaments), Authorized King James Version, Thomas Nelson INC., Belgium 2001.
- Türkmen, Büşra Refas-Türkmen, Mutlu, “İslâm Kelimesinin Semantik Analizi”, *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJ-CSS)*, 6/1 (June 2020), s. 225-249.
- Vergin, Nur, “Değişim ve Süreklilik”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı: 25, (Kış 1993), s. 1-5.
- Yozgat, Fazıl, *Sosyal Değişme Faktörleri*, Fırat Ofset, Ankara 1997.

İnternet:

<https://islamonline.net/%D9%85%D8%A7-%D9%85%D8%B9-%D9%86%D9%89-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%B1%D9%8A%D8%B9%D8%A9-%D8%9F/>; <https://islamqa.info/ar/answers/210742/%D9%85%D8%A7-%D9%87%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%B1%D9%8A%D8%B9%D8%A9>.
<https://islamic-content.com/dictionary/word/5979> (erişim: 20.11.2023).

Fecr Yayınları: 778

HZ. PEYGAMBER'İN UYGULAMALARINDA EHLİYET ve LİYAKAT

Sadettin GÜRMAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-34-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulhamid Ömer, Ahmed Muhammed. *Mu'cemü'l-Lugati'l-Arabiyyeti'l-Muâsıra*. 4 Cilt. Beyrut: Âlemü'l-kütüb, 2008.
- Abdullah, Muhammed. *Kur'ân Devleti*. çev. Nezir Demircan. Ankara: İkbal Yayınları, 1976.
- Abdurrahman, Taha. *Modernlik Ruhu: İslâmi Bir Modernlik İnşasına Giriş*. çev. Mehmet Emin Maşalı - Münteha Maşalı. İstanbul: Pınar Yayınları, 2022.
- Açıkel, Yusuf. "Hz. Peygamber'in Evrensel Mesajlarından 'Adalet' Prensipleri". *VI. Kutlu Doğum Sempozyumu*. ed. İsmail Yakıt. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2003.
- Afzalurrahman. *Yönetici ve Devlet Adamı Olarak Hz. Muhammed (S.A.V.)*. çev. Talha Özkök. İstanbul: İnkılab Yayınları, 2015.
- Ağırman, Mustafa. "Hz. Peygamber'in Medine'yi İslâmlaştırması ve Hicret Projesi". *EKEV Akademi Dergisi* 1/2 (1998), 57-85.
- Ağırman, Mustafa. "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler". *İslâm Tarihi ve Medeniyeti: Hz. Peygamber Dönemi*. ed. Mehmet Şeker. 1/325-488. İstanbul: Siyer Yayınları, 2021.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî *Müsned*. thk. Şuayb el-Arnaût vd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsned*. thk. Ebû Hâcir Muhammed Saïd Besyûnî. Beyrut: y.y., 1985.
- Ahmed, Manzuriddin. "Kur'ân'da Anahtar Siyasi Kavramlar". *İslâm'da Siyaset Düşüncesi*. ed. Kazım Güleçyüz. İstanbul: İnsan Yayınları, 1995.
- Akalın, Haluk Şükrü vd. *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2019.
- Akarsu, Murat. *Kabileden Devlete Medine Tecrübesi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Akbulut, Ahmet. *Sahabe Dönemi İktidar Kavgası: Alevî Sünnî Ayrışmasının Arka Planı*. Ankara: OTTO Yayınları, 2017.
- Akdoğan, Yalçın. *Nebevî Liderlik ve Hz. Muhammed (SAS.)*. Ankara: OTTO Yayınları, 2021.

- Akseki, Ahmed Hamdi. *Ahlâk Dersleri*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2016.
- Aksu, Ali. "Asr-ı Saadet, Hulefâ-i Râşidîn ve Emevîler Döneminde Fikir Hürriyeti Üzerine Bazı Mülâhazalar". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/2 (2001), 203-228.
- Aksu, Ali. *Hz. Mus'ab bin Umeyr*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2020.
- Aksu, Ali. "İslâm'da Da'vet ve Da'vet Kitapları Üzerine Bazı Mülâhazalar". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/2 (2008), 7-33.
- Aksu, Güngör. "Hazret-i Ali'nin Hazret-i Peygamber'e Vekâleti". *İslâm Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 3 (2018), 23-49.
- Akyüz, Vecdi. *Hilâfetin Saltanata Dönüşmesi, Emevîlerin Kuruluş Devrinde İslâm Kamu Hukuku*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2021.
- Akyüz, Vecdi. *Kur'an'da Siyasi Kavramlar*. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 1998.
- Ali, Abbas J. *Yönetim ve Organizasyona Dair İslâmi Perspektifler*. çev. Salim Korkmaz. İstanbul: Albaraka Yayınları, 2021.
- Ali, Ahmed vd. *el-Mu'cemü'l-Arabîyyi'l-Esâsî*. Kahire: El-Munazzamatü'l-Arabiyye li't-Terbiyye ve's-Sekâfe ve'l-ulûm, 1989.
- Ali, Cevâd. *el-Mufassal fî Târîhi'l Arab Kable'l-İslâm*. 10 Cilt. Bağdat: y.y., 1993.
- Alper Ay, Ferda - Oktay, Semanur. "Etik Çöküşe Yol Açan Nepotizm ve Uygulamalarının Örgütsel Güvene Etkisi". *İş Ahlakı Dergisi* 13/1 (2020), 135-168.
- Ammara, Muhammed. *Laiklik ve Dinin Fanatizm Arasında İslâm Devleti*. çev. Ahmet Karababa - Salih Parlak. İstanbul: Endülüs Yayınları, 1991.
- Apak, Adem. *Anahatlarıyla İslâm Öncesi Arap Tarihi ve Kültürü*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2012.
- Apak, Adem. *Anahatlarıyla İslâm Tarihi, Hz. Muhammed (s.a.v.) Dönemi*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2011.
- Apak, Adem. "Hz. Osman'ın Halifelîği Döneminde Meydana Gelen Siyasî Problemler ve Sebepleri Üzerine Bazı Değerlendirmeler". *Usûl İslâm Araştırmaları Dergisi* 4/4 (2005), 157-170.
- Apak, Adem. "Hz. Peygamber'in (SAV) Hicret Sonrası Medine'de Örnek Toplum Oluşturma Adımları Üzerine". *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı Sempozyumu*. 315-324. Çorum: İslâmî İlimler Dergisi Yayınları, 2007.

- Argun, Selim. “Hz.Peygamber’in (S) Sâsânîler’e Gönderdiği Elçisi Abdullah b. Huzâfe es-Sehmî: Hayatı ve Diplomatik Faaliyetleri”. *Pa-mukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (2020), 112-140.
- Arı, Mehmet Salih. “Üsâme b. Zeyd”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/361-363. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Aristoteles. *Politika*. çev. Mete Tunçay. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2000.
- Arslantürk, Zeki. *Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metod ve Teknikleri*. İstanbul: İFAV, 1995.
- Atar, Fahreddin. *İslâm Adliye Teşkilatı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1999.
- Atar, Fahreddin. “Kadı”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/66-69. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Atar, Fahrettin. “Muharremât”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/6-8. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Atay, Hüseyin. *İslâm’ın Siyasi Oluşumu*. Ankara: Atay ve Atay Yayıncılık, 1999.
- Ateş, Ali Osman. “Kays b. Asım”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/90. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Avcı, Casim. “Hilâfet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/539-546. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Aydın, Mehmet. *Din Felsefesi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, 1987.
- Aydın, Mustafa. *İslâm’ın Tarih Sosyolojisi: İlk Dönem İslâm Toplumunun Şekillenışı*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2015.
- Aytürk, Nihat. *Hizmet Muhammed’in Yönetim ve Liderlik Sırları*. Akçağ Yayınları, 2016.
- Ayverdi, İlhan. *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı, 2010.
- Azimli, Mehmet. *Cahiliyye’yi Farklı Okumak*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Azimli, Mehmet. “Hz. Peygamber’in Bizans İmparatoru Heraklyus’a Gönderdiği Davet Mektubu Üzerine Bazı Değerlendirmeler”. *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 4/7 (2011), 13-37.
- Bağdatlı, Özlem. *İslâm Siyaset Düşüncesinin Kavramsal Temelleri*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2018.
- Bakkal, Ali. *Komutan Peygamber ve Yetiştirdiği Komutan Sahâbiler*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2015.

- Balcı, Musa. *Taşa Kazınmış Sözler: İslâm Öncesi Fars Öğüt Edebiyatı*. İstanbul: Büyüyen Ay Yayınları, 2016.
- Bardakoğlu, Ali. "Ehliyet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 10. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Barthold, Wilhelm. *İslâm Medeniyeti Tarihi*. çev. M. Fuad Köprülü. Ankara: Akçağ Yayınları, 2012.
- Baş, Erdoğan. *Hukuk ve Fıkıh Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.
- Başaran, Selman. "Habîb b. Zeyd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/374. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Başgil, Ali Fuad. *Din ve Laiklik*. İstanbul: Yağmur Yayınları, 1985.
- Bebel, August. *Hz. Muhammed ve Arap İslâm Kültürü*. çev. Sıddık Çelik - Hasan Erdem. İstanbul: Arya Yayınları, 2011.
- Belâzürî, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Yahyâ b. Câbir. *Ensâbü'l-Eşrâf*. thk. Muhammed Hamidullah. 3 Cilt. Jerusalem: y.y., 1963.
- Belâzürî, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Yahyâ b. Câbir. *Fütûhu'l Büldân*. thk. Abdullah Enis et-Tabbâ', Ömer Enis et-Tabbâ'. Beyrut: Müessesetü'l-Maârif, 1987.
- Berki, Ali Himmet - Keskiöğlü, Osman. *Hâtemü'l-Enbiyâ Hazreti Muhammed ve Hayatı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2013.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî. *Delâilü'n-Nübüvve ve Ma'rifetu Ahvâli Sahibi's-Şeria*. thk. Abdülmu'ti Kal'aci. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1985.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî. *es-Sünenü'l-Kübrâ*. thk. Ebû Abdillâh Abdusselâm. Riyad: Mektebetü'r-Rüşt, 2004.
- Bıçak, Ayhan. "Siyasetnâmeler ve Siyaset Felsefeleri". *Teoman Duralı'ya Armağan*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2008.
- Bıçak, Ayhan. "Türk Düşüncesi Araştırmalarında Yöntem Sorunu ve Devlet". *Divan İlmi Araştırmalar Dergisi* 18 (2005), 59-78.
- Bozkurt, Nebi. "Hâtıb b. Ebû Beltea". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/444-445. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Brockelmann, Carl. *İslâm Ulusları ve Devletleri Tarihi*. çev. Neşet Çağatay. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2002.
- Buckley, Ronald P. *The Book of the Islamic Market Inspector*. Oxford: Oxford University Press, 2000.
- Bursalı Mehmed Tahir Efendi. *Siyasete Müteallik Âsâr-ı İslâmiyye*. İstanbul: Kader Matbaası, 1332.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *Arap İslâm Aklının Oluşumu*. çev. İbrahim Akbaba. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2001.

- Câbirî, Muhammed Âbid. *Arap Siyasal Aklı*. çev. Vecdi Akyüz. İstanbul: Mana Yayınları, 2018.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *İbn Haldûn'un Düşüncesinde Asabiyet ve Devlet*. çev. Muhammet Çelik. İstanbul: Mana Yayınları, 2018.
- Canan, İbrahim. "Hz. Peygamber'in Münafıklara Karşı İzlediği Siyaset". *Diyanet İlmî Dergi* 16/4 (Ağustos 1977), 241-250.
- Canatan, Kadir. *İslâm Siyaset Düşüncesi ve Siyasetnâme Geleneği*. İstanbul: Doğu Kitabevi, 2014.
- Cassirer, Ernst. *Devlet Efsanesi*. çev. Necla Arat. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1984.
- Cehşiyârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdûs b. Abdillâh. *Kitâbü'l-Vüzerâ' ve'l-küttâb*. thk. Mustafa es-Sekkâ vd. Kahire: Mustafa el-Bâbî el-Halebi, 1980.
- Cemal el-Benna. *el-İslâmü Dînun ve Ümmetiin ve Leyse Dînen ve Devletten*. Kahire: Dâru's-Şurûk, 2008.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmail b. Hammâd. *es-Sihâh Tâciil-liğa ve Sihâhü'l-Arabiyye*. thk. Ahmed Abdulgafûr Attâr. Beyrut: Dârü'l-İlm Li'l-Melâyîn, 1990.
- Cide, Ömer. *Hz. Zeyd b. Sâbit*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2019.
- Collingwood, Robin George. *Tarih Tasarımı*. çev. Kurtuluş Dinçer. İstanbul: Gündoğan Yayınları, 2005.
- Crone, Patricia. *Meccan Trade and the Rise of Islam*. Princeton: Princeton University Press, 1987.
- Crone, Patricia. *Medieval Islamic Political Thought*. Edinburg: Edinburg University Press, 2004.
- Cürcânî, Ali b. Muhammed es-Seyyîd Şerîf . *et-Ta'rîfât*. Beyrut: Dârü'l-Kütüb, 1983.
- Çağatay, Neşet. *İslâmdan Önce Arap Tarihi ve Cahiliye Çağı*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1957.
- Çağrıncı, Mustafa. "Asabiyet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/453-455. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Çağrıncı, Mustafa. "Sıdk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/98-100. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Çelik, Nizamettin. "Hz. Peygamber'in (sav) Diplomatik İlişkilerinin Mahiyeti ve Temel Hedefi". *Uluslararası Hadis Araştırmaları Dergisi* 2 (2019), 72-109.
- Çelikkol, Yaşar. *İslâm Öncesi Mekke*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2014.
- Çetin, Altan. *Haldûnnâme*. Ankara: Lotus Yayınevi, 2012.

- Çolak, Orhan. "İstanbul Kütüphanelerinde Bulunan Siyasetnâmeler Bibliyografyası". *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 1/2 (2003), 339-378.
- Çubukcu, Asri. "Sümâme b. Üsâl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/131-132. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Dabashi, Hamid. *Authority in Islam from The Rise of Muhammad to The Establishment of The Umayyads*. Oxfordshire: Routledge, 1989.
- Davutoğlu, Ahmet. "Devlet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/234-240. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Dayf, Şevki. *el-Asru'l-Cahilî*. Kahire: Dârü'l-Ma'ârif, 1965.
- Dayf, Şevki vd. *Mu'cemü'l-Vesît*. Kahire: Mecme'u'l-lügati'l-Arabiyye, 2004.
- Demir, Halis. *Devlet Gücünün Sınırlandırılması: Râşit Halifeler Dönemi*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2004.
- Demir, Şehmus. *Dünya Ahiret Bütünlüğü*. Ankara: Fecr Yayınları, 2016.
- Demircan, Adnan. "Akabe Bey'atları". *İslâm Tarihi ve Medeniyeti: Hz. Peygamber Dönemi*. 1/267-293. İstanbul: Siyer Yayınları, 2021.
- Demircan, Adnan. *Kabile Topluluklarından Akide Toplumuna*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2009.
- Demircan, Adnan. *Nebevî Direniş Hicret*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2000.
- Demircan, Adnan. *Siyer*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2016.
- Demirci, Muhsin. *Kur'ân Tarihi*. İstanbul: İFAV, 2015.
- Demirel, Yavuz - Savaş, Yasemin. "Nepotizmin Yenilik ve Yetenek Yönetimi Üzerine Etkisi". *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6/1 (2017), 129-142.
- Derveze, İzzet. *Kur'ân'a Göre Hz. Muhammed (s.a.v.)*. çev. Mehmet Yolcu. 2 Cilt. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2011.
- Diñçer, Ömer. *Kamu Yönetimi Âdâbı: Geleneğin İzinde Modern Bir Siyasetnâme*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2019.
- Diñçer, Ömer. *Siyasetnâmeleri Yeniden Okumak: Bir Yönetim Bilimci Gözüyle Geleneksel Siyasi Düşünce*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2018.
- Dûrî, A. Aziz. *İlk Dönem İslâm Tarihi*. çev. Hayrettin Yücesoy. İstanbul: Endülüs Yayınları, 1991.
- Dûrî, Abdulaziz. *İslâm İktisat Tarihine Giriş*. çev. Sabri Orman. İstanbul: İnsan Yayınları, 2014.
- Dûrî, Abdulaziz. *İslâm Kurumları Tarihi*. çev. Kasım Koç. İstanbul: Albaraka Yayınları, 2019.
- Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed. *el-Musannef li İbn Ebî Şeybe*. thk. Muhammed Avvâme. Cidde: Dârü'l-Kible, 2006.

- Ebû Yûsuf, Ya'kûb b. İbrâhîm b. Habîb. *Kitâbü'l-Harâc*. çev. Ali Özek. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1970.
- Ebû Zehre, Muhammed. *Son Peygamber Hz. Muhammed*. çev. Mehmet Keskin. 4 Cilt. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 1997.
- Efendioğlu, Mehmet. "Osman b. Talha". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/475. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Emîn, Ahmed. *Fecrü'l-İslâm*. çev. Ahmed Serdaroğlu. Ankara: Kılıç Kitabevi, ts.
- Er, İbrahim Halil. *Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Mektupları*. İstanbul: Mevsimler Kitap Yayıncılık, 2017.
- Erkal, Mehmet. "Beytülmâl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/90-94. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Ersoy, Mehmet Âkif. *Safahat*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2014.
- Erul, Bünyamin. "Zeyd b. Sâbit". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/321-322. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Eskicioğlu, Osman. "İslâm ve Uluslararası Adalet". *Doğu'da ve Batı'da İnsan Hakları*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996.
- Ezherî, Muhammed b. Ahmed. *Tehzîbü'l-Luga*. thk. Muhammed Ivaz. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, 2001.
- Ezrâkî, Ebû Velid Muhammed b. Abdullah b. Ahmed. *Ahbâru Mekke ve mâ câe fihâ mine'l-Âsâr*. thk. Rüşdî Salih Melhas. 2 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Endelus, 1996.
- Fârâbî, Ebû Nasr Muhammed b. Muhammed. *İdeal Devlet*. çev. Ahmet Arslan. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2018.
- Fârâbî, Ebû Nasr Muhammed b. Muhammed. *Mutluluğun Kazanılması*. çev. Ahmet Arslan. Ankara: Vadi Yayınları, 1999.
- Fayda, Mustafa. "Abdullah b. Ced". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/90. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Fayda, Mustafa. "Amr b. Ümeyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/94-95. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Fayda, Mustafa. "Bâzân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/283-284. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Fayda, Mustafa. "Cahiliye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/17-19. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Fayda, Mustafa. "Ensâb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/244-249. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Fayda, Mustafa. "Ebnâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/78-79. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.

- Fayda, Mustafa. *Hulefâ-yı Râşidîn Devri*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı, 2015.
- Ferâhidî, Halil b. Ahmed. *Kitâbü'l-Ayn*. thk. Mehdi el-Mahzumî - İbrahim es-Sâmerrâî. Beyrut: Dâr ve Mektebetü'l-Hilal, ts.
- Firûzâbâdî, Muhammed b. Yakub. *el-Kâmûsü'l-Muhît*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1986.
- Foster, Benjamin R. "Agoranomos and Muhtasib". *Journal of the Economic and Social History of the Orient* 13/1 (1970), 128-144.
- Gadban, Münir. *İslâm'da Siyasi Anlaşma*. çev. Mustafa Burak. Adapazarı: Nass Yayınları, 1990.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Ahmed. *İhyâü Ulûmi'd-Dîn*. çev. Ahmed Serdaroğlu. 4 Cilt. İstanbul: Bedir Yayınevi, 2002.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Ahmed. *İslâm Hükümdarları İçin Siyaset Rehberi: Tahfîrû's-Sülûk fî Tedbîri'l-Mülûk*. çev. Özgür Kavak. İstanbul: Klasik Yayınları, 2016.
- Gibb, Hamilton A.R. *Mohammedanism an Historical Survey*. New York: Oxford University Press, 1962.
- Gözler, Kemal. "Devlet" Kelimesi Üzerine Bir Deneme". *Türkiye Günlüğü* 129 (2017), 5-9.
- Gözübenli, Beşir. "Demokrasi Kültürümüz ve İslâm". *Uluslararası Avrupa Birliği Şurası Tebliğ ve Müzakereleri*. ed. Yaşar Çolak. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2000.
- Gültekin, Hikmet - Çimen, Abdullah. "Semüre b. Cündeb ve Hakkındaki Eleştiriler". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 7/3 (2018), 2080-2102.
- Günaltay, M. Şemsettin. *İslâm Öncesi Arap Tarihi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2006.
- Günaltay, M. Şemsettin. *İslâm Öncesi Araplar ve Dinleri*. ed. Mahfuz Söylemez - Sabri Hizmetli. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1997.
- Güngör, Nurullah. "İslâm'ın İlk Yıllarında Liyakat İlkesi". *Ombudsman Akademik* 6/11 (2019), 113-130.
- Gürman, Ceyda. "Kur'an'da İlim-Amel İlişkisi Ve Sahâbe Pratiğine Yan-sıması: Abdullah B. Ömer Örneği". *Mevzu – Sosyal Bilimler Dergisi* Ö1 - İslami İlimler Özel Sayısı (October 2023), 367-395.
- Halife b. Hayyât. *et-Târîh: İlk Kronolojik İslâm Tarihi*. çev. Ömer Sabuncu - Mahmut Sabuncu. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2019.
- Halife b. Hayyât, Ebû Amr eş-Şeybânî. *et-Târîh*. thk. Ekrem Ziyâ Umeri. Riyad: Daru Taybe, 1985.

- Hallaq, Wael B. *The Impossible State: Islam, Politics and Modernity's Moral Predicament*. New York: Columbia University Press, 2013.
- Hamidullah, Muhammed. *Hz. Peygamberin Savaşları*. çev. Nazire Erinc Yurter. İstanbul: Beyan Yayınları, 2017.
- Hamidullah, Muhammed. *Hz. Peygamber Döneminin Siyasi-İdari Belgeleri: el-Vesâiku's Siyâsiyye*. çev. Vecdi Akyüz. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 1997.
- Hamidullah, Muhammed. *İslâm Müesseselerine Giriş*. çev. İhsan Süreyya Sırma. İstanbul: Beyan Yayınları, 2013.
- Hamidullah, Muhammed. *İslâm Peygamberi*. çev. Salih Tuğ. Ankara: Yeni Şafak Kültür Armağanı, 2003.
- Hamidullah, Muhammed. *İslâm'a Giriş*. çev. Cemal Aydın. Ankara: TDV Yayınları, 2010.
- Harekât, İbrahim. "Berîd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/498-501. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Hatiboğlu, Mehmed Said. "Saltanat Karşısında Hadis". *50. Yıl*. 214-129. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1973.
- Hatiboğlu, Mehmed Said. "İslâm'da İlk Siyasi Kavmiyetçilik Hilâfetin Kureyşliliği". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23 (1979), 121-213.
- Hattab, Mahmut Şit. *Peygamber Ordusunun Tarihi*. çev. İhsan Süreyya Sırma. İstanbul: Pınar Yayınları, 1983.
- Hattâbî, Ebû Süleym b. Muhammed. *Meâlimü's-Sünen*. Halep: Matbaatü'l-İlmiyye, 1932.
- Herevî, Ali b. Ebî Bekr. *Siyaset ve Savaş Sanatı*. çev. Mehmed Arif Hilmi Efendi. İstanbul: Büyüyen Ay Yayınları, 2016.
- Heywood, Andrew. *Siyaset*. ed. Buğra Kalkan. İstanbul: Adres Yayınları, 2014.
- Hilmi, Şehbenderzâde Filibeli Ahmed - Aksun, Ziya Nur. *İslâm Tarihi: Hz. Peygamber'den Günümüze Kadar*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2019.
- Hitti, Philip K. *Siyasî ve Kültürel İslâm Tarihi*. çev. Salih Tuğ. İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1989.
- Hizmetli, Sabri. *İslâm Tarihi (İlk Dönem)*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2011.
- Hobbes, Thomas. *Leviathan*. London: Penguin Books, 1985.
- Hodgson, Marshall G.S. *İslâm'ın Serüveni Bir Dünya Medeniyetinde Bilinç ve Tarih*. çev. Metin Karabaşoğlu, vd. İstanbul: İz Yayıncılık, 1995.

- İsfahanî, Ebu'l Ferec Ali b. el-Huseyn. *el-Egânî*. thk. Abdüsettar Ahmed Ferrac. 24 Cilt. Kahire: Dâri's-Sekâfe, 1990.
- İbn Abdülber, Ebû Ömer Cemaleddin Yusuf b. Abdullah b. Muhammed Kurtubî. *el-İstîâb fî Ma'rifeti'l-Ashâb*. thk. Ali Muhammed Bicâvî. 4 Cilt. Kahire: Dâru Nehdati Mısır, ts.
- İbn Abdirabbih, Ebû Ömer Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed. *el-İkdü'l-Ferîd*. 8 Cilt. Beyrut: Dâri'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1983.
- İbn Asâkir, Ebü'l-Kâsım Sikatüddin Ali b. Hasan. *Târîhu Medîneti Dimaşk*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 2000.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir. *İslâm İnsan ve Toplum Felsefesi*. çev. Vecdi Akyüz. İstanbul: Rağbet Yayınları, 1992.
- İbn Balabân, Ebü'l-Hasen Emîr Alâüddîn Alî b. Abdillâh. *el-İhsân fî Takrîbi Sahîhi İbn Hibbân*. thk. Şuayb el-Arnaut. 16 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1991.
- İbn Fâris, Ahmed b. Zekeriyya el-Kazvînî. *Mu'cemü Mekâyîsi'l-Luga*. thk. Abdüsselâm Muhammed Hârûn. 6 Cilt. Beyrut: Dâri'l-Cil, 1979.
- İbn Fâtik. *Muhtârü'l-Hikem: Hikmetli Sözler*. çev. Osman Güman. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2013.
- İbn Habîb, Ebu Cafer Muhammed İbn Ümeyye b. Amr. *Kitâbü'l-Muhabber*. thk. Ilse Lichtenstadter. Beyrut: Dâri'l-Âfâkı'l-Cedîde, ts.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed. *el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe*. Kahire: Matbaa-i Mustafa Muhammed, ts.
- İbn Haldûn. *Mukaddime*. çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2017.
- İbn Hazm, Ebu Muhammed b. Ahmed b. Said. *Ahlak ve Davranış Tarzları*. çev. Mustafa Çağrıncı. Ankara: TDV Yayınları, 2012.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Ahmed et-Temîmî. *es-Sîretü'n-Nebeviyye ve Ahbârü'l-Hulefâ*. 2 Cilt. Beyrut: Müessesetü Kütübî's-Sekafîyye, 1997.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Ahmed et-Temîmî. *Sahîhu İbn Hibbân*. thk. Muhammed Ali Sönmez - Halis Aydemir. 8 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2012.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik. *es-Sîretü'n-Nebeviyye*. thk. Mustafa es-Sekkâ. 4 Cilt. Kahire: Mustafa el-Bâbî el-Halebi, 1955.
- İbn İshâk, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yesâr. *Sîretü İbn İshâk*. thk. Muhammed Hamidullah. Konya: Hizmet Kitabevi, 1981.

- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İmâdüddin İsmail b. Ömer. *el-Bidâye ve'n-Nihâye*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî. 21 Cilt. Cîze: Hicr li't-Tıbaa ve'n-Neşr, 1997.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İmâdüddin İsmail b. Ömer. *es-Sîretü'n-Nebeviyye*. thk. Mustafa Abdülvahid. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Mârifet, 1976.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fadl Cemâlüddin Muhammed b. Mükerrrem. *Lisânü'l-Arab*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1997.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed. *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*. thk. İhsan Abbâs. 10 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1968.
- İbn Seyyidünnâs, Ebü'l-Feth Muhammed. *'Uyûnü'l-Eser fi Fünûni'l-Megâzî ve's-Şemâ'il ve's-Siyer*. thk. Muhammed el-İdül-Hatrâvî, Muhyiddin Müstû. 2 Cilt. Medine: Dârü't-Türâs, 1992.
- İbn Sînâ, Ebû Alî el-Hüseyn b. Abdillâh. *Kitabu's-Şifa: Metafizik II*. çev. Ekrem Demirli - Ömer Türker. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2005.
- İbn Şebbe, Ebû Zeyd Ömer el-Basrî. *Târîhu Medineti'l-Münevver*. thk. Fehim Muhammed Şeltut. 4 Cilt. Cidde: Dârü'l-İsfahânî, 1973.
- İbn Teymiyye, Ebu'l-Abbas Takıyüddîn Ahmed. *el-Fevâidü's-Sünniyye ale's-Siyâseti's-Şer'iyye*. thk. Abdulmuhsin b. Nasır Ali Ubeykan. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2012.
- İbn Teymiyye, Ebu'l-Abbas Takıyüddîn Ahmed. *el-Hisbe fi'l-İslâm: Vazifetü'l-Hükümeti'l-İslâmiyye*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- İbn Teymiyye, Ebu'l-Abbas Takıyüddîn Ahmed. *es-Siyâsetü's-Şer'iyye fi Islâhi'r-Râî ve'r-Râiyye*. thk. Beşir Muhammed Uyûn. Dımaşk: Mektebetü Dâri'l-Beyân, 1985.
- İbn Zebâle, Ebü'l-Hasen Muhammed b. el-Hasen. *Ahbâru'l-Medîne*. çev. Fatih Mehmet Yılmaz. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasan İzzeddin Ali b. Muhammed b. Abdülkerim. *el-Kâmil fi't-Târîh*. thk. Halil Me'mun Şiha. 9 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 2002.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed. *Üsdü'l-Ğâbe fi Ma'rifeti's-Sahâbe*. thk. Ali Muhammed Muavviz - Âdil Ahmed Abdül-Mevcûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1994.
- İbn'ül-Ferra, Ebu Ali Hüseyin b. Muhammed. *Risûlü'l-Mülük ve men Yesluhu li'r-Risâleti ve's-Sifâre*. thk. Salahuddîn el-Müneccîd. Beyrut: Dârü'l-Kitâbi'l-Cedîd, 1993.
- İbnü'l-Kûtiyye, Ebû Bekr Muhammed b. Ömer. *Kitâbü'l-Efâl*. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 1993.
- İbnü'l-Mukaffa', Ebû Muhammed Abdullah el-Mübarek. *İslâm Siyaset Üslûbu*. çev. Vecdi Akyüz. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2018.

- İnalçık, Halil. *Devlet-i Aliyye: Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar II*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2009.
- İpşirli, Mehmet. "Elçi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/3-15. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- İstanbulî, İsmail Müfîd b. Ali. *Şerhu'l-Ahlâki'l-Adudiyye*. ed. Eşref Altaş. çev. Selime Çınar. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2014.
- İzutsu, Toshihiko. *Kur'ân'da Allah ve İnsan*. çev. Süleyman Ateş. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, ts.
- Jackson, Sherman G. *Islamic Law and The State*. Leiden: Brill, 1996.
- Kalın, İbrahim. "Islam and Peace: A Preliminary Survey on the Sources of Peaces in the Islamic Tradition". *İslâm Araştırmaları Dergisi* 11 (2004), 1-37.
- Kalkavan, Hakan. "Medine Pazarı Perspektifinde Muhtesib ve Agoranomos Karşılaştırması". *Ekonomi, İşletme ve Maliye Araştırmaları Dergisi* 1/1 (2018), 56-63.
- Kallek, Cengiz. *Asr-ı Saadet'te Yönetim-Piyasa İlişkisi*. İstanbul: İz Yayıncılık, 1997.
- Kallek, Cengiz. "Casus". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/163-166. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Kallek, Cengiz. "Hisbe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/133-143. TDV Yayınları, 1998.
- Kallek, Cengiz. "Pazar". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/194-203. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Kandehlevî, M. Yusuf. *Hayâtîis-Sahâbe*. çev. Hüseyin Okur. 4 Cilt. İstanbul: Semerkand, 2020.
- Kandemir, M. Yaşar. "Ebû Basîr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/101. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Kandemir, M. Yaşar. "Ebû Mûsâ el-Eş'arî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/190-192. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Kandemir, M. Yaşar. "Muâz b. Cebel". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/338-339. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Kapar, Mehmet Ali. *Hz. Muhammed'in Müşriklerle Münasebeti*. İstanbul: İlim Yayınları, 1987.
- Kapar, Mehmet Ali. "İlk İslâm Diplomatı Amr b. Ümeyye ed-Damrî". *İS-TEM* 30 (2017), 271-285.
- Kapar, Mehmet Ali. "Uluslararası İlişkiler Bağlamında Hz. Muhammed'in Gayrimüslim Unsurlarla Olan İlişkilerindeki Örnekliliği".

- Necmeddin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 48 (2019), 57-82.
- Karacaoğlu, Korhan - Yörük, Derya. “Çalışanların Nepotizm ve Örgütsel Adalet Algılamaları”. *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources* 14/3 (2012), 43-64.
- Karagöz, İsmail. *Peygamberimiz ve Güven Toplumu*. Ankara: TDV Yayınları, 2017.
- Karaman, Hayreddin vd. *Kur’ân Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007.
- Kasapoğlu, Abdurrahman. “Bir Kişilik Özelliği Olarak Kur’ân’da ‘Sadakat’”. *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (2010), 119-155.
- Kâtib Çelebi, Hacı Halife Mustafa b. Abdullah. *Keşfü’z-Zünûn ‘an Esâmi’l-Kütüb ve’l-Fünûn*. 2 Cilt. Dersaâdet: Alem Matbaası, 1310.
- Kaya, Sıbğatullah. *Üç Gelenekte Devlet: Ütopya, Siyasetnâme, Yönetim Fıkhı*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2016.
- Kayaoğlu, İsmet. *İslâm Kurumları Tarihi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1985.
- Kazancı, Ahmet Lütfi. *Peygamber Efendimizin Hitabeti*. İstanbul: Marifet Yayınları, 1992.
- Kazıcı, Ziya. *İslâm Kültürü ve Medeniyeti*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2010.
- Kehhâle, Ömer Rızâ. *A'lâmü'n-Nisâ fî Âlemeyi'l-Arab ve'l-İslâm*. 5 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1984.
- Kehhâle, Ömer Rızâ. *Mu'cemu Kabâli'l-Arabi'l-Kadîme ve'l-Hadîse*. 5 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1982.
- Kettânî, Muhammed Abdülhay b. Abdilkebir. *et-Terâfibu'l-İdâriyye: Hz. Peygamber'in Yönetimi*. çev. Ahmet Özel. İstanbul: İz Yayıncılık, 2003.
- Khanfar, Wadah. *İlk Bahar: Hz. Peygamberin Hayatına Dair Stratejik ve Siyasi Bir Okuma*. çev. Mehmet Yuşa Solak - Hasan Hacak. İstanbul: Vadi Yayınları, 2020.
- Kılıç, Mustafa. *Hz. Muâz bin Cebel*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2020.
- Kılıç, Ünal. “Berîd/Posta Teşkilatı ve Menzilhâne”. *İslâm Kurumları Tarihi*. ed. Eyüp Baş. 207-226. Ankara: Grafiker Yayınları, 2017.
- Kılıç, Ünal. “Düşmanlarına Bile Merhametli Muhammed (SAV)”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/2 (2013), 11-34.
- Kılıç, Ünal. “Ebû Süfyan b. Harb'in Hayatı”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (1998), 461-484.

- Kılıç, Ünal. "Hz. Peygamber'i Anlama ve Anlatmada Kaynak ve Araştırmaların Yeri ve Önemi". *İSTEM* 13 (2009), 25-49.
- Kılıç, Ünal. "Küfelilerin Hz. Osman'a Muhalefet Etmelerinin Sebepleri". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/2 (2002), 239-260.
- Kılıç, Ünal. "Mekke'nin Fethi". *İslâm Tarihi ve Medeniyeti: Hz. Peygamber Dönemi*. ed. Mehmet Şeker. 1/469-488. İstanbul: Siyer Yayınları, 2021.
- Kılıç, Ünal. *Peygamber ve Dört Halife Günlerinde Şehir Yönetimi ve Valilik*. Konya: Yediveren Yayınları, 2004.
- Kınalızade Ali Çelebi. *Ahlâk-ı Alâî*. ed. Mustafa Koç. İstanbul: Klasik Yayınları, 2007.
- Kınalızâde Ali Çelebi. *Devlet ve Aile Ahlakı*. ed. Ahmet Kahraman. İstanbul: Tercüman, 1974.
- Kister, Meir Jacob. *İlk Dönem İslâm Tarihi Üzerine Makaleler*. ed. Ali Ak-su. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2014.
- Kister, Meir Jacob. "Peygamber'in Pazarı". çev. Abdullah Kahraman. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/2 (2002), 25-29.
- Koca, Ferhat. "Gulûl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/190-192. TDV Yayınları, 1996.
- Koçkuzu, Ali Osman. *Mesnevî'de Hz. Peygamber: Hadis-i Şeriflere Atıflar*. İstanbul: Rumî Yayınları, 2006.
- Koçyiğit, Talat. *Kur'ân-ı Kerim Meal ve Tefsiri*. 7 Cilt. TDV Yayınları, 2016.
- Korkut, Şenol. "Siyaset: Felsefe, Din ve Şehir". *İslâm Felsefesi: Tarih ve Problemler*. ed. M. Cüneyt Kaya. İstanbul: İSAM Yayınları, 2014.
- Köksal, Mustafa Asım. *İslâm Tarihi: Peygamberler Peygamberi Hazreti Muhammed Aleyhisselam ve İslâmiyet*. 8 Cilt. İzmir: Işık Yayınları, 2008.
- Köse, Hızır Murat. "Siyaset". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/294-299. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Köten, Akif. "Ebû Cehm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/118. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Kramer, Samuel Noah. *Tarih Sümer'de Başlar*. çev. Muazzez İlmiye Çığ. Ankara: Kabalıcı Yayıncılık, 2017.
- Kurt, Abdurrahman. *İslâm'ın İlk Döneminde İmanın Toplumsal Yansıması*. Bursa: Emin Yayınları, 2009.

- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr. *el-Câmi' li-Ahkâmi'l-Kur'ân*. thk. Hişam Semîr el-Buhârî. 6 Cilt. Riyad: Dâru Âlemi'l-Küttüb, 2003.
- Küçükaşçı, Mustafa Sabri. "Kâtip". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/49-52. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Küçükaşçı, Mustafa Sabri. "Tâif". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/443-447. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Lapidus, Ira Marvin. *İslâm Toplumları Tarihi*. çev. Yasin Aktay. 2 Cilt. İstanbul: İletişim Yayınları, 2002.
- Lewis, Bernard. *Tarihte Araplar*. çev. Hakkı Dursun Yıldız. İstanbul: Ağaç Kitabevi Yayınları, 2009.
- Lindholm, Charles. *The Islamic Middle East*. Oxford: Blackwell Publishers, 1996.
- Mâverdî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb. *Dürerü's-Sülûk fî Siyâseti'l-Mülûk*. ed. Özgür Kavak - Hızır Murat Köse. çev. Abdülselem Arı. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2019.
- Mâverdî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb. *Edebü'd-Dîn ve'd-Dünyâ*. Beyrut: Dârü'l-Minhâc, 2013.
- Mâverdî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb. *Edebü'l-Vezîr li'l-Mâverdî: Kavâinü'l-Vizâre ve Siyâsetü'l-Mülk*. thk. Hasan el-Hâdî Hüseyin. Kahire: Mektebetü'l-Hancı, 1994.
- Mâverdî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb. *el-Ahkâmü's-Sultâniyye ve'l-Vilâyâtü'd-Dîniyye*. Beyrut: Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1985.
- Mertoğlu, M. Suat. "Vahiy Kâtibi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/447-449. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Mes'ûdî, Ebu'l-Hasen Alî b. el-Hüseyin b. Alî. *Murûcu'z-Zehab ve Me'âdinü'l-Cevher*. nşr. Kemâl Hasan Mer'î. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye, 2005.
- Mevdûdî, Seyyid Ebü'l-A'la. *İslâm'da Hükümet*. çev. Ali Genceli. İstanbul: Hilal Yayınları, ts.
- Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî. *Mesnevî-i Mâ'nevî*. çev. Derya Örs - Hicabi Kırilangıç. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2015.
- Nedvî, Şah Muinuddin Ahmed - Ensârî, Said Sahib. *Asr-ı Saadet*. çev. Ali Genceli. 3 Cilt. İstanbul: Sebilürreşad Neşriyat, 1967.

- Neyrîzî, Muhammed b. Abdülkerîm Şihâb. *Miftâhu's-Sa'âde fî Kavâ'idî's-Siyâde*. ed. Hüseyin Örs. çev. Abdollah Dodangeh. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2018.
- Niyazi, Mehmed. *İslâm Devlet Felsefesi*. İstanbul: Ötügen Neşriyat, 2013.
- Nizâmülmülk, Hasan b. Ali b. İshak et-Tûsî. *Siyasetnâme*. çev. Nurettin Bayburtlugil. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2018.
- Nu'mânî, Şiblî. *Bütûn Yönleriyle Hz. Ömer ve Devlet İdaresi*. çev. Talip Yaşar Alp. İstanbul: Hikmet Dava Çağ Yayınları, 1978.
- Öğmüş, Harun. *Câhiliyye Döneminde Araplar*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2013.
- Öngören, Reşat. "Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/441-448. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Önkal, Ahmet. "Akabe Biatları". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/211. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Önkal, Ahmet. "Amr b. Âs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/79-81. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Önkal, Ahmet. "Alâ b. Hadramî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/310. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Önkal, Ahmet. "Cübeyr b. Mut'im". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/104-105. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Önkal, Ahmet. "Hicret". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/458-462. TDV Yayınları, 1998.
- Önkal, Ahmet. *Rasûlüllah'ın İslâm'a Davet Metodu*. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, 2016.
- Önkal, Ahmet. "Hz. Muhammed'in (SAS) Peygamberliği", *İslâm Tarihi ve Medeniyeti: Hz. Peygamber Dönemi*. 1/224. İstanbul: Siyer Yayınları 2021.
- Özdemir, Serdar. "Seriyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/565-566. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Özel, Ahmet. "Hz. Peygamber'in (SAS) Yöneticilik Misyonu". *İslâm Tarihi ve Medeniyeti: Hz. Peygamber Dönemi*. 1/661-684. İstanbul: Siyer Yayınları, 2021.
- Özel, Ahmet. *Yönetici Peygamber Hazreti Muhammed*. İstanbul: Küre Yayınları, 2019.
- Özen, Şükrü. "Velâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/11-15. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Özgen, Mehmet Kasım. "Farabi'nin Adalet Anlayışı: Hak, Liyakat ve Pay Teorisi". *Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi* 8 (2018), 43-63.

- Özkan, Mustafa. “Medine Vesikası”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ek-2/212-215. Ankara: TDV Yayınları, 2019.
- Özkuyumcu, Nadir. “Mukavvîs”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/137-138. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Öztoprak, Mustafa. “Bireysel ve Toplumsal Meselelerde Hz. Peygamber’in Problem Çözme Yöntemleri”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 37 (2014), 231-265.
- Öztürk, Levent. “Etiyopya (Tarih)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/491-496. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Palabıyık, M. Hanefî. “Cahiliye Dönemi ve İslâm’ın İlk Yıllarında Okuma-Yazma Faaliyetleri”. *Atatürk İlahiyat Fakültesi Dergisi* 27 (2007), 31-68.
- Palabıyık, M. Hanefî. “Hz. Peygamber’i Anlama ve Yorumlama”. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 11 (1999), 1-25.
- Poyraz, Mevlüt. “Alâ b. Hadramî’nin İslâm Tarihindeki Yeri”, *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, 52/2 (2019), 311-333.
- Platon. *Devlet*. çev. Sabahattin Eyüboğlu - M. Ali Cimcoz. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2010.
- Platon. *Yasalar*. çev. Candan Şentuna - Saffet Babür. İstanbul: Kabcı Yayıncılık, 2007.
- Rafîî, Mustafa. *İslâm’da Sosyal Düzen*. çev. Ahsen Batur. İstanbul: Fikir Yayınları, 1975.
- Râgıp el-İsfehânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal. *el-Müfredâtü l-İfâzî'l-Kur’ân*. Dımaşk: Dâru'l-Kalem, 1992.
- Rahmûnî, Muhammed Şerîf. *Nizâmu’ş-Şurta fi’l-İslâm*. y.y.: Dâru’l-Arabiyyeti’l-kitâb, 1983.
- Rayyıs, Muhammed Ziyaüddin. *İslâm’da Yönetim Sistemi ve Temelleri*. çev. İbrahim Sarmış. Ankara: Fecr Yayınları, 2017.
- Reşid Rıza, Muhammed. *el-Hilâfe*. Kahire: Matbaatü’l-Menâr, 1341.
- Rosenthal, Erwin. *Ortaçağ’da İslâm Siyaset Düşüncesi*. çev. Ali Çaksu. İstanbul: İz Yayıncılık, 1996.
- Rousseau, Jean Jacques. *Toplum Sözleşmesi*. çev. Işık Ergüden. İstanbul: Koridor Yayıncılık, 2020.
- Royce, Josiah. *The Philosophy of Loyalty*. New York: The Macmillian Company, 1908.
- Sabancı, Ömer. “Güven Toplumu Oluşturmada Emanet, Ehliyet ve Liyakat İlkeleri”. *Nebevî Öğretiler Işığında Güven Toplumu*. 78-87. İstanbul: Nida Akademi, 2018.

- Sabuncu, Ömer. *Hz. Ebû Bekir*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2020.
- Sadr, Sayed Kazem. *İslâm'ın Erken Döneminde İktisadi Sistem*. çev. Hakan Şahin. İstanbul: Albaraka Yayınları, 2020.
- Said Halim Paşa. *Buhranlarımız*. İstanbul: Şems Matbaası, 1335.
- Sarıçam, İbrahim. "Hicâbe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/431-432. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Sarıçam, İbrahim. *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017.
- Senhûrî, Abdürrezzâk Ahmed. *Fıkhü'l-Hilâfe ve Tetavvuruhâ li Tusbiha Usbete Ümemin Şarkıyye*. thk. Tevfik Muhammed eş-Şâvî - Nâdiye Abdürrezzâk es-Senhûrî. Mısır: Müessesetü'r Risâle, ts.
- Severcan, Şefaettin. *Din Siyaset İlişkisi Asr-ı Saadet Dönemi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2020.
- Seyyid Abdullah Cemaleddin. *İslâm'da İdarî Siyaset*. ed. A. Kadir Kabakçı - Erol Bayraktar. İstanbul: Hira Yayınları, ts.
- Sezer, Baykan. *Toplum Farklaşmaları ve Din Olayı*. İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1981.
- Shaban, Mohamed A. *Islamic History: A New Interpretation*. London: Cambridge University Press, 1971.
- Sıddıkî, Selim A. *İslâm Devletinde Mali Yapı*. çev. Rasim Özdenören. İstanbul: Fikir Yayınları, 1968.
- Sıddıqui, Muhammad Yasin Mazhar. *Organisation Of Government Under The Prophet*. Delhi: İdarah-ı Adabiyat-i Delli, 2009.
- Sinan Paşa, Sinâneddîn Yûsuf b. Hızır b. Celâleddîn. *Tazarrûnâme*. çev. Mertol Tulum. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2014.
- Sönmez, Abidin. *Rasulullah'ın İslâm'a Davet Mektupları*. İstanbul: İnkılab Yayınları, 2011.
- Sübhânî, Câfer. *Mefâhîmü'l-Kur'ân*. 10 Cilt. Beyrut: Müessesetü't-Târîhi'l-Arabî, 2010.
- Süleyman Sırrı Efendi. *Makâsıd-ı Münciye fi Siyeri Fahri'n-Nübüvve: Siyer-i Nebi'de Kurtuluş Yolları*. ed. Selim Argun. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2020.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed. *Lübâbü'n-Nukûl fi Esbâbi'n-Nüzûl*. thk. Ahmed Abdüşşâfi. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, ts.
- Şahinalp, Mehmet Vehbi. "Vasat Ümmet Örneği". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 31 (2014), 184-222.

- Şankıtî, Muhammed Habibullah b. Abdullah b. Ahmed. *Zâdî'l-Müslim fi mâ İttefeka Aleyhi'l-Buhâri ve Müslim*. 6 Cilt. Mısır: Dâru İhyai'l Kütübi'l-Arabî, 2008.
- Şâtibî, Ebû İshâk İbrahim b. Musa. *el-Muvâfakât*. thk. Muhammed Abdullah Draz. Beyrut: Dâru'l-Mârife, 1991.
- Şehrezûrî, Şemsüddin. *Nüzhetü'l-Ervâh: Bilgelerin Tarihi ve Özdeyişleri*. çev. Eşref Altaş. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2015.
- Şen, Abdurrahman. *İslâm Hukuk Düşüncesinde İktidar ve Meşruiyet*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2020.
- Şenyayla, Gencal. *Algı ve Gerçeklik Arasında Hz. Ali*. Ankara: Fecr Yayınları, 2021.
- Şenyayla, Gencal. "İslâm'ın İlk Şehit Elçisi: Hâris b. Umeyr". *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/2 (2020), 1013-1034.
- Şenyayla, Gencal. *Müşriklerin Hz. Peygamber Ve Müslümanlara Karşı Uyguladıkları Boykot Olayı*. Denizli: Bilal Ofset Yayınları, 2018.
- Şeşen, Ramazan. *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı*. İstanbul: İSAR Vakfı Yayınları, 1998.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali b. Muhammed. *Neylû'l-Evtâr şerhi Münteka'l-Ahbâr*. 8 Cilt. Kahire: Mustafa el-Bâbî el-Halebi, 1971.
- Şeyzerî, Ebu'n Necîb Celâlüddîn b. Abdillâh. *Nehcü's-Sülûk fî Siyâseti'l-Mülûk: Siyaset Stratejileri*. ed. Ensar Köse. çev. Nahîfî Mehmed Emin Efendi. İstanbul: Büyüyen Ay Yayınları, 2013.
- Şimşek, Murat. *İslâm Hukukunda Bağlayıcılık Bakımından Hz. Peygamber'in İctihad ve Tasarrufları*. Ankara: TDV Yayınları, 2021.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmiü'l-Beyân 'an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân*. 30 Cilt. Beyrut: Dârü'l-fikr, 1984.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk*. thk. Muhammed Ebül-Fadl İbrâhim. 2 Cilt. Beyrut: Dârü's-süveydân, ts.
- Tannock, Stuart. "The Problem of Education Based Discrimination". *British Journal of Sociology of Education* 29 (2008), 439-449.
- Taşköprizâde, İsmâüddin Ahmed. *Mevzûâtü'l-Ulüm*. çev. Kemâleddin Mehmed Efendi. 2 Cilt. Dersââdet: İkdâm Matbaası, 1313.
- Temizer, Aydın. "Kur ân a Göre Cahiliye Zihniyetinin Rubûbiyet Anlayışındaki Çelişki". *Araşan Sosyal Bilimler Enstitüsü İlmî Dergisi* 15-16 (2013), 5-22.
- Terzi, Mustafa Zeki. "Ordu". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/357-362. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.

- Tirmizî, Ebû Îsâ Muhammed b. Îsâ. *el-Câmi'u's-Sahîh*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Kahire: Dâru İhyâi't-Turâsî'l-Arâbî, 1937.
- Toksarı, Ali. "Emanet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 11. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Toku, Neşet. *John Locke ve Siyaset Felsefesi*. Ankara: Liberte Yayınları, 2003.
- Torun, Yıldırım. *Siyaset Felsefesi Tarihinde Devlet*. Ankara: Orion Kitabevi, 2011.
- Toynbee, Arnold J. *Medeniyet Yargılarıyla*. çev. Ufuk Uyan. İstanbul: İşaret Yayınları, 1998.
- Tuğ, Salih. *İslâm Ülkelerinde Anayasa Hareketleri*. İstanbul: İrfan Yayınevi, 1969.
- Turhan, Abdullah. "Hz.Yûsuf ve Hz. Süleyman'ın Talepleri ve Hz. Peygamber'in Nehyi Bağlamında Yöneticiliği Talep Sorunu". *Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/2 (2021), 33-45.
- Tülücü, Süleyman. "Câhiliyye Kelimesinin Mana ve Menşe'i". *Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi* 4 (1980), 279-285.
- Türcan, Talip. "Şûra". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/230-235. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Uğur, Mücteba. "Asr-ı Saadette Sosyal Hayat". *Bütün Yönleriyle Asr-ı Saadette İslâm*. ed. Vecdi Akyüz. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2007.
- Uğur, Mücteba. *Hicrî Birinci Asırda İslâm Toplumunu*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1980.
- Uludağ, Süleyman. *İslâm ve Siyaset İlişkileri*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016.
- Uludağ, Süleyman. "Kur'ân'da Bir Devlet Modeli ve Siyaset Teorisi Var mıdır?" *Kur'ân ve Tefsir Araştırmaları I*. 111-117. Tartışmalı İlmî Toplantılar Dizisi: 32. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2000.
- Uraler, Aynur. "Mâriye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/63-64. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Vâkıdî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer. *Kitâbü'l-Megâzî*. thk. Marsden Jones. 3 Cilt. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1984.
- Watt, W. Montgomery. *Hz. Muhammed Mekke'de*. çev. Süleyman Kalkan. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2016.
- Watt, William Montgomery. *Hz. Muhammed Medine'de*. çev. Süleyman Kalkan. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2016.
- Watt, William Montgomery. *Prophet and Statesman*. Oxford: Oxford University Press, 1961.

- Wellhausen, Julius. *Arap Devleti ve Sukutu*. çev. Fikret Işıltan. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1963.
- Ya'kûbî, Ahmed b. Ebi Ya'kub b. Ca'fer b. Vehb. *Târîhu'l-Ya'kûbî*. thk. Abdu'l-Emir. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2010.
- Yaran, Cafer Sadık. *Müslümanın Edinmesi Gereken Ahlakî Erdemler*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2020.
- Yavuz, Ömer Faruk. "Kur'ân Perspektifinde Dünya-Ahret Bütünlüğü". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 4/3 (2006), 159-198.
- YAZICI, Şehba. *Hız. Peygamber ve Hulefâ-yi Râsîdîn Dönemlerinde Amillik*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2015.
- YAZIR, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'ân Dili*. ed. İsmail Karacam vd. 10 Cilt. İstanbul: Zehreveyn Yayınları, 2007.
- YAZIR, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Meşrutiyetten Cumhuriyete Makaleler*. ed. Asım Cüneyd Köksal - Murat Kaya. İstanbul: Klasik Yayınları, 2019.
- Yıldırım, Muhammed Emin. *Asr-ı Saadet'te Ticaret ve Tüccar Sahabiler*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2014.
- Yıldırım, Mutlu. "Kamu Yönetiminin Kadim Paradoksu: Nepotizm ve Meritokrasi". *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 11/2 (2013), 353-380.
- Yıldız, Hakkı Dursun. *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*. 14 Cilt. İstanbul: Çağ Yayınları, 1986.
- Yılmaz, Ali. "Hz. Muhammed'in Ehliyet ve Liyakat Merkezli Görevlendirmeleri: Osman b. Talha Örneği". *İSTEM* 31 (2018), 1-20.
- Yılmaz, Metin. *Hız. Peygamber (SAS) Döneminde İstihbarat*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2017.
- Yılmaz, Metin. "Hz. Peygamber ve Dört Halife Döneminde Bekçilik / Özel Koruma". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/17 (2004), 209-233.
- Yılmaz, Metin. "Şurta". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/242-244. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Yûsuf Has Hâcib. *Kutadgu Bilig*. çev. Yaşar Çağbayır. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Yüksel, Ahmet Turan. *İslâm'ın İlk Döneminde Ticari Hayat*. İstanbul: Beyan Yayınları, 1999.
- Zebîdî, Muhammed Murtazâ. *Tâcü'l-Arûs min Cevâhiri'l-Kâmus*. Kuveyt: Vizâretü'l-İrşâd ve'l-Enbâ', ts.

Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*. thk. Şuayb el-Arnaut. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1985.

Zeydân, Corcî. *İslâm Uygarlıkları Tarihi*. çev. Nejdet Gök. 2 Cilt. İstanbul: İletişim Yayınları, 2012.

Fecr Yayınları: 776

MODERN DÖNEM TEFSİRLERİNDE ELEŞTİRİLEN KONULAR

Mehmet ERGÜN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-28-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abay, Ahmet, “Kur’ân’a Göre Mü’minlerin Eleştirilebilirliği Meselesi”, *Kahramanmaraş Sütcü İmam Üniv. İlahiyat Fak. Dergisi*, (2018/32): ss.1-31
- Ahmed İbn Hanbel, Ebû Abdullah; *el-Müsned*, tahk: Şuayb el-Arnaûd, Müessesetü’r-Risâle, 1421/2001.
- Akgönül, Cevat; “Tenkit Zihniyeti”, *Varlık*, sayı: 389 (1952)
- Âlûsî, Şihâbuddîn Mahmûd b. Abdullah; *Rûhu’l-Meânî ft Tefsîri’l-Kur’âni’l-Azîm ve’s-Seb’îl-Mesânî*, tahk: Ali Abdu’l-Bârî Atiyye, 16 cilt, Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1415.
- Arnold, Matthew: “Günümüzde Eleştirinin İşlevi”, *Eleştiri*, (çev. Ahmet Aydoğan- Bülent Özsoy), İstanbul: İz Yayınları, 2002.
- Arslan, İhsan, *Hz. Peygamber ve Sahabe Örneğinde İslam’da Eleştiri Kültürü*, İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2016.
- Atalay, Orhan; *20. Yüzyıl Tefsir Akımı*, İstanbul: Beyan Yayınları, 2004.
- Ateş, Süleyman; *Yüce Kur’ân’ın Çağdaş Tefsiri*, 12 cilt, İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1988.
- Ayyâşi, Muhammed b. Mes’ûd; *et-Tefsîr*, 2 cilt, Beyrut: Müessesetü’l-A’lemi, , 1411/1991.
- Begavî Ebû Muhammed el-Hüseyn; *Meâlimu’t-Tenzîl ft Tefsîri’l-Kur’ân*, tahk: Abdurrezzak el-Mehdi, 5 cilt, Beyrut: Dâru İhyâi’t-Turâsi’l-Arabi, 1420.
- Bekiroğlu, Harun; “Yakın Dönemde el-Burhan ve el-İtkan’a Yöneltilen Tenkitler”, *Hitit Üniv. İlahiyat Fak. Dergisi*, 2013/2, Cilt: 2, sayı: 24.
- Beyhakî, Ebû Bekr; *Şuabu’l-Îmân*, tahk: Abdulâlî Abdulhamid Hamid, 14 cilt Riyad: Mektebetü’r-Rüşd, 1423/2003.
- Bezvâvî, Nâsiruddin Ebû Saîd; *Envâru’t-Tenzîl ve Esrâru’t-Te’vîl*, tahk: Muhammed Abdurrahman el-Maraşli, 5 cilt, Beyrut: Dâru İhyâu’t-Turâsi’l-Arabi, 1418.
- Bingöl, Abdülkerim-Salmazem, Mehmet, “Sahabenin Hatalarına Dönük Kur’ân’daki Uyarılar”, Şarkiyat Vakfı Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, Editörler: Mehmet Bilen, Fuat İstemi, Bayram Kanarya, Veysel Gürhan, (Diyarbakır: 2017): 138- 151.

- Budak Ali; “İslâm Araştırmalarında Tenkit Âdâbı”, *Hadis Tetkikleri Dergisi*, 11/2 (Aralık 2013), 93-107.
- Buhârî, Muhammed b. İsmail; *el-Câmiu’s-Sahîh*, tahk: Muhammed Züheyr, 9 cilt, Dâru Tavkî’n-Necât, 1422.
- Burul, Şule; “Yahudi Mistisizmi: Kabala”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Cürcânî, Seyyid Şerîf; *et-Ta’rîfât*, Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1403/1983.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah; *el-Müsned*, tahk: Nebil Haşim el-Ğamri, Beyrut: Dâru’l-Beşâir, 1434/2013.
- Demirci, Ahmet; “İslam’da Tenkidcilik”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (1987), 239-269.
- Derveze, Muhammed İzzet; *et-Tefsîru’l-Hadîs*, 10 cilt, Kahire: Dâru İhyâi’l-Kütübi’l-Arabiyye, 1383.
- Deylemî, Ebû Mansûr Şehredâr b. Şîrûye; *el-Firdevs bi Me’sûri’l-Hitâb*, tahk: es-Saîd b. Besyûnî Zeğlûl, 5 cilt, Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1406/1986.
- Ebû Dâvûd Süleyman b. el-Eş’as; *es-Sünen*, tahk: Muhammed Muhyiddin Abdülhamid, 4 cilt, Beyrut: Mektebetü’l-Asriyye, trsz.
- Ebû Hayyân el-Endelüsî; *el-Bahru’l-Muhît fi’t-Tefsîr*, tahk: Sıdkî Muhammed Cemil, 10 cilt, Beyrut: Dâru’l-Fikr, 1420.
- Ebüsuûd, Muhammed b. Muhammed; *İrşâdii’l-Akli’s-Selîm*, 9 cilt, Beyrut: Dâru İhyâu’t-Turâsi’l-Arabî, trsz.
- Ebû Ubeyde Ma’mer b. el-Müsennâ, *Mecâzü’l-Kur’ân*, tahk: M. Fuâd Sezgin, Mektebetü’l-Hanci, Kahire, 1381 h.
- Ebû Yusuf, *Kitabu’l-Harâc*, thk: Tâhâ Abdullah er-Raûf - Sa’d Hasan Muhammed, Kahire: Mektebetü’l-Ezheriyye li’t-Türâs, trzs.
- Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır; *Hak Dini Kur’ân Dili*, 9 cilt, İstanbul: Matbaai Ebuuziyya, 1935.
- Fazlurrahman (v.1988 m.), *Tarih Boyunca İslami Metodoloji Sorunu*, çev. Salih Akdemir, Ankara Okulu Yay., Ankara 2001.
- Feyyûmî, Ahmed b. Muhammed; *el-Misbâhu’l-Münîr fi Ğarîbi’ş-Şerhi’l-Kebîr*, 2 cilt, Beyrut: Mektebetü’l-İlmiyye, trsz.
- Fuat, Memet, *Eleştiri Üstüne*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2014.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed, *İhyâu ulûmi’d-dîn*, 4 cilt, Beyrut: Dâru’l-Ma’rife, trsz.

- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed, *el-Mustasfa*, thk. Muhammed Abdüsselam Abdüşşâfi, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1413/1993.
- Gölcük, Şerafeddin - Toprak, Süleyman; *Kelam*, Konya: Tekin Kitabevi, 8. Baskı, 2014.
- Gözütok, Şakir; "İslâm Âlimlerinin Bağımsız Düşünme ve Eleştiri Anlayışı - Emevî ve Abbasîler Dönemi", *Turkish Academic Research Review*, 5(2), 175-204.
- Hâkim en-Nisâbüri; *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*, tahk: Mustafâ Abdülkâdir Atâ, 4 cilt, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1411/1990.
- Halîl b. Ahmed; *Kitâbu'l-Ayn*, tahk: Mehdi el-Mahzûmî, İbrahim el-Samirâî, 8 cilt, Dâru'l-Hilâl, trsz.
- Hatiboğlu, Mehmed Said; *Kültürel Mirasımızı Tenkid Zarureti*, Ankara: Otto Yayınları, 2. Baskı, 2009.
- Hâzin, Alaeddin Ali b. Muhammed; *Lübâbü't-Te'vîl fî Me'ânî't-Tenzîl*, Tash: Muhammed Ali Şahin, 4 cilt, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1415.
- Heysemî, Ebu'l-Hasan; *Mecmau'z-Zevâid ve Menbau'l-Fevâid*, tahk: Hisâmuddîn el-Kudsî, 10 cilt, Kahire: Mektebetu'l-Kudsî, 1414/1994.
- İbn Arafe, Muhammed b. Muhammed; *et-Tefsîr*, tahk: Hasan el-Münâî, 2 cilt, Tunus: Merkezu'l-Buhûs bi'l-Külliyeti'z-Zeytûniyye, 1986.
- İbnü'l-Arabî, Muhammed b. Abdullah; *Ahkâmu'l-Kur'ân*, tahk: Muhammed Abdulkadîr Atâ, 4 cilt, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2003.
- İbn Asâkir, Ebu'l-Kâsım Ali b. el-Hasan; *Târîhu Dimeşk*, tahk: Amr b. Ğarâme el-Amravi, 80 cilt, Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1415/1995.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir; *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*, 30 cilt, Tunus: ed-Dâru'l-Tûnisiyye, 1984.
- İbn Atiyye, Ebû Muhammed Abdülhak; *el-Muharraru'l-Vecîz*, tahk: Abdüsselam Abdüşşâfi Muhammed, 6 cilt, Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1422.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec; *Fünûnü'l-Efnân fî 'Uyûni 'Ulûmi'l-Kur'ân*, neşr: Hasan Ziyaeddîn Itr, Beyrut: Dâru'l-Beşair, 1408/1987.
- İbnü'l-Cezerî, Ebu'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed; *Müncidü'l-Mukriîn ve Mürşidü't-Tâlibîn*, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1420/1999.

- İbn Hacer el-Askalânî; *Fethu'l-Bârî*, tash: Muhibbuddîn el-Hatîb, 13 cilt, Beyrut: Dâru'l-Marife, 1379.
- İbn Hibbân, Muhammed; *el-İhsân fî Takrîbi Sahîhi İbn Hibbân*, tahk: Şuayb el-Arnaûd, 18 cilt, Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1408/1988.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Muhammed b. Ebî Bekir; 5 cilt *Zâdu'l-Meâd*, Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 27. Baskı, 1415/1994.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, *İ'lâmu'l-Muvakkûn*, tahk: Muhammed Abdusselam İbrahim, 4 cilt, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1411-1991.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmail, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, tahk: Sâmî b. Muhammed Seleme, 8 cilt, Dâru Tayyibe li'n-Neşr ve't-Tevzî', 2. Baskı, 1420/1999.
- İbn Mâce, Ebû Abdullah; *es-Sünen*, tahk: Muhammed Fuâd Abdalbâkî, 2 cilt, Mısır: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabî, trsz.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mükerrrem b. Ali; *Lisânu'l-Arab*, 15 cilt, Beyrut: Dâru Sâdır, 3. Baskı, 1414.
- İbn Sa'd, Ebû Abdullah Muhammed; *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, tahk: Muhammed Abdülkadîr Ata, 8 cilt, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1410/1990.
- İbnü's- Salâh, Ebû Amr Takıyyüddîn eş-Şehrezûrî (v. 643 h.) *Ma'rifetu Envâi Ulûmi'l-Hadis (Mukaddime)*, tahk: Abdüllatif el-Hemîm, Mâhir Yâsîn el-Fahl, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1423/2002.
- Kâdî İyâz; *İkmâlu'l-Mu'lim bi Fevâidi Müslim*, tahk: Yahya İsmail, 8 cilt, yy., Dâru'l-Vefâ, 1419-1998.
- Karataş, Ali; <http://karatasali.blogcu.com/klasik-ve-cagdas-donemde-tefsire-bakis/1218504> (Erişim tarihi: 18.01.2015).
- Kâsımî, Muhammed Cemaleddin; *Mehâsinu't-Te'vîl*, tahk: Muhammed Bâsil, 9 cilt, Beyrut: Dâru Kütübi'l-İlmiyye, 1418.
- Kenan, Seyfi; "İslâm Dünyası'nın Duraklama Sebepleri Üzerine Ünlü İlimler Tarihçisi Fuat Sezgin'i Dinlemek", *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 73-98. .
- Kendebay, Serikjan; "Kur'ân'da İtab Ayetleri Çerçevesinde Hz. Peygamber'e Yapılan Uyarılar", *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 3 (2017): 31-49.
- Kırca, Celal; *Kur'ân'ı Anlama*, İstanbul: Marifet Yayınları, 2010.

- Kummî, Ebu'l-Hasan Ali b. İbrahim; *et-Tefsîr*, tash: el-Mûsevî el-Cezâirî, 2 cilt, Kum: Dâru'l-Kitab, 3. baskı, 1404.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed; *el-Câmiu li Ahkâmî'l-Kur'ân*, tahk: Ahmed Abdülâlîm el-Berdûnî, 20 cilt, Kâhire: Dâru'l-Kütübî'l-Mısırye, 2. Baskı, 1384/1964.
- Mahallî, Celâluddîn, Süyûtî, Celâluddîn; *Tefsîru'l-Celâleyn*, Kâhire: Dâru'l-Hadîs, trsz.
- Mâlik b. Enes (İmam Mâlik); *el-Muvatta*, tashih: Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, 1406/1985.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr; *Te'vîlâtü Ehli's-Sünne*, tahk: Mecdî Beslum, 10 cilt, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1406/2005.
- Merâğî, Ahmed b. Mustafâ; *Tefsîru'l-Merâğî*, 30 cilt, Mısır: Matbaatu Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1365/1946.
- Merğînânî, Ali b. Ebi Bekr; *el-Hidâye fî Şerhi Bidâyeti'l-Mübtedâ*, 4 cilt, Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, trsz..
- Mevdûdî, Ebu'l-Â'lâ; *Tefhîmu'l-Kur'ân*, 7 cilt, İstanbul: İnsan Yayınları, 1999.
- Muhammed Ebû Zehra, *Fıkıh Usulü*, çev. Abdülkadir Şener, (Ankara: Fecr Yayınevi, 10. Baskı, 2005).
- Müslim b. el-Haccâc, *el-Câmiu's-Sahîh*, tahk: Muhammed Fuâd Abdülbâkî, 5 cilt, Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, trsz.
- Nâfi', Beşîr, Mûsâ, "Tâhir b. Âşûr: Tefsir Çalışması Özelinde Modern Reformcu Bir Âlimin Kariyer ve Düşünce Dünyası", çev. Hayati Sakallıoğlu, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2012, sayı. 27, ss. 247-276
- Nesâî, Ebû Abdurrahmân (v. 303 h.), *es-Sünen*, tahk: Abdülfettah Ebû Gudde, 9 cilt, Haleb: Mektebu'l-Matbûâtî'l-İslâmî, 2. Baskı, 1406/1986.
- Nevevî, Ebû Zekerriyya Muhyiddîn; *el-Minhâc Şerhu Sahîhi Müslim*, 18 cilt, Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, 2. Baskı, 1392.
- Öz, Ahmet, "Kur'ân'da Hz. Muhammed'e Yapılan İkazlar", *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 11/3 (2011): 55-76.
- Özel, Mustafa, "Elmalılı'nın Tefsir Metodolojisi", *Diyanet İlmî Dergi*, Temmuz-Ağustos-Eylül 2015, Cilt: 51, sayı: 3, ss. 29-56.
- Öztürk, Mustafa, "Neo-Selefilik Ve Kur'ân -Reşid Rızâ'nın Kur'ân Ve Yorum Anlayışı Üzerine", *Çukurova Üniv. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Temmuz-Aralık 2004, Cilt: 4, Sayı 2, , ss. 77-106.

- Paçacı, Mehmet, *Oryantalizm ve Çağdaş İslâmcı Söylem*, İslâmiyât 6, 2001, sayı, 4, ss. 91-110.
- Polat, Fethi Ahmet; "Açılış Konferansı", *İslâm Düşüncesinde Eleştiri Kültürü ve Tahammül Ahlâkı*, (ed. Mahsum Aytepe, Teceli Karasu), İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019, 21-31.
- Polat, Fethi Ahmet, *Tefsir*, (Ed. Mehmet Akif Koç), Grafiker Yay., Ankara 2012, ss. 229-274.
- Râğıb el-İsfehâni, Ebu'l-Kasım; *el-Müfradât fi Ğarbi'l-Kur'ân*, tahk: Safvan Adnân ed-Dâvûdî, Dimeşk: Dâru'l-Kalem, 1412.
- Râzî, Fahrüddîn; *Mefâtihu'l-Gayb*, 32 cilt, Beyrut: Dâru İhyâi't-Türasi'l-Arabî, 3. Baskı, 1420.
- Reşîd Rızâ; *Tefsîru'l-Menâr*, 12 cilt, Kahire: el-Hey'etü'l-Mısıriyyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, 1990.
- Reşîd Rızâ; *Muhâverâtu'l-Muslih ve'l-Mukallid*, Kahire: Dâru'n-Neşri li'l-Câmiât, 2007.
- Reşîd Rızâ; *Târîhu'l-Üstâzi'l-İmâm eş-Şeyh Muhammed Abduh*, 3 cilt, Kahire: Dâru'l-Fadîleh, 2. Baskı, 1427/2006.
- Sandıkçı, S. Kemal, "Eleştiride Ölçü ve Üslup Meselemiz" *II. Din Şurası Tebliğ ve Müzakereleri-I*, 23-27 Kasım 1998, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1998.
- Seyyid Kutub, *Fî Zilâli'l-Kur'ân*, 6 cilt, Beyrut: Dâru's-Şuruk, 17. Baskı, 1412.
- Süyûtî, Celâluddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr; *ed-Dürrü'l-Mensûr*, 8 cilt, Beyrut: Dâru'l-Fikr, trsz.
- Şevkânî, Muhammed b. Alî; *el-Fethu'r-Rabbânî min Fetâvâ'l-İmâm eş-Şevkânî*, tahk: Ebû Mus'ab b. Hasan Hallak, 12 cilt, San'a: Mektebetü'l-Cil el-Cedîd, trsz..
- Şürünbülâlî, Hasan b. Ammâr; *Merâku'l-Felâh Şerhu Metni Nûri'l-İzâh*, el-Mektebetü'l-Asriyye, 1425/2005.
- Tabâtâbâî, Muhammed Hüseyin; *el-Mîzân fi Tefsîri'l-Kur'ân*, 20 cilt, Beyrut: Müessesetü'l-A'lemi li'l-Matbûât, 1997.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr; *Câmiu'l-Beyân fi Te'vîli'l-Kur'ân*, tahk: Ahmed Muhammed Şâkir, Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2000/1420, I-XXIV.
- Tahâvî, Ebû Câfer Ahmed b. Muhammed; *Şerhu Meâni'l-Âsâr*, 5 cilt, yy., Âlemu'l-Kütüb, 1994/1414, I-V.

- Tirmizî, Muhammed b. İsâ; *es-Sünen*, 5 cilt, Mısır: Matbaatu Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 2. Baskı, 1395/1975.
- Topçu, Nurettin; *İslam ve İnsan*, İstanbul: Dergah Yayınları, 1998.
- Wellek, Rene, “Yirminci Yüzyıl Tenkidinin Ana Temayülleri”, çev: Sıddık Yüksel, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi II*, sayı: 1, 2002.
- Zebîdî, Muhammed b. Muhammed; *Tâcu'l-Arûs*, 40 cilt, yy., Dâru'l-Hidâye, trsz.
- Zeccâc, Ebû İshâk; *Meâni'l-Kur'ân ve İrâbuhu*, tahk: Abdulcelil Abduhu Şibli, 5 cilt, Beyrut: Âlemu'l-Kütüb, 1408/1988.
- Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım Muhammed; *el-Keşşâf an Hakâiki Gavâmidit-Tenzil*, 4 cilt, Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 3. Baskı, 1407.
- Zerkeşî, Ebû Abdullah Bedruddin; *el-Burhân fi Ulûmi'l-Kur'ân*, tahk: Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim, 4 cilt, Beyrut: Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabî, 1376/1957.
- Zerkeşî, Ebû Abdullah Bedruddin; *el-Bahru'l-Muhît fi Usûli'l-Fikh*, 8 cilt, yy., Dâru'l-Kütübî, 1414/1994.
- Zeydan, Corci; *Tarihu âdâbi'l-lugati'l-Arabiyye*, 4 cilt, Kahire: Dâru'l-Hilâl, 1957.
- Zühaylî, Vehbe; *et-Tefsîru'l-Münûr*, 30 cilt, Dimeşk: Dâru'l-Fikri'l-Muâsıra, 2. baskı, 1418.
- Zürkânî, Muhammed Abdülazîm; *Menâhîlu'l-İrfân fi Ulûmi'l-Kur'ân*, 2 cilt, yy., Matbaatu İsâ el-Bâbî el-Halebî ve Şurakâhu, 3. Baskı, trsz.

Fecr Yayınları: 777

KUR'ÂN'I METODOLOJİ VE DİL EKSENLİ BİR YAKLAŞIMLA ANLAMAK

Dr. İsa KANİK

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-31-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- Abdülbâkî, Muhammed Fuâd. *el-Mu‘cemü’l-müfehres li-elfâzi’l-Kur‘âni’l-Kerîm*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1441/1990.
- Ahfeş el-Evsat, Ebü’l-Hasen Saîd b. Mes‘ade el-Mücâşiî el-Belhî. *Kitâbü me‘âni’l-Kur‘ân*. thk. Hedy Mahmûd Kur‘a. 2 Cilt. Kâhire: Mektebetü’l-Hâncî, 1411/1990.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *el-Müsned*, thk. Şuayb el-Arnaût vd. b.y.: Müessesetü’r-Risâle, 1421/2001.
- Akk, Hâlid Abdurrahman. *Usûlü’l-tefsîr ve kavâ’idüh*. Beyrut: Dârü’n-Nefâis, 2. Basım, 1406/1986.
- Akarsu, Bedia. *Felsefe Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK. Yayınları, 1975.
- Akdemir, Salih. *Kur‘ân’a Dilbilimsel Yaklaşımlar*. İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Kur‘ân Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2017.
- Aksan, Doğan. *Anlambilimi ve Türk Anlambilimi*. Ankara: A.Ü.D.T.C.F. Yayınları, 2. Basım, 1978.
- Aksan, Doğan. *Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK. Yayınları, 6. Basım, 2015.
- Albayrak, Halis. *Kur‘ân’ın Bütünlüğü Üzerine*. İstanbul: Şûle Yayınları, 1992.
- Âlûsî, Ebü’s-Senâ Şihâbüddîn Mahmûd b. Abdillâh b. Mahmûd el-Hüseynî. *Rûhu’l-me‘ânî fi tefsîri’l-Kur‘âni’l-‘azîm ve’s-seb‘îl-mesânî*. thk. Ali Abdülbârî Atiyye. 16 Cilt. Beyrut: Dârü’l-Kütübi’l-‘İlmiyye, 1415/1994.
- “Anlam”. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. Kolektif. 1/142. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1977.
- “Anlam”. *Türkçe Sözlük*. Akalın, Şükrü Halûk vd. Ankara: TDK. Yayınları, 11. Basım, 2010.
- Atay, Hüseyin. *İbn Sina’da Varlık Nazariyesi*. Ankara: Gelişim Matbaacılık, 1983.
- Ateş, Süleyman. *İşârî Tefsir Okulu*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1974.

- Ayasbeyoğlu, Nevzat. *İslamiyet'in Eğitimimize Getirdiği Değerler ve Kur'ân-ı Kerîm'in Eğitim ile İlgili Âyetlerinin Tahlili*. İstanbul: MEB Yayınları, 1991.
- Baltacıoğlu, İsmayıl Hakkı. "Allah". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 3/3 (1954), 1-18.
- Banarlı, Nihad Sâmî. *Türkçenin Sırları*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı. 14. Basım, 1996.
- Bayar, Fatih. *Taberî'nin Tefsir Metodolojisi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî. *Şu'abü'l-îmân*. thk. Abdül'alî Abdülhamîd. 13 Cilt. Riyâd: Mektebetü'r-rüşd, 1423/2003.
- Bikâî, Ebü'l-Hasen Burhânüddîn İbrâhîm b. Ömer er-Rubât. *Mesâ'idü'n-nazar li'l-işrâfi a'lâ makâsidi's-süver*. thk. M. Ahmed Haseneyn. Riyâd: Mektebetü'l-Me'ârif, 1408/1987.
- Bilgiz, Musa. "Kur'ân'ı Anlamaya Dair". *Tasavvur: Tekirdağ İlahiyat Dergisi*. 6/2 (Aralık 2020), 611-655.
- Birişik, Abdülhamit. "İbn Akile". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 19/304-306. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî. *el-Câmi'u's-sahîh*. thk. Muhammed Züheyr b. Nâsır. 9 Cilt. b.y.: Dâru Tavki'n-Necât, 1422/2001.
- Bulut, Ali. *Erken Dönem Tefsir Mukaddimelerinin Tefsir Usulü Açısından Değerlendirilmesi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2009.
- Bursevî, İsmâîl Hakkı. *Rûhu'l-beyân*. 10 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Fikr, ts.
- Bûtî, Muhammed Saîd Ramazan. *Davâbitü'l-maslaha fi'ş-şer'ati'l-İslâmiyye*. Dîmeşk: Müessesetü'r-Risâle, 1393/1973.
- Bolay, Naci. *Farabi ve İbn-i Sina'da Kavram Anlayışı*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1990.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb el-Kinânî. *el-Beyân ve't-tebyîn*. 3 Cilt. Beyrut: Dâr ve Mektebetü'l-hilâl, 1423/2003.
- Cârim, Ali vd. *el-Belâgatü'l-vâzıha*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1427/2006.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Tarihi*. Ankara: Fecr Yayınları, 1996.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Usulü*. Ankara: TDV Yayınları, 11. Basım, 1997.

- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî. *Ahkâmü'l-Kur'ân*, thk. Abdüsselâm Ali Şâhîn. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415/1994.
- Cevdet Bey, Bergamalî Ahmet. *Tefsir Usulü ve Tarihi*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2002.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmâîl b. Hammâd. *es-Sihâh: Tâciü'l-luga ve sıhahu'l-'Arabiyye*. thk. Ahmed Abdülgafûr Attâr. 6 Cilt. Beyrut: Dârü'l-ilm li'l-Melâyîn, 1407/1987.
- Cevherî, Tantâvî. *el-Cevâhir fi tefsiri'l-Kur'âni'l-Kerîm*. Mısır: Matbaatü Mustafa el-Babî, 2. Basım, 1932/1351.
- Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *en-Neşr fi'l-kurâ'ti'l-'aşr*. thk. Alî Muhammed ed-Dabbâ' b.y.: el-Matbaatü't-ticâriyyetü'l-kübrâ, ts.
- Cündioğlu, Dücane. *Kur'ân Çevirilerinin Dünyası*. İstanbul: Kapı Yayınları, 6. Basım, 2018.
- Cündioğlu, Dücane. *Kur'ân'ı Anlamanın Anlamı*. İstanbul: Kapı Yayınları, 8. Basım, 2020.
- Cürcânî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Alî es-Seyyid eş-Şerîf. *et-Ta'rifât*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1403/1983.
- Cürcânî, Ebû Bekr Abdülkâhir b. Abdirrahmân b. Muhammed. *Delâ'ilü'l-i'câz*. çev. Osman Güman. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2015.
- Çalışkan, İsmail. *Tefsir Tarihi*. Ankara: Bilimsel Araştırma Yayınları, 2019.
- Çelik, Hüseyin. "Hz. Peygamber'in Kur'ân'ı Tefsir Etme Şekilleri". *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* 5/3 (2016), 119-137.
- Çetin, Abdurrahman. *Kur'ân Okuma Esasları*. İstanbul: Emin Yayınları, 47. Basım, 2018.
- Dânî, Ebû Amr Osmân b. Saîd b. Osmân. *el-Beyân fi 'addi âyi'l-Kur'ân*. thk. Gânim Kudûrî. Kuveyt: Merkezü'l-mahtûtât ve't-türâs, 1414/1994.
- Debûsî, Ebû Zeyd Abdullah (Ubeydullâh) b. Muhammed b. Ömer b. İsâ. *Takvîmü'l-edille fi usûl'l-fikh*. thk. Halîl Muhyiddîn. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1421/2001.
- Demir, Recep. "Tefsirde İhtilaf Olgusu ve Tercih İlkeleri". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 51 (2021), 1-35.

- Demirci, Muhsin. "Kur'an'a Modernist Yaklaşımlar". *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*. 12 (2003), 29-51.
- Demirci, Muhsin. *Günümüz Tefsir Problemleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İFAV Yayınları, 2017.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Terimleri Sözlüğü*. İstanbul, İFAV. Yayınları, 6. Basım, 2017.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Usulü*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İFAV. Yayınları, 65. Basım, 2018.
- Derveze, Muhammed İzzet. *et-Tefsîrül-hadîs*. Kâhire: Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-'Arabî, 1383/1963.
- Dihlevî, Şah Veliyyullâh. *el-Fevzü'l-kebîr fî usûli't-tefsîr*. Dimeşk:Dâru'l-Gavsânî, 1429/2008.
- Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. İsmâil en-Nehhâs. *Me'âni'l-Kur'ân (Tefsîrül-Kur'ân)*, thk. Muhammed Ali es-Sâbûnî. 6 Cilt. Mekke: Câmî'atü Ümmü'l-Kurâ, 1409/1988.
- Ebu Şuhbe, Muhammed b. Muhammed. *el-Medhal li-Dirâseti'l-Kur'âni'l-Kerîm*. Kâhire: Mektebetü's-Sünne, 1423/2003.
- Ebû Ubeyde Ma'mer b. el-Müsennâ et-Teymî el-Basrî. *Mecâzü'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Fuâd Sezgin. Kâhire: Mektebetü'l-Hâncî, 1381/1961.
- Enbârî, Ebû Bekr Muhammed b. el-Kâsım b. Muhammed. *Kitâbü'l-Ezdâd*, thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhim. Beyrut: Mektebetü'l-A'sriyye, 1407/1987.
- Endelüsî, Ebû Hayyân Muhammed b. Yûsuf b. Alî b. Yûsuf b. Hayyân. *Tuhfetü'l-erîb bimâ fî'l-Kur'ân mine'l-garîb*. thk. Semîr el-Meczûb. b.y.: el-Mektebül-İslâmî, 1983/1403.
- Endelüsî, Ebû Hayyân Muhammed b. Yûsuf b. Alî b. Yûsuf b. Hayyân. *el-Bahrü'l-Muhît*. thk. S. Muhammed Cemîl. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1420/1999.
- Endelüsî, Ebû Muhammed Abdülhak b. Gâlib b. Abdirrahmân b. Gâlib el-Muhâribî el-Gırnâtî (İbn Atıyye). *el-Muharrerü'l-vecîz fî tefsîri'l-kitâbi'l-'azîz*. thk. Abdüsselâm Abdüşşâfi. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1422/2001.
- Erten, Mevlüt. "Kur'an'ın Anlaşılması ve Yorumlanmasında Öznellikten Doğan Engeller". *İslam ve Yorum*. ed. Abdurrahman Ateş vd. 73-91. Ankara: TDV Yayınları, 2017.

- Erten, Mevlüt. “Mübhemâtü'l-Kur'ân ve Fırkalar (İdeolojik Tefsir)”. *Ekev Akademi Dergisi* 3/1 (Bahar 2001), 65-84.
- Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed b. Ezher. *Tehzîbü'l-luga*, thk. Muhammed 'Avd Mür'ib. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 8 Cilt, 1422/2001.
- Fârâbî. *Harfler Kitabı (Kitâbü'l-hurûf)*. çev. Ömer Türker. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2008.
- Fazlurrahman. *Ana Konularıyla Kur'an*. çev. Alparslan Açıkgenç. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 4. Basım, 1998.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed et-Tûsî. *Mi'yâri'l-'ilm fî fenni'l-Mantuk*. Mısır: Dâru'l-Ma'ârif, 1380/1961.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed et-Tûsî. *İhyâ'ü 'ulûmi'd-dîn*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 4 Cilt, ts.
- Gökkır, Necmettin. “Modern Türkiye’de Kur’ân’a Yaklaşımlar”, *Tefsire Akademik Yaklaşımlar-2* ed. M. Akif Koç vd. 187-222. Ankara: Otto Yayınları, 2013.
- Gölcük, Şerafettin - Toprak, Süleyman. *Kelam (Tarih, Ekoller, Problemler)*. Konya: Tekin Kitabevi, 5. Basım, 2001.
- Görener, İbrahim. “Kur’ân İlimleri ve Tefsir Usulünün Bir Yöntem Çağrıştırmaları Sorunu”. *Bilimname* 16/1 (2009), 9-23.
- Görgün, Tahsin - Çağrı, Mustafa. “Kur’an”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 26/388-389. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Grünberg, Teo. *Anlam Kavramı Üzerine Bir Deneme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1970.
- Hançerlioğlu, Orhan. *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 23. Basım, 2016.
- Hâzin, Ebû'l-Hasen Alâüddîn Alî b. Muhammed b. İbrâhîm el-Bağdâdî. *Lübâbü't-te'vîl fî me'âni't-tenzîl*. 7 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1399/1979.
- İbn Akîle, Cemâlüddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Saîd el-Mekkî. *ez-Ziyâde ve'l-ihsân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Safâ Hakkı vd. 10 Cilt. Şârika: Câmîatü'ş-Şârika, 1427/2006.

- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir b. Muhammed b. Muhammed. *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*. 30 Cilt. Tûnus: ed-Dâru't-Tûnusiyye Li'n-Neşr, 1404/1984.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir b. Muhammed b. Muhammed. *Makâsîdû's-şerî'ati'l-İslâmiyye*. thk. Muhammed el-Habîb İbnü'l-Havce. Katar: Vizâretü'l-evkâf ve's-şûni'l-İslâmiyye. 3 Cilt. 1425/2004.
- İbn Cüzey el-Kelbî, Ebü'l-Kâsım Muhammed b. Ahmed b. Muhammed. *et-Teshîl li-'ulûmi't-tenzîl*. thk. Abdullah el-Hâlidî. Beyrut: Şeriketü Dâru'l-Erkam. 2 Cilt. 1416/1996.
- İbn Durays, Ebu Abdillâh Muhammed b. Eyyûb b. Yahya el-Becelî. *Fezâilü'l-Kur'ân*. thk. Gazve Büdeyr, Dimeşk: Dâru'l-Fikr, 1408/1987.
- İbn Fâris, Ebü'l-Hüseyn Ahmed b. Fâris b. Zekeriyâ b. Muhammed er-Râzî el-Kazvînî el-Hemedânî. *Mu'cemü mekâyisi'l-luga*. thk. Abdüsselâm Muhammed Hârûn. b.y.: Dâru'l-Fikr, 6 Cilt, 1399/1979.
- İbn Haldûn. *Mukaddime*. çev. Zakir Kadiri Ugan, 3 Cilt. İstanbul: MEB Yayınları, 1996.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyûb el-Himyerî el-Meâfirî. *es-Sîretü'n-nebeviyye*, thk. Mustafa es-Saka vd. Beyrut: Dâru'l-Meâ'rif, 7. Basım, 4 Cilt, 1430/2009.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr. *Tefsîrû'l-Kur'âni'l-'azîm*. thk. M. Hüseyin Şemseddîn. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 9 Cilt, 1419/1998.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim b. Kuteybe ed-Dineverî. *Te'vîlü müşkili'l-Kur'ân*. thk. İbrâhim Şemsüddîn. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim b. Kuteybe ed-Dineverî. *Garîbü'l-Kur'ân*. thk. Seyyid Ahmed Sakr. b.y.: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1978/1398.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem b. Ali b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî. *Lisâni'l-'Arab*. Beyrut: Dâru Sâdir, 3. Basım, 15 Cilt, 1414/1993.

- İbn Nedîm, Ebü'l-Ferec Muhammed b. İshâk b. Muhammed. *el-Fihrist*. thk. İbrâhîm Ramazân. Beyrut: Dâru'l-Ma'rif, 1417/1997.
- İbn Sad, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî. *et-Tabakâtü'l-kübrâ*. thk. Muhammed b. Sâmil es-Sülemî. Tâif: Mektebetü's-Sadîk, 2 Cilt, 1414/1993.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm. *Mukaddime fî usûli't-tefsîr*. thk. Adnân Zerzûr. Beyrut: y.y., 2. Basım, 1972/1392.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *Fünûnü'l-efnân fî 'uyûni 'ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Hasan Ziyâüddîn Itr. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmî, 1408/1987.
- İbrâhîm Mustafa vd. *el-Mu'cemü'l-vasît*. b.y.: Dâru'd-D'ave, ts.İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râgıb. *el-Müfredât fî garîbi'l-Kur'ân*. thk. Safvân Adnân ed-Dâvûdî. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1412/1992.
- Kâfiyecî, Muhyiddîn Muhammed b. Süleymân, *et-Teyisr fî kavâ'idi 'ilmi't-tefsîr*. thk. M. Muhammed Hüseyin ez-Zehabî. Kâhire: Mektebetü'l-Kudsî, 1419/1998.
- Kannevcî, Ebü't-Tayyib Muhammed Sıddîk Bahâdır Hân b. Hasen b. Alî. *Fethu'l-beyân fî makâsidi'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. İbrâhîm. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye li't-Tibâ'a ve'n-Neşr, 15 Cilt, 1412/1992.
- Kanik, İsa. *Kur'ân-ı Kerîm'i Tefsir Etmenin Kuralları Bağlamında Meydânî ve Tefsir Metodu*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- Kanik, İsa. "Kur'ân'ın Anlaşılmasına Yönelik Bir Mâna ve mahiyet Analizi: Teysîrî'l-Kur'ân". *Mütefekkir* 8/16 (2021), 53-77.
- Kanik, İsa. "Tefsir Anlayışı ve Dinî Düşünce Yapısı Yönüyle Çağdaş Bir Kur'ân Mütefekkiri: İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 51 (Aralık 2021), 37-62.
- Kara, Ömer. "Kur'ân Tercemesi Üzerine". *Ekev Akademi Dergisi* 1/1 (Kasım 1997), 189-203.

- Karagöz, İsmail. "Kur'an'ın Anlaşılmasında Kavramların Önemi ve Kur'an'ın Temel Kavramları". *Diyanet İlmî Dergi*. 43/2 (2007), 90-116.
- Karaman, Hayrettin vd. *Kur'an Yolu*. 5 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007.
- Karaman, Hayrettin. vd., *Kur'an Yolu Meâli*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 13. Basım, 2020.
- Kâsımî, Muhammed Cemâlüddîn. *Mehâsinü't-te'vîl*. thk. Muhammed Bâsil U'yûn es-Sûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1418/2003.
- Kattân, Menn'â b. Halîl. *Mebâhîs fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. b.y: Mektebetü'l-Me'ârif, 3. Basım, 1421/2000.
- Kaya, Süleyman. "Modern Dönem Kur'an Algısı". *AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 2/3 (2014), 18-36.
- Koç, Mehmet Akif, vd. "Kur'an'ı Kerim'e Genel Bakış". *Kur'an İlimleri ve Tefsir Tarihi*. ed. Mehmet Akif Koç. 53-73. Ankara: Grafiker Yayınları, 2021.
- Kotan, Şevket. "Kur'an Tefsiri Bağlamında Yorumun Mahiyeti". *Milel ve Nihal*. 17/1 (2020), 7-24.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh. *el-Câmi' li-ahkâmi'l-Kur'ân*. thk. Ahmed el-Berdûnî ve İbrahim el-İtfiyîyîş. Kâhire: Dâru'l-Kütübi'l-Mısriyye, 2. Basım, 10 Cilt.1384/1964.
- Kutub, Seyyid. *Fî Zılâli'l-Kur'ân*. çev. Bekir Karlığa vd. 10 Cilt. İstanbul: y.y., 1992
- Maşalı, Mehmet Emin. "Osmanlı'dan Günümüze Kur'an İlimleri/Tefsir Usûlü Çalışmaları". *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 10/19-20 (2012), 109-163.
- Maşalı, Mehmet Emin. *Makâsıdî Tefsir: Kur'an'ı Kerim'i Amaç ve Hikmet Eksenli Anlamak*. "Yakın Dönem Tefsir Geleneğinde Makâsıd Merkezli Yaklaşım". İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Kur'an Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2018.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*, thk. Mecdî Bâsellûm. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 10 Cilt. 1426/2005.

- Mâverdî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. *en-Nüket ve'l-uyûn*. thk. Seyyid b. Abdülmaksûd b. Abdürrahîm. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Mevdûdî, Ebü'l-A'lâ. *Tefhîmü'l-Kur'ân*. İstanbul: İnsan Yayınları, 1997.
- Meydânî, Abdurrahman Habenneke. *Kavâ'idü't-tedebburi'l-emsal li-kitâbillâhi a'zze ve celle*. Dimeşk: Dâru'l-Kalem, 4. Basım, 2009.
- Meydânî, Abdurrahman Habenneke. *Davâbitü'l-ma'rife ve usûlü'l-istidlâl ve'l-münâzara*, Dimeşk: Dâru'l-Kalem, 4. Basım, 1993.
- Meydânî, Abdurrahman Habenneke. *el-Belâgatü'l-'arabiyye*. Dimeşk: Dâru'l-Kalem, 2 Cilt. 1416/1996.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî. *el-Câmi'u's-sahîh*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-'Arabî, 5 Cilt. ts.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd. *Medârikü't-tenzîl ve hakâ'iku't-te'vîl*. thk. Yûsuf Alî Bedyevî (Büdey-vî) ve Muhyiddin Dîb Müstû. Beyrut: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1419/1998.
- Nîsâbü'rî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Hâkim. *el-Müstedrek 'ale's-Sahîhayn*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Okumuş, Mesut. "Tefsir Usûlü", *Kur'an İlimleri ve Tefsir Tarihi*. ed. Mehmet Akif Koç. 279-373. Ankara: Grafiker Yayınları, 2021.
- Öğmüş, Harun. *Kur'an İlimleri ve Tefsir Tarihi*. çev. Halil Aldemir. İstanbul: İFAV Yayınları, 2. Basım, 2016.
- Ömer, Ahmet Muhtâr. *Mu'cemü'l-lugati'l-'arabiyyeti'l-mu'âsıra*. b.y.: Â'lemü'l-kütüb, 4 Cilt, 1429/2008.
- Öngel, Baha. *Fransızcadan Türkçeye (Telaffuzlu) Yeni Sözlük*. İstanbul: Taş Matbaası, 1976.
- Özdoğan, Akif. *Lafız ve Anlam*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018.
- Özsoy, Ömer - Güler, İlhami. *Konularına göre Kur'an (Sistematik Kur'an Fihristi)*. Ankara: Fecr Yayınevi, 3. Basım, 1998.
- Pak, Zekeriya. *Tefsir Usûlü*. Ankara: Bilimsel Araştırma Yayınları, 2020.
- Polat, Fethi Ahmet. *Çağdaş İslam Düşüncesinde Kur'an'a Yaklaşımlar*. İstanbul: İz Yayıncılık, 4. Basım, 2018.

- Radî, Ebü'l-Hasen Muhammed b. el-Hüseyn b. Mûsâ b. Muhammed eş-Şerîf. *Telhîsu'l-beyân fî ('an) mecâzâtî'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru'l-edvâ', ts.
- Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Mefâtihu'l-gayb/et-Tefsîrî'l-kebîr*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 2. Basım, 1420/2000.
- Rızâ, Muhammed Reşid, *Tefsîrî'l-menâr/Tefsîrî'l-Kur'ânî'l-Hakîm*. Mısır: el-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-Âmme, 12 Cilt, 1441/1990.
- Sabûnî, Muhammed Ali. *et-Tibyân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. İstanbul: Dersaâdet, ts.
- Sabûnî, Muhammed Ali. *Safvetü't-tefâsîr*. İstanbul: Dersaâdet, ts.
- Sa'dî, Ebû Abdillâh Abdurrahmân b. Nâsır b. Abdillâh b. Nâsır. *el-Kavâ'idü'l-hisân li tefsîri'l-Kur'ân*. Riyâd: Mektebetü'r-Rüşd, 1420/1999.
- Sebt, Hâlid b. Osman. *Kavâ'idü't-Tefsîr*. 2 Cilt. Kâhire: Dâru İbn Affân, 1439/2018.
- Semerkindî, Ebü'l-Leys İmâmü'l-hüdâ Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrâhîm. *Bahrü'l-'ulûm*. 3 Cilt. b.y.: y.y., ts.
- Subhî es-Sâlih, *Mebâhis fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. İstanbul: Dersaâdet, ts.
- Sübki, Ebû Hâmid Bahâüddîn Ahmed b. Alî b. Abdilkâfi el-Mısırî. *'Arûsü'l-efrâh fî şerhi telhîsi'l-miftâh*. thk. Abdülhamîd Hindâvî. 2 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye li't-Tıbâ'a ve'n-Neşr, 1423/2003.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *el-İtkân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhîm. 4 Cilt, b.y.: el-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-Âmme, 1394/1974.
- Şa'bân, Zekiyyüddîn. *İslam Hukuk İlminin Esasları*. Ankara: TDV Yayınları, 11. Basım, 2009.
- Şahrûr, Muhammed. *el-Kasasu'l-Kur'ânî*. Beyrut: Dâru's-Sâkî, 1431/2010.
- Şâtübî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Mûsâ b. Muhammed el-Lahmî el-Gırnâtî. *el-Muvâfakât*, thk. Ebû Ubeyde b. Hasen. 7 Cilt, Kâhire: Dâru İbn Affân, 1417/1997.

- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed. *İrşâdî'l-fuhûl ilâ tahkîki 'ilmi'l-usûl*, thk. M. Saîd el-Bedrî. Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 1412/1992.
- Şimşek, M. Sait. *Günümüz Tefsir Problemleri*. Konya: Kitap Dünyası Yayınları, 9. Basım, 2008.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir. 24 Cilt. b.y.: Müessesetü'r-Risâle, 1420/2000.
- Tâşköprizâde Ahmed Efendi. *Miftâhu's-sa'ade ve misbâhu's-siyâde fi mevzû'âti'l-'ulûm*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1405/1985.
- Tîbî, Ebû Muhammed Şerefüddîn Hüseyin b. Abdillâh b. Muhammed. *Fütûhu'l-gayb fi (ve)'l-keşf 'an kunâ'i'r-reyb/ Hâşiyetü't-Tîbî a'le'l-Keşşâf*, nşr. Câizetü Dubeyy ed-Devliyye li'l-Kur'âni'l-Kerîm, 17 Cilt. Ürdün: y.y. 1434/2013.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *Sünenü't-Tirmizî*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir vd. 5 Cilt, Mısır: Şeriketi Mektebetü ve Matbaatü Mustafa, 2. Basım, 1395/1975.
- Yaşar, Naif. "Taberî'nin Tefsir Usûlü". *Din ve Bilim - Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*. 1(2), 71-92.
- Yazıcı, İshak. "Ebû'l-Leys es-Semerkandî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 36/473-475. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Yazır, Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Zehraveyn Yayınları, ts.
- Yıldırım, Duran Ali. *Tefsir ve Fıkıh Usulünün Ortak Metodolojik Problemleri*. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, 2021.
- Yılmaz, Kerim. "Kur'an'ın İdeolojik Yorumu: Ezârika Örneği". *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 28 (Haziran 2022), 153-174. <https://doi.org/10.35415/sirnakifd.1052332>
- Yüksel, Nevzat. *Kur'an Fihristi*. b.y.: Akit Yayınları, ts.
- Zebîdî, Ebû'l-Feyz Muhammed el-Murtazâ b. Muhammed Abdirrezzâk el-Bilgrâmî el-Hüseyinî. thk. Komisyon. *Tâci'l-'arûs min cevâhiri'l-kâmûs*. b.y.: Dâru'l-Hidâye, ts.
- Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsîr ve'l-müfessirûn*. Kâhire: Mektebetü Vehbe, ts.

- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî, *el-Keşşâf 'an hakâ'iki gavâmizi't-tenzîl ve 'uyûni'l-ekâvîl fî vücûhi't-te'vîl*. 4 Cilt, Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-A'rabî, 3. Basım, 1407/1987.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *Esâsü'l-belâga*. thk. M. Bâsil U'yûn es-Sûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1419/1998.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Bahâdır b. Abdillâh. *el-Burhân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhim. Kâhire: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 1376/1957.
- Zühaylî, Vehbe b. Mustafa. *el-Fikhu'l-İslâmî ve edilletihû*. 10 Cilt, Dimeşk: Dâru'l-Fikr, 4. Basım, ts.
- Zürkânî, Muhammed Abdülazîm. *Menâhili'l-'urfân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1416/1996.

Fecr Yayınları: 775

MÜSLÜMAN AZINLIKLAR FIKHI
(FIKHU'L-EKALLİYYÂT)

Editörler

Emine Enise YAKAR

SümeYra YAKAR

Tuğrul KÜTÜKCÜ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-27-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

iç içe olan *teysîr* ilkesi, hayatı kolaylaştırma amacıyla hazırda beklemekte ve azınlık fikhinin ruhsat boyutunu vurgulamaktadır.

KAYNAKÇA

- Abidin, Seyyid Z vd. Müslüman Azınlıklar Dosyası. çev. Ahmet Yalçın. İstanbul: Akabe Yayınları, 1985.
- Ahmedî, Abdülaziz b. Mebruk. İhtilâfü'd-Dâreyn ve Âsâruhu fi Ahkâmi's-Şeriatî'l-İslâmiyye, Medine: el-Câmiatü'l-İslâmiyye, 2009.
- Alvânî, Taha Câbir el-. Islamic Thought an Approach to Reform an Introduction to the Structures of Discourse in Islamic Thought. Terc. Nancy Roberts. Londra: The International Institute of Islamic Thought, 2006.
- Alvani, Taha Cabir el-. "Medhal ila Fıkhi'l-Ekalliyyât". Mecelletü'l-Câmiatü'l-İslâmiyye 40 (2006), 115-128.
- Arangül, Muammer. İslam Hukuku Açısından Kanunların Bağlayıcılığı. İstanbul: Hikmet Kitabevi Yayınları, 2017.
- Bâhüseyn, Yakup b. Abdulvehhab el-. Kâidetü'l-Meşakka Teclibü't-Teyisîr. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2005.
- Bâkâdir, Ebubekir. El-Ekalliyyâtü'l-Müslimetü ve Hukuku'l-İnsan. Mısır: Cemiyeti'l-Müslimü'l-Muasır, 1982.
- Baktır, Mustafa. İslâm Hukukunda Zaruret Hali. Ankara: Akçağ Yayıncılık, 1981.
- Baktır, Mustafa. "Umûmü'l-Belvâ". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA). XLII/156. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Bûtî, Muhammed Said el-. Davâbitü'l-Maslaha fi's-Şeriatî'l-İslâmiyye. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1982.
- Caeiro, Alexander. "The Power of European Fatwas: the Minority Fiqh Project and the Making of an Islamic Counterpublic". Journal Middle East Studies 42 (2010), 435-449.
- Cîzânî, Muhammed b. Hüseyin el-. Hakikatü'z-Zarûrati's-Şeriyye ve Tatbîkâtuhâ'l-Muâsıra. Riyad: Mektebetü Dâru'l-Minhâc, 2013.
- Cübûrî, Abdullah b. Muhammed. "El-Ekalliyyâtü'l-Müslime ve Tegayyürü'l-Fetvâ". Mecelletü'l-Mecmai'l-Fıkhi'l-İslâmî 29 (2013), 169-240.
- Çalış, Halit. İslâm'da Kolaylaştırma İlkesi. Konya: Yediveren Yayınları. 2004.
- Çalış, Halit. "Zaruret". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA). XLIV/141-144. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Çelik, Mustafa. Darulharb Fıkhu. I-IV. İstanbul: Ölçü Yayınları, 1988.
- Debûsî, Ebû Zeyd Abdullah b. Muhammed b. Ömer ed-. Takvimü'l-Edille. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2001.
- Dede, Elif. İslâm Hukukunda Müslümanlar Açısından Gayrimüslim Devlet Vatandaşlığı. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Derviş, Salih Muhammed ed-. "Eserü'z-Zarûra ve'l-Hâce alâ Ahkâmi Mümareseti'l-Ekalliyyâtü'l-Müslime". Mecmâu Fıkhi's-Şeriatî bi-Amriyka, (2007), 1-50.
- Dina, Taha, "Muslim Minorities in the West: Between Fiqh of Minorities and Integration". Electronic Journal of Islamic and Middle Eastern Law 1 (2013), 1-36.

- Dönmez, İbrahim Kâfi. “Maslahat”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA). XXVIII/79-94. İstanbul: TDV Yayınları, 2003.
- Dûmân, Mustafa. Zavâbitü’z-Zarûrati’s-Şerîyye ve Tatbikuhâ alâ Fıkhî’l-Ekalliyâtî’l- Müslime fi Uvrubba. Beyrut: Daru İbn Hazm, 2013.
- Ebû Süleyman, Abdülvehhad İbrahim. Fıkhü’z-Zarûre ve Tatbikâtuhu’l-Muâsıra Âfâk ve Eb’âd. Cidde: El-Mahedü’l-İslâmî li’l-buhûs ve’t-tedrib, 1993.
- Ebû Zehra, Muhammed. Alakâtü’d-Devliyye fi’l-İslâm. Kahire: Dâru’l-Fikri el-Arabi, 1995.
- Ebû Zehra, Muhammed. İslâm Hukuk Metodolojisi. çev. Abdülkadir Şener. I-II. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1973.
- Eriş, İsmail, The Dar Al-Islam and The Dar Al-Harb: A Discourse on The Crafting of a Muslim State. Texas: The Faculty of The Graduate School of The University of Texas, Yüksek Lisans Tezi, 2000.
- Fatani, İsmail Lütfi. İhtilâfû’d-Dâreyn ve Eseruhu fi Ahkâmî’l-Münâkehât ve’l-Muâmelât. Kahire: Dâru’s-Selâm, 1990.
- Fakih Hüseyin, Ferec Ali. Mazâhiru’t-Teysîr ve Ref’u’l-Harac. Dimaşk: Dâru Kuteybe, 2003.
- Fishman, Shammai. “Fiqh al-Aqalliyât: A Legal Theory for Muslim Minorities”. Hudson Institute 1/2 (2006), 1-18.
- Görgülü, Ülfet. “İslâm Hukukunda Kolaylık Prensibinin Yeri”. Diyanet İlmî Dergi 44/1 (2008), 79-92.
- Haccâvî, Şerefuddin Musa b. Ahmed el-Makdisî el-Hanbelî el-. El-İknâ li Tâlibi’l-İntifâ. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî. I-IV. Riyad: Dâru Âlemi’l-Kütüb, 1999.
- Hallaq, Wael b. A History of Islamic Legal Theories. Cambridge: Cambridge University Press, 1997.
- Hamdâvî, Cemil. Min Fıkhü’l-Ekalliyât ilâ Fıkhü’t-Teâruf. 2010.
- Hasan, Hüseyin Hamid. Fıkhü’l-Maslaha ve Tatbikâtuhu’l-Muâsıra. Cidde: El-Ma’hedü’l-İslami li’l-Buhus ve’t-Tedribü’l-Bankü’l-İslami li’t-Tenmiye, 1993.
- Hasan, Hüseyin Hamid. Nazariyyetü’l-Maslaha fi’l-Fıkhî’l-İslâmî. Kahire: Mektebetü’l-Mütenebbi, 1981.
- Hasdemir, Merve Sena. Çağdaş Dönemde Müslüman Azınlıklar Fıkhı (Fıkhü’l-Ekalliyât) Tartışmaları. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Haraşî, Ebû Abdullah Muhammed b. Abdullah el-Mâlikî. Şerhu Muhtasarı Halîl. Beyrut: Dâru Sadır, 1901.
- Hasenî, İsmail el-. “Kıraatün fi Bünyeti Fıkhî’l-Ekalliyât”. İslâmiyyetü’l-Marife 30 (2002), 114-119.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emin b. Ömer b. Abdülaziz ed-Dimaşkî. Reddû’l-Muhtar ale’d-Dürri’l-Muhtâr, I-X. Beyrut: Dâru’l-kütübî’l-İlmiyye, 1994.
- İbn Âşur, Muhammed Tâhir. Makâsıdu’s-Şeriatî’l-İslâmiyye. thk. Muhammed Tâhir Misavi. Beyrut: Dâr el-Besâir, 1998.
- İbn Beyye, Abdullah. Sınâ’atü’l-Fetvâ ve Fıkhü’l-Ekalliyât. Kuveyt: El-Merkezü’l-Âlemî li’l-Vasatiyye. 2008.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdullah. İ’lâmu’l-Muvakkûn. I-VI. Demmam: Daru İbnü’l-Cevzî, 2003.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mükerrrem. Lisânü’l-Arab. I-XV. Beyrut: Dâr Sâdir, 1997.

- İbn Mubarek, Cemil Muhammed. Nazariyyetü'z-Zarûrati's-Şer'iyye Hududuha ve Davâbituha. Mansure: Dârul-Vefa, 1988.
- İmrânî, Muhammed. "Fıkhu'l-Ekalliyyât min Hilâli Nemâzic". Mecelletü'l-Meclis 11 (2011), 162-181.
- İmtiyaz, Yusuf. "Hijrah". Oxford Encyclopedia of Modern Islamic World. Oxford: Oxford University Press, 1995.
- Karadâvî, Yusuf el-. Fî Fıkhi'l-Ekalliyyâti'l-Müslime. Kahire: Dâru's-Şurûk, 2001.
- Karadâvî, Yusuf el-. Teysîrü'l-Fıkh li'l-Müslimi'l-Muasır. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 2000.
- Karadâvî, Yusuf el-. İslâm Fıkhu Yeniden Okumak. çev. Abdullah Kahraman. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2012.
- Karadâvî, Yusuf el-. "Kolay ve Çağdaş Bir Fıkha Doğru". çev. Abdullah Kahraman. İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi 3 (2004), 55-75.
- Kur'ân Yolu. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2020.
- Kindî, Abdurrezzak Abdullah el-. Et-Teysîr fi'l-Fetvâ: Esbâbuhû ve Davâbituhû. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 2008.
- Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye. İstanbul: Hikmet Yayınları, 1982.
- Mecelletü Mecmai'l-Fıkhi'l-İslâmî, 4-3/ (1988), 2665- 2685.
- Mecelletü Mecmai'l-Fıkhi'l-İslâmî. 23/31, 6-10.
- El-Mevsuatü'l-Fıkhiyye. I-XLI. Kuveyt: Vizaretü'l-Evkaf ve's-Şuûni'l-İslâmiyye, 1993.
- Meymî, Abdül'atî Abdülhamid el-. Fıkhu'l-Ekalliyyâti'l-Müslime beyne'n-Nazariyye ve't-Tatbik. Mansure: Dâru'l-Kelime, 2008.
- Neccâr, Abdülmecid en-. "Nahve Te'sîlin Fıkhiyyin li'l-Ekalliyyâti'l-Müslime bi'l-Müctemeâti'l-Garbiyye". Mecelletü Ümmeti'l-İslami'l-İlmiyyeti 1 (2009), 283-313.
- Othman, Norani. Sharia Law and the Modern Nation-State; A Malaysian Symposium. Kuala Lumpur: Friedrich-Naumann-Stiftung, 1994.
- Otto, Jan Michiel. Sharia and National Law. Kahire: The American University in Cairo Press, 2010.
- Özel, Ahmet. İslâm Hukukunda Ülke Kavramı: Darulharb-Dârulislam. İstanbul: İz Yayıncılık, 2011.
- Özel, Ahmet. "Dârulharb". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA). VIII/536-537. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Özel, Ahmet. "Dârulislâm". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA). VIII/541-543. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Özel, Ahmet. "Dârussulh". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA). IX/5-6. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Râvî, Ahmed er-. El-Ekalliyyâti'l-Müslime Vâkıan ve Fıkhan. Kuveyt: 2013.
- Sa'd, Abdullah b. Abdurrahman es-. Et-Teysîr beyne'l-Meşrû' ve'l-Memnû'. Riyad: Dâru'l-Muhaddis, 2013.
- Serahsî, Ebûbekir Şemsüleimme Muhammed b. Ahmed es-. El-Mebsût. I-XXX. Kahire: Matbaatü's-Saade, 1906-1912.
- Shadid, Wasif ve Sjoerd Van Koningsveld. "Gayrimüslim Yönetime Bağlılık: İslâm Fıkhu'daki Tartışmaların ve Bazı Modern İslâmcıların Görüşlerinin Analizi". çev. Hacı Mehmed Günay. Usul İslâm Araştırmaları 2 (2004), 155-188.

- Şâtübî, Ebû İshak İbrahim b. Musa b. Muhammed eş-. El-Muvâfakât. I-VI. Huber: Dâru İbn Affân, 1997.
- Şâtübî, Ebû İshak İbrahim b. Musa b. Muhammed eş-. El-Muvâfakât. çev. Mehmet Erdoğan. I-II. İstanbul: İz Yayıncılık, 1990.
- Telkenaroğlu, M. Rahmi. “Müslüman Azınlığın Kimlik Mücadelesi ve Fıkhu'l-ekalliyyât (Azınlıklar Fıkı)”. The Journal of Academic Social Science Studies [JASS] 56 (2017), 265-284.
- Türçan, Talip. “Tedrîc”. Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi (DİA). XL/265-267. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Ümâme, Adnan Muhammed. El-İhkâm ve't-Takrir li-Kaideti'l-Meşakka Teclübü't-Teysîr. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 2004.
- Yakar, Emine Enise ve Yakar, Sümeyra. “The Critical Analysis of Fiqh al-Aqalliyat Concept of Taha Cabir al-Alvani.” Hitit İlahiyat Dergisi 20/1 (2021), 383-408.
- Yalar, Mehmet. Gayrimüslim Bir Ülkede İslâmî Hayatın Problemleri. İstanbul: Emin Yayınları, 1993.
- Yaran, Rahmi. İslâm Fıkında İhtiyaç Kavramı ve Kurumsallaşması. İstanbul: Marmara İlahiyat Vakfı Yayınları, 2007.
- Yaran, Rahmi. “İhtiyaç”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA). XXI/573-574. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Zerkâ, Mustafa Ahmed ez-. İslâm Hukuk Ekolleri ve Maslahat Prensibi. haz. Ali Pekcan. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2007.
- Zeydân, Abdülkerim. Hâletü'z-Zarûra fi'ş-Şeriatî'l-İslâmiyye. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1988.
- Zuhaylî, Mustafa Vehbe. Asaru'l-Harb fi Fıkhi'l-İslâmî. Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 1983.

gibi görünüşte bireysel fiillerin seküler bir demokraside problemlili bir husus olduğu ortaya çıkmıştır.¹¹⁷ Müslüman gibi giyinenlere yönelik pek göze çarpmayan ayrımcılıktan çok daha çetrefilli fıkhî sorunlar doğabilir ve çok eşli olmak cezaî mahkûmiyet veya sınır dışı edilmeye sonuçlanabilir.

Bu makalede, modern öncesi zorluklara karşı modern öncesi verilen tepkileri gözden geçirdim. İslam hukukunda hukuk ve ahlâk her zaman irtibatlı olmasa da, fıkhî çözümler ahlâkî tercihleri zinnen barındırır. Modern öncesi fakihlerin vermiş oldukları hüküm ve kararlar, modern Müslüman azınlıkların karşı karşıya olduğu ikilemleri ister istemez çözemeyecektir. Bununla birlikte bu hüküm ve kararlar, belirli tarihsel zorluklara yanıt olarak verilen ahlâkî tercihlerin emsalini sunarlar. Geçmişte sunulan tercihlerin günümüz söylemini canlandırıp canlandıramayacağı ise Müslümanların araştırmasına kalmıştır.¹¹⁸

KAYNAKÇA

Abdel Majid Turki, “*Consutation juridique d’al-Imam al-Mazari sur le cas de musulmans vivant en Sicile sous l’autorite des Normands*”, *Melanges de L’Universite Saint Joseph*, 50:2 (1984).

Abdurrahman Bedevî, *Mezâhibü’l-İslâmiyyîn* (Beyrut: Dârü’l-İlm li’l-Malayyin, 1971).

Abdurrahman Doi, “*Duties and Responsibilities of Muslims in Non-Muslim States: A Point of View*”, *Journal of the Institute of Muslim Minority Affairs*, 8:1 (Ocak. 1887).

Abdülazîz et-Tarablusi İbnü’l-Berrac (ö.481/1088), *el-Mühezzeb* (Tahran: Mü’essesâtü’l-Neşri’l-İslâmî, 1406).

Ahmed Ali, *el-Qur’an* (Princeton University Press, 1988).

Journal of the Institute of Muslim Minority Affairs, 6 (1985), 114-26; David Pearl, *A Textbook on Muslim Personal Law* (2. baskı, Kent: Croom Helm, 1987), 207-34.

¹¹⁷ Bk: U.S v. Board of Education of School District of Philadelphia, 911 F.2d 882 (3rd Cir. 1990) [Müslüman bir kadın devlet okulunda peçe veya hicap giydiği için işten atılmıştır]; Abdü’ş-Şehid v. N.Y. State Narcotic Addiction Control Com., 34 N.Y. 2.nd. 538, 354 N.Y.S. 2d 102, 309 N.E. 2d 813 (1974) [Müslüman bir narkotik müşavir, İslami kıyafet giydiği için işten çıkarılmıştır]; ayrıca bk: In Re A.C., 573 A. 2d 1235 (D.C. App. 1990) [Müslüman bir kadın, zorunlu sezaryen yaptırmanın İslam ahlâk anlayışını ihlal ettiğini savunmaktadır]. Müslüman mahkûmların dinî haklarından mahrum bırakıldıklarını ileri sürdükleri birçok vaka örneği için bk: O’Lone v. Estate of Shabazz 482 U.S 342 (1987); ayrıca bk: Kathleen M. Moore, “*Al-Mughtaribun: Law and the Transformation of Muslim Life in North America*”, Doktora Tezi, bk: Ahoran Layish, *Women and Islamic Law in a non-Muslim State* (Jerusalem: Israel University Press, 1975).

¹¹⁸ Azınlıklar ve katılım, iktidar, etnopolitik ve kimlik problemi hakkında bk: Ted Gurr (ed.), *Minorities at Risk* (Washington D.C.:U.S Institute of Peace Press, 1993); Geoff Dench, *Minorities in the Open Society: Prisoners of Ambivalence* (London: Routledge ve Kegan Paul, 1986); J.R Rudolph ve R.J Thompson (ed), *Ethnoterritorial Politics, Policy and the Western World* (Boulder: Lynee Rienner, 1989); Donald L. Horwitz, *Ethnic Groups in Conflict* (Berkeley: University of California Press, 1985); Joseph V. Montville (ed.), *Conflict and Peacemaking in Multiethnic Societies* (Lexington: Lexington Books, 1990); Hurst Hannum, *Autonomy, Sovereignty and Self-Determination: The Accomodation of Conflicting Rights* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1990)

- Ahmed b. Yahyâ b. Murtazâ (ö.840/1437), *Kitab'ul- Baḥrî'z-Zehḥâr* (Kahire, Dârü'l-Kitâbi'l-İslâmî, 1949).
- Ahmed el-Mâlikî es-Sâvî, *Bulḡatü's-Sâlik* (Kahire: Matba'atü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1952).
- Alâüddîn Kâsânî, *Bedâ'ü'u's-Şanâ'i'* (Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1986).
- Ali es-Saîdî el-Adevî, *Hâşiye alâ Kifâyetü't-Ṭâlibi'r-Rabbânî* (Kahire: Matba'atü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1952).
- Ann K. Lambton, *State and Government in Medieval Islam* (Oxford, Oxford University Press, 1981).
- Anwar Chejne, *Muslim Spain: Its History and Culture* (Minneapolis: The University of Minnesota Press, 1974).
- Baber Johansen, “*Der 'Isma-Begriff im hanafitischen Recht*”, içinde: *La signification du Bas Moyen Age dans l'Histoire et la Culture du Monde Musulman* (Aix-en-Provence: Union Eurpêene des Arabisants et Islamisants, 1976).
- Baber Johansen, “*The Claims of Men and the Claims of God - The Limits of Government Authority in Hanafite Law*”, içinde: *Pluriformiteit en Verdeling van de machth in het midden-oosten*, ed: C.M. Moor (Nijmegen: M.O.I. -Publicaties, 1980).
- Bernard Lewis, “*Legal And Historical Reflections on The Position of Muslim Populations under Non-Muslim Rule*”, *Journal of The Institute of Muslim Minority Affaris*, 13:1 (Ocak, 1992).
- Bernard Lewis, *Discovery of Europe* (New York ve London: Norton ve Co., 1982).
- Bernard Lewis, *Islam and the West* (New York ve Oxford: Oxford University Press, 1993).
- Bernard Lewis, *Political Language of Islam* (Chicago: University Of Chicago Press, 1988).
- Cemâlüddîn Mikdâd es-Süyûrî el-Hillî, *et-Tenḳîḥu'r-Râ'i'*, ed:es-Seyyid Abdullatif Kuhkamari (Kum: Mektebetü'l-Âyetullâh el-Âzamî el-Mar'aşî, 1404).
- Daniel Pipes, *In The Path of God: Islam and Political Power* (New York: Basic Books Inc., 1983).
- David Pearl, *A Textbook on Muslim Personal Law* (2. baskı, Kent: Croom Helm, 1987).
- Donald L. Horwitz, *Ethnic Groups in Conflict* (Berkeley: University of California Press, 1985); Joseph V. Montville (ed.), *Conflict and Peacemaking in Multiethnic Societies* (Lexington: Lexington Books, 1990).
- Ebü Abdillâh eş-Şeybânî, *The Islamic Law of Nations: Shaybani's Siyar*, çev: Majid Khadduri (Maryland: The John Hopkins Press, 1966).
- Ebü Abdillâh Kurtubî (ö. 671/1273), *el-Câmi' li-Aḥkâmi'l-Ḳur'ân* (Kahire, Dârü'l-Kütübi'l-Arabiyye).
- Ebü Abdillâh Şâfiû, *el-Üm*, ed: Muhammed el-Neccar (Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, t.y).
- Ebu Abdullah b. İdris el-İclî el-Hillî (ö. 598/1202), *es-Serair: el-Havi li-Tahrir el-Fetava*, içinde: *Silsilat el-Yenabi el-Fikhiyye*, ed: Ali Asgar Murvarid (Beyrut: Dârü't-Turâs, 1990).
- Ebu Ali et-Tabrisi (ö.548/1154) *Mecma'ul-Beyan* (Beyrut: Dârü'l-Mektebet'ul-Heyeh, 1986).
- Ebü Bekir İbnü'l-Arabî, *Aḥkâmü'l-Ḳur'ân*, ed: Ali Muhammed el-Becevi (Kahire: Dârü'l-İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1957).
- Ebü Bekr es-Serahsî, *el-Mebsût* (Beyrut: Dârü'l-Marife, 1986).

- Ebü Bekr es-Serahsî, *Şerhu's-Siyeri'l-Kebîr*, ed: S. el-Müneccid (Kahire, Ma'had el-Mahtutat, 1971).
- Ebü Ca'fer el-Hasen et-Tûsî, *et-Tibyân*, ed: Ahmed el-Emin ve Ahmed Kasir (Necef: Mektebetü'l-Emîn, t.y.).
- Ebü Ca'fer el-Küleynî er-Râzî, *el-Kâfi*, ed: Ali el-Gaffari, (Tahran: Dârü'l-Kütübi'l-İslâmiyye, 1377-79/1957-59).
- Ebü Ca'fer Taberî, *Câmi'u'l-Beyân* (Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 1986).
- Ebü Hâmid el-Gazzâlî (ö.505/1111), *Şifâ'ü'l-Gâfil*, ed: Hamad el-Kabis (Bağdat, Matbuat'ul-İrşad, 1971).
- Ebü İshâk eş-Şâtübî (ö.790/1388), *el-İ'tisâm*, ed: Ahmed Abd'uş-Şâfiî (Beyrut, Dârü'l - Kütübi'l-İlmiyye, 1988).
- Ebü İshâk Fîrûzâbâdî eş-Şîrâzî, *el-Mühezzeb* (Kahire: Matba'atü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1971).
- Ebü Mansûr et-Temîmî el-Bağdâdî (ö.463/1072) *Kitabu Uşûli'd-Dîn* (Beyrut: Dârü'l-Hilal, 1980).
- Ebü Muhammed b. Ahmed el-Aynî, *el-Binâye fî şerhi'l-Hidâye* (Beyrut, Dârü'l-Fikr, 1990).
- Ebü Muhammed el-Kurtubî ez-Zahiri İbn Hazm, *el-Muḥallâ*, ed. Ahmed Şakir (Kahire: Dârü't-Turâs, t.y).
- Ebü Muhammed İzzeddin İbn Abdüsselâm es-Sülemî (ö.660/1262), *Ḳavâ'idü'l-aḥkâm*, ed: Taha Abdurrauf Sad (Beyrut: Dârü'l-Cil, 1980).
- Ebu Salâh Takıyyüddin el-Halebi, *el-Kafi fî'l-Fikh*, içinde: Silsilat'ul-Yenabi.
- Ebü Zekerıyyâ en-Nevevî, *el-Mecmû' Şerhu'l-Mühezzeb* (Beyrut: Dârul-Fikr, t.y).
- Ebu'l-Kasım el-Muhakkik el-Hillî (ö. 676/1277), *Şerâ'iu'l-İslâm fî mesâ'ilü'l-ḥelâl ve'l-ḥarâm* (Beyrut: Dârü'-Edva', 1983).
- Ebü'l-Abbâs Şihâbüddin İbn Hacer el-Heytemî, *Fethu'l-Cevâd* (Kahire: Matba'atü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1971).
- Ebü'l-Berekât en-Nesevî, *Medârikü't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl* (Beyrut, Dârü'l-Kelam, 1989).
- Ebü'l-Fidâ İbn Kesîr, *Tefsîrü'l-İbn Kesîr* (Kahire: Dârü'l-Hir, 1988).
- Ebü'l-Hasan Eş'arî (ö. 324/936), *Maḳâlâtü'l-İslâmiyyîn*, ed: Muhammed Abdülhamid (Beyrut: Mektebet'ul-Asriyye, 1990).
- Ebü'l-Hasen Burhânüddîn el-Fergânî el-Mergînânî (ö. 593/1196/97), *el-Hidâye* (Kahire: Matba'atü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, t.y.).
- Ebü'l-Meâlî Abdülmelik el-Cüveynî (İmâmü'l-Haremeyn), *Ġıyâşü'l-ümem*, ed: Abdülazim ed-Dib (Kahire: Mektebet'ul-Kübra, 1401).
- Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Muhammed İbn Rüşd, *Bidâyetü'l-Müctehid ve Nihâyetü'l-Mukteşid* (Kahire: Matba'atü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî).
- Ebü'l-Hasen el-Mâverdı, *el-Aḥkâmü's-Sultânıyye* (Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1985).
- el-Fetâva'l-Hindiyye (Beyrut: Dârü'l-İhya et-Turâsî, t.y.).
- en-Nu'mân el-Müfid, *Evâ'ilü'l-Maḳâlât*, ed: Şeyh'ul-İslâm ez-Zencani (Kum: Mektebet'ul-Devzi, t.y.).
- Fahr'ul Muhakkik el-Hillî (ö.771/1370), *İzâḥ'ul Fevaid* (Kum: Mü'essesâtü'l-İsmâiliyyîn, 1387).
- Fahreddin er-Râzî, *et-Tefsîrü'l-Kebîr* (Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1990).
- Gail Minault, *The Khilafat Movement* (New York: Columbia University Press, 1982).

- M. Naeem Qureshi, “*The Ulama of British India and Hijrat*”, *Modern Asian Studies*, 13:1 (1979).
- Geoff Dench, *Minorities in the Open Society: Prisoners of Ambivalence* (London: Routledge ve Kegan Paul, 1986).
- Gilles Kepel, *Muslim Extremism in Egypt*, çev: J. Rothschild (Berkeley ve Los Angeles: University of California Press, 1986).
- Hanna Kassis, “*Muslim Revival in Spain in the Fifth/Eleventh Century*”, *Der Islam*, 67:1 (1990).
- Hassan Husni Abd’ul Vehhab, *el-İmam’ul-Mazeri* (Tunus, 1955)
- Hosseyin Modarressi, *Crisis and Consolidation in the Formative Period of Shi’ite Islam* (Princeton: Darwin Press, 1993).
- Hurst Hannum, *Autonomy, Sovereignty and Self-Determination: The Accomodation of Conflicting Rights* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1990).
- Hüseyin Mu’nis (çev. ve ed.) “*Esna’l-metâcir fî beyâni aĥkâmi men ğalebe ‘alâ vaṭānihî en-Naşârâ ve lem yuhâcir ve mâ yeteratbebü ‘aleyhi mine’l-‘uĥûbâti ve’z-zevâcir*” *Revista Del Instituto Egipcio De Estudio Islamicos En Madris*, V (1957).
- Ivor Wilks, “*The Position of Muslims in Metropolitan Ashanti in the Early Nineteenth Century*”, içinde: *Islam in Tropical Africa*, ed: I.M.Lewis (2. baskı, Bloomington ve London: International African Institute, 1980).
- İbn Muhammed eş-Şevkânî (ö. 1250/1834), *Neylü’l-Evṭâr* (Kahire: Dârü’l-Hadis, t.y.).
- İbn Rüşd, Ebü’l-Velîd Muhammed b. Ahmed İbn Rüşd, *Muĥaddimâtü’l-Mümeĥhidât*, ed: Muhammed Hucci (Beyrut: Dârü’l-Garbi’l-İslâmî, 1988).
- İbn Rüşd, *el-Beyân ve’t-Taĥşîl*, ed: Muhammed Hucci (Beyrut: Dârü’l-Garbi’l-İslâmî, 1988).
- İbn Said el-Hudali (ö.689/1290), *Cami’ul-Şerâ’i*, içinde: *Silsilat’ul-Yenabi*
- J.R Rudolph ve R.J Thompson (ed), *Ethnoterritorial Politics, Policy and the Western World* (Boulder: Lynee Rienner, 1989).
- Jamil Abun-Nasr, *A History of the Maghrib in the Islamic Period* (Cambridge: Cambridge University Press, 1987).
- Joel L. Kraemer, “*Apostates, Rebels and Brigands*”, *Israel Oriental Studies*, 10, (1980).
- Johan Krcmarik, “*Beitrag zur Beleuchtung des İslâmischen Strafrechts, mit Rücksicht auf Theorie und Praxis in der Türkei*”, *Zeitschrift der Deutschen Morgenlndischen Gesellschaft*, 58 (1904).
- John O. Voll, “*Mahdi’s Concept and Use of Hijrah*”, *Islamic Studies*, 26:1 (1987).
- Joseph O’Callaghan, “*Mudejars of Castile and Portugal in Twelfth and Thirteenth Century*”, içinde: *Muslims Under Latin Rule 1100-1300*, ed: James M. Powell (Princeton: Princeton University Press, 1990).
- Julius Hatschek, *Der Musta’mîn* (Berlin und Leipzig: Walter de Gruyter Co., 1919).
- Kathleen M. Moore, “*Al-Mughtaribun: Law and the Transformation of Muslim Life in North America*”, Doktora Tezi, bkz: Ahorán Layish, *Women and Islamic Law in a non-Muslim State* (Jarusalem: Israel University Press, 1975).
- Kemâlüddîn İbnü’l-Hümâm (ö. 861/1456-57), *Fethu’l-Kadîr* (Kahire: Matba’atü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1970).
- Khaled Abou El Fadl, “*Aĥkam al-Buĥat: Irregular Warfare and the Law of Rebellion In Islam*”, içinde: *Cross, Crescent and Sword*, ed: James T. Johnson ve John Kelsay (Westport, C.T.:Greenwood Press, 1990).

- Khaled Abou El Fadl, “*The Common and Islamic Law of Duress*”, Arab Law Quarterly, 6:2 (1991).
- L. P. Harvey, *Islamic Spain: 1250 to 1500* (Chicago: University of Chicago Press, 1990).
- L.P. Harvey, “*Crypto Islam in 16th-Century Spain*”, Actas del Primer Congreso de estudios arabes E Islamicos (Madrid, 1964).
- Robert I. Burns, *Islam Under the Crusaders* (Princeton: Princeton University Press, 1973).
- Lucy Carroll, “*Muslim Minorities and Legal Questions in Australia: A Rejoinder*”, Journal of the Institute of Muslim Minority Affairs, 6 (1985).
- M. Ali Kettani, *Muslim Minorities in the World Today* (London: Mansell Publishing, 1986).
- M.G. Smith, “*The Jihad of Shehu Dan Fodio: Some Problems*”, içinde: *Islam in Tropical Africa*, ed: I.M. Lewis (2.baskı, Bloomington ve London: International African Institute, 1980).
- Mahmûd el-Âlûsî, *Rûhu'l-Me'ânî*, (Beyrut: Dârü'l-İhyâi't-Turâs el-Arabî, 1985).
- Majid Khadduri, *War and Peace in The Law of Islam* (Baltimore ve London: John Hopkins Press, 1955).
- Mansur Mansûr Buhûtî (ö.1051/1641), *Keşşâfü'l-Kınâ'*, ed: Hilal Mustafa Hilal (Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1982).
- Mark D. Meyerson, *The Muslims of Valencia in the Age of Fernando and Isabel* (Berkeley and Los Angeles: University of California, 1991).
- Michael O. Mastura, “*The Status of Muslim Personal Law in Selected non-Muslim Countries*”, Journal of the Institute of Muslim Minority Affairs, 6 (1985)
- Montgomery Watt, “*Hidjra*”, Encyclopaedia of Islam, 2. ed., c. 3 (1971).
- Muhammad Khalid Masud, “*Being a Muslim in a Non-Muslim Polity*”, Journal of The Institute of Muslim Minority Affairs, 10:1 (Ocak 1989).
- Muhammad Khalid Masud, “*Shehu Usuman Dan Fadio's Restatement of The Doctrine of Hijra*”, Islamic Studies, 25:1 (1986)
- Muhammad Khalid Masud, “*The Obligation of Hijra in Islamic Law*”, içinde: Muslim Travellers, ed: Dale Eickelman ve James Piscatori (Berkeley And Los Angeles: University of California Press, 1990).
- Muhammed b. Mekkî Âmilî Şehîd-i Evvel (ö. 786/1384), *el-Liim'atü'd-Dimaşkıyye*, ed: es-Seyyid Muhammed Kalantar (Necef: Camiat'ul-Necef el-Diniyye, 1398).
- Muhammed b. Muhammed Bakır en-Necefî (ö. 1266/1850), *Cevahir'ul-Kelam*, ed: Akhundi (Tahran: Dârü'l-Küttübî'l-İslâmiyye, 1378)
- Muhammed Bâkır Meclisî, *Melâzû'l-Ahyâr*, ed: Mehdi el-Reca'i, (Kum: Mektebet'ü Âyetullah el-Mar'âşî, 1406/1986).
- Muhammed el-Hatîb eş-Şirbînî (ö.977/1569-70), *Muğni'l-Muhtâc* (Kahire: Matba'atü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1958).
- Muhammed Emîn İbn Âbidîn (ö. 1252/1836-37), *Reddü'l-Muhtâr* (Beyrut: Dârü'l-İhya et-Turasi el-Arabi, 1987).
- Muhammed Hamidullah, “*Ex-Territorial Capitulations in Favour of Muslims In Classical Times*”, The Islamic Review, 38 (1950).
- Muhammed Hamidullah, *The Muslim Conduct of State* (7. baskı., Lahore: Muhammed Eşref, 1977).
- Mukhlis S. Balbale, “*Islam in a Secular Democracy: Challenging Traditionalist Critiques of Muslim Political Participation in America*”, Senior Thesis, The Dep. of Gov., Harvard College, 1992.

- Muvaffakuddin İbn Kudâme (ö. 620/1223-4) *el-Muğnî*, (Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, t.y), c.10.
- Osmân b. Alî ez-Zeylaî, *Tebyînu'l-ḥakā'ik Şerhi Kenzi'd-dekâ'ik* (Kahire: Dârü'l-Kitabi'l-İslâmî, t.y.).
- Osman b. Fûdî (Dan Fodio), *Kitâbü Beyâni Vücûbi'l-hicre 'Ale'l-İbâd*" çev. ve ed: F.H. El Masri (Khartoum: Khartoum University Press, 1978).
- P.A. Buttar, "Muslim Personel Law in Western Countries: The Case of Australia", Journal of the Institute of Muslim Minority Affairs, 6 (1985).
- Reşîd Rızâ, *el-Fetâva*, ed: Selahaddin el-Müneccid ve Yusuf Kaf Huri (Beyrut: Dârü'l-Cedid, 1971).
- Rıdvan es-Seyyid, "ed-Dar ve'l-hicre ve Ahkamuhuma inde İbn'ul-Murtaza", el-İctihad, 12 (1991).
- Rudolph Peters ve Gert De Vries, "Apostasy in Islam", Die Welt des Islams, 17 (1976-77).
- Rudolph Peters, *Islam and Colonialism: The Doctrin of Jihad in Modern History* (The Hague: Mouton, 1979).
- Silsilat el-Yenabi el-Fıkhiyye*, ed: Ali Asgar Murvarid (Beyrut: Dârü't-Turas, 1990)
- Steven A. Johnson, "Political Activity of Muslims in the U.S", içinde: Yvonnw Yazbeck Haddad (ed.), *The Muslims of America* (Oxford: Oxford University Press, 1991).
- Subhi Mehmasani, "The Philosophy of Jurisprudence in Islam", çev: F. Ziadeh (Malaysia: Penerbitan Hizbi, 1987).
- Şemseddin el-Menûfî er-Remlî, *Nihâyetü'l-Muhtâc* (Kahire, Matba'atü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1967).
- Şemseddin er-Remlî, *Fetâva'r-Remlî*.
- İbn Hacer el-Heytemî, *el-Fetâva'l-Kübrâ el-Fıkhiyye* (Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, t.y.).
- Şemsüddîn İbn Kayyim (ö. 751/1350/51), *Aḥkâmü Ehli'z-Zimme*, ed: Subhi Salih (Beyrut: Dârü'l-İlm li'l-Malayyin)
- Şemsüddîn İbn Kayyim, *İ'lâmü'l-Muvakkîn*, ed: Taha Abdurrauf Sad (Beyrut: Dârü'l- Cil, 1973).
- Şeyh Ebû Abdillâh İlîş, *Fetḥu'l-'Aliyyi'l-Mâlik* (Kahire: Matba'atü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1958).
- Şihabüddin ve Şeyh Umira, *Haşiye Kalvubi ve'l-Umira ala'l-Minhac* (Kahire: Dârü'l-İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, t.y.).
- Takiyyüddin İbn Teymiyye, *el-Fetâva'l-Kübrâ*, ed: Muhammed Ata ve Mustafa Ata (Kahire: Dârü'r-Reyyân, 1988).
- Ted Gurr (ed.), *Minorities at Risk* (Washington D.C.:U.S Institute of Peace Press, 1993).
- Venşerîsî, *el-Mi'yâr*, ed: Muhammed Hacc (Beyrut: Dârü'l-Garb'il-İslâmî, 1981).
- Wilfred Madelung, "Has The Hijra Come to an End?", La Revue Des Islamiques, LIV (1986).
- Yusuf b. Abd'ul-Berr en-Nimrî el-Kurtubî, *Kitâbü'l-Kâfi fi fıkhu ehli'l-Medîne el-Mâlikî* (Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1987).
- Yvonnw Yazbeck Haddad (ed.), *The Muslims of America* (Oxford: Oxford University Press, 1991).
- Zemahşerî, *el-Keşşâf*, (Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, t.y.).

lık grubunun, çoğunluk grubu içerisinde asimile olmamak için aşırı hevesli bir biçimde vahdet duygusuna râm olması, sosyolojik açıdan gayet doğaldı.¹¹⁵

Gayrimüslim yönetimi altındaki Müslümanlara verdiği cevaplarda Rızâ, doğuştan azınlık konumunda bulunan Müslümanların durumu ile Müslüman toplumlarına hakim olan sömürge ülkelerin vatandaşlığını kabul edenler arasında bir ayrıma gitmiştir. Müslümanların, çoğunluk hükümetinin koyduğu kanunlara uymasında bir sakınca yoktu. Bu durumun tipik bir örneği, Rus Müslümanlarının Rus-Japon savaşına katılmasına cevaz vermesiydi. Rızâ, Müslümanların Rus-Japon savaşında gayrimüslimlere destek vermesinde bir mahzur görmemiştir. Rızâ, kendisine soru soranlara, yaşadıkları devlette daha fazla itibar kazanmaları ve diğer Ruslarla eşit hak ve vatandaşlık imtiyazlarını pekiştirmeleri için savaşa katılmalarına cevaz vermiştir. Rızâ'nın görüşlerindeki değişkenlik, Müslümanların -dini kimlikleri tehlikeye girdiği durumlarda- gayrimüslimlerin kanunlarına uymalarını kesin bir şekilde yasaklamasından ileri gelmektedir. Rızâ'nın Rus veya Avusturya yönetimindeki Müslümanların statüsüne ilişkin ılımlı anlayış ve tavrı, bu bölgelerdeki Müslümanların azınlık olmaya devam edeceğine olan inancından kaynaklanmaktadır. Ayrıca bu Müslümanlar, dinî algılarını geliştirirken, kendi durumlarını bu ülkelerin bağamlarına uyarlamayı başarmışlardır. Halbuki Rızâ, Fransızların Arap ve İslam kimliğini Kuzey Afrika'dan silmeye çalıştığına ikna olmuştu. Bu sebeple tüm önceliğini "siyasî vatandaşlık" yerine "dini vatandaşlığa" verme konusunda son derece kararlıydı.

KAYNAKÇA

- Albert Hourani. *Arabic Thought in the Liberal Age: 1789-1939*. Cambridge: Cambridge University Press, 1983.
- Allen Frank. *Muslim Religious Institutions in Imperial Russia - The Islamic World of Novouzensk District and the Kazakh Inner Horde, 1780-1910*. Leiden: Brill, 2001.
- Aminah Beverly McCloud. "The Scholar and the Fatwa Legal Issues Facing African American and Immigrant Muslim Communities in the United States". İçinde *Windows of Faith: Muslim Women Scholar-Activists in North America*, editör Gisela Webb, 136-44. Syracuse: Syracuse University Press, 2000.
- Andrew F. March. "Islamic Foundations for a Social Contract in Non-Muslim Liberal Democracies". *The American Political Science Review* 101, sy 2 (2007): 235-52.
- Anne Bang. *Sufis and Scholars of the Sea Family Networks in East Africa, 1860-1925*. London ve Newyork: Psychology Press, 2003.
- Arye Oded. *Islam in Uganda: Islamization Through a Centralized State in Pre-colonial Africa*. New York, Toronto ve Kudüs: Halsted Press, 1974.
- Danil' D. Azamatov. "The Muftis of the Orenburg Spiritual Assembly in the 18th and 19th Centuries: the Struggle for Power in Russia's Muslim Institution". İçinde *Muslim*

¹¹⁵ Rızâ, *el-Menâr*, (Haziran 1908) 11 (5): 338-347.

- Culture in Russia and Central Asia from the 18th to the Early 20th Centuries*, editör A. von Kügelgen vd., 355-86. Berlin: Klaus Schwarz Verlag, 1998.
- Deliar Noer. *The Modernist Muslim Movement in Indonesia, 1900-1942*. Singapur: Oxford University Press, 1973.
- H.A. Hellyer. "Minorities, Muslims and Shari: Some Reflections on Islamic Law and Muslims without Political Power". *Islam and Christian-Muslim Relations* 18, sy 1 (2007): 85-109.
- Jacob Skovgaard-Petersen. *Defining Islam for the Egyptian State Muftis and Fatwas of the Dār al-Iftā*. Leiden: Brill, 1997.
- Jacques Waardenburg. "Normative Islam in Europe". İçinde *Paroles d'İslâm: Individus, sociétés et discours dans l'İslâm européen contemporain*, editör Felice Dassetto, 49-68. Paris: Maisonneuve & Larose., 2000.
- Jajat Burhanudin. "Aspiring for Islamic Reform: Southeast Asian Requests for Fatwā's in al-Manār". *Islamic Law and Society* 12, sy 1 (2005): 9-26.
- Jakob Skovgaard-Petersen. "The Global Mufti". İçinde *Globalization and the Muslim World: Culture, Religion, and Modernity*, editör Birgit Schaebler ve Leif Stenberg, 153-65. New York: Syracuse University Press, 2004.
- Jan Schmidt. *Through the Legation Window 1876-1926: Four Essays on Dutch, Dutch-Indian and Ottoman History*. İstanbul: Nederlands Historisch-Archeologisch Instituut, 1992.
- Jutta Bluhm-Warn. "A Preliminary Statement on the Dialogue Established between the Reform Magazine Al-Manār and the Malay-Indonesian World". *Indonesia Circle. School of Oriental & African Studies* 11, sy 32 (1983): 35-42.
- . "Al-Manār and Ahmad Soorkattie: Links in the Chain of Transmission of Muḥammad 'Abduh's Ideas to the Malay-Speaking World". İçinde *Islam: Essays on Scripture, Thought and Society. A festschrift in Honour of Anthony H. Johns*, editör Tony Street ve Peter G. Riddell, 295-308. Leiden: Brill, 1997.
- Kathryn A. Miller. "Muslim Minorities and the Obligation to Emigrate to Islamic Territory: Two Fatwās from Fifteenth-Century Granada". *Islamic Law and Society* 7, sy 2 (2000): 256-88.
- Khaled Abou el-Fadl. "Islamic Law and Muslim Minorities: The Juristic Discourse on Muslim Minorities from the Second/Eighth to the Eleventh/Seventeenth Centuries". *Islamic Law and Society* 1, sy 2 (1994): 141-87.
- . "Striking a Balance: Islamic Legal Discourse on Muslim Minorities". İçinde *Muslims on the Americanization Path?*, editör Y.Y. Haddad ve J.L. Esposito, 47-64. New York: Oxford University Press, 2000.
- Khālid Abdul Qādir. *Min Fiqh'ul-Ekalliyyat*. Katar: Vizâratü'l-evkâf ve'ş-şu'ûni'l-İslami yye, 1997.
- Kosugi Yasushi. "Al-Manār Revisited, the 'Lighthouse' of the Islamic Revival". İçinde *Intellectuals in the Modern Islamic World Transmission, Transformation and Communication*, editör Stéphane A. Dudoignon vd., 3-39. London ve Newyork: Routledge, 2006.
- Mahmoud Haddad. "Syrian Muslims' Attitudes Toward Foreign Missionaries in the late Nineteenth and Twentieth Centuries". İçinde *Altruism And Imperialism: Western*

- Cultural And Religious Missions in the Middle East*, editör E.H. Tejirian ve R. Simon, 253-74. New York: Columbia University Press, 2002.
- Mathias Rohe. "İfta' in Europa". İçinde *Beiträge zur Orientforschung-Beiträge zum Islamischen Recht III*, editör Hans-Georg Ebert ve Thoralf Hanstein, 33-53. Frankfurt: Peter Lang, 2003.
- Mohammad Redzuan Othman. "Conflicting Political Loyalties of the Arabs in Malaya before World War II". İçinde *Transcending Borders - Arabs, Politics, Trade and Islam in Southeast Asia*, editör Huub de Jonge ve Nico Kaptein, 37-52. Leiden: Brill, 2002.
- Mona Abaza. "Southeast Asia and the Middle East: Al-Manarr and Islamic Modernity". İçinde *From the Mediterranean to the China Sea: Miscellaneous Notes*, editör Claude Gullet vd., 93-111. Wiesbaden: Harrassowitz, 1998.
- Muhamed Mufaku Al-Arnaut. "Islam and Muslims in Bosnia 1879: Two Hijras and Two Fatwas". *Journal of Islamic Studies* 5, sy 2 (1994): 242-53.
- Muhammed Bayram Hâmis. *Safvetü'l-İ'tibar bi-Müstevdei'l-Emsar ve'l-Aktar*. Editör Me'mun b. Mohi ed-Din'ul-Cennan. Beyrut: Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Muhammed Halid Mesud, Brinkley Messick, ve David Powers. *Islamic Legal Interpretation: Muftis and Their Fatwas*. Cambridge: Harvard University Press, 1996.
- Natalie Mobini-Kesheh. "The Arab Periodicals of the Netherlands East Indies, 1914-1942". *Bijdragen tot de Taal-, Land-en Volkenkunde* 152, sy 2 (1996): 236-56.
- Nico Kaptein. "Southeast Asian Debates and Middle Eastern Inspiration: 'European Dress in Minangkabau at the Beginning of the Twentieth Century". İçinde *Proceedings Workshop Southeast Asia and the Middle East: Islam, Movement, and the Longue Durée*, editör Tagliacozzo Eric. Singapur: Asia Research Institute (ARI), 2004.
- Reşid Rızâ. *Fetâvâ*. Editör Selâhaddîn Müneccid ve Yûsuf Hûrî. 6 c. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-Cedid, 1970.
- . *Târîhu'l-üstâzi'l-imâm eş-Şeyh Muhammed 'Abduh*. 4 c. Kahire: Dârü'l-Fazile, 2002.
- Richard E. Jones. "The Naturalization Crisis of 1933: French Analysis and Tunisian Response". *Revue d'histoire maghrébine* 7-8 (1977): 165-78.
- Shammai Fishman. *Fiqh al-Aqalliyat: A Legal Theory for Muslim Minorities*. Washington: Hudson Institute, 2006. https://www.hudson.org/content/researchattachments/attachment/1148/20061018_monographfishman2.pdf. (Erişim Tarihi: 23.01.2022)
- Sjoerd van Koningsveld. "Between Communalism and Secularism: Modern Sunnite Discussions on Male-gear and Coiffure". İçinde *Pluralism and Identity: Studies in Ritual Behaviour*, editör J. Platvoet ve K. van Toorn, 327-45. Leiden: Brill, 1995.
- . "The Significance of Fatwas for Muslims in Europe. Some Suggestions for Future Research". *NTT Journal for Theology and the Study of Religion* 60, sy 3 (2006): 208-21.
- Stéphane A. Dudoignon. "Echoes to al-Manâr among the Muslims of the Russian Empire: a preliminary research note on Rızâ al-Din b. Fakhr al-Din and the Şürâ (1908-1918)". İçinde *Intellectuals in the Modern Islamic World Transmission, Transformation and Communication*, editör Stéphane A. Dudoignon vd., 85-116. London ve New-york: Routledge, 2006.
- Taha Jabir al-Alwani. *Towards a Fiqh for Muslim Minorities Some Basic Reflections*. Londra: International Institute of Islamic Thought, 2003.

- Ulrike Freitag ve William G. Clarence-Smith. *Hadhrami Traders, Scholars and Statesmen in the Indian Ocean, 1750s to 1960s*. Leiden: Brill, 1992.
- Wasif Shadid ve Sjoerd van Koningsveld. "Loyalty to a non-Muslim Government: An Analysis of Islamic Normative Discussions and of the Views of some Contemporary Islamicists". İçinde *Political Participation and Identities of Muslims in non-Muslim States*, editör Wasif Shadid ve Sjoerd van Koningsveld, 84-115. Kampen: Kok Pharos, 1996.
- Werner Ende. "Schiitische Tendenzen bei sunnitischen Sayyids aus Hığramaut: Muğammad b. Aqıl al-Alawı (1863-1931)". *Der Islam* 50, sy 1 (2009): 82-97.
- William R. Roff. "Murder as an Aid to Social History: The Arabs in Singapore in the Early Twentieth Century". İçinde *Transcending Borders - Arabs, Politics, Trade and Islam in Southeast Asia*, editör Huub de Jonge ve Nico Kaptein, 91-108. Leiden: Brill, 2002.
- Yusuf el-Karadavı. *Fiqh of Muslim Minorities; Contentious Issues & Recommended Solutions*. Kahire: el-Felah Foundation, 2003.
- Yusuf Talal Delorenzo. "The Fiqh Council in North America". İçinde *Muslims on the Americanization Path?*, editör Y.Y. Haddad ve J.L. Esposito, 65-86. New York: Oxford University Press, 2000.

Batı'da yaşayan Müslümanlara ibadetlerini yerine getirme özgürlüğü sunulması, İslami normlar ve değerler doğrultusunda bir yaşam sürme imkânı sağlanması, siyasi ve sosyal yaşama katılma hakkı tanınmasından dolayı, Batı ülkelerinin Müslümanlar için güvenli ve emniyetli olduğu kabul edilir. Batı'nın seküler demokratik yapısının sağladığı bu özgürlük, imkân ve haklar, açık bir şekilde ifade edilmese de Alvânî tarafından Batı ülkelerinin dârulislam olarak kabul edildiği izlenimini verir. Müslümanların egemen güç olduğu ve çatışma kültürünün hâkim olduğu dönemde bu özellikleri yansıtan bir dünya taksiminin işlevsel olabileceğini vurguladıktan sonra Alvânî, günümüz Müslüman ülkelerinin siyasi, askeri, ekonomik ve teknolojik yönlerden Batı hegemonyası altında olmalarından dolayı dini, siyasi ve coğrafik hudutlar içeren ikili bir dünya taksiminin ümmete bir fayda sağlamayacağını altını çizer. Çünkü Alvânî'ye göre, insan hakları, sekülerizm ve demokrasi bağlamında sunulan din özgürlüğü, ifade hürriyeti, eğitim ve siyasi haklar, kültürel uzlaşma ve bir arada yaşama temelinde şekillenen dârulvâhide anlayışı günümüz küresel dünyasında Müslüman-gayrimüslim arasındaki ilişkileri ve uluslararası ilişkileri düzenlemede daha işlevseldir. Alvânî'nin düşüncesinde tekli dünya taksiminin içerisinde yer alan dârulicâbe ve dâruldavet ayrımı sosyal dinamik alanları temsil eder. Bu da ümmete yüklenmiş olan tebliğ yani davet misyonunun bu sosyal alanlar arasında etkileşim ve iletişim çerçevesinde aktif ve pasif olarak yerine getirilmesi için zemin sağlar.

KAYNAKÇA

- Abdullah b. Beyye. “el-Fukaha ve Taksimü'l-'Alem”. Erişim 26 Aralık 2022. <https://binbayyah.net/arabic/archives/698>.
- Abdullah b. Beyye. “el-Vakf fi Diyâri'l-Garb”. Erişim 07 Ocak 2023. <https://binbayyah.net/arabic/archives/168>.
- Abdullah b. Beyye. “Dârulislam ve Dârulküfr”. Erişim 07 Ocak 2023. <https://binbayyah.net/arabic/archives/386>.
- Alam, Aftab. “Minority Rigths under International Law”. *Journal of the Indian Law Institute* 57/3 (2015), 376-400.
- Alba, Richard. “Immigration and the American Realities of Assimilation and Multiculturalism”. *Sociological Forum* 14/1 (1999), 3-25.
- Albrecht, Sarah. *Dâr al-Islam Revisited: Territoriality in Contemporary Islamic Legal Discourse on Muslims in the West*. Boston: Brill, 2018.
- Alvânî, Taha Câbir. ““Fatwa” concerning the United States Supreme Courtroom Frieze”. *Journal of Law and Religion* 15/1/2 (2000), 1-28.
- Alvânî, Taha Câbir. *İhtilaf Farkın Farkındalığı*. çev. İbrahim Kapaklıkaya. İstanbul: Mahya Yayıncılık, 2016.
- Alvânî, Taha Câbir. *İjtihad*. Hemdon: International Institute of Islamic Thought, 1993.
- Alvânî, Taha Câbir. *İrtidat (Tarihsel ve Metinsel Analiz)*. çev. İbrahim Kapaklıkaya. İstanbul: Mahya Yayıncılık, 2014.

- Alvânî, Taha Câbir. *İslam Düşüncesinin Bugünkü Meseleleri*. çev. Süleyman Gündüz. İstanbul: İnkıkâlb Yayıncılık, 2005.
- Alvânî, Taha Câbir. *Müslümanlar Arasında Görüş Ayrılığı ve İslam'da İhtilaf Usulü*. İstanbul: Bilimevi Yayıncılık, 2017.
- Alvânî, Taha Câbir. *Towards for Minorities: Some Basic Reflections*. çev. Ashur A. Shamis. Herndon: The International Institute of Islamic Thought, 2010.
- Alvânî, Taha Câbir. *Yenilenme: İslam düşüncesinde Çağdaş Söylem*. çev. İbrahim Kapaklıkaya. İstanbul: Mahya Yayıncılık, 2015.
- Alvânî, Taha Câbir. *Vahyi ve Kainatı Birlikte Okumak*. çev. Mustafa Irmak. İstanbul: Mahya, 2018.
- Ansiklopedi Editörleri. "Minority". *Encyclopedia Britannica*. Erişim 8 Ağustos 2023. <https://www.britannica.com/topic/minority>.
- Beyye, Abdullah b. *Sinâ'atü'l-Fetvâ ve Fıkhü'l-Ekâlliyyât*. Beyrut: Dar al-Minhac, 2007.
- Bilici, Mucahit. "How Immigrant Muslims Naturalize America in Islam". *Comparative Studies in Society and History* 53/3 (2011), 595-622.
- Citrin, Jack vd. "Multiculturalism in American Public Opinion". *British Journal of Political Science* 31/2 (2001), 247-275.
- DeLorenzo, Yusuf Talal. "The Fiqh Councilor in North America". *Muslims on the Americanization's Path?* ed. Yvonne Yazbeck Haddad ve John L. Esposito. 65-87. Oxford: Oxford University Press, 2000.
- Dubosh, Emily, Mixalis Poulakis ve Nour Abdelghani. "Islamophobia and Law Enforcement in a Post 9/11World". *Islamophobia Studies Journal* 3/1 (2015), 138-157.
- Duderija, Adis ve Halim Rane. *Islam and Muslims in the West: Major Issues and Debates*. Cham: Palgrave Macmillan, 2019.
- Eagan, Jennifer L. "Multiculturalism", *Encyclopedia Britannica*. Erişim 9 Ağustos 2023. <https://www.britannica.com/topic/multiculturalism>.
- El-Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Câmi'u's-Sahîh*. nşr. Ahmed Alî Sehâr Nefûrî. 15 Cilt Azamgarh: Shaykh Abul Hasan Nadwi Center, 2011.
- El-Karadâvî, Yusuf. *Fıkhü'l-Cihâd: Dirâsetün Mukârenetün li 'Ahkâmihi ve Felsefetihi: Dirâsetün fi Zavi'l Kur'an ve'l Sünnet*. 2 Cilt Kahire: Mektebetü Vehbe, 2009.
- El-Karadâvî, Yusuf. *Fî Fıkhî'l-Ekâlliyyâtü'l-Müslime: Hayatü'l-Müslimîn Vasatü'l-Müctemâti'l-Uhra*. Kahire: Dârü'l-Şurûk, 2001.
- El-Karadâvî, Yusuf. *İslam Hukuku: Evrensellik Süreklilik*. çev. Yusuf Işıcık ve Ahmet Yaman. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2020.
- El-Karadâvî, Yusuf. *Şeriatın Amaçlarını Anlamak: Makâsıdu'ş-Şeria Fıkhü Cüz'î ve Kullî Maksatlar Arasındaki İlişki*. çev. Abdullah Kahraman. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2019.
- Ghayur, M. Arif. "Muslims in the United States: Settlers and Visitors". *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 454 (1981), 150-163.
- Hassan, Said Fares. *Fiqh al-Aqalliyât: History, Development and Progress*. New York: Palgrave Macmillan, 2013.
- Hick, John. *An Interpretation of Religion: Human Responses to the Transcendent*. London: Macmillan Press, 1989.

- Jamil, Uzma. "Multiculturalism and the Muslim Question". *ReOrient* 6/2 (2021), 219-225.
- Koyuncu, Abdullah Recep. *El-Ziyaretü fî Dav'i el-Sünne el-Nebeviyye*. İstanbul: Gümüşev Yayıncılık, 2022.
- Kur'an Yolu*. Erişim 12 Haziran 2023. <https://kuran.diyabet.gov.tr>.
- Kymlicka, Will. *Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights*. Oxford: Oxford University Press, 1995.
- March, Andrew. "Are Secularism and Neutrality Attractive to Religious Minorities? Islamic Discussions of Western Secularism in the "Jurisprudence of Muslim Minorities" (*Fiqh al-Aqalliyyat*) Discourse". *Cardozo Law Review* 30/6 (2009), 2821-2854.
- Mevlevî, Faysal. *el-Muslim Muvâtnen fî Avrupa*. Kahire: el-İttihad el-'Alemlî li-l-'Ulema al-Müslimin, 2008.
- Mevlevî, Faysal. *El-Usus el-Şerriyye li-l-'Alâgât beyne'l-Muslimîn ve Gayri'l-Muslimîn*. Beyrut: Dar el-Rahsad el-İslamiyye, 1987.
- Neşmi, Uceyl. "Ta'liğât 'alâ Bahs "Medhal ilâ Usûl ve Fıkhu'l-'Ekalliyyât" li'l-Üstâz ed-Doktor Taha Câbir el-Alvânî". *el-Mecelletü'l-İlmiyyetü li'l-Meclis el-Avrûpa li'l-İfta ve'l-Buhûs* 7 (2005), 14-63.
- Özel, Ahmet. *Dâru'lislam Dâru'lharb: İslam Hukukunda Ülke Kavramı*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2019.
- Pejic, Jelena. "Minority Rights in International Law". *Human Rights Quarterly* 19/3 (1997), 666-685.
- Razi, Fahrettin. *Tefsiru'l-Fahri'r-Râzî*. 32 Cilt. Beyrut: Dar el-Fikr, 1981.
- Rowe, William L. "Religious Pluralism", *Religious Studies* 35/2 (1999), 139-150.
- Sahib, Hikmetullah Babu ve Serdar Demirel. "İslâmîc Values in A Multi-Cultural Society". *İstanbul İlahiyat Fakültesi Dergisi* 22 (2010), 211-244.
- Şimşirgil, Ahmed ve Ekrem Buğra Ekinci. *Ahmed Cevdet Paşa ve Mecelle*. İstanbul: KTB Yayınları, 2009.
- Taha Câbir Alvânî. "Beyne'l-Murûneti ve't-Terâcu': Ahkâmü'l-Muvâdane Nemûzecen". Erişim 28 Ocak 2023. <https://alwani.org/?p=9171>.
- Taha Câbir Alvânî. "Fıkhu'l-Ekalliyyât". Erişim 30 Ocak 2023. <https://alwani.org/?p=9834>.
- Verkamp, Bernard R. "Hick's Interpretation of Religious Pluralism". *International Journal of Philosophy of Religion* 30/2 (1991), 103-124.
- Yakar, Emine Enise. *Islamic Law and Society: The Practice of İftâ' and Religious Institutions*. New York: Routledge, 2022.
- Yakar, Sumeyra ve Emine Enise Yakar. "The Approach of the Fiqh Council of North America towards Identity Problems of Contemporary Muslim Minorities". *Method and Theory in the Study of Religion* 34 (2022), 44-63.
- Yakar, Emine Enise ve Sümeyra Yakar. "The Critical Analysis of Taha Jabir al-Alvani's Concept of Fiqh al-Aqalliyyât". *Hitit İlahiyat Dergisi* 20/1 (2021), 377-404.
- Yinger, J. Milton. "Pluralism, Religion, and Secularism". *Journal for the Scientific Study of Religion* 6/1 (1967), 17-28.

Zahalka, Iyad. *Shari'a in the Modern Era: Muslim Minority Jurisprudence*. çev. Ohad Stadler ve Cecilia Sibony. Cambridge: Cambridge University Press, 2016.

Zehra, Muhammed Ebu. *İslam Hukuku Metodolojisi: Fıkh Usulü*. çev. Abdulkadir Şener. Ankara: Fecr Yayınları, 2017.

İslam hukuku ilk dönemlerinden itibaren farklı zaman, mekân ve örfе göre hükümlerin değışebileceğini kabul etmiş ve bunun yansımaları uygulamada görülmüştür. Bu anlayış çerçevesinde, Müslüman olan ve olmayan bir toplum mekân ve kültür bakımından çok fazla farklılığa sahiptir ve alimlerin verdiği fetvalarda bu gerçeğe dikkat etmesi gerekir. Cuma namazı gibi farzların yerine getirilmesinde, farz-ı kifayelerin veya müstehap sünnetlerin uygulanmasında içinde yaşanan kültüre uygun şekilde hükümler üretilmemesi durumunda bu ibadetlerin yerine getirilmesi zorlaşır. Sadece teoride kalan fıkıh hükümleri yerine pratik hayatta yansımaları bulan, farklı coğrafya, iklim, örf ve kültürlerin etkisine rağmen uygulanabilen hükümler üretilmelidir. Burada Müslüman azınlıkların zaruret ve ihtiyaçlarına, İslam'ın gayesine uygun, temel deliller üzerine inşa edilmiş hükümlerin üretilmesi ön plandadır. Bu farklılıklara dikkat edilmeden üretilen çözümler pratik hayatta uygulama alanına uzak kalır. Özellikle yeni Müslüman olan bireylere İslami hükümlerin açıklanması, anlatımı ve uygulanmasında kademeli bir yöntemin takip edilmesi, mükelleflerin İslam'ın emir, kapsam ve maksadını öğrenerek içselleştirmelerine kolaylık sağlar. Tüm bunlara ek olarak Müslüman azınlıklar fıkıh alanında çalışma yapan alimlerin mezhepler üstü bir yaklaşım benimsemesi önemlidir çünkü azınlıklar arasında çok farklı kültürlerden ve mezheplerden müminler bulunmaktadır. Mezheplerin üzerinde ittifak ettiği görüşlerin uygulanması bazen imkanlarının dışında kalırken, belli alimlerin kendi zamanında kabul edilmemiş görüşlerinin tercihi günümüz meselelerine çözüm sunabilmektedir. Alimlerin içtihat etme kapasitesine sahip olması ve problemlerin çözümü için fıkıh birikiminin tamamından yararlanması, çözüm odaklı olması, azınlık fıkıhının önünü açarak gelişmesine katkıda bulunur.

KAYNAKÇA

- Albrecht, Sarah. *Dârulislâm Revisited: Territoriality in Contemporary Islamic Legal Discourse on Muslims in the West*. Leiden, Boston: Brill, 2018.
- Altınay, Ramazan. "Müslüman Azınlıklar Tarihine Giriş". *Dini Araştırmalar* 7/19 (2004), 335-350.
- Alvânî, Tâhâ Cabir. "Azınlık Fıkıhına Giriş (Temellendirici Bazı Mülahazalar)", çev. H. Mehmet Günay, *Usul İslam Araştırmaları* 1/1 (2004): 137-159.
- Arı, Abdüsselam. *İslam Miras Hukuku*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2020.
- Arsava, Ayşe Füsün. *Azınlık Kavramı ve Azınlık Haklarının Uluslararası Belgeler ve Özellikle Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesinin 27. Maddesi Işığında İncelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1993.
- Bardakoğlu, Ali. "Hak". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 15/139-151. Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Belbeşir, Muhammed. *Ekalliyat; Siretul Mustalahi ve Delaletul Mefhumi*. Cezayir: Tilmisan Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

- Bermeki, Muhammed el-Kaym A'lmeyn. *İctihâdât Fukahâ el-Mâlikiyye fi Hifz el-Hayavân*. Adrar: Ahmed Draia Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Berr, İbn 'Abd el-. *Câmi' Beyân el-İlm ve-Fazlıhi*. nşr. Ebû el-Aşbâl el-Zuhayrî. 1 Cilt. Riyad: Dâr İbn el-Cevzî, 1994.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail el-. *el-Câmi'u's-Sahîh*. Kahire: El-Sultaniyye, el-Matbâtu'l-Kübra el-Emiriyye, 1894.
- Caeiro, Alexandre Vasconcelos. *Fatwas for European Muslims: The Minority Fiqh Project and the Integration of Islam in Europe*. Lizbon: 2011.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî el-. *Ahkâmu'l-Kur'an*. 2 Cilt. Lübnan: Dârü'l-Kutubi'l-İlmîye, 1994.
- Cevziyye, İbn Kayyim el-. *Ahkâm Ehl-i Zümme*. 2 Cilt. Riyad: Durr Ramâdî el-Neşr, 1997.
- Cevziyye, İbn Kayyim el-. *İlam*. 1, 6 Cilt. Beyrut: Dâr el-Kutub el-İlmîye, 1991.
- CNN Arabic. "El-Reysunî Ya'len İstiqaletihî mine'l-İttihadi'l-'Alemin li-Ulamâ'î'l-Müslimîn" (12 Nisan 2022). <https://arabic.cnn.com/middle-east/article/2022/08/28/raisouni-resignation-international-union-muslim>.
- Çelen, Mehmet. *Yusuf El-Karadâvî'nin Fıkh Anlayışı ve İslami Düşünceye Katkısı*. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2017.
- Ebu Zehra, Muhammed. *İslam Hukuku Metodolojisi Fıkh Usulü*. çev. Abdulkadir Şener. Ankara: Fecr Yayınları, 2017.
- Elgawhary, Tarek. *Rewriting Islamic Law: The Opinions of the 'Ulamâ' Towards Codification of Personal Status Law in Egypt*. New Jersey: Gorgias Press, 2019.
- El-Müneccid el-Becdi*, "Ekalliyye". Beyrut: Dâr el-Maşrik, 1967.
- Fadel, Muhammad H. "Yusuf al-Qaradawi: Scholar-Activist who Helped Inspire a Revolution in Egypt". *Middle East Eye*, 26 Eylül 2022 (Erişim 15 Kasım 2022). <https://www.middleeasteye.net/news/yusuf-qaradawi-scholar-activist-egyptian-revolution>.
- Foreign Policy*. "The Prospect/ FP Top 100 Public Intellectuals", 14 Ekim 2005 (Erişim 3 Eylül 2022). <https://foreignpolicy.com/2005/10/14/the-prospectfp-top-100-public-intellectuals/>.
- Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî Ahmed b. *el-Müsned*. Beyrut: Müesseseti'r-Risale, 2001.
- Hasdemir, Merve Sena. *Çağdaş Dönemde Müslüman Azınlıklar Fıkhı (Fıkhü'l- Ekalliyyat) Tartışmaları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn. *Mecmû'atü Resâ'ili İbn 'Âbidîn*. nşr. Muhammed el-Zâzy. Lübnan: Dâr el-Kutub el-İlmîye, 2014.
- İbn Mâce el-Kazvînî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *Sünen İbn Mâce*. Muhakkik, Şeyh Şuayb Arnavudî. Beyrut: Daru'r-Risale el-İlmîyye, 2009.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddîn. *İktizâ'ü's-Surâti'l-Müstakîm li-Muhâlefeti Ashâbi'l-Cahîm*. nşr. 'Abdulkerîm el-'Akl. 1 Cilt. Beyrut: Dâr 'Âlemi'l-Kutub, 1999.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec. *Sîre Ömer bin Abdülazîz*. nşr. Muhib el-Dîn el-Kâtîb. Mısır: Matba'a el-Mu'ayyed, 1913.
- IslamOnline*, "Home", (Erişim 10 Kasım 2022). <https://islamonline.net/en/home/>.
- Karadâvî, Yusuf. *Âlim ve't-Tağîya*. Kahire: Mektebe Vehbe.

- Karadâvî, Yusuf. *Alim ve Tağut*. çev. Ahmet Pakalın. Bengisu Yayınları, 2019.
- Karadâvî, Yusuf. *Contemporary Fatwas*. New York: Islamic Book Service, 1999.
- Karadâvî, Yusuf. *Disiplin ile Esneklik Arasında Fetva*. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2019.
- Karadâvî, Yusuf. *Fıkhü'l-Zekat: Dirâsetü Mukâranetü Ahkâmihâ ve Felsefetihâ fî Davâ' Akrân ve'l-Sünne*. Beyrut: Mu'assasatî'r-Risâlah, 1973.
- Karadâvî, Yusuf. *El-İctihâdi'l-Muâsir beyne'l-İnzibati ve'l-İnfirati*. Kahire: Dâru'l-Tevzî ve'l-Neşri'l-İslâmî, 1994.
- Karadâvî, Yusuf. *El-İctihâd fî'l-Şeriatil İslamiyye me'a Nazarâ't-Tahlîliyye fî'l-İctihâdi'l-Muâsir*. Kuveyt: Dâru'l-Kalem, 1996.
- Karadâvî, Yusuf. *El-İslam ve'l-'Almânîye Vechân li Vech*. Kahire: Mektebe Vehbe, 1997.
- Karadâvî, Yusuf. *Fetâvâ Mu'âsıra*. Kuveyt: Dâru'l-Kalem, 1990.
- Karadâvî, Yusuf. *Fî Fıkhî'l-Ekalliyâtî'l-Müslime*. Kahire: Daru'ş-Şuruk, 2001.
- Karadâvî, Yusuf. *Fıkhü'z-Zekât; Dirâsetü Mukâranetü li-Ahkâmihâ ve Felsefetihâ fî Zav'il-Kur'ân ve'l-Sünne*. Kahire: Ezher Üniversitesi, Yüksek Arap Dili Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi, 1973.
- Karadâvî, Yusuf. *Filistin Hakkında Fetvalar*. çev. İzzet Marangozoğlu. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2009.
- Karadâvî, Yusuf. *Günüümüzde Zekât Müessesesinin Başarılı Olması İçin Alınacak Tedbirler*. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2020.
- Karadâvî, Yusuf. *Hatıralarım: Köy ve Mektep Çocuğu*. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2021.
- Karadâvî, Yusuf. *Hatmîyat Hallî'l-İslâmî: Farîza ve Zarûra*. Kahire: Mektebe Vehbe, 1993.
- Karadâvî, Yusuf. *Helâl ve'l-Harâm fî'l-İslâm*. Kahire: Mektebe Vehbe, 2012.
- Karadâvî, Yusuf. *İbnul Karyeti ve'l-Kitabi: Melamih Sire ve'l-Mesire, Muzekkerat*. 1 Cilt. Kahire: Daru'l-Şuruk, 2002.
- Fatihi'd-Din, Bumencil. "Müşkileti Tahdid-i Mefhumu'l-Ekalliyât". *Mecelle el-Ulumu'l-İctimâiyye ve İnsânîyye*, 133-157.
- Karadâvî, Yusuf. *İslam Hukuku Evrensellik-Süreklilik*. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2020.
- Karadâvî, Yusuf. *İslam'da Helal ve Haram*. çev. Ahmet Çetinkaya İstanbul: Nida Yayıncılık, 2021.
- Karadâvî, Yusuf. *Kur'an'ı Anlamada Yöntem*. çev. Mehmet Nurullah Aktaş. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2015.
- Karadâvî, Yusuf. *Laiklığın İslam'la Savaşı: Türkiye-Tunus Modeli*. İstanbul: Nida Yayınları, 2021.
- Karadâvî, Yusuf. *Nefahât ve Lefahât*. Kahire: Dâr el-Vefâ' lil-Tîbâ'a ve'l-Naşr ve'l-Tevzîf, 1993.
- Karadâvî, Yusuf. *Sünneti Anlamada Yöntem*. çev. Bünyamin Erul. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2020.
- Karadâvî, Yusuf. *Şeriatın Amaçlarını Anlamak; Makasidu'ş Şeria Fıkhü Cüz'i ve Külli Maksatlar Arasındaki İlişki*. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2019.
- Karadâvî, Yusuf. *The Lawful and The Prohibited in Islam*. çev. Kamal el-Helbawy, Mouniddin Siddiqui, Syed Shukry. Indiana: American Trust Publication, 1994.
- Kazvîni, İbn Mâce el-. *Sünen*. nşr. Şu'ayb el-Arna'ût. 3 Cilt. Beyrut: Dâr el-Risâle el-'Âlemîye, 2009.

- Kettani, M. Ali. "Müslüman Azınlıkların Problemleri III". çev. Ahmet Yalçın, *Müslüman Azınlıklar Dosyası*, ed. Seyyid Z. Abidin vd. İstanbul: Akabe Yayınları, 1985.
- Koşum, Adnan. *İslam Hukukunda Hayvan Hakları*. Ankara: TDV Yayınları, 2019.
- Koyuncu, Abdullah Recep. *El-Ziyareti ft Dav'is-Sinne el-Nebeviyye*. İstanbul: Gümüşev Yayıncılık, 2022.
- Köse, Saffet. *İslam Hukukuna Giriş*. İstanbul: Hikmet Yayınevi, 2019.
- Kûfî, İbn Ebî Şeybe İbrâhîm el-Absî el-. *El-Musannef*. 3 Cilt. Lübnan: Dâr el-Tâc, 1989.
- Kuşeyrî, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-. *Şaḥîḥ-i Müslim*. Kahire: Matba'at İsâ el-Bâbi'l-Halebî ve'l-Şurakâ, 1955.
- Mâlik, Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes b. *el-Muvaḥḩa*?. nşr. Abdüvehhâb Abdüllatîf. 1 Cilt. Beyrut: el-Mektebe el-İlmiyye, 1985.
- Mâverdî, Ebû'l-Hasan el-. *El-Ahkâmu's-Sultâniyye: İslam'da Hilâfet ve Devlet Hukuku*. çev. Ali Şafak. İstanbul: Bedir Yayınevi, 1976.
- Mustafa, İbrahim vd. *Mu'cem Vasit: Mecma' el-Luġa el-Arabiyye bi'l-Kahire*. 2 Cilt. Kahire: Dâr Da'va, 2004.
- Mülteka Ehli'l-Hadis, 154. (Erişim 10 Ekim 2023). <https://al-maktaba.org/book/31616/76781#p8>.
- Müslim el-Kuşeyrî, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. *Şaḥîḥ-i Müslim*. Kahire: Matba'at İsâ el-Bâbi'l-Halebî ve'l-Şurakâ, 1955.
- Nas, Mehmet Emin. *Eser el-İctihâd el-Makâsîdî Vâlzâhri 'alâ'l-İtticâhât el-İctihâdiyye'l-Mu'âsıra; Dirâse Ta'sîliyye, Taḩḩiqiyye, Mukârene*. Ürdün: Dâr el-Nafâ'is, 2022.
- Nesâî, Ebû Abdirrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî en-. *Sünen-i Kübra*. Beyrut: Müesseseti'r-Risale, 2001.
- Özel, Ahmet. *Dâruİslam Dâruharb; İslam Hukukunda Ülke Kavramı*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2019.
- Prospect, 'Intellectuals – The Results', 26 Temmuz 2008 (Erişim 3 Eylül 2023). <https://www.prospectmagazine.co.uk/magazine/100-top-public-intellectuals>.
- San'ânî, Abdürrezzâk es-. *El-Musannef*. 3 Cilt. Kahire: Dâr el-Te'sîl, 2013.
- Seçkiner, Mehmet Hicabi. "Müslüman Azınlıklar Fıkhınının Kavramsal Analizi", *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11/25 (2020), 682-713.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-Eimme es-. *Şerh el-Siyer el-Kebûr*. Kahire: El-Şerike el-Şarkîye 'İlânât, 1971.
- Sicistânî, Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-. *Sünen-i Ebû Dâvûd*. Beyrut: Dâr er-Risâle el-Âlemiyye, 2009.
- Şâtübî, İbrâhîm b. Mûsâ. *El-Muvâfakât*. 5 Cilt. Kahire: Dar Ibn Affan, 1997.
- Şimşirgil, Ahmet ve İkinci, Ekrem Buġra. *Ahmed Cevdet Paşa ve Mecelle*. İstanbul: KTB Yayınları, 2009.
- Telkenaroġlu, Merter Rahmi. "Müslüman Azınlığın Kimlik Mücadelesi ve Fıkhü'l-Ekalliyyât (Azınlıklar Fıkhı)". *The Journal of Academic Social Science Studies* 56 (2017), 263-284.
- Ürer, Levent. *Azınlıklar ve Lozan Tartışmaları*. İstanbul: Derin Yayınları, 2003.
- Wardeh, Naida M. "Islamic Awakening of the 21st Century: A View of Yusuf al-Qaradawi", *Humanities and Social Sciences Review* 8/2 (2018), 73-116.

- Warren, David H. *Rivals in the Gulf; Tusuf al-Qaradawi, Abdullah Bin Bayyah, and the Qatar-UAE Contest over the Arab Spring and the Gulf Crisis*. London/New York: Routledge, 2021.
- Weeks, Richard V. *Müslüman Halklar Ansiklopedisi*. çev. Lütfullah Karaman vd. 1 Cilt. İstanbul: İnsan Yayınları, 1990.
- Yakar, Emine Enise. "Women's Political Leadership: One Question and Two Divergent Fatwās". *Journal of Law and Religion* 37/2 (2022), 334-364.
- Yakar, Emine Enise ve Yakar, Sümeýra. "The Critical Analysis of Taha Jabir al-Alwani's Concept of Fiqh al-Aqalliyāt". *Hittit İlahiyat Dergisi* 20/1 (2021), 383-408.
- Yakar, Sümeýra. *Islamic Jurisprudence and the Role of Custom; A Comparative Case Study of Saudi Arabia and Iran*. New Jersey: Gorgias Press, 2022.
- Yaman, Ahmet ve Çalış, Halit. *İslam Hukuku*. Ankara: Bilay Yayınları, 2020.
- Yaman, Ahmet ve Çalış, Halit. *İslam Hukukuna Giriş*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2020.
- Yiğit, İsmail. "Ömer b. Abdülazîz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/821-822. Ankara: TDV Yayınları, 2007.
- Youtube, "El-İslam ve'l-Almaniyye", (Erişim 12 Ekim 2022). https://www.youtube.com/watch?v=d3RZO_AMwuc_
- Yusuf Karadâvî Resmi Sitesi (Erişim 12 Nisan 2022). <https://www.al-qaradawi.net>.
- Yusuf Karadâvî Resmi Sitesi. "El-Kazâ' el-Misrî Yehkumu alâ Yusuf el-Karadâvî bi'l-Sicni'l-Müebbed" (Erişim 12 Kasım 2022). https://arabic.euronews.com/2018/01/17/iums-egypt-court-yusuf-al-qaradawi_
- Yusuf Karadâvî Resmi Sitesi. "Sireti'z-Zâtiyeti", 12 Aralık 2017 (Erişim 2 Mart 2023). <https://www.al-qaradawi.net/content/-السيرة الذاتية#أولاً>
- Zeydân, Abdülkerîm. *El-Medhal li Diraseti'ş-Şeriatil-İslamiyye*. Beyrut: Müesseseti'r-Risale, 2002.

manlardan oluşmaktadır. Bu durum Balkanlarda Müslüman azınlıklar hakkında çok fazla eser yazılmamasının sebepleri arasında kabul edilmektedir. Çalışmada görüşleri açıklanan üç düşünürden birisi olan Krasniqi'nin *Müslüman Azınlık Fıkhu* kitabı, bu coğrafyada bu alanda yazılan önemli eserlerden birisi olarak kabul edilir. Kitabını daha çok Avrupa'da yaşayan Müslümanlara ithaf etmesi, Krasniqi'nin Kosovalı Müslümanları statü olarak hangi bölümde değerlendirdiğini göstermektedir. Bir kavram olarak azınlık ve bunun Müslümanlarla ilişkisini araştırmayı tuhaf ve zıt olarak değerlendiren Cerić Müslümanların Bosna'da olduğu gibi Avrupa'da da azınlıktan uzak, oranın vatandaşları olarak kabul edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Izeti ise özellikle Kuzey Makedonya'da olmak üzere Balkanlar'daki Müslümanların diğer Müslüman devletlerde yaşayan Müslümanlar kadar kadim olması sebebiyle onların azınlık olarak tabir edilmesine karşı olduğunu belirtmiştir.

Sonuç olarak azınlık fıkhu hakkındaki görüş ve fikirlerin önderliğinde Balkan coğrafyasında Müslüman azınlığın genel yapısı, üç farklı ülke, düşünür ve ekol üzerinden değerlendirilmiştir. Krasniqi'nin selefi, Cerić'in modernist ve Izeti'nin süfî ekole yakın olması bu farklı ekollerin azınlık fikhına dair benimsenen görüşler üzerindeki etkisini göstermektedir. Düşünürlerin farklı ülkelerden ve ekollerden seçilmesi azınlık fıkhu alanında üretilen görüşlerin çeşitliliğini göstermesi bakımından önemlidir.

KAYNAKÇA

- Ahmetaj, Muhamed. "Kosova Cumhuriyeti İslam Birliği ve Kurumları". *Balkan Araştırmaları Dergisi*, 7/1 (30.06.2016), 65-100.
- Akman, Halil. *Paylaşılmayan Balkanlar*, İstanbul: Kültür Sanat Yayıncılık, 2006.
- Aruçi, Muhammed. "Eski Yugoslavya II, Günümüz Dünyasında Müslüman Azınlıklar". *III. Kutlu Doğum İlmi Toplantısı*, İSAM, İstanbul, 1998.
- Backer, Kristiane. *From Mtv To Mecca: How Islam Inspired My Life*. South Caroline: Arcadia Books Ltd, 2012.
- Başgil, Ali Fuad. *Gençlerle Başbaşa*, çev. Metin Izeti. Shkup: Logos A, 2011.
- Baycar, Hamdullah ve Rakipoğlu, Mehmet. "The United Arab Emirates' Religious Soft Power through Ulema and Organizations". *Religions*, 13/7 (2022), 464.
- BFI. "Bashkësia Fetare Islame e Republikës Maqedonisë së Veriut". Erişim 5 Mayıs 2020. <https://bfi.mk/>.
- BİSLAME. "Bashkësia Islame e Kosovës". Erişim 5 Mayıs 2020. <https://bislame.net/>.
- Bota Press. "Gëzim Kelmendi Thotë Se Dr. Shefqet Krasniqi Eshhtë Një Figurë Për Të Cilën Po Shkruan Dhe Do Të Shkruaj Historia". Erişim 1 Haziran 2020. <http://botapress.info/gezim-kelmendi-thote-se-dr-shefqet-krasniqi-eshte-nje-figure-per-te-cilen-po-shkruan-dhe-do-te-shkruaj-historia/>.
- Bougarel, Xavier. "Islam And Politics in The Post-Communist Balkans". *Institut D'etudes Politiques*, Paper Presented For The Socrates Kokkalis Student Workshop: New

- Approaches To Southeast Europe. Cambridge: 1999. <https://silo.tips/download/islam-and-politics-in-the-post-communist-balkans-introduction-balkan-islam-betwe>.
- Büyükkara, Mehmet Ali. *İhvan'dan Cüheyman'a: Suudi Arabistan ve Vehhabilik*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2016.
- Cerić, Mustafa. "The challenge of a single Muslim authority in Europe". *Center for European Studies* 6/1, (2007), 41-48.
- _____. "Toward a European – Islamic Identity". *Rethinking Islamic Law for Minorities: Towards a Western – Muslim Identity*, Jasser Auda (ed.), 2016. https://www.jasserauda.net/new/pdf/kamil_fiqh_alaqalliyyaat.pdf.
- _____. "Islam: A Declaration of European Muslims" *Radio Free Europe Radio Liberty*, (Erişim 16 March 2006). <https://www.rferl.org/a/1066751.html>.
- _____. "Invitation: A Declaration of European Muslims". *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe, George Fox University* 37/5/2, (2017), 1-23. <https://digitalcommons.georgefox.edu/ree/vol37/iss5/2/>.
- _____. "Messages To European Muslims". *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*, 38/3, Article 4, (2018), 48-65. <https://digitalcommons.georgefox.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2072&context=ree>.
- _____. "Bosnia and terrorism: Mufti Mustafa Cerić tells the West "I am proud that Islam defines my European patriotism"". *Militant Islam Monitor*, Erişim 21 February 2005. <http://www.militantislammonitor.org/article/id/455>.
- _____. "A Conversation with Dr. Mustafa Cerić". (Görüşmecisi: Nadeem Azam, Yazılı, Görüşme 2005). <http://www.angelfire.com/hi/nazam/Aceric.html>.
- _____. *Roots of synthetic theology in Islam: A study of the theology of Abu Mansur Al-Maturidi (d. 333/944)*. Kuala Lumpur: International Institute of Islamic Thought and Civilization (ISTAC), 1995.
- _____. *Vjera, Narod i Domovina: Hutbe, Govori i Intervjui*. Bosna Hersek: Udruženje Ilmijje Islamske Zajednice u BiH, 2002.
- _____. "Judaism, Christianity, Islam: Hope or Fear of Our Times". *Beyond Violence: Religious Sources of Social Transformation in Judaism, Christianity, and Islam*. James L. Heft (ed.). New York: Fordham University Press, 2004.
- _____. "Promoting Religious Harmony". *Resilience And Resolve: Communities Against Terrorism*. Jolene Anne R Jerard and Salim Mohamed Nasir (ed.). New Jersey: Imperial College Press Insurgency And Terrorism Series 8/13, 2015.
- _____. *Toward a Muslim Social Contract in Europe*, Shiraz Khan and Dr. Anas S. Al-Shaikh-Ali (ed.), The Zaki Badawi Memorial Lecture Series 2. Londra: London City Circle, 2008.
- _____. *Islam and the West (Islam i drzavljanstvo u Evropi)*. Sarajevo: Vijeće Kongresa Bosnjackih Intelektualaca 65, 2000.
- _____. *The Challenge of Diversity in Modern Society*. Singapur: Majlis Ugama Islam, 2015.
- _____. "History of the Institutionalized Training of Imams in Bosnia-Herzegovina". *The Study of Religion and the Training of Muslim Clergy in Europe: Academic and Religious Freedom in the 21st Century*. Willem B. Dress and Pieter Sjoerd van Koningsveld (ed.). Leiden: Leiden University Press, 2008.

- _____. “The Many Voices of Islam: Cultivating Intellectual Pluralism”. *Contemporary Islam, Dynamic, not Static*. Abdul Aziz Said, Mohammed Abu-Nimer and Meena Sharify-Funk (ed.). New York: Routledge, 2006.
- Dituria Islame*. Erişim 30 Haziran 2020. <https://dituriaislame.com/>.
- Dunyabizim*. “Modern Dünyada Ümmet Olmak”. (Erişim 26 Kasım 2017) <https://www.dunyabizim.com/etkinlik-takvimi/modern-dunyada-ummet-olmak-h27380.html>.
- DW, Deutsche Welle*. “Biografija Dr. Mustafe Cerica”. (Erişim 25 Eylül 2005) <https://www.dw.com/bs/biografija-dr-mustafe-cerica/a-2484818>.
- Edukata Islame*. (Erişim 30 Haziran 2020). <https://dituriaislame.com/edukata-islame/>.
- Ekinci, Mehmet Uğur. *Bosna-Hersek Siyasetini Anlama Kılavuzu, Mustafa Cerić*. İstanbul: SETA, 2014.
- Emin, Nedim. *Makedonya Siyasetini Anlama Kılavuzu, Müslümanlar ve Makedonya İslam Birliği (MİB)*. İstanbul: SETA, 2014.
- _____. *Kosova Siyasetini Anlama Kılavuzu, Müslümanlar ve Kosova İslam Birliği*. İstanbul: SETA, 2014.
- Fikir Coğrafyası*. “Metin İzeti”. (Erişim 1 Temmuz 2020). <https://fikircografyasi.com/yazarlar/metin-izeti>.
- Google Scholar*. “Metin İzeti”. (Erişim 1 Temmuz 2020). <https://scholar.google.com/citations?user=M3d6pfAAAAAJ&hl=en>.
- Hamiti, Xhabir. *Bashkësia Islame e Kosovës, BİK*. Piriştine: 2010.
- Hëna e Re*. (Erişim 30 Haziran 2020). <https://henaere.com/>
- Hodžić, Dževad (ed.). *Atlas İslamskoga Svijeta*. Sarajevo, 2004.
- Ibrahimi, Nexhat. “Natyra, Manifestimet, Problemet dhe Perspektiva e Zgjimit Islam Në Ballkan”. *Zëri Islam*. (Erişim 12 Kasım 2023). <https://www.zeriislam.com/artikulli.php?id=497>.
- _____. “Përfaqësuesit e Shkollës Juridike Hanefite”. *Zëri Islam*. (Erişim 12 Kasım 2023). <https://www.zeriislam.com/artikulli.php?id=541>.
- Idrizi, Besfort. “Metin İzeti - Ndikimet e Mevlana Xhelaledin Rumi”. *YouTube*. Yayın Tarihi 24 Mart 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=bcDSLX1CUT0>.
- Iseni, Bashkim. “National Identity, Islam and Politics in the Balkan”. *Akademie der Diözese Rottenburg – Stuttgart* 20 (2009), 1-14. https://www.akademie-rs.de/fileadmin/user_upload/download_archive/interreligioeser-dialog/091120_iseni_balkan.pdf.
- Islamskazajednica*. “Islamska Zajednica Bosne i Hercegovine”. (Erişim 5 Mayıs 2020). https://static.islamskazajednica.ba/?fbclid=IwAR30IWKKB7Hf3TAcZ8HsHUXEZ7Wxl_f6jkVlj3tOc_YZaE67aq3mE_U8aM.
- Islamskazajednica, Islamskazajednica u Bosni i Hercegovini*. “Biografije Dosadašnjih Reisu-l-Ulema”. Erişim 6 Haziran 2020. <https://static.islamskazajednica.ba/dosadasnje-reisu-l-uleme>.
- Islamic Community in Bosnia and Herzegovina*. “History Riyasat”. Erişim 29 May 2012. <https://english.islamskazajednica.ba/the-islamic-community/modules-menu/history>.
- _____. “Dr. Mustafa Ceric”. Erişim 29 May 2012. <https://english.islamskazajednica.ba/8-riyaset/112-dr-mustafa-ef-ceric>.

- Izeti, Metin. “Biografia”. Erişim 1 Temmuz 2020. https://metinizeti.com/?page_id=4371.
- _____. *Tarikati Bektashian*. Tetovë: Çabej, 2001.
- _____. *Në fillim ishte vetëm dashuria...* Shkup: Logos A, 2012.
- _____. “Medreseja si paradigmë e studimeve teologjike”. *Edukata Islame - Kryesia e Bashkësisë Islame të Kosovës* 75 (2004), 147-195.
- _____. “Rumeli İnsanında Peygamber Sevgisi ve Mevlid Geleneği”. *Süleyman Çelebi ve Mevlid Yazılışı, Yayılışı ve Etkileri*, ed. Mustafa Kara ve Bilal Kemikli, 1/345-251. Bursa: Osmangazi Belediyesi Yayınları, 2007.
- _____. *Dyzet Net*. Shkup: Logos A, 2015.
- _____. “Hazreti Mevlana ne lettersine shqiptare - Arnavut Edebiyatında Hazreti Mevlana”. *You Tube*, Yayın Tarihi 14 Aralık 2018. https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=kMAjUhbH_NE.
- _____. “Punimet”. Erişim 2019. <https://metinizeti.com/>.
- _____. “Metin Izeti”. *Facebook*. Erişim 1 Temmuz 2020. <https://www.facebook.com/watch/MetinIzetiOfficial/>.
- _____. “Metin Izeti”. *YouTube*. Yayın Tarihi 5 Mart 2019. https://www.youtube.com/channel/UCLWB5L1ksaTW_WLh9zMWPHg/videos.
- İmam Mâtürîdî. *Kitâbü't-Tevhîd*, çev. Metin Izeti. Shkup: Logos A, 2018.
- Jenkins, Philip. “Revival in the Balkans”. *The Christian Century*. Erişim 27 Temmuz 2014. <https://www.christiancentury.org/article/2014-06/revival-balkans>
- Kaiciü, *Kaiciü Dialogue Centre*. “Grand Mufti Bosnia Herzegovina Mustafa Cerić”. Erişim 6 Haziran 2020. https://connect2dialogue.org/dkh_individual/grand-mufti-of-bosnia-herzegovina-mustafa-ceric/.
- Kalkan, Ersin. “Modern Müslümanların Yeni Starı”. *Hürriyet* (29 Eylül 2008). <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/modern-muslumanlarin-yeni-stari-10001732>.
- Karčić, Fikret. *Târihu't-teşrii'l-İslâmî fi'l-Bosna ve'l-Hersek*. İstanbul, 1993.
- _____. “Balkan Muslims - Eastern Issue in XX Century”. *Behram Bey Medresesi Tuzla*. Tuzla: 2001.
- _____. *The Other European Muslims: A Bosnian Experience*. Sarajevo: Center for Advanced Studies, 2015.
- Karçiç, Fikret. “Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 13/458-459, İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Karić, Enes. *Bosnian Muslims and Their Educational Dilemmas in the Austro-Hungarian Period (1878-1918)*, Muhammet Savaş Kafkasyalı (ed.), *Balkanlar'da İslam Miadı Dolmayan Umud*, cilt 4. Ankara: TİKA Yayınları, 2016.
- KMSH. “Komuniteti Mysliman i Shqipërisë”. Erişim 5 Mayıs 2020. <https://kmshe.al/>.
- Koyuncu, Aşkın. “Osmanlı Döneminde Balkanlarda İslamlaşma Olaylarının Genel Özellikleri”. *Balkanlar ve İslam Karşılaşma, Dönüşüm, Kırılma, Devamlılık Uluslararası Sempozyumu*, 3-5 Kasım. Çanakkale: 2010.
- Krasniqi, Shefqet. *Akide Ehli Syneti dhe Gjemat*.
- _____. *Banoret e Shpellës*. Piriştine: Shtëpia Botuese Krenaria, 2014.
- _____. “Biografia e Hoxhë Shefqet Krasniqit”. Erişim 1 Haziran 2020. <http://shefqetkrasniqi.blogspot.com/2013/05/biografia-e-hoxhe-shefqet-krasniqit.html>.
- _____. *Fetva*, Prishtinë: Shtëpia Botuese Krenaria.

- _____. *Fikhu i Ebu Hanifes sipas Hasen Ibn Zijadit – I, II, III*, Prishtinë: Shtëpia Botuese Krenaria, 2017.
- _____. *Fikhu i Pakicave Muslimane - Sfidat e Muslimanëve në Perëndim*, Piriştine: Fakulteti i Studimeve Islame, 2017.
- _____. *Hytbe - Porosi nga Minberi 1-5*. Piriştine: Shtëpia Botuese Krenaria.
- _____. *Kiameti është Afër*. Piriştine: Shtëpia Botuese Krenaria.
- _____. *Komentim i Kaptinës TA-HA*. Piriştine: Shtëpia Botuese Krenaria.
- _____. *Koment i Akides së Tahaviut (Xhevahiri i Besimit) 1-2*. Piriştine: Shtëpia Botuese E-ERA SH.P.K., 2018.
- _____. *Merjemja Gruaja më e Veçantë*. Piriştine: Shtëpia Botuese Krenaria.
- _____. *Qëndrime në Kohë*. Piriştine: Shtëpia Botuese Krenaria, 2015.
- _____. “REPORTAZH - 20 Vjet Kontribut Për Fe Dhe Atdhe | Dr. Shefqet Krasniqi”. *YouTube*. Yayın Tarihi 3 Haziran 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=fv3tRloltqk&feature=youtu.be&fbclid=IwAR0cEfXT9-kS2WkQDmuA8sZaXH8mlQUAsmlZE9zYnlqX3jSK2zfWpKXxL0>.
- _____. *Rruqa e Ndiçuar*, Piriştine: Shtëpia Botuese Krenaria, 2016.
- _____. *Texhvid i Preferuar - Kur'an për të Lexuar*. Piriştine: Shtëpia Botuese Krenaria, 2006.
- _____. *Të Drejta në të Cilat ftoi Natyra e Njeriut dhe i Pranoi Sheriati*. çev. Muhammed b. Sâlih Useymîn. Suudi Arabistan: 2010.
- Kut, Şule. *Balkanlarda Kimlik ve Egemenlik*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2005.
- Logos-A. “Online Book”. Erişim 1 Temmuz 2020. <https://www.logos-a.com/online/book/75>.
- Martin, Richard C. (ed.). *Encyclopedia of Islam and The Muslim World*, 2nd edition. Macmillan Reference, 2016.
- Uluslararası İmam Maturidi ve Te'vilatî'l-Kur'an Sempozyumu*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2018. (Erişim 02-03 Kasım 2018). <https://ilahiyyat.marmara.edu.tr/notice/uluslararasi-imam-maturidi-ve-tevilatul-kuran-sempozyumu>.
- Mizbosanskagradska, Medžlis Islamske Zajednice Bosanska Gradiška*. “TRINAEISTI Reisu-l-ulema”. Erişim 17 Nisan 2011. http://www.mizbosanskagradska.com/index.php?option=com_content&view=..&limitstart=2870
- Moore, Patrick. “Leader of Bosnia’s Islamic Community Speaks Out”. *Radio Free Europe/Radio Liberty*, 23 April 2004. <https://www.rferl.org/a/1052461.html>.
- n’Kosovë Show. “Hoxhë Shefqet Krasniqi (Pjesa E Pare)”. *YouTube*. Yayın Tarihi 1 Nisan 2018. https://www.youtube.com/watch?v=eBuckPUGmkU&list=RDeBuckPUGmkU&start_radio=1&t=461.
- Ortaylı, İlber. *Batılılaşma Yolunda*. İstanbul: Merkez Kitapçılık Yayınları, 2007.
- _____. “Bosnanın Saygın Müftüsü”. *Milliyet* (27 Mayıs 2012). <https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/ilber-ortayli/bosna-nin-saygin-muftusu-1545601>.
- Poulton, Hugh. “The Muslim Experience in the Balkan States, 1919-1991”. *Nationalities Papers*, 28/1, (2000), 45-66. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00905990050002452?journalCode=cnap20>.

- Popov, Nebojša. *The Road To War in Serbia, Trauma and Catharsis*. Central European University Pres, 2000.
- Popoviç, Aleksandre. *Balkanlarda İslam*. çev. Komisyon, İstanbul: İnsan Yayınları, 1995.
- Raçius, Egdunas. *Islam in Post-Communist Eastern Europe, Between Churchification and Securitization*, 35, *Muslim Minorities*, Leiden: BRILL, 2020.
- Ramet, Sabrina Petra. *Balkan Babel*, Chapter 4. Colorado: Westview Pres, 1999.
- Recepi, Süleyman. "Makedonya'da Müslümanların Dinî Yaşayışının Organize Edilmesi". *Balkanlarda Gelecek Tasavvuru, Balkan Sempozyumu*. İHH, 2008.
- _____. "Makedonya'da İslam ve Müslümanlar". Muhammet Savaş Kafkasyalı (ed.), *Balkanlar'da İslam Miadı Dolmayan Umut*, cilt 5. Ankara: TİKA Yayınları, 2016.
- Rfp, *Religions for Peace*. "Dr. Mustafa Cerić". Erişim 6 Haziran 2020. https://www.rfp.org/leadership_member/dr-mustafa-ceric/#:~:text=In%202006%2C%20he%20issued%20the,property%2C%20and%20dignity.
- RTV *Pendimi*. "Hoxhë Dr. Shefqet Krasniqi". Yayın Tarihi 21 Mart 2012, Erişim 1 Haziran 2020. <https://rtvpendimi.com/hoxhe-dr-shefqet-krasniqi/>.
- Schlesinger, Sarah J. *The Internal Pluralization of the Muslim Community of Bosnia – Herzegovina: From Religious Activation to Radicalization*. International Relations and Religion, Master's Research Paper. Boston: Boston University, 2011. https://www.bu.edu/pardeeschool/files/2012/06/2011April_Schlesinger_Sarah.pdf.
- Schwartz, Stephen. "Six Questions for Mustafa Cerić". *Center for Islamic Pluralism*, 21 May 2007. <http://www.islamicpluralism.org/261/six-questions-for-mustafa-ceric>.
- Söyledik. "Kosova: İmam Shefqet Krasniqi Hakkında Dava Açıldı". (28 Şubat 2017). <http://soyledik.com/tr/analiz/3882/kosova-imam-shefqet-krasniqi-hakkinda-dava-acildi--ibrahim-rustemi.html>.
- Shenja TV. "Metin Izeti". (1 Temmuz 2020). <https://shenja.tv/page/2/?s=metin+izeti>.
- Shkodra, Ramadan – Mehmeti, Sadik. *Kryesia e Bashkësia Islame e Republikës së Kosovës*. Piriştine: Bashkësia Islame e Kosovës, 2013.
- Todorova, Maria. "The Balkans". *Europe Since 1914 Encyclopedia of The Age of War and Restruction*, ed. John Merriman - Jay Winter, 1, 270-276. Londra: Charles Scribner's Sons, 2006.
- Trifković, Srda. "The Impact of Islam on the Bosnian Problem: The Myth of Harmonious Multiethnicity Revisited", *Politeia (ПОЛИТЕИЯ), Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци*, 2/4, (2012), 309-320.
- The Muslim 500, The World's 500 Most Influential Muslims*. "Dr. Mustafa Cerić". Erişim 6 Haziran 2020. <https://www.themuslim500.com/download/>.
- Throni. "Prof. Dr. Metin Izeti". Erişim 1 Temmuz 2020. <http://throni.org/prof-dr-metin-izeti>.
- Throni Archives*. "Tekste Nga Prof. Dr. Metin Izeti". Erişim 1 Temmuz 2020. <http://throni.org/archives/category/tekste-nga-prof-dr-metin-izeti>.
- Unite, Universiteti i Tetovës*. "Fakulteti i Arteve". Erişim 1 Temmuz 2020. <https://unite.edu.mk/faculty/fakulteti-i-arteve/>.
- Yakar, Emine Enise. "The Progress of Halal Food Trend in the United Kingdom", *Journal of Interdisciplinary Food Studies (Disiplinlerarası Gıda Çalışmaları Dergisi)* 1/1 (19/12/2021), 1-18.

- Yakar, Emine Enise ve Yakar, Sumeyra. “The Critical Analysis of Taha Jabir al-Alwani’s Concept of Fiqh al-Aqalliyyât”. *Hitit İlahiyat Dergisi*, 20/1 (2021), 377-404.
- Yakar, Sümeyra. “The Consideration of Bid’a Concept according to Saudi and Iranian Scholars”, *Mazahib* 19/2 (2020), 219-246.
- Wachtel, Andrew Baruch. *Dünya Tarihinde Balkanlar*. çev. Ali Cevat Akkoyunlu. İstanbul: Doğan Yayıncılık, 2009.
- Web.archive, Internet Archive*. “Dr Mustafa Ceric”. Erişim 6 Haziran 2020. <https://web.archive.org/web/20080723191442/http://arts.anu.edu.au/cais/Seminars/Ceric.asp>.
- World Bulletin*. “Kosovo's 'Islam Light' Turns Full-Fat”. (17 Eylül 2014). <https://www.worldbulletin.net/filebox/kosvos-islam-light-turns-full-fat-h144550.html>.

KAYNAKÇA

- Afsaruddin, Asma. "Shari'a and Fiqh in the United States". *The Oxford Handbook of American Islam*. ed. Yvonne Yazbeck Haddad ve Jane I. Smith. 174-186. Oxford ve New York: Oxford Universtiy Press, 2014.
- Altınay, Ramazan. "Müslüman Azınlıklar Tarihine Giriş". *Dini Araştırmalar* 7/19 (2004), 335-350.
- Alvani, Taha Cabir. *İhtilaf: Farkın Farkındalığı*. çev. İbrahim Kapaklıkaya. İstanbul: Mahya Yayıncılık, 2016.
- Alvani, Taha Cabir. *İslam Düşüncesinin Bugünkü Meseleleri*. çev. Süleyman Gündüz. İstanbul: İnkılab Yayınları, 2017.
- Alvani, Taha Cabir. *Müslümanlar Arasında Görüş Ayrılığı ve İslam'da İhtilaf Usulü*. İstanbul: Risale Yayınları, 2017.
- Alvani, Taha Cabir. *Towards a Fiqh for Minorities: Some Basic Reflections*. çev. Ashur A. Shamis, London, Washington: The International Institute of Islamic Thought, 2003.
- Başaran, Reyhan Erdoğan. "Alid Loyalty or Shi'ite Tendency: A Comparative Approach to the Alevi Buyruk Texts". *Middle Eastern Studies*, 57 (2021), 553-566.
- Caeiro, Alexandre. "Transnational 'Ulama, European Fatwas, and Islamic Authority: A Case Study of the European Council for Fatwa and Research". *Production and Dissemination of Islamic Knowledge in Western Europe*. ed. Martin van Bruinessen ve Stefano Allievi. 121-141. Londra: Routledge, 2011.
- Caeiro, Alexandre. "The Making of the Fatwa: The Production of Islamic Expertise in Europe". *Archives de Sciences Sociales des Religions* 155 (2011), 81-100.
- Cesari, Jocelyne. "Islamic Organisations in the United States". *The Oxford Handbook of American Islam*. ed. Yvonne Y. Haddad ve Jane I. Smith. 64-86. Oxford ve New York: Oxford Universtiy Press, 2014.
- Cesari, Jocelyne. *When Islam and Democracy Meet: Muslims in Europe and the United States*. New York: Palgrave Macmillan, 2004.
- Çolak, Abdullah. "İslâm'da Aile Kurumunu Korumaya Yönelik Tedbirler". *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (2016), 105-137.
- DeLorenzo, Yusuf Talal. "Fiqh and Fiqh Council of North America". *Journal of Islamic Law* 3/2 (1998), 193-196.
- DeLorenzo, Yusuf Talal. "The Fiqh Councilor in North America". *Muslims on the Americanization Path?* Ed. Yvonne Yazbeck Haddad ve John L. Esposito. 65-86. Oxford: Oxford University Press, 2000.
- Duran, Khalid. "Demographic Characteristics of the American Muslim Community". *Islamic Studies* 36/1 (1997), 57-76.
- Ebu Zehra, Muhammed. *İslam Hukuku Metodolojisi: Fıkıh Usulü*. çev. Abdülkadir Şener. Ankara: Fecr Yayınları, 2017.
- European Council for Fatwa and Research: First Collection of Fatwas (. Meclisu'l-Avrupa li'l-İftâ ve'l-Buhûs)*. çev. Anas Osama Altikriti. (İrlanda: Islamic Cultural Centre of Ireland, 1999. Erişim 20 Mart 2023. <https://boiv.org.au/wp-content/uploads/2020/08/ECFR-Fatawa-Coolection-01-1.pdf>

- Haddad, Yvonne Yazbeck. "The Dynamics of Islamic Identity in North America". *Muslims on the Americanization Path?* ed. Yvonne Yazbeck Haddad ve John L. Esposito. 19-46. Oxford: Oxford University Press, 2000.
- İnanır, Ahmet. "Mezhepler Arasında İntikal Bağlamında Osmanlı'da Teşeffü' ve Yasaklanmasına Dair Bazı Tespitler". *Amasya İlahiyat Dergisi* 13/9 (2019), 9-49.
- Karadavi, Yusuf el-. *Disiplin ile Esneklik Arasında Fetva*. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2019.
- Karadavi, Yusuf el-. *İslam Hukuku Evrensellik Süreklilik*. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2020.
- Karadavi, Yusuf el-. *Şeriatın Amaçlarını Anlamak*. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2019.
- Köksal, Asım Cüneyd. "İnsan Haklarının Felsefi Krizi". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 58 (2020), 25-67.
- Lawrence, Bruce B. "Islam in America". *Religion and American Cultures: An Encyclopedia of Traditions, Diversity*. ed. Gary Laderman ve Luis Leon. 1/123-132. California: ABC-CLIO, 2003.
- Leonard, Karen. "American Muslims and Authority: Competing Discourses in a Non-Muslim State". *Journal of American Ethnic History* 25/1 (2005), 5-30.
- Mevdûdî, Ebu'l A'la. *İslam'da İnsan Hakları*. çev. Sezgin Baş. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2017.
- Nanay, Zeynep. *Bir Heyet İctihadı Kurumu Olarak Avrupa Fetva ve Araştırmalar Meclisi: Karar ve Usul*. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Nas, Mehmet Emin. *El-İctihâdu ve Envâ'uhû ve'l-Mecâmi'u'l-Fıhıyyeh (El-Mesâlik el-İctihâdiyyeh elleti Yeslukuha Mecme'el-Fıh el-İslami el-Duveli)*. Ankara: Fecr Yayınları, 2023.
- Nielsen, Jorgen S. "Muslims in Europe into the Next Millennium". *Islam in Europe; The Politics of Religion and Community*. ed. Steven Vertovec ve Ceri Peach. 263-272. New York: Palgrave Macmillan, 1997.
- Nimer, Mohamed. *The North American Muslim Resource Guide: Muslim Community Life in the United States and Canada*. New York: Routledge, 2002.
- Özdemir, Mehmet. "Endülüs". *TDV İslam Ansiklopedisi*, 11/211-225. Ankara: TDV Yayınları, 1995.
- Pauly, Robert J. *Islam in Europe; Integration or Marginalization*. Vermont: Ashgate, 2004.
- Rizo, Marcelo Macedo. "For a New Alterity of Islam in European Perspective". *Insight Turkey* 23/2 (2021), 129-144.
- Qahtani, Musfir bin Ali al-. *Understanding Maqâsid al-Shari'ah: A Contemporary Perspective*. Londra: The International Institute of Islamic Thought, 2015.
- Rudnicka-Kassem, Dorota. "Searching for a New Identity". *Jagiellonian Cultural Studies Human Values in Intercultural Space* 44 (2016), 251-264.
- Spiegler, Olivia vd. "Dual Identity Development and Adjustment in Muslim Minority Adolescents". *Journal of Youth and Adolescence* 48 (2019), 1924-1937.
- Şah, Zülfikar Ali. *Iftâ' and Fatwa in the Muslim World and the West*. Londra ve Washington: The International Institute of Islamic Thought, 2014.
- Şahin, Osman. "İslam Hukuk Terminolojisinin Oluşumu ve İlgili Literatür". *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 13 (2009), 131-162.

- Şenay, Bülent. “Avrupa Birliği'nin ‘Dini Kimliği’ ve Avrupa’da Dinler: Hristiyanlık, Yahudilik, Hinduizm, Budizm ve İslam”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/1 (2002), 121-166.
- Şeyban, Lütfi. *Endülüs: Direniş ve Soykırım*. İstanbul: Muhit Kitap, 2021.
- Şimşek, Halil. *Osmanlı Son Dönemi Gayrimüslim Cemaatler 1908-1922*. Ankara: Siyasal Kitapevi, 2016.
- Takim, Liyakatali. “Shi’ite Movements”. *Religion and American Cultures: An Encyclopedia of Traditions, Diversity*. ed. Gary Laderman ve Luis Leon. 1/141-143. California: ABC-Clio, 2003.
- Takim, Liyakat Nathani. *Shi’ism in America*. New York ve Londra: New York University Press, 2009.
- Tournier, Vincent *Unity in Diversity: A Portrait of Europe’s Muslims*. Fondation Pour L’innovationPolitique, 2016.
- Vatandaş, Selim. “Avrupa’da Müslümanlar: Göç Dalgaları, Yerleşikler ve Azınlık Bilinci Üzerine”. *İNSAMER* (15.2019), 1-4.
- Vertovec, Steven ve Peach, Ceri. “Introduction: *Islam in Europe and the Politics of Religion and Community*”. *Islam in Europe: The Politics of Religion and Community*. ed. Steven Vertovec ve Ceri Peach. 3-47. London: Macmillan Press, 1997.
- Yakar, Emine Enise. *Islamic Law and Society: The Practice of İftâ’ and Religious Institutions*. New York: Routledge, 2022.
- Yakar, Emine Enise. “The Diachronic Change of the Practice of İftâ’: from Individual to Collective”. *Islamic Studies* 60/4 (2021), 325-346.
- Yakar, Sümeyra ve Yakar, Emine Enise. “The Approach of the Fiqh Council of North America towards Identity Problems of Contemporary Muslim Minorities”. *Method and Theory in the Study of Religion*, 34/1-2 (2022), 44-63.
- Yaşar, Hakime Reyyan. “Takvîmü'l-Edille Fi'l-Uşûl Adlı Eserde Akıl ve Akıl-Mükellef İlişkisi”. *Akıl 7: Mantık, Metafizik, Ahlak, Din, İnanç ve Dilde Akıl* ed. Turgut Akyüz. 205-230. İstanbul: Ravza Yayınları, 2021.
- Yazır, Elmalı Hamdi. *Hak Dini Kuran Dili*. 1-10 Cilt. İstanbul: Feza Gazetecilik.
- Yılmaz, Ömer. “Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerin Dini Yapısına Kısa Bir Bakış”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/1 (2009), 303-322.
- Yükleyen, Ahmet. *Localizing Islam in Europe: Turkish Islamic Communities in Germany and the Netherlands*. New York: Syracuse University Press, 2012.

İnternet Kaynakları

- About Islam. “Dr. Muzamil H. Siddiqi”. Erişim 20 Mart 2023. <https://aboutislam.net/author/muzammil-h-siddiqi/>
- Assembly of Muslim Jurists of America. “About AMJA”. Erişim 20 Mart 2023. <https://www.amjaonline.org/about/>
- Dr. Zainab Alwani. “About”. Erişim 20 Mart 2023. <http://www.zainabalwani.com>
- Dr. Zulfiqar Ali Shah. “About”. Erişim 20 Mart 2023. <https://www.drzulfiqarshah.com>
- European Council for Fatwa and Research. Erişim 20 Mart 2023. <https://www.e-cfr.org/en/>
- European Council for Fatwa and Research. “Âzâi”. Erişim 20 Mart 2023. <https://www.e-cfr.org/blog/category/الأعضاء/>

- European Council for Fatwa and Research. “Beyân el-Meclisu'l-Avrupa li'l-İftâ ve'l-Buhûs Havle Virüs Corona (COVID-19)”. Erişim 20 Mart 2023. [https://www.e-cfr.org/blog/2020/03/03/2-بيان-المجلس-الأوروبي-للإفتاء-والبحوث/](https://www.e-cfr.org/blog/2020/03/03/2-بيان-المجلس-الأوروبي-للإفتاء-والبحوث)
- European Council for Fatwa and Research. “Beyân: Havle min Hâciyat al-Ta'âmül ma'a'l-Şa'ni İslâmî al-Avrupa”. Erişim 20 Mart 2023. [https://www.e-cfr.org/blog/2021/02/09/منهجية-الشأن-الإسلامي-في-أوروبا/](https://www.e-cfr.org/blog/2021/02/09/منهجية-الشأن-الإسلامي-في-أوروبا)
- European Council for Fatwa and Research. “Final Statement The Twentieth Ordinary Session of The European Council for Fatwa and Research Held in Istanbul, Turkey, Karar 2”. Erişim 20 Mart 2022. <https://www.e-cfr.org/en/2020/06/23/the-twentieth-ordinary-session-of-the-european-council-for-fatwa-and-research/>
- European Council for Fatwa and Research. “Havle Mes'ele el-Hicâb fî Fransa”. Erişim 20 Mart 2023. [https://www.e-cfr.org/blog/2014/11/18/حول-مسألة-الحجاب-في-فرنسا/](https://www.e-cfr.org/blog/2014/11/18/حول-مسألة-الحجاب-في-فرنسا)
- European Council for Fatwa and Research. “Lâ'ihati'd- Dâhiliyye”. Erişim 20 Mart 2023. <https://www.e-cfr.org/اللائحة-الداخلية/>
- European Council for Fatwa and Research. “Nizâm el-Esâsi”. Erişim 20 Mart 2023. <https://www.e-cfr.org/النظام-الأساسي/>
- European Council for Fatwa and Research. “Men Nahnü”. Erişim 20 Mart 2023. <https://www.e-cfr.org/من-نحن/>
- Fiqh Council of North America. “Fasting [Siyam] in Islam”. Cemal Bedevî. 7 Kasım 2021. Erişim 20 Mart 2023. <https://fiqh-council.org/fasting-siyam-in-islam/>
- Fiqh Council of North America. “FCNA Guidelines on Fostering and Guardianship”. Erişim 20 Mart 2023. <https://fiqh-council.org/fcna-guidelines-on-fostering-and-guardianship/>
- Fiqh Council of North America. “Our Council’s Executive Committee”. Erişim 20 Mart 2023. <https://fiqh-council.org/about/>
- Fiqh Council of North America. “Our Mission”. Erişim 20 Temmuz 2023. <https://fiqh-council.org>
- Fiqh Council of North America. “Prayer and Funeral Issues Pertaining to COVID-19”. Mart 2020. Erişim 20 Mart 2023. <https://isna.net/wp-content/uploads/2020/03/FCNA-COVID-19-pdf1.pdf>
- Fiqh Council of North America. “Should Muslims in the North Fast 23 Hours a Day?”. Câsir Avde. 7 Kasım 2021. Erişim 20 Mart 2023. <https://fiqh-council.org/should-muslims-in-the-north-fast-23-hours-a-day/>
- Fiqh Council of North America. “What is the Fiqh Council of North America?”. Erişim 20 Mart 2023. <https://fiqh-council.org/about/>
- GOV.UK. “MOD Recognises Islam Awareness Week”. Erişim 20 Mart 2023. <https://www.gov.uk/government/news/mod-recognises-islam-awareness-week>
- Howard University. “Zainab Alwani”. Erişim 20 Mart 2023. <https://profiles.howard.edu/zainab-alwani>
- ISNA. “Muzammil Siddiqi”. Erişim 20 Mart 2023. <https://isna.net/muzammil-siddiqi/>
- Journal of Muslim Minority Affairs*. Erişim 20 Mart 2023. <https://www.tandfonline.com/toc/cjmm20/current>

KAYNAKÇA

- Abdurrâzık, Salâh. *El-Ekalliyyâtü'l-Müslime fi'l-Garb*, 2007.
- Abdülkadir, Hâlid Muhammed. *(Min) Fıkhü'l-Ekalliyyâtü'l-Müslime*, 1998.
- Abu Shamala, Majdi 'Aqil. *Risalat al-Muslimin fi Bilad al-Gharb*, 1999.
- Kur'ân-ı Kerîm Meâli*. çev. Halil Altıntaş - Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2009.
- Alvânî, Taha Câbir el-. *Towards a Fiqh for Minorities: Some Basic Reflections*, 2003.
- An-Na'im, Abdullahi Ahmed. *Islam and the Secular State - Negotiating the Future of Shari'a*. Cambridge, Mass., 2009.
- Davion, Victoria - Wolf, Clark. *The Idea of a Political Liberalism: Essays on Rawls*, 2000.
- El Fadl, Khaled Abou. "Islamic Law and Muslim Minorities: The Juristic Discourse on Muslim Minorities from the Second/Eighth to the Eleventh/Seventeenth Centuries". *Islamic Law and Society* 1/2 (1994), 141-187.
- El Fadl, Khaled Abou. *Rebellion and Violence in Islamic Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
- Fadl Allah, Muhammad Husayn. *Al-Hijra wa'l-Ightirab: Ta'sis Fiqhi li-Mushkilat al-Luju' wa'l-Hijra*, 1999.
- Fadl, Khaled Abou El. "Muslim Minorities and Self-Restraint in Liberal Democracies". *Loyola of Los Angeles Law Review* 29/4 (1996), 19.
- Gannuşi, Raşid. "Al-Islam fi'l-Gharb wa 'Alaqtuhu bi'l-Anzima al-Gharbiyya".
- Gannuşi, Raşid. "Participation in Non-Islamic Government".
- Hallaq, Wael B. *A History of Islamic Legal Theories: An Introduction to Sunni Usul al-Fiqh*. Cambridge: Cambridge University Press, Revised edition., 1999.
- Hallaq, Wael B. "What Is Shari "a?" *Yearbook of Islamic and Middle Eastern Law Online* 12/1 (01 Ocak 2005), 151-180.
- Hasani, Isma'il al-. *Al-Ikhtilaf wa'l-Tafkir fi Fiqh al-Aqalliyat*, 2006.
- Hussain, Dilwar. "Muslim Political Participation in Britain and the 'Europeanisation' of Fiqh". *Die Welt des Islams* 44/3 (2004), 376-401.
- İbn Bâz - Useymin, Muhammed b. Salih el-. *Muslim Minorities: Fatawa Regarding Muslims Living as Minorities*, 1998.
- İbn Beyye, Abdullah. *Sinâ'atü'l-Fetvâ ve Fıkhü'l-Ekalliyyât*, 2007.
- İbn Kesir, Ebü'l-Fida İmadüddin İsmail b. Ömer. *Tefsirü'l-Kur'âni'l-azim*. Kahire: Dâru İhyai'l-Kütübi'l-Arabiyye, ts.
- Kamali, Mohammad Hashim. "Legal Maxims and Other Genres of Literature in Islamic Jurisprudence". *Arab Law Quarterly* 20/1 (2006), 77-101.
- Karadâvî, Yûsuf el-. *Al-Hulul al-Mustawrada wa-Kayfa Janat 'ala Ummatina*, 1971.
- Karadâvî, Yûsuf el-. *Fatawa Mu'asira*, 2003.
- Karadâvî, Yûsuf el-. *Fi Fiqh al-Aqalliyat al-Muslima*, 2001.
- Karadâvî, Yûsuf el-. *Min Fiqh al-Dawla fi'l-Islam*, 1997.
- Karadâvî, Yûsuf el-. *Priorities of The Islamic Movement in The Coming Phase*. Milipitas CA: Awakening Publications, First edition., 2000.
- Kurtubi, Ebü Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr. *el-Câmi' li-Ahkâmi'l-Kur'ân*. Kahire: Dâru'l-Hadis, 1996.
- Kurzman, Charles. *Liberal Islam: A Sourcebook*. New York: Oxford University Press, 1998.
- Kutub, Seyyid. *Fî Zilâli'l-Kur'ân*. Dâru İhyai'l-türâsi'l-Arabî, ts.

- Kymlicka, Will. *Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights*. Oxford: Oxford University Press, 1996.
- March, Andrew F. *Islam and Liberal Citizenship: The Search for an Overlapping Consensus*. New York: Oxford University Press, 2009.
- March, Andrew F. "Islamic Foundations for a Social Contract in Non-Muslim Liberal Democracies". *The American Political Science Review* 101/2 (2007), 235-252.
- March, Andrew F. "Liberal Citizenship and the Search for an Overlapping Consensus: The Case of Muslim Minorities". *Philosophy & Public Affairs* 34/4 (2006), 373-421.
- March, Andrew F. "Sources of Moral Obligation to non-Muslims in the 'Jurisprudence of Muslim Minorities' (Fiqh al-aqalliyyât) Discourse". *Islamic Law and Society* 16/1 (2009), 34-94.
- Masud, Muhammad Khalid. *Shatibi's Philosophy of Islamic Law*. New Delhi: Kitab Bhavan, 1998.
- Mevdudi, Seyyid Ebü'l-A'la el-. *Murtadd ki Saza Islami Qanun Men*, 1953.
- Nafi, Basheer M. "Fatwâ and War: On the Allegiance of the American Muslim Soldiers in the Aftermath of September 11". *Islamic Law and Society* 11/1 (2004), 78-116.
- Nussbaum, Martha. *Liberty of Conscience: In Defense of America's Tradition of Religious Equality*. New York: Basic Books, First Edition., 2008.
- Opwis, Felicitas. "Maşlaḥa in Contemporary Islamic Legal Theory". *Islamic Law and Society* 12/2 (2005), 182-223.
- Ramazan, Tarık. *Radical Reform: Islamic Ethics and Liberation*. Oxford/ New York: Oxford University Press, 1st edition., 2008.
- Ramazan, Tarık. *To Be a European Muslim: A Study of Islamic Sources in the European Context*. Islamic Foundation, 1998.
- Ramazan, Tarık. *Western Muslims and the Future of Islam*. New York: Oxford University Press, 2005.
- Rawls, John. *A Theory of Justice: Revised Edition*. Harvard University Press, 1999.
- Rawls, John. *Political Liberalism*, 1993.
- Rıza, Muhammed Reşid. *Tefsiri'l-Kur'âni'l-Hakim - Tefsiri'l-Menar*. Kahire: Dârü'l-Menar, 1954.
- Shadid, W. - Koningsveld, P.S. van. "Religious Authorities of Muslims in the West: Their Views on Political Participation". *Intercultural Relations and Religious Authorities. Muslims in the European Union*. ed. W.A. Shadid - P.S. van Koningsveld. 149-168. Leuven/Paris/Sterling/ Virginia: Peeters, 2002.
- Shithri, Salih Ibn Muhammad al-. *Hukm al-Luju' wa'l-Iqama fi Bilad al-Kuffar*, ts.
- Sîstânî, Aliyyü'l-Hüseynî. *el-Fıkh li'l-Muğteribîn*, 2002.
- Şatibi, Ebû İshak İbrâhim b Musa b Muhammed el-Gırnati. *El-Muvafakat*. Huber: Dâru İbn Affan, 1997.
- Tahhan, Mustafa al-. "al-Muslim al-da'ıya Yuhsan al-Ta'amul ma' al-Muslim wa-Ghayr al-Muslim".
- Teymiyye, Ebü'l-Abbas Takıyyüddin Ahmed b Abdülhalim İbn. *Mecmuatü'l-Fetava*. Riyad: Mektebetü'l-Ubeykan, 1997.
- Tubulyak, Sulayman Muhammad. *Al-Ahkam al-Siyasiyya li'l-Aqalliyyat al-Muslima fi'l-Fiqh al-Islami*, 1997.
- Wolf, Clark. "Fundamental Rights, Reasonable Pluralism, and the Moral Commitments of Liberalism".
- Zühayli, Vehbe. *Et-Tefsiri'l-Vasit*. Maruf, ts.

Fecr Yayınları: 773

HİMMETZÂDE AHMED CEZBÎ VE
KENZÜ'L-ESRÂR İSİMLİ TARİKATNÂMESİ

Güneş GEZER

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Emrah BAŞ

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-25-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Aclûnî, İsmâil b. Muhammed. *Keşfü'l-hafâ' ve müzîlü'l-ilbâs 'amme's-tehere mine'l-ehâdîs 'alâ elsineti'n-nâs*. thk. Yusuf b. Mahmud el-Hac Ahmed. 2 Cilt. Mektebetü'l-ilmî'l-hadîs, ts.
- Aclûnî, İsmâil b. Muhammed. *Keşfü'l-hafâ' ve müzîlü'l-ilbâs 'amme's-tehere mine'l-ehâdîs 'alâ elsineti'n-nâs*. thk. Yusuf b. Mahmud el-Hac Ahmed. 2 Cilt. Mektebetü'l-ilmî'l-hadîs, ts.
- Ağarı, Şerife. “Bir Övgü Unsuru Olarak Şehnâme Kahramanlarının Klasik Türk Şiirindeki Dönüşümü: Bâkî-Nedîm Karşılaştırması”. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 39 (2018), 233-250.
- Ahmed Cezbi. *Mecmûa-i Eş'âr*. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazma, NEKT Y10852.
- Ahmed Cezbî Mîr Hafîd Himmet Dede. *Divançe*. Ankara Milli Kütüphanesi, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 9295/2.
- Ahmed Cezbî Mîr Hafîd Himmet Dede. *Makâlât*. Ankara Milli Kütüphanesi, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 9295/1.
- Ak, Mahmut. “Siyavuş Paşa”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 37/310-311. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Ak, Mahmut. “Siyavuş Paşa, Kanijeli”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 37/311-3113. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Akaslan, Yaşar. “İslam İlim Geleneğinde Suffe Okulu ve Ashâb-ı Suffe”. *Cami ve İlim*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2020.
- Akbak, Muhammed Yusuf. “Yunus Emre Dîvânında Mürid-Mürşid İlişkisi”. *Tokat İlmîyat Dergisi* 10/1 (Haziran 2022), 222-248.
- Akot, Bülent. “Tasavvufî Terbiyede Rüyanın Değeri”. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/19 (2011), 93-113.
- Alvan, Türkan. “Nadide Bir Çiçek Münazarası: Himmetzâde Şeyh Ahmed Cezbî'den Şükûfenâme”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 29 (2022), 118-164.
- Arpağuş, Safi. “Hz. Mevlânâ ve Mevlevî Geleneğinde Halvet”. *Bakü'den Balkanlara Halvetilik III*. ed. Levent Bayraktar, Yeliz Yayıntaş. 175-181. Ankara: Aktif Düşünce Yayınları, 2019.

- Aşkar, Mustafa. “Bir Türk Tarikatı Olarak Halvetiyye’nin Tarihi Gelişimi ve Halvetiyye Silsilesinin Tahlili”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 39/1 (1999), 535-564.
- Avcı, Seyit. “‘Ben İlim Şehriyim Ali de Onun Kapısıdır’ Hadisi Üzerine”. *Marife: Dini Araştırmalar Dergisi [Bilimsel Birikim]* 4/3 (2004), 371-381.
- Aydar, Hidayet. “Hz. Muhammed’in Bazı Rüyalari ve Yaptığı Rüya Yorumlarından Örnekler”. *EKEV Akademi Dergisi - Sosyal Bilimler - 9/25* (2005), 89-102.
- Bardakçı, M. Necmettin. “İsmail Hakkı Bursevî’nin Musa-Hızır Kıssası Yorumunun İlim-Marifet Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5 (1998), 81-103.
- Baş, Emrah. *Himmetiyye*. Ankara: İlahiyât, 1. baskı., 2021.
- Baş, Emrah. “XVII. Yüzyılın Sonları ile XX. Yüzyılın Başları Arasında İstanbul’da Bayramiyye’nin En Önemli Temsilcisi Olarak Himmetiyye”. *İslâmî İlimler Dergisi* 16/1 (Mart 2021), 55-76.
- Bilgin, Caner. *Tasavvufî Tarikatlarda Seyr-ü Sülûk Âdabı ve Tasavvufî Bir Kavram Olarak Nefs*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Bolulu Himmet Efendi. *Himmetiyye’nin Âdâb ve Erkânı: Âdâb-ı Hurde-i Tarikat ve Mnazûm Tarikatnâme*. haz. Emrah Baş. Ankara: Fecr Yayınları, 2021.
- Bursalı Mehmed Tahir. *Osmanlı Müellifleri*. 3 Cilt. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi, 2016.
- Cebecioğlu, Ethem. *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. Ankara: OTTO, 7. baskı., Eylül 2020.
- Ceyhan, Semih. “Ma’rifîyye”. *TDV İslam Ansiklopedisi* (3. basım). C. EK-2. Ankara: TDV Yayınları, 2019.
- Cezbî, Ahmed. *Câmi’u’s-silsile*. Ankara Milli Kütüphanesi, Türkçe Yazmaları, 06 Mil Yz A 1783, 1a-4a.
- Cezbî, Ahmed. *Hâzâ Risâle-i Kenzü’l-esrâr fî Tarîki’l-Bayrâmiyye li’ş-Şeyh es-Seyyid Ahmed Cezbî el-Bayrâmî Hafid-i Himmet-zâde*. Berlin Devlet Kütüphanesi, Türkçe Yazmaları, Ms. Or. Oct. 2722, 36b-48b.
- Cezbî, Ahmed. *Kenzü’l-etvâr*. Ankara Milli Kütüphanesi, Türkçe Yazmaları, 06 Mil Yz A 1783, 37a-44b.
- Cezbî, Ahmed. *Makâlât*. Ankara Milli Kütüphanesi, Türkçe Yazmaları, 06 Mil Yz A 1783, 34a-36b.

- Coşanay, Büşra. “Tasavvuf Düşüncesinde Seyr u Sülûk Üzerine Bir İnceleme”. *Anasay* 2 (2017), 199-216.
- Cunbur, Müjgan. “Cezbî”. *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*. C. 2. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, ts.
- Çakmak, Muharrem. “Niyazî Mısırî'nin ‘Etvâr-ı Seb’a’ Adlı Risâlesi’nde Seyr ü Sülûk’un Evrelerinde Görülen Rüyâ/Vâkıât”. *Turkish Studies = Türkoloji Araştırmaları: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turcic* 11/5 (2016), 137-158.
- Çetinkaya, Bayram Ali. “Hacı Bayram-ı Veli Düşüncesinde Kalp ve Gönül”. *Hacı Bayram-ı Velî: IV. Uluslararası Hacı Bayram-ı Veli Sempozyumu*. ed. Vahit Göktaş - Harun Alkan. 47-74. Ankara: İlahiyât, 1. baskı., 2019.
- Demir, Abdullah. “Tasavvufta Rüya Tabiri”. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi = International Journal of Social Sciences* 1/9 (2017), 41-49.
- Demirdaş, Öncel. “Tasavvuf Tarihinde Halvet ve Halvetin Manevi Eğitimdeki Rolü”. *EKEV Akademi Dergisi - Sosyal Bilimler - 16/53* (2012), 131-142.
- Demirel İşli, Esin. *İstanbul Tekkeleri Mimarisi Eklentileri ve Restorasyonu*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 1998.
- Donuk, Suat. “Seyyid Ahmed Cezbî'nin Etvâr-ı Seb'a Konulu Bilinmeyen Bir Mesnevisi: Kenzü'l-Etvâr”. *Journal of Turkish Language and Literature* 5/4 (2019), 596-631.
<https://doi.org/10.20322/littera.621432>
- Donuk, Suat. “Seyyid Ahmed Cezbî'nin Kenzü'l-esrâr Adlı Tartikatnamesi”. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 17/3 (Eylül 2019), 386-406. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.596160>
- Donuk, Suat. “Türk Edebiyatında Silsilenâme ve Seyyid Ahmed Cezbî'nin Câmi'ü's-Silsile Adlı Silsilenâmesi”. *Journal of Turkish Language and Literature* 6/1 (2020), 16-36.
<https://doi.org/10.20322/littera.654435>
- Dölek, Âdem. “Sünnet Işığında Cimrilik Hatalığı ve Tedâvî Yolları”. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 4/2 (2004), 95-128.
- Ebu Abdullah Ahmed b. Muhammed b. Hanbel. *Fezâilü's-Sahâbe*. Mekke: İhyau Turâsî'l-İslâmiyye, 1. baskı., 1983.
- Ebü Dâvûd, Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistânî. *Sünen-i Ebû Dâvûd*. thk. Muhammed Abdülazîz el-Hâlidî. 3 Cilt. Beyrut: Dârü'l-kütübü'l-İlmiyye, 1. baskı., 1996.

- Efendioğlu, Mehmet. “Sahâbe”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 35/491-500. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Elbânî, Muhammed Nâsîrüddin. *el-Câmiu's-sağîr ve 'z-ziyade*. Beyrut: Mektebetü'l-İslâmî, 1988.
- Ergun, Sadettin Nüzhet. *Türk Şairleri*. 4 Cilt, ts.
- Erkaya, Mahmud Esad. “Hâlidîyye Tasavvuf Geleneğinde Mürid-Mürşid İlişkileri”. *Şarkiyat* 9/2 (2017), 839-861.
- Erkaya, Mahmud Esad. *Kur'an Kaynaklı Tasavvuf Kavramları*. Ankara: OTTO Yayınları, 1. baskı., 2017.
- Gazzâlî, el-İmâm Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b.. Ahmed. *İhyâu Ulûmî'd-Dîn*. Lübnan: Dâru İbn Hazm, 1. baskı., 2005.
- Gül, Halim. “Nakşî-Halidî Şeyhi Ahmed Ziyâüddin Gümüşhanevî'nin Şeyh/Mürşid Anlayışı”. *I. Uluslararası Ahmed Ziyâüddin Gümüşhanevî Sempozyumu*. Gümüşhane: Gümüşhane Üniversitesi Yayınları, 2013.
- Gül, Halim. “Tasavvufî Bir Kavram Olarak Halvetin İnsânî Boyut Açısından Kur'an ve Sünnete Dayalı Olarak değerlendirilmesi”. *Ağrı İslâmî İlimler Dergisi* 7 (2020), 61-80.
- Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî. *Vefeyât-ı Ayvansarâyî*. ed. Adem Ceyhan. haz. Ramazan Ekinci. İstanbul: Buhara Yayınları, 2013.
- Haksever, Ahmet Cahid. *Tasavvufu Anlama Kılavuzu*. Ankara: OTTO, 1. baskı., 2017.
- Hanbelî, İbn Receb. *el-Kelîmetü'l-İhlâs ve tahkîk ma'nâhe*. Beyrut: Mektebetü'l-İslâmîyye, 4. baskı., 1977.
- Heysemî, Ebû'l-Hasan Ali b. Ebûbekr b. Süleymân eş-Şâfi Nureddîn. *Mecmu'z-zevâid ve menbâu'l-fevâid*. Cidde: Dâru'l-Minhâc, 1. baskı., 2015.
- Hocazâde Ahmed Hilmi. *Ziyaret-i Evliya*. İstanbul: Hâcegân Yayınları, 1. baskı., 2011.
- Hücvirî, Ali b. Osman Cüllâbî. *Hakikat Bilgisi Keşfu'l-Mahcûb*. haz. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 6. baskı., 2018.
- Ibn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî. *Sünen-i İbn Mâce*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Kahire: Dâru İhyâi'l Kütübi'l-Arabiyye, ts.
- Ibn Manzur, Muhammed b. Mükerrrem el-İfrikî el-Mısrî. *Lisânü'l-Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâr Sadır, 3. baskı., 1993.
- Ibn Manzur, Muhammed b. Mükerrrem el-İfrikî el-Mısrî. *Lisânü'l-Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâr Sadır, 3. baskı., 1993.

- Ibn Manzûr, Muhammed b. Mükerrerem el-İfrikî el-Mısırî. *Lisânü'l-Arab*. Beyrut: Dâr Sadır, ts.
- İbn Ebû'd-Dünyâ, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd el-Kureşî el-Bağdâdî. *Kitâbü'z-zühhd*. Dımaşk: Dâru İbn Kesîr, 1. baskı., 1999.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mükerrerem. *Lisânü'l-Arab*. Beyrut: Dâr Sadır, ts.
- İştân, İbrahim. “Halvetiyye Geleneğine ve Bir Halvetiyye Şeyhi Olan Sofyalı Bâlî Efendi'ye Göre Sülûkün Yedi Evresi (Etvâr-ı Seb'a)”. *Hikmet Yurdu* 6/7 (2011), 89-113.
- İmâm Gazâlî, Hücetü'l-İslâm Zeynü'd-Dîn. *İhyâü Ulûmi'd-Dîn Ter-cümesi*. 8 Cilt. İstanbul: Erkam Yayınları, 2016.
- İsbehânî, İsmail b. Muhammed b. el-Fazl b. Ali el-Cevzî. *Kitâbu Terğîb ve Terhîb*. thk. Eymen b. Sâlih b. Şa'ban. 3 Cilt. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1. baskı., 1993.
- İsfahânî, Ebû Nuaym Ahmed b. Abdullah. *Hilyetü'l-Evliyâ ve Tabakâtü'l-Asfiyâ*. 12 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 1996.
- İyier, Özlem. *Eyüp Nişancı'sında Sivâsî Efendi Tekkesi Haziresinin İncelenmesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Araştırmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Kahraman, Abdullah. “Yunus Emre Dîvân'ında Şerîat, Tarîkat, Hakîkat ve Marîfet (Dört Kapı)”. *Kocaeli İlahiyat Dergisi* 1/1 (2017), 1-18.
- Karagöz, İsmail. “Kur'an'da Cehalet Kavramı”. *Diyanet İlmî Dergi* 38/3 (2002), 173-190.
- Kasapoğlu, Abdurrahman. “Kur'an'a Göre Cimrilik -Sebepleri, Zararları ve Eğitimi-”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/2 (2007), 329-364.
- Kâşânî, Abdürrezzak. *İstîlâhâtü's-Sûfiyye*. Bursa: Bursa Akademi, Birinci Baskı., 2014.
- Kaya, Mahmut. “İslam'da Kanaat Kültürü”. *Tüketim ve Değerler*. 67-71. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2010.
- Kelâbâzî. *Doğuş Devrinde Tasavvuf Ta'arruf*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 6. baskı., 2019.
- Kılıç, Filiz. “Giritli Divan Şairleri”. *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 32 (2004), 275-294.
- Konur, Himmet. “Manevî Eğitim Metodu Olarak Halvet”. *Bakü'den Balkanlar'a Halvetilik Sempozyumu II -Ohrid-*. ed. Gülşah Erbiçer. 56-65. İzmir: Tıbyan Yayıncılık, 2016.

- Konur, Himmet. “Mesnevî’de Mürîd-Mürşid İlişkisi”. *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 6/14 (2005), 149-157.
- Köse, Fatih. *İstanbul Halvetî Tekkeleri*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1. baskı., 2012.
- Köseoğlu, Mehmed A. *Suriçi İstanbul’un Tekkeleri ve Son Şeyhleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Kuşeyrî, Abdulkerim. *Tasavvuf İlimine Dair Kuşeyrî Risâlesi*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 11. baskı., 2021.
- Küçük, Raşit. “İslâm Kültüründe Sevgi İçin Kullanılan Kavramlar Muhabbet, Meveddet, Rahmet ve Merhamet”. *Kutlu Doğum: 2006: İslâm Ahlâkı ve Sevgi*. 73-90. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1. baskı., 2007.
- Makdîsî, Ahmed b. Abdülhâdî. *el-Ukûd ed-deryâ fi zikri ba’de menâkib Şeyhü'l-İslâm İbn Teymiyye*. Mekke: Dâru Alemi'l-Fevâid, ts.
- Mâlik b. Enes. *Muvatta’*. çev. Ahmet M. Büyükçınar vd. İstanbul: Beyan Yayınları, 1994.
- Mekkî, Ali el-Kârî el-Herevî. *el-Masnu’ fi ma’rifeti'l-hadîsi'l-mevdu’ (Mevdû’ati’s-suğrâ)*. thk. Abdülfettâh Ebû Gudde. Halep: Mek-tebetü'l-Matbûâtî'l-İslâmiyye, 1. baskı., 1969.
- Mevlânâ Celâleddin Rûmî. *Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Ter-cümesi*. çev. Şefik Can. 6 Cilt. İstanbul: Ötüken Yayınları, 19. basım., 2020.
- Muhâsibî, Hâris el-. *er-Riâye Nefs Muhasebesinin Temelleri*. çev. Hülya Küçük - Şahin Filiz. İstanbul: İnsan Yayınları, 6. baskı., 2020.
- Muslu, Ramazan. “Halvetiyye’de ‘Atvâr-ı Seb’a’ Yazma Geleneği ve Sofyalı Bâlî’nin Atvâr-ı Seb’a Risalesi”. *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 8/18 (2007), 43-63.
- Muslu, Ramazan (ed.). *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf 18. Yüzyıl*. İstanbul: İnsan Yayınları, 3. baskı., 2021.
- Öneş, Edhem Ruhi vd. *Fatih İlk İstanbul*, ts.
- Öngören, Reşat. “Tarikat”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 40. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Özçelik, Mevlüt. “Tasavvufta Ahlâk ve Edeb”. *Ahlak ve Din Disiplinler Arası bir Yaklaşım*. ed. Hasan Yerkazan. 101-160. Ankara: Son-çağ Akademi Yayınları, 2021.
- Özkan, Ferudun Hakan. “Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı’nda Dört Kapı Kırk Makam”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 59 (2011), 253-278.

- Özkan, Zeynep Şeyma. “Hz. Ali’ye Atfedilen Seyr ü Sülûk Mertebeleri ile İlgili Bir Risâlenin Tercümesi: Tercümetü etvâri’s-seyr ve’s-sülûk”. *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 14/32 (2013), 191-202.
- Özkırmırlı, Atilla. “Cezbî”. *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*. C. 1. Cem Yayınevi, ts.
- Özköse, Kadir. “Tasavvufî Hayatın Yaşanması İçin Bir Tarikat Şeyhi/Mürşidine İntisap etmek Şart mıdır? Günümüzde Tasavvufun İçeriğini Açıklayan Birçok Kitap ve Yazı Yayınlanmaktadır. İlgili Duyan Bir Kişi Sözü Edilen Bu Eserleri Okuyarak Tasavvufu Öğrenemez mi? ‘Şeyhi Olmayanın Şeyhi Şeytandır’ Sözüünün Anlamı Nedir?” *Tasavvuf Konusunda Bilinmesi Gereken 88 Soru*. ed. Halil İbrahim Şimşek. İstanbul: Beyan Yayınları, 2. baskı., 2020.
- Roohi Maleky, Mahnaz. *Himmatzâde Ahmet Cezbî Divanı*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Sarıcaoğlu, Fikret. “Siyavuş Paşa, Köprülü Damadı”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 37/313-315. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Şehâvî, Muhammed Abdurrahman. *el-Makâsidü'l-hasene fî beyâni kesîrin mine'l-ehâdîsi'l-müştehire 'ale'l-elsine*. thk. Muhammed Osman el-Huşt. Beyrut: Dârü'l-kitâbi'l-Arabî, 1. baskı., 1985.
- Serrâc, Ebû Nasr. *el-Lüma' İslam Tasavvufu*. haz. H. Kâmil Yılmaz. İstanbul: Erkam Yayınları, 2016.
- Sühreverdi, Ebû Hafs Şehâbeddin Ömer. *Gerçek Tasavvuf Avârifü'l-Maârif*. çev. Dilaver Selvi. İstanbul: Semerkand, 13. baskı., 2021.
- Süreyya, Mehmed. *Sicill-i Osmanî*. haz. Nuri Akbayar. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1996.
- Taberânî, Ebü'l-Kâsım Süleyman b. Ahmed. *Mu'cemu'l-Kebîr*. Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, ts.
- Taberânî, el-Hâfız Ebü Kâsım Süleymân b. Ahmed b. Eyyüb el-Lahmî. *Müsnedü's-Şâmiyyîn*. nşr. Hamdî Abdülmecid es-Selefi. 4 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1. baskı., 1989.
- Taib Ahmed, Osmanzâde. *Hadîqatü'l-vüzerâ*. Freyburg, 1969.
- Tatçı, Mustafa. “Kurt Muhammed Efendi’nin Tasavvufî Bir Rüya Tabirnamesi”. *Millî Folklor: Üç Aylık Türk Dünyası Folklor Dergisi [Millî Folklor]* 2/16 (1992), 32-36.

- Tek, Abdurrezzak. “İbnü'l-Arabî’de Tasavvufî Terbiyenin Temel Esası: İlahî Ahlâkla Ahlâklanmak”. *Uluslararası İbnü'l Arabi Sempozyumu İnsanlığın Hakikat Arayışı ve İbnü'l-Arabî*. 1/83-89. Ankara: İnönü Üniversitesi Yayınevi, 1. baskı., 2018.
- Tenik, Ali - Göktaş, Vahit. *Zikir - Allah'la Varolmanın Yolu*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2015.
- Tirmîzî, Muhammed b. İsa b. Sevre. *Sünen-i Tirmîzî Câmiu'l-Kebîr*. 5 Cilt. Beyrut: Dârü't-tasîl, 2014.
- Tosun, Necdet. “Harîrîzâde’nin *Kenzü'l-Feyz* İsimli Eserine Göre Halvetiyye’de Tasavvufî Eğitimi ve Âdâb”. *Kastamonu Üniversitesi II. Uluslararası Şeyh Şa'bân-ı Velî Sempozyumu - Kastamonu'nun Manevi Mimarları*. 73-79. Kastamonu, 2014.
- Tökel, Dursun Ali. *Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsânevi Şahıslar*. Sam-sun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1998.
- Tuman, Mehmet Nail. “Cezbî”. *Tuhfe-i Nâilî Divân Şairlerinin Muhtasar Biyografileri*. C. 1. Ankara: Bizim Büro Yayınları, 2001.
- Uludağ, Süleyman. *Temel Tasavvufî Kavramlar*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 1. baskı., 2021.
- Uyar, Mehmet. “Şeyh Kavramına Yönelik Eleştiriler Üzerine Bir Değerlendirme”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 0/43 (2017), 325-353.
- Vassâf, Osmânzâde Hüseyin. *Sefîne-i Evliyâ*. haz. Mehmet Akkuş - Ali Yılmaz. 5 Cilt. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2006.
- Vicdânî, Sâdık. *Tomar-ı Turuk-ı Aliye Tarikatlar ve Silsileleri Halvetiyye Silsilenâmesi*. ed. Halil İbrahim Binici. haz. İrfan Gündüz. İstanbul: İBER Yayınları, 2022.
- Yetik, Erhan. “Hz. Muhammed (s.a.v.)’in Zühd ve Takvası”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7 (1993), 127-135.
- Yılmaz, Hasan Kâmil. *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Ensar Yayınları, 30. baskı., 2020.
- Yılmaz, Hasan Kâmil. “Konevî’de Rüyâ Anlayışı”. *I. Uluslararası Sadreddin Konevî Sempozyumu Bildirileri = The First International Symposium on Sadraddin Qunawi*. 237-248. Konya: Mebkam Yayınları, 2010.
- Yılmaz, Kadriye - Çetin, Kamile. “Rüyalar ve Niyazi-i Mısri’nin Ta’bîrâtü'l-Vâkı’ât Adlı Eserinde Rüyaların Dili”. *Turkish Studies = Türkoloji Araştırmaları: International Periodical for*

- the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 2/4 (2007), 1066-1076.
- Yılmaz, M. Faik. “Kur’an’da Cehalet Kavramı”. *Dini Araştırmalar* 5/15 (2003), 181-198.
- Yılmaz, Necdet. *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf*. İstanbul: OSAV Yayınları, 2. baskı., 2007.
- Yücer, Hür Mahmut. *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf 19. Yüzyıl*. İstanbul: İnsan Yayınları, 3. baskı., 2021.
- Zade Seyyid Ahmed Cezbi. *Divan-ı Ahmed Cezbi*. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Uşşaki Tekkesi, 00486-001, 1b-48a.
- Zâkir Şükri Efendi. *Die Istanbuler Derwisch-Konvente Und Ihre Scheiche (Mecmu’a-ı tekaya)*, 1980.
- “Cezbî Ahmed”. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler*. C. 2. İstanbul: Dergâh Yayınları, ts.
- “Cezbi Ahmed Efendi”. *Büyük Lûgat ve Ansiklopedi*. 2/894. İstanbul: Meydan Yayınevi, ts.
- Kur’an Yolu Meâli*. haz. Hayrettin Karaman vd. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 13. baskı., 2020.
- Kur’an-ı Kerim Meâli*. haz. Halil Altuntaş - Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 21. Basım, 2011.
- “Siyâvuş Paşa”. *Türk Ansiklopedisi*. 29/171-172. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1980.
- “Siyavuş Paşa”. *Büyük Kültür Ansiklopedisi*. 11/4212. Ankara: Başkent Yayınları, ts.
- “Siyavuş Paşa Abaza”. *Büyük Kültür Ansiklopedisi*. 11/4212. Ankara: Başkent Yayınları, ts.

Fecr Yayınları: 772

EMEVİLER DÖNEMİNDE DİN İSTİSMARI

Prof. Dr. Mustafa ÖZKAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-23-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

BİBLİYOGRAFYA

- ABÜLAZİZ ES-SALİM, *Târihu'd-Devleti'l-Arabiyye*, Beyrut, 1970.
- ABDÜLKERİM EL-HATÎB, *el-Hilâfe ve'l-İmâme*, Beyrut, 1975.
- AHMET CEVDET, *Kısas-ı Enbiyâ ve Tavârih-i Hulefâ*, I-IV, İstanbul, 1971.
- AHMET b. HANBEL, *er-Raddu Ale'l-Cehmiyye ve'z-Zenâdika*, (thk. Abdurrahman Umeyrî), Riyad, 1977.
- AHMET EMİN, *Fecru'l-İslâm*, (çev. Ahmet Serdaroğlu), Ankara, 1976.
- _____, *Duha'l-İslâm*, I-III, X. Baskı, Beyrut, 1935.
- AHMET SADIK ABDURRAHMAN, *el-Bîatu fî Nizâmî's-Siyâsî'l-İslâm*, Mısır, 1988.
- ÂKİL, Nebi, *Târîhu Hilafeti Benî Umeyye*, II. Baskı, Dımaşk, 1975.
- ALGÜL, Hüseyin, *İslâm Târîhi*, I-IV, İstanbul, 1991.
- AKTAY, Yasin, "Cumhuriyet Döneminde Din Politikaları ve Din İstismarı", *İslamiyat*, Ankara, 2000.
- AKYÜZ, Vecdi, *Kur'ân'da Siyâsî Kavramlar*, İstanbul, 1998.
- ATVÂN, Hüseyin, *el-Firâku'l-İslâmiyye fî Bilâdi's-Şâm*, Ammân, 1986.
- _____, *el-Emevîyyüne ve'l-Hilâfe*, Ammân, 1986.
- AYCAN, İrfan, *Saltanata Giden Yolda Muaviye b. Ebû Süfyan*, Ankara, 2001.
- _____, "Emevîler Döneminde İlmî Hayat: A) Emevîler Dönemi Kültür Hayatında Dinî İlimlerin Tarihsel Gelişimi", *Emevîler Dönemi Bilim, Kültür ve Sanat Hayatı*, Ankara, 1993.
- _____, İrfan-SARIÇAM, İbrahim, *Emevîler*, Ankara, 1993.

- AYDIN, Mustafa, *İlk Dönem İslâm Toplumunun Şekillenışı*, İstanbul, 1991.
- BAGDÂDÎ, Abdülbaki b. Kâni', *Târîhu Bağdât*, I-XIV, Medînetu'l-Münevvere, thz.
- BELÂZURÎ, Ahmet b. Yahya b. Câbir, *Ensâbu'l-Eşrâf*, I-XIII, Beyrut, 1996.
- BELHÎ, Ebû'l-Kâsım, *Fadlu'l-İ'tizal ve Tabakâtu'l-Mu'tezile*, Tunus, 1974.
- BUHÂRÎ, Ebû Muhammed b. İsmâil b. İbrahim b. Muğîre, *el-Câmiu's-Sahîh*, I-VIII, İstanbul, 1992.
- _____, *Târîhu'l-Evsât*, I-II, (thk. M. İbrahim li'l- Meydân), Suûdi Arabistan, 1998.
- BUHL, F. R., "Medine", *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1957.
- CÂBİRÎ, Muhammed Abîd, *İslâm'da Siyasal Akıl*, (çev. V. Akyüz), İstanbul, 1997.
- CÂHİZ, Ebû Osman Amr b. Bahr, *el-Beyân ve't-Tebyîn*, (thk. A. Muhammed Harun), I-IV, Kahire, 1948.
- CERTEL, Hüseyin, "Din İstismarı Üzerine", *Journal of Islamic Research*, 2011/2.
- CERRAHOĞLU, İsmail, *Tefsir Usûlü*, Ankara, 1991.
- CORCİ ZEYDAN, *İslâm Medeniyeti Târîhi*, I-IV, (çev. Z. Meğamiz), İstanbul, 1972-1976.
- DEMÎCİ, Süleyman, *İslâm'da Devlet Başkanlığı*, (çev. İbrahim Cüçük), İstanbul, 1996.
- DÎNEVERÎ, Ebû Hanîfe, *el-Ahbâru't-Tivâl*, Beyrut, thz.
- EBÛ'L-FİDÂ, İmâmuddin İsmâil, *el-Muhtasâr fî Ahbâri'l-Beşer*, I-II, I. Baskı, Beyrut, 1997.
- EBÛ NUAYM, Ahmed b. Abdullah el- İsbahânî, *Hilyetu'l-Evliyâ ve Tabakâtu'l-Aşfiyâ*, I-X, Mısır, 1932.
- EBÛ ZEHRA, Muhammed, *Ebû Hanîfe*, (çev. Osman Keskioglu), Ankara, 1997.
- _____, *Mezhepler Târîhi*, (çev. Sıbgatullah Kaya), Ankara, thz.

- ERDOĞAN, Mustafa, *İslamiyat*, Ankara, 2000/3.
- EŞ'ARÎ, Ebû'l-Hasan Ali b. İsmâil, *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn*, I-II, İstanbul, 1928.
- GOLEZİHER, Ignaz, *Zahiriler* (çev. Cihat Tunç), Ankara 1982.
- HALİFE B. HAYYÂT, *Târîhu Halife b. Hayyât*, II. Baskı, Riyad, 1985.
- HAMİDULLAH, Muhammed, *İslâm Peygamberi*, I-II, (çev. Salih Tuğ), İstanbul, 1993.
- _____, *İslâm Anayasa Hukuku*, (edit. Vecdi Akyüz), İstanbul, 1995.
- HASAN, İbrahim Hasan, *Siyasî Dinî, Kültürel-Sosyal İslâm Târîhi*, I-V, (çev. Sadreddin Gümüş-İsmail Yiğit), İstanbul, 1985.
- HATİBOĞLU, M. Saîd, *İslâmî Tenkid Zihniyeti ve Hadis Tenkidinin Doğuşu*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara, 1962.
- _____, "İslâm'da İlk Siyasî Kavmiyetçilik: Hilafetin Kureşliliği," *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Ankara, 1978.
- HİTTİ, P. K., *Siyasî ve Kültürel İslâm Târîhi*, (çev. Salih Tuğ), I-II, İstanbul, 1989.
- HODGSON, M. G. S, *İslâm'ın Serüveni*, (çev. Metin Karabaşoğlu), I-II, İstanbul, 1993.
- HUDARÎ, *Târîhu'l-Umeme'l-İslâmiyye ve'd-Devleti'l-Emevîyye*, I-II, Mısır, 1969.
- HUMEYDÎ, Abdülaziz b. Abdullah, *Târîhu'l-İslâm*, I-XX, Suûdi Arabistan, thz.
- İBN ABDİLHAKEM, Abdullah, *Sîratu Ömer b. Abdülaziz*, Dimaşk, 1977.
- İBN ABDİRABBİH, Ahmed b. Muhammed, *el-İkdu'l-Ferîd*, I-VII, Beyrut, 1965.

- İBN ARNÛS, *Târîhu'l-Kudâ fi'l-İslâm*, Kahire, thz.
- İBN A'SEM, Ebû Muhammed Ahmed, *el-Fütûh*, I-VIII, Beyrut, 1986.
- İBNU'L-CEVZÎ, Ebû'l-Ferec Cemalettin Abdurrahman b. Ali, *Sıfatu's- Safve*, I-IV, Beyrut, 1979, *Nehci'l-Belâğa*, I-IV, Mısır, thz.
- İBNU'L-İMÂD, Abdulhayy Ebû'l-Fellâh, *Şezerâtu'z-Zeheb fî Ahbâri men Zeheb*, I-X, Beyrut, 1986.
- İBN HABÎB, Muhammed, *Kitâbu'l- Muhabber*, (thk. Eliza Lichtenstater), Haydarabat, 1942.
- İBN HALDÛN, Abdurrahman, *Mukaddime*, I-III, (çev. Zakir Kadiri Ugan), İstanbul, 1996-1997.
- İBN HALLİKÂN, Ebû'l-Abbâs Şemsuddin Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr, *Vefayâtü'l-A'yân ve Enbâ-i Ebnâi'z- Zemân*, (thk. İhsan Abbâs), I-VIII, Beyrut, 1977.
- İBN HAZM, Ali b. Ahmed b. Saîd, *el-Milel ve'n-Nihâl*, I-II, I. Baskı, Mısır, 1317.
- İBN HİŞÂM, Ebû Muhammed Abdülmelik, *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, I-IV Beyrut, 1936.
- İBN KESÎR, Ebû'l-Fidâ, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, I-XIV, Beyrut, 1978.
- İBN KUTEYBE, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslîm, *el-İmâme ve's-Siyâse*, I- II, I. Baskı, ?, 1909.
- _____, *el-Meârif*, II. Baskı, Beyrut, 1970.
- İBN MÂCE, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd el-Kazvinî, *Sünen*, I-II, İstanbul, 1992.
- İBN MANZÛR, Ebû'l-Fazl Cemalettin Muhammed, *Lisânu'l-Arab*, I-III, Dımaşk, 1970.
- İBN SA'D, Ebû Abdillâh Muhammed, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, I-VIII, Leyden, 1322.
- İBNU'L-CEVZÎ, Ebû'l-Ferec, *Sıfatu's- Safve*, I-IV, Beyrut, 1979.

- İBNU'L-İMÂD, Abdulhayy Ebû'l-Fellâh, *Şezerâtu'z-Zeheb fî Ahbâri men Zeheb*, I-X, Beyrut, 1986.
- İBN TAĞRİBERDÎ, Cemaleddin Ebû'l-Mehâsin Yûsuf, *en-Nücûmu'z-Zâhire fî Mulûki Mısır ve'l-Kâhire*, I-X, Kahire 1929-1949.
- İBNU'L-VERDÎ, *Târîhu İbnü'l-Verdî*, I-II, ?, 1285.
- İBNU'N-NEDÎM, Ebû'l-Ferec Muhammed b. İshak b. Ebî Ya'kûb, *el-Fihrist*, Mısır, 1348.
- İBNU'T-TİKTAKA, Muhammed b. Ali b. Tabâtabâ, *Kitâbu'l-Fahrî fî'l-Âdâbi's-Sultâniyye ve'd-Düveli'l-İslâmiyye*, Beyrut, 1996.
- İBNU'L-ESÎR, İzzuddin Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed, *el-Kâmil fi't-Târih*, I-IX, Mısır, 1348.
- _____, *en-Nihâye fî Gâribi'l-Hadis*, 1367.
- _____, *Câmiu'l-Usûl min Ehâdîsi'r-Rusûl*, I-XII, Beyrut, 1980.
- İSFAHÂNÎ, el-Kâsım b. Hüseyin b. Muhammed, *Muhâdarâtu'l-Üdebâ ve Muhâdarâtu's-Şuarâ*, I-II, 1287, thz.
- İSFEREYÂNÎ, Ebû'l-Muzaffer, *et-Tebstru fi'd-Dîn ve Temyîzu'l-Fırkati'n-Nâciye ani'l-Fıraki'l-Halkîn*, (İlave Notlar: M. Zahid el-Hasan el-Kevserî), Mısır, 1940.
- KADDÛRA, Zâhide, *eş-Şuûbiyye*, Beyrut, 1988.
- KALLEK, Cengiz, "Biat", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1992.
- KAPAR, M. Ali, *Halifeliğin Emevîler'e Geçişi ve Verasete Dönüşmesi*, İstanbul, 1998.
- KUR'ÂN YOLU TÜRKÇE MEAL VE TEFSİRİ, I-V, Ankara, 2012.
- KARACABEY, Salih, "İbnu'l-Mu'temir", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2000.
- KÖSE, Saffet, "İbn Ebî Leylâ", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1998.

- KRENKOW, F. , “Şa’bî”, *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1970.
- LAMMENS, H. , “Suriye”, *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1979.
- _____, “Hasan”, *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1948.
- MAKDÎSÎ, Mutahhar b. Tâhir, *el-Bed’ ve’t-Târih*, I-VII, Beyrut, 1899.
- MÂLİK B. ENES, *el-Müdevvenetü’l-Kübrâ*, I-IX, Beyrut 1999.
- MAURİCE BARBİER, *Din ve Siyaset*, (çev. Özkan Gözel), İstanbul, 1999.
- MEKKÎ, Muvaffak b. Ahmed, *Menâkıbu Ebî Hanîfe*, Beyrut, 1981.
- MES’ÛDÎ, Ebû’l-Hasen Ali b. Hüseyin, *Murûcu’z- Zeheb ve Meâdinu’l-Cevher*, (thk. M. M. Abdulhamid), I-IV, Mısır, 1964.
- MEVDÛDÎ, Ebû’l-A’lâ, *Tefhimu’l-Kur’ân*, I-VI, (çev. Heyet), İstanbul, 1997.
- _____, *Hilafet ve Saltanat*, (çev. Ali Genceli), İstanbul, 1972.
- MİNKÂRÎ, Nasr b. Müzâhim, *Vak’atü’s-Sıffîn*, Kahire, 1981.
- MURTEZÂ, Ali b. Tâhir Ebî Ahmet el-Hüseyin, *Emali’l-Murtezâ*, I-II, Mısır, 1907.
- MÜCAHİD, Huriye Tevfik, *Farâbî’den Abduh’a Siyâsî Düşünce*, (çev. Vecdi Akyüz), İstanbul, 1995.
- MÜSLÎM, Ebû’l-Hüseyin el-Haccâc, *Sahih*, I-III, İstanbul, 1992.
- NEBHÂN, Muhammed Fâruk, *İslâm Anayasa ve İdare Hukukunun Genel Esasları*, (çev. Servet Armağan), İstanbul, 1980.
- NEMİRÎ, Yûsuf b. Abdilber, *Tabakâtu’l-Fukahâ*, Kahire, 1350.
- NEVEVÎ, Muhyiddin Ebû Zekeriyya Yahya, *Tehzîbu’l-Esmâ ve’l-Luğât*, I-II, Beyrut, thz.
- NEVİN, A. Mustafa, *İslâm Siyâsî Düşüncesinde Muhâlefet*, (çev. Vecdi Akyüz), İstanbul, 1990.

- OKUMUŞ, Ejder, “Değer ve Din İstismarı”, *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science*, Nisan/2014.
- _____, *Siyasette Din İstismarı Tartışmaları*, İstanbul, 2011.
- _____, *Din ve Toplumsal Çatışma*, İnsan Yayınları, İstanbul, 2017.
- ÖZ, Musafa, “Ca’d b. Dirhem”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1992.
- ÖZEL, Ahmet, *Hanefî Fıkıh Âlimleri*, Ankara, 1990.
- ÖZKAN, Mustafa, İlk Dönem İslâm Tarihi Siyasî Çatışmalarının Dışında Kalmaya Çalışanlar: Tarafsızlar, *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2008.
- _____, Mustafa, *Emevîler Döneminde İktidar-Ulema İlişkisi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2015.
- _____, Mustafa, *Allah’ın Son Elçisi*, Fecr Yayınları, Ankara, 2015.
- _____, Mustafa, Emevî İktidarının İşleyişinde Biat Kavramına Yüklenen Anlam ve Biatın Fonksiyonu, *Hitit Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi [Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi]*, 2008/1.
- _____, Mustafa, Emevîler Dönemi Cami-Siyaset İlişkisi ve Sonuçları Üzerine Bazı Değerlendirmeler, *Uluslararası Cami Sempozyumu (Sosyo-Kültürel Açından) Bildiriler Kitabı*, 08-09 Ekim 2018, Malatya, 2018.
- _____, Mustafa, *Medine Vesikası/Anayasası ve Birlikte Yaşama*, Fecr Yayınları, Ankara, 2016.
- PETER L. BURGER, *Dinin Sosyolojik Gerçekliği*, (çev. : Ali Coşkun), İstanbul, 1993.
- RAYYIS, Ziyâuddin, *İslâm’da Siyâsî Düşünce Târîhi*, (çev. İbrahim Sarmış), İstanbul, 1995.
- SAFEDÎ, Selahaddin Halil b. Aybek, *Kitâbu’l-Vâfi Bi’l-Vefeyât*, I-XII, Studgard, 1991.

- SARIÇAM, İbrahim, “Klasik Dönem İslâm Târihinde Din İstismarı- Dört Halife ve Emevîler Dönemi-”, *İslâmiyât*, Ankara, 2000, III, 139-146.
- SUAYDÎ, Abdul-Mutaâl, *el-Kadâya'l-Kübrâ fi'l-İslâm*, Kahire, thz.
- SUBHÎ, Ahmed Mahmud, *ft İlmi'l-Kelâm Dirâsetu Felsefiyye li Erâi'l-Firaki'l-İslâmiyye*, I- III, Beyrut, 1985.
- SUYÛTÎ, Celâleddin Abdurrahman b. Ebî Bekr, *Târîhu'l-Hulefâ*, Mısır, 1952.
- ŞÂKİR, Mahmut, *et-Târîhu'l-İslâm*, I-XII, Beyrut, 1991.
- ŞEHRİSTÂNÎ, Muhammed b. Abdülkerim, *el-Milel ve'n-Nihâl*, (thk. Abdülaziz Muhammed el-Vekil), Beyrut, thz.
- ŞEVKÂNÎ, Muhammed b. Ali b. Muhammed, *Darru's- Sahâbe fi Menakibi'l-Karâbe ve's-Sahâbe*, Dımaşk 1990.
- TABERÎ, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr, *Târîhu't-Taberî*, I-XI, (thk. Muhammed Ebû'l-Fadl İbrahim), Kahire, 1119.
- TAKKÛŞ, Muhammed Süheyl, *Târîhu'd-Devleti'l-Emevîyye*, Beyrut, 1996.
- TİRMİZÎ, Muhammed b. İsa b. Sevre, *Sünen*, I- V, İstanbul, 1992.
- TÜRKÇE SÖZLÜK, (Türk Dil Kurumu), Ankara, 2005.
- UÇAR, Şahin, *Târih Felsefesi Açısından İslâm'da Mülk ve Hilaft*, İstanbul, 1996.
- UZUNPOSTALCI, Mustafa, “Ebû Hanîfe”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1994.
- VAN G. VLOTEN, *Emevîler Döneminde Arap Hâkimiyeti, Şia ve Mesih Akideleri Üzerine Araştırmalar*, (çev. M. S. Hatiboğlu), Ankara 1986.
- VEKÎ, Muhammed b. Halef b. Hayyân, *Ahbâru'l-Kudât*, I-III, Beyrut, thz.

- VAQLERİ, Laura Veccia, “Raşid Halifeler ve Emevî Halifeleri”, *İslâm Târîhi ve Kültür Medeniyeti*, (çev. İlhan Kutluer), I-II, İstanbul, thz.
- WELLHAUSEN, Julius, *Arap Devleti ve Sükûtu*, (çev. Fikret Işıltan), Ankara, 1963.
- WILSON, Bryan, *Dinî Mezhepler*, (çev. A. İhsan Yitik-B.Ünal), İstanbul, 2004.
- YAFÎ, Abdullah b. Esad b. Ali b. Süleyman, *Mir’âtu’l-Cinân ve İbratu’l-Yekzân*, I-IV, Beyrut, 1997.
- YAHYA B. HÜSEYİN, *Resâilu’l-Adl ve’t-Tevhid*, I-II, (thk. M. Ammâra), Mısır, 1971.
- YA’KÛBÎ, Ebû Ya’kûb b. Ca’fer b. Vehb, *Târîh*, I-III, Necef, 1358.
- YAZIR, Elmalılı Hamdi, *Hak Dini Kuran Dili Tefsiri*, I-X, Ankara, 2015.
- YILDIRIM, Celal, *İlmin Işığında Asrın Kur’ân Tefsiri*, I-XI, İstanbul, 1986.
- YİĞİT, İsmail, “Emevîler”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1995.
- ZEABÎ, M. es-Suûd, *el-Kadâ ve’l-Kudât*, Dımaşk, 1992.
- ZEHEBÎ, Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Târîhu’l-İslâm ve Vefayâti’l-Meşâhiri ve’l-İ’lâm*, (thk. Ömer Abdusselam Tedmurî), I-XXII, Beyrut, 1998.
- _____, *Siyeru A’lâmi’n-Nübelâ*, XXV, Beyrut, 1986.
- _____, *Mizânu’l-İ’tidâl*, I-III, Mısır 1325.
- ZÜBEYR B. BEKKÂR, *el-Ahbâru’l-Muvaffakiyyât*, (thk. S. Mekkî el-Ganî), Bağdat, 1972.

Fecr Yayınları: 771

FUKAHÂNIN KADIN TASAVVURU
-Fıkhî Hükümler Bağlamında-

Vildan SALİ DUMAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-24-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- Acar, Halil İbrahim. "Muhâzât". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/31-32. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Acar, Halil İbrahim. "Kur'an'a Göre Kadın ve Siyaset". *Turkish Studies* 13/26 (2018), 19-41.
- Acar, Halil İbrahim. *İslâm Hukukunda Kadına Yönelik Hüükimler*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2021.
- Acar, İsmail. "İslâm Ceza Hukukunda Kadının Şahitliği". *İslâmîyât* 3/2 (2000), 81-85.
- Adivar, Abdülhak Adnan. *Tarih Boyunca İlim ve Din*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1944.
- Ağırakça, Ahmed. *Hız Ömer*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2012.
- Ağırman, Cemal. *Kadının Yaratılışı*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2001.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh eş-Şeybânî el-Mervezî. *Müsned*. thk. Şuayb Arnaût. 6 Cilt. Kahire: Müessesetü Kurtuba, ts.
- Ahmed Bin Hanbel, Ebû Abdillâh eş-Şeybânî el-Mervezî. *Müsnedü'l İmam Ahmed bin Hanbel*. 6 Cilt. Beyrut: Mektebetü'l-İslâmiyye, ts.
- Ahmed Bin Hanbel, Ebû Abdillâh eş-Şeybânî el-Mervezî. *el-Müsned*. Şerh. Ahmed Muhammed Şakir. 20 Cilt. Mısır: Dârü'l-Maârif, 2. Basım, 1949.
- Ahmed Bin Hanbel, Ebû Abdillâh eş-Şeybânî el-Mervezî. *el-Müsned -el-Fethu'r-Rabbânî Ter-tibi-*. çev. Rifat Oral. thk. Süleyman Sarı. Konya: Ensar Yayıncılık, 2003.
- Akdemir, Salih. "Tarih Boyunca ve Kuran'ı Kerim'de Kadın". *İslâmî Araştırmalar* 5/4 (1991), 260-270.
- Akdemir, Salih. "Tarih Boyunca ve Kur'an-ı Kerimde Kadın". *İslâmî Araştırmalar* 10/4 (1997), 249-258.
- Akkaya, Nejla. "İslâm Hukuku'nda Kadının Siyasî Hakları". *İslâmî Araştırmalar* 10/4 (1997), 228-240.
- Aktan, Hamza. "Seferîlik Açısından Kadınlar (Müzakere)". *Seferîlik ve Hüükimleri Sempozyumu*. ed. Fahrettin Atar. 354. İstanbul: İslâmî İlimler Araştırma Vakfı, 1997.
- Aktan, Hamza. "Kefâet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/166-168. İstanbul: TDV Yayınları, 2002.
- Aktan, Hamza. *Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantısı-I (15-18.05.2002)*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2004.
- Aktan, Hamza. "İslâm'a Göre Kadının Sosyal Aktivitesi". *Sosyal Hayatta Kadın*. 293-308. İstanbul: Ensar Neşriyat, 3. Basım, 2005.
- Aktaş, Cihan. "Kadının Toplumsallaşması ve Fitne". *İslâmî Araştırmalar* 10/4 (1997), 241-248.
- Akyüz, Vecdi. *Mukayeseli İbadetler İlmihali*. 4 Cilt. İstanbul: İz Yayıncılık, 1995.
- Akyüz, Vecdi. "Seferîlik Açısından Vatan Kavramı ve Seyahat Hürriyeti". *Seferîlik ve Hüükimleri Sempozyumu*. ed. Fahrettin Atar. 117-132. İstanbul: İslâmî İlimler Araştırma Vakfı, 1997.
- Alî b. Ebî Tâlib, Ebû'l-Hasen el-Kureşî el-Hâşimî. *Nehcü'l-Belâğa*. haz. Abdülbâki Gölpınarlı. İstanbul: Neşriyat Yurdu, 1972.

- Altunay, Ramazan. “Emevîler Döneminde Bazı Yönleriyle Kadın”. *Ekev Akademi Dergisi* 8/21 (2004), 79-100.
- Altuntaş, Abdurrahman. *Kur’an’da Temel Siyasî Kavramlar*. İstanbul: Gümüşhane Üniversitesi Yayınları, 2013.
- Âlûsî, Ebû’s-Senâ Şihâbüddîn Mahmûd b. Abdillâh b. Mahmûd el-Hüseyinî. *Rûhu’l-me’ânî fi tefsîri’l-Kur’ânî’l-‘azîm ve’s-seb’î’l-mesânî*. 30 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi’t-Turâsî’l-Arabî, ts.
- Apak, Âdem. *İslâm Siyaset Geleneğinde Amr b. el-Âs*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2001.
- Apaydın, Yunus. *Fıkhın Kaynakları (Nass ve İçtihat)*. Ankara: Ay Yayınları, 2017.
- Apaydın, H. Yunus. “Şer ‘î Hükümün Tabiatı”. *Modern Çağda Fıkhın Anlam ve İşlevi*, ed. Osman Güman- Ahmet Numan Ünver. 61-75. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019.
- Apaydın, H. Yunus. “Tesettür”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/538-543. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Apaydın, H. Yunus. “Velâyet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/15-19. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Aras, Mehmet Özgü. *Ebû Hanîfe’nin Hocası Hammad ve Fikhî Görüşleri*. İstanbul: Beyan Yayınları, 1996.
- Aristoteles. *Politika*. çev. Mete Tuncay. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1975.
- Arsel, İlhan. *Şeriat ve Kadın*. İstanbul: Kaynak Yayınları, 21. Basım, 2014.
- Arslan, Yasin. “Fransa’nın İlk Kadın İmamı: Farklı Bir İslâm Mümkün”. Erişim 24 Şubat 2022. <https://onedio.com/haber>
- Atar, Fahrettin. “Akîka”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/263-264. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Atar, Fahrettin. “Kadı”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/66-69. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Atar, Fahrettin. “Sefer”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/294-298. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Atay, Hüseyin. *Kur’ana Göre Araştırmalar I-III*. Ankara: Atay Yayınevi, 2. Basım. 1997.
- Ateş, Ali Osman. *Hadis Temelli Kalıp Yargılarda Kadın*. İstanbul: Beyan Yayınları, 3. Basım, 2015.
- Ateş, Süleyman. *Yüce Kur’an’ın Çağdaş Tefsiri*. 12 Cilt. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, ts.
- Ateş, Süleyman. *Kur’an Işığında Soru ve Cevaplarla İslâm*. 3 Cilt. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, ts.
- Ateş, Süleyman. “İslâm’ın Kadına Getirdiği Haklar”. *İslâmî Araştırmalar* 10/4 (1997), 304-310.
- Ateş, Süleyman. *İslâm’da Güncel Tartışmalar*. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 2002.
- Atmaca, Veli. *Hadislerde Rukye*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2010.
- Avcı, Casim. “Hilâfet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/539-546. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Aybakan, Bilal. “Şâfiî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/223-233. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Aydar, Hidâyet. “Kur’an’daki Teşbihlerden ‘Kadınlarınız Sizin Tarlanızdır ...’”. *Kur’an Me-sajî İlmî Araştırmalar Dergisi* 3 (1998), 52-58.
- Aydemir, Abdullah. *Tefsirde İsrâiliyyât*. Ankara: Beyan Yayınları, 2012.

- Aydın, M. Akif. "Kadın". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/86-94. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Aydın, Mehmet. *Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantısı-I (15-18.05.2002)*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2004.
- Aynî, Ebû Muhammed (Ebü's-Senâ) Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ b. Ahmed. *Umdetü'l-Kârî şerhi Sahîhu'l-Buhârî*. 25 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, ts.
- Ayrık, Charif. *İslâm Fıkında Nikâh Şahitliği*. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Baktır, Mustafa. "İslâm Hukukunda Hıdâne". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7 (1986), 259-289.
- Baktır, Mustafa. "İslâm'da Kadının Çalışma Şartları". *Sosyal Hayatta Kadın*. 122-148. İstanbul: Ensar Neşriyat, 3. Basım, 2005.
- Baloğlu, Adnan Bülent. "Kadın-Merkezli Bir İslâmî Teoloji İnşasına Doğru Mu?". *İslâmî İlimler Dergisi* 4/1-2 (Bahar-Güz 2009), 45-60.
- Bardakoğlu, Ali. "Diyet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/473-479. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Bardakoğlu, Ali. "Ehliyet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/533-539. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Bardakoğlu, Ali. "Hıdâne". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/467-471. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Bardakoğlu, Ali. "Kasâme". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/528-530. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Begavî, Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ'. *Şerhu's-Sünne*. thk. Şuayb Arnaût. 11 Cilt, Kahire: Mektebu'l-İslâmî, 1971.
- Belâzürî, Ebü'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir b. Dâvûd. *Fütûhu'l-Bıldân*. çev. Mustafa Fayda. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2002.
- Berktaş, Fatmagül. *Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın*. İstanbul: Metis Yayınları, 6. Basım, 2016.
- Beşer, Faruk. Hanımlara Özel Fetvalar 1. İstanbul: Nûn Yayıncılık, ts.
- Beşer, Faruk. "Seferîlik Açısından Kadınlar". *Seferîlik ve Hükümleri Sempozyumu*. ed. Fahrettin Atar. 337-344. İstanbul: İslâmî İlimler Araştırma Vakfı, 1997.
- Beşer, Faruk. *Kadının Çalışması ve Sosyal Güvenliği*. İstanbul: Bilge Yayınları, 2003.
- Beşer, Faruk. *Hanımlara Özel İlmihal*. İstanbul: Bilge Yayınları, 2003.
- Beşer, Faruk. "İslâm Fıkıh Kültüründe Kadın Algısının Analizi". *Türkiye V. Dinî Yayınlar Kongresi*. 105-118. Ankara: Kadın Konulu Dinî Yayınlar Diyanet İşleri Başkanlığı, 2011.
- Beşer, Faruk. *Bilgi, Fıkıh ve İctihat*. İstanbul: Nûn Yayıncılık, 3. Basım, 2016.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî. *Sünenü'l-kübrâ*, 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-ma'rife, h.1353.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî. *el-Câmi'li şubûl-îmân*. thk. Abdulali Abdulhamid Hamid. 14 Cilt. Riyad : Mektebetü'r-Rüşd , 2. Basım, 2004.
- Bilgin, Vejdî. *Fakih ve Toplum*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2003.
- Bilmen, Ömer Nahuhi. *Hukuk-ı İslâmîyye ve İstalahat-ı Fıkıhye Kamusu*. 8 Cilt. İstanbul: Bilmen Basımevi, 1968.

- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük İslâm İlmihali*. İstanbul: Bilmen Yayınevi, ts.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Kur'an-ı Kerim Meâli Âlisi ve Tefsîri*. 7 Cilt. İstanbul: İpek Yayın ve Dağıtım, ts.
- Bolay, Süleyman Hayri – Yavuz, Yûsuf Şevki. “Akıl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/238-247. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Bolelli, Nusrettin. “Fâtüma bint Alâeddin es-Semerkandiyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/225. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Bozkurt, Nebi. “Eman”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/75-77. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu ‘fî. *Edebü'l-Müfred*. çev. A. Fikri Yavuz. 2 Cilt. İstanbul: Sönmez Neşriyat, 1971.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu‘fî. *Sahîhu'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2009.
- Bursevî, İsmail Hakkı. *Tefsîru Rûhu'l-Beyân*. 10 Cilt. İstanbul: Mektebetü Eser, 1389/1969.
- Bûtî, Muhammed Saîd Ramazan. *El-Mer'etü beyne tuğyâni'n-nizâmi'l-ğarbî ve leâtâ'ifi't-teşrî'i'r-rabbânî*. Dimeşk: Dâru'l-Fikr, 1996.
- Can, Mehmet. *Kaynaklı Şâfiî İlmihâli*. İstanbul: Ayyıldız Matbaası, 1997.
- Canan, İbrahim. *Hiz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1980.
- Canan, İbrahim. *Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi*. 18 Cilt. Ankara: Akçağ Yayınları, 1988-1994.
- Canan, İbrahim. “Hz. Zeyneb'in Hane-İ Saadet'teki İş Atölyesi”. *Sosyal Hayatta Kadın*. 113-118. İstanbul: Ensar Neşriyat, 3.Basım, 2005.
- Carullah, Musa. *Hatun*. haz. Mehmet Görmez. Ankara: Kitâbiyât, 2001.
- Carrel, Alexis. *İnsan Denen Meçhul*. çev. Refik Özdek. İstanbul: Yağmur Yayınevi, 1990.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî. *Ahkâmü'l-Kur'an*. nşr. Muhammed Sâdık Kamhâvî, 5 Cilt. Kahire: Dârü'l-Mushaf, ts.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî. *Şerhu Muhtasarı't-Tahâvî*. 8 Cilt. Medine: Dâru's-Sirâc, 2010.
- Cevziyye, İbn Kayyim. *Zâdü'l-Meâd*. çev. Şükrü Özen. 6 Cilt. İstanbul: İklim Yayınları, 1988-1990.
- Cevziyye, İbn Kayyim. *İğâsetü'l-lehfân min mesâyidi's-şeytan*. thk. Mecdî Fethi Seyyid. 2 Cilt. Kahire: Dâru'l-Hadis, 1991.
- Cevziyye, İbn Kayyim. *Âşıklar (Ravdatu'l-Muhibbîn)*. çev. Feyzullah Demirkıran- Savaş Kocabaş. İstanbul: Şule Yayınları, 2013.
- Cevziyye, İbn Kayyim. *İlâmu'l-Muvakkûn*. çev. Pehlül Düzenli. thk. Muhammed Enes Topgül. 4 Cilt. İstanbul: Pınar Yayınları, 2. Basım, 2017.
- Cezîrî, Abdurrahmân b. Muhammed b. İvaz. *Dört Mezhebin Fıkıh Kitabı*. çev. Hasan Ege. 7 Cilt. İstanbul: Bahar Yayınevi, ts.
- Cin, Halil. *İslâm ve Osmanlı Hukukunda Evlenme*. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları, 2. Basım, 1988.
- Cin, Halil- Akgündüz, Ahmet. *Türk Hukuk Tarihi*. 2 Cilt. Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi, 1989.
- Cüceloğlu, Doğan. *İnsan ve Davranış*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 4. Basım, 1993.

- Cüveynî, İmamü'l-Haremeyn Ebü'l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf et-Tâî en-Nîsâbü'rî. *Kitâbü'l-İrşâd ilâ kavâti'l-edilleti fî usûli'l-i'tikâd*. thk. Es 'ad Temîm. Beyrut : Müessesetü'l-Kütübî's-Sekafiyye , 2. Basım, 1992.
- Çağrıncı, Mustafa. "Fitne". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/156-159. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Çakın, Kâmil. "Geleneksel İslâm Kültüründe Kadının Fitne Olarak Algılanması". *Dini Araştırmalar, Kadın özel Sayısı* (2016), 107-130.
- Çalış, Halit. "Kadınların Cuma Namazı Yükümlülüğü". *Marife* 5/1. (2005), 205-212.
- Çantay, Hasan Basri. *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm*. 3 Cilt. İstanbul: Mürşid Çantay, 1979.
- Çeker, Orhan. "Bikr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/151. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Çeker, Orhan. "Kadının Şahitliği Üzerine". *Marife* 1/1 (2001), 243-245.
- Çeker, Orhan (ed). *Aile Hukuku Kararnâmesi*. Konya: Mehîr Vakfı yayınları, 4. Basım, 2016.
- Çeliker, Hüseyin. "İslâm Hukuku'nda Devlet Başkanlığı". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26/26-27 (2008), 251-298.
- Çınar, Rûveyda. *Orta Çağ İslâm Kültüründe Kadın Algısı: "Kitabu'n-Nisa Literatürü" Örneği*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Çiftçi, Muhammed Hüsnü. "Kadının Mahremsiz Sefere Çıkması Hususunda Fikhî Bir Analiz". *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15 (2019), 206-243.
- Çubukçu, Asri. "Âtike Bint Zeyd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/73-74. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Dağcı, Şamil. "Kıyas". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/488-495. İstanbul: TDV Yayınları, 2002.
- Dalgın, Nihat. "Kadın ve Erkeğin Şahitliği ile İlgili Naslardaki Düzenlemelerin İslâm Hukukuna Yansımaları Üzerine Değerlendirme". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 5/1 (2005), 7-38.
- Dalgın, Nihat. *Gündemdeki Tartışmalı Dinî Konular*. İstanbul. Ensar Neşriyat, 7. Basım, 2013.
- Dârekutnî, Ebü'l-Hasen Alî b. Ömer b. Ahmed. *Sünenü'd-Dârekutnî*. 4 Cilt. Medine: Şeriketü't-Tabaati'l-Feniyyeti'l-Muttehide, 1966.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdîrrahmân b. el-Fazl. *Sünenü'd-Dârimî*. 2. Cilt. Beyrut: Dâru İhyai's-Sünneti'n-Nebeviyye, ts.
- Demircan, Ali Rıza. *İslâm'a Göre Cinsel Hayat*. İstanbul: Eymen Yayınları, 42. Basım, 1998.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Tarihi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 12. Basım, 2012.
- Demirhan Erdemir, Ayşegül. "Ahlât-ı Erbaa". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/24. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Derveze, Muhammed İzzet. *ed-Düstûri'l-Kurânî ve's-Sünnet'n-Nebeviyye fî Şu'ûni'l-Hayât*. 2 Cilt. Kahire, y.y., 1966.
- Derveze, Muhammed İzzet. *et-Tefsiru'l Hadîs*. çev. Vahdettin İnce - Mustafa Altınkaya - Ramazan Yıldırım. 7 Cilt. İstanbul: Ekin Yayınları, 2. Basım, 1998.
- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. "Kur'an-ı Kerim". Erişim 30 Mart 2020. <https://kuran.diyaret.gov.tr>

- Dirik, Mehmet. “İslâm Aile Hukukuna Göre Evlenmede Eşler Arasında Denklik”. *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi* 26 (2015), 229-262.
- Dihlevî, Ebû Abdilazîz Kutbüddîn Şah Velîyyullâh Ahmed b. Abdirrahîm b. Vecîhiddîn el-Fârûkî. *Hüccetullâhi'l-Bâliga*. çev. Mehmet Erdoğan. 2 Cilt. İstanbul: İz Yayıncılık, 3.Basım, 2002.
- Din İşleri Yüksek Kurulu. *Fetvalar*. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 6. Basım, 2019.
- Doğan, D. Mehmet. *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: Rehber Yayınları, 7. Basım, 1990.
- Döndüren, Hamdi. *Kur'an-ı Kerîm Yüce Meâl ve Tefsiri*. İstanbul: Çelik Yayınevi, 2006.
- Durmuşoğlu, Kadriye. *Dirî Gelenekte Ötekileştirilen Kadın*. Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Durmuşoğlu, Kadriye. “Üç Kur'an Yorumunda Kadının Ötekiliği”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/2 (2008), 621-648.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî. *Sünenü Ebî Dâvûd*. 5 Cilt. Beyrut: Dâr-u İbn Hazm, 1997.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî. *Sünen-i Ebu Davud Terceme ve Şerhi*. haz. Necati Yeniel, Hüseyin Kayapınar. 9 Cilt. İstanbul: Şamil Yayınevi, 1988.
- Ebû Şakka, Abdülhalîm. *İslâm Kadın Ansiklopedisi (Tahrîrül-Mer'e)*. çev. Şaban Haklı- Fethi Güngör. 2 Cilt. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 3. Basım, 2007.
- Ebû Ya'lâ el-Ferrâ, Muhammed b. el-Hüseyin b. Muhammed b. Halef. *El-Ahkâmü's-Sultaniyye*. Lübnan: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1983.
- Ebû Zehre, Muhammed b. Ahmed b. Mustafâ. *Ebû Hanife*. çev. Osman Keskiöglü. Ankara: Üç Dal Neşriyat, 1966.
- Ebû Zehre, Muhammed b. Ahmed b. Mustafâ. *İmam Şâfiî*. çev. Osman Keskiöglü. Ankara: Ayyıldız Matbaası, 1969.
- Ebû Zehre, Muhammed b. Ahmed b. Mustafâ. *İslâm Hukukunda Suç ve Ceza*. çev. İbrahim Tüfekçi. 2 Cilt. İstanbul: Kitabevi, 1994.
- Ebû Zeyd, Nasr Hâmid. *Dinsel Söylemin Eleştirisi*. çev. Fehmi Ahmet Polat. Ankara: Kitâbiyât, 2002.
- Erdoğan, Mehmet. “Sefer Hükümleri ve Ahkâmın Değişmesi”. *Seferlik ve Hükümleri Sempozyumu*. ed. Fahrettin Atar. 409-421. İstanbul: İslâmî İlimler Araştırma Vakfı, 1997.
- Erdoğan, Mehmet. “Seferlik Şartları (Müzakere)”. *Seferlik ve Hükümleri Sempozyumu*. ed. Fahrettin Atar. 320-323. İstanbul: İslâmî İlimler Araştırma Vakfı, 1997.
- Erdoğan, Mehmet. *İslâm Hukukunda Ahkâmın Değişmesi*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 6. Basım, 2009.
- Erdoğan, Mehmet. *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 3. Basım, 2010.
- Erkal, Mehmet. “Nisab”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/138-140. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Erkal, Mehmet. “Zekât”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/207-209. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Ertürk, Mustafa. “Kadının Erkeklerle Namaz Kıldırabileceğine Dair Bir Rivayet ve Referans Değeri”. *Hadis Tetkikleri Dergisi* 3/1 (2005), 91-106.

- Eskicioğlu, Osman. “Âmme Velâyeti”, *D.E.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6 (1989), 415-447.
- Eskicioğlu, Osman. “İslâm’da Kadının Yeri”. *D.E.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8 (1994), 85-120.
- Eskicioğlu, Osman. *Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantısı-I (15-18.05.2002)*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2004.
- Fayda, Mustafa. “Muhammed b. Cerîr Taberî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/314-318. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Fazlur Rahman. *Ana Konularıyla Kur’an*. çev. Alparslan Açıkgenç. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 13. Basım, 2014.
- Fidan, Hafsa. *Kur’an’da Kadın İmgesi*. Ankara: Vadi Yayınları, 2006.
- Gazzâlî, Hüccetü’l-İslâm Ebû Hâmid Muhammed b. Ahmed et-Tûsî. *İhyâü Ulûmi’d-Dîn*. çev. Mehmed A. Müftüoğlu. 4 Cilt. İstanbul: Purlanta Yayınevi, 1981.
- Gazzâlî, Hüccetü’l-İslâm Ebû Hâmid Muhammed b. Ahmed et-Tûsî. *Kimyâ-yı Saâdet*. İstanbul: Merve Yayınları, 1981.
- Gazzâlî, Hüccetü’l-İslâm Ebû Hâmid Muhammed b. Ahmed et-Tûsî. *El-Vasît fi’l-Mezheb*. thk. Muhammed Muhammed Tâmir. 7 Cilt, Daru’s-Selâm, 1997.
- Gazzâlî, Hüccetü’l-İslâm Ebû Hâmid Muhammed b. Ahmed et-Tûsî. *Ahiret H.ayatu*. çev. Hüseyin Okur. İstanbul: Semerkand Yayınları, ts.
- Gerçik, İbrahim Zeyd. *Kadın, Erkek, Eş, Çocuk İlişki Yönetimi*. İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2014.
- Göle, Nilüfer. *Modern Mahrem*. İstanbul: Metis Yayınları, 11. Basım, 2011.
- Gönenç, Halil Abdülkerim. *el-Mevsuatü’l-fıkhiyyeti’l-müyesser*. 2 Cilt. İstanbul: el-Mektebetü’l-Hanefiyye, ts.
- Görgülü, Ülfet. *Kadın ve Siyaset*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2014.
- Güler, İlhami. “Kur’an’da Kadın-Erkek Eşitsizliğinin Temelleri”. *İslâmî Araştırmalar* 10/4 (1997), 296-303.
- Güler, Zekeriya. “Kadın Akıl ve Din Bakımından Eksik midir?”. *Mehir* (1998), 14-21.
- Gürkan, Salime Leyla. “Yahudi ve İslâmKutsal Metinlerinde İnsan’ın Yaratılışı ve Cennetten Düşüş”. *İslâm Araştırmaları Dergisi* 9 (2003), 1-48.
- Gürler, Kadir. “Kadının Yöneticiliği Meselesi, Bir Hadisin Okunuşu ve Değerlendirilmesi”. *Dinî Araştırmalar* 4/11 (2001), 67-94.
- Hâkim en-Nisâbü’rî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed. *el-Müstedrek ale’s-Sahîhayn*. 4 Cilt. Beyrut : Mektebu’l-Matbûati’l-İslâmiyye ,t.y.
- Halîfât, Sahbân. “Ebû’l-Alâ el-Maarrî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/287-291. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Hallâf, Abdulvehhâb. *İlmü Usulî’l-Fıkh*. Kahire: Daru’l-Hadîs, 2003.
- Hamîdullah, Muhammed. *İslâm’da Devlet İdâresi*. çev. Hamdi Aktaş. İstanbul: Beyan Yayınları, 2012.
- Hamîdullah, Muhammed. *İslâm Peygamberi*. çev. Salih Tuğ. 2 Cilt. İstanbul: İrfan Yayıncılık, 5. Basım, 1993.
- Hançerlioğlu, Orhan. *Düşünce Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 5.Basım, 1987.
- Harman, Ömer Faruk - Aydın, Mehmet Âkif. “Kadın”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/86-94. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.

- Harman, Ömer Faruk. "Havvâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/542-545. İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 1997.
- Hatemî, Hüseyin. *İlâhî Hikmet'te Kadın*. İstanbul: Milenyum Yayınları, 6. Basım, 2013.
- Hatiboğlu, Mehmed Said. "Kadına Dînin Verdiğini Fazla Bulanlar". *İslâmiyât -Kadın-* 3/2 (2000), 7-13.
- Heysemî, Ebü'l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Süleyman. *Mecmau'z-zevâid menbeu'l-fevâid*. 10 Cilt. Beyrut: Dârü'l-kitâbi'l-Arabî, 3. Basım, 1982.
- Hökekleli, Hayati. "Kıskaçlık". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/496-497. İstanbul: TDV Yayınları, 2002.
- İbn Abdirabbih, Ebû Ömer Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Habîb el-Kurtubî el-Endelüsî. *Kitâbu'l İkdi'l-Ferîd*, 7 Cilt. Kahire: Dârü'l-kitâbi'l-Arabî, 1956.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dımaşkî. *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-Dürri'l-muhtâr*. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, ts.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dımaşkî. *Mecmu'attü resâ'il İbn 'Âbidîn, -Neşri'l-arf fî binâi ba'di'l-ahkâmi ale'l-örf-*. 2 Cilt. Beyrut: Daru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, ts.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed b. Muhammed et-Tâhir et-Tûnisî. *Tefsîru't-tahrîr ve't-tenvîr*. 30 Cilt. Tunus: Daru't-Tunisiyye, ts.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed b. Muhammed et-Tâhir et-Tûnisî. *Makâsıdu's-şer'ati'l-İslâmiyye -İslâm Hukuk Felsefesi-*. çev. Mehmet Erdoğan- Vecdi Akyüz. İstanbul: Rağbet Yayınları, 4. Basım, 2013.
- İbn Battâl El-Kurtubî, Ebü'l-Hasen Alî b. Halef b. Abdilmelik. *Şerhu Sahihî'l-Buhârî*. 10 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2004.
- İbn Ebû Şeybe, Ebû Bekir. *el-Musannef*. 16 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2004.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî. *Sünen-ü İbn Mâce*. 5 Cilt. Beyrut: Dârü'l- Ma'rife, 2012.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecciddîn Abdisselâm el-Harrânî. *Mecmûu Fetâvâ*. 37. Cilt. Riyad : Metabiu'r-Riyad , 1381-1386.
- İbnü'l- Arabî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Meâfirî. *Ahkâmu'l-Kur'an*, thk. Ali Muhammed el-Bicâvî. 4 Cilt. Kahire: İsa el-Bâbî el-Halebî ve Şerkahû, 1974.
- İbnü'l Arabî, Muhyiddîn Muhammed b. Alî b. Muhammed et-Tâî el-Hâtimî. *Tefsir-i Kebir ve Te'vilât*. çev. Vahdettin İnce. 2 Cilt. İstanbul: Kitsan Yayınları, t.y.
- İbnü'l Arabî, Muhyiddîn Muhammed b. Alî b. Muhammed et-Tâî el-Hâtimî. *El-Fütuhâtü'l-Mekkiyye*. 4 Cilt. Kahire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Diniyye, t.y.
- İbnü'l Arabî, Muhyiddîn Muhammed b. Alî b. Muhammed et-Tâî el-Hâtimî. *Fütühât-ı Mekkiyye*. çev. Ekrem Demirli. 18 Cilt. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2006.
- İbnü'l Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *Zadü'l-Mesir Fi İlmi't-Tefsir*. çev. Abdülvehhab Öztürk. 6 Cilt. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2009.
- İbnü'l Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *Ahkâmü'n-Nisâ*. çev. Adnan Yayık. Ankara: İ'tisam Yayınları, 2020.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed. *el-İsâbe*. 4 Cilt. Bağdat: Mektebetü'l-Müsennâ, 1328/1910.

- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed. *Sahâbe-i Kirâm Ansiklopedisi*. çev. Naim Erdoğan. 5. Cilt. İstanbul: İz Yayıncılık, 2. Basım, 2010.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed. *Fethu'l-Bârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. 13. Cilt. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmîyye, 1989.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed. *Fethu'l-Bârî Şerhu sahîhi'l-Buhârî*. 13 Cilt. Beyrut: Dârü'l- ma'rife, 1300/1883.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed. *Fethü'l-Bârî Sahîh-i Buhârî Şerhi*, çev. Soner Duman- Mehmet Odabaşı. 15 Cilt. İstanbul: Karınca-Polen Yayınları, 2020.
- İbn Hacer elAskalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed. *Metâlibu'l-Âliye fî Zevâidi'l-Mesânidi's-Semâniyye*. tah. Habîburrahmân Azamî. 4 Cilt. Kuveyt: Matbaatü'l-Asriyye, 1973.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed. *Metâlibu'l-Âliye fî Zevâidi'l-Mesânidi's-Semâniyye*. çev. Âdem Yerinde- Halil İbrahim Kaçar. 5 Cilt. İstanbul: Ocak Yayıncılık, 2006.
- İbn-i Haldûn, Ebû Zeyd Velîyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Hasen el-Hadramî el-Mağribî et-Tûnisî. *Mukaddime*. çev. Halil Kendir. 2 Cilt. Ankara: İmaj Yayınları, 2004.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Ali b. Ahmed b. Said el-Endelüsî el-Kurtubî. *el-Muhallâ*. 13 Cilt. Mısır: Mektebetü'l-Cumhûriyyetü'l-Arabiyye, 1968.
- İbnü'l-Hümâm, Kemâlüddîn Muhammed b. Abdilvâhid b. Abdilhamîd es-Sivâsî el-İskenderî. *Şerh-u Fethi'l-kadîr*. 8 Cilt. Beyrut : Daru Sadr, 1415/1995.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İmadüddin İsmail b. Ömer. *Hadislerle Kur'an-ı Kerîm Tefsiri*. çev. Bekir Karlığa- Bedrettin Çetiner. 16 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1984-1988.
- İbn Kudâme, Muvaffakuddîn Ebî Muhammed Abdullah bin Ahmed. *Muğni fî fikhil-İmam Ahmed b. Hanbel eş-Şeybani*. 12 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1984.
- İbn Kudâme, Muvaffakuddîn Ebî Muhammed Abdullah bin Ahmed. *el-Kâfi fî fikhil-İmam Ahmed b. Hanbel*. thk. Züheyr eş-Şâviş. 4 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, 5. Basım, 1988.
- İbn Kudâme, Muvaffakuddîn Ebî Muhammed Abdullah bin Ahmed. *el-Muğni alâ Muhtasari'l-Harakî*. 9 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmîyye, 1994.
- İbn Kudâme, Muvaffakuddîn Ebî Muhammed Abdullah bin Ahmed. *el-Muğni*. thk. Abdullah ibn Abdulmuhsin Turkî - Abdulfetah Muhammed Halv. 15 Cilt. Riyad: Dâru Âlimi'l-Kütüb, 1999.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim ed-Dîneverî. *Uyûnu'l-Ahbâr*. 4 Cilt. Kahire: Darü'l-Kütübi'l-Mısriyye, 1930.
- İbn Manzur, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî. *Lisânü'l-Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Sadr, 1990.
- İbn Nuceym, Zeynüddîn b. İbrâhîm b. Muhammed el-Mısri. *el-Bahrü'r-râ'ik*. 8 Cilt. Beyrut: Dârü'l-ma'rife, 2.Basım, ts.
- İbn Receb, Ebü'l-Ferec Zeynüddîn Abdurrahmân b. Ahmed b. Abdirrahmân el-Bağdâdî ed-Dimaşkî. *Kavâid fî'l Fikhil-İslâm*. Kahire: Mektebetü'l-Külliyeti'l-Ezher, 1971.
- İbn Rüşd, Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Ahmed el-Kurtubî el-Endelüsî. *Bidâyetü'l-müctehid ve Nihâyetü'l-muktesid*, 2 Cilt. Kahire: Dâru'l-Akîde, 2004.

- İbn Sa'd, Muhammed b. Sa'd b. Menî el-Hâşimî el-Basrî. *Tabakatü'l-Kübrâ*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru Sadr, ts.
- İbn Sa'd, Muhammed b. Sa'd b. Menî el-Hâşimî el-Basrî. *Kitâbü't-Tabakâti'l-Kebîr*. çev. edit. Adnan Demircan. 11 Cilt. İstanbul: Siyer Yayınları, 2. Basım, 2015.
- İbn Teymiyye, Ebû'l-Abbas Takıyyuddîn Ahmed b. Abdilhalim. *Mecmû'u Fetâvâ*. 37 Cilt. Riyad: Metâibu'r-Riyâd, 1382/1962.
- İhvân-ı Safâ. *Resâ'ülü İhvânî's-Safâ'*. 4 Cilt. Beyrut; Dâr-u Sâdir, ts.
- İhvân-ı Safâ. *İhvân-ı Safâ Risâleleri*. ed. Abdullah Kahraman. 3 Cilt. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2013.
- İşcan, M. Zeki. "Bazı İslâm Modernistlerine Göre Kadın Hakları Konusunda Kısmi Bir Değerlendirme". *Ekev Akademi Dergisi* 3/1 (2001), 37-63.
- Kahraman, Abdullah. "İslâm Hukukunda Kadının Hukuki Tasarruf Ehliyeti". *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (2014), 25-39.
- Kahraman, Abdullah. "Klasik Fıkıh Doktrininde Kadının Namazda İmamlık Yapma Hakkı". *Marife* 8/1 (2008), 167-187.
- Kahraman, Abdullah. "Klasik Fıkıh Literatüründe Kadının Cemaatle İbadeti Konusundaki Yaklaşımlarda Fitne Söyleminin Rolü". *Marife* 4/2 (2004), 59-80.
- Kahraman, Abdullah. "Müdâyene Âyetinin İslâm Hukuku Açısından Değerlendirilmesi". *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (2000), 193-224.
- Kallek, Cengiz. "Biat". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/120-124. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Kalyoncu, Hamdi. *Erkeğini İlahlaştırın Kadınlar*. İstanbul: Yediveren Yayınları, 2014.
- Kandemir, M. Yaşar. "Esmâ Bint Umeys". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/422-423. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Kandemir, M. Yaşar. "es-Sünen". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/145-147. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Kandemir, M. Yaşar. "Nevevî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/45-49. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Kapukaya, Mehmet. "Seferîlikle İlgili Soru ve Cevaplar". *Din ve Hayat* 2 (2009), 42-44.
- Karadâvî, Yûsuf. *İslâm Hukuku*. çev. Yûsuf Işıcık - Ahmet Yaman. İstanbul: Marifet Yayınları, 2. Basım, 1999.
- Karadâvî, Yûsuf. *Günümüzde Fetvanın Değişebilirliği*. çev. Mithat Acat- M. Mihdi Acat. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2012.
- Karâfî, Ebû'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. İdrîs b. Abdirrahmân el-Mısırî. *ez-Zahûra*. 14 Cilt. Dımaşk: Daru'l-Garbi'l-İslâmî, 1998.
- Karâfî, Ebû'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. İdrîs b. Abdirrahmân el-Mısırî. *el-İhkâm*. çev. Yüksel Macit. İstanbul: Pınar Yayınları, 2. Basım, 2018.
- Karakuş, Abdülkadir. "Kur'an Perspektifinden Kadın". *E-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi* 2/2 (2019), 841-859.
- Karaman, Hayreddin. *İslâm Hukukunda İctihad*. Ankara: DİB Yayınları, ts.
- Karaman, Hayrettin. "Kadının Şahitliği, Örtünmesi ve Kamu Görevi". *İslâmî Araştırmalar* 5/4 (1991), 284-291.
- Karaman, Hayreddin. "Cuma". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/85-89. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

- Karaman, Hayreddin. *İslâm'da Kadın ve Aile*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 1994.
- Karaman, Hayreddin. "İslâm'da Seferîlik ve Hükümleri -Genel Değerlendirme- ". *Seferîlik ve Hükümleri Sempozyumu*. ed. Fahrettin Atar. 451-458. İstanbul: İslâmî İlimler Araştırma Vakfı, 1997.
- Karaman, Hayrettin. "Adâlet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/343-344. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Karaman, Hayreddin vd. *İlmihal -İman ve İbadetler-*. 2 Cilt. Ankara: TDV Yayınları, 17. Basım, 2010.
- Karaman, Hayreddin. *Mukayeseli İslâm Hukuku*, 3 Cilt. İstanbul: İz Yayıncılık, 8. Basım, 2013.
- Karslı, İbrahim H. *Kur'an Yorumlarında Kadın*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2003.
- Kâsânî, Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd b. Ahmed. *Bedâiu's-sanâi' fî tertîbi's-şerâi'*. 7 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 2. Basım, 1974.
- Kâsımî, Zâfir. *el-Cihâd fî Hukuku'd-Devliyye el-Âmme fi'l-İslâm*. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1982.
- Kâsımî, Zafir. *Nizamü'l-hükmü fi's-şeriatî ve't-tarihî'l-islâmî*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'n-nefâis, 6. Basım, 1990.
- Kaşıkcı, Osman. "Radâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/384-386. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Kaya, Ali. "İslâm Hukukunda Örfün Kaynaklık Değerinin Sınırları Konusunda Hukuk Felsefesi Açısından Bir Yaklaşım". *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi* 5 (2005), 181-206.
- Kaya, Remzi. "Ehl-i Kitap". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/516-519. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Keleş, Ekrem. "Erkeklerin En Çok Kaybettikleri Sınav". *Diyanet Aylık Dergi*. Erişim 27 Ekim 2021. <https://dergi.diyanet.gov.tr/makaledetay>.
- Keleş, Ekrem. "Fikhî Açından Kadının Yolculuğu". *Din ve Hayat Dergisi* 2 (2019), 46-49.
- Kırbaçoğlu, Mehmet Hayri. "Kadın Konusunda Kur'an'a Yöneltilen Başlıca Eleştiriler". *İslâmî Araştırmalar* 10/4 (1997), 259-270.
- Kırbaçoğlu, Mehmet Hayri. *Alternatif Hadis Metodolojisi*. Ankara: Kitâbiyât, 2. Basım, 2004.
- Kitabı Mukaddes Eski ve Yeni Ahit*. İstanbul: İstanbul Matbaacılık, 1969.
- Kirmânî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Yûsuf b. Alî. *el-Buhârî bi şerhi'l-Kirmânî*. 25 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 2. Basım, 1981.
- Kitab-ı Mukaddes. Erişim 05 Aralık 2021. <https://www.kitabimukaddes.com>
- Koçak, Muhsin. *Hz. Ömer ve Fıkhu*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1987.
- Koçkuzu, Ali Osman. "Toplumumuzda Kadını Çalışmaya İten Sebepler ve Bunun Sonuçları". *Sosyal Hayatta Kadın*. 315-325. İstanbul: Ensar Neşriyat, 3. Basım, 2005.
- Koşum, Adnan. "İslâm Hukukunda Kadının Yargıçlığı Problemi". *Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/1 (2003), 63-75.
- Köksal, Mustafa Âsım. *İslâm Tarihi Hz. Muhammed ve İslâmiyet: Medine Devri*. 11 Cilt. İstanbul: Şâmil Yayınevi, 1981.
- Köktaş, Yavuz. *Kadınla İlgili Hadisler*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2. Basım, 2018.
- Köse, Saffet. "Aile Hukuku". *İslâm Hukuku El Kitabı*. ed. Talip Türcan. 281-370. Ankara: Grafiker Yayınları, 3. Basım, 2015.

- Köse, Saffet. “İslâm Hukukuna Göre Evlenme Velâyet”. *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi* 2 (2003), 101-116.
- Köse, Saffet. “Kavvâm-İtaat İlişkisi Bağlamında Karı-Koca Münasebetlerine Bakış-Nisa (4), 34 Çerçevesinde Bir Değerlendirme”, *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/2 (2015), 85-121.
- Kur’ân Yolu. Erişim 28 Mart 2020. <https://kuran.diyaret.gov.tr>
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh. *el-Câmi’ li-ahkâmi’l-Kur’ân*. 20 Cilt. Kahire: Dârü’l-kitâbi’l-Arabî, 1966-1967.
- Kutsal Kitap. 24 Ocak 2022. <https://www.die-bibel.de>
- Kutub, Muhammed. *İslâm’ın Etrafındaki Şüpheler*. çev. Ali Özek. İstanbul: Çağaloğlu Yayınları, 1969.
- Kutup, Seyyid. *Fî Zilâli’l-Kur’an*. çev. Salih Uçan - Vahdettin İnce. 10 Cilt. İstanbul: Dünya Yayıncılık, 1980.
- Kutup, Seyyid. *Kadın ve Aile*. çev. Halit Yılmaz. İstanbul: İhtar Yayıncılık, 1994.
- Küçük, Raşit. “Abâdile”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/7. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî. *el-Muvatta’*. thk. Muhammed Fuad Abdulkaki. Kahire, yy.ts.
- Mahmutoğlu, Yakup. “Namazlarda Kadının İmametî”. *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi* 11 (2008), 283-302.
- Martı, Huriye. “Kadın Konusunda Rasûlullah’a Nisbet Edilen Uydurma Hadisler”. *Mehir Üç Aylık İlmî ve Ak Âdemik Bülten* 2 (1998), 31-35.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Semerkindî. *Te’vîlâtü’l-Kur’an Tercimesi*. çev. Bekir Topaloğlu - Kemal Sandıkçı. ed. Yûsuf Şevki Yavuz. 18 Cilt. İstanbul: Ensar, 2. Basım, 2019.
- Mâverdî, Ebû’l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. *el-Ahkâmü’s- Sultâniye*. İstanbul: Bedir Yayınevi, 1994.
- Mâverdî, Ebû’l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. *Yüce Hedefler Kitabı (Edebü’l-dünya ve’l-dîn)*. çev. Bergamalı Ahmed Cevdet Efendi. haz. Yaşar Çalışkan. İstanbul: Büyüyen Ay, 2012.
- Merdâvî, Ebû’l-Hasen Alâüddîn Alî b. Süleyman b. Ahmed. *El-İnsâf ft ma’rifeti’r-râcih mine’l-hilâf ‘alâ mezhebi’l-İmami’l-mübeccel Ahmed b. Hanbel*. thk. Muhammed Hâmid el-Fikî. 12 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi’t-Turâsi’l-Arabî, 1986.
- Mergînânî, Ebû’l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî. *el-Hidâye şerhu Bidâyeti’l-Mübtedî*. thk. Naim Eşref Nur Ahmed. 8 Cilt. Karachi: İdâretü’l-Kur’an ve’l-ulûmi’l-İslâmiyye, h.1417.
- Mergînânî, Ebû’l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî. *el-Hidâye şerhu Bidâyeti’l- Mübtedî*. çev. Ahmed Meylânî. 4 Cilt. İstanbul: Kahraman Yayınları, 1986.
- Mevdûdî. *İslâm’da Hükkümet*. çev. Ali Genceli. Ankara: Hilâl Yayınları, ts.
- Mevdûdî. *Tefhimü’l- Kur’an*. 7 Cilt. İstanbul: İnsan Yayınları, 2. Basım, 1996.
- Mevsilî, Ebû’l-Fazl Meccüddîn Abdullah b. Mahmûd b. Mevdûd. *el-İhtiyâr li ta’lîli’l-muhtâr*. 5 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 5. Basım, 2012.

- Mevsilî, Ebü'l-Fazl Mecdüddîn Abdullah b. Mahmûd b. Mevdûd. *el-İhtiyâr (el-Muhtar li'l-Fetva)*. çev. Celâl Yeniçeri. İstanbul: Şamil Yayınevi, 3. Basım, 2012.
- Meydânî, Abdülganî b. Tâlib b. Hammâde el-Guneymî ed-Dımaşkî. *el-Lübâb fî Şerhi'l-Kitâb*. 4 Cilt. İstanbul: el-Mektebetü'l-Mahmudiyye, ts.
- Montesquieu. *Kanunların Ruhu Üzerine*. çev. Fehmi Baldaş. İstanbul: Hiperlink Yayınları, 2014.
- Muhsin, Amine Vedûd. *Kur'an ve Kadın*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2. Basım, 2000.
- Muhammed Abduh, b. Hasen Hayrillâh et-Türkmânî el-Mısırî - Reşîd Rıza, Muhammed, *Tefsirü'l-Kur'ani'l-hâkim müştehir bi ism-i Tefsiri'l-Menâr*. 12 Cilt. Kahire: Darü'l-Menâr, 1954.
- Muhammed Abduh, b. Hasen Hayrillâh et-Türkmânî el-Mısırî - Reşîd Rıza, Muhammed. *Tefsirü'l-Kur'ani'l-hâkim -Tefsirü'l Menâr-*. çev. Harun Ünal vd. 14 Cilt. İstanbul: Ekin Yayınları, 2011.
- Muhammed Abdürraûf Münâvî, Zeynüddîn el-Haddâdî. *Feyzu'l-Kadir Şerhu'l-Camiu's-Sağir*. 6 Cilt. Beyrut: Darü'l-Marife, 2. Basım, 1972.
- Müslim b. el-Haccâc, Ebü'l-Hüseyn b. Müslim el-Kuşeyrî. *Sahîhu Müslim*. Beyrut: Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2011.
- Müslim b. el-Haccâc, Ebü'l-Hüseyn b. Müslim el-Kuşeyrî. *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*. çev. Ahmed Davudoğlu. 9 Cilt. İstanbul: Sönmez Neşriyat, 1975.
- Nebhân, Muhammed Fâruk. *Nizâmu'l-hükmi fi'l-İslâm*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2.Basım, 1988.
- Nesâî, Ebû Abdirrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî. *es-Sünenü'l-Kübrâ*. Neşr. Şuayb el-Arnâvût. 12 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 2001.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Müri. *Sahîhu Müslim bi Şerhi'n-Nevevî*. 18 Cilt. Kahire: Matbaatü'l-Mısriyye, 1964.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Müri. *el-Mecmû'Şerhu Mühezzeb*. 20 Cilt. Beyrut, Dârü'l-Fikr, ts.
- Ongun, Cemil Sena. *Yeni Kadın*. İstanbul: Vakit, 1936.
- Öğüt, Salim. "Hacerülesved". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/433-435. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Öğüt, Salim. "İztibâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/224-225. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Öğüt, Salim. "Mahrem". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/388-389. İstanbul: TDV Yayınları, 2003.
- Öğüt, Salim. "Sa'y". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/206-207. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Öğüt, Salim. "Tavaf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/178-180. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Öktem, Niyazi. *Hukuk Felsefesi ve Hukuk Sosyolojisi*. İstanbul: Der Yayınları, 2. Basım, 1985.
- Özcan, Nuri - Uzun, Mustafa İsmet. "Cenaze Salâsı". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/358-359. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Özcan, Zeki. *Teolojik Hermenötik*. İstanbul: Alfa Yayınları, 1998.

- Özdeş, Talip. *Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantısı-I (15-18.05.2002)*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2004.
- Özek, Ali. “Kur’an’da Kadınlara Ait Hükümler, Haklar, Vecibeler”. *Sosyal Hayatta Kadın*. 21-68. İstanbul: Ensar Neşriyat, 3. Basım, 2005.
- Öztürk, Mustafa. “Klasik Tefsir Kaynaklarında Kadın İmgesi”. *Türkiye 5. Dinî Yayınlar Kongresi*. 45-91. Ankara: Kadın Konulu Dinî Yayınlar Diyanet İşleri Başkanlığı, 2011.
- Öztürk, Mustafa. “Kur’an’da Karı-Koca Hakları”. *Kur’an ve Sünnete Göre Temel İnsan Hakları-Tartışmalı İlmi Toplantı*. 221-267. İstanbul: Kur’an ve Tefsir Araştırmaları-XV, 2014.
- Öztürk, Mustafa. *Câhiliyeden İslâmiyet’e Kadın*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 5.Basım, 2016.
- Pekcan, Ali. *Klasik Usûl Düşüncesinde İcmâ Doktrini*. Konya: Yediveren, 2009.
- Râgıb el-İsfahânî, Ebû'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal. *Müfredât Elfâzı'l-Kur'an*. çev. Yûsuf Türker. İstanbul: Pınar Yayınları, 2007.
- Râzî, Ebû Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin et-Taberistânî. *et-Tefsîrül-kebü'r –Mefâtihu'l gayb-*. 30 Cilt, Kahire: Matbaatu'l-Behiyyeti'l-Mısıriyye, 1938.
- Rûdânî, Muhammed b. Muhammed b. Süleyman. *Cem'ul-fevâid min câmi'ul-usûl ve mecma'iz-zevâid*. çev. Naim Erdoğan. 5 Cilt, İstanbul: İz Yayıncılık, ts.
- Sâbık, Seyyid. *Fıkhü's-sünne*, 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-kitâbi'l-Arabî, 1971.
- Sağlam, Hadi. *Kadınlara Sosyal İçerikli İbadetleri ve Şahitliği*. İstanbul: Ensar, 2013.
- Sarmış, İbrahim. *Şûra'dan Saltanata, Teokrasiye ve Lâisizme “Yönetim”*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2010.
- Sarmış, İbrahim. *Rivayet Kültürü ve Olumsuz Kadın Algısı*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2. Basım, 2011.
- San'ânî, Ebû İbrâhîm İzzüddîn Muhammed b. el-İmam el-Mütevekkil-Alellah İsmâîl. *Sübülüs-selâm şerhu bülûğî'l-merâm min edilleti'l-ahkâm*. 4 Cilt. Kahire: Dâru İhyâi't-turâsi'l-Arabî, 1960.
- San'ânî, Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi' el-Himyerî. *el-Musannef*. thk. Habiburrahman Azam. 11. Cilt. Beyrut: Mektebü'l-İslâmiyye, 1970-1972.
- Savaş, Rıza. *Emevîler Devrinde Kadın*. İstanbul: Ravza Yayınları, 2001.
- Savaş, Rıza. *Hz. Muhammed Devrinde Kadın*. İstanbul: Gelenek Yayıncılık, 2004.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *Kitâbü'l-Mebsût*. 30 Cilt. Beyrut: Dâru'l- ma'rife, 1980.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *Şerhu's-Siyeril-Kebûr*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Senhûrî, Abdürrezzâk Ahmed. *Fıkhü'l-Hilafe ve Tetavvuruhâ*. Kahire: Heyetü'l-Misriyyetü'l-Amme, 1989.
- Sibâî, Mustafa. *İslâm'a ve Garblılara Göre Kadın*. çev. İhsan Toksarı. İstanbul: Nidâ Yayınevi, 1969.
- Sibâî, Mustafa. *el-Mer'e beyne'l-fıkhü ve'l-kânûn*, Riyâd: Dâru'l-Varrâk, 7. Basım, 1999.
- Sünen-ü Ebî Dâvûd, 5 Cilt. Beyrut: Dâr-u İbn Hazm, 1997.
- Sübükî, Mahmud Muhammed Hattab. *el-Menhel'il-Azbü'l-Mevrud Şerhu Süneni İmam Ebî Dâvûd*. 10 Cilt. Beyrut: Mektebetü'l-İslâmiyye, 1974.

- Sülemî, Ebû Mervân Abdülmelik b. Habîb b. Süleyman. *Kadınların Edepleri -Kitâb-ü Edebi'n-Nisâ'-*. çev. Ebû Mu 'âz Seyfullah Erdoğmuş. İstanbul: Mercan Kitap, 2013.
- Şaban, Zekiyüddin. *İslâm Hukuk İlminin Esasları*. çev. İbrahim Kâfi Dönmez. Ankara: TDV Yayınları, 17. Basım, 2012.
- Şa'bân, Muhammed İsmâil. *Usûlü'l-fıkhi'l-miyyesser*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2008.
- Şafak, Ali. *Mezheblerarası Mukâyeseli İslâm Ceza Hukuku*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1977.
- Şafak, Ali. "Fısk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/37-38. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs. *el-Üm*, 8 Cilt. Beyrut: Dârü'l- ma'rife, 1973.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs. *İhtilâfu'l-Hadîs*. thk. Amir Ahmet Haydar. Beyrut: Müessesetü'l Kütübî's-Sakafiyye, 1985.
- Şahin, Leyla. "Râzî Tefsirinde Kadın Konulu Yorumlara Analitik Bir Bakış". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 4/27 (2016), 366-382.
- Şahin, Osman. "Kadınların Mahremsiz Yolculuk Yapmasının Hükmü". *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi* 34 (2019), 359-387.
- Şankıfî, Muhammed b. el-Muhtar. *Siyaset Fıkhu*. çev. İsmail Yaşa, Halil Kendir. İstanbul: Mâna Yayınları, 2009.
- Şefkatli Tuksal, Hidâyet. *Kadın Karşıtı Söylemin İslâm Geleneğindeki İzdüşümleri*. Ankara: Otto, 4.Basım, 2012.
- Şen, Cemalettin. "Fıkıh Psikolojisi Bağlamında Müctehid Psikolojisinin Nasların Fıkhi Yorumuna Etkisi". *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/10 (2017), 81-97.
- Şener, Mehmet. "Cenâze". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/354-357. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Şener, Mehmet. "İ'tikâf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/457-459. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Şener, Mehmet. "İslâm Hukukunda Velâyet I" *D.E.Ü. İlâhiyat Fakültesi Dergisi* 2 (1985), 203-221.
- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed es-San'ânî el-Yemenî. *Fethu'l-Kadîr*. 5 Cilt. Kahire: Mustafa el-Babi el-Halebi, 1964.
- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed es-San'ânî el-Yemenî. *Neylül-evtâr şerhi Müntekâ'l-ahbâr min hadis-i seyyidi'l-ahyâr*. 8 Cilt. Kahire : Matbaatu Mustafa'l-Babi'l-Halebi , 1971.
- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed es-San 'ânî el-Yemenî. *Neylül-Evtâr min Esrâri Müntekâ'l-Ahbâr*. thk. Muhammed Subhi b. Hasan Hallak. 16 Cilt. Demmam: Dâru İbni'l-Cevzî, 1434/2013.
- Şeybânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. el-Hasen b. Ferkad, *Kitâbü'l-Kesb*. thk. Abdülfettah Ebû Gudde. Beyrut: Mektebetü'l-Matbûati'l-İslâmiyye, 2. Basım, 2005.
- Şimşek, M. Sait. *Yaratılış Olayı*. İstanbul: Beyan Yayınları, 1998.
- Şimşek, M. Sait. *Günümüz Tefsir Problemleri*. Konya: Kitap Dünyası Yayınları, 9. Basım, 2008.

- Şîrâzî, Ebû İshâk Cemâluddîn İbrâhîm b. Alî b. Yûsuf. *el-Mühezzeb fi fikhil-İmam eş-Şâfiî*. 3. Cilt. Beyrut: Dâri'ul- ma'rife, 2003.
- Şîrbînî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed el-Hatîb. *Muğni'l-muhtâc ilâ ma'rifeti me'ânî elfâzi'l-Minhâc*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru ihyâi't-türasi'l-Arabi, ts.
- Taberî, Ebû Ca 'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî el-Bağdâdî. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'an*. 30 Cilt. Kahire: Mustafa el-Babi el-Halebi, 3. Basım, 1968.
- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdî el-Hacrî el-Mısrî. *Şerhu Me'âni'l-âsâr*. thk. Muhammed Zehra Neccar. 4 Cilt. Beyrut; Dâri'ul-Kütübî'l-İlmiyye, 1987.
- Tarhan, Nevzat. *Kadın Psikolojisi*. İstanbul: Nesil Yayınları, 70. Basım, 2013.
- TDK, Türk Dil Kurumu. "Güncel Türkçe Sözlük". Erişim 03 Mart 2022. <https://sozluk.gov.tr>
- Tehânevî, Zafer Ahmed. *İ'lâii's-Sünen -Hadislerle Haneî Fıkıh-*. çev. İbrahim Tüfekçi. 12 Cilt, İstanbul: Misvak Neşriyat, 2006.
- Terzioğlu, Hülya. *Mâtürîdî'de Kadın Algısı*. İstanbul: Gökkuş, 2018.
- Timetürk. "Amina Wadud bu kez Cuma namazı kıldırdı-18.10.2008-". Erişim 17 Ekim 2021. <https://www.timeturk.com.tr>
- Tirmizî, Ebû İshâ Muhammed b. İshâ b. Sevre (Yezîd). *Sünenü't-Tirmizî*. Beyrut: Dâri'ul-Kütübî'l-İlmiyye, 2008.
- Toksarı, Ali. "Hz. Peygamber Devrinde Kadın". *Sosyal Hayatta Kadın*. 80-101. İstanbul: Ensar Neşriyat, 3.Basım, 2005.
- Topaloğlu, Bekir. *İslâm'da Kadın*. İstanbul: Ensar, 21.Basım, 2013.
- Topçu Brestrich, Emel. "Kadın Lider Olunca". *İslâmiyât* 3/2 (2000), 161-174.
- Truçi, Betim. *İhvân-ı Safâ'nın Ahlâk Anlayışı*. Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Turan, Sebahattin. *Kur'an'da İtaat Kavramı*. Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006
- Türcan, Talip. "Şûra". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/230-235. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Tucker, Judith E. *İslâm Hukuku'nda Kadın, Aile ve Toplumsal Cinsiyet*. çev. Zeynep Esra Koca. İstanbul: Açılım Kitap, 2015.
- Tuğ, Salih. *Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantısı-I (15-18.05.2002)*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2004.
- Ûdeh, Abdülkâdir. *İslâm Ceza Hukuku ve Beşerî Hukuk*. çev. Âkif Nuri. İstanbul: İhya Yayınları, 1976.
- Ûdeh, Abdülkâdir. *Mukayeseli İslâm Hukuku ve Beşerî Hukuk*. çev. Ruhi Özcan, Ali Şafak. 4 Cilt, Ankara: Rehber Yayıncılık, 1990.
- Ûdeh, Abdülkâdir. *Mukayeseli İslâm Ceza Hukuku*. çev. Ali Şafak. 2 Cilt. İstanbul: Kayihan Yayınları, 2. Basım, 2012.
- Ûnal, İsmail Hakkı. *Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantısı-I (15-18.05.2002)*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2004.
- Ûnal Özkorkut, Nevin. "İslâm Ceza Hukukunda Kadın". *AÜHFD* 56/2 (2007), 83-95.
- Vecdî, Muhammed Ferîd. *Müslüman Kadını*. çev. Mehmet Âkif. İstanbul: Sinan Yayınevi, 1972.

- Vehbi, Mehmed. *Ahkâm-ı Kur'aniyye*. İstanbul: Ahmed Kâmil Matbaası, 1341/1925.
- Wensinck, Arent Jan. *Miftahu künûzi's-sünne*. Çev: Muhammed Fuâd Abdülbâki. Lahor, 1971.
- Yaman, Ahmet. *İslâm Aile Hukuku*. İstanbul: Marifet Yayınları, 1999.
- Yaman, Ahmet. "Fıkıh-Ahlâk İlişkisi İslâm Amelî Ahlâkının İlke ve Uygulamaları Çerçevesinde Bir Giriş". *Usûl İslâm Araştırmaları* 9 (2008), 87-118.
- Yaman, Ahmet. "Tenfil". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/451-452. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Yaman, Ahmet. "Fıkıhın Sosyolojik Yürürlüğü Bağlamında Fetvada Değişim". *Diyanet İlmî Dergi* 50/2 (2014), 7-21.
- Yaran, Rahmi. "Bevl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/11. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Yasdıman Demirdöven, Necla. "Kocanın Hakları Bağlamında 'Kadının İzinsiz Evden Çıkarmayı' İle İlgili Hadislerin Tahlili ve Mezhep İmamlarının Anlayışları". *Ekev Akademi Dergisi* 18/60 (2014), 415-448.
- Yasdıman, Hakkı Şah. "Kadının İslâm Geleneğindeki Yeri ve Konumuna Yahudi-Hıristiyan Kültürün Etkilerinden Bazı Örnekler". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/14 (2005), 59-94.
- Yavuz, Yunus Vehbi. *Başlangıçtan Günümüze Cuma Namazı*. Bursa: İlim ve Kültür Yayınları, 2. Basım, 1986.
- Yavuz, Yunus Vehbi. *Haneî Mezhebinde İctihad Felsefesi*. Ankara: İşaret Yayınları, 1993.
- Yavuz, Yunus Vehbi. "Fitre", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/160-161. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Yavuz, Yunus Vehbi. "Seferîlik Şartları". *Seferîlik ve Hükümleri Sempozyumu*. ed. Fahrettin Atar. 291-313. İstanbul: İslâmî İlimler Araştırma Vakfı, 1997.
- Yavuz, Yunus Vehbi. *Güncel Dinî Meseleler İstisare Toplantısı-I (15-18.05.2002)*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2004.
- Yavuz, Yunus Vehbi. *Çağdaş Fıkıh Problemleri*. Bursa: Feyiz Yayınları, 2008.
- Yavuz, Yunus Vehbi. *Kur'an'da Kadın Hak ve Özgürlüğü*. Mudanya: Feyiz Yayınları, 2011.
- Yaylalı, Davut. "Seferîlik Hükümleri". *Seferîlik ve Hükümleri Sempozyumu*. ed. Fahrettin Atar. 269-270. İstanbul: İslâmî İlimler Araştırma Vakfı, 1997.
- Yazır, Elmalılı M. Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*, 10 Cilt. İstanbul: Eser Neşriyat, 1979.
- Yıldırım, Celâl. *İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri*. 13 Cilt. İzmir: Anadolu Yayınları, ts.
- Yiğit, Yaşar. "İslâm Ceza Hukukunda Kadınların Şahitliği". *Marife* 1/1 (2001), 77-94.
- Yüksel, Nevzat. *Konularına Göre Kur'an-ı Kerim Fihristi*. İstanbul: Bayrak Yayıncılık, 1997.
- Zebîdî, Ebü'l-Abbâs Zeynüddîn (Şihâbüddîn) Ahmed b. Ahmed b. Abdillatif eş-Şercî. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*. çev. Kâmil Miras. 12 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım, 1975.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *el-Keşşâf an hakâiki gavâmizi't-tenzil ve uyûni'l-ekâvil fi vucûhi't-te'vîl*. thk. Adil Ahmed Abdulmevcud- Ali Muhammed Muavvaz. Riyad: Mektebetü'l-Übeykân, 1998.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî, *el-Keşşâf 'an hakâiki gavâmizi't-tenzil ve 'uyûni'l-ekâvil fi vüçûhi't-te'vîl*. 4 Cilt. Beyrut: Darul-Marife, ts.

- Zerkâ, Mustafa Ahmed. *Çağdaş Yaklaşımla İslâm Hukuku*. çev. Servet Armağan. 3 Cilt. İstanbul: Timaş Yayınları, 1993.
- Zeydân, Abdülkerîm, *el-Mufasssal -Mezheplere Göre Bütün Yönleriyle Kadın ve Aile Fıkhı Ansiklopedisi-*. ed. Faruk Beşer. 15 Cilt. İstanbul: Asalet Yayınları, 2019.
- Zeylaî, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdullah b. Yûsuf b. Muhammed. *Nasbü'r-riye li ehadisi'l-Hidaye*. 4 Cilt. Kahire: Mektebetü'l-İslâmiyye, 1973.
- Zeylaî, Ebû Muhammed Fahrüddîn Osmân b. Alî b. Mihcen. *Tebyinu'l- Hakaik Şerhu Kenzi'd-Dekâik*. 7 Cilt. Beyrut : Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye , 2010.
- Zeylaî, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdullah b. Yûsuf b. Muhammed. *Nasbü'r Riye*. çev. Şükrü Aslan. İstanbul: Anatolia Kitap, 2013.
- Zihni, Mehmed. *Meşâhiru'n-Nisâ*. 2 Cilt. İstanbul : Daru't-Tibaati'l-Amira , 1878.
- Zühaylî, Vehbe. *İslâm Fıkhı Ansiklopedisi*. ed. Hamdi Arslan. çev. Ahmet Efe vd. 10 Cilt. İstanbul: Risale, 1992.
- Zühaylî, Vehbe. *Tefsiru'l-Miünir*. çev. Hamdi Arslan vd. 15 Cilt. İstanbul: Risale Yayınları, 2. Basım, 2005.

Fecr Yayınları: 770

**VAKIFLARIN
İKTİSADİ HAYATIN
GELİŞMESİNE ETKİSİ**

Ayşegül AYDEMİR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-18-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- ‘Abâde, İbrahim Abdülhalim. “el-Vakf ‘ale’l-bahsi’l-‘ilmî ve âsâruhu’l-iktisâdiyye ve’l-ictimâ’iyye”. *el-Mü’temeru’l-‘ilmî ed-devlî er-râbi’: el-Vakf ‘ale’l-bahsi’l-‘ilmî ve eseruhufi’ş-şuhûdi’l-hadârî*. 2016.
- el-‘Abbâdî, Abdusselâm. “Suvaru istismâri’l-arâdi’l-vakfiyye fıkhen ve tatbîkan ve bihâssetin fi’l-Memleketi’l-Ürdüniyye’l-Hâşimiyye”. *Mecelletu Mecme’î’l-Fihki’l-İslâmî*, (2000).
- el-‘Advî, Ebü’l-Hasen Ali b. Ahmed. *Hâşiyetu’ş-Şeyh el-‘Advî ‘alâ Kifâyeti’t-Tâlib*. Beyrut: Dâru’l-Fikr, 1994.
- ‘Alyân, İbrahim Halil. *İstismâru’l-evkâfi’l-İslâmiyye fî Filistîn*. Filistin: 2011.
- ‘Âmir, Muhammed Seyyid Ahmed. *el-Bedî li’ş-şer’î li masâdiri’t-temvîli’l-d-devlîyyi’l-mu’âsıra fi’l-‘âlemi’l-İslâmî*. Kahire: Câmi’atu’l-Ezher, Külliyyetu’ş-şer’îa ve’l-Kânûn bi’l-Kâhire 1999.
- ‘Ammâr, Dervîş-Süfyân, Kûdîd. “el-Vakfu’n-nakdî ke uslûbin li tesmîni masâdiri temvîli’l-meşârî’i’l-vakfiyye –‘ard tecârûbi ba’di’d-düvel-”. *Mecelletü’l-İstrâtcîyyeve’t-tenmiye* 12/1 (2022).
- el-‘Ânî, Üsame. “İhyâu Devri’l-Vakf li Tahkîki’t-Tenmiye”, *Kitâbü’l-Ümme* (Silsiletün Devriyyetün Tasduru ‘an Merkezi’d-Dirâsât fî Kartar) 135, (1431/2010).
- ‘Ârif, Nasr Muhammed. “el-Vakfve’l-Âhar: Cedeliyyetu’l-‘atâ ve’l-ihtivâve’l-ilğâ”. *Mecelletu Evkâf* 9 (2005).
- ‘Azzûz, Abdulkâdir. *Fıkhu istismâri’l-vakf ve temvîluhu fi’l-İslâm: Dirâse tatbûkiyye ‘ani’l-vakfi’l-Cezâirî*. Cezâyir: Câmi’atu’l-Cezâir, Doktora tezi, 2004.
- ‘Îlîş, Ebü Abdullah Muhammed Ahmed. *Fetâvâ ‘Îlîş*. Lübnan: Dâru’l-Ma’rife, ts.

- el-İmrânî, Ebu'l-Hüseyn Yahya b. Sâlim. *el-Beyân fî mezhebi'l-imâm eş-Şâfiî*. thk. Kâsım Muhammed en-Nûrî. Beyrut: Dâru'l-Minhâc, 2000.
- el-'Umar, Fuat Abdullah. *İshâmu'l-vakffî'l-'ameli'l-ehlî ve't-tenmiyeti'l-ictimâ'iyye*. Küveyt: el-Emânetü'l-'âmmeli'l-Evkâfbi'l-Küveyt, 2010.
- Abdi rabbirresûl, Ali. *Huluku'l-i'timânî'l-bunûki't-ticâriyye ve fi'l-bunûki'l-İslâmiyye*. Mısır: el-İttihâdu'd-Devlîli'l-Bünûki'l-İslâmiyye, 1401/1981.
- Abduh, Abdulaziz. *Eseru'l-vakf fi't-tenmiyeti'l-iktisâdiyye ve'l-ictimâ'iyye ma'adirâse tatbikiyye li'l-vakffî'l-Yemen*. Suudi Arabistan: Câmi'atu Ümmi'l-Kura, Yüksek Lisans Tezi, 1997.
- Abdullah, 'AkîlCâsim. *Takyîmu'l-meşrû'ât: itâr nazarî ve tatbîkî*. Amman: Dâru'l-Mecdelâvî, 1993.
- Abdurrahman, Şeyhîzâde. *Mecme'u'l-enhur*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-'İlmiyye, 1998.
- Abdülmuhsin, Mâcid. *el-Vakfu'n-nakdî Edât Mâliye İslâmiyyeCedîde*. ty. , 2012.
- Abualsoud, Naser. *İslami Şeriatının Işığında Vakıf Müesseslerindeki İdari Esasların Geliştirilmesi-Türkiye Yeni Dünya Vakfı Örneği*. İstanbul: Sabahaddin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî. *Müsnedü'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*. thk. Şu'ayb el-Arnaût. Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1421/2001.
- Akçay, Cengiz. "Yeni Vakıfların İşlevselliği: Seçilmiş Vakıflar İçin Bir İnceleme". *Asbider Akademi Sosyal Bilimler Dergisi* 7/20 (2020).
- Akgündüz, Ahmet. "Câmekiyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: TDV Yayınları, 1993.
- Akgündüz, Ahmet. "İslam Vakıf Hukukunda Terminoloji ve Gaye", *Dünya Vakıflar Konferansı*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2014.
- Akgündüz, Ahmet. "İstibdâl", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: TDV Yayınları, 2001.
- Akgündüz, Ahmet. "Osmanlı Hukukunda Vakıflar, Hükümler ve Çeşitleri". *Türkler Ansiklopedisi*, 10/ 447-460. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.

- Altuntaş, Ayten - Doğan, Hanzade. “Osmanlı’da Serbest Hekimlik”, *Osmanlılarda Sağlık I—II*. ed. Coşkun Yılmaz - Necdet Yılmaz. İstanbul: 2006.
- Arsébük, Esat. *Medenî Hukuk*, Cilt 1, Başlangıç ve Şahsın Hukuku, Ankara: Hukuk Fakültesi Neşriyatı, 1938
- Ateş, İbrahim. “Vakıflarda Eğitim Hizmetleri ve Vakıf Öğrenci Yurtları”, *Vakıflar Dergisi*. (1982)
- Avde, RiyâdSâlih. *Mukaddimetinfi’l-iktisâdi’l-İslâmî*. Lübnan: Dâru’l-Hâdî, 2005.
- Aydın, M. Akif. *Türk Hukuk Tarihi*. 3. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 1999.
- Aydın, Sabahattin. “Modern Tıp Penceresinden Osmanlı Tıp Anlayışına Bakış”. *Osmanlılarda Sağlık I—II*, ed. Coşkun Yılmaz - Necdet Yılmaz. İstanbul: 2006.
- Aydın, Vahdettin. “Türk Yönetim Tarihi Açısından Vakıf Sistemi ve Eğitim Yönetimine Katkısı”. *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 8/1, (2003).
- Aykut, Yağmur. *İslam Ekonomisinde Vakıf Müessesesi ve İstihdam: Yeni Bir Yaklaşım*. İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Ayub, Muhammad. *İslami Finansı Anlamak*, çev. Suna Akten Çürük-Raif Parlakkaya. İstanbul: İktisat Yayınları, 2017.
- Azrak, Tawfik. “İslam İktisadının Genel Özellikleri ve Belirleyici İlkeleeri”. *ATEBE: Dinî Araştırmalar Dergisi* 4 (Aralık 2020).
- el-Bâbertî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed. *el-‘İnâyeşerhu’l-Hîdâye*. Dâru’l-Fikr, ty.
- el-Bâbertî, Muhammed b. Mahmud. *Şerhu’l-‘inâye*. (*Fethu’l-kadîr* inhâmişinde). Mısır: Mustafa Bâbî el-Halebî, 1971.
- el-Bâcî, Ebû’l-Velîd Süleyman b. Halef. *el-Miuntekâ*. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-‘İlmiyye, 1999.
- el-Bâcûrî, İbrahim b. Ahmed. *Hâşiyetu’l-Bâcûrî ‘alâ metni EbîŞucâ’*. es-Su’udiyye: Dâru’l-Minhâc, 2016.
- el-Bâhûs, Abdullah. “el-Vakfve’t-tenmiyyetu’l-iktisâdiyye”. *Miitemerul’evkâf el-evvel fi’l-Memleketi’l-‘Arabiyyeti’s-Su’ûdiyye*. es-Su’ûdiyye: Câmî’atu’Ümmi’l-Kurâ, 2001.

- Bakan, İsmail -Şekkeli, Zümrüt Hatice. “Blok Zincir Teknolojisi ve Tedarik Zinciri Yönetimindeki Uygulamaları”. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11. (Haziran 2019).
- Ballar, Suat. *Yeni Vakıflar Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2008.
- Bayartan, Mehmet. “Osmanlı Şehirlerinde Vakıflar ve Vakıf Sisteminin Şehre Kattığı Değerler”. *Osmanlı Bilimi Araştırmaları X-1* (2008).
- el-Behûtî, Mansûr b. Yusuf. *Keşşâfu'l-Kinâ' 'an Metni'l-İknâ'*. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmîyye, 1993.
- Bekr, Bahâuddin. *Sübülü tenmiyeti mevâridi'l-vakfi'l-İslâmî fî kitâ'i Gazze*. Gazze: el-Câmi'atu'l-İslâmiyye, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Berki, A. Himmet. “Vakıfların Tarihi, Mahiyeti, İnkişafı ve Tekâmülü Cemiyet ve Fertlere Sağladığı Faideler”. *Vakıflar Dergisi* 6 (1965).
- Berzencî, Cemâl. *el-Vakfu'l-İslâmî ve eseruhu fî tenmiyeti'l-mücetema' – Nemâzic mu'âsıra litatbîkâtihi fî Amrîka's-şemâliyye-*. Kuveyt: Vezâretu'l-Evkâfi'l-Kuveytiyye, 1993.
- Beyaztaş, Murat. *İslâm Hukukunda Vakıfların Tağyîri ve İstibdâli*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2016.
- el-Beyhakî, Ebu Bekr Ahmed b. Hüseyin. *es-Sünenü'l-Kübrâ*. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmîyye, 2003.
- Bilgin, Arif. “Osmanlı Döneminde İlaç Yapımında Kullanılan Tıbbî Bitkiler”. *Osmanlılarda Sağlık I—II*. ed. Coşkun Yılmaz -Necdet Yılmaz. İstanbul, 2006.
- Binabdillah, Muhammed b. Abdulaziz. *el-Vakffi'l-fikri'l-İslâmî*. el-Memleketu'l-Mağribiyye:Vezâretu'l-Evkâfve's-şuûni'l-İslâmiyye, 1996.
- Brown, Wendy. “AmericanNightmare: Neoliberalism, Neoconservatism, and De-Democratization, ” *PoliticalTheory*, 34/6, (December 2006).
- Bûdiyâf, Abdürrezzâk. *İdâretuemvâli'l-vakf ve sübüli istismârihi fi'l-fikhi'l-İslâmî ve'l-kânûni'l-Cezâirî*. Cezayir: Câmi'atu'l-HâcLahdar, el-'Ulûmu'l-İslâmiyye, Doktora Tezi, 2006.
- el-Buğa, Mustafa - eş-Şerbecî, Ali. *el-Fikhu'l-Menhecî*. Dimaşk: Dârü'l-Mustafa, 2016.
- el-Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail *el-Câmi'u's-sahîh*, nşr. Muhammed Züheyr b. Nasr. b. y. : DârüTavki'n-Necât, 1422/2001.

- Bulut, Mehmet. “Osmanlı Dünyasında Vakıflar ve Finans”. *Vakıf ve İktisat -Sempozyum-*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2014.
- el-Büceyrimî, Süleyman. *Tuheftü'l-habîb 'alâşerhi'l-Hatîb*. Beyrut: Dâru'l-fikr, 1995.
- Bütün, Rengin. “Hekimbaşı Gevrekzâde Hasan Efendi'nin Nikris Risâlesi”, *I. Uluslararası Türk-İslâm Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi*, İstanbul: 1981.
- Caferoğlu, Ahmet. “Türk Teamül Hukukuna Göre İçtimai Muavenet Müessesesi”. *Vakıflar Dergisi* 2 (1942).
- Cansel, Erol. *Vakıf kuruluşu, İşleyişi ve Amacı*. Vakıflar Dergisi 20 (1988).
- el-Cârihî, Ma'bed Ali – Ebû Zeyd, Abdülazîm Celâl. *es-Sukûk kadâyâ fikhîyye ve iktisâdiyye*. Masrifu'l-İmârâtî'l-İslâmiyye, el-İmârâtî'l-'Arabîyye'l-Müttehîde, ts.
- Cemâluddîn, Ahmed. *el-Vakf mustalahâtuhu ve kavâ'iduhu*. Bağdat: Matba'atu'r-Râbîta, 1955.
- el-Cemîlî, Ömer 'Abbâs.n *el-'Umlâtu'l-iftirâdiyyevâki'uhâ ve tekyî-fuhâl'l-fikhî ve hukmuhâ'ş-şer'î – el-Bitcoin*. Dubai, el-İmârât: Dâiretu'ş-şuûni'l-İslâmiyye ve'l-'amelu'l-hayrî, 2019.
- Cezayir Resmi Gazetesi. 18 Nisan 1990 tarihli. Sayı: 16.
- Cumhuriyetin 50. Yılında Vakıflar*, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul 1973.
- Çam, Mevlüt. “Vakfiyelere Göre İktisadi Teşekküller”. *Vakıf ve İktisat -Sempozyum-*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2014.
- Çizakça, Murat. *A History of Philanthropic Foundations*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2000.
- ed-Debv, İbrahim Fadıl. *el-İktisâdu'l-İslâmî dirâsetatbîkiyye*. Ürdün: Dâru'l-Menâhic, 2008.
- Demir , Emine. *Üçüncül Sektör Kuruluşlarından Olan Vakıfların Ekonomi Üzerindeki Etkileri ve Finansal İşlemlerine Yönelik Muhasebe Uygulamaları*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Demir, Hande Seher. “Klasik Dönem Osmanlı Devleti'nde Din-Devlet İlişkilerinin Laiklik, Sekülerizm, Teokrasi ve Din Devleti Sistemleri Kapsamında İncelenmesi”. *Ankara Barosu Dergisi*. (2013).

- Demiroğlu, Ayla. “17. Asırda Ser-Etibbâ Emir Çelebî'ninEnmûzec-i Tıbb Adlı Eserindeki Göz Hastalıkları ve Tedavileri Bahsi”. *I. Uluslararası Türk-İslâm Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi*. İstanbul: 1981.
- Deniz, Mehmet Ata. “İslam Hukukunda Vakıf Mallarının Satımı – Mukayeseli Bir Çalışma”. *Artuklu Akademi* 4/1 (2017).
- ed-Derdîr, Ebû'l-Berekât Ahmed b. Muhammed. *Akrebü'l-mesâlik li-mezhebi'l-İmâm Mâlik*. Cezayir: Mektebetü'r-rehâb, 1987.
- ed-Desûkî, Muhammed b. Ahmed. *Haşiyetu'd-Desûkî 'alâ's-Şerhi'l-Kebîr*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- Develioğlu, Ferit. *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 1993.
- Devru'l-vakf fi mecâleyi't-ta'lîmve't-teskîf. Bkz. <https://maraje3.com/2009/10>. (Erişim: 30. 05. 2022)
- ed-Dibyân, Dibyân b. Muhammed. *el-Mu'âmelâtu'l-mâliyyeasâleten ve mu'âsıraten*. Riyad: 2. Baskı, 2015.
- Döndüren, Hamdi. “Müsâkât”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/70-71. Ankara: TDV Yayınları, 2006.
- Döndüren, Hamdi. *Ticaret Rehberi*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2002.
- Dupont, Florence. *Daily Life in Ancient Rome*. USA, Mishawaka: Blackwell Pub. , 1994.
- Durmuş, Abdullah. “*Satım ve İcare (Kiralama) Akitleri*”.
- Dünya, Şevkî Ahmed. “el-İcâretü'l-müntehiye bi't-temlik –el-Müşâreketü'l-mütenâkisamine'l-edevâti'l-mâliyye'l-İslâmî litemvîli'l-meşrû'ât”. *Mecelletü Merkez Sâlih Kâmil li'l-İktisâdi'l-İslâmî*, 3/9, (1999).
- Düzenli, Murat. *Vakfa Bağlı İktisadi İşletmelerin Vakıflara Kâr Dağıtım Yapmaları Durumunda Gelir Vergisi Tevkifatı*. İstanbul: Okan Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Ebû Sâ'id, Muhammed. “et-Tekvînu'l-iktisâdîli'l-vakf fi buldâniVâdi'n-Nîl”. *Nizâmi'l-vakfve'l-muctema'i'l-medenî fi'l-vatani'l-'Arabî*. Beyrut: Merkezi dirâsâti'l-vahde'l-'Arabiyye, 2003.
- Ebû Zehra, Muhammed. *Muhâdarâtfi'l-vakf*. Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, 2015.
- el-Ensârî, Zekerîya b. Muhammed b. Zekerîya. *Esnâ'l-metâlib fi şerhi Ravdi't-Tâlib*. Dâru'l-kitâbi'l-İslâmî, ts.
- Erkilet, Şaban, “Vakıflarda Mali Kaynakların ve Fonların İşletilmesi, Geliştirilmesi, Vakıf Gelirlerinin Dönemsel Tahlili ve Öneriler”, *Vakıf Haftası Dergisi* 11 (1994).

- Ersoy, Arif. “İslam İktisadı ve İktisadi Yapısı: İnsan Merkezli Fitri İktisat ve İktisadi Yapısı”. *İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi* (2015/1).
- Ertuç, Hüseyin. *İslam Hukuk Tarihinde Vakıflar ile Batı Kültüründeki Benzeri Kurumların Karşılaştırılması*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2007.
- es-Serahsî, Şemsüleimme, el-Mebsût, Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1414/1993.
- Ferhî, Muhammed. “es-Sâbit ve'l-müteğayyir fi'l-iktisâdi'l-İslâmî”. Mülteka'l-İlmi'd-Devlî't-Tâsi'. Cezayir, 2007.
- Fetâvâ Ebî Zekeriyâ*. Dimaşk: Matba'atu'l-Karâfi, 2010.
- el-Fetâvâ, <https://al-maktaba.org/> (Erişim 09. 06. 2022.)
- el-Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *el-Vasîfî'l-Mezheb*. Kahire: Dâru's-Selâm, 1417/1996.
- el-Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *İhyâ'ü 'ulûmi'd-dîn*. Beyrut: Dâru'l-Marife, ts.
- Genç, Mehmet “Vakıf ve İktisat”. *Vakıf ve İktisat -Sempozyum -*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2014.
- Gökşen, Fatoş. *Türkiye'deki Vakıfların Niteliksel Değerlendirmesi*. İstanbul: Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı, 2005.
- Güler, Mustafa. *Osmanlı Devleti'nde Haremeyn Vakıfları (XVI-XVII. Yüzyıllar)*. İstanbul: Tarih ve Tabiat vakfı yayınları, 2011.
- Gürkan, Kazım İsmail. *Bezmiâlem Vâlide Sultan Vakıf GurebaHastahanesi Tarihiçesi*. İstanbul:Özışık matbaası, 1967.
- Ğanim, İbrahim. *Tecdîdu'l-va'ybinizâmi'l-vakfî'l-İslâmî*. Mısır: Dâru'l-Beşîrî's-sekâfetiye'l-'ulûm, 2016.
- el-Hâdimî, Nureddin. “el-Vakfu'l-Âlemî ahkâmuhu ve makâsiduhu – müşkilâtuhu ve âfâkuhu”, Müdâheletun ‘ilmiyyetun mukaddemetun ilâ'l-mütemeri's-sânîli'l-evkâf. Mekke: Câmi'atuÜmmi'l-Kurâ, 2006.
- Hafâcî, Reyhâm - 'İrfân, Abdullah. *İhyâu devri nizâmi'l-vakf fi Mısır (Kırâetün fi'n-nemâzici'l-âlemiyye)*. Kahire: el-Câmi'atu'l-Amrîkiyyebi'l-Kâhire, ts.
- Halil b. İshak, *Muhtasarı Halîl*. Dâru'l-Fikr, 2010.
- el-Hamevî, Şihâbuddîn. *Ğamzû 'uyûni'l-basâir*. Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1985.

- Hammûd, Sâmî. *Tatvîru'l-a'mâli'l-masrifîyye bimâ yettefikû me'a's-şerî'ati'l-İslâmiyye*. Ammân: Matba'atu's-şark ve mektebetühâ, 1982.
- el-Haraşî, Ebu Abdillâh Muhammed. *Muhtasaru'l-Haraşî*, Beyrut: Dâru'l-Fikrî'l-Tibâ'a.
- Haruş, Eymen Muhammed. *Hâşiyetu's-Şebremellisî 'alâNihâyeti'l-muhâtâc*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2003.
- el-Hassâf, Ebû Bekr Ahmed b. 'Amr. *Ahkâmu'l-Evkâf*. Kahire: Matba'atu Bulak el-Emîriyye, 2005.
- Hatemi, Hüsvrev. "Türk Medeniyetinde Vakıf Sağlık Kurumları". 3. *Vakıflar Haftası Armağanı bildirisi*. İstanbul: 1986.
- el-Hatîb, Yasin. "Eserü'l-vakf fî neşri't-ta'limve's-sekâfe", *Mütema-ru'l-evkâfi'l-evvel fi'l-Memleketi'l-'Arabiyye's-Su'ûdiyye*. es-Su'ûdiyye: Câmî'atuÜmmî'l-Kurâ, 2001.
- el-Hattâb, Muhammed b. Muhammed. *Mevâhibu'l-celîlli şerhi Mustasari'l-Halîl*. Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, 1416/1995.
- Heyetü'l-Muhâsebe ve'l-Mürâca'a li'l-Müessesâti'l-Mâliyye'l-İslâmiyye (AAOIFI). *el-Me'âyîru's-Şer'iyye: el-Mi'yâru's-Şer'î*. no: 17, Sukûku'l-istismâr, 2. Bend, 2010.
- Heyetü'l-murâca'a ve'l-muhâsebeli'l-bunûk ve'l-müessesâti'l-mâliyye'l-İslâmiyye. *el-Me'âyîru's-şer'iyye*. no: 38 et-Te'âmulâti'l-mâliyyebi'l-internet (ts.).
- el-Heytemi, İbn Hacer. *Tuhfetu'l-muhtâc bişerhi'l-Minhâc*. Mısır: el-Mektebetü't-ticâriyyetü'l-kübrâ, 1983.
- el-Hîfî, Abdüsettar İbrahim. "el-Vakf ve devruhufi't-tenmiye". *Merkezu'l-buhûsve'd-dirâsât*. Vezâretü'l-evkâfi'l-İslâmiyye, (1997)
- İbnManzûr, Muhammedb. Mükerrerem. *Lisânü'l-'Arab*. nşr. Abdullah Ali el-Kebîr. 6 Cilt. Kahire: Dâru'l-Maârif, ts.
- İbn 'Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer. *Hâşiyetü İbn 'Âbidîn*. Beyrut: Darü'l-fikr, 1992.
- İbn 'Useymîn, Muhammed b. Sâlih. *eş-Şerhu'l-Mümti' 'alâZâdi'l-Müstenka'*. es-Su'ûdiyye: Dâru İbn Cevzî, 1422/2001.
- İbn Abdilberr, Yusuf b. Abdillâh. *el-Kâfî*. Mektebetü'r-Riyâdi'l-Hadîse, 1978.
- İbn Abdireffî, Ebu İshak. *Mu'înu'l-hükkâm*. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmi, 1989.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emin b. Ömer. *Hâşiyetu İbn Âbidîn*. Mısır: Şeriketü mektebeti ve matba'ati Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 1966.

- İbn Battûta, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh. *Rihletü İbn Battûta*. el-Mağrib: Akademiyetu'l-Memleketi'l-Mağribiyye, 1997.
- İbn Cübeyr, Ebu'l Hüseyin Muhammed b. Ahmed. *Rihletü İbn Cübeyr*. Beyrut: Dâr Sâdır, 2007.
- İbn Cübeyr, Ebü'l-Hüseyin Muhammed b. Ahmed. *Rihletü İbn Cübeyr*. Beyrut: Dâr Sâdır, 1980.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî. *Fethu'l-Bârî*. Kahire: el-Matba'atu's-Selefiyye, ts.
- İbn Kâdi'l-Cebel, Ebü'l-'Abbâs Ahmed b. Hasan. *el-Münâkalebi'l-evkâf ve mâ fî zâlike mine'n-nizâ'I ve'l-hilâf*. Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed el-Makdisî. *el-Muğnî*. Kahire: Mektebetü'l-Kâhire, 1968.
- İbn Kudâme, Ebü'l-Ferec Şemsüddîn el-Makdisî. *eş-Şerhu'l-Kebîr 'alâ-Metni'l-Mukni' 'alâHâmişi'l-Muğnî*. Darü'l-Hicr, 1. Basım, 1993.
- İbn Kudâme, Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed. *el-Muğnî (eş-Şerhu'l-kebir'in hamışinde)*. Kahire: Dâru'l-Hadîs, ts.
- İbn Manzûr, Cemâluddîn Muhammed b. Mükerrrem. *Lisânu'l-'Arab*. Beyrut: Dâr Sâdır, 2003.
- İbn Müflih, Burhânuddîn İbrahim b. Muhammed, *el-Mübdî' fî şerhi'l-Mukni'*. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1421/2000.
- İbn Nüceym, Zeynüddîn b. İbrâhîm. *el-Eşbâh ve'n-nezâir (Ğamzîi 'uyûni'l-basâir'inhâmişinde)*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye – Dâru'l-Bâz, 1985.
- İbn Nüceym, Zeynüddîn b. İbrâhîm. *el-Eşbâh ve'n-Nezâir*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1999.
- İbn Nüceym, Zeynüddîn, el-Bahru'r-râik, Lübnan: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1999.
- İbn Rüşd, Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed. *el-Mukaddimâtu'l-Mümeħhidât*. Kahire: Mektebetü İbn Teymiye, 1415/1994.
- İbn Rüşd, Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed el-Kurtubi. *MesâilüEbi'l-Velîd İbn Rüşd el-Ced*. thk. Muhammed İbn Habîb et-Teckânî. Mağrib: Menşûrâtâdârî'l-âfâki'l-cedîde, 1992.
- İbn Rüşd, Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed. *el-Beyânve't-Tahsîl*. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1988.
- İbn Teymiyye, Takyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm. *el-Fetâvâ'l-kübrâ*. Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1987.

- İbn Teymiyye, Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm. *Mecmû'ufetâvâ İbn Teymiyye*. es-Su'ûdiyye: Vezâretu's-Şuûni'l-İslâmiyyeve'd-Da'veti-ve'l-İrşâd, 2004.
- İbnu'l-Humâm, Kemâlüddîn Muhammed b. Abdilvâhid. *Şerhu Fethi'l-kadîr*. Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2002.
- İbnü'l-Hümâm, Kemâlüddîn Muhammed b. Abdilvâhid. *el-Hidâyeme'a-Fethi'l-Kadîr*. Beyrut: Darü'l-kütübi'l-ilmiiyye, 2003.
- İbnü'l-Hümâm, Kemâlüddîn Muhammed b. Abdilvâhid. *Fethu'l-Kadîr*. Beyrut: Darü'l-fikr, ts.
- İbnü's-Siddîk, Ebu'l-Feyz Ahmed Gumari. *Mesâlikü'd-delâle*. Mısır: el-Matba'atu'l-Kübrâ'l-Emîriyye, 1317/1899.
- İbrahim Bey, Ahmet. *Kitâbu'l-vakf ve beyânu ahkâmihî*. Mısır: MektebetüVehbe, 1944.
- İlyâs, Antuvânîlyâs. *Kâmûsİlyâs el-'Asrî*. Kahire: NeşruDârülyâs el-'Asrî, 1979.
- İsa, Ahmed. *Târîhu'l-bîmâristânâtfi'l-İslâm*. Beyrut: Dâru'r-Râid el-'Arabî, 1981.
- el-İsfahânî, Ebü'l-KâsimHüseyn b. Muhammed er-Râgıb. *ez-Zer'â ilâ mekârimi's-şerf'a*. thk. Ebû Zeyd el-Acemî. Kahire: Dâru's-Selâm, 2007.
- İslam Araştırmaları Akademisi (Mısır, 1965), Hüküm't-te'amülfî's-senedât. www.mubasher.info/ (Erişim 01. 03. 2022.)
- İslam Fıkıh Akademisinin Kararları ve Tavsiyeleri. 6-11 Mart 2004 Muskat (Umman Sultanlığı), “Eksilen Muşâreke ve Şer'î Kuralları” 15. oturum. Bkz. <https://iifa-aifi.org/ar/2146.html> (Erişim: 26. 05. 2022)
- Kaan, Enver Osman. *İslam Hukukunda Şirket Yapısı ve Sürekliliği Sorunu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2016.
- el-Kâbîsi, Abdülaziz Şakir Hamdân. *et-Tecrübe'l-Emrîkiyyefi'l-Ameli'l-Hayrî*, 2006.
- Kaçar, Emre. *Vakıflarda Vergi Muafiyeti Araştırması*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Kadı Abdülvehhab el-Bağdâdî. *el-Ma'ûne*. Mekke: el-Mektebetü't-Ticâriyye, ts.
- Kadihan, Ebü'l-Mehasin Fahreddin. *el-Fetâvâ'l-Hâniyye*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009.

- Kadri Paşa, Muhammed. *Kânûnu'l-‘Adlve'l-İnsâfî'l-Kadâi ‘alâMüşkilâti'l-Evkâf*. Mekke: Müessesetü'r-Reyyân, 2007.
- Kahf, Münzir. “Devru’ş-şerikât bi’ş-Şer’ati'l-İslâmiyye fi nümüvvi'l-fikri'l-mâlî ve'l-masrafi'l-mu’âsir fi'l-İslâm”. *Mültekâ'l-fikri'l-İslâmî er-râbi’ ve'l-‘işrîn* Cezayir: Vezâretü’ş-Şüûni’d-Dîniyye, 1990.
- Kahf, Münzir. *el-Vakfi'l-mücteme’i'l-İslâmiyyi'l-mu’âsir*. Katar: Vezâretü'l-Evkâf, 1. Baskı, 1998.
- Kahf, Münzir. *el-Vakfu'l-İslâmî: tatavvuruhu, idâretuhu, tenmiyetuhu*. Beyrut: Dâru'l-Fikri'l-Mu’âsir , 2000.
- Kahya, Esin -Erdemir, Ayşegül Demirhan. *Bilimin Işığında Osmanlıdan Cumhuriyete Tıp ve Sağlık Kurumları*. Ankara: 2000.
- el-Kalyûbî, Ahmed Selâme– ‘Umeyra, Ahmed el-Berlesî. *HâşiyetâKalyûbî ve ‘Umeyra*, Beyrut: Dâru'l-fikr, 1995.
- Karacan, Hatice. TheImpact of waq fLaw on the Educational System in Modern Turkey. *Awqaf*, 11/20. (May 2011).
- el-Karadâğî, Ali Muhyiddin. “Akdü'l- İstisnâ”. *Mecelletü mecmâi'l-fikhi'l-İslâmî* 5/7, (1992).
- el-Karadâğî, Ali Muhyiddin. “et-Ta’rîf bi'l-istismâr fi'l-lüğa ve'l-istilâh”. Bkz. <https://alqaradaghi.com/6723/> (Erişim 27. 01. 2022)
- el-Karadâğî, Ali Muhyiddin. “Hükmü'l-istismâr”. Bkz. <https://alqaradaghi.com/6949/> (Erişim 27. 01. 2022)
- el-Karadâğî, Ali Muhyiddîn. *İstismâru'l-vakf ve turukuhu'l-kadime ve'l-hadîse*. Mektebetü Mişkâti'l-İslâmiyye.
- el-Karâfî, Ebü'l-‘Âbbâs Ahmed b. İdris. *ez-Zehîra*. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1994.
- Karaman, Hayreddin. *Ana Hatlarıyla İslam Hukuku*, (İstanbul 2017).
- Karârunedveti'l-Berekeli'l-iktisâdi'l-İslâmî, Rakam: 4, ed-Devretü't-tâsi’ ‘aşar, Tarih: 6-7 Ramazan 1420.
- Karataş, Ali İhsan. “Vakıflar ve Ramazan”. *Bilem Tv*. (13 Nisan 2022), 23:50 – 25:05. Bkz. <https://www.youtube.com/watch?v=AVjRWKUnFfo>
- Karh, Esmâ. *İstismâruemvâli'l-vakf fi tahkiki'l-emni'l-iktisâdî*. Cezayir: Câmi’atu’ş-Şehîd Hama Lahdar, Kısmu’ş-şerî’a, Yüksek Lisans Tezi, 2017.

- Kârût, Nûrbint Hasan Abdulhalîm. *Vezâifunâziri'l-vakffî'l-fih-ki'l-İslâmî*, Mekke: Câmî'atuÜmmi'l-Kurâ, Külliyyetu's-Şerî'a ve'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye. Mektebetü'l-'Ameli'l-Hayrî. Bkz. <https://khair.ws/library/5467/>
- el-Kâsânî, Alâüddîn Ebü Bekr b. Mes'ûd. *Bedâi'u's-Sanâi' fî tertîbi's-şerâi'*. Beyrut: Darü'l-kütübi'l-'ilmiyye, 2003.
- Kâsım, Ahmed. *el-Vakf fî Tûnus fi'l-karnayni's-sâmin 'aşar ve't-tâsi' 'aşar*. Dimaşk: el-Me'hadu'l-Feransî li'd-dirâsâti'l-'Arabiyye, 1995.
- Kaya, Ali. *Güncel Fıkhi Konular*. Bursa: Emin Yayınları, 2013.
- Kaya, Münir Yaşar. *İslâm Hukukunda ve Osmanlı Tatbikatında Aile Vakıfları*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- el-Kazvîni, Ebü'l-Hasan Ahmed b. Fâris. *Hilyetü'l-fukahâ*. Beyrut: eş-Şeriketü'l-müttehede li't-tevzî', 1983.
- el-Kebîsî, Muhammed 'Ubeyd. *Ahkâmu'l-Vakffî's-Şerî'ati'l-İslâmiyye*. Bağdat: Matba'atu'l-İrşâd, 1977.
- el-Kermî, Mer'î b. Yusuf. *Ğâyetu'l-Müntehâfi'l-Cem'i beyne'l-ik-nâ' ve'l-Müntehâ*. Küveyt: Müessesetü'Ğarâsli'n-Neşrve't-Tevzî' ve'd-Di'âyeve'l-İ'lân, 2007.
- Koyunoğlu, H. Hüsnü. "Osmanlı Vakıflarının İktisadi Faaliyetleri ve Etkileri". *Vakıf ve İktisat- Sempozyum-*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2014.
- Koyunoğlu, Hüsnü. *Sosyal Politika Açısından Vakıflar XVII. Yüzyıl İstanbul Örneği*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2002.
- Köprülü, Bülent. "Tarihte Vakıflar". *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 8/3-4 (1951).
- Köprülü, Fuat. "Vakıf Müessesesinin Hukuki Mahiyeti ve Tarihi Tekamülü". *Vakıflar Dergisi*, 2. (1942).
- Köprülü, Fuad, Vakıf Müessesesi ve Vakıf Vesikalarının Tarihî Ehemiyeti, *Vakıflar Dergisi*, 1 (1938): 1-6.
- Köşk. Hamdî Abdülhamid Abdülkâdir - el-Ahmerî, Hâsil b. Ma'dî Muhammad. "Devru'l-vakf fî temvîli'l-meşrû'âti's-sağîravıfkanli rüyeti el-memleke 2030 dirâseta tbîkiyye". *Mecelletü Külliyyeti'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye ve'l-'Arabiyyeli'l-Benâtibî' -İskenderiyye*. 4/37, (2021).

- el-Kudât, Nâdir Muhammed Ahmed. “Suvaru istismâri emvâli'l-vakf ve hukmuha fi'ş-şer'i'ati'l-İslâmiyye”. *Mecelletu Câmi'ati'z-Zeytûniyye'l-Ürdüniyye li'd-dirâsâti'l-kânûniyye*. (2021).
- Kunter, Halim Baki. “Türk Vakıfları ve Vakfiyeleri Üzerine Mücmel Bir Etüt”. *Vakıflar Dergisi*, 1. (1938).
- el-Kurtubî, Muhammed b. Ahmed. *el-Mukaddimâtu'l-mümeħhedât*. Beyrut: Dâru'l-garbi'l-İslâmî, 1988.
- el-Kurtubî, Muhammed. *el-Beyânve't-tahsîl*. Beyrut: Dâru'l-Ġarbi'l-İslâmî, 1988.
- el-Lahmî, Ali b. Muhammed. *et-Tabsira*. Katar: Vezâretü'l-Evkâf ve'ş-Şüûni'l-İslamiyye, 245. (Yazma eser)
- el-Mağribî, Muhammed Fatih. “Devru'l-vakf fi't-temvîli'l-iktisâdî”. *el-Mülteka'd-de'avî es-sâlis*. Sudan: 2010.
- el-Makdisî, Abdurrahman. *eş-Şerhu'l-kebîr 'alâmetni'l-Mukni'*. Lübnan: Dâru'l-Kütübi'l-'Arabi.
- Makrizî, TakiyyüddînEbü'l-Abbas Ahmed b. Ali. *el-Mevâizve'l-i'tibâr*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1418/1997.
- Mansûr, Selim Hânî. “el-Vakf ve devruhufi't-tenmiyeti'l-ictimâ'iyye”. *el-Mütemeru's-sânîli'l-evkâffî'l-Memleketi'l-Arabiyyeti's-Su'ûdiyye*. es-Su'ûdiyye, 2006.
- Mansûr, Selim Hânî. *el-Vakf ve devruhufi'l-müctema'i'l-İslâmiyyi'l-mu'âsir*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle li'n-Neşr, 2004.
- Mansûr, Selîm. *el-Vakf ve devruhufi't-tenmiyeti'l-iktisâdiyye*. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 2009.
- el-Mâverdî, Ebü'l-Hasan Alî b. Muhammed. *el-Hâvî'l-kebîr*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1414/1994.
- el-Mâverdî, Ebü'l-HasenAlî b. Muhammed. *el-Hâvî*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1999.
- Me'âşî, Abdurrahman. *el-Bu'du'l-mekâsıdîli'l-vakffî'l-fikhi'l-İslâmî*. Ceza-yir: Câmi'atu'l-HâcLahdar, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Mecelletu mecma'i'l-fikhi'l-İslâmî et-tâbi' li munazzamati'l-mütemeri'l-İslâmî bi Cidde, Karârumeccma'i'l-fikhî'l-İslâmî'd-devlî, rakam: 6/4/55. Bişeni'l-kabd: suvaruhu ve bihâsetin el-müsteccedtü minhâ ve ahkâmuhâ, *Mecelletu'l-ahkâmi'l-'adliyye*. Dâru İbn Hazm, 2010.
- el-Mecmû'u'l-kebîrmine'l-mütîn*. Dâru'r-Reşîdi'l-Hadîse, 1354/1935.

- el-Merdâvî, Ali b. Süleyman. *el-İnsâf fi ma'rifeti'r-râcihmine'l-hilâf*. Matba'atu's-Sünne'l-Muhammediyye, 1953.
- el-Merğînânî, Burhânüddîn Alî b. EbîBekr. *el-Hidâye*. Beyrut: Dâruih-yâi't-türâsi'l-'Arabî, ts.
- el-Merzûkî, Ömer b. Feyhân b. 'ÿyâd. "en-Neşâtu'l-İktisâdî min manzûr İslâmî". *Mecelletü's-Şerî'ave'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye* 11/45 (Haziran 2001), 251-294.
- el-Metîfî, Ali b. Abdullah. *el-Mettîtyye*. (el-Mektebetü's-Şâmîle, Kısmu'l-Mahtûtât). Bkz. <http://makhtota.ksu.edu.sa/makhtota/6261/1>
- Mısrî, Hüsnî. *FikretuTrust ve 'akdu'l-istismâri'l-müşterek fi'l-kiyemi'l-menkûle -Neşru'l-müellif-*. 1. Baskı, 1985.
- Molla Hüsrêv, Muhammed b. Feramurz. *Dürerü'l-hükkâmşerhuĞureru'l-Ahkâm*. Kahire: Darü ihyâi'l-kütübî'l-'Arabiyye, ts.
- Morris, Susannah. "Defining the Non-Profit Sector: Some Lessons from History", *Civil Society Working Paper, No. 3*, London: Centre for Civil Society, London School of Economics (February 2000).
- el-Mu'aylî, Abdullah "Devru'l-vakf fi'l-'ameliyyeti't-ta'lîmiyye". *Nedvetu mekânati'l-vakf ve eseruhu fi'd-da'veve't-tenmiye*. es-Su'ûdiyye: 1999.
- Muhammed, Ali Cuma- Sirâc, Muhammed Ahmed. *Dirâse ve Tahkik 'alâ Kânûni'l-'Adlve'l-İnsâffi'l-Kadâi 'alâ Müşkilâti'l-Evkâf*.
- Muhammed, Cafer Hani. "el-Vakfu'n-nakdi'l-İliktrûnî beyne 'avlamenti's-sadakati'l-câriye ve 'asraneti'l-manzûmeti'l-vakfiyye". *Mecelletu İktisâdiyyâtu'l-A'mâlve't-Ticâre* 6 (Eylül 2018).
- Muhammed, Muhammed Tahir Sabit Hac. "A Proposal for a New Comprehensive ve Waqf Law in Malaysia". Department of Land Administration and Development, UniversitiTeknologi, Skudai, Malaysia. <https://waqfacademy.org> (Erişim: 05. 06. 2022)
- el-Mutavvi', İkbâl. "el-Vakfu'l-cemâ'ifi'l-fikhi ve'l-kânûn". *Mecelletu Câmi'ati's-Şârîka li'l-'Ulûmi's-Şer'iyyeve'l-Kânûniyye*, 9. (2012).
- el-Mutî'î, Muhammed Necîb. *Tekmiletu'l-Mecmû'*. Mısır: Dâru'l-Lü'lüeli'n-Neşrêv't-Tevzî', 2020.
- Mülhim, Ahmed. *Bey'ü'l-murâbaha ve tatbîkâtuha fi'l-mesârifi'l-İslâmiyye*. Dâru's-sekâfeli'n-neşrêv't-tevzî', 2005.

- Münâcelî, Ahmed. *Nizâmu istismâri'l-evkâf*. Cezayir: Câmi'atu'l-Arabî b. Mehîdî, Külliyyetü'l-Hukûk ve'l-'ulûmi's-Siyâsiyye, Doktora Tezi, 2020.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmi'u's-sahîh*. nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Kahire: y. y. , 1374-75/1955-56.
- en-Na'îmî, Abdulkadir b. Muhammed ed-Dimeşkî. *ed-Dâris fi târîhi'l-medâris*, thk. Cafer el-Hüseynî, Dimaşk: Matba'atu't-terakkî, 1948.
- Najımdın, Hezha Ahmed. *İslam Hukuku Açısından Mali Kaynakların Değerlendirilmesi -Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlar Örneği-*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Najımdın, Hezha Ahmed. *İslam Hukuku Açısından Mali Kaynakların Değerlendirilmesi -Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlar Örneği-*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Nakâsî, Muhammed. *es-Sukûku'l-vakfiyye ve devruhafî't-tenmiyeti'l-iktisâdiyyemin hilâli temvîli berâmici't-te'hül ve ashâbi'l-mihenne'l-hiraf*. Malezya: Câmi'atu'l-'Ulûmi'l-İslâmiyye'l-Mâlîziyye.
- en-Neccâr, Abdullah. “Velâyetu'd-devle ‘alâ'l-vakf el-müşkilât-ve'l-hulûl”. *el-Mütemeru's-Sânî li'l-evkâf bi'l-Memleketi'l-'Arabiyyeti's-Su'ûdiyye*. es-Su'ûdiyye: Câmi'atu Ümmi'l-Kurâ, 1427.
- en-Nesâî, Ebû Abdırrahmân Ahmed b. Şuayb *Sünenü'n-Nesâî*. Halep: Mektebu'l-matbû'âtî'l-İslâmiyye, 2. Baskı, 1986.
- en-Nevevî, Ebû Zekerıyyâ Yahyâ b. Şeref. *el-Mecmû' Şerhu'l-Mühezzeb*. es-Su'ûdiyye, Mektebetü'l-İrşâd, 1970.
- en-Nevevî, Ebû Zekerıyyâ Yahyâ b. Şeref. *el-Mühezzebme'a'l-Mecmû'*. Beyrut: Dâru'l-fıkr, ts.
- en-Nevevî, Ebû Zekerıyyâ Yahyâ b. Şeref. *Ravdatü't-tâlibîn*. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmi, 1991.
- Okur, Kaşif Hamdi. “Para Vakıfları Bağlamında Osmanlı Hukuk Düzeni ve Ebussuud Efendinin Hukuk Anlayışı Üzerine Bazı Değerlendirmeler”. *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/7-8. (2005).
- el-Osmân, Abdülmuhsin. “Tecrübetü'l-vakf fi Devleti'l-Küveyt”. *Nizâmü'l-Vakfi't-Tatbîki'l-Mu'âsir*. Cidde: el-Ma'hadü'l-İslâmî

- li'l-Buhûsve't-Tedrib, Küveyt: el-Emânetü'l-Âmmeli'l-Evkâf, 2003.
- Oweida, Adnan. "İslam'ın Doğuşundan İtibaren Erken Dönem İslam İktisadi Düşüncesi", *ATEBE Dinî Araştırmalar Dergisi* 5 (Haziran 2021).
- Öcal, Sait. "Vakıfların Vergilendirilmesi ile İlgili Düzenlemeler". *Vergi Dünyası Dergisi* 257 (Ocak 2003).
- Ömer, Hüseyin. *el-Mevsû'atu'l-iktisâdiyye*. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, 1992.
- Öncel, Özhan. "Yüzyıllara Göre Diş Hekimliği Reçete Örnekleri", *I. Uluslararası Türk-İslâm Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi*, İstanbul: 1981.
- Özcan, Tahsin. *Osmanlı Para Vakıfları: Kanuni Dönemi Üsküdar Örneği*. Ankara : Türk Tarih Kurumu, 2003.
- Özdemir, Ahmet Furkan. *Türkiye'de Dernek ve Vakıfların Vergilendirilmesinde Karşılaşılan Sorunların Değerlendirilmesi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, yüksek lisans tezi, 2009.
- Özkan, Cemali. *Tüm Yönleriyle Dernek ve Vakıflar; Vergilendirilmesi Muhasebesi Hukuku ve Mevzuatı*. Ankara: Yaklaşım Yayınları, 2000.
- Öztürk, Nazif. *Elmalılı M. Hamdi Yazır Gözüyle Vakıflar*. Ankara: Diyanet Vakıf Yayınları, 1995.
- Öztürk, Nazif. *Menşei ve Tarihi Gelişimi Açısından Vakıflar*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 1983.
- Öztürk, Nazif. *Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakıf Yayınları, 1995.
- el-Pâkistânî, Zekerîya b. Ğulâm Kâdir. *Mâ sahha minâsârî's-sahâbe-fi'l-fikh*. Cidde: Dâru'l-Harrâz, 2000.
- Erdoğan , Mehmet, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.
- er-Ray, Hilâl b. Yahya b. Müslim. *Ahkâmu'l-Vakf*. Hindistan: Dâru'l-Ma'ârifî'l-Osmâniyye, 1. Baskı, 1355/1936.
- er-Rehâhile, Muhammed. "el-Cevânibu'l-muhâsebiyye ve'r-rekâbiyye-li'l-vakffî'l-Ürdün". *Mecelletü'l-Menâr*13/2 (2007).
- er-Remlî, Hayruddîn. *el-Fetâva'l-hayriyye linefi'l-beriyye'alâme zhebi'l-İmâmi'l-A'zam Ebî Hanîfete'n-N'umân*. Mısır: el-Matbaatü'l-Mîriyye, 1300/1882.

- er-Remli, Şehabeddin Ahmed b. Hamza. *Fetâvâ'r-Remlî*, el-Mektebetü'l-İslâmiyye.
- er-Remlî, Şemseddin Muhammed b. Ahmed. *Nihâyetü'l-muhtâc ilâ şerhi'l-Minhâc*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1984.
- er-Remlî, Şemseddin Muhammed b. Ahmed. *Nihâyetü'l-muhtâc ilâ şerhi'l-Minhâc*. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-'ilmiyye, 1414/1993.
- es-Sa'd, Ahmed Muhammed. "el-Melâmihu'l-esâsiyye beyne nizâmi'l-vakfve'l-iktisâd: medhal nazârî". *MecelletuMüteli'l-buhûs-ve'd-dirâsât*. (1981).
- Sa'dân, Abdülmelik vd. "Ukûdu'l-müzâra'ave'l-müsâkâtve'l-mudâraba fî kânûni'l-evkâfi'l-Cezâirî -te'sîlşer'î-". *Mecelletü'l-İhyâ*, 2/2, (Mayıs 2020).
- Sahîfetü'l-Âlemi'l-İslâmî (Râbitatü'l-Âlemi'l-İslâmî'den naklen), sayı: 1855, 23/8/2004.
- es-Salâhât, Sâmî. *Havkemetu'l-evkâf ve idâretu âmeliyyâtihâr-reîsiyye*. Riyad: Müessesetü sâ'ilitatvîri'l-evkâf, Birinci baskı, 2018.
- es-Sâlih, Muhammed b. Muhammed. *el-Vakffi's-Şer'ati'l-İslâmiyye ve eseruhu fî tenmiyeti'l-Mucteme'*. Riyad, 1422/2001.
- es-Sâlûs, Ali. *el-İktisâdu'l-İslâmî ve'l-kadâyâ'l-fikhiyye'l-mu'âsıra*. Kahire: Dâru't-Takvâ, 1998.
- Sârî, Sihâm. "en-Nazariyyâtü'l-iktisâdiyye'l-hadîseli'l-kitâ'i's-sâli-si'l-hayrî ve devruhufi't-tenmiyeti'l-müstedâme: en-nemûze-cü'l-Emrîkî", *MecelletüCâmi'ati'l-EmîrAbdulkâdir li'l-'ulûmi'l-İslâmiyye*, 34/1, (2020).
- es-Sedhân, Abdullah. "Devru'l-vakf fî binâi'l-hayâti'l-ictimâ'iyye ve temâsukihâ", *Mütemeru'l-evkâfi'l-evvel fi'l-Memleketi'l-'Arabîyyeti's-Su'ûdiyye*. Mekke: Câmi'atu Ümmi'l-Kurâ, 2001.
- es-Sedlân, Sâlih. *Devru'l-vakf fî binâi'l-hayâti'l-ictimâ'iyye*. Riyad: 2004.
- es-Semerkindî, Alâuddîn. *Tuhfetü'l-fukahâ*. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-'ilmiyye, 1984.
- es-Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl. *el-Mebsût*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1414/1993.
- es-Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl. *Şerhu's-Siyeril-Kebîr*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-'ilmiyye, 1997.
- Su'âd, Fakîkî. *Tatvîru sanâdiki'l-evkâf ve devruha fî tenmiyeti'l-iktisâdi'l-ictimâ'i, dirâse mukarane beyne'l-Küveyt, Mâlîzyâve'l-Cezâir*. Ceza-yir: Câmi'atu Ahmed Dirâye, Doktora Tezi, 2019.

- Sundûku Hayat li't-ta'lim. <http://www.hayatfund.org/ar/Default.aspx> (Erişim: 31. 05. 2022).
- es-Suyûtî, Mustafa b. Sa'd. *Metâlibuulî'n-nühâ fî şerhi Gâyeti'l-Müntehâ*. by. : el-Mektebu'l-İslâmî, 1994.
- es-Sübki, Mahmud. *el-Menhelu'l-'azbu'l-mevrûd şerhu Süneni'l-İmâmEbî Dâvûd*. Kahire: Matba'atu'l-İstikâme, 2006.
- Süveylim, Sami İbrahim. *et-Tehavvutfî't-temvîli'l-İslâmî*. Cidde: Mektebetü'l-Melik Fahdli't-Tibâ'a ve'n-Neşr, 2007.
- eş-Şâfîi, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs. *el-Üm*, Beyrut, Dâru'l-Ma'rif, 1990.
- Şahin, Muhammed Abdullah. "Vakıflar, İstihdam ve Sermayeye Erişim". *Vakıf ve İktisat –Sempozyum-*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2014.
- eş-Şerbînî, Abdurrahman. *Hâşiyetun 'alâ'l-Ğureri'l-Behiyye Şerhu Manzûmeti'l-Behceti'l-Verdiyye*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Baskı, 1998.
- eş-Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî. *es-Seyli'l-cerrâri'l-mütedafik 'alâhadâiki'l-eshâr*. Dâru İbn Hazm.
- eş-Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî. *Neylü'l-Evtâr*. es-Su'üdiyye: Dâru'İbni'l-Cevzî, 1427/2006.
- eş-Şeybânî, Abdulkadir b. Ömer. *Neylü'l-Meârib Şerhu Delîli't-Tâlib*. Mektebetü'l-Felâh, 1983.
- eş-Şeybânî, Muhammed b. Hasan. *Kitâbu'l-kesb*. thk. Süheyl Zekkâr. nşr. AbdulhadiSa'ouni. (Dimeşk: 1400/1980.
- eş-Şeyh Nizâm vd. , *el-Fetâvâ'l-Hindiyye*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- eş-Şinkîti, Ahmed. *Mevâhibu'l-celîl min edilleti Halîl*. Katar: İdâretüih-yâi't-Türâsi'l-İslâmî, 1407/1987.
- eş-Şirbînî, Şemseddin Muhammed b. Ahmed. *Muğni'l-Muhtâc ilâ ma'rifetime'ânielfâzi'l-Minhâc*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1994.
- et-Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîliâyî'l-Kur'ânTefsîru't-Taberî*. Kahire: Dâru'l-Hicrelî't-tibâ'a ve'n-neşr, 2006.
- et-Tâcî, Tahsin Faruk. *Kâmûsu mustalahâti'l-masârifve'l-mâl ve'l-istismâr*. Neşru'l-Akâdemiyyeti'l-'Arabiyye li'l-'ulûmî'l-mâliyyeve'l-masriyye, 1997.
- Taha, Mustafa Kemal. *eş-Şerikâtü't-ticâriyye*. İskenderiye: Dâru'l-Matbû'âti'l-Câmi'iyyeti'l-İskenderiyye, 2000.

- et-Tahâvî, Ahmed. *Hâşiyetu't-Tahâvî 'alâ'd-Dürri'l-Muhtâr*. Lübnân: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2017.
- et-Tahavî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed. *Şerhu Me'âni'l-Asâr*, thk. Muhammed Nuri Neccar, Muhammed Seyyid Cad el-Hakk: 'Âle-mu'l-Kütüb, 1994.
- et-Tarâblusî, Burhânuddîn. *el-İs'âf fî Ahkâmi'l-Evkâf*, Lübnan: Dâru'l-'Arabî, 1981.
- et-Tarsûsi, Ebû İshâk Necmüddîn İbrâhîm b. Alî. *el-Fetâvâ't-Tarsûsiyye*. Mekke: Müessesetü'r-Rayyan, 2014.
- Taşkıran, Nimet. *Hasekinin Kitabı*. İstanbul: Haseki Hastanesini Kalkındırma Derneği, 1972.
- Temizer, Nihal Cihan. "Vakıf Sistemi: Osmanlı ve Batı Karşılaştırması". *International Journal of Islâmic Economics and Finance Studies*. (2021/2).
- et-Tenûhî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdisselâm Sahnûn. *el-Müdevveneti'l-kübrâ*, Beyrut, 1905.
- et-Tenûhî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdisselâm Sahnûn. *el-Müdevvene*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1994.
- et-Tirmizî, Muhammed b. İsa. *Sünenü't-Tirmizî*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Tuna, Orhan - Yalçıntaş, Nevzat. *Sosyal Siyaset*. İstanbul: Der Yayınları, 1981.
- Türkoğlu, Ahmet. "Osmanlı Devleti'nde Vakıfların Fonksiyonları". *Osmanlı Teşkilat Tarihi Ödevi*. (29 Ocak 2021).
- Uzel, İlter. "Osmanlı-Türk Dış Hekimliği", *Osmanlı Devleti'nde Sağlık Hizmetleri Sempozyumu*. Ankara: 2000.
- Ünver, A. Süheyl. "Büyük Selçuklu İmparatorluğu Zamanında Vakıf Hastanelerin Bir Kısımına Dair". *Vakıflar Dergisi* (1938).
- Ünver, A. Süheyl. *Türkiye'de Çiçek Aşısı ve Tarihi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, 1948.
- el-Venşerîsî, Ebü'l-'Abbâs Ahmed b. Yahya. *el-Mi'yârü'l-mu'rib*. Mağrib: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, ts.
- Yazgan, Turan. *Görüşler*. İstanbul: Kutsun Yayınevi, 1977.
- Yediyıldız, Bahaeddin "18. Asır Türk Vakıflarının İktisadi Boyutu". T. V. D. yayınları.

Yılmaz, Coşkun - Yılmaz, Necdet. “Osmanlı Hastahane Yönetmelikleri”. *Osmanlılarda Sağlık I—II*. ed. Coşkun Yılmaz - Necdet Yılmaz. İstanbul: 2006.

Yılmaz, Yasin. “Süleymaniye Dârüşşifâsı ve Tıp medresesi”. *Osmanlılarda Sağlık I—II*, ed. Coşkun Yılmaz - Necdet Yılmaz. İstanbul: 2006.

el-Yusuf, İntisâr. *el-Mekâsıdu't-teşrîyyeli'l-evkâfi'l-İslâmiyye*. Ürdün: al-Câmi'atu'l-Ürdüniyye, Yüksek Lisans Tezi, 2007.

Yükseköğretim Kurulu. *Vakıf Yüksek Öğretim Kurumları 2021*. Ankara: 2021.

Yüksel, Hasan. *Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Hayatında Vakıfların Rolü*. Sivas: Dilek, 1998.

Zaim, Sabahattin. “İslam ve İktisadi Nizam”. *Eskiye*ni 18. (Eylül 2010). ez-Zerkâ, Mustafa Ahmed. *Ahkâmu'l-Evkâf*. Ürdün: Dâru 'Ammâr, 1997. ez-Zerkânî, Muhammed b. Abdalbâkî. *Şerhu'z-Zerkânî*. Kahire: Mektebetü's-Sekâfe'd-Dîniyye, 2003.

Zerrûk, Şihâbuddin Ahmed. *Şerhu Zerrûkli'r-Risâle*. Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2006.

ez-Zeyle'î, Fahrüddin Osman b. Ali. *Tebyñnü'l-hakâik*. Kahire: el-Matba'atu'l-Kübrâ'l-Emîriyye, 1313/1895.

ez-Ziriklî, Hayruddîn. *el-A'lâm*. Dâru'l-İlm, 2002.

ez-Zuhaylî, Muhammed. “es-Sanâdiku'l-vakfiyye'l-mu'âsirate kyifuha, eşkâluha, hükmüha, müşkilâtüha”. *el-Hakk, Cem'iyyetü'l-İmârâtli'l-muhâmînve'l-kânûniyyîn*, (Mart 2008).

ez-Zuhaylî, Muhammed. *Kadâu'l-mezâlim fî fikhi'l-İslâmi*. Dimaşk: Dâru'l-mektebîli't-tibâ'a ve'n-neşr, 1998.

ez-Zuhaylî, Muhammed. *Mevsû'atu Kadâyâ İslâmiyye Mu'âsıra*. Dimaşk: Dâru'l-Mektebî, 2009.

ez-Zuhaylî, Vehbe. *el-Vakfu'l-İslâmî ve edilletühu*. Şam: Daru'l-Fikr, 1958.

<http://www.islâmonline.net/Arabic/contemporary/2003/03/article01.shtml>

<https://trading-secrets.guru/marginal-propensity-consume/www.answers.com>

www.askoxford.com

www.hcf.on.ca

www.investorword.com

Fecr Yayınları: 769

**Sosyal Değişim,
Tarihsellik ve Nesh Bağlamında
ŞERİAT**

Prof. Dr. Talip ÖZDEŞ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-19-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- Akarsu, Bedia, *Felsefe Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1975.
- Ateş, Süleyman, *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*, 11 Cilt.; Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul 1988.
- Cevad Ali, *el-Mufasssal fî Târîhi'l-Arab Kable'l-İslâm*, 2. Baskı, 10 Cilt, Bağdat Üniversitesi Yayını, Bağdat 1993.
- Cevzici, Ahmet, *Felsefe Sözlüğü*, 3. Baskı, Paradigma Yayınları, İstanbul 1999.
- Çalışkan, İsmail, *Kur'an'da Din Kavramı*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2002.
- Dere, Ali, "Bazı Çağdaş İslâm Hukukçularına Göre Şeriatın Tatbiki Sorunu", *İslâmiyât*, C. I, Sayı: 4 Ekim-Aralık 1998, s. 107-109.
- Demir, Recep, "Tarihselcilik ve Vahiy Algısı", *Yetkin Düşünce*, (Kur'an ve Tarihsellik Tartışmaları: Kur'an'ı Tarihe Gömmek ya da Günümüze Taşımak), Yıl: 5, Sayı: 20 Ekim, Kasım, Aralık 2022, s. 65-85.
- Doğrul, Ömer Rıza, *Tanrı Buyruğu*, 3. Baskı, Bilgi Basın ve Yayınevi, İstanbul 1955.
- Ebû Bekr b. 'Arabî, *Ahkâmü'l-Kur'ân*, 3. Baskı, 4 Cilt, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2003.
- Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen b. Dureyd, *Kitâbu cemherati'l-lüga*, thk. Münîr Be'albekî, 3 Cilt, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 1987.
- Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-Taberî, *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*, thk. Abdullâh b. Abdu'l-Muhsin et-Türkî, 25 Cilt, Merkezi'l-Buhûs ve'd-Dirâsâtu'l-'Arabîyye ve'l-İslâmiyye, Kahire 2001.

- Ebü Hanîfe, “el-‘Âlim ve’l-mute‘allim”, *İmam-ı Azam’ın Beş Eseri*, çev. Mustafa Öz, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 1981.
- Ebü Mansûr Muhammed b. Mahmûd el-Mâturîdî, *Te’vîlâtü Ehli’s-Sünne*, Selimağa Ktp. No. 40.
- Ebü Mansûr Muhammed b. Mahmûd el-Mâturîdî, *Te’vîlâtü’l-Kur’ân*, thk. Murtaza Bedir vd., 18 Cilt, Mizan Yayınevi, İstanbul 2008.
- Ebu’l-Fadl Cemâluddîn Muhammed b. Mukrim b. Manzûr, *Lisânu’l-Arab*, 15 Cilt, Dâru Sâdır, Beyrut, ts.
- Ebu’l-Kâsım el-Hüseyn b. Muhammed er-Râgıb el-İsfehânî, *el-Müfredât fî gar’bi’l-Kur’ân*, thk. Muhammed Seyyid Geylânî, Dâru’l-Ma’rife, Beyrut, ts.
- Ebu’l-Kâsım Hibetullah b. Selâme, *en-Nâsîh ve’l-Mensûh*, 2. Baskı, Mısır 1967.
- Edward William Lane, *An Arabic-English Lexicon*, 8 Cilt, Librairie Du Liban, Beirut 1968.
- el-Muncidu’l-Ebcdî*, Dâru’l-Meşrik, Beyrut 1986.
- Garaudy, Roger, İslâm ve İnsanlığın Geleceği, çev. Cemal Aydın, Pınar Yayınları, İstanbul 1990.
- Göka, Erol, “Hermenötik Üzerine”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı: 22, (Bahar 1993), s. 84-94.
- Güler, İlhami, *Sabit Din Dinamik Şeriat*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1999.
- Günay, Ünver, “Toplumsal Değişme ve İslâmiyet”, *Çukurova Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1/1,(2001), s. 9-46.
- Halil b. Ahmed, *Kitâbu’l-‘ayn*, 4 Cilt, Daru’l-Kutubi’l-‘İlmiyye, Beyrut 2003.
- Hatiboğlu, Mehmed Said, *İslâm’ın Aktüel Değeri Üzerine 1*, Otto Yayınları, Ankara 2009.
- Hatiboğlu, Mehmed Said, *İslâm’ın Aktüel Değeri Üzerine 2*, Otto Yayınları, Ankara 2009.
- Izutsu, Toshihiko, *God and Man in the Quran*, Islamic Book Trust, Malaysia 2002.
- Izutsu, Toshihiko, *Kur’an’da Allah ve İnsan*, çev. Süleyman Ateş, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1975.

- Izutsu, Toshihiko, *Kur'an'da Dini ve Ahlaki Kavramlar*, çev. Selâhattin Ayaz, Pınar Yayınları, İstanbul, ts.
- İbnu'l-Bârizî, *Nâsihu'l-Kur'âni'l-Azîz ve Mensûhuh*, thk. Hatim Salih ed-Dâmin, Beyrut 1989.
- İmâdu'd-Dîn Ebu'l-Fidâ' İsmâ'il b. Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-'Azîm*, thk. Muştafâ es-Seyyid Muhammed vd., 15 Cilt, Muessesetu Kurtuba li't-Tab'i ve'n-Neşri ve't-Tevzî', Kahire 2000.
- Joseph Schacht, *An Introduction to Islamic Law*, Oxford University Press, Oxford 1964.
- Katâde b. Diâme es-Sedûsî, *Kitâbu'n-nâsih ve'l-mensûh fî Kitâbillahi Teâlâ*, thk. Hatim Salih ed-Dâmin, Beyrut 1989.
- Kırca, Celal, "Tenzil Yönteminin Tarihselliği Problemi ve Kur'an Yorumuna Olan Etkisi", *Türkiye I. İslâm Düşüncesi Sempozyumu/Bildiriler-Tartışmalar*, Beyan Yayınları, İstanbul 1995.
- Kongar, Emre, *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*, Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul 1981.
- M. Watt, *Modern Dünyada İslâm Vahyi*, çev. Mehmet S. Aydın, Hülbe Yayınları, Ankara 1982.
- Mâlik Ghulam Farîd M.A., *Dictionary of the Holy Qur'an with References and Explanaton of the Text*, Islam International Publications Limited, UK 2006.
- Mecdu'dîn Muhammed b. Ya'kûb el-Fîrûzâbâdî, *Kâmûsu'l-muhît*, Muessesetu'r-Risâle, Şam 1998.
- Muhammed Âbid el-Câbirî, "Çağdaş Dünyada Şeriatin Tatbiki Problemi", çev. Abdullah Şahin, *İslâmiyât*, C. I, Sayı: 4, Ekim-Aralık 1998, s. 36-43.
- Muhammed 'Alî et-Tehânevî, *Mevsû'âtu keşşâf-istilâhâtu'l-funûn ve'l-'ulûm*, thk. 'Ali Dahrûc, Mektebetu Lübnan, Beyrut 1996.
- Muhammed b. Abdullah ez-Zerkeşî, *el-Burhân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*, thk. Yusuf Abdurrahman Maraşlı-Cemal Hamdi ez-Zehebî-İbrahim Abdullah el-Kurdî, 2. Baskı, 4 Cilt, Dâru'l-Ma'rife, 1990.
- Muhammed b. İdris eş-Şâfiî, *er-Risale*, thk. Ahmed Muhammed Şakir, Beyrut, ts.
- Muhammed b. Müslim b. Ubeydullah b. Abdullah ez-Zührî, *en-Nâsih ve'l-Mensûh*, thk. Hatim Salih ed-Dâmin, Beyrut 1989.

- Muhammed Cemâluddîn el-Kâsimî, *Mehâsinu't-Te'vîl*, thk. Muhammed Fu'âd Abdu'l-Bâkî, 17 Cilt, Dâru İhyâi'l-Kutubi'l-Arabiyye, Kahire, ts.
- Muhammed Kutub, *İslâmî Açıdan Tarihe Bakışımız*, çev. Talip Özdeş, Risale Yayınları, İstanbul 2007.
- Muhammed Mustafa Şelebî, *Ta'lîlu'l-Ahkâm*, Mısır 1947.
- Muhammed Tâhir b. Âşûr, *İslâm Hukuk Felsefesi*, çev. Vecdi Ak-yüz-Mehmet Erdoğan, 2. Baskı, İz Yayıncılık, İstanbul 1996.
- Muhammed Murtaza el-Hüseynî ez-Zebîdî, *Tâcu'l-'arûs*, thk. 'Abdu'l-'Alîm et-Tahâvî, 40 Cilt, Vezâratu'l-'İlâm, Kuveyt 1984.
- Mukâtil b. Süleyman, *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*, thk. Abdullâh Mahmûd Şehhâte, 5 Cilt, Müessesetu't-Târîhi'l-'Arabî, Beyrut 2002.
- Mustafa Zeyd, *en-Nesh fî Kur'âni'l-Kerîm*, 2 Cilt, Dâru'l-Vefâ, Mansura/Mısır 1987.
- Nazlıgül, Habil, *İmam Şâfî'nin Hadis Kültürümüzdeki Yeri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara 1993.
- Özafşar, Mehmet Emin, *Hadisi Yeniden Düşünmek*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1998.
- Özdeş, Talip, *Mâturîdî'nin Tefsir Anlayışı*, İnsan Yayınları, İstanbul 2003.
- Özdeş, Talip, "Büyük Türk Bilgini Mâturîdî ve Maturidilik", *Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı*, 22-24 Mayıs 2009 İstanbul, Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları, İstanbul 2012.
- Özdeş, Talip, "Kavramdan Teoriye Nesh Problemi", *Günümüz Tefsir Problemleri*, ed. Ali Karataş-Yûnus Emre Gördük, Bilimsel Araştırma Yayınları, Ankara 2018.
- Özdeş, Talip, "Kur'an'a Göre İsâ'nın Allah'ın Kelimesi Olması ve İncil'in Mahiyeti: Kur'an Perspektifinden Hıristiyan İnancıyla Mukayeseli Bir İnceleme", *Cumhuriyet Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi-Aralık 2020*, 24 (3), s. 1512.
- Özdeş, Talip, *Kur'an ve Nesh Problemi-Allah'ın Kitabında Çelişki Var mı?*, 2. Baskı, Fecr Yayınları, Ankara 2018.
- Özel, Recep Orhan, "Dil ve Üslup Açısından Ahkâm Âyetlerinin Bağlayıcılığı ve Tarihselciliğin İmkânı", *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5/1 (2017/1), s. 25-56.

- Özsoy, Ömer, “Kur’an Hitabının Tarihselliği ve Tarihsel Hitabın Nesnel Anlamı Üzerine”, *İslâmî Araştırmalar*, c. IX. Sayı: 1-2-3-4, 1996, s. 135-143.
- Özsoy, Ömer, “Müslümanların ‘Yenilenme’ Sorunları ve Kur’an”, *Değişim Sürecinde İslâm*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1997, s. 7-14.
- Paçacı, Mehmet, “İhlâs Suresi’nin Sami Geleneği Perspektifinden Bir Tefsiri”, *İslâmiyât*, C. I, Sayı: 3. Temmuz-Eylül 1998, s. 49-71.
- Paçacı, Mehmet, “Kur’an ve Ben Ne Kadar Tarihseliz?”, *İslâmî Araştırmalar*, C. IX, Sayı: 1-2-3-4, 1996, s. 119-134.
- Paret, Rudi, *Kur’an Üzerine Makaleler*, çev. Ömer Özsoy, Bilgi Vakfı Yayınları, Ankara 1995.
- Pazarbaşı, Erdoğan, *Kur’an ve Medeniyet*, Pınar Yayınları, İstanbul 1996.
- Pitirim A. Sorokin, *Bir Bunalım Çağında Toplum Felsefeleri*, çev. Mete Tuncay, Göçebe Yayınları, İstanbul 1997.
- Pitirim A. Sorokin, *Social and Cultural Dynamics With a New Introduction by Michel P. Richard*, 2. Printing, USA 1991.
- Râgıb el-İsfehânî, *el-Müfredât fî garîbi’l-Kur’ân*, Mısır 1961.
- Serinsu, Ahmet Nedim, *Tarihsellik ve Esbab-ı Nüzul*, Şule Yayınları, İstanbul 1996.
- Şah Veliyyullah ed-Dihlevî, *el-Fevzu’l-Kebîr fî Usûli’t-Te’vîl*, çev. Mehmed Sofuoğlu, Çağrı Yayınları, İstanbul 1980.
- Taslaman, Caner, *Tarihselcilik Çelişkiler Batağında*, İstanbul Yayınevi, İstanbul 2016.
- The Holy Bible (Old and New Testaments), Authorized King James Version, Thomas Nelson INC., Belgium 2001.
- Türkmen, Büşra Refas-Türkmen, Mutlu, “İslâm Kelimesinin Semantik Analizi”, *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJ-CSS)*, 6/1 (June 2020), s. 225-249.
- Vergin, Nur, “Değişim ve Süreklilik”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı: 25, (Kış 1993), s. 1-5.
- Yozgat, Fazıl, *Sosyal Değişme Faktörleri*, Fırat Ofset, Ankara 1997.

İnternet:

<https://islamonline.net/%D9%85%D8%A7-%D9%85%D8%B9-%D9%86%D9%89-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%B1%D9%8A%D8%B9%D8%A9-%D8%9F/>; <https://islamqa.info/ar/answers/210742/%D9%85%D8%A7-%D9%87%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%B1%D9%8A%D8%B9%D8%A9>.
<https://islamic-content.com/dictionary/word/5979> (erişim: 20.11.2023).

Fecr Yayınları: 768

HULUSÎ İLAHİLER

Doç. Dr. Ramazan KAMILOĞLU

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör

Şeyma KAMILOĞLU

Mizanpaj ve Kapak

FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-22-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahmet Akgündüz, Arşiv Selgeleri Işığında Somuncu Baba ve Neseb-i Âlisi, İstanbul 1995.
- Ahmet Şimşirgil, Asırlara Hitap Eden Alim Es-Seyd Osman Hulusi Efendi Hayatı Şahsiyeti ve Eserleri, Malatya, 2015
- Barış Demir Nota Arşivi.
- Cihan Okuyucu, “Hulusi Efendi Divanının İlham Kaynakları”, Uluslararası Somuncu Baba ve
- Diyanet İslam Ansiklopedisi, “Hulusi Efendi Osman” Maddesi, İstanbul, 1998.
- Ender Doğan, Nota Arşivi ve Sesli Yayınları.
- Hakan Avlan, Nota Arşivi.
- Halil Necipoğlu, Nota Arşivi ve Sesli Yayınları
- Hulusi Efendi Sempozyum Bildirileri, Ankara, 2013.
- Hulusi Arslan, “Osman Hulusi Ateş’in Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri, ve Din Anlayışı,”
- Malatyalı İlim ve Fikir İnsanları Sempozyumu Bildirileri, I. cilt Malatya 2017
- İsmail Palakoğlu, Gönüller Sultanı es-Seyd Osman Hulusi Efendi, Ankara.
- Hulusi Efendi Vakfı, Sesli Yayınları
- Mehmet Emin Ay, Nota Arşivi ve Sesli Yayınları.
- Mehmet Kemiksiz Nota Arşivi ve Sesli Yayınları.
- Osman Hulusi Ateş, Divan-ı Hulûsî Dârendevî, İstanbul, 1986.

Fecr Yayınları: 765

RENKLERİN DİLİ
Arapça ve Türkçede Renk Deyimleri

Ökkeş HENGİL

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Prof. Dr. Erdiñ DOĞRU

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-16-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- 'Umar, A. M. (1997). *El-luġatu ve'l-levn*. Kahire: 'Âlemu'l-Kutub.
- Abdou, A. (2012). *Arabic idioms*. New York: Routledge.
- Ahmedova, S. (2004). *Hayvan ve renk deyimlerinin İngilizce ve Rusça karşılaştırmalı çözümlemesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ajmi, H. I. F., vd. (2020). El-elvân ve remziyyetuha fi'ş-şî'ri'l-u'mâniyyî'l-hadîs: dirâsetun vasfiyyetun tahlîliyyetun. *International E-Journal of Advances in Social Sciences*. 18(7). 1092-1105. <http://ijasos.ocerintjournals.org/en/sayfasından erişilmiştir>.
- Akçakaya, N. (2017). *Renklerin sosyolojisi: renklerin toplumsal mahiyeti üzerine bir inceleme*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akdoğan, G., Aydın, Ö. (1995). Renklerin adlandırılması ve dilgerçek sorunu. *Dil Dergisi*. 28, 49-66. <https://cuq.in/cdd4 sayfasından erişilmiştir>.
- Akkaya, A. (2013). Alp manas destanında renkler. *Adıyaman Üniversitesi TOD (Tarih Okulu Dergisi)*. 15, 527-544.
- Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil: ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK.
- Aksan, D. (2018). *Türkçenin sözcük varlığı*. Ankara: Bilgi.
- Aksan, D. (2019). *Türkçenin gücü*. Ankara: Bilgi.
- Aksan, D. (2020). *Anlambilim*. Ankara: Bilgi.
- Aksoy, Ö. A. (2020). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü II*. İstanbul: İnkılâp.
- Aktaş, T. (2013). *Tatar Türkçesindeki "baş" ve "baş"ta bulunan organ adları ile kurulmuş deyimler ve bu deyimlerin Türkiye Türkçesindeki şekilleriyle karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akyalçın, N. (2023). "Oxford Dictionary of Idioms" adlı sözlükteki "R" harfinin altında bulunan deyimler üzerine bir de-

- ğerlendirme. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(44), 349-361. <https://dx.doi.org/10.21550/sosbilder.1177166>.
- Alotaibi, W. F. (2020). Colour idioms in English and Arabic: Their meaning and colour associations. *European Journal of English Language Teaching*, 5(2), 97-109. <https://oapub.org/edu/index.php/ejel/article/view/2968> adresinden erişilmiştir.
- Amin, W. M. K. (2020). *Yabancı dil öğretimi bağlamında Türkçe ve Arapça organ adları içeren deyimlerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Anadolu Ajansı. (25 Mayıs 2023 tarihinde <https://www.aa.com.tr/> adresinden erişilmiştir).
- Armağan, B. (2022). Kolektif bilinç ürünü olarak Kızıl Elma'nın edebî metinlerdeki algılanma görüntüsü: Ziya Gökalp'in ve Cengiz Aytmatov'un Kızıl Elma anlatıları. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 8, 641-650. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2369943> adresinden erişilmiştir.
- Aslan, F. B. (2019). *Yaşar Kemal'in 'Yer demir gök bakar' adlı romanının Türkçeden Arapçaya çevirisindeki deyimlerin eşdeğerlik bağlamında incelenmesi*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, F. B. (2021). Yaşar Kemal'in 'Yer Demir Gök Bakır' adlı romanın Türkçeden Arapçaya çevirisindeki deyimlerin eşdeğerlik bağlamında incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 341-351. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/anemon/issue/61259/765598> adresinden erişilmiştir.
- Ayyıldız, E. (2021). *Arapça ve Türkçedeki doğum ve ölüm olgularıyla ilgili deyimlerin betimsel analizi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Azimov, İ. (2012). *Kur'an'daki deyimler, Kırgızca karşılıkları ve Arapça öğretiminde kullanımı*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Babatürk, L. (2023). Rusça ve Türkçe deyimlerde renk adları. *Dil Araştırmaları*. 32, 203-217. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2924610> adresinden erişilmiştir.
- Baker, M. (2011). *In other words a coursebook on translation*. New York: Routledge.
- Bakr, Y.A.S. (2021). *Arapça ve İngilizce deyim ve atasözleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Bayraktar, N. (2004). Kara ve siyah renk adlarının Türkçedeki anlam boyutu üzerine. *Dil Dergisi*. 126, 56-76. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/780652#:~:text=Siyah%20ise%20Fars%C3%A7adan%20dimize%20ge%C3%A7mi%C5%9F,oranla%20daha%20geni%C5%9F%20olmas%C4%B1%20beklenmektedir> adresinden erişilmiştir.
- Bayraktar, N. (2006). Kavram ve anlam boyutunda sarı ve tonları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1(20), 209-218. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erusosbilder/issue/23753/253070> adresinden erişilmiştir.
- Cambridge Dictionary. (20 Mayıs 2023 tarihinde <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/black-market> adresinden erişilmiştir).
- Çağan, M. (1997). *Rengi rengine- renklerin etkisi*. İstanbul: Sistem.
- Çağlarca, S. (1993). *Renk ve armoni kuralları*. İstanbul: İnkılap.
- Çebi, M. S., Nacaroğlu, D. (2015). “Bir ses böler geceyi” filminde alevi zihniyetine ilişkin sinematografik gerçekliğin simgesel inşası. *Türk kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*. 74, 15-44. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tkhcbva/issue/71966/1157725> adresinden erişilmiştir.
- Çelik, B. (2010). *Kur'an-ı Kerim'deki renkler ve renk ifade eden kelimelerin tahlili*. Yüksek lisans tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.

- Çiçek, S. (2019). *Sırt Arap diyalektinde kullanılan atasözü ve deyimler üzerine bir çalışma*. Yüksek lisans tezi, Şırnak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şırnak.
- Çimen, E. (2021). *Son dönem osmanlı türkçesi sözlüklerinde renk adlarına dayalı söz varlığı*. Yüksek lisans tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çotuksöken, Y. (1992). *Deyimlerimiz*. İstanbul: Özgül.
- Dama, H. (1989). *Almanca'da ve Türkçe'de renk sıfatları*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Dâvûd, M. M. (2003). *Mu'cemu't-ta'bîri'l-istilâhî fî'l- arabîyyeti'l-mu'âsira*. Kahire. Dâr Ğarîb.
- Dâvûd, M. M., vd. (2014). *El-mu'cem'ul-mevsû'i li't-ta'bîri'l-istilâhî fî'l- arabîyye*. Kahire. Dâr Ğarîb.
- Demir, C. (2021). *Anadolu sahası Türk masallarında renk sembolizmi*. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Demir, E. (2022). *Türkçe ve Almanda renk ve sayı deyimlerinin karşılaştırmalı çözümlemesi*. Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Demirhan, M. E. (2010). *Türkmen dilinde bir renk adlandırma çalışması*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğru, E. (2004). *Modern Arapçadaki deyimlerin dilbilimsel açıdan incelenmesi ve yabancı dil öğretimindeki yeri*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğru, E. (2021). *Dilin derin devleti deyimler*. İstanbul: Akdem.
- Doğru, E., İşler, E. (2013). Kur'an deyimlerinin semantik analizi. *Eskiye*. 27, 79-102. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/474586> adresinden erişilmiştir.
- Ebu'l- 'Azîm, 'A. Ğ. (2013). *Mu'cemu'l-ġanî ez-zâhir*. Beyrut: Muessetu'l- Ğaniyyî Li'n-Neşr.
- Ekici, M. (2016). Türk kültüründe "al" renk. *Türk dünyası inceleme dergisi*. 16(2), 103-107. <https://dergipark.org.tr/tr/>

download/article-file/633581#:~:text = T%C3%BCrk%20k%C3%BCl%C3%BCr%C3%BCndeki%20en%20eski%20renklerden,k%C3%B6t%C3%BC%20varl%C4%B1klar%C4%B1n%20ad%C4%B1%20olarak%20kullan%C4%B1m%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r adresinden erişilmiştir.

- Eminoğlu, H. (2014). *Türkçede Renkler Sözlüğü*. Ankara: Gazi.
- Eray, A. (2018). *Diriliş Ertuğrul dizisinin Arapça altyazı çevirilerinde deyimsel aktarım*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Ertürk, Z., Şaban, İ. (2021). Günümüz Türkiye’inde Arapça ve karşıtsal çözümleme. *Doğu Araştırmaları*. 24(2), 10-30. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/doguedebiyati/issue/67820/1026211> adresinden erişilmiştir.
- Fâyid, V. K. (2007). *Mû’cemu’t-te’âbîri’l-istilâhiyye fi’l- ‘arabiyyeti’l-mu’âsira*. Kahire: Câmi’atu’l-Kâhira.
- Finlay, V. (2003). *Color: a natural history of the palette*. New York: Random House.
- Goethe J. W. V. (2020). *Renk öğretisi*. (İlknur Aka Çev.). İstanbul: Kırmızı.
- Gömeç, S. (2009). Dede korkut kitabında geçen tartışmalı bazı yer adları üzerine. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 29, 210-217. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1150253> adresinden erişilmiştir.
- Göncüoğlu, S. F. (2014). İstanbul’un tepesi; bir meydan’ın hikâyesi “Taksim”. *Yeni Fikir Dergisi*. 6(13), 23-31. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yenifikirjournal/issue/61746/923095> adresinden erişilmiştir.
- Gönen, S. (2005). Efsanelerde kara renginin görünümü. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 17, 225-236. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/258083#:~:text = Efsanelere%20yans%C4%B1yan%20kara%20olumlu%20anlam%C4%B1yla,olduklar%C4%B1na%20i%20D%20nan%C4%B1lan%20%C5%9Fah%C4%B1slar%20bulunmaktad%C4%B1r> adresinden erişilmiştir.

- Guirad, P. (1980). *Les Locutions Françaises*. Paris: PUF.
- Gülcü, İ. (2018). *Hatay Altınözü Bölgesinde konuşulan Arapça diyalektği: Atasözleri, deyimleri ve bunların Fasih Arapçayla karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Gümüştam, G. (2012). Deyim bilimi ışığında deyim kavramı. *The Journal Of Academic Social Science Studies*. 5(7), 357-364. https://www.researchgate.net/publication/289534614_Deyim_Bilimi_Isiginda_Deyim_Kavrami adresinden erişilmiştir.
- Gümüşkaya, P. (2015). *Tarihi Türk lehçelerinde renk adları*. Yüksek lisans tezi, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Günday, H., Şahin, Ş. (2001). *Arapça dilbilgisi sarf bilgisi*. İstanbul: Alfa.
- Hafıl, İ. M. (2006). Elfâzu'l-elvân ve delâlâtuha 'inde'l- 'arab. *El-'Ulûmu'l-İnsâniyyeti Ve'l-İctimâ'iyyeti*. 33(3). <https://cuq.in/cvde> adresinden erişilmiştir.
- Haller, K. (2019). *The little book of colour*. United Kingdom: Penguin Life.
- Hasan, A., vd. (2011). How colours are semantically construed in the Arabic and English culture: a comparative study. *English Language Teaching*. 4(3), 206-213. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1080712.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Hastürkoğlu, G. (2017). *İngilizce ve Türkçe deyimlerde temel renk terimlerinin karşılaştırılması üzerine bilişsel bir çalışma*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hengirmen, M. (1995). *Türkçe dilbilgisi*. Ankara: Engin.
- Itten, J. (1974). *The art of color the subjective experience and objective rationale of color*. (E. Van Haagen, Çev.). United States Of America: John Wiley & Sons.

- İşler, E., Özay, İ. (2015). Türkçe Arapça kapsamlı sözlük. Ankara: Fecr
- Kırık, A. M. (2013). Sinemada renk ögesinin kullanımı: Renk ve anlatım ilişkisi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*. 2(6), 71-83. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/59561> adresinden erişilmiştir.
- Kıroğlu, H. S. (2020). Arapçanın söz varlığında renk. *Eskiyeni*. 41, 757-774. <https://doi.org/10.37697/eskiyeni.764352>
- Kubbealtı Lügati. (15 Mayıs 2023 tarihinde <http://lugatim.com/> adresinden erişilmiştir).
- Kuyumcu, E. (2020). Renk kavramının Türkçedeki ifade özellikleri. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*. 7(1), 513-538. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atdd/issue/53301/724854> adresinden erişilmiştir.
- Küçük, S. (2010). Türkiye Türkçesinde renk adları ve özellikleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3(10), 420-427. <https://cuq.in/D5Pg> adresinden erişilmiştir.
- Küçük, S. (2013). Türkçenin renklere dayalı söz varlığı. *Yeni Türkiye*. 9(15), 791-803. <https://cuq.in/G16s> adresinden erişilmiştir.
- Meskhidze, M. (2006). *Türkiye ve Kırgız Türkçelerinde renk isimleri içeren deyimler*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Erzurum.
- Meydan Larousse. (1992). Cilt 16, İstanbul: Sabah Gazetesi.
- Mustafâ, İ., vd. (1986). *El-Mu'cemu'l-vasîf*. İstanbul: Çağrı.
- Nişanyan Sözlük. (26 Mayıs 2023 tarihinde <https://www.nisanyansozluk.com/> adresinden erişilmiştir).
- Nûra, A.T., Emel, Ş., Abîr, H. (2022). *Delâletu'l-levân fî rivâyeti hamâmi'd-dâr li Suûd es-Sen 'ûsî*. Yüksek lisans tezi, Şehîd Hama El-Hudar El-Vâdî Üniversitesi Edebiyat ve Diller Enstitüsü, El Oued.
- Özcan, B.A. (2019). *Ruşça ve Türkçe deyimlerdeki renk kavramının karşılaştırmalı analizi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Özcan, D. (2014). Uygur halk destanlarında bir simge olarak renkler: karalık, aklık. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*. 4, 89-97. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uygur/issue/30036/324333> adresinden erişilmiştir.
- Özcan, M. (2013). *Kur'an-ı Kerim'deki bazı deyimlerin çeviri stratejileri açısından değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özcan, M., Dağbaşı, G. (2022). Kültür ve Turizm Bakanlığı TEDA Projesi kapsamında Türkçeden Arapçaya yapılan edebi çevirilere dair bir inceleme, *Istanbul Journal of Arabic Studies (ISTANBULJAS)*. 5(1) 69- 78. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2092993> adresinden erişilmiştir.
- Palabıyık, M.H. (2022). *Cahiliye döneminde gündelik hayat*. Ankara: Fecr.
- Pastoureau, M. (2017). *Red the history of a color*. (J. Gladding, Çev.). New Jersey: Princeton University.
- Rayman, H. (2014). Nevruz ve Türk kültüründe renkler. *Millî Folklor*. 53, 10-15. <https://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=53&Sayfa=7> adresinden erişilmiştir.
- Sağocak, D.M. (2005). Ergonomik tasarımda renk. *Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*. 6(1), 77-83. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/213706> adresinden erişilmiştir.
- Soygüder, Ş. (2013). Bir dil olarak “sarı” rengin anlamı ve “sarı basın” neden “sarı”? *E-Journal of New World Sciences Academy*. 8(2), 184-206. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsahuman/issue/19923/213215> adresinden erişilmiştir.
- Suçın, M. H. (2007). *Öteki dilde var olmak*. İstanbul: Multilingual.
- Şahin, S. (2002). *Tevfik Fikret'in şiirlerinde renk belirten kelimelerin kullanılması üzerinde inceleme değerlendirme*. Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şayır, M. & Hengil, Ö. (2022). Nizâr Kabbânî'nin şiirlerinde sıra dışı kadın temaları. *Akdeniz Havzası ve Afrika Medeniyetleri*

- Dergisi*, 4(2),140-150. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2765727> adresinden erişilmiştir.
- Taberânî, E. (1985). *El-mu'cemu'l-evsât*. Beyrut: el-Mektebu'l-İslâmî.
- Tanrıkut, T. (2014). *Türkiye Türkçesinde renk adları (Yapı – köken)*. Yüksek lisans tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara.
- TDV İslam Ansiklopedisi. (2007). Renk. (Soner Gündüzöz). 34. 571-572.
- Topçu, N. (2001). Fransızca ve Türkçe renk isimleri içeren deyimlerin karşılaştırmalı incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 20, 131-140. <https://efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/997-published.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Türkoğlu, S. (2001). *Baudelaire'nin Kötülük Çiçekleri adlı yapıtında ritm müzikalite ve renk*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uğurlu, A.S. (2015). Türk çocuk edebiyatında yeni bir isim: Renan Özdemir'in çocuk romanlarındaki iletiler. *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 18(29), 299-308. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/235988> adresinden erişilmiştir.
- Ulukan, A. (2012). *Dede Korkut hikayeleri ve Grimm masallarında kültür ve inançlara yerleşmiş renk ve sayı imgelemi*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Ünalın, H. (2009). *Cenab Şehabeddin'in şiirlerinde “aşk” olgusunun yansımaları-aşk'ın “renk”, “ses”, “ışık”, ve “zaman” olarak görünüşleri*-. Yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Yakovleva, S., Kazantseva I.V., Shestakova O.B. (2016). Idioms containing the component black / schwarz in the English and German languages: comparative analysis. *Russian*

Linguistic Bulletin. 2(6), 68-69. <https://cuq.in/jz9o> adresinden erişilmiştir.

Yıldırım, E. (2022). *Türk kültüründe renkler*. İstanbul: Ötüken.

Yiğit, M. (2015). *Arapçada deyimler ve Kur'ân-ı Kerim'de kullanımı*. Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Zencirkıran, A., Berkli, Y. (2022). Erzurum'da anıt eserlere yansıyan Türk kadını imgesi. *EKEV Akademi Dergisi*. 26(89), 1-24. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2553194> adresinden erişilmiştir.

Fecr Yayınları: 764

KIRAAT VE TECVİD TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ
(İBNÜ'L-CEZERÎ'NİN *USÛLÜ'L-KIRÂÂT* ESERİ ÖZELİNDE BİR İNCELEME)

Yahya BALCI

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Kasım 2023

ISBN: 978-625-6602-14-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahmed Efendi, Taşköprizâde. *eş-Şekâiku'n-nu'mâniyye fî 'ulemâi'd-devleti'l-osmâniyye*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, ts.
- Akaslan, Yaşar. *Kıraat İlminin Temel Kaynakları*. M.Ü. İlâhiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2021.
- Akdemir, Mustafa Atilla. "Kıraat İlminde Tahrîrât Meselesi". *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/2 (2018), 83-111.
- Altıkulaç, Tayyar. "Hüzelî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/69-70. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Altıkulaç, Tayyar. "İbnü'l-Cezerî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/551-557. Ankara: TDV Yayınları, 1998.
- Altıkulaç, Tayyar. "Secâvendî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/268-269. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Altundağ, Mustafa. "Sahih Kırâatlerin Arap Lehçeleriyle İlişkisi Üzerine". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20 (2001), 23-48.
- Atik, M. Kemal. "Ca'berî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 527-528. Ankara: TDV Yayınları, 1992.
- Bağdâdî, İsmâil b. Muhammed Emin el-. *Hediyetü'l-arifîn esmâi'l-müellifîn ve âsâru'l-musannifîn*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, ts.
- Balcı, Yahya. "İbnül'l-Cezerî'nin Kitâbü't-tezkâr fî kırâati Ebân b. Yezîd el-Attâr Adlı Eserinin Edisyon Kritiği". *Tahkik*

- İslami İlimler Araştırma ve Neşir Dergisi* 11 (2023), 73-118.
- Bikâî, İbrâhîm b. Ömer b. Hasan el-. *Mesrau't-tasavvuf*. thk. Abdurrahman el-Vekîl. Mekke: Abbâs Ahmed Elbâz, ts.
- Birişık, Abdülhamit. "Kıraat". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/426-433. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Çetin, Abdurrahman. "İzhar". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/506. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Çetin, Abdurrahman. *Kur'an Okuma Esasları*. Bursa: Emin Yayınları, 9. Basım, 2015.
- Çetin, Abdurrahman. "Sekte". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/335. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Çollak, Fatih. "Revm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/31-32. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Dabbâ', Ali Muhammed ed. *el-İdâetü fî beyâni usûli'l-kırâat*. Mısır: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türas, 1420.
- Dânî, Ebû Amr Osman b. Saîd. *el-Müktefâ fi'l-vakfi ve'l-ibtidâ*. thk. Muhyiddîn Abdurrahmân Ramadân. Dâru Ammâr, 1422.
- Dâvûdî, Şemsüddîn Muhammed b. Ali b. Ahmed. *Tabakâtü'l-müfessirîn*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: MÜİFVY, 4. Basım, 2015.
- Ebü'l-Vefâ, Alellah b.Ali. *el-Kavlü's-sedîd fî 'ilmi't-tecvîd*. Dâru'l-Vefâ, 1424.
- Esed vd., Nâsirüddin el-. *el-Fihrisü's-şâmil li't-türasi'l-Arabiyyi'l-İslâmiyyi'l-mahtât: Ulumü'l-Kur'ân*. Ürdün: Mecmaü'l-Meliki li-Buhûsi'l-Hadâratî'l-İslâmiyye, 2. Basım, 1415.

- Fâsî, Ebü't-Tayyib Takıyyüddîn Muhammed b. Ahmed b. Alî el-Hasenî el-. *el-İkdü's-semîn fî târîhi'l-beledi'l-emîn*. thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ. 7 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1998.
- Fırat, Yavuz. *Tecvîd ve Kıraat İlmi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Hacıveysizade İlim ve Kültür Vakfı, 2018.
- Hâfız, Muhammed Mutî' el-. *Şeyhü'l-kurrâ imâm İbnü'l-Cezerî*. Dımaşk: Dâru'l-Fıkr, 1416.
- Hamevî, Ahmed b. Ömer b. Muhammed b. Ebi'r-Rızâ. *el-Kavâidü ve'l-işârât fî usûli'l-kurâât*. thk. Abdülkerîm b. Muhammed Bekkâr. Dımaşk: Dâru'l-Kalem, 1406.
- Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh el-Bağdâdî er-Rûmî. *Mu'cemü'l-büldân*. 7 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 2. Basım, 1995.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed. *İnbâü'l-ğumr bi ebnâi'l- 'umr*. thk. Muhammed Abdülmüfd Han. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1986.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *Câmi'u esânîdi ibni'l-Cezerî*. thk. Ahmed b. Hamûd er-Rüveysî. Medîne-i Münevvere: Dâru'l-Me'sûr, 1436.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *el-Mukaddimetü'l-Cezeriyye*. Dâru'l-muğnî, 1422.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *en-Neşr fî'l-kirââtü'l-aşr*. thk. Ali Muhammed ed-Dabbâ'. 2 Cilt. Lübnan: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.

- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *et-Temhîd fî 'ilmi't-tecvîd*. thk. Ali Hüseyin el-Bevvâb. Riyâd: Mektebetü'l-Meârif, 1405.
- İbnü'l-Cezeri, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *Gâyetü'n-nihâye fî tabakâti'l-kurrâ*. nşr. G. Bergstraesser. 3 Cilt. Mısır: Mektebetü İbn Teymiyye, 1351.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *Tahbîrû't-teysîr fi'l-kirâati'l-'aşr*. thk. Ahmed Muhammed Müflih. Ürdün: Dâru'l-Furkân, 1421.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *Usûlü'l-kirâât*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Kılıç Ali Paşa, 1029, 192b-196a.
- Karaçam, İsmail. *Kur'ân-ı Kerîm'in Faziletleri ve Okunma Kâideleri*. İstanbul: M.Ü. İlâhiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 21. Basım, 2012.
- Kâtib Çelebi, Mustafa b. Abdullah. *Keşfü'z-zunûn 'an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*. 2 Cilt. Bağdat: Mektebetü'l-Müsenna, 1941.
- Komisyon. *Uluslararası İbnü'l-Cezerî Sempozyumu*. Ankara: DİB Yayınları, 2021.
- Koyuncu, Recep. *Kıraat İlminde Tahrirât Mustafa el-İzmîrî ve 'Umdetü'l-'İrfân Adlı Eseri (Edisyon Kritik)*. Konya: Hikmetevi Yayınları, 2021.

- Özbalıkçı, Mehmet Reşit. “İbnu’n-Nâzım”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/168-169. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Pakdil, Kurrâ Hâfız Ramazan. *Ta’lim Tecvid ve Kıraat*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 13. Basım, 2017.
- Sarı, Mehmet Ali. “İbdâl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/263-265. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Sarı, Mehmet Ali. “İmâle”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/177. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Sehâvî, Şemseddîn Muhammed b. Abdurrahman b. Muhammed b. es-. *ed-Dav’u’l-lâmi’ li ehli’l-garni’t-tâsi’*. 12 Cilt. Beyrut: Menşûrâtu Dâru Mektebetü’l-Hayât, ts.
- Şahin, Ünal. “Kâsım b. Kutluboğa’ya Nisbet Edilen Uydurma Bir Metin: Menâkıbu Ebî Hanîfe = A Fabricated Text Attributed to Kâsım b. Kutluboğa: Menakıbu Ebı Hani-fe”. *Marife: Bilimsel Birikim (Marife: Dini Araştırmalar Dergisi)* XXII/2 (2022), 843-868.
- Şâtıbî, Kâsım b. Firrûh eş-. *Hirzü’l-emânî ve vechü’t-tehânî*. thk. Muhammed Temîm ez-Zu’bî. Mektebetü Dârü’l-Hüdâ, 4. Basım, 1426.
- Şevkânî, Ebû Abdullâh Muhammed b. Alî b. Muhammed. *el-Bedru’t-tâli’ bimehâsini min ba’di’l-karni’s-sâbi’*. 2 Cilt. Beyrut: Daru’l-Ma’rife, ts.
- Temel, Nihat. *Kırâat ve Tecvîd İstihlaları*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 5. Basım, 2020.
- Tuncel, Metin - Özeydin, Abdülkerim. “Cizre”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/37-39. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

- Türkmen, Kübra. *İbnü'l-Cezerî ve "ed-Dürretü'l-Mudiyye" Adlı Eseri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Ünal, Mehmet. *Kur'ân'ın Anlaşılmasında Kıraat Farklılıklarının Rolü*. İstanbul: Hacıveyiszade İlim ve Kültür Vakfı Yayınları, 2020.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Ahvâzî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/194. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Yılmaz, Okan Kadir. *İsam Tahkikli Neşir Kılavuzu*. Ankara: TDV Yayınları, 3. Basım, 2020.
- Zirikli, Hayrüddîn. *el-A'lâm*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâ'yîn, 15. Basım, 2002.

Fecr Yayınları: 763

İSLÂM SİYASET NAZARİYESİ
(Devlet ve Hükümet)

Resul ERSÖZ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Kasım 2023

ISBN: 978-625-6602-15-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abduh, Muhammed. *el-İslâm ve'n-Nasrâniyye*. Beyrut: Dâru'l-Hadâse. 3. Basım, 1988.
- Abdürrâzık, Ali. *'el-İslâm ve usûlü'l-hukm' li Ali Abdürrâzık: Dirâsetin ve vesâuku bi kalemi Muhammed Ammâra*. Beyrut: el-Müessesetü'l-Arabiyye li'd-Dirâsât ve'n-Neşr, 2000.
- Ahmed el-Kâtib. *Şîada Siyasal Düşüncenin Gelişimi: Şîrâdan Velâyet-i Fakîhe*. Çev. Mehmet Yolcu. Ankara: Otto Yayınları, 2020.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh. *el-Müsned*. Haz. Bedrettin Çetiner. 6 Cilt. İstanbul: Dâru Sahnûn ve Çağrı Yayınları, 1413/1992.
- Akbulut, Ahmet. *Sahabe Dönemi İktidar Kavgası*. Ankara: Otto Yayınları, 2015.
- Âmirî, Ebu'l-Hasan. *Kitâbu'l-İ'lâm bi-Menâkibi'l-İslâm*. Thk. Ahmed Abdülhamîd Gurâb. Riyad: Dâru'l-Asâle li's-Sekâfe ve'n-Neşr ve'l-İ'lâm, 1408/1988.
- Ammâra, Muhammed. *el-İslâm ve's-siyâse er-radd alâ şübühâtü'l-İlmâniyyîn*. Kahire: Mektebetü's-Şurûki'd-Devliyye, 2007.
- Ammâra, Muhammed. *Ma'reketü'l-İslâm ve usûlü'l-hüküm*. Kahire: Dâru's-Şurûk, 2. Basım, 1418/1997.
- Avcı, Casim. "Hilâfet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/539-546. İstanbul: TDV. Yayınları, 1998.
- Aydın, Mehmet Akif. "Hükümet" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/468-470. İstanbul: TDV. Yayınları, 1998.
- Azimli, Mehmet. *Halifelik Tarihine Giriş: Başlangıcından IX. Asra Kadar*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları. 4. Basım, 2018.
- Başgil, Ali Fuat. "Devlet Nedir? (Realist bir Tarif Denemesi)". *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 12/4 (1946), 981-990. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/97408>
- Bayındır, Abdülaziz. "Kitab-ı Mukaddes'e ve Kur'an'a Göre Teokrasi ve Laiklik", *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1999), 111-132
- Berkes, Niyazi. *Türkiye'de Çağdaşlaşma*. Haz. Ahmet Kuyaş. İstanbul: Yayı Kredi Yayınları, 4. Basım, 2003.
- Besyûnî, Abdullah Abdülganî. *Nazariyyetü'd-devle fi'l-İslâm*. Beyrut: ed-Dâru'l-Câmi'iyye, 1986.

- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî. *Şuabu'l-îmân*. Thk. Ebû Hacer Muhammed b. es-Said b. Besyûnî Zağlûl. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1421/2000.
- Bingöl, Abdulkuddüs. "İstikrâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/358-359. İstanbul: TDV. Yayınları, 2001.
- Black, Antony. *Siyasal İslâm Düşüncesi Tarihi*. Çev. Sevda Çalışkan - Hamit Çalışkan. Ankara: Dost Kitabevi, 2010.
- Bolay, Süleyman Hayri. *Felsefe Doktrinleri ve Terimleri Sözlüğü (Ankara: Atlas Yayınları, 12. Basım, 2018*.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl. *el-Câmiu's-sahîh*. Haz. Bedrettin Çetiner. 8 Cilt. İstanbul: Dâru Sahnûn ve Çağrı Yayınları, 1413/1992.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *İbn Haldun'un Düşüncesi: Asabiyet ve Devlet*. çev. Muhammed Çelik. İstanbul: Mana Yayınları, 3. Basım, 2020.
- Cüveynî, Ebû'l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf. *el-Akîdetü'n-Nizâmiyye*. Thk. Muhammed Zâhid el-Kevserî. Kahire: Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Tûras, 1412/1992.
- Çaylak, Âdem. "İslâm Siyasi Düşüncesi: Giriş, Teorik Çerçeve ve Tarihsel Kavramsallaştırma". *İslâm Siyasi Düşünceler Tarihi*. Ed. Âdem Çaylak. Ankara: Savaş Yayınevi, 3. Basım, 2022), 3-85.
- Çelik, Mehmet. "İslâm Tarihinde Dinin Politikaya Alet Edilmesinin İlk Örnekleri". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10/1 (2000), 29-49.
- Davutoğlu, Ahmet. "Devlet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/234-240. İstanbul: TDV. Yayınları 1994.
- Demîcî, Abdullah b. Ömer b. Süleyman. *el-İmâmetü'l-uzmâ'inde ehli's-sinne ve'l-cemâa*. Riyad: Dâru Tayyibe, 2. Basım, 1408/1988.
- Demir, Fahri. *İslâm Dini Açısından Din-Devlet İlişkisi (Din ve Laiklik)*. Ankara: Kürsü Yayıncılık, 1999.
- Deringil, Selim. *İktidarın Sembolleri ve İdeoloji II. Abdülhamîd Dönemi (1876-1909)*. Çev. Gül Çağalı Güven. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitapevi, 33. Basım, 2017.
- Doğan, D. Mehmet. *Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: İz Yayıncılık, 11. Basım, 1996
- Ebu'l-Bekâ, Eyyûb b. Mûsâ el-Huseynî el-Kefevî. *el-Külliyât*. Thk. Adnan Derviş - Muhammed el-Mısırî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2. Basım, 1419/1998. "es-Siyâse", 510.

- Ebû Ca'fer et-Tûsî, Muhammed b. el-Hasen b. Alî. *Telhîsu's-şâfi fi'l-imâme*. Haz. es-Seyyid Hüseyin Bahru'l-Ulûm. 4. Cilt. Kum: Danışgah-ı Tahrân, 1394.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî. *es-Sünen*. Haz. Bedrettin Çetiner. 5 Cilt. İstanbul: Dâru Sahnûn ve Çağrı Yayınları, 1413/1992.
- Ebû Zehre, Muhammed b. Ahmed b. Mustafâ. *Târîhu'l-Mezâhibi'l-İslâmiyye*. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, ts.
- Ebû Zeyd, Habîbe. *el-İctihâdî'l-fikhiyyü'l-muâsr fi's-siyaseti's-şer'tiyye*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2010.
- Elbânî, Nâsîrüddin. *Silsiletü'l-ehâdîsi'z-zaîfe ve'l-mevzûa*. 14 Cilt. Riyad: Mektebetü'l-Meârif, 1412/1992.
- Erdem, Fazıl Hüsnü. “Yeni Anayasaya Doğru: Vatandaşlık, Osmanlı Türkiye Anayasalarında ve Yeni Anayasada Vatandaşlık”. *Seta Analiz* 51 (Nisan 2012), 1-24.
- Erdoğan, Mehmet. *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ensâr Neşriyat, 3. Basım, 2010.
- Ersöz, Resul. *Yol Ayrımındaki Seleflilik: Klasik İslâm Modernizmi'nin Kur'an Algısı*. İstanbul: Ensâr Neşriyat, 2019.
- Ersöz, Resul. “İslâm Bilimlerinin Oluşum ve Gelişiminde Kur'an'ın Rolü Üzerine”. *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 4/2 (Ekim/October 2020), 489-520. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tader/issue/57489/758546>
- Ersöz, Resul. “Klasik İslâm Modernizmi'nin Kur'an Yorumlarına Etkisi: Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır Örneği”. *Amasya İlahiyat Dergisi* 13 (Aralık 2019), 259-295. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/899083>.
- Ersöz, Resul. *Haklar ve Özgürlükler: Kur'an'a Göre Azınlık Hakları*. Ankara: İslâmiyât/Avrasya Yayınları, 2003.
- Eryarsoy, M. Beşir. *İslâm Devlet Yapısı*. İstanbul: Bekâ Yayıncılık, 4. Basım, 2013.
- Eskicioğlu, Osman. *Başkanlık Sistemi ve İslâm*. Ankara: Sistem Ofset Yayıncılık, 2016.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasen Alî b. İsmâîl b. Ebî Bişr İshâk b. Sâlim. *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn*. thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamîd. 2 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1411/1990.
- Evkuran, Mehmet. “Peygamber, Karizma ve Siyasal Otorite”. *İslâmî İlimler Dergisi* 1/1 (Bahar 2006), 51-67. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/islamiilimler/issue/8746>.

- Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed. *Tehzîbü'l-lüğa*. thk. Reşid Abdurrahman el-Ubeydî. 15 Cilt. Kahire: ed-Dâru'l-Mısriyye, 1975.
- Fahredden er-Râzî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Hüseyin et-Taberistânî. *Mefâtîhu'l-gayb*. thk. İbrahim Şemsüddîn-Ahmed Şemsüddîn. 33 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1434/2013.
- Fazlur Rahman. *İslâm*. Çev. Mehmet Dağ-Mehmet Aydın. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010.
- Fazlur Rahman. "İslâm ve Siyasî Aksiyon: Siyaset Dinin Hizmetinde". *İslâm'da Siyaset Düşüncesi*. Çev. Kazım Güleçyüz. 7-22. İstanbul: İnsan Yayınları, 1995.
- Feyzioğlu, Metin. "Laiklik ve Teokrazi Üzerine Bir Deneme". *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 2 (1977), 157-180. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m1997-19972-899>. Erişim tar. 26.10.2020,
- Fiğlalı, Ethem Ruhi. *Günümüz İslâm Mezhepleri*. İzmir: İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, 2008.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Ahmed. *el-Müstesfâ min ilmi'l-usûl*. thk. Hamza b. Züheyr Hâfız. 4 Cilt. Medîne: Şirketü'l-Medîneti'l-Münevvera li't-Tabâa, 1413/1994.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Ahmed. *Mîzânü'l-amel*. Thk. Süleyman Dünya. Kahire: Dâru'l-Meârif, 1964.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Ahmed. *İhyâu ulûmi'd-dîn*. 4 Cilt. Cidde: Dâru'l-Minhâc, 1432/2011.
- Gökalp, Ziya. "İslâm İttihâdı". *Yeni Hayat, Doğru Yol*. Haz. Müjgân Cunbur. Ankara: Kültür Bakanlığı Ziya Gökalp Yayınları, 1976.
- Gözler, Kemal. *Devletin Genel Teorisi* Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları, 7. Basım, 2016.
- Güler, İlhami. "İslâm Siyasi Düşüncesinin Teo-Politik ve Tarihi Yapısal Sorunları". *İslâm Siyasî Düşünceler Tarihi*. Ed. Âdem Çaylak. (Ankara: Savaş Yayınları, 3. Basım, 2022), 87-117.
- Güncel Türkçe Sözlük, Erişim 22 Şubat 2021. <https://sozluk.gov.tr/>
- Güneş, Hüseyin. "Kutsal Değerlerin Siyasete Alet Edilmesi Bağlamında Abdullah b. Ali İsyanı". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/22 (2012/2), 75-103.
- Hallâf, Abdülvehhâb. *es-Siyâsetü'ş-Şer'iyye fi'ş-şuûni'd-düstüriyye ve'l-hâriciyye ve'l-mâliyye*. Kahire: Dâru'l-Ensâr, 1397/1977.
- Hamid İneyet. *Çağdaş İslâmî Siyasî Düşünce*. Çev. Yusuf Ziya Cömert. Ankara: Hece Yayınları, 2008.

- Hamidullah, Muhammed. *İlk İslâm Devleti*. Çev. İhsan Süreyya Sırma. İstanbul: Beyan Yayınları, 1992.
- Hamidullah, Muhammed. *İslâm'a Giriş*. Çev. İbrahim Arif Koytak-Veysel Uysal. İstanbul: Beyan Yayınları, 2019.
- Hamîdullah, Muhammed. *el-Vesâtku's-siyâsiyye*. Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 6. Basım, 1987.
- Hamîdullah, Muhammed. *İslâm Peygamberi*. Çev. Salih Tuğ. 2 Cilt. Ankara: y.y., 2003.
- Hamîdullah, Muhammed. "Kanunlar İhtilafının İslâmî Mefhumu". *İslâm Anayasa Hukuku*. çev. Kemal Kuşçu. İstanbul: Beyan Yayınları, 1995.
- Hasenî, Abdürrezzâk. *Ta'rîfu's-Şî'a*. Suriye/Sayda: Matbaatü'l-İrfân, 1352 /1933.
- Hatîb et-Tebrîzî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Alî b. Muhammed. *Mişkâtü'l-Mesâbîh*, thk. Muhammed Nâsirüddîn el-Albânî. 3 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 2. Basım, 1399/1979.
- Heywood, Andrew. *Siyasetin Temel Kavramları*. Çev. Hayrettin Özler. Ankara: Adres Yayınları, 2012.
- Humeynî, Âyetullah. *el-Hukûmetü'l-İslâmiyye*. Beyrut: Cemiyetü'l-Meârifî'l-İslâmiyye ve's-Sekâfiyye, 2 Basım, 1432/2011.
- Huriye Fevîk Mücahid. *Fârâbî'den Abduh'a Siyasî Düşünce*. Çev. Vecdi Akyüz. İstanbul: İz Yayıncılık, 3. Basım, 2012.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir. *İslâm İnsan ve Toplum Felsefesi*. Çev. Vecdi Akyüz. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2000.
- İbn Atiyye, Kadı Ebû Muhammed Abdülhak b. Galib el-Endelüsî. *el-Muharraru'l-Vecîz fi tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1421/2001.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd el-Endelüsî. *el-İhkâm fi usûli'l-ahkâm*. thk. Fevâz Ahmed Zümerlî - Abdurrahman Zümerlî. 8 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1437/2016.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd el-Endelüsî. *el-Fasl fi'l-milal ve'l-ehvâ ve'n-nihal*. Thk. Muhammed İbrahim Nasr - Abdurrahman Umeyra. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Cil, 2. Basım, 1416/1996.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik. *es-Sîretü'n-nebevîyye*. thk. Ömer Abdüsselam Tedmurî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1410/1990

- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed. *el-Mukaddime*. thk. Abdullah Muhammed ed-Dervîş. 2 Cilt. Şam: Dâru Ya'rub, 1425/2004.
- İbn İshâk, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yesâr el-Kureşî el-Medenî. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. thk. Ahmed Ferîd el-Mezîdî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1424/2004.
- İbn Kayyim el-Cevziyye. *et-Turuku'l-hükmiyye fi's-siyâseti's-şer'iyye*. Mekteke: Dâru Âlemi'l-Fevâid li'n-Neşr ve't-Tevzi', 1428/2009.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed b. Muhammed. *el-Muğnî*. Thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî – Abdülfettah b. Muhammed el-Hulv. 15 Cilt. Riyad: Dâru Âlemi'l-Kütüb, 1417/1997.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvîni. *es-Sünen*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 2 Cilt. İstanbul: Dâru Sahnûn ve Çağrı Yayınları, 1413/1992.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem. *Lisâni'l-Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, ts.
- İbnu'l-Mutahhar, el-Hasan b. Yûsuf (el-Hillî). *Minhâcu'l-kerâme fi ma'rifeti'l-imâme*. Thk. Abdürrahim Mübârek. Meşhed: Merkezü'l-Ebhâs el-Akâidiyye, 1421/2002.
- İbn Rüşd, Ebu'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Muhammed el-Kurtubî. *Bidâyetü'l-müctehid ve nihâyetü'l-muktesid*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 6. Basım. 1402/1982.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Menî' el-Basrî el-Bağdâdî. *et-Tabakâtü'l-Kebîr*. Thk. Ali Muhammed Ömer. 11 Cilt. Kahire: Mektebetü Hanci, 1421/2001.
- İbn Teymiyye, Ebu'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn. *es-Siyâsetü's-Şer'iyye fi islâhi'r-râî ve'r-raiyye*. Thk. Ali b. Muhammed el-Umrân. Cidde: Dâru'l-Âlemi'l-Fevâid, 1429/2010.
- İbn Teymiyye, Ebu'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn. *Minhâcü's-sünneti'n-nebeviyye fi nakzi kelâmi's-Şîa el-Kaderiyye*. Thk. Muhammed Reşâd Sâlim (Riyad: Dâru'l-Fazîle, 1424/2005.
- İkbâl, Muhammed. *İslâm'da Dini Düşüncenin Yeniden İnşası*. Çev. Rahim Acar. İstanbul: Timaş Yayınları, 5. Basım, 2016.
- İskilipli, Mehmed Âtıf. "Medeniyet-i Şer'iyye Terakkıyat-ı Diniyye". *Be-yânü'l-Hak* 6/141. 11 Muharrem 1330/19 Kânunu'l-Evvel 1327.

- Kara, İsmail. *İslâmcuların Siyasî Görüşleri 1: Hilafet ve Meşrutiyet*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 3. Basım, 2014.
- Karadâvî, Yûsuf. *min Fikhi'd-devle fi'l-İslâm*. (Kahire: Dâru's-Şurûk, 3. Basım, 1422/2001), 56-58.
- Karal, Enver Ziya. *Osmanlı Tarihi*. 9 Cilt. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 3. Basım, 2011.
- Karlığa, H. Bekir. "İbn Rüşd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/257-288. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Karpat, Kemal H. *İslâm'ın Siyasallaşması*. Çev. Şiar Yalçın. İstanbul: Timaş Yayınları, 7. Basım, 2019.
- Köse, Hızır Murat. "Siyaset". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/294-299. Ankara: TDV Yayınları, 2009.
- Kummî, Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasen b. Ferrûh es-Saffâr. *el-Makâlât ve'l-Firak*. thk. Muhammed Cevâd Meşkûr. Tahran: Merkezü İntişârât İlmî ve Fihengî, 1963.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh. *el-Câmi' li-ahkâmi'l-Kur'ân*. thk. Sâlim Mustafa el-Bedrî. 21 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 4. Basım, 1435/2014.
- Kâşifü'l-Ğitâ'. Muhammed Hüseyin b. Alî b. Rızâ en-Necefi. *Asli's-Şî'a ve usûlühâ*. Beyrut: Dâru'l-Advâ', 7. Basım, 1410/1990.
- Macit, Mustafa. "Türkiye'de Sosyal Değişme, Din ve Siyaset". *Dinî Araştırmalar Dergisi* 10/30 (Eylül-Aralık 2007), 91-120.
- Manaz, Abdullah. *Siyasal İslâmcılık: Dünyada Siyasal İslâmcılık*. 2 Cilt. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2008.
- Mardin, Şerif. *Din ve İdeoloji*. İstanbul: İletişim Yayınları, 5. Basım, 1992.
- Mâverdî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. *el-Ahkâmü's-sultâniyye*. thk. Ahmed Câd. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1427/2006.
- Mâtürîdî, Ebü Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Boynukalın. İstanbul: Mizan Yayınevi, 2005.
- Mevdûdî, Ebu'l-A'lâ. *İslâm'da Hükûmet*. çev. Ali Genceli. Ankara: Hilâl Yayınları, 3. Basım, 1967.
- Mevdûdî, Ebu'l-A'lâ. *Nazariyyetü'l-İslâm ve hedyühü fi's-siyaseti ve'l-kânûni ve'd-düstûr*. Arapçaya çev. Celîl Hasen el-İslâhi. Lahor: b.y. 1387/1967.
- Muhammed Esed. *İslâm'da Yönetim Biçimi*. çev. M. Beşir Eryarsoy. İstanbul: Ekin Yayınları, 5. Basım, 2016.

- Muhammed el-Mübarek. *İslâm Nizamı: Devlet ve Hükûmet*. çev. Hüsameddin Cemal. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2013.
- Mustafa, İbrahim v.dğr. *el-Mu'cemü'l-vasît*. Kahire: Mektebetü's-Şurûk ed-Devliyye, 4. Basım, 1425/2004.
- Muzaffer, Muhammed Rızâ. *Akâidü'l-İmâmiyye*. Haz. Hâmid Hafenî Dâvûd. Necef: Mektebetü'l-Emîn, 1388/1968.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî. *el-Câmiu's-sahîh*. nşr. Muhammed Fuat Abdülbaki. 3 Cilt. İstanbul: Dâru Sahnûn ve Çağrı Yayınları, 1413/1992.
- Naccâr, M. Fevzi. "İslâm Politika Felsefesinde Siyaset". *İslâm'da Siyaset Düşüncesi*. çev. Kazım Güleçyüz. 23-45. İstanbul: İnsan Yayınları, 1995.
- Nesâî, Ebû Abdirrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî. *es-Sünen*. Haz. Bedrettin Çetiner. 8 Cilt. İstanbul: Dâru Sahnûn ve Çağrı Yayınları, 1413/1992.
- Nesefî, Ebü'l-Muîn Meymûn. *Tebziratü'l-edille fî usûli'd-dîn*. thk. Muhammed el-Enver Hâmid İsâ. 2 Cilt. Kahire: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, 2011.
- Onat, Hasan. "Şîliğin Doğuşu Meselesi". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 36 (1997), 79-117.
- Öz, Mustafa - İlhan, Avni. "İmâmet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/201-203. İstanbul: TDV. Yayınları, 2000.
- Özel, Ahmet. "Cihat". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/527-531. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Özel, Ahmet. "Gayrimüslim". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/418-427. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Râgıb el-İsfahânî. *el-Müfredât fî garîbi'l-Kur'ân*. Thk. Muhammed Seyyid Keylânî. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Rayyis, Muhammed Ziyaeddîn. *en-Nazariyyâtü's-Siyasiyyetü'l-İslâmiyye*. Kahire: Mektebetü Dâri't-Türas, 7. Basım, ts.
- Rayyis, Muhammed Ziyâuddîn. *el-İslâm ve'l-hilâfe fi'l-asrı'l-hadîs*. Cidde: Menşûrâtü'l-Asrı'l-Hadîs, 1393/1973.
- Reşid Rıza, Muhammed. *el-Hilâfe*. Kahire: Müessesetü Hindâvî li't-Ta'lîm ve's-Sekâfe, 2013.
- Reşid Rızâ, Muhammed. *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Hakîm (Tefsîru'l-Menâr)*. 12 Cilt. Kahire: Dâru'l-Menâr, 1947.
- Rosenthal, Franz. "Ebü'l-Hasan el-Âmirî'ye Göre Devlet ve Dîn". *İslâm'da Siyaset Düşüncesi*. çev. Kâzım Güleçyüz. İstanbul: İnsan Yayınları, 1995.

- Said Halim Paşa. *Buhranlarımız ve Son Eserleri*. Haz. M. Ertuğrul Düzdağ. İstanbul: İz Yayıncılık, 4. Basım, 2003.
- Senhûrî, Abdurrezâk Ahmed. *Fıkhü'l hilâfe ve tatavvuruha li tusbiha usbete ümemin şarkiyye*. thk. Tefvik Muhammed eş-Şâvî-Nadiye Abdürrezzâk es-Senhûrî. Beyrut: Müessesetü'r-Risale Nâşirün, ts.
- Serahsî, Şemsüddîn Ebû Bekir Muhammed b. Ahmed. *Kitâbu'l-Mebûd*. 28 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1983.
- Seyyid Bey. "Hilâfet'in Mahiyet-i Şer'iyesi". *TBMM Zabıt Ceridesi*. Ankara: TBMM Matbaası, 3 Mart 1340/1924.
- Seyyid Bey. *Hilâfet ve Hâkimiyet-i Milliyeye*. Ankara: 1339/1923.
- Seyyid Şerîf Cürçânî, Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Ali. *Mu'cemut-ta'rîfât*. thk. Muhammed Sıddık el-Minşâvî. Kahire: Dâru'l-Fazîle, 2004.
- Sezen, Yümnî. *İslâm'ın Sosyolojik Yorumu*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2. Basım, 2018.
- Sezgin, Fuat. *İslâm Bilimler Tarihi Üzerine Konferanslar*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2012.
- Süheyle Zeynü'l-Âbidîn. "Nazariyyetü'd-devle r'nde İbn Haldûn" 12.03. 2013. Erişim tar. 28.09.2023. <https://www.islamstory.com/ar/artical/23760/نظريّة-الدولة-عند-ابن-خلدون>
- Şâtübî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Mûsâ b. Muhammed el-Lahmî el-Gırnâtî. *el-Muvafakât: İslâmî İlimler Metodolojisi*, çev. Mehmed Erdoğan. 4 Cilt. İstanbul: İz Yayıncılık, 5. Basım, 2016.
- Şâtübî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Mûsâ b. Muhammed el-Lahmî el-Gırnâtî. *el-İ'tisâm*. thk. Meşhûr b. Hasen Âli Selmân. 4 Cilt. Kahire: Mektebetü't-Tevhîd, ts.
- Şentop, Mustafa. "Siyasî Hâkimiyetin Kaynağı Meselesi ve Osmanlı Telakisi". *Muhafazakâr Düşünce* 16/58 (Ocak-Haziran 2020), 13-35. <https://dergipark.org.tr/en/pub/muhafazakar/issue/56144>
- Şerîf el-Murtazâ, Ebü'l-Kâsım Alî b. el-Hüseyn b. Mûsâ b. Muhammed el-Alevî. *eş-Şâfi fi'l-imâme*. thk. es-Seyyid Abdü'z-Zehra el-Hüseynî el-Hatîb. 4 Cilt. Tahran: Müessesetü's-Sâdık li't-Tabâ'a ve'n-Neşr, 2. Basım, 1426/2006.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. 25 Cilt. Kahire: Dâru Hicr, 1424/2003.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Târihu't-Taberî*. thk. Muhammed Ebü'l-Fadl İbrahim. 11 Cilt. Kahire: Dâru'l-Meârif, ts.

- Tâhiru'l-Mevlevî. "Bir Muhasebe". *Beyânî'l-Hak* 4/99. 28 Safer 1329/14 Şubat 1326.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ. *es-Sünen*. thk. İbrahim Adve Avez. 5 Cilt. İstanbul: Dâru Sahnûn ve Çağrı Yayınları, 1413/1992.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük*. "Politika". Erişim 15 Ekim 2020. <https://sozluk.gov.tr>
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi web sitesi, Erişim Tar. 27.09. 2023. <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/onceki-anayasalar/1876-kânun-i-esâsi/>
- Urhan, Veli. *Siyaset Felsefesi: Kavramlar, Klasik ve Modern Dönem*. Ankara: FOL Kitap Yayınları, 2020.
- Urhan, Veli. "Siyaset Felsefesi Bağlamında Devlet Hükûmet ve Bürokrasi". *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi* 22 (Güz-2016), 1-14.
- Ünalın, Abdülkerim. *İslâm Hukuku Açısından Hak ve Hakkın Kötüye Kullanılması*. İzmir: 1997.
- Vâhidî, Ebû'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed en-Nisâbü'rî. *Esbâbu Nuzûli'l-Kur'ân*. thk. Kemâl Besyûnî Zağlûl. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1411/1991.
- Yaran, Rahmi. "Halef". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/233-234. İstanbul: TDV. Yayınları, 2007.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'ân Dili*. 9 Cilt. İstanbul: Nebioğlu Basımevi, 3. Basım, 1968.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi (Küçük Hamdi). "İslâmiyet ve Hilâfet ve Meşihat-ı İslâmiye", *Beyânî'l-Hak* 1/22, 8 Safer 1327/16 Şubat 1324/1 Mart 1909. 511-514.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi (Küçük Hamdi). "Makale-i Mühimme". *Beyânî'l-Hak* 1/18, 9 Muharrem 1327/19 Kanun-ı Sâni 1324. 393-416.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. "İslâmiyet ve Hilâfet ve Meşihat-ı İslâmiye". *Meşrutiyetten Cumhuriyete Makaleler*. Haz. A. Cüneyd Köksal-Murat Kaya. 97-101. İstanbul: Klasik Yayınları, 2013.
- Zebidî, Ebû'l-Feyz Muhammed el-Murtazâ b. Muhammed el-Hüseynî. *Tâcu'l-arûs*. thk. Mahmud Muhammed et-Tanâhî. 40 Cilt. Küveyt: Matbaatü Hükûmeti'l-Küveyt, 2004.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *el-Keşşâf 'an haqâ'iki gâvâmizi't-tenzîl ve 'uyûni'l-eqâvîl fi vücûhi't-te'vîl*. Haz. Muhammed Abdüsselam Şahin. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 6. Basım, 1437/2015.

- Zeydan, Abdülkerim. *Usûlü'd-da've*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle Nâşirîn, 9. Basım, 1423/2002.
- Zuhaylî, Vehbe. *et-Tefsîru'l-Münîr*. 17 Cilt. Şam: Dâru'l-Fikir, 10. Basım, 1430/2009.
- Zuhaylî, Vehbe. *el-Fıkhü'l-İslâmî ve edilletüh*. 8 Cilt. Şam: Dâru'l-Fikr, 3. Basım, 1409/1989.
- Zürkânî, Muhammed b. Abdülbâkî. *Muhatasaru'l-makasidi'l-hasene*. thk. Muhammed b. Lutfî es-Sabbâğ. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 4. Basım, 1409/1989.

Fecr Yayınları: 761
ONAT Kitaplığı: 7

AFORİZMALAR

Toprak Tohum ve Kökler

Prof. Dr. Hasan ONAT

Editör

Prof. Dr. Sönmez KUTLU

Hazırlayan

Fatıma Nur DEMİR

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika No: 13178)

Kapak

FCR (Coşkun IŞIKGÜL)

Mizanpaj

FCR (Dilek ÖZCAN)

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Kasım 2023

ISBN: 978-625-6602-12-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mh. Boyacılar Sk. No:14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0 312) 310 08 60

web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Atay, Hüseyin, “Bilgi Teorisi (Ilmin Imkânı)”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XXIX, (1987), 1-40.
- Bolay, Süleyman Hayri, “Akıl”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Erişim 25 Nisan 2021, <https://islamansiklopedisi.org.tr/akil>.
- Çağrıncı, Mustafa, “Adalet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Erişim 20 Nisan 2021, <https://islamansiklopedisi.org.tr/adalet>.
- el-Mâturîdî, Ebû Mansûr, *Kitâbü't-Tevhîd Tercümesi*, çev. Bekir Topaloğlu, İSAM Yayınları, İstanbul 2016.
- ez-Zebîdî, Ebû'l Feyz Muhammed b. Abdurrezzâk el-Hasen, *Tâcu'l Arûs min Cevâhiri'l Kâmûs*, X cilt, Dâru'l İhyâ-i Turâsî, Beyrut 1984.
- Güncel Türkçe Sözlük*, Erişim 20 Nisan 2021, <https://sozluk.gov.tr/>.
- İbn Manzûr, Ebû'l Fazl Cemaleddin el-Ensârî er-Rifâî, *Lisânu'l Arab*, X cilt, Beyrut 1994.
- Kur'ân Yolu*, Erişim 24 Nisan 2021, <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Neml-suresi/3238/79-81-ayet-tefsiri>.
- Kur'ân Yolu*, Erişim 24 Nisan 2021, <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/F%C3%A2t%C4%B1r-suresi/3679/19-22-ayet-tefsiri>.
- Kur'ân Yolu*, Erişim 24 Nisan 2021, <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/R%C3%BBm-suresi/3455/46-53-ayet-tefsiri>.
- Kutluer, İlhan, “İnsan”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Erişim 24 Nisan 2021, <https://islamansiklopedisi.org.tr/insan>.

- Kutluer, İlhan, “İlim”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Erişim 20 Nisan 2021, <https://islamansiklopedisi.org.tr/ilim>.
- Onat, Hasan, *İslam Ortak Paydası ve Mezhep Gerçeği*, Endülüs Yayınları, 1. Basım, İstanbul 2019.
- Onat, Hasan, “Kerbela’yı Doğru Okumak”, Erişim 24 Nisan 2021, <http://www.hasanonat.net/index.php/81-kerbela-yi-dogru-okumak>.
- Onat, Hasan, *Emeviler Dönemi Şii Hareketleri ve Günümüz Şiiliği*, Endülüs Yayınları, İstanbul 2016.
- Onat, Hasan, “Doğanın Dip Seslerine Hiç Kulak Verdiniz mi?”, Erişim 25 Nisan 2021, <http://www.hasanonat.net/index.php/features/module-positions/38-dogan-n-dip-seslerine-hic-kulak-verdiniz-mi>.
- Onat, Hasan, “Dinî Çoğulculuk, Din Özgürlüğü, Din-Cihat İlişkisi Bağlamında Şiddet Sarmalından Çıkış Yolu: Eleştirel Düşünce, Adalet ve Yüksek Güven Kültürü”, *Bütün Boyutlarıyla Din*, Rumuz Yayınevi, İstanbul 2016.
- Onat, Hasan, “Din, İnsanı Özgürleştirir”, Erişim 21 Nisan 2021, <http://www.hasanonat.net/index.php/69-din-insan-oezguerlestirir>.
- Onat, Hasan, “Yüksek Güven Kültürü, Adalet Olmadan İnsanlık Olmaz”, Erişim 21 Nisan 2021, <http://www.hasanonat.net/index.php/66-yueksek-gueven-kueltuerue>.
- Onat, Hasan, “İslam’ı Anlamada Yöntem Sorunları”, *Gelenek ve Modernite Arasında İslam Yorumları*, NEÜ Yayınları, Konya 2017, s. 55.
- Onat, Hasan, “İslam Bilimleri ve Yöntemi Açısından Tarihin Anlam ve Önemi”, *Kur’an ve İslami İlimlerin Anlaşılmasında Tarihin Önemi*, ed. M. Mahfuz Söylemez, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2013.
- Onat, Hasan, “Allah İnsanın Aklına Güvenmektedir Ya Biz?”, Erişim 24 Nisan 2021, <http://www.hasanonat.net/index.php/61-allah-insan-n-acl-na-guevenmektedir-ya-biz>.
- Onat, Hasan-Kutlu, Sönmez, (ed.), *İslâm Mezhepleri Tarihi El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2012.
- Onat, Hasan, “Adalet ... olur.”, Twitter, 31 Ağustos 2016, 10:28, Erişim 20 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/770885960569589761>.
- Onat, Hasan, “Tarih ... kılar.”, Twitter, 12 Ekim 2016, 08:03, Erişim 21 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/786069716339130368>.

- Onat, Hasan, “Geçmiş ... söylemdir.”, Twitter, 19 Kasım 2016, 10:34, Erişim 21 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/800059792320434176>.
- Onat, Hasan, “Geçmişini ... olabilir.”, Twitter, 5 Ocak 2019, 16:33, Erişim 22 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1081544242437242880>.
- Onat, Hasan, “Geçmiş ... demektir.”, Twitter, 5 Ocak 2019, 17:51, Erişim 22 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1081563758403686401>.
- Onat, Hasan, “Müslüman ... gerekir.”, Twitter, 8 Kasım 2017, 12:15, Erişim 22 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/928008002296340481>.
- Onat, Hasan, “Maziye ... gerekir.”, Twitter, 15 Eylül 2020, 09:36, Erişim 22 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1305757472955789312>.
- Onat, Hasan, “İnsanlığın ... öldürür.”, Twitter, 29 Ekim 2017, 06:18, Erişim 22 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/924656770643103744>.
- Onat, Hasan, “Din-bilim ... farzdır.”, Twitter, 10 Kasım 2019, 08:06, Erişim 22 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1193575715859521537>.
- Onat, Hasan, “Bilgi ... değildir.”, Twitter, 28 Kasım 2017, 12:24, Erişim 22 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/935258107822952449>.
- Onat, Hasan, “İslam ... gerektirir.”, Twitter, 14 Şubat 2019, 22:36, Erişim 22 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1096131113825771525>.
- Onat, Hasan, “İmam Mâturîdî ... yeter.”, Twitter, 26 Ekim 2018, 22:12, Erişim 22 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1055900112701022208>.
- Onat, Hasan, “Sadece ... olmaz.”, Twitter, 6 Şubat 2018, 12:47, Erişim 22 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/960630908066979840>.
- Onat, Hasan, “Kendisine ... olgunlaştırır.”, Twitter, 11 Nisan 2019, 06:52, Erişim 23 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1116187177820610560>.

- Onat, Hasan, “Akl ... etmektir.”, Twitter, 3 Aralık 2017, 09:40, Erişim 23 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/937209842430857216>.
- Onat, Hasan, “Doğru ... kılmaktadır.”, Twitter, 17 Ekim 2017, 12:10, Erişim 23 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/920034234257100809>.
- Onat, Hasan, “Din alanında ... denilmemiştir.”, Twitter, 6 Temmuz 2020, 08:26, Erişim 23 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1280010155447537664>.
- Onat, Hasan, “İslam'ın ... vardır.”, Twitter, 29 Aralık 2016, 19:31, Erişim 23 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/814509217512038400>.
- Onat, Hasan, “İslam ... olsun ki?”, Twitter, 14 Aralık 2018, 09:20, Erişim 23 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1073462620739592192>.
- Onat, Hasan, “Mezhep ... olmaz.”, Twitter, 7 Kasım 2016, 19:43, Erişim 23 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/795667898257833988>.
- Onat, Hasan, “Şiilik-Sünnilik ... göreceklerdi.”, Twitter, 9 Ocak 2020, 19:46, Erişim 24 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1215314012918943744>.
- Onat, Hasan, “Kerbela'yı ... göremezler.”, Twitter, 29 Ağustos 2020, 13:27, Erişim 24 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1299654859826835458>.
- Onat, Hasan, “Tek tek ... gibidir.”, Twitter, 27 Kasım 2018, 09:58, Erişim 24 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1067311691384438785>.
- Onat, Hasan, “İnsanı ... ahlaklıdır.”, Twitter, 11 Eylül 2017, 16:17, Erişim 24 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/907231714669408256>.
- Onat, Hasan, “Hayatımız ... olalım.”, Twitter, 13 Eylül 2020, 19:36, Erişim 25 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1305183467198705669>.
- Onat, Hasan, “Güneşin ... vardır.”, Twitter, 4 Kasım 2018, 08:03, Erişim 25 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1058947805472014336>.

- Onat, Hasan, “Ruhumuzun ... var.”, Twitter, 13 Nisan 2019, 13:41, Erişim 25 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/111701490255894118>.
- Onat, Hasan, “Bir ... demektir.”, Twitter, 18 Kasım 2017, 22:24, Erişim 25 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/931966239475486726>.
- Onat, Hasan, “Siyasette ... olmalı.”, Twitter, 22 Aralık 2019, 10:42, Erişim 25 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1208654108913291264>.
- Onat, Hasan, “Masum ... olsun.”, Twitter, 2 Eylül 2017, 23:21, Erişim 26 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/904076718998204417>.
- Onat, Hasan, “Toplumsal ... unutulmaz.”, Twitter, 30 Ağustos 2017, 10:42, Erişim 26 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/902798635817152512>.
- Onat, Hasan, “Şafak ... anlayamazsınız.”, Twitter, 29 Ekim 2019, 06:58, Erişim 26 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1189028728363466752>.
- Onat, Hasan, “Keşke ... hatırlayabilsek.”, Twitter, 5 Haziran 2016, 08:46, Erişim 27 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/739513835556638722>.
- Onat, Hasan, “Bir gece ... olasınız.”, Twitter, 21 Haziran 2017, 10:31, Erişim 27 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/877428805492776961>.
- Onat, Hasan, “Zaman ... diliyorum.”, Twitter, 31 Aralık 2019, 23:29, Erişim 27 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1212108635767214080>.
- Onat, Hasan, “İnsan ... olsun.”, Twitter, 24 Kasım 2018, 12:38, Erişim 27 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1066083599240388608>.
- Onat, Hasan, “15 Temmuz ... açmamalıdır.”, Twitter, 15 Temmuz 2020, 14:13, Erişim 27 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1283358966244835333>.
- Onat, Hasan, “Ailedeki ... çöker.”, Twitter, 21 Haziran 2018, 20:03, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1009844365907374080>.

- Onat, Hasan, “Hassas ... kaybolmazlar.”, Twitter, 22 Temmuz 2018, 19:19, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/hasanonat/status/1021067222276558848>.
- Onat, Hasan, “Toplumların ... olmaz.”, Twitter, 5 Aralık 2015, 13:23, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/673100348756762624>.
- Onat, Hasan, “Kadına ... değildir.”, Twitter, 21 Ekim 2017, 10:53, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/921645600575250432>.
- Onat, Hasan, “Keşke ... olur.”, Twitter, 17 Şubat 2017, 21:39, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/832660708194029569>.
- Onat, Hasan, “Gerçek ... kalırlar.”, Twitter, 30 Kasım 2018, 22:33, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1068588846865104896>.
- Onat, Hasan, “Kitaplar ... vazgeçilmezdir.”, Twitter, 25 Aralık 2016, 11:24, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/812937072742961152>.
- Onat, Hasan, “Okumak ... çıkabilir.”, Twitter, 7 Kasım 2017, 00:07, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/hasanonat/status/927643648447123457?lang=cs>.
- Onat, Hasan, “Paylaşmış ... olabilir.”, Twitter, 31 Ocak 2018, 12:33, Erişim 27 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/958453217628708871>.
- Onat, Hasan, “Tabiattaki ... parçasıdır.”, Twitter, 8 Eylül 2020, 09:37, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1303220785176350722>.
- Onat, Hasan, “Hayat, ... olur.”, Twitter, 8 Eylül 2020, 19:53, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1303376045740101633>.
- Onat, Hasan, “Katılmadığınız ... olabilirsiniz.”, Twitter, 9 Eylül 2020, 18:38, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1303719362411536387>.
- Onat, Hasan, “Sorunları ... ezilirler.”, Twitter, 10 Eylül 2020, 11:20, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1303971643610533888>.

- Onat, Hasan, “Her ... unutulmaz.”, Twitter, 10 Eylül 2020, 15:24, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1304032909611892740>.
- Onat, Hasan, “Kendini ... kurtulamazlar.”, Twitter, 12 Eylül 2020, 10:53, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1304689612514824193>.
- Onat, Hasan, “Bugün ... mevcuttur.”, Twitter, 12 Eylül 2020, 17:55, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1304795859129978885>.
- Onat, Hasan, “Allah’a ... açılır.”, Twitter, 13 Eylül 2020, 19:28, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1305181509561856000>.
- Onat, Hasan, “Hayatımız ... olalım.”, Twitter, 13 Eylül 2020, 19:36, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1305183467198705669>.
- Onat, Hasan, “Maziye ... gerekir.”, Twitter, 15 Eylül 2020, 09:36, Erişim 28 Nisan 2021, <https://twitter.com/Hasanonat/status/1305757472955789312>.
- Râgıb el-İsfehânî, *Müfredâtu Elfâzi'l Kur'ân*, Dâru'l Marife, Beyrut, trs.
- Taylan, Necip, “Bilgi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Erişim 20 Nisan 2021, <https://islamansiklopedisi.org.tr/bilgi>.
- Üzüm, İlyas, “Mezhep”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Erişim 23 Nisan 2021, <https://islamansiklopedisi.org.tr/mezhep>.

Fecr Yayınları: 760

ONAT Kitaplığı: 6

DİN İNSAN VE ANLAM ARAYIŞI

Prof. Dr. Hasan ONAT

Editör

Prof. Dr. Sönmez KUTLU

Hazırlayan

Dr. Betül YURTALAN

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti.

(Sertifika No: 13178)

Kapak

FCR (Coşkun IŞIKGÜL)

Mizanpaj

FCR (Dilek ÖZCAN)

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Kasım 2023

ISBN: 978-625-6602-11-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mh. Boyacılar Sk. No:14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0 312) 310 08 60

web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Arkun, Muhammed, *Tarih, Felsefe ve Siyaset Üzerine Konuşmalar*, çev. Y. Aktay- C. Erdemci, Vadi Yayınları, Ankara 2000.
- Bayraklı, Bayraktar, *Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an'ı Kerim Meali*, Bayraklı Yayınları, İstanbul 2005.
- Cüceloğlu, Doğan, *Korku Kültürü*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2008.
- Esed, Muhammed, *Kur'an Mesajı: Meal-Tefsir*, çev. Cahit Koytak – Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2004.
- Fırlalı, Ethem Ruhi, “Prof. Dr. Ethem Ruhi Fırlalı ile Röportaj”, (Söyleşi: Hasan Onat), *e-makalat Mezhep Araştırmaları*, 4/2, Güz 2011, 123-138.
- Flew, Antony, *Yanılmışım Tanrı Varmış*, çev. Hasan Kaya – Zeynep Ertan, Profil Kitap, İstanbul 2011.
- Frankl, Victor E., *İnsanın Anlam Arayışı*, çev. S. Budak, Okuyan Us Yayınları, İstanbul 2010.
- Fromm, Erich, *Erdem ve Mutluluk*, çev. Ayda Yörükkan, İş Bankası Yayınları, İstanbul 1994.
- Hacı Bektâş-ı Veli, *Makâlât*, haz. A. Yılmaz – M. Akkuş – A. Öztürk, TDV Yayınları, Ankara 2013.
- Hadot, Pierre, *Yaşam İçin Felsefe*, çev. Kağan Kahveci, Pinhan Yayıncılık, İstanbul 2012.
- Hasan Hüseyin, *Acıyı Bal Eyledik*, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1973.

HRW, Human Rights Watch, “Q&A: Human Rights in Europe in the Aftermath of the Norway Attacks”, Erişim 12 Temmuz 2023, <https://www.hrw.org/news/2011/08/04/qa-human-rights-europe-aftermath-norway-attacks>.

Taberî, Muhammed b. Cerîr, *Târîhu't-Taberî: Târîhu'l-Umem ve'l-Mulûk*, thk. Muhammed Ebu'l Fazl İbrahim, Dâru'l Maârif bi'l-Mısır, Kahire 1960.

Tolstoy, *İtiraflarım*, çev. Orhan Yetkin, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2012.

Wuthnow, Robert J., ve Peter L., Berger., *Din ve Modernlik*, çev. Adil Çiftçi, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2009.

Fecr Yayınları: 759

ONAT Kitaplığı: 5

ALEVİLİK KIZILBAŞLIK BEKTAŞILIK

Prof. Dr. Hasan ONAT

Editör

Prof. Dr. Sönmez KUTLU

Hazırlayanlar

Prof. Dr. Sönmez KUTLU | Prof. Dr. Ömer Faruk TEBER

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti.

(Sertifika No: 13178)

Kapak

FCR (Coşkun IŞIKGÜL)

Mizanpaj

FCR (Dilek ÖZCAN)

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Kasım 2023

ISBN: 978-625-6602-09-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mh. Boyacılar Sk. No:14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0 312) 310 08 60

web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abbasklı, Mirza, "Safevilerin Kökenine Dair", *Bellekten*, c. XL, No: 158, Ankara 1976, ss. 287-329.
- Alouche, Adel, *Osmanlı-Safevî İlişkileri, Kökenleri ve Gelişimi*, çev. Ahmed Emin Dağ, İstanbul 2001.
- Arabacı, Fazlı, *Alevilik ve Sünniliğin Sosyolojik Boyutları*, Etüt Yayınları, Samsun 2000.
- Ayfer Karakaya Stump, "Alevilik Hakkındaki 19. Asır Misyoner Kayıtlarına Eleştirel Bir Bakış ve Ali Gako'nun Öyküsü", *Folklor/Edebiyat*, Sayı: 29, 2002/1.
- Baha Said Bey, *Türkiye'de Alevi-Bektaşî Ahi ve Nusayri Zümreleri*, haz. İsmail Görkem, Ankara 2000.
- Brzezinski, Zbigniew, *Kontrolden Çıkmış Dünya (Yirmibirinci Yüzyılın Arifesinde Dünya Çapında Karmaşa)*, çev. Haluk Menemencioglu, İstanbul 1996.
- Cahen, Claude, "Osmanlılar'dan Önce Anadolu'da Şiilik Problemi", çev. Sabri Hizmetli, *İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi*, c. V, s. 305-319.
- Çamuroğlu, Reha, "Düvel-i Muazzama'nın Aleviliğe Özel İlgisi Devam Ediyor", (Söyleşi), *2023 Dergisi*, 15 Aralık 2004, Sayı: 44, s. 7-11.
- Connoly, E. William, *Kimlik ve Farklılık*, çev. F. Lekesizalın, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1995.
- Dersim, Şelva, "Alevilik", *Pir Dergisi*, Yıl 1, Sayı: 1, Aralık 1994, s. 6-9.

- Derviş Ahmed Âşıkî, *Tevârih-i Âl-i Osman Âşık Paşazade Tarihi*, haz. Ayşenur Kala, İstanbul 2013.
- Duran, Hamiye, “Velâyetnâme’ye Göre Hacı Bektaş Veli”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektâş Veli Araştırma Dergisi*, Ankara 2010, Sayı: 55, ss. 129-138.
- Duran, Hamiye, *Velâyetnâme*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2000.
- Ekinci, Mustafa, *Anadolu Aleviliğinin Tarihsel Arka Planı*, İstanbul 2002.
- Eraslan, Kemal, *Dîvân-ı Hikmet’ten Seçmeler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1991.
- Erdebili, Şeyh Safiyeddin İshak İbn Cebrâil, *Makalat Şeyh Safi Buyruğu*, haz. Sönmez Kutlu-Nizamettin Parlak, Horasan Yayınları, İstanbul 2007.
- Eröz, Mehmet, *Türkiye’de Alevilik Bektaşilik*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1992.
- Feridun Bey, *Münşeâtü’s-Selâtin*, İstanbul 1265.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi, *Türkiye’de Alevilik-Bektâşilik*, İstanbul 1990.
- Gölpınarlı, Abdülbaki, “Kızılbaş”, *İslam Ansiklopedisi*, MEB Yayınları, İstanbul 1977, c. VI, s. 789.
- Hacı Bektâş-ı Velî, *Makâlât*, haz. M. Esad Coşan, sad. Hüseyin Özbay, Ankara 1996.
- Hasan Rumlu, *Ahsenu’t-Tevarih*, Şah İsmail Tarihi, İstanbul 2004.
- Hatayi Divanı Şah İsmail Safevi: Edebi Hayatı ve Nefesleri*, haz. Saadetin Nuzhet Ergun, İstanbul 1966.
- Hemedânî, Hâce Yûsuf, *Rutbetu’l-Hayat/Hayat Nedir*, çev. N. Tosun, İnsan Yayınları, İstanbul 2002.
- Hinz, Walter, *XV. Yüzyılda İran’ın Milli Bir Devlet Hâline Yükselişi*, *Uzun Hasan ve Şeyh Cüneyd*, çev. Tefik Bıyıkoglu, Ankara 1992.
- Hoca Ahmed Yesevî, *Ahmed Yesevî (Hikmetleri)*, haz. İbrahim Hakku-
lov, çev. ve sad. Erhan Sezai Toplu, İstanbul 1995.
- Hoca Saadetin Efendi, *Tacu’t-Tevarih*, sad. İsmet Parmaksızoglu, c. I-IV, İstanbul 1979.
- James, Jennifer, *Gelecek Zamanda Düşünmek*, Boyner Yayınları, İstanbul 1997.
- Kantemir, Dimitri, *Osmanlı İmparatorluğunun Yükseliş ve Çöküş Tarihi*, çev. Özdemir Çobanoğlu, Ankara 1979.
- Kaplan, Doğan, *Buyruklara Göre Kızılbaşlık*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2008.

- Kevserânî, Vecih, *el-Fâkih ve's-Sultân, Osmanlı ve Safevîlerde Din-Devlet İlişkisi*, çev. Muhlis Canyürek, İstanbul 1992.
- Köprülü, Fuat, "Ahmed Yesevi", *IA.*, MEB Yayınları, Eskişehir 2001, c. I, ss. 210-215.
- Köprülü, Fuat, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, sad. ve yay. Orhan F. Köprülü, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1976.
- Korkmaz, Esat, *Alevilik Eğitimi Ders Notları*, Fransa Alevi Birlikleri Federasyonu Yayınları, Paris, trs.
- Kramers, J. H., "Iran", *IA.*, MEB Yayınları, İstanbul 1997, c. V/2, s. 1023.
- Kutlu, Sönmez, *Türklerin Islâmlaşma Sürecinde Mürcie ve Tesirleri*, Ankara 2002.
- Kütükoğlu, Bekir, *Osmanlı-İran Siyasî Münasebetleri*, İstanbul 1993.
- Melikoff, Irene, *Uyur İdik Uyardılar, Alevilik Bektaşilik Araştırmaları*, İstanbul 1994.
- Muhammedoğlu, Salih, "Erdebil", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1991, c. XI, s. 276-277.
- Müneccimbaşı, Ahmed b. Lütfullah, *Sahâifü'l-Ahbâr fî Vakâyi'i'l-Asâr (Müneccimbaşı Tarihi)*, çev. İsmail Erünsal, İstanbul, trs.
- Onat, Hasan, "Kızılbaşlık Farklılaşması Üzerine", *İslâmiyât Dergisi*, c. VI, Sayı: 3, Temmuz-Eylül 2003, s. 111-126.
- Onat, Hasan, "Alevilik-Bektaşilik, Din Kültürü Ahlak Bilgisi Dersleri ve Diyanet", *Türk Yurdu*, c. 25, Sayı: 210, İstanbul 2005.
- Onat, Hasan, *Emevîler Devri Şîit Hareketleri*, Ankara 1993.
- Ortaylı, İlber, "Tarikatlar ve Tanzimat Dönemi Osmanlı Yönetimi", *OTAM, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, Ankara 1995, c. VI, s. 281-287.
- Özlem, Doğan, *Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi*, İstanbul 1986.
- Şah Tahmasb-ı Safevî, *Tezkire*, çev. Hicabi Kırilangıç, İstanbul 2001.
- Saray, Mehmet, *Türk-İran İlişkileri*, Ankara 1999.
- Şener, Cemal, "Tasavvufî Geleneği Alevilik Yeniden Üretmedi", (Söyleşi), *2023 Dergisi*, 15 Aralık 2004, Sayı: 44, s. 30-36.
- Sümer, Faruk, *Safevî Devletinin Kuruluşu ve Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü*, Ankara 1992.
- Teber, Ömer Faruk, *Bektâşi Erkânâmelerinde Mezhebi Unsurlar*, Aktif Yayınları, Ankara 2008.
- Tekindağ, Şehabeddin, "Yeni Kaynak ve Vesikaların Işığı Altında Yavuz

- Sultan Selim'in İran Seferi", *Tarih Dergisi*, İstanbul 1968, c. VIII, Sayı: 22, s. 50-79.
- Toffler, Alvin-Toffler, Heidi, *Yeni Bir Uygarlık Yaratmak, Üçüncü Dünyanın Politikası*, İnkılap Kitabevi Yayınları, çev. Zülfü Dicleli, İstanbul 1996.
- Toynbee Arnold-Ikada, Daisaku, *Yaşamı Seçin*, çev. Umut Arık, Ankara 1992.
- Türkdoğan, Orhan, *Alevi-Bektaşî Kimliği*, Timaş Yayınları, İstanbul 1995.
- Uçar, Ramazan, *Alevi Bektaşî Geleneği Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma (Abdal Musa Tekkesi Örneği)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2003.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, Ankara 1988.
- Yazıcı, Tahsin, "Safeviler", *IA.*, MEB Yayınları, İstanbul 1997, c. X, s. 57-58.
- Yesevi, Ahmet, *Divân-ı Hikmet (Hikmetleri)*, haz. İbrahim Hakkulov, çev. ve sad. Erhan Sezai Toplu, MEB Yayınları, İstanbul 1995.
- Yıldız, Harun, *Anadolu Aleviliği*, Ankara 2004.
- Zelyut, Rıza, *Öz Kaynaklarına Göre Alevilik*, Yön Yayınları, İstanbul 1992.

Fecr Yayınları: 758

ONAT Kitaplığı: 4

KÜRESELLEŞME DİN VE TERÖR

Prof. Dr. Hasan ONAT

Editör

Prof. Dr. Sönmez KUTLU

Hazırlayan

Prof. Dr. Sönmez KUTLU

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti.

(Sertifika No: 13178)

Kapak

FCR (Coşkun IŞIKGÜL)

Mizanpaj

FCR (Dilek ÖZCAN)

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Kasım 2023

ISBN: 978-625-6602-10-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mh. Boyacılar Sk. No:14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0 312) 310 08 60

web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Allport, Gordon W., *Birey ve Dini*, çev. Bilal Sambur, Ankara 2004.
- Atiker, Erhan, *Bireyselleşme ve Toplumsal Farklılaşma*, İstanbul 1995.
- Bağdâdî, Abdulkahir, *Mezhepler Arasındaki Farklar*, çev. E. Ruhi Fığlalı, Ankara 1991.
- Berger, Peter L. - Samuel P. Huntington, *Bir Küre Bin Bir Küreselleşme*, çev. Ayla Ortaç, İstanbul 2003.
- Brzezinski Zbigniew, *Kontrollden Çıkmış Dünya*, çev. H. Menemencioglu, İstanbul 1996.
- Brzezinski, Zbigniew, "Esnek Batı'nın Zayıf Surları", *Yüzyılın Sonu*, ed. Nathan Gardels, çev. Belkis Çorak, İstanbul 1999.
- Câbirî, Muhammed A., *Çağdaş Arap-İslam Düşüncesinde Yeniden Yapılanma*, çev. Ali İhsan Pala ve Mehmet Şirin Çıkar, Ankara 2001.
- Esposito, John L., *The Islamic Threat: Myth or Reality*, New York 1992.
- Fığlalı, Ethem Ruhi, *İmâmîyye Şiâsi*, Ankara 1984.
- Frankl, Wiktor, *İnsanın Anlam Arayışı*, çev. S. Budak, Ankara 1998.
- Freira, Paulo, *Ezilenlerin Pedagojisi*, çev. Dilek Hattatoğlu-Erol Özbek, İstanbul 1995.
- Fromm, Erich, *Erdem ve Mutluluk*, çev. Ayda Yörükân, İstanbul 1994.
- Garaudy, Roger, *Entegrizm*, çev. K. B. Çileçöp, İstanbul 1995.
- Göka, Erol - M. Beyazyüz, "Yeni Dünya Düzeninin Kimlik Siyaseti: Psikolojik Bir Bakış Denemesi", *Türkiye Günlüğü*, Sayı: 83, Kış 2005.

- Huntington, Samuel P., *Biz Kimiz? Amerika'nın Ulusal Kimlik Arayışı*, çev. A. Özer, İstanbul 2004.
- Kettânî, *Hadis Literatürü*, çev. Yusuf Özbek, İstanbul 1994.
- Koçyiğit, Talat, *Hadis İstılahları*, Ankara 1985.
- Krugman, Paul, *Büyük Çözülme Yeni Yüzyılda Yolunu Kaybeden Amerika*, çev. A. Özer, İstanbul 2004.
- Kula, M. Naci, *Kimlik ve Din*, İstanbul 2001.
- Küng Hans-Karl Josef Kuschel, *Evensel Bir Ahlaka Doğru*, çev. N. Aşıkoğlu-C. Tosun-R. Doğan, Ankara 1995.
- Le Bon, Gustave, *Ulusların Yücelişlerinin Psikolojik Yasaları*, çev. M. Demirezer, İstanbul 1998.
- Lipson, Leslie, *Uygarlığın Ahlaki Bunalmaları*, çev. J. Ç. Yeşiltaş, İstanbul 2000.
- Maalouf, Amin, *Ölümçül Kimlikler*, çev. Aysel Bora, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2000.
- Namık Kemal, *Renan Müdafaaamesi*, haz. A. Küçük, İstanbul 1988.
- Onat, Hasan, "Değişim Sürecinde Alevilik", *Köprü Dergisi*, Sayı: 62, 1998.
- Onat, Hasan, "Kızılbaşlık Farklılaşması Üzerine", *İslamiyat*, VI, 2003.
- Onat, Hasan, *Yirminci Asırda Şiilik ve İran İslam Devrimi*, Ankara 1996.
- Özyurt, Cevat, *Küreselleşme Sürecinde Kimlik ve Farklılaşma*, İstanbul 2005.
- Solzhenitsyn, Aleksandr, "Yirmi Birinci Yüzyıl Şafağında Önceki Gece nin Düşünceleri", *Yüzyılın Sonu*, ed. Nathan Gardels, çev. Belkis Çorak, İstanbul 1999.
- Şener, Cemal, *Alevilerin Etnik Kimliği*, İstanbul 2002.
- Taylor Charles vd., *Çokkültürcülük*, haz. Amy Gutman, İstanbul 1996.
- Tofler, Alvin-Heidi, *Yeni Bir Uygarlık Yaratmak*, çev. Zülfü Dicleli, İstanbul 1996.
- Touraine, Alain, *Eşitliklerimiz ve Farklılıklarımızla Birlikte Yaşayabilecek miyiz?*, çev. O. Kunal, İstanbul 2000.
- Toynbee, Arnold- D. Ikada, *Yaşamı Seçin*, çev. Umut Arık, Ankara 1992.

Fecr Yayınları: 757
ONAT Kitaplığı: 3

DİN ANLAYIŞIMIZ ÜZERİNE DENEMELER
Prof. Dr. Hasan ONAT

Editör
Prof. Dr. Sönmez KUTLU

Hazırlayan
Prof. Dr. Osman AYDINLI

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika No: 13178)

Kapak
FCR (Coşkun IŞIKGÜL)

Mizanpaj
FCR (Dilek ÖZCAN)

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Kasım 2023

ISBN: 978-625-6602-07-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mh. Boyacılar Sk. No:14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0 312) 310 08 60
web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahmed b. el-Hüseyin b. Ali el-Beyhakî, *Şuabü'l-Îmân*, thk. Abdülalî Abdülhamîd Hâmid, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 1423/2003, 8/514, (No: 6168).
- Akseki, Ahmet Hamdi, *Islam Dini*, Ankara 1980.
- Albayrak, Halis, *Kur'an'ın Bütünlüğü Üzerine Kur'an'ın Kur'anla Tefsiri*, Şule Yayınları, İstanbul 1996, 174, 177.
- Alpay, H. Cengiz, *Nakışlar*, İstanbul 1984.
- Atay, Hüseyin, *Kur'an'da İman Esasları ve Kader Sorunu*, Atay ve Atay, Ankara 2009.
- Bayraktar, Mehmet, *İslam İbadet Fenomenolojisi*, Akçağ Yayınları, Ankara 1987.
- Buhârî, Muhammed b. İsmail, *es-Sahîh*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1401/1981.
- Chevalier, Jean, "Din Fenomeni", çev. Mehmet Aydın, *AÜİFD*, XXVIII (1986).
- Ebü Dâvûd , Süleyman b. el-Eş'as, *Sunen*, thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamîd, Matbaatü's-Saade, Mısır 1369/1950, 4/442.
- Ebü Zekerriyya Muhyiddin Yahya b. Şeref en-Nevevî, *Riyâzu's-Sâlihîn*, thk. Şuayb Arnaûtî, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1419/1998.
- el-Buhârî, Muhammed b. İsmail, *es-Sahîh*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1401/1981, 1/9, "Kitabü'l-Îmân", 6;

- el-İsfehâni, Ebû'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râğib, *Mutluluğun Kazanılması (Tafsîlü'n-Neş'eteyn ve Tahsîlü's-Saadeteyn Tercemesi)*, trc. Lütüf Doğan, Fatih Gençlik Vakfı Matbaa İşletmesi, İstanbul 1974.
- el-İsfahâni, Ebû'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râğib, *Tafsîlü'n-Neş'eteyn ve Tahsîlü's-Saadeteyn*, Beyrut 1319/1901.
- Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, I/83-84.
- el-Münâvi, Muhammed Abdürraûf, *Fezû'l-Kadir Şertü Câmi'u's-Sağır*, el-Mektebetü't-Ticâriyye el-Kübrâ, Mısır 1356/1938, 2/25.
- Fazlur Rahman, *Ana Konularıyla Kur'an*, çev. Alparslan Açıkgenç, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1999, 80.
- Garaudy, Roger, *İslam ve İnsanlığın Geleceği*, çev. Cemal Aydın, Pınar Yayınları, İstanbul 1990, 27-28.
- Hamidullah, Muhammed, *İslam Peygamberi*, çev. Salih Tuğ, İmaj Yayınları, Ankara 2003.
- İşık, Kemal, *Maturidi'nin Kelâm Sisteminde İman, Allah ve Peygamberlik Anlayışı*, Fütüvvet Yayınları, Ankara 1980, 37-38.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemaleddin Abdülmelik, *es-Stretü'n-Nebeviyye*, nşr. Ömer Abdüsselam Tedmuri, Darü'r-Reyyan, Kahire 1990/1410.
- İbn Mâce, Muhammed b. Yezîd el-Kazvinî, *Sunen*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1401/1981), 1/26, "Mukaddime", 9.
- İbn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-Kübrâ*, I-IX, Beyrut 1968, 3/283.
- İbnu'l-Esir, *el-Kâmil fi't-Târîh*, I-IX, Mısır 1347-1357, 2/392.
- İkbal, Muhammed, *Esrar-ı Hodi (Benliğin Sırları)*, çev. Ali Nihad Tarlan, Yenilik Basımevi, İstanbul 1958.
- İkbal, Muhammed, *Kulluk Kitabı*, haz. Ali Nihad Tarlan, Sufi Yayınları, İstanbul 2006.
- İkbal, Muhammed, *Cavidname*, çev. Halil Toker, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2008.
- İkbal, Muhammed, *İslam'da Dini Düşüncenin Yeniden Doğuşu*, çev. N. Ahmet Asrar, Birleşik Yayıncılık, İstanbul, trs.
- İmam Gazzâlî, *Kimyâ-yı Saâdet*, trc. A. Faruk Meyan, Bedir Yayınevi, İstanbul 1979.
- Köksal, Mustafa Asım, *Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed (S.A.V) ve İslamiyet*, 1-2/314.
- Mâlik b. Enes (ö.179/795), *el-Muvatta*, thk. Muhammed Fuad Abdül-

- bakî, *Dâru lhyâit-Türâsi'l-Arabî*, Beyrut 1985, “Kitâbu'l-Hüsnü'l-Hulk”, (47) No: 8.
- Mâturîdî, *Kitabu't-Tevhid*, İstanbul 1970.
- Mengüşoğlu, Takiyettin, *İnsan Felsefesi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1988.
- Münâvî, Muhammed Abdürraûf, *Feyzü'l-Kadir Şertu Câmi'u's-Sağır*, el-Mektebetüt-Ticâriyye el-Kübrâ, Mısır 1356/1938.
- Müslim b. Haccâc, *es-Sahih*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1401/1981.
- Necip Fazıl Kısakürek, *Çile*, İBB Yayınları, İstanbul 1997.
- Nesâî, Ahmed b. Şuayb b. Ali, *Sunen*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1401/1981).
- Öner, Necati, *İnsan Hürriyeti*, Selçuk Yayınları, Ankara 1982.
- Ritter, Hellmut, “Hasan Basrî'nin Kader Hakkında Halife Abdülmelik b. Mervan'a Mektubu”, çev. Lütfi Doğan-Yaşar Kutluay, *AÜİFD*, 1954, c. III, Sayı: 3-4, s. 75-84.
- Sarıçam, İbrahim, *Hız Muhammed ve Evrensel Mesajı*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2002.
- Schumacher, E. F., *Aklı Karışıklar İçin Kılavuz*, çev. Mustafa Özel, İz Yayıncılık, İstanbul 1990, 29 vd.
- Sezen, Yumni, *Sosyoloji Açısından Din*, İstanbul 1988.
- Tirmizî, Muhammed b. İsa, *Sunen*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1401/1981.
- Tümer, Günay, “Çeşitli Yönleriyle Din”, *AÜİFD*, 28(1986), 219-223.
- Tümer, Günay-Küçük Abdurrahman, *Dinler Tarihi*, Ankara 1988.

Fecr Yayınları: 756

ONAT Kitaplığı: 2

İSLAM BİLİMLERİNDE YÖNTEM

Prof. Dr. Hasan ONAT | Prof. Dr. Sönmez KUTLU

Editör

Prof. Dr. Sönmez KUTLU

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti.

(Sertifika No: 13178)

Kapak

FCR (Coşkun IŞIKGÜL)

Mizanpaj

FCR (Dilek ÖZCAN)

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Kasım 2023

ISBN: 978-625-6602-08-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mh. Boyacılar Sk. No:14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0 312) 310 08 60

web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abduh, Muhammed, *Tefsiru Cuz'i Amme*, el-Matbaatu'l-Emiriyye, Kahire 1322.
- Abdülhamîd, İrfan, *İslam'da İ'tikâdî Mezhepler ve Akâid Esasları*, çev. M. Saim Yeprem, Ma'rifet Yayınları, İstanbul 1981.
- Akpınar, Ali, "Fütüvvet'in Dinî Temelleri", *I. Ahi Evran-ı Veli ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu (12-13 Ekim 2004) Bildiriler*, haz. Fatih Köksal, Kırşehir 2005.
- Albayrak, Halis, *Tefsir Usûlü*, Şule Yayınları, İstanbul 1998.
- Alptekin, Çoşkun, "Selçuklularda İnsanî Değerler ve Hukuk", *Tarih Boyunca Türklerde İnsanî Değerler ve İnsan Hakları (Başlangıçtan Osmanlı Dönemine Kadar)*, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, İstanbul 1992, I/377-385.
- Âmidî, Ebû'l-Hasan Seyfüddîn Ali b. Muhammed (ö. 631/1233), *el-İhkâm fî Usûli'l-Ahkâm*, thk. İbrahim el-Acuş, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, trs.
- Ank, M. Oluş, "İslam Mimarisine Türklerin Getirdikleri", *İslam Sanatında Türkler*, Yapı Kredi Bankası Yayınları, İstanbul 1976, ss. 13-16.
- Arkun, Muhammed, *Tarih, Felsefe ve Siyaset Üzerine Konuşmalar*, çev. Yasin Aktay-Celaleddin Erdemci, Vadi Yayınları, Ankara 2000.
- Aslan, Fazlı, *Safiyüddîn-i Urmevî ve Şerefiyye Risâlesi*, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara 2007.

- Aslanapa, Oktay, "İslamî Tıp Tarihinde Türklerin Yeri", *Essays in honour of Ekmeleddin İhsanoğlu*, Research Centre for Islamic History Art and Culture (IRCICA), İstanbul 2006, ss. 813-816.
- Atay, Hüseyin, *Kur'an'a Göre Araştırmalar IV*, Semih Ofset Matbacılık, Ankara 1995.
- Atay, Hüseyin, *Osmanlılarda Yüksek Din Eğitimi*, Birinci Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul 1983.
- Aydın, Mehmet, "Türklerde Felsefe", *Türk Düşünce Tarihi*, haz. Hüseyin Gâzî Topdemir, AYK Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara 2001.
- Aydın, Osman, *İmamet Düşüncesi*, Araştırma Yayınları, Anlara 2003.
- Aydın, Osman, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İslam Mezhepleri Tarihi Yazıcılığı*, Hitit Kitap, Ankara 2008.
- Azzavî, Abbas, "İbn Hassul'un Türkler Hakkında Bir Eseri", çev. Şerafeddin Yaltkaya, *Belleten*, No: 4-15'ten ayrı basım, Maarif Matbaası, İstanbul 1940.
- Bağdâdî, Abdülkâhîr, *Mezhepler Arasındaki Farklar*, çev. E. R. Fıçlalı, TDV Yayınları, İstanbul 1979.
- Bağdâdî, Abdülkâhîr, *Mezhepler Arasındaki Farklar*, çev. Ethem Ruhi Fıçlalı, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 1991.
- Bağdâdî, Ebû Mansûr Abdülkâhîr b. Tâhîr (ö. 429/1037-1038), *Uslu'd-Dn*, İstanbul 1928.
- Bakar, Osman, *Classification of Knowledge in Islam*, Islamic Texts Society, Kuala Lumpur 1992.
- Barkan, Ömer Lütfî, "İstîlâ Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeler", *Vakıflar Dergisi*, II (1942).
- Baum, E. Von Brune, "İslam Medeniyetinin Kaynakları", çev. İlhan Kutluer, *İslam Tarihi Kültür ve Medeniyeti*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1997.
- Bilmen, Ömer Nasuhi, *Muvazzah İlm-i Kelam*, Bilmen Yayınevi, İstanbul, trs.
- Bingöl, Abdülkuddus, "Türkler ve Mantık Bilimi", *Türkler*, ed. H. Celal Güzel, K. Çiçek, S. Koca, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002.
- Birand, Kâmiran, *Dilthey ve Rickert'te Manevi İlimlerin Temellendirilmesi*, Örnek Matbaası, Ankara 1954.
- Birand, Kâmiran, *Manevi İlimler Metodu Olarak Anlama*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1960.

- Black, Antony, *Siyasal İslam Düşüncesi Tarihi-Peygamber'den Bugüne*, çev. Sevda Çalışkan, Hamit Çalışkan, Dost Yayınları, Ankara 2010.
- Bolay, Süleyman Hayri, *Felsefeye Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.
- Bolay, Süleyman Hayri, *Felsefi Doktrinler ve Terimler Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara 1996.
- Bouthoul, Gaston, *Zihniyetler: Kişi ve Toplum Açısından Zihin Yapılarına Dair Psikososyolojik Bir İnceleme*, çev. Selmin Evrim, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1975.
- Brzezinski, Zbigniew, *Kontrolenden Çıkmış Dünya*, çev. Haluk Menemencioğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1996.
- Büyükkara, Mehmet Ali, "Bir Bilim Dalı Olarak İslam Mezhepleri Tarihi İle İlgili Metodolojik Problemler", *İslami İlimlerde Metodoloji (Usûl) Meselesi*, İslami İlimler Araştırma Vakfı (ISAV), Ensar Neşriyat, İstanbul 2005, ss. 441-491.
- el-Câbirî, Muhammed Âbid, *Arap Aklının Oluşumu*, çev. İbrahim Akbaba, İstanbul 1997.
- el-Câbirî, Muhammed Abid, *Arap-İslam Aklının Oluşumu*, çev. İbrahim Akbaba, Kitabevi, İstanbul 2000.
- Câhız, Ebû Osman Amr b. Bahr (ö. 255/869), *Hilâfet Ordusunun Menkıbeleri ve Türkler'in Faziletleri*, çev. Ramazan Şeşen, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1967.
- Cerrahoğlu, İsmail, *Tefsîr Usûlü*, Dördüncü Baskı, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1983.
- Cevzici, Ahmet, *Paradigma Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayınları, İstanbul 2002.
- Çağbayır, Yaşar, (Yusuf Has Hacip, *Kutadgu Bilig*, haz. Yaşar Çağbayır, 3. Baskı, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2003.
- Demir, Remzi, *Philosophia Ottomonica Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nde Türk Felsefesi*, Lotus Yayınevi, Ankara 2005.
- Demirci, Mustafa, *Beytü'l-Hikme*, İnsan yayınları, İstanbul 1996.
- Derman, M. Uğur, "Hat Sanatında Türklerin Yeri", *İslam Sanatında Türkler*, Yapı Kredi Bankası Yayınları, İstanbul 1976, ss. 53-54.
- Evans, Richard J., *Tarihin Savunusu*, çev. U. Kocabaşoğlu, Imge Kitabevi, İstanbul 1999.
- el-Fârâbî, Ebû Nasr Muhammed b. Muhammed b. Tarhan (ö. 339/950), *İlimlerin Sayımı*, çev. Ahmet Ateş, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1986.

- Fazlurrahman, *Tarih Boyunca İslam'ın Metodoloji Sorunu*, çev. Salih Akdemir, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1995.
- Fendoğlu, Hasan T., "Osmanlı'da İnsan Hakları Algılaması ve Uygulaması", *Uluslararası Demokrasi Hukuk ve İnsan Konferansı*, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Diyarbakır 1997.
- el-Feyyûmî, Muhammed İbrahim, *el-Mu'tezile. Tekvinü'l-Akli'l-Arabi*, Kahire 2002.
- Fığlalı, Ethem Ruhi, *İbâdiye'nin Doğuşu ve Görüşleri*, Ankara 2008.
- Fığlalı, Ethem Ruhi, "İslam Mezhepleri Tarihi Araştırmalarında Karşılaşılan Bazı Problemler", *Uluslararası Birinci İslam Araştırmaları Sempozyumu*, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 1985, ss. 369-377.
- Fığlalı, Ethem Ruhi, "Mezheplerin Doğuşuna Tesir Eden Sebepler", *AÜİFD*, XXV (2008), s. 115-131.
- Fığlalı, Ethem Ruhi, *Bağdâdî'nin Mezhepler Arasındaki Farklar (el-Fark beyne'l-Fırak)*, çev. E. Ruhi Fığlalı, İstanbul 1979, ("Çevirenin Ön-sözü"), ss. VIII-XVII.
- Fığlalı, Ethem Ruhi, *Günümüz İslam Mezhepleri*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 2008.
- Fığlalı, Ethem Ruhi, *İbadiye'nin Doğuşu ve Görüşleri*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara 1983.
- Fromm, Erich, *Erdem ve Mutluluk*, Türkiye İş Bankası, Ankara 1999.
- el-Gazâlî, Ebû Muhammed Muhammed b. Muhammed (ö. 505/1111), *Mustasfa*, çev. Yunus Apaydın, Rey Yayıncılık, Kayseri 1994.
- el-Gazâlî, Ebû Muhammed Muhammed b. Muhammed (ö. 505/1111), *İhyâü Ulûmî'd-Dîn*, trc. Ahmed Serdaroglu, Bedir Yayınevi, İstanbul 1975.
- Genç, Reşat, "Karahanlılarda İnsanî Değerler ve Hukuk", *Tarih Boyunca Türklerde İnsanî Değerler ve İnsan Hakları (Başlangıçtan Osmanlı Dönemine Kadar)*, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, İstanbul 1992, 1/325-339.
- Goldziher, Ignaz, *Klasik Arap Literatürü*, çev. Azmi Yüksel-Rahmi Er, Birinci Baskı, İmaj Yayınları, Ankara 1993.
- Gökberk, Macit, *Kant ve Herder'in Tarih Anlayışları*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1997.
- Göker, Lütfi, *Fen Bilimleri Tarihi ve Türk-İslam Âlimlerinin Yeri*, y.y., 1984.

- Görmez, Mehmet, *Sünnet ve Hadisin Anlaşılmasında Metodoloji Sorunu*, OTTO, Ankara 2014.
- Gürkan, Nejdet, “İslam Medeniyeti Dili Arapça'nın Türk Kültüründeki Yeri ve Türklerin Bu Dile Katkıları”, *Uluslararası Türk Dünyası'nın İslamiyet'e Katkıları Sempozyumu (Isparta 31 Mayıs-1 Haziran 2007) Bildirileri*, SDÜ İlahiyat Fakültesi Yayınları, Isparta 2007, ss. 606-611.
- Hallâf, Abdülvahhab, *İslam Hukuk Felsefesi*, çev. Hüseyin Atay, A. Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları Nu: 169, Ankara 1985.
- Hasan, İbrahim Hasan, *Siyâsi-Dinî-Kültürel-Sosyal İslam Tarihi*, çev. Komisyon, Kayhan Yayınları, İstanbul 1985.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekir Ahmed b. Ali el-Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, Beyrut trz.
- Hatiboğlu, Mehmed Said, “Ehl-i Sünnet Üzerine Bir Söyleşi”, *Aylık Dergi*, 1985, I-II/27-38.
- Hatiboğlu, Mehmed Said, “İslam'da İlk Siyasi Kavmiyetçilik: Hilafetin Kureyşliliği”, *AÜİFD*, 23 (1978), ss. 121-213.
- Hodgson, Marshall G. S., *İslam'ın Serüveni*, çev. Komisyon, İz Yayıncılık, İstanbul 1993.
- Hollinger, Robert, *Postmodernizm ve Sosyal Bilimler*, çev. A. Cevizci, Paradigma, İstanbul 2005.
- Holt, Peter Malcolm-Lampton, Ann K.S.-Lewis, Bernard, *İslam Tarihi Kültür ve Medeniyeti*, çev. Komisyon, Kitabevi, İstanbul 1997.
- Hökekleli, Hayati, “Duyu”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 1994, XI/8-12.
- Hull, John M., *Din öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-Sempozyum Tebliğleri-*, Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, Ankara 2000.
- Hunke, Sigrid, *Avrupa'nın Üzerine Doğan İslam Güneşi*, Almandan çev. Servet Zengin, Bedir Yayınevi, İstanbul 1972.
- Hüseyinî, *Ahbârü'd-Devleti's-Selçukiyye*, çev. Necati Lügal, Ankara 1943.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Velîyüddîn Abdurrahman b. Muhammed (ö. 808/1406), *Mukaddime*, çev. Zakir Kadirî Ugan, Birinci Baskı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1986.
- İbn Haldûn, *Mukaddime*, haz. Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları, 10. Baskı, İstanbul 2014.
- İbn Murtazâ, Ahmed b. Yahyâ (ö. 840/1436), *el-Münye ve'l-Emel ft Şer-*

- hi'l-Milel ve'n-Nihal*, thk. Muhammed Cevad Meşkür, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1990.
- Ibn Rüşd, Muhammed b. Ahmed b. Muhammed (ö. 595/1198), *el-Keşf an-Menâhicü'l-Edille ft 'Akaidi'l-Mille*, thk. M. Kasım, Kahire 1964.
- Ibn Sînâ, Ebû Ali Hüseyin b. Abdillâh (ö. 428/1037), *en-Necât*, el-Matbaatü's-Saade, 2. Baskı, Mısır 1938.
- İmam Mâturîdî ve Maturidilik*, ed. Sönmez Kutlu, Birinci Baskı, Kitabiyât, Ankara 2003.
- İnalcık, Halil, "Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu", *Türkler*, ed. H. Celal Güzel, K. Çiçek, S. Koca, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, IX/66-88.
- İnalcık, Halil, *Osmanlı'da Devlet, Hukuk, Adalet*, 2. Baskı, Eren Yayıncılık, İstanbul 2000.
- İslamî Bilimde Metodoloji Sorunu*, ed. Mehmet Paçacı, Fecr Yayınevi, Ankara 1991.
- İşcan, Mehmet Z., *Selefilik*, Kitap Yayınevi, İstanbul 2006.
- Izmirli, İsmail Hakkı, *Yeni İlm-i Kelâm*, haz. Sabri Hizmetli, Birinci Baskı, Umran Yayınları, Ankara 1981.
- Jenkins, Keith, *Tarihi Yeniden Düşünmek*, çev. Bahadır Sina Şener, Dost Kitabevi, Ankara 1997.
- Kadihan, Ebû'l-Mehâsin Fahrüddîn Hasan b. Mansûr (ö. 592/1196), *Fetâvâ*, Bulak 1865.
- Kandemir, M. Yaşar, "Hadis", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, XV/27-64.
- Kara, Seyfullah, *Büyük Selçuklular ve Mezhep Kavgaları*, İz Yayıncılık, İstanbul 2007.
- Karaman, Hayreddin, "Fıkıh", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, XIII/1-14.
- Karasar, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 1998.
- Karasar, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları, 31. Baskı, Ankara 2016.
- Kavakçı, Yusuf Ziya, *XI ve XII. Asırlarda Karahanlılar Devrinde Mâvârâ' al-Nahr İslam Hukukçuları*, Sevinç Matbaası, Ankara 1972.
- Kaya, Eyüp Said, *Mezheplerin Teşekkülünden Sonra Fıkhi İstidlâl*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001.

- Kaya, Mahmut, “Dâru’l-Hikme”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1993.
- Kazıcı, Ziya, “Osmanlılarda Hoşgörü”, *Türkler*, ed. H. Celal Güzel, K. Çiçek, S. Koca, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, X/221-232.
- Keklik, Nihat, *Felsefenin İlkeleri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1987.
- Keskioglu, Lütfi, *Müslümanların İlim ve Medeniyete Hizmetleri*, Diyanet İşleri Başkanlığı, II. Baskı, Ankara 1973.
- Kırbaşoğlu, M. Hayri, “İslamî İlimler Üzerine Soruşturma”, *İslâmiyât*, 6/4 (2003), ss. 174-184.
- Kirmani, Muhammed Zeki, “İslam Bilim Üzerine Son Tartışmalar”, çev. Mustafa Türker, *İslamî Bilimde Metodoloji Sorunu*, İstanbul 1991, ss. 173-220.
- Kitapçı, Zekeriya, *Türklerin Arap Dili ve Edebiyatına Hizmetleri Hilafet Ülkeleri*, Yedi Kubbe Yayınları, Konya 2004.
- Koç, Mehmet Akif, *İsnad Verileri Çerçevesinde Erken Dönem Tefsir Faaliyetleri*, Kitabiyat, Ankara 2003.
- Koçyiğit, Talat, *Hadis Tarihi*, İlmî Yayınlar, Ankara 1981.
- Komisyon, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, Çağ Yayınları, İstanbul 1986.
- Konukçu, Enver, “Gaznelilerde İnsanî Değerler ve Hukuk”, *Tarih Boyunca Türklerde İnsanî Değerler ve İnsan Hakları (Başlangıçtan Osmanlı Dönemine Kadar)*, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, İstanbul 1992, I/361-375.
- el-Kummî ve en-Nevbahtî, *Kitâbu’l-Makâlâti’l-Fırak ve Fıraku’ş-Şîa*, çev. Hasan Onat-Sabri Hizmetli-Sönmez Kutlu-Ramazan Şimşek, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2004.
- Kurt, Yılmaz, “Hoca Ahmed Yesevî’nin Rum Eyâletlerindeki Zaviye Kurucuları Üzerindeki Etkileri”, *Milletlerarası Hoca Ahmet Yesevî Sempozyumu Bildirileri (26-27 Mayıs 1993)*, Kayseri 1993, ss. 263-270.
- Kutlu, Sönmez, “Bilinen ve Bilinmeyen Yönleriyle İmam Mâturîdî”, *İmam Mâturîdî ve Maturidilik*, ed. Sönmez Kutlu, Kitâbiyât, Ankara 2004, ss. 17-55.
- Kutlu, Sönmez, “Ebû Mansûr el-Mâturîdî ve Maturidi Kültür Çevresiyle İlgili Bibliyografya”, *İmam Mâturîdî ve Maturidilik*, ed. Sönmez Kutlu, Kitâbiyât, Ankara 2004, ss 398-414.
- Kutlu, Sönmez, *Karahanlılar Dönemi Dinî Düşünce*, Türkistan 2015, (Yayımlanmamış Proje Çalışması).

- Kutlu, Sönmez, *Türk Müslümanlığı Üzerine Yazılar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2017.
- Kutlu, Sönmez, *Türkler ve İslam Tasavvuru*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), İstanbul 2011.
- Kutlu, Sönmez, *Türklerin İslamlaşma Sürecinde Mürcie ve Tesirleri*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2001.
- Kutlu, Sönmez, “Mezhepler Tarihinde Usul Sorunu”, *İslamî İlimlerde Metodoloji (Usûl) Meselesi*, İslamî İlimler Araştırma Vakfı (İSAV)-Ensar Neşriyat, İstanbul 2005, ss. 391-441.
- Kutlu, Sönmez, *Mezhepler Tarihine Giriş*, 6. Basım, Dem Yayınları, İstanbul 2021.
- Kutluay, Yaşar, *İslam ve Yahudi Mezhepleri*, Anka Yayınları, İstanbul 2001.
- Kutluay, Yaşar, *İslamiyet'te İtikadi Mezheplerin Doğuşu*, Balkanoğlu Matbaası, Ankara 1959.
- Kutluer, İlhan, “İlim”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2002, XX/109-114.
- Laoust, Henri, *İslam'da Ayrılıkçı Görüşler*, Fransızcadan çev. E. Ruhi Fırlalı-Sabri Hizmetli, Pınar Yayınları, İstanbul 1999.
- Louis, G., “Din ve Kültür”, çev. İlhan Kutluer, *İslam Tarihi Kültür ve Medeniyeti*, Kitabevi Yayınları, II. Baskı, İstanbul 1997, IV/113-156.
- Madelung, Wilferd, “11.-13. Asırlarda Hanefî Âlimlerin Orta Asya'dan Batı'ya Göçü”, *İmam Mâturîdî ve Maturidilik*, ed. Sönmez Kutlu, Kitâbiyât Yayınları, Ankara 2003.
- Madelung, Wilferd, *Religious Trends in Early Islamic Iran*, ed. Ehsan Yanshater, Bibliotheca Persica, New York 1988.
- Makdisi, George, *Ortaçağ'da Yüksek Öğretim: İslam Dünyasında Hıristiyan Batı*, çev. Ali Hakan Çavuşoğlu, Hasan Tuncay Başoğlu, Gelecek Yayıncılık, İstanbul 2004
- el-Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed (ö. 333/944), *Kitâbu't-Tevhîd*, Beyrut 1970.
- el-Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed (ö. 333/944), *Te'vîlâtü Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat*, thk. Fatıma Yusuf el-Hiyemî, Müessesetü'r-Risâle Nâşirün, Lübnan 2004.
- el-Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed (ö. 333/944), *Te'vîlâtü'l-Kur'ân'dan Tercümelere*, çev. Bekir Topaloğlu, İmam Ebû Hanîfe ve İmam Mâturîdî Araştırma Vakfı, İstanbul 2003.

- el-Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed (ö. 333/944), *Kitâbu't-Tevhîd Tercümesi*, çev. Bekir Topaloğlu, ISAM Yayınları, İstanbul 2002.
- Mengüşoğlu, Takiyettin, *Felsefeye Giriş*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1988.
- Merçil, Erdoğan, *Gazneliler Devleti Tarihi*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1989.
- Mikdâd, Mahmûd, *el-Mevâli ve Nizâmü'l-Velâ mine'l-Câhiliyye ilâ Evâhiri'l-Asri'l-Ümevi*, Dârü'l-Fıkr, Dimaşk 1988.
- Miquel, Andre, *İslam ve Medeniyeti Doğuştan Günümüze*, çev. H. Fidan-O. Okur, Birleşik Dağıtım Kitabevi, Ankara 1991.
- Nâşî el-Ekber, Ebû'l-Abbâs Abdullah b. Şirşir el-Enbârî (ö. 293/906), *Mesâilü'l-İmâme, Kitâbu'l-Evsât fi'l Makâlât*, thk. Josef Van Ess, Franz Steiner Verlag, Beyrut 1971.
- en-Nesefî, Ebû Hafs Necmüddîn Ömer (ö. 537/1142), *el-Kand fi Zikri Ulemâi Semerkant*, Mektebetü'l-Kevser, Riyad 1991.
- en-Neşşâr, Ali Sami, *İslam'da Felsefî Düşüncenin Doğuşu*, çev. Osman Tunç, 1. Baskı, İnsan Yayınları, İstanbul 1999.
- Onat, Hasan, “Mezheplerin İnanç Esaslarının Sistemleşmesinde Kur'an'ın Rolü”, *I. Kur'an Sempozyumu*, Ankara 1994.
- Onat, Hasan-Aydın, Osman-Söylemez, M. Mahfuz, *Temel Dini Bilgiler Ders Kitabı*, III. Baskı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 2004.
- Onat, Hasan, “Türkiye’de İslam Mezhepleri Tarihi’nin Gelişim Sürecinde Prof. Dr. Ethem Ruhi Fıglalı’nın Yeri”, *Ethem Ruhi Fıglalı’ya Armağan*, Vadi Yayınları, Ankara 2002
- Onat, Hasan, “Bilgi Bilim ve Yöntem”, *İslam Bilimlerinde Yöntem (ILL-TAM)*, ed. Halis Albayrak, ANKÜZEM Yayınları, Ankara 2005.
- Onat, Hasan, “İlahiyat Müfredatındaki Değişikliklere İlişkin Bir Değerlendirme”, *Türkiye’de İlahiyat Fakültelerinin Konumu ve Dini Bilginin Niteliği*, ed. Mahmut Ay-Rabiye Çetin, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 2016, ss. 309-319.
- Onat, Hasan, “Mezhep Kavramı ve Mezheplerin Doğuş Sebepleri”, *Oş İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Oş 2005.
- Onat, Hasan, “Mezhep Kavramı ve Mezheplerin Doğuş Sebepleri”, “Elektronik Sürüm”: http://www.hasanonat.net/index.php?option=com_content&view=article&id=67:mezhep-kavram-ve-mezheplerin-dou-sebepleri&catid=36:makale&Itemid=54, son erişim tarihi: 06.08.2012.

- Onat, Hasan-Aydınlı, Osman-Demir, Hilmi, *Kelâm*, Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Dizisi, Ankara 2003.
- Öner, Necati, *Klasik Mantık*, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1991.
- Özakupınar, Yılmaz, *İslam Medeniyeti ve Türk Kültürü*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 1997.
- Özaydın, Abdülkerim, "Nizâmiye Medresesi", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2007, XXXIII/188-191.
- Özcan, Hanifi, *Mâtürîdî'de Bilgi Problemi*, 1. Baskı, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları Nu: 64, İstanbul 1993.
- Özcan, Nuri, "Türk Müsîkîsinin Âbide Şahsiyetlerinden Abdülkâdir-i Merâğî", *Türkler*, ed. H. Celal Güzel, K. Çiçek, S. Koca, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, VIII/900-904.
- Özdemir, İbrahim, "Osmanlı Toplumunda Çevre Anlayışı", *Türkler*, ed. H. Celal Güzel, K. Çiçek, S. Koca, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, X/598-610.
- Özel, Ahmet, "Fıkıh", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, XIII/14-22.
- Özlem, Doğan, *Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1986.
- Popper, Karl R., *Daha İyi Bir Dünya Arayışı*, çev. İlknur Aka, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2005b.
- Popper, Karl R., *Hayat Problem Çözmektir*, çev. Ali Nalbantoğlu, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2005a.
- er-Râzî, Fahrüddin Muhammed b. Ömer (ö. 606/1210), *Kelâm'a Giriş (el-Muhassal)*, çev. Hüseyin Atay, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları Nu: 140, Ankara 1978.
- Rickman, Hans P., *Anlama ve İnsan Bilimleri*, çev. Mehmet Dağ, Etüt Yayınları, Samsun 2000.
- Rosenthal, Franz, *Bilginin Zaferi: İslam Düşüncesinde Bilgi Kavramı*, çev. Lami Güngör, Ufuk Kitapları, İstanbul 2004.
- Rosenthal, Franz, *Bilginin Zaferi*, çev. Lami Güngören, Da Yayıncılık, İstanbul 2004.
- Safa, Peyami, *Din İnkılab İrtica*, İstanbul 1978.
- Salih, Suphi, *Hadis İlimleri ve Hadis İstılahları*, çev. M. Yaşar Kandemir, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1981.
- Sarıçam, İbrahim-Erşahin, Seyfettin, *İslam Medeniyeti Tarihi*, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2007.

- Sayar, Kemal-Dinç, Mehmet, *Psikolojiye Giriş*, 1. Baskı, Dem Yayınları, İstanbul 2008.
- Sayılı, Aydın, *Ortaçağ Bilim ve Tefekküründe Türklerin Yeri*, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi, Ankara 1985.
- Schacht, J., *İslam Hukukuna Giriş*, çev. Mehmet Dağ-Abdulkadir Şener, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları Nu: 166, Ankara 1986.
- Schacter, Daniel L., *Bellegin İzinde*, çev. Eda Özgül, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2010.
- Sezgin, Fuat, *İslam Kültür Dünyasının Bilimler Tarihindeki Yeri*, Türkiye Bilimler Akademisi, Ankara 2004.
- Sezgin, Fuat, *Muhâdârât fî Tarihi'l-Ulûmi'l-Arabiyye ve'l-İslamiyye*, Institute für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, Frankfurt 1984.
- Subaşı, Necdet, *Öteki Türkiye'de Din ve Modernleşme*, Vadi Yayınları, Ankara 2003.
- Surûş, Abdülkerim, *Modern Durum ve Dinî Bilginin Evrimi*, ed. Yalçın Akdoğan-Kenan Çamurcu, 3. Baskı, İstanbul 1997.
- es-Suyûtî, Celalüddîn (ö. 911/1505), *Târihu'l-Hulefâ'*, thk. Muhammed Ebû'l-Fazl İbrahim, Dâru'n-Nehda, Kahire 1976.
- es-Suyûtî, Celalüddîn (ö. 911/1505), *el-İtkân fî-Ulûmi'l-Kur'an*, Mektebetu Mustafa el-Babi el-Halebi, Kahire 1978.
- eş-Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs (ö. 204/820), *er-Risale*, nşr. Ahmet M. Şakir, Kahire 1399/1977.
- eş-Şâfiî, Muhammed b. İdrîs, *er-Risâle*, talik. Ahmed Muhammed Şakir, Kahire 1940.
- eş-Şehristânî, Ebû'l-Feth Muhammed b. Abdilkerîm (ö. 548/1153), *el-Milel ve'n-Nihal*, thk. Abdülemîr Ali Mehnâ-Ali Hasan Fâûr, Beyrut 1990.
- et-Taftazânî, Sa'duddîn (ö. 792/1390), *Kelâm İlmi ve İslam Akâidi Şerhu'l-Akâid*, haz. Süleyman Uludağ, 1. Baskı, Dergah Yayınları, İstanbul 1981.
- Tahir, Bursalı Mehmed, *Osmanlı Müellifleri*, Matbaa-yı Âmire, İstanbul 1333.
- et-Tancî, Muhammed, *İslam Düşüncesi Üzerine Makaleler*, ed. S. Kutlu, TDV Yayınları, Ankara 2011.
- et-Tancî, Muhammed, *İslam Düşüncesi Üzerine Makaleler*, ed. Sönmez Kutlu, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 2011.

- Taşköprüzâde, “Taşköprüzâde İsâmeddin Ahmed Efendi (ö. 1495-1561), *Mevzûatu'l-Ulûm*'da İlimler Tasnifi”, çev. Kemâleddin Mehmed Efendi, Yayına hazırlayan: Abdülmecit Islamoğlu, *İslâmiyât*, VI/4 (2003), ss. 209-216.
- Temel Yeşilyurt, “Kur'an'da Bilgi=The Knowledge in the Qur'an”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, IX/1 (2004), ss. 1-11.
- Tofler, Alvin-Heidi, *Yeni Bir Uygarlık Yaratmak*, çev. Zülfü Dicleli, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1996.
- Togan, Zeki Velidi, *Tarihte Usul*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1969.
- Topaloğlu, Bekir, *Kelâm İlmîne Giriş*, Dördüncü Baskı, Damla Yayınları, İstanbul 1991.
- Tosh, John, *Tarihin Peşinde*, çev. Özden Arıkan, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1997.
- Toynbee, Arnold-İkada, Daisaku, *Yaşamı Seçin*, çev. Umut Arık, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1992.
- Turan, Osman, “Türkler ve İslamiyet”, *DTCFD*, IV/ 4(1946), ss. 461-465.
- Turan, Osman, *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1965.
- Tümer, Günay – Küçük, Abdurrahman, *Dinler Tarihi*, Ocak Yayınları, Ankara 1997.
- Ulutan, Burhan, *İbn Sînâ Felsefesi*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 2000.
- Uzun, Mustafa İsmet, “Ezher”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1995, XII/53-58.
- Üçel-Aybet, Gülgün, *Avrupalı Seyyahların Gözünden Osmanlı Dünyası ve İnsanları (1530-1699)*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003.
- Ünver, Ahmet Süheyl, *Uygurlarda Tababet*, İstanbul 1936.
- Ünver, Günay, “Din Bilimlerinin Teorik Ve Metodolojik Sorunları”, *Bilimname* I/1(2003), ss. 109-151.
- Vural, Mehmet, *Gazzâlî Felsefesinde Bilgi ve Yöntem*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2004.
- Waardenburg, Jacques, “İslam ve Din Bilimleri”, çev. Dr. Ramazan Adıbelli, *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11 (2008), ss. 179-190.
- Wagner, Peter, *Modernliğin Sosyolojisi*, çev. Mehmet Küçük, Sarmal Yayınevi, İstanbul 1996.

- Watt, W. M., *İslam'ı Tetkikler İslam Felsefesi Ve Kelâmı*, çev. Süleyman Ateş, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları Nu: LXXIII, Ankara 1968.
- Watt, W. Montgomery, *İslam Düşüncesi'nin Teşekkül Devri*, çev. E. R. Fırlalı, Umran Yayınları, Ankara 1981.
- Watt, W. Montgomery, *İslam Düşüncesinin Teşekkül Devri*, çev. Ethem Ruhi Fırlalı, Umran Yayınları, Ankara 1981.
- Yalçın, M. Alemdar, "Eski Dönemlerden Anadolu'ya Türk Sosyal Dayanışma Kurumları", *Türkler*, ed. H. Celal Güzel, K. Çiçek, S. Koca, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, III/107-122.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "Akıl", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Ankara 1989, II/243-246.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "Haber", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Ankara 1996, XIV/346-349.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "Kelâm", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2002, XXV/196-203.
- Yazıcıoğlu, Mehmet Sait, *Kelâm Ders Notları*, Ankara 1987.
- Yerinde, Adem, "Türklerin İslam Hukukuna Katkıları: Serahsi Örneği", *Türkler*, ed. H. Celal Güzel, K. Çiçek, S. Koca, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002.
- Yörükân, Yusuf Ziya, "Ebû'l-Feth Şehristânî 'Milel-Nihal' Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme Ve Mezheplerin Tetkikinde Bir Usul", haz. Murat Memiş, Kültür Bakanlığı, Ankara 2002.
- Yörükân, Yusuf Ziya, "Şehristânî I", *DFIFM*, 3 (1926), ss. 263-314.
- Yörükân, Yusuf Ziya, "Şehristânî Milel ve Nihal'da Mezhepler Nasıl Yazılmıştır", *DFIFM*, Yıl: II, Sayı: 5-6, İstanbul 1927, ss. 187-277.
- Yörükân, Yusuf Ziya, "Şehristânî II", *DFIFM*, 5-6 (1927), ss. 187-277.
- Yörükân, Yusuf Ziya, *Şamanizm*, haz. Turhan Yörükân, Yol Yayınları, Ankara 2005.
- Yusuf Has Hacib, *Kutadgu Bilig*, TTK Yayınları, Ankara 1974.
- Yücel, Hasan Âli, *Türkiye'de Orta Öğretim*, Ankara 1994.
- ez-Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedreddîn Muhammed b. Bahadır (ö. 794/1392), *el-Burhân fi Ulûmi'l-Kur'ân, Dâru'l-Ma'rife*, Beyrut, trs.

Fecr Yayınları: 755

ONAT Kitaplığı: 1

SORULARLA İSLAM MEZHEPLERİ

Prof. Dr. Hasan ONAT

Editör

Prof. Dr. Sönmez KUTLU

Hazırlayan

Prof. Dr. Sönmez KUTLU

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti.

(Sertifika No: 13178)

Kapak

FCR (Coşkun IŞIKGÜL)

Mizanpaj

FCR (Dilek ÖZCAN)

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Kasım 2023

ISBN: 978-625-6602-06-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mh. Boyacılar Sk. No:14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0 312) 310 08 60

web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulhamid, Muhsin, *İslam'a Yönelen Yıkıcı Hareketler (Babilik ve Bahailiğin İç Yüzü)*, çev. M. S. Yeşrem-H. Güleç, Ankara 1973.
- Abdullah b. Abdilkerim el-Yemenî el-Curafî, *el-Muktetâf min Târîhi'l-Yemen*, thk. Zeyd b. Ali el-Vezîr, Beyrut 1987.
- Abdurrahman b. Nasır, "Kavlu's-Sedid", *Kitâbu't-Tevhîd*, Riyad 1404.
- Abdülhamid, İrfan, *İslâm'da İtikadî Mezhebler ve Akaid Esasları*, çev. M. Saim Yeşrem, İstanbul 1994.
- Ahmed b. Hacer el-Heytemî, *es-Savaiku'l-Muhrîka*.
- Ahmed Cevdet Paşa, *Kısas-ı Enbiya ve Tevârih-i Hulefâ I-II*, İstanbul 1976.
- Ahmed Emin, *Duhal İslâm*, I-III, Kahire, trs.
- Ahmed Emin, *Fecru'l-İslâm*, çev. Ahmet Serdaroğlu, Ankara 1976.
- Ahmed Emin, *Fecru'l-İslâm*, Kahire 1975.
- Ahmed, Aziz, *Hindistan'da İslam Kültürü Çalışmaları*, çev. Latif Boyacı, İnsan Yayınları, İstanbul 1995.
- Ahmet Cevdet Paşa, *Tarih-i Cevdet*, Matbaatu Osmaniye, İstanbul, trs.
- Akbulut, Ahmet, *Sahabe Devri Siyasî Hadiselerinin Kelâmî Problemlere Ethileri*, İstanbul 1992.
- Akgün, M. Zerrin, *İslamiyet Bakımından Babilik Bahailik*, Ankara 1975.
- el-Alevî, Ali b. Muhammed b. Ubeydullah, *Şiretü'l-Hâdî ile'l-Hak Yahya b. Hüseyin*, thk. Süheyl Zekkâr, Beyrut 1972.
- Antâkî, Yahyâ b. Saîd, *Târîh*, thk. L. Şeyho-B. Carra de Vaux, Beyrut 1909.
- Arif, Ahmed Abdullah, *es-Sılatu beyne'z Zeydiyye ve'l Mutezile*, Beyrut 1987.

- Asifî, Muhammed Mehdî, “Tathir Ayeti Üzerine”, *Ehl-i Beyt Mesajı* 2/7, 1995.
- Askerî, Murtaza, *Abdullah b. Sebe*, I-III, Farçaya çev. Ahmed Fahri Zencanî-Muhammed Sadık Necefi-Haşim Herisî, Tahran 1345.
- Askerî, Seyyid Murtaza, *Abdullah b. Sebâ Masalı (Bir Yalancının Düzme-leri)*, çev. Abdülbaki Gölpinarlı, İstanbul 1974.
- Assaad, Sâdık A., *The Reing of al-Hakim bi Amr Allah*, Beyrut 1974.
- Atay, Hüseyin-Atay, İbrahim- Atay, Mustafa, *Arapça-Türkçe Büyük Lûgat*, Ankara 1964.
- Atay, Hüseyin, *Ehl-i Sünnet ve Şia*, Ankara 1983.
- Ateş, Süleyman, “İmamiyye Şiasının Tefsir Anlayışı”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20, 1975.
- Atvan, Hüseyin, *Fıraku'l İslâmiyye fî Biladi's-Şam*, Amman 1986.
- Avcu, Ali, *Karmatiliğin Doğuşu ve Gelişim Süreci*, Sivas 2011.
- Aycan, İrfan, *Muaviye b. Ebî Süfyan*, Ankara 1990.
- Aydın, Osman, *İlk Mutezili Fikirlerin Teşekkülü*, Ankara Üniversitesi: Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1992.
- Bağdâdî, Ebû Mansur Abdulkahir b. Tahir, *Mezhepler Arasındaki Farklar*, çev. E. Ruhi Fıgılalı, Ankara 1979.
- Bağlıoğlu, Ahmet, İnanç Esasları Açısından *Dürzilik*, Ankara 2004.
- Bağlıoğlu, Ahmet, *Ortadoğu Siyasi Tarihinde Dürziler*, Ankara 2018.
- Barlak, Yasemin, “II. Abdülhamid Döneminde Yemen Zeydilerinin Osmanlı Hilafetine Bakışı”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8/3 (2019), ss. 1504-1525.
- Bayur, Y. Hikmet, *Hindistan Tarihi*, TTK Basımevi, Ankara 1946.
- Bedevî, Abdurrahman, *Mezahibu'l İslâmiyyin*, I-II, Beyrut 1971 ve 1973.
- Belâzürî, Ahmed b. Yahya b. Cabir, *Ensâbu'l-Eşraf*, thk. Muhammed Hamidullah, Mısır 1959 (I. Kısım); thk. Abdulaziz ed-Durî, Beyrut 1978 (III.Kısım); thk. İhsan Abbas, Beyrut 1979 (IV. Kısım); thk. S. D. F. Goitein, Jerusalem 1936 (V. Kısım).
- Bendarî, Muhammed, *et-Teşeyyu*, Amman 1988.
- Bozan, Metin, “Yezidilik”, *İslam Mezhepleri Tarihi El Kitabı*, ed. H. Onat-S. Kutlu, Ankara 2013.
- Bozan, Metin, *Şeyh Adi b. Mûsafir*, Nubihar Yayınları, İstanbul 2012.
- Bozkurt, Nahide, *Halife Me'mun Dönemi ve İslam Kültür Tarihindeki Yeri*, Ankara Üniversitesi: Doktora Tezi, Ankara 1991.
- Bryer, David, “The Origins of the Religion”, *Der İslam*, 52 (1975), ss. 47-83, 52 (1975), 239-262, 53 (1976), 5-27.

- Büyükkara, Mehmet Ali, “Sosyal, Siyasi ve Dini Yönleriyle Yemen Husi Hareketi”, *Divan*, 16/30 (2011/1)
- Buchanan, J. Robertson, “The Druzes: Their Origins and Development to the Zenith of Their power Under Fakhr-al-Din II”, *Transactions* 19, Leiden 1963.
- Buhârî, *Halku Efali'l-İbad*, Beyrut 1987.
- Bulut, Halil İbrahim, *İslam Mezhepleri Tarihi*, Bilay Yayınları, Ankara 2018.
- Câhız, Ebû Osman Amr b. Bahr, *el-Osmaniyye*, thk. Abdusselam Muhammed Harun, Mısır 1955.
- Cermanüs, Esad, *Usulü'l-Maruniyye es-Seriyye*, Beyrut 1996.
- Çağatay, N.-Çubukçu, I. A, *İslâm Mezhepleri Tarihi*, Ankara 1985.
- Çağatay, Neşet, “Vehhabilik”, *MEB İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1940.
- el-Curafî, Abdullah b. Abdilkerim el-Yemenî, *el-Muktetâf min Târihi'l-Yemen*, thk. Zeyd b. Ali el-Vezîr, Beyrut 1987.
- Daftary, Ferhad, *Muhaliğ İslâm'ın 1400 Yılı İsmaililer -Tarih ve Kuram-*, çev. Ercüment Özkaya, Ankara 2001.
- Demircan, Adnan, *Haricilerin Siyasi Faaliyetleri*, İstanbul 1996.
- Demirci, Kürşat, “Hindistan: Diğer Dinler”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 18/92-94, Ankara 1998.
- Dîneverî, Ebû Hanîfe Ahmed b. Davud, *Ahbâru't-Tıvâl*, nşr. Abdülmun'im Amir, Kahire 1960.
- Ebû Hanîfe, “el-Fıkhu'l-Ekber”, *İmamı Azam'ın Beş Eseri*, çev. M. Öz, İstanbul 1981.
- Ebû Hanîfe, “Risâle ila Osman el-Bettî”, *İmamı Azam'ın Beş Eseri*, çev. M. Öz, İstanbul 1981.
- Ebû Hâtîm er-Râzî, *Kitabü'z-Zîne fî Kelimâti'l-İslamiyye*, thk. Abdullah Selam es-Samarrâi, Bağdat 1988.
- Ebû Mihnef, Lut b. Yahya, *Maktelu Huseyin*, Bağdat 1977.
- Ebû Zehra, Muhammed, *İslamiyette Siyasi ve İtikadî Mezheplerin Doğuşu*, çev. E. Ruhi Fiğlalı-O. Eskicioğlu, İstanbul 1970.
- Ebû Zehra, Muhammed, *İslam'da Siyasi-İtikadi ve Fıkhi Mezhepler Tarihi*, İstanbul 1993.
- Ebû'l-Fedâil er-Râzî, Ahmed b. Muhammed b. el-Muhtâr el-Hanefî, *Hucecu'l-Kur'an*, thk. Abbas Ahmed el-Bâz, Beyrut 1986.
- Ebû'l-Fidâ, *el-Muhtasar fî Ahbâri'l-Beşer*, I-IV, Beyrut, trs.
- Ecer, Ahmet Vehbi, *Osmanlı Tarihinde Vehhabi Hareketi*, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara 1976.

- Ecer, Ahmet Vehbi, *Üç Tebliğ: Vehhabiler, İbn Sina, Mekke Şerifleri*, Kayseri 1985.
- Eminî, Abdülhuseyin Ahmed, *el-Gadir fi'l-Kitâb ve's-Sunne ve'l-Edeb*, I -XI, Tahran 1976.
- Emir Hüseyin b. Bedruddin, *el-İkdu's-Semîn fi Ma'rifeti Rabbi'l-Âlemîn*, thk. Yahya Salim İzzan, Sa'da 1995.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasan Ali b. İsmail, *el-İbâne an Usûlü'd-Diyâne*, thk. Fevkiye Hüseyin Mahmud, Kahire 1986.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasan Ali b. İsmail, *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn*, çev. M. Dalkılıç-Ö. Aydın, İstanbul 2005.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasan Ali b. İsmail, *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn*, nşr. H. Ritter, Wiesbaden 1963.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasan Ali b. İsmail, *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn*, thk. Helmut Ritter, Wiesbaden, 1980.
- Fawas, Laila Tarazi, *An Occasion for War Civil Conflict in Lebanon and Damascus in 1860*, London 1994.
- Feyyaz, Abdullah, *Târîhu'l-İmâmiyye*, Bağdat 1970.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi, "Şiiliğin Doğuşu ve Gelişmesi", *Milletlerarası Tarihte ve Günümüzde Şiilik Sempozyumu*, İstanbul 1993.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi, *Babilik ve Bahailik*, Ankara 1994.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi, *Çağımızda İtikadi İslam Mezhepleri*, İstanbul 1983.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi, *Çağımızda İtikadi İslâm Mezhepleri*, İstanbul 1990.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi, *Günümüz İslam Mezhepleri*, İzmir 2008.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi, *İbâdiye'nin Doğuşu ve Görüşleri*, Ankara 1983.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi, *İmamiyye Şiastı*, İstanbul 1984.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi, *Kadiyanlık*, Ankara 1994.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi, *Türkiye'de Alevilik Bektaşılık*, İstanbul 1991.
- Fyzee, Asaf A. A., *The Book of Faith: Translated from the 'Da'im al-Islam' of Qadi Nu'man*, Nachiketa Publication Ltd, Bombay 1974.
- Galib et-Tavil, *Tarihu'l-Aleviyyin*, Lazkiye 1924.
- Goldbery, J., "Suudi Arabistan'da Şii Azınlık", *Dünya ve İslam*, 7, 1991.
- Gökâl p , Yusuf, "Zeydiyye Mezhebinin Doğuşu, Teşekkül Süreci ve Tarihiçesi", *ÇÜİFD*, 7/2 (2007a).
- Gökâl p , Yusuf, "Zeydiyye Mezhebinin Görüşleri, Kültürel Mirası ve İslam Düşüncesine Katkıları", *ÇÜİFD*, 7/2 (2007b).
- Gökâl p , Yusuf, "İmamet Nazariyesi Bağlamında Zeydiyye'nin İmamiyye'ye Yönelik Eleştirileri", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14/1 (2014).

- Gökalp, Gökalp, *Zeydi Düşüncenin Tarihsel Gelişimi 6-7/12-13. Yüzyıllar*, Adana 2014.
- Gökalp, Yusuf, "Zeydiyye", *DIA*, 44 (2013), ss. 328-331.
- Gölcük, Şerafettin, *Kelam Tarihi*, Konya 1992.
- Gölpınarlı, Abdulkaki, *Tarih Boyunca İslâm Mezhepleri ve Şülik*, İstanbul 1979.
- Gömbeyaz, Kadir, "73 Fırka Hadisinin Mezhepler Tarihi Kaynaklarında Fırkaların Tasnifine Etkisi", *Uludağ Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4/2 (2005), 147-160.
- Griswold, H. D., *Mirza Gulam Ahmed-The Mehdi Messiah of Qadian*, Londana 1902.
- Guest, John S., *Yezidilerin Tarihi*, çev. I. Bingöl, İstanbul 2001.
- el-Hādî ile'l-Hak Yahya b. Hüseyin, *Kitābu Usūlü'd-Dīn Akīdetü Ehl-i Beyti't-Tāhirin*, Sa'da 2001.
- Halife b. Hayyāt, *Tārīh*, thk. Suheyl Zekkār, I-II, Dımeşk 1967-8.
- Hasan İbrahim Hasan, *İslâm Tarihi*, trc. İsmail Yiğit-Sadrettin Gümüş, İstanbul 1985.
- Hasan Hudayrî Ahmed, *Kıyāmu'd-Devle Zeydiyye fi'l-Yemen*, Kahire 1996.
- Hasan b. Muhammed, "Kitabü'l-İrcâ", thk. Josef Van Ess, *Arabica* 23, 1974.
- Hatcher, William S.,- Martin, J. Douglas, *The Bahai Faith*, New York 1989.
- Hatiboğlu, M. Said, "Hilafetin Kureyşliliği", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23, 1983.
- Hollister, John Nerman, *The Shia of India*, London 1953.
- Holt M., Lambton A. K. S., Lewis B., *İslam Tarihi Kültür ve Medeniyeti*, İstanbul 1997.
- Hüseyin, Muhammed Kamil, *Tāifetü'd-Durüz Tārihuha ve Akaiduha*, Kahire 1962.
- İsfehanî, Ebü'l-Ferec, *Makatilu't-Talibiyin*, Kahire 1949.
- İşık, Kemal, *Mutezilenin Doğuşu ve Kelami Görüşleri*, Ankara 1967.
- Izutsu, T., *İslâm Düşüncesinde İman Kavramı*, çev. S. Ayaz, İstanbul 1984.
- İbn A'sam, *Fütüh*, Haydarabad 1388.
- İbn Abd Rabbih, *İkdu'l-Ferid*, I-VII, Kahire 1948-1956.
- İbn Abdilvehhab, Muhammed, *el-Usūlu's-Selâse ve Edilletihâ*, Cidde, trs.
- İbn Abdilvehhab, Muhammed, *Kitābu't-Tevhîd*, Riyad 1404/1983.

- Ibn Babeveyh el-Kummî, Şeyh Saduk Ebû Cafer Muhammed b. Ali, *Risâletu'l-İtikâdâtî'l-İmâmiye*, çev. E. Ruhi Fırlalı, Ankara 1978.
- Ibn Ebî'l-Hadid, *Şerhu Nehci'l-Belağa*, 3 I-IV, Beyrut, trs.
- Ibn Hacer, Ahmed, *eş-Şeyh Muhammed İbn Abdilvehhab*, byy., 1973.
- Ibn Hazm, *el-Fasl fi'l-Milel ve'l-Ehva ve'n-Nihal*, I-V, Beyrut 1975.
- Ibn Hişâm, *es-Siretu'n-Nebeviyye*, I-IV, Kahire, trs.
- Ibn Kuteybe, *Uyûnu'l Ahbâr*, I-IV, Mısır 1963.
- Ibn Manzûr, *Lisânu'l-Arab*, Beyrut, trs.
- Ibn Murtazâ, *Tabakâtu'l-Mutezile*, Beyrut 1961.
- Ibn Nedim, *el-Fihrist*, Beyrut, trs.
- Ibn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-Kübrâ*, I-IX, Beyrut 1968.
- Ibn Teymiyye, *Kitâbü'l-İmân*, thk. Haşim Muhammed Şazeli, Kahire, trs.
- Ibn Teymiyye, *Mecmeu'l-Fetevâ*, thk. E. Elbaz-A. el-Cezar, byy., 1426.
- Ibn Teymiyye, *Minhacu's-Sünne*, I-IV, Riyad, trs.
- Ibn Zâfir, Cemâleddîn Ali, *Ahbâru'd-Düveli'l-Munkatia*, thk. Andoria Ferre, Kahire 1972.
- Ibnu'l-Esîr, *el-Kâmil fi't-Târîh*, I-IX, Mısır 1347-1357.
- Ilhan, Avni, "Şia'da Usulü'd-Din", *Milletlerarası Tarihte ve Günümüzde Şiilik Sempozyumu*, İstanbul 1993.
- Ilhan, Avni, *Mehdilik*, İstanbul 1993.
- İsferâyînî, *Tabzir fi'd-Dîn*, nşr. M. Z. el-Kevserî, Kahire 1940.
- Izmirlî İsmail Hakkı, *Yeni İlm-i Kelam*, haz. Sabri Hizmetli, Ankara 1981.
- Jassim M. Hussain, *The Occultation of the Twelfth Imam*, Cambridge 1982.
- Kadı Ebû Ya'la, *Mesâilü'l-İmân*, thk. Suûd b. Abdülaziz el-Halef, Riyad 1410.
- Karal, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, Ankara 1947.
- Kâsım b. Muhammed, Mansur Billâh Ali, *Kitâbu'l-Esâs li Akâidi'l-Ekyâs*, thk. Muhammed Kâsım Abdullah el-Hâşimî, Sa'da 2000.
- Kâşifu'l-Gita, Muhammed Hüseyin, *Aslu's-Şia ve Usuluha*, Beyrut 1977.
- Kâşifu'l-Gita, Muhammed Hüseyin, *Caferi Mezhebi ve Esasları*, çev. A. Baki Gölpinarlı, byy., trs.
- Keleş, Ahmet, "73 Fırka Hadisi Üzerine Bir İnceleme", *Marife*, 3/3 (2005), 25-45.
- Kerderî, *Menâkıbu Ebî Hanife*, Beyrut 1981.
- Kitab fihî Taksmü'l-Ulûm ve İsbâtü'l-Hakk ve Kesfü'l-Meknûn*, Ürdün Üniversitesi Yazma Eserler Arşivi, Miktofilm Nu: 569/1. (36. Risale).

- Kirmânî, “er-Risâletü'l-Vâize fi'r-Reddi alâ'l-Ahrâm el-Ferganî”, *Mecmûatü Resailü'l-Kirmânî*, Mustafa Galib, Beyrut 1982.
- Korkmaz, Sıddık, “Kadiyanilik-Ahmedilik”, *İslam Mezhepleri Tarihi El Kitabı*, ed. Hasan Onat-Sönmez Kutlu, Ankara 2013.
- Kuleynî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ya'küb, *el-Usûl mine'l-Kâfi*, I-II, Tahran 1388.
- Kummî, Ebû Halef el-Eş'arî, *Kitâbu'l-Makalât ve'l-Fırak*, thk. M. C. Meşkür, Tahran 1963.
- Kutlu, Sönmez, “Ehl-i Beyt Sembolik Kapitalinin Tarihi Süreç İçerisinde Semerelendirilmesi”, *İslâmiyât*, 3/3, Ankara 2000.
- Kutlu, Sönmez, “Ehl-i Sünnet'in Teşekkül Süreci ve Fikri Çerçevesi”, *İslam Mezhepleri Tarihi El Kitabı*, ed. H. Onat-S. Kutlu, Ankara 2013.
- Kutlu, Sönmez, “Mürcie”, *İslam Mezhepleri Tarihi El Kitabı*, ed. H. Onat-S. Kutlu, Ankara 2013.
- Kutlu, Sönmez, “Salim b. Zekvan'ın Sire Adlı Eserindeki Mürchie İle İlgili Kısımın Tercemesi”, *AÜFD*, XXXV, Ankara 1996.
- Kutlu, Sönmez, *Türklerin İslâmlaşma Sürecinde Mürchie ve Tesirleri*, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2002.
- Kutluay, Yaşar, *İslam ve Yahudi Mezhepleri*, Ankara 1965.
- Lavan, Spencer, *The Ahmadiyah Movement*, Delhi India 1974.
- Lewis, Bernard, *The Origins of Ismailism*, Cambridge 1940.
- Madelung, W., “Horasan ve Maverâünnehir'de İlk Mürchie ve Hanefiliğin Yayılışı”, çev. Sönmez Kutlu, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 33, 1992.
- Mağribî, Ali Abdulfettah, *el-Fıraku'l-Kelamiyye el-İslamiyye*, Kahire 1986.
- Makarem, Sami, “The Philosophicall Signifrance of the Imam in Ismailism”, *Studia Islamica*, 17, 1967.
- Makarem, Sami, *The Druze Faith*, New York 1974.
- Makdisî, *Ahsenu't-Tekâsim fi Marifeti'l-Ekâlim*, ed. M. D. De Goeje, Brill 1906.
- Makrizî, Takıyyu'd-Din Ahmed b. Ali, *el-Mevaiz ve'l-İtibar bi Zikri'l-Hıtat ve'l-Asar*, Mısır 1326.
- Makrizî, Takıyyu'd-Din Ahmed b. Ali, *Hıtat*, I-II, Beyrut, trs.
- Malatî, *Kitabu't Tenbih ve'r-Red*, Beyrut 1388.
- Mâturidî, *Kitabu't-Tevhîd*, İstanbul 1970.
- Mehmed Memduh Paşa, *Miftâh-ı Yemen*, Matbaâ-i Hayriye ve Şürekası, İstanbul 1925.

- Menzel, Th., "Yezîdîler", *MEB İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1988.
- Mes'ûdî, Ebû'l-Hasan Ali b. Hüseyin, *Mürûcu'z-Zehab*, I-IV, Kahire 1964.
- Mevlana Abur Rahim Dard, *Life of Ahmad*, Surrey UK 2008.
- Mevlana Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah Movement*, İngilizceye çev. S. Muhammed Tufeyl, Lahore Pakistan 1973.
- Minkarî, Nasr b. Muzahım, *Vak'atu's-Sıffin*, Kahire 1382.
- Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed, *Hadhrat Ahmad*, Athens Ohio 1998.
- Mirza Gulam Ahmed, *A Gift for an-Nadwah*, Surrey UK 2010.
- Mirza Gulam Ahmed, *Dini Yazılardan Bir Derleme*, çev. Muhammed Celal Şems, Surrey UK 1994.
- Mirza Gulam Ahmed, *Elucidation of Objectives*, İngilizceye çev. Chaudhry Muhammad Ali, Surrey UK 2004.
- Mirza Gulam Ahmed, *Essence of Islam Volume IV*, İngilizceye çev. Chaudhry Muhammad Zafrullah Khan, Surrey UK 2006.
- Mirza Gulam Ahmed, *İsa Mesih Hindistan'da*, çev. Abdulgaffar Han, İstanbul 2008.
- Mirza Gulam Ahmed, *Lecture Sialkot*, İngilizceye çev. Muhammed Ali, Surrey UK 2007.
- Mirza Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, çev. Muhammed Celal Şems, Surrey UK 2008.
- Mirza Gulam Ahmed, *The British Government and Jihad*, İngilizceye çev. Tayyba Seema Ahmed, Lutfur Rahman Surrey UK 2006.
- Mirza Gulam Ahmed, *The Green Announcement*, İngilizceye çev. Chaudhry Muhammed Ali, Surrey UK 2008.
- Mirza Gulam Ahmed, *Victory of Islam*, Ahmadiyya Muslim Community 1974.
- Misâku'n-Nisâ*, Ürdün Üniversitesi Yazma Eserler Arşivi, Miktofilm Nu: 568/1. (8. Risâle).
- Momen, Moojan, *An Intoduction to Shi'i Islam*, Yale Univesity Press 1985.
- Muğniye, Muhammed Cevad, *eş-Şia ve't-Teşeyyu'*, Beyrut, trs.
- Muhammed Sadr, *Târîhu Gaybeti'l-Kübrâ*, İsfahan, trs.
- Muhammed Sadr, *Târîhu Gaybeti's-Suğrâ*, Beyrut 1980.
- el-Musevî, Musa, *Şia ve Şiilik Mücadelesi*, çev. Kemal Hoca, Sebil Yayınları, İstanbul 1995
- Mustafa Nuri Paşa, *Netayicu'l-Vukuat*, I-IV, sad. Neşet Çağatay, Ankara 1987.
- el-Muzaffer, M. Rıza, *Şia İnançları: Akâidü'l-İmâmiyye*, çev. A. Baki Gölpınarlı, Zaman Yayınları, İstanbul 1978.

- Müberred, *el-Kâmil fi'l-Luga*, I-II, nşr. Mustafa Muhammed, Mısır 1355.
- Naşi el-Ekber, *Mesâilu'l-Imame*, nşr. J. V. Ess, Beyrut 1971.
- Neccar, Abdullah, *Mezhebu'd-Durûz ve't-Tevhîd*, Kahire 1965.
- Nesefî, Ebû Mutî' Mekhûl, *Kitabü'r-Red alâ Ehli'l-Bida' ve'l-Ehvâ*, thk. Marie Bernand, *Annales Islamologiques*, 16/39-126, 1980.
- Neşvanu'l-Himyerî, *Huru'l-Iyn*, neşr. Kemal Mustafa, Kahire 1948.
- Nevbahtî, *Fıraku's-Şia*, nşr. M. S. Al Bahri'l-Ulûm, Necef 1355.
- Nevbahtî-Kummî, *Şii Fırkalar*, çev. Hasan Onat vd., Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2004.
- Nisâî, Ebî Abdîrrahman Ahmed b. Şuayb, *Tehzîb*, Beyrut 1983.
- Nüveyrî, Ahmed b. Abdülvahhab, *Nihâyetü'l-Ereb fi Fünûni'l-Edeb*, I-XVIII, thk. M. Muhammed Emin-M. Hilmi Muhammed Ahmed, Kahire 1992.
- Nyberg, "Mutezile", *MEB İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1979.
- Onat, Hasan-Ateş, Orhan, "Haricilik", *İslam Mezhepleri Tarihi El Kitabı*, ed. H. Onat-S. Kutlu, Ankara 2013.
- Onat, Hasan, "Mezhep Kavramı ve Mezheplerin Doğuş Sebepleri", *Oş İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (2005), 7-25.
- Onat, Hasan, "Mezheplerin İnanç Esaslarının Sistemleşmesinde Kur'an'ın Rolü", *Bilgi Vakfı Birinci Kur'an Sempozyumu*, Ankara 1994.
- Onat, Hasan, "Şii İmamet Nazariyesi", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 32, 1992.
- Onat, Hasan, *Emeviler Devri Şii Hareketleri*, Ankara 1993.
- Onat, Hasan, *Yirminci Asırda Şiilik ve İran İslam Devrimi*, Ankara 1996.
- Öz, Mustafa, "Kerbela", *TDV İslam Ansiklopedisi*, 25/271-272, Ankara 2002.
- Öz, Mustafa, *Başlangıçtan Günümüze İslam Mezhepleri Tarihi*, İstanbul 2012.
- Öz, Mustafa, *İmamiyye Şiasında Onikinci İmam ve Mehdi İnancı*, İstanbul 1995.
- Öz, Mustafa, "Mütevekkil Alellah, Yahya Hamidüddin", *DİA*, 32 (2006), ss. 215-216.
- Özcan, Hanefi, *Mâtürîdî'de Bilgi Problemi*, İstanbul 1993.
- Özler, Mevlüt, *İslam Düşüncesinde Tevhid*, İstanbul 1995.
- Özler, Mevlüt, *Ehl-i Sünnet ve Mutezile'de Tevhid Anlayışı*, Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara 1991.

- Özler, Mevlüt, *İslam Düşüncesinde 73 Fırka Kavramı*, İstanbul 1996.
- Öztuna, Yılmaz, *Devletler ve Hanedanlar*, Ankara 1996.
- Patai, Raphael, "Druze", *Ancyclopedia of Religion*, New York 1987.
- Pipes, D., "Suriye'de Azınlık iktidarı", *Dünya ve İslam*, 4, 1990.
- er-Rassâs, Ahmed b. el-Hasan, *Misbâhu'l-Ulûm fi Ma'rifeti Hayyi'l-Kayyûm el-Ma'rûf bi Selâsine Mes'ele*, thk. M. A. Kafafi, Beyrut 1971.
- er-Ressî, Kâsım b. İbrâhim, *el-Usûlu'l-amse, Resâilu'l-'Adl ve't-Tevîd*, nşr. Muhammed Umara, Kâhire 1971.
- Sabunî, Nureddin, *Maturidiyye Akaidi*, çev. Bekir Topaloğlu, Ankara 1979.
- Sadıkî, Muhammed, *Ali ve'l-Hakimûn*, Beyrut 1983.
- Sâlibi, K. S., *The modern History of Lebanon*, New York 1965.
- Salim b. Zekvan, "Sire", *Early Muslim Dogma*, Michael Cook, Cambridge 1981.
- Sarıçam, İbrahim, *Emevi-Haşimî Mücadelesi*, Ankara Üniversitesi, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1991.
- Sem'ânî, *el-Ensâb*, thk. Abdullah Amr Barudî, Beyrut 1988.
- Seyf b. Ömer, *el-Fitne ve Vak'atu'l-Cemel*, Beyrut 1972.
- Sicistânî, "Risâletu Tuhfeti'l-Müstecibîn", *Selâsü Resâil-i İsmâiliyye*, thk. Arif Tamir, Beyrut 1983.
- Sofuoğlu, Cemal, "Gadir-i Hum Meselesi", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 26, 1983.
- Suphî es-Salih, *İslâm Mezhepleri ve Müesseseleri*, çev. İbrahim Sarmış, İstanbul 1981.
- Suphî, A. Mahmud, *Fi İlm-i Kelam*, I-II, Beyrut 1985.
- Suyûtî, Abdurrahman b. Ebi Bekr, *Târihu'l-Hulefâ*, thk. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid, Mısır 1952.
- Süleyman b. Abdilvehhab en-Necdî, *es-Sevâiku'l-İlâhiyye fi Red alâ Vehhâbiyye*, İstanbul 1994.
- Şehristânî, *el-Milel ve'n-Nihal*, I-II, thk. M. Seyyid Keylânî, Beyrut 1975.
- eş-Şehristânî, Muhammed b. Abdilkerîm, *el-Milel ve'n-Nihal*, thk. F. Bedran, Beyrut 1996.
- Şehristânî, *el-Milel ve'n-Nihal*, çev. M. Öz, İstanbul 2008.
- Şehristânî, *el-Milel ve'n-Nihal*, thk. Abdülemir Ali Mehna-Ali Hasan Faur, Beyrut 1990.
- Şerif, M. M., *İslâm Düşüncesi Tarihi*, I-IV, İstanbul 1990.
- Şeybî, Mustafa Kamil, *es-Silatu Beyne't-Tasavvuf ve't-Teşeyyu*, Beyrut 1982.

- Şeyh Müfid, Muhammed b. Nu'mân el-Ukberî, *Evâilu'l-Makâlât*, nşr. Hibetu'd-Din eş-Şhrestani, Tebriz 1963.
- Şeyh Sadûk, Ebû Cafer Muhammed b. Ali Ibn Babeveyh, *Risâletu'l-İtikâdâtü'l-İmâmiye*, çev. E. Ruhi Fıġlalı, Ankara 1978.
- Şidyak, Tennûs b. Yûsuf, *Ahbâru'l-Uyûn fî Cebeli Lübnân*, Beyrut 1954.
- Tabatabâi, *el-Mîzân fî Tefsîri'l-Kur'ân*, I-XX, Kum 1973-1974.
- Tabatabâi, Sayyid Muhammad Husayn, *Shi'a*, İngilizceye çev. S. H. Nasr, London, trs.
- Taberî, *Târîhu'l-Umem ve 'l-Mülûk*, I-IX, Beyrut, trs.
- Tabersî, *el-Ihticâc*, I-II, Meşhed 1981.
- Tabersî, *Mecmau'l-Beyân*, I-V, Tahran, trs.
- Taşġın, Ahmet, "Yezidilik", *TDV İslam Ansiklopedisi*, Ankara 2013.
- Tekindaġ, Canbolat, "Dürziler", IA, 3/670. (ss. 665-672).
- Tritton, *İslâm Kelâmı*, çev. Mehmet Daġ, Ankara 1983.
- Tunusevî, Muhammed Abdussettar, *Butlanu Akaidi's-Şia*, Faysalabad 1983.
- Tusî, *Risâle-i İmâmet*, Tahran 1355.
- Tümer, Günay-Küçük, Abdurrahman, *Dinler Tarihi*, Ankara, 1988.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, I-VIII, Ankara 1956.
- Ümit, Mehmet, "Zeydilik", *İslam Mezhepleri Tarihi*, ed. Saffet Sarıkaya-Mehmet Ümit, Nobel Yayınları, Ankara 2020.
- Ümit, Mehmet, *Zeydiyye-Mutezile Etkileşimi*, İstanbul 2010.
- Ümit, Mehmet, "Hazar Zeydileri ve Mutezililer", *İslâmî İlimler Dergisi*, 6/1 (Bahar 2011), ss. 231-254.
- Üstün, İsmail Safa, "Baġdat Eyaletindeki Atebat'a Şii Cenaze Nakli ve Karantina (XIX. Yüzyıl - XX. Yüzyıl Başları)", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2006/2, Sayı: 31, 101-102. (ss. 101-118).
- Üzüm, İlyas, "Türkiye'de Alevi/Nusayri Önderlerinin Eserlerinde İnanç Konularına Yaklaşım", *İslami Araştırmalar Dergisi*, 4, 2000.
- Verdî, Ali, *Vuazu's-Selatîn*, Baġdat 1954.
- Vüşnevî, M. Kıvamuddin, "Sakaleyn Hadisi", *Ehl-i Beyt Mesajı*, 1/1 (1993), 55-65.
- Vüşnevî, M. Kıvamuddin, "Sakaleyn Hadisi", *Ehl-i Beyt Mesajı*, 1/2 (1993), 58-67.
- Yahya b. Hüseyin b. Kâsım b. Muhammed, *Gayetü'f-Emânî fî Ahbârü'l-Katri'l-Yemânî*, thk. S. A. Asur, Kahire 1986.
- Watt, W. M., *İslam Düşüncesinin Teşekkül Devri*, çev. E. Ruhi Fıġlalı, Ankara 1981.

- Wellhausen, J., *Arap Devleti ve Sükutu*, çev. Fikret İşıltan, Ankara 1963.
- Wellhausen, J., *İslamiyetin İlk Devrinde Dinî-Siyasi Muhalefet Partileri*, çev. Fikret İşıltan, Ankara 1989.
- el-Ya'kûbî, Ahmed b. Ya'kûb b. Ca'fer b. Vehb, *Târîhu'l-Ya'kûbî*, Beyrut 1960.
- Yalkut, Sabiha Banu, *Melek Tavus'un Halkı Yezidiler*, İstanbul 2002.
- Yazıcıoğlu, M. Sait, *Maturidi ve Nesefiye Göre İnsan Hürriyeti Kavramı*, Ankara 1988.
- Yazır, Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul 1971.
- Yıldız, Harun, *Kendi Kaynakları Işığında Hariciliğin Doğuşu ve Gelişimi*, Ankara 2010.
- Yılmaz, Musa Kazım, "Şia'nın Kur'an İlimleri ile ilgili Görüşleri", *Milletlerarası Tarihte ve Günümüzde Şiilik Sempozyumu*, İstanbul 1993.
- Yörükân, Yusuf Ziya, "Vahhabilik", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1, 1953.
- Zahir, İhsan İllâhi, *Şia'nın Kur'an, İmamet ve Takiyye Anlayışı*, çev. Sabri Hizmetli-Hasan Onat, Ankara 1984.
- Zencanî, Seyyid İbrahim el-Musevî, *Akâidu'l-İmamiyye el-İsnâ-Aşeriyye*, I-III, Kum 1982.
- Zettersten, K.V., "Büveyhiler", *MEB İslâm Ansiklopedisi*, 2/843-845, 1979.
- Zuaytır, Muhammed, *el-Maruniyye fî Lebanon Kadimen ve Hadisen*, el-Vekaletü'ş-Şarkiyye 1994.
- Zubeyr b. Bekkâr, *Ahbaru'l-Muvaffahiyyât*, thk. S. M. el-Ani, Bağdat 1972.

Fecr Yayınları: 754

ZOR ZAMANLARIN HALİFESİ HZ. ALİ

Talip AYAR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Kasım 2023

ISBN: 978-625-6602-00-7

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Akçay, Mustafa. “Hz. Ali’nin Hayatı ve Kişiliği”. *Anadolu’da Aleviliğin Dünü ve Bugünü*. ed. Halil İbrahim Bulut. 175-214. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları, 1. Basım, 2010.
- Aktaş, Ömer. *Bir Arap Dâhisi Muğire b. Şu’be*. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 1. Basım, 2019.
- Algül, Hüseyin. “Râşid Halifeler Döneminde Siyasî Durum: Râşid Halifelerin Halifelik Öncesi Kısa Hayatı ve Şahsiyeti”. *İslam Tarihi ve Medeniyeti: Râşid Halifeler Dönemi*. ed. Ahmet Önkâl, Mehmet Ali Kapar. 53-80. İstanbul: Siyer Yayınları, 1. Basım, 2018.
- Alper, Hülya. “Hz. Ali’nin İtikâdî Görüşleri”. *Hayatı Kişiliği ve Düşünceleriyle Hz. Ali Sempozyumu*. ed. M. Selim Arık. 99-110. Bursa: Bursa İl Müftülüğü, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2005.
- Apak, Âdem. *Ana Hatlarıyla İslâm Tarihi-2: (Hulefâ-i Râşidîn Dönemi)*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 10. Basım, 2014.
- Apak, Âdem. “Hz. Ali’nin İlk Dönem Siyasi Hadiselerdeki Rolü”. *Marife* 5/1 (2005), 121-143.
- Ardıç, Furkan. *Hız. Ali Dönemi Valileri*. Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Arı, Mehmet Salih. “Sünnî ve Şîî Kaynaklarına Göre Hz. Ömer ve Kırtâs Olayı”. *Uluslararası Hız. Ömer Sempozyumu*. ed. Ali Aksu. 2/323-332. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2018.

- Avcı, Casim - Özcan, Azmi. “Hilâfet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/539-553. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Aycan, İrfan. *Saltanata Giden Yolda Muaviye Bin Ebî Süfyan*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 3. Basım, 2010.
- Azimli, Mehmet. *Dört Halifeyi Farklı Okumak-4: Hz. Ali*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 6. Basım, 2020.
- Bakır, Abdulhalik. *Ali b. Ebî Talib (R.A.) (Hayatı, Kişiliği ve Faâliyetleri)*. Elazığ: Çağ Ofset Matbaacılık, ts.
- Bakır, Abdulhalik. “Hz. Ali’nin Söz ve Şiirlerinde Hz. Peygamber Sevgisi ve Tanımı”. *Siret Sempozyumu II: Türk-İslâm Tarihinde ve Batı’da Hz. Muhammed Algısı*. 33-40. Bilecik: Bilecik Üniversitesi Yayınları, 2012.
- Belâzürî, Ahmed b. Yahyâ b. Câbir. *Ensâbü’l-eshrâf*. thk. Riyad Zirikli, Süheyl Zekkâr. 13 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Fıkr, 1417/1996.
- Çift, Salih. “Dönemsel Gelişimi Bağlamında Tasavvuf Kültüründe Hz. Ali”. *Hayatı Kişiliği ve Düşünceleriyle Hz. Ali Sempozyumu*. ed. M. Selim Arık. 117-148. Bursa: Bursa İl Müftülüğü, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2005.
- Demircan, Adnan. *Fitne-Kardeşlerin Savaşı*. İstanbul: Beyan Yayınları, 3. Basım, 2017.
- Demircan, Adnan. *Hz. Ali’nin Hilâfet Hakkı Meselesinde Gadîr-i Hum Olayı*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2014.
- Demircan, Adnan. *İslam Tarihi-1*. Ankara: Bilimsel Araştırma Yayınları, 2018.
- Demircan, Adnan. “Râşid Halifeler Döneminde Siyasî Durum: Halifelik Hakkında Kısa Bilgi”. *İslam Tarihi ve Medeniyeti: Râşid Halifeler Dönemi*. ed. Ahmet Önkâl, Mehmet Ali Kapar. 39-52. İstanbul: Siyer Yayınları, 1. Basım, 2018.

- Demirel, Harun Reşit. “Hadis Edebiyatında Peygamber (s.a.v.)’in Son Günleri ve Kırtas Olayı”, *Turkish Studies* 13/25 (2018), 161-177.
- Dîneverî, Ebû Hanîfe Ahmed b. Dâvûd. *el-Ahbârü’l-ıvâl*. thk. Abdülmün’im Âmir. Bağdad: Mektebetü’l-Müsennâ, ts.
- Eken, İbrahim. “Hazret-i Ali’nin Ölmez Sözlere”. *Diyanet İlmî Dergi [Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi]* 3/2-3 (Mart 1964), 81-83.
- Erdem, Mehmet. “Hanefi Mezhebinin Önemli Sahabi Referanslarından Birisi Olan Hz. Ali”. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/2 (2011), 19-38.
- Ertuğrul, Ali. “Sefîne-i Tebriz İsimli Mecmuada Hz. Ali’ye Nispet Edilen Dualar ve Sad Kelime”. *Hazreti Ali -Sempozyum Bildirileri-*. 227-258. İzmir, 2009.
- Esen, Hüseyin. “Hz. Ali’nin İslam Ceza Hukuku Alanında Dikkat Çeken Bazı Görüş ve Uygulamaları”. *Hazreti Ali - Sempozyum Bildirileri-*. 481-509. İzmir, 2009.
- Fayda, Mustafa. “Fey”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/511-513. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. “Cemel Vak’ası”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/320-321. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. “Hâriciler”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/169-175. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. *İmam Ali*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2005.
- Fığlalı, Ethem Ruhi - Kandemir, M. Yaşar. “Ali”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/371-378. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Genç, Süleyman. “Halife Seçimlerinde Hz. Ali’nin Tutumu ve Tavrı”. *Hazreti Ali -Sempozyum Bildirileri-*. 277-304. İzmir, 2009.

- Halîfe b. Hayyât, Ebû Amr eş-Şeybânî. *Târîhu Halîfe bin Hayyât*. thk. Ekrem Ziyâ el-Umerî. Riyad: Dâru Taybe, 1405/1985.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâleddîn Abdülmelik. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. thk. Ömer Abdüsselâm Tedmürî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-Arabî, 1410/1990.
- İbn İshâk, Ebû Abdullah Muhammed. *Kitâbü's-siyer ve'l-meğâzî*. thk. Süheyl Zekkâr. Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 1. Basım, 1398/1978.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâil b. Ömer. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Riyâd Abdülhamid Murâd, Muhammed Hasan Ubeyd. 21 Cilt. Katar: Vizâretü'l-Evkâf ve'ş-Şu'ûni'l-İslâmiyye, 1436/2015.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim. *el-İmâme ve's-siyâse*. thk. Ali Şîrî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Edvâ', 1410/1990.
- İbn Sa'd, Muhammed b. Sa'd b. Men' ez-Zührî. *Kitâbü't-Tabakâti'l-kebîr*. thk. Ali Muhammed Ömer. 11 Cilt. Kahire: Mektebetü'l-Hancî, 1421/2001.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasan İzzeddin Ali b. Muhammed b. Abdülkerim. *el-Kâmil fi't-târîh*. thk. Ömer Abdüsselâm Tedmürî. 11 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-Arabî, 1432/2012.
- Kılıç, Ünal. "Hz. Ali'nin Vali Politikası ve Valileri". *Hazreti Ali - Sempozyum Bildirileri*-. 317-335. İzmir, 2009.
- Mes'ûdî, Ebü'l-Hasan Ali b. Hüseyin b. Ali. *Mürûcü'z-zeheb*. thk. Kemâl Hasan Mer'î. 4 Cilt. Beyrut: Mektebetü'l-Asriyye, 1425/2005.
- Minkarî, Nasr b. Müzâhim. *Vak'atu Şifîn*. thk. Abdüsselâm Muhammed Hârûn. Beyrut: Dâru'l-Cil, 1410/1990.
- Nehcü'l-belâga*. thk. Subhi es-Sâlih. Kahire-Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-Mısriyye-Dâru'l-Kitâbi'l-Lübnânî, 4. Basım, 1425/2004.

- Öz, Mustafa. “Ali Evlâdı”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/392-393. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Özaydın, Abdülkerim. “Eşter”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/486-487. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Öztürk, Eyüp. *Hız. Ebû Zer*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1. Basım, 2022.
- Öztürk, Mustafa. “Tefsir ve Hadis Tarihinde Hz. Ali”. *Hayatı Kişiliği ve Düşünceleriyle Hz. Ali Sempozyumu*. ed. M. Selim Arık. 57-88. Bursa: Bursa İl Müftülüğü, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2005.
- Pırlanta, İsmail. “Raşid Halifeler Dönemi-IV (Hz. Ali)”. *İslam Tarihi I*. ed. Nurettin Gemici, Cahid Kara. 165-196. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 2018.
- Sabuncu, Ömer. “Hz. Âişe'nin Hz. Ali'ye Karşı Siyasi Tutumu ve Sebepleri”. *Hazreti Ali*. ed. Ali Aksu. 129-142. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 2020.
- Sarıçam, İbrahim. “Hz. Ali'nin Hayatı ve Şahsiyeti”. *Hayatı Kişiliği ve Düşünceleriyle Hz. Ali Sempozyumu*. ed. M. Selim Arık. 17-26. Bursa: Bursa İl Müftülüğü, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2005.
- Sarıçam, İbrahim, *Emevî-Hâşimî İlişkileri: İslâm Öncesinden Abbâsîlere Kadar*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 3. Basım, 2011.
- Seyf b. Ömer. *el-Fitne ve vak'atü'l-Cemel*. thk. Ahmed Râtib Armûş. Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 1404/1984.
- Süyûtî, Ebû'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *Târîhu'l-hulefâ'*. Katar: Vizâretü'l-Evkâf, 2. Basım, 1434/2013.
- Şen, Ziya. “Hz. Ali'nin Kur'an'a Yaptığı Hizmetler”. *Hazreti Ali - Sempozyum Bildirileri*. 519-532. İzmir, 2009.
- Şibli, Mevlana. *Asr-ı Saadet*. çev. Ömer Rıza Doğrul. 5 Cilt. İstanbul: Eser Neşriyat, 1978.

- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd. *Târîhu't-Taberî: Târîhu'r-rusûl ve'l-mülûk*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhim. 11 Cilt. Kahire: Dâru'l-Ma'ârif, 1387/1967.
- Topaloğlu, Fatih. "Hz. Ali'nin, Hz. Osman Döneminde Halife İle İlişkileri". *Hazreti Ali -Sempozyum Bildirileri-*. 305-315. İzmir, 2009.
- Türcan, Galip. "Hz. Ali'ye İsnad Edilen İtikâdî Yorumların Kelamî Niteliği". *Hazreti Ali -Sempozyum Bildirileri-*. 439-453. İzmir, 2009.
- Vâkıdî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer. *Kitâbü'l-meğâzî*. thk. Marsden Jones. 3 Cilt. Beyrut: Müessesetü'l-A'lemî li'l-Matbûât, 3. Basım, 1409/1989.
- Ya'kûbî, Ahmed b. İshâk b. Ca'fer. *Târîhu'l-Ya'kûbî*. thk. Abdülemir Mühennâ. 2 Cilt. Beyrut: Şirketü'l-A'lemiyye li'l-Matbûât, 1431/2010.
- Yaman, Ahmet. "Ehl-i Beyt Fıkhnın İmamı Hz. Ali ve Takip Ettiği İctihad Yöntemi". *Marife* 4/3 (2004), 111-125.
- Yıldırım, Ahmet. "Tasavvufî Düşüncede Hz. Ali ve Bu Düşünce İçerisinde Hz. Ali'ye Nispet Edilen Rivayetler". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 22 (2009), 41-56.
- Yiğit, İsmail. "Sıffîn Savaşı". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/107-108. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.

Fecr Yayınları: 752

MEHMET AKİF'TE DİN SİYASET İLİŞKİSİ

Hasan KAYA

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Kasım 2023

ISBN: 978-625-6602-04-5

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

BİBLİYOGRAFYA

- Abdulkadiroğlu, Abdülkerim-Nuran Abdulkadiroğlu, *Mehmed Akif'in Kur'an-ı Kerim'i Tefsiri Mev'ıza ve Hutbeleri*, Ankara 1992.
-, *Mehmed Akif Ersoy'un Makaleleri*, Ankara 1987.
- Ammara, Muhammed, *Mutezile ve İnsanın Özgürlüğü Sorunu*, Çev., Vahdettin İnce, İstanbul 1998.
- Arıbaş, Sebahattin, *Mehmet Akif'in Eğitim Üzerine Düşünceleri*, İstanbul 1992.
- Armağan, Mustafa, *Abdülhamid'in Kurtlarla Dansı*, İstanbul 2008.
- Avcı Nazmi, *Milli Şairimiz Mehmet Akif Ersoy'da Eğitim Düşüncesi*, Erzurum 2000, Bas. yük. lis. tez.
- Aydın, Hatice, *Mehmet Akif Ersoy'un Şiirlerinde Edebi Sanatlar*, İstanbul 2002, Bas. yük. lis. tez.
- Aydın, Mehmet, *Din Felsefesi*, İzmir 2001.
- Ayvazoğlu, Beşir, *1924 Bir Fotoğrafın Uzun Hikayesi*, İstanbul 2007.
- Bağlıoğlu, Ahmet, *İnanç Esasları Açısından Dürzilik*, Ankara 2004.
- Bolayır, Fethi, *Mehmet Akif Ersoy*, Ankara 1986.
- Celal, şefik, "Akif Milli Olamaz!", *Bütün Cepheleriyle Mehmet Akif*, Hilmi Yücebaş, İstanbul 1958, içinde.
- Celkan, Hikmet, " İttihad-ı İslam ve Mehmet Akif", *Ölümünün 50. Yılında Mehmet Akif Ersoy*, İstanbul 1986.
- Cemal, Mithat, *Mehmet Akif*, İstanbul 1939.
- Cerrahoğlu. A, *Bir İslam Reformatörü Mehmet Akif*, İstanbul 1964.
- Cündioğlu, Düccane, *Bir Kur'an Şairi Mehmet Akif ve Kur'an Meali*, İstanbul 2000.
- Çantay, Hasan Basri, *Akifname*, İstanbul 1966.
- Çay, Turan, *Mehmet Akif'in Eğitim Anlayışı*, Erzurum 2003, Bas. yük. lis. tez.
- Çetinsaya, Gökhan, "İslamcılıktaki Milliyetçilik", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce-İslamcılık C/IV*, İstanbul 2004, 420-468.
- Çil, Adalet Ergenekon, *Mehmet Akif Ersoy ve İstiklal Marşı*, İstanbul 1989.
- Develioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Yayına haz., Aydın Sami, Ankara 2005.
- Doğan, Mehmet, *Camideki Şair Mehmed Akif*, İstanbul 1989.
- Doğrul, Ömer Rıza, *Kur'an'dan Ayetler*, İstanbul 1944.

- Demirci, Mehmet, *Yahya Kemal ve Mehmet Akif'te Tasavvuf*, İzmir 1993.
- Dursun, Ahmet, *Safahat'ın Sistemantik Sözlüğü*, Edirne 1999, Bas. yük. lis. tez.
- Düzdağ, Ertuğrul, *Mehmed Akif Mısır Hayatı ve Kur'an Meali*, İstanbul 2003.
-, *Mehmed Akif Hakkında Araştırmalar 1*, İstanbul 1989.
-, *Mehmed Akif Hakkında Araştırmalar 2*, İstanbul 1989.
-, *Mehmed Âkif Ersoy*, Ankara 1998.
-, *Yakın Tarihimizde İslam ve Irkçılık Meselesi*, İstanbul 2006 .
- Düzgün, Salim, *Mehmet Akif Tarihi Sosyal Ve Eğitimci Kişiliği*, Ankara 2002, Bas. yük. lis. tez.
- Edib, Eşref, *Mehmed Akif Hayatı Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları*, İstanbul 1960.
- Ekiz, Osman Nuri, *Mehmet Akif Ersoy*, İstanbul 1985.
- Eliaçık, R. İhsan, *Çağa İz Bırakan Müslüman Önderler*, İstanbul 2004.
- Eraydın, Selçuk, *Tasavvuf ve Tarikatlar*, İstanbul 2004.
- Ercüment, Ayhan, *Cumhuriyet Türkiye'sinin Kuruluş Sürecinde Ulus-Devlet-Din İlişkileri (1920-1937)*, Ankara 2012, Bas. yük. lis. tez.
- Erdem, Hüsameddin, "Mehmet Akif'te Tefekkür", *Ölümünün 50. Yılında Mehmet Akif Ersoy'a Armağan*, Konya 1986.
- Erdoğan, Mustafa, "Safahat'ın Temalarından Biri: İslami Modernleşme Görüşü", *Ölümünün 50. Yılında Mehmet Akif Ersoy'u Anma Kitabı*, Ankara 1986.
- Erişirgil, M. Emin, *Mehmet Akif İslamcı Bir Şairin Romanı*, Ankara 1956.
- Ersoy, Mehmed Akif, *Açıklamalı Mehmed Akif Külliyatı*, Haz., İsmail Hak- kı Şengüler, I-X, İstanbul 1990-1992.
-, *Safahat*, Haz., M. Ertuğrul Düzdağ, İstanbul 2003.
-, *Kur'an Meali Fâtiha Sûresi-Berâe Sûresi*, Haz., Recep Şentürk-Âsım Cüneyd Köksal, İstanbul 2012.
- Ertan, Veli, *Mehmet Akif Hayatı Eserleri ve Tesirleri*, İstanbul 1990.
- Eski, Mustafa, *Milli mücadelede Mehmet Akif Kastamonuda*, Ankara 1983.
- Evren, Maruf, *Mehmet Akif Ersoy Hutbeler*, İstanbul 1982.
- Fazlur Rahman, *İslam*, Çev., Mehmet Dağ-Mehmet Aydın, Ankara 2004.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi, *Çağımızda İtikadî İslam Mezhepleri*, İstanbul 1999.
- Filizok, Rıza, "Mehmet Akif'in Batı Medeniyetine Bakış Tarzı", *Ölümün- ünün 50. Yılında Mehmet Akif Ersoy*, İstanbul 1986.

- Gezin, Ali Galip *Tefsirde Semantik Metod ve Kur'ân'da "Kavm" Kelimesinin Semantik Analizi*, İstanbul 2002.
- Gökçek, Fazıl, *Mehmet Akif Ersoy'un Şiiri Üzerine Bir İnceleme*, İzmir 1995, Bas. Dok. Tez.
-, "Mehmet Akif'te Millet Kavramı", *Eğitim Mehmet Akif Özel Sayısı*, (yıl 7, sayı 73/Mart) Ankara 2006, 69-73.
- Güçlü, Abdülbaki, Erkan Uzun, Serkan Uzun, Ümit Hüsrev Yolsal, *Felsefe Sözlüğü*, Ankara 2003.
- Güngör, Erol, "Dindar Aydının Dünkü Meseleleri", *Mehmet Akif Sempozyumu*, İstanbul 1976.
- Hatipoğlu, Mehmed Said *Hilafetin Kureyşliliği İslam'da İlk Siyasi Kavmiyetçilik*, Ankara 2005.
- İbn-i Haldûn, *Mukaddime*, Çev., Halil Kendir, Ankara 2004, I-II.
- İmamoğlu, Vahit, *Bir İman ve Aksiyon Adamı Mehmet Akif*, İstanbul 1997.
- İsmail, Hekimoğlu, *Mehmed Akif'e Göre Din Bugün ve Yarın*, İstanbul 1997.
- Kabaklı, Ahmet, *Mehmet Akif*, İstanbul 1987.
- Kaplan Mehmet, "Atatürk Milliyetçiliği Açısından Mehmet Akif Ersoy", *Ölümünün 50. Yılında Mehmet Akif Ersoy*, İstanbul 1986.
- Kara, Mustafa, *Tasavvuf ve Tarikatler Tarihi*, İstanbul 1985.
- Karahan, Abdulkadir, "Mehmed Akif'in İslam Birliği İdeali ve İstiklal Savaşında Mehmed Akif", *Mehmet Akif Sempozyumu*, İstanbul 1976.
- Karakoç, Sezai, *Mehmet Akif*, İstanbul 1986.
- Kaya, Hasan, "Mehmet Akif'in Kader Anlayışı ve 19. İle 20. Asır Müslümanlarının Kader Anlayışına Yönelik Eleştirileri", *İslâm Düşüncesinde Eleştiri Kültürü ve Tahammül Ahlakı-IV (Modern Dönem)*, ed. Murat Serdar vd., İstanbul 2022.
-, "Mehmet Akif'in Din Anlayışındaki Temel Parametreler", *İslam Düşüncesi Araştırmaları-II*, ed., Mahsum Aytepe-Hasan Kaya, Ankara 2020.
- Kılıç, Ahmet Faruk, *Mehmet Akif Ersoy'un Din ve Toplum Anlayışı*, İstanbul 1995, Bas. yük. lis. tez.
- Kır, İbrahim, *Mehmet Akif Ersoy'un Görüşlerinin Sosyolojik Analizi*, Elazığ 1988, Bas. yük. lis. tez.
- Korap, Ali Rıza, "M. Akif Hakkında Şukufe Nihal'e Cevap", *Bütün Cepheleleriyle Mehmet Akif*, Hilmi Yücebaş, İstanbul 1958, İçinde.
- Kutay, M. Cemal, *Necid Çöllerinde Mehmet Akif*, İstanbul 1992.

- Kutlu, Sönmez, “Bilinen ve Bilinmeyen Yönleriyle İmam Mâtürîdî”, *İmam Mâtürîdî ve Maturidilik*, Haz., Sönmez Kutlu, Ankara 2003.
-, *Mezhepler Tarihine Giriş*, İstanbul 2008.
- Kuntay, M. Cemal, “Akif'in Sanatkar Tarafı Hakkında Bazı Notlar”, *Mehmet Akif Ersoy Yaşamı Sanatı Yapıtları*, İsmail Yerguz, İstanbul 1997, İçinde.
- Macit, Meliha, *Mehmet Akif Ersoy'un Geleneksel Dinî Anlayışa Eleştirisi*, Ankara 2006, Bas. yük. lis. tez.
- Müstecablıoğlu, Esat Adil, *Mehmet Akif Ferdi ve İctimai Karakteri Vatanperverliği Milliyetçiliği Şairliği*, İstanbul 1937.
- Nazif, Süleyman, *Mehmed Akif*, İstanbul 1972.
- Nirun, Nihat, “Sosyoloji Açısından Mehmed Akif Ersoy”, *Mehmet Akif Sempozyumu*, İstanbul 1976.
- Okay, Orhan, *Bir Karakter Heykelinin Anatomisi*, Ankara 1989.
-, “Tarih-i Kadim Münkaşaları Dışında Tevfik Fikret ve Mehmet Akif”, *Ölümünün 50. Yılında Mehmet Akif Ersoy*, İstanbul 1986.
-, “Kader ve İrade Problemi Karşısında Mehmet Âkif”, *Türk Kültürü* XXV/286 (1987).
- Öksüz, Refik, *Safahat'ta Ahlaki Unsurlar*, Ankara 1999, Bas. yük. lis. tez.
- Özdenören, Rasim, “Müslüman Bir Düşünür Olarak Mehmet Akif'in Çelişkileri”, *Karakter Abidesi ve Bir Çılgık Olarak Mehmet Akif Özel Sayısı*, (Özel Sayı:15; HECE Aylık Edebiyat Degisi, Yıl 12, Sayı 133, Ocak 2008), Ankara 2008, 70-77.
- Özer, Ali, “Mehmet Akif'in Eğitim Görüşleri”, *Ölümünün 50. Yılında Mehmet Akif Ersoy*, İstanbul 1986.
- Özturan, Atilla, “Mehmed Akif ve Şahsiyeti”, *Ölümünün 30. Yıldönümünde Mehmed Akif*, Konya 1966
- Öztürkmen, Neriman Malkoç, *Mehmet Akif ve Dünyası*, Ankara 1990.
- Sabuncu, Recep, *Mehmet Akif'in Hayatı ve Bir Eğitimci Olarak Din Eğitimi Hakkındaki Fikirleri*, Bursa 1996,
- Sarıhan, Zeki, *Mehmet Akif*, İstanbul 1996.
- Seyfi, Orhan, *Mehmet Akif Hayatı ve Eseleri*, İstanbul 1937.
- Şa'bân, Zekiyüddîn, *İslâm Hukuk İlminin Esasları (Usûlü'l Fıkh)*, Çev, İbrahim Kâfi Dönmez, Ankara 2001.
- Şahsuvaroğlu, Lütfü, *Mehmet Akif Ersoy*, Ankara 2002.
- Şentürk, Recep, “Giriş”, *Kur'an Meali Fâtiha Sûresi-Berâe Sûresi*, Haz., Recep Şentürk-Âsım Cüneyd Köksal, İstanbul 2012, XI-XXII.

- Tansel, Fevziye Abdullah, *Mehmed Akif Hayatı ve Eserleri*, Ankara 1991.
- Tarlan, Ali Nihad-Nurettin Topçu, *Mehmed Akif Ölümününün 20. Yıldönümü*, İstanbul 1957
- Timur, M. Zeynel, “Akif’in Milliyetçiliği”, *Ölümününün 30. Yıldönümünde Mehmed Akif*, Konya 1966
- Timurtaş, F. Kadri, *Ölümününün 25. Yıl Dönümünde Mehmet Akif ve Cemiyetimiz*, İstanbul 1962.
- Topaloğlu, Bekir, *Kelam İlmi Giriş*, İstanbul 2004.
- Topçu, Nurettin, *Mehmet Akif*, İstanbul 1970.
-, “Mehmed Akif Sanatı ve İdealizmi”, *Mehmed Akif Vefatının 25. İstiklal Marşınının Kabulününün 40. Yıldönümü*, İstanbul 1961.
- Toprak, Süleyman, “Akifin İmanı”, *Ölümününün 50. Yılında Mehmet Akif Ersoy’a Armağan*, Konya 1986.
- Türköne, Mümtazer, *Siyasal İdeoloji olarak İslamcılığın Doğuşu*, Ankara 2008.
- Tüylü, Abdullah, *Mehmet Akif Ersoy’un Şiirlerinde Sosyal Meseleler*, Bas.Yük. Lis.Tez., Ankara 1986,
- Vakkasoğlu, Vehbi, *İslam Şairi Mehmet Akif*, İstanbul1976.
- Yaşar, Selahaddin, *Mehmed Akif Hayatı Sanatı Fikirleri*, İstanbul 1985.
- Yetiş, Kazım, *Mehmet Akif’in Sanat Edebiyat ve Fikir Dünyasından Çizgiler*, Ankara 1992.
- Yıldırım, Ali, “Süreç Felsefesinin Tanrı Anlayışının Mehmet Akif’in Tanrı Anlayışı ile Karşılaştırılması”, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 2 (2013).
- <http://makale.turkcebilgi.com/kose-yazisi-89678-ducane-cundioglu-bir-adam-dusununuz-ki.html>

Fecr Yayınları: 751

**BİR MÜFESSİR OLARAK
SAÇAKLIZÂDE MUHAMMED EFENDİ**

-1-

Muhammet Sacit KURT

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6602-03-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Kaynakça

- BV, Bertiz Vakfı. "Hakkımızda". 22.09.2022.
<https://www.bertizvakfi.org.tr/hakkimizda/>
- Terzemeli Cühdü'l-Mukil*. nşr. Ahmet Güneş - Yaşar Alparslan. Kahramanmaraş: Vefa Kitap, 2008.
- MMMA, Mektebetu Mecma'î Melik 'Abdul'aziz."Velediyye ve Şerhleri". 04.08.2023. <https://dar.kawla.gov.sa/ar/node/16218>
- 'Abdulmecîd, Muktedir Hâmdân. "Saçaklızâde (v. 1145 H.) Kıra'etun fî Siratihî ve Meşâdirihî fî Risâletihî'l-'Arâdi'l-Harâciyye ". *Mecelletu Kulliyeti't-Terbiyye li'l-Benât li'l-'Ulûmi'l-İnsâniyye* 26 (2020), 101-124.
- Ağırman, Cemal. "Maraşlı Saçaklızade'nin İlime Verdiği Değer ve Eğitimde Verimliliği Artırmak İçin Öngördüğü Pedagojik Kurallar". *1. Kahramanmaraş Sempozyumu*. 2/943-950. İstanbul: Düzey Matbaası, 2005.
- Akın, Adem - Remzi Demir. "Saçaklızâde Muhammed İbn Ebî Bekr El-Mar'aşî ve Tertîb el-'Ulûm Adlı Eseri". *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi* 16 (2004), 1-64.
10.1501/otam_0000000521
- Akpınar, Muhammet Raşit. *Kadızedeliler ve Sivâstler Tartışması*. Ankara: Fecr Yayınevi, 1. Baskı. Basım, 2022.
- Aktaş, Yakup. *Risâletü's-Sürur Adlı Eseri Bağlamında Saçaklızâde'de Resulullah'ın Ebeveyninin Dinî Durumu*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2019.
- Albayrak, Haşim. *Of ve Çevresinde İslamiyeti Yayan Kahramanmaraşlı Saçaklızâdeliler* İstanbul: Babıali Kitaplığı, 3. Basım, 2009.
- Albayrak, Kamil Ruhi. "Saçaklızâde'nin İlahî Sıfatlara Yaklaşımı". *Bahkesir İlahiyat Dergisi* 4/2 (2018), 127-148.
- Albayrak, Kamil Ruhi. *Saçaklızâde'nin Risâletü't-Tenzihât Adlı Eseri'nin Tahkiki ve İlahiyat Konularının Tahlili*. Ankara: ilâhiyât Yayınları, 2020.
- Alparslan, Yaşar (ed.). *Maraş Asıllı Olup Da İzmir'de Yaşamış, Ölmüş Âlimler*. Kahramanmaraş: Özgü Yayıncılık, 2021.
- Alparslan, Yaşar. "Takdim". *Hâşiyetu'l-Mer'âşî 'alâ Kıl Aḥmed ve'l-Hayâlî*. III-XXVIII. İstanbul: Lord Matbaası, 2020.

- Apaydın, Yasin. "İlimlerin Rütbelendirilmesi: Saçaklızâde ve Tertîbü'l-ulûm Bağlamında Bir İnceleme". *İlimleri Sınıflamak İslâm Düşüncesinde İlimler Tasnifi*. 415-435. İstanbul: Klasik Yayınları, 1. Baskı. Basım, 2019.
- Apaydın, Yasin. "Saçaklızâde Mehmed Efendi'nin (v. 1145/1732) İlimlere Bakışı: Tertîbü'l-'Ulûm Bağlamında Bir İnceleme". *Bilimname* 2018/2 (2018), 189-212. 10.28949/bilimname.455840
- Aras, Zakir - Hamza Khelifati. "Yusuf Efendizâde ve Risâletuhü "er-Raddiyye li'd-Dâdi'l-Mu'ceme": Dirâse ve Tahkîk". *Tasavvur/Tekirdağ İlahiyat Dergisi* 5/2 (2019), 569-622.
- Asım Efendi, Ahmed. *el-Okyânusu'l-Basîf fi Tercemeti'l-Kâmüsi'l-Muhtî*. 6. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2014.
- Asım Efendi, Ahmed. *el-Okyânusu'l-Basîf fi Tercemeti'l-Kâmüsi'l-Muhtî*. 6 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2013.
- Atalay, Besim. *Maraş Tarihi ve Coğrafyası*. İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1339.
- Ateşyürek, Remzi. "Dâd Harfinin Okunuş Özelliği Muhammed Mer'âşî (Saçaklızâde)'nin Hayatı ve Eserleri". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20/20-21 (2005), 237-252.
- Avcı, Casim. "Nisbe". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 33/142-144. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Baz, İbrahim. *Kadızedeliler Sivasiler Tartışması*. Ankara: OTTO Yayınları, 1. Baskı. Basım, 2019.
- Benîn, Ahmed Şevkî. "et-Ta'kıbe fi'l-Mahtûti'l-'Arabî". *Mecelletu 'Âlemu'l-Kutub* 14/5 (1993), 519-523.
- Bilkan, Ali Fuat. *Fakihlerle Sofuların Kavgası 17. Yüzyılda Kadızâdeliler ve Sivâsiler*. İstanbul: İletişim Yayınları, 3. Baskı. Basım, 2017.
- Bilmen, Ömer Nasûhi. *Tabakâtu'l-Mufessirîn*. 2. Ankara: Diyanet İşleri Reisliği, 1960.
- Birgivi, Taqıyyuddîn Mehmed. *et-Tarîkatu'l-Muhammediyye ve's-Siratu'l-Ahmediyye*.thk. Muhammed Rahmetullah Hâfız Muhammed Nâzım en-Nedvî. Dimeşk: Dâru'l-Kalem, 1432/2011).
- Birgivi, Taqıyyuddîn Mehmed. *Risâle-i Birgivi*. nşr. Şeyhzâde Muhammed Es'ad. b.y.: Maţba'a-i Âmira, 1249.
- Brockelmann, Carl. *Geschichte Der Arabischen Literatur (Târîhu'l-Edebi'l-'Arabî)*.çev. 'Umar Şâbir 'Abdulcelil.b.y.: el-Hey'etu'l-Mışriyyetu'l-'Âmme li'l-Kitâb, 1995.

- Bulut, Halil İbrahim. "Osmanlı Müelliflerinden Maraşlı Saçaklızade ve Ebeveyn-i Resul Konusundaki Görüşleri". *1. Kahramanmaraş Sempozyumu*. 1/69-79. İstanbul: Düzey Matbaası, 2005.
- Cevād, Mustafā. "Kitābu'l-Funūn li'bni 'Aqīl". *Mecelletu'l-Mecma'i'l-İlmiyyi'l-Arabī* 29/1 (29 Rabiul Ahir 1373/1954), 36-51.
- Çapak, İbrahim. "Saçaklızâde'ye Göre Münâzara İlmi". *1. Kahramanmaraş Sempozyumu*. 1/89-98. İstanbul: Düzey Matbaası, 2005.
- Çetintaş, İbrahim. "Saçaklızâde Muhammed Mar'aşî". *Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Seriveni Osmanlı'da Felsefe ve Aklî Düşünce*. 8/971-989. İstanbul: İnsan Yayınları, 1. Basım, 2015.
- Çetintaş, İbrahim. *Saçaklızâde ve İlimleri Sınıflandırması*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2006.
- Çiftçi, Cemil. *Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler*. İstanbul: Kitabevi, 2000.
- Çöklü, Ramazan. "Saçaklızâde Mehmed Efendi'nin İnsânü'l-'ayn ve 'aynü'l-insân İsimli Fıkıh Usûlü Risalesinin Neşir ve Tahlili". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 53 (2022), 667-682. <https://doi.org/10.17120/omuifd.1163615>
- Demir, Halis. "Birgivi'nin 'Risale-i Birgivi' Adlı Eseri Üzerine İncelemeler". *Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/2 (2017), 197-259.
- Demirci, İslam. "Saçaklızâde Mehmed Efendi'nin (Ö. 1145/1732) Risâle Fî İbâhati Katli'l-Kilâbi'l-Muzırra Adlı Eserinin Tahkikli Neşri". *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/10 (2019/1), 217-240. <http://dx.doi.org/10.29228/k7auifd.10.8>
- Demirci, Osman. "Osmanlı'da Kelâm İlminin Meşruiyeti Sorunu -Saçaklızâde Örneği-". *Osmanlı'da İlm-i Kelâm: Âlimler, Eserler, Meseleler*. ed. Osman Demir, Veysel Kaya, Kadir Gömbeyaz - U. Murat Kılavuz. 523-542. İstanbul: İSAR Yayınları, 2016.
- Dikici, Recep. *Saçaklızâde ve Osmanlı Dönemi Maraşlı Âlimler*. Konya: Çizgi Kitabevi, 2014.
- Doğmuş, Lokman. *Kadızedeliler Hareketi*. İstanbul: Ekin Yayıncılık, 1. Baskı. Basım, 2021.
- Dokgöz, Fatih. "Saçaklızâde Maraşî (ö. 1145/1732) Bağlamında İbnü'l-Cezerî (ö. 833/1429) Sonrası Yedi Kıraat İhtiyarlarına Genel Bir Bakış". *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 51/1 (2021), 96-115. [10.51121/akif.2021.17](https://doi.org/10.51121/akif.2021.17)

- Durmuş, Ali. *Osmanlı Hanefîlerinin Hanefîliğe Eleştirisi Kadızâdeliler Hareketi*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 1. Baskı. Basım, 2021.
- ed-Ďāmin, Hātem Şālih. "Keyfiyyetu Edā'i'd-Ďād li Muḥammed el-Mer'āşi el-Mulekḳab bi Sācaḳlızāde". *Mecelletu Mecme'i'l-Luĝati'l-'Arabiyye bi Dimeşḳ* (1416/1995), 640-657.
- ed-Duleymî, Muḥammed Aḥmed Maṭar. "Risāle fi'n-Niyye li'ş-Şeyḥ Muḥammed b. Ebî Bekr el-Mer'āşi el-Ma'rûf bi Sācaḳlızāde Dirāse ve Taḥḳîḳ". *Mecelletu'l-Cāmi'ati'l-'Irāḳiyye* 60-3 (2023), 664-681.
- Efendi, Saçaklızāde Mehmed. *Tertibu'l-'Ulûm*. İstanbul: Hikemiyat, 2020.
- el-Akvirânî, Halil b. Muhammed el-Konevî. *Şerḥu'r-Risāleti'l-Velediyye*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesi, Diyanet İşleri Başkanlığı, 6807/XI, 95b-144b.
- el-Akvirânî, Halil b. Muhammed el-Konevî. *Şerḥu'r-Risāleti'l-Velediyye*. Kayseri: Kayseri Kütüphanesi, Raşid Efendi, 11224/3, 61a-80b.
- el-Āmidî, Abdulvehhāb b. Hüseyin b. Veliyyüddin. *Şerḥu Abdilvehhāb İbnu'l-Huseyn el-Āmidî 'alā Risāleti'l-Velediyye*.thk. eş-Şeyḥ 'Abdulḥamid Hāşim el-'İsāvî. Ürdün: Dāru'n-Nūr, 2014).
- el-Āmidî, Abdulvehhāb b. Hüseyin b. Veliyyüddin. *Şerḥu'r-Risāleti'l-Velediyye*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesi, Diyanet İşleri Başkanlığı, 6684/IV, 76b-122b.
- el-Āmidî, Abdulvehhāb b. Hüseyin b. Veliyyüddin. *Şerḥu'r-Risāleti'l-Velediyye*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesi, Diyanet İşleri Başkanlığı, 4831/I, 1b-57a.
- el-Āmidî, Abdulvehhāb b. Hüseyin b. Veliyyüddin - Monla Ömerzade Muhammed b. Hüseyin el-Bihiştî. *Şerḥu Ādābi'l-Baḥs ve'l-Munāzara*.thk. İslām Ḥasen Muhammed. b.y.: Dāru'l-Beşiri'l-'İmārāt ve Dāru 'İbādî'r-Raḥmān, 1439/2017).
- el-Ankaravî, Osman b. Muhammed. *Şerḥu'r-Risāleti'l-Velediyye*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesi, Diyanet İşleri Başkanlığı, 1699/II, 96b-137a.
- el-Bozkirî, Muhammed b. Ali b. Halil. *Telhisu'l-Velediyye*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesi, Diyanet İşleri Başkanlığı, 4793/II, 50b-89b.

- el-Buḥārī, Maḥmūd b. Aḥmed b. ʿAbdilazīz b. ʿUmer b. Māze. *el-Muḥītu'l-Burhānī fī'l-Fıkhī'n-Nu'mānī*.thk. Aḥmed ʿİzzu'ināye. Beyrūt: Dāru İhyā'i't-Turāsi'l-ʿArabī, 2003).
- el-Curcānī, Ebū'l-Ḥasen es-Seyyid eş-Şerīf. *et-Ta'rifāt*. Beyrūt: Dāru'l-Kitābī'l-ʿArabī, 1405.
- el-Edremidī, Mustafa b. Halil. *Şerḥu'r-Risāleti'l-Velediyye*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesi, Diyanet İşleri Başkanlığı, 5565, 1b-67b.
- el-Emīr, Necāt binti ʿAbdirraḥīm b. Şelviḥ. *Tehzību'l-Kurā'āti'l-ʿAşr*. Mekke: Ummu'l-Kurā Üniversitesi, ed-Da've ve Uşulu'd-Dīn, Doktora Tezi, 2014.
- el-Feyrüzâbâdî, Mecduddīn Ebû Tahir Muhammed b. Ya'kûb. *el-Kâmûsu'l-Muḥīt*. Beyrut: Muessesetu'r-Risâle, 1426/2005.
- el-Ḥamed, Sâlim Ḳaddûrî. "İbnü'l-Cezerî'nin Osmanlı Âlimlerine Etkisi: Saçaklızade Mar'aşî Örneği". *Uluslararası İbnü'l-Cezerî Sempozyumu*. 283-340. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2021.
- el-İrākî, Zeynuddīn Ebū'l-Faḍl ʿAbdurraḥīm b. el-Ḥuseyn. *Şerḥu't-Tebşıra ve't-Tezkira*.thk. ʿAbdullaṭif Humeym - Mâhir Yâsin Faḥl. Beyrūt: Dāru'l-Kutubī'l-İlmiyye, 1423/2002).
- el-İzmirî, Muhammed Mer'aşî. *Ḥulâşa Ḥālî Vâlideyi'n-Nebî*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesi, Diyanet İşleri Başkanlığı, 4333-V, 34a-35b.
- el-Karamānî, Muhammed. *Şerḥu'r-Risāleti'l-Velediyye*. Konya: Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Bölge Yazma Eserler, BY00000765/6, 213b-253a.
- el-Ḳārî, ʿAlî b. Sulṭān Muḥammed. *Mirḳātu'l-Mefâtiḥ Şerḥu Mişḳāti'l-Meşâbih*.thk. Şıdkî Muḥammed Cemil el-ʿAtṭār. Beyrūt: Dāru'l-Fıkr, 1414/1994).
- el-Kozānî, Seyyid Hasan el-'Aleminî. *Şerḥu'r-Risāleti'l-Velediyye*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesi, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2851/IV, 45a-51b.
- el-Leknevî, Muḥammed ʿAbduḥayy. *el-Fevā'idu'l-Behiyye fî Terâcimi'l-Ḥanefiyye*. Mışr: Maṭba'atu's-Se'âde, 1324/1998.
- el-Mâturidî, Ebū Manşûr Muḥammed b. Muḥammed. *Kitābu't-Tevḥid*.çev. Bekir Topaloğlu.Ankara: TDV İsam Yayınları, 2014.

- el-Mer'aşı, Hüseyin b. Haydar et-Tebrizî. *Câmi'ü'l-Kunûz ve Nefâ'isu't-Takrîr fi Şerhi'l-Velediyye*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesi, Diyanet İşleri Başkanlığı, 3380/II, 14b-128a.
- el-Mer'aşı, Hüseyin b. Haydar et-Tebrizî. *Câmi'ü'l-Kunûz ve Nefâ'isu't-Takrîr fi Şerhi'l-Velediyye*. Ankara: Milli Kütüphane, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 4812, 1^b-102^b.
- el-Mer'aşı, Hüseyin b. Haydar et-Tebrizî. *Câmi'ü'l-Kunûz ve Nefâ'isu't-Takrîr fi Şerhi'l-Velediyye*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesi, Diyanet İşleri Başkanlığı, 5360/II, 7a-68a.
- el-Mer'aşı, Muhammed b. Vâ'iz b. Velicân. *Şerhu Zubdeti'l-Munâzara*. Bursa: İnebey Yazma Eserler Kütüphanesi, Hüseyin Çelebi, 1193, 161^b-163^b.
- el-Mer'aşı, Muhammed b. Vâ'iz b. Velicân. *Zubdetu'l-Munâzara*. Bursa: İnebey Yazma Eserler Kütüphanesi, Hüseyin Çelebi, 1193, 159^a-160^b.
- en-Ne'îmî, Muhammed Sâmir Nuceym. *Risâle fi'r-Raddi 'alâ mâ Dessehû'l-Beydâvi fi Tefsirihî min Evhâmi'l-Felâsife li'l-'Allâme Muhammed b. Ebî Bekr el-Mer'aşı el-Med'uvv bi Saçaklızâde (v. 1145) Dirâse ve Tahkik*. Çankırı: Çankırı Karatekin Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Ersöz, İsmet. "Ahkâmü'l-Kur'ân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*. 1/552. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Erünsal, İsmail E. "Verrâk". *TDV İslam Ansiklopedisi*. Ek-2/646-652. Ankara: TDV Yayınları, 2019.
- es-Sehâvî, Şemsuddîn Ebû'l-Hayr Muhammed b. 'Abdirrahmân. *Fethu'l-Muğis bi Şerhi Elfiyyeti'l-Hadis*.thk. 'Abdurrahmân b. 'Abdillâh b. 'Abdirrahmân el-Hudayr - Muhammed b. 'Abdillâh b. Fuheyd Âlu Fuheyd. Riyâd: Mektebetu'l-Minhâc, 1426).
- es-Semerqandî, Nâsiruddîn Ebî'l-Kâsım Muhammed b. Yûsuf el-Huseynî. *el-Multekaţ fi'l-Fetâvâ'l-Hanefiyye*.thk. Maḥmūd Naşşâr - es-Seyyid Yûsuf Aḥmed. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2000).
- eş-Şevkânî, Muhammed b. 'Alî. *el-Bedru't-Tâli' bi Meḥâsini men Ba'de'l-Ḳarni's-Sâbi'*. 2. Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- eş-Şevkânî, Muhammed b. 'Alî. *el-Bedru't-Tâli' bi Meḥâsini men Ba'de'l-Ḳarni's-Sâbi'*. 2. Kâhira: Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, ty.
- et-Teftâzânî, Se'aduddîn Mes'ûd b. 'Umar. *Muḥteşaru'l-Me'âni*. Ḳum: Dâru'l-Fikr, 1411.

- ez-Zeydānī, Muzhiruddīn Huseyn b. Maḥmūd. *el-Mefātīḥ fī Şerḥi'l-Meşābīḥ*. Kuveyt: Dāru'n-Nevādir, 1433/2012.
- ez-Ziriklī, Hayru'd-Dīn. *el-A'lām Kāmūsu Terācimi li Eşheri'r-Ricāl ve'n-Nisā' mine'l-'Arab ve'l-Musta'ribīn ve'l-Musteşrikīn*. 8. Beyrūt: Dāru'l-'İlm li'l-Melāyīn, 2002.
- ez-Zirikli, Hayruddin. *el-A'lām Kāmūsu Terācimi'l-Eşheri'r-Ricāl ve'n-Nisā' mine'l-'Arab ve'l-Musta'rabīn ve'l-Musteşrikīn*. 8. Beyrūt: Dāru'l-'İlmi li'l-Melāyīn, 2002.
- Fındıklılı, İsmet Efendi. *Tekmiletu'ş-Şekâ'ik fī Ḥaḳḳi Ehl-i'l-Ḥaḳâ'ik*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1989.
- Fındıklılı, İsmet Efendi. *Tekmiletu'ş-Şekâ'ik fī Ḥaḳḳi Ehl-i'l-Ḥaḳâ'ik*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2021.
- Gacek, Adam. *Arapça Elyazmaları İçin Rehber*. çev. Ali Benli - M. Cüneyt Kaya. İstanbul: Klasik Yayınları, 2017.
- Gedizli, Mehmet. *Saçaklı-zâde Muhammed El-Maraşî'nin Risâletü's-Sürür ve'l-Ferah Tercümesi (İnceleme-Metin-Tanıklı Dizin-Tıpkıbasım)*. İstanbul: Akademik Kitaplar Yayınları, 2015.
- Gel, Mehmet. "İslâhat Çağında Osmanlı Halkının Dinî Hayatını "İslâh"a Yönelik Saçaklızâde'nin İlginç Bir Önerisi: "İlim Ve 'Amele Da'vet ve İcbâr"". *Bellekten* 82/293 (2018), 211-239.
- Gel, Mehmet. "Saçaklızâde ". *İslam Düşünce Atlası Yeni Edisyon*. 5/1759-1763. İstanbul-Konya: İlem-Konya Büyükşehir Belediyesi, 2022.
- Gel, Mehmet. "XVIII. Yüzyıl Osmanlı'sında Tasavvufî Bilgiyi Tartışmak: Saçaklızâde ile Alemî Arasındaki Ledünnî İlim ve İlham Tartışmasına Dair Bir İnceleme". *Nazariyat* 4/3 (2018), 115-177. dx.doi.org/10.12658/Nazariyat.4.3.M0053
- Gel, Mehmet. "XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı İlim Geleneğindeki "Hâkim Çizgiye" "Felsefe" Odaklı Bir Eleştiri: Saçaklızâde Muhammed el-Mar'aşî". *Ötekilerin Peşinde Ahmet Yaşar Ocak'a Armağan*. 643-663. İstanbul: Timaş Yayınları, 2015.
- Güdekli, Hayrettin Nebi. "Müteahhirin Dönemi Mâtürfdî Kelâmında İradenin Ontolojisi Sorunu: Saçaklızâde'nin Risâletü'l-irâdeti'l-cüz'iyye'sinin Tahlil, Tahkik ve Tercümesi". *İslâm Araştırmaları Dergisi* 41 (2019), 85-129. 10.26570/isad.513141

- Gümüş, Sadreddin. "Seyyid şerîf Cürçânî". *Türkiye Diyanet Vakfı İşlam Ansiklopedisi (DİA)*. 8/134-136. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Gündüz, İrfan. "Tasavvufî Bir Terim Olarak Râbıta". *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 19 (2007), 23-53.
- Güven, Mustafa Salim. "Saçaklızâde Mehmed Maraşî'nin Risâletü'r-Raks Adlı Eserinin Tahlil ve Tahkiki". *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (2020), 899-952.
- İbn Cemâ'a, el-Kâdî Bedruddin Muḥammed b. İbrâhîm b. Sa'dillâh. *Tezkiratu's-Sâmi' ve'l-Mutekellim fî Edebi'l-Âlim ve'l-Mute'allim*. nşr. Muḥammed b. Mehdî el-ʿAcemî. Beyrüt: Dâru'l-Beşâ'iri'l-İşlâmiyye, 1433/2012.
- İbnu'l-ʿArabî, Muḥyiddin. *Fuşûşu'l-Hikem*.çev. Ekrem Demirli.İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2008.
- İbnu'l-ʿArabî, Muḥyiddin. *Futûhât-ı Mekkiyye*.çev. Ekrem Demirli.İstanbul: Litera Yayıncılık, 2008.
- İbnu'l-Humâm, Kemâluddin Muḥammed b. ʿAbdilvâhid es-Sivâsî. *Fethu'l-Kâdir ʿale'l-Hidâye*. Mışr: Muştafâ el-Bâbî el-Halebî, 1389/1970.
- İbnu'l-Hâcib, Ebû ʿAmr Cemâluddin ʿUřmân b. ʿUmar b. Ebî Bekr b. Yûnus. eş-Şâfiye. Ankara: Milli Kütüphane, Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi, 06 Hk 1446, 1b-84b.
- İbnu'n-Nuceym, Zeynuddin İbrâhîm b. Muḥammed. *el-Eşbâh ve'n-Nezâ'ir ʿalâ Mezhebi Ebi Ḥanife en-Nu'mân*.thk. Zekeriyyâ ʿAmirât. Beyrüt: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1419/1999).
- İlhan, Abdullah Sıtkı. "Ahmed Feyzî Çorumî'nin el-Müntehab min Tertibi'l-ʿulûm Adlı Eserinin Tahkik, Tercüme ve Değerlendirilmesi". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19/1 (2020), 427-476. 10.14395/hititilahiyat.688729
- İncebilir, Uğur, Merve Kaya - Emine Nur Çiftçioğlu. "Giriş". *Tertibu'l-Ulûm*. 9-71. İstanbul: Hikemiyat, 2020.
- İpşirli, Mehmet. "Mirzazâde şeyh Mehmed Efendi". *İşlâm Ansiklopedisi*. 30/170-171. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2020.
- İsmâ'il Paşa el-Bağdâdî, Bâbânzâde. *Hediyetu'l-ʿArifin Esmâ'u'l-Muellifin ve Âşâru'l-Muşannifin*. 2. İstanbul: el-Maṭba'atu'l-Behiyye, 1955.
- İsmâ'îl Paşa el-Bağdâdî, Bâbânzâde. *Hediyetu'l-ʿArifin Esmâ'u'l-Muellifin ve Âşâru'l-Muşannifin*. 2. İstanbul: el-Maṭba'atu'l-Behiyye, 1951.

- İsmâ'îl Paşa el-Bağdâdî, Bâbânzâde. *İdâhu'l-Meknûn fi'z-Zeyli 'alâ Keşfi'z-Zunûn 'an Esâmi'l-Kutub ve'l-Funûn*. 2. İstanbul: MEB Yayınları, 1947.
- Kâdî 'iyâd, İbn Mûsâ el-Yağşubî. *el-İlmâ' ilâ Ma'rifeti Uşûli'r-Rivâye ve Takyidi's-Semâ'*. thk. es-Seyyid Aḥmed Şakr. Kâhira&Tûnus: Dâru't-Turâs&el-Mektebetu'l-'Atîka 1389/1970).
- Karaarslan, Nasuhi Ünal. "İbnü'n-Nedîm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/171-173. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Karabela, Mehmet K. "Cedel ile Burhân Arasında: İbn Tufeyl'in *Ḥayy b. Yağzân* Adlı Eseri Üzerinden Klasik Dönem Sonrası İslam Düşünce Tarihini Okumak". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 54/2 (2013), 77-93. 10.1501/ilhfak_0000001391
- Karabela, Mehmet K. "Semerkandi Sonrası Osmanlı Argümantasyon Teorisi: Saçaklızâde'de Sâil". *Felsefe Dünyası* 57 (2013), 199-204.
- Karabulut, Ali Rıza. *Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesindeki Türkçe, Arapça, Farsça Yazmalar Kataloğu I-II*. Kayseri: Mektebe Yayınları, 1995.
- Karabulut, Ali Rıza - Ahmet Turan Karabulut. *Mu'cemu't-Târîhi't-Turâsi'l-İslâmî fi Mektebeti'l-Âlem*. 6. Kayseri: Akabe Kitabevi, ts.
- Karaca, Songül. "Minhuvât Kayıtlarının Tenkitli Metin Neşirleri İçin Önemi: Fütûhu'l-Mücâhidîn Örneği". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 71 (2021), 163-180. 10.14222/Turkiyat4418
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 10. Baskı. Basım, 2000.
- Kâtib Çelebî, Hâcî Ḥalife Muştafâ b. 'Abdillâh. *Keşfu'z-Zunûn 'an Esâmi'l-Kutub ve'l-Funûn*. 2. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, 1413/1992.
- Kayacık, Ahmet. "Saçaklızâde (ö. H. 1145)'nin İlimler Sınıflaması'na Dair Görüşleri". *1. Kahramanmaraş Sempozyumu*. 1/81-88. İstanbul: Düzey Matbaası, 2005.
- Kayapınar, Hüseyin. "Münyetü'l-Musallî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. 32/32-33. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Ḳazvîni, Celâluddîn Ebû 'Abdillâh Muḥammed b. Se'âdidîn b. 'Umar. *el-İdâh fi 'Ulûmi'l-Belâğa*. Beyrût: Dâru İḥyâ'i'l-'Ulûm, 1998.
- Keḥḥâle, 'Umar Rıdâ. *Mu'cemu'l-Muellifin Terâcimu Muşannifiyi'l-Kutubi'l-'Arabiyyeti*. 13. Beyrût: Mektebetu'l-Muşennâ ve Dâru İḥyâ'i't-Turâsi'l-'Arabi, ts.

- Kiraz, Celil. "Saçaklızâde Mehmed Efendi'nin Beyzâvî'ye Yönelik Eleştirileri". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15/1 (2006), 319-367.
- Kurt, Muhammet Sacit. *Mu'tezile'ye Karşı Bir Ehl-i Sünnet Müdafîi et-Tîbî'nin "Futûhu'l-Gayb" Adlı el-Keşşâf Haşiyesi ve Eserinde ez-Zemaşeri'ye Yöneltiği Eleştiriler*. Ankara: ilâhiyât Yayınları, 2018.
- Macit, Nadim. "Türkistanlı Bir Düşünür: Ebu Mansur Mattüridi: Kimliği, Tarihi Konumu, Fikrî Mücadelesi ve Yöntemi". *Tarih İncelemeleri Dergisi* 37/1 (2022), 333-373. 10.18513/egetid.1148758
- Maden, Şükrü. *Tefsirde Haşiyeler ve Şeyhzâde'nin Envârü't-Tenzîl Hâşiyesi*. İstanbul: İsam Yayınları, 2015.
- Magometov, Osman. *Saçaklızâde'nin Eserleri ve Teshlû'l-Ferâiz Adlı Eserin Tahkiki*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2016.
- Martı, Huriye. "et-Tarîkatü'l-Muhammediyye". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 40/106-108. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Mısırlı, Fatma Yasemin. "Kur'an Fonetikğine Yaklaşımında Mar'aşî-Mağnîsî Mukayesesi". *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi* 21 (2023), 381-417. 10.16947/fsmia.1318933
- Monla Ömerzade, Muhammed b. Hüseyin el-Bihiştî (Behnesî) el-Hicâbî. *Şerhu'r-Risâleti'l-Velediyye*. Kayseri: Kayseri Kütüphanesi, Raşid Efendi, 11224/4, 81a-106a.
- Monla Ömerzade, Muhammed b. Hüseyin el-Bihiştî (Behnesî) el-Hicâbî. *Şerhu'r-Risâleti'l-Velediyye*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesi, Diyanet İşleri Başkanlığı, 6148/III, 84b-130a.
- Muhammed Es'ad, Şeyhzâde. *Tercüme-i Risâletü's-Surûr ve'l-Ferah*. Çorum: Çorum Hasan Paşa Kütüphanesi, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, 796/1, 1b-16b.
- Nâzikzâde, Hasan b. Mustafa el-İslimyevî. *Şerhu'r-Risâleti'l-Velediyye*. İstanbul: Süleymaniye, Laleli, 03052/002, 17b-109b.
- Nâzikzâde, Hasan b. Mustafa el-İslimyevî. *Şerhu'r-Risâleti'l-Velediyye*. Edirne: Edirne, Selimiye, 1008/1, 1b-70a.
- Oktan, Yusuf. "Saçaklızâde Muhammed b. Ebû Bekr el-Mara'sî (ö. 1732)'nin "Risâletü's-Sürûr ve'l-Ferah" Adlı Eserinin Tahlîli". *Academic Knowledge* 2/2 (2019), 107-120. doi.org/10.5281/zenodo.359636

- Öge, Ali - Fatih Dokgöz. "Saçaklızâde'nin Mahreç ve Sıfatlar Konusundaki Tartışmalara Yaklaşımı". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 22/1 (2022), 339-365. 10.33415/daad.932556
- Özcan, Tahsin. "Maraşlı Bir Osmanlı Alimi: Saçaklızade Mehmed Efendi ve Eserleri". 1. *Kahramanmaraş Sempozyumu*. 1/53-68. İstanbul: Düzey Matbaası, 2005.
- Özcan, Tahsin. "Saçaklızâde Mehmed Efendi". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 35/368-370. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Özdamarlar, Kadir. "Türk Tasavvuf ve Düşünce Dünyasında Saçaklı-zâde Mehmet Efendi ve Eserleri Üzerine Bir Deneme". 1. *Kahramanmaraş Sempozyumu*. 1/43-51. İstanbul: Düzey Matbaası, 2005.
- Özdoğan, M. Akif. "Saçaklızâde Muhammed b. Ebî Bekr el-Merâşî". *Kahramanmaraş Kültürü (Tarih, Coğrafya, Edebiyat, Sanat)*. 345-356. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 2012.
- Özel, Ahmet. "Abdülganî b. İsmâil Nablusî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 32/268-270. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Özen, Şükrü. "Mâtürîdî". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 28/146-151. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Özen, Şükrü. "'Metin Tenkidi' Üzerine Bazı Tespitler ve Öneriler". *İslâmî İlimlerde Metodoloji/Usûl Meselesi* 3. ed. İsmail Kurt - Seyit Ali Tüz. 446-470. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2009.
- Özmen, Kerim. "Osmanlı Âlimi Saçaklızâde ve 'Risâle Fi'l-Âyâti'l-Müteşâbihât' İsimli Risâlesi". *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/2 (2012), 163-173.
- Pehlivan, Necmettin. "Saçaklızâde'de Mu'allil". *Felsefe Dünyası* 57 (2013), 185-198.
- Pehlivan, Necmettin. "Saçaklızâde'de Mu'allil". *Felsefe-Edebiyat ve Değerler Sempozyumu* 131-142. Kahramanmaraş Belediyesi, 2014.
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Beyānu Cuhdu'l-Muķill*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Reşid Efendi, 00057/002, 35b-81b.
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Cuhdu'l-Muķill*. Ammân: Dâru 'Ammâr, 1429/2008.
- Muhammed İsmâ'îl es-Seyyid Aḥmed. "Dirāse". *Tertību'l-'Ulûm*. mlf. Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. 5-83. Cidde: Dâru'l-Bişâri'l-İslâmiyye, 1408/1988. Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Du'ā men*

- Te'assera 'aleyhi Emrun (Resâil içerisinde).thk.* Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Sâlim Kaddûrî el-Hamed. "ed-Dirâse". *Cuhdu'l-Muqill.* mlf. Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. 10-103. 'Ammân: Dâru 'Ammâr, 1429/2008.
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *er-Risâletu'l-Velediyye fî Âdâbi'l-Bahs ve'l-Munâzara.thk.* Sâlim Kaddûrî el-Hamed. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1439/2018).
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *er-Risâletu'l-Velediyye fî Âdâbi'l-Bahs ve'l-Munâzara (Resâil içerisinde).thk.* Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *er-Risâletu'l-Velediyye fî Fenni'l-Munâzara.* Riyâd: Mektebetu Câmi'ati'r-Riyâd, Mahtûtât, 1029, 1^b-9^b. https://ia800207.us.archive.org/1/items/mishref_gmail_114_20150830/1029.pdf
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *er-Risâletu'l-Velediyye fî Fenni'l-Munâzara.* Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi, AÜİFYEK, İLA14/1270447, 50a-59a.
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *er-Risâletu'l-Âdiliyye (Resâil içerisinde).thk.* Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *er-Risâletu't-Tenzihîyye 'ani'l-Mekân.* Ankara: Milli Kütüphane, Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi, 06 Hk 2219/2, 5a-10b.
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *er-Risâletu't-Tenzihîyye 'ani'l-Mekân (Mecmû'u Rasâ'ili 'İlmi'l-'Akıde ve'l-Kelâm içinde).thk.* Maḥmūd Nefise. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Eshel.* Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesi, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2340/IX, 39b-78b.
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Fenn-i Âdâb ve Münâzaradan Velediyye Tercümesi: Mîr'ât-ı Münâzara.* çev. Aḥmed Ḥamdi Serbestzâde. Dersaadet: Kasbar Matbaası, 1310.
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Fî Tefsiri Sûrati'n-Nâzi'ât (Eski Maraşlı Alimlere Ait Tefsir Metinleri içerisinde).thk.* Ahmed Derviş Müezzîn. Kahramanmaraş: Noya Medya, 2013).

- Yusuf Türker. "Giriş". *Takrîru'l-Ķavânîni'l-Mutedâvile min 'İlmi'l-Munâzara*. mlf. Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. 23-82. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Belediyesi, 2017.
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Hâşiye 'alâ Kul Aḥmed ve'l-Ḥayâli*. Konya: Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Bölge Yazma Eserler, BY00000179/2, 102b-189b.
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Hâşiye 'Alâ Şerhi Muḥteşari'l-Muntehâ (Resâil içerisinde)*.thk. Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Hâşiye'alâ Tâşkôprizâde fi'l-Âdâb (Mecmû'û Rasâ'ili 'İlmi'l-Akıde ve'l-Kelâm içinde)*.thk. Maḥmûd Nefise. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Hâşiyetu'l-Mer'aşî 'alâ Ḳul Aḥmed ve'l-Ḥayâli*.thk. Maḥmûd Nefise. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Hâşiyetu'l-Mer'aşî 'alâ Ḳul Aḥmed ve'l-Ḥayâli (Mecmû'atu'l-Ḥavâşî'l-Behiyye 'alâ Şerhi'l-'Akâ'idî'n-Nesefiyye'nin 2. cildi içinde)*.thk. Feracullah Zeki el-Kurdî. Mısr: Maḥba'atu Kurdistân el-'İlmiyye, 1329).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Hâşiyetu Multekâ'l-Ebhur (Resâil içerisinde)*.thk. Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Hikâyetu'l-Ḳal'a (Rasâ'il li Kuttâbin min Mer'aş içerisinde)*.thk. 'Abdulbedî' en-Neyrabânî. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Ḥitâbu'l-Ḥaşerât (Rasâ'il li Kuttâbin min Mer'aş içerisinde)*.thk. 'Abdulbedî' en-Neyrabânî. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *İstiğâsetu'l-Cisr (Rasâ'il li Kuttâbin min Mer'aş içerisinde)*.thk. 'Abdulbedî' en-Neyrabânî. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Keyfiyyetu Edâ'î'd-Dâd*.thk. Ḥâtem Şâlih eđ-Dâmin. Dımeşk: Dâru'l-Beşâ'ir, 1424/2003).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Mektûb ilâ İbrâhüm el-Pirevî (Resâil içerisinde)*.thk. Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Mersiyyetu'l-Cebel (Rasâ'il li Kuttâbin min Mer'aş içerisinde)*.thk. 'Abdulbedî' en-Neyrabânî. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).

Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Mersiyyetu'l-Ebhel (Rasâ'il li Kuttâbin min Mer'aş içerisinde)*.thk. 'Abdulbedî' en-Neyrabânî. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).

Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Mev'izatu'l-Meyyit (Rasâ'il li Kuttâbin min Mer'aş içerisinde)*.thk. 'Abdulbedî' en-Neyrabânî. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).

Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Mev'izatu'n-Nahl (Rasâ'il li Kuttâbin min Mer'aş içerisinde)*.thk. 'Abdulbedî' en-Neyrabânî. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).

Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Naşihatnâme (Resâil içerisinde)*.thk. Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).

Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Neşru't-Tavâli'*.thk. Muḥammed Yüsun İdris. 'Ammân: Dâru'n-Nürî'l-Mubîn, 1432/2011).

Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Neşru't-Tavâli'*. Ankara: Milli Kütüphane, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 6444/1, 1b-73b.

Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Raddu'l-Celâl*. İstanbul: Süleymaniye, Fatih, 05395/002, 48a-51b.

Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Raddu'l-Celâl (Rasâ'il li Kuttâbin min Mer'aş içerisinde)*.thk. 'Abdulbedî' en-Neyrabânî. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).

Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Risâle fi İbâhati Katli'l-Kilâbi'l-Muḍirra (Resâil içerisinde)*.thk. Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).

Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Risâle fi İsbâti 'Azabi'l-Ḳabr (Mecmû'u Rasâ'ili 'İlmi'l-'Aḳide ve'l-Kelâm içinde)*.thk. Maḥmûd Nefise. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).

Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Risâle fi Tecdidî'l-İmân*. Konya: Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Bölge Yazma Eserler, BY00006891/5, 41b-42a.

Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Risâle fi Tecdidî'l-İmân (Mecmû'u Rasâ'ili 'İlmi'l-'Aḳide ve'l-Kelâm içinde)*.thk. Maḥmûd Nefise. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).

Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Risâle fi'l-İmân ve'l-Kufr*. Ankara: Milli Kütüphane, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 1747/2, 53a-56b.

- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Risâle fi'l-İmân ve'l-Kufr (Mecmû'u Rasâ'ili 'İlmi'l-Akide ve'l-Kelâm içinde)*.thk. Maḥmûd Nefise. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Risâle fi'l-İrâdeti'l-Cuz'iyye (Mecmû'u Rasâ'ili 'İlmi'l-Akide ve'l-Kelâm içinde)*.thk. Maḥmûd Nefise. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Risâletu'd-Ḍâdi'l-Mu'ceme*. İstanbul: Ragıp Paşa, Ragıp Paşa, 00818/003, 49b-51b.
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Risâletu'l-Ġayb (Mecmû'u Rasâ'ili 'İlmi'l-Akide ve'l-Kelâm içinde)*.thk. Maḥmûd Nefise. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Risâletu Bey'it-Taşarruf (Resâil içerisinde)*.thk. Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Risâletu İşlâhu Umûri'd-Dîn (Rasâ'il li Kuttâbin min Mer'aş içerisinde)*.thk. 'Abdulbedî' en-Neyrabânî. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Risâletu Keyfiyyeti Edâ'i'd-Ḍâd (Resâil içerisinde)*.thk. Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Risâletu Keyfiyyeti Edâ'i'd-Ḍâdi'l-Mu'ceme (Rasâ'il li Kuttâbin min Mer'aş içerisinde)*.thk. 'Abdulbedî' en-Neyrabânî. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Risâletu Zikrillâh (Resâil içerisinde)*.thk. Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Risâletu'n-Niyye (Resâil içerisinde)*.thk. Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Risâletu'r-Rağş (Resâil içerisinde)*.thk. Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Risâletu's-Surûr ve'l-Ferâh*. Ankara: Milli Kütüphane, Adana İl Halk Kütüphanesi, 01 Hk 141/12, 44a-51b.
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Risâletu's-Surûr ve'l-Ferâh*. Konya: Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Bölge Yazma Eserler Basma, BB0000012804, Tamamı.
- Saçaklızâde, Muhammed el-Mer'aşî. *Risâletu's-Surûr ve'l-Ferâh*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesi, Diyanet İşleri Başkanlığı, 3222/V, 90b-96a.

- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Risâletu's-Surûr ve'l-Ferâh*. Konya: Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Bölge Yazma Eserler Basma, BB00021762/7, 120a-126a.
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Risâletu's-Surûr ve'l-Ferâh*. İstanbul: Hacı Selim Ağa, Hüdai Efendi, 01838/012, 151b-157a.
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Risâletu's-Surûr ve'l-Ferâh (Resâil içerisinde)*.thk. Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Risâletu't-Teğannî (Resâil içerisinde)*.thk. Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Risâletu't-Tekbîr*. Ankara: Milli Kütüphane, Adana İl Halk Kütüphanesi, 01 Hk 774/6, 134^b-137^a.
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Risâletu't-Tekbîr (Resâil içerisinde)*.thk. Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Risâletu't-Tenzihât*. İstanbul: Beyazıt Kütüphanesi, Beyazıt, B2976, Tamamı.
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Risâletu't-Tenzihât (Mecmû'ü Rasâ'ili İlmî'l-'Akıde ve'l-Kelâm içinde)*.thk. Maḥmûd Nefise. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Risâletu'z-Zıkr Kable Şurû'î'd-Ders ve Ba'dehû (Resâil içerisinde)*.thk. Ahmed Güneş. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Sebḥatu'l-Ğadır fî Medḥi Meliki'l-Ğadır (Rasâ'il li Kuttâbin min Mer'aş içinde)*.thk. 'Abdulbedî' en-Neyrabânî. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Surur ve Ferah Risalesi Tercümesi*.çev. Ebu Ali Mehmet Esat Dilaveroğlu.Adana: İleri Matbaası, 1953.
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Şerḥu Risâleti'l-Velediyye*. Bursa: Bursa İnebey, Ulucami, 2231/12, 191b-196b.
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Tâ'likât 'alâ Tâşköprizâde fî'l-Ādâb*. Amasya: Amasya Beyazıt, Bayazıt, 1613/08, 117b-131b.
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Tefsîrun mine'l-Beydâvî ve'z-Zemaḥşerî ve Kısmun min Tefsîri'l-Fâtîha (Eski Maraşlı Alimlere Ait Tefsir Metinleri içerisinde)*.thk. Ahmed Derviş Müezzîn. Kahramanmaraş: Noya Medya, 2013).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Tehzîbu'l-Ķirâ'ât*.thk. Hâlid 'Abdusselâm Berakât. Dimeşq: Dâru'l-Ğavsânî li'd-Dirâsâti'l-Ķur'âniyye, 1433/2012).

- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Tehzîbu'l-Kırâ'ât*. Manisa: Manisa Kütüphanesi, Manisa İl Halk Kütüphanesi, 7258, 1b-272a.
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Tehzîbu'l-Kırâ'ât*.thk. Muştafâ Şa'bân. Kâhira: Dâru'n-Neşr li'l-Câmi'ât, 2017).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Tertîbu'l-'Ulûm*.thk. Muḥammed b. İsmâ'îl es-Seyyid Aḥmed. Beyrût: Dâru'l-Beşâ'iri'l-İslâmiyye, 1408/1988).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Tertîbu'l-'Ulûm*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesi, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2511/LIII, 325b-362a.
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Tertîbü'l-'Ulûm*.çev. Zekeriyya Pak - M. Akif Özdoğan.Kahramanmaraş: Ukde Kitaplığı, 2009.
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Teshîlü'l-Ferâiz*.thk. Alimcan Buğda. Kahramanmaraş: Vefa Kitap, 2018).
- Yaşar Alparslan. "Tetimme Takdim". *Takrîru'l-Qavânîni'l-Mutedâvile min 'İlmi'l-Munâzara*. mlf. Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. 15-24. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Belediyesi, 2017.
- Muḥammed Yûsuf İdris. "Uşûlu Kitâbi Neşri't-Ṭavâli". *Neşru't-Ṭavâli*. mlf. Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. 'Ammân: Dâru'n-Nûri'l-Mubîn, 1432/2011.
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Varâkatu's-Şikâye (Rasâ'il li Kuttâbin min Mer'aş içinde)*.thk. 'Abdulbedî' en-Neyrabânî. İstanbul: Lord Matbaası, 2020).
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî. *Velediyye Açıklaması*.çev. A. Metin Tokgöz.İstanbul: Yasin Yayınevi, 2012.
- Saçaklızâde, Muḥammed el-Mer'aşî - Abdulvehhâb b. Hüseyin b. Veliyyüddin el-Âmidî. *er-Risâletu'l-Velediyye fi Âdâbi'l-Bahs ve'l-Munâzara ve me'ahû Şerḥu 'Abdîvehhâb*.thk. İbrâhîm el-Ḥarrânî - Muḥammed ed-Diyarbakrî. İstanbul: Haşemî, 2012).
- Saçaklızâde, Osman el-Mer'aşî. *Şûratu Mektûbin ile'n-Nebî*. İstanbul: Süleymaniye, Yazma Başlıklar, 6702/19, 75a-75b.
- Saçaklızâde, Osman el-Mer'aşî. *Şûratu Mektûbin ile'n-Nebî*. Manisa: Manisa Kütüphanesi, Manisa İl Halk Kütüphanesi, 1198/12, 20b-21a.
- Saçaklızâde, Osman el-Mer'aşî. *Şûratu Mektûbin ile'n-Nebî*. Konya: Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Bölge Yazma Eserler BY00007037/10, 6b-7a.

- Saçaklızâde, Osman el-Mer'aşî. *Şûratu Mektûbin ile'n-Nebî*. Konya: Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Bölge Yazma Eserler BY00003238/12, 116a-117a.
- Sandaloğlu, Osman. *Maraş'ta Saçaklızâdeler ve Eski Maraş Âlimleri*. Kahramanmaraş: Ukde Kitaplığı, 2009.
- Süreyya, Mehmed. *Sicill-i Osmanî*. 6. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1996.
- Tahir, Bursalı Mehmed. *Osmanlı Müellifleri*. İstanbul: Meral Yayınevi, ts.
- Taşkın, Süleyman - Sadi Yılmaz. "İslam Düşüncesinde Felsefe Eleştirisi: Saçaklızade Mehmet Efendi Örneği". *İslam Düşüncesinde Eleştiri Kültürü ve Tahammül Ahlâkı* 2/(2019), 159-172.
- Tonga, Aydın. *Osmanlı'nın Paralel Devleti Kadızadeliler*. İstanbul: Doğu Kitabevi, 2017.
- Ulubaş, Mahmut. *Maraş ve Çevresinde Aşiretler*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2016.
- Uşak, Ali Osman. *Saçaklızâde Mehmed Efendi'nin 'Risâle fi'l-İttilâi alâ Ba'zi'd-Desâisi'l-Vâkıati Fi'l-Beyzâvi' Adlı Eseri -Tahkik ve Değerlendirme-*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Temel İslam Bilimleri Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988.
- Üçtaş, Zübeyir. *Seyyid Şerîf Cürcânî'de Bilgi Teorisi*. Ankara: ilâhiyât, 2020.
- Wusiman, Axiding. *Saçaklızâde Muhammed Maraşî ve Kelâmî Görüşleri*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2019.
- Wusiman, Axiding. "Saçaklızâde Muhammed Maraşî'nin İlmi Kişiliği ve Temel Kelâm Düşünceleri". *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi* 11/42 (2019), 171-179. <http://dx.doi.org/10.15189/1308-804>
- Yüksel, Emrullah. "Birgivi". *Diyanet İslam Ansiklopedisi*. 191-194. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992.
- Zeydân, Corcî. *Kitâbu Târîhi'l-Âdâbi'l-Luğati'l-'Arabiyye*. 4. Mısır: Matba'atu'l-Hilâl, 1913.

Fecr Yayınları: 750

ARTVİN'DE DİNİ HAYAT

Editörler

Halil ARSLAN

Esmâ YILMAZLAR

İbrahim SAİNKAPLAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak

FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6602-05-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

- MŞH, USD, No. 2026.01. s.1-51.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, 490-1-0-0 / Cumhuriyet Halk Partisi, No: 523-2098-1.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA),

- BOA, *Dahiliye Nezareti Mektubi Kalemî (DH.MKT)*, No. 1743-3; 1789-4.

- BOA, *Dahiliye Nezareti Sicill-i Ahval Defterleri Fihristi (DH.SAİDD)*, No: 112-347; 145-177.

- BOA, *HR.TH.* No. 262-18.

- BOA, *Hariciye Nezareti Siyasi (HR.SYS)*, No: 1348-20.

- BOA, *İrade Taltifat (İ.TAL)*, No. 287-62.

- BOA, *Şura-yı Devlet Evrakı (ŞD)*, No. 1789-4; 2865-67.

2.Diğer kaynaklar

Ababay, Feridun. *Çıldır Tarihi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1987.

Acar, Ahmet. *Ardahan-Erzurum-Artvin- Acaristan Tarihi* Ankara: Turizm ve Geliştirme Vakfı Yayınları, 2002.

Acaroğlu, Samet. *Çağlar Öncesinde Şavşat Tarihi*. Ankara: Ertem Basım, 2016.

Atalay, Ahmet. *93 Harbi'nden Kore Savaşı'na Artvinli Şehitler ve Yörede Bulunan Şehitlikler* Konya, Kömen Yayınları, 2019.

Atalay, Ahmet. "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Artvin Vilayeti'nin Siyasi, Sosyal ve Ekonomik Durumu". *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 6/10 (Millî Mücadele'den Millî Egemenliğe Karadeniz Özel Sayısı) (2020), 311-329.

Avcı, Casim. "Nâib", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 32/311-312. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Aydın, İbrahim Hakkı. "Molla Fenârî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 30/245-247. Ankara: TDV Yayınları, 2020.

Aydın, Mahir. "Elivye-i selâse", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 11/68. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.

Aydın, Bilgin - Yurdakul, İlhami. "Şeyhülislamlık (Bab-ı Meşihat) Arşivi Defterleri". *Din ve Hayat: İstanbul Müftülüğü Dergisi* 24 (2015), 100-107.

Bahadır, Sedat. *Artvin ve Çevresi 1828-1921 Savaşları*. Samsun: Yusufeli Belediyesi Yayınları, 2017.

Başkurt, İrfan. "Osmanlı'dan Cumhuriyete Kürsi Şeyhliği". *İslam Araştırmaları Dergisi* 27 (2012), 117-145..

Bekadze, Iasha. "Osmanlıda Kullanılan Vilâyet Tabiri Üzerine". *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* 36 (2017), 240-268.

Beydilli, Kemal. "Paris Antlaşması". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 34/169-172. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.

Çelikaş, Hasan Sabri. *Osmanlı Yüksek Din Eğitimi Anlayışının Değişimi (XIX. ve XX. Yüzyıllarda)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.

- Çetin, Atilla. “Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Dosyaları Hakkında Bir Araştırma”. *Vakıflar Dergisi* 29 (2005), 87-104.
- Dayı, Esin Derinsu. “Milli Mücadele Döneminde Elviye-i Selâse ve Nahçıvan” *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 22/64-65-66 (2006), 9-118.
- Doğan, Recai. “Osmanlı Eğitim Kurumları ve Eğitimde İlk Yenileşme Hareketlerinin Batılılaşma Açısından Tahlili”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (1997), XXXVII/407-442.
- Evlia Çelebi, Mehmed Zıllî İbni Derviş. *Evlia Çelebi Seyahatnamesi*, C.2. nşr. Ahmed Cevdet. İstanbul: İkdâm Matbaası, 1314.
- Feridun Emecen, “Çıldır”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 8/300-301. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Gencer, Ali İhsan. “Berlin Antlaşması”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 5/516-517. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Gök, Nurşen. “Artvin Livası’nın Anavatan’a Katılışı Sırasındaki Durumuna İlişkin Belgeler”. *Atatürk Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi* 41 (2008), 89-104.
- İpşirli, Mehmet. “Dersiâm”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 9/185-186. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- İpşirli, Mehmet. “Nâib”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 32/311-312. İstanbul: TDV Yayınları, 2006
- Kankal, Recep. “Meşihat Arşivine Göre Son Devir Palu Uleması”. *Uluslararası Palu Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. 2/125-137. Elazığ: Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları, 2018.
- Kasap, Murat. *Osmanlı Arşivlerinde Macahel*. İstanbul: Macahel Eğitim Kültür ve Dayanışma Vakfı Yayınları, 2021.
- Kasap, Murat. *Osmanlı Arşiv Kayıtlarında 93 Harbi Batum Muhacirleri*. İstanbul: Gürcistan Dostluk Derneği Yayınları, 2018.
- Kasap, Murat. *Osmanlı Gürcüleri*. İstanbul: İhlas Gazetecilik, 2010.
- Kayar, Betül. “Osmanlı Yargı Teşkilatında Naib”, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi* 5/1 (2020), 189-234.
- Kılıç, Orhan. *18. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Devleti’nin İdarî Taksimatı Eyalet ve Sancak Tevcihati*. Elazığ: Ceren Matbaacılık, 1997.
- Kırzioğlu, Fahrettin. *Osmanlılar’ın Kafkas-Elleri’ni Fethi (1451-1590)*. Ankara: Sevinç Matbaası, 1976.
- Kutlu, Ecem. *Şavşat Nüfus Defteri (1835) Transkripsiyon ve Değerlendirme*. Artvin: Artvin Çoruh Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2020.
- Küçük yıldız, Nagehan. “Artvin ve Çevresinin Yer Adları Üzerine Bir Değerlendirme”. *Artvin Tarihi Araştırmaları- 1*, 1-16. ed. Nuri Yavuz. İstanbul: Kriter Yayınları, 2019.
- Orhan, Fatih. *Şavşat’ın Beşerî ve Ekonomik Coğrafyası*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2014.
- Öksüz, Musa. *Artvin Âşıklık Geleneği*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013.

- Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye*. Salnâme- Def'a-i 'Âşire. İstanbul: Darü't-Tıbaatü'l-Amire 1272/1856.
- Sürmeli, Serpil. "Batım Milletvekili Ahmed Fevzi (Erdem) ve Şavşat Olayı", *Atatürk Dergisi* 5/3 (2007), 53-77.
- Şavşat Belediyesi, "Eski Başkanlarımız", (Erişim 9 Mart 2023), <https://www.savsat.bel.tr/tr/p/62023d5d0f406c0acc238996/eski-baskanlarimiz>
- Şenol, Fazıl. *Türkiye Turizm Coğrafyası ve Dünya Kültürel Mirası*. Ankara: Detay Anatolia Akademik Yayıncılık, 2015.
- Şenol, Zafer. *Kafkas Tarihinde Hamşioğulları*. İstanbul: Cinius Yayınları, 2018.
- Şenol, Zafer. *Kafkas Tarihinde Hamşioğulları II Şavşat Sancağı* İstanbul: Cinius Yayınları, 2021.
- Şensoy, Rümeyza. *Meşihat Arşivi Belgelerine Göre Hüdevendigâr Vilâyeti Kütahya Sancağı Uleması (1850-1923)*". İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Telli, Hasan. "Osmanlı Son Dönemi Diyardın Uleması (Meşihat Arşivine Göre)". *Aras Havzası Uleması ve Tarihi Şahsiyetleri*. 376-378. ed. Mehmet Hakkı Alma vd. İstanbul: Hiperyayın, 2021.
- Telli, Hasan. "Vakıf Görevlileri ve Nitelikleri", *Sosyal Kalkınma ve Vakıf*. ed. Aydın Kudat. 109-132. Ankara: Nobel Yayınları, 2021.
- Tokdemir, A. Mecit. *7 Mart Kahramanları*. Ankara: Fon Matbaası, 1972.
- Tuncel, Metin. "Artvin", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 3/420-422. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Türk Parlamento Tarihi, Milli Mücadele ve T.B.M.M. I Dönem 1919-1923*, C.III. Ankara: T.B.M.M. Vakfı Yayınları, 1995.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi, "Yasama Organı Üyelerinin Tercüme-i Halleri Arama Formu", Ahmet Fevzi Erdem, (Erişim tarihi: 8 Mart 2023) https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_eski.sonuc?adi=&soyadi=&il=&meclis=1-1&kelime=
- Yalçın, Durmuş. vd. *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 1*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 2014.
- Yardımcı, Melih. *Şavşat Kalesi Kazısı Sırlı ve Sırsız Seramik Buluntuların Değerlendirilmesi*. Van: Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.
- Yavuz, Solmaz. *Şavşat Kazasının Monografik Etüdü*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü, 1962.
- Yıldız, Esra. "Bâb-ı Fetvâ Sicill-i Ahvâl İdaresi Belgelerinin Ensâb İlmi Açısından Önemi". *Apjir* 5/2 (2021), 270-302.
- Yıldız, Fatih Harun. *Artvin İli Şavşat İlçesi Camilerinde Ahşap Süslemeler*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Yurdakul, İlhami. "Mekteb-i Nüvvâb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Ek-2/240-241. Ankara: TDV Yayınları, 2019.
- Yüçetürk, Zenzem. "Livane ile İlgili Askerî Talep ve Davalar". *Theology Research* 76 (2023), 72-80.

1924 yılları arasında Ardanuç’un Torbalı Köyü’nde vefat ettiği bilinmektedir. Hocanın da ömrünü adadığı İskender Paşa Medresesi’nin aslına uygun olarak restore edilerek Kur’an Kursu, Hafızlık Eğitim Merkezi, Müze, Kültür Merkezi gibi alanlarda kullanılmak üzere yeniden cami külliyesine kazandırılması manevi ve kültürel mirasın korunması açısından faydalı olacaktır. Bu çalışmanın benzer çalışmalara vesile olması umulmaktadır.

Kaynakça

- Aytekin, Osman. *Ortaçağdan Osmanlı Dönemi Sonuna Kadar Artvin’deki Mimari Eserler*. Kültür Bakanlığı, Ankara 1999.
- Aytekin, Osman. “İskender Paşa Külliyesi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/570-571. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Bilgin, Mehmet. *Teşkilat-ı Mahsusa’nın Kafkasya Misyonu ve Operasyonları*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2018.
- Bilgin, Mustafa Sıtkı (Editör). *Artvin Tarihi İlk Çağdan 1918’e*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2021.
- Demirci, Zeliha. "Ardanuç İskender Paşa Camii Haziresinde Bulunan Türbeler". *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 5/12 (Ocak 2018). 52-65.
- Demirel, Muammer. “Artvin ve Batum Göçmenleri (1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı’ndan Sonra”. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 40 (2009), 317-340.
- Emecen, Feridun. “Çıldır Eyaleti”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/300-301. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Erzurum Vilayeti Salnamesi h. 1304 (1887), Milli Kütüphane Mikrofilm Arşivi, No B-111.
- Gökdemir, Ahmet Ender. *Cenubi Garbi Kafkas Hükümeti*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1989.
- Gök, Nurşen. “Artvin Livası”nın Anavatan’a Katılışı Sırasındaki Durumuna İlişkin Belgeler”. *Atatürk Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 41 (Ocak 2008), 89-104.
- Gümüş, Nebi. “Batum, Rize ve Artvin Tarihi İçin Yeni Bir Kaynak: Batum Şer’iyye Sicili”, *Akademik-US: Artvin Çoruh Üniversitesi İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 4/1 (2020), 1-43.
- Gümüş, Nebi. “1835 Yılı Nüfus Defterleri Işığında Ahıska’dan Artvin ve Acara’ya Göçler”. *Uluslararası 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı’nın 140. Yılında Kafkas Göçleri ve Etkileri Sempozyumu -25-26 Kasım/2017 İstanbul- Bildiriler Kitabı*. ed. Prof. Dr. Fahameddin Başar- Murat Kasap. 23-35. İstanbul: Gürcistan Dostluk Derneği Yayınları, 2019.
- Karabekir, Kazım. *İstiklal Harbimiz*. İstanbul: Türkiye Yayınevi, 1960.
- Kasap, Murat. *Osmanlı Arşiv Kayıtlarında 93 Harbi Batum Muhacirleri*. İstanbul: Gürcistan Dostluk Derneği, 2018.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin. *Kars İli ve Çevresinde Ermeni Mezalimi (1918-1920)*. Ankara: y.y. 1999.

- Kırzioğlu, M. Fahrettin. *Edebiyatımızda Kars II*. İstanbul: y.y. 1958.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin. *Kâzım Karabekir*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1991.
- Kızılkaya, Oktay. "XIX. Yüzyılın Ortalarında Çıldır Sancağı'nın Sosyo-Ekonomik Durumu". *Turkish Studies* 8/5 (2013). 405-423.
- Kundakçı, Mustafa. "Çarlık Rusya'nın Kırgızistan'da Uyguladığı Koloni Siyasetinin Dönemin Kırgız Akınlarının Şiirlerine Yansımaları". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 12/66 (Ekim 2019), 151-160.
- Kurat, Akdes Nimet. *Türkiye ve Rusya*. Ankara: Kültür Bakanlığı, 1990.
- Kurt, Gaye. *Tarihi Süreçte Artvin*. Artvin: Artvin Çoruh Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Mehmet Arif Bey, *Başımıza Gelenler*, İstanbul: Babıalı Kültür Yayıncılığı, 2015.
- Subaşı, Ömer. "Artvin ve Çevresinin Tarihi Coğrafyası". *Karadeniz İncelemeleri Dergisi* 6/12 (2012). 9-24.
- Şafakçı, Hamit, "İskender Paşa Camisi ve Çevresindeki Yapılar", *Vakıf Dergisi* 47 (Haziran 2017). 9-24.
- Önal, Ülkü. *Ardanuç ve Çevresinde Sülale Adları*. Ankara: Matsa Basımevi, 2006.
- Önal, Ülkü. *Artvin Muhacirlik Hatıraları*. Ankara: y.y. 2010.
- Önal, Ülkü. "Ardanuç'ta Muhacirlik Hatıraları", *ahuska.org*. Erişim 18 Mayıs 2023. http://www.ahuska.org.tr/wp_pdf/sayi11_12/parcali/54_11_12-1.pdf
- Özdemir, Halit. *Artvin Tarihi*. Ankara: Egem Matbaacılık, II. Basım, 2002.
- Özder, M. Adil, *Artvin ve Çevresi 1828-1921 Savaşları*. Ankara: Ay Matbaası, 1971.
- Taşkın, Faruk - Kaya, Ali İrfan. "1835 Nüfus Sayımına Göre Ardanuç Sancağının Demografik Yapısı". *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* 42 (Haziran 2019), 100-114.
- Temel, Eşref. "Hurufât Defterlerine Göre XVIII.-XIX. Yüzyılda Livane (Artvin) Vakıfları". *Artvin Tarihi Araştırmaları-1*, Ed. Nuri Yavuz. İstanbul: Kriter Yayınevi, 2019.
- Tuncel, Metin, "Artvin", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 3/420-422. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Vikisözlük, "Naçalnik" Erişim 8 Mayıs 2023. <https://tr.wiktionary.org/wiki/na%C3%A7alnik>
- Wikipedi, "Ardanuç Nahiyesi" Erişim 18 Mayıs 2023. https://tr.wikipedia.org/wiki/Ardanu%C3%A7_nahiyesi
- Wikipedi, "Ardanuç" 18.05.2023. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Ardanu%C3%A7>
- Wikipedi, "Ardanuç Livası" 18.05.2023. https://tr.wikipedia.org/wiki/Ardanu%C3%A7_livas%C4%B1
- Yücetürk, Zemzem. "19. Yüzyılda Artvin'in İdarî Yapısı". *Artvin Tarihi Araştırmaları-1*. Ed. Nuri Yavuz. (İstanbul: Kriter Yayınevi, 2019), 261-294.
- Yücetürk, Zemzem. "93 Harbi ve Sonrasında Artvin". *Karadeniz Araştırmaları Dergisi* 17/65 (2020), 73-95.
- Yücetürk, Zemzem. "93 Harbi'nden Sonra Livane Muhacirlerinin Yaşadığı Sıkıntılar". *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 8/14 (Nisan 2022). 133-149.
- Yücetürk, Zemzem. "Livane Kazası'nın İdarecileri ile İlgili Talep ve Davalar." *Karadeniz İncelemeleri Dergisi* 16/33 (2022), 115-156.
- Zeyrek, Yunus. *Ahuska Bölgesi ve Ahuska Türkleri*. Ankara, Pozitif Matbaacılık, 2001.

Şeriyye Sicilleri Defterleri (ŞSC.05.) 1808.

3- İBB Atatürk Kitaplığı Arşivi

Pertevniyel Valide Sultan Evrakı (PVS.Evr.) 00958.

4- İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Arşivi

Albüm Nr: 91045.

Kaynak Eserler ve İncelemeler

Batûmi, Ahmed bin Mehmed, *el-Kasidetü'l-Mimiyye*, Süleymaniye Kütüphanesi, Osman Huldi Öztürkler 61.

Ahmed Refik, *İlmiye Salnamesi*, Darü'l-Hilafeti'l-Aliyye: Matbaa-i Amire, 1334.

Çankaya, Mücellitoğlu Ali, *Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler*, Ankara: Mars Matbaası, Ankara 1968.

Danişmed, İsmail Hami, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, İstanbul: Türkiye Yayınevi, İstanbul 1955.

Gazzali Ebu Hamid Muhammed, *Vücûb-ı Şükriü'l-İnsan alâ Nimesi'l-Mennan*, Hafız Mahmud Celaleddin Livanevi, Bursa: Emri Efendi Matbaası, 1323.

İkdâm Gazetesi, “*Merhum Şakir Paşa'nın Tercime-i Hali*”, 18 Haziran 1919.

Kasap, Murat, *Osmanlı Gürcüleri*, İstanbul: Gürcistan Dostluk Derneği Yayınları, 2010.

Kasap, Murat. *Osmanlı Arşiv Kayıtlarında 93 Harbi Batum Muhacirleri*, İstanbul: Gürcistan Dostluk Derneği Yayınları, 2018.

Kazıcı, Ziya. *Siyasi-Dini-Kültürel-Sosyal İslâm Tarihi “Osmanlı Devleti ve Medeniyeti”*, İstanbul: Kayihan Yayınları, 1997.

Koçu, Reşad Ekrem. *İstanbul Ansiklopedisi*, İstanbul: Koçu Yayınları, 1971.

Mardin, Ebu'l-Ulâ. *Huzur Dersleri*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1966.

Mehmed Süreyya. *Sicill-i Osmani yahud Tezkire-i Meşahiri Osmaniye*, Matbaa-i Amire, İstanbul 1315.

Naderi, Sait. “Türk nöroşirürji tarihinden bir kesit: Dr. Abdülkadir Cahit Tuner (1892-1980)”, 131-137. *Tıp Tarihi Araştırmaları 12*, (2003).

Olçay, Osman Fevzi. *Amasya Meşahiri*, Haz. Turan Böcekçi, Ankara: Amasya Belediyesi Yayınları, 2002.

Osmân bin Muhammed Bâtumi Amasî, *Şerhu Risâle ft Adâbi'l-Bahs*, Müstensih. Hamza Şükri Nakiri, Milli Kütüphane, 55 Vezirköprü 689.

Sofyalı, Ali Çavuş. *Sofyalı Ali Çavuş Kanunnamesi*, Haz. Mithat Sertoğlu, İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1992.

Üsküdari, Behçet İsmail. *Merakid-i Mutebere-i Üsküdar*, Haz. Bedii N. Şehsuvaroğlu, İstanbul; Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları, 1976.

Yaşar, Abdizâde Hüseyin Hüsameddin. *Amasya Tarihi*, Editörler. Songül Keçeci Kurt/Recep Orhan Özel/Metin Hakverdioğlu, Ankara: Amasya Belediyesi Yayınları, 2022.

Yüceer, Saime, *Ali Cevat Borçbakan'ın Hatıratı*, Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları, 2005.

Kaynak Kişi: Tuncer Tuner, Adliye mahallesi, Gemlik/Bursa.

Karagülle bu projeleri ve eserleri ile Artvin ilinin öncüleri arasında yer almayı hak ettiği gibi aynı zamanda hem ülkemize hem İslam alemine hem de insanlığa yönelik çalışmaları ve katkıları ile gerçek bir çığır açıcı olarak kabul edilebilir. Özetle Karagülle, fikirleri, eserleri, Ehl-i Sünnet çizgisini devam ettirdiği içtihatçı yaklaşımları ile geliştirdiği ve ileri projeleri ile sadece bir makaleyi değil aynı zamanda başlı başına bir tez çalışmasını hak eder. Gerçek değeri kendisinin başlatmış olduğu projeleri arkadaşları tarafından devam ettirilip geliştirildikçe daha da anlaşılacaktır.

Kaynakça

- Akdemir, Süleyman. *Ceza Hukukunda Mağdurun Korunması*. İzmir: Akevler Akdeniz Bilimsel Araştırma Merkezi Yayınları, 1988.
- Akdemir, Süleyman. “İşçi İşveren İlişkileri Mukayeseli Sistem Analizi”. *Mukayeseli Hukuk ve Uygulama Açısından İşçi İşveren Münasebetleri*. 1-23. İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı, 1988.
- Akdemir, Süleyman. *Sosyal Denge I Devlet Yapısının Tarihi Seyri*. İstanbul: İşaret yayınları, 1990.
- Akdemir, Süleyman. *İslam Hukukunda Karar Çeşitleri Çoğulculuk*. İstanbul: Akoğul Basım Yayım Dağıtım, 2019.
- Akdemir, Süleyman. *İnsanlık Anayasası Kavramı*. Ankara: Atlas Yayınları, 2017.
- Altın, Hilmi. *Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi Köy Politikaları (1950-2000)*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Doktora Tezi, 2003.
- Ersoy, Arif. *İktisadi Müesseseseleşme Tarihi İktisadi Kalkınmanın Tarihi Seyri*. İzmir: Akevler Akdeniz Bilimsel Araştırma Merkezi Yayınları, 1986.
- Ersoy, Arif. *Faizsiz Banka ve İşlevleri, Faizsiz Yeni Bir Banka Modeli*. İstanbul: İSAV Yayınları, 1987.
- Erol, Reşat Nuri. *Batı Medeniyeti Çöküyor; Çare Adil Düzen Medeniyeti*. Erişim 26 Nisan 2023. <https://www.akevler.org/AkevlerMakaleler/22942/SonEk/10087/Resat-Nuri-Erol/Bati-uygarligi-cokuyor-care-Adil-Duzen-Medeniyeti-4>
- Erol, Reşat Nuri. *Kur’an Nizamına Göre Üçüncü Bin Yıl Medeniyeti*. Erişim 26 Nisan 2023. <https://www.akevler.org/AkevlerMakaleler/13373/SonYor/10087/Resat-Nuri-Erol/Kuran-nizamina-gore-ucuncu-binyil-medeniyeti>
- Erol, Reşat Nuri. *Kur’an ve Turizm*. İzmir: Ak Yol Yayıncılık, 1976.
- Fındıklı, Remzi. *Sanayi İşletmelerinin Geliştirilmesinde Kooperatiflerin Rolü: Ayakkabıcılar Örneği*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Doktora Tezi, 1985.
- Kasap, Murat. *Osmanlı Gürcüleri*. İstanbul: Gürcistan Dostluk Derneği – TİKA Yayınları, 2012.
- Özket, Hasan, “Türkiye’de İslam İktisadı Öncü Düşünürlerinden Sezai Karakoç ve Süleyman Karagülle: Fikir ve Uygulamaları”, *İslam Medeniyeti Dergisi* 6/46 (2020), 81-105.

Karagülle, Süleyman - Akdemir, Süleyman. *Yeni Anayasaya Geçiş Önerisi*. İstanbul: Medhal Yayınları, 2014.

Karagülle, Süleyman. *İslam'da Denge Para*. İzmir: Ak Yol Yayıncılık ty.

Karagülle, Süleyman. *İslamiyet ve Ekonomik Doktrinler*. İzmir: Kaynak Yayınları, 1969.

Karagülle, Süleyman. *İslamiyet ve Günümüzün Meseleleri*. İzmir, Ak Yol Yayıncılık, 1973.

Karagülle, Süleyman. *Alternatif Faizsiz Banka Selem ve Kredileşme*. İstanbul, İz Yayıncılık, 1991.

Karagülle, Süleyman. *İslam Devlet-Dünya Düzeni: İslamiyet'e Yapılan Saldırlara ve Prof. Dr. İlhan Arsel'in Teokratik Devlet Anlayışından Demokratik Devlet Anlayışına (Şeriat Devletinden Laik Cumhuriyete) Kitabına Reddiye*. Yayına Hazırlayan: Reşat Nuri Erol. İstanbul: Koba Yayınevi, 1997.

Karagülle, Süleyman. *Kur'an'ı Anlama Usulü*. İstanbul: Medhal Yayınları, 2012.

Karagülle, Süleyman. *Adil Düzendeki Genel Hizmetler*. İstanbul: Medhal Yayınları, 2014.

Karagülle, Süleyman. *4 Mezhebin Fıkhı ve Karagülle'nin İçtihatları*.

<https://www.akevler.org/AkevlerKitaplar/0/72/4-MEZHEBIN-FIKHI-VE-KARAGULLENIN-ICTIHATLARI> Erişim 26 Nisan 2023

Karagülle, Süleyman. *Biyografım Ben Kimim, Süleyman Karagülle Kimdir-1*. Erişim 26 Nisan 2023. <https://www.akevler.org/AkevlerKitaplar/1424/104/1-SULEYMAN-KARAGULLE-KIMDIR-1-biyografim-ben-kimim>

Karagülle, Süleyman. *Biyografım Ben Kimim, Süleyman Karagülle Kimdir-2*. Erişim 26 Nisan 2023. <https://www.akevler.org/AkevlerKitaplar/1425/104/2-SULEYMAN-KARAGULLE-KIMDIR-2-biyografim-ben-kimim>

Karagülle, Süleyman. *Biyografım Ben Kimim, Süleyman Karagülle Kimdir-3*. Erişim 26 Nisan 2023. <https://www.akevler.org/AkevlerKitaplar/1426/104/3-SULEYMAN-KARAGULLE-KIMDIR-3-biyografim-ben-kimim>

Karagülle, Süleyman. *Biyografım Ben Kimim, Süleyman Karagülle Kimdir-4*. Erişim 26 Nisan 2023. <https://www.akevler.org/AkevlerKitaplar/1427/104/4-SULEYMAN-KARAGULLE-KIMDIR-4-biyografim-ben-kimim>

Karagülle, Süleyman. *Biyografım Ben Kimim, Süleyman Karagülle Kimdir-5*. Erişim 26 Nisan 2023. <https://www.akevler.org/AkevlerKitaplar/1428/104/5-SULEYMAN-KARAGULLE-KIMDIR-5-biyografim-ben-kimim>

Karagülle, Süleyman. *Biyografım Ben Kimim, Süleyman Karagülle Kimdir-6*. Erişim 26 Nisan 2023. <https://www.akevler.org/AkevlerKitaplar/1429/104/6-SULEYMAN-KARAGULLE-KIMDIR-6-biyografim-ben-kimim>

Karagülle, Süleyman. *Biyografım Ben Kimim, Süleyman Karagülle Kimdir-7*. Erişim 26 Nisan 2023. <https://www.akevler.org/AkevlerKitaplar/1430/104/7-SULEYMAN-KARAGULLE-KIMDIR-7-biyografim-ben-kimim>

Karagülle, Süleyman. *Biyografım Ben Kimim, Süleyman Karagülle Kimdir-8*. Erişim 26 Nisan 2023. <https://www.akevler.org/AkevlerKitaplar/1742/104/8-SULEYMAN-KARAGULLE-KIMDIR-8-biyografim-ben-kimim>

Karagülle, Süleyman. *Adil Düzene Göre İnsanlık Anayasası*. Erişim 26 Nisan 2023. <https://www.akevler.org/AkevlerKitaplar/973/82/1-ICINDEKILER-ADIL-DUZENE-GORE-INSANLIK-ANAYASASI-K>

Tekelioğlu, Mehmet. *Süleyman Karagülle’ye dair... Bir sistem arayışının kısa hikayesi*. Erişim 26 Nisan 2023. <https://www.mehmettekelioglu.com/2021/08/suleyman-karagulle-ye-dair-bir-sistem-arayisinin-kisa-hikayesi/>

lığıyla bölgenin manevi mimarları konumundadırlar. Bu isimlerin öncülüğünde gelişen Hüngâmek'deki dinî eğitimin Osmanlı mahalle mekteplerindeki geleneğin bir yansımasını oluşturduğu tasavvur edilebilir. Coğrafi şartlar gereği hafızlık ve Arapça öğretimine, ayrıca medrese üzerinden kurumsallaşmaya imkân bulunmadığı için ileri düzey eğitime uygun görülen öğrenciler Erzurum bölgesinde bulunan medreselere gönderilmişlerdir. Bölgedeki dinî eğitim daha çok Kur'ân-ı Kerîm ve tecvid bilgisinin sağlanması, inanç ve ibadet ilkelere öğretimi üzerine yoğunlaşmış, sosyal yaşantıda dinî ilkelere riayete gayret gösterilmesi hedeflenmiştir.

Kaynakça

I. Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)

İrade Hariciye [İ.HR], No. 210/12179

Sadaret Mektubi Kalemi Meclis-i Vala Evrakı [A.MKT.MVL], No. 47/59

Bab-ı Asafî Divan-ı Hümayun Mühimme Kalemi [A.DVN.MHM], No. 7/57

Nüfus Defterleri [NFS.d], No. 2779.

Hatt-ı Hûmâyûn Tasnifi [HAT], No. 1605/46.

II. Kitap, Makale ve Tezler

Albayrak, Neriman. *Yusufeli İlçesinin Hidronimi (su adları) ve Toponimi (yer adları) (Gürcüce)*. Tiflis: Holy Apostle St Andrew the First-Called Georgian University of Georgian Patriarchate, 2018.

Artvinli, Taner. *Yusufeli Külliyesi*. İstanbul: Yusufeli Belediyesi, 2012.

Assmann, Jan. *Kültürel Bellek: Eski Yüksek Kültürlerde Yazı, Hatırlama Ve Politik Kimlik*. İstanbul: Ayrıntı, İkinci basım., 2015.

Birinci, Ali - Kara, İsmail. *Bir Eğitim Tasavvuru Olarak Mahalle/Sıbyan Mektepleri: Hatıralar, Yorumlar, Tetkikler*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 3. baskı., 2016.

Burke, Peter. *Kültür Tarihi*. çev. Mete Tunçay. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2. Basım., 2008.

Demirel, Muammer. *Yusufeli Nüfus Defteri (1835)*. İstanbul: Yusufeli Belediyesi, 2011.

Demirel, Muammer. *Yusufeli Tarihi*. İstanbul: FSF Printing House, 2010.

Erzurum Gazetesi, "Erzurum'un Kandilleri" Erişim 01.04.2023. <http://www.erkurumgazetesi.com.tr/yazar/Erzurum-un-Kandilleri-Muderris-Ahmet-Efendi/3112/>

Fodor, Pál. "Telhis". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/402-404. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.

Göktürk, Hilmi. *Anadolu'nun Dağında Ovasında Türk Mührü*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi, 1974.

Gürer, Ahmet Şamil. *Gelenekle Modernite Arasında Bir Meşrûtiyet Şeyhülislamı: Musa Kâzım Efendi (1861-1920)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2003.

Gulzâr-ı Hâcegân, "Tortumlu Müderris Ahmed Efendi" (Erişim 01.04.2023). <https://www.gulzarhacegandergisi.com/component/k2/tortum-lu-muderris-ahmet-efendi-1.html>

- Gulzâr-ı Hâcegân, “Hoca Mustafa Efendi”, (Erişim 01.04.2023). <https://www.gulzari-hacegandergisi.com/component/k2/hoca-mustafa-efendi.html>
- Güvenç, Bozkurt. *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Boyut, 2018.
- Koca, Ferhat. “Mûsâ Kâzım Efendi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/221-222. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Öcal, Mustafa. “Âmin Alayı”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/63. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Tıraş, Mehmet vd. “Yusufeli İlçesi’nde Köylerin Coğrafi Özellikleri”. *Geçmişten Geleceğe Yusufeli Sempozyumu Bildirileri*. ed. Muammer Demirel - Mustafa Akıllı. İstanbul: Yusufeli Belediyesi, 2010.
- Yılmaz, İskender. “19. Yüzyılın Son Çeyreğinde İspir Kazasının İdari Yapısı ve Nüfusu”. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 53 (2014).
- Yılmaz, İskender. “Gisgim (Yusufeli) Kazasının Nüfusu (1863-1901)”. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi-Journal of Turkish Researches Institute TAED* 62 (ts.).
- Yusufeli Kaymakamlığı, Tarihçe (Erişim: 03.03.2023)
<http://www.yusufeli.gov.tr/tarihce>
- Zeki, Muvahhid. *Artvin Vilayeti Hakkında Malumat-ı Umumiye*. İstanbul: Mürtebih Matbaası, 1927.

ilişkilerin esasını savaşın teşkil ettiğini, bizzat Hanefilerin temel metinlerine referansla ortaya koymaktadır.¹⁰¹

Risâle'de esas itibariyle Hanefi kaynakların esas alınmasından hareketle Osmanlı toplumunun mezhep mensubiyetinin ekseriyetle Hanefilik olduğunu da söylemek mümkün gözükmektedir. Son bir tespit olmak üzere *Risâle*'de tefsir sahası söz konusu olduğunda Şafî âlimlerin eserlerine sıklıkla müracaat edilmesinden hareketle âlimlerimiz muteber ve istifadeye layık olduğunu düşündükleri kaynaklardan mezhep taassubuna kapılmadan nakilde bulunmaktan çekinmedikleri gerçeğinin altını çizmek gerekir.

Kaynakça

- Akgündüz, Ahmet. "Dürerü'l-hükkâm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/27-28. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Akgündüz, Ahmet. "İtkânî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/464-465. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Akün, Ömer Faruk. "Sâlim Mehmed Emin". 10/131. İstanbul: MEB İslâm Ansiklopedisi, 1960.
- Altunsu, Abdülkadir. *Osmanlı Şeyhülislâmları*. Ankara: Ayyıldız Matbaası, 1972.
- Arslan, Hamza. *Hanefî Fıkında Şerh Geleneği (El-Hidâye Şerhleri Örneği)*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 2022.
- Baltacı, Cahit. "Arpalık". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/392-393. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Cebeci, Lütfullah. "Mefâtihu'l-Gayb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/348-350. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Cerrahoğlu, İsmâil. "Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/260/261. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Çelebi, Kâtip. *Keşfü'z-zunûn an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*. nşr. Şerafeddin Yaltkaya-Kilisli Rifat Bilge. 2 Cilt. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1941-1943.
- Çelebi, Kâtip. *Keşfü'z-zunûn an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*, Nşr. Şerafettin Yaltkaya. 2 Cilt. Beyrut: Dârü İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, t.s.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Doğu Matbaası, 1970.
- Eraslan, Şule. "18. Yüzyıl Osmanlı Ulemâsı Nazarında Cihâd: Mirzazâde Mehmed Sâlim Efendi ve Neylü'r-Reşâd fî Emri'l-Cihâd İsimli Risâlesi". *Akademik-US 1/2* (2017). 63-104.
- Eyyüp Said Kaya, "Şerh (Fıkıh)", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/560-564. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

¹⁰¹ Cihadı modern dönemde sır müdafaa savaşı olarak tanımlama gayretleri ile Mirzazâde'nin cihad ahkâmını ele alış hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Şule Eraslan, "18. Yüzyıl Osmanlı Ulemâsı Nazarında Cihâd: Mirzazâde Mehmed Sâlim Efendi ve Neylü'r-Reşâd fî Emri'l-Cihâd İsimli Risâlesi", *Akademik-US 1/2* (2017), 65-72.

- Fîrûzâbâdî. *el-Kâmûsü'l-muhît*. Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1407/1987.
- Görmez, Mehmet. “Sâgânî, Radiyyüddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/487-489. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Grafton, Anthony. “Şerh”, *Metnin Halleri*. çev. Abdullah Kotay. haz. Hatice Aynur v. dğr. İstanbul: Klasik, 2014.
- Güfta, Hüseyin. “Sâlim”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/46-47. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- İbn Âbidin, “Şerhu'l-Manzûme el-müsemmât bi 'ukûdi resmî'l-müftî”, *Mecmû'atü resâli İbn Âbidin*, y.y., t.s., 1/13.
- İbn Manzûr. *Lisânü'l-Arab*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, ts.
- İnce, Adnan. *Sâlim Tezkiresi, İnceleme-Transkripsiyonlu Metin*. Ankara: Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi. 1976-1977.
- İnce, Adnan. *Tezkiretü-şu'arâ Sâlim Efendi*. haz. Adnan İnce. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 2005.
- İpşirli, Mehmet. “Medrese”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/327-333. İstanbul: TDV Yayınları, 2003.
- İpşirli, Mehmet. “Mirza Mustafa Efendi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/167-168. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- İpşirli, Mehmet. “Müderris”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/467-468. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- İsmail Paşa, Bağdatlı. *Hediyetü'l-ârifîn esmâü'l-müellifîn ve âsârü'l-musannifîn*. 2 Cilt. İstanbul: 1955.
- Kallek, Cengiz. “el-Hidâye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/471-473. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Kara, İsmail. *İlim Bilmez Tarih Hatırlamaz: Şerh ve Haşiye Meselesine Dair Birkaç Not*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2011.
- Kaya, Eyyüp Said. “el-Mebisût”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/214-216. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Kılıçer, M. Esat. “Buhari, Zâhiruddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/376-37. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Koca, Ferhat. “Merginani”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/182-183. İstanbul: TDV Yayınları, 2004.
- Kuhistani. Şemseddin Muhammed b. Hüsameddin elHorasani. *Câmiü'r-rumuz fî şerhi'n-Nukaye*. 1 c. de 2 Cilt. İstanbul: Matbaatü'lMa'sumiyye, 1291.
- Levy, R. “Mîrzâ”. *MEB İslâm Ansiklopedisi*. 8/361-362. İstanbul: 1960.
- Mehmed Sâlim, Mirzazâde. *Neylî'r-Reşâd fî Emri'l-Cihâd*. İstanbul: Ali Bey Matbaası, 1294.
- Merginâni, Ebül-Hasan Burhaneddin Ali b. Ebî Bekr. *el-Hidâye şerhu bidâyetü'l-mübtedi*. Naim Eşref Nur Ahmed. 4 Cilt. Karaçi. İdaretü'l-Kur'an ve'lUlumü'l-İslâmiyye: 1417
- Merginânî. Ebu'l-Hasen 'Alî b. Ebûbekr el-Ferğânî. *el-Hidâye fî Şerhi Bidâyetü'l-Mubtedî*. nşr. Tâllâl Yûsuf. 4 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâ'it-Turâşî'l-'Arabî.
- Mevsili. Ebül-Fazl Mecdüddin Abdullah b. Mahmûd b. Mevdud. *el-İhtiyar li-ta'lîli'l-muhtar*. 5 Cilt. ta'lik Mahmud Ebu Dakika. y.y.: y.y. 1951/1370.

- Özel, Ahmet . “Bezzâzî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/113-114. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Özel, Ahmet. *Hanefî Fıkıh Alimleri*. Ankara: TDV, 2014.
- Poyraz, Mevlüt. “Şeyhülİslâm Mirza Mustafa Efendi (1040-1135/1630-1722): Biyografî Denemesi”. *Artvin Çoruh Üniversitesi İlahiyat Araştırmaları Dergisi*. 1/1(2017). 49-66.
- Refik, Ahmed. *Onikinci Asr-ı Hicrî'de İstanbul Hayatı (1689-1785)*. İstanbul: Enderun Kitabevi, 1988.
- Sula, Murat. *Mirzâzade Mehmed Sâlim Efendi ve Selâmetu'l-İnsân fî Muhâfazati'l-Lisân Adlı Eseri*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2009.
- Şensoy, Sedat. “Şerh”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/555-556. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Topuzoğlu, Tevfik Rüştü. “Hâşiye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/419-422. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Uğur, Seyit Mehmet. *Hanefî Mezhebinde Mezhep İçi Tercih Ve Usûlü*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- Unan, Fahri. “Mevleviyet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/467-468. İstanbul: TDV Yayınları, 2004.
- Yaman, Ahmet. “es-Siyerü'l-kebîr”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/327-329. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Yaman, Ahmet. “Kuhistânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/348. İstanbul: TDV Yayınları, 2002.
- Yardım, Ali. “Darülhadis”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/529-532. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Yazıcı, İshak. “Semerkandi, Ebü'l-Leys”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/473-475. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Yıldız, Güllü. *Siyerde Şerh Hâşiye Geleneği Moğultay b. Kılıç Örneği*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2020.

Fahreddîn Râzî’nin *Mefâtîhu’l-gayb* adlı tefsirinin etkisi altında kaldığı görülmüştür.

Fahreddîn Râzî’nin tefsirinde rivayet-dirâyet metotlarını birlikte kullanması, kendisinden sonra gelen birçok tefsirin kaynağını oluşturması ve muhtemelen müellifin onu tefsir ilminde otorite kabul etmesi müellifin Fahreddîn Râzî’nin *Mefâtîhu’l-gayb* adlı tefsirinden çokça alıntı yapmasında etkili olduğu kanaatini taşımaktayız.

Kaynakça

- Akün, Ömer Faruk. “Salim”. *MEB İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, ts.
- Bağdâdî, İsmâil Paşâ. *Hediyetu’l-ârifin esmâu’l-müellifin ve asâru’l-musannifin*. İstanbul: Müessesetu’t-Târîhü’l-‘Arabî, 1951.
- Güfta, Hüseyin. “Sâlim”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Güfta, Hüseyin. Sâlim (Mîrzazâde) Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Karşılaştırılmalı Metni. Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.
- İnce, Adnan. *Tezkiretu’ş-şu’arâ (İnceleme-Metin)*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Kültür Eserleri Dizisi, 2018.
- Râzî, Fahreddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Mefâtihu’l-gayb*. Beyrût: Dâru’l-Fikr, 1981.
- Sula, Murat. Mîrzazâde Mehmed Salim Efendi ve Selâmetü’l-İnsan fi Muhâfazâti’l-Lisân Adlı Eseri. Basılmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.

daha açık hale getirecektir. Arşivler üzerinden yapılacak çalışmalar ilgili isimlerle ilgili tarihi karanlığı daha da açık hale getirebilir. Bu çalışmanın ilgili şahsın adının kayıtlara geçmesi anlamında küçük katkı sunması beklenmektedir.

Kaynakça

- Belâzürî, Ahmed b. Yahya. *Fütûhu'l-Buldân*. çev. Mustafa Fayda. İstanbul: Siyer Yayınları, 2013.
- Gümüüş, Nebi. *XVI. Asır Osmanlı-Gürcistan İlişkileri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2000.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin. *Osmanlılar'ın Kafkas Ellerini Fethi*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1976.
- Köse, Bayram Arif - Subaşı, Ömer. “Ortaçağ Boyunca Artvin’de (Klarçeti ve Çoruh Vadisi) Güzegahlar, Fetih Yolları ve İdari Taksimat”. *Artvin Tarihi İlkçağdan 1918’e*. 407. Ankara: Akçağ Yayınları, 1. Basım, 2021.
- Özdemir, Halit. *Artvin Tarihi*. Ankara: Egem Matbaacılık, 2. Basım, 202M.S.
- Öztürk, Yücel. “Atabeyler ve Osmanlı Hakimiyetine Giriş Periyodu”. *Artvin Tarihi İlk Çağ’dan 1918’e*. Ankara: Akçağ Yayınları, 1. Basım, 2021.
- Öztürk, Yücel. “Fatih Zamanında Osmanlı Karadeniz Politikasının Oluşması ve Sonuçları”. *Uluslararası Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu*. 1/138-162. Giresun: Giresun Belediyesi, 2008.
- Şirin, Osman. “Molla Hamit (Cana Hoca) Türbesi”. *Murgul Kültür ve Sanat Dergisi* 1/1 (2017), 29-30.
- Ulusoy, İsmet. *İsmet Ulusoy’dan Alınan Bilgi* (Mektup 14 Mart 2023).
- Yüçetürk, Zenzem. “93 Harbi ve Sonrasında Artvin”. *Karadeniz Araştırmaları* 17/65 (2020), 73-95.
- “Murgul”. Erişim 15 Mart 2023. <https://artvin.ktb.gov.tr/TR-55838/murgul.html>
- “Murgul’da ‘Molla Hamit Cana Hoca Türbesi ve Cami’ Hizmete Açıldı”. Erişim 15 Mart 2023. <http://www.artvin.gov.tr/murgulda-molla-hamit-cana-hoca-turbesi-ve-cami-hizmete-acildi>

*Zemîn ü âsimândan ger ola cürmüm dahı bisyâr
 Ne gam ol seyyid-i mürsel gibi pişt ü penâhum var
 Niyâzum bu dem-i mahşer karîb ola bize ol şâh
 Salât u hem selâm ile yazılmış ‘arzuhâlim var
 Olunca on bölük mahşer demi ol ümmet-i Ahmed
 Gürûh-ı fırka-yı nâcîden olmaga hevâsım var
 Bana ger dest-gîr olmazsa şâhum ol sırât üzre
 Cehennem nârına bir dem ne sabr u ne karârım var
 Çü âb-ı kevserün ben teşnesiyem nûş ile kandur
 İçer ümmetler ile ibtidâ ol şâh haberim var
 Bihişt ü câvidânda kıl resûlün Ahmed’e konşı
 Vesîle olmaga der-gâhına çok i’tizârım var
 Şerîfî rû-siyâha ger olursa vâsıta ol şâh
 Cemâl-i pâkiüne ‘aşk-ı derûn ile göresim var⁶⁰*

Kaynakça

- Artvinli, Taner. “Mehmed Şerîfî ve Mevlid’i”, *Geçmişten Geleceğe Yusufeli Sempozyumu Bildirileri Kitabı*. ed. Muammer Demirel - Mustafa Akıllı. 459-492. İstanbul: Yusufeli Belediyesi Yayınları, 2010.
- Artvinli, Taner. “Şair Mehmed Şerîfî”, *Folklor/Edebiyat* 32 (2002), 333-337.
- Demir, Cansu Umut. *Tuhfe-i Şerîfî (İnceleme-Metin-Bağlamlı Dizin)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Fındıkoğlu, Z. Fahri. “Erzurum Şairlerinden Şerîfî”, *Ülkü Dergisi* 100 (1941), 309-315.
- Günay, Doğan. *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yayınları, 2007.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin. “Erzurumlu Şair Mehmed Şerîfî ve Pend-i Gülistân’ı”, *Köz Dergisi* 5 (1980), 3-18.
- Kiremitçi, Ferdi. “19. Yüzyıl Klasik Şairlerimizden Muhammed Şerîfî’nin Dürr-i Manzûm Adlı Menakıbnamesi”, *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 8/4 (2013), 969-1032.
- Kiremitçi, Ferdi. “Dürr-i Manzûm”. *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*. Erişim 07 Mart 2022. <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/durr-i-manzum-serifi-tees-1348>
- Kiremitçi, Ferdi. “Kasa’id”. *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*. Erişim 07 Mart 2022. <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/kasa-id-serifi>
- Kiremitçi, Ferdi. “Klasik Türk Edebiyatında Öğretici Eserler: Tanım, Tasnif, Örnek Metin”, *TAED* 54 (2015), 313-352.
- Kiremitçi, Ferdi. “Pend-i Gülistân”. *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*. Erişim 07 Mart 2022. <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/pend-i-gulistan-serifi>
- Kiremitçi, Ferdi. “Tuhfe-i Şerîfî”. *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*. Erişim 06 Mart 2022. <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/tuhfe-i-serifi-serifi-tees-1256>

⁶⁰ Muhammed b. Ahmed b. Halîl, *Pend-nâme* (Erzurum İl Halk Kütüphanesi, 15455), 337a-b.

- Kiremitçi, Ferdi. *Muhammed Şerîfî'nin Hayatı, Edebi Kişiliği, Eğitim Anlayışı ve Pend-i Gülîstan Adlı Eseri (İnceleme- Tenkitli Metin)*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2009.
- Muhammed b. Ahmed b. Halîl, *Kasâ'id*. Ankara: Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 8918, 1-32.
- Muhammed b. Ahmed b. Halîl, *Pend-nâme*. Erzurum: Erzurum İl Halk Kütüphanesi, 15455, 1b-403a.
- Özer, Adil. *Artvin Folkloru-I (Giriş)*. Ankara: Aş Matbaası, 1970.
- Şerîfî Mehmed b. Ahmed b. Halîl, *Dürr-i Manzûm*. Ankara: Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 2032, 1-25.
- Şerîfî, *Tuhfe-i Şerîfî*. Ankara: Milli Kütüphane, 06 Mil Yz FB 476, 1b-26a.
- Tekin, Arslan. *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 1999.

sisteminde ise bir taraftan günübürlük kontroller yapılmakta öte taraftan mezuniyet anındaki seviyesi dikkate alınmaktadır. Üniversiteye giriş ve iş alımlarındaki yarışma sınavlarının bu ihtiyacı bir ölçüde karşıladığı söylenebilir. Ancak bu tür mezuniyet sınavlarının her kademedede yaygınlaştırılması eğitimin kalitesini ve dinamizmini daha arttıracaktır, kanaatindeyiz.

d. Diploma sisteminde ders geçme notunun ortalama elli puan düzeyinde olması icâzet sisteminde yer alan ilerleme kriterlerini karşılamaktan uzaktır. Her gün değerlendirmeye tabi tutulan icâzet sistemindeki öğrenci, aldığı dersi başka öğrencilere verebilecek düzeye ulaşmadıkça yeni bir bilgiye muhatap edilmemektedir. Bu iki durum arasında ciddi bir fark olduğu izahtan vârestedir.

e. İcâzet sisteminde öğrenciler arası eğitim-öğretim bir vakia olduğundan “öğreterek öğrenme metodu” etkin olarak kullanılmıştır, kullanılmaktadır. Ancak diploma sisteminde, bahsi geçen husus söz konusu değildir. Bu durumun düzeltilmesi için üst ve alt sınıflar arası etkileşimin artırılması veya ara öğretici-eğitmen kadrolarının ihdâsı faydalı olacaktır. Bu pozisyonda görev alacak nitelikli öğrencilerin burs oranları artırılarak eğitime önemli bir katkı sağlanacağı kanaatindeyiz.

Bu ve bunun gibi şartların dikkate alınarak günümüz eğitim sisteminin daha fazla iyileştirilmesi mümkündür. Mesele eski veya yeni meselesi değil daha etkin ve daha verimli bir eğitim-öğretim sürecinin oluşturulması için mümkün olan tüm iyileştirici unsurların kullanılmasıdır.

Kaynakça

- Ahmed Bâbâ et-Tinbüktî, *Neylî’l-ibtihâc* (İbn Ferhûn, *ed-Dîbâcî’l-müzheb* içinde), Kahire: 1329-30.
- Bursalı Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul: , Matbaa-i Âmire 1333.
- Gümüşhane’nin Kültür ve Sanat Hayatından 40 Biyografi*, ed., M. Muhsin Kalkışım-Kemal Saylan, Gümüşhane Üniversitesi Yay., Gümüşhane 2013 içinde yayımlanan محمد أمين أفندي وجهوده في علم القراءات.
- İbnü’l-Kâdî, *Cezvetü’l-ıktibâs*, Rabat: 1393/1973.
- Muhammed b. Muhammed Şâkir el-Batumî, *Delâilü’l-Hayrât icazetnâmesi*; Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Demirbaş numarası: 06 Mil Yz A 35/1.
- Muhammed Mehdî el-Fâsî, *Mümti’u’l-esmâ’ fi zikri’l-Cezûlî ve’t-Tebbâ’*, Fas: 1313.
- Muhammed Zâhid b. el-Hasan el-Kevserî, *et-Tahrîru’l-vecîz fîmâ yebteğhi’l-müstecîz*, nşr. Abdülfettâh Ebû Gudde, ty., byy.
- Uludağ, Süleyman, “Cezûlî,” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/515-516. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Uludağ, Süleyman, “Delâilü’l-Hayrât,” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*.9/113-114 İstanbul: TDV Yayınları.

Mustafa Celil Altuntaş, “Üç Nesil Hadis İcâzeti Toplayan Bir Ulemâ Âilesi: Reisülküttap Mustafa Efendi, Şeyhülislam Âşir Efendi, Kazasker Hafîd Efendi” *Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Yıl 2020, Cilt 20, Sayı 1, 329 – 357.

Web Siteleri:

<https://reyhandergisi.com/?p=1964>.

<https://alkadriaalalia.com/play.php?catsmktba=671>.

<https://bukhari.islamweb.net/handle/1234/1175>.

sadece *Dürretü’n-nâsîhîn* için söz konusu olmayıp bu tür eserlerin umumu için geçerlidir. Bununla birlikte kitabın bu tür rivayetlerden arındırılarak yeniden telifinin isabetli ve faydalı olacağı söylenebilir.

Dürretü’n-nâsîhîn, ilmî-edebî uslûbû, tertip ve düzeni, zengin kaynakçası ile Osmanlılar’ın son dönemleriyle Cumhuriyet’in ilk yıllarında oldukça revaç bulan ve hayli yaygınlık kazanan bir eser olarak literatürdeki yerini almıştır.

Kaynakça

- Arpa, Recep. “Tibyân Tefsiri”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 41/127-128. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Aşık, Nevzat. “Reten b. Nasr”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 35/21-22. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Bağdatlı İsmâil Paşa. *Hediyetü’l-ârifîn esmâ’ü’l-mü’ellifîn ve âsârü’l-musannifîn*. Beyrût: Dâru İhyâi’t-Türâsî’l-‘Arabî, ts..
- Bağdatlı İsmâil Paşa. *Îzâhu’l-meknûn fi’z-zeyl ‘alâ Keşfi’z-zunûn ‘an esâmi’l-kütüb ve’l-fünûn*. Beyrût: Dâru İhyâi’t-Türâsî’l-‘Arabî, ts..
- Baktur, Mustafa. “İbn Melek”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 20/175-176. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Behakî, Ebû Bekr Ahmed b. Hüseyin b. Alî. *Şu‘abu’l-îmân*. Thk. Abdülalî Abdülhamîd Hâmîd - Muhtâr Ahmed en-Nedvî. Riyâd: Mektebetü’r-Rüşd, 1423/2003.
- Bursalı Mehmed Tâhir. *Osmanlı Müellifleri*. İstanbul: Matba‘a-i Âmire, 1333/1915.
- Cirit, Hasan. “Vaaz”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 42/404-407. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Ebû Nu‘aym, Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-İsfahânî. *Hilyetü’l-evliyâ ve tabakâtü’l-asfiyâ*. Beyrût: Mektebetü’l-Hâncî - Dâru’l-Fikr, 1416/1996.
- Ermişlerden Osman Efendi. *Dürretü’l-Vaizin (Vaizlere İnciler)*. Trc. Abdullah Aydın İstanbul: Sarmaşık Yayınları, 1976.
- Ezherî, Muhammed Beşîr Zâfir. *Tahzîrü’l-müslimîn mine’l-ehâdîsi’l-mevzû‘a ‘alâ seyyidi’l-mürselîn*. Kâhire: Matba‘atü Cerîdeti’r-Râvî, 1321/1903.
- Hatîb Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit. *el-Kifâye fî ma‘rifeti usûli ‘ilmi’r-rivâye*. Thk. Mâhîr Yâsîn el-Fahl. Dâru İbni’l-Cevzî: Demmâm 1432.
- Hûbevî, Osman b. Hasan b. Ahmed eş-Şâkir, *Dürretü’n-nâsîhîn*. İstanbul: Matba‘a-i Âmire, 1287/1870.
- Hûbevî, Osman b. Hasan b. Ahmed eş-Şâkir, *Dürretü’n-nâsîhîn*. İstanbul: Ali Bey Matba‘ası, 1291/1874.
- Hûbevî, Osman b. Hasan b. Ahmed eş-Şâkir, *Dürretü’n-nâsîhîn fi’l-va‘z ve’l-irşâd*. Kâhire: Şeriketü Mektebeti ve Matba‘ati Mustafâ el-Bâbî el-Halebî ve Evlâdih, 1372/1953.
- Hûber[v]î, Osman b. Hasan b. Ahmed eş-Şâkir, *Dürretü’n-nâsîhîn fi’l-va‘z ve’l-irşâd*. Kâhire: Dâru İhyâi’l-Kütübî’l-‘Arabî, ts..
- Hubevi, Osman. *Duâli Dürretü’l-Vâizin (Vâizlerin İnci Kitabı)*. Trc. Abdulkadir Akçiçek. İstanbul: Huzur Yayınevi, 1984.

- İbn Huzeyme, Ebû Bekr Muhammed b. İshâk. *Sahîhu İbn Huzeyme*. Thk. Muhammed Mustafâ el-A'zamî. Beyrût: el-Mektebu'l-İslâmî, 1412/1992.
- İbnü's-Salâh, Ebû Amr Osmân b. Salâhiddîn eş-Şehrezûrî. *Ulûmu'l-hadîs*. Thk. Nûruddîn İtr. Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 1430/2009.
- İzmirli İsmâil Hakkı. *Siyer-i Celîle-i Nebeviyye*. İstanbul: Tevsî-'i Tıbâ'at Matba'ası, 1332.
- Kehhâle, Ömer Rızâ. *Mu'cemü'l-mii'ellifîn terâcimü musannifi'l-kütübi'l-'arabiyye*. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, ts..
- Kemâhî, Osman b. Sa'îd. *el-Mûheyya fî keşfi esrâri'l-Muvatta'*. Thk. Ahmed Alî. Kâhire: Dâru'l-Hadîs, 1425/2005.
- Tobay, Ahmet. *Durretu'n-Nâsîhîn'in Hadisleri Üzerinde Genel Bir Tedkik*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1984.
- Suyûtî, Celâlüddîn Ebu'l-Fazl Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *Cem'u'l-cevâmi' el-ma'rûf bi'l-Câmi'l-kebîr*. Thk. Muhtâr İbrâhîm el-Hâic ve ark. Kâhire: el-Ezheru's-Şerîf, 1426/2005.
- Uludağ, Süleyman. "Dürretü'n-nâsîhîn". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 10/32-33. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.

Kaynakça

- Arpaguş, Hatice Kelpetin. *Osmanlı Halkının Geleneksel İslâm Anlayışı*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2. Basım, ts.
- Çelik, Celalettin. “Halk Dindarlığında Değişim ve Süreklilik: Ziyaret Fenomeni Örneği”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/1 (2004), 213-239.
- Düzgün, Şaban Ali. *Sosyal Teoloji*. Ankara: Otto, 2. Basım, 2018.
- Düzgün, Şaban Ali. “Sosyal Teoloji: Kelâmın Fonksiyonel Yapısı”. *Kelâmın İşlevselliği ve Günümüz Kelâm Problemleri*. 159-169. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2000.
- Ebu Hanife, en-Nu'mân b. Sâbit. *el-Fıkhu'l-Ekber*. Birleşik Arap Emirlikleri: Mektebetu'l-Furkân, 1999.
- Ebu Hanife, İmam-ı Âzam. *İmâm-ı A'zam'ın Beş Eseri*. çev. Mustafa Öz. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları, 11. Basım, 2015.
- Eren, Metin. “‘Halk İnancı’ Kavramının Sınırları Ve Sınırlılıkları Üzerine Bir İnceleme”. *Turkish Studies* 8/3 (2013), 857-865.
- Günay, Ünver. *Din Sosyolojisi*. İstanbul: İnsan Yayınları, 3. Basım, 2000.
- Hopavî, Osman. *Dürretü'l Vâizîn*. çev. Muhammed Taha. İstanbul: Karaca Yayınevi, 2008.
- Kalafat, Yaşar. “Türk Dünyası Tarih Çalışmalarında Halk İnançlarının Önemi”. *Milli Folklor* 44 (1999), 88-90.
- Kartal, Faruk. *İmanda İstisna*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Mardin, Şerif. *Türkiye'de Toplum ve Siyaset*. İstanbul: İletişim Yayınları, 7. Basım, 1999.
- Olguner, Fahrettin. *Türk-İslâm Düşüncesine Üzerine*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 3. Basım, 2017.
- Subaşı, Necdet. *Türk Aydınının Din Anlayışı*. Ankara: Otto, 2. Basım, 2016.
- Topaloğlu, Bekir. *Kelâm İlmi*. İstanbul: Damla Yayınevi, 5. Basım, 1996.
- Uludağ, Süleyman. “Dürretü'n-Nâsihîn”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/32-33. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Ünal, Mustafa. “Halk Dini Verilerinin Fenomenolojik Yöntemle İncelenmesi”. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5 (2000), 227-242.
- Yavuz, Salih Sabri. “Mi'râc”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/132-135. Ankara: TDV Yayınları, 2020.

ahkamı yansıtmadığı ve bunların çalışmanın ana konusuna dahil olmadığı anlaşıldı. Netice olarak çalışmanın ana konusunun, *Dürretü'n-nâshîn* isimli eserde yer alan fikhî hükümlerin tespiti ve değerlendirilmesi şeklinde olduğu ortaya konuldu. Bunun yanında kitapta kaydedilen fikhî ahkam, *Kâdîhan*'ın *Fetâvâ'sı* ve *Bedreddîn Aynî'nin el-Binâye fî şerhi'l-Hidâye*'si gibi Hanefî mezhebindeki temel eserlerle karşılaştırıldı.

Dürretü'n-nâshîn isimli kitapta uydurma hadislerin mevcut olduğu belirtilmektedir. Şöyle ki; İzmirli İsmail Hakkı, bu eserde uydurma hadis bulunduğunu ifade etmektedir. Uludağ da bunu doğrulamaktadır. Ancak Uludağ, bu eserin bir vaaz kitabı olduğundan hareketle iyiliğe çağırma, kötülükten engelleme amacı taşıdığını ve böyle problemlerin vaaz literatüründe sıklıkla karşılaşılan bir durum olduğunu zikretmektedir. Bu minvalde Hopevî'nin bu eserinde zikredilen fikhî ahkâmın, çoğunlukla orijinal fıkıh kitaplarında nakledildiği şekliyle aktarıldığı görülmekle beraber fukahanın asli fıkıh metinlerinde yer vermediği bazı uygulamaları fıkıha uygun olarak yansıtıldığı görülmektedir. Buna göre kanaatimizce bu kitap, fikhî hükümleri esas alma hususunda temel bir kaynak gibi görülmemelidir. Bunun yanında tebliğimizden şu sonuçlara da ulaşılmıştır:

1. Eser, fikhî ahkamı naklederken daha çok tâlî kitaplardan alıntı yapmaktadır.
2. Musannif, orijinal kaynaklardan aktarım esnasında bazı farklı ifadelere yer vermektedir.
3. Eserin hacmine bakarak fikhî hükümler oldukça az sayıdadır.
4. Kitapta bir tanesi Şafîî mezhebine ait olmak üzere diğer tüm fıkıh nakilleri, Hanefî mezhep kaynaklarından aktarıldığından bu kaynakta da Osmanlı toplumunun genel olarak Hanefî mezhebine mensup olduğu anlaşılmaktadır.

Kaynakça

- Bedreddîn Aynî, Ebû Muhammed (Ebû's-Senâ) Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ b. Ahmed. *el-Binâye şerhu'l-Hidâye*. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-İlmiyye, 1420/2000.
- Burhânü's-Şerîa, Mahmûd b. Ahmed b. Abdilazîz el-Buhârî el-Mergînânî. *el-Muhîtü'l-Burhânî*. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-İlmiyye, 1424/2004.
- Bursalı Mehmed Tahir. *Osmanlı Müellifleri*. İstanbul: Matbaa-i Âmire, H. 1333.
- Cezîrî, Abdurrahman b. Muhammed İvaz. *el-Fikh ale'l-Mezâhibü'l-erbe'a*. Beyrut: y.y., 1424/2003.
- Din İşleri Yüksek Kurulu. <https://kurul.diyenet.gov.tr/Cevap-Ara/228/kandil-gecelerine-ait-ozel-bir-namaz-veya-ibadet-sekli-var-midir-mubarek-geceleri-nasil-degerlendirmek-gerekir>. (Çevrimiçi 15.02.2023).
- Ebülleys Semerkandî, İmâmü'l-hüdâ Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrâhîm. *Bostanü'l-ârifîn*. Müessesetü'l-kütübi's-sekâfiyye. 1414/1993.

- Haddâdî, Râdiyyüddîn Ebû Bekr b. Alî b. Muhammed. *el-Cevheratü'n-neyyira*. Matbaatü'l-hayriyye, H. 1322.
- Halebî, İbrâhîm b. Muhammed. *Mülteka'l-ebhur* (Mecme'u'l-enhur içerisinde). Beyrut: Darü'l-kütübî'l-ilmîyye, ts..
- Hopevî, Osman b. Hasan b. Ahmed eş-Şâkir. *Duâlu Dürretül-Vâizin* (Vâizlerin İnci Kitabı). çev. Abdulkadir Akççek. Akpınar Yayınevi, 1984; *Dürretül Vaizin: Vaizlere İnciler*. çev. Abdulkadir Akççek. İstanbul: 2018; *Dürretül Vaizin*. İstanbul: Huzur Yayın, 2002; *Dürretül Vaizin (Dürretin Nasihin): Vaazlar-Sohbetler-Kissalar*. çev. Muhammed Taha. Karaca Yayınevi, 2008.
- Hopevî, Osman b. Hasan b. Ahmed eş-Şâkir. *Dürretü'n-nâsîhîn*. İBB Atatürk Kitaplığı nr. 950; Dersaadet: Hacı Hüseyin Efendi Matbaası, 1320; İBB Atatürk Kitaplığı, Neyzen Tevfik, nr. 25; Dersaadet: Hakkâklar Çarşısı Sahafları Baskısı, 1320.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseyinî ed-Dımaşkî. *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-Dürri'l-muhtâr*. Beyrut: Dâru'l-fikir, 1412/1992.
- İbn Nüceym, Zeynüddîn b. İbrâhîm b. Muhammed el-Mısırî. *el-Bahrü'r-râik şerhu Kenzi'd-dekâik*. Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-İslamiyye, ts..
- İbnü'l-Hümâm, Kemaleddin Muhammed. *Fethu'l-kadîr*. Dâru'l-fikir, ty.
- Kâdîhân, Ebü'l-Mehâsin Fahrüddîn Hasen b. Mansûr b. Mahmûd el-Özkendî el-Fergânî. *Fetâvâ Kâdîhân*. Beyrut: Darü'l-kütübî'l-ilmîyye, 2009.
- Karacelil, Süleyman. “Cumhuriyetten Günümüze Vaizlere Kaynaklık Eden Bazı Eserlerin Değerlendirilmesi”. *Vaaz ve Vaizlik Sempozyumu*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları 936, İlmi Eserler 146, 2003, 255-275.
- Mâverdü, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. *el-İknâ' fi'l fihri-Ş-Şâfi*. nşr. Hızır Muhammed Hızır. İran: Darü İhsan, 1420.
- Molla Hüsvrev, *Düreri'l-hükkâm şerhu Gureri'l-ahkâm*. Dâru ihyai'l-kütübî'l-Arabîye, ts..
- Muhammed Amîmülîhsân el-Müceddidî el-Bereketi. *et-Tarifâtü'l-fikhiyye*. Beyrut: Darü'l-kütübî'l-ilmîyye, 1424/2003.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsüleimme Muhammed b. Ahmed b. Sehl. *el-Mebsût*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1414/1993.
- Şeyhîzâde Abdurrahman. *Mecma'u'l-enhur fi şerhi Mülteka'l-ebhur*. Beyrut: Darü'l-kütübî'l-ilmîyye, ts..
- Şürünbülâlî, Ebü'l-İhlâs Hasen b. Ammâr b. Alî eş-Şürünbülâlî el-Vefâi el-Mısırî. *Merâkı'l-felâh Şerhu metni Nûru'l-îzâh*. nşr. Nuaym Zerzur. el-Mektebetü'l-asriyye, 1425/2005.
- Uludağ, Süleyman. “Dürretü'n-nâsîhîn”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/32-33. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Yılmaz, Ömer. “Mescid-i Nebevî Kütüphanesindeki Türk Müelliflere Ait Yazma Eserler”. *C.Ü İlahiyat Fakültesi Dergisi X/2*, (2006), 411-421.
- Zeyle'î, Fahrüddîn el-Hanefî. *Tebyînü'l-hakâik Şerhu kenzi'd-dekâik*. Kahire: Matbaatü'l-kübrâ'l-emîriyye, H. 1313.

getirmektedir. Çünkü müellifin ifadesiyle eser kendi döneminde halk arasında İslâm akidesinin bozulmasını önlemek için telif edilmiş bir eserdir. *Dürretü’n-nâsîhîn* bu manevî rehberliği bir kısım ilmî, edebî, ’avâmî üslupları kullanarak icra eder. Eserin hem ülkemizde hem de İslâm âleminde birçok baskısının bulunması da eserin İslâm ümmeti arasında manevî rehberliği üslendiğini gösterir. Yine eser İslâm’ın farz kıldığı hususları izah ettiği gibi, toplumsal ilişkilerde fertlere ve topluma rehberlik edecek hususları da okuyanlarına izah eder.

Dürretü’n-nâsîhîn bir vaaz ve irşad kitabı olmasıyla birlikte eserdeki üslup incelikleri eser sahibinin ilmî ve edebî seviyesini gösterir niteliktedir. Özellikle dîbâcedeki edebî sanatlar Hopalı Osman Efendi’nin edebî ve ilmî kabiliyetini ve İslâm’a olan samimiyetinin ifadesi olarak kabul etmek gerekir. Zira Allah’a hamd ve O’nun Peygamberine salat getirmek İslâm’a olan samimiyetinin de ifadesidir.

Dürretü’n-nâsîhîn’in bir vaaz ve irşâd kitabı olması eserin manevî değerini, eserde bulunan edebî incelikler ve üsluplar da eserin ilmî değerini artırmış olup toplumun içinde eseri itibarlı bir kitap ve sahibini de manevî rehber konumuna getirmiştir. Bu yönüyle düşünüldüğünde kendi döneminde geniş halk kitlelerine hitap etmesiyle insanların istifade ettiği bu eserden günümüzde de istifade edilebileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- ’Abbâs, Ebû Muhammed Fazl b. Hasen b. Ahmed. *el-Belâga Funûniühâ ve Efnânuhâ, ‘İlmu’l-me’ânî*, I-II cilt ’Ammân: Dâru’n-Nefais. 13. Baskı, 2018.
- Abdulaziz Atik. *‘İlmu’l-me’ânî*, Beyrût: Dâru’l- Nahdatu’l-Arabiyye, ts.
- Ağakay, Mehmet-Ali Eren. *Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1981.
- Ardoğan, Recep. “İlmî Araştırmanın Temel Özellikleri”, *İslam İlimlerinde Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, ed. Recep Ardoğan. İstanbul: İlim Yayınları, 2018.
- Aristoteles. *Poetika*, çev. Emir Aktan, Ankara: Alter Yayınları, 2012.
- Ayer, Alfred Jules. *Dil, Doğruluk Ve Mantık*, çev. Vehbi Hacıkadiroğlu, İstanbul: Metis Yayınları, 1998.
- Bağdâdî, İsmâil Paşa. *Hediyetü’l-‘ârîfîn, Esmâ’ü’l-mü’ellifîn ve Âsârü’l-musannifîn*, by.,ts.
- Beydâvî, Nâsîrüddîn Ebû Saîd Abdullah b. Ömer b. Muhammed. *Tefsiru’l-Beydâvî, Envârü’t-tenzîl ve Esrâru’t-te’vîl*, Beyrût: Dâru’l-Kutubi’l-‘İlmiyye, 2015.
- Bilgegil, Mehmet Kaya. *Edebiyat Bilgi ve Teorileri*, Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi, 2015.
- Brockelmann, Carl. *Geschichte Der Arabischen Litteratur Von*, ed. E. J. Brill II. Ek cild Leiden 1938.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Câmi’u’s-şâhîh*. Dimâşk: Dâru İbn-i Kesir,1423/2002.

- Bulut, Ali. *Belâgat-Meânî-Beyân- Bedî*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları 10. Baskı, 2000.
- Câhız, Ebû Osmân Âmr b. Bahr b. Mahbûb. *el-Beyân ve't- Tebyîn* I-IV., thk. Abduselâm Hârûn, Kâhire: Mektebetu Hanci, 7.Baskı, 1998.
- Cârîm, Ali-Mustafa Emin. *el-Belâgatu'l-vâduha*, thk. Kasım Muhammed en Nuri Beyrût Mektebetu, Dımaşk: Dâru'l-Fecr, 5. Baskı, 2019.
- Curcânî, 'Abdulkâhir. *Delâ'îlu'l-îcâz*, thk. Yâsin Eyyubî, Beyrut: Mektebetu'l-'Asriye, 2011.
- Dayf, Şevkî. *el-Belâgatu Tetavvur ve Tarih*, Kahire: Dâru'l-Maarif, 9. Baskı, ts.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi, 33. Baskı, 2017.
- Durmuş, İsmail. "Mukaddime". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/ 115-117. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Ebû Abdilazîz Kutbüddîn Şah Veliyyullâh Ahmed b. Abdirrahîm b. Vecîhiddîn ed-Dihlevî. *el-Fevzü'l-kebîr fî uşûli't-tefsîr*, Farsçadan Arapça Çeviri: Said Ahmed Bolanborî Karaçi: Camiatu'l-Buşra el-Hudayriyye, 2017.
- Güncel Türkçe Sözlük. Erişim 23 Nisan 2023. <http://sozluk.gov.tr>
- Hacımüftüoğlu Nasrullah. "Berâat-i-istihlâl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/ 470. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Hançerlioğlu, Orhan. "Üslup" *Felsefe Ansiklopedisi Kavramlar ve Akımlar*. 7/111. İstanbul: Remzi Kitapevi, 2000.
- Hasan Tabl. *Üslubu'l-iltifat fî belâgati'l-Kur'aniyye*, Kahire: Dâru's-Selâm, 2010.
- Haşimî, Seyyid Ahmed. *Cevâhiru'l-edeb fî Edebiyât ve İnşâi lûgat'i'l-'Arab*, Beyrût: Dâru'l-Meârif, 4. Baskı, 2015.
- Hubâvî, Osmân b. Hasan b. Ahmed Şâkir. *Dürretü'n-nâsîhîn fî'l-vâ 'z ve'l-irşâd* Kâhire: Şeriketu Mektebeti'l-Mustafa bî Bâbi'l-Hâlebî ve Evlâduh, 6. Baskı, 1953.
- Huber, Emel. *Dilbilime Giriş*, İstanbul: Yabancıdil Yayınları, 2013.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mukerrem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî. *Lisânu'l-'Arab*, I-XV. cilt thk. Abdullah 'Aliyi'l Kebir-Muhammed Ahmed Hasbullah Haşim Muhammed Şâzelî, Beyrût: Dâru's-Sadr, ts.
- İbn-i Rüşd. *İkinci Analitikler'in Orta Şerhi, Telhîsu Kitâbi'l-burhân*, nşr. ve çev. Hacı Kaya, İstanbul: Klasik Yayınları, 2015.
- Kazvîni, Ebû'l-Meâlî Celâlüddîn el-Hatîb Muhammed b. Abdurrahmân b. Ömer b. Ahmed, *el-İdâh fî 'Ulumi'l-belâga*, thk. İbrahim Şemseddin, Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye 2. Baskı, 2010.
- Meydânî, Hasan Habenneke. *el-Belagati'l-Arabiyye Ususuhâ-'Ulumuhâ ve Funûnuhâ*, Dımaşk: Daru'l-Kalem, 3. Baskı, 2010.
- Nursî, Said, Bediü'z-zaman. *İşârâtü'l-i'câz fî mezânni'l-îcâz*, çev. Abdulmecid Nursî, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2.Baskı, 2014.
- Olgun, Tâhir. *Edebiyat Lûgati* İstanbul Âsâr-i-İlmiyye Kütüphanesi Neşriyatı, 1936.
- Razî, Fahreddin. *Nihayetü'l-îcâz fî dirayeti'l-i'câz*. thk. Bekir Şeyh Emin Beyrût: Dâru'l-İlmi'l-Melâyîn, 1985.
- Recazade Mahmut Ekrem. *Talim-i edebiyat*, İstanbul: Mihrân Matbaası, h.1299.

- Sekkâkî, Ebû Ya’kûb Sirâciiddîn Yûsuf b. Ebî Bekr (b.) Muhammed b. Alî el-Hârizmî. *Miftâhu’l-‘ulum*, thk. Muhammed ‘Abdulhamid Hindâvî, Beyrût: Dâru’l-Kurtubi’l-‘ilmiyye, 3. Baskı, 2014.
- Sicistânî, Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş’as b. İshâk. *Sinen-i Ebî Davud*, Beyrût: Dâru İbn-i Hazm, 1418/1997.
- Şensoy, Sedat. “Şerh”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/ 551-558. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Şensoy, Sedat. “Ta’likât,” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/508. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Teftâzânî, Sa’düddîn Mesûd b. Fahriddîn Ömer. *el-Mutavval Şerhu Telhîsi’l-miftâh* thk. ve tlk. Ahmed İzzû İnâye, Beyrût: Dâru’l-İhyâi’l-Tûrasi’l- ‘Arbiyye, ts.
- Tîbî, Şerefüddîn Hüseyin b. Abdillâh b. Muhammed. *et-Tibyân fi’l-‘ilmi’l-me’ânî ve’l-bedî’ ve’l-beyân*, thk. Hadî ‘Atiye Matar el-Hilâlî, Beyrût: ‘Alemlü’l-Kutub, 2011.
- Topuzoğlu, Tefvik Rüştü. “Hâşiye” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/ 419-422. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Uludağ, Süleyman. “Avam” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/105-106. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1991.
- Uludağ, Süleyman. “Dürretü’n-nâsihîn” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/32, 33. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1994.
- Zûrkânî, Muhammed Abdulazîm. *Menâhilü’l-‘irfân fi ‘ulûmi’l-‘Qur’ân*, Beyrût: Dâru’l-Marife, 3. Baskı, 2005.

Kaynakça

- Abdülhamîd, Muhyiddin. *Sebîlü’l-felâh fi şerhi Nûri’l-îzâh li’ş-Şürinbülâfî*. Dımaşk: Darü’l-Beyrutî, ts.
- Aynî, Ebû Muhammed Bedreddin Mahmûd b. Ahmed b. Musa el-. *el-Binâye fi şerhi’l-Hidâye*. Beyrut: Darü’l-Kütübî’l-İlmiyye, 2000.
- Bâbertî, Ekmeleddîn Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd b. Ahmed el-. *el-İnâye*. Darü’l-Fikr, ts.
- Başar, Fehameddin - Murat Kasap (ed.). “Uluslararası 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı’nın 140. Yılında Kafkas Göçleri ve Etkileri Sempozyumu”. İstanbul: Gürcistan Dostluk Derneği Yayınları, 2019.
- Bâtûmî, Muhammed Fevzi b. Şerif el-. *el-Mecâmî’u’l-fevziyye*. Dımaşk: Matbaatü’l-ittihâdü’ş-şarkî, 1370.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük İslam İlmihali*. İstanbul: Bilmen Yayınevi, ts.
- Buhârî, Alâüddîn Abdülazîz b. Ahmed b. Muhammed el-. *Keşfü’l-esrâr*. Dersaâdet: Şirket-i Sahafiyeye-i Osmaniye, 1308.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî el-. *Şerhu Muhtasari’t-Tahâvî*. Beyrut-Medine: Dârü’l-Beşâiri’l-İslâmiyye -Dârü’s-Sirac, 2010.
- Ejder, Ö Faruk. *Muhammed Fevzi el Bâtûmî’nin Tasavvufî Görüşleri ve “Hulâsatu’t-Tasavvuf” Adlı Risalesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- İbn Kutluboğa, Zeynüddîn Kasım b. *Hulâsati’l-efkâr şerhu muhtasari’l-Menâr*. Daru İbn Hazm, 2003.
- İbn Melek, İzzeddin Abdülatif b. Abdülaziz b. Eminateddin. *Şerhü’l-Menâr li-İbni’l-Melek (İbni’l-Aynî şerhiyle birlikte)*. İstanbul: Salah Bilici, 1292.
- İbn Nüceym, Zeynüddin Zeyn b. İbrâhim b. Muhammed. *el-Bahrü’r-râik şerhu Kenzi’d-dekâik*. Dârü’l-kitabi’l-islâmî, ts.
- Kârî, Ebü’l-Hasan Nureddin Ali b. Sultan Muhammed Ali el-. *Fethu bâbi’l-inâye bi-şerhi’n-Nukâye*. Beyrut: Dârü’l-Erkam b. Ebi’l-Erkam, 1997.
- Kâsânî, Ebû Bekr Alaeddin Ebû Bekr b. Mes’ud b. Ahmed el-. *Bedâ’î’u’s-sanâ’î’ fî tertibi’ş-şerâ’î’*. Beyrut: Dârü’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1986.
- Kudûrî, Ebü’l-Hüseyn Ahmed b Ebî Bekr Muhammed b Ahmed. *Muhtasari’l-Kudûrî fi’l-Fikhi’l-Hanefî*. Beyrut: Dârü’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1997.
- Mâverdî, Ebü’l-Hasan Ali b. Muhammed b. Habib el-. *el-Hâvî’l-kebîr hüve Şerhu Muhtasari’l-Müzenî*. Beyrut: Dârü’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1994.
- Mevsîfî, Ebü’l-Fazl Mecdüddin Abdullah b. Mahmûd b. Mevdud el-. *el-İhtiyâr li-ta’lîlî’l-Muhtâr*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1996.
- Molla Fenârî, Şemseddin Muhammed b. Hamza b. Muhammed. *Fusûlü’l-bedâyi’ fî usûlü’ş-şerâ’î’*. Beyrut: Darü’l-Kütübî’l-İlmiyye, 2006.
- Öğüt, Salim. “İstibrâ ve İstincâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/320-321. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Semerkandî, Ebû Bekr Alaeddin Muhammed b. Ahmed b. Ebî Ahmed es-. *Tuhfetü’l-fukahâ*. Beyrut: Dârü’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1984.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsüleimme Muhammed b. Ahmed b. Sehl es-. *el-Mebsût*. Beyrut: Dârü’l-Marife, 1414.

- Suğdı, Ebü'l-Hasan Ali b Hüseyin b Muhammed el-Hanefi. *en-Nütef fi'l-fetâvâ*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1984.
- Şeybânî, Muhammed b. Hasen eş-. *el-Asl*. Beyrut: Daru İbn Hazm, 2012.
- Şürünbülâlî, Hasan b. Ammar Ali eş-. *Merâki'l- felâh şerhu metni nûri'l-îzâh*. Beyrut: Mektebü'l-Asriyye, 2007.
- Zeylaî, Fahreddin Osman b. Ali b. Mihcen ez-. *Tebyînü'l-hakâik fî şerhi Kenzi'd-dekâik*. Bulak: el-Matbaatü'l-Kübra'l-Emiriyye, 1314.
- İlmihal: İman ve İbadetler*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2006.
- Mehmed Fevzî Efendi*. Diyanet İşleri Başkanlığı Arşivi (DİBA), 1923-0388.

Kaynakça

- Aclunî, Ebû'l-Fidâ İsmâîl b. Muhammed b. Abdilhâdî Cerrâhî. *Keşfu'l Hafâ*. 2.Cilt. Beyrut: Dâru'l Kutubu'l İlmiyye, 1985.
- Bâtûmî, Muhammed Fevzi Şerif. *Hulâsatu't –Tasavvuf*. Şam: Matbaatu'l İttihâd Eş' Şerkî bi Dimeşk, 1951.
- Derin, Süleyman. *Kur'ân-ı Kerim’de Seyr u Sülûk –Ahmed İbn Acîbe’nin Tefsiri’nde-*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2012.
- Ejder, Ö. Faruk. *Muhammed Fevzi El Bâtûmî’nin Tasavvufî Görüşleri ve “Hulâsatu’t-Tasavvuf” Adlı Risâlesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Eraydın, Selçuk. *Tasavvuf ve Tarikatler*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1990.
- Gündüz, İrfan. *Gümüşhanevî Ahmed Ziyaüddin*. İstanbul: Seha Neşriyat, 1984.
- Hemedânî, Hâce Yusuf. *Rubetu'l-Hayat (Hayat Nedir?)*. çev. Necdet Tosun. İstanbul: İnsan Yayınları, 1998.
- Kur'ân-ı Kerîm Meâlî*, çev. Hayrettin Karaman, Ali Özek, İbrâhim Kâfi Dönmez, Mustafa Çağrı, Sadrettin Gümüş, Ali Turgut, Ankara: TDV Yayınları, 2023.
- Kuşeyrî, Ebu'l-Kasım Abdülkerim. *er-Risâletü'l-Kuşeyriyye fi ilmi't-Tasavvuf*. haz. Ma'ruf Zerrîk, Ali Abdülhamid Baltacı, Beyrut: Dârü'l-Hayr,1993.
- Nesefî, Azizüddin. *Tasavvufta İnsan Meselesi-İnsan-ı Kâmil-*. ter. Mehmet Kanar, İstanbul: Dergah Yayınları, 1990.
- Özköse, Kadir. *Tasavvuf ve Gönül Eğitimi*. İstanbul: Nasihat Yayınları, 2017.
- Şimşek, Halil İbrahim- Erginli, Zafer.-Tek, Abdurrezzak- Özköse, Kadir. *Tasavvuf Konusunda Bilinmesi Gereken 88 Soru*. İstanbul: Beyan Yay., 2019.
- Tek, Abdurrezzak. *Tarihi Süreçte Tasavvuf ve Tarikatlar*. Bursa: Bursa Akademi Yayınları, 3. Baskı, 2019.
- Tek, Abdurrezzak. *Tasavvufî Mertebeler: Hâce Abdullah Ensârî Herevî Örneği*. Bursa: Emin Yayınları, 2008.
- Türer, Osman. *Ana Hatlarıyla Tasavvuf Tarihi*. İstanbul: Ataç Yayınları, 2011.
- Uludağ, Süleyman, “Nefis”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/527. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Uludağ, Süleyman. *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2012.
- Yılmaz, H. Kamil. *Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 13. Baskı, 2010.

ler bağlamında ne gibi değişiklikler ne gibi beslemeler yapıldığına da önemli deliller sunacaktır.

Camileri dini ve içtimai çehresiyle ele alan çalışmalar artırılmalıdır. Sanat ve mimarlık tarihi cihetinden temsil ettiği noktaları ve diğer camilerden öne çıkan yönlerine işaret eden kitapçıklar, mühim vurgular ihtiva eden broşürler, afişler hazırlanabilir ki böylelikle Artvin'in manevi coğrafyasının renkliliği ortaya konulabilir. Netice itibariyle yerli ve yabancı turistlerin gezi programları zenginleşebileceği gibi Artvin'in dini ve manevi hayatının derinliğine, tarihi malûmatının zenginleşmesine, içtimai hayatın gelişim ve değişiminin seyrine muttali olunmasına da yardımcı olacaktır.

Kaynakça

- Arslan, Muhammet. "Doğu Karadeniz Camilerindeki Tasavvufi Tasvirler". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaşî Veli Araştırma Dergisi* 100 (Kış2021), 297-326.
- Aytekin, Osman. "2019 Yılı Artvin İli ve İlçeleri Yüzey Araştırması". *AHBV Edebiyat Fakültesi Dergisi (HEFAD)* 2 (2020), 75-92.
- Aytekin, Osman. "Artvin". *Sevgi ve Sabır Abideleri Doğu Karadeniz Camileri*. ed. Haşım Karpuz. 10-74. İstanbul: Seçil Ofset, 2017.
- Aytekin, Osman. "Serhat Boylarında Bir Osmanlı Dönemi Yapısı Muratlı Merkez Camii". *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi* 4 (1998), 37-47.
- Aytekin, Osman. *Ortaçağ'dan Osmanlı Dönemi Sonuna Kadar Artvin'deki Mimari Eserler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları 1999.
- Ayverdi, Ekrem Hakkı. *Osmanlı mimarisinin ilk devri : Ertuğrul, Osman, Orhan gaziler Hüdavendigâr ve Yıldırım Bayezid 630-805 (1230-1402) : İstanbul mimari çağının menşe'i. 630-805 (1230-1402)*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti İstanbul Enstitüsü 1966).
- Baramidze, Ruslan. *The Muslim Monuments of Worship (Adjara)*. Ed. Tina Shioshvili Batumi: Rustaveli Foundation 2010.
- Bayhan, Ahmet Ali. "Ordudan Bazı Tarihi Ahşap (Çantı) Camiler". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi/ The Journal of International Social Research*, 2/7 (2009), 55-84.
- Can, Yılmaz. *Samsun Yöresinde Bulunan Ahşap Camiler*. İstanbul: Etüt Yayınları 2004.
- Can, Yılmaz. "Kastamonu ve Sinop Yöresinde Bulunan Ahşap Camiler", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14-15 (2003), 117-134.
- Coşkun, Rümeyza - Çelebioğlu, Banu. "Artvin Borçka'daki Yığma Ahşap Camiler". *bâb Mimarlık ve Tasarım Dergisi* 1/2 (2020), 142-160.
- GPS Koordinatlarıyla Rize Kültür Varlıkları Envanteri. ?...: Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2012.*
- Hacıahmetoğlu, İsmail. "Mimarlık Ve Sanat Tarihi Cihetinden Trabzon Ahşap Camileri". *1. Uluslararası Geçmişten Günümüze Trabzon'da Dini Hayat Sempozyumu*. ed. Şenol Saylan-Betül Saylan. 1085-1114. İstanbul: Trabzon Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2016.

- Hacıahmetoğlu, İsmail. “Rize Ahşap Camileri ve Turizm Açısından Değerleri”. *II.Rize Sempozyumu: Turizm*. ed. Ali Sait Albayrak. 197-220. Ankara: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Yayınları, 2017.
- Hacıahmetoğlu, İsmail. “Güneysu’da Dini Hüviyetteki Tarihi Eserler ve Sosyal Hayattaki Ehemmiyetleri”. *Güneysu’da Dinî - Sosyal Kültürel Ve Sanatsal Hayat*. ed. Salih Sabri Yavuz-Ümit Erkan. 287-319. Ankara: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Yayınları, 2017.
- Hacıahmetoğlu, İsmail. “Trabzon Kırsal Yaşantısında Mabetlerin Sosyal Hüviyetleri Ve Bunun Estetik Yansıması (Hayrat Dereyurt Mahallesi Eski Camii Örneğinde bir Deneme)”. *Sosyal Bilimlerde 2020 Gündemi(Türkiye ve Doğu Karadeniz)*. ed. Musa Yavuz Alptekin. 68-91. Trabzon: Serander yayınları, 2020.
- İren, Murat. “Çaykara-Dernekpazarı Güney Kondu Mahallesi Camii”. *Röleve ve Restorasyon Dergisi* 5 (1983), 165-174.
- Karadeniz’de Hayatın İzleri: Artvin*. Ed. İmdat Demir-Abdulkadir Emeksiz-Mehmet Akif Korkmaz-Recep Usta. İstanbul: Dokap Yayınları, 2019.
- Karadeniz’de Zamanın İzleri: Artvin*. Ed. Ercan Oktan-Ali Ömer Üçler-Recep Usta. İstanbul: Dokap Yayınları, 2019.
- Karpuz, Haşim. “Doğu Karadeniz Bölgesinde Bazı Ahşap Camiler”. *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi* 2/4 (1989), 37-45.
- Karpuz, Haşim. “Of İlçesinde Ağaçalı Köyü Camii”. *Lale*, 8 (1992), 21-24.
- Karpuz, Haşim. “Rize Çayeli Ormancık Köyü Camii”, *Prof. Dr. Yılmaz Önge Armağanı*. 253-260. Konya: Selçuklu Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1999.
- Karpuz, Haşim. “Trabzon’un Çaykara İlçesi Köylerinde Bulunan Bazı Ahşap Camiler”. *Vakıflar Dergisi* 21 (1990), 285-.
- Karpuz, Haşim. *Rize*. Ankara: Kültür Bakanlığı, 1992.
- Karpuz, Haşim. “Doğu Karadeniz Camilerinde Mimari Süsleme”, *Sevgi ve Sabır Abideleri Doğu Karadeniz Camileri*. ed. Haşim Karpuz. 5-6. İstanbul: Seçil Ofset, 2017.
- Kazaz, Emriye. *Trabzon Kırsal Cami Mimarisini*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2016.
- Keskin, Selçuk. “Gürcistan/Acara’daki Osmanlı Dönemi Camileri”, ed. Fahameddin Başar-Murat Kasap. 107-127. İstanbul: Gürcistan Dostluk Derneği Yayınları, 2017.
- Narmanlı, Faruk “Doğu Karadeniz Camilerinde Lale Motifi” (Giresun, Trabzon ve Rize Örnekleri), *İlahiyat Alanında Uluslararası Araştırmalar II*, ed. Ahmet Bayındır. 93-138. Konya: Eğitim Yayınevi, 2021.
- Nefes, Eyüp. “Samsun’da Ahşap Bir Osmanlı Eseri, Ayvacı/ Tiryakioğlu Camii”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 28 (2010), 151-174.
- Nefes, Eyüp. - Gün, Recep. “Giresun Çamoluk İlçesi Sarpkaya Köyündeki Ahşap Sütünlü Bektaş Bey Camii”. *Vakıflar Dergisi* 36 (2011), 137-154.
- Nefes, Eyüp. “Giresun’da Dolma Gözlü Bir Camii: Bulancak Ezeltere Köyü Camii”. *Geçmişten Günümüze Giresun’da Dini Hayat Sempozyumu Bildirileri*. Giresun: 2013.
- Nefes, Eyüp. “Giresun’da Yeni Tespit Edilen Bir Ahşap Camii: Çaldağ Beldesi Melikli Mahallesi Tahtalı Camii”. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 9/3 (2009), 187-209.

- Sarı, Yavuz. "Araklı'nın Çantı Tekniğinde İnşa Edilmiş Camisi; Bereketli Mahallesi Masele Camii". *Sanat Dergisi* 38 (2021), 325-342.
- Sarı, Yavuz. "Geleneksel Trabzon Cami Mimarisinin Son Temsilcilerinden İki Örnek; Arsin Güneyce Mahallesi Orta Camii ve Elmaalan Mahallesi Merkez Camii". *Tokat İlmîyat Dergisi* 9/1 (2021), 375-406.
- Sav, Murat. "Tarihinde İkinci Kez Taşınan Ahşap Camii: Rize-Kalkandere Hüseyin Hoca Köyü Sahil Camii". *Vakıf Restorasyon Yıllığı Restorasyon, Konservasyon, Arkeoloji, Sanat Yıllığı* 4 (2012), 161-169.
- Sümerkan, Mustafa Reşat. – Okman, İbrahim. *Kültür Varlıklarıyla Trabzon*. 1.Cilt, Trabzon: Trabzon Valiliği Kültür Müdürlüğü Yayınları, 1999.
- Taşkan, Demet. *Artvin İli Borçka Ve Hopa İlçeleri Camilerinde Ahşap Süslemeler*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Terzioğlu, Orhan. *Rize'nin Tarihi Tahta Camileri ve Oymacılık Sanatı*. İzmir: Rize Valiliği İl Özel İdaresi, 2008.
- Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler (Artvin İli)*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 1984.
- Yavuz, Mehmet. "Doğu Karadeniz Camilerinde Bezeme Anlayışı". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi/ The Journal of International Social Research* 2/6 2009, 306-322.
- Yavuz, Mehmet. "Karadeniz Köy Camilerinde Bezeme Anlayışı". *Uluslararası Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu*. 282-294. Ankara:....., 2008.
- Yavuz, Mehmet. *Çaykara ve Dernekpazarı'nda Geleneksel Köy Camileri*. Ankara: Dernek Pazarı Kaymakamlığı, 2009.

C.EV. (Cevdet Evkaf), 167/8310.

EV.d. (Nezaret Sonrası Evkaf Defterleri), 12206.

b-VGMA (Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi)

HD (Hurufat Defterleri), 534.

2-Araştırma ve İnceleme Eserler

Atar, Abdülkadir. 2019. “Osmanlı Döneminde Safranbolu Para Vakıfları”. *Vakıflar Dergisi*, sy.52, Aralık 2019, 93-122.

Bostan, M. Hanefi. 2002. *XV-XVI. Asırlarda Trabzon Sancağı'nda Sosyal ve İktisadi Hayat*. Ankara: TTK.

Ceride-i İlmîyye Fetvaları. 2009. İstanbul: Klasik.

Değer Alper - Canan Erdoğan. “16. ve 18. YY. Arasında Bursa Para Vakıfları ve Bursa Ekonomisine Etkileri”. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* XXVIII/1 (2009), 85-99.

Demirtaş, H. Necati. 2012. *Açıklamalı Osmanlı Fetvaları*. C. 2. İstanbul: Kubbealtı.

Düzdağ, M. Ertuğrul. 2018. *Kanuni Devri Şeyhülislamı Ebussuud Efendi Fetvaları*. İstanbul: Kapı Yayınları.

Gel, Mehmet. 2010. “Kanuni'nin Para Vakfı Yasağını Kaldıran 1548 Tarihli 'Hükm-i Şerif'inin Yeni Bir Nüshası”, *Gazi Akademik Bakış*, 4 (7) Kış 2010. 185-192.

Güler, Ümit. 2018. “Osmanlı Kıbrıs'ında Para Vakfı Uygulamaları (1750-1800)”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 18 (2), 2018. 872-891.

Kavalcıoğlu, Abdullah. “16. Yüzyıl Osmanlısında Kur'an Okuma Karşılığı Ücret Alma Tartışmaları: Birgivi Zeyrekzâde Örneği”. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 54 (31 Aralık 2020), 303-328.

Kaya Süleyman vd. (ed.). *Behcetî'l-Fetava*. İstanbul: Klasik, 2011.

Memiş Şerife Eroğlu. “Kudüs Vakıflarında İstihdam:18. Yüzyılda Vakıf Görevlilerinin Sosyo-Ekonomik ve Demografik Özellikleri”. *Osmanlı Araştırmaları*. 55 (55) 2020. 99-144.

Özcan Tahsin. *Osmanlı Para Vakıfları, Kanuni Dönemi Üsküdar Örneği*. Ankara: TTK, 2003.

Özcan Tahsin. “Para Vakıflarıyla İlgili Önemli Bir Belge”. *İLAM Araştırma Dergisi* 3/2 (Aralık 1998), 107-112.

Saraç Hüseyin. *Osmanlı İdaresinde Atina (Pazar) Kazası (1875-1920)*. Ankara: Pazar Kaymakamlığı Kültür Yayınları, 2015.

Şimşek Mehmet. “Osmanlı Cemiyetinde Para vakıfları Üzerinde Münakaşalar”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XXVII/1 (1986), 207-220.

Kaynakça

- İST. MFT. MŞH, İstanbul Müftülüğü Meşihat Arşivi. *Sicill-i Ahvâl Defterleri [SAİD]*. Dosya No/Gömlek No; 41/14; 44/6; 73/15; 77/12; 79/10; 87/8; 87/11; 92/23; 93/18; 98/2; 109/9; 116/12; 134/10; 140/28; 167/25; 170/9; 174/17; 174/4; 175/14; 181/18; 181/24; 182/8; 210/36; 210/38; 220/9; 220/27; 248/13.
- Akgündüz, Ahmet. “Dürerü’l-Hükkâm”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/27-28. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Akgündüz, Murat. *Osmanlı Medreseleri : XIX. Asır*. Beyan Yayınları, 2004.
- Akpınar, Ali. “Tefsîrü’l-Celâleyn”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/294-295. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Aksoy, Yeliz. *Tarihte Osmanlı Bilim ve Teknolojisi: Piri Reis, Ali Kuşçu, Emir Çelebi, Takiyüddin, Ulugbey, Katip Çelebi, İbrahim Müteferrika...* İstanbul: Karma Kitaplar, 2008.
- Akyol, Ceyhun vd. “Kırsal Alanların Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi – Artvin İli Arhavi İlçesi Örneği”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 18/1 (2014), 249-271.
- Arıcı, Hayrettin. *XIX. Yüzyılda Trabzon Vilâyeti’nde Eğitim (Vilâyet Salnâmelere Göre)*. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Arslan, Zehra. “Batım Göçmenleri (1914-1930)”. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi (Bilgi)* 71 (2014), 43-64.
- Baltacı, Cahit. “Mektep”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/6-7. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Bay, Abdullah. “Modernleşme Arefesinde Osmanlı Taşra Medreseleri: Kastamonu Medreseleri ve Taşrada Medrese Hayatı”. *Karadeniz Araştırmaları* 33/33 (Mart 2012), 59-95.
- Bingöl, Abdulkuddüs. “Îsâgüci”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/488-489. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Cerrahoğlu, İsmail. “Envâru’t-Tenzil ve Esrâru’t-Te’vîl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/260-261. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Demirel, Muammer. “Artvin ve Batım Göçmenleri (1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı’ndan Sonra”. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 16/40 (2009), 317-340.
- Eker, Orhan. *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Batımlı Osmanlı Âlimleri*. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Görgün, Tahsin. “Molla Fenârî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/247-248. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Has, Şükrü Selim. “Halebî İbrâhim b. Muhammed”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/231-232. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Has, Şükrü Selim. “Mülteka’l-Ebhur”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/548-551. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Hatiboğlu, İbrahim. “Mesâbihu’s-Sünne”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/258-260. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Hızlı, Mefail. “Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/1 (2008), 25-46.

- İpşirli, Mehmet. "Medrese". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/328. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- İzgi, Cevat. *Osmanlı Medreselerinde İlim: Riyazi İlimler*. İstanbul: İz Yayıncılık, 1997.
- Kallek, Cengiz. "el-Hidâye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/471-473. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Kandemir, Mehmet Yaşar. "el-Câmiu's-Sahîh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/114-123. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Karaca, Yusuf. "Medrese". *Berikan Tarih Ansiklopedisi*. 6/351-357. Ankara: Berikan Yayınları, 2002.
- Koca, Ferhat. "el-Ferâ'izü's-Sirâciyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/367-368. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Koca, Ferhat. "Menârü'l Envâr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/118-119. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Özbek, Ali. "el-Keşşâf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/329-330. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Özen, Şükrü. "Tenkîhu'l-Usul". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/454-458. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Pakalın, Mehmet Zeki. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. 3 Cilt. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1983.
- Paşa, Ahmet Cevdet. *Târîh-i Cevdet*. I-III Cilt. İstanbul: Matbaa-i Osmaniye, 1891.
- Sarıyıldız, Gülden. *Sicill-i Ahval Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşlevi (1879-1909)*. İstanbul: Der Yayınları, 2004.
- Selçuk, Remziye. "İzmirli İsmail Hakkı'da 'Tasavvur'un Anlamı". *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13 (2018), 133-142.
- Sezen, Tahir. *Osmanlı Yer Adları*. Ankara: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 2017.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Akâidü'n-Nesefî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/217-219. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Yazıcı, Nesimi. "Osmanlı Son Dönemi Taşra Medreseleri Üzerine Bazı Düşünceler". *Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim Milletlerarası Kongresi 12-15 Nisan 1999*. 581-599. İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi, 2001.
- Zerdeci, Hümevra. *Osmanlı Ulema Biyografilerinin Arşiv Kaynakları*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2008.
- D02475 *Trabzon Vilâyeti Salnâmesi*. Trabzon: Trabzon Vilayeti Matbaası, 1286-1322/1869-1904.
- Genel Nüfus Sayımı-Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Direktörlüğü*. İstanbul: Hüsnütabiat Basımevi, 1937.

Fecr Yayınları: 749

CÜVEYNÎ'DE İCMÂ TEORİSİ

İlk Ekolleşmeler Dönemi İcmâ Temellendirilmesine Farklı Bir Yaklaşım

Dr. Mehmet CENGİZ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

(Sertifika no: 13178)

Editör

Dr. Muhammed Reşit VAROL

Mizanpaj ve Kapak

FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6602-02-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- Abbâdî, Ahmed Kasım (v. 994/1539), *et-Teşrû'l-Kebîr 'ale'l-Varakât*, thk. Said Abdülazîz Abdullah Rabi', Müessesetu Kurtuba yy, 1415/1995, I-II
- Abdülhamîd, Ömer Mevlûd, *el-Vasît fi Usûli'l-Fikhi'l-İslâmî*, Binğazi, 1425/1857 Abdülmün'im, Mahmud Abdurrahman, *Mü'cemü'l-Müstalahât ve'l-Elfâzi'l-Fikhiyye* Kahire ts., (Dâru'l-Fadîle)
- Acem, Refik, *Mevsuâtü Müstalahâti Usûli'l-Fikh 'inde'l-Müslimîn*, Beyrut, 1998, I-II
- Aghnides, Nicolas P., *İslâm Hukukuna Giriş*, trc. Armağan, Servet, İstanbul, 2001 ALEVÎ, Seyyid Muhammed, *Şerhu Manzumeti'l-Varakât*, Vizâretu'l-A'lâm, yy, 1411/1990
- Âlu İbn Teymiyye, *el-Müsevedde fi Usûli'l-Fikh*, derleyen: Şihâbuddin Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed b. Abdülğanî el-Harrânî (v. 745/1343), thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid, Beyrut ts, (Darü'l Kütübi'l Arabi)
- Âlûsî, Ebu'l-Fadl Şihâbuddin Seyyid Mahmud (v.1270/1853), *Rûhu'l-Me'ânî*, yy., ts (Dâru'l-Fikr), I-V
- Âmidî, Seyfüddin Ebu'l-Hasan Ali b. Ebi Ali (v. 631/1233), *el İhkâm fi Usûl'l-Ahkâm*, thk. İbrahim el-Acûz, Beyrut, 1405/1985, I-IV
- Antuvan, *el Müncid fi'l-A'lâm*, Beyrut, 1973
- Aşkar, Ömer Süleyman Abdullah, *Nazarât fi Usûli'l-Fikh*, Ammân, 1999 ATAR, Fahrettin, *Fıkıh Usûlü*, İstanbul, 2002
- Aybakan, Bilal, *Fıkıh İlminin Oluşum Sürecinde İcmâ*, İstanbul, 2003
- Bâcî, Ebü'l-Velid Süleyman b. Halef b. S'ad el Endelüsî (v. 474/1081) *İhkâmü'l-Fusûl fi Ahkâmi'l-Usûl*, thk. Abdullah Muhammed Cebbûrî, Beyrut 1409/1989,
- _____; *Kitâbu'l-İşâret fi Ma'rifeti'l-Usûl*, thk. Muhammed Ali Ferkûs, Beyrut, 1416/1996.
- Bağdâdî, Ebu Ya'lâ Muhammed b. Hüseyin el-Ferrâ (v. 458/1066), *el-Udde fi Usûli'l- Fikh*, thk. Ahmed b. Ali Seyyid Mübarekî, Riyad, 1414/1993, I-IV
- Bağdâdî, Ebubekir Ahmed b. Ali b. Sabit el-Hatib (v. 462/1069), *Kitabu'l-Fakih ve'l- Mutafakkih*, thk. Ebu Abdurrahman Adil b. Yusuf el-Ğerâzî, Riyad, 1417/1996

- Bağdâdî, İsmail Paşa, (v. 1920), *Hediyetu'l-Ârifin Esmâu'l-Müellifin Ârâu'l- Musannifin*, İstanbul, 1951
- Baktır, Mustafa, “*el-Burhân fi Usûli'l-Fıkh*”, DİA., 6/434-435, İstanbul, 1992
- Barthold, W., *İslâm Medeniyeti Tarihi*, trc. Köprülü, M. Fuad, Ankara, 1963
- Basrî, Ebü'l-Hüseyn Muhammed b. Ali b. Tayyib (v. 436/1044), *el-Mu'temed fi Usûli'l-Fıkh*, tkd. Şeyh Ali el-Meyis, Beyrut ts, (Daru'l Kütübi'l İlmiye), I-II
- Başoğlu, Tuncay, *Hicri Beşinci Asır Fıkh Usûlü Eserlerinde İlet Tartışmaları*, (yayımlanmamış doktora tezi), MÜSBE, İstanbul, 2001
- Bedir, Murtaza, *Fıkh, Mezheb ve Sünnet*, İstanbul, 2004
- Bedrân, Ebü'l-Ayneyn Bedrân, *Usûlü'l-Fıkhî'l-İslâmî*, İskenderiye ts, (Müessesetu Şebâbi'l Camia)
- Berzencî, Abdüllatif Abdullah Aziz, *et-Teâriiz ve't-Tercih Beyne'l-Edilleti's-Şer'iyye*, Beyrut, 1413/1993
- Brockelmann, C. “*Cüveynî*”, İA., 3/251-259, İstanbul, 1963
- Buhârî, Ebu Abdullah Muhammed b. İsmâil (v. 256/869), *el-Câmi'u's-Sahîh*, İstanbul, 1992, I-VIII
- Buhârî, Alâüddin Abdülaziz b. Ahmed (v. 730/1330), *Kesfü'l-Esrâr an Usûli Fahri'l- İslâm el-Pezdevî*, Ta'lik: Muhammed el Mu'tasım Bil-lâh el Bağdadî, Beyrut, 1414/1994, I-III
- Bûtî, Said Ramazan, *Devâbitü'l-Maslahat fi Şer'iati'l-İslâmiyye*, Dimaşk, 1966
- Büyük Haydar Efendi, *Usûl-i Fıkh Dersleri*, nşr. M. Çevik-M. Meral, İstanbul, 1966
- Câbî, Bessâm Abdülvehhâb, *Mu'cemu'l-A'lâm*, Suriye, 1407/1987
- Cezerî, Şemsüddin Muhammed b. Yusuf (v. 711/1311), *el-Mi'râcu'l-Minhâc*, thk.
- Şa'ban Muhammed İsmail, Kahire, 1413/1993, I-II
- Candan, Abdurrahman, *İmâm Şâfiî'nin Kavlı Kadimi-Kavlı Cediti*, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), YÜSBE, Van, 1998
- Câvî, Ahmed b. Abdüllatif el-Hatib, *Hâşiyetu'n-Nefehât 'ala Şerhi'l-Varakât*, Mısır, 1357/1938
- Cessâs, Ebubekir Ahmed b. Ali er-Râzî (v. 370/980), *el-Füsûl fi'l-Usûl*, thk. Uceyl Câsim Neşemî, yy. 1414/1994, (Vezâretü'l-Evkâf ve's-Şuûnu'l- İslâmîyye), I-III

- _____ ; *Ahkâmu'l-Kur'ân*, Beyrut, 1406/1986
- Cevherî, İsmail b. Hammad (v.393/1002), *es Sihâh*, thk. Ahmed Abdülğaffar Attar, Beyrut, 1404/1984
- Cevherî, Muhammed b. Hasan et-Temimî el-Cevherî (v. 350/361), *Nevâdiru'l- Fukahâ*, thk. Muhammed Fadl Abdülaziz el-Murâd, Beyrut, 1414/1994
- Cizânî, Muhammed b. Hüseyin b. Hasan, *Me'âlimu Usûli'l Fıkh İnde Ehl-i Süine ve'l- Cema'a*, Riyad, 1416/1996
- Cürçânî, Ali b. Muhammed eş Şerif (v. 816/1413) *Kitâbü't-Ta'rifât*, Beyrut, 1990
- Cüveynî, Ebu'l-Meâlî Abdülmelik b. Abdullah (v. 478/1085), *el-Burhân fi Usûli'l- Fıkh*, thk. Abdülazîm Mahmud ed Dîb, Dâru'l-Vefâ, yy. 1418/1997, I- IV
- _____ ; *el Varakât*, tkd. Abdülatif Muhammed el Abd, Kahire, 1976
- _____ ; *el-Kâfiye fi'l-Cedel*, thk. Fevkiye Hüseyin Mahmud, Kahire, 1399/1979
- _____ ; *Ğiyâsu'l-Umem fi'l-tiyasi'z-Zulem*, thk. M. Hilmi-F. A. Ahmed, İskenderiye, 1411/1990
- _____ ; *Kitâbu'l-İctihâd*, thk. Abdülhamid Ebu Zunejr, Beyrut, 1408/1987
- _____ ; *Kitâbu't-Telhîs fi Usûli'l-Fıkh*, thk. Abdullah Cevlim en-Niybâli-Şubbeyr Ahmed el-Ömerî, Beyrut,1417/1996, I-V
- Çubukçu, İbrahim Agah, *İslâm Düşünürleri*, Ankara,1983
- Dağcı, Şamil, *İmâm Şâfiî, Hayatı ve Fıkhı Usûli İlmindeki Yeri*, Ankara, 2004
- Dârimî, Ebu Muhammed Abdullah Abdurrahman (v. 255/869), *es-Sünen*, İstanbul, 1992, I-II
- Dâvihî, Ali b. Sa'd b. Salih, *Ârâu'l-Mu'tezileti'l-Usûliyye*, Riyad, 1417/1996
- Dihlevî, Şah Veliyullah Ahmed (v. 1176/1762), *el-İnsaf fi Beyâni Esbâbi'l-İhtilâf*, Beyrut, 1414/1993, *el-İnsâf fi Beyâni Sebebi'l-İhtilâf Risalesi*, trc.
- Özen, Şükrü (Mezheplerin Doğuşu ve İctihâd Tartışması eseri içinde, haz. Özen, Şükrü), yy. 2003 (Pınar Yayınları)
- Der'ân, Abdullah, *el-Medhal li'l-Fıkhil-İslâmî*, Riyad, 1413/1993
- Dibânî, Abdülmecid Abdülhamid, *el-Minhâcu'l-Vâdih fi İlmi Usûli'l-Fıkh*, Bingazi, 1995

- Dirinî, Muhammed Fethî, *el-Minhâcî'l-Usûliyye fi'l-İctihâdi bi'r-Re'yi fi Teşri'i'l-İslâmî*, Beyrut, 1418/1997
- Dönmez, İbrahim Kâfi, "İcmâ", DİA., 21/417-431, İstanbul, 2000
- _____; *İslâm Hukukunda Kaynak Kavramı ve VIII. Asır İslâm Hukukçularının Kaynak Kavramı Üzerindeki Metodolojik Ayrılıkları*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), AÜİİF, İstanbul, 1981
- Ebu Ceyb, Sa'dî, *Mevsuâtü'l-İcmâ fi'l-Fıkhi'l-İslâmî*, Dımaşk, 1978
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. es-Sicistânî (v. 275/888), *es-Sünen*, İstanbul, I-V
- Ebu Hayyân, Muhammed b. Yûsuf (v. 745/1344), *Tefsîru'l-Bahri'l-Muhit*, thk. Adil Ahmed Abdülmevcûd-Ali Muhammed Muâvved, Beyrut, 1994, I-III
- _____; *Tefsîru Nehri'l-Mâdd mine'l-Bahri'l-Muhit*, tkd. Boran Dennâvî-Hidyân Dennâvî, Beyrut, 1407/1987
- Ebû Zehra, Muhammed (v.974), *İmâm Şafî*, trc. Keskiöglu, Osman, Ankara, 1996
- _____; *İslâm Hukuk Metodolojisi*, trc. Şener, Abdulkadir, Ankara, 1997
- _____; *el-İmâm Zeyd*, Kahire ts.
- Ebu Zeyd, Nasr Hâmid, "İmâm Şafî ve Orta Yol İdeolojisinin Tesisi" (Sünni Paradigmanın Oluşumunda Şafî'nin Rolü eseri içinde, haz. Kırbaşoğlu, M. Hayri), Ankara, 2003, s. 89-148
- Ebu'l-Fidâ, İmâduddin İsmâil (v. 732/1331), *el-Muhtasar fi Ahbâri'l-Beşer*, Beyrut ts, (Dâru'l-Ma'rife), I-II
- Ed-Dîb, Abdülâzîm, "Cüveynî İmâmî'l-Haremeyn" DİA., 8/141-144, İstanbul, 1993
- Emîr-i Padişâh, Muhammed Emin b. Mahmud (v. 987/1579), *Teysîru't-Tahrîr 'alâ Kitâbi't-Tahrîr*, Beyrut ts, (Dâru'l-Fikr), I-III
- Ensârî, Nizâmüddin, *Fevâtihu'r-Rahâmut Şerhu Müsellemi's-Subût*, Beyrut, 2324, I-II
- Erdoğan, Mehmet, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 1998
- Esmendî, Muhammed b. Abdülhamid (v.552/1161), *Bezlu'n-Nazar fi'l-Usûl*, thk. Muhammed Zeki Abdülberr, Kahire, 1412/1992
- Falaturi, Abdoldjavad ve arkadaşları, *İslâm Hukuku Üzerine Araştırmalar*, trc. Ünal, Halit, Kayseri, 1994
- Fazlurrahman, *Tarih Boyunca Metodoloji sorunu*, trc. Akdemir, Salih, Ankara, 1997
- Ferfûr, Veliyuddin Muhammed Salih, *el-Müzehb fi Usûli'l-Mezhebe 'ale'l-Müntehab*, tkd. Mustafa Said el-Hin, Dımaşk, 1419/1999, I-II

- Fevkiye, Hüseyin Mahmud, *el-Cüveynî İmâmü'l-Haremeyn*, Mısır, 1384/1964
- Feyrüzâbâdî, Mecduddin Muhammed b. Yakub (v. 817/1414), *el-Kâmusu'l-Muhit*, thk. Mektebu Tahkiki Turas fi Müesseseti'r-Risâle, Beyrut, 1407/1987
- Gazzâlî, Ebu Hamid Muhammed (v. 505/1111), *el-Mustasfâ min İlmi'l-Usûl*, Bulak, 1322, I-II
- Habbâzî, Celâluddin Ebu Muhammed Ömer b. Muhammed (v. 691/1293), *el-Muğnî fi Usûli'l-Fikh*, thk. Muhammed Mazhar Bekâ, Mekke 1403/1983
- Hallâf, Abdülvahhâb, *İlmu Usûli'l-Fikh*, İstanbul, 1984; *İslâm Hukuk Felsefesi*, trc. Atay, Hüseyin, Ankara, 1973
- Hanbelî, Şakir Bek, *Usûli'l Fikhi'l-İslâmî*, tkd. Abdülkadir el-Mağzi-Behcet Baytar, Mekke, 1423/2002
- Hanîf, Ebu Hammad Sağır Ahmed b. Muhammed, “*Mukaddime*”, (Nisâburi [v. 318/930], *el-Evsat fi's-Sünen-i ve'l-İcmâ ve'l-İhtilâf*), Riyad, 1414/1993
- Harbî, Muhammed b. Ali Osman, *İmâmü'l-Haremeyn Ebü'l-Meâli el-Cüveynî ve Eseruhu fi İlmi'l-Kelâm*, Beyrut, 1986
- Hasan, Ahmed, *İslâm Hukuk Biliminin Gelişimi*, trc. Songur, Haluk, İstanbul, 1999
- Hasan, Halife Babekr, *el-İctihâdu bir're'yi fi Medreseti'l-Hicâzi'l-Fikhiyye*, Kahire, 1418/1997
- Hatemi, Hüseyin, *İslâm Hukuku Dersleri*, İstanbul, 1999
- Hattâb, Ebu Abdullah b. Muhammed er-Râ'inî (v. 954/1548), *Kurretu'l-Ayn fi Şerhi Varakâti İmâmî'l-Haremeyn* (Abdülhamid b. Muhammed b. Kuds, “*Letâifu'l-İşârât*” içinde), yy. 1369/1950
- Heyto, Muhammed Hasan, *el-Vecîz fi Usûli'l-Teşri'i'l-İslâmî*, Beyrut, 1410/1990
- Hîn-Seritî, Ahmed Ferac-Abdülvedd Muhammed, *en-Nazariyyetu'l Amme fi'l-Fikhi'l-İslâmî ve Tarihu*, Beyrut, 1992
- Hudârî, Muhammed, *Usûli'l-Fikh*, Beyrut, 1988
- İbn Âdil, Ebu Hafs Ömer b. Ali b. Adil (v. 880/1477), *el-Lübâb fi Ulûmi'l-Kitâb*, thk. Adil Ahmed Abdülmevcd-Ali Muhammed Muavved, Beyrut, 1419/1998, I-VI
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tahir (v.1394/1973), *İslâm Hukuk Felsefesi*, trc. Akyüz, Vecdi-Erdoğan, Mehmet, İstanbul, 1999

- _____ ; *Tefsiru't-Tahrîr ve't-Tenvîr*, Tunus ts, I-III
- İbn Bedrân, Abdulkadir, *el-Medhal İlä Mezhebi'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*, Beyrut, 1985
- İbn Emiri'l-Hâc, Ebu Abdullah Şemsüddin Muhammed b. Muhammed (v. 879/1474), *Kitâbu't-Takrîr ve't-Tahrîr*, 1417/1996, I-III
- İbn Firkâh, Tacuddin Abdurrahman b. İbrahim el-Fezâri (v. 690/1288), *Şerhu'l-Varakât li İmâmi'l-Haremeyn el-Cüveynî*, thk. Sâre Şâfi el-Hacirî, Beyrut, 1422/2001
- İbn'ül-Hâcib, Ebu Amr Cemâlüddin Osman b. Ömer (v. 646/1249), *Münteha'l-Vusûl ve'l-Emel fi İlme'yl-Usûl ve'l-Cedel*, Beyrut, 1985
- İbn Haldûn, Abdurrahman (v. 808/1405), *Mukaddime*, trc. Uludağ, Süleyman, İstanbul, 1983, I-II
- İbn Hallikân, Ebu'l-Abbas Şemsüddin Ahmed b. Muhammed b. Ebibekir (v. 681/1282), *Vefeyâtu'l-A'yân ve Enbâu Ebnâi'z-Zamân*, thk. İhsan Abbas, Beyrut, 1970, I-III
- İbn Hanbel, Ahmed (v. 241/855), *el-Müsned*, İstanbul, 1992, I-VI
- İbn Hazm, Ebu Muhammed Ali b. Ahmed (v. 456/1063), *Usûl-i Din (Dinin Kaynaklarına Bir Bakış)*, trc. Aydın, İbrahim, İstanbul ts., (İnsan Yayınları)
- İbn Kadî Şühbe, Ebubekir Takiyüddin (v. 851/1448), *Tabakâtu's-Şâfiyye*, talik: Abdülhâlim Han, Beyrut, 1407/1987
- İbn Kassâr, Ebu'l-Hüseyn Ali b. Ömer (v. 397/1008), *el-Mukaddime fi'l-Usûl*, talik: Muhammed b. Hüseyin Süleymanî, Beyrut, 1416/1996
- İbn Kavân, Hüseyin b. Ahmed b. Muhammed el-Kiyânî (v. 889/1486), *et-Tahkikât fi Şerhi'l-Varakât*, thk. Şerif Sa'd b. Abdullah Hüseyin eş-Şerif, Ürdün, 1419/1999
- İbn Kesir, İsmail b. Ömer (v. 774/1373), *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, Beyrut, 1411/1990, I- XII
- _____ ; *Tabakâtu'l-Fukahâi's-Şâfiyyin*, thk. Ahmed Ömer Haşim-Muhammed Zenim Muhammed Ğark, yy. 1413/1993 (Mektebetu Sekâfeti Diniyye), I-II
- İbn Kudâme, Muvaffaküddin Ebu Muhammed Abdullah b. Ahmed (v. 620/1223), *Ravdatü'n-Nâzir ve Cünnetü'l-Münâzir*, Riyad ts, Mektebetu'l-Mearif, I

- İbn Lehâm, Ali b. Muhammed Ali b. Abbas b. Şeybân (v. 803/1400), *el-Muhtasar fi Usûli'l-Fikh 'ala Mezhebi'l-Îmâm Ahmed b. Hanbel*, thk. Muhammed Mazhar Bekâ, Dimaşk, 1400/1980
- _____ ; *el-Kavâidu ve'l-Fevâidu'l-Usûliyye ve Ma Yete'llaku Bihâ mine'l-Ahkâmi'l-Fer'iyye*, nşr. Muhammed Şahin, Beyrut, 1416/1995
- İbn Mâce, Ebu Abdullah Muhammed b. Yezid el Kazvinî (v.273/886), *es-Sünen*, Riyad, 1984, I-IV
- İbn Mânzûr, Ebü'l-Fadl Cemâlüddin Muhammed b. Mükrim (v. 711/1311), *Lisâni'l-Arâb*, Beyrut, 1410/1990, I-VIII
- İbn Melek, Abdullatif İzzüddin, *Şerhü'l-Menâr*, İstanbul, 1314
- İbn Mülakkin, Sirâcüddin Ebu Hafs Ömer b. Ali (v. 804/1401), *el-Akdu'l-Müzheb fi Tabakâti Hameleti'l-Mezheb*, thk. Eymen Nasru'l-Ezherî-Seyyid Mehenni, Beyrut, 1417/1997
- İbn Münzir, Ebubekir Muhammed b. İbrahim (v. 318/930), *el-İcmâ*, Beyrut, 1985, nşr. Barudî, Abdullah Ömer
- İbn Neccâr, Muhammed b. Ahmed b. Abdülaziz b. Fetuhî (v. 972/1567), *Şerhu Kevkebi'l-Munir*, thk. Muhammed Zuhaylî-Zuneyd Hammad, Riyad, 1413/1993, I-II
- İbn Salâh, Takiyüddin Ebu Amr Osman b. Abdurrahman Şehrezûrî (v. 643/1245), *Tabakâtu'l-Fukahâi's-Şâfi'iyye*, thk. Muhyiddin Ali Necib, Beyrut, 1413/1992, I-II
- İbn Teymiyye, Ahmed b. Abdulhâlim (v. 728/1327), *Fetavâ el-Kübrâ*, thk. Muhammed Abdulkadir 'Ata-Mustafa Abdulkadir 'Ata, Beyrut, 1422/2002, I-VI
- İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferac Abdurrahman b. Ali b. Muhammed (v.597/1198), *el-Muntazam fi Tarihi'l-Mülûki ve'l-Umem*, thk. Muhammed Abdülkadir Ata-Mustafa Abdülkadir Ata, Beyrut, 1412/1992, I-XVI
- İbnü'l-Esir, Ebu'l-Hasen Ali b. Ebi'l Kasım eş-Şeybânî (v. 630/1232), *el-Kâmil fi't-Tarih*, tsh. Muhammed Yusuf Dekkâk, Beyrut, 1407/1987, I-VIII
- _____ ; *el-Liübâb fi Tehzibi'l-Ensâb*, Beyrut ts, (Dâru's-Sadir)
- İbnü'l-Îmâd, Şihâbüddin Ebu'l-Felâh Abdülhayy (v. 1089/1679), *Şezerâtu'z-Zeheb fi Ahbâri Men Zeheb*, thk. Abdülkadir Arnavut-Mahmud Arnavut, Beyrut, 1410/1989, I-V
- İbnü'l-Verdî, Zeynüddin Ömer, *Tetimmetu'l-Muhtasar fi Ahbâri'l-Beşer*, thk. Ahmed Rufat el-Bedrâvi, Beyrut, 1389/1970

- İbnü'l-Ğazî, Şemsüddin ebü'l Meâlî Muhammed b. Abdurrahman (v. 1167/1822), *Divânü'l-İslâm*, thk. Seyyid Kesrevî Hasan, Beyrut, 1411/1990
- İmâm, Muhammed Kemâlüddin, *Nazariyyetu'l-Fikh fi'l-İslâm*, Beyrut, 1418/1998
- _____; *Usûlü'l-Fikhi'l-İslâmî*, Beyrut, 1419/1999
- İndûnisî, Ahmed Nehrâvi Abdüsselâm, *el-İmâmu'ş-Şâfiî fi Mezhebihi'l-Kadim ve'l-Cedid*, yy. 1408/1998 (Dâru'l Kütüb)
- İsfahânî, Ebu Abdullah Muhammed b. Mahmud b. Abbâd el-Aclî (v. 653/1262), *el-Kâşif 'ani'l-Mahsûl fi İlmi'l-Usûl*, thk. Adil Ahmed Abdülmevcud-Ali Muhammed Muâvved, Beyrut, 1419/1998, I-V
- İsfahânî, Şemsüddin Ebu's-Senâ Muhammed b. Abdurrahman (v. 749/1348), *Şerhu'l-Minhâc li'l-Beydâvî fi İlmi'l-Usûl*, thk. Abdülkerim b. Ali b. Muhammed en-Nemle, Riyad, 1420/1999, I-III
- _____; *Beyânu'l-Muhtasar*, thk. Muhammed Mazhar Bekâ, Mekke, 1406/1986
- İsmail, Şaban Muhammed, *Usûlü'l-Fikh Tarihuhu ve Ricâluhu*, Mekke, 1419/1998
- İsnevî, Cemaluddin Abdürrahim b. Hasan (v. 772/1370), *Nihâyetu's-Sûl fi Şerhi Minhâci'l-Vusûl İla İlmi'l-Usûl*, thk. Şaban Muhammed İsmail, Beyrut, 1420/1999, I-II
- _____; *et-Temhid fi Tahrici'l-Fürû' 'ale'l-Usûl*, thk. Muhammed Hasan Heyto, Beyrut, 1407/1987
- _____; *Zevâidu'l-Usûl 'ala Minhâci'l-Vusûl İla İlmi'l-Usûl*, thk. Muhammed Sinan Celâlî, Beyrut, 1413/1993
- Kâdî Abdülcabbâr, Ahmed b. Abdülcabbâr el-Hemedânî el-Esedebâdî (v. 415/1025), *Mutezilede Hukuk Felsefesi*, trc. Yüksel, Macit, İstanbul, 2003
- Kâdî İyâz, Ebu'l-Fadl İyâz b. Musâ (v. 544/1149), *Tertibu'l-Medârik ve Takribu'l-Mesâlik*, nşr. Mahmud, Ahmed Bükeyr, Beyrut, 1967
- Kâkî, Muhammed b. Muhammed b. Ahmed (v. 749/1347), *Câmiu'l-Esrâr fi Şerhi'l-Menâr*, thk. Fazlurrahman Abdülğaffar el-Afgani, Riyad, 1418/1997, I-III
- Kal'acî, Muhammed Ravvâs, *Mevsuâtu Fikhi İbrâhim en-Nehâi Asruhu ve Hayâtuh*, Beyrut, 1406/1986

- Karâfi, Ebu'l-Abbas Şihâbuddin (v. 684/1285), *Nefâisu'l-Usûl fi Şerhi'l-Mahsûl*, thk. Adil Ahmed el-Mevcud-Ali Muhammed Muâvved, Riyad 1418/1997, I- VI
- Karaman, Hayreddin, *Fıkıh Usûlü*, İstanbul, 1967
- Karamânîti, Yusuf b. Hüseyin (v. 889/1496), *el-Veciz fi Usûli'l-Fıkıh*, thk. Ahmed Hicazî es-Sakka, Kahire, 1410/1990
- Kâsimî, Cemaluddin (v. 1332/1914), *Mehâsinu't- Te'vil*, thr. Muhammed Fuad Abdülbaki, Beyrut, 1398/1978, I-V
- Kattan, Mennâ', *et-Teşriu ve'l-Fıkhu'l-İslâmî*, Kahire, 1409/1989
- Kehhâle, Ömer Rıza, *Mu'cemu'l-Musannifi'l-Kütübi'l-Arabiyye*, Beyrut, 1406/1986
- _____ ; *Mu'cemu'l- Müellifin*, Dımaşk, 1377/1958, I-IV
- Keskioglu, Osman, *Fıkıh Tarihi ve İslâm Hukuku*, Ankara, 2003 KOCA, Ferhat, *İslâm Hukuk Tarihinde Selefî Söylem*, Ankara, 2002
- Kûlebbî, Ebu'l-Kasım Muhammed b. Ahmed b. Cüzeyyi el-Gırnatî (v. 741/1340), *Takrîbu'l-Vusûl ilâ İlmi'l-Usûl*, thk. Muhammed Muhtar b. eş-Şeyh Muhammed Emin Şenkitî, Medine, 1423/2002
- Kureşî, Ebu'l-Ferec Cemâlüddin Abdurrahman b. Ali b. Muhammed el-Cevzî el- Bağdâdî (v. 597/1201), *Zâdü'l-Mesir fi İlmi't-Tefsir*, Dımaşk, 1404/1994, I-II
- Kurtubî, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Ensarî (v. 671/1273), *el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân*, Beyrut, 1993, I-V
- Kutluboğa, Zeynuddin Kasım (v. 889/1476), *Şerhu Muhtasari'l-Menâr* thk. Züheyr b. Nasir en-Nasir, Beyrut, 1413/1993
- Macdonald, D.B, "İcmâ", İA., 5/926-927, İstanbul, 1968
- Mağiniyye, Muhammed Cevâd, *et-Tefsiru'l-Kâşif*, Beyrut, 1981, I-II
- _____ ; *İlmu Usûli'l-Fıkıh fi Sevbihi'l-Cedîd*, Beyrut, 1980
- Mahallî, Celâleddin Muhammed b. Ahmed (v. 864/1461), *Şerhu'l-Varakât fi Usûli'l- Fıkıh*, thk. Hüsameddin b. Musa Afâne, Riyad, 1421/2001
- Mâlik, b. Enes (v. 179/795), *el-Muvatta*, İstanbul, 1992, I-II
- Mansur. Muhammed Said Şehâme, *el-Edilletu'l-Akliyye ve Alakâtuhâ bi'n-Nakliyye*, Hortum, 1420/1999
- Mansûrî, Mustafa Hasan (v. 1970), *el-Muktataf min Uyûni't-Tefâsir*, thk. Muhammed Ali es-Sâbûnî, Beyrut, 1416/1996

- Mardîni, Şemsüddin Muhammed b. Osman b. Ali (v. 871/1468), *el-Encümü'z-Zahirât 'ala Halli Elfazi'l-Varakât*, thk. Abdülkerim b. Ali b. Muhammed en- Nemle, Riyad, 1416/1996
- Medkûr, Muhammed selâm, *Medhalü'l-Fikhi'l-İslâmî*, Kahire, 1964
- Merâğî, Abdullah Mustafa, *el-Fethu'l-Mübin fi Tabakâti'l-Usûliyyîn*, Mısır, 1419/1999, I-II
- Merdâvî, Alâuddin Ebu'l Hasan Ali b. Süleyman (v. 885/1482), *et-Tahbîr Şerhu't- Tahrîr*, thk. Avad b. Muhammed el-Karnî, Riyad, 1421/2000, I-IV
- Mısrî, Zekeriya Abdurrezzâk, *Usûli'l-Fikhi'l-İslâmî*, Beyrut, 1418/1998
- Molla Hüsrev, Muhammed b. Ferâmuz, *Mir'âtü'l-Usûl Şerhu Mürkâti'l-Vusûl*, İstanbul, 1321
- Mu'avved-Mevcûd, Ali Muhammed-Adil Ahmed, *Tarihu't-Teşri'i'l-İslâmî*, Beyrut, 1420/2000, I-II
- Mustafa, İbrahim ve Arkadaşları, *el Mu'cemü'l-Vesit*, İstanbul, 1989
- Mutarrizî, Ebü'l-Feth Nasirüddin (v. 610/1213), *el-Muğrib fi Tertibi'l-Mu'rib*, thk. Mahmud Fahirî-Abdulhamîd Muhtar, Halep, 1399/1979
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn el kuşeyrî (v. 261/875), *el-Câmiu's-Sahîh*, İstanbul, 1992, I-III
- Müzenî, Abdurrahman b. Selâme b. Abdullah, "Mukaddime", (Cüveynî'nin babası Ebu Muhammed Abdullah b. Yûsuf el Cüveynî (v. 438/1081), "el Cem' ve'l Fark"), Beyrut, 1424/2004
- Mv.F. (el-Mevsûâtü'l-Fıkhiyye), "İcmâ", 2/48-50, Kuveyt, 1404/1983
- Nemle, Abdülkerim b. Ali b. Muhammed b. Nemle, *el-Mühazzeb fi İlmi Usûli'l- Fikhi'l-Mukârin*, Riyad, 1424/2004, I-II
- _____; *el-Hilâfu'l-Lafziyy 'inde'l-Usûliyyîn*, Riyad, 1420/1999, I-II
- Nesâî; Ebu Abdurrahman (v. 303/915), *es-Sünen*, İstanbul, 1992, I-VIII
- Nesefî, Ebu'l-Berakât Abdullah b. Ahmed (v. 710/1310), *Keşfu'l-Esrâr Şerhu'l- Musannif 'ale'l-Menâr*, Beyrut, 1406/1986, I-II
- _____; *Şerhu'l-Müntahab*, thk. Sâlim Öğüt, yy.ts.
- Nisâburî, Ebu'l-Hasan Ali b. Ahmed el-Vâhidî (v. 468/1076), *el-Vesit fi Tefsiri'l- Kur'âni'l-Mecîd*, thk. Adil Ahmed Abdülmevcud ve arkadaşları, Beyrut, 1415/1994, I-II
- Pekcan, Ali, *Dört Mezhep İmâmı'nın Görüşleri Merkezinde İslâm Hukukunun Kaynaklarından İcmâ*, Konya, 2004
- _____; *İslâm Hukukunda Gaye Problemi*, İstanbul, 2003

- Raysûnî, Ahmed, *Nazariyyetü'l-Makâsîd 'inde's-Şâtibî*, Beyrut,1412/1992
- Râzî, Fahreddin Muhammed b. Ömer b. Hüseyin (v. 606/1209), *el-Mahsûl fi İlmi Usûli'l- Fikh*, thk. Tâhâ Câbir Feyyâd el-Alvanî, Beyrut,1412/1992, I-IV
- _____ ; *et-Tefsiru'l-Kebir*, Beyrut, 1995, I-IV
- Râzî, Muhammed b. Ebîbekr b Abdilkadir (v. 666/1209), *Muhtârü's-Sihâh*, Lübnan, 1988
- Rıza, Muhammed Reşid (v. 1935), *Tefsiru'l-Kur'âni'l-Hakîm (Tefsiru'l-Menar)*, yy.1493/1973 (Dâru'l-Fikr), I-V
- Salih, Muhammed Edip, *Mesâdirut-Teşri'l-İslâmî ve Menâhucu'l-İstinbât*, Riyad, 2002
- Salih, Subhî, *Meâlimu Şeriatü'l-İslâmiyye*, Beyrut, 1975
- Sava Paşa, *İslâm Hukuku Nazariyatı Hakkında Bir Etüd*, trc. Arıkan, Baha, Ankara,1956
- Schacht, Jospheh, *İslâm Hukukuna Giriş*, trc. Dağ, Mehmet-Şener, Abdülkadir, Ankara, 1986
- Sem'ânî, Ebu Sa'd Abdülkerim b. Muhammed İbn Mansur et-Temimi (v. 562/1167), *el- Ensâb*, tkd. Abdullah Ömer el-Barudî, Beyrut, 1408/1988, I-II
- Serahsî, Şemsüleimme Ebubekir Muhammed b. Ahmed b. Sehl (v. 483/1090), *Usûli's- Serahsî*, nşr. Ebu'l-Vefâ el-Afğanî, Haydara-bad 1372 baskısından ofset, Beyrut, 1414/1993
- Sübkî, Ali b. Abdülkafi (v. 756/1355)-Oğlu Tacüddin Abdülvahhâb (v. 771/1370), *el-İbhâc fi Şerhi'l-Minhâc*, Beyrut,1404/1984
- Sübkî, Tacüddin Ebu Nasr Abdülvahhâb (v. 771/1370), *Tabakâtu's-Şâfiyyeti'l-Kübrâ*, thk. Mahmud Muhammed et-Tenahi-Abdülfettah Muhammed el-Halu, Kahire, 1976, I-V
- _____ ; *Ref'ül-Hâcib 'an Muhtasari İbni'l-Hâcib*, thk. Muâvved-Abdulmevcûd, Ali Muhammed, Adil Ahmed, Beyrut, 1415/1999, I-II
- Şaban, Zekiyüddin, *Usûlü'l-Fikhi'l-İslâmî*, Binğazi, 1995; *İslâm Hukuk İlminin Esasları*, trc. Dönmez, İbrahim Kâfi, Ankara, 2001
- Şafak, Ali, *İslâm Hukukunun Tedvini*, Erzurum, 1977
- Şâfiî, Muhammed b. İdris (v. 204/819), *Ahkâmu'l-Kur'ân* (Beyhaki (v. 458/1066) tahriçleri), talik: Kasım es-Semâi er-Rifaî, Beyrut, 1980
- _____ ; *er-Risâle*, thk. Şakir, Ahmed Muhammed, Kahire, 1399/1979

- _____; *İbtâlu'l-İstihân* (el-Ümm 7.cilt içinde), Beyrut, 1410/1950, s. 313-320
- _____; *Cimâu'l-İlm* (el-Ümm 7.cilt içinde) s. 287-301, Beyrut, 1410/1990; *Sünnet Müdafaası*, trc. Aktepe, İshak Emin, İstanbul, 2005
- Şak'a, Mustafa, *el-Eimmetu'l-Erba'a*, Beyrut, 1449/1990, I-IV
- Şâşî, Nizâmuddin Ebu Ali Ahmed b. Muhammed b. İshâk (v. 344/965), *Usûli'ş-Şâşî*, tsh: Abdullah Muhammed el-Halilî, Beyrut, 1424/2003
- Şâtübî, Ebû İshâk İbrâhim (v. 790/1388), *el-Muvâfakât fi Usûli'ş-Şeri'a*, nşr. Abdullah, Dıraz, Lübnan ts., I-III
- Şekerci, Osman, *Fıkıh Mezheblerine Giriş*, İstanbul, 1999
- Şelebi, Muhammed Mustafa, *Usûli'l-Fıkhî'l-İslâmî*, Beyrut, 1398/1978
- Şener, Abdülkadir, *İslâm Hukuku Kaynaklarından Kıyas, İstihân, İstislâh*, Ankara, 1974
- Şenkitî, Muhammed el-Emin, *Muzekkiretu Usûli'l-Fıkh*, Beyrut, 1391/1971
- Şerefüddîn, Abdülazim, *Tarihu't-Teşri'i'l-İslâmî*, Bingazi, 1989
- Şevkânî, Ebu Abdullah Muhammed b. Ali (v. 1250/1834), *İrşâdu'l-Fühûl ilâ Tahkiki'l-Usûl*, thk. İbn Musa'b Muhammed Said el Bedri, Beyrut, 1412/1992
- Şeybânî, Muhammed b. el-Hasen (v. 189/804), *Kitâbu'l-Hüccce 'ala Ehli'l-Medine*, nşr. Afğanî, Ebu'l-Vefâ, Haydarabad, 1965, I-V
- Şeyhzâde, Muhammed b. Muslihuddin Mustafa el-Kocevî Muhyiddin (v.951/1544), *Hâşiyetu Şeyhzâde 'ala Tefsiri'l-Kadî Beydâvî*, İstanbul, 1366/1988, I-II
- Şirâzî, Ebu ishâk İbrahim b. Ali b. Yusuf el Fîrûzâbâdî (v. 476/1084), *el-Luma' fi Usûli'l-Fıkh*, Beyrut, 1405/1985
- _____; *Şerhu'l-Luma'*, thk. Abdülmecid et Türkî, Beyrut, 1408/1988, I-II
- Şürbecî, Ali, *Tefsiru'l-Beşâir ve Tenviru'l-Besâir*, takriz: Hasan Hanbeke el-Meydanî- Hüseyin Hattab-Muhammed Said Ramazan el-Butî, Dımaşk, 1418/1997
- Tâberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerîr (v. 310/922), *Câmiu'l-Beyân fi Te'vili'l-Kur'ân*, Beyrut, 1412/1992, I-IV
- Taftazânî, Sa'duddin Mesud b. Ömer (v. 792/1390), *Şerhu't-Telvih 'ala't-Tavdih*, Mısır 1377/1957, I-II

- Taşköprüzâde, Ahmed b. Mustafa (v. 968/1561), *Miftâhu's-Saâde ve Misbâhu's- Siyâde fi Mevduâtî'l-Ulûm*, Beyrut ts, (Daru'l-Kütübî'l-İlmiye), I-II
- Taştan, Osman, “*Merkezileşme Sürecinde İslâm Hukuku: Bölgeselliğe Veda veya Şâfiî Faktörü*” (Sünni Paradigmanın Oluşumunda Şâfiî'nin Rolü eseri içinde, haz. Kırbazoğlu, M. Hayri), Ankara ,2003, s. 149-162
- Tavile, Abdülvahhâb Abdüsselam, *Eseru'l-Lüğat fi İhtilâfi'l-Müctehidîn*, Mısır ts, (Dâru's-Selâm)
- Tahânevî, Muhammed Ali b. Ali (v. 1158/1745), *Kitâbu Keşşâfi İstilhâti'l-Fünûn*, tashih. Muhammed Vecîh-Abdulhak-Ğulâm Kadîr, İstanbul, 1404/1984
- Tirmizî, Ebu İsâ (v. 279/892), *es-Sünen*, İstanbul, 1992, I-V
- Tûfî, Necmuddin Ebu Rebi' Süleyman b. Abdülkâfi (v. 716/1316), *Şerhu Muhtasari Ravda*, thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî, Beyrut, 1410/1990, I- III
- Türkî, Abdullah Abdülmuhsin, *Esbâbu İhtilâfi'l-Fukahâ*, Riyad, 1397/1977
- _____; *Usûlu Mezhebi'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*, Beyrut, 1416/1996
- Ukberî, Ebu Ali el-Hasen b. Şihâb el-Hasen (v. 428/1037), *Risâle fi Usûli'l-Fikh*, nşr. Muvaffak b. Abdillâh b. Abdilkadir, Mekke, 1992
- Urmevî, Sirâcuddin b. Ebi Bekir el-Ermevî (v.682/1285), *et-Tahsîl mine'l-Mahsul*, thk. Muhammed Ali Ebu Zunejd, Beyrut, 1408/1988
- Urmevî, Tacüddin Ebu Abdullah Muhammed b. Hüseyin (v.653/1254), *el-Hâsil mine'l- Mahsûl*, thk. Bonacî Abdüsselam Mahmud, Bingâzi, 1994, I-II
- Veziir, Ahmed Muhammed b. Ali, *el-Musaffâ fi Usûli'l-Fikh*, Beyrut, 1996
- Yaman, Ahmet, “*İslâm Hukuk İlmi Açısından Makasid İctihadının Ya da Gât/Teleolojik Yorum İlkeleri Üzerine*” (Makasid ve İctihad adlı eser içinde, haz. Yaman, Ahmet,), Konya, 2002, s. 160-195
- Yavuz Y. Vehbi, “*İcmâ'nın Hakikati ve İslâm Teşriindeki Yeri*”, İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi, sy.3, Konya, 2004, s. 87
- Zebidî, Muhammed Mürtezâ (v. 1205/1790), *Tâcü'l-Ârûs*, Mısır, 1205
- Zehebî, Şemsuddin Muhammed b. Ahmed b. Osman (v. 748/1347), *Siyeru A'lâmi'n- Nübelâ*, thk. Şuayb Arnavut-Muhammed Nuaym Arkus, Beyrut, 1410/1990, I-XVIII

- _____ ; *el-İber fi Haberi Men Ğaber*, thk. Ebu Hacir Muhammed Said b. Besyûnî Zağlul, Beyrut ts, (Dâru'l-Kütübi'l-İlmiye), I-II
- _____ ; *Târihu'l-İslâm*, thk. Ömer Abdüsselam Tedmürî, Beyrut, 1414/1994
- _____ ; *Tehzibu Siyeri A'lâmi'n-Nübelâ*, thk. Şuayb Arnavut, Beyrut, 1413/1992, I-II ZERKÂ, Mustafa Ahmed, *el-Medhalu'l-Fikhi'l-'Amm*, Dımaşk, 1978
- Zerkeşî, Bedruddin Muhammed b. Bahadır, (v. 794/1392), *Teşnifu'l-Mesâmi' bi Cemi'l-Cevâmi'*, thk. Ebu Amr el-Hüseynî b. Ömer b. Abdurrahim, Beyrut, 1420/2000, I-II
- _____ ; *el-Bahru'l-Muhît fi Usûli'l-Fikh*, thr. Muhammed Tamir, Beyrut, 1421/2001, I- III
- Zeydân, *Fıkıh Usûlü*, trc. Özcan, Ruhi, İzmir, 1993 ZİRİKLÎ, ZİRİKLÎ, Hayreddin (v. 1976), *el-A'lâm*, Beyrut, 1989, I-IV
- Zuhaylî, Vehbe, *el-Veciz fi Usûli'l-Fikh*, Beyrut, 1995; *Fıkıh Usûlü*, trc. Efe, Ahmet, İstanbul, 1996
- _____ ; *et-Tefsiru'l-Münîr*, Beyrut, 1411/1991, I-V
- _____ ; *Usûlü'l-Fikhi'l-İslâmî*, Dımaşk, 1406/1986, I-II
- Züheyr, Muhammed Ebû Nûr, *Usûlü'l-Fikh*, Mısır, 1412/1992, I-III

Fecr Yayınları: 748

AŞK-I MUKADDES-İ İLÂHÎ
İbnü'l-Arabî ile Said Nursî'nin Muhabbet ve Aşka Dair
Mütekabil Görüşleri

Dr. Abdulvehap ERİN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Editör
Doç. Dr. Halil BATUR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-61-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Affî, Ebü'l-Alâ. *Tasavvuf İslâm'da Manevî Hayat*. çev. Ekrem Demirli – Abdullah Kartal. İstanbul: İz Yayıncılık, 2015.
- Akman, Mustafa. “İbnü'l-Arabî'ye Yönelik Eleştiriler ve Mahiyeti”. *Uluslararası İbnü'l-Arabî Sempozyumu İnsanlığın Hakikat Arayışı ve İbnü'l-Arabî*. haz. Fikret Karaman. Ankara: İnönü Üniversitesi Yayınevi, 2018.
- Algar, Hamid. “Bediüzzaman'ın Hayatı ve Eserlerinde Tasavvuf ile Tarikat”. *Bediüzzaman ve Tasavvuf*. 13-41. İstanbul: Gelenek Yayıncılık, 2. Basım, 2003.
- Arabî, Muhyiddîn. *Fusûs ül-Hikem*, çev. M. Nuri Gençosman. İstanbul: İstanbul Kitabevi, 1971.
- Aydın, Mehmet. “Hz. Mevlânâ'da ve Muhyiddîn-i Arabî'de Aşk Kavramı”. 3. *Millî Mevlânâ Kongresi*. 157-161. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları, 1989.
- Baltacı, Halil. “Aşkın Kazandığı Tasavvufî Muhteva: Ahmed Gazzâlî, Baklî ve Irâkî Çizgisi”. *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 34, (Temmuz-Aralık 2014), 23-44.
- Bedirhan, Muhammed. *Vahdet-i Vücûdu Savunmak Abdülganî Nablûsî'nin Vahdet-i Vücûd Müdafaası*. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2019.
- Bolay, Süleyman Hayri. “Said Nursi'nin Vahdet-i Vücûda Bakışı”. *Uluslararası Bediüzzaman Sempozyumu-V- Risâle-i Nur'a Göre Kur'an'ın İnsana Bakışı*.
- Buz, Metin. *Bediüzzaman'da Aşk*. İstanbul: Hayyikitap, 2012.
- Ceyhan, Semih. “Mey ve Ney”. *Keşkiil Dergisi* 2, (Ekim 2004), 22-25.
- Chittick, William. “Bir Âşık Olarak İbn Arabî”. *Keşkiil Dergisi* 2, (Ekim 2004), 5-9.
- C. Chittick, William. *İlâhî Aşk*. çev. Ömer Saruhanoğlu – Kadir Filiz. İstanbul: Nefes Yayınları, 2018.
- Çakmaklıoğlu, M. Mustafa. “Klasiklerimiz/X 'el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye' (Muhyiddin İbnü'l-Arabî-ö. 638/1240)”. *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* IV/11 (2003). 407-444.
- Demirci, Mustafa. “Aşk Allah'ın İpidir”. *Keşkiil Dergisi* 2, (Ekim 2004), 46-49.

- Erin, Abdulvehap. “İbnü'l-Arabî ve Konevî İle Teşekkül Eden Yeni Dönem Tasavvufu ve Risâle-i Nûr”. *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi* 7 (2) (Eylül 2023), 453-470.
- Erin, Abdulvehap. “Risâle-i Nûr ve Allah, Kâinat, İnsan İlişkisinin Aşk Bağlamında Yorumu”. *Mecazdan Hakikate Aşk*. ed. Mustafa Başkan – Muhammed Emin Efe. 391-414. İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları, 1. Basım, 2022.
- Gali, Ahmed Muhammed. “Risale-i Nur Düşüncesinde Tecdid”. 6. *Uluslararası Bedüzzaman Sempozyumu Risale-i Nur Işığında Küreselleşme ve Ahlâk*. ed. Abdullah Albayrak. İstanbul: Nesil Yayınları, 2004.
- Gazzâlî, Ebu Hâmid Muhammed b. Muhammed. *İhyâ'ü 'ulûmi'd-din*. Beyrut: Dâr İbn Hazm, 2005.
- Gemuhluoğlu, Zeynep. ““Varlık Dağını Delmek”: İbnü'l-Arabî'nin Eserleri Esasında Varlık, Tecrübe ve Ahlâk Açısından Aşk”. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi* 15. (Haziran 2020), 181-212.
- İbnü'l-Arabî, Muhyiddîn. *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye*. 1-8. Beyrut: Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1999.
- İbnü'l-Arabî, Muhyiddîn. *Fusûsü'l-Hikem*. Beyrut: Dâru'l-Kitabi'l-'Arabi, ts.
- İbn Arabî, Muhyiddin. *Fütühât-ı Mekkiyye*. çev. Ekrem Demirli. 1-18. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2007-2012.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem. *Lisânü'l-'Arab*. 1-15. Beyrut: Dâru İhyâu't-Türâsi'l-Arabi, 1999.
- Kartal, Abdullah. “İbn Arabî'de İlâhî Aşk”. 3. *Uluslararası Mardin Artuklu Bilimsel Araştırmalar Kongresi Sosyal ve Beşeri Bilimler Tam Metin Kitabı*. ed. Yasemin Ağaoğlu – Meliha Tath. 246-256. Farabi Yayınevi, 2020.
- Konevî, Sadreddin. *Tasavvuf Metafizigi Miftâh-ı Gaybi'l-Cem Ve'l-Vücûd*. çev. Ekrem Demirli. İstanbul: İz Yayıncılık, 2013.
- Nursi, Bedüzzaman Said. *Asâ-yı Mûsâ*. İstanbul: Envâr Neşriyât, 1993.
- Nursi, Bedüzzaman Said. *Barla Lâhikası*. İstanbul: Envâr Neşriyât, 1992.
- Nursi, Bedüzzaman Said. *Emirdağ Lâhikası-I*. İstanbul: Envâr Neşriyât, 1996.
- Nursi, Bedüzzaman Said. *Emirdağ Lâhikası-II*. İstanbul: Envâr Neşriyât, 1996.
- Nursi, Bedüzzaman Said. *Hutbe-i Şâmiye*. İstanbul: Envâr Neşriyât, 2012.

- Nursi, Bedüzzaman Said. *İşârâtü'l-İcâz*. çev. Abdülmecid Nursi, İstanbul: Envâr Neşriyât, 1994.
- Nursi, Bedüzzaman Said. *Kastamonu Lâhikası*. İstanbul: Envâr Neşriyât 1995.
- Nursi, Bedüzzaman Said. *Lem'alar*. İstanbul: Envâr Neşriyât, 1996.
- Nursi, Bedüzzaman Said. *Mektûbât*. İstanbul: Envâr Neşriyât, 1996.
- Nursi, Bedüzzaman Said. *Mesnevî-i Nûriye*. çev. Abdülmecid Nursi, İstanbul: Envâr Neşriyat, 1993.
- Nursi, Bedüzzaman Said. *Muhâkemât*. İstanbul: Envâr Neşriyât, 1995.
- Nursi, Bedüzzaman Said *Sikke-i Tasdik-i Gaybî*. İstanbul: Envâr Neşriyât, 1993.
- Nursi, Bedüzzaman Said. *Sözler*. İstanbul: Envâr Neşriyât, 1996.
- Nursi, Bedüzzaman Said. *Sünûhât-Tulu'ât-İşârât*. İstanbul: Envâr Neşriyât, 2006.
- Nursi, Bedüzzaman Said. *Şualar*. İstanbul: Envâr Neşriyât, 1995.
- Risâle-i Nûr Müellifi Bedüzzamân Said Nursi Tarihçe-i Hayatı*. İstanbul: Envâr Neşriyat, 1996.
- Soysaldı, İhsan. "Tasavvufta Aşk ve Marifet". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3, (1998), 187-216.
- Şekerci, Hatice. "Bir Bilgilenme Süreci Olarak İbnu'l-Arabî'de Aşk". *Bilim Sanat Vakfı Bülten* 59, (Eylül-Aralık 2005), 72-80.
- Şimşek, Ümit. "Risale-i Nur'da Esmâ Parıltıları". *Milletlerarası Sempozyumu İslam Düşüncesinin 20. Asırda Yeniden Yapılanması ve Bedüzzaman Said Nursî*. ed. Mehmet Paksu. İstanbul: Yeni Asya Yayınları, 1992.
- Uludağ, Süleyman. "Aşk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/11-17. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Yakıt, İsmail. "Mevlânâ'da Aşk Metafiziği". *Türk Kültürü, Edebiyatı ve Sanatında Mevlânâ ve Mevlevîlik-Bildiriler*. 29-39. Konya: SÜMAM Yayınları, 2007.

Fecr Yayınları: 747

**MÜTEAHHİRİN KELÂMINDA CİSMİN HAKİKATİ
SÜREKLİLİK VE DEĞİŞİM**

Ziya ERDİNÇ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-99-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Aktaş, Mehmet. *Tanım ve Hakikat: Cüveynî'nin Kelâmî Sisteminin Analizi*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2021.
- Altaş, Eşref. "Fahredden er-Râzî'nin el-Cevherü'l-ferd Adlı Risalesinin Tahkiki ve Tahlili". *Nazariyat İslam Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi* 2/3 (Ekim 2015), 75-170.
- Altaş, Eşref. "Fahredden er-Râzî'ye Göre İnsanın Mahiyeti ve Hakikati - Mücerred Nefs Görüşünün Eleştirisi-". *İnsan Nedir?: İslam Düşüncesinde İnsan Tasavvurları*. 139-199. Ankara: İLEM Yayınları, 2019.
- Âmidî, Ebü'l-Hasen Seyfüddîn 'Alî b. Muḥammed. *Gâyetü'l-merâm fî ilmi'l-keîâm*. thk. Hasan Mahmud Abdullatif. Kahire: el-Meclisü'l-A'lâ li'ş-Şuûni'l-İslâmiyye, 1971.
- Âmidî, Ebü'l-Hasen Seyfüddîn 'Alî b. Muḥammed. *Ebkârü'l-efkâr fî usûli'd-dîn*. thk. Aḥmed Muḥammed Mehdî. 5 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütüb ve'l-Vesâiki'l-Kavmiyye, 2004.
- Aristotle. "On Generation and Corruption". çev. H. H. Joachim. *The Complete Works of Aristotle*. ed. Jonathan Barnes. New Jersey: Princeton University Press, 4. Basım, 1995.
- Aristotle. "On Melissus, Xenophanes, And Gorgias". çev. T. Loveday - E. S. Forster. *The Complete Works of Aristotle: The Revised Oxford Translation*. ed. Jonathan Barnes. Princeton: Princeton University Press, 4. Basım, 1991.
- Aristotle. "Physics". çev. R. P. Hardie - R. K. Gaye. *The Complete Works of Aristotle*. ed. Jonathan Barnes. New Jersey: Princeton University Press, 4. Basım, 1991.
- Arpaguş, Hatice K. "Sadruşşerîa'nın el-Mukaddimâtü'l-erbaa'sı Bağlamında İnsan Fiilleri". *Uluslararası 14. ve 15. Yüzyıl İslam Düşüncesinde Felsefe, Kelam ve Tasavvuf Sempozyumu Bildirileri*. ed. Murat Demirkol vd. 1/449-461. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yayınları, 2020.
- Arslan, Ahmet. *İlkçağ Felsefe Tarihi 1: Sokrates Öncesi Yunan Felsefesi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2006.

- Arslan, Ahmet. *İlkçağ Felsefe Tarihi 4: Helenistik Dönem Felsefesi (Epikürosçular, Stoacılar, Septikler)*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008.
- Arslan, İshak. “Fiziksel Evrenin Bütünleştirilmesi İçin Erken Bir Teşebbüs: Sühreverdî'nin Miktar Kavramı”. *Nazariyat İslâm Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi* 3/2 (Nisan 2017), 47-68.
- Ataş, Sacide. “Mantık-Metafizik İrtibatına Bir Örnek: İbn Sînâ ve Fahreddin Râzî'de Mahiyetin Bir Parçası Olarak Cins ve Fasil”. *Nazariyat İslâm Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi* 6/1 (Nisan 2020), 209-225.
- Baga, Mehmet Sami. *İslam Felsefesinde Cisim Teorisi: Hikmetü'l-Ayn Gelenegi*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2020.
- Bağdâdî, Ebû Mansûr Abdülkâhir b. Tâhir b. Muhammed et-Temîmî. *Usûlu'd-dîn*. İstanbul: Matbaatü'd-Devle, 1928.
- Beyzâvî, Kâdî Nâsirüddîn Ebû Saîd Abdullâh b. Ömer. *Tavâli'u'l-envâr*. thk. Abbas Süleyman. Beyrut ve Kahire: Dârü'l-Cil ve el-Mektebetü'l-Ezheriyye Li't-turâs, 1991.
- Bulgen, Mehmet. “al-Mâturîdî and Atomism”. *Ulum: Dini Tetkikler Dergisi* 2/2 (2019), 223-264.
- Bulgen, Mehmet. *Kelâm Atomculuğu ve Modern Kozmoloji*. Ankara: TDV Yayınları, 2. Basım, 2018.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *Arap-İslâm Kültürününün Akıl Yapısı: Arap-İslâm Kültüründeki Bilgi Sistemlerinin Eleştirel Bir Analizi*. çev. Burhan Köroğlu vd. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 3. Basım, 2001.
- Câhız, Ebu Osman Amr b. Bahr el-Kinani el-Leysî. *Kitâbü'l-Hayevân*. thk. Abdüsselam Muhammed Hârûn. 8 Cilt. Kahire: Mektebetu Mustafa el-Babi el-Halebi ve Evladuhu, 2. Basım, 1965.
- Cengiz, Yunus. *Doğa ve Öznellik: Câhız'ın Ahlâk Düşüncesi*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2015.
- Cürçânî, Seyyid Şerif. *Hâşiye 'alâ Şerhi Hikmeti'l-'ayn*. nşr. Muhammed Can el-Kerîmî. Kazan: Şerif Can-Hasan Can Matbaası, 1319.
- Cürçânî, Seyyid Şerif. *Hâşiyetü 'alâ Şerhi Muhtasari'l-müntehâ'l-usûlî*. nşr. Muhammed Hasan İsmail. 3 Cilt. Beyrut: Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2004.
- Cürçânî, Seyyid Şerif. *Hâşiyetü't-Tecrid*. thk. Eşref Altaş vd. 3 Cilt. İstanbul: İSAM-TDV Yayınları, 2020.

- Cürcânî, Seyyid Şerif. *Şerhu'l-Mevâkıf: Mevâkıf şerhi (metin-çeviri)*. çev. Ömer Türker. 3 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2015.
- Cüveynî, İmâmü'l-Hârameyn Ebü'l-Me'âlî Ruknüddîn 'Abdülmelik b. 'Abdillâh. *el-İrşâd ilâ kavâti'l-edille fi usûli'l-i'tikâd*. thk. Muḥammed Yûsuf Mûsâ - 'Alî 'Abdülmün'im Abdülhamîd. Kahire: Mektebetü'l-Hanci, 1950.
- Cüveynî, İmâmü'l-Hârameyn Ebü'l-Me'âlî Ruknüddîn 'Abdülmelik b. 'Abdillâh. *eş-Şâmil fi usûli'd-dîn*. nşr. Ali Sâmî en-Neşşâr ve diğeleri. İskenderiye: Münşeâtü'l-Ma'ârif, 1969.
- Demir, Osman. "Fahredden er-Râzî'de Cevher-i Ferd ve Heyûlâ-Sûret Teorileri". *İslâm Düşüncesinin Dönüşüm Çağında Fahreddin er-Râzî*. ed. Ömer Türker - Osman Demir. 527-548. İstanbul: İSAM Yayınları, 2013.
- Denkel, Arda. *Demokritos/Aristoteles: İlkçağ'da Doğa Felsefeleri*. İstanbul: Kalamış Yayıncılık, 1986.
- Dhanani, Alnoor. "Kelâm[cıların] Atomları ve Epikürcü Minimal Parçalar". çev. Mehmet Bulgen. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 40/1 (2011), 245-258.
- Dhanani, Alnoor. *Kelâmın Fizik Kuramı: Basra Mu'tezilesi Kozmolojisinde Atomlar, Uzay ve Boşluk*. çev. Mehmet Bulgen. İstanbul: Klasik Yayınları, 2020.
- Dhanani, Alnoor. "Matüridi ve Neseî'nin Atomculuk ve Tabiat Anlayışı". *Büyük Türk Bilgini İmam Matüridi ve Matüridilik -Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı-*. 65-76. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2012.
- Dugaym, Semih. *Mevsûâtü mustalahâti ilmi'l-kelâmî'l-İslâmî*. Beyrut: Mektebetü Lübnan, 1998.
- Ebû Naşr el-Cevherî, Ebû Naşr İsmail b. Ḥammâd el-Cevherî el-Fârâbî. *Tâcu'l-Luğâ ve Şihâhu'l-'Arabîyye*. thk. Aḥmed 'Abdulğafûr 'Attâr. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1407/1987.
- Ebû Rîde, Muhammed Abdülhâdî. *İbrâhim b. Seyyâr en-Nazzâm ve ârâuhü'l-kelâmiyye ve'l-felsefiyye*. Kahire: Matbaatü'l-Cenne, 1946.
- Erdemci, Cemalettin. *Kelâm Kozmolojisine Giriş*. Ankara: Bilgesina Yayınları, 2. Basım, 2022.
- Erdinç, Ziya. "13. ve 14. Yy. İslam Düşüncesinde Tabîî Tümel-Mutlak Mahiyet İlişkisi". *Uluslararası 14. ve 15. Yüzyıl İslam Düşüncesinde*

- Felsefe, Kelam ve Tasavvuf Sempozyumu Bildirileri*. ed. Murat Demirkol vd. 1/35-63. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yayınları, 2020.
- Erdinç, Ziya. *Teftâzânî'de Bilgi Teorisi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Erdinç, Ziya. "Teftâzânî'nin Düşünce Sisteminde İnsanî Nefsin Varlığı ve Hakikati". *Nazariyat İslam Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi* 7/2 (Ekim 2021), 157-194.
- Eş'ârî, Ebü'l-Hasen 'Alî b. İsmâ'il. *Ma'âkâlâtü'l-İslâmiyyîn ve'hilâfî'l-mu'allîn*. nşr. Helmut Ritter. Wiesbaden: Franz Steiner, 2. Basım, 1963.
- Frank, Richard M. *Beings and Their Attributes: The Teaching of the Basrian School of the Mu'tazila in the Classical Period*. Albany: State University of New York Press, 1978.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed. *el-İktisâd fi'l-i'tikad*. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1983.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed. *el-Mustasfâ min ilmi'l-usûl*. nşr. Hamza b. Zühayr Hâfız. 4 Cilt. Medine: el-Câmiati'l-İslâmiyye, ts.
- Günaltay, M. Şemseddin. "Mütekellimîn ve Atom Nazariyesi". *Dârü'l-Fünun İlahiyat Fakültesi Mecmûası* 1 (1925), 58-119.
- Halîl b. Aḥmed, Ebû 'Abdurrahmân el-Ḥalîl b. Aḥmed el-Ferâhîdî . *Kitâbu'l-'Ayn*. thk. Mehdî el-Maḥzûmî - İbrâhîm es-Sâmerrâ'î. 8 Cilt. Beyrut: Mektebetü'l-Hilâl, 1988.
- Hayyât, Ebü'l-Hüseyn 'Abdürrahîm b. Muḥammed. *el-İntişâr ve'r-red 'alâ İbni'r-Râvendî el-Mülhid*. thk. H. S. Nyber. Beyrut: Mektebetü'd-Dârü'l-Arabiyye li'l-Kitâb, 1993.
- Hillî, Cemâliüddîn el-Hasen İbnü'l-Mutahhar. *Keşfu'l-murâd fi şerhi Tecrîdu'l-i'tikâd*. Beyrut: Müessesetü'l-A'lemî li'l-Matbû'ât, 1988.
- İbn Fûrek, Ebû Bekr Muhammed b Ḥasen el-Enşârî. *Mücerredü ma'âkâlâtü's-Şeyḥ Ebi'l-Ḥasen el-Eş'ârî*. thk. Daniel Gimaret. Beyrut: Dârü'l-Meşrik, 1987.
- İbn Hazm, Ebu Muhammed b. Ali ez-Zâhirî. *el-Fasl: Din ve Mezhepler Tarihi*. çev. Halil İbrahim Bulut. 3 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2017.
- İbn Metteveyh, Ebü'l-Hasen b. Aḥmed. *et-Tezkiretü fi aḥkâmi'l-cevâhir ve'l-a'râz*. thk. Daniel Gimaret. 2 Cilt. Kahire: el-Ma'hedu'l-İlmî el-Fransî li-Âsârî's-Şarkîyye, 2009.

- İbn Sînâ, Ebû Alî Hüseyin b. Abdillâh b. Alî. *İşaretler ve Tenbihler: el-İşârât ve't-tenbîhât*. çev. Muhittin Macit vd. İstanbul: Litera Yayıncılık, 3. Basım, 2015.
- İbn Sînâ, Ebû Alî Hüseyin b. Abdillâh b. Alî. *Kitâbu'ş-Şifâ: Metafizik*. çev. Ekrem Demirli - Ömer Türker. 2 Cilt. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2. Basım, 2013.
- İbnü'l-Melâhimî, Rüknüddîn Maḥmûd b. Muḥammed el-Ḥârizmî. *el-Mu'temed fi uşûli'd-dîn*. thk. Wilfred Madelung. Tahran, 2012.
- İbnü'l-Murtaḍâ, Aḥmed b. Yaḥyâ. *el-Baḥru'z-zehḥâr el-câmi' li-mezâhibi 'ulemâi'emşâr*. nşr. Abdullah b. Abdülkerim el-Cerâfi. 6 Cilt. San'a: Dârü'l-Hikmeti'l-Yemâniyye, 2. Basım, 1988.
- Îcî, Adudüddin. *el-Mevâkif fi ilmi'l-keîâm*. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, ts.
- Îcî, Adudüddin. *Şerhu Muhtasari'l-müntehâ'l-usûlî*. nşr. Muhammed Hasan İsmail. 3 Cilt. Beyrut: Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2004.
- İsfahânî, Maḥmûd b. Abdurrahman Şemsüddîn. *Tesdîdü'l-kavâid fi şerhi Tecrîdü'l-akâid*. nşr. Hâlid b. Hammâd el-Advânî. 2 Cilt. Kuveyt: Dârü'l-Ziyâ', 2012.
- Jaeger, Werner. *İlk Yunan Filozoflarında Tanrı Düşüncesi*. çev. Güneş Ayas. İstanbul: İthaki Yayınları, 2012.
- Kâdî Abdülcebbar, Ebü'l-Hasen. *el-Muhît bi't-teklîf*. thk. Ömer es-Seyyid Azmî. Kahire: el-Müessesetü'l-Mısıriyye, ts.
- Ḳâdî Abdülcebbar, Ebü'l-Hasen. *Şerhu Uşuli'l-ḥamse*. nşr. Semîr Mustafa Rebâb. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 2001.
- Kandemir, Ahmet Mekin. *Mu'tezilî Düşüncede Tabiat ve Nedensellik*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2019.
- Karadaş, Çağfer. "Atomcu Düşünceler ve Kelam Atomculuğu". *Kelam Araştırmaları Dergisi* 2/1 (2004), 57-72.
- Karlığa, H. Bekir. "Cisim". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/28-31. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Kâtibî, Ebü'l-Hasen Necmüddîn Alî b. Ömer. *el-Mufaşşal fi şerhi'l-Muḥaşşal*. New Jersey: Princeton University Library Garrett Collection, Catalogue of Arabic Manuscripts (Yahuda Section), 3041, 185.
- Kâtibî, Ebü'l-Hasen Necmüddîn Alî b. Ömer. *Hikmetü'l-'ayn*. thk. Salih Aydın. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2016.

- Kayalı, Ahmet. “Demokritos’ta Tanrı İnancı”. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi* 34 (Güz 2022), 361-379.
- Kâ’bî, Ebü’l-Kâsım Abdullah b. Ahmed b. Mahmud el-Belhî. *Kitabü’l-Makâlât ve me’ahu ‘uyûnu’l-mesâil ve’l-cevâbât*. thk. Hüseyin Hansu vd. İstanbul ve Amman: KURAMER ve Darü’l-Feth, 2018.
- Koca, Muhammet Ali. *Seyyid Şerîf Cürçânî’de Nefsin Mahiyeti ve Bilgi Teorisi*. İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.
- Koloğlu, Orhan Şener. “İbn Hazm’ın Atomculuğu Reddi”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/2 (2007), 169-194.
- Kuşçu, Ali. *Şerhu Tecrîdi’l-akâid*. 3 Cilt. İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1311.
- Kuşeyrî, Abdülkerim b. Hevâzin. “el-Fusûl fi’l-usûl”. *Selâsu Resâil li’l-Kuşeyrî*. thk. Mahmûd Sa’d Tablâvî. 45-79. Kahire: Matbaatü’l-Emâne, 1988.
- Kuţbüddîn Şîrâzî. *Şerhu Hikmeti’l-ısrâk*. nşr. Abdullah Nûrânî ve Mehdi Muhakkik. Tahran-Montreal: Dânişgâh-ı Mütâlaât-ı İslâmî, 2001.
- Lâhîcî, Abdürrezzâk. *Şevâriku’l-ilhâm fi şerhi Tecrîdi’l-keîâm*. thk. Ekber Esed Alizâde. 5 Cilt. Kum: Müessesetü’l-İmam es-Sâdık, 3. Basım, 1433.
- McDermott, Martin J. *The Theology of al-Shaikh al-Mufid (d. 413-1022)*. Beirut: Dar al-Machreq, 1978.
- Nesefî, Ebü’l-Berekât Hafîzüddin Abdullah b Ahmed b Mahmûd. *Şerhi’l-‘Umde fi akîdeti Ehli’s-Sinne ve’l-Cemâa = el-İ’timâd fi’l-ı’tikâd*. Kahire: Mektebetü’l-Ezheriyye li’t-Tûras, 2012.
- Nesefî, Ebü’l-Muîn Meymun b. Muhammed b. Muhammed el-Hanefî. *et-Temhîd li-kâvâidi’t-tevhîd*. thk. Ali Tarık Ziyat Yılmaz. İstanbul; Ankara: İSAM Yayınları; TDV Yayınları, 2021.
- Nesefî, Ebü’l-Muîn Meymun b. Muhammed b. Muhammed el-Hanefî. *Tebseratü’l-edille fi usuli’d-din*. thk. Claude Selâme. 2 Cilt. Dimaşk: el-Mahedü’l-İlmi’l-Firansi li’d-Diraseti’l-Arabiyye, 1990.
- Nisâbü’rî, Ebû Reşîd Sa’îd b. Muhammed. *el-Mesâil fi’l-hilâf beyne’l-Basriyyîn ve’l-Bağdâdiyyîn*. thk. Ma’n Zeyd - Rıdvân Seyyid. İskenderiye: ed-Dirâsetü’l-İnsâniyye li’l-Fikri’l-‘Arabî, 2002.
- Öztürk, Mustafa Bilal. “Hacı Hasanzâde’nin Mukaddimât-ı Erbaa Hâşiyesinin Tahlili”. *KADER* 19/1 (Haziran 2021), 209-232.
- Öztürk, Mustafa Bilal. *Mukaddimât-ı Erbaa Hâşiyelerinde Kelâmî Tartışmalar (Alâeddin Arabî Bağlamında)*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020.

- Öztürk, Mustafa Bilal. “Muslihuiddin Kestelî'nin Haşiyetü's-Sugra 'Ale'l-Mukaddimâti'l-Erba'a Adlı Eseri: Tahlil ve Tahkik”. *KADER* 18/1 (Aralık 2020), 666-724.
- Pezdevî, Ebü'l-Yüsr Muhammed b Muhammed b Hüseyin. *Usûlü'd-dîn*. thk. Hans Peter Linss. Kahire: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Turâs, 2003.
- Pines, Shlomo. *İslam Atomculuğu*. çev. Osman Demir. İstanbul: Klasik Yayınları, 2018.
- Râzî, Ebû 'Abdillâh Faḥruddîn Muḥammed b. 'Ömer. “el-Cevherü'l-ferd”. *Nazariyat İslam Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi*. thk. Eşref Altaş. İstanbul: İLEM Yayınları, 2015.
- Râzî, Ebû 'Abdillâh Faḥruddîn Muḥammed b. 'Ömer. *el-Erba'în fî usûli'd-dîn*. thk. Ahmed Hicâzî es-Sekkâ. 2 Cilt. Kahire: Mektebetü'l-Külliyâti'l-Ezheriyye, 1986.
- Râzî, Ebû 'Abdillâh Faḥruddîn Muḥammed b. 'Ömer. *el-Meṭâlibü'l-âliye mine'l-ilmî'l-ilâhî*. nşr. Ahmed Hicâzî es-Sekkâ. 9 Cilt. Beyrut: Darü'l-Kitabi'l-Arabi, 1987.
- Râzî, Ebû 'Abdillâh Faḥruddîn Muḥammed b. 'Ömer. *el-Meṭâlibü'l-âliye mine'l-ilmî'l-ilâhî*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Ragıp Paşa, 810.
- Râzî, Ebû 'Abdillâh Faḥruddîn Muḥammed b. 'Ömer. *Me'âlimu usûli'd-dîn*. nşr. Semih Dugaym. Beyrut: Dârü'l-Fikri'l-Lübnani, 1992.
- Râzî, Ebû 'Abdillâh Faḥruddîn Muḥammed b. 'Ömer. *Muḥaşşalu efkâri'l-mütekaddimîn ve'l-müteahhirîn mine'l-ulema*. nşr. Taha Abdür-rauf Sa'd. Kahire, ts.
- Râzî, Ebû 'Abdillâh Faḥruddîn Muḥammed b. 'Ömer. *Nihâyetü'l-uḳûl*. thk. Said Abdullatîf Fûde. Beyrut: Dârü'z-Zehâir, 2015.
- Râzî, Ebû 'Abdillâh Faḥruddîn Muḥammed b. 'Ömer er-. *İşmetü'l-enbiyâ*. nşr. Muhammed Hicâzî. Kahire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, 1986.
- Râzî, Ebû 'Abdillâh Faḥruddîn Muḥammed b. Ömer b. Hüseyin. *Mefâtihü'l-Ğayb*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabi, 1420.
- Sâbûnî, Ebû Muhammed Nureddin Ahmed b. Mahmud. *el-Bidâye fî usûli'd-dîn*. thk. Bekir Topaloğlu. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 13. Basım, 2014.

- Sadrüşşeria es-Sânî, Ubeydullah b. Mes'ud el-Hanefî. *Şerhu Ta'dîli'l-ulûm*. thk. Mahmut Ay - Mustafa Borsbuğa. Ankara: DİB Yayınları, 2021.
- Semerķandî, Şemsüddîn Muḥammed b. Eşref. *el-Me'ârîf fi Şerhi'ş-Şahâif*. thk. 'Abdullah Muḥammed 'İsmâil - Nazîr Muḥammed Nazîr 'ÿyâd. 2 Cilt. Kahire: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, 2015.
- Semerķandî, Şemsüddîn Muḥammed b. Eşref. *es-Şahâifü'l-ilâhiyye*. thk. Aḥmed 'Abdurrahmân Şerîf. Kuveyt: Mektebetü'l-Felâh, 1985.
- Semerķandî, Şemsüddîn Muḥammed b. Eşref. *İlmü'l-âfâk ve'l-enfus: Âlem ve İnsan*. thk. Yusuf Okşar - İsmail Yürük. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2020.
- Sühreverdi, Şihâbüddîn. "el-Meşâri' ve'l-Mutârahât". *Mecmû'a-ı Musannefât-ı Şeyh-i İşrâk*. thk. Henri Corbin. 1/194-505. Tahran: Pejûheşgâh-ı Ulûm-ı İnsanî ve Motâleât-ı Ferhengî, 2009.
- Sühreverdi, Şihâbüddîn. "Hikmetü'l-işrâk". *Mecmû'a-ı Musannefât-ı Şeyh-i İşrâk*. thk. Henri Corbin. Tahran: Pejûheşgâh-ı Ulûm-ı İnsanî ve Motâleât-ı Ferhengî, 1993.
- Sühreverdi, Şihâbüddîn. "Kitâbü't-Telvîhât". *Mecmû'a-ı Musannefât-ı Şeyh-i İşrâk*. thk. Henri Corbin. 1/194-505. Tahran: Pejûheşgâh-ı Ulûm-ı İnsanî ve Motâleât-ı Ferhengî, 2009.
- Şehrezûrî, Şemseddîn Muhammed. *Şerhü Hikmeti'l-işrâk*. thk. Ahmed Abdurrahîm Sâiyih - Tefîk Ali Vehbe. 2 Cilt. Kahire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, 2012.
- Şeker, Zeynep. *Mütেকaddimîn Dönem Kelâmında Arazlar Meselesi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Şeyḥ Müfid, Muḥammed b. Muḥammed b. Nu'mân. *Evâli'l-maḳâlât*. thk. Şeyḥ İbrâhîm el-Ensârî. Beyrut: Dârü'l-Müfid, 1431.
- Taşkın, Bilal - Şavluk, Hikmet. "Kudret Sahibi Bir Fâil Olarak İnsan Şemseddin es-Semerķandî'de İlâhî Sifatlar ve İnsan Fiilleri İlişkisi". *Hitit İlahiyat Dergisi* 21/1 (Haziran 2022), 479-502.
- Teftâzânî, Sa'düddîn Mes'ûd b. 'Ömer b. 'Abdillâh el-Herevî. *Hâşiyetü 'alâ Şerhi Muhtasari'l-müntehâ'l-usûli*. nşr. Muhammed Hasan İsmail. 3 Cilt. Beyrut: Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2004.
- Teftâzânî, Sa'düddîn Mes'ûd b. 'Ömer b. 'Abdillâh el-Herevî. *Şerhu'l-Akâidi'n-Nesefiyye*. nşr. Ahmed Hicâzî es-Sekâ. Kahire: Mektebetü'l-Külliyâti'l-Ezheriyye, 1988.

- Teftâzânî, Sa‘düddîn Mes‘ûd b. ‘Ömer b. ‘Abdillâh el-Herevî. *Şerhu’l-Makâşid*. 2 Cilt. İstanbul: Matbaa-i Muharrem Efendi, 1305.
- Teftâzânî, Sa‘düddîn Mes‘ûd b. ‘Ömer b. ‘Abdillâh el-Herevî. *Tehzîbü’l-manţık ve’l-kelâm*. nşr. Abdülkadir Kürdî. Kahire: Matbaatü’s-Saade, 1912.
- Tûsî, Ebû Ca‘fer Nasîrüddîn Muhammed b. Muhammed. “Ta‘dîlü’l-mi‘yâr fi nakdi Tenzîli’l-efkâr”. *Mantık ve mebâhîsu’l-elfâz*. thk. Mehdi Muhakkik - Toshihiko Izutsu. 137-248. Tahran-Montreal: Müessesesi-i Motaleât-i İslâmî-i Dânişgâh-ı McGill Şube-i Tahran, 1974.
- Tûsî, Ebû Ca‘fer Nasîrüddîn Muhammed b. Muhammed. *Tecrîdü’l-akâid*. thk. Abbas Muhammed Hasan Süleyman. İskenderiye: Dârü’l-Ma‘rifetü’l-Câmiyye, 1996.
- Tûsî, Ebû Ca‘fer Nasîrüddîn Muhammed b. Muhammed. *Tecrîdü’l-mantık*. Beyrut: Müessesetü’l-A‘lemî li’l-Matbû‘ât, 1988.
- Tûsî, Ebû Ca‘fer Nasîrüddîn Muhammed b. Muhammed. *Telhîşu’l-Muḥaşşal*. Beyrut: Dârü’l-Edvâ’, 1985.
- Uluç, Tahir. *Sühreverdî’nin İbn Sînâ Eleştirisi*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2012.
- Üçer, İbrahim Halil. *İbn Sînâ Felsefesinde Suret, Cevher ve Varlık*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2017.
- Üçer, İbrahim Halil. “Müteahhir Dönem Düşüncesinde Tanımın Birliği Sorunu: Molla Hüsrev’in Nakdü’l-Efkâr fi Reddi’l-Enzâr’ı Bağlamında Bir Tahlil”. *Uluslararası Molla Hüsrev Sempozyumu (18-20 Kasım 2011 Bursa) Bildiriler*. ed. Tevfik Yücedoğru vd. 119-150. Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2013.
- Ültay, Eser vd. “Sosyal Bilimlerde Betimsel İçerik Analizi”. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi* 10 (2021), 188-201.
- Walbridge, John. “Sühreverdi ve İsrakilik”. çev. M. Cüneyt Kaya. *İslam Felsefesine Giriş*. ed. Peter Adamson - Richard C. Taylor. 221-245. İstanbul: Küre Yayınları, 2. Basım, 2008.
- Wolfson, Harry Austryn. *Kelam Felsefeleri: Müslüman-Hristiyan-Yahudi Kelamı*. çev. Kasım Turhan. İstanbul: Kitabevi, 2001.
- Yahyâ b. Hamza el-‘Alevî, el-İmâm el-Müeyyed-Billâh. *Kitâbü’t-temhîd fi şerḥi Me‘âlimi’l-‘adl ve’t-tevhîd*. thk. Hişâm Haneffî Seyyid. Kahire: Mektebetü’s-Sekâfeti’-d-Dîniyye, 2008.

Yıldız, Metin. *Kelm Kozmolojisi: Mu'tezile'nin lem Anlayışı*. İstanbul: Endls Yayınları, 2020.

Zerkn, M. Salih. *Faruddn er-Rz ve r'h'l-kemiyye ve'l-felsefiyye*. Kahire: Dr'l-Fikr, ts.

Fecr Yayınları: 746

KUR'ÂN KISSALARINDA TEMA VE ANLATIM ÜSLUBU

Dr. Nurettin ÇİFTÇİ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Dr. Veysi TURUN

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-97-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- ‘Abdübākī, Muḥammed Fu’ād. *el-Mu‘cemu’l-müfehres li elfāzi’l-Ḳur’āni’l-Kerim*. ts.
- Ālūsī, Şihabuddīn Maḥmūd, *Rūḥu’l-me‘āni fi tefsiri’l-Ḳur’ān’il-‘azīm ve’s-sab‘i’l-meşāni* (Beyrūt: Dāru İhyau’t-Turāşī’l- ‘Arabī, ts.
- Atay, Hüseyin. *Kur’an’a Göre Araştırmalar V*. 3. Basım. Ankara: Atay Yayınları, 2017.
- Ateş, Süleyman. *Yüce Kur’an’ın Tefsiri*. 12 Cilt. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1989.
- Balcı, İsrâfil. *Vahyin Gölgesinde Siyer Mekke Dönemi II*. 2. Basım. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2020.
- Begoviç, Aliya İzzet. *Doğu Batı Arasında İslâm*. Çev. Salih Şaban. 21. Basım. İstanbul: Klasik Yay., 2017.
- el-Begāvī, Muḥyi’s-Sünne Ebū Muḥammed el-Ḥuseyn b. Mes‘ūd. *Me‘alimu’t-tenzil*, ed. Muḥammed ‘Abdullah en-Nemr vd. Ṭaybe: Dāru’ṭ-Ṭaybe Lin’-Neşri ve’t-Tevzi’, 1411.
- Beyānu’l- Ḥaḫḫ, Maḥmūd b. Ebī’l- Ḥasan b. Ḥuseyn en-Nisābüri el-Ġaznevī. *Bāhiru’l-burhān fi me‘āni muşkilāti’l-Ḳur’ān*. Mekke: Cāmi‘atu Ummu’l-Ḳurā, 1419.
- Bingöl, Abdulkerim. *Kur’an’da Eleştiri Mahiyeti ve Muhatapları*, Ankara: İlâhiyât Yayınları.2022.
- Bingöl, Abdulkerim. “Kur’an’a Göre Ötekiler”, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (3) (2018), 319–332.
- Buḫārī, Ebū ‘Abdillāh Muḥammed b. İsmā‘il. *el-Cāmi’u’s-şāḫiḥ*. Dımaşq: Dāru tavḫi’n-Necāt, 1422.
- Büyük Türkçe Sözlük*. Bdk. Erişim: 12 Şubat 2020. <https://sozluk.gov.tr/>.
- Cabiri, Muḥammed ‘Ābid. *Medḫal ile’l-Ḳur’āni’l-Kerim el-cüz’ül-evvel fi’t-ta’rif bi’l-Ḳur’ān*. Beyrūt: Merkezu Dirāsati’l-Vaḫdeti’l- ‘Arabıyye, 2006.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Usûlü*. Ankara: TDV Yay, 2014.
- Cevheri, İsmā‘il b. Ḥammād. *eş-Şihāḫ tācu’l-luġa ve şihāḫ el-‘arabiyy*. ed. Aḫmed ‘Abdulġafūr Attār. Beyrūt: Dāru’l-‘İlm li’l-Melayin, 1407.
- Curcāni, ‘Ali b. Muḥammed b. ‘Ali. *et-Ta’rifāt*. Beyrūt: Dāru’l-Kutubi’l-‘İlmiyye, 1403.
- Çağrıncı, Mustafa. “İffet”. *DİA*. 21: 506-507. İstanbul: TDV Yayınları, t.y.

- Çağrı, Mustafa. "Merhamet". *DİA*. 29: 184-185. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Çağrı, Mustafa. "Sıdk". *DİA*. 37: 98-100. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Çağrı, Mustafa. "Zulüm". *DİA*. 44: 507-509. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Çelebi, Kâtib. *Keşfuz-zunûn 'an asâmi'l-kutubi ve'l-funûn*. Beyrüt: Dâru'l-İhya Turâşi'l-'Arabî, ts.
- Çiftçi, Nurettin. "Bir Güzel Ahlâk Örneği Olarak Kavli Ma'rûf ve Kur'an'da Söz/ Kavli Çeşitleri". *Din Düşünce Ahlâk I*. ed. Bayram Kanarya- Davut Eşit- Abdulkerim Çelenk- Nurullah Yılmaz- Yusuf Kağanarslan. 137-154. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2022.
- Çiftçi, Nurettin. "Hz. İbrâhim (a.s.) ve Akıl". *Hz. İbrâhim ve Tevhid Mücadelesi*. ed. Atilla Yargıcı- Mahmut Öztürk. 176-191. İstanbul: Ensar Yayınları, 2021.
- Dartma, Bahattin. *Dinî Tarihî ve Arkeolojik Veriler Bağlamında Nüh Tufanı*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2005.
- Demir, Şehmus. *Mitoloji Kur'an Kıssaları ve Tarihi Gerçeklik*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2003.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Usûlü ve Tarihi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2003.
- Demirci, Sabri. "Kur'an-I Kerim'deki Tekrarlar Meselesi ve Mefâtihu'l-Ğayb Tefsir'inde Râzî'nin Yaklaşımı". *SOBİDER Sosyal Bilimler Dergisi/ The Journal of Social Science* 2/5 (2015): 286-307.
- Derrâz, Muhammed 'Abdullâh. *Dusturu'l-ahlâk fî'l-Kur'an*. Dâru'l-Buhûşu'l-İlmîyye, ts.
- Derveze, Muhammed 'Izzet. *el-Kur'ânu'l-Mecid*. Beyrüt: Menşurâtu'l-Mektebeti'l-'Aşriyye, ts.
- Ebû Hâyân, Esirü'd-din Muhammed b. Yüsuf b.'Ali b. Yüsuf el-Endülüsi. *Tefsiru'l-bahri'l-muhtû*. Beyrüt: Dâru'l-İhyai't-Turâşi'l-'Arabî, ts.
- Esed, Muhammed. *Kur'an Mesajı Meal Tefsir*. çev. Cahit Koytak- Ahmet Ertürk. İstanbul: İşaret Yayınları, 2002.
- el-Ezherî, Ebû Manşür Muhammed b. Ahmed thk Muhammed 'İvad Mur'ib, *Tezhîbu'l-luğa*. Beyrüt: Dâru'l-İhyaTurâşi'l-'Arabî, 2001.
- Firüzâbâdî, Muhammed b. Ya'kub. *Ķâmûs'l-muhtû*. Beyrüt: Muessesetu'r-Risâle, 2005.
- Firüzâbâdî, Muhammed b. Ya'kub. *Tefsiru'l-mikbâs min tefsiri İbn 'Abbâs*. Beyrüt: Dâru'l-Kutubi'l-İlmîyye, 1412.

- Güneş, Abdülbaki. *Kur'ân Kıssaları ve Medeniyetlerin İnşası*. İstanbul: Gündönümü Yayınları, 2005.
- Haklı, Mehmet Yusuf. "Hz. İbrâhim'in Aile Bireyleriyle İlişkisi". *Hz. İbrâhim ve Tevhid Mücadelesi*. 34-50. İstanbul: Ensar Yayınları, 2021.
- Halefullâh, Muhammed Aḥmed. *el-Fennu'l-kaşâşi fi'l-Kur'âni'l-Kerim*. 4. Basım. Beyrüt: Muessetu'l-İntişâr el-'Arabî, 1999.
- Ḥalil b. Aḥmed el-Ferâhidî. *Kitâbu'l-'ayn*. Beyrüt: Dâru'l-Kutubi'l-İlmîyye, 1424.
- Hamidullah, Muhammed. *İslâm Peygamberi: Hayatı ve Eseri*, İstanbul: Beyan Yayınları, 2004.
- Harman, Ömer Faruk. "Havvâ". *DİA*. 16: 542-545. İstanbul: TDV Yay, 1997.
- Harman, Ömer Faruk. "İsrâil (Benî İsrâil)". *DİA*. 21: 193-195. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Harman, Ömer Faruk. "Medyen". *DİA*. 28: 346-348. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- İbn 'Aşûr, Muhammed Taḥîr. *Tefsîru't-taḥrîr ve't-tenvîr*. Tunus: ed-Dâr et-Tûnusiyye li'n-Neşr, 1984.
- İbn 'Atîyye, Ebû Muhammed 'Abdulḥaḳ b. Ğâlib. *el-Muḥarraru'l-vecîz fi tefsîri'l-kitâbi'l-'Azîz*. Beyrüt: Dâru'l-Kutubi'l-İlmîyye, 2001.
- İbn Ḥaldûn, Velîyuddîn 'Abdurrahmân b. Muhammed. *Muḳaddime*. Dimaşk: Dâru Yu'rab, 2004.
- İbnu'z-Zübeyr, Ebû Ca'fer Aḥmed b. İbrâhim es-Saḳafî el-Ġirnâti. *Milâku't-te'vîl*. Beyrüt: Dâru'l-Kutubi'l-İlmîyye, 1971.
- İbn 'Adil ed-Dimaşkî, Ebû Ḥafs 'Umer b. 'Alî. *el-Lubâb fi 'ulûmi'l-Kitâb*. Beyrüt: Dâru'l-Kutubi'l-İlmîyye, 1419.
- İbn 'Atîyye, Ebû Muhammed 'Abdulḥaḳ b. Ğâlip. *el-Muḥarraru'l-vecîz fi tefsîri'l-kitâbi'l-'azîz*. Beyrüt: Dâru'l-Kutubi'l-İlmîyye, 2001.
- İbn Cevzî, Ebu'l-Ferac 'Abdurrahmân b. Ebi'l-Ḥasan b. 'Alî. *Kitâbu'l-kuşşâs ve'l-mukzekkirîn*. Beyrüt: el-Mektebetu'l-İslamî, 1983.
- İbn Cevzî, Ebu'l-Ferac 'Abdurrahmân b. Ebi'l-Ḥasan b. 'Alî. *Telbisu İblîs*. İskenderiye: Dâru İbn Ḥaldun, ts.
- İbn Cevzî, Ebu'l-Ferac 'Abdurrahmân b. Ebi'l-Ḥasan b. 'Alî. *Zâdu'l Mesîr fi 'ilmi't-tefsîr*. Beyrüt: Dâru İbn Ḥazm, 2002.
- İbn Fâris, Ebu'l-Hüseyn Ahmed b. Fâris b. Zekerîyya. *Mu'cemu mekâyisi'l-luġa*. Beyrüt: Dâru'l-Fikr, 1399.

- İbn Keşir, Ebū'l-Fidā İsmā'il b. 'Umer. *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azım*. Beyrüt: Dāru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2012.
- İbn Manzūr, Muḥammed b. Mukrim. *Lisānu'l-ʿArab*. 3. Basım, 15 Cilt. Beyrüt: Dāru'ş-Şadr, 1414.
- İbn Teymiyye, Taḳıyuddīn Ebu'l-ʿAbbās Aḫmed b. 'Abdulḫalim *Mecmu'au Fetevâ Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye*. Dāru'l-Vefâ, ts.
- İsfehānî, Ebū'l-Kāsim el- Hüseyin b. Muḥammed Raḡıp. *el-Mufredât fi ġaribi'l-Kur'an*. thk. Muḥammed Seyyid Geylānî (Beyrüt: Dāru'l-Ma'rife, ts.
- Kanūci, Şiddik Ḥasan Hān. *Fethu'l-beyân fi mekâsidi'l-Kur'an*. Thk. thk. 'Abdullah b. İbrâhîm el-Ensâri. Beyrüt: el-Mektebetu'l-ʿAsriyye, 1412.
- Kara, Mustafa. "Kur'an Kıssalarının Anlaşılması". *Günümiiz Tefsir Problemleri*. Ed. Ali Karataş- Yunus Emre Gördük. 209-228. Ankara: Bilay, 2018.
- Karaman, Hayreddin. *Kur'an yolu: Türkçe Meâl ve Tefsir*. 2. baskı. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007.
- Kılınçlı, Sami. "Hz. Âdem-İblîs Kıssasını Nüzûl-Sîret Bağlamında Okumak". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20/2 (2020): 700-723.
- Kırca, Celal. "Âd". *DİA*. 1/ 333-334. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Kısa, Mahmut. *Kısa Açıklamalı Kur'an-ı Kerim Me'ali*. Konya: Armağan Kitaplar, 2012.
- Kirmānî, Maḫmūd b. Hamza- thk. 'Abdulkādir Aḫmed 'Ata, *Esrāru't-tekrār fi'l-Kur'an el-burhān fi tevcihî müteşābihî'l-Kur'an lima fihî mine'l-hücceti ve'l-beyân*. Dāru'l-Faḫile, ts.
- Köstüklü, Nuri. *Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi*. Konya: Günay Ofset, 1999.
- Kurtübî, Ebū 'Abdullah Muḥammed b. Aḫmed b. Ebi Bekr Kurtübî, *el-Cāmi' li-aḫkāmî'l-Kur'an*. Beyrüt: Muessesetu'r-Risale, 2006.
- Kuṭub, Seyyid. *et-Taşviru'l-fenni fi'l-Kur'an*. 17. Basım. Kāhire: Dāru'ş-Şurūk, 2004.
- Kuṭub, Seyyid. *Fi Zülâli'l-Kur'an*. Kāhire: Dāru'ş-Şurūk, 2004.
- Māturidî, Ebū Maṅşūr. *Te'vilātu ehli's-sünne*. Beyrut: Muessesetu'r-Risāle Naşirün, 2004.
- Māverdi, Ebu'l-Ḥasan 'Ali b. Muḥammed b. Ḥabîb Māverdi, *en-Nuket ve'l-uyūn*. Beyrüt: Dāru'l-Kutubi'l-İlmiyye, ts.

- Mehrân, Muhammed Beyyûmî. *Dirâsâtun tarihîyyetun mine'l-Kur'ânî'l-Kerîm*. Beyrût: Dâru Nahđatu'l-‘Arabiyye, 1408.
- Ebû Talib Mekki, Ebû Muhammed, *el-Hidâye ila bulûğî'n-nihaye*. y.y.: Şarika Üniversitesi yayınları, 2008.
- Mevdüdi, Ebu'l-A'la. *el-Muštalahâtü'l-erba'â fi'l-Kur'ân*, ed. Muhammed Kazım Sibāk. Kuveyt: Dâru'l-Kalem, 1401.
- Mevdüdi, Ebu'l-A'la. *Tefhimu'l-Kur'an*. İstanbul: İnsan Yayınları, 1996.
- Muhibbî, Muhammed b. Emîn. *Hulâsatu'l-âşâr fi a'yânî'l-karnî'l-hâdi ‘aşer*. Beyrût: Dâru'ş-Şadr, ts.
- Mukâtil b. Süleymân, *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân (et-Tefsîru'l-kebir)*. Beyrût: Muessetu't-Tarihî'l-‘Arabî, 1423.
- Okuyan, Mehmet. *Çok Anlamlılık Bağlamında Kur'an Sözlüğü*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2015.
- Okuyan, Mehmet. *Kıssalar Ne Söyler Hz. Nûh*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2018.
- Özervarlı, M. Sait. “Mebde ve Meâd”. *DİA*. 211-212. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Öztürk, Mustafa. *Kıssaların Dili*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Öztürk, Mustafa. *Kur'an Kıssalarının Mahiyeti*. İstanbul: Kuramer, 2016.
- Pak, Zekerîyya. *Tefsîr Usûlü*. Ankara: Bilay, 2020.
- Râzî, Fahrüddin Muhammed b. ‘Ömer b. Hüseyin b. Hüseyin b. ‘Ali et-Teymî el-Bekrî. *Mefâtîhu'l-ğayb (Tefsîru'l-kebir)*. Kâhire: Dâru'l-Hadîş, 2012.
- Robinson, Neal. *Kur'an'ı Keşfetmek: Örtülü Bir Metne Çağdaş Bir Yaklaşım*. Çev. Süleyman Kalkan. İstanbul: Kuramer, 2018.
- Şallâbî, ‘Ali Muhammed. *İbrâhîm Hâlılullâh dâiyetu'tevhîd ve dînî'l-İslâm ve'l-ısvetu'l-hesene*. Beyrût: Dâru İbn Keşir, 1442.
- Sâmerrâ’î, Fâdııl Şâlih *Lemesâtun beyânîyyetun fi nuşûşin mine't-tenzîl*, 3. Basım. ‘Ammân: Dâru ‘Ammâr, 1423.
- Semerķandî, Ebu'l-Leys Naşr b. Muhammed b. ‘Ahmed b. İbrâhîm. *Tefsîru's-Semerķandî-Baħru'l-‘ulûm*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-‘İlmiyye, 1413.
- Semin el-Halebî, Ahmed b. Yûsuf b. ‘Abduddâim *‘Umdetu'l-huffâz fi tefsîri eşrefî'l-elfâz*, Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-‘İlmiyye, 1996.
- Suyûtî, Celâleddin *ed-Durru'l-menşûr fi't-tefsîri bi'l-me’sûr*. Kâhire: Merkezu Hicr li'l-Buhûş ve'd-Dirasâti'l- ‘Arabiyyeti ve'l-İslâmiyyeti, 2003.
- Şahin, M. Süreyya. “Kısas-ı Enbiyâ”. *DİA*. 25: 494-495. Ankara: TDV Yayınları, 2022.

- Şengül, İdris. "Kur'ân Kıssalarının Tarihi Değeri". *Diyanet İlmî Dergi* 32/4 (Aralık 1996): 63-91.
- Şevkânî, Muhammed b. 'Ali b. Muhammed, *Fethu'l-kadir*. Beyrüt: Dâru'l-Ma'rife, 1428.
- Taberî, Ebü Ca'fer Muhammed b. Cerir. *Taberî Tarihi (Târîhu'r-rusul ve'l-mulûk)*, 2. Basım (Mısır: Dâru'l-Me'ârif, ts.
- Taberî, Ebü Ca'fer Muhammed b. Cerir. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân* (Kaħire: el-Mektebetu't-Tevfikîyye, 2004
- Tanyu, Hikmet. "Cûdî Dağı". *DİA*. 8: 79-80. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Turun, Veysi. *Birinci Asırda Güney Arap Kabilelerinin İlk Siyasi Oluşumlardaki Rolü*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Uyar, Ahmet. "Hadislerde Kıssa ve Kıssacıların Hadisler Üzerindeki Olumsuz Etkileri". *ERUFD*. 20 (Ocak 2015): 25-56.
- Vâhidî, Ebu'l-Hasan 'Ali b. Aħmed. *el-Vasîf fi tefsiri'l-Kur'âni'l-Mecîd*. Beyrüt: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1415.
- Vural, Faruk. "Yûsuf Sûresi Bağlamında Kıskançlık ve Haset Duygularına Psikolojik Bir Yaklaşım". *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/2 (2011): 127-152.
- Zebidî, Ebu'l-Feyd Muhammed Murtaða b. Muhammed b. 'Abdurrezâk el-Huseynî. *Tâcu'l 'arûs min cavâhiri'l-kamûs*. Kuveyt: Kuveyt Hükümet Matbaası, 1987.
- Zeccâc, Ebü İshâk İbrâhim b. es-Serriyyî. *Me'âni'l-Kur'ân ve i'râbuhu*. Kaħire: Dâru'l-Ĥadiş, 1426.
- Zemaħşerî, Maħmûd b. 'Umer. *el-Keşşâf 'an ĥakâ'iki ġavâmiđi't-tenzil ve 'uyûni'l-eġâvil fi vucûhi't-te'vil*. IV Cilt. Beyrüt: Dâru'l-Kutubi'l-'Arabî, 2006.

Fecr Yayınları: 745

HZ. PEYGAMBER VE SÖZÜN DÖNÜŞÜMÜ

Şule Yüksel UYSAL

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-96-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülbâkî, Muhammed Fuâd. *el-Mu'cemü'l-müfahres li elfâzi'l-Kur'âni'l-Kerîm*. Kahire: Dârü'l-Hadîs, 1407/1987.
- Aclûnî, İsmail b. Muhammed. *Keşfu'l-hafâ -Halk Arasındaki Rivayetlerin İlmi Değeri-*. çev. Mustafa Genç, İstanbul: Beka Yayınları, 2019.
- Adivar, Adnan. *Tarih Boyunca İlim ve Din (Bilim ve Din)*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 5. Basım, 1984.
- Ağırman, Cemal. "Ad Koyma ve Hz. Peygamber'in İsimlere Karşı Tutumu". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (1998) 123-143.
- Ahatlı, Erdinç. "Şerîd b. Süveyd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 38/582. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Ahatlı, Erdinç. "Nübüvvet Mührü (Târîhî Süreçteki Algılanması ve Anlamlandırılması)". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3 (2001), 281-302.
- Ahatlı, Erdinç. *Kültürümüzde Hadis*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2020.
- Ahmed b. Hanbel, Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsned*. thk. Şuayb Arnaût vd. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1995-2001.
- Ahmed b. Hanbel, Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *ez-Zühhd*. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1403/1983.
- Akarsu, Bedia. *Wilhelm von Humboldt'da Dil-Kültür Bağlantısı*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 3. Basım, 1998.
- Akyüz, Ali. "Hz. Peygamber'in Düşünce-Davranış-Konuşma Kodları - Nüzul Sırasına Göre-", *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 20 (2009), 9-74.
- Ali, Cevâd. *el-Mufasssal fî târîhi'l-Arab kable'l-İslâm*. y.y.: Dârü's-Sâkî, 4. Basım, 1422/2001.
- Âlûsî, Ebü'l-Fadl Şihâbüddîn Mahmûd b. Abdillâh. *Rûhu'l-meânî fî tefsîri'l-Kur'âni'l-'azîm ve's-seb'î'l-mesânî*. nşr. Mahmûd Şükrî el-Âlûsî. Beyrut: Dârü İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, ts.
- Âlûsî, Mahmûd Şükrî. *Bulûğu'l-ereb fî ma'rifeti ahvâli'l-arab*. şerh ve tsh. Muhammed Behçet el-Eserî. y.y.: 2. Basım, ts.

- Apak, Âdem. *İslam Öncesi Arap Tarihi ve Kültürü*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2012.
- Askerî, Ebû Hilâl el-Hasen b. Abdullah. Cemheratu'l-emsâl. thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim - Abdülmecîd Katamış. Beyrût: Dâru'l-Cil - Dâru'l-Fikr, 2. Basım, 1408/1988.
- Aydınlı, Abdullah. "Ailede ve Dilde Ölçüler". *Hadis Metinleri 2*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2013.
- Aynî, Ebû Muhammed Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed. *Umdetü'l-kârî şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. tsh. Abdullah Mahmud Muhammed Ömer. Beyrût: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1421/2001.
- Aynî, Ebû Muhammed Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed. *Şerhu Süneni Ebî Dâvûd*. thk. Ebü'l-Münzir Hâlid b. İbrâhîm el-Mısırî. Riyâd: Mektebetü'r-Rüşd, 1420/1999.
- Âzimâbâdi, Ebü't-Tayyib Muhammed Şemsülhak. *Avnu'l-ma'bûd şerhu Süneni Ebî Dâvûd*. thk. Abdurrahman Muhammed Osman. Medine: Mektebetü's-Silefiyye, 2. Basım, 1389/1969.
- Azimli, Mehmet. "Hz. Peygamber'in Bizans İmparatoru Herakliyus'a Gönderdiği Davet Mektubu Üzerine Bazı Değerlendirmeler". *Hikmet Yurdu* 4/7 (2011), 13-37.
- Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit. *el-Fakîh ve'l-mütefakkîh*. thk. Ebû Abdurrahman Adil b. Yusuf el-Azâzî. Cidde: Dâru İbnü'l-Cevzî, 1417/1996.
- Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit. *el-Müttefik ve'l-müfterik*. thk. Muhammed Sâdık Aydın el-Hâmidî. Dimeşk: Dâru'l-Kâdirî, 1417/1997.
- Bayraktar, Levent. "Millî ve İnsânî Varoluşun Temeli: Dil, Düşünce ve Değer". *Yunus Emre ve Dünya Dili (Yu-Dil) Bilgi Şöleni*. 27-33. İstanbul: Şen Yıldız Yayıncılık, 2021.
- Berger, Peter L. *Kutsal Şemsiye Dinin Sosyolojik Teorisinin Ana Unsurları*. çev. Ali Coşkun. İstanbul: Rağbet Yayınları, 4. Basım, 2011.
- Berger, Peter L. – Berger, Brigitte – Kellner, Hansfried. *Modernleşme ve Bilinç*. çev. Cevdet Cerit. İstanbul: Pınar Yayınları, 1985.
- Beğavî, Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd el-Ferrâ'. *Şerhu's-sünne*. thk. Şuayb Arnaût. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 2. Basım, 1403/1983.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. Hüseyin b. Ali. *es-Sinenü'l-kübâ ve fi zeylihî el-Cevherü'n-nakî*. Haydarabad: Meclisü Dâirati'l-Maârifî'n-Nizâmiyye, 1344.

- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. Hüseyin b. Ali. *el-Âdâb*. thk. Ebû Abdillâh es-Saîd el-Mende. Beyrut: Müessesetü'l-Küttüb'is-Sekâfiyye, 1408/1988.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. Hüseyin. *Delâ'ilü'n-nübüvve ve ma'rifetü ahvâli şâhibi'ş-şerî'a*. thk. Abdülmütî Kal'acî. Beyrut: Dârü'l-Küttübü'l-İlmiyye-Dârü'l-Beyân li't-Turâs, 1408/1988.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyin b. Ali. *el-Câmî' li-Şuabi'l-îmân*. thk. Muhtar Ahmed en-Nedvî. Riyad: Mektebetü Rüşd Nâşirûn, 1423/2003.
- Bezzâr, Ebû Bekir Ahmed b. Amr b. Abdilhâlik el-Atekî el-Basrî. *el-Bahru'z-zehhâr / Müsnedü Bezzâr*. thk. Mahfûzurrahman Zeynulâh. Medinetü'l-Münevver: Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, 1415/1995.
- Boas, Franz. *İkel İnsanun Zihni*. çev. Dilek İşler Hayırlı – Onur Hayırlı. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2022.
- Boydak Özan, Mukadder – Gündüzalp, Seda. “Pygmalion Etkisi ve Liderlik”. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 5/9, 69-79.
- Bozkurt, Nebi - Küçükaşçı, Mustafa Sabri. “Medine”. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. 28/305-311. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *Sahîhu'l-Buhârî*. thr. İmâd et-Tayyâr - Yâsir Hasan - İzzuddîn Dalî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle Nâşirûn, 3. Basım, 1442/2021.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Edebü'l-müfred*. thr. Halid Abdurrahman el-İk. Beyrut: Dârü'l-Marife, 3. Basım, 1424/2003.
- Buladı, Kerim. “Kur'an'ın Sözlü İletişimde Öngördüğü Dil Üslubu”. *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/4 (Bahar 2018), 26-47.
- Caferoğlu, Ahmet. “Türk Onomastiğinde Ay ve Güneş Unsurları”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 4/22 (2002), 71-78.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb el-Kinânî. *el-Beyân ve't-tebyîn*. thk. ve şerh Abdüsselâm Muhammed Harun. Kahire: Mektebetü Hanci, 7. Basım, 1418/1998.
- Cezâirî, Tâhir. *Tevcîhü'n-nazar ilâ usûlü'l-eser*. haz. Abdülfettâh Ebû Gude. Haleb: Mektebü'l-Matbûâtî'l-İslâmiyye, ts.
- Çelik, Celalettin. *İslam Kültürü ve Din Şahıs İsimleri Üzerine Bir Din Sosyolojisi Denemesi*. Konya: Çizgi Kitabevi, 2005.

- Çelik, Celalettin. “Kültürel Sembol Sistemi Olarak İsimler: İsim Sosyolojisine Giriş”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/2 (2006), 39-61.
- Çiftci, Şaban. “Allah Âdem’i Kendi Sûretinde Yaratmıştır” Hadisinin Tahric ve Değerlendirilmesi”. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (2014), 1-20.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah. *el-Müsnedü'l-Câmi*. nşr. İmâd et-Tayyâr - İzzuddîn Dalî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle Nâşirûn, 1439/2018.
- Dağlıoğlu, Ufuk. “Rabbim Beni Terbiye Etti (Eddebenî Rabbî), Rivâyetinin Sıhhati ve Rivâyetin Anlamı Üzerine Bazı Mülahazalar”. *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 9/2 (Temmuz 2023). 676-702.
- Deutscher, Guy. *Dilin Aynasından Kelimeler Dünyamızı Nasıl Renklendirir?*. çev. Cemal Yardımcı. İstanbul: Metis Yayınları, 4. Basım, 2022.
- Deylemî, Ebû Şücâ' Şîrûye b. Şehredâr b. Şîrûye. *el-Firdevs bi me'sûri'l-hitâb*. thk. Saîd b. Besyûnî Zağlûl. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1406/1986.
- Dilek, İbrahim. “Kült Kavramı ve Söz Kültü”. *Bilig* 95 (2020), 47-77.
- Dölek, Âdem. *Hadislerde Teşbih ve Temsiller*. İzmir: Yeni Akademi Yayınları, 2006.
- Durmuş, İsmail. “Müşâkele”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 32/154-155. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Durmuş, İsmail. “İbnü'l-Mukaffa”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 21/134. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Durmuş, İsmail. “Şiir”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 39/144-154. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Düzgün, Şaban Ali. “Kur'an'ın Tevhid Felsefesi”. *Kelam Araştırmaları Dergisi* 3/1 (2005), 3-21.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as el-Ezdî es-Sicistânî. *Sünenü Ebî Dâvûd*. thr. Yâsir Hasan - İzzüddin Dalî - İmâd et-Tayyâr. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1440/2019.
- Ebû Zeyd, Bekr b. Abdullah. *Mu'cemü'l-menâhi'l-lafziyye*. Riyad: Dârü'l-Âsime, 3. Basım. 1417/1996.
- Ertürk, Hatice Nur. *Cahiliye'den Hz. Peygamber Döneminde Sütannelik*. Kahramanmaraş: Samer Yayınları, 2019.

- Erul, Bünyamin. *Hadislerin Dili İlk Hadis Belgesi Hemmam'ın Sahîfesi - Tertip, Terceme, Yorum*. Ankara: TDV Yayınları, 4. Basım, 2010.
- Fidan, Aşşenur. *Kur'anî Dilin Nebevî Dili İnşâsı -Kudsî Hadisler Bağlamında*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Fîrûzâbâdî, Ebû't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'küb b. Muhammed. *el-Kâmûsü'l-muhît*. thk. Mektebetü Tahkîki't-Turâs fî Müesseseti'r-Risâle. Beyrut: Müesseseti'r-Risâle, 2. Basım, 1407/1987.
- Galanti, Avram. "İbrânî Lisanının İnkişâfına Arapça'nın Muâveneti". *Dârülfünûn Edebiyat Fakültesi Mecmuası* 1/4 (1916/1332), 412-422.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed et-Tûsî. *İhyâ-i ulûmi'd-dîn ve meahû el-Muğnî an hamli'l-esfâr fi'l-esfâr*. Beyrut: Dârü İbn Hazm, 1426/2005.
- Goldziher, Ignace. *Klasik Arap Literatürü*. çev. Rahmi Er - Azmi Yüksel. Ankara: Vadi Yayınları, 2. Basım, 2021.
- Gramatikova, Nevena. "Bulgaristan'da Gayri-Sünnî Eğilimli (Alevi-Bektaşî Eğilimli) Dini-Mistik Geleneğinin Yerleşmesine İlişkin Toponomik ve Onomastik Bir Bakış", 2. *Uluslararası Hacı Bektaş Veli Hoşgörü ve Barış Sempozyumu (08-10 Ekim 2015) Sempozyum Bildirileri*, Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Yayınları, 2016, 354-378.
- Gökberk, Macit. *Değişen Dünya Değişen Dil*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınlar, 1997.
- Görmez, Mehmet. "Kur'an-ı Kerim'in Işığında Söz ve Davranış Estetiği". *Diyanet Aylık Dergi* 189 (2006), 5-8.
- Görmez, Mehmet. *Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 6. Basım, 2017.
- Güler, Zekeriya. "Hicret Sırasında Hz. Peygamber'in Üslûbûndan Etkilenerek Müslüman Olan Büreyde b. Husayb Hâdisesi ve Günümüze Yansımaları". *İSTEM: İslâm San'at, Tarih, Edebiyat ve Mûsikîsi Dergisi*. 2/4 (2004) 63-72.
- Güler, Zekeriya. *Hadis Günlüğü*. İstanbul: İFAV Yayınları, 7. Basım, 2023.
- Günaltay, M. Şemseddin. *İslam Öncesi Arap Tarihi*. sad. Mehmet Mahfuz Söylemez. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2006.

- Gündüzöz, Soner. "Arapçada Kültür Dil İlişkisi: Arapça'nın Yapılanması ve Algılanmasında Etkili Ögeler". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 5/2 (2005), 215-229.
- Gürkan, Salime Leyla. "İsrâîl ve Ya'kûb İsimlerinin Etimolojisi Üzerine Bir Değerlendirme". *İslâm Araştırmaları Dergisi* 38 (2017), 233-244.
- Hacımuftüoğlu, Esra. "Kur'an-ı Kerîm'de Mü'minlerin Ağız ve Söz Disiplini", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 42 (2014), 209-243.
- Hakîm et-Tirmizî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Hasen. *Nevâdirü'l-uşûl fî ma'rîfeti ahbârî'r-Resûl*. thk. Abdurrahman Umeyra. Beyrut: Dârü'l-Cil, 1412/1992.
- Halebî, Nuruddin Ali b. İbrâhîm b. Ahmed. *İnsânü'l-uyûn fî sîreti'l-emîn ve'l-me'mûn*. Mısır: el-Matbaatü'l-Ezheriyye, 3. Basım, 1351/1932.
- Hamidullah, Muhammed. *İslam Peygamber'i*. çev. Salih Tuğ. Ankara: İmaj (Yeni Şafak Gazetesi Kültür Armağanı), 2003.
- Hançerlioğlu, Orhan. *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 7. Basım, 1989.
- Hattâbî, Ebû Süleyman Hamd b. Muhammed b. İbrâhîm. *Me'âlimü's-sünen*. thk. Muhammed Râğîb et-Tabbâh. Halep: el-Matbaatü'l-İlmiyye, 1352/1934.
- Hattâbî, Ebû Süleyman Hamd b. Muhammed. *A'lâmu'l-hadîs fî şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. thk. Muhammed b. Saîd b. Abdurrahman Âli Suûd. Mekke-i Mükerrreme: Câmîatu Ümmü'l-Kurâ, 1409/1988.
- Heysemî, Ebû'l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Süleymân. *Mecma'u'z-zevâid ve menba'u'l-fevâ'id*. thk. Abdullah Derviş. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1414/1994.
- Hıdır, Özcan. "Hadis-Sünnet-Kültür İlişkisi". *İslam Geleneğinde ve Modern Dönemde Hadis ve Sünnet*. ed. Bünyamin Erul. 247-279. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2020.
- Humeydî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ebî Nasr Fütûh (Fettûh) b. Abdillâh. *el-Cem' beyne's-Sahîhayn*. thk. Ali Hüseyin el-Bevvâb. Beyrut: Dârü İbn Hazm, 1419/1998.
- Ivaz, Muhammed Abdurrahman. *Fıkhü'l-kelime ve mes'ûliyyetihâ fi'l-Kur'ân ve's-sünne*. Kahire: Dârü'l-Ensâr, 1399.

- İbn Abdilberr, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed en-Nemerî. *İstûâb fî ma'rifeti'l-ashâb*. thk. Abdullah b. Abdülmuh-sin et-Türkî. Kâhire: Merkezü Hicr li'l-Buhûs ve'd-Dirâsâti'l-Arabiyyeti'l-İslâmiyye, 1440/2019.
- İbn Arrâk, Muhammed. *Tenzîhu's-seriati'l-merfûa anil ahbâri'l-mevdûa*. thk. Abdülvehhâb Abdüllatîf – Abdullah Muhammed es-Siddîk. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım, 1401/1981.
- İbn Asâkir, Ebü'l-Kâsım Alî b. el-Hasen b. Hibetillâh b. Abdillâh b. Hüseyin ed-Dımaşkî. *Târîhu medîneti Dumaşk*. thk. Muhibbuddin Ömer b. Garâme el-Amrî. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1417/1996.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed b. Muhammed et-Tâhir et-Tûnisî. *Usûlü'n-nizâmi'l-ictimâ'i fi'l-İslâm*. Tunus-Cezair: eş-Şerike-tü't-Tunusiye - el-Müessesetü'l-Vataniyye, 2. Basım, 1985.
- İbn Battâl, Ebü'l-Hasen Alî b. Halef b. Abdîmelik el-Kurtubî. *Şerhu Sahîhi'l-Buhârî libni Battâl*, nşr. Ebû Temîm Yâsir b. İbrahim. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1423/2003.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed el-Absî. *Kitâbü'l-Edeb*. thk. Muhammed Rıza Kahveci. Beyrut: Dârü'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1420/1999.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed el-Absî. *el-Musannef*. thk. Ebû Muhammed Usame b. İbrahim b. Muhammed. Kahire: El-Fârûku'l-Hadîsiyye li't-Tibâa ve'n-Neşr, 1429/2008.
- İbn Ebû Âsım, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. ed-Dahhâk b. Mahled eş-Şeybânî. *el-Âhâd ve'l-mesânî*. thk. Bâsim Faysal Ahmed el-Cevâbira. Riyad: Dârü'r-Râye, 1411/1991.
- İbn Ebü'd-Dünyâ, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd el-Kureşî el-Bağdâdî. *es-Sumt ve âdâbü'l-lisân*. thk. Ebû İshâk el-Huveynî el-Eserî. Beyrut: Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, 1410/1990.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Fethu'l-bârî şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. thk. Abdülaziz b. Abdullah b. Bâz. Beyrut: Dârü'l-Marife, ts.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe*. thk. Adil Ahmed Abdülmec-cûd – Ali Muhammed Muavviz. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415/1995.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî. *Kitâbü'l-mecrûhîn mine'l-muhaddisîn ve'd-duafâ ve'l-metrûkîn*. thk. Mahmud İbrahim Zâyd. Beyrut: Dârü'l-Marife, 1412/1992.

- İbn Hibbân, Ebû Hâtîm Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî. *Sahîhu İbn Hibbân bi tertîbi İbn Balabân*. thk. Şuayb Arnaûd. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 2. Basım, 1414/1993.
- İbn Huzeyme, Ebû Bekr Muhammed b. İshâk b. Huzeyme es-Sülemî en-Nisâbü'rî. *Sahîhu İbn Huzeyme*. thk. Muhammed Mustafa el-A'zamî. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1400/1980.
- İbn Kayyim, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Zürâî ed-Dımaşkî. *Zâdül-me'âd fî hedyi hayri'l-'ibâd*. thk. Şuayb el-Arnaût -Abdulkadir el-Arnaût. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 27. Basım, 1412/1992.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim ed-Dîneverî. *Te'vîlî müşkîlî'l-Kur'an*. nşr. Seyyid Ahmed Sakr. yy.: el-Mektebetü'l-İlmiyye, ts.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim ed-Dîneverî. *el-Mesâil ve'l-ecvibe fî'l-hadîs ve't-tefsîr*. thk. Mervân el-Atiyye – Muhsin Harâbe. Dimeşk-Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1410/1990.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim ed-Dîneverî. *Te'vîlî Muhtelifî'l-Hadîs - Hadis Müdafaası*. çev. Hayri Kırbasoğlu. Ankara: Otto Yayınları, 2. Basım, 2017.
- İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezid el-Kazvînî. *Sünenü İbn Mâce*. thr. İmâd et-Tayyâr - Yâsir Hasan - İzzuddîn Dalî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle Nâşirûn, 1440/2019.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Muhammed b. Mükerrrem b. Ali el-Ensârî. *Lisânü'l-Arab*. Beyrut: Dâru Sâdır, ts.
- İbn Şebbe, Ebû Zeyd Ömer b. Şebbe en-Nümeyrî el-Basrî. *Târîhu'l-Medîneti'l-münevver*. thk. Fehim Mahmut Şeltût. Cidde: Dâru'l-İsfahânî, 2. Basım, 1973.
- İbn Teymiyye, Ebû'l-Abbâs Takiyyüddin Ahmed b. Abdülhalim el-Harrânî ed-Dimeşkî. *el-Kelîmü't-tayyib*. thk. Muhammed Nâsiruddîn el-Elbânî. Riyad: Mektebetü'l-Maârif, 1422/2001.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed Bağdâdî. *el-Muntazam fî târihi'l-ümem ve'l-mülûk*. thk. Muhammed Abdulkadir Atâ – Mustafa Abdulkadir Atâ. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1412/1992.
- İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferac Abdurrahman. *Keşfu'l-müşkil min hadîsi Sahîhayn*. thk. Ali Hüseyin el-Bevvâb. Riyad: Dâru'l-Vatan, 1418/1997.

- İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferac Abdurrahman. *Kitâbü'l-mevzûât*. thk. Abdurrahman Muhammed Osmân. Medine: Mektebetü's-Selefiyye, 1386/1966.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *Üsdü'l-gâbe fî ma'rifeti's-sahâbe*. thk. Ali Muhammed Muavviz – Âdil Ahmed Abdülmevcûd. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- İbnü'l-Esîr, Ebü's-Seâdât Mecdüddîn el-Mübârek b. Esîrüddîn Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *en-Nihâye fî garîbi'l-hadîs ve'l-eser*. thk. Mahmud Muhammed et-Tanâhî – Tahir Ahmed ez-Zâvî. Beyrut: Dârü İhyâi't-Turâsî'l-Arabî, 1399/1979.
- İsfahânî, Ebü Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshâk. *Hilyetü'l-evliyâ ve tabakâtü'l-asfiyâ'*. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1409/1988.
- İsfahânî, Ebü Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshâk. *Ma'rifetü's-Sahâbe*. thk. Adil b. Yusuf el-Azâzî. Riyad: Dârü'l-Vatan li'n-Neşr, 1419/1998.
- Kabbânî, Nizâr. *Kıssatü me'a's-ş-şir*. y.y.: ts.
- Kadioğlu, Zeynep Yelda. “Tüketici Sosyalizasyonu Sürecinde Çocuklar ve Çizgi Filmlerde Kullanılan Bilinçaltı (Subliminal) Mesajlar”. *Journal off Awareness* 5/3 2020, 237-256.
- Kahraman, Hüseyin. “Sûret Hadisi Üzerine Bağlam Esaslı Bir Tahlîl Denemesi”. *Hadis Tetkikleri Dergisi* 1/1 (2003), 51-70.
- Kandemir, Mehmet Yaşar. *el-Edebî'l-Müfred Tercîme ve Şerhi*. İstanbul: Tahlil Yayınları, 2017.
- Kandemir, M. Yaşar. “Cevâmiu'l-Kelim”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 7/440. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Kaplan, Mehmet. *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 32. Basım, 2014.
- Karadâvî, Yusuf. *Sünneti Anlamada Yöntem*. çev. Bünyamin Erul. Kayseri: Rey Yayıncılık, 2. Basım, 1993.
- Kayapınar, Ayşe. “Balkanlar'da Mihaloğullarına Tabi Akıncıların Bektaşilikle Bağlantısına Dair Onomastik ve Toponomik Bir Araştırma”. *Doğumunun 800. Yıldönümünde Hacı Bektaş Veli Sempozyumu -17-18 Ağustos 2009, Nevşehir-*. ed. Filiz Kılıç. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 2010. 39-57.
- Kermani, Navid. *Tanrı Güzeldir – Kur'an ve Estetik Deneyim-*. çev. Barış Tanyeri. İstanbul: Kapı Yayınları, 2022.

- Keser, Eda - Meşe Güllün. "Çalışma yaşamında Karpman Drama Üçgeni [Poster bildirisi]" 19. *Ulusal Psikoloji Kongresi*. İzmir, 2016.
- Kettânî, Muhammed Abdülhay b. Abdilkebir b. Muhammed Hasenî İdrîsî. *Nizâmü'l-hükûmeti'n-nebevîyye el-müsemâ et-Terâtibi'l-idâriyye*. thk. Abdullah el-Hâlidî. Beyrut: Dârü'l-Erkam, 2. Basım, ts.
- Kılıç, Hulusi. "İştikâk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 23/439-440. İstanbul: TDV Yayınları 2001.
- Kıran, Ayşe. "Dil/Söz; Anlam/Sözcük". *Kur'an ve Dil -Dilbilim ve Hermenötik- Sempozyumu*. ed. Necati Kara. 3-18. Erzurum: Bakanlar Matbaası, 2002.
- Koç, Ahmet. *Din Eğitiminde Etkili İletişim*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 4. Basım, 2016.
- Konevî, Sadruddîn el-Malatî. *Kırk Hadis Şerhi*. thk. ve trc. Abdullah Aydınlı. İstanbul: İfav Yayınları, 2015.
- Köylü, Mustafa. *Yetişkinlik Dönemi Din Eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları, 2. Basım, 2004.
- Kudâî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Selâme b. Ca'fer. *Müsnedü'ş-Şihâb*. thk. Hamdi Abdülmecid es-Silefi. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1405/1985.
- Kurtubî, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Ömer. *el-Müfhim limâ üşkile min telhîsi kitâbi Müslim*. thk. Muhyiddîn Dîb Müstü vd. Beyrût: Dâru İbn Kesîr - Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1996/1417.
- Kutsal Kitap Yeni Dünya Çevirisi*. New York: Watchtower Bible and Tract Society of New York, 2019.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh b. Mâlik b. Âmir el-Asbahî el-Yemenî. *el-Muvatta'*. thk. Muhammed Mustafa el-A'zamî. Abudabi: Müessesetü Zâyed b. Sultan, 1425/2004.
- Mâverdî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. *Edebü'd-dünyâ ve'd-dîn*. Cidde: Dârü'l-Minhâc, 1434/2013.
- Mervezî, Abdullah ibnü'l-Mübârek. *Kitâbü'z-zühd*. thk. Habîburrahman el-A'zamî. Beyrut: Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, ts.
- Mevsilî, Ebü Ya'lâ Ahmed b. Alî b. el-Müsenâ et-Temîmî. *Müsnedü Ebü Ya'lâ*. thk. Hüseyin Selim Esed. Dımeşk: Dârü's-Sekâfeti'l-Arabiyye, 2. Basım, 1412/1992.
- Mufaddal b. Seleme, Ebü Tâlib el-Mufaddal b. Seleme b. Âsım el-Lugavî en-Nahvî el-Küfî. *el-Fâhir fi'l-emsâl*. nşr. Muhammed Osman. Beyrut: Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2011.

- Mustafâ, İbrâhîm. vd. *el-Mu'cemü'l-vasît*. Kahire: Mecma'u'l-Luğati'l-Arabiyye, 4. Basım, 1425/2004.
- Mübârekpûrî, Ebü'l-Ulâ Muhammed Abdurrahmân b. Abdirrahîm. *Tuhfetü'l-ahvezî şerhu Câmi'i't-Tirmizî*. thk. Abdülvehhâb Abdüllatif. Beyrut: Dârü'l-Fikr, ts.
- Münâvî, Zeynüddîn Muhammed Abdürraûf b. Tâcilârifin b. Nûriddîn Ali el-Haddâdî. *Feyzu'l-kadîr şerhu'l-Câmi'i's-sağûr*. Beyrut: Dârü'l-Marife, 2. Basım, 1392/1972.
- Münzirî, Ebû Muhammed Zekiyyüddîn Abdülazîm b. Abdilkavî b. Abdillâh. *et-Tergîb ve't-terhîb*. nşr. Muhammed Nâsirüddîn el-Elbânî. Riyad: Mektebetü'l-Maârif, 1424.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî. *Sahîhu Müslim*. thk. Merkezü'r-Risâle li'd-Dirâsât ve't-Tahkîk. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle Nâşirûn, 2. Basım, 1441/2020.
- Nesâî, Ebû Abdurrahmân Ahmed b. Şuayb. *Kitâbu's-Sineni'l-kübrâ*. thk. Hasen Abdülmün'im Şelebî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1402/2001.
- Nesâî, Ebû Abdurrahmân Ahmed b. Şuayb. *Sinenii'n-Nesât (Müctebâ)*. thr. Imâd et-Tayyâr - Yâsir Hasan - Izzüddîn Dalî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle Nâşirûn, 1442/2021.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî. *Şerhu'l-Erbeîn en-Nevevîyye*. nşr. Muhammed b. Sâlih el-Useymîn. Kahire: Dârü'l-Hedyî'l-Muhammedî, 1432/2011.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî. *Sahîhu Müslim bi şerhi'n-Nevevî*. Kahire: Matbaatü'l-Mısıriyye, 1349/1930.
- Nîsâbü'rî, Ebû Abdullah Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Hâkim. *el-Müstedrek ale's-Sahihayn*. thk. Mustafa Abdülkadir Atâ. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2. Basım, 1422/2002.
- Orhan, Ufuk – Mendi, Yahya. *Akademide Pygmalion Etkisi*. Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2019.
- Önkâl, Ahmet. *Resûlullah'ın İslâm'a Dâvet Metodu*. Konya: Esra Yayıncılık, 5. Basım, 1989.
- Özafşar, Mehmet Emin. "Hadis/Sünnet ve Kültür". *İslam'ın Anlaşılmasında Sünnetin Yeri ve Değeri*. 81-95. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Özâkpınar, Yılmaz. *İslam Medeniyeti ve Türk Kültürü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 5. Basım, 2012.

- Özden, Yüksel. *Eğitimde Yeni Değerler Eğitimde Dönüşüm*. Ankara: Pegem Akademi, 8. Baskı, 2010.
- Öztürk, Nermin. "İlahi Dinlerde Yemin, Keffaret ve Kurban". *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi [Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi]* 13 (2002), 167-192.
- Öztürk, Resul. "Kelâmî Açından Ümitsizlik (Yeis) ve İman-Amel İlişkisi". *EKEV Akademi Dergisi -Sosyal Bilimler-* 12/34 (2008), 43-56.
- Peker, Hasan. "Din Dili ve Dilde Din: "Din" Atıflı Şahıs İsimleri Üzerine I". *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/9 (2018), 339-359.
- Peker, Hasan. "Din Dili ve Dilde Din: "Din" Atıflı Şahıs İsimleri Üzerine II". *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/10 (2019), 91-120.
- Porzig, Walter. *Dil Denen Mucize*. çev. Vural Ülkü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1995.
- Râfiî, Mustafa Sâdık. *Târîhu âdâbi'l-arab*. Mansûra: Mektebetü'l-İmân, ts.
- Sakallı, Talat. "Carî Kültürün Hadis Rivayetinde Tesiri". *4. Kutlu Doğum Sempozyumu*. 285-297. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2002.
- Sâlih, Subhi. *Dirâsât fî fihri'l-luğa*. Beyrut: Dârü'l-İlm li'l-Melâyîn, 2009.
- San'ânî, Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi' el-Himyerî. *el-Musannef*. thk. Habîburrahman el-A'zamî. Beyrut: el-Mektebül-İslâmî, 2. Basım, 1403/1983.
- Schimmel, Annemarie. *Tanrı'nın Yeryüzündeki İşaretleri*. çev. Ekrem Demirli. İstanbul: Kabcacı Yayınevi, 2004.
- Sehârenpûrî, Halil Ahmed. *Bezlü'l-mechûd fî halli Süneni Ebî Dâvûd*. nşr. Takiyyüddîn en-Nedvî. Azamgarh: Merkezü'ş-Şeyh Ebü'l-Hasen en-Nedvî, 1427/2006.
- Semhûdî, Ali b. Abdullah b. Ahmed. *Hülâsati'l-vefâ bi ahbâri dâri'l-Mustafâ*. thk. Muhammedü'l-Emîn Muhammed Mahmûd Ahmed el-Ceknî. y.y.: ts.
- Sezgin, Eray Ekin. *Çalışanların Pygmalion Algısının Motivasyon Üzerindeki Etkisinde Özyeterlilik ve Liderliğin Aracı Rolü*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 2018.
- Sîbeveyh, Ebû Bişr Amr b. Osman b. Kanber. *el-Kitâb*. thk. Abdüsselâm Muhammed Harun. Kahire: Mektebetü Hancı – Riyad: Dârü'r-Rufâî, 2. Basım, 1402/1982.

- Sindî, Ebü'l-Hüseyn el-Hanefî. *Sünenü İbn Mâce bi şerhi'l-imâm Ebi'l-Hüseyn e-Hanefî ma'rûf bi's-Sindî*. thk. Halîl Me'mûn Şihâ. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 1416/1996.
- Süyûtî, Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *el-Câmiu's-sağîr fi ehâdisi'l-beşîri'n-nezîr*. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2. Basım, 1425/2004.
- Süyûtî, Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *Câmiu'l-ehâdis*. drl. Abbas Ahmed Sakr – Ahmed Abdülmevcûd. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1414/1994.
- Süyûtî, Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *ed-Dîbâc alâ Sahîhi Müslim b. Haccâc*. thk. Ebû İshâk el-Huveynî el-Eserî. Suudi Arabistan: Dârü İbn Affân, 1416/1996.
- Şahin, Şener – Kavak, Fadime. “Klasik Arap Edebiyatında Bir Mizah Ögesi Olarak Alem (Özel İsim), Lakap ve Künyeler”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 29/2 (Aralık 2020), 495-528.
- Şahin, Şerife – Keskin, Bekir. “Bilinçaltı Reklam Uygulamalarının ve Tüketici Davranışları Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi”. 5. *Uluslararası Matbaa Teknolojileri Sempozyumu* ed. Erdoğan Köse. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2016, 49-62.
- Şemlâvî, Hâtim Osman Yusuf. *et-Teaccubu's-semâ'î fi mu'cemi Lisâni'l-Arab dirâse nahviyye dilâliyye*. Nablus: Câmîiatu'n-Necâh el-Vataniyye, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali. *el-Fevâidü'l-mecmûa fi'l-ehâdisi'l-mevzûa*. thk. Rıdvân Câmî Rıdvân. Mekke: Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, ts.
- Taberânî, Ebü'l-Kâsım Süleyman b. Ahmed b. Eyyûb. *el-Mu'cemi'l-kebîr*. thk. Hamdi Abdulmecîd es-Selefi. Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, ts.
- Taberânî, Ebü'l-Kasım Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb. *el-Mu'cemu'l-evsat*. thk. Ebû Muaz Tarık b. İvazullah b. Muhammed -Abdulmuhsin b. İbrahim el-Hüseynî. Kahire: Dârü'l-Harameyn, 1415/1995.
- Taberânî, Ebü'l-Kasım Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb. *Müsnedü's-şâmiyyîn*. thk. Muhammed Abdülmecid es-Silefi. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1409/1989.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Tehzîbü'l-âsâr ve tafsîli's-sâbit an Resûlillâhi mine'l-ahbâr (Müsnedü Ali b. Ebî Tâlib)*, thr. Mahmûd Muhammed Şakir (Kahire: Mektebetü's-Suûdiyye, ts.

- Taberî, Ali b. Rabben. *ed-Dîn ve'd-devle fî isbâti nübüvveti'n-nebî Muham-med*. thk. Adil Nüveyhız. Beyrut: Dârü'l-Âfâki'l-Cedîde, 1393/1973.
- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme. *Şerhu Müşkilü'l-âsâr*. thk. Şuayb el-Arnaût. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1415/ 1994.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *Sünenü't-Tirmizî*. thr. İmâd et-Tayyâr - Yâsir Hasan - İzzuddîn Dalî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle Nâşîrûn, 1441/2020.
- Toksarı, Ali. "Hadis İlmi Bakımından Sahabi Kavli ve Değeri". *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (1985), 339-358.
- Toprak, M. Faruk. "Klasik Arapça'da Kullanılan Bellibaşlı Dua, Beddua ve Temenniler". *EKEV Akademi Dergisi -Sosyal Bilimler-*. 2/2 2000. 123-152.
- Ukaylî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Amr b. Mûsâ. *ed-Du'afâ'ü'l-kebîr*. thk. Abdulmu'tî Emin Kal'acî. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1404/1984.
- Uygur, Nermi. *Dilin Gücü (Denemeler)*. ed. Selahattin Özpallabıyıklar. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 7. Basım, 2015.
- Uygur, Nermi. *İçimin Sesi -Bütün Yapıtlarına Doğru Denemeler-*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2001.
- Uysal, Şule Yüksel. "Akrâ-Halkâ Deyişi Özelinde Hz. Peygamber'in Safiyye'ye Uğursuzluk Nisbetinin İmkânı Üzerine". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 24 / 1 (Haziran 2020), 321-344.
<https://doi.org/10.18505/cuid.692917>
- Ünal, Yavuz. "Nebevî Öğretide Estetik Tasavvuru". 6. Dinî Yayınlar Kongresi -İslam, Sanat ve Estetik-. İstanbul: 2013.
- Ünver, Mustafa. "'Nesî' Ayeti ve Modern Nesî Uygulamaları", *Diyanet İlmî Dergi* 52/2 (2016), 43-68.
- Ürkmez, Ahmed. *Ahlâk Ekseninde Hadis*. Ankara: TDV Yayınları, 2010.
- Yâkût, Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh el-Hamevî el-Bağdâdî er-Rûmî. *Mu'cemü'l-büldân*. Beyrut: Dârü Sâdır, 1397/1977.
- Yaratıcı, Serhat. *Kurtarıcı mısın, Kurban mı?*. İstanbul: Destek Yayınları, 2020.
- Yardım, Ali. "Dimâd b. Sa'lebe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 9/272-273. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Yavuz, A. Fikri. *İmam Buhârî'nin Derlediği Ahlâk Hadisleri el-Edebü'l-müfred Tercüme ve Şerhi*. İstanbul: Sönmez Neşriyat, 1974.

- Yazıhan, Nakşidil Torun - Yetkin, Sinan. “Uyku ve Açık Bellek Arasındaki İlişki”. *Journal of Turkish Medicine Sleep* 5 (2018), 54-57.
- Yazır, Elmalılı Hamdi. *Hak Dini Kur’an Dili*. sad. İsmail Karaçam vd. İstanbul: Azim Dağıtım, ts.
- Yazoğlu, Ruhattin. “Dil-Kültür İlişkisi”. *EKEV Akademi Dergisi -Sosyal Bilimler-* 6/11 (2002), 21-44.
- Yıldırım, Ali. “Din Dili Dinî Dil Ayrımı”. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 11/1 (Yaz 2016), 323-330.
- Yıldırım, Kadri. “Klasik Dönemde Arap Diline Giren Yabancı Sözcükler – Hadisler Bağlamında Bir Örnek”, 77-96. *Dini Araştırmalar* 5/14, 2002.
- Yılmaz, Hayati. *Hadisin Anlaşılmasında Arka Plan Bilgisi Ebû Süfyan-Herakliyus Görüşmesi Rivayeti Örneğinde*. İstanbul: Motto Yayınları, 2021.
- Yılmaz, Hayati. *Toplumsal Dönüşümde Sünnet*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2004.
- Yılmaz, Şule Yüksel. “Fıkıhta Sübûtun Ölçüsü ve Değişimin Sebebi Olarak Zaman Unsuru”. *Uluslararası İslam Medeniyetinde Zaman Sempozyumu*. ed. Bilal Kuşpınar. İstanbul: Bilir Matbaacılık, 2016, 1/103-127
- Yiğit, Murat- Soumana, Youssoufa. “Arap Dilinin Batı Afrika Kültürüne Etkisi”. *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 34 (Aralık 2019), 253-288. <https://doi.org/10.35209/ksuifd.631697>
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Cârullah Mahmûd b. Ömer b. Muhammed. *el-Fâik fî garîbi'l-hadîs*. thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim – Ali Muhammed el-Bîcâvî. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1414/1993.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Cârullah Mahmûd b. Ömer b. Muhammed. *Rabî'ül-ibrâr ve nusûsü'l-ahbâr*. thk. Abdülemîr Ali Mühennâ. Beyrut: Müessesetü'l-Â'lem li'l-Matbûât, 1412/1992.
- Online Kaynaklar
- [https://kuran.diyaret.gov.tr/Tefsir_\(22.08.2023\)](https://kuran.diyaret.gov.tr/Tefsir_(22.08.2023))
- <https://sozluk.gov.tr/> (02.09.2023)
- <http://lugatim.com/s/beddua> (02.09.2023).
- <https://www.ahiskayayinevi.com/urun/dilin-afetleri-itisam/6040> (08.09.2023).
- <https://dictionary.apa.org/self-fulfilling-prophecy> (18.09.2023)

Fecr Yayınları: 744

İlk Dönem İslâm Tarihinde
BENÎ NECCÂR

Dr. Yusuf KABAĞCI

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editor
Doç. Dr. Yunus AKYÜREK

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-98-5

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abbâsî, Ahmed İbn Abdülhamîd. *Umdetü'l-ahbâr fî medîneti'l-Muhtâr*. thk. Muhammed Tayyîb el-Ensârî. Esad Trabzonî, 5. Basım, ts.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed. *el-Müsned*. thk. Şuayb el-Arnâvût. Kâhire: Müessesetü Kurtuba, 1955.
- Akbaş, Mehmet. "Muhâcirün-Ensâr Kardeşliğinin Serüveni". *İstem* 8/15 (2010), 61-77.
- Aktürk, Veysel. *Hz. Peygamber Döneminde Öldürülmeleri Emredilenler ve Öldürülme Nedenleri*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Algül, Hüseyin. "Ebû Eyyüb el-Ensârî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/123-125. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Algül, Hüseyin. "Ensar". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/251-252. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Algül, Hüseyin. "Evs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/541-542. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Algül, Hüseyin. *Gönül Sultanları*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2008.
- Algül, Hüseyin. "Mûte Savaşı". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/385-387. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Altuntaş, Hacı Mehmet. *Câhiliye'de ve Hz. Peygamber Zamanında kan Davası*. İstanbul: KURAMER, 2021.
- Apak, Âdem. *Ana Hatlarıyla İslâm Tarihi 2*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 17. Basım, 2017.
- Apak, Âdem. *Ana Hatlarıyla İslâm Tarihi 3*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 14. Basım, 2016.
- Apak, Âdem. *Asabiyet ve Erken Dönem İslâm Siyasî Tarihindeki Etkileri*. Bursa: Düşünce Kitabevi, Birinci Basım, 2004.
- Apak, Âdem. "Vahiy Öncesinde Hz. Peygamber (s.a.v)'in Gönderildiği Sosyo-Kültürel ve Dini Ortam". *Vahyin Nüzulünün 1400. Yılında Hz. Muhammed (s.a.v) -Milletlerarası İlmi Toplantı-*. ed. Ahmet Kavas. 73-106 İstanbul: İSAV, 2011.
- Atçeken, İsmail Hakkı. *Hz. Peygamber'in Yahudilerle Münasebetleri*. İstanbul: Marifet Yayınları, 1996.
- Atik, M. Kemal. "Übey b. Ka'b ve Kur'an İlmindeki Yeri". *EÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (1987), 149-177.

- Avcı, Casim. “Kureş”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/442-444. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Avcı, Casim-Şentürk, Recep. “Kabile”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/30-32. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Aycan, İrfan. *Saltanata Giden Yolda Muaviye Bin Ebi Süfyan*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- A'zamî, Mustafa. *Küttâbü'n-Nebiyi*. Riyad: 1981.
- Bâkîllânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib. *el-İntisâr li-sıhhati nakli'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2001.
- Belâzürî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ. *Ensâbü'l-eşraf*. thk. Süheyl Zekkâr-Riyad Zirikî. 15 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1996.
- Belâzürî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ. *Fütûhu'l-büldân*. thk. Abdullah Enîs Tabbâh. Beyrut: Müessesü'l-Me'ârif, 1987.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî el-Beyhakî. *Delâ'ilü'n-nübüvve*. thk. Abdülmü'tî Kal'acî. 7 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2008.
- Birişik, Abdülhamit. “Kur'an”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/383-388. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Bozkurt, Nebi. “Hâfız”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/74-78. İstanbul: TDV, 1997.
- Bozkurt, Nebi. “Tercüman”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/ 489-490. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Bozkurt, Nebi-Küçükaşçı, Mustafa Sabri. “Medine”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/305-311. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl. *Sahîhu'l-Buhârî*. thk. Muhammed b. Nâsır. b.y.: Dâru Davkî'n-Necât, 2001.
- Buhl. “Medine”. *İslâm Ansiklopedisi*. 7/459-471. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1978.
- Canan, İbrahim. “Enes b. Mâlik”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/234-235. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Cevâd Ali. *el-Mufassal fî târîhi'l-'Arabi kable'l-İslâm*. 10 Cilt. Beyrut: 2. Basım, 1993.
- Cirit, Hasan. “Rubeyyî' bint Muavviz”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/179. TDV Yayınları, 2008.
- Çağatay, Neş'et. *İslâm Öncesi Arap Tarihi ve Cahiliye Çağı*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 3. Basım, ts.
- Çetin, Abdurrahman. “Ezan”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/36-38. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.

- Çubukcu, Asri. “Buâs”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/340. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Çubukcu, Asri. “Hâris b. Sımme”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/200-201. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Demil, Emine. *Hadis ve Tarih Rivayetleri Bağlamında Sîretin Risalet Öncesi*. Ankara: TDV Yayınları, 1. Basım, 2020.
- Demircan, Adnan. *Ali-Muaviye Kavgası*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2014.
- Demircan, Adnan. “İslâm Öncesi Arap Yarımadasının Dînî siyâsî, Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Tarihi”. *İslâm Tarihi ve Medeniyeti*. ed. Mehmet Şeker vd. 1/107-158. İstanbul: Siyer Yayınları, 1. Basım, 2018.
- Demircan, Adnan. *Siyer*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2016.
- Ebû Davûd, Süleymân b. el-Eş'as. *Sünen-i Ebû Dâvûd terceme ve şerhi*. çev. Necati Yeniel-Hüseyin Kayapınar. İstanbul: Şamil Yayınevi, 1991.
- Ebû Halîl, Şevki. *Atlasü's-Sireti'n-Nebeviyyeti*. Dımeşk: Dâru Fıkr, 2003.
- Ebû Nuaym el-İsfahânî, Ahmed b. Abdillâh b. İshâk. *Delâ'ilü'n-nübüvve*. thk. Muhammed Ravvas Kal'acı-Abdülber Abbas. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 1986.
- Efendioğlu, Mehmet. “Umâre b. Hazm”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/144. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- el-Bekrî. *Câhiliye Araçları*. çev. Levent Öztürk. İstanbul: İz Yayıncılık, 1998.
- Erul, Bünyamin. “Übey b. Ka'b”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/272-274. İstanbul: TDV Yayınları, 2014.
- Eyüp Sabri Paşa vd. *Mir'âtü'l-Haremeyn*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 1. Basım, 2018.
- Fayda, Mustafa. *Allah'ın Kılıcı Halid b. Velid*. İstanbul: Marmara İlahiyat Vakfı Yayınları, 2006.
- Goldziher, Ignaz. *Muslim Studies*. thk. S. M. Stern. 2 Cilt. Great Britain: Suny Press, 1967.
- Güler, Zekeriyya. “Ümmü Atiyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/314. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Günaltay, Şemseddin. *İslâm Öncesi Arap Tarihi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2006.
- Hâkim en-Nîsâbü'rî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh. *el-Müstedrek 'ale's-Sahîhayn*. thk. Mustafa Abdülkâdir Atâ. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübil-'İlmiyye, 2002.

- Halife b. Hayyât, Ebû Amr Halife b. Hayyât b. Halife eş-Şeybânî el-Basrî. *et-Tarih*. thk. Ekrem Ziyâ el-Ömerî. Riyad: Dâru Taybe, 1980.
- Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh el-Hamevî el-Bağdâdî er-Rûmî. *Mu‘cemü’-biüldân*. 5 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1977.
- Hamidullah, Muhammed. *el-Vesaiku’s-siyasiyye*. çev. Vecdi Akyüz. İstanbul: Kitabevi, 1997.
- Hamidullah, Muhammed. *Hz. Peygamber’in Savaşları*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2015.
- Hamidullah, Muhammed. *İslâm Peygamberi*. çev. Salih Tuğ. 2 Cilt. İstanbul: İrfan Yayıncılık, 5. Basım, 1993.
- Harman, Ömer Faruk. “Arim”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/373-374. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Harman, Ömer Faruk. “Buhtunnasr”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/380-381. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Herevî, Ali b. Ebî Bekir. *Kitâbü’l-İşârât ilâ ma‘rifeti’z-ziyârât Ziyaretgâhlar Rehberi*. çev. Taner Yıldırım-Rikhan Anver Mohammed. Elazığ: İksad, 2022.
- Heysemî, Ebû’l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Ebî Bekr. *Mecma‘u’z- zevâid ve menba‘u’l-fevâid*. thk. Hüsamüddin Kudsî. Kâhire: Mektebetü’l-Kudsî, 1994.
- Hitti, Philip K. *Siyasi ve Kültürel İslâm Tarihi*. çev. Salih Tuğ. 4 Cilt. İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1980.
- Hocaoğlu, Öznur. “Hz. Peygamber Dönemi ve Sonrasında Bir Misafirhane: Remle bnt. Haris ve Evinin Fonksiyonu”. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 14 (2022), 169-190.
- İbn Abdilberr, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh. *el-İsti‘âb fi ma‘rifeti’l-aşhâb*. thk. Ali Muhammed Becavî. Beyrut: Dâru’l-Cil, 1992.
- İbn Abdürabbih, Ebû Ömer Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed. *el-İkdü’l-ferîd*. thk. Abdülmecid et-Terhînî. 9 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1983.
- İbn Adülber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh. *el-İnbâh ‘alâ kabâ‘ili’r-ruvât*. 1 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-‘Arabî, 1985.
- İbn Asâkir, Ebû’l-Kâsım Alî b. el-Hasen b. Hibetillâh b. Abdillâh b. Hüseyin ed-Dımaşki eş-Şâfiî. *Târîhu medîneti Dımaşk*. thk. Amr b. Garâme. 74 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Fikr, 1995.

- İbn Battûta, Ebû Abdullah Muhammed et-Tancî. *İbn Battûta Seyahat-nâmesi*. çev. A. Sait Aykut. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 13. Basım, 2023.
- İbn Düreyd, Ebû Bekr Muhammedb. Hasan. *el-İştikâk*. thk. Abdüsselâm Muhammed Hârûn. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Cil, 1991.
- İbn Ebî Şeybe, Abdullah b. Muhammed. *Kitâbü'l-Megâzî*. çev. Ramazan Önal-Ahmet Şen. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2019.
- İbn Habîb, Ebû Ca'fer Muhammed b. Habîb b. Ümeyye b. Amr el-Hâşimî. *el-Münammak fî ahbâri Kureyş*. thk. Hurşid Ahmed Faruk. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 2010.
- İbn Habîb, Ebû Ca'fer Muhammed b. Habîb b. Ümeyye b. Amr el-Hâşimî. *Kitabu'l-Muhabber*. thk. Eliza Lichtenstater. Beyrut: Menşûrât, ts.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *el-İsâbe fî temyîzi's-sasâbe*. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd-Ali Muhammed Muavviz. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1995.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Fethu'l-Bari Şerhu Sahihi'l-Buhârî*. 12 Cilt. Beyrut: 1089.
- İbn Hallikân, Ebü'l-Abbâs Şemsüddîn Ahmed. *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâ'ü ebnâ'i'z-zamân*. thk. İhsan Abbas. Beyrut: Dâru Sâdır, ts.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd b. Hazm el-Endelüsî el-Kurtubî. *Cemheretü Ensâbi'l-'Arab*. 1 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1983.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd b. Hazm el-Endelüsî el-Kurtubî. *Cevâmi'u's-sîre*. thk. Abdülkerim Sami el-Cündî. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2003.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik el-Himyerî. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. thk. Mustafa es-Sekâ vd. 2 Cilt. Mısır: Şirketü Mektebe ve Matbaatü Mustafa, 1955.
- İbn İshâk, Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Yesâr el-Medenî. *Sîretü İbn İshâk*. thk. Süheyl Zükkâr. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1978.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dimaşkî eş-Şâfîî. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. 22 Cilt. b.y.: Hicr, 1. Basım, 1997.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim. *el-Ma'ârif*. thk. Servet Ukkâşe. Kahire: Dâru'l-Ma'ârif, 1981.

- İbn Manzûr, Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem. *Lisânü'l-‘Arab*. thk. Abdullah Ali el-Kebir vd. 6 Cilt. Kahire: Dâru'l-Ma‘ârif, ts.
- İbn Rüste. *Alâku'n-nefise*. çev. Ali Fuat Eker. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- İbn Sa‘d, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa‘d b. Menî‘ el-Hâşimî. *et-Tabakâtü'l-kübrâ*. thk. Ali Muhammed Ömer. 11 Cilt. Kahire: Mektebetü'l-Hancî, 2001.
- İbn Seyyidünnas, Ebü'l-Feth Fethuddîn Muhammed b. Muhammed b. Muhammed el-Ya‘merî. *‘Uyûnü'l-eser fi finûni'l-megâzî ve ş-şemâ'il ve's-siyer*. thk. Muhammed el-Îd el-Hatrâvî, Muhyiddin Mestû. 2 Cilt. Medine: Mektebetu Dâri't-Turâs, 1992.
- İbn Şebbe, Ebû Zeyd Amr b. Şebbe en-Nemirî. *Târîhu'l-Medîneti'l-münevvere*. thk. Fehim Muhammed Şeltut. 4 Cilt. Cidde, 1979.
- İbn Zebâle, Ebü'l-Hasen Muhammed b. el-Hasen. *Ahbâru'l-Medîne*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- İbn-i Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvînî. *Sünen-i İbn-i Mâce Tercemesi*. Konya: Konya Kitapçılık, 2008.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *el-Muntazam fi târîhi'l-mülûk ve'l-ümem*. thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ-Mustafa Abdülkâdir Atâ. 19 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1992.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *el-Kâmil fi't-târîh*. thk. Ebü'l-Fidâ Abdullah el-Kâdî. 11 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 4. Basım, 2003.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *el-Lübâb fi tehzîbi'l-Ensâb*. thk. İhsan Abbas. 3 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdir, 1980.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *Üsdü'l-gâbe fi ma'rifeti's-sahâbe*. thk. Ali Muhammed Muavviz-Âdil Ahmed. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1994.
- İbnü'n-Nedim, Ebü'l-Ferec Muhammed b. Ebî Ya'küb İshâk b. Muhammed b. İshâk en-Nedîm. *el-Fihrist*. thk. Ramazan Şeşen. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 1. Baskı, 2019.
- İsfahânî, Ebü'l-Ferec Alî b. el-Hüseyn b. Muhammed. *el-Egânî*. thk. Ahmed Şankîfî. 21 Cilt. Mısır: Matbaatü't-Tekaddüm, ts.
- İyidoğan, Mustafa. "İslâm Öncesi Dönemdeki Kabile İttifaklarının İslâm Tebliğine Yansımaları: Huzâa-Hâşimoğulları Örneği". *Akademik Siyer Dergisi/Journal of Academic Sirah* 3 (2021), 80-94.

- Kabakcı, Yusuf. “Es’ad b. Zürâre ve Medine’nin İslâmlaşma Sürecindeki Rolü”. *Rusuh Uşak Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi* 3/1 (Haziran 2023), 6-22.
- Kalkaşendî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Ali. *Nihâyetü'l-ereb fi ma’rifeti ensâbi'l-‘Arab*. thk. İbrahim el-Ebyârî. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Lübnânî, 1980.
- Kandemir, M. Yaşar. “Ebû Talha el-Ensârî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/236-237. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Kandemir, M. Yaşar. “Ümmü Harâm”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 321-322. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Kandemir, M. Yaşar. “Ümmü Süleym”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/330-331. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Kehhâle, Ömer Rıza. *Mu’cemu kabâili'l-‘Arabi'l-kadîme ve'l-hadîse*. 5 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 8. Basım, 1997.
- Kelbî, Ebü'l-Münzir Hişâm b. Muhammed b. Sâib b. Bişr el-Kelbî el-Kûfî. *Kitâbu'l-Esnâm*. ed. Mehmet Azimli. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Basım, 2017.
- Kelbî, Ebü'l-Münzir Hişâm b. Muhammed b. Sâib b. Bişr el-Kelbî el-Kûfî. *Nesebü Me’ad ve'l-Yemeni'l-kebûr*. thk. Naci Hasan. 2 Cilt. Beyrut: Mektebetü'l-Nahzatü'l-‘Arabiyye, 1. Basım, 1988.
- Kelpetin, Mahmut. *İslâm Öncesi Kuzey ve Güney Arabistan*. İstanbul: KURAMER, 2016.
- Kettânî, Muhammed Abdülhay. *et-Terâtübü'l-idâriyye*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Erkâm, 1996.
- Khanfar, Wadah. *İlk Bahar- Hz. Peygamber (sav)’in Hayatına Dair Stratejik ve Siyasi Bir Okuma*. çev. Mehmet Yuşa Solak-Hasan Hacak. İstanbul: Vadi Yayınları, 4.Basım. 2020.
- Köksal, Mustafa Asım. *İslâm Tarihi*. İstanbul: Şamil Yayınevi, 1981.
- Kuray, Ahmet. “Medineli Ebû Âmir er-Râhib ve İslâm Davetine Muhalefeti”. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/2 (Şubat 2022), 651-675. <https://doi.org/10.46353/k7auifd.1141420>
- Kutluay, İbrahim. “Zeyd b. Sâbit’e Yahudi Yazısını/Dilini Öğrenme Talimatı Verilmesi İle İlgili Rivayetler Üzerine”. *Hadis Tetkikleri Dergisi* 7/2 (2009), 129-157.
- Kuzgun, Şaban. “Hanîf”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/33-39. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Küçükaşçı, Mustafa Sabri. *Cahiliye’den Emevilerin Sonuna Kadar Haremeyn*. İstanbul: IRCICA, 2003.

- Küçükaşçı, Mustafa Sabri. "Harre Savaşı". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/245-247. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Küçükaşçı, Mustafa Sabri. "Harre". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/244-245. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Makrîzî, Ebû Muhammed Takıyyüddîn Ahmed. *İmtâ'u'l-esmâ' bimâ li'r-resûl mine'l-enbâ'i ve'l-ahvâl ve'l-hafede ve'l-metâ'*. thk. Muhammed Abdülhamid en-Nemisi. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1999.
- Mes'ûdî, Ebü'l-Hasan Ali b. Hüseyin b. Ali. *Mürûcu'z-zeheb ve me'âdini'l-cevher*. thk. Abdülemir Ali Mühennâ, ts.
- Moğultay b. Kılıç, Ebû Abdillâh Alâüddîn. *el-İşâre ilâ sîreti'l-Muştafâ ve târihi men ba'dehû mine'l-hulefâ*. thk. Muhammed Nizamüddin el-Füteyyih. Dimeşk-Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1996.
- Muir, William. *The Life of Mahomet*. 4 Cilt. London: Smith Elder and Co, 1861.
- Mustafa Nûri Paşa. *Netâyicü'l-vukûât*. thk. Mehmed Galib Bey. İstanbul, 1327.
- Müberred, Ebü'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd. *Nesebü 'Adnân ve Kahtân*. thk. Abdülaziz el-Yemenî. Katar: Matâbi'u Katari'l-Vataniyye, 1984.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyin Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî. *el-Câmi'u's-sahîh*. nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Kahire: 1374-75/1955-56.
- Nüveyrî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Abdilvehhâb b. Muhammed el-Bekrî et-Teymî el-Kureşî en-Nüveyrî. *Nihayetü'l-ereb fi fününi'l-edeb*. 27 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübî'l-Mısriyye, ts.
- Oğuzay, Fatih. *Hız Peygamber Döneminde Tarım Kültürü*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Okiç, Tayyip. "İslâm'da İlk Nüfus Sayımı". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (1959), 11-20.
- Önkal, Ahmet. "Akabe Biatları". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/211. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Önkal, Ahmet. "Berâ b. Mâlik". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/469. İstanbul: TDV Yayınları, 92.
- Önkal, Ahmet. "Hazrec". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/143-144. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Önkal, Ahmet. "Huzâa". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/431-433. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.

- Önkal, Ahmet. *Rasûlullah'ın İslâma Davet Metodu*. İstanbul: Kitap Dünyası, 2000.
- Önkal, Ahmet. "Übey b. Halef". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/272. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Öz, Mustafa. "Neccârîye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/482-483. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Özaydın, Abdülkerim. "Bükeyr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/484. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Özcan, Abdülkadir. "Delî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/132-135. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Özkan, Halit. "Ümmü Umâre". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/332. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Sarıçam, İbrahim. "Benî Neccâr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/480-481. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Sarıçam, İbrahim. *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 12. Basım, ts.
- Schroeder, Eeric. *Hz. Muhammed'in İzinde*. çev. Semih Yazıcıoğlu. İstanbul: Kapı Yayınları, 2016.
- Sem'ânî, Ebû Sa'd Abdülkerîm b. Muhammed. *el-Ensâb*. thk. Abdullah Ömer el-Bârudî. 13 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Cinân, 1. Basım, 1988.
- Semhûdî, Ebû'l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Abdillâh b. Ahmed b. Alî el-Hasenî es-Semhûdî. *Vefâ'ül-vefâ bi ahbâri dâri'l-Mustafâ*. thk. Hâlid Abdülğani Mahfûz. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2006.
- Sözener, Murat. *İslâm'ın Doğduğu Çağda Evs ve Hazrec Kabileleri Arasındaki İlişkiler*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Süheylî, Ebû'l-Kâsım Abdurrahmân b. Abdillâh. *er-Ravzî'l-ünîfi fi şerhi's-Sîreti'n-nebeviyye li'bni Hişâm*. thk. Abdurrahman el-Vekîl. 7 Cilt. Kahire: Mektebetü İbnü't-Teymiyye, 1990.
- Şâmî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Yûsuf b. Alî b. Yûsuf es-Sâlihî eş-Şâmî eş-Şâfiî. *Sübülü'l-hüdâ ve'r-raşâd fi sîreti hayri'l-îbâd*. thk. Adil Ahmed Abdülmevcûd-Ali Muhammed Muavviz. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1993.
- Şimşir, Mehmet. *Hz. Ümmü Haram*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2019.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-Taberî el-Bağdâdî. *Târîhu'r-rusil ve'l-mülûk*. 11 Cilt. Kahire: Dâru'l-Ma'ârif, 1960.

- Tanman, M. Baha. "Hala Sultan Tekkesi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/225-227. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî. *Sünenü't-Tirmizî*. thk. İbrahim Atve Avz. Mısır: Mektebetü Mustafâ el-Bâb el-Halebî, 1975.
- Ünal, İsmail Hakkı. "Es'ad b. Zürâre". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/352. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Vâkıdî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkıd el-Eslemî el-Medenî. *Kitâbu'r-Ridde*. thk. Yahyâ el-Ceburî. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1990.
- Vâkıdî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkıd el-Eslemî el-Medenî. *Kitabü'l-Megâzî*. thk. Marsden Jones. 3 Cilt. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, ts.
- Ya'kûbî, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Ebî Ya'kûb İshâk. *Târîhu'l-Ya'kûbî*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1995.
- Yalar, Mehmet. "İslâmî Arap Şiiri ve Hz. Peygamber". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18/1 (2009), 61-88.
- Yaman, Ahmet. "Seleb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/398-399. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Yazıcı, Tahsin. "Merzûbân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/255-256. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Yılmaz, Hayati. *Hz. Peygamber'in Soy Atlası*. İstanbul: Motto Yayınları, 3. Basım, 2018.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehebî et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşki. *Târîhu'l-İslâm ve vefeyâtü meşâhîr ve'l-a'lâm*. thk. Ömer Abdüsselam Tedmürî. Trablusşam: Dâru'l-Kütübî'l-'Arabî, 1986.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehebî et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşki. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*. thk. Şuayb el-Arnâvût. 25 Cilt. Dimeşk: Müessesetü'r-Risâle, 1985.
- Zengin, Fethullah. *Ensar Kitabı İslâm Tarihinde Ensar*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2015.
- Zirikî, Hayreddîn b. Muhammed. *el-A'lâm*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 2002.
- Zübeyrî, Ebû Abdillâh Mus'ab b. Abdillâh. *Nesebü Kureyş*. thk. Levi Provençal. Kahire: Dâru'l-Ma'ârif, 3. Basım, ts.

Fecr Yayınları: 743

**CÂHİLİYE'DEN EMEVİLERİN
SONUNA KADAR
YEMEN**

(Siyaset, Nüfus, Ekonomi, İlim ve Kültürel Miras)

Dr. Halil ORTAKCI

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-95-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- Abdullah, Yusuf Muhammed, “Ma’în”, *el-Mevsûati’l-Yemeniyye*, IV, 2003.
- Abdullah, Yusuf Muhammed, “Me’rib”, *el-Mevsûati’l-Yemeniyye*, IV, 2003.
- Abdullah, Yusuf Muhammed, “Sokotra”, *el-Mevsûati’l-Yemeniyye*, III, 2003.
- Abdülkadir, İbrahim Taha İbrahim, *Fıkhü Tâvus b. Keysân Dirâsetün ve Te’sîl*, BYLT, Câmîatü Kahire Külliyyetü Dârü’l-Ulûm Kısmü’ş-Şerîati’l-İslâmiyye, Kahire, 1422/2001.
- el-Ahmedî, Mukbilü’t-Tâm Âmir, *Şu’arâ’ü Mezhic*, Arabia Felix Academy, San’a, 2014.
- Aksu, Levent, “Dünyada ve Türkiye’de Nüfus Analizleri”, *Sosyoloji Konferansları*, 25, 219-311, 2011.
- Aktaş, Mehmet Nurullah, “Ashâbu’l-Uhdûd Kıssası Bağlamında Ehl-i Küfrün Psikolojik Vasıfları”, *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, yıl 8, VIII/18, 2017/3.
- Al-Ansary, A.R., Qaryat al-Faw, *A Portrait of Pre-Islamic Civilisation in Saudi Arabia*, Croom Helm Limited, London, ty.
- Al-Garoo, Asmahan, “Nemâzicü min Fenni’l-‘Îmâre fi’l-Yemeni’l-Kadîm/Examples of Architecture in South Arabia”, *Mecelletü’l-Ulûmi’l-İctimâiyye ve’l-İnsâniyye*, Câmîatü Aden, 1996.
- Al-Mad’aj, ‘Abd al-Muhsin Mad’aj M., *The Yemen in Early İslâm 9-233/630-847*, Ithaca Press, London, 1988.
- Algül, Hüseyin, “Hadramut”, *DİA*, XV, 1997.
- Algül, Hüseyin, “Himyerîler”, *DİA*, XVIII, 1998.
- Ali, Cevad, *el-Mufassal fî Târîhi’l-Arab Kable’l-İslâm*, Dâru’s-Sâkî, yy., 2001.

- Ali, Muhammed b. Abdürrezzak b. Muhammed Kürd, *Hutatu's-Şâm*, Mektebetü'n-Nûrî, Dımaşk, 1983.
- el-Alî, Salih Ahmed, *el-Mensûcât ve'l-Elbisetü'l-Arabîyye fi'l-Uhûdi'l-İslâmiyyeti'l-Ûlâ*, Şeriketi'l-Matbûât, Beyrut, 2003.
- Altungök, Ahmet, "Sâsânî Kültür ve Medeniyetinin İslam Kültür ve Medeniyetine Etkileri", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXIX/2.
- Apak, Adem, "Tay (Benî Tay)", *DİA*, XL, 2011.
- Aras, Ömer, *Kinde Kabilesi -İslâmiyet Öncesinden Hz. Peygamber'in Vefâtına Kadar-*, Samer, Kahramanmaraş, 2019.
- Araz, Yusuf, "İmam Şâfi'nin Fıkıh Anlayışındaki Değişim", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, II, 2015.
- Armstrong, Lyall Richard, *The Quşşâş of Early Islam*, (BDT), Department of Near Eastern Languages And Civilizations The Faculty of The Division of The Humanities In Candidacy for The Degree of Doctor of Philosophy, The University of Chicago, Illinois, June 2013.
- Arslantaş, Nuh, *Emevîler Döneminde Yahudiler*, Gökkuşbuca, İstanbul, 2005.
- el-'Askerî (ö. 382/992), Ebû Ahmed, *Tashîfâtü'l-Muhaddisîn*, thk. Muhammed Ahmed Meyra, el-Matbaatü'l-Arabîyyetü'l-Hadîse, Kahire, 1402.
- el-Asma'î (ö. 216/831), Ebu Said Abdülmelik b. Kureyb b. Ali, *Kitâbü'l-İbl*, thk. Hâtim Sâlih ed-Dâmin, Dârü'l-Beşair, yy., 2003.
- Atçeken, İsmail Hakkı, "Yusuf b. Ömer es-Sekafî", *DİA*, XLIV, 2013.
- Ateş, Orhan, "İbâdî Bilgin Ebû Ubeyde Müslim b. Ebî Kerîme", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, IV/4, 2017.
- Avanzini, Alessandra ve Alessia Prioretta, *The Museum of Dhamar*, ed. Alessandra Lombardi and Irene Rossi, University of Pisa, 2010.
- Avcı, Casim, "Mezhic", *DİA*, XXIX, 2004.
- Aydın, Mehmet, "Teslîs Doktrini ve Hıristiyan İ'tizalleri", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi*, sy. 5.
- el-'Aynî (ö. 855/1451), Ebû Muhammed Bedreddin Mahmûd b. Ahmed b. Musa Hanefî, *el-Binâye Şerhu'l-Hidâye*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2000.
- Azîm, Âbâdî Şerafü'l-Hak, 'Avnü'l-Ma'bûd ve Hâşiyetü İbni'l-Kayyim, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1415.
- el-A'zamî, Ali Zarîf, *Muhtasarü Târîhi'l-Basra*, Bağdat, 1927.
- Azizova, Elnure, "Ubeyd b. Şerîyye", *DİA*, XLII, 2012.

- Bâ'aliyyân, Muhammed 'Avz, *Hayvânâtü'n-Nakl ve'l-Harb fi'l-Yemeni'l-Kadîm (Dirâsetün fî Dav'i'n-Nükûş ve'l-Âsâr)*, (BDT), Câmi'atü Aden Külliyyetü'l-Âdâb-Kısmü't-Târîh Şu'betü't-Târîhi'l-Kadîm, Aden, 2012.
- Bâfikıyye, Muhammed Abdülkadir, "Hadramevt", *Mevsü'atü'l-Yemeniyye*, II, 2003.
- el-Bağdâdî (ö. 1093/1682), Abdülkadir b. Ömer, *Hizânetü'l-Edeb ve Lübbü Lübbâbi'l-Arab*, thk. Abdüsselam Muhammed Harun, Mektebetü'l-Hâncî, Kahire, 1997.
- el-Bağdâdî (ö. 463/1071), Ebû Bekr el-Hatîb Ahmed b. Ali b. Sabit Hatîb, *el-Müttefak ve'l-Müfterak*, thk. Muhammed Sadık Aydın el-Hâmidî, Dârü'l-Kâdirî, Dımaşk, 1997.
- el-Bağdâdî (ö. 463/1071), Ebû Bekr el-Hatîb Ahmed b. Ali b. Sabit Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf, Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut, 1422/2002.
- Bakır, Abdülhâlîk, "Ortaçağ İslâm Dünyasında Deri, Tahta ve Kağıt", *Belleten*, LXV/242, 2001 Nisan.
- Bakır, Abdülhalik, *Ortaçağ İslâm Dünyasında Taş ve Toprak Ma'mulleri Sanayii*, Bizim Büro Yayın, Ankara, 2001.
- Balcı, İsrâfil, "Muhasara", *DİA*, XXXI, 2006.
- Bashear, Suliman, "Yemen in Early Islam an Examination of Non-Tribal Traditions." *Arabica*, 327-361, IIIVI/3, 1989.
- el-Beğavî (ö. 317/929), Ebû'l-Kasım Abdullah b. Muhammed b. Abdülaziz b. el-Merzübân b. Sâbûr Şâhinşâh, *Mu'cemü's-Sahâbe*, thk. Muhammed el-Emîn b. Muhammed, Mektebetü Dâri'l-Beyân, Kuveyt, 1421/2000.
- el-Bekrî (ö. 487/1094), Ebû Ubeyd Abdullah b. Abdülaziz b. Muhammed, *Mu'cemü mâ İsta'cem min Esmâi'l-Bilâd ve'l-Mevâzi'*, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut, 1403/1982.
- el-Bekrî (ö. 487/1094), Ebû Ubeyd Abdullah b. Abdülaziz b. Muhammed, *el-Mesâlik ve'l-Memâlik*, Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, yy., 1992.
- el-Belâzürî (ö. 279/892-93), Ahmed b. Yahya b. Câbir b. Davud, *Ensâbü'l-Eşrâf*, thk. Süheyl Zekkâr – Riyâz ez-Zirikli, Dârü'l-Fikr, Beyrut, 1417/1996.
- el-Belâzürî (ö. 279/892-93), Ahmed b. Yahya b. Câbir b. Davud, *Fütühu'l-Büldân*, çev. Mustafa Fayda, Sıyer Yayınları, İstanbul, 2013.
- el-Belâzürî (ö. 279/892-93), Ahmed b. Yahya b. Câbir b. Davud, *Fütühu'l-Büldân*, Dâru ve Mektebetü Hilâl, Beyrut, 1988.

- Bel'afîr, Said Sâlemîn, "el-Buhûr ve Ehemmiyyetühü't-Ticâriyye fi'l-Yemeni'l-Kadîm", *Mecelletü'r-Reyyân li'l-Ulûmi'l-İnsâniyye ve't-Tatbîkiyye*, 135-158, I/1, Aralık 2018,
- Berakât, Ahmed Muhtar Ömer, *Mu'cemü'l-Lüğati'l-Arabiyye el-Muâsıra*, Âlemü'l-Kütüb, yy., 2008.
- Berrû, Tefvik, *Târîhu'l-Arabi'l-Kadîm*, Dârü'l-Fikr, yy., 2001.
- el-Beyhakî (ö. 458/1066), Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali, *Delâilü'n-Nübüvve*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1405/1984.
- el-Beyhakî (ö. 458/1066), Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali, *es-Sünenü's-Sağûr*, thk. Abdülmü'ti Emin Kal'aci, Câmîatiü'd-Dirasâti'l-İslâmiyye, Karaçi, 1410/1989.
- el-Beyhakî (ö. 458/1066), Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, thk. Muhammed Abdülkadir 'Atâ, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2003.
- el-Beyhakî (ö. 458/1066), Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali, *Ma'rifetü's-Sünen ve'l-Âsâr*, thk. Abdülmü'ti Emin Kal'aci, Câmîatiü'd-Dirasâti'l-İslâmiyye, Karaçi, 1412/1991.
- el-Bilâdî, 'Âtk b. Ğays b. Züveyr b. Zâyir b. Hammûd b. Atıyye b. Sâlih, *Mu'cemü'l-Meâlimi'l-Coğrâfiyye fî's-Sireti'n-Nebeviyye*, Dâru Mekke, yy. 1981.
- Bilge, Mustafa L., "Necrân", *DİA*, XXXII, 2006.
- Birişik, Abdülhamit, "Tefsir", *DİA*, XL, 2011.
- el-Birûnî (ö. 453/1061), Ebû'r-Reyhan Muhammed b. Ahmed el-Harizmi, *el-Cemâhir fî Ma'rifeti'l-Cevâhir*, çev. Emine Sonnur Özcan, TTK, Ankara, 2017.
- el-Birûnî (ö. 453/1061), Ebû'r-Reyhan Muhammed b. Ahmed el-Harizmi, *Kitâbü's-Saydana fî't-Tıbb*, çev. Esin Kahya, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 2011.
- Bozkurt, Nebî ve Ahmet Turan Yüksel, "Kervan", *DİA*, XXV, 2002.
- Bozkurt, Nebî, "Ev", *DİA*, XI, 1995.
- Buhârî (ö. 256/870), Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrahim Cu'fî, *et-Târîhu'l-Evsat*, thk. Mahmud İbrahim Zâyid, Dârü'l-Va'y, Haleb, 1397/1977.
- Buhârî (ö. 256/870), Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrahim Cu'fî, *Târîhu'l-Kebîr*, Dâiratü'l-Maârifî'l-Osmaniyye, Haydarabad, ty.
- el-Ca'dî, Ömer b. Ali b. Semra, Tabakâtü Fukahâi'l-Yemen, thk. Fuâd Seyyid, Dârü'l-Kalem, Beyrut, ty.

- el-Câhiz (ö. 255/869), Ebû Osman Amr b. Bahr b. Mahbûb Kinânî Ley-sî, *et-Tebassur bi't-Ticâre*, el-Matabaatü'r-Rahmâniyye, yy., 1935.
- el-Câhiz (ö. 255/869), Ebû Osman Amr b. Bahr b. Mahbûb Kinânî Leysî, *el-Beyân ve't-Tebyîn*, Dârun ve Mektebetü'l-Hilâl, Beyrut, 1423/2002.
- el-Cenedî (ö. 732/1332), Ebû Abdullah Bahaeddin Muhammed b. Yusuf b. Yakub, *es-Sülûk fî Tabakâti'l-Ulemâ ve'l-Mülûk*, thk. Muhammed b. Ali b. el-Hüseyn el-Ekva' el-Hivâlî, Mektebetü'l-İrşâd, San'a, 1414/1993.
- Crone, Patricia, "Were the Qays and Yemen of the Umayyad Period Political Parties" *Der Islam*, 1-57, 71.1, 1994.
- Crosby, Elise Werner, *Akhbar al-Yaman wa-Ash'aruha wa-Ansabuha, The History, Poetry, and Genealogy of The Yemen of 'abid b. Sharya al-Jurhumi*, (BDT), Faculty of The Graduate School of Yale University, Degree of Doctor of Philosophy, 1985.
- Cum'a, Mustafa Lütfi, *eş-Şihâbü'r-Râsîd*, Müessesetü Hindâvî li't-Ta'lim ve's-Sekâfe, Kahire, 2014.
- Çağatay, Neşet, "Samîler-Araplar ve Güney Arabistan Devletleri", *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, III-IV, 1955.
- Çelik, Yılmaz, "Velid b. Abdülmelik Döneminde Sosyal Hizmet Uygulamaları", *İSTEM*, yıl, 15, sy. 30, 2017.
- Dârakutnî, Ebû'l-Hasan Ali b. Ömer b. Ahmed b. Mehdî b. Mesud b. en-Numan b. Dinar el-Bağdadî, *Ta'likât*, thk. Halil b. Muhammed el-Arabî, el-Fârûk el-Hadîse, Kahire, 1994.
- Darkazally, Bassam, *Al-Hajjaj Ibn Yusuf Al-Thaqafi; The Consolidation of Umayyad Authority in Iraq C75-95 A.H./694-714 A .D.*, (BDT), Department of Middle East and Islamic Studies, University of Toronto, Program of The Final Oral Examination for The Degree of Doctor of Philosophy, 1977.
- Demir, Mahmut-Mehmet Emin Özafşar, "Vehb b. Münebbih", *DİA*, XLII, 2012.
- Demirayak, Kenan, *Arap Edebiyatı Tarihi I Câhiliye Dönemi*, Fenomen Yayınları, yy., 2014.
- Demircan, Adnan, "Son Peygamber'in Geldiği Coğrafya ve Toplum, Hicaz Bölgesi ve Câhiliye Arapları", *Câhiliye Toplumundan Günümüze Hz. Muhammed (Sempozyum Tebliğ ve Müzakereleri)*, 13-15 Nisan 2007 / Konya, 2007.

- ed-Dercinî (ö. 670/1271-72), Ebü'l-Abbas Ahmed b. Said b. Süleyman Temicârî, *Tabakâtü'l-Meşâih bi'l-Mağrib*, thk. İbrahim Tallây, yy., ty.
- Dîneverî (ö. 282/895), Ebû Hanife Ahmed b. Davud b. Venend, *el-Ahbâru't-Tivâl*, thk. Abdülmün'im Âmir, Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabî, Kahire, 1960.
- ed-Dînerverî, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim İbn Kuteybe, *el-İmâme ve's-Siyâse*, thk. Halil Mansûr, Beyrut, 1997.
- Ebû Nu'aym (ö. 430/1038), Ahmed b. Abdullah b. Ahmed b. İshak b. Musa b. Mihrân el-İsfehânî, *Ma'rifetü's-Sahâbe*, thk. Adil b. Yusuf el-Azâzî, Dârü'l-Vatan, Riyad, 1419/1998.
- Ebû Nu'aym (ö. 430/1038), Ahmed b. Abdullah b. Ahmed b. İshak b. Musa b. Mihrân el-İsfehânî, *Hilyetü'l-Evliyâ ve Tabakâtü'l-Esfiyâ*, es-Seâde, Mısır, 1394/1974.
- Ebû Yusuf (ö. 182), Ya'kub b. İbrâhîm b. Habîb b. Sa'd Kûfî, *el-Harâc*, thk. Taha Abdurrauf Sa'd ve Sa'd Hasan Muhammed, el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, Kahire, ty.
- Ebü'l-Fidâ (ö. 732/1331), İmadüddin el-Melikü'l-Müeyyed İsmail b. Ali, *Takvîmü'l-Büldân*, Dâru Sâdır, Beyrut, ty.
- Ebü'l-Fidâ, *Târihu Ebi'l-Fidâ el-Müsemmâ el-Muhtasar fî Ahbâri'l-Beşer*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1997,
- Ebü'l-Vefâ (ö. 513/1119), Ali b. Ukayl b. Muhammed b. Ukayl el-Bağdâdî ez-Zaferî, *el-Vâdh fî Usûli'l-Fıkh*, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1420/1999.
- el-Ekva', el-Kâdî İsmail b. Ali, *Mehâlifü'l-Yemen*, Mektebetü'l-Cil el-Ce'dîd, San'a, 2009.
- el-Efgânî, Said b. Muhammed b. Ahmed, *Esvâku'l-Arab fi'l-Câhiliyye ve'l-İslâm*, yy., ty.
- Erkoçoğlu, Fatih, *Emevî Devleti'nin Dönüm Noktası ve Abdülmelik b. Mervân (65-86/685-705)*, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 2011.
- el-Eserî, Muhammed Behcet ve Ahmed Hasan ez-Zeyyât, *Dîvânu Vaddâhi'l-Yemen bi Zeyli Me'sâtii's-Şâir Vaddâh*, edt., Muhammed Hayrû'l-Bakâ'î, Dâru Sâdır, Beyrut, 1996.
- Eskin, Ümit, *Abbâsîler Döneminde Valilik (132-232/750-847)*, edt. Hakan Temir, Siyer Yayınları, İstanbul, 2022.
- el-Ezrâkî (ö. 250/865), Ebü'l-Velîd Muhammed b. Abdullah, *Ahbâru Mekke ve mâ Cae fihâ mine'l-Âsâr*, Rüşdî es-Salih Melhese, Dârü'l-Endelüs, Beyrut, ty.

- Faki, İsamüddin Abdür-rauf, *el-Yemen fî Zillî'l-İslâm, Münzûi Fecrihi hatta Kıyami Devle*, Dârü'l-Fikri'l-Arabî, Kahire, 1981.
- el-Fâkihî (ö. 272/885), Ebû Abdullah Muhammed b. İshak b. el-Abbas, *Ahbâru Mekke fî Kadîmi'd-Dehr ve Hadîsih*, thk. Abdülmelik Abdullah Dehîş, Dâru Hıdr, Beyrut, 1414/1993.
- el-Fâsî (ö. 832/1428), Takıyyüddin Muhammed b. Ahmed el-Hasenî, *el-'İkdü's-Semîn fî Târîhi'l-Beledi'l-Emîn*, thk. Muhammed Abdülkadir 'Atâ, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1988.
- Fayda, Mustafa, *Hz. Ömer Zamanında Gayr-ı Müslimler*, Marmara İlahiyat Vakfı Yayınları, İstanbul, 2006.
- Fayda, Mustafa, "Ans (Benî Ans)", *DİA*, III, 1991.
- Fayda, Mustafa, "Dehlek", *DİA*, IX, 1994.
- Fayda, Mustafa, *Güney Arabistan'da İslâmiyet'in Yayılması*, AÜ İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara, 1982.
- el-Fesevî (ö. 277/890), Yakub b. Süfyân, *el-Ma'rife ve't-Târîh*, Muesse-setü'r-Risâle, Beyrut, 1981.
- Fevvâz, Zeyneb, *ed-Dürrü'l-Mensûr fî Tabakâti Rabbati'l-Hudûr*, el-Matbaatü'l-Kübrâ el-Emîriyye, Mısır, 1312/1894.
- el-Feyyûmî, Muhammed İbrahim, *Târîhu'l-Fikri'd-Dînî el-Câhilî*, Dârü'l-Fikri'l-Arabî, yy., 1994.
- Fığlalı, Ethem Ruhi, "Abdullah b. İbâz", *DİA*, I, 1988.
- Francaviglia, Vincenzo M., *Dating the Ancient Dam of Ma'rib (Yemen)*, *Journal of Archaeological Science*, 27, 2000.
- Gibson, Mc Guire ve T. J. Wilkinson, "The Dhamâr Plain, Yemen, A Preliminary Study of The Archaeological Landscape", *Proceedings of the Seminar for Arabian Studies*, XXV, Papers from at The Twenty-Eighth Meeting of The Seminar for Arabian Studies Held at Oxford, 21-23 July 1994 (1995).
- Günaltay, M. Şemseddin, *İslâm Öncesi Arap Tarihi*, sad. M. Mahfuz Söylemez, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2006.
- el-Habeşî, Abdullah Muhammed, *Mesâdirü'l-Fikri'l-İslâmî fî'l-Yemen*, el-Mecma'u's-Sekâfî, Birleşik Arap Emirlikler, 2004.
- el-Hâkim (ö. 405/1014), Ebû Abdullah el-Hâkim Muhammed b. Abdullah b. Muhammed Hamdeveyh b. Nuaym b. el-Hakem, *el-Müstedrek alâ's-Sahîhayn*, thk. Mustafa Abdülkadir Atâ, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1411/1990.
- Halil, Mahmud Muhammed, *Mevsûatü Akvâli'l-İmâm Ahmed b. Hanbel fî Ricâli'l-Hadîs ve 'İlelihi*, Âlemü'l-Kütüb, 1417/1997.

- el-Hamevî (ö. 626/1229), Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh el-Hamevî Bağdâdî Rûmî, *Mu'cemü'l-Büldân*, Dâru Sâdır, Beyrut, 1995.
- el-Hamevî (ö. 626/1229), Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh el-Hamevî Bağdâdî Rûmî, *Mu'cemü'l-Üdebâ*, thk. İhsan Abbas, Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut, 1993.
- el-Hamîdî (Ö. 488/1095), Muhammed b. Fütûh b. Abdullah b. Fütûh b. Hamîd el-Ezdî el-Mayorkî, *Cezvetü'l-Muktebes fi Zikri Vülâti'l-Endelüs*, Dârü'l-Mısırye, Kâhire, 1966.
- Hamidullah, Muhammed, *Aziz Kur'an*, çev. Abdülaziz Hatip - Mahmut Kanık, Beyan Yayınları, İstanbul, 2000.
- Hamidullah, Muhammed, *İslâm Peygamberi*, çev. Salih Tuğ, Ankara, 2003.
- Hamûr, İrfan Muhammed, *Mevâsimü'l-Arab*, el-Mevâsimü's-Sekâfiyye ve't-Ticâriyye ve't-Tabîyye, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 2006.
- Harman, Ömer Faruk, "Arim", *DİA*, III, 1991.
- Hasan, Hasan İbrahim, *Siyasî-Dînî-Kültürel-Sosyal İslâm Tarihi*, çev. İsmail Yiğit ve Sadrettin Gümüş, Kayıhan Yayınları, İstanbul, 1985.
- Hâzim, Muhammed Abdürrahim, "Dirâsetün fi Türâsi'l-Mensûcât ve'l-Melâbisi fi'l-Yemen", *el-İklîl*, sy. 22, 1992.
- el-Hemdânî (ö. 334/945), İbnü'l-Hâik Hasan b. Ahmed b. Yakub, *el-İklîl*, thk. Muhibbüddin el-Hatîb, ed-Dârü'l-Yemeniyye, yy., 1987, 1407/1987, X.
- el-Hemdânî (ö. 334/945), İbnü'l-Hâik Hasan b. Ahmed b. Yakub, *el-İklîl*, Dârü'l-'Avde-Dârü'l-Kelime, Beyrut-San'a, ty., VIII.
- el-Hemdânî (ö. 334/945), İbnü'l-Hâik Hasan b. Ahmed b. Yakub, *Kitâbü'l-Cevhereteyn el-Atîkateyn el-Mâ'ateyn mine's-Safrâ ve'l-Beyzâ [ez-Zehab ve'l-Fidda]*, thk. Ahmed Fuad Bâşâ, Dârü'l-Kütüb ve'l-Vesâikü'l-Kavmiyye, 1430/2009.
- el-Hemdânî (ö. 334/945), İbnü'l-Hâik Hasan b. Ahmed b. Yakub, *Sıfatü Cezîreti'l-Arab*, Brill, Leiden, 1884.
- Hemmâm (ö. 131/749), Ebu Ukbe Hemmâm b. Münebbih b. Kamil Hemmâm b. Münebbih, Hemmâm b. Münebbih'in Sahifesi, nşr. Muhammed Hamidullah, çev. Talat Koçyiğit, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara, 1967.
- el-Herevî (ö. 611/1214), Ali b. Ebî Bekr b. Ali Ebü'l-Hasan, el-İşârât ilâ Ma'rifeti'z-Ziyârât, Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, Kahire, 1423/2002.

- el-Himyerî (ö. 573/1177), Neşvân b. Said, *Kitâbü Mülûki Himyer ve Ak-yâli'l-Yemen ve Şerhuhâ el-Müsemmâ Hülâsati's-Sîreti'l-Câmia li-Acâibi'l-Mülûk et-Tebâbia*, thk. Ali b. İsmail el-Müeyyed-İsmail b. Ahmed el-Cerâfî, Dârü'l-'Avde, Beyrut, 1978.
- el-Himyerî (ö. 573/1177), Neşvân b. Said, *Şemsü'l-Ulûm ve Devâü Kelâmi'l-Arab mine'l-Külûm*, thk. Hüseyin b. Abdullah el-'Umerî ve Mutahhar b. Ali el-İryânî, Dârü'l-Fikri'l-Muâsır, Beyrut, 1999.
- el-Himyerî (ö. 900/1395), Ebû Abdullah Muhammed b. Muhammed b. Abdullah, *er-Ravdu'l-Mi'târ fi Haberi'l-Aktâr*, thk. Hasan Abbas, Mektebetü Lübnan, Beyrut, 1984.
- Hitti, Philip K., *Siyasî ve Kültürel İslâm Tarihi*, çev. Salih Tuğ, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2011.
- Hommel, Fritz, *et-Târîhu'l-Arabi'l-Kadîm*, çev. Fuat Ali-Zeki Muhammed Hüseyin, Mektebetü'n-Nahdati'l-Mısıryye, Kahire, 1958.
- Houtsma, Martijn Theodor -Thomas Walker Arnold vd., *Mûcezü Dâirati'l-Meârifi'l-İslâmiyye*, çev. Hasan Habeş-Abdurrahman Abdullah eş-Şeyh vd., Merkezü'ş-Şârîka li'l-İbdâ'î'l-Fikrî, yy., 1998.
- Hudûdü'l-Âlem Mine'l-Meşrik ile'l-Mağrib*, thk. Yusuf el-Hâdî, ed-Dâru's-Sekâfe li'n-Neşr, Kahire, 1999.
- Hüseyin, Taha, *Câhiliye Şîri Üzerine*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2003.
- İbn A'sem (ö. 314/926), Ebû Muhammed Ahmed b. A'sem el-Küfî, *Kitâbü'l-Fütûh*, thk. Ali Sîrî, Dârü'l-Ezvâ', Beyrut, 1411/1991.
- İbn Abdilber (ö. 463/1070), Ebû Ömer Yusuf b. Abdullah b. Muhammed b. Abdilber b. Asım en-Nemrî, *el-İstî'âb fi Ma'rifeti'l-Ashâb*, thk. Ali Muhammed el-Becâvî, Dârü'l-Cil, Beyrut, 1412/1992.
- İbn Abdilber (ö. 463/1070), Ebû Ömer Yusuf b. Abdullah b. Muhammed b. Abdülbir b. Asım en-Nemr, *el-İnbâh 'alâ Kabâili'r-Ruvât*, thk. İbrahim el-Ebyârî, Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut, 1985.
- İbn Abdilhak (ö. 739/1338), Ebû'l-Fedâil Safiyyüddin Abdülmü'min, *Merâsidi'l-İttlâ' alâ Esmâi'l-Emkine ve'l-Bikâ'*, Dârü'l-Cil, Beyrut, 1412.
- İbn Abdilhakem (ö. 257/871), Abdurrahman b. Abdullah b. Abdilhakem Ebü'l-Kasım el-Mısrî, *Fütûhu Mısr ve'l-Mağrib*, Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, yy., 1415/1994.
- İbn Abdilhakem (ö. 257/871), Ebû Muhammed Abdullah b. Abdilhakem, *Sîretü Ömer b. Abdülaziz*, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut, 1984.

- İbn Abdirabbih (ö. 328/940), Ebû Ömer Ahmed b. Muhammed el-Kurtubî, *el-'İkdü'l-Ferîd, Dâri'l-kütübî'l-İlmiyye*, Beyrut, 1404/1983.
- İbn Âdem (ö. 203/818), Yahya, *Kitâbü'l-Harâc*, el-Matbaatü's-Selefiyye ve Mektebetühâ, yy., 1384.
- İbn Adî (ö. 365/976), Ebû Ahmed Abdullah b. Adî, *el-Kâmil fî Zu'afâi'r-Ricâl*, thk. Adil Ahmed Abdülmevcud ve Ali Muhammed Ma'ûz, Dâri'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1997.
- İbn Asâkir (ö. 571/1176), Ebü'l-Kasım Sikatüddin Ali b. Hasan b. Hibetullah, *Târîhu Dimaşk*, thk. Amr b. Garâme el-Amravî, Dâri'l-Fikr, yy. 1995.
- İbn Cafer (ö. 337/948), Ebü'l-Ferec el-Bağdâdî Kudâme b. Cafer, *Kitâbü'l-Harâc ve Sinâatii'l-Kitâbe*, thk. Mustafa Hıyarî, el-Câmiaatü'l-Ürdüniyye, Amman, 1986.
- İbn Düreyd (ö. 321/933), Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasan el-Ezdî el-Basrî, *el-İştikâk*, thk. Abdüsselam Muhammed Harun, Dâri'l-Cil, Beyrut, 1411/1991.
- İbn Ebî Hâtim (ö. 327/938), Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdris, *el-Cerh ve't-Ta'dîl*, Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, Beyrut, 1952.
- İbn Ebî Hâtim (ö. 327/938), Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdris, *Tefsîri'l-Kur'âni'l-Azîm*, Esad Muhammed Tayyib, Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, Suudi Arabistan, 1998.
- İbn Ebî Hayseme (ö. 279/892-93), Ebû Bekr Ahmed b. Ebî Hayseme Züheyr b. Harb, *et-Târîhu'l-Kebîr*, thk. Salâh b. Fethî Hilâl, el-Fârûku'l-Hadîse, Kahire, 2006.
- İbn Ebî'd-Dünyâ (ö. 281/894), Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd, *Hilmü Muâviye*, thk. İbrahim Salih, Dâri'l-Beşâir, Dimaşk, 1323/2002.
- İbn Habîb (ö. 245/860), Ebû Cafer Muhammed b. Habîb İbn Ümeyye b. Amr el-Hâşimî el-Bağdâdî, *el-Muhabber*, tsh. Ilse Lichtenstadter, Dâri'l-Âfâkı'l-Cedîde, Beyrut, ty.
- İbn Hacer (ö. 852/1449), Ebü'l-Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali b. Muhammed İbn Hacer el-Askalânî, *Tabakâtü'l-Müdellesîn*, thk. Âsim b. Abdullah el-Karyûtî, Mektebetü'l-Menâr, Ammân, 1983.
- İbn Hacer (ö. 852/1449), Ebü'l-Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali b. Muhammed İbn Hacer el-Askalânî, *Tehzîbü't-Tehzîb*, Dâiratü'l-Meâri-fi'n-Nizâmiyye, yy., 1326.
- İbn Hacer (ö. 852/1449), Ebü'l-Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali b. Muhammed İbn Hacer el-Askalânî, *Ta'clü'l-Menfa'a bi Zevâidi Ricâ-*

- li'l-Eimmeti'l-Erba'a*, thk. İkrâmullah İmdâdülhak, Dârü'l-Beşâir, Beyrut, 1996.
- İbn Hacer (ö. 852/1449), Ebü'l-Fazl Şihâbüddin Ahmed b. Ali b. Muhammed İbn Hacer el-Askalânî, *el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe*, thk. Adil Ahmed Abdülmevcûd-Ali Muhammed Ma'ûz, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1405/1984.
- İbn Hacer (ö. 852/1449), Ebü'l-Fazl Şihâbüddin Ahmed b. Ali b. Muhammed İbn Hacer el-Askalânî, *İthâfü'l-Mehre bi'l-Fevâidi'l-Mübte-kira min Etrâfi'l-Aşera*, Mecma'u'l-Melik Fehd, yy., 1994.
- İbn Haldûn (ö. 808/1406), Ebû Zeyd Veliyyüddin Abdurrahman b. Muhammed, *Mukaddime*, haz. Arslan Tekin, İlgi Kültür Sanat, İstanbul, 2016.
- İbn Haldûn (ö. 808/1406), Ebû Zeyd Veliyyüddin Abdurrahman b. Muhammed, *Kitâbü'l-İber ve Dîvânü'l-Mübtedei ve'l-Haber fî Eyyâmî'l-Arap ve'l-Acem ve'l-Berber ve men Âsarahum min Züveyi's-Sultânü'l-Ekber*, thk. Halil Şuhâde, Dârü'l-Fikr, Beyrut, 1408/1988.
- İbn Hallikân (ö. 681/1282), Ebü'l-Abbas Şemsüddin Ahmed b. Muhammed, *Vefeyâtü'l-A'yân*, thk. İhsan Abbas, Dâru Sâdır, Beyrut, II, 1900, IV, 1971.
- İbn Hamdûn (ö. 562/1167), Ebü'l-Meâlî Bahaeddin Muhammed b. Hasan, *Kitâbü't-Tezkireti'l-Hamdüniyye*, Dâru Sâdır, Beyrut, 1417.
- İbn Hanbel (ö. 241/855), Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî Ahmed, *el-İlel ve Ma'rifetü'r-Ricâl*, Vasiyyüllah b. Muhammed Abbas, ed-Dâru's-Selefiyye, Bombai, 1408/1988.
- İbn Hanbel (ö. 241/855), Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî Ahmed, *Müsned*, thk. Şuayb Arnavut ve Âdil Mürşid, el-Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 2001.
- İbn Hanbel (ö. 241/855), Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî Ahmed, *el-Esâmî ve'l-Künâ*, Abdullah b. Mesud el-Cedî, Mektebetü Dâri'l-Aksâ, Kuveyt, 1406/1985.
- İbn Hassân, Ali b. Hassân b. Ali, et-Tefsîr fi'l-Yemen, *Câmi'atü Melik Suud*, Riyad, 1436/2014.
- İbn Havkal (ö. 367/977), Ebü'l-Kasım Muhammed b. Havkal el-Bağdadî, *Kitâbü Sûreti'l-Arz*, Dâru Mektebeti'l-Hayât, Beyrut, 1996.
- İbn Hayr (ö. 575/1179), Ebû Bekr Muhammed b. Hayr b. Ömer b. Halife el-İşbîlî, *Fihrist*, thk. Muhammed Fuad Mansur, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1419/1998.
- İbn Hayyât (ö. 240/854), Ebû Amr eş-Şeybani Halife, *Târîh*, thk. Ekrem Ziya el-Ömerî, Dârü'l-Kalem, Dımaşk, 1397/1976.

- İbn Hazm (ö. 456/1064), Ebû Muhammed b. Ali b. Ahmed b. Said ez-Zâhirî, *el-İhkâm fî Usûli'l-Ahkâm*, thk. Ahmed Muhammed Şakir, Dârü'l-Âfâki'l-Cedîde, Beyrut, ty.
- İbn Hazm (ö. 456/1064), Ebû Muhammed b. Ali b. Ahmed b. Said ez-Zâhirî, *Cemheretü Ensâbi'l-Arab*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1403/1983.
- İbn Hazm (ö. 456/1064), Ebû Muhammed b. Ali b. Ahmed b. Said ez-Zâhirî, *Cevâmiu's-Sîre*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, ty.
- İbn Hazm (ö. 456/1064), Ebû Muhammed b. Ali b. Ahmed b. Said ez-Zâhirî, *el-Fasl fî'l-Milel ve'l-Ehvâ' ve'n-Nahl*, Mektebetü'l-Hâncî, Kahire, ty.
- İbn Hemmâm (ö. 861/1456), Kemâlüddin Muhammed b. Abdülvahid es-Sivâsî, *Fethu'l-Kadîr*, Dârü'l-Fikr, yy., ty.
- İbn Hibbân (ö. 354/965), Ebû Hâtim Muhammed b. Hibban b. Ahmed et-Temîmî, *es-Sikât*, Dâiratü'l-Me'ârifî'l-Osmâniyye, Haydarabad, 1973.
- İbn Hibbân (ö. 354/965), Ebû Hâtim Muhammed b. Hibban b. Ahmed et-Temîmî, *es-Sîretü'n-Nebeviyye ve Ahbâri'l-Hulefâ*, el-Kütübü's-Sekâfiyye, Beyrut, 1417/1996.
- İbn Hişâm (ö. 213/828), Ebû Muhammed Cemaleddin Abdülmelik, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, thk. Mustafa es-Sakâ-İbrahim el-Ebyârî-Abdülhafiz eş-Şelebî, Şirketü Mektebe ve Matbaatü Mustafa el-Bâbî el-Halebî, Mısır, 1375/1955.
- İbn Hişâm (ö. 213/828), Ebû Muhammed Cemaleddin Abdülmelik, *et-Ticân fî Mülûki Himyer*, Merkezü'd-Dirâsât ve'l-Ebhâsi'l-Yemeniyye, San'a, 1347/1928.
- İbn Hurdâzbih (ö. 300/913), Ebü'l-Kasım Ubeydullah b. Abdullah, *el-Mesâlik ve'l-Memâlik*, Dâru Sâdır, Leiden-Beyrut, 1889.
- İbn İshâk (ö. 150/767), Ebû Abdullah Muhammed b. İshâk b. Yesar, *Sîretü İbn İshâk*, thk. Süheyl Zekkâr, Dârü'l-Fikr, Beyrut, 1398/1978.
- İbn Kâni' (ö. 351/962), Ebü'l-Hüseyn Abdülbaki, *Mu'cemü's-Sahâbe*, thk. Salâh b. Salim el-Masrâtî, Medine, 1418/1997.
- İbn Kesîr (ö. 774/1373), Ebü'l-Fidâ İmâdüddin İsmail b. Ömer, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî, Dâru Hicr, yy., 2003.
- İbn Kuteybe (ö. 276/889), Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim b. Kuteybe Dîneverî, *el-Maârif*, thk. Servet Ukkâşe, el-Hey'etü'l-Misriyye, Kahire, 1992.

- İbn Ma'în (ö. 234/848-49), Yahya, *Târîhu İbn Ma'în*, Merkezü'l-Bahsi'l-İlmî ve İhyâü't-Türâsi'l-İslâmî, Mekke, 1979.
- İbn Mâkûlâ (ö. 468/1093), Ebû Nasr Sa'dülmelik Ali b. Hibetullah b. Ali, *el-İkmâl fî Raf'i'l-İrtiyâb ani'l-Mü'telef ve'l-Muhtelef fi'l-Esmâ ve'l-Künâ ve'l-Ensâb*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1411/1990.
- İbn Mansûr (ö. 227/841), Said, *Sünen*, thk. Habîbürrahman el-A'zamî, ed-Dâru's-Selefiyye, Hindistan, 1982.
- İbn Manzûr (ö. 711/1311), Ebü'l-Fazl Muhammed b. Mükerrerem b. Ali el-Ensârî, *Muhtasarü Târîhi Dimaşk*, thk. Rûhiyye en-Nehhâs, Dârü'l-Fikr, Dimaşk, 1402/1982.
- İbn Manzûr (ö. 711/1311), Ebü'l-Fazl Muhammed b. Mükerrerem b. Ali el-Ensârî, *Lisânü'l-Arab*, Dâru Sâdır, Beyrut, 1414/1993.
- İbn Miskeveyh (ö. 421/1030), Ebû Ali Ahmed b. Muhammed b. Yakub, *Tecâribü'l-Ümem ve Te'âkübü'l-Hümem*, thk. Ebü'l-Kasım İmâmî, Şerûs, Tahran, 2000.
- İbn Müflih (ö. 763/1362), Ebû Abdillâh Şemsüddin Muhammed b. Müflih b. Muhammed Makdisî Râmînî, *Usûlü'l-Fikh*, thk. Fehd b. Muhammed Sedhân, Mektebetü'l-Ubeykan, Riyad, 1999/1420.
- İbn Rüste (ö. 310/922), Ebû Ali Ahmed b. Ömer b. Rüste, *Kitâbü A'lâki'n-Nefîse*, Berya Matbaası, Leiden, 1896.
- İbn Sa'd (ö. 230/845), Ebû Abdullah Muhammed b. Sa'd b. Menî' ez-Zührî, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, thk. Muhammed Abdülkadir 'Atâ, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1410/1990.
- İbn Sellâm (ö. 224/838), Ebû Ubeyd Kasım, *el-Emvâl*, thk. Halil Muhammed Hirâs, Dârü'l-Fikr, Beyrut, ty.
- İbn Sellâm (ö. 224/838), Ebû Ubeyd Kasım, *Garîbü'l-Hadîs*, thk. Muhammed Abdülmu'îd, Matbaatü Dâirati'l-Maârifî'l-Osmaniyye, Haydarabad, 1384/1964.
- İbn Tağriberdî (ö. 874/1469), Ebü'l-Mehâsin, *en-Nücmü'z-Zâhire fî Mülûki Mısr ve'l-Kâhire*, Vizâratü's-Sekâfe, yy. 1963.
- İbn Tayfûr (ö. 280/892), Ebü'l-Fazl b. Tayfûr Ahmed b. Tayfûr el-Bağdadî İbn Ebû Tahir, *Belâğâtü'n-Nisâ*, Matbaatü Medraseti valideti Abbas el-Evvel, Kahire, 1326/1908.
- İbn Yunus (ö. 347/958), Abdurrahman b. Ahmed b. Yunus es-Sadefî, *Târîhu İbn Yunus el-Mısrî*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1421/2000.
- İbn Zenceveyh (ö. 251/865), Ebû Ahmed Hamîd b. Mahled b. Kuteybe b. Abdullah el-Horasânî, *el-Emvâl*, thk. Şakir Zeyb Feyyâz, Merkezü'l-Melik Faysal, Suudi Arabistan, 1406/1986.

- İbnü'd-Deyba', Ebû Muhammed Vecihüddin Abdurrahman b. Ali, *Hadis Ansiklopedisi Küttüb-i Sitte*, çev. İbrahim Canan, Akçağ Basım Yayım Pazarlama, yy., ty.
- İbnü'l-'Adîm (ö. 660/1262), Ebü'l-Kasım Kemaleddin Ömer b. Ahmed, *Buğyetü't-Taleb fî Târîhi Haleb*, thk. Süheyl Zekkâr, Dârü'l-Fikr, yy. ty.
- İbnü'l-Cerrâh (ö. 197/812), Vekî', *Kitâbü'z-Zühd*, thk. Abdurrahman Abdülcabbar el-Ferîvâî, Mektebetü'd-Dâr, Medine, 1984.
- İbnü'l-Cevzî (ö. 597/1200), Ebü'l-Ferec Cemalüddin Abdurrahman b. Ali b. Muhammed Bağdadî, *el-Muntazam fî Tarihi'l-Mülûk ve'l-Ümem*, thk. Muhammed Abdülkadir 'Atâ-Mustafa Abdülkadir 'Atâ, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1412/1992.
- İbnü'l-Cevzî (ö. 597/1200), Ebü'l-Ferec Cemalüddin Abdurrahman b. Ali b. Muhammed Bağdadî, *Ahbâru'z-Zurâf*, thk. Bessâm Abdülvehhab el-Cânî, Dâru İbn Hazm, Beyrut, 1997.
- İbnü'l-Cevzî (ö. 597/1200), Ebü'l-Ferec Cemalüddin Abdurrahman b. Ali b. Muhammed Bağdadî, *ez-Zuafâ ve'l-Metrûkûn*, thk. Abdullah el-Kâzî, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1406/1985.
- İbnü'l-Cevzî (ö. 597/1200), Ebü'l-Ferec Cemalüddin Abdurrahman b. Ali b. Muhammed Bağdadî, *Zâdü'l-Mesîr fî İlmi't-Tefsîr*, thk. Abdürrezzak el-Mehdî, Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut, 1422/2001.
- İbnü'l-Cevzî (ö. 654/1256), Ebü'l-Muzaffer Şemsüddin Yusuf b. Kızıoğlu Sıbt, *Mir'âtü'z-Zaman fî Tevârîhi'l-A'yân*, Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, Dımaşk, 1434/2013.
- İbnü'l-Esîr (630/1233), Ebü'l-Hasan İzzeddin Ali b. Muhammed b. Abdülkerim, *el-Kâmil fi't-Târîh*, thk. Ömer Abdüsselam Tedmürî, Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut, 1417/1997.
- İbnü'l-Esîr (630/1233), Ebü'l-Hasan İzzeddin Ali b. Muhammed b. Abdülkerim, *Üsdü'l-Gâbe fî Ma'rifeti's-Sahâbe*, Dârü'l-Fikr, Beyrut, 1409/1989.
- İbnü'l-Fakîh (ö. 365/975), Ebû Bekr Ahmed b. Muhammed b. İshak el-Hemedânî, *Muhtasarü Kitâbi'l-Büldân*, Leiden, Brill, 1302.
- İbnü'l-Fakîh (ö. 365/975), Ebû Bekr Ahmed b. Muhammed b. İshak el-Hemedânî, *el-Büldân*, thk. Yusuf el-Hâdî, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut, 1416/1996.
- İbnü'l-Hadîd (ö. 655/1257), Ebû Hamid İzzeddin Abdülhamid b. Hibetullah, *Şerhu Nehcü'l-Belâğa*, thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrahim, İhyâü'l-Kütübî'l-Arabî, Kahire, 1962-1967.

- İbnü'l-Kayyim (ö. 751/1350), Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed İbnü'l-Kayyim el-Cevziyye, *Ahkâmu Ehli'z-Zimmê*, thk. Yusuf b. Ahmed el-Bekrî-Şâkir b. Tevfîk el-Ârûrî, Ramâdî, yy., 1997.
- İbnü'l-Kelbî (ö. 204/819), Ebü'l-Münzir İbnü's-Sâib Hişâm b. Muhammed b. Sâib el-Kelbî, *Nesebü Ma'ad ve'l-Yemeni'l-Kebûr*, thk. Nâci Hasan, Âlemü'l-Kütüb, 1408/1988.
- İbnü'l-Kelbî (ö. 204/819), Ebü'l-Münzir İbnü's-Sâib Hişâm b. Muhammed b. Sâib el-Kelbî, *Kitâbü'l-Esnâm*, thk. Ahmed Zeki Bâşâ, Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye, Kahire, 2000.
- İbnü'l-Muvakkat (ö. 879/1474), Ebû Abdullah Şemsüddin Muhammed b. Muhammed Muhammed İbn Emîri Hâc, *et-Takrîr ve't-Tahbîr*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, yy., 1403/1983.
- İbnü'l-Mücâvir (ö. 690/1291), Ebü'l-Feth Cemaleddin Yusuf b. Yakub, *Sifatü Bilâdi'l-Yemen ve Mekke ve Ba'zi'l-Hicâz el-Müsemma Târîhu'l-Müstabsır*, Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, Kahire, 1996.
- İbnü'l-Verdî (ö. 852/1448), Siracüddin Ebû Hafs Ömer b. el-Muzaffer, *Harîdetü'l-Acâib ve Ferîdetü'l-Garâib*, thk. Enver Mahmud Zenâtî, Mektebetü's-Sekâfeti'l-İslâmiyye, Kahire, 1428/2008.
- İbnü'n-Nedîm (ö. 385/995), Ebü'l-Ferec Muhammed b. İshak, *el-Fihrist*, thk. İbrahim Ramazan, Dârü'l-Marife, Beyrut, 1417/1997.
- İbnü'z-Ziya (ö. 854/1460), Muhammed b. Ahmed b. ez-Ziya Muhammed el-Kuraşî el-Ömerî el-Mekkî el-Hanefî Bahaeddin Ebü'l-Bekâ, *Târîhu Mekketi'l-Müşerreffe ve'l-Mescidi'l-Harâm ve'l-Medîneti'l-Müşerreffe ve'l-Kabri's-Şerîf*, thk. 'Alâ İbrahim - Eymen Nasr, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2004.
- İbrahim, Receb Abdülcevad, *el-Mu'cemü'l-Arabî li Esmâi'l-Melâbis fî Zav'i'l-Me'âcim ve'n-Nusûs el-Müseka mine'l-Câhiliyye hattâ el-'Asri'l-Hadis*, Dârü'l-Âfâki'l-Arabiyye, Kahire, 2002.
- el-İclî (ö. 261/875), Ebü'l-Hasan Ahmed b. Abdullah b. Salih, *Ma'rifetü's-Sikât*, thk. Abdülâlîm Abdülazim el-Bestevî, Mektebetü'd-Dâr, Medine, 1405/1985.
- İdrîsî (ö. 560/1165), Ebû Abdullah Muhammed b. Muhammed b. Abdullah b. İdris el-Hammûdî el-Hüseynî Şerîf, *Nüzhetü'l-Müşâtak fî İhtirâki'l-Âfâk*, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut, 1409/1988.
- el-İdrîsî (ö. 560/1165), Ebû Abdullah Muhammed b. Muhammed b. Abdullah b. İdris el-Hammûdî el-Hüseynî Şerîf, *Nüzhetü'l-Müşâtak*, Fransa Millî Kütüphanesi, MS Arabe 2221, yy., 1325.
- el-İsfehânî (ö. 356/967), Ali b. Hüseyin b. Muhammed Ebü'l-Ferec, *Kitabü'l-Egânî*, Daru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut, 1415/1994.

- el-İsfehânî (ö. 535/1140), İsmail b. Muhammed, *Siyerü Selefi's-Sâlihîn*, thk. Kerem b. Hilmî b. Ferhân b. Ahmed, Dâru'r-Ru'ye, Riyad, ty.
- el-İstahrî (ö. 346/957), Ebû İshâk İbrahim b. Muhammed el-Fârisî el-Kerhî, *Mesâlikü'l-Memâlik*, Dâru Sâdır, Beyrut, 2004.
- Kahraman, Abdullah, "Tâvûs b. Keysân", *DİA*, XL, 2011.
- el-Kahtânî, Muhammed Sa'd Abduh Hasan, *Âlihettü'l-Yemeni'l-Kadîm er-Ra'ise ve Rumûzühâ hattâ'l-Karnî'r-Râbi' el-Mîlâdî (Dirâsetin Âsâriyye Tarihiyye)*, (BDT), Câmi'atü San'a, el-Âsârü'l-Kadîme, San'a, 1997.
- el-Kalkaşendî (ö. 821/1418), Ebü'l-Abbas Şehabeddin Ahmed b. Ali b. Ahmed, *Nihayetü'l-Ereb fi Ma'rifeti'l-Arab*, thk. İbrahim el-Ebyari, Darü'l-Kütübî'l-Lübnani, Beyrut, 1980.
- el-Kalkaşendî (ö. 821/1418), Ebü'l-Abbas Şehabeddin Ahmed b. Ali b. Ahmed, *Kalâidü'l-Cemân fî't-Ta'rîf bi Kabâili Arabî'z-Zemân*, thk. İbrahim el-Ebyârî, Dârü'l-Küttâbi'l-Mısırî, yy., 1982.
- Kallek, Cengiz, "Ölçü", *DİA*, XXXIV. 2007.
- Cengiz Kallek, "Kafiz", *DİA*, XXIV, 2001.
- Kara, Cahid, "İslâm Öncesi Arap Yarımadasında Bir Kültür Merkezi, Cüreş", *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2015/1, XIV/27.
- el-Karâfî (ö. 684/1285), Ebü'l-Abbas Şihabüddin Ahmed b. İdris b. Abdurrahman el-Mâlikî, *ez-Zehûre*, thk. Muhammed Bû Habza, Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut, 1994.
- Kâşâ, el-Eb Süheyl, *Safahât min Târîhi'l-Mesîhiyyîn el-Arab Kable'l-İslâm*, Menşûrâtü'l-Mekteti'l-Bûlisiyye, Beyrut, 2005.
- Kazvîni (ö. 682/1283), Ebû Yahya Zekerîyya b. Muhammed b. Mahmud, *Âsârü'l-Bilâd ve Ahbârü'l-İbâd*, Dâru Sâdır, Beyrut, ty.
- Kehhâle, Ömer Rıza, *Mu'cemü Kabâili'l-Arab el-Kadîm*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1414/1994.
- Kelpetin, Mahmut, *İslâm Öncesi Güney ve Kuzey Arabistan*, Kuramer Yayınları, İstanbul, ty.
- Kılıç, Ünal, "Küfelilerin Hz. Osman'a Muhalefet Etmelerinin Sebepleri", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6 / 2 (Aralık 2002), 239-260.
- el-Kindî (ö. 355/965'den sonra), Ebû Ömer Yusuf b. Yakub, *Kitâbü'l-Vülât ve'l-Kudât*, thk. Muhammed Hasan İsmail-Ahmed Ferid el-Mezîdî, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1424/2003.
- Koçyiğit, Tahsin, "Hulefâ-yı Râşidîn Döneminde Bayındırlık Hizmetleri", *İSTEM*, 24, Aralık 2014.

- Koçyiğit, Tahsin, *H. Peygamber'in Gündelik Hayatı "Hurma-Deri-Deve" - Medine Dönemine Dair Bir Mikro Tarihçilik Denemesi-*, Hikmetevi Yayınları, İstanbul, 2016,
- Koçyiğit, Tahsin, *İslâm Tarihinin İlk Yıllarında (h. 1-41 / m. 622-661) İskân*, (BDT), Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, İzmir, 2006.
- Kour, Z. H., *The History of Aden 1839-1872*, Frank Cass, London, 1981.
- Koyuncu, Mevlüt, "Velîd I", *DİA*, XLIII, 2013.
- Kramers, J. H., "Coğrafya ve Ticaret", *İslâmî Araştırmalar*, çev. Murat Ağarı, XVI/4, 2003.
- el-Kurtûbî (ö. 474/1081), Ebü'l-Velîd Süleyman b. Halef b. Sa'd b. Ey-yûb b. Vâris et-Tüçîbî, *et-Ta'dîl ve't-Tecrîh*, thk. Ebû Lübâbe Hüseyin, Dârü'l-Livâ, Riyad, 1986.
- Kurtuluş, Rıza, "Asya", *DİA*, III, 1991.
- Mahmud, Hasan Süleyman, *Târîhu'l-Yemeni's-Siyasî fi 'Asri'l-İslâmî*, Matbaatü'l-Mecma'i'l-İlmiyyi'l-Iraki, Bağdat, 1969.
- el-Makdisî (ö. 350/961), Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed, *Ah-senü't-Tekâsim fi Ma'rifeti'l-Ekâlîm*, Mektebetü Medbûlî, Kahire, 1411/1991.
- el-Makdisî (ö. 355/966), el-Mutahhar b. Tahir, *el-Bed' ve't-Târîh*, Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, Bûr Said, ty.
- el-Makhafî, İbrahim Ahmed, *Mu'cemü'l-Büldân ve'l-Kabâilî'l-Yemeniyye*, Dârü'l-Kelime, San'a, 1422/2002.
- Maraqten, Mohammed, "Typology of Irrigation Systems in Ancient Yemen in the Light of the Epigraphic Evidence", *Water and Life in Arabia*, Edt., W.Y. Al-Tikriti/P. Yule, Abu Dhabi Tourism and Culture Authority, 2017.
- Matsumoto, Hiroshi, "The History of Uzlah and Mikhlâf in North Yemen", *Proceedings of the Seminar for Arabian Studies*, XXIV, Proceedings of the Twenty Seventh Seminar for Arabian Studies, London, 22-24 July 1993.
- Merkel, Stephen, Andreas Hauptmann, Thomas Kirnbauer, Florian Te-reygeol, "Silver Production at al-Radrad, Archaeometallurgical Analysis of Ore, Slag and Technical Ceramics from Early Medieval Yemen", *Arabian Archeology Epigraphy*, 2016, 27, 107-126 (2016).
- Mes'ûdî (ö. 345/956), Ebü'l-Hasan Ali b. Hüseyin b. Ali, *Ahbâr-ru'z-Zamân*, Dârü'l-Endelüs, Beyrut, 1416/1996.
- Mes'ûdî (ö. 345/956), Ebü'l-Hasan Ali b. Hüseyin b. Ali, *et-Tenbîh ve'l-İşrâf*, Dâru's-Sâvî, Kahire, ty.

- el-Mes'ûdî (ö. 345/956), Ebü'l-Hasan Ali b. Hüseyin b. Ali, *Mürûcu'z-Zeheb ve Me'âdinü'l-Cevher*, thk. Es'ad Dâğır, Dârü'l-Hicra, 1409/1988.
- Mez, Adam, *Onuncu Yüzyılda İslâm Medeniyeti İslâm'ın Rönesansı*, çev. Salih Şaban, İnsan Yayınları, İstanbul, 2014.
- el-Minkarî (ö. 212/827), Ebü'l-Fazl el-Minkari et-Temîmî Nasr b. Müzahim, *Vak'atü Sıffîn*, thk. Abdüsselam Muhammed Harun, el-Müessesetü'l-Arabiyyetü'l-Hadîse, Kahire, 1981.
- el-Mizzî (ö. 742/1341), Yusuf b. Abdurrahman b. Yusuf, *Tehzîbü'l-Kemâl fî Esmâi'r-Ricâl*, thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1400/1980.
- Moğoltay (ö. 762/1360), Ebû Abdullah Alâüddin Moğoltay b. Kılıc b. Abdullah el-Bekcerî, *İkmâlî Tehzîbü'l-Kemâl*, thk. Ebû Abdurrahman Adil b. Muhammed – Ebû Muhammed Üsâme b. İbrahim, el-Fârûku'l-Hadîse, yy., 1422/2001.
- Mukâtil (ö. 150/767), Ebü'l-Hasan Mukâtil b. Süleyman b. Beşir Mukâtil b. Süleyman, *Tefsîr*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2003.
- Muthmainnah, Inna, *Tanwir al-Miqbas min Tafsîr Ibn 'Abbas, Its Principles of Interpretation*, BYLT, The Faculty of Graduate Studies and Research, Institute of Islamic Studies McGill University, The Degree of Master of Arts, 1998.
- el-Müberred (ö. 286/900), Muhammed b. Yezîd, *el-Kâmil fî'l-Lüğa ve'l-Edeb*, thk. Muhammed Ebü'l-Fadl İbrahim, Dârü'l-Fikri'l-Arabî, Kahire, 1417/1997.
- el-Mühellebî (ö. 380/990), el-Hasan b. Ahmed el-Mühellebî el-Azîzî, *el-Mesâlik ve'l-Memâlik*, ed. Teysîr Half, Hizânetü't-Türâs, Dımaşk, 2006.
- Müller, Walter W., “el-Lübân”, *el-Mevsûatü'l-Yemeniyye*.
- Naji, Khalid Mohammed, Qais Yusuf M. Abdullah, Aida Qaseem M. AL-Zaqri ve Saeed M. Alghalibi, Evaluating the Biodeterioration Enzymatic Activities of Fungal Contamination Isolated from Some Ancient Yemeni Mummies Preserved in the National Museum”, *Hindawi Publishing Corporation Biochemistry Research International*, 2014, VII.
- Nas, İhsan, “Kütübü Ensâbi'l-Arabiyye”, *Mecelletü Mecmai'l-Lügati'l-Arabiyye bi-Dımaşk*, 1994, LXIX/4.
- Necîb, Abdullah Salim, *Târîhu'l-Mesâcidi's-Şehîre*, Mektebetü's-Şâmile.
- Neil, Macgregor, *A History of The World in 100 Objects*, The British Museum, BBC Radio ve Penguin Group, England, 2010.

- Nesâî (ö. 303/915), Ebû Abdurrahman Ahmed b. Ali b. Şuayb, *es-Süne-nü'l-Kübrâ*, thk. Hasan Abdülmün'im Şelebî, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 2001.
- Nicholson, Reynold A., *Literary History of The Arabs*, Psychology Press, London, 1995.
- en-Nüveyrî (ö. 733/1333), Şehabeddin Ahmed b. Abdülvehhab b. Muhammed, *Nihâyetü'l-Ereb ft Fünûni'l-Edeb*, Dârü'l-Küttüb ve'l-Vesâiku'l-Kavmiyye, Kahire, 1423/2002.
- Ortakçı, Halil, *İslâmiyet'in Doğuşuna Kadar Himyerîler*, BYLT, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, 2014.
- Osman, Abdülhakim Ahmed, "el-'Akîku'l-Yemânî", *el-Mevsûatü'l-Yemeniyye*.
- el-Ömerî (ö. 749/1349), Ebü'l-Abbas Şehabeddin Ahmed b. Yahya İbn Fazlullah, *Mesâlikü'l-Ebsâr ft Memâlikü'l-Emsâr*, el-Macma'u's-Sekâfi, yy., 1423.
- el-Ömerî, Hüseyin Abdullah, "Kemerân", *el-Mevsûatü'l-Yemeniyye*.
- Öz, Şaban, *İlk Siyer Kaynakları ve Müellifleri*, İSAR Vakfı Yayınları, İstanbul, 2008, 105-113
- Özafşar, Mehmet Emin - Mahmut Demir, "Vehb b. Münebbih", *DİA*, XLII, 2012.
- Özaydın, Abdülkerim, "Büsr b. Ebû Ertât", *DİA*, VI, 1992.
- Özberk, İrfan vd., *Türkiye'nin Buğday Atlası*, WWF-Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı), İstanbul, 2016.
- Özdal, Ahmet N., "Ortaçağ Ekonomik Ekosisteminde Yemen'in Konumlandırılması", *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, yıl 11, sy. 33, Mart 2018.
- Özdemir, Mehmet, "Müvelledûn'un Endülüs Emevîleri Döneminde Kültürel Hayattaki Yeri", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XXIV, 1993.
- Özel, Ahmet, "Afrika, Doğu Afrika'da İslâmiyet", *DİA*, I, 1988.
- Öztürk, Mustafa, "Kur'ân Kıssaları Bağlamında İsrâiliyyât Meselesine Farklı Bir Yaklaşım -Tefsirde İsrâiliyyât Karşıtı Söylemin Tahlil ve Tenkidi-", *İslâmî İlimler Dergisi*, yıl 9, IX/1, Bahar 2014.
- Parıldı, Metin, "Cemheratu Eş'ârî'l-'Arab"ın İlk Dönem Şiir Antolojileri Arasındaki Yeri ve Önemi", *Marife*, Yaz 2011.
- Peet, Gerard, "The Origin of The Skyscraper", *CTBUH Journal*, sy. 1, 2011.
- Peterson, J.E, "The Islands of Arabia, Their Recent History and Strategic Importance", *Arabian Studies VII*, Scorpion Publishing London, London, 1985.

- Playfair, R.L., *History of Arabia Felix or Yemen*, Education Society's Press, Bombay, 1859.
- Pregill, Michael, *Isra'îliyyat, Myth and Pseudepigraphy, Wahb b. Munabbih and the Early Islamic Versions of The Fall of Adam and Eve*, Jerusalem Studies in Arabic and Islam, The Faculty of Humanities, Jerusalem, 2008.
- er-Râşidî, Mübarek b. Abdullah b. Hamid, *el-İmam Ebû Ubeyde Müslim b. Ebî Kerîme et-Temîmî ve Fıkhuhu*, Saltanatü Umân, Uman, 1993.
- er-Râzî (ö. 460/1068), Ahmed b. Abdullah b. Muhammed, *Târîhu Medîneti San'a*, thk. Hüseyin b. Abdullah el-Ömerî, Dârü'l-Fikri'l-Muâsır, Beyrut, 1989.
- Robin, Ch., "Himyar/Himyarite", *Encyclopedie Berbere*.
- Rodionov, Mikhail, "Honey, Coffee, and Tea in Cultural Practices of Hadramawt", *Herbal Medicine in Yemen*, edt, Ingrid Hehmeyer ve Hanne Schöning, Brill, Leiden-Boston, 2012.
- Rosenthal, F., *A History of Muslim Historiography*, Second Revised Edition, Leiden, 1968.
- es-Safedî (764/1363), Salâhuddin Halil b. Eybek b. Abdullah, *el-Vâfi bi'l-Vefeyât*, thk. Ahmed Arnavut-Türkî Mustafa, Daru İhyâi't-Türâs, Beyrut, 1420/2000.
- Salih, Abdülaziz, *Târîhu Şibhi Cezâreti'l-Arabiyye fî 'Usûrihâ el-Kadîme*, Mektebetü Anclû el-Misriyye, yy., 2010.
- es-San'ânî (ö. 211/827), Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmah Abdürrezzâk, *Tefsîrü'l-Kur'an*, thk. Mahmud Muhammed Abduh, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1419/1998.
- es-San'ânî (ö. 211/827), Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmam Abdürrezzâk, *Musannef*, thk. Habiburrahman A'zamî, el-Meclisü'l-İlmî, Beyrut, 1403/1983.
- Sandıkçı, Kemal, "Hemmâm b. Münebbih", *DİA*, XVII, 1998.
- Sarıçam, İbrahim, "Neha' (Benî Neha')", *DİA*, XXXII, 2006.
- Sarıkaya, Hüseyin, "Mütenebbîler Meselesi Bağlamında Câhiliye Araplarının Nübüvvet Telakkîleri", *İhya Uluslararası İslâm Araştırmaları Dergisi*, sy. 2, Güz-2018.
- es-Sehâvî (ö. 902/1496), Şemsüddin Ebû'l-Hayr Muhammed b. Abdurrahman b. Muhammed b. Ebî Bekr b. Osman b. Muhammed, *et-Tuhfetü'l-Latife fî Târîhi'l-Medîneti's-Şerife*, el-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, 1414/1993.
- es-Sem'ânî (ö. 562/1167), Ebû Sa'd Abdülkerim b. Muhammed b. Man-

- sur el-Mervezî, *el-Ensâb*, thk. Abdurrahman b. Yahya el-Muallimî el-Yemânî, Meclisü Dâirati'l-Me'ârifî'l-Osmâniyye, Haydarâbad, 1962.
- Serjeant, Robin Leonard Bidwell, "Material for a History of Islamic Textiles up to the Mongol Conquest", *Ars Islamica*, XV/16 (1951).
- Shahid, Irfan, "Nadjran", *Encyclopaedia of Islam*.
- Shoufany, Elias, "Hz. Ebû Bekir Döneminde Elde Edilen Başarılar", *İS-TEM*, çev. Ahmet Turan Yüksel-Murat Ak, yıl. 3, sy. 6, 2005.
- es-Siyâbî, Sâlim b. Hammûd, *el-Hakîka ve'l-Mecâz fî Tarihi'l-İbâdiyye bi'l-Yemen ve'l-Hicâz*, Saltanatü Umân Dâiratü't-Türâsi'l-Kavmî ve's-Sekâfe, Umân, 1980.
- Sönmez, Zekiye, "Necrân'da Hristiyanlık ve Hz. Muhammed'in Necrân Hristiyan Din Adamlarıyla Münasebetleri", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 26, 2017/2.
- Söylemez, M. Mahfuz, "Cahız'ın Et-Tebessur Bi't-Ticare Adlı Risalesi", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 42 / 1, Nisan 2001.
- Söylemez, M. Mahfuz, "Fil Hadisesi'nin Arap Yarımadasındaki Etkileri Üzerine Bir İnceleme", *İslâmî İlimler Dergisi*, I/2, Güz 2006.
- Söylemez, M. Mahfuz, "Hz. Osman Dönemindeki Ekonomik Krizin Garnizon Kentlere Etkisi - Kufe Örneği", *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, II/3, 2003/1.
- Söylemez, M. Mahfuz, *Bedevîlikten Hadârîliğe Kûfe*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2001.
- Suzan, Yahya, "Hicrî I. Yüzyılda Arap Şiirinde Gazel", *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XI/2, Diyarbakır, 2009.
- es-Süheyli (ö. 581/1185), Ebü'l-Kasım Abdurrahman b. Abdullah b. Ahmed, *er-Ravdu'l-Ünüf fî Şerhi's-Sîreti'n-Nebeviyye li-İbn Hişâm*, thk. Ömer Abdüsselam es-Selâmî, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut, 1421/2000.
- es-Süyûtî (ö. 911/1505), Ebü'l-Fazl Celaleddin Abdurrahman b. Ebî Bekr, *Şerhu's-Süyûtî alâ Müslim*, thk. Ebû İshâk el-Huveynî el-E-serî, Dâru İbn 'Affân, Suudi Arabistan 1996.
- es-Süyûtî (ö. 911/1505), Ebü'l-Fazl Celaleddin Abdurrahman b. Ebî Bekr, *İs'âfi'l-Mübatta' bi Ricâli'l-Muvatta*, Dâru'r-Reyyân li't-Türâs, Kahire, 1988.
- es-Süyûtî (ö. 911/1505), Ebü'l-Fazl Celaleddin Abdurrahman b. Ebî Bekr, *Tabakâtü'l-Huffâz*, thk. Zekerıyya 'Umeyrât, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, yy., ty.

- eş-Şa'bî, Hüseyin 'Ayza, "Medînetü Sa'de 'Abra Etvâri't-Târîh", *el-İklîl*, sy. 1, yıl 7, 1989.
- eş-Şâfi' (ö. 204/820), Ebû Abdullah Muhammed b. İdris b. Abbas, *el-Üm*, Dârü'l-Ma'rife, Beyrut, 1990.
- eş-Şâfi' (ö. 204/820), Ebû Abdullah Muhammed b. İdris b. Abbas, *Müsned*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1400.
- eş-Şâmî (ö. 942/1536), Ebû Abdillâh Şemsüddin Muhammed b. Yusuf b. Ali b. Yusuf Salihî, *Sübülü'l-Hüdâ ve'r-Raşâd fî Şireti Hayri'l-İbâd*, thk. eş-Şeyh Âdil Ahmed Abdülmevcud-Şeyh Ali Muhammed Ma'ûz, Beyrut, 1993.
- Şekercioğlu, Vahit, *Hicrî I. Asırda Yemen*, (BYLT), Elazığ Üniversitesi SBE, Elazığ, 1999.
- Şelebî, Ahmed, *Mevsûatü't-Târîhi'l-İslâmî ve'l-Hadâreti'l-İslâmiyye*, ed-Devletü'l-Ümeviyye ve'l-Harekâtü'l-Fikriyye ve's-Sevriyye Hilâlühâ, Mektebetü'n-Nahdati'l-Mısrıyye, Kahire, 1984.
- eş-Şemmâhî (ö. 928/1522), Ebü'l-Abbas Bedreddin Ahmed b. Said b. Abdülvahid, *Kitâbü's-Siyer*, thk. Ahmed b. Suud es-Seyyabi, Vizaretü't-Türâsi'l-Kavmi ve's-Sekâfe, Maskat, 1992.
- Şerafüddin, Muhammed Hüseyin, *Târîhu Fikri'l-İslâmî fi'l-Yemen*, Zeydiyye, Şafiiyye, İsmailiyye, Matâbi'ü'r-Riyâd, yy., 1980.
- eş-Şîrâzî (ö. 476/1083), Ebû İshâk İbrahim b. Ali, *Tabakâtü'l-Fukahâ*, thk. İhsan Abbas, Beyrut, 1970.
- eş-Şücâ', Abdurrahman Abdülvahid, *Târîhu'l-Yemen fi'l-İslâm fi'l-Kurûni'l-Erba'ati'l-Hicriyye el-Ülâ*, 8. Bsk., el-İhsân, San'a, 2013.
- eş-Şücâ', Abdurrahman Abdülvahid, *en-Nizâmü'l-İslâmîyye fi'l-Yemen*, Mîlâden ve Neş'eten, Dârü'l-Fikri'l-Muâsır, Beyrut, 1989.
- et-Taberânî (ö. 360/971), Ebü'l-Kasım Müsnidü'd-Dünya Süleyman b. Ahmed b. Eyyûb, el-Mu'cemü'l-Kebîr, thk. Hamdi b. Abdülmecid es-Selefi, Mektebetü İbn Teymiyye, Kahire, 1994.
- et-Taberî (ö. 310/923), Ebû Cafer İbn Cerîr Muhammed b. Cerîr b. Yezîd, *Târîhü't-Taberî*, *Târîhu'r-Rusul ve'l-Mülûk*, Dâru't-Türâs, Beyrut, 1387/1967.
- et-Taberî (ö. 310/923), Ebû Cafer İbn Cerîr Muhammed b. Cerîr b. Yezîd, *Câmiu'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân (Tefsîrü't-Taberî)*, thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî, Dâru Hicr, yy., 2001.
- et-Taberî (ö. 310/923), Ebû Cafer İbn Cerîr Muhammed b. Cerîr b. Yezîd, *Sahîhu ve Da'ifü Târîhi't-Taberî*, thk. Muhammed b. Tâhir el-Berzencî, Dâru İbn Kesîr, Dimaşk-Beyrut, 2007.

- Tahmâz, Abdulhamid Mahmud, *Ebû Mûsâ el-Eş'arî*, Dârü'l-Kalem, Beyrut, 1991.
- Talas, Muhammed Es'ad, *Târîhu Ümmeti'l-Arabiyye*, Mektebetü'l-Endülüüs, Beyrut, 1957.
- et-Tavîl, Abdullah Abdülkadir, "Eseru Luğâti Kabâili'l-Ezd", *Mecelletü Câmiati Zemâr li'd-Dirâse ve'l-Buhûs*, 103-118, sy. 4, 2007.
- et-Temîmî (ö. 333/945), Muhammed b. Ahmed b. Temîm, *el-Mihan*, thk. Ömer Süleyman el-Ukaylî, Dârü'l-Ulûm, Riyad, 1404/1984.
- Temir, Hakan, *Emevilerde Valilik Kurumu*, Samer Yayınları, Kahramanmaraş, 2019.
- Temir, Hakan, "Gumdân Sarayı Hakkındaki Rivayetlerin Tahlili ve İslâm Mimarîsi Üzerindeki Etkilerinin Tartışılması", *İslami İlimler Dergisi*, 15/2 (Kasım 2020), 269-302.
- Thomas, Bertram, *Arabia Felix*, London, 1932.
- Tomar, Cengiz, "İbnü'l-Fakîh", *DİA*, XXI, 2000.
- Tifâşî (ö. 651/1253), Ebü'l-Abbas Şehabüddin Ahmed b. Yusuf, *Ezharri'l-Efkâr fî Cevâhiri'l-Ahcar*, thk. Mahmûd Besyuni Hafaci, Muhammed Yusuf Hasan, el-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, Kahire, 1977.
- Tobi, Yosef, "Yemen", *Encyclopaedia Judaica*, Second Edition.
- Twakkal, A. A., *Ka'b al-Ahbâr and The Isrâ'iliyyât in The Tafsîr Literature*, (BYLT), Institute of Islamic Studies Mcgill University, Degree Master Of Arts Montreal, Quebec, 2007.
- el-'Uraykî, Münîr Abdülcelil, "en-Nebâtâtü'l-Mukaddese fi'l-Hadâri'l-Yemeniyye el-Kadîme", *Mecelletü İttihâdi'l-Âm li'l-Âsâriyyîne'l-Arab*, sy. 9.
- Utku, Nihal Şahin, *Kızıldeniz -Çöl, Gemi ve Tacir-*, Klasik Yayınları, 2012.
- 'Usfûr, Muhammed Ebü'l-Mehâsin, *Me'âlimü Târîhi Şarki'l-Ednâ el-Kadîm*, Dâru'n-Nahdati'l-Arabiyye, Beyrut, ty.
- Vacca, V., "Kamaran", *Encyclopaedia of Islam*.
- el-Vâkıdî (207/823), Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer b. Vâkıd es-Sehemî el-Eslemî, *Fütûhu's-Şâm*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1417/1997.
- el-Vâkıdî (207/823), Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer b. Vâkıd es-Sehemî el-Eslemî, *Kitâbü'r-Ridde*, thk. Yahya el-Cibûrî, Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut, 1410/1990.

- el-Vâkıdî (207/823), Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer b. Vâkıd es-Sehemî el-Eslemî, *el-Megâzî*, thk. Marsden Jones, Dârü'l-A'lemî, Beyrut, 1409/1989.
- Varisco, Daniel Martin, "Agriculture in al-Hamdâni's Yemen, A Survey from Early Islamic Geographical Texts", *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, 382-412, 52 (2009).
- Vloten, Gerlof Van, *Emevî Devrinde Arab Hakimiyeti, Şîâ ve Mesih Akîdeleri Üzerine Araştırmalar*, çev. Mehmet S. Hatiboğlu, Ankara, 1986.
- Wilkinson, T.J., C. Edens & G. Barraït, "Hammat al-Qâc, An Early Town in Southern Arabi", *Proceedings of the Seminar for Arabian Studies*, c. 31, Papers From The Thirtyfourth Meeting of the Seminar for Arabian Studies Held in London, 20-22 July 2000 (2001).
- el-Ya'kubî (ö. 292/904), Ahmed b. İshak b. Cafer b. Vehb b. Vâzih, *el-Büldân*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1422/2001.
- el-Ya'kubî (ö. 292/904), Ahmed b. İshak b. Cafer b. Vehb b. Vâzih, *Târîhu Ya'kubî*, thk. Abdü'l-Emîr Mihnâ, Şirketü'l-A'lemî li'l-Matbûât, Beyrut, 2010.
- Yâfi'î, Salâh el-Bekrî, *Târîhu Hadramevt es-Siyasî*, Matbaatü Mustafa el-Bânî, Mısır, 1936.
- Yazıcı, Talib, "Arap (Sanat)", *DİA*, II, 1991.
- el-Yemânî, Tâcüddin Abdülbaki b. Abdülmecid, *Behcetü'z-Zamân fî Târîhi'l-Yemen*, thk. Mustafa el-Hicâzî, Dârü'l-Kelime, San'a, 1985.
- el-Yemenî, Muhammed b. Abdülaziz b. Sa'd, *Hadîsü Rasûlillah (s) (Kâne Hâza'l-Emrû fî Himyar, Feneze'ahu'l-lâh 'Azze ve Celle minhüm, Fec'e'alehü fî Kureys, Ve s-y-'û-d i-l-y-h-m) ve Delâletü'l-Hurûfî Mukatta'a*, Aafaq, Kuveyt 2017.
- el-Yemenî, Muhammed b. Abdülaziz b. Sa'd, *Hadîsü Rasûlillah (s) (Ve Ekserü'l-Kabâili fi'l-Cenneti Mezhic)*, Aafaq, Kuveyt, 2017.
- Yıldırım, Feyza Evren, *Türkiye'de Bağ Alanlarının Coğrafi Dağılışı ve Üzüm Üretimi*, BYLT, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara, 2010.
- Yule, Paul, *Himyar Late Antique Yemen*, Linden Soft, Almanya, 2007.
- Yücesoy, Hayrettin, *Ortaçağ İslâm'ında Mesihçi İnançlar ve İmparatorluk Siyaseti Dokuzuncu Yüzyılın Başlarında Abbâsî Hilâfeti*, çev. Ahmet Demirhan, Klasik, İstanbul, 2016.
- Yüksel, Ahmet Turan, "Yakın Doğu'da Ticaret Merkezleri ve Panayır-lar", *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 5, 1994.
- ez-Zebîdî (ö. 1205/1791), Ebü'l-Feyz Murtaza Muhammed b. Muhammed b. Muhammed, *Tâcü'l-'Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs*, Dârü'l-Fikr, Beyrut, 1414/1993.

- ez-Zebîdî, Ebû'z-Ziya Abdurrahman b. Ali er-Rabî' eş-Şeybânî, *Kurretti'l-Uyun bi Ahbari'l-Yemen ve'l-Meymun*, thk. Muhammed b. Ali b. Hüseyin el-Ekva' el-Havali, Mektebetü Ebû Zer el-Gifari, San'a, 1988.
- ez-Zehebî (ö. 748/1348), Şemsüddin Muhammed b. Ahmed b. Osman, *el-Kâşif*, thk. Muhammed Avvâme Ahmed Muhammed Nemr el-Hatîb, Dârü'l-Kible li's-Sekâfeti'l-İslâmiyye-Müessesetü'l-Ulûmi'l-Kur'ân, Cidde, 1413/1992.
- ez-Zehebî (ö. 748/1348), Şemsüddin Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Siyerü A'lâmi'n-Nübelâ*, Müessesetü'r-Risâle, yy., 1985.
- ez-Zehebî (ö. 748/1348), Şemsüddin Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Târîhu'l-İslâm ve Vefeyâtü'l-Meşâhîr ve'l-A'lâm*, thk. Ömer Abdüsselam et-Tedmürî, Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut, 1413/1993.
- ez-Zehrânî, Rahmet Ahmed, *el-Hayâtü's-Siyâsiyye ve Mezâhiri'l-Hadâre fî Bilâdi'l-Yemen fî'l-Asri'l-Ümevi*, (BDT), Câmi'atü Ümmü'l-Kurâ-Külliyetü'ş-Şerî'a, Mekke, 2003.
- ez-Zemahşerî (ö. 538/1144), Ebü'l-Kâsım Cârullah Mahmûd b. Ömer b. Muhammed, *el-Cibâlû ve'l-Emkine ve'l-Miyâh*, thk. Ahmed Abdütevâb 'Avz, Dârü'l-Fazîle, Kahire, 1999.
- ez-Zevzenî (ö. 486/1093), Ebû Abdullah Hüseyin b. Ahmed b. Hüseyin, *Şerhu'l-Mu'allegâti's-Seb'a*, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, yy., 2002.
- Zeydân, Corci, *el-Arab Kable'l-İslâm*, Matbaatu'l-Hilâl, Mısır, 1922.
- ez-Zirikli, Hayruddin b. Mahmud b. Muhammed b. Ali b. Fâris, *el-A'lâm*, Dârü'l-İlm, yy., 2002.
- ez-Zübeyrî (236/850), Mus'ab b. Abdullah b. Mus'ab b. Sâbit b. Abdullah b. Zübeyr Ebû Abdullah, *Nesebü Kureyş*, thk. E. Levî Provençal, Dârü'l-Meârif, Kahire, ty.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- Corpus of South Arabian Inscriptions. “as-Sawdâ’ 3”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=366789736&recId=2671&mark=02671%2C002%2C018>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “as-Sawdâ’ 40 A, M 388, Ma’in 7, X.JRy b-2, Ja 2288, ATM 866”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=969910983&recId=7&mark=00007%2C006%2C009>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=969910983&recId=7&mark=00007%2C006%2C009>

d = 1&corId = 0&colId = 0&navId = 969910983&recId = 3023&mark = 03023%2C004%2C003, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=969910983&recId=3073&mark=03073%2C007%2C014>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=969910983&recId=4164&mark=04164%2C005%2C005>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=969910983&recId=4223&mark=04223%2C002%2C008>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=969910983&recId=7274&mark=07274%2C025%2C003>

Corpus of South Arabian Inscriptions. “as-Sawdā’ 55 RES 4668”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=298236905&recId=8449&mark=08449%2C005%2C003>

Corpus of South Arabian Inscriptions. “as-Sawdā’ 94”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=498547157&recId=2749&mark=02749%2C003%2C003>

Corpus of South Arabian Inscriptions. “BM 136829”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. http://dasi.cnr.it/index.php?id=dasi_prj_obj&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=502685759&recId=40

Corpus of South Arabian Inscriptions. “Chelhod 14”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=717293693&recId=3708&mark=03708%2C004%2C008>

Corpus of South Arabian Inscriptions. “CIAS C 64/s 9/97.12 n° 2”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=37&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=337079280&recId=4371&mark=04371%2C001%2C003>

Corpus of South Arabian Inscriptions. “CIH 20”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=298236905&recId=3727&mark=03727%2C004%2C007>

Corpus of South Arabian Inscriptions. “CIH 40”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=866087216&recId=5561&mark=05561%2C002%2C017>

- Corpus of South Arabian Inscriptions. “CIH 73, Ir 28, Ja 670, YM 11731, CIH 540”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=178786164&recId=89&mark=00089%2C008%2C003>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=178786164&recId=5955&mark=05955%2C002%2C086>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=178786164&recId=6066&mark=06066%2C026%2C004>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=178786164&recId=4170&mark=04170%2C001%2C004>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=178786164&recId=2381&mark=02381%2C040%2C002>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “CIH 293”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. http://dasi.cnr.it/index.php?id=dasi_prj_epi&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=277463918&recId=3898
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “CIH 305”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=865931718&recId=3907&mark=03907%2C001%2C043>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “CIH 309”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=126955802&recId=1041&mark=01041%2C002%2C002>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “CIH 338”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=865931718&recId=3932&mark=03932%2C011%2C010>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “CIH 352”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. http://dasi.cnr.it/index.php?id=dasi_prj_epi&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=277463918&recId=3948
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “CIH 397”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=255338450&recId=3964&mark=03964%2C004%2C005>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “CIH 398”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=255338450&recId=3965&mark=03965%2C018%2C003>

- Corpus of South Arabian Inscriptions. "CIH 540". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=738565658&recId=2381&mark=02381%2C034%2C005>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. "CIH 541". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=806338557&recId=2382&mark=02382%2C002%2C003>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. "CIH 609". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=748925485&recId=4095&mark=04095%2C003%2C012>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. "CIH 973". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=498547157&recId=1337&mark=01337%2C002%2C002>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. "DAI Şirwāḥ 2002-103". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=298236905&recId=7979&mark=07979%2C003%2C004&vM=yes&vM=no>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. "DAI Şirwāḥ 2005-50". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=738565658&recId=9521&mark=09521%2C002%2C069>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. "Digital Archive for the Study of pre-Islamic Arabian Inscriptions". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=83&prjId=4&corId=57&colId=0&navId=800755169>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. "Ga 16". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=366407708&recId=5572&mark=05572%2C002%2C015&vM=yes>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. "Gl 1326 A 300". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=298236905&recId=8720&mark=08720%2C004%2C002>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. "Gl 1439". *Dasi*. Erişim 07

- Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=574471213&recId=8961&mark=08961%2C003%2C001>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “Gl 1441 = Gl 1432 + 1433”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=574471213&recId=8963&mark=08963%2C002%2C004>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “Gr 95”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=683260522&recId=6745&mark=06745%2C003%2C006&vM=yes>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “Hamilton 2 A+B + Shabwa S/75/128”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=37&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=649060069&recId=1561&mark=01561%2C001%2C009>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “Ir 12”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=738565658&recId=5940&mark=05940%2C006%2C032>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “Ir 26”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=560263175&recId=5953&mark=05953%2C002%2C035>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “Ir 32”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=738565658&recId=5959&mark=05959%2C040%2C00>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “Ja 516”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=47165442&recId=2411&mark=02411%2C004%2C007>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “Ja 576 + Ja 577”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=738565658&recId=9044&mark=09044%2C015%2C014>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “Ja 632”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=37&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=649060069&recId=6029&mark=06029%2C003%2C009>

Corpus of South Arabian Inscriptions. "Ja 635". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=473591124&recId=6032&mark=06032%-2C004%2C006>

Corpus of South Arabian Inscriptions. "Ja 665". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=738565658&recId=6060&mark=06060%-2C039%2C006>

Corpus of South Arabian Inscriptions. "Ja 669, Ja 693, Ja 716, Ja 700 + Ja 814". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=534672296&recId=6065&mark=06065%2C012%2C004>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=534672296&recId=6076&mark=06076%-2C005%2C002>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=534672296&recId=6095&mark=06095%2C004%2C006>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=534672296&recId=6082&mark=06082%2C003%2C007>

Corpus of South Arabian Inscriptions. "Ja 1028". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=105140835&recId=2416&mark=02416%2C012%2C018>

Corpus of South Arabian Inscriptions. "Ja 2360, RES 3858, RES 4781, RES 3946, EBNÂ.90.DA 2". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=748925485&recId=4854&mark=04854%2C008%2C003>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=748925485&recId=5122&mark=05122%-2C012%2C004>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=748925485&recId=8552&mark=08552%2C003%2C003>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=748925485&recId=7356&mark=07356%2C006%2C040>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=748925485&recId=1013&mark=01013%2C007%2C002>

Corpus of South Arabian Inscriptions. "Jabal Riyâm 2006-1". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=1013&mark=01013%2C007%2C002>

jlId = 1&corId = 0&colId = 0&navId = 126955802&recId = 6862&mark = 06862%2C001%2C007

Corpus of South Arabian Inscriptions. “M 172”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=145970272&recId=2907&mark=02907%-2C002%2C018>

Corpus of South Arabian Inscriptions. “M 222”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=145970272&recId=2943&mark=02943%-2C002%2C030>

Corpus of South Arabian Inscriptions. “M 236”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=145970272&recId=2956&mark=02956%-2C003%2C026>

Corpus of South Arabian Inscriptions. “MAFRAY-al-Mi‘śāl 2”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=473591124&recId=5582&mark=05582%2C013%2C005>

Corpus of South Arabian Inscriptions. “MAFRAY-al-Mi‘śāl 4”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=738565658&recId=5583&mark=05583%2C002%2C029>

Corpus of South Arabian Inscriptions. “MQ-al-Ḥāt 1”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=866087216&recId=5588&mark=05588%2C003%2C004>

Corpus of South Arabian Inscriptions. “Murayghān 3”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=37&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=551449435&recId=8670&mark=08670%2C004%2C009>

Corpus of South Arabian Inscriptions. “NAG 11”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=560263175&recId=5952&mark=05952%2C017%2C003>

Corpus of South Arabian Inscriptions. “RES 2756B”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=498547157&recId=5795&mark=05795%2C002%2C002&vM=yes>

Corpus of South Arabian Inscriptions. "RES 3943". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=738565658&recId=7824&mark=07824%2C002%2C009>

Corpus of South Arabian Inscriptions. "RES 3943, RES 3945, Gr 3, Ir 12, Ja 665, 'Abadān 1, CIH 540, CIH 541, CIH 597, RES 4157, RES 4160, Ry 508, Ja 576 + Ja 577". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=904902067&recId=7824&mark=07824%2C002%2C026>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=904902067&recId=7349&mark=07349%2C019%2C032>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=904902067&recId=6586&mark=06586%2C002%2C003>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=904902067&recId=5940&mark=05940%2C006%2C026>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=904902067&recId=6060&mark=06060%2C026%2C004>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=904902067&recId=5556&mark=05556%2C015%2C014>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=904902067&recId=2381&mark=02381%2C047%2C001>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=904902067&recId=2382&mark=02382%2C127%2C004>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=904902067&recId=2386&mark=02386%2C007%2C002>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=904902067&recId=2432&mark=02432%2C002%2C004>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=904902067&recId=2435&mark=02435%2C003%2C003>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=904902067&recId=2449&mark=02449%2C006%2C007>, <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=591249237&recId=9044&mark=09044%2C003%2C009>,

- Corpus of South Arabian Inscriptions. “RES 3945”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. http://dasi.cnr.it/index.php?id=dasi_prj_epi&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=603427758&recId=7349
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “RES 3974 RW 78”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=735190767&recId=7851&mark=07851%2C004%2C006>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “RES 4176”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=37&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=755480543&recId=7497&mark=07497%2C011%2C008>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “RES 4231”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=498547157&recId=8150&mark=08150%2C005%2C003>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “RES 4536 Gl 765”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=735190767&recId=8366&mark=08366%2C001%2C004&vM=yes&vM=no>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “RES 4932”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=814555711&recId=5329&mark=05329%2C001%2C012>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “RES 5040 Ry 321”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=298236905&recId=2144&mark=02144%2C001%2C009&vM=yes>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “Ry 506”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=806338557&recId=2447&mark=02447%2C001%2C005>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “Ry 520”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=820403701&recId=2456&mark=02456%2C008%2C005>
- Corpus of South Arabian Inscriptions. “Shabwa Chantier V 1975”. *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=79&prjId=1&corId=7&colId=0&navId=66213812&recId=9996>

Corpus of South Arabian Inscriptions. "SOYCE 903". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=298236905&recId=2224&mark=02224%2C001%2C008>

Corpus of South Arabian Inscriptions. "UAM 214". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=37&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=337079280&recId=950&mark=00950%2C001%2C002>

Corpus of South Arabian Inscriptions. "UPC 14". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=502685759&recId=2236&mark=02236%2C001%2C003>

Corpus of South Arabian Inscriptions. "Abdallāh 1994". *Dasi*. Erişim 07 Temmuz 2019. <http://dasi.cnr.it/index.php?id=30&prjId=1&corId=0&colId=0&navId=54968899&recId=4147&mark=04147%2C001%2C018>

Fecr Yayınları: 741

ARAP DİLİ VE EDEBİYATINDA MECÂLİS GELENEĞİ

Dr. Cumali BAYLU

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-93-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülcebbar, Abdullah - Hafâcî, Muhammed Abdulmun'im. *Kıssatu'l-edebi fi'l-Hicâzi fi'l-asri'l-câhilî*. Kahire: Mektebetü'l-Küllüyyâti'l-Ezheriyye, 1980.
- Ağırakça, Ahmet. "Gassânîler". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/397-398. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Ali, Cevad. *el-Mufasssal fi tarihî'l-Arab kable'l-İslâm*. 20 Cilt. Beyrut: Dâru's-Sâkî, 2001.
- Âmidî, Ebu'l-Kâsım Hasan b. Bişr. *el-Mü'telif ve'l-muhtelif*. Beyrut: Dâru'l-Ceyl, 1991.
- Askerî, Ebu Ahmed. *el-Masûn fi'l-edeb*. thk. Abdusselam Muhammed Hârûn. Kuveyt: Matbaatu Hukûmeti'l-Kuveyt, 1984.
- Atâ el-Bestüyisî, Mustafa Mustafa. *el-Mecâlisu'l-edebîyye fi'l-'asri'l-Emevî ve eseruhâ fi'n-nakdi'l-edebî*. Beyrut: Dâru'l-Ciyâr, 2003.
- Aydınlı, Abdullah. "İmlâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/225-226. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Ayyıldız, Esat. "El-Hansâ' Bint 'Amr: Eski Arap Şiirinde Öncü Bir Mersiyeye Şairi Hanım". *mütefekkir* 7/13 (2020), 201-224.
<https://doi.org/10.30523/mutefekkir.757993>
- Ayyıldız, Esat. "el-Mutenebbî'nin Seyfûddevl'e Methiyeleri (Seyfiyyât)". *Bilent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/2 (Aralık 2020), 497-518.
<https://doi.org/10.33460/beuifd.810283>
- Ayyıldız, Esat. "Hassân b. Sâbit'in Methiyeleri". *İches Uluslararası İnsani Bilimler ve Eğitim Bilimleri Kongresi*. ed. Meriç Eraslan. İzmir: Asos Yayınevi, 2019.
- Azizova, Elnure. "Ukâz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/61-62. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Bağdâdî, Abdulkâdir b. Ömer. *Hizânetu'l-edeb*. thk. Abdusselam Muhammed Hârûn. 13 Cilt. Kahire: Mektebetü'l-hancî, 1997.
- Bozkurt, Nahide. "Hârûnürreşid". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 258-261. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Bozkurt, Nahide. "Me'mûn". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/101-104. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Bulut, Ali. *Belâgat*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2017.

- Burro, Tevfik. *Târîhu'l-'Arabi'l-kâdim*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 2001.
- Bustânî, Butrus. *Muhîtu'l-muhît*. Beyrut: Mektebetü Lübnân, 1987.
- Câhız, Ebu Osman. *el-Beyân ve't-Tebyîn*. Beyrut: Mektebetü'l-hilâl, 2002.
- Câhız, Ebu Osman. *et-Tâc fi ahlâki'l-mulûk*. thk. Ahmed Zeki Paşa. Kahire: et-Tab'atü'l-Emîriyye, 1914.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmâîl b. Hammâd. *es-Sihâh*. 7 Cilt. Beyrut: Dâru'l-ilm, 1987.
- Ciddu, Semîra. *'Ameliyyetü't-telakkî fi'l-mecâlisi'l-edebiyeti's-şî'riyye fi'l-câhiliyye ve sadri'l-İslâm*. Konstantin: Câmiatü Mentori, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Cubûrî, Yahya Vehîb. *Mecâlisü'l-ulemâ ve'l-üdebâ ve'l-hulefâ*. Beyrut: Dâru'l-Garb el-İslâmî, 2006.
- Cumahî, Muhammed b. Sellâm b. Ubeydullah. *Tabakâtu fuhûli's-su'arâ*. thk. Mahmûd Muhammed Şakir. Cidde: Dâru'l-Medenî, 1980.
- Cündî, Ali. *Fî târihi'l-edebi'l-câhilî*. Kahire: Dâru't-Turâs, 1991.
- Cürçânî, Abdulkâhir b. Abdurrahman Ebu Bekr. *er-Risâletü's-şâfiye*. thk. Muhammed Halefullah - Muhammed Za'lûl Selâm. Kahire: Dâru'l-Meârif, 1976.
- Çetin, Nihad Mazlum. *Eski Arap Şiiri*. İstanbul: Kapı Yayınları, 2019.
- Dâkûkî, Hüseyin Ali. "Hîre". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/122-124. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Dayf, Şevki. *el-Medarisu'n-nahviyye*. 1 Cilt. Kahire: Dâru'l-meârif, 1968.
- Dayf, Şevki. *en-Nakd*. Kahire: Dâru'l-Meârif, 1954.
- Dayf, Şevki. *Târîhu'l-edebi'l-'Arabî*. 10 Cilt. Kahire: Dâru'l-Meârif, 1960.
- Demirayak, Kenan. *Arap-İslam Edebiyatı Literatür Bilgisi*. İstanbul: Cantaş Yayınları, 2016.
- Demirayak, Kenan - Savran, Ahmet. *Arap Edebiyatı Tarihi Câhiliye Dönemi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1993.
- Durmuş, İsmail. "Mütenebbî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/195-200. TDV Yayınları, 2006.
- Durmuş, İsmail. "Nadr b. Şümeyl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/281-282. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Durmuş, İsmail. "Sa'leb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 36. İstanbul: TDV Yayınları, 25-27.
- Ebû Mûsâ, Muhammed Hüseyin. *el-Belâğatu'l-Kur'âniyye fi tefsîri'z-Zemâşerî*. Kahire: Mektebetu Vehbe, 1988.

- Efendioğlu, Mehmet. “Muhadramûn”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/393-394. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Efendioğlu, Mehmet. “Tedvîn”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/267-269. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Efgânî, Saîd. *Esvâqu'l-'Arab fi'l-câhiliyyeti ve'l-İslâm*. Şam, 4. Basım, 1993.
- Efil, Yüksel. *Hadis İmlâ Meclisleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1991.
- Elmalı, Hüseyin. “Hassân b. Sâbit”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/399-402. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed. *Tehzîbu'l-luğa*. Beyrut: Dâru İhyâi't-turâsi'l-Arabî, 2001.
- Fayda, Mustafa. “Cahiliye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 7. İstanbul, 1993.
- Ferâhidî, Halil b. Ahme. *Kitâbü'l-'Ayn*. thk. Mehdî el-Mahzûmî - İbrahim Samerrâî. 8 Cilt. Beyrut: Mektebetü'l-hilâl, 2008.
- Ferrûh, Ömer. *Târîhu'l-edebi'l-arabî*. Beyrut: Dâru'l-ilm, 1981.
- Feyyûmî, Muhammed İbrahim. *Târîhu'l-fikri'd-dîn el-câhilî*. Kahire: Dâru'l-fikri'l-arabî, 1994.
- Fîrûzâbâdî, Muhammed b. Yâkûb. *el-Kâmûsu'l-muhît*. Beyrut: Müessestü'r-risâle, 2005.
- Furat, Ahmet Subhi. *Arap Edebiyatı Târîhi*. İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1996.
- Hamevî, Yâkût b. Abdullah. *Mu'cemu'l-büldân*. 7 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdir, 1995.
- Hamevî, Yâkût b. Abdullah. *Mu'cemu'l-üdebâ*. thk. İhsân Abbâs. Beyrut: Dâru'l-Garb el-İslâmî, 1993.
- Hassân b. Sâbit. *Dîvânu Hassân b. Sâbit*. thk. Abdullah Sende. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2006.
- Hâtîmî, Ebû Alî Muhammed b. Hasen b. Muzaffer el-Bağdâdî. *Hilyetu'l-muhâdara*. thk. Cafer el-Kitânî. 2 Cilt. Bağdat: Dâru'r-Reşîd, 1979.
- Hattâb, Muhammed Cemîl. *el-Mecâlisu'l-edebiyeye inde'l-Arab*. Şam: el-Hey'etü'l-âmmetu's-Sûriyye li'l-Küttâb, 2017.
- Husrî, İbrahim b. Ali b. Temîm Ebu İshâk. *Zehri'l-âdâb ve semeri'l-elbâb*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ceyl, 1. Basım, ts.
- İşık, Emin. “İbnü'l-Enbârî, Ebû Bekir”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24-26. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.

- İbn Abdürabbih, Ebû Ömer Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed el-Ende-lüsî. *el-İkdu'l-ferîd*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1983.
- İbn Asâkîr, Ebu'l-Kâsım Ali b. el-Hasan b. Hibetillah. *Târîhu medîneti Dimaşk*. thk. Muhibbuddîn Ebû Sâid el-Amravî. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1995.
- İbn Aydemir, Ebû Nasr Muhammed b. Seyfuddin. *ed-Dürrü'l-ferîd ve bey-tü'l-kasîd*. thk. Kâmil Selman el-Cubûrî. 13 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2015.
- İbn Düreyd, Ebu Bekir Muhammed b. Hasan. *Cemheratu'l-lüga*. thk. Rem-zî Munîr Ba'lbekkî. Beyrut: Dâru'l-İlm, 1987.
- İbn Düreyd, Ebu Bekir Muhammed b. Hasan. *el-Müctebâ*. Haydarabad: Dâiretu'l-Meârifî'l-Osmaniyye, ts.
- İbn Ebû Tâhir, Ebü'l-Fazl Ahmed b. Ebî Tâhir Tayfûr el-Mervezî. *Târîhu Bağdâd*. thk. Seyyid İzzet Attâr el-Hüseynî. Kahire: Mektebetu'l-Hancı, 2002.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahman b. Muhammed. *el-İber*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1981.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdullah b. Yûsuf b. Ahmed b. Abdillah b. Hişâm el-Ensârî el-Mısırî. *Muğni'l-Lebîb an kutubi'l-eârîb*. thk. Mâzin el-Mübârek. Şam: Dâru'l-Fikr, 1985.
- İbn Kâsım, Abdulaziz b. İbrahim. *ed-Delîl ilâ'l-mütüni'l-ilmiyye*. Riyad: Dâru's-Sumay'î, 2000.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmâîl b. Ömer. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî. 21 Cilt. Gize: Dâru Hicr, 2003.
- İbn Kuteybe, Ebu Muhammed Abdullah b. Müslim. *eş-Şî'ru ve'ş-Şu'arâ*. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 2002.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl. *Lisânu'l-'Arab*. Beyrut: Dâru Sader, 1994.
- İbn Meymûn, Muhammed b. el-Mübârek. *Münteha't-taleb min eş'âri'l-'Arab*. thk. Muhammed Nebîl Turayfî. 10 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdir, 1999.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Muzaffer Şemsüddîn Yûsuf. *Mir'âti'z-zamân fi târîhi'l-a'yân*. thk. Muhammed Berekât vd. 23 Cilt. Şam: Dâru'r-Risâle el-Âlemiyye, 2013.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed. *Tahbîru't-teysîr*. Amman: Dâru'l-Furkân, 2000.
- İbnü'l-Enbârî, Ebü'l-Berekât Kemâlüddîn. *Nüzhetü'l-elibbâ fi tabakâti'l-üdebâ*. thk. İbrahim es-Samerrâî. Ürdün: Mektebetu'l-Menâr, 1985.

- İbnü'l-İmâd, Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî. *Şezerâtü'z-zehab fî abâri men zehab*. thk. Mahmud Abdulkadir el-Arnaut. 11 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1986.
- İbnü'l-Mu'tez, Ebü'l-Abbâs Abdullah b. Muhammed el-Mu'tezz-Billâh b. Ca'fer el-Mütevekkil-Alellah el-Abbâsî. *Tabakâtü'ş-şu'arâ*. thk. Abdüssettâr Ahmed Ferrâc. Kahire: Dâru'l-Meârif, 1976.
- İflîlî, İbrahim b. Muhammed b. Zakeriyya. *Şerhu şî'ri'l-Mütenebbî*. thk. Mustafa Ulyân. 2 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1992.
- İpşirli, Mehmet. "Huzur Dersleri". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/441-444. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- İsfahânî, Ebu'l-Ferec Ali b. el-Hüseyn. *el-Eğânî*. 25 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-turâsî'l-Arabî, 1994.
- Kâlî, Ebû Ali İsmail b. Kâsım. *el-Emâlî*. 4 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-Mısıriyye, 1926.
- Kâlî, Ebû Ali İsmail b. Kâsım. *Zeylül-Emâlî*. Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-Mısıriyye, 1926.
- Kalkaşendî, Ebu'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Ali. *Kalâidü'l-cümân fi't-tarîf bi-labâ'ili 'Arabi'z-zamân*. thk. İbrahim b. İsmail Ebyârî. Kahire: Mektebetü'l-Kitâbi'l-Mısrî, 1982.
- Kallek, Cengiz. "Pazar". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/194-203. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Kandemir, M. Yaşar. "Emâlî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/70-72. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Kapar, Mehmet Ali. "Lahmîler". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/54-55. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Kara, Necati. "Ebû Dülâme". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/122. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Kara, Ömer. "İslâm Geleneğinde Ümerâ Huzurundaki Bilimsel Toplantıların Osmanlıcası: Huzur Dersleri". *Osmanlı Toplumunda Kur'an Kültürü ve Tefsir Çalışmaları-II*. ed. Bilal Gökür vd. 299-369. İstanbul: İlim Yayma Vakfı Kur'an ve Tefsir Akademisi, 2011.
- Karaarslan, Nasuhi Ünal. "Hâris b. Hillize". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/196-197. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Kâtip Çelebi, Mustafa b. Abdullah. *Keşfü'z-zunûn an esâmi'l-kütübi ve'l-fünûn*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1941.
- Kaya, Mahmut. "Beytülhikme". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/88-90. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.

- Kayrevânî, İbn Reşîk Ebu Hasan. *el-Umde*. Tunus: Dâru'l-Ceyl, 1981.
- Kays b. el-Hatîm. *Dîvânu Kays b. el-Hatîm*. thk. Nâsiruddîn el-Esed. Beyrut: Dâru Sâdir, 1967.
- Kılıç, Hulûsi. "Ağleb el-İclî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/475. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Koçyiğit, Talat. *Hadis İstihlâhları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1980.
- Kudâme b. Câfer, Ebu'l-Ferec. *Nakdu'ş-şî'r*. İstanbul: Matbaatu'l-Cevâib, 1885.
- Lugavî, Ebu't-Tayyîb. *Merâtibu'n-nahviyyîn*. thk. Muhammed Ebu'l-Fadl. Beyrut: Mektebetü'l-'asriyye, 2009.
- Me'arrî, Ebu'l-'Alâ. *el-Lâmi'u'l-'azîzî*. thk. Muhammed Sa'îd el-Mevlevî. Riyad: Merkezü'l-Melik Faysal li'l-Buhûs ve'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye, 2008.
- Merzubânî, Ebu Ubeydullah. *el-Muveşşeh*. thk. Muhammed Hüseyin Şemsuddîn. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1995.
- Merzûkî, Ebû Ali Ahmed b. Muhammed. *el-Emâlî*. thk. Yahya Vehîb el-Cubûrî. Beyrut: Dâru'l-Garb el-İslâmî, 1995.
- Meydânî, Ebu'l-Fadl. *Mecmeu'l-emsâl*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdulhamîd. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2004.
- Muğniyye, Hasan. *Mecâlisu'l-'Arab*. Beyrut: Müessesetü İzzî'd-dîn, 1982.
- Muhammed, Abdulmunim Ahmed. *Eseru mecâlisi'l-hulefâ fi tatavvuri'n-nakdi'l-edebî*. Omdurman: Câmîatü Omdurman el-İslâmiyye, Doktora Tezi, 2007.
- Ömer, Ahmed Muhtar. *Mu'cemu'l-lugati'l-Arabîyyeti'l-mu'âsira*. 1 Cilt. Kahire: Dâru âlemi'l-kütüb, 2008.
- Özaydın, Abdülkerim. "Arap (İslâm'dan Önce Araplarda Sosyal ve İktisadî Hayat)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/321-324. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Özaydın, Abdülkerim. "Seyfûddevele el-Hamdânî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/35-36. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Sa'leb, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Yahya. *Mecâlisu Sa'leb*. thk. Abdusselam Muhammed Hârûn. Kahire: Dâru'l-Meârif, ts.
- San'ânî, Abdürrezzâk b. Hemmâm. *el-Musannef fi'l-hadîs*. thk. Hâbiburrahman el-A'zâmî. Beyrut: Tevzî'u'l-Mektebi'l-İslâmî, 1983.
- Savran, Ahmet. "Kâ'b b. Züheyr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/7-8. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.

- Sevdi, Ali. *Arap Grameri Literatüründe Sa'leb ve el-Mecâlis'i*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2019.
- Sezgin, Fuat. *Târîhu't-turâsi'l-'Arabî*. çev. Mahmûd Fehmî Hicâzî. 5 Cilt. Riyad: Camiâtu Muhammed b. Suud el-İslâmiyye, 1991.
- Sükkerî, Ebû Saîd Hasan. *Dîvânu Ebi'l-Esved ed-Düelî*. Beyrut: Mektebetü'l-Hilâl, 1997.
- Süyûtî, Celaluddîn. *el-Müzhir fî ulûmi'l-lugâ*. thk. Fuâd Ali Mansûr. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1998.
- Şürrâb, Muhammed b. Muhammed Hasan. *Şerhu's-şevâhid*. 3 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2007.
- Taha, Numan Muhammed Emin. *Dîvânu Cerîr*. 3 Cilt. Kahire: Dâru'l-Meârif, ts.
- Tantâvî, Muhammed. *Neş'etu'n-nahvi ve târîhu eşheri'n-nihât*. thk. Muhammed Abdurrahman b. İsmail. Mekke: Mektebetü'l-İhyâi'-Turâsi'l-İslâmî, 2005.
- Taşköprîzâde, Ahmed b. Mustafa. *Miftâhu's-sa'âde ve misbâhu's-siyâde fî mevzû'âtî'l-'ulûm*. Beyrut: Dâru'l-kutubi'l-ilmîyye, 1985.
- Tebrîzî, Hatîb Ebû Zekerîyya. *Şerhu'l-kasâidi'l-aşr*. Şam: İdâretu't-Tibâ'ati'l-Müneyyira, 1933.
- Tüccar, Zülfikar. "Ferrâ, Yahyâ b. Ziyâd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/406-408. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Tüccar, Zülfikar. "Sicistânî, Ebû Hâtim". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/139-141. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Tüllüce, Süleyman. "Muallakât". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/308-310. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Yazıcı, Hüseyin. "Muhâdarât". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/390. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Yeşkurî, el-Hâris b. Hillize. *Dîvânu'l-Hâris b. Hillize el-Yeşkurî*. ed. Mervân el-Atiyye. Şam: Dâru'l-İmam en-Nevevî, 1994.
- Yıldız, Hakkı Dursun. "Abbâsîler (I. Siyasî Tarih, II. Medeniyet Tarihi)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/31-48. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Yıldız, Hakkı Dursun. "Abdullah b. Tâhir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/137-138. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Yılmaz, İbrahim. "İslam'ı Kabulde Şiirin Etkisine Dair Bir Örnek". *EKEV Akademi Dergisi* 1/1 (Kasım 1997), 217-232.

Yılmaz, İbrahim. *Panayırlar ve Arap Dili ve Edebiyatının Gelişmesinde Oynadığı Rol*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1997.

Yiğit, İsmail. “Emevîler (Siyasî Tarih)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/87-104. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.

Zeccâcî, Ebü'l-Kâsım Abdurrahmân b. İshâk. *Mecâlisu'l-ulemâ*. thk. Abdusselam Muhammed Hârûn. Kahire: Mektebetu'l-Hancî, 1983.

Zeyyât, Ahmed Hasan. *Târîhu'l-edebi'l-Arabî*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1993.

Zübyânî, en-Nâbiga. *Dîvânu'n-Nâbiga ez-Zübyânî*. thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahîm. Kahire: Dâru'l-Meârif, ts.

Fecr Yayınları: 740

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKÇE KUR'ÂN SÖZLÜKLERİ
LİTERATÜRÜ (1923-2023)

İsmail KURT

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-92-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- Abay, Muhammet. "Kur'an ve Tefsire Dair Başvuru Kaynakları". *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 10/19-20 (2012), 389-435.
- Aksu, Hüsamattin. "Firişteoğlu, Abdülmecid". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ed. Komisyon. 13/134-135. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Akyön, Sinem. *Türkiye'de Dini Yayıncılığın Gelişimi: Dini Radyolar*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo-Televizyon-Sinema Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Ali Bardakoğlu vd. *Kur'ân-ı Kerim Ansiklopedisi: İlimler, Kavramlar, İsimler, Hükümler, Mekanlar*. İstanbul: Tercüman Gazetesi Yayınları, 1988.
- Arvas, Selcan Yüksel. *Çocuklar İçin Kur'ân Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2011.
- Ateş, Süleyman. *Kur'an Ansiklopedisi*. 30 İstanbul: Kuba Yayınları, 1997.
- Aydar, Hidayet. *Kur'ân-ı Kerim'in Tercümesi Meselesi*. İstanbul: Kur'an Okulu, 1996.
- Aydın, Mustafa. *Kur'ânî Kavramlar*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2010.
- Ayhan, Halis. *Türkiyede Din Eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları, 2004.
- Baktır, Mustafa. "İbn Melek". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ed. Komisyon. 20/175-176. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Beşer, Faruk. *Kur'ân-ı Hakim'in Meali ve Kısa Tefsiri Temel Kur'ân Kavramları Sözlüğü*. İstanbul: MÜİFV Yayınları, 2021.
- Bulut, Yücel. "Said, Edward William". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Ed. Komisyon. 35/546-548. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Çanga, Mahmut. *Kur'ân-ı Kerim Lügati*. İstanbul: Timaş, 1991.
- Çetin, Mustafa. *Kur'ânî Kavramlar*. Isparta: y.y., 1998.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: MÜİFV Yayınları, 2009.
- Diyanet Haber. "Diyanet'in geçmişi bugüne aktarıldı". Erişim 23 Ekim 2022. <https://www.diyanehaber.com.tr/diyanet-haber/diyanet-in-gecmisi-bugune-aktarildi-h23055.html>
- Dumlu, Ömer. *Kur'an'da Bazı Kavramlara Bakış*. İzmir: Anadolu Yayınları, 1999.

- Dursun, Turan. *Kur'an Ansiklopedisi*. 8 İstanbul: Kaynak Yayınları, 1994.
- Ebû Hayyân el-Endelüsî. *Kur'ân Lugati Tuhfetu'l-Erfib bimâ fi'l-Qur'âni mine'l-Ġarîb*. çev. Enes Selam. İstanbul: İşaret Yayınları, 2018.
- el-Askerî, Ebû Hilâl. *Arab Dili'nde ve Kur'an'da Farklar Sözlüğü*. çev. Veysel Akdoğan. İstanbul: İşaret Yayınları, 2. Basım, 2013.
- el-Mufredât, Türkçe Kur'an Mealleri. "Türkçe Kur'an Mealleri el-Mufredât". Erişim 30 Mart 2023. <https://kuranmeali.com/ElMufredat.php>
- Eren, Cüneyt. *Kur'ân İlimleri ve Tefsir İstılahları*. Erzurum: Ekev Yayınları, 2001.
- Eren, Cüneyt. *Kur'ân Sözlüğü Amme Cüzü Kelimeleri*. İstanbul: Cantas Yayınları, 2012.
- Eren, Cüneyt-Erbaş, Muammer. *Kur'ân İlimleri ve Tefsir İstılahları*. İzmir: Ebru Yayınları, 3. Basım, 2012.
- Esed, Muhammed. *Kur'ân Kavramları*. nşr. Ömer Aydın-Ertuğrul Özalp. İstanbul: İşaret Yayınları, 2016.
- Ferişte, Abdullatif İbn Melek-Abdulmecid İbn. *İki Kur'ân Sözlüğü Luğat-ı Ferišteoğlu ve Luğat-ı Kânûn-ı İlâhî*. çev. Cemal Muhtar. İstanbul: MÜİFV Yayınları, 1993.
- Görmüş, Adem. "Bir Türkçe Kur'an Sözlüğü Çalışması: Hasîrîzâde Mehmed Elif Efendi'nin "En-Nûru'l-Furkân" Adlı Eseri". *Oğuz-Türkmen Araştırmaları Dergisi* 5/1 (2021), 138-144.
- Gündüz, Turgay. "Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi Din Eğitimi ve Öğretimi Kronolojisi (1923-1998)". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/7 (1998), 543-557.
- Hamza, Muhammed b. XV. *Yüzyıl Başlarında Yapılmış Kur'an Tercümesi (İkinci Cilt: Sözlük)*. nşr. Ahmet Toplaoğlu. 2 Cilt İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1976-1978.
- Hasîrîzâde Elif Efendi. *en-Nûrul Furkân fi Şerhi Lugati'l-Kur'ân: Kur'an Lüğati*. thk. Mustafa Koç-Eyyüp Tanrıverdi. 2 Cilt İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Yayınları, 2015.
- Hilmi, Ömer Faruk. *Kur'an-ı Kerim Lugatı Fülleri, İsimler, Harfler ve Zarflar*. İstanbul: İlimşehri Yayınları, 2015.
- Işık, Vahdettin, Ahmet Köroğlu, Yusuf Enes Sezgin (ed.). *1960-1980 Araştırma İslamcı Dergiler Toparlanma Çeşitlenme*. İstanbul: Nobel, 2016.
- İbn Cüzey el-Kelbî. *Tefsire Giriş ve Muhtasar Kur'an Sözlüğü*. çev. Zeynep Demirtaş vd. İstanbul: Rihle Kitap, 2021.

- İriç, Osman. *Sübha-i Sıbyân ve Kelimelerinin Kaynakları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- İsfahânî, Râgıb el-. *el-Müfredât fî garîbi'l-Kur'ân (Kur'ân Kavramları Sözlüğü Müfredât)*. çev. Mustafa Yıldız. İstanbul: Çıra Yayınları, 2012.
- İsfahânî, Râgıb el-. *el-Müfredât fî garîbi'l-Kur'ân (Müfredât Kur'ân İstihlaları Sözlüğü)*. çev. Abdalbaki Güneş-Mehmet Yolcu. 2 Cilt İstanbul: Çıra Yayınları, 2006.
- İsfahânî, Râgıb el-. *Müfredât Kur'ân Kavramları Sözlüğü*. çev. Yusuf Türker. İstanbul: Pınar Yayınları, 2007.
- Karagöz, İsmail. *Kur'ân'ın Temel Kavramları*. 2 Cilt Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2022.
- Kasapoğlu, Abdurrahman. *Kur'an Psikoloji Atlası*. 11 Ankara: Gece Kitaplığı, 2017.
- Kaya, Mahmut. "Beytülhikme". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ed. Komisyon. 6/88-90. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Kelimat, Kelimat Sakarya Üniversitesi. "Kelimat Kur'ân'da Yakın Anlamli Kelimeler ve Kavramlar". Erişim 20 Şubat 2023. <http://kelimat.sakarya.edu.tr/>
- Kılıç, Atabey. "Türkçe-Arapça Manzum Sözlüklerden Sübha-i Sıbyan -1 (İnceleme)". *Turkish Studies* 2/1 (2006), 85-104.
- Kılıç, Hulusi. "Furûk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Ed. Komisyon. 13/222-223. Ankara: TDV Yayınları, 1996.
- Kökler, Türkçe Kur'an Mealleri. "Türkçe Kur'an Mealleri Kökler". Erişim 25 Mart 2023. <https://www.kuranmeali.com/Kokler.php>
- Kökler el-Ktb, elktb.net. "elktb.net". Erişim 04 Ekim 2023. <http://www.elktb.net/home/Kokler>
- Köprülü, Orhan F. "İslâm Ansiklopedisi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Ed. Komisyon. 23/43-44. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Kösesoy, Abdulvahap. "Linked Open Tafsir Sempozyumu İslam'ın Doğuşunun Dinamiklerini Yeniden İnşa Etmek – İmkanlar ve Sınırlar Linked Open Tafsir Projesinin Birinci Aşamasının Tamamlanması (Uluslararası Sempozyum, 18-20 Temmuz 2022, Bad Homburg-Almanya)". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 63/2 (2022), 1159-1177.
- Kur'ân Anahtarı, Kur'ân Anahtarı Sözlük. "Kur'ân Anahtarı". Erişim 25 Kasım 2022. <https://kurananahtari.com/onsoz/>

- Kur'an Ayetleri, Kur'an Ayetleri. "Kur'an Ayetleri Kelime Kökleri". Erişim 20 Nisan 2023. <https://www.kuranayetleri.net/kokler>
- Kur'an Haritası, Kur'an Haritası "Kur'an Haritası Kur'an Kökler Etimolojisi". Erişim 15 Nisan 2023. <https://kuranharitasi.com/kokler.asp?kok=Abb>
- Kuran Kelimeleri, Kuran Kelimeleri. "Kuran Kelimeleri Kuranda Geçen Kelimelerin Köklerinin İncelenmesi". Erişim 30 Kasım 2022. <https://kurankelimeleri.com/>
- Kur'an Sözlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı. "Kur'an-ı Kerim Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Sözlüğü". Erişim 20 Kasım 2022. <https://kuran.diyaret.gov.tr/KuranSozlugu/>
- Kurt, İsmail. "Kur'an Lügatlerinin Doğuşu ve Gelişimi". *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 45 (2017), 81-122.
- Kurt, İsmail. "Vücûh ve Nezâir Literatürünün Doğuşu, Gelişimi ve Sistemleşmesi: Hicri İlk Dört Asır". *Bilimname* 1/49 (2023), 191-235.
- Mahluf, Haseneyn Muhammed. *Kur'an-ı Kerim Luğatı ve Açıklaması*. çev. Ramazan ışık. İstanbul: Esmâ Yayınları, 1991.
- Mevdûdî, Ebû'l A'lâ el-. *Kur'an'a Göre Dört Terim*. çev. İsmail Kaya-Osman Cilacı. Düşünce Yayınları, 1979.
- Mir, Mustansır. *Dictionary of Qur'anic Terms and Concepts*. New York-London: Garland Publishing, 1987.
- Mir, Mustansır. *Kur'ânî Terimler ve Kavramlar Sözlüğü*. çev. Murat Çiftkaya. İstanbul: İnkilap Yayınları, 1996.
- Muhammed b. Ahmed er-Rûmî. *Sübha-i Sübyan*. çev. Osman Kara. İstanbul: Kitapkalbi Yayıncılık, 2020.
- Muhammed el-Behiy. *İnanç ve Amelde Kur'anî Kavramlar*. çev. Ali Turgut. İstanbul: Yöneliş Yayınları, 1988.
- Mukâtil b. Süleyman. *el-Vucûh ve'n-Nazâir (Kur'an'daki Çok Anlamlı Kelimelerin Farklı Mânâları ve Benzerleri)*. thk. Ali Özek. İstanbul: İlmî Neşriyat, 1993.
- Mukâtil b. Süleyman. *Kur'an Terimleri Sözlüğü (el-Eşbâh ve'n-Nezâir fi'l-Qur'âni'l-Kerîm)*. çev. M. Beşir Eryarsoy. İstanbul: İşaret Yayınları, 2016.
- Narmanlıoğlu, Haldun. "Tarikat Ve Cemaatlerin Alternatif Medya Stratejileri". *Medya ve Din*. ed. Mete Çamdereli vd. 165-203. İstanbul: Köprü Kitapları, 2014.
- Okuyan, Mehmet. *Çok Anlamlılık Bağlamında Kur'an Sözlüğü*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2015.

- Öcal, Mustafa. *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Din Eğitimi*. İstanbul: Düşünce, 2011.
- Özel, Mustafa. *Kur'ân ve Tefsir Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2. Basım, 2016.
- Özkazancıgil, Hasan Hüseyin. *Kur'ân Kelimeleri Sözlüğü*. Ankara: Birleşik Yayınları, 1990.
- Öztürk, Abdülvehhab. *Ansiklopedik Kur'an-ı Kerim Sözlüğü*. İstanbul: Şamil Yayınları, 1995.
- Öztürk, Yaşar Nuri. *Kur'ân'ın Temel Kavramları*. 2 Cilt. İstanbul: Yeni Boyut Yayınları, 26. Basım, 2014.
- Öztürk, Yaşar Nuri. *Kur'ân'ın Temel Kavramları*. İstanbul: Yeni Boyut Yayınları, 1990.
- Öztürk, Yaşar Nuri. *Kur'an-ı Kerim Ansiklopedisi*. İstanbul: Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık, 1990.
- Penrice, John. *A Dictionary and Glossary of the Koran*. Delhi: Adam Publishers, 2. Basım, 1991.
- Penrice, John. *Kur'ân Sözlüğü*. çev. Ömer Aydın. İstanbul: İşaret Yayınları, 2010.
- Perspektif. "Laisizm Nedir?". Erişim 25 Eylül 2023. <https://www.perspektif.online/laisizm-nedir/>
- Saçlı, Merve. "Psikolojik Tefsir Ekolü". *Çağdaş Tefsir Ekolleri*. ed. Aykut Kaya. 381-419. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2023.
- Savran, Sungur. "İslamcılık, AKP, Burjuvazinin İç Savaşı". *Neoliberalizm, İslamcı Sermayenin Yükselişi ve AKP*. ed. Erol Balkan Neşecan Balkan, Ahmet Öncü. 53-142. İstanbul: Yordam Kitap, 2014.
- Sicistânî, Muhammed b. Uzeyz es-. *Muhammed b. Uzeyz es-Sicistânî: Garîbü'l-Kur'ân İlk Alfabetik Kur'ân Sözlüğü*. çev. Burhan Sümertaş. İzmir: Tibyan Yayıncılık, 2014.
- Sicistânî, Muhammed b. Uzeyz es-. *Nüzhetü'l-kulûb fî tefsîri garîbi'l-Kur'âni'l-azîz*. thk. Yusuf Abdurrahman Maraşlı. Beyrut: Dârul-Marife, 2013.
- Sökmen, İsmail. *Eski Türk Dilinden Günümüze Kronolojik Kur'an Sözlüğü*. Konya: Palet Yayınları, 2018.
- Sunar, Lüfi. "İslam'ı Uyandırmak" *Çok Partili Yaşama Geçilirken İslamcı Düşünce ve Dergiler*. 2 İstanbul: İlem İlmi Etütler Derneği, 2018.
- Sural, Bedel. *Kuran-ı Kerim'in Kelimelerinin Açıklaması & Yusuf Lugatı & Fıkhu Konular*. İnegöl: Tesbihçi Dede Yayınları, ts.

- Tapanoğlu, Meliha Zeynep. *Anlayarak Okumak İçin Kur'an Lugatı*. İzmir: Nil Yayınları, 1990.
- Tapanoğlu, Meliha Zeynep. *Anlayarak Okumak İçin Kur'an Lugatı: İhlas ve Riya*. İzmir: Nil Yayınları, 1992.
- Tekin, Ahmet. *Kur'an'ın Anlaşılmasına Doğru Lügatli Tefsiri Meal*. İstanbul: Kalam Yayınları, 8. Basım, 2010.
- Temel, Nihat. *Kiraat ve Tecvid İstilahları*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1997.
- Ünal, Ali. *Kur'an'da Temel Kavramlar*. İstanbul: Beyan Yayınları, 1986.
- Üstün, Ahmet Sedat. *Kur'an-ı Kerim Sözlüğü*. b.y.: y.y., 2011.
- Yakıt, İsmail. *Türk-İslâm Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1992.
- Yalçın, Cavit. *Kur'an'da Temel Kavramlar*. İstanbul: Vural Yayıncılık, 1997.
- Yasdıman, Necla. *Sure ve Ayet Strasıyla Kur'an Sözlüğü*. İzmir: Cemre Kitap Yayın Dağıtım, 2011-2013.
- Youtube. "Sedih Kur'an Sözlüğü - Prof. Dr. İsmail AYDIN". Erişim 24 Temmuz 2023. https://www.youtube.com/watch?v=y4ILWY_JTxs
- Zülaloğlu, Fevzi. *Yolumuzu Aydınlatan Kur'ani Kavramlar*. İstanbul: 2010.

Fecr Yayınları: 739

OSMANLI TEFSİR GELENEĞİNDE KONULU TEFSİR
***el-Midhatü'l-kübrâ* Örneği**

Dr. Servet DEMİRBAŞ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-87-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abay, Muhammed. "Osmanlı Dönemi Dirayet Tefsirleri" *Türkiye Araştırmaları Literatürü Dergisi*, 9/18, 2011, 67-137.
- Abay, Muhammed. "Osmanlı Döneminde Yazılan Tefsir ile İlgili Eserler Bibliyografyası: Tefsirler, Haşiyeler, Sure Tefsirleri, Tercümeleler", *Dîvân İlmî Araştırmalar Dergisi* 6/1, 1999. 249-303.
- Abay, Muhammed. *Osmanlı Dönemi Müfessirleri*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi 1992.
- Abay, Muhammed. "Osmanlı Döneminde Tefsir Haşiyeleri", *Başlangıçtan Günümüze Türklerin Kur'an Tefsirine Hizmetleri -Tebliğler ve Müzakereler- (Tartışmalı İlmî Toplantı)*, İstanbul: 2012.
- Ahmed b. Hanbel, eş-Şeybânî. *el-Müsned*. thk. Şuayb el-Arnavut vd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Akgündüz, Ahmet. "Dede Cöngi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/76-77. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Akgündüz, Ahmet. *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukukî Tahlilleri: IV. Kitap Kânûnî Devri Kanunnameleri I.Kısım: Merkezi ve Umumi Kanunnameler*. İstanbul: Fey Vakfı Yayınları, 1992.
- Akk, Halid Abdurrahman. *Usûlü't-tefsir ve kavâiduhu*. Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 2007.
- Aktepe, M. Münir. "Ahmed III", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/34-38. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Albayrak, Halis. *Kur'ân'ın Bütünlüğü Üzerine: Kur'ân'ın Kur'ân'la Tefsiri*. İstanbul: Şule Yayınlar, 2015.
- Albayrak, Halis. *Tefsir Tarihi*. İstanbul: Şule Yayınları, 1998.
- Apaydın, Yunus. "İbn Kayyim el-Cevziyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* 20/123-127. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Ateş, Süleyman. *İşârî Tefsir Okulu*. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1998.
- Ay, Mahmut. "İşârî Tefsirlerde Hakikat-i Muhammediyye Anlayışı". *Journal of Istanbul University Faculty of Theology*, 0/23 Mart 2012. 77-120.

- Aydar, Hidayet. “17. Asır Osmanlı Tefsir Hareketine Panoramik Bakış” *Sahn-ı Semân'dan Dârülfünûn'a Osmanlı'da İlim ve Fikir Dünyası Âlimler, Müesseseler ve Fikrî Eserler XVII. Yüzyıl, Sempozyum Tebliğleri*. ed. Hidayet Aydar-Ali Fikri Yavuz, İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Yayınları, 2017.
- Aydemir, Abdullah. *Ebussuud Efendi ve Tefsirdeki Metodu*. Ankara: DİB Yayınları, ts.
- Aydın, Hakkı. “Fusûlü'l-bedâyi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/209. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Bâcûde, Hasan Muhammed. *el-Vahdetü'l-mevdûiyye fî sûreti Yûsuf (a.s.)*. Kahire: Dâru'l-Kütübî'l-Hadîse, 1974.
- Bakırcı, Saffet. “Me‘âlimü't-tenzîl”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/203-204. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Baltacı, Cahid. *XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri*. (İstanbul: İrfan Matbası,1976.
- Bayraktar, İbrahim. “Erzurumlu Dede Mehmed Efendi ve el-Vesiletü'l uzmâ Adlı Eseri”. *Türk-İslam Düşünce Tarihinde Erzurum Sempozyumu, 26-28 Haziran 2006*, 2/192-198. Erzurum: Erzurum Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2007.
- Bâzergân, Mehdi. *Kur'an'ın Nüzul Süreci*, çev. Yasin Demirkıran, Muhammed Feyzullah, Ankara: Fecr Yayınevi, 1998.
- Bereke, Abdülfettah Abdullah. “Hakîm et-Tirmizî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/45-49. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Bergamalı Cevdet Bey. *Tefsir Tarihi*. İstanbul: Ahmed Kamil Matbaası, 1927.
- Beyûmi, Seyyid Mursî İbrâhîm. *Menâhicü't-tefsîr*. Kahire: Câmî'atü'l-Ezher, 1988.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük Tefsir Tarihi*. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1974.
- Birişik Abdulhamit- Recep.Arpa. “Osmanlı Dönemi Tefsir Çevirileri” *Türkiye Araştırmaları Literatürü Dergisi*, 9/18, 2011, 191-232.
- Birişik, Abdulhamit. “Tefsir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/ 285-286. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.

- Birişik, Abdülhamid. “İbn Atıyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/338. Ankara: TDV Yayınları, 1999.
- Boran, Uğur. *Dede Mehmed Efendi, Hayatı, Eserleri ve en-Nüshatü'l-kübrâ fî velâdeti hayri'l-verâ Adlı Eseri (Edisyon-Kritik)*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Boyalık, M. Taha. *Molla Fenari'nin Aynü'l-Âyân Adlı Tefsirinin Mukaddimesi (Tahlil Ve Değerlendirme)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Boz, Halit. “Konulu Tefsir ve Diğer Tefsir Çeşitleri İle Mukayesesi”, *İlahiyat'ta Akademik Yaklaşımlar*. Ed. Veli Atmaca, 194- 214. Ankara: Gece Kitaplığı Yayınları, 2018.
- Buhâri, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail. *Sahîhu'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru Tavkî'n-Necât, 1422.
- Cebeci, Lütfullah. “Mefâtihu'l-gayb”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/348. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Cerrahoğlu, İsmail. “Envâru't-tenzîl ve esrâru't-te'vîl”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/260-261. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Kur'an tefsirinin doğuşu ve buna hız veren âmiller*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1968.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Tarihi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2010.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Usûlü*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2013.
- Cevziyye, Muhammed İbn Kayyim. *İ'lâmü'l-muvakkîn 'an Rabbi'l-'alemîn*. Riyad: by. 1423.
- Cüendioğlu, Düccane. “Çağdaş Tefsir Tarihi Tasavvurunun Kayıp Halkası: ‘Osmanlı Tefsir Mirası’ Bir Histogramik Eleştiri Denemesi”. *İslâmiyât*, 2/4, 1999. 51-73.
- Çalışkan, İsmail. “Kur'an ve Tefsir Akademisi IV: Osmanlı Toplumunda Kur'an Kültürü ve Tefsir Çalışmaları -II- (13-20. Yüzyıllar)”, *Marife Bilimsel Birikim Dergisi*, 11, Bahar 2011. 204-205.
- Çalışkan, İsmail. *Siyasal Tefsirin Oluşum Süreci*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012.

- Çelebi, İlyas. Dini Bilginin Oluşmasında Geleneğin Rolü ve İlmî/Konulu Tefsir Yaklaşımının Bazı Sorunları”, *Din ve Gelenek Tartışmalı İlmî Toplantı*, 22-24 Ekim. Erzurum:2010.
- Çelik, Mübarek. “Deylemî ve Tasdîku'l-Maârifdeki Tefsir Metodu”, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/3, (2015/2), 13-42.
- Dede Mehmed Efendi. *el-Midhatü'l-kübrâ mine'l-Kelâmi'l-Kadîm fî hakkı Seyyidînâ Muhammed el-Mustafâ*. Mısır: Matbaatü Bulak, 1301.
- Defterdar, Sarı Mehmed Paşa. *Zübde-i vekâyat Tahlil ve Metin: (1066-1116/11656-1704)*. haz. Abdülkadir Özcan Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1995.
- Demir, Ziya. *Osmanlı Müfessirleri ve Tefsir Çalışmaları (Kuruluştan XVI. Asrın Sonuna Kadar)*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2007.
- Demirbaş, Servet. *Tefsir-Mantık İlişkisi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Demirci, Muhsin. *Konulu Tefsire Giriş*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2006.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Tarihi*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2014.
- Demirci, Muhsin. *Tefsirde Metodolojik Sorunlar*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2012.
- Derin, Fahri. “Şeyhülislam Feyzullah Efendi'nin Nesebi Hakkında Bir Risale”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, 10/14, (1959), 97-104.
- Duman, M. Zeki. *Tâbiun Döneminde Tefsir Faaliyetler*. Kayseri: EÜİF Yayınları, 1987.
- Dumlu, Ömer. “Konulu Tefsir ve Düşündürdükleri” *Tefsir'in Dünü ve Bugünü Sempozyumu*, Samsun 1992.
- Dumlu, Ömer. *İbn Teymiye ve Konulu Tefsir*. İzmir: Anadolu Yayınlar, 1999.
- Ebtahî, Muhammed Ali el-Musevî. *el-Medhal ile't-tefsiri'l-mevdûit li'l-Kur'âni'l-Kerîm*. Necef: by. 1969.
- Ebüssuud, Muhammed el-İmadî. *İrşâdü'l-akli's-selîm ilâ mezâyâ'l-Kur'âni'l-Kerîm*. Kahire: Dâru'l-Mushaf Kahire, ts.
- Efendioğlu, Mehmet. “Rivayet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/135-137. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- el-Cezerî, Muhammed. *Müindici'l-mukriîn ve mürşidü't-tâlibîn*. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1980.

- Ergin, Ali Şakir. “Hafâcî, Şehâbeddin”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/72-73. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Erul, Bünyamin. “Uydurma Rivayetlerde Peygamber Tasavvuru”, *İslam’ın Anlaşılmasında Sünnetin Yeri ve Değeri Sempozyumu*. 419-435. Ankara-2003.
- Fahûrî, Adil. *el-Mantuku’l-Arabî min vicâheti nazari’l-mantuki’l-hadîs*. Beyrut: Dâru’t-Talîa li’t-Tabâati ve’n-Neşr, 1988.
- Fazlıoğlu, İhsan. “Osmanlı Coğrafyasında İlmî Hayatın Teşekkülü ve Dâvûd el-Kayserî”. *Uluslararası XIII. ve XIV. Yüzyıllarda Anadolu’da İslâm Düşüncesi ve Dâvûd el-Kayserî Sempozyumu*. 25-42, Ankara: 1998.
- Fazlıoğlu, İhsan. “Osmanlılar/İlim ve Kültür”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/548-556. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Fethullah Said, Abdüssettâr. *el-Medhal ile’t-tefsîri’l-mevdûû*. Kahire: Dâru’t-Tevzî’ ve’n-Neşr, 1411/1991.
- Fındıklı, İsmet Efendi. *Şakâik-i Nu’maniye ve Zeyilleri: Tekmileti’ş-Şakâik fi hakk-ı ehli’l-hakâik, I-V*. haz. Abdülkadir Özcan İstanbul: Çağrı Yayınları, 1989.
- Fîrûzâbâdî, Mecdüddîn Muhammed. *el-Kâmûsü’l-muhît* Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1415/1995.
- Gazâlî, Muhammed. *Nahve tefsîr mevdûiyyi li suveri’l-Kur’âni’l-Kerîm*. Kahire: Dâru’ş-Şurûk, 1996/1416.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed. *İhyâ-u ulûmi’d-dîn*. Beyrut: Dâru’l-Ma’rife, 1306.
- Gökkır, Bilal. “Konulu Tefsir: Hedef, İmkan ve Sınırları”. *Kur’an’a Yaklaşımlar*. ed. Bilal Gökkır vd. İstanbul: İlim Yayma Vakfı Kur’an ve Tefsir Akademisi Yayınları, 2010.
- Görgün, Tahsin. *İlahi Sözüün Gücü Varlık ve Bilgi Kaynağı Olarak Kur’an*. İstanbul: Külliyyat Yayınları, 2013.
- Gözeler, Esra. “Konulu Tefsir”, *Tefsire Akademik Yaklaşımlar 1*. ed. Mehmet Akif Koç-İsmail Albayrak 1/222-243. Ankara: Otto Yayınları 2013.
- Gümüş, Sadreddin. *Kur’an Tefsirinin Kaynakları*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 1990.

- Güngör, Mevlüt. “Tefsir’de Konulu Tefsir Metodu”. *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, 2/7, Ankara 1988, 49-55.
- Güngör, Mevlüt. *Kur’an Tefsirinde Fikhî Tefsir Hareketleri ve İlk Fikhî Tefsir*. İstanbul: Kur’an Kitaplığı, 1996.
- Güven, Şahin. “Günümüz Tefsir Çalışmalarında Yeni Bir Yöntem: Konulu Tefsir Metodu”. *Tarihten Günümüze Kur’an’a Yaklaşımlar*, ed. Bilal Gökür vd. İstanbul: İlim Yayma Vakfı Kur’an ve Tefsir Akademisi Yayınları, 2010.
- Güven, Şahin. *Tefsir Çalışmalarında Konulu Tefsir Metodu*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1996.
- H. Kâmil Yılmaz, “Azîz Mahmûd Hüdâyî” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/338-340 İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Hâlidî, Salâh Abdülfettâh. *et-Tefsîru’l-mevdûî beyne’n-nazariyyeti ve’t-tatbîk*. Amman Dâru’n-Nefâis, 2001/ 1422.
- Hererî, Muhammed el-Emin. *Mukaddimetu’t-tefsîr*. Beyrut: Dâru Tavki’n-Necât, 2001.
- Hıdır, Özcan. *Yahudi Kültürü ve Hadisler*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2010.
- Hızlı, Mefail. “Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 17/1 (2008). 25-46.
- Hicâzî, Muhammed Mahmûd. *el-Vahdetü’l-mevzûyye fi’l-Kur’âni’l-Kerim*. Kahire: Dâru’l-Kütübi’l-Hadîse, 1970.
- Hûlî. Emin. *Arap-İslam Kültüründe Yenilikçi Yaklaşımlar*. Çev. Emrullah İşler-Mehmet Hakkı Suçin. Ankara: Kitâbiyât, 2006.
- İbn Haldûn, Veliyyüddîn, Abdurrahmân. *Mukaddime*. thk. Abdullah Muhammed ed-Dervîş Dımişk: Dâru’l-Belhî, 2004.
- İbn Kesîr, Ebü’l-Fidâ İmâdüddîn İsmail. *Tefsîru’l-Kur’âni’l-‘Azîm*. Beyrut: el-Merkezü’s-Sekâfi el-Lübnânî, ts.
- İbn Manzûr, Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem. *Lisânü’l-‘Arab*. Beyrut: Dâru Sadr, 1414.
- İbn Muhammed, Alî b. Ahmed. *Esbâbu’n-nuzûl*. Beyrut: Daru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1991.
- İbn Teymiyye, Takiyyüddîn. *Mukaddime fi usûli’t-tefsîr*. thk. Adnân Zerzûr. Demmâm: Dâru İbni’l-Cevzî, 1428.

- İlgürel, Mücteba. “Ahmed II”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* 2/33-34. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- İnalcık, Halil. *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ*. Çev. Ruşen Sezer. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2012.
- İpşirli, Mehmet. “Huzur Dersleri”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/441-444 İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- İzgi, Cevat. “Dede Mehmed Efendi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/81-82. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Kalaycı, Mehmet. “Matüridi-Hanefi Aidiyetin Osmanlı’daki İzdüşümleri”, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 20/2 (Aralık 2016), 9-72.
- Kandemir, M. Yaşar. “eş-Şifâ”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/124. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Kandemir, M. Yaşar. “Nevevî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/196-198. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Kara, Ömer. “el-Müfredât”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/503. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Kara, Ömer-Çögenli, M. Sadi. “Şeyhülislam Feyzullah Efendi: Hayatı ve Eserleri”. *Erzurumlu Şeyhülislam Seyyid Feyzullah Efendi Sempozyumu* 36-99. (31 Ekim-2 Kasım 2014 Erzurum) Tebliğler, ed. Ömer Kara. Erzurum: 2015.
- Karaçam, İsmail. *Kur’an-ı Kerim’in Niizülü ve Kıraatı*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2016.
- Karagöz, Mustafa. “Tefsirde Rivayet-Dirayet Ayırımının Ortaya Çıkışı ve Mahiyeti”, *Bilimname*, 5, (2004/2) , 45-60.
- Karagöz, Mustafa. *Dilbilimsel Tefsir ve Kur’an’ı Anlamaya Katkısı*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Karaman, Hayreddin. vd. *Kur’an Yolu Türkçe Meali ve Tefsiri*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 8.Baskı, 2020.
- Karataş, Ali. “Tefsir İlminde Rivayet Algısı”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 18/1. (2018), 21-57.
- Katgı, İsmail. *Osmanlı Devleti’nde Öldürülen Şeyhülislamlar*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2011.

- Kattân, Menna'. *Mebâhis fî ulûmi'l-Kur'ân* Kahire: Mektebetü'l-Meârif, 2000.
- Kaya, Mahmut. "Kasidetü'l-bürde", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/568. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Kaya, Mesut. *Tefsir Geleneğinde el-Keşşâf Şerh ve Hâşiyeleri Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2019.
- Kehhale, Ömer Rıza. *Mucemü'l-müellifîn terâcimü musannifil-kütübil-Arabiyye*. Beyrut: by. 1957.
- Keleş, Reyhan. "Feyzullah Efendi'nin Amcazadesi ve Damadı: Dede Mehmed Efendi". *Erzurumlu Şeyhülislam Seyyid Feyzullah Efendi Sempozyumu*. 206-218. (31 Ekim-2 Kasım 2014 Erzurum) Tebliğler, ed. Ömer Kara (Erzurum: 2015).
- Kılıç, Hulusi. "Fîrûzâbâdî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Koç, Mehmet Akif. *İsnad Verileri Çerçevesinde Erk en dönem Te fsir Faaliyetleri -İbn Ebî Hâtim Tefsiri Örneğinde Literatür İncelemesi-*. Ankara: Kitabiyat Yayınları, 2003.
- Kozalı, Abdurrahim. "Şerhu Usûli'l-Pezdevî Üzerine Bazı Mülâhazalar". *Uluslararası Molla Hüsrav Sempozyumu*. (18-20 Kasım 2011 Bursa) 285-303. Bursa 2013.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *el-Câmi' li-ahkâmi'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Abdülmühsin vd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1427/2006.
- Maden, Şükrü. *Tefsirde Haşiyeler ve Şeyhzâde'nin Envârü't-tenzîl Haşiyesi* İstanbul: İSAM Yayınları, 2015.
- Mardin, Ebülulâ. *Huzur Dersleri*. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, I- III, 2017.
- Mâverdi, Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed. *en-Nüket ve'l-'uyûn*. thk. es-Seyyid b. Abdülmaksûr Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Mehmed Tahir, Bursalı. *Osmanlı Müellifleri I-III*. Ankara: Bizim Büro Basımevi, 2009.
- Muhâsibî, Haris. *Fehmü'l-Kur'ân ve meânih*. thk. Hüseyin el-Kuvvetli Beyrut: Dâru'l-Fikri, 1971.

- Müslim, Mustafa. *Kur'an Araştırmalarında Yöntem*, çev. Salih Özer. Ankara: Fecr Yayınları, 1993.
- Müslim, Mustafa. *Mebâhis fi't-tefsîri'l-mevdûi*. Dımeşk: Daru'l-Kalem, 1993.
- Mütevellî, Sabri. *el-Hicâb beyne'l-ıfrât ve't-tefrît Bahs fi't-Tefsîri'l-mevdûi*. Dımeşk: by. 1994.
- Namlı, Ali. "Rûhu'l-beyân", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/211-213. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Nisâbüri, Nizameddîn. *Tefsîru garâibi'l-Kur'ân ve reğâibi'l-furkân*. thk. Zekeriyya Umeyrât Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1996.
- Okudan, Rifat. "Hakikat-i Muhammediyye: Felsefî Temelleri ve Dini Asıllarının Değerlendirilmesi". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/2 (2003), 139-164.
- Okumuş, Mesut. "Ulûmü'l-Kur'ân/Kur'an ilimleri", *Tefsir El Kitabı*, ed. Mehmet Akif Koç 313-422. Ankara: Grafiker Yayınları, 2014.
- Osmânzâde, Hüseyin Vassâf. *Sefîne-i Evliyâ*. haz. Mehmet Akkuş-Ali Yılmaz İstanbul: Kitabevi, 2011.
- Öğmüş, Harun. *Kur'an Yorumunda Şiirin Yeri*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2010.
- Ömerî, Ahmed Cemâl. *Dirâsât fi't-tefsîri'l-mevdûi li'l-kasasi'l-Kur'ânî*. Kahire: by. 1986.
- Özcan, Abdülkadir. "Mustafa II", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/275-280. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Özcan, Abdülkadir. "Süleyman II", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 38/75-80. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Özcan, Abdülkadir. "VI Mehmed", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/414-418 Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Özcan, Nuri. "Eşrefzâde İzzeddîn Efendi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/554-555. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Özek, Ali. "el-Keşşâf", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/329. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- Özen, Şükrü. "Teftâzânî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/307. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.

- Özgel, İshak. “Osmanlı Dönemi Tefsir Faaliyetleri” *Tefsire Akademik Yaklaşımlar 2*, ed. Mehmet Akif Koç – İsmail Albayrak, 131-185. Ankara: Otto Yayınları, 2013.
- Öztürk, Mustafa. “Osmanlı Tefsir Kültürüne Panoramik Bir Bakış”, *Osmanlı Toplumunda Kur’an Kültürü ve Tefsir Çalışmaları I*, İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2011.91-160.
- Öztürk, Mustafa. “Sehl et-Tüsterî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/321.İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Paçacı, Mehmet. *Çağdaş Dönemde Kur’an ve Tefsire ne oldu?*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2008.
- Pak, Zekeriya. “Rivayet Ağırlıklı Tefsirler”, *Tefsir El Kitabı*, ed. Mehmet Akif Koç 159-177. Ankara: Grafiker Yayınları, 2014.
- Polat, Fethi Ahmet. “Dirayet Ağırlıklı Tefsirler”, *Tefsir El Kitabı*, ed. Mehmet Akif Koç 177-210. Ankara: Grafiker Yayınları, 2014.
- Râgıb el-İsfahânî, Ebü'l-Kâsım. *el-Müfredât fi garîbi'l-Kur’ân*. Beyrut: Dâru'l-Ma’rife, 2010.
- Rahmânî, Ahmed. *Mesâdirü't-tefsîri'l-mevdûi*. Kahire: by. 1998/1419.
- Raşid Mehmed Efendi. *Tarih*. İstanbul: Matbaay-i Amire, 1282.
- Rifat Fevzi, Abdulmuttalib. *el-Vahdetü'l-mevdûiyye li's-sûreti'l-Kur’âniyye*. Beyrut: by.1986.
- Rûmî, Fahd. *İtticâhâtü't-tefsir fi'l-karni'r-râbi'* aşar. Riyad: by. 1997.
- Saçlı, Merve. “Fîrûzâbâdî (ö. 817/1415) ve Besâir’inde Kur’an ve Sûreler Konusuna Bakışı” *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/11, (Aralık 2019): 517-544.
- Sadr, Muhammed Bâkır. *et-Tefsîru'l-mevdûi ve'l-felsefetü'l-ictimâiyye* Beyrut: by..1989/1409.
- Seber, Abdülkerim. “Konulu Tefsir Metodunun Teorik ve Pratik Problemlerine Dair Bazı Çözüm Önerileri”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 30, (2009). 139-172.
- Serinsu, Ahmet Nedim. *Kur’ân’ın Anlaşılmasında Esbâb-ı Nüzûlün Rolü*. İstanbul: Şule Yayınları, 1994.
- Sezgin, Fuad. *Buhârî'nin Kaynakları*. Ankara: Kitabiyat Yayınları, 2000.
- Sezgin, Fuad. *Târîhu't-türâsi'l-Arabî*. Riyad: İmam Muhammed Üniversitesi Yayınları, ts.

- Sifil, Ebubekir. “Haddâd Ebû Bekir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/553. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Silahdar Fındıklı Mehmed Ağa, *Nusretname*, Sadeleştiren, İsmet Parmaksızoğlu İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1969.
- Sofuoğlu, Mehmet. *Tefsire Giriş*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1981.
- Süyûtî, Celâleddin Abdurrahmân. *el-İtkân fî ‘ulûmi’l-Kur’ân*. thk. Ahmed b. Ali Kahire: Dâru’l-Hadîs, 2006.
- Şâtübî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Mûsâ *el-Muvâfkât*, çev. Mehmet Erdoğan İstanbul: İz Yayıncılık, 2015.
- Şeltût, Muhammed. *Kur’an’a Doğru*, çev. M. Beşir Eryarsoy İstanbul: Bir Yayıncılık, 1987.
- Şen, Ercan. “Çağdaş Bir Tefsir Yöntemi Olarak Konulu Tefsir Ekolü ve Örnek Bir Konulu Tefsir Denemesi: Kur’an’da Fetih Kavramı”, *IV. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi 14-17 Mayıs 2015*, - Bildiriler Kitabı- İstanbul: 2015.
- Şimşek, M. Said. *Günümüz Tefsir Problemleri*. Konya: Kitap Dünyası Yayınları, 2013.
- Taberî, Ebû Ca’fer Muhammed b. Cerîr. *Câmîul-beyân an te’vîli âyil-Kur’ân*. tah. Beşşar Avâd Ma’rûf Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 2000.
- Tayyâr, Musâid b. Süleyman. *el-Fusûl fî usûli’t-tefsîr*. Demmam: Dâru İbni’l-Cevzî, 1420.
- Tosun, Necdet. “Reşehât”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/8-9. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Tûfi, Süleyman b. Abdülkav. *el-İksîr fî ilmi’t-tefsîr*. Kahire: by., 1977
- Türker, Ömer. “Mukâtil b. Süleyman” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/134-136. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Ugan, Zakir Kadiri. “Gayr-i Dini Rivayetler”, sad. Musa Alak, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4, 2001, 259-289.
- Uludağ, Süleyman. “İşârî Tefsir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/424-428. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Uludağ, Süleyman. “Kuşeyrî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/473. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

- Uşşâkizâde es-Seyyid İbrahim Hasib Efendi, *Osmanlı İltimi Teşkilatı İçin Mühim Bir Kaynak: Uşşâkizâde Tarihi I*, haz. Raşit Gündoğdu İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2005.
- Uysal, Muhittin. *Tasavvuf Kültüründe Hadis*. İstanbul: Ensar Yayınevi 2022.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Devletinin İltimi Teşkilâtı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1982,
- Ünal, Mehmet. *Kur'an'ın Anlaşılmasında Kıraat Farklılıklarının Rolü*. Ankara: Fecr Yayınları, 2005.
- Yazıcı, İshak. "Bahrü'l-Ulûm", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/517. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Yıldız, Sakıp. "Osmanlı Tefsir Hareketine Toplu Bakış", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2/2 (1987), 1-8.
- Yılmaz, Hasan Kamil. "Sühreverdi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Yılmaz, Mehmet Faik. *Ayetler ve Sûreler Arasındaki Münasebet*. Ankara: DİB Yayınları 2009.
- Yılmaz Yasin.- Aydemir, Hilal. *Erzurum Şeyhler Vakfı ve Külliyesi*. Ankara: Semih Ofset Yayıncılık, ts.
- Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsir ve'l-müfessirûn*. Kahire: Darü'l-Kütübî'l-Hadîse, 1960.
- Zengin, Zeki Salih. *Tanzimat Dönemi Osmanlı Örgün Eğitim Kurumlarında Din Eğitimi ve Öğretimi (1839-1876)*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2004.
- Zerkeşî, Bedruddîn. *el-Burhân fî ulûmi'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabiyye, 1980.
- Zürkânî, Muhammed Abdülazîm. *Menâhilü'l-'irfân fî ulûmi'l-Kur'ân*. Beyrut: Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2013.

Fecr Yayınları: 738

MUAZ BİN CEBEL
ve
HELAL-HARAM

Ali Haydar ZUĞURLU

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-89-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, Sözler Neşriyat, 2012, İstanbul,
- Bütün Yönleriyle Asr-ı Saadet'te İslam, Beyan Yayınları, 2006, İstanbul,
- Diyanet İşleri Başkanlığı, *Hadislerle İslam*, 2014, Ankara,
- Ebu Nuaym el-İsfahani, *Hilyetu'l-Evliya (1-12)*, Ocak Yayıncılık, 2015, İstanbul,
- İbnu Hacer el-Askalanî, *el-İsabe Seçkin Sahabeler*, Sağlam Yayınevi, 2011, İstanbul,
- İbn Kesîr, *Büyük İslam Tarihi; el-Bidaye ve'n-Nihaye*, Çağrı Yayınları, İstanbul,
- İbn Sa'd, *Kitabü't-Tabakati'l-Kebir Tabakat*, Siyer Yayınları, 2020, İstanbul,
- İbnü'l-Esîr, *İslam Tarihi (el-Kamil fi't-Tarih Tercümesi)*, Ocak yayıncılık, 2016, İstanbul,
- İbrahim Canan, *Kütüb-i Sitte Tercüme ve Şerhi*, Akçağ Yayınları, 2016, İstanbul,
- M. Asım Köksal, *İslam Tarihi*, Köksal Yayıncılık, 2006, İstanbul,
- Muhammed Yusuf Kandehlevi, *Hayatu's-Sahabe*, Akçağ Yayınları, 1997, İstanbul,
- Prof. Dr. Muhammed Hamidullah, *El-Vesaiku's-Siyasiyye Hz. Peygamber Döneminin Siyasi-İdari Belgeleri*, Kitapevi, 1997, İstanbul,
- Salâh Abdülfettah Hâlidî, *Kur'an Öyküleri*, Kitap Dünyası Yayınları, (2.Baskı) 2005, Konya,
- TDV İslam Ansiklopedisi (1-44), *TDV Yayınları*, 1988-2013, İstanbul.

Fecr Yayınları: 737

OSMANLICA BİR HADİS USÛLÜ TERCÜMESİ:
ABDULLAH SALAHADDİN UŞŞÂKÎ'NİN ŞERHU USÛLİ'L-HADİSİ

Halil İbrahim DOĞAN
Hüseyin ŞIRA

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-86-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

BİBLİYOGRAFYA

- Abdullâh Salahaddîn Uşşâkî. *Dîvân*. haz. Mehmet Akkuş. İstanbul: Eflatun Kitap, 2020.
- Abdullâh Salahaddîn Uşşâkî. *Elli Dört Farz Şerhi*. nşr. Sahaflar Şeyhi-zâde Zâdesi Ahmed Nazif Efendi. İstanbul: Tabhâne-i Âmire, 1259.
- Abdullâh Salahaddîn Uşşâkî. *Riyâzu'l-kavâid Hıyâzu'l-fevâid*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Pertev Paşa, 433.
- Abdullâh Salahaddîn Uşşâkî. *Riyâzu'l-kavâid Hıyâzu'l-fevâid*. İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, EH 1496.
- Abdullâh Salahaddîn Uşşâkî. *Riyâzu'l-kavâid Hıyâzu'l-fevâid*. İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, EH 1497.
- Abdullah Salahaddîn Uşşâkî. *Şerhu Usûli'l-fıkıh -Riyâzu'l-kavâ'id içinde-*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Pertev Paşa, 433, 690a-745a, 757b- 806b.
- Abdullah Salahaddîn Uşşâkî. *Şerhu Usûli'l-hadîs -Riyâzu'l-kavâ'id içinde-*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Pertev Paşa, 433, 745a-757a.
- Abdullâh Salahaddîn Uşşâkî. *Şiir Şerhleri*. haz. Resul Arıcı. İstanbul: Eflatun Kitap, 2020.
- Abdullâh Salahaddîn Uşşâkî. *Tercüme-i Hizânetü'l-Edeb İzahlı ve Örneklî Belâgat Terimleri Sözlüğü*. haz. Mücahit Kaçar vd. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2020.
- Abdullâh Salahaddîn Uşşâkî - Şeyh Abdurrahmân Sâmî-yi Uşşâkî. *Tuhfetü'l-Uşşâkiyye: Uşşâkî Sâliklerinin Âdâbı (Tuhfetü'l-‘uşşâkiyye)*. haz. Mahmud Erol Kılıç. İstanbul: Sufi Kitap, 2016.
- Abdurrahmân-ı Sâmî. *Tuhfetü'l-Uşşâkiyye Tercemesi*. İstanbul: y.y., 1342.
- Abdurrezâk b. Hemmâm, Ebû Bekir es-San'ânî el-Himyerî. *el-Musannef -Ma'mer b. Râşid'in el-Câmi'î ile birlikte-*. thk. Habîburrahman el-A'zamî. 12 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmîyye, 1983.
- Abdülganî el-Ezdî, Ebû Muhammed b. Sa'îd. *el-Mu'telif ve'l-muhtelif fi esmâ'i nakaleti'l-hadîs ve esmâ'i âbâ'ihim ve ecdâdihim*. thk. Müsnâ Muhammed Hamîd eş-Şemerî-Kays 'Abdu İsmâ'îl et-Temîmî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmîyye, 2007.
- Açar, Bedriye Gülay. *Salahaddîn Uşşâkî'nin Türkçe Divanı ve İncelenmesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Açıl vd., Berat. *Tenkitledi Neşir Kılavuzu (Osmanlı Türkçesi Metinleri İçin)*. (Ankara: İSAM Yayınları, 2022).
- Agitoğlu, Nurullah. "Usûl Adlı Eseri Bağlamında Hanefî Usûlcü Pezdevî'ye Göre Sünnet ve Haberin Çeşitleri". *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/16 (2017), 7-25.

- Ahmed b. Hanbel, Ebû 'Abdullah Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *Müsnedü'l-imâm Ahmed b. Hanbel*. thk. Şu'ayb el-Arna'ût vd. 52 Cilt. Beyrut: Mü'essesetü'r-Risâle, 1996-2001.
- Akkuş, Mehmet. "Edebiyatımızda Regâibiyye ve Salâhî'nin Matla'u'l-Fecr'i". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 32 (1992), 129-153.
- Akkuş, Mehmet. *Abdullah Salahaddîn Uşşâkî Hayatı ve Eserleri*. İstanbul: Hikemiyat Yayınları, 2020.
- Akkuş, Mehmet. *Hz. Peygamber'e Na'tlar (Dîvân-ı Nu'ût-ı Salâhî)*. İstanbul: Şelale Yayınları, 2002.
- 'Alî b. el-Medînî, Ebü'l-Hasen 'Abdullah b. Ca'fer b. Necîh es-Sa'dî. *er-Ruvât mine'l-ihve ve'l-ehavât*. thk. Bâsım Faysal el-Cevâbire. Riyâd: Dâru'r-Râye, 1988.
- 'Alî el-Kârî, Ebü'l-Hasen Nûrüddîn b. Sultân Muhammed el-Herevî. *Mirkâtu'l-mefâtih Şerhu Mişkâtî'l-mesâbih*. thk. Cemâl 'Aytânî. 12 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2001.
- 'Alî el-Kârî, Ebü'l-Hasen Nûrüddîn b. Sultân Muhammed el-Herevî. *Şerhu Şerhi Nuhbeti'l-fiker fî mustalahâti ehli'l-eser* -İbn Hacer el-'Askalânî'nin Nüzhetü'n-nazar'ı ile birlikte-. thk. Muhammed Nizâr Temîm-Heysen Nizâr Temim. Beyrut: Dâru'l-Erkâm, 1994.
- Altuntaş, Mustafa Celil. *Osmanlı Döneminde Hadis İlmî*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- Arvas, Muhammed Mekki. *Salâhî Abdullah Uşşâkî'nin Risâle-i Kudsiyye Tercümesi'nin Transkripsiyonu ve Tahlîli*. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Aslan, Recep. *Suyûtî'nin Hadis İlmindeki Yeri*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2019.
- Ateş, Ahmed. "Metin Tenkidi Hakkında". *Türkiyat Mecmuası* 7-8 (1942), 253-267
- Atışman - Çınar, Esmâ - Esra. "Abdullah Salâhaddîn Uşşâkî ve Ahzab Suresi 72. Ayetine Dair Tefsir Risâlesi -İnceleme ve Metin-". *İlahiyat* 3 (Aralık 2019), 111-123.
- Aydınlı, Abdullah. *Hadis İstılahları Sözlüğü*. İstanbul: MÜ İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2015.
- Aytekin, Arif. "Demenhûrî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 9/149-150. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Ayyıldız, Erol. "Makâme". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 27/417-419. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Azamat, Nihat. "Elif Efendi". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 11/37-38. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Baktır, Mustafa. "Azîmet". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 4/330. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.

- Bedir- Koca, Murtaza-Ferhat. "Pezdevî, Ebû'l-Usr". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 34/264-266. İstanbul: TDV Yayınları 2007.
- Begavî, Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ'. *Mesâbîhu's-sünne*. thk. Yûsuf 'Abdurrahman el-Mar'aşlî vd. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1987.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyn b. 'Alî. *el-Câmi' li-şu'abi'l-îmân*. thk. 'Abdul'alî 'Abdulhumejd Hâmid. 14 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2003.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyn b. 'Alî. *es-Sünenü'l-kebîr*. thk. 'Abdullah b. 'Abdülmuhsin et-Türkî vd. 25 Cilt. Riyad: Dâru 'Âlemi'l-Kütüb, 2013.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyn b. 'Alî. *Ma'rifetü's-sünen ve'l-âsâr*. thk. 'Abdulmu'tî Emîn Kal'acî. 15 Cilt. Karaçi vd.: Câmi'atu'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye vd., 1991.
- Bezzâr, Ebû Bekir Ahmed b. 'Amr b. 'Abdulhâlik. *el-Bahru'z-zehâr el-ma'rûf bi-Müsnedi'l-Bezzâr*. thk. Mahfûzurrahman Zeynullah vd. 18 Cilt. Beyrut-Medine: Mü'essesetü'l-'Ulûmi'l-Kur'ân-Mektebetü'l-'Ulûm ve'l-Hikem, 1988-2009.
- Buhârî, Ebû 'Abdullah Muhammed b. İsmâ'îl b. İbrâhîm el-Cu'fî. *el-Câmi'u's-sahîh*. thk. Şu'ayb el-Arna'ût vd. 5 Cilt. Beyrut: er-Risâletü'l-'Âlemiyeye, 2011.
- Buhârî, Ebû 'Abdullah Muhammed b. İsmâ'îl b. İbrâhîm el-Cu'fî. *et-Târîhu'l-kebîr*. thk. Muhammed b. Sâlih b. Muhammed ed-Dibâsî vd. 10 Cilt. Riyad: en-Nâşiru'l-Mütemeyyin, 2019.
- Bursalı Mehmed Tâhir. *Osmanlı Müellifleri*. ed. Mustafa Çiçekler. haz. M. A. Yekta Saraç. 3 Cilt. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA), 2016.
- Bursevî, İsmâ'îl Hakkı. *Şerhu Nuhbeti'l-fiker*. İstanbul: Atıf Efendi Kütüphanesi, 374, 1b-373b.
- Can, Muhammet Ali. *Arapça'da Makâme Edebiyatı ve Nâsîf el-Yâzicî'nin Mecmau'l-Bahreyn Adlı Eseri*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Ceyhan, Semih. "Osmanlı Tâcnâme Literatürüne Göre Derviş Tacı ve Abdullah Salahaddîn Uşşâkî'nin Cevâhir-i Tâc-ı Hilâfet Risâlesi". *İslam Araştırmaları Dergisi* 25 (Ocak 2011), 113-172.
- Ceyhan, Semih. "Salâhî Efendi". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 36/17-19. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Ceyhan, Semih. *Abdullah Salâhî Uşşâkî'nin Vücut Risâleleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1998.
- Cihan, Sadık. "Osmanlı Devrinde Türk Hadisçileri Tarafından Yazılan Usulü Hadis Eserleri, Risâleleri ve Nuhbetü'l-Fiker Üzerine Yapılan Şerh ve Tercümeleler". *Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi* 1 (1975), 127-136.

- Çelik, Abdullah. *Hadis Usûlü İliminin Doğuşu ve Gelişimi (Hicrî İlk III Asır)*. İstanbul: Divan Kitap, 2022.
- Dahmân, 'Abdülkâdir Muhammed el-Mu'tasım vd. "Mukaddime", *İtmâmu'd-dirâye li-kurrâ'i'n-nükâye*. mlf. Ebü'l-Fazl Celâlüddîn 'Abdurrahman b. Ebû Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Suyûtî. 1/5-37. Kuveyt: Dâru'd-Diyâ', 2017.
- Dârekutnî, Ebü'l-Hasen 'Alî b. 'Ömer b. Ahmed. *el-'İlelu'l-vâride fi'l-ehâdisi'n-Nebeviyye*. thk. Mahfûzurrahman Zeynullah es-Selefi-Muhammed b. Sâlih b. Muhammed ed-Dabâsî. 16 Cilt. Riyad-Demmam: Dâru Taybe-Dâru İbni'l-Cevzî, 1405-1427.
- Dârekutnî, Ebü'l-Hasen 'Alî b. 'Ömer b. Ahmed. *el-Mu'telif ve'l-muhtelif*. thk. Muvaffik b. 'Abdullah b. 'Abdülkâdir. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmiyye, 1986.
- Dârekutnî, Ebü'l-Hasen 'Alî b. 'Ömer b. Ahmed. *Sünenü'd-Dârekutnî*. thk. Şu'ayb el-Arna'ût vd. 6 Cilt. Beyrut: Mü'essesetü'r-Risâle, 2004.
- Dârimî, Ebû Muhammed 'Abdullah b. 'Abdurrahman b. el-Fazl b. Behrâm. *Müsnedü'd-Dârimî (Sünenü'd-Dârimî)*. thk. Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî. 4 Cilt. Riyad: Dâru'l-Muğnî, 2000.
- Demir, Serkan. "Hanefî Usûlcülere Göre Hz. Peygamber'in Fiilleri ve İctihadları - Hicrî V. Asır Özelinde-". *Hadith 7* (Aralık 2021), 105-125.
- Demir, Serkan. "Meşhur Hanefî Fakîhlerine ve Muhaddislerine Göre Haber Türleri". *Hadis Tetkikleri Dergisi* 9/2 (2011), 75-97.
- Dilmen, Ömer. *Mir'atü'l-A'lâm ve Mişkâtü'l-Ahlâm Abdullah Salâhî Uşşâkî*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2003.
- Ebû 'Avâne, Ya'kûb b. İshâk b. İbrâhîm el-İsferâyînî. *el-Müsnedü's-sahîhu'l-muharrec 'alâ Sahîhi Müslim*. thk. Beşîr b. 'Alî b. 'Ömer vd. 20 Cilt. Medine: el-Câmi'atu'l-İslâmiyye, 1433.
- Ebû 'Ubeyd el-Herevî, Ahmed b. Muhammed b. Muhammed el-Bâşânî. *Kitâbu'l-Garîbeyn fi'l-Kur'ân ve'l-hadîs*. thk. Ahmed Ferîd el-Mezîdî. 6 Cilt. Mekke: Mektebetü Nizâr Mustafâ el-Bâz, 1999.
- Ebû 'Ubeyd, el-Kâsım b. Sellâm b. Miskîn el-Herevî. *Kitâbu Garîbi'l-hadîs*. thk. Hüseyin Muhammed Muhammed Şeref. 6 Cilt. Kahire: el-Hey'etü'l-Âmme li-Şu'ûni'l-Matâbi'i'l-Âmiriyye, 1984.
- Ebû Dâvud, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî. *Sünenü Ebî Dâvud*. thk. Şu'ayb el-Arna'ût-Muhammed Kâmil Karâbellî. 7 Cilt. Beyrut: Mü'essesetü'r-Risâle, 2009.
- Ebû Ya'lâ, Ahmed b. 'Alî b. el-Müsennâ et-Temîmî el-Mevsilî. *Müsnedü Ebû Ya'lâ el-Mevsilî*. thk. Hüseyin Selîm Esed. 16 Cilt. Dimaşk: Dâru's-Sekâfeti'l-'Arabiyye, 1992.
- Ebû'l-Berekât en-Neseî, 'Abdullah b. Ahmed. *Keşfu'l-esrâr şerhu'l-musannef 'ale'l-Menâr -Molla Cîven'in Nûru'l-envâr şerhi ile birlikte-*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.

- Ebü'l-Berekât en-Nesefî, 'Abdullah b. Ahmed. *Menâru'l-envâr*. nşr.-çev. Soner Duman vd. İstanbul: Beka Yayınları, 2016.
- Ebü'ş-Şeyh, Ebû Muhammed 'Abdullah b. Muhammed b. Ca'fer b. Hayyân el-Ensârî el-İsfahânî. *Zikrû'l-akrân ve rivâyâtuhum 'an ba'duhum ba'dan*. thk. Mes'ad 'Abdulhumejd Muhammed es-Sa'danî. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1996.
- Efendioğlu, Mehmet. "Musahhaf". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 31/229-230. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Engin, Sezai. "Hadis Literatüründe Hâşiyeler: Nuhbetü'l-fiker ve Nüzhetü'n-nazar Üzerine Yapılan Hâşiyeye Çalışmaları Bibliyografyası". *Hadis ve Siyer Araştırmaları* 1/1 (2015), 76-98.
- Erdoğan, Tunahan. "Hadis Usûlü Literatüründe Yerleşik Bir Kabulün Tenkidi: Bir İhtisâr Örneği Olarak İbn Hacer'in Nuhbetü'l-Fiker'i". *Turkish Academic Research Review* 1/1 (Aralık 2016), 49-59.
- Erdoğan, Tunahan. "İbnü's-Salâh'ın 'Ulûmü'l-Hadîs'ine Dayalı Yazılan Eserler". *Hadis El Kitabı*. ed. Zişan Türcan. 429-440. Ankara: Grafiker Yayınları, 2016.
- Gerek, Melek. *Salâhi Abdullah-ı Uşşâkî'nin Manzûme-i Mevlid ve Mirâc-ı Nebî Adlı Eserlerinin Tenkitli Metinleri*. Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Gökçe, İbrahim. *Nuhbetü'l-Fiker ve Nüzhetü'n-Nazar Özelinde İbn Hacer'in Hadis Usulü Alanında Yaptığı Çalışmaların Değerlendirilmesi*. Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Gül, Mutlu. *Haneî Usûlünde Hadis Tenkidi*. İstanbul: MÜ İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2018.
- Gündoğdu - Türer, Cengiz - Osman. "Salahaddîn Uşşâkî'nin Vahdet-i Vücûd'la Alâkalı İki Risâlesinin Arapkirli Hazmî Tarafından Yapılan Tercümesi". *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 23 (2009), 601-639.
- Habeşî, Abdullah Muhammed. *Câmi'u's-şurûh ve'l-havâşî: Mu'cemun şâmilun li-esmâ'l-kütübî'l-meşrûha fi't-türâsi'l-İslâmî ve beyânî şürûhihâ*. 3 Cilt. Abu Dabi: el-Mecma'u's-Sekâfi, 2004.
- Hacıoğlu, Nejla. "Osmanlı Döneminde Neşredilmiş Türkçe Hadis Eserleri Üzerine". *Hadis Tetkikleri Dergisi* 14/1 (2016), 99-115.
- Hâkim en-Neysâbûrî, Ebû 'Abdullah Muhammed b. 'Abdullah b. Muhammed. *el-Müstedrek 'ala's-Sahîhayn*. thk. Mustafa 'Abdülkâdir 'Atâ'. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2002.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekir Ahmed b. 'Alî b. Sâbit. *el-Mu'tenif tekmiyetü'l-mu'telif ve'l-muhtelif*. thk. Ebû 'Âsım eş-Şevâmî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'z-Zehâ'ir, 2019.

- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekir Ahmed b. 'Alî b. Sâbit. *el-Muvazzih li-evhâmî'l-cem' ve't-tefrîk*. thk. 'Abdurrahman b. Yahyâ el-Mu'allimî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikri'l-İslâmiyye, 1985.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekir Ahmed b. 'Alî b. Sâbit. *es-Sâbık ve'l-lâhık fi tebâ'udi mâ beyne vefâtı râviyeyn 'an şeyhin vâhid*. thk. Muhammed b. Matar ez-Zehrânî. Riyâd: Dâru's-Sumay'î, 2000.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekir Ahmed b. 'Alî b. Sâbit. *Kitâbu Telhîsî'l-müteşâbih fi'r-resm ve himâyetü mâ eşkele minhu 'an bevâdiri't-tashîf ve'l-vehm*. thk. Sükeyne eş-Şihâbî. 2 Cilt. Dimaşk: Dâru Talâs, 1985.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekir Ahmed b. 'Alî b. Sâbit. *Târîhu Bağdâd*. thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf. 17 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmiyye, 2002.
- Hatiboğlu, İbrahim. "Ma'rifetü Ulûmi'l-Hadîs". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 28/61-62. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd b. Muhammed b. İbrâhîm b. Hattâb el-Büstî. *A'lâmu'l-hadîs fi şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. thk. Muhammed b. Sa'd b. 'Abdurrahman Âli Su'ûd. 4 Cilt. Medine: Câmi'atu Ümmi'l-Kurâ, 1988.
- Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd b. Muhammed b. İbrâhîm b. Hattâb el-Büstî. *Me'âlimü's-sünen -Şerhu Süneni'l-imâm Ebû Dâvud-*. thk. Muhammed Râgib et-Tabbâh. 4 Cilt. Halep: Matba'atu'l-İlmiyye, 1932.
- Humeydî, Ebû Bekir 'Abdullah b. ez-Zübeyr b. 'Îsâ el-Kureşî. *Müsnedü'l-Humeydî*. thk. Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî. 2 Cilt. Dimaşk: Dâru's-Sakâ', 1996.
- Hüseyin Vassâf, Osmânzâde. *Risâleler Risâle-i Salâhiyye, Risâle-i Müştâkiyye, Risâle-i Hayriyye*. haz. Mehmet Akkuş. İstanbul: Hikemiyat Yayınları, 2022.
- Hüseyin Vassâf, Osmânzâde. *Sefîne-i Evliyâ*. haz. Mehmet Akkuş-Ali Yılmaz. 5 Cilt. İstanbul: Kitabevi, 3. Baskı., 2015.
- Hüseyin Vassâf, Osmânzâde. *Risâle-i Salâhiyye*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, 2320, 72.
- 'İclî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. 'Abdullah b. Sâlih. *Târîhu's-sikât*. thk. 'Abdulmu'tî Emîn Kal'acî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1984.
- 'İtr, Nüreddîn. "Mukaddime". *Nüzhetü'n-nazar fi tavzihi Nuhbeti'l-fiker fi mustalahi ehli'l-eser*. mlf. Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. 'Alî b. Muhammed İbn Hacer el-'Askâlânî. 9-31. Karaçi: Mektebetü'l-Büşrâ, 2011.
- İbn 'Abdülberr, Ebû 'Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. 'Abdullah b. Muhammed en-Nemerî. *et-Temhîd limâ fi'l-Muvatta' mine'l-me'ânî ve'l-esânîd fi hadîsi Rasûlullah*. thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf vd. 17 Cilt. Londra: Mü'essesetü'l-Furkân, 2017.
- İbn 'Abdülberr, Ebû 'Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. 'Abdullah b. Muhammed en-Nemerî. *el-İstizkâr el-Câmi' li-mezâhibi fukahâ'i'l-emsâr ve 'ulemâ'i'l-aktâr fî mâ tezammenehü'l-Muvatta' min me'ânî'r-re'y ve'l-âsâr*. thk. 'Abdulmu'tî Emîn Kal'acî. 30 Cilt. Dimaşk-Halep: Dâru Kuteybe-Dâru'l-Va'y, 1993.

- İbn 'Arrâk, Ebü'l-Hasen Nûruddîn 'Alî b. Muhammed b. 'Alî el-Kinânî ed-Dımaşkî. *Tenzîhu's-şerî'ati'l-merfû'a 'ani'l-ahbâri's-şeni'ati'l-mevzû'a*. thk. 'Abdulvehhâb 'Abdullatîf-'Abdullah b. Muhammed es-Sıddîk el-Gumârî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-'İlmiyye, 1399.
- İbn Ebû Hâtım, Ebû Muhammed 'Abdurrahman b. Muhammed b. İdrîs b. el-Münzir er-Râzî. *Kitâbu'l-Cerh ve't-ta'dîl*. thk. 'Abdurrahman b. Yahyâ el-Mu'allimî el-Yemânî. 9 Cilt. Haydarâbâd: Matba'atu Meclisi Dâ'ireti'l-Ma'ârifî'l-'Osmâniyye, 1941-1953.
- İbn Ebû Hayseme, Ebû Bekir Ahmed b. Züheyr b. Harb en-Nesâî. *et-Târîhu'l-kebîr*. thk. Salâh b. Fethî Helal. 4 Cilt. Kahire: el-Fârûku'l-Hadîsiyye, 2003.
- İbn Ebû Şeybe, Ebû Bekir 'Abdullah b. Muhammed İbrâhîm el-'Absî el-Kûfî. *el-Kitâbu'l-Musannef fi'l-ehâdis ve'l-âsâr*. thk. Kemâl Yûsuf el-Hût. 7 Cilt. Beyrut: Dâru't-Tâc, 1989.
- İbn Habîb el-Halebi, Ebû Muhammed el-Hasen b. 'Ömer. *Muhtasaru'l-Menâr - Şemseddîn es-Sivâsî'nin Zübdetü'l-Esrâr*'ının içinde-. thk. 'Âdil Ahmed 'Abdulmevcûd-'Alî Muhammed Mu'avviz. Mekke: Mektebetü Nizâr Mustafâ el-Bâz, 1998.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. 'Alî b. Muhammed el-'Askalânî. *Şerhu'n-nühbe Nüzhetü'n-nazar fi tavzihi Nuhbeti'l-fiker fi mustalahi ehli'l-eser*. thk. Nûreddîn 'Itr. Karaçi: Mektebetü'l-Büşrâ, 2011.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. 'Alî b. Muhammed el-'Askalânî. *Nuhbetü'l-fiker fi mustalahi ehli'l-eser*. thk. 'Abdulhamîd b. Sâlih b. Kâsım. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2006.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. 'Alî b. Muhammed el-'Askalânî. *el-Mecma'u'l-mü'essis li-mu'cemi'l-müfehrihs*. thk. Yûsuf 'Abdurrahman el-Mar'aşlı. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1994.
- İbn İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. 'Alî b. Muhammed el-'Askalânî. *Tabsîru'l-müntebih bi-tahrîri'l-Müştebih*. thk. Muhammed 'Alî en-Neccâr-'Alî Muhammed el-Bicâvî. 4 Cilt. Kahire: el-Mü'essetü'l-Mısıriyyeti'l-'Âmme li't-Te'lîf ve'l-Enbâ' ve'n-Neşr, 1967.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtım Muhammed b. Ahmed el-Büstî et-Temîmî. *Kitâbu's-Sikât*. thk. Muhammed 'Abdürreşîd. 10 Cilt. Haydarabad: Matba'atu Meclisi Dâ'ireti'l-Ma'ârifî'l-'Osmâniyye, 1973-1983.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtım Muhammed b. Ahmed el-Büstî. *el-İhsân fi takrîbi Sahîhi İbn Hibbân*. thk. Şu'ayb el-Arna'ût. 18 Cilt. Beyrut: Mü'essesetü'r-Risâle, 1988.
- İbn Huzeyme, Ebû Bekir Muhammed b. İshâk es-Sülemî en-Neysâbü'rî. *Sahîhu İbn Huzeyme*. thk. Muhammed Mustafâ el-A'zamî. 2 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, 2003.

- İbn Mâce, Ebû 'Abdullah Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî. *es-Sünen*. thk. Şu'ayb el-Arna'ût vd. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009.
- İbn Melek, 'Abdullatîf. *Şerhu Menâri'l-envâr fi usûli'l-fıkıh – İbnü'l-'Aynî'nin Şerh'i ile birlikte-*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-'İlmiyye, ts.
- İbn Râhûye, Ebû Ya'kûb İshâk b. İbrâhîm b. Mahled el-Hanzalî el-Mervezî. *Müsnedü İshâk b. Râhûye*. thk. 'Abdulgafûr b. 'Abdulhakk el-Belûşî. 5 Cilt. Medine: Mektebetü'l-Eymân, 1991.
- İbn Sa'd, Ebû 'Abdullah Muhammed b. Menî' el-Bağdâdî. *Kitâbu't-Tabakâti'l-kebîr*. thk. 'Alî Muhammed 'Ömer. 11 Cilt. Kahire: Mektebetü'l-Hânicî, 2001.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec 'Abdurrahman b. 'Alî b. Muhammed. *Keşfü'n-nikâb 'ani'l-elkâb ve'l-esmâ'*. thk. 'Abdül'azîz Râcî es-Sâ'îdî. 2 Cilt. Beyrut: y.y., 1993.
- İbnü'l-Esîr, Ebû's-Se'âdât Mecdüddîn el-Mübârek b. Esîrüddîn Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *en-Nihâye fi garîbi'l-hadîs ve'l-eser*. thk. Mahmûd Muhammed et-Tanâhî-Tâhir Ahmed ez-Zâvî. 5 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-'İlmiyye, 1963.
- İbnü's-Salâh, Ebû 'Amr 'Osmân b. 'Abdurrahman eş-Şehrezûrî. *Ulûmu'l-hadîs*. thk. Nûreddîn 'Itr. Beyrut-Dımaşk: Dâru'l-Fikri'l-Mu'âsir-Dâru'l-Fikr, 2012.
- İmamoğlu, Abdullah Taha. "İlimler Tasnifi Açısından Süyûtî'nin en-Nukâye'si". *İlimleri Sınıflamak: İslâm Düşüncesinde İlim Tasnifleri*. ed. Müstakim Arıcı. 321-336. İstanbul: Klasik Yayınları, 2019.
- İSAM, İslam Araştırmaları Merkezi. "İlahiyat Fakültesi Tezler Kataloğu". Erişim 16 Haziran 2023. <http://ktp2.isam.org.tr/>
- Kahraman, Hüseyin. "Hadislere Göre Cinsel Organa Dokunmanın (Messül'l-Ferc) Abdeste Etkisi". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19/1 (2010), 111-142.
- Kallek, Cengiz. "Hifnî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 17/478. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Kandemir, M. Yaşar. "İbn Hacer el-Askalânî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 19/514-531. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kandemir, M. Yaşar. "Mukaddimetü İbni's-Salâh". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 31/122-123. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Kartallıoğlu, Yavuz. *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16., 17. ve 18. Yüzyllar)*. (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011), 569-574.
- Kâtib Çelebî, Mustafâ b. 'Abdullah Hacı Halîfe. *Keşfu'z-zünûn 'an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*. thk. Şerefaddin Yaltkaya-Muallim Rifat el-Kilîsî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâ'î't-Türâsî'l-İslâmiyye, 1941-1943.
- Kâzım el-İdrîsî, Fâyize 'Abbâs. "Mukaddime". *en-Nükâye fi erba'ate âşera 'ilmen*. mlf. Ebû'l-Fazl Celâlüddîn 'Abdurrahman b. Ebû Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Suyûtî. *Mecelletu Katru'n-Nedâ* 9/3 (1432), 339-354.

- Kettânî, Muhammed b. Ca'fer. *er-Risâletü'l-müstatrafe (Hadis Literatürü)*. çev. Yusuf Özbek. İstanbul: İz Yayıncılık, 1994.
- Kılıç, Ali İhsan. "Mevâkı'u'n-nücûm'un Tevfîk Bahsi Üzerine Abdullâh Salâhî Uşşâkî'nin Yaptığı Nazmen Tercüme ve Hâşiyesi". *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 2/38 (2016), 115-126.
- Kılıç, Ali İhsan. "XVIII. Yüzyılda İbnü'l-Arabî'yi Yorumlamak: Abdullah Salâhî'nin Mevâkı'u'n-nucûm Şerhine Dair". *Osmanlı'da İlm-i Tasavvuf*. ed. Ercan Alkan-Osman Sacid Arı. 491-525. İstanbul: İSAR Yayınları, 2018.
- Kılıç, Hulusi. "Bediyyât". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 5/323-234. İstanbul: TDV Yayınları, 1192.
- Kırmızı, Nazire. *Gavsıyye Risâlesi Tercüme ve Şerhleri Literatürü*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Kıyıcı, Selahattin. "Peygamber (s.a.v.)'in İctihadları". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (1994), 1-42.
- Koca, Ferhat. "Menârü'l-Envâr". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 29/118-119. Ankara: TDV Yayınları 2004.
- Köksal, M. Fatih. "Metin Neşrinin Ana Esasları". *Türklük Bilimi Araştırmaları* 31 (2012), 179-209.
- Kufacı, Osman. "Risâle-i Ahadiye Tercümesi". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*. Erişim 25 Eylül 2023. <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/risale-i-ahadiye-tercumesi>
- Küçük, Raşit. "Abâdile (Hadis)". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 1/7. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Ma'mer b. Râşid, Ebû 'Urve el-Basrî es-San'ânî. *el-Câmî* -'Abdurrezzâk b. Hemmâm'ın *el-Musannef*inin 10. ve 11. cildi-. thk. Habîburrahman el-A'zamî. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, 1983.
- Macit, Yunus. "Osmanlı Gerileme Döneminde Hadis Öğretimi". *Anadolu'da Hadis Geleneği ve Daru'l-Hadisler*. ed. Muhittin Düzenli. 245-271. Samsun: y.y., 2011.
- Mâlik b. Enes, Ebû 'Abdullah b. Mâlik b. Ebû 'Âmir el-Asbahî el-Yemenî. *el-Muvatta'*. thk. Muhammed Fu'âd 'Abdülbâkî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâ'i't-Türâsî'l-'Arabiyye, 1995.
- Mâlik b. Enes, Ebû 'Abdullah b. Mâlik b. Ebû 'Âmir el-Asbahî el-Yemenî. *el-Muvatta'*. thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf-Mahmûd Muhammed Halîl. 2 Cilt. Beyrut: Mü'essesetü'r-Risâle, 1991.
- Mâlik b. Enes, Ebû 'Abdullah b. Mâlik b. Ebû 'Âmir el-Asbahî el-Yemenî. *el-Muvatta'*. thk. Ebû Üşâme Selîm b. 'İd el-Hilâlî es-Selefi. 5 Cilt. Umman: Mektebet'l-Furkân, 2003.
- Mizzî, Ebü'l-Haccâc Cemâlüddîn Yûsuf b. 'Abdurrahman b. Yûsuf. *Tehzîbu'l-kemâl fi esmâ'ir-ricâl*. thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf. 35 Cilt. Beyrut: Mü'essesetü'r-Risâle, 1988.

- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim en-Neysâbü'r el-Kuşeyrî. *Sahîhu Müslim*. thk. Muhammed Fu'âd 'Abdülbâkî. 5 Cilt. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1991.
- Naim- Miras, Ahmed-Kâmil. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercümesi ve Şerhi*. 9 Cilt. Ankara: DİB Yayınları, 2019.
- Nesâî, Ebü 'Abdurrahman Ahmed b. Şu'ayb b. 'Alî. *Kitâbu's-Süneni'l-kübrâ*. thk. Hasen 'Abdülmun'im Şilbî. 12 Cilt. Beyrut: Mü'essesetü'r-Risâle, 2001.
- Nesâî, Ebü 'Abdurrahman Ahmed b. Şu'ayb b. 'Alî. *Sünenü'n-Nesâî -Suyûtî'nin Şerh'i ve İmam en-Nedvî'nin Hâşiye'si ile birlikte-*. thk. 'Abdülfettâh Ebü Gudde. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Beşâ'iri'l-İslâmiyye, 2012.
- Nevevî, Ebü Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî. *Minhâcu'l-muhaddisîn ve sebîlu tâlibîhi'l-muhakkikîn fi şerhi Sahîhi Ebü'l-Hasen Müslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî*. thk. Mâzin b. Muhammed es-Sersâvî. 15 Cilt. Dimaşk: Dâru'l-Minhâcî'l-Kavîm, 2020.
- Özdemir, Veysel. "Amr b. Şuayb An Ebîhi An Ceddihi İsnâdının Tenkit ve Tahlili". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/1 (2008), 227-245.
- Özkan, Halit. "Süyûtî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 38/188-198. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Öztürk, Ali. *Abdullah Salahaddîn Uşşâkî'nin Hz. Ali Dîvânı Tercümesi*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2013.
- Pezdevî, Fahrü'l-İslâm Ebü'l-Usr 'Alî b. Muhammed el-Hanefî. *Usûlü'l-Pezdevî (Kenzü'l-vüsûl ilâ ma'rifeti'l-usûl) - İbn Kutlubogâ'nın Tahrîcu ehâdisi Usûlü'l-Pezdevî'si ile birlikte-*. thk. Sa'îd Bektâş. Medine-Beyrut: Dâru's-Sirâc-Dâru'l-Beşâ'iri'l-İslâmiyye, 2016.
- Sa'îd b. Mansûr, Ebü 'Osmân b. Şu'be el-Horasânî. *Sünenü Sa'îd b. Mansûr*. thk. Sa'd b. 'Abdullah b. 'Abdü'l-azîz Âl-i Humeyd. 8 Cilt. Riyad: Dâru's-Sumay'î, 1997.
- Saraç, M. A. Yekta. "Salahaddîn Uşşâkî'nin Belagat ile İlgili Eseri ve Bu Eserdeki Edebi Terimler". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* 31 (2004), 281-318.
- Seyyid Şerîf el-Cürçânî, 'Alî b. Muhammed. *Kitâbu't-Ta'rîfât*. thk. İbrâhîm el-Ebyârî. Kahire: Dâru'r-Reyyân li't-Türâs, 1403.
- Sona, Fatih. "Abdullah Salâhî'nin Hazreti Hasan ve Hüseyin'i Övgüsü: Hilye-i Hasaneyn". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 66 (Temmuz 2013), 77-104.
- Soner, Duman vd. "Önsöz". *Menâru'l-envâr*. mlf. Ebü'l-Berekât en-Neseffî. 13-17. İstanbul: Beka Yayıncılık, 2016.
- Soysaldı, İhsan. *Salahaddin Uşşâkî'nin Tasavvuf Felsefesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2002.

- Suiçmez, Yusuf. “Hanefî Fıkıh Usûlü ve Hadis Usûlüne Göre Manevî İnkıtâ’ ve İttisâl”. *Hadis Tetkikleri Dergisi* 14/2 (2016), 77-94.
- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn ‘Abdurrahman b. Ebû Bekir b. Muhammed el-Hudayrî. *el-Ezhâru'l-mütenâsire fi ahbâri'l-mütevâtire*. thk. ‘Abdül’azîz el-Gumârî. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1990.
- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn ‘Abdurrahman b. Ebû Bekir b. Muhammed el-Hudayrî. *İtmâmu'd-dirâye li-kurrâ'i-Nükâye*. thk. ‘Abdülkâdir Muhammed el-Mu'tasım Dahmân vd. 2 Cilt. Kuveyt: Dâru'd-Diyâ', 2017.
- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn ‘Abdurrahman b. Ebû Bekir b. Muhammed el-Hudayrî. *Tedrîbu'r-râvî fi şerhi Takrîbi'n-Nevevî -Ahmed b. Ahmed b. el-'Acemî'nin Şerh'i ile birlikte-*. thk. Muhammed ‘Avvâme. 5 Cilt. Cidde-Medine: Dâru'l-Minhac-Dâru'l-Yüsr, 2016.
- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn ‘Abdurrahman b. Ebû Bekir b. Muhammed el-Hudayrî. *İtmâmu'd-dirâye li-kurrâ'i'n-nükâye*. thk. İbrâhîm el-'Acûz. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-'İlmiyye, 1985.
- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn ‘Abdurrahman b. Ebû Bekir b. Muhammed el-Hudayrî. *en-Nükâye fi erba'ate âşera 'ilmen*. thk. Fâyize ‘Abbâs Kâzım el-İdrîsî. Mecelletu Katru'n-Nedâ 9/3 (1432), 355-441.
- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn ‘Abdurrahman b. Ebû Bekir b. Muhammed el-Hudayrî. *İtmâmu'd-dirâye li-kurrâ'i'n-nükâye*. İstanbul: Beyazıt Devlet Kütüphanesi Veliyüddin Efendi, 45, 1b-95a.
- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn ‘Abdurrahman b. Ebû Bekir b. Muhammed el-Hudayrî. *el-Le'âli'l-masnû'a fi ehâdîsi'l-mevzû'a*. thk. Ebû ‘Abdurrahman Salâh b. Muhammed b. ‘Uveyde. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-'İlmiyye, 1996.
- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn ‘Abdurrahman b. Ebû Bekir b. Muhammed el-Hudayrî. *İtmâmu'd-dirâye li-kurrâ'i'n-nükâye*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Âtîf Efendi, 2200, 1b-93a.
- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn ‘Abdurrahman b. Ebû Bekir b. Muhammed el-Hudayrî. *İtmâmu'd-dirâye li-kurrâ'i'n-nükâye*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Âtîf Efendi, 381, 1b-112.
- Şâfi'î, Ebû ‘Abdullah Muhammed b. İdrîs b. ‘Abbâs. *el-Ümm*. thk. Rıf'at Fevzî ‘Abdülmuttalib. 11 Cilt. Mansura-Beyrut: Dâru'l-Vefâ'-Dâru İbn Hazm, 2019.
- Şâfi'î, Ebû ‘Abdullah Muhammed b. İdrîs b. ‘Abbâs. *Kitâbu İhtilâfi'l-İrâkiyyeyn (el-Ümm'ün içinde)*. thk. Rıf'at Fevzî ‘Abdülmuttalib. Mansura-Beyrut: Dâru'l-Vefâ'-Dâru İbn Hazm, 2019.
- Şapolyo, Enver Behnan. *Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi*. İstanbul: Türkiye Yayınları, 1964.
- Şıra, Hüseyin. *Abdullah Salahâddin Uşşâkî'nin Terceme-i Gülşen-i Tevhîd'i (İnceleme-metin)*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.

- Şürünbülâlî, Ebû'l-İhlâs el-Hasen b. 'Ammâr b. 'Alî el-Hanefî. *Merâkî'l-felâh bi-İmdâdî'l-fettâh şerhu Nûri'l-îzâh ve necâti'l-ervâh*. thk. Ebû 'Abdurrahman Salâh b. Muhammed b. 'Uveyde. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2004.
- Taberânî, Ebû'l-Kâsım Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb. *el-Mu'cemu'l-evsat*. thk. Târik b. 'Avdullah b. Muhammed-'Abdülmuhsin b. İbrâhîm el-Hüseynî. 10 Cilt. Kahire: Dâru'l-Harameyn, 1995.
- Taberânî, Ebû'l-Kâsım Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb. *el-Mu'cemu'l-kebîr*. thk. Hamdî 'Abdülmeçîd es-Selefi. 25 Cilt. Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, 1983.
- Taberânî, Ebû'l-Kâsım Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb. *Turuku hadîsi men kezebe 'aleyye müte'ammiden*. thk. 'Alî Hasen 'Alî 'Abdulhumejd-Hişâm b. İsmâ'îl es-Sakâ. Beyrut-Ürdün: el-Mektebetü'l-İslâmiyye-Dâru 'Ammâr, 1990.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd. *Câmi'ü'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. 'Abdullah 'Abdülmuhsin et-Türkî vd. 26 Cilt. Gize: Dâru Hicr, 2001.
- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdî. *Şerhu Me'âni'l-âsâr*. thk. Muhammed Zührî en-Neccâr-Muhammed Seyyid Câd el-Hakk. 5 Cilt. Beyrut: 'Âlemü'l-Kütüb, 1994.
- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdî. *Şerhu Müşkili'l-âsâr*. thk. Şu'ayb el-Arna'ût. 16 Cilt. Beyrut: Mü'essesetü'r-Risâle, 1994.
- Tan, M. Nedim. "Topçuzâde Mehmed Ârif Bey'in Ankâu muğrib, el-İnsânü'l-kâmil ve Miftâhu'l-vücûdî'l-eşher'den Yaptığı Tercümeleler". *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 33 (2014), 151-223.
- Tayâlisî, Ebû Dâvûd Süleymân b. Dâvûd b. el-Cârûd. *Müsnedü Ebî Dâvud et-Tayâlisî*. thk. Muhammed b. 'Abdülmuhsin et-Türkî. 4 Cilt. Kahire: Dâru Hicr, 1999.
- Tirmizî, Ebû 'İsâ Muhammed b. 'İsâ b. Sevre. *el-Câmi'ü's-sahîh (Sünenü't-Tirmizî)*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. 5 Cilt. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 2010.
- Toker, Bilge İlhan. "Divân-ı Nuût-ı Salâhî". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*. Erişim 23 Eylül 2023. <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/divan-i-nuut-i-salahi-tees-1957>.
- Tozlu, İbrahim. *Moğultay b. Kılıç ve Hadis İlimindeki Yeri*. İstanbul: Nizamiye Akademi, 2017.
- Türer, Osman. "Ebû Nuaym el-İsfahânî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 10/201-204. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Uğur, Mücteba. *Hadis İlimleri Edebiyatı*. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Uzun, Adem. "Salâhî'nin Mecma-i Fenn-i Zerâfet Adlı Farsça Grameri". *Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi* 20/50 (2020), 141-164.
- Ünal, İsmail Hakkı. *İmam Ebu Hanîfe'nin Hadis Anlayışı ve Hanefî Mezhebinin Hadis Metodu*. Ankara: DİB Yayınları, 2018.
- Ünver, İsmail. "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 3/6 (Fall 2008), 1-46.

- YAZICI, Tahsin. "Makâmât-ı Hamîdî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 27/417. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Yerinde, Adem. "Hz. Peygamber'in İctihadı Meselesi". *Diyanet İlmi Dergi - Peygamberimiz Hz Muhammed (SAV) Özel Sayısı*. 361-394. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Yıldırım, Selahattin. "el-Muhaddisûne'l-Osmâniyyûn fi'l-Karnî's-Sâmin Aşer ve Müellefâtihim". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 39 (2015), 5-30.
- Yıldırım, Yusuf. "Salâhî-i Uşşâkî'nin Manzum Kasîde-i Münferice Tercümesi". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19/1 (Haziran 2015), 87-108.
- Yılmaz, Orhan Kadir. *Tahkikli Neşir Kılavuzu*. Ankara: İSAM Yayınları, 2020.
- Yiğit, Metin. *Ebû Hanîfe'nin Usûl Anlayışında Sünnet*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2013.
- Yücel, Ekrem. *Osmanlı Devri Dâru'l-Hadisleri ve Hadis Eğitimi*. Ankara: İlâhiyat Yayınları, 2022.
- Zehebî, Ebû 'Abdullah Muhammed b. Ahmed b. 'Osmân. *Mîzânu'l-i'tidâl fî nakdi'r-ricâl*. thk. Muhammed Rıdvân 'Arkûsî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. 'Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *el-Fâ'ik fî garîbi'l-hadis*. thk. 'Alî Muhammed el-Becâvî-Muhammed Ebû'l-Fazl İbrâhîm. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.

Fecr Yayınları: 736

KLASİK ARAP EDEBİYATINDA İSTİZÂRE MEKTUPLARI

Mahsum TAŞ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Doç. Dr. Mehmet Nafi ARSLAN

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-91-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdül'âl, Muhammed Yûnus. *fî'n-Nesri'l-'arabî kzâyâ ve fînûn ve nusûs*. Kahire: eş-Şeriketü'l-Misriyyetü'l-'Âlemiyye, 1996.
- Abdülhamid Ömer, Ahmet Muhtar vd. *Mu'Cemü'l-lugati'l-'Arabiyyeti'l-mu'âsıra*. 4 Cilt. b.y.: 'Âlemü'l-Kutub, 2008/1429.
- Ahmed Zekî Safvet, *Cemheretü resâilil-'Arab fî 'usûri'l-'Arabiyye*(Beyrut: el-Mektebetü'l-'İlmiyye, ts.), 4/35.
- Al Younes, Hafel. *Kabîletü Havlân ahbâruhâ ve eş'âruhâ fî'l-câhiliyyeti ve'l-İslâm*. Abu Dabi: Dârü'l-Kütübi'l-Vataniyye, 2016.
- Âmâsî, Muhammed b. Kâsım b. Yakub. *Ravzatü'l-ahyâr el-müntehab min Rebî'i'l-Ebrâr*. Haleb: Dârü'l-Kalemi'l-'Arabî, 1423.
- Atîk, Abdülaziz. *fî'l-Belâgati'l-arabiyye: ilmü'l-beyân*. Beyrut: Darü'n-Nehdâti'l-'Arabiyye, 1985.
- 'Avnî, Hâmid. *el-Minhâcu'l-vâdih li'l-belâğa*. Kahire: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Turâs, ts.
- Aydın, Mustafa. *Arap dili belagatında bedî' ilmi ve sanatları*. İstanbul: İşaret Yayınları, 2018.
- Aynî, Ebû Muhammed Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ b. Ahmed. *el-Binâye fî şerhi'l-Hidâye*. thk. Eymen Sâlih Şaban. 13 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1420/2000.
- Bedrüddîn el-Aynî, Ebû Muhammed Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ b. Ahmed el-Aynî. *'Umdetü'l-kârî fî şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. 25 cilt. Beyrut: Dârü'l-Fikr, ts.
- Bozkurt, Nebi. "Meclis". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/241-242. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb. *el-Beyân ve'tebyûn*. Beyrut: Dâru'l-Hilâl, 1423.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb. *Kitâbü't-terbî' ve't-tedvîr*. thk. Charles Pellat. Dımaşk: el-Maahedü'l-Fransî li'd-Dirasatil-'Arabiyye bi Dımaşk, 1955.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmâil b. Hammâd. *es-Sihâh*, thk. Ahmed Abdülgafûr Attâr. Beyrut: Dârul-'İlm li'l-Melâyîn, 1987/1407.
- Dayf, Şevkî Abdüsselâm *Târîhu'l-edebî'l-'Arabî*. Kahire: Dâru'l-Me'ârif, 1995.

- Desûkî, Şemsüddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Arafe. *Hâşiye ‘alâ Muhtasari'l-me‘ânî*. thk. Abdulhamid Hindâvî. 4 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-‘Asriyye, ts.
- Dîneverî, Ebû Hanîfe Ahmed b. Dâvûd b. Venend. *‘Uyûnü'l-ahbâr*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-‘İlmiyye 1418.
- Durmuş, İsmail. “Kinâye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/34-36. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Durmuş, İsmail. “Mektup”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/14-16. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Durmuş, İsmail. “Mukabele”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/101-102. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Durmuş, İsmail. “Seci”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/273-275. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Durmuş, İsmail. “Tazmin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/204-206. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Durmuş, İsmail-Pala, İskender. “İstiâre”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/315-318. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Ebû Hafs en-Nu‘mânî, Sirâcüddîn Ömer b. Nûriddîn Alî b. Âdil ed-Dımaşkî. *el-Lübâb fî ‘ulûmi'l-Kitâb*. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd ve Ali Muhammed Muavvaz. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1998.
- Ebû Hilâl el-Askerî, el-Hasen b. Abdillâh b. Sehl el-Askerî. *Kitâbü's-sinâ'ateyn: el-kitâbe ve's-ş'r*. thk. Ali M. Bicâvî-Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhîm. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Unsuriyye, 1419.
- Ebû Hilâl el-Askerî, el-Hasen b. Abdillâh b. Sehl. *Cemheretü'l-emssâl*. Beyrut: Dârü'l-Fikr, ts.
- Ebû Mishal el-A'râbî, Ebû Muhammed Abdülvehhâb b. Harîş Ebû Mishal el-Hemedânî el-A'râbî. *Kitâbü'n-nevâdir*. thk. İzzet Hasan. Dımaşk: Mecmau'l-Lugati'l-'Arabiyye, 1380/1961.
- Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, Alî b. el-Hüseyn b. Muhammed b. Ahmed. *el-İmâ'ü's-şevâ'ir*. thk. Celîl el-Atıyye. Beyrut: Dârü'n-Nidâl, 1984.
- Ezdî, Ebü'l-Hasen Cemâlüddîn Ali b. Zâfir b. Hüseyin. *Garâibü't-tenbihât 'alâ 'acâibi't-teşbihât*. thk. Muhammed Zağlûl Selâm-Mustafâ es-Sâvî el-Cüveynî. Kahire: Dârü'l-Me 'ârif, ts.
- Ezherî Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed. *Tehzîbu'l-luga*. thk. Muhammed 'Avd Murib. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsî'l-'Arabî, 2001.
- Fericât, Adil. *eş-Şu'arâü'l-câhiliyyüne'l-evâi*. Beyrut: Dârü'l-Meşrik, 2008.

- Fîrûzâbâdî, Mecdüddîn Muhammed b. Ya'küb b. Muhammed. *el-Kâmûsi'ül-muhît*. thk. Mektebu't-Tahkîki't-Turâsi fî Müesseseti'r-Risâle. Beyrut: Müessesetü'r Risâle, 2005/1426.
- Gazâlî, Alâuddîn 'Ali b. Abdullah el-Behâî. *Metâli'u'l-büdü'r fî menâzili's-sürûr*. Mısır: Matba'atü İdâreti'l-Vatan, 1883.
- Halebî, Ebü's-Senâ Şihâbüddîn Mahmûd b. Süleymân b. Fehd b. Mahmûd. *Hüsni't-tevessül ilâ sunâ'ati't-teressül*. thk. Ekrem Osman. Irak: Dârü'r-Raşîd, 1980.
- Hâşimî, Ahmed b. İbrâhîm b. Mustafâ es-Seyyid. *Cevâhiru'l-belâga fî'l-me'ânî ve'l-beyân ve'l-bed'î*. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 2009.
- Hâşimî, Ahmed b. Mustafa b. İbrâhîm es-Seyyid. *Cevâhiru'l-edeb fî edebîyyâti ve inşâi lugati'l-'Arab*. Beyrut: Müessesetu'l-M'ârif, ts.
- Husrî, Ebü İshâk İbrâhîm b. Alî b. Temîm. *Nûri't-tarf ve nevrü'z-zarf*. thk. Lîne Abdülkuddûs Ebü Sâlih. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1996.
- Husrî, Ebü İshâk İbrâhîm b. Ali. *Zehrü'l-âdâb ve semerü'l-elbâb*. Beyrut: Daru'l-Cil, ts.
- İbn Abdürabbih, Ebü Ömer Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed. *el-İkdu'l-ferîd*. Beyrut: Dârü'l-kutubi'l-İlmiyye, 1404.
- İbn Düreyd, Ebü Bekr Muhammed b. el-Hasen b. Düreyd el-Ezdf. *el-Cemhere*. thk. Remzî Münîr el-Ba'lebekkî. Beyrut: Dârü'l-İlmi li'l-Melâyîn, 1987.
- İbn Ebü Usaybia, Ebü'l-Abbâs Muvaffakuddîn Ahmed b. el-Kâsım b. Halife b. Yûnus. *Uyûnü'l-enbâ' fî tabakâti'l-etubbâ'*. thk. Nezâr Rızâ. Beyrut: Dâru Mektebeti'l-Hayât, 1965.
- İbn Ebü'l-İsba', Ebü Muhammed Zekiyyüddîn Abdülazîm b. Abdilvâhid el-Mısırî. *Tahrîrü't-tahbîr fî sunâ'ati's-şî'r ve'n-nessr ve beyâni i'câzi'l-Kur'ân*. thk. Hifnî Muhammed Şeref. Kahire: İhyâu't-Türasi'l-'Arabî, 1963.
- İbn Fâris, Ebü'l-Hüseyn Ahmed b. Fâris el-Hemedânî. *Mu'cemü mekâyîsi'l-luga, thk. Abdüsselâm Muhammed Hârûn*. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1979.
- İbn Hallikân, Ebü'l-Abbâs Şemsüddîn Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm b. Ebî Bekr. *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâ'ü ebnâ'i'z-zamân*. thk. İhsân 'Abbâs. Beyrut: Dâru Sâdir, 1900.
- İbn Hamdûn, Ebü'l-Meâlî Muhammed b. el-Hasen b. Muhammed b. Alî b. Hamdûn. *et-Tezkiretü'l-hamdûniyye* . 10 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdir, 1417.

- İbn Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsned*. thk. Şuayb el-Arnâvût vd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001/1421.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mükerrerem. *Lisânü'l-'Arab*. nşr. Abdullah Ali el-Kebîr. Beyrut: Dâru Sâdır, 1414.
- İbn Mükerrerem, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem b. Alî. *Muhtasarü Târîhi Dimaşk*. thk. Rûhiyye en-Nehhâs vd. Dimaşk: Dârü'l-Fikr, 1984.
- İbn Nübâte Ebû Bekr Cemâlüddîn Muhammed b. Şemsiddîn Muhammed b. Nübâte el-Fârikî el-Mısrî. *Serhu'l-'uyûn fî şerhi Risâleti İbn Zeydün*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhim. Kahire: Dârü'l-Fikri'l-'Arabî, ts.
- İbn Sîde, Ebü'l-Hasen Alî b. İsmâîl ed-Darîr. *el-Muhkem ve'l-muhîtü'l-a'zam*. thk. Abdülhamîd Hindâvî. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2000.
- İbni'l-Mu'temid, Ebü'l-Kâsım el-Mu'temid-Alellah ez-Zâfirü'l-müeyyed Muhammed b. Abbâd. *Dîvanü İbni'l-Mu'temid*. thk. Ahmed Bedvî, Hâmid 'Abdülmeccîd. Kahire: Dârü'l-Kütübî'l-Mısrıyye, 2000.
- İbnü'l-Esrî el-Cezerî, Ebü'l-Feth Ziyâüddîn Nasrullâh b. Muhammed b. Muhammed. *el-Messeli's-sâ'ir fî edebi'l-kâtib ve's-şâ'ir*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdülhamîd. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye, 1420.
- İbnü'l-Mu'tez, Ebü'l-Abbâs Abdullâh b. Muhammed el-Mu'tezz-Billâh b. Ca'fer el-Mütevekkil-Alellah el-Abbâsî. *Kitâbü'l-bedî'*. Beyrut: Dârü'l-Cil, 2012.
- İbnü'n-Nakîb, Ebû Abdillâh Cemâlüddîn Muhammed b. Süleymân b. el-Hasen el-Makdisî. *Mukaddimetü Tefsîri İbni'n-Nakîb fî 'ilmi'l-beyân ve'l-me'ânî ve'l-bedî' ve i'câzi'l-Kur'ân*. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, ts.
- İbşîhî, Ebü'l-Feth Bahâüddîn Muhammed b. Ahmed b. Mansûr. *el-Müstetraf fî külli fernin müstetraf*. Beyrut: 'Âlemu'l-Kutub, 1419.
- 'İsâmüddîn Ömerî, Osman b Ali b Murâd. *er-Ravdu'n-nadr fî tercemeti üdebâi'l-asr*. thk. Selim Nuaymî. 3 Cilt. Bağdat: el-Mecma'u'l-İlmiyyu'l-Irakî, 1975/1395.
- İsfahânî, Ebü'l-Ferec Alî b. el-Hüseyn b. Muhammed b. Ahmed. *el-Eğânî*. thk. İhsan Abbâs vd. Beyrut: Dâru Sâdır, 2008.

- İşbîlî, Ebü'l-Velîd İsmâîl b. Muhamme b. Âmir b. Habîb el-Himyerî. *el-Bedî' fî vasfî'r-rabî'*. thk. Henry Pierice. Rabat: el-Matbaatü'l-İktisâdiyye, 1940.
- Kalkaşendî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Alî. *Subhu'l-a'sâ fî sinâ'ati'l-inşâ'*. Beyrut, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, ts.
- Kâtib el-İsfahânî, İmâdüddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Safiyiddîn Muhammed b. Hâmid. *Harîdetü'l-kasr ve cerîdetü'l-'asr*. thk. Âzertâş Âzernûş. Tunus: ed-Dâru't-Tunisiyye li'n Neşr, 1971.
- Kaysî, Fâyiz 'Abdü'n-Nebî. Edebü'r-resil fi'l-Endülüs fi'l-karni'l-hâmisi'l-hicrî. Umman: Dâru'l-Beşîr, 1409/1989.
- Kazvînî, Ebü'l-Meâlî Celâlüddîn el-Hatîb Muhammed b. Abdirrahmân b. Ömer b. Ahmed. *Telhîsü'l-Miftâh*. thk. Abdurrahmân el-Berkûkî. b.y.: Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, ts.
- Mağribî, Ebü'l-Hasen Ali b. Musa b. Saîd. *el-Muğrib fî hule'l-Mağrib*. thk. Şevki Dayf. Kahire: Dâru'l Maârif 1384/1964.
- Matlûb, Ahmed. *Mu'cemu'l-mustalahâtî'l-belâgiyye*. Beyrut: ed-Dâru'l- Arabiyye li'l-Mevsûât, 2006.
- Merzûbânî, Muhammed b. Sehl el-Kerhî. *Kitâbü'l-müntehâ fî'l-kemâl*. thk. Sâlim Mer'î el-Hedrûsî. Almanya: Ma'hedü'd-Dirâsâti's-Şerkiyye, ts.
- Muhammed Emin b. Fazlullah b. Muhibbillah ed-Dimaşkî el-Muhibbî, thk. Abdülfettah Muhammed Hulv, *Nefhatiü'r-reyhâne ve raşhatu tılai'l-hâne* (b.y.: Dâru İhyai'l-Kütubi'l-Arabiyye, 1969/1387), 1/181-182.
- Mustafâ İbrâhîm vd. *el-Mu'cemü'l-vasît*. Kahire: *Mecmau'l-lugati'l-Arabiyye*, ts.
- Mustafa, İbrâhîm vd. *el-Mu'cemu'l-vasît*. nşr. Dâru'd-Da'va. b.y.: y.y., ts.
- Müberred, Ebü'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd b. Abdilekber b. Umeyr. *el-Kâmil fî'l-edeb*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhîm. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, 1997.
- Müslim, Ebu'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmi'u's-sahîh*. nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Beyrut: İhyâu't-Turâsi'l-'Arabî, ts.
- Müsta'sımî, Muhammed b. Aydemir. *ed-Durru'l-ferîd ve beytu'l-kasîd*. tahk. Kâmil Selmân el-Cebûrî. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1436/2015.
- Nüveyrî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Abdilvehhâb b. Muhammed el-Kureşî. *Nihâyetü'l-ereb fî fînûni'l-edeb*. Kahire: Dâru'l-kütüb ve'l-vesâiki'l-kavmiyye, 1423.

- Nüveyrî, Ebû'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Abdilvehhâb b. Muhammed. *Nihâyetü'l-ereb fî funûni'l-edeb*. Kahire: Dâru'l-Kutubi ve'l-vesâiki'l-Kavmiyye, 1423.
- Râgıb el-İsfahânî, Ebû'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal. *Muhâdarâtü'l-üdebâ' ve muhâverâtü'ş-şu'arâ' ve'l-büleğâ'*. Beyrut: Şirketu Dâri'l-Erkâm b. Ebi'l-Erkâm, 1420.
- Rebî'î, Muhammed Şâkir. *eş-Şu'arâ fî'l-meşriki'l-'arabî fî'l-'asri'l-vasît*. Amman: Dâru'r-Ridvân, 2011.
- Safedî, Ebû's-Safâ Salâhuddîn Halîl b. İzziddîn Aybeg b. Abdillâh. *el-Vâfi bi'l-vefeyât*. thk. Ahmed el-Arnâvut-Türki Mustafa. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâs, 1420/ 2000.
- Safvet, Ahmed Zekî. *Cemheretü resâili'l-'Arab fî 'usûri'l-'Arabîyyeti'z-zâhire*. Beyrut: el-Mektebetü'l-'İlmiyye, ts.
- Saîdî, Abdülmüteâl b. Abdilvehhâb b. Ahmed. *Buğyetü'l-îzâh li Telhisü'l-Miftah*. Kahire: Mektebetü'l-Adâb, 2005.
- Se'âlibî, Ebû Mansûr Abdülmelik b. Muhammed b. İsmâîl. *el-Letâ'if ve'z-zarâ'if fî medhi mehâsini'l-eşyâ' ve ezdâdih*. Beyrut: Dâru'l-Menâhil, ts.
- Se'âlibî, Ebû Mansûr Abdülmelik b. Muhammed b. İsmâîl. *el-Müntehal*. thk. Ahmed Ebû Ali. İskenderiye: el-Matbaatü't-Ticâriyye, 1319/1901.
- Se'âlibî, Ebû Mansûr Abdülmelik b. Muhammed b. İsmâîl. *Hâssü'l-hâs*. thk. Hasan el-Emîn. Beyrut: Dâru Mektebeti'l-Hayât, ts.
- Se'âlibî, Ebû Mansûr Abdülmelik b. Muhammed b. İsmâîl. *Letâifü'z-zürafâ min tabakâti'l-fudal: el-Lütf ve'l-letâif*. thk. Adnân Kerîm er-Receb. Beyrut: ed-Dârü'l-'Arabîyye li'l-Mevsû'ât, 1999.
- Se'âlibî, Ebû Mansûr Abdülmelik b. Muhammed b. İsmâîl. *Lübâbü'l-âdâb*. thk. Ahmed Hasan Besec. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-'İlmiyye, 1997.
- Se'âlibî, Ebû Mansûr Abdülmelik b. Muhammed b. İsmâîl. *Nesrî'n-nazm ve hallü'l-'ikd*. Dimaşk: Matbaatü Me'ârifl-Vilâyeti'l-Celîle, 1300.
- Se'âlibî, Ebû Mansûr Abdülmelik b. Muhammed b. İsmâîl. *Sihri'l-belâga fî sirri'l-berâ'a*. thk. Abdüsselâm el-Havfî. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-'İlmiyye, ts.
- Se'âlibî, Ebû Mansûr Abdülmelik b. Muhammed b. İsmâîl. *Sihri'l-belâga fî sirri'l-berâ'a*. thk. Abdüsselâm el-Hûfî. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, ts.

- Se'âlibî, Ebû Mansûr Abdülmelik b. Muhammed b. İsmâil. *Simâru'l-kulûb fi'l-muzâf ve'l-mensûb*. Kahire: Dârü'l-Me'ârif, ts.
- Se'âlibî, Ebû Mansûr Abdülmelik b. Muhammed b. İsmâil. *Yetîmetü'd-dehr fi mehâsini ehli'l-'asr*. thk. Müfîd Muhammed Kamîha. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, 1403/1983.
- Sekkâkî, Ebû Ya'kûb Sirâcüddîn Yûsuf b. Ebî Bekr b. Alî. *Miftâhu'l-'ulûm*. thk. Naîm Zerzûr. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-'İlmiyye, 1987.
- Sem'ânî, Ebû Sa'd Abdülkerîm b. Muhammed b. Mansûr. *el-Ensâb*. thk. Abdurrahman b. Yahyâ el-Muallimî. Haydarâbâd: Meclisu Dâireti'l-Me'ârifî'l-'Usmâniyye, 1962.
- Serî er-Reffâ', Ebü'l-Hasen es-Serî b. Ahmed b. es-Serî er-Reffâ' el-Kindî el-Mevsilî. *Dîvânü's-Serî er-Reffâ'*. thk. Kerem el-Bustânî. Beyrut: Dârü Sâdir, 1996.
- Sûlî, Ebû Bekr Muhammed b. Yahyâ b. Abdillâh b. Abbâs b. Muhammed. *Kitâbü'l-evrâk (kısmu ahbâri's-şu'arâ)*. Kâhire: Şeriketü emel, 2004.
- Sübkî Ebû Hâmid Bahâüddîn Ahmed b. Alî b. Abdilkâfi. *'Arûsü'l-efrâh fi şerhi Telhîsi'l-Miftâh*. thk. Abdulhamid Hindâvî. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye, 2003.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed. *Şerhu 'ukûdi'l-cumân*. thk. İbrâhîm Muhammed el-Hamdânî-Emîn Lukmân el-Habbârç Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-'İlmiyye, 1971.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed. *Mu'cemu mekâlîdi'l-'ulûm fi'l-hudûdi ve'r-rusûm*. thk. Muhammed İbrahim Abâde. Kahire: Mektebetü'l-Âdâb, 1424/2004.
- Şenterînî, Ebü'l-Hasen Alî b. Bessâm. *ez-Zahîre fi mehâsini ehli'l-Cezîre*. thk. İhsân 'Abbâs. Tunus: ed-Dârü'l-'Arabiyye li'l-Küttâb, 1981.
- Şîrâzî, Ahmed Emîn. *el-Belîğ fi'l-me'ânî ve'l-beyân ve'l-bed'î*. Beyrut: Mektebetü lisâni'l-'Arab, 1422.
- Teftâzânî, Sa'düddîn Mes'ûd b. Fahriddîn Ömer b. Burhâniddîn Abdillâh. *el-Mutavvel şerhu Telhîsi'l-Miftâh*. thk. Abdülhamîd Hindâvî. Beyrut: Darü'l-Kütübi'l-'İlmiyye, 2013.
- Teftâzânî, Sa'düddîn Mes'ûd b. Fahriddîn Ömer b. Burhâniddîn Abdillâh. *Muhtasarü'l-me'ânî*. İstanbul: Salâh Bilici Kitapevi, ts.
- Tevhîdî, Ebû Hayyân Alî b. Muhammed b. Abbâs. *el-Besâ'ir ve'z-zehâ'ir*. Kahire: Âfâk li'n-Neşr ve't-Tevzî', 2020.

- Tevhidî, Ebû Hayyân Alî b. Muhammed b. Abbâs. *es-Sadâka ve's-sadîk*. thk. İbrâhîm el-Kîlânî. Beyrut: Dâri'îl-Fikr, 1998.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *Sünenü't-Tirmizî*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir vd. Mısır: Matba'atu Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1975/1395.
- 'Uleymi, Ebü'l-Yümn Mücirüddin Abdurrahman Ebü'l-Yümn. *et-Tarihü'l-mu'teber fi enbâi men ğaber*. 3 Cilt. Suriye: Darü'n-Nevadir, 2011.
- Vatvât, Muhammed b. İbrâhîm b. Yahyâ. *Gurerü'l-hasâ'isi'l-vâziha ve 'ure-rü'n-nekâ'isi'l-fâziha*. Thk. İbrâhîm Şemsüddîn. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2008/1429.
- Yemenî, Neşvân b. Saîd el-Himyerî. *Şemsü'l-'ulûm ve devâ'ü kelâmi'l-'Arab mine'l-külûm*. thk. Hüseyin b. Abdullah el-Amrî vd. Beyrut: Dâru'l-Fikri'l-Mü'âsir, 1999.
- Yesûî, Rızkullâh b. Yûsuf b. Abdilmesîh b. Ya'küb Şeyho. *Mecâni'l-edeb fi hadâ'iki'l-'Arab*. Beyrut: Matbaatu'l-Âbâil'l-Yesûiyyin, 1913.
- Zebîdî Ebü'l-Feyz Muhammed el-Murtazâ b. Muhammed b. Muhammed b. Abdirrezzâk. *Tâci'l-'arûs min cevâhiri'l-kâmûs*. thk. Mustafa Hicâzî vd. b.y: Dâru'l-Hidâye, ts.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Târîhu'l-İslâm ve vefeyâtü'l-meşâhîr ve'l-a'lâm*. thk. Ömer Abdüsselam et-Tedmürî. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabi, 1993/ 1413.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed. *Esâsü'l-belâga*. thk. Muhammed Bâsil Uyûn es-Sûd. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1998.
- Zü'l-vizâreteyn, Ebû Abdillâh Lisânüddîn Muhammed b. Abdillâh b. Saîd es-Selmânî el-Endelüsî. *el-İhâta fi ahhâri Gırnâta*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1424.

Fecr Yayınları: 735

MÜBHEM HADİS VE MÜBHEM RÂVİNİN TA'DİLİ

Dr. Mehmet ÇETİN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-88-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülazîz el-Buhârî, Alâüddîn Abdülazîz b. Ahmed. *Keşfü'l-esrâr 'an Uşûli Fahri'l-İslâm Pezdevî*. thk. Abdullah Mahmud Muhammed Ömer. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1418.
- Abdülmünim es-Seyyid Necm. *İlmü'l-cerh ve't-ta'dîl*. el-Medinetü'l-Münevverâ: el-Câmiatü'l-İslâmiyye, 1400.
- Abdülmüttalib, Rifat b. Fevzî. *Tevşîkü's-sünne fi'l-ğarnî's-sânû'l-hicriyyi üsüsühû ve itticâhâtuh*. Mısır: Mektebetü'l-Hancı, ts.
- Âcurrî, Ebû Bekr Muhammed b. Hüseyin. *eş-Şerî'a*. 5 Cilt. Riyad: Dâru'l-Vatan, 1999.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî. *el-Müsned*. thk. Şuayb el-Arnaût vd. 50 Cilt Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1420.
- Âişe bnt. 'Âbid el-Hüzelî. "et-Tevşîk 'ale'l-ibhâm 'inde'l-İmâm Mâlik - Dirâse taṭbîkiyye fi kitâbi'l-Muvaṭṭa'". *Mecelletü'r-Râsiḥûn* 8/4 (2022), 115-135.
- Aktepe, İshak Emin. "Hadis-Sünnet-Fıkıh İlişkisi". *İslam Geleneğinde ve Modern Dönemde Hadis ve Sünnet*. 281-308. 44 2. İstanbul: Kuramer Yay., 2020.
- Alâî, Ebû Saîd Salâhuddîn Halîl b. Keykeldî. *Buğyetü'l-mültemes fi sübâ'ıyyâti ḥadısi'l-İmâm Mâlik b. Enes*. thk. Hamdi Abdilmecîd es-Selefî. Beyrut: Âlemu'l-kütüb, 1405.
- Alâî, Ebû Saîd Salâhuddîn Halîl b. Keykeldî. *Câmi'u't-taḥşîl fi aḥkâmi'l-merâsîl*. thk. Hamdi Abdilmecîd es-Selefî. Beyrut: Âlemu'l-Kütüb, 2. Basım, 1407.
- Albayrak, Halis. "Mübhematu'l-Kur'an İlmi ve Kur'an Tefsirindeki Yeri". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 32 (1992), 155-182.
- Alvânî, Tâhâ Câbir Feyyâz. *Edebü'l-ihtilâf fi'l-İslâm*. Katar: Vizaretü'l-Evkafî'l-Katariyye, 1405.

- Aşıkutlu, Emin. “Cerh ve Ta'dîl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/394-401. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Aşıkutlu, Emin. “Meçhul”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/286-288. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Aşıkutlu, Emin. “Mestûr”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/337-338. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Aşıkutlu, Emin. “Mühhem”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/434-436. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Ateş, Ali Osman. “Esmâ bint Yezîd”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/423. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Aydınlı, Abdullah. *Hadis İstılahları Sözlüğü*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 3. Basım, 2009.
- Aynî, Ebû Muhammed Mahmûd b. Ahmed Bedreddin. *'Umdu'tü'l-kârî fî şerhi Şahîhi'l-Buĥârî*. 25 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi Tûrâsi'l-Arabî, ts.
- Azami, M. Mustafa el-. “Sahabenin Tamamı Güvenilir İnsanlardır”. çev. Enbiya Yıldırım. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1996), 315-332.
- Belensi, Ebu Abdullah Muhammed b. Ali. *Tefsîrü Mühhemâti'l-Ķur'an*. thk. Hanif b. Hasan el-Kâsımî - Abdullah Abdülkerim. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1411.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn. *el-Medĥal ilâ 'ilmi's-Sünen*. thk. Muhammed Avvâme. 2 Cilt. Kâhire: Dâru'l-Yusr, 1437.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn. *Ma'rifetü's-sünen ve'l-âşâr*. thk. Abdülmü'ti Emin Kal'aci. 15 Cilt. Karaçi: Câmîatü'd-Dirasati'l-İslâmiyye, 1991.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn. *Menâkıbü'ş-Şâfiî*. thk. es-Seyyid Ahmed Sakar. 2 Cilt. Kahire: Mektebetü Dâri't-Turâs, 1390.
- Boynukalın, Ömer. *Hafız Abdülgani el-Ezdf'nin 'el-Gavamiz ve'l-Mühhemat' Adlı Eseri*. Sosyal Bilimler Enstitüsü: Marmara Üniversitesi, 1991.

- Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail. *el-Câmi'u's-şahîh*. thk. Mustafa Dib el-Boğa. 6 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Kesir, 1407.
- Bulkînî, Celâlüddîn Ebû'l-Fazl Abdurrahmân b. Ömer b. Reslân. *el-İfhâm limâ fi'l-Buḥârî mine'l-ibhâm*. thk. Nureddin Tâlib vd. Dımaşk: Dâru'n-Nevâdir, 1432.
- Cemal b. Muhammed es-Seyyid. *İbn Kâyyim el-Cevziyye ve cü-hûduhû fi hidmeti's-sinneti'n-nebeviyye ve 'ulûmihâ*. 3 Cilt. el-Medinetü'l-Münevvera: İmâdetü'l-Bahsi'l-İlmi, 1424.
- Cemâleddîn el-Kâsımî. *Ḳavâ'idü't-tahdîs min finûni muştalahi'l-ḥadîs*. thk. Muhammed Behçet Baytar. Dımaşk: Mektebetü'n-Neşri'l-Arabî, 1353.
- Cezâirî, Tâhir b. Muhammed. *Tevcîhü'n-nazar ilâ uşûli'l-eşer*. thk. Abdülfettâh Ebû Ğudde. 2 Cilt. Haleb: Mektebetu'l-Mâtbü-âtu'l-İslâmiyye, 1416.
- Cibrîn, Abdullah b. Abdurrahman. *Aḥbâru'l-âḥâd fi'l-ḥadîsi'n-nebevî, ḥücciyetühâ ve mefâdihâ ve'l-'amelü bi-mûcebihâ*. Riyad: Dâru Taybe, 1408.
- Cüdey', Abdullah b. Yusuf. *Tahrîru 'ulûmi'l-ḥadîs*. 2 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Reyyân, 1424.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Abdülmelik b. Abdullah. *el-Burhân fi uşûli'l-fıkḥ*. thk. Salâh b. Muhammed. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1418.
- Çağlayan, Şahabettin. *Buhârî'nin Sahîh'inde Geçen Mübhem Şahsiyetler (Bed'u'l-Vahiy Bölümü ile Zekât Bölümü Arasında Yer Alan Hadisler)*. Sosyal Bilimler Enstitüsü: Harran Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2018.
- Çetin, Mehmet. *Metin Eksenli Hadis Tenkidinde Öznellik ve Yorum-sallık (Teori ve Uygulama)*. Ankara: Gece Akademi, 1. Basım, 2018.
- Çiftçi, Adem. "Ebû Hüreyre'nin Fakihliği Meselesi". *Eski Yeni* 42 (2020), 825-849.
- Demirel, Harun Reşit. *Hadis İlminde Mübhem*. Ankara: Yayınevi Yayıncılık, 2012.

- Doğanay, Süleyman. *Hadis Rivâyetinde Râvî Tasarrufları ve Doğruduğu Problemler*. İstanbul: İsam Yayınları, 2. Basım, 2020.
- Düleymî, Mahmut Aydân Ahmed. *Cerhu'r-ruvâti ve ta'dîlim - el-Üstis ve'z-zavâbiḩ*. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 2015.
- Düveyrî, İbrahim. "el-Mecdü'l-ilmî li'l-mer'eti fi'l-ḩazâratil-İslâmiyye". *el-Cezîra* (09 Mart 2021). <https://www.aljazera.net/turath/2021/3/9>
- Ebû Amr Ahmed b. Atiyye el-Vekîl. *Neşlü'n-nibâl bi mu'cemi'r-ricâl ellezîne terceme lehum fazîletü's-şeyḩ el-Muḩaddis Ebû İshâk el-ḩuveynî*. 4 Cilt. Mısır: Dâru İbn Abbâs, 1433.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî. *es-Sünen*. thk. Şuayb el-Arnaût vd. 7 Cilt. Beyrut: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 1. Basım, 1430.
- Ebû Ğudde, Abdülfettâḩ. *es-Sünnetü'n-nebeviyye ve beyânü medlûlihâ eş-şer'f ve't-ta'rîf bi-ḩâli Süneni'd-Dârekuṩnî*. Mısır - Kahire: Dâru's-Selâm, 3. Basım, 2020.
- Ebû Nuaym el-İsfahânî, Ahmed b. Abdillâh. *ḩilyetü'l-evliyâ ve ṩabakâti'l-asfiyâ*. 10 Cilt. Kahire: Matbaatü's-Saade, 1394.
- Ebû Zer el-Halebî, Muvaffakuddîn Ahmed b. İbrâḩîm (Sıbt İbnü'l-Acemî). *et-Tavzîḩ li-mübhemâti'l-Câmi'i's-şahîḩ*. thk. Ebû Münzir en-Nakkâş Eşref Salah Ali. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmîyye, 1422.
- Ebû Zer el-Halebî, Muvaffakuddîn Ahmed b. İbrâḩîm (Sıbt İbnü'l-Acemî). *Tenbîḩü'l-mu'lim bi mübhemâti şahîḩ-i Müslim*. thk. Ebû Ubeyde Meşḩûr b. Hasan. Riyad: Dâru's-Sumey'î, 1415.
- Ebü'l-Basal, Abdürrezzâk Mûsâ. *er-Rivâye 'ale'l-ibḩâm ve't-ta'dîli aleyḩ "inde'l-İmâmî's-Şâfi' fi'l-eḩâdisi'l-merfûa"*. Mekke: Ümmü'l-Kurâ, 1410.
- Efendioĝlu, Mehmet. "Rivâyet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/135-137. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Efendioĝlu, Mehmet. "Sâlih". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/32. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.

- el-Cevhera bnt. Sa'd Ali el-Hilâl. "et-Ta'dîlü 'ale'l-ibhâm 'inde 'ulemâi'l-ḥadîs - Dirâse nazariyye taḥbîkiyye". *Mecelletü Külliyyeti'd-Dirâseti'l-İslâmiyye* 6/1 (2021), 500-531.
- Emîne Muhammed Cemâlüddin. *en-Nisâü'l-muḥaddiṣât fi'l-'aşri'l-Memlûkî ve devruhünne fi'l-ḥayâti'l-edebiyye ve's-sekâfiyye*. Mısır: Dâru'l-Hidâye, 1423.
- Emîr es-San'ânî, Ebû İbrâhîm İzzüddîn Muhammed b. el-İmâm. *Tavzîhu'l-efkâr li-me'ânî Tenkîhi'l-enzâr*. thk. Ebû Abdurrahman Salah b. Muhammed. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1. Basım, 1417.
- Erten, Mevlüt. *Mübhemati'l-Kur'an*. Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 1992.
- Erul, Bünyamin. "Hadisçiler ile Tarihçilerin Tenkit Yöntemleri Üzerine (Tespitler, Tenkitler, Teklifler)". *Siyer Araştırmaları Dergisi* 7 (2020), 27-62.
- Esmâ el-Buğâ. *et-Ta'dîlü 'ale'l-ibhâm 'inde'l-imâmi's-Şâfi' - Dirâse te'şliyye taḥbîkiyye fi kitâbi'l-Üm*. Lübnan: Dâru'n-nevâdiri'l-Lübnâniyye, 2014.
- Ezdî, Ebû Muhammed Abdülganî b. Saîd. *el-Gavâmiż ve'l-mübhemât*. thk. Hamza Ebû'l-Feth b. Hüseyin. Cidde: Dâru'l-Minâra, 1421.
- Fayda, Mustafa. "İbn İshâk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 93-96. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1999.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *el-Menḥûl min ta'lîkâti'l-uşûl*. thk. Muhammed Hasan Hitu. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1419.
- Hâkim en-Nisâbü'rî, Ebû Abdullah İbnü'l-Beyyi' Muhammed. *Ma'rifetü 'ulûmi'l-ḥadîs*. thk. Muazzam Hüseyin. Beyrut: Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım, 1397.
- Hâtem b. Ârif eş-Şerîf el-Avnî. *et-Taḥrîc ve dirâseti'l-esânüd*. y.y.: Mültekâ ehli'l-hadîs, ts. <https://shamela.ws/book/3933/> 53

- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali. *el-Esmâ'ü'l-mübheme fi'l-enbâ'i'l-muḥkeme*. thk. İzzeddin Ali es-Seyyid. Mısır: Mektebetü'l-Hancı, 3. Basım, 1417.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali. *el-Kifâye fi 'ilmi'r-rivâye*. thk. Ebû Abdullah es-Süvergî, İbrahim Hamdi el-Medenî. Medine: el-Mektebetü'l-İlmiyye, ts.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali. *Şerefü aşḫâbi'l-ḥadîs*. thk. Mehmed Said Hatiboğlu. Ankara: Dâru İhyâi's-Sünneti'n-Nebeviyye, 1971.
- Hatiboğlu, İbrahim. "Nâfi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/286-287. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay., 2006.
- Hayma, Servet. *Buhârî'nin el-Câmiu's-Sahîh'inde Geçen Mübhem Şahsiyetlerin Tespit ve Değerlendirilmesi (Hac Bölümü ile Cihad Bölümü Arasında Aer Alan Hadisler)*. Sosyal Bilimler Enstitüsü: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2022.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali. *Ta'cîlü'l-menfa'a bi-zevâ'id ricâli'l-e'immeti'l-erbâ'a*. thk. İkrâmallah İmdadülhak. I-II Cilt. Beyrut: Dâru'l-Beşairi'l-İslâmiyye, 1. Basım, 1996.
- İrâkî, Ebü'l-Fazl Zeynüddin Abdürrahim b. Hüseyin. *Elfiyyetü'l-İrâkî (et-Tebşıra ve't-Tezkira fi 'ulûmi'l-ḥadîs)*. thk. el-Arabiyyü'd-Dâiz el-Firyâtî. Riyad: Mektebetü Dâru'l-Minhâc, 2. Basım, 1428.
- İrâkî, Ebü'l-Fazl Zeynüddin Abdürrahim b. Hüseyin. *et-Tak'yîd ve'l-îzâh limâ uḫlika ve uḫlika min Muḫaddimeti'bni's-Şalâh*. thk. Abdurrahman Muhammed Osman. Medine: el-Mektebetü's-Selefiyye, 1. Basım, 1389.
- İrâkî, Ebü'l-Fazl Zeynüddin Abdürrahim b. Hüseyin. *Şerḫu't-Tebşıra ve't-tezkira (Elfiyyetü'l-İrâkî)*. thk. Abdullatif el-Hemîm, Mahir Yasin el-Fahl. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1423.

- İbn Abdülber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh. *Câmî'ü beyânî'l-ilm ve fazlihî ve mâ yenbağî fî rivâyetihî ve hamlihî*. thk. Ebü'l-Eşbâl ez-Zührî. 2 Cilt. el-Memleketü'l-Arabiyyetü's-Suûdiyye: Dâru İbni'l-Cevzî, 1414.
- İbn Abdülber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yusuf b. Abdillâh. *el-İstizkâr*. thk. Sâlim Muhammed Atâ-Muhammed Ali Muavvaz. 9 Cilt. Beyrut: Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2000.
- İbn Abdülber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh. *et-Temhîd limâ fi'l-Muvaṭṭa' mine'l-me'ânî ve'l-esânîd*. thk. Mustafa b. Ahmed el-Alevî - Muhammed Abdülkebîr. 24 Cilt. Mağrib: Vizâratü 'Umûmi'l-Evkâf ve's-Şuûni'l-İslamiyye, 1387.
- İbn Abdülhâdî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed. *eş-Şârimü'l-münkî fi'r-red 'ale's-Sübkî*. thk. Akîl b. Muhammed el-Yemânî. Beyrut: Müessesetu'r-Reyyân, 1. Basım, 1424.
- İbn Adî, Ebû Ahmed Abdullah. *el-Kâmil fi du'afâ'i'r-ricâl*. thk. Adil Ahmed Abdülmevcud vd. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1418.
- İbn Batta, Ebû Abdullah Ubeydullah b. Muhammed el-Ukberî. *el-İbânetü'l-kiibrâ*. thk. Rıza Mu'tî vd. 9 Cilt. Riyad: Dâru'r-Râye, 2005.
- İbn Beşküvâl, Ebü'l-Kâsım Halef b. Abdilmelik. *el-Gavâmiz ve'l-mübhemât*. thk. Mahmut Miğrâvî. 2 Cilt. Cidde: Dâru'l-Endülüsü'l-Hadrâ, 1415.
- İbn Beşküvâl, Ebü'l-Kâsım Halef b. Abdilmelik. *Gavâmizi'l-esmâ'i'l-mübheme el-vâkı'a fî mü'tûni'l-eḥâdîsi'l-müsnede*. thk. İzzeddin Ali es-Seyyid ve Muhammed Kemaleddin İzzeddin. Beyrut: Âlemu'l-Kütüb, 1407.
- İbn Ebû Hâtim, Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed er-Râzî. *el-Cerḥ ve't-ta'dîl*. 9 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabî, 1. Basım, 1271.

- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali. *el-İşâbe fî temyîzi's-şahâbe*. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd ve Ali Muhammed. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1415.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali. *el-Metâlibü'l-âliye bi-zevâ'idü'l-mesânîdi's-semâniye*. thk. Riyâd'da İlmî Bir Hey'et. 19 Cilt. Riyad: Dâru'l-'Âsime, 1420.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali. *en-Nüket 'alâ Kitâbi'bni's-Şalâh*. thk. Rebî' b. el-Hâdî. 2 Cilt. el-Medinetü'l-Münevvera: İmâdetü'l-Bahsi'l-İlmi, 1404.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali. *Fethu'l-bârî şerhü Şahîhi'l-Buhârî*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 13 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1379.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali. *Lisânü'l-Mizân*. thk. Abdülfettah Ebû Gudde. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1. Basım, 2002.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali. *Nüzhetü'l-elbâb fî'l-elkâb*. thk. Abdülaziz Muhammed b. Sâlih. 2 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1409.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali. *Nüzhetü'n-nazar fî tavzîhi Nuḥbeti'l-fiker fî muşṭalahi ehli'l-eşer*. thk. Nûreddin Itr. Dımaşk: Matbaatu's-Sabâh, 3. Basım, 1421.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali. *Tehzîbü't-Tehzîb*. 12 Cilt. Haydarabad: Matbatü'l-Meclisi Dâireti'l-Maarifi'n-Nizamiyye, 1326.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed b. Ali ez-Zahiri. *el-İhkâm fî uşûli'l-aḥkâm*. thk. Ahmed Muhammed Şakir. 8 Cilt. Beyrut: Darü'l-Afâki'l-Cedide, ts.
- İbn Kayyım el-Cevziyye, Muhammed b. Ebî Bekr. *Zâdü'l-me'âd fî hedyi ḥayri'l-ibâd*. 5 Cilt. Beyrut: Müessesetu'r-Risâle, 27. Basım, 1415.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fida İmamüddin İsmail b. Ömer. *el-Bâ'isü'l-ḥaşiş şerhu İhtişâri 'ulûmi'l-hadîs*. thk. Ahmed Muhammed Şakir. Kâhire: Matbaatü Hicâzî, 1960.

- İbn Kudâme el-Makdisî, Ebû Muhammed Muvaffakuddin Abdullah b. Ahmed. *Ravzatü'n-nâzır ve cünnetü'l-münâzır fî uşûli'l-fıkh 'alâ mezhebi'l-İmâm Ahmed*. 2 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Reyyân, 2. Basım, 1423.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim. *'Uyûnü'l-aḥbâr*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1418.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *es-Sünen*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Kahire: Dâru'l-İhyâi'l-Kütübî'l-Arabiyye, ts.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem. *Lisâni'l-'Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1. Basım, 1415.
- İbn Receb el-Hanbelî, Ebü'l-Ferec Zeynüddîn Abdurrahmân b. Ahmed el-Hanbelî. *Şerḥu 'İleli't-Tirmizî*. thk. Hemmam Abdurrahim Saîd. Ürdün: Mektebetü'l-Menâr, 1. Basım, 1407.
- İbn Teymiyye, Mecdüddîn Abdüsselâm b. Abdillâh vd. *el-Müsevede fî uşûli'l-fıkh*. thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid. Dimaşk: Dâru'l-Kütübî'l-'Arabî, ts.
- İbnu's-Siddîk, Ebü'l-Feyz Ahmed b. Muhammed el-Gumârî. *el-Müdvâvî li-'ileli'l-Câmi'i's-şagîr ve şerḥeyi'l-Münâvî*. 6 Cilt. Kahire: Dâru'l-Ketbâ, 1996.
- İbnü'l-Aynî, Abdurrahman b. Ebî Bekr b. Muhammed. *Şerḥu Elfiyyeti'l-Irâkî fî 'ulûmi'l-Ḥadîs*. thk. Şâdî b. Muhammed. Yemen: Merkezü'n-Nü'mân, 1432.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahman b. Ali. *Telkîhu fihûmi ehli'l-eşer fî 'uyûni't-târîḥ ve's-siyer*. Beyrut: Dâru'l-Erkam, 1418.
- İbnü'l-Esîr, Ebü's-Seâdât Mecdüddîn el-Mübârek b. Esîrüddîn. *Câmi'u'l-uşûl li-eḥâdîsi'r-Resûl*. thk. Abdülkadir el-Arnaût ve Beşir Uyûn. 12 Cilt. es-Suûdiyye: Mektebetü'l-Halvânî ve Dâru'l-Fikr, 1969.
- İbnü'l-Esîr, Ebü's-Seâdât Mecdüddîn el-Mübârek b. Esîrüddîn. *en-Nihâye fî ğarîbi'l-ḥadîs ve'l-eşer*. thk. Tâhir Ahmed ez-Zâvî. 5 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-İlmiyye, 1. Basım, 1399.

- İbnü'l-Hanbelî, Ebû Abdillâh Radiyyüddîn Muhammed b. İbrâhîm el-Halebî. *Ķafvü'l-eşer fî şafvi 'ulûmi'l-eşer*. thk. Abdülfettâh Ebû Ğudde. Halep: Mektebu'l-Mâtübâtü'l-İslâmiyye, 3. Basım, 1408.
- İbnü'l-İrâkî, Ebû Zür'a Veliyyüddîn Ahmed. *el-Müstefâd min mübhemâti'l-metn ve'l-isnâd*. thk. Abdurrahman Abdülhamid Ahmed el-Birr. 3 Cilt. Cidde: Dâru'l-Vefâ, 1414.
- İbnü'l-Kattân el-Mağribî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed el-Fâsî. *Beyânü'l-vehm ve'l-ihâmi'l-vâkı'ayn fî kitâbi'l-Ahĳâm*. thk. Hüseyin Âyet Saîd. 6 Cilt. Riyad: Dâru Taybe, 1418.
- İbnü'l-Kayserânî (İbn Tâhir), Ebü'l-Fazl Muhammed el-Makdisî. *İzâhu'l-işĳâl*. thk. Bâsim el-Cevâbire. Kuveyt: Mektebetü'l-Mu'allâ, 1408.
- İbnü'l-Kayserânî (İbn Tâhir), Ebü'l-Fazl Muhammed el-Makdisî. *İzâhu'l-işĳâl*. thk. Abdülmünim İbrâhim. el-Memleketü'l-'Arabîyyetü's-Suû'diyye: Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, 1421.
- İbnü'l-Lahhâm, Ebü'l-Hasen Alâüddîn Alî b. Muhammed ed-Dimaşĳî. *el-Muhtaşar fî uşûli'l-fıĳh 'alâ mezhemî'l-İmâm Ahmed b. Ķanbel*. thk. Abdüsselam b. Muhammed eş-Şuvey'ir. Riyad: Dâru'r-Rekâiz, 1442.
- İbnü'l-Mülakkın, Ebû Hafis Siraceddin Ömer b. Ali. *el-Bedri'l-münîr fî taĳrîci eĳâdiş ve'l-Âşâri'l-Vâkıa fî ş-Şerĳi'l-kebîr*. thk. Mustafa Ebü'l-Ēıyt Abdülhay vd. 9 Cilt. Riyad: Dârü'l-Hicre, 1425.
- İbnü'n-Neccâr el-Fütûhî, Ebû Bekr (Ebü'l-Beka) Takıyyüddîn Muhammed. *Şerĳu'l-Kevkebi'l-münîr*. thk. Muhammed ez-Zühaylı - Nezîh Hammâd. Riyad: Mektebetü'l-Abeykân, 2. Basım, 1418.
- İbnü's-Salâh, Osman b. Abdurrahman. *Ma'rifetü envâ'i 'ulûmi'l-ĳadîş (Muĳaddimetü İbni's-Salâh)*. thk. Abdullatif el-Hemîm, Mahir Yasin el-Fahl. Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1. Basım, 1423.

- İbnü't-Türkmânî, Ebü'l-Hasen Alâüddîn Alî b. Osmân. *el-Cevherü (ed-Dürri)'n-naķi fi'r-reddi 'ale'l-Beyhaķi*. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- İtyûbî, Muhammed b. Ali b. Âdem el-Vellevî. *Zaķhretü'l-'uķbâ fi şerhi'l-Müctebâ (Şerhu Sineni'n-Nesâf)*. 42 Cilt. Dimaşk: Dârü'l-Mirac, 1424.
- Kâdî İyâz, İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî. *el-İlmâ' ilâ ma'rifeti uşûli'r-rivâye ve taķyîdi's-semâ'*. thk. es-Seyyid Ahmed Sakar. Kahire: Dârü't-Turâs, 1379.
- Kandemir, M. Yaşar. "Şa'bî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/217-218. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Kartal, Alparslan. "Hadis İlminde Kadın Muhaddislerin Lakapları Üzerine Bir İnceleme". *EKEV Akademi Dergisi - Sosyal Bilimler* 25/86 (2021), 91-111.
- Kastallânî, Ebü'l-Abbas Şihâbüddin. *İrşâdü's-sârî li şerhi Şaķhü'l-Buķârî*. 10 Cilt. Mısır: el-Matbaatu'l-Kübrâ'l-Emîriyye, 7. Basım, ts.
- Kastallânî (İbnü'l-Kastallânî), Muhammed b. Ahmed. *el-İfşâh 'ani'l-mu'cem min izâhi'l-gâmiż ve'l-mübhem*. thk. Mahmut Miğrâvî. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1428.
- Kaya, Hatice. *Kur'an mübhemlerinin tahlili*. Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2019.
- Keşmîrî, Muhammed Enver Şâh Hüseyinî. *Feyzu'l-bârî 'alâ Şaķhü'l-Buķârî*. thk. Muhammed Bedr Âlem. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, 1426.
- Koçyiğit, Talat. "Abdülganî el-Ezdi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/205. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Leknevî, Muhammed Abdülhay. *er-Ref'u ve't-tekmîl fi'l-cerķ ve't-ta'dîl*. thk. Abdülfettâh Ebû Ğudde. Halep: Mektebetü'l-Mâtbuâtü'l-İslâmiyye, 3. Basım, 1407.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh. *el-Muvaţta*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâķî. 8 Cilt. Beyrut: Müessesetu Zâyid b. Sultân, 1. Basım, 1425.

- Molla Ali el-Kârî, Ebü'l-Hasan b. Sultân Muhammed. *Şerhu Şerhi Nuḥbeti'l-fiker fî muştalaḥi ehli'l-eşer*. thk. Muhammed Nizâr Temîm ve Heysem Nizâr Temîm. Beyrut: Dâru'l-Erkam, 1415.
- Molla Fenârî, Şemseddin Muhammed b. Hamza. *Fuṣûlü'l-bedâyi' fî uşûli's-şerâi'*. thk. Muhammed Hüseyin Muhammed Hasan. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 1427.
- Muhammed Fevzi İbrâhim Sa'd. *'İlmü Mübhemâti'l-Ḳur'âni'l-Kerîm (Dirâse Te'sliyye)*. Tanta: y.y., ts.
- Muhammed Halef Sellâme. *Lisâni'l-muḥaddiṣîn*. 5 Cilt. Musul: y.y., 1428.
- Muhammed Hasan, Muhammed Kâmil. "et-Ta'dîl 'ale'l-ibhâm - esbâbuhu ve ḥukmuhu". *Mecelletü Külliyyeti'd-Dirâseti'l-İslâmiyye* 34 (2017), 1606-1693.
- Mustafa Ebû Zeyd Mahmûd. "Ḳavlü'l-İmâmî Mâlik fî Muvattâihî 'Haddesenî eş-Şika' - Cem' ve Dirâse". *Mecelletü Külliyyeti'd-Dirâseti'l-İslâmiyye* 35 (2022), 591-636.
- Münâvî, Muhammed Abdürraûf. *el-Yevâkî ve'd-dürer şerhu Şerhi Nuḥbeti'l-fiker*. thk. Murtazâ ez-Zeyn Ahmed. 2 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1999.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyin Müslim b. Haccâc. *el-Câmi'u's-şâḥiḥ*. thk. Muhammed Fuad Abdulbâki. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Nesâî, Ebû Abdirrahmân Ahmed b. Şuayb. *es-Sünen (el-Müctebâ)*. thk. Abdülfettâḥ Ebû Ğudde. 8 Cilt. Halep: Mektebü'l-Matbûatü'l-İslâmiyye, 2. Basım, 1406.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Muḥyiddîn Yahyâ b. Şeref. *Şerhu'n-Nevevî 'alâ Muslim*. 18 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 1392/1972.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Şeref. *el-İşârât ilâ beyâni'l-esmâi'l-mübhemât*. thk. Tâhâ 'Affân el-Hamdânî. Dâru'l-Beyân: Suriye, 1430.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Şeref. *et-Taḳrîb ve't-teysîr li(ff)-ma'rifeti sineni'l-beşîri'n-nezîr*. thk. el-Hoşet Muhammed Osman. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1405.

- Özel, Ahmet. “Mâlik b. Enes”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 506-513. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay., 2003.
- Râcihî, Süleyman b. Abdülaziz. “el-Aslu fi'l-müslim es-selâme ve'l-'adâle?” El-Mektebetü'ş-Şâmiletü'l-Hadîsiyye. *Arşiv mültekâ ehli'l-hadîs* - 3, 2022. <https://al-maktaba.org/book/31616/16182#p1>
- Râmihürmüzî, Ebû Muhammed İbn Hallâd el-Hasen b. Abdirrahmân. *el-Muhaddisü'l-fâşil beyne'r-râvî ve'l-vâ'î*. thk. Muhammed Accâc el-Hatîb. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 3. Basım, 1404.
- Sainkaplan, Havva Ayşe - Yılmaz, Muhammet. “Klasik ve Modern Tefsirler Bağlamında Mübhemâtü'l-Kur'ân”. *Akademik-US: Artvin Çoruh Üniversitesi İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 6/2 (2022), 89-104.
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdirrahmân. *el-Gâye fi şerhi'l-Hidâye fi 'ilmi'r-rivâye*. thk. Ebû Âiş Abdulminim İbrahim. Kahire: Mektebetü Evlâdi'ş-Şeyh li't-Türâs, 2001.
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdirrahmân. *et-Tavzîhu'l-ebher 'alâ (li-) Tezkireti İbni'l-Mülakkin fi 'ilmi'l-eşer*. thk. Abdullah b. Muhammed. Riyad: Mektebetü Edvai's-Selef, 1. Basım, 1418.
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdirrahmân. *Fethu'l-muğîs bi-şerhi Elfiyyeti'l-hadîs*. 3 Cilt. Lübnan: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1403.
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdirrahmân. *Fethu'l-muğîs bi-şerhi Elfiyyeti'l-hadîs li'l-'Irâkî*. thk. Ali Hüseyin Ali. 4 Cilt. Mısır: Mektebetü's-sünne, 1424.
- Sem'ânî, Ebû Saîd Abdülkerim b. Muhammed. *Edebü'l-implâ' ve'l-istimplâ'*. Beyrut: Dâru ve Mektebetü'l-Hilâl, 1409.
- Servet Hayma ve Mustafa Öztoprak. “Hadislerde Mübhemat: Kavramsal Çerçeve ve Delalet Ettiği Yönler”. *Disiplinlerarası Sosyal Bilimler Dergisi* 11 (2022), 65-90.

- Sıbt İbnü'l-Acemî, Ebü'l-Vefa Burhaneddin. *et-Tebyîn li-esmâ'i'l-müdellesîn*. thk. Yahyâ Şefik Hasen. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1406.
- Süheylî, Ebü'l-Kâsım Abdurrahman b. Abdullah. *er-Ravzû'l-ünüf fi şerhi's-Sîreti'n-nebeviyye li'bni Hişâm*. thk. Ömer Abdusselam es-Selâmî. 7 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi, 1. Basım, 1421.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *Müfñi-mâtü'l-akrân fi mühemâti'l-Kur'ân*. thk. Taha Abdurraûf Sad. Mısır - Kahire: el-Mektebetü'l-Ezheriyyetü li't-Türâs, 1412.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *Tedrîb-übü'r-râvî fi şerhi Takrîbi'n-Nevevî*. thk. Abdulvehhab Abdulatif. 2 Cilt. Riyad: Mektebetu'r-Riyadi'l-Hadîse, ts.
- Şâfî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdris. *el-Müsned (Müsnedü's-Şâfî)*. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 1400.
- Şâfî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdris. *el-Üm*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1990.
- Şâfî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdris. *er-Risâle*. thk. Ahmet Muhammed Şakir. Mısır: Mektebetü'l-Halebî, 1358.
- Şâtıbî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Mûsâ. *el-İ'tisâm*. thk. Selim b. İdü'l-Hilâlî. 2 Cilt. es-Suûdiyye: Dâru İbn Affân, 1412.
- Şelâhî, Hâlid b. Dayfullah. *et-Tibyân fi tahrîci ve tebvîbi ehadîsi bulûgi'l-merâm*. 12 Cilt. Şam: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemîyye, 1433.
- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed. *İrşâdü'l-fuhûl ilâ tahkîki'l-hak min 'ilmi'l-uşûl*. thk. Ahmet Azv İnâye. 2 Cilt. Lübnan: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1419.
- Sınkîtî, Muhammed el-Hadır b. Seyyid el-Cekenî. *Kevserü'l-me'âni'd-derârî fi keşfi habaya sahihi'l-Buhârî*. 14 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1415.
- Taberânî, Ebü'l-Kâsım Süleyman b. Ahmed. *el-Mu'cemü'l-kebûr*. thk. Hamdi b. Abdilmecîd. 20 Cilt. Musul: Mektebetü'l-'ulûm ve'l-hikem, 3. Basım, 1404.

- Taşkulak, Hamza. *Kehf Sûresindeki mübhem, ihtilaflı konu ve ifadeler*. Sosyal Bilimler Enstitüsü: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2022.
- Tehânevî, Zafer Ahmed b. Latîf. *Ḳavâ'id fi 'ulûmi'l-ḥadîs*, ts.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ. *el-'İlelii's-şagîr*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir vd. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi, ts.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ. *es-Sünen (Câmi'ü't-Tirmizî)*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir vd. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, ts.
- Tiryakî, Ömer - Karataş, Ali. "Mübhemâtü'l-Kur'ân Eserlerine Dair Bir Değerlendirme -Süheylî, Gassânî, İbn Cemâa ve Süyûtî'nin Eserleri Çerçevesinde". *BİDER: Bitlis İslamiyat Dergisi* 3/1 (2021).
- Türker, Ömer. "İslam'ın Klasik ve Modern Dönemlerinde Tedeyyün Meselesi". *Teklif* 11 (Eylül 2023), 49-69.
- Uğur, Mücteba. *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992.
- Üseym, Abdülaziz Abdurrahman b. Muhammed. *Tahkîku'l-ḳavl bi'l-'ameli bi'l-ḥadîsi'z-za'îf*. el-Medinetü'l-Münevvera: el-Câmiati'l-İslâmiyye, 1405.
- Vâdiî, Ebû Abdurrahman Mukbil b. Hâdî. *el-Mukṭeraḥ fi ecvibeti ba'zi es'ileti'l-muşṭalah*. San'a-Yemen: Dâru'l-Âsâr, 3. Basım, 1425.
- Velid Muhammed Abdülaziz. "Mübhemâtü'l-Ḳur'ân (Cem' ve Tevşîḳ ve Dirâse)". *Mecelletü'd-Dirâsâti'l-Arabiyye*, 1551-1610.
- Yaser Avâd Erhaim. "el-Eḥâdîsü'lletî evradehe'l-İmamü's-Şâfiî bi-şîḡati 'men lâ ettihümü' fi Müsnedihi - Dirâse taḫbîkiyye". *Mecelletü Câmiati'l-Enbâr li'l-'Ulûmi'l-İslâmiyye* 7/28 (2016), 67-128.
- Yaşar, Hüseyin. *Kur'an'da mübhem ayetler (Mübhemati'l Kur'an)*. Sosyal Bilimler Enstitüsü: Dokuz Eylül Üniversitesi, Doktora, 1992.
- Yıldırım, Enbiya. "Ashâbın Adaletinin Aklî Temelleri". 51-67. İstanbul: Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2015.

- Yıldız, Fatma. *Hicrî İlk Üç Asırda Cehâlet ve Meçhul Râvîler*. Sosyal Bilimler Enstitüsü: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Doktora, 2021.
- Yılmaz, Muhammet. "Hz. Peygamber Dönemi ve Sonrasında Kadın Âlimlerin Hadis İlmine Katkıları (Memlükler Dönemine Kadar)". *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)* 2/1 (2016), 378-388.
- Yılmaz, Muhammet. *İbn Hacer'in Hocaları Bağlamında Kadın Hadisçiler*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2008.
- Yüksel, Erdi. *Mühhemâtü'l-Kur'ân bağlamında şahıslara işaret eden âyetler*. Sosyal Bilimler Enstitüsü: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2021.
- Yüksel, Muhammed Bahaeddin. "Mahiyet ve Muhatap Açısından Mühhemâtü'l-Kur'ân". *Dinî Araştırmalar* 21/53 (2018), 55-78.
- Zebîdî, Ebü'l-Abbas Şehabeddin Ahmed b. Ahmed b. Abdüllatif. *Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi*. çev. Ahmed Naim, Kamil Miras. 13 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 7. Basım, 1982.
- Zebîdî, Muhammed Mürtezâ. *Tâcü'l-'arûs min cevâhiri'l-Kâmûs*. 40 Cilt. Kuveyt: Dârü'l-Hidâye, 1. Basım, 1965.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*. 25 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 3. Basım, 1405.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed. *Tezkiretü'l-huffâz*. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1419.
- Zerkeşî, Bedruddin Muhammed b. Abdullah. *el-Bahrü'l-muhîf fi usûli'l-fıkḥ*. thk. Muhammed Muhammed Tâmir. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmîyye, 1421.
- Zerkeşî, Bedruddin Muhammed b. Abdullah. *Teşnîfü'l-mesâmi' bi-Cem'î'l-cevâmi'* (*Şerḥu Cem'î'l-cevâmi'*). thk. Seyyid Abdülâziz vd. 4 Cilt. Kâhire: Mektebetü Kurtuba, 1418.
- Zeylaî, Ebû Muhammed Cemaleddin Abdullah. *Naşbü'r-râye li-tahrîci eḥâdîsi'l-Hidâye*. thk. Muhammed Avvâme. 4 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Rayyân, 1418.

Fecr Yayınları: 734

MÂLÛMÂT

KELAM-MANTIK-BELAĞAT

(Müellifi: Dâvûd-i Karsî)

Hazırlayan

Doç. Dr. Mustafa Bilal ÖZTÜRK

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

(Sertifika no: 13178)

Editör

Prof. Dr. Osman DEMİR

Mizanpaj ve Kapak

FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK KÂĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-90-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Kaynakça

- Âkifzâde el-Amâsî. *el-Mecmû' fi'l-meşhûd ve'l-mesmû'*. Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî, 2527.
- Akpınar, Cemil. “Dâvûd-i Karsî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/29-32. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Antâkî, Hüseyin b. Abdullah. *Âdâbü'l-Hüseyniyye*. İstanbul: Sahafiye-i Osmaniye Matbaası, 1316/1898.
- Arpağuş, Hatice Kelpetin. “Kara Dâvud İzmitî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/359-360. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Beyâzîzâde Bosnâvî, Kemaleddin. *İşârâtü'l-merâm min 'ibârâti'l-İmâm Ebî Hanîfe en-Numân*. thk. Ahmed Ferîd el-Mezîdî. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2007.
- Cürcânî, Seyyid Şerif. *Hâşiye 'alâ şerhi muhtaşari'l-müntehâ*. thk. Muhammed Hasan İsmail. 3 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2004.
- Cürcânî, Seyyid Şerif. *Şerhu'l-Mevâkıf*. thk. Mahmud Ömer ed-Dimyâtî. 8 Cilt. Beyrut: Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2. Basım, 2012.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebü'l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdullâh b. Yûsuf. *el-Akidetü'n-Nizâmiyye [fi'l-erkani'l-İslâmiyye]*. thk. Muhammed ez-Zebîdî. Beyrut: Dârü's-Sebilü'r-Reşad & Dârü'n-Nefâis, 2003.
- Çapak, İbrahim - Özpilavcı, Ferruh. “Bir Kıbrıslı Müderris Davud-i Karsî'nin el-İsâgucî el-Cedid ve'd-Durri'l-Ferîd Adlı Risâlesi”. *Yakın Doğu Üniversitesi İslam Tetkikleri Merkezi Dergisi* 1/2 (2015), 7-35.

- Çetres, Recai. “İzmitli Osmanlı Âlimi Kara Dâvûd’a Nisbet Edilen Kelâm Eserleri Üzerine Bir İnceleme”. 4/2599-2605. 38. Kocaeli: Kocaeli Büyük Şehir Belediyesi, Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Yayınları, 2017.
- Dâvûd-i Karsî. *el-Fethiyye fî beyâni’d-dâdi’l-ka‘fiyye*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, İbrahim Efendi, 32/17.
- Dâvûd-i Karsî. *el-Mûceze fî şerhi Tehzîbi’l-mantık*. İstanbul, Köprülü Kütüphanesi, Mehmed Asım Bey, 325.
- Dâvûd-i Karsî. *er-Risâletü’n-Nûriyye ve’l-mişkâtü’l-ğudsîyye*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, 6383.
- Dâvûd-i Karsî. *Mâltûmât*. İstanbul, Süleymaniye Kütüphanesi, Reşid Efendi, 1025.
- Dâvûd-i Karsî. *Mûlahhâşu Tehzîbi’l-mantık*. İstanbul, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, 958.
- Dâvûd-i Karsî. *Şerh el-Îsâgüci’l-cedîd ve’d-dürri’l-ferîd*. İstanbul, Süleymaniye Kütüphanesi, Reşid Efendi, 1090.
- Dâvûd-i Karsî. *Şerhu’l-Âdâbi’l-Hüseyniyye*. İstanbul, Süleymaniye Kütüphanesi, Çelebi Abdullah, 48.
- Dâvûd-i Karsî. *Şerhu’l-Îsâgüci’l-mantık*. İstanbul, Köprülü Kütüphanesi, Mehmed Asım Bey, 321.
- Dâvûd-i Karsî. *Şerhu’l-Kaşîdeti’n-nûniyyeti’t-tevhîdiyye*. İstanbul: Şirket-i Sahâfiyye, Litografik., 1318/1900.
- Dâvûd-i Karsî. *Tahrîrât ve takrîrât ‘ale’l-besmele ve’l-hamdele ve’s-şalâti ve’s-selâmi’l-lafziyye*. İstanbul, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, 769.
- Devvânî, Celâleddîn. *Şerhu’l-Akâidi’l-‘Adûdiyye*. Kahire: Mektebetü şuruki’d-devliyye, 2002.

- Devvânî, Celâleddîn. *Şerhü'l-muhakkık ed-Devvânî ala Tehzîbi'l-mantık*. thk. Abdünnusayr Ahmed eş-Şâfii el-Melibârî. Kuveyt: Dârü'z-Ziya, 2014/1435.
- Ergül, Ömer. *Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu'l-Kasîdeti'n-Nuniyye Adlı Eserinin Tahkik ve Değerlendirmesi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü: Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2017.
- Erpik, Ramazan. *Dâvûd-i Karsî ve Şerhu Kasîdet'i Bed'î'l-Emâlî İsimli Eserinin Tahkik ve Tahlili*. Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2020.
- Eşref, Altaş. "Adudüddin el-Îcî'nin Kelâmullah Hakkındaki Risâlesi". *İslâm İlim ve Düşünce Geleneğinde Adudüddin el-Îcî*. ed. Eşref Altaş. 391-408. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2017.
- Göregen, Mustafa. "Dâvûd-i Karsî'nin Risâle Fî Beyanı Sıfâtillahi Teâlâ" Adlı Risalesi Bağlamında Kelamcılığı ve Sıfatlar Konusundaki Görüşleri". *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 1/2 (02 Aralık 2017), 143-175. <https://doi.org/10.32711/tiad.368597>
- Hızır Bey. *el-Kaşîdetü'n-nûniyye*. İstanbul: Matbaa Şirket-i Sahâfiyye, 1318/1900.
- İbn Tilimsânî, Şerefüddîn. *Şerhu'l-Me'âlim fî uşûli'd-dîn*. thk. Nizâr Hammâdî. Beyrut: Dârü'l-Mektebeti'l-Me'ârif, 2011.
- Îcî, Adudüddin el-. *el-Mevâkıf fî 'ilmi'l-keâm*. Beyrut: Âlemü'l-kütüb, ts.
- İsfahânî, Ebü's-Senâ Şemsüddîn Mahmûd b. Abdirrahmân b. Ahmed. *Tesdîdü'l-kavâid fî şerhi Tecridi'l-akâid*. thk. Hâlid b. Hammâd el-Advânî. 2 Cilt. Kuveyt: Dârü'z-Ziyâ, 2012/1433.

- Kemalpaşazâde. “Risâle fi taḥkîki murâdi'l-ḳâ'ilin bi-enne'l-vâcib te'âlâ mûcibun bi'z-zât”. *Mecmûu resâili'l-allâme İbn Kemalpaşa*. thk. Hamza Bekrî vd. 7/51-83. İstanbul: Darü'l-Lübâb, 2018.
- Kemalpaşazâde, İbn Kemal Ahmed Şemseddin. “Risâle fi takrîr enne'l-Kur'ân el-azîm kelâmullâh el-kadîm”. *Mecmûu resâili'l-allâme İbn Kemalpaşa*. 5/171-181. 73. İstanbul: Darü'l-Lübâb, 2018.
- Kemalpaşazâde, İbn Kemal Ahmed Şemseddin. *Şerh Risâleti'l-İmâm Adud fi sfati'l-keâm li'l-allâme İbn Kemâl Paşa*. thk. Muhammed Ekrem Ebû Gûş. Amman: Dâru'n-Nûr, 2011.
- Mestçizâde, Abdullah b. Osman b. Musa. *el-Mesâlik fi'l-ḥilâfiyyât beyne'l-mütekellimîn ve'l-ḥükemâ'*. thk. Seyit Bahçivan. Beyrut: Dâru Sâdır, 1428/2007.
- Mir Ebü'l-Feth, Muhammed b. Emin Tacü's-Saidi el-Erdebili. *Hâşiye alâ şerhi Tehzîbi'l-Mantki li'd-Devvânî*. İstanbul, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, 1948, 1-99 vr.
- Özdemir, Yılmaz. *Davud el-Karsi, hayatı, eserleri ve Şerhu'l-avamili'l-cedid adlı eseri (edisyon kritik)*. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 1998.
- Özpilavcı, Ferruh. “Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu İşâgücî Adlı Eserinin Eleştirmeli Metin Neşri ve Değerlendirmesi”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 21/3 (15 Aralık 2017), 2009-2068. <https://doi.org/10.18505/cuid.338952>
- Öztürk, Mustafa Bilal. “Kelâm ve Rü'yet: Hatibzâde ve Risâle fi kelâmillâh ve rü'yetiḥ Adlı Eserin Tahkiki”. <https://doi.org/10.5281/ZENODO.7400769>

- Öztürk, Mustafa Bilal. *Mukaddimât-ı Erbaa Hâşiyelerinde Kelâmî Tartışmalar -Alâeddin Arabî Bağlamında-*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020.
- Öztürk, Resul. “Dâvud-i Karsî (1169/1756): Kelâmî Görüşleri ve Kaynakları”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 41 (2014), 77-99.
- Râzî, Fahreddin. *Me‘âlimü uşûli’-d-dîn*. thk. Nizâr Hammâdî. Amman: Dârü’l-Fetih, 2010.
- Râzî, Fahreddin. *Muḥaşşalü efkâri’l-müteḳaddimîn ve’l-müte’aḥḥirîn mine’l-‘ulemâ’ ve’l-ḥükemâ’ ve’l-müteḳellimîn*. thk. Taha Abdurrauf Sad. Beyrut: Dârü’l-Kitâbi’l-‘Arabî, 1984.
- Râzî, Fahreddin. *Nihâyetü’l-‘ukûl fî dirâyeti’l-usûl*. thk. Said Fûde. 4 Cilt. Beyrut: Dârü’z-Zehâir, 2015.
- Silleli Osman Hamdi. “*Terceme-i Müellif*” (*Dâvûd-i Karsî, Risâle fî beyâni mes’ele’l-iḥtiyârâti’l-cüz’iyye ve’l-idrâkâti’l-ḳalbiyye içinde*). İstanbul: Bolulu İbrahim Efendi Matbaası, 1312/1894.
- Siyâlkûtî, Abdulhakîm. *Hâşiye ‘ala Şerḥi’l-Mevâḳıf (Şerḥu’l-Mevâḳıf içinde)*. thk. Mahmud Ömer ed-Dimyâtî. 8 Cilt. Beyrut: Dârü’l-Kütübi’l-‘İlmiyye, 2. Basım, 2012.
- Süruri, Ahmet - Güney, Ahmet Faruk. “Taşköprüzâde Ahmed Efendi’nin (ö. 968/1561) Sûretü’l-Halâs fî Tefsîri Sûretü’l-İhlâs Adlı Eseri: Sunuş, Tahkik, Tercüme”. *Kutadgubilig: Felsefe - Bilim Araştırmaları* 24 (2013), 197-244.

- Şan, İsmail. *Dâvûd-i Karsî'nin Şerhu'l-Besmele ve er-Risâletü'n-Nûriyye Adlı Eserlerinin Tahkik ve Tahlili*. Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kafkas Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2018.
- Tahir, Bursalı Mehmed. *Osmanlı Müellifleri*. ed. Mustafa Çiçekler. haz. Mehmet Ali Yekta Saraç. 3 Cilt. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA), 2016.
- Teftâzânî, Sa'düddîn. *Şerhu'l-Makâsîd*. thk. İbrahim Şemseddin. 3 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2. Basım, 2011.
- Teftâzânî, Sa'düddîn. *Şerhu'l-Akâ'id*. thk. Abdüsselâm Şennâr. Mektebetü Dârü'd-Dekkâk, 2007.
- Tûsî, Nasîrüddîn. *Telhisü'l-Muhaşşal*. Beyrut: Dârü'l-Edvâ, 2. Basım, 1405.
- Vankûlî, Muhammed b. Mustafa el-Vânî. *Nakdii'd-Dürer Haşiye ale'd-Dürer Şerhu'l-Gurer*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, 985.
- Yazoglu, Ruhattin - Çalık, Bünyamin. "Dâvûd-i Karsî'nin 'el-İsagoci Cedîd ve'd-dürü'l-ferîd' Adlı Mantık Risâlesi: Tanıtım ve Tenkitli Neşir". *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 0/17 (2016), 127-138.
- Yıldırım, Barış. *Yûsuf el-Harpûti'nin Dâvûd el-Karsî'nin Şerhu Usûl'l-Hadîs li'l-Birgivî'si Üzerine Yazdığı Şerhin Tahkîk ve Değerlendirilmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2022.

Fecr Yayınları: 733

**TEVRAT'TA ve KUR'ÂN'DA
HZ. MÛSÂ'NIN
MÛCİZELERİ**

Muhammet TAŞDOĞAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör

Öğr. Gör. Ahmet TAŞDOĞAN

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-85-5

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Adam, Baki. "Tevrat". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 41/40-45. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Adam, Baki. *Yahudi Kaynaklarına Göre Tevrat*. Ankara: Seba Yayınları, 1997.
- Araz, Ömer Faruk. *Yahudi Kaynaklarına Göre Hz. Musa*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2022.
- Arpa, Enver. *İbn Teymiyye'nin Kur'an Anlayışı*. Ankara: Fecr Yayınları, 3. Basım, 2016.
- Aruçi, Muhammed. "ÜLÜ'l-AZM". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 42/294-295. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Ateş, Süleyman. *Kur'ân-ı Kerîm'in Yüce Meâli ve Çağdaş Tefsîri*. Ankara: A.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1982.
- Aydemir, Abdullah. *İslâmî Kaynaklara Göre Peygamberler*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2006.
- Aydın, Fuat. *Genel Hatlarıyla Yahudilik*. İstanbul, 2004.
- Aydın, Hayati. "İslâm İnançları Açısından Mucize, Kerâmet, Sihir Ve İstidrac Kavramları Üzerine Bir İnceleme". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XVII/32 (2015), 105-137.
- Aydın, Mahmut. *Anahatlarıyla Dinler Tarihi: Tarih, İnanç ve İbadet*. İstanbul: Ensar Neşriyat Yayınları, 6. Basım, 2016.
- Aydın, Mehmet. *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*. Konya: Din Bilimleri Yayınları, 2005.
- Ayıntâbî Mehmed Efendi. *Tercüme-i Tefsîr-i Tibyân*. 4 Cilt. İstanbul: Sağlam Kitabevi, 1980.
- Bardakoğlu, Ali vd. *Kur'ân-ı Kerîm Ansiklopedisi*. İstanbul: Tercüman Yayınları, 1988.
- Bebek, Adil. "Kelâm Literatürü Işığında Mucize ve Hz. Muhammed'e Nisbet Edilen Hissi Mucizelerin Değerlendirilmesi". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18 (2000), 121-148.

- Bekiroğlu, Harun. *Kur'an Yorumunda Fıkıh Usûlünün İşlevi*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2020.
- Bekiroğlu, Harun - Taşdoğan, Ahmet. "İsrâiloğullarının Taşdığı Yük Meselesi: Tâhâ Sûresi 20/87. Âyetiyle İlgili Bir İnceleme". *Diyanet İlmî Dergi* 56/3 (2020), 721-754.
- Besalel, Yusuf. *Yahudilik Ansiklopedisi*. 3 Cilt. İstanbul: Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş. Yayınları, 2001.
- Bevdavî, Kadı Nasırüddin Ebu Said Abdullah Bin Ömer Bin Muhammed eş-Şirazi. *Envaru't-Tenzil ve Esraru't-Te'vil*. çev. Abdülvehhab Öztürk. 5 Cilt. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2011.
- Bilge, Mustafa L. "Kızıldeniz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25/557-558. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Kur'an-ı Kerîm Türkçe Meâli Âlisi ve Tefsîri*. 8 Cilt. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1985.
- Birnstiel, Daniel. "Yahudilikte Mucize". çev. Esin Kızıllıkan. *Din Dilinde Mucize*. 57-75, 2015.
- Bulut, Halil İbrahim. "Mûcize". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 30/348-351. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Bulut, Halil İbrahim. "Peygamberlerin Başarısında Mûcizelerin Yeri ve Önemi". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* XI/1 (2011), 65-78.
- Bulut, Zübeyir. "Peygamberleri Tasdik Aracı Olarak Mucizeler". *Derg-i Abant: Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* III/5 (2015), 1-31.
- Challeye, Felicien. *Dinler Tarihi*. çev. Samih Tiryakioğlu. İstanbul: Varlık Yayınları, 1990.
- Cilacı, Osman. *Dinler ve İnançlar Terminolojisi*. İstanbul: Damla Yayınevi, 2001.
- Cilacı, Osman. *Kur'an Işığında Üç Peygamber Üç Kitap*. Konya: Mistaş Basımevi, 1976.
- Cürcânî, Ali İbn Muhammed es-Seyyid eş-Şerîf. *Ta'rîfât*. çev. Arif Erkan. İstanbul: Bahar Yayınları, 1997.
- Çağrıncı, Mustafa. "Hak". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 15/137-139. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Çantay, Hasan Basri. *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm*. 3 Cilt. İstanbul: Bilimevi, 2005.
- Çelik, İbrahim. "Furkan". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 13/220-221. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.

- Demirci, Muhsin. *Kur'ân'ın Ana Konuları*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 20. Basım, 2020.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 7. Basım, 2018.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Usûlü*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 14. Basım, 2011.
- DİA. “Kıptiler”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25/424-426. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Dindi, Korkut. “Tarih Felsefesi Bağlamında Hz. Musa'nın Asâsı -Mucize mi, Yoksa Hâkimiyet Sembolü mü?” *Siyer Araştırmaları Dergisi* 9 (Ocak 2021), 105-130.
- Ebü'l-Berekât en-Neseî, Ebü'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd. *Medâriku't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl*. çev. Harun Ünal. 10 Cilt. İstanbul: Ravza Yayınları, 2003.
- Eliade, Mircea - Couliano, Ioan P. *Dinler Tarihi Sözlüğü*. çev. Ali Erbaş. İstanbul: İnsan Yayınları, 1997.
- Esed, Muhammed. *Kur'an Mesajı*. çev. Cahit Koytak - Ahmet Ertürk. İstanbul: İşaret Yayınları, 9. Basım, 2015.
- Tora ve Aftara, Şemot*. çev. Moşe Farsi. 5 Cilt. İstanbul, 2004.
- Friedman, Richard Elliott. *Kitabı Mukaddes'i Kim Yazdı?* çev. Muhammet Tarakçı. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi, 2004.
- Gökçe, Ferhat. *İslam'da Peygamberlere İman*. Ankara: DİB Yayınları, 2. Basım, 2019.
- Gürer, Betül. *Gönül Göziyle Kur'ân İbn Atâ Tefsiri*. İstanbul: H Yayınları, 2. Basım, 2018.
- Gürkan, Salime Leyla. “Mûcize”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 30/351-354. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Gürkan, Salime Leyla. “Rabbâniyyûn”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 34/376-377. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Hâmîdî, Muhammed Sadık. *Peygamber Efendimiz'in mucizeleri*. İstanbul: Semerkand Yayınları, 5. Basım, 2015.
- Harman, Ömer Faruk. “Ahd-i Atik”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 1/494-501. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Harman, Ömer Faruk. “Asâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 3/449-450. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Harman, Ömer Faruk. “Men ve Selvâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29/107-108. Ankara: TDV Yayınları, 2004.

- Harman, Ömer Faruk. "Mûsâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 31/207-213. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Harman, Ömer Faruk. "Tevrat'ın Yahudilikteki Yeri ve Tevrat'a Yönelik Tenkit Faaliyeti". *Bütün Yönleriyle Yahudilik Sempozyumu*. 27-38. Ankara, 2012.
- Harman, Ömer Faruk. "Yed-i Beyzâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 43/376-377. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn. *Tefsîrü'l-Çur'ânî'l-azîm*. çev. Bekir Karlıağa - Bedreddin Çetiner. 16 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2008.
- Johnson, Paul. *Yahudi Tarihi*. çev. Filiz Orman. İstanbul: Pozitif Yayınları, 2000.
- Kahraman, Ahmet. *Mukayeseli Dinler Tarihi*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 11. Basım, 2016.
- Karagöz vd., İsmail. *Dinî Kavramlar Sözlüğü*. Ankara: DİB Yayınları, 2010.
- Karaman, Hayreddin vd. *Kur'an Yolu: Türkçe Meâl ve Tefsir*. 5 Cilt. Ankara: DİB Yayınları, 2020.
- Kıyak, Abdulkadir. *Dinler Tarihi*. Ankara: İnönü Üniversitesi Yayınevi, 2. Basım, 2020.
- Kıyak, Abdulkadir. "Yahudilik'te Ahlak, Değer ve İdeal İnsan Tasavvuru". *İnsani Değerlerin Yeniden İnşası Sempozyumu*. ed. Cengiz Gündoğdu. 1/133-148. Erzurum, 2015.
- Köksal, Mustafa Âsım. *Peygamberler Tarihi*. 2 Cilt. Ankara: TDV Yayınları, 15. Basım, 2011.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh. *el-Câmi' li-ahkâmî'l-Çur'ân*. çev. M. Beşir Eryarsoy. 20 Cilt. İstanbul: Buruc Yayınları, ts.
- Kutsal Kitap: Eski ve Yeni Antlaşma (Tevrat, Zebur, İncil)*, İstanbul: Kitabı Mukaddes Şirketi - Yeni Yaşam Yayınları, Ağustos 2001.
- Mahmut Nânâ. *Yahudi Tarihi*. çev. D. Ahsen Batur. İstanbul: Selenge Yayınları, 2008.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Te'vîlâtü'l-Çur'ân*. çev. Bekir Topaloğlu. 18 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat Yayınları, 2015.
- Mevdûdî, Ebü'l-A'lâ. *Tefhîmü'l-Çur'ân*. çev. Muhammed Han Kayanî vd. 7 Cilt. İstanbul: İnsan Yayınları, 2020.

- Musaoğlu, Ahmet. *Peygamberler (İnsanlık) Tarihi*. İstanbul: Gelenek Yayıncılık, 2016.
- Mutlu, Muhammed Zahid. *Doğuşundan Günümüze İslam Tarihi*. 2 Cilt. İstanbul: Çığır Yayınları, 2018.
- Necmeddin en-Neseî, Ebû Hafs Necmüddîn Ömer b. Muhammed b. Ahmed. *Et-Teystîr Fi't-Tefsîr*. çev. Muhammed Coşkun. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Örs, Hayrullah. *Musa ve Yahudilik*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1966.
- Özcan, Şevket. “Yahudilikte Pesah (Fısh) Bayramı: Ritüeller Ve Semboller Bağlamında Fenomenolojik Bir İnceleme”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11/61 (2018), 1206-1214.
- Özel, Recep Orhan. “Kur’an Tevrat’la Neyi Kastediyor?” ed. Faruk Beşer. *Usûl İslam Araştırmaları* 14 (Temmuz 2010), 25-50.
- Özkazancıgil, Hasan Hüseyin. *Kurân Kelimeleri Sözlüğü*. Ankara: Birleşik Yayıncılık, ts.
- Öztürk, Mustafa. “Sultan”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 37/495-496. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Rağıb el-İsfahanî. *el-Müfredât fi ğarîbi'l-Kur’ân*. çev. Abdülbaki Güneş - Mehmet Yolcu. İstanbul: Çıra Yayınları, 2010.
- Râzî, Ebû Abdillâh (Ebû'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Mefâtihü'l-ğayb*. çev. Suat Yıldırım vd. 23 Cilt. İstanbul: Huzur Yayınevi, 2002.
- Sâbûnî, Muhammed Ali. *Safvetü't-Tefâsîr*. çev. Sadreddin Gümüş - Nedim Yılmaz. 7 Cilt. İstanbul: İz Yayıncılık, 2003.
- Sâbûnî, Nüreddin. *Mâtürîdiyye Akaidi*. çev. Bekir Topaloğlu. Ankara: DİB Yayınları, 8. Basım, 2005.
- Sarıkcıoğlu, Ekrem. *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi*. Isparta: Fakülte Yayınları, 2002.
- Sayı, Ali. *Firavun, Haman ve Karun Karşısında Hz. Musa*. İstanbul: İz Yayıncılık, 3. Basım, 2012.
- Schimmel, Annamarie. *Dinler Tarihine Giriş*. ed. Recep Kibar. İstanbul: Kırkambar Yayınları, 1999.
- Sinanoglu, Mustafa. “Nübüvvet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 33/286-291. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Sinanoglu, Mustafa. *Peygamberlere İman*. Ankara: DİB Yayınları, 2018.
- Sinanoglu, Mustafa. “Sînâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 37/221-222. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.

- Sipahioğlu, Mukadder. "Tevrat ve Kur'an'ı Antik Mısır Düşüncesi Işığında Okuma: Hz. Musa'nın Yılana Dönüşen Asası". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19/2 (Aralık 2020), 913-947.
- Sümer, Necati. "Dinsel ve Mitolojik Bir Sembol Olarak Yılan". *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 43 (2016), 275-288.
- Süphandağı, Abdülkadir - Ece, Hüseyin Kerim. *Kur'an'da Kim Kimdir?* İstanbul: Timaş Yayınları, 2012.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *ed-Dürrü'l-Mensûr fi't-tefsîr bi'l-me'sûr*. çev. Zekeriya Yıldız. 16 Cilt. İstanbul: Ocak Yayıncılık, 2012.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed ibn Cerîr. *Câmiu'l-Beyân an Te'vîli âyi'l-Kur'ân*. çev. Kerim Aytekin - Hasan Karakaya. 9 Cilt. İstanbul: Hisar Yayınevi, 1996.
- Tanyu, Hikmet. *Dinler Tarihi Araştırmaları*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1973.
- Taşdoğan, Ahmet. *Kur'ân-ı Kerîm'de Peygamberler İçin Kullanılan İfadeler*. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Tokalak, İsmail. *Yahudiliğın Kökenleri ve Küresel Gücü*. İstanbul: Ataç Yayınları, 2014.
- Topaloğlu, Bekir. "Beyyine". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 6/96-97. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Tümer, Günay - Küçük, Abdurrahman. *Dinler Tarihi*. Ankara: Ocak Yayınları, 2. Basım, 1993.
- Yakar, Hüseyin. "Kur'an'da Firavun ve Kavminin Başına Geldiği Belirtilen Musibetlerin Tefsir Kaynakları, Tevrat ve Bilimsel Veriler Üzerinden Değerlendirilmesi". *Tasavvur: Tekirdağ İlahiyat Dergisi* 5/2 (Aralık 2019), 943-974.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Burhan". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 6/429-430. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Yavuz, Yusuf Şevki - Çetin, Abdurrahman. "Âyet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 4/242-244. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2021.
- Yetim, Tuba. *Yahudilikte Haftalık Peraşa Okuma Geleneği (Haftalık Tevrat Okumaları)*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Yurdaydın, Hüseyin G. - Dağ, Mehmet. *Dinler Tarihi*. Ankara: Gündüz Matbaacılık, 1978.

- Zemahşeri, Ebu'l-Kāsım Cârullah Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *El-Keşşaf 'An Hakâ'iki Ğavamidi't-Tenzil ve 'Uyuni'l-Ekâvil Fı Vucuhi't-Te'vil*. çev. Mehmet Erdoğan. 6 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2017.
- Zeyveli, Hikmet. "Kur'an ve Kur'an-Dışı İslâmî Rivâyetlerde Mucize". *Din Dilinde Mucize*. 105-134, 2015.

Fecr Yayınları: 732

KUR'ÂN'IN İSİMLERİ BAĞLAMINDA KUR'ÂN OKUMA

Dr. Yakup UZUN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Doç. Dr. Ömer ÖZBEK

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-84-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- AbdülBâkî, Muhammed Fuâd. *el-Mu'cemü'l-müfrehes li-elfâzi'l-Kur'âni'l-Kerîm*. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1428/2007.
- Abdüsselam, Muhammed Ahmed. *Hukmü'l- Kirâa li'l- Emvât*. çev. H. Rahman Açar. Ankara, 1995.
- Âcurrî, Ebû Bekr Muhammed b. Hüseyin b. Abdillâh. *Ahlâku hameleti'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Amr b. Abdüllatif. Beyrut, 1406/1985.
- Adıgüzel, Mehmet. *Kur'ân-ı Kerim'in Tecvîdi ve Tilâveti*. Erzurum: Kültür Eğitim Vakfı Yayınevi, 2001.
- Ağırkaya, Güven. "Kur'ân'ı Anlamadan Okumanın Bir Sevabı Yok mudur?" *Diyanet İlmî Dergi* 56/3 (2020), 677-719.
- Akdemir, Mustafa Atilla. "Kurâat-Resmu'l-Mushaf İlişkisi". *Tartışmalı İlmî Toplantılar Dizisi* 37.
- Akpınar, Ali. "Mushafa Abdestsiz Dokunma Meselesi". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/1 (2001), 81-110.
- Aksoy, Fikri. *Kur'ân Okuma Âdâbı*. İstanbul: Yaylacık Matbaası, 1970.
- Albayrak, İsmail. "Müslüman Toplumda Kur'an-ı Kerim'in Yeri ve Tefsiri". *Diyanet İlmî Dergisi*, Kur'an Özel Sayısı (2012).
- Altıkulaç, Tayyar. *Yüce Kitabımız Hz. Kur'ân*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1984.
- Âlûsî, Ebü's-Senâ Şihâbüddîn Mahmûd b. Abdillâh b. Mahmûd el-Hüseyinî. *Rûhu'l-me'ânî fi tefsîri'l-Kur'âni'l-'azîm ve's-seb'ül-mesânî*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, ts.
- Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed. *el-Kâfi's-şâf fi tahrîci ehâdîsi'l-Keşşâf*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabi, 1366/1947.
- Aydın, Akif. "Kur'an-ı Kerim Okumanın ve Dinlemenin Fazilet ve Âdâbı". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7 (2002), 127-152.
- Aydın, İsmail. *Kur'an Tarihi*. İzmir: Tibyan Yayınları, 2014.

- Aydınlı, Osman. “İslam Düşüncesinde Kur'an Tasavvurları ve Kur'an Anlayışımız”. *İslami İlimler Dergisi* I. Kur'an Sempozyumu (2007), 12-25.
- Bağdâdî, Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Serî b. Sehl ez-Zeccâc. *Me'âni'l-Kur'an ve i'râbüh*. thk. Abdülcelîl Abdüh Şelebî. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1408/1988.
- Baljon, Johannes Marinus Simon. *Kur'an Yorumunda Çağdaş Yönelimler*. çev. Şaban Ali Düzgün. Ankara: Fecr Yayınları, 1994.
- Bambâ, Âdem. *Esmâu'l Kur'an-ı Kerîm ve esmâu suverihî ve âyâtihî mu'cemun mevsi'tyyun muyesserun*. Dubai: Merkezi Cum'a el-Mâcid li's-Sekâfe ve't-Turâs, 2009.
- Bâşânî, Ebû Ubeyd Ahmed b. Muhammed b. Muhammed el-Herevî. *Kitâbü'l-garîbeyn fi'l-Kur'an ve'l-hadîs*. thk. Ahmed Ferîd el-Mezîdî. Mekketü'l-Mükerrreme: Mektebetü Nezzâr Mustafa Elbâz, 1419/ 1999.
- Benli, Abdullah. *Hafs Rivâyetiyle Âsım Kıraatinin Tecvîd Kuralları*. Kayseri: Tezmer, ts.
- Benli, Abdullah. “Kur'an Tanımındaki Unsurların Tahlili”. *Bilimname* 8/18 (2010), 21-38.
- Beyzâvî, Nâsirüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed. *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*. thk. Muhammed Abdurrahman el-Mar'aşlı. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türasi'l-A'rabî, 2015.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Kur'an-ı Kerîm'in Türkçe Medl-i Âlîsi ve Tefsiri*. İstanbul: Nesa Basın Yayın, 1985.
- Birişik, Abdulhamit. “Kur'an”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî. *el-Câmi'u's-sahîh*. Dimaşk: Dâru İbn Kesîr, 1423/2002.
- Buleyhî, Salih b. İbrâhîm. *el-Hudâ ve'l-beyân fi esmâi'l-Kur'an*. Medine: el-Mektebetü'l-Arabiyetu's-Suûdiyye, 1397.
- Bursevî, İsmail Hakkı. *Rûhu'l-beyân*. İstanbul: Eser Kitabevi, 1389/1971.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *Medhal ile'l-Kur'âni'l-Kerîm*. Beyrut: Merkezi Dirâsât el-Vahdetü'l- 'Arabiyye, 2006.

- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Usûlü*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmâîl b. Hammâd. *es-Sihâh fi'l-luğa ve'l-‘ulûm*, thk. Nedîm Mar‘aşlî - Üsâme Mar‘aşlî. Beyrut: b.y.y., 1974.
- Çağrıncı, Mustafa. “Hak”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Çelik, Muhammed. “Kur‘ân’ın Kendini Tanıtması”. *Diyanet İlmi Dergi* 46/3 (2012), 257-297.
- Çetin, Abdurrahman. “Kur‘an’a Göre Kur‘an’ın İsim ve Sıfatları”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/5 (1993), 67-103.
- Çetin, Abdurrahman. “Tilavet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Dânî, Dâni, Ebû Amr Osmân b. Saîd b. Osmân. *Câmi‘u'l-beyân fi'l-kurâti’s-seb‘*. thk. Muhammed Saddûk el-Cezâiriyyi. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmîyye, 1426/2005.
- Dânî, Dâni, Ebû Amr Osmân b. Saîd b. Osmân. *el-Muhkem fi nakti'l-mesâhif*. thk. Hasan İzzet. Beyrut: Dâru'l-Fikri'l-Muâsir, 1997.
- Dânî, Ebû Amr Osmân b. Saîd b. Osmân. *el-Müktefâ fi'l-vakf ve'l-ibtidâ*. thk. Yûsuf Abdurrahman el-Mar‘aşî. Beyrut: b.y.y., 1407.
- Dânî, Ebû Amr Osmân b. Saîd b. Osmân. *et-Tahdîd fi'l-itkân ve't-tecvîd*. thk. Gânim Kaddûrî Hamed. Ammân, 1421/2000.
- Dânî, Ebû Amr Osmân b. Saîd b. Osmân. *Kitâbu't-teysîr fi'l-kurâti’s-seb‘*. thk. Halef b. Hammûd b. Sâlim es-Sağdalî. b.y.: Dâru'l-Endülüs, 1436/2015.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân b. el-Fazl. *es-Sünen*. thk. Hüseyin Selîm Esed. Riyad: Daru'l-Müçini, 1421/2000.
- Demir, Şehmus. *Kur‘an’ın Temel Hedefi*. Ankara: Ferc Yayınevi, 2013.
- Dimyatî, Şeyh Ahmed b. Muhammed b. Ahmed b. Muhammed b. Abduganî eş-Şâfî. *İthaf*. b.y.: Matbaay-ı Âmira, 1285.
- Dönnez, İbrahim Kâfi - Hacımuftuoğlu, Nasrullah. “Beyân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.

- Draz, Abdullah. *Kur'an'a Giriş*. çev. Salih Akdemir. Ankara: Otto Yayınları, 2020.
- Draz, Abdullah. *Kur'an'ın Anlaşılmasına Doğru*. çev. Salih Akdemir. İstanbul: Yeni Zamanlar Sahaf, 1983.
- Durmuş, Zülfikar. *Kur'an'a Göre Kur'an*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2012.
- Ebü Hayyân el-Endelüsî, Muhammed b. Yûsuf b. Alî b. Yûsuf. *el-Bahrü'l-muhît*. thk. Sıdkî Muhammed Cemil. Beyrut: Dâru'l-Fik, 1420/ 1999.
- Ebü Şehbe, Muhammed b. Muhammed. *el-Medhal li-dirâseti'l-Kur'ani'l-Kerîm*. Kahire: Mektebetü'sSünne, 2003.
- Ebüsüüd Efendi. *İrşâdü'l-'akli's-selîm ilâ mezâya'l-Kitâbi'l-Kerîm*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türasi'l- 'A'rabî, ts.
- Elbânî, Nâsirüddin. *Silsiletü'l-ehâdîssi's-sahîha ve şey'ün min fikhîhâ ve fevâ'idihâ*. Riyad: Mektebetü'l-Maârif, 1415/1995.
- Erbaş, Muammer. *Din Hizmetlerinde İcra Edilen Kur'an Okumalarında Eksik Kalan 'Kur'an'ı Anlama Boyutu' ve Bu Konuda Alınabilecek Bazı Pratik Tedbirler*. Ankara: DİB Yayınları, 2008.
- Erdoğan, Mehmet. *Fıkıh ve Hukuk Terimleri*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2010.
- Eroğlu, Muhammed. "Ahsenü'l-Hadîs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: : TDV Yayınları, 1989.
- Ersoy, Mehmed Âkif. *Safahat*. İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2007.
- Ezdî, Ebü'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd b. Abdilekber b. Umeyr el-Müberred. *el-Kâmil fi'l-luga ve'l-edeb*. thk. Muhammed Ahmed ed-Dâlî. Beyrut: Müessesetü'r Risâle, 1418/1997.
- Ezherî, Ebü Mansûr Muhammed b. Ahmed. *Tehzîbü'l-Luga*. thk. Muhammed İvad Mur'ib. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabi, 2001.
- Ferâhîdî, Ebü Abdîrrahmân el-Halîl b. Ahmed b. Amr b. Temîm. *Kitâbü'l-'ayn*. thk. Abdülhamîd Hindâvî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1424/2003.
- Fırat, Yavuz. "Kıraat, Tertîl ve Tilâvet Kavramlarının Anlamsal Araştırma ve Karşılaştırılması". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13 (2002), 257-273.

- Fırat, Yavuz. "Kur'an'ı Kerim'i Okuma, Ezberleme ve Anlamını Öğrenme Üzerine". *Bilimname* 1/22 (2012).
- Fırat, Yavuz. *Tecvîd ve Kıraat İlmî Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Hacıveyszâde İlim ve Kültür Vakfı, 2018.
- Fîrûzâbâdî, Ebû't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kûb b. Muhammed. *el-Kâmûsü'l-muhît*. thk. Muhammed Naîm. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 1426/2005.
- Furcânî, Muhammed Recep. *Keyfe nete'eddeb me'a'l-mushaf*. Kahire: Daru'l-İ'tisâm, 1978.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed. *İhyâü Ulûmî'd-Dîn*. çev. Ahmed Serdaroğlu. İstanbul: Bedir Yayınevi, 1989.
- Gerald, Burns. "Gazali'nin Tasavvufi Hermönötiği". çev. Turan Koç. *İslami Araştırmalar Dergisi* 13/3-4 (2000).
- Gül, Ali Rıza. "Geleneksel Kur'an Tasavvurunun Tefsir İlminin Oluşumuna ve Gelişimine Etkisi". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 47/1 (2006), 11-53.
- Güneş, Kadir. *Arapça Türkçe Sözlük*. İstanbul: Mektep Yayınları, 2011.
- Hamidullah, Muhammed. *Kur'an-ı Kerim Tarihi*. çev. Abdulaziz Hatip - Mahmut Kanık. İstanbul: Beyan Yayınları, 2013.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit. *Târîhu Bağdâd*. thk. Beşşâr 'Avvâd M'arûf. Beyrut: Dârü'l-Garb el-İslâmî, 1422/2002.
- Herevî, Muhammed b. Ahmed. *Tehzîbü'l-luga*. thk. Muhammed İvad Mur'ib. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türasi'l- 'A'rabî, 2001.
- Hünâî, Ebû'l-Hasen Ali b. el-Hasen. *el-Müntehab min garîb-i kelâmî'l-'Arab*. thk. Muhammed b. Ahmed el-Umerî. Mekke-i Mükerrame: Merkezü İhyâi't-Türâsi'l-İslâmî, 1409/1989.
- Hüsni Şeyh Osman. *Güzel Kur'an Okuma*. çev. Yavuz Fırat. Ankara: Fecr Yayınları, 2005.
- Izutsu, Toshihiko. *İslam Düşüncesinde İman Kavramı*. çev. Selahaddin Ayaz. İstanbul: Pınar Yayınları, 1994.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir. *Tefsîru't-Tahvîr ve't-Tenvîr*. Tunus: Daru't-Tûnusiyye, 1984.

- İbn Düreyd, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen. *Cemheretü'l-luğa*. thk. Remzî Münîr el-Ba'lebekkî. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyin, 1407/1987.
- İbn Fâris, Ebû'l-Hüseyn Ahmed b. Zekeriyâ. *Mu'cemü mekâyisi'l-luğa*. thk. Muhammed Abdusselâm Hârûn. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1979.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd. *el-İhkâm fî usûli'l-ahkâm*. thk. Abdürrezzâk Afîfî. b.y: Daru's-Samî'î, 1424/2003.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ'. *Fezâ'ilü'l-Kur'ân*. thk. Ebû İshak el-Havini el-Eseri. Kahire: Mektebetu İbn Teymiyye, 1416/1995.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî. *Lisânu'l-Arab*. Beyrut: Dâru Sâdir, ts.
- İbn Mücâhid, Ebû Bekr Ahmed b. Mûsâ b. el-Abbâs et-Temîmî. *Kitâbü's-seb'a fî'l-krâât*. thk. Şevkî Dayf. Kahire: Dâru'l-Meârif, 1119.
- İbn Sîde, Ebü'l-Hasen Alî b. İsmâîl ed-Darîr el-Mürsî. *el-Muhkem ve'l-muhîtu'l-'azam fî'l-luğa*. thk. Abdülhamîd Hindâvî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm. *Mecmûu fetâvâ*. Riyad: Mektebetu'l-Melik Fahd el-Vatanî, 1415/1995.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *Zâdü'l-mesîr fî ilmi't-tefsîr*. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1404/1984.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *en-Neşr fî'l-krââti'l-'aşr*. thk. Ali Muhammed Debbâ. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *Mukadimetü İbnü'l-Cezerî*. thk. Eymen Ruşdi Suveyd. Cidde: Daru Nuri'l-Mektebe, 1427/2006.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *Müncidü'l-mukri'în ve mürsidü't-*

- tâlibîn*. thk. Ali b. Muhammed el-Ümran. b.y: Mektebetü'l-Camia', ts.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *Takrîbü'n-Neşr fi'l-kırâ'âti'l-‘aşr*. thk. Abdullah Muhammed el-Halîfî. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1423/2002.
- İbrâhim, Muhammed Tayyib. *İ'râbü'l-Kur'âni'l-Kerîm*. Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 1427/2006.
- Karaçam, İsmail. *Kur'ân-ı Kerîm'in Fazîletleri ve Okunma Kâideleri*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2015.
- Karaçam, İsmail. *Kur'ân-ı Kerîm'in Nüzûlü ve Kırâati*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1974.
- Karagöz, Mustafa. "Kur'an Kavramlarının Anlamını Belirlemede Art-zamanlı ve Eşzamanlı Semantiğin Rolü". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 31/43 (2017), 313-363.
- Karakılıç, A. Celâleddin. *Tecvîd İlmi*. Ankara, 1977.
- Karaman, Hayreddin - vd. *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007.
- Kastallânî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr. *İrşâdii's-sârî*. Mısır: el-Matbaatu'l-Kübra, ts.
- Kaya, Remzi. "Kur'an'a Göre Doğru ve Yanlış Yol". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi* 13/2 (2004), 15-36.
- Kazvîni, Ebü'l-Hüseyn Ahmed b. Fâris b. Zekeriyâ b. Muhammed er-Râzî. *Mücmelii'l-luga*. thk. Zuheyr Abdulmuhsin Sultân. Beyrut: Müessesetu'r-Risâle, 1406/1986.
- Kefevî, Ebü'l-Bekâ. *el-Kulliyâ*. thk. Adnan Derviş - Muhammed el-Mısırî. Beyrut: Muessesetu'r-Risâle, 1998.
- Keskioğlu, Osman. *Kur'ân-ı Kerîm Bilgileri*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1989.
- Komisyon. *Dinî Terimler Sözlüğü*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları Devlet Kitapları Müdürlüğü, ts.
- Komisyon. *el-Mu'cemü'l-vasît*. Mısır: Mecmau'l-Lugati'l-Arabiyye, 2004.
- Komisyon. *Örnekleriyle Türkçe Sözlük*. İstanbul: MEB Ofset, 2004.

- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh. *el-Câmi' li-ahkâmî'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin - vd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1427/2006.
- Kutub, Seyyid. *Kur'an'da Edebi Tasvir*. çev. Süleyman Ateş. Ankara: Hilal Yayınları, 1969.
- Kutup, Muhammed. *İslam düşüncesinde Sanat*. çev. Akif Nuri. İstanbul: Fikir Yayınları, 1979.
- Larousse, Meydan. *Büyük Lügat ve Ansiklopedi*. İstanbul: Meydan Gazetecilik ve Neşriyat, 1981.
- Madazlı, Ahmet. "Kur'an Okumaktan Maksat Tedebbür ve Tezekkürdür". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3/2 (1985), 310-329.
- Ma'mer b. el-Müsennâ, Ebû Ubeyde. *Mecâzî'l-Kur'ân*. thk. Sezgin M. Fuad. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 1954-1962.
- Maşalı, Mehmet Emin. "Mushaf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Maşalı, Münteha. "Kur'an Okumanın Keyfiyeti ve Okuma Düzeyleri Üzerine Bir Tahlil Denemesi". *Usul İslam Araştırmaları* 15/15 (2011), 75-89.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Te'vîlâtü ehli's-sünne*. thk. Mecdî Basellûm. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1426/2005.
- Mukrî, İbn Evs. *el-Vakf ve'l-İbtidâ*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, ts.
- Muşrif, Ahmed b. Ali b. *Divân-u İbni Muşrif*. Kuveyt: Mektebetü'l-Fellâh, ts.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmiu's-sahîh*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Kahire: Daru'l-İhyâi Kutubî'l-Arabiyye, 1955.
- Mütercim Âsım Efendi. "el-Okyânûsu'l-Basît fî Tercemeti'l-Kâmûsi'l-Muhît, Kâmûsü'l-Muhît Tercümesi". İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, 2014.
- Nebevî, Abdulaziz. *Divânu Benî Bekr fi'l-câhiliyye cem' ve şerh ve dirâse*. Kahire: Dâru'z-Zehrâ, 1410/1989.

- Nefes, Hayrunnisa. *Kur'an Tilavetinde Temsili Okuma (29-30. Cüzlerdeki Mâ "L" "Örneği)*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Temel İslam Bilimleri, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Nehhâs, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. İsmâîl el-Murâdî el-Mısırî. *el-Kat' ve'l-i'tinâf*. thk. Abdurrahman b. İbrahim el-Matrûd. Riyad: Âlemü'l-Kütüb, 1992.
- Nevevî, Ebû Zekerıyyâ Yahyâ b. Şeref b. Müürî. *et-Tıbyân fî âdâbi hameleti'l-Kur'ân*. Beyrut: b.y.y., 1986.
- Nevevî, Ebû Zekerıyyâ Yahyâ b. Şeref b. Müürî. *Riyâzu's-sâlihîn*. çev. Hasan Hüsnü Erdem - Kıvamüddin Burslan. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Yıldız Matbaası, 1954.
- Neysâbüürî, Ebu'l-Fadl Ahmed b. Muhammed b. Ahmed b. İbrâhîm. *Mecme'ul-emsâl*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdulhamîd. Kahire: Matbaatu's-Sünneti'l-Muhammediyye, 1374/1955.
- Okiç, M. Tayyib. *Kur'ân-ı Kerimin Üslûb ve Kirâati*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1963.
- Önkal, Önkal. "Beşîr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Özbek, Ömer. *Karşılaştırmalı Kıraat İlmi Meseleleri*. Kayseri: Kimlik Yayınları, 2019.
- Özbek, Ömer. "Kevâşî'nin Tefsirinde Kıraat Vecihlerinin Anlama Et-kileri, Enbiya Suresi Örneği". *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 14/6 (2019), 3361-3380.
- Özbek, Ömer. "Kur'an'ı Nasıl Okuyalım ve Anlayalım". *Uluslararası Erciyes Bilimsel Araştırmalar Kongresi Kayseri*, 147-148.
- Özel, Mustafa. "Kur'an-ı Kerim'i Okuma ve Âdabı". *Diyanet İlmi Dergi* 2/43 (2007).
- Pakdil, Ramazan. *Ta'lim Tecvid ve Kıraat*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2019.
- Pâluvî, Abdu'l-Fettâh. *Zübdetü'l-irfân*. İstanbul: el-Mektebetü'l-Hanîfiyye, ts.
- Paret, Rudi. *Kur'ân Üzerine Makaleler*. çev. Ömer Özsoy. Ankara: Bilgi Vakfı Yayınları, 1995.

- Râfî, Mustafâ Sâdık b. Abdirezzâk b. Saîd b. Ahmed b. Abdilkâdir. *İcâzû'l-Kur'an*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-Arabiyye, 1393/1973.
- Râgıb el-İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal. *Müfredâtü elfâzi'l-Kur'an*. thk. Safvân 'Adnân Dâvûdî. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1430/2009.
- Râzî, Ebü Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Mefâtihu'l-gayb*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1401/1981.
- Râzî, Muhammed b. Ebî Bekir b. Abdi'l-Kadir. *Muhtârû's-sihâh*. thk. Mahmud Hâtur. Beyrut: Mektebetu Lübnan, 1995.
- Sâbûnî, Muhammed Ali. *Safvetü't Tefâsîr*. Kahire: Dâru'l-Hadis, ts.
- Sâgânî, Ebü'l-Fezâil Radıyyüddîn (Radî) Hasen b. Muhammed b. Hasen. *et-Tekmile ve'z-zeyl ve's-sıla li-kitâbi Tâci'l-Luga ve Sihâhi'l-Arabiyye li'l-Cevherî*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrahim. Kahire: Matbaatü Dâri'l-Kütüb, 1973.
- Sağman, Ali Rıza. *İlaveli Yeni Sağman Tecvidi*. İstanbul: Bahar Yayınları, 1958.
- Sâlih, Subhî b. İbrâhîm. *Mebâhis fi 'ulûmi'l-Kur'an*. Beyrut: Dârû'l-İlm li'l-Melâyîn, 1977.
- San'ânî, Abdürrezzâk b. Hemmâm. *el-Musannef fi'l-hadîs*. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1983.
- Seâlibî, Ebü Mansûr Abdülmelik b. Muhammed b. İsmâîl. *el-Eşbâh ve'n-nezâir fi'l-elfâzi'l-Kur'âniyyeti'l-letî terâdefet mebânihâ ve tenevveat me'ânihâ*. thk. Muhammed el-Mısırî. Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 1404/ 1984.
- Sevinçgül, Ömer. *Özel Lügat Kelime Terim Terkip*. İstanbul: Zafer Yayınları, 2006.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *Âdâbu Tîlâveti'l-Kur'an*. Beyrut, 1987.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *el-Câmi'u's-sağîr*. Beyrut: Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1425/2004.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *el-İtkân fi 'ulûmi'l-Kur'an*. thk. Mustafa Şeyh Mustafa. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 1429/2008.

- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs. *er-Risâle*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Kahire: Mektebetu'd-Dari't-Turas, 2005.
- Şeddâd, 'Antere b. *Divânu 'Antara*. thk. Muhammed Saîd Mevlevî. Beyrut: el-Mektebu'l-İslâmî, 1970.
- Şen, Abdulsamet. *Hizmet Peygamber'in Kur'an Öğretme Metodu*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Temel İslam Bilimleri, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Şevkânî, Muhammed b. Alî b. Muhammed. *İrşâdî'l-fuhûl ulâ tahkîki'l-hak min 'ilmi'l-usûl*. thk. Şeyh Ahmed 'Azv 'Înâye. b.y: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1419/1999.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî. *Câmiu'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. Kahire: Dâru'l-Hicr li't-Tibaa ve'n-Neşr, 1422/2001.
- Tâlekânî, Ebû'l-Kâsım İsmâîl b. Abbâd b. el-Abbâs. *el-Muhît fi'l-luga*. thk. Muhammed Hasan Ali-Yâsîn. Beyrut: b.y.y., ts.
- Tayyâr, Musâid b. Süleyman b. Nâsır. *Vukûfu'l-Kur'ân ve eseruhâ fi't-tefsîr*. Medine: el-Mektebetü'l-Arabîyyetü's-Suûdiyye, 1431.
- Temel, Nihat. *Kırâat ve Tecvîd İstilahları*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1997.
- Temîmî, Cerîr b. Atıyye. *Divan-ı Cerîr*. Beyrut: Dâru Beyrût, 1406/1986.
- Tetik, Necatî. *Ses ve Anlam İlişkisi Bakımından Kur'ân ve Kıraat*. Van: Y. Y. Ü. İlahiyat Fakültesi Kur'ân ve Dil Dilbilim ve Hermenötik Sempozyumu, 2001.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd). *el-Câmi'u'l-kebîr*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1996.
- Topaloğlu, Bekir. "Beyyine". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Topaloğlu, Bekir. "Adl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Türkmen, Sabri. "Kur'ân'ın Mucizeliği Meselesi". *Diyanet İlmi Dergi* 43/2 (2007).
- Türkmen, Sıddıka. *Kur'ân-ı Kerîm'in İsim ve Sıfatlarının Dil Açısından Tahlîli*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Temel İslam Bilimleri, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

- Uludağ, Süleyman. "Basîret". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Uzun, Yakup. "Kur'an Kıraatinde Kavramlar Üzerine Bir Analiz". *İHYA Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 8/2 (2022), 960-983.
- Ünal, Mehmet. "Kur'an Kendini Nasıl Tanıtır?" *Diyanet İlmi Dergi*, Kur'an Özel Sayısı (2012), 233-256.
- Yasin, Beşir. *Menhecü Tedebbürî'l-Kur'an'ül-Kerîm*. Riyad: Daru'l-Hadareti lin-Neşr vet-Tevzi', 2004.
- Yaşar, Naif. "Kur'an'ı Anlamadan Okumanın Bir Sevabı Var mıdır?" *The Journal of Academic Social Science Studies* 41 (2015), 433-450.
- Yazır, Elmalılı M. Hamdi. *Hak dini Kur'an Dili*. İstanbul: Eyüp Sultan Yayınevi, 2014.
- Yılmaz, Ali. "Kur'an'ı Salt Okumanın Değeri". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21 (2004), 63-105.
- Zebîdî, Muhammed Murtazâ. *Tâcü'l-'arûs min cevâhiri'l-Kâmûs*. Kuveyt: Matbaatü Kuveyt, 1385/1965.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Siyeru a'lamin-nübelâ*. thk. Şuayb el-Arnaût. Beyrut: Müessesetu'r-Risale, 1981.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *el-Keşşâf 'an hakâ'iki gâvâmizi't-tenzîl*. Beyrut: Daru'l-Kitâb el-'Arabî, 1407.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *Esâsü'l-belâğa*. thk. Muhammed Bâsil Uyûnussûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1419/1998.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedrüddîn. *el-Burhân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhim. Kahire: Mektebetu Dâri't-Turâs, 1404/1984.
- Zürkânî, Muhammed Azîm. *Menâhilü'l-'irfân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. Kahire: Matbaatü İsâ el-Bâbî el-Halebî, 1362/1943.
- Zürkânî, Muhammed b. Abdülbâkî. *Muhtasarü'l-Mekâsîd el-Hasen*. thk. Muhammed b. ed-Dabbâ'. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1409/ 1989.

KAYNAKÇA

- Ağırakça Ahmed, *İlk Halife Kim Olmalıydı Tartışması ve Hz. Ebû Bekir'in Hilâfet Dönemi*, 1. b., İstanbul: Akdem Yayınları, 2013.
- Ağırman Mustafa, "Fetih ve Tebliğ", 12. *Uluslararası Eyüp Sultan Sempozyumu*, İstanbul: 2016, ss.76-87.
- Ahmed b. Hanbel, (241/855), *Müsned*, I-V, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Akbulut Ahmet, *Sahabe Dönemi İktidar Kavgası*, 2. b., Ankara: Pozitif Matbacılık, 2001.
- Akkâd, Abbâs Mahmûd el-'Akkâd, 'Abkariyyetu's-Siddîk, 6. b., Kahire: Nehdatu Mısır, 2005.
- Algül Hüseyin, *İslâm Tarihi*, C. III, 1.b., Bursa: Emin Yayınları, 2018.
- , "Fedek", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1995, C. XII.
- , "Hz. Ebu Bekir'in Hicretten Vefatına Kadar Olan Dönemdeki Faaliyetlerine Genel Bir Bakış", *İstem*, Yıl 3, Sayı 6, 2005, ss. 105-120.
- , "Hz. Ebû Bekir'in İslâm'ın İlk Yıllarındaki Faaliyetlerine Genel Bakış", *İstem Dergisi*, Yıl 1, Sayı 1, 2003, ss. 25-40.
- Altun İsmail, "Hz. Ebû Bekir ile Hz. Fâtıma Arasında Yaşanan Fedek Meselesine Sünnî ve Şîf Yaklaşımların Analizi", *İslam Araştırmaları Dergisi*, 27, 2012, ss. 1-27.
- Apak Âdem, "İslam Tarihinde İdeolojinin Yoruma Etkisi: Ğadir-i Hûm Örneği", *İslam ve Yorum Temel Tartışmalar, İmkânlar ve Sorunlar Uluslararası Sempozyumu*, yay. haz. Fikret Karaman, C. III, Malatya: Malatya İlahiyat Vakfı, 2017, ss. 529-535.
- , *Anahatlarıyla İslâm Tarihi -1, (Hz. Muhammed Dönemi)*, 3. b., İstanbul: Ensar Yayınları, 2009.
- , *Anahatlarıyla İslâm Tarihi -2, (Hulefâ-i Raşîdîn Dönemi)*, 5. b., İstanbul: Ensar Yayınları, 2011.
- Arı Mehmet Salih, "Sünnî ve Şîf Kaynaklarına Göre Hz. Ömer ve Kırtâs Olayı", *Uluslararası Hz. Ömer Sempozyumu*, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, ed. Ali Aksu, C. II, Sivas, 2018, 323-332.
- , *Hz. Ebû Bekir ve Ridde Savaşları*, 1. b., İstanbul: Beyan Yayınları, 1996.

- , *İmâmîyye Şiâsi Kaynaklarına Göre İlk Üç Halife*, (Doktora Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.
- , "Üsâme b. Zeyd", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2012, C. XLII.
- Askerî, es-Seyyid Murtezâ el-'Askerî, 'Abdullâh b. Sebe' ve Esâtîru Uhrâ, I-II, C. I, 6. b., Beyrut: Dâru'z-Zehrâ, 1412/1991.
- Atalan, Mehmet, "Hz. Muhammed'in Vefatından Sonraki Hilafet Tartışmaları", *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9:2, 2004, ss. 55-68.
- Atar Fahrettin, "Attâb b. Esîd", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1991, C. IV.
- , "İslam Adliye Teşkilâtı", 3. b., Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1991.
- Avcı Casim, "Hilâfet", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1998, C. XVII.
- Aydınlı Abdullah -Çakan İsmail Lütfi, "Asere-i Mübeşşere", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1991, C. III.
- Aydınlı Abdullah, "İkrime b. Ebû Cehil", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), C. XXII.
- Azimli Mehmet, "Hulefâ-i Râşidîn Döneminde Gerçekleşen İlk Fetihlerin Sebepleri Üzerine Bazı Değerlendirmeler", *İstem*, Yıl:3, Sayı:6, 2005, ss. 177-193.
- Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. 'Alî b. Sâbit el-Hatîb el-Bağdâdî, *Kitâbu'l-Kifâye fî 'İlmi'r-Rivâye*, nşr. Ebû 'Abdillâh es-Sevratî-İbrâhîm Hamdî el-Medenî, Haydarâbâd: Dâiratu'l-Ma'ârifî'l-'Usmâniyye, 1357/1938.
- Balci İsrâfil, "İmamlar/Halifeler Kureyş'tendir" İddiasının Kritiği", *Samsun, O.M.Ü.İ.F.D.*, S. 40 (2016), ss. 5-32.
- , *İdarî ve Siyasî Yönden Hz. Ebû Bekir Dönemi*, 1. b., Samsun: Din ve Bilim Kitapları Yayınevi, 2007.
- Belâzürî, Ahmed b. Yahyâ b. Câbir el-Belâzürî, *Kitâbu Cumel min Ensâbi'l-Eşrâf*, I-XIII, nşr. Suheyl Zekkâr-Riyâd Ziriklî, C. X, Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1417/1996.

- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Huseyn b. 'Alî el-Beyhakî, *es-Sunenu'l-Kubrâ*, I-XI, nşr. Muhammed 'Abdulkâdir 'Atâ, C. VI, 3. b., Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1424/2003.
- Bilmen Ömer Nasuhi, *Ashâb-ı Kirâm Hakkında Müslümanların Nezih İtikadları*, İstanbul: Hisar Yayınevi, 2011.
- Birişik Abdülhamit, "Kur'an", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2002, C. XXVI.
- Boyacıoğlu, Ramazan, "Hz. Muhammed'in Hastalığı Esnasında Hz. Ömer'in Tavrı ve Halife Seçimi", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, ed. Ahmet Gökbel, VI, sayı 1, Sivas, 2002, ss. 85-92.
- Brockelman, Carl, *İslam Milletleri ve Devletleri Tarihi*, 2. b., çev. Neş'et Çağatay, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1964.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail, *Sahîhu'l-Buhârî*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Cürcânî, Alî b. Muhammed es-Seyyid eş-Şerîf el-Cürcânî, *Mu'cemu't-Ta'rîfât*, nşr. Muhammed Sıddîk el-Minşâvî, Kahire: Dâru'l-Fadîle, 2004.
- Çağatay Neşet, *İslam Tarihi*, Ankara: Türk Tarihi Kurumu Basımevi, 1993.
- Çağrı Mustafa, "Asabiyet", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1991, C. III.
- Çavuşoğlu Mustafa, "Üseyd b. Hudayr'ın Hz. Ebu Bekir'in Halife Seçilmesindeki Rolü Üzerine Bir Değerlendirme", *İstem Dergisi*, Yıl:12, Sayı: 24, 2014, ss. 209-221.
- Çolak, Ali, "Sahabenin İslâm Teşriinin Oluşması ve Anlaşılmasındaki Konumu, (Safvân b. Muattal Örneği)", *Gümüştane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, C. II. Sayı 4, 2013, ss. 169-195.
- Çubukçu Asri, "Ebû Kuhafe", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1994, C. X.
- , "Osman b. Ebu'l-Âs", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2007, XXXIII.

- Demircan Adnan, “Hz. Ebû Bekir’in Vefatı”, *Hz. Ebu Bekir Sempozyumu*, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, ed. Ali Aksu, Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaası, 2019, ss. 187-200.
- , *Râşid Halifeler*, 1. b., İstanbul: Beyan Yayınları, 2015.
- , *Hz. Ali’nin Hilâfet Hakkı Meselesinde Gadir-i Hum Olayı*, 3. b., İstanbul: Beyan Yayınları, 2016.
- Demirci Abdurrahman, “Hz. Ebû Bekir’in Fetih Anlayışı”, *Artuklu Akademisi*, Mardin: 2014/1 (1), ss. 5-31.
- Duman Soner, “Hz. Peygamber (s.a.v.), ve Hulefâ-i Râşidîn Dönemlerinde Zekât”, *Uluslararası İslâm Ekonomisi ve Finansı Araştırmaları Dergisi*, C. 4, Sayı 1, 2018, ss. 56-77.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş’as, (275/888), Sünen, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Ebû Yusuf, Yakub b. İbrahim b. Habib el-Kûfi Ebû Yusuf, Kitâbu’l-Harâc, neşr. Muhibbuddin el-Hatib, Kahire, Matbaatu’s-Selefiyye, 1397.
- İbn Hallikân, Ebu’l-‘Abbâs Şemsuddîn Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr b. Hallikân, *Vefeyâtü’l-A’yân ve Enbâu Ebnâi’z-Zemân*, I-VIII, nşr. İhsân ‘Abbâs, C. III, Beyrut: Dâru Sâdir, 1398/1978.
- Efendioğlu Mehmet, “Saîd b. Zeyd”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), C. XXXV.
- , “Ziyad b. Lebîd”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), C. XLIV.
- , “Sahâbe” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2008, C. XXXV, s.
- el- Hutay’e, Ebû Muleyke Cervel b. Evs b. Mâlik el-‘Absî el-Hutay’e, *Dîvânü’l-Hutay’e bi-Rivâyeti ve Şerhi İbn’i’s-Sikkît*, nşr. Muftid Muhammed Kumeyha, Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 1413/1993.
- el-Butî, Muhammed Sa’îd Ramazân el-Bûtî, *Fıkhu’s-Sîreti’n-Nebeviyye*, 10. b., Beyrut: Dâru’l-Fikri’l-Mu’âsır, 1411/1991.
- el-Kardâvî Yûsuf, *Fıkhu’z-Zekât: Dirâse Mukârene li-Ahkâmihâ ve Felsefetihâ fî Davi’l-Kur’ân ve’s-Sunne*, I-II, C. I, 2. b., Beyrut: Muessesetu’l-Risâle, 1393/1973.

- el-Kûfi, Ebu'l-Kâsım Furât b. İbrâhîm b. Furât el-Kûfi, *Tefsîru Furât el-Kûfi*, nşr. Muhammed el-Kâzım, 2. b., Tahran: Vezâretu's-Sekâfe ve'l-İrşâdi'l-İslâmî, 1416/1995.
- el-Meclisî, Muhammed Bâkır el-Meclisî, *Bihâru'l-Envâr: el-Câmi'a li-Dureri Ahbâri'l-Eimmeti'l-Athâr*, I-CX, C. XXII, 3. b., Beyrut: Muessesetu'l-Vefâ'/Dâru İhyâi't-Turâsi'l-'Arabî, 1403/1983.
- el-Mervezî, Ebû 'Abdillâh Nu'aym b. Hammâd el-Mervezî, *Kitâbu'l-Fiten*, I-II, nşr. Semîr b. Emîn ez-Zuheyri, C. I, Kahire: Mektebetu't-Tevhîd, 1412/1991, s. 121 (Hadis No: 287).
- el-Mizzî, Cemâluddîn Ebu'l-Haccâc Yûsuf el-Mizzî, *Tehzîbu'l-Kemâl fi Esmâ'r-Ricâl*, I-XXXV, nşr. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf, C. XV, Beyrut: Muessesetu'r-Risâle, 1408/1988.
- el-Umerî, Ekrem Ziyâ' el-'Umerî, *'Asru'l-Hilâfeti'r-Râside: Muhâvele li-Nakdi'r-Rivâyeti't-Târîhiyye vefka Menâhici'l-Muhaddisîn*, Medine: Mektebetu'l-'Ubeykân, 1414/1994.
- Emînî, Abdulhuseyn Ahmed el-Emînî en-Necefi, *el-Gadîr fi'l-Kitâb ve's-Sunne ve'l-Edeb*, I-XI, C. I, Beyrut: Muessesetu'l-A'lemî li'l-Matbû'ât, 1414/1994.
- Erkal Mehmet, "Ganimet", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1996, C. XIII.
- , "Zekât", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2013, C. KLIV.
- Erul Bünyamin, *Sahabenin Sünnet Anlayışı*, Ankara: 7. b., Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012.
- Eryılmaz Ziya, *Hz. Ebubekir Efendimizin Fikhî Görüşleri*, İstanbul: Vural yayıncılık, 1997.
- es-SAN'ÂNÎ, Ebû Bekr 'Abdurrezzâk b. Hemmâm es-San'ânî, *el-Musannef*, (Ma'mer b. Râşid el-Ezdi'nin *Kitâbu'l-Câmi'i* ile birlikte), I-XII, nşr. Hâbü'r-Raḥmân el-A'zamî, C. XI, 2. b., Beyrut: el-Meclisu'l-İlmî, 1403/1983, s. 58 (Hadis No:19903).
- Fayda Mustafa, *Hulefâ-yı Râşidîn Devri*, 1. b., İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı, 2014.
- , *İslâmiyet'in Güney Arabistan'a Yayılışı*, Ankara: Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1982.
- , "İlk İslam Fetihlerinin Bazı Hususiyetleri", Kutlu Doğum Haftası 1989, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1990, ss. 65-75.

- , “Abdullah b. Cüdân”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1988, C. I.
- , “Ebû Bekir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1994, C. X.
- , “Fetih”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1995, C. XII.
- , “Hz. Muhammed’in Necranlı Hristiyanlarla Görüşmesi ve Mübâhele”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi, Sayı: II, Ankara, 1975, ss. 143-149.
- , “İbn Sa’d”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları (TDVY), 1999, C. XX.
- , *Allah’ın Kılıcı Halid b. Velîd*, İstanbul: Çağ Yayınları, 1990.
- Fiğlalı Ethem Ruhi, “Gadîr-i Hum” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1996, C. XIII.
- , *İbâdiyye’nin Doğuşu ve Görüşleri*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1983.
- Fîrûzabâdî, Mecdüddîn Muhammed b. Ya’kûb el-Fîrûzabâdî, Kâmûsü’l-Muhît, Beyrut: el-Muessesetu’r-Risâle, 1987.
- Genç Süleyman, “Halife Seçimlerinde Hz. Ali’nin Tutum ve Tavrı”, *Hz. Ali -Sempozyum Bildirileri*, ed, Rıza Savaş, İzmir, 2009, ss. 277-304.
- Gölpınarlı Abdülbâki, *Tarih Boyunca İslâm Mezhepleri ve Şîlik*, İstanbul: Der Yayınları, 1987.
- Güleç Hasan, “Müellefe-i Kulûb”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı VII, İzmir, 1992, ss. 91-99.
- Hâkim en-Nîsâbüri, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh (ö. 405/1014), *el-Müstedrek ala’s-Sahîhain* (thk. Mustafa Abdülkadir Atâ), Beyrut:, Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1421/1990.
- Halebî, Alî b. Burhâniddîn el-Halebî eş-Şâfi’î, *İnsânü’l-‘Uyûn fî Sîreti’l-Emîni’l-Me’mûn/es-Sîretü’l-Halebiyye*, I-III, nşr. Ahmed Zeynî Dahlân, C. III, Mısır: el-Matba’atu’l-‘Âmire ez-Zâhiye ez-Zâhire, 1292/1875.
- Hamidullah Muhammed, *İlk İslam Devleti*, (Çev. İhsan Süreyya Sırma), İstanbul: Umut Matbaacılık, 1992.

- Hamidullah Muhammed, *İslam Peygamberi*, çev. Mehmet Yazgan, 1. b., İstanbul: Beyan Yayınları, 2009.
- Hasan İbrahim Hasan, *İslam Tarihi*, I-XIV, 1. b., Ankara: Kayıhan Yayınevi, 1985.
- Hatipoğlu Mehmet Said, “İlk Siyasî Kavmiyetçilik Hilâfetin Kureyşiliği”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XXIII/1, Ankara, 1979, ss. 121-213.
- Hayyât, Halife b., *Tarihu Halife b. Hayyât (Halife b. Hayyât Tarihi)*, çev. Abdülhalik Bakır, Ankara, 2001.
- Hitti Philip, *Siyasî ve Kültürel İslam Tarihi*, C. I-IV, çev. Salih Tuğ, İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1980.
- Hizmetli Sabri, “Genel Olarak Râşid Halifeler Dönemi Olayları: Sonuçları ve Etkileri”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat fakültesi Dergisi*, 39 (1), 1999, ss. 27-54.
- , *İslam Tarihi*, 2. b., Ankara: Yeni Çizgi Yayınları, 1995.
- İrâkî, Ebu'l-Fadl 'Abdurrahîm b. el-Huseyn el-İrâkî, *Elfiyyetu'l-İrâkî*, nşr. 'Abdullâh b. Muhammed el-Hikemî, Riyad: y.y., 1420/1999.
- İrâkî, Ebu'l-Fadl 'Abdurrahîm b. el-Huseyn el-İrâkî, *Fethu'l-Muğis Şerhu Elfiyyeti'l-Hadîs*, nşr. Salâh Muhammed Muhammed 'Uveyda, Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1971.
- İbn Abdilber, Ebû 'Umar Yûsuf b. 'Abdillâh b. Muhammed b. 'Abdiberr, *el-İstî'âb fî Ma'rifeti'l-Ashâb*, I-IV, nşr. 'Alî Muhammed el-Bicâvî, C. III, Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1412/1992.
- İbn Ebi'l-Hadîd, *Şerhu Nehci'l-Belâga*, I-XI, nşr. Muhammed İbrâhîm, C. III, Bağdat: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1428/2007.
- İbn Hacer, Ahmed b. 'Alî b. Hacer el-'Askalânî, *el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe*, I-VIII, nşr. 'Adil Ahmed 'Abdulmevcûd-'Alî Muhammed Mu'avvad, C. I, Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1415/1995.
- İbn Hacer, Ahmed b. 'Alî b. Hacer el-'Askalânî, *Fethu'l-Bârî bi-Şerhi Sahîhi'l-İmâm Ebî 'Abdillâh Muhammed b. İsmâ'îl el-Buhârî*, I-XIII, nşr. 'Abdulazîz b. 'Abdillâh b. Bâz-Muhammed Fuâd 'Abdubâkî-Muhibbuddîn el-Hatîb, C. VII, Kahire: el-Mektebetu's-Selefiyye, 1379/1960.
- İbn Haldun Mukaddime, çev. Z. Kadirî Ugan, C. I-III, İstanbul, 1986.
- İbn Hanbel, Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, *el-Musned*, I-XX, nşr. Ahmed Muhammed Şâkir, C. III, Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1416/1995, ss. 309-310, 349 (Hadis No: 2992, 3111).

- İbn Hişam, *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, I-IV, nşr. 'Umar 'Abdusselâm Tedmurî, C. I, 3. b., Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1410/1990.
- İbn İshâk, Muhammed b. İshâk b. Yesâr el-Muttalibî el-Medenî, *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, I-II, nşr. Ahmed Ferîd el-Mezîdî, C. I, Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, 1424/2004.
- İbn İshâk, Muhammed b. İshâk b. Yesâr, *Sîretu İbn İshâk*, nşr. Muhammed Hamîdullâh, Fas: Matba'atu Muhammed el-Hâmis, 1396/1976.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ' el-Hâfız İbn Kesîr ed-Dımaşkî, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, I-XV, nşr. Heyet, C. II, Beyrut: Mektebetu'l-Ma'ârif, 1410/1990.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed 'Abdullâh b. Muslim b. Kuteybe ed-Dîneverî, *el-İmâme ve's-Siyâse*, I-II, nşr. 'Alî Şîrî, C. I, Beyrut: Dâru'l-Edvâ, 1410/1990.
- İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvîni (273-887), Sünen, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Cemâluddîn Muhammed b. Mukerrem b. Manzûr el-Ensârî el-Hazrecî el-Misrî el-İfrîkî, “س” md., *Lisânu'l-'Arab*, I-XX, Suudi Arabistan: Vezâratu's-Şuûni'l-İslâmiyye ve'l-Evkâf ve'd-Da've ve'l-İrşâd, 1431/2010.
- İbn Sa'd, Muhammed b. Sa'd b. Menî' ez-Zuhrî, *Kitâbu't-Tabakâti'l-Kebîr*, I-XI, nşr. 'Alî Muhammed 'Umar, C. III, Kahire: Mektebetu'l-Hâncî, 1421/2001.
- İbn Salâh, İbnu's-Salâh Ebû 'Amr 'Usmân b. 'Abdirrahmân eş-Şehrezûrî, *Ulûmu'l-Hadîs*, nşr. Nûruddîn 'İtr, Dimeşk: Dâru'l-Fikr, 1406/1986.
- İbn Teymiyye, Ebu'l-'Abbâs Takıyyuddîn Ahmed b. 'Abdilhalîm İbn Teymiyye, *Minhâcu's-Sunneti'n-Nebeviyye*, I-IX, nşr. Muhammed Reşâd Sâlim, C. IV, Riyad: Câmi'atu'l-İmâm Muhammed b. Su'ûd el-İslâmiyye, 1406/1986.
- İbnü'l-Esîr, Ebu'l-Hasen 'Alî b. Ebi'l-Kerem Muhammed b. Muhammed b. 'Abdiikerîm b. 'Abdilvâhid eş-Şeybânî İbnu'l-Esîr el-Cezerî 'İzzuddîn, *el-Kâmil fi't-Târîh*, I-XI, nşr. Ebu'l-Fidâ 'Abdullâh el-Kâdî, C. I, Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, 1407/1987.
- İbnü'l-Esîr, İzzuddîn Ebu'l-Hasen 'Alî b. Muhammed el-Cezerî İbnu'l-Esîr, *Usdu'l-Gâbe fi Ma'rifeti's-Sahâbe*, Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1433/2012.

- İlhan Avni, “Şîâ'da Usûlü'-Din”, *Milletler Arası Tarihte ve Günümüzde Şî-lik Sempozyumu*, 1. b., İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı, 1993, ss. 409-433.
- İnce İrfan, “Ridde” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2008, XXXV, 88-91.
- Kalkaşendî, Ahmed b. Ali, *Subhu'l- A'şa fî sinâ'ati'l-inşâ*, I-XIV, Beyrut, Dârü'l-Kütubi'l-İlmiyye, Beyrut, 1987.
- Kallek Cengiz, “Müellefe-i Kulûb”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2006, C. XXXI.
- Kandemir M. Yaşar, “Ebû Mûsâ el-Eş'arî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1994, C. X.
- , “Muâz b. Cebel”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2005, C. XXX.
- Kapar Mehmet Ali, *İslam'ın İlk Döneminde Bey'at ve Seçim Sistemi*, 1. b., İstanbul: Beyan Yayınları, 1998.
- , “Hz. Peygamber'in Savaşlarına Genel Bir Bakış”, *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı.3, 1990, ss. 399-410.
- Karahan Abdullah, “Ubeydullah b. Abbas”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2012, C. XLII.
- Kazancı, Ahmet Lütfi, *İlk ve Büyük Halife Hz. Ebu Bekir*, 1. b., İstanbul: Ensar Yayınları, 2011.
- Kazıcı Ziya, *İslâm Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi*, 5. b., İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları, 2003.
- Kılıç Ünal, *Şehir Yönetimi ve Valilik*, 1. b., Konya: Yediveren Yayınları, 2004.
- Kılıç Ünal, *Yezîd b. Muaviye*, (Doktora Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.
- Koçyiğit, Talat, *Hadîs Tarihi*, 2.b., Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1988.
- Köksal, Mustafa Asım Köksal, *Hz. Muhammed ve İslamiyet*, C. I-XI, 3. b., İstanbul: İrfan Yayınevi, 1979.
- Köse Feyza Betül, “Hz. Ebu Bekir'in Aile Hayatı”, *Hz. Ebu Bekir Sempozyumu*, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, ed. Ali

- Aksu, Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaası, 2019, ss. 201-216.
- Kubeysî, 'İyâde Eyyûb el-Kubeysî, *Sahâbetu Rasûlillah (s.a.v.) fi'l-Kitâb ve's-Sunne*, Dimeşk: Dâru'l-Kalem, 1407/1986.
- Kummî, Ebu'l-Hasen 'Alî b. İbrâhîm el-Kummî, *Tefsîru'l-Kummî*, I-II, nşr. Tayyib el-Müsevî el-Cezâirî, C. I, 3. b., Kum: Muessesetu Dâri'l-Kitâb, 1404/1983.
- Kummi, es-Sadûk Ebû Ca'fer Muhammed b. 'Alî b. el-Huseyn b. Bâbeveyh el-Kummî, *Men lâ Yahduruhu'l-Fakîh*, I-IV, nşr. Huseyn el-A'lemî, C. IV, Beyrut: Muessesetu'l-A'lemî li'l-Matbû'ât, 1406/1986.
- Kurt Abdurrahman, "Sosyo-ekonomik ve Kültürel Yönden İslam Öncesi Mekke Toplumu", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, X/2, 2004, ss. 97-122.
- Kurtubî, İmam, *el-Câmi' li-Ahkâmi'l-Kur'an*, I-XX, çev. M. Beşir Eryarsoy, İstanbul, Buruc Yayınları, 1998.
- Mahmudov Elşad, *İslâm Tarihi Kaynaklarına Göre Halifelik ve Hz. Ebu Bekir'in Halife Seçilmesi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.
- Maşalı Mehmet Emin, "Mushaf", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2006, C. XXXI.
- Mesûdî, Ebu'l-Hasen 'Alî b. el-Huseyn b. 'Alî el-Mes'ûdî, *Murûcu'z-Zeheb ve Me'âdinu'l-Cevher*, I-IV, nşr. Kemâl Hasen Mer'î, C. II, Sayda: el-Mektebetu'l-'Asriyye, 1425/2005.
- Mukâtil b. Suleymân, Tefsîru Mukâtil b. Süleymân, C. I-IV, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2003.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. Haccâc, Sahîhu Müslim, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb, Sünen, I-VIII, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Nevbahtî, Ebû Muhammed el-Hasen b. Mûsâ en-Nevbahtî, *Fıraku's-Şî'a*, Beyrut: Menşûrâtu'r-Ridâ, 1433/2012.
- Nisâbü'rî, Ebû 'Abdillâh Muhammed b. 'Abdillâh el-Hâkim en-Nisâbü'rî, *Ma'rifetu 'Ulûmi'l-Hadîs ve Kemmiyyeti Ecnâsîh*, nşr. Ahmed b. Fâris es-Sellûm, Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1424/2003.
- Nuveyrî, Şihâbuddîn Ahmed b. 'Abdilvehhâb en-Nuveyrî, *Nihâyetu'l-Ereb fi Funûni'l-Edeb*, I-XXXIII, nşr. 'Abdulmecîd Terhîmî, C. XVIII, Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1424/2004.

- Onat Hasan “Şiiliğin Doğuş Meselesi”, *Ankara, A.Ü.İ.F.D.*, C. XXXVI, ss. 79-117.
- Önkal Ahmet, “Akıl b. Ebî Tâlib”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1989, C. II.
- , “Abdurrahman b. Avf”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1988, C. III.
- , “Âlâ b. Hadramî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1989, C. II.
- , “Ebû Eyyûb el-Ensârî Örneğinde İslâm Fetihlerinin Âmilleri”, 12. Uluslararası Eyüp Sultan Sempozyumu, İstanbul: Eyüp Belediyesi Kültür Yayınları, 2016, ss. 26-35.
- , *Muhtasar Siyer-i Nebî*, 1. b., İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 2019.
- , “Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1994, C. X.
- Öz Mustafa Öz- İlhan Avni, “İmâmet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2000, C. XXII.
- Öz Şaban, “*Kırtâs Hadisesi ve İlgili Rivayetlerin Tenkidi-İbn Sa’d Özelinde*”, *Hikmet Yurdu, Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, Yıl. 2, Sayı 3, 2009, ss. 275-286.
- Özdemir Mehmet, “Fetih-Tebliğ İlişkisi” *Hz. Peygamber’in Tebliğ Metodu Işığında İslam’ın Güncel Sunumu Kutlu Doğum Sempozyumu 2003*, 1. b., Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2006, ss. 89-96.
- Özel Ahmet, “Cihâd”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), C. VII.
- Öztürk Mehmet, “Râşid Halifeler Dönemi İçtihatlarının İslam Hukukunun Seyrine Etkisi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. XXIV, sayı 1, 2014, ss. 165-180.
- Parlak Nizamettin, “Sakıfedeki Halife Adayları”, *İstem Dergisi*, Yıl: 10, Sayı: 19, 2012, ss. 121-136.
- Poyraz Mevlüt, “Alâ b. Hadramî’nin İslam Tarihindeki Yeri”, *İlâhiyat Tetkikleri Dergisi*, 52/2, (2019), ss. 311-313.

- Râzî, Fahreddîn, et-Tefsîru'l-Kebîr, C. I- XXIII, Beyrut: Dâru İhyâi'tTürâsi'l-Arabî, 1999.
- Sabuncu Ömer, "Hz. Ebû Bekir'in Üsâme Ordusunu Göndermesi", *Hz. Ebû Bekir Sempozyumu*, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, ed. Ali Aksu, Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaası, 2019, ss. 85-98.
- , "Hz. Ömer Dönemi Kurumsallaşma Faaliyetleri", *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Yıl:23, Sayı:39, 2018, ss. 277-292.
- Sarıcık Murat, "*Bütün Yönleriyle Dört Halife Dönemi*", 1. b., İstanbul: Nesil Yayınları, 2013.
- Sarıçam İbrahim, *Emevî-Hâşimî İlişkileri*, 1. b., Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997.
- , *Hz. Ebû Bekir*, 8. b., Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2013.
- Sehâvî, Şemsuddîn Ebu'l-Hayr Muhammed b. 'Abdirrahmân es-Sehâvî eş-Şâfi'î, *Fethu'l-Muğîs bi-Şerhi Elfıyyeti'l-Hadîs*, I-V, nşr. 'Abdulkerîm b. 'Abdillâh b. 'Abdirrahmân el-Hudayr-Muhammed b. 'Abdillâh b. Fuheyd Âl-i Fuheyd, C. IV, Riyad: Mektebetu Dâri'l-Minhâc, 1426/2005.
- Sezikli Ahmet, "*Hz. Peygamber Devrinde Nifak Hareketleri*", 1.b., Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1994.
- Shoufany, "Hz. Ebû Bekir Döneminde Elde Edilen Başarılar", çev. Ahmet Turan Yüksel-Murat Ak, *İstem Dergisi*, Yıl: 3, sayı: 6, 2005, ss. 281-290.
- Sırma, İhsan Süreyya, *İslâmî Tebliğin Örnek Hâlifeler Dönemi*, 23. b., İstanbul: Beyan Yayınları, 2014.
- Sofuoğlu Cemal, *Şiâ'nın Hadîs Anlayışı*, (Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1977.
- , "Gadir-i Hum Meselesi", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 26, Ankara, 1983, ss. 461-470.
- Solak Mustafa, *Hadislerde Sahabe Kavramı*, (Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- Subhânî, Ca'fer, *Buhûs fı'l-Mûle ve'n-Nihal: Dirâse Mevdû'ıyye Mukârene li'l-Mezâhibi'l-İslâmiyye*, I-VIII, C. VI, 2. b., Kum: Muessesetu'l-İmâm es-Sâdik, 1424/2003.

- Suyûtî, Celâluddîn 'Abdurrahmân b. Ebî Bekr es-Suyûtî, *Târîhu'l-Hulefâ'*, nşr. Komisyon, 2. b., Katar: Vezâratu'l-Evkâf ve's-Şuûni'l-İslâmiyye, 1434/2013.
- Suyûtî, Celâluddîn es-Suyûtî, *Tedrîbu'r-Râvî fi Şerhi Takrîbi'n-Nevâvî*, I-II, nşr. Ebû Kuteybe Nazar Muhammed el-Fâryâbî, C. II, 2. b., Riyad: Mektebetu'l-Kevser, 1415/1995.
- Şahyar Ataullah, "Muhammed b. Mesleme", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2005, C. XXX.
- Şâkir, Mahmûd, *et-Târîhu'l-İslâmî: el-Hulefâu'r-Râşidîn*, I-XXII, C. III, 8. b., Beyrut: el-Mektebu'l-İslâmî, 1421/2000.
- Şehristânî, Ebu'l-Feth Muhammed b. 'Abdilkerîm eş-Şehristânî, *el-Mûlel ve'n-Nihal*, I-III, nşr. Ahmed Fehmî Muhammed, C. I, 2. b., Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1413/1992.
- Şiblî Mevlana Numanî, *Asr-ı Saadet*, I-IV, çev. Ömer Rıza Doğrul, C. IV, İstanbul: Eser Yayınları, 1974, C. IV, s. 56.
- Şulul Kasım, "Hz. Ebû Bekir'in Döneminde Cem'ü'l-Kurân", *Hz. Ebû Bekir Sempozyumu*, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, ed. Ali Aksu, Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaası, 2019, ss. 121-128.
- Taberânî, Ebu'l-Kâsım Suleymân b. Ahmed et-Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, I-XXV, nşr. Hamdî 'Abdulmecîd es-Selefi, C. I, 2. b., Kahire: Mektebetu İbn Teymiyye, 1404/1983.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-Taberî, *Târîhu't-Taberî: Târîhu'r-Rusul ve'l-Mulûk*, I-XI, nşr. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrâhîm, C. III, 2. b., Mısır: Dâru'l-Ma'ârif, 1389/1969,
- Tabersî, Ebû 'Alî el-Fadl b. el-Hasen et-Tabersî, *İ'lâmu'l-Verâ bi-A'lâmi'l-Hudâ*, I-II, nşr. Muessesetu Âli'l-Beyt 'Aleyhimu's-Selâm li-İhyâi't-Turâs, C. I, Kum: Matba'atu Sitâre/Muessesetu Âli'l-Beyt 'Aleyhimu's-Selâm li-İhyâi't-Turâs, 1417/1996.
- Tabersî, Ebû 'Alî el-Fadl b. el-Hasen et-Tabersî, *Mecma'u'l-Beyân fi Tefsîri'l-Kur'ân*, I-X, C. III, Beyrut: Dâru'l-Murtedâ, 1427/2006.
- Tabersî, Ebû Mansûr Ahmed b. 'Alî b. Ebî Tâlib et-Tabersî, *el-İhticâc*, I-II, nşr. Muhammed Sâdık el-Kutubî, C. I, Kum: Matba'atu Şerî'at/Menşûrâtu's-Şerîf er-Radî, 1422/2001.
- Takkûş, Muhammed Suheyl Takkûş, *Târîhu'l-Hulefâi'r-Râşidîn: el-Futûhât ve'l-İncâzâtü's-Siyâsiyye*, 2. b., Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 1432/2011.

- Tartuşı, Muhammed b. Velîd b. Muhammed b. Halef b. Süleymân et-Tartûşî, *Sîrâcu'l-Miülük*, Beyrut, 1995.
- Tirmizî, Muhammed b. İsâ b. Serve (279/892), Sünen, I-V, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Topaloğlu Bekir, "Mevlâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2004, C. XXIX.
- Tuğ Salih, "Zekâtın Yeniden Merkezileştirilmesi" *İslam Medeniyeti*, C. III, Sayı: 28, 1973, ss. 30-33.
- Türcan Talip, "Şûrâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2010, C. XXXIX.
- Uğur Mücteba, *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*, 1. b., Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992.
- Üçok Bahriye, *İslam'dan Dönerler ve Yalancı Peygamberler*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1967,
- Üstün, Nezih, *Hz. Ebubekir*, 1. b., İstanbul: Beyan Yayınları, 2013.
- Üzüm İlyas, "Mezhap" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2004, C. XXIX.
- Vâkıdî, Muhammed b. 'Umar b. Vâkıd el-Vâkıdî, *Kitâbu'l-Megâzî*, I-III, edit. Marsden Jones, C. II, London: Oxford University Press/'Âlemu'l-Kutub, 1966.
- Vâkıdî, Muhammed b. 'Umar b. Vâkıd el-Vâkıdî, *Kitâbu'r-Ridde*, nşr. Yahyâ el-Cebûrî, Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1410/1990.
- Wellhusen Julius, "Arap Devleti ve Sukûtu", çev. Fikret Işıltan, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1963.
- Ya'kûbî, Ahmed b. Ebî Ya'kûb b. Ca'fer b. Vehb b. Vâdih el-Ya'kûbî, *Târîhu'l-Ya'kûbî*, I-II, nşr. 'Abdulemîr Muhennâ, Beyrut: Şeriketu'l-A'lemî li'l-Matbû'ât, 1431/2010.
- Yıldırım Muhammed, *Şehidü'l-Hayy-Yaşayan Şehit Talha b. Ubeydullah*, 5. b., İstanbul: Siyer Yayınları, 2018.
- Yıldız Hakkı Dursun, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, I-XIV, İstanbul: Çağ Yayınları, 1986.
- Yiğit İsmail, "Tebük Gazvesi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2011, C. XL.

- Yüksel Ahmet Turan, “Bazı Batılı Araştırmacılara Göre İlk İslam Fetihleri” *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı 6, 1996, ss. 169-195.
- Zebidî, es-Seyyid Muhammed Murtezâ el-Huseynî ez-Zebîdî, “” md., *Tâcu'l-Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs*, I-XL, nşr. ‘Abdulazîz Matar, 2. b., Kuveyt: Matba’atu Hukûmeti’l-Kuveyt, 1414/1994.
- Zehebî, Şemsuddîn Muhammed b. Ahmed b. ‘Usmân ez-Zehebî, *Târîhu'l-İslâm ve Vefeyâtu'l-Meşâhîr ve'l-A'lâm: ‘Ahdu'l-Hulefâi’r-Râşidîn*, I-LIII, nşr. ‘Umar ‘Abdusselâm Tedmurî, C. III, 2. b., Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-‘Arabî, 1410/1990.
- Zehebî, Ebû ‘Abdillâh Şemsuddîn Muhammed b. Ahmed b. ‘Usmân b. Kaymâz ez-Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ'*, I-III, nşr. Hassân ‘Abdummennân, C. I, Lübnan: Beytu'l-Efkârî'd-Duveliyye, 1425/2004.

Fecr Yayınları: 730

KUR'ÂN'IN DİL VE ÜSLUP YAPISI EKSENİNDE
SÂD SÛRESİ TEFSİRİ
-Bütüncül Bir Deneme-

Dr. Sevim GELGEÇ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Dr. Ayşenur FİDAN

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-82-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

BİBLİYOGRAFYA

- Aksoy, Soner. *Kur'ân'daki Haberler Neyin Habercisidir -İnşâî Bir Okuma-*. ed. Yaşar Düzenli. İstanbul: Kitâbî, 2023.
- Aksoy, Soner. "Mekkî-Medenî Sûre Tespitinde Üslup ve Muhtevanın Önemi: İnsan Sûresi Örneği". *Darulfunun İlahiyat* 29/1 (ts.), 49-69.
- Albayrak, Halis. *Tefsir Usulü*. İstanbul, Şule Yayınları, 1998.
- Ali, Cevâd. *el-Mufasssal fî Târîhi'l-Arab Kable'l-İslâm*. Kum: Menşûrâtü's-Şerîf er-Râdî, 1380.
- Alpyağıl, Recep. *Fark ve Yorum Kur'ân'ı Anlama Yolunda Felsefi Denemeler II*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2014.
- Altay, Vildan. "Hitabî Dilin Kitâbî Metne Yansımaları: Abese Sûresi Örneği". İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Âlûsî, Muhammed Şükrî el-Bağdavî. *Bulûğu'l-Ereb fî M'arifeti Ahvâli'l-Arab*, ts.
- Alûsî, Şihâbüddîn Mahmûd b. Abdullah el-Huseynî. *Rûhu'l-Meânî fî Tefsîri'l-Kur'ânî'l-Azîm ve's-Seb'i'l-Mesânî*. thk. Ali Abdülbârî Atiyye. 16 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415.
- Apaydın, Mehmet. *Siyer Kronolojisi*. İstanbul: KURAMER, 2018.
- Askerî, Ebû Hilâl el-Hasen b. Abdillâh. *el-Furûku'l-lugaviyye*. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2000.
- Ateş, Abdurrahman. "İsrailiyat'ın Odağındaki Peygamber: Hz. Dâvûd". *Marife Dergisi* 10/1 (Bahar 2010), 9-27.
- Ateş, Süleyman. *Yüce Kur'ân'ın Çağdaş Tefsiri*. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1988.
- Aydın, Mehmet. *Din Felsefesi*. Ankara: Selçuk Yayınları, 1997.
- Bâkîllânî, Ebû Bekr el-. *İ'câzü'l-Kur'ân*. thk. Seyyid Ahmed Sakar. Mısır: Dâru'l-Marife, 1997.

- Bayat, Ekrem. "Kur'ân'ın Üslup Özellikleri ve Allah Merkezli Anlatım Çerçevesinde 'Vema Rameyte' Ayetinin Tahlili". *Turkish Studies* 13/25 (2018), 55-78.
- Bebel, August. *Hz. Muhammed ve Arap-İslâm Dönemi*. çev. Veyssel Atayman. İstanbul: Bordo Siyah Klasik Yayınları, 2003.
- Beğavî, Ebû Muhammed el-Huseyn b. Mesû'd b. Muhammed b. el-Ferrâ eş-Şâfiî. *Meâlimü't-Tenzîl fî Tefsîri'l-Kur'ân*. thk. el-Mehdî, Abdürrezzâk. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabi, 1420.
- Belâzürî, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Yahyâ b. Câbir. *Ensâbü'l-Eşrâf*. thk. Süheyl-Riyaz Zekkar-Zerkeli. Beyrut, 1996.
- Beydâvî, Ebû Saîd Nasiruddîn Abdullah b. Ömer b. Muhammed. *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl*. thk. el-Mera'selî, Muhammed Abdurrahmân. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabi, 1418.
- Beysûnî, Abdülfettâh Feyyûd. *İlmu'l-Me'ânî*. Kâhire: Müessesetü'l-Muhtâr, 2015.
- Bolelli, Nusrettin. *Belâgat Beyân-Meânî-Bed'î İlimleri Arap Edebiyatı*. İstanbul: İFAV Yayınları, 8. Basım, 2013.
- Bulut, Ahmet. *Arap Dil ve Edebiyatında Emsâl*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1984.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmail b. Hammâd. *es-Sihâh*. Beyrut: Daru'l-İlm li'l-Melâyîn, 4. Basım, 1980.
- Cevherî, Ebu Nasr İsmail b. Hammad. *es-Sihâh Tâcu'l-Luğâ ve Sihâhu'l-Arabiyye*. Kâhire: Dâru'l-Hadîs, 2009.
- Cündioğlu, Düccane. *Sözlü Kültürden Yazılı Kültüre Anlamın Tarihi*. İstanbul: Kapı Yayınları, 2011.
- Cürccânî, Ebû Bekr Abdulkâhir b. Abdirrahmân. *Delâ'ilü'l-İcâz*. thk. Mahmud Muhammed Şakir. Kahire, 2004.
- Çağıl, Necdet. *Kur'ân'ın Belâgat ve Fonetik Yapısı -Kıraat Olgusu Çerçevesinde-*. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2005.

- Çiçek, Nevzat. “Kur’ân’ın İfade Biçimleri: Teosentrik, Antroposentrik ve Edebi Sanat Dili Yaklaşımlarına Yönelik Bir Sentez Denemesi”. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/2 (Şubat 2022), 531-561.
- Derveze, Muhammed İzzet. *et-Tefsîru’l-Hadîs*. Kahire: Dâru İhyâi’l-Kütübi’l-Arabiyye, 1383.
- Derveze, Muhammed İzzet. *Kur’ân’ı Anlamada Usûl (el-Kur’ânü’l-Mecîd)*. çev. Vahdettin İnce. İstanbul: Ekin Yayınları, 2. Basım, 2008.
- Dindi, Emrah. *Kur’ân’da İslam Öncesi Kültür Nassın Olguyla Diyalektik İlişkisi*. Ankara: Ankara Okulu, 2017.
- Dindi, Emrah. “Kur’ân’ı Teosentrik ve Tarihî Okuma Denemesi Ashâbu’l-Fil Örneği”. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 36 (2017), 49-81.
- Duman, M. Zeki-Altundağ, Mustafa. “Hurûf-ı Mukattaa”. C. 18. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1998.
- Düzenli, Yaşar. “Haberlerde Tedricilik ve Cinlerin Kulak Hırsızlığı Meselesi”. *Journal of Istanbul University Faculty of Theology* 22 (08 Mart 2012), 125-154.
- Düzenli, Yaşar. *Üslub ve Semantik Açından Kur’ân ve Şefaât*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2008.
- Ebû Zeyd, Nasr Hâmid. *İlahi Hitabın Tabiatı*. çev. Mehmet Emin Maşalı. Ankara: Otto Yayınları, 3. Basım, 2013.
- Elik, Hasan - Coşkun, Muhammed. *Tevhit Mesajı*. İstanbul: M. Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2016.
- Elmalılı, M. Hamdi Yazır. *Hak Dini Kur’ân Dili*. İstanbul: Hisar Yayınevi, 2011.
- Endelüsî, Ebû Hayyân Muhammed b. Yûsuf b. Ali b. Yûsuf b. Hayyân Esîrüddîn. *el-Bahru’l-Muhît fi’t-Tefsîr*. thk. Sıdkî Muhammed Cemîl. Beyrut: Dâru’l-Fikr, 1420.
- Erçin, Hatice Ece. *Medenî Dönem Hitaplarının Üslup Açısından Değerlendirilmesi*. Ankara: İlâhiyât Yayınları, 2021.
- Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed thk. *Tehzîbu’l-Luğa*. Beyrut: Daru’l-Marife, 2001.

- Ezherî, Muhammed İbn Ahmed. *Tehzibu'l-Lûğa*. thk. Abdusselam Muhammed - Ali Hasan. Kahire: Dâru'l-Mısriyye, 1976.
- Fârûkî, İsmâil Râcî. *Tevhid*. ed. Dilaver Yıldırım - Latif Boyacı. İstanbul: İnsan Yayınları, 4. Basım, 2006.
- Fazlurrahman. *İslam*. çev. Mehmet Dağ - Mehmet Aydın. Ankara: Ankara Okulu, 2012.
- Fazlurrahman. *İslam ve Çağdaşlık*. çev. Alparslan Açıkgenç - Hayri Kırbaşoğlu. Ankara: Ankara Okulu, 2002.
- Fazlurrahman. *Ana Konularıyla Kur'ân*. çev. Alparslan Açıkgenç. Ankara: Fecr Yayınları, 1993.
- Ferâhidî, Halil b. Ahmed. *Kitâbu'l-'Ayn*. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003.
- Ferra, Ebu Zekeriyya Yahya b. Ziyad b. Abdullah b. Manzur ed-Deylemi. *Meani'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Yusuf vd. en-Necati. Mısır: Daru'l-Mısriyye, ts.
- Fidan, Ayşenur. *Kur'ân Dilinde Mekkî ve Medenî Âyetlerin Bütünlüğü*. ed. Sevim Gelgeç. İstanbul: Kitâbî Yayınları, 2. Basım, 2023.
- Fidan, Ayşenur. "Kur'ân'da Geleceğe Dair Gaybî Haberler: el-İsra 17/79, er-Rûm 30/1-5 ve el-Fetih 48/27. Ayetleri". *Bilimname* 38/2 (2019), 835-862.
- Gelgeç, Sevim. "Hz. Peygamber'in (a.s.) Zeyneb (r.a.) ile Evliliği -Müşkilu'l-Kur'ân Bağlamında-". *İstanbul Üniversitesi Temel İslam Bilimleri Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu-1*. ed. Hidayet Aydar - Muhammet Ezber. İstanbul: Ensar Yayınları, 2017.
- Gelgeç, Sevim. *Kur'ân'ın Kur'ân'la Tefsiri Meselesi Tarihsel Süreç-Sorunlar-Öneriler*. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Gengil, Veysel. "Kur'ân'ın Çift Kutuplu Anlatım Üslubu". *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 6/11 (2019), 61-78.

- Gezer, Süleyman. “İnşâ-Haber Bağlamında Kur’ân Dilinin Yapısı”. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/11 (Ocak 2007), 135-153.
- Gezer, Süleyman. *Sözlü Kültürden Yazılı Kültüre Kur’ân*. Ankara: Ankara Okulu, 2008.
- Gökkır, Necmettin. *Kur’ân Dilinin Sosyo-Kültürel Bağlamı*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2014.
- Gölcük, Şerafeddin. *Kur’ân ve Mekke*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2. Basım, 2011.
- Görgün, Tahsin. *İlâhî Sözün Gücü Varlık ve Bilgi Kaynağı Olarak Kur’ân*. İstanbul: Külliyyat Yayınları, 2013.
- Görgün, Tahsin. *Tarihselcilik*. İstanbul: Tirekitap, 2022.
- Görmez, Hatice. “Beşer Dilinin İmkânları ve Kur’ân-ı Kerim’in Anlatım Üslubuna Dair”. *Journal of Islamic Research* 27/1 (2016), 22-30.
- Günay, Doğan. *Dil ve İletişim*. İstanbul: Multilingual Yayınları, 2004.
- Gündüzöz, Soner. “Arapçada Kültür-Dil İlişkisi, Arapça’nın Yapılanması ve Algılanmasında Etkili Öğeler”. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 5/2 (2005), 215-229.
- Güney, Derya. *Mü’min Şahsiyetin İnşası Bağlamında Kur’ân’da Dua*. Ankara: Fecr Yayınları, 2020.
- Halefullah, Muhammed Ahmed. *Kur’ân’da Anlatım Sanatı el-Fennu’l-Kasasî*. çev. Şaban Karataş. Ankara: Ankara Okulu, 2012.
- Izutsu, Toshihiko. *Kur’ân’da Dînî ve Ahlâkî Kavramlar*. ed. Selahattin Ayaz. İstanbul: Pınar Yayınları, 2011.
- İbn Abdürabbih. *el-İkdu’l-Ferîd*. Kahire, 1952.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir. *Tefsîru’t-Tahrîr ve’t-Tenvîr*. 30 Cilt. Tunus: Dâru’t-Tûnisîyye, 1984.
- İbn Atiyye, Ebû Muhammed Abdülhak b. Ğâlib b. Abdurrahmân b. Temmâm b. el-Endelusî. *el-Muharraru’l-Vecîz fî Tefsîri’l-Kitâbi’l-Azîz*. thk. Abdüsselam Abdüşşâfi Muhammed. Beyrut: Daru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1422.

- İbn Fâris, Ebu'l-Huseyn Ahmed b. Zekeriyâ b. Muhammed el-Kazvîni el-Hemedânî. *Mu'cemu Mekâyisi'l-Luğa*. thk. Muhammed Hârûn Abdüsselâm. 6 Cilt, ts.
- İbn Hallikân, Ebu'l-Abbâs Şemsüddîn Ahmed b. Muhammed. *Vefeyâtü'l-A'yân*. thk. İhsân Abbâs. Beyrut: Dâru Sadr, ts.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmâîl b. Ömer el-Kuraşî el-Basrî. *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*. thk. Selame, Sâmi b. Muhammed. 8 Cilt. Dâru Tayyibe, 1999.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî. *Lisânu'l-Arab*. Beyrut, ts.
- İbn Rüşd, Ebü'l-Velid Muhammed b. Ahmed b. Muhammed Kurtubî. *Felsefe-Din İlişkileri Faslu'l-Makâl/el-Keşf 'an Minhâci'l-Edille*. ed. Süleyman Uludağ. İstanbul, 1985.
- İbn Sa'd, Abdullah Muhammed b. Sa'd b. Menî'. *et-Tabakâtu'l-Kubrâ*. 8 Cilt. Muhammed Abdülkadir Atâ, ts.
- Kaffâl, Ebûbekr Muhammed b. Alî b. İsmâîl b. eş-Şâşî. *Mehâsinu's-Şerîa fî Furû'i's-Şâfiyye*. thk. Muhammed Ali Samak. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2007.
- Kattân, Mennâ' Halîl. *Mebâhis fî Ulûmi'l-Kur'ân*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 24. Basım, 1993.
- Kelbî, Hişâm b. Muhammed b. Es-Sâib. *Kitâbü'l-Esnâm*. thk. Ahmed Zeki Paşa. Mısır: Daru'l-Kütübî'l-Mısriyye, 1924.
- Kesgin, Safiye. "Din Eğitiminde Düşünme Becerilerini Geliştirmek Bağlamında Bir Kavram Değerlendirmesi: Taakkul". *Turkish Studies* 13/2 (2018), 517-541.
- Kılıç, Sadık. *Yemin Olsun ki -Aksamu'l-Kur'ân-*. İstanbul: İhtar Yayıncılık, 1996.
- Kılınçlı, Sami. "Hz. Âdem-İblîs Kıssasını Nüzûl-Sîret Bağlamında Okumak". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20/2 (2020).
- Kırca, Celal. "Aksâmu'l-Kur'ân". C. 2. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1989.

- Koç, Turan. *Dilin Ötesi Kur'ân'ın Dil ve Uslûbu Üzerine*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2018.
- Koç, Turan. "Kur'ân Dili Açısından Söz-Anlam İlişkisi". *Kur'ân ve Dil Dilbilim Hermenötik Sempozyumu*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2001.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-Ensârî. *el-Câmi' li-Ahkâmî'l-Kur'ân*. thk. Ahmed el-Berdûnî - İbrahim Etfeyyîş. 20 Cilt. Kâhire: Dâru'l-Kütübi'l-Mısriyye, 1964.
- Kutub, Seyyid. *Kur'ân'da Edebî Tasvir*. çev. M. Kamil Çetiner. İstanbul: Hikmet Neşriyat, 2011.
- Külünkoğlu, Gülnur. *Günümüz Kur'ân Araştırmalarında Makâsıdî Yaklaşım*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2022.
- Mâtürîdî, Ebû Mansur Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd el-Mâtürîdî. *Te'vîlâtü Ehli's-Sinne Tefsîru'l-Mâtürîdî*. thk. Mecdî Bâsellûm. 10 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2005.
- Mâverdî, Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Habîb el-Basrî el-Bağdâdî el-Mâverdî. *Tefsîru'l-Mâverdî*. thk. Abdülmaksûd b. Abdürrahîm. 6 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Merâğî, Ahmed b. Mustafa. *Tefsîru'l-Merâğî*. 30 Cilt. Mısır: Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 1946.
- Meral, Yasin. *Sâmîrî'nin Buzağısı*. Ankara: Ankara Okulu, 2021.
- Mevdûdî, Ebu'l-A'lâ. *Tefhîmu'l-Kur'ân*. çev. Muhammed Han Kayanî. İstanbul: İnsan Yayınları, 1996.
- Mukâtil b. Süleyman, Ebu'l-Hasen b. Beşîr el-Ezdî el-Belhî. *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*. thk. Abdullah Mahmûd Şehhâte. Beyrut: Daru İhyâi't-Türâs, 1423.
- Müftüoğlu, Ömer. *Bugünün Müslümanının Kur'ân'la İletişimi*. Ankara: Otto Yayınları, 2012.
- Nîsâbûrî, Nizâmuddîn el-Hasen b. Muhammed b. Huseyn el-Kummî. *Çarâibu'l-Kur'ân ve Rağâibu'l-Furkân*. thk. Zekeriyâ Umeyrât. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1416.

- Okumuş, Ejder. “Kur'ân'da Toplumsal Çöküş”. *Diyanet İlmi Dergi Kur'ân Özel Sayısı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım, 2015.
- Osmançelebıoğlu, Serhan. “Kur'ânî Üslup Açısından İnfıtâr Sûresi”. *İslam Tetkikleri Dergisi* 10/1 (2020), 103-124.
- Özcan, Zeki. *Teolojik Hermenötik*. Bursa: Alfa Yayınları, 1998.
- Özsoy, Ömer. “Çeviri Kuramı Açısından Kur'ân Çevirisi”. Bilgi Vakfı, 1995.
- Özsoy, Ömer. *Sünnetullah Bir Kur'ân İfadesinin Kavramlaşması*. Ankara: Fecr Yayınları, 1. Basım, 1994.
- Özsoy, Ömer - Güler, İlhami. *Konularına Göre Kur'ân*. Ankara: Fecr Yayınevi, 6. Basım, 2003.
- Öztürk, Mustafa. “İblis'in Trajik Hikayesi -Allah, Şeytan, İnsan ve Kötülüğe Dair”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/Ocak-Haziran (2005), 1.
- Öztürk, Mustafa. “Kur'ân Dili Din Dili”. *Din ve Hayat Dergisi* 22 (2014), 18-21.
- Öztürk, Mustafa. *Kur'ân Kıssalarının Mahiyeti*. İstanbul: KURAMER, 2016.
- Öztürk, Mustafa. “Kur'ân'da Uhrevi Azap Figürleri”. *İslâmiyât* 5/1 (2002), 91-110.
- Öztürk, Mustafa. *Tefsir Geleneğinde Nüzul-Siret İlişkisi*. ed. Adnan Demircan. Ankara: Ankara Okulu, 2021.
- Pak, Zekeriya. “İnsanın Yeryüzündeki Varlığına Meleklerin İlk Tepkisi”. *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9 (2007), 53-76.
- Raddetullah b. Radde b. Dayfullah et-Talhî. *Delâletü's-Siyâk*. Mekke: Câmîiatu Ümmi'l-Kurâ, Doktora, 1997.
- Râzî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer b. el-Hasan b. el-Huseyn et-Teymî. *Mefâtihu'l-Ğayb*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabi, 1420.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *el-Mebsût*. Beyrut, 1993.

- Sülün, Murat. “Nefs-i Mutma’inne Ayetine Yeni Bir Yaklaşım”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 50/1 (2009), 1-24.
- Süyûtî, Abdurrahmân b. Ebî Bekr Celâlüddîn. *el-İtkân fî Ulûmi’l-Kur’ân*. thk. Muhammed Ebu’l-Fadl İbrahim. 4 Cilt. el-Hey’etü’l-Mısıriyyeti’l-Âmmeti li’l-Kitâb, 1974.
- Şâtübî, İbrahim b. Musa b. Muhammed el-Lahmî el-Gırnâtî. *el-İtisâm*. thk. Hasan Ebu Ubeyde. Riyad, ts.
- Şâtübî, İbrahim b. Musa b. Muhammed el-Lahmî el-Gırnâtî. *el-Muvâfakât fî Usûli’ş-Şerî’a*. Beyrut: Dâru’l-Marife, 3. Basım, 1997.
- Şehristânî, Ebu’l-Feth. *el-Milel ve’n-Nihal*. Beyrut: Müessesetü’l-Halebî, 1997.
- Şengül, İdris. “Kıssa”. C. 25. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2022.
- Şerîf, Mahmud b. *el-Emsâl fi’l-Kur’ân*. Cidde/Riyâd, ts.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr b. Yezîd b. Kesîr b. Gâlib el-Âmulî Ebû Cafer. *Câmiu’l-Beyân fî Te’vîli’l-Kur’ân*. thk. Ahmed Muhammed Şakir. 24 Cilt. Müessesetü’r-Risâle, 2000.
- Tatar, Burhanettin. “Din Dilinin Ontolojik-Tarihsel Karakteri Üzerine Notlar”. *Din Dili*. İstanbul: KURAMER, 2015.
- Tatar, Burhanettin. “Kur’ân’ı Yorumlama Sorunu”. *Kur’ân ve Dil: Dilbilim ve Hermenötik Sempozyumu*. Van, 2001.
- Tekin, Akile. “Hicrî İlk İki Asırdaki Müfessirlerin Hz. Peygamber’e Mahsus Ayetleri Anlama Usûlü”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*. 23/1 (Mart 2023): 229-251.
- Tirmizî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ali b. el-Hasen b. Bişr el-Hakîm. *el-Emsâl mine’l-Kitâb ve’s-Sünne*. thk. es-Seyyid el-Cemîlî. Beyrut: Dâru İbn Zeyd/Dâru Usâme, ts.
- Tokat, Latif. “Dünya Görüşü ve Din İlişkisi”. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/9 (Ocak 2006), 41-63.
- Topaloğlu, Bekir. “Sâd Sûresi”. C. 35. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2008.

- Ulutürk, Veli. *Kur'ân'da Temsilî Anlatım*. İstanbul: İnsan Yayınları, 1995.
- Uzun, Nihat. *Kur'ân Dilinin Özellikleri*. ed. M. Duran Çalışkan. İstanbul: KURAMER, 2021.
- Vahidi, Ebu'l-Hasen Ali b. Ahmed b. Muhammed b. Ali. *Esbabu Nüzulî'l-Kur'ân*. thk. İsam b. Abdülmuhsin el-Humeydan. ed-Demam: Daru'l-Islah, 1412.
- Watt, W. Montgomery. *Kur'ân'a Giriş*. çev. Süleyman Kalkan. Ankara, 1998.
- Wensinck, A.J. "İblis". *İslam Ansiklopedisi*. C. 2. İstanbul: MEB Yayınları, 1993.
- Zebîdî, Ebu'l-Feyz Muhammed el-Murtazâ. *Tâcu'l-'Arûs*. Kuveyt: Matba'atü Hükûmeti'l-Kuveyt, 1979.
- Zehebî, Şemsüddîn Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Osman b. Kâymâz. *Târîhu'l-İslâm ve Vefeyâtu'l-Meşâhiri'l-A'lâm*. 52 Cilt. Beyrut: Ömer Abdüsselâm et-Tedmûrî, 1993.
- Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım Mahmud b. Amr b. Ahmed. *el-Keşşâf an Hakâiki Gavâmidi't-Tenzil ve Uyûni'l-Ekâvîl fî Vücûhi't-Te'vîl*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1988.
- Zerkânî, Muhammed Abdülazîm. *Menâhilu'l-İrfân fî Ulûmi'l-Kur'ân*. 2 Cilt. İsâ el-Bâbî el-Halebî, ts.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedruddîn Muhammed b. Bahâdır b. Abdillâh et-Türkî el-Mısırî el-Minhâcî eş-Şâfî. *el-Burhân fî Ulûmi'l-Kur'ân*. Sayda-Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1972.
- Zeyveli, Hikmet. "Din Dili Bağlamında Müteşâbihât Kavramı". *Din Dili*. İstanbul: KURAMER, 2015.

Fecr Yayınları: 729

İlk Osmanlı Müfessirlerinden
KUTBÜDDİN İZNİKÎ VE TEFSİRİ
-Nisâ ve Mâide Sûreleri Örneği-

Mehmet Selim AYDAY

(Bu çalışma, İstanbul Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı
Nadir Eserler Kütüphanesinden verilen dijital görsellerden faydalanılarak hazırlanmıştır.)

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Doç. Dr. Haşim ÖZDAŞ

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-81-7

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Kur'ân-ı Kerîm Meâli*. çev. Halil Altuntaş - Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 17. Basım, 2009.
- Abay, Muhammed. "Osmanlı Döneminde Yazılan Tefsir ile İlgili Eserler Bibliyografyası: Tefsirler, Haşiyeler, Sure Tefsirleri, Tercümeleler". *Dîvân: İlmî Araştırmalar* 4/6 (1999), 249-303.
- Ahmed b. Hanbel. *Müsnedü'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*. thk. Şuayb Arnaût vd. 50 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Akbaş, Mustafa Yasin. "Kutbüddin İznîkî (öl. 821/1418) ve Telfikâtü'l-Mesâbih Adlı Eserindeki Hadis Şerh Metodu". *Kocatepe İslami İlimler Dergisi* 5/1 (2022), 158-181.
- Alimujiang, Atawula. *Kutbuddin İznîkî'nin "Mukaddime" Adlı Eserinin Tahkik ve Tahlili*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2007.
- Alpaydın, Mehmet Akif. *Osmanlılarda Türkçe Tefsir Geleneği*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2016.
- Altaş, Eşref. "Fahreddin er-Râzî'nin Hayatı, Hâmileleri, İlmî ve Siyasî İlişkileri". *İslâm Düşüncesinin Dönüşüm Çağında Fahreddin er-Râzî*. 41-90. İstanbul: İSAM Yayınları, 2013.
- Arpaguş, Hatice K. *Osmanlı Halkının Geleneksel İslâm Anlayışı ve Kaynakları*. İstanbul: İFAV Yayınları, 3. Basım, 2015.
- Aslantürk, Ayşe Hümeyra. "Neseфі, Necmeddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/571-573. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Aşıkpaşazâde, Ahmed. *Tevarih-i Al-i Osman'dan Aşıkpaşazâde Tarihi*. İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1332.
- Ateş, Süleyman. "Osmanlı Müfessirleri". *Osmanlı*. ed. Güler Eren. 8/143-162. Ankara, 1999.
- Aydar, Hidayet. "Osmanlı Tefsir Kültürü Açısından Mühim Bir Eser; Bursa Ulucami 435 Numaralı Tefsir Nüshası". *Turkish Studies* 7/3 (2012), 307-327.
- Aydar, Hidayet. "Osmanlılarda Tefsir Çalışmaları". *Yeni Türkiye: Osmanlı Özel Sayısı III* 6/33 (2000), 535-550.
- Aydar, Hidayet. *Tarih Perspektifinden Örnek Tefsir Metinleri*. İstanbul: Yeni Zamanlar Yayınları, 2013.

- Aykut, Nezihî. “Îsâ Çelebi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. EK-1/645-647. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Baklı, Ebû Muhammed Sadreddin Rûzbihân b. Ebî Nasr. *Tefsiru arâisi'l-beyân fî hakâiki'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Ferîd el-Mezîdî. Beyrût: Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2008.
- Baktır, Mustafa. “Anadolu’da Yazılan İlk Türkçe İlmihal Kitaplarından İznîkî’nin Mukaddimesi”. *Uluslararası İznîk Sempozyumu*. ed. Ali Erbaş vd. 431-442. İznîk: İznîk Belediyesi Kültür Yayınları, 2005.
- Baltacı, Burhan. *Müstakîl Ayet Tefsirleri -Kastamonu Yazmaları-*. Bursa: Emin Yayınları, 2. Basım, 2013.
- Baltacı, Burhan. “Osmanlı Dönemi Âyet Tefsirleri”. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 9/18 (2011), 405-417.
- Bardakçı, Mehmet Necmettin. “Osmanlı Devleti’nin İmparatorluğa Geçiş Sürecinde Tasavvuf ve Tarikatlar”. *İslâmiyât* 2/4 (1999), 75-89.
- Bayraktar, Mehmet. “Dâvûd-i Kayserî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/32-35. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Bilge, Mustafa. *İlk Osmanlı Medreseleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1984.
- Birişik, Abdulhamit. “Osmanlı’nın Genişleme Döneminde İznîk Yöresinde Tefsir Çalışmaları ve Mûsâ İznîkî”. *Uluslararası İznîk Sempozyumu*. ed. Ali Erbaş vd. 411-427. İznîk: İznîk Belediyesi Kültür Yayınları, 2005.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *Sahîhü'l-Buhârî*. Dimaşk-Beyrût: Dâru İbn Kesîr, 2002.
- Cebeci, Lütfullah. “Mefâtihu'l-Gayb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/348-350. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Cebecioğlu, Ethem. *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ağaç Kitapevi Yayınları, 5. Basım., 2009.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî Râzî. *Ahkâmü'l-Kur'ân*. thk. Muhammed es-Sâdık el-Kamhâvî. Beyrût: Dâru İhyai't-Türâsi'l-Arabi, 1992.
- Cündioğlu, Dücan. “Çağdaş Tefsir Tarihi Tasavvurunun Kayıp Halkası: ‘Osmanlı Tefsir Mirası’ -Bir Histografik Eleştiri Denemesi-”. *İslâmiyât* 2/4 (1999), 51-73.
- Cürcânî, eş-Şerif Ali b. Muhammed. *Kitâbü't-ta'rifât*. thk. Muhammed Abdurrahman Mar'aşlı. Beyrût: Dârü'n-Nefâis, 2007.
- Çağrı, Mustafa. “Adâlet (Ahlâk)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/341-343. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.

- Çelebi, Hacı Halife Mustafa b Abdullah Kâtib. *Keşfü'z-zunûn an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Çelik, Taha. “Kutbuddinzâde İznikî'nin Hz. Âdem-Hz. Musa Münazarası ile İlgili Risalesinin Tahlil ve Tahkiki”. *Tahkik İslami İlimler Araştırma ve Neşir Dergisi* 3/2 (2020), 501-546.
- Dartma, Bahattin. “Şihâbuddîn es-Sivâsî: Hayatı ve İlmi Şahsiyeti”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/2 (2005), 89-106.
- Demir, Ziya. *Osmanlı Müfessirleri ve Tefsir Çalışmaları: (Kuruluştan X/XVI. Asrın Sonuna Kadar)*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2006.
- Demirli, Ekrem. “Şerh ve Özgün Telif Arasında Osmanlı Düşünürleri Kutbuddin Muhammed İznikî ve Miftahu'l-Gayb Şerhi”. *Uluslararası İznik Sempozyumu*. ed. Ali Erbaş vd. 371-380. İznik: İznik Belediyesi Kültür Yayınları, 2005.
- Dindi, Emrah. “Te'vîlâtü Ehli's-Sünne'de Âhîret Betimlemelerinin Kültürel-Antropolojik Yorumu”. *İmâm Mâtürîdî ve Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. ed. Hatice K. Arpağuş vd. İstanbul: İFAV Yayınları, 2019.
- Doğan, İshak. *Osmanlı Müfessirleri*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2011.
- Düzce, Mesut. “Teorik ve Pratik Yönleriyle Laiklik ve Birlikte Yaşama”. *Birlikte Yaşamın İmkânı*. 137-167. Ankara: Eski Yeni Yayınları, 2021.
- Ednevî, Ahmed b. Muhammed. *Tabakâtü'l-müfessirîn*. thk. Süleyman b. Salih el-Hazzî. Medine: Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, 1997.
- Elbânî, Muhammed Nâsirüddin. *Sahîhü't-tergîb ve't-terhîb*. 3 Cilt. Riyâd: Mektebetü'l-Ma'ârif, 2000.
- Emecen, Feridun. “Osmanlılar (Siyasî Tarih)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/487-496. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Ertuğrul, Resul. “Kutbuddîn eş-Şîrâzî (ö. 710/1311)'nin Fethu'l-Mennân Tefsirinin Özgün Yönleri”. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi [Darulfunun İlahiyat]* 29 (2013), 133-178.
- Fazlıoğlu, İhsan. “İznik'te Ne Oldu? Osmanlı İlmî Hayatının Teşekkülü ve Dâvûd Kayserî”. *Nazariyat: İslâm Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi* 4/1 (2017), 1-68.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *İhyâu ulûmi'd-dîn*. 9 Cilt. Cidde: Dâru'l-Minhâc, 2011.
- Gökkır, Bilal vd. (ed.). *Osmanlı Toplumunda Kur'an Kültürü ve Tefsir Çalışmaları -I-*. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2011.

- Gökkur, Bilal vd. (ed.). *Osmanlı Toplumunda Kur'an Kültürü ve Tefsir Çalışmaları -II-*. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2013.
- Güçlü, Betül. "Sadreddin Konevî'nin Miftâhu'l-Gayb Adlı Eserinin Şerhleri Bağlamında Tesirleri". *II. Uluslararası Sadreddin Konevi Sempozyumu Bildirileri*. ed. Hasan Yaşar. Konya: Mebkam Yayınları, 2014.
- İbn Battûta. *Rihletu İbn Battûta: Tuhfetü'n-nüzzâr fi garâibi'l-emsâr ve acâibi'l-esfâr*. ed. Muhammed Abdulmünim el-Uryân. Beyrût: Dâru İhyâi'l-'Ulûm, 1987.
- İbn Hallikân, Ebü'l-Abbas Ahmed b. Muhammed. *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâ'ü ebnâ'i'z-zamân*. thk. İhsân Abbâs. 8 Cilt. Beyrût: Dâru Sâdır, 1978.
- İnalcık, Halil. "Bayezid I". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/231-234. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- İnalcık, Halil. *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*. çev. Ruşen Sezer. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2003.
- İznikî, Kutbüddin. *Mukaddime*. İstanbul: İBB Kütüphanesi, Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Yazmaları, 0032, 1a-184a.
- İznikî, Kutbüddin. *Mürşid-i müteehhilîn: Evlilere Rehber*. İstanbul: Bedir Yayınevi, 2020.
- İznikî, Kutbüddin. *Tefsîru Kutbiddin el-İznikî*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nadir Eserler Koleksiyonu, Arapça Yazmalar, 1741.
- İznikî, Mûsâ b. Hâcî Hüseyin. *Münebbihü'r-râkidîn: Uyurları Uyandırucu*. thk. Paşa Yavuzarslan. 2 Cilt. Ankara: Türk Dil Kurumu, 2002.
- Karaman, Hayrettin vd. *Kur'ân Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. 5 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 6. Basım, 2017.
- Karslı, İbrahim Hilmi. "Tefsirin Sosyolojik Boyutu ve Sosyolojik Okunması". *İslâmî Araştırmalar* 18/2 (2005), 145-157.
- Kaya, Mesut. "Osmanlı İlim Geleneğinde Şerh ve Hâşiye Yazıcılığı - Ahmed el-Karamânî'nin Tefsiri/Zemahşerî Şerhi Örneği -". *Marîfe: Dini Araştırmalar Dergisi* 15/1 (2015), 9-31.
- Kazıcı, Ziya. "Ahîlik". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/540-542. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Koca, Ferhat. "el-Manzûmetü'n-Nesefiyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/34-35. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Kuşeyrî, Ebü'l-Kâsım. *Tefsîrül-Kuşeyrî: Letâifü'l-işârât*. thk. Abdullatif Hasan Abdurrahman. 3 Cilt. Beyrût: Darü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2007.

- Mâtürîdî, Ebû Mansûr. *Te'vîlâtü Ehlî's-sünne*. thk. Mecdî Baslûm. 10 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2005.
- Mermertaş, Nurcan. *Kutbüddinzâde İznîkî'nin Râhatü'l-Kulûb Adlı Eserindeki Tasavvufî Görüşleri (İnceleme-Metin)*. Karabük: Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Mertoğlu, M. Suat. "Osmanlı Toplumunda Kur'an Kültürü ve Tefsir Çalışmaları -II-". ed. Bilal Gökkr vd. 399-428. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2013.
- Mertoğlu, M. Suat. "Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi Kur'an ve Tefsir Literatürüne Toplu Bir Bakış -Birincil Eserler ve Onlara Dair İncelemeler-". *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 9/18 (2011), 9-66.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmi'u's-sahîh*. nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Kahire: y.y, 1374-75/1955-56.
- Nesefî, Ebû Hafs Necmeddin Ömer b. Muhammed b. Ahmed. *et-Teysir fi't-tefsir*. thk. Maher Edîp Habbûş. Beyrût: Darü'l-Lübâb, 2019.
- Nesefî, Necmeddin Ömer. *et-Teysir fi't-tefsir: Ömer Neseftî Tefsiri*. çev. Muhammed Coşkun. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu, 2019.
- Ocak, Ahmet Yaşar. "Klasik Dönem Osmanlı Toplumsal Hayatında Dinî Akımlara Kısa Bir Bakış". *İslâmîyât* 2/4 (1999), 13-22.
- Öngören, Reşat. "Kutbüddin İznîkî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/485-486. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Öngören, Reşat. "Osmanlı'da Süflerin Farklı Toplum Kesimleriyle İlişki Tarzları". *İslâm Araştırmaları Dergisi* 3 (1999), 9-22.
- Öngören, Reşat. "XV ve XVI. Asırlarda Osmanlı'da Tasavvuf Anlayışı". *XV ve XVI. Asırları Türk Asrı Yapan Değerler [Tartışmalı İlmî Toplantılar Dizisi]*. 207-219. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2. Basım, 1999.
- Öz, Mehmet. "Osmanlılar (Sosyal Hayat)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/532-538. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Özdemir, Hikmet. "XV. Asrın Başında Yazılmış Türkçe Bir Dinî Eser Münebbihü'r-Râkîdîn". *Türk Dünyası Araştırmaları* 73 (1991), 169-187.
- Öztürk, Mustafa. "Osmanlı Tefsir Kültürüne Panoramik Bir Bakış". *Osmanlı Toplumunda Kur'an Kültürü ve Tefsir Çalışmaları - I*. ed. Bilal Gökkr vd. 91-160. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2011.
- Öztürk, Mustafa. *Osmanlı Tefsir Mirası*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012.

- Öztürk, Mustafa. “Tefsirde Fahreddin er-Râzî”. *İslâm Düşüncesinin Dönüşüm Çağında Fahreddin er-Râzî*. 279-346. İstanbul: İSAM Yayınları, 2013.
- Öztürk, Mustafa - Mertoğlu, M. Suat. “Zemahşerî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/235-238. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Rasim Efendi, Seyyid Mustafa. *Tasavvuf Sözlüğü: İstîlâhât-ı İnsân-ı Kâmil*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2. Basım, 2013.
- Râzî, Fahrüddîn. *Mefâtihu'l-gayb*. Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1981.
- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celaleddin Abdurrahman b. Ebî Bekr. *Tabakâtü'l-müfessirîn*. thk. Ali Muhammed Ömer. Kâhire: Mektebetu Vehbe, 1976.
- Sülemî, Ebü Abdurrahman Muhammed b. Hüseyin b. Musa el-Ezdî. *Tefsîrû's-Sülemî: Hakâikü't-tefsîr*. thk. Seyyid Umrân. Beyrût: Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2001.
- Sülün, Murat. “Şehâbeddin Sivâsî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/418-420. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Şâtübî, Ebü İshak İbrâhim b. Musa b. Muhammed el-Gırnâtî. *el-Muvâfakât fî usûli'l-ş-eria*. thk. İbrâhîm Ramazan. 4 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, 3. Basım, 1997.
- Şimşek, M. Sait. *Günümüz Tefsir Problemleri*. Konya: Kitap Dünyası Yayınları, 11. Basım, 2013.
- Şimşek, Murat. “Tarihi Süreçteki Gelişimi Açısından Hz. Peygamber'in Tasarruflarının Tasnifi”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 15 (2010), 303-344.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Abdullâh b. Abdulmuhsin et-Turkî. Kâhire: Dâru Heccr, 2001.
- Taşköprüzade. *eş-Şekâiku'n-nu'maniyye fî ulemâi'd-devleti'l-Osmaniyye*. Beyrût: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabi, 1975.
- Tirmizî, Ebü İsa Muhammed b. İsa. *el-Câmiü'l-kebîr*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'ruf. 6 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1996.
- Uludağ, Süleyman. *İslamda Ahlak ve Ahlak Ekolleri*. İstanbul: Sufi Kitap Yayınları, 2018.
- Uludağ, Süleyman. *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Kabalıcı Yayınları, 2. Basım, 2005.
- Usluer, Fatih. *Hurufilik: İlk Elden Kaynaklarla Doğuşundan İtibaren*. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi, 2009.

- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Tarihi: Kuruluştan İstanbul'un Fethine Kadar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 7. Basım, ts.
- Üstünova, Kerime. *Mukaddime: Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük*. İstanbul: Sentez Yayıncılık, 2. Basım, 2016.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Fahredden er-Râzi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/89-95. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Yıldız, Sâkıp. "Osmanlı Tefsir Hareketine Toplu Bakış". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/2 (1987), 1-8.
- Yılmaz, Hasan Kâmil. *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2. Basım, 1997.
- Zehebi, Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*. thk. Şuayb el-Arnaut, Me'mûn es-Sâğircî. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1985.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Cârullah Mahmûd b. Ömer b. Muhammed. *el-Keşşâf 'an hakâiki gavâmizi't-tenzîl ve uyûni'l-ekâvil fi vucûhi't-te'vîl*. thk. Adil Ahmed Abdülmevcud vd. 6 Cilt. Riyâd: Mektebetü'l-Ubeykân, 1998.

Fecr Yayınları: 726

KUR'AN'DA İSRAİLOĞULLARI VE YAHUDİLİK

Dr. Mustafa KILIÇASLAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: : 978-625-6436-79-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ackroyd, Peter. *Israel Under Babylon and Persia*. London: Oxford University Press, 1970.
- Adam, Baki. "Kur'an'ın Anlaşılmasında Tevrat'ın Rolü". *İslâmî Araştırmalar* 9/1-4 (1996), 167-176.
- Adam, Baki. *Yahudi Kaynaklarına Göre Tevrat*. Ankara: Seba Yayıncılık, 1997.
- Adam, Baki. *Yahudilik ve Hıristiyanlık Açısından Kur'an'ın Tartışmalı Konuları*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2. Basım, 2016.
- Ahmed, Halil b. *Kitâbu'l-Ayn*. 4 Cilt. Beyrut: Dârul-Kütübi'l-İlmiye, 1424/2003.
- Aköz, Hidayet. *el-Cuma Suresi Tefsiri ve Tasvir Ettiği Yahudi Kişiliği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1994.
- Altınel, Tolga Savaş. *İslâmî Kaynaklara Göre Yahudilikteki Seçilmişlik*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1994.
- Altınel, Tolga Savaş. *İsrailoğullarının Kutsal Soy: Kohenler*. İstanbul: Millel Nihal Yayınları, 2021.
- Altuntaş, Mehmet. "Tevrat ve Kur'an'a Göre Yahudilerin Dünyaya Bakışı". *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/3 (2013), 89-110.
- A'râfat, W. N. "New Light on the Story of Banû Qurayza and the Jews of Medina". *The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland* 2 (1976).
- Arbaç, Cemal. *Ömer Nasuhi Bilmen Tefsiri'nde Yahudi ve Hıristiyanlara Bakış*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Arslantaş, Nuh. *Emeviler Döneminde Yahudiler*. İstanbul: Gökkuşbu Yayınevi, 2005.
- Assman, Jan. *Mısırlı Musa Batı Tektanrıcılığında Mısır'ın İzi*. trc. Bozkurt Leblebicioğlu. İstanbul: İthaki Yayınları, 2016.
- Assmann, Jan. *From Akhenaten to Moses Ancient Egypt Religious Change*. New York: The American University in Cairo Press, 2014.
- Atçeken, İsmail Hakkı. *Hız. Peygamber'in Yahudilerle Münasebetleri*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1992.

- Ateş, Süleyman. *Kur'an-ı Kerim'in Yüce Meâlî ve Çağdaş Tefsîri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1982.
- Atkinson, Kenneth. *Religions of the World Judazm*. America: Chelsea House Publishers, 2004.
- Ay, Eyyüp. "Hz. İbrahim Kıssasına Arkeolojik Bir Projeksiyon". IV. *Kur'an Haftası Kur'an Sempozyumu*. 185-195. Ankara: Fecr Yayınevi, 1998.
- Aydın, Fuat. *Yahudilik*. İstanbul: İnsan Yayınları, 3. Basım, 2018.
- Aydın, İbrahim Ethem. *Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'ın Hak Dini Kur'an Dili Eseri'nde Yahudilik ile İlgili Bilgilerin Dinler Tarihi Açısından Değerlendirilmesi*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Aydın, Mahmut. *Ana Hatlarıyla Dinler Tarihi*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 5. Basım, 2015.
- Aydın, Mehmet. *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*. Konya: Neva Kültür Merkezi, 2005.
- Ayğın, Fadil. *İslâm Kalamında Yahudilik Eleştirisi*. İstanbul: Rağbet Yayınevi, 2016.
- Aykıt, Dursun Ali-Kurt, Ali Osman. *Dinler Tarihi*. Ankara: Bilay Yayınları, 2019.
- Ayverdi, İlhan. *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Lügati, 2010.
- Baş, Erdoğan - İnce, Salih. *Ana Hatlarıyla Yahudilik, Hristiyanlık ve İslâm*. İstanbul: Erkam Yayınevi, 2003.
- Baş, Eyüp. *İslâm'ın İlk Döneminde Müslüman Yahudi İlişkileri*. İstanbul: Gökkubbe Yayınevi, 2. Basım, 2018.
- Becking, Bob. *Ezra, Nehemiah and the Construction of Early Jewish Identity*. Germany: Forschungen Zum Alten Testament, 2011.
- Berisha, Besim. *Mukâtil b. Süleyman Tefsir'inde Yahudilik*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Besalel, Yusuf. *Yahudilik Ansiklopedisi*. 3 Cilt. İstanbul: Gözlem Gazetecilik, 2001.
- Beydâvî, Nâsirüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed. *Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl*. Beyrut: Dâru'r-Reşid, 2000.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Kur'an-ı Kerim'in Meali Âlîsi ve Tefsiri*. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1985.

- Brenner, Michael. *Kısa Yahudi Tarihi*. trc. Sevinç Altınçekiç. İstanbul: Alfa Basım Yayım, 2011.
- Brettler, Marc Zvi. *The Creation of History in Ancient Israel*. London and New York: Routledge, 1998.
- Bristow, George. *Hani İbrahim... Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an'daki İbrahim Öykülerine Karşılaştırmalı İlahiyat Yaklaşımı*. çev. Âdem Bölükbaşı. Ankara: Eski Yeni Yayınları, 2021.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil. *el-Câmiu's-Sahîh*. Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1423/2002.
- Bursalı, Mustafa Necati. *Hız. Davud Hız. Süleyman*. İstanbul: Bahar Yayınevi, 2019.
- C. Hayes, William. *The Scepter of Egypt*. New York: The Metropolitan Museum of Art, 1959.
- Canatan, Kadir. *Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâm, Tez, Antitez ve Sentez*. İstanbul: Beyan Yayınevi, 2020.
- Cevziyye, İbn Kayyim. *Bedâiu't-Tefsîr İbn Kayyim Tefsiri*. Ankara: Polen Yayınevi, 2017.
- Cevziyye, İbn Kayyim. *Bedâiu't-Tefsîr*. Der: Yüsrî Seyyid Muhammed. Suudi Arabistan: Dâru İbnü'l-Cevzi, 1993.
- Childs, Brevard S. *Introduction to the Old Testament as Scripture*. Philadelphia: Fortress Press, 1979.
- Coşkun, Ali. *Din, Toplum ve Kültür Din Sosyolojisi ve Antropolojisine Giriş*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2005.
- Çelebi, Ahmet. *Mukayeseli Dinler Açısından Yahudilik*. çev. Ahmet M. Büyükkınar - Ömer Faruk Harman. İstanbul: Kalem Yayınevi, 1978.
- Çiftçi, Adil. *Fazlur Rahman ile İslâm'ı Yeniden Düşünmek*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 3. Basım, 2015.
- Davies, Philip R. *The History of Ancient Israel A Guide for the Perplexed*. London: Bloomsbury T&T Clark, 2015.
- Davulcu, Ebru. "Oryantalist Postmodernizm, İslamofobi, Fransız Basını: "Yeni Antisemitizme Karşı Manifesto" Sonrası Yayınlanan Haberlerin Le Monde, Le Parisien, Le Figaro Gazeteleri Üzerinden İncelenmesi", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 23/2 (2019), 501-522.
- Deliser, Bilal. "Medenî Ayetlerde Hz. Peygamber'in Örnekliliği Bağlamında Toplumsal İnşa". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17(1) 2013, 187-213.

- De Vaux, Roland. *Ancient Israel Its Life and Institutions*. trans. John McHugh. London: Longman and Todd Ltd, 1961.
- Dever, Mark. *The Message of the Old Testament: Promises Made*. America: Crossway Books, 2005.
- Dihlevî, Şah Veliyyullah. *Hüccetullâhi'l-Bâliğa*. çev. Mehmet Erdoğan. 2 Cilt. Ankara: İmaj Yayıncılık, 2003.
- Dindi, Emrah. *Kur'an'da İslam Öncesi Kültür Nassın Olguyla Diyalektik İlişkisi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- Durant, Will. *Yahudi Tarihi ve Siyonist Liderlerin Protokolleri*. çev. Sami Sabit Karaman. İstanbul: İnkılab Yayınları, 1992.
- E. Gowan, Donald. *Eschatology in the Old Testament*. New York: T&T Clarc, 2000.
- Ebû Zeyd, Nasr Hâmid. *Yenilik, Yasaklama ve Yorum*. çev. Muhammed Coşkun. İstanbul: İlimyurdu Yayıncılık, 2014.
- Epstein, Perle. *Kabala: Musevi Mistiklerinin Yolu*. çev. Nusret Karayazgan - Şiyima Barkın. İstanbul: Dharma Yayınları, 2000.
- Esed, Muhammed. *Kur'an Mesajı Meal Tefsir*. çev. Cahit Koytak-Ahmet Ertürk. İstanbul: İşaret Yayınları, 9. Basım, 2017.
- Fârûkî, İsmâil Râci. *Tevhîd*. çev. Ejder Okumuş. İstanbul: Mahya Yayıncılık, 4. Basım, 2017.
- Fayda, Mustafa. "Bey'atürriğvân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 01 Mart 2020. <https://İslâm.ansiklopedisi.org.tr/beyaturridvan>.
- Fe Dee, Gordon – Stuarts, Douglas. *How to Read the Bible for All Its Worth: A Guide to Understanding the Bible*. Grand Rapids: Zondervan, 1993.
- Firestone, Reuven. *Yahudiliği Anlamak: İbrahim'in/Avraam'ın Çocukları*. çev. Çağlayan Erendağ - Levent Kartal. İstanbul: Gözlem Gazetecilik, 2004.
- Fîrûzâbâdî, *el-Kâmûsü'l-muĥt*. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1429/2008.
- Freud, Sigmund. *Musa ve Tektanrıcılık*. çev. Kamuran Şipal. İstanbul: Cem Yayınevi, 3. Basım, 2015.
- Friedman, Richard Elliott. *Who Wrote The Bible?*. New York: Harper Collins, 1997.
- G. Scholem, Gershom. *Jewish Gnosticism, Merkabah Mysticism and Talmudic Tradition*. New York: The Jewish Theological Seminary of America, 1965.
- Gaon, Sa'adya. *Tefsîru't-Tevrât bi'l-A'rabiyye*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu, 2018.

- Ghazali, Muhammad. *Fiqh-us-Seerah Understanding the Life of Prophet Muhammad*. Saudi Arabia: International Islamic Publishing House, 1999.
- Ginzberg, Louis. *The Legends of the Jews*. çev. Henrietta Szold. Philadelphia: The Jewish Publication Society of America, 1913.
- Goldenberg, Robert. *Origins of Judaism*. New York: Cambridge University Press, 2007.
- Gökmen, Osman. *Hadislerde Yahudilerin Özellikleri (Sahîh-i Buhari ve Sahîh-i Müslim Özelinde)*. Erzincan: Erzincan Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Göregen, Mustafa. *Müslüman-Yahudi Polemikleri*. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 2014.
- Grimal, Nicolas. *A History of Ancient Egypt*. trans. Ian Shaw. USA: Blackwell Publishing, 1994.
- Grüneberg, Keith N. *Abraham, Blessing and the Nations A Philological and Exegetical Study of Genesis 12:3 in its Narrative Context*. New York: Walter de Gruyter, 2003.
- Güler, İlhami. *Politik Teoloji Yazıları*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010.
- Gündüz, Şinasi. *Pavlus: Hıristiyanlığın Mimarı*. İstanbul: Milet Nihal Yayınları, 11. Basım, 2021.
- Güner, Osman. *Hz. Peygamber'in Ehl-i Kitap'la İlişkileri (Medine Dönemi)*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. 1995.
- Gürbüz, Ayhan Tayfur. *Kur'an'ın Ehl-i Kitabın İnanç Problemlerine Bakışı*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Gürkan, Salime Leyla. "Yahudilik". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 22 Ağustos 2021.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/yahudilik>.
- Gürkan, Salime Leyla. *İbrahim'den Ezra'ya İsrailoğulları Tarihi: Yahudi ve İslâm Kutsal Metinleri ve Tarihi-Arkeolojik Bilgiler Işığında*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi, 2018.
- Gürkan, Salime Leyla. *Yahudilik*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi, 6. Basım, 2017.
- Halefullah, Muhammed Ahmed. *Kur'an'da Anlatım Sanatı*. çev. Şaban Karataş. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012.
- Hamdi Yazır, Elmalılı. *Hak Dini Kur'an Dili*. 10 Cilt. İstanbul: Zehraveyn Yayıncılık, 1992.

- Hamidullah, Muhammed. *İslâm Peygamberi*. Çev: Salih Tuğ. 2 Cilt. Ankara: İmaj Yayınevi, 2003.
- Harman, Ömer Faruk. “Davud”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 08 Ağustos 2021. <https://islamansiklopedisi.org.tr/davud>.
- Harman, Ömer Faruk. “İbrahim”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 27 Temmuz 2021. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ibrahim--peygamber>.
- Harman, Ömer Faruk. “Lut”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 18 Ağustos 2022. <https://islamansiklopedisi.org.tr/lut>.
- Harman, Ömer Faruk. “Musa”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 02 Ağustos 2021. <https://islamansiklopedisi.org.tr/musa--peygamber>.
- Harman, Ömer Faruk. “Yakub”. *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. Erişim 29 Temmuz 2021. <https://islamansiklopedisi.org.tr/yakub>.
- Harman, Ömer Faruk. “Yusuf”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 30 Temmuz 2021. <https://islamansiklopedisi.org.tr/yusuf>.
- Harputî, Abdullatif. *Kelâm Tarihi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Basım, 2012.
- Hasanov, Eldar. “Yahudi Kaynaklarında Hz. Nuh’la Ahit”. *Uluslararası Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyumu (27-29 Eylül 2013)*. ed. Hamdi Gündoğar vd. 163-168. Şırnak: Şırnak Üniversitesi, 2013.
- Hendel, Ronald. *Remembering Abraham Culture, Memory, and History in the Hebrew Bible*. New York: Oxford University Press, 2005.
- Hornung, Erik. *Ana Hatlarıyla Mısır Tarihi*, çev. Zehra Aksu Yılmaz. İstanbul: Kabcacı Yayınevi, 2004. <https://jewishencyclopedia.com/articles/8599-jeroboam>. Erişim 22 Temmuz 2021.
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Ezra_Kitabı. Erişim 17 Temmuz 2021.
- <https://www.britannica.com/topic/Jew-people>. Erişim 02 Ağustos 2021.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir. *Tefsîrû't-tahrîr ve't-tenvîr*. 30 Cilt. Tunus: Dâru't-Tunusiyye lin-Neşri, 1984.
- İbn Haldûn. *Mukaddime*. thk. Abdullah Muhammed ed-Derviş. 2 Cilt. Şam: Dâr Ya’rub, 2004.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd b. Hazm el-Endelüsî el-Kurtubî. *el Fasl, Din ve Mezhepler Tarihi*. çev. Halil İbrahim Bulut. İstanbul: Bilnet Yayıncılık, 2017.

- İbn Hişam. *İslâm Tarihi Siret-i İbn-i Hişam Tercemesi*. çev. Hasan Ege. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2006.
- İbn Hişam. *es-Sîretü'n-Nebeviyye*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabiyyi, 1990.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmail b. Şihâbiddîn Ömer. *Tefsîru'l-Kur'âni'l-azîm*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1420/2000.
- İbn Kesîr. *Hadislerle Kur'an-ı Kerim Tefsiri*. çev. Bekir Karlığa - Bedrettin Çetiner. 16 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1983.
- İbn Manzûr. *Lisânu'l-Arab*. İran: Neşru Edebi'l-Havze, 1405.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed. *Kitâbü't-Tabakâti'l-kebûr*. Kahire: Mektebetü'l-Hâneci, 2001/1421.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân. *Zâdü'l-mesîr fi 'ilmi't-tefsîr*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2002.
- İbnü'l-Esîr. *el-Kâmil fi't-târîh*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1987/1407.
- İsfahânî, Râgıb. *el-Müfredât elfâzu'l-Kur'ân. thk. Saffân Adnân Dâvûdî*. Beyrut: Dâru's-Samiyye, 2009/1430.
- İslamoğlu, Hatice. *Elmalı Tefsirinde Yahudi ve Hıristiyanlara Bakış*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- İslamoğlu, Mustafa. *İsrailoğullarından Ümmet-i Muhammed'e Yahudileşme Temayülü*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2017.
- Jeffery, Arthur. *The Foreign Vocabulary of the Qur'ân*. Baroda: Oriental Institute, 1938.
- Karaman, Hayrettin vd. *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. 5 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım, 2007.
- Karesh, Sara - M. Hurvitz, Mitchell. *Encyclopedia of Judaism*. Ed. J. Gordon Melton. New York: Facts on File, 2005.
- Katar, Mehmet. "İsrail Kavminin Seçilmişliği Üzerine Bir Araştırma". *Journal Of Islamic Research* 20/2 (2007), 172-177.
- Kaufman, Yehezkel. *The Religion of Israel from its Beginnings to the Babylonian Exile*. London: George Allen Unwin Ltd, 1961.
- Kesler, M. Fatih. *Kur'an'da Yahudiler ve Hıristiyanlar*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınevi, 1993.
- Khan, Abdul Waheed. *The Life of Prophet Muhammad*. Riyad: International Islamic Publishing House, 2002.
- Khanfar, Wadah. *İlk Bahar: Hz. Peygamber'in Hayatına Dair Stratejik ve Siyasi bir Okuma*. çev. Mehmet Yuşa Solak, Hasan Hacak. İstanbul: Vadi Yayınları, 2. Basım, 2021.

- Kılıç, Sadık. “Kur'an'da Sahâbenin Sunuluşu ve Günümüze Yansımaları”. *Kur'an ve Sahâbe Sempozyumu*. ed. Hasan Keskin-Abdullah Demir. 21-64. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 2016.
- Kılınçlı, Sami. *Mekkî Surelerde Mü'minlerin Müşrikler ve Ehl-i Kitap ile İlişkileri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012.
- Klaus, Koch. “Ezra And The Origins Of Judaism”. *Journal of Semitic Studies* 19/2 (1974), 173-197. doi:10.1093/jss/xix.2.173.
- Kotan, Şevket. *Kur'an'a Göre Yahudi ve Hristiyanlığın Geçerliliği Sorunu*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1994.
- Kur'an Nüzûlünün Medine Dönemi, X. Tefsir Akademisyenleri Buluşması (Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Belediyesi, 2013), 403.
- Kurban, Nur Ahmet. “İslâmî Kaynaklara Göre Sebt Yahudileri'nin Maymuna Dönüştürülmesi Meselesi”. *Mârife Dinî Araştırmalar Dergisi* 13/1 (Nisan 2013), 9-28.
- Kurt, Ali Osman. *Erken Dönem Yahudi Tarihi (Yahudiliğin Mimarı Ezra)*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2007.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh. *el-Câmi' li-ahkâmî'l-Kur'ân*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2006/1427.
- Kutay, Taceddin. *Sekülerleşmenin Hristiyan Kökleri*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2020.
- Kutsal Kitap: Tevrat Zebur, İncil*. İstanbul: Kitabı Mukaddes Şirketi-Yeni Yaşam Yayınları, 2016.
- Kutub, Seyyid. *fî Zılâli'l-Kur'ân*. Kahire: Dâru's-Şurûk, 3. Basım, 1423/2003.
- L. Grabbe, Lester. *Ezra-Nehemiah*. London and New York: Routledge, 1998.
- Lecker, Michael. *The “Constitution of Medina”, Muhammad's First Legal Document*. New Jersey: The Darwin Press, 2004.
- Lewis, Bernard. *İslâm Dünyasında Yahudiler*. trc. Bahadır Sina Şener. Ankara: İmge Kitabevi, 1996.
- M. Rabkin, Yakov. *Yahudilerin Siyonizm Karşılığı*. çev. Şahika Tokel. İstanbul: İletişim Yayınları, 2014.
- MacArthur, John. *Ezra and Nehemiah Israel Returns from Exile*. Amerika: Thomas Nelson Publishers, 2016.
- Maden, Şükrü, Yiğitoğlu, Mustafa. “Kur'an-ı Kerim ve Eski Ahit Bağlamında Buzağıya Tapan İsrailoğullarına Ölüm Cezası Verilmesi

- Meselesi". *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11 (Aralık 2018): 419-446. <https://doi.org/10.18498/amauiuf.504003>.
- Margoliouth, D. S. *İslâmiyet Öncesi Arap-İsrailoğulları İlişkileri*. çev. Suat Ertüzün. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2003.
- Mâtûrîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Mahmûd. *Te'vîlâtü ehli's-sinneti tefsîru'l-Mâtûrîdî*. Thk. Mecdî Basellûm. 10 Cilt. Lübnan: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2005.
- Meral, Yasin. *Sâmîrî'nin Buzağısı*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Meral, Yasin. *Yahudi Kaynakları Işığında Yahudilik*. İstanbul: Milet ve Nihal Yayınları, 2021.
- Meral, Yasin. *Yahudi Dinî Literatüründe Mesîh, Deccal ve Gog-Magog*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2019.
- Mevdûdî, Ebü'l-A'lâ. *Tefhîmü'l-Kur'ân, Kur'an'ın Anlamı ve Tefsiri*. çev. Komisyon. 7 Cilt. İstanbul; İnsan Yayınları, 2005.
- Morris, Brian. *Din Üzerine Antropolojik İncelemeler*. çev. Tayfun Atay. Ankara: İmge Kitabevi, 2004.
- Mukâtil b. Süleyman. *Tefsîr-i Kebîr*. trc. M. Beşir Eryarsoy. 4 Cilt. İstanbul: İşaret Yayınevi, 2006.
- Mukâtil b. Süleyman. *Tefsîru Mukâtil b. Süleyman*. 5 Cilt. Beyrut: Müessesetü't-Tarihî'l-Arabiyyi, 2002.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *Şahîh-i Müslim*. Riyad: Dâru Tayyibe, 1427/2006.
- Mütercim Âsım Efendi. *Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi*. 6 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2013.
- Nadich, Judah. *Jewish Legends of the Second Commonwealth*. Philadelphia: The Jewish Publication Society of America, 1983.
- Nânâ, Mahmut. *Yahudi Tarihi*. çev. D. Ahsen Batur. İstanbul: Selenge Yayınevi, 2. Basım, 2014.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd. *Medârikü't-tenzîl ve hakâiku't-te'vîl*. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kelîmi't-Tayyib, 1419/1998.
- Neusner, Jacob. *Judaism the Basics*. London and New York: Routledge, 2006.
- Noll, K. L. *Canaan And Israel in Antiquity An Introduction*. London: Sheffield Academic Press, 2001.
- Olgun, Hakan. *Hız. Mûsâ'nın Muhalefeti Horos'u Öldürmek*. İstanbul: Milet Nihal Yayınları, 2021.
- Örs, Hayrullah. *Musa ve Yahudilik*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1966.

- Özdeş, Talip. *İslam'ın Evrenselliği*. Ankara; Fecr Yayınevi, 2008.
- Özdeş, Talip. *Kur'an ve Nesh Problemi*. Ankara; Fecr Yayınevi, 2. Basım, 2018.
- Özdeş, Talip. "İslâm-Sosyal Değişim İlişkinin Değerlendirilmesi". *Tevilat* 1/1 (2020), 187-207.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.4414834>.
- Öztürk, Mustafa. *Kıssaların Dili*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- Rahman, Fazlur. *İslâm*. çev. Mehmet Dağ - Mehmet Aydın. Ankara: Selçuk Yayınları, 3. Basım, 1993.
- Rahman, Fazlur. *İslâmî Yenilenme Makaleler IV*. çev. Adil Çiftçi. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Rahman, Fazlur. *İslâmî Yenilenme Makaleler II*. çev. Adil Çiftçi. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Pinch, Geraldine. *Magic in Ancient Egypt*. London: British Museum Press, 1994.
- R. Bunson, Margaret. *Encyclopedia of Ancient Egypt*. New York: Revised of Edition, 2002.
- Râzî, Fahreddin Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Mefâtîhu'l-ğayb*. 32 Cilt. Beyrut: Dâru'l Hikme, 1981/1401.
- Râzî, Fahreddin Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Mefâtîhu'l-ğayb, Tefsir-i Kebîr*. çev. Lütfullah Cebeci. 23 Cilt. Huzur Yayınevi: Ankara, 1990.
- Rice, Michael. *Egypt's Making The Origins of Ancient Egypt 5000-2000 BC*. London and New York: Routledge, 2003.
- Sâbûnî, Muhammed Ali. *Safvetü't-Tefâsîr*. Kahire: Dâru's-Sâbûnî, 1997.
- Sand, Shlomo. *The Invention the Jewish People*. New York-London: English Edition Published by Verso, 2009.
- Schiffman, Lawrence H. "Early Judaism and Rabbinic Judaism". *Early Judaism A Comprehensive Overview*. ed. John J. Collins - Daniel C. Harlow. 420-434. Michigan: B. Eerdmans Publishing Co., 2012.
- Scholem, Gershom. *Origins Of The Kabbalah*. Princeton: Jewish Publication Society, 1987.
- Shahak, Israel. *Yahudi Tarihi Yahudi Dini*. trc. Ahmet Emin Dağ. İstanbul: Anka Yayınları, 2002.
- Shavitsky, Ziva. *The Mystery of the Ten Lost Tribes*. Newcastle: Cambridge Scholar Publishing, 2012.
- Siddikî, Mazharuddin. *Kur'an'da Tarih Kavramı*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2. Basım, 1990.

- Sırma, İhsan Süreyya. *Hız. Peygamber Devrinde Yahudi Meselesi*. İstanbul: Beyan Yayınları, 1984.
- Skolnik, Fred. *Encyclopaedia Judaica Second Edition*. Ed. Michael Berenbaum. 22 Cilt. Jerusalem: Keter Publishing House, 1945.
- Susa, Ahmet. *Tarihte Araplar ve Yahudiler*. çev. D. Ahsen Batur. İstanbul: Selenge Yayınevi, 4. Basım, 2019.
- Stiebing, William H. *Ancient Near Eastern History and Culture*. London: Routledge, 3. Basım, 2018.
- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn. *el-İtkân fi ulûmi'l-Kur'ân*. Dimişk: Müessesetü'r-Risâletü'n-Nâşirûn, 2008.
- Şâtübî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Musa b. Muhammed el-Lahmî. *el-Muvâfaqât*. Suudi Arabistan: Dâru İbn Affân, 1997/1417.
- Şengül, İdris. "Kur'an Mesajını Ulaştırmada Kıssaların Önemi". *I. Kur'an Sempozyumu*. 133-140. Ankara: Bilgi Vakfı Yayınları, 1994.
- Şentürk, Recep. "Kavim". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim: 23 Şubat 2021.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali. *Fethu'l-kadîr*. Beyrut: Dâru'l-Mârife, 2007.
- Şimşek, M. Sait. *Günümüz Tefsir Problemleri*. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 15. Basım, 2017.
- Şimşek, M. Sait. *Kur'an Kıssalarına Giriş*. Konya: Kardelen Yayınları, 3. Basım, 2013.
- Tabatabâî, Muhammed Hüseyin. *el-Mîzan fi tefsîri'l-Kur'ân*. çev. Vahdetin İnce. İstanbul: Kevser Yayınevi, 2017.
- Tabbara, Afif Abdü'l-Fettah. *Kur'an Açısından Yahudi Menşei ve Karakteri*. trc. Mehmet Aydın, İstanbul: Rabıta Yayınları, 1978.
- Tabbara, Afif Abdü'l-Fettah. *el-Yehûd fi'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyin, 10. Basım, 1984.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî. *Câmiu'l-beyân an tevîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Abdülmühsin et-Türki. 26 Cilt. Kahire: Dâru Hicr, 1422/2001.
- Tahir-ul-Qadri, Muhammad. *The Constitution of Medına*. London: Minhaj-ul-Quran Publications, 2012.
- Tantavî, Muhammed Seyyid. *Benû İsrail fi'l-Kur'ân ve's-sünne*. Kahire: Dâru's-Şurûk, 1420/2000.
- Taşpınar, İsmail. *Yahudi Kaynaklarına Göre Yahudilik'te Ahiret İnancı*. İstanbul: İFAV Yayınları, 3. Basım, 2015.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *Câmiu'l-kebü'r*. thk. Beşâr Avad Maruf. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1996.

- Travis, Stephen h. *The Bible as a Whole*. Yy: The Bible Reading Fellowship, 1994.
- Truesdell, Stefany D. *Conversion: An Element of Ethno Religious Nation Building in Early Judaism*. California: California State University, Master of Arts in Religious Studies, Master Thesis of in Religious Studies, 2013.
- Vâhidî, Ebü'l Hasen en-Nisâbü'rî. *Esbâbü'n-nüzûl*. Lübnan: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1411/1991.
- Van De Mieroop, Marc. *A History of Ancient Egypt*. New York City: Wiley-Blackwell, 2. Basım, 2021.
- Watt, W. Montgomery. *Hız. Muhammed'in Mekkesi*. çev. Mehmet Akif Ersin. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2017.
- Watt, W. Montgomery. *İslam Nedir*. çev. Elif Rıza. İstanbul: Birleşik Yayıncılık, 2. Basım, 1993.
- Vermes, Geza. *The complete Dead Sea scrolls in English*. London: Penguin Books Revised Edition, 2004.
- Whybray, Roger Norman. *The Making of the Pentateuch A Methodological Study*. ed. David J. A. Clines – Philip R. Davies. England: Sheffield Academic Press, 1987.
- Wilkinson, Toby. *Eski Mısır MÖ. 3000'den Kleopatra'ya Bir Uygarlığın Tarihi*. çev. Ümit Hüsrev Yolsal. İstanbul: Say Yayıncılık, 2013.
- Yerushalmi, Yosef Hayim. *Jewish History and Jewish Memory*. London: University Press of New England, 1998.
- Yurdaydın, Hüseyin G. - Dağ, Mehmet. *Dinler Tarihi*. Ankara: Gündüz Matbaacılık, 1978.
- Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Serî b. Sehl. *Me'âni'l-Kur'ân ve i'râbiüh*. nşr. Abdülcelil Abduh Şelebî. 5 Cilt. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1988/1408.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Hz. Muhammed el-Hârizmî. *Tefsîrül-keşşâf 'an hâkâ'iki gâvâmizi't-tenzîl ve 'uyûni'l-eķâvil fi vücûhi't-te'vîl*. Beyrut: Dâru'l-Mârife, 3. Basım, 2009.

Fecr Yayınları: 724

MEKÂN TARİH VE KÜLTÜR SARMALINDA İNSAN

Prof. Dr. Sadık KILIÇ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-76-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KARMA KAYNAKÇA

- 'Aclûnî, *Keşfu'l-Hafâ 'amme'stehera mine'l-ehâdisi 'ala elsineti'n-nâs*, Daru'l-Kutubi'l -'Ilmiyye, Beyrut 1988.
- Hikmet Akdemir, *Belağat Terimleri Ansiklopedisi*, Nil Yayınları, İzmir 1999.
- Altıkulaç, Tayyar, "Sehavi, Alemüddin" mad., *D.İ.A.*, yıl: 2009.
- Alusi, *Rûhu'l-Meânî*, İdâretu't-Tıbâ'a el-Muniriyye Dâru İhyâî't-Türâsi'l-Arabi, Beyrut, Lübnan, ts.
- Ana Britannica*, "Eckhart" md.
- Asım Efendi, Mütercim Ahmet, *Kamus Tercemesi*, Cemal Efendi Matbaası, İstanbul 1325 (H).
- Askalani, İbn Hacer, *Fethu'l-Bari Şerhu Sahihi'l-Buhari*.
- Ayni, Bedruddin, *Umdetu'l-Kari Şerhu Sahihu'l-Buhari*.
- Bağlı, Mazhar, *Modernizme Direnen Estetik*, Kapı Yayınları, İstanbul 2010.
- Bedevisi, Ahmed Zeki, *Mu'cemu Mustalahatu'l-Ulumi'l-İctimaiyye*, Mektebetu Lübnan- 1986,
- Begavî, *Me'âlimu't-Tenzîl*, thk. Muhammed Abdullah en-Nemir ve arkad., Daru Tayyibe li'n-Neşr ve't-Tevzî, Riyad- 1409 (H.).
- Beydavi, *Envâru't-Tenzîl (Haşiyetu Şeyh Zade ile birlikte)*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, , 1. bsk., Beyrut-Lübnan 1419/1999.
- Beydavî, *Envâru't-Tenzîl ve Esraru't-Te'vil*, Daru Sadır, thk., Mahmud Abdulkadir el-Arnâvut, Beyrut 2001, 1. Bsk.
- Blachère, Régi, "Nefs Kelimesinin Kur'ân'da Kullanılışı Hakkında Bazı Notlar", çev. Sadık Kılıç, *A.Ü. İslamî İlimler Fakültesi Dergisi*, sayı: 5, yıl 1982.
- Bolay, S. Hayri, "Estetik", *Felsefe Sözlüğü*, Nobel Yayınları, 9. bsk., Ankara 2004.
- Buhari, *Sahihu'l-Buhari*.
- Camus, Albert, *Denemeler*, çev. Sabahattin Eyüboğlu-Vedat Günyol, Say Kitap Paz., 4. bsk., İstanbul 1982.
- Cebecioğlu, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Rehber Yayıncılık, Ankara 1997.
- Celâfî, Molla Musa, "el-Mebhasu's-Sâminu Aşer: Fî Kırâati'd-Dâd", *Mecmûatu'r-Resâil*, Şenyıldız Matbaası, İstanbul 1430/2009.

- Cengil, Arzu, *Kabbalah-Yahudi Gizemi*, Ayna Yayınevi, 2. Bsk., İstanbul 2003.
- Cengiz, Muammer, *Şebüsterî'nin Gülşen-i Râz Mesnevîsi*, basılmamış Doktora Tezi, A.Ü. SBE. Temel İslam Bilimleri ABD., Erzurum 2014.
- Cessas, *Ahkâmü'l-Kur'an*, thk. Muhammed es-Sadık Kamhâvî, Daru İhyâî't-Türasi'l-Arabî, Beyrut 1412/1992.
- Cevzici, Ahmet, *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma yayınları, İstanbul 2010.
- Cezerî, *et-Temhîd fi 'İlmi't-Tecvîd*, thk. Ğânim Kaddûrî Hamed, Müessesetu'r-Risâle, 1. Bsk. Beyrut Lübnan 1421/2001,
- Coomaraswamy, Ananda, *Hindouisme*, Gallimard, 1949.
- Coomaraswamy, Ananda K, *Sanatın Tabiatındaki Başkalaşım*, çev. Nejat Özdemiroğlu, İnsan Yayınları, İstanbul 1995.
- Cündioğlu, Düccane, *Sanat ve Felsefe*, Kapı yayınları,1.Bsk., İstanbul-2012.
- Çetin, Abdurrahman, "Tilavet" mad., *D.İ.A.*, yıl: 2012.
- Çetin, Abdurrahman, "Tevvîd" mad., *D.İ.A.*, yıl: 2011.
- Çetin, Abdurrahman, "Lahn" maddesi, *DİA.*, Yıl: 2003.
- Demir, Selman, *Erzurumun Meşhur Meçhullerinden Şefik Hoca*, Doğu yayınları, Erzurum 2002, [?].
- Demirli, Ekrem, *Şair Sufiler/Mevlana, Yunus ve Niyai-i Mısrî Üzerine İncelemeler*, Sufi Kitap, 1. Baskı, İstanbul 2015.
- De Unamuno, Miguel, *Hayatın Trajik Duygusu*, çeviren: Mehmet Sait Şener, Divan Kitap, 1. Baskı, İstanbul 2014.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, *Hadislerle İslam*, 1. bsk., Ankara 2013.
- Döndüren, Hamdi, *Kur'an-ı Kerim (Yüce Meali ve Açıklaması)*, Yeni Şafak Gazetesi Kültür Armağanı, 1. bsk., İstanbul 2003.
- Duman, Zeki, *Beyânü'l-Hak*, Fecr Yayınları, Ankara 2008.
- Ebu Davut, *Sünen*.
- Ebu Hayyan, *el-Bahrü'l-Muhîd*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1. bsk., Beyrut-Lübnan 1413/1993.
- Ebu'l-Bekâ, *el-Küllüyyât*, Daru'r-Risale, 2. bsk. Dımaşk 1432/2011.
- Ebu's-Su'ûd, *İrşâdu'l-Akli's-Selim ila Mezâyâ'l-Kitabi'l-Kerim*, thk. Abdu'l-Kadir Ahmed Ata, Metebetu'r-Rıyad el-Hadise, Rıyad, ts.
- Efendioğlu, Mehmet, "Sahabe", *D.İ.A.*, Yıl: 2008.
- Emre, Yunus, *Güldeste*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1990.
- Foulquié, Paul, Foulquié, Paul et collab. Raymond Saint-Jean, *Dictionnaire de la Langue Philosophique*, Presses Unuversitaires de Franca, Paris 1969.

- Fromm, Erich, *Sevme Sanatı*, Çev. Yurdanur Salman, Payot Yay., 6. bs., İstanbul 1981.
- Gadamer, H. George, *Güzelin Güncelliği*, çev. Fatih Tepebaşı, Çizgi Kitabevi, Konya 2005.
- Garaudy, Roger, *Afaroızdan Diyaloga*, çev. Sadık Kılıç, Birey Yayıncılık, İstanbul 1996.
- Garaudy, Roger, *20. Yüzyıl Biyografisi-Roger Garaudy'nin Felsefi Vasiyetleri*, çev. Ahmet Zeki Ünal, Fecr Yayınevi, Ankara 1998.
- Gazalî, Ebû Hamid, *İhyâu Ulûmi'd-Dîn*, Müessesetu'l-Halebî, Mısır 1387/1968.
- Gazalî, *el-İktisâd fi'l-İtikâd*, Nur Matbaası, Ankara 1962.
- Geze, David, "Fekete", *D.İ.A.*, İstanbul 1995, c. XII.
- Hafeyân, Ahmed Mahmud Abdu's-Semi, *Eşheru'l-Mustalahat fi Fenni'l-Eğai ve İlmi'l-Kıraat*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1. Bsk., Beyrut-Lübnan 1422/2001.
- Halebî, es-Semîn, *'Umdetu'l-Huffâz*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût Lübnan, 1417/1996.
- Halebî, *ed-Durru'l-Masûn fi Ulûmi'l-Kitâbi'l-Meknûn*, thk. Ahmed Muhammed el-Harrât, Daru'l-kalem.
- Halebî, es-Semîn, *Umdetu'l-Huffaz fi Tefsiri Eşrefi'l-Elfaz*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, , 1. bsk., Beyrut-Lübnan 1417/1996.
- Hamidullah, Muhammed, (Konferanslar), *Mu"cize, Kerâmet ve İstidrâc* (Konferans tarihi: 25/3/1975); *Mirâc Meselesi* (Konferans tarihi: 8/4/1975); *İslam Hukukunda Örf ve Adet* (Konferans tarihi: 18/4/1975 ve 25/4/1975); *İnsan Toplumlarında İbadet Tarihi* (Konferans tarihi : 9/5/1975), *İslam'da İbadet Tarihi* (Konferans tarihi : 17/5/1975)], çev. Zahit Aksu, İslamî İlimler Fakültesi Teksir Ders Notları, Erzurum, ts.,
- Hamidullah, Muhammed, *İslâm'da Anayasa*, çev. Hamza Aktan, (Prof. Dr. Muhammed Hamidullah, *İslâm Anayasa Hukuku*, Ed. Vecdi Akyüz, Beyan Yayınları, Şubat 1995, ss. 73-86).
- Hamidullah, Muhammed, *Kur'an-ı Kerim Tarihi Ders Notları*, Tercüme Eden: Suat Yıldırım, Erzurum 1978.
- Hamidullah, Muhammed, *Le Saint Coran - Traduction Entégrale ve Notes*, Müessesetu'r-Risâle..., 1-2.
- Hamidullah, Muhammed, *Mecmû'atu'l-Vesâiki's-Siyâsiyye*, 4. Bsk., Beyrut 1403/1983, (4. Bsk.)

- Hamidullah, Muhammed, *Sîretü İbn İshâk*, Hayra Hizmet Vakfı, Konya 1401/1981.
- Hamidullah, Muhammed, *La Symbolique en İslam*, Paris, Décembre, 1986; çeviri Sadık Kılıç, *İslam'da Sembolik Dil*, İnsan Yayınları, Şubat 995.
- Hamidullah, Muhammed, “Hz. Peygamber s.a.s. Gayrı Müslimlere Nasıl Davrandı?” Arapça’dan çev. Sadık Kılıç, *İlim ve Sanat Dergisi*, sayı: 7, Mayıs Haziran 1986.
- Hammûda, Abdulvehhâb, “Hemziyyeti Şevkî”, *Livau'l-İslâm*, sayı: 7, sene: 4, Bahar, 1370/1950.
- Heidegger, Martin, *Varlık ve Zaman*, çev. Kaan H. Ökten, agorakitaplığı, İstanbul 2008.
- Heimsoeth, Heinz, *Felsefenin Temel Disiplinleri*, Doğubatu Yayınları, 3. Basım, Ankara 2007.
- Hikmet, Nâzım, *Kuvâyi Milliye*, YKY., 9. baskı, 2007.
- Hölderlin, *Seçme Şiirler*, çev. A. Turan Oflazoğlu, İz yayıncılık, 3. Bsk., İstanbul 2013.
- Hünler, Hakkı, *Estetik’in Kısa Tarihi*, Doğubatu Yayınları 2011.
- İbn Arabî, *İlahî Aşk*, çev. Mahmut Kanık, İnsan Yayınları, İstanbul 1988.
- İbnu'l-Arabî, Muhyiddin, *el-Fütuhatu'l-Mekkiyye*, Prof. Dr. Nihat Keklik, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.
- İbn Aşur, Tahir, *Tefsîru't-Tahrir* ve't-Tenvîr, Daru't-Tunûsiyye li'n-Neşr, Tunus- 1984.
- İbnu'l-Cevzî, *Zâdu'l-Mesîr*, el-Mektebu'l-İslami, 3. bsk., Beyrut- 1404/1984.
- İbn Hanbel, Ahmed, *Müsned*.
- İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, Beyrut, ts.
- İbn Kuteybe, *Tefsîru Garibi'l-Kur'an*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan 1398/1978.
- İbn Kesir, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azim*, Müessesetu Kurtuba Mektebetu Evladi's-Şeyh li't-Türas, ts.
- İbn Kesir, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, thk. Mustafa es-Seyyid ve arkadaşları, 1. bsk., Kahire 1421/2000.
- İbn Manzûr, *Lisanu'l-Arab*, Daru'l-Me'ârif, Kahire, thk. Abdullah el-Kebir ve Arkad., ts.
- İbnü'l-Müsennâ, Ebu Ubeyde, *Mecâzü'l-Kur'ân*, thk. ve neşr: Fuat Sezgin, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1981.

- İkbal-i Lâhorî, *Yeni Gülşen-i Raz (Sır Güllerinin Açtığı Bahçe)*, çev. Ali Nihad Tarlan, B. Kervan Matbaası, Basım yeri: [?], 1959.
- İbn Manzur, *Lisânu'l-Arab, Dâru'l-Meârif*, Kahire, ts.
- İnanç, Hayati, *Can Veren Pervaneler*, <http://www.hayatiinanc.com/?p:87> (24.10.201).
- İsfehani, er-Rağîb, *el-Mufredat fî Garibi'l-Kur'ân*, Daru'l-Ma'rife, Beyrut, ts.
- Kal'acı, Muhammed Revvas, *Mevsûatu Fıkhı Osman ibn Affân*, Kahire-1404/1983.
- Kara, Ömer, *Tecvid/Kur'ân Okuma Kaideleri*, M.Ü. İFAV. Yayınları, 2. Bsk., İstanbul 2016.
- Karakılıç, Celaleddin, *Tecvid İlmi/Kur'an-ı Kerim Okuma Kaideleri*, 8. Bsk., Kalkan Yayıncılık, Ankara 2013.
- Kârî, Ali, *Şerhu'l-Fıkhî'l-Ekber*, Matbaatu't-Tekaddüm, Mısır, 1. bsk., 1323 H.
- Kasapoğlu, Abdurrahman, *Kur'an'da İnsan*, Mengüceli Yayınları, 2. Baskı, İstanbul- 2008
- Kavuran, Tamer, *Estetik ve Sanata Giriş*, perweb.firat-edu.tr/personel/yayinlar/fua_155/155_58998.doc
- Kılıç, Nuran, *Unamuno'da İnsan ve Sorunsal*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 2020.
- Kılıç, Sadık, *İslâm'da Sembolik Dil*, İnsan Yayınları, II. Baskı, İstanbul 2016.
- Kılıç, Sadık, *Seferler Arefesindeyim Hep*, Gelenek Yayıncılık, İstanbul 2004
- Kılıç, Sadık, *Benliğin İnşası*, İnsan Yayınları, İstanbul 2000.
- Kitab-ı Mukaddes ve İncil
- Kurtubî, *el-Câmi'u li Ahkâmi'l-Kur'an*, Thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî, Müessesetu'r-Risale, 1. bsk., Beyrut 1427/2006.
- Kutub, Seyyid, *Fî Zilâli'l-Kur'ân*, Dâru's-Şurûk, 9. bsk., 1400/1980, III.
- Llyod - John - Mutchinson, *Afli Lügat*, çev. Duygu Akın, Domingo, 2. bsk., İstanbul 2012.
- Magill, Frank, *Egzistansiyalist Felsefenin Beş Klasığı*, çev. Vahap Mutal, Hareket Yayınları, İstanbul 1971.
- Matürîdi, *Te'vilâtu Ehli's-Sünne*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, , 1. bsk., Beyrut-Lübnan 2005.
- Maverdî, *en-Nüket ve'l-Uyûn*, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, ts.

- Medkur, Sellâm, *İslam Hukuk Başlangıcı*, çev. Ruhi Özcan, Nun Yayıncılık, İstanbul 1995, Takdim: “Hocam Ruhi Özcan”, (Faruk Beşer).
- Merağî, *Tefsiru'l-Merağî*, Mektebetu ve Matbaatu Mustafa el-Babi el-Halebi ve evladuh, bi-Mısır, 1. bsk., 1365/1946.
- Meriç, Cemil, *Bir Dînyanın Eşiğinde*, Ötüken Yay., 2. bsk., İstanbul 1976.
- Mevdudi, Ebu'l-Al'â, *Tefhimu'l-Kur'an*, çev. Heyet, Yeni Şafak-İnsan Yayınları, 2. bsk., İstanbul 1996.
- Müfti-i Şam ve Bir Grup Ulema (Hazırlayanlar), *Mevlidu'l-Mustafâ ve Bi'setuhû -Sallahu aleyhi ve sellem-/Kabusun mine's-Sîrati'n-Nebeviyye min rivayeti kibari's-Sahabe -r.a., Matba'atu Halid ibn Velîd, (Suriye), 7. bsk., ts., Basım yeri: [?]*
- Münecced, Muhammed Nureddin, *et-Terâdüf fi'l-Kur'ân Beyne'n-Nazariyye ve't-Takbik*, Daru'l-Fikr, Dimaşk- 1422/2001.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyin el-Kuşeyri en-Nisabûrî b. el-Haccâc, *Sahihu Müslim*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, 5 cilt, Beyrut, Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi, ts.
- Müslim, *Sahih*.
- Nasr, Seyyid Hüseyin, *İslam Sanatı ve Maneviyatı*, çev. Ahmet Demirhan, İnsan Yayınları, İstanbul 1992.
- Nesefî, *Medâriku't-Tenzil*, Dâru'l-Küttâbi'l-Arabî, Beyrut-Lübnan, ts.
- Nesefî, Ebu'l-Berekât, *Medâriku't-Tenzil ve Hakâkiku't-Te'vîl*, thk. Seyyid Zekerîyya, Mektebetu Nizâr Mustafa el-Baz
- Hâkim, en-Neysaburî, *el-Müstedrek ale's-Sahihayn*, thk. Mustafa Abdülkadir Ata, 5 cilt, Darü'l-kütübi'l-ilmîyye, Beyrut 2002.
- Ömer, Ahmed Muhtar, *el-Mu'cemu'l-Mevsû'î*, 1. bsk., el-Memleketu'l-Arabiyye es-Su'ûdiyye, Riyad 1423/2002.
- Özcan, Ruhi, *Vahiy Kültürü*, Yayına Hazırlayan: Mustafa Kasadar, Ravza Yayınları, İstanbul- 1996, (Hakkında Yazılanlar: Bahattin Kök)
- Paz, Octavio, *Kartal Mı Güneş Mi?*, çev. Ali Cengizkan, V Yayınları, 2. Baskı, Ankara 1990.
- Peters, Francis E., *Antik Yunan Felsefesi Terimleri Sözlüğü*, Çev. ve Haz. Hakkı Hünler, Paradigma Yayınları, İstanbul 2004.
- Razi, Fahreddin, *et-Tefsiru'l-Kebîr*, Daru'l-Fikr, , 1. bsk., Beyrut Lübnan 1401/1981.
- er-Razi, Fahrudin, *et-Tefsîru'l-Kebîr (Mefâtihu'l-Ğayb)*, Dûru'l-Kutubi'l-İlmîyye, Tahran, ts.

- er-Razi, Ebû Hûtim, *Kitâbu'z-Zîne fi'l- Kelimati'l-İslamiyye el-Arabîyye*, thk. Hüseyin b. Feydillah el-Hemedanî, Merkezu'd-Dirâsât ve'l-Buhûs el-Yemeni, 1. bsk., 1415/1994.
- Robert, Paul, *Le Petit Robert 1, Dictionnaire Alphabétique et Analogique*, Paris 1977.
- Sabuni, *et-Tefsîru'l-Vadûh el-Müeyesser*, el-Mektebetu'l-Asriyye, Sayda-Beyrut 1434/2013.
- Sabuni, *Safvetu't-Tefasîr*, Daru'l-Fikr, Beyrut- 1421/2001.
- Sa'd, Abdulhakim Sa'd, *Mu'cemu'l-Mutûn fi'l-Kıraâtî ve't-Tecvîd*, Mektebetu Dari'z-Zeman li'n-Neşr ve't-Tevzi', 1. Bsk., el-Medinetu'l-Munevvera 1429/2008.
- Sa'dî, Abdurrahman b. Nasır, *Teysîru'l-Kerîmi'r-Rahmân fi Tefsiri Kelami'l-Mennân*, Müessesetu Mekke li't-Tıba'a ve'l-İ'lâm, Mekke 1398.
- Sağman, Hafız Ali Rızâ, *İlaveli-Yeni Sağman Tecvidi*, Ahmed Said Matbaası, İstanbul 1964
- Sami, Şemseddin, *Resimli Kâmûs-ı Fransevî*, 3. Tab', Mihran Matbaası, İstanbul 1318/1901
- Scheler, Max, *İnsanın Kozmostaki Yeri*, çev. Harun Tepe, BilgeSu Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2012.
- Schumacher, E.F., *Akl Karışıklar İçin Kılavuz*, çev. Mustafa Özel, İz Yay., İstanbul 1990.
- Spicq, C, - O.P., *Dieu et l'Homme Selon le Nouveau Testament*, Ed. Du Cerf, Paris-1961, "l'homme image de Dieu".
- Sürüş, Abdulkerim, *Biz Hangi Dünyada Yaşıyoruz?*, çev. Hüseyin Hatemi, Seçkin Yay., İstanbul 1986.
- Suyûtî, *et-Durru'l-Mensûr*, Beyrût, Lübnan, ts.
- Şafi, İmam, *Tefsîru'l-İmam eş-Şafi*, thk. Ahmed b. Mustafa el-Ferrân, Daru't-Tedmiyye.
- eş-Şa'râvî, *Tefsîru's-Şa'râvî*, İdaretu'l-Kutubi ve'l-Mektebat, 1991.
- Şeşen, Ramazan, "Ahmed Şevki", *TDV. İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1989.
- Tabatabâî, *el-Mîzân fi Tefsîri'l-Kurân*, 3. bsk., Tahrân 1397/[1977].
- Tam ve Tekmil Yunus Emre Divanı*, Maarif Kitaphanesi, İstanbul- 1954.
- Tekin, Zeki -İsmail Kırmızı, "Mısırdaki Osmanlı Hayranı Bir Entelektüel: Ahmet Şevki ve Fikirleri", *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi* (issn: 2147-0626), Vol. 2, 4 November/Kasım 2103.
- Tetik, Necati, *Kıraat İlminin Talimi*, İşaret Yayınları, İstanbul 1990.

- Tetik, İbrahim, *Tecvid İlmî: Tarihsel Evveliyatı, Doğuşu ve Gelişim Süreci*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi SBE. TİB. Anabilim Dalı, Erzurum 2016.
- Tunalı, İsmail, *Estetik*, Remzi Kitabevi, 14. baskı, İstanbul 2012.
- Osman Türer, “Batının İslâm’ı Tanımasında Tasavvufun Rolü”, *Tanımı Kaynakları ve Tesirleriyle Tasavvuf* (Vefatının 10. Yılında Mehmed Zâhid Kotku ve Tasavvuf Sempozyumu, 10-11 Kasım 1991 tebliğ metinleri) , Haz. Coşkun Yılmaz, Seha Neşriyat, İstanbul 1991.
- Ünal, Mehmet, *Sahabe’nin Kur’an Okuma Anlayışı*, Ankara Üniversitesi, SBE. Temel İslam Bilimleri (Basılmamış) Yüksek Lisans Tezi (I-V + 130 ss.), Ankara 1994.
- Ünlü, Demirhan, *Kur’an-ı Kerimin Tecvidi*, Genişletilmiş İkinci Baskı, Elif Matbaası, Ankara-1975
- Will, Durant, *Medeniyetin Temelleri*, çev. Nejat Muallimoğlu, Birleşik Yayıncılık, İstanbul 1996.
- Yazır, Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur’ân Dili*, Eser Neşriyat, 1979.
- Yunus Emre, *Divan*, Haz. Mustafa Tatçı, DİB. Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2012.
- Zebidi, el-Murteza, *Tacu’l-Arûs*, Mısır 1888.
- Zemahşeri, *el-Keşşaf*, Daru’l-Ma’rife, Beyrut Lübnan, ts.
- Zemahşeri, el-Keşşâf, thk, Adil Ahmed Abdu’l-Mevcûd ve arkadaşı, 1. bsk., Riyad- 1418/1998.
- Zerkeşi, *el-Burhan fi Ulumi’l-Kur’an*, 3. Bsk., Mektebetu Dari’t-Türas, Kahire 1404/1984.
- <https://medium.com/@omerify/yunus-emre-siirleri-4b5cd271e56e>
(04.03.2018)
- https://fr.wikipedia.org/wiki/Quo_Vadis_Domine (29.10.2016)
- <http://www.cnrtl.fr/definition/curiosité>
- http://www.dersimiz.com/ders_notlari/Estetik-ve-Sanat-Felsefesi-oku-21675.html
- ‘théophanie’, CNRTL, <http://www.cnrtl.fr/lexicographie/th%C3%A9ophanie>

Fecr Yayınları: 721

MED CEZİR 201
(201 Hadis ve Hâdis)

Prof. Dr. Mustafa IŞIK

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Eylül 2023

ISBN: 978-625-6436-72-5

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abd b. Humeyd, Ebû Muhammed, Abd b. Humeyd b. Nasr el-Kissî, el-Müntehab min Müsnedi Abd b. Humeyd, thk. Subhi el-Bedri es-Samarraî-M. M. Halil es-Saidî, Mektebetü's-Sünne, Kahire, 1988.
- Abdullah b. Mübârek, Ebû Abdurrahman, Kitâbü'z-Zühd ve'r-Rekaik, thk. Habiburrahman A'zamî, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, t.y.
- Abdullah b. Mübarek, Kitâbü'l-Cihad, thk. NeziH Hammad, Daru Tunusiye, Tunus, 1972.
- Abdurrahman b. Abdillâh b. Abdî'l-Hakem, Ebû'l-Kasım el-Mısri, Fütûhu Mısır ve'l-Magrib, Mektebetü's-Sekafeti'd-Diniyye, 1415/1994.
- Abdurrezzâk, b. Hemmam, Ebûbekir, Tefsir, thk. Mahmud Muhammed Abde, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1419.
- Abdurrezzâk, b. Hemmam, el-Emâlî fi âsâri's-sahabe, thk. M.es-Seyyid İbrahim, Mektebetü'l-Kur'an, Kahire, t.y.
- Abdurrezzâk, b. Hemmam, el-Musannef, thk. H. Rahman Azamî, el-Mektebu'l-İslamî, Beyrut, 1403.
- Abdülaziz b. Şah Veliyyullah, Muhtasarü't-tuhfetü'l-isna aşeriyye, thk. Muhyiddin el-Hatib, el-matbaatü's-selefiyye, Kahire, 1373.
- Abdülaziz el-Buhârî, Alaüddin, Abdülaziz b. Ahmed b. Muhammed, Keşfü'l-esrar ala Usulü'l-Pezdevi = Keşfü'l-esrar fi şerhi Usulü'l-Pezdevî, Daru'l-Kitabi'l-islamî, t.y. y.y.
- Ahmed b. Ali b. Said el-Ümevi el-Mervezi, Ebû Bekr, Müsnedu Ebî Bekr es-Siddik, thk. Şuayb el-Arnaut, el-Mektebü'l-İslâmî, Beyrut, 1986.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdullah, Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî, Fezailü's-Sahabe, thk. Vasiyyullah b. Muhammed Abbas, Müessesetü'r-Risale, I-II, Beyrut, 1983.
- Ahmed b. Hanbel, Müsned, thk. Şuayb el-Arnaut, Adil Mürşid, Cemâl Abdüllatif, Saîd Lehham, Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Ahmed b. Hüseyin b. Mihran el-Nisaburi, el-Mebcut fi Kıraati'l-Aşr, thk. Sübey Hamza Hakimi, Dimaşk, Mecmeu'l-Lugati'l-Arabiyye, 1981,
- Ali b. Ca'd b. Ubeyd el-Cevherî Ebû'l-Hasan, Müsnedu İbn Ca'd, thk. Âmir Ahmed Haydar, Müessesetü Nadir, Beyrut, 1990.
- Ali el-Kârî, Ebû'l-Hasan, Nureddin Ali b. Sultan Muhammed, Mirkâtü'l-Mefâtih Şerhu Mişkâtü'l-Mesâbih, Dârü'l-Fikr, I-IX, Beyrut, 2002.
- Ali el-Kârî, Şerhu Müsned-i Ebi Hanife, Beyrut, 1985.
- Amidî, Ebû'l-Hasan, Seyfeddin Ali b. Muhammed b. Salim, İhkam fi usulü'l-ahkâm, thk. Abdurrezzak Afifi, Mektebetü'l-İslami, Beyrut, t.y.
- Apak, Adem, Ana Hatlarıyla İslam Tarihi, İstanbul, 2011.
- Apaydın, Mehmet, Siyer Kronolojisi, Kuramer, İstanbul, 2006.
- Ateş, Süleyman, Asrın Çağdaş Tefsiri, Yeni Ufuklar, 1998.
- Attar, Feridüddin, Evliya Tezkireleri, Çev. Süleyman Uludağ, Kabcacı yayınevi, İstanbul, 2007.

- Aynî, Ebû Muhammed, Bedreddin Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ el-Hanefî, Umdetü'l-Kârî şerhi Sahihî'l-Buhârî, Daru İhyai't-Turasi'l-Arabî, Beyrut, t.y.
- Bardakoğlu, Ali, İslam Işığında Müslümanlığımızla Yüzleşme, Kuramer, İstanbul, 2019.
- Başgil, Ali Fuad, Gençlerle Başbaşa, İstanbul, 2005.
- Bâzergân, Mehdi, Kur'an'ın Nüzûl Süreci, çev. Y. Demirkıran-Melâ M. Feyzullah, Fecr, Ankara, 1998.
- Beyhakî, Ebû Bekr, Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali, es-Sünenü'l-Kebîr, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin el-Turki, Merkezu Hecer, 2011.
- Bezzâr, Ebû Bekr, Ahmed b. Amr, Müsnedu Bezzâr = el-Bahru'z Zehhâr, thk. Adil b. Sa'd (X-XVII), 1988-2009.
- Bingöl, Abdülkerim, Kur'an'da Hz. Muhammed'e Yönelik Eleştiriler, Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2016/1, cilt: VII, sayı: 13.
- Buhârî, Ebû Abdillâh, Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm Cu'fî, Sahih-i Buhârî, thk. M. Züheyr b. Nasır, Daru Tavgı'n-Necat, 1-9, 1422.
- Buhârî, Ebû Abdullah, Muhammed b. İsmail, ed-Duafai's-Sagir, thk. Mahmûd İbrâhîm Zayed, Dârü'l-Va'y, Haleb, 1977.
- Buhârî, Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm, Halku e'ali'l-ibad ve'r-red ale'l-cehmiyye ve ashabi't-ta'til, thk. A. Umeyre, Daru'l-Mearif's-Suudiyye, Riyad, t.y.
- Buhârî, Muhammed b. İsmail, Cüz'ü'l-kırâeti halfe'l-imam, thk. Rahman el-Sevri, Mektebetü's-Selefiyye, 1980.
- Buhârî, Muhammed b. İsmail, Ebû Abdullah, Tarihü'l-Kebîr, Dairetü'l- Meârifî'l-Osmanîyye, Haydarabad, t.y.
- Buhârî, Muhammed b. İsmail, ed-Duafai's-Sagir, thk. Mahmûd İbrâhîm Zayed, Dârü'l-Va'y, Haleb, 1977.
- Buhârî, Muhammed b. İsmail, el-Edebû'l-Müfred, thk. M. Fuad Abdulbaki, Daru'l-Beşâiri'l-İslamî, Beyrut, 1989.
- Burculani, Muhamme b. Huseyn, el-Kerem ve'l-Cud ve Sehau'n-Nefs, thk. Amir Hasen Sabri, Daru İbn Hazm: Beyrut, 1412.
- Cafer b. Muhammed, Misbahu's-Şeria, Beyrut, 1400.
- Câhız, Ebû Osman, Amr b. Bahr b. Mahbub Kinanî Leysî, el-Beyân ve't-Tebyin, Mektebetü Hilal, Beyrut, 1423.
- Câhız, Ebû Osman, Amr b. Bahr b. Mahbub el-Kinanî el-Leysî, Resâilü'l-Câhız, thk. Abdüsselam Muhammed Harun, Mektebetü'l- Hancî, Kahire, 1964.
- Canan, İbrahim, Kütüb-i Sitte İmamlarının Şartları, Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi, 1979, sayı: 3.
- Cessas, Ebû Bekr, Ahmed b. Alî Râzî Cessâs, Ahkâmü'l-Kur'ân, thk. Muhammed es-Sadık el-Kamhavi, Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi, 1985.
- Cezâîrî, Tahir, Tevcihi'n-nazar ila usuli'l-eser, thk. A. Ebû Gudde, el-Matbaatü'l-İslâmiyye, Haleb, 1995.
- Cihan, Sadık, Hadisler ve Ortaya Çıkış Sebepleri, Ankara, 2008.
- Çakan, İsmail Lütfi, Hadis Edebiyatı, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1985.

- Dârekutnî, Ebû'l-Hasan, Ali b. Ömer b. Ahmed, Sünenü'd-Dârekutnî, thk Ş. Arnaut, H. A. Şelebi, A. Harezullah, A. Berhum, M. Risale, Beyrut, 2004.
- Dârimî, Ebû Abdillâh b. Abdirrahman et-Temimî, es-Sünen, thk. H. Selim Esed el-Daranî, Daru'l-Mugnî, Suudi Arabistan, 2000,
- Demil, Emine, Hadis Rivayetlerinde Herakleios, İlahiyat, Ankara, 2017.
- Derveze, Muhammed İzzet, et-Tefsîru'l-Hadîs, Dâru'l-Garbi'l-İslamî, Beyrut, 2000.
- Dilek, Mehmet, Kütüb-i Sitte'nin Şartları Etrafında Gelişen Tartışmalar, İlahiyat, Ankara, 2014.
- Ebû Ali el-Farîsî, Hasan b. Ahmed b. Abdülgaflar, el-Hücce li'l-kurrai's-seb'a, thk. Muhammed Bedreddin Kahvecî, Beşîr Cüveycâtî, Beyrut: Dâru'l-Me'mun li't-Türas, 1993.
- Ebû Amr ed-Danî, Osman b. Said b. Osman b. Ömer, Câmîü'l-beyân fi'l-kıraati's-seb'i, Camiatü'ş-Şarika, el-İmarât, 2007,
- Ebû Davud es-Sicistani, Kitâbü'z-zühd, Süleyman b. Eş'as b. İshak el-Ezdi, thk. Ebû temim Yasir b. İbrâhim b. Muhammed, Ebû Bilal Ganim b. Abbas b. Ganim, Kahire: Dâru'l-Mişkat, 1993.
- Ebû Davud, Süleyman b. Eş'as es-Sicistanî, Sünen, M. Muhyiddin Abdulhamid, el-Mektebetül asriyye, Beyrut, t.y.
- Ebû Hanîfe, İmam-ı A'zam, Nu'man b. Sabit Bağdadî; Müsned, Rivayetü Haskefi, thk. Abdurrahman Hasen Mahmud, Mısır, Âdâb, t.y.
- Ebû Hanîfe, Nu'mân b. Sâbit, Müsnedü'l-İmam, bi-rivaye Abdullah b. Muhammed b. Ya'kub b. Hâris b. Halil Hârisi, Mekke: el-Mektebetü'l-İmdadiyye, 2010.
- Ebû Hayyan, Ali b. Muhammed, el-Besâir ve'z-Zehâir, thk. Vedat Kadı, Beyrut, 1988.
- Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdullah b.İshak el-Esbehânî, Hilyetü'l -Evliya ve Tabakâtü'l-Asfiya,es-Saadet Mısır, 1974, Daru'l-Kütübî'l İlmiyye, Beyrut, 1409.
- Ebû Şehbe, Muhammed b. Muhammed, el-Vasît fi ulûmi ve mustalahi'l-hadîs, Daru'l-Fikri'l-Arabî, t.y.
- Ebû Ubeyd, Kasım b. Sellam el-Herevî el-Ezdî, el-İman, thk., M. Nasıruddin Elbânî, Beyrut, Mektebetü'l-İslamî, 1983.
- Ebû Ubeyd, Kâsım b. Sellam el-Herevî el-Ezdi, et-Tuhur, thk. Hasen mahmud Selman, Mektebetü's-Sahabe, Cidde, 1994.
- Ebu Ubeyd, Kasım b. Sellam el-Herevî el-Ezdî, el-Hutab ve'l-Mevâiz, thk. Dr. Ramazan Abdü't-Tevvab, Kahire, Mektebetü's-Sekafeti'd-Diniyye, t.y.
- Ebû Yûsuf, Yakub b. İbrâhim b. Habib el-Ensârî el-Kufî, el-Âsâr, thk. Ebû'l-Vefa, Daru'l-Kütübî'l İlmiyyeti, Beyrut, t.y.
- Ebü's-Şeyh, Abdullah b. Muhammed b. Ca'fer İsfahanî, Kitâbü'l-Emsal fi'l-Hadisi'n-Nebevi, thk. A. Hamid, Bombay, 1987.
- Erdoğan, Mehmet, Vahiy-Akıl Dengesi Açısından Sünnet, İstanbul, 2014.
- Ersoy, M. Akif, Safahât, İnkilap Yayınevi, İstanbul, 1984.
- Esed, Muhammed, Kur'an Mesajı, Çev. C. Koytak-A. Ertürk, İşaret Yayınları, I-III, İstanbul, 1999.
- Eslem b. Sehl b. Habib el-Rezzaz el-Vasîtî, Tarihu Vasît, thk. Georges Avvad, Âlemu'l kütüb, Beyrut, 1406.

- Evvâî, Abdurrahman b. Amr, Sünenü'l-Evvâî, tsnf. Mervan M. eş-Şaar, Beyrut, 1993.
- Ezrakî, Ebû'l-Velid, Muhammed b. Abdullah, Ahbâru Mekke ve ma cae fiha minel-Asar, Thk. Rüşdi es-salih, Daru'l-Endelüs li'n-neşr, Beyrut, 1414.
- Fetlavî, Süheyl Hüseyin, Hz. Muhammed'in (s.a.s.) Diploması Anlayışı, Çev. Mustafa Işık, Rağbet, İstanbul, 1918.
- Gazâlî, Ebû Hamid, Muhammed, Mustasfâ, thk. M. Abdusselam Abdüşşafi, Daru'l-Kutubi'l-ilmiiyye, 1993.
- Gazâlî, Muhammed, el-Sünnetü'n-Nebeviyyetü Beyne Ehli'l-Fıkhı ve Ehli'l-Hadis, Daru'ş-Şuruk, 1989.
- Gazâlî, Muhammed, Fakihlere ve Muhaddisler Göre Nebevi Sünnet, Çev. Ali Özek, İslami Araştırmalar, İstanbul, 1992.
- Gazâlî, Muhammed, Fıkhı's Sire, Muhammed Gazâlî, Çev. Rasul Tosun, Risale, İstanbul, 1991.
- Gölcük, Şerafeddin-Toprak, Süleyman, Kelam, Tekin Kitabevi, Konya 1991.
- Gümüş, Sadreddin, Kur'an Tefsirinin Kaynakları, İstanbul, 1990.
- Hallal, Ahmed b. Muhammed b. Hallal, *es-Sünne*, thk. Atıyye Zehranî, Riyad, Daru'r-Raye, 1989.
- Hâkim en-Nisâbü'rî, Muhammed b. Abdullah, Marifetu Ulûmi'l-Hadis, haz. es-Seyyid Mu'zam Hüseyin, Beyrut, t.y.
- Halife b. Hayyât, Ebû Amr el-Şeybanî, Tarihu Halife b. Hayyat, thk. Ekrem. Ziya el-Omerî, Daru'l-Kalem, Müessesetü'r-Risale, Dimaşk, Beyrut, 1397.
- Hatîb el-Bağdadî, Ebû Bekr el-Hatîb Ahmed b. Ali b. Sabit, Târîhu Bağdad, thk. Beşşar Avvad Maruf, Dârü'l-Garbi'l-İslami, I-XVI, Beyrut, 2002,
- Hatîb, Ebû Bekr, Ahmed b. Ali b. Sabit, Hatîb el-Bağdadî, Telhisü'l-müteşabih, thk. Sükeyne eş-Şihabi, Dimaşk, 1985.
- Hatiboğlu, İbrahim, Nu'man b. Beşîr, TDV, İstanbul, 2007.
- Hattabî, Ahmed b. Muhammed, Ebû Süleyman, Meâlimu's-Sünen, el-Kütübü's-Sitte, (Sünenu Ebî Davud'un kenarında)
- Hemmam b. Münebbih, Ebû Ukbe, Sahifetu Hemmam b. Münebbih, thk. Ali hasan Ali, el-Mektebu'l-İslamî, Beyrut, 1987.
- Hennad b. el-Sırrî, Zühed, thk. Abdurrahman Abdulcebbar, Daru'l-Hulefa, Kuveyt, 1406.
- Hökelekli, Hayati, Din Psikolojisi, Ankara, 1993.
- Humeydî, Abdullah b. Zübeyr, el-Müsned, thk. H.S. Esed el-Daranî, Daru's-Sakâ, Dimaşk, 1996.
- Işık, Mustafa, 5N1K'dan Hareketle Hadisleri Anlama Yöntemi, Fecr, Ankara, 2019.
- Işık, Mustafa, Bir Hadis: İki Kuşak, Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Cilt: 5, Sayı: 10, Kars 2018, s. 48-69.
- Işık, Mustafa, Camilerin İmarı Bağlamında Bünyan Ulu Cami Portali, Uluslararası Cami Sempozyumu-Sosyo-Kültürel Açından- 08-09 Ekim 2018, Malatya, Bildiriler Kitabı Yayına Hazırlayan: Prof. Dr. Fikret Karaman, Ankara, 2018.
- Işık, Mustafa, Fitrat Hadisi'nin Osmanlı'nın Devşirme Sisteminde Hayata Aksedişi, Turkish Studies = Türkoloji Araştırmaları: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 2013, cilt: VIII, sayı: 6.

- Işık, Mustafa, Hadislerde Beden Dili ve İbn Hibbân Örneği, *Bilimname: Düşünce Platformu*, 2011/1, sayı: 20.
- Işık, Mustafa, Hadisteki ‘Yedi Güzel Adam’ın Kur’an-ı Kerim’deki İzdüşümleri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi/The Journal of International Social Research*, Cilt: 13 Sayı: 71, Haziran 2020.
- Işık, Mustafa, İbnu Huzeyme, Sahih’i ve İbnu Hibban’ın Sahih’iyle Mukayesesi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997, Kayseri (Basılmamış Doktora Tezi)
- Işık, Mustafa, İnsan Ölüncü Dünyadaki Eylemleri Biter; Üç Tip Hariç” Hadisinden Hareketle, Kesintisiz Ameller, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Cilt: 13 Sayı: 70 Nisân 2020.
- Işık, Mustafa, Kayseri’de Mimari Eserlerde Geçen Ayet ve Hadisler, Ankara: TDV Kayseri Şubesi Yayınları, 2005.
- Işık, Mustafa, Kitab-ı Mukaddes ve Kur’an Çerçevesinde Hayânın Evrenselliği: Utanmadıktan Sonra İstedliğini Yap!, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2013, cilt: XVII, sayı: 1.
- Işık, Mustafa, Sebebû Zikri’l-Hadîs Bağlamında “Men Kezebe Aleyye” Örneği, *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi = Erciyes University Journal of Faculty of Theology*, 2014/1, sayı: 18.
- Işık, Mustafa, Toplum Gemisi” Hadisinin Sübut ve Anlama Çalışması, *İnönü Üniversitesi/ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Bahar 2017/8 (1) 73-104.
- Itr, Nureddin, *Menhecû’n-Nakdi fi’l-Hadis*, Dımaşk, 1985.
- İbn Abdilber, Ebû Ömer, Cemaleddin Yûsuf b. Abdullah b. Muhammed Kurtubî, et-Temhid lima fi’l-Muvatta mine’l-meani ve’l-esanid, thk. Mustafa b. Ahmed Alevî-Muhammed Abdülkebir Bekrî, *Vizaretü’l-Evkaf ve’s-Şuûni’l-İslâmiyye*, Magrib, 1387.
- İbn Abdîrabbih, Ahmed b. Muhammed el-Kurtubî, el-İkdü’l-Ferid, Beyrut, 1404.
- İbn Ebî Asım, Ebû Bekr, Ahmed b. Amr b. Dahhak, el-Âhad ve’l-mesânî, thk. Basim Faysal Ahmed Cevabire, Riyad: Dârü’r-Raye, 1991.
- İbn Ebî Hâtim, Ebû Muhammed, Abdurrahman b. Muhammed b. İdris, el-Cerh ve’t-Ta’dil, *Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye*, Beyrut, [t.y.], Haydarabad: 1952.
- İbn Ebî Hâtim, Ebû Muhammed, Abdurrahman b. Muhammed b. İdris, *Kitabü’l-ilel*, Haz. Said b. Abdullah el-Humeyyid-Halid b. Abdurrahman el-Cüreysî, Riyad, 2006.
- İbn Ebî Hayseme, Ebû Bekr Ahmed b. Ebû Hayseme Züheyr b. Harb, et-Tarihü’l-Kebir = *Tarihi İbn Ebî Hayseme*, thk. Salâh b. Fethi Hilal, I-IV, Kahire, 2006,
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr, Abdullah b. Muhammed b. İbrâhim, *Müsnedü İbn Ebi Şeybe*, thk. Adil b. Yûsuf el-Gazavî-Ahmed Ferid el-Mezidi, *Darü’l-Vatan*, I-II, Riyad 1997.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr, *Kitabu’l-Edeb*, thk. M. Rıza Kahveci, *Daru’l Beşairi’l-İslamiyye*, Beyrut, 1999.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr, *Kitâbü’l-Musannef fi’l-Ehâdis ve’l-Âsar*, haz. Kemâl Yûsuf el-Hût, I-VII, *Mektebetü’r-Rüşd*, Riyad, 1409.

- İbn Haldun, Abdurrahman b. Muhammed b. Haldun, Divanü'l-mübtede ve'l-haber fi Tarihi'l-Arab ve'l-Berber ve men asarahum min zevi's-Şe'ni'l-ekber, Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1988.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed b. Ali b. Ahmed b. Saïd Zahirî, el-Muhalla, Daru'l-Fikr, I-XII, Beyrut, t.y.,
- İbn Hibbân Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed Büstî, el-Mecruhin mine'l-muhaddisin ve'd-duafa ve'l-metrukin, thk. Mahmud İbrahim, Daru'l-Va'y, I-III, Haleb, 1396,
- İbn Hibbân, Muhammed, Sahihu İbn-i Hibbân bi-Tertibi İbni Belban, thk. Ş. Arnavut, Beyrut, 1993.
- İbn Hibbân, Muhammed, Sahihu İbn-i Hibban el-Müsnedu's Sahih ale't-Tekâsîm ve'l-Enva', thk., M. Ali Sönmez-H. Aydemir, Daru İbn Hazm, I-VIII, Beyrut, 2012.
- İbn Hişam, Ebû Muhammed, Cemaleddin Abdülmelik, es-Siretü'n-Nebeviyye, thk. Mustafa es-Saka vd. Matbaatu Mustafa Elbanî el-Halebî, Mısır, 1955.
- İbn Huzeyme, Ebû Bekr, Muhammed b. İshak; Sahihu İbn Huzeyme, thk. Muhammed Mustafa A'zamî, el-Mektebü'l-İslâmî, Beyrut, 1975.
- İbn İshak, Kitabu's-Siyer ve'l-Megazî, thk. Süheyl Zekkar, Daru'l-Fikr, Beyrut, 1978.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fida, İmadüddin İsmail b. Ömer, Tefsirü'l-Kur'ani'l-Azîm, thk. Sami b. Muhammed es-Selame, Daru Taybe, Riyad, 1999.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fida, İmadüddin İsmail b. Ömer, el-Bidâye ve'n-nihaye, thk. Ali şiri, Daru ihyai't-Turasi'l-arabî, Beyrut, 1988.
- İbn Kesîr, el-Bâisü'l-Hasîs, Şerhu İhtisari Ulûmi'l-Hadis, Beyrut, 1983.
- İbn Kudame, Ebû Muhammed, Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed b. Muhammed Cemmâîlî Makdisî, el-Muntahab mim ileli'l-hallal, thk. Tarık b. Avazullah b. Muhammed, Daru'r-Raye, Riyad, 1998.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim, Uyunü'l-Ahbar, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1418.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed, Abdullah b. Müslim b. Kuteybe Dîneverî, Maarif, thk. Servet Ukkâşe, Kahire: el-Hey'etü'l-Misriyye el-Amme li'l-Küttab, 1992.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed, Abdullah b. Müslim b. Kuteybe Dîneverî, Garibu'l-hadis, thk. Abdullah el-Cüburî, Matbaatü'l-Ânî, Bağdad, 1397.
- İbn Mâce, Muhammed b. Yezid, es-Sünen, thk. M. F. Abdalbaki, Daru İhya-i'l-Kütübi'l-Arabiyye, t.y.
- İbn Melek, Muhammed b. İzzeddin Abdülatif b. Abdülaziz b. Emineddin b. Firişte, Şerhu Mesâbihi's-sünne li-İmam Begavi, thk. Nureddin Talib, Dimaşk; Beyrut: Darü'n-Nevadir, 2012.
- İbn Mücahid, Ahmed b. Mûsâ el-Bağdadî, Kitabu's Sebati fi'l-Kıraat, thk. Şevki Dayf, Daru'l-Mearif, Mısır, 1400/1980.
- İbn Sa'd, Ebû Abdullah, Muhammed b. Sa'd b. Meni' ez-Zühri, et-Tabakatü'l-kübrâ: (kısmu'l-mütemmim), thk. Abdülaziz Adullah es-Selumi, Mektebetu's -Siddik, Taif, 1993.
- İbn Sa'd, Ebû Abdullah, Muhammed b. Sa'd b. Meni' ez-Zühri, et-Tabakatü'l-Kübrâ, thk. M. Abdulkadir Atâ, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1990.

- İbn Şebbe, Ebû Zeyd Ömer b. Şebbe Nümeyrî Basrî, Tarihü'l-Medîne, thk. Fehim M. Şeltut, Cidde, 1399/1979.
- İbn Vehb, Abdullah b. Vehb b. Müslim el-Mısırî, Ebû Muhammed, el-Câmi' fi'l-Hadis, thk. R. F. Abdulmuttalib- A. Mezid, Daru'l-Vefa, 2005.
- İbn Zencüye, Ebû Ahmed Humeyd b. Mahled b. Kuteybe el-Ezdi, Kitabü'l-Emval, thk. Şakir Zib Feyyaz, Riyad 1986.
- İbnu'l-Esir el-Cezerî, Camiu'l-Usûl li ehâdisu'r-Rasûl, thk. Abdulkadir Arnavut, Mektebu'l-Hulvânî, 1969.
- İbnu'l-Esîr, Ebû'l-Hasen, Alî b. Ebî'l-Kerem, Muḥammed el-Cezerî (ö. 630/1233), el-Kâmil fi't-Târîh nşr. Umar Abdusselâm Tedmurî, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrût, 1997.
- İbnü'l-Cevzî, Abdurrahman, Ebû'l-Ferec, Keşfu'l-Müşkil min Hadisi's-Sahihayn, thk. Ali Hüseyin el-Bevvab, Dâru'l-Vatan, I-IV, Riyad, t.y.
- İbnü's-Salâh, Ebû Amr, Osmân b. Salâhiddîn Şehrezûrî, Mukaddimetu İbni's-Salâh Ulumü'l-Hadis, thk. N. Itr, Dımaşk, Dârü'l-Fikr, 1986.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed Bağdâdî, el-İlelü'l-mütenahiye fi'l-ehâdisi'l-vahiye, Pakistan: Faysalabad, İdaretü'l-Ulumi'l-Eseriyye, 1981,
- İbnü'l-Hümmam, Kemâleddin, Muhammed b. Abdülvahid b. Abdülhamid, Fethü'l-kadir, Daru'l-Fikr, y.y., t. y.
- İbnü'l-Kayseranî, Ebü'l-Fazl Muhammed b. Tahir, Tezkiretü'l-huffaz, thk. Hamdi b. Abdülmecid b. İsmail es-Selefi, Riyad: Dârü's-Sumay'î, 1994.
- İshak b. Raheveyh, İbrâhim b. Mahled, Müsnedu İshak b. Raheveyh, thk. A. Abdulhak el-Belûşî, Mektebeül'l-İman, I-V, Medine, 1991.
- İsmail b. Cafer, Hadisü Ali b. Hucr es-Sa'dî an İsmail b. Cafer el-Medenî, thk. Ömer b. Rufud, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad, 1998.
- Kadı Abdulcebbar b. Ahmed el-Mutezili, Tesbitu delaili'n-Nübüvve, Kahire, t.y.
- Kadı İyaz, Ebü'l-Fazl, İyaz b. Mûsâ b. İyaz el-Yahsubî, İkmalü'l-Mu'lim bi-fevâidi Müslim, thk. Yahyâ İsmail, Mansure: Dârü'l-Vefa, Mısır, 1998.
- Kandemir, M. Yaşar, Abdullah b. Amr, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1988.
- Kandemir, M. Yaşar, Fatıma, TDV Ansiklopedisi, İstanbul, 1993.
- Karakılıç, Celaleddin, Tecvid İlmi, Ankara, 1977.
- Karakoç, Sezai, Kıyamet Aşısı, Diriliş yayınları, İstanbul, 1974.
- Kastalanî, Ebü'l-Abbas, Şehabeddin Ahmed b. Muhammed, İrşadü's-sari li-şerhi Sahihü'l-Buhârî, , el-Matbaatü'l-Emiriyye, Mısır, 1323.
- Kelabazi, Ebû Nasr Ahmed b. Muhammed b. Hüseyin el-Buhârî, el-Hidaye ve'l-İrşad fi marifeti ehli's-Sika ve's-Sedad, thk. Abdullah Leysî, Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 1987.
- Kitabı Mukaddes, Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul, 2001.
- Koçkuzu, Ali Osman, Rivayet İlimlerinde Haber-i Vahitlerin İtikad ve Teşri Yönlerinden Değeri, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1988.
- Koçyiğit, Hikmet, Kur'an'ın Nüzül Sırasına Göre Tefsir Edilmesi, Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2013/1, c. 12, sayı: 23.

- Konrapa, M. Zekai, Peygamberimizin Hayatı, M.E.B, İstanbul, 1982.
- Luveyn, Muhammed b. Süleyman, Ebû Cafer, Cüz'ün fihi hadisu'l-Masasi, thk. Misad b. Abdu'l-Hamid el-Sa'dani, Riyad, 1997.
- Mâlik b. Enes, Muvatta, Ebû Mus'ab rivayeti- thk. Beşşar Avvad Ma'ruf-Mahmud Halil, Müessesetü'r-Risale, I-II, 1412.
- Mâlik b. Enes, Muvatta, Rivayetu Muhammed b. el-Hasan eş-Şeybanî, thk. Abdülvehhab Abdüllatif, el-Mektebetü'l-İlmiyye, Kahire, [t.y.].
- Mâlik b. Enes, Muvatta, thk. M. F. Abdulkakî Daru İhyai't-Turasi'l-Arabi, Beyrut, 1985.
- Merginanî, Ebû'l-Hasan, Burhaneddin Ali b. Ebî Bekr, el-Hidâye şerhu Bidâyeti'l-mübtedi, thk. Tallal Yusuf, Daru ihyai't-turasi'l-Arabî, Beyrut, t.y.
- Mervezî, Muhammed b. Nasr b. Yahya, Ebu Abdullah, Ta'zîmu kadri's-salât, thk. A. Abdulcebbar Fireyvaî, Mektebetü'd-Dar, I-II, Medine, 1406.
- Mevdudî, Ebû'l-A'lâ, Tefhîmu'l-Kur'an Tefsiri, ter. Muhammed Han Kayanî vd., İnsan yayınları, İstanbul, t.y.
- Mukatil b. Süleyman, Tefsiru Mukatil b. Süleyman, thk. Abdullah Mahmud Şehhate, Beyrut, 1423.
- Mücahid, Ebû'l-Haccâc Mücâhid b. Cebr Mekkî Mahzûmî, Tefsir, thk. Muhammed Abdusselam, Daru'l-Fikri'l-İslami, Mısır, 1989.
- Müslim b. Haccac, el-Sahih, thk. M. Fuad Abdulkaki, Daru İhyai't-Turasi'l-arabi, Beyrut, ts.
- Necati, M. Osman, Hadis ve Psikolojji, Fecr, Ankara, 2017.
- Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Ali b. Şuayb Nesaî, Sünen, thk. A. Fettah Ebû Gudde, Haleb, 1986.
- Nesâî, Ebû Abdurrahman, Ahmed b. Ali b. Şuayb, Sünenü'l-Kübra, thk. Hasen Abdulmun'im Şelebi, Müessesetü'r-Risale, Beyrut, 2001.
- Nevevî, Muhyiddin Yahya b. Şeref, el- Minhâc fi şerhi Sahih-i Müslim b. Haccac, Beyrut, 1392.
- Nuaym b. Hammad, Ebû Abdullah, Kitabü'l-Fiten, thk. Semîr b. Emin ez-Züheyri, Kahire: Mektebetü't-Tevhid, 1991.
- Osman b. Saîd, Ebû Amr, Ümevi Danî, es-Sünenü'l-varide fil-fiten ve gavailiha ve's-saati ve eşratıha, thk. Rızaullah b. Muhammed İdris el-Mübârekfurî, Riyad: Dârü'l-Âsıme, 1995.
- Ömer b. Bedr, Ebû Hafs el-Mevsilî, el-Mugnî ani'l-Hıfzı ve'l-Kitab, Matbaatü's-Selefiyye, Kahire, 1342.
- Özer, Salih, Hadis Metninin Anlaşılmasında Diğer Metinlere Referansların Önemi ya da Hadiste Metinlerarasılık ve Metinlerarası Okuma, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 2008, cilt: VIII, sayı: 1.
- Öztürk, Mustafa, Kur'an-ı Kerim Meali, -Anlam ve Yorum Merkezli Çeviri-, Ankara Okulu, Ankara, 2016.
- Öztürk, Mustafa, Tefsirü'l-kur'ani'l-azim, İstanbul: TDV Ansiklopedisi, 2011.
- Polat, Selahattin, Metin Tenkidi, İfav, İstanbul, 2010.
- Ramehürmüzî, Ebû Muhammed b. Hallad, el-Emsâlü'l-hadis, thk. Ahmed A. Temmam, Beyrut 1988.

- Rebi' b. Habib b. Amr el-Ezdî el-Basrî, Müsned-i Rebi' b. Habib, Yusuf b. İbrahim Vercelanî, Kitabu't-tertib fi's- sahih min hadisi'r-rasûl (s), thk. Şeyh Nureddin Abdullah b. Humeyd el-Salimî, Saltanat-ı Uman, 2003.
- Ruyani, Ebû Bekr, Muhammed b. Harun, Müsnedü'r-Ruyanî, thk. Eymen Ali el-Yemani, Müessesetü Kurtuba, Kahire, 1416.
- Saîd b. Mansur, Ebû Osman, Saîd b. Mansur b. Şu'be el-Horasanî, Sünen, thk. Habiburrahman A'zamî, Beyrut: Dârü's-Selefiyye, 1982.
- Sancaklı, Saffet, Hz. Peygamber'in Bazı Nitelikleri açısından Kur'an-ı Kerim'de Kendisini Uyaran Ayetlerin Analizi, İslami Araştırmalar Dergisi, cild 15, sayı: 3, 2002.
- Sargon, Erdem, "Bayram", DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 1992.
- Seffarinî, Muhammed b. Ahmed Salim b. Süleyman, Levaihü'l-envari's-seniyye ve levakihü'l-efkari's-seniyye Kasidetu İbn Ebû Davud, thk. Abdullah b. Muhammed el-Busayri, Riyad, Mektebetü'r-Rüşd, 1994.
- Serahsî, Ebû Bekr, Muhammed b. Ahmed b. Sehl, el-Mebсут, Daru'l-marife, Beyrut, 1993.
- Serahsî, Ebû Bekr, Muhammed b. Ahmed b. Sehl, Usulü's-Serahsî, Dârü'l-Marife, Beyrut, t.s.
- Seyyid Burhaneddin, Maarif, Tercüme: Karabulut, Ali Rıza, Kayseri, 1995.
- Subhî, es-Salih, Ulumü'l-hadis ve mustalahuha, Daru'l-İlm li'l-Melayin, Beyrut, Lübnan, 1986.
- Suyûtî, Celâleddin Abdurrahman b. Ebî Bekr, el-Hasaisü'l-Kübrâ, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, I-II, Beyrut, t.y.
- Suyûtî, Celaleddin, Abdurrahman b. Ebî Bekr, el-İtkan fi ulumi'l-Kur'ân, thk. Muhammed Ebû'l-fazl İbrahim, el-Hey'etu'l Mısıryyü'l-Amme li'l-Kuttâb, 1974.
- Suyûtî, Celaleddin, Abdurrahman b. Ebî Bekr, Tedribü'r-Râvî fi Şerhi Takribi'n-Nevevî, thk. Ebû Kuteybe Nazar Muhammed el-Faryabi, Daru Taybe, I-II, el-Mektebetü'l-İlmiyye, Medine, 1959.
- Suyûtî, Celâleddin, Tenvirü'l-havâlik şerhu ala Muvatta'ı Mâlik, Mektebetü'c-Ticariyyeti'l-Kübra, Mısır, 1969.
- Suyûtî, Celâlu'd-Dîn, Abdurrahmân b. Ebî Bekr, Târîhu'l-Hulefâ, nşr. Hamedî ed-Demirdâş, Mektebetu Nizâr Mustafa el-Bâz, 1425/2004.
- Süfyan es-Sevrî, Ebû Abdullah, Süfyan b. Saîd, Min hadisi'l-İmam Süfyan b. Saîd es-Sevrî: rivayetu es-Seri b. Yahyâ an şüyuhihî ani's-Sevrî ve rivayetu Muhammed b. Yûsuf el-Firyabi ani's-Sevrî, thk. Amir Hasan Sabri, Beyrut: Dârü'l-Beşairi'l-İslamiyye, 2004.
- Süfyan es-Sevrî, Ebû Abdullah, Süfyan b. Saîd, Tefsir, tsh. Ebû Cafer Muhammed, Beyrut: Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1983.
- Şafiî, Ebû Abdullah Muhammed b. İdris b. Abbas, Tefsiru'l-İmam Şafiî, thk. Ahmed b. Mustafa el-Ferran, Suudi Arabistan, 2006.
- Şafiî, Ebû Abdullah, Muhammed b. İdris, el Umm, Daru'l-Marife, Beyrut, 1991.
- Şafiî, Muhammed b. İdris, er-Risale, thk. A. M. Şakir, Mektebetü'l-Halebî, Mısır, 1940.
- Şafiî, Muhammed b. İdris, Müsned, Tertib: Emir Ebû Saîd Sencer b. Abdünnasrî el-Cavlî, thk. Mahir Yâsîn Fahl, Garas li'n-Naşr, I-IV, Kuveyt, 2004.

- Şafî, Muhammed b. İdris, Müsnedu's-Şafî, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1400.
- Şatubî, Ebû İshak, İbrahim b. Mûsâ b. Muhammed el-Gırnatî, Muvafakât, yay. haz. Ebû Ubeyde Al-i Salman, Dâru İbn Affan, 1997.
- Şatubî, Ebû İshak, İbrahim b. Mûsâ, Muvâfakât fî usulî'l-ahkâm, Daru'l-kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.,t.y.
- Şeybânî, Ebû Abdillâh, Muhammed b. Hasen b. Ferkad, Kitâbü'l-Âsâr, thk. Ebü'l-Vefâ el-Efganî, Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, I-II, 1993.
- Şeybânî, Muhammed b. Hasen, el-Asl, nşr. Mehmet Boynukalın, Beyrut, Daru İbn Hazm, 2012.
- Şeybânî, Muhammed b. Hasen, Kitâbü'l-Âsâr, thk. Ebü'l-Vefâ el-Efganî, Beyrut, 1993.
- Taberânî, Süleyman b. Ahmed, el-Mu'cemu'l-Evsât, thk. Tarık b. Ivazullah-Abdulmuhsin b. İbrahim, Daru'l-haremeyn, Kahire, t.y.
- Taberî, Ebû Cafer, İbn Cerir Muhammed b. Cerir, Câmîü'l-beyân fî tefsiri'l-Kur'ân, thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki, Dâru Âlemi'l-Kütüb, Riyad, 2003.
- Taberî, Ebû Cafer, İbn Cerir Muhammed b. Cerir, Tehzîbü'l-Âsar, (kayıp cüz) thk. Ali Rıza b. Abdullah, Daru'l-me'mun li't-turas, Dımaşk, 1995.
- Taberî, Ebû Cafer, İbn Cerir, Muhammed b. Cerir b. Yezid, Tarihu't-Taberî, Tarihu'r-Rusûl ve'l-mülûk, Daru't-Turas, (1-11) Beyrut, 1387.
- Taberî, Ebû Cafer, Muhammed b. Cerir, Câmîü'l-beyân an te'vili'l-Kur'ân, thk. Ahmed Muhammed Şakir, Müessesetü'r-Risale, 2000.
- Tahavî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî Râzî Cessâs, Muhtasarü İhtilafî'l-ulema, thk. Abdullah Nezir Ahmed, Beyrut: Dârü'l-Beşairi'l-İslâmiyye, 1995.
- Tahavî, Şerhu Müşkili'l-Âsar, thk. Ş. el-Arnaut, Beyrut 1994.
- Tayâlisî, Süleyman b. Davud, Müsned, thk. Muhammed b. Abdî'l-Muhsin el-Türkî, Mısır, 1999.
- Temizer, Aydın, Kur'an'da 'De ki' Hitabı, (Bir Uslûb Özelliği olarak), İfav, İstanbul, 2012.
- Thompson, Paul, Geçmişin Sesi, Çev. Şehnaz Layıkel, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1999.
- Tirmizî, Ebû İsa, Muhammed b. İsa, Sünenü't-Tirmizî, thk. Beşşar Avvad Ma'ruf. Beyrut: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1998,
- Toprak, M. Said, Talmud ve Hadis, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- Türk Atasözleri ve Deyimler, (1000 Temel Eser) İstanbul, 1971.
- Türkçe Sözlük, TDK, Ankara, 1998.
- Vahidî, el-Vasit fî Tefsiri'l-Kur'ânî'l-Mecid, Ali b. Ahmed b. Muhammed en-Nisâburî, thk. A. Ahmed Abdülmevcud [ve öte.] Beyrut, 1994.
- Vâkidî, Ebû Abdullah, Muhammed b. Ömer, Fütuhü's-Şam, Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Vâkidî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer, el-Megâzî, thk. Marsden Jones, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut,1984.
- Varol, M. Bahaüddin, "Emevîler'in Hz. Ali ve Taraftarlarına Hakaret Politikası Üzerine" Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İstem, Yıl:4, Sayı:8, 2006.

- Vekî b. el-Cerrâh, Kitâbü'z-Zühd, thk. Abdurrahman Abdülcebbâr el-Ferîvâî, Mektebetü'd-Dar, Medine, 1984.
- Vercelanî, Yûsuf b. İbrahim Kitabu't-Tertib fi's-Sahih min Hadisi'r-Rasul (s), thk. Şeyh Nureddin Abdullah b. Humeyd el-Salimî, Saltanat-ı Uman, 2003.
- Yahya b. Hüseyin eş-Şecerî, Kitâbu'l-Emâlî, derleyen, Muhyiddin b. Ahmed b. Ali b. Velid el-Kureşî, thk. M. Hasen İsmail, Beyrut, 2001.
- Yahyâ b. Sellam, Ebû Zekeriyâ, Tefsiru Yahyâ b. Sellam thk. Hind Şelebi, Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2004.
- Yakub b. Şeybe es-Sedusî, Ebû Yusuf, Müsnedu Ömer b. Hattab, thk. Kemal Yusuf el Hut, Beyrut: Müessesetü'l-Kütübî's-sekafiyye, 1405/ 1985.
- Yavuz, Adil, Hadislerde Mekkilik ve Medenlik, Ankara, 2007.
- Yazır, Muhammed Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul, 2015, (Osmanlı Türkçesi).
- Yazır, Muhammed Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul, Eser Kitabevi, İstanbul, t.y
- Yezid b. Ebi Habib el-Mısri, Ehadisu Yezid b. Ebi Habib el-Mısri, thk. Hamza Ahmed el-Zeyn, Daru'l-Hadis, Kahira, 2004.
- Yıldırım, Enbiyâ, 'Kur'an Bize Yeter Söylemi', Takdim Yayınları, İstanbul, 2019.
- Yusuf b. Muhammed Dahîl, Suâlâtü't-Tirmizî li'l-Buhârî havle ehâdis fi Câmîi't-Tirmizî, Medine: el-Camiatü'l-İslamiyye, 2003.
- Zehebî, Ebû Abdullah, Muhammed b. Ahmed b. Osman, Tarihü'l-İslâm ve vefeyatü'l-meşahir ve'l-alâm: ahdü'l-hulefai'r-raşidin, thk. Ömer Abdüsselâm Tedmürî, Dârü'l-Küttâbi'l-Arabî, Beyrut, 1993.
- Zehebî, Ebû Abdullah, Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman, Kitabu'l-Kebâir, Dar'u-Ciyl, Beyrut, 1990.
- Zerkeşî, Ebû Abdullah Bedreddin Muhammed b. Bahadır, el-İcabe li-iradi ma istedrekethu Aişe ale's-sahabe, thk. Saîd Efgani, Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1985.
- Zühaylî, Vehbe, Fikhu'l-İslami ve edilletuh, Daru'l-Fikr, Dimaşk, t.y.

İnternet adresleri:

- https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/07/20060707-12.htm?hc_location=ufi (erişim tarihi: 5.03.2021)
- <http://www.kuranmeali.com/AyetKarsilastirma.php?sure=107&ayet=4> (erişim: 4.05.2020)
- http://www.edebiyatevi.com/yazi/59299_ayilana-gazoz.html (erişim: 4.05.2020)
- <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1032395>
- <http://mts.sosyalarastirmalar.com/Makaleler/47dcdc85-c683-4e6b-9e1d-155cb9f8c8f4.pdf>. (erişim tarihi: 30.06.2020)
- <https://tidsad.com/?mod=tammetin&makaleadi=&key=54144> (erişim: 21.08.2023)

Fecr Yayınları: 720

KÂDÎ ABDÜLCEBBÂR'DA DİL BİLİMSEL ÇÖZÜMLEME DÜZEYLERİ
VE LÜGAVÎ İSTİDLÂL

Dr. Ahmed Nureddin KATTAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Eylül 2023

ISBN: 978-625-6436-73-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahfeş, S. (1990). *Meâni'l-Kur'ân*. thk. Hüde Mahmud Kura'a, Mektebetü'l-Hancî, Kahire.
- August Hifner, (1912). *Selâseti Kütiibin fi'l-Ezdâd*, nşr. August Hifner, Beyrut.
- Aydın, B. (2023). *Arap Dilinde Lafız-Mana İlişkisi: İşlevsel Anlam- Cümle Anlamı İlişkisi Üzerine Bir İnceleme*. M. Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Azîme, A. *Dirâsâtü'l-Üslûbi'l-Kur'âni'l-Kerim*, Dârü'l-Hadis, Kahire.
- Brockelmann, C. *Fikhu'l-Luga es-Sâmiyye*, trc. Ramadan Abdüttevab, Câmîatü'-Riyâd li'l-Memleketi'l-Arabiyyeti's-Suûdiyye.
- Budra, A. (2013). *el-Lisâniyyâtü'n-Nass ve Tahlîlü'l-Hitâb*, Kur'an Araştırmaları Sempozyumunda sunulmuş bildiri.
- Ebû Ali el-Fârisî, (1993). *el-Hucce li'l-Kurrâi's-Seb'a*, thk. Bedrüddin Kahveci vd., Dârü'l-Me'mûn li't-Türâs. 2. Basım. Dımaşk.
- Ebû Bekâ el-Ukberî, (1995). *el-Lübâb ft İleli'l-Binâi ve'l-İrâb*, thk. Abdülilah en-Nibhân, Dârü'l-Fikr, Dımaşk.
- Ebû Bekir el-Bâkılânî, M. (1998). *et-Takrîb ve'l-İrşâd es-Sağîr*, thk. Abdülhamîd b. Ali Ebu Zeyd, Müessesetü'r-Risâle, 2. Basım.
- Ebû Bekir el-Bâkılânî, M. (2000). *el-İnsâf fîmâ Yecîbu İ'tikâduhu ve lâ Yecüzü'l-Cehlu bihi*, Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, Kahire.
- Ebû Bekir el-Bâkılânî, M. (2001). *el-İntisâr li'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Âsım Kudât, Dârü İbn Hazm.
- Ebû Bekir el-Bâkılânî, (2000). *el-İnsâf fîmâ Yecîbu İ'tikâduhu ve Lâ Yecüzü el-Cehle bihi*, Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs.
- Ebû Hâmid el-Gazâlî, M. (1985). *Kavâidi'l-Akâid*, thk. Musâ Muhammed Alî, 2. Basım. Âlemü'l-Kütüb, Lübnan.
- Ebû Hâmid el-Gazâlî, M. (1993). *el-Mustasfâ*, thk. Muhammed Abdusselam eş-Şâfi, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- Ebû Hâmid el-Gazâlî, M. (1998). *el-Menhûl*, thk. Muhammed Hasen Haytû, Dârü'l-Fikr, 3. Basım.
- Ebû Hasen el-Eş'arî, A. *el-Lüm'a*, thk. Hamûde Ğarâbe, Bâbü'l-Kelâm fi'l-İstitâa.
- Ebû Hayyân el-Endelûsî, M. (1420). *el-Bahru'l-Muhît*, thk. Muhammed Cemîl, Dârü'l-Fikr, Beyrut.

- Ebü Hilâl el-Askerî, H. (1987). *Kitâbü's-Sinâateyn*, thk. Ali Muhammed el-Bicâvî, el-Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut.
- Ebü Hilâl el-Askerî, H. *el-Furûki'l-Lugaviyye*, thk. Muhammed İbrahim Selim, Dârü'l-İlmi ve's-Sekâfe, Mısır.
- Ebü Ubeyde, M. (1382). *Mecâzü'l-Kur'ân*, thk. Mehmet Fuad Sezgin, Mektebetü'l-Hanci, Kahire.
- Ebu'l-Hasen A. (1992). *Esbâbü'n-Nüzûli'l-Kur'ân*, thk. İsam b. Abdülmuhsin el-Humeydân, Dârü'l-İslâhi'd-Dimâm.
- Ebu'l-Hasen el-Âmidî, (2004). *Ebkâriü'l-Efkâr fî Usûl*, thk. Ahmed Muhammed el-Mehdî, Dârü'l-Kütübi ve'l-Vesâikü'l-Kavmiyye, 2. Basım, Kahire.
- Ebü'l-Bekâ el-Kefevî, E. *el-Külliyât*, thk. Adnân Dervîş, Muhammed el-Mısrî, Müessetü'r-Risâle, Beyrut.
- ed-Dâmegânî, A. (1980). *Kâmüsü'l-Kur'ân ve Islâhu ve'-'Viücûhi ve'n - Nezâiri fî'l-Kur'ân*, thk. Abdülazîz Seyyidülehl, Dârü'l-İlm li'l-Melâyîn, 3. Basım. Beyrut.
- ed-Decenî, F. *el-Cümletü'n-Nahviyye-Neş'eten ve Tetavvüran*, Mektebetü'l-Fellâh, Kuveyt.
- ed-Deylemî, A. (2013). *el-İcaz el-Belâğî fî'l-Kıssati'l-Kur'âniyye Dirâse fi Suveri'l-Tavâsîn*. Dâru Ğaydâ li'n-Neşri ve't-Tevzî.
- el-Ahfeş, (1990). *Meânî'l-Kur'ân*, thk. Hüdü Mahmûd Karâa, Mektebetü'l-Hâncî, Kahire.
- el-Âmidî, *Ğâyetü'l-Merâm fî İlmi'l-Kelâm*, thk. Hasen Mahmûd Abdü'l-Latif, el-Meclisi'l-A'lâ li's-Şuûni'l-İslâmiyye, Kahire.
- el-Aynî, B. (1990). *Şerhu'l-Merâh fî't-Tasrîf*, thk. Abdüsettar Cevâd, Bağdat.
- el-Bağdâdî, A. (2003). *Usûli'l-İmân*, Dârü'l-Hilâl, Beyrut.
- el-Bağdâdî, İbn Mücâhid. (1400). *es-Seb'a fî'l-Kirâat*, thk. Şevkî Dayf, Dârü'l-Meârif, Mısır.
- el-Basarî, İ. (1993). *Tabakâtü's-Şâfîn*. thk. Ahmed Mahmud Hâşim, Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye.
- el-Birkâvî, A. (1991). *Delâletü's-Siyâk Beyne't-Türâs ve İlmi'l-Lugati'l-Hadis*. Dâru'l-Menâr.
- el-Câhiz, A. (1998). *el-Beyân ve't-Tebyîn*, thk. Abdüsselâm Hârûn, Mektebetü'l-Hâncî, Kahire.
- el-Cevherî, İ. (1987). *es-Sihâh*, thk. Ahmed Abdülgafûr Attâr, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut.

- el-Cürcânî, A. (1987). *el-Miftâh fi's-Sarf*. thk. Ali Tevfik el-Hamd, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut.
- el-Cürcânî, A. (1992). *Delâilü'l-İ'câz*. thk. Mahmud Muhammed Şâkir. Matbaatü'l-Medenî, Kahire.
- el-Cürcânî, A. *Esrârü'l-Belâğa*, thk. Mahmûd Muhammed Şâkir, Matbaatü'l-Medenî, Kahire.
- el-Cüveynî, R. (1950). *el-İrşâd ilâ Kavâtii'l-Edilleti fî Usûli'l-İ'tikâd*, thk. Muhammed Yusuf Musa ve Ali Abdülmun'im Abdülhamid, Dârü's-Seâde, Mısır.
- el-Cüveynî, R. (1969). *eş-Şâmil fî Usûli'd-Dîn*, thk. Ali Sâmî en-Neşşâr vd., Menşetü'l-Meârifi, İskenderiyye.
- el-Esterâbâdî, R. (1975). *Şerhu'ş-Şâfiye*, thk. Muhammed Nur el- Hasan, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.
- el-Esterâbâdî, R. (1975). *Şerhu'l-Kâfiye*, thk. Muhammed Nur el- Hasan, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.
- el-Esterâbâdî, R. (1975). *Şerhu'r-Radî alâ'l-Kâfiye li-İbni Hâcib*, thk. Yusuf Hasen Ömer, Câmîatiü Kâr Yusuf, Libya.
- el-Esterâbâdî, R. (1996). *Şerhu'r-Radî alâ Kâfiyeti İbn Hâcib*, talik. Yusuf Hasen Ömer, 2. Basım, Menşürât Câmîatiü Kâr Yunus, Libya.
- el-Ezherî, H. (2000). *Şerhu't-Tasrîh alâ't-Tavdîh*, thk. Muhammed Bâsil Uyûni's-Sevd. Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.
- el-Ezherî, M. (2001). *Tezhîbu'l-Luga*, thk. Muhammed İvaz Murib, Dâru İhyau't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut.
- el-Ezidî, A. (1988). *el-Müncid fî'l-Luga*, thk. Ahmed Muhtâr Ömer ve Dâhî Abdülbaki, Âlemü'l-Kütüb, 2. Basım.
- el-Ferâhidî, H. *el-Ayn*, thk. Mehdî el-Mahzûmî, İbrahim es-Sâmerrâî, Dârü'l-Hilâl.
- el-Ferrâ, Z. *Meâni'l-Kur'an*, thk. Ahmed Yusuf en-Necâtî vd., Dârü'l-Mısıriyye li't-Te'lîf ve't-Terceme.
- el-Fîrûzâbâdî, M. *Besâiru Zevî't-Temyîz fî Letâifil-Kitâbi'l-Azîz*, thk. Muhammed Ali en-Neccâr, Lecnetü İhyai't-Turâsi'l-İslâmî, Kahire.
- el-Fiyûmî, A. *el-Misbahu'l-Münîr fî Garîbü'ş-Şerhi'l-Kebîr*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.
- el-Hamevî, Y. *Mu'cemu'l-Büldân*, Dârü'l-Fikr, Beyrut.
- el-Hatîb el-Kazvîni, C. *el-İdâh fî Ulûmi'l-Belağa*, thk. Muhammed Andülmünim Hafâcî, Dârü'l-Cîl, 3. Basım. Beyrut.
- el-İsbehânî, (1995). *İ'râbu'l-Kur'an*, thk. Fâize binti Amrû'l-Müeyyid.

- el-Kâdî Abdülcebbar, (1960). *el-Muğnî fî Ebvâbi'l-Adl ve't-Tevhîd*, thk. Emîn el-Hûlî, Vizaretü's-Sekâfe.
- el-Kâdî Abdülcebbar, (1972). *el-Miniyye ve'l-Emel*, thk. Sâmî en-Neşşâr ve İsmüddîn Muhammed, Dârü'l-Matbûât el-Câmiyye, İskenderiyye.
- el-Kâdî Abdülcebbar, (2005). *Tenzîhu'l-Kur'ân ani'l-Metâin*, Dârü'n-Nehda el-Hadîsiyye, Beyrut.
- el-Kar'avî, S. (1990). *el-Vücûh ve'n-Nezâir fî'l-Kur'âni'l-Kerim Dirasetün ve Müvâzene*, Mektebetü'r-Rüşd.
- el-Kassâb, A. (2003). *en-Nüket ed-Dâlle alâ'l-Beyân fî Envâi'l-Ulûm ve'l-Ahkâm*, thk. Şâbi b. Abduh, Dârü'l-Kayyim.
- el-Kazvîni, *el-Îdâh*, thk. Muhammed Abdülmünim Hafâcî, Dârü'l-Cil, 3. Basım. Beyrut.
- el-Kirâfî, Ş. (1973). *Şerhu Tenkîhü'l-Fusûl*, thk. Taha Abdurrauf Sad, ŞirketüTibâati'l-Fenniyye el-Müttehede.
- el-Kurtubî, M. (2003). *el-Câmi li-Ahkâmi'l-Kur'ân*, thk. Hişâm Semîr el-Buhârî, Dârü'l-Âlemi'l-Kütüb, Riyad.
- el-Mâlikî, *Rasfu'l-Mebânî fî Şerhu Hurûfi'l-Meânî*, thk. Ahmed Muhammed el-Hirât, Mecma'u'l-Lugati'l-Arabiyye, Dimaşk.
- el-Mâturîdî, M. (2005). *Tefsîru'l-Mâturîdî Te'vilâtu Ehli's-Sünne*, thk. Mecdi Baslûm, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut.
- el-Murâdî, H. (1413). *el-Cinnî ed-Dânî fî Hurûfi'l-Meânî*, thk. Fahrüddîn Kabâve, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut.
- el-Müberred, M. *el-Muqtedab*, thk. Muhammed Abdülhalık Azime, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut.
- el-Müberred, M. (1989). *Mâ İttefaka Lafzuhu ve'htelege Ma'nâhu mine'l-Kur'âni'l-Mecîd*, thk. Ahmed Muhammed Süleyman Ebû Rad.
- el-Mürteza, A. (1961). *Tabakâtü'l-Mutezile*, thk. Susanna Diwaldwilzer, Dârü'l-Hayât, Beyrut.
- el-Ukberî, *et-Tibyân fî İ'râbu'l-Kur'ân*, thk. İbrahim Atvu Avd, el-Mektebetü'l-İlmiyye, Pakistan.
- el-Ukberî, *et-Tibyân fî İ'râbu'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Alî el-Becâvî, İsâ el-Bânî el-Halebî.
- el-Vâhidî, A. (1992). *Esbâbü'n-Nüzûl*, thk. İsam b. Abdülmuhsin el-Humeydân, Dârü'l-İslâhi'd-Dimâm.
- el-Yezîdî, İ. (1987). *Mâ İttefaka Lafzuhu Ve'htelege Ma'nâhu*, thk. Abdurrahman b. Süleyman el-Asimeyn.

- en-Necmî, A. (2017). *Te'vîlu'n-Nass ve İcrâeâtuhu ve Davâbituhu*, Zehrâü's-Şark.
- en-Nehhâs, (1421) *İ'râbu'l-Kur'ân*, thk. Abdülmün'im Halîl, Menşûrât Muhammed Alî Beydûn, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut.
- en-Nehhâs, İ. (1409). *Meâni'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Ali es-Sâbûnî, Ummu-l Kurâ Üniversitesi.
- en-Nemle, A. (1996). *İthâf Zevî'l-Besâir bi Şerhi Ravdati'n-Nâzir*. Dârü'l-Âsime.
- en-Nemmâs, A. "Bahs fî Sigati Ef'ale Beyne'n-Nahviyyîn ve'l-Lugaviyyîn ve İsti'mâlâtuhâ fi'l-Arabiyye", *Mecelleti'l-Câmiati'l-İslâmiyye*, Sayı: 49. Medine.
- en-Nisâbü'rî, *Bâhirü'l-Burhân fî Meânî Müşkilâti'l-Kur'ân*.
- en-Nisâbü'rî, M. (1995). *İ'câzu'l-Beyân an Meâni'l-Kur'ân*, thk. Hanif b. Hasen el-Kâsımî, Dârü'l-Ğarbi'l-İslâmî, Beyrut.
- er-Râgıb el-İsfâhânî, M. (1412). *el-Müfredât fî Ğaribü'l-Kur'ân*, thk. Safvân 'Adnân Dâvûdî, Dârü'l-Kalem, Dımaşk.
- er-Râzî, F. (1420). *Tefsîru'r-Râzî Mefâtihu'l-Ğayb*, Dârü İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 3.Basım. Beyrut.
- er-Râzî, F. (1995). *Esâsü't-Takdîs fî İlmi'l-Kelâm*, Müessesetü'l-Kütübî's-Sekâfe, Beyrut.
- er-Râzî, F. (1997). *el-Mahsûl*, thk. Câbir Feyyâz), Müessesetü'r-Risâle, 3. Basım.
- er-Râzî, F. *Meâlim fî Usûli'd-Dîn*, thk. Taha Abdür-rauf Sad, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Lübnan.
- er-Recrâcî, H. (2004). *Ref'un-Nikâb an Tenkîhi's-Şihâb*, thk. Ahmed b. Muhammed es-Serrâh, Dr. Abdurrahman b. Abdullah el-Cibrin, Mektebetü'r-Rüşd li'n-Neşri ve't-Tevzî, Riyad.
- es-Sa'lebî, A. (2002). *Tefsîru'l-Keşşâf ve'l-Beyân*, thk. Ebû Muhammed b. Âşûr, Dârü İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut.
- es-Sâmerrâî, F. (2000). *Meâni'n-Nahv*, Darü'l-Fikr li't-Tibâati ve'n-Neşri ve't-Tevzî.
- es-Sâmerrâî, F. (2007). *Meâni'l-Ebniyeti'l-Arabiyye*, Dârü Ammâr.
- es-Seâlibî, A. (2002). *Fıkhü'l-Luga ve's-Sirru'l-Arabiyye*, thk. Abdürrezzak el-Mehdî, Dârü İhyâi't-Türâsi'l-Arabî.
- es-Sekkâkî, S. (1987). *Miftâhu'l-Ulûm*, Zabt. Naîm Zerzûr, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut.
- es-Sem'ânî, A. (1962) *Ensab li's-Sim'ânî*. thk. Abdurrahman b. Yahyâ, Meclisü Dâiretü'l-Meârif el-Osmâniyyât, Haydarabad.

- es-Semerkindî, A. (1984). *Mizânu'l-Usûl fî Netâici'l-Ukûl*, thk. Muhammed Abdülber, Metâbiü'd-Doha, Katar.
- es-Semerkindî, A. *Bahru'l-Ulûm*, thk. Mahmûd Matraccî, Dârü'l-Fikr, Beyrut.
- es-Semîn el-Halebî, A. (1996). *Umdetü'l-Huffâz*, thk. Muhammed Bâsil el-Uyûn es-Sevd, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- es-Semîn el-Halebî, A. *ed-Durrü'l-Masûn*, thk. Ahmed Muhammed el-Harrât. Dâru'l Kelam, Dımaşk.
- es-Suyûtî, C. (1988). *Mu'terekü'l-Akrân*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.
- es-Suyûtî, C. *Savnu'l-Mantıkî ve'l-Kelâmî an Fenneyi'l-Mantıkî ve'l-Kelâm*, thk. Ali Sami en-Neşşâr, Mecma el-Buhûsi'l-İslâmiyye.
- es-Suyûtî, C. (1396). *Tabakâtü'l-Müfessirîn*. thk. Ali Muhammed Ömer, Mektebetü Vehbe, Kahire.
- es-Suyûtî, C. (1974). *el-İtkân fî Ulûmi'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Ebû'l-Fadl İbrahim, el-Hey'etü'l-Mısriyyetü li'l-Kitâb.
- es-Suyûtî, C. (1990). *el-Eşbâh ve'n-Nezâir fi'n-Nahv*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.
- es-Suyûtî, C. (2004). *Târîhu'l-Hulefâi*, thk. Hamdî ed-Demirdâş, Mektebetü Nezzâr Mustafâ el-Bâz.
- es-Suyûtî, C. (2007). *el-Eşbâh ve'n-Nezâir fi'n-Nahv*, thk. Ğarîd eş-Şeyh, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım.
- es-Suyûtî, C. *Lübâbü'n-Nukûl fî Esbâbi'n-Nizûl*, thk. Ahmed Abdüşşafi, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.
- es-Sübki, T. (1413). *Tabakâtü's-Şâfiyye el-Kübrâ*. thk. Mahmûd Muhammed et-Tanâhî, Hicr li't-Tibâa,
- Eşmûnî, A. (1998). *Şerhu'l-Eşmûnî alâ Elfiyeti İbn Mâlik*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.
- eş-Şâtûbî, İ. (1997). *el-Muvâfakât*, thk. Ebû Ubeyde İbn Hasan, Dâru İbn Affân.
- eş-Şevkânî, M. (1999). *İrşâdü'l-Fuhûl*, thk. Ahmed Azu, Dârü'l-Kitâbi'l-Arabi, Dımaşk.
- eş-Şinkatî, N. (1995). *Edvâü'l-Beyân fî İzâhi'l Kur'ân bi'l-Kur'ân*, Dârü'l-Fikr, Beyrut.
- et-Tehânevî, M. (1996). *Keşşâfü İstilâhâti'l-Fünûn ve'l-Ulûm*, thk. Ali Dehrûc, Mektebetü Lübnân Nâşirûn, Beyrut.
- ez-Zebîdî, M. *Tâcü'l-Arus*, thk. Komisyon, Dâru'l-Hidâye.
- ez-Zeccâc, İ. (1988). *İrâbu'l-Kur'ân*, thk. Abdulcelil Abduh Şelbî, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut.

- ez-Zeccâcî, (1983). *Mecâlisü'l-Ulemâ*, thk. Abdüsselam Harun, Mektebetü'l-Hancî, Kahire.
- ez-Zeccâcî, (1985) *el-Lâmât*, thk. Mâzin el-Mübârek, Dârü'l-Fikr, Dımaşk.
- ez-Zeccâcî, (1986). *İdâh fî İleli'n-Nahv*, thk. Mazin el-Mübârek, Dârü'n-Nefâis, Beyrut.
- ez-Zeccâcî, A. (1983). *Mecâlisü'l-Ulemâ*, thk. Abdüsselam Harun, Mektebetü'l-Hancî, 2. Basım.
- ez-Zeccâcî, A. (1926). *el-Cümel*, thk. İbn Ebî Şeneb, Jule Carbonal, Ce-zayir.
- ez-Zehebî, M. (1985). *Siyerü A'lâmi'n-Nübelâ*, thk. Şuayb el-Arnâvut, Müessesetü'r-Risâle, 3. Basım.
- ez-Zehebî, M. (1999). *Tezkiratü'l-Huffâz*, Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut.
- ez-Zemaşerî, C. (1993). *el-Mufassal fî Sunati'l-İ'râb*, thk. Ali Ebû Melham, Mektebetü'l-Hilâl.
- ez-Zerkeşî, B. (1991). *Bahru'l-Muhît*, Dârü'l-Kütüb.
- ez-Zerkeşî, B. (2002). *Selâsilü'z-Zeheb*, thk. Muhammed Muhtâr eş-Şinkîti, 2. Basım, Medine.
- ez-Zerkeşî, B. *el-Burhân fî Ulûmi'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim. Dârü't-Türâs.
- Fenders T. *el-Luga*, trc. Abdülhamid ed-Devâhili ve Muhammed el-Kassâs, Mektebet'l-Ancelo, Mısır.
- Fuad S. (1991). *Târîhu't-Türâs el-Arabî (li-Ulûmi'ş-Şer'iyye)*, trc. Mahmûd Fehmî Hicâzî, Neşru Câmîatü'l-İmâm Muhammed b. Suûd.
- Genette, C. (2003). *Hitâbu'l-Hikâye*, trc. Muhammed Mutasım vd., Menşûrâtü'l-İhtilâf, 3. Basım.
- Hâdî N. (2007). *İlmü'd-Delâletü't-Tatbîkî fî't-Türâsi'l-Arabî*, Dârü'l-Emeli, Ürdün.
- Hamâse, A., (2003). *Binâü'l-Cümleti'l-Arabiyye*, Dârü Garîb.
- Hâmid, A. (2001). *et-Tadmîn fî'l-Arabiyye*, Dârü'l-Arabiyyeti li'l-Ulûm.
- Hicâzî, Mahmûd Fehmî, *İlmü'l-Lugati'l-Arabiyye*, Dârü Garîb li't-Tıbbâati ve'n-Neşr.
- İbn Hazm A. (1404). *el-Ahkâm fî Usûli'l-Ahkâm*, Dârü'l-Hadîs, Kahire.
- İbn Atiyye, A. (1422) *el-Muharrar el-Vecîz*, thk. Abdüsselam eş-Şâfi. Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut.
- İbnu'l-Cevzî, A. (1987). *Nüzhetü'l-A'yân en-Nezâir fî İlmi'l-Vücûh ve'n-Nezâir*, thk. Muhammed Abdülkerim, Müessesetü'r-Risâle.

- İbn Cinnî, (1999). *el-Muhteseb fî Tebeyyini Vücûhi Şevâzi'l-Kirâati, Vizâratü'l-Evkâf*,
- İbn Cinnî, O. *el-Hasâis*, el-Heyetü'l-Mısriyyetü'l-Âmme li'l-Kütüb, 4. Basım.
- İbn Cinnî, O. *el-Lüma fi'l-Arabiyye*, thk. Fâiz Fâris, Dârü'l-Kütübî's-Sekâfe, Kuveyt.
- İbn Cinnî, *Sırru Snâatü'l-İ'râb*, thk. Hasan Hindâvî.
- İbn Düreyd, H. (1958). *el-İştikâk*, thk. Abdüsselam Harun, Mektebetü'l-Hâncî, Kahire.
- İbn Düreyd, M. (1987). *Cemheratü'l-Luga*, Dârü'l-İlmi li'l-Melâyîn, Beyrut.
- İbn Ebî Dâvûd, A. (2002). *el-Masâhif*, thk. Muhammed Abduh, Dârü'l-Fârûki'l-Hadîse, Kahire.
- İbn Esîr, A. (1997). *el-Kâmil fi't-Târîh*, thk. Ömer Abdüsselam Tedmîrî, Dârü'l-Kitâb el-Arabî.
- İbn Fâris, A. (1979). *Mekâyîsü'l-Luga*, thk. Abdüsselâm Hârun, Dârü'l-Fikr.
- İbn Fâris, A. *es-Sâhibî fi Fıkhî'l-Luga*, thk. Ahmed Sakar, Matbaatü İsâ el-Bânî el-Halebî.
- İbn Hâcib, J. (2010) *el-Îdâh fî Şerhi'l-Mufassal li'z-Zemahşerî*, thk. Muhammed Osmân, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut.
- İbn Hâcib, J. (2010). *el-Kâfiye fi İlmi'n-Nahv*, thk. Sâlih Abdülazim eş-Şâir, Mektebetü'l-Âdâb, Kahire.
- İbn Hâleveyh, (1401). *el-Hucetü fî'l-Kirâati's-Seb*, thk. Abdülâlî Sâlim Mükrim, Dârü'ş-Şark, 4. Basım. Beyrut.
- İbn Hişâm, M. (1995), *Şerhu Şüzûri'z-Zeheb*, thk. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid, el-Mektebetü'l-Mısriyye.
- İbn Hişâm, M. *Evdahu'l-Mesâlik li Elfiyeti İbn Mâlik*, thk. Yusuf eş-Şeyh Muhammed el-Bukâî, Dârü'l-Fikr.
- İbn Hişâm, M. *Muğni'l-Lebîb*, thk. Mâzin el-Mübârek vd., Dârü'l-Fikr, Dimaşk.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ş. (1408). *es-Savâiku'l-Mürsele fi'r-Raddi alâ'l-Cehmîyye ve'l-Muatıla*, thk. Ali b. Muhammed ed-Dahîl, Dârü'l-Âsime, Riyad.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ş. *Bedâiü'l-Ferâid*, Dârü'l-Kütübî'l-Arabî, Beyrut.
- İbn Kesîr, İ. (1419). *Tefsîrü'l-Kur'âni'l-Azîm*, thk. Muhammed Hüseyin Şemsuddin, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut.

- İbn Kuteybe ed-Dîneverî, M. *Te'vîlu Müşkilü'l-Kur'ân*, thk. İbrahim Şemsuddîn, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut.
- İbn Mâlik, (1967). *Teshlîlî'l-Fevâid ve Tekmilîlî'l-Mekâsîd*, thk. Muhammed Kâmil Burkân, Dârü'l-Kütübî'l-Arabî.
- İbn Mâlik, C. (1990). *Şerhu Teshlîlî'l-Fevâid*, thk. Abdurrahman es-Seyyid, Mahammed Bedevî el-Mahtûn, Dâru Hicr li't-Tibâati ve'n-Neşr
- İbn Mâlik, C. (2002). *Îcâzü't-Ta'rîf fi İlmi't-Tasrîf*, thk. Muhammed el-Mehdî İmâde, el-Câmia el-İslâmiyye'de sunulan bilimsel çalışma, Medine.
- İbn Manzûr, M. *Lisânu'l-Arab*, thk. Abdullah Ali el-Kebîr vd., Dârü'l-Meârif, Kahire.
- İbn Sîde, A. (2000). *el-Muhkemü'l-Muhît*, thk. Abdülhamîd Hindâvî, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut.
- İbn Sîde, A. *el-Muhassas*, thk. Abdüsselam Harun.
- İbn Teymiyye, (1999). *et-Tisînîyye*, thk. Muhammed İbrahim el-İclân, Mektebetü'l-Meârif, Riyad.
- İbn Teymiyye, T. (1404). *Dekâiku't-Tefstîrî'l-Câmî*, thk. Muhammed es-Seyyid el-Cilind, Müessesetü Ulûmi'l-Kur'ân, 2. Basım. Dımaşk.
- İbn Teymiyye, T. (1435). *el-İntisâr li-Ehli'l-Eser*, thk. Abdurrahman b. Hasen Kâid, Dârü İlmi'ş-Fevâid, Mekke.
- İbn Teymiyye, T. (1995). *Mecmûu'l-Fetâvâ*, thk. Abdurrahman b. Muhammed b. el-Kâsım, Mecmau'l-Melik Fahd, Medine.
- İbn Teymiyye, T. (2000). *en-Nebut*, thk. Abdulaziz b. Sâlih et-Tûyân, Dârü Edvâi's-Selef, Riyad.
- İbn Teymiyye, T. (1403). *el-İstikâme*, thk. Muhammed Reşâd Sâlim, Câmîatü'l-İmâm Muhammed b. Suûd, Medine.
- İbn Ufûr, Y. (1996). *el-Mümti el-Kebîr fi't-Tasrîf*, Lübnan.
- İbn Yaîş, M. (2001). *Şerhu'l-Mufassal*, Takdim: Emil Bedi Yakub, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut.
- İbnü'l-Ma'sûm, *et-Tirâzü'l-Evvel ve'l-Kinâz limâ aleyhi min Lugati'l-Arabi'l-Muavvel*, thk. Müessesetü Âli'l-Beyt li-İhyâi't-Türâs.
- İbnü'n-Nedîm, M. (1997). *el-Fihrist*, thk. İbrahim Razaman, Dârü'l-Ma'rife, Beyrut.
- İbnü's-Serrâc, *el-Usûl fi'n-Nahv*, thk. Abdülhüseyn el-Fitlî, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut.
- İbnü'ş-Şecerî, (1991). *Âmâli*, thk. Mahmûd Muhammed et-Tanâcî, Mektebetü'l-Hâncî, Kahire.
- İbrahim E. (1960). *Delâletü'l-Elfâz*, Mektebetü'l-Ancelo, 3. Basım.

- İbrâhim es-Sahrâvî, (1999). *Tahlîlü'l-Hitâbi'l-Edebî*, Dârü'l-Âfâk, Cezayir.
- İbrahim es-Sâmerrâî, *el-Fi'lu Zemânuhu ve Mâddetuhu*, Matbaatü el-Ati, Bağdat.
- İhâb S. (2015). *el-Luga ve'l-Mezhebiyye, Kırrâtiin fi Rudûd İbn Teymiyye el-Akaidiyye*, Dârü Misri'l-Arabiyyeti li'n-Neşri ve't-Tevzî.
- İhâb S. (2018). “Nefyüt-Tedâd ve Te'vîlü'l-Ezdâd fi'l-Müncîz el-Lugavî li'd-Duktûr Muhammed Hasen Cebel”, *Mecelletü's- Siyâkât*, c. 3, Sayı: 2.
- İyd, B. (2008). *es-Siyâk ve Tevcihü Delâletü'n-Nass*, Belansye.
- Kabâve, F. (1989). *İ'râbu'l-Cümel ve Eşbâhu'l-Cümel*, Dârü'l-Kalem, Haleb.
- Koçak, Y. (2022). *Erken Dönem Şiilikte Gnostik Tezahürler*, Fecr Yayınları, Ankara.
- Lâşinî, A. (1978). *Belâğatü'l-Kur'ân fi Âsâri'l-Kâdî Abdülcebbar*, Dârü'l-Fikri'l-Arabi.
- Marsiyûnî, (1992). *Nazariyyetü'l-Mekâsüd inde's-Şâtbî*, Dârü'l-İlmiyye li'l-Kitâbi'l-İslâmî, 2. Basım.
- Mehdî el-Mahzûmî, (1896). *Fi'n-Nahvi'l-Arabî Nakd ve Tevcih*, Dârü'r-Râid el-Arabî, 2. Basım.
- Mekkî b. Ebû Tâlib, (1405). *Müşkilü İ'râbu Kur'âni'l-Kerim*, thk. Hâtim Sâlih ed-Dâmin, Müessesetü'r-Risâle, 2. Basım, Beyrut.
- Micân er-Rûlî, (2000) *Sa'd el-Bâzîf, Delîlü'n-Nâkid el-Edebî*, el-Merkezü's-Sekâfî'l-Arabî, ed-Dârü'l-Beydâ, 3. Basım, Beyrut.
- Muhammed b. Abdullah b. Hamdusseyf, (2008). *el-Eserü'l-Akadî fi Teaddüdi Tevcihi'l-İ'râbî li-Âyâti'l-Kur'ân*, Dârü't-Tedmiriyye, Riyad.
- Muhammed b. Ali el-Misrî, “Abkariyyetü'l-İmâm Ahmed fi Kavlihi el-Hukmü's-Şerî Hitâbu's-Şeri ve Kavluhu”, Alukah internet sitesinde yayımlanmış makale, <https://www.alukah.net/culture/0/32077/>.
- Muhammed b. Muhammed b. Ahmed es-Sinbâvî, (2001). *Hâşiyetü İbni'l-Emîr alâ İthâfi'l-Mürîd Şerhi Cevherati't-Tevhîd*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- Muhammed el-Bâridî, (2000). *İnşâiyetü'l-Hitâb fi'r-Rivâyeti'l-Arabiyyeti'l-Hadîse*, Menşûrât İttihâd Kütübî'l-Arab, Dımaşk.
- Muhammed Hasan Cebel, (2010). *el-Mu'cem el-İştikâkî el-Müessal li-Elfâzi'l-Kur'âni'l-Kerim*, Mektebetü'l-Âdâb, Kahire.
- Muhammed, A. (2007). *el-Ma'nâ ve Zülâli'l-Ma'nâ*, Dârü'l-Müdfir el-İslâmî, Dârü'l-Kütübî'l-Vataniyye, 2. Basım, Bingazi.

- Muhyiddün Mestû, (1998). *Tefsîru'n-Neseft*, Dârü'l-Kelimü't-Tayyib, Beyrut.
- Mütevekkil A. (2010). *el-Hitâb ve Hasâisu'l-Lugati'l-Arabiyye*, Dârü'l-Îmân, Rabat.
- Nureddin es-Sed, (1997). *el-Uslûbiyyetü ve Tahlîl*, l-Hitâb, Dârü Hüve, Ce-zayir.
- Nureddin Hasan b. Abdülhasen, *er-Ravdatü'l-Behiyye fimâ beyne'l-Eşâirati ve'l-Mâtûridiyyeti*, thk. Muhammed Ahmed Abdülaziz, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.
- Ömer, A. (1998). *İlmü'd-Delâle*, Âlemü'l-Kütüb, 5. Basım.
- Ömer, A. *el-İştirâk ve't-Tedâd fi'l-Kur'ân-ı Kerim Dirâsetün İhsâiyye*, Âlemü'l-Kütüb, Kahire.
- Ramadan A. (1966). *Fusûl fî Fıkhü'l-Luga*, Mektebetü'l-Hancî, 6. Basım.
- Raşîd K. (2008) *ez-Zemen en-Nahvî fi'l-Lugati'l-Arabiyye*, Dârü İlmî's-Sekâfe, Ürdün.
- Saîd Y. (1997). *Tahlîlü'l-Hitâbi'r-Riivâî*, el-Merkezü's-Sekâfi'l-Arabî, 3.Basım, Beyrut.
- Seyruvân el-Cinânî ve Haydar İydân, (2008). *Cedeliyyetü's-Siyâk ve'd-Delâleti fî'l-Lugati'l-Arabiyyeti en-Nassü'l-Kur'ânî Enmûzece*, Merkezü Dirâsâ, Kûfe.
- Seyyid Şerîf el-Cürçânî, A. (1983) *et-Ta'rîfât*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.
- Sîbeveyhi, (1988). *el-Kitâb*, thk. Abdüsselam Harun, Âlemü'l-Kütüb, 3. Basım, Beyrut.
- Stifin Evleman, *Devri'l-Kelîmeti fi'l-Luga*, trc. Kemal Muhammed Beşer, Mektebetü ş-Şebab.
- Subhî Sâlih, (1960). *Dirâsât fî Fıkhü'l-Luga*, Dârü'l-İlm li'l-Melâyîn, 3. Basım.
- Taha, A. (1988). *et-Tekavsür el-Aklî*, el-Merkezü's-Sekâfi el-Arabî, ed-Dârü'l-Beydâ.
- Temmâm H. (1992). *el-Beyân fî Ravâi'l-Kur'ân*, Âlemü'l-Kütübi'l-Hadis.
- Temmâm H. (1998). *el-Lugati'l-Arabiyyetü Ma'nâhâ ve Mebnâhâ*, Âlemü'l-Kütübi, 3. Basım, Kahire.
- Usfûr C. (1997). *Âfâku'l-Asr*, Dârü'l-Hedyi li's-Sekâfeti ve'n-Neşr, Dımaşk.
- Zâfir A. (2004). *İstirâciyyâtü'l-Hitâb*. Dârü'l-Kütübi'l-Cedîd, Beyrut.
- Zemahşerî, (1407). *el-Keşşâf*, Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, 3. Basım, Beyrut.

Zemahşerî, (1988). *Esâsu'l-Belâğa*, thk. Muhammed Bâsilü'l-Uyûn es-Sevd, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.

Zemahşerî, *Şerhu'l-Enmûzeci fi'n-Nahv*, thk. Hüsnî Abdü'l-Celîl, Mektebetü'l-Âdâb, Kahire.

Fecr Yayınları: 719

MİHNE SONRASI TEOPOLİTİK DURUMUN SÜNNİ KELAMA ETKİSİ

Halil ARSLAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Prof. Dr. Osman DEMİR

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Eylül 2023

ISBN: 978-625-6436-71-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulhamid, İrfan. "Ebü'l-Hasan Eş'arî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 11/444-447. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1995.
- Abdulkahir el-Bağdadî, Ebû Mansûr Abdulkahir b. Tâhir et-Temîmî. *Usûlu'd-Dîn*. ed. İbrahim Muhammed Ramazan. Beyrut: Mektebetu'l-Hilâl, 2003.
- Abdurrauf, Muhammed. "Ahmed b. Hanbel'in Müsnedi". çev. Mücteba Uğur. *Diyanet İlmî Dergi* 14/1 (1975).
- Abusaq, Muhammad O. *The Politics of the Mihna Under al-Ma'mun and His Successors*. Edinburg, Doktora Tezi, 1971.
- Acar, Ömer. "Arap Teriminin Kökeni". *Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi* 2/31 (2010), 73-105.
- Ağkuş, Yusuf. *Ehl-i Sünnet Tefsir Geleneğinde Zındıklık ve Zenâdka Algısı*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî - Şakir, Ahmed Muhammed. *Musnedu'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*. Kahire: Dârü'l-Hadis, 1995.
- Ahmetoğlu, Tülay. *Platon'da Varlık, İyi İdeası ve İslâm Düşüncesine Etkileri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Ahundova, Nerkiz. "Abbâsilerin Hilâfetinde Türklerin Rolü Üzerine Bazı Kayıtlar". çev. Mehmet Temizkan. *Türk Kültürü* 36/427 (1998), 678-687.
- Ak, Ahmet. *Büyük Türk Âlimi Mâturîdî ve Mâturîdîlik*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2. Basım, 2017.
- Akalın, Şükrü Hâluk. *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu, 11. Basım, 2011.
- Akbulut, Ahmet. *Sahabe Dönemi İktidar Kavgası Alevi Sünni Ayrışmasının Arka Planı*. Ankara: Otto, 2. Basım, 2015.
- Akgül, Mustafa. *Hadis Tarihinde Mihne Dönemi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2021.
- Akoğlu, Muharrem. "Hâriciliğin Ortaya Çıkmasında Etkili Olan Sosyo-Kültürel Faktörler". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 9 (2000), 503-522.

- Akoğlu, Muharrem. *Mihne Sürecinde Mu'tezile*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2006.
- Akoğlu, Muharrem. "Mu'tezile'nin Tarihsel Seyrinde Mihne". *Mihne Süreci ve İslami İlimlere Etkisi*. ed. Mahfuz Söylemez. 27-71. Ankara: Ankara Okulu, 2012.
- Akoğlu, Muharrem. "Mu'tezilî Düşünce de Tarihî Kırılma Evreleri". *Bilimname* 19/2 (2010), 7-23.
- Akoğlu, Muharrem. "Tarihsel Arka Plan Bağlamında Me'mun Dönemi Abbâsî Yönetiminin Ali Oğulları Politikaları". *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/1 (2011), 55-74.
- Aksoy, Numan Durak. "Tarihsel Bakımdan Halifelik -Ortaya Çıkışı, Geçirdiği Aşamalar-". *Hikmet Yurdu* 2/3 (2009), 215-226.
- Akyol, Edip. "Büveytî (846)". *Müslümanların Engizisyonu-1 Ölümciül Kovuşturmalar*. ed. Mehmet Azimli. 1/101-105. Biyografi. İstanbul: Mana Yayınları, 2. Basım, 2019.
- Akyürek, Yunus. "Emevîlerde Haccâc b. Yûsuf Döneminden İtibaren Mevâlîden Cizye Alınması ve Arka Planı". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 23/1 (2019), 331-351.
- Allard, Michel. "Eş'arî'nin Hayatı". çev. Mustafa Said Yazıcıoğlu. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 25/1 (1982), 457-476.
- Altıntaş, Ramazan. "Kelâmî Epistemolojide Aklın Değeri". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/2 (2001), 97-129.
- Ammara, Muhammed. *Mutezile ve Devrim*. İstanbul: Yöneliş Yayınları, 1. Basım, 1988.
- Apak, Âdem. *Kabile*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2017.
- Apak, Âdem. "Şuûbiyye". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 3/244-246. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1991.
- Apaydın, H. Yunus. "Bir Muhafazakar Reycilik Teorisyeni Ebu Hanîfe". *İslam Araştırmaları Dergisi* 15/1-2 (2002), 143-147.
- Arifoğlu, Yunus. "Abbâsîler Döneminde Bilgi, Teknik ve Ürün Nakli (11. Yüzyıla Kadar)". *e-Şarkiyât İlmî Araştırmalar Dergisi* 12/1 (2020), 248-257.
- Arslan, Halil. "Arap-İslam Medeniyetinde Entelektüeller: İbn Hanbel Mihnesi&İbn Rüşd Çilesi". *Bilimname* 38 (2019), 881-888.
- Arslan, Hüsametdin. *Epistemik Cemaat Bir Bilim Sosyolojisi Denemesi*. İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 2. Basım, 2007.
- Arslan, İhsan. "Abbâsî Devleti'ndeki Komutanların Siyasî ve İdarî Saha-larda Etkileri Münisü'l-Muzaffer Örneği". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6/26 (2013), 57-76.

- Arslan, İhsan. "Ahmed b. Hanbel'in Siyasî Otorite Karşısındaki Tavrı". *Marife* 13/3 (2012), 69-88.
- Artıkbaev, Kudrat. "Ahmed b. Hanbel'in Müsned Adlı Eseri Üzerine Bazı Mülahazalar". *Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (2013), 165-178.
- Aruçi, Muhammed. "es-Sevâdü'l-A'zam". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 36/578-579. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2009.
- Askalânî, İbn Hacer el-. *Lisânu'l-Mîzân*. 7 Cilt. Beyrut: Muessesetu'l-A'lemî, 1390.
- Atalan, Mehmet. "Abbasi Daveti Sürecinde Er-Rızâ min Âl-i Muhammed Söylemi". *İslami Araştırmalar* 18/2 (2005), 183-191.
- Atalan, Mehmet. "Hz. Muhammed'in Vefatından Sonraki Hilafet Tartışmaları". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/2 (2004), 55-68.
- Atçıl, Zahit. "Bir Serüven Olarak İslam Tarihi: Marshall G.S. Hodgson ve İslam'ın Serüveni". *İslam Araştırmaları Dergisi* 43 (2020), 183-193.
- Avcı, Casim. "Mu'tasım-Billâh". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 31/380-382. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2020.
- Avcı, Casim - Şentürk, Recep. "Kabile". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 24/30-32. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2001.
- Avcı, Seyit. "Mütekellimîn ve Sufiyyenin Ehl-i Hadîs'e Yönelttiği Tenkidlerin Değeri Üzerine". *Hadis Tetkikleri Dergisi* 11/1 (2013), 87-111.
- Ay, Mahmut. *Mu'tezile ve Siyaset Mu'tezilizm'in İktidar Tecrübesi*. İstanbul: Endülüis Yayınları, 2. Basım, 2017.
- Aycan, İrfan. *Saltanata Giden Yolda Mu'âviye b. Ebî Sufyân*. Ankara: Otto, 2. Basım, 2020.
- Aycan, İrfan. "Ziyâd b. Ebîh". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 44/480-482. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2013.
- Aydın, Mustafa. *İslâm'ın Tarih Sosyolojisi*. İstanbul: Pınar Yayınları, 3. Basım, 2015.
- Aydın, Osman. "Nu'aym b. Hammad (843)". *Müslümanların Engizisyonu-2 Ölümcül Kovuşturmalar-Mihneler*. ed. Mehmet Azimli. 2/33-36. Biyografi. İstanbul: Mana Yayınları, 2020.
- Aydınlı, Abdullah. "Ehl-i Hadis". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 10/507-508. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1994.

- Aydınlı, Osman. *İslam Düşüncesinde Aklileşme Süreci Mu'tezile'nin Oluşumu ve Ebû'l-Huzeyl Allaf*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Basım, 2013.
- Aydınlı, Osman. "Mezheplerin Oluşum Sürecinde Mevâlî'nin Rolü". *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/3 (2003), 1-26.
- Aydınlı, Osman. "Mutezile Ekolü Teşekkülü, İlkeleri ve İslam Düşüncesine Katkıları". *Marife* 3 (2003).
- Aydınlı, Osman. "Süryani Bilginlerin Çeviri Faaliyeti ve Mu'tezilî Düşünceye Etkisi". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/11 (2007), 7-33.
- Aydoğmuş, Recep. "Hristiyan Arap Yuhanna ed-Dımeşkî'nin İslam Eleştirisi". *Artuklu Akademi* 7/1 (2020), 147-176.
- Ayğın, Fadıl. "Ortaçağdan Günümüze Hristiyan Teologların Hz. Muhammed Tasavvuruna Bir Bakış: Algı ve Gerçekler". *Bilimname* 29/2 (2015), 141-160.
- Azimli, Mehmet (ed.). *Müslümanların Engizisyonu -1 Ölümcül Kovuşturmalar*. İstanbul: Mana Yayınları, 2019.
- Azimli, Mehmet. *Müslümanların Engizisyonu -2 Ölümcül Kovuşturmalar-Mihneler*. 3 Cilt. İstanbul: Mana Yayınları, 2020.
- Bağdadî, Abdulkahir el-. *el-Fark beyne'l-Firak ve Beyânu'l-Firkati'n-Nâciye*. Beyrut: Darû'l-Âfâki'l-Cedîde, 1977.
- Bağdadî, Abdulkahir el-. *Mezhepler Arasındaki Farklar*. çev. Ethem Ruhi Fığlalı. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 5. Basım, 2008.
- Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali b. Sâbit el-Hatîbu'l-. *Şerefu Ashâbi'l-Hadîs*. ed. Mehmed Saîd Hatiboğlu. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1972.
- Bağdâdî, el-Hatîb el-. *Târîhu Bağdâd*. ed. Beşşar Avvad Ma'ruf. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 2002.
- Bakıllânî, Ebu Bekr Muhammed b. Tayyib el-. *İ'câzu'l-Kur'ân*. Mısır: Dâru'l-Ma'ârif, 1997.
- Bauman, Zygmunt. *Sosyolojik Düşünmek*. çev. Abdullah Yılmaz. Ayrıntı Yayınları, İstanbul., 1999.
- Bedir, Mürteza. *Ebu Hanife Entelektüel Biyografî*. Ankara: Ay Yayınları, 2018.
- Bennet, David. "Mu'tezilî Hareket (II): Erken Dönem Mu'tezilîler". çev. Ulvi Murat Kılavuz. *Başlangıçtan Günümüze İslam Kelâmı*. ed. M. Cüneyt Kaya. 207-227. Felsefe 17. İstanbul: Küre Yayınları, 2020.

- Berbehârî, Ebû Muhammed el-Hasan b. Ali b. Halef el-. *Şerhu's-Sunne*. ed. Abdurrahman Ahmed el-Cemîzî. Riyad: Mektebetu Dâri'l-Minhâc, 1426.
- Bilgin, Muharrem Samet. "Taberî (923)". *Müslümanların Engizisyonu-1 Ölümcül Kovuşturmalar*. 1/137-143. Biyografi. İstanbul: Mana Yayınları, 2. Basım, 2019.
- Bin Ramli, Harith. "Eş'arîliğin Selefleri: İbn Küllâb, Muhâsibî, Kalânîsi". çev. Salih Çiftçi. *Başlangıçtan Günümüze İslâm Kelâmı*. ed. Sabine Schmidtke. 294-307. Felsefe 17. İstanbul: Küre Yayınları, 2020.
- Bozkurt, Nahide. *Abbâsîler*. İstanbul: İsam Yayınları, 2. Basım, 2016.
- Bozkurt, Nahide. "Abbasilerde İktidarın Meşruiyeti Üzerine Bir Analiz". *Din ve Siyasal Söylem Abbâsî Devleti'nin Meşruiyet Kavgası*. ed. Cem Zorlu. 9-24. İstanbul: İnsan Yayınları, 2006.
- Bozkurt, Nahide. "Alioğullarının Siyasal İktidar İstencinde -Abbasiler Dönemi- İlk Mücadelesi: Muhammed en-Nefsu'z-Zekiyye'nin İsyanı". *Dini Araştırmalar* 5/13 (2002), 107-118.
- Bozkurt, Nahide. *Halife Me'mun Dönemi ve İslâm Kültür Tarihindeki Yeri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, 1991.
- Bozkurt, Nahide. "Hârûnürreşîd". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 16/258-261. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1997.
- Bozkurt, Nahide. "Mehdî-Billâh". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 28/377-379. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2003.
- Bozkurt, Nahide. "Me'mûn". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 29/101-104. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2004.
- Bozkurt, Nahide. "Mihnenin Tarihsel Arka Planı ve Analizi". *Mihne Süreci ve İslami İlimlere Etkisi*. ed. Mahfuz Söylemez. 11-25. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012.
- Bozkurt, Nahide. *Mutezile'nin Altın Çağı- Me'mûn Dönemi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Basım, 2016.
- Bozkurt, Nahide. *Oluşum Sürecinde Abbâsî İhtilâli*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Basım, 2016.
- Bozkurt, Nebi. "Hucr b. Adî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 18/277-278. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1998.
- Brodersen, Angelika. *Bilinmeyen Kelâm*. ed. Osman Demir. çev. Özcan Taşçı. İstanbul: Albaraka Yayınları, 2022.
- Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâ'îl el-. *Halku Efalî'l-İbâd*. ed. Fehd b. Süleyman. 2 Cilt. Dâru Atlasi'l-Hadra, 2005.

- Buhârî, İmâm Muhammed b. İsmâil el-. *Halku ef'âli'l-'ibâd/Hadîs-i Şerifler Işığında İlâhî Kelâmın Müdâfaası*. çev. Yusuf Özbek. İstanbul: İz Yayıncılık, 2. Basım, 2019.
- Bulğen, Mehmet. "Klasik Dönem Kelâmında Dilin Gücü". *Nazariyat* 5/1 (2019), 37-79.
- Bulut, Halil İbrahim. "İslam Mezhepleri Tarihi Bilimi ve Temel Meseleleri". *Mezheplere Göre Klasik Kaynaklar ve Özellikleri*. 17-31. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018.
- Bulut, Mehmet. "İhve-i Selâse". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 22/6-7. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2000.
- Bulut, Zübeyir. "Karşı Mihne Uygulamaları ve er-risâletü'l Kâdiriyye (Kâdirî İtikadı)". *Kelam Araştırmaları* 15/1 (2017), 75-110.
- Burslân, Kıvâmüddin. "Ebü'l-Hasan el-Eş'arî'nin Bâbü'l-Ebvâb Ahâlisine Yazdığı Mektup". *Dârülfünûn İlahiyat Fakültesi Mecmûası* 2/7 (1928), 154-176.
- Büyükkara, Mehmet Ali. *İmamet Mücadelesi ve Hâşimoğulları İlk Şiîler: Hicrî İkinci Asır*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2020.
- Câbirî, Muhammed Âbid el-. *Arap Aklının Eleştirisi Arap Siyasal Aklı*. çev. Vecdi Akyüz. İstanbul: Mana Yayınları, 2018.
- Câbirî, Muhammed Âbid el-. *Arap-İslam Aklının Oluşumu*. İstanbul: Kitabevi, 3. Basım, 2001.
- Câbirî, Muhammed Âbid el-. *Arap-İslâm Kültürünün Akıl Yapısı*. çev. Burhan Koroğlu vd. İstanbul: Kitabevi, 2. Basım, 2000.
- Câbirî, Muhammed Âbid el-. *Arap-İslam Medeniyetinde Entelektüeller*. çev. Numan Konaklı. Mana Yayınları, 2019.
- Can, Mesut. "Me'mûn Dönemi Siyasette Vezir Fazl B. Sehl'in Rolü". *İstem* 14/28 (2016), 331-348.
- Can, Seyithan. *Cehm bin Safvân ve Teolojik Paradigmasını Anlamak*. Ankara: Fecr Yayınevi, 2021.
- Candan, Abdulcelil. *Ulemanın Gücü*. Van: Bilge Adam, 2. Basım, 2004.
- Ced'an, Fehmi. *el-Mihne -Bahsun fi Cedeliyyeti'd-Dinî ve's-Siyasî-*. Kuveyt: Daru's-Şurûk, 2. Basım, 2000.
- Chokr, Melhem. *İslâm'ın Hicrî İkinci Asrında Zındıklık ve Zındıklar*. çev. Ayşe Meral. Ankara: Anka Yayınları, 2002.
- Cooperson, Michael. "The Abbasid 'Golden Age' An Excavation". *Al-Ustur al-Wusta* 25 (2017), 41-65.
- Crone, Patricia - Hinds, Martin. "Halifetullah". çev. Mehmet Azimli - Ali Akay. *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/2 (2007), 167-188.

- Cümeylî, Hudayr Abbâs el-. *Kureyş*. çev. Asım Sarıkaya. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2018.
- Çağırıcı, Mustafa. "Asabiyet". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 3/453-455. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1991.
- Çapak, İbrahim. "Süryanilerin Mantık İlmine Katkıları". *Mukaddime* 7 (2013), 1-21.
- Çaylak, Adem (ed.). *İslam Siyasi Düşünceler Tarihi*. Ankara: Savaş Yayınevi, 2018.
- Çelebi, İlyas. "Risaleleri ve İtikâdî Görüşleri İle İmam-ı Azam Ebû Hanîfe". *İslami Araştırmalar* 15/1-2 (2002), 63-73.
- Çınar, Bayram. "Bağlamından Koparılarak İdeolojik Bir Araca Dönüştürülmesi Örneği Olarak: 'Menzile' Hadisi". *Türk Akademik Araştırmalar Dergisi* 5/2 (2020), 219-244.
- Çınar, Bayram. "*Bilâ Keyf*" Doktrini. Ankara: Kitabe Yayınları, 2022.
- Çınar, Bayram. *Din-Siyaset İlişkisi Açısından Me'mun Dönemi Mihnesi*. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Doktora Tezi, 2019.
- Çınar, Bayram. *Ehl-i Hadîs'in Kelâm'a Aidiyeti Sorunu*. Ankara: Kitabe Yayınları, 2022.
- Çınar, Bayram. "İdeolojik Bir Araç Olarak Hz. Peygamber'in Mirası 'Fedek'". *Academic Platform Journal of Islamic Researches* 4/1 (2020), 44-59.
- Çınar, Bayram. "İslâm Kültür Geleneğinde 'Savâdu'l A'zâm'". *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/15 (2021), 873-899.
- Çınar, Bayram. "Metodolojik Bir Dini Yaklaşım Olarak Ehl-i Hadîs". *Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 3/5 (2020), 39-47.
- Çiftçi, Fatma. *Bir Mezhepler Tarihçisi Olarak W. Montgomery Watt*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Çimen, Fatih. "Ahmed b. Hanbel'in Cerh ve Ta'dîle Dair Bazı Yaklaşımları". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1 (2021), 411-430.
- Dağbaşı, Gürkan. "Abbasi Dönemi Çeviri Faaliyetleri". *Eskiyeni* 27 (Güz 2013), 177-187.
- Dalkılıç, Mehmet. "Bermekilerin Düşüşü". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15/1 (2010), 183-197.
- Dârîmî, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdurrahman et-Temimî ed-. *Sunenu'd-Dârimî*. ed. Hüzeyin Selim Esed ed-Dârânî. 4 Cilt. Dâru'l-Muğnî, 2000.

- Dârimî, Ebu Osman . Saîb b. Hâlid ed-. *er-Reddu Ale'l Cehmiyye*. çev. Mustafa Özenli. İstanbul: Nedâ Yayınları, 2020.
- Dârimî, Ebû Said Osman b. Sâîd es-Sicistânî ed-. *Nakdu'l-Îmâm Ebî Sa'îd Osmân b. Sa'îd ale'l-Merîsî el-Cehmî*. ed. Ebu Asım eş-Şevvâmî. Kahire: el-Mektebetu'l-İslâmiyye, 2012.
- Davutoğlu, Ahmet. "İslam Düşünce Geleneğinin Temelleri, Oluşum Süreci ve Yeniden Yorumlanması". *Dîvân Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi* 1/1 (1996), 1-44.
- Demir, Habip. "Hişam b. Hakem (795)". *Müslümanların Engizisyonu-1 Ölümcül Kovuşturmalar*. ed. Mehmet Azimli. 1/90-96. İstanbul: Mana Yayınları, 2. Basım, 2019.
- Demir, Hilmi. "Şiddeti Anlamada Engel Bir Söylem: Ortodoks Yöntem ve Haricilik Ruhü". *Dini Araştırmalar* 5/15 (2003), 65-88.
- Demir, Hilmi - Tan, Muzaffer. *Ehl-i Sünnetin Reislerinden İmam-ı Mâtürîdî*. Ankara: Anadolu Ay Yayınları, 3. Basım, 2017.
- Demircan, Adnan. *Ali-Muaviye Kavgası*. İstanbul: Beyan Yayınları, 5. Basım, 2017.
- Demircan, Adnan. "Giriş". *Din Algısı İnşasında Tarih Araçsallaştırılması*. 238. İstanbul: Mana Yayınları, 2019.
- Demircan, Adnan. "Hâriciliğin Orijini". *Hâricilik Mezhebinin Doğuşu Bağlamında Din Siyaset İlişkisi*. ed. Adnan Demircan. 33-49. İstanbul: Beyan Yayınları, 2000.
- Demircan, Adnan. *İslam Tarihi'nin İlk Döneminde Arap-Mevali İlişkisi*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2. Basım, 2015.
- Demirci, Mustafa. *İslam'ın İlk Üç Asrında Toprak Sistemi*. İstanbul: Kitabevi, 2003.
- Demirel, Serdar. *Hadis Tasnifinin Altın Çağında Halku'l Kur'an Meselesi ve Hadis Kaynaklarına Etkisi*. ed. Savaş Cihangir Tali. İstanbul: İbn Haldun Üniversitesi, 2021.
- Doğan, Nagihan. *Dinin İktidarı İktidarın Dini Hilafet, Siyaset ve İslâm (750-833)*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2. Basım, 2021.
- Doğan, Nagihan. *İslâm Siyaset Tarihinde Din, İktidar ve İdeoloji: Erken Abbâsi Dönemi (750-833)*. Ankara: Hacattepe Üniversitesi, Doktora Tezi, 2013.
- Duman, Abdullah. "Tarihte Kayıp Türkler Bağlamında İztarbet Savaşı". *Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 34 (2018), 433-465.

- Dündar, M. Mücahid. "Otantik Bir Vehbî-İbâzî Akâid Metni: Akîdetü't Tevhîd Li-Amr İbn Cümeý". *Kelam Araştırmaları* 11/1 (2013), 271-302.
- Ebû Hanife, İmam A'zam vd. *İslam Akâid Metinleri*. çev. Ali Pekcan. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2015.
- Ebu Hanife, İmam-ı Âzam. *İmâm-ı A'zam'ın Beş Eseri*. çev. Mustafa Öz. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları, 11. Basım, 2015.
- Ebû Zehra, Muhammed. *Ebû Hanîfe*. çev. Osman Keskiöglü. Konya: Can Kitabevi, 1984.
- Ebû Zehra, Muhammed. *İslâm'da Siyâsî, İtikâdî ve Fikhî Mezhepler Tarihi*. çev. Abdulkadir Şener vd. 2 Cilt. İstanbul: Hisar Neşriyat, ts.
- Efendioğlu, Mehmet. "Sahâbe". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 35/491-500. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2008.
- Emin, Ahmed. *Duha'l İslâm*. 3 Cilt. Kahire: Mektebetu'n Nahda el-Mısıriyye, 7. Basım, 1933.
- Emiroğlu, İbrahim. "İmam-ı Âzam'ın Beş Eseri Üzerine". *İslami Araştırmalar* 15/1-2 (2002), 215-220.
- Erdemci, Cemalettin. "Mihne Sürecinin Kelam İlmine Etkileri". *Mihne Süreci ve İslami İlimlere Etkisi*. ed. M. Mahfuz Söylemez. 99-120. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012.
- Eren, Fatmanur Alibekiroğlu. *Ebû Hanîfe ve Mezhepler Tarihi İçerisindeki Yeri*. ed. Pınar Garan. Ankara: Gece Akademi, 2019.
- Erginli, Zafer. "Muhâsibî". *Diyanet İslam Ansiklopedisi*. 31/13-16. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2006.
- Erkocaaslan, Recep. *Benî Mustalik Gazvesi ve İfk Olayı*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2016.
- Ertuğay, Recep. *W. Wotgomery Wat'ın İslam'ın İman Esaslarına Bakışı ve Değerlendirmeler*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Esen, Muammer. *Ehl-i Sünnet Kavramının Oluşum ve Gelişim Süreci*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 5. Basım, 2019.
- Esen, Muammer. *Kelamullah Tartışmaları ve el-Hayde*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2005.
- Eshari. *Al-İbânah 'an Usul Ad-Diyânah (The Elucidation of İslâm's Foundation)*. çev. Walter C. Klein. thk. W. Norman Brown. New York: Kraus Reprint Corporation, 1967.

- Eş'arî, Ebu'l Hasan el-. *el-İbâne*. ed. Orhan Üstün. çev. Ramazan Biçer. İstanbul: Gelenek Yayıncılık, 2019.
- Eş'arî, Ebu'l Hasan. *Dinin İnanç İlkeleri (el-İbâne 'an Usûli'd-Diyâne)*. çev. Mustafa Çevik. Ankara: İlahiyât, 2005.
- Eş'ari, Ebû'l Hasan el-. *İlk Dönem İslam Mezhepleri /Makâlati'l-İslâmiyyîn ve İhtilâfu'l-Musallîn*. çev. Mehmet Dalkılıç - Ömer Aydın. İstanbul: Kabcacı Yayınevi, 2005.
- Eş'arî, Ebû'l Hasan Alî b. İsmâ'il el-. *el-İbâne 'an Usûli'd-Diyâne*. ed. Hüseyin Mahmud Fevkiye. Kahire: Darû'l-Ensâr, 1397.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasen Ali b. el-Huseyn b. Ali b. İsmâ'il el-. *el-Luma' fî'r-Red "alâ Ehli'z-Zeyğ ve'l-Bida"*. ed. Hamûde Ğarâbe, ts.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasen Alî b. İsmâ'il el-. *Makâlâtu'l-İslâmiyyîn ve İhtilâfu'l-Musallîn*. ed. Naim Zarzur. el-Mektebetu'l-Asriyye, 2005.
- Eş'arî, Ebu'l-Hasen Ali b. İsmail el-. *Risâle ilâ Ehli's-Siğar bi'Bâbi'l-Ebvâb*. ed. Abdullah Şâkir Muhammed el-Cenîdî. Medine: İmâdetu'l-Bahsi'l Câmî'ati l-İslamiyye, 1413.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasan el-. *Eş'arî Kelâmı / el-lüma' fî'r-red alâ ehli'z-zeyğ ve'l-bida'*. çev. Kılıç Aslan Mavil - Hikmet Yağlı Mavil. İstanbul: İz Yayıncılık, 2016.
- Evkuran, Mehmet. *Sünnî Paradıgmayı Anlamak*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012.
- Ezrakî, Ebu'l-Velîd el-. *Ahbâru Mekke/Mekke Tarihi*. çev. Yunus Vehbi Yavuz. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- Fayda, Mustafa. "Cahiliye". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 7/17-19. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1993.
- Fayda, Mustafa. "İfk". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 21/507-509. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2000.
- Fazârî, Abd Allah ibn Yazîd. *Early Ibadî Theology New Metarial on Rational Thought in Islam from the Pen ol al-Fazârî (2nd/8th Century)*. ed. Abdulrahman al-Salimi. Leiden/Boston: Brill, 2016.
- Fazıl, Halil İbrahim. "Emeviler Döneminde Tercüme Faaliyetleri ve İlmi Gelişmelerin Öncü Hareketleri". çev. Ahmet Aslan. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (2001), 169-195.
- Fettâh, İrfan Abdülhamîd. "Ebu'l Hasan Eş'arî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 444-447. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1995.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. *Çağımızda İtikadî İslam Mezhepleri*. İstanbul: Birleşik Yayıncılık, 10. Basım, 1999.

- Fığlalı, Ethem Ruhi. “Hâricîler”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 16. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1997.
- Furat, Ahmet Hamdi. “Kâdilkudâtlik Müessesesinin Oluşumu ve İlk Kâdilkudâtlar”. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18 (2008), 103-121.
- Genç, Mustafa - Kartaloğlu, Habib. “Siyasî Bir Mühendislik Projesi Olarak Karşı Mihne Uygulamaları”. *Trabzon İlahiyat Dergisi* 9/1 (2022), 167-189.
- Gençdoğan, Ahmet. “Kelamî Yaklaşımların Oluşumuna Etki Etmesi Bakımından Sahabe Anlayışı”. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 51 (2019), 283-301.
- Gençdoğan, Ahmet. “Şafî’nin Kelam Anlayışı”. *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 11/1 (2020), 241-259.
- Goldziher, İgnaz. *İslam Kültürü Araştırmaları*. çev. Mehmet Said Hatipoğlu. 2 Cilt. Ankara: Otto, 2. Basım, 2019.
- Göksu, Erkan. “Siyasi Bir Argüman Olarak İslam Tarihinde Zındıklık ve Meşhur Zındıklar”. *Türk Yurdu Dergisi* 103/324 (2014), 26-31.
- Gömbeyaz, Kadir. “Eş’arî Mezhepler Tarihi Kaynakları”. *Mezheplere Göre Klasik Kaynaklar ve Özellikleri*. 323-338. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018.
- Gömbeyaz, Kadir. *Makâlât Geleneğinde İmam Eş’ari*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Gutas, Dimitri. *Yunanca Düşünce Arapça Kültür Bağdat’ta Yunanca-Arapça Çeviri Hareketi Erken Abbasi Toplum*. çev. Lütfi Şimşek. İstanbul: Kitap Yayınevi, 9. Basım, 2020.
- Güdekli, Hayrettin Nebi. “Kelam İlminin Teşekkülü”. *İslam Düşünce Atlası*. C. 1. İstanbul: İlem Kitaplığı, 2017.
- Gülaçar, İzzet. *İbn Sînâ’nın Tabiat Felsefesinde Hareket*. Ankara: Elis Yayınları, 2022.
- Güler, İlhami. *Politik Teoloji Yazıları*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 3. Basım, 2018.
- Gündoğar, Hamdi. “Ehl-i Sünnet Kelamına Giden Süreçte Ebu Hanife ve Şafî’nin El-Fıkhü’l-ekber Adlı Risalelerinde Yer Alan İtikadi Konuların Mukayeseli Tahlili”. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (2016), 35-63.
- Gündüz, Şinasi. *Güç, İktidar ve Kutsal Tanrı-Kral’dan Tanrı-İnsan’a*. İstanbul: Hikav Yayınları, 2020.

- Gündüz, Şinasi. "Otoritenin Teolojik Meşruiyeti: Kutsal Bir Fenomen Olarak Otorite". *Müel ve Nihal* 14/1 (2017), 8-23.
- Gürler, Kadir. *Ehl-i Hadisin Düşünce Yapısı -İlk Dönem Ehl-i Hadis Örneği-*. Bursa: Emin Yayınları, 1. Basım, 2007.
- Güzel, Fatih. "Abbâsî Halifesi Mütevekkil'in Türk Nüfuzunu Sonlandırma Çabaları". *Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi* 4/2 (2016), 117-132.
- Hacak, Hasan. "Fıkıh İlminin Ortaya Çıkışı ve Diğer İslami İlimlerle İlişkisi". *Temel İslam İlimlerinin Ortaya Çıkışı ve Birbirleriyle İlişkileri*. ed. İlyas Çelebi. 511-544. Tartışmalı İlmî İhtisas Toplantılar Dizisi 5. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2014.
- Haçkalı, Abdurrahman. "Ehl-i Hadis- Ehl-i Re'y Ayrışması Fıkhî Mi İtikâdî Mi?" *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 2 (2003), 59-68.
- Haliloğlu, Fahrettin. "Hâris el-Muhâsibî (857)". *Müslimanların Engizisyonu- 2 Ölümcül Kovuşturmalar- Mihneler*. ed. Mehmet Azimli. 169-172. İstanbul: Mana Yayınları, 2020.
- Hamid, Abdussettar. "Sahabe Tefsiri Üzerine". çev. Ömer Dumlu. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7 (1992), 359-374.
- Hamidullah, Muhammed. *İmam-ı A'zam ve Eseri*. çev. Kemal Kuşçu. İstanbul: Beyan Yayınları, 2017.
- Hamidullah, Muhammed. *İslâm Peygamberi*. çev. Salih Tuğ. 2 Cilt. İstanbul: İrfan Yayıncılık, 5. Basım, 1993.
- Hanbel, Ahmed b. *er-Reddu 'ale'z-Zenâdika ve'l-Cehmiyye/Zındıklara ve Cehmiyye'ye Reddiye*. çev. Yunus Öztürk. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2020.
- Hançabay, Halil İbrahim. *Abbâsîler Döneminde Vezirlik*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2017.
- Hatipoğlu, Mehmed Said. *Hilafetin Kureşliliği*. Ankara: Otto, 4. Basım, 2015.
- Hayyât, Ebu'l-Hüseyn El-. *Kitâbü'l İntisâr Mutezile Savunusu*. çev. Metin Yıldız. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1. Basım, 2018.
- Hayyât, Halîfe b. *et-Târîh İlk Kronolojik İslam Tarihi*. çev. Ömer Sabuncu - Mahmut Sabuncu. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2019.
- Hibri, Tayeb el-. *The Reign of the Abbasid Caliph al-Ma'mun (811-833): The Quest for Power and the Crisis of Legitimacy*. Amerika: Colombia University, Doktora Tezi, 1994.
- Hocaoğlu, İsmail. "Abbasi Devri Çeviri Çalışmaları". *Ankara Üniversitesi Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 37/1-2 (1995), 453-463.

- Hodgson, Marshall G. S. *İslam'ın Seriveni*. çev. Berkay Ersöz. 3 Cilt. Ankara: Phoenix Yayınevi, 2017.
- Hoover, Jon. "Hanbelî Kelâmı". çev. Ulvi Murat Kılavuz. *Başlangıçtan Günümüze İslâm Kelâmı*. 807-834. İstanbul: Küre Yayınları, 2020.
- Hoyladı, Adnan. *Haneft Mezhebinin Teşekkül Süreci*. İstanbul: İFAV, 2022.
- Hurvitz, Nimrod. "Me'mun (hlf. 198/813-218/833) ve Mihne". çev. Salih Çift. *Başlangıçtan Günümüze İslam Kelâmı*. ed. Sabine Schmidtke. 837-850. Felsefe 17. İstanbul: Küre Yayınları, 2020.
- Ivry, Alfred L. "Kindî ve Mutezile: Yeni Bir Değerlendirme". çev. Hayrettin Nebi Güdekli. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 44/1 (2013), 323-337.
- İbn Asâkir, Ebû'l-Kâsım Alî b. el-Hasen. *Tebyînu Kizbi'l-Mufterî fî-mâ Nusibe ile'l-İmâm Ebi'l-Hasan el-Eş'arî*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1404.
- İbn Ebî Ya'lâ, Ebû'l-Huseyn Muhammed b. Muhammed. *Tabâkatu'l-Hanâbile*. ed. Muhammed Hamid el-Fakî. Beyrut: Daru'l-Mârife, ts.
- İbn Ebî Ya'lâ, Muhammed b. Muhammed. *el-İ'tikâd*. ed. Muhammed Abdurrahman el-Hamîs. Dâru Atlasî'l-Hadra, 2002.
- İbn Haldun, Abdurrahman Ebu Zeyd Veliyyüddin. *Mukaddime*. çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 13. Basım, 2016.
- İbn Hallikan, Ebu'l Abbas Ahmed b. Muhammed b. İbrahim b. Ebi Bekr b. Hallikan el-İrbilî. *Vefyâtu'l-A'yân ve Enbâu Ebnâi'z-Zamân*. ed. İhsan Abbas. 7 Cilt. Beyrut: Daru Sadir, 1900.
- İbn Hişâm, Ebu Muhammed Abdülmelik b. Hişâm el-Himyerî. *es-Sîretu'n-Nebeviyye*. ed. Mustafa es-Sakkâ. 2 Cilt. Mısır: Mektebetu Mustafa el-Bâbî'l-Halebî, 1955.
- İbn Kesir, Ebû'l Fidâ İsmail b. Ömer b. Kesir ed-Dımeşkî. *el-Bidâye ve'n-Nihâye*. ed. Abdullah b. Abdî'l-Muhsin et-Turkî. 21 Cilt. Dâru Hicr, 1997.
- İbn Kuteybe. *Hadis Müdafası Te'vîlu Muhtelifi'l-Hadis*. çev. M. Hayri Kırbaşoğlu. Ankara: Otto, 2. Basım, 2017.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah bin Müslim. *el-İmâme ve's-Siyâse Hilafet ve Siyaset*. çev. Cemalettin Saylık. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- İbn Manzur. *Lisanu'l Arap*, ts.
- İbn Salih, Ahmed b. Hanbel - Fu'âd, Abdulmun'im Ahmed. *Sîretu'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*. İskenderiye: Dâru'd-Da've, 1983.

- İbn Sa'd, Ebû Abdullâh Muhammed. *et-Tabakâtü'l-Kubrâ - Mutemmimu't-Tâbi'în*. ed. Ziyad Muhammed Mansur. Medine: Mektebetu'l-‘Ulûm ve'l-Hikem, 1408.
- İbn Tağriberdî, Ebu'l Mehâsin Yusuf. *en-Nucûmu'z-Zâhira fî Mulûki Mısır ve'l-Kâhira, Vezâratu's-Sekâfe ve'l-İrşâdi'l-Kavmî*. Mısır: Dâru'l Kütüb, ts.
- İbni Haldun, Abdurrahman bin Muhammed. *Mukaddime*. çev. Halil Kendir. 2 Cilt. İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, ts.
- İbnu'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Abdurrahmân b. Ali. *Menâkibu'l-İmâm Ahmed*. ed. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Turki. 2 Cilt. y.y, 1988.
- İbnu'l-İbrî, Ebû'l-Ferec Barhebraeus Yuhann el-Malaî. *Târîhu Muhtasari'd-Duvel*. ed. Anton Sâlhânî el-Yesûfî. Beyrut: Dâru'ş-Şark, 1992.
- İbnü'l Murtazâ, el-Mehdi-Lidîfillâh Ahmed b. Yahyâ. *Mu'tezile'nin Biyografik Tarihi (el-Munye ve'l-Emel)*. ed. Hulusi Arslan. çev. Hüseyin Maraz. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2018.
- İğde, Muhyettin. “Ahmed b. Hanbel'in Fakihliği İle İlgili Tartışmalar”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 42 (2014), 193-208.
- İğde, Muhyettin. *Siyasi-İtikadi Bir Mezhep Olarak Hanbeliliğin Teşekkül Süreci*. İstanbul: İFAV, 2016.
- İmam Eşârî. *İstihânu'l-Havd fî İlmi'l-Kelâm Risâlesi ve İzahu*. çev. Melikşah Sezen. İstanbul: Kökler Derneği Yayınları, 2016.
- İmam Gazzâlî. *İslâm'da Müsamaha Faysalî't-tefrika beyne'l-İslam ve'z-zendeka*. çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2013.
- İmam Zehebî. *Menâkub-ı İmam Ebû Hanife*. ed. Zahid el-Kevserî. çev. İsmail Karagözoğlu. İstanbul: Kayıhan Yayınevi, 2. Basım, 2018.
- İsfahanî, Rağıb el-. *el-Müfredât/Kur'an Kavramları Sözlüğü*. İstanbul: Çıra Yayınları, 3. Basım, 2012.
- İsfehânî, Hamza b. el-Hasen Hamza el-. *Târîhu Sinî Müllûki'l-Ard ve'l-Enbiyâ?*. Beyrut: Mektebetu'l-Hayât, 1961.
- İshak b. Hanbel, Ebû Abdullah Hanbel b. *Zikru mihneti'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*. Kahire, 2. Basım, 1983.
- İşcan, Mehmet Zeki. *Seleflik İslami Köktencilüğün Tarihi Temelleri*. İstanbul: Kitap Yayınevi, 5. Basım, 2014.
- İzmirli, İsmail Hakkı. *Yeni İlmi Kelam*. Ankara: Ankara Okulu, 2013.

- İzutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Dîni ve Ahlâkî Kavramlar*. İstanbul: Pınar Yayınları, 4. Basım, 2011.
- Kalaycı, Mehmet. *Ehl-i Sünnetin Reislerinden İmâm-ı Eş'arî ve Eş'arîlik*. Ankara: Anadolu Ay Yayınları, 2019.
- Kalaycı, Mehmet. *Tarihsel Süreçte Eşarilik Maturidilik İlişkisi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Basım, 2017.
- Kan, Kadir. "Vâsık-Billâh". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 548-549. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2012.
- Kanar, Yüksel. *Abbasi Devrimi, Bağdat ve Beytü'l Hikme*. İstanbul: Mahya Yayıncılık, 2017.
- Kandemir, M. Yaşar. "Ahmed b. Hanbel". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 2/82-87. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1989.
- Kandemir, M. Yaşar. "Cemmâîlî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 7/338-340. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1993.
- Kandemir, M. Yaşar. "el-Müsned". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 32/104-105. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2006.
- Kandemir, M. Yaşar. "Muâz b. Cebel". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 30/336-338. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2020.
- Kanter, Özden. "Gaylân ed-Dimeşki". *Müslümanların Engizisyonu-1*. İstanbul: Mana Yayınları, 2. Basım, 2019.
- Kantorowicz, Ernst H. *Kralın İki Bedeni*. çev. Ümit Hüsrev Yolsal. Ankara: BilgeSu, 2018.
- Kapanşahin, Muhittin. "Mu'tasım Dönemi İsyanları". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 23 (2007), 341-367.
- Kaplan, İbrahim. "Hristiyan Teolojisiyle Etkileşimi Açısından Erken Dönem Kelâmı". *Kelam Araştırmaları* 6/2 (2008), 131-155.
- Karadaş, Çağfer. "Mezhep ve İsim Mezhep-İsim Münasebeti ve Ehl-i Sünnet Topluluğuna Verilen İsimlere Dair Bir Değerlendirme". *Marife* 5/3 (2005), 7-24.
- Karadaş, Çağfer. "Mürcie'nin Mezhepliği Problemi ve Ebû Mansûr El-Mâturîdî". *Mîlel ve Nihal* 7/2 (2010), 191-221.
- Karadaş, Çağfer. "Rüyanın Mahiyeti Bilgi ve Hüküm Değeri". *Diyanet İlmi Dergi* 53/1 (2017), 43-62.
- Karadeniz, Osman. "Halku'l-Kur'an (Kur'an'ın Yaratılmışlığı Meselesi)". *Kelam El Kitabı*. ed. Şaban Ali Düzgün. Ankara: Grafiker Yayınları, 3. Basım, 2013.
- Karagöz, İsmail. *Dini Kavramlar Sözlüğü*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006.

- Karahüseyn, Samet. *Mu'tezilî Düşüncenin Farklaşmasında Kâdî Abdülcebâr*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Doktora Tezi, 2022.
- Kur'ân-ı Kerîm Açıklamalı Mealî*. çev. Hayrettin Karaman vd. Ankara: Diyanet Vakfı, 2016.
- Karlığa, Bekir. "İslam'da Tercüme Hareketi". *II. Uluslararası İslam Düşüncesi Konferansı*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, 2007.
- Kaya, Ali. "Mihne Hadisesi ve Hadis İlmine Etkileri Bakımından Mihne'nin Sonuçları". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19/1 (2015), 7-32.
- Kaya, Eyyüp Said. *Mezheplerin Teşekkülüünden Sonra Fikhî İstidlâl*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2001.
- Kaya, Mahmut. "Beytülhikme". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 6/88-90. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1992.
- Kayaoğlu, İsmet. "Halifelik". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi* 4 (1980), 133-144.
- Keskin, Mehmet. "Eş'ârî Mu'tezile'den Neden Ayrıldı?" *İlahiyat Akademi Dergisi* 5 (2017), 93-112.
- Keskin, Mehmet. *İmam Eş'ari ve Eş'arilik*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2013.
- Keskioğlu, Osman. *Nüzûlüünden Günümüze Kur'an-ı Kerim Bilgileri*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 5. Basım, 2008.
- Kılavuz, Saim. *Ana Hatlarıyla İslâm Akâidi ve Kelâm'a Giriş*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 21. Basım, 2014.
- Kılıçer, M. Esad. "Ehl-i Re'y". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 10/520-524. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1994.
- Kırbaçoğlu, M. Hayri. *Ehl-i Sünnet'in Kurucu Ataları*. Ankara: Otto, 3. Basım, 2020.
- Kırkpınar, Mahmut. "Mütevekkil-Alellah". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 32/212-214. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2006.
- Kilinçli, Sami. "İslam Öncesi Arap Toplumunda Kabileler Arası Rekabetin İslam Davetine Yansımaları". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 12/1 (2012), 57-87.
- Kinânî, Ebu'l-Hasen Abdulazîz b. Yahyâ el-Mekkî el-. *el-Hayde ve'l-İ'tizâr fi'r-Reddi 'alâ men Kâle bi-Halki'l-Kur'ân*. ed. Cemil Abdullah Avide, 2009.
- Kindî, Ebu Ömer Muhammed b. Yusuf b. Yakub el-Mısırî el-. *Kitâbu'l-Vulât ve Kitâbu'l-Kudât*. ed. Muhammed Hasan Muhammed Hasan

- İsmâ'il Ahmed Ferid el-Mezidî. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2003.
- Koca, Ferhat. *Hanbelî Mezhebinin Kurucu İmamı Ahmed b. Hanbel*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 3. Basım, 2020.
- Koca, Ferhat. *İslam Hukuk Tarihinde Selefi Söylem Hanbelî Mezhebi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Basım, 2011.
- Kocaoğlu, Abdulhamit. *Mihne Bağlamında Buhârî-Zühî Sürtüşmesi*. İstanbul: Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık, 2020.
- Koç, İsa. "Hanbelîlik-Eş'arîlik İlişkisi -Ehvâzî Örneği-". V. *Uluslararası Şeyh Şaban-ı Veli Sempozyumu (Eş'arîlik)*. 548-557. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi Matbaası, 2018.
- Koç, İsa. "Haşviyye Zihniyeti". IV. *Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı - IV (İlahiyat)*. 215-231. İstanbul: İlem Yayınları, 2015.
- Koçak, Yusuf. *Erken Dönem Şîlikte Gnostik Tezahürler*. Ankara: Fecr Yayınevi, 2022.
- Koçinkağ, Mansur. "İmâm Şafiî'yi Ehl-i Hadis İçinde Değerlendirmek Mümkün müdür?" *Theosophia* 1 (2020), 1-13.
- Koçyiğit, Talat. *Hadisçilerle Kelamcılar Arasındaki Münakaşalar*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 4. Basım, 1989.
- Koloğlu, Orhan Şener. *Cübbâiler'in Kelâm Sistemi*. İstanbul: İsam Yayınları, 1. Basım, 2011.
- Koloğlu, Orhan Şener. "Mu'tezile Ekolü". *Metafizik / Ekoller Yöntemler ve Büyük Anlatılar*. ed. Ömer Türker. 1/14-39. İslam Düşüncesinde Teoriler 1. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2021.
- Koloğlu, Orhan Şener. "Sıfat Teorileri". *İslam Düşüncesinde Teoriler-1 Metafizik*. ed. Yusuf Genç. 2/957-978. İslam Düşüncesi. İstanbul: Ketebe, 2021.
- Koningsveld, Pieter Sjoerd. "Greek Manuscripts in the Abbasid Empire". *Bibliotheca Orientalis*. 55/346-372. Hollanda, 1998.
- Konur, Himmet. *Mihne: Sufilerin Zulümle İmtihanı*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2023.
- Köse, Hızır Murat. "Hulefâ-yi Râşidîn Döneminden Emevîlere Geçişin Siyasi Anlamı: Hilafet-Mülk Tartışması -Üç Siyer Metni Üzerinden Bir İnceleme-". *Dîvân Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi* 19/37 (2014), 51-83.
- Köse, Mustafa. "Abbasilerin Dini/Siyasi Meşruiyet Arayışları ve Tarihin Tahrifi". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi* 18/36 (2020), 133-165.

- Kurt, İsmail. *Hicri Dördüncü Asır Rical Tenkidinin Mukayeseli İncelenmesi*. İstanbul: Cinius Yayınları, 2020.
- Kutlu, Sönmez. “Bilinmeyen Yönleriyle Türk Bilgini: İmâm Mâturîdî”. *Dini Araştırmalar* 5/15 (2003), 5-28.
- Kutlu, Sönmez. “Ehl-i Sünnet Siyaset Anlayışının Dinî Temellerinin Sorgulanması”. *e-makâlât Mezhep Araştırmaları* 1/1 (2008), 20.
- Kutlu, Sönmez. “İslâm Mezhepleri Tarihinde Usûl Mes’esi”. *İslami İlimlerde Metodoloji/Usul Sorunu*. ed. Mazlum Uyar. 391-440, 2003.
- Kutlu, Sönmez. “İslam’ın Mezhepler Öncesi Tarihsel ve Toplumsal Gerçekliği Sorunu”. *İslami Araştırmalar* 29/2 (2018), 141-168.
- Kutlu, Sönmez. “Mürcie Mezhebi: Doğuşu, Fikirleri ve Edebiyatı ve İslâm Düşüncesine Katkıları”. *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (2002), 168-210.
- Kutlu, Sönmez. *Türklerin İslamlaşma Sürecinde Mürcie ve Tesirleri*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 4. Basım, ts.
- Küntaş, Kübra. “Abbâsî İhtilali Safhasında Hilâfet/İmâmet Konusundaki Meşrûiyet Sağlama Çabaları”. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi* 5/11 (2019), 640-651.
- Laoust, Henri. *İslâm’da Ayrılıkçı Görüşler*. çev. Ethem Ruhi Fıçlalı - Sabri Hizmetli. İstanbul: Pınar Yayınları, 2. Basım, 2017.
- Lök, Adem. *İslam Mezhepleri Tarihinde Bir İlke Olarak El-Emr Bi’l-Ma’rûf Ve’n-Nehy Ani’l -Münker Hâriclik ve Mu’tezile Örneğinde Bir Karşılaştırma*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Macit, Nadim. *Ehl-i Sünnet Ekolünün Doğuşu*. Erzurum: İhtar Yayıncılık, 1995.
- Macit, Nadim. “Eş’ari’nin İlm-i Kelâm’ı Müdafaası”. *Yüziüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (1994), 91-125.
- Macit, Nadim. “Samani Hanedanlığı Kubbesi Altında Fikirler, İnançlar ve Mâturîdî”. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 53 (2022), 587-610.
- Madelung, Wilferd. “Halku’l Kur’an (Kur’an’ın Yaratılışı) Hakkındaki İhtilafın Kökenleri”. çev. Bülent Ünal. *Din Felsefesi Açısından Mu’tezile Gelen-Ek-i 2*. ed. Recep Alpyağılı. 470-488. İstanbul: İz Yayıncılık, 2014.
- Madelung, Wilferd. “Horasan ve Mâverâünnehir’de İlk Mürcie ve Hanefîliğin Yayılışı”. çev. Sönmez Kutlu. *İmam Mâturîdî ve Maturidilik*. ed. Sönmez Kutlu. 89-98. Ankara: Otto, 6. Basım, 2016.

- Madelung, Wilferd. "The Origins of the Controversy Concerning the Creation of the Koran". *Orientalia Hispanica sive studia F. M. Pareja octogenario dicata* 1/1 (1974), 504-525.
- Madelung, Wilfred. "11.-13. Asırlarda Hanefî Âlimlerin Orta Asya'dan Batıya Göçü". *İmâm Mâtürîdî ve Maturidilik*. ed. Sönmez Kutlu. Ankara: Otto, 6. Basım, 2016.
- Madelung, Wilfred. "Erken Dönem İbâzî Kelâmı". çev. Ulvi Murat Kılavuz. *Başlangıçtan Günümüze İslâm Kelâmı*. ed. Sabine Schmidtke. 329-341. Felsefe 17. İstanbul: Küre Yayınları, 2020.
- Makdisi, George. *İslam'ın Klasik Çağında Din Hukuk Eğitimi*. çev. Hasan Tuncay Başoğlu. İstanbul: Klasik Yayınları, 3. Basım, 2019.
- Makdisi, George. *Ortaçağ'da Yüksek Öğretim*. çev. Ali Hakan Çavuşoğlu - Tuncay Başoğlu. İstanbul: Klasik Yayınları, 2. Basım, 2018.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Kitâbü't- Tevhîd Açıklamalı Tercüme*. çev. Bekir Topaloğlu. İstanbul: İsam Yayınları, 6. Basım, 2014.
- Mavil, Hikmet Yağlı. *İmam Eş'arî'nin Kelam Düşüncesi*. İstanbul: İsam Yayınları, 2018.
- Melchert, Christopher. *Sünnî Düşüncenin Teşekkülü*. İstanbul: Klasik Yayınları, 1. Basım, 2018.
- Meriç, Cemil. *Bu Ülke*. İstanbul: İletişim Yayınları, 59. Basım, 2019.
- Mes'ûdî, Ebû'l-Hasen Ali b. el-Huseyn b. Ali el-. *Murûcu'z-Zeheb ve Me'âdinu'l-Cevher*. ed. Es'ad Dâğır. Kum: Dâru'l-Hicre, 1409.
- Mes'ûdî, Ebû'l-Hasan Ali b. el-Hüseyn b. Ali. *et-Tenbîh ve'l-İşrâf Dünya Coğrafyası ve Tarihi*. çev. Mithat Eser. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2020.
- Mez, Adam. *Onuncu Yüzyılda İslâm Medeniyeti İslâm'ın Rönesansı*. çev. Salih Şaban. İstanbul: İnsan Yayınları, 3. Basım, 2014.
- Muhâsibî, Haris b. Esed el-. *el-Akl ve Fehmu'l Kur'an*. Beyrut: Dâru'l Fıkr, 1971.
- Mustafa, İbrahim vd. *el-Mu'cemü'l-vasît*. 2 Cilt. Tahran: Mektebetu'l İlmiyye, ts.
- Mustafa, Nevin A. *İslâm Siyasi Düşüncesinde Muhalefet*. çev. Vecdi Akyüz. İstanbul: İz Yayıncılık, 1990.
- Muzaffer Barlak. "İslam Düşüncesinde Muhalefetin Teopolitik İmkânı ve Yapısı", 48.
- Nawas, John Abdallah. *al-Ma'mûn: Mihna and Caliphate*. Nijmegen: Katholieke Universiteit Nijmegen, 1992.

- Nawas, John Abdallah. “Me’mûn’un Mihneyi Başlatmasında Rol Oynayan Üç Akımın Açıklamalarının Yeniden Bir İncelemesi”. çev. Mustafa Akyüz. *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/8 (2015), 145-162.
- Nedîm, Muhammed b. İshak en-. *el-Fihrist*. çev. Ramazan Şeşen. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2019.
- Nesefî, Ebu’l-Muîn Meymûn b. Muhammed en-. *Tabsiratü’l Edille fî Usulî’d-Dîn*. ed. Hüseyin Atay. 2 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2. Basım, 2004.
- Neşşâr, Ali Sami en-. *İslâm’da Felsefi Düşüncenin Doğuşu*. 2 Cilt. İstanbul: İnsan Yayınları, 1999.
- Nu’aymî, Selim en-. “Hariciliğin Doğuşu”. çev. Adnan Demircan. *Hâricîlik Mezhebinin Doğuşu Bağlamında Din Siyaset İlişkisi*. ed. Adnan Demircan. 140. İstanbul: Beyan Yayınları, 2000.
- Ocak, Ahmet Yaşar. *Osmanlı Toplumunda Zındıklar ve Mülhidler*. İstanbul: Timaş Yayınları, 8. Basım, 2020.
- O’leary, De Lacy. *İslam Düşüncesi ve Tarihteki Yeri*. Ankara: Ankara Okulu, 3. Basım, 2018.
- Omar, F. “Me’mun Öncesi Mutezile-Abbasi İlişkileri”. çev. Muharrem Akoğlu. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13 (2002), 371-377.
- Oral, Osman. “Siyasal İçerikli Rivâyetlerin Sünnî Algıyı Yönlendirmesi Üzerine”. *Journal of Islamic Research* 27/3 (2016), 372-387.
- Öge, Sinan. *İlahî Kelamın Yapısı*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Basım, 2020.
- Ömer, Faruk. “Abbasilerin Siyasi Emellerinin Tarihi Kökleri”. çev. Cem Zorlu. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13 (2002), 193-210.
- Ören, Ramazan. *Abbâsîler Döneminde Siyasî ve Dinî Semboller*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Öz, Mustafa. “Vâkife”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 42/487-488. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2012.
- Özaşşar, Mehmet Emin. *İdeolojik Hadisçiliğin Tarihi Arka planı*. Ankara: Otto, 3. Basım, 2017.
- Özdemir, Mehmet Nadir. “Abbasi Halifesi Mu’tasım’ın Ordusunda Bulunan Türklerin ‘Köle’ Olup Olmadığı Meselesi”. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 18 (2005), 211-230.

- Özdemir, Öznur. *Abbâsî İhtilâli Modern Dönem Batı Literatürü*. İstanbul: Küre Yayınları, 2020.
- Özding, Rıdvan. *İtikat ve Siyaset Sünnî Kelâmında İmamet-Hilafet Meselesi*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2018.
- Özen, Şükrü. *İslâm Hukuk Düşüncesinin Aklileşme Süreci (Başlangıçtan Hicri IV. Asrın Ortalarına Kadar)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, 1995.
- Özen, Şükrü. "Mâtürîdî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 28/146-151. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2003.
- Özen, Şükrü. "Yahyâ b. Eksem". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 43/249-251. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2013.
- Özervarlı, M. Sait. "Ebü'l-Abbâs Kalânîsi". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 24/223-224. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2001.
- Özervarlı, Sait. "el-Has ale'l Bahs". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 16/270-271. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1997.
- Özkan, Mustafa. *Emevîler Döneminde İktidar-Ulema İlişkisi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 3. Basım, 2016.
- Özkuyumcu, Nadir. "Hilf". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 18. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1998.
- Özşahin, Lütfi. "İslam Dünyasına Felsefenin Girişi (Tercüme Faaliyetleri)". *Akra Kültür Sanat Edebiyat Dergisi* 2 (2014), 107-116.
- Özşenel, Mehmet. *İlk Dönem Hadis-Rey Tartışmaları/Şeybânî Örneği*. İstanbul: İFAV, 2. Basım, 2017.
- Öztürk, Levent. "Abbâsîler Döneminde Yaşayan Hristiyan Doktorların İslâm Toplumuna Katkıları". *İstem* 2/3 (2004), 71-79.
- Öztürk, Mustafa. "Kur'an'ın Lafızcı (Literalist) Yorumu ve Din Referanslı Şiddet Olgusu". *Din ve Şiddet*. ed. Faruk Sancar. 385-398. Ankara: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Yayınları, 2016.
- Öztürk, Mustafa. *Siyaset, İtikat, Din*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Öztürk, Yunus. "Ahmed b. Hanbel'in Hayatı, İslam Düşüncesindeki Yeri ve er-Reddu 'ale'z-Zenâdika ve'l-Cehmiyye'nin Tematik ve Problematik Açından Analizi". *er-Reddu 'ale'z-Zenâdika ve'l-Cehmiyye*. Kelam Klasikleri 1. Ankara: Ankara Okulu, 2020.
- Öztürk, Yunus. "Ma'bed el-Cühenî". *Müslümanların Engizisyonu-1*. ed. Mehmet Azimli. 1/296. İstanbul: Mana Yayınları, 2. Basım, 2019.

- Paça, Hüseyin. “Abdurrahman b. Muhammed b. Eş’as İsyanı”. *İslam Tarihi Araştırmaları Dergisi* 5 (2019), 76-99.
- Patton, Walter M. *Ahmed ibn Hanbal and the Mihna A Biography of the İmâm Including an Account of the Mohammedan Inquisition Called the Mihna 218-234 A. H.* Leyden: Brill, 1897.
- Rahman, Fazlur. *İslam*. çev. Mehmet Dağ - Mehmet Aydın. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 13. Basım, 2018.
- Rahman, Fazlur. *Tarih Boyunca İslami Metodoloji Sorunu*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Basım, 1997.
- Ritter, Helmut. “Hasan Basri’nin Kader Hakkında Halife Abdülmelik B. Mervan’a Mektubu”. çev. Lütfi Doğan - Yaşar Kutluay. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/3 (1954), 1.
- Sabuncu, Ömer. “Ahmed b. Nasr (846)”. *Müslümanların Engizisyonu - 1 Ölümcül Kovuşturmalar*. ed. Mehmet Azimli. 1/96-100. Biyografi. İstanbul: Mana Yayınları, 2. Basım, 2019.
- Sabuncu, Ömer. “Hucr b. Adiy (671)”. *Müslümanların Engizisyonu-1 Ölümcül Kovuşturmalar*. ed. Mehmet Azimli. 29-35. İstanbul: Mana Yayınları, 2. Basım, 2019.
- Salame, Claude. “Kelâm İlminin Temellerinde Rasyonalist (Akılcı) ve Literalist (Nakilci, Lafızcı) Akımlar ve Büyük Kelâm Okulları”. çev. Kamil Güneş. *Marife* 2/1 (2002), 197-211.
- Sâlihî, Azmî M. S. es- - Öz, Mustafa. “Hâricîler”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 16/175-178. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1997.
- Saltekin, Abdulbasit. “Umerâ-Ulemâ İlişkileri Bağlamında Kamu Hukukunda Çok Mezheplilik Problemi”. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/3 (2018), 543-561.
- Sancar, Faruk. “Halku’l Kur’an: Kur’an’ın Yaratılmışlığı Problemi”. *Sistematik Kelam*. ed. Mehmet Evkuran. 281-293. Ankara: Bilimsel Araştırma Yayınları, 2. Basım, 2020.
- Sancılı, Fatih. *Mezhep-İktidar İlişkileri -Erken Dönem Abbâsîlerde-*. Ankara: Fecr Yayınevi, 2021.
- Sarıbulak, Zekerya. *Ebu Hanife’den Matürîdî’ye Hanefî İtikadının Gelişim Süreci*. Ankara: Astana Yayınları, 2021.
- Sarıçam, İbrahim. *Emevî-Hâşimî İlişkileri (İslâm Öncesinden Abbasilere Kadar)*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 4. Basım, 2015.
- Saylık, Mutlu. *Sâmerrâ Dönemi Abbâsî Halifelerinin Din Politikaları*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2019.

- Saymerî, Ebû Abdullah Hüseyin b. Ali. *Ahbâru Ebî Hanîfe ve ashâbih*. thk. Ebu'l Vefa El-Efgânî. Beyrut: Alemu'l Kutub, 1985.
- Schimmel, Annemarie. *Halifenin Rüiyaları*. çev. Tûba Erkmen. İstanbul: Sufî Kitap, 2. Basım, 2023.
- Severcan, Şefaattin. *Din- Siyaset İlişkisi 1 Asr-ı Saadet Dönemi*. Ankara: Fecr Yayınevi, 2020.
- Sinanoğlu, Abdulhamit. *İmâm Ebû Hanîfe ve Vâsıl Bin Atâ*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2012.
- Sinanoğlu, Abdulhamit. "İslâm'ın İlk Siyasallaştırılma Sürecinde 'Kader' İnancı". *AÜİFD* XLIII/2 (2002), 249-276.
- Sinanoğlu, Ahmet Faruk. "Müslüman Arap Medeniyetinin İnşası Bağlamında Cahiliye Dönemi Toplumsal Yapıda Ortaya Çıkan Değişmeler". *Türklük Bilimi Araştırmaları* 29/Bahar (2011), 375-385.
- Sourdel, Dominuque. *Arapların Tarihi*. çev. Işık Ergüden. Ankara: Dost Yayınevi, 2017.
- Sönmez, Mehmet Ali. "Ali b. Medînî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 2/411. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1989.
- Sönmez, Zekiye. "Necrân'da Hıristiyanlık ve Hz. Muhammed'in Necrân Hristiyan Din Adamlarıyla Münasebetleri". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26/2 (2017), 117-148.
- Söylemez, Mahfuz (ed.). *Mihne Süreci ve İslami İlimlere Etkisi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012.
- Söylemez, Mehmet Mahfuz. *Horasan'ın Bilim Merkezi Merv*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Söylemez, Mehmet Mahfuz. *Kûfe'nin Siyasi Tarihi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Basım, 2017.
- Spinoza, Benedictus. *Teolojik-Politik İnceleme*. Ankara: Dost Yayınevi, 5. Basım, 2019.
- Starr, S. Frederick. *Kayıp Aydınlanma Arap Fetihlerinden Timur'a Orta Asya'nun Altın Çağı*. İstanbul: Kronik Kitap, 4. Basım, 2020.
- Subkî, Tacuddin es-. *Tabakâtu's-Şâfi'iyyeti'l-Kubrâ*. ed. Mahmud Muhammed et-Tenâhî - Abdulfettah Muhammed el-Hulv. 10 Cilt. Hicru li't-Tıbbâ'ati ve'n-Neşri ve't-Tevzî'i, 1413.
- Sunar, Lütfi. "Dünya Tarihinin Ekseni ve Zemini Olarak İslam Medeniyeti". *İslam Düşünce Atlası*. ed. İbrahim Halil Üçer. 1/66-79. Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2017.
- Suyutî, Celâleddîn. *Halifeler Tarihi*. çev. Onur Özatağ. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2. Basım, 2014.

- Sümer, Faruk. "Abbasiler Tarihinde Orta Asyalı Bir Prens Afşin". *Belleten* 51/200 (1987), 651-666.
- Süt, Abdulnasır. *Basra ve Mu'tezile İlk Üç Asır*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2018.
- Şehristânî, Ebu'l Feth Tâcuddin. *Milel ve Nihal*. çev. Mustafa Öz. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2008.
- Şık, İsmail. "Eş'ari'nin Mutezile 'den Ayrılmasının Nedenleri Üzerine Bir Deneme". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/1 (2004), 283-310.
- Şimşek, Murat. *Ebû Hanîfe ve Hanefîlik*. İstanbul: Haciveyiszade İlim ve Kültür Vakfı, 2019.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmilî et-. *Târîhu'r-Rusul ve'l Mulûk ve Sılatu Târîh et-Taberî*. Beyrut: Dâru't-Turâs, 1967.
- Taberî, İbn Cerîr et-. *Târîhu't Taberî*. çev. Cemalettin Saylık. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2021.
- Taftazânî, Sa'düddin Mesud b. Ömer. *Kelâm İlmi ve İslâm Akâidi Şerhu'l-Akâid*. çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 8. Basım, 2016.
- Tanrıverdi, Eyyüp. "Abbasilerin Kültürel Politikası Açısından Mehdi'nin Zındıklık Mücadelesi". *İstem* 6/12 (2008), 105-126.
- Tanrıverdi, Eyyüp. "Değerlerin Kültürlerarası Etkileşiminde Çevirinin Değeri". *Diyanet İlmî Dergi* 54/4 (2018), 147-160.
- Taşagül, Ahmet. "Soğd". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 37/348-349. Türkiye Diyanet Vakfı, 2009.
- Taşpınar, İsmail. "Doğu'nun Son Kilise Babası Yuhanna ed-Dimeşki (649-749) ve İslâm". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21/2 (2001), 23-54.
- Tellioğlu, İbrahim. "İslam Dünyası'nın Siyasi İstikrarı ve Türkler". *Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* İslam Kongresi Özel Sayısı (2018), 89-97.
- Temimî, Ebu'l-Arab et-. *el-Mihen*. ed. Ömer Süleyman el-Ukaylî. Riyad: Dâru'l-Ulûm, 1984.
- Terzi, Mustafa Zeki. "İbnü'z-Zeyyât". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 21. İstanbul: Diyanet Vakfı, 2000.
- Thiele, Jan. "Kurtuba ile Nişâbur Arasında: Eşarîliğin Zuhuru ve Yekpareleşmesi (IV.-V./X.-XI. Yüzyıllar)". çev. Ulvi Murat Kılavuz.

- Başlanğıçtan Günümüze İslâm Kelâmı*. ed. Sabine Schmidtke. 309-328. Felsefe 17. İstanbul: Küre Yayınları, 2020.
- Timothy, The Patriarch. *The Apology of Timothy the Patriarch before the Caliph Mahdi*. çev. Alphonse Mingana. Cambridge: W. Heffer & Sons Limited, 1928.
- Tiyek, Fatih. *Kur'an'ın Kamuoyu Oluşturmadaki Rolü*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Tok, Fatih. *İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe'nin Kur'an Anlayışı*. ed. Yusuf Şevki Yavuz. İstanbul: Kuramer, 2017.
- Tomakin, Ahmet Yasin. *Abbâsîler Dönemi İlmî Hayatta Süryânîler*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- Topaloğlu, Bekir. *Kelâm İlmi*. İstanbul: Damla Yayınevi, 5. Basım, 1996.
- Topaloğlu, Bekir - Çelebi, İlyas. *Kelâm Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İsam Yayınları, 2015.
- Topgül, Muhammed Enes. *Râvi/ Hicri İkinci Yüzyılda Bir Muhaddisin İlim Serüveni*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2. Basım, 2021.
- Toru, Ümit. "İsmâiliyye'nin İslam Dışı Kökenine Dair Eş'arî İddialar". *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17 (2020), 241-278.
- Tosh, John. *Tarih'in Peşinde*. çev. Özden Arıkan. İstanbul: Kronik Kitap, 6. Basım, 2019.
- Touati, Houari. *Ortaçağ'da İslam ve Seyahat Bir Âlim Uğraşının Tarihi ve Antropolojisi*. çev. Ali Berktaş. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2. Basım, 2016.
- Tritton, A.S. *İslam Kelamı*. thk. Mehmet Azimli. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Turhan, Ayşe. "Mu'tezilî Sıfat Telakkîsinin İnşânda Cehm b. Safvan'ın Belirleyiciliği". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 41 (2018), 92-101.
- Tuzcu, Recep. "Fıkhi ve Siyasi İhtilaflar Bakımından İbn Abbas'ın Asabe Rivayetinin Sened ve Metin Açısından Tahlili". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 22/1 (2017), 55-82.
- Türcan, Talip. "Ülü'l-Emr". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 42/295-297. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2012.
- Türker, Ömer. *Anlamı Tamamlamak*. İstanbul: Ketebe, 2020.
- Ulaş, Sarp Erk. *Felsefe Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2002.
- Uluşık, Hatice. "İlk Dönem Abbâsî Velihafları ve Eğitimcileri (132-232/749-847)". *İstem* 17/33 (2019), 189-211.

- Ummânî, İmâm Câbir b. Zeyd el-Ezdî el-. *Resâil Erken Dönem İbâzî Klasikliği*. çev. Orhan Ateş. İstanbul: Astana Yayınları, 2. Basım, 2021.
- Umudum, Hulusi Ertuğrul. *Hat[t] ve Had[d] Emevilerde İtaatin Yapıbozumu*. İstanbul: Ketebe, 2021.
- Uysal, Ekrem. “İmam Eş’arî’nin Kelâmî Dönemleri ve Mu’tezileden Ayrılış Nedenleri”. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (2020), 695-716.
- Uzunpostalcı, Mustafa. “Ebû Hanîfe”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 10/131-138. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1994.
- Uzunpostalcı, Mustafa. “Ebu Hanife ve Nassları Değerlendirmesi”. *İslami Araştırmalar* 15/1-2 (2002), 19-50.
- Üçer, İbrahim Halil (ed.). *İslam Düşünce Atlası*. 3 Cilt. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul., 2017.
- Üçer, İbrahim Halil. “Klasik Dönem”. *İslam Düşünce Atlası*. ed. İbrahim Halil Üçer. C. 1. İstanbul: İlem Kitaplığı, 2017.
- Ülken, Hilmi Ziya. *Uyanış Devirlerinde Tercümenin Rolü*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 5. Basım, 2020.
- Ümit, Mehmet. “Mihne Sürecinde Hanefiler”. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/17 (2010), 101-130.
- Ümit, Mehmet. “Mihne Uygulamaları ve Hanefiler”. *Mihne Süreci ve İslami İlimlere Etkisi*. 73-98. Ankara: Ankara Okulu, 2012.
- Ünal, A. Bülent. *İlk Devir İslam Düşüncesinde Egemenlik*. İzmir: İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, 2006.
- Watt, W. Montgomery. *Hız. Muhammed Medine’de*. çev. Süleyman Kalkan. İstanbul: Kuramer, 2016.
- Watt, W. Montgomery. *Hız. Muhammed Mekke’de*. çev. Süleyman Kalkan. İstanbul: Kuramer, 1. Basım, 2016.
- Watt, W. Montgomery. *Hız. Muhammed’in Mekkesi*. çev. Mehmet Akif Ersin. İstanbul: Kuramer, 2. Basım, 2017.
- Watt, W. Montgomery. *İslam Düşüncesinin Teşekkül Devri*. çev. Ethem Ruhi Fıglalı. Şa-to Yayınları, 3. Basım, 2001.
- Watt, W. Montgomery. *İslâm Düşüncesinin Teşekkül Dönemi*. çev. Osman Demir. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2021.
- Weber, Max. *Sosyoloji Yazıları*. çev. Taha Parla. İstanbul: İletişim Yayınları, 6. Basım, 2004.
- Wellhausen, Julius. *Arap Devleti ve Çöküşü*. ed. İrfan Aycan. çev. Fikret İşıltan. Ankara: İlav Yayınları, 2020.

- Wittgenstein, Ludwig. *Tractatus Logico-Philosophicus*. çev. Oruç Aruoba. İstanbul: Metis Yayınları, 6. Basım, 2018.
- Wolfson, H. Austryn. *Kelâm Felsefeleri Müslüman-Hıristiyan-Yahudi Kelamı*. çev. Kasım Turhan. İstanbul: Kitabevi, 2001.
- Yâ'kubî, Ahmed b. İshak el-. *et-Târîh*, ts.
- Yaman, Ahmet. “Siyaset-Hukuk İlişkisi Bağlamında Ebû Hanîfe Dönemi”. *İslâmî Araştırmalar* 15/1-2 (2002), 273-281.
- Yar, Erkan. “Eşari ve Metodolojisi”. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/2 (2005), 19-47.
- Yardım, Ali. *Hadis I-II*. İstanbul: Damla Yayınevi, 3. Basım, 1997.
- Yavuz, Abdullah Ömer. *Coğrafya ve Mezhep Horasan'da Eş'arîliğin Tarihsel Gelişimi*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2021.
- Yavuz, Yunus Vehbi. “Ebu Hanîfe'yi Tanımak”. *İslami Araştırmalar* 15/1-2 (2002), 1-18.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Ehl-i Sünnet”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 10/525-530. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1994.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Halku'l Kur'ân”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 15/371-375. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1997.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “İbn Küllâb”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 20/156-157. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1999.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Muvâfât”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 31/409. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2020.
- Yazıcı, Şehba. “Hz. Peygamber Döneminde Âmillik”. *İslam Tarihi Araştırmaları Dergisi* 3 (2018), 50-118.
- Yermekov, Dmitri Vladimiroviç. “Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde Yönetici ve Toplum”. çev. Kudrat Artıkbaev. *Dini Araştırmalar* 17/45 (2014), 188-193.
- Yıldırım, Ali. “Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi”. *Eğitim ve Bilim* 23/112 (1999), 7-17.
- Yıldırım, Ramazan. “Halku'l-Kur'an Meselesinin Politik İstisması”. *Milel ve Nihal* 8/1 (2011), 49-69.
- Yıldız, Hakkı Dursun. “Abbâsîler”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 1/31-48. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1988.
- Yıldız, Hakkı Dursun. “Afşin, Haydar b. Kâvûs”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 1/441-442. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1988.
- Yıldız, Hakkı Dursun. “Arap”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 3/272-276. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1991.

- Yıldız, Hakkı Dursun. “Bermekiler”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 5/517-520. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1992.
- Yıldız, Metin. “İbn Asâkir’in (571/1176) Eş’arî Savunusu”. *Uluslararası İmam Eş’arî ve Eş’arîlik Sempozyumu Bildirileri (21-23 Eylül 2014)*. 295-307. İstanbul: Beyan Yayınları, 2015.
- Yıldız, Metin. “Kelâmî Görüşleri Bağlamında İbâzîlerin Hâricîliği Meselesi”. *Kader Kelam Araştırmaları Dergisi* 16/2 (2018), 294-318.
- Yiğit, İsmail. “Emeviler”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 11/87-104. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1995.
- Yücedoğru, Tevfik. “Ebu’l Abbâs el-Kalânîsî’nin Kelâmî Görüşleri”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20/2 (2011), 77-95.
- Yücedoğru, Tevfik. *İbn Küllâb ve Küllâbiye Mezhebi*. Bursa: Emin Yayınları, İkinci Baskı., 2015.
- Yücesoy, Hayrettin. “Mihne”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 30/26-28. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2005.
- Zakeri, Mohsin. “Translation From Middle Persian (Pahlavi) into Arabic to the Early Abbasid Period”. *An International Encyclopedia of Translation Studies*. ed. Harald Kittel. 2/1198-1206, ts.
- Zaman, Muhammed Kasım. *Early Abbasid Religious Policies and the Proto-Sunni Ulema*. Kanada: McGill Universty, Doktora Tezi, 1994.
- Zehebî, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed ez-. *Mîzânu’l-İ’tidâl fî Nakdi’r-Ricâl*. ed. Ali Muhammed el-Becâvî. Beyrut: Daru’l-Mârif, 1382.
- Zehebi, Ebû ‘Abdullâh Muhammed b. Ahmed b. ‘Osmân b. Kâymâz ez-. *Menâkibu’l-İmâm Ebî Hanîfe ve Sâhibeyh*. ed. Zahid el-Kevserî. Haydarâbâd: Lecnetu İhyâi’l-Ma’arifi’n-Nu’mâniyye, 1408.
- Zehebi, Ebû ‘Abdullâh Muhammed b. Ahmed b. ‘Osmân b. Kâymâz ez-. *Târîhu’l-İslâm ve Vefayâtu’l-Meşâhîri’l-A’lâm*. ed. ‘Umar ‘Abdus-selâm et-Tedmurî. Beyrut: Dâru’l-Kitâbi’l-‘Arabî, 1993.
- Zehebi, Şemsuddin Ebû Abdullah ez-. *Siyeru A’lâmi’n-Nubelâ’*. 18 Cilt. Kahire: Dâru’l-Hadîs, 2006.
- Zekvân, Sâlim b. *es-Sîre Bir Hâricî/İbâdî Klasîği*. çev. Harun Yıldız. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Basım, 2017.
- Zemahşerî. *Mu’tezile Akâidi /Kitâbü’l-Minhâc fî Usûli’d-Dîn*. çev. U. Murat Kılavuz - A. İskender Sarıca. thk. M. Cüneyt Kaya. İstanbul: Klasik Yayınları, 2021.
- Zorlu, Cem. “Abbâsî Devleti’ne Karşı İlk Silahlı Hareketler”. *Marife* 1/1 (2001), 95-127.
- “Düalist Zındıklık ve Hadis-Mutezile”. *YouTube: VavTV*. Yayın Tarihi 27 Mayıs 2022. <https://www.youtube.com/watch?v=1qVLvxf-hPs>

Fecr Yayınları: 718

TEODİSE

-Kötülük Problemine Teolojik Bir Yorum-
“Yeni Bir Kader Algısı Denemesi”

Bayram ÇINAR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Abdullah ARCA

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Eylül 2023

ISBN: 978-625-6436-70-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

lıdır. Onları bütünlüklü bir yapıya dönüştüren evrene ilişkin sahip olunan şuurdur.

Sebep sonuç ilişkisi olarak tespit edilmiş ilişkiler evrendeki oluş ve bozuluşu izah edecek kadar güçlü bir kuramdır. Varlıklar arasındaki bu ilişkiye ek olarak yaratımda bir amaç ve gayelilik ilkesi evrensel yönelişe bir nedensellik daha ekeler ve elimizdeki tabloyu yorumlamamıza imkân veren daha güçlü gerekçeler de sağlar. Teolojik olarak yaratanın birliği, eşyanın tanımlanabilir bir denklemde birlikte ele alınabilmesine imkân veren bir diğer nedendir.

Evrenin dini yorumu ve bilimsel yorumu şeklinde yapılmaya çalışılan ayırımı bilimsel yorum evrendeki oluşun nasıllığını izah ettiğini, dini yorumunun da neden bu şekilde formüle edildiğini izah eder. İki yorumun kapsam ve içerikleri farklılaşsa bile İslam dini özelinde bilimsel yorumun dini yorumu yanlışlaması beklenemez. Fakat iki yorumdan dini yorumun cevap verdiği sorulara bilimsel yorumların cevap vermemesi, yorumların cevap aradığı soruların doğası sebebiyledir. ***Bu yönüyle dini yorumlar, neden böyle sorusunu ancak bilimsel yorumun nasıla ilişkin yorumu üzerine yükselebileceğini farkına varmak durumundadırlar. Çünkü nasılı bilinmeden, neden inşa edilemez.***

Kaynaklar

- Abrahamov, Binyamin. “Gazali’nin Nedensellik Teorisi çev. Yaşar Türkben”. *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 2/1 (2009), 115-141.
- Aliy, Abdurrahman. *Felsefenin Tanrısı*. İstanbul: Pinhan, 2017.
- Bellah, Robert. N. *İnsan Evriminde Din Çev. Mete Tunçay*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2017.
- Clifford, William K. “The Ethics of Belief 163-168.” *Philosophy of Religion ed. Stuart C. Brown*. London-New York: Routledge, 2014.

- Çınar, Bayram. “Kelam Geleneğinde Kesb Teorisi”. *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/15 (2021), 129-148.
- Çınar, Bayram. “Kelam’da Salah–Aslah Tartışmaları”. *Mevzu* 5 (2021), 195-229.
- Dana, Villa. *Arendt and Heidegger: the fate of the political*. , 1995. Princeton: Princeton University Press, 1995.
- Ertit, Volkan. *Sekülerleşme Teorisi*. Ankara: Liberte, 2019.
- Ertit, Volkan. “Sekülerleşme Teorisinde Bilim ve Din İlişisine Farklı Bir Yaklaşım”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 14/2 (2013), 115-130.
- Hobbes, Thomas. *Leviathan*, Çev. Semih Lim. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2004.
- Malinowski, Bronislaw. *Büyük, Bilim ve Din* Çev. Saadet Özkal. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi, 1990.
- Monod, Jacques. Ankara: Dost Kitabevi, 1997.
- Montesquieu, Charles-Louis de Secondat, baron de La Brède et de. *Kanunların Ruhu Üzerine*, çev.Fehmi Baldaş. İstanbul: Hiperlink Yayınları, 2014.
- Roe, Anne. *The Making of a Scientist*. New York: Dodd, Mead & Company, 1953.
- Rousseau, Jean-Jacques. *Toplum Sözleşmesi* Çev. Vedat Günyol. İstanbul: Adam Yayınları, 1974.
- Segan, Carl. *Tanrının kapısını çalan bilim* Çev. Reşid Aşçıoğlu. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 2016.
- Stark - Finke, Rodney-Roger. *Acts of Faith: Explaining the Human Side of Religion*. California: University of California Press, 2000.
- Taslaman, Caner. *Evrin Teorisi Felsefe ve Tanrı*. İstanbul: İstanbul Yayınevi, 2007.
- Taslaman-Doko, Caner- Enis. *Kuran ve Bilimsel Zihnin İnşası*. İstanbul: İstanbul Yayınevi, 2017.
- Uluç, Özlem. *Kamusal Alanda Din*. İstanbul: Yarın Dağıtım, 2012.

ve ancak bu düalizm üzerinden işlevseldir. Bu yönüyle ahlaki kötülük doğanın bir parçasıdır. Fakat varlığın kötülüğü İslam teolojisinde varsayılmamıştır. Müslüman öğretinin yaygın kabulüne göre varlık iyi ve kötü etiketini üzerinde taşımaz. Ona değer yüklemesi bir şeyin helal ve haram kılınması ile bağlantılıdır. Buna göre emredilen iyi, yasaklanan ise kötüdür.

Allah'ın insan bilgisini aşan, dolayısıyla insan tarafından tam olarak bilinemeyecek büyük bir planının bulunduğunu ve insana bu plan çerçevesinde ıstırap ve mutluluk yaşattığı da varsayılır. Evrendeki her şeyin O'nun kudreti dâhilinde olduğunu düşünür ve O'nun her şeyin nihai sebebi olduğunu kabul eder. Hiç kimseye haksızlığın yapılmadığı, hak sahiplerinin haklarına kavuştuğu adalet günü; dünyada haksızlığa uğrayanların mağduriyetlerinin giderileceği de bu teoride kabul edilir.

Teodise, insanın kendisinin dışındakileri etkileyen eylemleri ve bunların tanrıya itaatsizlik barındıran doğası sebebiyle yeryüzünde kötülüklerin egemen olduğu söylemini doğurmuştur. Bu söylem, felaketlerin bir tanrısal yargılama olduğu düşüncesini gündeme getirmiştir. Bu teolojik algı, yorumu itibarıyla yanlış dini algılar üretebilecek bir argümandır. Bu yönüyle yeniden kurgulanması icap eder.

Kaynaklar

- Akdağ, Özcan. *Kötülük Problemi ve Özgür İrade Savunması*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Aydın, Mehmet S. *Tanrı-Ahlak İlişkisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1994.
- Cevzici, Ahmet. *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları, 2000.
- Çelik, Celaleddin. "Teodisenin Sosyolojisi: Toplumsal Süreçlerle İlişkisi İçinde Teodise Konusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım". *Bilimname* 13/2 (2007), 37-66.

- Gazzâlî, Ebu Hamid. *İhyâ ulûmu'd-din 4 Cilt. Dâru'l-Ma'rife*, ts.
- Hick, John. *Evil and the God Love*. New York: Palgrave Macmillan Publishers, 2010.
- Leibniz, Gottfried Wilhelm. *Metafizik Üzerine Konuşma çev. Afşar Timiuçin*. Ankara: Çağdaş Matbaası, 1999.
- Leibniz, Gottfried Wilhelm. *Teodise Denemeleri çev. Hüseyin Batu*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1946.
- Mackie, John L. "Evil and omnipotence". *Mind* 64/254 (1955), 200-212.
- McCloskey, H. J. "God and Evil". *God and Evil ed. Nelson Pike*. New Jersey: Prentice-Hall, 1964.
- Monod, Jacques. Ankara: Dost Kitabevi, 1997.
- Ormsby, Eric Linn. *İslam Düşüncesinde İlahi Adalet Sorunu. çev. Metin Özdemir*. Ankara: Kitabiyat Yayınları, 2001.
- Sevinç, Bayram. "İnfluenza Salgınının Olası Kurbanı Max Weber'in Teodise Kuramı ve Covid-19 Salgını Bağlamında Aktüel Değeri". *ilahiyat tetkikleri dergisi* 54/2 (2020), 17-43.
- Swinburne, Richard. *Providence and the Problem of Evil*. New York: Oxford University Press, 1998.
- Weber, Max. *Ekonomi ve Toplum. çev. Latif Boyacı*. 2 Cilt. İstanbul: Yarı Yayınları, 2013.
- Yaran, Cafer Sadık. *Kötülük ve Teodise*. İstanbul: Vadi Yayınları, 2016.
- Yasa, Metin. *Tanrı ve Kötülük*. Ankara: Elis Yayınları, 2003.

sadır ve her birimizin attığı her adım evrenimizde yaşayan her dolaylı ya da direkt olarak her varlığı etkilemektedir.

Kaynaklar

- Ak, Uğur. *Gazali’de kötülük problemi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi, 2016.
- Akın, Haydar. *Antikçağ’dan Yeniçağ’a Delilik, Melankoli ve Cinlenme-Avrupa’da Aykırı Olma Halleri Üzerine Tarihsel Bir İnceleme*. Hacettepe Üniversitesi, 2014.
- Akın, Haydar. “Felaket Geliyorum Demişti: Ortaçağ’da Yaşanan Büyük Veba Salgını ve Toplumsal Yaşamdaki Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme”. *Kebikeç: İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmalı Dergisi* 46 (2018), 247-296.
- Akın, Murat. “Mu ‘Tezile’nin Aslah Teorisinde Farklılaşması”. *Electronic Turkish Studies* 11/7 (2016), 31-42.
- Altıntaş, Ramazan. “Yazgıcı ve Özgürlükçü Tevekkül Anlayışının Çalışma Hayatına Etkileri”. *Dini Araştırmalar* 3/7 (2000), 113-136.
- Brunschvig, Robert. “Mutezile ve Aslah çev. Hulusi Arslan”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 2/4 (2002), 235-249.
- Bulut, Zübeyir. “Hüsün Ve Kubuh Meselesinin Ahlâk Teorilerine Temel Oluşturması Bakımından Analizi”. *KADER Kelâm Araştırmaları Dergisi* 13/2 (2015), 634-654.
- Çağlayan, Harun. “Hüsün ve Kubuh Terimleri Bağlamında Kelâm İlminde Maslahata Bir Bakış”. *İslâmî İlimlerde Maslahat*. ed. Ayten Erol. 67-104. Ankara: Gece Kitaplığı, 2017.
- Çağrı, Mustafa. “Musibet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 31/255,256. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2006.

- Çelebi, Bekir Topaloğlu-İlyas. *Kelâm Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2010.
- Çelebi, İlyas. “Klasik Bir Kelam Problemi: Hüsün: Kubuh”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16-17 (1998), 55-121.
- Çınar, Bayram. “İnsanın Ceza ve Mükâfâtı Hak Ettiği Kuramının Teolojik Analizi: Mu‘tezile’nin ‘İstihkak’ Teorisi”. *UM-DE Dini Tetkikler Dergisi* 4/1 (2021), 39-76.
- Çınar, Bayram. “İslam İnanç Ekollerinde ‘Emr-i Bi’l- Ma’ruf ve Nehyi Ani’l-Münker””. *Van İlahiyat Dergisi* 8/13 (2020), 244-266.
- Çınar, Bayram. “İslam Kelam Ekollerinde İnsan Fiilleri ve İnsanın Sorumluluğu İlişkisi”. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi* 10/21 (2020), 31-44.
- Çınar, Bayram. “Kelam Geleneğinde Kesb Teorisi”. *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/15 (2021), 129-148.
- Çınar, Bayram. “Kelam’da Salah–Aslah Tartışmaları”. *Mevzu* 5 (2021), 195-229.
- Çınar, Bayram. “Mu‘tezile’nin İslam Siyaset Anlayışı: “El-Emru Bi’l-Ma’rûf ve’nehyu Ani’l-Münker”. *Academic Knowledge* 3/2 (2020), 95-109.
- Erkut, Abdülkadir. “Dine Davet Metodu Açısından ‘Ashabu’s-Sebt’ Kıssasının Tahlili”. *Diyanet İlmi Dergisi* 49/1 (2013), 47-68.
- Gazzalî, Ebu Hamid. *İhyâ ulûmu’d-din 4 Cilt*. Beyrut: Dâru’l-Ma’rife, ts.
- Ghuzlan, Sohiab Ahmad Mohammad. “Kindî’de Âlemin Mükemmelliği”. *Diyanet İlmi Dergisi* 54/2 (2018), 203-222.
- Gökçekuş, Hüseyin. vd. *Doğal ve İnsan Kaynaklı Afetler, Sonuçları ve Afet Yönetimi*. Lefkoşa, 2018.
- Görgün, Tahsin. “Hüsün-Kubuh Meselesi”. *İslam Araştırmaları Dergisi* 5 (2001), 59-108.

- İbn Mâce, Ebu Abdillâh Muhammed b. Yezid el-Kazvini. *es-Sünen, thk. M. Fuâd Abdülbâkî 2 Cilt*. Beyrut: Dâr İhyaî Kutubu'l-Arabiyye, ts.
- Kaya, M. Cüneyt. "Daha mükemmel bir âlem var olabilir mi?: 'Leyse fi'l-îmkân' tartışmasının kaynakları üzerine notlar". *Dîvân: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi* 16 (2004), 239-249.
- Kindî, Ebu İshak. *Resâilü'l-Kindî el-Felsefiyye thk. Muhammed Abdülhâdî Ebu Ridde*. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabi, 1950.
- Komisyon. *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: T.C.Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Yayınları, 2014.
- Kula, Naci. "Deprem ve dini başa çıkma". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (2002), 234-255.
- Maraz, Hüseyin. "Mu'tezile Kelâmında Bir Hak Ediş Olarak İvazın İlahî Ve İnsanî Yönü". *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 47 (2018), 101-138.
- Ormsby, Eric Linn. *Theodicy in Islamic thought*. New Jersey: Princeton University Press, 1984.
- Özdemir, Metin. *İslam Düşüncesinde Kötülük Problemi*. İstanbul: Kaknüs, 2014.
- Pidgeon, Nick, Mike O'Leary. "Man-made disasters: why technology and organizations (sometimes) fail". *Safety science* 34/1 (2000), 15-30.
- Püsküllüoğlu, Ali. *Arkadaş Türkçe Sözlük*. Ankara: Arkadaş Yayınevi, 2004.
- Turner, A. Barry. *Man-Made Disasters*. London: Wykeham Science Press, 1978.
- Voltaire. *Candide çev. Server Tandilli*. İstanbul: Adam Yayınları, 1998.
- Weber, Alfred. *Felsefe Tarihi çev. H. Vehbi Eralp*. İstanbul: Sosyal Yayınları, 1993.

Fecr Yayınları: 714

İNSAN PSİKOLOJİSİ VE KUR'ÂN

Prof. Dr. Hayati AYDIN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KÂĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ağustos 2023

ISBN: 978-625-6436-66-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Kaynakça

- Abdel Halem, M. A. S. (1993). *Contextand internal relationships: keys to quranic exegetises*. (Der.) Approachs to the Qur'an. New York: Routledge. 71- 98.
- Alawi, Abdul Hayy. (1992). *The Qur'anic Concept of Mental Health*. (Der.) *Qur'anic Concept of Human Psyche*. Islamabad: International Institute of Islamic Thought and Institute of Islamic Culture. 87-97.
- Alûsî, Ebû'l-Fadl Şihabuddin Mahmud. (t.s.). *Ruhü'l-Meanî fi Tefsiri'l-Kur'âni'l-Azîm ve's-Sebil-Mesani*. Beyrut: Dârü'l-Fıkr.
- El-Cevherî, İsmail b. Hammad. (1990). *es-Sıhab, Tacul-Luğa ve Sibbu'l-Arabıyye*. Beyrut: Daru'l-İlmi lil Melayın.
- Asim Efendi (1305). *Kamus Tercümesi*, İstanbul: Rizeli Hasan Hami Efendi Neşri.
- Beydâvî, Abdullah b. Ömer. (1991). *Envârüt-Tenzil ve Esrârüt-Te'vil (Min Haşiyeti Şeybzâde)*. İstanbul: Hakikat Kitapevi.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. Husyn. (t.s.). *es-Sünenü'l-Kübrâ*, Beyrut: Dârü'l-Marife.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. (1981). *Sahih*, İstanbul: Çağrı Yay.
- Dârimî, Ebû Muhammed, Abdullah b. Abdirrahman. (1981). *Sünen*. İstanbul: Çağrı Yay.
- Ebû Hayyân, el-Endulusî Muhammed b. Yusuf. (1983). *Babru'l-Muhit*, Beyrut: Darü'l- Fıkr.
- El-Ahterî, Mustafa b. Şemsettin, (t.s.). *Ahteri Kebir*, İstanbul: Matbaa-i Amire.
- El-Hakim en-Nisaburî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh. (1990). *el-Mustedrek ala's-Sahıhayn*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye.
- Et-Tayyibî Ukkâşe Abdilmennân. (1992). *el-İstıfıa bi'l-Kur'an*, Kahire: Mektebetüt-t- Türası'l-Arabi.
- İbn Balbân, Alâuddin Ali. *el-Ihsân fi Takribi Sahibi İbn Hibbân*, Beyrut: Müessesetu'r-Risâle.
- İbn Faris, Ebû'l-Huseyin Ahmed b. Zekeriya. (2001). *Mekâyisul-Luğa*, Beyrut: Dârü İhyâi Turası'l-Arab.

- İbn Manzûr, Cemaleddin Muhammed. (1997). *Lisânü'l-Arab*, Dâru İhyai Turasi'l-Arab, Beyrut.
- El-Curcanî, Şerif Ali b. Muhammed. (t.s.). *Ta'rifât*.
- El-Ezherî, Ebû Mansur Muhammed b. Ahmed. (1964). *Tezhibü'l-Luğa*, Kahire: Dâru'l- Mısriyye.
- İbn Sina, Ebu Ali el-Huseyn b. Ali. (t.s.). *el-Kânun fi't-Tıb*, Beyrut: Dâru'l-Fikr.
- İbn, Mâce, Ebû Abdillah Muhammed b. Yezid el-Kazvinî. (1981). *Sünen/Kitâbu't-Tıb*, İstanbul: Çağrı Yay.
- Ilyas, Ouazi Shamsuddin Md. (1992), *Dimension of Muslim Religiosity Measurement Considerations. (Der.) Qur'anic Cenceptof Human Psyche*. Islamabad: International Institute of Islamic Thought and Institute of Islamic Culture
- İbn Düreyd, *Cemheretü'l-Luğa*, <http://www.alwaraq>.
- Kurtubî, Muhammed b. Ahmed. (1988). *Câmiü'l-Beyân li Ahkâmî'l-Kur'an*. Beyrut: Dârü'l Kütübî'l-İlmiyye.
- El-Han, Mustafa Said. (2006). *el-Bur'hân fi'l-İstisfâi bi's-Sünne ve'l-Kur'an*, Dımaşk: Dâru İbn Kesir.
- Kuşeyrî, Ebü'l-Kasım Abdülkerim. (2000). *Tefsirü't-Kuşeyri (Letaifü'l-İşarat)*. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- Kutub, Seyyid. (1981). *Fızılâli'l-Kur'an*. Kahire: Dâru'ş-Şurûk.
- Müslim, Ebü'l-Huseyin, b. Haccâc. (1981). *Sahib/Cum'a*, İstanbul: Çağrı Yay.
- Darimî, Ebu Muhammed, Abdullah b. Abdirrahman. (1981). *Sünen*, İstanbul: Çağrı Yay.
- Malik b. Enes. (1981). *Muvatta/Kelam*. İstanbul: Çağrı Yay.
- Ahmed b. Hanbel. (1981). *Müsned*. İstanbul: Çağrı Yay.
- Nisâburî, Nizamüddin el-Hasen b. Muhammed b. Hüseyin, (t.y.). *Ğarâibü'l-Kur'an ve Reğâibü'l-Fur'kân*, Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- Râzî, Fahreddin. (1998). *et-Tefsirü'l-Kebîr*, Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi.
- Reşit, Rıza, *el-Menâr*. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife.

Şatbî, İbrahim b. Musa. (2004). *el-Muvafakat fi Usûl's-Şeri'â*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife.

Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre. (1981). *Sünen*. İstanbul: Çağrı Yay.

Yazır, Muhammed Hamdi. (1979). *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul: Eser Neşriyat

Fecr Yayınları: 709

ZEMAŞERÎ'NİN İTİKÂDÎ GÖRÜŞLERİ

Hilmi Kemal ALTUN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Doç. Dr. Fikret SOYAL

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ağustos 2023

ISBN: 978-625-6436-39-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

BİBLİYOGRAFYA

- Abdülfeṭṭah Ebû Guḍde. *el-Ulemâi'l-uzzâb ellezîne aseru'l-ilme ale'z-zevâc*. Beyrut: Mektebü Matbuât-ı İslâmiyye, 1982.
- Ağırkaya, Güven. "Tefsirde Bid'at Nitelendirmeleri: Zemahşerî Örneği". *Bilimname* 2020/41 (2020), 875-914.
- Ahmed Emin. *Duha'l-İslâm*. Mısır: Mektebetü'l-Ustra, 1997.
- Ahmed Emîn. *Zuhru'l-İslâm*. Kahire: Müesseset-ü Hindâvî, 2012.
- Ahmednagari, Abdünnebi b. Abdürresul. *Câmiü'l-ulum fî istlahatı'l-fünûn (Düsturu'l-ulemâ)*. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2000.
- Akgündüz, Ahmet. "Ebü'l-Hüseyn el-Basrî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/326-328. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Akın, Murat. "Basra ve Bağdat Mu'tezile Ekollerinin Ayrılmasına Etki Eden Sebepler". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/2 (15 Aralık 2014), 271-295.
- Akın, Murat. "Mu'tezile'ye Göre Kabir Azabı". *Diyanet İlmi Dergi* 53/4 (2017), 151-177.
- Altun, Hilmi Kemal. "Behşemiyye ve Hüseyniyye Arasında Zemahşerî'nin Yerinin Değerlendirilmesi". *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/11 (30 Aralık 2019), 711-737.
- Altun, Hilmi Kemal. "Zemahşerî'nin El-Keşşâf Adlı Eserinde Sünnilere Yönelik Eleştirileri". *Euroasia Journal of Social Sciences & Humanities* 8/3 (2021), 38-44.
- Altun, Hilmi Kemal. "Zemahşerî'nin el-Keşşâf İsimli Eserinde Şiilere Yönelik Eleştirileri". *İslami İlimler Araştırmaları Dergisi* 2 (2019), 99-108.
- Altundağ, Mustafa. "Kelâmullah-Halku'l-Kur'an Tartışmaları Çerçevesinde Kelâm-ı Nefsî-Kelâm-ı Lafzî Ayrımı". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18 (2000), 149-181.
- Âmidî, Ebü'l-Hasan Seyfüddin. *Ebkârü'l-efkâr fî usûli'd-din*. thk. Ahmed Muhammed Mehdi. Kahire: Darü'l-Kütüb ve'l-Vesaiki'l-Kavmiyye, 2004.
- Arslan, Hulusi. *İslâm Düşünce Geleneğinde Şîa-Mu'tezile Etkileşimi (Şerif el-Murtazâ Örneği)*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2017.
- Arslan, Hulusi. "Yaratma ve Gâyelilik Bağlamında Mu'tezile'nin Fayda Teorisi". *Kelâm Araştırmaları Dergisi* 14/2 (2016), 43-360.

- Askalânî, İbn Hacer. *Lisânu'l-mîzân*. nşr. Abdülfettah Ebû Gudde, Selman Abdullah Ebû Gudde. Beyrut: Mektebü'l-Matbûâtî'l-İslâmiyye, 2002.
- Aslan, İbrahim. "Söz'ün Mahiyeti ve Bu Bağlamda Bir Söz Olan Kelâmullah". *Kelâm Araştırmaları Dergisi* 3/1 (2005), 141-163.
- Aydın, Hüseyin. "İlâhî Adalet Açısından Çocuk ve Hayvan Elemleri Me-selesi". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/2 (2009), 1-27.
- Aydın, Mehmet. *Din Felsefesi*. İzmir: İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayın-ları, 2012.
- Aydın, Ömer. "Haberî Sıfatları Anlama Yolları". *İstanbul Üniversitesi İla-hiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1999), 133-158.
- Aydın, Ömer. *İslâm İnanç Esasları*. İstanbul: İşaret Yayınları, 2013.
- Aytepe, Mahsum. "Lütuf Teorisi Çerçevesinde Allah-İnsan İlişkinin Mu'tezilî Yorumu". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 17/3 (2017), 237-276.
- Bâ Mahreme, Ebû Muhammed Afifüddin Abdullah Tayyib. *Kılâdetü'n-nahr fi vefeyâti a'yânî'd-dehr*. Cidde: Dâru'l-Minhâc, 2008.
- Bağdâdî, Ebû Mansur Abdülkahir b. Tahir b. Muhammed Temimi Abdül-kahir. *el-Fark beyne'l-fırak ve beyanü'l-fırkati'n-naciye minhum*. Beyrut: Dâru'l-Âfâki'l-Cedîde, 2. Basım, 1977.
- Bağdatlı, İsmail Paşa. *Hediyyetü'l-ârifin esmâu'l-müellifin ve âsârü'l-mu-sannifin*. İstanbul: MEB Behiyye Matbaası, 1951.
- Barthold, Vasiliy Vladimirovic. *Orta Asya Türk Tarihi Hakkında Dersler*. çev. Hüseyin Dağ. Ankara: Çağlar Yayınları, 2004.
- Barthold, Wilhelm. *Târîhu't-Turk fî Asyâ'l-Vustâ*. çev. Ahmed Saîd Süley-man. Kahire: el-Hey'etu'l-Mısriyyeti'l-Âmme, 1996.
- Basrî, Ebû'l-Hüseyin. *Tasaffuhu'l-edille fî usûli'd-dîn*. thk. Wilferd Made-lung - Sabine Shmidtke. Wiesbaden: Harrassowitz, 2006.
- Bebek, Adil. "Ka'bî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 24/27. İs-tanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Bebek, Adil. "Mâtürîdî'nin Kelâm Sisteminde Âhîret İnanıcı". *M.Ü. İlâhi-yat Fakültesi Dergisi* 19 (2000), 5-41.
- Beyâzîzâde, Ahmed Efendi. *el-Usûlü'l-münife li'l-İmâm Ebî Hanîfe*. nşr. İl-yas Çelebi. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vak-fı (İFAV), 2000.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük Tefsir Tarihi*. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1947.

- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Muvazzah İlm-i Kelâm*. İstanbul, 1342.
- Birgivi, Muhammed. *İzhâr*. İstanbul: Salah Bilici Kitabevi, ts.
- Bişr el-Kelbî el-Kûfî, Ebû'l-Münzir Hişâm b. Muhammed b. Sâib b. *Mesâlibü'l-Arab*. thk. Necah et-Tâif. Beyrut, 1998.
- Bozkurt, Mustafa. "Mâtürîdî'nin Bilgi Sisteminin Teşekkülünde Akıl ve Vahyin Konumu". *İslam ve Yorum*. Malatya: Malatya İlahiyat Vakfı, 2017.
- Brockelmann, Carl. "ez-Zemahşerî". *Dairetü'l-maârifü'l-İslâmiyye*. Tahran: İntişarat-ı Cihan, 1352 1933.
- Brockelmann, Carl. *Tarihu'l-edebi'l-arabî*. çev. Abdülhalîm en-Neccâr. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1959.
- Bursalı Mehmet Tâhir. *Türklerin Ulûm ve Fünûna Hizmetleri*. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 1996.
- Bursevî, İsmail Hakki. *Râhu'l-beyân fi-Tefsîri'l-Kur'ân*. Beyrut: Daru'l-Fikr, ts.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Tarihi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2010.
- Cerrahoğlu, İsmail. "Zamahşerî ve Tefsiri". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26/1 (1984), 59-96.
- Cürcânî, Seyyid Şerif. *Kitâbü't-Ta'rifât*. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1983.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn. *Kitâbü'l-irşâd: İslâm İnanç Esasları Kılavuzu*. çev. A. Bülent Baloğlu - Sabri Yılmaz. Ankara: TDV Yayınları, 2012.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn. *Lüma'ü'l-edille fi kavâ'idü 'akâ'idü Ehli's-sünne ve'l-cemâ'a*. thk. Fevkiye Hüseyin Mahmud. Lübnan: Alemlü'l-Kütüb, 1987.
- Cüveynî, Mustafa es-Sâvî. *Kırâe fi türâsi'z-Zemahşerî*. İskenderiye: Münşetü'l-Maârif, ts.
- Cüveynî, Mustafa es-Sâvî. *Menhecü'z-Zemahşerî fi tefsîri'l-Kur'an ve beyânü i'câzihî*. Mısır: Dâru'l-Maârif, 1984.
- Çağrıncı, Mustafa. "Emir bi'l-ma'rûf nehiy ani'l-münker". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 11/138-141. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Çakın, Kamil. *Hadis İnkarcıları*. Ankara: Seba Yayınları, 1998.
- Çelebi, İlyas. "Hüsün ve Kubuh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 19/59-63. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Çelebi, İlyas. "Mu'tezile'nin Klasik İslâm Düşüncesindeki Yeri ve Modern Döneme Etkileri". *Kelâm Araştırmaları Dergisi* 2/2 (2004), 3-24.

- Çelebi, İlyas. "Sıfat". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 37/100-106. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Çelik, Ahmet. "Kur'an'a göre Cehennemde Kalmanın Semantik Tahlili". *EKEV Akademi Dergisi* 6/11 (2002), 75-92.
- Çevik, Mehmet. "Eş'arî'nin el-İbâne'sinde Antropomorfik Unsurlar". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9 (2004), 169-184.
- Çiçek, Hacı. *Zemahşerî ve Atwaqu'z-zeheb fi'l-mevâiz ve'l-hutab Adlı Eseri*. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.
- Demir, Osman. *Kâdî Abdülcebâr'da İnsan Psikolojisi*. Bursa: Emin Yayınları, 2013.
- Ebû Hanîfe. *el-Fıkhü'l-ekber*. Birleşik Arap Emirlikleri: Mektebetü'l-Furkân, İmârâtü'l-Arabiyye, 1419.
- Ebû Zehra, Muhammed. *Târîhu'l-Mezâhibi'l-İslâmiyye: İslâm'da İtikadî, Siyasî ve Fıkhi Mezhepler Tarihi*. çev. Sıbğatullah Kaya. Ankara: Anka Yayıncılık, ts.
- Ebû Zehra, Muhammed. *Zehratü't-tefsir*. Dımaşk: Dâru'l-fikri'l-Arabî, ts.
- Ebü'l-İz, İbn. *Şerhu Akideti't-Tahavî*. thk. Şuayb el-Arnaut. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1997.
- Ebüssuûd el-İmâdî. *Tefsîr-u Ebüssuûd*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1994.
- Efendioğlu, Mehmet. "Velîd. Ukbe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 43/35-36. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Endelüsî, Ebû Hayyân. *el-Bahrü'l-muhît fi't-tefsir*. thk. Sıdkî Muhammed Cemîl. Beyrut: Dâru'l-fikr, 1999.
- Ensârî, Cemaledddin Muhammed b. Hişam. *Şerhu Kasîdeti Bânet Su'âd*. thk. Abdullah Abdülkadir et-Tavîl. Kahire: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, 2015.
- Ensârî, Ebü'l-Kâsım Muhammed. *el-Gunye fi ilmi'l-keîm*. nşr. Mustafa Hasaneyn Abdülhadi. Kahire: Darü's-Selam, 2010.
- Esed, Muhammed. *Kur'an Mesajı (Meal-Tefsir)*. çev. Cahit Koytak - Ahmet Ertürk. İstanbul: İşaret Yayınları, 2002.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasen. *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn ve ihtilâfü'l-musallîn*. nşr. Helmut Ritter. Wiesbaden, 1980.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasen. *el-İbâne an usûli'd-diyâne*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2003.
- Fâsî, Ebü't-Tayyib Takıyyüddin Muhammed b. Ahmed b. Ali el-Hasenî. *el-İkdü's-semîn fi târîhi'l-beledi'l-emîn*. thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1988.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi. *İmamiyye Şîası*. Ankara: Çağdaş Yayınları, 1984.

- Gazzâlî, Ebû Hâmid. *el-İktisat fi'l-İtikad: İtikad'da Orta Yol*. çev. Kemal Işık. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1971.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid. *el-Munkızu mine'd-dalâl*. çev. Hilmi Güngör. Ankara: Maarif Basımevi, 2. Basım, 1960.
- Gazzî, Kâmil b. Hüseyin b. Muhammed b. Mustafa el-Halebî el-. *Nehru'z-zeheb fi tarih-i Haleb*. 3 Cilt. Haleb: Matbaatü'l-Marûniye, 1926.
- Girîdî, Sırrı. *Nakdii'l-kelâm fi akâidi'l-İslâm*. Dersaadet: Mekteb-i Sanâyi Matbaası, 1310.
- Gölcük, Şerafettin. "Cehm b. Safvân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 7/233-234. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Gölcük, Şerafettin - Toprak, Süleyman. *Kelam*. Konya: Tekin Yayınevi, 2016.
- Görgün, Tahsin. "Hüsün-Kubuh Meselesi". *İslâm Araştırmaları Dergisi* 5 (2001), 59-108.
- Gözeler, Esra. "Zemahşerî Araştırmaları: Bir Literatür İncelemesi". *Kelam Araştırmaları Dergisi* 14/1 (2016), 84-101.
- Güç, Ahmet. "Sümeniyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 38/132-133. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Gündoğar, Hamdi. *İslâm İtikadında Sünnet*. İstanbul: Çıra Yayınları, 2014.
- Hacı Halîfe. *Süllemü'l-vusûl ilâ tabakâti'l-fuhûl*. thk. Mahmûd Abdülkâdir el-Arnâût. İstanbul: IRCICA, 2010.
- Hafâcî, Ebû'l-Abbas Şehabeddin Ahmed b. Muhammed b. Ömer. *Hâşiyetü'ş-Şihab ala tefsiri'l-Beyzâvî: İna yetü'l-Kadi ve kifayetü'r-Râzi*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, ts.
- Halebî, Muhammed el-Ukaylî. *Buğyetü't-taleb fi târihi Haleb*. thk. Süheyl Zekâr. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbüddin Yâkût b. Abdillâh. *Mu'cemü'l-üdebâ' (İrşâdii'l-erîb ilâ ma'rifeti'l-edîb)*. thk. İhsan Abbas. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1993.
- Hânsârî, Muhammed Bâkır b. Zeynilâbidîn b. Ca'fer el-Müsevî. *Ravdatü'l-cennât fi ahvâli'l-'ulemâ ve's-sâdât*. thk. İsmailiyyân Esedullah. Tahran: Mektebetü İsmailiyyân, 1390.
- Hansu, Hüseyin. *Mu'tezile ve Hadis*. Ankara: OTTO, 3. Basım, 2018.
- Harman, Vezir. "Sebeup-Sonuç İlişkisi Açısından Hidâyet ve Dalâletin Allah'a Nispeti Meselesi (Haziran 2015),s. 255". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19/1 (2015), 249-286.

- Harpûtî, Abdüllatif. *Târîh-i 'ilm-i kelâm: Kelâm Tarihi*. nşr. Muammer Esen. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012.
- Hayyât, Ebü'l-Hüseyn Abdurrahîm b. Muhammed b. Osman el-Mu'tezilî. *Kitabu'l-İntisâr alâ-İbni'r-Ravendi'l-Mulhid*. thk. H. S. Nyberg. Beyrut, 1993.
- Hillî, Muhakkık. *el-Meslek fî usûli'd-dîn*. nşr. Rıza el-Üstâdî. Meşhed: Mecmau'l-Buhusi'l-İslâmiyye, 1421.
- Hûfi, Ahmed Muhammed. *ez-Zemahşerî*. Kahire: el-Hey'etü'l-Mısıriyyeti'l-Âmme, 1966.
- Huvvârî, Hud b. Muhakkem. *Tefsîru Kitâbillâhi'l-Azîz*. thk. Belhac b. Said Şerifi. Beyrut: Daru'l-Garbi'l-İslâmî, 1990.
- Işık, Kemal. *Mu'tezile'nin Doğu ve Kelâmî Görüşleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1967.
- Işık, Kemal. "Nazzâm ve Düşünceleri". *İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi* 3 (1977), 101-113.
- İbn Arafe, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed el-Verğammî. *Tefsîru İbn Arafe*. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2008.
- İbn Asâkir. *Tebyînü kezibi'l-müfterî*. nşr. M. Zahid el-Kevseri. Beyrut, 1977.
- İbn Battutâ, Ebû Abdullâh Muhammed b. Abdullâh b. Muhammed. *Tuhfetu'n-nuzzâr fî garâibi'l-emsâr ve 'acaibi'l-esfâr*. Rabat: Ekâdimeti'l-memleketi'l-mağribiyye, 1996.
- İbn Ebî Ya'lâ, Ebü'l-Hüseyn Muhammed b. Muhammed. *el-İtikâd*. thk. Muhammed b. Abdurrahman el-Hamîs. Riyâd: Dâru Atlası'l-Hadrâ, 2002.
- İbn Haldûn. *Mukaddime*. çev. Halil Kendir. Ankara, 2004.
- İbn Hallikân, Ebü'l-Abbâs Şemsüddin Ahmed b. Muhammed b. Ebîbekr. *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâ'ü ebnâ'i'z-zemân*. Beyrut: Dâr-u Sadır, 1977.
- İbn Hanbel, Ebû Abdullâh Ahmed b. Muhammed. *er-Red ale'l-Cehmiyye ve'z-zenâdika*. thk. Sabri b. Selame Şahin. Riyad: Dâru's-Sebat, 2003.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed b. Ali b. Ahmed b. Saîd ez-Zâhirî. *el-Fasl fî'l-mûle ve'l-ehvâ' ve'n-nihal*. Kahire: Mektebetü'l-Hancı, ts.
- İbn Kesîr. *el-Bidaye ve'n-nihaye: Büyüik İslâm Tarihi*. çev. Mehmet Keskin. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1995.
- İbn Manzûr. *Lisânu'l-'Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâr-u Sadır, 1414.

- İbn Rüşd, Ebu'l Velid Muhammed. *el-Keşf 'an menâhici'l-edille fi 'akâidi'l-mille*. thk. Mahmud Kasım. İskenderiye: Mektebetü'l-Mısriyye, 1964.
- İbn Teymiyye, Takiyyüddîn. *Mecmû'u fetâvâ*. thk. Abdurrahman b. Muhammed b. Kâsım. Medine: Mücemma'u'l-Melik Fehd li-Tibâ'ati'l-Mushafi's-Şerif, 1995.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Muzaffer Şemseddin Yusuf b. Kızıoğlu Sıbt. *Tezkiretü havâssı'l-e'imme fi hasâ'isi'l-e'imme*. Tahran, ts.
- İbnü'l-Hümâm, Kemâleddin. *el-Müsâmere bi-şerhi'l-Müsâyere*. thk. Mahmûd Ömer ed-Dimyâti. İstanbul: Çağrı Yayınları, Kahire 1317/1899'un tıpkıbasımı., 1979.
- İbnü'l-Kıftî, Ebü'l-Hasen Cemâlüddin Ali b. Yûsuf b. İbrâhîm b. Abdilvâhid. *İnbâhü'r-ruvât 'alâ enbâhi'n-nühât*. thk. Muhammed Ebü'l-Fadl İbrahim. Kahire; Beyrut: Dâru'l-Fikri'l-Arabî & Müessesetü'l-Kütübi's-Sekafiyye, 1982.
- İbnü'l-Melâhimî, Rüknuddin Mahmûd b. Muhammed. *Tuhfetü'l-mütেকellimîn fi'r-redd ale'l-felâsife*. nşr. Hassan Ansari – Wilferd Madelung. Tahran-Berlin: Iranian Institute of Philosophy – Institute of Islamic Studies Free University of Berlin, 2008.
- İbnü'l-Melâhimî, Rüknuddin Mahmûd b. Muhammed. *Kitâbü'l-Mu'temed fi usûli'd-dîn*. thk. Wilferd Madelung - Martin McDermott. London: Al-Hoda, 1991.
- İbnü'l-Murtazâ. *el-Münye ve'l-emel*. İskenderiye: Dâru'l-Ma'rifeti'l-Câmiyye, 1985.
- İbnü'l-Murtazâ. *Kitâbü Tabakâti'l-Mu'tezile*. thk. Susanna Diwald Wilzer. Beyrut, 1961.
- İbnü'l-Müneyyir, Ebü'l-Abbâs Nâsırüddîn Ahmed b. Muhammed b. Mansûr. *el-İntisâf fi mâ tedemmenehü'l-Keşşâf (el-Keşşâf'ın hamışinde)*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1995.
- İbnü'l-Vezir, Ebü Abdillâh İzzüddîn Muhammed b. İbrâhîm b. Alî. *el-Avâsım ve'l-kavâsım fi'z-zeb an sünneti Ebi'l-Kâsım*. thk. Şuayb el-Arnaut. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1994.
- İbnü'n-Nedîm. *el-Fihrist*. thk. Rıza Teceddüd. Tahran, 1971.
- Îcî, Adudüddîn. *el-Mevâkıf fi ilmi'l-keîâm*. Beyrut: Alemü'l-Kütüb, ts.
- İlhan, Avni. "Bedâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 5/290-291. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- İlhan, Avni. "Ebü Hâşim el-Cübbâî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/146-147. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.

- İlmammedov, Rahman. “Zemahşerî'nin Mukaddimetü'l-Edeb Adlı Eserinin Türk Dilleri İçin Önemi”. program adı: Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi, Eskişehir, 2014.
- İmrani, Ebü'l-Hüseyn Yahyâ b. Ebü'l-Hayr b. Salim. *el-İntisar fi'r-red ale'l-Mu'tezile'ti'l-Kaderiyyeti'l-eşrar*. thk. Suud b. Abdülaziz el-Halef. Riyad, 1999.
- İrfan Abdülhamid. “Cebriyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 7/205-208. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- İrfan Abdülhamid. *İslâm'da İtikadî Mezhepler ve Akâid Esasları*. çev. Saim Yeprem. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2011.
- İsfahânî, Ebü'l-Kâsım el-Mufaddal er-Râgıb. *Müfredâtü elfâzi'l-Kur'ân (el-Müfredât fi garîbi'l-Kur'ân)*. thk. Safvân Adnân ed-Dâvûdî. Beyrut: Dâru'ş-Şâm, 1412.
- İzmirli, İsmail Hakkı. “İslâm'da Felsefe Cereyanları”. *Darülfünun İlahiyat Fakültesi Mecmuası* 3/12 (1929), 21-40.
- İzmirli, İsmail Hakkı. *Yeni İlmî Kelam*. haz. Sabri Hizmetli. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2013.
- Josef Van Ess. “Mu'tezile: İslâm'ın Akılcı Yorumu -2-”. çev. Veysel Kasar. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/21 (2009), 169-179.
- Kâ'bî, Ebü'l-Kasım Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd el-Belhî. *Bâbu zikri'l-Mu'tezile (Fadlu'l-i'tizâl ve tabakâtü'l-Mu'tezile içerisinde)*. nşr. Fuad Seyyid. Tunus: ed-Dâru't-Tunisiyye li'n-Neşr, 1974.
- Kâ'bî, Ebü'l-Kasım Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd el-Belhî. *Kitâbu'l-makâlât ve me'ahû Uyûnu'l-mesâil ve'l-cevâbât*. thk. Hüseyin Hansu vd. İstanbul, Amman: Kuramer- Dâru'l-Feth, 2018.
- Kâdi Abdülcebbar. *el-Muğnî fi ebvâbi't-tevhîd ve'l-adl: el-aslah, istihâku'z-zemm, et-tevbe*. thk. Mustafa es-Sekkâ. Kahire: Darü'l-Kütüb, 1965.
- Kâdi Abdülcebbar. *el-Muğnî fi ebvâbi't-tevhîd ve'l-adl: el-irâde*. thk. Mahmûd Muhammed Kâsım. Kahire: el-Müessesetü'l-Mısriyyetü'l-Âmme li't-Te'lîf ve't-Terceme ve't-Tıbbâ'a ve'n-Neşr, ts.
- Kâdi Abdülcebbar. *el-Muğnî fi ebvâbi't-tevhîd ve'l-adl: el-Lutf*. thk. Ebü'l-Alâ Affî. Kahire: Dâru'l-Kütüb, 1963.
- Kâdi Abdülcebbar. *el-Muğnî fi ebvâbi't-tevhîd ve'l-adl: en-nübüvât ve'l-mu'cizat*. thk. Mahmûd el-Hudayrî - Mahmûd Muhammed Kâsım. Kahire: el-Müessesetü'l-Mısriyyetü'l-Âmme li't-Te'lîf ve't-Terceme ve't-Tıbbâ'a ve'n-Neşr, 1385.

- Kādi Abdülcebbâr. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-adl: eş-şeriyât*. thk. Tahâ Hüseyin. Kahire: Darü'l-Misriyye, 1963.
- Kādi Abdülcebbâr. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-adl: et-ta'dîl ve't-tecvîr*. thk. Mahmûd Muhammed Kâsım. Kahire: el-Müessesetü'l-Misriyyetü'l-Âmme li't-Te'lîf ve't-Terceme ve't-Tibâ'a ve'n-Neşr, ts.
- Kādi Abdülcebbâr. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-adl: et-teklîf*. thk. Muhammed Ali en-Neccâr - Abduhalîm en-Neccâr. Kahire: el-Müessesetü'l-Misriyyetü'l-Âmme li't-Te'lîf ve't-Terceme ve't-Tibâ'a ve'n-Neşr, 1385.
- Kādi Abdülcebbâr. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-adl: fi'l-imâme*. thk. Mahmûd Muhammed Kâsım. Kahire: el-Müessesetü'l-Misriyyetü'l-Âmme li't-Te'lîf ve't-Terceme ve't-Tibâ'a ve'n-Neşr, ts.
- Kādi Abdülcebbâr. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-adl: i'câzû'l-Kurân*. Kahire: el-Müessesetü'l-Misriyyetü'l-Âmme li't-Te'lîf ve't-Terceme ve't-Tibâ'a ve'n-Neşr, ts.
- Kādi Abdülcebbâr. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-adl: Rû'yetü'l-Bârf*. thk. Muhammed Mustafa Hilmi - Ebü'l-Vefâ el-Ğanîmî. Kahire: el-Müessesetü'l-Misriyyetü'l-Âmme li't-Te'lîf ve't-Terceme ve't-Tibâ'a ve'n-Neşr, 1965.
- Kādi Abdülcebbâr. *Fadli'l-i'tizâl ve tabakâtü'l-Mu'tezile*. nşr. Fuad Seyyid. thk. Fuad Seyyid. Tunus: Dâru't-Tunûsiyye, 1974.
- Kādi Abdülcebbâr. *Kitâbu fadli'l-i'tizâl*. thk. Fuad Seyyid. Tunus: Dâru't-Tûnisiyye, 1974.
- Kādi Abdülcebbâr. *Şerhu'l-Usûli'l-hamse*. thk. Abdülkerim Osman. Kahire: Mektebet-u Vehbe, 2010.
- Kādi Abdülcebbâr. *Şerhu'l-Usûli'l-hamse*. çev. İlyas Çelebi. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2013.
- Kalaycı, Mehmet. *Tarihsel Süreçte Eş'arlık Mâtürîdîlik İlişkisi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2013.
- Kâsımî, Cemaleddin. *Tefsîrû'l-Kâsımî: Mehâsinü't-te'vîl*. thk. Muhammed Bâsil. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.
- Kâtip Çelebi. *Keşfü'z-zunûn*. Bağdat: Mektebetü'l-Müsennâ, 1941.
- Kaya, Mahmut. "Meşşâiyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29/393-396. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Kaya, Mesut. "El-Keşşâf'ta Gizli İ'tizâl: ez-Zemahşeri'nin Tefsir Mukaddimesi Üzerinden Halku'l-Kur'an Tartışmaları". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 56/1 (2015), 107-135.
- Kazvinî, Zekerîya-. *Asaru'l-bilad ve ahbaru'l-İbad*. Beyrut: Daru's-Sadr, ts.

- Kehhâle, Ömer Rıza. *Mu'cemu'l-müellifîn*. 13 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-'Arabî, ts.
- Kettânî, Muhammed Abdülhay. *et-Terâtübü'l-idâriyye*. çev. Ahmet Özel. İstanbul: İz Yayıncılık, 1990.
- Kılavuz, Ahmet Saim. *Ana Hatlarıyla İslâm Akâidi ve Kelâma Giriş*. İstanbul: Ensar, 10. Basım, 2004.
- Kılavuz, Ahmet Saim. "Ezel". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 12/49-50. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Kılavuz, Ahmet Saim. *İman-Küfür Sınırı*. İstanbul: Marifet Yayınları, 1984.
- Kılavuz, Ulvi Murat. "The Mu'tazilism of al-Zamakhshari: A Bahshami or a Husayni?" *İlahiyat Studies* 12/2 (2021), 237-293.
- Kindi. *Resailü'l-Kindî el-Felsefiyye*. thk. Muhammed Abdülhadi Ebu Rîde. Kahire: Daru'l-fikri'l-Arabi, 1950.
- Kiraz, Celil. "Zemahşerî'nin el-Keşşâf'ında Allah'ın Bazı Sıfatlarıyla İlgili Temsil, Mecaz ve İstiare Algılamaları". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/2 (2008), 519-568.
- Koçyiğit, Talat. *Hadisçilerle Kelâmcular Arasındaki Münakaşalar*. Ankara: TDV Yayınları, 1988.
- Koloğlu, Orhan Ş. *Cübbâülerin Kelâm Sistemi*. İstanbul: İsam Yayınları, 2011.
- Koloğlu, Orhan Ş. "İbnü'l-Melâhimî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 1 (Ek Cilt)/616-619. İstanbul: TDV Yayınları, 2016.
- Koloğlu, Orhan Ş. "Mu'tezile Kelâmında Yeniden Yaratma (İ'âde)". *Usûl İslâm Araştırmaları* 9/1 (2008), 7-40.
- Koloğlu, Orhan Ş. *Mu'tezile'nin Felsefe Eleştirisi*. Bursa: Emin Yayınları, 2010.
- Koloğlu, Orhan Ş. "Mu'tezile'nin Temel Öğretileri". *İslami İlimler Dergisi* 12/2 (2017), 43-80.
- Kuraşî, Muhyiddin Ebû Muhammed Abdulkâdir. *el-Cevâhiru'l-mudiyye fî tabakâti'l-hanefiyye*. thk. Abdüfettâh Muhammed el-Hulv. Dâr-u Hicr, 1993.
- Kutluer, İlhan. "Şey". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 39/34-36. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Kütübî, Salâhuddin Muhammed b. Şâkir b. Ahmed ed-Dâranî. *Fevatü'l-vefeyat*. thk. İhsan Abbas. Beyrut: Dâr-u Sadr, 1973.

- Lutpi İbrahim. “ez-Zemahşerî ve el-Beydâvî’ye Göre İlähî Adâlet Kavramı”. çev. Emrullah Yüksel - Ömer Aydın. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3 (2001), 197-208.
- Macit Fahri. *İslâm Felsefesi Tarihi*. çev. Kasım Turhan. İstanbul: Şa-to Yayınevi, 2004.
- Makkarî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn. *Ezharü'r-riyaz fî ahbari iyaz*. thk. Mustafa es-Sekka vd. Kahire, 1939.
- Makkarî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn. *Nefhu't-tîb min gusni'l-Endelüsi'r-ratîb ve zikru vezîrihâ lisâni'd-dîn ibni'l-Hatîb*. thk. İhsan Abbas. Beyrut: Dâr-u Sadr, 1997.
- Malatî, Ebü'l-Hüseyn Muhammed b. Ahmed b. Abdirrahmân. *et-Tenbih ve'r-red ala ehli'l-ehva ve'l-bida'*. thk. Zahid el-Kevserî. Mısır: Mek-tebetü'l-Ezheriyye, ts.
- Mâtürîdî, Ebü Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd el-. *Kitâbü't-Tevhîd*. çev. Bekir Topaloğlu. Ankara: TDV Yayınları (İSAM), 2002.
- Mâtürîdî, Ebü Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Te'vilât-ı Ehli's-sünne:Te'vilâtü'l-Kur'an*. thk. Mecdi Basellum. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2005.
- Mavil, Hikmet Yağlı. *İmam Eş'arî'nin Kelâm Düşüncesi*. İstanbul: İsam Yayınları, 2018.
- Mehmet Dağ. “Zemahşerî Özelinde Kur'an'ın Mu'tezilî Yorumuna Eleştiriler” -Ekmeleddin Bâbertî Örneği”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 40 (2013), 67-91.
- Mollaibrahimoğlu, Süleyman. “İbnü'l-Müneyyir”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 21/156-157. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Muhammed Ömer, Hasan Abdül-Âtî. “Hel tüfidü 'len' en-nefye et-tebidî kema zeame ez-Zemahşerî”. *Journal of Arabic Studies* 34 (1436), 125-141.
- Nahvî, Ebü Muhammed Cemaleddin Abdullah b. Yusuf İbn Hişam. *Şerhu Kaşri'n-nedâ ve belli's-sadâ*. thk. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid. Kahire, 1963.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât. *Medarikü't-tenzîl ve hakâiku't-te'vîl*. thk. Yusuf Ali Büdeyvi. Beyrut: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1988.
- Nesefî, Ebü'l-Muîn. *Kitâbü't-temhîd li kavâidi't-tevhîd: Tevhidin Esasları*. çev. Hülya Alper. İstanbul: İz Yayıncılık, 2017.

- Nesefî, Ebü'l-Muîn. *Tebsratü'l-edille fî usûli'd-dîn*. nşr. Hüseyin Atay, Şaban Ali Düzgün. 2 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2003.
- Nüveyhid, Adil. *Mu'cemü'l-müfessirin min sadri'l-İslâm hatta'l-asri'l-hazır*. Beyrut: Müessesetu Nuveyhidi's-Sekafiyye, 1988.
- Önal, Recep. "Kelâm Tarihinde Haberî Sıfatlara Yaklaşımlar ve Ebü'l-Muîn Nesefî'nin Konuya Bakışı", *Kelâm Araştırmaları Dergisi*, Cilt 14, Sayı 2, 2016, s. 386". *Kelâm Araştırmaları Dergisi* 14/2 (2016), 376-407.
- Öz, Mustafa. "Dırar b. Amr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 9/274-275. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Öz, Mustafa. "İbnü'l-Murtazâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 21/141-143. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Özaydın, Abdülkerim. "Müeyyidülmülk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 31/488-489. İstanbul: TDV Yayınları, 2020.
- Özdemir, Metin. "Mu'tezile'nin Hz. Hüseyin'in İmametine Yaklaşımları". *Çeşitli Yönleriyle Kerbelâ*. ed. Alim Yıldız. Sivas: Asitan Yayınları, 2010.
- Özdemir, Metin. "Mu'tezile'nin Nübüvvet Müdafası". *Kelâm Araştırmaları Dergisi* 5/1 (2007), 47-64.
- Özek, Ali. "el-Keşşâf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25/329-330. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Özervarlı, M. Sait. "Zemmü'l-Kelâm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 44/240-242. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Öztürk, Mustafa - Mertoğlu, M. Suat. "Zemahşerî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 44/235-238. İstanbul: TDV Yayınları, 2013. <https://islamansiklopedisi.org.tr/zemahseri>
- Pezdevî, Ebü'l-Yüsr Muhammed. *Usûlü'd-dîn (Ehl-i Sünnet Akaidi)*. çev. Şerafettin Gölcük. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2. Basım, 1988.
- Polat, Fethi Ahmet. *İslâm Tefsir Geleneğinde Akılcı Söyleme Yöneltilen Eleştiriler*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2009.
- Râzî, Fahreddin. *İtikâdâtü fraki'l-müslimîn ve'l-müşrikîn*. thk. Ali Sâmî en-Neşşâr. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1982.
- Râzî, Fahreddin. *et-Tefsirü'l-kebir = Mefatihü'l-gayb*. 32 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1999.
- Râzî, Fahreddin. *el-Mahsûl fî ilm-i usûli'l-fikh*. thk. Taha Câbir Feyyaz el-Alvâni. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1997.

- Râzî, Fahreddin. *el-Me'âlim fi usûli'd-dîn*. thk. Tâhâ Abdürraûf Sa'd. Beyrut: Daru'l-Kitâbi'l-Arabî, ts.
- Râzî, Fahreddin. *Menâkibu'l-Îmâm eş-Şâfiî*. thk. Ahmed Hicazi es-Saka. Kahire: Mektebetü'l-Külliyeti'l-Ezheriyye, 1986.
- Râzî, Fahreddin. *Münâzarât*. nşr. Fethullah Huleyf. Beyrut: Daru'l-Maşrik, 1967.
- Sâbûnî, Nüreddîn. *El-Bidâye fi usûli'd-dîn: Mâtürîdîyye Akâidi*. çev. Bekir Topaloğlu. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1998.
- Sa'd Gurab. "Ahmed Bâbâ et-Tinbüktî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 2/45-46. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Safedî, Selâhuddîn Halîl b. İzziddîn Aybeğ. *el-Vâfi bi'l-vefâyât*. thk. Ahmet Arnaût. Beyrut: Dârû İhyâi't-Türâs, 2000.
- Sinanoglu, Mustafa. "Reddiye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 34/516-521. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Sinanoglu, Mustafa. "Şirk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 39/193-198. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Sinanoglu, Mustafa. "Teklif". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 40/385-387. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Soyal, Fikret. "Ebü'l-Kâsım el-Ka'bi ve Uyûnü'l-mesâil Adlı Eseri". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11/61 (2018), 1215-1226.
- Soyal, Fikret. "Hicrî İkinci Asırda Hıristiyanlarla Sosyolojik Karşılaşmanın Teolojik Sonuçları ve Kelâmın Teşekkülü". *Hicri İkinci Asırda İslâmî İlimler-5*. Ankara: İksad, 2022.
- Sönmez, Mustafa. "Kelâmî Düşüncede Allah'ın İrâdesini Sınırlandırma Problemi". *EKEV Akademi Dergisi* 8/20 (2004), 141-156.
- Subkî, Tâcuddîn. *Tabakâtu's-Şâfiyyeti'l-kübrâ*. thk. Mahmud Tanâhî - Abdülfettah Muhammed el-Hulv. 10 Cilt. Kahire: Hicr, 3. Basım, 1413.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Caleleddin. *Ṭabaḳātü'l-müfessirîn*. thk. Ali Muhammed Ömer. Kahire: Mektebetü Vehbe, 1976.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn. *el-İtkân fi 'ulûmi'l-Ḳur'ân*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhîm. Kahire: el-Heyetü'l-Mırsiyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, 1974.
- Şehristâni, Abdülkerim. *el-Milel ve'n-nihal*. 3 Cilt. Kahire: Müessesetü'l-Halebî, ts.
- Şehristâni, Abdülkerim. *Nihâyetü'l-ikdâm fi ilmi'l-kelem*. thk. Alfred Guillaumes. Kahire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Diniyye, 2009.

- Şeker, Mehmet. "Çârperdi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 8/230-231. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Şirazî, Murtaza Âyetullah. *ez-Zemahşerî lügaviyyen ve müfessiran*. Kahire: Dârü's-sekâfe, 1977.
- Taşköprizâde, 'İsâmu'd-dîn Ebu'l-Hayr Ahmed b. Mustafâ. *Miftâhu's-Sa'âde ve Misbâhu's-Siyâde fî Mevdû'âti'l-'Ulûm*. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1985.
- Teftazânî, Sa'deddin Mesud b. Ömer b. Abdullah. *Şerhu'l-akâidi'n-Nesefiyye*. thk. Muhammed Adnan Derviş. İstanbul: Fazilet Neşriyat, 2015.
- Tehânevî, Muhammed A'lâ b. Ali. *Keşşâfu istilâhâti'l-fünûn*. çev. Abdullah el-Hâlidî. thk. Ali Dahrûc. 2 Cilt. Beyrut: Mektebetü Lübnan, 1996.
- Tîbî, Şerefeddin Hüseyin b. Muhammed b. Abdullah. *Fütûhu'l-ğayb fî'l-keşf 'an kunâ'i'r-reyb: Hâşiyetü't-Tîbî ale'l-Keşşâf*. thk. Hasan b. Ahmed el-Ömeri - Salih b. Nasır en-Nasır. Dübey: Caizetu Dübey ed-Devliyye li'l-Kur'âni'l-Kerim, 2013.
- Tinbüktî, Ahmed Bâbâ. *Neyli'l-ibthâc bi-tatrîzi'd-Dîbâc*. Libya: Dârü'l-Katip, 2000.
- Togan, Zeki Velidi. *Tarihte Usûl*. İstanbul, 1981.
- Topaloğlu, Bekir. *Kelâm İlmi Giriş*. İstanbul: Damla Yayınevi, 1981.
- Topaloğlu, Bekir - Çelebi, İlyas. *Kelâm Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İsam Yayınları, 2010.
- Toprak, İbrahim. *Cennet ve Cehennem Ebediliği*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2010.
- Topuzoğlu, Tevfik Rüştü. "Hâşiye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 16/419-422. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Tücedoğru, Tevfik. "Tekvîn". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 40/388-390. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Tümer, Günay. "Brahmanizm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 6/329-333. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Türker, Ömer. "Mukâtil b. Süleyman". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 31/134-136. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Uludağ, Süleyman. "Âl-i Abâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 2/306-307. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Uludağ, Süleyman. "Aşk". *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 4/11-17. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.

- Uludağ, Süleyman. *İslâm Düşüncesinin Yapısı*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2018.
- Uveyzâ, Şeyh Kamil Muhammed. *ez-Zemahşerî el-müfessir el-belîğ*. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1994.
- Ümit, Mehmet. "Hazar Zeydîleri ve Mu'tezilîler". *İslâmi İlimler Dergisi* 6/1 (2011), 231-254.
- Üsküplü Hafız Ferid. "Ef'âl-i İlâhiyye 'Ayn-ı Hikmettir Lakin Hikmetle Ta'lil Edilemez". *Strat-ı Müstakim* 2/45 (1325), 291-293.
- Watt, W. Montgomoery. *İslam Düşüncesinin Teşekkül Devri*. çev. Ethem Ruhi Fırlalı. Ankara, 2010.
- Yâfiî, Ali b. Süleyman. *Mir'âtü'l-cenân ve ibretü'l-yakzân fî ma'rifeti havâdisi'z-zamân*. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Yakuboğlu, Kenan. "Mu'tezile'de Bilginin Kaynağı ve Değeri". *Marife* 3/3 (2003), 315-330.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Akıl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 2/242-246. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Delâilü'n-nübüvve". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 9/115-117. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Haber-i Vâhid". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 14/352-355. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Hidâyet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 17/473-477. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "İbn Küllâb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 20/156-157. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "İhbat". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 21/529. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "İrâde". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 22/379-380. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Kerâmet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25/268-270. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Peygamber". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 34/257-262. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Sarfe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 36/140-141. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Tab'-ı Kalb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 39/286-288. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Yazır, Elmalılı M. Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. 10 Cilt. İstanbul: Eser Neşriyat ve Dağıtım, 3. Basım, 1979.

- Yıldırım, Ömer Ali. “İslâm Düşüncesindeki Yoktan Yaratma ve Kıdem Tartışmaları”. *Kelâm Araştırmaları Dergisi* 10/2 (2012), 251-274.
- Yıldırım, Ramazan. 20. yy. *İslâm Dünyasında Hilâfet Tartışmaları*. İstanbul: Anka Yayıncılık, 2004.
- Yıldırım, Ramazan. “Halku'l-Kur'ân Meselesinin Politik İstismarı”. *Milel ve Nihal Dergisi* 8/1 (2012), 49-69.
- Yıldırım, Ramazan. *Mu'tezile'nin Kelâmî Polemikleri –Hâkim el-Cüsemî Örneği*. İstanbul: İşaret Yayınları, 2016.
- Yıldırım, Ramazan. *Uyûnu'l-mesâil fi'l-ustûl*. Kahire: Dâru'l-İhsân, 2018.
- Yılmaz, Mustafa Selim. “İslâmî Düşünce Tarihinde Bir Anlama Biçimi Olarak Selefilik Üzerine Bir Deneme”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 3/3 (2014), 532-553.
- Yılmaz, Mustafa Selim. “Kelâm İlminde Mütevâtir Haberin Bilgi ve Delil Değeri”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 18/1 (2018), 199-223.
- Yurdağür, Metin. “Ebû'l-Hüzeyl el-Allâf”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/330-332. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Yurdağür, Metin. “Haberî Sıfatları Anlama Metodu”. *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1983), 249-264.
- Yurdağür, Metin. “Haşviyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 16/426-427. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Yüce, Nuri. “Zemahşerî”. *İslam Ansiklopedisi*. C. 13. İstanbul, 1985.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddin Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Târîhu'l-İslâm ve vefeyâtü'l-meşâhîr ve'l-a'lâm*. Beyrut: Daru'l-Garbi'l-İslami, 2003.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddin Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Mizânü'l-i'tidâl fi nakdi'r-ricâl*. thk. Ali Muhammed Muavvad vd. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1995.
- Zehebî, Muhammed es-Seyyid Hüseyin. *et-Tefsîr ve'l-müfessirûn*. Kahire: Mektebetu Vehbe, 1985.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddin Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Siyer-i a'lâmî'n-nübelâ*. thk. Şuayb el-Arnaut. 25 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1985.
- Zemahşerî, Carullah Mahmûd b. Ömer. *Atvâku'z-zeheb fi'l-mevâz ve'l-hutab*. Beyrut: Matbaat-u Nuhbeti'l-Ahbâr, 1304.
- Zemahşerî, Carullah Mahmûd b. Ömer. *Divânü Cârullah ez-Zemahşerî*. nşr. Fatıma Yusuf el-Haymî. Beyrut: Dâru Sâdir, 2006.

- Zemahşerî, Carullah Mahmûd b. Ömer ez-. *el-Keşşâf 'an hakâiki ğavâmidî't-tenzîl ve 'uyûni'l-ekâvîl fî vucûhi't-te'vîl: Keşşaf Tefsiri: (metin-çeviri)*. ed. Murat Sülün. çev. Muhammed Coşkun vd. 6 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 1. baskı., 2016.
- Zemahşerî, Carullah Mahmûd b. Ömer. *Kitâbu'l-minhâc fî usûli'd-dîn*. thk. Sabine Shmidtke. Beyrut: ed-Dâru'l-Arabiyyeti'l-Ulûm, 2007.
- Zemahşerî, Carullah Mahmûd b. Ömer. *Makâmâtü'z-Zemahşerî*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2004.
- Zemahşerî, Carullah Mahmûd b. Ömer. *Rebü'l-ebâr ve nusûsu'l-ahbâr*. Beyrut: Müessesetü'l-A'lemî, 1992.
- Zemahşerî, Carullah Mahmûd b. Ömer. *Rüûsu'l-mesâil beyne'l-hanefiyye ve's-şafiyye*. thk. Abdullah Nezir Ahmed. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 2007.
- Zemahşerî, Carullah Mahmûd b. Ömer. *Tefsîru'l-Keşşâf an hakâiki gavâmidî't-tenzîl ve uyûni'l-ekâvîli fî vucûhi't-te'vîl*. 4 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1. Basım, 1995.
- Zerzûr, Adnan. *el-Hâkim el-Cüsemî ve menhecühü fî tefsîri'l-Kur'an*. Dımaşk: Müessesetü'r-Risâle, 1971.
- Zeynî, Muhammed Abdürrahim. *Amr b. Ubeyd ve'l-usûli'l-hamse*. Mısır: Dâru'l-Yakîn, 2010.
- Zirikli, Hayrettin. *Kamûsü terâcim li-eşheri'r-ricâl ve'n-nisâ min'el-Arab ve'l-müstarebîn ve'l-müsteşrikin*. Beyrut, 2002.
- Zühdi Cârullah. *el-Mu'tezile*. Beyrut: el-Ehliyye li'n-neşr ve't-tevzî', 1974.

Fecr Yayınları: 637

YENİ EFLATUNCULUĞUN TASAVVUFA ETKİLERİ

Hasan Rıza ÖZDEMİR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ocak 2023

ISBN: 978-625-8304-84-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülkerim Kuşeyrî, *Tasavvuf İlmine Dair Kuşeyrî Risâlesi*, çev. Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları, İstanbul 2003.
- Akdemir, Abamüslim, “Felsefî Açından M.Ali Aynî’de Felsefe ve Tasavvufa Bir Bakış”, *Felsefe Dünyası*, 6, (1992).
- Altıntaş, Hayrani, *Tasavvuf Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara, ts.
- Altuner, Şerife Hanım, *Plotinus’ta Bazı Din Felsefesi Problemleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2006.
- Aster, Ernst Von, *Felsefe Tarihi Dersleri I İlkçağ ve Ortaçağ Felsefesi*, çev. Macit Gökberk, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Talebe Cemiyeti, İstanbul 1943.
- Aşkar, Mustafa, *Molla Fenârî ve Vahdet-i Vücûd Anlayışı*, Muradiye Kültür Vakfı Yayınları, Ankara 1993.
- Ateş, Süleyman, *İslam Tasavvufu*, Elif Matbaacılık, Ankara 1972.
- Aynî, Mehmet Ali, *Tasavvuf Tarihi*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1992.
- Bayraktar, Mehmet, *İslam Düşünce Tarihi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 1999.
- Bayraktar, Mehmet, *İslam Düşüncesi Yazıları*, Elis Yayınları, Ankara 2004.
- Bayraktar, Mehmet, *İslam Felsefesine Giriş*, TDV Yayınları, Ankara 1998.
- Bayraktar, Mehmet, *Tasavvufa Yabancı Tesir Meselesi, Tanımı Kaynakları ve Tesirleriyle Tasavvuf*, Seha Yayınları, İstanbul 1991.
- Birand, Kâmiran, *İlkçağ Felsefesi Tarihi*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Yayınları, Ankara 1987.
- Bolay, Süleyman Hayri, *Felsefeye Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.
- Bolay, Süleyman Hayri, *Felsefî Doktrinler Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara 1987.
- Brehier, Emile, *Plotin Enneades I*, Paris 1924.

- Burckhardt, Titus, *İslâm Tasavvuf Doktrinine Giriş*, çev. Fahreddin Arslan, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1995.
- Cevizci, Ahmet, *İlkçağ Felsefesi Tarihi*, Asa Kitabevi, Bursa 2000.
- Cevizci, Ahmet, *Ortaçağ Felsefesi Tarihi*, Asa Kitabevi, Bursa 1999.
- Dizman, Esra, *Meşşât Sistemde Aşk'ın Tecellisi (Fârâbî ve İbn Sînâ Modeli)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2009.
- Doğrul, Ömer Rıza, *İslamiyetin Geliştirdiği Tasavvuf*, Ahmet Halit Kitabevi, İstanbul 1948.
- Ebû Nasr Abdullah b. Alî b. Muhammed es-Serrâc et-Tûsî, *el-Lüma' fi'r-Tasavvuf*, thk. Abdulhalim Mahmud, Tahâ Abdulbaki Surur, Bağdat 1960.
- Ebu'l-Alâ Affî. *es-Sevrâ er-Rûhiyye fi'l-İslâm (Tasavvuf: İslâm'da Manevi Devrim)*, çev. İbrahim Kaçar-Murat Sülün, Risale Yayınları, İstanbul 1996.
- el-Hakîm, Suad, *İbnü'l-Arabî Sözlüğü*, çev. Ekrem Demirli, Kabcı Yayınları, İstanbul 2005.
- Emin, Ahmed, *Zubru'l İslam*, VI Cilt, Mektebetu'n Nehda, 3. Basım, Kahire 1962.
- Er, Hasan, *İlk Sufilerin Diğer Dinlere Bakışı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2005.
- Erkan, Arif, *İslâm'da Zühd ve Tasavvuf*, Eskin Matbaası, İstanbul 1972.
- es-Sühreverdî, Ebû Hafs Şihâbüddîn Ömer, *Tasavvufun Esasları - Avârifü'l-Mearif Tercemesi-*, thk. H.Kâmil Yılmaz-İrfan Gündüz, Vefa Yayıncılık, İstanbul 1990.
- Eşlik, Ali, *İbn Sînâ'da Hikmetü'l-Meşrikiyye Kavramı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2008.
- Eyuboğlu, İsmet Zeki, *Ortaçağ Düşüncesi:-Kilise Babaları- Tanrıbilimin Doğuşu*, Pencere Yayınları, İstanbul 2002.
- Gilje, Nils-Skirberkk, Gunnar, *Antik Yunan'dan Modern Döneme Felsefe Tarihi*, çev. Emrah Akbaş-Şule Mutlu, Kesit Yayınları, İstanbul 2004.

Fecr Yayınları: 637

YENİ EFLATUNCULUĞUN TASAVVUFA ETKİLERİ

Hasan Rıza ÖZDEMİR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ocak 2023

ISBN: 978-625-8304-84-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülkerim Kuşeyrî, *Tasavvuf İlmine Dair Kuşeyrî Risâlesi*, çev. Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları, İstanbul 2003.
- Akdemir, Abamüslim, “Felsefî Açından M.Ali Aynî’de Felsefe ve Tasavvufa Bir Bakış”, *Felsefe Dünyası*, 6, (1992).
- Altıntaş, Hayrani, *Tasavvuf Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara, ts.
- Altuner, Şerife Hanım, *Plotinus’ta Bazı Din Felsefesi Problemleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2006.
- Aster, Ernst Von, *Felsefe Tarihi Dersleri I İlkçağ ve Ortaçağ Felsefesi*, çev. Macit Gökberk, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Talebe Cemiyeti, İstanbul 1943.
- Aşkar, Mustafa, *Molla Fenârî ve Vahdet-i Vücûd Anlayışı*, Muradiye Kültür Vakfı Yayınları, Ankara 1993.
- Ateş, Süleyman, *İslam Tasavvufu*, Elif Matbaacılık, Ankara 1972.
- Aynî, Mehmet Ali, *Tasavvuf Tarihi*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1992.
- Bayraktar, Mehmet, *İslam Düşünce Tarihi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 1999.
- Bayraktar, Mehmet, *İslam Düşüncesi Yazıları*, Elis Yayınları, Ankara 2004.
- Bayraktar, Mehmet, *İslam Felsefesine Giriş*, TDV Yayınları, Ankara 1998.
- Bayraktar, Mehmet, *Tasavvufa Yabancı Tesir Meselesi, Tanımı Kaynakları ve Tesirleriyle Tasavvuf*, Seha Yayınları, İstanbul 1991.
- Birand, Kâmiran, *İlkçağ Felsefesi Tarihi*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Yayınları, Ankara 1987.
- Bolay, Süleyman Hayri, *Felsefeye Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.
- Bolay, Süleyman Hayri, *Felsefî Doktrinler Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara 1987.
- Brehier, Emile, *Plotin Enneades I*, Paris 1924.

- Burckhardt, Titus, *İslâm Tasavvuf Doktrinine Giriş*, çev. Fahreddin Arslan, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1995.
- Cevizci, Ahmet, *İlkçağ Felsefesi Tarihi*, Asa Kitabevi, Bursa 2000.
- Cevizci, Ahmet, *Ortaçağ Felsefesi Tarihi*, Asa Kitabevi, Bursa 1999.
- Dizman, Esra, *Meşşât Sistemde Aşk'ın Tecellisi (Fârâbî ve İbn Sînâ Modeli)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2009.
- Doğrul, Ömer Rıza, *İslamiyetin Geliştirdiği Tasavvuf*, Ahmet Halit Kitabevi, İstanbul 1948.
- Ebû Nasr Abdullah b. Alî b. Muhammed es-Serrâc et-Tûsî, *el-Lüma' fi'r-Tasavvuf*, thk. Abdulhalim Mahmud, Tahâ Abdulbaki Surur, Bağdat 1960.
- Ebu'l-Alâ Affî. *es-Sevrâ er-Rûhiyye fi'l-İslâm (Tasavvuf: İslâm'da Manevi Devrim)*, çev. İbrahim Kaçar-Murat Sülün, Risale Yayınları, İstanbul 1996.
- el-Hakîm, Suad, *İbnü'l-Arabî Sözlüğü*, çev. Ekrem Demirli, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2005.
- Emin, Ahmed, *Zubru'l İslam*, VI Cilt, Mektebetu'n Nehda, 3. Basım, Kahire 1962.
- Er, Hasan, *İlk Sufilerin Diğer Dinlere Bakışı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2005.
- Erkan, Arif, *İslâm'da Zühd ve Tasavvuf*, Eskin Matbaası, İstanbul 1972.
- es-Sühreverdî, Ebû Hafs Şihâbüddîn Ömer, *Tasavvufun Esasları - Avârifü'l-Mearif Tercemesi-*, thk. H.Kâmil Yılmaz-İrfan Gündüz, Vefa Yayıncılık, İstanbul 1990.
- Eşlik, Ali, *İbn Sînâ'da Hikmetü'l-Meşrikiyye Kavramı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2008.
- Eyuboğlu, İsmet Zeki, *Ortaçağ Düşüncesi:-Kilise Babaları- Tanrıbilimin Doğuşu*, Pencere Yayınları, İstanbul 2002.
- Gilje, Nils-Skirberkk, Gunnar, *Antik Yunan'dan Modern Döneme Felsefe Tarihi*, çev. Emrah Akbaş-Şule Mutlu, Kesit Yayınları, İstanbul 2004.

- Gökberk, Macit, *Felsefe Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1996.
- Gülâbâdî, Ebû Muhammed b. İbrahim b. Ya'kûb b. Yûsuf, *et-Taarruf li Mezhebi Ehli't-Tasavvuf*, thk. Mahmud Emin en-Nevevî, Kahire 1980.
- Güngör, Erol, *İslam Tasavvufunun Meseleleri*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1996.
- Hançerlioğlu, Orhan, *Düşünce Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1997.
- Hökekleli, Hayati, "İslam'ı Bilmek", *İslam'a Giriş-Gençliğin İslam Bilgisi*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2008.
- Inge, William Ralph, *The Philosophy of Plotinus*, 2 Cilt, Longmans Green And Co., London 1918.
- İbn Haldûn, *Mukaddime*, çev. Halil Kendir, Yeni Şafak, İstanbul 2004.
- İbn Teymiyye, *Mecmau'l-Fetâvâ*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1978.
- İsfehânî, Ebû Nu'aym, *Hilyetü'l-Evliyâ ve Tabakâtu'l-Asfiyâ*, Matbaatu's-Saâde, Mısır 1974.
- İsmail Fenni Ertuğrul, *Maddiyyun Mezhebinin İzmihlali*, Orhaniye Matbaası, İstanbul 1928.
- İsmail Fenni Ertuğrul, *Vahdet-i Vücûd ve İbn Arabî*, thk. Mustafa Kara, İnsan Yayınları, İstanbul 1991.
- İsmail Râci Farukî-Luis Lâmia, *İslam Kültür Atlası*, çev. Mustafa Okan Kibaroğlu-Zerrin Kibaroğlu, İnkılâb Yayınları, İstanbul 1999.
- İz, Mahir, *Tasavvuf*, Rahle Yayınevi, İstanbul, ts.
- Kam, Ferit, *Vahdet-i Vücûd*, thk. Ethem Cebecioğlu, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1994.
- Kara, Mustafa, "Tasavvuf", *İslam'a Giriş-Evrensel Mesajlar*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2008.
- Karagöz, İsmail vd., *Dini Kavramlar Sözlüğü*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 5. Basım, Ankara 2006.
- Karaman, Fikret, "Vahdet-i Vücûd", *Dini Kavramlar Sözlüğü*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2010.

Fecr Yayınları: 633

YAKIN DÖNEM ŞARK ÂLİMLERİ-I

Editörler

Dr. Adnan AKALIN - Dr. Eyyüp TUNCER

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KÂĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ocak 2023

ISBN: 978-625-8304-80-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

lamış, talebe yetiştirmiş ve Silvan bölgesinde haklı bir ilmi şöhret elde etmiştir.

Son olarak bu çalışmanın Diyarbakır Silvan'ın kültür mirasını korumasına, gelenek ve göreneklerinin hatırlatmasına ve dini ilimlerin tanıtımında katkıda bulunmasına vesile olması en büyük dileğimizdir.

Kaynakça

- Esin, Mehmet Nezir. "Molla Zeynelabidin Çiçek (Âmidî) ve İlmi Kişiliği". *Dicle İlahiyat Dergisi* 21/1 (2019), 40-62.
- Esin, Molla Hamit. "Molla Cemil el-Kürbeytî Hayatı ve İlmi Kişiliği" (Görüşmecî: Mehmet Nezir Esin, Ev, Görüşme 05 Haziran 2022).
- Esin, Molla Hamit. "Molla Cemil el-Kürbeytî'nin Oğlu Molla Hamit Esin'in Hayatı ve İlmi Kişiliği" (Görüşmecî: Mehmet Nezir Esin, Ev, Görüşme 05 Haziran 2022).
- Esin, Molla Hamit - Esin, Molla Mustafa. "Molla Cemil el-Kürbeytî'nin Oğlu Molla Mahmut Sezgin'in Hayatı ve İlmi Kişiliği" (Görüşmecî: Mehmet Nezir Esin, Ev, Görüşme 18 Temmuz 2022).
- Esin, Molla Mustafa. "Molla Cemil el-Kürbeytî'nin Hayatı" (Görüşmecî: Mehmet Nezir Esin, Ev, Görüşme 15 Mayıs 2022).
- Esin, Molla Mustafa. "Molla Cemil el-Kürbeytî'nin Oğlu Molla Mustafa Esin'in Hayatı ve İlmi Kişiliği" (Görüşmecî: Mehmet Nezir Esin, Ev, Görüşme 15 Mayıs 2022).
- Güzel, Molla Muhammed Emin. "Molla Cemil el-Kürbeytî'nin Oğlu Molla Muhammed Emin Güzel'in Hayatı ve İlmi Kişiliği" (Görüşmecî: Mehmet Nezir Esin, Ev, Görüşme 10 Haziran 2022).
- Melikoğlu, Abdulkerim. "Seyda Molla Yahya Ferhandî". *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi* 2 (2009), 140-152.
- Ölmez, Adem. "Ölüm ve Zülmün Üç Hali: Birinci Dünya Savaşı'nda Bitlis Cephesi". *Akademik İncelemeler Dergisi* 9/2 (2014), 1-22.
- Toprak, Z. Fuat vd. "Seyda Molla Yasin Toprak (Yüsri) Hayatı ve İlmi Kişiliği". *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi* 1 (2009), 121-132.
- Yücel, Ömer Tayfur. *Şeyh Muhammed Diyâuddîn'in Hayatı ve Tasavvufî Görüşleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- diyarbakirsoz.com (Söz) "molla şerif hakka yürüdü" (Erişim 28 Ekim 2022)

Bahsi geçen bu zor koşullara rağmen İslam coğrafyasının birçok bölgesinde olduğu gibi Şark'ta da birçok kişi medrese eğitimini alarak ilmi bir yetkinliğe vasıl olmuştur. Bunlardan bazıları, mezun olduktan sonra eğitim hayatına son verirken bazıları da ilmî alanlarda yüksek mertebelere ulaştıktan sonra medrese tedrisat geleneğini sürdürmüş ve bu geleneği sonraki nesillere aktarılması hususunda öncülük etmiştir. Bunlardan biri de Molla Sadullâh el-Fetlevî'dir. Kendisi bölgedeki birçok hocadan ders alıp uzun bir eğitimden geçerek nahiv, sarf, mantık, etimoloji, belâgat, kelâm ve usûl gibi ilimlerde söz sahibi bir yere ulaşmış ve bunun sonucunda hocalarının tensipleriyle üç farklı icazet almayı hak etmiştir.

1980'den itibaren medrese eğitimi veren Molla Sadullâh, hâlâ Diyarbakır'da bulunan İmâm Nevevî medresesinde baş müderris olarak bu eğitimi vermektedir. Kendisine ait iki matbu eseri bulunmakla birlikte basım ve yayım aşamasında olan çeşitli eserleri de bulunmaktadır. Birçok sempozyum ve konferansa katılmış, tercüme faaliyetlerini yürütmüştür. Bununla birlikte yazmış olduğu eserler üzerinde akademik çalışmalar yürütülmektedir. Molla Sadullâh Türkçe'nin yanında Arapça ve Kürtçe bilmekte olup her üç dilde de çalışmaları bulunmaktadır.

Sonuç olarak Molla Sadullâh el-Fetlevî, hayatını ilme adanmış önemli simalardan birisidir. Hayatının büyük bir bölümünü ilim öğrenmeye ve öğretmeye sarf etmiştir. Telif ettiği eserler ile yaptığı çalışmalardan hareketle kendisinin ilmî hususlarda söz sahibi olduğunu rahatlıkla ifade edebiliriz. Özellikle *Eslê Kitêba İzzî* ile *et'Tibyân fî Tasrifî Kelimât'il-Kur'ân* adlı eserleri, öğrencilere ve ilim ehline kolaylıklar sağlayarak İslami ilimler sahasında oldukça fayda sağlamıştır. Molla Sadullâh, mevzu bahis yönleriyle ve telif ettiği eserleriyle bu çalışmamıza konu olmuştur.

Kaynakça

- Ahmed b. Ali b. Mes'ûd. *Merâhu'l-Ervâh*. Karaçi: Mektebet'ul Medîne, 3. Basım, 2014.
- Cerrahoğlu, İsmail. "Garîb'ul Kur'ân". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 13. İstanbul, 1996.
- el-Fetlevî, Sadullâh . *Eslê Kitêba İzzî*. Diyarbakır: Seyda Yayınları, 6. Basım, ts.

- el-Fetlevî, Sadullâh . *et'Tibyân fî Tasrîfi Kelimât'il-Kur'an*. Diyarbakır: Seyda Yayınları, 1. Basım, 2019.
- İsfahânî, Ebû'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râgıb. *el-Mufredât fî Garibi'l-Kur'an*. thk. Muhammed Halîl 'İtanî. Beyrut: Daru'l Ma'rife, 4. Basım, 2005.
- Okumuş, Ömer. "Abdurrahmân Câmî". C. 7. İstanbul: TDV İslâm Ansiklopedisi, 1993.
- Okuyan, Mahfuz. *Molla Fabreddin Batmânî ve "Durratu's-Sadef fî Beyâni Asnâfi'l-Harf" Adlı Eseri*. Dicle: Dicle Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Özel, Ahmet. "İzzeddin ez-Zencânî". C. 44. İstanbul: TDV İslâm Ansiklopedisi, 2013.
- Sallâbî, Ali Muhammed Muhammed. *Siyer-i Nebi*. çev. Sadullâh Ergün - Şerafettin Şenaslan. İstanbul: Ravza Yayınları, 2009.
- Teftâzânî, Sa'duddîn Mes'ûd b. Fahriddîn Ömer b. Burhâniddîn Abdillâh el-Herevî el-Horâsânî. *Tedric'ul-Edânî*. İstanbul: SalâhBilici Kitabevi, ts.
- Zencânî, Ebu'l-Meâlî İzzuddîn Abdulvehhâb b. İbrâhîm b. Abdilvehhâb. *Tasriful-İzzi*. Cidde: Daru'l- Minhâc, 1. Basım, 2008.
- Youtube, "Bilgeler Zirvesi". Erişim 22 Kasım 2022.
<https://www.youtube.com/watch?v=xgyNbLcLwOA>
- Youtube, "İstersen Sor". Erişim 20 Kasım 2022.
<https://www.youtube.com/watch?v=6xRJpWjCr9M>

Kaynakça

- Beysanoğlu, Şevket. *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları*, Ankara: 2. Baskı, San Matbaası, 1997.
- Bulut, Hasan. “Kur’an’ın Allah Kelamı Olduğunu Gösteren Lafız Eksenli Bilimsel Mucizeleri”, *Pamukkale Üniv. İlahiyat Fak. Dergisi*, 8 (2), 2021.
- Cerrahoğlu, İsmail . *Tefsir Usulü*. Ankara: TDVY, 2012.
- Deniz, Halil. *Celal Yıldırım’ın İlmin Işığında Asrın Kur’an Tefsiri Adlı Eserinde Tefsir Metodu*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 2021.
- Ensari, Abdurrahman. “Celal Yıldırım ve Kur’an Ahkâmı Tefsiri”, *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)* 72, Autumn III 2018. <https://www.kestanepazari.org.tr/muhterem-celal-yildirim-hocamiz-ebediyete-ugurlandi/>(Erişim 31 Ekim 2022).
- Işık, İhsan. *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, Ankara: Elvan Yayınları, 2007.
- İsfehânî, Râğib. *Mu’cemu Müfredâti Elfâzi’l-Kur’an*. thk, İbrâhîm Şemsuddîn. Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 2013.
- Karakaş, Ali, *Âlimler, Ârifler, Edipler Dergisi*. Diyarbakır: Ensar Yayınları, 2018.
- Şen, Ercan. “Müfessir Celal Yıldırım’ın İlmî Çalışmaları, Kur’an Tasavvuru ve Din Eğitimi Hakkındaki Görüşleri” *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 23/2, Haziran 2021.
- Yıldırım, Celal. *Kaynaklarıyla İslâm Fıkhi*, Konya: Uysal Yayınları, 1980.
- , *Kur’an Ahkâmı ve Mezhep İmamlarının Farklı Görüşü*, İstanbul: Bahar Yayınları, 1971.
- , *İlmin Işığında Asrın Kur’an Tefsiri*. Anadolu Yayınları, İstanbul, 1989.
- Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsir ve’l-Mufessirün*. Kâhire: Daru’l-hadîs, 2012.
- Zerkeşi, Bedruddin Muhammed b. Abdilla. *el-Burhân fî Ulûmi’l-Kur’an*. Kahire: Dâru Hadîs, 2006.

Kaynakça

- Abdül Hamid Şirvani. *Havaşi Şirvani ve İbn Kasım el-Abbadi ala Tuhfetil Muhtac bi Şerhil Minhac*. Beyrut: Darü'l-Kütübî'l-İlmiye, 2012.
- Ebu'l-Abbâs Şehâbeddin Ahmed İbn Hacer el-Heytemi, *Tuhfetül Muhtac bi Şerhil Minhac*, Beyrut: Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2013.
- Ebü's-Sena Şihabüddin Mahmud el-Hüseyni el-Alûsi. *Rubül Meani fi tefsiri'l-Kurani'l-Azim*, Pakistan: Mektebetü'l-Vahidiye, ts.
- İbrahim Muhammed bin Ahmed el-Bacuri, *Tuhfetül-Mürid Şerbu Cevhereti't-Tevhid*. İstanbul: İrşad yayınları, 2007.
- İnci, Hüseyin. *Molla Ahmed Hilmî El-Koğî ve Tefsira Hilmî Adlı Eseri*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- İsmail Hakkı Bursavi. *Rubu'l-Beyan Tefisiri*. Beyrut: Darü'l-Kütübî'l-İlmiye, ts.
- Koğî, Ahmet Hilmi. *Rehberi Avam Şerhi Nebcü'l-Enam*, İhsan Yayınları, İstanbul, ts.
- Koğî, Ahmet Hilmi. *Sırru'l-Mahşer*. İhsan Yayınları, İstanbul, ts.
- Koğî, Ahmet Hilmi. *Tefsira Hilmî*. İstanbul: Banga Heq Yayınları, 2013.
- Koğî, Ahmet Hilmi. *Hediyetül-Habib Şerba Ğayetüt-Takrib*. Seyda Yayınları, Diyarbakır 2017.
- Nubahara Biçukan. *Ahmet Hani*. İstanbul: İhsan Yayınları, 3. Baskı, 2004.
- Şahabeddin bin Muhammed bin Ömer el-Hafaci. *Haşiyetüş şihab*. thk. Abudrezak el-Mehdi, Beyrut: Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2018.
- Şeyh Mümin eş-Şablenci, *Nuru'l Ebsar Fi Menakibi Ali Beyti'n Nebiyyül Muhtar*, Mısır: Matbaatu'l-atıf, 1963.
- Tekin, Ahmet, *Ahmet Hilmi Koğî'nin "er-Risâletü'l-Hilmiyye fi'l- Kavâ'idil-Vad'iyye" Adlı Risalesinin Haşiyesiyle Birlikte Edisyon Kritiği*, Artuklu Akademi, 2021/8 (1), 215-264.
- Tekin, Ahmet. *"Molla Ahmet Hilmi Koğî, Hayatı ve Eserleri"*, Uluslararası Kültür ve Medeniyet Kongresi Tam Metin Kitabı, 7-10 Aralık 2017, (Mardin: 2017), 1-9.
- Tekin, Ahmet. *"Avâmil-i Birgivi ile 'Avâmil-i Hilmiyye'nin Mukayesesi"* Türkoloji Araştırmaları: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 14/2, (2019), ,769-783.

Onları yanınıza alın, onları devamlı sevin ve sayın' derdi. Yine 'ecdadımızın bize bıraktığı en büyük miras güzel ahlaktır 'diyerek gençlerimizin güzel ahlak üzere yetiştirilmesine çok önem verir ve dikkat çekerdi. Onun en büyük ideallerinden biri de imanlı ve güzel ahlaklı genç bir nesil yetiştirilmesi idi.¹⁷

Sonuç

Adil Özberk Hoca 1934-1999 yılları arasında Gaziantep'te yaşamış, çocukluk ve gençlik yıllarında dini ilimlerde üst düzey eğitim görmüş, Kur'an hâdimi fakih bir zattır. Temel İslam bilimlerine olan üstün vukûfiyeti sebebiyle yaşadığı dönemde bölgenin önde gelen şark âlimlerinden biri olmuştur. Eğitim kurumlarında, üniversitede, kurslarda, medreselerde ve camilerde dini eğitimler vermiştir. Onun rahle-i tedrisinde yüzlerce talebe ve hafız yetişmiştir. Örnek tavrı ve muhteşem va'z u nasihatleri sebebiyle görev yaptığı camiler dolup taşmış, genç ve yaşlı nice insanlar onun sohbetlerinden feyz ve ilham almıştır. Birçok cami, Kur'an kursu ve vakıfların kurulmasına da bizzat öncülük etmiştir. Din ve ilim uğrunda gösterdiği bu üstün gayretler sebebiyle halkın gönlünde ulaşılması zor bir yer edinmiştir. Bu vesileyle başta Adil Hoca olmak üzere ilim, İslam ve Kur'an hâdimi olan tüm âlimlerimizi hayırla yâd eder, Yüce Allah'tan kendilerine rahmet dileriz.

Kaynakça

- Büyükköz, Selman. "Adil Hoca ve İlmi Şahsiyeti". *Kübbiye Gaziantep Tarih Kültür ve Sanat Dergisi* 4 (2021), 21–23.
- Devrim, Mehmet Ali. "Ezher'den Esere Adil Hocamız". *Kübbiye Gaziantep Tarih Kültür ve Sanat Dergisi* 4 (2021), 45–48.
- Kalender, Necdet. "Adil Hoca". *Kübbiye Gaziantep Tarih Kültür ve Sanat Dergisi* 4 (2021), 51–59.
- Latifoğlu, Hilmi. "Hizmetiyle Şeref Bulduğum Hocam". *Kübbiye Gaziantep Tarih Kültür ve Sanat Dergisi* 4 (2021), 42–44.

¹⁷ Hilmi Latifoğlu, "Hizmetiyle Şeref Bulduğum Hocam", *Kübbiye Gaziantep Tarih Kültür ve Sanat Dergisi* 4 (2021), 42–43.

Özusu, Ergün – Kocaoğlan, İbrahim Halil. *Antepli Hafızlar ve İlim Adamları*. Gaziantep: Gaziantep Kur'an Hafızları ve Gönüllüleri Derneği Yayınları, 2020.

Yılmaz, İsmail. "Küçük Buhara'nın Son Dönem Âlimlerinden Adil Özberk Hoca". *Uluslararası Gaziantep Âlimleri ve Gaziantep'te Dini Hayat Sempozyumu*. ed. Erol Erkan vd. 927-942. Gaziantep: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2017.

Ekler:

Fecr Yayınları: 727

İBN TEYMİYYE'NİN USÛL DÜŞÜNÇESİNDE HADİS

Dr. Rıdvan KALAÇ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editörler

Doç. Dr. Ramazan ÖZMEN
Dr. Öğr. Üyesi Recep Emin GÜL

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA Tel:
(0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-78-7

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh. *Müsnedü'l-İmâm Ahmed bin Hanbel*. thk. Şuayb el-Arnaût, Âdil Mürşid vd. 50 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Akkoyunlu, İsmail. *İbn Teymiyye'nin Şia'ya Reddiyesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2017.
- Alan, Müjdat. *İbn Teymiyye'nin "Şerhu Hadîsi'n-Nüzûl" Adlı Eseri Bağlamında Hadis Yorumculuğu*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Âmidî, Seyfüddin Ali b. Muhammed. *el-İhkâm fî usûli'l-ahkâm*. thk. Abdürrezzâk Affî. Dimaşk-Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1406.
- Aslan, Mahsum. "Hanbelî'lerin Kuzeydeki Merkezi Harran'ın Hanbelî Fakihleri ve Mezhepteki Konumları". *İslâm Tarihi ve Medeniyetinde Harran*. ed. Kasım Şulul vd. Ankara: Berikan Yayıncılık, 2018.
- Aşık, Nevzat. *Sahabe ve Hadis Rivayeti*. İzmir: Akyol Neşriyat, 1981.
- Aşık, Nevzat. "Tahammül". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/380-382. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.
- Atan, Abdullah Hikmet. *Mana İle Hadis Rivâyeti*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- Aydınlı, Abdullah. *Hadis İstihlaları Sözlüğü*. İstanbul: MÜİFAV Yayınları, 2012.
- Aydınlı, Abdullah. "Muhtelifü'l-Hadîs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/74-77. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2020.
- Bağdâdî, Ebu'l-Mansûr Abdulkâhir. *el-Fark beyne'l-Firak (Mezhepler Arasındaki Farklar)*. çev. Ethem Rûhî Fığlalı. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011.
- Bayraktutar, Muammer. "İbn Teymiyye'nin 'Kıbrıs Risâlesi' ve Bazı Fiten Hadislerine Yaklaşımı". *Bilimname: Düşünce Platformu* 29 (2015), 61-89.

- Bayram, İbrahim. "Ebu Ya'la el-Ferrâ'nın Bilgi Teorisi". *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 9/2 (31 Aralık 2016), 233-269.
- Bedir, Murteza. "Sünnet". *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 38/150-153. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. Hüseyin. *es-Sünenü'l-kübrâ*. thk. Abdülkâdir Atâ. 11 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil. *Sahîhu'l-Buhârî*. thk. Mustafa Dîb el-Buğâ. 7 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1993.
- Cezâ'irî, Muhammed b. Tâhir. *Tevcîhü'n-nazar ilâ usûli'l-eser*. thk. Abdülfettâh Ebû Gudde. 2 Cilt. Beyrut: Mektebetü'l-Matbû'âti'l-İslâmiyye, 1995.
- Cürcânî, Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed Şerîf. *et-Ta'rifât*. thk. Muhammed Bâsil 'Uyünüssûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebü'l-Meâlî Abdülmelik b. Abdillâh. *el-Burhân fî usûli'l-fıkıh*. thk. Abdulazîm Mahmûd ed-Dîb. 2 Cilt. Mısır: Dâru'l-Vefâ, 2012.
- Çakan, İsmail Lütfi. "Cem' ve Te'lîf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/287. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1993.
- Çakan, İsmail Lütfi. *Hadislerde Görülen İhtilaflar ve Çözüm Yolları (Muhtelifü'l-Hadis İlmi)*. İstanbul: MÜİFAV Yayınları, 2010.
- Çelebi, İlyas. "Mutezile". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 31. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2006.
- Çetin, Abdurrahman. "Nesih". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/579-581. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2006.
- Çubukçu, Asri. "Ebû Bekre". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/114. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Demir, Osman. "Tevlid". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 41/38-39. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012.
- Dimeşki, İbn Nasıruddin. *er-Reddu'l-Vâfir alâ Men Zaime bienne Men Semma İbn Teymiyye fe huve Kafir*. thk. Zuheyr eş-Şaviş. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslamiyye, 1980.
- Duman, Soner. *İbn Teymiyye'nin Fıkıh Düşüncesi*. İstanbul: Beka Yayınları, 2018.
- Durays, Hâlid b. Mansûr. "İbn Teymiyye'de Makâsıdu's-Şerî'a Bağlamında Hadisleri Anlama Yöntemi". çev. Muammer Bayraktutar. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 24 (2014), 431-454.

- Ebû Dâvûd et-Tayâlisî, Süleymân b. Dâvûd. *Müsnedü Ebî Dâvûd et-Tayâlisî*. thk. Muhammed b. Abdülmuhsin et-Türkî. 4 Cilt. Kahire: Dâru Hicr, 1999.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as. *Sünenü Ebî Dâvûd*. thk. Şuayb el-Arnaût, Muhammed Kamil Karabelli vd. 7 Cilt. Dimaşk: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009.
- Ebû Şâme el-Makdisî. *el-Muhakkak min İlmî'l-usûl fîma yeteelleku bi efali'r-Resûl*. thk. Mahmud Salih Cabir. Medine: el-Camiatu'l-İslâmiyye, 2011.
- Ebû Ya'lâ el-Ferrâ, Muhammed b. el-Hüseyn. *el-'Udde fî usûli'l-fikh*. thk. Ahmed Ali el-Mübârekî. 5 Cilt. Riyad: By., 1993.
- Efendioğlu, Mehmet. "Sahâbe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/491-500. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Efendioğlu, Mehmet. "Taktî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/483-484. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.
- Ertürk, Mustafa. "Haber-i Vâhid". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/349-352. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996.
- Erul, Bünyamin. *Sahabenin Sünnet Anlayışı*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012.
- Eşit, Davut. "Fıkıh Usûlü Bağlamında Eş'arî'nin Şâfi'î'ye Muhalefeti". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 19/1 (2019), 249-264.
- Eşit, Davut. "İbn 'Abdân el-Hemezânî'nin Fıkıh Usûlü Düşüncesi". *II. Uluslararası İslami ve İnsani Araştırmalar Sempozyumu Bildiriler E-Kitabı*. Ağrı: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, 2022.
- Eşit, Davut. "Klasik Dönem Fıkıh Usûlü Eserlerinde Bilginin Kısımları". *Şarkiyat* 10/1 (30 Nisan 2018), 143-155.
- Eşit, Davut. *Şafi'î Fıkıh Usûlünün Gelişimi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2019.
- Eşit, Davut. "Şâfi'î Fıkıh Usûlünde Mustefid Haber". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 59/2 (30 Kasım 2018), 65-81.
- Fâsî, Takıyyüddîn Muhammed b. Ahmed el-Mekkî. *Zeylî't-Takyîd li Ma'rifeti's-Sünen ve'l-Mesânîd*. thk. Muhammed Salih b. Abdülâziz. Mekke: Merkezû İhyai't-Türasi'l-İslâmî, 1997.

- Fîrûzâbâdî, Ebü't-Tâhir Muhammed b. Ya'kûb. *el-Kâmûsü'l-muhît*. thk. Muhammed Nu'aym el-'Arkasûsî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2005.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *el-Mustasfâ min 'İlmi'l-Usûl*. thk. Muhammed Süleymân el-Eşkar. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2012.
- Güleç, Hüseyin. *Şâfiî Mezhebinde Hadisin Kaynak Değeri*. İstanbul: Tayf Yayınları, 2015.
- Hâkim en-Nisâbü'rî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh. *Ma'rifetü 'ulûmi'l-hadîs*. thk. Ahmed b. Fâris es-Selûm. Riyad: Mektebetü'l-Maarif, 2010.
- Hansu, Hüseyin. *Mütevâtir Haber*. Van: Bilge Adamlar Yayınları, 2008.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali. *el-Kifâye fî 'ilmi'r-rivâye*. thk. Zekeriyya Umeyrat. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1971.
- İbn Abdülhâdî, Şemsuddin Ebu Abdullah Muhammed b. Abdülhâdî. *el-Ukûdû'd-Dürriyye fî Menâkibi Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye*. thk. Ali b. Muhammed el-İmrân. Cidde: Dârü Âlemi'l-Fevâid, 1432.
- İbn Abdülhâdî, Şemsuddin Ebu Abdullah Muhammed b. Abdülhâdî. *Tabakâtü Ulemâi'l-Hadîs*. thk. Ekrem el-Bûşî vd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1996.
- İbn Akîl, Ebu'l-Vefâ Ali b. Akîl. *el-Vâdih fî Usûli'l-Fıkh*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1999.
- İbn Azûz, Muhammed. *Buyûtâtü'l-Hadîs bi Dimaşk*. Dimaşk: Dârü'l-Fıkr, 2004.
- İbn Berhân, Ebü'l-Feth b. Burhan Ahmed b. Ali el-Bağdadi. *el-Vüsul ile'l-usul*. thk. Abdülhamid b. Ali Ebû Zenid. Riyad: Mektebetü'l-Maarif, 1984.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr. *el-Musanef*. thk. Muhammed Avvâme. 26 Cilt. Cidde-Dimaşk: Dârü'l-Kible-Müessesetü Ulûmi'l-Kur'ân, 2006.
- İbn Fazlillâh el-Ömerî, Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Yahyâ. *Mesâlikü'l-Ebsâr fî Memâlikü'l-Emsâr*. thk. Kâmil Süleymân el-Cebbûrî, Mehdî en-Necm. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2010.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebu'l-Fazl Ahmed b. Ali. *İnbâ'ü'l-Ğumr bi-Ebnâ'î'l-'Umr*. thk. Hasan Habeşî. Kahire: el-Meclisü'l-A'lâ li'ş-Şüûni'l-İslâmiyye, 1969.

- İbn Hacer el-Askalânî, Ebu'l-Fazl Ahmed b. Ali. *Nüzhetü'n-Nazar fî Tavdîhi Nuhbeti'l-Fiker fî Mustalahi Ehli'l-Eser*. thk. Abdullah b. Dayfillah er-Rehîlî. Riyad: Mektebetü'l-Melik Fahd el-Vataniyye, 2001.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebu'l-Fazl Ahmed b. Ali. *ed-Dürerü'l-Kâmine fi A'yanî Mîeti's-Sâmine*. thk. Muhammed Abdu'l-Muîd. Hindistan: Meclisü Dâireti'l-Maârifî'l-Usmaniyye, 1972.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İsmâil b. Ömer. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Komisyon. 15 Cilt. Beyrut: Mektebetü'l-Me'ârif, 1990.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İsmâil b. Ömer. *İhtisâru Ulûmi'l-Hadîs*. thk. Mâhir Yâsin el-Fahl. Riyad: Dâru'l-Meymân, 1431.
- İbn Kuteybe, *Hadis Müdafaa*sı. çev. M. Hayri Kırbaoğlu. Ankara: Otto Yayınları, 2017.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed. *es-Sünen*. thk. Şuayb el-Arnaût vd. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Muhammed b. Mükerrerem. *Lisânü'l-Arab*. thk. Ahmed Fâris eş-Şidyâk. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, ts.
- İbn Müflih, Burhâneddin İbrâhim b. Muhammed. *el-Maksadü'l-Erşed fi Zikri Ashabi'l-İmam Ahmed*. thk. Abdurrahman b. Süleyman el-Üseymin. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1990.
- İbn Receb, Ebü'l-Ferec Abdurrahmân b. Ahmed. *ez-Zeyl 'alâ Tabakâti'l-Hanâbile*. thk. Abdurrahmân b. Süleymân el-Useymîn. Riyad: Mektebetü'l-Ubeykân, 2005.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed. *et-Tabakâtü'l-Kebîr*. thk. Ali Muhammed Ömer. 11 Cilt. Kahire: Mektebetü'l-Hancî, 2001.
- İbn Tağriberdî, Ebü'l-Mehasin Cemaleddin Yusuf b. Tağriberdî. *el-Menhelîi's-Sâfi ve'l-Musteyfi Ba'de'l-Vâfi*. thk. Muhammed Muhammed Emin. Kâhire: el-Hey'etü'l-Mısıriyyeti'l-Âmme li'l-Kitâb, 1984.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddîn Ebu'l-Abbas Ahmed. *Beyanu Telbîsi'l-Cehmiyye fi Te'sîsi Bidaihimü'l-Kelamiyye*. thk. Yahya b. Muhammed el-Huneydî. Medine: Mücemmaü'l-Melik Fehd li-Tıbaati'l-Mushafi'ş-Şerif, 1426.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddîn Ebu'l-Abbas Ahmed. *el-Müsevvede fi Usûli'l-Fıkıh*. thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid. Kahire: Matbaatü'l-Medeni, 1983.

- İbn Teymiyye, Takıyyüddîn Ebu'l-Abbas Ahmed. *el-Müsevvede fî Usûli'l-Fikh*. thk. Ahmed b. İbrahim b. Abbas ez-Zervâ. Riyad: Dârü'l-Fa-dîle, 2001.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddîn Ebu'l-Abbas Ahmed. *İlmu'l-Hadîs*. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1985.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddîn Ebu'l-Abbas Ahmed. *Mînhâcü's-sünneti'n-Nebeviyye*. thk. Muhammed Reşâd Sâlim. Riyad: Câmî'atü'l-İslâmiyye, 1986.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddîn Ebu'l-Abbas Ahmed. *Mecmû'u'l-Fetâvâ Şeyhi'l-İslâm Ahmed b. Teymiyye*. Suud: Vizaretu Şuûni'l-İslâmiyye ve'd-Da'veti ve'l-İrşâdi's-Suudiyye, 2004.
- İbn Tolun, Muhammed b. Ali. *el-Kalâidu'l-Cevheriyye fî Târîhi's-Salihiyye*. thk. Muhammed Ahmed Dehman. Dimaşk, 1980.
- İbnü'l-Hâcib, Ebû Amr Cemaluddîn Osman. *Mîntehe's-Sûl ve'l-Emel fî İlmi'l-Usûl ve'l-Cedel*. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1985.
- İbnü'l-İmâd, Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed. *Şezerâtü'z-Zehab fî Ahbâri men Zeheb*. thk. Abdülkâdir el-Arnaût, Mahmûd el-Arnaût. 11 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1993.
- İbnü's-Salâh, Ebû Amr Osmân b. Salâhiddîn Abdirrahmân. *Mukaddimetu İbni's-Salâh fî 'Ulûmi'l-Hadîs*. thk. Ebu Abdurrahman Salah b. Muhammed. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1995.
- İbnü's-Salâh, Ebû Amr Osmân b. Salâhiddîn Abdirrahmân. *'Ulûmi'l-hadîs*. thk. Nüreddîn İtr. Dimaşk: Dâru'l-Fikr, 1986.
- İstemi, Fuat. "Hadislerin Bağlamının Tespitinde İhtisar ve Takti' Uygulamasının Neden Olduğu Sorunlar". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/31 (30 Haziran 2017), 315-326.
- Kâdî İyâz, İyâz b. Mûsâ. *el-İlmâ' ilâ Ma'rifeti Usûli'r-Rivâye ve Takyîdi's-Semâ'*. thk. es-Seyyid Ahmed Sakr. Kahire, 1970.
- Kahraman, Hüseyin. "Hadislere Göre Namazda Kahkaha ile Gülmenin Abdeste Etkisi". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19/2 (2010), 73-92.
- Kalaç, Rıdvan. *Eyyûbî ve Memlûk Dimaşk'ında Hadis - Kudâme Ailesi Bağlamında Bir İnceleme*. Ankara: Fecr Yayınları, 2023.
- Kalaç, Rıdvan. "Hz. Peygamber'in Fiillerinin Teşriî Değeri –Bedruddin el-Makdisî Örneği-". *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/14 (08 Temmuz 2020), 215-229.

- Kalaç, Rıdvan - Engin, Hayrullah. "Mürsel ve Müdelles Rivâyetler - İbnü'l-Mibred el-Makdisî (ö.909/1503) Özelinde". *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (30 Haziran 2020), 53-72.
- Kanarya, Bayram. *Hadisin Fıkıh Usulünde Kaynak Değeri -Fahreddîn er-Râzî Üzerine Bir İnceleme-*. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2019.
- Kanarya, Bayram. *İhtilaflı Hadisler İmam Şafî'nin Yaklaşımı*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2017.
- Karacabey, Salih. "Ziyâdetü's-Sika". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 44. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2013.
- Kaya, Mahmut. "Mürekkeb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/45-46. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2006.
- Kazan, Tahsin. "İbn Teymiyye'ye Göre Müctehid İmamların Hadisleri Terk Etme Sebepleri -Refu'l-Melâm Özelinde-". *Artuklu Akademi: Mardin Artuklu Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 5/2 (2018), 369-387.
- Kehhâle, Ömer Rızâ. *Mu'cemü'l-müellifîn terâcimü musannifi'l-kütübî'l-'Arabîyye*. 15 Cilt. Beyrut: Mektebetü'l-Müsennâ-Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, ts.
- Kelvezânî, Ebu'l-Hattâb Mahfûz b. Ahmed b. el-Hasen. *et-Temhîd fî Usûli'l-Fıkh*. thk. Müfid Muhammed Ebû Amşe. Cidde: Dârü'l-Medenî, 1985.
- Kermî, Mer'î b. Yusuf. *el-Kevakibi'd-Durriyye fî Menakibi'l-Müctehid İbn Teymiyye*. Beyrut: Daru'l- Garbî'l-İslamî, 1986.
- Kırbaçoğlu, M. Hayri. *İslam Düşüncesinde Sünnet / Eleştirel Bir Yaklaşım*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2013.
- Kırca, Celal. "İbn Teymiyye, Mecdüddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/390-391. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1999.
- Koca, Ferhat. "İbn Teymiyye, Fahreddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/389-390. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1999.
- Koca, Ferhat. "İbn Teymiyye: Mücadeleci Bir İmam Olarak". *Doğudan Batıya Düşüncenin Seriveni*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2015.
- Koca, Ferhat. "İbn Teymiyye, Takıyyüddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/391-405. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1999.

- Koca, Ferhat. *İslam Hukuk Tarihinde Selefi Söylem Hanbeli Mezhebi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2011.
- Koçkuzu, Ali Osman. *Hadiste Nasih - Mensuh Meselesi*. İstanbul: MÜİFAV Yayınları, 2016.
- Koçkuzu, Ali Osman. *Rivayet İlimlerinde Haber-i Vâhidlerin İtikat ve Teşri Yönlerinden Değeri*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2014.
- Koçyiğit, Talat. *Hadis İstilahları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1980.
- Koçyiğit, Talat. *Hadîs Usûlü*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 12. Baskı., 2013.
- Komasyon. *el-Mu'cemü'l-vasf*. Mısır: Mektebetü'ş-Şürûki'd-Devliyye, 2004.
- Kuzudişli, Bekir. *Hadis Tarihi*. İstanbul: Kayhan Yayınları, 2017.
- Mâlik b. Enes. *Muvatta'*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1985.
- Murtazâ ez-Zebîdî, Muhammed b. Muhammed. *Tâcü'l-'arûs min cevâhiri'l-Kâmûs*. thk. Komasyon. Kuveyt: et-Türâsi'l-Arabî, 1965.
- Münzirî, Zekiyuddîn Abdülazim b. Abdilkavîy. *et-Tekmile li Vefayati'n-Nakale*. thk. Beşşar Avvad Ma'ruf. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 1984.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyyin Müslim b. el-Haccâc. *Sahîhu Müslim*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 5 Cilt. Kahire: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1991.
- Nedvî, Ebu'l-Hasan. *Tarihü Davetü Azimet-İslâm Önderleri Tarihi*. çev. Yusuf Karaca. İstanbul, 1992.
- Nedvî, Seyyid Süleyman. *Tahkiku ma'ne's-sünne ve beyânü'l-haceti ileyh*. thk. Abdulvehhab Dihlevî. Kahire: el-Matbaatü's-Selefiyye, 1399.
- Nesâî, Ebû Abdirrahmân Ahmed b. Şuayb. *Sünenü'n-Nesâî*. thk. Mektebü Tahkiki't-Türâsi'l-İslâmî. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref. *et-Takrîb ve't-Teysîr li Ma'rifeti Süneni'l-Beşri'n-Nezîr*. thk. Abdullah Feyzî Kocaer. Ankara: Mütercim Yayınları, 2017.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref. *Sahîhu Müslim bi-şerhi'n-Nevevî*. 18 Cilt. Mısır: el-Matba'atü'l-Mısıriyye, 1930.

- Özben, Zübeyde. *Mâverâünnehir Hanefî Usûl Eserlerinde Sünnet Anlayışı - V.-VIII. Asırlar-*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- Özer, Salih. *İbn Teymiyye'nin Minhâcu's-Sinne Kapsamında Rivâyetleri Kabul ve Red Kriterleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1998.
- Özer, Salih. *Sünnet ve Hadisi Yeniden Düşünmek -İbn Teymiyye Örneği-*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2004.
- Özervarlı, M. Sait. *İbn Teymiyye'nin Düşünce Metodolojisi ve Kelamcılara Eleştirisi*. İstanbul: İsam Yayınları, 2008.
- Özkan, Halit. *Memlüklerin Son Asrında Hadis Kahire 1392-1517*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2012.
- Özmen, Ramazan. "Doğuşundan Tedvînine Hanbelî Fıkıh Usûlü Geleneği ve Özgünlük Sorunu". *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 11 (2008), 189-216.
- Özmen, Ramazan. "el-Buhârî'nin Haber-i Vâhid Savunusunda Kullandığı Âyetler Üzerine Bir İnceleme". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 9/4 (01 Ağustos 2009), 217-251.
- Özmen, Ramazan. "el-Buhârî'nin Haberi'l-Vâhid Savunusunda Kullandığı Hadislerin Hucciyeti Üzerine Bir İnceleme". *EKEV Akademi Dergisi* 13/39 (2009), 133-154.
- Özmen, Ramazan. *Hanbelî Usulcülerin Hadis Metodolojisi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Polat, Salahattin. *Mürsel Hadisler ve Delil Olma Yönünden Değeri*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.
- Râmeihürmüzî, Ebû Muhammed el-Hasen b. Abdirrahmân. *el-Muhaddisü'l-Fâsil Beyne'r-Râvî ve'l-Vâfî*. thk. Muhammed Accâc el-Hatîb. Beyrut: Dâru'l- Fikr, 1971.
- Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer. *el-Mahsûl fî Usûli'l-Fıkıh*. thk. Tâhâ Câbir Feyyâd el-Alvânî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1996.
- Safedî, Ebû's-Safâ Halîl b. Aybeg. *A'yânü'l-'Asr ve A'vânü'n-Nasr*. thk. Ali Ebû Zeyd. Beyrut-Dımaşk: Dâru'l-Fikri'l-Mu'âsır-Dâru'l-Fikr, 1998.
- Safedî, Ebû's-Safâ Halîl b. Aybeg. *el-Vâfî bi'l-Vefeyât*. thk. Ahmed el-Arnaût, Türkî Mustafâ. 29 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 2000.

- Salih, Subhi. *Hadis İlimleri ve Hadis İstihlaları*. çev. M. Yaşar Kandemir. İstanbul: MÜİFAV Yayınları, 9. basım., 2010.
- Sancar, Faruk. "Reaksiyoner Bir Düşünür Olarak İbn Teymiyye". *Doğudan Batı'ya Düşüncenin Serüveni*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2015.
- Sehâvî, Ebû'l-Hayr Muhammed b. Abdirrahmân. *ed-Dav'ü'l-Lâmi' li-Ehli'l-Karni't-Tâsi'*. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1992.
- Sibâî, Mustafa. *es-Sünne ve Mekânetuha fî Teşrî'i'l-İslâmî*. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslamiyye, 2000.
- Suiçmez, Yusuf. *Sikanın Ziyâdesi*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1998.
- Suiçmez, Yusuf. "Ziyadâtü's-Sikât". *Hadis Tetkikleri Dergisi* 11/1 (30 Haziran 2013), 113-140.
- Sübkî, Tacuddin Ebu Nasr Abdulvehhab. *Cemu'l-Cevâmi' fî Usûli'l-Fıkh*. çev. Mehmet Selim Aslan. Bursa: Emin Yayınları, 2021.
- Süyûtî, Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *Tedribü'r-râvî fî şerhi Takrîbi'n-Nevevî*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2009.
- Süyûtî, Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *Tedribü'r-râvî fî şerhi Takrîbi'n-Nevevî*. thk. Nazar Muhammed el-Fâryâbî. Riyad: Mektebetü'l-Kevser, ts.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs. *er-Risâle*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Kahire: Matba'atü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1940.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs. *İhtilâfu'l-Hadis*. thk. Âmir Ahmed Haydar. Beyrut: Müessesetü'l-Kütübi's-Sekâfiyye, 1993.
- Şâkir, Ahmed Muhammed. *el-Bâ'isü'l-Hasîs Şerhu İhtisâri 'ulûmi'l-Hadis*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1994.
- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ali. *İrşâdii'l-fuhûl ilâ tahkiki'l-hakki min 'ilmi'l-usûl*. thk. Ebû Hafs Sami b. el-Arabî el-Eserî. Riyad: Dâru'l-Fazîle, 2000.
- Şık, Mehmet Sırrı. *Malikî Mezhebi Fıkh Usûlcülerine Göre Sünnetin Kaynağı Olarak Haber*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2020.
- Şimşek, Murat. *İslâm Hukukunda Bağlayıcılık Bakımından Hz. Peygamber'in Tasarrufları*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2008.

- Şirâzî, Ebû İshâk İbrahim b. Ali. *Şerhu'l-luma'*. thk. Abdülmecid et-Türki. Tunus: Dârü'l-Ġarbi'l-İslâmî, 2012.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ. *Sünenü't-Tirmizî*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir vd. 5 Cilt. Mısır: Şirketü Mektebeti ve Matba'ati Mustafâ el-Bâbî, 1977.
- Turan, Mehmet. *Sahabe Mürseli*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2022.
- Tümer, Günay. "Brahmanizm". 6/329-333. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992.
- Uğur, Mücteba. *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2. baskı., 2018.
- Useymîn, Muhammed b. Salih. *Şerhu Akîdeti'l-Vâsıtiyye li Şeyhi'l-İslâm İbn Teymiyye*. thk. Sa'd b. Fevvâz es-Sümeyl. Demmâm: Dâru İbni'l-Cevzi, 1421.
- Ünal, İsmail Hakkı. "Hanefî Usûlcülere Göre Hz. Peygamber'in Fiileri". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 37 (1997), 191-199.
- Ünal, İsmail Hakkı. *İmam Ebu Hanîfe'nin Hadis Anlayışı ve Hanefî Mezhebînin Hadis Metodu*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012.
- Yalçın, Ahmet. *Selefi Düşüncenin Tarihsel Gelişiminde İbn Teymiyye*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2017.
- Yaşa, İsmail. *Ebû Muâviye ed-Darîr ve Kütüb-i Tis'a'daki Rivâyetlerinin Hocaları ve Rivâyet Lafızları Açısından Tahlili*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Yazıcı, Mahmut. *Sahabe Bilgisinin Tespiti*. İstanbul: MÜİFAV Yayınları, 2015.
- Yazıcı, Muhammed. "İbn Teymiyye'nin Sünnet Anlayışı ve Çizdiği Ehl-i Sünnet Profili". *Marîfe: Dini Araştırmalar Dergisi* 8/2 (2008), 47-86.
- Yiğit, Metin. *İlk Dönem Hanefî Kaynaklarına Göre Ebû Hanîfe'nin Usûl Anlayışında Sünnet*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2013.
- Yücel, Ahmet. *Hadis Usûlü*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2015.

- Yürter, Hamit. *İbn Teymiyye'nin Hadis Tenkitçiliği*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *el-Mu'cemu'l-Muhtas bi'l-Muhadissîn*. thk. Muhammed el-Habîb. Suud: Mektebetü's-Sıddîk, 1988.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *el-İber fi haberi men ğaber*. thk. Muhammed es-Saîd b. Besyûnî Zağlûl. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1985.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *Kitâbü Tezkireti'l-Huffâz*. thk. Abdurrahmân b. Yahyâ el-Mu'allimî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *Mu'cemu's-Şuyûh*. thk. Ruhiye Abdurrahman es-Suyûfî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1990.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *Siyeru A'âlemi'n-Nübelâ*. thk. Şuayb el-Arnaût, Hüseyin el-Esed vd. 25 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1988.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *Târîhu'l-İslâm ve Vefeyâtü'l-Meşâhîr ve'l-A'âm*. thk. Ömer Abdüsselâm Tedmürî. 53 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-Arabî, 2000.
- Zirikî, Hayreddin b. Mahmûd. *el-A'âm Kâmûsü Terâcim li-Eşheri'r-Ricâl ve'n-Nisâ min'el-Arab ve'l-Müsta'rebîn ve'l-Müsteşrikîn*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 2002.

Fecr Yayınları: 728

CÂHİLİYE DÖNEMİ ARAP ŞİİRİNDE YEMİNLER

Dr. Yaşar Seracettin BAYTAR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Soner GÜNDÜZÖZ

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-80-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulcebbâr, Abdullah - Hafâcî, Muhammed Abdulmun'im. *Kıssatu'l-edebe fî'l-hicâz*. Kâhire: Mektebetü'l-Kulliyâti'l-Ezheriyye, ts.
- Abîd b. el-Ebras, Ebû Ziyâd Abîd b. el-Ebras. *Dîvânu Abîd b. el-Ebras*, ts.
- Ağırakça, Ayşe Esra. *Hadislerde Yemin Lafızları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1998.
- Âlî, Cevâd. *el-Mufasssal fî târihi'l-'Arab kable'l-İslâm*. 20 Cilt. Beyrût: Dâru's-Sâkî, 1422/2001.
- Âlûsî, Mahmûd Şükrî el-Bağdâdî. *Bulûğu'l-ereb fî ma'rifeti ahvâli'l-'Arab*. thk. Muhammed Behcet el-Eserî. 3 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Âmir b. Tufeyl, Ebû Âlî b. Mâlik el-Ca'ferî. *Dîvânu Âmir b. Tufeyl*. Beyrût: Dâru Sâdır, 11399/1979.
- Amr b. Külsûm, Ebû'l-Esved b. Mâlik b. Attâb. *Dîvânu Amr b. Külsûm*. thk. Emîl Bedî' Yakûb. Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1416/1996.
- Antakî, Muhammed. *el-Minhâc fî'l-kavâ'idî ve'l-i'râb*. Beyrût: Dâru's-Şarki'l-'Arabî, ts.
- Antere b. Şeddâd, İbn Amr b. Mu'âviye el-Absî. *Dîvânu Antere b. Şeddâd*, ts.
- Askalânî, Ebû'l-Fadl Ahmed b. Ali b. Muhammed İbn Hacer. *et-Telhîsu'l-habîr fî tahrîci ehâdîsi'r-râfi'î'l-kebîr*. 4 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1419/1989.
- Askerî, Ebû Hilâl el-Hasen b. Abdillâh. *Kitâbü's-sinâateyn*. Beyrût: el-Mektebetü'l-'Ansariyye, 1419.
- A'sâ, Meymûn b. Kays. *Dîvânu'l-A'sâ*. y.y., ts.
- Aynî, Ebû Muhammed Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed. *el-Binâye şerhu'l-Hidâye*. 13 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, 1420/2000.
- Azakar, Recep. *Kur'an-ı Kerim'de Yemin Edilen Zaman Kavramları*. Karaman: Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.

- Bâbertî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *el-İnâye şerhu'l-Hidâye*. 10 Cilt. Mısır: Mektebetu ve Matba'atu Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1389/1970.
- Bağdâdî, Abdulkâdir b. Ömer. *Hizânetü'l-edeb*. thk. Abdusselâm Muhammed Hârûn. 13 Cilt. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 1418/1997.
- Bağdâdî, Abdulkadir b. Ömer. *Şerhu ebyâti Muğni'l-Lebîb*. thk. Abdulazîz Rebâh - Ahmed Yûsuf Dekkâk. 8 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Me'mûn, 1414.
- Bağdâdî, Muhammed b. el-Mübârek b. Muhammed b. Meymûn. *Münteha'l-edeb min eş'âri'l-'Arab*. y.y., 1431.
- Bardakoğlu, Ali. "Kasâme". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/528-530. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Bardakoğlu, Ali. "Kurban (İslâm'da Kurban)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/436-440. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Batalyûsî, Ebû Muhammed Abdullah b. Muhammed b. es-Seyyid. *el-Hulel fî şerhi ebyâti'l-cümel*, ts.
- Beğavî, Ebû Muhammed el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed. *Şerhu's-sünne*. thk. Şu'ayb el-Arnaût, Muhammed Züheyr eş-Şâviş. 15 Cilt. Beyrût: el-Mektebü'l-İslâmî, 1403/1983.
- Belâzurî, Ahmed b. Yahyâ b. Câbir. *Ensâbu'l-eşraf*. thk. Suheyl Zekkâr - Riyâd ez-Ziriklî. 13 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1417/1996.
- Benî Atâ, Mâlik Muhammed Cemâl. *Eymânu'l-'Arab fî ş-ş'ri'l-câhilî*. Ürdün: Câmî'atu Mu'te, Master Tezi, 2005.
- Boynukalın, Ertuğrul. "Yemin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/417-420. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail b. İbrâhîm b. el-Muğîre. *el-Câmi'u's-sahîh*. nşr. Muhammed Züheyr b. Nasr. 9 Cilt. Beyrût: Dâru Tavki'n-Necât, 1422/2001.
- Câhız, Ebû Osmân Amr b. Bahr. *el-Beyân ve't-tebyîn*. 3 Cilt. Beyrût: Dâru ve Mektebetü'l-Hilâl, 1423.
- Câhız, Ebû Osmân Amr b. Bahr. *Kitâbu'l-hayevân*. 7 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1424.

- Cevherî, Ebû Nasr İsmail b. Hammâd. *Tâcu'l-luğa ve sıhâhu'l-'arabiyye*. thk. Ahmed Abdulğafûr Attâr. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1407/1987.
- Cezîrî, Abdurrahmân b. Muhammed. *el-Fıkhü 'ale'l-mezâhibi'l-erba'a*. 5 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1424/2003.
- Coşkun, Muhammed. *Klasik ve Çağdaş Dönemde Aksâmu'l-Kur'an: İbnü'l-Kayyim ve Ferâhî Mukayesesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Cündî, Alî. *Fî târihi'l-edebi'l-câhilî*. Mektebetu Dâru't-Turâs, 1412/1991.
- Cürçânî, Ebû'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Alî es-Seyyid eş-Şerîf. *Kitâbu't-ta'rifât*. thk. Heyet. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1403/1983.
- Çağrı, Mustafa. "Arap (İslâm'dan Önce Araplar'da Din)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/316-321. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Çalışkan, Mehmet. *Kur'an Dilinde Kasem (Yemin) Üstübu*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2016.
- Dayf, Şevkî. *Târihu'l-edebi'l-'Arabî*. 10 Cilt. Mısır: Dâru'l-Me'ârif, 1960.
- Dîneverî, Ebû Muhammed Abdullâh b. Muslim b. Kuteybe. *eş-Şi'r ve şuşu'arâ'*. 2 Cilt. Kâhire: Dâru'l-Hadîs, 1423.
- Doğan, Mehmet. *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: Vâdi Yayınları, 2001.
- Döndüren, Hamdi. "İlâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/61-62. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Ebû Hayyân, Muhammed b. Yûsuf b. Alî b. Yûsuf b. Hayyân. *İrtiâfu'd-darb min lisâni'l-'Arab*. thk. Receb Osmân Muhammed. 5 Cilt. Kâhire: Mektebetü'l-Hâncî, 1418/1998.
- Ebû Süveylim, Enver. *Mezâhir mine'l-hadâre ve'l-mu'tekâd fi ş-i'ri'l-câhilî*. Ammân: Dâru Ammâr, 1991.
- Esed, Nâsirüddin. *Mesâdiru ş-i'ri'l-câhilî*. Mısır: Dâru'l-Me'ârif, 1988.
- Evs b. Hacer, Ebû Şüreyh b. Malik. *Dîvânu Evs b. Hacer*. thk. Muhammed Yusuf Necm. Beyrût: Dâru Beyrût, 1980.
- Ezrakî, Ebû'l-Velîd Muhammed b. Abdillâh b. Ahmed b. Muhammed. *Ahbâru Mekte ve mâ câe fihâ mine'l-Âsâr*. thk. Rüşdî Sâlih Melhes. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Endelus, ts.

- Fârisî, Ebû Alî. *el-îzâhu'l-'adudî*. thk. Hasen Şâzelî Ferhûd. Riyad: Külliyyetü'l-Âdâb, 1389-1969.
- Fayda, Mustafa. "Ensâb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/244-249. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Ferâhî, Abdulhamîd. *el-îm'ân fî aksâmi'l-Kur'ân*. Dımaşk, 1415/1994.
- Ferâhî, Abdulhamîd. *Müfredâtu'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ecmel Eyyûb el-İslâhî. Beyrût: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 2002.
- Ferâhîdî, Ebû Abdîrrahmân el-Halîl b. Ahmed b. Amr b. Temîm. *Kitâbu'l-'ayn*. thk. Mehdî el-Mahzûmî, İbrâhîm es-Sâmerrâî. 8 Cilt. Beyrût: Mektebetu'l-Hilâl, ts.
- Gedik, Rifat. *Kur'ân'da Zamana Yapılan Yeminler*. Erzincan: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Gedikoğlu, Muzaffer. *Arap Dilinde Kasem*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Güç, Ahmet. "Put". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/364-365. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Günel, Fuat. "Hicr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/455-456. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Haddâdî, Ebûbekir b. Alî b. Muhammed. *el-Cevheretu'n-neyyira 'alâ Muhtasari'l-Kudûrî*. 2 Cilt. Mısır: el-Matba'atu'l-Hayriyye, 1322.
- Hafâcî, Şihâbuddîn Ahmed b. Muhammed b. Ömer. *Hâşiyetu's-Şihâb 'alâ Tefsîri'l-Beydâvî*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, ts.
- Hâlidî, Ebû Bekr Muhammed b. Hâşim. *Hamâsetü'l-hâlidîn bi'l-eşbâh ve'n-nezâir min eş'âri'l-mütekaddimîn ve'l-câhilîn ve'l-muhadramîn*. thk. Muhammed Alî Dekka. Suriye: Vezâretu's-Sekâfe, 1995.
- Hansâ, Tûmâdir binti Amr. *Dîvânu'l-Hansâ*. nşr. Hamdû Tammâs. Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, 1425/2004.
- Hasan, Abbâs. *en-Nahvu'l-vâfî*. 4 Cilt. Kahire: Dâru'l-Me'ârif, ts.
- Hassân b. Sâbit, Ebü'l-Velîd b. el-Münzir. *Dîvânu Hassân b. Sâbit*. nşr. 'Abde Mühennâ. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1406/1986.
- Hatîb et-Tebrîzî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Alî b. Muhammed. *Şerhu Dîvâni'l-Hamâse*. Beyrût: Dâru'l-Kalem, ts.

- Herevî, Muhammed b. Ahmed. *Tehzîbu'l-luğa*. thk. Muhammed Avd Mur'ib. 15 Cilt. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 2001.
- Herevî, Muhammed el-Emîn b. Abdillâh. *Tefsîru hadâiki'r-ravh ve'r-reyhan fî revâbi' ulûmi'l-Kur'an*. nşr. Hâşim Muhammed 'Alî b. Hüseyin Mehdî. 33 Cilt. Beyrût: Dâru Tavki'n-Necât, 1421/2001.
- İbrahim, M. Zaky. "Kur'ân'da Yeminler Bintü's-Şâti'nin Edebî Katkısı". çev. Burhan Sümertaş. *The Journal of Academic Social Science Studies* 6/3 (Mart 2013), 947-970.
- İbn Abdirabbih, Ebû Ömer Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed. *el-İkdü'l-Ferîd*. 8 Cilt. Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1404/1983.
- İbn Atiyye, Ebû Muhammed Abdulhak b. Ğâlib b. Abdirrahman b. Temmâm. *el-Muharreru'l-vecîz fî tefsîri'l-kitâbi'l-'azîz*. thk. Abdüsselâm Abduşşâfi Muhammed. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1422.
- İbn Düreyd, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen. *Cemheretu'l-Luğa*. thk. Remzî Munîr Ba'lebekkî. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1408/1987.
- İbn Fâris, Ebû'l-Huseyn Ahmed b. Fâris b. Zekerıyyâ. *Mu'cemu mekâyisi'l-luğa*. thk. Abdüsselâm Muhammed Hârûn. 6 Cilt. Kahire: Dâru'l-Fikr, 1399/1979.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyûb. *es-Sîretü'n-Nebeviyye*. thk. Mustafa es-Sakkâ vd. 2 Cilt. Mısır: Mektebetu Mustafa el-Bâbî'l-Halebî, 1375/1955.
- İbn İshâk, Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Yesâr - Zekkâr, Süheyl. *Sîretü İbni İshâk*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1398/1978.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb. *et-Tibyân fî eyman'i-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Sâlim el-Batâtî. Mekke: Dâru 'Âlemi'l-Fevâid, ts.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Muslim ed-Dîneverî. *Te'vîlu muşkili'l-Kur'ân*. thk. İbrâhîm Şemsüddîn. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim. *eş-Şi'r ve's-su'arâ*. 2 Cilt. Kahire: Daru'l-Hadîs, 1423.

- İbn Manzûr, Ebu'l-Fazl Cemâluddîn Muhammed b. Mükerrerem. *Lisâni'l-'Arab*. 15 Cilt. Beyrût: Dâru Sâdır, 1414/1993.
- İbn Nüceym, Zeynuddîn b. İbrâhîm b. Muhammed. *el-Bahru'r-râik şerhu Kenzi'd-Dekâik*. 8 Cilt. Kâhire: Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, ts.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî'. *et-Tabâkâtü'l-kebir*. thk. Alî Muhammed Ömer. 11 Cilt. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 1421/2001.
- İbn Sîde, Ebû'l-Hasen Alî b. İsmâil. *el-Muhassas*. thk. Halîl İbrâhîm Ceffâl. 5 Cilt. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 1417/1996.
- İbn Sîde, Ebû'l-Hasen Alî b. İsmâil. *el-Muhkem ve'l-muhîtu'l-a'zam*. thk. 'Abdulhamîd Hindâvî. 11 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1421/2000.
- İbn Şebbe, Ömer b. Şebbe b. Ubeyde. *Târîhu'l-Medîneti'l-Münevvere*. thk. Fehîm Muhammed Şeltût. Cidde, 1399.
- İbn Ya'îş, Ebû'l-Bekâ' Ya'îş b. Alî. *Şerhu'l-Mufassal li'z-Zemâşerî*. thk. İmîl Bedî' Ya'kûb. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1422/2001.
- İbnu Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. İbrâhîm b. Osmân. *Müsnedü İbni Ebî Şeybe*. thk. Âdil b. Yûsuf el-Azzâzî, Ahmed b. Ferîd el-Mezîdî. 2 Cilt. Riyad: Dâru'l-Vatan, 1418/1997.
- İbnu Hâleveyh, Ebû Abdillâh el-Hüseyn b. Ahmed. *İ'râbu selâsîne sûre mine'l-Kur'âni'l-Kerîm*. Beyrût: 'Âlemü'l-Kütüb, ts.
- İbnu'l-Enbârî, Ebû Bekr Muhammed b. el-Kâsım. *Şerhu'l-kasâidi's-seb'it-tvâli'l-câhiliyyât*. thk. Abdusselâm Muhammed Hârûn. Kahire: Dâru'l-Me'ârif, 2008.
- İbnu'l-Esîr, Ebû'l-Hasen Alî b. Ebî'l-Kerem Muhammed el-Cezerî. *el-Kâmil fî't-târîh*. thk. Ömer Abdusselâm Tedmurî. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1417/1997.
- İbnu's-Şecerî, Diyâuddîn Ebû's-Sa'âdât Hibetullâh b. Alî b. Hamza. *Muhtârâtü şu'arâi'l-'Arab*. 3 Cilt. Mısır: Matba'atu'l-İ'timâd, 1344/1925.
- İbnü'l-Kelbî, Ebû'l-Münzir Hişâm b. Muhammed b. Sâib b. Bişr. *Kitâbu'l-esnâm*. thk. Ahmet Zeki Paşa. Kâhire: Dâru'l-Kütübi'l-Mısriyye, 2000.

- İbnü's-Serrâc, Ebû Bekr Muhammed. *el-Usûl fi'n-nahv*. thk. Abdülhuseyn el-Fetlî. 3 Cilt. Beyrût: Müessesetu'r-Risâle, ts.
- İmruulkays, Ebû Vehb Hunduc b. Hucr b. el-Hâris. *Dîvânu İmruilkays*. nşr. Abdurrahmân el-Mustâvî. Beyrût: Dâru'l-Ma'rif, 1425/2004.
- İsfahânî, Ebü'l-Ferec Alî b. el-Hüseyn b. Muhammed b. Ahmed. *el-Eğânî*. thk. Semîr Câbir. 24 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Fikr, ts.
- Karaca, Dilek. *Sûre Başlarındaki Kasem İfadelerinde Unsurlar Arası İlişki*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Karaman, Hayreddin vd. *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. 5 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2006.
- Kardaş, Nevin vd. *Örnekleriyle Türkçe Sözlük*. 4 Cilt. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2000.
- Kılıç, Hulusi. "A'sâ Hemdân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/545-546. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Kılıç, Sadık. *Yemin Olsun Ki -Aksamul Kur'an-*. İstanbul: İhtar Yayıncılık, 1996.
- Kırca, Celal. "Aksâmü'l-Kur'ân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/290-291. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Kureşî, Ebû Zeyd Muhammed b. Ebî'l-Hattâb. *Cemheretu eş'âri'l-'Arab*. thk. Ali Muhammed el-Bicâdî. Mısır: Nahdatu Mısır li't-Tıbâ'a, ts.
- Kuzgun, Şaban. "Hanîf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/33-39. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Lebîd b. Rabî'a, Ebû Akîl Lebîd b. Rebî'a b. Mâlik. *Dîvânu Lebîd b. Rebî'a el-Âmirî*. thk. Hamdû Tammâs. Beyrût: Dâru'l-Ma'rif, 1425/2004.
- Mekkî, Muhammed Tâhir b. Abdilkâdir b. Mahmûd. *et-Târîhu'l-kavîm li Mekke ve beytillâhi'l-kerîm*. nşr. Abdülmelik b. Düheş. 6 Cilt. Mekke: Mektebetü'n-Nahdati'l-Hadîse, 1420/2000.
- Meymenî, Abdulazîz. *Buhûs ve tahkîkâtü Abdilazîz el-Meymenî*. 2 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1995.
- Mufaddal ed-Dabbî, Ebü'l-Abbâs b. Muhammed b. Ya'lâ. *el-Mufaddaliyyât*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir - 'Abdusselâm Muhammed Hârun. Kâhire: Dâru'l-Me'ârif, ts.

- Musta'sımî, Muhammed b. Eydemir. *ed-Dürrü'l-ferîd ve beytu'l-kasf*. thk. Kâmil Selmân el-Cebûrî. 13 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1436/2015.
- Mutarrızî, Ebû'l-Feth Nâsır b. Abdusseyyid Ebî'l-Mekârim b. Alî Burhânuddîn. *el-Muğrib fî tertîbi'l-mu'rib*. Beyrût: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, ts.
- Müberraed, Ebû'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd. *el-Muktedab*. thk. Muhammed Abdulhâlık Azîme. 4 Cilt. Beyrut: 'Âlemü'l-Kütüb, ts.
- Müberraed, Ebû'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd. *et-Te'âzî ve'l-merâsî ve'l-mevâ'iz ve'l-vesâyâ*. thk. İbrâhîm Muhammed Hasan el-Cemel. Mısır: Nahdatu Mısır li't-Tıbbâ'a, ts.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc en-Neysâbü'rî. *Sahîhu Müslim*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 5 Cilt. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, ts.
- Neceyramî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Adullah. *Eymânu'l-'Arab fî'l-câhiliyye*. thk. Muhibbuddîn el-Hatîb. Kahire: el-Matba'atu's-Selefiyye, 1343.
- Nehhâs, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed. *İ'râbu'l-Kur'ân*. thk. Abdulmunim Halil İbrâhîm. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1421.
- Nehşelî, Ebû Muhammed Abdülkerîm b. İbrâhîm. *el-Mumti' fî san'ati's-şî'r*. thk. Muhammed Zağlûl Selâm. İskenderiye: Menşe'etü'l-Maârif, ts.
- Nema, Ferdinand. *İslâm Hukukunda Yemin ve Keffâreti*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şu'ayb b. Alî. *el-Muctebâ mine's-sünen, es-Sünenü's-suğrâ*. thk. 'Abdulfettâh Ebû Ğudde. 9 Cilt. Halep: Mektebetu'l-Matbû'âtî'l-İslâmiyye, 1406/1986.
- Nesefî, Ebû Hafı Necmüddîn Ömer b. Muhammed b. Ahmed. *Tilbetu't-talebe*. Bağdât: el-Matba'atu'l-'Âmire, 1311.
- Nüveyrî, Ebû'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Abdilvehhâb b. Muhammed. *Nihâyetü'l-ereb fî fünûni'l-edeb*. 33 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütüb, 1423.

- Öğük, Recai. *İslam Fıkında Yemin*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Öğüt, Salim. "Hedy". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/156. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Özcanoğlu, Muzaffer. "Adî b. Zeyd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/382. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Kur'an-ı Kerîm ve Türkçe Açıklamalı Meali*. çev. Ali Özek vd. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1993.
- Özkuyumcu, Nadir. "Hilf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/29-30. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Öztürk, Nermin. "İlahi Dinlerde Yemin, Keffaret ve Kurban". *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/13 (Şubat 2002), 167-192.
- Râfî, Ebû'l-Kâsım Abdulkerîm b. Muhammed b. Abdilkerîm. *el-'Azîz şerhu'l-Vecîz*. thk. Alî Muhammed Avd, Âdil Ahmed Abdulmevcûd. 13 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1417/1997.
- Râğîb el-İsfehânî, Ebû'l-Kâsım el-Huseyn b. Muhammed. *el-Müfredât fî ğarîbi'l-Kur'ân*. thk. Safvân Adnân ed-Dâvudî. Beyrût: Dâru'l-Kalem, 1412.
- Râzî, Ebû Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Mefâtihu'l-ğayb*. 32 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 1420.
- Râzî, Muhammed b. Ebî Bekr b. Abdilkâdir. *Muhtârû's-sihâh*. Beyrût: Mektebetü Lübnân, 1996.
- Safvet, Ahmed Zekî. *Cemheretü resâilî'l-'Arab fî 'usûri'l-'arabiyye*. 4 Cilt. Beyrût: el-Mektebetü'l-İlmiyye, ts.
- Sâğânî, Ebû'l-Bekâ Bahâüddîn Muhammed b. Ahmed b. Ziyâiddîn Muhammed el-Ömerî. *Târîhu Mekkete'l-Müşerreffe ve'l-Mescidi'l-Harâm ve'l-Medîneti's-Şerîfe ve'l-Kabri's-Şerîf*. thk. Alâ İbrâhîm - Eymen Nasr. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1424/2004.
- Sâhib b. Abbâd, Ebû'l-Kâsım İsmâîl b. Abbâd b. el-Abbâs et-Tâlekânî. *el-Muhî fi'l-lüğa*. 2 Cilt. Beyrût: 'Âlemü'l-Kütüb, ts.

- Sekkâkî, Ebû Ya'kûb Yûsuf b. Ebî Bekr b. Muhammed b. Alî. *Miftâhu'l-
'ulûm*. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1407/1987.
- Semerkandî, Ebû Bekr Alâuddîn Muhammed b. Ahmed b. Ebî Ahmed. *Tuhfetü'l-fukahâ*. 3 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1414/1994.
- Serahsî, Muhammed b. Ahmed b. Ebî Sehl Şemsü'l-Eimme. *el-Mebsût*. 30 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1414/1993.
- Se'âlibî, Ebû Zeyd Abdurrahman b. Muhammed b. Mahlûf. *el-Cevâhiru'l-hisân fî tefsîri'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Alî Mu'avvid, Âdil Ahmed Abdulmevcûd. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 1418.
- Sîrâfî, Ebû Saîd el-Hasen b. Abdillâh b. el-Merzubân. *Şerhu ebyâti Sîbeveyh*. thk. Muhammed Alî er-Rîh Hâşim. 2 Cilt. Kahire: Dâru'l-Fikr, 1394/1974.
- Sîrâfî, Ebû Sa'îd el-Hasan b. Abdillâh b. el-Merzubân. *Şerhu Kitâbi Sîbeveyh*. thk. Ahmed Hasen Mehdelî, Alî Seyyid Alî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2008.
- Suçin, Mehmet Hakkı. *Yedi Askı Şiirleri (Muallakalar)*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayinevi, 2020.
- Suyûtî, Ebû'l-Fadl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *el-İtkân fî 'ulûmi'l-Kur'an*. thk. Muhammed Ebû'l-Fadl İbrâhîm. 4 Cilt. el-Hey'etu'l-Mısriyyetü'l-Âmme li'l-Küttâb, 1394/1974.
- Şen, Cemalettin. *İslam Hukukunda Kasame*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1996.
- Şeyho, Rızkullâh b. Yûsuf b. Abdulmesîh b. Ya'kûb. *en-Nasrâniyye ve Âdâbuhâ beyne 'Arabi'l-câhiliyye*, ts.
- Şurrâb, Muhammed b. Muhammed Hasen. *Şerhu's-şevâhidi's-şiriyye fî ümmâti'l-kütübî'n-nahviyye*. 3 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1427/2007.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. 24 Cilt. Mekke: Daru't-Terbiye ve't-Turâs, ts.
- Tahânevî, Muhammed b. Alî b. el-Kâdî Muhammed Hâmid b. Muhammed Sâbir. *Keşşâfu istilâhâti'l-fünûn ve'l-'ulûm*. nşr. Refik el-'Acem. thk. Alî Dahrûc. 2 Cilt. Beyrut: Mektebetu Lübnân Nâşirûn, 1996.

- Tâî, Ebû Mükniif Zeydü'l-Hayl b. Mühelhil. *Dîvânu Zeydi'l-Hayl et-Tâî*. nşr. Nûrî Hamûdî el-Kaysî. en-Necefü'l-Eşref: Matba'atu'n-Nu'mân, 1968.
- Tarafe el-Abd, Ebû Amr b. Süfyân b. Sa'd. *Dîvânu Tarafe b. el-Abd*. thk. Mehdî Muhammed Nâsürüddîn. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1423/2002.
- Tarı, Nihat. "Arap Dilinde Kasem Formları ve Kur'ân-ı Kerim'e Özgü 'La Uksimu' Formu ile İlgili Tartışmalar". *Artuklu Akademi* 8/1 (Haziran 2021), 29-49.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ. *Sünenü't-Tirmizî*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir, Muhammed Fu'âd Abdulbâkî. 5 Cilt. Mısır: Mektebetu ve Matba'atu Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1395/1975.
- Topaloğlu, Bekir. "Abdullah". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/75-76. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Toprak, M. Faruk. "Klasik Arap Şiir ve Nesrinde En Sık Rastlanan Yeminler". *Nüşa* 2/7 (Güz 2002), 73-82.
- Tümer, Günay. "Atalar Kültü". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/42-43. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Useymîn, Muhammed b. Sâlih. *Tefsîru'l-Kurâni'l-Kerîm*. Suudi Arabistan: Dâru İbni'l-Cevzî, 1435.
- Uzun, Tacettin vd. *Anlatımlı Belagat*. Konya: Sebat Ofset Matbaacılık, 2008.
- Ünal, Sadettin. "Kâbe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/14-21. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Yakûb, Emîl Bedî'. *el-Mu'cemu'l-mufassal fî şevâhidi'l-'Arabiyye*. 14 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1417/1996.
- Yâkût el-Hamevî, Ebû Abdillâh Yâkût b. Abdillâh. *Mu'cemu'l-buldân*. 7 Cilt. Beyrût: Dâru Sâdir, 1995.
- Yıldırım, Duran Ali. *Kur'an-ı Kerim'de Yemin Edilen Zaman Kavramları*. Karaman: Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhîm. *Me'âni'l-Kur'ân ve i'râbuhu*. thk. Abdulcelîl Abduh eş-Şelebî. 5 Cilt. Beyrût: 'Âlemü'l-Kütüb, 1408/1988.

- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Amr b. Ahmed. *el-Keşşaf an hakâiki gavâmizi't-tenzîl*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-‘Arabî, 1407.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Amr b. Ahmed. *Ruûsu'l-mesâil, el-Mesâilu'l-hilâfiyye beyne'l-haneftiyyeti ve's-şâfi'iyye*. thk. 'Abdullah Nezîr Ahmed. Beyrût: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1407/1987.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Abdillâh. *el-Burhân fi 'ulûmi'l-Kur'an*,. nşr. Muhammed Ebû'l-Fadl İbrahim. 4 Cilt. Kâhire: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-'Arabiyye, 1376/1957.
- Zevzenî, Ebû Abdillâh Hüseyin b. Ahmed b. Hüseyin. *Şerhu'l-mu'allakât's-seb'*. thk. Muhammed el-Fâdilî. Beyrût: el-Mektebetü'l-'Asriyye, 1419/1999.
- Zeytûnî, Abdulğanî. *el-Veseniyye fi'l-edebi'l-câhilî*. Dımaşk: Menşûrâtu Vezâreti's-Sekâfe, 1987.
- Zuhaylî, Vehbe b. Mustafâ. *el-Fıkhü'l-İslâmî ve edilletuhû*. 10 Cilt. Sûriye: Dâru'l-Fıkr, ts.
- el-Fetâva'l-Hindîyye*. haz. Nizâmuddîn el-Belhî. 6 Cilt. Mısır: el-Matba'atu'l-Kübrâ'l-Emîriyye, 1310.

DİZİN

A

- A'şâ el-Kebîr, 37, 41, 43, 68,
78, 132
A'şâ Hemdân, 71, 100
Abdullah, 115
Abdulmuttalib, 115
Abduluzza b. Vedî'a el-Müzenî,
116
Abdurrahman b. Eş'as, 71, 100
Abîd b. el-Ebras, 60, 73, 91,
133
Abs, 44, 54, 55, 79, 132
Âdem, 21
Adî b. Zeyd, 48, 74, 99, 139
Allah, 35, 40, 41, 43, 47, 49,
50, 51, 52, 53, 54, 55, 57,
60, 61, 62, 63, 64, 68, 71,
72, 73, 86, 87, 88, 89, 90,
91, 92, 93, 94, 95, 96, 97,
103, 105, 109, 111, 114,
115, 116, 117, 119, 120,
123, 124, 127, 129, 130,
132, 133, 135, 137, 138,
139, 148, 150, 151
Âmir b. Tufeyl, 37, 61, 106,
107, 131
Amr b. Abdulcin, 117
Amr b. Hind, 58, 62, 106, 114
Antere, 65, 76, 79, 135
Arâbe b. Evs el-Kayzî, 13

- Arabistan, 86
Arap şiiri, 7
Arapça, 4, 11, 14, 17, 19, 112,
129, 141, 143
Ateş, 30, 122
Attân b. Mâlik, 112
Avd, 118, 122
Avf b. el-Ehves, 140

B

- Bahreyn, 125, 150
Batnî Nesîr, 50
Bedve, 61, 62, 107
Bekiroğulları, 42, 50, 84
Bekr b. Vâil, 118
Benî Esed, 121
Benî Şeybe, 95
Benî Ümeyye, 140
Beyt-i atîk, 94
Beyt-i ma'mûr, 94
Beytullah, 57, 92, 93, 94, 96,
97, 98, 100, 116, 117
Bilâd-ı Şâm, 109
Bizans, 99

C

- Ca'fer b. Kilâb, 131
Câhiliye, 42, 43, 48, 50, 51,
53, 56, 57, 58, 61, 65, 67,
68, 69, 70, 72, 73, 76, 85,

86, 87, 88, 89, 90, 92, 94,
 95, 96, 98, 99, 100, 101,
 102, 104, 105, 107, 108,
 109, 110, 111, 112, 113,
 114, 115, 116, 117, 118,
 119, 120, 121, 122, 125,
 126, 127, 128, 129,
 130, 132, 133, 137, 138,
 139, 140, 148, 149, 150,
 151
 Câhiliye Arapları, 23, 24, 59,
 85, 88, 103, 108, 109, 111,
 112, 113, 114, 116, 119,
 122, 125, 126, 127, 139,
 146, 149, 150, 151
 Câhiliye şiirleri, 42, 152
 Cürhüm, 97

D

Dâhis, 54, 79, 132
 Dirhem b. Zeyd el-Evsî, 117
 Dubey' b. el-Hâris'i, 106

E

Ebû Mervân ed-Dabbî, 139
 Ebû Müknif Zeydü'l-Hayl, 118
 Ebû Müknif Zeydü'l-Hayr, 98
 Ebû Tâlib, 98
 Ebû Zeyd et-Tâî, 137
 Ebû Zübeyd Münzir, 76, 79,
 131
 Ebû Zübeyd Münzir b.
 Hermele et-Tâî, 76
 Ebû Züeyb el-Hüzelî, 135

Ebû't-Tamahân el-Kaynî, 126
 el-Hâris b. 'Avf, 44, 80, 132
 el-Hâris el-Cüfenî, 41
 el-Mütelemmis, 43, 58, 114
 en-Nâbiğa, 40, 91, 118, 122,
 130, 137
 Ensâb, 58, 62, 103, 110, 114,
 118, 119, 120, 122, 137
 Erbâb, 104
 Eş'as, 38
 Evs, 116
 Evs b. Hacer, 51, 52, 61, 69,
 90, 117, 126, 148
 Evsân, 110
 Ezd, 58, 107, 118

F

Firavun, 22

G

Gabrâ, 54, 79, 132

H

Habeş, 125
 Hâbil, 122, 123
 Haccâc, 71, 100
 Haç, 99
 Hâdire, 38
 Hâlid er-Riyâhî, 101
 Hâlide binti Erkâm, 127
 Hanbelîler, 15, 31
 Hanefiler, 14
 Hanîf, 51, 98, 109, 132, 148
 Hansâ, 53, 83, 136

Hâris b. Hişâm b. el-Muğîre,
115
Hâris b. Tevleb, 121
Hâris b. Verkâ', 84
Hassân b. Sâbit, 65, 69, 71,
108
Hâtim et-Tâî, 90
Havvâ, 21
Hazrec, 113, 116
Hedy, 119
Herim b. Sinân, 44, 80, 132,
135
Hicâz, 71, 100, 109, 125
Himyerî, 95
Hîre, 58, 114, 125, 130, 150
Horasan, 4
Hristiyan, 47, 48, 74, 76, 79,
98, 99, 101, 105, 131, 139,
148, 152
Hristiyan şairler, 101
Hürmüz, 99
Hz. Âdem, 93, 122
Hz. İbrâhîm, 22, 47, 85, 92,
93, 94, 98, 148
Hz. Mûsâ, 22
Hz. Nuh, 103
Hz. Peygamber, 12, 16, 19, 25,
32, 39, 98, 115, 124, 130
Hz. Sâlih, 22

I

Irak, 71, 100, 113

İ

İblîs, 122
İbnu'l-Eş'as, 71
İmruulkays, 54, 58, 68, 71,
107
İsaf, 103
İsrâiloğulları, 124

K

Kâbe, 17, 20, 33, 37, 48, 59,
61, 85, 92, 93, 94, 95, 96,
97, 100, 101, 110, 112,
113, 116, 119, 120, 138,
139, 142, 146, 148, 150
Kâbîl, 122, 123
Kabîse b. en-Nasrânî, 45
Kasâme, 24
Kays b. Âsım, 57, 91
Kays b. Züheyr, 55
Kelb kabilesi, 55
Kisrâ, 99
Kudeyd, 113
Kumeyt, 126
Kur'ân-ı Kerîm, 17, 19, 21, 24,
36, 49, 74, 87, 89, 92, 103,
104, 105, 109, 110, 123,
130, 143, 144
Kureyş, 13, 37, 61, 96, 97,
112, 113, 115, 140
Kureyş kabilesi, 16, 96, 97,
112, 113
Kül, 30, 122

L

Lafzatullah, 135, 152
 Lahmîler, 58, 114
 Lât, 51, 52, 58, 61, 112, 114,
 115, 116, 117, 119, 148,
 149
 Lâtt, 113
 Lebîd, 131, 132, 136

M

Mâlikîler, 15
 Mecûsî, 125, 150
 Medine, 113
 Mekkâs b. 'Amr, 41, 89
 Mekke, 85, 86, 92, 94, 95, 96,
 97, 98, 99, 100, 101, 109,
 110, 113, 119, 120, 125,
 148, 150
 Menât, 112, 113, 114, 116,
 119, 149
 Meymûn b. Kays, 127, 132
 Minâ, 51, 52, 71, 98, 99, 140
 Muksemun aleyh, 8, 62
 Muksemun bih, 59, 60
 Mushaf, 17, 33, 142
 Mûhelhil, 42, 50
 Müseyyeb b. 'Als, 81
 Mûshir b. Yezîd el-Hârisî, 131

N

Nâile, 103
 Necd, 61, 107
 Nemir b. Tevleb, 121
 Nesr, 103, 104, 117

P

Perviz, 99

R

Rab, 104
 Recep ayı, 140
 Rûkn, 116
 Rüşeyd b. Rûmeyd, 118, 122

S

Sa'îr, 118, 122
 Sa'lebe b. 'Amr, 50
 Sakîf, 112
 Sakîf kabilesi, 112
 Sâsânî, 99
 Selâme b. Abdillâh el-Âmirî,
 58, 107
 Seniyyetü'l-vedâ, 81
 Sinân b. Fahl et-Tâî, 70
 Suvâ, 103, 104
 Sümeyt, 37
 Süt, 30, 122, 127

Ş

Şâfîliler, 15, 31
 Şair, 37, 38, 40, 41, 43, 44,
 45, 48, 50, 51, 52, 53, 54,
 55, 57, 58, 61, 62, 63, 64,
 65, 68, 69, 70, 71, 72, 73,
 75, 77, 78, 79, 82, 84, 91,
 97, 99, 100, 101, 106, 107,
 108, 117, 118, 121, 122,
 126, 127, 130, 131, 134,

135, 136, 137, 138, 139,
140
Şemir b. 'Amr, 73
Şemmâh b. Dırâr, 13
Şeytan, 21
Şüteym b. Huveylid el-Fezârî,
127

T

Tağlib, 50, 55, 64, 84
Takrîb, 77
Tarafe, 58, 62, 68, 74, 105,
106, 134
Temîm b. Übey, 107
Tevekkü', 78
Tübba' Es'ad, 95

U

Urve b. el-Verd el-Absî, 81
Uzzâ, 52, 61, 112, 113, 114,
117, 119, 148, 149

Ü

Übey b. Müreynâ, 45
Üfnûn Sureym b. Ma'şer et-
Tağlibî, 133
Ümeyye b. Ebi's-Salt, 47, 86

Ümeyye b. Harsân, 48, 100
Ümeyyeoğulları, 140

V

Vedd, 103
Vesen, 110

Y

Yahûdî, 81, 112
Yahudilik, 86
Ye'ûk, 103
Yeğûs, 103, 104
Yemen, 86, 95, 125, 150
Yemin, 35, 55, 65, 85, 125,
126, 130, 138, 145
Yemîn-i ğamûs, 29
Yemin-i lağv, 28
Yemîn-i mün'akide, 28, 29

Z

Zeydü'l-Hayl, 97
Zû Semâvî, 86
Zübyân kabilesi, 54, 79
Züheyr b. Ebî Sülmâ, 37, 51,
54, 61, 64, 72, 87, 96, 98,
100, 132, 135, 137
Züheyr el-Hâris, 84

Fecr Yayınları: 725

ORYANTALİST ANLATIMLARINDA HZ. AİŞE
-Kaynak Kritiği Uygulaması-

Ali TEKKOYUN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Eylül 2023

ISBN: 978-625-6436-77-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abay, Sabire. *Müslümanlarla Hıristiyanlar Arasındaki Teolojik İlişkilerin İlk Döneminde Abdülmesih el-Kindî'nin Abdullah b. İsmail el-Hâşimî'ye Reddiyesi Örneği*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2002.
- Abbott, Nabia. *Aishah, The Beloved of Mohammed*. Chicago Illionis: the University of Chicago Press, 1942.
- Abbott, Nabia. *Ayşe: Hz. Muhammed'in Sevgili Eşi*. çev. Tuba Asrak Hasdemir. Ankara: Yurt Kitap Yayınları, 1999.
- Abisaab, Rula. "Bahā' al-Dīn al-Āmili". *Christian-Muslim Relations. Volume 10. Ottoman and Safavid Empires (1600-1700)*. ed. David Thomas vd. 507-514. Leiden&Boston: Brill, 2017.
- Abisaab, Rula. *Converting Persia: Religion and Power in the Safavid Empire*. New York: I.B. Tauris, 2004.
- Adaloğlu, Hasan Hüseyin. "William Montgomery Watt ve İlk Devir İslam Tarihine Tarihselci Bakış". *İslâmî İlimler Dergisi* 3/2 (2008), 33-46.
- Adıbelli, Ramazan. "İlk Fransızca Kur'an Tercümesi: André Du Ryer ve L'Alcoran de Mahomet Adlı Eseri". *Bilimnâme* 43 (2020), 213-245.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsned*. nşr. Ebû'l-Mu'âtî en-Nûrî. 6 Cilt. Beyrût: Âlemu'l-Kutub, 1419/1998.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsned*. 6 Cilt. Kahire: Mu'essesetu Kurtuba, ts.
- Ahmed, Leila. *Women and Gender in Islam: Historical Roots of a Modern Debate*. New Haven. USA: Yale University Press, 1992.
- Aikin, John - Enfield, William. "Marracci, Lewis". *General biography or, Lives, critical and historical, of the most eminent persons of all ages, countries, conditions, and professions, arranged according to alphabetical order*. 6 Cilt. London: Smeeton, 1818.
- Aksu, Ali. "İfk Olayı Üzerine Bir Değerlendirme (Sebeup ve Sonuçları Açısından)". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1 (Haziran 2004), 1-22.

- Algül, Hüseyin. “İslam Tarihinden Örneklerle İftira Olayına Tahlilî Bir Bakış”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/9 (2000), 131-141.
- Ali, Farman - Ahmad, Humaira. “Early Christian Sirah Writings of Subcontinent: A comparative study of their methods, impact and cogitating on new contemporizing methodology”. *Journal of Islamic Thought and Civilization* 8/1 (2018), 129-143.
- Ali, Kecia. *The Lives of Muhammad*. Cambridge: Harvard University Press, Massachusetts, 2014.
- Altuntaş, Fatma Betül. *Tarihsel Eleştiri Yöntemleri: Tenkidi ve İslâmî Rivayetlere Uygulanması Sorunu*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000.
- Âlûsî, Nu'mân b. Mahmûd. *el-Cevâbü'l-fesîh limâ leffekahû 'Abdülmesîh*. 2 Cilt. Kahire: Dârû'l-Beyanî'l-Arabî, 1987.
- Âmilî, Bahâuddin Muhammed b. Hüseyin b. Abdissamed. *el-Mihlât*. nşr. Muhammed Abdülkerim Nimerî. Beyrût: Dârû'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.
- Andreas, Johannes. *The confusion of Muhamed's sect, or a confutation of the Turkish Alcoran: Being a discovery of many secret policies and practices in that religion, not till now revealed*. çev. Joshua Notstock. Londra: H. Blunden, 1652.
- Apak, Adem. *Anahatlarıyla İslam Tarihi*. 4 Cilt. Ensar Neşriyat, İstanbul, 4. Basım, 2009.
- Arslan, İhsan. “Hz. Âîşe'nin Evlilik Yaşı Örf mü, Din mi?”. *Trabzon İlahiyat Dergisi* 6/1 (Bahar 2019), 37-72.
- Aslan, Abdullah. *Bahauddin el-Âmilî ve el-Mihlât Kitabı*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Avcı, Casim. “Mes'ûdî, Ali b. Hüseyin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/353-355. Ankara: TDV Yayınları, 2009.
- Avcı, Casim. “Takvîmü'l-Buldân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/492-493. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Aydar, Hidayet. “Kur'ân – Tercümesi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/404-409. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Aydın, Fuat. “Batı'nın İslâm Anlayışının Doğulu Kökenleri ya da Abdülmesîh İshâk el-Kindî'nin Risâle'sinin Serencamı”. *Erken Klasik dönemden XVIII. Yüzyıl Sonuna Kadar Osmanlılar ve Avrupa: Seyahat, Karşılaşma ve Etkileşim*. ed. Seyfi Kenan. 234-238. İstanbul: Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2010.

- Ayğan, Abdurrahim. “Osmanlılarda Resimli Silsilenâme Geleneği: 16. Yüzyıl Sonu – 17. Yüzyıl Başları”. *ARTS: Artuklu Sanat ve Beşerî Bilimler Dergisi* 4 (2020), 154-181.
- Aykaç, Mehmet. “Cemâl el-Hüseynî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/303-304. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Azimli, Mehmet. “Hz. Aişe'nin Evlilik Yaşı Tartışmalarında Savunmacı Tarihçiliğin Çıkmazı”. *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 6/1 (2003), 28-37.
- Azimli, Mehmet. *Siyeri Farklı Okumak*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 4. Basım, 2011.
- Bayur, Yusuf Hikmet. *Hindistan Tarihi*. 3 Cilt. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2. Basım, 1987.
- Belâzürî, Ahmed b. Yahya b. Câbir. *Ensâbü'l-Eşrâf*. 13 Cilt. thk. Süheyl Zekkar. Beyrût: y.y., 1997.
- Bell, Richard. *The Quran, Translated, with a critical re-arrangement of the Surahs*. 2 Cilt: Edinburgh: T. & T. Clark, 1937.
- Bennett, Clinton. “Alexander Ross, Hüge Ross, Thomas Ross”. *Christian-Muslim Relations. Volume 6. A Bibliographical History. Western Europe (1500-1600)*. ed. David Thomas vd. 290-320. Leiden&Boston: Brill, 2014.
- Bennett, Clinton. “Jean Gagnier”, *Christian-Muslim Relations. Volume 13. Western Europe (1700-1800)*. ed. David Thomas vd. 182-187. Leiden&Boston: Brill, 2019.
- Bennett, Clinton. “Muir, Sir William”. *Islam, Judaism, and Zoroastrianism*. ed. Zayn R Kassam vd. 499-501, Dordrecht -The Netherlands: Springer, 2018.
- Bennett, Clinton. “Victorian Images of Islam”. *International Bulletin of Missionary Research* (Temmuz 1991), 115-119.
- Bennett, Clinton. *In Search of Muhammad*. London: Cassell, 2. Basım, 1999.
- Bevilacqua, Alexander. “The Qur'an Translations of Marracci and Sale”. *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 76 (2013), 93-130.
- Beydâvî, Ebû Sa'îd Abdullâh b. Ömer el-Şîrâzî. *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl*. nşr. Muhammed Abdurrahman el-Mar'aşlî. 8 Cilt. Beyrût: Dâru İhyâ'i't-Turâsi'l-Arabî, 1418.
- Abdurrahmân Bintü'ş-Şâtî, Aişe. *Rasûlüllah'ın Annesi ve Hanımları*. çev. İsmail Kaya. 2 Cilt. Konya: Uysal Kitabevi, 2. Basım, ts.

- Birişık, Abdülhamit. "Hint Alt Kıtasında Son Üç Asır Sîret Kitaplarında Görülen Muhteva Değişiminin Nedenleri". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20/2 (2011), 21-52.
- Bîrûnî, Ebu'r-Reyhân Muhammed b. Ahmed el-Hârezmî. *el-Âsârü'l-Bâkiyye anî'l-Kurûnî'l-Hâliyye*. y.y., ts.
- Blanks, David R. - Frassetto Michael (ed.). *Western Views of Islam in Medieval and Early Modern Europe: Perception of Other*. New York: St. Martin's Press, 1999.
- Bobzin, Hartmut. "The Translations of the Qur'ân". *Encyclopaedia of the Qur'ân*. ed. Jane Dammen McAuliffe. 6/340-358. Leiden-Boston: Brill, 2006.
- Bosworth, C. E. "The Study of Islam in British Scholarship", *Mapping Islamic Studies: Genealogy, Continuity and Change*, ed. Azim Nanji. 45-67. Berlin - New York: Mouton de Gruyter, 1997.
- Bottini, Laura. "The Apology of al-Kindî". *Christian-Muslim Relations. A Bibliographical History. Volume 1. (600-900)*. ed. David Thomas vd. 585-594. Leiden&Boston: Brill, 2009.
- Brown, Jonathan A. C. *Misquoting Muhammad: The Challenge and Choices of Interpreting the Prophet's Legacy*. England: Oneworld Publications, 2014.
- Bryant G. J. *The Emergence of British Power in India: 1600-1784; A Grand Strategic Interpretation*. Woodbridge: The Boydell Press, 2013.
- Buaben, Jabal Muhammad. *The Life of Muhammad (S. A. W.): In British Scholarship -A Critique of Three Key Modern Biographies of the Prophet Muhammad (S. A. W.)*. Birmingham: The Faculty of Arts University of Birmingham, Doktora Tezi, 1995.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Câmi'u's-sahîh*. Beyrût: Dâru İbn Kesîr, 1423/2002.
- Burman, Thomas E. "European Qur'an Translations, 1500-1700". *Christian-Muslim Relations. Volume 6. A Bibliographical History. Western Europe (1500-1600)*. ed. David Thomas vd. 25-38. Leiden&Boston: Brill, 2014.
- Bush, George. *The Life of Mohammed; Founder of the Religion of Islam, and the of the Empire of the Saracens*. New York: J&J. Harper, 1833.
- Cahen, Claude. "La 'Chronique des ayyoubides' d'al-Makîn b. al-'Amid". *Bulletin d'études orientales* 15 (1958), 109-184.

- Canatar, Mehmet. "Cenâbî Mustafa Efendi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/352-353. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Canatar, Mehmet. *Müverrih Cenabi Mustafa Efendi ve Cenabi Tarihi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1993.
- Carson, Penelope. *The East Company and Religion, 1698-1858*. Woodbridge: The Boydell Press, 2013.
- Chaghatai, Muhammad Ikram. "Dr. Aloys Sprenger (1813–1893): His Life and Contribution to Urdu Language and Literature". *Iqbal Review* 36/1 (Nisan 1995), 77–99.
- Cici, Recep. "İmamzâde, Muhammed b. Ebû Bekir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/210-211. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Coşkun, Selçuk. "Hadislerin Tarihe Arzı'nın Uygulamadaki Bazı Problemleri (Hz. Aişe'nin Evlilik Yaşı Örnekleminde Bir İnceleme)". *EKEV Akademi Dergisi* 8/20 (Yaz 2004), 177-196.
- Daniel, Norman. *Islam and the West: The Making of an Image*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1980.
- Daniel, Norman. *Islam, Europe and Empire*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1966.
- Demiray Özsoy, Belkıs. "İngiliz Müsteşrik William Muir'in Siyer Kaynaklarına Yaklaşımı". *İSTEM* 15/30 (2017), 393-412.
- Demirci, Selim. "el-Hatîb et-Tebrizî ve *Mişkâtü'l-Mesâbih*'i Üzerine". *Hadis Tetkikleri Dergisi* 12/2 (2014), 95-113.
- Dermenghem, Émile. *The Life of Mahomet*. Fransızcadan İngilizceye çev. Arabella Yorke. Londra: George Routledge and Sons, 1930.
- Di Cesare, Michelina. *The Pseudo-Historica Image of the Prophet Muhammad in Medieval Latin Literature: A Repertory*. Göttingen: Du Gruyter, 2012.
- Dodson, Michael S. *Orientalism, Empire, and National Culture: India, 1770-1880*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2007.
- Doğrul, Ömer Rıza. "Hz. Aişe". *Büyük İslam Tarihi: Asr-ı Saadet*. 5 Cilt. mhr. Mevlana Şibli. çev. Ömer Rıza Doğrul. 2/141-151. Günümüz Türkçesine akt. Osman Zeki Mollamehmedoğlu. İstanbul: Eser Kitabevi, 1974.
- Du Ryer, André. *L'Alcoran de Mahomet, traduit d'Arabe en François. Par le Sieur Du Ryer, Sieur de la Garde Malezair*. Paris: Chez Antoine de Sommaville, 1649.

- Ebû Dâvûd, Suleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî. *Sunenu Ebî Dâvûd*. nşr. Şu'ayb el-Arnaût. 6 Cilt. Dimaşk: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 1430/2009.
- Ebû Nasr Muhammed b. Abdurrahmân el-Hemedânî. *es-Seb'ıyyat fi mevâ'izi'l-berıyyat*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi, Yazma Eserler, 36050, 1b-88a.
- Ebü'l-Fidâ' el-Melikü'l-Müeyyed İmâdüddîn İsmâîl b. Alî b. Mahmûd el-Eyyübî. *Târîhu Ebi'l-Fidâ' el-Müsemma el-Muhtasar fi Ahbâri'l-Beşer*. 2 Cilt. Beyrût: Dâri'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1418/1997.
- el-Kindî, 'Abdulmesîh ibn İshâk. *Risâlatü 'Abdallâh ibn İsmâ'îl el-Hâşimî ilâ 'Abdelmesîh ibn İshâk el-Kindî yad'ûhu bihâ ilâ'l-İslâm ve risâlatü 'Abdelmesîh ilâ'l-Hâşimî yaruddu bihâ 'aleyhi ve yad'uhu ile'l-Nasraniyye*. thk. Anton Tien. London: Gilbert & Rivimington Publishing House, 1880.
- Elmalî, Hüseyin. "el-Keşkül". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/324-325. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Elmarsafy, Ziad. *The Enlightenment Qur'ân: The Politics of Translation and the Construction of Islam*. Oxford: Oneworld Publications, 2009.
- el-Vâkîdî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer b. Vâkîd el-Esemî el-Medenî. *Kitâbü'l-Meğazî*. thk. Marsden Jones. London: Oxford Universty Press, 1385/1965.
- Erkocaaslan, Recep. "Benî Mustalik Gazvesi Esnasında Ortaya Çıkan Nifak Hareketleri ve İfk Olayı". *Diyanet İlmî Dergi* 51/1 (2015), 129-160.
- Erkocaaslan, Recep. "Hz. Âişe'nin Hz. Peygamber İle Evliliği ve Evlilik Yaşı". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 10/51 (Ağustos 2017), 1234-1247.
- Erşahin, Seyfettin. "Batılı Oryantalistlerin Hz. Aişe Konusuna Yaklaşımı". *Müminlerin Annesi Hz. Âişe (Uluslararası Sempozyum Bildirileri)*. ed. Ali Aksu. 99-116. Sivas: Sivas Belediyesi Yayınları, 2017.
- Erşahin, Seyfettin. "İslam Peygamberine Batı Oryantalizminin İndirgemeci Bakışının Arka Planı". *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi* 10/2 (Haziran 2013), 7-32.
- Erul, Bünyamin. "Hz. Aişe Kaç Yaşında Evlendi? Dokuz mu On Dokuz mu?". *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 19/4 (2006), 637-649.
- et-Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmilî. *Câmi'u'l-Beyân fi Te'vîli Âyi'l-Kur'ân*. nşr. Ahmed Muhammed Şâkir. 24 Cilt. Beyrût: Mu'essesetu'r-Risâle, 1420/2000.

- et-Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmilî. *Târîhu'r-Rusul ve'l-Mulûk*. 11 Cilt. Beyrût: Dâru't-Turâs, 1387/1967.
- Feingold, Mordechai. "The Turkish Alcoran: New Light on the 1649 English Translation of the Koran". *Huntington Library Quarterly* 75/4 (Kış 2012), 475-501.
- Gagnier, John. *La Vie de Mahomet: traduite et compilée de l'alcoran, des traditions authentiques de la Sonna, et des meilleurs auteurs arabes*. 2 Cilt. Amsterdam: Richard Bell, 1732.
- Gardner, Brian. *The East India Compnay: A History*. London: Rupert Hart-Davis, 1971.
- Gibb, H. A. R. "Abu'l-Fidâ". *The Encyclopaedia of Islam (new edition)*. Leiden: Brill, 1960, 1/118-119.
- Gibb, H. A. R. "Obituary Notes: David Samuel Margoliouth, 1858-1940". *The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland* 3 (1940), 392-394.
- Gibbon, Edward. *The Life of Mahomet*. Boston: Houghton Milfin, 1859.
- Glei, Reinhold F. "John of Damascus". *Christian-Muslim Relations. A Bibliographical History, Volume 1 (600-900)*. ed. David Thomas vd. 295-301. Leiden&Boston: Brill, 2009.
- Gorton, John. "Gagnier, John". *A General Biographical Dictionary*. London: Whittaker & Co., Ave-Maria Lane, 1838.
- Gorton, John. "Long (Roger)". *A General Biographical Dictionary*. London: Whittaker & Co., Ave-Maria Lane, 1838.
- Gorton, John. "Marracci, Lewis". *A General Biographical Dictionary*. London: Whittaker & Co., Ave-Maria Lane, 1838.
- Görgün, Tahsin. "Watt, William Montgomery". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/148-152. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Gregor Schoeler, *Biography of Muhammad: Nature and Authenticity*. Al-mancadan İngilizceye çev. Uwe Vagelpohl. ed. James E. Montgomery. New York: Routledge, 2011.
- Guadagnolo, Philippo. *Apologia Pro Christiana Religione*. Roma: Typis Sac. Congreg. de Prop. Fide, 1631.
- Gunter, Alan M. "The Image of the Prophet as Found in Missionary Writings of the Late Nineteenth Century". *The Muslim World* 90 (Bahar 2000), 43-70.
- Gunny, Ahmad. *Images of Islam in Eighteenth-Century Writings*. England: Grey Seal, 1996.

- Günaltay, M. Şemseddin. *İslâm Tarihinin Kaynakları, Tarih ve Müverrihler*. haz. Yüksel Kanar. İstanbul: Endülüs Yayınları, 1991.
- Günarlan, Hüseyin. “İngiliz Doğu Hindistan Şirketinin Hindistan’ı İşgal Süreci”. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi* 7/17 (Haziran 2019), 87-102.
- Half, Dennis. *The Arabic Vulgate in Safavid Persia: Arabic Printing of The Gospels, Catholic Missionaries, and The Rise of Shi‘i Anti-Christian Polemics*. Berlin: Freie Universität, Doktora Tezi, 2016.
- Halil, İmadüddin. “Müsteşrikler ve Siyer-i Nebi” Çağdaş İngiliz Müsteşrik Montgomery Watt’ın Yöntemi Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma- I”. çev. Nurullah Agitoğlu. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/7 (2013), 163-168.
- Halil, İmadüddin. “Müsteşrikler ve Siyer-i Nebi” Çağdaş İngiliz Müsteşrik Montgomery Watt’ın Yöntemi Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma- II”. çev. Nurullah Agitoğlu. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/8 (2013), 229-242.
- Halil, İmadüddin. *Muhammed Aleyhisselam*. çev. İsmail Hakkı Sezer. Konya: Yediveren Kitap, 2003.
- Hamidullah, Muhammed. *İslam Peygamberi*. çev. Mehmet Yazgan. İstanbul: Beyan Yayınları, 2017.
- Hamilton, Alastair - Richard, Francis. *Andre Du Ryer and Oriental Studies in Seventeenth-Century France*. Oxford: Oxford University Press, 2004.
- Hamilton, Alastair. “After Marracci: The Reception of Ludovico Marracci’s Edition of The Qur’an in Northern Europe from the Late Seventeenth to the Early Nineteenth Centuries”. *Journal of Qur’anic Studies* 20/3 (2018), 175-192.
- Harman, Ömer Faruk. “el-Cevâbü’l-fesîh”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/428. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Harman, Ömer Faruk. “Yuhanna ed-Dimaşkî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/580-582. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Hashemipour, Behnaz. “Āmili: Bahā’ al-Dīn Muhammad ibn Husayn al-Āmili”. *The Biographical Encyclopedia of Astronomers*. ed. Thomas Hockey vd. 42-43. USA: Springer, 2007.
- Hatiboğlu, İbrahim. “Mesâbihu’s-Sünne”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/258-260. Ankara: TDV Yayınları, 2004.

- Hemedânî, Ebû Nasr Muhammed b. Abdurrahmân. *Günlerin Sırları ve Hikmetleri: Seb'ıyyât*. çev. Naim Erdoğan. İstanbul: Pamuk Yayıncılık, 2020.
- Hıdır, Özcan. "Batı'da Hz. Muhammed İmajı, (M. Watt Örneği)". *Diyanet İlmî Dergi, Peygamberimiz Hz. Muhammed (SAV) Özel Sayı* (2003), 297-306.
- Hıdır, Özcan. "XX. Yüzyıl Oryantalist Çalışmalarda Hz. Peygamber İmajı". *İLAM Araştırma Dergisi* 3/2 (1998), 141-165.
- Hıdır, Özcan. *Batı'da Hz. Muhammed İmajı*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2. Basım, 2019.
- Holt, P. M. "The Treatment of Arab History by Prideaux, Ockley, and Sale". *Historians of the Middle East*. ed. Bernard Lewis - P. M. Holt. 290-302. London: Oxford University Press, 1962.
- Hourani, Albert. "Western Attitudes towards Islam". *Europe and the Middle East*. Great Britain: University of California Press, 1980.
- Hoyland, Robert G. *Seeing Islam as Others Saw It: A Survey and Evaluation of Christian, Jewish and Zoroastrian Writings on Early Islam*. Princeton, New Jersey: The Darwin Press, 1997.
- İbn Warraq. *Defending the West: A Critique of Edward Said's Orientalism*. New York: Prometheus Books, 2007.
- İnden, Ronald. "Orientalist Constructions of India". *Modern Asian Studies* 20/3 (1986), 401-446.
- İogna-Prat, Dominique and John Tolan, "Peter of Cluny". *Christian-Muslim Relations. A Bibliographical History. Volume 3. (1050-1200)*. ed. David Thomas vd. 604-610. Leiden&Boston: Brill, 2011.
- İrwin, Robert. *For Lust of Knowing: The Orientalists and their Enemies*. London: Allen Lane Press, 2006.
- İrwin, Robert. *Oryantalistler ve Düşmanları*. çev. Bahar Tırnakçı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2008.
- İbn Abdilberr, Ebû Ömer Yûsuf b. Abdullâh b. Muhammed b. Abdilberr en-Nemerî. *ed-Durer fî İhtisâri'l-Meğâzî ve's-Sîyer*. nşr. Şevkî Sayf. Kahire: Dâru'l-Ma'ârif, ts.
- İbn Abdilberr, Ebû Ömer Yûsuf b. Abdullâh b. Muhammed b. Abdilberr el-Kurtubî. *el- İstî'âb fî Ma'rifeti'l- Ashâb*. nşr. Alî Muhammed el-Becâvî. 4 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Cil, 1413/1992.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe*. nşr. Âdil Ahmed Abdul-

- mevcûd - Alî Muhammed Mu'avvad. 8 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1415/1994.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyûb el-Himyerî el-Meâfirî el-Basrî el-Mısırî. *es-Sîretü'n-Nebeviyye*. thk. Ömer Abdüsselâm Tedmürî. 4 Cilt. Beyrût: Dârü'l-Kitabi'l-Arabi, 1410/1990.
- İbn İshâk, Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk Yesâr. *Sîretü'n-nebeviyye*. thk. Ahmed Ferid Mezidî. Beyrût: Dâru'l Kütübü'l İlmiyye, 2004.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî. *et-Tabakâtü'l- Kübra*. thk. Ali Muhammed Ömer. 11 Cilt. Kahire: Mektebetü'l- Hancı, 1421/2001.
- İlhan, Avni. "Müfid, Şeyh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/502-503. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- İşçimen, Tuba. *Cenâbî Mustafa'nın Dürr-i Mekkûn'unda İlk Dönem İslâm Tarihi*. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Jeffery, Arthur. "David Samuel Margoliouth". *Moslem World* 30/3 (1940), 295-298.
- Kara, Seyfullah. "İfk Hadisesinde Hz. Aişe". *Müminlerin Annesi Hz. Aişe (Uluslararası Sempozyum Bildirileri)*. ed. Ali Aksu. 33-42. Sivas: Sivas Belediyesi Yayınları, 2017.
- Kara, Seyfullah. "İfk Olayının Etkileri ve Olayla İlgili Ortaya Konan Tavrılar". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15 (2001), 343-382.
- Kara, Seyfullah. "İslam'a Karşı Oryantalist Paradigma ve Bu Paradigma'nın Geçirdiği Evrimin Pragmatist Arka Planı". *Tabula Rasa-Felsefe&Teoloji* 5/14 (2005), 69-87.
- Kâtib Çelebi, Mustafâ b. Abdullâh Hâcî Halîfe. *Keşfu'z-Zunûn an Esâmî'l-Kutubi'l-Funûn*. 6 Cilt. Bağdad: Mektebetü'l-Mu'sennâ, 1941.
- Kavas, Ahmet. "Vefâyat: Maxime Rodinson (1915-2204)". *İslâm Araştırmaları Dergisi* 12 (2004), 163-166.
- Khatib, Abdallah. "Remarks on Abraham Hinckelmann's Second printed copy of the Quran in Europe". *Aligarh Journal of Quranic Studies* 4/2 (Ekim 2021), 29-50.
- Koelle, Sigismund. *Mohammed and Mohammedanism: Critically Considered*. London: Rivingtons, 1889.
- Kritzeck, James. *Peter the Venerable and Islam*. Princeton: Princeton University Press, New Jersey, 1964.

- Küçük, Hülya. "Rodinson, Maxime". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/153-154. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Law, David R. *The Historical-Critical Method: A Guide for the Perplexed*. London: Continuum, 2012.
- Lewis, Bernard. *Islam and the West*. New York: Oxford University Press, 1993.
- Long, Roger. "An Account of the Arabians or Saracens, of the Life of Mahomet, and of the Mahometan Religion". *The History of Saracens*. Simon Ockley. 1/1-80. Cambridge: Anne Ockley, 3. Basım, 1757.
- Long, Roger. "The Life of Mahammet". *The History of Saracens; comprising the Lives of Mohammed and his Successors, to the death of Abdalmelik, the Eleventh Caliph*. Simon Ockley. 1-77. London: Henri G. Bohn, York Street, Covent Garden, 5. Basım, 1848.
- Lyall, C. J. "Orbituary Notices: Sir William Muir". *The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland* 37/4 (Ekim 1905), 875-879.
- Mahallî, Celâleddîn - es-Suyûtî Celâleddin. *Tefsîri'l-Celâleyn*. İstanbul: Dâru'l-Mizan, 2. Basım, 2021.
- Malcolm, Noel. "The 1649 English Translation of the Koran: Its Origins and Significance". *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 75 (2012), 261-295.
- Maqsood, Ruqaiyyah Waris. *Hazrat A'isah Siddiqah (R.A.A) A Study of Her Age at the Time of Her Marriage*. United Kingdom: IPCI: Islamic Vision, 1996.
- Margoliouth, David S. *Mohammed and the Rise of Islam*. New York: The Knickerbocker Press, 3. Basım, 1905.
- Marracci, Ludovico. *Alcorani Textus Universus ex correctioribus Arabum exemplaribus descriptis, ac ex Arabico idiomate in Latinum translatus*. Patavii: Ex Typographia Seminarii, 1698.
- Massignon, Louis. "Kindî, 'Abd al-Masîh b. Ishâk". *Encyclopaedia of Islam*. 4/1021. Leiden: Brill, 1987.
- Matar, Nabil. "Alexander Ross and the First English Translation of the Qur'an". *The Muslim World* 88/1 (1998), 81-92.
- Matar, Nabil. "The Qur'an in English Writings, 1543-1697". *Christian-Muslim Relations. Volume 6. A Bibliographical History. Western Europe (1500-1600)*. ed. David Thomas vd. 11-24. Leiden&Boston: Brill, 2014.

- Mekîn, Circîs b. el-Amîd Ebi'l-Yâsir b. Ebi'l-Mükârim b. Ebi't-Tîbî. *Târîhu'l-Müslimîn min sâhibi şeriatil-İslâm ebi'l-Kâsum Muhammed ile devletil-atâbekiyyeti / Historia Saracenicæ: Qva Res Gestæ Myslimorum Inde A Myhammede Arabe Vsque ad initium Imperij Atabacæi*. Latinceye çev. Thomas Erpenius. Maire: Lugduni Batavorum, 1625.
- Mes'ûdî, Ebû'l-Hasen Alî b. el-Huseyn b. Ali. *et-Tenbîh ve'l-İşrâf*. nşr. Abdullâh İbrâhîm es-Sâvî. Kahire: Dâru's-Sâvî, ts.
- Metin, İsmail. "Maxime Rodinson, Mahomet, Éditions du Seuil, Paris 1994". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/26 (2014), 215-219.
- Metin, İsmail. *Fransız Oryantalistlerin Siyer Literatüründe Hz. Muhammed İmajı (Maurice Gaudefroy-Demombynes, Régis Blachère ve Maxime Rodinson Örneği)*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2005.
- Mills, Simon. "Jean Gagnier's *De Vita, Et Rebus Gestis Mohammedis*: Reading and Misreading the History of Islam in the Eighteenth Century". *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 84/1 (2021), 167-206.
- Minault, Gail. "Aloys Sprenger: German Orientalism's 'Gift' To Delhi College". *South Asia Research* 31/1 (2011), 7-23.
- Moawad, Samuel. "'Al-Makîn Jirjis ibn al-'Amîd (the elder)". *Christian-Muslim Relations. A Bibliographical History. Volume 4 (1200-1350)*. ed. David Thomas vd. 566-571. Leiden&Boston: Brill, 2012.
- Moukarzel, Joseph. "Gabriel Sionita". *Christian-Muslim Relations. A Bibliographical History. Volume 9. Western and Southern Europe (1600-1700)*. ed. David Thomas vd. 722-742. Leiden&Boston: Brill, 2017.
- Muir, William (ed.). *The apology of Al Kindy, written at the court of Al Mâmûn (A.H. 215; A.D. 830) in defense of Christianity against Islam. With an essay on its age and authorship read before the Royal Asiatic Society*. çev. William Muir. London: Smith, Elder & Co., 1882.
- Muir, William. *The Life of Mahomet, with introductory chapters on the Original sources for the biography of Mahomet, and on the pre-Islamite history of Arabia*. 4 Cilt. Londra: Smith, Elder & Co., 1858-1861.

- Muñoz, Fernando González. "Peter of Toledo". *Christian-Muslim Relations. A Bibliographical History. Volume 3. (1050-1200)*. ed. David Thomas vd. 478-482. Leiden&Boston: Brill, 2011.
- Murray, Gibert. "Margoliouth, David Samuel". *The Dictionary of National Biography 1931-1940*. ed. L. G. Wickham Legg. 597-599. London: Oxford University Press, 2. Basım, 1950.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmi'u's-sahîh*. 2 Cilt. Riyad: Dâru Tayyibe, 1427/2006.
- Nesâî, Ebü Abdirrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî. *el-Müctebâ mine's-Sünen es-Sünenü's-Suğrâ*. nşr. Abdulfettâh Ebü Ğudde. 9 Cilt. Haleb: Mektebetü'l-Matbû Âti'l-İslâmiyye, 1406/1986.
- Newman, N. A. *Early Christian-Muslim Dialogue: A Collection of Documents from the First Three Islamic Centuries (632-900 A.D), Translations with Commentary*. ed. N. A. Newman. 355-545. Hatfield, Pennsylvania: Interdisciplinary Biblical Research Institute, 1993.
- Norman, Daniel. *Islam and the West: The Making of an Image*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 4. Basım, 1980.
- Ockley, Simon. *The History of Saracens, to which is prefixed, An Account of the Arabians or Saracens, of the Life of Mahomet, and of the Mahometan Religion, by a Learned Hand*. 2 Cilt. Cambridge: Anne Ockley, 3. Basım, 1757.
- Okumuş, Ömer. "Âmilî, Bahaeddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/60-61. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Öz, Şaban. "Oryantalist Düşüncede Hz. Peygamber'i Tanımlama Paradoksu veya Oryantalist Tarafsızlar". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 7/2 (2007), 171-184.
- Öz, Şaban. *Farklı Siyeri Okumak: Bir Siyer Eleştirisinin Eleştirisi*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2017.
- Özaydın, Abdülkerim. "Ebü'l-Fidâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/320-321. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Özaydın, Abdülkerim. "el-Muhtasar". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/70-71. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Özaydın, Abdülkerim. "Mekîn". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/ 553-554. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Özcan, Abdülkadir. "Sübhâtü'l-Ahbâr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/10-11. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Öztürk, Tuğba. "Toledo Koleksiyonu: Sebepleri ve Sonuçlarıyla İlk Oryantalist Çalışmalar". *Müel ve Nihal* 12/1 (2015), 55-80.

- Öztürk, Yaşar Nuri. *Asrı Saadet'in Büyük Kadınları*. İstanbul: Yeni Boyut Yayınları, 1998.
- Perceval, Armand Pierre Caussin de. *Essai sur l'histoire des Arabes avant l'islamisme, pendant l'époque de Mahomet, et jusqu'à la réduction de toutes les tribus sous la loi musulmane*. 3 Cilt. Paris: Firmin Didot, 1848.
- Platti, Emilio. "Criteria for Authenticity of Prophecy in 'Abd al-Masih al-Kindi's Risâla". *Books and Written Culture of the Islamic World: Studies Presented to Claude Gilliot on the Occasion of His 75th Birthdays*. ed. Andrew Rippin - Roberto Tottoli. Leiden: Brill, 2014.
- Pococke, Edward. *Specimen historiae Arabum, sive, Gregorii Abul Farajii Malatensis de origine & moribus Arabum succincta narratio in linguam Latinam conversa, notisque è probatissimis apud ipsos authoribus, fusius illustrata*. Oxoniae: operâ & studio Edvardi Pocockii, 1650.
- Prideaux, Humphrey. *The True Nature of Imposture Fully Display'd in the Life of Mahomet with A Discourse annex'd, for the Vindicating of Christianity from This Charge: Offered to Consideration of the Deists of the Present Age*. London: Printed for William Rogers 3. Basım, 1698.
- Purchas, Samuel. *The Saracenicall historie: contayning the acts of the Muslims from Muhammed to the reigne of Atabaceus ... / written in Arabike by George Elmacin ...; translated into Latine by Thomas Erpenius ...; englished, abridged, and continued ... by Samuel Purchas*. London: William Stansby for Henry Fetherstone, 1626.
- Rodinson, Maxime. *Mahomet*. Paris: Éditions du Seuil, 1961.
- Rodinson, Maxime. *Mohammed*. Fransızcadan İngilizceye çev. Anne Carter. New York: Pantheon Books, 1971.
- Rodinson, Maxime. *Muhammed: Yeni Bir Dünyanın, Dinin ve Silahlı Bir Peygamberin Doğuşu*. çev. Atilla Tokatlı. İstanbul: Özne Yayınları, 1998.
- Rompay, L. Van. "al-Sahyûnî, Jibrâ'il (Sionita, Gebrail)". *Gorgias Encyclopedic Dictionary of the Syriac Heritage*. ed. S. P. Brock vd. 356-357. New Jersey: Gorgias Press, 2011.
- Ross, E. Denison. "Ludovico Marracci". *Bulletin of the School of Oriental Studies, University of London* 2/1 (1921), 117-123.

- Roy, Tirthankar. *The East India Company: The World's Most Powerful Corporation*. India: New Delhi Penguin Book, 3. Basım, 2016.
- Sahas, Daniel J. *John of Damascus on Islam: the "Heresy of the Ishmaelites"*. Leiden: Brill, 1972.
- Said, Edward W. *Orientalism*. New York: Vintage Books, 1979.
- Salahi, Adil. *Muhammad: His Character and Conduct*. United Kingdom: The Islamic Foundation, 2013.
- Sale, George. *The Koran, Commonly called The AlCoran of Mohammed, Translated into English immediately from the Original Arabic; with explanatory Notes, taken from the most approved Commentators, to which is prefixed A Preliminary Discourse*. Londra: C. Ackers, 1734.
- Sarıçam, İbrahim vd. *İngiliz ve Alman Oryantalistlerin Hz. Muhammed Tasavvuru*. Ankara: Nobel Yayınları, 2011.
- Sarıçam, İbrahim. *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 5. Basım, 2007.
- Savaş, Rıza. "Hz. Aişe'nin Evlenme Yaşı ile İlgili Farklı Bir Yaklaşım". *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9 (1995), 139-144.
- Sell, Edward. *The Life of Muhammad*. Madras: The Christian Society for India, 1913.
- Sendino, J. Muñoz. "Al-Kindî - Apología del Cristianismo". *Miscellanea Comillas* 11-12 (1949), 337-460.
- Sezgin, Fuat. *İslam'da Bilim ve Teknik*. 5 Cilt. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür AŞ Yayınları, 2. Basım, 2008.
- Sionita, Gabriel. "De Nonnvlis Orientalivm Urbibvs, Nec Non Indigenarvm Religione ac Moribus Tractatus Breuis". *Geographia Nubiensis*. Paris: Ex Typographia Hieronymi Blageart, 1619.
- Southern, R. W. *Western Views of Islam in the Middle Ages*. Massachusetts: Harvard University Press, 2. Basım, 1978.
- Spellberg, Denise A. *Politics, Gender, and the Islamic Past: the Legacy of 'A'isha bint Abi Bakr*. New York: Columbia University Press, 1994.
- Spencer, Robert. *The Truth About Muhammad: Founder of the World's Most Intolerant Religion*. Regnery. Washington DC: Publishing, 2006.
- Sprenger, Aloys. *A Catalogue of the Bibliotheca Orientalis Sprengeriana*. Giessen: Wilhem Keller, 1857.
- Sprenger, Aloys. *Das Leben und die Lehre des Mohammad*. 3 Cilt. Berlin: Nicolaische Verlagsbuchandlung, 1861-1865.

- Sprenger, Aloys. *The Life of Mohammad: from Original Sources*. Allahabad: Presbyterian Mission Press, 1851.
- Stewart, Devin J. "Taqiyah as performance: The travels of Bahā' al-Din al-Āmili in the Ottoman Empire 991-93/1583-85". *Princeton Papers in Near Eastern Studies* 4 (1996), 1-70.
- Stewart, Devin J. "The Lost Biography of Baha' al-Din al-'Amili and the Reign of Shah Isma'il II in Safavid Historiography". *Iranian Studies* 31/2 (Yaz 1998), 177-205.
- Stowasser, Barbara Freyer. *Women in the Quran, Traditions, and Interpretation*. New York: Oxford University Press, 1994.
- Stubbe, Henry. *An Account of the Rise and Progress of Mahometanism*. ed. Hafiz Mahmud Khan Shairani. London: Luzac & Co., 1911.
- Szpiech, Ryan. "A Witness of Their Own Nation: On the Influence of Juan Andrés". *After Conversion: Iberia and the Emergence of Modernity*. ed. Mercedes Garcia-Arenal. 175-185. Leiden: Brill, 2016.
- Szpiech, Ryan. "Preaching Paul to the Moriscos: The *Confusión o confutación de la secta mahomética y del Alcorán* (1515) of 'Juan Andrés'". *La corónica: A Journal of Medieval Hispanic Languages, Literatures, and Cultures* 41/1 (Güz 2012), 317-343.
- Szpiech, Ryan. *Conversion and Narrative: Reading and Religious Authority in Medieval Polemic*. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 2013.
- Şeşen, Ramazan. *Müslümanlarda Tarih ve Coğrafya Yazıcılığı*. İstanbul: İSAR Vakfı Yayınları, 1998.
- Şulul, Kasım. "Hz. Peygamber (as) Döneminde Müslümanların Bir Ahlâk İmtihani: İfk Hadisesi ve Tahlili". *Uluslararası Adıyaman Safvân bin Muattal ve Ahlâk Sempozyumu*. ed. Candemir Doğan. 100-127. Adıyaman: Adıyaman Basım, 2013.
- Tartar, Georges. *Dialogue islamo-chrétien sous le Calife al-Ma'mûn (813-834): Les épîtres d'al-Hashimî et d'al-Kindî*. Paris: Nouvelles Éditions Latines, 1985.
- Tartar, Georges. *Hivâru İslâmî Mesîhî fî ahdi'l-Halîfetü'l-Me'mûn (813-834): Risâleteyn el-Hâşimî ve'l-Kindî [Dialogue islamo-chrétien sous le calife al-Ma'mûn (813-834): Les Épîtres d'al-Hâşimî et d'al-Kindî]*. Strasbourg: Université des Sciences Humaines de Strasbourg, Faculté de Théologie Protestante. Doktora Tezi, 1977.

- Tebrizî, el-Hatîb. *Mishcât-ul-Masâbih: or a collection of the most authentic traditions regarding the actions and sayings of Muhammed; exhibiting the origin of the manners and customs; the civil, religious and military policy of the muslemans.* çev. A. N. Matthews. 2 Cilt. Calcutta: The Hindoostanee Press, 1809-1810.
- The life of the Reverend Humphrey Prideaux, D.D., Dean of Norwich. With several tracts and letters of his, upon various subjects.* London: J. and P. Knapton, 1748.
- Thevenot, Jean de. *The travels of Monsieur de Thevenot into the Levant in three parts, viz. into I. Turkey, II. Persia, III. the East-Indies.* Fransızcadan İngilizceye çev. Archibald Lovell. London: H. Clark, for H. Faithorne, J. Adamson, C. Skegnes, and T. Newborough, 1687.
- Tiburcio, Alberto. "Filippo Guadagnoli". *Christian-Muslim Relations. A Bibliographical History. Volume 9. Western and Southern Europe (1600-1700).* ed. David Thomas vd. 749-755. Leiden&Boston: Brill, 2017.
- Tiburcio, Alberto. *Muslim-Christian Polemics in Safavid Iran.* UK: Edinburgh University Press, 2000.
- Todd, J. - Dewhurst, K. "The Othello syndrome; a study in the psychopathology of sexual jealousy". *The Journal of Nerves and Mental Disease* 122/4 (Ekim 1955), 367-374.
- Tolan, John V. *Faces of Muhammad: Western Perceptions of the Prophet of Islam from the Middle Ages to Today.* New Jersey: Princeton University Press, 2019.
- Tolan, John V. *Petrus Alfonsi and His Medieval Readers.* Gainesville: University Press of Florida, 1993.
- Tolan, John V. *Saracens: Islam in the Medieval European Imagination.* New York: Columbia University Press, 2002.
- Topal, Halil İbrahim. *Cenâbî Mustafa Efendi, Dürr-i Mekkûn ve Sırr-ı Masun (İnceleme ve Çeviri Metin Vr:1b-107a).* İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Tottoli, Roberto. "Ludovico Marracci". *Christian-Muslim Relations. A Bibliographical History. Volume 9. Western and Southern Europe (1600-1700).* ed. David Thomas vd. 791-800. Leiden&Boston: Brill, 2017.
- Troupeau, Gerard. "al-Kindî, 'Abd al-Masîh". *Encyclopaedia of Islam, Second Edition.* 5/120. Leiden: Brill, 1986.

- Uysal, Mustafa. *İzahlı Mişkât el-Mesabih Tercümesi*. 2 Cilt. Konya: Uysal Yayınları, ts.
- Van Koningsveld, P.S. "The Apology of al-Kindî". *Religious Polemics in Context*. ed. T.L. Hetteema - A. Van der Kooij. Assen: Royal Van Gorcum, 2004.
- Vattier, Pierre. *L'Histoire mahométane ou les quarante-neuf chalifes du Macine*. Paris: 1657.
- Wansbrough, John. *The Sectarian Milieu: Content and Composition of Islamic Salvation History*. Oxford: Oxford University Press, 1978.
- Watt, W. Montgomery. *Muhammad at Madina*. Oxford: The Clarendon Press, 1956.
- Watt, W. Montgomery. *Muhammad at Mecca*. Oxford: The Clarendon Press, 1953.
- Woodhead, Christine. "Muir, Sir William". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/94. İstanbul: TDV Yayınları, 2020.
- Yaşaroğlu, M. Kâmil. "Margoliouth, David Samuel". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/53-54. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Kindî, Abdülmesîh b. İshâk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/38-39. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Yazar, Sadık. "Cezâyir Milli Kütüphanesi'ndeki Türkçe Yazmaların Kataloğu". *HİKMET- Akademik Edebiyat Dergisi Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan Özel Sayısı 4* (Aralık 2018), 274-335.
- Yıldırım, Suzan. "Hz. Aişe'nin Evlilik Yaşı Etrafındaki Tartışmalar". *İS-TEM 2/4* (2004), 237-245.
- Yılmaz, Nuh. "Klunili Peter (Peter the Venerable) ve İslam Algısı". *Journal of Islamic Research* 32/1 (2021), 99-117.
- Yürük, Emre. "18. ve 19. Yüzyıllarda Hint Altkıtasında Müslümanların Eğitim Öğretim Meselesi: Oryantalizm-Evanjelizm Mücadelesi ve Medreselerde Ekolleşme". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 20/2 (Eylül 2020), 1485-1514.
- Zuwiyya, Zachary. "Juan Andrés". *Christian-Muslim Relations. Volume 6. A Bibliographical History. Western Europe (1500-1600)*. ed. David Thomas vd. 79-84. Leiden&Boston: Brill, 2014.

Fecr Yayınları: 722

BİR METİN İKİ ŞERH
Kâdî Beyzâvî ve İbn Melek'in Mesâbîh Şerhleri

Abdullah ÇİMEN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Eylül 2023

ISBN: 978-625-6436-75-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

BİBLİYOGRAFYA

- Abdüllatîf b. Melek, Abdüllatif b. Abdilaziz. *Mebâriku'l-vezhâr fî şerhi Meşâriki'l-envâr*. thk. Ebû Muhammed Eşref b. Abdilmaksûd. Beyrut: Dâru'l-Cil, 1995.
- Aclûnî, İsmâîl b. Muhammed. *Keşfü'l-hafâ ve müzîlû'l-ibâs amme'stehera mine'l-ehâdîsi alâ elsineti'n-nâs*. thk. Abdülhumeyd b. Ahmed b. Yusuf b. Hindâvî. el-Mektebetü'l-Asriyye, 2000.
- Açık, İrfan. *İbnü'l-Mülakkın ve et-Tavdîh li Şerhi'l-Câmii's-Sahîh İsimli Eserinin Hadis Serhçiliği Açısından Değeri*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Ağırman, Cemal. *Kadının Yarattığı İlgili Rivayetler Bağlamında Yeni Bir Yaklaşım*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2001.
- Ahmed b. Hanbel. *el-Müsned*. thk. Şuayb el-Arnaûd-Âdil Mürşid v.dğr. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Ahmed Muhammed Şâkir. *el-Bâisü'l-hasîs şerhu İhtisârî ulûmi'l-hadîs*. Dimeşk: Dâru'l-Feyhâ-Dâru'l-Menhel Nâşirûn, 2016.
- Akbaş, Mustafa Yasin. "Mesâbîhu's-Sunne Şerh Literatürü". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 63/1 (2022).
- Akçay, Mustafa. "Hz. Peygamber'in Anne- Babasının (Ebeveyn-i Resûl) Dînî Konumuna Dair Ebû Hanife'ye Atfedilen Görüş Etrafındaki Tartışmalar". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19 (2009).
- Akgül, Yusuf. *Edebî Tür Olarak Garîbu'l-Hadîs: Kaynak-Metot ve Muhteva Analizi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2006.
- Akın, Galip. *Beyzâvî Tefsirinde Uydurma Hadisler ve Tahlili*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Aksu, Hüsamettin. "Firişteoğlu, Abdülmecid". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/134-135. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Alâî, Ebû Saîd Salâhuddîn Halil b. Keykeldî el-. *en-Nakdû's-sahîh li mâ u'türiza min ehâdîsi'l-Mesâbîh*. thk. Abdurrahman Muhammed Ahmed el-Kaşkarî. yy, 1985.
- Alaween, Raed. *Tireli Muhammed İbn Melek'in "Şerhu Mesâbîhi's-sünne" Adlı Eserinin Edisyon Kitiği ve Değerlendirilmesi "İman-Nikah Bölümü"*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012.
- Alî el-Kârî, Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed el-Herevî. *Mürkâtü'l-mefâtîh şerhu Mişkâti'l-Mesâbîh*. thk. Cemâl İtânî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2001.
- Alî el-Kârî, Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed el-Herevî. *Mürkâtü'l-mefâtîh şerhu Mişkâti'l-Mesâbîh*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 2002.
- Alî el-Kârî, Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed el-Herevî. *Şerhu's-Şifâ*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Alî el-Muttakî, Alâüddîn Ali b. Hüsamüddîn. *Kenzü'l-ummâl fî sineni'l-akvâli ve'l-ef'âl*. thk. Bekrî Hayyânî-Safvet es-Sakâ. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1981.
- Altıkulaç, Tayyar. "İbnü'l-Cezerî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/551-557. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

- Altuntaş, Mustafa Celil. *Osmanlı Döneminde Hadis İlimi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- Arıcı, Mustakim. “Bir Biyografinin Yeniden İnşası: Kâdî Beyzâvî, İlişki Ağları ve Eserleri”. *İslam İlim ve Düşünce Geleneğinde Kâdî Beyzâvî*. ed. Mustakim Arıcı. İstanbul: İsam Yayınları, 2017.
- Aslan, Recep. “Hadislerde Temsili Anlatım”. *İslâmî İlimler Dergisi* 8/1 (2013).
- Aşıkcutlu, Emin. “‘Arkasından Açlanması Sebebiyle Ölüye Azap Edilir’ Hadisine Sosyolojik Bağlamda Bir Yaklaşım”. *Marmara İlahiyat Fakültesi Dergisi* 31/2 (2006).
- Atan, Abdullah Hikmet. *Dâru'l-Hadis Müessesesinin Ortaya Çıkışı ve İlk Dönem Dimaşk Dâru'l-Hadisleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1993.
- Atûfî, Hayreddin. *Keşfü'l-Meşârik*. Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Selim Ağa, 230.
- Avcı, Seyit. “‘Ben İlim Şehriyim Ali de Onun Kapısıdır’ Hadisi Üzerine”. *Marife: Dini Araştırmalar Dergisi* 4/3 (2004).
- Ayaz, Kadir. *Molla Gürânî ve el-Kevseru'l-Cârî ilâ Riyâdî Ehâdîsi'l-Buhârî*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2014.
- Aydınlı, Abdullah. *Hadis İstihlâkı Sözlüğü*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2009.
- Aynî, Ebû Muhammed Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ. *İkdu'l-cümân fî târîhi ehli'z-zamân*. thk. Muhammed Muhammed Emin. Kahire: Dâru'l-Kütübî'l-Vesâiki'l-Kavmiyye, 2010.
- Aynî, Ebû Muhammed Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ. *Umdetü'l-kârî şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Azîmabâdî, Ebü't-Tayyib Muhammed Şemsu'l-Hak b. Emîr. *Avnü'l-ma'bûd şerhu Sünen-i Ebî Dâvûd*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1415.
- Bağdatlı İsmâil Paşa. *Hediyyetü'l-ârifîn esmâü'l-müellifîn ve âsârü'l-musannifîn*. Beyrut İstanbul Maârif Matbaası baskısından ofset: Dâru İhyâi Türâsi'l-Arabî, 1951.
- Bahâüddîn el-Cenedî, Muhammed b. Yusuf el-Cündî. *es-Sülûk fî tabakâti'l-ulemâ ve'l-mülûk*. thk. Muhammed b. Ali el-Hüseyn el-Ekvâ. San'a: Mektebetü'l-İrşâd, 1995.
- Baktır, Mustafa. “İbn Melek”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/175-176. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Baktır, Mustafa. “İbn Melek”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/175-176. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Baktır, Mustafa. “Tireli İbn Melek ve İlmî Muhiti Hakkında Bazı Tespitler”. *Türk Kültüründe Tire*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1994.
- Baktır, Mustafa. “Tireli İbni Melek: Hayatı, Eserleri ve Menar Şerhi”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9 (1990).
- Baltacı, Cahit. *XV-XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Medreseleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2005.
- Başaran, Selman. “Hâzîmî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/124-125. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.

- Bedir, Murteza. “Vikāyetü’r-Rivāye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/106-108. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Begavî, Ebû Muhammed Hüseyin b. Mes’ûd. *Mesâbîhu’s-sünne*. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1998.
- Begavî, Ebû Muhammed Hüseyin b. Mes’ûd. *Şerhu’s-sünne*. thk. Şuayb Arnaûd-Muhammed Züheyr eş-Şâvûş. Dimeşk-Beyrut: el-Mektebü’l-İslâmî, 1983.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Huseyn. *es-Sünenü’l-kübrâ*. thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ. Beyrut, 2003.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Huseyn. *Kitâbü’z-zühdü’l-kebûr*. thk. Âmir Ahmed Haydar. Beyrut: Müessesetü’l-Kütübi’s-Sekâfiyye, 1996.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Huseyn. *Ma’rifetü’s-sünen ve’l-âsâr*. thk. Abdülmü’tî Emîn Kal’acı. Pakistan: Câmîatü’d-Dirâsâti’l-İslâmî, 1991.
- Bezzâr, Ebû Bekir Ahmed b. Amr. *Müsnedü’l-Bezzâr el-menşûr bismi’l-bahri’z-zahhâr*. thk. Mahfûzu’r-rahmân Zeynullah-Âdil b. Sa’d-Sabrî Abdülhâlik eş-Şâfiî. Medine: Mektebetü’l-Ulûm ve’l-Hikem, 2009.
- Bilen, Mehmet. *İbn Hacer’in Buhârî Savunusu*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2013.
- Bilge, Mustafa. *İlk Osmanlı Medreseleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1984.
- Bodur, Osman. “Müteşâbih Hadîslerin Yorumunda Temsil Sanatı”. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 14/3 (2014).
- Brockelmann, Carl. “Begavî”. *MEB İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1979.
- Brockelmann, Carl. “Beyzâvî”. *MEB İslam Ansiklopedisi*. Eskişehir: Milli Eğitim Bakanlığı, 1997.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl. *el-Câmiu’s-Sahîh*. nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâki v.dğr. Kahire: Dâru Tavki’n-Necât, 1979.
- Bursalı Mehmet Tâhir. *Aydın Vilâyetine Mensup Meşâyih, Ulemâ, Şuarâ, Müverrihîn ve Etabânun Terâcim-i Ahvâli*. İzmir, 1324.
- Bursalı Mehmet Tâhir. *Osmanlı Müellifleri*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi, 2016.
- Canlı, Mustafa. *Hicri İlk Dört Asırda Hadis Şerhçiliği*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1998.
- Câsim, Leys Suûd. “İbn Abdülberr en-Nemerî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/269-272. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmâîl b. Hammâd. *es-Sıhah*. thk. Ahmed Abdülğafûr Attâr. Beyrut: Dâru’l-İlm Lil-Melâiyîn, 1987.
- Chamberlain, Michael. *Ortaçağ’da Bilgi ve Sosyal Pratik*. çev. Büşra Kaya. İstanbul: Klasik Yayınları, 2017.
- Cüneyd-i Şîrâzî, Ebû’l-Kasım Cüneyd. *Şeddü’l-izâr fi haddi’l-evzâr an züivvârî’l-mezâr*. nşr. Muhammed Kazvîni-Abbâs İkbâl. Tahran, 1912.
- Cüveynî, Alaaddin Ata Melik. *Tarih-i Cihan Güşa*. çev. Mürsel Öztürk. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2013.
- Çağrıncı, Mustafa. “Gazzâlî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/489-505. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.

- Çakan, İsmail Lütfi. *Hadis Edebiyatı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2012.
- Çakan, İsmail Lütfi. *Hadislerde Görülen İhtilaflar ve Çözüm Yolları (Muhtelifü'l-Hadis İlmi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2013.
- Çakan, İsmail Lütfi. *Şekil ve Örneklerle Hadis Usûlü*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2012.
- Çelik, Taha. *Hadis Mezhep İhtilaf Beyhakî'nin Tahâvî'ye İtirazları*. Konya: Palet Yayınları, 2019.
- Çelik, Taha. *Osmanlı Âlimi Musannifek'in Hadis Kültürü Mesâbîh Şerhi Bağlamında*. Konya: Palet Yayınları, 2022.
- Çimen, Fatih. "el-Alâî ve en-Nakdü's-sahîh Adlı Eseri-Alâî'nin İbnü'l-Cevzî'nin Mesâbîhu's-sünne'deki Bazı Hadislere Mevzu Hükmü Vermesine Dair Değerlendirmeleri". *Trabzon İlahiyat Dergisi* 8/2 (2021).
- Dârekutnî, Ebü'l-Hasen Alî b. Ömer b. Ahmed. *es-Sünen*. thk. Şuayb el-Arnaûd v.dğr. Beyrut-Lübnan: Müessesetü'r-Risâle, 2004.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahmân ed-Dârimî. *Sünenü'd-Dârimî*. thk. Hüseyin Selim Esed. Riyad: Dâru'l-Muğnî, 2000.
- Dâvûdî, Muhammed b. Ali. *Tabakâtü'l-müfessirîn*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Demir, Mustafa. "Hadis İlimleri Açısından Hattâbî'nin Garîbü'l-Hadis Adlı Eserinin Değerlendirmesi". *Marîfe Dini Araştırmalar Dergisi* 16/2 (2016).
- Demirci, Selim. "Bir Tedris Metni Olarak Mişkâtü'l-Mesâbîh". *Balukesir İlahiyat Dergisi* 14 (2021).
- Demirci, Selim. "el-Hatîb et-Tebrîzî ve Mişkâtü'l-Mesâbîh'i Üzerine". *Hadis Tetkikleri Dergisi* 12/2 (2014).
- Demirci, Selim. *Kriz Döneminde Hadis ve Yorum Haçlı ve Moğol Saldırıları Gölgesinde Hadis Âlimleri*. İstanbul: İlem Yayınları, 2020.
- Demirci, Selim. *Tîbî'nin Mişkât Şerhi ve Hadis Literatüründeki Yeri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.
- Demirkent, Işın. "Haçlılar". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/525-546. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Türk Dil Kurumu, 1962.
- Deylemî, Ebû Mansûr Şehredâr b. Şîrûye. *el-Firdevs bi me'sûri'l-hitâb*. thk. Muhammed es-Saîd Besyûnî Zağlûl. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1986.
- Durmuş, İsmail. "Mecaz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/217-220. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Durmuş, İsmail. "Temsil". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/434-435. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Durmuş, İsmail. "Teşbih". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/553-556. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî. *el-Merâsîl*. thk. Şuayb el-Arnaûd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, ts.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî. *es-Sünen*. Riyad: Dâru's-Selâm, 2009.

- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî. *Sünen-ü Ebî Dâvûd*. thk. Şuayb el-Arnaûd - Muhammed Kâmil Karabelli. Dîmeşk: Dâru'r-Risâle el-Âlemiyye, 2009.
- Ebû Hanîfe, Nu'mân b. Sâbit. *el-Âlim ve'l-müteallim*. thk. M. Zâhid el-Kevserî. Kahire: Matbaatü'l-Envâr, 1368.
- Ebû Ubeyde Meşhûr b. Hasan b. Selmân - Ebû Huzeyfe Râid b. Sabrî. *Mu'cemü'l-musannefâti'l-vâride ft Fethi'l-bârî*. Riyad, 1991.
- Edirnevî, Ahmed b. Muhammed. *Tabakâtü'l-müfessirîn*. thk. Süleyman b. Salih. Suud: Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, 1997.
- Efendioğlu, Mehmet. "Şerh (Hadis)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/559-560. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Efendioğlu, Mehmet. "Tedvîn". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/267-269. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Efendioğlu, Mehmet. "Yahyâ b. İbrâhim". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/255-256. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Elbânî, Nâsrüddîn el-. *Silsiletü'l-ehâdîsi'z-za'ife ve'l-mevz'ûa ve eseruhu's-seyyüü fi'l-ümme*. Riyad: Dâru'l-Me'ârif, 1992.
- Emecen, Feridun. "Cüneyd Bey". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/122. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Emiroğlu, Nagihan. *Türk (Bahri) Memlükler Döneminde Hadis İlmi (Hicrî VII-VIII Asırlar)*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Ercan, Muhammed Enes. *İbni Melek ve Mebâriku'l-Ezhâr Şerhu Meşâriki'l-Ervâr Adlı Eseri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Erkaya, Musa. "Mesâbîhu's-sünne'nin Bazı Hadisleri Çerçevesinde Ömer el-Kazvî'nin Risalesine İbn Hacer el-Askalânî'nin Cevapları". çev. Musa Erkaya. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/2 (2006).
- Ertuğrul, Ali. "Bir Tarihçi Olarak Kâdî Beyzâvî ve Nizâmü't-Tevârîh Adlı Eseri". *İslam İlim ve Düşünce Geleneğinde Kâdî Beyzâvî*. ed. Müstakim Arıcı. İstanbul: İsam Yayınları, 2017.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *el-Vasît fi'l-mezheb*. thk. Ahmed Mahmûd İbrâhîm-Muhammed Muhammed Tâmir. Kahire: Dâru's-Selâm, 1996.
- Genç, Mustafa. *Sünnet-Vahiy İlişkisi*. İstanbul: Beka Yayıncılık, 2015.
- Gıtrîfî, Ebû Ahmed Muhammed b. Ahmed el-Cürcânî. *Cüz'ü İbn Gıtrîf*. thk. Âmir Hasan Sabrî. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1977.
- Gömbeyaz, Kadir. "Ebeveyn-i Resûl Meselesine Özgün Yaklaşımlar: İbrahim el-Halebî'ye (ö. 956/1549) Nispet Edilen Bir Risalenin Neşri ve Analizi". *bilimname* 38 (Şubat 2019).
- Gülâbâdî, Ebû Bekir Muhammed b. Ebî İshâk. *Bahru'l-fevâid = Me'âni'l-ahbâr*. thk. Muhammed Hasan Muhammed Hasan İsmâil-Ahmed Ferîd el-Mezîdî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1999.
- Güler, Zekeriya. "Dinin İki Kaynağı: Kur'an ve Sünnet". *Hz. Peygamber'in Vedâ Haccı Hutbeleri Sempozyum Tebliğleri*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2021.

- Güler, Zekeriya. "Hadislerin Anlaşılmasında Rivâyet-Dirâyet Bütünlüğü". *İLAM Araştırma Dergisi* 1/2 (1996).
- Gültekin, Hikmet. "Nehcü'l-belâğa'ya Yöneltilen Eleştiriler ve Hadis İlmi Açısından Değeri". *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9/5 (2016).
- Güngör, Mevlüt. "Begavî, Ferrâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/340-341. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Hacak, Hasan - Çelik, İmam Rabbani. "Kâdî Beyzâvî'nin Usul Düşüncesi". *İslam İlim ve Düşünce Geleneğinde Kâdî Beyzâvî*. ed. Mustakim Arıcı. İstanbul: İsam Yayınları, 2017.
- Hâkim en-Nisâbü'rî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh. *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*. Beyrut, 1990.
- Hâkim en-Nisâbü'rî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh. *Ma'rifeti ulûmi'l-hadîs ve kemmiyyeti ecnâsih*. thk. Ahmed b. Fâris es-Selûm. Riyad: yy, 2010.
- Halil b. Ahmed, el-Ferâhidî. *Kitâbü'l-'Ayn*. thk. Mehdî el-Mahzûmî, İbrahim es-Sâmerrâî. Beyrut: yy, 1988.
- Hamevî, Şihâbüddîn Ebû Abdullah Yâkût b. Abdullah. *Mu'cemü'l-büldân*. Beyrut: Mu'cemü'l-Büldân, 1995.
- Hansu, Hüseyin. "Te'vilü Muhtelifi'l-Hadîs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 41/33-34. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Hatiboğlu, İbrahim. "en-Nihâye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/100-101. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Hatiboğlu, İbrahim. "Mesâbîhu's-Sünne". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/258-260. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Hatiboğlu, İbrahim. "Meşâriku'l-envâri'n-nebeviyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 361-362. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Hatiboğlu, Mehmed Said. *Hz. Peygamber ve Kur'an Dışı Vahiy*. Ankara: Otto Yayınları, 2016.
- Hattâbî, Ebû Süleyman Hamd (Ahmed) b. Muhammed. *Islâhu galati'l-muhaddisîn*. thk. Hâtim ez-Zâmin. yy: Müessesetü'r-Risâle, 1985.
- Irâkî, Ebü'l-Fadl Zeynüddîn Abdürrahîm b. el-Huseyn. *Tahrîcü ehâdisi'l-İhyâ = el-Muğni an hamli'l-esfâr fi'l-esfâr*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2005.
- İbn Battûta, Muhammed b. Abdullah et-Tancî. *Rihletü İbn Battûta:Tuhfeti'n-nüzzâr fi garâibi'l-emsâr ve acâibi'l-esfâr*. Rabad, 1997.
- İbn Ebî Hâtim, Ebû Muhammed Abdurrahman b. Ebî Hâtim et-Temîmî. *el-Cerh ve't-ta'dîl*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1952.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekir. *el-Musannef*. thk. Kemâl Yûsuf el-Hût. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1988.
- İbn Fâris, Ebü'l-Hüseyn Ahmed. *Mu'cemü Mekâyisu'l-lüga*. thk. Abdüsselâm Muhammed Hârûn. yy: Dâru'l-Fikr, 1979.
- İbn Fûrek, Ebû Bekir Muhammed b. Hasen. *Müşkilü'l-hadîs ve beyânüh*. thk. Mûsâ Muhammed Ali. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1985.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fadl Şihâbüddîn Ahmed b. Ali el-Askalânî. *ed-Dürerü'l-kâmineti fi a'yâni'l-mieti's-sâmineti*. thk. Muhammed Abdülmuîd Dân. Saydarabad-Hindistan: Meclisü Dâirati'l Meârifî'l-Osmâniyye, 1972.

- İbn Hacer, Ebü'l-Fadl Şihâbüddîn Ahmed b. Ali el-Askalânî. *el-Metâlibü'l-âliye bi zevâidi'l-mesânîdi'l-semâniyye*. thk. Komisyon. Suud: Dâru'l-Âsime-Dâru'l-Ğis, 1998.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fadl Şihâbüddîn Ahmed b. Ali el-Askalânî. *en-Nüket alâ kitâbi İbni's-Salâh*. thk. Rebi' b. Hâdî Umeyr. Medine: Câmîatü'l-İslâmiyye, 1984.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fadl Şihâbüddîn Ahmed b. Ali el-Askalânî. *Fethu'l-bârî şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1959.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fadl Şihâbüddîn Ahmed b. Ali el-Askalânî. *Telhîsü'l-habîr fî tahrîci ehâdisi'r-Râfi'yyi'l-kebir*. thk. Ebû Âsım Hasan b. Abbâs. Müessesetü Kurtuba, 1995.
- İbn Hallikân, Ebü'l-Abbâs Şemsuddîn Ahmed b. Muhammed el-İrbilî. *Vefeyâtü'l a'yân ve ebnâü ebnâi'z-zamân*. thk. İhsan Abbâs. Beyrut: Dâru Sâdır, ts.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed el-Bustî. *Sahîhu İbn Hibbân*. thk. Şuayb el-Arnaûd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1998.
- İbn Hüzeyme, Ebû Bekir Muhammed b. İshâk en-Nisâbü'rî. *Sahîhu İbn Hüzeyme*. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, ts.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İsmail b. Ömer. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. Dâru'l-Fikr, 1986.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İsmail b. Ömer. *Tabakâtü's-şâfiyyîn*. thk. Ahmed Ömer Haşım - Muhammed Zeynuhum Muhammed Azb. Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, ts.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İsmail b. Ömer. *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-azîm*. thk. Sâmi b. Muhammed Selâme. yy: Dâru Tîbe, 1999.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim b. Kuteybe. *Garibü'l-hadîs*. thk. Abdullah el-Cebbûrî. Bağdat: Matbaatü'l-Ânî, 1977.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim b. Kuteybe. *Te'vîlü muhtelifi'l-hadîs*. el-Mektebü'l-İslâmî-Müessesetü'l-İşrâf, 1999.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *es-Sünen*. thk. Şuayb el-Arnaûd-Âdil Mürşid v.dğr. yy: Dâru'r-Risâle el-Âlemiyye, 2009.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *es-Sünen*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2013.
- İbn Melek, Muhammed b. Abdüllatîf. *Bahru'l-hikem*. Ankara: Milli Kütüphane, Yazmalar Koleksiyonu, 941.
- İbn Melek, Muhammed b. Abdüllatîf. *Münyetü's-sayyâdin fî te'allümi'l-istryâd ve ahkâmih*. thk. Saîd Bektâş. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1999.
- İbn Melek, Muhammed b. Abdüllatîf. *Ravzatü'l-müttakîn fî masnûâtî rabbi'l-âlemîn*. thk. Selim Muhammed. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2018.
- İbn Melek, Muhammed b. Abdüllatîf. *Şerhu kitâbi tuhfeti'l-mülük*. thk. Abdülmeccid Abdurrahman ed-Dervîş. Riyad: Medâru'l-Vatan, 2010.
- İbn Melek, Muhammed b. Abdüllatîf. *Şerhu Mesâbîhi's-sünne*. thk. Nüreddîn Tâlib. Katar: Dâru'n-Nevâdir, 2012.
- İbn Melek, Muhammed b. Abdüllatîf. *Şerhu Tuhfeti'l-mülük*. Konya: Konya İl Halk Kütüphanesi, 307.
- İbn Melek, Muhammed b. Abdüllatîf. *Şerhu'l-vikâye*. Ankara: Milli Kütüphane, Yazmalar Koleksiyonu, 788.

- İbn Melek, Muhammed b. Abdüllatif. *Zuhrü'l-âbidîn*. Manisa: Manisa İl Halk Kütüphanesi, Akhisar Zeynelzade Koleksiyonu, 1382.
- İbn Nedim, Ebü'l-Ferec Muhammed b. İshâk el-Bağdâdî. *el-Fihrist*. thk. İbrâhim Ramazan. Beyrut-Lübnân: Dâru'l-Ma'rife, 1997.
- İbn Tağrıberdî, Ebü'l-Mehâsin Cemâlüddîn Yusuf b. Tağrıberdî. *el-Menhelî's-sâfi ve'l-müstevfi ba'de'l-vâfi*. thk. Muhammed Muhammed Emîn. Kahire: Hey'etü'l-Misriyye el-Âmme, ts.
- İbn Tağrıberdî, Ebü'l-Mehâsin Cemâlüddîn Yusuf b. Tağrıberdî. *en-Nüccümü'z-zâhire fi mü'lûki Mısır ve Kâhire*. Mısır: Dâru'l-Kütüb, ts.
- İbnü'l-Cevzî, Cemâlüddîn Abdurrahman b. Alî. *el-Mevzûât*. thk. Abdurrahman Muhammed Osman. Medine: el-Mektebetü's-Selefiyye, 1966.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed b. el-Esîr. *el-Kâmil fi't-târîh*. thk. Ömer Abdüsselâm Tedmîrî. Beyrut: yy, 1997.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed b. el-Esîr. *en-Nihâye fi garîbi'l-hadîs ve'l-eser*. thk. Tâhir Ahmed ez-Zâvî-Mahmûd Muhammed e-Tanâhî. Beyrut: el-Mektebetü'l-İlmiyye, 1979.
- İbnü'l-îmâd. *Şezerâtü'z-zeheb*. thk. Mahmûd el-Arnaûd. Dımaşk-Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1986.
- İbnü'l-Verdî, Ebû Hafs Zeynüddîn Ömer b. el-Muzaffer. *Târîhu İbni'l-Verdî (Tetimmetü'l-Muhtasar fi Ahbâri'l-Beşer)*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1996.
- İbnü's-Salâh, Ebû Amr Osman b. Abdurrahman eş-Şehrezûrî. *Mukaddimetü İbni's-Salâh fi ulûmi'l-hadîs*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2010.
- İmamoglu, Abdullah Taha. "Mesâbîhu's-Sünne Şerhi Tuhfetü'l-Ebrâr Bağlamında Beyzâvî'nin Hadisçiliği". *İslam İlim ve Düşünce Geleneğinde Kâdî Beyzâvî*. ed. Mustakim Arıcı. İstanbul: İsam Yayınları, 2017.
- İnalcık, Halil. "Mehmed II". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/395-407. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- İnalcık, Halil. "Murad II". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/164-172. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- İshâk b. Râhuye, Ebû Ya'kûb İshâk b. İbrâhîm el-Mervezî. *Müsnedü İshâk b. Râhuye*. thk. Muhammed Muhtâr Dirâr el-Müftî. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 2002.
- İsnevî, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdurrahman b. Hasan. *Tabakâtü'ş-şâfiyye*. thk. Kemal Yusuf el-Hût. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2002.
- Kâdî Beyzâvî, Kâdî Nâsiruddîn Abdullah b. Ömer eş-Şirâzî. *Risâle fi mevzû'âtü'l-ulûm ve tarîfihâ, (Tasnîfü'l-ulûm beyne Nâsirüddîn et-Tûsî ve Nâsirüddîn el-Beyzâvî içinde)*. thk. Abbâs Mahammed Hasan Süleyman. Beyrut: Dâru'n-Nehdati'l-Arabiyye, 1996.
- Kâdî Beyzâvî, Nâsiruddîn Abdullah b. Ömer eş-Şirâzî. *el-Ğâyetü'l-kusvâ min dirâyeti'l-fetvâ*. thk. Ali Muhyiddîn el-Karadâğî. Beyrut: Dâru Beşâiri'l-İslâmiyye, 2008.
- Kâdî Beyzâvî, Nâsiruddîn Abdullah b. Ömer eş-Şirâzî. *Envâru't-tenzîl ve esrâru't-te'vîl*. thk. Muhammed Abdurrahman el-Maraşlî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1997.
- Kâdî Beyzâvî, Nâsiruddîn Abdullah b. Ömer eş-Şirâzî. *Minhâcü'l-vüsûl ilâ ilmi'l-usûl*. thk. Şa'bân Muhammed İsmâîl. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2008.

- Kâdî Beyzâvî, Nâsiruddîn Abdullah b. Ömer eş-Şirâzî. *Münthe'e'l-minâ fi şerhi esmâ'i'llâhi'l-hüsnâ*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa, 428.
- Kâdî Beyzâvî, Nâsiruddîn Abdullah b. Ömer eş-Şirâzî. *Mütekellim Yöntemi Fıkıh Usûlü-Minhâcî'l-vüsûl ilâ ilmi'l-usûl*. çev. Mansur Koçinkağ. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2018.
- Kâdî Beyzâvî, Nâsiruddîn Abdullah b. Ömer eş-Şirâzî. *Tuhfetü'l-ibrâr şerhu Mesâbîhi's-sümme*. thk. Nûreddîn Tâlib. Katar: Dâru'n-Nevâdir, 2012.
- Kâdî İbn Şühbe, Takiyyüddîn. *Tabakâtü'ş-şâfiyye*. thk. Hâfız Abdülalîm Hân. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1407.
- Kâfiyeci, Muhyiddîn Muhammed b. Süleyman el-. *el-Muhtasar fi ilmi'l-eser (Cürcânî'nin Risâle fi usûli'l-hadis'i ile beraber)*. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1987.
- Kanarya, Bayram. *İmam Şâfiî'nin "İhtilâfu'l-Hadîs" İsimli Eserinin Hadis İlmindeki Yeri*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Kandemir, M. Yaşar. "el-Câmiu's-Sahîh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/124-129. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Kandemir, M. Yaşar. "el-Câmiu's-Sahîh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/114-123. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Kandemir, M. Yaşar. "es-Sünen". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/147-148. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Kandemir, M. Yaşar. "Garîbü'l-Hadîs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/378-379. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Kandemir, M. Yaşar. "İbn Hacer el-Askalânî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/514-531. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kandemir, M. Yaşar. "Moğultay b. Kılıç". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/229-231. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Karacabey, Salih. "Hattâbî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/489-491. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Karacabey, Salih. *Hattâbî'nin Hadis İlmindeki Yeri ve Hadis Şerh Metodu*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1990.
- Karagözoğlu, Mustafa Macit. *Hadis Şerh Literatürü I*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2020.
- Kastallânî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed. *İrşâdü's-sârî li şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. Mısır: el-Matbaatü'l-Kübrâ el-Emîriyye, 1323.
- Kâtip Çelebi, Mustafa b. Abdullah. *Keşfü'z-züinân an esâmî'l-kütüb ve'l-fünûn*. Bağdat: Mektebetü'l-Müsennâ, 1941.
- Kâtip Çelebi, Mustafa b. Abdullah. *Süllemü'l-vusûl ilâ tabakâtü'l-fühûl*. thk. Mahmûd Abdülkâdir el-Arnaûd v.dğr. İstanbul: İrcica, 2010.
- Kazan, Ramazan. *Edebî Üslûp Açısından Hadis Metinleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2013.
- Kazvîni, Hatîb el-. *el-İzâh fi ulûmi'l-belâğa*. thk. M. Abdülmün'im Hafâcî. Beyrut: Dâru'l-Cil, ts.
- Kehhâle, Ömer Rıza. *Mu'cemü'l-müellifîn*. Beyrut: Dâru'l-Müsennâ-Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.

- Keskin, Mehmet. "Eş'arî Düşünce Sisteminde İman Anlayışı". *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (2007).
- Keşmîrî, Muhammed Enver Şah. *el-Arfü's-şezî 'alâ Câmîi't-Tirmizî*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 2004.
- Kettânî, Muhammed b. Ca'fer b. İdris. *Hadis Literatürü*. çev. Yusuf Özbek. İstanbul, 1994.
- Kırbaçoğlu, M. Hayri. *Hadis Müdafası*. Ankara: Otto Yayınları, 2017.
- Kiraz, Celil. "Beyzâvî Tefsiri'nde İşârî Yorumlar ve Muhtemel Kaynakları". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (2009).
- Kirmânî, Ebû Abdillâh Şemsuddîn Muhammed b. Yûsuf. *el-Kevâkibü'd-derârî fî şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1981.
- Koca, Ferhat. "Minhâcü'l-Vüsûl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 113. Ankara: TDV Yayınları, 2005.
- Koçinkağ, Mansur. "Kâdî Beyzâvî'ye Göre (ö. 685/1286) İlimler Tasnifi Ve Munîf Fî Sınâ'ati't-Tarîf/T'arîfâtü'l-'Ulûm Adlı Eserinin Edisyon Kritiği". *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 26 (ts.).
- Koçkuzu, Ali Osman. *Hadiste Nâsih-Mensûh Meselesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2016.
- Komasyon. *Kur'ân Yolu*. Erişim 27 Kasım 2022. <https://kuran.diyaret.gov.tr/Tefsir/Koprman,KazimYaşar,Burciyye>. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/419-420. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Köymen, Mehmet Altay. *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2000.
- Kutlay, Halil İbrahim. *el-İmam Ali el-Kârî ve eseruhû fî ilmi'l-hadîs*. Beyrut, 1987.
- Kütübî, Ebû Abdillâh Salâhuddîn Muhammed b. Şâkir ed-Dimaşkî. *Uyûnü't-tevârîh*. thk. Nebîle Abdülmu'im Dâvûd-Faysal Sâmir. Irak: Dâiratü's-Şûûni's-Sekâfiyye, 1984.
- Leknevî, Ebû'l-Hasenât Muhammed Abdülhay b. Muhammed. *el-Fevâidü'l-behiyye fî terâcimi'l-Hanefiyye*. thk. M. Bedreddîn Ebû Firâs. Kahire: Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, ts.
- Leknevî, Ebû'l-Hasenât Muhammed Abdülhay b. Muhammed. *es-Si'âye fî keşfi mâ fî Şerhi'l-Vikâye*. thk. Ebû'l-Hâc. Merkezü'l-Ulemâi'l-Âlemî, ts.
- Leknevî, Ebû'l-Hasenât Muhammed Abdülhay b. Muhammed. *el-Âsârü'l-merfû'a fî'l-ahbâri'l-mevzû'a*. thk. Muhammed es-Saîd Besyûnî Zağlûl. Bağdat: Mektebetü's-Şarki'l-Cedîd, ts.
- Leknevî, Ebû'l-Hasenât Muhammed Abdülhay b. Muhammed, Ebû'l-Hasenât Muhammed Abdülhay b. Muhammed. *Zaferu'l-emânî bi şerhi Muhtasari's-Seyyidi's-Şerfi'l-Cürçânî fî mustalahi'l-hadîs*. thk. Abdülfettah Ebû Gudde. Beyrut: Mektebü'l-Matbûâti'l-İslâmiyye, 1995.
- Makdîsî, Ebû'l-Fazl İbnü'l-Kayserânî Muhammed b. Tâhir el-. *Ma'rifetü't-tezkira fî'l-ehâdîsi'l-mevzû'a*. thk. 'Imâdüddîn Ahmed Haydar. Beyrut: Müessesetü'l-Kütübi's-Sekâfiyye, 1985.

- Ma'mer b. Râşid, Ebû Urve Ma'mer b. Râşid es-San'ânî. *el-Câmi'* (Abdürrezzâk'ın *el-Musannef'ine ek*). thk. Habîburrahmân el-A'zamî. Beyrut: el-Mektebül-İslâmî, 1982.
- Mâverdü, Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed el-Basrî. *el-Hâvi'l-kebûr fî fikhü mezhebi'l-İmam eş-Şâfî*. thk. Ali Muhammed Muavvad-Âdil Ahmed Abdülmevcûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1999.
- Merçil, Erdoğan. "Aydinoğulları". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/239-241. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Merçil, Erdoğan. "Büveyhîler". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/496-500. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Merçil, Erdoğan. "Salgurlular". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/29-31. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Meydânî, Abdurrahmân b. Hasen el-Habenneke. *el-Belâgatü'l-Arabiyye*. Dımeşk: Menşetü'l-Me'ârif, 1996.
- Molla Gürânî, Ahmed b. İsmâîl. *el-Kevserü'l-cârî ülä riyâzi ehâdisi'l-Buhârî*. thk. Ahmed İzzu İnâye. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 2008.
- Mübârekpûrî, Ebü'l-Alâ Muhammed b. Abdirrahman. *Tuhfetü'l-ahvezî bi şerhi Câmii't-Tirmizî*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Mübârekpûrî, Ebü'l-Hasen Ubeydullah b. Muhammed. *Mir'âtü'l-mefâtîh şerhu Mişkâti'l-Mesâbih*. Beyrut: Benâris, 1984.
- Münâvî, Muhammed Abdürraûf. *Feyzî'l-kadîr şerhu'l-Câmii's-sağîr*. Mısır: el-Mektebetü't-Ticâriyyetü'l-Kübrâ, 1356.
- Müslim b. Haccâc, Ebü'l-Huseyn el-Kuşeyrî. *el-Müsnedü's-sahîh*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2013.
- Nesâî, Ahmed b. Şuayb en-Nesâî. *es-Sünen*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2014.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref. *el-Minhâc şerhu Sahîh-i Müslim b. el-Haccâc*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1392.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref. *et-Takrîb ve't-teysîr li ma'rifeti süneni'l-beşri'ne-zîr*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1987.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref. *Hülâsatü'l-ahkâm fî mühimmâti's-sünen ve gavâidi'l-İslâm*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1997.
- Nüveyhiz, Âdil. *Mu'cemü'l-müfessirîn*. thk. Müessesetü Nüveyhiz es-Sekâfiyye. Beyrut: yy, 1988.
- Okuyucu, Nail. "Kâdî Beyzâvî'nin Fıkıh Tasavvuru". *İslam İlim ve Düşünce Geleneğinde Kâdî Beyzâvî*. ed. Mustakim Arıcı. İstanbul: İsam Yayınları, 2017.
- Öğüt, Salim. "İhsâr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/548-549. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Özaydın, Abdülkerim. "Ayncâlüt Savaşı". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/275-276. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Özaydın, Abdülkerim. "Nizâmiye Medresesi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/188-191. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Özel, Ahmet. "Ali el-Kârî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/403-405. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.

- Özel, Ahmet. “Bâcî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 414-415. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Özer, Salih. *Endülüslü İbn Battal ve Buhârî Şerhi*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2007.
- Özgüdenli, Osman Gazi. “Moğollar”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/225-229. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Özkan, Halit. *Memlüklerin Son Asrında Hadis*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2014.
- Özşenel, Mehmet. *Pakistan'da Hadis Çalışmaları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2014.
- Râfî'î, Abdülkerim b. Muhammed el-Kazvînî. *Fethu'l-azîz bi şerhi'l-vecîz*. Dâru'l-Fikr, ts.
- Rûyânî, Ebû Bekir Muhammed b. Hârûn er-Rûyânî. *Müsnedü'r-Rûyânî*. Kahire: Müessesetü Kurtuba, 1995.
- Sââtî, Ahmed b. Abdirrahmân el-Bennâ. *el-Fethu'r-rabbânî li-tertibî Müsnedi'l-İmam Ahmed b. Hanbel eş-Şeybânî*. yy: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Safedî, Salâhuddîn Halil b. Aybek es-. *el-Vâfî bi'l-vefeyât*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâs, 2000.
- Sağlam, İbrahim. “Uğursuzluk Üç Şeydedir...’ Rivayetinin İsnad ve Metin Yönünden Tahlili”. *Kırkkale Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 2/3 (2017).
- Sakallı, Talat. *Aynı ve Hadis Yorum/Şerh Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları, 2013.
- Sancaklı, Saffet. “Begavî ve Hadis Sahasındaki Çalışmaları”. *Diyanet İlmî Dergi* 3 (1998).
- Sancaklı, Saffet. *Begavî ve Şerhü's-sünne'deki Şerh Metodu*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1996.
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Abdirrahman. *el-Ecvibetü'l-merziyye fîmâ üs'ile 'anhü mine'l-ehâdisi'n-nebeviyye*. Dâru'r-Râye, 1997.
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Abdirrahman. *el-Mekâsüdü'l-hasene fî beyânî kesfîrî mine'l-ehâdisi'l-müştehire ale'l-elsine*. thk. Muhammed Osman el-Huş. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1985.
- Seven, Şuayip. “Tahavî'nin Müşkili'l-Âsâr'ında İhtilaflı Rivâyetleri Çözüm Yöntemi”. *Eski Yeni: Sosyal Bilimler Dergisi* 43 (2021).
- Sevim, Ali - Merçil, Erdoğan. *Selçuklu Devletleri Tarihi Siyaset, Teşkilât ve Kültür*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1995.
- Seyhan, Ahmet Emin. *İbn Hacer el-Askalânî ve Fethu'l-bârî'deki Metodu*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1995.
- Seyyid, Eymen Fuâd. “Fâtümîler”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/228-237. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Suyûtî, Celâlüddîn Abdurrahman b. Ebî Bekir. *Buğyetü'l-vuât fî tabakâti'l-lügaviyyîn ve'n-nühât*. Lübnan: el-Mektebetü'l-Asriyye, ts.
- Suyûtî, Celâlüddîn Abdurrahman b. Ebî Bekir. *Misbâhü'z-zücâce (Şerhu Sünen-i İbn Mâce üç şerh bir mecmua içerisinde)*. Karaçi: yy, ts.
- Suyûtî, Celâlüddîn Abdurrahman b. Ebî Bekir. *Tedribü'r-râvî fî şerhi Takrîbi'n-nevevî*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2009.
- Suyûtî, Celâlüddîn Abdurrahman b. Ebî Bekir. *Tenvîru'l-havâlik 'alâ Muvatta'i Mâlik*. Mısır: el-Mektebetü't-Ticâriyyetü'l-Kübrâ, 1969.

- Sübkî, Abdülvehhâb Takiyyüddîn Tâciüddîn es-. *Tabakâtü's-şâfiyye el-kübrâ*. Daru Hicr, 1413.
- Sümer, Faruk. "Selçuklular". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/365-371. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs. *el-Müsned*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1980.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs. *İhtilâfî'l-hadîs (el-Ümm ile birlikte)*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1990.
- Şâtübî, İbrâhim b. Mûsâ b. Muhammed el-Lahmî. *el-Muvâfakât*. thk. Ebû Ubeyde Meşhûr b. Hasan Âl-i Selmân. yy: Dâru İbn Affân, 1997.
- Şener, Mehmet. "Çârperdi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/230-231. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Şerbetçi, Azmi. "Kutbüddîn-i Şîrâzî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/487-489. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Şeşen, Ramazan. "Eyyûbîler (Siyasî Tarih)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/20-31. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali b. Muhammed. *Neylü'l-evtâr*. Mısır: Dâru'l-Hadîs, 1993.
- Şirinov, Rufet. *Ali el-Kârî ve Şerh Metodu (Mîrkâtu'l-Mefââtîh Örneği)*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Taberânî, Ebû'l-Kâsım Süleyman b. Ahmed. *el-Mu'cemü'l-kebûr*. Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, 1994.
- Tarsûsî, Necmeddin et-. *Tuhfetü't-Türk fi mâ yecibü en yu'mele fi'l-mülk*. thk. Abdülkerim Muhammed Mutî' el-Hamadâvî. Beyrut: Dâru'l-Hak, 2000.
- Taşköprizâde Ahmed Efendi, Ebû'l-Hayr Ahmed b. Mustafa. *eş-Şekâiku'n-nu'mâniyye fi ulemâi'd-devleti'l-Osmâniyye*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbî'l-Arabî, 1975.
- Taşköprizâde Ahmed Efendi, Ebû'l-Hayr Ahmed b. Mustafa. *eş-Şekâiku'n-nu'mâniyye fi ulemâi'd-devleti'l-Osmâniyye Osmanlı Âlimleri*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Tayâlîsî, Ebû Dâvûd Süleyman b. Dâvûd et-. *Müsnedü Ebî Dâvûd et-Tayâlîsî*. thk. Muhammed b. Abdülmuhsin et-Türkî. Mısır: Dâru Hicr, 1999.
- Tîbî, Şerefüddîn el-Huseyn b. Abdullah. *el-Kâşif an hakâiki's-sinen*. Riyad: Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, 1997.
- Tirmizî, Muhammed b. İsâ es-Sevrî. *el-İleli'sağîr*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, ts.
- Tirmizî, Muhammed b. İsâ es-Sevrî. *es-Sünen*. Medine: Dâru's-Selâm, 2012.
- Topaloğlu, Nuri. "Kurtubî, Ahmed b. Ömer". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/454-455. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Topaloğlu, Nuri. *Selçuklu Devri Muhaddisleri*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1988.
- Tozlu, İbrahim. *Moğultay b. Kılıç (ö. 762/1361) ve Hadis İlmindeki Yeri*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- Turan, Osman. *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2009.

- Tûribişti, Ebû Abdullah Fazlullah es-Samed. *el-Müeyesser fi şerhi'l-Mesâbîh*. thk. Abdülhamîd el-Hindâvî. Mekke: Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, 2008.
- Tuzcu, Recep (ed.). "Uluslararası Bedruddîn el-Aynî Sempozyumu ve II. Hadis İhtisas Toplantısı". Ankara: TDV Yayınları, 2016.
- Türcan, Zişan. *Hadis Şerh Geleneği Doğuşu Gelişimi ve Dönüşümü*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı İlmiye Teşkilâtı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1968.
- Uzundağ, Mehmet Sait. *Kastallânî'nin Hayatı ve İrşâdî's-sârî İsimli Eserinin Hadis Şerhçiliği Açısından İncelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Vellevî, Muhammed b. Ali b. Âdem et-İtyûbî. *Zahîretü'l-ukbâ fi şerhi'l-Müctebâ*. yy: Dâru'l-Mî'râc-Dâru Âli Berrûm, 1996.
- Ya'fî, Ebû Muhammed Affüddîn Abdullah b. Es'ad. *Mir'âtü'l-cenân ve ibretü'l-yakzân fi ma'rifeti havâdisi'z-zamân*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.
- Yağcı, Hızır. *Hayreddin Atîfî'nin Hadis Şerhçiliği*. İstanbul: Ark Kitapları, 2017.
- Yardım, Ali. "Dârülhadis (Anadolu Selçukluları ve Osmanlılar'da Dârülhadis)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/529-532. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Yaşar, Muhammed Yuşa. *Kâdî Beyzâvî'de Varlık*. İstanbul: Kayhan Yayınları, 2019.
- Yavuz, Adil. "Evlenmeyi Haram Kılan 'Beş Kez Süt Emme' Üzerine Bir Değerlendirme (Kur'ân'dan Gelen Bir Ayet mi, Peygamberimizden Gelen Bir Rivâyet mi?)". *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23 (2007).
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Beyzâvî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/100-103. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Kâdî Beyzâvî". *Marmara İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5-6 (1987 1988).
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Tavâliu'l-Envâr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/180-181. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Yıldırım, Selahattin. *Osmanlı Dönemi Anadolu Muhaddisleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994.
- Yıldız, Hakkı Dursun. "Abbâsîler (Siyasî Tarih)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/31-48. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Yıldız, Hakkı Dursun. "Anadolu Beylikleri (Teşkilât ve Kültür)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/139-141. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Yılmaz, Harun. *Zengî ve Eyyûbî Dimaşk'ında Ulema ve Medrese*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2017.
- Yuvalı, Abdülkadir. "Gâzân Han". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/429-431. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Yücel, Ahmet. *Hadis Tarihi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2013.
- Yücel, Ahmet. *Hadis Usûlü*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2014.

- Yüksel, Emrullah. "Birgivi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/191-194. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Zehebî, Muhammed es-Seyyid Hüseyin ez-. *et-Tefsîr ve'l-müfessirûn*. Mektebetü Vehbe, ts.
- Zehebî, Şemsuddîn Muhammed b. Ahmed b. Osman. *el-Muğnî fi'd-duafâ*. thk. Nureddîn Itr. yy, ts.
- Zehebî, Şemsuddîn Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*. thk. Şuayb el-Arnaûd ve dğr. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1985.
- Zehebî, Şemsuddîn Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Tezkiretü'l-huffâz*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1998.
- Zemahşerî, Cârullâh Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Amr b. Ahmed. *el-Fâik fi garîbi'l-hadîs ve'l-eser*. Lübnan: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Zemahşerî, Cârullâh Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Amr b. Ahmed. *el-Keşşâf an hakâiki ğavâmizi't-tenzîl*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1407.
- Zerkeşî, Bedruddîn. *Hiz. Âişe'nin Sahabeye Yönelttiği Eleştiriler*. haz. Bünyamin Erul. Otto Yayınları, 2014.
- Zeydânî, Muzhiruddîn el-Huseyn b. Mahmûd. *el-Mefâtih fi şerhi'l-Mesâbih*. Katar: Dâru'n-Nevâdir, 2012.
- Zeylaî, Cemâlüddîn Ebû Muhammed Abdullah b. Yusuf. *Tahrîcü'l-ehâdis ve'l-âsâri'l-vâkiati fi Tefsîri'l-Keşşâf*. Riyad: Dâru İbn Hüzeyme, 1993.
- Zeynûlarab, Ebü'l-Mefâhir Ali b. Ubeydillâh el-Mısırî. *Şerhu'l-Mesâbih*. Katar: İdâretü's-Sekâfiyyetü'l-İslâmiyye, 2012.
- Zirikî, Hayrüddîn b. Mahmûd. *el-A'lâm*. Dâru'l-İlm Li'l-Melâyîn, ts.
- Zuhaylî, Muhammed. *el-Kâdi el-Beyzâvî*. Dimeşk: Dâru'l-Kalem, 1988.
- Zürkânî, Muhammed b. Abdilbâkî. *Şerhu'z-Zürkânî alâ Muatta'il-İmâm Mâlik*. thk. Tâhâ Abdurraûf Sa'd. Kahire: el-Mektebetü's-Sekâfiyyetü'd-Dîniyye, 2003.

Fecr Yayınları: 723

دراسات في مقاصد الشريعة
(بحوث علمية محكمة في مقاصد الشريعة)

Dirâsât fi makâsidi'ş-şerîa
(Buhûs ilmiyye muhakkeme fi makâsidi'ş-şerîa)

المحرر: د. محمد أمين ناس
Editör: Dr. Mehmet Emin NAS

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

ترتيب وتصميم الغلاف
FCR

الطبعة
NY MATBAACILIK YAY. KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

الطبعة الأولى: سبتمبر ٢٠٢٣

ISBN: 978-625-6436-74-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

المصادر والمراجع:

- ابن بية، عبدالله بن الشيخ المحفوظ، كتابه في المقاصد هو مشاهد من المقاصد، الرياض، دار وجوه، ١٤٣١ هـ / ٢٠١٠ م.
- ابن خلدون، المقدمة، الباب الخامس، الفصل ١٨، ص ٣٧٢
- ابن عاشور، محمد طاهر (ت ١٣٩٣)، التحرير والتنوير، تونس: دار التونسية للنشر، ١٩٨٤
- ابن عاشور، محمد الطاهر، من كتبه أصول النظام الاجتماعي في الإسلام، تونس: الشركة التونسية للتوزيع، مقاصد الشريعة الإسلامية
- ابن عاشور، محمد طاهر (ت ١٣٩٣)، مقاصد الشريعة الإسلامية، (التحقيق: محمد الحبيب ابن الخوجة)، قطر: وزارة الأوقاف والشؤون الإسلامية، ٢٠٠٤،
- جابر، حسن محمد، المقاصد الكلية في ضوء القراءة المنظومية للقرآن الكريم، بيروت: دار الحوار، ٢٠١١ م.
- جمال الدين عطية، نحو تفعيل مقاصد الشريعة، المعهد العالمي للفكر الإسلامي، ١٤٣٢ هـ
- الدهلوي، ولي الله شاه، حجة الله البالغة، تحقيق سيد سابق، بيروت، ١٤٢٦ هـ
- الريسوني، محاضرات في مقاصد الشريعة: الرباط: دار الأمان، ١٤٣٠ هـ / ٢٠٠٩ م
- الريسوني، أحمد من كتبه نظرية المقاصد عند الإمام الشاطبي، المعهد العالمي للفكر الإسلامي ١٤١٢ هـ، محاضرات في مقاصد الشريعة، الرباط، دار الأمان
- الريسوني، أحمد. نظرية المقاصد عند الإمام الشاطبي، هيرندن: المعهد العالمي للفكر الإسلامي، والدار العلمية للكتاب الإسلامي، ١٤١٢ هـ / ١٩٩٢ م.
- السنوسي، عبد الرحمن بن معمر. اعتبارات المآلات ومراعاة نتائج التصرفات: دراسة مقارنة في أصول الفقه ومقاصد الشريعة، الدمام: دار ابن الجوزي، ١٤٢٤ هـ
- الشاطبي، الاعتصام، دار ابن عقان، ١٩٩٢، تحقيق الهلالي، ج: ١: ٥٥
- الصغير، عبد المجيد. المعرفة والسلطة في التجربة الإسلامية: قراءة في نشأة علم الأصول ومقاصد الشريعة، القاهرة، رؤية للنشر والتوزيع، ط ٢، ٢٠١٠
- عبد المجيد النجار، مقاصد الشريعة بأبعاد جديدة، بيروت: دار الغرب الإسلامي، ٢٠٠٨ م.
- الفاسي، علاء، مقاصد الشريعة الإسلامية ومكالمها، بيروت، دار الغرب الإسلامي، ١٩٩٣
- ونشريسي، المعيار المعرب

الحمد لله الذي أنقذنا بنور العلم من ظلمات الجهالة، وهدانا بالاستبصار به عن الوقوع في عماية الضلالة، ونصب لنا من شريعة محمد -صلى الله عليه وسلم- أعلى علم وأوضح دلالة، وكان ذلك أفضل ما من به من النعم الجزيلة والمنح الجليلة وأناله.

وقد تم والحمد لله الغرض المقصود، وحصل بفضل الله إنجاز ذلك الموعود على أنه قد بقيت أشياء لم يسع إيرادها.

فنسأل الله الذي بيده ملكوت كل شيء أن يعيننا على القيام بحقه، وأن يعاملنا بفضله ورفقه، إنه على كل شيء قدير، وبالإجابة جدير، والحمد لله وكفى، وسلام على عباده الذين اصطفى

Fecr Yayınları: 703

KANON OLARAK KUR'ÂN

Omar HAMDAN

Çeviren
Şeyma Nur ÜNAL

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ağustos 2023

ISBN: 978-625-6436-54-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

el-Aḥfeş el-Evsat, Ebu'l-Hasan en-Nahvî (ö. 215/830): *Me'âni'l-Kur'ân*. Amman/[İrbid]: Dâru'l-Beşîr/Dâru'l-Emel ²1401/1981, 2 c.

el-Ahvâzî, Ebû Ali (ö. 446/1055): *Mufredatu'l-Hasan el-Başrî*. Amman 1427/2006, 617 s.

el-Âlûsî, Şehâbeddîn Mahmûd (ö. 1270/1854): *Rûhu'l-me'ânî*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye 1415/1994, c. 1.

el-Ârif, Ârif (ö. 1393/1973): *el-Mufaşşal fî târîhi'l-Kuds*. Kudüs ²[1406]/1986, 568 s.

el-Aşfahânî, Hamza b. el-Hasan (ö. 360/970 civarı): *et-Tenbîh 'alâ hudûsi't-taşḥîf*. Bağdat ¹1387/1967, 338 s.

el-Askerî, Ebû Ahmed (ö. 382/992): *Şerhu mâ yeḳa'a fihî't-taşḥîf ve't-tahrîf*. Kahire 1383/1963, [Nûn]/579 s.

el-Azami, Muhammed Mustafa (ö. 1439/2017): *The History of the Qur'anic Text from Revelation to Compilation: A Comparative Study with the Old and New Testaments*. Riyad ²1429/2008, 408 s.

el-Bâkıllânî, Ebû Bekir (ö. 403/1013): *el-İntişâr li'l-Kur'ân*. Amman/Beyrut: Dâru'l-Feth/Dâru İbn Hâzım ¹1422/2001, 2 c.

---: *Nuketü'l-intişâr li-naḳli'l-Kur'ân*. İskenderiye: Menşe'etu'l-ma'ârif 1391/1971, 445 s.

Bearman, Peri J. (d. 1372/1953) v.diğ. (ed.): *The Encyclopaedia of Islam. New Edition* [= *EI*₂] c. 10-11. Leiden [1421-1423]/2000-2002.

Beck, Edmund (ö. 1411/1991): "Der 'uṭmânische Kodex in der Koranlesung des zweiten Jahrhunderts", *Orientalia (Nova Series)* [Roma] 14 ([1364]/1945), s. 355-373.

el-Bekrî, Ebû Ubeyd (ö. 487/1094): *Mu'cemu me'stu'cim min esmâ'i'l-bilâd ve'l-mevâzi'*. Kahire ¹1384-1387/1964-1967, c. 4.

el-Belâzurî, Ahmed b. Yahya (ö. 279/892): *Ensâbu'l-eşrâf*. Beyrut 1400/1979, c. 4.

---: *Futûhu'l-buldân*. Beyrut 1407/1987, 768 s.

---: *Kitâbu cumel min ensâbi'l-şerîf*. Beyrut ¹1417/1996, 13 c.

el-Bennâ, Şihâbuddîn Ahmed b. Muhammed (ö. 1117/1705): *İthâfu fudalâ'i'l-beşer fî kurâ'ati'l-erbe'a 'aşer*. Beyrut/Kahire 1417/1996, c. 1-2.

Bergsträsser, Gotthelf (ö. 1352/1933); Pretzl, Otto (ö. 1360/1941): *Geschichte des Qorâns*, c. 3 ["Geschichte des Korantexts"]. Leipzig: Dieterich'sche Verlagsbuchhandlung ²[1357]/1938.

el-Biķâ'î, Ebu'l-Hasan (ö. 885/1480): *Naẓmu'd-durer fî tenâsubi'l-âyât ve's-suver*. Beyrut 1415/1995, c. 7 ve 13.

Blachère, Régis (ö. 1393/1973): *Introduction au Coran*. Paris [1366]/1947, LIXIII/273 s.

Bosworth, Clifford E. (ö. 1436/2015) v.diğ. (ed.): *The Encyclopaedia of Islam. New Edition [=EI₂]* c. 5-7. Leiden [1407-1414]/1986-1993.

Brunner, Rainer (d. 1384/1964): *Die Schia und die Koranfälschung*. Wiesbaden ²[1440]/2019.

el-Buķârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail (ö. 256/870): *el-Câmi'ü's-şahîh [=Şahîhu'l-Buķârî]*. Beyrut 1414/1994, 4 c.; *el-Câmi'ü's-şahîh [=Şahîhu'l-Buķârî]*, Riyad ²1419/1999.

---: *Kitâbu't-târîhi'l-kebîr*. Beyrut ¹1422/2001, 8 c.

Burton, John (ö. 1426/2005): *The Collection of the Qur'an*. Cambridge 1397/1977.

el-Ca'berî, Ebû Muhammed Burhânuddîn (ö. 732/1332): *Cemîletu erbâbi'l-merâsîd fî şerhi 'akîleti etrâbi'l-ķaşâ'id*. Kahire ¹1436/2015, 1001 s.

el-Câhîz, Ebû Osmân (ö. 255/869): *el-Beyân ve't-tebyîn*. Beyrut 1410/1990, c. 1-2.

Casanova, Paul (ö. 1344/1926): *Mohammed et la fin du monde: Etude critique sur l'Islam primitive*. [y.y.] [ts.], c. 2.

el-Cuhenî, Ma'bed (ö. 442/1051): *Kitâbu'l-bed' fî ma'rifeti mâ rusime fî muşhafî Uşmân rağiya'l-Lâhu 'anhu*. Amman ¹1421/2000.

ed-Dânî, Ebû 'Amr (ö. 444/1053): *el-Beyân fî 'addi âyi'l-Ķur'an*. Kuveyt ¹1414/1994, 378 s.

---: *el-MuĶkem fî naķti'l-meşâĶif*. Şam ²1407/1986, [305] s.

---: *el-MuĶni' fî ma'rifeti mersûmi meşâĶifi ehli'l-emşâr mea' kitâbi'n-naķt*. Şam/Beyrut: Dâru'l-Fikr ²1403/1983, 179 s.

---: *el-Muktefâ fi'l-vakfî ve'l-ibtidâ*. *Dirâse ve taḥkîk*. Beyrut: Mu'essesetu'r-Risâle ²1407/1987, 704 s.

ed-Dârimî, Abdullah b. Abdurrahmân (ö. 255/869): *Musned*. Riyad/Beyrut ¹1421/2000, c. 1.

ed-Dûlâbî, Ebû Bişr (ö. 310/923): *Kitâbu'l-kunâ ve'l-esmâ*. Beyrut 1420/1999, 2 c.

Durmuş, İsmail (d. 1368/1949): "Transkripsiyon", *TDV İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: İSAM (2012), c. 41, s. 306-308.

Ebû Ca'fer en-Neḥḥâs, Ahmed b. Muhammed (ö. 338/950): *İrâbu'l-Ḳur'ân*. Beyrut 1405/1985, 5 c.

---: *Me'âni'l-Ḳur'âni'l-Kerîm*. Mekke 1408/1988, c. 4.

Ebû Dâvûd, Süleyman es-Sicistânî (ö. 275/889): *Suneni Ebi Dâvûd*. Kahire 1408/1988, 4 c.

Ebû Ḥayyân el-Endelusî (ö. 745/1344): *el-Baḥru'l-muḥîṭ*. Beyrut ³1403/1983 (yeni baskı), c. 1-8.

Ebû Nu'aym el-Aşfahânî (ö. 430/1038): *Ḥilyetu'l-evliyâ ve ṭabaḳâtu'l-aşfiyâ*. Beyrut ²1387/1967 [yeni baskı], c. 2.

---: *Ma'rifetu's-şahâbe*. Beyrut ¹1422/2002, 5 c.

Ebû Şâme el-Maḳdisî (ö. 665/1267): *İbrâzu'l-me'ânî min ḥurzi'l-emânî fi'l-ḳur'âti's-seb'*. Kahire 1402/1982, 762 s.

---: *Kitâbu'l-murşidi'l-vecîz ilâ 'ulûmi tete'allâḳu bi'l-Kitâbi'l-'Azîz*. Ankara ²1406/1986, 288/40 s.

Ebu't-Tayyib el-Luğavî, Abdulvâhid (ö. 351/962): *Merâtibu'n-naḥviyyîn*. Kahire [ts.], 190 s.

Ebû 'Ubeyd, el-Kâsım b. Sellâm (ö. 224/838): *Feḏâ'îlu'l-Ḳur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye ¹1411/1991, s. 280.

---: *Kitâbu'n-neseb*. [y.y.] ¹1410/1989, 477 s.

el-Enbârî, Ebu'l-Berakât (ö. 577/1181): *Nuzhetu'l-elibbâ' fi ṭabaḳâti'l-udebâ'*. Stockholm [1382] 1962; *Nuzhetu'l-elibbâ' fi ṭabaḳâti'l-udebâ'*. Kahire [1419]/1998.

el-Enderâbî, Ebû Abdillâh (ö. 500/1107'den sonra): *Ḳirâ'atu'l-ḳurrâ'i'l-ma'rûfîn bi-rivâyâti'r-ruvâti'l-meşhûrîn*. Beyrut ¹1405/1985, 167 s.

el-Ezherî, Muhammed b. Ahmed (ö. 370/980): *Kitâbu me'âni'l-ḳıra'ât*. Beyrut ¹1420/1999.

---: *Tehzîbu'l-luğa*. Kahire 1384-1387/1964-1967, c. 1.

el-Fağlı, Abdulhâdı (ö. 1432/2013): *el-Ķırâ'âtu'l-ķur'âniyye. Târîh ve ta'rîf*. Cidde 1399/1979, 160 s.

el-Ferrâ', Yahya b. Ziyâd (ö. 207/822): *Me'âni'l-Ķur'ân*, c. 1 ([Kahire] [1376]/1955); c. 2 (Kahire [1386]/1966); c. 3 (Kahire [1392]/1972); c. 1 (Kahire ²[1400]/1980).

el-Fesevî, Ebû Yusuf (ö. 277/958): *Kitâbu'l-ma'rife ve't-târîh*. Beyrut ²1401/1981, 3 c.

el-Fîrûzâbâdı, Ebû Tâhir (ö. 817/1415): *Beşâ'iru zevi't-temyîz fi letâ'ifi'l-Kitâbi'l-'Azîz*. Beyrut 1415/1995, c. 1.

---: *el-Bulğa fi terâcimi e'immeti'n-nahv ve'l-luğa*. Şam ¹1421/2000.

---: *el-Ķâmûsu'l-muĥît*. Beyrut 1415/1995.

Fischer, Wolfdietrich (ö. 1434/2013); Gätje, Helmut (ö. 1406/1986) [ed.]: *Grundriß der arabischen Philologie*, c. 1 ([1402]/1982), c. 2 ([1407]/1987). Wiesbaden: Dr. Ludwig Reichert Verlag.

Fück, Johann (ö. 1394/1974): *Arabiya. Untersuchungen zur arabischen Sprach- und Stilgeschichte*. Berlin [1369]/1950.

Ķeylân b. 'UĶbe (Zu'r-Rumme) (ö. 117/735): *Dîvânu Zî'r-Rumme*. Şam 1393/1973, c. 2.

Grohmann, Adolf (ö. 1397/1977): "Die Entstehung des Koran und die ältesten Koran-Handschriften", *Bustan* 2 ([1381]/1961), s. 33-38.

Gruendler, Beatrice (d. 1384/1964): *The development of the Arabic scripts from the Nabatean era to the first Islamic century according to dated texts*. Atlanta/Georgia [1414]/1993.

Ķalîfe b. Ķayyât, Ebû 'Amr (ö. 240/854): *Kitâbu't-ţabakât*. Şam 1385/1966.

---: *Târîhu Ķalîfe b. Ķayyât*. Şam 1385/1966, c. 1-2; *Târîhu Ķalîfe b. Ķayyât*. Beyrut 1414/1993, 527 s.

el-Ķamad, Ķânim Ķaddûrî (d. 1369/1950): *Resmu'l-muşĥaf. Dirâse luğaviyye târîhiyye*. Bağdat ¹1402/1982, 822/5 s.

Ķamâde, Faruk: *Medĥal ilâ 'ulûmi'l-Ķur'ân ve't-tefsîr*. Rabat ¹1399/1979, [262] s.

Hamdan, Omar (d. 1383/1963): *Eḍvâ' cedîde 'ale'r-resmi'l-'Uşmânî*. Amman/Beyrut: el-Mektebu'l-İslâmî/Mu'essesetu'r-Reyyân 1430/2009, 452 s.

---: "Emevîler Devrinde İkinci Mushaf Projesi", Bayram Demircigil (çev.), *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi [SAUIFD]* 20/3 ([1439]/2018) s. 283-312.

---: "Ḥalâkâtü'l-ıkrâ' fî bilâdi'l-İrâk fî ḥilâfatey el-Fârûk ve Zî'n-Nûrayn", *el-Mecma'* [Beka'l-Ğarbiyye] 12 (1438/2017), s. 157-187.

---: "Ḥalâkâtü'l-ıkrâ' fî bilâdi'l-İslâmiyye", *et-Telakkî'l-kur'ânî fî 'ahdi's-şahâbe: Enmât ve me'âlât*. Marakeş: Mecme'u'l-Ḳurrâ' 1439/2017, c. 1, s. 499-571.

---: "Können die verschollenen Korantexte der Frühzeit durch nicht-kanonische Lesarten rekonstruiert werden?", Stefan Wild (ed.): *The Qur'ân as Text*. Leiden [1417]/1996, s. 30-34.

---: "el-Manzûme er-râ'iyye fî resmi'l-muşhafî li's-Şâtübî ve şurûḥuhâ", *MIDÉO* 32 (1427/2017), s. 167-216.

---: "el-Mekâri'u't-talîmiyye fî bilâdi's-Şâm fî ḥilâfeti'l-Fârûk", *el-Mecma'* [Beka'l-Ğarbiyye] 11 (1437/2016), s. 133-152.

---: "Meşrû'u'l-meşâhif eş-şânî fi'l-'aşri'l-umevî", *Mecelletu'l-Buhûş ve'd-Dirâsâti'l-Ḳur'âniyye* [el-Medînetu'l-Munevvere] 2/4 (1428/2007), s. 63-116.

---: "Meşrû'u'l-meşâhifi'l-'uşmâniyye: Kırâ'a târîhiyye cedîde. el-Ḳismu'l-evvel: Taḥdîdu târîhih ve 'adedu mâ şadera 'anh min meşâhif", *Mine'l-vaḥyi'l-metluvv ile'l-muşhafî'l-mudevven*. Amman: Cem'iyetu'l-muḥâfaza 'ale'l-Ḳur'âni'l-Kerîm 1440/2019, s. 7-56.

---: "Meşrû'u'l-meşâhifi'l-'uşmâniyye: Kırâ'a târîhiyye cedîde. el-Ḳismu's-şânî: Lecnetu'l-cem' ve'n-nesh. Ḥaşâ'işuhâ ve edvâru a'dâ'ihâ", *Mine'l-vaḥyi'l-metluvv ile'l-muşhafî'l-mudevven*. Amman: Cem'iyetu'l-muḥâfaza 'ale'l-Ḳur'âni'l-Kerîm 1440/2019, s. 57-98.

---: "Min a'lâmi aşhâbi'l-meşâhif, el-ḥalâkatu's-şâniye, Mâlik b. Ebî 'Âmir el-Aşbahî", *Mecelletu'l-Furḳân* 52 (1427/2006), s. 39-36.

---: *Mu'cemu muşannefâti 'ulûmi'l-Ḳur'ân fî Câmi'i'd-Dânî ve Ma'rifeti'z-Zehbî ve Ğâyeti İbni'l-Cezerî*. Beyrut 1439/2018.

---: *Studien zur Kanonisierung des Korantextes. Al-Ḥasan al-Başrîs Beiträge zur Geschichte des Korans*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag 1[1426]/2007, XI/334 s.

---: "The second *Maşāḥif* Project: A Step towards the Canonization of the Qur'anic Text", Angelika Neuwirth v.diğ. (ed.): *The Qur'ān in Context: Historical and Literary Investigations into the Qur'anic Milieu*. Leiden: Brill [1431]/2010, s. 795-835 [*Texts and Studies on the Qur'ān*; c. 6].

---: "Zur Problematik der vermeintlich vom dritten Kalifen 'Uthmān b. 'Affān stammenden Aussage «Es befinde sich eine Art von laḥn im Muşḥaf»: Ein Beitrag zur frühen Orthographie des Korantextes", *Les origines du Coran, le Coran des origines*. Paris: Académie des Inscriptions et Belles-Lettres [1436]/2015, s. 207-217.

---: "Zur Rolle frühislamischer Grammatiktheorien in der Entwicklung der koranischen Orthographie", *Modern Controversies in Qur'anic Studies*. Hamburg: EB-Verlag [1430]/2009, s. 45-95. [*Bonner Islamstudien*; c. 13].

Ḥāmid b. Ahmed (ö. 5./11. yy.'da): *Kitābu'l-mebānî fî nazmi'l-me'ânî*. Arthur Jeffery [ed.]: *Muḳaddimetân fî 'ulûmi'l-Ḳur'ân*. Kahire 1392/1972, 250 s.

el-Ḥaḫḫib el-Bağdādî, Ebû Bekir (ö. 463/1071): *Târîḫü Bağdād*. Beyrut [t.y.], 14 c.

el-Hemezânî, Ebu'l-'Alâ' (ö. 569/1173): *Mubhicu'l-esrâr fî ma'rifeti ihtilâfi'l-'aded ve'l-aḫmâs ve'l-a'sâr 'alâ nihâyeti'l-icâz ve'l-iḫtişâr*. Kahire ¹1435/2013.

el-Huzelî, Ebu'l-Kâsım (ö. 465/1073): *Kitābu'l-kâmil fî'l-ḳur'âti'l-ḫamsîn*. Omar ve Taghrîd Hamdan (ed.). Medine ¹1436/2015, 7 c.

İbn Abdilberr, Ebû Amr en-Nemerî (ö. 463/1071): *Câmi'ü beyâni'l-'ilm ve faḍlih ve mâ yenbeği fî rivâyetih ve ḫamlih*. Beyrut 1398/1978, c. 1.

---: *el-İstî'âb fî ma'rifeti'l-aşḫâb*. Kahire [ts.], 4 c.

---: *et-Temhîd li mâ fi'l-Muvaḫḫa' mine'l-me'ânî ve'l-esânîd*. Rabat 1387/1967, c. 20.

İbn Abdilkâfi (ö. 400/1010'dan sonra): *'Adedu suveri'l-Ḳur'ân ve âyâtih ve kelimâtih ve ḫurûfih ve telḫîs mekkiyyih min medeniyyih*. Kahire ¹1431/2010.

İbn Abdilmun'ım el-Ĥimyerî (ö. 8./14. yüzyıldan önce): *Kitâbu'r-ravdu'l-mi'târ fi haberî'l-aqtâr*. Beyrut [1394]/1975, 745 s.

İbn Abdirrezâk (ö. 1138/1726): *Ĥadâ'ıku'l-in'âm fi fedâ'ili's-Şâm*. Şam ¹1415/1995, 252 s.

İbn 'Asâkir, Ebu'l-Kâsım (ö. 571/1176): *Târîhu medîneti Dimeşk*. Beyrut ¹1415-1421/1995-2000, 79 c.

İbn A'şem, Ebû Muhammed el-Kûfî (ö. 314/927): *el-Futûh*. Beyrut ¹1406/1986, 4 c.

İbn 'Âşûr, Muhammed Tâhir (ö. 1393/1973): *Tefsîru't-tahrîr ve't-tenvîr*. Tunus: ed-Dâru't-Tûnisîyye li'n-Neşr [1405]/1984, c. 2 ve 16.

İbn 'Atîyye, Ebû Muhammed (ö. 546/1152): *el-Muĥarraru'l-vecîz fi tefsîri'l-Kitâbi'l-'Azîz*. Kahire 1394/1974, c. 1; *el-Muĥarraru'l-vecîz fi tefsîri'l-Kitâbi'l-'Azîz*. Beyrut ¹1413/1993, 5 c.

İbn Beşkuvâl, Ebu'l-Kâsım (ö. 578/1183): *Kitâbu'l-mustegâsîn bi'l-Lâhi Te'âlâ inde'l-muhimmâti ve'l-ĥayâti*. Madrid [1411]/1991.

İbnu'l-Cevzî, Ebu'l-Ferac (ö. 597/1201): *Funûnu'l-efnân fi 'acâ'ibi 'ulûmi'l-Ĥur'ân*. Kahire 1408/1988, 288 s.

---: *Zâdu'l-mesûr fi 'ilmi't-tefsîr*. Beyrut: Dâru'l-Fikr ¹1407/1987, 8 c.

İbnu'l-Cezerî, Ebu'l-Ĥayr (ö. 833/1429): *Ġâyetu'n-nihâye fi tabakâti'l-ĥurrâ'*. Kahire 1351-1352/1932-1933, 2 c.; *Ġâyetu'n-nihâye fi tabakâti'l-ĥurrâ'*. Kahire 1354/1935.

---: *en-Neşr fi'l-ĥurâ'âti'l-'aşr*. Beyrut: Dâru'l-Fikr [ts.], 2 c.

İbn Cinnî, Ebu'l-Feth (ö. 392/1002): *el-Muĥteseb fi tebyîni vucûhi şevâzzi'l-ĥurâ'ât ve'l-îdâh 'anhâ*. Kahire 1386-1389/1966-1969, 2 c.

İbn Duĥmâk, Sârimuddîn (ö. 809/1407): *Kitâbu'l-intişâr li-vâsîtati 'akdi'l-emşâr*. Karl Vollers (ed.). Kahire 1309-1310/1891-1892]/Frankfurt a. M. [1413]/1992 [yeni baskı], 4. c.

İbnu'd-Đureys (ö. 294/906): *Fedâ'ılu'l-Ĥur'ân*. Şam 1408/1987.

İbn Ebî Dâvûd, Ebû Bekir (ö. 316/929): *Kitâbu'l-meşâhif*. Kahire ¹1355/1936; *Kitâbu'l-meşâhif*. Beyrut: Dâru'l-Beşâ'iri'l-İslâmiyye ²1423/2002, 2 c.

İbn Ebi'd-Dunyâ, Ebû Bekir (ö. 281/894): *Kitâbu'l-eşrâf*. Doha ¹1413/1993.

İbn Ebî Hâtîm, Abdurrahmân (ö. 327/938): *Kitâbu'l-cerh ve't-ta'dîl*. Haydarabat ¹1371/1952, c. 3-4; *Kitâbu'l-cerh ve't-ta'dîl*. Beyrut 1422/2002, 10 c.

İbn Ebî Hâşeme, Ebû Bekir (ö. 279/892): *et-Târîhu'l-kebîr [= Târîh İbn Ebî Hâşeme]*. Kahire ¹1427/2006, 2 c.

İbn Ebî Meryem, Nûh (ö. 565/1170'ten sonra): *el-Kitâbu'l-mûdah fî vucûhi'l-ķur'ân ve 'ilelihâ*. Cidde ¹1414/1993.

İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekir (ö. 235/849): *el-Kitâbu'l-muşannef fî'l-eĥâdîs ve'l-âşâr*. Bombay 1403/1983, c. 2 ve 14.

İbnu'l-Enbârî, Ebû Bekir (ö. 328/940): *Kitâbu îdâhi'l-vakfi ve'l-ibtidâ' fî kitâbi'l-Lâhi 'Azze ve Celle*. Şam 1390/1971, 2 c.

---: *Kitâbu mersûmi'l-ĥatt*. Yeni Delhi 1397/1977.

İbnu'l-Eşîr, Ebu'l-Hasan İzzuddîn (ö. 630/1233): *el-Kâmil fî't-târîh*. Beyrut 1385/1965, c. 4; *el-Kâmil fî't-târîh*. Beyrut 1407-1424/1987-2003, 10 c.

---: *Usdu'l-ġâbe fî ma'rifeti's-şahâbe*. Beyrut 1415/1994, 7 c.

İbn Fâris, Ebu'l-Hüseyn (ö. 395/1004): *eş-Şâhibî fî fikhi'l-luġa ve suneni'l-'Arab fî kelâmihâ*. Kahire 1400/1980.

İbn Hâbîb, Muhammed (ö. 245/860): *Kitâbu'l-muĥabber*. Haydarabat ¹1361/1942.

İbn Hacer el-'Askalânî, Ebu'l-Fağl (ö. 852/1449): *Fetĥu'l-bârî bi-şerĥi Şahîhi'l-Buĥârî*. [Kahire] 1379-1390/[1959-1970], 13 c.

---: *el-İşâbe fî temyîzi's-şahâbe*. Beyrut ³1426/2005, c. 2-4 ve 6.

---: *Tehzîbu't-tehzîb*. Haydarabat 1326/[1908], c. 2, 8 ve 10; *Tehzîbu't-tehzîb*. Beyrut 1387/1968 (yeni baskı), c. 1-5, 7 ve 10-11.

İbn Haldûn, Ebû Zeyd (ö. 808/1406): *Kitâbu'l-'iber ve dîvânu'l-mubteda' ve'l-ĥaber*. Kahire/Beyrut 1420/1999, 14 c.

İbn Hâleveyh, Ebû Abdillâh (ö. 370/980): *Havâşî kitâbi'l-bed'î [= Muĥtaşar fî şevâzzi'l-Ķur'ân min kitâbi'l-bed'î]*. Gotthelf Bergsträsser (ed.). Kahire ¹1353/1934, 6/228/8 s.

---: *İ'râbu şelâsîn sûra mine'l-Ķur'âni'l-Kerîm*. Kahire ¹1360/1941.

İbn Hâllikân, Ebu'l-Abbâs (ö. 681/1282): *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâ'u ebnâ'i'z-zamân*. Beyrut 1414/1994, 8 c.

İbn Hânel, Ahmed (ö. 241/855): *Kitâbu'l-'İlel ve ma'rifeti'r-ricâl*. Beyrut/Riyad ¹1408/1988, 4 c.

---: *el-Musned*. Kahire ¹1416/1995, c. 1-4, 8-9 ve 15.

İbn Havaşal, Ebu'l-Kâsım (ö. 367/977'den sonra): *Kitâbu şûreti'l-arḍ*. Beyrut: Dâru'l-Mektebeti'l-Ḥayât [ts.], 432 s.

İbn Hıbbân, Ebû Hâtım (ö. 354/965): *Kitâbu's-şikât*. Haydarabat [1393-1403]/1973-1983, 10 c.

---: *Meşâhîru 'ulemâ'i'l-emşâr*. Mansure ¹1411/1991, 390 s.

İbnu'l-Kalânîsî, Ebû Ya'lâ (ö. 555/1160): *Târîhu ibni'l-Kalânîsî* [= *Zeylu Târîhi Dimeşkî*]. Beyrut [1326]/1908, 397/48 s.

İbn Kâni', Ebu'l-Hüseyin (ö. 351/962): *Mu'cemu's-şahâbe*. Medine: Mektebetu'l-Gurabâi'l-Eseriyye ¹1418/1996, 3 c.

İbn Keşîr ed-Dimeşkî, Ebu'l-Fidâ' (ö. 774/1373): *el-Bidâye ve'n-nihâye*. Kahire ¹1351/[1932], 7 c.; *el-Bidâye ve'n-nihâye*. Beyrut/Riyad [1386-1387]/1966-1967, c. 4; *el-Bidâye ve'n-nihâye*. Beyrut ²1407/1987, c. 5 ve 8.

---: *Feḍâ'îlu'l-Ḳur'ân*. Beyrut ⁴1399/1979, [90] s.; *Feḍâ'îlu'l-Ḳur'ân*. Kahire ¹1416/[1995], 320 s.

---: *Tefsîru'l-Ḳur'ânî'l-'Azîm* [= *Tefsîru İbn Keşîr*]. Beyrut ²1407/1987, c. 1.

İbn Kuteybe, Ebû Muhammed (ö. 276/889): *Edebu'l-kâtib*. Beyrut ¹1408/1988.

---: *Kitâbu 'uyûni'l-aḥbâr*. Beyrut ¹1414/1994, c. 2.

---: *el-Ma'ârif*. Kahire ²1388/1969, 817 s.; *el-Ma'ârif*. Beyrut ²1390/1970.

İbn Manzûr, Ebu'l-Fazl (ö. 711/1311): *Lisânu'l-'Arab*. Beyrut: Dâru İhyâi't-turâşi'l-'arabî ¹³1413/1993, 18 c.

---: *Muḥtaşaru târîhu Dimeşk li-bni 'Asâkir*. Şam ¹1408/1988, c. 6 ve 15.

İbn Mihrân, Ebû Bekir en-Nîsâbûrî (ö. 381/991): *el-Mebsût fi'l-kırâ'âti'l-'aşer*. Şam 1407/1986.

İbn Mucâhid, Ebû Bekir (ö. 324/936): *Kitâbu's-seb'a fi'l-kırâ'ât*. Kahire ²1400/1979; *Kitâbu's-seb'a fi'l-kırâ'ât*. Kahire ³[ts.].

İbnu'l-Mukri' (ö. 381/991): *el-Mu'cem*. Riyad ¹1419/1998.

İbn Muṭarrîf, Ebû Abdillâh (ö. 454/1062): *el-Ḳurṭayn*. Beyrut [1399/1979 civarı], c. 2.

İbn Sa'd, Ebû Abdillâh (ö. 230/845): *Kitâbu't-ṭabakâti'l-kebîr* [= *eṭ-Ṭabakâtu'l-kubrâ*]. Beyrut 1377-1388/1957-1968, 8 c.

İbn Şebbe, Ebû Zeyd (ö. 262/876): *Târîhu'l-Medîneti'l-munevvere*. Beyrut: Dâru't-Turâs/ed-Dâru'l-İslâmiyye ¹1410/1990, 4 c.

İbn Vehb, Abdullah (ö. 197/813): *el-Câmi' fî 'ulûmi'l-Ḳur'ân*. Wiesbaden [1413]/1992, 78 s.

el-İclî, Ebu'l-Hasan (ö. 261/875): *Târîhu's-şikât*. Beyrut ¹1405/1984, 552 s.

Jeffery, Arthur (ö. 1379/1959) (ed.): *Materials for the History of the Text of the Qur'ân*. Leiden: Brill [1356]/1937, X/362/233 s.

--- (ed.): *Muḳaddimetân fî 'ulûmi'l-Ḳur'ân*. Kahire 1392/1972.

Jones, Alan (ö. 1443/2021): "The Qur'ân (II)", Alfred F. L. Beeston (ed.): *Arabic Literature to the End of the Umayyad Period*. Cambridge/Londra [1403]/1983.

Juda, Jamal: *Die sozialen und wirtschaftlichen Aspekte der Mawâlî in frühislamischer Zeit*. Tübingen Üniversitesi Doktora tezi. Tübingen [1403]/1983, XIV/250 s.

Karabacek, Josef von (ö. 1337/1918): *Zur orientalischen Altertumskunde. VI Ein Koranfragment des IX. Jahrhunderts aus dem Besitze des Seldschukensultans Kaikubad*. Viyana [1336]/1917.

el-Ḳarnî, Berîk b. Sa'îd: *'Ulûmu'l-Ḳur'ân 'inde's-şahâbe ve't-tâbi'în*. Manama: Vizâratu'l-Adl ve's-Şu'ûni'l-İslâmiyye ve'l-Evkâf ¹1432/2011, 990 s.

el-Ḳaşallânî, Ebu'l-Abbâs (ö. 923/1517): *Leṭâ'ifu'l-işârât li-funûni'l-ḳur'ât*. Medine 1434/[2013], 10 c.

Ḳatâde b. Diâme (ö. 118/736): *Kitâbu'n-nâsiḥ ve'l-mensûḥ*. Beyrut 1409/1989.

el-Ḳatṭân, Mennâc (ö. 1420/1999): *Mebâḥiṣ fî 'ulûmi'l-Ḳur'ân*. Riyad ⁸1408/1988, 400 s.

Kessler, Christel (d. 1341/1922): "Abd al-Malik's Inscription in the Dome of the Rock", *Journal of the Royal Asiatic Society* [Cambridge] ([1390]/1970), s. 2-14.

Khoury, Adel Theodor (d. 1348/1930) (çev.): *Der Koran*. Gütersloh 1990, c. 1 [1., 1-2., 74. sure].

Khoury, Raif Georges (ö. 1438/2017): *'Abd Allâh ibn Lahî'a*. Wiesbaden [1407]/1986.

---: *Les légendes prophétiques dans l'Islam* [a], Wiesbaden [1398]/1978.

---: *Wahb b. Munabbih. Teil 1: Der Heidelberger Papyrus PSR Heid Arab 23. Leben und Werk des Dichters*, Wiesbaden [1392]/1972.

el-Kirmânî (ö. 6./12. yüzyılda): *Şevâzzu'l-ķırâ'ât*. Beyrut 1422/2001.

el-Ķıftî, Ebu'l-Hasan (ö. 646/1248): *İnbâhu'r-ruvât 'alâ enbâhi'n-nuĥât*. Kahire/Beyrut: Dâru'l-Fikri'l-ʿArabî/Muʿessesetu'l-Kutubi's-Şekâfiyye ¹1406/1986, 4 c.

Kramers, Johannes Hendrik (ö. 1371/1951): Wensinck, Arent Jan (ö. 1358/1939): *Handwörterbuch des Islam*. Leiden [1360]/1941.

el-Ķurtubî, Muhammed b. Ahmed (ö. 671/1273): *el-Câmi' li-aĥkâmi'l-Ķur'ân ve'l-mubeyyin li-mâ teğammene mine's-sunne ve âyi'l-Ķur'ân*. Kahire ³1387/1967, c. 9 ve 67; *el-Câmi' li-aĥkâmi'l-Ķur'ân ve'l-mubeyyin li-mâ teğammene mine's-sunne ve âyi'l-Ķur'ân*. Beyrut ¹1427/2006, c. 1, 3, 17 ve 19.

el-Lebîb, Ebû Bekir (ö. 736/1336'dan önce): *ed-Durratu's-şakîle fî şerĥi ebyâti'l-ʿakîle*. Beyrut ¹1432/2011, 666 s.

Lewis, Bernard (ö. 1439/2018) v.diğ. (ed.): *The Encyclopaedia of Islam. New Edition [= EI2]* c. 3. Leiden [1390]/1971.

Loebenstein, Helene (ö. 1431/2010) (ed.): *Koranfragmente auf Pergament aus der Papyrussammlung der Österreichischen Nationalbibliothek. Tafelband*. Viyana [1402]/1982.

---: *Koranfragmente auf Pergament aus der Papyrussammlung der Österreichischen Nationalbibliothek. Textband*. Viyana [1402]/1982.

el-Maķdisî, Muhammed b. Ahmed (ö. 377/988): *Aĥşenu't-taķâsîm fî ma'rifeti'l-ekâlim*. Frankfurt a.M. 1413/1992 [yeni baskı].

el-Maķrîzî, Ebu'l-Abbâs (ö. 845/1441): *Kitâbu'l-mevâ'iz ve'l-i'tibâr bi-zikri'l-ĥiṭaṭ ve'l-âşâr*. Beyrut: Dâru Sâdır [ts.], 2 c.

el-Medâ'inî, Ebu'l-Hasan (ö. 225/840): "Kitâbu'l-murdifât min Ķureş", *Nevâdiru'l-maĥtûṭât*. Beyrut ¹1411/1991, c. 1.

el-Mehdevî, İbn ʿAmmâr (ö. 440/1048 civarı): "Kitâbu hicâ'i meşâhifi'l-emşâr", *Mecelletu ma'hedi'l-maĥtûṭâtî'l-ʿArabiyye*. Kahire 19/1 (1393/1973) s. 51-141.

---: *Şerĥu'l-hidâye*. Riyad: Mektebetu'r-Ruşd ¹1416/1995, c. 2.

Meier, Fritz (ö. 1419/1998): *Bausteine. Ausgewählte Aufsätze zur Islamwissenschaft*. Erika Glassen ve Gudrun Schubert (ed.). İstanbul [1413]/1992.

Mekkî el-Ḳaysî, Ebû Muhammed (ö. 437/1046): *Kitâbu'l-ibâne 'an me'âni'l-ḳırâ'ât*. Şam ¹1399/1979, 110 s.

el-Mervezî, Muhammed b. Naşr (ö. 294/906): *Kitâbu'ş-şalâh*. Beyrut 1417/1996.

Miles, George Carpenter (ö. 1395/1975): "Early Islamic inscriptions near Tâ'rif in the Hîjâz", *JNES* 7 (1948) s. 236-242.

Mingana, Alphonse (ö. 1356/1937): "The Transmission of the Kur'an", *Journal of the Manchester University Egyptian and Oriental Society* [Manchester] 5 ([1333-1334]/1915-1916), s. 25-47.

el-Minhâcî, Ebû Abdillâh (ö. 880/1475): *İthâfu'l-eḫişşâ bi-faḏâ'ili'l-mescidi'l-aḳşâ*. Kahire [1404]/1984, 2 c.

el-Mizzî, Ebu'l-Haccâc (ö. 742/1341): *Tehzîbu'l-kemâl fî esmâ'ir-ricâl*. Beyrut ¹1413/1992, 35 c.; *Tehzîbu'l-kemâl fî esmâ'ir-ricâl*. Beyrut ⁴1415/1994, c. 3, 12-13 ve 22.

---: *Tuhfetu'l-eşrâf bi-ma'rifeti'l-eṫrâf*. Bombay: ed-Dâru'l-Ḳayyime ²1403/1982, 13 c.

Mollâ Ali el-Ḳârî, Nuruddîn (ö. 1014/1606): *el-Minaḥ el-fikriyye fî şerḫi'l-muḳaddîmeti'l-cezeriyye*. Şam ²1433/2012, 342 s.

Motzki, Harald (ö. 1440/ 2019): "The Collection of the Qur'an. A Reconsideration of Western Views in Light of Recent Methodological Developments", *Der Islam* [Berlin] 78/1 ([1422]/2001), s. 1-34.

Mu'erric es-Sedûsî, Ebû Feyd (ö. 195/810): *Kitâbu ḫazf min ne-sebi Ḳureyş*. Kahire 1411/1990, 120 s.

Muslim b. Haccâc, Ebu'l-Hüseyyin (ö. 261/875): *el-Câmi'u'ş-şahîh*. [İstanbul] 1329-1333/[1911-1915], 8 c.

en-Nedîm, Ebu'l-Ferac (ö. 380/990): *el-Fihrist*. Beyrut 1415/1994, 464 s.

Neuwirth, Angelika (d. 1364/1945): *Der Koran als Text der Spätantike. Ein europäischer Zugang*. Berlin [1431]/2010, 859 s.

---: "Form and Structure". Jane D. McAuliffe (ed.): *Encyclopaedia of the Qur'an*. Leiden [1423]/2002, c. 2 [E-I], s. 245-264.

Nöldeke, Theodor (ö. 1349/1930): *Geschichte des Qorāns*, c. 2 ["Die Sammlung des Qorāns"]. Friedrich Schwally tarafından düzenlendi. Leipzig: Dieterich'sche Verlagsbuchhandlung ²[1337]/1919.

en-Nu'aymî, Abdulkâdir (ö. 927/1521): *ed-Dâris fî târîhi'l-medâris*. Kahire ²1427/2006, 2 c.

Paret, Rudi (ö. 1403/1983): "Besonderheiten alter Koranhandschriften", Hans R. Römer ve Albrecht Noth [ed.]: *Studien zur Geschichte und Kultur des Vorderen Orients. Festschrift für Bertold Spuler zum siebzigsten Geburtstag*. Leiden [1401]/1981, s. 310-320.

Puin, Gerd-Rüdiger (d. 1359/1940): "Observations on early Qur'ân manuscripts in Şan'â", Stefan Wild (ed.): *The Qur'ân as text*. Leiden [v.diğ.] [1417]/1996, s. 107-1111.

er-Râzî, Fahreddîn (ö. 606/1201): *Mefâtîhu'l-ğayb*. Beyrut 1411/1990, c. 1.

eş-Şafedî (ö. 746/1363): *Kitâbu'l-vâfi bi'l-vefeyât*. Wiesbaden ²1401/1981.

---: *Taşhîhu't-taşhîf ve tahrîru't-tahrîf*. Kahire ¹1407/1987.

Sa'îd b. Manşûr, Ebû Osman (ö. 227/842): *Sunen*. Riyad: Dâru's-Şumay'î ²1420/2000, c. 4.

eş-Şâlih, Şubhî (ö. 1407/1986): *Mebâhiş fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. Beyrut ¹⁸[1411]/1990, [382] s.

eş-Şan'ânî, Abdurrezzâk b. Hemmâm (ö. 211/829): *el-Muşannef*. Beyrut 1390-1392/1970-1972, c. 4; *el-Muşannef*. Johannesburg [v.diğ.] ¹1391/1972, c. 4.; *el-Muşannef*. Beyrut ²1403/1983, 11 c.

Sayed, Redwan: *Die Revolte des Ibn al-Aş'at und die Koranleser. Ein Beitrag zur Religions- und Sozialgeschichte der früheren Umayyadenzeit*. Freiburg [1397]/1977.

Schaeder, Hans Heinrich (ö. 1957/1376): "Hasan al-Basrî. Studien zur Frühgeschichte des Islam", *Der Islam* 14 ([1343]/1925) s. 1-75.

es-Sehâvî, Ebu'l-Hasan Alemuddîn (ö. 643/1245): *Cemâlu'l-kurrâ' ve kemâlu'l-ikrâ'*. Mekke ¹1408/1987, 2 c.

---: *Kitâbu'l-vesîle ilâ keşfi'l-akîle*. Riyad: Mektebetu'r-Ruşd ²1424/2003, 553 s.

Sellheim, Rudolf (ö. 1434/2013): *Arabische Handschriften. Materialien zur arabischen Literaturgeschichte*. Wiesbaden [1387]/1967 ve [1407]/1987. c. 1.

es-Semerqandî, Ebu'l-Leys (ö. 373/983): *Tefsîru's-Semerqandî*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye ¹1413/1993, 3 c.

es-Semhûdî, Ebu'l-Hasen (ö. 911/1506): *Vefâ'u'l-vefâ bi-ahbâri dâri'l-Muṣtafâ*. Kahire 1374/1955. 2 c.

es-Semîn el-Ḥalebî, Ebu'l-Abbâs (ö. 756/1355): *ed-Durru'l-meşûn fî 'ulûmi'l-kitâbi'l-meknûn*. Şam 1406-1415/1986-94, 11 c.

es-Seyyârî (ö. 3./9. yy.'da): *Kitâb al-qirâ'ât aw at-tanzîl wat-tahrîf. Revelation and Falsification. Critical edition with an introduction and notes by Etan Kohlberg and Mohammad Ali Amir-Moezzi*. Leiden/Boston [1430]/2009.

Sezgin, Fuat (ö. 1439/2018): *Geschichte des arabischen Schrifttums*. Leiden [1387]/1967, c. 1 [Qur'anwissenschaften, Ḥadîṭ, Geschichte, Fiqh, Dogmatik, Mystik. Bis ca. 430 H.].

Spitaler, Anton (ö. 1424/2003): *Die Verszählung des Koran nach islamischer Überlieferung*. München [1354]/1935.

es-Suyûtî, Ebû Bekir Celâluddîn (ö. 911/1505): *ed-Durru'l-menşûr fî't-tefsîr bi'l-me'şûr*. Beyrut ¹1411/1990, 6 c.

---: *el-İtkân fî 'ulûmi'l-Ḳur'ân*. Beyrut/Riyad 1407/1987, c. 2; *el-İtkân fî 'ulûmi'l-Ḳur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Fikr ¹1416/1996, 2 c.

---: *el-Muzhir fî 'ulûmi'l-luġa ve envâ'ihâ*. Beyrut [o. J.], c. 2.

---: *Târîhu'l-ḥulefâ'*. Beyrut ¹1408/1988, 429 s.

Şahîn, Abdussabûr (ö. 1431/2010): *Târîhu'l-Ḳur'ân*. Kahire [1386]/1966.

Şelebî, Hind (ö. 1442/2021): *el-Ḳurâ'ât bi-İfrîkiyye mine'l-fethi ilâ munteşafi'l-karni'l-ḥâmisi'l-hicrî*. [y.y.] [1404]/1983, [431] s.

eş-Şevkânî, Ebû Abdillâh (ö. 1250/1834): *Fethu'l-kadîr el-câmi' beyne fenneyi'r-rivâye ve'd-dirâye min 'ilmi't-tefsîr*. Mansure ²1418/1997, c. 2 ve 4.

Şihâta, Abdullah Mahmud: *Târîhu'l-Ḳur'ân ve't-tefsîr*. Kahire: el-Hey'etu'l-Mişriyyetu'l-Âmme li'l-Kitâb 1392/1972, 198 s.

eṭ-Ṭaberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr (ö. 310/923): *Târîhu'r-rusul ve'l-mulûk [= Târîhu't-Ṭaberî]*. Kahire ²[1390]/1970,

c. 4; *Târîhu'r-rusul ve'l-mulûk* [= *Târîhu't-Ṭaberî*]. Beyrut 1407/1987, c. 4.

Ṭal'at, Eşref: *Sefîru'l-âlimîn fi idâhi ve tahrîri ve taḥbîri semîru't-tâlibîn fi resmi ve ḍabṭi'l-Kitâbi'l-Mubîn*. İsmailiye ²1426/2006, 2 c.

Taşköprizâde, Ahmed Efendi (ö. 968/1561): *Miftâhu's-sa'âde ve mişbâhu's-siyâde fi mevzû'âtî'l-ûlûm*. Kahire [1388]/1968, 4 c.

et-Tenûhî, Ebû Ali (ö. 384/994): *Kitâbu'l-ferac ba'de's-ş-şidde*. Beyrut 1398/1978.

el-Ükaylî, Ebû Ṭâhir (ö. 623/1236): *el-Muhtaşar fi mersûmi'l-muşaḥfi'l-kerîm*. Amman: Dâru 'Ammâr ¹1429/2008, 147 s.

el-Ükberî, Ebu'l-Bekâ (ö. 616/1219): *İ'râbu şevâzzi'l-kurâ'ât*. Beyrut ¹1417/1996, c. 1.

Üzayme, Muḥammed Abdulhâlik (ö. 1404/1984): *el-Muğnî fi taşrîfi'l-ef'âl*. Kahire ²1420/1999.

Vekî', Ebû Bekir (ö. 306/918): *Aḥbâru'l-kuḍât*. Kahire 1366-1369/1947-1950.

Versteegh, Cornelis Henricus Maria (ö. 1366/1947): *Arabic grammar and Qur'ânic exegesis in early Islam*. Leiden [v.diğ.] [1413]/1993.

Wansbrough, John Edward (ö. 1423/2002): *Quranic Studies. Sources and Methods of Scriptural Interpretation*. Oxford: Oxford Üniversitesi Basımı [1397]/1977.

el-Yağmûrî (ö. 673/1274): *Kitâbu nûri'l-kabesi'l-muhtaşar mine'l-muktebes fi aḥbâri'n-nuḥât ve'l-udabâ'i ve's-şu'arâ' ve'l-ulemâ'*. Wiesbaden 1384/1964, *41/471/[39] s.

el-Ya'kûbî, Ahmed (ö. 292/905): *Târîhu'l-Ya'kûbî*. Beyrut ⁶1415/1995, 2 c.

Yâkût el-Ḥamevî, Ebû Abdillâh (ö. 626/1229): *Mu'cemu'l-buldân*. Leipzig [1282-1290]/1866-1873, c. 4.

---: *Mu'cemu'l-udebâ'* [= *İrşâdu'l-erîb ilâ ma'rifeti'l-edîb*]. Beyrut [1413]/1993, 7 c.

Zağlül, eş-Şehhât es-Seyyid (ö. 1443/2022): *Ubey b. Ka'b: er-Racul ve'l-muşaḥaf*. İskenderiye: el-Hey'etu'l-Mışriyyetu'l-Âmme li'l-Kitâb ¹1398/1978, 365/7 s.

ez-Zehabî, Ebû Abdillâh (ö. 748/1347): *Ma'rifetu'l-kurrâ'i'l-kibâr 'ale't-ṭabaḳâti ve'l-a'şâr*. Beyrut ¹1404/1984, c. 1; *Ma'rifetu'l-kurrâ'i'l-kibâr 'ale't-ṭabaḳâti ve'l-a'şâr*. İstanbul ¹1416/1995, 4 c.

---: *Mizânu'l-i'tidâl fi naḳdi'r-ricâl*. Kahire 1382/1963, c. 1-2.

---: *Siyeru a'lâmi'n-nubelâ'*. Beyrut ¹1401-1409/1981-1988, 25 c.; *Siyeru a'lâmi'n-nubelâ'*. Beyrut ²1418/1997, 296 s.

---: *Târîhu'l-İslâm ve vefeyâtu'l-meşâhîr ve'l-a'lâm*. Beyrut ¹1407-1424/1987-2004, 51 c.

ez-Zemaḫşerî, Ebu'l-Kâsım (ö. 538/1144): *el-Keşşâf*. [Beyrut] ¹1397/1977, c. 1-2.

ez-Zencânî, Ebû Abdillâh (ö. 1360/1941): *Târîhu'l-Ḳur'ân*. Kahire 1353/1935.

ez-Zerkeşî, Ebû Abdillâh (ö. 794/1392): *el-Burhân fi 'ulûmi'l-Ḳur'ân*. Kahire 1376-1377/1957-1958, c. 1.

Zeynuddîn, Nâcî: *Muşavveru'l-ḥattî'l-'arabî*. Bağdat/Beyrut ³1400/1980.

ez-Ziriklî, Ḥayruddîn (ö. 1396/1976): *el-A'lâm. Ḳâmûsu terâcîm li-eşherî'r-ricâl ve'n-nisâ' mine'l-'arab ve'l-musta'rabîn ve'l-musteşriḳîn*. Beyrut ⁹[1411]/1990, 8 c.

ez-Zubeydî, Ebû Bekir (ö. 379/989): *Ṭabaḳâtu'n-naḫviyyîn ve'l-luḡaviyyîn*. Kahire ²1392/1973.

ez-Zurḳânî, Muhammed b. Abdalbâkî (ö. 1122/1710): *Şerḫ*. Beyrut ¹1411/1990, c. 1.

Kur'an, Kur'an Bölümleri ve Yazmalar

- Kahire Standart Baskısına göre Kur'an.
- Cod. Sanaa 01-25.I, 01-28.I ve 01-29.I [Magazin Forschung (Universität des Saarlandes) 1/1999, s. 34 ve 39].
- Kur'an Saray Emanet 12, İstanbul.
- Kur'an Saray Medine 12, İstanbul.
- Kur'an Yazması 247, Teymûr Paşa Kütüphanesi, Kahire.
- Semerkant Kur'an Kodeksi, (özel nüsha).
- SE 87, Türk ve İslam Eserleri Müzesi, İstanbul.
- Staatsb. 4113 und 4313, Berlin Devlet Müzesi, Berlin.

Fecr Yayınları: 704

MUSHAF OLARAK KUR'ÂN

–Kur'ân'ın Erken Dönemde Kopyalanması, Noktalaması ve
Kur'ân Kopyalarının Sahipleri Üzerine Bireysel Çalışmalar–

Omar HAMDAN

Çeviren

Funda ERYURT

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ağustos 2023

SBN: 978-625-6436-55-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

el-Anţâkî, Ali b. Muhammed (ö. 377/987): *Kitâb ‘aded âyi’l-Ķur’ân li’l-Mekkî ve’l-Medeniyyeyn ve’l-Başrî ve’ş-şâmi’l-muttefaĶ ‘aleyh ve’l-muĥtelef fîh*. Londra ¹1432/2011.

el-A‘zamî, Muhammed Mustafa (ö. 1439/2017): *The History of the Qur’ânic Text from Revelation to Compilation: A comparative study with the Old and New Testaments*. Riyad ²1429/2008, 408 s.

‘Azîza, F. B.: *el-Mu‘cemu’l-mufaşşal fî’n-naĥvi’l-‘Arabî*. Beyrut ¹1413/1992, c. 1.

Baĝdatlı İsmail Paşa, İsmail b. Muhammed (ö. 1839/1920): *Hediyyetu’l-‘ârifîn, esmâ’u’l-muellifîn ve-âsârü’l-muşannifîn*. İstanbul [1370-1374]/1951-1955, 2 c.

el-Bâĥillânî, Ebû Bekir Muhammed (ö. 403/1013): *el-İntişâr li’l-Ķur’ân*. Amman/Beyrut ¹1422/2001, 2 c.

---: *Nuketü’l-intişâr li-naĥli’l-Ķur’ân*. İskenderiye [1391]/1971, 445 s.

el-Belâzürî, Ebu’l-‘Abbâs (ö. 279/892): *Kitâb Cumel min ensâbi’l-eşraf*. Beyrut ¹1417/1996, 13 c.

Bergstrâßer, Gotthelf (ö. 1352/1933); Pretzl, Otto (ö. 1360/1941): *Gesichte des Qorâns* . Bl. 3., [“Die Geschichte des Korantexts”]. Leipzig ²[1357]/1938, S. 1-115.

Bergstrâßer, Gotthelf: *Plan eines Apparatus criticus zum Koran*. Münih: Sitzungsberichte der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Abteilung, [1349]/1934.

---: “Über die Notwendigkeit und Möglichkeit einer kritischen Koranausgabe”: *ZDMG* 84 ([1349]/(1930).

el-Beyhaĥî (ö. 458/1066): *es-Sunenu’l-kubrâ*. Beyrut 1413/1992, c. 4.

Brockelmann, Carl (ö. 1375/1956): *Geschichte der arabischen Literatur*. Leiden: E. J. Brill, c. 1 [1362]/1943 ve c. 2 [1368]/1949; Zeyl c. 1, [1356]/1937, Zeyl c. 2 [1357]/1938 ve Zeyl c. 3 [1361]/1942.

el-Buḥârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail (ö. 256/870): *Kitâbu't-târîhi'l-kebîr*. Beyrut ¹1422/2001, 8 c.

---: *et-Târîhu'l-kebîr*. Riyad 1449/2019, c. 10.

el-Bustî, İbn Ḥabbân (ö. 354/965): *Meşâhîr 'ulemâ'i'l-emşâr ve-a'lâm fuḳahâ'i'l-eḳtâr*. Mansure ¹1411/1991.

el-Ca'berî, Ebû Muhammed Burhânuddîn (ö. 732/1332): *Cem'iletu erbâbi'l-merâsîd fî şerhi 'âkileti etrâbi'l-kaşâ'id*. Kahire ¹1436/2015, 1001 s.

Caspari, C. P. (ö. 1309/1892): *Arabische Grammatik*. Halle [1304]/1887.

el-Cevherî, İsmâil b. Hammâd (ö. 393/1003): *eş-Şihâh fi'l-luğa [eş-Şihâh]*. Beyrut ²1399/1979, c. 5.

Cook, Michael (d. 1359/1940-): "A Koranic codex inherited by Mâlik from his grandfather" *Graeco – Arabica* 7-9 ([1420-1421]/1999-2000) 93-105.

Crone, Patricia (ö. 1436/2015) & Cook, Michael (d. 1359/1940): *Hagarism*. Cambridge [1397]/1977.

el-Cumeḥî, İbn Sellâm (ö. 232/846): *Ṭabaḳâtu's-şu'arâ'*. Leiden [1334]/1916.

ed-Dânî, Ebû 'Amr (ö. 444/1053): *el-Beyân fî 'addi âyi'l-Ḳur'ân*. Kuveyt ¹1414/1994, 378 s.

---: *el-Muḥkem fî naḳti'l-meşâhîf*. Şam ²1407/1986, [305].

---: *el-Muḳni' fî ma'rifeti mersûmi meşâhîfi ehli'l-emşâr me'a kitâb en-naḳt*. Şam ²1403/1983, 179 s.

---: *el-Urcûzetu'l-munebbihe 'alâ esmâ'i'l-kurrâ' ve'r-ruvâti ve-uşûli'l-ḳirâ'ât ve-'aḳdi'd-diyânât bi't-tecbîd ve'd-dilâlât*. Riyad ¹1420/1999, 346 s.

---: *Kitâbu'n-naḳt*. Şam ²1403/1983.

ed-Dâvûdî, Muhammed b. Ali (ö. 945/1538): *Ṭabaḳâtu'l-mufessirîn*. Beyrut ¹1422/2002.

ed-Dimeşki, İbn 'Alvân (ö. 803/1401): *Kitâb fî 'add âyi'l-Ḳur'ân*. Beyrut ¹1435/2014.

ed-Dûlâbî, Ebû Bişr (ö. 310/923): *el-Kunâ ve'l-esmâ'*. Beyrut ¹1420/1999, 2 c.

Durmuş, İsmail (d. 1368/1949-): "Transkripsiyon", *TDV İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: İSAM (2012), c. 41.

Ebû Dâvûd, Suleymân b. Necâh (ö. 496/103): *Muhtaşaru't-tibyîn li-hicâ'i't-tenzîl*. Medine 1421/[2000], c. 1.

Ebû Nu'aym el-Aşbahânî, Ahmed b. Abdillâh (ö. 430/1038): *Ma'rifetu's-şahâbe*. Beyrut ¹1422/2002, 5 c.

Ebû 'Ubeyd, el-Kâsım b. Sellâm (ö. 224/838): *Feğâ'ilu'l-Ḳur'ân*. Beyrut ¹1411/1991, 28 s.

Ebu'l-Leys es-Semerkindî, Naşr b. Muhammed (ö. 373/983): *Tefsîru Ebi'l-Leysi's-Semerkindî*. Beyrut ¹1413/1993, 3 c.

el-Esmer, Râcî: *el-Mu'cemu'l-mufaşşal fî 'ilmi's-şarf*. Beyrut ¹1413/1993.

el-Fehresu's-şâmil li't-turâşi'l-'Arabi'l-İslâmi'l-maḥtût ('Ulûmu'l-Ḳur'ân: el-Meşâhifu'l-maḥtûta ve-maḥtûtât resmi' meşâhif). Amman ²1413/1992, 531 s.

el-Ferrâ', Yahyâ b. Zîad (ö. 207/822): *Me'âni'l-Ḳur'ân*. Kahire [1386]/1966, c. 2.

el-Fesevî (ö. 277/958): *Kitâbu'l-ma'rife ve't-târîh*. Beyrut ²1401/1981.

Hâcî Ḥalife, Mustafa b. Abdillâh (Kâtib Çelebi) (ö. 1067/1657): *Keşfu'z-zunûn 'an esâmi'l-kutub ve'l-funûn*. İstanbul 1360-1362/1941-1943, 2 c.

Ḥalife b. Ḥayyât, Ebû 'Amr (ö. 240/854): *Kitâbu't-tabakât*. Riyad ²1402/1982, 419 s.

---: *Târîhu Ḥalife b. Ḥayyât*. Beyrut 1414/1993, 527 s.

el-Ḥamad, Ğânim Ḳaddûrî (d. 1369/1950-): "er-Redd 'alâ men ḥâlâfe muşhaf 'Uşmân", *Mecelletu'l-Ḥikme* 9 (1417/[1996]) 24-223 s.

---: *Ebhâs fî 'ulûmi'l-Ḳur'ân*. Amman ¹1426/2006.

---: *Resmu'l-muşhaf - Dirâse luğaviyye târîhiyye*. Bağdat ¹1402/1982, 5/822 s.

Hamdan, Omar (d. 1383/1963-): "Min muşhafi'l-ḥilâfe ilâ muşhafi'r-râ'iyye: Naḳdu'l-itticâhâti'l-ğarbiyyeti'l-mu'âşira fî nefyihâ târîhiyye el-Ḳur'âni'l-Karîm", *Mine'l-vahyi'l-metluvv ile'l-muşhafi'l-mudevven*. Amman ¹1440/2019, S. 159-204.

---: "Min a'lâm aşhâbi'l-meşâhif. el-ḥalkatu'l-ûlâ. 'Uḳbe b. 'Âmir el-Cuhenî", *Mine'l-vahyi'l-metluvv ile'l-muşhafi'l-mudevven*. Amman ¹1440/2019, s. 205-217.

---: "Min a'lâm aşhâbi'l-meşâhif. el-ḥalkatu's-şâniye. Mâlik b. Ebî 'Âmir el-Aşbahî" *Mine'l-vaḥyi'l-metluvv ile'l-muşḥafi'l-mudevven*. Amman ¹1440/2019, s. 215-226.

---: "Min a'lâm aşhâbi'l-meşâhif. el-ḥalkatu's-şâlişe. Hâlid b. Ma'dân el-Ḥımşî", Omar Hamdan: *Mine'l-vaḥyi'l-metluvv ile'l-muşḥafi'l-mudevven*. Amman ¹1440/2019, s. 230-238.

---: "Min a'lâm aşhâbi'l-meşâhif. el-ḥalkatu'l-ûlâ. Bidâyet naḳṭi'l-meşâhif", *Mine'l-vaḥyi'l-metluvv ile'l-muşḥafi'l-mudevven*. Amman ¹1440/2019, s. 239-247.

---: "Min a'lâm aşhâbi'l-meşâhif. el-ḥakatu's-şâniye. Beşşâr b. Eyyûb en-Nâkiṭ", *Mine'l-vaḥyi'l-metluvv ile'l-muşḥafi'l-mudevven*. Amman ¹1440/2019, s. 248-255.

---: "el-Menzûmetur'r-râ'iyye fî resmi'l-muşḥaf li'ş-Şâtûbî ve-şurûḥuhâ. kırâ'ātu'l-mevrûsî'l-mukebbiri'l-mefkûd min ḥilâli'l-lâhiḳ ve'l-mute'aḥḥir", *MIDÉO* [Kahire] 32 (1439/2017) 167-216.

---: "el-İmâmu't-Ṭaberî râviyen ve-şâhib iḥtiyâr ve-te'lîf fi'l-kırâ'ât.", *Journal of Qur'anic Research an Studies* 18 (1440/2018) 89-204.

---: *Der Koran als Kanon*. Berlin: EB-Verlag ¹[1441]/2020.

---: *Eḍvâ' cedîde 'ale'r-resmi'l-Uşmânî*. Amman/Beyrut ¹1430/2009.

---: *Mu'cemu muşannefâti 'ulûmi'l-Ḳur'ân fî Câmî'i'd-Dânî ve Ma'rifeti'z-Zehbeî ve-Ġâyeti İbni'l-Cezerî*. Beyrut: Dâr İbn Ḥazm ¹1439/2018.

---: *el-Ahvâzî ve-cuhûduḥ fî 'ulûmi'l-kırâ'ât*. Amman/Beyrut ¹1430/2009.

---: "İ'lâm ehli'l-başâ'ir bi-mâ evradehu İbnu'l-Cezerî mine'l-kunûz ve'z-zehâ'ir", *Mucelletu'l-Buḥûş ve'd-Dirâsâti'l-Ḳur'âniyye* 3/5 (1429/2008) 297-454.

el-Ḥaṭîb el-Baġdâdî, Ebû Bekir (ö. 463/1072): *Târîḥ Baġdâd*. Kahire 1349/1931, c. 7 & 9.

el-Ḥaymî, Şalâḥ Muḥammed: *Fihrist maḥfûṭât Dâr el-Kutub eż-Zâhiriyye: 'Ulûmu'l-Ḳur'âni'l-Kerîm*. Şam 1404/1984, c. 2.

el-Hemezânî, Ebu'l-'Alâ (ö. 569/1173): *Mubhucu'l-esrâr fî ma'rifeti iḥtilâfi'l-'aded ve'l-aḥmâs ve'l-aşâr 'alâ nihâyeti'l-icâz ve'l-iḥtişâr*. Kahire ¹1435/2013.

el-Himyerî, Beşîr b. Hasan: “Muşaf câmi‘at Tübingen (MAVI165): Dirâse vaşfiyye tahlîliyye”, *Mecelletu'l-imâm eş-Şâtîbî li'd-dirâsâti'l-kur'âniyye*. 20 (1436/2015) 13-84.

Ĥmîtü, Abdilhâdî: *Mu‘cem mu‘ellefâti'l-ĥâfîz Ebî ‘Amr ed-Dânî imâmu'l-kurrâ’ bi'l-Mağrib ve'l-Endelus*. Safi (Fas) 1421/2000.

el-Ĥumeydî, Muhammed b. Futûĥ (ö. 488/1095): *Cezvetu'l-muktebis fî zikri vulâti'l-Endelus ve-esmâ’ ruvâti'l-ĥadîs ve-ehli'l-fikh ve'l-edeb ve-zevî'n-nebâhe ve's-şî'r*. Sidon/Beyrut ¹1425/2004.

el-Huzelî, Ebu'l-Kâsım (ö. 465/1073): *Kitâbu'l-kâmil fî'l-kırâ'âti'l-ĥamsîn*: Omar ve Taghrîd Hamdan (ed.), Medine ¹1436/2015, 7 c.

İbn Abdilkâfî (ö. 400/1010'dan sonra): *‘Adedu suveri'l-Kur'ân ve-âyâtiĥ ve-kelimâtiĥ ve ĥurûfiĥ ve-telĥîs Mekkiyyih min Medeniyyih*. Kahire ¹1431/2010.

İbn ‘Asâkir, Ebu'l-Kâsım (ö. 571/1176): *Târîĥu Medîneti Dimeşk*. Beyrut 1415-1421/1995-2000, 79 c.

İbn ‘Atiyye, Ebû Muĥammed ‘Abdulĥaĥĥ (ö. 546/1152): *el-Muĥarraru'l-vecîz fî tefsîri'l-Kitâbi'l-‘Azîz*. Beyrut ¹1413/1993, 5 c.

İbn Beşkuvâl, Ebu'l-Kâsım (ö. 578/1183): *Kitâbu's-şıla fî târîĥi ‘ulemâ’i'l-Endelus*. Beyrut ¹1423/2003, 599 s.

İbnu'l-Cezerî (ö. 833/1429): *en-Neşr fî'l-kırâ'âti'l-‘aşer*. Kahire 1359/1940, 2 c.

---: *Gâyetu'n-nihâye fî tabakâti'l-kurrâ’*. Kahire ¹1351-1352/1932-1933, 2 c.

İbn Ebî Dâvûd, Ebû Bekir (ö. 316/929): *Kitâbu'l-meşâĥîf*. Kahire ¹1355/[1936]; *Kitâbu'l-meşâĥîf*. Beyrut ²1423/2002, 2 c.

İbn Ebî Ĥâtim, Abdurrahmân (ö. 327/938): *Kitâbu'l-cerĥ ve't-ta‘dîl*. Haydarabat, ¹1372/1953, 9 c.; *Kitâbu'l-cerĥ ve't-ta‘dîl*. Beyrut ¹1422/2002, 10 c.

İbn Duĥmâĥ, Sârimüddîn (ö. 809/1407): *Kitâbu'l-intişâr li-vâsiĥati ‘aĥdi'l-emşâr*. Kahire 1309-1310/1891-1892, 4-5 c.

İbn Ferĥun, Burĥâneddîn (ö. 799/1397): *ed-Dîbâcu'l-muzehheb fî ma‘rifeti a‘yâni ‘ulemâ’i'l-mezheb*. Kahire ¹1423/2003, 2 c.

İbn Ĥacer el-‘Asĥâlânî, Ebu'l-Faĥl (ö. 852/1449): *Lisânu'l-mîzân*. Beyrut ²1422/2001, 11 c.

---: *el-İşâbe fî temyîzi's-şahâbe*. Beyrut ¹1412/1992, c. 4.

---: *Tehzîbu't-tehzîb*. Haydarabat ¹1327/[1908], 12 c.

İbn Hâllikân (ö. 681/1282): *Vefeyâtu'l-a'yân ve-enbâ'u enbâ'i'z-zamân*. Beyrut [1389]/1970, c. 3.

İbn Hânel, Ahmed (ö. 241/855): *el-Musned*. Kahire ¹1416/1995, c. 13.

İbn Hibbân, Ebû Hâtim (ö. 354/965): *Kitâbu's-sikât*. Haydarabat 1393-1404/1973-1982, 10 c.

İbnu'l-Kâşih, Ebu'l-Bekâ (ö. 801/1399): *Şerhu telhîsi'l-fevâ'id ve-tekrîbi'l-mutebâ'id 'alâ 'aķileti etrâbi'l-kaşâ'id fî 'ilmi'r-resm*. Kahire ¹1368/1949, 108 s.

İbn Keşîr, Ebu'l-Fidâ' ed-Dimeşķî (ö. 774/1373): *el-Bidâye ve'n-nihâye*. Kahire ¹1351/[1932], 7 c.; Beyrut ⁹1414/1994, c. 5.

---: *Feğâ'ilu'l-Ķur'ân*. Beyrut ⁴[1399]/1979, [95] s.

İbn Ķuteybe, Ebû Muhammed (ö. 276/889): *el-Ma'ârif*. Kahire ²[1388]/1969, 817 s.

İbn Mâkûlâ, Ebû Naşr (ö. 475/1082): *el-İkmâl*. Haydarabat 1381/1962, 1 c.

İbn Mucâhid, Ebû Bekir (ö. 324/936): *Kitâbu's-seb'a fi'l-ķurâ't*. Kahire ³[1409]/1988, 786 s.

İbn Rüşd (el-Ced), Ebu'l-Velîd (ö. 520/1126): *el-Beyân ve't-taḥşîl ve's-şerḥ ve't-tevcîḥ ve't-ta'fîl fî mesâ'ili'l-mustaḥrace*. Beyrut ²1408/1988, 18 c.

İbn Sa'd, Ebû Abdillâh (ö. 230/845): *aṭ-Ṭabaķâtu'l-kubrâ*. Beyrut 1377-1388/1957-1968, 8 c.

İbn Şebbe, Ebû Zayd Ömer (ö. 262/876): *Târîḫu'l-Medîneti'l-Munevvere*. Beyrut ¹1410/1990, 4 c.

İbn Teymiyye, Ebu'l-'Abbâs Takıyyuddîn (ö. 728/1328): *Mecmû'u fetâvâ*. Medine 1425/2004, c. 11.

el-İclî, Ebu'l-Hasan (ö. 261/875): *Târîḫu's-sikât*. Beyrut ¹1405/1984.

Jeffery, Arthur (ö. 1379/1959): *Materials for the history of the text of the Qur'ân*. Leiden: E. J. Brill, [1356]/1937, X/362/233 s.

---: "Progress in the Study of the Qur'ân Text", *MW* 25 ([1354]/1935) 4-16.

Kara, Seyfeddin: “The suppression of ‘Alî ibn Abi Tâlib’s codex: Study of the traditions on the earliest copy of the Qur’ân”, *Journal of Near Eastern Studies* 75/2 ([1437]/2016) 267-289.

el-Kıffî, Ebu’l-Hasan (ö. 646/1248): *İnbâhu’r-ruvât ‘alâ enbâhi’-nuhât*. Kahire/Beyrut ¹1406/1986, 4 c.

el-Kindî, Ebû Ömer (ö. 362/973 civarı): *Vulât Mişr*. Beyrut [ts.], 369 s.

el-Lebîb, Ebû Bekir (ö. 736/1336’dan önce): *ed-Durratu’s-şakîle fî şerhi ebyâti’l-‘akîle*. Beyrut ¹1432/2011, 666 s.

Lüling, Günter (ö. 1435/2014): *Über den Ur-Qur’ân: Ansätze zur Rekonstruktion vorislamischer christlicher Strophelieder im Qur’ân*. Erlangen [1394]/1974.

Luxenberg, Christoph: *Die syro-aramäische Lesart des Koran*. Berlin [1421]/2000.

el-Makdisî, Ebû Şâme (ö. 665/1267): *Şerhu’l-‘akîleti’r-râ’iyye*. Kahire ¹1433/2012.

Mâlik b. Enes (ö. 179/796): *el-Muvaţta’*. Beyrut ¹[1420]/1999.

el-Mehdevî, Ebu’l-‘Abbâs Ahmed (ö. 440/1048 civarı): “Kitâbu hicâ’i meşâhifi’l-emşâr”, *Mecelletu ma’hedî’l-mahtûtâtî’l-‘Arabiyye*, Kahire 19/1 (1393/1973) s. 51-141.

el-Mizzî, Ebû Şâme (ö. 742/1341): *Tehzîbu’l-kemâl fî esmâ’i’r-ricâl*. Beyrut ¹1413/1992, 35 c.

Molla Ali el-Ķârî, Nüreddîn (ö. 1014/1605): *el-Hibât el-Hibâtu’s-seniyyeti’l-‘aliyye ‘alâ ebyâti’s-Şâtibiyyeti’r-râ’iyye fi’r-resm*. Mekke ¹1440/2018.

Muslim, Ebu’l-Hüseyn Muslim b. Haccâc (ö. 261/875): *el-Câmî’u’s-şahîh (Şahîh Muslim)*. [Kahire] 1376/1956, c. 1 ve 2.

en-Nedîm, Ebu’l-Ferec (ö. 380/990): *el-Fihrist*. Londra 1430/2009, c. 1.

Neuwirth, Angelika (d. 1362/1943-): *Der Koran als Text der Spätantike. Ein europäischer Zugang*. Berlin: Verlag der Weltreligionen [1431]/2010.

en-Nisâbûrî, İbn Mihrân (ö. 381/991): *el-Mebsût fî’l-kırâ’âti’l-‘aşer*. Şam 1407/1986.

Nöldeke, Theodor (ö. 1349/1930) ve diğerleri: *Geschichte des Qorâns*. Bl. 1 ²[1327]/1909, bl. 2 ²[1331]/1919 ve bl. 3 ²[1357]/1938, Leipzig: Dieterich'sche Verlagsbuchhandlung.

Nöldeke, Theodor (ö. 1349/1930): *Geschichte des Qorâns. Eine von der Pariser Académie des Inscriptions gekrönte Preisschrift*. Göttingen: Verlag der Dieterichschen Buchhandlung, [1277]/1860, XXXII/[359] s.

---: *Geschichte des Qorâns*. Hildesheim [1426]/2005, 3 c.

Nuveyhîd, Âdil: *Mu'cemu'l-mufessirîn*. Beyrut ¹1403-4/1983-4, 2 c.

Pretzl, Otto (ö. 1360/1941): *Die Fortführung des Apparatus criticus zum Koran*. Münih: Sitzungsberichte der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Abteilung, [1349]/1934.

---: "Bericht über den Stand des Koranunternehmens der Bayerischen Akademie der Wissenschaften in München", *ZDMG* 89 ([1354]/1935).

er-Râzî (ö. 666/1268'den sonra): *Muhtârû's-şihâh*. Beyrut ¹1415/1994.

Sadeghi, Behman ve Bergmann, Uwe: "The codex of a companion of the prophet and the Qur'ân of the prophet", *Arabica* 57 ([1431]/2010) 343-436.

eş-Şarîfînî, İbrahim b. Muhammed (ö. 641/1243): *el-Muntehab min Kitâbiş-siyâk li-Târîhi Nîsâbü'r*. Beyrut 1414/1993.

es-Seḥâvî, Ebu'l-Hasan Alemuddîn (ö. 643/1245) *Kitâbu'l-vesîle ilâ keşfi'l-âkıle*. Riyad: Mektebetu'r-Ruşd ²1424/2003, 553 s.

---: *Cemâlu'l-ḳurrâ' ve kemâlu'l-ikrâ'*. Mekke ¹1408/1987, 2 c.

es-Sellûm, Ahmed b. Fâris: *Cuhûdu'l-imâm Ebî 'Ubeyd el-Ḳâsim b. Sellâm fî 'ulûm el-ḳur'ât ve-taḥkîk ihtiyârih fi'l-ḳur'a*. Beyrut ¹1427/2006, 356 s.

Sezgin, Fuat (ö. 1439/2018): *Geschichte des arabischen Schrifttums*. Leiden: E. J. Brill [1386]/1967, c. 1.

es-Suyûtî, Ebu'l-Fazl Celâluddîn (ö. 911/1505): *el-İtkân fî 'ulûmi'l-Ḳur'ân*. Medine 1426/[2005], 7 c.

---: *Buḡyetu'l-vulât fî tabakâti'l-luḡaviyyîn ve'n-nuḥât*. Kahire ¹1384/1964, c. 1.

---: *Husnu'l-muḥâdara fî târîhi Mişr ve'l-Kâhire*. Kahire ¹1387/1967, 2 c.

---: *İs'âfu'l-mubatta' bi-ricâli'l-Muvaṭṭa'*. Beyrut ¹1405/1984.

Şelebî, Hind (ö. 1442/2021): *el-Kırâ'ât bi-İfrîkiyye mine'l-feth ilâ muntaşafi'l-karni'l-hâmisi'l-hicrî*. Tripoli/Tunis [1404]/1983, [431] s.

eş-Şerîf Hâtim b. Ârif el-ʿAvnî: *el-Murselu'l-hafî ve ʿalâkatuhu bi't-tedlîs*. Riyad ¹1418/1997, 4 c.

el-ʿUkaylî, Ebû Tâhir (ö. 623/1236): *el-Muḥtaşar fî mersûmi'l-muşafî'l-kerîm*. Amman: Dâru ʿAmmâr ¹1429/2008.

el-ʿUmânî (413/1022): *el-Kitâbu'l-evsaṭ fî ʿilmi'l-kırâ'ât*. Şam ¹1427/2006.

von Mehren, August F. M.: *Die Rhetorik der Araber*. Hildesheim/New York [1390]/1970 (yeniden baskı, Viyana [1269]/1853).

Wansbrough, John (ö. 1423/2002): *Quranic Studies: Sources and Methods of Scriptural Interpretation*. Oxford [1397]/1977.

Wright, W. (ö. 1306/1889): *Grammar of the Arabic language*. Cambridge ³[1405]/1985, c. 1.

el-Yağmûrî, Ebu'l-Muḥâsin (ö. 673/1274): *Kitâbu nûri'l-ḳabesi'l-muḥtaşar mine'l-muktebes fî aḥbâri'n-nuḥât ve'l-udabâ' ve's-şu'arâ' ve'l-ulemâ*. Wiesbaden 1384/1964, [39] s.

el-Ya'ḳûbî, Ebu'l-Abbâs (ö. 292/905'ten sonra): *Târîhu'l-Ya'ḳûbî*. Beyrut ⁶1415/1995, 2 c.

Yâḳût el-Ḥamevî, Ebû Abdillâh (ö. 626/1229): *Mu'cemu'l-udebâ'*. Beyrut [1413]/1993, 7 c.

ez-Zehabî, Ebû Abdillâh Şemseddîn (ö. 748/1348): *Târîhu'l-İslâm ve-vefeyâtu'l-meşâhîr ve'l-a'lâm*. Beyrut ¹1407/1424/1987-2004 (T. 2-75), 51 c.

---: *Târîhu'l-İslâm*. Beyrut ²1411/1992 (T. 10, 13, 15, 16 & 17).

---: *Ma'rifetu'l-kurrâ'î'l-kibâr ʿalâ et-tabakât ve-a'şâr*. İstanbul ¹1416/1995, 3 c.

---: *Siyeru a'lâmi'n-nubelâ'*. Beyrut ¹1401-1409/1981-1988, 25 c.

ez-Zerkeşî, Bedreddin (ö. 794/1392): *el-Burhân fî ʿulûmi'l-Ḳurʾân*. Kahire 1376/1957, 4 c.

ez-Ziriklî, Ebû Gays (ö. 1396/1976): *el-A'lâm. Qâmûsu terâcim li-eşheri'r-ricâl ve'n-nisâ' mine'l-Arab ve'l-musta'rabîn ve'l-musteşrikîn*. Beyrut ⁹[1441]/1990, 8 c.

ez-Zubeydî, Ebû Bekir (ö. 379/989): *Ṭabaqâtu'n-naḥviyyîn ve'l-luġaviyyîn*. Kahire ²1392/1973.

Kur'ân, Kur'ân Bölümleri ve Yazmalar

- Kahire Standart Baskısına göre Kur'ân.
- Türk ve İslâm Eserleri Müzesi Nüshası (Tİ).
- Topkapı Sarayı Kur'ân nüshası (TS).
- Londra Kur'ân nüshası (N).
- Kahire Kur'ân nüshası (K).
- St. Petersburg Kur'ân nüshası (St. P).
- Paris Kur'ân nüshası.
- Taşkent nüshası.

Fecr Yayınları: 715

ARAPÇANIN DİL BİLİMSEL TİPOLOJİSİ

Dr. Soner AKDAĞ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ağustos 2023

ISBN: 978-625-6436-67-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdul-Raof, Hussein. *Subject, Theme and Agent in Modern Standard Arabic*. UK: Routledge, 1998.
- Acquaviva, Paolo ve Michael Daniel. "Number in the World's Languages: Configuring the Variation Space". İçinde *Number in the World's Languages*, ed. Paolo Acquaviva and Michael Daniel. 1-14. Berlin/Boston: De Gruyter Mouton, 2022.
- Agnihotri, Rama Kant. *Hindi: An Essential Grammar*. New York: Routledge, 2023.
- Aikhenvald, Alexandra Y. *Imperatives and Commands*. UK: Oxford University Press, 2010.
- Aikhenvald, Alexandra Y. "Typological Distinctions in Word-Formation". İçinde *Language Typology and Syntactic Description III: Grammatical Categories and the Lexicon*, ed. Timothy Shopen. 1-65. New York: Cambridge University Press, 2007.
- Akdağ, Soner. *Kur'an Dilinin Fonetik Yapısı: Kıraat ve Dilbilim erevesinde*. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Akdağ, Soner. *Türkçeden Arapçaya eviri: Orta Düzey*. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Aksan, Doğan. *Her Yöniyle Dil Ana izgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK, 2003.
- Akşit, Eyup. *Arap Dilinde Sözcüklerin Kategorileri: Biçim - Sözdizim - Anlam*. Ankara: Sonçağ Akademi, 2022.
- Aktan, Bilal. *Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi*. Konya: Eğitim Yayınevi, 2016.
- AlA'amiri, Bushra Farhood Khudheyier ve Abdulkareem Fadhil Jameel. "Morphological Typology: A Comparative Study of Some Selected Languages". *Cami'atu Vasi't Mecelletu Kulliyeti't-Terbiyye*. 37/1 (2019): 709-724.
- Alhawary, Mohammad T. *Arabic Grammar in Context*. US: Routledge, 2016.

- Alhawary, Mohammad T. *Arabic Second Language Learning and Effects of Input, Transfer, and Typology*, US: Georgetown University Press, 2019.
- ‘Alī, Cevād. *el-Mufaşşal fi Tārīhi*’l-‘Arabi *Ḳable*’l-İslām. Bağdād: ysz, 1993.
- Allerton, D. J. *Essentials of Grammatical Theory: A Consensus View of Syntax and Morphology*. New York: Routledge, 2017.
- Ambrose-Grillet, Jeanne. *Glossary of Transformational Grammar*. US: Newbury House Publishers, 1978.
- Amha, Azeb. “Omotic”. İçinde *The Afroasiatic Languages*, ed. Zygmunt Frajzyngier ve Erin Shay. 423-504. London: Routledge, 2001.
- Al-Ani, Salman H. *Arabic Phonology: An Acoustical and Physiological Investigation*. The Netherlands: Mouton, 1970.
- Ansaldo, Umberto Jan Don ve Roland Pfau. “Parts of Speech: Particulars, Universals and Theoretical Constructs”. İçinde *Parts of Speech: Empirical and Theoretical Advances*, ed. Umberto Ansaldo, Jan Don ve Roland Pfau. 1-4. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2010.
- Aoun, Joseph E., Elabbas Benmamoun ve Lina Choueiri. *The Syntax of Arabic*. US: Cambridge University Press, 2010.
- Appleyard, David L. “Personal Pronoun (Standard Arabic)”. İçinde *The Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. 3: 588-593. Leiden: Brill, 2006.
- Arıkoğlu, Ekrem. “Nostratik Dil Teorisi İçerisinde Altay Dilleri”. *Journal of Turkish Studies*, 4/8 (2009): 177-184.
- Aronoff, Mark ve Kirsten Fudeman. *What is Morphology*. Oxford: Wiley-Blackwell, 2011.
- Aussant, Emilie. “Classifications of Words in Ancient Sanskrit Grammars”. İçinde *History of Linguistics 2014: Selected papers from the 13th International Conference on the History of the Language Sciences*, ed. Carlos Assunção, Gonçalo Fernandes and Rolf Kemmler. 97-110. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2016.
- Baalbaki, Ramzi Munir. *Dictionary of Linguistic Terms: English-Arabic*. Lebanon: Dar el-İlm Lilmalayin, 1990.
- Bābestī, ‘Azīze Fevval. *el-Mu‘cemu*’l-*Mufaşşal fi*’n-*Naḥvi*’l-‘Arabī. Beyrūt: Dāru’l-Kutubi’l-‘İlmiyye, 1992.

- Babich, G. N. *Lexicology: A Current Guide*. Moskova: Flinta, 2010.
- Badawi, Elsaid, Michael Carter ve Adrian Gully. *Modern Written Arabic: A Comprehensive Grammar*. New York: Routledge, 2016.
- Bākellā, Muḥammed Ḥasen vd. *Mu‘cemu Muṣṭalahāti ‘İlmi’l-Luġati’l-Ḥadīs*. Lubnān: Mektebetu Lubnān, 1983.
- Ball, Martin J. ve Joan Rahilly. *Phonetics: The Science of Speech*. New York: Routledge, 2013.
- Baskakov, A. N. *Çağdaş Türkçede Cümle*, çev. Oktay Selim Karaca, Ankara: TDK Yayınları, 2017.
- Bassiouney, Reem. *Arabic Sociolinguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2009.
- Başkan, Özcan. *Lengüistik Metodu*. İstanbul: Multilingul, 2003.
- Bauer, Laurie. *Introducing Linguistic Morphology*. UK: Edinburgh University Press, 2003.
- Beck, David. *The Typology of Parts of Speech Systems: The Markedness of Adjectives*. UK: Routledge, 2002.
- Beck, David. “The Typology of Morphological Processes: Form and Function”. İçinde *The Cambridge Handbook of Linguistic Typology*, ed. Alexandra Y. Aikhenvald and R. M. W. Dixon. 325-360. UK: Cambridge University Press, 2017.
- Bedevī, es-Sa‘īd Muḥammed. *Musteveyātu’l-‘Arabiyeti’l-Mu‘āşira fi Mişr*. el-Ḳāhira: Dāru’l-Ma‘ārif bi-Mişr, 1973.
- Beeston, A. F. L. *Written Arabic*. UK: Cambridge University Press, 1968.
- Benkirane, Thami. “Intonation in Western Arabic (Morocco)”. İçinde *Intonation Systems*, ed. Daniel Hirst ve Albert Di Cristo. 348-362. UK: Cambridge University Press, 1998.
- Benkirane, Thami. “Prosody”. İçinde *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. 3:724-728. Leiden: Brill, 2006.
- el-Bezzāz, Tefvīk ‘Azīz ‘Abdullāh, Huseyn ‘Alī Aḥmed ve Ṭalāl Yahyā İbrāhīm. *Mu‘cemu Muṣṭalahāti ‘İlmi’l-Luġa: Faransī-İncilīzī-‘Arabī*. ‘Ammān: Dāru Zehrān, 2010.
- Bhat, D. N. S. *Pronouns*. UK: Oxford University Press, 2004.
- el-Birgīvī, Zeynuddīn Muḥammed b. Pīr ‘Alī b. İskender. *İzhāru’l-Esrār fi’n-Nahv*, nşr. Enver b. Ebī Bekr eş-Şeyhī ed-Dāġistānī. Beyrūt: Dāru’l-Minhāc, 2009.

- Birnstiel, Daniel. "Classical Arabic". İçinde *The Semitic Languages*. ed. John Huehnergard ve Na'ama Pat-El. 367-402. New York: Routledge, 2019.
- Bloomfield, Leonard. *Language*. China: Foreign Language Teaching and Research Press, 2002.
- Bomhard, Allan R, John C. Kerns. *The Nostratic Macrofamily: A Study in Distant Linguistic Relationship*. New York: Mouton de Gruyter, 1994.
- Bomhard, Allan R. "Nostratic, Eurasianic, and Indo-European". İçinde *Nostratic: Sifting The Evidence*. ed. Joseph C. Salmons ve Brian D. Joseph. 17-39. Amsterdam: John Benjamins B.V., 1998.
- Bomhard, Allan R. *Afrasian Comparative Phonology and Vocabulary*. Charleston, SC: 2014.
- Booij, Geert. *The Grammar of Words: An Introduction to Linguistic Morphology*. UK: Oxford University Press, 2007.
- Broselow, Ellen. "Syllable Structure in The Dialects of Arabic". İçinde *The Routledge Handbook of Arabic Linguistics*, ed. Elabbas Benmamoun ve Reem Bassiouney. 32-47. New York, NY: Routledge, 2018.
- Brown, Edward Keith ve James Edward Miller. *The Cambridge Dictionary of Linguistics*. UK: Cambridge University Press, 2013.
- Bulut, Ali. *Arapça Fiil ve İsimlerde Kolay Çekim*. İstanbul: Furkan Yayınevi, 2016.
- Bussmann, Hadumod. *Routledge Dictionary of Language and Linguistics*. New York: Routledge, 1996.
- Bybee, Joan L. "Formal Universals as Emergent Phenomena: The Origins of Structure Preservation". İçinde *Linguistic Universals and Language Change*, ed. Jeff Good. 108-120. US: Oxford University Press, 2008.
- Carr, Philip. *A Glossary of Phonology*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2008.
- Cebel, Muhammed Hasan Hasan. *el-Muhtaşar fî Eşvâti'l-Luğati'l-'Arabiyye*. el-Ğâhira: Mektebetu'l-Ādâb, 2006.
- Chabrolle-Cerretini, Anne-Marie ve Savina Raynaud. "Humboldt's innere Sprachform: Its Contribution to the Lexicographical

- Description of Language Diversity”. *Language and History*. 58/2 (2015): 95-110.
- Chacra, Faruk Abu. *Arabic: An Essential Grammar*. New York: Routledge, 2007.
- Chomsky, Noam. *Aspects of the Theory of Syntax*. Massachusetts: MIT Press, 2015.
- Cinque, Guglielmo. *Typological Studies Word Order and Relative Clauses*. UK: Routledge, 2013.
- Comrie, Bernard. *Language Universals and Linguistic Typology*. Chicago: University of Chicago Press, 1989.
- Comrie, Bernard. “Rethinking the Typology of Relative Clauses”. *Journal of Theoretical and Experimental Linguistics*. 1 (1998): 59-86.
- Coşkun, M. Volkan. “Ana Dili Eğitiminde Parçalarüstü Birimlerin Önemi ve Teknoloji Destekli Olarak Kavratılması”. *Bilig*. 48 (2009): 41-52.
- Crass, J. “Afroasiatic Languages”. İçinde *Concise Encyclopedia of Languages of the World*, ed. Keith Brown ve Sarah Ogilvie. 12-15. London: Elsevier Ltd., 2009.
- Cristofaro, Sonia. *Subordination*. US: Oxford University Press, 2003.
- Crockett, Dina B. *Agreement in Contemporary Standard Russian*. US: Slavica Publishers, 1976.
- Crystal, David. *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*. UK: Blackwell, 2008.
- el-Curcānī, ‘Abdulkāhir. *el-Mukteşid fî Şerhi’t-Tekmile*, nşr. Ahmed b. ‘Abdillāh b. İbrāhīm ed-Devîş. er-Riyād: Cāmi’atu’l-İmām Muḥammed b. Su’ūd el-İslāmiyye, 2007.
- el-Curcānī, ‘Abdulkāhir. *el-‘Avāmilu’l-Mi’eh*, nşr. Enver b. Ebī Bekr eş-Şeyḫī ed-Dāğistānī. Beyrūt: Dāru’l-Minhāc, 2009.
- Cysouw, Michael. *The Paradigmatic Structure of Person Marking*. US: Oxford University Press, 2009.
- Çögenli, M. Sadi. *Kur’ân’ın Dil Yapısı: Sarf-Nahiv-Belâgat*. Erzurum: Zafer Yayınevi, 2019.
- Dallı, Hüseyin. *Türkçede Söz Diziminin Yapı Birimleri*. İstanbul: Pa-patya Yayıncılık Eğitim, 2018.
- Danesi, Marcel. *A Basic Course in Anthropological Linguistics*. To-ronto: Canadian Scholars’ Press Inc., 2004.

- ed-Dānī, Ebū ‘Amr ‘Uṣmān b. Sa’īd. *et-Taḥdīd fi’l-İtḳāni ve’t-Tecvīd*, nşr. Ğānim Ḳaddūrī el-Ḥamed. ‘Ammān: Dāru ‘Ammār, 2000.
- Daşdemir, Muharrem. *Oklama Yöntemiyle Türkçenin Yapısal-İşlevsel Söz Dizimi*. Erzurum: Eser Basım Yayıncılık, 2014.
- Demir, Necati. *Türkçe Cümle Bilgisi*. Ankara: Altınordu Yayınları, 2019.
- Demircan, Ömer. *Türk Dilinde Çatı*. İstanbul: Papatya Yayıncılık, 2003.
- Demircan, Ömer. *Türkiye Türkçesinde Kök-Ek Bileşmeleri*. İstanbul: Papatya Yayıncılık, 2005.
- Demircan, Ömer. *Türkçenin Sezdizimi*. İstanbul: DER Yayınları, 2015.
- Demirci, Kerim. “Fonem Teorisinin Önemi Hakkında”. *Turkish Studies*. 6/2 (2011): 359-366.
- Demirci, Kerim. *Kelime Bilgisi El Kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2017.
- Demirci, Kerim. *Türkoloji İçin Dilbilim: Konular, Kavramlar, Teoriler*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2014.
- Denham, Kristin ve Anne Lobeck. *Linguistics for Everyone: An Introduction*. US: Wadsworth, 2013.
- Department of Linguistics The Ohio State University. *Language Files: Materials for an Introduction to Language and Linguistics*, ed. Hope C. Dawson ve Michael Phelan. Columbus: The Ohio State University Press, 2016.
- Deutscher, Guy. *Dilin Aynasından: Kelimeler Dünyamızı Nasıl Renklendirir*, çev. Cemal Yardımcı, İstanbul: Metis Yayınları, 2019.
- Diakonoff, Igor Mikhailovich. *Afrasian Languages*. Moscow: Nauka, 1988.
- Dickins, James. “Dialects of Egypt and Sudan”. İçinde *The Semitic Languages: An International Handbook*. ed. Stefan Weninger. 935-953. Germany: De Gruyter Mouton, 2011.
- Doğan, Candemir. *Karşılaştırmalı Arapça-Türkçe Bağlaçlar*. İstanbul: Cantaş Yayınları, 2013.
- Downing, Bruce T. “Some Universals of Relative Clause Structure”. İçinde *Universals of Human Language 4*, ed. Joseph H. Greenberg. 375-418. California: Stanford University Press, 1978.
- Dryer, Matthew S. “Feature 37A: Definite Articles”. Erişim Tarihi: 12.4.2023, <https://wals.info/chapter/37>

- Dryer, Matthew S. “Chapter Order of Adposition and Noun Phrase”. Erişim Tarihi: 7.4.2023, <https://wals.info/chapter/85>
- Dryer, Matthew S. “Feature 90A: Order of Relative Clause and Noun”. Erişim Tarihi: 13.5.2023, <https://wals.info/chapter/90>
- Eberhard, David M, Garry F. Simons ve Charles D. Fennig. *Ethnologue: Languages of Africa and Europe*. Texas: SIL International, 2022.
- Ehret, Christopher. *Reconstructing Proto-Afroasiatic (Proto-Afrasian): Vowels, Tone, Consonants, and Vocabulary*. US: University of California Press, 1995.
- Eisenstein, Herbert. “Interjection”. İçinde *The Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. 2: 378-380. Leiden: Brill, 2006.
- Eker, Süer. “Türkçenin Sesbirimleri ve Belirgin Altsesbirimleri”. *İlmi Araştırmalar*. 24 (2007): 23-42.
- Emîn, ‘Abdullāh. *el-İştikāk*. el-Kāhira: Mektebetu'l-Hānci, 2000.
- el-Endelusī, Ebū ‘Abdillāh Muḥammed Cemāluddīn b. ‘Abdillāh b. Mālik. *Elfiyyetu’bni Mālik*, nşr. Suleymān b. ‘Abdil‘azīz b. ‘Abdillāh el-‘Uyūnī. er-Riyād: Mektebetu Dāri'l-Minhāc, 2007.
- Erdim, Enes. *Arapça Söz Diziminde İsim ve Hükümleri*. Ankara: İlahiyāt, 2022.
- Ergüven, Şahabettin. “Arapçada Dönüşlülük (Mutāva‘at) Anlamı İfade Eden Mezid Fiiller”. *Şarkiyat Mecmuası*. 10/1 (2020): 1-25.
- el-Esmer, Rācī. *el-Mu‘cemu’l-Mufaşşal fī ‘İlmi’ş-Şarf*. Beyrüt: Dāru’l-Kutubi’l-‘İlmiyye, 1997.
- Etymonline. “Online Etymology Dictionary”. Erişim Tarihi 14.11.2022. <https://www.etymonline.com/word/typology>
- Etymonline. “Online Etymology Dictionary”. Erişim Tarihi 14.11.2022, https://www.etymonline.com/word/phonology#etymonline_v_35976
- Fehri, Abdelkader Fassi. *Issues in the Structure of Arabic Clauses and Words*. Springer Science+Business Media Dordrecht, 1993.
- Fehri, Abdelkader Fassi. *A Lexicon of Linguistic Terms: English-French-Arabic*. Lebanon: Dar al Kitab al Jadid United Co., 2009.

- Fehri, Abdelkader Fassi. *Key Features and Parameters in Arabic Grammar*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2012.
- Fehri, Abdelkader Fassi. *Constructing Feminine to Mean: Gender, Number, Numeral, and Quantifier Extensions in Arabic*. US: Lexington Books, 2018.
- el-Ferāhīdī, el-Ḥalīl b. Aḥmed. *Kitābu'l-‘Ayn*, nşr. Mehdī el-Maḥzūmī ve dğr. el-‘İrāk: Dāru’r-Raşīd, 1981.
- el-Ferāhīdī, el-Ḥalīl b. Aḥmed. *el-Cumel fi’n-Naḥv*, nşr. Faḥruddīn Ḳabāveh. Beyrūt: Mu’essesetu’r-Risāle, 1985.
- Firanesu, Daniela Rodica. “Modal Verbs”. İçinde *The Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. 3: 233-238. Leiden: Brill, 2006.
- Fischer, Steven Roger. *Dilin Tarihi*, Çeviren Muhtesim Güvenç, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2018.
- Fischer, Wolfdietrich. “Classical Arabic”. İçinde *The Semitic Languages*. ed. Robert Hetzron. 187-219. New York: Routledge, 1997.
- Fischer, Wolfdietrich. “Adjectives”. İçinde *The Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. 1: 16-21. Leiden: Brill, 2006.
- Frajzyngier, Zygmunt, Erin Shay. “Chadic”. İçinde *The Afroasiatic Languages*, ed. Zygmunt Frajzyngier ve Erin Shay. 236-341. London: Routledge, 2001.
- Fromkin, Victoria, Robert Rodman ve Nina Hyams. *An Introduction to Language*. US: Wadsworth Cengage Learning, 2011.
- Gadalla, Hassan A. H. *Comparative Morphology of Standard and Egyptian Arabic*. München: Lincom Europa, 2004.
- el-Ġāmīdī, Maşşūr b. Muḥammed. “A Spectrographic Analysis of Arabic Vowels: A Cross-dialect Study”. *Journal of King Saud University*. 9 (1998): 3-24.
- Gelman, Rochel ve Brian Butterworth. “Number and Language: How Are They Related?”. *Trends in Cognitive Sciences*. 9/1 (2005): 6-10.
- Gencer, Duygu Kamacı. “Biçimbilim”. İçinde *Dilbilim: Teorik ve Uygulamalı Alanlar*, ed. Erdoğan Boz. 279-308. Ankara: Gazi Kitabevi, 2020.

- Gil, David. "Number in Indonesian". İçinde *Number in the World's Languages*, ed. Paolo Acquaviva and Michael Daniel. 457-503. Berlin/Boston: De Gruyter Mouton, 2022.
- Glanville, Peter John. *The Lexical Semantics of the Arabic Verb*. New York: Oxford University Press, 2018.
- Goldenberg, Gideon. *Semitic Languages: Features, Structures, Relations, Processes*. UK: Oxford University Press, 2013.
- Gordon, Matthew K. *Phonological Typology*. US: Oxford University Press, 2016.
- Gökdayı, Hürriyet. *Türkçede Öbekler*. İstanbul: Kriter Yayınevi, 2020.
- Greenberg, Joseph H. *Genetic Linguistics: Essays on Theory and Method*. US: Oxford University Press, 2005.
- Greenberg, Joseph H. *Languages of Africa*. Bloomington: Indiana University Press, 1963.
- Greenberg, Joseph H. *Language Typology: A Historical and Analytic Overview*. The Netherlands: De Gruyter Mouton, 1974.
- Greenberg, Joseph H. *Language Universals with Special Reference to Feature Hierarchies*. Berlin: De Gruyter Mouton, 1966.
- Greenberg, Joseph H. "Some Universals of Grammar with Particular Reference to the Order of Meaningful Elements", içinde *Universals of Language*, ed. Joseph H. Greenberg, 73-113. US: The M.I.T. Press, 1963, 1966.
- Greenberg, Joseph H. "Anlamlı Dil Unsurlarının Diziminde Görülen Bazı Evrensel Dil Bilgisi Kuralları", ev. Uluhan Özalan. *Dil Araştırmaları*, 3/3 (2008): 63-86.
- Greenberg, Joseph H., Charles E. Osgood ve James J. Jenkins. "Memorandum Concerning Language Universals". İçinde *Universals of Language*. ed. Joseph H. Greenberg. XV- XXVII. US: The M.I.T. Press, 1963, 1966.
- Günaltay, M. Şemsettin. *İslâm Öncesi Arap Tarihi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Günay, V. Doğan. *Sözcükbilime Giriş*. İstanbul: Multilingual, 2007.
- Günday, Hüseyin ve Şener Şahin. *Arapça'da Bağlaçlar*. Bursa: Emin Yayınları, 2018.
- Gündüzöz, Soner. *Arapçada Kelime Türetimi: Kavramlar-Kuramlar-Kurumlar*. Samsun: Etüt Yayınları, 2005.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. *Türk Dilinde Edatlar*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2015.

- Halliday, M. A. K. "Lexicology". İçinde *Lexicology and Corpus Linguistics*, ed. M. A. K. Halliday, Wolfgang Teubert, Colin Yallop ve Anna Cermáková. London: Continuum, 2004.
- Halliday, M. A. K. ve Colin Yallop. *Lexicology: A Short Introduction*. London: Continuum, 2007.
- Hamdi, Rym, Salem Ghazali ve M. Barkat-Defradas. "Syllable Structure in Spoken Arabic: A Comparative Investigation". *Interspeech*, (2005): 2245-2248.
- el-Ḥamed, Ğānim Ḳaddūrī. *Ebhāṣun Cedīde fī 'İlmi'l-Aṣvāti ve't-Tecvīd*. Dāru 'Ammār, 'Ammān, 2011.
- el-Ḥamed, Ğānim Ḳaddūrī. *Ehemmiyyetu 'İlmi'l-Eṣvāti'l-Luġaviyye fī Dirāseti 'İlmi't-Tecvīd*. er-Riyād: Merkezu Tefsīr li'd-Dirāsāti'l-Ḳur'āniyye, 2015.
- Ḥammāṣ, Ḥalīl İbrāhīm. *Mu'cemu'l-Muṣṭalahāti'l-Luġaviyye ve'ṣ-Şavīyye: İnkliẓi-'Arabī*. Bağdād: Maṭba'atu'r-Raṣīd, 1982.
- Harbert, Wayne ve Maher Bahloul. "Postverbal Subjects in Arabic and the Theory of Agreement". İçinde *Themes in Arabic and Hebrew Syntax*. ed. Jamal Ouhalla ve Ur Shlonsky. 45-70. Netherlands: Springer, 2002.
- Haspelmath, Martin. *Indefinite Pronouns*. US: Oxford University Press, 1997.
- Haspelmath, Martin. *Understanding Morphology*. London: Arnold, 2002.
- Ḥassān, Temmām. *Menāhıcu'l-Bahṣ fī'l-Luġa*. el-Ḳāhira: Mektebetu'l-Enclu'l-Miṣriyye, 1990.
- el-Hāşimī, Aḥmed. *Cevāhiru'l-Belāġah fī'l-Me'ānī ve'l-Beyān ve'l-Bedī'*. US: Mu'essesetu Hindāvī, 2019.
- Hawkins, John A. *Word Order Universals*. California: Academic Press, 1983.
- Haywood, J. A., H. M. Nahmad. *A New Arabic Grammar of the Written Language*. London: Lund Humphries, 1993.
- Hengirmen, Mehmet, *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Engin Yaymevi, 2009.
- Hetzron, Robert. "Afroasiatic Languages". İçinde *The Major Languages of South Asia, the Middle East and Africa*. ed. Bernard Comrie. 116-120. London: Routledge, 2001.
- Holes, Clive. *Modern Arabic: Structures, Functions, and Varieties*. Washington, D.C.: Georgetown University Press, 2004.

- Holes, Clive. "Introduction". İçinde *Arabic Historical Dialectology*, ed. Clive Holes. 1-28. US: Oxford University Press, 2018.
- Holton, David, Peter Mackridge ve Irene Philippaki-Warburton. *Greek: An Essential Grammar*. New York: Routledge, 2016.
- Huber, Emel. *Dilbilime Giriş*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları, 2008.
- Hulst, Harry van der. "Phonological Typology". İçinde *The Cambridge Handbook of Linguistic Typology*, ed. Alexandra Y. Aikhenvald ve R. M. W. Dixon. 39-77. UK: Cambridge University Press, 2017.
- Husni, Ronak ve Aziza Zaher. *Working with Arabic Prepositions: Structures and Functions*. New York: Routledge, 2020.
- IPA. *Handbook of the International Phonetic Association: A Guide to the Use of the International Phonetic Alphabet*. UK: Cambridge University Press, 2007.
- İbn Durayd, Ebū Bekr Muḥammed b. el-Ḥasen. *Cemheratu'l-Luḡa*, nşr. Remzī Munīr Ba'lebekkī. Beyrūt: Dāru'l-İlmi li'l-Melāyīn, 1987.
- İbn Fāris, Ebu'l-Ḥuseyn Aḥmed b. Fāris b. Zekerıyyā er-Rāzī el-Luḡavī. *eş-Şāhibī fī Fikḥi'l-Luḡati'l-'Arabiyye ve Mesā'ilihā ve Suneni'l-'Arabi fī Kelāmihā*, nşr. 'Umer Fārūḳ eṭ-Ṭabbā'. Beyrūt: Mektebetu'l-Me'ārif, 1993.
- İbn Ğalbūn, Ebu't-Tayyib 'Abdilmun'im b. 'Ubeydillāh. *el-İstiknāl li-Beyāni Cemī'i mā Ye'ū fī Kitābi'llāhi 'Azze ve Celle fī Mezhebi'l-Ḳurrā'i's-Seb'ati fī't-Tefḥūmi ve'l-İmāleti ve mā Kāne beyne'l-Lafẓayni Mucmelen Kāmilen*, nşr. 'Abdulfettāḥ Buḡayrī İbrāhīm. el-Ḳāhira: ez-Zehrā' li'l-İ'lāmi'l-'Arabī, 1991.
- İbn Hişām en-Nahvī. *Şerḫu Şuzūri'z-Zeheb fī Ma'rifeti Kelāmi'l-'Arab*, nşr. Muḥammed Ebu'l-Faḍl 'Aşūr. Beyrūt: Dāru İḫyā'i't-Turāsi'l-'Arabī, 2001.
- İbn Manzūr. *Lisānu'l-'Arab*, nşr. 'Abdullāh 'Alī el-Kebīr vd. el-Ḳāhira: Dāru'l-Me'ārif, 1981.
- İbn 'Uşfūr el-İşbīlī, Ebu'l-Ḥasen 'Alī b. Mu'min b. Muḥammed b. 'Alī. *Şerḫu Cumeli'z-Zeccāci*, nşr. Fevvāz eş-Şa'ār. Beyrūt: Dāru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1998.

- İbn Ya‘îş, Ebu’l-Bekâ‘ Ya‘îş b. ‘Alî. *Şerhu’l-Mufaşşal li’z-Zemaşşerî*. Nşr. İmîl Bedî‘ Ya‘kûb. Beyrût: Dâru’l-Kutubi’l-‘İlmiyye, 2001.
- İbnu’l-Cezerî, Ebu’l-Ḥayr Muḥammed b. Muḥammed. *et-Temhîd fi ‘İlmi’t-Tecvîd*, nşr. Gânim Ḳaddûrî el-Ḥamed. Beyrût: Mu’essesetu’r-Risâle, 2001.
- İbnu’s-Serrâc, Ebû Bekr Muḥammed b. Sehl es-Serrâc. *el-Uşûl fi’n-Nahiv*, nşr. ‘Abdulhuseyn el-Fetlî. Beyrût: Mu’essesetu’r-Risâle, 1996.
- Iggesen, Oliver A. “Feature 49A: Number of Cases”. Erişim Tarihi: 9.5.2023, <https://wals.info/chapter/49>
- İmer, Kamile. “Toplum Dil Biliminin Kimi Kavramlarına Kuramsal Bir Bakış ve Dil Türleri”. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*. 31/1-2 (1987): 213-230.
- Janson, Tore. *Dillerin Tarihi*. Çeviren Mehmet Doğan, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2012.
- Jesry, Maher. “Syllable Structure”. İçinde *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, 4:387-389. Leiden: Brill, 2006.
- Kaiser, Stefan vd. *Japanese: A Comprehensive Grammar*. New York: Routledge, 2013.
- Karaağaç, Günay. *Dil Bilimi Terimleri*. Ankara: TDK Yayınları, 2018.
- Karaağaç, Günay. *Türkçenin Söz Dizimi*. İstanbul: Kesit Yayınları, 2017.
- Karabulut, Ferhat. *Türk Dilinde ve Dünya Dillerinde Edilgen Yapı Tipolojisi: Dilbilimsel Bir İnceleme*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2011.
- Karahan, Leyla. *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2010.
- Katamba, Francis. *Morphology*. New York: St. Martin’s Press, 1993.
- Kayabaşı, Demet. “Üretici Dilbilgisi”. İçinde *Dilbilim Kuramları: İki Düzlem Beş Kuram*, ed. Özge Can. 261-329. İstanbul: İthaki Yayınları, 2018.
- Kaye, Alan S. “Arabic”. İçinde *The Major Languages of South Asia, the Middle East and Africa*. ed. Bernard Comrie, 129-146. London: Routledge, 2001.
- el-Ḳaysî, Mekkî b. Ebî Ṭâlib. *er-Ri‘āye li-Tecvîdi’l-Ḳirā‘e ve Tahkîki Lafzi’t-Tilāve*, nşr. Aḥmed Ḥasen Ferhât. ‘Ammân: Dâru ‘Ammâr, 2008.

- Kebbe, Mohammed Ziad. *A Transformational Grammar of Modern Literary Arabic*. New York: Routledge, 2010.
- Kemāluddīn, Hāzīm ‘Alī. *Dirāse fī ‘İlmi’l-Aşvāt*. el-Ķāhira: Mektebetu’l-Ādāb, 1999.
- Kerimoğlu, Caner. *Genel Dilbilime Giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2014.
- Ketrez, F. Nihan. *A Student Grammar of Turkish*. New York: Cambridge University Press, 2012.
- Kihm, Alain. “Adjective Phrase”. İçinde *The Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. 1: 12-16. Leiden: Brill, 2006.
- Kocaman, Ahmet, Kāmīle İmer ve A. Sumru Özsoy. *Dilbilim Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2011.
- Korkmaz, Zeynep. *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları, 2017.
- Kossmann, Maarten. “Berber”. İçinde *The Afroasiatic Languages*, ed. Zygmunt Frajzyngier ve Erin Shay. 18-101. London: Routledge, 2001.
- Koşaner, Özgün, Murat Özgen. *Dünya Dillerinden Örneklerle Dilbilimsel Tipoloji*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2019.
- Kouloughli, Djamel Eddine. “Inflection”. İçinde *The Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, 2: 345-354. Leiden: Brill, 2006.
- Kreidler, Charles W. *Describing Spoken English*. US: Routledge, 1997.
- el-Ķurtubī, ‘Abdulvehhāb b. Muḥammed. *el-Mūdiḥ fi’l-Tecvīd*, nşr. Ġānim Ḳaddūrī el-Ḥamed. ‘Ammān: Dāru ‘Ammār, 2000.
- Kültürel, Zuhal. *Türkiye Türkçesi Cümle Bilgisi*. Konya: Palet Yayınları, 2018.
- Ladefoged, Peter, Ian Maddieson. *The Sounds of the World’s Languages*. US: Blackwell Publishers Inc., 1996.
- Ladefoged, Peter, Sandra Ferrari Disner. *Vowels and Consonants*. UK: Wiley-Blackwell, 2012.
- Lahdo, Ablahad. *The Arabic Dialect of Tillo in the Region of Siirt: (South-eastern Turkey)*. Sweden: Uppsala University, 2009.
- Larcher, Pierre. “Derivation”. İçinde *The Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, 1: 573-578. Leiden: Brill, 2006.
- Lebdī, Muḥammed Semīr Necīb. *Mu‘cemu’l-Muşṭalaḫātī’n-Naḫviyyeti ve ‘Ş-Şarfıyye*. Beyrūt: Mu‘essesetu’r-Risāle, 1985.

- Lee, EunHee, Sean Madigan ve Mee-Jeong Park. *An Introduction to Korean Linguistics*. New York: Routledge, 2016.
- Levin, Aryeh. "The Concept of Kalima in Old Arabic Grammar". İçinde *The Word in Arabic*, ed. Giuliano Lancioni ve Lidia Bettini. 17-32. Leiden: Brill, 2011.
- Lieber, Rochelle. *Introducing Morphology*. UK: Cambridge University Press, 2016.
- el-Lihyānī, Surūr. "Enmāṭiyyetu Taṣnīfi'r-Ru'ūsi'l-Fi'liyyeti'z-Zāhirati ve'r-Ru'ūsi'l-Fi'liyyeti'd-Ḍāmirati fi'd-Dersi'l-Lisāniyyi'l-'Arabī". *el-Lisāniyyātu'l-'Arabiyye*. 9 (2019): 149-181.
- Lipiński, Edward. *Semitic Languages: Outline of a Comparative Grammar*. Leuven: Peeters, 2001.
- Lohmann, Johannes. "M. Heidegger's 'Ontological Difference' and Language". İçinde *On Heidegger and Language*, ed. Joseph J. Kockelmans. 303-363. Evanston: Northwestern University Press, 1972.
- Loprieno, Antonio, Matthias Müller. "Ancient Egyptian and Coptic". İçinde *The Afroasiatic Languages*, ed. Zygmunt Frajzyngier ve Erin Shay. 102-144. London: Routledge, 2001.
- Mace, John. *Intermediate Arabic Workbook*. New York: Hippocrene Books Inc, 2007.
- Maddieson, Ian. "Syllable Structure". İçinde *The World Atlas of Language Structures*, ed. Martin Haspelmath, Matthew S. Dryer, David Gil ve Bernard Comrie. 54-57. US: Oxford University Press, 2005.
- Maddieson, Ian. "Feature 1A: Consonant Inventories". Erişim Tarihi: 11.1.2023, <https://wals.info/feature/1A#2/19.3/153.1>
- Maddieson, Ian. "Feature 2A: Vowel Quality Inventories". Erişim Tarihi: 15.1.2023, <https://wals.info/feature/2A#2/19.3/152.8>
- Maddieson, Ian. "Feature 12A: Syllable Structure". Erişim Tarihi: 18.1.2023, <https://wals.info/feature/12A#2/19.3/153.1>
- Malmkjær, Kirsten. *The Linguistics Encyclopedia*. New York: Routledge, 1991.
- Matthews, P. H. *Morphology*. New York: Cambridge University Press, 2006.

- McCarus, Ernest N. “Modern Standard Arabic”. İçinde *The Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. 3: 238-262. Leiden: Brill, 2006.
- McLaughlin, Barry. *Theories of Second Language Learning*. London: Edward Arnold, 1987.
- Militarëv, Alexander. “Proto-Afrasian Lexicon Confirming West Asian Homeland: Pastoralism”. *Journal of Language Relationship*. 1 (2009): 95-106.
- Mohammad, Mohammad A. *Word Order Agreement and Pronominalization in Standard and Palestinian Arabic*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2000.
- Moravcsik, Edith A. “Agreement”. İçinde *Universals of Human Language 4*, ed. Joseph H. Greenberg. 331-374. California: Stanford University Press, 1978.
- Moravcsik, Edith A. *Introducing Language Typology*. US: Cambridge University Press, 2013.
- Mous, Maarten. “Cushitic”. İçinde *The Afroasiatic Languages*. ed. Zygmunt Frajzyngier ve Erin Shay. 342-422. London: Routledge, 2001.
- Mubarak, Mubarak. *Mu‘cemu’l-Muřtalahati’l-Elsuniyye: Faransî-İnkliżî-‘Arabî*. Beyrût: Dâru’l-Fikri’l-Lubnânî, 1995.
- el-Muberrid, Ebu’l-‘Abbâs Muĥammed b. Yezîd. *el-Muĥtedab*, nşr. Muĥammed ‘Abdilĥâlik ‘Uğayme. el-Ķâhira: Vizâratu’l-Evkâf el-Meclisu’l-A‘lâ li’ş-Şu’ûni’l-İslâmiyye Lecnetu İĥyâ’i’t-Turâsi’l-İslâmî, 1994.
- el-Mu‘eddeb, Ebu’l-Ķasim b. Muĥammed b. Se‘îd. *DeĶâ’iĥu’t-Taşşif*, nşr. Ĥâtim Şâlih ed-Dâmin. DimeřĶ: Dâru’l-Beşâ’ir, 2004.
- Müsâ, ‘Abdulmu‘ĥ Nemr. *el-Eşvâtu’l-‘Arabıyyetu’l-Muteĥavvile ve ‘Alâkatuhâ bi’l-Ma’nâ*. ‘Ammân: Dâru’l-Kindî, 2014.
- Mutlu, Mehmet Umut. “Wals Veritabanında Bilgisayar Destekli Tipolojik Veri Çözümlemesi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021.
- Naîm, Samia. “Dialects of the Levant”. İçinde *The Semitic Languages: An International Handbook*. ed. Stefan Weninger. 920-935. Germany: De Gruyter Mouton, 2011.
- Nas, Gönül Erdem. “Sesbilim”. İçinde *Dilbilim: Teorik ve Uygulamalı Alanlar*. ed. Erdoğan Boz. 243-275. Ankara: Gazi Kitabevi, 2020.

- en-Nehhās, Muştafā. *el-'Aded fi'l-Luğa: Dirāse Luğaviyye ve Nahviyye*. el-Kuveyt: Mektebetu'l-Felāh, 1979.
- Nūruddīn, 'İşām. *İlmu Vezā'ifi'l-Eşvāti'l-Luğaviyye: el-Fūnūlücyā*. Beyrūt: Dāru'l-Fikri'l-Lubnānī, 1992.
- Odden, David. *Introducing Phonology*. US: Cambridge University Press, 2005.
- O'Leary, De Lacy. *Comparative Grammar of the Semitic Languages*. London: Kegan Paul, Trench, Trübner & Co., 1923.
- Owens, Jonathan. *A Linguistic History of Arabic*. New York: Oxford University Press, 2006.
- Özezen, Muna Yüceol. "Dilbilimsel Tipoloji ve Türkçe". *Türklük Bilimi Araştırmaları*. 49 (2021): 117-133.
- Packard, Jerome. "Lexical Word Formation". İçinde *A Reference Grammar of Chinese*. ed. Chu-Ren Huang ve Dingxu Shi. 67-80. UK: Cambridge University Press, 2016.
- Palva, Heikki. "Dialects: Classification". İçinde *The Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. 1: 604-613. Leiden: Brill, 2006.
- Payne, Thomas E. "Morphological Typology". İçinde *The Cambridge Handbook of Linguistic Typology*. ed. Alexandra Y. Aikhenvald ve R. M. W. Dixon. 78-94. UK: Cambridge University Press, 2017.
- Peled, Yishai. *Sentence Types and Word-Order Patterns in Written Arabic*. Leiden: Brill, 2009.
- Pereira, Christophe. "Arabic in the North African Region". İçinde *The Semitic Languages: An International Handbook*. ed. Stefan Weninger. 954-969. Germany: De Gruyter Mouton, 2011.
- Pereltsvaig, Asya. *Languages of the World: An Introduction*. New York: Cambridge University Press, 2012.
- Pericliev, Vladimir. "Language Universals: Their Discovery and Verbalization by Machine". *Journal of Universal Language*. 19/1 (2018): 33-55.
- Procházka, Stephan. "Arabic". İçinde *Concise Encyclopedia of Languages of the World*. 42-50. London: Elsevier Ltd., 2009.
- Procházka, Stephan. "Arabic Dialectology". İçinde *The Cambridge Handbook of Arabic Linguistics*. ed. Karin Christina Ryding ve David Wilmsen. 214-243. UK: Cambridge University Press, 2021.

- er-Rācihī, ‘Abduh. *et-Taṭbīku’n-Nahvī*. Beyrūt: Dāru’n-Nehdati’l-‘Arabiyye, 2010.
- er-Rācihī, ‘Abduh. *et-Taṭbīku’ş-Şarfī*. Beyrūt: Dāru’n-Nehdati’l-‘Arabiyye, 2014.
- Ramadan, Abdulkareem Said. *Conjunctions and Interjections in Modern Standard Arabic*. New York: Routledge, 2019.
- Ramat, Paolo. *Linguistic Typology*. The Netherlands: De Gruyter Mouton, 1987.
- Ramsay, Allan ve Hanady Mansour. “Local Constraints on Arabic Word Order”. İçinde *Advances in Natural Language Processing Vol. 4139*, ed. Tapio Salakoski ve dğr. 447-457. Berlin: Springer, 2006.
- er-Rāzī, Muhammed b. Ebī Bekr b. ‘Abdilkādir. *Muhtāru’ş-Şihāh*, nşr. ‘İşām Fāris el-Ḥorastānī. ‘Ammān: Dāru ‘Ammār, 2005.
- Retsö, Jan. “Classical Arabic”. İçinde *The Semitic Languages: An International Handbook*. ed. Stefan Weninger. 782-810. Germany: De Gruyter Mouton, 2011.
- Rifat, Mehmet. *XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergibilim Kuramları 1: Tarihçe ve Eleştirel Düşünceler*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2020.
- Rowe, Bruce M. ve Diane P. Levine. *A Concise Introduction to Linguistics*. US: Routledge, 2016.
- Rubin, Aaron D. “The Subgrouping of the Semitic Languages”. *Language and Linguistics Compass*. 2/1 (2008): 79-102.
- Rubin, Aaron D. *A Brief Introduction to the Semitic Languages*. US: Gorgias Press, 2010.
- Ruhlen, Merritt. *Dilin Kökeni: Ana Dilin Gelişimi*, çev. İsmail Ulutaş, Ankara: Hece Yayınları, 2017.
- Ryding, Karin Christina. *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic*. US: Cambridge University Press, 2005.
- Ryding, Karin Christina. “Modern Standard Arabic”. İçinde *The Semitic Languages: An International Handbook*, ed. Stefan Weninger. 844-850. Germany: De Gruyter Mouton, 2011.
- Ryding, Karin Christina. *Arabic: A Linguistic Introduction*. US: Cambridge University Press, 2014.
- Ryding, Karin Christina. “Case in Arabic”. İçinde *The Cambridge Handbook of Arabic Linguistics*, ed. Karin Christina Ryding ve

- David Wilmsen. 353-370. UK: Cambridge University Press, 2021.
- es-Sämerrā'ī, Fāḍil Şālih. *el-Cumletu'l-'Arabiyye: Te'līfuhā ve Aḫsāmuhā*. 'Ammān: Dāru'l-Fikr, 2007.
- es-Sämerrā'ī, Muḥammed Fāḍil. *eş-Şarfu'l-'Arabī: Aḫkāmun ve Me'ānin*. Dimeşq: Dāru'bnü Keşīr, 2013.
- es-Sämerrā'ī, Muḥammed Fāḍil. *en-Naḥvu'l-'Arabī: Aḫkāmun ve Me'ānin*. Dimeşq: Dāru'bnü Keşīr, 2014.
- Sarage, Japen. "The Zero Copula in Russian and Arabic Sentences as Compared with English". *International Journal on Studies in English Language and Literature*. 2/11 (2014): 119-126.
- es-Sa'rān, Maḥmūd. *İlmu'l-Luḡa*. Beyrūt: Dāru'n-Nehḍati'l-'Arabiyye, tsz.
- Schwink, Frederick W. *Linguistic Typology, Universality and the Realism of Reconstruction*. Washington, D.C: Institute for the Study of Man, 1994.
- Sebzecioğlu, Turgay. *Dilbilim Kavramlarıyla Türkçe Dilbilgisi*. İstanbul: Kesit Yayınları, 2016.
- es-Seraḳūsī, Ebu'r-Rabī' Suleymān b. Ebi'l-Ḳāsim et-Temīmī. *Zā'ātu'l-Ḳur'ān*, nşr. Ḥātim Şālih eḍ-Ḍāmin. Dimaşq: Dāru'l-Beşā'ir, 2003.
- Shagal, Ksenia. *Participles: A Typological Study*. Berlin: De Gruyter Mouton, 2019.
- Al-Sharkawī, Muhammad. *History and Development of the Arabic Language*. New York: Routledge, 2016.
- Shibatani, Masayoshi. "Linguistic Typology". İçinde *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. 14: 208-214. Netherlands: Elsevier, 2015.
- Shosted, Ryan K, Maojing Fu ve Zainab Hermes. "Arabic Pharyngeal and Emphatic Consonants". İçinde *The Routledge Handbook of Arabic Linguistics*, ed. Elabbas Benmamoun ve Reem Bassiouney. 48-61. New York, NY: Routledge, 2018.
- Sībeveyh, Ebū Bişr 'Amr b. 'Uşmān b. Ḳanber. *el-Kitāb*, nşr. 'Abduselām Muḥammed Hārūn. el-Ḳāhira: Mektebetu'l-Ḥāncī, 1988.
- es-Sicistānī, Ebū Ḥātim Sehl Muḥammed. *el-Muzekker ve'l-Mu'enneş*, nşr. Ḥātim Şālih eḍ-Ḍāmin. Dimeşq: Dāru'l-Fikr, 1997.

- Siewierska, Anna. *Person*. New York: Cambridge University Press, 2004.
- eş-Şikillî, Ebu'l-Hasen 'Ali b. Ebi'l-Ferac el-Kaysî. *Ma'rifetu'd-Dâdi ve'z-Zâ'*, nşr. Hâtim Şâlih ed-Dâmin. Dimaşk: Dâru'l-Beş'ir, 2003.
- Song, Jae Jung. *Linguistic Typology*. US: Oxford University Press, 2018.
- Song, Jae Jung. *Linguistic Typology: Morphology and Syntax*. US: Routledge, 2014.
- Spencer, Andrew ve Ana R. Luís. *Clitics: An Introduction*. New York: Cambridge University Press, 2012.
- Stegovec, Adrian. "Number in Slovenian". İçinde *Number in the World's Languages*, ed. Paolo Acquaviva and Michael Daniel. 187-259. Berlin/Boston: De Gruyter Mouton, 2022.
- Stump, Gregory, Raphael A. Finkel. *Morphological Typology from Word to Paradigm*. US: Cambridge University Press, 2013.
- Şen Ahmet, Soner Akdağ. "Modern Standart Arapça ve Bazı Arap Dialektlerinde Gelecek Zaman Formları". *Nüşa*. 21/52 (2021): 179-198.
- Şen Ahmet, Soner Akdağ. "Dilbilimsel Tipoloji ve Arapçanın Dünya Dilleri Arasındaki Yeri". *Şarkiyat Mecmuası*. 42 (2023): 35-52.
- eş-Şirâzî, es-Seyyid Hasan. *el-İştikâk*. Beyrût: Mu'essesetu'l-Vefâ, 1981.
- Tahat, Abdelrazzaq. "Morphological Patterns of Personal Naming Practice: A Case Study of Non-Concatenative Arabic Language". *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. 10/6 (2020): 573-585.
- Talay, Shabo. "Arabic Dialects of Mesopotamia". İçinde *The Semitic Languages: An International Handbook*. ed. Stefan Weninger. 909-920. Germany: De Gruyter Mouton, 2011.
- Thatcher, Griffithes Wheeler. *Arabic Grammar of the Written Language*. London: 1922.
- Thomas, Margaret. "Greenberg, Joseph H. (1915–2001)". İçinde *The Encyclopedia of Language and Linguistics*. 155-156. Amsterdam: Elsevier Ltd., 2006.
- Thraks, Dionysios. *Gramer Sanatı*, çev. Eyüp Çoraklı, İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2006.

- Trask, R. L. *A Dictionary of Grammatical Terms in Linguistics*. New York: Routledge, 1993.
- el-Ülevî, Hüsâmuddîn Hüseyn b. İbrâhîm. *Ğuraru'l-Kavâ'id*, nşr. Hüseyn Elmalî. İstanbul: Hâşimî Yayınevi, 2018.
- 'Umer, Ahmed Muhtâr. *Dirâsetu's-Şavti'l-Luğavî*. el-Kâhira: 'Alema'l-Kutub, 2006.
- al-Utbi, Mahdi I. Kareem ve Sundus Muhsin al-Ubaidy. *The Guide: A Dictionary of Linguistic Terms, English- Arabic*. London: Al-Hikma Publishing and Distribution, 2014.
- Uzun, Nadir Engin. *Anaçizgileriyle Evrensel Dilbilgisi ve Türkçe*. İstanbul: Multilingual Yayınları, 2000.
- Uzun, Nadir Engin. *Dünya Dillerinden Örnekleriyle Dilbilgisinin Temel Kavramları: Türkçe Üzerine Tartışmalar*. İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi, 2004.
- Uzun, Nadir Engin. *Biçimbilim: Temel Kavramlar*. İstanbul: Papatya Yayıncılık, 2006.
- Uzun, Nadir Engin. "Biçimbilim". *İçinde Dilbilim: Temel Kavramlar, Sorunlar, Tartışmalar*. ed. Ahmet Kocaman. 43-62. Ankara: Dil Derneği, 2006.
- Uzun, Nadir Engin ve Özgür Aydın. "Sözdizim". *İçinde Dilbilim: Temel Kavramlar, Sorunlar, Tartışmalar*. ed. Ahmet Kocaman. 63-76. Ankara: Dil Derneği, 2006.
- Üçok, Necip. *Genel Fonetik*. İstanbul: Multilingual Yayınları, 2007.
- Vardar, Berke vd. *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları, 2002.
- Velupillai, Viveka. *An Introduction to Linguistic Typology*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2012.
- Versteegh, Kees. *The Arabic Language*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2014.
- Watson, Janet C. E. *The Phonology and Morphology of Arabic*. US: Oxford University Press, 2002.
- Watson, Janet C. E. "Adverbs". *İçinde The Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. 1: 21-25. Leiden: Brill, 2006.
- Watson, Janet C. E. "Arabic Dialects". *İçinde The Semitic Languages: An International Handbook*, ed. Stefan Weninger. 851-895. Germany: De Gruyter Mouton, 2011.
- Watson, Janet C. E. "Word Stress in Arabic". *İçinde The Blackwell Companion to Phonology*, ed. Marc van Oostendorp, Colin J.

- Ewen, Elizabeth Hume ve Keren Rice. 2990-3019. Oxford: Wiley-Blackwell, 2011.
- Watson, Janet C. E. "Dialects of the Arabian Peninsula". İçinde *The Semitic Languages: An International Handbook*. ed. Stefan Weninger. 897-908. (Germany: De Gruyter Mouton, 2011), 897-908.
- Whaley, Lindsay J. *Introduction to Typology: The Unity and Diversity of Language*. US: Sage Publications Inc, 1997.
- Wiltschko, Martina. *The Universal Structure of Categories: Towards a Formal Typology*. UK: Cambridge University Press, 2014.
- Wright, W. *A Grammar of the Arabic Language*. Cambridge: 1896-1898.
- Ya'küb, İmîl Bedî'. *el-Mu'cemu'l-Mufaşşal fi'l-Cumû'*. Beyrüt: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2004.
- Yanık, Nevzat H. *Arapçada Sayılar*. Erzurum: Fen-Edebiyat Fakültesi Ofset Tesisleri, 1999.
- Yazıcı, Hüseyin. *Örnekleriyle Arapçada Bağlaçlar ve Yapılar*. İstanbul: Dağarcık Yayınları, 2017.
- Yıldız, Hakkı Dursun. "Arap (Tarih)". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 3: 272-276. İstanbul: TDV, 1991.
- Yılmaz, Emine. "Türkçenin Tipolojisi". İçinde *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Kuramlar, Yöntemler, Beceriler, Uygulamalar*, ed. Faruk Yıldırım ve Burak Tüfekçioğlu. 1-15. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2016.
- Yılmaz, Nurullah. *Arapçada İsimler ve İsim Türetme*. Erzurum: Fenomen, 2013.
- Zaborski, Andrzej. "Afro-Asiatic Languages". İçinde *The Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. 1: 35-40. Leiden: Brill, 2006.
- ez-Zeccâcî, Ebû'l-Kâsim 'Abdurrahmân b. İshâk. *el-Cumel fi'n-Naĥv*, nşr. 'Alî Tevfîk el-Ĥamed. Beyrüt: Mu'essesetu'r-Risâle, 1984.
- ez-Zeccâcî, Ebû'l-Kâsim 'Abdurrahmân b. İshâk. *İştikâku Esmâ'illâh*, nşr. 'Abdulhuseyn el-Mubârah. Beyrüt: Mu'essesetu'r-Risâle, 1986.
- ez-Zemaĥşerî, Ebu'l-Kâsim Maĥmûd b. 'Umer. *el-Mufaşşal ft 'İlmi'l-'Arabiyye*, nşr. Faĥr Şâlih Ķadârah. 'Ammân: Dâru 'Ammâr, 2004.

Zfinkî, Şāfiye. *Mu‘cemu Muştalahāti’l-Lisāniyyāt: İnkliżî-‘Arabî-Kurdî*. Berlin: Democratic Arab Center For Strategic, Political & Economic Studies, 2022.

Ziadeh, Farhat J, R. Bayly Winder. *An Introduction to Modern Arabic*. New York: Dover Publications, 2003.

Fecr Yayınları: 713

الاجتهاد وأنواعه والمجامع الفقهية

(المسالك الاجتهادية التي يسلكها مجمع الفقه الإسلامي الدولي)

el-İctihâdu ve Anvâ'uhû ve'l-Mecâmi'u'l-Fıqhıyyah

(el-Masâlik el-İctihâdiyeh elleti Yeslukuhâ Mecme'el-Fıqh el-İslami el-Duveli)

İctihad, İctihad Türleri ve Fıkıh Akademileri

(Uluslararası Fıkıh Akademisi'nin İctihad Usulü ve Mesaliki)

Ijtihad, its types, jurisprudential academies

(diligent paths pursued by the International Islamic Fiqh Academy)

المؤلف: د. محمد أمين ناس

Yazar/Author: Dr. Mehmet Emin NAS

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

ترتيب وتصميم الغلاف
FCR

الطباعة

NY MATBAACILIK YAY. KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

الطبعة الأولى: أغسطس ٢٠٢٣

ISBN: 978-625-6436-65-7

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

المصادر والمراجع

- القرآن الكريم
- أحمد بن عبد الله الضويحي. مؤسسات الاجتهاد الجماعي. جامعة الإمام محمد بن سعود الإسلامية.
- الإسنوي، ج. (١٩٩٩م). نهاية السؤل شرح منهاج الوصول. (ط١). بيروت: دار الكتب العلمية.
- الأمانة العامة لهيئة كبار العلماء (٢٠١٤م). أبحاث هيئة كبار العلماء بالمملكة العربية السعودية. (ط ٤). الرياض: الرئاسة العامة للبحوث العلمية والإفتاء.
- البخاري، م. (١٤٢٢هـ). الجامع المسند الصحيح. (ط١). بيروت: دار طوق النجاة.
- البدخشى، م. (١٩٩٣م). مناهج العقول ومعه شرح الإسنوى كلاهما على شرح منهاج الوصول في علم الأصول للإمام البيضاوي. (ط١). بيروت: دار الكتب العلمية.
- تاج الدين، س. (١٩٩٥م). الإبهاج في شرح المنهاج. بيروت: دار الكتب العلمية.
- توفيق الشاوي. (١٩٩٢م)، فقه الشورى والاستشارة. (ط١). مصر- المنصورة: دار الوفاء.
- الجويني، ع. (.). التلخيص في أصول الفقه. بيروت: دار البشائر الإسلامية.
- الجويني، ع. (١٤٠١ هـ). غياث الأمم في التياث الظلم. (ط٢) مكتبة إمام الحرمين.

- الجويني، ع. (١٩٩٧ م). البرهان في أصول الفقه. (ط١). بيروت - لبنان: دار الكتب العلمية.
- الجوهري، أبو نصر إسماعيل بن حماد الجوهري الفارابي (ت ٣٩٣هـ)، الصحاح تاج اللغة وصحاح العربية، تحقيق: أحمد عبد الغفور عطار، ط١، بيروت، دار العلم للملايين، ١٤٠٧ هـ - ١٩٨٧ م
- الحوراني، م. (١٣٣٢ م). جامع المسانيد الإمام الأعظم أبي حنيفة النعمان. (ط١). الهند: مطبعة مجلس دائرة المعارف الكاثنة.
- الحضري بك، م. (٢٠٠٢ م). تاريخ التشريع الإسلامي. (ط٢). بيروت - لبنان: دار المعرفة.
- خلاف، ع. (.). علم أصول الفقه و خلاصة تاريخ التشريع. مصر: مطبعة المدني «المؤسسة السعودية».
- خلاف، ع. (.). علم أصول الفقه. (ط٨). مكتبة الدعوة - شباب الأزهر: دار القلم.
- خلاف، ع. (.). مصادر التشريع الإسلامي فيما لا نص فيه. (ط٢). دار القلم.
- الرازي، ز. (١٩٩٩ م). مختار الصحاح. (ط٥). بيروت: المكتبة العصرية، الدار النموذجية.
- رشيد رضا، م. (١٩٩٠ م). تفسير القرآن الحكيم (تفسير المنار). مصر: الهيئة المصرية العامة للكتاب.
- الزرقاء، م. (١٩٨٥ م). الاجتهاد ودور الفقه في حل المشكلات، اسلامآباد: بحث في مجلة الدراسات الإسلامية،
- الزركشي، ب. (١٩٩٤ م). البحر المحيط في أصول الفقه. (ط١). عمان: دار الكتب.

- أبو زهرة، محمد. تاريخ المذاهب الإسلامية في السياسة والعقائد وتاريخ المذاهب الفقهية. القاهرة: دار الفكر العربي.
- السائس، م. تاريخ الفقه الإسلامي. بيروت- لبنان: دار الكتب العلمية.
- السباعي، م. (١٩٨٢م). السنة ومكانتها في التشريع الإسلامي. (ط٣). دمشق - سوريا: المكتب الإسلامي.
- سعد بن عبد الله السبر. (١٤٣١م). المجامع الفقهية والهيئات الشرعية في العالم الإسلامي دراسة عامة. المملكة العربية السعودية. جامعة الإمام محمد بن سعود الإسلامية، المعهد العالي للقضاء، قسم فقه المقارن، بحث: في برنامج الدكتوراه.
- السوسوة، ع. (١٤١٨هـ). الاجتهاد الجماعي في التشريع الإسلامي. كتاب الأمة: عدد: ٦٢.
- السيوطي، ج. (٢٠١١م). تفسير الدر المنثور في تفسير المأثور. بيروت- لبنان: دار الفكر.
- شاكر، أحمد محمد. الشرع واللغة. دار المعارف.
- شعبان محمد إسماعيل. الاجتهاد الجماعي وأهميته في مواجهة مشكلات العصر. جامعة أم القرى.
- شعبان محمد إسماعيل. (١٩٨٨م) الاجتهاد الجماعي ودور المجامع الفقهية في تطبيقه. (ط١). دار البشائر الإسلامية، دار الصابون.
- شلي، أ. تاريخ التشريع الإسلامي وتاريخ النظم القضائية في الإسلام. مصر: مكتبة النهضة المصرية.
- شلتوت، م. (٢٠٠١م). الإسلام عقيدة وشرعية. (ط٨). دار الشروق.
- شويش هزاع على المحاميد. (٢٠٠٠م). مسيرة الفقه الإسلامي المعاصر وملاحظه دراسة، وثائقية، تحليلية. (رسالة الدكتوراه). الجامعة الأردنية.

- صالح بن عبد الله بن حميد. الاجتهاد الجماعي وأهميته في نوازل العصر. مؤتمر الفتوى وضوابطها ينظمه المجمع الفقهي الإسلامي في مكة المكرمة.
- الصنعاني، م. (٢٠٠٦م). سبل السلام شرح بلوغ المرام. (ط١). الرياض: مكتبة المعارف.
- الطبري، ح. (١٣٨٧). تاريخ الطبري؛ تاريخ الرسل والملوك، وصلة تاريخ الطبري. (ط٢). بيروت: دار التراث.
- الطبري، ح. (٢٠٠٠م). جامع البيان في تأويل القرآن. (ط١). مؤسسة الرسالة.
- ابن عاشور، محمد طاهر (٢٠٠١م). مقاصد الشريعة الإسلامية. (ط٢). الأردن: دار النفائس.
- العبد خليل، الاجتهاد الجماعي وأهميته في العصر الحديث. مج: ١٤، عدد: ١٠، الصفحات: ٢٠٩-٢٣٥، مجلة الدراسات، الجامعة الأردنية. (<http://search.mandumah.com/Record/1083>)
- ابن العربي، م. أحكام القرآن. بيروت- لبنان: دار الكتب العلمية.
- علي حسب الله. (١٩٧٦م). أصول التشريع الإسلامي. (ط٥). مصر: دار المعارف.
- ابن فارس، أ. (١٩٧٩م). معجم مقاييس اللغة. (ط١). دار الفكر.
- فريد بن يعقوب المفتاح، الاجتهاد الجماعي وأهميته في العصر الحاضر. البحرين.
- الفيروزآبادي، م. (٢٠٠٥م). القاموس المحيط. (ط٨). بيروت: مؤسسة الرسالة.
- القرضاوي، ي. (١٩٩٦م). الاجتهاد في الشريعة الإسلامية. (ط١). الكويت: دار القلم.

- القطان، م. (١٩٩٦م). تاريخ الفقه الإسلامي؛ التشريع والفقه. (ط٢). الرياض: مكتبة المعارف.
- ابن القيم، م. (١٤٢٣م). إعلام الموقعين عن رب العالمين. (ط١). المملكة العربية السعودية: دار ابن الجوزي.
- الكفوي، ب. (١٩٩٨م). بيروت: الكليات. (ط١) مؤسسة الرسالة.
- اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء. الرئاسة العامة للبحوث العلمية والإفتاء والدعوة. المملكة العربية السعودية-الرياض. جمع وترتيب: أحمد بن عبد الرزاق الدرويش
- مجلة مجمع الفقه الإسلامي التابع لمنظمة المؤتمر الإسلامي بمجدة، تصدر عن منظمة المؤتمر الإسلامي بمجدة، وقد صدرت في ١٣ عددا، وكل عدد يتكون من مجموعة من المجلدات، ومجموع المجلدات للأعداد الـ١٣: أربعون مجلدا.
- مجمع الفقه الإسلامي (الهند). فتاوى فقهية معاصرة، مجموعة القرارات والتوصيات الصادرة عن مجمع الفقه الإسلامي بالهند.
- المحلى، ج. (١٩٩٩م). شرح الورقات في أصول الفقه. (ط١). فلسطين: جامعة القدس.
- مذكور، م. (١٩٩٨م). الاجتهاد في التشريع الإسلامي. دار النهضة العربية.
- مسلم، ح. المسند الصحيح المختصر بنقل العدل عن العدل إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم. بيروت: دار إحياء التراث العربي.
- ابن منظور، م. (١٤١٤هـ). لسان العرب. (ط٣). بيروت: دار صادر.
- الهيثمي، ع. (٢٠١٥م). مجمع الزوائد ومنبع الفوائد. (ط١). دار المنهاج.
- حيدر خليل إسماعيل الخالدي (٢٠١٥م)، منهج الاستنباط من القرآن الكريم عند سعيد النورسي في رسائل النور، الطبعة الأولى، مؤسسة الرسالة ناشرون، سوريا - دمشق.

- الحسن، علي بن إسماعيل بن سيد المرسي (ت ٤٥٨هـ)، المحكم والمحيط الأعظم، تحقيق: عبد الحميد هنداوي، دار الكتب العلمية، بيروت، دون طبعة، ٢٠٠٠م،
- الأزهرى، محمد بن أحمد بن الأزهرى الهروى، أبو منصور (ت ٣٧٠هـ)، تهذيب اللغة، المحقق: محمد عوض مرعب، ج٨، ط١، بيروت، دار إحياء التراث العربى، ٢٠٠١م
- الزحيلي، محمد مصطفى، الوجيز في أصول الفقه الإسلامى، دار الخير للطباعة والنشر، دمشق، الطبعة الثانية، ١٤٢٧هـ - ٢٠٠٦م
- هيتو، محمد حسن، الوجيز في أصول التشريع الإسلامى، مؤسسة الرسالة، بيروت
- ناس، محمد أمين، أثر الاجتهاد المقاصدى والظاهرى على الاتجاهات الاجتهادية المعاصرة، دار النفائس، الأردن، ٢٠٢٢.
- الشافعى، أبو عبد الله محمد بن إدريس بن العباس بن عثمان بن شافع بن عبد المطلب بن عبد مناف المطلبى القرشى المكى (المتوفى: ٢٠٤هـ)، الرسالة، المحقق: أحمد شاكر، الناشر: مكتبة الحلبي، مصر، الطبعة: الأولى، ١٩٤٠هـ/١٩٥٨م
- الجصاص، أحمد بن علي أبو بكر الرازى الجصاص الحنفى (المتوفى: ٣٧٠هـ)، الفصول في الأصول، وزارة الأوقاف الكويتية، الطبعة: الثانية، ١٤١٤هـ - ١٩٩٤م
- الطوفى، أبو الربيع، نجم الدين، سليمان بن عبد القوي بن الكريم الطوفى الصرصرى، (ت ٧١٦هـ)، شرح مختصر الروضة، تحقيق: عبد الله بن عبد المحسن التركى، مؤسسة الرسالة، الطبعة الأولى، ١٤٠٧هـ/١٩٨٧م

- ابن أمير حاج - أبو عبد الله، شمس الدين : محمد بن محمد بن محمد، ويقال له ابن الموقت الحنفي (ت ٨٧٩هـ)، التقرير والتحبير، دار الكتب العلمية، بيروت، الطبعة الثانية، ١٤٠٣هـ-١٩٨٣م
- عشاق، عبد الحميد، أضرب الاجتهاد ومجالاته في النظر الفقهي الأصولي، مجلة الجمعية الفقهية السعودية، ٣٨٤، ٢٠١٧م
- صقر، عطية بن عبدالحليم، توحيد الاجتهاد الفقهي، حلقات نقاشية لرابطة الجامعات الإسلامية حول -التحديات التي تواجه الأمة الإسلامية في القرن المقبل- مصر
- الدريني، فتحي، بحث مقارنة في الفقه الإسلامي وأصوله، ط٢، مؤسسة الرسالة، دمشق، ١٤٢٩هـ، ٢٠٠٧م
- وهبة الزحيلي، الاجتهاد في عصرنا هذا من حيث النظرية والتطبيق، مجلة دراسات العالم الإسلامي، ١-٤-٢ مارس ٢٠١١م-
- زعتري، علاء الدين محمود، تأملات في الاجتهاد الفقهي، -١٤-٢٠٠٣م
- حيدر خليل إسماعيل الخالدي، نهج الاستنباط من القرآن الكريم عند سعيد النورسي في رسائل النور، الطبعة الأولى، ١٤٣٦ هجرية - ٢٠١٥ م، مؤسسة الرسالة ناشرون، سوريا - دمشق.
- عبدالله، محمود أحمد، الاجتهاد- مجلة كلية الشريعة والقانون بأسبوط - جامعة الأزهر -مصر-٣٤، ص١٣٢-١٣٣.
- صالح بن حميد، الاجتهاد الجماعي وأهميته في نوازل العصر
- شعبان إسماعيل، الاجتهاد الجماعي وأهميته في مواجهة مشكلات العصر
- العبد خليل، الاجتهاد الجماعي وأهميته في العصر الحديث، ص٢١٥- مجلة دراسات الجامعة الأردنية-ص٢٠٩-٢٣٥،
- فريد بن يعقوب المفتاح، الاجتهاد الجماعي وأهميته في العصر الحاضر

- أوزدمير، محمود محمد، أثر مدرسة العراق الحنفية الأصولية في أصول المتكلمين، FECR، ط١، أنقرة، ٢٠٢١
- أوزدمير، محمود محمد، منهج الإمام الجصاص في القياس وتطبيقاته في أحكام القرآن، kitabe yayınları، ط١، أنقرة، ٢٠٢٢
- علاء الدين حسين رحال، معالم وضوابط الاجتهاد عند شيخ الإسلام ابن تيمية، دار النفائس، عمان، الطبعة الأولى، ١٤٢٢هـ- ٢٠٠٢ م
- الباجي، أبو الوليد، سليمان بن خلف بن سعد بن أيوب بن وارث التجيبي القرطبي الأندلسي (ت ٤٧٤ هـ)، الحدود في الأصول، المحقق: محمد حسن محمد حسن إسماعيل، دار الكتب العلمية، بيروت، الطبعة: الأولى، ١٤٢٤ هـ- ٢٠٠٣ م
- المحلي، جلال الدين محمد بن أحمد بن محمد بن إبراهيم المحلي الشافعي (ت ٨٦٤هـ)، شرح الورقات في أصول الفقه، محقق: الدكتور حسام الدين بن موسى عفانة، ج١، ط١، فلسطين، جامعة القدس، ١٤٢٠هـ- ١٩٩٩م
- السمعاني، أبو المظفر، منصور بن محمد بن عبد الجبار ابن أحمد المروزي السمعاني التميمي (ت ٤٨٩هـ)، قواطع الأدلة في الأصول، تحقيق: محمد حسن محمد حسن اسماعيل الشافعي، دار الكتب العلمية، بيروت، الطبعة الاولى، ١٤١٨هـ- ١٩٩٩م
- الأرموي، صفي الدين، محمد بن عبد الرحيم الأرموي الهندي (ت ٧١٥ هـ)، نهاية الوصول في دراية الأصول، تحقيق: صالح بن سليمان اليوسف و سعد بن سالم السويح، المكتبة التجارية، مكة المكرمة، الطبعة الاولى، ١٤١٦هـ- ١٩٩٦ م
- الأرموي، صفي الدين، محمد بن عبد الرحيم بن محمد الأرموي الهندي الشافعي (ت ٧١٥ هـ)، الفائق في أصول الفقه، تحقيق: محمود نصار، دار الكتب العلمية، بيروت، الطبعة الأولى، ١٤٢٦هـ- ٢٠٠٥ م

- الحفناوي، محمد إبراهيم ، تبصير النجباء بحقيقة الاجتهاد والتقليد والتلفيق والإفتاء، دار الحديث ، القاهرة، ط ١، ١٤١٥هـ / ١٩٩٥ م.
- الخضري بك ، محمد بن عفيفي الباجوري (ت ١٣٤٥ هـ) ، أصول الفقه، دار المعرفة، بيروت ، الطبعة الثانية، ١٤٢٣هـ - ٢٠٠٢ م
- الخضري بك، محمد، تاريخ التشريع الاسلامي، ط٢، دار المعرفة، بيروت- لبنان، ١٤٢٣هـ، ٢٠٠٢م
- أحمد ابراهيم بك ، علم اصول الفقه ويلييه تاريخ التشريع الاسلامي ، دار الانصار ، القاهرة ، الطبعة الثامنة ، ١٩٣٩
- أبو زهرة، محمد، أصول الفقه، دار الفكر العربي، ١٣٧٧هـ، ١٩٥٨م
- الغزالي، أبو حامد محمد بن محمد الغزالي الطوسي (ت ٥٠٥هـ)، المستصفى، تحقيق: محمد عبد السلام عبد الشافي، ج١، ط١، بيروت، دار الكتب العلمية، ١٤١٣هـ - ١٩٩٣م
- القرافي، شهاب الدين ، أحمد بن إدريس القرافي (ت ٦٨٤هـ) ، نفائس الأصول في شرح المحصول ، تحقيق: عادل أحمد عبد الموجود وعلي محمد معوض، مكتبة نزار مصطفى الباز، القاهرة، ١٤١٦هـ - ١٩٩٥م
- المراغي، عبدالعزيز، الاجتهاد في الشريعة، رسالة الإسلام - مصر - س ١، ٤٤
- الدواليبي، المدخل إلى علم أصول الفقه، ط٤، مطبعة جامعة دمشق، ١٣٨٢هـ - ١٩٦٣م
- ابن الصلاح، عثمان بن عبد الرحمن، أبو عمرو، تقي الدين المعروف (المتوفى: ٦٤٣هـ)، أدب المفتي والمستفتي، المحقق: د. موفق عبد الله عبد القادر، مكتبة العلوم والحكم - المدينة المنورة، الطبعة: الثانية - ١٤٢٣هـ - ٢٠٠٢م

- المرادوي ، علاء الدين أبو الحسن علي بن سليمان الدمشقي الصالحي الحنبلي (المتوفى: ٥٨٨٥هـ)، الإنصاف في معرفة الراجح من الخلاف، دار إحياء التراث العربي، الطبعة: الثانية - بدون تاريخ
- العويد، عبد العزيز بن محمد ابن القيم، أصول الفقه عند الصحابة رضي الله عنهم معالم في المنهج، ط١، الوعي السلامي، وزارة الاوقاف والشؤون الاسلامية - دولة الكويت، ١٤٣٢هـ، ٢٠١١م
- الشاطبي، إبراهيم بن موسى بن محمد اللخمي الغرناطي (المتوفى: ٧٩٠هـ)، الموافقات، المحقق: أبو عبيدة مشهور بن حسن آل سلمان، دار ابن عفان، الطبعة الأولى ١٤١٧هـ / ١٩٩٧م
- ابن حزم، أبو محمد علي بن أحمد بن سعيد بن حزم الأندلسي القرطبي الظاهري (ت ٤٥٦هـ)، الإحكام في أصول الأحكام، المحقق: الشيخ أحمد محمد شاكر، ج٨، بيروت، دار الآفاق الجديدة
- ابن حزم، أبو محمد علي بن أحمد بن سعيد بن حزم الأندلسي القرطبي الظاهري (ت ٤٥٦هـ)، النبذة الكافية في أحكام أصول الدين (النبد في أصول الفقه)، المحقق: محمد أحمد عبد العزيز، ج١، ط١، بيروت، دار الكتب العلمية
- الفناري، شمس الدين ، محمد بن حمزة بن محمد الفناري (أو الفَنَري) الرومي (ت ٨٣٤هـ) ، فصول البدائع في أصول الشرائع ، تحقيق: محمد حسين محمد حسن إسماعيل ، دار الكتب العلمية ، بيروت ، الطبعة: الأولى، ٢٠٠٦ م ١٤٢٧ هـ
- شلتوت، محمود، الاسلام عقيدة وشرعية، ط٨، دار الشروق، ١٤٢١هـ-٢٠٠١م
- ابن عاشور، مُحَمَّد الظَّاهِر، مَقَاصِد الشَّرِيعَةِ الإِسْلَامِيَّة، تَحْقِيقٌ وَمُرَاجَعَةٌ؛ الشَّيْخ مُحَمَّد الحَبِيب ابْن الخُوْجَة، طَبَعَة وزارة الأَوْقَاف والشُّوْن الإِسْلَامِيَّة-دَوْلَة قَطْر-١٤٢٥هـ - ٢٠٠٤ م

موقع: <https://ar.themwl.org/node/11>

موقع المجلس الأوروبي للإفتاء: <http://www.e-cfr.org>

موقع مجمع فقهاء الشريعة بأمريكا: <http://www.amjaonline.com/>

[arabic/sendfatwa.asp](http://www.amjaonline.com/arabic/sendfatwa.asp)

موقع المجمع: <https://ar.themwl.org/node/11>

الموقع الإلكتروني لمنظمة المؤتمر الإسلامي؛ <https://www.iifa-aifi.org>

الموقع الإلكتروني للمجلس؛ <https://www.e-cfr.org>

الموقع الإلكتروني للمجمع؛ <https://www.iifa-aifi.org/ar>

Fecr Yayınları: 717

MECLİS-İ MEŞAYİH

-Osmanlılarda Devlet-Dinî Grup İlişkilerinde
Denetleyici ve Düzenleyici Bir Kurum-

İsmail KAYA

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ağustos 2023

ISBN: 978-625-6436-68-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

ARŞİV KAYNAKLARI

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı

BOA. BEO 4532/339863

BOA. MVL 1042/39 29.C.1283

BOA. ŞD 2569/21 26.L.1308

BOA. ZB 350/3

BOA. ZB 350/50

Düstur Dergisi

III. Tertip, 7. Cilt, Sayfa: 113

Takvim-i Vekayi

Takvim-i Vekayi, 10 Mart 1334, No: 3175.

TBMM Açık Erişim

Meclis-i Meşâyih Nizamnamesi ve Meclis-i Meşâyih Tarafından Tanzim

Olunup Makam-ı Ali-i Cenab-ı Meşâyih Penahiden Tasdike İktiran Eden Sekiz Kıta Talimatnamedir.

<https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/bitstream/handle/11543/2354/197306768.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. 30 Nisan 2018.

İstanbul Müftülüğü Meşihat Arşivi

Kürsü Meşâyih Defterleri, Numara 1748-1750.

Meclis-i Meşâyih Müzekkere ve Derkenâr Defterleri, Numara 1734-1747.

Meclis-i Meşâyih Gelen Defterleri, Numara 1758-1759.

Meclis-i Meşâyih Karar Hülâsa Defterleri, Numara 1763-1768.

Meclis-i Meşâyih Makbuz Defterleri, Numara 1751-1754.

Meclis-i Meşâyih Mazbata Defterleri, Numara 1761-1762.

Meclis-i Meşâyih Merkez Tekkeleri Defterleri, Numara 1760.

Meclis-i Meşâyih Mukarrerât Zabıt Defterleri, Numara 1755-1757.

Meclis-i Meşâyih Vakfiye ve Müzekkere Defterleri, Numara 1779-1780.

Meşâyih Silsile Defterleri, Numara 1782.

Taşraya Giden Meşâyih Defteri, Numara 1778.

Tekâyâ ve Zevâyâ Defterleri, Numara 1783.

Tekke Defterleri, Numara 1781.

Tekke ve Zâviye Defterleri, Numara 1769-1777.

DIĞER KAYNAKLAR

- Afifi, Ebu'l-Ala. *Tasavvuf İslam'da Manevi Devrim*. çev. İbrahim Kaçar. İstanbul: Risale Basın-Yayın, 1. Baskı, 1996.
- Afyoncu, Erhan vd. *Osmanlı İmparatorluğu'nda Askerî İsyancılar ve Darbeler*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 6. Baskı, 2018.
- Ahmedova, Zamira. *Türkler Arasında İslâmiyet'in Yayılmasında Tasavvufun Rolü*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Akgündüz, Murat. "Mevlevîlik ve Osmanlı Padişahları". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18 (2007), 37-44.
- Akman, Zekeriya. *Osmanlı'da Devlet-Tekke Münasebetleri Meclis-i Meşayih*. Ankara: Elips Kitap, 1. Baskı, 2013.
- Aktaş, Ahmet. *Tarikatların Toplumsal İşlevi (Diyarbakır Kadiri Tarikatı Örneği)*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Aktaş, Meral Cansız. "Nitel Veri Toplama Araçları". *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. ed. Mustafa Metin. 337-371. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 1. Baskı, 2014.
- Akyüz, Niyazi. "Dinlerin Teşekkülünde Dinî Liderlerin Karizması". *Dinî Araştırmalar Dergisi* 1/3 (1999), 43-64.
- Akyüz, Niyazi. "Toplumsal Gruplaşma ve Din". *Ana Başlıklarıyla Din Sosyolojisi*. ed. Niyazi Akyüz-İhsan Çapçioğlu. 251-313. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 1. Baskı, 2008.
- Akyüz, Niyazi. "Dinlerin Teşkilatlanması". *Dinî Gruplar Sosyolojisi*. ed. Niyazi Akyüz. 169-214. Ankara: Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, 1. Baskı, 2016a.
- Akyüz, Niyazi. (2016b). "Doğal Dinî Gruplar (Aile-Klan-Köy-Şehir-Milli Din)". *Dinî Gruplar Sosyolojisi*. ed. Niyazi Akyüz. 59-96. Ankara: Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, 1. Baskı, 2016b.
- Akyüz, Niyazi-Çapçioğlu İhsan. "Dinî Gruplar Sosyolojisi ve Yeni Dinî Hareketler". *Din Sosyolojisi El Kitabı*. ed. Niyazi Akyüz-İhsan Çapçioğlu. 507-538. Ankara: Grafiker Yayınları, 1. Baskı, 2012.
- Akyüz, Niyazi-Yaralıoğlu, Yusuf. "Bilimsel Araştırmalarda Genel Teknikler". *Bilimsel Araştırma Süreçleri Yöntem Teknik ve Etiğe Giriş El Kitabı*. ed. Özcan Güngör. 169-183. Ankara: Grafiker Yayınları, 1. Baskı, 2018.

- al-Tafzani, Abu'l-Wefa. "İslam Tasavvufuna Giriş". çev. Mehmet Demirci. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3 (1986), 215-234.
- Altıntaş, Hayrani. *Tasavvuf Tarihi*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları (AÜİFY), 1. Baskı, 1986.
- Altıntaş, Hayrani. "Tasavvuf". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (AÜİFD)* 31 (1989), 73-83.
- Aras, Bahtiyar Murat. "Osmanlı Devleti'nde Din ve Devlet İlişkisi". *Cappadocia Journal Of History And Social Sciences* 2 (2014), 68-75. DOI: 10.18299/cahij.15
- Arı, Osman Sacid. *Meclis-i Meşâyih Arşivi'ne Göre Hicrî 1296–1307 (Müladî 1879–1890) Yılları Arasında Osmanlı Tekkelerinde Ortaya Çıkan Problemler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi, 2005.
- Arı, Osman Sacid. "Meclis-i Meşâyih'in Erken Dönem Kararlarında Devlet-Tekke Münasebetleri". *Din ve Hayat Dergisi* 34 (2018), 130-134.
- Arslan, Hüseyin. *Dinî Gruplar ve Siyaset: Yeni Asya Grubu Örneği*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011.
- Arslantürk, Zeki-Akyüz, Niyazi. *Din Sosyolojisi II Sosyal Dinamik Bünye Analizleri*, İstanbul: Çamlıca Yayınları, 1. Baskı, 2015.
- Âşık Paşazade. *Osmanoğulları'nın Tarihi*. haz. Kemal Yavuz-M. A. Yekta Saraç. İstanbul: Koç Kültür Sanat Tanıtım, 1. Baskı, 2003.
- Aşkar, Mustafa. "Osmanlı'nın Kuruluş Döneminde Tasavvufi Hareketler: Devlet-Sufi İlişisine Bir Bakış". *Uluslararası Hacı Bayram-ı Veli Sempozyumu*. 219-227. İstanbul: Türk Kadınları Kültür Derneği (TÜRKKAD), 2012.
- Atacan, Fulya. *Sosyal Değişme ve Tarikat Cerrahiler*. İstanbul: Hil Yayın, 1. Baskı, 1990.
- Ataş, Süleyman. "İslam Tasavvufu". *Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi Dinî, İlmî, Edebî, Mesleki Aylık Dergi* 13/1 (1974), 22-30.
- Ayar, Mesut. *Yeniçeri Ocağı'nın İlgasından Sonra Bektaşî Tarikatı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1998.
- Ayas, Mehmet Rami. *Türkiye'de İlk Tarikat Zümreleşmeleri Üzerine Din Sosyolojisi Açısından Bir Araştırma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1. Baskı, 1991.

- Aydın, Bilgin. Osmanlı Devleti'nde Tekkeler Reformu ve Meclis-i Meşayih'in Şeyhülislamlık'a Bağlı Olarak Kuruluşu, Faaliyetleri ve Arşivi". *İstanbul Araştırmaları Dergisi* 7 (1998), 93-109.
- Aydın, Bilgin. "Meclis-i Meşayih". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (TDİA)*. 28/247-248. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) Yayınları, 2003.
- Aydın, Bilgin vd. *Bab-ı Meşihat Şeyhülislamlık Arşivi Defter Kataloğu*. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) Yayınları, 1. Baskı, 2006.
- Aydın, Kemal. "Yapısal İşlevselci Teori ve Toplumsal Tabakalaşma". *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi* 8 (2014), 213-239.
- Aydın, Mustafa. *Sistemantik Din Sosyolojisi*. İstanbul: Açılım Kitap, 1. Baskı, 2014.
- Aydınalp, Halil. "Sosyal Çatışma ve Din". *T.C. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19/2 (2010), 187-215.
- Babinger, Franz-Köprülü, Fuad. *Anadolu'da İslamiyet*. çev. Ragıp Hulusi. İstanbul: İnsan Yayınları, 1. Baskı, 1996.
- Bainbridge, W. S. *The Sociology of Religious Movements*. New York: Routledge, Inc, 1997.
- Bainbridge, W. S.-Stark, R. "Cult Formation: Three Compatible Models". *Sociological Analysis* 40/4 (1979), 283-295.
- Bal, Hüseyin. "Dinî Grupların Anlamı, Sınıflandırılması ve Alevi-Bektaşî Gruplar". *Zeitschrift für die Welt der Türken (ZfWT)* 3/3 (2011), 25-47.
- Bal, Hüseyin. *Din Sosyolojisi Din Olgusu, Dinî Gruplar, Yöntem*. Ankara: Sentez Yayıncılık, 1. Baskı, 2014.
- Balivet, Michel. *Şeyh Bedreddin Tasavvuf ve İsyân*. çev. Ela Gültekin. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2. Baskı, 2000.
- Bardakçı, Mehmet Necmettin. "Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Sürecinde Tasavvuf ve Tarikatlar". *Araştırmalar İnsan Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 1/2 (1999), 1-16.
- Bardakçı, Mehmet Necmettin. "Türklerin Sosyal ve Kültürel Hayatında Tasavvuf ve Tarikatlar". *Türkler Ansiklopedisi*. 7/681-699. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.
- Barkan, Ömer Lütfi. "Osmanlı İmparatorluğu'nda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler: İstila Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeler". *Vakıflar Dergisi* 2 (1942), 279-386.

- Baz, İbrahim. “Tasavvuf Döneminin Özellikleri”. *Tasavvuf El Kitabı*. ed. Kadir Özköse. 140-144. Ankara: Grafiker Yayınları, 2. Baskı, 2014a.
- Baz, İbrahim. “Tasavvufun Tesir Halkası”. *Tasavvuf El Kitabı*. ed. Kadir Özköse. 296-303. Ankara: Grafiker Yayınları, 2. Baskı, 2014b.
- Baz, İbrahim. *Kadızcâdeliler Sivasiler Tartışması*. Ankara: Otto Yayınları, 2015.
- Bergen, Lütfi. “Ömer Lütfi Berkan’ın Dervişleri ve Anadolu’da Şehir Kurmak”. *Journal of Islamic Research (APJIR)* 1/1 (2017), 23-67.
- Bilkan, Ali Fuat. “XVII. Yüzyılda Medrese ve Tekke Mücadelesinin Osmanlı Şiirine Yansıması”. *Osmanlı Araştırmaları Dergisi* 26 (2005), 119-132.
- Bolat, Ali. “Tasavvufun Doğuşu”. *Tasavvuf El Kitabı*. ed. Kadir Özköse. 109-334. Ankara: Grafiker Yayınları, 2. Baskı, 2014.
- Bottomore, Tom-Nisbet, Robert. *Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi*. çev. Mete Tunçay-Aydın Uğur. İstanbul: Kırmızı Yayınları, 3. Baskı, 2014.
- Bozacı, İbrahim-Güler, Yunus Bahadır. “Dinî Grup Bağlılığı İle Tüketici Tercihleri İlişkilerinin İncelenmesi: Kırıkkale İlinde Gerçekleştirilen Bir Alan Araştırması”. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)* 3 (2015), 163-176. Doi: 10.14486/IJSCS275.
- Bozkurt, Veysel. *Değişen Dünyada Sosyoloji Temeller Kavramlar Kurumlar*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım, 4. Baskı, 2009.
- Bozkuş, Metin. “Anadolu Selçuklularında Sosyal, Dinî ve Mezhebi Yapı”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/2 (Aralık 2001), 249-258 .
- Budak, Abdülhamit. *Halvetî Tarikatının Osmanlı Toplum Yapısıyla Sosyopolitik ve Kültürel Etkileşimi (XV. Yüzyıl Amasya Şehri Örneği)*. Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Bulut, Mehmet. “Osmanlı Devleti’nde Dinî Teşkilatlanma ve Yaygın Din Eğitimi”. *Diyanet İlmî Dergi* 35/2 (1999), 101-116.
- Büyükkara, Mehmet Ali. *Çağdaş İslami Akımlar*. İstanbul: Klasik Yayınları, 4. Baskı, 2016.
- Büyükkara, Mehmet Ali. “Dinî Grup Yapılarında Dine İlişkin Muhtemel Anlama ve Temsil Sorunları”. *Usûl İslam Araştırmaları Dergisi* 7 (2007), 107-136.

- Callinicos, Alex. *Toplum Kuramı Tarihsel Bir Bakış*. çev. Yasemin Tezgiden. İstanbul: İletişim Yayınları, 6. Baskı, 2013.
- Cebecioğlu, Ethem. *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ağaç Kitabevi Yayınları, 5. Baskı, 2004
- Ceylan, Yasin. “Türkiye’de Din ve Devlet Arasındaki Çatışma”. *Liberal Düşünce Dergisi* 13/51-52 (2008), 107-122.
- Cezayirli, Gülay. “Dinî Grup ve Toplumsal Grup”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (AÜİFD)* 37/1 (1997), 365-375.
- Collins, Randall. *Sosyolojide Dört Ana Gelenek*. çev. Ümit Tatlıcan. Bursa: Sentez Yayıncılık, 1. Baskı, 2015.
- Coser, Lewis A. *Sosyolojik Düşüncenin Ustaları Tarihsel ve Toplumsal Bağlamlarında Fikirler*. çev. Himmet Hülür vd. Ankara: Deki Basım Yayın, 2. Baskı, 2011.
- Coşkun, Ali. “Osmanlı Dönemi Dinî Kurtuluş Hareketlerinin Sosyolojisi”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (MÜİFD)* 20 (2001), 115-143.
- Coşkun, Hasan. “Alevi/Bektaşî Geleneğinde Dedelik Kurumu “Sivas Kangal Türkmen Alevileri Örneği””. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 85 (Bahar 2018), 43-62.
- Cürcani, es-Seyyid eş-Şerif. *Tarifat Arapça-Türkçe Terimler Sözlüğü*. çev. Arif Erkan. İstanbul: Bahar Yayınları, 1997.
- Çakın, Kamil. “Fiten Rivayetleri Bağlamında Toplumların Çöküşü”. *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/10 (2018), 19.
- Çakır, Abdülhamit. *Söylem Analizi Ne Demek İstiyorsun?* Konya: Palet Yayınları, 1. Baskı, 2014.
- Çapçioğlu, Fatma-Açıkgöz, Öznur Kalkan. “Nitel Araştırmalarda Kullanılan Araştırma Teknikleri”. *Bilimsel Araştırma Süreçleri Yöntem, Teknik ve Etiğe Giriş*. ed. Özcan Güngör. 203-221. Ankara: Grafiker Yayınları, 1. Baskı, 2018.
- Çapçioğlu, İhsan. “Yeni Dinî Hareketler”. *Dinî Gruplar Sosyolojisi*. ed. Niyazi Akyüz. 325-340. Ankara, Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, 1. Baskı, 2016.
- Çelebi, İlyas. “Zühd ve Kuruluş Dönemlerinde Kelam-Tasavvuf İlişkisi”. *İlahiyat Fakülteleri Kelam Anabilim Dalı Eğitim-Öğretim Me-seleleri ve Koordinasyonu Toplantısı-II*. 87-107. İstanbul, 1998.
- Çelebi, Nilgün. *Sosyoloji Notları*. Ankara: Anı Yayıncılık, 1. Baskı, 2007.
- Çelik, Celaleddin. *Kur’an’da Toplumsal Değişim*. İstanbul: İnsan Yayınları, 1. Baskı, 1996.

- Çelik, Celaleddin. *Türkiye’de Dinî Grupların Sosyolojisi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi (ERUSAM), Analiz 1, 2011.
- Çelik, Celaleddin. “Dinî Gruplar Sosyolojisi”. *Din Sosyolojisi*. ed. Mehmet Bayyığıt. 277-302. Konya: Palet Yayınları, 2. Baskı, 2014.
- Çelik, Hilal-Ekşi, Halil. “Söylem Analizi”. *Eğitim Bilimleri Dergisi* 27/27 (2008), 99-117.
- Çetin, Oya Beklan. “Klasik Değişme Kuramları 2”. *Toplumsal Değişme Kuramları*. ed. Hatice Yeşildal. 50-66. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2. Baskı, 2011.
- Çift, Salih. “Tasavvufi Hayatla İlgili Aktüel Problemler Bağlamında Meclis-i Meşayih Tecrübesi”. *Dinî Gruplar, Siyaset ve Bürokrasi*. ed. Kemal Ataman vd. 65-81. Bursa: Emin Yayınları, 1. Baskı, 2017.
- Daşcıoğlu, Kemal. “Yeniçeri Ocağı ve Bektaşî Zaviyelerinin Kapatılması”. *Gazi Üniversitesi Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 34 (2005), 307-315.
- Dedeyev, Bilal. “Safevi Tarikatı ve Osmanlı Devleti İlişkileri”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 1/5 (2008), 205-223.
- Demir, Hande Seher. “Klasik Dönem Osmanlı Devleti’nde Din-Devlet İlişkilerinin Laiklik, Sekülerizm, Teokrazi ve Din Devleti Sistemleri Kapsamında İncelenmesi”. *Ankara Barosu Dergisi* 3 (2013), 269-288.
- Demir, Hilmi. *Türkiye’de Dinin Kamusal Rolü ve Din İstismarı: Tarihsel Bir Analiz*. Ankara: TASAV, 2014.
- Divitçioğlu, Sencer. *Osmanlı Beyliğinin Kuruluşu*. İstanbul: Eren Yayıncılık, 1. Baskı, 1996.
- Doğan, Adem. “Cemaat ve Siyaset: Siyasal Davranışta Cemaat Üyelerinin Sosyal İlişkileri”. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi (SÜTAD)* 38 (2015), 325-351. <https://doi.org/10.21563/sutad.187031>
- Durmuş, Mine. *Meclis-i Meşayih’in Kuruluşu ve Sultan II. Abdülhamid Dönemi Faaliyetleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Durmuş, Zülfikar. “Kur’an-ı Kerim’de Sosyal Gruplar”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 3/3 (2003), 17-46.
- Dursun, Davut. *Osmanlı Devletinde Siyaset ve Din*. İstanbul: İşaret Yayınları, 2. Baskı, 1992.

- Düzen, Cem. *Kuleli Vak'ası*. Edirne: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Düzen, Cem. "Tanzimat Dönemine Karşı Bir Suikast Teşebbüsü: Kuleli Vak'ası". *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 19/1 (2017), 107-128.
- Efe, Adem. "Türkiye'de Dinî Grupların Çevre ve Çevre Sorunlarına İlişkin Görüşleri (İskenderpaşa Cemaati örneği)". VI. Ulusal Sosyoloji Kongresi. 653-674. Aydın: 2009.
- Efe, Adem. *Dinî Gruplar Sosyolojisi*. İstanbul: Dönem Yayıncılık, 1. Baskı, 2013.
- en-Nedvi, Abdül-Bari. *Kur'an ve Sünnet Işığında Tasavvuf ve Hayat*. çev. Mustafa Ateş. İstanbul: İrfan Yayınevi, 1. Baskı, 1996.
- Eraydın, Selçuk. *Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları (MÜİFY), 11. Baskı, 2014.
- Erdoğan, Özden. *XVIII. Yüzyıla Kadar Anadolu'daki Türkmenlerin Dinî Durumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2003.
- Ergin, Osman Nuri. *İstanbul Mektepleri ve İlim, Terbiye ve San'at Müesseseleri — Dolayısıyla — Türkiye Maarif Tarihi*. İstanbul: Eser Matbaası, 1. Baskı, 1977.
- Erginli, Zafer. "Osmanlı Devleti'nin Kuruluşunda Türk Dervişlerinin İzleri". *Türkler Ansiklopedisi*. 9/193-211. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.
- Ergun, Doğan. *100 Soruda Sosyoloji El Kitabı*. Ankara, Gerçek Yayınevi, 4. Baskı, 1973.
- Ergun, Doğan. *Sosyoloji ve Tarih Sosyolojide Yöntem Sorunu*. Ankara: İlke Kitabevi Yayınları, 3. Baskı, 1995.
- Erkal, Mustafa E. *Sosyoloji (Toplumbilim)*. İstanbul: Der Yayınları, 17. Baskı, 2014.
- Erkaya, Mahmud E. "Tarikatların Teşekkülü Öncesi Dönemde Kur'an Kaynaklı Tasavvuf Kavramları". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 15/3 (2015), 117-147.
- Erünsal, İsmail E. "XV-XVI. Asır Osmanlı Zendaka ve İlhad Tarihine Bir Katkı". *Osmanlı Araştırmaları Dergisi* 24 (2004), 127-157.
- Eryılmaz, Bilal. *Osmanlı Devleti'nde Millet Sistemi*. İstanbul: Ağaç Kitabevi Yayınları, 1. Baskı, 1992.

- es-Sülemi, Ebu Abdi'r-Rahman Muhammed ibni el-Hüseyn. *Tasavvufta Fütüvvet*. çev. Süleyman Ateş. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları (AÜİFY), 1. Baskı, 1977.
- et-Taftazani, Ebu'l-Vefa el-Guneymi. "Zühd Hareketinin Tasavvufa Dönüşüm Süreci-Rabiati'l-Adeviyye Örneği". çev. Ahmed Ögke. *EKEV Akademi Dergisi* 3/1 (2001), 107-114.
- Evrenk, Faruk. "Dinî Gruplaşma ve Cemaatleşme Olgusunun Sosyolojik Haritası (Isparta Örneği)". *Toplum Bilimleri Dergisi* 6/11(2012), 291-296.
- Eyice, Semavi. "İlk Osmanlı Devrinin Dinî-İçtimai Bir Müessesesi Zaviyeler ve Zaviyeli Camiler". *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Mecmuası (İÜİF)* 23/1-2 (1963), 3-80.
- Fichter, Joseph. *Sosyoloji Nedir?* çev. Nilgün Çelebi. Ankara: Atilla Kitabevi, 5. Baskı, 2001.
- Filiz, Şahin. "Misticizm ile Tasavvuf Arasındaki Temel Farklar". *Diyanet İlmî Dergi* 30/1 (1994), 103-123.
- Freyer, Hans. *Din Sosyolojisi*. çev. Turgut Kalpsüz. İstanbul: Doğu Batı Yayınları, 1. Baskı, 2013.
- Furseth, Inger-Repstad, Pai. *Din Sosyolojisine Giriş Klasik ve Çağdaş Kuramlar*. çev. İhsan Çapçioğlu-Halil Aydınalp. Ankara: Birleşik Yayınevi, 2. Baskı, 2013.
- Genç, Reşat. "Karahanlılar". *Genel Türk Tarihi Ansiklopedisi*. 2/693-716. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.
- Giddens, Anthony. *Sosyoloji*. çev. Cemal Güzel. İstanbul: Kırmızı Yayınları, 1. Baskı, 2012.
- Gökbulut, Süleyman. "Oğlan Şeyh İbrahim Efendi ve Bazı Tasavvufi Görüşleri". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11/22 (2012), 253-280. <https://doi.org/10.14395/jdiv41>.
- Gölpınarlı, Abdülbaki. *Melamilik ve Melamiler*. İstanbul: Devlet Matbaası, 1. Baskı, 1931.
- Gönüllü, Müzeyyen. "Grup ve Grup Yapısı". *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 2/1 (2001), 191-201.
- Gramsci, Antonio. *Hapishane Defterleri Tarih, Politika, Felsefe ve Kültür Sorunları Üzerine Seçme Metinler*. çev. Kenan Somer. İstanbul: Onur Yayınları, 1. Baskı, 1986.
- Günay, Ünver. "XV. Yüzyıl Osmanlı Toplumunda Sosyo-Kültürel Yapı, Din ve Değişme". *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14 (2003), 21-48.

- Günay, Ünver. “Gruplar Sosyolojisi ve Günümüz Türkiye’sinde Dinî Gruplar”. *Toplum Bilimleri Dergisi* 4/7 (2010), 7-52.
- Günay, Ünver. *Din Sosyolojisi*. İstanbul: İnsan Yayınları, 11. Baskı, 2012.
- Günay, Ünver-Ecer A. Vehbi. *Toplumsal Değişme, Tasavvuf, Tarikatlar ve Türkiye*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, 1999.
- Günay, Ünver-Güngör, Harun. *Başlangıçlarından Günümüze Türklerin Dinî Tarihi*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 5. Baskı, 2003.
- Gündoğdu, Cengiz. “Doğuş Dönemi Zühd Ekolleri ve Tasavvuf Mektepleri”. *EKEV Akademi Dergisi* 1/1 (1997), 41-64.
- Gündoğdu, Cengiz. “XVII. Yüzyılda Tekke-Medrese Münasebetleri Açısından Sivasiler- Kadızadeliler Mücadelesi”. *İLAM Araştırma Dergisi* 3/1 (1998), 37-72.
- Gündüz, İrfan. *Osmanlılarda Devlet-Tekke Münasebetleri*. Ankara: Seha Neşriyat, 1. Baskı, 1983.
- Güngör, Özcan. “Aleviliğın Caferilikle İlişkinin Sosyolojik İçerik Analizi”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* 71 (2014), 83-109.
- Güngör, Özcan. *Bilimsel Araştırma Süreçleri Yöntem Teknik ve Etiğe Giriş El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınlar, 1. Baskı, 2018.
- Güngör, Özcan. *Türkiye’de Dinî Gruplar*. Ankara: Son Çağ Yayıncılık, 1. Baskı, 2019.
- Haksever, Ahmet Cahit. “Osmanlı’nın Son Döneminde İslahat ve Tarikatlar: Bektaşilik ve Nakşibendilik Örneği”. *EKEV Akademi Dergisi* 13/38 (2009), 39-60.
- Haksever, Ahmet Cahit. “Tasavvuf-Mistisizm İlişkisi”. *Tasavvuf El Kitabı*. ed. Kadir Özköse. 24-26. Ankara: Grafiker Yayınları, 2. Baskı, 2014.
- Halaçoğlu, Yusuf. *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, Ankara: Türk Tarih Kurumu (TTK) Basımevi, 3. Baskı, 1991.
- Hamilton, M. *The Sociology of Religion Theoretical and Comparative Perspectives*. Routledge New York and London, Second ed. 2002.
- Haslok, F. R. *Bektaşilik Tetkikleri*. çev. Rağıp Hulusi. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Yayınları, 2. Baskı, 2000.
- Hodgson, Marshall G. S. *İslam’ın Serüveni Bir Dünya Medeniyetinde Bilinç ve Tarih Orta Dönemlerde İslam’ın Yayılışı*. çev. Berkay Ersöz. İstanbul: İz Yayıncılık, 1. Baskı, 1995.

- Işık, Zekeriya. *Şeyhler ve Şahlar Osmanlı Toplumunda Devlet-Tarikat İlişkilerinin Gelişim ve Değişim Süreçleri*. Konya: Çizgi Yayınları, 1. Baskı, 2015.
- Işık, Zekeriya. *Devlet ve Tarikat Osmanlı Toplumunda Devlet Tarikat İlişkilerinin İdeolojik ve Sosyolojik Zemini*. Konya: Çizgi Kitabevi, 1. Baskı, 2016.
- Işık, Zekeriya. “19. Yüzyıl Osmanlı Toplumunda Tarikatların Devlet Otoritesi Karşısındaki Tutumları”. *Bellekten Dergisi* 81/290 (2017a), 190-231.
- Işık, Zekeriya. *Tekkedeki İktidar Osmanlı İmparatorluğu'nda Toplumsal Alanda İktidar Mücadelesi*. Konya: Çizgi Kitabevi, 1. Baskı, 2017b.
- Işık, Zekeriya. *Zaman Ayarlı Kaos*. Konya: Çizgi Kitabevi, 1. Baskı, 2017c.
- İdiz, Ferzende. “Kâtip Çelebi'nin Mîzânü'l-Hakk Adlı Eseri Bağlamında Kâdızâdeliler-Sivasîler Mücadelesi”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 8/39 (Ağustos 2015), 1052-1063.
- İğdemir, Uluğ. *Kuleli Vak'ası Hakkında Bir Araştırma*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2009.
- İnce, Abdullah. “Çatışma Kuramı Bağlamında Din: Çetin Özek Örneği”. *International Journal of Social Science* 6/2 (2013), 613-628. Doi:10.9761/jasss_608.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem. “Sosyal Psikoloji Araştırmalarında Yöntem ve Örnekler”. *Toplum Bilimlerinde Araştırma ve Yöntem*. haz. Ruşen Keleş. 371-396. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, 1. Baskı, 1976.
- Kara, İsmail. “Meclis-i Meşayih, Ulema-Tarikat Münasebetleri ve İstanbul'da Şeyhlik Yapmış Beş Zatın Kendi Kaleminden Terceme-i -Hali”. *Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi* 1 (2002), 185-214.
- Kara, Mustafa. “Tanzimat'ta Cumhuriyet'e Tasavvuf ve Tarikatlar”. *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*. 4/977-994. İstanbul: İletişim Yayınları, 1985.
- Kara, Mustafa. *Türk Tasavvuf Tarihi Araştırmaları Tarikatlar Tekkeler Şeyhler*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2. Baskı, 2010.
- Kara, Mustafa. *Din Hayat Sanat Açısından Tekkeler ve Zaviyeler*. İstanbul, Dergâh Yayınları, 5. Baskı, 2013.
- Kara, Mustafa. *Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 12. Baskı, 2014.

- Karaduman, Sibel. "Eleştirel Söylem Çözümlemesinin Eleştirel Haber Araştırmalarına Katkısı ve Sunduğu Perspektif". *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* 4/2 (Güz 2017), 31-46.
- Karataş, Gülşen. *Tarikatlara Yönelmenin Sosyokültürel ve Psikolojik Nedenleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2004.
- Karatepe, Şükrü. "Osmanlı'da Din-Devlet İlişkisi". *Din-Devlet İlişkileri Sempozyumu*. 11-34. Bursa: Bildiriler Kitabı, 2011.
- Kaya, Hakan. "XVII. Yüzyılda Nakşibendi Tarikatının Devlet ve Toplumla İlişkisi Üzerine Bir Çalışma (İstanbul, Diyarbakır, Bursa)". *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi* 1/1 (2012), 591-603.
- Kelabazi. *Doğuş Devrinde Tasavvuf Ta'arruf*. çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 4. Baskı, 2014.
- Kenanoğlu, M. Macit. *Osmanlı Millet Sistemi: Mit ve Gerçek*. İstanbul: Klasik Yayınları. 4. Baskı, 2004.
- Keven, Ahmet. "Şah İsmail'in Mezhebi Eğilimlerinin Anadolu ve İran Coğrafyasına Etkileri". *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi* 2/3 (2015), 9-26.
- Kılıç, Ahmet Faruk. "Din Sosyolojisinde Dinî Grup Tipolojileri". *Değerler Eğitimi Dergisi (DED)* 5/13 (2007), 37-58.
- Kınsün, Abdülbaki. "Dinî Gruplar Sosyolojisi". *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/8 (Aralık 2016), 210-227.
- Kirman, Mehmet Ali. "Yeni Dinî Hareketleri Tanımlama Problemi ve Tipolojik Yaklaşımlar". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 3/4 (2003), 27-43.
- Kirman, Mehmet Ali. *Yeni Dinî Hareketler Sosyolojisi*. Ankara: Birleşik Yayınevi, 1. Baskı, 2010.
- Kirman, Mehmet Ali. *Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2. Baskı, 2011.
- Kirman, Mehmet Ali. "Yeni Dinî Hareketler: Tanım ve Kapsam". *Yeni Dinî Hareketler Tarihsel, Teorik ve Pratik Boyutlarıyla*. ed. Süleyman Turan-Faruk Sancar. İstanbul: Açılım Kitap, 1. Baskı, 2014.
- Koçak, Abdullah-Arun, Özgür. "İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu". *Selçuk İletişim Dergisi* 4/3 (2006), 21-28.
- Kongar, Emre. *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 19. Baskı, 2017.

- Korkmaz, Arif. “Kur’an Metni Üzerine Bazı İçerik Analizi Örnekleri”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 5/8 (2016), 2590-2612.
- Köprülü, Mehmet Fuad. *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) Yayınları, 3. Baskı, 1976.
- Köprülü, Mehmet Fuad. *Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu*, Ankara: Türk Tarih Kurumu (TTK) Basımevi, 4. Baskı, 1991.
- Köse, Metin Ziya. “Yeniçeri Ocağının Bektaşileşmesi Süreci ve Yeniçeri-Bektaş İlişkileri”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 49 (2009), 195-208.
- Köymen, Mehmet Altay. *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Cilt: 3 Alparslan ve Zamanı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 4. Baskı, 2001.
- Kurt, Abdurrahman. *Din Sosyolojisi*. Bursa: Sentez Yayıncılık, 6. Baskı, 2014.
- Kurtaran, Uğur. “Osmanlı İmparatorluğu’nda Millet Sistemi”. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Journal of the Institute of Social Sciences* 8 (2011), 57-61.
- Kuyucuoğlu, İsa. *Batı’da Din Sosyolojisi Teori ve Yöntem Analizleri*. Ankara: Eskiyei Yayınları, 1. Baskı, 2008.
- Kuyucuoğlu, İsa. *Din Sosyolojisinde Kuram ve Yöntem Sorunu*. Ankara: Eskiyei Yayınları, 1. Baskı, 2012.
- Küçük, Hasan. *Osmanlı Devleti’ni Tarih Sahnesine Çıkaran Kuvvetlerden Biri: Tarikatlar ve Türkler Üzerindeki Müsbet Tesirleri*. İstanbul: TÜRDAV Basım Yayım, 1. Baskı, 1976.
- Küçük, Hülya. *Ana Hatlarıyla Tasavvuf Tarihine Giriş*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 4. Baskı, 2015a.
- Küçük, Hülya. *Tasavvufa Giriş*. İstanbul: Dem Yayınları, 2. Baskı, 2015b.
- Levtzion, Nehemia. “XVIII. Yüzyıl Sufi Tarikatları Yapı, Teşkilat ve Ritüel Bakımından Meydana Gelen Değişimler”. çev. Ercan Alkan. *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 29 (2012), 147-162.
- Macionis, J. J.-Plummer, K. *Sociology A Global Introduction*. Pearson Prentice Hall, Fourth ed., 2008.
- Macionis, J. J. *Sociology*. Pearson Education Limited, Sixteenth ed., 2018.

- Maden, Fahri. “Yeniçerilik-Bektaşilik İlişkileri ve Yeniçeri İsyanlarında Bektaşiler”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* 73 (2015), 173-202.
- Mardin, Şerif. *Türkiye’de Din ve Siyaset Makaleler 3*. İstanbul: İletişim Yayınları, 1. Baskı, 1991.
- Marshall, Gordon. *Sosyoloji Sözlüğü*. çev. Osman Akınhay-Derya Kömürçü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1. Baskı, 1999.
- Mensching, Gustav. *Din Sosyolojisi Din Kültür ve Toplum İlişkileri*. çev. Mehmet Aydın. Konya: Literatürk Yayınları, 3. Baskı, 2012.
- Merçil, Erdoğan. *Müslüman-Türk Devletleri Tarihi*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayıncılık, 8. Baskı, 2013.
- Muslu, Ramazan. *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf (18. Yüzyıl)*. İstanbul: İnsan Yayınları, 1. Baskı, 2003.
- Naima Efendi, Mustafa. *Naima Tarihi*. haz. Zuhuri Danışman. İstanbul: Zuhuri Danışman Yayınevi, 1. Baskı, 1969.
- Neuman, W. Lawrence. *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. çev. Sedef Özge. Ankara: Yayınodası Yayıncılık, 7. Baskı, 2014.
- Newcombe, Susan. “Cults: History, Beliefs, Practices”. *Handbook of Religion with Traditions, Teachings and Practices*. ed. T. Muck-A. N. Harold-R. M. Baker Academic, 2014.
- Nicholson, Reynold A. *İslam Sufileri*. çev. Mehmet Dağ. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1. Baskı, 1978.
- Nicholson, Reynold A. “Tasavvufun Kaynağı ve Gelişimi Üzerine Tarihi Bir Araştırma”. çev. Abdullah Kartal. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/7 (1989), 689-70.
- Ocak, Ahmet. *Selçukluların Dinî Siyaseti 1040-1092*. İstanbul: Tarih ve Tabiat Vakfı (TATAV) Yayınları, 1. Baskı, 2002.
- Ocak, Ahmet Yaşar. “Zaviyeler (Dinî, Sosyal ve Kültürel Tarih Açısından Bir Deneme)”. *Vakıflar Dergisi* 12 (1978), 247-269.
- Ocak, Ahmet Yaşar. “Bazı Menakıbnamelere Göre XIII-XV. Yüzyıllardaki İhtidallarda Heterodoks Şeyh ve Dervişlerin Rolü”. *Osmanlı Araştırmaları Dergisi* 2 (1981), 31-42.
- Ocak, Ahmet Yaşar. “Kanuni Sultan Süleyman Devrinde Osmanlı Resmî Düşüncesine Karşı Bir Tepki Hareketi: Oğlan Şeyh İsmail-i Maşuki”. *Osmanlı Araştırmaları Dergisi* 10 (1990), 49-58.

- Ocak, Ahmet Yaşar. *Osmanlı İmparatorluğu'nda Marjinal Sufilik: Kalenderiler (XIV-XVII. Yüzyıllar)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu (TTK) Basımevi, 1. Baskı, 1992.
- Ocak, Ahmet Yaşar. *Türkiye'de Tarihin Saptırılması Sürecinde Türk Sufiliğine Bakışlar Ahmed-i Yesevi Mevlâna Celâleddin-i Rumi Yunus Emre Hacı Bektaş-ı Veli Ahilik Alevilik-Bektaşılık (Yaklaşım, Yöntem ve Yorum Denemeleri)*. İstanbul: İletişim Yayınları, 1. Baskı, 1996.
- Ocak, Ahmet Yaşar. "Babaîler İsyanından Kızılbaşlığa: Anadolu'da İslâm Heterodoksisinin Doğuş ve Gelişim Tarihine Kısa Bir Bakış". *Belleten Dergisi* 64/239 (2000), 129-159.
- Ocak, Ahmet Yaşar. *Alevi ve Bektaşî İnançlarının İslam Öncesi Temelleri Bektaşî Menakıbnamelerinde İslam Öncesi İnanç Motifleri*. İstanbul: İletişim Yayınları, 3. Baskı, 2002.
- Ocak, Ahmet Yaşar. *Türkler, Türkiye ve İslâm Yaklaşım, Yöntem ve Yorum Denemeleri*. İstanbul: İletişim Yayınları, 6. Baskı, 2003.
- Ocak, Ahmet Yaşar. *Babailer İsyanı Aleviliğin Tarihsel Altyapısı Yahut Anadolu'da İslam-Türk Heterodoksisinin Teşekkülü*. İstanbul: Derğâh Yayınları, 5. Baskı, 2011.
- Ocak, Ahmet Yaşar. "Bayramilik ve Osmanlı Tasavvuf Tarihindeki Yeri". *Uluslararası Hacı Bayram-ı Veli Sempozyumu*. 13-20. Ankara: 2012.
- Ocak, Ahmet Yaşar. *Osmanlı Toplumunda Zındıklar ve Mülhidler Yahut Dairenin Dışına Çıkanlar (15.-17. Yüzyıllar)*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 4. Baskı, 2013.
- Ocak, Ahmet Yaşar. *Osmanlı Sufiliğine Bakışlar Makaleler-İncelemeler*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2. Baskı, 2015.
- Okudan, Rifat. "Tasavvufi Düşüncenin Temel Unsurları" *Tasavvuf El Kitabı*. ed. Kadir Özköse. 183-214. Ankara: Grafiker Yayınları, 2. Baskı, 2014.
- Okumuş, Ejder. *Klasik Dönem Osmanlı Devleti'nde Din-Devlet İlişkisi*. Ankara: Lotus Yayınları, 1. Baskı, 2005.
- Onaran, Burak. "Kuleli Vakası Hakkında "Başka" Bir Araştırma". *Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar Dergisi* 5 (Bahar 2007), 9-35.
- Onaran, Burak. "Gerici, İlerici, Darbeci ... Kuleli Vakası'nı Nasıl Bilirsiniz?". *Osmanlı'dan Günümüze Darbeler*. ed. Mehmet Ö. Alkan. 16-31. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1. Baskı, 2017.

- Ortaylı, İlber. “Tarikatlar ve Tanzimat Dönemi Osmanlı Yönetimi”. *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezî Dergisi OTAM*. 6 (1995), 281-287.
- Ortaylı, İlber. “Osmanlı İmparatorluğu’nda Millet Sistemi”. *Türkler Ansiklopedisi*. 10/393-399. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.
- Öktem, Niyazi. “Devlet ve Din”. *Koprudergisi*. Erişim 20 Temmuz 2018. <http://www.koprudergisi.com/index.asp?Bolum=EskiSayilar&Goster=Yazi&YaziNo=203>.
- Öngören, Reşat. “Osmanlı’nın Kuruluş Yıllarında Anadolu’nun Tasavvufi Durumu”. *Diyanet Aylık Dergi* 98 (1999), 7-11.
- Öngören, Reşat. “Tarikat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. 40/95-105. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) Yayınları, 2011.
- Öngören, Reşat. *Osmanlılar’da Tasavvuf Anadolu’da Sufiler, Devlet ve Ulema (XVI. Yüzyıl)*. İstanbul: İz Yayıncılık, 3. Baskı, 2012.
- Öngören, Reşat. “Osmanlılar’da Tasavvuf”. *Doğu’dan Batı’ya Düşüncenin Serüveni Osmanlı’da Felsefe ve Akli Düşünce*. ed. Bayram Ali Çetinkaya. 61-82. İstanbul: İnsan Yayınları, 1. Baskı, 2015.
- Önkaş, Nilgün Açık. “Mevlevîlerin Yönetimle İlişkileri”. *Akademik Bakış Dergisi* 23 (2011), 1-8.
- Özaydın, Abdülkerim. “Türklerin İslamiyet’i Kabulü”. *Türkler Ansiklopedisi*. 4/239-262. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.
- Özel, Cemal. “Seküler Zihin, Devlet ve Dinî Gruplar: Seküler Kesimin Dinî Grup Algısı Üzerine Bir Araştırma”. *Toplum Bilimleri Dergisi* 8/16 (2014), 7-27.
- Özer, Ekrem. *Osmanlı’da Tekke ve Tarikat Islahatları-II. Mahmud Dönemi ve Sonrası*-. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2007.
- Özkalp, Enver. *Sosyolojiye Giriş*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım, 16. Baskı, 2008.
- Özköse, Kadir. “Zühd ve Sufilerin Zühde Yükladıkları Anlam Tasavvuf-ta Dünyevileşmeye Tepkisel Yaklaşım”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/1 (2002), 175-194.
- Özköse, Kadir. “Anadolu’nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında Tasavvufi Zümre ve Akımların Rolü”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (2003), 249-279.
- Özköse, Kadir. “Selçuklular Döneminde Tasavvuf İlminin Gelişim Seyri ve Tasavvufi Çevrelerin Etkinlik Sahası”. *II. Uluslararası Selçuklu*

- Kültür ve Medeniyeti Sempozyumu Selçuklularda Bilim ve Düşünce*. 1/337-360. Konya: Bildiriler/Proceedings, 2013.
- Özköse, Kadir. “Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Döneminde Tekkelerin Fonksiyonu”. *Yenidünyadergisi*. Erişim 23 Ocak 2018. <http://yenidunyadergisi.com/osmanli-devletinin-kurulus-doneminde-tekkelerin-fonksiyonu/>.
- Özsaray, Mustafa. *Arşiv Belgeleri Işığında Osmanlı'da Devlet-Tekke İlişkileri (XIX. Yüzyıl)*. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- Pakalın, Mehmet Zeki. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Yayınları, 4. Baskı, 1993.
- Peçe, Halil. “Dinî Çeşitliliğin Artması: Dinî Grupları Sınıflandırma Sorunu Bağlamında Tarikat-Cemaat Ayrımı”, *V. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi*. 3/189-200. Isparta: 2016.
- Peskes, Esther. “18. Asırda Tasavvuf ve Vehhabilik”. çev. Mehmet Çelenk. *T.C. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/2 (2003), 413-429.
- Poloma, Margaret M. *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*. çev. Hayriye Erbaş. Ankara: Palme Yayınları, 5. Baskı, 2012.
- Ratke, Bernd. “18. Yüzyılda Tasavvuf Geçici Bir Değerlendirme Denemesi”. çev. Ramazan Muslu. *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 6/15 (2005), 377-414.
- Revnakoğlu, Cemaleddin Server. *Eski Sosyal Hayatımızda Tasavvuf ve Tarikat Kültürü*. İstanbul: Kırkambar Kitaplığı, 1. Baskı, 2003.
- Richey, E. R. “Denominations and Denominationalism: Past, Present and Future”. *Word & World* 25/1 (2005), 15-22.
- Ritzer, George-Stepnisky, J. *Çağdaş Sosyoloji Kuramları ve Klasik Kökleri*. çev. İrmak Ertuna Howison. Ankara: Deki Basım Yayım, 4. Baskı, 2015.
- Sahipkıran Stratejik Araştırmalar Merkezi (SASAM). Erişim 09 Temmuz 2018. <http://sahipkiran.org/2016/08/24/devlet-cemaat-iliskisi/>.
- Sarıkaya, Mehmet Saffet. “Dinî Zihniyetimizin Oluşumunda Dinî Tarikat ve Cemaatlerin Olumsuz İz Düşümleri”. *Araştırmalar-İnsan Bilimleri Araştırmaları-Dergisi* 3/5-6 (2001), 45-60.
- Sarıkaya, Mehmet Saffet. Türklerin İslamlaşma Süreçlerinde Mezheplerin ve Tarikatların Yeri. Msaffets. Erişim 4 Ocak 2017. <http://www.msaffets.com/wp-content/uploads/T%C3%9CRK-MEZHEP.pdf>.

- Schimmel, Annemarie. *İslam'ın Mistik Boyutları*. çev. Ergun Kocabıyık. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi, 2. Baskı, 2001.
- Sevgi, Ahmet. "XIII. Asırda Anadolu'da Fikri ve Tasavvufi Hareket". *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3 (1986), 283-296.
- Slattey, Martin. *Sosyolojide Temel Fikirler*. çev. Ümit Tatlıcan. Bursa: Sentez Yayıncılık, 6. Baskı, 2014.
- Soyyer, Ahmet Yılmaz. "Osmanlı Devleti'nin Son Yüzyılında Bektaşilik: Bektaşî Tekkelerinin Kapatılışı ve Bektaşiliğin Yasaklı Yüzyılı". *Araştırmalar-İnsan Bilimleri Araştırmaları- 1/2* (1999), 35-66.
- Subaşı, Necdet. "Dinin Örgütlü Yapıları ve Dinsel Liderlik Kategorileri". *Din ve Toplum*. ed. Yasin Aktay. 114-140. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, 2013.
- Subaşı, Necdet. *Din Sosyolojisi*. İstanbul: Dem Yayınları, 1. Baskı, 2014.
- Suğur, Serap. "Sosyolojide Temel Yaklaşımlar". *Sosyolojiye Giriş*. ed. Nadir Suğur. 34-53. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, 2012.
- Suğur, Serap. "İşlevselciliğe Karşı Eleştirel Gelişmeler: Çatışma Teorisi ve Sosyolojik İmgelem". *Modern Sosyoloji Tarihi*. ed. Serap Suğur. 88-114. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2. Baskı, 2013.
- Sunar, Cavit. *Ana Hatlarıyla İslam Tasavvuf Tarihi*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları (AÜİFY), 1. Baskı, 1978.
- Swingewood, Alan. *Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi*. çev. Osman Akınhay. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1. Baskı, 1998.
- Şahin, Mehmet Cem. "Kadirilik". *Dinî Gruplar Sosyolojisi*. ed. Niyazi Akyüz. 215-240. Ankara: Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, 1. Baskı, 2016.
- Şahin, Yakup. "Çatışma Kuramları ve Kimlik Temelli Çatışmalar; Teorik Bir Giriş". *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi* 1/1 (2013), 32-55.
- Şahin, Yasin. "Michel Foucault'da Söylem Analizi". *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi* 3/6 (2017), 119-135.
- Şavran, Temmuz Gönç. "Nicel ve Nitel Araştırmalarda Kullanılan Araştırma Teknikleri". *Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. ed. Temmuz Gönç Şavran. 64-105. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, 2012.
- Şavran, Temmuz Gönç. "İşlevselcilik-II: Parsons Sonrası İşlevselcilikte Gelişmeler". *Modern Sosyoloji Tarihi*. ed. Serap Suğur. 30-56. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2. Baskı, 2013.

- Taplamacıoğlu, Mehmet. “Din ve Toplum İlişkileri ve Dinî Gruplar”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (AÜİFD)* 13/1 (1965), 13-20.
- Taplamacıoğlu, Mehmet. *Genel Sosyoloji Üzerine Bir Deneme*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları (AÜİFY), 1. Baskı, 1969.
- Taylan, Hasan Hüseyin. “Sosyal Bilimlerde Kullanılan İçerik Analizi ve Söylem Analizinin Karşılaştırılması”. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1/1-2 (2011), 63-76.
- Tek, Abdurrezzak. “Osmanlı Klasik Döneminde Devlet-Tarikat İlişkileri”. *Dinî Gruplar, Siyaset ve Bürokrasi*. ed. Kemal Ataman vd. 11-18. Bursa: Emin Yayınları, 1. Baskı, 2017.
- Tekin, Mustafa. *Din Sosyolojisi*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 1. Baskı, 2016.
- Tınaz, Nuri. “A Social Analysis of Religious Organisations: The Cases of Church, Sect, Denomination, Cult and New Religious Movements (Nrms) and Their Typologies”. *İslâm Araştırmaları Dergisi* 13 (2005), 63-108.
- Trimingham, J. Spencer. “Tasavvuf Akımlarının Kuruluşu-1”. çev. Kadir Özköse. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 2/1 (2002), 183-193.
- Turan, İlter. “Siyasal Bilimde Yöntem”. *Toplum Bilimlerinde Araştırma ve Yöntem*. ed. Ruşen Keleş. 197-214. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, 1. Baskı, 1976.
- Turan, Süleyman. “Yeni Dinî Hareketlerle İlgili Türkiye’deki ve Batı’daki Literatür”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6/27 (2013), 561-596.
- Turhanoglu, Feryal Aysin Koçak. “Bilgi, Yöntem ve Toplumsal Araştırma” *Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. ed. Temmuz Gönc Şavran. 1-31. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, 2012.
- Turner, Bryan S. *Klasik Sosyoloji*. çev. İdil Çetin. İstanbul: İletişim Yayınları, 1. Baskı, 2014.
- Türkdoğan, Orhan. “Türk Toplumunda Yeni Dinî Hareketler ve “Cemaatlaşma””. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (AÜİFD)* 39/2 (1999), 65-90.

- Türkmen, Zekeriya. “Kuleli Vak’ası”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. 26/356-357. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) Yayınları, 2002.
- Tütengil, Cavit Orhan. *Sosyal Bilimlerde Araştırma ve Metod*. İstanbul: Ayko Yayınları, 5. Baskı, 1981.
- Uluç, Özlem. *Yeni Dinî Hareketler*. İstanbul: Yarın Yayınları, 1. Baskı, 2013.
- Uluçay, M. Çağatay. *İlk Müslüman Türk Devletleri*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 3. Baskı, 1977.
- Uludağ, Süleyman. *İslam Düşüncesinin Yapısı Selef, Kelam, Tasavvuf, Felsefe*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1. Baskı, 1979.
- Uludağ, Süleyman. “Tasavvuf Kültürüne Genel Bakış”. *Bursa’da Dünden Bugüne Tasavvuf Kültürü*. ed. Ramis Dara. 30-74. Bursa: Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Bursa Kitaplığı, 1. Baskı, 2002.
- Uludağ, Süleyman. “Tasavvuf ve Tarikat”. *Uluslararası Bursa Tasavvuf Kültürü Sempozyumu 4*. 4/9-56. Bursa: 2005.
- Ulutürk, Muammer. “Osmanlı Devleti’nin İnşasında Horasan Erenleri”. *Tefekkür Dergisi* 57 (2012), 1-4.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu (TTK) Basımevi, 5. Baskı, 1988.
- Varol, Muharrem. “Osmanlı Devleti’nin Tarikatları Denetleme Siyaseti ve Meclis-i Meşâyih’in Bilinen; Ancak Bulunamayan İki Nizamnâmesi”. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi* 23 (2010), 39-68.
- Varol, Muharrem. “Yıldız Sarayı’nın Tekkeleri ve II. Abdülhamid’in Tarikat Siyaseti”. *II. Abdülhamid Modernleşme Sürecinde İstanbul*. ed. Coşkun Yılmaz. 203-221. İstanbul: İstanbul 2010 Yayınevi, 1. Baskı, 2011.
- Varol, Muharrem. *Islahat Siyaset Tarikat Bektaşiliğın İlğası Sonrasında Osmanlı Devleti’nin Tarikat Politikaları (1826-1866)*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1. Baskı, 2013.
- Wach, Joachim. “Toplumun Sırf Dinî Teşkilatlanması”. çev. M. Rami Ayas. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (AÜİFD)* 19 (1971), 175-192.
- Wach, Joachim. *Din Sosyolojisine Giriş*. çev. Battal İnandı. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları (AÜİFY), 1. Baskı, 1987.

- Wallace, Ruth A.-Wolf, Alison. *Çağdaş Sosyoloji Kuramları Klasik Gele-
neğin Genişletilmesi*. çev. Leyla Elburuz-M. Rami Ayas. Ankara:
Doğu Batı Yayınları, 6. Baskı, 2015.
- Yakut, Esra. *Şeyhülislamlık: Yenileşme Döneminde Devlet ve Din*. İstan-
bul: Kitap Yayınevi, 1. Baskı, 2005.
- Yetim, Mustafa-Erdağ, Ramazan. “Uluslararası İlişkilerde Eleştirel
Söylem Analizi: Revizyonist Söylemin Gelişimi”. *İstanbul Gelişim
Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 5/1 (2018), 79-100.
- Yıldırım, Ali-Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemle-
ri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı, 2011.
- Yılmaz, Gülay. “Bektaşilik ve İstanbul’daki Bektaşi Tekkeleri Üzerine
Bir İnceleme”. *Osmanlı Araştırmaları Dergisi* 45 (2015), 97-136.
<https://doi.org/10.18589/oa.569965>.
- Yılmaz, Hasan Kamil. *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul:
Ensar Neşriyat, 14. Baskı, 2011.
- Yılmaz, Necdet. *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf Sufiler, Devlet ve Ulema*.
İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı, 2. Baskı, 2007.
- Yılmaz, Ömer. *Edirne Müftüsü Mehmed Fevzi Efendi Hayatı Eserleri ve
Tasavvuf Anlayışı*. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2008.
- Yılmaz, Ömer. *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*. Ankara:
Akçağ Yayınları, 1. Baskı, 2015.
- Yılmaz, Ömer. *Osmanlı Devleti’nde Padişah-Sufi İlişkileri*. Ankara: Akçağ
Yayınları, 1. Baskı, 2019.
- Yılmaz, Yasin. “Osmanlı’da Sebebi Meçhul Olan Kuleli Vakası’nın
Tarihî Arka Planı Hakkında Bazı Mülahazalar”. *Turkish Studies
Academic Journal* 12/16 (2017), 511-530.
- Yücer, Hür Mahmut. *XIX. Asırda Anadolu’da Tasavvuf*. İstanbul: Mar-
mara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2001.
- Yüksel, Yusuf. “İçerik Çözümlemesi”. *Academia*. Erişim 11 Ağustos
2018. www.academia.edu/24209083/İÇERİK_ÇÖZÜMLEMESİ.
- Zengin, Zeki Salih-Arpaguş, Fatma. “Bilim ve Bilimsel Yönteme Giriş”.
Bilimsel Araştırma Süreçleri Yöntem, Teknik ve Etiğe Giriş. ed. Öz-
can Güngör. 21-47. Ankara: Grafiker Yayınları, 1. Baskı, 2018.
- Zuckerman, Phil. *Din Sosyolojisine Giriş*. çev. İhsan Çapçioğlu-Halil
Aydınalp. Ankara: Birleşik Yayınevi, 3. Baskı, 2009.
- Zürcher, Erik Jan. *Modernleşen Türkiye’nin Tarihi*. çev. Yasemin Saner.
İstanbul: İletişim Yayınları, 7. Baskı, 2000.

Fecr Yayınları: 712

FIKİH USÛLÛ EDEBİYATINDA
MÛCMEL VE MÛBEYYEN
-Cessâs, Bâkılânî ve Kâdî Abdülcebbar Mukayesesi-

Dr. Ramazan ÇÖKLÜ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ağustos 2023

ISBN: 978-625-6436-64-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Akan, Yasin. *Kâdî Abdülcebbar'ın Fıkıh Usulü Yaklaşımında şer'î hitabın anlaşılması*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.
- Aktan, Hamza. "Âkile". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/248-249. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Altunya, Hülya. *Kâdî Abdülcebbar'da Söz (Kelâm)-Anlam İlişkisi -Kasdu'l-Mütekellim Problemi Bağlamında-*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2009.
- Âmidî, Ebü'l-Hasen (Ebü'l-Kâsım) Seyfüddîn Alî b. Muhammed b. Sâlim es-Sâ'lebî. *el-İhkâm fî usûli'l-ahkâm*. thk. Abdürrezzâk Affî. 4 Cilt. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, ts.
- Arvas, Mehmet Sait. *Fıkıh Usûlü Kelâm İlişkisi* "Hicrî VII. Asra Kadar Hanefî Usûlü Bağlamında". Kayseri: Kimlik Yayınları, 2018.
- Bâkîllânî, Ebû Bekr Muhammed el-Basrî. *et-Takrîb ve'l-İrşâd (es-Sagîr)*. thk. Abdülhamîd b. Ali Ebû Züneyd. 3 Cilt. b.y. Müessesetü'r-Risâle, 2. Basım, 1418/1998.
- Bâkîllânî, Ebû Bekr Muhammed el-Basrî. *Temhîdü'l-evâ'il ve telhîsü'd-delâ'il*, thk. 'Imâdüddîn Ahmed Haydar. Lübnan: Müessesetü'l-Kütübi's-Sekâfiyye, 1407/1987.
- Bâkîllânî, Ebû Bekr Muhammed el-Basrî. *el-İntisâr li'l-Kur'ân*. thk. Muhammed İsâm el-Kudât. 2 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1422/2001.
- Basrî, Ebü'l-Hüseyn Muhammed b. Ali b. Tayyib. *el-Mu'temed fî usûli'l-fikh*. thk. Halil Meys. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1403/1982.
- Buhârî, 'Abdülazîz 'Alâüddîn b. Ahmed b. Muhammed. *Keşfü'l-esrâr fî şerhi Usûli'l-Pezdevî*. nşr. Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî. 4 Cilt. b.y., y.y., ts.
- Boynukalın, Ertuğrul. "Mes'eletü Te'hîri'l-Beyân İnde'l-Usûliyyîn". *İslâm Araştırmaları Dergisi* c.y./24 (2010), 129-171.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî. *el-Füsûl fi'l-Usûl*. thk. Muhammed Muhammed Tâmir. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım, 1431/2010.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî. *el-Füsûl*. Kahire, Dâru'l-Kütübi'l-Kavmiyye, Usûlü'l-Fikh, 191. 35a-35b. e.a.y.

- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî. *Ahkâmü'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Sâdık Kamhâvî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1405/1985.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî. *Şerhu Muhtasari't-Tahâvî*. thk. İsmetullah İnayetullah Muhammed vd. 8 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1431/2010.
- Cüşemî, el-Hâkim Ebû Sa'd el-Muhassin b. Muhammed b. Kerrâme. *Uyûni'l-mesâ'il fi'l-usûl*. thk. Ramazan Yıldırım. Kahire: Dârü'l-İhsân, 1439/2018.
- Cüveynî, Ebü'l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf. *el-Burhân fî usûli'l-fıkh*. thk. Salâh b. Muhammed b. Uveyza. 2 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1418/1997.
- Cüveynî, Ebü'l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf *Telhîsü'l-takrîb*. thk. Abdullah Cevlem en-Nibâlî & Beşir Ahmed el-Ömerî. 3 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, ts.
- Çalışkan, Kamil. “Ebû Bekr el-Cessâs'ın Usul Anlayışında Lafız Türleri ve Diyagramatik Bir Taksim Önerisi”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 63/2 (2022), 607-715.
- Çelebi, İlyas. “Menzile Beyne'l-Menzileteyn”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/161-162. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Çöklü, Ramazan. “Hicrî 4. Asır Fıkıh Usûlü Düşüncesinde Muhkem ve Müteşâbih: Cessâs, Bâkullânî ve Kâdî Abdülcebâr Mukayesesi”. *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 22/22 (2022), 199-227.
- Çöklü, Ramazan. *Fıkıh Usûlü Kelâm İlişkisi: Hicrî 4. Asır Usûlcülerinin Âm Lafızlarla İlgili Yaklaşımlarının Tahlihi (Cessâs, Bâkullânî ve Kâdî Abdülcebâr Mukayesesi)*. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Daşdemir, Ebubekir. “Cessâs'ın Şâfiî'nin Beyân Anlayışına Yönelik Eleştirileri”. *Bilimname: Düşünce Platformu* 37 (2019), 1085-1116.
- Debûsî, Ebû Zeyd Abdullâh Muhammed b. Ömer b. İsâ *Takvîmi'l-Edille fi'l-usûl*. thk. Halîl el-Meys. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1421/2001.
- Demir, Ramazan. *Arap Dilbilimcilerine Göre Dillerin Kaynağı Meselesi: Hz. Âdem'in Dili*. İstanbul: Hâcegan Akademi Kitaplığı, 2009.
- Erdem, Abdullah. *Ebü'l-Muzaffer es-Sem'ânî'nin Debûsî'ye Yönelik Tenkileri (Şer'î Deliller Bağlamında)*. Ankara: Sonçağ Yayınları, 2022.
- Eşit, Davut. Ebû Bekir es-Sayrafi. *İslâm Düşünce Atlası*.
<https://islamdusunceatlası.org/ebu-bekir-es-sayrafi-/6283>.

- Gazzâlî, Hüccetü'l-İslâm Ebû Hamid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed Ahmed et-Tûsî. *el-Müstasfâ*. Thk. Muhammed Abdüsselâm Abdüşşâfi. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1413/1999.
- Gazzâlî, Hüccetü'l-İslâm Ebû Hamid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed Ahmed et-Tûsî. *el-İktisâd fi'l-i'tikâd*. nşr. Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1424/2004.
- Güneş, Kamil. *İslâmî Düşüncenin Şekillenişinde Akıl ve Nass (Bâkullânî ve Kâdî Abdülcebbar'da Kelâmullah Meselesi Örneği*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2003.
- Güngör, Mevlüt. "Cessâs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/427-428. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Gölcük, Şerafettin. "Bâkullânî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/531-535. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Gölcük, Şerafettin. "Ebû Abdullah el-Basrî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/84-85. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Hacak, Hasan. "Klasik Dönemde Fıkıh Usûlü". *İslam Düşünce Atlası*. nşr. İbrahim Halil Üçer. 1/313-343. Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2022.
- Hasan Hacak, Fıkıh İlminin Ortaya Çıkışı ve Diğer İslâmî İlimlerle İlişkisi, *İslâmî İlimlerde Metodoloji/Usûl-V Temel İslâm İlimlerinin Ortaya Çıkışı ve Birbirleriyle İlişkileri, Tartışmalı İlmî İhtisas Toplantısı* (2014), 511-545.
- Has, Şükrü Selim. "Klasik Fıkıh Usûlünde Neshin Mahiyeti". Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi c.y./21 (2006/1), 543-564.
- İbn Fûrek, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen el-İsfahânî en-Nisâbüri. *el-Hudûd fi'l-Usûl*. nşr. Muhammed es-Süleymânî. Beyrut: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1419/1999.
- İbn Fûrek, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen. *Mücerredü Makâlâtî's-Şeyh Ebi'l-Hasan el-Eş'arî*. thk. Danyal Gimaret. Beyrut: Dârü'l-Meşrik, b.y., 1407/1987.
- İbn Rüşd, Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Muhammed el-Kurtubî. *Bidâyetü'l-müctehid ve nihâyetü'l-muktesid*. 4 Cilt. nşr. Dârü'l-Hadîs. Kahire, Dârü'l-Hadîs, 1425/2004.
- İltaş, Davut. *Fıkıh Usulünde Mütekellimîn Yönteminin Delâlet Anlayışı*. İstanbul: İsam Yayınları, 2011.
- Kâdî Abdülcebbar, Ebü'l-Hasen Abdülcebbar b. Ahmed. *el-Muğnî fi ebvâbi't-tevhîd ve'l-adl*. 5. Cilt. thk. Mahmud Muhammed Kasım. 15 Cilt. Kahire: ed-Dârü'l-Mısriyye, 1958.

- Kādî Abdülcebbar, Ebü'l-Hasen Abdülcebbar b. Ahmed. *el-Muğnî fi ebvâbi't-tevhîd ve'l-adl*. 6. Cilt. thk. Muhammed Hadr Nebha. 10 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1433/2012.
- Kādî Abdülcebbar, Ebü'l-Hasen Abdülcebbar b. Ahmed. *el-Muğnî fi ebvâbi't-tevhîd ve'l-adl*. 7. Cilt. thk. İbrahim el-Ebyârî. 15 Cilt. Kahire: ed-Dârü'l-Mısriyye li't-Te'lîf ve't-Terceme, 1383/1963.
- Kādî Abdülcebbar, Ebü'l-Hasen Abdülcebbar b. Ahmed. *el-Muğnî fi ebvâbi't-tevhîd ve'l-adl*. 16. Cilt. nşr. Emin el-Hûlî. 15 Cilt. b.y., y.y., ts.
- Kādî Abdülcebbar, Ebü'l-Hasen Abdülcebbar b. Ahmed. *el-Muğnî fi ebvâbi't-tevhîd ve'l-adl*. 17. Cilt. nşr. Emin el-Hûlî. 15 cilt. Kahire: Vizâratü's-Sekâfeti'l-İrşâdi'l-Kavmî, ts.
- Kādî Abdülcebbar, Ebü'l-Hasen Abdülcebbar b. Ahmed. *Tenzihü'l-Kur'ân 'ani'l-metâ'in*. thk. Ahmed Abdürrahîm es-Sâyiḥ. Mısır: el-Mektebetü'n-Nâfize, 1427/2006.
- Kādî Abdülcebbar, Ebü'l-Hasen Abdülcebbar b. Ahmed. *Müteşâbihü'l-Kur'ân*. thk. Adnân Muhammed Zerzûr. 2 Cilt. Kâhire: Dârü't-Türâs, ts.
- Kādî Abdülcebbar, Ebü'l-Hasen Abdülcebbar b. Ahmed. *Şerhu'l-Usûli'l-hamse*. thk. Abdülkerîm Osmân. Kahire: Mektebetu Vehbe, 3. Basım, 1416/1996.
- Kādî Abdülvehhâb, Ebü Muhammed Abdülvehhâb b. Alî b. Nasr et-Tağlibî el-Bağdâdî. *el-Ma'ûne 'alâ mezhebi 'âlimi'l-Medîne*. 3 Cilt. thk. Hamîş Abdülhak. Mekke: el-Mektebetü't-Ticâriyye, ts.
- Kallek, Cengiz. "Mudârebe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/358-362. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Karâfî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. İdrîs b. Abdîrrahmân el-Mısırî. *Şerhu Tenkîhi'l-fisûl*. thk. Tâhâ Abdürraûf Sa'd. Mısır: Şirketü't-Tıbbâ'ati'l-Fenniyyeti'l-Müttehide, 1393/1976.
- Kâsânî, Alâüddîn Ebü Bekr b. Mes'ûd b. Ahmed. *Bedâ'iu's-sanâ'i' fi tertîbi's-şerâ'i'*. 7 Cilt. nşr. Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1406/1986.
- Kızılkaya, Yakup. Harf-i Cerle Müte'addîlik Bağlamında Fiil-Harf-i Cer İlişkisinin Tahlili. *Ekev Akademi Dergisi* c.y./81 (2020), 507-521.
- Koloğlu, Orhan Şener. *Cübbâtiler'in Kelâm Sistemi*. İstanbul: İsam Yayınları, 2. Basım, 2017.
- Maraz, Hüseyin. *Mu'tezile'de Mükâfat ve Cezayı Temellendirme Yöntemi (İstihkak Teorisi)*. İstanbul: Endülüys Yayınları, 2017.

- Maraz, Hüseyin. “Mu‘tezile’nin “el-Menzile Beyne’l-Menzileteyn” Savunusu ve Doğuşu İle İlişkisi”. *Kelâm Araştırmaları Dergisi* 14/1 (2016), 1-33.
- Mâverdüî, Ebü’l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. *el-Hâvi’l-Kebîr*. thk. Ali Muhammed Muavvez & Âdil Ahmed Abdülmevcûd. 19 Cilt. Beyrut: Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1999/1419.
- Müzenî, Ebü İbrâhîm İsmâîl b. Yahyâ b. İsmâîl el-Mısırî. *el-Muhtasar*. nşr. Dârü’l-Ma‘rife. Beyrut: Dârü’l-Ma‘rife, 1410/1990.
- Nâtık-Bilhak, Ebü Tâlip Yahyâ b. el-Hüseyn Hârûn b. el-Hüseyn ez-Zeydî el-Alevî et-Tâlibî. *el-Müccâz fî usûli’l-fıkıh*. thk. Abdülkerim Cüdbân. 4 Cilt. b.y.: el-Meclisü’z-Zeydî el-İslâmî, 1424/2013.
- Özdemir, Metin. *Mutezile’nin Kur’an Müdafası*. Ankara: Fecr Yayınları, 2011.
- Özen, Şükrü. *Ebü Mansûr el-Mâtürîdî’nin Fıkıh Usûlünün Yeniden İnşası*. İstanbul, y.y., 2001.
- Pezdevî, Ebü’l-Hasen Ebü’l-Usr Fahrü’l-İslâm Alî b. Muhammed b. el-Hüseyn b. Abdilkerîm. *Kenzü’l-vüsûl ilâ ma‘firedi’l-usûl*. nşr. Matbaatü Câvid. Karaçi: Matbaatü Câvid, ts.
- Râzî, Ebü Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin et-Taberistânî. *el-Mahsûl*. thk. Tâhâ Câbir Feyyâz el-Alvânî. 6 Cilt. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle Nâşirûn, 3. Basım, 1418/1997.
- Râzî, Ebü Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin et-Taberistânî. *Muhassalü efkâri’l-mütekaddimîn ve’l-müte’ahhîrîn mine’l-‘ulemâ ve’l-hükemâ ve’l-mütekellimîn*. nşr. Mektebetü’l-Külliyeti’l-Ezheriyye. Mısır: Mektebetü’l-Külliyeti’l-Ezheriyye, b.y., ts.
- Râzî, Ebü Abdillâh Zeynüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Abdilkâdir. *Muhtârü’s-Sihâh*. thk. Yûsuf eş-Şeyh Muhammed. Beyrut: el-Mektebetü’l-Asriyye, 1420/1999.
- Saeedullah. “Life And Works of Abû Bakr al-Râzî al-JaŞŞâŞ”. *Islamic Studies* 16/2 (1977), 131-141.
- Sahillioğlu, Halil. “Dirhem”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/368-371. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Sem‘ânî, Ebü’l-Muzaffer Mansûr b. Muhammed b. Abdilcebbâr et-Temîmî el-Mervezî. *Kavâtü’u’l-edille fi’l-usûl*. thk. Muhammed Hasan İsmail eş-Şâfiî. 2 Cilt. Beyrut: Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1418/1999.

- Semerkindî, Ebû Bekr Alâüddîn Muhammed b. Ahmed b. Ebî Ahmed. *Mizânü'l-usûl fî netâ'ici'l-'ukûl*. thk. Komisyon. Katar: Matâbiu'd-Doha el-Hadîse, 1404/1984.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *el-Mebsût*. 30 Cilt. nşr. Dârü'l-Ma'rife. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 1414/1993.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *Usûlü'lî's-Serahsî*. 2 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, ts.
- Şâfî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs. *el-Ümm*. 8 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, b.y., 1410/1990.
- Şavluk, Hikmet. "İslâm Hukuk Düşüncesinde Aklîlik Şer'îlik Ayrımının Somut Örneği: Şer'î Bildirim Öncesi Eylemlerin Hükmü". *Theosophia: Felsefe, İlahiyat, Sosyal ve Beşeri İlimler Dergisi c.y./3* (2001), 91-122.
- Şavluk, Hikmet. "İslam Hukuk Düşüncesinde Ontolojinin Epistemolojiyle İlişkisi". *Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi* 5/10 (2022), 68-89.
- Şerîf el-Murtazâ. Alemü'l-Hüdâ Ebü'l-Kâsım Alî b. el-Hüseyn b. Mûsâ b. Muhammed el-Alevî. *ez-Zerîa ilâ usûli's-şerîa*. thk. Komisyon. Kum: Müessesetü el-İmâm es-Sâdık, b.y., 1429/2008.
- Şîrâzî, Ebû İshâk Cemâlüddîn İbrâhîm b. Alî b. Yûsuf. *Şerhu'l-Lüma'*. thk. Abdülecîd Türkî. 2 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1408/1988.
- Şîrâzî, Ebû İshâk Cemâlüddîn İbrâhîm b. Alî b. Yûsuf. *et-Tebsva fî usûli'l-fikh*. thk. Muhammed Hasan Hayto. Dimeşk: Dârü'l-Fikr, ts.
- Tahânevî, Muhammed A'lâ b. Hâmid b. Muhammed Sâbir el-Ömerî el-Fârûkî. *Keşşâfu usulâhâti'l-finûn ve'l-ulûm*, thk. Ali Dehruç. 2 Cilt. Lübnan: Mektebetü Lübnan Nâşîrûn, 1416/1996.
- Tûfî, Ebü'r-Rebî Necmüddîn Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd el-Hanbelî, *Der'ü'l-kavli'l-kabîh bi't-tahsîn ve't-takbîh*. thk. Eymen Mahmud Şehade. Beyrut: ed-Dârü'l-Arabiyye li'l-Mevsûât, 1426/2005.
- Tûsî, Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasen b. Alî. *el-'Udde fî usûli'l-fikh*. thk: Muhammed Ruzâ el-Ensârî el-Kummî. 2 Cilt. Kum: Matbaatü's-Sitâre, 1417/1997.
- Velîd Kassâb. *et-Türâsü'n-Nakdî ve'l-Belâğî li'l-Mu'tezile (Hattâ Nihâyeti'l-Karnî's-Sânî'l-Hicrî)*. nşr. Dârü's-Sekâfe. Doha: Dârü's-Sekâfe, b.y., ts.

- Vishanoff, David R.. *The Formation of Islamic Hermeneutics: How Sunni Legal Theorists Imagined a Revealed Law*. New Haven: American Oriental Society, 2011.
- Yalçın, Yunus. *Ahkâm Âyetleri Bağlamında Fıkıh-Kıraat İlişkisi (Taberi ve Cessâs Örneği)*. Ankara: Sonçağ Akademi, 2023.
- Yetkin, Hacer. “Fukahâ Metodu Usûl Yazımının Ortaya Çıkışında Hilâfiyâtın ve Fıkıh Münazaralarının Rolü”. *Kader* 21/1 (2023), 350-377.
- Yetkin, Hacer. “Bir Hanefî-Mu'tezilî Usûl Âlimi: Ebû Abdullah el-Basrî ve Lâfız Bahislerindeki Görüşleri”. *Kocaeli İlahiyat Dergisi* 3/2 (2019), 5-40.
- Yıldız, Kemal. “Fıkıh İlmi ve Tafakkuh Yolu”. *İslâm Düşüncesi Klavuzu* c.y./s.y. (2019), 293-316.
- Yıldız, Kemal. https://www.youtube.com/watch?v=Z4qpeh_Fxtc, Erişim: 16/06/2022.
- Yurdagür, Metin. “Kādî Abdülcebbar”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/103-105. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Zebîdî, Ebû'l-Feyz Muhammed el-Mürtazâ b. Muhammed b. Muhammed b. Abdirrezzâk el-Bilgrâmî el-Hüseynî. *Tâcü'l-arûs min cevâhiri'l-Kâmûs*. thk. Komisyon. 40 Cilt. Kuveyt: Dârü'l-Hidâye, ts.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Bahâdır b. Abdillâh et-Türkî el-Mısırî en-Minhâcî ez- eş-Şâfiî. *el-Bahrü'l-muhît fî usûli'l-fikh*. nşr. Dârü'l-Kütübî. 8 Cilt. b.y: Dârü'l-Kütübî, 1414/1994.

Fecr Yayınları: 708

MU'TEZİLE'DE ERDEMLİ ARINMA

Doç. Dr. Hüseyin MARAZ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ağustos 2023

ISBN: 978-625-6436-60-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdel-Razek, Ali. *Islam and the Foundations of Political Power*. Ter. Maryam Loutfi, Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd., 2012.
- Abdullah, Somaya. "The Role of Tawba (Repentance) in Social Work with Muslim Clients". *Exploring Islamic Social Work Between Community and the Common Good*, ed. Hansjörg Schmid - Amir Sheikhzadegan, (Springer: Switzerland, 2022).
- Abdülkâhîr el-Bağdâdî. *el-Fark Beyne'l-Firâk*. Thk. Muhammed Osman el-Huşt Kahire: Mektebetü'lbn Sinâ 1988.
- Abou el-Fadl, Khaled. "Islam and the Challenge of Democratic Commitment". *Fordham International Law Journal* 27/1, (2003): 1-71.
- Adonis. *es-Sâbit ve'l-Mütehaviil*. Beyrut: Dâru's-Sâqî, 1994.
- Ahmed, Salih-Melluh, Abdurrahman. *Mevsuatü-nadrâtü'n-neim fi-ahlâki'r-resuli'l-kerim*. Suud: Dâru'l-Vesile, 1998.
- Akbulut, Ahmet. *Sahabe Dönemi İktidar Kavgası*. Ankara: Otto Yayınları, 2015.
- Aksöz, Tuncay. "İnsan Benliğinin Arınması". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/31, (2015): 81-101.
- Aktan, Coşkun Can-Çoban, Hilmi. "Kamu Sektöründe İyi Yönetim İlkeleri". www.canaktan.org/politika/kurum-devyonetimi/aktan-coban.pdf. (Erişim Tarihi: 01.10.2007).
- Ammâra, Muhammed. *el-Mu'tezile ve müşkiletü'l-hürriyyeti'l-insaniyye*. Kahire: Dâru'ş-Şurûk, 1986.
- Ammâra, Muhammed. *Müslimüne'suvvâr*. Kahire: Dâruş-Şurûk, h. 1408.
- Ammâra, Muhammed. *el-İslâm ve felsefetü'l-hükm*. Kahire: Dâru'ş-Şurûk, 1989.
- Anğın, Yasemin. *Obsesif Kompulsif Bozukluk Tanılı Hastalarda Dini Yönelim ve Tanrı Algısının İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Araştırması*. Doktora Tezi: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum, 2020.

- Askerî, Ebû Hilal. *el-Furûq fi'l-lüğa (Arap Dilinde ve Kur'an'da Farklar Sözlüğü)*. Çev. Veysel Akdoğan, İstanbul: İşaret Yayınları, 2017.
- Attar, Mariam. *Islamic Ethics Divine Command Theory in Arabo-Islamic thought*. New York: Routledge Taylor & Francis e-Library, 2010.
- Atvan. Hüseyin. *el-Fıraku'l-İslâmiyye fi-Biladi'ş-Şam*. Umman: Dâru'l-Cil, 1986.
- Ay, Mahmut. *Mu'tezile ve Siyaset*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2017.
- Aydın, Mehmet Akif. "Liân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003, 27: 172-173.
- Bahrânî, Meyssem b. Ali b. Meyssem. *Kavâidu'l-merâm fi-ilmi'l-keîlâm*. Thk. es-Seyyid Ahmed el-Hüseyinî, Kum: Matbaatü's-Sadr, h. 1397.
- Bâkılânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib b. Muhammed el-Basrî. *Kitabu't-temhid'l-evail ve telhisi'l-delail*. Thk. İmaduddîn Ahmed Haydar, Beyrut: Müessesetü'l-Kütübî's-Sekâfiyye, 1993.
- Biricikoğlu, Hale. *Yerel Yönetimlerde Hesap Verebilirlik (Marmara Bölgesi Örneği)*. Doktora Tezi: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- Bool, Philip John Gill. *Liberal Islam in Indonesia – From Revelation to Reason and Freedom: the Mu'tazilites, Harun Nasution and the Liberal Islam Network*. Master Thesis: Faculty of Arts, Asia Institute, Indonesian Program The University of Melbourne, 2010.
- Bu-hucre, Semahî. *el-Ma'rifetü ve's-sultatü fi-İslâmi'l-asri'l-vasit'il-gazali beyne iltizamati'l alim ve iltizamati's-sulta*. Doktora Tezi: d'Oran Üniversitesi, 2005/2006.
- Bustî, Ebû'l-Kâsım. *Kitâbü'l-bahs an edilleti't-tekfir ve't-tefsik*. Thk. Wilferd Madelung-Sabine Schmidtke, Tahran: Iran University Press, 2003.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *Arap-İslam Medeniyetinde Entelektüeller-İbn Hanbel Mihnesi-İbn Rüşd Çilesi*. Çev. Numan Konaklı, İstanbul: Mana Yayınları, 2021.
- Câhız, Ebû Osman Amr bin Bahr el-Kinânî. *Kitâbu'l-Hayevân*. Thk. Abdusselam Muhammed Harun, Kahire 1965.

- Câhız, Ebû Osman Amr bin Bahr. *el-Vükelâü-Resâilü'l-Câhız*. Thk. Abdüsselam Muhammed Harun. Mısır: Mektebetü-Hancı, 1979.
- Câhız, Ebû Osman Amr b. Bahr. *Felsetü'l-ciddi ve'l-bezl*. Haz. Muhammed Ali ez-Za'bi. Ys.: Dâru'ş-Şuûni's-Sekâfiyye, ts.
- Can, Seyithan. *Cehm b. Safvân ve Teolojik Paradigmasını Anlamak*. Ankara: Fecr Yayınevi, 2021.
- Can, Seyithan. *İnsan Özgürlüğü ve Sorumluluğu Bağlamında Kudret-Fiil İlişkisi*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2019.
- Can, Seyithan. "Sosyo-Siyasi Olayların Teolojik Söyleme Etkisi (Büyük Günah Meselesine Sosyo-Politik Bir Okuma Denemesi)". *İslâm ve Yorum III*, ed. Emine Güzel - Serkan Demir, Ankara: İnönü Üniversitesi Yayınevi, 2019.
- Can, Seyithan. 'Emir bi'l-Ma'ruf Nehiy ani'l-Münker' İlkesinin Günümüz Dini Söylemin İnşasında İşlevsel Yönü". *Eskiyeni* 40, (Mart 2020): 199-218. <https://doi.org/10.37697/eskiyeni.672034>.
- Cârullah, Zühdî. *el-Mu'tezile*. Beyrut: 1974.
- Cevherî, İsmail b. Hammad. *es-Sıbah* (1-6). Thk. Ahmed Abdulgafur Attar Beyrut: Dâru'l İlmi'l Melâyin, 1987.
- Cook, Michael. *Commanding Right And Forbidding Wrong In Islamic Thought*. USA: Cambridge University Press, 2004.
- Crone, Patricia. "Ninth-Century Muslim Anarchist". *JSTOR*, 167 (2013).
- Cürcânî, Ali b. Muhammed eş-Şerîf. *Kitâbü't-Târifat*. Beyrut: Mektebetü Lübnan, 1985.
- Cüşemî, Muhammed b. Kerrâme el-Beyhâkî. *Tabkîmü'l-ukûl fi-tashîhi'l-usûl*. Thk. Abdüsselam b. Abbas el-Vecîd, San'a: Müessesetü'l-İmam Zeyd b. Ali es-Sekâfiyye, 2008.
- Cüşemî, Muhammed b. Kerrâme el-Hakim. *er-Risale fi-nasihati'l-amme*. thk. Cemal eş-Şamî, ys.: 2016.
- Cüşemî, Muhammed b. Kerrame el-Hakim. *Uyûnü'l-mesâil fi'l-usûl*. Thk. Ramazan Yıldırım, Kahire: Dâru'l-İhsan, 2018.
- Cüveynî, İmamü'l-Haremeyn. *el-Akidetü'n-nizâmiyye fi'l-erkânî'l-İslâmiyye*, thk. Zahid el-Kevserî, Kahire:1992.

- Dabashi Hamid. *İslamic Liberation Theology*. London and New York: Routledge, 2008.
- Dayf, Şevki. *el-Asrû'l-İslâmiyyi*. Kahire: Dâru'l-Meârif, 1963.
- Demir, Osman. *Kâdi Abdülcebbâr'da İnsan Psikolojisi*. Bursa: Emin Yayınları, 2013.
- Demirel, Demokaan. "Hesap Verebilirlikte Denetimin Yeni Rolü". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 17/2, (2013): 361-368.
- Demirörs, Fatma. "Dinlerde Arınma ve Kefaret / Purification and Atonement in Religions". *Din ve Bilim- Muş Alparslan Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi* 5/1, Haziran 2022: 21-40.
- Diñç, Mehmet. "Gestalt ve Bilişsel Davranışçı Terapideki "Şimdi ve Burada" İlkesindeki Benzerlik ve Farklılıklar" *JCBPR* 3, (2014): 126-127.
- Doğan, Nagihan. *Dinin İktidarı İktidarın Dini*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2021.
- Duğaym, Semih. *Felsefetü'l-kader fi-fikri'l-Mu'tezile*. Beyrut: Dâru'l-Fikri'l Lübnaniyyi, 1996.
- Ebû Hatim er-Râzî Ahmed b. Hamdan. *Kitabu'z-zîne-fi'l-kelimatil-İslâmiyyeti'l-Arabiyye*. Haz. Hüseyin Hamedani, Yemen: 1994.
- Ebû Zehra, Muhammed. *İslâm'da Toplum Düzeni*. Ter. Nurettin Demir-Vesim Taylan, İstanbul: Kayhan Yayınları, 1993.
- Ebû Zeyd el-Kayravâni, Ebû Muhammed Abdillâh, *en-Nüketu'l-müfide fi-şerhi'l-hutbeti ve'l-akide*, tlf. Muhammed b. Selamete'l-Ensari et-Tunusi, thk. Habib b. Tahir-Meyluri b. Cum'a, Beyrut: ts.
- Ebû Zeyd, Nasr Hamid. *el-İtticâhü'l-akliyyi fi't-tefsir*. Beyrut: el-Merkezü's-Sekâfiyyi'l-Arabî, 1996.
- Ebü'l-Hayr, Ali. *Hasan Hanefî-Sevretü'l-akide ve felsefetü'l-akl*. Beyrut: Mektebetü Mü'minu Kureyş, 2011.
- Ebü'l-Hüseyin Muhammed b. Alî b. Tayyib el-Basrî. *Hülâsatü'n-nazar*. Thk. Sabine Schmidtke-Hasan Ansari. Tahran: Iranian Institute of Philosophy – Institute of Islamic Studies, 2006.
- Emîn, Ahmed. *Feyzü'l-hâtr*. Kahire: Müessesetü Hindâvî, 2017.
- Eryılmaz, Bilal – Biricikoğlu, Hale. "Kamu Yönetiminde Hesap Verebilirlik ve Etik". *İş Ahlakı Dergisi* 4/7, (2011): 19-45;

- Eş'arî, Ebi'l-Hasen Ali b. İsmail, *Makâlâtü'l-İslâmiyyin ve ihtilâfû'l-musallîn*. tkd. Neîm Zerzur, Beyrut: Mektebetü'l-Asriyye, 2012.
- Ezherî, Ebû Mansur Muhammed b. Ahmed, *Tehzîbu'l-luğa*, thk. Abdulazim Mahmud, Kahire: ts.
- Faani, Reza. "The Effect Of Repentance On Criminal Responsibility From The Perspective Of Islamic Law", *Multicultural Education* 8/6, (2022): 147-154. 10.5281/zenodo.6640998.
- Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *Mesâilü'l-hamsûn fi-usûli'd-din*. Thk. Ahmed Hicazî es-Seka, Beyrut/Kahire: 1990.
- Fahreddîn er-Râzî. *Nihâyetü'l-'ukûl fi-dirâyeti'l-usûl*. Beyrut: Dârü'z-Zehair, 2015.
- Garaudy, Roger. *İslam ve İnsanlığın Geleceği*. Çev. Cemal Aydın, İstanbul: Pinar Yayınları 2013.
- Ghazzal, Zouhair. "The Ulama: Status and Function". *A Companion To The History Of The Middle East*, Ed. Youssef M. Choueiri, USA: Blackwell Publishing, 2005.
- Goldziher, İgnaz. *Mezhebü't-tefsiri'l-İslâmiyyi*. Ter. Abdülhalim en-Neccar, Kahire: Mektebetü'l Hanci, 1955.
- Gören, Emine. *İnsanın Arınma İhtiyacına Dini Ahlakın Katkısı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, 2009.
- Gül, Serdar Kenan. "Kamu Yönetiminde ve Güvenlik Hizmetlerinde Hesap Verebilirlik". *Polis Bilimler Dergisi* 10/4, (2008): 71-94.
- Gümüş, Tayfun. *er-Ruzrâveri'nin "Zeylü Tecâribü'l-Ümem" Adlı Eserinin Çevirisi ve Değerlendirilmesi (29-207 Sayfalar)*. Yüksek Lisans Tezi: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Ankara, 2019.
- Hadduri, Macid. *İslam'da Adalet Kavramı*. İstanbul: Yöneliş Yayınları, 1999.
- Hanefî, Hasan. *Mine'l-akide-ila's-sevra (Nübüvvet-Meâd)*. Kahire: Mektebetü-Medbüli, 1988.
- Harisî, Ahmed Muhammed Ali. *el-Mu'tezile ve'l-ahkâmü'l-akliyye ve'l-kanuni't-tabiiyyi*. London: Dâru'l-Verrâk, 2011.

- Hasen et-Tûsî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Hasen b. Ali. *Tembidü'l-usul fi'ilmi'l-keîâm*. Thk. Merkezü't-Tehassusi li-İlmi'l-Kelâmi'l-İslâmiyyi, Kum: Râid, h. 1394.
- Hayyât, Ebü'l-Hüseyn Abdürrahîm b. Muhammed b. Osmâ. *Kitabu'l-İntisâr fi'r-red ale-İbni'r-Ravendi'l-Mülhid*. Thk. H. S. Nyberg, Beyrut: 1993.
- Hayyûn, Reşid. *Mezhebü'l-Mu'tezile mine'l-keîâm ile'l-felsefe*. Dubâi: Medâriku li'n-Neşr, 2015.
- Herevî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed b. Ezher el-Ezherî. *Tehzibu'l-Luğa*, thk. Abdulazîm Mahmud, Kahire: ts.
- Hımmasî, Sedîdudîn Mahmûd er-Râzî. *el-Münkizü mine't-taklid*. Kum: Müessesetü'n-Neşri'l-İslâmî, h. 1414
- Hillî, Fazlı Mikdad es-Suyûrî. *el-Levâmiu'l-İlâhiyye-fi'l-Mebâbisu'l-Kelâmiyye*, tlk. Muhammed Takiyyu'l Misbah el-Yezîdî, thk. Mucmeu'l-Fikri'l-İslâmî, Kum: h. 1424.
- Hoodbhoy, Pervez. *Islam and Science - Religious Orthodoxy and The Battle for Rationality*. London and New Jersey: Zed Books Ltd, 1991.
- Hoffer, Eric. *The True Believer (Kesin İnançlılar)*. çev. Erkil Günur, İstanbul: Plato Film Yayınları, 2007.
- Humeydî, Ali b. Abduh b. Şakir. *Tezkiyetü'n-nefs fi'l-İslâm ve fi'l-felsefeti'l-uhurâ*, Doktora Tezi: Camiatü Ümmü'l-Kurâ, h. 1429.
- Husain, Syed Mu'azzam. "Effect of Tauba (Repentance) on Pealty in Islam". *Islamic Studies* 8/3, (1969): 189-198.
- İda-Grandi, Zilio. "Return, Repentance, Amendment, Reform, Reconversion A Contribution To The Study of Tawba In The Context Of Islamic Ethics". *ISLAMOCRISTIANA* 39 (2013): 71-91.
- İbn Fûrek, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen. *Kitabu'l-hudûd fi'l-usûl*, Tkd. ve Tlk. Muhammed Süleyman, Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî,1999.
- İbn Fûrek, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen. *Mücerredü-Makâlâti-Şeyh Ebi'l-Hasen el-Eş'arî*. Thk. Daniel Gimaret, Beyrut: 1987.
- İbn Hazm, Ebû Ahmed Ali b. Ahmed el-Endülisî. *el-Fasl fi'l-milel ve'l-ehvâi ve'n-nihâl*. thk. Ahmed Şemşeddin, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2007.

- İbn İsmail, Khalid. "Islam and the Concept of Justice". [https://www.google.com/search?q=Islam and the Concept of Justice &rlz=1C1SQJL_trTR914TR914&sourceid=chrome&ie=UTF-8](https://www.google.com/search?q=Islam+and+the+Concept+of+Justice&rlz=1C1SQJL_trTR914TR914&sourceid=chrome&ie=UTF-8), 2010.
- İbn Cevziyye, Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb. *Medâricu's-sâlikin*. Thk. Muhammed el-Mu'tasım Billah el-Bağdadi, Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Azli, 2003.
- İbn Kudâme el-Makdisî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdillâh b. Muammed. *Kitâbü't-tevvâbin*. Thk. Hâlid Abdüllatif es-Seb'î-Alemiyi. Beyrut: Li-dâri'l-Kitâbi'l-Azli, 2001.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mûkerrem, *Lisânu'l-Arab*. Beyrut: Dâru-Sader, 1990.
- İbn Melâhimî, Mahmud b. Muhammed el-Havârizmî. *Kitabü'l-fâik fi-usûli'd-din*. thk. Faysal Bedir Avn, Kahire: Dâru'l-Kütübî'l-Vesâiki'l-Kavmiyye, 2010.
- İbn Melâhimî, Mahmud b. Muhammed el-Havârizmî. *Kitabu'l-mu'temed fi-usûli'd-din*. thk. Wilferd Madelung, Tahran: 2012.
- İbn Metteveyh, Ebû Muhammed el-Hasen b. Ahmed. *Kitâbü'l-mecmûfi'l-muhit-bi't-teklîf*. Thk. Jan Peters, Beyrut: Dâru'l-Meşrik, 1986.
- İbnü'l-Cevzi, Ebü'l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed. *el-Muntazam fi-târihi'l-mülûk ve'l-ümem*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1995.
- İbnü'l-Mutahhar el-Hillî, Cemâlüddîn el-Hasen b. Yûsuf b. Alî. *Keşfu'l-murâd fi-şerhi tecridi i'tikâd*. Beyrut: Müessesetü'l-A'lemiyi, 1988.
- İbn Rüşd, Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Muhammed. *ez-Zarûri fi's-siyâse-muhtasaru kitabü's-siyâse li-Eflâtûn*. Ter. Ahmed Şehlân Beyrut: Merkezü Dirasâtü'l-Vahdeti'l-Arabiyye, 1989.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbas Ahmed b. Abdilhalim. *fi-Tezkiyeti'n-nefs*. Thk. Fevaz Muhammed el-İvazî, Kuveyt: Mektebetü'n Nehci'l-Vâzih, 2018.
- İslamoğlu, Mustafa. "Bir Özeleştirici Olarak Tevbe". *Kur'anî Hayat* 7/35, Mayıs-Haziran 2014.

- Ka'ka, Yahya Ahmed. "el-Ğuluv ve'l-cumûd ve't-taklid mehatirun tüheddidü ed-din". *Ebbasu ve Vekaiu'l-Mu'temeri'l-Ami's Sani ve'l-Işrin*, Lübnan: ts.
- Kâdi Abdülcebbar, Ebû'l Hasen Ahmed b. Abdilcabbar el-Esedabâdî. *el-Muğni fî-Ebvâbi't-Tevhid ve'l-Adl*. Thk. Muhammed Hıdr Nabha, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2012; Kâdi Abdülcebbar. *el-Muğni fî-Ebvâbi't-Tevhid ve'l-Adl*. Thk. M. Mustafa Hilmî-Ebû'l-Vefâ el-Ganîmî, Kahire: Medresetü'l-Mısıryye, 1965.
- Kâdi Abdülcebbar, *Şerhu'l-usûli'l-hamse (Mu'tezile'nin Beş İlkesi)*. Met. ve Çev. İlyas Çelebi, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurulu Başkanlığı Yayınları, 2013.
- Kâdi Abdülcebbar. *el-Muhtasar fî-Usûli'd-Din (Resâilu'l-Adl ve't-Tevhid I)*. thk. Muhammed Ammara, Beyrut: Dâru'ş-Şurûk, 1988.
- Kâdi Abdülcebbar. *Müteşâbihu'l-Kur'an*. Thk. Ahmed Muhammed Zerzur, Kahire: Dâru't-Turas, 1966.
- Kâdi Abdülcebbar, *Tenzihü'l-Kur'an ani'l-metâin*, thk. Muhammed Hıdr Nabha, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2008.
- Kâdi Abdülcebbar. *Fadlü'l-i'tizal-tabakâtü'l-Mu'tezile*. Thk. Fuad Seyyid, Kahire: 1986.
- Kâdi Abdülcebbar. *Tenzihü'l-Kur'an ani'l-metâin*. Thk. Muhammed Hıdr Nabha, Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2008.
- Kahraman, Ferruh. *İtikâdî Açından Hıristiyanlık ve İslâmiyet'te Günah*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2011.
- Kara, Elif. "Dini ve Psikolojik Açından Bağışlayıcılığın Terapötik Değeri". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2/8, (2009): 221-229.
- Kâsım er-Ressî. *Kitabü'l-adl ve't-tevhid ve nefyi't-teşbih ani'llahi'l-vâhidi'l-hamîd*. (Resâilü'l-adl ve't-tevhid). Thk. Muhammed Ammara. Kahire: Dâru'ş-Şurûk, 1984.
- Kaya, Sibel. *İlâhî Fiillerde Zorunluluk-Vücûb Alellah*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2021
- Kefevî, Ebû'l-Bekâ. Eyyüb b. Musa, *el-Külliyat*, thk. Adnan Derviş-Muhammed el-Mısırî, Beyrut: 1998.

- Khalil, Atif. "Atonement, Returning, and Repentance in Islam". *Religions* 14/168, (2023): 1-9. <https://doi.org/10.3390/rel14020168>
- Khalil, Atif. *Early Sufi Approaches to Tawba: From the Qur'an to Abu Talib al-Makki*. (Unpublished Doctorate Dissertation). Canada: University of Toronto, 2009.
- Kılıç, Sadık. *Kur'an'da Günah Kavramı*. Konya: Hibaş Yayinevi, 1984.
- Kindî, Ebû Yusuf Yakub b. İshak. *Resâilu'l-Kindî'l-felsefiyye*. thk. Muhammed Abdülhâdî Ebû Rîde, Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1950.
- Koç, Emel. "Gabriel Marcel'e Göre Fanatizm". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 22, Aralık, 2010:127-138.
- Koloğlu, Orhan Şener. *Cübbailer'in Kelam Sistemi*. İstanbul: İsam Yayınları, 2007.
- Le Bon, Gustave. *Kitleler Psikolojisi*. Çev. Yunus Ender İstanbul: Hayat Yayıncılık, 2009.
- Legenhausen, Hajj Muhammad. "Religious Ethics and Moral Realism". *Rebelatory Ethics* 9, (2015): 13-37.
- Mağles, Hani İbadi Muhammed Seyf. *et-Taati's-Siyasiyye fi'l-fikri'l-İslâmiyyi*. USA: Ma'hadi'l-Alemiyyi li'l-Fikri'l-İslâmiyyi, 2014.
- Maraz, Hüseyin. *Mu'tezile'de Mükâfat ve Cezayı Temellendirme Yöntemi (İstibkak Teorisi)*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2017.
- Maraz, Hüseyin. "Mu'tezile'nin "El-Menzile Beyne'l Menziletayn" Savunusu ve Doğuşu İle İlişkisi". *Kelam Araştırmaları Dergisi* 14/1, (2016): 1-33.
- Maurice A. Pomerantz. "Mutazil Theory in Practice: The Repentance (tawba) of Government Officials in the 4th/10th century". *A Common Rationality: Mutazilism in Islam and Judaism*, Ed. Camilla Adang -Sabine Schmidtke-David Sklare, (Würzburg: Ergon-Verlag GmbH, 2016.
- Mâverdi, Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. *Edebü'd-dünya ve'd-din*. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1987.
- Medkur, İbrahim. *fi'l-felsefeti'l-İslâmiyye-menbecün ve tatbikuhû*. İskenderiye: Dâru'l-Meârif, 2003.
- Menâî, Aîşe Yusuf. *Usülü'l-akide beyne'l-Mu'tezile ve-Şiati'l-İmamiyye*. Katar: Dâru's-Sekâfe 1996.

- Metz, Adam. *el-Hadaratü'l-İslâmiyye fi'l-karnir-rabi'il-hicri*. Ter. Muhammed Abdülhadi Ebû Ride, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Muhammed, Sabri Osman. *el-Metâfizika inde'l-Mu'tezile*. Kahire: Dâru'l-Hidâye, ts.
- Muhsin, Necah. *el-Fikrî's-siyasiyyi inde'l-Mu'tezile*. Kahire: Dâru'l-Meârif, 1996.
- Murad, Said. *Medresetü'l-Basrati'l-İtizâliyye*. Kahire: Mektebetu-Enculu'l-Mısıryye 1992.
- Musa, Selâme. *Hürriyetü'l-fikr ve ibtâlûha fi't-tarih*. Mısır: Evâratü'l-Hilâl, ts.
- Nâdir, Albert Nasrî. *Felsefetu'l-Mu'tezile*. Bağdat: 1951.
- Nasîruddîn Tûsî, Muhammed b. Muhammed b. el-Hasen. *Telbisü'l-muhassal el-ma'rûf bi-nakdi'l-muhassal*. Tahran: Dâru'l-Edvâi, 1985.
- Nasr, Seyyed Hossein. *Islamic Philosophy From Its Origin To The Present*. New York: State University of New York Press, 2006.
- Nâtık bi'l-Hak, Ebû Tâlib Yahya b. Hüseyin b. Hârûn el-Buthânî. *Ziyâdât şerhu'l-usûl*. Tlf. Camilla Adang-Wilferd Madelung-Sabine Schmidtke, Leiden: Brill, 2010.
- Nesefî, Ebû'l-Muîn Meymun b. Muhammed. *Tabsîratu'l-edille fi-usûli'd-dîn*, thk. Hüseyin Atay-Şaban Ali Düzgün, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2003.
- Nisâbü'rî, Kutbuddîn Ebî Ca'fer Muhammed b. el-Hasen. *el-Hudûd*. Tkd. Muhammed Yezdî. Kum: Müessesetü'l-İmam es-Sâdık, h. 1414.
- Nur, Ramli. "Radicalization of Faith Concept in the School of Islam: Study of Khawarij and Muktazilah." *Asian Social Science* 14/7, (2018): 77-85.
- Osman, Abdulkarim. *Nazariyyetü't-teklif-erâu'l-Kâdî-Abdîcabbari'l-kelâmiyye*. Beyrut 1971.
- Özarslan, Selim. *Kelâmda Tevbe*. Elazığ: Hilal Matbaacılık, 2002.
- Özdemir, Metin. "Anlam Kaymasına Uğrayan Kur'anî Bir Kavram: Fâsık", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2, (1998): 499-521.

- Özdemir, Nida–Düzgüner, Sevde. “Psikolojik Açıdan Suçluluk, Pişmanlık ve Günahkarlığın Kapsamı ve Yakın Kavramlar Arasındaki Yeri”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 49, (2020): 497-529.
- Putri, Kharisma Nurdiana. *A Comparative Study The Concept Of Akhlaq Education Thought Of Ibn Miskawah And Kh. Hasyim Asy’ari: Its Implications For Character Education*. Bachelor’s Degree: Maulana Malik Ibrahim State Islamic University, 2021.
- Râğıb el-İsfahânî, Ebü’l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal. *el-Müfredât (Kur’an Kavramları Sözlüğü Müfredât)*. Çev. Abdülbaki Güneş-Mehmet Yolcu, İstanbul: Yarın Yayınları, 2015.
- Râğıb el-İsfahânî. *ez-Zerîa ilâ mekârimi’ş-şerîa (İslâm’ın Ahlak İlkeleri)*. Çev. Abdi Keskinsoy, Trabzon: Beşikçi Yayınları, 2003.
- Rassool, Hussein. “Sins Tawbah and The Process of Change”. *International Journal of Islamic Psychology* 4/1, (2021): 26-33.
- Râvî, Abdüssettar İzzeddîn. *Sevratü’l-akl*. Kahire. Dâru’l-Hulûd li’t-Türâs, 2006.
- Râvî, Abdüssettar. *el-Akl ve’l-Hürriyye Dirâsetü’n fi-Fikri’l-Kâdî Abdilcabbari’l-Mu’tezilî*, Beyrut: 1980.
- Reilly, Robert R. *The Closing of the Muslim Mind: How intellectual suicide created the modern Islamist crisis*. Wilmington/ Delaware: ISI Books, 2010.
- Rûzrâverî, Ebû Sücâ. *Zeylû tecâribü’l-ümem*. nşr. H.F. Amedroz, Kahire: 1916.
- Sabûnî, Nureddin. *Kitabu’l-bidâye mine’l-kifâye fi’l-hidayeti fi-usûli’d-din*. Thk. Fethullah Huleyf, Kahire: 1969.
- Saemi, Amir – Davison, Scott A.. “Salvific Luck in Islamic Theology”. *Journal of Analytic Theology* 8, (2020): 120-130.
- Salimî, Ebû Muhammed b. Abdillâh b. Hamid. *Meşariku envârî’l-ukûl*. Thk. Abdurrahman Umeyra, Beyrut: Dâru’l-Cil, 1989
- Senusî, Muhammed. *İdâat fi’l-va’y*. Mısır: Dâru’l-Beşir, 2014.
- Ebû Bekr Şemsü’l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed es-Serahsî. *Kitabü’l-mebûsât*. Beyrut: Dâru’l-Ma’rife, ts.

- Spinoza, Baruch. *Siyaset İncelemesi*. Ankara: Dost Kitabevi, 2009, <https://turuz.com/az/index/view/b8ed015e1be62da2329dea7370f52be5647697bc>.
- Subhi, Ahmed Mahmud. *el-Felsefetü'l-ahlakiyye fi-fikri'l-İslâmiyyi*. Kahire: Dârü'l-Meârif, 1983.
- Subhi, Muhamad Apriantoro-Rizki Dwi Putra Rosadi. "The Influence Of Al-Usul Al-Khamsah On The Mu'tazila's Law Thought". Proceeding of Dirundeng International Conference on Islamic Studies DICIS, 2021.
- Syed, Ameer Ali. *The Spirit of Islam*. London: Forgotten Books, 2014.
- Şa'bî, Ali ve dğr. *El-Mu'tezile beyne'l-fikri ve'l-amel*. Tunus: Societe Tunisienne De Diffusion, 1979.
- Şebusterî, Muhammed Müçtehid. *İman ve Özgürlük*. Çev. Abuzer Dişkaya, İstanbul: Mana Yayınları, 2011.
- Şeddî, Faysal bin Abdirrahman. *el-Fisku ve eserühu fi'l-hudûd ve'l-kazâi*. Riyad: Naif Arab Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi 2007.
- Şerif Murtazâ. *Resâilu'ş-Şerifi'l-Murtazâ*. Tkd. es-Seyyid Ahmed el-Hüseynî, Kum: Dârü'l-Kur'ani'l-Kerim, h. 1405.
- Şubber, S. Abdullah. "Kendini Yetiştirmede İlk Adım; Tövbe". *Misbah: İslâmî Düşünce ve Araştırma Dergisi* 3/7-8, (2014): 99-116.
- Teftazânî, Sa'deddin Mesud b. Ömer. Abdillâh, *Şerhu'l-makâsîd*. thk. Salih Musa Şeref, Beyrut: Âlemu'l-Kütüb, 1998.
- Teftazânî, Sa'deddin Mesud b. Ömer. *Tehzîbu'l-mantık ve'l-keîâm*. Mısır: Matbaatu's-Saade, 1912.
- Tenûhî, Ebû Ali el-Muhassin b. Ali b. Muhammed el-Kâdî. *Nişvârü'l-muhâdara ve ebbârü'l-müzâkere*. Thk. Abbud es-Sâlicî, Beyrut: Dâru Sader, 1995.
- Tevhîdî, Ebû Hayyan Ali b. Muhammed. *Ablâku'l-Vezirayn*. thk. Muhammed et-Tancı, Beyrut: Dâru Sader, 1992.
- Toscano, Alberto. *Fanaticism on The Uses of an Idea (Fanatizm Bir Fikrin Kullanımı Üzerine)*. Çev. Barış Özkul, İstanbul: Metis Yayınları, 2013.
- Turan, Erol-Sefa Çetin-Ergin Bayrakdar. "Kamu Yönetiminde Kayırmacılık ve Yozlaşmanın Önlenmesinde Yetenek Yönetimi Yaklaşımının Değerlendirilmesi" *Türk İdare Dergisi* 489/91, (Aralık 2019): 287-309.

- Nasîruddîn Tûsî, Muhammed b. Muhammed b. el-Hasen. *Telbîsu'l-muhassal el-ma'rûf bi-nakdi'l-muhassal*. Tahran: Dâru'l-Edvâi, 1985.
- Tümer, Adile ve dğr., “Yetişkinlerin Egzersiz Davranışının Transteoretik Modele Göre İncelenmesi.” *Sağlık ve Toplum Dergisi*. 27/1 (2013): 24-31.
- Uyun, Qurotul ve dğr., “Effect of Islamic-based repentance therapy on the prevention of Post-traumatic Stress Disorder (PTSD)”, *Psikohumaniora: Jurnal Penelitian Psikologi* 5/2, (2020): 125–138.
- Uyun, Qurotul - Kurniawan, Irwan Nuryana & Nahdhata Jaufalaily. “Repentance and seeking forgiveness: the effects of spiritual therapy based on Islamic tenets to improve mental health”. *Mental Health, Religion & Culture*, <https://doi.org/10.1080/13674676.2018.1514593>, (2019): 2-10.
- Vasalou, Sophia. *Moral Agents and Their Deserts-The Character of Mu'tazilite Ethics*. London: Princeton University Press, 2008.
- Watt, W. Montgomery. *The Formative Period of Islamic Thought (İslâm Düşüncesinin Teşekkül Devri)*. Çev. Ethem Ruhi Fıglalı, Ankara: Sarkaç Yayınları, 2010.
- Yağcı, Hanife Yıldız. *Saplantılı Dini Davranışlar*. Yüksek Lisans Tezi: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Din Psikolojisi Bilim Dalı, Bursa, 2006.
- Yavuz, Salih Sabri. “Tevbenin İtizali Yorumu”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 10/1 (Şubat 2010): 7-22.
- Yavuz, Sercan. “Masum İmam Nazariyesini Peygamberlerin İsmet Sıfatı Üzerinden Temellendirmenin Eleştirisi: İbn Teymiyye Örneği”. *İslâm ve Yorum III*, ed. Abdulhan Ünlüsoy - Serkan Demir, Ankara: İnönü Üniversitesi Yayınevi, 2019.
- Yusuf, Hanem İbrahim. *Aslu'l-Adl inde'l-Mu'tezile*, Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1993.
- Zebîdî, Ebü'l-Feyz Muhammed el-Murtazâ. *Tâcul-arûs*. thk. Abdülkerim el-İzbavî, Kuveyt: 1990.

Zehebî, Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Kitabu'l-kebâir ve tebyînul'l-mehârim*. thk. Muhyiddin Müstevî, Beyrut: Mektebetu-Dâru't-Turas, ts.

Zehra, Muhammed Ebû. *Tarihu'l-cedel*. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabi, 1934.

Zemahşerî, Cârullah Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer, *el-Keşşâf an-hakâik-i-ğavâmizi'l-tenzil ve uyûni'l-ekâvil*, thk. Adil Ahmed Abdulmevcûd-Ali Muhammed Muavviz, Riyâd:1998.

Zemahşerî, Cârullah Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer. *Kitabu'l-minhâc fi-usûli'd-dîn*. thk. Sabine Schmidtke, Beyrut: ed-Dâru'l-Arabiyyeti'l-Ulûm, 2007.

<https://gulsahmeralozgur.dr.tr/katarsis-nedir/>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Kompulsiyon>.

Fecr Yayınları: 691

KÜRTÇE TEFSİR ve MEÂL ÇALIŞMALARI
(Nûra Qelban Örneği)

Mehmet Tahir PEKİM

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Doç. Dr. Lokman ŞAN

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Temmuz 2023

ISBN: 978-625-6436-38-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abbas, Karzân Murad, *el-Âkide ve'l-Kanûn fi Felsefeti Zaradeşt*, (Pdf-İnternet)
- Abdulaziz, Osman, *Tefsira Qur'ana Piroz*, (Yayınevi yok) 2. Baskı, Beyrut-Lübnan, 2010.
- Abdulhemîd, Nizamudin, “Çend Tefsirên Kurdîyên Qur'ana Piroz”, Trcm. Abdurrahman Cûdî, *Nûbihar Dergisi*, c. 7, sayı: 75-76, Tîrmeh/Temmuz 1999, ss. 14-15.
- Abdulvahid, Gülsüme Cemil, *Kürdistân fi Abdi's-Sasaniyye*, Kuzey Irak Eğitim Bakanlığı Yay., No:131, Erbil, 2007.
- Ahmet, Kemal Mazhar, *Dirâsât fi Târih İnan el-Hadis ve'l-Muâsır*, (Yayevi Yok) Irak-Bağdat, 1985.
- Altıkulaç, Tayyar, DİA, “İbnü'l-Cezeri” Maddesi, TDV. Yay., c. 20, ss. 551-557.
- Âlûsî, Şihâbuddin Mahmûd, *Rûbu'l-Me'âni fi Tefsiri'l-Kur'âni'l-Âzîmi ve's-Seb'i'l-Mesânî*, Müessesetü'r-Risâleti Yay., 1. Baskı, Lübnan-Beyrut, 2010.
- Amedi, Fikri, *Qur'ana Kerim û Meala Wêya Kurdi*, Ensar Neşriyat, Diyarbakır, 2014.
- Askalânî, İbni Hâcer, *el-İsâbe fi Temyizi's-Sahabe*, Daru'l-Kutübü'l-İlmiyeti, Lübnan-Beyrut, 1995.
- Aslan, Şehmus, *Gotinê Pêşiyên Kurda/Kürt Atasözleri, Kürtçe-Türkçe*, Berfin Yay., İstanbul, 1996.
- Aslan, Şehmus, *Ferhenga Gotinê Pêşiyân*, Diyarbakır Kürt Enstitüsü yay., Diyarbakır, 2006.
- Aydemir, Abdullah, *Tefsirde İsrâiliyât*, Ankara, 1979.
- Aydın, İsmail, *Filolojik Tefsirin Doğuşu ve Gelişimi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), İzmir, 2010.
- Aydın, Şükrü. “Çağları Aşan Yorumlarıyla Ebu Müslim el-İsfahani”. *Kur'an ve Yorumu (İlk Üç Yüz Yıl)*, ed. Halil Rahman Açar. 2/103-122. Ankara: İlim Dallarının Düşünce Temellerini Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2018.

- Aydın, Şükrü. “Ebu Müslim Muhammed Bahr el-İsfahani ve Tefsiri”. *YYÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (Bahar 2012), 133-164.
- Aydın, Şükrü. *Kur'an'ı Anlamak (Türkçe Çeviriler Bağlamında)*. Ankara: Bilay Yayınları, 2022.
- Aydın, Şükrü. “Kur'an Âyetleri Bağlamında Namaz Vakitleri”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 18/2 (2018), 185-211.
- Aygün, Abdullah, “Tefsirlerin Rivayet ve Dirayet Ayrımının Sorunları”, *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt:4, sayı:8, 2015/4, ss. 141-160.
- Balı, Muhammed H. Feyzi, Bingöl, Abdülkerim, Boleli, Nusrettin, Beki, Niyazi, *Qur'ana Piroz Kurdi-Tirki Meala Weya İcmali (Wateya Weya Kurt û Puxtedar)Kur'an-ı Kerim Türkçe-Kürtçe Meal-i İcmali (Kısa .ve Öz Anlatım)*, Tenvir Yay., İstanbul, 2009.
- Bamokî, Molla Muhammed Molla Salih, *Qur'ana Piroz İigel Wergerani Manakani bo Zimani Kurdi*, Melik Fehd Kur'an Baskı,Merkezi Yay., Medine, 2012.
- Baran, İlhan, “Kürtler'in İslam'a Girişi”, *Kürtler (Toplum ve Din)*, Edt. Adnan Demircan, Celil Abuzar, Metin Bozan, Nida Yay., 2. Baskı, İstanbul, 2015.
- Baykal Abdullah, *Sîwana Qur'anê Meala Qur'ana Piroz*, Nûbihar Yay. 1. Baskı, İstanbul, 2017.
- Bedirhan, Kamran Ali, “*Tefsîra Qur'ânê*” *Hawar Kovara Kurdi/Hawar Kürtçe Dergi*, Amadekar/Haz. F. Cewerî (Weşanên Nûdem Stockholm 1998), c. 2, sayı:27, Nisan 1941.
- Berzenci, Terife Ahmed Osman, *İshâmat Ulemâ'l-Ekrâd fî Biâi'l-Hedâretî'l-İslâmiyye Gîlâlê'l-Karneyn es-Sâb'i ve's-Sâmin el-Hicriyeyn (el-Ulûmu'n-Nazariyye)*, Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Lübnan-Beyrut, 2010.
- Bingöl, Abdulkadir, *Kulîlkên Baxê Botan*, Enstituya Kurdi ya Amêdê/Diyarbakır Kürt Enstitüsü Yay., 2008.
- Bingöl, Abdülkerim, Salmazzem, Mehmet, “Kur'an'daki Deyimlerin Kürtçe Meâllerdeki Çevirileri Hakkında Bir İnceleme” *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, Cilt:9, Sayı:1 (17), Nisan-2017, ss. 251-272.

- Birişik, Abdulhamit, DİA, “*Trabu’l-Kur’an*”, TDV. Yay., 2000, c. 22, s. 376-379.
- Birişik, Abdülhamit, DİA,, “*İsrâiliyât*”, TDV. Yay., 2007. c. 23, s. 199-202.
- Bitlisi, Şerefhan, *Şerefnâme*, Trc. Muhammed Ali Avni, Daru’z-Zamân Yay., 2. Baskı, Dimeşk-Sûriye, 2008.
- Bois, Tomas, *Tarihu’l-Ekrâd*, Trcm. Muhammed Teysîr Mirhan, Daru’l-fikr Yay., Sûriye-Dimeşk, 2001.
- Boleli, Nusrettin, “Kürt Bilginlerinin Yazdığı Bazı Eserlerin Tanıtımı” *Bingöl Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü Dergisi*, sayı:1, Ocak 2015, ss. 67-81.
- Boleli, Nusrettin, “Alfabe’nin İcadı ve Tarih Boyunca Kürtler’in Kullandıkları Alfabeler” *Bingöl Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü Dergisi*, yıl:1, Cilt:1, sayı:1, Ocak 2015, ss. 8-27.
- Borak, Mustafa, *Ferbenga Bivêjan*, Enstituya Kurdî, İstanbul, 2005.
- Bozaslan, Mehmet Emin, *Mem û Zin Ehmedi Hanî/Türkçe Tercümesi*, Gün Yay., İstanbul, 1968.
- Bozkurt, Nebi, TDV, “*Medrese*” Maddesi, TDV., Yay., c.28, s. 323-327.
- Brifkanî, Abid Hasan Cemil, “Şeyh Abdulkerim el-Müderriş ve Cuhuduhu’l-İlmiyye” *Medrese ve İlahiyat kavşağında İslami İlimler (Uluslararası Sempozyumu)*, Bingöl Üniversitesi Yay., 2013, s. 1547-1562.
- Candost, *ed-Dür’s-Semin fi Şerhi “Mem û Zîn”*, Sipirez Yay., Irak-Duhok, 2006, s. 462.
- Cerrahoğlu, İsmail, *Tefsir Usûlü*, TDV. Yay., 22. Baskı, Ankara, 2012.
- Cuwamêr, Muhsin, “Ji Destpêkê Heya bi Îro Tefsîr û Mealên Kurdî/Başlangıçtan bugüne Kürtçe Kur’an Tefsîr ve Meâllerinin Gelişim Tarihi” *Nûbihar Dergisi*, c. 8, sy. 90, Payız/ Sonbahar 2003. ss. 48-62.
- Ciwamêr, Muhsin b. Muhammed Sabır, “Tarihu Tatavvuri Tercemeti Meâni’l-Kur’ani’l-Kerim ile’l-Lüğati’l-Kurdiyeti”, Nedvetu Tercemetu Meâni’l-Kur’ani’l-Kerim, Tavkimun li’-Madî ve Tahtitun li’l-Mustakbeli, Medine 23-25 Nisan 2002.

- Çağlayan, Ahmet, *İlme Adanmış Bir Ömür*, Mehmet Çağlayan, Kayıhan Yay., İstanbul, 2017.
- Çağlayan, Mehmet, *Şark Uleması*, Çağlayan Yay., İstanbul, 1996.
- Çakır, Mehmet Saki, *Nakşebendî-Hâlidîliğin Seyyid Taba Hakkarı Nebri Kolu*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi) İstanbul, 2016.
- Çelik, Hüseyin, "Soskunlu Molla Mehmet Salih Ve Tefsiri", *Hakkârî Üniversitesi, 1. Uluslararası Zâp Havvası Uleması Sempozyumu 27-29 Nisan 2018*, Edt. Yaşar Kaplan, Murat Adıyaman, Emin Yıldırım, Hakkârî Üniversitesi Yay., No:10, 2018, c. 1, s. 715-720.
- Çetin, Abdurrahman, DİA, "*Nesih*", TDV. Yay., 2006. c. 32. s. 579-581.
- Çevik, Süleyman, "Medresê Ji Din û Ziman re xizmet kiriyê/Medrese, Din ve Dil'e Hizmet Etmıştır" "ji destpêkê heta îro Medresên Kurdan/Başlangıçtan Bugüne Kürt medreseleri", *Nûbihar Dergisi*, Sayı:63/64, Yıl 6, Haziran/Tırmexi 1998, ss. 3-4.
- Çiçek Mehmet Halil, *Şark Medreselerinin Serencâmı*, Beyan Yay., İstanbul, 2009.
- Çoşkun, Muhammed, "İlâhî Fiillerin Nedenliliği Bağlamında Tefsir-Kelâm İlişkisi" *İslami Araştırmalar Dergisi*, Sayı:35, 2016, ss. 41-70.
- Dalyan Murat Gökhan, "Kürt Hıristiyanlaştırılmasında Ermeni Rolü", *Yeni Türkiye Dergisi*, 2014, sayı:60, ss. 1-9.
- Davûdî, Şemsüddin Muhammed b. Ali b. Ahmed, *Tabakâtü'l-Müfessirin*, Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Lübnan-Beyrut, (tarih yok).
- Debî, Mufaddal, *emsâlu'l-Arab*, Matbaatu'l-Cevâib Yay., İstanbul, 1883.
- Demirci, Muhsin, *Tefsir Usûlü ve Taribi*, İFAV. Yay., İstanbul, 1998.
- Doğan, Cabir, "XVI. Yüzyıl Osmanlı İdari Yapısı Altında Kürt Emirlikleri ve Statüleri", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi Mayıs*, 2011, sayı:23, ss. 32-39.
- Doğan, Mehmet Zeki, Güneş, Abdülbaki, "Tefsir Tarihine Kısa Bir Bakış/A Brief Overview to the History of Tafsir", *İlahiyat Dergisi* sayı:2 Haziran/June, 2019, ss. 47-66.

- Doskî, Tahsin İbrahim, *Tefsira Sanabî/et-Tefsirü'l-Müyesser*, Cezerî Yay. Irak-Duhok, 2014.
- Doskî, Tahsin İbrahim “Mezhebu'l-İmâmi's-Şâfiî ve'l-Kurd”, “İmâm Şâfiî Mezhebî ve Kürtler”, Trcm. Hidayet Zertürk, *Gelenekselci ve Modernist Paradigma Kıskaçında İmam Şâfiî*, Edt. M. Mahfuz Söylemez, Mustafa Özağaç, Araştırma Yay., 1. Baskı, Ankara, 2014, s. 607-622.
- Doskî, Tahsin İbrahim, es-Selefi, Hamdi Abdulmecit, *Mu'cemu's-Şu'arau'l-Kurd*, Siperêz Yay., Irak-Erbil, 2008.
- Doskî, Tahsin İbrahim, Hamdi Abdulmecid *Akdu'l-Caman fi Taracimî'l-Ulama ve'l-Udabî'l-Kurdi Mensubine ila Müdü'n ve Kurâ Kurdistân*, Mektebetu't-Turâs ve'l-Asalet, 1. Baskı, Birleşik Arap Emirliği-Şarika, 2008.
- Durgun, Bilal (Feqi Çolig), *Tefsirê Qur'onê Kerim Zazaki*, Astun Yay., İstanbul, 2014.
- Epözdemir, Şakir, *Medreseyên Kurdistanê dî Dewra Miran û Neqşebendîyan de/ Mirler ve Nakşbendiler döneminde Kürdistan Medreseleri*, Nûbihar Yay., İstanbul 2015.
- Farqîni, Molla Muhammed Garsî, *Meala Firûz Şerha Qur'ana Piroz*, Nûbihar Yay., İstanbul, 2003.
- Farqini, Zana, *Türkçe-Kürtçe Sözlük*, İstanbul Kürt Enstitüsü Yay., 3. Baskı, İstanbul, 2013.
- Gökçe, Cüneyt, “Molla Halil es-si'irdî, Hayatı Eserleri ve Tekfir Problemine Bakışı(Nehcü'l-Enâm Adlı Eseriyle ile Sınırlı)” *Harran Üniversitesi İlahiyat Dergisi*, yıl 20, sayı 35, 2015 Temmuz-Aralık, ss.76-96.
- Gökçe, Cüneyt, “Molla Halil es-si'irdî, Hayatı Eserleri ve Tekfir problemine bakışı(Nehcü'l-Enâm Adlı Eseriyle ile sınırlı)” *Harran Üniversitesi İlahiyat Dergisi*, yıl 20, sayı 35, 2015 Temmuz-Aralık, ss.76-96.
- Gökçe, Cüneyt, “Seyyid Ali Fındıkî'nin Divanında Dostluk” *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Yıl: 18, Sayı 29, Ocak-Haziran 2013, ss. 244-259.

- Gözübenli Beşir, DİA, "Fuzûlî" Maddesi., TDV. Yay., 1996, c. 13, s. 239-240.
- Gümüş, Ercan, "İbnü'l-Ezrak ve eseri "Meyyâfârikîn ve Amid Tarihi" Üzerine Türkiye'de Yapılan Çalışmalar Işığında bir Değerlendirme" *e-şerkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, Sayı:7, Nisan, 2012, ss. 3-13.
- Gündüz Hüseyin, Seyhan Mehmet, *Qur'ana Piroz û Meala weya Kurdî*, DİB. Yay., 3. Baskı, No: 1107/83, Ankara, 2015.
- Gündüz, Şinasî, DİA, "Mecûsilik" Maddesi, TDV. Yay., c. 28, s. 279-284.
- Hakkârî, Mela Muhammed, *Ronahiya Qur'ana Piroz*, Ravza yay., 2. Baskı, İstanbul, 2011.
- Halilî, Ahmed Mahmud, *Sûretu'l-Kurd fi Masadirî't-Turasi'l-İslami*, Aras Yay., Irak-Erbil, 2012.
- Hatab, İsmail Ahmed, *Dirâsât fi Tarîhu'l-Kurdi's-Siyâsî ve'l-Hadârî Abre Usûrin Muhtelifê*, Kuzey Irak Zaho Kürt Araştırmaları Merkezi Yay., Irak, 2019.
- Hatipoğlu, İbrahim, DİA, "İsrâiliyât" Maddesi, TDV. Yay., 2007. c. 23, s. 195-199.
- Hazim, Rojan, "Mîr Kamiran A. Bedirhan", *Nûdem*, (Kovara Hunerî, Edebî û Çandi/Edebiyat Kültür ve Sanat Dergisi), sayı:15, Payız/Sonbahar, 1995, ss. 16-18.
- Hesniyânî, Salih Şeyho Resûl, *Ulemâu'l-Kurd ve Kurdistân*, Hawar Yay., Irak-Duhok, 2012.
- Hewramî, Ömer Abdulaziz, *el-Kediyetü'l-Kurdiyye ve'l-Muâmerātu'd-Düveliyye*, Kürdistan Âlimler Birliği Yay., Kuzey Irak, 1993.
- Heyet, *el-Hareketü'l-İslamiyye Fi Kurdistân*, Mesbar Eğitim ve Araştırma Merkezi Yay., 2. Baskı, Katar-Dubai, 2011.
- Hurşid, Fuad Heme, *el-Lüğet ve'l-Lebcatü'l-Kürdiyye*, Daru's-Sakafeti ve'n-Neşrü'l-Kürdiyeti, Irak-Bağdat, 2001.
- Işık, İbrahim, *A'dan Z'ye Kürtler*, Nûbihar Yay., 4. Baskı, İstanbul, 2015.
- Izady, Mehrdad R., *Bir El Kitabı Kürtler*, Doz Yay., İstanbul, 2004

- İsmail, Zübeyr Bilal, *Tarihu'l-Lüğeti'l-Kürdiyye*, Bağdat Milli Kütüphanesi sayı:182/1977.
- İzdi, Muhammed, Dahrûc, Alî, N'îmetî, Farûk, "Menâhic tefsiru'l-Kur'âni'l-Kerîm inde Ulemâi'l-Kurd Hilale'l-Karni'r-Rab'i Aşere li'l-Hicriyyi, *âfâku'l-Hadaretu'l-İslamiyye Akademitu'l-Ulûmi'l-İnsaniyye, ve'd-Dirâsâtu's-sakafiyye*, 21. Yıl, sayı:1, İlkbahar-Yaz, 1439/2017, ss. 23-51.
- Kadir, Kamil Esved, *Devrül-Kürd el-Hadari fî Mısır ve Biladi's-Şam Hilale âhdi Devleti'l-Memalik el-Cerakis*, el-Akadimiyetü'l-Kürdiyye, Irak-Erbil, 2014.
- Kahraman, Hayrettin, Çağrıçı, Mustafa, Dönmez, İbrahim Kâfi, GÜMÜŞ, Sadrettin, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsiri*, DİB. Yay., Ankara, 2017.
- Kalewican, "Seydayê hêja Mele Evdirehmanê Liceyî Beydabayê Kurdan bû", *War Araştırma-İnceleme Dergisi*, sayı:4, Bihar/Bahar 1998, ss. 83-95.
- Kandemir, Mehmet Yaşar, DİA, "İbnü's-Salah eş-Şebrezûri" Maddesi, TDV. Yay., c. 21, ss. 198-200.
- Kandemir, Mehmet Yaşar, DİA, "İrâkî Zeynüddin" Maddesi, TDV. Yay., c. 19, ss. 118-121.
- Kara, Sabah, (Azad) "Çend ayetin ji Qur'ana Mecîd", *Nûbihar Dergisi*, c. 1, sayı:1-7, Çiriya Pêşîn/Ekim 1992-1993.
- Karadâğî, Muhammed Ali, *Fi Ruhâbi Eklâm ve Şeşiyât Kurdiyye*, Banga Jin Yay., Irak-Süleymaniye, 2007
- Karadâğî, Muhammed Ali, *Gullçiniy û Tecvidâ Qur'ana Piroz*, Arâ Yay., Irak, 2015.
- Karadâğî, Muhammed Ali, *Vurûdü'l-Kürd fi Hadikati'l-Vurûd*, Aras Yay., Irak-Erbil, 2007.
- Karagöz, Mustafa, "Dil Merkezli Tefsir Çalışmaları", *Tefsire Akademik Yaklaşımlar*, Edt. Mehmet Akif Koç, İsmail Albayrak, Otto Yay., 1. Baskı, Ankara, 2013.
- Karahan, Abdülkadir, DİA, "Nâbi" Maddesi, TDV Yay., c. 32, s. 258-260.

- Kattân, Mennâ, *Mebâhisun fi Ulûmi'l-Kur'an*, Müessesetü'r-Risâle, Lübnan-Beyrut, 2011.
- Kavak, Abdulcebbar, *Seyyid Taha Hakkari*, DİB. Yay., 1. Baskı, Ankara, 2017.
- Kehâle, Ömer Rıza, *Mücemül-Müellifin*, Müessesetü'r-Risâle Yay., 1. Baskı, Lübnan-Beyrut, 1993.
- Kelâlî, Mela Mahmud, *Tefsira Rewan bo Tegibiştina Qur'an*, Kuzey Irak Eğitim Bakanlığı Yay., No: 353, 2. Baskı, Irak-Erbil, 1997.
- Kerim, İkrâm, *Derwazeyek bo Zanistekani Qur'an*, Tişek Yay., Kuzey Irak, 2008.
- Kırca, Celal, "Mezhebi Tefsir Ekolü'nün Ortaya Çıkışı" *İslami Araştırmalar Dergisi*, Sayı:5, Ekim 1987, ss. 52-61.
- Kızıl, Hayreddin, "Çavkaniyên Ji Çanda Kurdî di Nûra Qelban de/Nûra Qelban'da Kürt Kültürü Kaynakları", *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, Mayıs-2018, Cilt:10, Sayı:2, ss. 578-597.
- Kızıl, Hayreddin, "Kürtler'in İslam öncesi İnançları", *Kürtler (Toplum ve Din)*, Edt. Adnan Demircan, Celil Abuzar, Metin Bozan, Nida Yay., 2. Baskı, İstanbul, 2015.
- Koç, Mehmet Akif, "Sebeb-i Nüzûle Bağlı Anlamın Aşılmasını Kolaylaştıran Bir Unsur Olarak, Kur'an Metni: 7. Arâf Süresinin 31-32. Ayetleri" *İslâmiyât Dergisi*, VII:2 (2004), ss. 113-124.
- Koç, Mehmet Akif, Albayrak, İsmail, *Tefsire Akademik Yaklaşımlar*, Otto Yay. 1. Baskı, Ankara, 2015.
- Koç, Mehmet Akif, *Tefsir el kitabı*, Grafiker Yay. 4. Baskı, Ankara, 2015.
- Koyî, Mela Muhammed, *Tefsira Kürdi li Ser Kelamî Xondî*, Hamdi Matbaacılık, Irak-Süleymaniye, 2009.
- Kurdî, Muhammed Ali es-Siwerekî, *el-Mevsûâtul-Kubrâ li Meşâhiri'l-Kurd Abre't-Târih*, ed-Daru'l-Arabiyyeti li'l-Mevsûât, Lübnan-Beyrut, 2008.
- Leşkerî, Haydar, *el-Kurd fi'l-Marifeti'l-Tarihîyeli'l-İslamiyye*, Sipirêz yay. Irak-Duhok, 2004.
- Mahmud, Ahmed Kakê, *Tefsira Raman li Mana û Mebesta*, Daru'l-Fikir Yay., Lübnan-Beyrut, 2009.

- Marûnsî, Mele Hüseyin, Barzanî, Cihâd, *Tefsira Zanin, Rêka Têgîbîştina Qur'anê*, Irak-Erbil, 1999.
- Maşali, Mehmet Emin, "Kıraat-Tefsir İlişkisi", *Tefsire Akademik Yaklaşımlar*, Edt. Mehmet Akif Koç, İsmail Albayrak, Otto Yay., 1. Baskı, Ankara, 2015.
- Meâyircî, Hasan, *el-Hey'etül-Âlemiyye li'l-Kur'ânîl-Kerim Darüretün li'd-Dâveti ve't-Teblîğ*, (Yayınevi yok.) Katar-Doha, 1991.
- Mer'â, Ferset, *Dirâsât fi Tarihi'l-Yebûdiyye ve'l-Mesibiyye fi Kürdîstân*, Aras Yay., Irak-Erbil, 2008.
- Mertoğlu, Mehmet Suat, DİA, "Üslûbü'l-Kur'an" Maddesi, TDV. Yay., 2012, cilt:42, sayfa: 382.
- Mirza, Ahmed Mirza, *İntişârul-İslâm fi Kürdîstân*, Mektebetü't-Tefsîr Yay., Irak-Erbil, 2016.
- Muhammed, Ahmed Kasım Abdurrahman, *Cubudul-Ulemâil-Kurdî Fi't-Tefsîr fi'l-Asrîl-Hadis*, Mektebe Darul-Facr Yay., Irak-Erbil, 2016.
- Muhammed, Emin Burhan, *Tefsira Asan bo Tegîbîştina Qur'an*, (yayınevi ve tarih yok) 2. Baskı.
- Muhammed, Said Ali, "Şeyhu'l-Müfessir Ahmed Kakê Mahmud el-Kurdî ve Kirâetun fi Tefsirihi (Tefsîru Râmân fi Me'ânî ve mekâsidi'l-Kur'an)" *Irak Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, cilt:35, sayı:2, ss. 298-316.
- Muhammed, Şirin Keskin, *Tefsira Şirin bi Ezmanê Kurdî*, Yay. Haz., Zeynûlabidin Çiçek, Diyarbakır Söz Kitapevi, 1. Baskı, Diyarbakır, 1995.
- Muhammedî, Muhammed, *et-Terceme ve'n-Nakl ani'l Farisiyye fi'l-Kuruni'l-İslamiyeti'l-Ulâ*, Lübnan-Beyrut, 1964.
- Mukriyânî, Hejar, *Qur'ana Piroz*, İntişarati Tazenigah Neşri İhsan-Yay., İran, (Tarih yok).
- Müderriş, Abdülkerim, *Ulemâunâ fi Hidmeti'l-İlm ve'd-Din*, Darul-Hurriyye, Irak-Bağdat, 1983.
- Müderriş, Mela Abdülkerim, *Tefsiri Nami bo Qur'ana Piroz*, Yay. Haz., Muhammed Ali Karadağî, İntişarati Kürdîstân Yay., 1. Baskı, İran-Senendej, 1389/1969.

- Neccâr, Mustafa Ahmed Muhammed, *el-Hayatu'l-Fikriyye fi Kurdistan 1179-1258*, Sipirêz Yay., Irak-Duhok, 2017.
- Nehhâs, Ebu Cafer Muhammed, *en-Nâsîb ve'l-Mensûb fi'l-Kur'ânî'l-Kerim*, müessesetu'l-Kutubu'l-Sekâfiyye Yay., 2. Baskı, Lübnan-Beyrut, 1996.
- Nibtî, İbn-i Wahşîyye, *Şevku'l-Mustehâm fi Marifet Rumûzu'l-Aklâm* Thk. İyâd Hâlid et-Tebâ', Daru'l-Fikir Yay., 1. Baskı, Sûriye-Dimeşk, 2003.
- Nüveyhid, Adil, *Mü'cemû'l-Müfessirin min Sadri'l-İslam betta'l-Âsri'l-Hâdir*, Müessesetu Nüveyhid es-Sekafiyye, 3. Baskı, (Yeri ve Tarihi Yok), 1988.
- Okumuş, Mesut, "Âyetler ve Süreler Arasındaki Tensüb", *Tefsir El Kitabı*, Edt. Mehmet Akif Koç, Grafiker Yay., 4. Baskı, Ankara, 2015.
- Ökten, Sadettin, DİA, "Cezerî İsmâil b. Rezzaz", TDV. Yay., İstanbul, 1993, c. 7, s. 505-506.
- Özaydın, Murat, "Şeyh Abdurrahman'a Göre Nakşibendiliğin Onbir Temel Esası" *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Yaz-2014, Cilt:13, Sayı:50, ss. 213-239.
- Özaydın, Murat, *Abdurrahman Aktepe'nin Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Doktora Tezi), Ankara, 2008.
- Özaydın, Murat, *Şeyh Abdurrahman Aktepe, Hayatı, Eserleri, Görüşleri*, Cihan Yay., Diyarbakır, 2009.
- Özcan, Abdülkadir, DİA, "İdris-i Bitlisi" Maddesi, TDV. Yay., c. 21, ss. 485-488.
- Özdaş, Haşim, "Kürtlerde Arapça Tefsir Çalışmaları", 3. *Genç Akademisyenler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Edt: Mehmet Akbaş, Ziya Polat, Muhammet Cevat Acar, Bilal, Toprak, (Mardin: Kadim Akademi yayınları, 2017), 113-134.
- Özdaş, Haşim, "Meala Firuz Adlı Kürtçe Kur'an Meâlinde Yanlış Meâl Örnekleri", *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2016,c. 3, sayı:1, ss. 81-97.

- Özdaş, Haşim, “Meâla Firuz Adlı Kürtçe Meâlde Harfi Tercüme Sorunu”, *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2016,c. 4, sayı:7, ss. 104-118.
- Özdaş, Haşim, “Meala Firuz Adlı Kürtçe Mealin Biçimsel ve Dilsel Tahlili”, *Artuklu Akademi Dergisi*, 2016/3 (2), ss. 93-117.
- Özdaş, Haşim, *Kürtçe Meallerde Tercüme Sorunları Meala Firuz Şerha Qur’ana Pîroz Örneği*, İlahiyat Yay., Ankara, 2019.
- Özdaş, Haşim, “Kürtçe Meâl-Tefsir Gelişim Süreci (Kurmanci Örneği)”, *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, Nisan 2016 cilt: 8, sayı:1 ss. 340-357.
- Özel, Ahmet, DİA., “Hacı Kâdir-i Küyi” Maddesi, TDV. Yay., Ek c. 1, ss. 504-505.
- Özervarlı, Mehmet Sait, *Molla Muhammed Şirin ve Tefsira Şirin’in Tablîli*, Şırnak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Şırnak, 2013.
- Öztürk, Mustafa, “Kur’ân Meâllerindeki Ciddi Hatalar Üzerine - Yunus Sûresi Örneği”, *İslamiyat Dergisi*, 2005, cilt:8, sayı:4, ss. 109-131.
- Öztürk, Mustafa, *Nüzul Sırasına Göre Kuran-ı Kerim Meâli, Anlam ve Yorum Merkezli Çeviri*, Ankara Okulu Yay., Ankara, 2016.
- Pak. Zekeriya, “Tefsirde İsrâiliyât”, *Tefsir El Kitabı*, Edt. Mehmet Akif Koç, Grafiker Yay., 4. Baskı, Ankara 2015.
- Pakiş, Ömer, DİA, “*Molla Halil Süirdi*” Maddesi, TDV. Yay., c. 30, s. 250- 251.
- Pekasil, Tahir, “Kürtlerde Toplumsal Statü Göstergesi Olarak Dini Otorite Tipleri, Cizre Örneğinde Şeyh, Molla ve Seyyidler”, *Kürtler (Toplum ve Din)*, Edt. Adnan Demircan, Celil Abuzar, Metin Bozan, Nida Yay., 2. Basım, İstanbul, 2015.
- Pencînarî, Mele Muhyeddin, “Derbarê Meala Qur’an a Pîroz de”, *Nûbihar Dergisi*, sayı: 90, Payız/Sonbahar 2003, ss. 31-38.
- Pençwîni, Mamoste Hasan, *Kurtebayek li Zanyarkani Qur’an*, Kuzey Irak Milli Eğitim Bakanlığı Yay., Irak-Erbil, 1997.
- Polat, Fethi Ahmet, “İşâri Tefsir”, *Tefsir El Kitabı*, Edt. Mehmet Akif Koç, Grafiker Yay., 4. Baskı, Ankara 2015.

- Qoğî, Mela Ehmed Hilmî, *Tefsîra Hilmi (Sûretê Fatîbê u Beqere û çend âyetên Alê 'Îmrân*, Hazırlayan Abdulkudus Hilmî (Yalçın), Bangaheq yay., İstanbul, 2013.
- Rûhanî, Baba Merdûx, *Tarih Meşahir-i Kürd*, İntişarati Seruş Yay., 2. Baskı, İran-Tahran, 1962.
- Sabuncu, Serdar, “Seyda Seyyid Ali Fındıkî'nin Hayatı Ve Tasavvufî Kişiliği” *e-şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, Nisan-2016 Cilt: 8 Sayı:1 ss. 74-92.
- Sâbûnî, Muhammed Ali, *et-Tibyân fi Ulûmi'l-Kur'ân*, el-Mektebetu'l-Asriyye, Lübnan-Beyrut, 2004.
- Saeed, Hama Majid, “Cuhud Şeyh Abdulkerim el-Müderri (Beyâre) ve Müellefatuhu'l-Fıkhîyye”, *Islamic Sciences Journal*, cilt:35, sayı:2, Süleymaniye-Irak, 2017, ss. 187-207.
- Sağniç, Feqî Huseyn, *Diroka Wêjeya Kurdî/Kürt Edebiyat Tarihi*, Weşanên Enstîtuya Kurdî Ya Stenbolê/İstanbul Kürt Enstitü Yay., İstanbul, 2002.
- Salih, Subhi, *Mebâbis fi Ulûmi'l-Kur'ân*, Daru'l-İlmi li'l-Melâyîn, Lübnan-Beyrut, 2014.
- Sellâbî, Ali Muhammed Ali, *Selâbuddin el-Eyyûbî*, Ravza Yay., 1. Baskı, İstanbul, 2017.
- Sırma, İhsan Süreyya, “Paris Müslümanları Öksüz”, *Yeni Dünya Dergisi*, Mayıs 1997, yıl. 4, sayı:44, ss. 49.
- Sigêrî, İsmail, *Mêrga Kêrhati û Rastkarân*, Cezirî Yay., 2. Baskı, Du-hok-Irak, 2015.
- Sigêrî, İsmail, *Tefsîra Jiyan ya Qur'ana Piroz*, Redaksiyon ve Yay. Haz., İsmail Taha Şahin, Şaban Kehî, 1. Baskı, (Yayınevi Yok), 2011.
- Süyûtî, Celâlu'd-Din Abdurrahman, *el-İtkân fi Ulûmi'l-Kur'ân*, Kahraman Yay., 4. Baskı, İstanbul, 1978.
- Şebebe, Muhammed Ebu, *el-İsrâiliyât ve'l-Mevsuât fi Kütübü't-Tefsîr*, Daru'l-Cil Yay., Beyrut, 2005.
- Şehrîstânî, Muhammed b. Abdulkerim, *el-Milel ve'n-Nibel*, Thk. Muhammed Seyyid Kilânî, Daru'l-Ma'rife Yay., Lübnan-Beyrut, (Trh yok).

- Şen, Ercan, “İctimâî Tefsir Yaklaşımı Açısından Mehmet Âkif Ersoy’un Kur’ân Yorumu”, *Yakın Doğu Üniversitesi İslam Tetkikleri Merkezi Dergisi*, Yıl:1, Cilt:1, Sayı:2, 2015, ss. 163-195.
- Şeşen, Ramazan, DİA, “*Selâhaddin-i Eyyûbi*” Maddesi, TDV. Yay., c. 36, s. 337-340.
- Şilani, Seyyid Ali, *Tefsira Ronahi ya Qur’ana Piroz*, Baz Yay., Irak-Erbil, 2011.
- Şoşikî, Mela Muhammed, *Tefsira Qur’anê Nûra Qelbân*, Nûbihar Yay., İstanbul, 2010-2014.
- Tevhidî, Abdulkadir, *Tefsira Tewbidi –Tefsira Qur’an bî Qur’an, Qur’an bî Sünnet*, Mahvi Yay., Irak-Erbil, 2015.
- Tewfik, Hogir Tahır, “Ceridet Kûrdistân we Rûsya’l-Kayseriyye 1989-1902”, *Dubok üniversitesi İlim ve Eğitim Dergisi*, sayı:3, 2009, ss. 1-22.
- Tewfik, Hogir Tahır, *el-Elifbau’l-Kurdiyye bi’l-Hurufi’l-Arabiyye ve’l-Hurufi’l-Latiniyye Nûsuuba we Tetewuruha 1898-1932*, Sipirêz Yay., Irak-Duhok, 2005.
- Turan, Abdulkadir, *Fetihler, Hareketler ve Şahsiyetler Açısından Kürtler*, Dua Yay., İstanbul, 2018.
- Turan, Abdulkadir, *Kürtlerde İslamî Kimliğin Gelişmesi*, Dua Yay., İstanbul, 2011.
- Turgay, Nurettin, “Müfessir Ali Turgay Hayatı, Eserleri ve Tefsirciliği”, Edt. İbrahim Özcoşar, *Makalelerle Mardin IV, Önemli Simalar-Dini Topluluklar*, İstanbul, 2007.
- Turgay, Nurettin, “*Abdurrahman Uçaman ve İlmi Kişiliği*”, Düünden Bugüne Lice Sempozyumu, Mardin Artuklu Üniversitesi Yay., Mardin, 2012, s. 396-397.
- Türcan, Selim, Gezer, Süleyman, “Fıkhi Tefsir Geleneği”, *Tefsire Akademik Yaklaşımlar*, Edt. Mehmet Akif Koç, İsmail Albayrak, Otto Yay., 1. Baskı, Ankara, 2013.
- Türker, Ömer, DİA, “Mukâtil b. Süleymân” Maddesi, TDV. Yay., c. 31, s. 134-136.

- Tüysüzöğlü, Göktürk, “Kürdistan Bölgesel Yönetimi: Rantçı Devlet Yaklaşımı Çerçevesinde Bir Değerlendirme”, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Cilt 12, Sayı 47, ss. 73-98.
- Uçaman, Abdurrahman, “Ji Pozê Qeleta Mele Evdirehman Jiyana Wî”, *War Araştırma-İnceleme Dergisi*, İstanbul 1998, Bahar, sayı:4, ss. 88-93.
- Uluçay, Ömer, “Kürtçe Kur’ân Çevirisi”. *Bir* (Araştırma-İnceleme Dergisi), sayı. 8, 2008, ss. 174-183.
- Uludağ, Süleyman, DİA., “*İşâri Tefsir*” Maddesi, TDV. Yay., c. 23, s. 424-428.
- Uzun, Mehmet, *Kürt Edebiyatı Antolojisi*, Trcm. Metin Aksoy, İthaki Yay., İstanbul, 2007.
- Ünal, Mehmet, “Kur’ân’ın İç Düzeni, *Tefsir El Kitabı*, Edt. Mehmet Akif Koç, Grafiker Yay., 4. Baskı, Ankara 2015.
- Ürdün Kraliyet İslam Kültürü Araştırmaları Kurulu, *el-Fibrisü’s-Şamil li’t-Türasi’l-Ârabi el-İslami el-Mahtüt “Ulümü’l-Kur’ân Mahtütati’t-Tefsiri ve Ulümübi”*, el-Mecme’ul-Meleki li Buhüsü’l-Hadareti’l-İslamiyeti, Ürdün-Amman, 1989.
- Ürün, Ahmet Kazım, *1868-1932 Mısırdaki Türk bir Şair Ahmet Şevki*, Kaknüs Yay., İstanbul, 2002.
- Van Bruinessen, Martin, *Devlet - Şeyh - Ağa*, İletişim Yay., İstanbul, 2010.
- Varlı, Abdullah, *Qur’ana Pıroz û Arşa wêya Bilind*, (yayınevi yok) İstanbul, 1994.
- Yaman, Ahmet, *Osmanlı Hukukçusu Şeyhülislâm Ebusuûd Efendi ve Fetvaları*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Doktora Tezi), Konya, 2007.
- Yaşaroğlu, Mehmet Kamil, DİA, “*Molla Gürâni*” Maddesi, TDV Yay., c. 30, s. 248-250.
- Yavaş, Mehmet, *Kurmanci Kürtçesinde Ergatif (Özegeçişlilik) Nûra Qelban Tefsiri Örneği*, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Diyarbakır, 2019.

- Yazıcı, Hüseyin, "Mısırlı bir Arap Şairi Ahmed Şevki ve Şiirlerinde Sultan II. Abdulhamid", *Dergi Park İlmi Araştırmalar 4*, İstanbul, 1997, ss. 179-192.
- Yıldırım, Celal, *İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri*, Anadolu Yay., 1. Baskı, İzmir, 1991, 1-14 cilt.
- Yıldırım, Kadri, "Kürtler'in İslam Öncesi Alfabe Serüveni", *Kürt Tarihi Dergisi*, sayı:5, Şubat-Mart 2013, ss. 27-28.
- Yıldız, Raif, *Mehdi Licevi ve Beyanul-Kur'an Adlı Tefsirindeki Metodu*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi) Konya, 2019.
- Yılmaz, Mahmut, *Tefsira Mahmud/Wergera Qur'ana Piroz bi Zimanê Kurdi Meâlî*, Berdan Matbaacılık, İstanbul, 2013.
- Yüksel, Müfid, "Medresê û Tekye li Teniştê hev Bûn/Medrese ve Tekke Yan Yanaydı.", "ji destpêkê heta îro Medresên Kurdan", *Nûbihar Dergisi*, Sayı:63/64, Yıl 6, Haziran/Tırmexi 1998, ss. 8-10.
- Zamnakoyî, Mela Said, *Tefsira Zamnakoyî*, Baban Ofset Yay., Süleymaniye-İrak, 2000.
- Zaza, Hasan, *Davru'l-Kurdi fî Binâi Mısır ve Bilâdi's-Şâm*, Kahire Kürt Araştırmaları Merkezi Yay., No:2, Mısır-Kahire, 2017.
- Zehabi, Muhammed Hüseyin, *et-Tefsîr ve'l-Müfessirûn*, Daru'l-Kütübî'l-Hadîs, Mısır-Kahire, 1976.
- Zehrânî, Müşerref b. Ahmed Cem'an, *Eseru'd-Dilâleti'l-Lugaviyye fi't-Tefsîr İnde Tâbir b. Âşûr fî Kitâbihi et-Tabrîr ve't-Tenvîr*, Müessesetür-Rayyân, Lübnan-Beyrût, 2009.
- Zeki Beg, Muhammed Emin, *Hülâset Tarihu'l-Kürd ve'l-Kürdistan*, Trcm. Muhammed Ali Avni, Matbaatu's-Saade, Mısır-Kahire, 1936.
- Zeki Beg, Muhammed Emin, *Kürtler ve Kürdistan Tarihi*, Nûbihar yay. İstanbul, 2014.
- Zeki Beg, Muhammed Emin, *Meşahiru'l-Kurd ve Kürdistan*, (Kitap iki bölümden oluşmaktadır. Eşi, Kürtçe/Soranice'den tercüme etmiştir. Muhammed Ali Avni ise İkinci bölüme bazı ilaveler yapmıştır.) Daru'z-Zamân, Süriye-Dimeşk, 2006.

Zirikli, Hayruddin, *el-A'lam*, Daru'l-İlmi li'l-Melâyin 15. Baskı, Lübnan-Beyrut, 2002.

Zürkânî, Muhammed Abdülazim, *Menâbilü'l-İrfân fî Ulûmî'l-Kur'ân*, Dâru'l-Kitabî'l-Arabî, Lübnan-Beyrut, 1995.

<http://abdelmagidzarrouki.com/2013-05-06-14-45-36/summary/329-/69947-> (12.12.2019)

<http://fikriamedi.blogspot.com/> (13.03.2019)

http://forum.mohtawa.org/index.php/%D8%A5%D8%A8%D8%B1%D8%A7%D9%87%D9%8A%D9%85_%D9%85%D8%B1%D8%AF%D9%88%D8%AE%D9%8A (24.06.2016)

http://ismailebulizio.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/73/03/721085/icerikler/ismail-ebul-iz-el-cezeri-kimdir_529551.html (05.06.2020)

<http://saydalishilani.weebly.com/> (20.01.2020)

<http://www.biyografya.com/biyografi/10317> (21.03.2019)

<http://www.hurriyet.com.tr/egitim/kurtce-egitim-veren-universitelerde-alfabe-tartismasi-24652353> (18.04.2019)

<http://www.islahweb.org/content/2011/11/4665> (27.06.2016)

http://www.islamvehayat.com/m/kurtce-meallerin-sayisi-artiyor_d1699.html (10.11.2018)

<http://www.kulturname.com/?s=muhammed&paged=7> (18.10.2018)

<http://www.madinacenter.com/post.php?DataID=304&RPID=304&LID=3> (11.04.2019)

<http://www.salehebrahimi.com/books/booksfar.html> (16.06.2018)

<https://www.biyografya.com/biyografi/1171> (06.06.2020)

<https://www.noor-book.com/> (13.05.2019)

<https://www.risalehaber.com/diyanetten-acilim-kurtce-kuran-meali-54650h.htm> (10.11.2018)

<https://www.youtube.com/watch?v=bM3gKBu1FEs&feature=youtu.be> (14.01.2020)

<https://www.youtube.com/watch?v=Dmru-RFYmKw> (20.12.2019)

https://www.youtube.com/watch?v=tBqhpPK8L_w (14.01.2020)

www.culture.gov.jo (09.01.2019).

Fecr Yayınları: 701

İSLAM ÖNCESİ DÖNEMDE EĞİTİM
-İslam İlk Dönemiyle Mukayeseli-

Dr. Tuncay CEYLAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Temmuz 2023

ISBN: 978-625-6436-50-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

Kur'an-ı Kerim.

Adıgüzel, Adnan. "İslâmiyet'in İlk Dönemlerinde Eğitim Öğretim".
Diyanet İlmi Dergi 37/2 (2001): 43-58.

Adıvar, A. Adnan. *Tarih Boyunca İlim ve Din*. 3. Baskı. İstanbul: Remzi Kitapevi, 1993.

Ağca, Hüseyin. *Ailede Eğitim*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2008.

Ağırman, Mustafa. *Hız. Muhammed (Sav) Devrinde Mescid ve Fonksiyonları*. İstanbul: Ravza Yayınları, 2010.

Ahmed b. Hanbel. *Müsned*. Çev. Fırat Oral. Konya: Ensar Yayıncılık, 2004.

Ahmed Hilmi. *İslam Tarihi*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 1974.

Ahmet Cevdet Paşa. *Hız. Muhammed (s.a.v.)'in Hayatı*. İstanbul: Çelik Yayınları, t.s.

Akyüz, Yahya. *Türk Eğitim Tarihi*. 7. Baskı. İstanbul: Alfa Yayınları, 1999.

Algül, Hüseyin, "Bir Peygamber Olarak Hız. Muhammed ve Mekke", Cahiliye Toplumundan Günümüze Hız. Muhammed (Sempozyum Tebliğ ve Müzakereleri), 13-15 Nisan 2007, (Konya: Fecr Yayınları, 2007): 153-176.

Alkan, cevat. *Eğitim Teknolojisinin Temel Bir Ögesi Olarak Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1992.

Altaş, Nurullah - Arıcı, İsmail. "Din Eğitiminin Bilimselleşme Süreci". *Din Eğitimi*. Ed. Mustafa Köylü-Nurullah Altaş. 40-69. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2012.

Altaş, Nurullah. "Dini Danışmanlığın Teorik Temelleri". Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, XLI (2000): 327-350.

Altaş, Nurullah. *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2001.

Altıntaş, Ramazan. *Bütün Yönleriyle Cahiliye*. Konya: Ribat Yayınevi, 1996.

- Apak, Adem. “Şuûbiyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 39: 244-246. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Apak, Âdem. *Ana Hatlarıyla İslam Öncesi Arap Tarihi ve Kültürü*. 3. Baskı. İstanbul: Ensar Yayınları, 2016.
- Apak, Âdem. *Ana Hatlarıyla İslâm Tarihi 1*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2009-2011.
- Apaydın, Yunus - Aydın, M. Akif - Bardakoğlu, Ali - Çağrı, Mustafa. *Diyanet İlmihal II (İslam Ve Toplum)*. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2012.
- Arı, M. Salih. “Hilfu'l-Fudûl Cemiyetinin Sosyal Dayanışmadaki Rolü”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/2 (1995-1998): 375-384.
- Arı, Mehmet Salih. “Câhiliye Toplumundan Medenî Topluma Geçiş Süreci: Yeni Bir Sosyal Düzenin Doğuşu”. *İSTEM: İslâm San'at, Tarih, Edebiyat ve Mûsikisi Dergisi* 2/4 (2004): 173-188.
- Armaner, Neda. *Hitabet ve Dini İrşat Üzerine*. 2. Baskı. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1964.
- Armaner, Neda. *İnanç ve Hareket Bütünlüğü Bakımından Din Terbiyesi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1967.
- Armaner, Neda. *Psikopatoloji'de Dini Belirtiler*. Ankara: Demirbaş Yayınları, 1973.
- Arnold, T. W. *İntişar-ı İslam Tarihi*, Çev. Hasan Gündüzler. Ankara: Akçağ Kitabevi, 1971.
- Arslantaş, Nuh. “Hz. Peygamber'in Çağdaşı Yahudilerin Sosyo-Kültürel Hayatlarına Dair Bazı Tespitler”. *İSTEM: İslâm San'at, Tarih, Edebiyat ve Mûsikisi Dergisi* 6/11 (2008): 9-46.
- Aslanapa, Oktay. *Türk Sanatı*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1984.
- Atar, Fahreddin. *İslam Adliye Teşkilatı, Ortaya Çıkışı ve İşleyişi*. Ankara: DİB Yayınları, 1979.
- Atay, Hüseyin. “İslâmdan Önce Arap Yarımadasında Putperestlik ve Yayılışı”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/1-4 (1957): 80-89.
- Ateş, Ali Osman. *İslam'a Göre Cabiliye ve Ehl-i Kitab Örf ve Adetleri*. İstanbul: Beyan Yayınları. 1996.
- Ay, M. Emin. *Ailede ve Okulda İdeal Din Eğitimi*. İstanbul: Bilge Yayıncılık, 2001.

- Aydın, Mahmut. *Ana Hatlarıyla Dinler Tarihi*. 6. Baskı. İstanbul: Ensar Yayınları, 2016.
- Ayhan, Halis. *Eğitim Bilimine Giriş*, 2. Baskı. İstanbul: Şule Yayınları, 1997.
- Aytaç, Kemal. *Avrupa Eğitim Tarihi*, Ankara: Doğubatı Yayınları, 2009.
- Azizova, Elnure. "Ukaz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 42: 61-62. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Bakkal, Ali. "Hz. Peygamber'in Kölelere verdiği Değer ve İslam'ın Köleliğe Bakışı. Hz. Peygamber ve İnsan Sevgisi". I. Kutludöğüm Sempozyumu Bildirileri, (21-22 Nisan 2007-Şanlıurfa): 219-262.
- Baltacı, Cahid. "İslam Medeniyetinde Cami", MÜİFD, 3, İstanbul, (1985), 224-241.
- Baltacı, Cahid. *İslam Medeniyeti Tarihi*. 6. Baskı. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2016.
- Baltacı, Cahit. "Mektep" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29: 6-7. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Baltacı, Cahit. "Müzakere". *Yetişkinlik Dönemi Eğitimi ve Problemleri*. Ed. M. Faruk Bayraktar. 77-84. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2006.
- Baltacı, Cahit. *XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri*. İstanbul: İrfan Matbaası, 1976.
- Bardakoğlu, Ali. "Toplum Hukuk Açısından Cahiliye Örneği". *Dünden Bugüne İslam Dünyasında Zihniyet Değişiklikleri ve Çağdaşlaşma Problemleri Sempozyumu*. Bursa: Ensar Vakfı Yayınları, 1990.
- Barthold, W. *İslam Medeniyeti Tarihi*. 5. Baskı. Çev. M. Fuad Köprülü. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1997.
- Başaran, İbrahim Ethem. *Eğitim Psikolojisi Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri*. 9. Baskı. Ankara: Gül Yayınevi, 1988.
- Başaran. İ. Ethem. *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Ekinos Yayınları, 2007.
- Bayraklı, Bayraktar. *İslam'da Eğitim Batı Eğitim Sistemiyle Mukayeseli*. 3. Baskı. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1989.

- Bayraktar, M. Faruk. *İslam Eğitiminde Öğretmen Öğrenci Münasebetleri*. 8. Baskı. İstanbul: M. Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2010.
- Bayraktar, Mehmet Faruk. "İslâm'a Göre Kadının Eğitim-Öğretimi", *İslam'da Aile ve Çocuk Terbiyesi (II)*. Ed. İbrahim Canan , (İstanbul: Ensar Yayınları, 2005): 79-102.
- Bayraktar, Mehmet. "Hayvan". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 17: 85-92. İstanbul: TDV Yayınları,1998.
- Bekri. *Cabiliye Arapları*, Çev. Levent Öztürk. İstanbul: İz Yayıncılık, 1998.
- Belazuri, Ahmed b. Yahya. *Fütuhul Büldan*, Trc. Mustafa Fayda. İstanbul: Siyer Yayınları, 2013.
- Berki, Ali Himmet. Keskiöğlü, Osman. *Hatemül-Enbiya, Hz. Muhammed ve Hayatı*. Ankara: DİB Yayınları, 1960.
- Bryikoğlü, Yakup. "Kur'an'da Cahiliye Kavramı". Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 36/2 (2012), 233-247.
- Bilgin, Beyza - Selçuk, Mualla. *Din Öğretimi Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Akid Yayınları, 1991.
- Bilgin, Beyza. "Din Eğitiminin Genel Eğitimdeki Yeri". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 29 (1981): 469-483.
- Bilgin, Beyza. *Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1988.
- Bilgin, Beyza. *İslam ve Çocuk*. 2. Baskı. Ankara: DİB. Yayınları, 1991.
- Bilgin, Vejdi. "Cahiliye'den İslâm'a: Değişim ve Süreklilik Bağlamında Sünnet", *Sünnetin Bireysel ve Toplumsal Değişimdeki Rolü - Sempozyum-*, (11-12 Mayıs 2007), Meram/Konya: Konevi Kültür Merkezi (2008): 129-142.
- Binbaşıoğlü, Cavit. *Eğitim Düşünce Tarihi*. Ankara: Binbaşıoğlü Yayınevi, 1982.
- Bohoner, Cevad. *İslam Öncesi Cabiliyye ve Dinimizde Din Gerçeği*. Çev. Hasan Çiftçi-Nimet Yıldırım. Erzurum: İhtar Yayınları, ts.
- Bolelli, Nusrettin. Nusrettin Bolelli, "İslam Tarihinde Okuma-Yazma Ekseninde Arapçanın Gelişmesine Katkı Yapan Kadınlar = the Women Who Contributed to Arabic Development in Terms of Literacy in Islamic History", *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2/3 (2012): 19-29.

- Bozkurt, Nebi - Küçükaşçı, Mustafa Sabri. "Mekke". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 28: 555-563. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Bozkurt, Nebi. "Kıyafet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25: 508-510. Ankara: TDV Yayınları. 2002.
- Bozkurt, Nebi. "İmare". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 22: 219. İstanbul: TDV Yayınları. 2000.
- Bozkurt, Nebi. "Meclis". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 28: 241-242. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Bozkurt, Nebi. "Mektep". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29: 5-6. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Bozkurt, Nebi. Küçükaşçı, Mustafa Sabri. "Medine". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 28: 305-311. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Brockelmann, Carl. *İslam Milletleri ve Devletleri Tarihi* 1. 2. Baskı. Çev. Neşet Çağatay. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınevi, 1964.
- Buhari, Ebu Abdullah Muhammed b. İsmail. *Cami'ü's-Sahih*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Bulut, Ali. "Câhiliye Şiirinde Bazı Dinî Motifler". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18-19 (2005): 213-235.
- Büyüköztürk, Şener v.dğr. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 3. Baskı. Ankara: Pegem Akademi, 2009.
- Cahen, Claude. *Doğuşundan Osmanlı Devletinin Kuruluşuna Kadar İslamiyet*. Çev. Esat Mermi Erendor. Ankara: Bilgi Yayınları, 1990.
- Canan, İbrahim. *Hız. Peygamberin Sünnetinde Terbiye*. 2. Baskı. İstanbul: Türdav Yayınları, 1982.
- Canan, İbrahim. *Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 1988.
- Canan, İbrahim. *Peygamberimizin Hadislerinde Medeniyet Kültür ve Teknik*. İstanbul: Cihan Yayınları, 1984.
- Canan, İbrahim. *Peygamberimizin Okuma-Yazma Seferberliği ve Öğretim Siyaseti*. İstanbul: Cihan Yayınları, 1984.

- Carrel, A. *Yaratıcı Düşünce Gücü (İnsan Denen Meçhul)*. Çev. M. Kalaycıoğlu. İstanbul: Düşünen Adam Yayınları, 1993.
- Cebeci, Suat, "Sahâbenin Din Eğitimi Uygulamalarının Karakteristik Özellikleri", İslâm Medeniyetinin Kurucu Nesli Sahâbe III: - Sahâbe ve Dirâyet İlimleri- Tebliğ ve Müzâkereler. (2018):657-669
- Cebeci, Suat. "İslam'ın İlk Devrinde Kültürel Dönüşümün Aracı Olarak Eğitim". Turkish Studies = Türkoloji Araştırmaları: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. 12/20 (2017): 101-116.
- Cerrahoğlu, İsmail. "Kur'an-ı Kerim ve Hanîfler", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11(1963): 81-92.
- Cevad Ali. *Cahiliye'den İslam'a İbadet Tarihi*. Çev. Muammer Bayraktutar. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Cevad Ali. *İslam Öncesi Arap Tarihi el-Mufasssal Fi Tarihi'l-Arab Kable'l-İslam 1*. Çev. Dursun Hazer ve Fethullah Zengin. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Cevizci, Ahmet. *Eğitim Felsefesi*. 2. Baskı. İstanbul: Say Yayınları, 2012.
- Cevizci, Ahmet. *Etiğe Giriş*. İstanbul: Paradigma Yayınları, 2002.
- Cilacı, Osman. "Ahbar". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 1: 485-486. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Cirit, Hasan. "Kussâs", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 26:463-465. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Çağatay, Neşet. *Başlangıçtan Abbasilere Kadar İslam Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1993.
- Çağatay, Neşet. *İslam Dönemine Dek Arap Tarihi*. Ankara: TTK. Basımevi, 1989.
- Çağatay, Neşet. *İslam Öncesi Arap Tarihi ve Cahiliye Çağı*. 4. Baskı. Ankara: A. Ü.İ. F. Yayınları, 1982.
- Çağatay, Neşet. *İslam Öncesi Arap Tarihi ve Cahiliye Çağı*. 4. Baskı. Ankara: A.Ü.İ.F. Yayınları, 1982.
- Çağrıncı, Mustafa. "Ahlak". *Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları*. 2:1-9. Ankara: TDV Yayınları. 1989.
- Çağrıncı, Mustafa. *Ana Hatlarıyla İslam Ahlakı*. 11. Baskı. İstanbul: Ensar Yayınları, 2018.

- Çağrı, Mustafa. *İslam Düşüncesinde Ablak*. 8. Baskı. İstanbul: DEM Yayınları, 2018.
- Çelebi, Ahmet. *İslam Öncesi Mekke ve Tarih Anlayışımız*. Çev. Hasan Fehmi Ulus. İstanbul: Seriyte Kitapları, 1997.
- Çelebi, Ahmet. *İslam'da Eğitim Öğretim Tarihi*. Trc. Ali Yardım. İstanbul: Damla Yayınları, 2013.
- Çelebi, İlyas. "Kahin" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 24: 171-172. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Çelik, Abbas. *Din Eğitimi Tarihi*. İstanbul: Arı Sanat Yayınevi, 2013.
- Çelikkol, Yaşar. *Cahiliye Döneminde Mekke (M. 400-600 yılları arası Mekke'nin fiziki, etnik, dini ve idari yapısı)*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2002.
- Çetin, Abdurrahman. *Hitabet ve İrşad Din Hizmetlerinde İletişim ve Güzel Konuşma*. 4. Baskı, Bursa: Emin Yayınları, 2012.
- Çetin, Nihad M. "Arap". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 3: 276-309. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Çetin, Nihat M. "Aklâm-ı Sitte". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 2: 276-280. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Dağ, Mehmet, Öymen, Hıfzırahman R. *İslam Eğitimi Tarihi*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1974.
- Dam, Hasan. "Yaygın Din Eğitime İlişkin Bazı Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Türkiye'de Yüksek Din Eğitiminin Sorunları", Yeniden Yapılanması ve Geleceği Sempozyumu, Isparta: SDÜ İlahiyat Fakültesi Yayınları, (2004)
- Danışman, Nafiz. "Câhiliye" Kelimesinin Mânâ ve Menşei". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/1-4 (1956): 192-197.
- Danışmend, İsmail Hami. *İzablı İslam Tarihi Kronolojisi*. İstanbul: Babıali Yayınevi, 1960.
- Demirayak, Kenan. *Arap Edebiyatı Tarihi-II, (Sadru'l-İslam Dönemi)*. Erzurum: Fenomen Yayınları, 2009.
- Demircan, Adnan, "Son Peygamber'in Geldiği Coğrafya ve Toplum: Hicaz Bölgesi ve Câhiliye Arapları", Cahiliye Toplumundan Günümüze Hz. Muhammed (Sempozyum Tebliğ ve Müzakereleri), (13-15 Nisan 2007 / Konya, 2007): 39-98.
- Demircan, Adnan. *Cahiliyeden İslam'a Kadın ve Aile*, 2. Baskı. İstanbul: Beyan Yayınları, 2017.

- Demirci, Kürşat. "Hayvan" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 17: 81-85. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Demirci, Mehmet. "Ahilik'te Tasavvufi Boyut: Fütüvvet". *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (1992). S.7, 83-90.
- Derveze, Muhammed İzzet. *Kur'an'a Göre Hz. Muhammed'in Hayatı Kur'an'a Göre Hz. Muhammed'in Hayatı*. 2. Baskı. Çev. Mehmet Yolcu. İstanbul: Yarı Yayınları, 2016.
- Dindi, Emrah. *Kur'an'da İslam Öncesi Kültür Nassın Olguyla Diyalektik İlişkisi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- Dindi, Korkut. "Nuh (As) Döneminden Cahiliye Araplarına Tevarüs Eden Putlar: Ved, Süva, Yeğus, Yeuk ve Nesr". *Cahiliye Araplarının İlahları*. Ed. Mehmet Mahfuz Söylemez. 197-241. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Dineverdi, Ebu Hanife Ahmed b. Davud. *İslam Tarihi*. Çev. Nusrettin Bolleli ve İbrahim Tüfekçi. İstanbul: Hivda İletişim, 2007.
- Doğan, Bilal. "İslam Tarihinde Mekke Dönemi Eğitim ve Öğretimi". *Diyanet İlmî Dergi [Diyanet Dergisi]* 25/2 (1989): 119-128.
- Duri, Abdulaziz. *İlk Dönem İslam Tarihi -Bir Önsöz-*. Çev. Hayrettin Yücesoy. İstanbul: Endülü Yayınları, 2016.
- Durkheim, Emile. *Eğitim ve Sosyoloji*. Çev. Pelin Ergenekon. İstanbul: Pinhan Yayıncılık, 2016.
- Düzenli, Pehlul. *İslam Kültür Tarihinde Musiki*. İstanbul: Kayhan Yayınları, 2014.
- Ebu Davud, Süleyman b. Eş'as es-Sicistani. *Sünen*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Ebu Ubeyd Kasım b. Sellam. *Kitabü'l-Emval İlk Dönem Ekonomi Yönetimi*. Çev. Cemalettin Saylık. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Ebu'l Al'a Mevdudi. *Tefhimu'l-Kur'an Kur'an'ın Anlamı ve Tefsiri 3*, Trc. Muhammed Han Kayani v.dğr. İstanbul: İnsan Yayınları, 2003.
- Ecer, A. Vehbi. *İslam Tarihi Dersleri (Metod-Kaynak-İlk Devir)*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları, 1991.
- Egemen, Bedi Ziya. *Terbiye İlminin Problemleri ve Terbiye Felsefesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1965.

- Elibüyük, Mesut. *Matematik Coğrafya*. 2. Baskı. Ankara: Ekol Yayınevi, 2000.
- Elmalı, Hüseyin. "Hitâbet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 18: 158-160. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Elmalı, Hüseyin. "Kaside". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 24: 562-564. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Emin, Ahmed. *Fecru'l- İslâm*. Trc. Ahmed Serdaroğlu. Ankara: Kılıç Kitabevi, 1976.
- Erdem, Hüsameddin. *Son Devir Osmanlı Düşüncesinde Ahlak (Tanzimat'tan Cumhuriyete Kadar)*. 2. Baskı. İstanbul: Dem Yayınları, 2006.
- Erden, Münire- Akman, Yasemin. *Eğitim Psikolojisi Gelişi-Öğrenme-Öğretme*. 16. Baskı. Ankara: Arkadaş Yayınevi, 2007.
- Ergin, Muharrem. *Orhun Abideleri*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi, 1971.
- Ertürk, Selahattin. *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Mateksan Yayınları, 1977.
- Eser, Mithat. "Hz. Peygamber'in Zulmü Engelleme Amaçlı Hilfu'l-Fudûl'a Katılması". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/12 (2009): 311- 329.
- Ezraki, Eb'ul-Velid Muhammed. *Kabe ve Mekke Tarihi*. Trc. Y. Vehbi Yavuz. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1980.
- Ezraki, Ebu'l- Velid Muhammed B. Abdullah. *Ahbaru Mekke* (Mekke Tarihi). Çev. Yunus Vehbi Yavuz. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010.
- Fahrudin er-Razi, Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Tefir-i Kebir Mefatihü'l-Gayb*. Çev. Suat Yıldırım-Lütfullah Cebeci-Sadık Kılıç-C. Sadık Doğru. Ankara: Akçağ Basın Yayın Pazarlama, 1989.
- Falaturi, Abdoljavad v.dğr. *İslam Hukuku Üzerine Araştırmalar*, Çev. Halit Ünal. Kayseri: Usül Yayınları, 1994.
- Fayda, Mustafa, "Ensâb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 11: 244-249. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Fayda, Mustafa. "Cahiliye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 7: 17-19. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

- Fazlur Rahman. *İslam*. 7. Baskı. Çev. Mehmed Dağ-Mehmet Aydın. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2004.
- Ferruh, Ömer. *İslam Aile Hukuku*. çev. Yusuf ziya kavakçı. İstanbul: sebil yayınları, ts.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. "Dârünnedve". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 8: 556. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Fidan, Nurettin-Erden, Münire. *Eğitime Bilimine Giriş*. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1986.
- Fidan, Nurettin. *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1986.
- Freyer, Hans. *Sosyolojiye Giriş*, Çev. N. Abadan Unat. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1963.
- Gazali. Ebu Hamid Muhammed. *İhyau 'Ulumi'd-Din-1*. Çev. Ahmed Serdaroğlu. İstanbul: Bedir Yayınları, ts.
- Gibb, Hamilton Alexander Rosskeen. *Arap Edebiyatı*. Çev. Onur Özatağ. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2017.
- Goldziher, Ignaz. "İslâm'da Eğitim". Çev. Mehmet Emin Özafşar, Mehmet Görmez, Bünyamin Erul, *İslâmî Araştırmalar* 2/7 (1988): 79-94.
- Gölpınarlı, Abdulkaki. *Sosyal Açından İslam Tarihi Hz. Muhammed (S.A.M.) ve İslam'ın İlk Devri*. İstanbul: Kapı Yayınları, 2015.
- Gözütok, Şakir, *Kadınlara Da Farzdır-İslam'da Kadın Eğitimi ve Öğretimi*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2017.
- Gözütok, Şakir. "Câhiliye Dönemi Aydınlarının İslâm'a Karşı Tutumları". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/2 (1995-1998): 167-188.
- Gözütok, Şakir. "İslam Eğitim Tarihinde Müesseseleşme". *Dinî Araştırmalar* 9/26 (2006): 17-44.
- Gözütok, Şakir. "İslâm Tarihinde Kadın Öğretimi İle İlgili Bazı Yaklaşımlar". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2 (2001): 269-301
- Gözütok, Şakir. *Hz. Peygamber Döneminde Eğitim ve Öğretim*. 3. Baskı. İstanbul: Ensar Yayınları, 2017.
- Gözütok, Şakir. *İlk Dönem İslam Eğitim Tarihi (Hz. Peygamber Döneminde Eğitim Öğretim)*. Ankara: Fecr Yayınları, 2002.

- Gözütok, Şakir. *İslam Medeniyetinde Eğitim Felsefesi*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2019.
- Günaltay, M. Şemseddin. “Kable'l-İslam Araplar ve Tedeyyünleri”. DFİFM. Yıl: 1, Sayı: 20, (1926)
- Günaltay, M. Şemseddin. “*Kable'l-İslam Araplarda İctimai Aile*”, DFİFM, Yıl:1, Sayı:9, (1926)
- Günaltay, Şemseddin. *İslam Öncesi Arap Tarihi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Günaltay, Şemseddin. *İslam Öncesi Araplar ve Dinleri*. Sad. Mahfuz Söylemez-Mustafa Hizmetli. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Gündüz, Şinasi. “Cahliliye Dönemi Arap Putperestliği”. *Cahliliye Araplarının İlahları*. Ed. Mehmet Mahfuz Söylemez. 11-51. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Gündüz, Şinasi. ”Cahliliye Dönemi Arap Politeizmine Nebatiler’in Etikleri”, *Dinler Tarihi Araştırmaları - I*, (Sempozyum: 8-9 Kasım 1996), (1998): 355-380.
- Güneş, Firdevs. *Yetişkin Eğitimi (Halk Eğitimi)*. Ankara: Ocak Yayınları, 1996.
- Gürkan, Salime Leyla. “Rabbaniyyün”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 34: 376-377. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Hakemi, M. Rıza. *İslam Bilim Tarihi*. Çev. Hüseyin Arslan. İstanbul: İnsan Yayınları, 1999.
- Hali, Servet - Rencüzoğulları, Selcan. “İslamiyet Öncesi Dönemde Türklerde Eğitim”. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6/17 (2017): 425-437.
- Hamidullah, Muhammed. “Hilfü'l-Fudül”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 18: 31-32. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Hamidullah, Muhammed. *İslam Müesseselerine Giriş*. Çev. İhsan Süreyya Sırma. İstanbul: Beyan Yayınları, 2013.
- Hamidullah, Muhammed. *İslam Peygamberi*. Çev. Mehmet Yazgan. İstanbul: Beyan Yayınları, 2017.
- Hamidullah, Muhammed. *İslam'a Giriş*. Çev. İbrahim Arif Koytak-Veyssel Uysal. İstanbul: Beyan Yayınları, 2014.
- Hamidullah, Muhammed. *Kur'n-ı Kerim Tarihi*. Çev. Abdülaziz Hatip-Mahmut Kanık,. İstanbul: Beyan Yayınları, 2005.

- Hamidullah, Muhammed. *Muhtasar Hadis Tarihi ve Sahife-i Hemmam İbn Münebbih*. Çev. Kemal Kuşçu. İstanbul: Beyan Yayınları, 2016.
- Hitti, Philip Khuri. *Siyasi ve Kültürel İslam Tarihi 1-4*. Çev. Salih Tuğ. İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1980.
- Hizmetli, Sabri. *İslam Tarihi-İlk Dönem-*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Hodgson, Marshall G.S. *İsamın Serüveni, İsamın Serüveni Bir Dünya Medeniyetinde Bilinç ve Tarih 1* (İslam'ın Klasik Çağı). Çev. Alp Eker v.dğr. İstanbul: İz Yayıncılık, 1993.
- Hökekleli, Hayati. *Din Psikolojisi*. Ankara: T.D.V. Yayınları, 1998.
- Huart, Clement. *Arap ve İslam Edebiyatı*. Çev. Cemal Sezgin. Ankara: Tisa Matbaacılık Sanayi, 1971.
- Izutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Dini ve Ahlaki Kavramlar*. 4. Baskı. Çev. Selahattin Ayaz. İstanbul: Pınar Yayınları, 2011.
- Izutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Tanrı ve İnsan*. Çev. M. Kürşad Atalar. İstanbul: Pınar Yayınları, 2017.
- İbn Cema, Bedruddin Sa'dullah. *Öğretmen ve Öğrenci*. Çev. Muhammed Şevki Aydın. y.y. İstanbul 1992.
- İbn Cerir et-Taberi. *Tarihu't-Taberi Taberi Tarihi 1*. Çev. Cemalettin Saylık. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- İbn Habib, Muhammed b. Habib b. Ümeyye b. Amr. *el-Muhabber (Arap Kültürü)*. Apak, Adem – Güler, İsmail. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- İbn Haldun. *Mukaddime 1-2*. Çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: Der-gah Yayınları, 1982.
- İbn Hibban, Ebu Hatim Muhammed b. Hibban b. Ahmed et-Temimi el-Sicistani el-Adnani. *es-Sireü'n- Nebeviyye ve Ahbaru'l-Hulefa (Hz. Peygamber ve Halifeler)*. Trc. Bekiroğlu, Harun. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- İbn Kesir, Ebü'l-Fida. *Hz. Peygamberin Hayatı (es-Siyret'u-Nebeviyye)*. Trc. Hanefi Akın. İstanbul: Çelik Yayınları, 2014.
- İbn Mace, Ebu Abdullah Muhammed b. Yezid er-Rebei el-Kazvini. *Sünen*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- İbn Miskeveyh. *Ahlak Eğitimi Tehzibu'l-Ahlak*. 3. Baskı. İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2017.

- İbn Rüsteh, *el-Alaku'n- Nefise Dünya Coğrafyası*. Çev. Ali Fuat Eker. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- İbn Sa'd, Muhammed b. Sa'd b. Meni el-Haşimi el-Basri. *Kitabü'l-Tabakati'l-Kebir 1-10*. 2. Baskı. Çev. Ed. Adnan Demircan. İstanbul: Siyer Yayınları, 2015.
- İbn Sahnun. *Eğitim ve Öğretimin Esasları Adabu'l-Muallimin*. 5. Baskı. Çev. M. Faruk Bayraktar. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2018.
- İbn Zebale, Muhammed B. el-Hasan. *Abbaru'l-Medine (Medine Tarihi)*. Çev. Yılmaz, Fatih Mehmet. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- İbn-i Hişam. *Hz. Muhammed'in Hayatı (es-Siret'ün-Nebeviyye) 1*. Çev. İzzet Hasan- Neşet Çağatay. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınlar, 1971.
- İbn-i Hişam. *İslam Tarihi Siret-i İbn-i Hişam (es-Siret'ün-Nebeviyye)1-4*. Çev. Abdülvehhab Öztürk. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2016.
- İbn-i İshak. *Siyer-i İbn-i İshak* (Hz. Muhammed'in Hayatı). Yayına Haz. Muhammed Hamidullah. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2012.
- İbnü'l Esir. *İslam Tarihi (el-Kamil Fi't-Tarih Tercümesi) 2*. Trc. Ahmet Ağırakça v.dğr. İstanbul: Hikmet Neşriyat, 2008.
- İbnü'l Kelbi. *Kitabü'l Esmam (Putlar Kitabı)*. Çev. Beyza (Düşüngen) Bilgin. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- İbnü'n-Nedim. Muhammed B. İshak. *El-Fihrist*. Çev. Ramazan Şeşen. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Kabisi, Abu'l-Hasan'Ali İbnu Muhammed İbni Halef al-Ma'ruf al-Kabisi al Fakih al-Kayravani. *İslamda Öğretmen ve Öğrenci Meelelerine Dair Geniş Risale (er- Risaletu'l-Mufassala Li Abvali'l-Muta'allimin ve Ahkami'l-Mu'allimin ve Va'l-Muta'allimin)*. Çev. Süleyman Ateş ve Hıfzırrahman R. Öymen. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1966.
- Kanad, H. Fikret. *Pedagoji Tarihi 1*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1963.

- Kapar, M. Ali. *Hz. Muhammed'in Müşriklerle Münasebeti*. İstanbul: İlim Yayınları, 1987.
- Kapar, Mehmet Ali. "Eyyamü'l-Arab". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 12: 14-16. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Karaman, Hayreddin- Çağrıçı, Mustafa – Dönmez, İbrahim Kafi-Gümüş, Sadrettin. *Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir 4*, Ankara: DİB Yayınları, 2012.
- Kardavi, Yusuf. *İslam ve Sanat*. Çev. Hamza Tekin. Sakarya: Aşiyen Yayınları, 2006.
- Kaya, Mahmut. "Hitâbet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 18: 156-158. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Kayadibi, Fahri. "İslam Dini'nin Eğitim ve Öğretime Verdiği Önem". *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (2001): 33-44.
- Kaymakcan, Recep - Meydan, Hasan. *Ahlak, Değer ve Eğitimi*. 2. Baskı. İstanbul: Dem Yayınları, 2016.
- Kazancı, Ahmet Lütfi. "Cahiliyye Devrinde Müsbet Davranışlar". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (1986): 103-110.
- Kazancı, Ahmet Lütfi. *Peygamberimizin Hitabeti*. 5. Baskı. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018.
- Kazıcı, Ziya. "Ahilik". TDV İslâm Ansiklopedisi. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ahilik> (12.10.2020)
- Kazıcı, Ziya. *Ana Hatlarıyla İslam Eğitim Tarihi*. 3. Baskı. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2012.
- Kazıcı, Ziya. *İslam Müesseseleri Tarihi*. İstanbul: Kayihan Yayınları, 1991.
- Keskin, Yakup, "Değer Eğitimi Yaklaşımları". *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi*. Ed. Mustafa Köylü. 73-105. Ankara: Nobel Yayınları. 2016.
- Kızılabdullah, Yıldız. "Başlangıçtan Medreselere Kadar Eğitim-Öğretim ve Mekan Anlayışlarının Din Eğitimi Açısından Analizi". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/2 (2012): 171-190.
- Kızılcelik, Sezgin- Erjem, Yaşar. *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*. Ankara: Atilla Titapevi, 1994. Nurullah
- Koç, Ahmet. "Diyânet İşleri Başkanlığı ve Yaygın Din Eğitimi", *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 8, (2001). 139-170.

- Koçyiğit, Talat. *Hadis Tarihi*. 2. Baskı. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1988.
- Köksal, M. Asım. *İslam Tarihi, Hz. Muhammed (As) ve İslamiyet (Mekke Devri)*. İstanbul: Şamil Yayınları, 1981.
- Köylü, Mustafa, “Medrese Öncesi Kurumlarda Eğitim”. *Ana Hatlarıyla İslam Eğitim Tarihi*. Ed. Mustafa Köylü-Şakir Gözütok. 75-106. İstanbul: Ensar Yayınları, 2017.
- Kurt, Abdurrahman. “Sosyo- Ekonomik ve Kültürel Yönden İslam Öncesi Mekke Toplumu”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/2 (2001): 97-122.
- Kutup, Seyyid. *Kur'an'ın Gölgesinde Kadın*. Çev. Mustafa Nuhoglu. İstanbul: Ravza Yayınları, 1995.
- Laberre, Albert. *Kitabın Tarihi*. Çev. Işık Ergüden. Ankara: Dost Kitapevi Yayınları, 2012.
- Landau, Jacob M. “Küttâb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 27: 3-4. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Lewis, Bernard. *Tarihte Araplar*. Çev. Hakkı Dursun Yıldız. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:2601, 1979.
- Ling, Martin. *Hz. Muhammed'in Hayatı*. Çev. Nazife Şişman. İstanbul: İnsan Yayınları, 2010.
- Margoliouth, David Samuel. *İslamiyet Öncesi Arap-İsrailoğulları İlişkileri*. Çev. Suat Ertüzün. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2003.
- MEB. Dini Terimler Sözlüğü. Ankara: MEB Yayınları, 2009.
- Mehmedoğlu, Yurdağül, *Okul Öncesi Çocuklarda Dini Dyğunun Gelişimi ve Eğitimi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2009.
- Muhammed B. Abdulvahhab. *Cabiliye Toplumunun Özellikleri*. Konya: Neda Yayınları, 2017.
- Mücteba, Uğur. *Hicri Birinci Asırda İslam Toplumu*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1980.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccac b. Müslim el-Kuşeyri, *Cami'ü's-Sahib*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Nasr, Seyyid Hüseyin. *İslam Sanatı ve Manevîyatı*. 2. Baskı. Çev. Ahmet Demirhan. İstanbul: İnsan Yayınları, 2017.
- Nasr, Seyyid Hüseyin. *İslam'da Bilim ve Medeniyet*. Çev. Nabi Avcı, Kasım Turhan, Ahmet Ünal. İstanbul: İnsan Yayınları, 1991.

- Oğuzhan, A. Ferhan. *Eğitim Üzerine*. Ankara: Ülkü Yayınları, 1966.
- Ok, Üzeyir. "Dini Danışmanlık: Tanımı ve Tarihi", *Dini Danışmanlık ve Din Hizmetleri*, Ed. Nurullah Altaş- Mustafa Köylü. 27-55. İstanbul: Ensar Yayınları, 2014.
- Okumuşlar, Muhiddin – Genç, Fatih. "Din Eğitimi'nin Bilimselleşmesi/Neliği". *Din Eğitimi El Kitabı*, Ed. Recai Doğan- Remziye Ege. 59-89. Ankara: Grafiker Yayınları. Ankara 2015.
- Ögel, Bahaeddin. *Türk Tüktürünün Gelişme Çağları 1*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi, 1992.
- Öğmüş, Harun, *Cahiliye Döneminde Araplar (Cahiliye Şiirine Göre İslam Öncesi Arap Toplumunu ve Kur'an'ın Getirdiği Değişim)*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2013.
- Önkal, Ahmet. "Beytülmidrâs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 6:95. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Önkal, Ahmet. *Rasulullah'ın İslam'a Davet Metodu*. 22. Baskı. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları 2004.
- Öymen, Hıfzırrahman Raşid. "İslâmîyette Öğretim ve Eğitim Hareketleri I". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11 (1963): 61-79.
- Özaydın, Abdulkерim. "Arap". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 3: 321-324. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Özbek, Abdullah. *Bir Eğitimci Olarak Hz. Muhammed S.A.V*. Konya: Selam Yayınları 1988.
- Özbek, Abdullah, "Ahlak Eğitiminin Önemi", *Diyanet İlmî Dergi [Diyanet Dergisi]* 19/3 (1983): 56-64.
- Özcan, Nuri. "Mehter". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 28: 545-549. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Özdemir, Abdurrahman. *Eski Araşırının Zirve İsimlerinden Biri Lebîd b. Rebia el-Amiri ve Divanı*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2007.
- Özdemir, Mehmet Nadir. "İnsan Hakları Bağlamında Hz. Peygamber'in Köleliğe Yaklaşımı", *Bilimname* (2010/2), 8/19: 75-98.
- Özdemir, Mehmet Nadir. "Şehristâni'nin el-Milel ve'n Nihal'ine Göre İslâm Öncesinde Arapların Yaşayışları Hakkında Bazı Tespitler", *Bakı Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin İlmi Mecmuası = Bakü Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin İlmi Mecmuası* 20 (2013): 99-114.

- Özkuyumcu, Nadir, "Hilf" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 18: 29-30. İstanbul: TDV Yayınları,1998.
- Öztürk, Hüseyin. *Kınalı-Zade Ali Çelebi'de Aile Ahlakı*. Ankara: Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, 1990.
- Öztürk, Levent. *İslam Tıp Tarihi Üzerine İncelemeler*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2013.
- Öztürk, Mustafa. *Cabilyeden İslamiyet'e Kadın*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Öztürk, Mustafa. *Kur'an'ı Kendi Tarihinde Okumak- Tafsirde Anokronizme Ret Yazıları-*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2004.
- Öztürk, Resul. "İslam Öncesi Arap Toplumunun Tanrı Tasavvuru ve Bu Tasavvurun İslam'ın Tanrı Tasavvuruna Etkisi Sorunu", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi _ [www.dinbilimleri.com] 7/1* (2007): 133-157.
- Palabıyık, M. Hanefi. "Asr-ı Saadet'te Okuma-yazma Faaliyetleri", Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı Sempozyumu, 20-22 Nisan 2007. *İslami İlimler Dergisi Yayınları*, (2007): 529-560.
- Palabıyık, M. Hanefi. "İslam Öncesi Hicaz Putlarından/Beytlerinden "Zülhalesa". *Cabiliye Araplarının İlahları*, Ed. Mehmet Mahfuz Söylemez. 171-197. Ankara. Ankara Okulu Yayınları. 2016.
- Parladır, Selâhattin. "Hz. Peygamber Devrindeki Eğitim Anlayışı ve İşleyişi". *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1983): 259-284.
- Peker, Hüseyin. *Din Psikolojisi*. 7. Baskı. İstanbul: Çamlıca Yayınları, İstanbul 2011.
- Rafsancani, Haşimi- Bahoner, Cevad- Nasr, Seyyid Hüseyin. *İslam Öncesi Cabiliye ve Günümüzde Din Gerçeği*. Çev. Hasan Çiftçi-Nimet Yıldırım. Erzurum: İhtar Yayıncılık, Erzurum, ts.
- Rağıb el-İsfahani. *Müfredat*. 5. Baskı. Çev. Yusuf Türker. İstanbul: Pınar Yayınları, 2018.
- Safa, Mustafa. "Hicret Öncesi Medine'de (Yesrib'de) Sosyal ve Dini Hayat". *Toplum Bilimleri Dergisi* 7/12 (2012): 197-215.
- Salim b. Zekvan. *es-Sire, (Bir Harici'İlbadi Klasığı)*. Trc. Harun Yıldız. 2. Baskı. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.

- Sarıcık, Murat. "Cahiliye Döneminde Arap Yarımadası Panayırıları". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 31 (2013): 109-140.
- Sarıçam, İbrahim- Erşahin, Seyfettin. *İslam Medeniyeti Tarihi*. 11. Baskı. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2018.
- Sarıçam, İbrahim. "Hz. Peygamber Dönemi". *İslam Tarihi*. 2. Baskı. Ed. Eyüp Baş. 43-229. Ankara. Grafiker Yayınları. 2013.
- Sarıçam, İbrahim. *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*. 10. Baskı. Ankara: DİB Yayınları, 2015.
- Savaş, Rıza. *Hz. Muhammed (S.A.V.) Devrinde Kadın*. İstanbul: Ravza Yayınları, 1991.
- Schimmel, Annemarie. *ve Hz. Muhammed (S.A.V) O'nun Peygamberi'dir Peygambere İslam İnancında Gösterilen Hürmet*. 3.Baskı. Çev. Okşan Aytolu, (İstanbul: Profil Yayıncılık, 2008.
- Sezgin, Fuad, "Orjinallik ve İntihal Arasında Eski Arap Şiiri", Çev. Hasan Taşdelen, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/5 (1993)
- Sezgin, Fuat. *Arap-İslam Bilimleri Tarihi 1* (Almanca Aslın Türkçe Tercümesi). 2. Baskı. (İstanbul: Prof. Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Araştırmaları Vakfı Yayınları. 2015.
- Sırma, İhsan Süreyya. "İslam Tarihine Giriş". *Diyanet İlmî Dergi [Diyanet Dergisi]* 16/5 (1977): 290-299.
- Sırma, İhsan Süreyya. *İslam Öncesi Mekke ve Hz. Muhammed*. 30. Baskı. İstanbul: Beyan Yayınları, 2016.
- Sönmez, Nesim. "Hilfu'l-Fudûl Teşkilatı". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi [Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi]* 41 (2014): 399-418.
- Sönmez, Nesim. *Cahiliye Döneminde ve Sadru'l-İslâm Döneminde Hitabet*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi. 2013.
- Sönmez, Veysel. *Eğitim Felsefesi*, 5. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık: 1998.
- Sönmez, Zekiye. İslâm'ın Ortaya Çıktığı Dönemde Arap Yarımadası'nda Hristiyanlık. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi. 2010.
- Söylemez, M. Mahfuz. "İslam'ın Erken Döneminde Eğitim Ve Öğretim Faaliyetleri". *Dini Araştırmalar*. C. V, S. 13, Ankara. (2002).

- Söylemez, Mehmet Mahfuz, “Cahiliye Döneminde Lat Kültü”. *Cahiliye Araplarının İlahları*. Edi. Mehmet Mahfuz Söylemez. Ankara Okulu Yayınları. Ankara 2016.
- Söylemez, Mehmet Mahfuz. “Cahiliye Arap İncancında Putların Yeri”. *Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi* 11/1 (2014): 9-50.
- Söylemez, Mehmet Mahfuz. *Bilimin Yitik Şehri Cündişapur*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları. 2017.
- Süveysi, Muhammed, “Hesap”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 17: 240-242. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Şehristani, Ebü'l-Feth Tacüddin (Lisanüddin) Muhammed b. Abdülkerim. *el-Milel Ve'n-Nihal*. Çev. Mustafa Öz. İstanbul: Bilnet Batbaacılık. 2015.
- Şerif, Ahmed İbrahim. *Sosyolojik ve Hukuki Tablillerle İlk İslam Devleti*. Trc. Niyazi Beki. İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınevi, 2006.
- Şimşek, Eyüp. “Camilerde Eğitim”. *Ana Hatlarıyla İslam Eğitim Tarihi*. Ed. Mustafa Köylü-Şakir Gözütok. 107-135. İstanbul: Ensar Yayınları. 2017.
- Şimşek, Eyüp. *Hayat Boyu Dini Öğrenme İdealler ve Gerçekler*. Ankara: Akasya Yayınları, 2013.
- Şimşek, Eyüp. *Türkiye'de Din Eğitimi Biliminin Gelişim Süreci*. Ankara: Sonçağ Akademi Yayınları, 2019.
- Şirin, Turgay. *Dini Danışma ve Rehberlik İhsan Modeli Manevi Danışmanlık*. İstanbul: Mim Akademi Yayınları, 2014.
- Şişman, Mehmet. *Eğitim Bilimine Giriş*. 16. Baskı, (Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2016.
- Taberi, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir. *Taberi Tefsiri 4*. Trc. Hasan Karakaya-Kerim Aytekin. İstanbul: Hisar Yayınevi, 2015.
- Taberi. Ebu Cafer Muhammed b. Cerir. *Tarihu't-Taberi Taberi Tarihi 1*. Çev. Cemalettin Saylık. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Taha Hüseyin. *Cahiliye Şiiri Üzerine*. Çev. Şaban Karataş. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012.
- Tekin, Mustafa, “Bir Sosyal Kontrol Aracı Olarak Ahilik ve Toplumsal Dinamikleri”. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (2006). S. 21, 219-235

- Tirmizi, Ebu İsa Muhammed b. İsa b. Sevre es-Sülemi. *Sünen*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Tosun, Cemal. "Yetişkinler Din Eğitimi: Mahiyeti, İmkanları ve Problemleri", Uluslar Arası Din Eğitimi Sempozyumu Bildirileri, (Ankara; 1997).
- Tusi, Hâce Nasirüddin. *İlim Öğrenenlerin Adabı (Adabu'l Mütâallimin)*. Çev. Hasan Bedel. İstanbul: İbn-İ Sina Yayınları, 2018.
- Tuzcuoğlu, Necla - Tuzcuoğlu, Sena. *Çocuğun Cinsel Eğitimi*. 2. Baskı. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2004.
- Tülücü, Süleyman. "Muallakât". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 30: 310-312. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Tülücü, Süleyman. "Câhiliyye" Kelimesinin Mânâ ve Menşe'i". *Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi* 4 (1980): 279-285.
- Tümer, Günay. "Din". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 9: 312-320. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Türcan, Galip. "Ümmi Bir Peygamber Hz. Muhammed". (III. Kutlu Doğum Sempozyumu: Tebliğler-295/2000, Süleyman Demirel Üniversitesi *İlahiyat Fakültesi Yayınları* 9 (2000): 165-180.
- Türkçülü, Mustafa. "İslâm Ahlakı ve Kur'anın Ahlakı Öğretisi Üzerine Bir İnceleme". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1996): 179-206.
- Türkçülü, Mustafa. *Ana Hatlarıyla Ahlak ve İslam Ahlakı*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2018.
- Uludağ, Süleyman. "Firaset". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 13: 116-117. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Uslu, Recep. "Cündişâpûr", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islaman.siklopedisi.org.tr/cundisapur> (11.10.2020).
- Usta, İbrahim. "Arapçanın Gelişimindeki Dış ve İç Etkenler = External and Internal Factors in the Development of Arabic Language". *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6/2 (2013): 935-950.
- Ülken, Hilmi Ziya. *Eğitim Felsefesi*. 3. Baskı. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2013.

- Ünalın, Sıddık - Öztürk, Hakan. “İslamiyet’ten Önce Türkler’de Eğitim ve Öğretim = The Education and Instruction in the Turks Before Islam”. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/2 (2008): 89-109.
- Ünser, M. Ziya. *Hıtebet Sanatı ve Meşhur Hatıpler*. Fuad Gücüyener Yayınları, 1950.
- Vakıdı, Ebu Abdullah Muhammed b. Ömer. *Hız. Peygamber’in (S.A.V) Savaşları (Kitabü’l-Meğazi)*. 2. Baskı. Trc. Yılmaz, Musa K. İstanbul: İlk Harf Yayınevi, 2016.
- Varış, Fatma. *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 159, 1988.
- Wafı, Ali Abdu’l-Wahid. “İslâmiyete Göre Kölelik”. Çev. Kemal Işık. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9 (1961): 207-212.
- Watt, W. Montgomery. *Hazreti Muhammed Peygamber ve Devlet Adamı*. Çev. Erdem Türközü. İstanbul: İletişim Yayınları, 2015.
- Watt, W. Montgomery. *Hız. Muhammed Medine’de*. Çev. Süleyman Kalkan. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2016.
- Watt, W. Montgomery. *Hız. Muhammed Mekke’de*. Çev. Süleyman Kalkan. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2016.
- Watt, W. Montgomery. *İslam Nedir*. 2. Baskı. Çev. Elif Rıza. İstanbul: Birleşik Yayınları, 1993.
- Watt, W. Montgomery. *Modern Dünyada İslam Vahyi*, Çev. M. Said Aydın. Ankara: Hülbe Yayınları, 1982.
- Weir, T. H. “Cahiliye”. *İslam Ansiklopedisi*. 3. İstanbul: MEB, 1972.
- Yazır, Elmalılı M. Hamdi. *Hak Dini Kur’an Dili*. İstanbul: Hikmet Neşriyet, 2007.
- Yazır, Mahmud Bedreddin. *Medeniyet Aleminde Yazı ve İslam Medeniyetinde Kalem Güzeli-1*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları Ayyıldız Matbaası, 1972.
- Yâzıcı, Tâlib. “Arap”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 3: 309-316. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Yıldırım, Ali-Şimşek Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2000.
- Yıldırım, Nimet. *İran Mitolojisi*. Pirhan Yayıncılık. İstanbul 2012.

- Yıldız, Hakkı Dursun, (İlmi Müşavir ve Redaktör). *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi 1*. İstanbul Çağ Yayınları, 1986.
- Yıldız, İlhan. “Hz. Peygamber’in Mekke Dönemi Yaygın Eğitim Çalışmaları -Din Eğitimi Açısından Bir Temellendirme Denemesi”. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 2/2* (1995-1998): 301-335.
- Yılmaz, Hüseyin. “Hz. Peygamber Döneminden Günümüze Kadınlar ve Cami Eğitimi”. *Değerler Eğitimi Dergisi 5/14* (2007): 107-129.
- Yılmaz, İbrahim. *Panayırklar ve Arap Dili ve Edebiyatının Gelişmesinde Oynadığı Rol*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi. 1997.
- Yiğit, İsmail. "Mevâli". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29: 424-426. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Yörükoğlu, Atalay. *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*, 3. Baskı. İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım, 1989.
- Zernuci, Burhaneddin. *Talimü'l Müteallim (İslam'da Eğitim-Öğretim Metodu)*. 14. Baskı. Çev. Yunus Vehbi Yavuz. İstanbul: Sahhaf kitap sarayı yayınları, 2018.
- Zeydan, Corci. *İslam Uygarlıkları Tarihi 1-2*. Çev. Nejdet Gök. İstanbul: İletişim Yayınları, 2016.
- Zuhri, İbn Şihab, Muhammed b. Müslim b. Ubeydillah. *el- Meğazi (İlk Dönem İslam Tarihinde Savaşlar)*. Çev. Muhammet Nur Akdoğan. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.

Fecr Yayınları: 699

EDEBÎ TEFSİR VE SORUNLARI
-Emîn el-Hülî Örneği-

Dr. Murat TÜRKER

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Temmuz 2023

ISBN: 978-625-6436-52-7

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abbas, Fadl Hasan. *İcâzu'l-Kur'âni'l-Kerim*. Amman: Câmîatiü'l Kuds, 1997.
- Abduh, Muhammed. *Tefsiru cüz'i amme*. Kahire: Matbaatu Mısır, 1341.
- Abduh, Muhammed. *Tefsiru'l-fâtîba*. Mısır: Menâr, 1345.
- Abdurrahman, Âişe. *el-İcâzü'l-beyâni li'l-Kur'ân ve mesâilü ibni'l-Ezrâk*. Mısır: Dârü'l Maârif, ts.
- Abdurrahman, Âişe. *el-Kur'ân ve kadâya'l-insan*. Kahire: Dârü'l Maârif, ts.
- Abdurrahman, Âişe. *et-Tefsiru'l-beyâni li'l-Kur'âni'l-Kerim*. Kahire: Dârü'l Maârif, ts.
- Akarsu, Bedia. *Felsefe Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1975.
- Akdemir, Salih. *Kur'an'a Dilbilimsel Yaklaşımlar*. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2017.
- Akıncı, Mehmet A. - Çelik, Yakup. “Edebî Eleştiri ve Eleştirel Hermenötik”. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 9/2 (2014), 170-181.
- Aktaş, Şerif. “Edebî Metinleri Çözümleme Metodolojisi ve Yapı-Tema İlişkisi Üzerine”. *ayk*. Erişim 10 Haziran 2019. <https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/AKTA%5%9e-%5%9eerif-EDEB%3%8e-MET%4%b0NLER%4%b0-%3%87%3%96Z%3%9cMLEME-METODOLOJ%4%b0S%4%b0-VE-YAPI-TEMA-%4%b0L%4%b0%5%9eK%4%b0S%4%b0-%3%9cZER%4%b0NE.pdf>
- Albayrak, İsmail. “Batı'da Son Dönem Kur'an Çalışmalarına Bir Bakış”, *Tefsire Akademik Yaklaşımlar-2*. ed. Mehmet Akif Koç – İsmail Albayrak. 63-90. Ankara: Otto Yayınları, 2015.
- Âlûsî, Muhammed Şükrî. *Bulûğul-Arab fi-mârifeti abvâli'l Arab*. thk. Muhammed Behcet el-Eserî. 3 cilt. Mısır: Dârü'l-Kitâb el-Mısırî, 1314.
- Arpa, Enver. “İcâzu'l-Kur'ân Konusuna Farklı Bir Yaklaşım”, *AÜİFD* 43/1 (2002), 81-107.
- Arslan, Esat. *Tamamlanmamış İslâm Yazuları Endülü's'te Raks*. İstanbul: Kapı Yayınları, 2010.
- Arslan, Esat. “Kuran'dan Notlar – Ba'l: Bireycilik”. *Emekveadalet*. Erişim 05 Eylül 2019. <https://www.emekveadalet.org/notlar/kurandan-notlar-bal-bireycilik/>
- Askerî, Ebu Hilâl. *Kitâbü's-Sınâateyn*. thk. Ali Muhammed el-Becâvî - Muhammed Ebu'l Fadl İbrahim. Kahire: İsa Bâbî'l Halebî, 1952.
- Aşkın, Zehragül – Çellik, Hüseyin. “Hermeneutiğin Ontolojik Temellendirilişi: Heidegger ve Gadamer”. *Beytulhikme An International Journal of Philosophy* 5/2 (December 2015), 1-32.
- Atay, Hüseyin. *Kur'an'a Göre Araştırmalar*. 7 cilt. Ankara: Atayy, 2013.
- Atik, Abdulaziz. *İlmü'l-meâni*. Beyrut: Darü'n-Nahdati'l-Arabiyye, 2009.
- Aydın, İsmail. *Kur'an'ın Filolojik Yorumu*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2014.

- Aydın, İsmail. "İbn Abbas: Filolojik Tefsirin Öncüsü", *EKEV Akademi Dergisi* 15/48 (Yaz 2011), 117-132.
- Bâbu'l-İyât, Nureddin. *Menbecü'l-beyânî fî-tefsiri'l-Kur'âni'l-Kerim Bintu's-Şâtî nemuzec*. Vahran: Vahran Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2006-2007.
- Bâküllânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib. *İcâzu'l-Kur'an*. thk. Seyyid Ahmed Sakr. Kahire: Dârü'l Maârif, ts.
- Bâküllânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib. *Kitâbu't-temhîd*. thk. Richard Yusuf Mekârisî. Beyrut: Mektebetü's-Şarkıyye, 1957.
- Batuk, Cengiz. "Mit, Tarih ve Gerçeklik Sorunu Üzerine Notlar". *Milel ve Nihal* 6/1 (Ocak-Nisan 2009), 27-53.
- Bâzergân, Mehdi. *Kur'an'ın Nüzul Süreci*. çev. Yasin Demirkıran - Muhammed Feyzullah. Ankara: Fecr Yayınları, 1998.
- Bâzmül, Muhammed b. Ömer b. Sâlim. *el-Hakikatü's-şer'iyye fî-tefsiri'l-Kur'âni'l-azim ve Sünneti'n-nebeviyye*. Riyad: Dârü'l Hicret, 1995.
- Bedahşânî, Muhammed Enver. *Belâgatü's-sâfiye Tehzibü muhtasari't-Teftâzânî*. Karaçi: Beytü'l-İlim, ts.
- Bedevisi, Yusuf Ahmed Muhammed. "Devâbitü'l-usûliyyeti fî-tedebbürü'l-Kur'an". *Câmiatu İmam Muhammed b. Suud* (2013).
- Belzen, Jacob A. "Din Psikolojisinde Tarihsel Kültürel Yaklaşım: Disiplinlerarası Araştırmalar İçin Bakış Açılımları". çev. Ali Ayten. *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 33 (2007/2), 221-240.
- Beyyûmî, Muhammed Receb. *Hutuvâtu't-tefsiri'l-beyânî li'l-Kur'âni'l-Kerim*. Mısır: Mecmâ'u'l Buhusu'l İslâmiyye, 1971.
- Beyzâvî, Nâsirüddîn Ebû Saîd Abdullâh b. Ömer. *Envârü't-tenzil ve esrârü't-te'vil*. thk. Muhammed Abdurrahman el-Mar'âşî. Beyrut: Dârü İhyâu't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Birişik, Abdulhamit. "Tefsir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/281-290. Ankara: TDV Yayınları, 2011.
- Bolelli, Nusrettin. *Belâgat - Arab Edebiyatı Bilgi ve Teorileri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı, 1993.
- Boullata, Issa J. "Kur'an'ın Belâgat Açısından Tefsiri". çev. İbrahim H. Karılı. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 5/4 (2005), 255-274.
- Boullata, Issa J. "Kur'an'ın Retorik Yorumu: İcâz ve İlgili Konuları". çev. Hayati Aydın. *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 18/3 (2005), 325-334.
- Buhârî, Muhammed b. İsmâil. *el-Câmiu's-sabih*. Beyrut: Dârü İbn Kesîr, 2002.
- Bulaç, Ali. "Kur'an'ı Okuma Biçimi Olarak Hermenötik". *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 9/1-2-3-4 (1996), 115-118.
- Bulut, Ali. "Filolojik Tefsirle Rivayet Tefsirinin Buluşma Noktası: Zeccâc'ın Me'âni'l-Kur'an'ı". *Kur'an ve Tefsir Akademisi, Tarihten Günümüze Kur'an İlimleri ve Tefsir Usûlü*. 313-331. İstanbul, İYV, 2008.

- Bulut, Ali. *Belâgat Meâni, Beyân, Bedi'*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Vakfı Yayınları, 2016.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *Kur'an'a Giriş*. çev. Muhammed Coşkun. İstanbul: Mana Yayınları, 2013.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb. *Kitâbü'l-Hayevân*. thk. Abdüsselam Muhammed Harun. 8 cilt. Kahire: Matbaatü'l Mustafa el-Halebî, 1965.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb. *Resâilü'l-Câhiz*. thk. Abdüsselâm Muhammed Hârun. 2 cilt. Kahire: Mektebetü'l-Hancı, 1964.
- Can, Betül. "Cahiliye Döneminde Edebî Eleştiri". *EKEV Akademi Dergisi* 14/42 (Kış 2010), 223-230.
- Catlavî, Hâdî. *Kadâye'l-luga fi-kütübî't-tefsir*. Tunus: Dârü Muhammed Ali Hâmi, 1998.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Kur'an Tefsirinin Doğuşu ve Buna Hız Veren Âmiller*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1968.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Usulü*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1971.
- Coşkun, Muhammed. *Modern Dünyada Kur'an Yorumu*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2018.
- Cumâhî, İbn Sellâm. *Tabakâtu fuhûlî's-şu'arâ*. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2001.
- Cündioğlu, Düccane. *Kur'an'ı Anlamanın Anlamı*. İstanbul: Tıbyan Yayınları, 1995.
- Cündioğlu, Düccane. "Kur'an'ı Anlamada Deyimsel İfadelerin Rolü ve Önemi". *II. Kur'an Haftası Kur'an Sempozyumu*. Ankara: Fecr Yayınevi, 1996, 51-77.
- Cündioğlu, Düccane. *Sözlü Kültürden Yazılı Kültüre Anlam'ın Tarihi*. İstanbul: Kapı Yayınları, 1997.
- Cürcânî, Abdülkâhir. *Delâilü'l-i'câz*. thk. Mahmud Muhammed Şâkir. Kahire: Mektebetü'l-Hancı, ts.
- Cürcânî, Abdülkâhir. *er-Risâletü's-şâfiye*. (Selasü resâil fi'l-i'câzi'l Kur'an içinde). thk. Muhammed Halefullah - Muhammed Zağlul. Kahire: Dârü'l Meârif, ts.
- Cürcânî, Seyyid Şerif. *et-Ta'rifât*. thk. Muhammed Sıddık el-Miñşâvi. Kahire: Dârü'l-Fazile, ts.
- Çakan, İsmail Lütfi - Eroğlu, Muhammed. "Abdullah b. Abbas". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/76-79. Ankara: TDV Yayınları, 1988.
- Çalışkan, İsmail. *Tefsir Usulü*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- Çiçek, M.Halil. "Kur'an'da Anlam Zenginliği". *Kur'an'a Yaklaşımlar*. ed. Bilal Gökçür - Necdet Yılmaz. 21-46. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2010.
- Çiftçi, Adil. *Fazlurrahman ile İslâm'ı Yeniden Düşünmek*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Dayf, Şevki. *el-Belâga tatavvur ve târih*. Kahire: Dârü'l Maârif, ts.
- Deliser, Bilal. "Kur'an'ın Anlaşılmasında Bir Yöntem Olarak Üslubü'l-Kur'an". *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 12/27 (2017), 147-174.

- Demir, Şehmus. *Mitoloji Kur'an Kıssaları ve Tarihi Gerçeklik*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2015.
- Demirayak, Kenan. *Arap Edebiyatı Tarihi-I Câbiliye Dönemi*. Kayseri: Fenomen Yayınları, 2014.
- Demirci, Muhsin. *Günümüz Tefsir Problemleri*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2018.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Usulü*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2012.
- Demirci, Muhsin. *Tefsirde Metodolojik Sorunlar*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları, 2012.
- Denizer, Nurullah. "Zahirî ve Batınî Anlam Açısından Kur'an". *Günümüz Tefsir Problemleri*. ed. Ali Karataş – Yunus Emre Gördük. 99-118. Ankara: Bilay, 2018.
- Dereli, Vehbi. "Arapça'yı Doğru Kullanmanın Kur'an'ın Anlaşılmasına Olan Etkisi". *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 34 (2012), 29-50.
- Derveze, Muhammed İzzet. *Tefsirü'l Hadis tertibü's-süver hasbe'n-nüzul*. Beyrut: Dârü'l Garb el-İslâmî, 1964.
- Divlekçi, Celalettin. "Bir Edip Olarak Tâhâ Hüseyin'in (İcâzü'l) Kur'an'a Bakışı". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3/35 (2019), 184-210.
- Döner, Naim. "İcaz İlminin Doğuşu ve Tarihi Süreci", *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (2014), 71-101.
- Durmuş, İsmail. "Ebû Ya'küb Sekkâki". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/332-334. Ankara: TDV Yayınları, 2009.
- Ebû Hayyân, Muhammed b. Yûsuf b. Ali. *Babru'l-Muhit*. thk. Sıdkî Muhammed Cemil. Beyrut: Dârü'l-Fıkr, 2010.
- Ebu Üde, Üde Halil. *et-Tatavvuru'd-dilâli beyne luğati's-şiri'l-Câbili ve luğati'l-Kur'âni'l-Kerim*. Ürdün: Mektebetü'l-Menâr, 1985.
- Ebû Zeyd, Nasr Hamid. *el-İtticâhu'l-Aklî fi't-Tefsîr-Dirâsetü fi kadıyyeti'l-mecâz fi'l-Kur'ân inde'l-Mu'tezile*. Beyrut: Merkezü's-Sakafiyi'l-Arabî, 1996.
- Ebû Zeyd, Nasr Hamid. *en-Nass es-Sulta el-Hakika el-Fikrû'd-dinî beyne irâdeti'l-ma'rife ve irâdeti'l-heymane*. Beyrut: Merkezü Sakafiyi'l Arabî, 1995.
- Ebû Zeyd, Nasr Hamid. *İlâhî Hitabın Tabiatı*. çev. Mehmet Emin Maşalı. Ankara: Otto Yayınları, 2013.
- Ebû Zeyd, Nasr Hamid. "Kur'an'a Edebi Yaklaşım Çıkmazı". çev. Nihat Uzun. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 12/3 (2012), 243-277.
- Ebû Zeyd, Nasr Hamid. "Tarihte ve Günümüzde Kur'an Tevili Sorunsalı". çev. Ömer Özsoy. *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 9/1-2-3-4 (1996), 24-43.
- Ebû Zeyd, Nasr Hamid. *et-Tefkîr fi zemeni't-tefkîr*. Kahire: Mektebetü Medbûlî, 1995.

- Ekin, Yunus. “Nifakın Mahiyeti ve Tanınmasında Semiyotik Verilerin Önemi”. *Dini Araştırmalar* 8/22 (2005), 131-150.
- Emîn, Ahmed. *Fecrül İslâm*. Mısır: Müessesetü'l-Hindavî, 2012.
- Emîn, Ahmed. *en-Nakdül-edebe*. Kahire: Müessesetü'l-Hindavî, 2012.
- Emîn, Osman. *Râidül-fikri'l-Mısri İmam Muhammed Abdub*. Kahire: el-Meclisü'l-A'la li's-Sakâfe, ts.
- Endelüsî, Ebu Hayyân. *el-Babru'l-Mubıt*. thk. Sıdkı Muhammed Cemil. 11 cilt. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 2010.
- Endelüsî, İbn Atıyye. *el-Muherrerü'l-veciz fi tefsiri'l-kitabi'l-Aziz*. thk. Abdüsselâm Abdüşşâfî Muhammed. 6 cilt. Beyrut: Darü Kütübî'l-İlmiyye, 2001.
- Enis, İbrahim. *Delâletül-Elfâz*. Kahire: Mektebetü'l-Angelo Mısıriyye, 1976.
- Erdoğan, İbrahim Halil. “Nübüvvetin İspatı Bağlamında Kur'an'ın Psikolojik İcâzı”. *KADER Kelam Araştırmaları Dergisi* 15/2 (2017), 402-420.
- Eren, A. Cüneyt. “Kur'an Metninin Dil Özellikleri”. *EKEV Akademi Dergisi* 18/59 (Bahar 2014), 133-158.
- Erten, Mevlüt. “Kur'an ve Yorum”. *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/3 (2013), 1-22.
- Es'ad, Mahmut. *İslâm Tarihi*. sad. Sadi Irmak. İstanbul: Tan Matbaası, 1965.
- Es'ad, Mahmut. “Arap Dili”. sad. Zafer Kızıklı. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 9/4 (2009), 163-177.
- Ezherî, Muhammed b. Ahmed. *Tehzîbü'l-luga*. thk. Abdusselam Muhammed Harun, Muhammed Ali en-Neccâr. 16 cilt. Kahire: Dârü'l-Mısıriyye, ts.
- Fazlıoğlu, Şükran. “Tâhâ Hüseyin”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/377-379. Ankara: TDV Yayınları, 2010.
- Fazlurrahman. *Ana Konularıyla Kur'an*. Ankara: Fecr Yayınları, 1993.
- Fazlurrahman. *İslam ve Çağdaşlık*. çev. Alparslan Açıkgenç – M. Hayri Kırbasoğlu. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Fazlurrahman. *İslâmî Yenilenme Makaleler 1*. çev. Adil Çiftçi. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Fazlurrahman. *Tarih Boyunca İslâmî Metodoloji Sorunu*. çev. Salih Akdemir. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1995.
- Fenârî, Molla Şemsuddîn Mehmed b. Hamza. *Aynu'l-A'yân*. Dersâdet: Rifat Bey Matbaası, 1325.
- Filizok, Rıza. “Edebî Analiz Nedir?”. *ege-edebiyat*. Erişim 10 Haziran.2019. <http://www.ege-edebiyat.org/docs/454.pdf>
- Gezgin, Ali Galip. “Kur'an'ı Anlamak için Hermenötik mi? Semantik mi?”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7 (2000), 123-147.
- Gholitabar, Marzieh – Kamali, Atiyeh Damavandi. “Kur'an ve Arap Dilbiliminin Geleşimi”. çev. Nevres Açıkalin – Ahmet Şen. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* ÖS-1 (2015), 173-178.

- Göçer, Ali. “Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine”. *tdk*. Erişim 24 Nisan 2020. <https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2012/11/14.pdf>
- Gökkır, Necmettin. “Kur’an Araştırmalarında Batılı Yaklaşımlar ve Türkiye’ye Etkileri”. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 10 (2015), 303-326.
- Gökkır, Necmettin. “Kur’an Araştırmalarında Kullanılan Yeni Metot ve Teoriler”. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12 (2005), 75-103.
- Gökkır, Necmettin. “Modern Türkiye’de Kur’an’a Yaklaşımlar”, *Tefsire Akademik Yaklaşımlar-2*. ed. Mehmet Akif Koç – İsmail Albayrak. 187-222. Ankara: Otto Yayınları, 2015.
- Gözeler, Esra. “Konulu Tefsir”, *Tefsire Akademik Yaklaşımlar-1*. ed. Mehmet Akif Koç – İsmail Albayrak. 231-243. Ankara: Otto Yayınları, 2015.
- Gül, Ahmet. “Sahabe Tefsirinde Lügavî Yönelim”. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/15 (2016/3), 175-186.
- Gül, Ali Rıza. “Geleneksel Kur’an Tasavvurunun Tefsir İlminin Oluşumuna ve Gelişimine Etkisi”. *AÜİFD Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 47/1 (2006), 11-53.
- Gündüz, Şinasi. “Kutsal Hakkında Konuşmak: Dinsel Söylemde Mitos”. *Milel ve Nihal* 6/1 (Ocak-Nisan 2009), 9-26.
- Güven, Şahin. “Kur’an Dilinin Özellikleri”, *ERUIFD Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/14 (2012), 7-20.
- Güven, Şahin. *Kur’an’ın Anlaşılması ve Yorumlanmasında Çokanlamlılık Sorunu*. İstanbul: Denge Yayınları, 2005.
- Güven, Şahin. “Günümüz Tefsir Çalışmalarında Yeni Bir Yöntem: Konulu Tefsir Metodu”, *Kur’an’a Yaklaşımlar*. ed. Bilal Gökkır – Necdet Yılmaz. 439-454. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2010.
- Halefullah, Muhammed. “Belâğatin Sırlarında Abdülkâhir’in Teorisi: Psikolojik Bir Yaklaşım”, çev. Ömer Kara. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 4/17 (Bahar 2011), 627-631.
- Halefullah, Muhammed Ahmed. *Fennü’l-kasasî fi’l-Kur’âni’l-Kerim*. tlk. Halil Abdülkerim. Beyrut: İntişâr el-Arabî, 1999.
- Halefullah, Muhammed Ahmed. *Kur’an’da Anlatım Sanatı*. çev. Şaban Karataş. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012.
- Hâlidî, Salâh Abdülfettâh. *el-Beyânü fi’i’câzi’l Kur’ân*. Amman: Mektebetü’l Meâdîn, ts.
- Halife, Reşat - Yüksel, Edip. *Kur’an Görülen Mucize*. İstanbul: Timaş, 1985.
- Hatîb, Abdülkerim. *el-Kasasü’l Kur’âni*. Beyrut: Dârü’l-Mârif, 1975.
- Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd b. Muhammed. *Beyanü’l-i’câzi’l Kur’ân* (Selâsü resâil fi’l-i’câzi’l-Kur’ân içinde). Kahire: Dârü’l Maârif, ts.

- Hûlî, Emîn. *Arap İslam Kültüründe Yenilikçi Yaklaşımlar*. çev. Emrullah İşler - M. Hakkı Suçın. Ankara: Kitâbiyât, 2006.
- Hûlî, Emîn. *Fennü'l-kavl*. Kahire: Dârü'l Kütübî'l-Mısırî, 1992.
- Hûlî, Emîn. *Kur'an Tefsirinde Yeni Bir Metod*. çev. Mevlüt Güngör. İstanbul: Kur'an Kitaplığı, 1995.
- Hûlî, Emîn. *Menâhicü't-tecdid fi'n-nabv ve'l-belâğa ve't-tefsir ve'l edeb*. Mısır: Dârü'l-Mârife, 1961.
- Hûlî, Emîn. *Sılatü'l-İslâm bi islâbi'l Mesihîyye*. Kahire: Hey'etü'l Arabiyyetü'l Âmmeti li'l-Kitâb, 1993.
- Hûlî, Emîn. "et-Tefsîr". *Dâiretü'l-Maârifî'l-İslâmiyye* 5 (1966).
- Hûlî, Yumnâ Tarîf. *Emin el-Hûlî ve'l eb'âdü'l-felsefiyyeti li't-tecdid*. Kahire: Müessesetü Hindavî, 2014.
- Hüseyin, İlahîbahş Hâdim. *el-Kur'âniyyûn ve şübehâtühüm havle's-Sünne*. Suudi Arabistan: Mektebetü's-Siddîk, 2000.
- Hüseyin, Tâhâ. "Cahiliye Dönemi Nesri". çev. Celalettin Divlekçi. *AÜİFD*, 48/1 (2007), 177-183.
- Hüseyin, Tâhâ. *Fîş-şîri'l-Câbilî*. Kahire: Dârü'l Maârif, ts.
- Ichwan, Moch Nur. "Nasr Ebu Zeyd ve Çağdaş Kur'an Hermenötiği". çev. Ayşe Çil. *Eskiyeni* 27 (Güz 2013), 139-146.
- Işıcık, Yusuf. *Kur'an'ı Anlamada Temel İlkeler*. Ankara: Esra Yayınları, 1997.
- Izutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Tanrı ve İnsan*. çev. Kürşad Atalar. İstanbul: Pınar Yayınları, 2017.
- İbn Cinnî, Ebü'l-Feth Osmân. *el-Hasâis*. PDF: al-mostafa.com, ts. <https://elibrary.mediun.edu.my/books/TMA0009.pdf>
- İbn Enbârî, Ebû Bekir. *Nüzhetü'l elibba' fi tabakâti'l üdebâ*. Thk. İbrahim es-Samerrâî. Ürdün: Mektebetü'l-Menâr, 1985.
- İbn Fâris, Ebü'l Hüseyin Ahmed. *es-Sâhibî fi-fikhi'l-lûga*. tlk. Ahmed Hasan Besiç. Beyrut: Dârü'l-Kütübü'l-İlmî, 1997.
- İbn Fâris, Ebü'l Hüseyin Ahmed. *Mu'cemü Mekâyisi'l-luga*. thk. Abdüsselâm Muhammed Hârûn. 6 cilt. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1979.
- İbn Haldûn, Veliyyüddîn Abdurrahman b. Muhammed. *Mukaddime*. thk. Abdullah Muhammed Derviş. 2 cilt. Dımaşk: Dârü Yarub, 2004.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik. *es-Sîre en-Nebeviyye*. thk. Ömer Abdüsselâm Tedmûrî. 4 cilt. Beyrut: Dârü'l Kitabi'l-Arabî, 1990.
- İbn Kayyim, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr. *et-Tibyân fi eymâni'l-Kur'an*. thk. Abdullah b. Sâlim el-Batâtî. Mekke: Dârü Âlemi'l-Fevâid, ts.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ. *Tefsîrül-Kur'âni'l-azim*. thk. Sâmi b. Muhammed Selâmet. 8 cilt. Suudi Arabistan: Dârü Tayyibe, 1999.

- İbni Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim. *Te'vilü-müşkili'l-Kur'an*. nşr. Seyyid Ahmed Sakar. Beyrut: Mektebetü'l İlmiyye, 1973.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mükerrrem. *Lisânü'l-'Arab*. 6 Cilt. Kahire: Dârü'l-Maârif, ts.
- İbn Şeddâd, 'Antere. *Divânu Antere b. Şeddâd*. PDF: al-hakawati.net. http://al-hakawati.net/Content/uploads/Civilization/9433_diwanindex1a2.pdf
- İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed er-Râgıb. *el-Müfredât*. (Dımaşk: Dârü'l-Kalem, 2009.
- Jansen, J.J.G. *Kur'an'a –Bilimsel, Filolojik, Pratik– Yaklaşımlar*. çev. Halilürrahman Açar. Ankara: Fecr Yayınevi, 1993.
- Kâdi Abdülcebbar, Ebû Hasan Abdullah b. Ahmed. *el-Muğni fi ebvâbi't-tevhid ve'l-'adl*. thk. Mahmud Muhammed Kâsım. 20 cilt. Kahire: Vızâretü's-Sekâfe, 1960.
- Kâdi Abdülcebbar, Ebû Hasan Abdullah b. Ahmed. *Şerhu usûli'l-hamse*. thk. Abdülkerim Osmân. Kahire: Mektebetü Vehbe, 1996.
- Kâdi İyâz, Ebü'l-Fadl İyâz b. Musa b. İyâz El-Yahsubi. *eş-Şifâ bi ta'rihi Hukûki'l-Mustafâ*. thk. Abduh Ali Kûşek. Beyrut: Câizetü Dubi ed-Devliyye li'l-Kur'an, 2013.
- Kâfiyeci, Muhyiddin Muhammed b. Süleymân. *et-Teysir fi kavâ'idü 'ilmi't-tefsir*. thk. M. Hüseyin ez-Zehabî. Kahire: Mektebetü'l-Kudsî, 1998.
- Kamada, Shigeru. "Kur'an Tefsiri ile Sufi Felsefe Arasında Molla Sadra". çev. Enes Erdim. *Dini Araştırmalar Dergisi* 10/28 (Mayıs-Ağustos 2007), 271-284.
- Karagöz, Mustafa. *Dilbilimsel Tefsir ve Kur'an'ı Anlamaya Katkısı*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Karagöz, Mustafa. "Dil Merkezli Tefsir Çalışmaları". *Tefsire Akademik Yaklaşımlar-1*. ed. Mehmet Akif Koç – İsmail Albayrak. 323-356. Ankara: Otto Yayınları, 2015.
- Karagöz, Mustafa. "Kur'an Kavramlarının Anlamını Belirlemede Artzamanlı ve Eş-zamanlı Semantiğin Rolü". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 43 (2017/2), 313-363.
- Karagöz, Mustafa. "Terim, İçerik ve İşlev Analizi Işığında Sosyolojik Tefsir". *Kur'an'a Yaklaşımlar*. ed. Bilal Gökçır – Necdet Yılmaz. 307-338. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2010.
- Karataş, Şaban. *Muhammed Ahmed Halefullah Eserleri ve Kur'an Tefsiri ile İlgili Görüşleri*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2011.
- Karslı, İbrahim Hilmi. "Tarihsel Gelişimleri İtibariyle Tefsir Mukaddimelerine Dair Bir İnceleme / A Study on the Commentary Prefaces in Point of Their Historic Developments". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 0 / 20 (Aralık 2003), 222-257.

- Kasapoğlu, Abdurrahman. “Kur’an’ın Konulu Tefsiri”. *Hikmet Yurdu Dergisi* 2/3 (Ocak-Haziran 2009), 111-146.
- Kattân, Mennâ Halil. *Mebâhis fî-ulûmi'l-Kur'ân*. Kahire: Mektebetü Vehbe, 2000.
- Keskin, Mustafa. “Kur’an’ın İcâzına Dair İlimler ve Sekkâkî'nin “Miftâhu'l İlim” Adlı Eserinin Tahlili”. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/4 (2016/1). 99-122.
- Kılıç, Hulusi. “Belâgat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/380-383. Ankara: TDV Yayınları, 1992.
- Kılıç, Hulusi. “Emîn Hülî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/339-340. Ankara: TDV Yayınları, 1998.
- Kılıç, Sadık. “Dil ve İnsanın Tarihselliği Bağlamında Dinî Metin”. *Kur'an ve Dil (Dil Bilimi ve Hermenötik) Sempozyumu*. 95-105. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2001.
- Kılıç, Sadık. “Nesnellikle Öznellik Arasında Yorum”. *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 9/1-2-3-4 (1996), 103-114.
- Kınar, Kadir. “Abdülkâhîr el-Cürçânî'nin Nazm Teorisi”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13 (2006), 65-101.
- Kızıklı, Zafer. “Arap Dili Belâgat Bilimine Kuramsal Bir Yaklaşım”. *Journal of Islamic Research* 24/1 (2013), 17-24.
- Kızıklı, Zafer. “Arap Dilinde Retoriğin Bir Bilim Dalı Olarak Doğuşu, Gelişimi ve Öncüleri”. *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildiriler 'Dil Bilimi, Dil Bilgisi ve Dil Eğitimi'*. 13/2, II/1007-1026. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 2011.
- Koç, Mehmed Akif. *Bir Kadın Müfessir Âişe Abdurrahman ve Kur'an Tefsirindeki Yeri*. İstanbul: Şûle Yayınları, 1998.
- Koç, Mehmed Akif. “Tefsirde Keyfilğin Çaresi: Tefsir Rivayetleri”. *Tefsire Akademik Yaklaşımlar-1*. ed. Mehmet Akif Koç – İsmail Albayrak. 43-55. Ankara: Otto Yayınları, 2015.
- Koç, Turan. “Kur'an Dili Açısından Söz-Anlam İlişkisi”. *Kur'an ve Dil (Dil Bilimi ve Hermenötik) Sempozyumu*. 19-30. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2001.
- Koçyiğit, Hikmet. “Kur'an'ın Nüzul Sırasına Göre Tefsir Edilmesi”. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/23 (2013), 183-201.
- Kotan, Şevket. *Kur'an ve Tarihsellik*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2015.
- Kur'an-ı Kerîm Meâlî*. çev. Halil Altuntaş - Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım, 2009.
- Kurtubî, Muhammed b. Ahmed. *el-Câmi' li-ahkâmî'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin Türki. 24 cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2006.
- Kutub, Seyyid. *et-Tasvirü'l-fenni fi'l-Kur'ân*. Kahire: Dâru's-Şurûk, 2002.

- Lanson, Gustave. *Tarîh-i Edebiyatta Usûl*. çev. Yusuf Şerif Kılıçel. İstanbul: 1937.
- Lugavî, Ebu't-Tayyib. *Merâtibü'n-Nabviyyin*. thk. Muhammed Ebu'l Fadl İbrahim. Beyrut: Mektebetü'l-Asriyye, 2009.
- Marangozoğlu, İzzet. "Beyânî Tefsirin Doğuşu ve Gelişimi". *Mizânu'l-Hak İslâmî İlimler Dergisi* 2 (2016), 11-39.
- Mâverîdî, Ebu'l Hasen Ali b. Muhammed. *A'lâmü'n-nübüvve*. Beyrut: Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1986.
- Merve, Hüseyin. *en-Nez'âtü'l-mâddiyyeti fi'l-felsefeti'l-Arabiyyeti ve'l-İslâmiyye*. 4 cilt. Beyrut: Dârü'l-Fârâbî, 2008.
- Mir, Mustansir. "Edebî Bir Metin Olarak Kur'an". çev. Aydın Temizer. *Marîfe* (Kış 2014), 175-189.
- Muttaqin, Mohammad Izdiyan. "Efkârü Emîn el-Hülî fi-ta'limi'l-belâgati'l-Arabiyyeti". *Arabiyât Jurnal Pendidikan Bahasa Arab dan Kebahasaaraban* 4/1 (2017), 38-57.
- Mübârek, Muhammed. *Dirâse edebiyye li'n-nusûsi mine'l-Kur'an*. Beyrut: Dârü'l Fıkr, 1998.
- Müslim, Mustafa. *Mebâhis fi'icâz'il-Kur'an*. Riyad: Dârü'l-Müslim, 1996.
- Müslim, Mustafa. *Mebâhis fi't-tefsiri'l-mevdûi*. Dimaşk: Dârü'l Kalem, 2000.
- Ocak, Ahmet Yaşar. "İslâm'ın Temel İnançları Etrafında Oluşan 'Mitolojik' Kültür: 'İslam Mitolojisi'". *Milel ve Nihal* 6/1 (Ocak-Nisan 2009), 137-163.
- Ömerî, Ahmed Cemal. *el-Mebâhisü'l-belâgiyye fi dav'i kadıyyeti'l'icâzi*. Kahire: Mektebetü'l Hancı, 1410.
- Önal, Mehmet. "Edebî Dil ve Üslup". *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 36 (2008), 23-47.
- Özdoğan, M. Akif. "Klasik Arap Edebî Tenkidine Genel Bir Bakış", *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 12/1 (2015), 1-28.
- Özlı, Muzaffer. "Arap Dilinde İ'câzın Tarihî Seyri ve Önemi". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/1 (2011), 177-187.
- Özsoy, Ömer. "Kur'an Hitabının Tarihselliği ve Tarihsel Hitabın Nesnel Anlamı Üzerine". *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 9/1-2-3-4 (1996), 135-143.
- Öztürk, Mustafa. *Kur'an Dili ve Retoriği*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010.
- Öztürk, Mustafa. "Tefsirde Mu'tezile Ekolü", *Tefsire Akademik Yaklaşımlar-1*. ed. Mehmet Akif Koç – İsmail Albayrak. 95-132. Ankara: Otto Yayınları, 2015.
- Paçacı, Mehmet. "Anlama (Fıkıh) Usulüne Dair". *Journal of Islamic Research* 8/2 (Spring 1995), 85-97.
- Paçacı, Mehmet. *Kur'an'a Giriş*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2006.
- Paçacı, Mehmet. "Kur'an ve Tarihselci Yorum". *Kur'an ve Dil (Dil Bilimi ve Hermenötik) Sempozyumu*. 75-80. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2001.

- Palmer, Richard E. *Hermenötik*. çev. İbrahim Görener. İstanbul: Anka Yayınları, 2002.
- Palmer, F.R. *Semantik Yeni Bir Anlam Projesi*. çev. Ramazan Ertürk. Ankara: Kitabiyat, 2001.
- Paret, Rudi. *Kur'an Üzerine Makaleler*. çev. Ömer Özsoy. Ankara: Otto Yayınları, 2018.
- Polat, F. Ahmet. "Modern ve Postmodern Düşüncede Kur'an'a Yaklaşımlar, Arkoun, Hanefi, Ebû Zeyd Örneği". *Marife* 1/2 (2001), 7-25.
- Râfiî, Mustafa Sâdık. *İcâzül Kur'an ve belâğatü'n-nebeviyye*. Beyrut: Dârü'l Kitâbi'l-Arabî, 1973.
- Râzi, Ebû Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Mefâtihu'l-gayb*. Beyrut: Dârü'l-Fıkr, 1981.
- Rızâ, Muhammed Reşid. *Tarihü'l-üstâzi'l-İmam*. 3 cilt. Kahire: Dârü'l-Fazile, 2006.
- Rızâ, Muhammed Reşid. *Tefsiru'l Kur'âni'l-Hakim (Tefsiru'l Menar)*. 12 cilt. Kahire: Dârü'l-Menâr, 1947.
- Rişvânî, Sâmîr Abdurrahmân. *Menbecu't-tefsiri'l-mevdûi li'l-Kur'âni'l-Kerim*. Haleb: Dârü'l-Mülteka, 2009.
- Robinson, Neal. "Mu'minûn Süresi'nin Yapısı ve Tefsiri". çev. İsmail Albayrak. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9 (2004), 185-206.
- Rufâî, Abdülcebbar. "Da'vetü's-Şeyh Emîn el-Hülî li't-tecdid". *Merkezü Efkâr li'd-dirasâti ve'l-ebbâs*. (Nisan, 2019), 1-33.
- Rufeyde, İbrahim Abdullah. *en-Nabv ve kütübü't-tefsir*. Libya: Dârü'l-Cemâhiriyye, 1980.
- Rummânî, Ebü'l-Hasen Alî b. İsâ. *en-Nuket fi icâzi'l-Kur'an*. (Selâsü resâil fi'l-icâzi'l-Kur'an içinde). Kahire: Dârü'l Maârif, ts.
- Rûmî, Fehd b. Abdurrahman b. Süleyman. *İtticâhâtü't-tefsir fi karnî'r-râbi aşer*. 3 cilt. Riyad: Müessesetü'r-Risâle, 1997.
- Sâlih, Subhî. *Mebâbis fi-ulûmi'l-Kur'an*. Beyrut: Dârü'l İlim li'l Melâyin, 1977.
- Sâlim, Ahmet Muhammed. "Emîn el-Hülî'ye Göre Kur'an'ın Edebî Tefsiri". çev. H. Çetinkaya - S. Baysal. *Söz ve Adalet Dergisi* 1/6-7 (Temmuz-Ağustos 2008), 144-147.
- Salmazzem, Mehmet. "Tehâddî Âyetlerinin Nüzul Kronolojisine Farklı Bir Yaklaşım". *EKEV Akademi Dergisi* 19/64 (Güz 2015), 115-134.
- Samerrâî, Fâdıl Sâlih. *Alâ Tariki't-Tefsiri'l-Beyânî*. 2 cilt. Birleşik Emirlikler: Câmîatiü Şârîka, 2002.
- Saraç, M.A. Yekta. "İcâz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/392-393. Ankara: TDV Yayınları, 2000.
- Seber, Abdülkerim. "Konulu Tefsir Metodunun Teorik ve Pratik Problemlerine Dair Bazı Çözüm Önerileri". *DEÜİFD* 30 (2009), 139-172.

- Sekkâkî, Ebû Yâ'kûb. *Miftâhu'l-ulûm-Belâgat*. çev. Zekeriya Çelik. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2017.
- Soysaldı, Mehmet. "Kur'an'ı Doğru Anlamada Semantik Metodun Önemi". *Kur'an ve Dil (Dil Bilimi ve Hermenötik) Sempozyumu*. 31-50. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2001.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed. *el-İtkân*. thk. Mustafa Şeyh Mustafa. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2008.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed. *el-Müzbir fi ulûmi'l-lugati ve envâuha*. thk. Muhammed Câd Mevlâ vd. 2 cilt. Beyrut: Mektebetü'l-Asriyye, ts.
- Şâfî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs. *er-Risâle*. çev. Abdülkadir Şener - İbrahim Çalışkan. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 1996.
- Şarkavî, İffet. *el-Fikrû'd-dini fi muvâcebeti'l-asr*. Beyrut: Dârü'l Avde, 1979.
- Şâtîbî, İbrahim b. Mûsâ. *el-Muvâfakât fi usûli'l-ahkâm*. thk. Meşhur b. Hasan Âli Selman. 6 cilt. Suudi Arabistan: Dârü İbn Affân, 1997.
- Şenocak, İhsan. *Kur'an-ı Kerim Müdâfaası*. İstanbul: Hüküm Kitap, 2017.
- Şeref, Abdülaziz. *Tâhâ Hüseyin ve Zevâlü'l-muctemâit-taklîdi*. Tunus: Müessesâtü Abdülkerim b. Abdullah, 1988.
- Şerîf, İbrahim. *İtticâhâtüt-tecdüd fi tefsiri'l-Kur'âni'l-Kerim fi Mısr*. Kahire: Dârü't-Türâs, 1982.
- Şimşek, Sait. *Günümüz Tefsir Problemleri*. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 2017.
- Şirbâsî, Ahmed. *Hız Peygamber'den Günümüze Tefsir Ekolleri*. çev. Mustafa Özcan. İstanbul: Özgü Yayınları, 2010.
- Taberî, İbn Cerîr. *Câmiü'l-beyân an te'vili âyi'l-Kur'an*. 7 cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, ts.
- Tâhir, Ali Cevâd. *Mukaddime fi'n-nakdi'l edebi*. Beyrut: Müessesetü'l Arabiyyeti li'd-Dirâseti ve'n-Neşr, 1979.
- Tal'a, Âsım. "Emîn el-Hülî (Hayâtühü)". *elbalad.news*. Erişim 10 Haziran 2018. <https://www.elbalad.news/2958321>
- Tatar, Burhanettin. *Hermenötik*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2004.
- Tatar, Burhanettin. "Kur'an'da Kıssaların Temel Anlamları Üzerine Felsefi Notlar". *Milel ve Nihal* 6/1 (Ocak-Nisan 2009), 99-111.
- Tayyâr, Müsâid b. Süleymân b. Nâsır. *Tefsirü'l-lugavi li'l-Kur'âni'l-Kerim*. Suudi Arabistan: Dârü İbnü'l Cevzi, 2002.
- Tayyâr, Müsâid b. Süleyman b. Nâsır. "Kur'an'da İlmî İcâz", çev. Zeynel Abidin Aydın. *AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/5 (Bahar 2015), 219-235.
- Tiyek, Fatih. "Kur'an'ı Anlamada Bağlamın Önemi". *Günümüz Tefsir Problemleri*. ed. Ali Karataş - Yunus Emre Gördük. 81-96. Ankara: Bilay, 2018.
- Tokat, Latif. "Dinin Sembolik Dili". *Milel ve Nihal Dergisi* 6/1 (Ocak-Nisan 2009), 75-98.

- Topaloğlu, Fatih. “Ebu Zeyd’e Göre Vahyin Metin-Kültür İlişkisi Açısından İncelenmesinde Dilin Rolü”. *EKEV Akademi Dergisi* 15/48 (Yaz 2011), 107-115.
- Tüccar, Zülfikar. “Kur’ân ve Arap Edebiyatı”. *Kur’an ve Tefsir Araştırmaları-II*. ed. Bedreddin Çetiner. 39-44. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2001.
- Usta, Aydın. “Bilimsel Araştırmalarda Yapısal Etmenler ve Evreler”. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1/1 (2012), 97-112.
- Ürün, Ahmet Kâzım. *Klasik Arap Edebiyatı*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, 2015.
- Vecdî, Muhammed Ferîd. *Dâiretu Maârifi'l-Karni'l-İşrin*. Beyrut: Dârü'l Fıkr, 1971.
- Watt, Montgomery. *Hız. Muhammed'in Mekkesi*. çev. Mehmet Akif Ersin. İstanbul: Kuramer, 2017.
- Yakıt, İsmail. “Doğru Bir Kur’an Tercümesinde Semantik Metodun Önemi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1994), 17-24.
- Yakıt, İsmail. “Semantik Analizler Işığında Kur’an’da Reyb ve Yakîn Kavramları”. *Kur’an ve Dil (Dil Bilimi ve Hermenötik) Sempozyumu*. 49-56. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2001.
- Yaltkaya, Şerafettin. “Arap Edebiyatı’ Adlı Makalenin Sadeleştirilmesi”. sad. Ali Yılmaz. *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/2 (2007), 467-492.
- Yavuz, Ömer Faruk. “Kur’an’ın Temel Amaçlarının İfade Edilmesinde Bir Anlatım Tekniği Olarak Kıssanın Rolü”. *Milel ve Nihal* 6/1 (Ocak-Nisan 2009), 113-136.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “İcâzü’l-Kur’ân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/403-406. Ankara: TDV Yayınları, 2000.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Sarfê”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/140-141. Ankara: TDV Yayınları, 2009.
- Yazıcı, Hüseyin. “Hikâye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/479-485. Ankara: TDV Yayınları, 1998.
- Yıldırım, Mustafa. “Kur’an Sanatı ve Estetiği Üzerine”. *İSTEM* 8/16 (2010), 161-179.
- Yiğit, Metin. “Hermeneutik Yöntem ve Usûl-i Fıkhın Kat’i Zannî Diyalektiği”. *Kur’an ve Dil (Dil Bilimi ve Hermenötik) Sempozyumu*. 125-186. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2001.
- Yurt, Mehmet Emin. “İcâzü’l-Kur’ân İlminin Mahiyeti, Tanımı ve Genel Hatlarıyla Tarihsel Süreci”. *İğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9 (Nisan 2017), 191-226.
- Zeccâc, Ebû İshak. *Meâni’l-Kur’ân ve irâbuhu*, thk. Abdulcelil Abduh Şelebî. 5 cilt. Beyrut: Âlemu’l-Kutub, 1988.
- Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsir ve’l-müfessirün*. 3 cilt. Kahire: Mektebetü Vehbe, ts.
- Zemahşerî, Ebû’l-Kâsım Mahmud b. Ömer b. Muhammed. *el-Keşşâf ‘an hakâ’iki gavâmizi’t-tenzîl ve ‘uyûni’l-ekâvil fi vücûbi’t-te’vil*. Beyrut: Dârü’l-Mâriye, 2009.

Zerkeşî, Bedreddin. *el-Burhan fî ulûmi'l-Kur'an*. thk. Muhammed Ebu'l Fadl İbrahim. 4 cilt. Kahire: Dârü't-Turâs, 2008.

Zeydân, Corci. *Târihu âdâbi'l-lügati'l-Arabiyye*. Kahire: Müessesetü'l Hindavî, 2012.

Zeyn, Rüşdî. *Mu'cemül-müfêbres li meâni'l-Kur'âni'l-Azim*. Dımaşk: Dârü'l Fıkr, 1416.

Zeyyat, Ahmet Hasan. *Tarihu'l-Edebi'l-Arabi*. Kahire: Dârü'n-Nahda, ts.

Zirikli, Hayrüdî. *el-A'lâm*. Beyrut: Dârü'l İlm-i li'l-Melâyîn, 1986.

Zürkânî, Muhammed Abdülazîm. *Menâhilü'l-irfân fî-ulûmi'l-Kur'an*. 2 cilt. Kahire: Matbaatu İsa Babi'l-Halebî ve Şürekâhu, ts.

Fecr Yayınları: 702

İSLAM ÖNCESİ DÖNEMDE ÇÖL

Emine Ülkü BASTEM

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Temmuz 2023

ISBN: 978-625-6436-51-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Acar, Cafer, *Cabilyede ve Risalet Döneminde Savaş Dönemi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.
- Acarloğlu, Ahmet, “İlk Dönem İslâm Tarihinde Kadının Konumu”, *Mardin Artuklu Üniversitesi İslami İlimler Dergisi*, 5/1, 2018, 115-139.
- Açık, Fatih-Mustafa Harput, “Toplumsal Bir Kategori Olarak Be-devilik”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8/39, 2015, 418-430.
- Ağarı, Murat, “İslam Coğrafyacılarında Yedi İklim Anlayışı”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 47/2, 2006,195-214.
- Ahmad, Sayyid Maqbul, “İbn Hurdazbih”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1999, XX, 78, 79.
- Akarsu, Murat, *Kabileden Devlete Medine Tecrübesi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2018
- Akinoğlu, Orhan, “Coğrafya Eğitimi ve Toplum”, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 13, 2006, 25-48.
- Aktürk, Zekeriya-Mehmet Işık, “Besin Değeri ve Sağlık Açısından Hurma”, *Konuralp Tıp Dergisi*, 4(3), 2012, 62-68.
- Akyol, Edip, “Müşrik Direnişin Nedenleri”, *Siyer Araştırmaları Dergisi*, 2017, 1-28.
- Aladağ, Mehmet Şirin, *Cabilye ve İslam Dönemi Şiirinde İçerik*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 2014.
- Albayrak, Ahmet, “İbni Haldun’un Medeniyet Tasarımı ve İnsan”, *İslami Araştırmalar Dergisi*, 21, 2010, 7-20.
- Albayrak, Ahmet, “Bir Medeniyet Kuramcısı Olarak İbn Haldun”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9/9, 2000, 589-602.
- Aldemir, Halil, “İslam öncesi Mekke ekonomisinin Kur'an Daveti Açısından Değerlendirilmesi”, *Kur'an'ın Anlaşılmasına Katkısı*

- Açısından Kur'an Öncesi Mekke Toplumu Sempozyumu*, 2011, 279-302.
- Algül, Hüseyin, "Haram Aylar", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, XVI, İstanbul 1997, 105,106.
- Alıcı, Mehmet, "Cahiliye Arabı Bir Peygamber Bekliyor muydu? Âtil Tanrı/Deus Otiosus Bağlamında Cahiliye Dönemi Peygamber Algısı", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 59(1), 2018, 117-154.
- Alıcı, Mustafa, *Evrimci Politeizm Devrimci Monoteizm*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2013.
- Altıntaş, Ramazan, *Bütün Yönleriyle Cahiliye*, Ribat Yayınları, Konya 1996.
- Altıntaş, Hacı Mehmet, *Cahiliye Çağından Hz. Peygamber'in Vefatına Kadar Kan Davası*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2021
- Âlûsî, Ebü'l-Meâlî Cemâlüddîn Mahmûd Şükrî b. Abdillâh b. Mahmûd, *Bulûğul-Ereb fi Ma'rifeti Ahvâlil-'Arab I-III*, (thk. M. Behçet el-Eserî), 2. Baskı, Mektebetül Ehliyet, Basra 1924.
- Amin, Adham Hama Rashid, *The Reflection on Arabian Society in The Quran*, (Master Tesis), Bingöl Üniversty Graduate School Of Social Science, Bingöl 2018.
- Apak, Adem, *Cahiliye Döneminde Ekonomik Hayat*, Fecr Yayınları, Ankara 2022.
- Apak, Adem, "İslam Öncesi Dönemde Mekke İdare Sistemi ve Siyasetinin Oluşumu", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10(1), 2001, 177-194.
- Apak, Adem, "Kabile Asabiyetinin Mahiyeti Üzerine Değerlendirmeler", *İslam Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 2017, 76-91.
- Apak, Adem, *Ana Hatlarıyla İslam Öncesi Arap Tarihi ve Kültürü*, Ensar Yayınları, 4. Baskı, İstanbul 2019.
- Apak, Adem, *Kabile*, Endülüs Yayınları, İstanbul 2017.
- Apaydın, Mehmet, *Siyer Kronolojisi*, Kuramer Yayınları, İstanbul 2018.

- Arafe, Muhammed, *el Arab Kable'l İslam*, Mektebetü'l İskenderiyye, Kahire 1995.
- Arı, Mehmet Salih, "Cahiliye Toplumundan Medeni Topluma Geçiş Süreci: Yeni Bir Sosyal Düzenin Doğuşu", *İstem Dergisi*, 2(4), 2004, 175-190.
- Ariol, Şebnem, *Matematik Öğretmen Adaylarının Bütüncül (Holistik) ve Analitik Düşünme Stilllerinin Matematiksel Problem Çözme Becerilerine Etkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2009.
- Arslan, İhsan, *Beşeri ve Siyasal Yönleriyle Hz. Peygamber (s.a.v)'in Hoşgörüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2000.
- Assmann, Jan, *Kültürel Bellek*, (çev. Ayşe Tekin), Ayrıntı Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 2018.
- Atay, Hüseyin, "İslam'dan Önce Arap Yarımadası'nda Putperestlik ve Yayılışı", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, I-IV, 1957, 80-98.
- Ateş, Ahmet, "Asabiyet", *MEB İslâm Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 1942, I-XV, 663.
- Ateş, Ali Osman, *İslam'a Göre Cahiliye ve Ehl-i Kitab Örf ve Adetleri*, Beyan Yayınları, İstanbul 1996.
- Ateş, Süleyman, "Kur'an öncesi Arap Toplumunda Dinî Düşünce ve İbadet", *Kur'an'ın Anlaşılmasına Katkısı Açısından Kur'an Açısından Mekke Toplumu Sempozyumu*, 2011, 19-26.
- Athamina, Khalil, "İslam Öncesi Arabistan'da Kabile Kralları" (çev. İsrail Balcı-Celal Emanet), *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18/19, 2005, 193-212.
- Avcı, Casim, "Kureyş", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2002, XXVI, 442-444.
- Azimli, Mehmet, *Cahiliye Döneminde Dini Hayat*, Fecr Yayınları, Ankara 2022.
- Azimli, Mehmet, *Cahiliyeyi Farklı Okumak*, Ankara Okulu Yayınları, 7. Baskı, Ankara 2020.

- Azimli, Mehmet, *Tarih Okumaları*, Araştırma Yayınları, İstanbul 2013.
- Aziziova, Elnure, "İlk Dönem İslam Toplumunda Eğlence Hayatına Dair Bazı Tespitler", *Bakı Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin Elmi Mecmuası*, 10, 2008, 148-177.
- Azizova, Elnure, "Ukâz", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2012, XLII 61, 62.
- Baali, Fuad, *Society, State, and Urbanism: Ibn Khaldun's Sociological Thought*, State University of New York Press, 1988.
- Bagnold, Ralph Alger, *The Physics of Blown Sands and Desert Dunes*, Charpman & Hall, London 1973.
- Bağcı, Harun Reşit-M. Taner Şengün, "Çöl Tozlarının Beşerî Çevre ve Bitkiler üzerindeki Etkisi" *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24, 2012, 409-433.
- Bakkaloğlu, M.K. Abdussamet, "*Cabiliye Dönemi Aile Hukuku*" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1995.
- Baktır, Mustafa, "İstiska", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2001, XXIII, 381-383.
- Bal, Faruk, "Çölün Ekonomisi: İslam Öncesi Arap Yarımadası'nda Ticaret Ortaklık Para ve Kredi", *Akademik Ortadoğu*, 9/1, 2014, 95-118.
- Baljon, J. M. S., *Kur'an'ı Yorumunda Çağdaş Yönelimler*, (çev. Şaban Ali Düzgün), Fecr Yayınları, Ankara 1994.
- Baltacı, Burhan, "Nüzul Dönemi Şartlarının Kur'an'ın Anlaşılmasındaki Yeri Örnekler Üzerinden Bir Değerlendirme", *Kur'an'ın Anlaşılmasına Katkısı Açısından Kur'an Öncesi Mekke Toplumu Sempozyumu*, 2011, 109-118.
- Bardakoğlu, Ali, "Toplum Hukuk İlişkisi Açısında Cahiliye Hukuku Örneği", *Dünden Bugüne İslam Dünyasında Zihniyet Değişiklikleri ve Çağdaşlaşma Problemleri Sempozyumu*, Bursa 1990, 93-104.
- Batuk, Cengiz, "Mit, Tarih ve Gerçeklik Sorunu Üzerine Notlar" *Milel ve Nihal*, 6/1, Ocak-Nisan 2009, 27-53.

- Baysal, Sıddık, "Tefsirde Kültürel Antropolojik Yaklaşım", *Tefsir Araştırmaları Dergisi*, 3/2, 2019 322; Sakarya 2019.
- Baytop, Turhan, "Misvak", *DİA*, TDV Yayınları, Ankara 2020, XXX, 191, 192.
- Bekri, *Cabiliye Arapları*, (çev Levent Öztürk), İz Yayınları, İstanbul 1998.
- Belge, Rauf, "İbni Haldun Mukaddimesine Göre İktisadi Coğrafya", *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 13(50), 2018, 266-287.
- Berger, Peter L., Thomas Luckman, *Gerçekliğin Sosyal İnşası Bir Bilgi Sosyolojisi İncelemesi*, Paradigma Yayınları, İstanbul 2008.
- Berrü, Tevfik, *Tarihü'l Arabi'l-Kadim*, Daru'l-Fikrîl-Mu'asır, 2. Bası, Dimeşk-Suriye 1996.
- Bilgin, Şaban, *Kutsal Kitaplarda Mitolojik Unsurlar*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2002.
- Boas, Franz, *Antropoloji ve Modern Yaşam*, (çev. Deniz Uludağ), Doğu Batı Yayınları, Ankara 2017.
- Bodur, Hüsnü Ezber Bodur, "Medine Şehir Devleti: Kabilecilikten Küresel İslami Bilince Doğru", *Akademik Siyer Dergisi*, 1(1), 2020, 50-62.
- Bostan, Hakan "Antropoloji Kültür ve Güvenlik" *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 5/2, Ankara 2016.
- Boydak, Melih, "Türkiye'de Yarı Kurak ve Kurak Bölgelerin Ağaçlandırılması", *II. Uluslararası Katılımlı Kuraklık ve Çölleşme Sempozyumu*, 1, Konya 2014, 20-38.
- Bozkurt, Nebi, "Hurma", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1998, XVIII, 391-393;
- Bozkurt, Nebi, "Kasva", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2002, XXV, 2,3.
- Bozkurt, Nebi, "Müsamere", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, XXXII, 75, 76.
- Bölükbaşı, Mehmet, "Cahiliye Devri Araplarında Din Anlayışı", *Nüsha*, 49, 2019, 97-120.

- Bölükbaşı, Mehmet, “Cahiliye Devrinde Araplarında Kehanet ve Kâhinlik”, *Nüşba*, 47, 2018, 127-147.
- Braudel, Fernand, *Akdeniz ve Akdeniz Dünyası*, (çev. Mehmet Ali Kılıçbay), Eren Yayınları, İstanbul 1989, 104.
- Brockelman, Carl, *İslam Milletleri ve Devletleri Tarihi I*, (çev. Neşet Çağatay), Ankara Üniversitesi Yayınları, 2. Baskı, Ankara 1964.
- Budak, Abdulhamit, “İbni Haldun’da İsyân Olgusu”, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7/1, 2020, 561-599.
- Buhârî Alâüddin Abdülaziz b. Ahmed b. Muhammed. *Sabihü'l Buhari*, Al Bushra, Karachi 1437, 1276.
- Büyükoçkun, Kudret, “Arabistan”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1991, III, 252-258.
- Câbiri, Muhammed Âbid, *Arap Aklının Oluşumu*, (çev. İbrahim Akbaba) İz Yayınları, İstanbul 1997.
- Câhız, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb. *Kitabu'l-Hayevân*, (thk. Abdullah Muhammed Harun), 2. Baskı, VI, Matbaatül Mustafa el Bâbi el Halebi, b.y. 1949-1950.
- Caskel, Werner, “The Bedouinization of Arabia”, *The Arabs and Arabia On The Eve Of Islam*, Routledge, 3, New York 2017.
- Cevâd Ali, *el-Mufassal fi Târihi'l-Arab Kable'l-İslâm I-X*, Bağdat 1993.
- Cevizci, Ahmet, *Felsefe Sözlüğü*, 3. Baskı, Paradigma Yayınları, İstanbul 1999.
- Ceylan, Tuncay, *Cahiliye Dönemi Eğitim Anlayışı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2018.
- Chelhod, Joseph, “Hicret Öncesi Mekke’de Kapitalizm”, (çev. İzzet Er), *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4/4, 1992, 307-310.
- Connerton, Paul, *Toplumlar Nasıl Anımsar?*, (çev. Alaeddin Şenel), Ayrıntı Yayınları, 3. Baskı, İstanbul 2019.
- Çağıl, Necdet, “İslam Öncesi Mekke Toplumunda Kadın”, *Kur'an'ın Anlaşılmasına Katkısı Açısından Kur'an Öncesi Mekke Toplumu*

- Sempozyumu*, 2011, 199-224.Çelebi, Ahmet, *İslam'da Eğitim Öğretim Tarihi*, (çev. Ali Yardım), Damla Yayınları, İstanbul 2013
- Çelik, Hüseyin, "İslam Öncesi Mekke'de Ruh ve Cin İnancı", *Kur'an'ın Anlaşılmasına Katkısı Açısından Kur'an Öncesi Mekke Toplumu Sempozyumu*, 2011, 315-332.
- Çelikkol, Yaşar, *Cabiliye Döneminde Mekke (M.400-600 Yılları Arası Mekke'nin Fiziki, Etnik, Dini ve İdari Yapısı)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2002.
- Çetin, Aziz, "Cahiliye Algısının Muhammed b. Abdülehhab'ın Eylemlerine Etkisi", F. Betül Köse (Ed.) *Cabiliye Dönemi*, Samer Yayınları, Kahramanmaraş 2020,
- Çiftçi, Faruk, "Arap Geleneğinde Şair Cin İlişkisi", *Ekev Akademi Dergisi*, 6/13, 2002, 315-324.
- Dadan, Ali, "Cahiliye Bedevî Arap Zihninin Son Peygamberle İmtihanı: Uyeyne b. Hısn Örneği", *İstem Dergisi*, 18/36, 2020, 229-252.
- Dağcı, Şamil, "Kıyas", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2002, XXV, 488-495.
- Danışmend, İsmâil Hâmi, *İzablı İslam Tarihi Kronolojisi*, Bâb-1-Âli Yayınları, İstanbul 1960.
- Daryal, Ali Murat, *İslam'ın Doğuşu ve İlk Yayılışının Psiko-Sosyal Açısından Tablîli*, 5. Baskı, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2018.
- Davies, Owen, *Paganism A Very Short Introduction*, Oxford University Press, New York 2011.
- Dayf, Şevki, *Tarihul-Edebiyyi'l- 'Arabiyyi, el- 'Asru'l-Cabiliyye'*, Daru'l- Me'arif, 10. Baskı, Kahire t.y.
- Demircan, Adnan, *Cabiliye Toplumundan Günümüze Hz. Muhammed*, Fecr Yayınları, Ankara 2007.
- Demircan, Adnan, "Câhiliye Döneminde ve Hz. Peygamber Döneminde Çok Kadınla Evlilik", *İstem Dergisi*, 1/2, 2003, 9-32.
- Demircan, Adnan, *Bedevi*, Endülüs Yayınları, İstanbul 2018.

- Demircan, Adnan, *Kabile Topluluklarından Akide Toplumuna*, Beyan Yayınları, İstanbul 2009.
- Demircan, Adnan, *Kızların Gömülerek Öldürülmesi ve Çok Kadımlı Evlilik*, Beyan Yayınları, İstanbul 2008.
- Dikmen, Ülkü-Sabit Erşahin, “Tipik Bir Yarı Kurak Merada Bazı Çölleşme Göstergelerinin Bakıyla Değişimi”, *II. Uluslararası Katılımlı Kuraklık ve Çölleşme Sempozyumu 1*, Konya 2014, 381-388.
- Dindi, Emrah, *Arap Coğrafyası ve Kur'an*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2018.
- Dindi, Emrah, *Kur'an'da İslam Öncesi Kültür Nassın Olguyla Diyalektik İlişkisi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2017.
- Dindi, Korkut, *Siyer Kur'an İlişkisi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2017.
- Doğan, Metin, “Toplumbilimsel Açından Cahiliye Paganizmin Karakteristik Özellikleri”, *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi*, 7/2, 2021, 1086-1120.
- Dokgöz, Halil İbrahim, “Cahiliye Araplarında Totemizm”. F. Betül Köse (Ed.) *Cahiliye Dönemi*, Samer Yayınları, Kahramanmaraş 2020.
- Donner, Fred McGraw, *The Role of Nomads in The Near East in Late Antiquity (400-800 C.E.)*, The Arabs and Arabia On The Eve Of Islam, Routledge, New York 2017.
- Donner, Freed McGraw, *The Early Islamic Conquests*, Princeton University Press Published by Princeton University Press, New Jersey, 1981
- Duman, Fatih, *İslamiyet Öncesi Arap Folkloru ve Kur'an*, Araştırma Yayınları, Ankara 2018.
- Duman, M. Fatih -Korkut Dindi, *Cahiliye Döneminde Sosyal Hayat*, Fecr Yayınları, Ankara 2022.
- Duman, M. Fatih, *Kureys Kabilesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2015.

- Durant, Will, *The Story of Civilization The Age of Faith*, Simon & Schuster, New York 1950.
- Durant, Will, *İslam Medeniyeti*, (Çev. Orhan Bahaeddin), Kervan Yayınları, b.y. t.y,
- Durkheim, Emile, *Dini Hayatın İlk Biçimleri*, (Çev. Fuat Aydın), Ataç. Yayınları, İstanbul 2005.
- Düşgün, Feyza Şule, “İslam Hukuku Açısından Sosyal Realite ve Vahiy”, *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8, 2006,105-129.
- Ebü'l-Kâsım Muhammed b. Ali b. Havkal, en-Nasibî, *Sûretü'l Arz*, Mektebetü'l Hayyat, by. 1996.
- Ecer, Ahmet Vehbi, “Tarih Boyunca Mekke'nin Yönetimi”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, 1989, 297-311.
- Eliade, Mircea, *Dinler Tarihinine Giriş*, (çev. Lale Arslan), Kabalcı Yayınları, İstanbul 2003.
- Eliade, Mircea, *Kutsal ve Din Dışı*, (çev. Mehmet Ali Kılıçbay), Gece Yayınları, Ankara 1991.
- Eliade, Mircea, *Mitlerin Özellikleri*, (çev. Sema Rifat), 3. Baskı, Alfa Mitoloji Yayınları, İstanbul Eylül 2018.
- Elik, Hasan, “Kur'ân'da Şehir Tasarımının Nitelikleri (Mekke Örneği)”, *Kur'ân Mesajı İlmî Araştırmalar Dergisi*, 7, 1998,40-55.
- Elinç, Zuhâl Kaynakçı-Latif Gürkan Kaya, “Mitoloji ve İnanışlar Işığında Türk Kültüründe Hurma Ağacı” *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 2018, 413-424.
- Elmalı, Hüseyin. “Hitabet”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1998, XVIII, 158, 160.
- Emin, Ahmet, *Fecrül İslam*, (çev. Ahmed Serdaroğlu), Kılıç Yayınları, Ankara 1976.
- Engin, İsmail “Din Antrpoloji Üzerine Kısa Bilgiler”, *Folklor Edebiyat Dergisi*, 6/22, Ankara 2000.
- Erdentuğ, Ayşe “Külür Biliminin (Kültürel Antropolojinin) İnceleme Alanları”, *Türk Kültürü Aylık Dergisi*, 290/25, Ankara 1987.

- Ergin, Murat, “*Siyasi ve İtikadi Mezheplerin Doğuşunda Kabile Asabiyyetinin Doğuşu*” (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa 2000.
- Eriksen, Thomas Hylland, *Küçük Yerler Derin Mevzular Sosyal ve Kültürel Antropolojiye Giriş*, (çev. Fahriye Adsay), Avesta Basın Yayınları, İstanbul 2009.
- Erkut, Abdulkadir, *Kur’ân’da Bedevilik*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2010.
- Ertürk, Hatice Nur, *Cabiliyeden Hz. Peygamber Dönemine Süt Annelik Geleneği, Etkileri ve Önemi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2017
- Ezraki, Ebu’l Velid, *Abbarul Mekke*, (Çev. Yunus Vehbi Yavuz), Ankara Okulu Yayınları, 2. Baskı, Ankara 2020.
- Fâhûrî, *el-Câmi’ Fi Târîhi Edebi’l-‘Arabi, el-Edebu’l-Kadim*, Darü’l Ceyl, Beyrut-Lübnan t.y.
- Fâkihî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Abbâs, *Abbâru Mekke fî Kadîmi’d-Debri ve Hadîsihi I-VI*, (thk. Abdulmelik b. Abdullâh b. Dehyîş), Matba’atü’n-Nehdati’l-Hadise, 2. Baskı, Beyrut, 1994.
- Fayda, Mustafa, “Bedevi”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, V, 311-317.
- Fayda, Mustafa, “Ensâb”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1995, XI, 244-249.
- Fayda, Mustafa, “Nesî”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, XXXII, 578, 579.
- Fez, Abdulla El Tayib, “Pre-Islamic Poetry”, A. F. L. Beeston, T. M. Johnstone, R. B. Serjeant and G. R. Smith (Ed), *Arabic Literature To the end of the Umayyad Period* (ss.27-111), New York 1983.
- Fisher, Humphrey J., “Paganizm’in Özellikleri” (Ahmediyyah A Study in Contemporary Islam on the West African Coast

- eserinden çevrilmiştir.) (çev. Halide Rumeysa Küçüköner), *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 2015, 376-382.
- Freud, Sigmund, *Totem ve Tabu I*, (Çev. Niyazi Berkes), Çağdaş Matbaacılık Yayınları, İstanbul 1998.
- Gibb, H.A.R. *Arap Edebiyatı*, (Çev. Onur Özatağ), Doğu Batı Yayınları, 2. Baskı, Ankara 2022.
- Glennie, K.W., "The Desert of Southeast Arabia: A Product of Quaternary Climatic Change", *Quaternary Deserts and Climatic Change*, Rotterdam 1998.
- Goldziher, Ignace, *Klasik Arap Literatürü*, (çev. Azmi Yüksel-Rahmi Er), İmaj Yayınları, Ankara 1993.
- Goldziher, Ignace, *On The History of Grammar Among The Arabs*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam 1994.
- Goldziher, Ignaz, *İslam Kültürü Araştırmaları I-II*, (çev: Cihad Tunç), Otto Yayınları, Ankara 2019.
- Gökalp, Murat, "İslâm Öncesi Arabistan'da Putperestlik İnancı ve Buna Bağlı Bazı Merasimler", *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 6/11, 2013, 233- 242.
- Gökhan, Nur, *Cahiliye Toplumunda Kureyş Kadını*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2017.
- Görcelioglu, Ertuğrul, "Çöl Kavramı, Çölleşme Olgusu ve Türkiye", *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 42/3-4, 1992, 1-19.
- Gözütok, Şakir, "İslam Eğitim Tarihinde Müesseseleşme", *Dini Araştırmalar Dergisi*, 9, 2006, 17-44.
- Günaltay, Şemsettin, *İslam Öncesi Araplar ve Dinleri*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1997.
- Gündüz, Şinasi, "Cahiliye Dönemi Arap Putperestliği", Mahfuz Söylemez (Ed.), *Cahiliye Araplarının İlahları*, (ss.11-51), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2016.
- Güngör, Mevlüt, "Kur'an Bağlamında İslam Öncesi Mekke Toplumundaki Tanrı ve Ahiret İnancı", *Dini Araştırmalar Dergisi*, 8/23, 2005, 13-28.

- Güven, Şahin, “Kur’ân’ı Kerim’e Göre Bedevilik”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14/2, 2010, 243-272.
- Hamidullah, Muhammed, “Hilfu’l-Fudul”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1998, XVII, 31, 32.
- Hamidullah, Muhammed, “İlâf”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, XXII, 63, 64.
- Hamidullah, Muhammed, *İslam Peygamberi I-II*, (çev. M. Said Mutlu), Yeni Şafak Yayınları, Ankara 2003.
- Harman, Ömer Faruk, “Kâhin”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2001, XIV, 171,172.
- Haykal, Muhammad Husayn, *The Life of Muhammad*, (Translated by Isma'il Razi A. al-Faruqi), American Trust Publications 1976.
- Hazer, Dursun, “Hz. Ömer’e Göre Arap Şiiri ve Şairleri”, *İslami Araştırmalar Dergisi*, 16/3, 2003, 359-364.
- Hemdâni, Ebû Muhammed el-Hasen b. Ahmed b. Ya’küb. *Sıfatü Cezâreti’l-Arab*, (thk. Muhammed B. Ali), Mektebetül İrşad, Sa’na 1990.
- Higginbotham, Joyce & River, *Paganism: An Introduction to Earth-Centered Religions*, Llewellyn Publications, Minnesota 2002.
- Hill, Donald Routledge, “İlk Arap Fetihlerinde Deve ve Atın Rolü”, (çev. Mehmet Nadir Özdemir), *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Bahar 2012, 139-150.
- Hitti, Philip Khuri, *Siyasi ve Kültürel İslam Tarihi I-IV*, (Çev. Salih Tuğ), Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1989.
- Hizmetli, Sabri, *İslam Tarihi –İlk Dönem-*, 12. Baskı, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2019.
- Hobbes, Thomas, *Leviathan*, 6. Baskı, (Çev.: Semih Lim), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2007.
- Hodgson, Marshall G. S., *Dünya Tarihinde İslâm*, (Çev. Ahmet Kanlıdere), Yöneliş Yayınları, İstanbul 1997.
- Hodgson, Marshall G.S., *İslam’ın Serüveni İslam’ın Klasik Çağı, I-III*, (Çev. Berkay Ersöz), Phoenix Yayınları, Ankara 2017,
- Hogarth, David G., *Arabia*, Oxford At The Clarendon Press, 1921.

- Hourani, Albert, *Arap Halkları Tarihi* (Çev. Yavuz Alogan), İletişim Yayınları, 10. Baskı, İstanbul 2013.
- Hoyland, Robert G, *Arabia and Arabs (From The Bronze Age To The Coming Of İslam)*, Roudledge Yayınları, London 2001.
- Husayn, İbrahim, *el Edebül Arabiyye Beyne'l Bâdiye ve'l Hadr*”, Matbaatü's Saade, by. 1986.
- Işık, Hidayet, “Fahrettin Razi'nin Din Anlayışı İçerisinde Putperestliğin Yeri ve Putperestlikle İlgili Verdiği Bilgiler”, *Dinler Tarihi Araştırmaları-II*, Ankara 2000, 35-54.
- Izutsu, Toshihiko, *Kur'an'da Tanrı ve İnsan* (Çev. Süleyman Ateş), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1975.
- İbn Abdirabbih, *el İkdül Ferid Kültürel İnciler 1-III*, (Çev. Musa Kazım Yılmaz), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2021.
- İbn Al-Kalbi, *Putlar Kitabı (Kitab al-Asnam)*, (Çev. Beyza Düşüngen), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1968.
- İbn Habîb, Ebû Cafer Muhammed el-Bağdâdi, *el-Muhabber*, (Çev. Adem Apak- İsmail Güler), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2018.
- İbn Haldun, *Mukaddime*, (Çev. Süleyman Uludağ), Dergâh Yayınları, İstanbul 2018.
- İbn Havkal, Ebü'l-Kâsım Muhammed b. Ali en-Nasîbî, *Süretü'l Arz*, Mektebetü'Hayyat, by. 1996.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Ali b. Ahmed b. Saîd, *Cemberetü Ensâbil-Arab*, 5. Baskı, (thk. Abdusselam Muhammed Harun), Darrül Maarif, Kahire 1119.
- İbn Hişam, Ebû Muhammed Cemâlüddin Abdülmelik, *es-Siretü'n-Nebeviyye*, Darü'l Ceyyil, Beyrut.1975.
- İbn İshak, Muhammed, *Hz. Peygamberin Hayatı ve Gazveleri*, (Çev. Ali Bakkal) İlkharf Yayınları, İstanbul 2013.
- İbn Kesir Ebü'l-Fidâ' İmâdüddin İsmâil b. Şihâbiddin Ömer. *el-Bidâye ve'n-Nihâye, I-XX*, Darü İbn Kesir, Beyrut 2007.

- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim, *Te'vîlu Muşkilu'l- Kur'ân*, (thk. Seyid Ahmed Sakir), Mektebetü Dar'üt Turas, Kahire 1185.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim, *eş-Şi'r ve's-Şu'arâ*, (thk. Ahmet Muhammed Şakir), Darü'l Maarif, Kahire 1119.
- İbn Manzur, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem, *Lisanü'l Arab*, Darü'l Maarif, b.y, t.y.
- İbn Sad, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, (thk. Ali Muhammed Ömer), Mektebetü'l Hanci, Kahire 2001/ 1421.
- İbni Taymiyyah, Ahmad b. Abdul-Haleem b. Abdus-Salaam, *The Definition Of An Arab*, (ed. Naasir bin Abdil-Kareem al'Aql), Daar Ishbilîa, Riyad 1419/1999.
- İbnü'l-Esir, Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammed el-Cezerî, *el-Kâmil fi't-Târih I-XI*, (thk. Ömer Abdusselam Tedmürî), Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut 2012.
- İnan, Ahmet, "İlkel Doğa Ortamı Bağlamında Kur'an'daki Cahiliye Kavramını Yeniden Okuma", *Dini Araştırmalar Dergisi*, 5/13, 2002, 7-26.
- İşler, Emrullah, "Tarafe", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2011, XL, 14.
- İvgin, Hayrettin, "Put ve Putperestlik'in Mitolojik Boyutu", *Kültür Evreni*, 6/22, 2014, 92, 89-100.
- Kafes, Mahmut, "Cahiliye Şiirinde Deve", *Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 9(10), 1994-1995, 93-100.
- Kamacı, Fatımatüz Zehra. *Hz. Peygamber Devrinde Kadınların Süslenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2005.
- Kanarya, Bayram, "Kur'an ve Hadislerde 'Dil' Olgusuna Genel Bir Bakış" *Diyanet İlmî Dergi*, 55, 2019, 13-36.
- Kanlı, İmam Bakır-Doğan Başköy, "Küreselleşme ve Çevre Sorunları Bağlamında Göç: İklim Mültecileri", *Siyaset Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 6/3, 2018, 39-57.

- Kanter, Necati, "Vahiy Risalet ve Şiir", *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4, 1999, 233-247.
- Kapar, Mehmet Ali, "Eyyâmül Arab", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1995, XII, 14-16.
- Kara, Osman, "Kur'ân'da 'Cemel' Kelimesinin Okunuş ve Anlamı Üzerine", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XIII/24, 2011, 85-103.
- Karaarslan, Nasuhi Ünal, "Şair", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2010, XXXVIII, 302-304.
- Karaarslan, Nasuhi Ünal, İbnü's-Sikkit, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2000, XXI, 210, 211.
- Karasar, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları, İstanbul 2016.
- Karmış, Orhan, "Arabi", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1991, III, 242.
- Kavak, Fadime, "Arap Kültüründe Künyeleme Geleneği ve Çöl Fanusı Üzerindeki Yansımaları", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 22/2, 2013, 111-149.
- Kaya, Erkan, *Kur'ân'ı Kerim Ayetleri Işığında Fiziki Coğrafya*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 2018.
- Kaya, Osman, "Kur'ân Bağlamında İslam Öncesi Arap Yarımadası'nda Dinî Hayat, Putperetslik/Pagan Örneği", *Diyanet İlmî Dergi*, 49/4, 2013, 7-32.
- Kaya, Remzi, "Vahiy Öncesi Hicaz' da Müşrik Arapların İnanç Esasları", *Kur'an'ın Anlaşılmasına Katkısı Açısından Kur'ân Öncesi Mekke Toplumu Sempozyumu*, 2011, 123-135.
- Kaya, Serap, *Hız. Muhammed Döneminde Putperestlik*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2008.
- Kazıncı, Ziya, *Ana Hatlarıyla İslam Eğitim Tarihi*, 3. Baskı, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2012.
- Kelpetin, Mahmut, *Cabiliye Öneminde Arabistan*, Fecr Yayınları, Ankara 2022.

- Kelpetin, Mahmut, *İslam Öncesi Güney ve Kuzey Arabistan*, Kuramer Yayınları, İstanbul 2016.
- Khan, Majeed, “Tarih Öncesi Dönemden Göçebe Sanata–Suudi Arabistan’da Kabile Sanatının Tarihi ve Gelişiminin Özeti” (çev. Hakan Temir) *Siyer Araştırmaları Dergisi*, 13, 2022, 237-252.
- Kılıç, Ünal, “Dini İçerikli Ekonomik Bir Kavram: Humus”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8(1), 2004, 75-91.
- Kister, Meir Jacob, *İlk Dönem İslam Tarihi Üzerine Makaleler*, Ankara Okulu Yayınları (der. Ali Aksu), Ankara 2018.
- Koçyiğit, Tahsin, “Asabiyetten Uhuvette Medine’de Hz. Peygamber’in (s.a.v.) İslam Kardeşliğine Dayalı Bir Toplum Oluşturma Stratejisi Üzerine”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4, 2015, 1-33.
- Koçyiğit, Tahsin, *Hurma Deri Deve*, Hikmetevi Yayınları, İstanbul 2016.
- Kotan, Şevket, “Kur'an' da Cahiliye Araplarının Ahiret İnancı”, Mahfuz Söylemez (Ed.), *Cahiliye Araplarının Ahiret İnancı*, (ss.51-93), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2016.
- Köse, Feyza Betül, *Kabin*, Endülüs Yayınları, İstanbul 2018.
- Kurt, Abdurrahman, “Weber’in İslam Görüşü Üzerine Bir Değerlendirme”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 19/1, 2010, 1-23.
- Kurt, Abdurrahman, “Sosyo Ekonomik ve Kültürel Yönden İslam Öncesi Mekke Toplumu”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10(2), 2001, 97-122.
- Kurucu, Ayşegül, *Cahiliye Dönemi Hakim ve Hatiplerinden Kuss b. Saide, Eksem b. Sayfi ve Amr B. Madikerib’in Arap Dili ve Edebiyatındaki Yerleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2014.
- Kusky, Timothy Kusky, *Climate Change Shifting Glaciers, Deserts, and Climate Belts*, Facts On File Inc. An imprint of Infobase Publishing, New York 2009.

- Kutluer, İlhan, “Medeniyet”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2003, XXVIII, 298-301.
- Kutsal Kitap*, Yeni Yaşam Yayınları, Ekim, İstanbul 2014.
- Kuzgun, Şaban, “Hâcer”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1996, XIV, 431-433.
- Laity, Julie, *Deserts And Desert Environments*, Wiley Blackwell, Oxford 2008.
- Lapidus, Ira Marvin, *İslam Topluluklarının Tarihi I*, (3. Baskı), (çev. Yasin Aktay), İletişim Yayınları, İstanbul 2005.
- Lavenda, Robert H.-Emily A.Schultz, *Kültürel Antropoloji Temel Kavramlar*, (çev. Dilek İşler-Onur Hayırlı), Doğu Batı Yayınları, Ankara 2018
- Lecker, Michael, “Pre İslamic Arabia”, *Hebrew University of Jerusalem*, 2009, 153-170.
- Lewis, Bernard, *Tarihte Araplar*, (Çev. Hakkı Dursun Yıldız), Ağaç Kitabevi Yayınları 5. Baskı, İstanbul 2009,
- Lindholm, Charles, *İslami Ortadoğu*, (Çev. Balkı Şafak), İmge Yayınları, Ankara 2004.
- Lorenz, Ralph D.-James R. Zimbelman, *Dune Worlds How Windblown Sand Shapes Planetary Landscapes*, Springer Praxis Books, Heidelberg 2014.
- Mahmudov, Elşad, “Zâtürrikâ”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013, XLIV, 152.
- Makdisî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr el-Bennâ, *Ahsenü't-Tekasim fi Marifeti'l-Ekalim*, Darü'l Kütübü'l İlmiyye, Beyrut 2002.
- Malinowski, Bronislaw, *Bilimsel Bir Kültür Teorisi*, (Çev. Deniz Uludağ), Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2016.
- Marangozoğlu, İzzet, “İslam Öncesi Arap Edebiyatında Mitolojik Anlatı”, *Uluslararası Mitoloji Sempozyumu*, Ardahan 2019, 114-115.
- Maraqten, Mohammed, “İslâm Öncesi Arabistan'da Şarap İçme Alışkanlığı ve Şarap Yasağı”, (Çev. Hakan Temir), *Siyer Araştırmaları Dergisi*, 9, 2021, 162-182.

- Margoliouht, David Samuel, *Muhammed ve İslam'ın Yükselişi*, (Çev. Muhammed İkbâl Saylık), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2020.
- Merdin, Saadettin, *Geleneksel İslam İnancında Mitolojik Unsurların Kriğiği: Cinlerle İlgili İnanışlar Bağlamında İnceleme*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2019.
- Monaghan, John - Peter Just, *Kültürel Antropoloji*, 2. Baskı, (Çev. Hakan Gür), Dost Yayınları, Ankara 2013.
- Montagne, Robert, *Çöl Medeniyeti*, (Çev.; Avni Yakalıoğlu), Milli Eğitim Yayınları, İstanbul 1950.
- Munis, Hüseyin, *Tarihü Kureys*, Darü's-Suudiyye, Cidde 1988.
- Müftüoğlu, Ömer, "Nüzul Döneminde Putlar Hakkında Bilgi Sahibi Olmanın Kur' an'ın Anlaşılmasına Katkısı", *Kur'an'ın Anlaşılmasına Katkısı Açısından Kur'ân Öncesi Mekke Toplumu Sempozyumu*, 2011, 91-104.
- Münüsüoğlu, Hakan, "İrk'tan "Kültür": Antropoloji-Folklor Etkileşimi" *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 55/2, Ankara 2015.
- Nefis, Tarık, *Cabiliye Dönemin Şiirinde ve Nesrinde Ahlak Kültürü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2019.
- Nesâî, Ebü Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb b. Ali, *es-Sünen*, (thk. Raid b. Sabri İbn Ebi Allafe), Dâru Tavâik, Riyad 1429.
- Nevo, Yehuda D.-Judith Koren, *Crossroads to İslam The Origins of the Arab Religion and the Arab State*, Prometheus Books, New York 2003.
- Nicholson, Reynold Alleyne, *Literary History of the Arabs*, Routledge, New York 2004.
- Nicholson, Reynold Alleyne, "İslam Öncesi Arap Şiirinde Dinin Etkileri" (Çev. İbrahim Yılmaz), *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17, 2002, 211-218.
- Niebuhr, M., *Description De L'Arabe I-II, Chez les Libraires Associés*, Paris, 1779.

- Niebuhr, M., *Travels Through Arabia and Countries in The East*, (Translated Into English: Robert Heron), University of Michigan Libraries, Edinburgh 1792.
- Oppenheim, Max Freiherr von, *el Bedu I-II*, (thk. Macid Şübbet), Dârü'l Verrak (Al Varrak Publishing), London 2004.
- Öğmüş, Harun, *Cahiliyye Döneminde Araplar Cahiliyye Şiirine Göre İslam Öncesi Arap Toplumu ve Kur'an'ın Getirdiği Değişim*, İz Yayınları, İstanbul 2013.
- Önkal, Ahmet, Nebi Bozkurt, "Deve", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, IX, 226, 227.
- Özaydın, Abdülkerim, "Beliyye" , *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, V, 419.
- Özdemir, Mehmet Nadir, "Bir Dönüşüm: Cahiliye Yağmacılığından Bedir Gazvesi Ganimetlerine", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 2020, 1879-1091.
- Özen, Şükrü, "Velâ", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2013, XLIII, 11-15.
- Özgel, İshak, *Tarihselcilik Düşüncesi Bağlamında Kur'an'ın Tarihsel Yorumu (Metodolojik Bir Teklif)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2002.
- Özgül, Mansur, *İslam Öncesi Dönemden Hz. Peygamber'in Vefatına Kadar Arap Yarımadası'nda Kervancılık*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2020.
- Özkan, Ali Rafet, *İslam'ın Ortaya Çıktığı Dönemlerde Arap Yarımadasındaki Diğer Dinlerin Durumu*, Türkiye Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 4, Ankara 2004, 19-33.
- Özkuyumcu, Nadir, "Hilf", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1998, XVIII, 29-30.
- Özsoy, Ömer, "Müslümanlar'ın 'Yenilenme' Sorunları ve Kur'an", *Değişim Sürecinde İslam Sempozyumu*, Ankara 1997, 7-14.
- Özsoy, Ömer-İlhami Güler, *Konularına Göre Kur'an (Sistematik Kur'an Fihristi)*, (18. Baskı), Fecr Yayınları, Ankara 2015.

- Öztürk, Mustafa-Hadiye Ünsal, *Kur'an Tarihi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2016.
- Öztürk, Mustafa, *Cabiliyeden İslam'a Kadın*, Ankara Okulu Yayınları, İstanbul 2012.
- Öztürk, Mustafa, *Kıssaların Dili*, (3. Baskı), Ankara Okulu Yayınları, İstanbul 2012.
- Öztürk, Mustafa, *Kur'an, Vahiy, Nüzul*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2016.
- Öztürk, Mustafa, "İslam Öncesi Arap Toplumunda Ahval-i Şahsiyye Hukuku", *Kur'an'ın Anlaşılmasına Katkısı Açısından Kur'an Öncesi Mekke Toplumu Sempozyumu*, İstanbul 2011, 229-273.
- Öztürk, Mustafa, *Kur'an'ı Kendi Tarihinde Okumak -Tefsirde Anakronizme Ret Yazuları-*, Ankara Okulu Yayınları, 4. Baskı, İstanbul 2013.
- Palabıyık, M. Hanefi, "İslam Öncesi Hicaz Putlarından/Beytlerinden Zülhalesa", Mahfuz Söylemez (Ed.), *Cabiliye Araştırmalarının İlahları*, (ss.171-195), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2016.
- Palabıyık, M. Hanefi, *Cabiliye Döneminde Gündelik Hayat*, Fecr Yayınları, Ankara 2022.
- Palabıyık, M. Hanefi, "Cahiliye Dönemi ve İslam'ın İlk Yıllarında Okuma Yazma Faaliyetleri", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 27, 2007, 31-68.
- Palabıyık, M. Hanefi, "Felak ve Nas Surelerinin Nüzul Siyer İlişkisi Bağlamında Mekki ve Medeni Okunmasının Anlamı ve Yorumu", Fikret Karaman (Ed), *İslam ve Yorum Temel Tartışmalar, İmkânlar ve Sorunlar*, I. Cilt, (ss. 297-316) Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2017.
- Palabıyık, M. Hanefi-M. Fatih Duman, *Cabiliye Döneminde Kültür Hayatı*, Fecr Yayınları, Ankara 2022
- Palabıyık, M. Hanefi, *Siyer'in 200'ü*, Otto Yayınları, Ankara 2017.
- Palabıyık, M. Hanefi, "Sözlü Gelenekten İslam Tarihçiliğine", *İslam Tarihinin Problemleri Kolokyumu*, 2008, 16(18), 2008, 5-48.

- Patton, Walter M, "Blood Revenge İn Arabia and İsrail", *The American Journal of Teology*, 1901, 703-731.
- Pekcan, Ali, "İhtiyaç Kavramı ve İbni Haldun'un Umran Teorisine Etkileri", *İslam Araştırmaları Dergisi*, 16/4, 2003, 524-532.
- Peters, F.E, *The Arabs and Arabia on The Eve of Islam*, (Ed: Lawrence I. Conrad), Routledge, New York 2017.
- Pırlanta, İsmail, "Hz. Peygamber Döneminde Eğlence Hayatı" *Turkish Studies*, 10/1, 2015, 635-658.
- Polat, Serkan-Semra Aktaş Polat, "Bedevi Ümrandan Hazeri Ümrana Geçiş; Boş Zaman Kültürüne Bir Bakış", *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12, 2016, 572-583.
- Pritchard, E, Evans, *Sosyal Antropoloji*, (çev. H. Mehmet Günay), Birey Yayınları, İstanbul 1998.
- Racy, A.J, *Arap Dünyasında Müzik Tarab Kültürü ve Sanatı*, (Çev. Serdar Aygün), Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2007.
- Ravi, Abdulcabbar, *el Badiye*, The Libraries Columbia University, Bağdat 1919.
- Reilly, Benjamin, *Slavery, Agriculture, and Malaria in the Arabian Peninsula*, Ohio University Press, Ohio 2015.
- Rejwan, Nissim Rejwan, *Arabs In The Mirror Images and Self-Images from Pre-Islamic to Modern Times*, Universty of the Texas Press, Texas 2008, X.
- Renan, Ernest, *İsa'nın Hayatı*, (çev. Ziya İhsan), MEB Yayınları, İstanbul 1997.
- Rodinson, Maxime, *Hazreti Muhammed*, (çev. Atilla Tokatlı), Hürriyet Yayınları, İstanbul 1980.
- Samadov, Vugar, *Sünnet Verilerine Göre Hz. Peygamber'in Bedevileri Toplumla Bütünleştirme Siyaseti*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010.
- Sargın, İzzet, "Değişim ve Hukuk", *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2, 2003,103-115.

- Sarıcık, Murat, “Cahiliye Döneminde Arap Yarımadası Panayırıları”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2/31, 2013, 109-140.
- Sarıçam, İbrahim. *İlk Dönem İslam Tarihi*, (ed. Mustafa Fayda), T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2005.
- Savaş, Rıza, “İslam’dan Önce Hicaz Bölgesindeki Araplarda Tarih”, *Dokuz Eylül İlahiyat Fakültesi Dergisi*, VII, 1992, 257-268.
- Sayed, Hanan Yusofi, “İbn-i Haldun’un Düşüncesi ve Uluslararası İlişkiler”, *Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 2018, 17-38.
- Schacht, Joseph, *An Introduction To Islamic Law*, Clarendon Paperbacks (Oxford University Press), New York 1982.
- Serdar, İskender, *Kur’ân’ı Kerim’de Yer Alan Surelerdeki Coğrafya İle İlgili Terimler ve Olaylar*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2014.
- Serin, Kezban, *İbni Haldun’un Mukaddimesinde Şehir Sosyolojisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars 2019.
- Sönmez, Nesim, *Cahiliye Döneminde ve Sadru’l-İslam Döneminde Hitabet*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013.
- Sönmez, Zekiye, *İslam’ın Ortaya Çıktığı Dönemde Arap Yarımadasında Hristiyanlık*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2012.
- Söylemez, İlknur, “Din Bilimlerinde Antropolojik Yaklaşım ve Din Kültür ve Medeniyet İlişkisi”, *Kesit Akademi Dergisi*, 17, 2018, 419-440.
- Star. Fleur, *Desert*, Eye Wonder (DK Publishing), New York 2007.
- Stetkevych, Jaroslav, “Name and Epithet: The Philology and Semiotics of Animal Nomenclature in Early Arabic Poetry” Suzanne Pinckney Stetkevych (Ed.), *Early Islamic Poetry and Poetics*, (ss.271-307), Routhledge, New York 2009.
- Stetkevych, Suzanne Pinckney, “Ritual and Sacrificial Elements in the Poetry of Blood-Vengeance: Two Poems by Durayd ibn

- al-Simmah and Muhalhil ibn Rabî'ah", *The University of Chicago Press*, 45/1, 1986, 31-43.
- Stetkvych, Suzanne Pinckney, *The Mantle Odes Arabic Praise Poems to the Prophet Muhammad*, Indiana University Press, İndiana 2010.
- Süheylî, Abdurrahman b. Abdullah, *er-Ravzü'l-ünüf 2*, (thk. Abdurrahman el Vekil), Mektebetü İbn Teymiye Yayınları, Kahire 1387/1967.
- Şahin, M. Süreyya, "Cin", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları İstanbul 1993, VIII, 8-10.
- Şanlı, İbrahim, *Cabiliye Dönemi Arap Edebiyatında Nesir*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır 2019.
- Şanlı, Süleyman, "Devecilik Kültürü ve Deve Güreşleri Üzerine Antropolojik Bir Analiz", *Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi*, 4/1, 2019, 34-42.
- Şencan, Rüya Su, *The Relationship Between Cultural Thought Styles and Political Ideology Viewed Through Multiple Aspects of Holism*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2021.
- Takkûş, Muhammed Süheyl, *Târihül Arab Kable'l İslâm*, Dârün Nefâis, Beyrut 2009.
- Taşbaşı, Ayşegül, *The Black Tent of Bedoins In Jordan: Culture, Home Design And Space Use*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Universty İnstitute Of Graduate Studies İn Social Sciences, İstanbul 2008.
- Taşkın, Asena, *İbni Haldun ve Coğrafyacılığı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013.
- Tay, Hekim, *Mekki Ayetler Çerçevesinde Mekke'de Sosyal Tabaka Davranışları*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013.

- Tekin, Mustafa, "Kur'ân-ı Kerim'de Bedevilik Dinî Sosyolojik Yaklaşım", *Avrupa İslam Üniversitesi İslam Araştırmaları Dergisi*, 2/3, 2009, 102-114.
- Temir, Hakan, *Arap Yarımadasında Kabile Hayatı (Ortaya Çıkışından Hz. Peygamber Dönemine Kadar)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas 2019.
- Toom, Karel van der, Toom-Bob Becking-Pieter W. van der Horst (Ed.), *Dictionary of Deities and Demons in the Bible*, (2. Baskı), Koninklijke Brill, Cambridge 1999.
- Topaloğlu, Bekir, "Hâdi", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, XV, 9.
- Tunç, İsmet, "Din Çalışmalarında Antropoloji", *Journal of Analytic Divinity*, 4/1, Şırnak 2020.
- Tülücü, Süleyman, "Züheyr b. Ebû Sülmâ" *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013, XLIV, 540-452.
- Türkeş, Murat, "Kuraklık, Çölleşme ve Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Savaşım Sözleşmesinin Ayrıntılı Bir Çözümlemesi" *Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 20/1, İstanbul 2012.
- Türkyılmaz, Atila, *Dünyada ve Ülkemizde Su Yönetimi ve Mevzuatı*, Sarıyıldız Ofset Yayınları, Ankara 2010.
- Uludağ, Süleyman, "Fırâset", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, XIII, 117-118.
- Uludağ, Süleyman, "Sidretü'l-Müntehâ", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları İstanbul 2009, XXXVII, 152,153.
- Usta, İbrahim, *İslam Öncesi Arap Mitolojisi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2015.
- Utku, Nihal Şahin, *Kızıldeniz Çöl Gemi ve Tacir*, 2. Baskı, Klasik Yayınları, İstanbul 2017.
- Utku, Nihal Şahin, Antik ve Orta Çağ'da Sütannelik: Başkasının Sütünün Biyolojik, Ekonomik ve Kültürel Kodları, *Kadem Kadın Araştırmaları*, 6/1, 2020.
- Uysal, Enver, "İhvân-ı Safâ", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, XXII, 1-6.

- Uysal, Fuad, “Muhammed Hamidullah ve İslam’da Devlet İdaresi”, *Strateji Düşünce ve Analiz Merkezi*, İstanbul 2019, 4-21.
- Ünal, Ömer, “İslam Öncesi Arap Şiirinde Bazı Dinî Motifler”, *Nüsba Dergisi*, 9, 2003, 175-192.
- Ünal, Sıddık, “Risalet Öncesi Arap Yarımadasındaki Dinler ve Bir Peygamber Beklentisi”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6, 2001, 87-102.
- Vâkıdî Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkıd, *Kitabül-Megâzi*, (thk. Marsden Jones), Alemül Kütüb, Beyrut 1404/1984.
- Vilchez, José Miguel Puerta, *Aesthetics in Arabic Thought From Pre-Islamic Arabia through al-Andalus*, (Translated from Spanish by Consuelo López-Morillas), Brill, Boston 1997.
- Watt, William Montgomery, *Hz. Muhammed Mekke’de*, (Çev. M. Rami Ayas-Azmi Yüksel), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1986.
- Watt, William Montgomery, *İslam Nedir?*, (Çev. Elif Rıza) Birleşik Yayınları, 2.Baskı, İstanbul 1993.
- Wells, Calvin, *Sosyal Antropoloji Açısından İnsan ve Dünyası*, (Çev. Erzen Onur), Remzi Yayınları, Ankara 1993.
- Williams, Martin, *Climate Change In Deserts Past, Present and Future*, Cambridge University Press, New York, 2014.
- Wolf, Eric R, “Mekke’nin Sosyal Organizasyonu ve İslam”, (Çev. Nuri Tuğlu), *Arayış Dergisi*, 2(3-4), Isparta 2000, 175-196.
- Ya’kübî, Ebül-Abbâs Ahmed b. Ebî Ya’küb İshâk b. Ca’fer b. Vehb b. Vâzih, *Tarih’ul Ya’kûbi, I-II*, (thk. Abdul Amir Muhanna), Şirketü’l Alami Matbuat, Beyrut 1431.
- Yalar, Mehmet, “Arap Edebiyatında Şiir Kavramı Problemi – Mukayeseli ve Analitik Bakış,” *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11/ 1, Bursa 2002, 103-120.
- Yavuz, Sefer, “İlm-i Umran’ın Konusu ve Yöntemi Üzerine Bir Literatür Analizi”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 40, 2013, 319-347.

- Yavuz, Sefer, “Tipolojik Yaklaşım ve İbni Haldun İle Farabi’nin Toplum Görüşü Üzerine”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, 17/44, 2014, 95-120.
- Yazoğlu, Ruhattin-Tuncay İmamoğlu, *Mantık*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2012.
- Yedi Askı Arap Edebiyatının Harikaları*, 2. Baskı, (Çev. Nurettin Ceviz-Kenan Demirayak-Nevzat Yanık) Ankara Okulu Yayınları, İstanbul 2010.
- Yenice, Ali Rıza, *Cabiliye Dönemi Kabileler Arası Kan Davaları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 1995.
- Yeşil, Selman, “Türk ve Arap Mitolojisinin Ortak ve Özgün Figürleri”, *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11/24, Haziran 2020, 368-392.
- Yıldırım, Ali-Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınları, Ankara 2000.
- Yıldız, Aytan, *İslam Öncesi Arap Toplumunda Kebanet*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2007.
- Yıldız, Hakkı Dursun, “Arab” *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1991, III, 309-316.
- Yıldız, Hakkı Dursun, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi I-XIV*, Çağ Yayınları, İstanbul 1992.
- Yılmaz, Ali, “Arap Edebiyatında Şeytanlı (Cinli) Şairler”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6(2), 2002, 261-268.
- Yılmaz, Durdane, *Cabiliyeden İslam’a Kur’an’ın Gerçekleştirdiği Toplumsal Zihniyet Değişimi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman 2019.
- Yılmaz, İbrahim, *Panayırlar ve Arap Dili ve Edebiyatının Gelişmesinde Oynadığı Rol*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1997.

- Yüksel, Ahmet Turan, “Yakın Doğuda Ticaret Merkezleri ve Panayırılar” *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5, 1994, 309-334.
- Zeinallil, Bahman-Shahram Khaledi- Mansoreye Eshgi, “Analysis of the Role of World Trade in the Cultural Evolution of Mecca (Fifth to Sixth Century AD)”, *Journal of History Culture and Art Research*, 6(4), 2017, 252-267.
- Zengin, Fethullah, “Cahiliye Araplarında Bazı İyi Ahlâk Örnekleri ve Sebepleri Üzerine Bir Değerlendirme”, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7/2, 2016, 53-69.
- Zeydan, Corci, *İslam Uygarlıkları Tarihi 1*, (Çev. Nejdet Gök), İletişim Yayınları, 3. Baskı, İstanbul 2012.
- Zeydan, Corci, *Kadim Arapların Nesepleri*, (Çev. Hakan Temir), Samer Yayınları, Kahramanmaraş 2020.

İnternet Sitesi

<https://www.britannica.com/summary/climate-meteorology>
(14.09.2021)

[https://www.britannica.com/science/Koppen-climate-classification/
World-distribution-of-major-climatic-types](https://www.britannica.com/science/Koppen-climate-classification/World-distribution-of-major-climatic-types) (14.09.2021)

Fecr Yayınları: 700

KADER ÜZERİNE

Prof. Dr. Osman KARADENİZ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Temmuz 2023

ISBN: 978-625-6436-49-7

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Fecr Yayınları: 634

GELENEKSEL VE MODERN DÜŞÜNCEDE
MASLAHAT TARTIŞMALARI (1871-1954)

Evren TORBALI

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Tunahan ERDOĞAN

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ocak 2023

ISBN: 978-625-8304-82-4

CR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abduh, M., *el-A'mâlü'l-Kâmile li'l-Îmâm Muhammed Abduh*, nşr. Muhammed İmâre, Dâru's-Şurûk, Kahire 1993/1414, c. I-V.
-, *el-İslâm ve'n-Nasrâniyye ma'a'l-İlmi ve'l-Medeniyye*, 3. bs., Dâru'l Hadâse, Kahire 1988.
-, *Risâletü't-Tevhid*, nşr. Muhammed İmâre, Dâru's-Şurûk, Kahire 1994.
- Abdurabbinnebi, M., İ., "Sâhibü's-Semâhati ve'l-Fazileti eş-Şeyh el-Kevserî", *Makâlâtü'l-Kevserî*, el-Mektebetü't-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 20-22.
- Abdülaziz, B., *Keşfü'l-Esrâr fi Şerhi Usûli'l-Pezdevî*, Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, yy., ts., c. I-IV.
- Akarsu, B., *Felsefe Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1975.
- Akkâd, A. M., *el-Felsefetü'l-Kur'âniyye*, 2. bs., Dâru Nehdati Mısır, Kahire 1947.
- al-Azmeh, A., *İslâmlar ve Moderniteler*, çev. Elçin Gen, İletişim Yayınları, İstanbul 2003.
- al-Ğuc, I., A., S., "Kevserî'nin Gazete ve Dergilerdeki İlmî Tartışma Yazıları ve Basılmamış Makaleleri", *Uluslararası Düzceli M. Zâhid Kevserî Sempozyumu Bildirileri*, Düzce 2007, ss. 63-84.
- Allâl el-Fâsî, *Makâsıdü's-Şer'ati'l-İslâmiyye ve Mekârimuhâ*, 5. bs., Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, yy., 1991.
- Altıntaş, R., "Kevserî'nin Ta'lik Yöntemine Bir Bakış: Cüveynî'nin 'el-Akîdetü'n-Nizâmiyye' Adlı Eseri Örneği", *Uluslararası Düzceli M. Zâhid Kevserî Sempozyumu Bildirileri*, Düzce 2007, ss. 541-555.
- Âmidî, *el-İhkâm fi Usûli'l-Abkâm*, thk. Abdurrezzâk Afifi, el-Mektebü'l-İslâmî, Beyrut-Dımaşk-Lübnan, ts., c. I-IV.
- Armağan, M., "Heidegger, Nasr ve Hodgson: Gelenele Yeniden Yüzleşme", *Muhafazakâr Düşünce*, 3, (Kış 2005), ss. 29-38.
- Aynî, *el-Binâye Şerhu'l-Hidâye*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2000, c. I-XIII.
- Aslan, A., "Hikmet Ekseninde Nassların Yorumlanma İmkânı ve Sınırları", *Bilimname*, 37/1, (2019), ss. 889-914.
- Arslan, A., *Dünyaya Müslümanca Bakmak*, 2. bs., Beyan Yayınları, İstanbul 2017.
- Arslan, M., "Gelenek ile Modernlik Arasında: Popüler Dinin Değişen ve Değişmeyen Yüzü", *Eskiyeni*, 10, (2008), ss. 21-26.
- Aydeniz, H., "Gelenek ve Modernite Çatışması Ekseninde Din-Siyaset İlişkisi: Seyyid Hüseyin Nasr'ın Görüşleri Üzerine Eleştirel Bir İnceleme", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 15/2, (2015), ss. 49-80.
- Aydın, M. S., "Fazlur Rahman ve İslâm Modernizmi", *İslâmî Araştırmalar*, 4/4, (Ekim 1990), ss. 273-284.

- Bakkal, A., *İslâm Hukukunda Hikmet İlet ve İctimâi Vâkıa Münâsebetlerinin Hukûkî Neticeleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1986.
- Bakkaloğlu, A., “Müzakere”, *Uluslararası Düzceli M. Zâhid Kevserî Sempozyumu Bildirileri*, Düzce 2007, ss. 436-438.
- Bayram, İ., *Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi'nin Dinî Düşüncesi*, Klasik Yayınları, İstanbul 2018.
- Baydar, T., E., “Nass Karşısında Amelî Örfün Tahsis Değeri”, *Hitit İlahiyat Dergisi*, 20/1, (Haziran/ June 2021), ss. 53-80.
- Begavî, *Şerhu's-Sünne*, 2. bs., thk. Şuayb el-Arnaût-Züheyr eş-Şâviş, el-Mektebü'l-İslâmî, Dımaşk 1983, c. I-XV.
- Berman, M., *Katı Olan Herşey Bubarlaşıyor*, 16. bs., çev. Ümit Altuğ-Bülent Peker, İletişim Yayınları, İstanbul 2013.
- Beyhakî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, 3. bs., thk. Muhammed Abdülkadir Atâ, Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut 1424/2003.
- Beyhakî, *Delâ'ilü'n-Nübüvve*, thk. Abdülmü'tî Kal'acı, Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye-Dâru'r-Reyyân li't-Türâs, yy., 1408/1988, c. I-VII.
- Beyyûmî, M., R., “Muhammed Zâhid el-Kevserî Râviyetü'l-Asr ve Emînü't-Türâsü'l-İslâmî”, *Mukaddimâtü'l-İmâmî'l-Kevserî*, Dâru's-Süreyyâ, Beyrut 1997, ss. 19-34.
- Bezzâvî, *Minhâcü'l-Vüsûl ilâ 'İlmi'l-Usûl*, thk. Şa'bân Muhammed İsmâil, Dâru İbn Hazm, Beyrut 2008.
- Bezzâr, *el-Müsned (el-Babrü'z-Zebhâr)*, thk. Mahfûzurrahman Zeynullah-Âdil b. Sa'd-Sabrî Abdulhâlik eş-Şâfiî, Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, Medine 1988-2009, c. I-XVIII.
- Bilgin, V., “Gelenek, Modernlik ve Din: Üç Rekabet Alanı”, *Eskiye*, 17, (2010), ss. 19-27.
- Bilici, F., “Renan, Ernest”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. XXXIV, ss. 568-571.
- Bilmen, Ö., N., *Hukukî İslâmîyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu*, Bilmen Yayınevi, İstanbul, ts., c. I-VIII.
-, *İslâm Hukuku Terimleri Sözlüğü*, Hzl. Abdullah Kahraman, Nizamiye Akademi, İstanbul 2016.
- Bingöl, U., “Postmodernizm ve Gelenek”, *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi*, Gelenek ve Postmodernizm Özel Sayısı, (2017), ss. 20-33.
- Birinci, A., “Sultan Abdülhamid'in Hâtıra Defteri Meselesi”, *Divân İlmi Araştırmalar Dergisi*, 19/2, (2005), ss. 177-194.
- Brockelmann, C., *Târîhu'ş-Şu'ûbi'l-İslâmîyye*, 5. bs., trc. Nebîh Emîn Fâris-Münîr el-Ba'lebekkî, Dâru'l-İlm li'l-Melâyin, Beyrut 1968.
- Buhârî, *Sabîhu'l-Buhârî*, nşr. Muhammed Züheyr b. Nâsır en-Nâsır, Dâru Tavki'n-Necât, yy., 1422.

- Bulut, H., İ., “Muhammed Zâhid Kevserî’ye Göre İslâm Mezhepleri ve Fikir Ayrılıklarının Sebepleri”, *Uluslararası Düzceli M. Zâhid Kevseri Sempozyumu Bildirileri*, Düzce 2007, ss. 609-632.
- Cebeci, S., “Din Eğitimi Açısından Dinî Yaşantıların Gelenekleştirilmesi”, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2/2, (1996), ss. 75-98.
- Ceddiye, Ö., *Aslu İ’tibârî’l-Meâl beyne’n-Nazariyye ve’t-Tatbik*, Dâru İbn Hazm, Beyrut-Lübnan 2010.
- Cessâs, *el-Fusûl fi’l-Usûl*, 2. bs., *Vizâratü’l-Evkâfi’l-Kuveytiyye*, Kuveyt 1994.
-, *Abkâmü’l-Kur’ân*, thk. Muhammed Sâdık Kamhâvî, Dâru İhyâi’t-Türâsi’l-‘Arabî, Beyrut 1405, c. I-V.
- Cevherî, *es-Sıhâb Tâcü’l-Luga ve Sıhâbu’l-‘Arabiyye*, 4. bs., thk. Ahmed Abdülğafûr ‘Attâr, Dâru’l-‘İlm li’l-Melâyîn, Beyrut 1987, c. I-VI.
- Ceydel, A., “Mücmelü Âsâr ve Ârâi Zâhid el-Kevserî”, *Uluslararası Düzceli M. Zâhid Kevseri Sempozyumu Bildirileri*, Düzce 2007, s. 35-58.
- Cündioğlu, D., “Ernest Renan ve “Reddiyeler” Bağlamında İslâm-Bilim Tartışmalarına Bibliyografik Bir Katkı”, *Divân: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, 2, (1996), ss. 1-94.
- Coşkun, S., *Sünnet ve Gelenek*, Salkımsöğüt Yayınları, Erzurum 2010.
- Cromer, L., *Modern Egypt*, The Macmillan Company, New York 1916, c. I-II.
- Çeker, O., *Osmanlı Hukuk-ı Aile Kararnâmesi*, 5. bs., Mehîr Vakfı Yayınları, Konya 2017.
- Çelebi, İ., “Sünnetullah”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. XXXVIII, ss. 159-160.
- Çiftçi, A., *Fazlur Rahmân ile İslâm’ı Yeniden Düşünmek*, 3. bs., Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2015.
- Dârimî, *es-Sünen*, thk. Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî, Dâru’l-Muğnî, el-Memleketü’l-‘Arabiyyetü’s-Suûdiyye 1412/2000, c. I-IV.
- Davudoğlu, A., *Dini Tamir Davasında Din Tahripçileri*, 4. bs., Bedir Yayınevi, İstanbul 1980.
- Demirhan, A., *Modernlik*, İnsan Yayınları, İstanbul 2004.
- Dihlevî, *Lema’âtü’t-Tenkîh fi Şerhi Mişkâti’l-Mesâbih*, thk. Takiyüddîn en-Nedvî, Dâru’n-Nevâdir, Dımaşk 1435/2014, c. I-X.
- Doğan, E., “Türkiye Türkçesinde Nispet Ekini Karşılama Yolları”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 30, (2003), ss. 189-207.
- Doyuran, L., “Küresel Yeni Dünya Düzeninde Postmodern Söylem”, *Ulakbilge*, 1/1, (2013), ss. 10-35.
- Dönmez, İ. K., “Maslahat”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. XXVIII, ss. 79-94.
- Duman, S., *Usul Yazıları*, Beka Yayıncılık, İstanbul 2017.
- Düzdağ, M., E., *Üstad Ali Ulvi Kurucu Hatıralar*, 6. bs., Kaynak Yayınları, İzmir 2009, c. I-IV.
- Ebû Dâvûd, *es-Sünen*, thk. Muhammed Muhyiddîn Abdilhamîd, el-Mektebetü’l-‘Asriyye, Beyrut, ts.

- Ebü Gudde, A., *Safahât min Sabri'l-Ulemâ alâ Şedâidi'l-İlmi ve't-Tabsîl*, 11. bs., Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut 2014.
- Ebü Zehre, M., *Usûlü'l-Fıkıh*, Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, yy., ts.
 , *Zebretü't-tefâsîr*, Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, yy., ts., c. I-X.
 , *el-İmâm Ahmed b. Hanbel: Hayâtübü ve 'Asrubü-Ârâ'übü ve Fıkıhub*, Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, yy., ts.
- Efgânî, C. - Abduh, M., *el-'Urvetü'l-Vüskâ*, Müessesetü Hindâvî li't-Ta'lîm ve's-Sekâfe, Kahire 2012.
- Efgânî, C., *er-Red 'ale'd-Dehriyyin*, 3. bs., Kahire 1320.
- el-Adevî, İ., A., *Reşid Rızâ el-İmâmü'l-Mücâhid*, el-Müessesetü'l-Mısriyyetü'l-Âmme, yy., ts.
- el-Behî, M., *el-Fikru'l-İslâmiyyü'l-Hadis ve Sılatübü bi'l-İsti'mâri'l-Garbi*, 4. bs., Mektebetü Vehbe, Kahire 1964.
- el-Bennûri, M., Y., "Mukaddimetü'l-Üstâdi'l-Celîl", *Makâlâtü'l-Kevseri*, el-Mektebetü't-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 3-12.
- el-Bûtî, S. R., *Davâbitü'l-Maslaha fi's-Şer'i'atî'l-İslâmiyye*, 2. bs., Müessesetü'r-Risâle, Dimaşk 1973.
 , *Mezhepsizlik İslâm Şeriatını Tehdid Eden En Büyük Bid'attır*, çev. Süleyman Çelik, Bedir Yayınevi, İstanbul 1985.
- el-Cüveynî, *el-Burhân fi Usûli'l-Fıkıh*, thk. Salâh bin Muhammed bin 'Uveyda, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut/Lübnan 1997, c. I-II.
- el-Ezherî, *Tebzîbü'l-Luga*, thk. Muhammed 'Ivad Mür'ib, Dâru İhyâi't-Türâsî'l-'Arabî, Beyrut 2001, c. I-VIII.
- el-Feyyûmî, *el-Misbâhu'l-Münir fi Garibi's-Şerhi'l-Kebîr*, el-Mektebetü'l-İlmiyye, Beyrut, ts., c. I-II.
- el-Fîrûzâbâdî, *el-Kâmûsü'l-Muhit*, 8. bs., thk. Muhammed Na'im el-Arksûsî, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2005, c. I.
- el-Gazzâlî, *el-Müstasfâ min İlmi'l-Usûl*, thk. Muhammed Abdüsselâm Abdüşşâfi, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1993.
- el-Gumârî, A., *Be'yânü Telbisi'l-Müfteri Muhammed Zâhid el-Kevseri (Reddül-Kevseri 'ale'l-Kevseri)*, 2. bs., thk. Ali b. Hasan b. Ali b. Abdulhamid el-Halebî el-Eserî, Dâru's-Samî'î, Riyad 1996.
 , *Bide'ü't-Tefâsîr*, 2. bs., Dâru'r-Reşâd, Kahire 1986.
- el-Hererî, *el-Kevkebül-Vehhâc ve'r-Ravdu'l-Bebbâc fi Şerhi Sahib-i Müslim b. el-Haccâc*, Dâru'l-Minhâc, Mekke 1430/2009, c. I-XXVI.
- el-Hüseyn, V., A., *İtibâru'l-Efâl ve Eseruhu'l-Fıkhiyye*, 2. bs., Dâru't-Tedmuriyye, Riyad 2009, c. I-II.
- Eliot, T. S., *Edebiyat Üzerine Düşünceler*, çev. Sevim Kantarcioğlu, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1983.
- el-Karâfi, *el-Furûk*, yy., ts., c. I-IV.

-, *ez-Zahîre*, thk. Muhammed Haccî-Sa'îd A'rab-Muhammed Bû Hubze, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut 1994, c. I-XIV.
-, *Nefâ'isü'l-Usûl fî Şerhi'l-Mahsûl*, thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd-Ali Muhammed Muavvaz, Mektebetü Nizâr Mustafâ el-Bâz, Suudi Arabistan 1995, c. I-IX.
-, *Şerhu Tenkîhi'l-Fusûl*, thk. Tâhâ Abdürraûf Sa'd, Şeriketü't-Tibâ'ati'l Fenniyyeti'l-Müttehideti, yy., 1973.
- el-Kâsânî, *Bedâi'ü's-Sanâi' fî Tertibi'ş-Şerâi'*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1986, c. I-VII.
- el-Kâsîmî, C., *el-Fetvâ fî'l-İslâm*, thk. Muhammed Abdülhakîm el-Kâdî, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1406/1986.
- el-Kavsî, M., S., *Mustafa Sabri el-Müfekkîrî'l-İslâmî ve'l-Âlimü'l-Âlemi ve Şeyhülislâm fî'd-Devleti'l-Osmaniyye Sâbîkan*, Dâru'l-Kalem, Dımaşk 2006.
- el-Mağribî, A., *Cemâlüddîn el-Efgâni*, 3. bs., Dâru'l-Ma'ârif, Kahire 1987.
- el-Mahzûmî, M., P., *Hâtîrât-ü Cemâleddîn el-Hüseynî el-Efgâni*, Kahire 2002.
- el-Makdisî, Z., *el-Ehâdisü'l-Muhtâre mimma lem Yubrichü'l-Buhârî ve Müslim fî Sabihayhimâ*, 3. bs., thk. Abdülmelik b. Abdullah b. Dehîş, Dâru Hazar, Beyrut 1420/2000, c. I-XIII.
- el-Mevsilî, E., *Müsnedü Ebi Ya'lâ*, thk. Hüseyin Selîm Esed, Dâru'l-Me'mûn li't-Türâs, Dımaşk 1404/1984, c. I-XIII.
- Emîn, A., *Zü'amâ'ü'l-İslâh fî'l-Asri'l-Hadis*, Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, Beyrut, ts.
- Erbaş, A., "Takdim", *Uluslararası Düzceli M. Zâhid Keşeri Sempozyumu Bildirileri*, Düzce 2007, s. 3-5.
- Erdem, S., "Buhurdan", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. VI, ss. 384-385.
- Erdoğan, M., *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, 6. bs., Ensar Neşriyat, İstanbul 2016.
- er-Râfî'î, A., A., *Cemâlüddîn el-Efgâni*, Dâru'l-Kâtibi'l-'Arabî, yy., ts.
- er-Raysûnî, A., *Nazarîyyetü'l-Makâsîd 'inde'l-İmâm eş-Şâtîbî*, 2. bs., ed-Dâru'l-Âlemiyye li'l-Kitâbi'l-İslâmî, yy., 1992.
- er-Râzî et-Taberistânî, *el-Mahsûl*, 3. bs., thk. Tâhâ Câbir Feyyâz el-Alvânî, Müessesetü'r-Risâle, yy., 1418/1997.
- er-Reşîd, M., "Keşeri'nin Hadis Rivayet İlmîne Katkıları", *Uluslararası Düzceli M. Zâhid Keşeri Sempozyumu Bildirileri*, Düzce 2007, ss. 85-160.
- er-Rûmî, F., A., S., *İtticâhâtü't-Tefsîr fî'l-Karnî'r-Râbî'i 'Aşar*, 3. bs., Müessesetü'r-Risâle, Riyad 1997, c. I-III.
-, *Menhecü'l-Medreseti'l-Akliyyeti'l-Hadise fî't-Tefsîr*, 2. bs., Müessesetü'r-Risâle, Riyad 1983, c. I-II.
- Ertürk, R., "Modern ve Postmodern Düşüncelerde Bilim", *Felsefe Dünyası*, 40, (2004/2), ss. 65-76.
- es-Saîdî, A., *el-Müceddidün fî'l-İslâm mine'l-Karnî'l-Evvel ile'r-Râbî'i 'Aşar*, Mektebetü'l-Âdâb, Kahire 1996.

- es-Sa'dî, A., *Mebâhisül-İlle fi'l-Kıyâs inde'l-Usûliyyin*, 2. bs., Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut 2000.
- es-Samarrâî, H., *Dini Modernizm'in Üç Şövalyesi*, trc. Ali Nar-Sezai Özel, Bedir Yayınevi, İstanbul 1998.
- es-Sekkâf, A., A., *Mevsûatü'l-Fırakî'l-Müntesibeti li'l-İslâm*, ed-Dürerü's-Seniyye, yy., 1433, c. I-X.
- es-Serahsî, *el-Mebsût*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1993, c. I-XXX.
- eş-Şâtıbî E., *el-İ'tisâm*, thk. Muhammed b. Abdurrahman eş-Şakîr-Sa'd b. Abdullah Âli Hamîd-Hişâm b. İsmail es-Sînî, Dâru İbni'l-Cevzî, el-Memleketü'l-'Arabiyye es-Su'ûdiyye 2008, c. I-III.
-, *el-Muvâfakât*, thk. Ebû Ubeyde Meşhûr b. Hasen Âlu Selmân, Dâru İbn Affân, yy., 1997, c. I-VII.
- eş-Şevkânî, *İrşâdü'l-Fubûl ilâ Tabkiki'l-Hak min 'İlmi'l-Usûl*, thk. eş-Şeyh Ahmed 'Azv 'Înâye, Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, Dımaşk 1999, c. I-II.
- et-Tevbe, G., *el-Fikrül-İslâmiyyü'l-Mu'âsur*, 2. bs., Dâru'l-Kalem, Beyrut 1977.
- ez-Zebîdî, *Tâcü'l-'Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs*, thk. Komisyon, Dâru'l-Hidâye, yy., ts., c. I-XL.
- ez-Zerkâ, *el-İstislâh ve'l-Mesâlibu'l-Mürsele fiş-Şer'ati'l-İslâmiyye ve Usûl-i Fıkhibâ*, Dâru'l-Kalem, Dımaşk 1988.
- ez-Zerkeşî, *Teşnîfü'l-Misâmi' bi-Cem'il-Cevâmi' li-Tâciddin es-Sübki*, thk. Seyyid Abdülazîz-Abdullah Rabî', nşr. Mektebetü Kurtuba li'l-Bahsi'l-İlmî ve İhyâit-Türâs, yy., 1998, c. I-IV.
- ez-Zeyyât, A., H., *Mecelletü'r-Risâle*, Kahire 1941.
- ez-Zuhaylî, M., M., *el-Veciz fi Usûli'l-Fıkhi'l-İslâmî*, 2. bs., Dâru'l-Hayr, Dımaşk/Suriye 2006, c. I-II.
- Fahri, M., *İslâm Felsefesi Kelâmî ve Tasavvufuna Kısa Bir Giriş*, 4. bs., çev. Şahin Filiz, İnsan Yayınları, İstanbul 2008.
- Gencer, B., *İslâm'da Modernleşme (1839-1939)*, 4. bs., Doğu Batı Yayınları, Ankara 2017.
- Gibb, H. A. R., *Modern Trends In Islam*, Chicago 1947.
- Gürkan, S. L., "Talmud", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. XXXIX, ss. 550-552.
- Haçkalı, A., *İslâm Hukuk Taribinde Gayeci İctihat Metodunun Gelişimi*, Etüt Yayınları, İstanbul 2004.
- Hâkim en-Nisâbüri, *el-Müstedrek 'ale's-Sahîbayn*, thk. Muhammed Abdülkadir Atâ, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1411/1990, c. I-IV.
- Hallâf, A., *İlmü Usûli'l-Fık'h*, 8. bs., Mektebetü'd-Da've, yy., ts.
-, *Mesâdirü't-Teşrî'i'l-İslâmî fîmâ lâ Nassa Fih*, Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, Mısır 1955.
- Hallâl, E., *es-Sünne*, thk. Atıyye ez-Zehrânî, Dâru'r-Râye, Riyad 1410/1989, c. I-VII.

- Hanbel, A., *Müsnedü'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*, thk. Ahmed Muhammed Şakir, Dâru'l-Hadîs, Kâhire 1995.
- Hancıoğlu, H., "Gelenek Üzerine", *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 2/1, (2016), ss. 175-188.
- Hanefî, H., *Mine'n-Nass ile'l-Vâki' Muhâvele li İ'âdeti Binâi 'İlmi 'Usûli'l-Fıkh*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1988, c. I-II.
- Harb, M., *Müzekkirâtü's-Sultan Abdülhamîd*, 3. bs., Dâru'l-Kalem, Dımaşk 1991.
- Harman, Ö. F., "Ahd-i Atık", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. I, ss. 494-501.
-, "Endüljans", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. XI, ss. 209-211.
- Hassân, H., H., *Nazariyyetü'l-Maslaba fi'l-Fıkhî'l-İslâmî*, Matba'atü'l-Âlemiyye, Kahire 1970.
- Hatîb el-Bağdâdî, *Târihu Bağdâd ev Medineti's-Selâm*, thk. Beşşâr Avvâd Mâ'rûf, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut 1422/2002, c. I- XVI.
- Hatiboğlu, İ., "Müzakere", *Uluslararası Düzceli M. Zâhid Keveseri Sempozyumu Bildirileri*, Düzce 2007.
-, *İslâm Dünyasının Çağdaşlaşma Serüveni*, 2. bs., İz Yayıncılık, İstanbul 2012.
- Hattâbî, *Âlâmü(İ'lâmü)'l-Hadîs fi Şerhi Sahibi'l-Buhârî*, thk. Muhammed b. Sa'd b. Abdurrahman Âl-i Suûd, Câmîatiü Ümmi'l-Kurâ, Mekke 1409/1988, c. I-IV.
- Hayri, A., "el-İmâmü'l-Keveserî", *Makâlâtü'l-Keveserî*, el-Mektebetü't-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 491-548.
- Heysemî, *Mecma'u'z-Zevâ'id ve Menba'u'l-Fevâ'id*, thk. Hüsâmeddin el-Kudsî, Mektebetü'l-Kudsî, Kahire 1414/1994, c. I-X.
- Hourani, A. H., *el-Fikru'l-'Arabi fi 'Asri'n-Nabda 1798-1939*, trc. Kerim Azkoul, Dâru'n-Nehâr li'n-Neşr, Beyrut, ts.
-, *Arap Halkları Tarihi*, çev. Yavuz Alogan, İletişim Yayınları, İstanbul 1997.
- Hüseyin, M., *el-İslâm ve'l-Hadâratü'l-Garbiyye*, Dâru'l-Furkân, yy., ts.
- İbn Abdüsselâm, İ., *Kavâ'idü'l-Abkâm fi Mesâlibi'l-En'am*, ta'lik. Tâhâ Abdürraûf Sa'd, Mektebetü'l-Külliyyeti'l-Ezheriyye, Kahire 1991, c. I-II.
- İbn Battâl, *Şerhu Sahibi'l-Buhârî*, 2. bs., thk. Ebû Temîm Yâsir b. İbrâhîm, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 2003/1423, c. I-X.
- İbn Ebû Şeybe, E., *el-Musannef fi'l-Ebâdis ve'l-Âsâr*, thk. Kemâl Yûsuf el-Hût, Mektebetü'r-Reşîd, Riyad 1409, c. I-VI.
- İbn Emîru Hâc, *et-Takrîr ve't-Tabbîr*, 2. bs., Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, yy., 1983, c. I-III.
- İbnü'l-Hümâm, *Fethu'l-Kadîr*, Dâru'l-Fikr, yy., ts.
- İbn Hacer el-Askalânî, *Fethu'l-Bârî Şerhu Sahibi'l-Buhârî*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1379, c. I-XIII.
- İbn Hazm, *el-Muhallâ bi'l-Âsâr*, Dâru'l-Fikr, Beyrut, ts., c. I-XII.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, *İlâmü'l-Muvakkî'in 'an Rabbi'l-Âlemin*, thk. Ebû Ubeyde Meşhûr b. Hasen Âlu Selmân, Dâru İbni'l-Cevzî, yy., 1423, c. I-VII.

- İbn Kuteybe, *Garibül-Kur'an*, thk. Ahmed Sakr, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, yy., 1398/1978.
- İbn Mâce, *Sünen-i İbn-i Mâce*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâki, Dâru İhyâit-Türâsî'l-'Arabî, Beyrut 1406/1985.
- İbn Manzûr, *Lisânü'l-'Arab*, 3. bs., Dâru Sâdır, Beyrut 1414, c. I-XV.
- İbn Teymiyye, *Mecmû'atü'r-Resâ'il ve'l-Vesâ'il*, ta'lik es-Seyyid Reşid Rızâ, Lücnütü't-Türâsî'l-'Arabî, yy., ts., c. I-V.
- İbnü'l-Arabî, *Abkâmü'l-Kur'an*, 3. bs., thk. Muhammed Abdülkadir Atâ, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2003/1424, c. I-IV.
- İbnü'l-Cevzî, S., *el-İntisâr ve't-Tercih li'l-Mezhebi's-Sahib*, Takdim: M. Zâhid el-Kevserî, nşr. el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, Kahire 2010.
- İmamoğlu, T., "Modernizm Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme", *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4/8, (2017), ss. 1-10.
- İşcan, M. Z., "Muhammed Abduh", *XIX. Yüzyıldan Günümüze Çağdaş İslam Düşüncüleri*, Divan Kitap, İstanbul 2017.
- İtyübî, *el-Babru'l-Muhit es-Seccâc fi Şerhi Sahibi'l-İmâm Müslim b. el-Haccâc*, Dâru İbni'l-Cevzî, yy., 1426-1436, c. I-XLV.
- Jameson, F., *Biricik Modernite Şimdinin Ontolojisi Üzerine İnceleme*, çev. Sami Oğuz, Epos Yayınları, Ankara 2004.
- Kâfi, E. B., "Kevserî'nin Sünnet Hakkındaki Çalışmaları-Sunum ve Değerlendirme", *Uluslararası Düzceli M. Zâhid Kevserî Sempozyumu Bildirileri*, Düzce 2007, ss. 321-347.
- Kal'acı, M., R.-Kuneybî, H., S., *Mu'cemu Lugat'il-Fukahâ*, 2. bs., Dâru'n-Nefâis, yy., 1988.
- Kalaycı, M., *Tarihsel Süreçte Eşarilik-Maturidilik İlişkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2011.
- Karadeniz, S., "Gelenek Üzerine Bir Okuma Denemesi "Geçmişle Gelecek Arasında Gelenek", *Milel ve Nihal*, 4/2, (Mayıs - Ağustos 2007), ss. 29-47.
- Karaman, H., "Cemâleddin Efgâni", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. X, ss. 456-457.
- Kartal, A., *Bazı Abkâm Ayetlerini Yorumlamada Muhammed Abduh'un Yaklaşımı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2009.
- Kavak, Ö., *Reşid Rızâ'nın Fıkıh Düşüncesi Çerçevesindeki Görüşleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2009.
- Kaya, E. S., "Telfik", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. XL, ss. 401-402.
- Keskin, Z., *Kur'an Hükümlerine Modernist Yaklaşımlar ve Bunların Eleştirel Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2016.
- Keskioğlu, O., "Muhammed Abduh", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Ankara 1970, c. XVIII, ss. 109-136.

- Kevserî, M. Z., “Bid’atü’s-Savtiyye Havle’l-Kur’ân”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 43-46.
-, “E Neshu’l-Ahkâm min-Hakkı’l-İmâm...!?! Kemâ Yedde’îhi (Âlim Fâdil!) fi’r-Risâle”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 102-109.
-, “ed-Dinü ve’l-Fıkh”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 92-96.
-, “el-İdü ve’l-Cum’a”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 156-164.
-, “el-Akîdetü’l-Mütevârese ve’l-Fıkhü’l-Mütevâres”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 247-249.
-, “el-Hicratü’n-Nebeviyye”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 383-387.
-, “el-Hikmetü fi Teaddü’z-Zevcât”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 207-209.
-, “el-İsrâ’ ve’l-Mi’râc”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 370-374.
-, “el-Lâ Mezhebiyye Kantaratü’l-lâ Diniyye”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 129-137.
-, “Hadîsü men Teşebbehe bi Kavmin fehüve Minhüm”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 78-80.
-, “Hadîsü Ramadân et-Tecdid”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 113-116.
-, “Havle Fikrati’t-Takrîb beyne’l-Mezâhib”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 120-129.
-, “Havle Teaddü’z-Zevcât Eydan”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 209-214.
-, “Hicâbü’l-Mer’e”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 228-232.
-, “Hükmü Mühâveleti Fasli’d-Dîni ani’d-Devle”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 329-333.
-, “İhyâu Ulûmi’s-Sünne bi’l-Ezher”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 481-490.
-, “Kelimetün Ührâ fi’l-Vakf”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 200-203.
-, “Keşfü’r-Ruûsi ve Lübsü’n-Ni’âli fi’s-Salât”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 165-180.
-, “Mâ Hiye’l-Ahrufü’s-Seb’a?”, *Makâlâtü’l-Kevserî*, el-Mektebetü’t-Tevfikîyye, Kahire, ts., ss. 36-42.

-, “Menşeu İlzâmi Ehli’z-Zimmeti bi Şiârin Hâssın ve Hükmü Telebbüsü’l-Müslimi bihi ‘Inde’l-Fukahâ”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 219-228.
-, “Mesâhifü’l-Emsâr ve Azmü İnâyeti Hâzihi’l-Ümmeti bi’l-Kur’âni’l-Kerım fi Cemî’i’l-Edvâr”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 23-36.
-, “Mukaddimetü’ş-Şeyh Muhammed Ebû Zehre”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 13-19.
-, “Nusûsun Tenfe’u fi Teşhisi’l-Ezheri’l-Hadıs”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 249-256.
-, “Salâhu’l-Mücteme’i’l-İslâmî bi Salâhi’l-Üsrati”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 470-472.
-, “Üstûratü Katli Mürtedde Şerre Katle(!) fi ‘Ahdî’s-Siddik”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 65-71.
-, “Binâü Mesâcid ale’l-Kubûr ve’s-Salâtü İleyhâ”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 153-156.
-, “er-Ravdu’n-Nadîr Şerhu Mecmû’i’l-Fikhi’l-Kebîr”, *Mukaddimâtü’l-İmâmi’l-Keuseri*, Dâru’s-Süreyyâ, Beyrut 1997, ss. 405-416.
-, “Eserü’l-‘Urfi ve’l-Maslahati fi’l-Ahkâm”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 239-243.
-, “es-Semeratü’l-Behiyye fi’s-Sahâbeti’l-Bedriyye”, *Mukaddimâtü’l-İmâmi’l-Keuseri*, Dâru’s-Süreyyâ, Beyrut 1997, ss. 495-502.
-, “Havle Hadisi’t-Tecdid”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 117-120.
-, “Havle Mes’eleti’l-Mihrâb”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 148-152.
-, “Hel li Gayri’llâhi Hakkun fi’l-Îcâbi ve’t-Tahrîm”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 109-113.
-, “Hel Tesihhu ‘Imâratü’l-Mesâcid min Zekâti’l-Mâl?”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 180-186.
-, “Hutûratü’t-Teserru’i fi’l-İftâi”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 137-142.
-, “İbnü ‘Abdi’l-Vehhâb ve’ş-Şeyh Muhammed ‘Abduh”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 333-338.
-, “Min Enbâi’l-‘İlmi ve’l-‘Ulemâi”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 454-455.
-, “Muhâdesetün Kadîmetün Havle’l-Vakfi’l-Ehli”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 190-197.
-, “Nazarü’l-Mer’i ilâ Şer’i’llâhi Mi’yâru Dinihî”, *Makâlâtü’l-Keuseri*, el-Mektebetü’t-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 233-239.

-, “Nemâzic Mimmâ fi (Nakzi'd-Dârimi) Ellezi Übiha Neşruhü”, *Makâlâtü'l-Kevseri*, el-Mektebetü't-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 262-268.
-, “Re'yü's-Şeyh Muhammed 'Abduh fi Ba'zı'l-Mesâil”, *Makâlâtü'l-Kevseri*, el-Mektebetü't-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 468-470.
-, “Şer'u'llâhi fi Nazari'l-Müslimîn”, *Makâlâtü'l-Kevseri*, el-Mektebetü't-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 96-102.
-, “Te'addüdü'z-Zevcât ve't-Talâk”, *Makâlâtü'l-Kevseri*, el-Mektebetü't-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 203-207.
-, *el-İstibsâr fi't-Tehaddis 'ani'l-Cebr ve'l-İhtiyâr*, el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, Kahire, ts.
-, *el-İşfâk 'alâ Ahkâmı't-Talâk*, el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, Kahire 1994.
-, *et-Tahriru'l-Veciz fımâ Yebtegihi'l-Müsteciz*, Matba'atü'l-Envâr, Kahire 1360.
-, *Fıkhü Ehlil-Trâk ve Hadisühüm*, thk. Abdülfettâh Ebû Gudde, el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, Kahire 2002.
-, *Haneî Fıkhının Esasları*, çev. Abdulkadir Şener-M. Cemal Sofuoğlu, Yeni Pars Matbaacılık ve Ambalaj Sanayi, Ankara 1982.
-, *İbni Ebî Şeybe'nin Ebû Hanife'ye Yaptığı Reddiyelere Karşı Zarif Nükteler*, çev. Ahmet Yüksek, Ravza Yayınları, İstanbul 2019.
-, *İhkâku'l-Hak bi İbtâlil-Bâtil fi Mugisi'l-Halk*, el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, yy., ts.
-, *İrgâmül-Merid fi Şerhi'n-Nazmi'l-'Atid li-Tevessülü'l-Mürid*, el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, yy., ts.
-, *Makâlâtü'l-Kevseri*, çev. Ebubekir Sifil, Rihle Kitap, İstanbul 2014.
-, “Re'yü'n-Necm et-Tûfi fi'l-Maslaha”, *Makâlâtü'l-Kevseri*, el-Mektebetü't-Tevfikıyye, Kahire, ts., ss. 243-247.
-, *Te'nübül-Hatib 'alâ mâ Sâkabû fi Tercemeti Ebî Hanifete mine'l-Ekâzib (et-Terhib bi Nakdi't-Te'nib)*, yy., 1990.
- Kılıç, A. F.- Ağçoban, S., “Gelenek ve Modernizm Bağlamında İslam”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15/28, (2013/2).
- Kızılcelik, S.- Erjem, Y., *Açıklamalı Sosyoloji Terimleri Sözlüğü*, Konya 1992.
- Koca, F., *İslâm Hukuk Tarihinde Selefî Söylem Hanbelî Mezhebi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2002.
-, “İslâm Hukuk Usûlünde Daraltıcı Yorum Metodu Olarak Tahsis”, *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, 16/3, (2003), ss. 430-443.
- Koçak, E., *Osmanlılar Döneminde Vehhâbiliğe Yazılan Reddiyeler ve Analizi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2022.
- Kolçak, Ö., *Avrupa Tarihi (Rönesans-Reform)*, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, İstanbul 2010.

- Koyuncu, A. A., “İslâm ve Modernizm Karşılaşması: Geleneksel ve Modernist Söylemin Sorunları ve Bir Arayol Önerisi”, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 13, (2019), ss. 377-401.
- Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, 2. bs., thk. Hamdî b. Abdülmecid es-Selefi, Müessesetü’r-Risâle, Beyrut 1407/1986, c. I-II.
- Kutub, S., *el-İslâm ve Müşkilâtü’l-Hadâre*, 13. bs., Dâru’ş- Şurûk, Kahire 2005.
- Lutfullah Han, M., *Cemâlüddin el-Esedâbâdi el-Ma’rûf bi’l-Efgâni*, trc. Sâdık Neşet-Abdülminim Haseneyn, nşr, Mektebetü’l-İncilü’l-Mısıriyye, Kahire 1957.
- Mahlûf, M., “el-Kevseri’nin Mısır Dönemi 1928-1952”, *Uluslararası Düzceli M. Zâhid Kevseri Sempozyumu Bildirileri*, Düzce 2007, ss 23-31.
- Mâlik b. Enes, *Muvatta’*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru İhyâi’t-Türâsi’l-‘Arabî, Beyrut 1406/1985.
- Mardin, E., *Huzur Dersleri*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1951, c. I-III.
- Marshall, G., *Sosyoloji Sözlüğü*, çev. Osman Akınhay-Derya Kömürcü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 1999.
- McLean, G. F., “Yaşayan Düşünce Olarak Gelenek: Hans-Georg Gadamer”, çev. Hafsa Fidan, *Bilimname VI*, 2004/3, (2004), ss. 23-40.
- Menûbe Burhânî, *el-Fikru’l-Makâsidi ‘inde Muhammed Reşid Rızâ*, Bâtna/Cezâir 2006/2007.
- Molla Hüsrev, *Mir’âtü’l-Usûl fi Şerhi Mirkâti’l-Vüsûl*, Fazilet Neşriyat, İstanbul, ts., c. I-II.
- Müslim, *Sahibu Müslim*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru İhyâi’t-Türâsi’l-‘Arabî, Beyrut, ts., c. I-V.
- Na’ce, F., N., *Cemâlüddin el-Esedâbâdi el-Ma’rûf bi’l-Efgâni ve Hakikatü Alâkatihî bi’l-Bâtıniyyeti ve’l-Mâsôniyyeti ve’l-İngiliz ve’l-İştîsrâk*, Dâiratü’l-Mektebeti’l-Vataniyye, Ürdün 2006.
- Nebhânî, Y. İ., *er-Râiyetü’s-Sugrâ*, yy., ts.
....., *el-Ukûdü’l-Lü’lü’yye fi’l-Medâihî’l-Mubammediyye*, Matba’at-i-Sabrâ, Beyrut 1329.
- Nesâî, *es-Sünenü’l-Kübrâ*, thk. Hasan Abdülmin’im Şelbî, Müessesetü’r-Risâle, Beyrut 2001/1421, c. X.
- Nevevî, *el-Minhâc fi Şerhi Sahibi Müslim b. el-Haccâc*, 2. bs., Dâru İhyâi’t-Türâsi’l-‘Arabî, Beyrut 1392, c. I- XVIII.
- Olgun, H., *Luteran Protestanlık ve Modern Toplumun Oluşumundaki Doktrinel Temelleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2005.
....., “Reformasyon ve İslâm Reformu Tasnifleri”, *Milel ve Nihal*, 5/2, (Mayıs - Ağustos 2008), ss. 9-41.
....., “Reform Hareketi ve Müslümanlar”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. XXXIV, ss. 533-534.

- Öçal, Ş., “Gelenekçilik ve İslâm Düşüncesinde Gelenek”, *Eskiye*, 16, (2010), s. 18-21.
- Özafşar, M., E., “Müzakere”, *Uluslararası Düzceli M. Zâhid Keuseri Sempozyumu Bildirileri*, Düzce 2007, ss. 59-60.
-, *Muhammed Zâhid el-Keuserî Hayatı, Eserleri, Fikirleri ve Hadîşçiliği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1989.
- Özçelik, F., - Öztürk, M., “İngiltere’nin Mısır’ı İşgali ve “Taçsız Hükümdar” Lord Cromer’in Mısır İdaresi (Eylül 1883-Mart 1907)”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31/1, (2021/1), ss. 477-494.
- Özel, A., “İslâmî Gelenek İslâmî Modernite; Mantık Bunun Neresinde?”, *Eskiye*, 17, (İlkbahar 2010), ss. 40-44.
- Özen, Ş., “İstislâh”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. XXIII, ss. 383-388.
- Özervarlı, M., S., “Reşid Rızâ”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. XXXV, ss. 14-18.
- Öztürk, M., “İslam Dünyasında Yenilik ve Yenilikçilik Karşıtlığının Zihniyet Kodları-Modern Türkiye Örneği”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9/1, (Ocak-Haziran 2009), ss. 1-21.
- Pekcan, A., “Makâsîd Literatürüne Dair”, *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 11, (2008), ss. 417-438.
- Peşe, A., M., *Te’sîr Teorisî Bakımından Fıkıh-Usûl İlişkisi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2017.
- Rızâ, M., R., *el-Hilâfe*, Müessesetu Hindâvî, Kahire 2012.
-, *el-Menâr ve’l-Ezber*, Matba’atü’l-Menâr, Mısır 1352.
-, *Nidâ’ li’l-Cinsî’l-Latif (Hukuku’n-Nisâ’ fi’l-İslâm)*, thk. Muhammed Nâsiruddîn el-Elbânî, el-Mektebül-İslâmî, Beyrut 1984/1404.
-, *el-Vahyü’l-Muhammedî*, 3. bs., Matba’atü’l-Menâr, Mısır 1935.
-, *er-Ribâ ve’l-Mu’amelât fi’l-İslâm*, nşr. Muhammed Behcet el-Baytâr, Dâru’n-Neşr li’l-Câmi’ât, Mısır 2007.
-, *Mecelletü’l-Menâr*, 2. bs., Matba’atü’l-Menâr, Mısır 1327, c. I-XXII.
-, *Mubâverâtü’l-Muslih ve’l-Mukallid ve’l-Vahdetü’l-İslâmiyye*, Dâru’n-Neşr li’l-Câmi’ât, Kahire 2007.
-, *Târibu’l-Üstâzi’l-İmâm eş-Şeyh Muhammed ‘Abduh*, 2. bs., Dâru’l Menâr, Kahire 1344, c. II.
-, *Târibu’l-Üstâzi’l-İmâm eş-Şeyh Muhammed ‘Abduh*, Dâru’l Menâr, Mısır 1350, c. I.
-, *Tefsîrül-Kur’ânî’l-Hakim (Tefsîru’l-Menâr)*, nşr. el-Hey’etü’l-Mısıriyyetü’l-‘Âmme li’l-Kitâb, yy., 1990, c. I-XII.
-, *Yüsrü’l-İslâm ve Usûlü’t-Teşri’il-‘Âmm*, Matba’atü’l-Menâr, Mısır 1928/1346.
- Sabri Efendi, M., “Dini Müceddidler”, Hzl. Abdulkadir Coşkun, *Mustafa Sabri Efendi Külliyyâtı*, Dâru’l Hilâfetü’l Aliyye Medresesi, İstanbul 2019, c. I, ss. 419-638.

-, "Hilâfet ve Ümmet Nimetini İnkâr Edene Reddiye", çev. Abidin Korkmaz, *Mustafa Sabri Efendi Külliyyâtı*, Dâru'l Hilâfeti'l Aliyye Medresesi, İstanbul 2019, c. I, ss. 219-306.
-, "Hilâfetin Esasları", sad. Feridun Dinçer, *Mustafa Sabri Efendi Külliyyâtı*, Dâru'l Hilâfeti'l Aliyye Medresesi, İstanbul 2019, c. I, ss. 19-216.
-, "İslâm'da Tartışılan Meseleler", Hzl. Abdulkadir Coşkun, *Mustafa Sabri Efendi Külliyyâtı*, Dâru'l Hilâfeti'l Aliyye Medresesi, İstanbul 2019, c. I, ss. 641-736.
-, "Kadın Meselesine Bakışım", çev. Mahmud Petek, *Mustafa Sabri Efendi Külliyyâtı*, Dâru'l Hilâfeti'l Aliyye Medresesi, İstanbul 2019, c. I, ss. 889-943.
-, "Kur'ân-ı Kerim'in Tercümesi ve Tercümenin Namazda Okunma Meselesi", çev. Mahmud Petek, *Mustafa Sabri Efendi Külliyyâtı*, Dâru'l Hilâfeti'l Aliyye Medresesi, İstanbul 2019, c. I, ss. 757-887.
-, "Türk'ün Başına Gelen Şapka Meselesi", Hzl. Abdulkadir Coşkun, *Mustafa Sabri Efendi Külliyyâtı*, Dâru'l Hilâfeti'l Aliyye Medresesi, İstanbul 2019, c. I, ss. 309-347.
-, "Kemalistlerin Din Düşmanlığı", Hzl. Abdulkadir Coşkun, *Mustafa Sabri Efendi Külliyyâtı*, Dâru'l Hilâfeti'l Aliyye Medresesi, İstanbul 2019, c. I, ss. 349-417.
-, "Savm-ı Ramazan Risalesi", Hzl. Abdulkadir Coşkun, *Mustafa Sabri Efendi Külliyyâtı*, Dâru'l Hilâfeti'l Aliyye Medresesi, İstanbul 2019, c. I, ss. 739-754.
-, *Mevki'ül-'Akl ve'l-'İlm ve'l-'Âlem min Rabbi'l-'Âlemîn ve İbadihî'l-Mürselîn*, 2. bs., Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, Beyrut 1981, c. I-IV.
- Sâmi, Ş., *Kâmûs-ı Türkî*, 15. bs., Çağrı Yayınları, İstanbul 2006.
- Sarıkaya, M., "Kevseri'nin Lahn Anlayışı", *Uluslararası Düzceli M. Zâhid Kevseri Sempozyumu Bildirileri*, Düzce 2007, ss. 353-366.
- Selim, A., (Zeki Önal), *Din-Medeniyet ve Lâiklik*, Timaş Yayınları, İstanbul 1991.
- Shils, E., "Gelenek", çev. Hüsamettin Arslan, *Doğu Batı*, 25, (Kasım, Aralık, Ocak 2003-04), ss. 101-134.
- Sıddıkî, M., *İslâm Dünyasında Modernist Düşünce*, çev. Murat Fırat-Göksel Korkmaz, Dergâh Yayınları, İstanbul 1990.
- Sifil, E., *Hz. Ömer'in Sünnet Anlayışı* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2006.
- Sönmez, M., "İslâm Modernizminin Doğuşu ve İki Önemli Temsilcisi (Afgânî Ve Abduh'un Modernist Yönlerine Kısa Bir Bakış)", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18, (Aralık 2002), ss. 153-178.
- Sözer, S., *Modernleşme Sürecinde Geleneksel Dini Gruplar: "İskenderpaşa Cemaati" Örneği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2018.

- Şa'bân, Z., *İslâm Hukuk İlminin Esasları*, çev. İbrahim Kâfi Dönmez, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1990.
- Şâfiî, *Müsnedü's-Şâfi'i*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1400.
- Şelebî, M., M., *Ta'lîlül-Abkâm*, Matbaatü'l-Ezher, Kahire 1947.
- Taberânî, *el-Mu'cemül-Evsat*, thk. Tânk b. İvazullah b. Muhammed-Abdülmuhsin b. İbrâhim el-Hüseynî, Dâru'l-Haremeyn, Kahire, ts., c. I-X.
....., *el-Mu'cemül-Kebîr*, 2. bs., thk. Hamdi b. Abdülmecid es-Selefi, Mektebetü İbn Teymiyye, Kahire 1415/1994, c. I- XXV.
- Taberî, *Câmi'ul-Beyân 'an Te'vili Âyi'l-Kur'an*, thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki, Dâru Hicr, yy., 1422/2001, c. I- XXVI.
- Tahâvî, *Şerhu Müşkilil-Âsâr*, thk. Şuayb el-Arnaût, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1494/1415, c. I- XVI.
- Taylor, C., *Modernliğin Skıntıları*, 3. bs., çev. Uğur Canbilen, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2013.
- Tirmizî, *es-Sünen*, 2. bs., thk. Ahmed Muhammed Şakir-Muhammed Fuâd Abdülbâki-İbrahim Adva, Şirketü ve Matba'atü Mustafa el-Bâbi el-Halebi, Mısır 1975/1395.
- Tourane, A., *Modernliğin Eleştirisi*, çev. Hülya Tufan, 4. bs., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2002.
- Torbali, E.,-Bakkal, A., "Mustafa Sabri Efendi'nin İ'tibârü Meâlâtî'l-Ef'âl Anlayışı", *Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3/2, (Aralık/December 2022), ss. 168-190.
- Tûfî, *et-Ta'yin fi Şerhi'l-Erbe'in*, thk. Ahmed Hâc Muhammed Osman, Müessesetü'r-Reyyân, el-Memleketü'l-'Arabîyyetü's-Suûdiyye 1998/1419.
....., *Şerhu Muhtasari'r-Ravza*, nşr. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki, Müessesetü'r-Risâle, yy., 1987, c. I-III.
- Tülü, A., *Necmeddin Tufi'nin Maslahat Anlayışı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006.
- Türer, C., "Modernliğin Ahlak Bunalımı", *Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Serüveni*, İnsan Yayınları, İstanbul 2015, ss. 191-207.
- Uludağ, M. E., "Geleneğe Yenilen Modernizmin Zaferi! Postmodernizm", *HİK-MET-Akademik Edebiyat Dergisi*, Özel Sayı (Gelenek ve Postmodernizm), (2017), ss. 10-19.
- Vurkiye, A., "Kevserî ve Çağındaki Zahirî Eğilimlere Karşı Konumu", *Uluslararası Düzceli M. Zâhid Kevserî Sempozyumu Bildirileri*, Düzce 2007, ss. 717-730.
- Waardenburg, J., "Reform", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. XXXIV, ss. 530-533.
- Yaran, R., "Karâfi'den Şâtıbi'ye Makâsıd/Maslahat Söylemi", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 45/45, (2013), ss. 5-30.
- Yavuz, Y., Ş., "Mustafa Sabri Efendi", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. XXXI, ss. 350-353.
....., "Zâhid Kevserî", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. XLIV, ss. 80-81.

Yurdaydın, H., G., *İslâm Tarihi Dersleri*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1971.

Zerkeşi, *el-Burbân fi Ulûmi'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Ebû'l-Fazl İbrâhim, Dâru İhyâ'il-Kütübî'l-'Arabiyye, Beyrut 1376/1957, c. I-IV.

Zeyd, M., *el-Maslaha fi't-Teşri'i'l-İslâmi ve Necmeddin et-Tûfi*, Dâru'l-Yüsr, Kahire 1954.

Zeydân, A., *el-Vecîz fi Usûli'l-Fıkıh*, 6. bs., Müessesetü Kurtuba, Bağdad 1976.

<https://ebubekirsifil.com/dergi-yazilari/sunnet-mi-gelenek-mi-semerkand-dergisi-2005-ekim-arsiv/> (erişim tarihi: 11 Nisan 2021)

Fecr Yayınları: 635

SOSYOLOJİK TEFSİR

Toplumları İlahî Kelâmla Düşünmek Üzerine Temel Temalar

Ferruh KAHRAMAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
VADİ GRAFİK TASARIM VE REKLAMCILIK LTD. ŞTİ.
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1
Yenimahalle/ANKARA • Tel: 0 312 395 85 71
(Sertifika No: 47479)

1. Baskı: Ocak 2023

ISBN: 978-625-8304-81-7

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahmed b. Hanbel. *Müsned*. Beyrût: Dâru Sadr, ts.
- Ahmed Cevdet Paşa. *Ma'ruzât*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1980.
- Ahmed Cevdet Paşa. *Tarih-i Cevdet*. Dersaadet: Matbaa-i Osmaniye, 1309.
- Âlûsî, Ebussenâ Şihâbüddin. *Rûhu'l-meânî*. Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1417/1997.
- Aristoteles. "De Interpretatione", *Complete Works: Digital Edition*. ed. Jonathan Barnes, New Jersey: Princeton University Press, 1995.
- Aron, Raymond. *Sosyolojik Düşüncenin Evreleri*. İstanbul: Bilgi Yayınları, 2000.
- Aron, Raymond. *Sosyolojik Düşüncenin Evreleri*. İstanbul: Kırmızı Yayıncılık, 2006.
- Arslantürk, Zeki. *Naîmâ'ya Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Toplum Yapısı*. İstanbul: Ayışığı Kitapları, 1997.
- Aslantürk, Zeki. – Amman, M. Tayfun. *Sosyoloji*. İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2001.
- Atalay, Orhan. *20. Yüzyıl Tefsir Akımı*. İstanbul: Beyân Yayınları, 2004.
- Bâküllânî, Muhammed b. Tayyib. *et-Temhîd*. nşr. Richard mcCharthy, Beyrût: el-Mektebetü'ş-Şarkıyye, 1957.
- Bauman, Zygmunt. *Sosyolojik Düşünmek*. çev. Abdullah Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2010.
- Bayyigit, Mehmet. "İslâm İctimaiyatı". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (Konya – 1992).
- Bayyigit, Mehmet. *Kur'ân Sosyolojisi Üzerine Denemeler*. Konya: Yediveren Yayınları, 2003.
- Becker, Howard S. *Toplumunu Anlatmak*. çev. Şerife Geniş – Ebru Arıcan – Mesut Hazır, Ankara: Heretik Yayınları, 2016.

- Berger, Peter. – Luckmann, Thomas. *Gerçekliğin Sosyal İnşası: Bir Bilgi Sosyolojisi İncelemesi*. çev. Vefa Saygın Ögütte, İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 2008.
- Beydâvî, Nâsiruddîn. *Envâru't-tenzîl ve esrâru't-te'vîl*. Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1416/1996.
- Bilgin, Vejdi. *Bizi Kuşatan Toplum: Sosyolojiye Giriş*. Bursa: Düşünce Dağıtım, 2009.
- Blaikie, Norman. *Approaches to Social Enquiry*. UK: Politiy Press, 1993.
- Bourdieu, Pierre. - Wacquant, Loic. *Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*. çev. Nazlı Ökten, İstanbul: İletişim Yayınları, 2003.
- Bourdieu, Pierre. *Sosyoloji Meseleleri*. çev. Filiz Öztürk, Büşra Uçar, Mustafa Gültekin, Aslı Sümer. Ankara: Heretik Yayınları, 2016.
- Bozkurt, Veysel. *Değişen Dünyada Sosyoloji*. Bursa: Ekin Kitabevi, 2007.
- Buhârî, Ebû Abdillâh. *Sabîhu'l-Buhârî*. İstanbul: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, ts.
- Câhîz, Ebû Osmân Amr b. Bahr. *Kitâbü'l-hayevân*. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1969.
- Canatan, Kadir. *İslâm Sosyolojisi*. İstanbul: Beyân Yayınları, 2005.
- Cebeci, Lütfullah. “Sosyolojik Tefsirin İmkân ve Sorunları”. *Tefsir ve Toplum*. İstanbul: Ensar Yayınları, ts.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Tarihi*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1998.
- Childe, Vere Gordon. *Kendini Yaratan İnsan: İnsanın Çağlar Boyunca Gelişimi*. çev. Filiz Ofluoğlu, İstanbul: Varlık Yayınları, 2001.
- Coser, Lewis A. *Sosyolojik Düşüncenin Ustaları: Tarihsel ve Toplumsal Bağlamlarında Fikirler*. Ankara: De Ki Basım Yayın, 2008.
- Coşkun, Ahmet. “İbn Âşûr, Muhammed b. Tâhir”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.

- Cürcânî, Ali b. Muhammed. *Şerhu'l-mevâkıf*. İstanbul: Dârü't-Tıbâati'l-Âmire, 1321/1905.
- Cüveynî, Abdülmelik b. Abdullah. *el-İrşâd ilâ kavâtu'l-edille*. Mısır: Mektebetü'l-Hanci, 1369.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Usûlü*. İstanbul: Marmara İlahiyat Vakfı Yayınları, 2006.
- Dîneverî, Ebu Hanife. *el-Abbâru't-tvel*. nşr. Abdülmünim Amir, Kahire: Mektebetü'l-Müsennâ, 1377/1960.
- Durkheim, Emile. *Sosyolojik Yöntemin Kuralları*. İstanbul: Bordo Siyah Klasik Yayınlar, 2004.
- Ebû Davûd, Süleyman b. Eş'as. *Sünenü Ebû Davûd*. thk. Muhammed Avvâme, Cidde: Dâru'l-Kible, 1998.
- Elias, Norbert. *Sosyoloji Nedir?*. çev. Oktay Değirmenci, İstanbul: Olvido Yayınevi, 2016.
- Elmalılı, Muhammed Hamdi Yazır. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Ata Ofset ts.
- Ercan, Fuat. *Toplumlar ve Ekonomiler*. İstanbul: Sarmal Yayınevi, 1996.
- Ergun, Doğan. *Sosyoloji ve Tarih*. İstanbul: Der Yayınları, 1982.
- Ergur, Ali. "Kültürün Önemi". *Kültür Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2015.
- Fîrûzâbâdî, Mecdüddin. *el-Kâmûşu'l-muḥîṭ*. Beyrût: Müessesetu'r-Risâle, 1987.
- Frazer, Hans. *Sosyolojiye Giriş*. çev. Korkmaz Alemdar, Ankara: Ankara Üniversitesi SBF Yayınları, 1963.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Ahmed. *el-İktisâd fi'l-i'rikâd*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1962.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Ahmed. *el-Müstasfâ*. thk. Muhammed Abdüsselâm, Dârü'l-Kûtûbi'l-İlmiyye, 1993.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Ahmed. *Maksadü'l-esnâ fi şerhi meâni esmâillahi'l-hüsnâ*. thk. Bessam Abdulvahab el-Camî, Kıbrıs: el-Cifan ve'l-Cabi, 1987).

- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Ahmed. *Mi'yârü'l-ilm fi fen-ni'l-mantuk*. Kahire: Dârü'l-Meârif, 1961.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Ahmed. *Tehâfütü'l-felâsife: Filozofların Tutarsızlığı*. çev. Bekir Sadak, İstanbul: Ahsen Yayınları, 2002.
- Giddens, Anthony. *Sosyoloji*, çev. Cemal Güzel, İstanbul: Kırmızı Yayınları, 2012.
- Giddens, Anthony. *Sosyoloji: Kısa Fakat Eleştirel Bir Giriş*. çev. Ülgen Yıldız Battal, Ankara: Siyasal Kitabevi, 2012.
- Glassie, Henry. *Turkish Traditional Art Today*. Ankara: Ministry of Culture of the Turkish Republic - Indiana University Press, 2002.
- Gökbilgin, M. Tayyib. "Müneccimbaşı". *İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1940 – 1988.
- Gökyay, Orhan Şaik. "Kâtip Çelebi: Hayatı – Şahsiyeti - Eserleri", *Kâtip Çelebi: Hayatı ve Eserleri Hakkında İncelemeler*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1985.
- Gökyay, Orhan Şaik. *Kâtip Çelebi: Yaşamı, Kişiliği ve Yapıtlarından Seçmeler*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları, 1982.
- Gündüzöz, Soner. *Arapça'da Kelime Türetimi*. Samsun: Din ve Bilim Kitapları Yayıncılık, 2005.
- Güneş, Abdülbaki. *Kur'an'da Akıl ve Aklî Tefsir*. Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa - 1996.
- Halidî, Salah Abdülfettah. *Tasvibât fi fehmi ba'dü'l-âyât*. Beyrût: Dârü'l-Kalem, 1987.
- Haralambos, Michael. – Holborn, Martin. *Sociology: Themes and Perspectives*. London: Harper Collins Publishers, 1995.
- Harman, Ömer Faruk. "On Emir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007.
- Harpûtî, Abdüllatif. *Tenkîhu'l-Kelâm fi ak'aidi ehli'l-İslâm*. İstanbul: Necm-i İstikbal Matbaası, 1330/1914.
- Haşşab, Samiye Mustafa. *İslâm Sosyolojisi*. çev. Ali Coşkun – Nebile Özmen, İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2010.

- Hâzin, Alaüddin Ali b. Muhammed. *Lübâbü't-te'vîl*. thk. Muhammed Ali Şahin, Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1415/1995.
- Hollinger, Robert. *Postmodernizm ve Sosyal Bilimler, Tematik bir Yaklaşım*. çev. Ahmet Cevizci, İstanbul: Paradigma Yayınları, 2005.
- Husrî, Satı. "İbn Haldûn Sosyolojisi". çev. Mehmet Bayyigit, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (Sakarya – 1991).
- Izutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Allah ve İnsan*. çev. Süleyman Ateş, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1975.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir. *et-Tahrîr ve't-tenvîr*. Tunus Dâru't-Tunusiyye, 1404/1984.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir. *Usûlü'n-nizâmî'l-ictimâî fi'l-İslâm*. Tunus: eş-Şirketü't-Tunusiyye, 2004.
- İbn Batûta, *Tuhfetu'n-nüzzâr*. nşr. Ali Muntasır Kettanî, Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1405/1985.
- İbn Haldûn, Muhammed b. Muhammed b. Hasen. *Mukaddime*. çev. Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2009.
- İbn Haldûn, Muhammed b. Muhammed b. Hasen. *Mukaddime*. çev. Zâkir Kadirî Ugan, İstanbul: MEB Yayınları, 1991.
- İbn Kesîr. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. Beyrût: Mektebetü'l-Maarif, 1387/1966.
- İbn Kesîr. *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*. Beyrût: Âlemü'l-Kütüb, 1413/1993.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed. *Maarif*. thk. Servet Ukkâşe, Beyrût: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1401/1970.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl. *Lisânü'l-Arab*. Beyrût: Dâru Sadr - Dâru Beyrût, 1955.
- İbnü'l-Esîr, İzzeddin. *el-Kâmil fi't-tarih*. Beyrût: Dâru Sadr - Dâru Beyrût, 1387/1965.
- İlyâs Bâ-Yûnus – Ferîd Ahmed. *İslâm Sosyolojisi*. çev. Rıdvan Kaya, İstanbul: Bir Yayıncılık, 1986.

- İsfehâni, Râgıb. *el-Müfredât fi garibi'l-Kur'an*. Beyrût: Dâru'l-Ma'rifet, ts.
- İzmirli, İsmail Hakkı. *Muhassalu'l-keâm ve hikme*. İstanbul: Evkâf-ı İslâmiye Matbaası, 1336.
- İzmirli, İsmail Hakkı. *Yeni İlmi Kelâm*. İstanbul: Evkâf-ı İslâmiye Matbaası, 1339/1923.
- Jourdain, Anne. – Naulin, Sidonie. *Pierre Bourdieu'nün Kuramı ve Sosyolojik Kullanımları*. çev. Öykü Elitez, İstanbul: İletişim Yayınları, 2016.
- Karagöz, Mustafa. “Terim, İçerik ve İşlev Analizi Işığında Sosyolojik Tefsir”. *Tarihten Günümüze Kur'an'a Yaklaşımlar*. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2010.
- Karaman, Hayreddin. “Fıkıh”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996.
- Karasakal, Şaban. *Kur'an ve Sosyal Psikoloji*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum – 2005.
- Kâtib Çelebi, *Düsturu'l- a'mal li islâhi'l-halel*. Ayn Ali Efendi, *Kavânî-i Âli Osman der hulâsâ-i mezâmîni defteri divân*. İstanbul: Enderun Kitabevi, 1979.
- Kâtib Çelebi, *Fezleke-i Tarih*. İstanbul: Ceride-i Havâdis Matbaası, 1286.
- Kılıç, Sadık. “Tarih Felsefesi Açısından Kıssalar”. *1. Kur'an Sempozyumu, 1-3 Nisan 1994*. Ankara: Bilgi Vakfı Yayınları, 1994.
- Kırca, Celal. “Âd”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1988.
- Kırca, Celal. “Semûd”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2009.
- Kırca, Celal. *İlimler ve Yorumlar Açısından Kur'an'a Yönelişler*. İstanbul: Tuğra Neşriyat, 1993.
- Kızılçelik, Sezgin. *Sosyoloji Teoriler 1 – 2*. Konya: Yunus Emre Yayıncılık, 1994.
- Kitâb-ı Mukaddes*. İstanbul: Kitab-ı Mukaddes Şirketi, 2003.
- Knapp, Peter. – Spector, Alan. *Crisis and Change*. USA: Nelseon Hall, 1997.

- Koçyiğit, Hikmet. *Mekkî Âyetlerde Sosyolojik Unsurlar*. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum - 2010.
- Kurtubî, Ebu Abdullah. *el-Câmi' li ahkâmi'l-Kur'an*. Mısır: Dâru'l-Kütübî'l-Mısriyye, 1385/1964.
- Küçük, Hasan. *Türk-İslâm Düşünce Yapısı*. İstanbul: Fatih Yayınevi 1980.
- Marshall, Gordon. *Sosyoloji Sözlüğü*. çev. Osman Akinhay – Derya Kömürcü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1999.
- Merâğî, Ahmed Mustafa. *Tefsîru'l-Merâğî*. Kahire: Mustafa el-Babî el-Halebî, 1946.
- Mes'ûdî. Ali b. Hüseyin. *en-Tenbih ve'l-işrâf*. nşr. M. J. De Goeje, Leiden: E. J. Brill, 1894.
- Mills, C. Wright. *Sosyolojik Tahayyül*. çev. Ömer Küçük, İstanbul: Hil Yayınları, 2016.
- Muhammed Abduh. *Tefsîrû'l-menâr*. Kahire: Dâru'l-Menâr, 1947.
- Mustafa Naîmâ, *Naîmâ Tarihi: Ravzatü'l-Hüseyn fî hulâsâti ahbâri hafikeyn*. İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1281-1283.
- Münavî, Abdurraûf. *Feyzu'l-kadîr*. Mısır: el-Mektebetü't-Ticâriyyetü'l-Kübrâ, 1356.
- Müneccimbaşı Ahmed Dede. *Câmiu'd-düvel: Osmanlı Tarihi 1299 – 1481*. Nşr. ve çev. Ahmet Ağırakça, İstanbul: İnsan Yayınları, 1995.
- Müslim, Ebü'l-Huseyn. *Sahîhu'l-Müslim*. İstanbul: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, İstanbul ts.
- Nedelmann, Birgitta. *Handbook of Social Theory*. London: Sage, 2001.
- Nesefî, Ebü Hafs Necmeddin b. Muhammed. *Metnu Akâidi'n-Nesefî*. İstanbul: Mektebetül-Hanefiyye, 1428.
- Nesefî, Ebü'l-Berakât. *Medârikü't-tenzil*. Beyrût: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1418/1998.
- Nesefî, Ebü'l-Muîn. *Tabıratü'l-edille fî üsûli'd-din*. thk. Hüseyin Atay, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları 2003.

- Neuman, William Lawrance. *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. çev. Sedef Özge, İstanbul: Yayın Odası, 2007.
- Okumuş, Ejder. “İbn Haldûn’da Kur’ân’ı Sosyolojik Okuma”. *Diyanet İlmî Dergi* (Ankara – 2012).
- Öner, Necati. *Klasik Mantık*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1974.
- Özlem, Doğan. *Felsefe ve Doğa Bilimleri*. İzmir: İzmir Kitaplığı, 1995.
- Özlem, Doğan. *Max Weber’de Bilim ve Sosyoloji*. İstanbul: Arar Yayıncılık, 1990.
- Özlem, Doğan. *Max Weber’de Bilim ve Sosyoloji*. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2001.
- Poloma, Margaret. *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*. çev. Hayriye Erbaş, Ankara: Gündoğan Yayınları, 1993.
- Porta, Donatella Della. – Keating, Michael. *Approaches and Methodologies in the Social Sciences: A Pluralist Perspective*. New York: Cambridge University Press, 2008.
- Punch, Keith F. *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. çev. Dursun Bayrak – H. Bader Aslan – Zeynep Akyüz (Ankara: Siyasal Kitabevi, 2005), 28.
- Purfey, Paul Hanly. *A History of Social Thought*. New York: Macmillan Company, 1948.
- Râzî, Fahrreddîn b. Ömer b. Hüseyin. *el-Muhassal fi efkârî’l-mutakaddimîn ve’l-mutaahhirîn*. thk. Tâhâ Abdurrauf Sa’d, Kahire: Mektebetü’l-Külliyati’l-Ezher, ts.
- Râzî, Fahrüddin. *Mefâtihu’l-gayb*. Beyrût: Dâru İhyâi’t-Türâsî’l-‘Arabî, 1420/1999.
- Ritzer, George. – Stepnisky, Jeffery. *Sosyoloji Kuramları*. çev. Himmet Hülür, Ankara: De ki Yayınları, 2014.
- Salebî, Ebû İshâk. *Arâisü’l-mecâlis*. Mısır: el-Matbaatü’l-Behiyye, 1372/1951.
- Schellenberg, Walter. *Kapital Üzerine Temel Kurslar*. çev. Ş. Ba-kırsan, İstanbul: Sosyal Yayınlar, 1999.

- Seyyid Kutub. *Fi Zılâli'l-Kur'ân*. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1971.
- Sezer, Baykan. *Sosyolojinin Ana Başlıkları*. İstanbul: Kızıl Elma Yayınları, 2006.
- Sıddıkî, Mazharuddin. *Kur'ân'da Tarih kavramı*. çev. Süleyman Kalkan, İstanbul: Pınar Yayınları, 1990.
- Slattery, Martin. *Sosyolojide Temel Fikirler*. ed. Ümit Tatlıcan, İstanbul: Sentez Yayıncılık, 1991.
- Swingewood, Alan. *Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi*. çev. Osman Akınhay, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1998.
- Şehristânî, Abdülkerim b. Ahmed. *el-Milel ve'n-nihal*. thk. Muhammed Seyyid Kilânî, Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, 1975.
- Şentürk, Recep. *İslâm Dünyasında Modernleşme ve Toplum Bilim*. İstanbul: İz Yayıncılık, 1996.
- Şeriati, Ali. *İslâm Sosyolojisi Üzerine*. çev. Kemal Can, İstanbul: Düşünce Yayınları, 1980.
- Şimşek, Said. *Günümüz Tefsir Problemleri*. Konya: Kitap Dünyası, 2004.
- Şuhayr, Ramazan b. Muhammed. *Şerhü Ramazan Efendi alâ şerhi's-Sa'd ala Akâidi'n-Nesefî*. thk. Muhammed Hâdi Mardinî, Diyarbakır: Mektebetü's-Seydâ, 2012.
- Süyûtî, Ebû Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *el-Müzhbir fi ulûmi'l-luga ve envâi'hâ*. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1998.
- Tabâtabâî, Muhammed Hüseyin. *İslâm Sosyolojisi*. çev. Hasan Kanaatlı, İstanbul: Kevser Yayınları, 2008.
- Taberî, Ebû Ca'fer İbn Cerîr. *Câmiü'l-beyân an te'vili âyi'l-Kurân*. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2009/1431.
- Taberî, Ebû Ca'fer İbn Cerîr. *Tarihü't-Taberî: tarihü'l-ümem ve'l-müluk*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrahim, Beyrût: Dâru Süveydan, 1388/1967.
- Tanpınar, Ahmed Hamdi. *19. Asır Türk Edebiyat Tarihi*. İstanbul: Çağlayan Kitabevi, 1985.
- Taplamacıoğlu, Mehmet. *Din Sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1975.

- Teftâzânî, Mes'ûd b. Ömer Sa'duddîn. *Şerhu'l-akâid*. İstanbul: b.y., 1315/1899.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed. *Sünenü Tirmizî*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf, Bayrût: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1998.
- Thomas, Lewis V. *A Study of Naima*. New York: New York University Press, 1972.
- Toku, Neşet. *İlm-i Umrân İbn Haldûn'da Toplumbilimsel Düşünce*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2002.
- Tolan, Barlas. *Toplum Bilimlerine Giriş*. Ankara: Murat ve Adım Yayıncılık, 1996.
- Turhanoglu, Aşin Koçak. "Bilim, Yöntem ve Toplumsal Araştırma". *Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2015.
- Türker, Ömer. *Varlık Nedir: İslam Filozoflarının Varlık Tasavvuru*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2019.
- Uluocak, Şeref. "Bilim Olarak Sosyoloji ve Sosyolojik Düşünmek Üzere Temel Temalar". (Academia.edu/29831324. Erişim Tarihi, 16.12.2020)
- Ülken, Hilmi Ziya. *İctimâî Doktrinler Tarihi*. İstanbul Üniversitesi Neşriyatı, 1941.
- Weber, Max. *Şehir*. çev. Musa Ceylan, İstanbul: Bakış Yayınları, 2000.
- Yontar, Erk. "Norbert Elias'ın İnsan Bilimleri Kavramı ve Bilgi Sosyolojisi". *Toplum ve Bilim*. çev. Ender Ataşman (84/1 - 2000), 112-126.
- Zemaşerî, Ebû'l-Kasım Mahmûd b. Ömer. *el-Keşşâf*. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-'Arabî, 1407/1997.
- Zerkeşî, Bedrûddîn Muhammed b. Bahâdır. *el-Burhân fi 'ulûmi'l-Kur'ân*. ed. Muhammed İbrâhim, Beyrût: Dârü'l-İhyâi't-Tûrâs, 1957.
- Zevzenî, Ahmed b. Hüseyin. *Şerhu'l-Muallakâti's-seb'a*. Beyrût: Dâru Sadır, ts.

Fecr Yayınları: 636

ELÇİLERİN GERÇEK HİKÂYESİ

Dilek BUZ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj-Kapak
FCR-Coşkun IŞIKGÜL

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ocak 2023

ISBN: 978-625-8304-83-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Fecr Yayınları: 638

**HZ. PEYGAMBER'İN SÖZ VE UYGULAMALARININ
TARİHSELİĞİ ÜZERİNE**

Kemal ÖZCAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ocak 2023

ISBN: 978-625-8304-85-5

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdürrezzâk, Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi' es-San'ânî el-Himyerî, *el-Musannef*, thk. Habîbürrahman el-A'zamî, el-Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut 1403.
- Acar, Cafer, *İslam'da Savaş -Cabiliye ve Risalet Döneminde Savaş Olgu- su-*, Samer Yayınları, Kahramanmaraş 2020.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî, *el-Müsned*, Müessesetü'l-Kurtuba, Kahire, ts.
- Ahmed Cevdet Paşa, *Tezâkir*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1953.
- Akalın, Kürşat Haldun, "Orta Çağ Avrupasının Toplumsal Gerçeği Olarak Kölelik Düzeninin Dinsel Temelleri", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi = Journal of Social Sciences*, 2009, Sayı: 19.
- Akdoğan, Ali, "Geleneksel Geniş Aileden Modern Çekirdek Aileye Geçişte Dinî Hayattaki Değişim", *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2002, c. IX, Sayı: 3.
- Akgündüz, Ahmet, "Hakem", *DİA*, İstanbul 1997.
- Akyılmaz, Gül, "Osmanlı Hukukunda Köleliğin Sona Ermesi ile İlgili Düzenlemeler ve Tanzimat Fermanı'nın İlanından Sonra Kölelik Müessesesi", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2004, c. 9, Sayı: 1-2.
- "Osmanlı Hukukunda Çocuk Evlilikleri", *II. Uluslararası Kadın ve Hukuk Sempozyumu*, Ankara Mart 2019, c. 1.
- Algül, Ayşe Betül, "Semavî Dinlerde Mehir", *I. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Kongresi 23-25 Kasım 2018, Bildiri Kitabı*, 2018.
- Algül, Hüseyin, "Ficar", *DİA*, İstanbul 1996.
-, "Himyeriler", *DİA*, İstanbul 1998.
- Ali el-Kârî, Ebû'l-Hasen Nürüddîn Alî b. Sultân Muhammed el-Kârî el-Herevî, *Mirkâtü'l-Mefâtih Şerhu Mişkâtü'l-Mesâbih*, Beyrut 2002.
- el-Âlûsî, Ebû'l-Meâlî Cemâlüddîn Mahmûd Şükrî b. Abdillâh b. Mahmûd, *Bulûgu'l-Ereb fî Ma'rifeti Ahvâli'l-'Arab*, thk. Muhammed Behcet el-Eseri, yy., ts.

- el-Âlûsî, Ebû's-Senâ Şihâbüddîn Mahmûd b. Abdillâh b. Mahmûd el-Hüseynî, *Rûbu'l-Me'âni fî Tefsîri'l-Kur'âni'l-Azîm ve's-Seb'îl-Mesâni*, Beyrut 1415.
- el-Âmirî, Ebû Zekerîyyâ İmâdüddîn Yahyâ b. Ebî Bekr, *Behcetü'l-Mehâfil ve Bugyetü'l-Emâsil fî Telhîsi's-Siyer ve'l-Mu'cizât ve'ş-Şemâ'il*, Beyrut, ts.
- Apak, Adem, *Kur'an'ın Geliş Ortamında Arap Toplumu*, Kuramer Yayınları, İstanbul 2017.
-, *Siyer-i Nebi*, İstanbul 2019.
- Apaydın, H. Yunus, "Humus", *DİA*, İstanbul 1998.
-, "Tesettür", *DİA*, İstanbul 2011.
- Arslantaş, Nuh, *İslâm Toplumunda Yahudiler*, İstanbul 2011.
- el-Askerî, Ebû Hilâl el-Hasen b. Abdullâh, *el-Evâil*, Dâru'l-Beşîr, yy., 1408.
- Aşık, Nevzat, *Sahabe ve Hadîs Rivayeti*, İzmir 2010.
-, "Sünnet ve Değişim", *Çağımızda Sosyal Değişme ve İslâm* içinde, TDV Yayınları, Ankara 2007.
- Atar, Fahrettin, "Akîka", *DİA*, İstanbul 1989.
-, "Kadı", *DİA*, İstanbul 2001.
-, "Mahkeme", *DİA*, Ankara 2003.
-, "Mükâtebe", *DİA*, Ankara 2020.
-, "Tedbîr", *DİA*, İstanbul 2011.
- Atay, Hüseyin, *Dinde Reform ve Atatürk'ten Kesitler*, Ankara 2003.
- Atay, Mahmut, "Hint Toplumunda Drahoma Geleneği ve Sosyal-Mobilite", *Sosyoloji Dergisi*, 1993, Sayı: 4.
- Ateş, Ali Osman, *Hadis Temelli Kalıp Yargılarda Kadın*, Beyan Yayınları, İstanbul 2015.
- İslam'a Göre Câhiliye ve Ehl-i Kitab Örf ve Âdetleri*, Beyan Yayınları, İstanbul 2014.
-, "Kusay b. Kilab", *DİA*, Ankara 2002.
- Avcı, Casim-Şentürk, Recep, "Kabile", *DİA*, İstanbul 2001.
- Avcı, Casim, "Kaynuka' (Benî Kaynuka)", *DİA*, Ankara 2002.
-, "Kurayza (Benî Kurayza)", *DİA*, Ankara 2002.
- Ayar, Ali Rıza - Güneş, Hüseyin, "Hz. Peygamber'in Savaş Öncesinde, Zafer Sonrası Elde Edilecek Ganimetlere Dikkat Çekmesi", *On-dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2003, Sayı: 16.

- Aycan, İrfan, “Mervan I”, *DİA*, Ankara 2004.
- Aydın, Mehmet Akif, “Ahvâl-i Şahsiyye”, *DİA*, İstanbul 1989.
-, “Mehir”, *DİA*, Ankara 2003.
- Aydın, Mehmet Akif - Hamidullah, Muhammed, “Köle”, *DİA*, Ankara 2002.
- el-Aynî, Ebû Muhammed Bedrüddîn Mahmûd, *el-Binâye Şerbu'l-Hidâye*, Beyrut 2000.
-, *Umdetü'l-Kârî Şerbi Sahîbi'l-Buhârî*, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut, ts.
- Azimli, Mehmet, *Cahiliyye'yi Farklı Okumak*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2019.
-, *Hasan&Muaviye*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2020.
-, “Hz. Âişenin Evlilik Yaşı Tartışmalarında Savunmacı Tarihçiliğin Çıkması”, *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, 2003, c. 16, Sayı: 1.
- el-Câbirî, Muhammed Âbid, *Fehmü'l-Kur'an Nüzul Sırasına Göre Tefsir*, çev. Muhammed Coşkun, Mana Yayınları, İstanbul 2014.
- el-Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb, *el-Beyân ve't-Tebyîn*, Beyrut 1423.
- el-Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Ali er-Râzî, *Ahkâmü'l-Kur'an*, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut 1405.
- Cevâd Ali, *el-Mufassal fî Târihi'l-'Arab Kable'l-İslâm*, Dâru's-Sâkî, yy., 2001.
- Cirit, Hasan, “Sevbân b. Bücdüd”, *DİA*, İstanbul 2009.
- el-Cümeysi, Hudayr Abbas, *Kureyş -İslam Öncesi Arap Hayatına Etkisi-*, çev. Asım Sarıkaya, Endülüs Yayınları, İstanbul 2018.
- Çağatay, Neşet, *İslâmdan Önce Arap Tarihi ve Câhiliye Çağı*, Ankara 1957.
- Çağrıçı, Mustafa, “Arap” (İslâm'dan Önce Araplar'da Din), *DİA*, İstanbul 1991.
-, “Asabiyet”, *DİA*, İstanbul 1991.
-, *Kur'an'ın Geliş Ortamında Ahlâk ve İnsan İlişkileri*, Kuramer Yayınları, İstanbul 2017.
- Çakın, Kamil, “Geleneksel İslam Kültüründe Kadının Fitne Olarak Algılanması”, *Dinî Araştırmalar*, 2016, c. XIX, Sayı: 49.
- Çelebi, İlyas, “Fiten ve Melâhim”, *DİA*, İstanbul 1996.

- Çetin, Ali, "Ahlak ve Kültür Üzerine Bir Değerlendirme", *Kırkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 6, Sayı: 1, 2016.
- Çubukçu, Asri, "Buas", TDV, İstanbul 1992.
- Dağcı, Şamil, "Kıyas", *DİA*, Ankara 2002.
- Dârekutnî, Ebû'l-Hasen Ali b. Ömer b. Ahmed, *Sünenü'd-Dârekutnî*, thk. Şuayb el-Arnaût vd., Beyrut 2004.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân b. el-Fazl, *Sünenü'd-Dârimî*, Beyrut 1407.
- Demircan, Adnan, "Câhiliyye Araplarında Kız Çocuklarını Gömerek Öldürme Âdeti", *İSTEM: İslâm San'at, Tarih, Edebiyat ve Müzikisi Dergisi*, 2004, c. II, Sayı: 3.
-, "Câhiliyye ve Hz. Peygamber Döneminde Çok Kadınla Evlilik", *İSTEM: İslâm San'at, Tarih, Edebiyat ve Müzikisi Dergisi*, 2003, c. I, Sayı: 2.
-, *Kur'an'ın Geliş Ortamında İnanç ve İbadetler*, Kuramer Yayınları, İstanbul 2020.
-, "Son Peygamber'in Geldiği Coğrafya Ve Toplum: Hicaz Bölgesi Ve Cahiliye Arapları", *Cahiliye Toplumundan Günümüze Hz. Muhammed Sempozyumu*, Fecr Yayınları, Ankara 2015.
- Demirci, Kürşat, "Engizisyon", *DİA*, İstanbul 1995.
- Demirci, Mustafa, *Siyah Öfke*, Konya 2017.
- Derzeze, M. İzzet, *Kur'an'a Göre Hz. Muhammed'in Hayatı*, çev. Mehmet Yolcu, Düşün Yayıncılık, İstanbul 2011.
-, *et-Tefsîru'l-Hadîs*, Kahire 1383.
- ed-Dihlevî, Şah Veliyyullah, *Hüccetullahi'l-Bâliga*, thk. Seyyid Sâbık, Beyrut 2005.
- Dindi, Emrah, *Kur'an'da İslam Öncesi Kültür-Nassın Olguyla Diyalektik İlişkisi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2017.
- Dostoyevski, Fyodor Mihayloviç, *Karamazov Kardeşler*, çev. Nihal Yalaza Taluy, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2018.
-, *Kumarbaz*, çev. Koray Karasulu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2018.
- Dönmez, İbrâhim Kâfi, "Müt'a", *DİA*, İstanbul 2006.
- Duman, Ali, *Şia ve Ehl-i Sünnet Fıkhiğine Göre Müt'a*, İstanbul 2018.
- Durmuş, İsmail, "Fahr", *DİA*, İstanbul 1995.

- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as b. İshâk el-Ezdi es-Sicistani, *Sünenü Ebû Dâvûd*, Müessesetü'r-Risale, Beyrut 2015.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. Dâvûd b. el-Cârûd et-Tayâlisî, *el-Müsned*, Mısır 1999.
- Ebû Hayyân, Muhammed b. Yûsuf b. Alî b. Yûsuf b. Hayyân el-Endelüsî, *el-Babru'l- Mubîr*, Beyrut 1420.
- Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-İsfahânî, *Hilyetü'l-Evliyâ ve Tabakâtü'l-Asfiyâ*, Beyrut 1974.
-, *Marifetu's-Sahâbe*, thk. Adil b. Yusuf, Riyad 1998.
- Ebû Yûsuf, Ya'kûb b. İbrâhîm b. Habîb b. Sa'd el-Kûfi, *Kitâbü'l-Harâc*, el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, yy., ts.
- Ebû'l-Fidâ', el-Melikü'l-Müeyyed İmâdüddîn İsmâîl b. Alî, *Muhtasar fî Ahbari'l-Beşer*, el-Matbaatu'l-Hüseyniyye, Mısır, ts.
- Erdem, Y. Hakan, *Osmanlı'da Köleliğin Sonu 1800-1909*, İstanbul 2004.
- Erdoğan, Mehmet, "Kur'an Vahyinin Nüzûl Dönemi Olgusalılığıyla İlişkinin Fikhi Yorumu", *İslâmiyat*, c. 7, Sayı: 1, Ocak-Mart Ankara 2004.
- Erkal, Mehmet, "Ganimet", *DİA*, İstanbul 1996.
- Eroğlu, Ahmet Hikmet, "Farklı İnancı Tehdit Olarak Algılanmanın Sonucu: Engizisyon Terörü", *Dinî Araştırmalar*, 2004, c. VII, Sayı: 20.
- Erul, Bünyamin, *Sahabenin Sünnet Anlayışı*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2010.
-, "Hz. Aişe Kaç Yaşında Evlendi? Dokuz mu? On Dokuz mu?", *İslâmî Araştırmalar*, 2006, c. XIX, Sayı: 4.
-, "Yorum-Rivayet İlişkisi: Yorumun Rivayete Katkısı ve Rivayetin Yorumuna Etkisi", *Günümüzde Sünnetin Anlaşılması [Sempozyum Tebliğ ve Müzakereleri]*, 29-30 Mayıs 2004/Bursa, KURAV Yayınları, Bursa 2005.
- Esen, Hüseyin, "Zina", *DİA*, İstanbul 2013.
- Esgin, Mehmet, *Hıristiyanlıkta Engizisyon Mahkemeleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1998.
- Fahreddin er-Râzî, Ebû Abdillâh (Ebû'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî, *et-Tefsîrül-Kebîr (Mefâtihu'l-Gayb)*, Beyrut 1420.

- Fayda, Mustafa, "Abdullah b. Cüd'an", *DİA*, İstanbul 1988.
-, "Ata", *DİA*, İstanbul 1991.
-, "Bedevi", *DİA*, İstanbul 1992.
-, "Cerib", *DİA*, İstanbul 1993.
-, "İfk Hadisesi", *DİA*, İstanbul 2000.
- el-Ferrâ, Ebû Ya'lâ Muhammed b. el-Hüseyn, *el-Abkâmü's-Sultâniyye*, Beyrut 2000.
- Fığlalı, Ethem Ruhi, "Hasan", *DİA*, İstanbul 1997.
- Garaudy, Roger, *Entegrizm*, çev. K. Bilgin Çileçöp, Pınar Yayınları, İstanbul 1995.
-, *Yaşayan İslâm*, çev. Mehmet Bayrakdar, Pınar Yayınları, İstanbul 1995.
- Goldzihler, Ignaz, *İslam Kültür Araştırmaları 1*, çev. Cihad Tunç, Ankara 2019.
- Gonçarov, İvan Aleksandroviç, *Oblomov*, çev. Sabahattin Eyüboğlu-Erol Güney, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2019.
- Gorki, Maksim, *Çocukluğum*, çev. Mazlum Beyhan, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2020.
- Gülbay, Onur, *Eskiçağ'da Tuvalet Kültürü*, TEBE Yayınları, İstanbul 2003.
- Güleç, Hasan, "Müellefe-i Kulüb", *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1992, Sayı: 7.
- Güler, İlhami, "Kur'an'da Kadın-Erkek Eşitsizliğinin Temelleri = Roots o Sexual Inequalities in the Qur'an", *İslâmî Araştırmalar*, 1991, c. V, Sayı: 4.
- Günaltay, Şemseddin, *İslam Öncesi Araplar ve Dinleri*, Ankara 2016.
-, "İslam'dan Önce Araplar Arasında Kadının Durumu", *Belleten*, c. XV, Sayı: 60.
- Günaltay, M. Şemsettin, *İslâm Öncesi Arap Tarihi*, Ankara 2006.
- Günay, Hacı Mehmet, "Receb", *DİA*, İstanbul 2007.
- Gürkan, Menderes, "Vakfe", *DİA*, İstanbul 2012.
- Gürkan, Salime Leyla, *Yahudilik*, İSAM Yayınları, İstanbul 2020.
- el-Haccâvî, Ebû'n-Necâ Şerefüddin Mûsâ b. Ahmed b. Mûsâ, *el-İknâ' li-Tâlibi'l-İntifâ'*, thk. Abdüllatif Muhammed Musa es-Sübkî, Dâru'l-Marife, Beyrut, ts.

- el-Hafâcî, Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ömer, *Şifâü'l-Galîl fî mâ fî Kelâmi'l-Arab mine'd-Dahîl*, Mısır 1282.
- el-Hâkim en-Nisâbü'rî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed, *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*, thk. Mustafa Abdülkadir Atâ, Beyrut 1990.
- Hâkim et-Tirmizî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Hasen et-Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl fî Ma'rifeti Abbâri'r-Resûl*, thk. Abdurrahman Umeyre, Beyrut, ts.
- Halife b. Hayyât, Ebû Amr Halife b. Hayyât b. Halife eş-Şeybânî, *Târihu Halife b. Hayyât*, Beyrut 1937.
- Hamidullah, Muhammed, *İslam Peygamberi*, çev. Mehmet Yazgan, Beyan Yayınları, İstanbul 2017.
-, "Hayber", *DİA*, İstanbul 1998.
- Hashimi, Sayed Mobin, *Afganistan'da Kadınların Sosyo-Kültürel ve Dinî Durumu: Cüzcan Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2013.
-, *Afganistan'da Cumhuriyet Sonrası (1973-2015) Din-Siyaset İlişkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2017.
- Hasanov, Eldar, "Yahudi Şeriatında Recm Cezası", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 2008, Sayı: 12.
- el-Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd (Ahmed) b. Muhammed b. İbrâhîm b. Hattâb, *Me'âlimü's-Sünen*, Halep 1932.
- Héritier, Françoise-Perrot, Michelle-Agacinski, Sylviane-Bacharan, Nicole, *Kadınların En Güzel Tarihi*, çev. Yonca Aşçı Dalar, İstanbul 2021.
- Heysemî, Ebû'l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Süleymân, *Mecmau'z-Zevâid*, Kahire 1994.
- Hizmetli, Sabri, *İslâm Tarihi (Başlangıçtan İlk Dört Halife Devri Sonuna Kadar)*, Ankara 1991.
- İbn Abdirabbih, Ebû Ömer Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed, *İkdü'l-Ferîd*, Beyrut 1404.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dımaşkî, *Reddü'l-Muhtâr 'ale'd-Dürri'l-Muhtâr*, Beyrut 1992.

- İbn Abdülber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed, *el-İstîâb fî Ma'rifeti'l-Ashâb*, thk. Ali Muhammed el-Becâvî, Dâru'l-Cil, Beyrut 1992.
- İbn Abdülber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilber en-Nemerî, *el-İstizkâr*, Beyrut 2000.
-, *et-Temhid li-mâ fi'l-Muvatta' mine'l-Me'âni ve'l-Esânid*, Mağrib 1387.
- İbn Asâkir, Ebû'l-Kâsım Alî b. el-Hasen b. Hibetillâh b. Abdillâh b. Hüseyin ed-Dimaşkı eş-Şâfiî, *Târîhu Medîneti Dimaşk*, Dâru'l-Fikr, yy., 1995
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed, *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*, Tunus 1984.
- İbn Atıyye, Ebû Muhammed Abdülhak b. Galib el-Endelüsî, *el-Muharrerü'l-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*, thk. Abdüsselam Abdüssafi Muhammed, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1422.
- İbn Dakikül'İd, Ebû'l-Feth Takıyyüddîn Muhammed b. Alî b. Vehb el-Kuşeyrî el-Küsî, *İhkâmü'l-Abkâm Şerhu Umdeti'l-Abkâm*, yy., ts.
- İbn Ebî Hâtim, Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed, *Tefsîrü'l-Kur'âni'l-Azîm*, thk. Esad Muhammed et-Tayyib, Sudi Arabistan 1419.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed b. Ebî Şeybe, *el-Musannef fi'l-Ehâdis ve'l-Âsâr*, Riyad 1409.
- İbn Ferhun, Ebû'l-Vefâ (Ebû İshâk) Burhânüddîn İbrâhim b. Alî b. Muhammed el-Ceyyânî el-Medenî, *Tebsratü'l-Hükkâm fî Usûli'l-Akârye ve Menâhici'l-Abkâm*, Mektebetü'l-Külliyati'l-Ezheriyye, yy., 1986.
- İbn Habîb, Ebû Ca'fer Muhammed b. Habîb b. Ümeyye b. Amr el-Hâşimî, *Kitâbu'l-Muhabber*, Beyrut, ts.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî, *Fethü'l-Bârî bi-Şerhi Sahîbi'l-Buhârî*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1379.
-, *el-İsâbe fî Temyizi's-Sahâbe*, thk. Adil Ahmed Abdülmevcud, Ali Muhammed Muavviz, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1415.
-, *el-Metâlibü'l-Âliyye bi Zevâidi'l-Mesânidi's-Semâniye*, Dârü'l-Âsime, Riyad 1419.

-, *et-Telhisü'l-Habîr fî Tahrîci Ehâdisi'r-Râfi'iyi'l-Kebîr*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, yy., 1989.
- İbn Hacer el-Heytemî, Ebû'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Muhammed, *el-Fetâva'l-Hadisîyye*, Dâru'l-Fikr, yy., ts.
-, *Tuhfetü'l-Muhtâc fî Şerhi'l-Minhâc*, Beyrut 1983.
- İbn Haldun, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed, *Mukaddime*, çev. Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011.
- İbn Hallikân, Ebû'l-Abbâs Şemsüddîn Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm, *Vefeyâtü'l-A'yân ve Enbâ'ü Ebnâ'î'z-Zamân*, thk. İhsan Abbas, Dâru Sâdır, Beyrut 1994.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd b. Hazm el-Endelüsî, *el-Muhallâ bi'l-Âsâr*, Dâru'l-Fikr, Beyrut, ts.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî, *Sahîhu İbn Hibbân*, thk. Şuayb el-Arnaut, Beyrut 1988.
-, *es-Sikât*, Hindistan 1973.
- İbn Hişâm, Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyub el-Himyerî, Ebû Muhammed, *es-Siretü'n-Nebeviyye*, thk. Mustafa es-Sakâ vd., yy., 1955.
- İbn İshâk, Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Yesâr b. Hıyâr el-Muttalibî el-Kureşî el-Medenî, *Siretü İbn İshâk*, thk. Süheyl Zekkâr, Beyrut 1978.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Şemsüddin Muhammed b. Ebu Bekr, *İ'lâmü'l-Muvakkî'in 'an Rabbi'l-Âlemin*, Suud 1423.
-, *et-Turuku'l-Hükmiyye fî's-Siyâseti's-Şer'iyye*, Mekke 1428.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr ed-Dımaşkı, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, Dâru'l-fikr, yy., 1986.
-, *Tefşîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, thk. Muhammed Hüseyin Şemsuddin, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut 1419.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed, *el-Muğni*, Mektebetü'l-Kahire, Kahire 1968.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim b. Kuteybe, *Te'vilü Muhtelifi'l-Hadis*, el-Mektebetü'l-İslami, yy., 1999.
-, *el-Maârif*, Kahire 1992.
-, *eş-Siir ve's-Suarâ*, Kahire 1423.
-, *Uyûnü'l-Abbâr*, Beyrut 1418.

- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvîni, *Süne-nu İbn Mâce*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru İhyai'l-Kütübi'l-Arabiyye, yy., ts.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem, *Lisâ-nü'l-Arab*, Beyrut 1414.
- İbn Rüşd, Ebû'l-Velid Muhammed b. Ahmed b. Rüşd el-Ced (ö. 520/1126), *el-Beyân ve't-Tahsil ve's-Serh ve't-Tevcih ve't-Ta'lîl fi Mesâ'ili'l-Müstahrece*, Beyrut 1988.
- İbn Rüşd, Ebû'l-Velid Muhammed b. Ahmed b. Muhammed b. Rüşd el-Hafid, (ö. 595/1198), *Bidayetü'l-Müctehid ve Nihayetü'l-Muktesid*, Kahire 2004.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, thk. Muhammed Abdulkadir Atâ, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1990.
- İbn Teymiye, Ebû'l-Abbas Takıyyüddin Ahmed b. Abdülhalim, *es-Siyâsetü's-Ser'iyye fi İslâbi'r-Râ'i ve'r-Ra'iyye*, Suudi Arabistan 1418.
- İbnü'l-Arabî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Meâfirî, *Abkâmü'l-Kur'an*, Beyrut 2003.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî, *el-Muntazam fi Târihi'l-Mülük ve'l-Ümem*, Beyrut 1992.
- İbnü'l-Cevzî, *Sıfatü's-Safve*, thk. Ahmed b. Ali, Dâru'l-Hadîs, Kahire 2000.
- İbnü'l-Cevzî, *el-Mevzûât*, Medine 1968.
- İbnü'l-Esîr, Ebû'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî (ö. 630/1233), *Üsdü'l-Gâbe fi Ma'rifeti's-Sahâbe*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1989.
-, *el-Kâmil fi't-Târih*, thk. Ömer Abdusselam Tedmirî, Beyrut 1997.
- İbnü'l-Esîr, Ebû's-Seâdât Mecdüddîn el-Mübârek b. Esîrüddîn Muhammed (ö. 606/1210), *en-Nihâye fi Garibi'l-Hadis ve'l-Eser*, el-Mektebetü'l-İlmiyye, Beyrut 1979.
- İbnü'l-Hâcc, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed, *el-Medhal*, Dâru't-Tûrâs, yy., ts.

- İbnü'l-Hümâm, Kemâlüddin Muhammed b. Abdilvâhid, *Fethu'l-Kadîr*, Dâru'l-Fikr, Beyrut, ts.
- İbnü'l-Kelbî, Ebû'l-Münzir Hişâm b. Muhammed b. Sâib b. Bişr, *Kitâbü'l-Esnâm*, Kahire 2000.
- Kâdî İyâz, Ebû'l-Fazl İyâz b. Mûsâ b. İyâz el-Yahsubî, *İkmâlü'l-Mu'lim bi-Fevâ'idü Müslim*, Mısır 1998.
- Kahraman, Abdullah, "Hz. Ömer'in Müellefe-i Kulüb'a Zekât Konusundaki Uygulaması ve Hanefî Mezhebine Etkisi", *Uluslararası Hz. Ömer Sempozyumu*, 2018, c. III.
- Kallek, Cengiz, "Müellefe-i Kulüb", *DİA*, İstanbul 2006.
- el-Karadâvî, Yusuf, *Sünneti Anlamada Yöntem*, çev. Bünyamin Erul, İstanbul 2009.
- Karaman, Hayrettin-Çağrı, Mustafa- Dönmez, İbrahim Kâfi-Gümüş, Sadrettin, *Kur'an Yolu (Türkçe Meâl ve Tefsir)*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2012.
- el-Kâsânî, Alâüddin Ebû Bekr b. Mes'ûd b. Ahmed, *Bedâ'î'u's-Sanâ'i' fi Tertîbi's-Serâ'i*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, yy., 1986.
- el-Kastallânî, Ebû'l-Abbâs Şihâbüddin Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr, *İrşâdü's-Sârî li-Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*, Mısır 1323.
- Keskin, Yusuf Ziya, *Recm Cezası*, Beyan Yayınları, İstanbul 2001.
- el-Kettânî, Muhammed Abdülhay b. Abdilkebir b. Muhammed, *Hz. Peygamber'in Yönetimi (et-Terâtübü'l-idâriyye)*, çev. Ahmet Özel, İz Yayıncılık, İstanbul 2012.
- Kıran, Abdullah, "Aristoteles ve Kölelik, Aristoteles ve Kölelik", *Route Educational+ Social Science Journal*, Sayı: 34.
- Kırbaçoğlu, M. Hayri, *Müslüman Kalarak Yenilenmek*, Otto Yayınları, Ankara 2019.
- el-Kudâî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Selâme b. Ca'fer, *Müsnedü's-Şihâb*, Beyrut 1986.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr, *el-Câmi' li-Ahkâmi'l-Kur'an*, Dâru'l-Kütübî'l-Mısıriyye, Kahire 1964.
- Kuzgun, Şaban, "Hâcer", *DİA*, İstanbul 1996.
- Küçükkaşçı, Mustafa Sabri, "Mudar", *DİA*, İstanbul 2005.
- Uslu, Laleş, *Antik Yunan'da Kadın Betimlemeleri ve Kadının Sosyal Statüsü* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2018.

- Lewis, Bernard, *İslam Dünyasında Yahudiler*, çev. Belgin Çınar, Ankara 2018.
-, *Tarihte Araplar*, çev. Hakkı Dursun Yıldız, Ağaç Kitabevi Yayınları, İstanbul 2009.
-, *Orta Doğu'da Irk Kavramı ve Kölelik*, çev. Özgür Balkılıç, Ankara 2017.
- Maalouf, Amin, *Ölümcül Kimlikler*, çev. Aysel Bora, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2011.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdullah el-Asbahi el-Himyeri, *Muvatta*, Dâru İhyai't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut 1985.
- Mâlik b. Enes, *el-Müdevvene*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, yy., 1994.
- el-Merginânî, Ebû'l-Hasen Burhânüddin Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Ferganî, *el-Hidâye fî Bidâyetü'l-Mübtedi*, Beyrut, ts.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd, *Te'vilâtü Ehli's-Sünne*, Beyrut 2005.
- el-Mâverdî, Ebû'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî, *el-Abkâmü's-Sultâniyye*, Kahire, ts.
- el-Mâverdî, Ebû'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb, *el-Hâvi'l-Kebîr*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1999.
- Mevdûdî, Ebû'l-A'lâ, *Tefhîmü'l-Kur'ân*, çev. Ahmed Asrar, İstanbul 1997.
- el-Mevslî, Ebû'l-Fazl Mecdüddin Abdullâh b. Mahmûd b. Mevdûd el-Mevslî, *el-İhtiyâr li-Ta'lîli'l-Muhtâr*, Kahire 1937.
- el-Mizzî, Ebû'l-Haccâc Cemâlüddin Yûsuf b. Abdirrahmân b. Yûsuf, *Tehzâbü'l-Kemâl*, Beyrut 1980.
- Molla Hüsrev, *Dürerü'l-Hükkâm fî Şerhi Gureri'l-Abkâm*, Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabîyye, yy., ts.
- Mukâtil b. Süleymân, Ebû'l-Hasen Mukâtil b. Süleymân b. Beşîr el-Ezdi el-Belhî, *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*, Beyrut 1423.
- Murad, Nadia, *Son Kız (Esaretimin Hikâyesi ve IŞİD'le Mücadelem)*, çev. Peren Gülmez, İstanbul 2020.
- el-Müttakî el-Hindî, Alî b. Hüsâmiddin b. Abdilmelik b. Kadîhân, *Kenzü'l-Ummâl fî Süneni'l-Akvâl ve'l-Efâl*, Muessesetu'r-Risale, yy., 1981.
- Müslim b. el-Haccac, Ebû'l-Hüseyn el-Kuşeyri en-Nisâbüri, *el-Câmiu's-Sahîh*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâr-u İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, ts.

- Naimi, Mohammad Naim, *Din ve Terör (Din ve Terör İlişkisinin Din Psikolojisi Açısından Değerlendirilmesi-Taliban Örneği)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2018.
- en-Nesâî, Ebû Abdirrahmân Ahmed, *es-Sünen*, thk. Abdülfettâh Ebû Gudde, Halep 1986.
- en-Nevevî, Ebû Zekerîyya Yahya b. Şeref, *el-Minhâc Şerhu Sahib-i Müslim*, Dâru İhyâi't-Turâsî'l-Arabî, Beyrut 1392.
....., *el-Mecmû' Şerhu'l-Mühezzeb*, Dâru'l-Fikr, yy., ts.
- Nevins, Allan– Commager, Henry Steele, *ABD Tarihi*, çev. Halil İnalçık, Ankara 2011.
- Okumuş, Ejder, “Toplumsal Değişim ve Din”, *Din Sosyolojisi* içinde, AÖF Yayınları, Eskişehir 2013.
- Öğmüşt, Harun, *Cahiliyye Döneminde Araplar*, İz Yayıncılık, İstanbul 2013.
- Öğüt, Salim, “İhram”, *DİA*, İstanbul 2000.
....., “Sa'y”, *DİA*, İstanbul 2009.
....., “Telbiye”, *DİA*, İstanbul 2011.
- Önkâl, Ahmet, “Buvât Gazvesi”, *DİA*, İstanbul 1992.
....., “Civâr”, *DİA*, İstanbul 1993.
- Özaydın, Abdülkerim, “Arap”, (İslâm'dan Önce Araplar'da Sosyal ve İktisadî Hayat), *DİA*, İstanbul 1991.
- Özcan, Merve Suna-Kaya, Emine Erden, “Türk Toplumsal Hayatında Kadının Varlığının Tarihsel Ekseninde Sorgulanması”, *Turkish Studies*, Sayı:12.
- Özdemir, Mehmet Nadir, *Hz. Peygamber Döneminde Ganimet Uygulamaları*, Otto Yayınları, Ankara 2016.
- Özel, Ahmet, “Adak”, *DİA*, İstanbul 1988.
....., “Cihad”, *DİA*, İstanbul 1993.
....., “Esir”, *DİA*, İstanbul 1995.
- Özen, Şükrü, “Velâ”, *DİA*, İstanbul 2013.
- Özsoy, Ömer, *Kur'an ve Tarihsellik Yazıları*, Otto Yayınları, Ankara 2018.
....., “Kur'an ve Tarihsellik Tartışmalarında Gözden Kaçırılanlar”, *Tezkire*, 1997, Sayı: 11-12.
- Öztürk, Mustafa, *Cahiliye'den İslamiyet'e Kadın*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2012.

-, "Cihad Âyetleri: Tefsir Birikimine, İslâm Geleneğine ve Günümüze Yansımaları", *İslâm Kaynaklarında, Geleneğinde ve Günümüzde Cihad* içinde, Kuramer Yayınları, İstanbul 2017.
-, "Kur'an'ın Aktüel Değeri -Roger Garaudy'in Kur'an Tasavvuru Üzerine-", *Usûl: İslâm Araştırmaları*, 2004, Sayı: 2.
-, *Kur'an'ı Kendi Tarihinde Okumak -Tefsirde Anakronizme Ret Yazıları*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2004.
-, *Kur'an ve Tarihsellik Üzerine -Çevre Yazılar, Örnek Konular-*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2018.
-, "Sünnî ve Şii Kaynaklarda Mür'a Nikâhı Tartışması", *İslâmiyât*, 2005, c. VIII, Sayı: 3 [Ehl-i Sünnet Özel Sayısı].
-, "Şâtıbî'nin Kur'an'ı Anlamaya Yönelik Öncelikleri Üzerine Bir Çözümleme Denemesi", *İslâmiyât*, 2000, c. III, Sayı: 1.
- er-Râgıb el-İsfahânî, Ebû'l-Kasım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal, *Muhâdarâtü'l-Üdebâ' ve Muhâverâtü'ş-Şu'arâ' ve'l-Bülegâ*, Beyrut 1402.
- es-Sâbüni, Muhammed Ali, *Safvetü't-Tefâsir*, Kahire 1997.
- Sağlam, İbrahim, "Uğursuzluk Üç Şeydedir..." Rivayetinin İsnad ve Metin Yönünden Tahlili", *Kırıkkale Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi (KİİFAD)*, 2017, c. II, Sayı: 3.
- Sancar, Serpil, *Din, Siyaset ve Kadın İran Devrimi*, Ankara 2016.
- Sarıçam, İbrahim, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesaj*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2017.
- Savaş, Rıza, "Hz. Âişe'nin Evlenme Yaşı İle İlgili Farklı Bir Yaklaşım", *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1995, Sayı: 9. "Cüveyriye bint Haris", *DİA*, İstanbul 1993.
-, "İslâm'a Göre Kadının Toplumdaki Yeri", *İslâm'ın Işığında Kadının* içinde, TDV Yayınları, Ankara 1998.
-, "Emevîler Devri Eğlence Hayatından Kesitler ve Dönemin Bazı Kadın Şarkıcıları", *İSTEM: İslâm San'at, Tarih, Edebiyat ve Mûsikîsi Dergisi*, 2006, c. IV, Sayı: 8.
-, "Hz. Muhammed'in Çok Eşliliğinin Siyasî Boyutu", *VII. Kutlu Doğum Sempozyumu: Tebliğler, 19 Nisan 2004*, Ankara 2006.
-, "Hz. Ömer'in Cariyelerin Giyimine Müdahalesi", *Uluslararası Hz. Ömer Sempozyumu*, 2018, c. II.

-, “Hz. Peygamber’in Çok Eşliliği ile İlgili Âyetlerin Yorumu”, *Kur’an’ın Nüzûlünün 1400. Yılı Münasebetiyle Kur’an’da Aile Sempozyumu, 10-11 Aralık 2010*, Soma 2011.
- es-Serahsî, Ebû Bekr Şemsü’l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed, *el-Mebsût*, Dâru’l-Ma’rife, Beyrut 1993.
- Shahak, Israel & Mezvinsky, Norton, *İsrail’de Yahudi Fundamentalizmi*, Düşün Yayıncılık, İstanbul 2015.
- Al-Sharif, Manal, *Yola Çıkma Cesareti (Bir Suudi Kadınının Uyanışı)*, İstanbul 2019.
- es-Sindî, Ebû’l-Hasen Nûruddîn Muhammed (ö. 1138/1726), *Hâşiye-tü’s-Sindî ‘alâ Süneni İbn Mâce*, Beyrut, ts.
- Soysaldı, Mehmet, “İslam Öncesi Mekke Topluluklarında Namaz, Zekât, Oruç ve Hac Uygulamaları”, *Kur’an’ın Anlaşılmasına Katkısı Açısından Kur’an Öncesi Mekke Toplumu, (1-3 Temmuz 2011)*, İstanbul 2011.
- Süyûtî, Cemaleddin Abdurrahman b. Ebû Bekr es-Süyûtî, *ed-Dürü’l-Mensûr fî Tefsiri’l-Me’sûr*, Beyrut, ts.
- Şah Veliyyullah ed-Dihlevî, *Hüccetullahi’l-Bâliga*, thk. Seyyid Sâbık, Beyrut 2005.
- Şahin, Damla, “Talibanın Ortaya Çıkışı ve Abdnin Örgütünün Gelişim Sürecindeki Etkisi”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2016, Sayı: 1.
- Şahyar, Ayşe Esra, “Zeyneb bint Huzeyme”, *DİA*, İstanbul 2013.
- eş-Şâtübî, Ebû İshâk İbrâhim b. Musa, *el-Muvâfakât*, Dâru İbn Affân, yy., 1997.
- Şen, Ömer, *Osmanlı’da Köle Olmak*, İstanbul 2007.
- Şener, Mehmet, “Avret”, *DİA*, İstanbul 1991.
- Şentürk, Mustafa, “Kitâb-ı Mukaddes ve Kur’ân-ı Kerim’e Göre İlık Günah ve Kadın”, *İslâmî Araştırmalar*, 2011, c. XXII, Sayı: 1.
- eş-Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed es-San’ânî el-Yemenî, *es-Seylü’l-Cerrâri’l-Mütedeffik ‘alâ Hadâ’iki’l-Ezhâr*, Dâru İbn Hazm, yy., ts.
- eş-Şeyzerî, Abdurrahman b. Nasr, *Nihayetü’r-Rutbe fî Talebi’l-Hisbe*, Kahire 1946.
- eş-Şirâzî, Ebû İshâk Cemâlüddîn İbrâhim b. Alî b. Yûsuf, *el-Mühezzeb fî Fıkhi’l-İmâm eş-Sâfi*, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, yy., ts.

- et-Taberânî, Ebû'l-Kasım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, thk. Hamdi b. Abdülmecid es-Selefi, Mektebetü İbn Teymiyye, Kahire 1994.
-, *el-Mu'cemu'l-Evsat*, Kahire, ts.
-, *el-Mu'cemu's-Sagîr*, Beyrut 1985.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezid el-Âmülî et-Taberî el-Bağdâdî, *Câmi'u'l-Beyân fî Te'vili'l-Kur'ân*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir, Müessesetü'r-Risale, yy., 2000.
-, *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk*, Beyrut 1387.
-, *Tehzîbü'l-Âsâr ve Tafsîlü's-Sâbit 'an Resûlillâhi mine'l-Abbâr (Müsnedü Ali)*, thk. Mahmûd Muhammed Şâkir, Kahire, ts.
- et-Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdî, *Şerhu Meâni'l-Âsâr*, thk. Muhammed Zühri en-Neccâr ve Muhammed Seyyid Cadülhak, Alimu'l-Kütüb, yy., 1994.
-, *Şerhu Müşkili'l-Âsâr*, thk. Şuayb Arnaut, Müessesetu'r-Risale, yy., 1494.
- Tartı, Nevzat, *Tarihsellik Düşüncesi ve Hadislerin Anlaşılması*, Otto Yayınları, Ankara 2016.
- Taşbaş, Erdal, "Osmanlı Devleti'nin Ortadoğu'da Köle Ticaretini Engelleme Çalışmaları", *Akademik İncelemeler Dergisi*, 2018, c. 13, Sayı: 2.
- Tayşî, Mehmet Serhan, "Kıyafe", *DİA*, Ankara 2002.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre, *Sünenü't-Tirmizî*, Mısır 1975.
- Topaloğlu, Bekir, "Hûri", *DİA*, İstanbul 1998.
- Tuksal, Hidayet Şefkatli, *Kadın Karşısı Söylemin İslam Geleneğindeki İzdüşümleri*, Kitabiyat Yayınları, Ankara 2000.
- Türcan, Talip, "İslâm Hukukunun Klasik ve Çağdaş Doktrinlerinde Cihad (Savaştan Barışa Doğru Bir Evrilme)", *İslam Kaynaklarında, Geleneğinde ve Günümüzde Cihad* içinde, Kuramer Yayınları, İstanbul 2017.
-, "Sürgün", *DİA*, İstanbul 2010.
- Ulaş, Semra, "İslâm'da Çok Kadınla Evlilik=Polygamy in Islam", *İslâmî Araştırmalar*, 1992, c. VI, Sayı: 1.
- Uraler, Aynur, "Mariye", *DİA*, Ankara 2003.

-, “Rukıyye”, *DİA*, İstanbul 2008.
-, “Safıyye”, *DİA*, İstanbul 2008.
- Ünal, İsmail Hakkı, “Hadislere Göre Kadının Örtünmesi”, *İslâmiyât*, 2001, c. IV, Sayı: 2 [Örtünme özel sayısı].
- Ünsal, Hadiye, “İmam Mâtürîdî’nin Te’vilâtü’l- Kur’ân’ında Cihad ve Kitâl Âyetlerinin Yorumu”, *Eskiyeni: Sosyal Bilimler Dergisi=AJ Journal of Social Sciences*, 2020, Sayı: 40.
- Vâhidî, Ebû’l-Hasen Ali b. Ahmed b. Muhammed en-Nisâbüri, *Esbâbü Nüzûli’l-Kur’ân, Dâru’l-İslâh*, ed-Dammâm (Arabistan) 1992.
- Vâkidî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkid el-Vâkidî, *Kitâbü’l-Megâzî*, thk. Marsden Jones, Dâru’l-Âlemî, Beyrut 1989.
- Vellevî, Muhammed b. Ali b. Âdem, *Şerhu Süneni’n-Nesâî Zehiretü’l-Ukba fi Şerhi’l-Mücteba*, Dâru Âl-i Bürüm, Mekke 2007.
- Ya’kûbî, Ebû’l-Abbâs Ahmed b. Ebî Yakûb İshâk b. Ca’fer, *Târîhu’l-Ya’kûbî*, Dâru Sâdır, Beyrut, ts.
- Yardım, Ali, “Adî b. Hâtîm et-Tâî”, *DİA*, İstanbul 1988.
- Yasdıman, Hakkı Şah, “İslâmi Literatürde İsrailiyyat İzleri: Cennet’in Kaybı”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2011, c. 2, Sayı: 34.
- Yavuz, Yusuf Şevki, “Âşûrâ”, *DİA*, İstanbul 1991.
- Yazıcı, Mehmet, “Toplumsal Değişim ve Sosyal Değerler”, *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/8, Summer 2013.
- Yıldırım, Ülfet, *Antik Dönemde Kadın ve Süslenme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2009.
- Yıldırım, Mustafa, “İslâm Hukukunda İçki İçme Suçu ve Cezası”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2001, Sayı: 14.
-, “İslâm Hukukunda Kadının Çalışması”, *İslâm ve Çalışma Hayatı, Ulusal Sempozyumu [25-27 Kasım- 2005]*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir 2008.
-, “Nisâ Suresi 3. Âyet Bağlamında Çok Eşlilik Meselesi”, *Dinlerde Nikâh Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı*, İslami İlimler Araştırma Vakfı, İstanbul 2012.
-, “Tahkim”, *DİA*, İstanbul 2010.

- Yılmaz, Metin, *İslam Şurta Teşkilatı (Ortaya Çıkışı ve İşleyişi)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2003.
-, "İslâm Tarihinin İlk Üç Asrında Hapishanelere ve Mahkûmların Durumlarına İnsan Hakları Bağlamında Genel Bir Bakış", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2001, Sayı: 12-13.
-, "Hz. Ömer Dönemi İç Güvenliğin Teminine Yönelik Kurumsallaşma Teşebbüsleri", *Uluslararası Hz. Ömer Sempozyumu*, 2018, c. I.
-, "Şurta", *DİA*, İstanbul 2010.
- Yiğit, İsmail, "Mevali", *DİA*, Ankara 2004.
- Yusufzay, Malala- Lamb Chiristina, *Ben, Malala (Eğitim Hakkımı Savunduğu İçin Taliban Tarafından Vurulan Kız)*, çev. Doğan Yılmaz, İstanbul 2016.
- Yüksel, Zekiye, *Şeriat Ülkesinde Kadın Olmak-Bir Öğretmenin Suudi Arabistan Günlükleri-*, İstanbul 2015.
- ez-Zebîdî, Ebû'l-Feyz Murtaza Muhammed b. Muhammed b. Muhammed, *Tâcü'l-Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs*, Dâru'l-Hidâye, yy., ts.
- ez-Zehabî, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Mizânü'l-İ'tidâl fi Nakdi'r-Ricâl*, Beyrut 1963.
-, *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, thk. Şuayb el-Arnaut, Müessesetü'r-Risâle, yy., 1985.
- ez-Zemahşerî, Ebû'l-Kasım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî, *el-Keşşâf'an Hakâ'iki Gavâmizi't-Tenzâl*, Beyrut 1407.
- Zeydan, Corci, *İslâm Uygarlıkları Tarihi*, çev. Necdet Gök, İletişim Yayınları, İstanbul 2016.
- ez-Zeylaî, Ebû Muhammed Fahrüddin Osmân b. Ali b. Mihcen b. Yûnus es-Sûfi el-Bârîi, *Tebyînü'l-Hakâ'ik Şerhu Kenzü'd-De-kâ'ik*, Kahire 1313.
- Zilfi, Madeline C., *Osmanlı İmparatorluğu'nda Kölelik ve Kadınlar (1700-1840)*, İstanbul 2018.
- ez-Zuhaylî, Vehbe, *et-Tefsiru'l-Münîr fi'l-Akide ve Şer'i'a ve'l-Menhec*, Dâru'l-Fikr, Dımaşk 1418.
- ez-Zürkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdilbâki b. Yûsuf, *Şerhu'l-Mevâhibi'l-Ledünniyye*, Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, yy., 1996.

Fecr Yayınları: 639

**HZ. MUHAMMED'İ VE MESAJINI
TARİHSEL BAĞLAMINDA ANLAMAK**

Kemal ÖZCAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ocak 2023

ISBN: 978-625-8304-86-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdürrezzâk, Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi‘ es-San‘ânî el-Himyerî, *el-Musannef*, thk. Habîbürrahman el-A‘zamî, el-Mektebetü’l-İslâmî, Beyrut 1403.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî, *el-Müsned*, Müessesetü’l-Kurtuba, Kahire, ts.
- Akdağ, Ahmet, “Bir Tedavi Yöntemi Olarak “Kan Aldırmak” ve Klâsik Türk Şiirindeki Kullanımı”, *Gazi Türkiyat*, Bahar 2014/14.
- Akyüz, Vecdi, “Devlet Başkanı, Hukuk Adamı ve Bir Medeniyet Kurucusu Olarak Hz. Muhammed”, *Cahiliye Toplumundan Günümüze Hz. Muhammed (Sempozyum Tebliğ ve Müzakereleri)*, 13-15 Nisan 2007/Konya, Fecr Yayınları, Ankara 2015.
- Algül, Hüseyin, “Muâhât”, *DİA*, Ankara 2020.
- el-Âlûsî, Ebû’l-Meâlî Cemâlüddîn Mahmûd Şükrî b. Abdillâh b. Mahmûd, *Bulûgu’l-Ereb fî Ma‘rifeti Ahvâli’l-Arab*, thk. Muhammed Behcet el-Eserî, y.y., ts.
- el-Âlûsî, Ebû’s-Senâ Şihâbüddîn Mahmûd b. Abdillâh b. Mahmûd el-Hüseyinî, *Rûhu’l-Me‘ânî fî Tefsîri’l-Kur‘ânî’l-Azîm ve’s-Sebb’i’l-Mesânî*, Beyrut 1415.
- Apak, Âdem, *Ana Hatlarıyla İslam Öncesi Arap Tarihi ve Kültürü*, İstanbul 2016.
- Arslan, Ali, “İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe’nin (ö. 150/767) İlim Anlayışı, İlimleri Taksimi ve Hadis İlmine Bakışı”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2020, Sayı: 49.
- Aruçi, Muhammed, “Sâibe”, *DİA*, İstanbul 2008.
- Aşık, Nevzat, “Sünnet ve Değişim”, *Çağrımızda Sosyal Değişme ve İslâm içinde*, TDV Yayınları, Ankara 2007.
- Ateş, Ali Osman, *İslam’a Göre Cahiliye ve Ehl-i Kitab Örf ve Adetleri*, Beyan Yayınları, İstanbul 2014.
- Avcı, Casim, “Kaynukâ”, *DİA*, Ankara 2002.
-, “Kurayza (Benî Kurayza)”, *DİA*, Ankara 2002.

- Aycan, İrfan, "Sakîf Kabilesi ve Taif Şehrine İslâm Tarihi Açısından Bir Bakış", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1993, c. XXXIV, 213-217.
-, "Ziyâd b. Ebîh", *DİA*, İstanbul 2013.
- el-Aynî, Ebû Muhammed Bedrüddîn Mahmûd, *Umdetü'l-Kârî Şerhi Sahibi'l-Buhârî*, Dâru İhyâî't-Türâsî'l-Arabî, Beyrut, ts.
- Ayvallı, Ramazan, "Esbâbü Vürûd'l-Hadîs", *DİA*, İstanbul 1995.
- el-Azîmâbâdî, Ebû't-Tayyib Muhammed Şemsü'l-Hak, *Avnü'l-Ma'bûd*, thk. Abdurrahman Muhammed Osman, el-Mektebetü's-Selefiyye, Medine 1968.
- Azizova, Elnure, "Ukâz", *DİA*, İstanbul 2012.
- Bardakoğlu, Ali, "Diyet", *DİA*, İstanbul 1994.
- Bayat, Ali Haydar, *Tıp Tarihi*, İstanbul 2010.
- el-Begavî, Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ', *Şerhu's-Sünne*, thk. Şuayb el-Arnaût, Muhammed Züheyr eş-Şaviş, el-Mektebü'l-İslâmî, Beyrut 1983.
-, *Me'âlimü't-Tenzîl*, Beyrut 1420.
- el-Belâzurî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir b. Dâvûd, *Futûhu'l-Buldân*, Beyrut 1988 (çev. Mustafa Fayda, Siyer Yayınları, İstanbul 2013).
- el-Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî, *Delâ'ilü'n-Nübüvve ve Ma'rifetü Ahvâli Sâhibi's-Şerî'a*, Beyrut 1405.
-, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, thk. Muhammed Abdulkadir Atâ, Beyrut 2003.
-, *Şuabu'l-İmân*, Hindistan 2003.
- el-Bezzâr, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhâlik, *Müsnedü'l-Bezzâr*, Medine 2009.
- Bozkurt, Nebi, "Asr-ı Saadet'te Evler ve Ev Hayatı", *Bütün Yönleriyle Asr-ı Saadet'te İslâm* içinde, ed. Vecdi Akyüz, Beyan Yayınları, İstanbul 2007.
-, "Çadır", *DİA*, İstanbul 1993.
-, "Ev", *DİA*, İstanbul 1995.
-, "Ok", *DİA*, İstanbul 2007.
-, "Sarık", *DİA*, İstanbul 2009.

- Bozkurt, Nebi-Küçükaşcı, Mustafa Sabri, “Medine”, *DİA*, Ankara 2003.
-, “Mescid-i Nebevî”, *DİA*, Ankara 2004.
- Bölükbaşı, Mehmet, “Cahiliye Devri Araplarında Din Anlayışı”, *Nüsha: Şarkiyat Araştırmaları Dergisi*, 2019, c. XIX, Sayı: 49.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrâhim, *el-Câmiu's-Sabîh*, Beyrut 2017.
-, *el-Edebü'l-Müfred*, Beyrut 1989.
- el-Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb, *Kitâbü'l-Hayevân*, Beyrut 1424.
- Canlı, Mustafa, “Riyazü's-Salihin ve Tercemesi” Adlı Esere Yazmış Olduğu Mukaddime Bağlamında Ahmed Hamdi Akseki'nin Hadis ve Sünnete Bakışı, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2013, c. I, Sayı: 34.
- Cengiz, Ercan, “Hz. Muhammed'in Atları”, *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2021, Sayı: 28.
- el-Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Ali er-Râzî, *Abkâmü'l-Kur'an*, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut 1405.
- Cevâd Ali, *el-Mufasssal fî Târîhi'l-'Arab Kable'l-İslâm*, Dâru's-Sâkî, y.y., 2001.
- Çağatay, Neşet, *İslâmdan Önce Arap Tarihi ve Cahiliye Çağı*, Ankara 1957.
-, “Temizlik”, *Diyanet İlmî Dergi [Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi]*, Ankara 1961.
- Çağrıcı, Mustafa, “Arap” (İslâm'dan Önce Araplar'da Din), *DİA*, İstanbul 1991.
-, “İzin”, *DİA*, İstanbul 2001.
- Çelebi, İlyas, “Gayb”, *DİA*, İstanbul 1996.
-, “Rukye”, *DİA*, İstanbul 2008.
- Çetin, Nihat M., “Arap (Yazı)”, *DİA*, İstanbul 1991.
- Çınar, Aynur, “Tarihte Kaybolmuş Bir Medeniyet: Etrüskler Ve Etrüsk Dini”, *Belleten*, Nisan 2020, c. 84, Sayı: 299.
- Dârekutnî, Ebû'l-Hasen Alî b. Ömer b. Ahmed, *Sünenü'd-Dârekutnî*, thk. Şuayb el-Arnaût vd., Beyrut 2004.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdîrrahmân b. el-Fazl, *Sünenü'd-Dârimî*, Beyrut 1407.

- Demircan, Adnan, "Câhiliyye Araplarında Kız Çocuklarını Gömerek Öldürme Âdeti", *İSTEM: İslâm San'at, Tarih, Edebiyat ve Mûsikisi Dergisi*, 2004, c. II, Sayı: 3.
- ed-Demîrî, Ebûl-Beka Kemâlüddîn Muhammed b. Mûsâ b. İsâ, *Hâyâtu'l-Hayevân*, Beyrut 1424.
- Derzeve, M. İzzet, *Kur'an'a Göre Hz. Muhammed'in Hayatı*, çev. Mehmet Yolcu, Düşün Yayıncılık, İstanbul 2011.
-, *et-Tefsîru'l-Hadis*, Kahire 1383.
- Deveci, Abdurrahman, "Türkmen Kültüründe Çadır", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, c. 10, Sayı: 54, Yıl: 2017.
- Dönmez, Osman Olgu, *Eski Mısır Uygarlığında Tıp Uygulamaları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli 2019.
- Durmuş, İlhami, "Türk Kültür Çevresinde Dağlama Geleneği", *Milli Folklor*, 2012, Yıl: 24, Sayı: 95.
- Düzgün, Ertuğrul-Durlu Özkaya, Fügen, "Mezopotamya'dan Günümüze Mutfak Kültürü", *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 3/1, (2015).
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. Dâvûd b. el-Cârûd et-Tayâlisî, *el-Müsned*, Mısır 1999.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as b. İshâk el-Ezdi es-Sicistanî, *Sünenu Ebû Dâvûd*, Müessesetü'r-Risale, Beyrut 2015.
- Ebû Hanîfe, Nu'mân b. Sâbit, *el-Âlim ve'l-Müte'allim*, çev. ve şerh. Abdülvehhab Öztürk, İstanbul 2019.
- Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-İsfahânî, *Hilyetü'l-Evliyâ ve Tabakâtü'l-Asfiyâ*, Beyrut 1974.
-, *et-Tıbbu'n-Nebevî*, Dâru İbn Hazm, y.y., 2006.
- Ebû Ubeyd, el-Kâsım b. Sellâm b. Miskîn el-Herevî, *Fezâilu'l-Kur'an*, Dımaşk/Beyrut 1995.
- Erdem, Sargon, "Bayram", *DİA*, İstanbul 1992.
- Erdemir, Hatice Palaz, "Hellen ve Roma Toplumlarında Tuvalet ve Temizlik, Kültür Tarihimizde Hamam", ed. Emine Gürsoy Naskali ve Hilal Oytun Altun, *Acta Turcica*, Yıl: II, Sayı: 2, 2010.
- Erdemir, Hatice Palaz-Erdemir, Halil, "Eskiçağ Toplumlarında Tesbit Edilen Belli Başlı Hastalıklar ve Sağlık Sorunları", *İst*

- International Congress on the Turkish History of Medicine, 20-24 Mayıs, Konya 2008.*
- Erdoğan, Mehmet, *İslam Hukukunda Abkâmın Değişmesi*, İFAV Yayınları, İstanbul 2011.
-, *Vahiy-Akil Dengesi Açısından Sünnet*, İFAV Yayınları, İstanbul 2009.
- Erkal, Mehmet, “Zekât”, *DİA*, İstanbul 2013.
- Erul, Bünyamin, *Hadislerin Dili-İlk Hadis Belgesi Hemmâm'ın Sahîfesi*, TDV Yayınları, Ankara 2011.
-, *Sahabenin Sünnet Anlayışı*, TDV Yayınları, Ankara 2010.
- Ezrakî, Ebû'l-Velîd Muhammed b. Abdillâh b. Ahmed, *Abbâru Mekte ve ma câe mine'l-Âsâr*, Dâru'l-Endülüs, Beyrut, ts.
- Fahreiddin er-Râzî, Ebû Abdillâh (Ebû'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî, *et-Tefsîrü'l-Kebîr (Mefâtihu'l-Gayb)*, Beyrut 1420.
- Fayda, Mustafa, “Bedevi”, *DİA*, İstanbul 1992.
-, “Nesi”, *DİA*, İstanbul 2006.
-, “Siyer ve Megâzî”, *DİA*, İstanbul 2009.
- Görmez, Mehmet, *Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*, Otto Yayınları, Ankara 2014.
- Gülbay, Onur, *Eskiçağ'da Tuvalet Kültürü*, TEBE Yayınları, İstanbul 2003.
- Gürkan, Salime Leyla, “Temel Kavramlar”, *Kur'ân'da Yahudiler* içinde, Kuramer Yayınları, İstanbul 2019.
- Günaltay, Şemsettin, *İslam Öncesi Araplar ve Dinleri*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2016.
-, *İslâm Öncesi Arap Tarihi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2006.
- el-Hâkim en-Nisâbûrî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed, *el-Müstedrek ale's-Sahihayn*, thk. Mustafa Abdülkadir Atâ, Beyrut 1990.
- Hamidullah, Muhammed, *İslam Peygamberi*, çev. Mehmet Yazgan, Beyan Yayınları İstanbul 2017.
-, “Hayber”, *DİA*, İstanbul 1998
- Hamidullah, Muhammed-Avcı, Casim, “Uhud Gazvesi”, *DİA*, İstanbul 2012.

- Harman, Ömer Faruk, "Kâhin", *DİA*, İstanbul 2001.
- el-Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd (Ahmed) b. Muhammed b. İbrâhîm b. Hattâb, *Me'âlimü's-Sünen*, Haleb 1932.
-, *A'lâmü'l-İlâmü'l-Hadis fî Şerhi Sahîbi'l-Buhârî*, thk. Muhammed b. Sa'd, b. Abdurrahman, Câmîatü Ümmü'l-Kurâ, y.y., 1988.
- el-Kettânî, Muhammed Abdülhay b. Abdilkebir b. Muhammed, *Hz. Peygamber'in Yönetimi (et-Terâtîbü'l-İdâriyye)*, çev. Ahmet Özel, İz Yayıncılık, İstanbul 2012.
- Hizmetli, Sabri, *İslâm Tarihi (Başlangıçtan İlk Dört Halife Devri Sonuna Kadar)*, Ankara 1991.
- İşık, Emin, "Haşr Sûresi", *DİA*, İstanbul 1997.
- İbn Abdülber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed en-Nemerî, *el-İstîâb fî Ma'rifeti'l-Ashâb*, thk. Ali Muhammed el-Becâvî, Dâru'l-Cil, Beyrut 1992.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dımaşkî, *Reddü'l-Muhtâr 'ale'd-Dürri'l-Muhtâr*, Beyrut 1992.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed b. Muhammed et-Tâhir et-Tûnisî, *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*, Tunus 1984.
- İbn Battâl, Ebû'l-Hasen Ali b. Halef b. Abdilmelik, *Şerhu İbn Battâl 'alâ Sahîbi'l-Buhârî*, Riyad 2003.
- İbn Dakîkul'İd, Ebû'l-Feth Takıyyüddîn Muhammed b. Ali b. Vehb el-Kuşeyrî el-Kûsî, *İhkâmü'l-Ahkâm Şerhu Umdeti'l-Abkâm*, y.y., ts.
- İbn Ebî Hâtim, Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed, *Tefsîrû'l-Kur'âni'l-'Azîm*, thk. Esad Muhammed et-Tayyib, Suudi Arabistan 1419.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed b. Ebî Şeybe, *el-Musannefi'l-Ehâdis ve'l-Âsâr*, Riyad 1409.
- İbn Habîb, Ebû Ca'fer Muhammed b. Habîb b. Ümeyye b. Amr el-Hâşimî, *Kitâbu'l-Muhabber*, Beyrut, ts. (çev. Adem Apak-İsmail Güler, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2018).
- İbn Hacer, Ebû'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalânî, *Fethü'l-Bârî bi-Şerhi Sahîbi'l-Buhârî*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1379.

-, *el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe*, thk. Adil Ahmed Abdülmevcud, Ali Muhammed Muavviz, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1415.
-, *et-Telhisü'l-Habîr fî Tabrici Ehâdisi'r-Râfi'iyi'l-Kebîr*, Mısır 1995.
-, *el-Metâlibü'l-Âliyye bi Zevâidi'l-Mesânîdi's-Semâniye*, Dâru'l-Âsime, Riyad 1419.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Velîyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed, *Mukaddime*, çev. Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Ali b. Ahmed b. Saîd b. Hazm el-Endelüsî, *el-Muhallâ bi'l-Âsâr*, Dâru'l-Fikr, Beyrut, ts.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtîm Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî, *Sahîhu İbn Hibbân*, thk, Şuayb el-Arnaût, Beyrut 1988.
- İbn Hişâm, Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyûb el-Himyerî, Ebû Muhammed, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, thk. Mustafa es-Sakâ vd., y.y., 1955.
- İbn Huzeyme, Ebû Bekr Muhammed b. İshâk, *Sahîhu İbn Huzeyme*, Beyrut, ts.
- İbn İshâk, Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Yesâr b. Hıyâr el-Muttalibî el-Kureşî el-Medenî, *Sîretü İbn İshâk*, thk. Süheyl Zekkâr, Beyrut 1978.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Şemsüddin Muhammed b. Ebû Bekr, *İ'lâmü'l-Muvakkî'in 'an Rabbi'l-Âlemîn*, Suud 1423.
-, *Zâdü'l-Me'âd fî Hedyi Hayri'l-İbâd*, Müessesetü'r-Risale, Beyrut 1994.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr ed-Dımaşkî, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, Dâru'l-Fikr, y.y., 1986.
-, *Tefşîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, thk. Muhammed Hüseyin Şemsüddin, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1419.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim, *Te'vilu Muhtelifi'l-Hadis*, y.y., 1999 (*Hadîs Müdâfaası*, çev. M. Hayri Kırbaoğlu, Kayıhan Yayınları, İstanbul 1998).
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvîni, *Sünenu İbn Mâce*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabiyye, y.y., ts.

- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem, *Li-sânü'l-Arab*, Beyrut 1414.
- İbn Rüşd, Ebû'l-Velid Muhammed b. Ahmed b. Ahmed el-Kurtubî el-Endelüsî, *el-Beyân ve't-Tahsil*, thk. Muhammed Hacci, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut 1988.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî, *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, thk. Muhammed Abdulkadir Atâ, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1990.
- İbn Teymiyye, Ebû'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdüddîn Abdisselâm el-Harrânî, *Mecmû'ul-Fetâvâ*, Medine 1995.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Ali b. Muhammed el-Bağdâdî, *Garibü'l-Hadis*, Beyrut 1985.
-, *Keşfu'l-Müşkil min Hadisi's-Sahihayn*, thk. Ali Hüseyin el-Bevvâb, Dâru'l-Vatan, Riyad, ts.
- el-Muntazam fî Târihi'l-Mülûk ve'l-Ümem*, Beyrut 1992.
- İbnü'l-Esir, Ebû'l-Hasen İzzüddîn Ali b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî (ö. 630/1233), *Üsdü'l-Gâbe fî Ma'rifeti's-Sahâbe*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1989.
- İbnü'l-Esir, Eby's-Seâdât Mecdüddîn el-Mübârek b. Esirüddîn Muhammed (ö. 606/1210), *en-Nihâye fî Garibi'l-Hadis ve'l-Eser*, Beyrut 1979.
- İbnü'l-Hümâm, Kemâlüddin Muhammed b. Abdilvâhid, *Fethu'l-Kadîr*, Dâru'l-Fikr, Beyrut, ts.
- İbnü'n-Neccâr, Ebû Abdillâh Muhibbüddîn Muhammed b. Mahmûd el-Bağdâdî, *ed-Dürretü's-Semîne fî Abbâri'l-Medîne*, thk. Hüseyin Muhammed Ali Şükri, Şirketü Dâri Erkâm b. Ebî'l-Erkâm, y.y., ts.
- Kallek, Cengiz, "Sa", *DİA*, İstanbul 2008.
-, "Ölçü", *DİA*, İstanbul 2007.
- Kandemir, M. Yaşar, "Bal", *DİA*, İstanbul 1991.
-, "Meymûne", *DİA*, Ankara 2004.
- Karacabey, Salih, "Hadis Vahiy Münasebeti ve Tıpla İlgili Hadisler Hakkında Hattâbî'nin Görüşleri", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1992, c. IV, Sayı: 4.

- el-Karadâvî, Yusuf, *el-Câhibu't-Teşri'i fî's-Sünneti'n-Nebeviyye*, y.y., 1988.
-, *Sünneti Anlamada Yöntem*, çev. Bünyamin Erul, İstanbul 2009.
-, *Fıkhu'z-Zekât*, y.y., ts.
- el-Karâfi, Şehâbeddin, *el-İhkâm fî Temyîzi'l-Fetâvâ 'ani'l-Abkâm ve Tasarrufâti'l-Kadî ve'l-İmâm*, çev. Yüksel Macit, İstanbul 2018.
- Karaman, Hayrettin-Çağrıçı, Mustafa- Dönmez, İbrahim Kâfi-Gümüş, Sadrettin, *Kur'ân Yolu (Türkçe Meâl ve Tefsir)*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2012.
- el-Kastallânî, Ebû'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr, *İrşâdü's-Sâri*, Mısır 1323.
- Kayapınar, Hüseyin, "Kuyular", *DİA*, Ankara 2002.
- Kılavuz, Ahmet Saim, "Arrâf", *DİA*, İstanbul 1991.
- Kırbaçoğlu, M. Hayri, *Müslüman Kalarak Yenilenmek*, Otto Yayınları, Ankara 2019.
- Köşe, Abdullah, "Hacamat", *DİA*, İstanbul 1996.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr, *el-Câmi' li-Abkâmi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Kütübî'l-Mısriyye, Kahire 1964.
- Küçükaşçı, Mustafa Sabri, "Mudar (Benî Mudar)", *DİA*, İstanbul 2005.
-, "Rifâde", *DİA*, İstanbul 2008
-, "Rûme Kuyusu", *DİA*, İstanbul 2008.
-, "Sikâye", *DİA*, İstanbul 2009.
-, "Taif", *DİA*, İstanbul 2010.
- el-Makrîzî, Ebû Muhammed Takıyyüddîn Ahmed b. Alî b. Abdilkâdir b. Muhammed, *el-Mevâ'iz ve'l-İ'tibâr bi-(fî) Zikri'l-Hıtat ve'l-Âsâr*, Beyrut 1418.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdullah el-Asbahi el-Himyeri, *Muvatta*, Dâru İhyâi't-Turâsî'l-Arabî, Beyrut 1985.
- Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd, *Te'vilâtü Ehli's-Sünne*, Beyrut 2005.
- Mekkî b. Ebî Tâlib, Ebû Muhammed Hammûş b. Muhammed el-Kaysî, *el-Hidâye ilâ Bulûgi'n-Nihâye fî 'İlmi Me'âni'l-Kur'ân ve*

Tefsirihî ve Ahkâmihî ve Cümelin min Fünûni 'Ulûmih, Câmi'atü'ş-Şârika, y.y., 2008.

Merdin, Saadettin, *Cinler Bağlamında Teolojinin Mitolojiden Arındırılması*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2020.

el-Merginânî, Ebû'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Ferganî, *el-Hidâye fi Bidâyetü'l-Mübtedî*, Beyrut, ts.

Mevdûdî, Ebû'l-A'lâ, *Tefhîmü'l-Kur'ân*, çev. Ahmed Asrar, İstanbul 1997.

el-Mevsilî, Ebû'l-Fazl Mecdüddîn Abdullâh b. Mahmûd b. Mevdûd el-Mevsilî, *el-İhtiyâr li-Ta'lîli'l-Muhtâr*, Kahire 1937.

Mukâtil b. Süleymân, Ebû'l-Hasen Mukâtil b. Süleymân b. Beşîr el-Ezdî el-Belhî, *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*, Beyrut 1423.

Mübârekpûrî, Ebû'l-Ulâ Muhammed Abdurrahmân, *Tuhfetü'l-Ahvezî bi-Şerhi Câmi'i't-Tirmizî*, Beyrut, ts.

el-Münâvî, Zeynüddîn Muhammed Abdürraûf b. Tâcîl'ârifin b. Nûriddîn, *Feyzü'l-Kadîr Şerhu'l-Câmi'i's-Sagir*, Mısır 1356.

Müslim b. el-Haccac, Ebû'l-Hüseyn el-Kuşeyri en-Nisâbü'rî, *el-Câmi-u's-Sahih*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, ts.

en-Nesâî, Ebû Abdirrahmân Ahmed, *es-Sünen*, thk. Abdülfettâh Ebû Gudde, Halep 1986.

....., *es-Sünenü'l-Kübrâ*, Beyrut 2001.

en-Nevevî, Ebû Zekerriyya Yahya b. Şeref, *el-Minhâc Şerhu Sahih-i Müslim*, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut 1392.

....., *Tehzîbü'l-Esmâ' ve'l-Lugât*, Beyrut, ts.

Nevins, Allan-Commager, Henry Steele, *ABD Tarihi*, çev. Halil İnalçık, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2011.

en-Nisâbü'rî, Nizâmeddin, *Garâibü'l-Kur'ân ve Rega'ibü'l-Furkan*, Beyrut 1416.

Olgun, Hakan, "Ugarit Metinleri Çerçevesinde Baal Tapıcılığı ve İsrailoğulları'na Etkisi", *Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, 2014, c. 11, Sayı: 2.

Öz, Mahmut, *Nebevi Tıp'tan Modern Tıbb'a Hacamat'tan Donasyon'a Kan Bağışı ve Toplumdaki Algı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019.

- Özaydın, Abdülkerim, “Arap”, *DİA*, İstanbul 1991.
-, “Beliyye”, *DİA*, İstanbul 1992.
- Özcan, Kemal, “Hadislerin Anlaşılmasında Bağlamın Önemi”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2014, c. XIV, Sayı: 2.
- Özkan, Mustafa, “Medine Vesikası”, *DİA*, Ankara 2019 (Gözden geçirilmiş 3. Basım, EK-2. Cilt).
- Özel, Ahmet, “Kible (İslam’da Kible)”, *DİA*, Ankara 2002.
- Özkuyumcu, Nadir, “Nadîr (Benî Nadîr)”, *DİA*, İstanbul 2006.
- Palaz Erdemir, Hatice-Erdemir, Halil, “Eskiçağ Toplumlarında Tesbit Edilen Belli Başlı Hastalıklar ve Sağlık Sorunları”, *1st International Congress on the Turkish History of Medicine, 20-24 Mayıs*, Konya 2008.
- Sahillioğlu, Halil, “Dinar”, *DİA*, İstanbul 1994.
-, “Dirhem”, *DİA*, İstanbul 1994.
- Sarıçam, İbrahim, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2017.
- Savaş, Rıza, *Hz. Muhammed Devrinde Kadın*, İstanbul 2004.
-, “Küaybe bint Sa’d”, *DİA*, Ankara 2002.
- es-Semhûdî, Ebû’l-Hasen Nûrûddîn Alî b. Abdillâh b. Ahmed b. Alî, *Vefâ’ü’l-Vefâ bi-Abbâri Dâri’l-Mustafâ*, Beyrut 1419.
- es-Serahsî, Ebû Bekr Şemsü’l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed, *el-Mebsût*, Dâru’l-Ma’rife, Beyrut 1993.
- Serinsu, Ahmet Nedim, *Kur’ân’ın Anlaşılmasında Esbâb-ı Nüzûl’ün Rolü*, İstanbul 1994.
- Sevimli, Şükran, *Anadolu Uygarlıklarında Temizlik Kavramı ve Uygulamalarının Evrimi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Adana 2005.
- es-Sindî, Ebû’l-Hasen Nûruddîn Muhammed b. Abdilhâdî, *Hâşiye-tü’s-Sindî alâ Süneni İbn Mâce*, Beyrut, ts.
- Söylemez, Mehmet Mahfuz, “Kur’ân’ın Anlaşılmasına Tarihin Etkisi: Kureyş ve Fil Sureleri ile Necm Suresi 19-23. Âyetleri Örneği”, *Kur’ân ve İslam İlimlerinin Anlaşılmasında Tarihin Önemi* içinde, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2013.
- es-Süheylî, Ebû’l-Kasım Abdurrahmân b. Abdillâh b. Ahmed el-Has’amî, *er-Ravdü’l-ünüf*, Beyrut 1412.

- es-Suyûtî, Ebû'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed, *Târihu'l-Hulefâ*, y.y., 2004.
-, *Lübâbu'n-Nukûl*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, ts.
- Suyûtî vd., *Şerhu Sünen-i İbn Mâce*, y.y., ts.
- eş-Şâfî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs, *el-Üm*, Beyrut 1990.
- Şahin, M. Süreyya, "Cin", *DİA*, İstanbul 1993.
- eş-Şâtîbî, Ebû İshâk İbrâhim b. Musa, *el-Muvâfakât*, Dâru İbn Affan, y.y., 1997.
- Şehsuvaroğlu, Bedii N., *Eczacılık Tarihi Dersleri*, İstanbul 1970.
- eş-Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed, *Fethu'l-Kadir*, Beyrut 1414.
- et-Taberânî, Ebû'l-Kasım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, thk. Hamdi b. Abdülmecid es-Selefi, Mektebetü İbn Teymiyye, Kahire 1994.
-, *el-Mu'cemu'l-Evsat*, Kahire, ts.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-Taberî el-Bağdâdî, *Câmi'u'l-Beyân fî Te'vîli'l-Kur'an*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir, Müessesetu'r-Risale, y.y., 2000.
-, *Târihu'l-Ümem ve'l-Mülûk*, Beyrut 1387.
- et-Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdî, *Şerhu Meâni'l-Âsâr*, thk. Muhammed Zühri en-Neccâr ve Muhammed Seyyid Cadülhak, Âlimu'l-Kütüb, y.y., 1994.
-, *Şerhu Müşkili'l-Âsâr*, thk. Şuayb Arnaût, Müessesetu'r-Risale, y.y., 1494.
- Tekin, Oğuz, "Sikke", *DİA*, İstanbul 2009.
- Topaloğlu, Bekir, "Abdullah", *DİA*, İstanbul 1998.
- Türcan, Talip, "Şûra", *DİA*, İstanbul 2010.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre, *Sünenü't-Tirmizî*, Mısır 1975.
-, *eş-Şemâ'ilü'l-Muhammediyye ve'l-Hasâ'ilü'l-Mustafaviyye*, Mekteke 1993.
- Uğurlu, M. Cemil, "Hipokrat", *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, c. 50, Sayı: II, 1997.
- Uludağ, Süleyman, "Sidretü'l-Müntehâ", *DİA*, İstanbul 2009.
- Uslu, Recep, "Hums", *DİA*, İstanbul 1998.

- Uslu, Laleş, *Antik Yunan'da Kadın Betimlemeleri ve Kadının Sosyal Statüsü* (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2018.
- Usta, İbrahim, *İslam Öncesi Arap Mitolojisi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2015.
- Vâhidî, Ebû'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed en-Nisâbüri, *Esbâbü Nüzûli'l-Kur'ân*, Dâru'l-İslâh, ed-Dammâm (Arabistan) 1992.
-, *el-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-'Azîz*, thk. Safvân Adnân Dâvûdî, Beyrut 1415.
- Vâkıdî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkıd el-Vâkıdî, *Kitâbü'l-Megâzî*, thk. Marsden Jones, Dâru'l-Âlemî, Beyrut 1989.
- Watt, W. Montgomery, *Hz. Muhammed Mekke'de*, çev. Süleyman Kalkan, Kuramer Yayınları, İstanbul 2020.
- Yalçın, İsmail, "Sürme", *DİA*, İstanbul 2010.
- Yaman, Ahmet, "Seleb", *DİA*, İstanbul 2009.
- Yaprakdal, Erol, "Şi'bu Ebî Tâlib'teki Boykot", *Din ve Bilim: Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 2021, c. IV, Sayı: 2.
- Yıldırım, Ülfet, *Antik Dönemde Kadın ve Süslenme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2009.
- Yılmaz, Bedriye, *Medine Yahudileriyle İlişkilerin Erken Dönem Kur'an Tefsirine Etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2020.
- Yılmaz, Güler, "Anadolu Tuvalet Kültürünün Gelişimi ve Hasankeyf Lazımlıkları", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, c. 1, Özel Sayı, Van 2017.
- ez-Zehabî, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Mizânü'l-İ'tidâl fî Nakdi'r-Ricâl*, Beyrut 1963.
- ez-Zemahşerî, Ebû'l-Kasım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî, *el-Fâtik fî Garîbi'l-Hadîs*, Dâru'l-Marife, Lübnan, ts.
-, *el-Keşşâf'an Hakâ'iki Gavâmizi't-Tenzîl*, Beyrut 1407.
- Zeydan, Corci, *İslâm Uygarlıkları Tarihi*, çev. Necdet Gök, İletişim Yayınları, İstanbul 2016.

ez-Zuhaylî, Vehbe, *et-Tefsîru'l-Münîr fi'l-Akide ve's-Şerî'a ve'l-Menhac*, Dâru'l-Fikr, Dımaşk 1418.

ez-Zürkanî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdilbâki b. Yûsuf, *Şerhu'l-Muvatta*, Kahire 2003.

Fecr Yayınları: 640

AİLE, HUKUKİ HAYAT VE ŞEYHÜLİSLÂM

-Osmanlı Aile Hukuku Üzerine 1001 Fetva-
(16.-18. Yüzyıllar)

Muharrem MİDİLLİ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ocak 2023

ISBN: 978-625-8304-87-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ali Efendi, Çatalcalı, *Fetâvâ-yı Ali Efendi*, Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1311.
- Bozanzâde, *Fetâvâ-yı Ebussuûd Efendi*, Süleymaniye Kütüphanesi, Şehit Ali Paşa, nr. 1028, vr. 0b-360a.
- Boyabâdî, Sağır Mehmed Efendi, *Mecmûatü'l-fetâvâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Şehit Ali Paşa, nr. 1067, vr. 0b-481b.
- Çorlulu Sinan b. Ramazan, *Mecmûatü'l-fetâvâ*, Diyanet İşleri Başkanlığı Kütüphanesi, Yazma Eserler, nr. 3407, vr. 1b-338a.
- Esad Efendi, Hocasâde. *Fetâvâ-yı Esad Efendi*, İstanbul Müftülüğü Kütüphanesi, nr. 157, I-II, vr. 273 + 98. (Şeyhülislâm'ın aynı mecmuada bulunan birinci Şeyhülislâmlık dönemine ait fetvalar I, ikinci dönemine ait fetvalar II olarak gösterilmiştir.)
- Esad Efendi, Hocasâde, *Fetâvâ-yı Müntehabe*, Süleymaniye Kütüphanesi, Kasidecizâde, nr. 277, vr. 1b-184a.
- Fetâvâ-yı Yapıdırma*, Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih, nr. 2419, vr. 1b-84a.
- Fetvâ Mecmûası*, Süleymaniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa, nr. 2867, vr. 1b-85a.
- Hallaq, Wael B., "From Fatwas to Furu: Growth and Change in Islamic Substantive Law", *Islamic Law and Society I/1* (1994): 29-65.
- Heyd, Uriel, "Some Aspects of the Ottoman Fetva", *Bulletin of the School of Oriental and African Studies XXXII/1* (1969): 35-56.
- Hoca Sâdeddin Efendi, *Fetâvâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Şehit Ali Paşa, nr. 2728, vr. 0b-112b.
- İbnü'l-Edhemî, Sâdî b. Hüsâm el-Mağnisâvî, *Mecmûa-i Fetâva*, Atuf Efendi Kütüphanesi, nr. 2835, vr. 1b-70b.
- İpşirli, Mehmet, "Abdürrahim Efendi", TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 1988, I, 289-290.
- İpşirli, Mehmet, "Şeyhülislâm", TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 2010, XXXIX, 91-96.

- Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi, *Fetâvâ-yı Karaçelebizâde*, Süleymaniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa, nr. 1048, vr. 1b-169b.
- Mecmûa-i Fetâvâ*, Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Yazmaları, nr. 576, vr. 1b-105b.
- Mecmûatü'l-fetâvâ'l-müteferrika*, Süleymaniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa, nr. 2865, vr. 1-161.
- Mecmûatü'l-fevâid ve'l-fetâvâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, nr. 914, vr. 1b-383a.
- Menteşzâde, Abdürrahim Efendi, *Fetâvâ-yı Abdürrahîm*, Dârü't-Tibâati'l-Ma'mûre, İstanbul, 1243.
- Midilli, Muharrem, "Osmanlı Toplum Hayatından Fetvalara Yansıyan Boşama Yeminleri, İhlaller ve Müftülerin Önerdiği Hukuki Çareler", *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 26/2 (2022): 763-779.
- Midilli, Muharrem, "XVI. Yüzyıl Osmanlı Hukuk Hayatında Bir Ferman, Bir Fetva ve Bir Adalet Arayışı Hikâyesi", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 57 (2019): 47-66.
- Minkârîzâde, Yahyâ Efendi, *Fetâvâ-yı Minkârîzâde*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi, Yazma Eserler, nr. 0854, vr. 1b-431a.
- Özcan, Ruhi, "Osmanlı Devletinde 17. Yüzyılda Yapılan Sikke Tashihleri", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 17 (2005): 237-266.
- Özen, Şükrü, "Osmanlı Döneminde Fetva Literatürü", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, III/5 (2005): 249-378.
- Özen, Şükrü, "Osmanlı Dönemi Fetva Literatürünün Dönem, Coğrafya ve Mezhep Farklılıkları Açısından Mukayesesi". *Osmanlı Hukukunda Fetva*, Ed. Süleyman Kaya, Yunus Uğur, Mustafa Demiray, İstanbul: Klasik Yayınları, 2018.
- Pamuk, Şevket, *Osmanlı İmparatorluğunda Paranın Tarihi*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017.
- Sa'dî Çelebi, Sâdullah b. İsa el-Kastamonî, *Mecmûatü'l-Fetâvâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa, nr. 1073, vr. 1a-111a/1-223.
- Seyyid Ahmed - Hafız Mehmed b. Ahmed el-Gedûsi, *Neticetü'l-Fetâva maa'n-nükûl*, İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1265/1849.

- Seyyid Feyzullah Efendi, *Fetâvâ-yı Feyziyye maa'n-nukûl*, İstanbul: Dârü't-Tibâati'l-Âmire, 1266.
- Sun'ullah Efendi, *Fetâvâ-yı Sun'ullah Efendi*, Süleymaniye Kütüphanesi, H. Hüsnü Paşa, nr. 502, vr. 1b-76a.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin İlmîye Teşkilatı*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1988.
- Veli b. Yûsuf (Yegan) el-İskilibî, *Mecmau'l-fetâvâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Çelebi Abdullah, nr. 151, vr. 1b-422b.
- Yahyâ Efendi, Zekeriyâyâde, *Fetâvâ-yı Yahyâ Efendi*, Süleymaniye Kütüphanesi, Serez, nr. 1116, vr. 0b-290b.
- Yenişehirli Abdullah b. Mehmed, Yenişehirli, *Behcetü'l-fetâvâ maa'n-nukûl*, İstanbul: Dârü't-Tibâati'l-Âmire, 1266.

Fecr Yayınları: 641

MOLLA HALÎL SİİRDÎ'DE
RESM-İ MUSHAF TECVÎD VE KIRAAT İLMİ

Lokman ŞAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Dr. Mehmet Zeki DOĞAN

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Şubat 2023

ISBN: 978-625-8304-88-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- ABDÜLHAMİD, Su'ad, *Teyşiru'r- Rahmân fi Tecvidi'l-Kur'an*, Dâru't-Takva, Medîne 2009.
- ABDULMÜNİM, Mahmûd b. Muhammed, *er-Ravdatü'n-Nediyye Şerhu Metni'l-Cezeriyye*, Seyyid Mansûr Ahmed (thk.), Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, Kâhire 2001.
- ABLAY, Rıfat, *Endülüs Tefsir Geleneğinde Kıraat: İbn Atiyye Örneği*, Siyer Yayınları, İstanbul 2020.
- ACAR, Mustafa Kıraat İlmi ve Kıraat Farklılıkları *Furkân Süresi Örneği*, İlahiyat Yayınları, Ankara 2020.
- AHFEŞ EL-EVSAT, Ebül-Hasen Sa'îd b. Mes'ade el-Mücâşî el-Belhî, *Me'âni'l-Kur'an*, Mektebetü'l-Hancı, Kâhire 1990.
- AKA, İsmail, "Timur" *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, c. 41, TDV Yayınları, İstanbul 2012.
- AKDEMİR, Mustafa Atilla, *Kıraat İlmi Eğitim ve Öğretim Metotları*, İFAV Yayınları, İstanbul 2015.
- AKTAŞ, Mehmet, "Vaz' İlminde Tümelilerin Yeri: Molla Halil es-Sîridî'nin er-Risâletü'l-Haliliyye fi'l-Vaz' Örneği". *Molla Halil es-Sîridî Hayatı, Eserleri ve İlmi Kişiliği*. ed. Macit Sevgili vd. 563-577. İstanbul: Beyan Yayınları, 2019.
- ALİ EL-KÂRÎ, Ebül-Hasen Nürüddin Ali b. Sultân Muhammed el-Herevî, *el-Minehu'l-Fikriyye 'alâ Metni'l-Cezeriyye*, Dâru'l-Gavsânî, Şâm 2012.
- ALTIKULAÇ, Tayyar, "Kâlûn", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, c. 24, TDV, İstanbul 2001.
- _____, "Verş", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, c. 43, TDV Yayınları, İstanbul 2013.
- _____, "Ebu Amr", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, c. 10, TDV Yayınları, İstanbul 1994.
- _____, "Dûrî", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, c.10, TDV Yayınları, İstanbul 1994.

- _____, "Verrâk", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, c. 43, TDV Yayınları, İstanbul 2013.
- _____, "İbnü'l-Cezerî", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, c. 20, TDV Yayınları, İstanbul 1999.
- ANZÎ, Abdullah b. Yûsuf b. Âsâ b. Ya'kûb, *el-Mukaddimâtü'l-Esâsiye fî 'Ulûmî'l-Kur'an*, Merkezü'l-Bühûsî'l-İslâmî, Leeds 2001.
- _____, *el-Minhâcül-Muhtasar fî 'İlme'î'n-Nabvi ve's-Sarf*, Nüessestü'r-Reyyân, Beyrût 2007.
- AŞÛR, Emânî bnt Muhammed, *el-Beyânü'l-Müfid fî 'İlmi't-Tecvid*, Dâru'l-Kâsım, Riyâd 2008.
- _____, *el-Usûlü'n-Neyyirât fî'l-Kırâat*, Dâru'l-Vatan, Fustat 2011.
- ATALAY, Ömer, *Siirt Târîhi*, Çeltut Matbaası, İstanbul 1946.
- ATEŞ, Süleyman, *Kırâatlerde Tevâtür Meselesi*, Tartışmalı İlmî Toplantılar Dizisi IV, Ensar Neşriyat, İstanbul 2001.
- ATİK, M. Kemal, "Ca'berî" *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, c. 6, TDV Yayınları, İstanbul 1992.
- AYNÎ, Ebû Muhammed Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ b. Ahmed, *el-Makâsîdün-Nabviyye fî Şerhi Şevâbidi Şürûhi'l-Elfiyye*, Dâru's-Selâm, Kâhire 2010.
- AZİMÂBÂDÎ, Ebû't-Tayyib Muhammed Şemsü'l-Hak b. Emîr Alî ed-Diyenüvî, *Avnül-Ma'bûd Şerhu Süneni Ebi Dâvûd*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 1415 h.
- BÂBÂNÎ, İsmail b. Muhammed Emin b. Mîr Selim, *Hediyyetü'l-Ârifîn Esmâü'l-Müellifîn ve Âsârü'l-Musanifîn*, Dâru İhyâi't-Türâsî'l-'Arabî, Beyrût ts.
- BÂKILLÂNÎ, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib b. Muhammed el-Basrî, *el-İntisâr li'l-Kur'an*, Dâru İbn Hazm, Beyrût 2001.
- BALTACI, Cahit, *XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri*. İrfan Matbaası, İstanbul 1976.
- BELÂZÜRÎ, Ebû'l-Hasan Ahmed b. Yahya b. Câbir b. Dâvûd, *Fütûbu'l-Büldân*, Dâru ve Mektebetü Hilâl, Beyrût 1988.
- BENNÂ, Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ahmed b. Muhammed b. Abdilgânî ed-Dimyâtî el-Bennâ, *İthafü Fedelâi'l-*

- Beşer fi'l-Kırâati'l-Erba'a 'Aşer*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût 2006.
- BESSE, Mahmûd b. Ali el-Misrî, *el-'Amîd fi 'İlmi't-Tecvid*, Dâru'l-'Akîde, İskenderiye 2004.
- BİLMEN, Ömer Nasuhi, *Büyük Tefsir Tarihi*, b.y., İstanbul 1974.
- BİRİŞİK, Abdülhamit, "Kırâat" *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, c. 25, TDV Yayınları, Ankara 2002.
- _____, "Tefsir", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, c. 40, TDV Yayınları, İstanbul 2011.
- BOZKURT, Nebi, "Dârülkurâ", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, c. 8, TDV Yayınları, İstanbul 1993.
- CERMÎ, İbrahim Muhammed, *Mü'cemü 'Ulûmi'l-Kurân*, Dâru'l-Kalem, Şâm 2001.
- CESSÂS, Ebû Bekr Ahmed b. Ali er-Râzî, *Abkâmül-Kurân*, Dâru İhyâ't-Türâsi'l-'Arabî, Beyrût 1405 h.
- CEVHERÎ, Ebû Nasr İsmâil b. Hammâd, *es-Sibâh Tacü'l-Lüğa*, Dâru'l-'İlim, Beyrût 1997.
- CÜHENÎ, Ebû Abdillah Muhammed b. Yûsuf b. Ahmed b. Mu'âz, *Kitâbü'l-Bedi' fi Ma'rifeti ma Rusime fi Mushafi Osmân*, Dâru 'Ammâr, 'Ammân ts.
- CÜNDÎ, Ahmed 'Alemüddîn, *el-Lebecâtü'l-'Arabiyye fi't-Türâs*, Dâru'l-'Arabiyye li'l-Kitâb, Kâhire 1983.
- CÜRAYSÎ, Hâlid b. Abdurrahmân b. Ali, *Mu'allimü't-Tecvid*, ts.
- ÇAĞMAR, M. Edip, "Molla Halil el-İs'irdî'nin "Risâletün fi 'İlmi't-Tecvid" Adlı Eseri", *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, c. 2, s. 153-161.
- ÇETİN, Nihad Mazlum, "Arap/Yazı", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, c. 3, TDV Yayınları, İstanbul 1991.
- DABBÂ', Ali Muhammed, *el-İzâe fi Beyâni Usûli'l-Kirâe*, Mektebetü'l-Ezheriyye, Kâhire 1999.
- DÂNÎ, Ebû 'Amr Osmân b. Sa'îd b. Osmân, *et-Teyisir fi'l-Kirââti's-Seb'*, Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, Beyrût 1984.
- _____, *el-Beyân fi 'Addi Âyi'l-Kurân*, Gânim Kaddûri (thk.), Merkezül-Mahtûtâti ve't-Türâs, Kuveyt 1994.

- _____, *et-Tahdid fi'l-İtkâni ve't-Tecvid*, Mektebetü Dâri'l-Enbiyâ, Bağdat 1988.
- _____, *Câmiu'l-Beyân fi'l-Kırâati's-Seb'*, Câmi'atü'ş-Şârîka, BAE, ts.
- _____, *el-Mukni' fi Resmî Mesâbifi Eblî'l-Emsâr*, Mektebetü'l-Külliyati'l-Ezheriyye, Kâhire ts.
- _____, *el-Muhkem fi Nakti'l-Mesâbif*, Dâru'l-Fıkr, Şâm 1407 h.
- _____, *el-Ahrûfü's-Seb'atü li'l-Kur'ân*, Abdulmuheymin Tahhân (thk.), Mektebetü'l-Menâra, Mekke 1987.
- _____, *el-Ferku Beyne'd-Dâdi ve'z-Zâ' fi Kitâbillabi ve fi'l-Meşhûri mine'l-Kelâm*. Dâru'l-Beşâr, Şâm 2006.
- DEVSERÎ, İbrahim b. Sa'îd b. Hamed, *Muhtasarü'l-İbârât li Mu'cemi Mustalahâti'l-Kırâat*, Dâru'l-Hazara, Riyâd 2008.
- DEYLEMÎ, Ebû Mansûr Şehredâr b. Şîrûye b. Şehredâr, *el-Firdevs bi-Mesûri'l-Hitâb*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 1986.
- DOSKÎ, Ali Nebi Sâlih, *Molla Halil es-Siirdi ve Menbecübü fi'l-İsbâti'l-Akâidi'l-İslâmiyye min Hilâli Manzûmetihi Nebcû'l-Enâm*, Dâru Spirez, Erbil 2007.
- DOSKÎ, Muhammed Ali Cemil Süleyman, *Usûlü'l-Fıkıh li'l-Molla Halil es-Siirdi* (dirase ve tahkik), Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Külliyyetü'l-İmâmi'l-A'zam el-Câmi'a, Mûsul 2016.
- DURMUŞ, İsmail, "Harf" *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, c. 16, TDV Yayınları, İstanbul 1997.
- EBÛ DÂVÛD, Süleymân b. Necâh, *Muhtasarü't-Tebyin li Hecâi't-Tenzil*, Mecma'u'l-Melik Fehd, Medine 2002.
- EBÛ HAYYÂN, Muhammed b. Yûsuf b. Ali b. Yûsuf b. Hayyân el-Endelüsî, *el-Babru'l-Mubîr*, Dâru'l-Fıkr, Beyrût 1420 h.
- EBÛ ŞÂME, Ebû'l-Kâsım (Ebû Muhammed) Şihâbüddîn Abdurrahmân b. İsmâil b. İbrâhîm el-Makdisî, *İbrâzü'l-Me'âni min Hirzi'l-Emâni*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût ts.
- _____, *el-Mürşidü'l-Vecîz ilâ 'Ulûmin Tet'alleku bi'l-Kitâbi'l-'Azîz*, Teyar Altıkulaç (thk.), Dâru Sâdır, Beyrût 1975.

- EBÛ 'UBEYD, el-Kâsım b. Sellâm b. Miskın el-Herevî, *Fedâilü'l-Kur'ân*, Mervân Atiyye vd. (thk.), Dâru İbn Kesîr, Beyrût 1995.
- _____, *Lügâtü Kabâilî'l-Vârideti fi'l-Kur'ân*, y.y., bs., ts.
- EBÛ UBEYDE, Ma'mer b. Müsennâ, *Mecâzü'l-Kur'ân*, Dâru'l-Hancî, Kâhire 1381 h.
- EBÛ'L-VEFÂ, Nasr b. Şeyh Nasr Yûnus el-Vefâi, *el-Metâli'u'n-Nasriyye li'l-Metâbi'l-Misriyye fi'l-Usûli'l-Hattiyye*, Mektebetü's-Sünne, Kâhire 2005.
- EBÛ'L-VEFÂ, Ali b. Ali, *el-Kavlü's-Sedid fi 'İlmi't-Tecvid*, Dâru'l-Vefâ, Mansûra 2003.
- ESİN, Mehmet Nezir, Nahiv İlminde Telif Geleneği, *GİBTÜ İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 1, Mayıs 2020, s. 74.
- EŞMÛNÎ, Ahmed b. Abdülkerîm b. Muhammed b. Abdülkerîm, *Menâru'l-Hüdâ fi Beyâni'l-Vakfi ve'l-İbtidâ*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 2002.
- EZHERÎ, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed b. Ezher; *Meâni'l-Kırâat*, Câmî'atü'l-Melik Suûd, Riyâd 1991.
- FÂRİSÎ, Ebû Ali Hasen b. Ahmed b. Abdilgaffâr, *el-Hucce li'l-Kurrâi's-Seb'*, Dâru'l-Me'mûn, Beyrût 1993.
- Fadlî, Abdülhâdî, *el-Kırâatü'l-Kur'âniyye*, Merkezü'l-Gadîr, Beyrût 2009.
- FERRÂ', Ebû Zekerıyyâ Yahya b. Ziyâd b. Abdillâh el-'Absî, *Me'âni'l-Kur'ân*, Dâru'l-Misriyye. ts.
- GOLDZİHER, İgnaz, *Mezâhibü't-Tefsîru'l-İslami*, (Ter, Abdulhalim en-Neccâr) Merkezü'l-Kavmî li't-Tercüme, Kâhire 2013.
- HABEŞ, Muhammed, *el-Kırâatü'l-Mütevâtira ve Eseruhâ fi'r-Rasmi'l-Kur'âni ve'l-Abkâmi's-Şer'iyye*, Dâru'l-Fıkr, Şâm 1999.
- HAFYEN, Ahmed Mahmûd Abdussamî, *el-Vâfi fi Keyfiyeti Tertili'l-Kur'ân*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 2000.
- HALÎL b. AHMED, Ebû Abdırrahmân el-Halil b. Ahmed b. Amr b. Temîm el-Ferâhîdî, *Kitâbü'l-'Ayn*, Dâru ve Mektebetü'l-Hilâl, Beyrût ts.

- _____, *el-Cümelü fi'n-Nabv*, Fahrettin Kabâva (thk.), b.s. y.y., 1995.
- HAMİDULLAH, Muhammed, "Allah'ın Elçisi ve Sahabe Döneminde Yazı Sanatı" *İslâmi Araştırmalar*, c. 2, 95-102.
- HAMVÎ, Ahmed b. Ömer b. Muhammed bin Ebi'r-Ridâ el-Halebî, *el-Kavâidü ve'l-İşârât fi Usûli'l-Kırâat*, Dâru'l-Kalem, Şâm 1986.
- HARÎRÎ, Ebû Muhammed Kâsım b. Alî b. Muhammed, *Makâmâtü'l-Hariri*, Matba'atü'l-Ma'ârif, Beyrût 1873.
- _____, *Dürretü'l-Gavvâs fi Evhâmi'l-Havâs*, Müessesetü'l-Kütübi's-Sekâfiyye, Beyrût 1998.
- HÂRÛF, Muhammed Fehd, *el-Müyesser fi'l-Kırâati'l-Erba'i 'Aşer*, Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, Beyrût 2000.
- HARÛN, Abdüsselam Muhammed, *Kavâidü'l-İmlâ'*, Mektebetü'l-Enclu'l-Misriyye, Kâhire 1993.
- HATÎB, Abdullatif, *Mu'cemül-Kırâat*, Dâru Sa'deddîn, Şâm 2002.
- HATÎB EL-MÛSİLÎ, Yasin b. Hayrullah el-Umerî, *Tarihu Mehâsini Bağdad*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût 1971.
- HEREVÎ, Ebû Ubeyd Ahmed b. Muhammed b. Muhammed, *Kitâbü'l-Garibeyn fi'l-Kur'ân ve'l-Hadis*, Ahmed Ferid el-Mezîdî (thk.), Mektebetü Nezâr Mustafa el-Bâz, Mekke 1999.
- HUSARÎ, Mahmûd Halil, *Abkamü Kırâati Kur'âni'l-Kerim*, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrût 2011.
- HUSARÎ, Ravza Cemâl, *el-Menhalü'l-Müfid fi Üsûli'l-Kırâati ve't-Tecvid*, Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, Şâm 2005.
- HÜZELÎ, Ebü'l-Kâsım Yûsuf b. Alî b. Cübâre, *el-Kâmil fi'l-Kırâat*, Müessesetü Semâ, Kâhire 2007.
- İBN 'AKÎL, Ebû Muhammed Bahâüddîn Abdullah b. Abdirrahmân b. Abdillâh, *el-Müsâ'id 'alâ Teshilî'l-Fevâ'id*, Câmi'atü Ümmi'l-Kurâ, Cidde 1405 h.
- İBN 'ASÂKİR, Ebü'l-Kâsım Alî b. el-Hasen b. Hibetillâh b. Abdillâh b. Hüseyin ed-Dimeşki, *Târihu Dımaşk*, Dâru'l-Fikr, Beyrût 1995.

- İBN CİNNÎ, Ebü'l-Feth Osmân, *el-Muhteseb fî Tebyini Vücûhi Şevâzzi'l-Kırâât ve'l-Îzâh 'anhâ*, Vezâretü'l-Evkâf, Kâhire 1999.
- İBN EBÎ DÂVÛD, Ebû Bekr Abdullah b. Ebî Dâvûd Süleymân b. Eş'as es-Sicistânî, *Kitâbü'l-Mesâbif*, el-Fârûku'l-Hadîse, Kâhire 2002.
- İBN EBÎ HÂTİM, Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed b. İdrîs er-Râzî, *el-Cerh ve't-Ta'dîl*, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, Beyrût 1952.
- İBN EBÎ'S-SEDÂD, Abdulvâhid b. Muhammed b. Ali, *ed-Dürü'n-Nesîr ve'l-Azbü'l-Münîr*, Dâru'l-Fünûn, Cidde 1990.
- İBN FÂRÎS, Ebü'l-Hüseyn Ahmed b. Zekeriyâ b. Muhammed er-Râzî el-Kazvîni el-Hemedânî, *es-Sâhibî fî fikhî'l-Luğa*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiye, Beyrût 1997.
- İBN HACER, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalânî, *Fethu'l-Bâri bi-Şerhi Sahîbî'l-Buhârî*, Dâru'l-Ma'rîfe, Beyrût 1379 h.
- İBN HACER, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Muhammed el-Heytemî es-Sa'dî, *El-Mînebu'l-Fikriyye fî Şehî'l-Hemziyye el-Müsemmâ "Efdâlül-Kirâ li Kurrâi Ümmî'l-Kurâ"*, Dâru'l-Minhâc, Cidde 2005.
- _____, *el-Fetâva'l-Hadîsiyye*, Dâru'l-Fikr, ts.; *Tuhfetu'l-Muhtâc bi-Şerhi'l-Minhâc*, el-Mektebetü't-Ticâriye, Kâhire 1983.
- İBN HALDÛN, Abdurrahman b. Muhammed b. Haldûn, *Mukaddime*, Çev. Halil Kendir, Yeni Şafak Yay., Ankara 2004.
- İBN HALEVEYH, Ebû Abdillâh Hüseyin b. Ahmed b. Hamdân, *el-Kırâatü's-Şâzze*, Dâru's-Sahâbe, Tantâ 2008.
- _____, *el-Hucce Li'l-Kırâati's-Seb'*, Dâru's-Şurûk, Beyrût 1401 h.
- İBN HALLİKÂN, Ebü'l-Abbâs Şemsüddîn Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm b. Ebî Bekr, *Vefeyâtü'l-Ayân ve Enbâü Ebnâ'i'z-Zamân*, İhsan Abbâs (thk.), Dâru Sadr, Beyrût ts.
- İBN HİŞÂM, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdullâh b. Yûsuf b. Ahmed b. Abdillâh, *Muğni'l-Lebib*, Dâru'l-Fikr, Şâm 1985.

- İBN KESİR, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesir, *Fedâilü'l-Kur'an*, Mektebetü İbn Teymiye, Kâhire 1416 h.
- İBN MANZÛR, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem b. Ali b. Ahmed, *Lisânü'l-Arab*, Dâru Sâdir, 1414 h.
- İBN MÎHRÂN, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Mihrân en-Nisâbüri, *el-Mebsût fi'l-Kırâati'l-Aşr*, Mecma'u'l-Lügâti'l-'Arabiyye, Şâm 1981.
- İBN MÛCÂHİD, Ebû Bekr Ahmed b. Mûsâ b. el-Abbâs et-Temîmî, *Kitâbü's-Seb'a fi'l-Kırâat*, Dâru'l-Ma'ârif, Kâhire 1400 h.
- İBN SA'DÂN, Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Mübârek ed-Darîr, *el-Vakfu ve'l-İbtidâ fi Kitâbillah*, Merkezü Cem'âti'l-Mâcid, Dubâi 2002.
- İBNÛL-BÂZİŞ, Ebû Ca'fer Ahmed b. Ali b. Ahmed, *el-İknâ' fi'l-Kırâati's-Seb'*, Dâru's-Sahâbe, Tantâ ts.
- İBNÛL-CEZERÎ, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ali b. Yûsuf, *Şerhu Tayyibeti'n-Neşr fi'l-Kırâati'l-Aşr*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût 2000.
- _____, *en-Neşr fi'l-Kırâati'l-Aşr*, Ali Muhammed Dabbâ' (thk.), Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût 1960.
- _____, *Gâyetü'n-Nibâye fi Tabakâti'l-Kurrâ*, Mektebetü İbn Teymiyye, Kâhire 1351 h.
- _____, *et-Temhid fi İlmi't-Tecvid*, Mektebetü'l-Me'ârif, Riyâd 1985.
- _____, *el-Mukaddimetü'l-Cezeriyye*, Dâru'l-Muğni, Riyâd ts.; *Tabbîru't-Teyisir fi'l-Kırâati'l-Aşr*, Dâru'l-Furkân, 'Ammân 2000.
- _____, *Gâyetü'n-Nibâye fi Tabakâti'l-Kurrâ*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût 2006.
- _____, *Câmi'u Esânidi İbni'l-Cezeri*, Ahmed Hamûd Humeyyid Ruveysî (thk), Müessesetü'dduhá, Beyrut 2015.

- İBNÜ'L-ENBÂRÎ, Ebû Bekr Muhammed b. el-Kâsım b. Muhammed, *İdâhu'l-Vakfi ve'l-İbtidâ'*, Matba'atü Mecma'u'l-Lügâtü'l-'Arabiyye, Şâm 1971.
- İBNÜ'L-ESİR, Ebü's-Se'âdât Mecdüddîn el-Mübârek b. Esrüddîn Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî, *el-Bedî fi 'ilmi'l-'Arabiyye*, Mektebetü'l-Mükerreme, Mekke 1420 h.
- İBNÜ'L-HÂCİB, Ebû 'Amr Cemâlüddîn Osmân b. Ömer b. Ebî Bekr b. Yûnus, *eş-Şâfiye fi 'İlme'it-Tasrifî ve'l-Hatt*, Mektebetü'l-Âdâb, Kâhire 2010.
- _____, *Emâli*, Dâru'l-Ceyl, Beyrût 1989.
- _____, *eş-Şâfiye fi 'İlmi't-Tasrif*, Mektebetü'l-Mekkiye, Mekke 1995.
- İBNÜ'L-GÂNİM, Ali b. Muhammed b. Halîl el-Makdisî, *Tenbibât 'alâ Kitâbi Buğyeti'l-Murtâb fi Tashihî'd-Dâd*, Mektebetü Evlâdi'sh-Şeyh li't-Türâs, Kâhire 2009.
- İBNÜ'L-KÂSIH, Ebü'l-Bekâ Nürüddîn Ali b. Osmân b. Muhammed el-'Uzrî, *Siracü'l-Kâri'l-Mübtedî ve Tezkârü'l-Mukri'l-Müntehî*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût 2004.
- _____, *Telhisü'l-Fevâid ve Tertibü'l-Mütebâ'id Şerhu 'Akileti Etrâbi'l-Kasâid*, Dâru's-Selâm, Kâhire 2010.
- İBNÜ'L-KÛTİYE Ebû Bekir Muhammed b. Ömer b. Abdüazîz, *Kitâbü'l-Efâl*, Mektebetü'l-Hancı, Kâhire 1993.
- İBNÜ'L-MÛLAKKİN, Ebû Hafs Sirâcüddîn Ömer b. Ali b. Ahmed, *Kavâ'idü İbni'l-Mülakkin*, Dâru İbni'l-Kayyim, Riyâd 2010.
- İBNÜ'N-NEDİM, Ebü'l-Ferec Muhammed b. Ebî Ya'kûb İshâk b. Muhammed b. İshâk, *el-Fibrîst*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrût 1997.
- İBNÜ'S-SERRÂC, Ebû Bekr Muhammed b. es-Serî b. Sehl, *el-Usûl*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrût ts.
- İBNÜ'T-TAHHÂN, Ebü'l-Asbağ (Ebû Humejd) Abdülazîz b. Ali b. Muhammed el-İşbili es-Sümâtî, *Nizâmü'l-edâ fi'l-vakf ve'l-ibtidâ'*, Ali Hüseyin el-Bevvâb (thk.), Mektebetü'l-Ma'ârif, Riyâd 1985.

- İBNÜ'L-VECÎH, Ebû Muhammed Necmüddîn (Tâcüddîn) Abdullâh b. Abdilmü'min el-Vâsîtî, *el-Kenz fi'l-kırâ'âtî'l-aşr*, Mektebetü's-Sakâfeti'd-Dîniyye, Kâhire 2004.
- İBN YA'İŞ, Ebü'l-Bekâ Muvaffakuddîn Yaîş b. Ali b. Yaîş b. Muhammed, *Şerhu'l-Mufassal*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût 2001.
- İCÎ, Ebü'l-Fazl Adudüddîn Abdurrahmân b. Ahmed b. Abdilgaffâr, *Şerhu Muhtasari'l-Müntehâ*, Muhammed Hasan Muhammad Hasan İsmail (thk.), Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût 2004.
- İMRÂN, Hamdi Bahit, *el-Müfid fi 'İlmi't-Tecvid*, Akademiyetü'l-Hadîse li'l-Kitâbi'l-Cami'i, Kâhire 2008.
- İNANÇ, Yonis, *Teşekkül Sürecinde Nabiv-Kıraat İlişkisi*, MÜ İFAV Yayınları, İstanbul 2016.
- İPEK, Ali, Güller NUHOĞLU, "Eski Harflerle Basılmış Türkçe Tecvîd, Usûl-i Fıkıh ve Kıraat Eserleri" *Kafkas Üniv. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Say. 4, s. 147-157.
- KÂDÎ, Abdulfettâh b. Abdulğani b. Muhammed, *el-Vâfi fi Şerbi's-Şâtibiyye*, Mektebetü's-Sevâdî, Cidde 1992.
- _____, *el-Büdüru'z-Zâhira*, Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, Beyrût ts.
- KADDÜRÎ, Gânım, *Mubâderât fi 'Ulûmi'l-Kur'ân*, Dâru 'Ammâr, 'Ammân 2003.
- KARAÇAM, İsmail, *Kur'ân-ı Kerim'in Nüzûlü ve Kıraatı*, İFAV Yayınları, İstanbul 2011.
- KÂRÎ, Abdulaziz b. Abdulfettâh, *Kavâ'idü't-Tecvid 'alâ Rivâyeti Hafs*, Müessestü'r-Risâle, Beyrût ts.
- KARTAL, Bilal, "Doğu Medreselerinde Eğitim Gören Öğrencilerin Şiddet Eğilimlerinin İncelenmesi". *Hakkari İlahiyat Dergisi* / 1 (Aralık 2022): 155-170.
- KASTALLÂNÎ, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr, *el-Leâlü's-Seniyye fi Şerbi Mukaddimetü'l-Cezeriyye*, Müessestü'l-Kütübi's-Sekâfiyye, Beyrût 2007.
- _____, *el-Müstetâb fi't-Tecvid*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût 2008.

- KATTÂN, Mennâ b. Halîl, *Mebâbis fî 'Ulûmi'l-Kur'an*, Mektebetü'l-Me'ârif, Riyad 2000.
- KAZAN, Faruk, *Sırdı'nın Bilgi ve Varlık Anlayışı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır 2013.
- KEHHÂLE, Ömer Rıza, *Mu'cemül-Müellifin*, Dâru İhyâit-Türâsi'l-'Arabî, Beyrût, ts.
- KİRMÂNÎ, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Yûsuf b. Ali, *Tabkiku'l-Fevâidi'l-Ğiyâsiyye*, Mektebetü'l-'Ulûmi ve'l-Hikem, Medîne 1424 h.
- KİRMÂNÎ, Ebû'l-Kâsım Tâcülkurrâ Burhânüddîn Mahmûd b. Hamza b. Nasr, *Garâibü't-Tefsîr ve 'Acâibü't-Tevîl*, Dâru'l-Kible, Cidde ts.
- KILIÇ, Hulusi, "Kûfiyyûn" *Diyanet İslaâm Ansiklopedisi*, TDV, c. 26, Ankara 2002.
- _____, "Basriyyûn" *Diyanet İslaâm Ansiklopedisi*, TDV, c. 5, İstanbul 1992.
- KURTUBÎ, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh, *el-Câmî li-Abkâmi'l-Kur'an*, Dâru'l-Kütübî'l-Mısriyye, Kâhire 1964.
- KÜRDÎ, Muhammed Tâhir b. Abdulkadir, *Târibu'l-Kur'an*, Matba'atü'l-Feth, Cidde 1946.
- LÎCEYÎ, Muhammed Hâdî, *Kitâbü'd-Dürri'l-'Alâ fî 'ilmi't-Tecvid*, Nubihar Yayınları 2016.
- MAGNÎSÎ, Mahmâd, *es-Seyfü'l-Meslûl fî Tashihî'd-Dâdi ve'z-Zâi ve'r-Râ*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 2010.
- MÂLİKÎ, Abdulvâhid b. Muhammed b. Ali b. Ebi's-Seddâd, *ed-Dürri'n-Nesîr ve'l-'Azbi'l-Münîr*, Dâru'l-Fünûn, Cidde 1990.
- MARİĞNÎ, Ebû İshâk İbrahim b. Ahmed b. Süleyman, *Delilü'l-Hayrân 'alâ Mevridi'z-Zem'an*, Dâru'l-Hadîs, Kâhire ts.
- MARSAFÎ, Abdulfettah, *Hidâyetü'l-Kâri*, Mektebetü Tayyibe, ts.
- MAŞALI, Mehmet Emin, "Mushaf", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, 31, TDV Yayınları, İstanbul 2006.

- MÂVERDÎ, Ebül-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî, *Edebü'd-Dünyâ ve'd-Dîn*, Dâru Mektebeti'l-Hayât, Beyrût 1986.
- MEHDEVÎ, Ebül-Abbâs Ahmed b. Ammâr b. Ebi'l-Abbâs, *Hicâü Mesâbifi'l-Emsâr*, Dâru İbni'l-Cevzi, Kâhire 1430 h.
- Muhammed Emin b. Abdullah, *Umdetül-Hallân fi İzâbi Zübdeti'l-İrfân*, Âsitâne Yayınları, İstanbul ts.
- MEKKÎ EBÛ TÂLİB, Muhammed Mekki b. Ebi Tâlib Hammuş b. Muhammed el-Kaysî, *el-Vakfû 'alâ Kellâ ve Belâ*, Mektebetü's-Sekâfetü'd-Diniyye, Kâhire 2003.
- _____, *el-İbâne 'an Me'âni'l-Kırâat*, Abdulfettâh İsmail Şelebi (thk.), Dâru Nahda, Kâhire ts.
- _____, *er-Ri'âye li Tecvidi'l-Kırâe ve Tabkiki Lafzi't-Tilâve*, Dâru 'Ammâr, 'Ammân 1996.
- MEMDUHOĞLU, Adnan, "Molla Halil es-Siirdi'nin Hayatı ve Eserleri Hakkında Bazı Mülahazalar" *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Siirt 2019, Sayı 14, 608-638.
- _____, "Molla Mahmud Zokayd ve "er-Risaletu fi'd-Dâd ve't-Tâ", *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. 2, 127-165.
- MERRÂKÜŞÎ, Ebül-Abbâs Ahmed b. Muhammed b. Osmân, *Uvâni'd-delim min Mersûmi Hatti't-Tenzil*, Dâru'l-Garbi'l-İslami, Beyrût 1990.
- MUHAYSİN, Muhammed Sâlim, *el-Hâdi fi Şerhi Tayyibeti'n-Neşr fi'l-Kırâati'l-Aşr*, Dâru'l-Ceyl, Beyrût 1997.
- _____, *Mu'cemü Huffâzi'l-Kur'ân İbre't-Târib*, Dâru'l-Ceyl, Beyrût 1992.
- _____, *fi Ribâbi'l-Kur'âni'l-Kerim*, Mektebetü'l-Külliyeti'l-Ezheriyye, Kâhire 1980.
- Muhtarü's-Sihâh, "سم", Dâru'l-Fayha, Şâm 2010.
- MÜBERRED, Ebül-Abbâs Muhammed b. Yezîd b. Abdilekber b. 'Umeyr, *el-Muktedab*, 'Alemü'l-Kütüb, Beyrût ts.
- MÜSTAĞFİRÎ, Ebül-Abbâs Ca'fer b. Muhammed b. el-Mu'tez en-Nesefî, *Fedâilü'l-Kur'ân*, Dâru İbn Hazm, Beyrût 2008.
- NASR, Atiyye Kâbil, *Gâyetü'l-Murid fi İlmi't-Tecvid*, Kâhire ts.

- NEHHÂS, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. İsmâil en-Nehhâs, *Me'âni'l-Kurân*, Câmi'atü Ümmi'l-Kurâ, Mekke 1409 h.
- NÜVEYRÎ, Ebu'l-Kasım Muhammed b. Muhammed Muhibbuddin, *Şerhu Tayyibeti'n-Neşr fi'l-Kirâati'l-Aşr*, Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrût 2003.
- ÖNCÜ, Mustafa, *Molla Halil es-Siirdi'nin Basîretü'l-Kulüb fi Kelâmi 'Allâmi'l-Guyüb Adlı Eserinin Arap Dili Açısından İncelenmesi*, (Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Diyarbakır 2013.
- ÖNEN, Hacı, *Taberî Tefsirinin Dirâyet Boyutu*, Araştırma Yayınları, Ankara 2014.
- _____, *Kirâat İlminin Gelişme ve Sistemleşme Süreci*, Diyarbakır 2015.
- _____, *Dilbilimsel Tefsir Ferrâ Abfeş Örneği*, İlahiyat, Ankara 2020.
- ÖZBALIKÇI, Mehmet Reşit "Ebû Ali el-Fârisî", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul 1993.
- ÖZCAN, Abdullah, *Molla Halil es-Siirdi'nin Basîratü'l-Kulüb fi Kelâmi 'Allâmi'l-Guyüb Adlı Tefsirinin Tabkik ve Tablîli*, (Doktora Tezi, Van Y.Y. Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü), Van 2018.
- _____, "Molla Halil Kitaplığı: Eserleri ve İlgili Çalışmalar" *Molla Halil es-Siirdi'nin Hayatı Eserleri ve İlmi Kişiliği*, Beyan Yayınları, İstanbul 2019, (47-93).
- _____, Abdullah Özcan-M. Macit Sevgili, "Molla Halil es-Siirdi'nin Biyografisi" *Molla Halil es-Siirdi'nin Hayatı Eserleri ve İlmi Kişiliği*, Beyan Yayınları, İstanbul 2019, (22-46).
- ÖZEL, Ahmet, "Asıl", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, c. 3, TDV Yayınları, İstanbul 1991.
- PAKİŞ, Ömer, *Molla Halil es-Siirdi ve Tefsirdeki Metodu*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü 1996.

- _____, "Molla Halil Siirdi", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, 30, TDV Yayınları, İstanbul 2005.
- RÂFİÎ, Mustafâ Sâdık b. Abdırrezzâk b. Saîd b. Ahmed b. Abdilkâdir, *Târihu Âdâbi'l-'Arab*, Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, ts.
- RÂZÎ, Ebû Abdillâh (Ebû'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin, *Mefâtihu'l-'Gayb*, Dâru İhyâ't-Türâsi'l-'Arabî, Beyrût 1420 h.
- SÂL, Halime, *el-Kırâat Rivâyetâ Verş ve Hafs*, Dâru'l-Vâdih, Birleşik Arap Emirlikleri 2014.
- SÂLEBÎ, Ebû İshâk Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm, *el-Kesf ve'l-Beyân 'an Tefsiri'l-Kur'ân*, Dâru İhyâ't-Türâsi'l-'Arabî, Beyrût 2002.
- SÂLİH, Subhî, *Mebâhis fi 'Ulûmi'l-Kur'ân*, Dâru'l-İlim, Beyrût ts.
- SÂLİM, Safvet Mahmûd, *Fethu Rabbi'l-Beriyye fi Şerhi Mukaddimeti'l-Cezeriyye*, Dâru Nûri'l-Mektebât, Cidde 2003.
- SEHÂVÎ, Ebû'l-Hasen Alemüddîn Ali b. Muhammed b. Abdissamed, *Cemâlü'l-Kurrâ ve Kemâli'l-İkrâ'*, Dâru'l-Me'mûn, Beyrût 1997.
- SEM'ÂNÎ, Ebû Sa'd Abdülkerîm b. Muhammed b. Mansûr, *Edebü'l-İmlâ ve'l-İstimlâ*, Max Weisweiler (thk.), Dâru'l-Kütübi'l-'İlmiyye, Beyrût 1981.
- SEMÎN EL-HALEBÎ Ebû'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Yûsuf b. İbrâhîm (Abdiddâim), *'Umdetü'l-Huffâz fi Tefsiri Eşrefi'l-Elfâz*, Muhammed Bâsil Uyûn es-Sûd (thk.), Dâru'l-Kütübi'l-'İlmiyye, Beyrût 1996.
- SERÂC, Muhammed Ali, *el-Lübâb fi Kavâ'id-i'l-Lügati ve Âlâti'l-Edeb*, Dâru'l-Fikr, Şâm 1983.
- SARAKUSTÎ, Ebû Tâhir İsmâil b. Halef b. Saîd, *el-Unvân fi'l-Kırâati's-Seb'*, 'Alemü'l-Kütüb, Beyrût 1405 h.
- SERKÛSÎ, Süleyman b. Ebi'l-Kâsım et-Temîmî, *mâ Vaka'a fi'l-Kur'âni'l-Kerimi mine'z-Zâ'*, Mektebetü Sekâfeti'd-Dîniyye, Cidde 2000.

- SEVGİLİ, Hamit, "Risâle fi'n-Nezr li'l-Molla Halil el-İs'irdî", *Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, 9, 133-151.
- SİBEVEYHÎ, Amr b. Osmân b. Kanber, *el-Kitâb*, Mektebetü'l-Hâncî, Kâhire 1988.
- SİİRDÎ, Molla Halîl, b. Molla Hüseyin b. Molla Halid, *Basiratü'l-Kulüb fi Kelâmi 'Allâmi'l-Guyûb*, Nûbihar Yayınları, İstanbul 2011.
- _____, *el-Kâmûsü's-Sâni fi'n-Nabv ve's-Sarf ve'l-Me'âni*, Hamdi Abdülmecid es-Selefi (thk.), Mektebetu Diyarbakir, Diyarbakır 2012.
- _____, *Şerhu Diyâi Basirati Kalbi'l-'Arûf fi't-Tecvidi ve'r-Resmi ve Ferşi'l-Hurûf*, Süleymaniye Kütüphanesi, 648.
- _____, *Risâla Tecwidê*, Lîs Yayınları, Diyarbakır 2016.
- _____, *Hadîsü'l-Âyeti'l-Leti Tezharu Kable Hurûci İsa ve'l-Mehdi*.Mahtut.
- SİNDÎ, Ebû Tâhir Abdulkayyûm Abdulgafûr, *Safahât fi Ulûmi'l-Kıraat*, Mektebetü'l-İmdâdiye, Mekke h. 1415.
- _____, *Cem'u'l-Kur'âni'l-Kerim fi 'Abdi Hulefâ'r-Râsidin*, Macma'u'l-Melik Fehd, Medine ts.
- SİRÂFÎ, Ebû Said el-Hasen b. Abdillâh b. Merzûbân, *Şerhu Kitâbi Sibeveyhi*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût 2008.
- _____, *Abbârü'n-Nabviyyine'l-Basriyyin*, Mustafa el-Bâbî el-Halebî, Kâhire 1996.
- _____, *İdgâmü'l-Kurrâ'*, Faragî Seyyid Arbâvî (thk.), Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût 2009.
- SÜBKÎ, Ebû Nasr Tâcüddîn Abdülvehhâb b. Ali b. Abdilkâfi, *Men'u'l-Mevâni 'an cem'i'l-Cevâmi' fi Usûli'l-Fıkıh*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût ts.
- SÜNEYKÎ, Ebû Yahya Zeynüddîn Zekeriyye b. Muhammed b. Ahmed el-Ensârî, *ed-Dekâiku'l-Mubkeme fi Şerhi'l-Mukaddime*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût 2006.
- SÜYÛTÎ, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî, *el-İtkân fi Ulûmi'l-Kurân*, el-Hey'etü'l-Misriyye'l-'Amme li'l-Kitâb, Kâhire 1974.

_____, *Hem'ül-Hevâmi' fi Şerhi Cem'il-Cevâmi'*, Mektebetü't-Tevfikiye, Kâhire ts.; *Tabakâtül-Huffâz*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 1403 h.

_____, *Tedribü'r-Râvi fi Şerhi Takribî'n-Nevevi*, Dâru Tayyibe, Riyâd ts.

_____, *el-Câmi'ül-Kebir*, el-Ezheru's-Şerif, Kâhire 2005.

ŞAHİN, Muhammed Abdusselam, *Mecmu'atu's-Şâfiye fi 'İlme'yi't-Tasri'fi ve'l-Hatt*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 2014.

ŞAKAKÎ, Rihâb Muhammed Müfid, *Kur'ân Tilavetinde Mükemmellik*, Guraba Yayınları, İstanbul 2014.

ŞAN, Lokman, "Goldziher'e Göre Kıraatlerin Kaynağı, *Diyânet İlmi Dergi*, c. 53, 11-34.

ŞÂTİBÎ, Ebû Muhammed (Ebü'l-Kâsım) Kâsım b. Firruh b. Halef er-Ruaynî, *Hırzül-Emâni ve Vechüt-Tebâni*, Mektebetü Dâri'l-Hüdâ, Şâm 2005.

ŞÂTİBÎ, Ebû İshâk İbrâhîm b. Mûsâ b. Muhammed el-Lahmî, *Serhu Elfıyeti İbn Mâlik*, Ma'hedü'l-Bühûsî'l-İlmiyye, Mekke 2007.

ŞAYCÎ, Ömer Halife, *el-Mu'cemüt-Tecvîdi*, Dâru's-Siddik, Cübeyl 2009.

ŞENKÎTÎ, Muhammed Emin b. Muhammed Muhtar b. Abdulkadir, *Edvâü'l-Beyân fi İdâhi'l-Kur'âni bi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Fikr, Beyrût 1995.

ŞEREFŞÂH, Rüknuddîn Hasen b. Muhammed, *Şerhu Şâfiyeti İbni'l-Hâcib*, Abdülmaksûd b. Muhammed b. Abdülmaksûd (thk.), Mektebetü's-Sekâfeti'd-Diniyye, Kâhire 2004.

ŞEVKÎ DAYF, Ahmed Abdüsselâm, *el-Medârisü'n-Nabviyye*, Dâru'l-Me'ârif, ts.

ŞEYBÂNÎ, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. ed-Dahhâk b. Mahled, *el-Âbâd ve'l-Mesâni*, Dâru'r-Râye, Riyâd 1991.

TABERÎ, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî, *Câmi'ül-Beyân 'an T'evili Âyi'l-Kur'ân*, Ahmed Muhammed Şakir (thk.), Müessesetü'r-Risâle, Beyrût 2000.

- TÂHİR, Mehmet, "Molla Halil Siirdi", *Sırât-ı Müstakim*, c. 5, 377-378.
- TAHİR, Bursalı Mehmed, *Osmanlı Müellifleri*, Meral Yayınevi, İstanbul ts.
- TAVİL, Seyyid Rızk, *Madhal fî 'Ulûmi'l-Kırâat*, Mektebetü'l-Feysaliyye, Mekke 1985.
- TAYYER, Müsâid b. Süleyman b. Nâsır, *el-Muharraru fî 'Ulûmi'l-Kurân*, Merkezü'd-Dirâsâti ve'l-Ma'lûmâti'l-Kur'âniyye, Cidde 2008.
- TETİK, Necati, *Başlangıçtan IX. Asra Kadar Kırâat İlminin Ta'limi*, İşaret Yayınları, İstanbul 1990.
- TİBÎ, Şihâbüddin Ahmed b. Ahmed b. Bedrüddin, *el-Müfid fi't-Tecvid*, y.y., b.s., ts.
- UKBERÎ, Ebül-Bekâ Muhibbüddin Abdullâh b. el-Hüseyn b. Abdillâh, *İrâbü'l-Kırâati's-Şevâz*, 'Alemü'l-Kütüb, Beyrût 2010.
- ZEBÎDÎ, Ebül-Feyz Muhammed el-Murtazâ b. Muhammed b. Muhammed b. Abdirrezzâk, *Tâcü'l-Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs*, Dâru'l-Hedâyâ. ts.
- _____, *et-Tıbyân fî İrâbi'l-Kur'an*, Mektebetü İsa el-Bâbi, ts.
- ZECCÂC, Ebü İshâk İbrâhîm b. es-Serî b. Sehl, *Mâni'l-Kurân ve İrâbü*, 'Alemü'l-Kütüb, Beyrût 1988.
- ZÂHİD, Gâzî Züheyr, *en-Nabviyyün ve'l-Kırâati'l-Kur'âniyye*, Mecelletü Âdâbi'l-Müstansiriyye, Bağdat 1987.
- ZEHEBÎ, Ebü Abdillâh Şemsüddin Muhammed b. Ahmed b. Osmân, *Ma'rifetü'l Kurrâi'l-Kibâr 'Ale't-Tabakâti ve'l-A'sâr*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût 1997.
- _____, *Ma'rifetü'l Kurrâi'l-Kibâr 'Ale't-Tabakâti ve'l-A'sâr*, Tayar Altıkulaç (thk.), İSAM yayınları, İstanbul 1995.
- ZEKERİYA, Feryâl, *el-Mizân fî Tecvidi'l-Kur'an*, Dâru'l-İmân, Kâhire ts.
- ZEMAŞERÎ, Ebül-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî, *el-Keşşâf'an Hakâiki Gavâmizi't-Tenzil ve Uyûni'l-*

Ekâvil fî Vücûbi't-Te'vil, Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, Beyrût 1420 h.

_____, *el-Müfasssal fî San'ati'l-İ'râb*, Mektebetü'l-Hilâl, Beyrût 1993.

ZENCÂNÎ, Ebû Abdullah, *Târîhu'l-Kur'ân*, Müessesetu Hindâvi, Kahire 2016.

ZERKEŞÎ, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Bahâdır b. Abdillâh, *el-Burbân fî 'Ulûmi'l-Kur'ân*, Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-'Arabî, Kâhire 1957.

ZİBÂRÎ, Muhammed Şefik, *el-Abvalü'd-Dürriyye ve'l-Abbâru'l-Miskiyye fî's-Silsileti'z-Zibâriyye*, Matbaatü Ümmi'r-Rabiyan, Mûsul 1935.

ZİRİKLİ, Hayruddin, *el-A'lâm*, Dâru'l-İlim, Beyrût 2002.

ZÜHEYLÎ, Muhammed Mustafa, *el-Veciz fî Usûli'l-Fikhi'l-İslâmi*, Dâru'l-Hayr, Şâm 2006.

ZÜRKÂNÎ, Muhammed Abdülazîm, *Menâbilü'l-İrfân fî 'Ulûmi'l-Kur'ân*, Matbaatü İsâ el-Bâbî el-Halebî, Kâhire ts.

ZOKAYDÎ, Şeyh Abdulkahhar b. Molla Mahmud b. Siirdi, *Tercemetü'l-'Allâmetü'l-Febbâme Molla Halil es-Siirdi Rabimebü'l-Celil/Tercemetü Hâli Ceddi'l-'Alâ Molla Halil es-Siirdi*, Mahtut.

Fecr Yayınları: 642

Azmu'l-Umûr
KARARLILIK GEREKTİREN İŞLER

Dr. Mehmet Zeki DOĞAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Dr. Nurettin ÇİFTÇİ

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Şubat 2023

ISBN: 978-625-8304-90-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- Abdulgâkî, Muhammed Fuâd. *el-Mu'cemül-müfêbres li alfâzî'l-Kur'ânî'l-Kerim*. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-'Arabî, ts.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsned*. thk. Şuayb b. Muharrem el-Arnaût. 50 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Ateş, Süleyman. *Kur'ân-ı Kerim Tefsiri*. 6 Cilt. İstanbul: Milliyet Yayınları, 1995.
- Aydın, Mehmet - Dumlu, Ömer. *Ana konularıyla Kur'an*. ed. Ömer Dumlu. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2009.
- Begâvî, Ebû Muhammed Hüseyin b. Mesûd. *Meâlimü't-Tenzil*. 4 Cilt. Riyad: Dâru Tayyibe, 1997.
- Beydâvî, Nâsırüddin Ebû Sa'îd 'Abdullâh b. Ömer b. Muhammed eş-Şirâzî. *Envâru't-tenzil ve esrâru't-te'vil*. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-'Arabî, 1418.
- Beyhakî, Ahmed b. Hüseyin. *Delâ'ilü'n-nübüvve ve ma'rifetü abvâli sâhibi's-şeri'a*. thk. Abdülmü'ti Kal'acî. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1998.
- Beyhakî, Ahmed b. Hüseyin. *Şu'abü'l-imân*. thk. 'Abdul'ali 'Abdulhamid Hâmid. 14 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2003.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyin b. Ali. *Sünenül-kübrâ*. thk. Muhammed 'Abdulkâdir 'Atâ. 11 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 3. Basım, 2003.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Câmi'ü's-sahib*. nşr. Muhammed Züheyr b. Nasr. thk. Mustafa Dîb el-Buga. 7 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 5. Basım, 2001.
- Candan, Abdurrahman, *Kavram Atlası İslam Hukuku I*. Ankara: Gazi Kitabevi, 2020
- Candan, Abdurrahman, *Muhtasar Şafî İlmihalî*. Ankara: DİB Yayınları, 2020.

- Cürcânî, Şerif. *et-Ta'rifât*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2013.
- Çiçek, Mehmet Halil. *et-Te'ârîf ve't-te'âbir*. Lübnan: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2020.
- Çiçek, Mehmet Halil. *Farklı Kültürlerin Birlikte Yaşama Formülü*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2. Basım, 2008.
- Çiçek, Mehmet Halil. *Kavram Atlası Tefsir 1*. Ankara: Gazi Kitap Evi, 2020.
- Çiftçi, Nurettin. "Kur'ân'da Musibet-İmtihan İlişkisi" *Hakkari İlahiyat Yazıları I (Dini İlimlerde Kötülük Problemi)*. 143-164. Van: Peyvend, 2021.
- Çiftçi, Nurettin. "Bir Güzel Ahlak Örneği Olarak Kav'l-İ Ma'rûf ve Kur'ân'da Söz/Kavl Çeşitleri" *Din, Düşünce ve Ahlak*. 117-136. İstanbul: Nida yayıncılık, 2022.
- Dârekutnî, Ebû'l-Hasen Ali b. Ömer b. Ahmed. *es-Sünen*. thk. Seyyid Abdullah Hâşim Yemânî el-Medenî. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1966.
- Demirel, Muhsin. *İsra, mirac ve namaz*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2007.
- Derveze, İzzet. *et-Tefsiru'l-hadis*. Kahire: Dâru İhyai't-Türasi'l-'Arabî, 1383.
- Doğan, Mehmet Zeki. "İnsan Sağlığı: Kur'ânî Bir Perspektif". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Salgın Hastalıklar Özel Sayısı (2020)*, 557-578.
- Doğan, Mehmet Zeki. "Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Muhammed Dışındaki Peygamberlere Yapılan Uyarıların Analizi". *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19 (25 Haziran 2021), 102-135.
- Doğan, Mehmet Zeki. *Kur'ân'ın Bilimsel İ'câzı*. İstanbul: Hiper Yayın, 2021.
- Doğan, Mehmet Zeki. "Kur'ân'ın İnanmayanlara Sunduğu Haklar". *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16 (25 Aralık 2020), 68-86.

- Draz, Abdullah. *Kur'an'ın anlaşılmasına doğru*. çev. Salih Akdemir. Ankara: Mim Yayınları, 1983.
- Ebü Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî. *es-Sünen*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1994.
- Ebü Hayyân, Muhammed b. Yûsuf b. Ali b. Yûsuf b. Hayyân el-Endelüsî. *Tefsîrül'-babri'l-mubît*. thk. Sıdkî Muhammed Cemîl. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1420.
- Ebü'l-Hasen Mukâtil b. Süleymân b. Beşîr el-Ezdî el-Belhî. *Tefsîru Mukâtil b. Süleyman*. thk. Abdullah Mahmud Şehhate. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-'Arabî, 1423.
- Elmalılı, Muhammed Hamdi Yazır. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Hikmet Yayınları, 2007.
- Erbaş, Ali. *Bilim ışığında insan din ve diyanet*. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım, 2021.
- Ezherî, Ebû Hansur Muhammed b. Ahmed. *Tehzîbü'l-luğa*. thk. Muhammed 'Ûd Murra'b. 15 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-'Arabî, 2001.
- Ferâhîdî, Ebî 'Abdurrahmân Halîl b. Ahmed. *Kitâbu'l-'Ayn*. ed. Mehdi el-Mehzûmî - İbrâhîm es-Sâmîrâî. 8 Cilt. b.y.: Dâr ve Mektebetü'l-Hilâl, ts.
- Gazâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed. *İbyâu 'ulûmi'd-Dîn*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, t.s.
- Güneş, Abdulbaki. *Aklî Tefsîr Hareketi Mutezile ve Menâr Ekolü*. Van: Ahenk Yayınları, 2003.
- Hakkî, İsmail. *Rûbu'l-beyân*. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-'Arabî, t.s.
- Hâzin, Ebü'l-Hasen Alâüddîn Ali b. Muhammed b. İbrâhîm el-Bağdâdî. *Lübâbü't-te'vîl fî me'ani't-tenzîl*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-'İlmiyye, 1415.
- Izutsu, Toshikiko. *Kur'an'da Allah ve İnsan*. çev. Süleyman Ateş. Ankara: Ankara Üniv. İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1975.

- İbn Abbâs, Abdullah. *Tenvirü'l-mıkbâs min tefsiri İbni'l-'Abbâs*. thk. Mecdüddin Ebü Tâhir Muhammed b. Ya'kûb el-Firûzâbâd. Lübnan: Dâru'l-Kütübî'l-'İlmiyye, t.s.
- İbn Fâris, Ebî Hüseyin 'Ahmed b. Zekeriyâ. *Mekâyisi'l-luğa*. thk. Abdusselâm Muhammed Hârûn. 6 Cilt. y.y.: İti'hâdu'l-Kitâbi'l-'Arab, 2001.
- İbn Hişâm, Ebü Muhammed Cemâlüddin Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyüb el-Himyerî. *es-Siretü'n-nebeviyye*. thk. Mustafâ es-Sekâ, İbrâhîm el-Ebyârî, 'Abdulhafız eş-Şelebî. 2 Cilt. Mısır: Şirketu Mektebeti ve Matba'ati Mustafa el-Bâbî el-Halebî ve Evladihi, 2. Basım, 1955.
- İbn 'Aşûr, Muhammed Tâhir. *et-Tabrîr ve't-tenvir*. 30 Cilt. Tunus: Dâru't-Tünîsiyye, 1984.
- İbn 'Atıyye, Ebü Muhammed 'Abdülhak b. Gâlib b. 'Abdirrahmân b. Gâlib el-Muhâribî el-Gırnâtî el-Endelüsî. *el-Muharreru'l-veciz fi tefsiri'l-Kitâbi'l-'aziz*. thk. Abdüsselâm Abdüşşâfi Muhammed. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-'İlmiyye, 1422.
- İbn İshâk, Ebü Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Yesâr b. Hıyâr el-Muttalibî el-Kureşî el-Medenî. *Siretü İbn İshâk*. thk. Süheyl Zekkâr. Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 1978.
- İbn Kayyim, Ebü Abdillâh Şemsüddin Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyüb ez-Zürâi ed-Dimaşki el-Hanbelî. *'Uddetü's-sâbirin ve zabiretü's-şâkirin*. thk. Zekeriyâ 'Alî Yûsuf. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-'İlmiyye, ts.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddin İsmâil b. Şihâbiddin Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî. *Tefsirü'l-Kur'âni'l-'azîm*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-'Arabî, 1997.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddin İsmâil b. Şihâbiddin Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dimaşki eş-Şâfi. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Mustafâ Abdulvâhid. 4 Cilt. Mısır: 'İsâ el-Bâbî el-Halebî, 1967.

- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullâh b. Ahmed b. Muhammed b. Kudâme el-Cemmâilî el-Makdisî. *el-Muğni*. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1405.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid Mâce el-Kazvîni. *Sünen-i İbn Mâce*. thk. Muhammed Fuad Abdulbâki. Beyrut: Dâru'l-Fikr, t.s.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Muhammed b. Mûkerrem. *Lisânu'l-'Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru's-Sadr, ts.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî. *et-Tabakâtü'l-kübrâ*. thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1990.
- İbn Seyyidünnâs, Ebû'l-Feth Fethuddîn Muhammed b. Muhammed b. Muhammed el-Ya'merî. *Uyünü'l-eser fi funûnî'l-megâzî ve's-şemâ'il ve's-siyer*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1993.
- İbn Sîde, Ebü'l-Hasen Ali b. İsmâil ed-Darîr el-Mürsî. *el-Mubasas*. thk. Halîl İbrâhîm Cefâl. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasî'l-'Arabî, 1997.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-'Abbâs, Takyuddîn Ahmed b. Abdilhalîm el-Harânî. *el-Emru bil-ma'rûf ven'nehyu ani'l-münker*. thk. Salâhuddîn el-Müncid. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-Cedîd, 1976.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-'Abbâs, Takyuddîn Ahmed b. Abdilhalîm el-Harânî. *el-'Ubûdiyye*. thk. Ali Hasan Abdülhamîd. y.y.: Dâru'l-İsâle, 3. Basım, 1999.
- İbnü'l-Arabî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Meâfirî. *Ârizatü'l-abvezi fi şerhi't-Tirmizî*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2008.
- İsfahânî, Hüseyin b. Muhammed b. Mufaddal. *Müfredâtu elfâzî'l-Kur'ân*. 2 Cilt. Dımaşk: Dâru'n-Neşr, Dâru'l-Kalem, ts.
- İsfahânî, Hüseyin b. Muhammed b. Mufaddal. *Tefsîru Râgıb el-İsfahânî*. 5 Cilt. Mısır: Külliyyetü'l-Edeb Câmi'atü Tantâ, 1999.

- Kâdi Abdulcebbar, Ebü'l-Hasen Kâdi'l-kudât Abdulcebbar b. Ahmed b. Abdulcebbar el-Hemedânî. *Şerhu'l-Usûli'l-hamse*. thk. Abdülkerim Osman. Kahire: Mektebetu Vehbe, 1996.
- Kâdi İyâz, Ebü'l-Fazl İyâz b. Mûsâ b. İyâz el-Yahsubî. *Meşâriku'l-envâr 'alâ sıbâhî'l-âşâr*. 2 Cilt. y.y.: Mektebetü'l 'Atikat ve Dâru't-Türâs, ts.
- Karâfi, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. İdris b. Abdirrahmân el-Mısri el-. *ez-Zahîre*. thk. Muhammed Haccî. Beyrut: Dâru'l-Ğarb, 1994.
- Karaman, Hayrettin vd. *Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsiri*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007.
- Kardâvî, Yûsuf. *es-Sabru fi'l-Kur'an*. Kahire: Mektebetu Vehbe, 1989.
- Kâsimî, Muhammed Cemâluddîn. *Mebâsinu't-te'vil*. thk. Muhammed Bâsil. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-'İlmiyye, 2. Basım, 1418.
- Kefevî, Ebü'l-Bekâ Eyyûb b. Mûsâ. *el-Külliyât*. thk. Adnân Dervîş - Muhammed el-Mısri. Beyrut: Müessesetu'r-Risâle, 1998.
- Kurtubî, Ebû 'Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh. *el-Câmi'u li abkâmi'l-Kur'an*. thk. Ahmed el-Berdunî - İbrâhim el-Atfîş. 20 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübî'l-Mısriyye, 2. Basım, 1964.
- Lâşîn, Mûsâ Şahîn. *Fethu'l-mun'im şerhi Sabihi Müslim*. y.y.: Dâru's-Şurûk, 2002.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Te'vilâtü'l-Kur'an*. thk. Mecdî Bâzlûm. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-'İlmiyye, 2005.
- Menbecî, Cemâluddîn Ebû Muhammed Ali b. Ebî Yahyâ. *el-Lübâb fi'l-cem'i beyne's-sünneti ve'l kitâb*. thk. Muhammed Fadl 'Abdul'azîz Murâd. Dımaşk: Dâru'l-Kalem, 2. Basım, 1994.
- Mevdüdî, Ebü'l-A'lâ. *Tefhimu'l-Kur'an*. çev. Muhammed Han Kanyanî vd. İstanbul: İnsan Yayınları, 1996.

- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmi 'u's-sabih*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-'Arabî, ts.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât Hâfîzüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd. *Medâriku't-tenzîl ve hakâikut'te'vil*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1998.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Müri. *el-Mecmû'*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1997.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Müri. *el-Minhâc fi şerhi Sabîhi Müslim b. el-Haccâc*. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-'Arabî, 1392.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Müri. *Riyâzü's-Sâlibin*. çev. Yaşar Kandemir vd. 8 Cilt. İstanbul: Erkam Yayınları, 2011.
- Nisâbüri, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Hâkim. *el-Müstedrek 'ale's-Sahîbayn*. Kahire: Dâru'l-Harameyn li't-Tab'ati ve'n-Neşri ve't-Tevzi', 1997.
- Nisâbüri, Nizâmüddîn Hasen b. Muhammed b. Hüseyin el-A'rec. *Garâ'ibü'l-Kur'an ve regâ'ibü'l-furkân*. thk. Zekeriyâ Umeyrât. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-'İlmiyye, 1416.
- Özarslan, Selim. "İyiliği emretmek ve kötülükten Sakındırmak (el-Emru bi'l-Ma'rûf ve'n-Nehyu a'ni'l-Münker) Prensibi Üzerine Bir İnceleme". *Diyanet İlmî Dergi* 42/3 (2006), 79-94.
- Râzî, Ebû 'Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Mefâtihu'l-gayb*. 32 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-'Arabî, 3. Basım, 1420.
- Rızâ, Reşîd. *Tefsîrü'l-menâr*. 12 Cilt. Mısır: el-Heyetü'l-Mısriyyetü'l-'Ammatü li'l-Kitâb, 1990.
- Soysaldı, Mehmet. "Kur'an Semantiği Açısından Takva". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1996), 21-42.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *ed-Durru'l-mensûr*. Mısır: Dâru'l-Hicre, ts.

- Süyûtî, Ebû'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî eş-Şâfiî. *el-İtkân fi 'ulumî'l-Kur'ân*. thk. Mustafa Dîb el-Bugâ. 2 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 3. Basım, 1996.
- Şâfiî, Muhammed b. İdrîs eş-. *el-Üm*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1393.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'ul-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. Beyrut: Muessesetu'r-Risâle, 2000.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr. *Tarihu'l-ümemi ve'l-mülûk*. thk. Muhammed Ebû'l-Fadl İbrâhîm. 11 Cilt. Mısır: Dâru'l-Ma'rife, 2. Baskı., 1967.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *es-Sünen*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-'Arabî, ts.
- Tokpınar, Cemil. *Sabah namazına nasıl kalkılır?* İstanbul: Nesil Yayınları, 2005.
- Uludağ, Süleyman. "Takvâ". *DİA*. 39/484-486. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.
- Vâhidî, Ebû'l-Hasen Ali b. Ahmed b. Muhammed en-Nisâbüri. *el-Vasît fi tefsiri'l-Kur'ân'il-mecid*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-'İlmiyye, 1994.
- Vakidî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkid el-Eslemî el-Medenî. *el-Megâzi*. thk. M. Cons. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-'Alemî, 3. Basım, 1989.
- Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Serî b. Sehl el-Bağdâdî. *Me'âni'l-Kur'ân ve i'rabuhu*. Beyrut: 'Alemü'l-Kütüb, 1988.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed. *el-Keşşâf 'an hakâiki ğavâmidî't-tenzil ve 'uyûnî'l-akâvili fi vü-cûbi't-te'vîl*. thk. Muhammed Abdüsselam Şahin. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-'İlmiyye, 6. Basım, 2015.

Fecr Yayınları: 643

Kur'an'ı Anlama Yöntemi Olarak
KUR'ÂN'IN KUR'ÂN'LA TEFSİRİ

Dr. Nurettin ÇİFTÇİ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Dr. Mehmet Zeki DOĞAN

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Şubat 2023

ISBN: 978-625-8304-89-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulkâkî, Muhammed Fuâd. *el-Mu'cemu'l-Mufebres li Elfâzî'l-Kur'ânî'l-Kerim*. Kâhire: Dâru'l-Hadîs, 1364.
- Abdussettâr, Fethullâh Saîd. *el-Medbal fî Tefsîri'l-Mevdûi*. Kâhire: Dâru't-Tevzî ve'n-Neşri'l-İslâmiyye, 1411.
- Adam, Baki. "Tevrât" . *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 2012.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdullah eş-Şeybânî. *Müsned el-İmâm Ahmed b. Hanbel*. Kâhire: Dâru'l-Hadîs, 1416.
- Ahmed Emîn. *Fecru'l-İslâm*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1969.
- Akdemir, Salih vd. *Kur'an'a Dilbilimsel Yaklaşımlar*. İstanbul: KURAMER Yayınları, 2017.
- Aksan, Doğan. *Anlambilim-Anlam Bilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*. Ankara: Engin Yayınevi, 2016.
- Aksan, Doğan. *Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu, 2015.
- Albayrak, Halis. *Kur'an Bütünlüğü Üzerine- Kur'an'ın Kur'an'la Tefsiri*. İstanbul: Şule Yayınları, 2016.
- Albayrak, Halis. "Kur'an'da Gayb Kelimesi Üzerine Kronolojik Bir Okuma" *Din Dilinde Gayb*. İstanbul: Kuramer, 2015.
- Âlûsî, Ebû Senâ Şihabuddîn Mahmûd. *Rûbu'l-Me'âni fî Tefsîri'l-Kur'ân'il-Azîm ve' s-Seb'i'l-Mesâni*. 30 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1415.
- Âmidî, Ali b. Muhammed. *el-Ihkâm fî Usûli'l-Abkâm*. 4 Cilt. Riyâd: Dâru's-Semî'i, 1423.
- Amrî, Ahmed Cemâl el-. *Dirasâtu fî't-Tefsîri'l-Mevdûi li'l-Kıssati'l-Kur'âni*. Kâhire: Mektebetu'l-Hancî, I., 1406.
- Apaydın, Yunus. "Te'vîl" . *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 2012.
- Âsım Efendi, Mütercim. *Kamusu'l-Muhit Tercümesi*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2014.
- Ateş, Süleyman. *Kur'an Ansiklopedisi*. 30 Cilt. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 2002.

- Ateş, Süleyman. *Yüce Kur'an'ın Tefsiri*. 12 Cilt. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1989.
- Aydın, Muhammed. "Rivâyet Tefsiri ve Kur'an'ın Kur'an'la Tefsiri: Eleştirel Bir Yaklaşım". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XX/2 (2009), 1-32.
- A'zami, Muhammed Mustafa. *Vahyedilişinden Derlenişine Kur'an Tarihi Eski ve Yeni Abit ile Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. İstanbul: İz Yayınları, 2006.
- Babâî, Ali Ekber vd. *Kur'an Tefsiri Metodolojisi*. İstanbul: el-Mustafa Yayınları, 2013.
- Bakl-i Şirazi, Ebû Muhammed Sadreddîn Ruzbihan b. Ebi Nasr. *Tefsiru Arâisu'l-Beyân fi Hakâiki'l-Kur'an*. Beyrût: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2008.
- Bayındır, Abdulaziz. *Kur'an Işığında Doğru Bildiğimiz Yanlışlar*. İstanbul: Süleymaniye Vakfı yayınları, 2014.
- Beğâvî, Ebû Muhammed Muhyi's-Sunne el-Huseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ'. *Tefsiru'l-Beğâvî-Me'âlimu't-Tenzil*. I-VIII Cilt. Riyad: Dâru't-Taybe, 1997.
- Beydâvî, Nâsıru'd-Dîn Ebu'l-Hayr Abdullah b. Ömer b. Muhammed eş-Şirâzî eş-Şâfiî. *Envâru't-Tenzil ve Esrâru't-Te'vil*. I-V Cilt. Beyrût: Dâru'l-İhyâ Turâsî'l-Arabî, 1418.
- Bigiyev, Musa Carullah. *Kur'an Sünnet İlişkisine Farklı Bir Yaklaşım Kitâbu's-Sünne*. Ankara: Ankara okulu Yayınları, 2009.
- Bikâî, Burhaneddin İbrâhim b. Ömer. *Nazmu'd-Durer fi Tenâsübi's-Suver*. Kâhire: Dâru'l-Kitabi'l-İslâmî, trs.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Meâli Âlisi ve Tefsiri*. İstanbul: İpek Yayın Dağıtım, trs.
- Birişik, Abdulhamit. "Katâde b. Diâme". *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Birişik, Abdulhamit. "Rahmet". *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 2007.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil. *el-Câmi'u's-Sahih*. Riyad: Beytü'l-Efkâr, 1997.

- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil el. *el-Câmi'u's-Sahih*. nşr. Muhammed Zühêyr b. Nasr. 9 Cilt. Dımaşk: Dâru Tavki'n-Necât, 1. Basım, 1422/2001.
- Bureydî, Ahmed b. Muhammed. "Tefsîru'l-Kur'âni bi'l-Kur'ân" . *Mecelletu Ma'bedî'l-İmâm Şâtibi li'd-Dirâsâtil-Kur'âniyye 2* (Zu'l-Hicce h 1427).
- Câbirî, Muhammed Âbid. *Febmu'l-Kur'ân*. 3 Cilt. Mağrib: Dâru'l-Beyda, 2008.
- Câbirî, Muhammed Abid. *Kur'ân'a Giriş*. İstanbul: Mânâ Yayınları, 2010.
- Câhız, Ebû Osman Amr b. Bahr. *el-Beyân ve't-Tebyin*. Mektebetu'l-Hancî, 1418.
- Cakâtî, Ömer b. Bekrî. *Tefsîru'l-Kur'ân bi'l-Kur'ân Cemân ve Dirâseten min Evveli Süreti'l-Fâtihati ila Âhiri Süreti'n-Nisâ*. Medine: Medine İslâm Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1430.
- Cerrahoğlu, İsmail. "Atâ b. Ebi Rebâh" . *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 1991.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsîr Usûlü*. Ankara: TDV Yay, 2014.
- Cessâs, Ahmed b. Ali er-Râzî (öl. 370/981). *el-Fusûl fi'l-Usûl*. IV Cilt. Kuveyt: Vezaretu'l-Evkaf ve'ş-Şuûnu'l-İslâmiyye el-İdaretu'l-Âmme li'l-İftâi ve'l-Buhûsi'l-Şer'iyye, 1414.
- Cevherî, İsmâil b. Hammâd. *es-Sihâh Tâcu'l-Luğa ve Sihâh el-Arabiyye*. Beyrût: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1399.
- Cürcânî, Ali b. Muhammed es-Seyyid eş-Şerîf. *Mu'cemu't-ta'rifât*. Kâhire: Dâru'l-Fadile, trs.
- Çağrıç, Mustafa. *Kur'ân'ın Geliş Ortamında Ahlak ve İnsan İlişkileri*. İstanbul: Kuramer, 2017.
- Çantay, Hasan Basri. *Kur'ân-ı Hakîm ve Meâli Kerîm*. 3 Cilt. İstanbul, 1401.
- Çetin, M. Nihad. "Arap Yazısı" . *DİA*. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Çiçek, M. Halil. *Müşkilu'l-Kur'ân'ı Yeniden Değerlendirmek*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2016.

- Demirci, Muhsin. *Konulu Tefsire Giriş*. İstanbul: İFAV, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2017.
- Demirci, Muhsin. *Kur'an Tarihi*. İstanbul: MÜİFAV Yay., 2014.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Tarihi*. İstanbul: İFAV, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2014.
- Dereli, Muhammed Vehbi. *Kur'an'ın Muhtevası ve Yorumu*. Ankara: Fecr yayınları, 2011.
- Dereli, Muhammed Vehbi. *Tefsirde Yanılgı Sebepleri ve Bunlardan Korunma Yolları*. İstanbul: Fecr yayınları, 2009.
- Derveze, Muhammed İzzet. *el-Kur'ānu'l-Mecid*. Beyrüt: Menşurātu'l-Mektebeti'l-Asriyye, trs.
- Derveze, Muhammed İzzet. *et-Tefsiru'l-hadis*. X Cilt. Kâhire: Dâru'l İhya el-Kutubi'l-Arabiyye, 2000.
- Doğan, Mehmet. *Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Gerçek Hayat Yayınları, 2001.
- Doğan, Mehmet Zeki. *Kur'an'ın Bilimsel İcâzı*. İstanbul: Hiper Yayın, 2021.
- Doğan, Mehmet Zeki. "Abdülkerim Müderris'in Mevâhibu'r-Rahmân fi Tefsiri'l-Kur'an Adlı Tefsirinde Müteşâbih Âyetlere Yaklaşımı" . *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 5/2 (2021), 329-354.
- Doğan, Mehmet Zeki. "Kur'an-ı Kerim'de Sıfatın İşlevi ve Manaya Katkısı" . *İslami İlimler Dergisi*, 17/1, (2022), 155-182.
- Draz, Muhammed Abdullah. *en-Nebeu'l-Azim*. Riyad: Dâru't-Taybe, 1997.
- Dumlu, Ömer. "Konulu Tefsir ve Düşündürdükleri". 157-174. Samsun: Samsun İlim Yayıma Eğitim Vakfı, 1992.
- Durmuş, İsmail. "Meâni" . *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Durmuş, Zülfikar. *Kur'an'a Göre Kur'an*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2012.
- Ebü Dâvud, Süleyman b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdi. *Sünen-i Ebi Dâvud*. 4 Cilt. Sayda-Beyrüt: el-Mektebetu'l-Asriyye, trs.

- Ebû Hayyân, Esîru'd-Dîn Muhammed b. Yûsuf b. 'Ali b. Yûsuf el-Endulusî. *el-Babru'l-Muhîb*. 8 Cilt. Beyrût: Dâru'l-İhyâi't-Turâsi'l-'Arâbî, trs.
- Ebû Zehre, Muhammed. *İslâm Hubuku Metodolojisi (Fıkıh Usûlü)*. çev. Abdülkadir Şener. Ankara: Fecr yayınları, 1997.
- Ebû Zeyd, Nasr Hamid Muhammed. *el-Hidâyetu'l-İrfân fî Tefsîri'l-Kur'ân'i bi'l-Kur'ân*. Mısır, 1349.
- Ebû Ubeyde, Ma'mer el-Müsennâ et-Teymî el-Basrî. *Mecâzu'l-Kur'ân*. ed. Muhammed Fuat Sezgin. Kâhire: Mektebetu'l-Hanci, 1381.
- Ebu'l-Kâsım, es-Sahib İsmâil b. Abbâd. *el-Muhîb fi'l-Lûğa*. Beyrût: 'Âlemu'l-Kutub, 1414.
- Ebu's-Suûd, Muhammed b. Muhammed el-İmâdî(*Tefsîru Ebi's-Suûd-İrşâdu Aklî's-Selîm ila Mezaya'l-Kur'ân'il-Kerim*. Beyrût: Dâru'l-İhyâ ve Turâsi'l-Arabî, ts.
- Elmalılı, Hüseyin - Aslan, Şükrü. "Garîb". *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 1996.
- Emîl Bedî, Ya'kub. *el-Mu'cemu'l-Mufassal fi'l-Luğati ve'l-Edeb*. Beyrût: Dâru'l-İlmi'l-Melayîn, 1987.
- Esed, Muhammed. *Kur'an Mesajı Meal Tefsîr*. çev. Cahit Koytak - Ahmet Ertürk. İstanbul: İşaret Yayınları, 2002.
- Ferrâ', Ebû Zekeriyâ Yahya b. Ziyâd. *Me'âni'l-Kur'ân*. Beyrût: Alemu'l-Kitab, 1403.
- Ferrâ', Ebû'l-Ya'la Muhammed b. el-Hüseyin. *el-Udde fi Usûli'l-Fıkıh*. Riyad, 1414.
- Fîrûzâbâdî, Mecdu'd-Din Muhammed b. Ya'kub. *el-Kâmûsu'l-Muhîb*. Kâhire: Dâru'l-Hadîs, 1429.
- Fîrûzâbâdî, Mecdu'd-Din Muhammed b. Ya'kub. *Tenvîru'l-Mikbâs min Tefsîri İbn Abbâs*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1412.
- Gazalî, Muhammed. *Keyfe Neteâmelu Meal-Kur'ân?* Kâhire: Nahdatu Mısır, 2005.
- Ğazzâlî, Ebû Hamîd Muhammed b. Muhammed. *el-Mustasfâ' min İlmi'l-Usûl*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1993.

- Gökkır, Necmettin. *Kur'an Dilinin Sosyo-Kültürel Bağlamı*. İstanbul: İFAV, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2014.
- Gökkır, Necmettin. "Tefsir Usulünde 'Lafız-Mânâ' İlişkisinin Tespiti ve Bağlam Bilgisinin Önemi" . *Tarihten Günümüze Kur'an İlimleri Tefsir Usulü*. İstanbul: İlim Yayma Vakfı Kur'an ve Tefsir Akademisi, Kur'an ve Tefsir Akademisi Araştırmaları, 2009.
- Güneş, Abdulkaki. *Kur'an Kıssaları ve Medeniyetlerin İnşası*. İstanbul: Gündönümü Yayınları, 2005.
- Güneş, Abdulkaki. "Kur'an Kıssalarında Eski Uygarlıklar" . *Akademik Araştırmalar Dergisi* 24 (2005).
- Güven, Şahin. "Günümüz Tefsir Çalışmalarında Yeni bir Yöntem: Konulu Tefsir Metodu". *Tarihten Günümüze Kur'an'a Yaklaşımla*. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2010.
- Güven, Şahin. *Konulu Tefsir Metodu*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2012.
- Hacımüftüoğlu, Nasrullah. "Bedî". *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 1992.
- Hacımüftüoğlu, Nasrullah. "Beyân". *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 1992.
- Halefullah, Muhammed Ahmed. *el-Fennu'l-Kasasi fi'l-Kur'âni'l-Kerim*. Beyrût: Muessetu'l-İntişâr el-Arabî, 4. Basım, 1999.
- Halil b. Ahmed el-Ferâhidî. *Kitâbu'l-Ayn*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1424.
- Hamidullah, Muhammed. *İslam Peygamberi: Hayatı ve Eserleri*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2004.
- Hamidullah, Muhammed. *Kur'an-ı Kerim Tarihi*. çev. Abdülaziz Hatip vd. İstanbul: Beyan Yayınları, 2013.
- Harman, Ömer Faruk. "İncil". *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 2000.
- Hatib, Abdulkerim Mahmûd el-. *Tefsiru'l-Kur'âni li'l-Kur'an*. Kahirre: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1386.
- Hatib, Abdulkerim Mahmûd el-. *el-Kasasu'l-Kur'âni fi Mantûkibi ve Mefbûmibi*. Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, 1395.

- Heysemî, Nureddin Ali b. Ebi Bekr. *Mecme'u'z-Zevâid ve Menbe'u'l-Fevâid*. Kâhire: Mektebetu'l-Kudsî, ts.
- Humed, Esâd Mahmud. *Eyseru't-Tefâsir*. Dımaşk, Dördüncü, 1419.
- İbn Arabî, Muhyiddin. *Fususul-Hikem*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, t.s.
- İbn Arabî, Muhyiddin. *Tefsîru İbn Arabî*. yy., trs.
- İbn Aşûr, Muhammed Tahir. *Tefsîru't-Tabrîr ve't-Tenvîr*. Tunus: ed-Dâr et-Tûnusiyye lî'n-Neşr, 1984.
- İbn Atiyye, Ebû Muhammed Abdulhak b. Ğâlib. *el-Muharraru'l-Veciz fi Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*. ed. thk. Abdusselâm Abduşşafi Muhammed. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1. Basım, 1422.
- İbn Atiyye, Ebû Muhammed Abdulhak b. Ğâlib. *el-Muharraru'l-Veciz fi Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2001.
- İbn Cevzî, Ebu'l-Ferac Abdurrahmân b. Ebi'l-Hasan b. Ali. *Zâdu'l-Mesîr fi İlmî't-Tefsîr*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2002.
- İbn Cizzî, Ebû'l-Kasım Muhammed b. Ahmed. *et-Teshîl li Ulûmî't-Tenzîl*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1415.
- İbn Ebî Dâvud, Ebû Bekr Abdullah b. Süleyman b. el-Eşâs es-Sicistânî. *Kitâbu'l-Mesâbih*. Beyrût: Dâru'l-Beşâiri'l-İslamiyye, 1423.
- İbn Ebî Hâtim, Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed b. İdrîs b. el-Munzir et-Temîmî el-Hanzeli er-Râzî. *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*. Suudi Arabistân: Mektebetu Nizâr Mustafâ' el-Bâz, 1419.
- İbn Fâris, Ebu'l-Huseyîn Ahmed b. Fâris b. Zekeriyâ. *Mu'cemu Mekâyisi'l-Luĝa*. Beyrût: Dâru'l-Fıkr, 1399.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebu'l-Fadl Şihabuddîn Ahmed b. Ali. *Tebzîbu't-Tebzîb*. Kâhire: Dâru'l-Kutubi'l-İslâmî, ts.
- İbn Kuteybe, Abdullah b. Muslim. *Te'vilu Müşkili'l-Kur'ân*. Kâhire: Dâru't-Turâs, 1973.
- İbn Nureddîn, Muhammed b. Ali b. Abdullah b. İbrâhîm b. Hatîb. *Teysîru'l-Beyân li Abkâmi'l-Kur'ân*. Suriye: Dâru'n-Nevâdir, 1433.

- İsfahânî, Ebû'l-Kâsım el- Hüseyin b. Muhammed Rağıp. *el-Mufredât fi Ğaribi'l-Kur'an*. Beyrût: Dâru'l-Kalem, 1412.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Ali. *Fethu'l-Bâri Şerhi Sabihî'l-Buhâri*. Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, 1379.
- İbn Haldun, Velîyuddin Abdurrahmân b. Muhammed. *Mukaddime*. Dımaşk: Dâru Yu'rab, 2004.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtım Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî. *Sabih-i İbn Hibbân*. Beyrût: Müessesetü'r-Risale, 1414.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Abdullah Cemaleddin b. Yûsuf b. Ahmed b. Abdullah el-Ensârî. *Muğni'l-Lebib an Kutubi'l-E'arib*. Beyrût: el-Mektebetu'l-Asriyye, 421M.S.
- İbn Kayyım, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ebi Bekr el-Cevziyye. *et-Tibyan fi Aksâmi'l-Kur'an*. Kâhire: Mektebetu'l-Mütenebbi, trs.
- İbn Kayyım el-Cevziyye, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ebî Bekr. *Tefsîru'l-Kayyım li-İmâm İbn Kayyım*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, ts.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İsmâil b. Ömer. *el-Bidaye ve'n-Nihaye*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İsmâil b. Ömer. *Tefsîru'l-Kur'ani'l-Azim*. 8 Cilt. Taybe: Daru't-Taybe lin'-Neşri ve't-Tevzi', 2., 1420.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İsmâil b. Ömer. *Tefsîru'l-Kur'ani'l-Azim*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2012.
- İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezid el-Kazvinî. *Sünen-i İbn Mâce*. y.y.: Mevki'u'l-İslâm, trs.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mukrim. *Lisânu'l-Arab*. 55 Cilt. Kâhire: Dâru'l-Ma'ârif, ts.
- İbn Teymiyye, Takıyuddîn Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Abdulhalim. *Mecmû'u'l-Fetevâ*. Medine, 1425.
- İbn Teymiyye, Takıyuddîn Ebû'l-Abbâs Ahmet b. Abdulhalim. *Mukaddime fi Usûli't-Tefsîr*. ed. Dr. Adnan Zerzûr. Dımaşk, 1972.
- İbn Usfûr, Ali b. Mü'min. *el-Mukarrib*. yy., ts.

- İbnu'z-Zübeyr, Ebû Ca'fer Ahmed b. İbrâhim es-Sakafî el-Ğirnâti. *Milâku't-Te'vil*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1971.
- İbrâhim Mustafâ' vd. *el-Mu'cemu'l-Vasit*. y.y.: Dâru'd-Da've, trs.
- Îcî, Muhammed b. Abdurrahmân b. Muhammed b. Abdullah. *Câmi'u'l-Beyân fî Tefsiri'l-Kur'an*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1424.
- İsfahânî, Ebû'l-Kasım el-Hüseyn b. Muhammed er-Râgıp. *Mukaddimetu Câmi'i't-Tefsîr*. Kuveyt: Dâru'd-Davet, 1984.
- İslamoğlu, Mustafa. *Hayat Kitabı Kur'an: Gerekçeli Meal*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 1. baskı 2008., 2008.
- İzutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Allah ve İnsan*. çev. Süleyman Ateş. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, trs.
- İzutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Dinî ve Ahlâkî Kavramlar*. çev. Selahattin Ayaz. İstanbul: Pınar Yayınları, 2013.
- Kafiyeci, Muhyiddin Muhammed b. Süleymân. *et-Teyisir fî Kavâidi İlmî't-Tefsîr*. Kâhire: Mektebetu'l-Kudsî, 1998.
- Kandemir, Mehmet Yaşar. "Hadis" . *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Kanûcî, Sadık Hasan Hân el-. *Fethu'l-Beyân fî Mekâsidi'l-Kur'an*. thk. Abdullah b. İbrâhim el-Ensârî. Beyrût: el-Mektebetu'l-Asriyye, 1412.
- Karaman, Hayreddin. *Kur'an Yolu: Türkçe Meal ve Tefsîr*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2. baskı., 2007.
- Karaman, Hayrettin - vd. *Kur'an-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâlî*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007.
- Karataş, Ali. *İmâm Mâturidî'nin Te'vilâtü'l-Kur'an'ında Kur'an'ı Kur'an'la Te'vili*. İstanbul: Yesevi Yayıncılık, 2014.
- Kâsımî, Muhammed Cemaluddîn. *Mehâsinu't-Te'vil*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1424.
- Kaya, Mehmet. *İrab Değerlendirmelerinin Kur'an'ın Anlaşılmasındaki Rolü- Zemaşeri Örneği*. Çorum: Bir Medya, 2014.
- Kazvînî, Celâleddin el-Hatîb Muhammed b. Abdurrahmân b. Ömer b. Ahmed. *el-İzâh fî Ulûmi'l-Belağâ*. Beyrût: Dâru İhyai'l-ulûm, 1419.

- Kelbî, Ebû'l-Kasım Muhammed b. Ahmed b. Cizzî el-. *et-Teshîl li Ulûmi't-Tenzîl*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1995.
- Kesler, Muhammed Fatih. "Mücâhid b. Cebr" . *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 2006.
- Kırca, Celal. "Âd" . *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 1998.
- Kırca, Celal. "Kur'an'ı Anlama Sorunları ve Yöntemleri" . *Bilîmnâme Düşünce Platformu XXVI*/1 (2014).
- Kırca, Celal. "Semûd" . *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 2009.
- Koca, Ferhat. "Tahsis" . *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 2010.
- Koçkuzu, Ali Osman. "Ebû't-Tufeyl Âmir b. Vasile b. Abdullâh el-Leysi" . *DİA*. C. X. Ankara: TDV Yayınları, 1994.
- Koçyiğit, Talat. *Hadis Usûlü*. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Kurtûbî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr. el-Câmi' li Ahkâmî'l-Kur'an. Beyrût: Müessesetu'r-Risale, 2006.
- Kutub, Seyyid. *Fi Zilâli'l-Kur'an*. VI Cilt. Kâhire: Dâru's-Şuruk, 2004.
- Mahallî, Celâluddîn Muhammed b. Ahmed - Suyûtî, Ebu'l-Fadl Celâluddîn Abdurrahmân. *Tefsîru'l-Celâleyn*. Kâhire: Dâru'l-Hadîs, trs.
- Mâturidî, Ebû Mansûr. *Te'vilâtu Ehlî's-Sünne*. Beyrût: Muessese-tu'r-Risâle Nâşirûn, 2004.
- Mâverdî, Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Habîb. *en-Nüket ve'l-uyûn*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2010.
- Mebrûk, Ali. *Kur'an Yazuları Mushaf Öncesi Canlı Kur'an'ın izinde*. İstanbul: Mânâ Yayınları, 2016.
- Mennâ'u'l-Kattân, Halîl. *Mebâhis fi Ulumi'l-Kur'an*. Beyrût: Muesesetu'r-Risâle Nâşirûn, 2006.
- Mes'ûdî, Ali b. Hüseyin. *Murûcu'z-Zeheb*. Mevkiu'l-Verrâk, ts.
- Metirî, Muhsin b. Hâmid. *et-Tefsîru'l-Kur'an'î bi'l-Kur'an Te'silun ve Tak'vimun*. Riyâd: Dâru't-Tedmuriyye, 1432.
- Mevdûdî, Ebu'l-A'la. *el-Mustalahâtu'l-Erba'a fi'l-Kur'an*. ed. Muhammed Kâzım Sibâk. Tahran: Dâru İhsan, 1372.
- Mevdûdî, Ebu'l-A'la. *Tefhimu'l-Kur'an*. VII Cilt. İstanbul: İnsan Yayınları, 1996.

- Mukâtil b. Süleymân. *el-Vücûb ve'n-Nezâir fi'l-Kur'âni'l-Azîm*. Dımaşk, 1427.
- Mukâtil b. Süleymân. *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân (et-Tefsîru'l-Kebîr)*. V Cilt. Beyrût: Muessetu't-Tarihî'l-Arabî, 142, 1423.
- Müslim, Ebu'l-Hüseyn el-Kuşeyrî en-Nisâbüri Haccâc b. *el-Câmi'u's-Sabîh*. Riyâd: Dâru'l-Efkâr, 1998.
- Müslim, İbn Haccâc Ebu'l-Hüseyn el-Kuşeyrî en-Nisâbüri. *el-Câmi'u's-Sabîh*. y.y.: Mevkiul İslâm, ts.
- Müslim, Mustafa. *Mebâhis fi Tefsîri'l-Mevdü'i*. Dımaşk: Dâru'l-Kalem, 1421.
- Nadir Ca'fer. "Şeyh Tûsî'ye göre Kur'an'ın Kur'an'la Tefsîri" . Erişim 22 Ekim 2019. <http://altaghrib.net/003/text/02/04.htm>
- Namlı, Tuncer. *Kur'an Aydınlığı Kronolojik Kur'an Meali*. Ankara: Fecr yayınları, 2015.
- Nesâî, Ahmet b. Şuayb Ebû Abdurrahmân. *es-Sunenu'l-Kubrâ*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1411.
- Nesefî, Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd Ebû'l-Berekât. *Medâriku't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vil*. Beyrût: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1419.
- Nuhâs, Ebû Ca'fer. *Me'âni'l-Kur'an*. Mekke: Merkezi İhyai't-Turâsi'l-İslâmî, 1408.
- Okuyan, Mehmet. *Beyânâtul-Furkân - Kur'an-ı Kerim'den Mesajlar*. İstanbul: Kırâat Yayınları., 2014.
- Okuyan, Mehmet. *Çok Anlamlılık Bağlamında Kur'an Sözlüğü*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2015.
- Okuyan, Mehmet. *Kısa Sürelerin Tefsîri*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2011.
- Okuyan, Mehmet. *Kıssalar Ne Söyler Hz. Nuh*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2018.
- Okuyan, Mehmet. *Kur'an'da Hz. Yusuf Kıssası*. Samsun: Üniversite Yayınları, 2018.
- Okuyan, Mehmet. "Tefsîrin Zorlukları" . *Kur'an'ı Anlama Yolunda Kuramer Konferansları 1*. İstanbul: KURAMER, 2017.

- Orum, Fatih. “Bir Âyetin Başına Gelenler”. *Kitap ve Hikmet* 20 (istanbul 2018).
- Orum, Fatih. *Kur'an'ı Anlama Usulü*. İstanbul: Süleymaniye Vakfı Yay, 2015.
- Öner, Necati. *Felsefe Yolunda Düşünceler*. İstanbul: MEB Yayınları, 1995.
- Öz, Ahmet. *Kur'an'ı Anlamada Bağlam*. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 2016.
- Özek, Ali. “el-Keşşâf”. *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 2001.
- Özel, Ahmet. “Âl” . *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 1989.
- Özsoy, Ömer. “Tefsirin Açmazı Kur'an'ı Başka Zamanlarla Konuşturmak”. *Kur'an'ı Anlama Yolunda Kuramer Konferansları 1*. İstanbul: Kuramer, 2017.
- Öztürk, Mustafa. *Kur'an-ı Kerim Meali: Anlam ve Yorum Merkezli Çeviri*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Pak, Zekeriyâ. “Erken dönem tefsir faaliyetleri(Taberî Öncesi)” . *Tefsir: El Kitabı*. ed. Mehmet Akif Koç. Ankara: Grafiker Yayınları, 2017.
- Pakış, Ömer. *Kur'an Tarihi*. İstanbul: Kitâbi Yayınları, 2013.
- Râfî, Mustafa Sâdık. *İcâzu'l-Kur'an ve Belağatu'n-Nebeviyye*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2013.
- Râvî, Muhammed b. Abdurrahmân er-. *Hadisu'l-Kur'âni 'ani'l-Kur'an*. Riyâd: Mektebetu'l-Abikân, 1994.
- Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin b. Hüseyin b. Ali et-Teymî el-Bekrî. *Mefâtihu'l-Ğayb (Tefsiru'l-kebir)*. Kâhire: Dâru'l-Hadîs, 2012.
- Râzî, Muhammed b. Ebû Bekir b. Abdulkadir er-. *Muhtâru's-Sihâb*. Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1414.
- Râzî, Muhammed b. Ebû Bekir b. Abdulkadir er-. *Muhtâru's-Sihâb*. thk. Yusuf eş-Şeyh Muhammed. Beyrût: el-Mektebetu'l-Asriyye ed-Dâru'n-Nemuzeciyye, 1420.
- Rızâ, Muhammed Reşid. *Tefsiru'l-Kur'an'il-Hakim(Tefsiru'l-Menâr)*. Kâhire: Dâru'l-Menâr, 1990.

- Richard, E. P. *Hermenötik*. çev. İbrahim Görener. İstanbul: Ağaç Kitapevi, 2008.
- Rikman, H. P. *Anlama ve İnsan Bilimleri*. çev. Mehmet Dağ. Samsun: Etüt Yayınları, 2008.
- Rummâni, Ebû Hasan Ali b. Îsâ. *Kitabu'n-Nuket fi İcâzi'l-Kur'an*. Delhi: Mektebetu'l-Câmiati'l-Milliyel-İslâmiyye, 1934.
- Sabrî Efendi, Mustafa. *Mevkifu'l-Akl ve'l-İlm ve'l-Âlem min Rabbi'l-Âlemin*. Beyrût: Dâru'l-İhyai't-Turâsi'l-Arabî, 1401.
- Sadr, Muhammed Bakır es-. *el-Medresetu'l-Kur'âniyye*. Dâru'l-Kutubi'l-İslâmiyye, 1434.
- Saidirûşen, Muhammed Bâkır. *Kur'an Dilinin Analizi ve Kur'an'ı Anlamanın Metodolojisi*. İstanbul: el-Mustafa Yayınları, 2013.
- Sâlih, Suphî b. İbrâhim es-. *el-Mebâhis fi Ulûmi'l-Kur'an*. Beyrût: Dâru'l-İlm Li'l-Melâyîn, 1977.
- Semerkandî, Ebu'l-Leys Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrâhim. *Tefsîru's-Semerkandî-Babru'l-Ulûm*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1413.
- Semâni, Mansûr b. Muhammed Abdu'l-Cebbâr et-Temimî Ebi'l-Muzaffer. *Tefsîru'l-Kur'an*. Riyâd: Dâru'l-Vatan, 1997.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsu'l-Eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed es-. *Usûlu's-Serahsî*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1414.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-Eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed es-. *el-Mebsût*. Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, trs.
- Serinsu, Ahmet Nedim. *Kur'an ve Bağlam*. İstanbul: Şule Yayınları, 2012.
- Soysaldı, Mehmet. "Toshihiko Izutsu ve Semantik Anlayış" . *İAD* 18/1 (2005), 61-76.
- Sulemî, İyâd b. Nâmi. *Usûlu'l-Fıkhi'l-Lezî lâ Yese'u'l-Fekihî Cehlebu*. Riyâd: Dâru't-Tedmûriyye, 2005.
- Suyûtî, Ebu'l-Fadl Celâluddîn Abdurrahmân. *ed-Durru'l-Mensûr fi't-Tefsîri bi'l-Me'sûr*. Kâhire: Merkezu Hicr li'l-Buhûs ve'd-Dirâsâ ti'l-Arabîyye ve'l-İslâmiyye, 1424.
- Suyûtî, Ebu'l-Fadl Celâluddîn Abdurrahmân. *el-Itkân fi Ulûmi'l-Kur'an*. Kâhire: el-Mektebetu't-Tevfikîyye, 2008.

- Suyûtî, Ebu'l-Fadl Celâluddîn Abdurrahmân. *el-Muzbir fî Ulûm'il-Luğâ ve Envâihâ*. Beyrût: Mensûrâtî'l-Mektebeti'l-Asriyye, 1406.
- Süleyman Ateş. *Yüce Kur'an'ın Tefsiri*. 12 Cilt. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1989.
- Şaban, Zekiyuddin. *İslâm Hukuk İlminin Esasları (Usûlü'l-Fıkıh)*. çev. İbrahim Kafi Dönmez. Ankara: TDV Yayınları, 27. Basım, 2017.
- Şafî, Muhammed b. İdris eş-. *er-Risâle*. Mısır, 1938.
- Şâtübî, Ebû İshâk İbrâhim b. Mûsâ b. Muhammed. *el-Muvafakât fî Usûli's-Şeria*. Kâhire: Daru'l-Hadis, 1426.
- Şâtübî, Ebû İshâk İbrâhim b. Mûsâ b. Muhammed. *el-İ'tisâm*. Riyad: Dâru't-Tevhid, ts.
- Şayi', Muhammed b. Abdurrahmân b. Sâlih. *el-Furûku'l-Luğaviyye ve Eseruba fî Tefsiri'l-Kur'âni'l Kerim*. Riyad: el-Mektebetu'l-Ubeykan, 1414.
- Şerif er-Râdî, Ebû'l-Hasan Muhammed b. el-Hüseyin b. Mûsâ b. Muhammed. *Nebcü'l-Belâğâ (Hz. Ali'nin Hutbeleri, Mektupları, Emirnameleri ve Kısa Sözleri)*. çev. M. Vesim Taylan, Faruk Bozgöz, Beşir Işıkoğuz. Ankara: Birleşik Dağıtım-Kitabevi, 1990.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali b. Muhammed. *Fethu'l-kadir el-Cami' beyne Feniiyi'r-Rivâyeti ve'd-Dirâyeti min İlmi't-Tefsîr*. Beyrût: Dâru'l-Marife., 1428.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali b. Muhammed. *İrşâdu'l-Fuhûl ila Tabkiki'l-Hakki min İlmi'l-Usûl*. Riyad: Dâru'l-Fadile, 2000.
- Şimşek, Mehmet Sait. *Hayat Kaynağı Kur'an Tefsiri*. 5 Cilt. İstanbul: Beyan Yayınları, 2012.
- Şimşek, Mehmet Sait. *Kur'an'ın Anlaşılmasında İki Mesele*. Konya: Kitap Dünyası, 2016.
- Şinkîti, Muhammed el-Emîn b. Muhammed el-Muhtâr el-Çekenî. *Defu'l-İyhâmi'l-İddirâbi an Âyâtî'l-Kitabi ve Yelîbi Men'u Ce-vâzi'l-Mecâz fî'l-Münezzeli ve'l-İcâz*. Mekke: Dâru Âlemi'l-Fevâid, 1426.

- Şinkîti, Muhammed el-Emin b. Muhammed el-Muhtâr el-Çekenî. *Edevâ'u'l-Beyân fi İdâbi'l-Kur'an'î bi'l-Kur'an*. Kâhire: Daru'l-Hadis, 1426.
- Şinkîti, Muhammed el-Emin b. Muhammed el-Muhtâr el-Çekenî. *Şerhu Meraki's-Suûd-Nesru'l-Vurûd*. Cidde: Dâru İlmi'l-Fevâ'id, ts.
- Şirâzi, Ebû İshâk İbrâhim b. Ali b. Yûsuf el- Firûzabâdi. *et-Tebşira fi Usûli'l-Fıkıh*. Dımaşk: Dâru'l-Fıkr, 1403.
- Tabâtabâi, Muhammed Hüseyin. *el-Mizân fi Tefsiri'l-Kur'an*. 22 Cilt. Beirut: Müessesü'l-Âlemi Li'l-Metbuât, 1. Basım, 1997.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Tarihu'r-Rusul ve'l-Mulûk (Tarih-i Taberi)*. Mısır: Dâru'l-Maarif, ts.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-Beyân an Te'vîli Âyi'l-Kur'an*. 30 Cilt. Kâhire: el-Mektebetu't-Tevfikkiye, 2004.
- Tabersî, Emini'l-İslam Ebi Ali el-Fadl b. el-Hasan. *Mecme'u'l-Beyân fi Tefsiri'l-Kur'an*. 10 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Ulûm, 1. Basım, 2005.
- Tayyâr, Müsâ'id b. Süleymân b. Nâsır. *et-Tabrîr fi Usûli't-Tefsîr*. Cidde: Merkezu'd-Dirasâti ve'l- Ma'lumatil-Kur'âniyyeti, bi Ma'hedi'l-İmam Şâtîbî, 1435.
- Tayyâr, Müsâ'id b. Süleymân b. Nâsır. *Fusûl fi Usûli't-Tefsîr*. Riyad: Dâru'n Neşri'd-Düveli, 1413.
- Tehamî, Nekira. *Kur'an'da Kıssa Psikolojisi, (Doktora Tezi)*. Tunus: Tunus Dağıtım Şirketi, 1974.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre b. Müsâ b. ed-Dahhak. *el-Câmi'u'l-Kebîr Sünenü't-Tirmizî*. Beyrût: Dâru'l-Garbi'l-İslâm, 1988.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre b. Müsâ b. ed-Dahhak. *el-Câmi'u'l-Kebîr Sünenü't-Tirmizî*. Beyrût: Dâru'l-Garbi'l-İslâm, 1988.
- Tiyek, Fatih. *Kur'an'ı Anlamada Bağlamın Rolü ve Meallerdeki Bağlamsal Sorunlar*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.

- Topaloğlu, Bekir. “Âli”. *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 1989.
- Topaloğlu, Bekir. “Beyyine”. *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 1992.
- Topaloğlu, Bekir. “Müheymin”. *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 2006.
- Tûsî, Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasan. *et-Tıbyân fî Tefsiri'l-Kur'an*. Beyrût: Dâru'l-İhyâ Turâsî'l-Arab, ts.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK (Türk Dil Kurumu) Yayınları, 1998.
- Uludağ, Süleyman. “Basiret”. *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 1992.
- Usaymîn, Muhammed b. Salih. *Şerhu Nazmî'l-Varakât fî Usûli'l-Fıkıh*. Dâru İbnu'l-Cevziyye, 1425.
- Uzunpostalcı, Mustafa. “Ebû Hanife”. *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 1994.
- Ünal, Mehmet. *Kur'an'ın Anlaşılmasında Kıraat Farklılıklarının Rolü*. Ankara: Fecr Yayınevi, 2005.
- Ünver, Mustafa. *Kur'an'ı Anlamada Siyâk'ın Rolü*. Ankara: Sidre Yayınları, 1996.
- Vâhidî, Ebû'l-Hasan Ali b. Ahmed el-. *el-Vasit fî Tefsiri'l-Kur'âni'l-Mecîd*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1415.
- Wittegenstein, Ludwing. *Tractatus/Logico-Philosophicus*. çev. Oruç Aruoba. İstanbul: Metis Yayınları, 2013.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Müteşâbih”. *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 2006.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Azim Dağıtım, 2015.
- Yegin, Abdullah. *Yeni Lûgat*. İstanbul: Hizmet Vakfı yay, 1997.
- Yerinde, Âdem. “Şifa”. *DİA*. Ankara: TDV Yayınları, 2010.
- Zebîdî, Ebû'l-Feyz Muhammed Murtaza b. Muhammed b. Abdurrezzak el Hüseyinî. *Tâcu'l-Arûs min Cevâhiri'l-kâmûs*. Kuveyt: Kuveyt Hükümet Matbaası, 1987.
- Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhim b. es-Serriyyî ez-. *Me'âni'l-Kur'an ve İ'râbuhu*. Kahire: Dâru'l-Hadis, 1426.
- Zehebî, Muhammed b. Ahmed b. Osman b. Kaymaz. *Tezkiretu'l-huffâz*. Dâiretu'l-Maârifî'l-Osmaniyye, 1374.

- Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsîr ve'l-Müfessirîn*. III Cilt. Kâhire: Dâru'l-Hadîs, 2005.
- Zemahşerî, Mahmûd b. Ömer. *el-Keşşâf an Hakâ'iki Ğavâmidî't-Tenzîl ve Uyûni'l-Ekâvil fî Vucûbi't-Te'vil*. IV Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-Arabî, 2006.
- Zerkeşî, Bedruddîn Ebû Abdullah Muhammed b. Bahâdır b. Abdullah. *el-Babru'l-Muhîr fî Usûli'l-Fıkıh*. VI Cilt. Kuveyt: Dâru's-Safve, 1413.
- Zerkeşî, Bedruddîn Ebû Abdullah Muhammed b. Bahâdır b. Abdullah. *el-Burbân fî Ulûmi'l-Kur'ân*. IV Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2011.
- Zerzûr, Adnân Muhammed. *Ulûmu'l-Kur'ân*. Beyrût: el-Mektebetu'l-İslâmî, 1401.
- Zurkânî, Muhammed Abdulâzîm. *Menâhilü'l-İrfân fî Ulûmi'l-Kur'ân*. Kahire: el-Mektebetu't-Tevfikîyye, 2008.
- <http://kuranmeali.com/ÂyetKarsilastirma.php?Sûre=22&âyet=11-15>. "Süleymaniye Vakfi Meali", ts. Erişim 20 Haziran 2019
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts; "Türkçe sözlük", ts.

Fecr Yayınları: 644

الإصرار على المعصية أسبابه وعلاجه في ضوء السنة النبوية
(دراسة موضوعية)

(el-Israru ale'l-ma'siyeti Esbâbuhu ve 'Ilâcuhu fi Dav'i's-Sünneti'n-Nebeviyyeti)
Günahlarda Israr Problemi ve Çözüm Yolları -Sünnet-i Nebevi Işığında-

إعداد
محمد أنس سكرمان

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

ترتيب وتصميم الغلاف
FCR

الطباعة
NY MATBAACILIK YAY. KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

الطبعة الأولى: فبراير ٢٠٢٣

ISBN: 978-625-8304-91-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

- وشيء من فقهها وفوائدها، ط: ١، ٦م، مكتبة المعارف للنشر، الرياض.
- سلسلة الأحاديث الضعيفة والموضوعة وأثرها السيئ في الأمة، ط: ١، دار المعارف، الرياض، ١٩٩٢م.
- صحيح أبي داود- الأم، ط: ١، ٧م مؤسسة غراس للنشر والتوزيع، الكويت، ٢٠٠٢م.
- صحيح الأدب المفرد، ط: ٤، دار الصديق للنشر والتوزيع، ١٩٩٧م.
- صحيح الجامع الصغير وزياداته، المكتب الإسلامي.
- مصابيح التنوير على صحيح الجامع الصغير، (إعداد: أبو أحمد معترز أحمد عبد الفتاح).
- ✓ ابن بطلان، أبو الحسن علي بن خلف بن عبد الملك (ت: ٤٤٩هـ)، شرح صحيح البخاري لابن بطلان، ط: ٢، (تحقيق: أبو تميم ياسر بن إبراهيم)، مكتبة الرشد، الرياض، ١٤٢٣هـ.
- ✓ البخاري، محمد بن إسماعيل أبو عبد الله الجعفي (ت: ٢٥٦) الأدب المفرد، ط ٣، (تحقيق: محمد فؤاد عبد الباقي)، دار البشائر الإسلامية، بيروت، ١٤٠٩هـ.
- الجامع المسند الصحيح المختصر من أمور رسول الله ﷺ وسننه وأيامه - صحيح البخاري، ط: ١، (تحقيق: محمد زهير بن ناصر الناصر): دار طوق النجاة، ١٤٢٢هـ.
- ✓ البزدوي، أبو الحسن علي بن محمد بن الحسين بن عبد الكريم، (ت: ٤٨٢هـ)، أصول البزدوي - كنز الوصول الى معرفة الأصول، مطبعة جاويد بريس، كراتشي.

- ✓ البغوي، أبو محمد الحسين بن مسعود بن محمد بن الفراء (ت: ٥١٠هـ)، شرح السنة، ط: ٢، (تحقيق: شعيب الأرنؤوط-محمد زهير الشاويش)، المكتب الإسلامي - دمشق، ١٩٨٣م.
- معالم التنزيل في تفسير القرآن - تفسير البغوي، ط: ١، (تحقيق: عبد الرزاق المهدي)، دار إحياء التراث العربي، بيروت، ١٤٢٠ هـ.
- ✓ البيضاوي، ناصر الدين أبو سعيد عبد الله بن عمر (ت: ٦٨٥هـ)، أنوار التنزيل وأسرار التأويل، ط: ١، ٥م، (تحقيق: محمد عبد الرحمن المرعشلي)، دار إحياء التراث العربي، بيروت، ١٤١٨ هـ.
- ✓ البيهقي، أحمد بن الحسين بن علي بن موسى (ت: ٤٥٨هـ)، شعب الإيمان، ط: ١، ١٤م، (تحقيق: د. عبد العلي عبد الحميد حامد)، مكتبة الرشد للنشر والتوزيع، الرياض، ٢٠٠٣م.
- والسنن الكبرى، ط: ٣، ١٠م، (تحقيق: محمد عبد القادر عطا)، دار الكتب العلمية، بيروت، ١٤٢٤ هـ.
- ✓ الترمذي، محمد بن عيسى بن سورة بن موسى بن الضحاك (ت: ٢٧٩هـ) الجامع الكبير (سنن الترمذي)، بلا ط، ٦م، (المحقق: بشار عواد معروف)، دار الغرب الإسلامي، بيروت، ١٩٩٨م.
- ✓ التهانوي، محمد بن علي ابن القاضي محمد حامد بن محمد صابر الفاروقي الحنفي (ت: ١١٥٨هـ)، موسوعة كشاف اصطلاحات الفنون والعلوم، ط: ١، (تحقيق: د. علي دحروج)، مكتبة لبنان ناشرون، بيروت، ١٩٩٦م.
- ✓ ابن تيمية، تقي الدين أبو العباس أحمد بن عبد الحلیم بن عبد السلام، (ت: ٧٢٨هـ)، الإيمان، ط: ٥، (تحقيق: محمد ناصر الدين الألباني)، المكتب الإسلامي، عمان، الأردن، ١٩٩٦م.

- جامع الرسائل، ط١، (تحقيق: د. محمد رشاد سالم)، دار العطاء، الرياض، ٢٠٠١م.
- مجموع الفتاوى، (تحقيق: عبد الرحمن بن محمد بن قاسم)، مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف المدينة النبوية، ١٩٩٥م.
- منهاج السنة النبوية في نقض كلام الشيعة القدرية، ط١، (تحقيق: محمد رشاد سالم)، النشر جامعة الإمام محمد بن سعود الإسلامية، ١٩٨٦م.
- ✓ الجرجاني، علي بن محمد بن علي الزين الشريف (ت: ٨١٦هـ)، كتاب التعريفات، ط١، (تحقيق: جماعة من العلماء)، دار الكتب العلمية، بيروت، ١٤٠٣هـ.
- ✓ ابن جزى، أبو القاسم، محمد بن أحمد بن محمد بن عبد الله، (ت: ٧٤١هـ)، التسهيل لعلوم التنزيل، ط١، (تحقيق: الدكتور عبد الله الخالدي)، شركة دار الأرقم بن أبي الأرقم، بيروت، ١٤١٦هـ.
- ✓ ابن الجوزي، جمال الدين أبو الفرج عبد الرحمن بن علي (ت: ٥٩٧هـ)، صيد الخاطر، ط: ١، دار القلم، دمشق، ٢٠٠٤م.
- غريب الحديث، ط: ١، ٢، (تحقيق: الدكتور عبد المعطي أمين القلعي)، دار الكتب العلمية - بيروت - لبنان، ١٩٨٥م.
- كشف المشكل من حديث الصحيحين، بلا ت. (تحقيق: علي حسين البواب)، دار الوطن، الرياض.
- ✓ الجوهري، أبو نصر إسماعيل بن حماد الفارابي (ت: ٣٩٣هـ)، الصحاح تاج اللغة وصحاح العربية، ط: ٤، (تحقيق: أحمد عبد الغفور عطار)، دار العلم للملايين، بيروت، ١٩٨٧م.

- ✓ ابن حبان، محمد بن حبان بن أحمد بن معاذ بن مَعْبَد، ، البُستي (ت: ٥٤هـ)، الإحسان في تقريب صحيح ابن حبان، ط: ١ (تحقيق: شعيب الأرنؤوط)، مؤسسة الرسالة، بيروت، ١٤٠٨هـ - ١٩٨٨م.
- ✓ ابن حجر، أحمد بن علي بن حجر أبو الفضل العسقلاني الشافعي(ت: ٨٥٢هـ)، تقريب التهذيب، ط: ١، (تحقيق: محمد عوامة)، دار الرشيد - سوريا، ١٩٨٦م.
- التلخيص الحبير في تخريج أحاديث الرافعي الكبير، ٤م، دار الكتب العلمية، بلا م، ١٩٨٩م.
- فتح الباري شرح صحيح البخاري، بلا ط، ١٣م، (تحقيق: محمد فؤاد عبد الباقي)، دار المعرفة، بيروت، ١٣٧٩هـ.
- لسان الميزان، (تحقيق: عبد الفتاح أبو غدة)
- ✓ ابن حزم، أبو محمد علي بن أحمد بن سعيد الأندلسي (ت: ٤٥٦هـ)، المحلى بالآثار، دار الفكر، بيروت.
- ✓ أبو حنيفة، ينسب لأبي حنيفة النعمان بن ثابت بن زوطي بن ماه (ت ١٥٠هـ)، الفقه الأكبر، مكتبة الفرقان، الإمارات العربية.
- ✓ الحاكم، أبو عبد الله محمد بن عبد الله بن محمد بن حمدويه بن نعيم بن الحكم الضبي الطهماني النيسابوري المعروف بابن البيع (ت: ٤٠٥هـ)، المستدرک علی الصحیحین، ط: ١ (تحقيق: مصطفى عبد القادر عطا)، دار الكتب العلمية - بيروت، ١٩٩٠م.
- ✓ الخطابي، أبو سليمان حمد بن محمد بن إبراهيم بن الخطاب البستي (ت: ٣٨٨هـ)، غريب الحديث، ط ٢، ٣م، (تحقيق: عبد الكريم إبراهيم الغرباوي)، دار الفكر، دمشق، ١٩٨٢م.
- ✓ معالم السنن شرح سنن أبي داود، ط ١، المطبعة العلمية، حلب، ١٩٣٢م.

- ✓ ابن خزيمة، أبو بكر محمد بن إسحاق بن المغيرة بن صالح (ت: ٣١١هـ)، صحيح ابن خزيمة، بلا ط، (تحقيق: د. محمد مصطفى الأعظمي)، المكتب الإسلامي، بيروت بلا ت.
- ✓ الدارقطني، أبو الحسن علي بن عمر بن أحمد بن مهدي بن مسعود بن النعمان بن دينار البغدادي الدارقطني (المتوفى: ٣٨٥هـ)، العلل الواردة في الأحاديث النبوية-العلل الدارقطني، ط: ١، ١٥م (تحقيق: محفوظ الرحمن زين الله السلفي). دار طيبة - الرياض، ١٩٨٥م.
- ✓ أبو داود، سليمان بن الأشعث بن إسحاق بن بشير بن شداد بن عمرو الأزدي السجستاني (ت: ٢٧٥هـ)، الزهد لابي داود، ط١، (تحقيق: أبو تميم ياسر بن إبراهيم)، دار المشكاة للنشر والتوزيع، حلوان، ١٤١٤هـ.
- سنن أبي داود، (تحقيق: محمد محيي الدين عبد الحميد)، المكتبة العصرية، صيدا - بيروت.
- ✓ ابن دقيق العيد، تقي الدين أبو الفتح محمد بن علي بن وهب (ت: ٧٠٢هـ)، إحكام الأحكام شرح عمدة الأحكام، ط١، ٢م، (تحقيق: مصطفى شيخ مصطفى ومدثر سندس)، مؤسسة الرسالة، بلا م، ٢٠٠٥م.
- ✓ الدارمي، أبو محمد عبد الله بن عبد الرحمن بن الفضل بن بهرام بن عبد الصمد، التميمي السمرقندي (المتوفى: ٢٥٥هـ)، مسند الدارمي (سنن الدارمي)، ط: ١، (تحقيق: سين سليم أسد الداراني)، دار المغني للنشر والتوزيع، ٢٠٠٠م،
- ✓ الذهبي، شمس الدين أبي عبد الله محمد بن أحمد (ت: ٧٤٨هـ)، سير أعلام النبلاء، ط: ٢، (تحقيق: شعيب الأرنؤوط)، مؤسسة الرسالة، ١٩٨٥م.

- الكبائر، بلا ط، دار الندوة الجديدة، بيروت، بلا ت.
- ميزان الاعتدال في نقد الرجال، ط: ١، (تحقيق: علي محمد البجاوي)، دار المعرفة للطباعة والنشر، بيروت، ١٩٦٣م.
- ✓ الرازي، زين الدين أبو عبد الله محمد بن أبي بكر بن عبد القادر الحنفي (ت: ٦٦٦هـ)، مختار الصحاح، ط: ٥، (تحقيق: يوسف الشيخ محمد)، المكتبة العصرية، بيروت، ١٤٢٠هـ.
- مفاتيح الغيب، ط: ٣، دار إحياء التراث العربي، بيروت، ١٤٢٠هـ.
- ✓ ابن رجب، زين الدين عبد الرحمن بن أحمد، البغدادي، ثم الدمشقي، الحنبلي (ت: ٧٩٥هـ)، جامع العلوم والحكم، بلا ط، (تحقيق: شعيب الأرنؤوط)، مؤسسة الرسالة، بيروت، ٢٠٠١م.
- روائع التفسير، (الجامع لتفسير الإمام ابن رجب الحنبلي)، دار العاصمة، المملكة العربية السعودية، ٢٠٠١م.
- مجموع رسائل، ط: ٢، (تحقيق: أبو مصعب طلعت بن فؤاد الحلواني)، الفاروق الحديثة للطباعة والنشر، ٢٠٠٣م.
- ✓ الراغب، أبو القاسم الحسين بن محمد الأصفهاني (ت: ٥٠٢هـ)، المفردات في غريب القرآن، ط: ١ (تحقيق: صفوان عدنان الداودي)، دار القلم، الدار الشامية - دمشق، ١٤١٢هـ.
- ✓ الزبيدي، محمد بن محمد بن عبد الرزاق الحسيني، أبو الفيض (ت: ١٢٠٥هـ)، تاج العروس من جواهر القاموس، ٤٠م، (تحقيق: مجموعة من المحققين) دار الهداية، بلا م، بلا ت.
- ✓ الزحيلي، وهبة بن مصطفى، التفسير المنير في العقيدة والشريعة والمنهج، ط: ٢، دار الفكر المعاصر، دمشق، ١٤١٨هـ.

- ✓ الزركشي، أبو عبد الله بدر الدين محمد بن عبد الله بن بهادر(ت: ٧٩٤هـ)، البحر المحيط في أصول الفقه، ط١، ٨م، دار الكتبي، بلا م، بلا ت، ١٩٩٤م
- ✓ الزركلي، خير الدين بن محمود بن محمد بن علي بن فارس، الزركلي دمشقي (ت: ١٣٩٦هـ)، الأعلام، ط: ١٥، ٢٠٠٢م، ٦م، دار العلم للملايين.
- ✓ الزمخشري، أبو القاسم محمود بن عمرو بن أحمد، جار الله (ت: ٥٣٨هـ)، الكشف عن حقائق غوامض التنزيل، ط٣، دار الكتاب العربي، بيروت، ١٤٠٧هـ.
- ✓ السخاوي، شمس الدين أبو الخير محمد بن عبد الرحمن بن محمد السخاوي (ت: ٩٠٢هـ)، المقاصد الحسنة في بيان كثير من الأحاديث المشتهرة على الألسنة، ط١، (تحقيق: محمد عثمان الخشت)، دار الكتاب العربي، بيروت، ١٩٨٥م.
- ✓ السيوطي، عبد الرحمن بن أبي بكر، جلال الدين (ت: ٩١١هـ)، قوت المغتذي على جامع الترمذي، بلا ط، ج٢، (تحقيق: ناصر بن محمد بن حامد الغريبي)، جامعة أم القرى، مكة المكرمة، مكة المكرمة، ١٤٢٤هـ.
- معجم مقاليد العلوم في الحدود والرسوم، ط١، (تحقيق: أ.د محمد إبراهيم عبادة)، مكتبة الآداب، القاهرة، ٢٠٠٤م.
- الدر المنثور، بلا ط، ٨م، دار الفكر، بيروت، بلا ت.
- ✓ السندي، محمد بن عبد الهادي التتوي، أبو الحسن، نور الدين (ت: ١١٣٨هـ)، حاشية السندي على سنن النسائي، ط٢، مكتب المطبوعات الإسلامية، حلب، ١٩٨٦م.

- ✓ سيد قطب، إبراهيم حسين الشاربي (ت: ١٣٨٥هـ)، في ظلال القرآن، ط١٧، دار الشروق، بيروت- القاهرة، ١٤١٢هـ.
- ✓ الشاذلي، محمد عبد العزيز بن علي الحوّلي (ت: ١٣٤٩هـ) الأدب النبوي، ط:٤، دار المعرفة، بيروت، ١٤٢٣هـ.
- ✓ الشوكاني، محمد بن علي بن محمد بن عبد الله الشوكاني اليمني (ت: ١٢٥٠هـ)، إرشاد الفحول إلى تحقيق الحق من علم الأصول، ط١، ٢٢، (تحقيق: الشيخ أحمد عزو عناية)، دار الكتاب العربي، ١٩٩٩م.
- ونيل الأوطار، ط:١، (تحقيق: عصام الدين الصبابطي)، دار الحديث، مصر، ١٤١٣هـ.
- ✓ الصنعاني، محمد بن إسماعيل بن صلاح بن محمد الحسيني، الكحلاني، أبو إبراهيم، عز الدين، (ت: ١١٨٢هـ)، التنوير شرح الجامع الصغير، ط:١، (تحقيق: د. محمد إسحاق محمد إبراهيم)، مكتبة دار السلام، الرياض، ٢٠١١م.
- ✓ الطبراني، سليمان بن أحمد بن أيوب بن مطير اللخمي الشامي، (ت: ٣٦٠هـ)، المعجم الكبير، ط٢، (تحقيق: حمدي بن عبد المجيد السلفي).
- ✓ الطيبي، شرف الدين الحسين بن عبد الله (٧٤٣هـ)، شرح الطيبي على مشكاة المصابيح المسمى (الكاشف عن حقائق السنن)، ط١، (تحقيق: د. عبد الحميد هنداوي)، مكتبة نزار مصطفى الباز، الرياض، ١٤١٧هـ.
- ✓ ابن عبد البر، أبو عمر يوسف بن عبد الله بن محمد النمري القرطبي (ت: ٤٦٣هـ)، التمهيد لما في الموطأ من المعاني والأسانيد، (تحقيق: مصطفى بن أحمد العلوي، محمد عبد الكبير البكري)، وزارة عموم الأوقاف والشؤون الإسلامية، المغرب، ١٣٨٧هـ.

- ✓ العثيمين، محمد بن صالح بن محمد (ت: ١٤٢١هـ)، شرح رياض الصالحين، دار الوطن للنشر، الرياض، ١٤٢٦هـ.
- ✓ عبد الرحمن السعدي، أبو عبد الله، عبد الرحمن بن ناصر (ت: ١٣٧٦هـ)، بهجة قلوب الأبرار وقرّة عيون الأخيار في شرح جوامع الأخبار، ط١، (تحقيق: عبد الكريم بن رسمي ال دريني)، مكتبة الرشد للنشر والتوزيع، ٢٠٠٢م.
- ✓ ابن أبي العز، صدر الدين محمد بن علاء الدين عليّ الحنفي (ت: ٧٩٢هـ)، شرح العقيدة الطحاوية، ط:١، (تحقيق: جماعة من العلماء، تخريج: ناصر الدين الألباني)، دار السلام للطباعة والنشر، ٢٠٠٥م.
- وشرح الطحاوية في العقيدة السلفية، بلا ط، (تحقيق: أحمد محمد شاكر)، وكالة الطباعة والترجمة.
- ✓ العراقي، أبو الفضل زين الدين عبد الرحيم بن الحسين بن عبد الرحمن بن أبي بكر بن إبراهيم العراقي (ت: ٨٠٦هـ)، المغني عن حمل الأسفار، (تحقيق: أشرف عبد المقصود)، مكتبة طبرية، الرياض.
- ✓ العسكري، أبو هلال الحسن بن عبد الله بن مهراّن (ت: ٣٩٥هـ)، الفروق اللغوية، بلا ط، (تحقيق: محمد إبراهيم سليم)، دار العلم والثقافة القاهرة، مصر، بلا ت.
- ✓ ابن علان، محمد علي بن محمد بن علان بن إبراهيم البكري الصديقي الشافعي (ت: ١٠٥٧هـ)، دليل الفالحين لطرق رياض الصالحين، ط٤، دار المعرفة للطباعة والنشر والتوزيع، بيروت، ٢٠٠٤م.

- ✓ العيني، أبو محمد محمود بن أحمد بن موسى بن أحمد بن حسين الغيتابي (ت: ٨٥٥هـ)، عمدة القاري شرح صحيح البخاري، بلاط، ٢٥م، دار إحياء التراث العربي، بيروت، بلاط.
- ✓ الغزالي، أبو حامد محمد بن محمد الطوسي (ت: ٥٠٥هـ) إحياء علوم الدين، بلاط، ٥م، دار المعرفة، بيروت بلاط.
- منهاج العابدين إلى جنة رب العالمين، ط: ١ (تحقيق: محمود مصطفى حلاوي)، مؤسسة الرسالة - بيروت، ١٩٨٩م.
- ✓ الطبري، محمد بن جرير بن يزيد بن كثير بن غالب الآملي، أبو جعفر (ت: ٣١٠هـ)، جامع البيان في تأويل القرآن، ط١، (تحقيق: أحمد محمد شاكر)، مؤسسة الرسالة، ١٤٢٠هـ.
- ✓ طنطاوي، د. محمد سيد، التفسير الوسيط للقرآن الكريم، ١٥م.
- ✓ ابن فارس، أبي الحسين أحمد بن زكريا (ت: ٣٩٥هـ)، معجم مقاييس اللغة، بلاط، ٦م، (تحقيق: عبد السلام محمد هارون)، اتحاد الكتاب العرب، ٢٠٠٢م.
- ✓ الفراهيدي، أبو عبد الرحمن الخليل بن أحمد بن عمرو بن تميم البصري (ت: ١٧٠هـ)، كتاب العين، (تحقيق: د مهدي المخزومي ود. إبراهيم السامرائي)، دار ومكتبة الهلال.
- ✓ والفيروزآبادي، مجد الدين أبو طاهر محمد بن يعقوب (ت: ٨١٧هـ)، القاموس المحيط، ط: ٨، (تحقيق: مكتب تحقيق التراث في مؤسسة الرسالة)، مؤسسة الرسالة للطباعة والنشر والتوزيع، بيروت، ٢٠٠٥م.
- بصائر ذوي التمييز في لطائف الكتاب العزيز، ٦م، بلاط، (تحقيق: محمد علي النجار)، لجنة إحياء التراث الإسلامي، القاهرة، بلاط.

- ✓ ابن قدامة، نجم الدين، أبو العباس، أحمد بن عبد الرحمن المقدسي (ت: ٦٨٩هـ)، مختصر منهاج القاصدين، مكتبة دار البيان، دمشق، ١٣٩٨ هـ.
- ✓ القرضاوي، يوسف، التوبة إلى الله، مكتبة وهبة، ط: ١، ١٩٩٨ م.
- ✓ القرطبي، أبو عبد الله محمد بن أحمد بن أبي بكر (ت: ٦٧١هـ)، الجامع لأحكام القرآن (تفسير القرطبي)، ط: ٢، ٢٠٠٢ م، (تحقيق: أحمد البردوني وإبراهيم أطفيش)، دار الكتب المصرية، القاهرة، ١٣٨٤ هـ.
- المفهم لما أشكل من تلخيص كتاب مسلم، (تحقيق: د. أحمد حجازي السقا)، دار التراث العربي - القاهرة.
- ✓ القسطلاني، أحمد بن محمد بن أبي بكر بن عبد الملك القتيبي المصري، (ت: ٩٢٣هـ)، ط ٧، إرشاد الساري لشرح صحيح البخاري، المطبعة الكبرى الأميرية، مصر، ١٣٢٣ هـ.
- ✓ قاسم، حمزة محمد، منار القاري شرح مختصر صحيح البخاري، (تحقيق: الشيخ عبد القادر الأرناؤوط)، مكتبة دار البيان، دمشق، ١٩٩٠ م.
- ✓ القشيري، عبد الكريم بن هوازن بن عبد الملك القشيري (ت: ٤٦٥هـ)، لطائف الإشارات - تفسير القشيري، ط ٣، (تحقيق: إبراهيم البسيوني).
- ✓ القضاعي، أبو عبد الله محمد بن سلامة بن جعفر المصري (ت: ٤٥٤هـ)، مسند الشهاب، ط: ٢، ٢٠٠٢ م، (تحقيق: حمدي بن عبد المجيد السلفي)، مؤسسة الرسالة - بيروت، ١٩٨٦ م.
- ✓ ابن قيم الجوزية، محمد بن أبي بكر بن أيوب بن سعد شمس الدين، (ت: ٧٥١هـ)، إغاثة اللهفان من مصاديق الشيطان، بلا ط، (تحقيق: محمد حامد الفقي)، مكتبة المعارف، الرياض.

- الجواب الكافي لمن سأل عن الدواء الشافي أو الداء والدواء، ط١، دار المعرفة، المغرب، ١٩٩٧م.
- روضة المحبين ونزهة المشتاقين، دار الكتب العلمية، بيروت، لبنان، ١٩٨٣م
- طريق الهجرتين وباب السعادتين، ط٢، دار السلفية، القاهرة، مصر، ١٣٩٤هـ.
- عدة الصابرين وذخيرة الشاكرين، (تحقيق: زكريا علي يوسف)، دار الكتب العلمية، بيروت.
- الفوائد، ط:٢، دار الكتب العلمية، بيروت، ١٩٧٣م.
- مدارج السالكين بين منازل إياك نعبد وإياك نستعين، ط٢، م٢، (تحقيق: محمد المعتصم بالله البغدادي)، دار الكتاب العربي، بيروت، ١٩٩٦م.
- زاد المعاد، ط:٢٧، م٥، مؤسسة الرسالة، بيروت - مكتبة المنار الإسلامية، الكويت، ١٩٩٤م.
- الوابل الصيب من الكلم الطيب، ط٣، (تحقيق: سيد إبراهيم)، دار الحديث، القاهرة، ١٩٩٩م.
- ✓ ابن كثير، أبو الفداء إسماعيل بن عمر القرشي البصري ثم الدمشقي (ت: ٥٧٧هـ)، تفسير القرآن العظيم، تحقيق: محمد حسين شمس الدين، دار الكتب العلمية، منشورات محمد علي بيضون - بيروت، ط:١، ١٤١٩هـ، (ج:٥، ص: ١٨٣)
- ✓ الكفوي، أيوب بن موسى الحسيني القريبي، أبو البقاء الحنفي (ت: ١٠٩٤هـ)، الكليات معجم في المصطلحات والفروق اللغوية، (تحقيق: عدنان درويش ومحمد المصري)، مؤسسة الرسالة، بيروت.

- ✓ الكُمُشْحَانِيّ، أحمد ضياء الدين بن مصطفى، نَجاة الغافلِين، ط١، دار الوقف الوسطى، ٢٠٠٦م.
- ✓ الماوردي، أبو الحسن علي بن محمد بن محمد بن حبيب البصري البغدادي (ت: ٤٥٠هـ)، أدب الدنيا والدين، دار مكتبة الحياة.
- ✓ المباركفوري، أبو الحسن عبيد الله بن محمد عبد السلام بن خان محمد بن أمان الله بن حسام الدين (ت: ١٤١٤هـ)، مرعاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح، إدارة البحوث العلمية والدعوة والإفتاء، ط: ٣، ١٩٨٤م.
- ✓ المزي، جمال الدين أبو الحجاج يوسف بن عبد الرحمن المزي (المتوفى: ٧٤٢هـ) تحفة الأشراف بمعرفة الأطراف، ط٢، (تحقيق: عبد الصمد شرف الدين)، المكتب الإسلامي، والدار القميّة، ١٩٨٣م.
- تهذيب الكمال في أسماء الرجال، ط١، (تحقيق: د. بشار عواد معروف)، مؤسسة الرسالة - بيروت.
- ✓ مسلم، مسلم بن الحجاج أبو الحسن القشيري النيسابوري (ت: ٢٦١هـ)، المسند الصحيح المختصر بنقل العدل عن العدل إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم، ٥م، بلا ط، (تحقيق: محمد فؤاد عبد الباقي)، دار إحياء التراث العربي، بيروت.
- ✓ مقاتل، أبو الحسن مقاتل بن سليمان بن بشير الأزدي البلخي (ت: ١٥٠هـ)، تفسير مقاتل بن سليمان، ط١، ٥م، (تحقيق: عبد الله محمود شحاته)، دار إحياء التراث، بيروت.
- ✓ الملا الهروي، علي بن سلطان محمد، (ت: ١٠١٤هـ)، مرعاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح، ط١، ٩م، دار الفكر، بيروت، لبنان، ط: ١، ١٤٢٢هـ.

- ✓ ابن الملك، مُحَمَّدُ بْنُ عَرَّ الدِّينِ عبد اللطيف بن عبد العزيز (ت: ٨٥٤ هـ)، شرح مصابيح السنة للإمام البغوي، بلا م، بلا ط (تحقيق: نور الدين طالب)، إدارة الثقافة الإسلامية.
- ✓ المناوي، محمد عبد الرؤوف (ت: ١٠٣١ هـ)، التوقيف على مهمات التعاريف، ١، (تحقيق: د. محمد رضوان الداية)، دار الفكر المعاصر، دار الفكر، بيروت - دمشق.
- فيض القدير شرح الجامع الصغير، ط: ١، المكتبة التجارية الكبرى، مصر.
- ✓ ابن ماجه، أبو عبد الله محمد بن يزيد القزويني، (ت: ٢٧٣ هـ)، سنن، بلا ط، م٢، (تحقيق: محمد فؤاد عبد الباقي)، دار إحياء الكتب العربية، بلا م، بلا ت.
- ✓ مالك، بن أنس بن مالك بن عامر الأصبجي المدني (ت: ١٧٩ هـ)، الموطأ، بلا ط، (تحقيق: محمد مصطفى الأعظمي)، مؤسسة زايد بن سلطان، بلا م، ٢٠٠٤ م.
- ✓ مغلطاي، بن قليج بن عبد الله البكجري المصري الحكري الحنفي، إكمال تهذيب الكمال في أسماء الرجال (ت: 762 هـ)، بلا ط، م١٢، (تحقيق: أبو عبد الرحمن عادل بن محمد)، بلا م، 2001 م.
- ✓ المَلْطَي، وسف بن موسى بن محمد، أبو المحاسن جمال الدين (ت: ٨٠٣ هـ)، المعتصر من المختصر من مشكل الآثار، عالم الكتب - بيروت، م٢.
- ✓ المنذري، عبد العظيم بن عبد القوي بن عبد الله، أبو محمد، زكي الدين (ت: ٦٥٦ هـ) الترغيب والترهيب، ط: ١، (تحقيق: إبراهيم شمس الدين)، دار الكتب العلمية - بيروت، ١٤١٧ هـ.

- ✓ ابن منظر، محمد بن مكرم بن علي، أبو الفضل (ت: ٧١١هـ)، لسان العرب، ط: ٣، ١٥م، دار صادر، بيروت، ١٤١٤هـ.
- ✓ ابن نجيم، زين الدين بن إبراهيم بن محمد، المصري (ت: ٩٧٠هـ)، الأشباه والتظائر على مذهب أبي حنيفة، ط: ١، دار الكتب العلمية، بيروت، ١٩٩٩م.
- ✓ النسائي، أبو عبد الرحمن أحمد بن شعيب بن علي الخراساني (ت: 303هـ)، السنن الكبرى، ط: ١، ١٢م، (تحقيق: حسن عبد المنعم شلبي)، مؤسسة الرسالة، بيروت، 2001م.
- سنن الصغرى، ط: ٢، ٩م، (تحقيق: عبد الفتاح أبو غدة)، مكتب المطبوعات الإسلامية - حلب، ١٩٨٦م.
- ✓ النووي، أبو زكريا محيي الدين يحيى بن شرف (ت: ٦٧٦هـ)، المنهاج شرح صحيح مسلم بن الحجاج، ط: ٢، ١٨، دار إحياء التراث العربي، بيروت، ١٣٩٢هـ.
- روضة الطالبين وعمدة المفتين، (تحقيق: زهير الشاويش)، المكتب الإسلامي، بيروت، ١٩٩١م.
- ✓ الهيثمي، أحمد بن محمد بن علي بن حجر السعدي الأنصاري (ت: ٩٧٤هـ)، الزواجر عن اقتراف الكبائر، دار الفكر، ط: ١٩٨٧، ١.
- ✓ الهيثمي، أبو الحسن نور الدين علي بن أبي بكر بن سليمان الهيثمي (ت: ٨٠٧هـ) مجمع الزوائد ومنبع الفوائد، (تحقيق: حسام الدين القدسي)، مكتبة القدسي، ١٩٩٤م.

Fecr Yayınları: 647

KUTSAL DAĞ İNANIŞLARI
-Semavi Dinlerde ve Türk Kültür Hayatında-

Durmuş ALİ ÖZTÜRK

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Şubat 2023

ISBN: 978-625-8304-94-7

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Güç, Ahmet, “Dinlerde Kutsal ve Kutsallık Anlayışı”, *Dinler Tarihi Araştırmaları-I*, Dinler Tarihi Derneği Yayınları, Ankara 1998, s. 342.
-, “Kuran’da Kutsallık Anlayışı”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2000, sayı 9, Cilt 9, s. 252.
- Roux, Jean Paul, *Eski Türk Mitolojisi*; Çev: Musa Yaşar Sağlam; Bilgesu Yayıncılık, İstanbul 2011.
- Abdülbâki, M. Fuad, *el-Mu’cemü’l-müfehres li-elfâzi’l-Kur’âni’l-Kerim*, “et-Tûr” md.
- Ağırakça, Ahmet, “Air”, *DİA*, II, 200-201.
- Aktan, Hamza, “Kenz” (Define), *DİA*, IX, 87.
- Aldemir, Halil, “İslâm Öncesi Mekke Ekonomisinin Kur’an Daveti Açısından Değerlendirilmesi”, *Kur’an’ın Anlaşılmasına Katkısı Açısından Kur’an Öncesi Mekke Toplumunu*, İstanbul 2011.
- Altıntaş, Hayrani, *Tasavvuf Tarihi*, A. Ü. İlahiyat Fak. Yayınları, Ankara 1986, s. 10.
- Araslanoğlu, İbrahim (2001), Alevilikte Temek İnanç Unsurları ve Pratikler, *GÜ. Hacı Bektaş Veli Dergisi*, Kış 2001/20, Ankara, s. 33-134, ss. 78.
- Atalay, Besim, *Divanı Türk Tercümesi*, Ankara 1986, (I-IV) .
- Baş, Mustafa, “Dağ Kültü”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/1 (Ocak-Haziran, 2013), S. 167-171.
- Baş, Mustafa, “Dinlerde ve Geleneksel Türk İnanışlarında Dağ Kültü”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2013, XIII/I, s. 165-179.
- Bayat, Fuzuli, (2007), *Türk Mitolojik Sistemi (Kutsal dışı -mitolojik ana, umay paradigmasında ilkel mitolojik kategoriler -iyeler ve demonoloji)* 2, Ötügen Neşriyat, İstanbul: ss. 222-247, s. 231.
- Bayat, Fuzuli, “Türk Mitolojisinde Dağ Kültü”, *Folklor/Edebiyat Dergisi*, cilt: 12, Sayı: 46. Yıl: 2006/2. (Üç Aylık Kültür Dergisi)
- Beydilli, Celal, *Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük*, Yurt Kitap-Yayın, Ankara 2004, s. 147.

- Beyhakî, *Delailü'n-Nübüvve Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Mucizelerle Dolu Hayatı I-V*, Çev.: Zekeriya Yıldız, Hüseyin Yıldız, Hasan Yıldız, Ocak Yayıncılık, İstanbul 2017.
- Boks, Abdullah, "Arafat", *DİA*, III, 261.
- Boks, Abdullah, "Ebu Kubeys", *DİA*, X, 280-281.
- Bostancı, Tuğba, *Evlîya Çelebi Seyahatnâmesi'nde Mekke*, Kahramanmaraş 2020, s. 80.
- Buhârî, *el-Camiu's-Sahih (I-VIII)*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1981.
- Bulut, Birol, "Türk Şiirinde Gelenekten Modern Dağ İmgesinin Değişimi: İsmail Safa - Hâlid Örneği", (p. 56-62), *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 2018. Özel Sayı 4 (Ağustos)/58.
- Bursevî, İsmâil Hakkı, *Rûhu'l-beyân*, (Beyrut: Dâru İhyâi Turasi'l-Arabî, ts.), 9/184.
- Cebecioğlu, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Ağaç Yayınları, İstanbul 2009, s. 664.
- Cessas, Ebu Bekir (ö. 370/980), *Abkâmu'l-Kur'an (I-VIII)*, Çev.: Mehmet Keskin, İtisam Yayınları, İstanbul 2018.
- Çelebi, Evliya, (2006/2008), *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi I-IX*, Haz. Seyit Ali Kahraman - Yücel Dağlı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, I/1, 8; I/2.
- Çeribaş, Mehmet, "Türklerde Demirciler ve Şamanlar", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 2007a, Sayı: 42, ss. 113-121.
- Çetin, Bayram - Şahin, Kadriye - Çoşkun, Mürşide, "Disiplinlerarası Yaklaşımla Bir Kutsal Mekânın Oluşumu, Peyzajı ve Fonksiyonel Özellikleri", *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 12/2, Ankara 2017, ss. 185-204.
- Çevik, Mustafa, "Kutsal'ın Anlam Alanı", *Yüzüncü Yıl Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı 13/Bahar, Van 2007, s. 131.
- Çobanoğlu, Sacide, "Abakan Türklerinin (Sagay) Destanlarında Halk İnançları Bağlamında "Dağ Kültü", *Türk Kültürü ve Medeniyeti Araştırmaları Dergisi - Journal of Turkish Culture and Civilization Researches* 1 (1), (Ocak 2020 - January), 43-58.
- Darimi, Abdîrrahmân b. el-Fazl (ö. 869), *Sünen-i Darimi (I-VI)*, Terc.: Abdullah Aydınlı, Medve Yayınları, İstanbul 1996.

- Demircan, Adnan, “Sevr Mağarası”, *DİA*, XXXVII, 5-6.
- Demirci, Kürşat, “Kafdağı”, *DİA*, XXIV, 144-145.
- Demirci, Kürşat, “Kudsiyet”, *DİA*, XXVI, 495-496.
- Dikbaş, Tuğba Nazike, *Yahudilik ve Hristiyanlıkta Kutsal ve Kutsallaştırılmış Mekânlar*, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2020.
- Duymaz, Ali - Şahin, Halil İbrahim, Kaz Dağlarında Dağ, Ağaç ve Ocak Kültü Üzerine İnanış ve Uygulamalar, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11 (19), 2008, 116-126.
- Duymaz, Ali - Şahin, Halil İbrahim, Kaz Dağlarında Dağ, Ağaç ve Ocak Kültü Üzerine İnanış ve Uygulamalar, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* XI, (19), (116-126), s. 118.
- el-İsfahani, Ragıp (ö. 502/1109), *el-Müfredat (Kur'an Kavramları Sözlüğü)*, Pınar Yayınları, İstanbul 2007.
- Eliade, Mircea, *Ebedi Dönüş Mitosu*, (Çev.: Ümit Akuğ, İmge Yayınları Ankara 1994.
- en-Nisâbüri, Hâkim (ö. 405/1014), *el-Müstedrek ale's-Sahibayn, Tercümesi (11 Cilt)*, Konevi Yayınları.
- Ersöz, Mehmet, *Eski Türk Dinî ve Alevilik Bektaşilik*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1992, s. 67.
- es-Sicistani, Ebû Dâvûd, (ö. 889), *Sünen-i Ebu Davud (I-XVII)*, Terc.: Hüseyin Kayapınar, Necati Yeniçel, Şamil Yayınları, İstanbul trs.
- Ezraki, Ebu'l Velid, *Abbar-u Mekke (Kabe ve Mekke Tarihi)* Çev.: Yunus Vehbi Yavuz, (I cilt), Çağrı Yayınları, İstanbul 1980, s. 204.
- Gökdağ, Bigehan A., “İnanç Merkezleri: Dağlar”, *Uluslararası Türk Dünyası İnanç Merkezleri Kongresi Bildirileri*, 23-27 Eylül 2002 Mersin 2004, s. 568.
- Gökşen, Cengiz – Gökşen, Rukiye, “Dağın Türkölere Mitik Bir Öge Olarak Yansıması”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (TAED), 57, Erzurum 2016, s. 1602-1604.
- Gömeç, Saadetin, “Şamanizm ve Eski Türk Dini”, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 4, Denizli 1998, s. 38-50 s. 16.
- Güç, Ahmet, “Kuran'da Kutsallık Anlayışı”, *Uludağ Ü. İlahiyat F. Dergisi*, sayı 9, Cilt 9, 2000, s. 252.
- Gül, Ahmet, *Dağın Öteki Yüzü: Sufi Tefsirde Dağ Motifleri*, c. II, sayı: 25, Aralık 2020, s. 516.

- Güler, İlhami, *Sabit Din Dinamik Şeriat*, Ankara Okulu Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2012, s. 75.
- Günel, Fuat, “Hira Dağı”, *İslam’da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi*, İstanbul 1997, II, 280-281.
- Günel, Fuat, “Hira”, *DİA*, XVIII, s. 121.
- Güneş, Kamil, *İslam Düşüncesinde Kutsallık*, İnsan Yayınları, İstanbul 2010, s. 17.
- Hamidullah, M. - Avcı, Casim, “Uhud Gazvesi”, *DİA*, XLII, 57.
- Hanbel, Ahmed b., (ö. 855), *el-Müsned* (I-XXI) Terc.: H. Yıldız, Z. Yıldız, H. Yıldız, Ocak Yayınları, İstanbul 2014.
- Harman, Ömer Faruk, “Dağ”, *DİA*, VIII, 400-401.
- Hooke, Samuel Henry, *Ortadoğu Mitolojisi*, Çev.: Alâeddin Şenel, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 2002, S.7.
<http://www.siyerarastirmalari.com/din-ve-kutsal-mekânlar-psikolojisi.html>.
- İbn Battuta, (ö. 770/1368-69), *Tuhfetü’n Nüzzâr fî Garâibi’l-Emsar ve’l-Acâibi’l-Esfâr*, s. 116-117.
- İbn Cübeyr, (ö. 614/1217), *er-Rihle (Endülüsten Kutsal Topraklara)*, Beyrut 1384/1964.
- İbn Hişâm, (ö. 218/833), *İslam Tarihi/Siret-i İbn Hişam*, Çev.: Abdulvahab Öztürk, Kahraman Yayınları, İstanbul 2014, I, 53, 251.
- İbn Manzûr (ö. 711/1311), *Lisânü’l-Arab (I-X)*, Beyrut, II. Baskı, 2009.
- İbn Sa’d, (ö. 230/845) *Tabakat (Kitâbu’t-Tabakati’l-Kebir)*, (I-XI), I, 90, Çev.: Muhammed Emin Yıldırım, Siyer Yayınları, Ankara 2020.
- İbni Mâce, el-Kazvini (ö. 888), *Sünen-i İbni Mâce Tercümesi ve Şerhi (I-X)*, Terc.: Haydar Hatipoğlu, Kahraman Neşriyat, İstanbul 2013.
- İnan, Abdulkadir, *Makaleler ve İncelemeler*, T.T.K. Yayınları, Ankara 1998, II, 472.
- Kalafat, Yaşar, *Doğu Anadolu’da Eski Türk İnançlarının İzleri*, (Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Y.), Ankara 1990, 34-36.
- Kalafat, Yaşar, *Doğu Anadolu’da Eski Türk İnançlarının İzleri*, Babil Yayınları, Ankara 2005, s. 78.

- Kaya, Doğan, *Türk Dünyası Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Kavramları ve Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara 2014, S. 427.
- Kazancı, Ahmet Lütfi, "Ebrehe", *DİA*, X, 79-80.
- Kıyak, Abdulkadir, "Halk Dindarlığı Bağlamında Kutsal Mekân Anlayışı", *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt 1, sayı 2, 2/2012, s. 166-178.
- Kurtubî (ö. 671/1273), *el-Camiu'l-Ahkâmi'l-Kur'an (I-XX)*, Terc.: M. Beşir Eryarsoy, Buruç Yayınları, İstanbul 2014.
- Kuzgun, Şaban, *Dinler Tarihi Dersleri*, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri, 1993, s. 33.
- Küçükaşçı, M. Sabri, "Safa Merve", *DİA*, XXXVI, 441
- Mâturidi, Ebu Mansur (ö. 333/944) *Te'vilâtu'l-Kur'an (I-XVIII)*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2017.
- Musahan, Ali Yıldız, (*e-makâlât*) *Mezhep Araştırmaları*, VIII/2 (Güz 2015), ss. 121-150, s. 124.
- Musahan, Ali Yıldız, "İslam İtikadında Kutsalın Sırrı", *Mezhep Araştırmaları*, VIII/2 (Güz 2015), ss. 121-150.
- Nasif, Mansûr Ali, *et-Tâc, el-Câmi'u li'l-usûli fi ehâ disî'r-rasûl (I-V)*, II, 95. *Taç Tercümesi (Büyük Hadis Kitabı)* (I-VIII, Terc.: Bekir Sadak, Ensar neşriyat, İstanbul 1980.
- Ocak, Ahmet Yaşar, "Dağ: Eski Türkler'de Dağ Kültü", *DİA*, VIII, 401-402.
- Ocak, Ahmet Yaşar, *Bektaşî Menâkıbnâmelerinde İslâm Öncesi İnanç Motifleri*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1983, s. 70-71.
- Ocak, Ahmet Yaşar, *Bektaşî Menkıbelerinde İslam Öncesi İnanç Motifleri*, İstanbul 1983, s. 75-76.
- Ortakçı, Halil, *İslami İlimler Dergisi*, Yıl: 15,cilt:15, Sayı: 2, 2 Kasım 2020.
- Ögel, Bahaeddin, *Türk Mitolojisi I-II*, TürkTarih Kurumu, Ankara 2014.
- Ögüt, Salim, "Cebelirahme", *DİA*, VII, 186-187.
- Önal, Mehmet Naci (2003), *Muğla Efsaneleri (Araştırma-İnceleme)*, Muğla Üniversitesi Yayınları, Muğla, s. 99.
- Önal, Mehmet Naci, "Dağ Kültü, Eren Kültü ve Şenliklerinin Muğla'daki Yansımaları". *Bilgi/25* (Aralık 2003): 99-124.
- Önkal, Ahmet, "Ayneyn Tepesi", *DİA*, IV, 270.

- Özben Dokak, Zübeyde, "Sahih-i Buhari Hadislerinde Zikri Geçen Yer İsimleri", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* -Vol. 93 pp. 118-149. (*The Journal of Academic Social Science* Yıl:7, Sayı: 93, Haziran 2019, ss. 118-149. s. 126.)
- Özdemir, Mehmet, "Türk Kültüründe Dağ Kültü ve Bir Yüce Dağ: Halbaba", *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, Sonbahar, 2013/9.
- Özen, Kutlu, (1997) "Sivas ve Divriği Yöresinde Dağlarla İlgili İnançlar", *V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi-Gelenek, Görenek, İnançlar Seksiyon Bildirileri*, Ankara, KB Yayınları, s. 330-336.
- Özer, Salih, "İslam Düşüncesinde Kutsal (Zaman) Kavramı", *İslami Araştırmalar Dergisi*, cilt: 18, sayı 3, 2005, s. 314.
- Özgören, Reşat, "Tasavvuf", *DİA*, XL, 119.
- Roux, Jean-Paul, *Türklerin ve Moğolların Eski Dini*, İstanbul 2002, s. 277.
- Saçlı, Merve, "Bakara Suresi 74. Ayet Bağlamında Taşlar ve Allah Korkusu", *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/24 (Haziran 2020), 330.
- Sakaoğlu, Saim - Duymaz, Ali, *İslamiyet Öncesi Türk Destanları*, İstanbul 2003, s. 176, 276.
- Sarıkcıoğlu, Ekrem, *Din Fenomenolojisi*, S.D.Ü Yayınları, Isparta 2002, s. 252.
- Sinanoglu, Mustafa, "Sina", *DİA*, XXXVII, 221.
Siyer Araştırmaları, 02/06/2020.
- Şahbaz, Mehibe, "İslam Öncesi Türklerde Dağ Kültü ve İnancı", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt. 29, sayı. 3, ss. 298-309. (*Journal Dergisi*, sayı: 6, 2015.)
- Şahin, Sait, "Türk Tarihi Açısından Altay-Tanrı Dağlarında Yer Alan Balbal Mezar Anıtlarının Önemi ve Özelliklerinin Araştırılması", *Journal of Universal History Studies (JUHIS)* 3 (2), Decem ber, 2020, 275-292. (bkz: dergipark.org.tr)
- Taberî, *Câmiu'l-beyân*, 21/401.
- Taberî, *Milletler ve Hükümdarlar Tarihi*, Çev.: Zakir Kadiri Ugan-Ahmed Temir (I-V), MEB, İstanbul 1991, IV:206.
- Tahâvî, *Abkâmu'l-Kur'an*, II,141.
- Tirmizî (ö. 279/892), *es-Sünen*, Terc.; Abdullah Parlıyan, (I-III), Kon-ya Kitapçılık, 2007.

- Turan, Osman, *Tarih Akışı İçinde Din ve Medeniyet*, Nakışlar Yayınları, İstanbul 1979.
- Tümer, Günay, Küçük, Abdurrahman, *Dinler Tarihi*, Ocak Yayınları, Ankara 1997, s. 86.
- Uraz, Murat, *Türk Mitolojisi*, Mitologya Yayınları, İstanbul 1992, s.41.
- Uzun, Mustafa İsmet, “Yar-ı Gar”, *DİA*, XLIII/43, 324.
- Wikipedia, Özgür Ansiklopedi.*
- Wilhelm, Radloff, *Türklerin Kökleri Dilleri ve Halk Edebiyatı*, Çev.: Arzu Ekinci, Yasemin Ünlü, EKAV Yayınları, Ankara 1999.
- Yalar, Mehmet, “Sicil”, *DİA*, XXXVII, 134.
- Yeğin, Hüseyin İbrahim, “Din Psikolojisi Açısından Kutsal Mekân İnsan İlişkisi”, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Yıl 17, sayı 27, Ocak-Haziran 2012, s. 61-65.
- Yıldırım, Ali, “Emlak Yöresi Köylerinde İnanç Özellikleri”, *Uluslararası Anadolu İnançları Kongresi Bildirileri* (23-28 Ekim 2000, Ürgüp - Nevşehir), Ervak Yayınları, Ankara 2001, s. 889-904, ss. 894-897.
- Yücel, İrfan, *Peygamberimizin Hayatı*, DİB Yayınları, Ankara 2012, 93.
- Zühaylî, Vehbe, *İslâm Fıkıhı Ansiklopedisi*, Terc. :Kurul Tercümesi, Risale Yayınları, İstanbul 1994, IV, 51.

B. Yardımcı Kaynaklar

- Abdurrezzak, Ali Osman, “Türk Dünyası Mitolojik Destanları ile Kalevala Destanının Tipolojik Açından Mukayesesi”, *Gazi Türkiyat*, 2014, S. 14, ss. 189-223.
- Açık, Fatma, “Özbekistan’da Defin ve Taziye Merasimleri”, *Millî Folklor* 61, (Bahar 2004), s. 142-148. *Millî Folklor*, 2019, Yıl 31, Sayı 124 <http://www.millifolklor.com> 159.
- Açıkgenç, Alparslan, “Kutsal, Gelenek ve Çağdaşlık”, *Eskiye Dergisi*, sayı 17, İlkbahar 2010.
- Ahmet Mithat, *Tarih-i Edyan*, İstanbul Trsz.
- Akpınar, Ali, *Kurân Coğrafyası*, Fecr Yayınları, Ankara 2002.
- Akpınarlı, Feriha, “Anadolu’da Nazar ve Nazarlıklar”, *1. Türk Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyumu Bildirileri Maddî Kültür*, Ankara 2008, C. I, ss. 158-164.

- Akyurt, Metin, MÖ 2. Binde Anadolu'da Ölü Gömme Adetleri, Alkan Duygu, TTK, Alfa Basım Yayım, Ankara 1998.
- Araslı, Alhan Altan, *Azeri Türklerinin Halk Hikâyeleri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1985.
- Arda, Zühal, "Türk Mitolojisinde Dağlar ve Çağdaş Türk Resmine Yansımaları", *Akdeniz Sanat Dergisi*, 2014, 13 (7), 26-47.
- Ardel, Ahmet, "Türk Ülkelerinin Tabii Coğrafyası", *Türk Dünyası El Kitabı (Coğrafya-Tarih)*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 2001, No: 163, S. A/32, C. I, ss. 967.
- Arık, Durmuş, "Kırgızlarda Kurban Fenomeni", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Ankara, 46/1, Sayfa: 157-174, 2006.
-, *Azərbaycan Türklerinin Dini Tarihi ve Halk İnanışları*, Öztepe Matbaacılık, Ankara 2005.
- Arıkoğlu Ekrem - Borbanaay Buyan, Tuva Destanları, TDK Yayınları, Ankara 2007.
- Arıkoğlu, Ekrem, *Örneklî Hakaşça-Türkçe Sözlük*, Ankara: Akçağ Yayınları, İstanbul 2005.
- Arslan, Ahmet Ali, "Orta Asya Türk ve Amerika Kızılderili Şamanlarının Giysileri", *Yaşayan Eski Türk İnançları Bilgi Şöleni: Bildiriler*, Öncü Basımevi, Ankara 2007, 89-96.
- Arslan, Mustafa, "Kültürel Hafıza ve Zamansallık Bağlamında Türk Mitolojisi", *Türk Yurdu*, 2011, C. 31, S. 292, ss. 57-65.
-, *Köroğlu Destanı'nın Türkmen Versiyonu Üzerine Mukayeseli Bir İnceleme*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniv. SBE, İzmir 1997.
-, "Türk Destanlarında Evren Tasarımı", *Prof. Dr. Fikret Türkmen Armağanı*, İzmir 2005, ss. 65-75.
- Artun, Erman, *Halk Kültürü Araştırmaları*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2008a.
-, *Dini Tasavvufî Halk Edebiyatı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2008b.
-, *Anonim Türk Halk Edebiyatı Nesri*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2008c.
-, *Türk Halk Bilimi*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2005.

- Atalay, Besim, *Çeşitli Halk Fıkraları ve Deyimleri*, Ayıldız Matbaası, Ankara 1968.
- Aydın, Mehmet, *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*, Konya 2005.
- Aydoğan, Emine, Anadolu Sahası Türk Halk Hikâyelerinde Mitolojik Unsurlar, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2006.
- Aydoğan, Hatice Aycan, Türk Kültüründe Bereketi Arturmaya Yönelik Uygulamalar, (Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir 2012.
- Banarlı, Nihat Sami, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi I*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 2001.
- Barlas, Uğur. “Halk Bilimi Açısından Safranbolu Evleri Kapı Tokmakları”, *V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Maddi Kültür Sektör Bildirileri*, Ankara 1997, ss. 104-111.
- Bars, Mehmet Emin, “Koroğlu Destanı’nda At, Kadın, Silah”, 2008.
- Başgöz, İlhan, “Türk Mitolojisinde Kurban”, *Akademik Araştırmalar*, 1996, Yıl: I, S. 3, ss. 16-28.
-, “Merkez Simgeciliği ve At Çakı”, *Folklor/ Edebiyat*, Ankara 2003, S. 35, ss. 181-184.
-, *Türkü*, Bekki, Salahaddin, Pan Yayıncılık, İstanbul 2008.
- Bayat, Fuzuli, *Türk Şaman Metinleri (Efsaneler ve Memoratlar)*, Piramit Yayıncılık, Ankara 2004.
-, *Mitolojiye Giriş*, Karam Yayınları, Çorum 2005.
-, *Ana Hatlarıyla Türk Şamanlığı*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2006.
-, “Türk Mitolojisinde Dağ Kültü”, *Folklor/Edebiyat*, 2006, C. 12, ss. 47-59.
-, *Türk Mitolojisinde Dağ Kültü*, *Folklor/Edebiyat*, 2006, Cilt: 12, Sayı: 46, 47-60.
-, “Türk Mitolojisinde Dağ Kültü”, *Folklor/Edebiyat*, C.12, Sayı 46. İstanbul 2006.
-, *Türk Mitolojik Sistemi (Kutsal Dışı-Mitolojik Ana, Umay Paradigmasında İlkel Mitolojik Kategoriler-İyeler ve Demonoloji)*, C. 2., Ötüken Neşriyat A.Ş. İstanbul 2007.
-, *Türk Mitolojik Sistemi (Ontolojik ve Epistemolojik Bağlamda Türk Mitolojisi)*, C. 1, Ötüken Neşriyat A.Ş., İstanbul 2007a.

-, *Türk Mitolojik Sistemi*, Ötüken Yayınları, C. I, İstanbul 2007a.
-, *Türk Mitolojik Sistemi*, Ötüken Yayınları, C. II, İstanbul 2007b.
-, *Türk Mitolojik Sistemi I: Ontolojik ve Epistemolojik Bağlamda Türk*, 2011.
-, *Türk Mitolojik Sistemi, II: Kutsal Dışı, Mitolojik Ana, Umay*, 2012.
- Baykara, Tuncer, *Türk Kültür Tarihine Bakışlar*, Atatürk Kültür Merkezi Yayın, Ankara 2001, 252.
- Bayladı, Derman, *Dinler Kavşağı Anadolu*, Say Yayınları, İstanbul 1998.
- Beydili, Celal, *Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük*, Çev. Eren Ercan, Yurt Kitap-Yayın, Ankara 2004.
- Boks, Abdullah, *100 Soruda Türk Folkloru*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1973.
-, *İslam Ansiklopedisi (Arafat)*, MEB. Yayınları III, İstanbul 1991.
-, *Türk Mitolojisi: Oğuzların-Anadolu, Azerbaycan ve Türkmensistan Türklerinin Mitolojisi*, Bilgesu Yayıncılık, Ankara 2012.
- Boratav, Pertev Naili, *100 Soruda Türk Folkloru*, K. Kitaplığı, İstanbul 2003.
- Butanyev, V. - Butanayeva, İ., Yenisey Kırgızları Folklor Ve Tarih, Kırgızca'dan aktaran Yaşar Gümüüş, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2007. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi 2*.
- Caferoğlu, Ahmet *İlkel Mitoloji*, Çev.: Kudret Emiroğlu, İmge Kitabevi, Ankara 1992.
-, *İlkel Mitoloji*, Çev.: Kudret Emiroğlu, İmge Kitabevi, Ankara 1995.
-, *Batı Mitolojisi*, Çev.: Kudret Emiroğlu, İmge Kitabevi, Ankara 2003a.
-, *Doğu Mitolojisi*, Çev.: Kudret Emiroğlu, İmge Kitabevi, Ankara 2003b.
-, *İlkel Mitoloji (Tanrının Maskeleri I)*, 2016.
-, *Türk Kavimleri*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1988.
- Candan, Ergun, *Türklerin Kültür Kökenleri*, Sınırötesi Yayınları, İstanbul 2008.

- Ceram, C. W., *Tanrılar, Mezarlar ve Bilginler*, Çev: Hayrullah Örs, Remzi Kitabevi, İstanbul 1999.
- Cevizci, Ahmet, “Kutsal” maddesi, *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayıncılık, İstanbul 2010, s. 988.
- Chavannes, E., *Çin Kaynaklarına Göre Batı Türkleri*, Çev. Mustafa Koç, Ahsen Batur (Ed.), (b.yer.?): Selenge Yayınları 2007.
- Çay, Abdulhalûk, *Nevruz Türk Ergenekon Bayramı*, İleri Yayınları, 8. Baskı, Ankara 1999.
-, “Ergenekon Destanı ve Nevruz Bayramı”, *Milli Folklor*, 1995, 25.
- Çelebi, Evliya, *Günümüz Türk çesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi, I-IX*, Hz. Seyit Ali Kahraman - Yücel Dağlı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2006/2008. (Bu kitapların her bir cildi, 1.ve 2. Kitap şeklindedir. Bu husus metin içerisinde I/1, II/2 gibi şekilde belirtilmiştir).
- Çetin, Özer, Kurban ile İlgili İnanç ve Tutumlar, (Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi, Bursa 2008, s. 34.
- Çetindağ, G., *Türk Kültüründe Mağara Motifi*, 2016. (Erişim Tarihi 15.09.2016).
- Çevik, Mustafa, “Kutsal’ın Anlam Alanı”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı 13/Bahar, Van 2007.
- Çobanoğlu, Özkul “Mitlerin Sözlü Kültür TeÇekkül Sürecinde Tematik Yapılanışları ve Uygarlıklar Bakımından İşlevleri Üzerine Tespitler”, *Folklor ve Edebiyat Dergisi*, Ankara 2001a. S. 25, ss. 33-45.
-, “Türk Mitolojisi”, *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı-Türk Dünyası Edebiyat Tarihi*, Ankara 2001b, C. I, ss. 61-62.
-, *Türk Halk Kültüründe Memoratlar*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003a.
-, *Türk Dünyası Epik Destan Geleneği*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003b.
-, *Türk Dünyası Ortak Atasözleri*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2004.
-, *Halk Bilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara 1999.

- Çoruhlu, Yaşar, *Türk Mitolojisinin Ana Hatları*, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul 2002.
- Dağlı, Ahmet, *Maaday-Kara Destanı*, (Haz. Selahaddin Bekki), Manas Yayınları, Elazığ 2007.
- Demir, Necati, *Türk Efsaneleri*, 2 Cilt, Edge Akademi, Dergisi, Ankara 2013, 24, Sayı 94, s.91-104,
- Dikici, Mehmet, *Türklerde İnançlar ve Din*, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.
- Dilek, İbrahim, *Altay Destanları III*, TDK Yayınları, Ankara 2007.
-, *Altay Masalları*, Alp Yayınevi, Ankara 2007.
-, *Altay Destanları II*, TDK Yayınları, Ankara, 2007.
-, “Sibiryaya Türk Destanlarında Kahramanın Yeraltı ve Gökyüzü Dünyalarıyla İlişkileri Üzerine Bazı Tespitler”, 2012.
<http://www.millifolklor.com>, ss. 46-65.
- Doğan, Ahmet, “İslamiyet’ten Önceki Türk İncancına Dair”, *Türkler Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, C. 3, ss. 305-319.
- Duymaz, Ali - Şahin, Halil İbrahim, Kaz Dağlarında Dağ, Ağaç ve Ocak Kültü Üzerine İnanış ve Uygulamalar. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2008, Cilt: 11, Sayı: 19, 116-126.
- Eberhard, Wolfram, “Demir” maddesi, *Çin Simgeleri Sözlüğü*, Kabalıcı Yayınları, İstanbul 2000, s. 93.
-, “Eski Çin Kültürü ve Türkler”, *AÜDTCF Dergisi*, Ankara 1943, C. 1, S. 4, ss. 19-29.
- Ecer, Ahmet Vehbi, Hira Dağından Erciyes Dağına Dağların Kutsallığı, *Kayseri Ticaret Odası Dergisi*, 2011, Sayı: 8, 100-105.
- Ekici, Metin, *Türk Dünyasında Köroğlu*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004a.
-, *Halk Bilgisi (Folklor) Derleme ve İnceleme Yöntemleri*, Geleneksel Yayınları, Ankara 2004b. 652.
-, *Dede Korkut Hikâyeleri Tesiri ile Teşekkül Eden Halk Hikâyeleri*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1995.
- Elçin, Şükrü, *Türk Bilmeceleri*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1970.
-, *Halk Edebiyatına Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara 1986.

-, *Halk Edebiyatı Araştırmaları*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988a, C. I.
-, *Halk Edebiyatı Araştırmaları*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988b, C. II.
-, *Maniler*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, No:115, S. A. 32., Ankara (1990).
-, "Anadolu Köy Orta Oyunları", *Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları*, Ankara 1991, No: 117, S. A. 33, ss. 42-51.
-, "Atalar Sözü", *Türk Dünyası El Kitabı Edebiyat*, Ankara 1998, C. III, s. 458.
-, "Al-kan", *Türk Folklor Araştırmaları*, Ağustos, 1965, C. 9, ss. 381-384.
- Eliade, Mircea, *Kutsal ve Dindışı*, Çev.: Mehmet Ali Kılıçbay, Gece Yayınları, Ankara 1991.
-, *Mitlerin Özellikleri*, Çev.: Sema Rifat, Simavi İnceleme, İstanbul 1993.
-, *Ebedi Dönüş Mitosu*, Çev.: Ümit Akuğ, İmge Yayınları, Ankara 1994.
-, *Dinler Tarihi Sözlüğü*, Çev.: Ali Erbaş, İnsan Yayınları, İstanbul 1997.
-, *Şamanizm*, Çev.: İsmet Birkan, İmge Yayınları, Ankara 1999.
-, *Mitlerin Özellikleri*, Çev.: Sema Rifat, Om Yayınları, İstanbul 2001. *Social Sciences Studies Journal (SSSJournal)* 2018 Vol: 4, Issue: 19
-, *Babil Simyası ve Kozmogonisi*, Kabalıcı Yayınları, İstanbul 2002.
-, *Dinler Tarihine Giriş*, Çev.: Lale Arslan, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul 2003.
-, *Dinler Tarihine Giriş*, Çev.: Lale Arslan, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul 2003.
-, *Dinler Tarihine Giriş*, Çev.: Lale Arslan, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul 2003b.
-, *Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi-I*, Çev: Ali Berktaş, Kabalıcı Yayınları, İstanbul 2007.
-, *Dinler Tarihine Giriş*, Çev.: Lale Arslan, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul 2009.

-, *Kutsal ve Kutsal Dışı: Dinin Doğası*, Çev.: Ali Berktaş, İstanbul 2017.
-, *İmgeler Simgeler*, Çev.: Mehmet Ali Kılıçbay, Gece Yayınevi, Ankara 1992.
- Ercilasun, Ahmet Bican, *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü-I*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1991.
- Erdem, Mustafa, *Kırgız Türkleri: Sosyal Antropoloji Araştırmaları*, Ankara 2000.
- Eren, Ercan, *Geçmişten Günümüze Anadolu'da Bira*, Bileşim Yayınları, İstanbul 2005.
- Ergene, Lütfi, *Geçmişten Günümüz Bakır Maden*, Kuçak Ofset, Elazığ-Maden 1995.
- Ergin, Muharrem, *Orhun Kitabeleri*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1975.
-, *Dede Korkut Kitabı*, Çev.: Dilek Ergönerç, TDK Yayınları, Ankara 1994.
-, *Orhun Abideleri*. Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1995.
-, "Nogay Türkleri Edebiyatı", *Türk Dünyası El Kitabı-Türkiye Dışı Türk Edebiyatları*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1998, No: 158, S. A. 31/ II, ss. 350-362.
-, *Orhun Abideleri*, Boğaziçi Yayınları İstanbul 2010.
- Erginer, Gürbüz, *Kurbanın Kökenleri ve Anadolu'da Kanlı Kurban Ritüelleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1997.
- Ergun, Metin - İbrahimov, Ganislâm, *Başkurt Halk Destanı Ural Batır*, Ankara 1996.
- Ergun, Pervin, "Dede Korkut Hikâyeleri'nde Dağ Kültü", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 2003, C. II, 75-88.
-, *Türk Kültüründe Ağaç*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2004.
- Ergün, Metin, "Dağlarla İlgili Altay-Türk Efsaneleri" *Milli Folklor*, 1996, C. 4, ss. 66-71.
-, *Türk Dünyası Efsanelerinde Değişme Motifi*, Ankara Üniversitesi Basımevi, C. I-II, Ankara 1997.
-, *Şor Destanları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2006.
-, Dağlarla İlgili Altay Türk Efsaneleri, II. *Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı, Bildiriler*, 1994, Ankara 1998, s. 400-407.

- Erhat, Azra, *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, 17. Baskı, İstanbul 2010.
- Erkan Göksu, *Türk Kültüründe Silah*, Ötüken Yayınları, Ankara 2008.
- Eroğlan, Fatih, *Fenomenolojik Açından Kutsalın Anlamı ve Toplumsal İşlevi*, (basılmamış yüksek lisans tezi), Samsun, 2004
- Eroğlu, Ayşe Farsakoğlu, *Türk Ninnilerinde İslâmî Motifler*, (Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2011.
- Eroğlu, Cemal, "Türk Kültürü ve Temelleri", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Sakarya Üniversitesi, (10.05.2014) .
- Eroz, Mehmet ,*Türkiye'de Alevilik Bektâşilik*, Otağ Matbaacılık, İstanbul 1977.
-, *Eski Türk Dini (Gök Tanrı İnancı) ve Alevilik Bektâşilik*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1992.
-, "Türk Boylarında "Kansız Kurban Geleneği, *Türk Kültürü*", *Türk Kültürü*, 1980, S. 211-214, ss. 17-22.
- Esin, Emel, *Türklerde Maddi Kültürün Oluşumu*, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul 2006.
-, "Tengrilik" Türklerde Gök Tapınağına Dair, *Sanat Tarihi Yıllığı*, İstanbul 1981, s. 35-59.
- Esin, Emel, *Türk Kozmolojisine Giriş*, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul 2001.
- Evliya Çelebi, *Seyahatname*, Haz.: Mustafa Nihat Özön - Nejat Özön, Kabalıcı Yayınları, İstanbul 2005.
- Fedakâr, Selami, *Özbek Sözlü Geleneğinde Masallar*, Egetan Yayınevi, İzmir 2011, 655
- Findley, Carter V., *Dünya Tarihinde Türkler*, Çev.:Ayşen Anadol, Timaş Yayınları, İstanbul 2012.
- Gezgin, İsmail, *Gılgamış*, Alfa Yayınları, İstanbul 2009.
- Gireud, Gene, *Göktürk İmparatorluğu*, Çev.: İsmail Mangaltepe, Ötüken Yayınları ,İstanbul 1999.
- Gökalp, Ziya, "Türk Mucizesi", *Makaleler*, Haz.: Şevket Baysanoğlu, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1980, ss. 13-19.
-, *Makaleler IX*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1980, 24.11.2012.
-, *Türkçülüğün Esasları*, Haz.: Cengiz Han, Kamer Yayınları, İstanbul 1996.

-, *Türk Töresi*, Haz.: Yalçın Toker, Toker Yayınları, İstanbul 2005.
-, *Türkleşmekİslamlaşmak-Muasırlaşmak*, Akçağ Yayınları, Ankara 2006, 656 .
-, *Türk Medeniyeti Tarihi*, Türk Kültür Yayını, İstanbul 1974.
- Görkem, İsmail, *Türk Edebiyatında Ağıtlar*, Akçağ Yayınları, Ankara. 2011.
- Gülen, Ömer, “Tanrı Kavramının-Kutsallaşması”, *Eskiye Dergisi*, sayı 31, 2015-Güz.
- Gülensoy, Tuncer, *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, Ankara 2007, C. I, ss. 275-276.
-, *Orhun'dan Anadolu'ya Türk Damgaları Damgalar - Enler - İmler*, TDAV Yayınları, İstanbul 1989.
- Günaltay, M.Şemseddin, “Ölüleri Kutsallaştırma: Türbeler ve Ziyaret Yerleri”, Sad.: Ahmet Gökbel, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı 1, Sivas 1996.
- Günay, Umay, “Manas Destanı'ndaki Kadın Adları ile İlgili Bir Deneme”, *Dursun Yıldırım Armağanı*, Ankara 1998.
- Günay, Ünver - Güngör, Harun, *Başlangıçtan Günümüze Türklerin Dini Tarihi*, Ocak Yayınları, Ankara 1997.
- Gündüz, Şinasi, *Din ve İnanç Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Ankara 1998.
-, *Yaşayan Dünya Dinleri - Giriş*. Ş. Gündüz (ed.), Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara 2016.
- Güneş, Kamil, *İslam Düşüncesinde Kutsallık*, İnsan Yayınları, İstanbul 2010.
- Güngör, Erol, *Tarihte Türkler*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1995.
- Güngör, Harun - Küçük, Abdurrahman, *Asya'dan Anadolu'ya Taşınanlar*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1997.
- Gürsoy Naskali Emine - Duranlı, Muvaffak, *Altayca-Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kuru mu Yayınları, Ankara 1999.
-, *Altay Destanı Maaday-Kara*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2015.
-, *Altay Destanı, Maaday Kara*, YKY., İstanbul 1999.
- Güvenç, Bozkut, *İnsan ve Kültür*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2003.

- Güzel, Abdurahman, “Ferdî Eserler: Dini ve Tasavvufî Türk Edebiyatı”, *Türk Dünyası El Kitabı Edebiyat*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1998, No: 158, S. A. 31/1.
- Hançerlioğlu, Orhan, *Dünya İnançları Sözlüğü* 2.b, Haşır suresi, 21. âyet 73 II, İstanbul 1993.
- Haral, Günay, “İslam’da Kutsiyet” maddesi, *TDV İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, XXVI, 2002.
- Harman, Ömer Faruk, “Dağ”. *DİA*, VIII, 1993, 400-401.
- Harva, Uno, *Altay Panteonu: Mitler, Ritüeller, İnançlar ve Tanrılar*, (Çev.: Ömer Suveren, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2014.
- Hooke, Samuel Henry, *Ortadoğu Mitolojisi*, Çev.: Alâeddin Şenel, İmge Yayınları, Ankara 2002.
- İbn Cerir et-Taberî, *Taberî Tefsiri*, Çev.: Mehmet Keskin, Hikmet Naşriyat, 6 cilt., İstanbul 2008; <http://kuran.diyaret.gov.tr/meal.html>, (10.09.2013) .
- İbn Fadlan Seyahatnamesi*, Haz.: Ramazan Şeşen, Yeditepe Yayınları, İstanbul 1975.
- İbn Kesir, *Hadislerle Kur’ân-ı Kerim Tefsiri*, Çev.: Bekir Karlığal/Bedreddin Çetiner), Çağrı Yayınları, 16 cilt, İstanbul 2001.
- İbn Manzur, *Lisanu’l-Arab*, cilt VI, Beyrut 1863.
- İnan, Abdülkadir *Türk Boylanında Dağ, Ağaç ve Pınar Kültü*, 1966.
-, *Makaleler ve İncelemeler I*, TTK Yayınları, I. Baskı, Ankara 1968.
-, *Eski Türk Dini Tarihi*, Kültür Bak. Yayınları, İstanbul 1976.
-, *Tarihte ve Bugün Şaman*, 3. Baskı, Ankara 1986.
-, *Tarihte ve Bugün Şamanizm (Materyaller ve Araştırmalar)*, 1986.
-, *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, T.T.K. Yayınları, Ankara 1986.
-, *Makaleler ve İncelemeler II*, T.T.K. Yayınları, I. Baskı, Ankara 1991.
-, *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, T.T.K. Yayınları, Ankara 1995.
-, *Makaleler ve İncelemeler*, T.T.K. Yayınları, C. I-II, Ankara 1998.
-, *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, Ankara: T.T.K. Yayınları, 4. Baskı, 1995.

-, *Makaleler ve İncelemeler*, C. I, T.T.K. Yayınları, Ankara 1998.
-, *Makaleler ve İncelemeler*, C. II, T.T.K. Yayınları, Ankara 1998.
-, *Türk Boylarında Dağ, Ağaç (Orman) ve Pınar Kültü. Makaleler ve İncelemeler*, T.T.K. Yayınları, Cilt: 2, 253-259, Ankara 1998.
-, “Al Ruhü Hakkında”, *Makaleler ve İncelemeler I. Cilt*, Ankara 1998.
-, *Makaleler ve İncelemeler*, Ankara, T.T.K Yayınları, 1998.
-, *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, T.T.K. Yayınları, Ankara 2000.
-, *Tarihte ve Bugün Şamanizm Materyaller ve Araştırmalar*, T.T.K. Yayınları, Ankara 2006.
- İnayet, Alimcan *Türk Dünyası Efsane ve Masallarında Bir Dev Tipi: Yalmavuz* - 2010.
- İnsan ve Toplum*, Çev.: Metin Ergun, Kömen Yayınları, Konya.
- Kadirzade, Kadir İbrahimoğlu *Adetler İnançlar ve Türklerin Soy Kütüğü Meselesi*, Çev.: Ahmet Doğan, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.
- Kafesoğlu, İbrahim, *Eski Türk Dini*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1980.
-, *Türk Bozkır Kültürü*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 1987.
-, *Türk Milli Kültürü*. Ötüken Yayınları, İstanbul 2005.
-, *Türk Milli Kültürü*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2007.
-, *Türk Milli Kültürü*, İstanbul: Ötüken Yayınları, 1994.
- Kahraman, Arzu, *Anadolu Erenleri ve Anma Toplantıları*, İstanbul 2002.
- Kahraman, Ramazan, “Alevi Bektaşilerde Yenigün (Nevruz) ile ilgili İnanç ve Ritüeller”, *II. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşilik*, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara 2007 C. 1, ss. 627-629.
- Kalafat Yaşar, *Doğu Anadolu’da Eski Türk İnançlarının İzleri*, Berikan Yayınevi, Ankara.
-, “Kazakistan’daki Türk Halk İnançları”, *Milli Folklor*, Ankara 1999c, S. 42, s. 66. 662.
-, *Türk Kültürlü Halklarda Hz. Hızır’dan Sultan Nevruz’a*, Berikan Yayınevi, Ankara (2012), Türk Kültürlü Halklarda Mitler, Berikan Yayınevi, Ankara 2010.
-, *Kırım Kuzey Kafkasya Sosyal Antropoloji Araştırmaları*, Asam Yayınları, Ankara 1999a.

-, *Balkanlardan Uluğ Türkistan'a Türk Halk İnançları*, Berikan Yayınları, Ankara 2007.
-, *Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri*, Berikan Yayınevi, Ankara 2010.
-, *Türk Halk İnançlarında Tabu*, Berikan Yayınevi, Ankara 2012a.
-, *Azerbaycan-İran-Anadolu-İrak Halk İnançları Hattı*, Ankara 2012b.
-, *Türk Kültürlü Halklarda Mitler*, Berikan Yayınevi, Ankara 2012c.
- Kalafat, Yaşar-Güngör, Betül, *Türk Kültürlü Halklarda Türk-Tatar Halk İnançları*, Berikan Yayınları, Ankara 2011.
- Kaşgarlı Mahmud, *Dîvân-ü Lûgati't Türk Tercümesi*, Çev.: Besim Atalay, C. II, TDK Yayınları, Ankara - (1985c), *Dîvân-ü Lûgati't Türk Tercümesi*, Çev.: Besim Atalay, TDK Yayınları, C. III, Ankara 1985b.
-, *Dîvân-ü Lûgati't Türk Tercümesi*, Çev.: Besim Atalay, TDK Yayınları, C. I, Ankara 1985a.
-, *Divan-ı Lügati't-Türk*, Çev.: Besim Atalay, Ankara TDK Yayınları, Cilt: III, 1941.
-, *Divânü Lügati't Türk*, Kabcacı Yayınları, İstanbul 2007.
- Kaya, Doğan, *Türk Dünyası Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 2014.
- Kemal Polat, *Beşikten Mezara Kırgız Türklerinde Gelenek ve İnanışlar*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2008.
- Kılavuz, Ahmet Saim, *İslam Akaidi ve Kelama Giriş*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 1997.
- Kılıç, Recap, *Din ve Kültür İlişkisi Üzerine*, Ötüken Neşriyat, Ankara 2015.
- Kırgızoğlu, Neriman Görgünay, *Altaylardan Tuna Boyuna Türk Dünyasında Ortak Motifler*, Türksoy Yayınları, Ankara 1995.
- Kıyak, Abdulkadir, "Halk Dindarlığı Bağlamında Kutsal Mekan Anlayışı", *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt 1, sayı 2, 2/2012.
- Kibar, Osman *Türk Kültüründe Ad Verme*, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.

Kitab-ı Mukaddes, Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul.

Koca, Kürşat, *Türk Kültüründe Sembollerin Dili*, (Basılmamış Doktora Tezi), Sakarya Üniversitesi SBE, Sakarya 2012.

Koca, Salim “Eski Türklerde Sosyal ve Ekonomik Hayat”, *Türkler Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002. C. III, ss. 15-37.

Korkmaz, Esat, *Eski Türk İnançları ve Şamanizm Terimleri Sözlüğü*, Anahtar Yayın Kitabevi, İstanbul 2003.

....., “Kut” maddesi, *Simgeler Sözlüğü*, Anahtar Kitaplar Yayınları, İstanbul 2010, s. 798.

Korkmaz, Mehmet, *Mitolojik İran Efsaneleri*, Alter Yayınları, Ankara 2012.

Köksal, Hasan, “Doğa Olaylarını Gözlemleyerek Yapılan Tahminler: Melhameler”, *Acta Turcica*, 2013, Yıl: 5, S. 1, ss. 1-19.

....., *Battal Gazi Destanı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2007.

Köprülü, Fuat, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ötügen Yayınları, İstanbul 1980.

Koroğlu, Kemalettin, *Eski Mezopotamya Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul 2006.

Ksenefontov, Gavriil Vasilyeviç *Yakut Şamanlığı*, Çev.: Atilla Bağcı, Konya 2011.

Kumartaşlıoğlu, Satı, *Türk Kültüründe Ateş ve Ocak Kültü*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir 2012
Kur'an-ı Kerim Meali, DİB Yayınları, Ankara.

Kurtubi, Ebî Abdullah, *Câmiu'l-Abkâmi'l-Kur'an*, 20 Cilt, Daru'l Fikr, y.y., trs.

Kutsal Kitap, Yeni Yaşam Yayınları, İstanbul 2002.

Kutub, Seyyid, *Fi Zılâl-il Kur'an*, Terc.: Hakkı Şengüler, Bekir Karlığa, M. Emin Saraç, Hikmet Yayıncılık, İstanbul 1991.

Lingan, “Göktürklerde Gelenekler ve Dini İnançlar”, Çev.: Eyüp Sarıtaş, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi III*, İzmir 1999, ss. 219-223.

Lıptak, Gabor, *Macar Efsane ve Öykülerinde Türkler*, Çev.: Nuriye Güngörmüş, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2004.

- Liu Mau-Tsai, *Çin Kaynaklarına Göre Doğu Türkleri*, Çev.: Ersel Kayaoğlu ve Deniz Banoğlu, Selenge Yayınları, İstanbul 2011.
- Lissner, Ivar, *Uygurluk Tarihi*, Çev.: Adli Moran, Nokta Kitap, İstanbul 2006.
- Lvova, E. L. ve diğerleri, *Güney Sibiry Türklerinin Geleneksel Dünya Görüşleri*, Çev.: Metin Ergun, Kömen Yayınları, Konya 2013.
- Manas Destanı*, Çev.: Abdulkadir İnan, M.E.B., İstanbul 1992.
- Maturudi, Ebu Mansur, *Kitâbu'v-Tevhid*, thk. Muhammed Aruçi, T.D.V.Yayınları, Ankara 2003.
- Mehibe, Şahbaz, İslam Öncesi Türklerde Dağ Kültü ve İnanç, *SSSJournal (Social Sciences Studies Journal)*, cilt.4, sa.19, ss. 2250-2261, 2018.
- Melikeoğlu, Aşlar, Türkülerde Gök ve Gök Unsurları ile İlgili İnançlar, (Yüksek Lisans Tezi), Ordu Üniversitesi, Ordu 2012.
- Necatigil, Behçet, *Küçük Mitolojya Sözlüğü*, İstanbul Neşriyat, 1957.
- Ocak, Ahmet Yaşar, *Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler*, TTK Yayınları, Ankara 1992, 668.
-, *Hızır İlyas Kültü*, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2007.
-, *Bektaşî Menâkıbnâmelerinde İslâm Öncesi İnanç Motifleri*, Enderrun Kitabevi, İstanbul 1983.
-, Dağ: Eski Türkler'de Dağ Kültü. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 1993, Cilt: 8, 401-402.
- Ochirova, Bairma, Türk ve Buryat Efsanelerinde Dağ Kültü (Yayınlanmamış Doktora tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü) 2013.
- Oğuz, Burhan, *Türkiye Halkının Kültür Kökenleri*, Anadolu Aydınlanma Vakıfları, C. 2/ A, İstanbul 2002.
- Oğuz, M. Öcal, *Halk Biliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar I*, Milli Folklor Yayınları, Ankara 2003.
-, *Türk Dünyası Halk Biliminde Yöntem Sorunları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.
- Ong, Walter J., *Sözlü ve Yazılı Kültür*, Çev.: Sema Postacıoğlu Banon, Metis Yayınları, İstanbul 1999.
- Onk, Ali, Köroğlu Destanı Üzerinde Bir Çalışma, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniv. SBE, Erzurum 1971, 669.

- Orkun, Hüseyin Namık, *Türk Tarihi*, Cilt I, Akba Kitabevi, Ankara 1946.
-, *Eski Türk Yazutları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.
- Oymak, İskender, “Akçadağ ve Çevresinde Kutsal Mekân Anlayışı”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 5, Elazığ.
- Ögel, Bahaeddin (1948) . *Türk Kılıcının Menşei ve Tekâmülü*, DTCF, Ankara, C. 6, S. IV/5, ss. 431-460.
-, *Türk Mitolojisi*, Kültür Bak. Yayınları, İstanbul 1971.
-, *Türk Mitolojisi (Kaynakları ve Açıklamaları ile Destanlar)* C. I., Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1993.
-, *Türk Mitolojisi*, C. I., 3. Baskı, TTK Yayınları, 1993.
-, *Türk Mitolojisi*, C. II, T.T.K. Yayınları, Ankara 1995.
-, *Türk Mitolojisi*, C. I, T.T.K. Yayınları, Ankara 1998.
-, *Türk Kültür Tarihine Giriş*, Kültür Bakanlığı, C. I-II-III-IV-V-VI-VII-VIII, Ankara 2000.
-, *Türk Mitolojisi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, C. I-II, Ankara 2006. “Göğün Direği”, <http://www.eskitarih.com>. (29.09.2014).
-, *Türk Mitolojisi*, I. Cilt, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2010a.
-, *Türk Mitolojisi*, Cilt: 2, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1995.
- Ökse, A. Tuba, Eski Önasya’dan Günümüze Yeni Yıl Bayramları, Bereket ve Yağmur Yağdırma Törenleri, *Bilig*, Kış 2006, Sayı:36, s. 47-68.
- Önal Akkaş, Sema, “Mit ve Felsefe”, *Millî Folklor Dergisi*, Yıl 20, Sayı 77, 2008.
- Önal, M. N., Dağ Kültü, Eren Kültü ve Şenliklerinin Muğla’daki Yansımaları. *Bilig*, 2003, Bahar, Sayı: 25, 99-124.
- Örnek, Sedat Veyis, *Budun Bilim Terimler Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1973.
-, *Anadolu Folklorunda Ölüm*, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1971a,
- Özbay, Ekrem, *Göynük El Sanatları*, Sistem Yayın, Ankara 2010.
-, *Türkmenistan’dan Anadolu’ya Örf Adet ve Halk İnançları*, Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2007, ss. 255-256. Özbağcı, Tevhide vd.,

- Özbek, Mehmet, *Türk Halk Müziği El Kitabı Terimler Sözlüğü*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1998.
- Özbudun, Sibel, *Ayından Törene*, Anahtar Kitaplar Yayınları, İstanbul 1997, 99.
- Özdemir, Ahmet, *Öyküleriyle Ağıtlar*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.
- Özdemir, Hakkı Fahri, “Demir Çağı Başlangıcı ve Başlantıları Anadolu’ya Etkileri Üzerine”, *Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Adana 2007, C. 16, S. 1, ss. 501-518.
- Özen, Kutlu, “Sivas ve Divriği Yöresinde Dağlarla İlgili İnançlar”, *V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi; Gelenek, Görenek, İnançlar Sektör Bildirileri*, Ankara 1997, ss. 330-336.
- Özer, Salih, “İslam Düşüncesinde Kutsal (Zaman) Kavramı”, *İslami Araştırmalar Dergisi*, cilt 18, sayı 3, 2005.
- Özkan, Ali Rafet, *Dinlerde Kurban Kültü*, Akçağ Yayınları, Ankara. Özkan, Nevzat. (2007) . *Gagavuz Destanları*, Köroğlu-Tepegöz, TDK Yayınları, Ankara 2003.
- Özkan, İsa, Türkmenistan’daki Adak Yerleri ve Bu Yerlerle İlgili İnançlar, *İpek Yolu Uluslararası Halk Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, KB Yayınları 1995.
- Öztelli, Cahit, *Halk Türküleri*, Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul 1983.
- Öztürk, Ali Özgün, “Bir Kırgız Destanı: Mendirman”, *Milli Folklor*, Ankara 2007, 671.
- Polat, Emanullah, “Kutsalın Psikolojik Boyutu”, *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı 3, 2014.
- Polat, İrfan, “Türk Kültüründe Dağ Kültü ve Dağ Kültüne Bağlı Varlıklar, *Atatürk Üniver sitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2020, 68, ss. 153-174.
- Polat, Kemal, *Beşikten Mezara Kırgız Türklerinde Gelenek ve İnanışlar*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2008.
- Potapov, Leonid, “Altay Türklerinde Avcı İnançları ve Gelenekleri”, Çev.: Atilla Bağcı, *Karadeniz*, 2012a, C. 1, S. 15, ss. 1-22.
- Radloff, Wilhelm, *Türkler*, Çev.: Ahmet Temir, Nurer Uğurlu, Örgün Yayınevi, İstanbul 2008.

-, *Sibirya'dan Seçmeler (I-IV)*, Çev.: Ahmet Temir, Maarif Basımevi, İstanbul 1994.
- Roux, Jean Paul, *Türklerin ve Moğolların Eski Dini*, Tercüme: Aykut Kazancıgil, II. Baskı, İşaret Yayınları, İstanbul 1998.
-, *Altay Türklerinde Ölüm*, Çev.: Aykut Kazancıgil, Kabcacı Yayınları, İstanbul 1999.
-, *Atalar Kültü Türkler ve Moğollar*, Çev.: G. Yılmaz, *Antik Dünyada ve Geleneksel Toplumlarda Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü*, Haz. L. Yılmaz, Ankara 2000.
-, *Orta Asya Tarih ve Uygarlık*, Kabcacı Yayınevi, İstanbul 2001.
-, *Türklerin ve Moğolların Eski Dini* Çev.: Aykut Kazancıgil, Kabcacı Yayınları, İstanbul 2002.
-, *Orta Asya'da Kutsal Bitkiler ve Hayvanlar*, Çev. Aykut Kazancıgil - Lale Arslan, Kabcacı Yayınları, İstanbul 2005.
-, *Eski Türk Mitolojisi*, Çev.: Musa Yaşar Sağlam, Bilgesu Ankara 2011.
-, *Altay Türklerinde Ölüm*, Kabcacı Yayınları, İstanbul 1999.
- Sabuni, Muhammed Ali, *Safvetü'r-Tefasir*, Terc: Sadrettin Gümüş - Nedim Yılmaz, Ensar Neşriyat, İstanbul 1992.
- Sakaoğlu Saim - Duymaz Ali, *İslamiyet Öncesi Türk Destanları*, Ötügen Yayınları, İstanbul - Ankara 2006.
- Sakenov Seyilbek - Pakizat Avespayeva, *Kazak Destanları-6*, Çev.: Oktay Selim Karaca, TDK Yayınları, Ankara 2009.
- Schimmel, Annemarie *Dinler Tarihine Giriş*, Kırkambar Yayınları, İstanbul 1999.
- Selçuk, Ali, "Dede Mezarındaki Sır: Ziyaret Fenomeni ve Kutsalın Tezahürleri", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, sayı 56, 2010.
- Sönmez, Seniha, *Türklerde Dağ Kültü İnanç ve Altay, Tiva ve Şor Destanlarında Dağ*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir 2008.
- Şahin, Kadriye, *Dini Kimliğin İnşasında Kutsal ve Tabu Olan Yiyecek ve İçeceklerin İşlevleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), 2010.
- Şeker, Mehmet, *Anadolu'nun Türkleşmesi ve Kültürel Hayatı*, Ötügen Yayınları, İstanbul 2006.

- Tanyu, Hikmet, Dağlarla İlgili İnançlar, *Dinler Tarihi Araştırmaları*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1973.
-, *Dinler Tarihi Bakımından Türkiye'nin Durumu*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1973, No. 120,
-, *Dinler Tarihi Araştırmaları*, Ankara, A. Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1973.
-, "Türklerde Ateşle İlgili İnanışlar", *I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri Gelenek, Görenek ve İnançlar*, C. IV, Ankara 1976, ss. 283-304.
-, *İslamlıktan Önce Türklerde Tek Tanrı İnancı*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1980.
-, "Manevi Halk İnançlarına Genel Bakış", *Denizli Kültür Değerleri*, Denizli 2001, s. 138.
-, *Türklerde Taşla İlgili İnançlar*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1968.
- Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 24, s. 115-122. Tarih Kurumu Yayınları.
- Taş, İsmail, *Türk Düşüncesinde Kozmogoni-Kozmoloji*, Kömen Yayınları Konya 2011.
- Tatlıcan, Nezih, Edigey Merkezli Epik Anlatılarda (Başkurt Kazak Tatar) Mitoloji ve Tarihsellik, Pamukkale Üniversitesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Denizli 2013.
- Tecemen, Ahmet, *Türk Kimliği*, Ankara 1995.
- Tekin, Arif, *Sümerler'den İslam'a Kutsal Kitaplar ve Dinler*, Berfin Yayınları, İstanbul 2010.
- Topçuoğlu, Ali Aslan, "Kuran ve Sünnete Göre İfade Özgürlüğü ve Kutsal Değerlere Saygı", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, sayı 7, Nisan 2006.
- Tryjarski, Edward, *Türkler ve Ölüm: Geçmişten Bugüne Türklerde Ölüm Kültürü*, Çev.: Hafize Er, Pinhan Yayınları, İstanbul 2012.
- Tuna, Osman Nedim, "Köktürk Yazıtlarında Ölüm Kavramı ile İlgili Kelimeler ve Ker gekbol Deyiminin İzahı", *VID. Türk Dil Kurultayı Bilimsel Bildiriler*, Ankara 1957.
- Turan, Mustafa, "Tarihi Kaynaklar Işığında Nevruz'un Menşei Meselesi", *Millî Folklor*, 1998, Bahar, Yıl.10, C. 5, S. 37.

- Turan, Osman, *Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi*, Nakışlar Yayınları, İstanbul 1976.
- Tümer, Günay, Çeşitli Yönleriyle Din, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1986, Cilt: 28, s. 213-267.
- Tümer, Günay-Küçük, Abdurrahman, *Dinler Tarihi*, Ocak Yayınları, Ankara 1997.
- Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları, II Cilt, Ankara 1988.
- Türkçe Sözlük*, C. II, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1998.
- Türkmen, Fikret - Türker, Ferah, "Geleneklerde ve İnançlarda Demir", *VII. Milletlerarası Halk Kültürü Kongresi*, Gaziantep 2006.
- Türkmen Fikret - Arıkan Metin, *Kazak Destanları-8/Alpamış ve Kamran Batır*, TDK Yayınları, Ankara 2011.
- Uraz, Murat, *Türk Mitolojisi*, Düşünen Adam Yayınları, İstanbul 1994.
- Uysal, Ahmet Edip, *Yaşayan Türk Halk Hikâyelerinden Seçmeler*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1989.
- Varis Abdurrahman, "Türklerin Ad Koyma Gelenekleri Üzerine Bir İnceleme", *Millî Folklor* 61, (Bahar 2004): sayfa: 124-133.
-, "Türklerin Ad Koyma Gelenekleri Üzerine Bir İnceleme", *Millî Folklor Dergisi*, 2004, Yıl: 16, S. 61, ss.124-133.
- Vergote, Antoine, "Kutsal", çev.: Halife Keskin-Asim Yapıcı, *Çorum Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, Temmuz-Aralık 2002.
- Yalgın, Ali Rıza, "Türklerde Halk İnanmaları ve Tabiat: Su, Ağaç, Dağ ve Taş" *Türk Folklor Araştırmaları*, 1949, 1 (4), ss. 58-60.
- Yavuz, Ömer Faruk, "Kuran'da Kutsal Mekan, Zaman ve Eşya Kavramlarının Sembolik Değeri", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı-XI/2, 2006.
- Yavuzer, H., "Şamanizm'de Evren ve Dünya Tasvirleri" *Millî Folklor*, 5 (35), Güz 1997, ss. 50-55. Yayın No: 7. İmak Ofset, İstanbul 1997, s:18-33.
- Yazır, Elmalı Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, (Sadeleştirilenler: İsmail Karaçam - Emin Işık - Nusrettin Bolelli - Abdullah Yücel - Muhsin Demirci - İbrahim Tüfekçi), Azim Yayıncılık, İstanbul 1993.

- Yeğin, Hüseyin İbrahim, “Din Psikolojisi Açısından Kutsal Mekan İnsan İlişkisi”, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Yıl 17, sayı 27, Ocak-Haziran 2012.
- Yıldız, Naciye, “Kırgız Türkleri’nde Türküleri”, *Milli Folklor*, 2006, S. 70, ss. 64-74.
-, *Manas Destanı (W. Radloff) ve Kırgız Kültürü ile İlgili Tespit ve Tabliller*, Ankara 1995.
- Yıldız, Nuray, *Eskiçağ’da Yazı Malzemeleri ve Kitabın Oluşumu*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2000. 679.
- Yılmaz, Gökhan, “Erken Dönem Türk Düşüncesinde Zaman Kavrayışı”, *Kutadgu Bilig Felsefe ve Bilim Araştırmaları Dergisi*, İstanbul Mart 2005, S. 7. <http://www.turanjeopolitiği.com>.
- Yolcu, Mehmet Ali, *Türk Kültüründe Evliliğe Bağlı Tabu ve Kaçınmalar*, Kömen Yayınları, Konya 2014.
- Yoldaşoğlu, Fazıl, *Özbek Destanları, Melike Ayyar Destanı*, TDK Yayınları, Ankara 2007.
- Yörükan, Y. Z., *Şamanizm*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2009.
-, *Müslümanlıktan Evvel Türk Dinleri Şamanizm Şamanizm’in Diğer Dinler ve Aleviler Üzerindeki Etkileri*, Yol Yayınları, Ankara 2005.
- Yudahin, K. K., *Kırgız Sözlüğü*, Çev.: Abdullah Taymas, TDK Yayınları, 2. Baskı., Ankara 1988.
- Yücel, Dilek, *Özbek Destanları-II*, TDK Yayınları, Ankara 2007.
- Yücel, Ünsal, *Türk Okçuluğu*, AKM Yayınları, Ankara 1999.

Fecr Yayınları: 648

TASAVVUF FIKIH İLİŞKİSİ
-İbadetlerle İlgili Ayetler Özelinde-

Mustafa Şeref AYDIN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Şubat 2023

ISBN: 978-625-8304-95-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülaziz el-Buhârî, Alâüddîn Abdülaziz b. Ahmed b. Muhammed, *Keşfü'l-esrâr fi şerhi Usûli'l-Pezdevî*, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1418/1997.
- Abdülkâhir el-Bağdâdî, Ebû Mansûr Abdülkâhir b. Tâhir, *Usûli'd-dîn*, Matbaatü'd-devle, İstanbul, 1346/1928.
- Abdürrezzâk, Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi' es-San'ânî el-Himyerî, *el-Musannef*, el-Meclisü'l-ilmî, Beyrut, 1390/1970.
- Aclûnî, Ebü'l-Fidâ İsmâil b. Muhammed b. Abdilhâdî el-Cerrâhî, *Keşfü'l-hafâ ve müzîlü'l-ilbâs*, Mektebetü'l Kudsi, yy, 1351.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh, *Müsned*, thk. Şuayb el-Arnaud vd, Müessesetü'r-risale, Beyrut, 1420/1999, 2. Baskı.
-, *ez-Zühd*, thk. Hâmid. Ahmed et-Tâhir Hâmid el-Besyûnî, Dâru'l-Hadîs, Kahire, 1425/2004.
- Algar, Hamid, "Necmedin-i Kübra", DİA, İstanbul, 2006.
- Ali el-Kârî, Ebü'l-Hasen Nürüddîn Ali b. Sultân Muhammed el-Kârî el-Herevî, *el-Esrârü'l-merfû'a fi'l-abbâri'l-mevzû'a*, thk. Muhammed b. Lütfî es-Sabbâğ, el-Mektebü'l-islâmî, Beyrut, 2. Baskı.
-, *Envârü'l-Kurân ve esrârü'l-furkan*, thk. Nâcî es-Süveyd, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1434/2013.
-, *Fethu bâbi'l-inâye*, Dâru'l-Erkam b. Ebi'l-Erkam, Beyrut, ts.
-, *Mirkâtü'l-mefâtih*, thk. Cemal Aytânî, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1422/2001.
- Ali el-Müttakî, Ali b. Hüsâmiddîn b. Abdilmelik b. Kadîhân el-Müttakî el-Hindî, *Kenzü'l-ummâl fi süneni'l-akvâl ve'l-efâl*, Müessesetü'r-risale, Beyrut, 1405/1985, 5. Baskı.
- Altuntaş, Hayrani, "Tasavvuf", AÜİFD, XXXI.
- Âlûsî, Ebü's-Senâ Şihâbüddîn Mahmûd b. Abdillâh b. Mahmûd el-Hüseynî el-Âlûsî, *Rûhu'l-meânî fi tefsîri'l-Kurâni'l-azîm ve's-seb'i'l-mesânî*, Dâru İhyâi't Tûrâsî'l Arabî, Beyrut, ty.
- Aslan, Nasi, *İslam Hukukunda Yargılama Etiği ve İlkeleri*, Karahan Kitapevi, Adana, 2014, 2. Baskı.
- Aşkar, Mustafa, *Osmanlı Devletinde Âlim-Mutasavvif Prototipi Olarak İlk Şeyhülİslam Molla Fenârî ve Tasavvuf Anlayışı*, AÜİFD, XXXVII, 1997.
- Aynî, Ebü Muhammed (Ebü's-Senâ) Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ b. Ahmed, *el-Binâye fi şerhi'l-Hidâye*, Daru'l-fikr, Beyrut, 1411/1990, 2. Baskı.
-, *Umdetü'l-kârî fi şerhi Sabîhi'l-Buhârî*, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1421/2001.
- Aynî, Mehmet Ali, *Tasavvuf Tarihi*, Büyüyen Ay Yayınları, İstanbul, 2017.

- Azîmâbâdî, Ebü't-Tayyib Muhammed Şemsü'l-Hak b. Emîr Alî ed-Diyânüvî, *Avnü'l-mabûd*, thk. Abdurrahman Muhammed Osman, Mektebetü's-selefiyye, 1388/1968, 2. Baskı.
- Bâcî, Ebü'l-Velid Süleyman b. Halef b. Sa'd, *Kitâbü'l-budûd fi'l-usûl*, thk Nezihe Hammad, Müessesetü Za'bi, Beyrut, 1392.
- Bâcûrî, İbrahim b. Muhammed, *Tuhfetü'l-Mürîd alâ Cevbereti't Tevhîd*, Mektebetü'l İrşâd, İstanbul, 1428/2007.
- Baklî, Ebû Muhammed Sadrüddîn Rûzbihân b. Ebî Nasr, *Arâisü'l-beyân fi hakâ'iki'l-Kur'an*, thk. Ahmed Ferîd el-Mezîdî, Dâru'l kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1429/2008.
- Başer, Hacı Bayram, *Kâtip Çelebi'nin Gözünden Osmanlı'da Dini Hayat: Şeriat-Hakikat İlişkisi Sorununun Mizânü'l-hak'taki Görünümünü Üzerine Bazı Değerlendirmeler* (Osmanlı'da İlm-i Tasavvuf içinde), İsar Yayınları, İstanbul, 2018.
- Begavî, Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed, "Meâlimü't-tenzîl", thk. Abdurrezzak el-Mehdî, Dâru İhyâi't-türâsi'l-arabî, Beyrut, 1420.
- Beyhaki, Ebû Bekr Ahmed b. Hüseyin, "el-İ'tikâd", thk. Ahmed İsâm el-Kâtib, Dâru'l-âfâki'l-cedîde, Beyrut, 1401.
-, *Sünenü'l-kübra*, Matbaatu Meclisi Daireti'l-meârifî'n-nizâmîyye, Haydarâbâd, 1352, VI, 288.
-, *Şuabu'l İman*, thk. Muhammed es-Saîd b. Besyûnî Zağlûl, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1429/2008, 2. Baskı.
-, *ez-Zühdü'l-kebir*, thk. Âmir Ahmed Haydar, Dâru'l-cinân-Müessesetü'l-kütübî's-sekâfiyye, Beyrut, 1408/1987.
- Beyzâvî, Nâsirüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed, *Minhâcü'l-Vüsûl ilâ ilmi'l-usûl*, Müessesetü'r-risâle, Beyrut, ts.
-, *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*, Dâru İhyâi't-türâsi'l-arabî, Beyrut, ts.
- Bezzâr, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhâlik, el-Müsned (el-Bahrü'z-zehhâr), thk. Mahfûzurrahmân Zeynüllah, Müessesetü Ulûmi'l Kuran, Beyrut ve Mektebetü'l ulûm ve'l hikem, Medine, 1409/1988.
- Bikâî, Ebü'l-Hasen Burhânüddîn İbrâhîm b. Ömer, "Nazmü'd-dürer fi Tenâsübi'l-âyâti ve's-süver", Dâru'l-kitâbi'l-islâmî, Kahire, ts.
- Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail, *el-Câmiü's-sahîh*, "İlim", 13, Dâru İbn Kesir, Dimeşk, Beyrut, 1423.
- Buhûtî, Mansûr b. Yûnus b. Salâhiddîn, *Keşşâfü'l-kınâ' 'an (metn)i'l-İknâ'*, Âlemü'l-kütüb, Beyrut, 1403/1983.
- Bursevi, İsmail Hakkı, *Rûhu'l-beyân fi tefsîri'l-Kur'an*, Dersâadet, 1330.
- Cemmâilî, Ebû Muhammed Takıyyüddîn Abdülganî b. Abdilvâhid b. Alî el-Makdisî, *et-Terğîb fi'd-duâ*, thk. Fevâz Ahmed Zemerlî, Dâru İbn Hazm, Beyrut, ts.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî, *Ahkâmü'l-Kur'an*, thk. Muhammed Sâdık Kamhâvî, Dâru İhyâi't Türâsi'l Arabî, Beyrut, 1412/1992.

- Cevherî, Ebû Nasr İsmâîl b. Hammâd, *es-Sihâb*, thk. Halil Memun Şeyh, Daru'l-marife, Beyrut, 2005.
- Ceyhan, Semih, “*Telvîn*”, DİA, İstanbul, 2011.
- Cürcânî, Seyyid Şerîf Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Alî, *et-Ta'rifât*, Mektebetü Lübnan, Beyrut, 1985
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebü'l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf, *el-Burbân fî usûli'l-fikh*, thk. Abdülazîm ed-Dîb, Devha, 1399.
- Çetin, Mehmet, *Metin Eksenli Hadis Tenkidinde Öznellik ve Yorum sallık (Teori ve Uygulama)*, Gece Akademi, Ankara, 2018.
- Çift, Salih, “*Yahyâ b. Muâz*” DİA, İstanbul, 2013.
-, “*Vâsıtî*”, DİA, İstanbul, 2012.
- Dârimi, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahman, *Sünen*, thk. Hüseyin Selim Esed, Dâru'l Muğni, Riyad, 1421.
- Debûsî, Ebû Zeyd Abdullâh (Ubeydullâh) b. Muhammed b. Ömer, *Takvîmü'l-edille*, thk. Halil Muhyiddin el-Meys, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1421/2001.
- Demirci, Mehmet, “*Hakikat*” DİA, İstanbul, 1997.
- Demirci, Muhsin, *Tefsir Tarihi*, İfav, İstanbul, 2020, 67. Baskı.
- Demirli, Ekrem, *Zâhiri İlimlerin Otoritesi Karşısında Tasavvufun Meşrûiyet Arayışı*, İÜİFD, Sayı, 15, 2007.
- Deylemi, Ebû Şücâ' Şîrûye b. Şehredâr b. Şîrûye, *Firdevsü'l-ahbâr*, thk. Saîd b. Besyûnî Zağlûl, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1406/1986.
- Dîneverî, Ebû Bekr Ahmed b. Mervân, *el-Mücâlese ve Cevâhiru'l İlim*, thk. Ebû Ubeyde Meşhur b. Hasen, Dâru İbn Hazm, Beyrut, 1419/1998.
- Dokgöz, Derviş, *Bursevî'nin Rûhu'l-Beyân Tefsirindeki Usûli ve Fikhî Görüşleri*, Kitap Dünyası Yayınları, İstanbul, 2022.
- Dursun, Akif, *Tasavvuf Fikhî İlişkisi*, MÜSBE, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eşas es-Sicistânî, *es-Sünen*, thk. Şuayb el-Arnaûd ve Muhammed Kamil Karabilli, Dâru'r-risâleti'l-âlemiyye, 1430.
- Ebû Hayyân, Muhammed b. Yûsuf b. Alî, “*el-Bahrü'l-muhîr*”, thk. Sıdkî Muhammed Cemîl, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1420.
- Ebû Nuaym el-İsfahânî, Ahmed b. Abdillâh b. İshâk, *Hilyetü'l-evliyâ*, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, ts.
- Ebû Tâlib el-Mekkî, Muhammed b. Alî b. Atıyye, *Kütü'l-kulüb*, thk. Mahmud İbrahim Muhammed er-Radvânî, Mektebetü Dâri't-türâs, Kahire, 1422/2001.
- Ebû Ya'lâ, Ahmed b. Alî b. el-Müsenâ et-Temîmî el-Mevsilî, *Müsned*, thk. Hüseyin Selim Esed, Dâru's sekâfeti'l-arabiyye, Beyrut, 1412/1992, 2. Baskı.
- Ebüsuûd Efendi, Muhammed b. Muhyiddîn, *İrşâdü'l-akli's-selîm*, Dâru İhyâi't-türâsi'l-arabî, Beyrut, ts.
- Erdoğan, Mehmet, *İslam Hukukunda Abkâmın Değişmesi*, Emre Matbaası, İstanbul, 2000, 4. Baskı.
- Erginli, Zafer, “*Muhâsibî*,” DİA, Ankara, 2006.

- Ferrâ, Ebû Ya'lâ Muhammed b. el-Hüseyn b. Muhammed, *el-Udde fi usûli'l-fıkıh*, thk. Ahmed b. Ali Seyr Mübârekî, Memleketü'l-Arabiyyeti's-Suudî, Riyad, 1410.
- Feyyûmî, Ebû'l-Abbâs Hatîbüddehşe Ahmed b. Muhammed b. Ali, *el-Misbâhu'l-münîr*, Matbaatü'l-emîriyye, Kahire, 1922, 5. Baskı
- Gazzâlî, Hücetü'l-İslâm Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed et-Tûsî, *el-Münkizü mine'd-dalâl*, Hakikat Kitapevi, İstanbul, 1435/2014.
-, *el-Müstasfâ fi ilmi'l-usûl*, thk. Hamza b. Zühre Hâfız, by, Medine, ts.
-, *Ihyâ'ü ulûmi'd-dîn*, Dâru İbn Hazm, Beyrut 1426/2005.
- Genç, Mustafa, *Ahlâk-Hukuk Bütünlüğü ile Sahabede Model İnsanlık*, Uluslararası İslam ve Model İnsan Sempozyumu, Kahramanmaraş, 2018.
- Gölcük, Şerafeddin, *Kelam Tarihi*, Kitap Dünyası, Konya, 2000.
- Gurâb, Mahmud, *Rahmetün mine'r-Rahmân fi Tefsiri ve İşârâti'l-Kuran min Kelâmi's Şeyhi'l-Ekber Muhyiddîn İbni'l-Arabî*, Matbaatü Nadr, Dımeşk, 1410/1989.
- Gümüshânevî, Ahmed Ziyâeddîn, "*Câmiu'l-usûl*", thk. Edîb Nasrullah, el-İntişâru'l-arabî, Beyrut, 1997.
- Güney, Necmeddîn, Toplumsal Hayatı Düzenleyen Kurallar ve Fıkıh İlmi, İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, sy. 33, 2019.
- Hâkim, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed en-Nisâbüri, *el-Müstedrek ale's-sahihayn*, Dâru'l-Harameyn, Kahire, 1417.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali b. Sâbit, *el-Fakih ve'l-mütefakkih*, thk. Ebû Abdirrahman Adil bin Yûsuf el-Gazâzî, Dâru İbni'l-Cevzî, Riyad, 1417/1996.
-, "*Târihu Bağdâd*," thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf, Dâru'l-ğarbi'l-islâmî, Beyrut, 1422/2002.
- Hatipoğlu, Haydar, Sünen-i İbn Mâce Tercemesi ve Şerhi, Kahraman Yayınları, İstanbul, 1983.
- Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd (Ahmed) b. Muhammed b. İbrâhîm b. Hattâb, *Me'âlimü's-Sünen*, Matbaatü'l-ilmîyye, Halep, 1351/1932.
- Heysemî, Ebû'l-Hasen Nürüddîn Ali b. Ebî Bekr b. Süleymân, *Mecmau'z-zevâid ve Membau'l-fevâid*, thk. Muhammed Abdülkadir Ahmet Ata, Dâru'l kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1422/2001.
- Hökekleli, Hayati, "*Zübde-i Âlem*", Din ve Hayat TDV İstanbul Müftülüğü Dergisi, Sayı:1 Yıl: 2009.
- Hücvîrî, Ebû'l-Hasen Ali b. Osmân b. Ebî Ali el-Cüllâbî, *Kesfü'l-mahcûb*, el-Meclisü'l-a'lâ li's-sekâfe, Kahire, 2007.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emin, *Reddü'l-muhtâr ale'd-dürri'l-muhtâr*, thk. Adil Ahmed Abdulmevcûd, Ali Muhammed Muavvid, Dâru âlemil-kütüb, Riyad, 1423/2003.
- İbn Abdüsselâm, İzzeddîn, Ebû Muhammed İzzüddîn Abdülazîz b. Abdisselâm, "*Makâsîdü'r-riâye*", thk. İyâd Hâlid et-Tabbâ', Dâru'l-fıkr, Dimaşk, 1416/1995.

- İbn Acîbe, Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed b. Mehdî el-Hasenî eş-Şâzelî, *el-Bahrü'l-medîd fi tefsîri'l-Kur'âni'l-mecîd*, thk. Ömer Ahmed er-Râvî, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, Beyrut, 1426/2005, 2. Baskı.
- İbn Adî, Ebû Ahmed Abdullâh b. Adî b. Abdillâh el-Cürcânî, *el-Kâmil fi du'afâ'î'r-ricâl*, thk. Adil Ahmed Abdulmevcûd, Ali muhammed Muavvid, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, Beyrut, ty.
- İbn Akîl, Ebü'l-Vefâ Alî b. Akîl b. Muhammed, *el-Vâzıh fi usûli'l-fikh*, thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî, Müessesetü'r-risâle, Beyrut, 1420/1999.
- İbn Asâkir, Ebü'l-Kâsım Alî b. el-Hasen b. Hibetillâh, *Târîhu medîneti Dımaşk*, thk. Muhibbüddîn Ebi Saîd Ömer b. Ğarâme el-Amravî, Dâru'l-fıkr, 1417/1996.
- İbn Atâullah el-İskenderî, Ebü'l-Abbâs (Ebü'l-Fazl) Tâcüddîn Ahmed b. Muhammed b. Abdilkerîm b. Atâillâh, *el-Hikemü'l-atâiyye* (İbn Abbâd en-Nefezi er-Rundi şerhiyle beraber), Müessesetü'l-ehrâm, Kahire, 1408/1988.
- İbn Battâl, Ebü'l-Hasen Alî b. Halef b. Abdilmelik, *Şerhu'l-Câmi'i's-sabih*, Mektebetü'r-rüşd, Riyad, ts.
- İbn Cüzey, Ebü'l-Kâsım Muhammed b. Ahmed, *et-Teshbil li-ulûmi't-tenzil*, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, Beyrut, 1415/1995.
-, *el-Kavânînü'l-fikhiyye*, thk. Muhammed b. Seydi Muhammed, by, yy, ts.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed, *el-Musannef fi'l-ehâdis ve'l-âsâr*, Daru't-tâc Beyrut, 1409/1989.
- İbn Ebü'd-Dünya, *el-İhlâs ve'n-niyye*, thk. İyâd Hâlid et-Tabbâ', Dâru'l-beşâir, Dımaşk 1413/1992.
- İbn Hacer el Askalani, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed, *Fethu'l-bârî bi-şerhi Sahîhi'l-Buhârî*, thk. Abdulkadir Şeybe el-Hamd, Riyad, 1421/2001.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed, *Şifâ'ü's-sâ'il li-tehzibi'l-mesâ'il*, thk. Muhammed Mutî el-Hâfız, Dâru'l-fıkr, Dimeşk, 1417/1996.
-, *Mukaddime* (Terceme Halil Kendir), Yeni Şafak, Ankara, 2004.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed, *el-Fasl fi'l-milel ve'l-ehvâ' ve'n-nihal*, thk. Muhammed İbrahim Nasr, Abdurrahman Umeyrat, Dâru'l-cil, Beyrut, 1416/1996, 2. Baskı.
- el-Muhalla*, Daru'l-fıkr, Beyrut, ts.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtım Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî, *el-Müsnedü's-sabih 'ale't-tekâsim ve'l-envâ'* (Sahîhu İbn Hibbân İbn Belebân Tertibi) thk. Şuayb el-Arnaûd, Müessesetü'r-risâle, Beyrut, 1414/1993, 2. Baskı.
-, *Kitâbü'l-Mecrûhin mine'l-muhaddissîn ve'd-du'afâ' ve'l-metrûkin*, thk. Mahmud İbrahim Zâyed, Dâru'l marife, Beyrut, 1412/1992.
- İbn Huzeyme, Ebû Bekr Muhammed b. İshâk b. Huzeyme es-Sülemî en-Nisâbüri, *es-Sahih*, thk. Muhammed Mustafa el-Azamî, el-Mektebetü'l-İslâmi, Beyrut, 1400/1980.

- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr, *Medâricü's-sâlikîn*, thk. Muhammed el-Mu'tasım Billâh el-Bağdâdî, Dâru'l-kitâbi'l-arabî, Beyrut, 1423/2003, 7. Baskı.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâil b. Şihâbiddîn Ömer, *Tefsîrül-Kur'âni'l-azîm*, thk. Sâmî b. Muhammed es-Selâme, Dâru Taybe, Riyad, 1420/1999, 2. Baskı.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullâh b. Ahmed b. Muhammed, *Ravzatü'n-nâzir ve cünnetü'l-münâzir*, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1401/1981.
-, *el-Muğni*, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türki, Dâru'l-âlemi'l-kütüb, Riyad, 1417/1997, 3. Baskı.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim, *Uyûnü'l-abbâr*, Dâru'l-kitâbi'l-arabî, Beyrut, 1343/1925.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid, *Sünen*, thk. Şuayb el-Arnaûd vd, "Mukaddime", 17, Müessesetü'r-risâle, yy, ty.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem, *Lisânü'l-Arab*, Dâru Sâdir, Beyrut, ts.
- İbn Miskeveyh, Ebû Alî Ahmed b. Muhammed b. Ya'kûb, *Tehzîbü'l-ahlâk ve tathîrü'l-a'rak*, Matbaatü't-terakkî, by, 1317.
- İbn Müflih, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Müflih, *Usûlü'l-fıkah*, thk. Fehd b. Muhammed es-Sedhân, Mektebetü'l-ubeykân, Riyad, 1420/1999.
- İbn Müflih, Ebû İshâk Burhânüddîn İbrâhîm b. Muhammed b. Abdillâh, *el-Mübdî fi şerhi'l-Mukni*, thk. Muhammed Hasan Muhammed Hasan İsmâil eş-Şâfiî, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1418/1997.
- İbn Receb el-Hanbelî, Ebü'l-Ferec Zeynüddîn Abdurrahmân b. Ahmed b. Abdurrahmân Receb, *Letâifü'l-meârif*, Daru İbn Hazm, byy, 1424/2004.
- İbn Rüşd, Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Muhammed el-Kurtubî, *Bidâyetü'l-müctehid ve nihâyetü'l-muktesid*, thk. Mâcid el-Hamevî, Dâru İbn Hazm, Beyrut, 1416/1995.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecciddîn, *Mecmûu Fetâvâ*, Dâru'l-vefâ, byy, 1426/2005, 3. Baskı.
- İbnü'l Arabî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Meâfirî, *Ahkâmü'l-Kur'an*, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1424/2003, 3. Baskı.
-, *Ârizatü'l-ahvezî fi şerhi't-Tirmizî*, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, ts.
- İbnü'l Arabî, Muhyiddîn Muhammed b. Alî b. Muhammed el-Arabî et-Tâi el-Hâtimî, *el-Fütühâtü'l-Mekkiyye fi marifeti'l-esrâri'l-mâlikiyye ve'l-mülkiyye*, Dâru'l kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, ty.
- İbnü'l Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî, *Telbisü İblîs*, Dâru'l-kalem, Beyrut, ts.
-, *et-Tebsera*, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1406/1986.

- İbnü'l Hâcib, Ebû Amr Cemâlüddîn Osmân b. Ömer b. Ebî Bekr b. Yûnus, *el-Muhtasar* (Muhtasarü'l-Müntehâ), thk. Nezîr Hamâdû, Dâru İbn Hazm, Beyrut, 1427/2006.
- İbnü'n-Neccâr, Ebû Bekr (Ebü'l-Beka) Takıyyüddîn Muhammed b. Ahmed, *Şerhu'l-Kevkebi'l-münîr*, thk. Muhammed ez-Zuhaylî, Nezîh Hammâd, Mektebetü'l-ubeykân, Riyad, 1413/1993.
- İdiz, Ferzende, *Tasavvufî İlm-i Zâhir-İlm-i Bâtın Anlayışı*, AÜİFD, Sayı, 25, 2006.
- İmam Rabbânî, Ebü'l-Berekât Ahmed b. Abdilehad b. Zeynilâbidîn el-Fârûkî es-Sirhindî, *Mektûbât*, (*Mektûbât-ı Rabbânî Terceme: Abdulkadir Akçiçek*) Erhan Yayınları, İstanbul, ty.
- İmamoglu, Tuncay, *Ahlaksız Hukuk ve Dinsiz Ahlâk Mümkün müdür? Felsefî Bir Yaklaşım*, İlahiyat Tetkikleri Dergisi, 2021/1, 55.
- İsnevî, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdürrahîm b. el-Hasen, *et-Temhîd fî tabrici (istihrâci)'l-fürû ale'l-usûl*, thk. Muhammed Hasan Heyto, Müessesetü'r-risâle, Beyrut 1400/1980.
- Kâdî İyâz, Ebü'l-Fazl İyâz b. Mûsâ, *eş-Şifâ' bi-ta'rîfi hukûki (fî şerefi)'l-Mustafâ*, thk. Abduh Ali Kûşek, byy, 1434/2013.
- Kadıoğlu, Ahmet Selim, *Türk-İslam Sentezcilerinde Hukuk, Ahlâk ve Din İlişkisi*, Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, C, 17, Sy. 34, Yıl. 11, 2021.
- Kâfiyecî, Muhammed b. Süleyman b. Sa'd, *et-Teyşîr fî kavâidi ilmi't-teşîr*, thk. Mustafa Muhammed Hüseyin ez-Zehabî, Mektebetü'l-kudsî, Kahire, 1419/1998.
- Kahraman, Abdullah, *Yunus Emre Divân'ında Şerîat, Tarikat, Hakikat ve Marifet (Dört Kapı)*, Kocaeli İlahiyat Dergisi, c, 1, sy. 1, Mayıs 2017.
-, *Tasavvufî Tefsirlerin Ahkâm Ayetlerine Yaklaşımı (İsmail Hakkı-i Bursevt Örneği)*, (Osmanlı Toplumunda Kuran Kültürü ve Tefsir Çalışmaları I içerisinde) Özkan Matbaacılık, İstanbul, 2011.
- Kandemir, Mehmet Yaşar, "*Nevevî*", DİA, İstanbul, 2007.
-, "*Münâvî*", DİA, Ankara, 2006.
- Kaplan, Hayri, *Fakih Bir Süfî Örneği Olarak Abdulvehhab eş-Şa'rânî*, ÇÜİFD, Sayı 2, 2002.
-, "*Şa'rânî*" DİA, İstanbul, 2010.
- Karâfî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. İdrîs b. Abdirrahmân, *ez-Zehîra*, thk. Muhammed Haci, Dâru'l-ğarbi'l-İslami, Beyrut, 1994.
- Kâsânî, Ebû Bekr Alaeddin Ebû Bekr b. Mes'ud b. Ahmed, *Bedâiü's-sanâi' fî tertibi's-serâi'*, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, Beyrut, 1406.
- Kâşânî, Kemâlüddîn Abdürrezzâk b. Ebi'l-Ganâim Muhammed, *Istilâhâtü's-süfyye*, thk. Abdülâl Şahin, Dâru'l-menar, Kahire, 1413/1992.
- Kâtib Çelebi, Mustafa bin Abdillâh, *Keşfü'z-zunûn an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*, Dâru İhyâi't-türâsi'l-arabî, Beyrut, ts.
- Kelâbâzî, Ebû Bekr Tâcülislâm Muhammed b. Ebû İshâk İbrâhîm b. Ya'kûb, *et-Ta'arruf li-mezhebi ehli't-tasavvuf*, Mektebetü'l-hancî, Kahire, 1415/1994.

- Kettâmî, Salih b. Abdillâh b. Haydar, *Büstânü'l-fukarâ ve Nüzhetü'l Kurrâ*, thk. es-Seyyid Yusuf Ahmed, Dâru'l kütübi'l-ilmîyye, Beyrut, ty.
- Kılıç, Mahmut Erol, *"İbnü'l-Arabî"*, DİA, İstanbul, 1999.
- Kılıç, Muharrem, *"Turtûşî,"* DİA, İstanbul, 2012.
- Kılıç, Recep, *Abkalin Dini Temeli*, TDV Yayınları, Ankara, 2016, 8. Baskı.
- Kılınçlı, Sami, *İşâri Te'vil ve Kuşeyri'nin Cihad ve Kıtal Ayetlerini Yorumlama Yöntemi*, ÇÜİFD, 17 (1).
-, *Hız. Peygamber ve Kur'an'ın Gönderiliş Gayelerinden Biri Olarak Tezkiye*, Tefsir Araştırmaları Dergisi 5/2 (Ekim/October 2021).
- Koca, Ferhat, *Osmanlılar Dönemi Fıkah-Tasavvuf İlişkisi: Fakıllar İle Sofular Mücadelesinin Tarihi Serüveni*, GÜÇİFD, 2002/1.
- Koçkuzu Ali Osman, *"Aynî"*, DİA, İstanbul, 1991.
- Köse, Saffet, *"Hukuk mu Ahlâk mı? İslam Nokta-i Nazarından Din-Ahlâk-Hukuk İlişkisi Bağlamında Bir İnceleme"*, İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, sy. 17, 2011.
- Kudâî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Selâme b. Ca'fer, *Müsnedü'ş-Şihâb*, thk. Hamdi b. Abdilmecid es-Selefi, Müessesetü'r-risale, Beyrut, 1407/1986, 2. Baskı.
- Kureşî, Ebû Muhammed Muhyiddîn Abdülkadir b. Muhammed b. Muhammed, *el-Cevâhirü'l-mudriyye*, thk: Abdülfettah Muhammed el-Hulv, Dâru Hecr, Riyad, 1413/1993.
- Kurt, Yaşar, *"Nimetullah b. Mahmûd"* DİA, İstanbul, 2007.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh, *el-Câmi' li-ahkâmi'l-Kuran*, thk. Ahmed el-Berdûnî, İbrahim İtfîş, Dâru'l-kütübi'l-mısıriyye, Kahire, 1384/1964, 2. Baskı.
-, *Kitabü't-Tezkire fi ahvâli'l-mevtâ ve'l-âhire*, thk. Es-Sâdik Muhammed bin İbrahim, Mektebetu Dâri'l-minhâc, Riyâd, 1425.
- Kuşeyri, Ebû'l-Kâsım Zeynüslâm Abdülkerim b. Hevâzin b. Abdilmelik, *er-Risâle*, Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, Beyrut, 1422/2001.
-, *Letâifü'l-işârât*, thk. İbrahim Besyûnî, el-Hey'etü'l Mısıriyye, 2000, 3. Baskı.
- Lâmişî, Ebû's-Senâ (Ebû'l-Mehâmid) Mahmûd b. Zeyd, *Kitâb fi usûli'l-fikh*, thk. Abdülmecid Türkî, Dâru'l-garbi'l-islâmî, Beyrut, 1995.
- Mâlik b. Enes, *Muvatta*, thk. Muhammed Mustafa Azami, Müessesese Zayed b. Sultan, yy, 1425/2004.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed, *Te'vilâtü'l-Kuran*, Müessesetü'r-risâle, Beyrut, 1425/2004.
- Mâverdî, Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Habib, *Edebü'd-dünyâ ve'd-dîn*, Dâru'l-minhâc, Beyrut, 1434/2013.
-, *el-Hâvi'l-kebir fi fikhî'ş-şâfi*, thk. Ali Muhammed Muavvid, Adil Ahmed Abdulmevcûd, Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, Beyrut, 1414/1994.
-, *en-Nüket ve'l-uyûn*, Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, Beyrut, ty.
- Merdâvî, Ebû'l-Hasen Alâüddîn Alî b. Süleymân b. Ahmed, *et-Tabbir fi şerhi't-Tabrîr*, thk. Abdurrahman b. Abdullah el-Cibrîn, Mektebetü'r-rüşd, Riyad, ts.

- Mergînânî, Ebü'l-Hasan Burhaneddin Ali b. Ebi Bekr b. Abdilcelil, *el-Hidâye şerhu Bidâyeti'l-mübtedî*, Dâru'l-Erkam b. Ebi'l-Erkam, Beyrut, ts.
- Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevi*, (Hazırlayan: Adnan Karaismailoğlu) Akçağ Yayinevi, İstanbul, 2004.
- Mevsilî, Ebü'l-Fazl Mecdüddin Abdullah b. Mahmud b. Mevdud, *el-İhtiyâr li ta'îlî'l-Muhtâr*, thk. Şuayb el-Arnaüd vd, Dâru'r-risâleti'l-âlemiyye, Beyrut, 1430/2009.
- Meydânî, Abdülğanî b. Tâlib b. Hammâde el-Guneymî, el-Meydânî, *el-Lübâb fi şerhi'l-Kitâb*, Dâru'l-kitâbi'l-arabi, Beyrut, 1428/2007.
- Molla Fenârî, Şemseddin Muhammed b. Hamza, *'Aynü'l-a'yân (Tefsîru Sûreti'l-Fâtîha)*, Dersââdet, İstanbul, 1325.
- Molla Hüsrev, Mehmed b. Ferâmuraz b. Ali Muhyiddin, *Mir'âtü'l-usûl fi şerhi Mirkâti'l-vüsûl*, Dersââdet, Şirket-i sahâfiye-i Osmâniye, 1321.
- Muhammed, Yusuf Hattâr, *el-Mevsûatü'l-Yûsufiyye fi beyâni edilleti's-sûfiyye*, Mabbaatu Nadr, Dimeşk, 1999, 2. Baskı.
- Muhâsibî, Ebü Abdillâh el-Hâris b. Esed, *Âdâbü'n-nüfûs*, thk. Abdülkâdir Ahmed Atâ, Dâru'l-cil, Beyrut, ts.
- Fehmü'l-Kur'ân ve ma'nâhü*, thk. Hüseyin Kuvvetli, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1398, 2. Baskı.
-, *er-Riâye li hukûküllâh*, thk. Abdülkadir Ahmed Atâ, Dâru'l kütübi'l-ilmîyye, Beyrut, ts, 4. Baskı.
- Muslu, Ramazan, *Ali Semerkandi'nin Keşfü'l-Esrar Adlı Eserinde Zahir-Batın İlişkisi*, SÜİFD, 2/2000.
- Mübârekpûrî, Ebü'l-Ulâ Muhammed Abdurrahmân b. Abdirrahîm, *Tuhfetü'l-abvezî şerhu Câmi'i't-Tirmizî*, Dâru'l-fikr, byy, ts.
- Müceddidî, Abdülğanî b. Ebü Saîd ed-Dihlevî, *İncâhu'l-hâce*, thk. Râid b. Sabrî b. Ebî Alfe, Beytü'l-efkâri'd-devliyye, 2007.
- Münâvî, Zeynüddin Muhammed Abdürraûf b. Tâcil'ârifin b. Nüriddin Ali, *Feyzü'l-kadîr şerhu'l-Câmi'i's-sağîr*, Dâru'l-marife, Beyrut, 1391/1972, 2. Baskı.
- Münzirî, Ebü Muhammed Zekiyyüddin Abdülazîm b. Abdilkavî, *et-Terğîb ve't-terhib*, Mektebetü'l-Meârif, Riyad, 1424.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn b. Haccac, *el-Câmiü's sahib*, thk. Muhammed Fuad Abdalbâki; "Zekât", 98, Dâru'l kütübi'l-ilmîyye, Beyrut, 1412.
- Mütenebbî, Ebü't-Tayyib Ahmed b. el-Hüseyn b. el-Hasen b. Abdissamed, *Divan*, Dâru Beyrut, 1403/1983.
- Nahcuvânî, Ni'metullah b. Mahmûd, *el-Fevâtihu'l-ilâhiyye ve'l-mefâtihu'l-ğaybiyye el-mûdâhatü li'l-kelimi'l-Kur'âniyye ve'l-hikemi'l-furkânîyye*, (Nahcivânî Tefsiri Terceme: Ali İhsan TÜRCAN) Ayrıntı Basımevi, Ankara, 2014.
- Necmeddîn-i Dâye, Ebü Bekr Abdullah b. Muhammed b. Sâhâver el-Esedî er-Râzî, *et-Te'vilâtü'n-Necmiyye* (Bahrü'l-hakâik ve'l-me'âni fi tefsîri's-seb'îl-mesânî), thk. Ahmed Ferîd el-Mezîdî, Dâru'l kütübi'l-ilmîyye, Beyrut, 2009.
- Nesâî, Ebü Abdurrahman Ahmed b. Şuayb, *es-Sünenü's Sugra* (Müctebâ), Dâru's Selâm, Riyad, 1420/1999.

- Nesefti, Ebü'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd, *Medârikü't-tenzil ve hakâ'iku't-te'vil*, thk. Yusuf Ali Bedivi, Dâru'l kelimi't-tayyib, Beyrut, 1419/1998.
- Nesefti, Ebü'l-Muîn Meymûn b. Muhammed, *Tebstratü'l-edille*, thk. Hüseyin Atay, DİB, Ankara, 1993.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref, *el-Mecmû' şerhu'l-Mübezzeb*, thk. Muhammed Necîb el-Mutîi, Mektebetü'l İrşâd, Cidde, ts.
-, *el-Minhâc fî şerhi Sahîhi Müslim b. Haccâc*, Dâru İhyâi't Tûrâsi'l Arabi, Beyrut, 1392, 2. Baskı.
-, *Minhâcü't-tâlibîn*, Dâru'l-minhâc, Beyrut, 1426/2005.
- Nisâbüri, Nizâmeddin Hasen b. Muhammed b. Hüseyin el-A' rec, *Ġarâibü'l-Kurân ve reġâibü'l-furkân*, thk. Zekeriyâ Umeyrât, Dâru'l kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1416/1996.
- Ögke, Ahmet, "*Türk Tasavvuf Düşüncesinde Şeriat, Tarikat, Hakikat, Marifet Kavramları ve Marmarâvî'de Dört Kapı-Kırk Makam Anlayışın İzleri*", Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 2001/18.
- Öngören, Reşat, "*İbn Atâ*", DİA, İstanbul, 1999.
-, "*Tasavvuf*" DİA, İstanbul, 2011.
- Özen, Şükrü, "*Teftâzânî*", DİA, İstanbul, 2011.
- Özkan, Halit, "*Suyûtî*", DİA, İstanbul, 2010.
- Râfîi, Ebü'l-Kâsım Abdülkerîm b. Muhammed b. Abdilkerîm, *el-'Azîz şerhu'l-Vecîz*, thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd, Ali Muhammed Muavvaz, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1417/1997.
- Râgıb el-İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal, *el-Müfredât fî ġarîbi'l-Kurân*, Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, byy, ts.
- Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer, *el-Mahsûl*, thk. Tâhâ Câbir Feyyâz el-Alvânî, Müessesetü'r-risâle, yy, ts.
-, *Mefâtihu'l-ġayb*, Dâru'l Fikr, Beyrut, 1401/1981.
- Sâbûnî, Ebû Muhammed Nûruddîn Ahmed b. Mahmûd, *el-Bidâye fî usûli'd-dîn*, thk. Fethullah Huleyf, Dâru'l-meârif, 1969.
- Sadrüşşerîa, Ubeydullâh b. Mes'ûd b. Tâcişşerîa, *et-Tavzîh fî halli ġavâmizi't-Tenkîh* (et-Telvîh içinde), Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, ts.
- Sa'lebî, Ebû İshâk Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm es-Sa'lebî en-Nisâbüri, *el-Keşf ve'l-beyân 'an tefsîri'l-Kurân*, thk. Ebû Muhammed b. Âşûr, Dâru İhyâi't Tûrâsi'l Arabi, Beyrut, 1422/2002.
- Şehâvî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdirrahmân, *el-Makâdü'l-hasene fî beyâni kesîrin mine'l-ehâdîsi'l-müştehire 'ale'l-elsine*, thk. Muhammed Osman el-Huş, Dâru'l-kitâbî'l-arabî, Beyrut, 1405/1985.
- Selvi, Dilaver, *Kuran ve Tasavvuf*, Şule Yayınları, İstanbul, 1997.
-, *Her Ayetin Bir Zâhiri Bir Bâtını Vardır Hadisindeki Zâhir ve Bâtın Kavramları Üzerine Değerlendirmeler*, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, C, XI, Sayı, 2, 2011.

- Semerkindî, Ebû Bekr Alâüddîn Muhammed b. Ahmed, *Tuhfetü'l-fukahâ*, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1405/1985.
- Semerkindî, Ebü'l-Leys İmâmü'l-hüdâ Nasr b. Muhammed, *Tefsîrül-Kur'âni'l-Kerîm* (Tefsîru Ebi'l-Leys es-Semerkindî), thk. Ali Muhammed Muavvid vd, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1413/1993.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed, *el-Mebsût*, Dâru'l-marife, Beyrut, ts.
-, *Usûlü'l-fıkh*, thk. Ebü'l-Vafâ el-Efgânî, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1414/1993.
- Serrâc, Ebû Nasr Abdullah b. Ali b. Muhammed, *el-Lüma*, thk, Abdülhalîm Mahmud, Tâhâ, Abdülbâkî Sürûr, Dâru'l-kütübî'l-hadîs, byy, 1380/1960.
- Sığnâkî, Hüsâmüddîn Hüseyin b. Alî b. Haccâc el-Buhârî, *el-Vâfi fi usûli'l-fıkh*, thk. Ahmed Muhammed Mahmûd el-Yemânî, Câmîatiü Ümmi'l-Kurâ, Mekke, 1417/1997.
- Soğukoğlu, Fehmi, *Süfi ve Şiilerde Bilgi Anlayışı (Doğuşundan VIXI. Yüzyula Kadar)*, SÜSBÜ, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Sübkî, Ebû Nasr Tâcüddîn Abdülvehhâb b. Alî b. Abdilkâfi, *Cem'u'l-cevâmi fi usûli'l-fıkh*, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1424/2003.
- Tabakâtü's-Şâfi'yyeti'l-kübrâ*, thk. Mahmûd Muhammed et-Tanâhî, Abdülfettâh Muhammed el-Hulv, Kahire, 1413/1992, 2. Baskı.
- Sühreverdi, Ebû Hafs Şihâbüddîn Ömer b. Muhammed b. Abdillâh b. Ammûye el-Kureşî el-Bekrî, *Avârifü'l-maârif*, (Gerçek Tasavvuf Terceme: Dilaver Selvi) Semerkand Yayınları, İstanbul, 1999.
- Sülemî, Ebû Abdirrahmân Muhammed b. el-Hüseyin b. Muhammed, *et-Tabakâtü's-süfiyye*, thk. Ahmed eş-Şerabâsî, Kitâbü's-şa'b, yy, 2. Baskı.
-, *Hakâiku't-tefsîr: Tefsîrül-Kur'âni'l-'azîm*, thk. Seyyid İmrân, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1421/2001.
- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr, *el-İtkân fi ulûmi'l-Kuran*, Matbaatü Hicâzî, Kahire, ty.
- Şa'bân, Zekiyüddîn, *İslam Hukuk İlminin Esasları (Usûlü'l Fıkh)*, (Terceme İbrahim Kâfi Dönmez), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2000.
- Şâfiî, Muhammed b. İdris, *Divânü's-Şâfi'i*, (ev el-Cevherü'n-nefis fi şî ri'l-İmâm Muhammed b. İdrîs), haz. Muhammed İbrahim Selim, Mektebetü İbni Sînâ, Kahire, ts.
- Şa'rânî, Ebü'l-Mevâhib (Ebû Abdirrahmân) Abdülvehhâb b. Ahmed b. Alî eş-Şa'rânî el-Mısırî, Şa'rânî, *Levâkıhu'l-envâri'l-kudsiyye fi beyâni'l-uhûdi'l-Muhammediyye*, Dâru'l kalemî'l-arabî, Halep, 1413/1993.
- Tenbihü'l-muğterrîn*, thk. Vâil Ahmed Abdurrahman, el-Mektebetü't-tevfikiyye, Kahire, ts.
- Şâtıbî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Mûsâ, *el-Muvâfakât*, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1424/2003.

- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed, *İrşâdü'l-fuhûl ilâ tahkiki'l-hak min ilmi'l-usûl*, thk. Şaban Muhammed İsmail, Dâru'l-kütüb, Kahire, 1413/1992.
- Şirbînî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed el-Hatîb, *Muğni'l-muhtâc ilâ ma'rifeti me'ânî elfâzi'l-Minhâc*, Dâru'l-marife, Beyrut, 1418.
“*es-Sirâcü'l-münir*”, Matbaatü Bûlak, Kahire, 1285.
- Taberânî, Ebü'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyüb, *el-Mu'cemu'l-kebir*, thk. Hamdi Abdulmecid es-Selefi, Mektebetü İbn Teymiyye, Kahire, ts.
....., *el-Mu'cemu'l-evsat*, thk. Ebû Muaz Târık b. İvadullah b. Muhammed, Ebü'l-Fadl Abdülmuhsin İbrahim el-Hüseynî, Dâru'l-hameyn, Kahire, 1415/1995.
....., *el-Mu'cemu's sağır*, Dâru'l kütübî'l-ilmiyye, Beyrut, ty.
Müsnedü'ş-Şâmiyyîn, thk. Hamdi Abdulmecid es-Selefi, Müessesetü'risale, Beyrut, 1409/1989.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr, *Câmiu'l-beyân an te'vili âyi'l-Kuran*, thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki, Dârü Hecer, Kahire, 1422/2001.
- Tayâlisî, Ebû Dâvûd Süleymân b. Dâvûd b. el-Cârûd, *el-Müsned*, Matbaati Meclisi Dâireti'l-maârifî'n-nizâmiyye, Haydârâbâd, 1321.
- Teftâzânî, Sa'düddîn Mes'ûd b. Fahriddîn Ömer, *Şerhu'l-Makâsüd*, thk. Abdurrahman Umeyra, Daru Âlemi'l-kütüb, Beyrut, 1419/1998.
Şerhu'l-Akâ'id, thk. Ali Kemal, Daru İhyâi't-türâsi'l-arabî, Beyrut, ts.
- Tehânevî, Muhammed A'lâ b. Alî b. Muhammed, *Keşşâfü Istilâhâti'l-Fünûn ve'l-Ulûm*, thk. Ali Dahrûc, Mektebetü Lübnân, Beyrut, 1996.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa, *Sünen*, thk. Beşşâr Avvâd Maruf, “İlim”, 1, Dâru'l-ğarbi'l-islâmi, 1996.
....., *eş-Şemâ'ilü'n-nebeviyye*, Dâru'l-hadîs, Beyrut, 1408/1988, 3. Baskı.
- Toksöz, Hatice, *Elmalılı Hamdi Yazır'da Ahlâkın Dini Temeli*, Diyanet İlmî Dergi, Ankara, 2015, Sayı 3.
- Türer, Osman, *Tasavvufta Düşüncede İnsan* Tasavvuf Dergisi, Ankara, 2001.
....., *Letâif-i Hamse*, DİA, Ankara, 2003.
- Tüsterî, Ebû Muhammed Sehl b. Abdillâh b. Yûnus b. İsâ b. Abdillâh b. Refî', *Tefsîrü'l-Kur'âni'l-'azîm*, thk. Taha Abdurraûf Sa'd, Sa'd Hasen Muhammed Ali, Dâru'l Harem li't türâs, 1425/2004.
- Uludağ, Süleyman, “*Bâtın İlmi*”, DİA, İstanbul, 1992.
....., “*Sülûk*”, DİA, İstanbul, 2010.
- Ülgen, Emrullah, *Âlûsî'nin Rûhu'l-Meânî Adlı Tefsirinde Hâlidiliğin Etkileri Zâhir-Bâtın Olgusu* (Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî ve Hâlidiliğin Bingöl ve Çevresi Üzerindeki Etkisi içerisinde), Sadık Daşdöğen Berdan Matbaası, İstanbul, 2017.
- Yahya b. Adî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Adî b. Hamîd, *Tehzîbü'l-ahlâk*, Matbaatü'l-mısıriyye, by, 1913, 2. Baskı.
- Yaman, Ahmet, *Fıkıh-Ahlâk İlişkisi İslâm Amelî Ahlâkının İlke ve Uygulamaları Çerçevesinde Bir Giriş*, Usul, sy. 9, 2008.

- Yavuz, Yusuf Şevki, “*Beyzâvi*”, DİA, İstanbul, 1992.
-, “*İlham*”, DİA, İstanbul, 2011.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kuran Dili*, Azim Dağıtım, İstanbul, ty.
- Yeniçel, Necati - Kayapınar, Hüseyin, *Sünen-i Ebû Dâvûd Terceme ve Şerhi*, Şamil Yayını, İstanbul, 1991.
- Yıldırım, Mustafa, *Hukuk Ahlâk İlişkisi Bağlamında Tasavvuf ve Mesnevi*, Sûfi Araştırmaları, Cilt. 1 sy. 1, Manisa, 2010.
- Yıldız, Kemal, *Zâhir-Bâtın Dayanışması: Mutasavvıf Mevlânâ Hâlid ile Fakih İbn Âbidîn Örneği*, Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi: yıl: 6 [2005], sayı: 15.
- Yılmaz, Hasan Kamil, “*Cem*”, DİA, İstanbul, 1993.
- Yunus Emre, *Yunus Emre Divanı*, Odunpazarı Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2006, 3. Baskı.
- Zebîdî, Ebü'l-Feyz Muhammed el-Murtazâ b. Muhammed, *Tâcü'l-arûs min Cevâhiri'l-kâmûs*, thk. Mustfa Hicâzî, Matbaatü Hukûmeti'l-kuveyt, by, 1408/1987.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddin Muhammed b. Ahmed b. Osmân, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, thk. Şuayb el-Arnaûd, Müessetür'r-risâle, Beyrut, 1403/1983.
- Zehebî, Muhammed Hüseyin, *et-Tefsîr ve'l-müfessirün*, Mektebetü Vehbe, Kahire, ty.
- Zerkeşi, Ebû Abdillâh Bedrüddin Muhammed b. Bahâdır, *el-Burhân fi 'ulûmi'l-Kurân*, thk. Muhammed Ebü'l-Fadl İbrahim, Mektebetü Dârî't-türâs, Kahire, 1404/1984, 3. Baskı.
- Zerrûk, *Kavâ'idü'l-tasavvuf* (İslam Tasavvufunun Temel Esasları: Terceme Ali Pekcan vd).
- Zeylâi, Ebû Muhammed Fahrüddin Osmân b. Ali b. Mihcen, *Tebyînü'l-hakâ'ik şerhu kenzi'd-dekâik*, Matbaatü'l-kübrâ el-Emîriyye, Bûlak, 1315.
- Zuhayli, Vehbe, *el-Fıkhu'l-İslamiyyu ve Edilletuhu*, Dâru'l-fıkr, Dimaşk, 1405/1985, 2. Baskı.
- Zürkânî, Muhammed Abdülazîm, *Menâbilü'l-irfân fi ulûmi'l-Kur'an*, thk. Fevâz Ahmed Zemerlî, Dâru'l-kitâbi'l-arabî, Beyrut, 1415/1995.

Fecr Yayınları: 649

OSMANLI FAKİHLERİNDEN İBN KÂDÎ AYASLÛĞÎ
VE ESERİ *ŞERHU MECMA'İL-BAHREYN*

Dr. Murat PEÇE

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Dr. Yahya SOLMAZ

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Şubat 2023

ISBN: 978-625-8304-96-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülazîz el-Buhârî**, Alâeddîn Abdülazîz b. Ahmed b. Muhammed. *Keşfu'l-esrâr şerhu Usûli'l-Pezdevî*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, ts.
- Ahmed b. Hanbel**, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *el-Müsned*. thk. Şuayb el-Arnâvût vd. 45 Cilt. b.y.: Müessesetü'r-Risâle, 1421/2001.
- Alî b. Bâli**. *el-Ikdu'l-manzûm fi zikri efâzalı'r-Rûm*. nşr. Suat Donuk. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 1. Basım, 2018.
- Altıkulaç**, Tayyar. "Bakkâli". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/544-545. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Apaydın**, H. Yunus. "İne". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/283-285. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Ayaslûgî**, Mehmed b. Yûnus el-Ayaslûgî. *Şerhu Mecma'îl-bahreyn*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Lâleli, 995; Kadızâde Mehmed Efendi, 151; Beyazıt Devlet Kütüphanesi, 1221; Kastamonu: İl Halk Kütüphanesi, 2920.
- Aydın**, Abdullah. "İshak b. Râhûye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/241. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Aydüz**, Salim. "İsmet Mehmed Efendi ve Tedâhül-i Seneye Dair Risâlesi". *Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi*. 15 (Mart 2009), 223-264.
- Aynî**, Ebû Muhammed Bedruddîn Mahmûd b. Ahmed el-Aynî. *el-Binâye şerhu'l-Hidâye*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1420/2000.
- Bâbertî**, Ekmelüddîn Muhammed b. Mahmûd el-Bâbertî el-Mısırî. *el-İnâye' şerhu'l-Hidâye*. 10 Cilt. b.y.: Dâru'l-Fıkr, ts.
- Bağdatlı İsmail Paşa**, İsmâil b. Muhammed Emîn b. Mîr Selim el-Bağdâdî. *Hediyetü'l-'ârifîn esmâ'ül-mü'ellifîn ve âsârü'l-musannifîn*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.

- Bağdatlı İsmail Paşa**, İsmâil b. Muhammed Emîn b. Mîr Selim el-Bağdâdi. *İzâhu'l-meknûn fi'z-zeyli 'alâ Keşfi'z-zunûn 'an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Bedir**, Murteza. "Vikâyetü'r-rivâye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/106-108. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Bedir**, Murteza. "Ebû Hafs el-Kebîr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ek-1/364-366. İstanbul: TDV Yayınları, 2016.
- Bezzâr**, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhâlik el-Bezzâr el-Basrî. *Müsned*. thk. Mahfûzurrahmân Zeynullâh vd. 18 Cilt. Medîne: Mektebetü'l-'Ulûm ve'l-Hikem, 2009.
- Bilgin**, Orhan. "Temellük ve Tesâhüb Kaydı". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/411-412. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Bilmen**, Ömer Nasuhi. *Hukûkî İslâmiyye ve İstilâbâtı Fıkhiyye Kâmusu*. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1988.
- Bilmen**, Ömer Nasuhi. *Büyük İslâm ilmihali*. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1986.
- Buhârî**, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil el-Buhârî. *el-Câmi'u's-sabîh*. thk. Muhammed Züheyr b. Nâsir en-Nâsir. 9 Cilt. b.y.: Dâru Tavki'n-Necât, 1422/2001.
- Burhanüddîn el-Buhârî**, Burhanüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Abdilaziz el-Buhârî. *el-Muhîtü'l-burbânî fi fıkhi'n-Nu'mâni*. thk. Abdülkerim Sâmi el-Cündî. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2002.
- Cevherî**, Ebû Nasr İsmâil b. Hammâd el-Cevherî. *es-Sıhâb Tâcü'l-lügâ*. thk. Ahmed Abdülğaffâr Attâr. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm, 4. Basım, 1407/1987.
- Cici**, Recep. *Osmanlı Dönemi İslâm Hukuku Çalışmaları*. Bursa: Arasta Yayınları, 2001.

- Cüveynî**, İmâmü'l-Haremeyn Ebü'l-Meâlî Rüknuddîn Abdül-melik b. Abdillâh b. Yûsuf el-Cüveynî et-Tâî en-Nisâbüri. *Nihâyetü'l-matlab fî dirâyeti'l-mezheb*. thk. Abdülazîm Mahmûd ed-Dîb. 20 Cilt. b.y.: Dâru'l-Minhâc, 1428/2007.
- Çiftci**, Âdem. "Hanefî fetvâ geleneğinin önemli bir halkası el-fetâva'l-gıyâsiyye". *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi*. 18/35 (Nisan 2000), 533-563.
- Dadaş**, Mustafa Bülent. *Şeyh Bedrettin Bir Osmanlı Fakihî*. Ankara: İsam Yayınları, 2018.
- Dârekutnî**, Ebü'l-Hasen Ali b. Ömer b. Ahmed ed-Dârekutnî. *es-Sünen*. thk. Şuayb el-Arnâvût vd. 5 Cilt. Beyrut: Müessesetu'r-Risâle, 1424/2004.
- Durna**, İsmail. *İbnü's-Sââtî ve Bedî'u'n-nizâm Adlı Eserindeki Metodu*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004.
- Ebü Dâvûd**, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî. *Sünenü Ebi Dâvûd*. thk. Şuayb el-Arnâvût vd. 7 Cilt. b.y.: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 1430/2009.
- Ebü Ya'lâ**, Ahmed b. Ali b. el-Müsennâ et-Temîmî el-Mevsilî. *Müsnedü Ebi Ya'lâ*, thk. Hüseyin Selîm Esed. 13 Cilt. Dırmaşk: Dâru'l-Me'mûn li't-Türâs, 1404-1984.
- Edirnevî**, Ahmed b. Muhammed el-Edirnevî. *Tabakâtü'l-müfessirin*. thk. Mustafa Özel-Muammer Erbaş. İzmir: Birleşik Matbaacılık, 2005.
- Emecen**, Feridun. "Ayasuluk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/225-227. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Fâzıl Emîr**, Şeyh Şerîf er-Rûşenî. *Hâşiye 'ale't-Teshîl*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, 648.
- Hâkim**, Ebü Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Hâkim en-Nisâbüri. *el-Müstedrek 'ale's-sahibayn*, thk. Mustafa Abdülkâdir Ata. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1411/1990.

- Hatiboğlu, İbrahim.** “Meşâriku'l-Envâri'n-Nebeviyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/361-362. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- İbnü'l-Cezerî, Şemsüddin Ebü'l-Hayr Muhammed b. Muhammed b. Yûsuf İbnü'l-Cezerî.** *Gâyetü'n-nihâye fî tabakâti'l-Kurrâ*. 3 Cilt. b.y.: Mektebetü İbn Teymiye, 1351/1933.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddin Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalânî.** *ed-Düreru'l-kâmine fî a'yânî'l-mi'eti's-sâmine*, thk. Muhammed Abdülmuîd Zan. 6 Cilt. Saydarâbâd: Meclisü Dâireti'l-Me'arifi'l-Osmaniyye, 2. Basım, 1972.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddin Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalânî.** *Nüzhetü'n-nazar fî tavzihı nubbeti'l-fiker fî mustalabi ehli'l-eser*. thk. Nüreddin Itr. Dımaşık: Matbaatü's-Sabah, 3. Basım, 1421/2000.
- İbn Hallikân, Ebü'l-Abbâs Şemsüddin Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm b. Ebî Bekr b. Hallikân el-Bermekî el-İrbilî.** *Ve-feyâtü'l-a'yân ve enbâü ebnâi'z-zamân*. thk. İhsân Abbâs. 7 Cilt. Beyrut: Daru Sâdir, 1994.
- İbn Hibbân, Ebü Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî.** *Sahibu İbn Hibbân*. thk. Şuayb el-Arnâvût. 18 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2. Basım, 1414/1993.
- İbnü'l-Hümâm, Kemâlüddin Muhammed b. Abdilvâhid b. Abdilhamîd es-Sivâsi el-İskenderî.** *Fethu'l-kadir*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- İbn Kâdi Şühbe, Ebü Bekr b. Ahmed b. Muhammed b. Amr el-Esedî eş-Şehbî ed-Dımaşkî Takiyyuddin İbn Kâdi Şühbe.** *Tabakâtü's-Şâfiyye*. thk. Abdülalîm Hân. 4 Cilt. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1987.
- İbn Kutluboğa, Ebü'l-Adl Zeynüddin Kâsım b. Kutluboğa b. Abdillâh es-Südüni el-Cemâlî el-Mısırî.** *Tâcü't-terâcim*. thk.

- Muhammed Hayr Ramazan Yûsuf. Dimaşk: Dâru'l-Kalem, 1413/1992.
- İbn Mâce**, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvîni. *Sünenü İbn Mâce*. thk. Şuayb el-Arnâvût vd. 5 Cilt. b.y.: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 1430/2009.
- İbn Nüceym**, Zeynüddîn b. İbrâhîm b. Muhammed İbn Nüceym el-Mısrî. *el-Babru'r-râik şerhu Kenzi'd-dekâik*. 8 Cilt. b.y.: Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, 2. Basım, ts.
- İbnü'l-İmâd**, Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî. *Şezerâtü'z-zeheb fi abbâri men zehab*. thk. Mahmûd el-Arnâvût, 11 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1406/1986.
- İbrâhîm el-Halebî**, İbrâhîm b. Muhammed b. İbrâhîm, *Mülteka'l-ebhûr*. thk. Vehbi Süleyman Gavecî el-Elbânî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle li'n-Nâşirûn, 1989.
- İbnü's-Sââtî**, Ebü'l-Abbâs Muzafferüddîn Ahmed b. Alî b. Tağlib el-Ba'lebekki el-Bağdâdî. *Mecma'u'l-bahreyn ve mülteka'neyyireyn*. thk. İlyas Kaplan, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2005.
- İbnü's-Sââtî**, Ebü'l-Abbâs Muzafferüddîn Ahmed b. Alî b. Tağlib el-Ba'lebekki el-Bağdâdî. *Şerhu Mecma'i'l-bahreyn*, thk. Sâlih b. Abdillâh el-Luhaydân vd. 10 Cilt. Riyâd: Dâru'l-Efhâm-Dâru'l-Felah, 2015.
- İbnü's-Sââtî**, Ebü'l-Abbâs Muzafferüddîn Ahmed b. Alî b. Tağlib el-Ba'lebekki el-Bağdâdî. *Nihâyetü'l-vüsûl ilâ ilmi'l-usûl*. thk. Sa'd b. Garîr b. Mehdî es-Sülemî. 2 Cilt. Mekke: Câmîatü Ümmî'l-Kurâ, 1405/1985.
- İmam Mâlik**, Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî. *el-Muvatta'*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Beyrut: Dâru İyhâi't-Türâsî'l-Arabî, 1406/1985.
- İnalçık**, Halil. "Murad II". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/164-172. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.

- İpşirli**, Mehmet. “Çelebi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/259. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- İsmail**, Yiğit. “Müstansır-Billâh”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/118. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Kanca**, Fatih. *Tarihin Penceresinden Kur'an'ın Aydınlığına -Bir Tefsir Kaynağı Olarak Taberî Tarihi-*. İstanbul: Kopernik Yayınları, 2021.
- Kaplan**, İlyas. *İbn Melek'in Şerhu Mecma'î'l-babreyn Adlı Eserinin Tabkik ve Değerlendirilmesi*. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Kaplan**, İlyas. *Mütün-i Erbaadan Mecma'u'l-babreyn ve İbn Melek Şerhi*. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, 2020.
- Kâsânî**, Alâuddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd b. Ahmed el-Kâsânî. *Bedâ'i'ü's-sanâ'i fî tertibi's-şerâ'i*. 7 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2. Basım, 1406/1986.
- Kâtib Çelebi**, Mustafa b. Abdillâh Hacı Halife el-Kostantini. *Keşfü'z-zunûn 'an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*. 2 Cilt. Bağdat: Mektebetül-Müsennâ, 1359/1941.
- Kâtib Çelebi**, *Süllemü'l-vüsûl ilâ tabakâti'l-fuhûl*. thk. Mahmûd Abdülkadir el-Arnâvût. 6 Cilt. İstanbul: İrcica Yayınları, 2010.
- Kefevî**, Mahmûd b. Süleymân. *Ketâibü a'lâmi'l-ahyâr min fukahâi mezhebi'n-Nu'mâni'l-muhtâr*. thk. Saffet Köse vd. 4 Cilt. İstanbul: İrşad Kitabevi, 2017.
- Koçkuzu**, Ali Osman. “Aynî, Bedreddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/271-272. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Köse**, Saffet. “İbnü'z-Ziyâ el-Mekki”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/248. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Köse**, Saffet. “Hocazâde Muslihuddîn Efendi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/207-209. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.

- Köse**, Saffet. “İbn Ebû Leylâ, Muhammed b. Abdurrahman”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/436-437. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kureşî**, Abdülkâdir b. Muhammed el-Kureşî. *el-Cevâbirü'l-mudîyye fî tabakâti'l-Hanefîyye*. nşr. Mîr Muhammed. 2 Cilt. Pakistan: Karaçî, ts.
- Leknevî**, Ebü'l-Hasenât Muhammed Abdülhay b. Muhammed Abdilhalîm b. Muhammed Emînillâh es-Sihâlevî el-Leknevî. *el-Fevâidü'l-behiyye fî terâcimi'l-Hanefîyye*. Mısır: Dâru's-Saâde, 1324/1906.
- Mecdî**, Mehmed Efendi. *Hadâiku's-şekâik*. İstanbul: Dârüttıbbâati'l-âmirî, 1269/1853.
- Mehmet Tahir**, Bursalı. *Osmanlı Müellifleri*. haz. M. A. Yekta Saraç. 3 Cilt. Ankara: TÜBA, 2016.
- Müslim**, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî. *el-Câmi'u's-sabîh*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İyhâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Özcan**, Abdülkadir. “Molla Yegân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/265-266. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Özel**, Ahmet. *Hanefî Fıkıh Âlimleri*, Ankara: TDV Yayınları, 2013.
- Özel**, Ahmet. “İbnü's-Sââtî, Muzafferüddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/191-192. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Özen**, Şükrü. “Hilâf”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/527-538. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Özen**, Şükrü. “Sadruşşerîa”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/427-431. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Öz**, Mustafa. “Cemâleddin Aksarâyî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/308. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Rıdvanoglu**, Mahmut. “Habbâzî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/342-343. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.

- Safedî**, Ebüssafâ Salâheddîn Halil b. İzzeddin. *el-Vâfi bi'l-vefeyât*. thk. Ahmed el-Arnâvût-Türkî Mustafa. 29 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâs, 1420/2000.
- Sakallı**, Talat. "İbn Kutluboğa". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/152-154. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Sem'ânî**, Ebû Sa'd Abdülkerim b. Muhammed b. Mansûr es-Sem'ânî. *el-Ensâb*. thk. Abdurrahmân b. Yahyâ el-Mu'allimî el-Yemânî vd. 13 Cilt. Haydarâbâd: Meclisü Daireti'l-Me'arifil-'Osmâniyye, 1382/1962.
- Semerkandî**, Ebû'l-Leys İmâmü'l-Hüdâ Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrâhîm es-Semerkandî. *Tenbihü'l-gâfilin*. thk. Yûsuf Alî Bedevî. Beyrut: Dâru İbn Kesir, 3. Basım, 1421/2000.
- Sezgin**, Fuat. *Geschichte des arabischen Schrifttums*. 17 Cilt. Leiden: Brill, 1967/2015.
- Sinanoğlu**, Mustafa. "el-Makâsîd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/420-421. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Şensoy**, Sedat. "Ta'likât". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/508-510. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Taberânî**, Ebû'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb et-Taberânî. *el-Mu'cemü'l-kebir*. thk. Hamdî b. Abdilmecid es-Selefi. 25 Cilt. Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, 2. Basım. 1415/1994.
- Tahsin**, Özcan. "Konevî, Şemseddîn". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/166-167. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Taşköprizâde**, Ahmed b. Mustafa b. Halil Ebû'l-Hayr 'İsâmu'd-dîn. *eş-Şekâ'iku'n-nu'mâniyye fi 'ulemâ'i'd-devleti'l-'Osmâniyye*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, ts.
- Tirmizî**, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ et-Tirmizî. *el-Câmi'u'l-kebir/Sünenü't-Tirmizî*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1998.

- Tülücü**, Süleyman. “A‘ŞÂ, Meymûn b. Kays”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/544-545. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Ünsal**, Ahmet. *İslâm Hukukunda Fayda İlkesi*. İstanbul: Nüans Kitabevi, 2006.
- Ünsal**, Ahmet. “Sünnî ve Bid‘î Talak Tanımında Hanefî-Mâlikî İhtilafı”. *İslâmi Araştırmalar Dergisi*. 20/1, Kış 2007.
- Ünsal**, Ahmet. “Bir Fakih Olarak İmam Mâtürîdî”. *Mâtürîdî'nin Düşünce Dünyası*. ed. Şaban Ali Düzgün. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 3. Basım, 2018.
- Yavuz**, Yusuf Şevki. “Lâmişi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ek-2/146-147. Ankara: TDV Yayınları, 2019.
- Yazıcı**, İshak. *Ebü'l-Leyl es-Semerkindi Hayatı Eserleri ve Tefsirindeki Metodu*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1982.
- Yücetürk**, Orhan Seyfi. “Ayasuluk”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/227-228. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Yücelt N.** “Fatih'in Hocalarından Molla İlyas ve Bursa'daki Mezarı”. *Uludağ* (1946), 16-17.
- Zehebî**, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed ez-Zehebî. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*. thk. Şuayb el-Arnâvût vd. 25 Cilt. b.y.: Müessesetü'r-Risâle, 3. Basım, 1405/1985.
- Zehebî**, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed ez-Zehebî. *Târihu'l-İslâm ve vefeyâtü'l-meşâbir ve'l-a'lâm*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. 15 Cilt. b.y.: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 2003.
- Zirikli**, Hayreddin b. Mahmûd b. Muhammed ez-Zirikli ed-Dımaşki. *el-A'lâm*. 8 Cilt. Dâru'l-İlm li'l-Melâyin, 15. Basım, 2002.

İnternet Kaynakları

<http://search.mandumah.com/Record/817686> (Erişim 16 Şubat 2022)

<http://search.mandumah.com/Record/597731/Details#tabnav>

(Erişim 16 Şubat 2022)

<http://mutanahas.xyz/download/G5x-QgAACAAJ> (Erişim 16

Şubat 2022)

<http://thesis.mandumah.com/Record/316227> (Erişim 16 Şubat

2022)

Fecr Yayınları: 650

İSLAM ÖNCESİ ARAP FIKHI

Dr. Yüksel MACİT

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Şubat 2023

ISBN: 978-625-8304-97-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülmelik b. Yusuf b. Muhammed el-Mutlak, *Zevacu'l-Misyar*, Riyad 1423
- Abdurrezzak (ö. 211/826-27), *Musannef*, Beyrut 1983
- Abdurrezzak Rahim Salal el-Muhâ, *el-İbadat fi'l-Edyani's-Semaviyye*, Dımeşk 2001
- Ahmet Cevdet (Paşa), *Kıyas-ı Enbiya ve Tevarih-i Hûlafa*, Hazırlayan Mahir İz, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 637, Ankara 1985
- Alâeddin es-Semerkandî (ö.539/1144), *Şerbu't-Tevilat*, Süleymaniye Kütüphanesi, Medine Bölümü, no:179, varak 361
- Ali Abdurrazık, *el-İslam ve Usulü'l-Hüküm*, 3.Basım, Kahire 1925
- Anstas Mari al-Karmili, *Edyanu'l-Arab ve Hurafatuhum*, tahk. Velid Mahmud Halis, Lübnan 2005
- Ateş, Ali Osman, *İslam'a Göre Cabiliye ve Ehl-i Kitab Örf ve Adetleri*, İstanbul 1996
- Aydın, M. Akif, "Kadın" (İslam'da Kadın), *DİA*, C.24, İstanbul 2001
- el-Aynî, Ebu Mahmud b. Ahmed, *el-Binaye fi Şerhi'l-Hidaye*, Beyrut 1981
- Belazurî, Ahmed b. Yahya (ö. 279/892), *Ensabu'l-Eşraf*, tahk. Muhammed Hamidullah, Mısır 1959I
- el-Bîrunî, Ebu Reyhan Muhammed b. Ahmed, *Tabkiku Ma li'l-Hind*, Haydarabad 1958
- Burckhardt, John Lewis, *Notes on The Bedouins and Wababys*, vol 1, London 1831
- el-Cahız, "Emevi İdaresi Üstüne", çev. Yüksel Macit, *Hikmet Yurdu*, Yıl:1, S.2, Temmuz-Aralık-2008, ss. 225- 244
- Celal Nuri İleri, "Zamanın Değişmesiyle Ahkâmın Değişmesi İnkâr Olunamaz," Sadeleştiren Yüksel Macit, *Hikmet Yurdu*, Yıl: 5, C: 5, Sayı:10, Temmuz-Aralık2012/2, s.321-339, www.hikmetyurdu.com
- Campbell, Joseph, *Doğu Mitolojisi*, çev. Kudret Emiroğlu, Ankara 1993
- el-Cessas, Ebu Bekr er-Râzî, *Abkamu'l-Kur'an*, H. 1325 ilk Osmanlı baskısından musavver, Beyrut 1986
- Cevad Ali (1907-1987), *Cabiliye'den İslam'a İbadet Tarihi*, çev. Muammer Bayraktutar, Ankara 2015
- Cevad Ali, *el-Mufassal fi Tarihi'l-Arab Kable'l-İslam*, 2. Basım, Bağdat 1993
- Corcî Zeydan, *el-Arab Kable'l-İslam*, Neşr. Daru'l-Hilal, Kahire trz
- Del veccho, Giorgio, *Hukuk Felsefesi Dersleri*, çev. Suut Kemal Yetkin, Maarif Matbaası 1940
- Demircan, Ahmet Misbah, *II. Abdülhamit Döneminde Osmanlı Hilafetine Aykırı Bakışlar*, İstanbul 2017

- Damra, Abdulcelil Züheyr, *el-Hükümüş-Şer'i beyne Asaleti's-Sabit ve's-Salahiyye*, Umman 2006
- Durant, Will, *Medeniyetin Temelleri*, çev. Nejat Muallimoğlu, İstanbul 1996
- Ebu'l-Ferec el-İsfehani, *Kitabu'l-Eğani*, 3.Basım, Beyrut 1962
- Ebu'l-Fida, *Tarih*, İstanbul 1286/1869
- Ebu Hatim er-Râzî (ö.322/934), *Kitabu'z-Zine, tahk. Hüseyin b. Feyzullah el-Hemadanî*, Yemen 1994
- Ebu Hilal el-Askerî (ö.400/1009), *el-Evail*, tahk. Muhammed Seyyid el-Velid, 2.Basım, Kahire 1998
- Ebu Ubeyd, Kasım b. Selam (ö.224/839), *Kitabu'l-Emval*, tahk. Muhammed Halil Heras, Beyrut 1986
- Enis, Abdülhakim, *Ömer b. Hattab ve Kur'an*, Duba-el-İmarat 2013
- el-Ezrakî, Ebu'l-Velid Muhammed b. Abdullah (ö.250/864), *Kitabu Ahbari Mekke*, Leipzig 1858
- Firas Sevvah, *Mevsuatu Tarihi'l-Edyan eş-Şarku'l-Kadim 2.Kitap*, 4. Basım, Dımeşk 2017
- Firas Sevvah, *er-Rahman ve's-Şeytan*, Humus 2000
- Frazer, James G., *Altın Dal*, çev. Mehmet H. Doğan, İstanbul 1991
- Girard, Paul Frederic, *A Short History of Roman Law*, Toronto, Canada Law Book Company 1906
- Gurvitch, Georges, *Sociology of Law*, London 1947
- Gürkan, Ülker, *Hukuk Sosyolojisine Giriş*, 8. Basım, Ankara 2015
- Halil Abdülkerim *el-Arab ve'l-Mer'e*, Beyrut 1998
- Halil Abdülkerim, *el-Cüzuru't-Tarihîyye li's-Şeriatî'l-İslamiye*, Kahire 1990
- Halil Abdülkerim, *el-İslam beyne'd-devleti'd-diniyye ve'l-medeniyye*, Kahire 1995
- Halil Abdülkerim, *Kureyş mine'l-kabileti ile'd-devleti'l-merkezîyyeti*, Kahire 1997
- el-Hallavî, Muhammed Abdülaziz, *Feteva ve Akdiyetü Emirü'l-Müminin Ömer b. el-Hattab*, Kahire 1405 h.
- Hamid el-İmâdî (ö.1171/1757), *ed-Dürrü'l-Müstetab fî Muvafakati Ömer b. el-Hattab, Ebu Bekr ve Ali Ebu Turab*, Beyrut 1996
- Hatiboğlu, Sait, "Hilafetin Kureyşliliği", Ankara İlahiyat Dergisi, Ankara 1987, XXII, 121-213
- Hitti, Philip K., *Siyasi ve Kültürel İslam Tarihi*, çev. Salih Tuğ, İstanbul 1980
- el-Hüfî, Ahmed Muhammed, *el-Mer'e fî Şi'ri'l-Cabilî*, Kahire 1963
- İbn Berhan, Ahmed b. Ali (ö.518/1124), *el-Vusul ila'l-Usul*, tahk. Abdülhamid Ali Ebu Züneyd, Riyad 1984
- İbnu'l-Cevzî, Abdurrahman (ö.597/1201), *Menakibu Emirü'l-Müminin Ömer b. el-Hattab*, İskenderiye 1996
- İbn Nedim (ö. 385/995), *el-Fibrîst*, Beyrut 1994

- İbn Kesir (ö.774/1372), *Tefsirü'l-Kur'ani'l-Azim*, Kahire 1980
- İmam Muhammed, *Kitabu'l-Asar*, Beyrut 1993
- İbn Habib, Ebû Cafer Muhammed (ö.245/859), *Kitabu'l-Muhabber*, neşr. Daru'l-İfaki'l-Cedide, Beyrut trz.
- İbn Hacer el-Askalanî (ö.852/1448), *el-Ucab fi Beyani'l-Esbab*, Beyrut 2002
- İbn İshak, *Sîrat*, tahk. Muhammed Hamidullah, Konya 1981
- İbn Kayyim el-Cevziyye (ö.751/1350), *Zâdu'l-Mead*, tahk. Şuayb el-Arnaut ve A. Arnaut, 15.Basım, Beyrut 1987
- İbn Kesir (ö.774/1372), *Tefsirü'l-Kur'ani'l-Azim*, Kahire 1980
- İbn Kuteybe, *el-Maarif*, Beyrut 1970
- İbn Kuteybe, Ebu Muhammed Abdullah b. Müslim ed-Dineverî (ö.276/889), *el-Maarif*, Beyrut 1970
- İbn Kuteybe, *Uyumu'l-Abbar*, Mısır 1963, IV (Kitabu'n-Nisa), Kahire 1996
- İbn Kuteybe, *Kitabu'l-Eşribe (ve Zikru İhtilafu'n-Nas fiha)*, tahk. Yasin Muhammed Sevvas, Dımeşk 1999
- İsmail Hakkî, *İlm-i Hilaf*, Dersaadet 1330
- İbn Rüşd, Ebu'l-Velid (ö.595/1199), *Bidayetü'l-Müctehid ve Nihayetü'l-Muktesid*, İstanbul 1985
- İbnu's-Saati, Ahmed b. Ali (ö.694/1295), *Nihayetü'l-Vusul ila İlm-i Usul*, tahk. Sa'd b. Garir es-Sülemî, Mekke 1418 h.
- İbn Sa'd (ö.230/844), *Tabakat*, tahk. Ali Muhammed Ömer, Kahire 2001, X (Nisa)
- İmam Muhammed, *Kitabu'l-Asar*, Beyrut 1993
- İsa, Abdülcelil, *İctihadu'r-Resul-Peygamberimizin İctihatları*, çev. M.H. Merttürkmen ve A. Öztürk, Ankara 1976
- İsmail Hakkî, *İlm-i Hilaf*, Dersaadet 1330
- İbn Tıktaka (ö. 709/1309), *el-Fabri fi'l-Adabi's-Sultaniyye ve'd-Düveli'l-İslamiyye*, Neşr.Daru Sadır Beyrut trz
- Jeffery, Arthur, *The Foreign Vocabulary of The Qur'an*, Oriental Institute, Baroda 1938
- K. Bihlmeyer- H. Tuchle, *I. ve IV. Yüzyılda Hıristiyanlık, Roma imparatorluğunda Tek Tanrıcılığın Zaferi*, çev. Antun Önal, Güler Matbaası, İstanbul 1972
- Kadı Abdulcebbar (ö.415/1025), *Mutezile'de Hukuk Felsefesi*, çev. Yüksel Macit, İstanbul 2003
- Kadı Abdulcebbar, *Tesbitu Delaili'n-Nübüvve*, tahk. Abdülkerim Osman, Beyrut 1966
- Kaffal eş-Şaşı (ö.365/975), *Mehasinü's-Şeria*, tahk. Ebu Abdullah Muhammed Ali Semak, Beyrut 2007

- Kalacî, Muhammed Devvas, *Mevsuatu Fıkhı Ömer*, Beyrut 1981
- el-Karadavî, Yusuf, *İslam Hukukunda Zekât*, çev. İbrahim Sarmış, İstanbul 1984
- Karadeniz-Çelebican, Özcan, *Roma Hukuku*, 3.Basım, Ankara 1986
- Karafi, Şehabeddin (ö.684/1285), *el-İhkam*, çev. Yüksel Macit, 2.Basım, İstanbul 2018
- Karaman, Hayreddin ve diğer heyet, *İbadet ve Müessese Olarak Zekât*, İstanbul 1984
- Karaman, Hayreddin, *Mukayeseli İslam Hukuku*, İstanbul 1982
- Kaşif el-Gıta, Aslu'ş-Şia ve Usuluha, 14.Basım, Necef 1965
- Kramer, S.N., *Tarih Sümer'de Başlar*, çev. Muazzez İlmiye Çığ, Türk Tarih Kurumu Basımevi-Ankara 1995
- Kâtip Çelebi'nin *Mizânü'l-Hak fî İhtiyârî'l-Ahak*, İstanbul 1993
- el-Maarri, Ebu'l-A'la (ö.449/1057), *Şerbu'l-Lüzumiyyat*, tahk. Zeyneb el-Kavsî, Kahire 1992
- el-Macidî, Haz'al, *Mütünü Sümer*, Lübnan 1998
- Macit, Yüksel, *Abkamu's-Sultaniyye'lerde Devlet Başkanlığı Müessesesi* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Kayseri 1994
- Macit, Yüksel, *İslâm Anayasa Hukukuna Giriş*, Tavas 1990
- Macit, Yüksel, *İslam Hukuku*, Malatya 2006
- Macit, Yüksel, *İslam Hukuku Alanında Nadir Fikirler*, İstanbul 2017
- Macit, Yüksel, *İslam Hukukuna Giriş*, İstanbul 2019
- Macit, Yüksel, *Muvafakat-ı Ömer*, İstanbul 2019
- Macit, Yüksel, *Mutezile'den Aforizmalar*, 1. Basım İstanbul 2004, 2.Basım, İstanbul 2020
- Macit, Yüksel, "Ehl-i Beyt'in Sadaka ve Zekât Almaması Üstüne," *Marife: Dini Araştırmalar Dergisi [Bilimsel Birikim]*, 2004, cilt: IV, sayı: 3, s. 397-404.
- Macit, Yüksel, "Hz. Muhammed'den Sonra Nesh Meselesi," *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 2009, sayı: 13, s. 295-304.
- Macit, Yüksel, "İmam Mâtürîdî'ye Göre Kur'an'dan Bir Hükmün İctihat ile Neshi," *Hikmet Yurdu*, 2009, cilt: II, sayı: 4, İmam Mâtürîdî ve Mâtürîdîlik Özel Sayısı, s. 127-136
- Macit, Yüksel, "Yiyecek-İçeceklerde Haram-Helalliğin Kriteri ve Bu Konuda Arap Kültürünün Etkisi," *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2002/2, cilt: I, sayı: 2, s. 265-271
- Macit, Yüksel, "Doğru Düşünme İlkelerinin İlahiyat Fakültelerinde İslam Hukuk Usulü Eğitimine Tatbiki Üzerine," *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi 14-18 Nisan 2021 4.Uluslararası Felsefe Sempozyumu*, s.174-184
- Macit, Yüksel, "İslam ve Demokrasi," *İslam ve Yorum III, İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi-Malatya 2019 Sempozyumu*, II. cilt, s.495-507

- Macit, Y. (2019 Nisan) "Ortak Hukuk Üzerine," *ASOS VI. Uluslararası Hukuk Sempozyumu*, Alanya
- Mahmud Esad Efendi, *Tarih-i İlm-i Hukuk*, hazırlayan Fethi Gedikli, Ankara 2012
- el-Makdisî, Mutahhar b. Tahir, (ö. 355/966), *el-Bed'u ve't-Tarih*, Paris 1919
- Margarit Rütten, *Tarihu Babil*, 2.Basım, Beyrut-Paris 1984
- Maturidî (ö.333/944), *Tevlatu Ehli's-Sünne*, Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi, no: 47, nesih, 236/b
- el-Maverdî, Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Habib (ö.450/1058), *el-Abkâmu's-Sultaniyye*, Beyrut trz
- M. Muelziner, *Introduction to The Talmud*, 2. Basım, London 1903
- el-Mes'udî (ö.345/956) *et-Tenbih ve'l-İşraf* (Kahire 1938
- el-Mevsilî, Abdullah b. Mahmud b. Mevdud (ö.683/1284), *el-İbtiyâr li Ta'lilil-Mubtar*, İstanbul 1981
- Muhammed Abdu'l-Cevad el-Asmaî, *el-Arab ve Etvaruhum Tavru'l-Arab ve'l-Arabiyye fi Etvârî'l-Cabiliyye*, Mısır 1331 h.
- Muhammed Abdu'l-muid Han, *el-Esatirü'l-Arab Kable'l-İslam*, Kahire 1937
- Muhammed Acîne, *Mevsuatu Esatir'l-Arab ani'l-Cabiliyye ve Delalatüba*, Beyrut 1994
- Muhammed Bedreddin b. Yusuf el-Mağribî el-Hasenî, *Fethu'l-Vehhab fi Muvafakati Seyyidina Ömer b. el-Hattab*, tahk. Dr. Taha Faris, Duba-İmarat 2013
- Muhammed el-Mısri, *min Kitabi'l-Evail li Ebi Hilali'l-Askeri*, Dimeşk 1984
- Musa İbn Meymun, *Delaletü'l-Hairin*, tahk. Hüseyin Atay, A.Ü. Basımevi-1974
- Müsteşar Muhammed Said el-Aşmavî, *el-Hilafetü'l-İslamiyye*, Kahire 1992
- Nadiye Şerif el-Umerî, *İctihadu'r-Resul*, 3.Basım, Beyrut 1985
- Narşahî, Muhammed, (ö. 348/959), *Tarihu Buhara*, Kahire 1993
- Nüveyrî, Şihabüddin Ahmed b.Abdulvehhab (ö.733/1332), *Nihayetü'l-Ereb fi Fünuni'l-Edeb*, Kahire 1979-1992
- Oort, Dr. H., *Worship of Baalim in Israel*, London 1865, s.1-94.
- Râzî, Fahreddin, *el-Mahsul fi İlmi Usûli'l-Fıkh*, tahk. Taha C. Feyyaz Alvanî, 2.Basım, Beyrut 1992
- Renan, Ernest, *İsa'nın Hayatı*, çev. Ziya İhsan, MEB Yayınları, İstanbul 1992
- Roux, Jean-Paul, *Türklerin ve Moğolların Eski Dini* İstanbul 1994
- Russell, Bertrand, *Bilimsel Bakış*, çev. Funda Sezer, İstanbul 2015
- Semih Değim, *Edyanu ve Mu'tekadatu'l-Arab Kable'l-İslam*, Beyrut 1995
- Senusî, Abdurrahman b. Muammer, *el-İctihad bi'r-Rey fi Asri'l-Hilafeti'r-Raşide*, Kuveyt 2011

- Serahsî, Ebu Bekr Muhammed b. Ahmed b. Ebî Sehl (ö.490/1097), *Usulu's-Serahsî*, tahk. Ebu'l-Vefa el-Efganî, İstanbul 1984
- Serahsî, *el-Mebsut*, Beyrut 1398
- Smith, W. Robertson, *Kinship and Marriage in Early Arabia*, Cambridge At The University Press, 1885
- Suyutî (ö.911/1505), *Esbabu'n-Nüzul*, Beyrut 2002
- Schacht, Joseph, "Şia Hukuku," Yüksel Macit, *Hikmet Yurdu*, 2011, cilt: IV, sayı: 8, s. 177-185
- Şehla Hairî, *el-Mut'a ez-Zevacu'l-Muvakkate inde's-Şia*, İran 1982-1987, 7.Basım, Beyrut 1996, İngilizce ismi: Law of Desire Temporary in Iran.
- Şeyh Saduk (ö.381/991) *İlelü's-Şerai'*, Beyrut 2006
- Topçuoğlu, Hamide, *Hukuk Sosyolojisi*, İstanbul 1969
- Tosun, Mebrure ve Kadriye Yalvaç, *Sümer, Babil, Asur Kanunları ve Ammi-Şaduqa Fermanı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi-Ankara 1975
- Tûfî, Necmeddin, *Maslahat Risalesi*, çev. Yüksel Macit, İstanbul 2018
- Tuğ, Salih, *İslam Vergi Hukukunun Ortaya Çıkışı*, İstanbul 1984
- Uhlig, Helmut, *Sümerler*, çev. Nilgün Ersoy, İstanbul 2018
- Üçok, Coşkun, "Osmanlı Kanunnamelerinde İslam Ceza Hukukuna Aykırı Hü-kümler," *Ankara Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Sayı: 1, Cilt: III, İstanbul 1946
- Ümeyye b. Ebî Salt, *Divanu Ümeyye b. Ebî Salt*, cem ve tahk. Seci' Cemil, Beyrut 1998
- el-Vahidî, Ebu'l-Hasen Ali b. Ahmed (ö. 468/1076), *Esbabu'n-Nüzul*, 2.Basım, Beyrut 1991
- Watt, Montgomery, *Mubammad: Prophet and Statesman*, Oxford University Press, 1961
- Zehranî, Süleyman b. Şebab b. Mesud, *Hirmanu'l-Ünsa mine'l-Miras*, Riyad 2013
- Zeydan, Abdülkerim, *İslâm Hukuku'na Giriş*, çev. Ali Şafak, 2.Basım, İstanbul 1985

EK:

CAHİLİYE FIKHI HAKKINDA
ÖRNEK ARAPÇA BİR METİN

Cevad Ali'nin *el-Mufassal fi Tarihi'l-Arab Kabe'l-İslam*
Adlı Eserinden Okuma Parçası

Fecr Yayınları: 651

KUR'AN VE BİLİM

Prof. Dr. Celal KIRCA

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

3. Baskı: Şubat 2023

ISBN: 978-625-8304-98-5

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Fecr Yayınları: 652

SÜLEMÎ'NİN TABAKÂT'INDA SÜFÎ ÇEVRELER

Mehmet UYAR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Şubat 2023

ISBN: 978-625-8304-99-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulfettâh Abdullah Bereke, *el-Hakîm et-Tirmizî ve nazariyyetuhû fi'l-velâye*, y.e., Kâhire 1971.
- Abdurrahman Câmî, *Nefahâtü'l-üns*, haz. Süleyman Uludağ-Mustafa Kara, Marifet Yayınları, İstanbul 2005.
- Abdülgâfir b. İsmâil el-Fârisî, *el-Müntehab mine's-siyâk li-târîhi Neysâbûr*, (Eseri hü-lâsa eden: İbrâhîm b. Muhammed b. el-Ezherî es-Sarîfînî), thk. Muhammed Ahmed Abdülazîa, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1989.
- Abdülkâhir el-Bağdâdî, *el-Fark beyne'l-fırak*, thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamîd, Elmektebetü'l-Asriyye, Beyrut 2004.
- Akdağ, Eyyup. "Hallâc'ın Mahkeme Süreci ve Katline Fetvâ Verenler", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 20/2, 2020, ss. 1167-1194.
- Aksakallı, Mesut. *Bişr el-Hâfi (150/767-227/841) ve Hadis İlmindeki Yeri*, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2017.
- Arberry, A. J. "al-Sulamî", *Shorter Encyclopedia of Islam*, E.J. Brill, Leiden 1953, s. 551.
- Arûsî, Mustafa. *Netâicu'l-efkâri'l-kudsîyye (Zekerîyyâ el-Ensârî'nin Kuşeyri şerhinin hâşiyesi)*, 4 Cilt, thk. Abdüvâris Muhammed Ali, Dârü'l-kütübi'l-ilmîyye, Beyrut 1971.
- Askalânî, Ahmed b. Alî b. Hacer. *Tehzîbü't-tehzîb*, 15 Cilt, Dârü'l-Kitâbi'l-İslâmî, Kahire 1993.
- *Lisânü'l-mizân*, 10 Cilt, nşr. Abdülfettâh Ebû Gudde, Dârü'l-Beşâiri'l-İslâmîyye, Beyrut 2002.
- Âşikkutlu, Emin. "Cerh ve Ta'dîl", *DİA*, C.7, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, ss. 394-401.
- *Hadîste Ricâl Tenkidi*, M.Ü. İlahiyat Vakfı Yayınları, İstanbul 1997.
- Ateş, Süleyman. "Zahir ve Batın İlmine Dair Bir Eser: al-Fark Bayna İlmi's-Şeri'a wa'l-Hakika", *AÜİFD*, 16, 1968, ss. 219-231.
- *Cüneyd-i Bağdâdî Hayatı, Eserleri ve Mektupları*, Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul ty.
- *Sülemî ve Tasavvufî Tefsîri*, Sönmez Neşriyat, İstanbul 1969.
- *Tasavvufun Ana İlkeleri Sülemî'nin Risaleleri*, Ankara Üniv. Basımevi, Ankara 1981.
- Ayhan, Necdet. "İslam Tasavvufunda Hint Tesiri İddiaları Üzerine Bir İnceleme", *Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 2021.
- Bağdatlı İsmail Paşa, *İzâhu'l-meknûn fi'z-zeyli alâ keşfi'z-zünûn*, 2 Cilt, Dârü ihyâi't-türâsi'l-Arabî, y.y. ty.

- Baldick, Julian. *Mistik İslam*, çev. Yusuf Said Müftüoğlu, Birey Yayıncılık, İstanbul 2002.
- Baltacı, Naile. *Ebû Saïd el-Harrâz'ın Kitâbu'l-Kesf ve'l-Beyân, Kitâbu'l-Hakâik ve Kitâbu'l-Ferâğ Adlı Üç Risâlesindeki Tasavvufî Görüşleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2009.
- Başer, Hacı Bayram. (haz.) *Kalplerin Makamları Büyük Sufilerden Seçme Metinler*, Hayy Kitap, İstanbul 2015.
- . *Şeriat ve Hakikat Tasavvufun Teşekkül Süreci*, Klasik, İstanbul 2017.
- Bayrakçı, Sami. *Cüneyd-i Bağdâdî Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 2021.
- Beki, Niyazi. *es-Süleimî ve Kitâbu'l-erbaîn li's-süfîyye İsimli Hadis Kitabı*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1990.
- Bilgin, Mustafa. "Abdullah el-Harrâz", *DİA*, C.1, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1988, ss. 105-106.
- . "Abdülazîz b. Ebû Revvâd", *DİA*, C.1, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1998, ss. 189-190.
- . "Ebû Osman el-Mağribî", *DİA*, C.10, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, ss. 208-209.
- Bolat, Ali. "Şakîk-i Belhî", *DİA*, C.38, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2010, ss. 305-306.
- . *Ebû Saïd Harrâz Hayatı, Eserleri Ve Tasavvuf Anlayışı*, E-Yazı Yayınları, Samsun 2016.
- . *Melâmetîlik*, İnsan Yayınları, İstanbul 2011.
- Böwering, Gerhard. "al-Sulamî", *The Encyclopaedia of Islam*, C.9, Brill, Leiden 1997, ss. 811-812.
- . "The Major Sources of Sulamî's Minor Qur'an Commentary", *Oriens*, 35, 1996, ss. 35-56.
- Brockelmann, Carl. *Geschichte der Arabischen LitteraturErster Supplementband*, 3 Cilt, Leiden: Brill, 1937-1942.
- Büyükbaş, Nazım. "Hanefî Tabakât Kitapları Arasında Kınalızâdenin Tabakâtü'l-Hanefiyyesi'nin Yeri", *Bilimname*, 28/1, 2015, ss. 247-262.
- Cafer b. Muhammed Nusayr el-Bağdâdî, *el-Fevâid ve'z-zühhd ve'r-rekâik ve'l-merâsî*, thk. Mecdî Fethî es-Seyyid, Dârü's-sahâbe: y.y. 1989.
- Canbaz, Büşra. *Zünnûn el-Mısri'nin (245/859) Tasavvuf Anlayışı*, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yalova 2019.
- Cebecioğlu, Ethem. "Nicholson'ın Kronolojik Esaslı Tasavvuf Tarifleri", *AÜİFD*, 29, 1987, ss. 387-406.

- Cengiz, Muammer. “Tasavvuf Tarihinde Elest Mîsâkına Dair Yorumlar” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10/50, 2017, ss. 904-924.
- Ceyhan, Semih. “Ebû Amr ez-Zeccâci”, *DİA*, C.44, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013, ss. 174-175.
- Cezerî, İzzüddîn İbnü'l-Esîr. *el-Kâmil fi't-târîh*, 11 Cilt, thk. Muhammed Yusuf, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1987.
- el-Lübâb fi't-tehzîbi'l-ensâb*, C.2, Dâru Sadr, Beyrut 1980.
- Chowdhury, S. Zaman. *A Şüfî Apologist of Nîshâpûr The Life and Thought of Abû 'Abd al-Raḥmân al-Sulamî*, Equinox, Sheffield 2019.
- Ciner, Osman. *El-Makdisî'nin Absenü't-Tekâsîm Fi Ma'rifeti'l-Ekâlîm İsimli Eserinin Değerlendirilmesi Ve Türkçe Tercemesi*. Fatih Sultan Mehmet Vakıfüniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018.
- Cumahî, Muhammed Sellâm. *Tabakātu fuhûli'ş-şuarâ*, thk. Mahmud Muhammed Şâkir, Dâru'l-Medenî, Cidde, ty.
- Çakmaklıoğlu, M. Mustafa. “Hallâc'ın Ene'l-Hak Sözü Bağlamında Mevlânâ'nın Şatahât Yorumu”, *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, 15, 2007, ss. 191-223.
- Çeker, Huzeyfe. “Hanefî Tabakâtlarının Yazma Nüshaları”, *Tabkik İslami İlimler Araştırma ve Neşir Dergisi*, 1/2, 2018, ss. 83-119.
- Çift, Salih. “Ebû Bekir Verrâk”, *DİA*, C.43, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013, ss. 58-59.
- “Hakîm et-Tirmizî”, *DİA*, C.15, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, ss. 196-199.
- Hakîm Tirmizî ve Tasavvuf Anlayışı*, İnsan Yayınları, İstanbul 2008.
- “Hatmu'l-Evliyâ Ebû Abdullah Muhammed B. Ali El-Hakîm Et-Tirmizî”, *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, 6/15, 2005, ss. 351-376.
- Tasavvufta Sevgi ve Ümit Yolu: Yahyâ b. Muâz er-Râzî*, Sır Yayınları, Busra 2011.
- “Vâsıtî”, *DİA*, C.42, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2012, ss. 544-545.
- Yahyâ b. Muâz”, *DİA*, C.43, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013, ss. 257-258.
- Demirli, Ekrem. “Fuat Sezgin'in Eserinde Tasavvuf Literatürü Hakkında Bir Değerlendirme veya Gecikmiş Bir Bilim Olarak Tasavvuf: Pratikten Teoriye Tasavvufun Çelişkisi”, *Darulfunun İlahiyat [İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi]*, 2019, cilt: XXX, s. 171-180.
- Derin, Serkan. *Tasavvuf ve Budizmin Ortak Dili*, Endülüs Yayınları, İstanbul 2018.
- Deylemî, Ebu'l-Hasan Ali b. *Sîretü'ş-şeybi'l-kebir Ebî Abdillâh Muhammed b. Hañfî*, (Farsça'dan Arapça'ya) çev. İbrahim ed-Desûkî, es-Sekâfetü'l-İslâmiyye, Kahire 1977.

- Dikmen, Muhammed Osman. *Ebu'l-Hüseyin En-Nûrî (Ö. 295/908) ve Tasavvufî Görüşleri*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Isparta 2019.
- Durmuş, İsmail. "Tabakât (Arap Edebiyatı)", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2010.
- Ebstein, Michael. "Dül-Nün al-Misrî and Early Islamic Mysticism" *Arabica*, 61, 2014, ss. 559-612.
- Ebü İshâk eş-Şîrâzî. *Tabakâtu'l-fukahâ*, thk. İhsan Abbas, Dâru'r-râidî'l-Arabî, Beyrut ty.
- Ebü Nuaym el-İsfehânî, *Hilyetü'l-evliyâ ve Tabakâtü'l-asfiyâ*, 11 Cilt, Mektebetü'l-Hâncî, Kahire 1996.
- Ebu'l Alâ Afîfî. *Tasavvuf İslâm'da Manevî Hayat*, çev. Ekrem Demirli- Abdullah Kartal.; İz Yayıncılık: İstanbul 2004.
- Ebü'l-Fidâ İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, 21 Cilt, thk. Abdullah b. Abdilmuhsin, Dâru Hicr, y.y. 1997.
- Efendioğlu, Mehmet. "Tabakât (Hadis)", *DİA*, C.39, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2010, ss. 291-292.
- el-Merrûzî, Ebû Bekr Ahmed b. Muhammed. *Kitâbu'l-Vera'*, thk. Semîr b. Emîn ez-Züheyrî, Dâru's-Semîn, Riyad 1997.
- Eraslan, Soner. *Sûfî Tabakât Literatürünün Ortaya Çıkışı Sülemlî'nin Tabakâtu's-süfîyye'si*, Sonçağ Akademi, Ankara 2022.
- Erginli, Zafer. "Muhâsibî", *DİA*, C.31, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2020, ss. 13-16.
- , *İlk Suflerde Nefis Kavramı Haris Muhâsibî Örneği*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa 2001.
- Esad Sâlim Teyyim, *İlmü Tabakâti'l-muhaddisin*, Mektebetü'r-Rüşd, Riyâd 1994.
- Fayda, Mustafa. "Halîfe b. Hayyât", *DİA*, C.15, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, ss. 301-303.
- , "İbn Sa'd", *DİA*, C.20, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1999, ss. 294-297.
- Feridüddîn Muhammed Attâr Nişâbûrî, *Tezkiretü'l-evliyâ*, thk. Muhammed İstilâmî, İntişârât-ı Zevvâr, Tahran 1346.
- , *Evlîya Tezkireleri*, çev. Süleyman Uludağ, Kabcacı Yayınevi, İstanbul 2007.
- Gedik, Fatma. *Sehl B. Abdullah Et-Tüsterî ve Tasavvufî Görüşleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2019.
- Gibb, H.A.R. "Tarih", *İslam Ansiklopedisi*, 13 Cilt, İstanbul 1997, ss. 782-798.
- Güloğlu, N. Vildan. *Tasavvufî Kadın ve Ebû Abdurrahman Sülemlî'nin Zikrû'n-Nisveti'l-Müteabbidâti's-süfîyyât Adlı Eseri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2007.
- Gümüştekin, İslim. *Horasan'daki Tasavvuf Geleneginin Bir Şarihi Olarak Ebû Abdurrahman es-Sülemlî (ö. 412/1021) ve Tasavvuf Anlayışı*, Yalova Üniversitesi

- tesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yalova 2018.
- Gündüz, İrfan. “Bünân b. Muhammed”, *DİA*, C.6, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, s. 488.
- Hakîm et-Tirmizî, *Büdüvvü şe'n*, thk. Osman Yahya, y.e., Beyrut 1965.
- Halîfe b. Hayyât, *Kitâbu't-Tabakât*, thk. Ekrem Ziyâ el-Umerî, Matbaatü'l-Ânî, Bağdat 1967.
- Hamevî, Yakût b. Abdillâh. *Mu'cemü'l-büldân*, 5 Cilt, Dâru Sadr, Beyrut 1977.
- Hartmann, Richard. “es-Sülemî'nin Risâletü'l-Melâmetiyyesi”, çev. Köprülüzâde Ahmed Cemal, haz. Adem Çatak, *GÜİFD*, 2/3, 2013, ss. 329-360.
- Hatîb el-Bağdâdî, *el-Kifâye fî marifeti ilmi usûli'r-rivâye*, 2 Cilt. thk. Ebû İshak İbrahim Mustafa ed-Dimyâtî, Dâru'l-Hüdâ, Kahire: 2003.
- , *Târihu Bağdâd*, 17 Cilt, thk. Beşşâr Avvâd Marûf, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut 2001.
- Heffening, “Tabakât”, *İA MEB*, C.11, 590-592.
- Herevî, Abdullâh Ensârî. *Tabakâtu's-sûfiyye*, thk. Muhammed Sürûr Mevlâî, İntişârât-ı Tûs, Tahran 1362.
- Hussaini, S. Sh. Kh. “Abû 'Abd al-Rahmân Solamî”, *Encyclopedia Iranica*, 16 Cilt, ss. 249-250.
- Hücvîrî, Ali b. Osmân. *Keşfü'l-mahcûb*, thk. Mahmud Âbidî, Sürûş, Tahran 2006.
- , *Keşfü'l-Mahcûb Hakikat Bilgisi*, haz. Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları, İstanbul 2010.
- İbn Asâkir, *Târihu medîneti Dımaşk*, 80 Cilt, thk. Muhibbüddin Ebî Saîd Ömer b. Garâme el-Umrevî, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1995.
- , *Tebynü kezibi'l-müfterî*, Dâru'l-Fikr, Dımaşk 1399, s. 179.
- İbn Atâ, *Tefsîr*, (Nusûs sûfiyye gayru menşûre, içinde), thk. Paul Nywia, Dâru'l-meşrik, Beyrut 1986.
- İbn Ebî Hâtim, *Kitâbu'l-Cerh ve't-tadil*, 4 Cilt, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1953.
- İbn Ebî Usaybia, *Uyûnu'l-enbâ fî Tabakâti'l-etibbâ*, thk. Nizâr Rızâ, Dâru mektebeti'l-hayât, Beyrut, ts.
- İbn Hallikân, *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâ'ü ebnâ'i'z-zamân*, 8 Cilt, thk. İhsân Abbâs, Dâru Sâdir, Beyrut 1972.
- İbn Hamîs, Hüseyin b. Nasr. *Menâkıbu'l-ebrâr ve mehâsinü'l-ahyâr*, 2 Cilt, thk. Muhammed Edîb el-Câdir, Dâru'l-Bârûdî, Devletü'l-İmârâti'l-Arabiyye 2006.
- İbn Kuteybe. *el-Meârif*, thk. Servet Ukkâşe, Dârü'l-Meârif, Kahire, 1992.
- İbn Mülakkın, *Tabakâtü'l-evliyâ*, thk. Nüreddîn Şerîbe, Mektebetü'l-Hâncî, Kahire 1994.
- İbn Nedîm, *Fihrist*, çev. Ramazan Şeşen, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Yayınları, İstanbul 2019.

- İbn Sa'd, *Kitâbu't- Tabakâti'l-kebir*, 11 C. thk. Ali Muhammed Ömer, Mektebetü'l-Hâncî, Kahire 2001.
- Cemâlüddîn Yûsuf b. Tağrîberdî. *en-Nücûmu'z-zâhire fî mülûki Mısr ve'l-Kâhire*, 16 Cilt, Dârü'l-Kütübî'l-Mısriyye, Kahire, 1929.
- İbnü'l Cezerî, *Gâyetü'n-nihâye*, 2 Cilt, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1971.
- İbnü'l-A'râbî, Ebû Saïd. *Kitâbu'l-Mu'cem*, C.3, thk. Ahmed el-Hüseynî, Dâru İbni'l-Cevziyye, Cidde 1997.
- İbnü'l-Arabî, *el-Kevkebü'd-dürrî fî menâkıbi Zinnûn el-Mısrî*, C.3, thk. Saïd Abdülfettâh, (Resâilu İbni'l-Arabî içinde), el-İntişâru'l-Arabî, Beyrut 2002.
- İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec. *el-Muntazam*, 19 Cilt, thk. Muhammed Abdulkâdir Atâ-Mustafa Abdulkâdir Atâ, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut ty.
- İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec. *Sifatü's-safve*, thk. Hâlid Mustafa Tartûsî, Dâru'l-Kitâbî'l-Arabî, Beyrut 2012.
- *Telbîsu İblîs*, Müessesetü'l-Kütübî's-Sekâfe, Beyrut 1989.
- İbnü'l-İmâd, *Şezerâtü'z-zeheb*, 10 Cilt, thk. Abdulkâdir el-Arnaût-Mahmûd el-Arnaût, Dâru İbni Kesîr, Beyrut 1989.
- İmam-ı Gazalî, *Mışkâtü'l-Envâr*, trc. Şadi Eren, DİB Yayınları, Ankara 2019.
- İşören, Samet. *Sâlimiyye Mezhebinin Kelâmî Görüşleri ve Eleştirisi*, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2019.
- Juynboll vd., G.H.A. *İsnad Analiz Yöntemleri*, çev. Salih Özer, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2005.
- Karadavut, Ahmet. *Arap Dilinde Rivâyet*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 1996.
- Kavuncu, Ömer Faruk. *Fudayl b. İyâz ve Hadis İlmindeki Yeri*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.
- Kaya, Eyüp Sadi. "Tabakât (Fıkıh)", *DİA*, C.39, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2010, ss. 292-294.
- Kaya, Mesut. "Hadis ve Tarih İlimleri Arasında Tefsir Tabakât Literatürü", *İslâm Araştırmaları Dergisi*, 31, 2014, ss. 33-65.
- Kehhâle, Ömer Rızâ. *Mu'cemü'l-müellifîn: Terâcimü musannifî'l-kütübî'l-Arabiyye*, 15 Cilt, Dâru İhyâ'î't-Türâsî'l-Arabî, Beyrut ty.
- Kelâbâzî, *Doğuş Devrinde Tasavvuf Ta'arruf*, haz. Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları, İstanbul 2019.
- *et-Ta'arruf li-mezhebi ehli't-tasavvuf*, thk. A.J. Arberry, Mektebetü'l-Hâncî, Kahire 1994.
- Kiftî, Ebü'l-Hasen Alî b. Yûsuf. *İhbârü'l-ulemâ bi-abbâri'l-hükemâ*, thk. İbrâhîm Şemsüddîn, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2005.
- Knysch, Alexander. *Tasavvuf Tarihi*, çev. Nurullah Koltaş, Ketebe Yayınları, İstanbul 2020.

- Koçyiğit, Talat. *Hadis Usûlü*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1967.
- Konur, Himmet. “Sufi ve Tasavvuf Kavramlarının Tarihi Üzerine”, *Tasavvuf Dergisi*, 41, 2018, ss. 104-115.
- “Sülemî'nin Mihanu's-Sûfiyye'si: İnceleme Ve Tercüme”, *Akademiar Dergisi*, 8, 2020, ss. 47-62.
- Kuşeyrî, Ebu'l-Kâsım. *er-Risâletü'l-Kuşeyriyye*, thk. Zekeriyâ b. Muhammed, Kahire, Dâru Cevâmii'l-Kilem 2008.
- *Kuşeyrî Risâlesi*, haz. Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları, İstanbul 2003.
- Küçük, Raşit. “Şa'bi”, *DİA*, C.38, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2010, ss. 217-218.
- Makdisi, George. *İslâm'ın Klasik Çağında Din Hukuk Eğitimi*, çev. Hasan Tuncay Başoğlu, Klasik, İstanbul 2007.
- Massignon, Louis. *Doğuş Devrinde İslâm Tasavvufu*, çev. Mehmed Ali Aynî, Ataç Yayınları, İstanbul 2020.
- *Hallâc-ı Mansûr'un Çilesi*, çev. İsmet Birkan, Ardiç Yayınları, Ankara 2006.
- Mecdî Muhammed İbrahim, *et-Tasavvufu's-sünnî hâlü'l-fenâ beyne'l-Cüned ve'l-Gazzâlî*, Mektebetü's-Sekâfeti'd-Diniyye, Kahire 2006.
- Mekkî, Ebû Tâlib. *Kalplerin Aziği*, 4 Cilt, çev. Yakup Çiçek-Dilaver Selvi, Semerkand Yayınları, İstanbul 2003.
- Melchert, Christopher. “IX. Yüzyılın Ortalarında Zühdden Tasavvufa Geçiş”, çev. Hacı Bayram Başer, *YÜİFD*, 1, 2015, ss. 189-205.
- Mojaddedi, Jawid A. *The Biographical Tradition in Sufism the Tabakât Genre from al-Sulamî to Jâmî*, Curzon, Richmond 2001.
- Muhammed b. Ebî Ya'lâ, *Tabakâtü'l-Hanâbile*, 2 Cilt, thk. Hâmid el-Fikî, Kahire, ty.
- Mutahhar b. Tâhir el-Makdisî. *Kitâbu'l-Bed' ve't-târih*, 5 Cilt, Mektebetü's-Sekâfeti'd-Diniyye, Kahire ts.
- Münâvî, Abdurraûf. *el-Kevâkibu'd-dürriyye fî terâcimi's-sâdeti's-sûfiyye*, 4 Cilt, thk. Abdülhamîd Hamdân, el-Mektebetü'l-Ezher, Kahire ts.
- Narin, İsmail. “Şâfiî Tabakât Yazıcılığı (Hicrî V-VII. Asırlar)”, *BÜİFD*, 16, 2020, ss. 115-136.
- Neşşâr, Ali Sami. *İslâm'da Felsefî Düşüncenin Doğuşu*, C.1, çev. Osman Tunç, İnsan Yayınları, İstanbul 2020.
- Neysâbüri, Muhammed b. Abdillâh el-Hâkim. *Târihu Neysâbüri*, thk. Mâzin b. Abdîrahmân el-Buhsâlî el-Beyrûtî, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut 2006.
- Nicholson, Reynold A. *Tasavvufun Menşei Problemi*, çev. Abdullah Kartal, İz Yayıncılık, İstanbul 2018.
- Öngören, Reşat. “İbn Atâ”, *DİA*, C.19, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1999, s. 336.
- “İbrâhim b. Edhem”, *DİA*, C.21, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 200, ss. 293-295.

- Öz, Mustafa. "Tabakât (Kelam)", *DİA*, C.35, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2010, ss. 294-295.
- Özkan, Halit. "Zühri", *DİA*, C.44, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013, ss. 544-549.
- Öztürk, Ergün. *Ebû Abdurrahman es-Süleimî ve "el-Melâmetiyye" Adlı Risâlesi Çerçevesinde Melâmetîlik ve İlkeleri*, Necmeddin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2016.
- Öztürk, Mustafa. "Sehl et-Tüsterî", *DİA*, C.36, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, ss. 321-323.
- Pekdoğru, Yakup – Alkan, Harun. "Cüneyd-i Bağdâdî'nin Halifesi Ebû Muhammed el-Cerîrî: Hayatı ve Tasavvufî Görüşleri", *Sufiyye*, 10, 2021, ss. 240-261.
- Rosenthal, Franz. *İlmü't-târîh inde'l-Müslimîn*, çev. Sâlih Ahmed el-İllî, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1983.
- Rûzbihân Baklî Şîrâzî. *Şerh-i Şathiyyât*, thk. Henry Corbin, İntişârât-ı Tehûrî 2010.
- Safedî, Halîl b. Aybek. *el-Vâfî bi'l-vefeyât*, 29 Cilt, thk. Ahmed el-Arnaûd, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut 2000.
- Sâî, Ali b. Enceb el-Bağdâdî. *Ahbârü'l-Hallâc*, thk. Muvaffik Fevzî el-Ceber, Dâru't-Talîati'l-Cedîde, Dımaşk 1997.
- Schimmel, Annamarie. *İslâmın Mistik Boyutları*, çev. Ergun Kocabıyık, Alfa Yayınları İstanbul 2018.
- , "Abû'l-Husayn al-Nürî: "Qibla of the Lights", *The Heritage of Sufism*, V.1, ed. Leonard Lewisohn, Oneworld Publications, Oxford 1999, ss. 59-64.
- Schoonover, Kermit. "Muhâsibî ve er-Riâye Adlı Eseri", çev. Ali Bolat, *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, 5/12, 2004 ss. 293-301.
- Sehmî. *Târîhu Cürçân*, thk. Muhammed Abdülmuîd Hân, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut 1987.
- Semânî, Abdülkerîm b. Muhammed. *el-Ensâb*, 13 Cilt, Haydarabad: Dâiretü'l-Meârifî'l-Osmâniyye, 1977.
- Serrâc, Ebû Nasr. *el-Lüma'*, thk. Abdulhalîm Mahmûd-Tâhâ Abdulbâkî Sürûr, Dârü'l-Mektebeti'l-Hadîs, Mısır 1960.
- Sezgin, Fuad. "İslâm Tarihinin Kaynağı Olmak Bakımından Hadisin Ehemmiyeti", *İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*, 2/1, 1957, ss. 19-36.
- , *Buhârî'nin Kaynakları Hakkında Araştırmalar*, AÜİF Yayınları, İstanbul 1956.
- , *Târîhü't-türâs*, 9 Cilt, Arapçaya çev. Mahmûd Fehmî Hicâzî, Câmîatü'l-İmam Muhammed b. Suûd el-İslâmiyye, Riyad 1991.
- Siddîkî, M. Zübeyr. *Hadis Edebiyatı Tarihi*, çev. Yusuf Ziya Kavakçı, Yeni Zamanlar Yayınları, İstanbul 2004.
- Smith, Margareth. *Bir Kadın Sufî: Rabia*, çev. Özlem Eraydın, İnsan Yayınevi, İstanbul 1991.

- Sülemî, Ebû Abdurrahmân. “Âdâbu’l-fakîr ve şerâituh”, nşr. ve çev. Süleyman Ateş, (Tasavvufun Ana İlkeleri Sülemî’nin Risaleleri içinde), Ank. Üniv. Basımevi, Ankara 1981.
- . “Beyânü ahvâli’s-sûfiyye”, nşr. ve çev. Süleyman Ateş, (Tasavvufun Ana İlkeleri Sülemî’nin Risaleleri içinde), Ank. Üniv. Basımevi, Ankara 1981.
- . “Beyânü zelevî’l-fukarâ ve mevâcibu âdâbihim”, nşr. ve çev. Süleyman Ateş, (Tasavvufun Ana İlkeleri Sülemî’nin Risaleleri içinde), Ank. Üniv. Basımevi, Ankara 1981.
- . “Cevâmiu’ âdâbi’s-sûfiyye”, C.1, thk. Etan Kohlberg, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1950.
- . “Derecâtü’l-muâmelât”, thk. C.1, Ahmed Tâhirî Irâkî, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1950.
- . “Edebu mücâleseti’l-meşâyih ve hıfzi hurumâtihim”, C.3, thk. Kennedy Lee Honerkamp, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî Tahran 1969.
- . “el-Müntehabü min hikâyâti’s-sûfiyye”, thk. Gerhard Böwering-Bilal Orfali, (Resâilu sûfiyye li-Ebû Abdurrahmân es-Sülemî içinde), Dâru’l-Meşrîk, Beyrut 2009.
- . “Hikemün müntehabetün min akvâli’l-ulemâ”, C.3, nşr. Kennedy Lee Honerkamp, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1969.
- . “Kitâbu Âdâbi’s-sohbe ve hüsnî’l-uşre”, C.2, thk. Meir J. Kister, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1953.
- . “Kitâbu Beyâni tezellülü’l-fukarâ”, C.3, nşr. Kennedy Lee Honerkamp, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1969.
- . “Kitâbu Beyâni’ş-şerîa ve’l-hakîka”, C.3, thk. Muhammed Sûrî, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1969.
- . “Kitâbu Fusûl fi’t-tasavvuf”, C.3, nşr. Kennedy Lee Honerkamp, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1969.
- . “Kitâbu Mehâsini’t-tasavvuf”, C.3, thk. Kennedy Lee Honerkamp, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1969.
- . “Kitâbu Nesîmi’l-ervâh”, C.2, thk. Ahmed Tâhir Irâkî, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1953.

- . "Kitâbu Sülûki'l-ârifin", C.3, thk. Süleyman Ateş, (Mecmûa-i âsar-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1969.
- . "Kitâbu'l-Emsâl ve'l-istişhâdât", thk. Gerhard Böwering-Bilal Orfali, (Resâilu sûfiyye li-Ebî Abdurrahmân es-Sülemî içinde), Dâru'l-Meşrik, Beyrut 2009.
- . "Kitâbu'l-Erbâin li's-sûfiyye", C.3, thk. Muhammed Sûrî, (Mecmûa-i âsar-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1969.
- . "Kitâbü's-Semâ", C.2, thk. Nasrullah Pürcevâdî, (Mecmûa-i âsar-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde) ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i neşr-i dânişgâhî, Tahran 1953.
- . "Letâifu'l-mî'râc", thk. Gerhard Böwering-Bilal Orfali, (Resâilu sûfiyye li-Ebî Abdurrahmân es-Sülemî içinde), Dâru'l-Meşrik, Beyrut 2009.
- . "Mâ et-tasavvuf ve men es-sûfî", C.3, thk. Muhammed Sûrî, (Mecmûa-i âsar-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1969.
- . "Menâhicü'l-ârifin", C.2, thk. Etan Kohlberg, (Mecmûa-i âsar-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1953.
- . "Mes'eletü derecâtî's-sâdikîn fi't-tasavvuf", C.3, nşr. Kennedy Lee Honerkamp, (Mecmûa-i âsar-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1969.
- . "Mes'eletü sıfâtî'z-zâkirîn ve'l-mütefekkirîn", C.2, thk. Ebû Mahfûz Kerim el-Masûmî, (Mecmûa-i âsar-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1953.
- . "Mesâilü veredet min Mekke", C.3, thk. Gerhard Böwering, (Mecmûa-i âsar-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1969.
- . "el-Mukaddime fi't-tasavvuf", C.2, thk. Hüseyin Emîn, (Mecmûa-i âsar-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1953.
- . "Müstahrecün min hikâyâti Ebî Sâlih Hamdûn b. Ahmed el-Kassâr", C.3, thk. Muhammed Sûrî, (Mecmûa-i âsar-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî Tahran 1969.
- . "Risâle fi galatâtî's-sûfiyye", C.3, thk. Muhammed Sûrî, (Mecmûa-i âsar-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1969.
- . "Risâle fi marifetillah", C.3, thk. Muhammed Sûrî, (Mecmûa-i âsar-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1969.

- . "Risâletü ravzati'l-mürîdîn", C.3, thk. Muhammed Sûrî, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1969.
- . "Şerhu meâni'l-hurûf", C.3, thk. Jean-Jacques Thibon, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1969.
- . "Târîhu's-sûfiyye", C.1, nşr. Louis Massignon, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1950.
- . *Târîhu's-sûfiyye ve bi-zeylihî mihanu's-sûfiyye*, thk. Muhammed Edîb el-Câdir, Dâru Ninevî, Dîmaşk 2015.
- . "Tefsîru elfâzi's-sûfiyye", thk. Gerhard Böwering-Bilal Orfali, (Resâilu sûfiyye li-Ebî Abdurrahmân es-Sülemî içinde), Dâru'l-Meşrîk, Beyrut 2009.
- . "Uyûbu'n-nefs ve müdâvâtühâ", C.1, thk. Etan Kohlberg, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1950.
- . "Zikrû âdâbî's-sûfiyyeti fi ityânihimi'r-ruhas", C.3, thk. Nadea Zeidan, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1969.
- . "Zikrû'n-nisveti'l-müteabbidâti's-sûfiyyât", C.3, thk. E. Cornell Rkia, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1969.
- . *el-Mukaddime fi't-tasavvuf*, thk. Yusuf Zidân, Mektebetü'l-Külliyâti'l-Ezheriyye, İskenderiye 1987.
- . *Fütüvvet Kitabı (Kitâbu'l-Fütüvve)*, nşr. ve çev. Süleyman Ateş, AÜİF Yayınları, Ankara 1977.
- . *Hakâiku't-tefsîr*, 2 Cilt, thk. Seyyid İmrân, Dâru'l-kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2001.
- . *Mesâil ve te'vilâtu sûfiyye li-Ebî Abdurrahmân es-Sülemî ve yelîhi cüz'ün min ehâdîsi İsmâil b. Nüceyd en-Nisâbüri*, thk. Gerhard Böwering-Bilal Orfali, Dâru'l-Meşrîk, Beyrut 2010.
- . *Risâletü'l-melâmetiyye* (el-Melâmetiyye ve's-sûfiyye ve ehlü'l-fütüvve içinde), nşr. Ebu'l-Alâ Afîfî, Dâru'l-Kütübi'l-Arabî, Kahire 1945.
- . *Suâlâtu Ebî Abdurrahmân es-Sülemi li'l-imâm ed-Dârekutnî fi'l-cerh ve't-ta'dîl*, thk. Muhammed b. Ali el-Ezherî, el-Fârûku'l-Hadîs, Kahire 2006.
- . *Tabakâtu's-sûfiyye ve yelîhi zikrû'n-nisveti'l-müteabbidâti's-sûfiyyât*, thk. Mustafa Abdulkâdir Atâ, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2002.
- . *Tabakâtu's-sûfiyye*, thk. thk. Nûreddîn Şerîbe, Mektebetü'l-Hâncî, Kahire 1986.
- . *Tisa' kütüb fi usûli't-tasavvuf ve'z-zühd*, thk. Süleyman Ateş, Tibâa ve'n-Neşr ve't-Tevzî', Beyrut 1993.

- , *Ziyâdâtu hakâiki't-tefsîr*, thk. Gerhard Böwering, Dâru'l-meşrîk, Beyrut 1995.
- Süyûtî, Celâlüddin Abdurrahmân. *Hüsnu'l-muhâdara fî târihi Misr ve'l-Kâhire*, 2 Cilt, thk. Muhammed Ebu'l-Fazl İbrâhîm, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, y.y. 1967.
- , *Tedribü'r-râvî*, 2 Cilt, çev. Muhammed Enes Topgül-Faik Akcaoğlu, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2019.
- Şakîk el-Belhî, *Âdâbu'l-ibâdât*, (Nusûs sûfiyye gayru menşûre, içinde), thk. Paul Nywia, Dâru'l-meşrîk, Beyrut 1986.
- Şarânî, Abdülvehhâb. *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, 2 Cilt, thk. Abdurrahîm es-Sâyih, Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, Kahire 2005.
- Şehrezûrî, İbn Salâh. *Tabakâtu'l-fukahâi's-Şâfiyye*, 2 Cilt, thk. Muhyiddîn Ali Necîb, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut, 1992.
- Şehristânî, Muhammed b. Abdilkerîm b. Ahmed. *el-Milel ve'n-nihal*, 2 Cilt, thk. Emîr Ali Mehnâ-Ali Hasan Fâûr, Dâru'l-marife, Beyrut 1993.
- Şeybî, Kâmil Mustafa. *Şerhu divâni'l-Hallâc*, Menşûrâtü'l-cümel, Bağdat 1973.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Târihu't-Taberî*, thk. Muhammed Ebu'l-Fazl, 10 Cilt, Dâru'l-Mearif, Kahire 1969.
- Tâcüddîn es-Sübkî, *Tabakâtü's-Şâfiyyeti'l-kübrâ*, 10 Cilt, Abdülfettah el-Huluvv-Muhammed et-Tenâhî, Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabiyye, y.y. 1964.
- Taftazanî, Ebu'l-Vefa. "Mısır'da Sufî Tarikatların Tarihi Gelişimi ve Günümüzdeki Durumları", çev. Mustafa Aşkar, *AÜİFD*, 35, 1996, ss. 535-552.
- , "Zühd Hareketinin Tasavvufa Dönüşüm Süreci 'Râbatü'l-Adeviyye Örneği", çev. Ahmet Ögke, *Ekev Akademi Dergisi* 3/1, 2001, ss. 107-114.
- Tan, M. Nedim. *Bir Dinî İdealin İfade Biçimleri*, Pinhan Yayıncılık, İstanbul 2020.
- , "Tasavvuf İstilahlarının Teşekkül Dönemi Açısından Şakîk-i Belhî'nin Âdâbü'l-ibâdât'ı", *MÜİFD*, 45, 2013, ss. 155-190.
- , "Futûh-ı Erbâin Tercemesi" *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, 27, 2011, ss. 394-395.
- "Tefsîru Ebu'l-Hüseyn Nûrî", C.1, nşr. Paul Nywia, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i neşr-i dânişgâhî, Tahran 1950.
- "Tefsîru Hüseyin b. Mansûr Hallâc", C.1, nşr. Louis Massignon, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, Tahran 1950.
- "Tefsîru İbn Atâ", C.1, nşr. Paul Nywia, (Mecmûa-i âsâr-ı Ebû Abdurrahmân Sülemî içinde), ed. Nasrullah Pürcevâdî, Merkez-i neşr-i dânişgâhî, Tahran 1950.
- Temiz, Rabia Zahide. "Mutasavvif Ebû Yezîd El-Bistâmî'nin (ö. 234/848) Hadis Rivayetleri Üzerine Bir İnceleme", *KSÜİFD*, 34, 2019, 289-316.
- Topgül, Muhammed Esen. *İsnâdın Satır Araları*, MÜİFV Yayınları, İstanbul, 2018.

- Trimingham, J. Spencer. *The Sufi Orders in Islam*, Oxford University Press, Oxford ts.
- Tunç, Cihad. "Sâlimiyye Mektebi", *AÜİFD*, 26, 1983, ss. 427-436.
- Türer, Osman. "Fudayl b. İyâz", *DİA*, C.13, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, ss. 208-209.
- "Hilyetü'l-evliyâ", *DİA*, C.18, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1998, ss. 51-52.
- Türk, Hamide. *Ma'rûf el-Kerbî: Hayâtı, Tasavvufî Görüşleri ve "Menâkıbu Ma'rûf el-Kerbî İsimli Eser*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2005.
- Tüsterî, Sehl b. Abdillâh. *el-Muâraza ve'r-red 'alâ elhi'l-fırak ve ehli'd-de'âvî fi'l-ahvâl*, thk. Muhammed Kemâl Cafer, Dâru'l-insân, Kahire, 1980.
- *Tefsîrü't-Tüsterî*, thk. Muhammed Bâsil el-Uyûn, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2002.
- Uğur, Mücteba. *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*, TDV Yayınları, Ankara 1992.
- *Birinci Asırda İslâm Toplumunu*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1980.
- Uludağ, Süleyman. "Bâyezîd-i Bistâmî", *DİA*, C.5, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, ss. 238-241.
- "Sayrafî" *DİA*, C.36, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, ss. 216-217.
- "Sülemî", *DİA*, C.38, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2010, ss. 53-55.
- Uluşınar, Hamide. "Serî es-Sekatî: Hayâtı ve Bazı Tasavvufî Görüşleri", *CÜİFD*, 18/2, 2014, ss. 265-289.
- "İlk Dönem Melâmetî Şeyhlerinden Hamdûn Kassâr'ın Tasavvuf Anlayışı" *Marîfe Dergisi*, 17/1, 2017, ss. 67-80.
- Uz, Emin. *Arap Kültüründe Bilginin İntikâl Süreci*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2021.
- Yaman, Hikmet. "İsmi Olmayan Bir Hakikatten Hakikati Olmayan Bir İlme Varan Yolculuk: Oryantalist Çalışmalarda Tasavvufun Menşesine Dair Tartışmalar Üzerine Bir Değerlendirme", *Akademi Dergisi*, 1, 2016), 15-48.
- Yazıcı, Tahsin. "İbn Hafîf", *DİA*, C.19, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1999, ss. 535-537.
- "Sülemî", *İslam Ansiklopedisi*, 13 Cilt, İstanbul 1997, ss. 94-95.
- Yemenî, Ali b. Süleymân el-Yâfiî. *Mir'âtü'l-cenân ve 'ibretü'l-yakzân*, 4 Cilt, thk. Halîl el-Mansûr, Dâru'l-kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1997.
- Yetik, Erhan. "Ebu'l-Abbâs Dîneverî", *DİA*, C.9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, ss. 358-359.
- Yıldırım, Ahmet Salih. *Ebû Saîd İbnü'l-A'râbî: Hayâtı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun 2022.

- Yıldız, Musa. "Tabakâtü'ş-şuarâ", *DİA*, C.39, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2010, ss. 304-306.
- Yorulmaz, Nilüfer Kalkan. "*Hicri İlk Üç Asır Arap Dili Ve Belagatı Kaynaklarında Rivayet Sistemi*" İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2017.
- Yücel, Ahmet. *Başlangıçtan Günümüze Hadis Usûlü*, MÜİF Yayınları, İstanbul 2009.
- Zehebî, Ahmed b. Osmân. *el-İber fî haberi men gaber*, 4 Cilt, thk. Muhammed es-Said, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1985.
- , *Mizânü'l-i'tidâl fî nakdi'r-ricâl*, 4 Cilt, thk. Ali Muhammed el-Becâvî, Dârü'l-Meârif, Beyrut, ty.
- , *Siyerü a'lâmi'n-nübelâ*, 25 Cilt, thk. Şuayb el-Arnaût, Müessesetü'r-Risâle, Beyrût 1985.
- , *Târihu'l-İslâm ve vefeyâtü'l-meşâhir ve'l-a'lâm*, 53 Cilt, thk. Ömer Abdüsselâm Tedmürî, Dârü'l-Kitâbî'l-Arabî, Beyrut 1990.
- , *Tezkiretü'l-huffâz*, C.1, Daru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut ty.

https://dr-khaled.net/index.php?option=com_content&view=article&id=1104:2017-01-07-06-35-04&catid=36:2010-09-05-20-57-46&Itemid=59
<https://alawiyoun.net/en/node/1215>
<https://ketabpedia.com/%D8%AA%D8%AD%D9%85%D9%8A%D9%84/%D8%A7%D9%84%D8%B1%D8%B3%D8%A7%D9%84%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%AF%D8%A7%D9%85%D8%BA%D8%A9-%D9%84%D9%84%D9%81%D8%A7%D8%B3%D9%82-%D8%A7%D9%84%D8%B1%D8%AF-%D8%B9%D9%84%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%B5%D9%8A/>

Press in Association with The Institute of Ismaili Studies, 2009).

- W. F. Tucker, *Rebels and Gnostics: al-Mugīra Ibn Sa‘īd and the Mugīriyya*, Arabica T. 22, (Feb., 1975).
- Wladimir Ivanow, “Notes sur l’Ummūl-Kitāb des Isma‘éliens de l’Asie Centrale”. REI 6 (1932).
- Yākūt el-Hamevî, *Mu‘cemūl-büldân*, thk. Ferid Abdulaziz el-Cundi, (Beirut: Daru'l Kutub el-İlmiyye, t.y.).
- Yaron Friedman, *The Nuṣayrī- 'Alawīs An Introduction to the Religion, History and Identity of the Leading Minority in Syria*
- Yaron Frieman, *al-Husayn ibn Hamdān al-Khasībī: A Historical Biography of the Founder of the Nusayrī- 'Alawite Sect*, *Studia Islamica*, No. 93 (2001).
- Yusuf Kerem, *Tarihu'l Felsefe el-Yunaniyye*, 291; Abdurrahman Bedevi, *Harifūl fikri'l Yunānī*, (Kahire, Mektebetu'n Nehda'l Mısıriyye, Kahire, 1970).
- Yusuf Koçak, *Gnostik Bir Metin Olarak Ümmūl-Kitāb'ın Mezhebi Aidiyetine Dair Tartışmalar*, e-Makālāt Mezhep Araştırmaları Dergisi, Yıl 2022, Cilt 15, Sayı 1.

<https://www.iranicaonline.org/articles/omm-al-ketab>

https://ar.lib.eshia.ir/10040/1/86/%D8%B9%D9%85%D8%B1_%D8%A8%D9%86_%D8%A7%D9%84%D8%AE%D8%B7%D8%A7%D8%A8

- Rasul Kazım Abdu's Sade, el-Heftu'ş Şerif Kitab Munhelun Ala el-İmam es-Sadik, el-Akide dergisi, sayı.14, 2017.
- Rifat Türkel, İnanç esasları açısından Nusayrilik-Alevilik mukayesesi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, yüksek lisans tezi, 2011.
- Sean W. Anthony, The Legend of 'Abdallāh ibn Saba' and the Date of Umm al-Kitāb, Journal of the Royal Asiatic Society, Vol. 21, No. 1 (January 2011).
- Sıbtu İbnu'l-Cevzî, Mir'ātu'z-Zamān fî Târîhi'l-A'yân, (Beyrut: er-Risāletu'l-âlemiyye, 2013).
- Silsetül turās al-alevi, (Diyâr Akıl: Dar Liecli'l Marife, t.y.)
- Şehristani, el-Milel ve'n Nihal, (Kahire: Muessesetu'l Halebî *şamile*, 2010).
- Şemseddin ez-Zehabi, Târîhu'l-İslām ve Vefeyātu'l-Meşâhîr ve'l-A'lām, thk. Ömer Abdüsselām Tedmurî (Beyrut: Daru'l-Kitabi'l-Arabî, 1993).
- Şinasi Gündüz, "Maniheizm", TDV.
- Şükrü Özen, "Nu'mân b. Muhammed", TDV.
- Taberî, Târîhu'l-ümem ve'l-Mülûk, (Beyrut: Daru't Turas, 1967).
- Toby Mayer, Keys to the Arcana: Shahrastani's Esoteric Commentary on the Qur'an, (London: Oxford University

- Max Oppenheim, Arch Bruneblash, Werner Caskel, el-Bedv, thk. Macid Şibr, (Beyrut: el-Varrak Li'n Neşr, 2012).
- Mişel Tardio, Sabietu'l Kur'an ve Sabietu Huran, Tercüme: Selman Harfuş, (Şam: Daru'l Hasad, 1999).
- Muhammed Ebu Zehra, Mezhepler Tarihi, Çev. Sibğatullah Kaya, (İstanbul: Çelik Yayınevi, 2018).
- Muhammed Emin et-Tavil, Târîhu'l Aleviyyin, (Beyrut: Dar el-Endelus, t.y.).
- Muhittin Macit, "Tercüme Hareketleri", TDV İslâm Ansiklopedisi
- Muhsin Sa'd Abdullah, Benu el-Furât fi Zilali Hilafeti'l Abbâsiyyin, Mecelletu Kulliyeti'l Luğati'l Arabiyye-Ezher Üniversitesi, Mısır, Sayı 15, Bölüm 3, 1996.
- Mustafa Öz, "Dürzîlik", TDV
- Mustafa Öz, "Ivanow, Wladimir", TDV.
- Mustafa Öz, Başlangıç Günümüze İslam Mezhepleri Tarihi, (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2021).
- Nevbahtî, Firaku'ş Şia, (Beyru: Menşûrâtü'r Ridâ, 2012).
- Ömer Mahir Alper, "İrfâniyye", TDV.
- Peter Adamson, Richard C. Taylor, İslam Felsefesine Giriş, çev. M. Cüneyt Kaya, (İstanbul: Küre Yayınları, 2018).
- Rami Mahmud, Fatimîler Döneminde Siyasî Ve İdeolojik Bir Yapılanma: Kelamî Açından İsmailî İnanç Sistemi, (İstanbul: Post yayınevi, 2019).

- İbn Teymiyye, Minhâcu's-Sunneti'n Nebeviyye fî Nakdi Kelâmi'ş-Şîa ve'l-Kaderiyye, neşr.: Muhammed Reşâd Sâlim, (Kahire: Mektebetu İbn Teymiyye, 1989).
- İbn Vâsıl, Müferricu'l Kurûb fî Ahbâri Benî Eyyüb, thk. Cemaleddin eş-Şeyyâl, (Kahire: Daru'l Kutub ve'l Vesâik, 1957).
- İbnu'l Cevzî, el-Muntazam fî Târîhi'l-mülûk ve'l-ümem, thk. Muhammed Abdulkadir Ata, Mustafa Abdulkadir Ata, (Beyrut: Daru'l Kutub el-İlmiyye, 1992).
- İbnu'l Kayyim, Hâdi'l-ervâh ilâ Bilâdi'l-efrâh, thk. Zaid b. Ahmed en-Nuşeyri, (Cidde: Mecmeu'l Fıkhi'l İslâmî, 2007).
- İmil Abbas Maruf, Târîhu'l Aleviyyin fî Bilâdi'ş Şâm, Munzu Fecri'l İslam ila Tarihina el-Muasir, (Lübnan: Daru'l Emel ve's Selam, 2013).
- Kays Maayita, et-Tekammus Beyne'l Hindûsiyye ve'n Nusayriyye ve'd Durûz ve Mevkif el-Akide el-İslamiyye, Dirase Mukarene, Ulûm eş-Şeria ve'l Kânûn, cilt 44, sayı 2, 2017.
- Kemal Arafat Nebhan, Abkariyyetü'l Telif el-Arabî Alâkât en-Nusûs ve'l İttisâl el-İlmî, (Kuveyt: Vakıflar ve İslami İşler Bakanlığı, 2015)
- Kummi, el-Firak ve'l Makâlât, thk. Muhammed Cevad Meşkûr, (İran: Merkez İntişarat İlmi, 1981).
- Matti Moosa, Extremist Shiites: The Ghulat Sects (Syracuse, N.Y.: Syracuse University Press, 1988).

- Hamid Hasan, el-Mekzûn es-Sincari Beyne'l İmara ve'ş Şi'r ve't Tasavvuf, (Şam: Matbaatu İkrime, 1988).
- Hasan Onat, Sönmez Kutlu, İslam Mezhepleri Tarihi, (Ankara: Grafiker Yayınları, 2012).
- Hatice Arslan, Başlangıcından Günümüze Arap Alevîliği-Nusayrîlik, Mizanü'l-Hak: İslami İlimler Dergisi, Yıl 2015, Sayı, 1.
- Henry A. Green, Gnosis and Gnosticism: A Study in Methodology Numen, Vol. 24, Fasc. 2 (Aug., 1977).
- İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-bârî bi-şerhi Sahîhi'l-Buhârî, thk. Muhammed Fuad Abdalbâki, (Beyrut: Daru'l Marife, 1959).
- İbn Hacer el-Askalânî, Lisanu'l Mizan, thk. Adulfattah Ebu Gudda, (Beyrut: Darul Beşâirü'l İslâmiye, 2002).
- İbn Hazm, el-Fasl fi'l-Milel ve'l-Ehvâ' ve'n-Nihal, (Kahire: Mektebetu'l Hancî, t.y.).
- İbn Hibbân, Kitâbü'l-Mecrûhîn, thk. Mahmut İbrahim Zaid, (Halep: Darul Vai, 1977).
- İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Turkî (Mısır: Dar Hacer, 1997).
- İbn Kuteybe, el-Maarif, thk. Servet Ukâşe, (Kahire: Daru'l Maarif, 1969).
- İbn Teymiyye, er-Red 'Ale'l-Mantıkiyyîn, (Pakistan, Dar Tercuman el-Sunnet, 1976)

- Farhad Daftary, W. Ivanow: A Biographical Notice, Middle Eastern Studies, Published by Taylor & Francis, Ltd. Vol. 8, No. 2 (May, 1972).
- Fazıl Halil İbrahim, Emeviler Döneminde Tercüme Faaliyetleri Ve İlmi Gelişmelerin Öncü Hareketleri, çev. Ahmet Aslan, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2001.
- Fehmi Soğukoğlu, Müttekaddimîn Kelâm Dönemi Şiî Kaynaklarda Bedâ – Levh-i Mahfûz İlişkisi, KADER Kelam Araştırmaları Dergisi, Yıl 2017, Cilt 15.
- Forced Demographic Changes In Syria, Al Sharq Forum, 2017.
- Freidman Yaron, The Nuşayrî-‘Alawîs: An Introduction to the Religion, History, and Identity of the Leading Minority in Syria, (Leiden: Brill, 2010).
- Galib et-Tavil, Tarihu'l Aleviyyin, (Lazkiye: Matbaatü't Tarakkî, 1924)
- Gitta Yaffe and Uriel Dann, Suleiman al-Murshid: Beginnings of an Alawi Leader, Middle Eastern Studies, Oct., 1993, Vol. 29, No. 4 (Oct., 1993).
- Halil İbrahim Bulut, Tarih, İnanç, Kültür ve Dini Ritüelleriyle Nusayrilik, Akademik Dergi, 2011.
- Halm, el-Ğanusiiye fi'l İslam, çev. Râid Baş, (Beyrut, Menşûrâtu'l Cemel, 2003).
- Hâmid Hasan Maruf, Vechen livech Ename't Tarih, (Şam: Matbaatu Ekrime, 1992).

- el-Huseyn b. Hamdan el-Hasîbî, er-Risale er-Rastabaşıyye fi Usuli'l Akide en-Nusayriyye, thk. Reva Cemal Ali, Silsiletu Mesadir el-Akide en-Nusayriyye, 3. cilt, 2014
- el-Keşşî, Ricalu'l Keşşî, thk. Ahmed el-Huseyni. (Kerbelâ: Muessesetü'l E'lemi lil-Matbûât, t.y.).
- el-Kirmanî, Hazainu'l Edille, Mecmu' Rasail el-Kirmanî, thk. Mustafa Galib, (Beyrut, el-Muessese el-Camiiyye li'd Dirâsât ve'n Neşr, 1970).
- el-Mufaddal b. Ömer el-Cufi, el-Hetfu'ş Şerif min Fedail Mevlâna Cafer es-Sadık, thk. Mustafa Galib, (Beyrut: Daru'l Endelus, 1977).
- el-Tûsî, el-Amâlî, (Bağdat: el Mektebetu'l Ehliye, 1964)
- es-Sicistânî, el-Yenâbi', thk. Mustafa Galib (Beyrut, el-Mektebu't Ticari, 1985).
- eş Şeyhu's Saduk, Men La Yahduruhu el-Fakih, (Beyrut: Muessetu'l A'zamî, 1986).
- Etan Kohlberg, Taqiyya in Shi'i Theology and Religion, Secrecy and Concealment Studies in the History of Mediterranean and Near Eastern Religions, ed. Hans Kippenberg and Guy Stroumsa, (Brill, 1995).
- Ethem Ruhi Fiğlalı, "Abdullah b. Sebe", TDV.
- et-Tifreşî, Nakdu'r Rical, (Kum, Muessetu Al-i'l Beyt, 1997).

- Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Kelam ve Mezhepler Tarihi Bilim Dalı, yüksek lisans tezi, 2022.
- Cafer King el-Dendeşî, Medhal ile'l Mezhebi'l Alevi en-Nusayri, (Irak: Mektebetu'l Vataniye, 2000).
 - Câhiz, el-Beyân ve't-Tebyîn (Beyrut, Mektebetu'l Hilal, 2012).
 - Ebû Şâme el-Makdisî, Kitâbu'r-Ravzateyn fi Ahbârî'd Devleteyn, thk. Cemaleddin eş-Şeyyâl, (Kahire: Hancî Matbaası, 1994).
 - Cevad Ali, Abdullah b. Sebe, Mecelletu'l el-Mecmau'l-İlmiyyü'l-Irâkî, 1959, Sayı: 6.
 - Charles Amjad-Ali, The Problem of Islamic Gnosticism. A Review Article, Islamic Studies, Vol. 27, No. 3 (Autumn 1988), Published by: Islamic Research Institute, International Islamic University, Islamabad.
 - Colin P. Turner, The "Tradition of Mufađđal" and the Doctrine of the Raj'a: Evidence of "Ghuluww" in the Eschatology of Twelver Shi'ism?, (Iran, Oxford: Taylor & Francis) Vol. 44 (2006).
 - Ehsan Yarshater, The Persian Presence in the Islamic World, (Cambridge: Cambridge University Press, 1998).
 - el-Hasan b. Şu'be el-Harrani, Tuhafu'l Ukul an Âli'r Rasûl, (Beyrut: Muessetu'l A'lemi, 1996).
 - el-Hatib el-Bağdadi, Târîhu Bağdâd, thk: Beşşâr Avâd Marûf, (Beyrut: Daru'l Garb el-İslami, 2002).

- Abdurrahman el-Hayr, Nakd ve Takriz Kitab Tarihi'l Aleviyyin, (Şam: Matbaatu'l İnşa, 1992).
- Abdurrahman el-Hayr, Risaletün Tebhasu Fi Mesail Muhimme Havle el-Mezheb el-Ca'feri (el-Alevi), (Şam: Matbaatu Halid b. el-Velid, 1993).
- Al-Hasîbî, Ebvâbü'l el-Eimmetü'l Masûmîn, thk: Mustafa Subhi Al-Himsî, (Beyrut: Dar el-Kari, 2011).
- Ali Avcu, Bâtınî Ekolleri Anlamada Anahtar Bir Kavram: Ezille/Gölgeler Nazariyesi, Cumhuriyet İlahiyat Dergisi, Yıl 2016, Cilt 20, Sayı 2.
- Ali Avcu, İslam'ın İlk Marjinalleri Gulât-ı Şia, (Ankara: Fecr Yayınevi,2020).
- Ali el-Cisrî, Risaletu't Tevhid, thk. Ruva Ali, yayın bilgisi mevcut değildir.
- ArieH Kofsky, The Nuşayrî- 'Alawî Religion: An Enquiry Into Its Theology and Liturgy, (Leiden: Brill, 2002).
- Aytekin Şenzeybek, Ebu'l-Hattab el-Esedi ve Hattabiyye Fırkası, Marife Dini Araştırmalar Dergisi, Yıl 2015, Cilt 15, Sayı 1.
- Bella Tendler Krieger, Journal of the Royal Asiatic Society, The Rediscovery of Samuel Lyde's Lost Nuşayrî Kitâb al-Mashyakha (Manual for Shaykhs), vol. 24, no. 1 (January 2014).
- Büşra Meryem Seyit, Nusayrilik' te âhiret inancı, Adıyaman Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,

- M. Abdul Hak Ensari, Ḥusayn ibn Manṣūr al-Ḥallāj: Ideas of an Ecstatic, Islamic Studies , Summer 2000, Vol. 39, No. 2 (Summer 2000).
- Said Aşūr, el-Hareketu's Salîbiye, (Kahire: Mektebetu'l-Anglo el-Mısıriyye, 2010).
- Ahmed Kaveştî, Mebde' Takiyye Beyne Ehli-s Sunne ve'ş Şia el-İmamiyye, (Cidde: Daru't Te'sil, 2015),
- Etan Kohlberg, Some Imāmî-shī'î Views on Taqiyya, Journal of the American Oriental Society, vol. 95, no. 3 (Jul. - Sep., 1975).
- İbn Teymiyye, el-Cevâbu's Sahîh li-men Beddele Dîne'l-Mesîh, thk. Alî b. Hasan - Abdülazîz b. İbrâhîm - Hamdân b. Muhammed, (Riyad: Dâru'l-Âsıme es-Su'ûdiyye, 1999).
- İbnu'l-İmâd, Şezerâtu'z-Zehab fî Ahbâri men Zeheb, Thk. Mahmud el-Arnâvut, (Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1986).
- Mehmet Atalan, İslam Düşüncesinde Ca'fer-i Sâdık'ın Yeri, Milal ve Nihal, Yıl 2011, Cilt 8, Sayı 3, 20.
- Mehmet Atalan, Şiiliğin Farklılaşma Sürecinde Ca'fer es-Sadık'ın Yeri, (İstanbul: Araştırma Yayınları, 2006).
- Mustafa Öz, "Takiyye", TDV.
- Ömer Rıda Kehale, Mucem Kabâil el-Arab el-Kadîme ve'l Hadîse, (Beyrut: Muessesetu'r Risale, 1997).
- Serdar Demirel, Şia Rivayet Kültüründeki Derin Paradoks Takiyye, (İstanbul: Rihle Kitap, 2016).

المصادر والمراجع

- Hilal Ağalday, İslam Tarihinde Şehirleşme: Kûfe Örneği, İlahiyat Araştırmaları Dergisi, Yıl 2021, Sayı 16.
- İbni Manzur, Lisanu'l Arab, (Beyrut: Daru Sâdir, 1993).
- R. B. Buckley İlk Dönem Şii Gulâtı, Çev. Mehmet Atalan, Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Yıl 2005, Cilt 10, Sayı 2.
- Hişam Cuayt, el-Kufe Neş'etu'l Medine'l Arabiyye'l İslamiyye, (Kuveyt: Merkezül Telif ve'l Tercüme, 1986).
- Salih el-Ali, el-Kufe fi Sadri'l İslam, Dirase fi Ahvali'l İmraniyye ve Sukkanuha ve Tanzimihe, (Beyrut: Şeriketu'l Matbuat lit-Tevzi' ve'n Neşr, 2003).
- Yusuf Koçak, İrfanî/Gnostik Geleneğin Şii Gulât'daki Tezahürleri: Beyâniyye Örneği, e-Makâlât Mezhep Araştırmaları Dergisi, Yıl 2020, Cilt 13, Sayı 2.
- İbn Teymiyye, el-Fetâvâ el-Kubra, thk. M. Abdulkadir Atâ', (Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1987).
- İbn Teymiyye, Mecmû'u fetâvâ, thk. Abdurrahmân b. Muhammed b. Kâsım, (Medine: Vizaretu'ş-şuûni'l-islâmiyye ve'l-evkâf ve'd-da' ve ve'l-irşâd, 1995).
- İbn Teymiyye, Ziyâretu'l-Kubûr ve'l-İstincâd bi'l-Makbûr (Riyad: Daru Tîbe 2010).

Fecr Yayınları: 653

قصة الثالوث المقدس
دراسات في المصادر النصيرية

(Kissatu's Sâlüsu'l-Mukaddes Dirâsât fi'l-Mesâdiri'n-Nusayriye)
Nusayri Kaynaklarında Kutsal Teslis İnancı

إعداد

د. راي إبراهيم البنا

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

ترتيب وتصميم الغلاف
FCR

الطباعة

NY MATBAACILIK YAY. KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

الطبعة الأولى: فبراير ٢٠٢٣

ISBN: 978-625-6436-00-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Fecr Yayınları: 654

FIKİH PERSPEKTİFİNDEN
ANONİM ORTAKLIK PAYLARI

Dr. Mustafa ÇAKIR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Şubat 2023

ISBN: 978-625-6436-01-5

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- AAOIFI**, *el-Meâyîru ş-şer'iyye*, Dâru'l-Meymân, Riyad 2015.
- Abderî**, Muhammed b. Yûsuf, *et-Tâc ve'l-iklîl li-Muhtasari Halîl*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1416/1994.
- Abduh**, İsa, *el-Ukûdü ş-şer'iyye el-hâkime li'l-muâmelâti'l-mâliyye el-muâsıra*, Matbaatü'n-Nahdati'l-Cedîde, 1397/1977.
- Abdullah**, Ahmed Ali, *eş-Şahsiyyetü'l-i'tibâriyye fi'l-fikhi'l-İslâmî*, el-Hey'etü'l-ulyâ li'r-rekâbeti's-şer'iyye ale'l-mesârifi ve'l-müessesâti'l-mâliyye, Hartûm 1437/2016.
- Abdülazîz el-Buhârî**, Alâuddîn Abdülazîz b. Ahmed, *Keşfu'l-esrâr an usûli fabri'l-İslâm el-Pezdevî*, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut, ts.
- Ali Haydar Efendi**, Hocaeminefendizâde, *Düreru'l-hükkâm şerhu Mecelleti'l-abkâm*, Matbaa-i Tevsî-i Tîbâat, İstanbul, 1330/1912.
- Âlu-Süleymân**, Mübârek b. Süleymân b. Muhammed, *Ahkâmu't-teâmül fi'l-esvâki'l-mâliyye el-muâsıra*, Dâru Künûzi İşbilya, Riyad 1426/2005.
-, *el-İktitâb ve'l-mütâcere bi'l-esbüm*, Dâru Künûzi İşbilya, Riyad, 1427/2006.
- Âlü'ş-Şeyh**, Muhammed b. İbrahim b. Abdüllatif. *Fetâvâ ve resâil*, Matbaatü'l-Hükûme, Mekke 1399/1978.
- Ansay**, Sabri Şakir, *Hukuk Tarihinde İslam Hukuku*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1953.
- Avadî**, Rifat es-Seyyid, *Mevsûatü'l-iktisâdi'l-İslâmî fi'l-mesârif ve'n-nükûd ve'l-esvâki'l-mâliyye*, Dâru's-Selâm, Kâhire 1430/2009.
- Aydın**, Mehmet Akif, "Cuâle", *TDV İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul 1993.
- Babuşçu**, Şenol – Hazar, Adalet, *Sermaye Piyasaları*, Bankacılık Akademisi Yayınları, Ankara 2019.
- Bağdâdî**, Abdülvehhâb b. Ali, *el-Meûne alâ mezhebi âlimi'l-Medîne*, thk. Hamîş Abdülhak, el-Mektebetü't-Ticâriyye, Mekke, ts.
- Bahtiyar**, Mehmet, *Ortaklıklar Hukuku*, Beta Yayınları, İstanbul, 2017.

- Behûti**, Mansur b. Yûnus, *Keşşâfu'l-kınâ' an metni'l-iknâ'*, thk. Muhammed Hasan eş-Şâfiî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1418/1997.
- Berki**, Ali Himmet, *Açıklamalı Mecelle (Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye)*, Hikmet Yayınları, İstanbul 1985.
- Bervârî**, Şaban Muhammed İslam, *Bursatü'l-evrâki'l-mâliyye min manzûrin İslâmî*, Dâru'l-Fikr, Dımaşk, 1423/2002.
- “el-Beyânü'l-hitâmî ve't-tavsiyât li-nedveti'l-esvâki'l-mâliyye mine'l-vicheti'l-İslâmiyye”**, *MMFİ*, VI/II, 1990.
- Bilmen**, Ömer Nasuhi, *Hukuki İslâmiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu*, Bilmen Basım ve Yayınevi, İstanbul, ts.
- Bozkurt**, Tamer, *Şirketler Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.
- Buhârî**, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail, *el-Câmi' u's-sabîh*, Dâru İbni'l-Cevzî, Kahire 2010.
- Camgöz**, Mevlüt, *İslami Sermaye Piyasaları*, Ekin Yayınevi, Bursa 2018.
- Çizakça**, Murat, *İslam Dünyasında ve Batı'da İş Ortaklıkları Tarihi*, Çev. Şehnaz Layikel, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1999.
- Darîr**, Sıddık Muhammed Emin, “Zekâtü'l-eshüm fi'ş-şerikât”, *MMFİ*, IV/I, 1988.
-, “el-İhtiyârât”, VII/I, *MMFİ*, 1992.
- Demirkol**, Elit Meviza – Çetin, Hüseyin Servet, *Anonim Ortaklıkta Pay Senetlerinin Türleri ve Devirleri*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020.
- Derdîr**, Ebu'l-Berekât Ahmed b. Muhammed, *eş-Şerhu'l-kebir alâ Muhtaşari Sidî Halîl (Desûki'nin Hâşiyesi ile birlikte)*, Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, by., ts.
- Desûki**, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Arefe, *Hâşiyetü'd-Desûki ale'ş-Şerhi'l-kebir (Ebû'l-Berekât Ahmed ed-Derdîr'in “eş-Şerhu'l-kebir” adlı eseri ile birlikte)*, Dâru'l-Fikr, ts.
- Döndüren**, Hamdi, “Müsâkât”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul 2006.
- Dübyân**, Dübyân b. Muhammed, *el-Muâmelâtü'l-mâliyye asâleten ve muâsaraten*, Riyad, 1432/2010.

- Ebû Dâvud**, Süleyman b. el-Eş'as, *Sünen*, thk. Muhammed Abdülaziz el-Hâlidî, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1428/2007.
- Ebû Gudde**, Abdüssettâr, “eş-Şerikâtü'l-hadîse - eş-Şerikâtü'l-kâbida ve ahkâmuha's-Şer'iyye”, *MMFİ*, XIV/II, 2004.
- Ebû Habîb**, Sa'dî, *el-Kâmûsu'l-fikhî*, Dârü'l-Fikr, Dımaşk, 1402/1982.
- Ebu'l-Basel**, Ali Abdülahmed, “el-Mudârebe ve'l-mukâmere fi bey'i ve şirâi'l-eshüm – Dirâse fikhiyye mukârene”, *Mecelletü Câmi'ati Dımaşk li'l-Ulûmi'l-İktisâdiyye ve'l-Kânûniyye*, XXV/II, 2009.
- Ebu'l-Basel**, Abdünnâsir, “et-Tekyîfu'l-fikhî li-eshümi'-Şerikâti'l-müsâheme”, (Mu'temeru Şûra'l-fikhî es-Sâdis, 16-17 Kasım 2015/Kuveyt), <http://shura.com.kw/conferenceDesc.asp?pageID=21&confID=27>
- Ebû Zeyd**, Abdülazîm, “Mesâilü bey'i's-sehmi ve şirâihâ fi'l-bursa”, *II. Uluslararası İslam Ticaret Hukuku Kongresi*, KTO Karatay Üniversitesi Yayınları, Konya 2016.
- ed-Davâbitü'l-müstahlase min karârâti'l-hey'eti's-Şer'iyye li-Benk el-Bilâd**, Dârü'l-Meymân, Riyad 1434/2013.
- el-Fetâvâ'l-İslâmiyye min Dâri'l-İftâi'l-Mısriyye**, Kahire 1431/2010.
- el-Fetâvâ'l-Hindiyye**, el-Matbaatü'l-Kübrâ el-Emîriyye, Kahire 1310/1892.
- el-Karârât ve'l-fetâva's-sâdira ani'l-Meclisi'l-Ûrubî**, by., 2013.
- Ensârî**, Zekerîyya. *Esne'l-metâlib fi Şerhi Ravdi't-tâlib*, Dârü'l-Kitâbi'l-İslâmî, ts.
- Fehmî**, Hüseyin Kâmil “eş-Şerikâtü'l-hadîse ve's-Şerikâtü'l-kâbida”, *MMFİ*, XIV/II, 2004.
- Fetâvâ hey'eti'l-fetâva ve'r-rekâbeti's-Şer'iyye li-benk Dubayî'l-İslâmî**, Dârü'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, ts.
- Fetâva'l-lecneti'd-dâime li'l-buhûsi'l-ilmîyye ve'l-iftâ**, Dârü'l-Âsime, Riyad 1419/1999.
- Finansal Piyasalar (SPL Lisanslama Sınavları Çalışma Notları)**, Haz. Sermaye Piyasası Kurulu - Borsa İstanbul A.Ş. - İstanbul Saklama ve Takas Bankası A.Ş – Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş

Uzmanları, 2021, <https://www.spl.com.tr/icerik/sinav-calisma-notlari>

Gökmenoğlu, Hüseyin Tekin, *İslam'da Şahsiyet Hakları*, TDV Yayınları, Ankara 1996.

Güney, Necmeddin, *40 Soruda Ortaklıklar*, İktisat Yayınları, İstanbul 2020.

Haddâd, *el-Cevheratü'n-neyyire alâ Muhtasari'l-Kudûri*, el-Matbaatü'l-Hayriyye, 1322/1904.

Hafif, Ali, *el-eş-Şerikât fi'l-fikhi'l-İslâmî*, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Kahire 1430/2009.

Halil, Ahmed b. Muhammed, *el-Eshüm ve's-senedât ve ahkâmuhâ fi'l-fikhi'l-İslâmî*, Dâru İbni'l-Cevzî, Riyad 1424/2003.

Hamevî, Ahmed b. Muhammed, *Gamzu uyûni'l-besâir şerhu kitâbi'l-Eşbâh ve'n-nezâir*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1405/1985.

Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Merkezi Kayıt Kuruluşuna Bildirilmesi ve Kayıt Altına Alınması Hakkında Tebliğ (06.04.2021 tarih ve 31446 sayılı R.G.).

Hammâd, Nezîh Kemâl, “et-Tekyîfu'l-fikhî li-eshümi şerikâti'l-müsâheme”, (Mu'temeru Şûra'l-fikhî es-Sâdis 16-17 Kasım 2015/Kuveyt), <http://shura.com.kw/conferenceDesc.asp?pageID=21&confID=27>

Hammâdî, Ebû Ömer Abdullah b. Muhammed, *eş-Şeriketü zatü'l-mesûliyyeti'l-mahdûde*, Dâru'l-Müeyyed, Riyad 1428/2007.

Hanbelî, İbn Receb, Ebu'l-Ferec, Abdurrahman b. Ahmed, *el-Kavâidü'l-fikhiyye*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1429/2008.

Haslân, Sa'd b. Türkî, *Abkâmu'l-eshümi'l-câize ve'l-mahzûra*, Dâru Atlas el-Hadrâ, Riyad 1439/2018.

Hassân, Hüseyin Hâmid, “el-Edevâtü'l-mâliyye el-İslâmiyye”, *MMFİ*, VI/II, 1990.

....., “et-Tekyîfu'l-fikhî li-eshümi şerikâti'l-müsâheme”, (Mu'temeru Şûra'l-fikhî es-Sâdis, 16-17 Kasım 2015/Kuveyt), <http://shura.com.kw/conferenceDesc.asp?pageID=21&confID=27>

com.kw/conferenceDesc.asp?pageID=21&confID=27

- Hattâb**, Şemsüddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed, *Mevâhibu'l-celîl fî şerhi Muhtasari Halil*, Dâru'l-fikr, Beyrut 1992.
- Hayyât**, Abdülaziz, *eş-Şerikât fî ş-şerîati'l-İslâmiyye ve'l-kânûni'l-vad'i*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1403/1983.
- Huleyfi**, Riyad Mansur, Fetâvâ şer'iyye bi-hazri nizâmi "tedâvüli'l-eshüm" fî sûki'l-evrâki'l-mâliyye, <https://bit.ly/3Ix9hut>
- https://laws.boe.gov.sa/BoeLaws/Laws/Viewer/8c70602b-42d2-41e0-aa64-c7a3d0e1452c?lawId=c58ba10c-4e89-4c06-98d7-a9a700f1c706**
- https://www.hayrettinkaraman.net/yazi/hayat/0457.htm**
- Hukayl**, Müsâid b. Abdullâh b. Hamd, "el-Mesûliyyetü'l-mahdûde fî ş-şerîkât – Dirâse te'sîliyye tatbîkiyye", *Mecelletü'l-Adl*, sy. 25, 1435.
- İbn Abdilber**, Ebû Ömer Yûsuf b. Abdillâh, *et-Tembîd limâ fî'l-Muvatta mine'l-meânî ve'l-esânîd*, thk. Saîd Ahmed A'râb, Vizâretü Umûmi'l-Evkâf ve'ş-Şuûni'l-İslâmiyye, Mağrib 1404/1984.
- İbn Âbidîn**, Muhammed Emin b. Ömer, *el-Ukûdü'd-dürriyye fî tenkihi'l-fetâva'l-hâmiyye*, Dâru'l-Marife, ts.
-, *Reddü'l-muhtâr ale'd-Dürri'l-muhtâr*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1412/1992.
- İbn Cüzey**, Muhammed b. Ahmed, *el-Kavâninü'l-fikhiyye*, by., ts.
- İbn Kayyim el-Cevziyye**, Şemsüddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Ebîbekr, *Abkâmu ehl-i'z-zimme*, Ramâdi li'n-neşr, Dammam, 1418/1997.
- İbn Kudâme**, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullâh b. Ahmed, *el-Muğni*, Mektebetü Kahire, 1388/1968.
- İbn Mâce**, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid, *Sünen*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2009.
- İbn Müflih**, Ebî İshâk Burhânüddîn İbrahim b. Muhammed, *el-Mübdî' şerhu'l-Mukni'*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1418/1997.
- İbn Nüceym**, Zeynüddîn b. İbrahim b. Muhammed, *el-Babru'r-râik şerhu Kenzi'd-dekâik*, Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, ts.

-, *el-Eşbâh ve'n-nezâir alâ mezhebi Ebi Hanîfete'n-Nu'mân*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1419/1999.
- İbn Rüşd**, Ebu'l-Velîd Muhammed b. Ahmed, *Bidâyetü'l-müctehid ve nihâyetü'l-muktasid*, Dâru'l-Hadîs, Kahire, 1425/2004.
- İbn Temiyye**, Takıyyüddîn Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Abdilhalîm, *Mecmû'u'l-fetâvâ*, el-Medînetü'l-Münevvere, 1425/2004.
- İbnü'l-Arabî**, Ebûbekir, *Kitâbu'l-kabes fî şerhi Muvattai Mâlik b. Enes*, thk. Muhammed Abdullah Veled Kerîm, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut 1992.
- İcra ve İflas Kanunu** (19.06.1932 tarih ve 2128 sayılı R.G.).
- İkbal**, Hurşid Eşref, *Sûku'l-evrâki'l-mâliyye beyne ş-şeriatî'l-İslâmiyye ve'n-nuzumu'l-vad'iyye*, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 1427/2006.
- İlîş**, Muhammed, *Şerhu Minabi'l-celil alâ Muhtasari'l-Allâme Halîl*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1984.
- İmrânî**, Ebu'l-Hüseyn Yahyâ b. Ebu'l-Hayr, *el-Beyân fî mezhebi'l-İmâm eş-Şâfiî*, Dâru'l-Minhâc, Beyrut 1421/2000.
- İmrânî**, Abdullah b. Muhammed, *el-İstismâr ve'l-mütâcere fî eshümi ş-şerikâti'l-muhtalita*, Dâru Künüzi İşbilya, Riyad 1427/2006.
- İz b. Abdisselâm**, Ebû Muhammed İzzüddîn Abdülazîz, *Kavâidü'l-ahkâm fî mesâlihi'l-enâm*, Mektebetü'l-Külliyâti'l-Ezheriyye, Kahire 1414/1991.
- Kahf**, Münzir, "el-Münâkaşa (el-Esvâku'l-mâliyye)", *MMFİ*, VI/II, 1990.
- Kal'acî**, Muhammed Revvâs, *el-Muâmelâtü'l-mâliyye el-muâsıra fî dav'i'l-fikhi ve ş-şerîa*, Dâru'n-Nefâis, Beyrut 2002.
- Kamali**, Mohammad Haşhim, *İslam Ticaret Hukuku: Vadeli İşlem Sözleşmeleri ve Opsiyonların Analizi*, Çev. Nazan Lila, Albaraka Yayınları, İstanbul 2020.
- Karacan**, Ali İhsan – Karacan, Esra Erişir, *Sermaye Piyasası Araçları*, Legal Yayıncılık, İstanbul 2021.
- Karadâğî**, Ali Muhyiddin, "el-Esvâku'l-mâliyye fî mizânî'l-fikhi'l-İslâmî", *MMFİ*, VII/I, 1992.
- Karadâvî**, Yûsuf, *Fıkhü z-zekât*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1393/1973.

- Karadeniz – Çelebican**, Özcan, *Roma Hukuku*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1997.
- Karâfi**, Şihâbuddîn Ahmed b. İdris, *ez-Zehîra*, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, thk. Muhammed Haccî, Beyrut 1994.
-, *el-Furûk*, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut, ts.
- Karaman**, Hayreddin – Özdemir, Ahmet, *Fıkhî Bilgi ve İlkeler Işığında Eşya ve Şahsın Hukuku*, Kitâbi Yayıncılık, İstanbul 2019.
-, “Şirketlerin hisse senetlerine yatırım” Yeni Şafak (24 Nisan 2022), <https://www.yenisafak.com/yazarlar/hayrettinkaraman/sirketlerin-hisse-senetlerine-yatirim-2062697>
- “**Karâr bi-şe’ni’l-esvâki’l-mâliyye**”, *MMFİ*, VII/I, 1992.
- “**Karâr bi-şe’ni şirâi eshümi’s-şerikât ve’l-mesârif izâ kâne fi ba’zi muâmelâtiha riben**”, *Karârâtü’l-Mecma’i’l-fikhiyyi’l-İslâmî (I-XVII. Dönem arası)*, Râbitatü’Âlemi’l-İslâmî, Mekke, ts.
- “**Karâr bi-şe’ni’l-galebe ve’t-tebe’iyye fi’l-muâmelâti’l-mâliyye**”, *Karârâtü ve Tavsiyâtü Mecma’i’l-Fikhi’l-İslâmî ed-Düvelî (1985-2019)*, Mecma’u’l-Fikhi’l-İslâmî ed-Düvelî, 1442/2021.
- “**Karâr bi-şe’ni’s-şerikâti’l-hadîse: eş-Şerikâtü’l-kâbida ve ahkâmuha’s-şer’iyye**”, *MMFİ*, XIV/VII, 2004.
- Karârât ve tavsiyât li-Mecma’i’l-fikhi’l-İslâmî el-Hind**, b.y., 1440/2019.
- Karârâtü’l-hey’eti’s-şer’iyye bi-masrifî’r-Râcihi**, Dâru Künûzi İşbilya, Riyad 1431/2010.
- Karî**, Muhammed Ali, “el-Eshüm, el-ihdiyârât – el-müstakbeliyyât: envâuhâ ve’l-muâmelâtülletî tecrî fiha”, *MMFİ*, VII/I, 1992.
-, “et-Tekyîfu’l-fikhî li-eshümi şerikâti’l-müsâheme”, (Mu’temeru Şûra’l-fikhî es-Sâdis, 16-17 Kasım 2015/Kuveyt), <http://shura.com.kw/conferenceDesc.asp?pageID=21&confID=27>
- Kâsânî**, Alâuddîn Ebûbekir b. Mesûd, Bedâi’u’s-sanâi’ fi tertibi’s-şerâi’, Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, Beyrut, 1406/1986.
- Kaşıkçı**, Osman, “Tahcîr”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul 2010.

- Kayapınar**, Hüseyin, “Müzâraa”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul 2006.
- Kayıhan**, Şaban, *Şirketler Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- Kenanoğlu**, M. Macit, *Ticaret Kanunnâmesi ve Mecelle ışığında Osmanlı Ticaret Hukuku*, Lotus Yayınevi, Ankara 2005.
- Kır**, Okay, *Sorularla Anonim Şirketler*, Aristo Yayınevi, İstanbul 2019.
- Kooperatifler Kanunu** (10.05.1969 tarih ve 13195 sayılı R.G.).
- Korkmaz**, Turhan – Ceylan, Ali, *Sermaye Piyasası*, Ekin Yayınevi, Bursa 2020.
- Kudûrî**, Ebu'l-Hasen Ahmed b. Muhammed, *Muhtasarü'l-Kudûrî fi'l-fıkhi'l-Hanefî*, thk. Kâmil Muhammed Muhammed Uveyza, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1418/1997.
- Kuş**, Ulaş Baran, *Sermaye Şirketlerinde Sınırlı Sorumluluk İlkesinin İstisnası Olarak Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.
- List of Shariah-Compliant Securities by the Shariah Advisory Council of the Securities Commission Malaysia**, <https://www.sc.com.my/development/icm/shariah-compliant-securities/list-of-shariah-compliant-securities>
- Mâlik b. Enes**, *el-Muvatta*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1428/2007.
- Menî**, Abdullah b. Süleyman, *Buhûs fi'l-iktisâdi'l-İslâmî*, el-Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut 1416/1996.
- Merdâvî**, Alâuddîn Ebu'l-Hasen Ali b. Süleyman, *el-İnsâf fi ma'rifeti'r-râcihi mine'l-hilâf*, thk. Muhammed Hamid el-Fikî, b.y., 1375/1956.
- Merzûkî**, Sâlih b. Zâbin el-Bekamî, *Şeriketü'l-müsâheme fi'n-nizâmi's-Suûdî*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Câmî'atü Ümmi'l-Kurâ, 1403/1983.
- Mevsîlî**, Abdullah b. Mahmud b. Mevdûd, *el-İbtiyâr li-ta'lîli'l-muhtâr*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, ts.
- Mısrî**, Refik Yunus, *Feşelü'l-esvâki'l-mâliyye – el-Bursât*, Dâru'l-Mektebî, Dımaşk, 1427/2007.
- Molla Hüsrev**, Muhammed b. Ferâmuz, *Düreru'l-hükkâm fi şerhi Güreri'l-abkâm*, İstanbul 1308/1890.

- Müslim**, Müslim b. el-Haccâc, *el-Câmi' u's-sahîb*, Dâru İbni'l-Cevzî, Kahire 2009.
- Mv. F.** (el-Mevsûatü'l-fikhiyye), “Müzaraa” md., XXXVII; “Müsâkât”, md. XXXVII, Vizâretü'l-Evkâf ve'ş-Şuûni'l-İslâmiyye, Kuveyt 1418/1997.
- Nebhânî**, Takiyyuddîn, *en-Nizâmu'l-iktisâdî fi'l-İslâm*, Dâru'l-Ümme, Beyrut 1425/2004.
- Nevevî**, Ebû Zekerriyya Muhyiddîn Yahya b. Şeref, *el-Mecmû' şerhu'l-Mühezzeb*, Dâru'l-Fikr, ts.
-, *Ravdatü'r-tâlibîn ve umdetü'l-müftîn*, el-Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut 1412/1991.
- Omar**, Mohd Azmi – Abduh, Muhamad – Sukmana, Raditya, *Fundamentals of Islamic Money and Capital Markets*, John Wiley & Sons, Singapore 2013.
- Öcal**, Nuran, “Pay (Hisse Senedi)”, *Sermaye Piyasası Araçları – Teori, İşleyiş ve Uygulama Örnekleri*, ed. Şenol Babuşçu – Adalet Hazar, Akademi Eğitim Yayınları, Ankara 2021.
- Pay Tebliği (VII-128.1)**, (22.06.2013 tarih ve 28685 sayılı R.G.).
- Radvân**, Semîr Abdülhamit, *Esvâku'l-evrâki'l-mâliyye ve devruhâ fi temvîli'r-tenmiyeti'l-İslâmiyye*, Dâru'n-Nehâr, ts.
- Remlî**, Şemsüddîn Muhammed b. Ebu'l-Abbâs, *Nihâyetü'l-muhtâc ilâ şerhi'l-Minhâc*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1424/2003.
- Resolutions of the Securities Commission Shariah Advisory Council**, Kuala Lumpur 2007.
- Sahnûn**, Ebû Saîd Abdüsselâm b. Saîd b. Habîb, *el-Müdevvenetü'l-kübrâ*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1415/1994.
- Sano**, Kutup Mustafa “eş-Şerikâtü'l-hadîse – eş-şerikâtü'l-kâbida ve ahkâmuha'ş-şer'îyye”, *MMFİ*, XIV/II, 2004.
- Semerkindî**, Ebûbekir Alâuddîn, *Tuhfetü'l-fukahâ*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1405/1984.
- Serahsî**, Muhammed b. Ahmed b Ebî Sehl, *el-Mebsût*, Dâru'l-Marife, Beyrut 1414/1993.

Sermaye Piyasası Araçları 1 (SPL Lisanslama Sınavları Çalışma Notları), Haz. Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanları, 2021, <https://www.spl.com.tr/icerik/sinav-calisma-notlari>

Sermaye Piyasası Kanunu (30.12.2012 tarih ve 28513 sayılı R.G.).

Sultân, Sâlih b. Muhammed b. Süleymân, *el-Eshüm: Hükmuhâ ve âsârubâ*, Dâru İbni'l-Cevzî, Dammâm 1427/2006.

Suyûtî, Celâlüddin Abdurrahman b. Ebîbekr, *el-Eşbâh ve'n-nezâir fi kavâidi ve furû'î fikhi's-Şâfiyye*, thk. Muhammed Hasan İsmail eş-Şâfi, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2010.

Şeltût, Mahmud *el-Fetâva*, Dâru's-Şurûk, Kahire 2009.

Şerîf, Muhammed Abdülgaffâr, "Ahkâmü's-süki'l-mâliyye", *MMFİ*, VI/II, 1990.

Şeyhîzâde, Abdullah b. Muhammed b. Süleyman, *Mecma'u'l-enhur fi şerhi Mülteka'l-ebhur*, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1317/1899.

Şilbî, Şihâbuddîn Ahmed b. Muhammed, *Hâşiyetü's-Şilbî*, (Fahrüddîn ez-Zeylâi'nin "Tebyînu'l-hakâik" adlı eseri ile birlikte), el-Matbaatü'l-Kübrâ el-Emîriyye, Kahire 1313/1895

Şirâzî, Ebû İshâk İbrâhim b. Ali, *el-Mühezzeb fi fikhi'l-İmâm eş-Şâfi*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1416/2005.

Şirbînî, Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed el-Hatîb, *Muğni'l-muhtâc ilâ ma'rifeti meânî elfâzi'l-Minhâc*, thk. Ali Muhammed Muavvaz – Âdil Ahmed Abdülmevcûd, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1421/2000.

Şübeylî, Yusuf b. Abdullah, "et-Tevsîfu's-şer'î li'l-eshüm ve'l-âsâru'l-müterettibe aleyh", (Mu'temeru Şûra'l-fikhî es-Sâdis, 16-17 Kasım 2015/Kuveyt), <http://shura.com.kw/conferenceDesc.asp?pageID=21&confID=27>

Şübeyr, Muhammed Osman, *el-Muâmelâtü'l-mâliyye el-muâsıra*, Dâru'n-Nefâis, Amman 1427/2007.

Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa, *Sünen*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2008.

TKBB, "Pay Senedi İhracı ve Alım-Satımı", <https://tkbbdanismakurulu.org.tr/standartlar>

- Tola**, Nuran Rabia, *Anonim Ortaklıkta Pay ve Payın Devri*, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2018.
- Türk Borçlar Kanunu** (04.02.2011 tarih ve 27836 sayılı R.G.).
- Türk Ticaret Kanunu** (14.02.20011 tarih ve 27846 sayılı R.G.).
- Üçışık**, Güzin - Çelik, Aydın, *Anonim Ortaklıklar Hukuku*, Adalet Yayınevi, Ankara 2022.
- Yarmalı**, Eyüp Sabri –Alp, Selçuk –Öz, Ersoy, *Ansiklopedik Ekonomi Terimleri Sözlüğü*, Türkmen Kitabevi, İstanbul 2010.
- Yasan**, Mustafa, *Ortaklıklar Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- Zerkâ**, Ahmed b. Muhammed, *Şerhu'l-kavâidi'l-fikhiyye*, Dâru'l-Kalem, Dımaşk 1409/1989.
- Zerkâ**, Mustafa Ahmed, *el-Medhal ilâ nazariyyeti'l-iltizâmî'l-âmmе fi'l-fikhi'l-İslâmî*, Dâru'l-Kalem, Dımaşk, 1420/1999.
- Zerkeşî**, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Bahâdır, *el-Mensûr fi'l-kavâid*, thk. Teysîr Fâik Ahmed Mahmûd, Vizâretü'l-Evkâf, Kuveyt, 1405/1985.
- Zeylaî**, Fahrüddîn Osman b. Ali, *Tebyînu'l-hakâik şerhu Kenzi'd-dekâik (Hâşiyetü'ş-Şilbî ile birlikte)*, el-Matbaatü'l-Kübrâ el-Emîriyye, Kahire 1313/1895.
- Zuhaylî**, Vehbe, *el-Fıkhü'l-İslâmî ve edilletühû*, Dâru'l-fıkr, Dımaşk, 1405/1985.
- Zürkânî**, Abdülbâkî b. Yûsuf, *Şerhu'z-Zürkânî alâ Muhtasarı Halîl (Bennâni'nin "el-Fethu'r-rabbânî fima zebele anhu'z-Zürkânî" adlı eseri ile birlikte)*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2002.

Fecr Yayınları: 655

SÂD SURESİ

-Konulu Tefsir Çalışması-

Hüseyin YAKAR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mart 2023

ISBN: 978-625-6436-02-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ateş, Süleyman. *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*. İstanbul, Yeni Ufuklar Neşriyat, 1988.
- Bilgiz, Musa. "Kur'an'da Zikir Kavramının Anlam Alanı". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 25 (2006), 205-232.
- Bursevî, İsmail Hakkı. *Tefsîru Rûhî'l-beyân*. İstanbul: Dersaâdet Matbaa-i Osmâniyye, H 1330.
- Demirci, Muhsin. *Konulu Tefsire Giriş*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2013.
- Dumlu, Ömer. "Konulu Tefsir ve Düşündürdükleri". *Tefsirin Dünü ve Bugünü Sempozyumu*. 157-174. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1992.
- Âlûsî, Ebû's-Senâ Şihâbüddîn Mahmûd b. Abdillâh b. Mahmûd el-Hüseynî. *Rûhul-me'ânî fi tefsîri'l-Kur'ânî'l-azîm ve's-seb'î'l-meşânî*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, b.y.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî. *Menâkıbü's-Şâfi'î*. thk. Seyyid Ahmed Sakr. Kahire: Dâru't-Türâs, 1970.
- Beyzâvî, Nâsiruddîn Ebû'l-Hayr Abdullah b. Ömer b. Muhammed eş-Şîrâzî eş-Şafi'î. *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*. thk. Muhammed Subhi Hasan Hallâk-Muhammed Ahmed el-Atraş. 3 Cilt. Dımaşk-Beyrut: Dâru'r-Reşid, 2000.
- Bikâî, Ebû'l-Hasen Burhânüddîn İbrâhîm b. Ömer b. Hasen er-Rubât el-Hırbevî. *Nazmü'd-dürer fi tenâsübi'l-âyât ve's-süver*. Kahire: Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, 1984.
- Birişik, Abdulhamit. "Kur'an". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 26/383-388. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fi. *el-Câmi'u's-şâhihu'l-müsned min hadîsi Resûlillâh şallallahü 'aleyhi ve sellem ve sünenihî ve eyyâmih*. thk. Muhibbüddin el-Hatîb. 4 Cilt. Kahire: el-Mektebetü's-Selefiyye, H 1400.

- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî. *Ahkâmü'l-Çur'ân*. thk. Muhammed es-Sadık Kamhavi. Beyrut: Dâru'l-İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1996.
- Çağrı, Mustafa. "İzzet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 23/555-556. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Draz, Muhammed Abdullah. *En Mühim Mesaj Kur'an*. çev. Suat Yıldırım. Ankara: Akçağ Yayınları, 1985.
- Duman, M. Zeki; Altundağ, Mustafa. "Hurûf-ı mukattaa". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 18/401-408. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Ebüssuûd Efendi. *İrşâdü'l-akli's-selîm ilâ mezâyâ'l-Kitâbi'l-Kerîm*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1999.
- Esed, Muhammed. *Kur'an Mesajı Meal-Tefsir*. çev. Cahit Koytak-Ahmet Ertürk. İstanbul: İşaret Yayınları, 1996.
- Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed b. Ezher el-Herevî. *Tehzîbü'l-luğa*. thk. Abdülkerim el-Azbavi. Kahire: Matâbi'u-Sübüli'l-Arab, 1964.
- Fîrûzâbâdî, Ebü't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'küb b. Muhammed. *Beşâ'iru zevi't-temyîz fi leâ'ifi'l-kitâbi'l-azîz*. thk. Muhammed Alî en-Neccâr. Kahire: Vizâratü'l-Evkâf, 1996.
- Fîrûzâbâdî, Ebü't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'küb b. Muhammed. *el-Çâmûsü'l-muḥîṭ ve bihâmişihâ ta'likâtün ve şurûḥ*. Mısır: el-Hey'etü'l-Mısıriyye el-Âmme li'l-Kitâb, 1980.
- Gazzâlî, Muhammed. *Naḥve tefsîrin mevzû'iyîn li-süveri'l-Çur'âni'l-Kerîm*. Beyrut: Dâru'ş-Şurûk, 2000.
- Güngör, Mevlüt. "Tefsirde Konulu Tefsir Metodu". *İslami Araştırmalar*. 2/7 (1988), 49-55.
- Halîl b. Ahmed, Ebû Abdîrrahmân el-Halîl b. Ahmed b. Amr b. Temîm el-Ferâhîdî. *Kitâbü'l-Ayn*. thk. Abdülhamid Hendavi. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003.
- Hicazi, Muhammed Mahmud. *el-Vaḥdetü'l-Mevzû'iyye fi'l-Çur'âni'l-Kerîm*. Kahire: Daru'l-Kütübi'l-Hadise, 1970.

- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed b. Muhammed et-Tâhir et-Tûnisî. *Tefsîru't-tahrîr ve't-tenvîr*. 30 Cilt. Tunus: Ed-Dâru't-Tunusiyye li'n-Neşr, 1984.
- İbn Atıyye, Ebû Muhammed Abdülhak b. Gâlib b. Abdirrahmân b. Gâlib el-Muhâribî el-Gırnâtî el-Endelüsî. *el-Muħarrerü'l-vecîz fi tefsîri'l-kitâbi'l-azîz*. thk. Abdüsselam Abdüşşâfi Muhammed. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2001.
- İbn Düreyd. Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen b. Düreyd el-Ezdî el-Basrî. *Cemheretü'l-luġa*. thk. Remzi Münir Balebeki. Beyrut: Daru'l-İlmi'l-Melayin, 1987.
- İbn İshâk, Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Yesâr b. Hıyâr el-Muttalibî el-Kureşî el-Medenî. *Kitâbü's-Siyer ve'l-meġâzî*. thk. Süheyl Zekkâr. Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 1978.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dımaşki eş-Şâfiî. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. Beyrut: Mektebetü'l-Maarif, 1990.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dımaşki eş-Şâfiî. *Tefsîrü'l-Ķur'âni'l-azîm*. Thk. Mustafa es-Seyyid Muhammed-Muhammed es-Seyyid Reşad. 15 Cilt. Giza: Müessesetü Kurtuba, 2000.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dımaşki eş-Şâfiî. *Ķaşaşü'l-enbiyâ*. Mekke: Mektebetü't-Talibi'l-Câmîi, 1988.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvîni. *Sünenü İbn Mâce*. Kahire: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, ts.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfiî. *Lisânü'l-Arab*, thk. Abdullah Ali el-Kebîr vd. Kahire: Dâru'l-Maârif, b.y.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Baġdâdî. *Kitâbü't-Tabakâti'l-kebîr*. thk. Ali Muhammed Ömer. Kahire: Mektebetü'l-Hancı, 2001.

- İbnü'l-Arabî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Meâfirî, *Ahkkâmü'l-Ḳur'ân* (Beyrut: Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 3. Basım, 2003.
- İbnü'l-Cezerî, Ebû'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *en-Neşr fi'l-ḳur'âti'l-âşr*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- İbnü'l-Esîr, Ebû's-Seâdât Mecdüddîn el-Mübârek b. Esîrüddîn Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *en-Nihâye fi ğarîbi'l-hadîş ve'l-eşer*. thk. Tahir Ahmed ez-Zavi, Mahmud Muhammed et-Tanahi. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, y.y.
- İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râġib. *el-Müfredât fi ğarîbi'l-Ḳur'ân*. thk. Muhammed Seyyid Keylânî. Beyrut: Dâru'l-Marife, b.y.
- İzzet Derveze, Muhammed İzzet b. Abdilhâdî b. Dervîş. *et-Tefsîrül-hadîş*. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 2000.
- Kapar, Mehmet Ali. "Ebû Leheb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/178-179. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Karadeniz, Osman. "Fâcir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 12/71-72. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Karaman, Hayrettin vd.. *Kur'ân Yolu Türkçe Meal ve Tefsîr*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2006.
- Kâsımî, Muhammed Cemâlüddîn b. Muhammed Saîd b. Kâsım ed-Dımaşkî. *Mehâsinü't-te'vîl*. b.y.: Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabiyye, 1957.
- Kattân, Mennâ' Halîl. *Mebâhiş fi 'ulûmi'l-Ḳur'ân*. Kahire: Mektebetü Vehbe, 1995.
- Kitabı Mukaddes Eski ve Yeni Ahit: Tevrat ve İncil. İstanbul: Kitab-ı Mukaddes Şirketi, 1991.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebû Bekr b. Ferh. *el-Câmî' li-aḥkâmi'l-Ḳur'ân ve'l-Mübeyyinü limâ Tazammenehû mine's-Sünneti ve Âyi'l-Furkân*. thk. Dr. Abdullah b.

- Abdülmuhsin et-Türkî. 24 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2006.
- Kutluer, İlhan. "Düşünme". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/53-57. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.43
- Mahallî, Celâleddin; Süyûtî, Celâleddin. *Tefsîrû'l-Celâleyn*. thk. Fahrettin Kabave. Beyrut: Mektebetü Lübnan, 2003.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd el-es-Semerkandî. *Te'vîlâtü'l Qur'ân*. thk. Ertuğrul Boynukalın, Bekir Topaloğlu. İstanbul: Mizan Yayınları, 2006.
- Merâgî, Ahmed Mustafâ. *Tefsîrû'l-Merâgî*. Mısır: Şeriketü Mektebeti ve Matbaati Mustafa el-Bâbî el-Halebî ve Evlâdüh, 1946.
- Mevdûdî. *Tefhîmü'l-Qur'ân*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2005.
- Mukâtil b. Süleymân, Ebü'l-Hasen Mukâtil b. Süleymân b. Beşîr el-Ezdî el-Belhî. *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*. thk. Abdullah Mahmud Şehhate. Beyrut: Müessesetü't-Tarihi'l-Arabi, 2002.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî. *Şahîhu Müslim*. nşr. Ebû Kuteybe Nazar Muhammed el-Faryâbî. Riyad: Dâru Tîbe, 2006.
- Müslim, Mustafa. *Mebâhis fi't-tefsîrî'l-Mevzû'î*. Dimaşk: Dâru'l-Kalem, 2000.
- Müslim, Mustafa. *et-Tefsîru'l-Mevzû'î li-süveri'l-Qur'ân i'l-Kerîm*. Birleşik Arap Emirlikleri: Külliyyetü'd-Dirâsâti'l-'Ulyâ ve'l-Bahsi'l-İlmî, 2010.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî. *Kitâbü's-süneni'l-kübrâ*. thk. Hasan Abdülmün'im Şelbî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât Hâfîzüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd. *Medârikü't-tenzîl ve hakâ'iku't-te'vîl*. thk. Yusuf Ali Bedîvî. Beyrut: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1998.
- Nisâbü'rî, Nizâmüddîn Hasen b. Muhammed b. Hüseyin el-A'rec. *Ġarâ'ibü'l-Kur'ân ve reğâ'ibü'l-furkân*. Beyrut: Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1996.

- Olguner, Fahrettin. “Batıl”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 5/147-148. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Öğmüş, Harun. *Sad Suresinin Tefsiri ve Günümüze Bakan Yönleri*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2001.
- Özel, Recep Orhan. “Bir Kur’ân Kıssası Bağlamında Tefsirde İsrâiliyyât Kritiği: Hz. Dâvûd’a Gelen Davacılar”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*. 14/3 (2014), 123-155.
- Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin et-Taberistânî. *Mefâtihu'l-ğayb*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1981.
- Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er- et-Taberistânî. *Levâmi'ü'l-beyyinât: Şerhu esmâ'illâhi te'âlâ ve's-sifât*. Mısır: el-Matbaatü'ş-Şerefiyye, H 1323.
- Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin et-Taberistânî. *İşmetü'l-enbiyâ'*. Kahire: Mektebetü'l-Hancı, 1986.
- Rüşid Rıza, Muhammed. *Tefsîrül-Menâr*. Kahire: Dâru'l-Menâr, 1947.
- Sa'lebî, Ebû İshâk Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm en-Nîsâbûrî. *Kaşaşü'l-enbiyâ'*. Kahire: Mektebetü'l-İskenderiyye, ts.
- Sa'lebî, Ebû İshâk Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm en-Nîsâbûrî. *el-Keşf ve'l-beyân 'an tefsîri'l-Çur'ân*. thk. Muhammed b. Âşûr. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 2002.
- Soysaldı, H. Mehmet. “Kur'an'da İbâdet ve Zikir Kavramları”. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 3 (1988), 1-32.
- Subhî es-Sâlih. *Mebâhiş fi 'ulûmi'l-Çur'ân*. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1977.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî eş-Şâfiî. *el-İtkân fi 'ulûmi'l-Çur'ân*. thk. Şuayb el-Arnâvud. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2008.

- Şevkânî, Muhammed b. Ali b. Muhammed. *Fethu'l-kadîr el-câmi' beyne fenney'r-rivâye ve'd-dirâye min 'ilmi't-tefsîr* (Beyrut: Dâru'l-Marife, 2007.
- Tabâtabâî, Muhammed Hüseyin. *el-Mîzân fi Tefsîri'l-Kur'ân*. Kum-iran: Müessesesi-i Matbuâtî-i İsmailiyân, 1972.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî el-Bağdâdî Cerîr. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. Thk. Dr. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. 26 Cilt. Kahire: Dâru Hecr, 2001.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî el-Bağdâdî. *Târîhu'l-ümem ve'l-mülûk*. Riyad: Beytü'l-Efkârî'd-Devliyye, ts.
- Tabersî, Ebû Alî Emînüddîn (Emînü'l-İslâm) el-Fazl b. el-Hasen b. el-Fazl. *Mecma'u'l-beyân fi tefsîri'l-Kur'ân*. Beyrut: Daru'l-Ulum, 2005.
- Tantâvî, Muhammed Seyyid. *el-Kıssatü fi'l- Kur'âni'l-Kerim*. Kahire: Dâru Nehzati Mısır, 1996.
- Tanyu, Hikmet. "Ateş". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 4/52-55. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Tehânevî, Muhammed Ali. *Keşşâfü istilâhâti'l-fünûn ve'l-ulum*. thk. Ali Dehruç. Lübnan: Mektebetü Lübnan, 1996.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd). *el-Câmi'u'l-kebîr*. thk. Beşşâr Avvâd Maruf. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1998.
- Topaloğlu, Bekir. "Sâd Suresi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 35/376-377. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Vâhidî, Ebû'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed en-Nîsâbûrî. *Esbâbü nüzûli'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1991.
- Vâhidî, Ebû'l-Hasen Ali b. Ahmed b. Muhammed. *et-Tefsîru'l-Basît*. Riyad: Câmi'atü'l- İmâm Muhammed b. Suûd el-İslâmiyye İmâdetü'l- Bahsi'l-İlmî Silsiletü'r-Resâili'l-Câmi'iyye, H 1430.
- Yakar, Hüseyin. "Kur'ân'da İnsan Gerçeği ve Tövbe Olgusu ile Peygamberlerin Hatalarına Dair Aktarılanların Ruh Sağlığına Katkısı". *Ruh Sağlığı ve Disiplinler Arası Çalışmalar*. haz. Ömer Faruk Erdoğan vd. 409-428. Ankara: Sonçağ Akademi, 2022.

- Yakar, Hüseyin. “Tefsir Kaynaklarının İzzet ve Mülk Sahibi Olma Keyfiyetine Bakışı ve Sâlih Amelin Bu Keyfiyet Üzerindeki Etkisine Dair Bir Değerlendirme”. *Tasavvur*. 6/1 (Haziran 2020), 107-147.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur’an Dili*. İstanbul: Eser Neşriyat, 1979.
- Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Serî b. Sehl el-Bağdâdî. *Me‘âni’l-Çur’ân ve i‘râbüh*. thk. Abdülcelil Abduh Şelebî. Beyrut: Âlemü’l-Kütüb, 1988.
- Zemahşerî, Ebü’l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *el-Keşşâf ‘an hâkâ’iki ğavâmizi’ t-tenzil ve ‘uyûni’l-ekâvil fi vücûhi’ t-te’vil*. Thk. eş-Şeyh Adil Ahmed Abdülmevcud- eş-Şeyh Ali Muhammed Muavviz. 6 Cilt. Riyad: Mektebetü’l-Abikan, 1998.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Bahâdır b. Abdillâh et-Türkî el-Mısırî el-Minhâcî eş-Şâfiî. *el-Burhân fi ‘ulûmi’l-Çur’ân*. thk. Muhammed Ebü’l-Fazl İbrahim. Kahire: Dâru’t-Türas, 1984.

Fecr Yayınları: 656

EYYÛBÎ VE MEMLÛK DİMAŞK'INDA HADİS
Kudâme Ailesi Bağlamında Bir İnceleme

Dr. Rıdvan KALAÇ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editörler

Doç. Dr. Ramazan ÖZMEN
Dr. Öğr. Üyesi Mazhar TUNÇ

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Kapak Resmi

Dımaşk Salihyye Mahallesi: <https://syrianoor.net/article/33>

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mart 2023

ISBN: 978-625-6436-03-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulğani el-Makdisî, Ebû Muhammed Abdulğani b. Abdülvahîd, *el-Kemâl fi Esmâ-i'r-Ricâl*, thk., Şâdi b. Muhammed b. Sâlim Alû Nu'man, Kuveyt, 2016.
-, *Umdetu'l-Ahkâm min Kelâmi Hayri'l-Enâm*, thk., Mahmut el-Arnâvûd v.dğr., Dârü's-Sekafeti'l-Arabiyye, Beyrut 1988. (Diğer bir baskısı: *el-Umde fi'l-Ahkâm fi Meâlîmi'l-Helâl ve'l-Haram*, thk., Abdulkadir Atâ, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1986).
-, *Umdetu'l-Ahkâmi'l-Kübrâ*, thk., Samîr b. Emir ez-Züheyri, Mektebetü'l-Ma'arif, Riyad 2009.
-, *Abbâru'd-Deccâl*, Dârü's-Sahâbe li't-Turâs, Tanta 1993.
-, *el-İktisad fi'l-İtikâd*, thk., Ahmed b. Atiyye, Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, Medine 1993.
-, *Mihnetü'l-İmam Ahmed b. Hanbel*, thk., Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türki, Hicr li't-Tebaa ve'n-Neşr, 1987.
-, *Zikru'n-Nâr*, thk., Edip Muhammed el-Ğazzavî, Dârü'l-Beşairi'l-İslâmiyye, Beyrut 1994.
- Abdilmuttâlib, Rifat Fevzî, *Tevsîku's-Sunne fi'l-Karnî's-Sânî el-Hicrî*, Mektebetü'l-Hancı, Kâhire 1981.
- Abdürrezzâk b. Hemmâm, *el-Musannef*, thk. Habîbürrahmân el-A'zamî, I-XII, Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut 1970-1983.
- Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, thk. Şu'ayb el-Arnaût v.dğr., Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1995-2001.
- Ahmed Nekerî, Abdünnebî b. Abdîrrasûl, *Düstûru'l-'Ulemâ*, trc. Hasan Hânî Fahs, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2000.
- Aiş b. Duhaylillah, *İhtiyaratu İbn Kâdi Cebel el-Fıkhiyye elleti Halefe fiha el-Mu'temed min Mezhebi'l-Hanâbile*, (Câmiâtu Ummu'l-Kurâ, Yüksek Lisans Tezi, 2014, Suûd).
- Akgül, Yusuf "Fıkıh Usûlune Kaynaklığı Açısından Muâz Hadisinin Tahlili ve Tenkidi", *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2018, cilt: XIII, sayı: 14, s.s. 193-222.
- Âl İbrahim, Abdullah İbrahim, "A'lamu'l-Hanâbile fi Usûli'l-Fıkıh", *Mecelletü Câmiati'l-İmam Muhammed b. Suûd el-İslâmiyye*, sayı: 16, yıl: 1996, s.s. 2-77.
- Alptekin, Coşkun, "Dimaşk Atabegliği", *DGBİT*, Çağ Yay., İstanbul 1989, VII, 471-514.
- Apaydın, H. Yunus, "Haber-i Vâhid", *DİA*, İstanbul 1996, XIV, 355-363.
-, "Mütevâtir", *DİA*, İstanbul 2006, XXXII, 208-211.
- Araboğa, Mahir, *Ziyaeddîn el-Makdisî ve Eseri el-Ehâdisu'l-Muhtâre*, (Bingöl Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bingöl, 2017.
- Âşık, Nevzat, *Sahâbe ve Hadis Rivâyeti*, Akyol Neşriyat, İzmir, 1981.
-, "Tahammül", *DİA*, İstanbul 2010, XXXIX, 380-382.
- Aşıkutlu, Emin Âşık, "Cerh ve Ta'dil", *DİA*, İstanbul 1993, VII, 394-401.
- Atan, Abdullah Hikmet, *Mana İle Hadis Rivâyeti*, (MÜSBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 1999.
-, *Dârülhadis Müessesesinin Ortaya Çıkışı ve İlk Dönem Dimaşk Dârülhadisleri*, (MÜSBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1993.
- Ayaz, Fatih Yahya, *Memlükler*, İsam Yay., İstanbul 2105.
-, "Memlükler", *İslâm Tarihi ve Medeniyeti*, ed. Mehmet Şeker, Siyer Yay., İstanbul 2018, IX, 443-514.
- Aybakan, Bilal, "Sübkî, Takıyuddîn", *DİA*, İstanbul 2010, XXXVIII, 14-15.
- Aydemir, Selahattin, "İlk Müslüman Nesillerin Fazileti Düşüncesi", *Artvin Çoruh Üniversitesi İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 2017, cilt: I, sayı: 1, s.s. 113-146.

- Aydemir, Selahattin, *İslâm Düşüncesinde İlk Müslüman Nesillerin Fazileti (Sahâbe – Tâbiîn – Tebeu't-Tâbiîn)*, Kimlik Yay., Kayseri 2017.
- Aydınlı, Abdullah, *Hadis İstulahları Sözlüğü*, MÜİFAV Yay., İstanbul 2012.
- Bağcı, H. Musa, *Hadis Tarihi ve Metodolojisi*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2015.
- Bakan, Tevhid, *Ashâb'ın Adaleti*, (Atatürk Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum 1993.
- Baktır, Mustafa, "Umûmü'l-Belvâ", *DİA*, İstanbul 2012, XLII, 155-156.
- Baytar, Behcet, "Muderrisun tahte Kubbeti'n-Nesr", *Mecelletü'l-Mecmûa*, sayı: 24, s.s.59-72.
- Bedruddîn el-Makdisî, el-Hasan Bedruddîn İbn Abdulğani, *et-Tezkire fi Usûli'l-Fıkh*, thk. Nâci es-Suveyd, el-Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut 2011.
- Beksaç, A. Engin, "Eyyûbîler, Sanat", *DİA*, İstanbul 1995, XII, 31-33.
- Berkenîsî, Kâzım, "Âl-i Kudâme", *DMBİ*, Tahran 1374, II, 87-95.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Huseyn, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, thk. Abdülkâdir Atâ, I-XI, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2003.
- Bezer, Gülay Öğün, "Kökböri", *DİA*, İstanbul 2002, XXVI, 234-235.
-, "Tuğteginliler", *DİA*, İstanbul 2012, XLI, 349-351.
-, "Zengiler", *DİA*, İstanbul 2013, XLIV, 268-272.
- Bezzâr, Ahmed b. İbrâhîm, *Müsedü'l-Bezzâr*, thk. Mahfûzurrahmân Zeynullah-Âdil b. Sa'd, I-XVIII, Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, Medine 1988-2009.
- Bozkurt, Nebi, "Darülhadis", *DİA*, İstanbul 1993, VIII, 527-533.
- Brockelmann, Carl, *Târihu'l-Edebi'l-Arabî*, thk. en-Neccâr v.dğr., Dâru'l-Maarif, Beyrut 1977.
- Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail, *el-Câmiu's-Sahîh*, thk. Mustafa Dîb el-Buğâ, Dârü İbn Kesîr, Dımaşk-Beyrût 1993.
- Burns, Ross, *Damascus A History*, Routledge Yay., New York 2007.
- Cici, Recep, "Sübki, Bahaeddin", *DİA*, İstanbul 2010, XXXVIII, 11.
- Çakan, İsmail Lütfi, *Hadis Usûlü*, MÜİFAV Yay., İstanbul 2009.
-, "Câmiu'l-Usûl li Ehâdisi'r-Resûl", *DİA*, İstanbul 1993, VII, 136.
- Çeker, Orhan, "Ebu'l-Ferec Eş-Şirâzî", *DİA*, İstanbul 1994, X, 318-319.
- Çobanoğlu, Ahmet Vefa, "Zengiler-Mimari", *DİA*, İstanbul 2013, XLIV, 272-274.
- Dârekutnî, Ebu'l-Hasen Ali b. Ömer, *Sünenü'd-Dârekutnî*, thk. Şu'ayb el-Arnâvût v.dğr., Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2004.
- Dârimî, Abdullah b. Abdurrahmân, *Sünen*, thk. Huseyn Selîm Esed ed-Dârânî, I-IV, Dâru'l-Muğnî, Riyad 2000.
- Doğan, Mehmet Zeki. *Kur'an'ın Bilimsel İ'câzı*, Hiper Yayınları, İstanbul 2021.
-, "Kur'an-ı Kerim'de Sıfatın İşlevi ve Manaya Katkısı", *İslâmî İlimler Dergisi*, 2022, c. 17, sayı 1, s.s. 155-182.
- Doğanay, Süleyman, "Bidatçılıkla Tenkit edilen Buhârî Râvileri", *Bilimname: Düşünce Platformu*, 2015/1, XXVIII, sayı:28, s.s.27-54.
- Drory, Joseph, "Hanalıs of the Nablus Region in the Eleventh and Twelfth Centuries", *Asian and African Studies*, 22 (1988), s.s.93-112.
- Dündar, Mahmut, *Mısır Eyyûbîlerinde Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri*, Çıra Akademi Yay., İstanbul 2017.
-, "Eyyûbîler Dönemi Dımaşk Medreseleri", *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2018, c. IX, sayı 1, s.s.113-147.
- Ebû Dâvud, Süleymân b. el-Eş'as, *Sünenü Ebî Dâvud*, thk. Şu'ayb el-Arnâvût v.dğr., Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, Dımaşk 2009.
- Ebû Şâme el-Makdisî, Abdurrahmân b. İsmâ'îl, *Kitabu'r-Ravdateyn fi Abbari'd-Devleteyn en-Nûriyye ve's-Salâhiyye*, thk. İbrahim Şemseddîn, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2002.
-, *ez-Zeyl ala'r-Ravzâteyn/Terâcimu Ricali'l-Karneyn es-Sâdis ve's-Sabi'*, thk. Muhammed Zahid el-Keveserî, Dârü'l-Cil, Beyrut 1947.
- Ebû Ya'lâ, Muhammed b. Hüseyin el-Ferrâ' el-Hanbelî, *el-Udde fi Usûli'l-Fıkh*, thk. Ahmed b. Alî el-Mübârakî, Riyad 1993.

- Ebû Zeyd, Bekir b. Abdullah, *el-Medhalü'l-Mufasssal li Mezhebi'l-İmam Ahmed, Dârü'l-Âsime*, Riyad 1417.
- Ebû Zur'a ed-Dimaşkı, Velîyuddîn Ahmed b. Abdurrahman, *ez-Zeyl ala'l-İber fi Haberî men Gaber*, thk. Sâlih Mehdî Abbas, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1989.
- Ecer, Münir, *Fâtımiler Döneminde Eğitim*, (Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum 2021.
-, -Şimşek, Eyup, "İnanç ve Siyaset Kiskacında Eğitim: Fâtımiler Döneminde Medreseler", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2022, cilt: 9, sayı: 1, s.s. 574-600.
- ed-Debûsi, Ebû Zeyd Abdullah b. Muhammed, *Te'sisu'n-Nazar*, (Mukayeseli İslâm Hukuku Düşüncesinin Temellendirilmesi), trc. Ferhat Koca, Ankara 2002.
-, *Takvîmu'l-Edille fî Usûli'l-Fıkḥ*, thk. Halil Muhyiddîn el-Meys, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 2001.
- Efendioğlu, Mehmet, "Ziyaeddîn el-Makdisî ve el-Ehâdîsü'l-muhtâra Adlı Eseri", *Hadîs Tedkikleri Dergisi*, X-1, 2012, s.s. 59-98.
-, "Ziyâeddin el-Makdisî", *DİA*, İstanbul 2013, XLIV, 491-495.
-, "Umdetu'l-Ahkâm ", *DİA*, İstanbul 2012, XLII, 147-148.
- el-Âmidî, Seyfüddîn Ali b. Muhammed, *el-Ihkâm fî Usûli'l-Ahkâm*, thk. Abdurrezzâk Affî, Dâru Sumey'î, Suud 2003.
- el-Bâ'li, Muhammed b. Ebu'l-Feth, *Telhîsu Ravdati'n-Nâzir*, thk., Ahmed b. Muhammed es-Serâh, Dârü't-Tedmurî, Suud 2005.
- el-Bağdâdî, Ebu'l-Mansûr Abdulkâhir, *el-Fark beyne'l-Firak (Mezhepler Arasındaki Farklar)*, trc. Ethem Rûhî Fıhlalı, TDV Yay., Ankara 2011.
- el-Bağdâdî, İsmail Paşa, *Hediyetü'l-Arifîn ve Esmâu'l-Müellifîn ve Asâru'l-Musannifîn*, Dâru İhyai't-Turâsî'l-Arabî, Beyrut 1951.
- el-Basrî, Ebu'l-Hüseyn Muhammed b. Ali, *el-Mu'temed fî Usûli'l-Fıkḥ*, thk. Muhammed Hamidullah, Dimaşk 1965.
- el-Birzâlî, Alemuddîn Ebû Muhammed, *el-Muktefî alâ Kitabi'r-Ravdateyn*, thk. Ömer Abdusselâm et-Tedmurî, el-Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut 2006.
- el-Cezâ'irî, Tâhir b. Muhammed, *Tevcîbü'n-Nazar ilâ Usûli'l-Eser*, nşr. Abdülfettâh Ebû Gudde, Mektebetü'l-Matbû'âti'l-İslâmiyye, Beyrut 1995.
- el-Cürcânî, Şerîf Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed, *et-Ta'rifât*, nşr. Muhammed Bâsil 'Uyûnüssüdd, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2003.
- el-Cüveynî, Ebu'l-Me'âlî Abdülmelik b. Abdillâh, *el-Burbân fî Usûli'l-Fıkḥ*, thk. Salâh b. Muhammed 'Uveyda Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1997.
- el-Elbânî, Muhammed Nasıruddîn, *Fihrisu Mahtutâti Dâri'l-Kütübî'z-Zâhiriyye-el-Muntahab min Mahtutâti'l-Hadîs*, Mektebetü'l-Ma'arif, Riyad, 2001.
-, *Tabricu Ehadisi Fezaili'ş-Şam ve Dimaşk*, Mektebetü'l-Maarif, Riyad 2000.
- el-Ezherî, Sâlih Muhammed, *el-Fihrisu'l-Vasfî, li'n-Nusahi'l-Hattıyye li Muellifâti Yusuf b. Hasen b. Abdülhâdî*, Dârü'l-Ğurâs, Kuveyt 2012.
- el-Fâsî, Takıyuddîn Muhammed b. Ahmed, el-Mekkî, *Zeylû't-Takyîd li Ma'rifeti's-Sünen ve'l-Mesânîd*, thk. Muhammed Sâlih b. Abdülaziz, Merkezü İhyai't-Türasi'l-İslâmî, Mekke 2008.
- el-Gazzî, Kemaluddîn Muhammed Kemâluddîn b. Muhammed el-Âmirî, *en-Na'tu'l-Ekmele li Ashâbi'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*, thk. M. Mutî' el-Hâfız, Dârü'l-Fıkr, Dimaşk 1982.
- el-Gazzî, Necmuddîn Muhammed b. Muhammed, *el-Kevâkibu's-Sâire bi A'yâni'l-Mieti'l-Aşire*, thk. Halil Mansûr, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1997.
- el-Ğavri, Seyyid Abdulmecid, *Mu'cemu Mustalahati'l-Hadisıyye*, Dâru İbn Kesir, Beyrut-Dimaşk 2007.
- el-Halebî, Ali Hasan Abdülhamid "Nasihatü'l-Melikî'l-Eşref", *Mecelletü'l-Hikme*, 1994, III-1, s.s. 215-247.
- el-Hâzîmî, Nâsır Muhamed Ali, *el-Hayatu'l-İlmiyye fî Dimaşk fî'l-Asri'l-Eyyûbî*, (el-Memleketü'l-Arabiyye es-Suudî Câmîatu Ummi'l-Kura), 1421/2000.

- el-Herevî, Ali b. Ebû Bekir b. Ali, *el-İşârât İlä Ma'rifetiz-Ziyârât*, Mektebetu's-Sekafati'd-Diniyye, Kahire 1423.
- el-Hüseynî, Ahmed b. Muhammed, *Siletu't-Tekmile li Vefayâti'n-Nakale*, thk. Beşşar Avvad Ma'ruf, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut 2007.
- el-Hüseynî, Ebu'l-Mehâsin Şemsuddin Muhammed b. Ali, *Zeylü Tezkireti'l-Huffâz*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1998.
- el-Kalkaşendî, Ebu'l-Abbas Ahmed, *Subhu'l-A'şâ*, Dâru'l-Kütübî'l-Haydariyye, Kahire 1914.
- el-Karâfî, Şihabuddin Ebu'l-Abbâs Ahmed, *Şerhu Tenkihi'l-Fusûl fi İhtisârî'l-Mahsûl fi'l-Usûl*, nşr. Siddikî Cemî el-Attâr, Dâru'l-Fikr, Beyrut 2004.
- el-Kâsimî, Muhammed Cemâluddîn, *Kavâ'idu't-Tabdis min Fünûni Mustalabi'l-Hadis*, thk. Muhammed Behcet el-Baytâr, Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabiyye, Kahire 1961.
- el-Kelvezânî, Ebu'l-Hattâb Mahfûz b. Ahmed, *et-Tembîd fi Usûli'l-Fıkıh*, thk. Muhammed b. Ali b. İbrâhim, Dâru'l-Medenî, Cidde 1985.
- el-Kettânî, Muhammed b. Cafer, *Hadis Literatürü*, (trc. Yusuf Özbek), İz Yay., İstanbul, 1994.
-, *Fihrisü'l-Fehâris ve'l-Esbât ve Mu'cemü'l-Me'âcim ve'l-Mesyahât ve'l-Müselâlat*, nşr. İhsân Abbâs, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut 1982.
- el-Kütübî, Muhammed b. Şakir, *Fevâtü'l-Vefeyât*, thk. İhsân Abbas, Dâru Sadr, Beyrut 1974.
- el-Mecmâu'l-Melikî, *Fihrisü'l-Şâmil li Turasi'l-Arabi: el-Hadisü'n-Nebevî ve Ulûmuhû*, Amman, 1992.
- el-Merdâvî, Ebu'l-Hasen Ali b. Süleymân, *et-Tabbîr Şerhi't-Tabrîr fi Usûli'l-Fıkıh*, thk. Abdurrahman b. Abdullah el-Cibrîn v.dğr., Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 2000.
- el-Miknâsî, Ebu'l-Abbas Şihâbuddin Ahmed, *Dürretü'l-Hicâl fi Esmâi'r-Ricâl*, thk. Muhammed el-Ahmedî Ebû'n-Nûr, Dâru't-Turâs, Kahire 1970.
- el-Müneccîd, Selahaddin, *Mu'cemü'l-Müerrihin ed-Dımaşkiyyîn ve Asâruha'l-Mahtûta ve'l-Matbûa*, Dâru'l-Kitabi'l-Cedîd, Beyrut 1978.
- el-Münzirî, Zekiyyuddin Abdülâzîm b. Abdilkaviy, *et-Tekmile li Vefayâti'n-Nakale*, thk., Beşşar Avvad Ma'ruf, Müessesetü'r-Risale, Beyrut 1984.
- el-Uleymî, Mucîruddin Abdurrahman b. Muhammed, *ed-Dürri'l-Mundad fi Zikri Ashabi'l-İmam Ahmed*, Mektebetü't-Tevbe, Riyad 1992.
-, *el-Menhecü'l-Ahmed fi Terâcimi Ashabi'l-İmam Ahmed*, thk., Abdulkadir el-Arnaûd, Dâru Sadr, Beyrut 1997.
- el-Yafî, Ebû Muhammed Abdullah b. Es'ad, *Mir'atü'l-Cinan ve İbretü'l-Yakazân fi Ma'rifeti ma Yu'teberu min Havâdisi'z-Zaman*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1997.
- Emiroğlu, İbrahim, "Süfestâiyye", *DİA*, İstanbul 2009, XXXVII, s.s. 468-469.
- Emiroğlu, Nagihan, *Türk (Bahri) Memlûkler Döneminde Hadis İlmi (Hicrî VII-VIII. Asırlar)*, (ÇÜSBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Adana 2019.
-, "Kadınların Hadis Okuttuğu Mekânlar: el-Câmiu'l-Muzafferî Örneği", *İslâm Araştırmaları Dergisi*, 2017, sayı: 37, s.s.33-70.
- en-Necdî, Muhammed b. Abdullah b. Humeyd, *es-Suhubu'l-Vâbile alâ Derâihi'l-Hanâbile*, thk. Bekir b. Abdullah Ebû Zeyd, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1996.
- en-Nemle, Abdülkerim b. Alî b. Muhammed en-Nemle, *İthâfu Zevi'l-Besâir bi Şerhi Ravdati'n-Nâzir*, Dâru'l-Âsime, Riyad 1996.
- er-Râmehmürmüzî, Ebû Muhammed el-Hasen b. Abdirrahmân, *el-Muhaddisü'l-Fâsil Beyne'r-Râvi ve'l-Vâ'i*, thk. Muhammed Accâc el-Hatîb, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1971.
- Eren, Mehmet, *Hadis İlminde Rical Bilgisi ve Kaynakları*, İsam Yay., İstanbul 2012.
- Ertürk, Mustafa, "Haber-i Vâhid", *DİA*, İstanbul 1996, XIV, 349-352.
- Erul, Bünyamin, *Sahâbenin Sünnet Anlayışı*, TDV Yay., Ankara, 2012.
-, "Sahâbe Döneminde 'Tekzîb' ve Tekzîbin Mahiyeti", *AÜİFD*, 1999-XXXIX, s.455-489.

- er-Râzî, Fahrüddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer, *el-Mahsûl fî 'İlmi Usûli'l-Fıkıh*, thk. Tâhâ Câbir Feyyâz el-Alvânî, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1996.
- Erünsal, İsmail E., "Kütüphanesi", *DİA*, İstanbul, 2003, XXVII, 11-32.
- es-Selâme, Nâsır b. Suûd, *Mu'cemü Müellafâtı Yûsuf b. Hasen b. Abdülhâdî el-Hanbelî el-Mahtûta bi Mektebâtı'l-Âlem*, Dârü İşbiliyye, Riyad 1999.
- es-Sevâs, Yasin Muhammed, *Fihrisu Mecâmü'l-Medreseti'l-Ömeriyye fi Dari'l-Kütübi'z-Zâhiriyye bi Dimaşk*, el-Münazzametü'l-Arabiyye li't-Terbeviyye ve's-Sekâfe ve'l-Ulûm, Kuveyt 1987.
-, *Fihrisu Mahtûtâtı Dâri'l-Kütübi'z-Zâhiriyye*, Mecmâ'u'l-Lügati'l-Arabiyye, Dimaşk 1983.
- es-Sübki, Tâcüddîn Ebû Nasr Abdülvehhâb b. Ali, *Tabakâtü's-Şâfi'iyyeti'l-Kübrâ*, thk. Mahmûd Muhammed et-Tanâhî-Abdülfettâh Muhammed el-Hulv, Dâru Hicr, Kahire 1992.
- es-Südeys, Abdurrahman b. Abdülaziz, *el-Mesâilu'l-Usûliyye el-Mutaallika bi'l-Edilleti's-Ser'iyye*, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 2005.
- Eşit, Davut, "Şâfi'î Fıkıh Usûlünde Mustefid Haber", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 59 (2018), 65-81.
-, *Şâfi'î Fıkıh Usûlüniün Gelişimi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2019.
- eş-Şâfiî, Muhammed b. İdris, *er-Risâle*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir, Matbaatu Mustafa el-Bâbî el-Halebî, Mısır 1938.
- eş-Şankitî, Muhammed el-Emîn b. Muhtâr, *Muzekkiretü Usûli'l-Fıkıh 'alâ Ravdatı'n-Nâzar*, Dâru Alemlî'l-Fevâid, Mekke 1426.
- et-Tantâvî, Ali, *Dimaşk Suverun min Cemâlihâ ve 'İberun min Nizaliha*, Dârü'l-Fikr, Dimaşk 1987.
- et-Tarikî, Abdullah b. Muhammed, *Mu'cemu Musannafâtı'l-Hanâbile*, Mektebetü'l-Melik Fahd el-Vatanî, Riyad, 2001.
- et-Teyyâr, Abdullah b. Mihammed b. Ahmed, *Veblu'l-Ğumâme fi Şerhi Umdeti'l-Fıkhi li İbn Kudâme*, Suudi Arabistan, ts.
- et-Tûfî, Necmüddîn Ebû'r-Rebî' Süleyman b. Abdülkavî, *Şerhu Muhtasari'r-Ravda*, thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki, Vizaretü's-Şuûni'l-İslâmiyye, Riyad 1998.
-, *el-Bülbül fi Usûli'l-Fıkıh*, Mektebetü'l-İmam eş-Şâfiî, Riyad 1410.
- et-Türki, Abdullah b. Abdülmuhsin, *el-MezhEbu'l-Hanbelî Diraseten fi Tarihîhi ve Simatîhi*, Müessesetü'r-Risale, Beyrut 2002.
- ez-Zerkeşi, Ebû Abdillâh Muhammed b. Bâhâdur, *Bahru'l-Muhit fi Usûli'l-Fıkıh*, thk. Muhammed Muhammed Tâmir, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2000.
- Fîrûzâbâdî, Ebû't-Tâhir Muhammed b. Ya'kûb, *el-Kâmûsü'l-Muhit*, thk. Muhammed Nu'aym el-'Arkasûsi, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2005.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed, *el-Mustasfâ min 'İlmi'l-Usûl*, thk. Muhammed Süleymân el-Eşkar, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2012.
- Gezer, Arif, *Kurtubi'nin Hadis İlmindeki Yeri*, Gonca Yay., İstanbul 2010.
- Gök, Halil İbrahim, "Arabeglikler", *İslâm Tarihi ve Medeniyeti*, ed. Mehmet Şeker, Siyer Yay., İstanbul 2018, X, 431-502.
- Görgün, Tahsin, "İnşâ", *DİA*, İstanbul, 2000, XXII, 339-341.
- Gözütok, Şâkir, *İslâm'ın Altın Çağında İlim*, Nesil Yay., İstanbul 2012.
- Güç, Ahmet, "Sümeniyye", *DİA*, İstanbul 2010, XXXVIII, 132-133.
- Gül, Recep Emin "Hadis İlminde Cerh-Ta'dil Mertebeleri", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2015, sayı:43, s.s.362-386.
- Güleç, Hüseyin, *Şâfiî Mezhebinde Hadisin Kaynak Değeri*, Tayf Yay., İstanbul 2015.
- Güler, Zekerriyya, "Sittülarab", *DİA*, İstanbul, 2009, XXXVII, 276.
- Hacıoğlu, Nejla, "Cessas'a Göre Hz. Peygamber'in Fiilleri", *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2014, II-2, s.s.165-189.
- Hâfız, Muhammed Mutî, *et-Tenvih ve't-Tebyîn fi Sireti Muhaddisi's-Şam el-Hâfız Ziyâuddîn*, Dârü'l-Beşairi'l-İslâmiyye, Beyrut 1999.

-, *Câmiu'l-Hanâbile el-Muzafferî bi Sâlihîyyeti Cebeli Kâsiyûn*, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut 2002.
-, *Dâru'l-Hadisi's-Serîf bi Dımaşk*, Dâru'l-Mektebî, Dımaşk, 2010.
-, *Dâru'l-Hadisi'z-Ziyâiyye ve Mektebetuhâ bi Sâlihîyyeti Dımaşk*, Dâru'l-Beyrutî, Dımaşk 2006.
-, *Dâru'l-Kur'ani'l-Kerim bi Dımaşk*, Dâru'l-Beyrutî, Dımaşk 2010.
-, *el-Medresetü'l-Ömeriyye bi-Dımaşk*, Dâru'l-Fıkr, Dımaşk 1421/2000.
- Hâkim en-Nisâbüri, Muhammed b. Abdillâh, *el-Müstedrek 'ale's-Sahihayn*, thk. Mustafa Abdülkâdir Atâ, I-V, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2002.
-, *Ma'rifetü 'Ulûmi'l-Hadis*, thk. Ahmed b. Fâris es-Selûm, Mektebetü'l-Maârif, Riyad 2010.
- Halit b. Merğûb b. Muhammed Emin, *el-Hâfız Abdülğani el-Makdisî Muhaddisen*, el-Mektebetü'l-İmdadiyye, Mekke, 2004.
- Haniye, Mazin İsmail, "Hz. Peygamber'e Cibilli Fiilerinde Tâbi Olma", (trc. Erdoğan Sarıtepe), *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2010, XV-1, s.343-362.
- Hansu, Hüseyin, *Mutezile ve Hadis*, Otto Yay., Ankara 2012.
-, *Mütevâtir Haber*, Bilge Adamlar Yay., Van 2008.
- Hartmann, R., "Şam", *J.A.*, Meb Yay., İstanbul 1979, XI, 298-310.
- Hasan, H. İbrahim, *Siyasi-Dini-Kültürel-Sosyal İslâm Tarihi*, (trc. İsmail Yiğit), Kayhan Yay., İstanbul 1992, V.
- Hatib el-Bağdâdî, Ahmed b. Ali Ebû Bekr, *el-Kifâye fi İlmi'r-Rivâye*, thk. Zekerriyya Umeyrat, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1971.
-, *Târihu Bağdâd*, thk., Beşşar Avvad Ma'ruf, Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, Beyrut 2001. http://naseemalsham.com/ar/Pages.php?page=readTourism&pg_id=32868, Erişim tarihi: 22.09.2017 saat: 16.00.
- Hasnâ' Bekrî Ahmed Neccâr, *ez-Ziyâ el-Makdisî ve Cuhûdubü fi İlmi'l-Hadis*, (Câmiatü Ümmi'l-Kura Yayınlanmamış Doktora Tezi), Mekke 1999.
- Isfahanî, Ebû Abdullâh Muhammed b. Muhammed, *Fethu'l-Kussî fi Fethi'l-Kudsî*, Dâru'l-Menâr, 2004.
- İbn Abdülhâdî, Şemsuddin Ebû Abdullâh Muhammed b. Abdülhâdî, *Tabakâtü Ulemâi'l-Hadis*, thk., Ekrem el-Büşî v.dğr., Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1996.
-, *Tenkihu'r-Tabkik fi Ehâdisi'r-Ta'lik*, thk. Sâmî b. Muhammed b. Câdillâh v.dğr., Dâru' Advâi's-Selef, Riyad 2007.
-, *Şerhu 'İleli İbn Ebi Hâtim*, thk. Mustafa Ebu'l-Ğayt-İbrâhîm Fehmî, Fârûku'l-Hadisiyye Kahire 2002.
-, *el-Muharrer fi'l-Hadis*, thk., Yûsuf Abdurrahmân el-Mar'aşlî v.dğr., Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1985.
-, *el-Ukûdü'd-Dürriyye fi Menâkibi Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye*, thk, Ebû Mus'ab Tal'at b. Fevâid, el-Fârûku'l-Hadisiyye, Kâhire 2002.
-, *es-Sarimu'l-Münekki fi'r-Red 'ala's-Sübki*, thk. Safiye bnt Süleyman v.dğr., Dâru'l-Hedyî'n-Nebevî, Mısır ts.
-, *Kavâ'idü Usûli'l-Fıkh*, (*Mecmûu Resâil fi Usûli'r-Tefsîr ve Usûli'l-Fıkh* içinde), nşr. Cemaleddin el-Kâsımî, Dımaşk 1331.
-, *Mecmûu'r-Resâil el-Hâfız İbn Abdi'l-Hâdî*, thk. Ebû Abdullâh Hüseyin b. Ukkâşe, el-Furûku'l-Hadisiyye, Kahire 2006.
- İbn Adîm, Kemaluddîn b. Ahmed, *Buğyetü'r-Taleb fi Tarihi Haleb*, thk. Süheyli Zekkâr, Dâru'l-Fıkr, Beyrut ts.
- İbn Batuta, Muhammed Abdullâh b. İbrahim, *Rihletü İbn Batuta Tubfetu Nuzzar fi Garâibi'l-Emsâr ve Acaibi'l-Esfâr*, thk., Muhammed Abdilmünim el-Aryân, I-II, Dâru İhyai'l-İlm, Beyrut 1987.
- İbn Bedrân, Abdükâdir b. Ahmed, *Nuzhetü'l-Hatırı'l-Âtır Şerhu Ravdati'n-Nâzîr*, Dâru'l-Hadis, Beyrut 1991.
-, *Münâdemetü'l-Atlâl ve Mûsâmeretü'l-Hayâl*, el-Mektebetü'l-İslâmî, Dımaşk 1405/1985.

- İbn Cübeyr, Ebu'l-Huseyn Muhammed b. Ahmed, *Rihletü İbn Cübeyr*, Dâru Sâdır, Beyrut ts.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed, *el-Kitâbü'l-Musannef fi'l-Ehâdis ve'l-Âsâr*, thk. Kemâl Yûsuf el-Hût, I-VII, Dâru't-Tâc, Beyrut 1989.
- İbn Ebî Ya'lâ, Ebu'l-Hüseyn Muhammed b. Muhammed, *Tabakâtü'l-Hanâbile*, nşr. Muhammed Hâmid el-Fıkî, I-II, Matba'atü's-Sünneti'l-Muhammediyye, Kahire ts.
- İbn Fazlillah el-Ömerî, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Yahyâ, *Mesâlikü'l-Ebsâr fi Memâlikü'l-Emsâr*, thk. Komisyon, I-XXVII, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2010.
- İbn Habîb, Bedruddîn el-Hasen b. Ömer, *Tezkiretü'n-Nebîh fi Eyyami'l-Mansûr ve Benîh*, thk. M. Muhammed Emin, Mektebetü Dâru'l-Kütüb, Kahire 1976.
- İbn Hacer, Ahmed b. Ali el-Askalânî, *Ta'likü't-Ta'lik 'alâ Sahibi'l-Buhârî*, thk. Sa'îd Abdurrahmân Mûsâ el-Kazekî, I-V, el-Mektebetü'l-İslâmî-Dâru Ammâr, Beyrut-Dımaşk-Amman 1985.
-, *ed-Dürerü'l-Kâmine fi A'yani Mieti's-Sâmine*, thk. Muhammed Abdu'l-Muid, Meclisü Dâirei'l-Maârifî'l-Usmâniyye, Hindistan 1972.
-, *el-Mu'cemü'l-Müfhehes (Tecridü'l-Esanîdi'l-Kütübî'l-Meşhure ve'l-Eczâi'l-Mensûre)*, thk. Muhammed Şekûr Mahmud el-Hâcî, Müessesetü'r-Risale, Beyrut 1998.
-, *İnbâ'ü'l-Ğumr bi-Ebnâ'il-'Umr*, thk. Hasan Habeşî, el-Meclisü'l-A'lâ li-Şûnü'l-İslâmiyye, Kahire 1969-1998.
-, *Nüzhetü'n-Nazar fi Tavdîhi Nuhbeti'l-Fiker fi Mustalabi Ehli'l-Eser*, thk. Abdullah b. Dayfullah er-Rehîlî, Mektebetü'l-Melik Fahd el-Vataniyye, Riyad 2001.
- İbn Hallikân, Ahmed b. Muhammed el-Erbilî, *Vefeyatü'l-A'yân ve Enbâü Ebnâi'z-Zamân*, thk., İhsan Abbas, Dâru's-Sadr, Beyrut 1978.
- İbn Hazm, Ali b. Ahmed b. Saîd el-Endulûsî, *el-İbkâm fi Usûli'l-Abkâm*, nşr. Ahmed Muhammed Şakir, Dâru'l-Âfâkî'l-Cedide, Beyrut 1983.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân, *Sahihu İbn Hibbân bi-Tertibi İbn Balabân*, thk. Şu'ayb el-Arnaût, I-XVIII, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1993.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Abdülmelik b. Hişâm, *es-Siretü'n-Nebeviyye*, thk. Mustafâ es-Sekkâ v.dğr., I-II, Mektebetü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, Kahire 1955.
- İbn İmâd, Abdülhay b. Ahmed el-Hanbelî, *Şezerâtü'z-Zehab fi Abbâri men Zeheb*, thk. Abdülkâdir el-Arnaût-Mahmûd el-Arnaût, I-XI, Dâru İbn Kesîr, Beyrut 1986-1993.
- İbn Kâdi Şuhbe, Takıyuddîn Ebû Bekir b. Ahmed b. Kâdi Şuhbe ed-Dımaşkı, *Târihu İbn Kâdi Şuhbe*, thk. Adnan Dervîş, Dımaşk 1994.
- İbn Kennân, Muhammed b. İsa, *el-Mürucü's-Sündüsüyeti'l-Fesîha fi Telhisi Târihi's-Sâlibiyye*, thk. Muhammed Ahmed Dehman, Dımaşk 1947.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmâ'il b. Ömer ed-Dımaşkı, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî, I-XXI, Dâru Hicr, Kahire 1997-1999.
-, *İhtisârü Ulûmi'l-Hadis*, thk. Mâhir Yâsin el-Fahl, Dâru'l-Meymân, Riyad 1431.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Abdullah b. Ahmed, *Ravdatü'n-Nâzir ve Cennetu'l-Menâzir fi Usûli'l-Fıkıh*, thk. Şa'bân Muhammed İsmâ'il, Müessesetü'r-Reyyân, Beyrut 1998 (Eserin Diğer baskısı: thk., Abdulkadir en-Nemle, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 1993)
-, *Tahrîmu'n-Nazar fi Kütübî'l-Kelâm*, thk. Abdurrahman b. Muhammed Said ed-Dımaşkı, Dâru Âlemi'l-Kütüb, Riyad 1990.
-, *el-İstıbarsâr fi Nesebi's-Sahâbe mine'l-Ensâr*, thk. Ali Nuheyviz, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1972.
-, *el-Muğnî alâ Muhatasari'l-Hirâkî*, thk. Abdusselam Muhammed Ali, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1994.
-, *el-Mukni' fi Fıkhi'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*, thk. Muhammed Arnaût-Yasin Mahmud, Mektebetüs-Sevâdi, Cidde 2000.

-, *el-Muntahab mine'l-İlel li'l-Hallal*, thk. Ebû Muaz Tarık b. 'İvezullah, Dâru'r-Râye, Riyad 1998.
-, *İsbâtü Sıfati'l-Ulüv*, thk., Bedr b. Abdullah, ts.
-, *Kitabu't-Tevvâbîn*, thk., Abdulkadir el-Arnaût, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1987/ (Trc: Sare Öztürk, *Tövbekârlar Kitabı*, Şule Yay., 2015).
-, *Kün'atü'l-Erib fi Tefîri'l-Garib*, Süleymaniye Kütüphanesi Şehid Ali Paşa Koleksiyonu nr. 524, Yazma, [t.y.] 95 vr, 1a-1b.
-, *Münazara fi Kur'ani'l-Azîm*, thk. Ebû Abdullah Muhammed b. Hamd el-Mahmûd, Metebetü İbn Teymiyye, Kuveyt 1990.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd, *Sünen*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâki, Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-'Arabîyye, Kahire ts.
- İbn Mâlik et-Tâi, Camâlüddîn Muhammed b. Abdullah, *Şerhu't-Teshîl li İbn Mâlik*, thk. Abdurrahman es-Seyyîd - Muhammed el-Mahtûn, Dâru Hicr, Giza / Kahire 1990.
- İbn Manzûr, Ebu'l-Fazl Muhammed b. Mükerrerem, *Lisânü'l-'Arab*, Dâru Sâdır, Beyrut ts.
- İbn Molla el-Halebî, Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed, *Mut'atü'l-Ezhân mine't-Temettui bi'l-Akrân beyne Terâcimi's-Şuyüh ve'l-Akrân*, thk. Selahattin Halil es-Şeybânî, Dâru Sadr, Beyrut 1417.
- İbn Müflih, İbrahim b. Muhammed, *el-Maksadü'l-Erşed fi Zikri Ashabi'l-İmam Ahmed*, thk. Abdurrahman b. Süleyman el-Üseymin, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 1990.
- İbn Nâsirüddîn, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh, *er-Reddû'l-Vâfir 'alâ Men Ze'ame bi-Enne men Semmâ İbn Teymiyye "Şeyhu'l-İslâm" Kâfir*, thk. Zühêyr Şavîş, el-Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut 1991.
- İbn Nukta, Ebû Bekir Muhammed b. Abdülğani, *et-Takyid li Ma'rifeti'r-Ruwât ve's-Sünen ve'l-Mesânid*, Dâiretü Maarifi'l-Usmaniyye, 1983.
- İbn Râfi', Ebu'l-Me'âlî Muhammed b. Râfi', *el-Vefeyât*, nşr. Sâlih Mehdî Abbâs-Beşşâr Avvâd Ma'rûf, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1982.
- İbn Receb, Ebu'l-Ferec Abdurrahmân b. Ahmed, *ez-Zeyl 'alâ Tabakâti'l-Hanâbile*, thk. Abdurrahmân b. Süleymân el-Useymin, I-V, Mektebetü'l-Ubeykân, Riyad 2005.
- İbn Tağriberdî, Cemaleddîn Ebu'l-Mehâsin Yusuf, *en-Nucûmu'z-Zabire fi Mulûki Mısır ve'l-Kâhire*, thk. Muhammed Hüseyin Şemsüddîn, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1992.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddîn Ahmed b. Abdülhalîm, *Mecmû'u'l-Fetâvâ*, I-XXXVII, nşr. Abdurrahman b. Muhammed en-Necdî, Mecma'u'l-Meliki Fehd, Medine 2004.
- İbn Tolun, Muhammed b. Ali, *el-Kalâidu'l-Cevheriyye fi Târihi's-Sâlihîyye*, thk. Muhammed Ahmed Dehman, Dımaşk 1980.
- İbnu'l-İrâkî, Velîyüddîn Ebû Zur'a Ahmed b. Abdirrahim, *ez-Zeyl alâ'l-İber fi Haberi men Gaber*, thk. Sâlih Mehdî Abbas, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1989.
- İbnü'l-Cezerî, Ebu'l-Hayr Muhammed b. Muhammed, *Gayetü'n-Nihâye fi Tabakâti'l-Kurrâ'*, thk. Gotthelf Bergstrasser, Dâru Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1971.
-, *en-Nesr fi'l-kvrââti'l-'aşr*, nşr. Ali Muhammed es-Sabbâğ, I-II, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut ts.
- İbnü'l-Esîr, İzzüddîn Ali b. Muhammed el-Cezerî, *el-Kâmil fi't-Târih*, thk. Ebu'l-Fidâ Abdullah el-Kâdî-Muhammed Yûsuf ed-Dekkâk, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1987-2003.
-, *et-Târihu'l-Bâhir fi'd-Devleti'l-Atabekiyye*, thk. Abdulkadir Ahmed, Dâru'l-Kütübi'l-Hadîse, Kâhire 1963.
- İbnü'l-Esîr, Mecdüddîn el-Mübârek b. Muhammed, *en-Nihâye fi Garibi'l-Hadis*, thk. Tâhir Ahmed ez-Zâvî-Mahmûd Muhammed et-Tanâhî, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî-Mektebetü'l-İslâmîyye, Beyrut ts.

- İbnü'l-Kayyim el-Cevziyye, Muhammed b. Ebî Bekr, *es-Savâ'iku'l-Mürsele 'ale'l-Cehmiyye ve'l-Mu'attıla*, nşr. Ali b. Muhammed ed-Dahilullah, I-IV, Dâru'l-Âsime, Riyad 1988.
- İbnü'l-Mibred, *Bulğatü'l-Hasis İlä İlmi'l-Hadis*, thk. Salâh b. İyâz eş-Şelâhî, Dâru İbn Hazm, Beyrut 1995.
- İbnü'l-Mibred, Cemâluddîn Yusuf b. Abdilhâdi, *el-Cevherü'l-Münaddad fî Tabakâti Mûteahhirî Ashâbi Ahmed*, thk. Abdurrahman Süleyman el-Useymin, Mektebetü'l-Ubeykân, Riyâd 2000.
-, *Simâru'l-Mekâsîd fî Zikri'l-Mesâcid*, thk. Muhammed Es'ad Talas, el-Ma'hedü'l-Firansî bi-Dimaşk, Beyrut 1943.
-, *el-İhtilâf beyne Ruvâti'l-Buhârî ani'l-Firebrî ve Rivâyât an İbrahim b. Ma'kul en-Nesefî*, thk. Salâh Fethî Helel, Dâru'l-Vatan, Riyad 1999.
-, *el-İhtiyâr fî Bey'i'l-Akar*, thk. Abdurrauf b. Muhammed el-Kâmîlî, Dârü'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut 2007.
-, *el-İkdü't-Temâm fî men Zevvecehü'n-Nebî 'Aleyhi's-Salâtü ve's-Selâm*, thk., Ebû İsmail Hîşam b. İsmail, Dâru Alemi'l-Kütüb, Riyad 1985.
-, *en-Nihâye fî İttisâli'r-Rivâye*, thk. Nureddîn et-Tâlib v.dğr., Dârü'n-Nevâdir, Suriye-Lübnan 2011.
-, *eş-Şeceretü'n-Nebeviyye fî Nesebi Hayri'l-Beriyye*, nşr. Ahmed Selahaddin Ahmed, Dâru Hira, Kahire 1997.
-, *et-Tabricü's-Sağîr ve't-Tabbîru'l-Kebîr*, thk. Nureddîn et-Tâlib v.dğr., Dârü'n-Nevâdir, Suriye-Lübnan 2011.
-, *Ğâyetü's-Sül ilâ İlmi'l-Usûl*, thk. Bedr b. Nâsır, Dâru Ğurâs, Kuveyt 2012.
-, *Şerbu Ğâyeti's-Sül ilâ İlmi'l-Usûl*, thk. Ahmed b. Tarîkî el-Anzî, Dârü'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut 2000.
-, *İşâdü's-Sâlik İlä Menâkıbi Mâlik*, thk. Rıdvan Muhtar b. Garbiyye, Dârü İbn Hazm, Beyrut 2009.
-, *Kitâbu'l-Erbain el-Muhtâre min Hadîsi'l-İmâm Ebî Hanîfe*, thk. Halid Avvâd, Dârü'l-Farfür, Dimaşk ts.
-, *Mahzü'l-Ferha bi Fadâili't-Talha*, thk. Sâlih Muhammed el-Ezherî, Dârü'l-Ğurâs, Kuveyt 2012.
-, *Mahzü'l-İhlâs fî Menâkıbi Sa'd b. Ebî Vakkâs*, thk. Muhammed b. Nâsır el-Acmî, Dârü'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut 2006.
-, *Mahzü'l-Merâm fî Fedâili'z-Zubeyr b. el-Avvâm*, thk. Sâlih Muhammed el-Ezherî, Dârü'l-Ğurâs, Kuveyt 2012.
-, *Mahzü's-Savâb fî Fadâili Emîri'l-Mü'minin 'Ömer b. el-Hattâb*, nşr. Abdülazîz b. Muhammed el-Füreyh, Advâü's-Selef, Riyad 2000.
-, *Mahzü's-Şeyd fî Menâkıbi Saïd b. Zeyd*, thk. Haldun Hâlid el-Müflih, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 2004.
-, *Tezkiretü'l-Huffâz ve Tebsiretü'l-İkâz*, thk. Nureddîn et-Tâlib v.dğr., Dârü'n-Nevâdir, Suriye-Lübnân 2011.
-, *Zabru men Gaber fî men KeyyedeHu İbn Hacer*, thk. Nureddîn et-Tâlib v.dğr., Dârü'n-Nevâdir, Suriye-Lübnan 2011.
-, *Zeylu İbn Abdülhâdi 'alâ Tabakâti İbn Recep*, thk. Ebû Abdullah Mahmud b. Muhammed el-Haddâd, Dârü'l-Âsime, Riyad 1374.
-, *Zübedü'l-Ulûm ve Sahibu'l-Mantûk ve'l-Mefhûm*, thk. Abdullah b. Hüseyin el-Mûcan, Merkezü'l-Kevn, Mekke 2010.
- İbnü'l-Verdî, Zeynuddîn Ebu'l-Fevâris Ömer b. Muzaffer, *Târîhu İbni'l-Verdî*, el-Matbaatü'l-Vahhabiyye, Kahire ts.
- İbnü's-Salâh, Ebû Amr Takıyyüddîn Osmân b. Salâhiddîn eş-Şehrazûrî, *Mukaddimetu İbni's-Salâh fî Ulûmi'l-Hadis*, thk. Ebû Abdurrahman Salah b. Muhammed, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1995.
- İbnü'z-Zâhirî, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed, *Meşyehatü İbni'l-Buhârî*, nşr. İvaz İtkî Sa'd el-Hâzîmî, Dâru Âlemi'l-Fevâid, Mekke 1419.

- İbrahim Enis v.dğr., *el-Mu'cemu'l-Vasît*, Mektebetu's-Şurûk ed-Duveliyye, Kahire 2008.
- İğde, Muhyettin, *Siyasi-İtikadi Bir Mezhep Olarak Hanbeliliğin Teşekkül Süreci*, MÜFAV Yay., İstanbul 2016.
- İşpirli, Mehmet, "Kalkaşendi", *DİA*, İstanbul 2001, XXIV, 263-264.
- Kâdi İyâz, İyâz b. Mûsâ, *el-İlmâ' ilâ Ma'rifeti Usûli'r-Rivâye ve Takyîdi's-Semâ'*, thk. es-Seyyid Ahmed Sakr, Kahire 1970.
- Kalaç, Rıdvan, "Hicrî VI. Asırda Hadisçilerde Fikir Özgürlüğü İmkânı -Abdulğani el-Makdisî'nin (öl.600/1203) Uğradığı Mihneler Örneği-" *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2022, cilt: 2, sayı: 2, s.s. 1034-1061.
- Kanarya, Bayram, *Hadisin Fıkıh Usûlünde Kaynak Değeri-Fabreddin er-Râzî Üzerine Bir İnceleme-*, İlahiyat Yay., Ankara 2019.
- Kandemir, M. Yaşar, "Cemmâilî", *DİA*, İstanbul, 1993, VII, 338-340.
-, "el-Kemâl", *DİA*, İstanbul 2002, XXV, 222-224.
-, "Ğaribu'l-Hadis", *DİA*, İstanbul 1996, XIII, 378-379.
-, "İbnü'l-Kayserânî", *DİA*, İstanbul 2000, XXI, 109-111.
-, "Kütüb-i Sitte", *DİA*, İstanbul 2003, XXVII, 6-7.
- Kara, Mustafa, "Tekke", *DİA*, İstanbul 2011, XL, 368-370.
-, "Fevâid", *DİA*, İstanbul 1995, XII, 500-501.
- Kara, Seyfullah, *Büyük Selçuklular ve Mezhep Kavgaaları*, Endülüs Yay., İstanbul 2018.
- Karacabey, Sâlih, "Ziyâdetü's-Sika", *DİA*, İstanbul 2013, XLIV, 486-487.
- Kâtib Çelebi, *Keşfü'z-Zunûn 'an Esâmi'l-Kütüb ve'l-Fünûn*, I-II, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut ts.
- Kaya, Murat, *Hadis Kültüründe Süfî Müellifler*, (YYÜSBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Van 2016.
- Kehhâle, Ömer Rıza, *A'lamu'n-Nisâ' fî Alemlî'l-Arab ve'l-İslâm*, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut ts.
-, *Mu'cemu'l-Müellifin Terâcimü Musannifi'l-Kütübi'l-'Arabîyye*, I-XV, Mektebetü'l-Müsennâ-Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, Beyrut ts.
- Kılıç, M. Erol, "İbnü'l-Arabî, Muhyiddin", *DİA*, İstanbul 1999, XX, 493-516.
- Kırbaçoğlu, M. Hayri, *İslâm Düşüncesinde Hadis Metodolojisi*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2010.
-, "İmâm Şâfiî'nin 'Risâle'sinin Hadis İlmindeki Etkileri", *İslâmî Araştırmalar*, 1997, cilt: X, sayı:1-2-3, s.s. 87-99.
- Kırbyık, Kâsım, "İbn Müflih, Burhaneddin", *DİA*, İstanbul 1999, XX, 216-217.
- Koca, Ferhat, *İslâm Hukuk Tarihinde Selefi Söylem Hanbelî Mezhebi*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2011.
-, "Hanbelî Mezhebi", *DİA*, İstanbul 1997, XV, 525-547.
-, "İbn Abdülhâdi, Şemseddin", *DİA*, İstanbul 1999, XIX, 273-274.
-, "İbn Kudâme, Ebu'l-Ferec", *DİA*, İstanbul 1999, XX, 138-139.
-, "İbn Kudâme, Muvaffakuddin", *DİA*, İstanbul 1999, XX, 139-142.
-, "İbn Müflih, Şemseddin", *DİA*, İstanbul 1999, XX, 217-218.
-, "İbnü'l-Mibred", *DİA*, İstanbul 2000, XXI, 126-128.
-, "Merdâvi, Ali b. Süleyman", *DİA*, İstanbul 2004, XXIX, 177.
-, "Ravzatü'n-Nâzır", *DİA*, İstanbul 2007, XXXIV, 476.
-, "Kudâme Ailesi", *DİA*, İstanbul 2002, XXVI, 310-311.
- Koçak, Muhsin, "Gurre", *DİA*, İstanbul 1996, XIV, 211-212.
- Koçkuzu, Ali Osman, *Hadis İlimleri ve Hadis Tarihi*, Dergah Yay., İstanbul 1983.
-, *Rivâyet İlimlerinde Haber-i Vâhidlerin İtikat ve Teşri Yönlerinden Değeri*, Ensar Yay., İstanbul 2014.
- Koçyigit, Talat, *Hadis İstılabları*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yay., Ankara 1980.
- Kök, Bahattin, "Mevdûd İmâduddin Zengi", *DİA*, İstanbul 2004, XXIX, 430-431.
- Köycü, Erdoğan, *El-Mizzî'nin Hadis İlmindeki Yeri*, Araştırma Yay., Ankara 2013.

- Kurt, Abdurrahman, *Eyyübiler Devrinde Hadis*, (KSİÜSBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Kahramanmaraş 2018.
- Kurt, Rabia, “Münzirî'nin (ö. 656/1258) Hadis Aldığı Kadın Hocaları Hakkında Bir Değerlendirme (et-Tekmile Özelinde)”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2017, cilt: XV, sayı:29, s.s. 193-225.
- Kuşçu, Ayşe Dudu, “Eyyübiler”, *İslâm Tarihi ve Medeniyeti*, Ed., Mehmet Şeker, Siyer Yay., İstanbul 2018, VII, 259-326.
- Küçük, Cevdet, “Mehmed VI”, *DİA*, İstanbul 2003, XXVIII, 422-430.
- Küçükaşçı, Mustafa Sabri v.dğr., “İbn Asâkir, Ebu'l-Kâsım”, *DİA*, İstanbul, 1999, XIX, 324.
- Kürd Ali, Muhammed, *Hitatü's-Şam*, el-Mektebetü'n-Nüriyye, Dımaşk 1983.
- Laoust, Henri, *Le Précis de Droit d'İbn Qudâma*, Beyrouth 1950.
-, *İslâm'da Ayrılkçî Görüşler*, trc. E. Ruhi Fiğlalı- Sabri Hizmetli, Pınar Yay., İstanbul 1999.
-, “Hanâbila”, *Encyclopaedia of Islam*, (New Edition), Leiden 1986, III, 158-162.
- Leder, Stefan, “Yusuf b. 'Abd al-Hâdî” *Encyclopaedia of Islam*, (New Edition), Leiden 2002, XI, 354.
- Makdisî, George, *Ortaçağda Yüksek Öğretim*, (trc. Ali Hakan Çavuşoğlu –Tuncay Başoğlu), Klasik Yay., İstanbul 2012.
-, “İbn Kudâma el-Makdisî”, *Encyclopaedia of Islam*, (New Edition), Leiden 1986, III, 842-843.
-, “Hanbelî Mezhebi ve Tasavvuf”, trc. Ramazan Özmen, *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, 2007, cilt: VIII, sayı: 18, s.s. 297-310.
- Makrîzî, Ebû Muhammed Ahmed b. Ali, *el-Hitatü'l-Makrîziyye (el-Mevâ'iz ve'l-İ'tibâr bi-Zikeri'l-Hitat ve'l-Âsâr)*, thk. Halil el-Mansûr, I-IV, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1998.
-, *el-Mukaffâ'l-Kebîr*, thk. Muhammed el-Ya'levî, Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, Beyrut 1991.
- Mâlik b. Enes, *Muvatta' el-İmâm Mâlik*, thk. Muhammed Mustafâ el-A'zamî, I-VIII, Müessesetü Zâyed b. Sultân, Abudabi 2004.
- Malkoç, Abdülkerim, *Ziyâüddîn el-Makdisî ve el-Ehâdisü'l-Muhtâra İsimli Eseri*, (Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum 2020.
- Miura, Toru, *Dynamism in the Urban Society of Damascus: The Sâlihîyya Quarter from the Twelfth to the Twentieth Centuries*, Lieden: E.J. Brill, 2016.
- Mizzî, Ebu'l-Haccâc Yûsuf b. Abdîrrahmân, *Tehzîbü'l-Kemâl*, thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf, I-XXXV, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1983-1992.
- Müslim, Ebu'l-Huseyn Müslim b. el-Haccâc, *Sahîhu Müslim*, nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, I-V, Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabiyye, Kahire 1991.
- Nazlıgül, Hâbil, “İmâm Şâfiî'nin Hadis İlmine Katkıları”, *Uluslararası İmâm Şâfiî Sempozyumu*, 7-9 Mayıs 2010, Kent Işıkları Yay., İstanbul 2012.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şu'ayb, *Sünenü'n-Nesâî*, nşr. Mektebü Tahkîkî't-Türâsî'l-İslâmî, I-VIII, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut ts.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Şeref, *Sahîhu Müslim bi-Şerhi'n-Nevevî*, el-Matba'atü'l-Mısıriyye, Mısır 1929-1930.
-, *et-Takrîb ve't-Teyis li Ma'rifeti Süneni'l-Beşri'n-Nezîr*, thk. Abdullah Feyzî Kocaer, Mütercim Yay. Ankara 2017.
- Nuaymî, Abdulkadir b. Muhammed en-Nuaymî ed-Dımaşkî, *ed-Dâris fi Tarihi'l-Medâris*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1990.
- Oruçan, Osman, “İbn Hacer'in Yalancılıkla İtham Edilen Buhârî Râvîleri Savunusu Üzerine Bir Değerlendirme”, *Turkish Studies*, 2016, XI, sayı: 17, s.s. 487-518.
- Özafşar, M. Emin, “Tezkiretü'l-Huffâz”, *DİA*, İstanbul 2012, XLI, 76.
- Özben, Zübeyde, *Mâverâünnehir Hanefî Usûl Eserlerinde Sünnet Anlayışı -V.-VIII. Asırlar-*, (SÜSBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Sakarya 2018.

- Özkan, Hâlit, *Memlûklerin Son Asrında Hadis, -Kahire 1392-1517-*, Klasik Yay., İstanbul 2012.
-, "Vicâde", *DİA*, İstanbul 2013, XLIII, 100.
- Özmen, Ramazan, *Hanbelî Usûlcülerin Hadis Metodolojisi*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2018.
-, "el-Buhârî'nin Haber-î Vâhid Savunusunda Kullandığı Âyetler Üzerine Bir İnceleme", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 2009, cilt: IX sayı: 1, s.s. 217-251.
- Özşenel, Mehmet, "Bir Kemalin Hikâyesi - Makdisi'nin 'el-Kemal fi Esmâ'r-Rical'inin Dört Asırlık Serüveni", *Divân: İlmî Araştırmalar*, 2001, cilt: VI, sayı: 11, s.s.155-161.
- Pavlovitch, Pavel, "The Manda Family: A Dynasty of Isfahani Scholars", *Journal of Arabic and Islamic Studies*, 2018, cilt: 65, sayı: 5-6, s.s.640-674.
- Phillips, Jonathan, *The Crusades, 1095-1204*, Routledge Yay., New York 2014.
- Polat, Selahattin, *Mürsel Hadisler ve Delil Olma Yönünden Değeri*, TDV Yay., Ankara 2010.
-, "İbn Uleyye", *DİA*, İstanbul 1999, XX, 428-429.
-, "Kıraat", *DİA*, İstanbul 2002, XXV, 435.
-, "Mürsel", *DİA*, İstanbul 2006, XXXII, 52-54.
- Safedî, Salâhuddîn Halil b. İzzuddîn, *el-Vâfi bi'l-Vefeyât*, thk. Ahmed el-Arnaût, Türkî Mustafâ, I-XXIX, Dâru İhyâ'î-t-Türâsî'l-Arabî, Beyrut 2000.
-, *A'yânü'l-'Asr ve A'vânü'n-Nasr*, nşr. Ali Ebû Zeyd v.dğr., I-VI, Dâru'l-Fikri'l-Mu'âsir-Dâru'l-Fikr, Beyrut-Dımaşk 1998.
- Sandıkçı, Kemal, "Müstahrec", *DİA*, İstanbul 2006, XXXII, 111-112.
- Sarı, Mehmet Ali, "İmâle", *DİA*, İstanbul 2000, XXII, 177.
- Sayeed, Asma, "Kadın ve Hadis Rivâyeti Memlûkler Dönemi Şam Bölgesinden İki Örnek (I. Bölüm)", Trc. Orhan Yılmaz, *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2015, cilt: VII, sayı: 7, s.s.159-170.
-, "Kadın ve Hadis Rivâyeti Memlûkler Dönemi Şam Bölgesinden İki Örnek (II. Bölüm)", Trc. Orhan Yılmaz, *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2016, cilt: IX, sayı: 9, s.s.171-186.
- Şehâvî, Ebu'l-Hayr Muhammed b. Abdirrahmân, *ed-Dav'ü'l-Lâmî' li-Ebli'l-Karnî't-Tâsî'*, Dâru'l-Cil, Beyrut 1992.
- Serkis, Yûsuf b. Elyân, *Mu'cemü'l-Matbû'âtî'l-'Arabîyye ve'l-Mu'arrabe*, I-II, Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, Kahire ts.
- Sevgili, M. Macit, "Bir Usûlcü Olarak Cüveynî'nin Hadisçiliği ve Hadisçiliğine Dair Tartışmalar - Muâz Hadisi Özelinde-", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2018, cilt: XX, sayı: 37, s.s.217-246.
- Sıbt İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Muzaffer Yûsuf b. Kızıoğlu, *Mir'âtü'z-Zamân fi Târîhi'l-A'yân*, thk. Muhammed Berekât v.dğr., I-XXIII, Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, Dımaşk 2103.
- Sıddıkî, M. Zübeyir, *Hadis Edebiyatı Tarihi*, trc. Yusuf Ziya Kavakçı, Yeni Zamanlar Yay., İstanbul 2004.
- Sıddıkî, Muhammed b. Ahmed b. Muhammed, *Keşfu's-Sâtır Şerhu Gavamidi Ravdati'n-Nâzir*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2002, I, 413.
- Sifil, Ebû Bekir, "İbn Ferah", *DİA*, İstanbul 1999, XIX, 490-491.
- Souvget, Jean, *Dımaşku's-Şâm*, thk., Ekrem Hasan el-Ulebî, (trc. Fuad Efreml-Bustânî), Beyrut 1989.
- Suiçmez, Yusuf, *Sıkanın Ziyâdesi*, (KTÜSBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trabzon 1998.
- Suyûtî, Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr, *Tedribü'r-Râvî fi Şerhi Takribi'n-Nevevî*, Dâru İbn Hazm, Beyrut 2009.
-, *Buğyetü'l-Vuât fi Tabakati'l-Luğaviyyîn ve'n-Nuhât*, thk., Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim, Dâru'l-Fikr 1979.
-, *Tabakâtü'l-Huffâz*, nşr. Komisyon, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1983.

- Şakir, Mustafa, *Âlu Kudâme ve's-Sâlibiyye*, Dâru Talas, Dımaşk 1997.
- Şakir, Ahmed Muhammed, *el-Bâisu'l-Hasis Şerhu İhtisari Ulûmi'l-Hadis*, Dârü'l-Kütüb, Beyrut 1994.
- Şeşen, Ramazan, *Selahaddin Eyyûbi ve Devlet*, Çağ Yay., İstanbul 1987.
-, *Eyyûbiler*, İsam Yay., İstanbul 2012.
-, *Kudüs Fatihî Selahaddin Eyyûbi*, Yeditepe Yay., İstanbul 2016.
-, *Selahaddin Eyyûbi ve Devri*, İsar Vakfı Yay., İstanbul 2000.
-, *Selahaddin'den Baybars'a Eyyûbiler-Memlûkler (1193-1260)*, İSAR, İstanbul 2007, 330.
-, "Eyyûbiler", *DİA*, İstanbul 1995, XII, 20-31.
- Şevkânî, Ebû Abdullah Muhammed Ali, *el-Bedrü't-Tâli' bi Mehâsini men Ba'de'l-Karnî's-Sabi'*, Dârü'l-Kütübü'l-İslâmî, Kahire 1348.
- Şimşek, Murat, *İslâm Hukukunda Bağlayıcılık Bakımından Hz. Peygamber'in Tasarrufları*, (Selçuk Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Konya, 2008.
- Şümeysânî, Hasan, *Medârisu Dımaşk f'l-Asri'l-Eyyûbi*, Dârü'l-Âfaki'l-Cedide, Beyrut 1983.
- Taberânî, Süleymân b. Ahmed, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, thk. Hamdî Abdülmecîd es-Silefî, I-XXV, Mektebetü İbn Teymiyye, Kahire ts.
- Takkûş, Muhammed Süheyl, *Târihu'l-Eyyûbiyyîn fi Mısır ve Biladi's-Şâm ve İklîmi'l-Cezîre*, Dârü'n-Nefâis, Beyrut 2008.
- Tartı, Nevzat, *Muhtasar Hadis İlimleri ve Usûlu*, Otto Yay., Ankara 2015.
- Terzioğlu, Arslan, "Bimâristan", *DİA*, İstanbul 1992, VI, 163-178.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa, *Sünenü't-Tirmizî*, thk. Ahmed Muhammed Şakir v.dğr., Şirketü Mektebeti ve Matba'ati Mustafâ el-Bâbî, Mısır 1962-1977.
- Tomar, Cengiz, "Şam", *DİA*, İstanbul 2010, XXXVIII, 311-315.
-, "el-Melikü'l-Muazzam", *DİA*, İstanbul 2004, XXIX, 71-73.
- Tunç, Mazhar, *Suud Selefîliği –Hadis İlmi Bağlamında Bir Araştırma-*, İz Yay., İstanbul 2018.
- Turan, Mehmet, *Sahabe Mürseli*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2022.
- Uğur, Mucteba, *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*, TDV Yay., İstanbul, 1992.
-, "Aişe bint. Muhammed", *DİA*, İstanbul 1989, II, 206.
-, "Cerh ve Ta'dil İlmi Yönünden Sahihu'l-Buhârî Râvileri", *AÜİFD*, 1992, XXXII, s.s. 111-120.
- Uludağ, Süleyman, "Hankâh", *DİA*, İstanbul 1997, XVI, 42-43.
- Ünal, İsmail Hakkı, *İmam Ebû Hanîfe'nin Hadis Anlayışı ve Hanefî Mezhebinin Hadis Metodu*, DİB Yay., Ankara, 2012.
-, "Hanefî Usûlcülere Göre Hz. Peygamber'in Fiileri", *AÜİFD*, 1997, XXXVII, s.s. 191-199.
- Yâkût el-Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbüddîn b. Abdillâh, *Mu'cemü'l-Büldân*, I-V, Dâru Sâdir, Beyrut 1977.
- Yazıcı, Mahmut, *Sahabe Bilgisinin Tespiti*, MÜİFAV Yay., İstanbul 2015.
- Yıldırım, Enbiya, *Hadis Problemleri*, Rağbet Yay., İstanbul 2013.
- Yıldız, Kemal, "İbn Kâdi'l-Cebel", *DİA*, İstanbul 1999, XX, 101.
- Yılmaz, Harun, *Zengi ve Eyyûbi Dımaşk'ında Ulema ve Medrese*, Klasik Yay., İstanbul 2017.
- Yılmaz, Muhammed, *İbn Hacer'in Hocaları Bağlamında Kadın Hadisçiler*, Araştırma Yay., Ankara 2008.
- Yiğit, İsmail, *Siyasi-Dini-Kültürel-Sosyal İslâm Tarihi: Memlûkler*, Kayihan Yay., İstanbul 1991.
-, "Memlûkler Dönemi (1250-1517) İlmi Hareketine Genel Bir Bakış", *Türkler*, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, c. V, s. 1427-1440.
-, "Memlûkler", *DİA*, İstanbul 2004, XXIX, 90.
- Yiğit, Metin, *İlk Dönem Hanefî Kaynaklarına Göre Ebû Hanîfe'nin Usûl Anlayışında Sünnet*, İz Yay., İstanbul 2013.

Yücel, Ahmet, *Hadis Usûlü*, MÜİFAV Yay., İstanbul 2015.

Yücel, Ekrem, *Osmanlı Devri Dârülbahâdisleri ve Hadis Eğitimi*, (AÜSBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2012.

Zehebî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed, *Târîhu'l-İslâm ve Vefeyâtü'l-Meşâbir ve'l-A'lâm*, thk. Ömer Abdüsselâm Tedmürî, I-LIII, Dâru'l-Kütübî'l-Arabî, Beyrut 1986-2000.

....., *el-Emsâr Zevâtü'l-Âsâr*, thk. Muhammed el-Arnaûd, Dâru İbn Kesîr, Dımaşk-Beyrut 1985.

....., *el-'İber fi Haberî men Ğaber*, thk. Muhammed es-Sa'îd b. Besyûnî Zağlûl, I-IV, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1985.

....., *el-İşâre ila Vefeyât'î-A'yân*, thk. İbrahim Sâlih, Dâru İbnî'l-Esir, Beyrut 1991.

....., *el-Mu'in fi Tabakâti'l-Muhaddisîn*, thk. Hemmâm Abdurrahîm Sa'îd, Dâru'l-Furkân, Amman 1984.

....., *el-Mu'cemü'l-Muhtas bi'l-Muhaddisîn*, thk. Muhammed el-Habîb el-Heyle, Mektebetü's-Siddîk, Taif 1988.

....., *Mizanü'l-İ'tidâl fi Nakdi'r-Rical*, thk., Muhammed Berekât, Dâru Risaleti'l-Alemiyye, Dımaşk 2009.

....., *Mu'cemü's-Şuyûh*, thk., Ruhiye Abdurrahman es-Suyûfî, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1990.

....., *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, thk. Şu'ayb el-Arnaût v.dğr., I-XXV, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1982-1988.

....., *Tezkiretü'l-Huffâz*, tsh. Abdurrahmân b. Yahyâ el-Mu'allimî, I-IV, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1374.

Zeyneb bnt. Kemâl, *el-Ehâdisü'l-Muvâfakâti'l-'Avâlî*, thk. Mustafa İsmail Mustafa Said el-Ubeydî, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2006.

Ziriklî, Hayreddîn b. Mahmûd, *el-A'lâm*, I-VIII, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 2002.

Ziyâuddîn el-Makdisî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdilvâhid, *el-Ehâdisü'l-Muhtâre mimma Lem Yubrichü'l-Buhârî ve Müslim fi Sahîbahayhimâ*, thk. Abdülmelik b. Abdillâh b. Dehîş, I-XIII, Dâru'l-Hadr, Beyrut 2000.

....., *en-Nehyü 'an Sebbi'l-Ashâb vemâ Fihî min'el-İsmi ve'l-'İkâb*, thk., Muhammed Ahmed Aşûr- Cemâl Abdülmün'im el-Kûmî, Dâru'z-Zehabiyye, Kahire 1994.

....., *Cüz'ün fi Hadisi'l-Kulleteyn bi Cem'i Turukihî's-Sâbit*, thk. Yusuf b. Muhammed Mervan, Dâru'l-Beşîri'l-İslâmiyye, Beyrut 2012.

....., *Cüz'ün fi'z-Zebbi'ani'l-İmam et-Taberânî*, nşr. Nizâm b. Muhammed Sâlih Ya'kûbî, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut 2009, (*Silsiletü Likâi'l-Aşri'l-Evâbir bi'l-Mescidi'l-Haram* içinde, XI).

....., *Cüz'ün fihî zikrû Salati'l-Mustafa Halfe Ebi Bekir es-Siddik*, nşr. Nizam b. Muhammed Sâlih Ya'kup, Beyrut 2011.

....., *el-Udde li'l-Kerbi ve'l-Şidde*, thk. Yasir b. İbrahim b. Muhammed, Dâru'l-Miškât, Kaire 1994.

....., *Fadâilü'l-A'mâl*, thk. Ğassan İsâ Muhammed, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1987.

....., *İttibâu's-Sünen ve'ctinâbi'l-Bida'*, thk. Muhammed Bedreddîn el-Kahvecî-Mahmûd el-Arnâvûd, Dâru İbn Kesîr, Dımaşk 1987.

....., *Menâkibu Ca'fer b. Ebi Tâlib*, nşr. Muhammed Hasan Ali Yasin, Matbaatu'l-Maârif, Bağdat 1969.

....., *Sebetü Mesmû'ati'l-İmam el-Hafız Ziyâuddîn Muhammed b. Abdülvâhid el-Makdisî*, thk., Muhammed Mutî el-Hâfız, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Dubâi 1419.

....., *Sfâtu'n-Nebî ve Cemîlü Ahlakihî ve Edebihî*, thk. Fevz Ahmed Zemerli, Dâru İbn Hazm, Beyrut 2004.

....., *Tıbbu'n-Nebevî*, thk. Mecdî Fethî es-Seyyid, Dâru's-Sahâbe li't-Turâs, Tanta 1989.

....., *es-Sünen ve'l-Ahkâm 'ani'l-Mustafâ 'Aleyhi Efdalü's-Salâti ve's-Selâm*, thk. Ebû Abdillâh Huseyn b. Ukkâşe, I-VI, Dâru Mâcid Asîrî, 2004.

Fecr Yayınları: 657

FÂTİMİLER DÖNEMİNDE EĞİTİM

Dr. Münir ECER

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör

Doç. Dr. Ahmet ÇAKMAK
(Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Nisan 2023

ISBN: 978-625-6436-04-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülcebbar, Kâdî, *Tesbîtü Delâilî'n-Nübüvve*, (Çev.: M. Şerif Eroğlu), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2017.
- Abdulgader, Khamis, *Everyday Life in Cairo in The Fatimid Era*, (Doctoral Thesis), Karabuk University Institute of Social Sciences Department of History, Karabük 2019.
- Abîd, Seyyid Abîd Ali, "Şîilerin Siyasî Teorisi", *İslam Düşüncesi Tarihi*, (3. Baskı), Edt. Mian Muhammed Şerif, İnsan Yayınları, İstanbul 2019.
- Adair, John, *Etkili Motivasyon*, (Çev.: Salih Uyan), Babıali Kültür Yayınları, Ankara 2013.
- Akınoğlu, Orhan, "Eğitim programlarının- Müferadatın Doğası", (Edt.: Aşşen Bakioğlu), *Eğitim Bilimine Giriş*, (2. Baskı), Nobel Yayınları, Ankara 2015, 247-264.
- Akmam, Nakhlu Zatul ve Shamsuzzoha, A.T.M., "Fatimid Library: History, Development And Management", *Jornal Of The Bangladesh Association Of Young Researchers*, 2 (1), 2014, 21-32.
- Akyürek, Süleyman, "Din Eğitimi Gerçekliği ve Din Eğitimi Bilimlerine İlişkin Bir Analiz", *Bilimname*, XIX (2), 2010, 117-136.
- Akyüz, Yahya, *Türk Eğitim Tarihi*, (16. Baskı), Pegem Yayınları, Ankara 2010.
- Altaş, Nurullah, Arıcı, İsmail, "Din Eğitiminin Bilimselleşme Süreci", Edt. Mustafa Köylü, Nurullah Altaş, *Din Eğitimi*, Gündüz Yayınları, Ankara 2012, 40-69.
- Anderson, Richard C. ve Faust, Gerald W., *Educational Psychology: The Science of Instruction & Learning*, Dod Mead & Company, New York 1973.
- Arslantaş, Nuh, *İslam Dünyasında İktisadi ve İlmî Hayatta Yahudiler*, İFAV Yayınları, İstanbul 2009.

- Avcı, Casim, “Hilafet”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1998, XVII, 539-546.
- Avcı, Necati, “İslam Dünyasında Kütüphaneciliğin Doğuşu ve İlk Örnekleri (Beytü'l-Hikme'den Daru'l-Hikme'ye)”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2000, 5-14.
- Avcı, Süleyman, “Öğretim Ortamı Oluşturma”, *Eğitim Bilimine Giriş*, (2. Basım), Edt. Ayşen Bakıoğlu, Nobel Yay, Ankara 2015.
- Avcu, Ali, “Bâtınî Din Anlayışının Epistemik Temelleri”, *Kur'an'ın Bâtınî ve İşârî Yorumu*, Edt. Mustafa Öztürk, Kuramer, İstanbul 2018.
- _____, “Erken Dönem İsmaililiğinde Şeriatın Neshi Sorunu Üzerine”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13(2), 2009, 267-287.
- _____, “Fâtımî İmamet Anlayışında Değişim Süreci”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 2011, 151-171.
- _____, “Fatımi-Karmati İlişikisine Dair Bazı Mülâhazalar”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13 (2), 2009, 243-265.
- _____, *Karmatilerin Doğuşu ve Gelişim Süreci*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri (İslam Mezhepler Tarihi) Anabilim Dalı, Ankara 2009.
- Ay, Zahide “Orta Asya'da Şiilik: Horasan, Maveraünnehir ve Bedahşan'a İsmaililiğin Girişi ve Gelişimi”, *Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 62, 2012, 271-286.
- Ayan, Ergin, “Fatımiler, Selçuklular ve Haçlılar Arasında Kudüs”, *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, 2 (I), 2019, 1-12.
- Aydın, Mehmet Zeki, *Din Öğretiminde Yöntemler*, Nobel Yayınları, Ankara 2004.
- Ayhan, Halis, *Eğitim Bilimine Giriş*, İstanbul Aydın Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2011.
- Aysevener, Kubilay, *Tarih Felsefesi*, Say Yayınları, İstanbul 2015.
- Başaran, İbrahim Ethem, *Eğitim Psikolojisi*, Nobel Yayınları, Ankara 2005.

- Bakırcıoğlu, Rasim, *Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü*, Anı Yayınları, Ankara 2002.
- Behrens-Abouseif, Doris, “İbn Tolun Camii”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1999, XX, 416-418.
- _____, “Hâkim Camii”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1997, XV, 184-185.
- Beken, Ahmet, *İlk Kuruluş Dönemlerinde Medreselerde Dinî İlimlerin Öğretimi -Nizâmiye ve Mustansiriyye Örnekleri-*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana 2014.
- Berg, Bruce L. Ve Lune, Howard, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (4. Baskı), (Çev.: Eren Can Aybek), Eğitim Yayınevi, Konya 2019.
- Berkey, Jonathan P., *Ortaçağ Kahire’sinde Bilginin İntikali*, Klasik Yayınları, İstanbul 2015.
- Bloom, Jonathan M., *Kâğıda İşlenen Uygarlık: Kağıdın Tarihi ve İslam Dünyasına Etkisi*, (2. Baskı), (Çev.: Zülal Kılıç), Kitap Yayınevi, İstanbul 2020.
- Bora, Fozia, “Did Salâh al-Dîn Destroy The Fatimids’ Books? An Historiographical Enquiry”, *Journal of The Royal Asiatic Society*, 25(1), 2015, 21-39.
- Bozkurt, Nebi, “Medrese”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Ankara 2003, XXVIII, 323-327.
- Brett, Michael, *The Fatimid Empire*, Edinburgh University Press, Edinburgh 2017.
- Büyükkara, Mehmet Ali, “İsmaili Dai ve Fatimi Da’vet”, *İlam Araştırma Dergisi*, 3(1), 1998, 9-36.
- Büyüköztürk, şener, Çakmak, Ebru Kılıç, Akgün, Özcan Erkan, Karadeniz, şirin, Demirel, Funda, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (24. Baskı), Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2018.
- Cahen, Claude, *İslamiyet: Doğuşundan Osmanlı Devletinin Kuruluşuna Kadar*, (Çev.: Esat Nermi Erendor), Bilgi Yayınları, İstanbul 1990.

- Calderini, Simonetta, “Leading From The Middle’: Qadi Al-Nu’man On Female Prayer Leadership”, Edt. Farhad Daftary, Shainool Jiva, *The Fatimid Caliphate: Diversity Of Tradition*, I.B. Tauris Publishers, London 2018, 94-117.
- Canard, M., “Fâtımids”, Edt. Bernard Lewis, C. H. Pellat, J. Schacht, *EI*, E. J. Brill, Leiden 1991, 850-862.
- Cevizci, Ahmet, *Eğitim Sözlüğü*, Say yayınları, İstanbul 2010.
- Clarke, Peter B., “İsmaililer: Bir Cemaat İncelemesi”, Çev. Onur Kutlu Şentürk, *Tarih Okulu*, VI, 2010, 187-201.
- Cortese, Delia, “Transmitting Sunni Learning İn Fatimid Egypt: The Female Voices”, Edt. Farhad Daftary, Shainool Jiva, *The Fatimid Caliphate: Diversity of Tradition*, I.B. Tauris Publishers, London 2018, 164-191.
- Creswell, John W., *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*, (3. Baskı), Çev. Yüksel Dede, Eğiten Kitap Yayınları, Ankara 2017.
- _____, *Nitel Araştırma Yöntemleri*, (5. Baskı), (Çev.: Mesut Bütün), Selçuk Beşir Demir, Siyasal Kitabevi, Ankara 2020.
- Cüceloğlu, Doğan, *İnsan ve Davranış*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2018.
- Cüveynî, Alaaddin Ata Melik, *Tarih-i Cihan Güşa*, (Çev.: Mürsel Öztürk), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2013.
- Çağrı, Mustafa, “Da’vet”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1994, IX/16-19.
- Çapçioğlu, Fatma ve Açıkgöz, Öznur Kalkan, “Nitel Araştırmalarda Kullanılan Araştırma Teknikleri”, Edt. Özcan Güngör, *Bilimsel Araştırma Süreçleri: Yöntem, Teknik ve Etiğe Giriş*, Grafiker Yayınları, Ankara 2018.
- Çekiç, Ayşe, “Selçuklulardan Eyyubilere Sünni-İslam Devlet Siyasetinde Mısır’ın Yeri ve Önemi”, *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 2018, 119-138.
- Çelebi, Ahmed, *İslâm’da Eğitim- Öğretim Tarihi*, (4. Baskı), (Çev.: Ali Yardım), Damla Yayınevi, İstanbul 2013.
- Çelik, Abbas, *Din Eğitimi*, (2. Baskı), Arı Sanat Yayınları, İstanbul 2017.

- Çelik, Aydın, *Fâtımiler Devleti Tarihi (909-1171)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2018.
- _____, “Fatimiler Devletinin Kuruluşu”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, XV (2), 2005, 433-453.
- _____, “Fatimilerin Hicaz Politikası”, *Orta Doğu Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 2010, 145-162.
- Çelik, Havva İslam, *İslam Kültür ve Medeniyet Tarihinde Daru’l-Hikme*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2019.
- Çelik, Kazım, “Disiplin Oluşturma ve Kural Geliştirme”, *Etkili Sınıf Yönetimi*, (4. Baskı), Edt. Hüseyin Kıran, Anı Yayınları, Ankara 2008, 237-268.
- Daftary, Farhad, “Hamîdüddîn Kirmânî”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Ankara 2002, XXVI, 63-64.
- _____, *Ismailis in Medieval Muslim Societies*, I.B. Tauris Publishers, London 2005.
- _____, *İsmailîler: Tarihleri ve Öğretileri*, (Çev.: Ahmet Fethi), Alfa Tarih Yay, İstanbul 2017.
- _____, “Klasik İsmailî İnancında Hz. Ali’nin Yeri”, *Tarihten Teolojiye: İslam İnancında Hz. Ali*, Haz. Ahmet Yaşar Ocak, Türk Tarih Kurumu Yay, Ankara 2005, 55-78.
- _____, “The Early Ismaili Imamate: Background To the Establishment of The Fatimid Caliphate”, Edt. Farhad Daftary, Shainool Jiva, *The Fatimid Caliphate: Diversity of Tradition*, I.B. Tauris Publishers, London 2018, 10-21.
- _____, “The Ismaili Da’wa Outside The Fatimid Dawla”, The Institute of Ismaili Studies, <https://www.iis.ac.uk/academic-article/ismaili-da-wa-outside-fatimid-dawla>. (Erişim Tarihi: 27/12/2020).
- Daftary, Farhad ve Jiva, Shainool, *The Fatimid Caliphate: Diversity of Tradition*, I.B. Tauris Publishers, London 2018.
- Dayf, Şevki, *Tarihü’l-Edebi’l-Arabi 7 Asru’d-Düvel ve’l-İmarat: Mısır, Daru’l-Maarif*, Kahire 1990.
- Demirci, Mustafa, *Beytü’l-Hikme: Kuruluşu, İşleyişi ve Etkileri*, (3. Baskı), İnsan Yayınları, İstanbul 2019.

- Demirel, Özcan, *Genel Öğretim Yöntemleri*, Ankara 1992.
- Demirtaş, Zeynep, “Eğitimde program Değerlendirme Yaklaşımlarına Genel Bir Bakış”, *Sakarya Üniversitesi Journal of Education*, 7 (4 özel sayı), 2017, 756-768.
- DİB, *Kur'an Yolu Meali*, (8. Baskı), Ankara 2018.
- Dirik, Mehmet Zahit, *Eğitim Programları ve Öğretim İlke ve Yöntemleri*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2014.
- Dündar, Mahmut, *Mısır Eyyübülerinde Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2014.
- _____, “Eyyübî Dönemi Mısır Medreseleri”, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 36, 2017, 145-176.
- Ebu'l-Ferec İbnü'l-Cevzî, Abdurrahman b. Ali b. Muhammed, *el-Muntazam fi Târîhi'l-Mülûk ve'l-Ümem*, (2. Baskı), Tahkik: Muhammed Abdülkadir 'Atâ, Mustafa Abdülkâdir 'Atâ, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 1995.
- Ebu'l-Uyûn, Mahmûd, *el-Câmiu'l-Ezher: Nebzetün fi Târîhibi*, Matbaatü'l-Ezher, Kâhire 1949.
- Ecer, Münir ve Şimşek, Eyup, “Fâtımî Hutbelerinin Eğitim Açısından İncelenmesi: Bir İçerik Analizi Çalışması”, *Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 19, 2022, 1-30.
- Ecer, Münir, *İbnü'l-Heysen*, Siyer Yayınları, İstanbul 2022.
- Ecer, Münir ve Şimşek, Eyup, “İnanç ve Siyaset Kısacasında Eğitim: Fâtımiler Döneminde Medreseler”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 2022, 574-600.
- ed-Dâî, Sikatü'l-İmâm 'Alemü'l-İslâm, *el-Mecâlisü'l-Mustansırıyye*, Tahkik: Muhammed Kâmil Hüseyin, Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, Kâhire, Tarihsiz.
- ed- Devâdârî, Ebu Bekr b. Abdullah b. Aybek, *Kenzü'd-Dürer ve Câmiu'l-Gurer 6: Ed-Dürretü'l- Mediyye fi Ahbâri'd-Devleti'l-Fâtımiyye*, (Thk. Selahaddin El-Müneccid), Merkezi Vedüd, Kâhire 1961.
- ed-Dişravî, Ferhad, *el-Hilâfetü'l-Fâtımiyyîn bi'l-Mağrib*, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut-Lünban 1994.

- Efendioğlu, Mehmet, "Silefi", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2009, XXXVII, 198-200.
- Egan, Keiran, "What is Curriculum?", *Journal of The Canadian Association for Curriculum Studies*, 1(1), 2003, 9-16.
- Ekinçi, Abdullah, *IX.-XI. Yüzyıllarda Karmatilerin Siyasi, Sosyal ve İktisadi Faaliyetleri*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2002.
- el-Antâkî, Yahya b. Said b. Yahya, *Târihu'l-Antâkî*, (Tahkik: Ömer Abdüsselam Tedmûrî), Cürüs Yayınları, Trablus-Lübnan 1990.
- el-Âmirî, Muhammed Hüsni, *Nüzhetu'l-Elbâb fî Târihi Mısr ve Şu'arai'l-Asr ve Mürâselâti'l-Abbâb*, Matbaatü'l-Hilâl, 1896.
- el-Aynî, Ebû Muhammed Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ b. Hüseyin, *Umdetu'l-Kârî Şerhu Sahîbi'l- Buhârî*, Dâru'l-İhyâ, Beyrut, Tarihsiz.
- el- Bağdâdî, Ebu Mansûr Abdülkâhir b. Tâhir b. Muhammed, *Mezhepler Arasındaki Farklar (el-Fark Beyne'l-Fırak)*, (Çev.: Ethem Ruhi Fığlalı), Kalem Yayınevi, İstanbul 1979.
- el- Bûhî, Muhammed, *el-Ezher Târihuhu ve Tatavvuruhu*, Kahire 1964.
- el-Cevzerî, Ebû Ali Mansur Azîzî, *Sîretü'l- Üstâz Cevzer*, Tahkik: Muhammed Kamil Hüseyin, Muhammed Abdülhadi Şa'ria, Matbaatü'l-İtimad, 1962.
- el-Endülüsi, Ebû'l-Kâsım Sâid b. Ahmed b. Abdurrahman b. Muhammed *Tabakâtü'l-Ümem: Milletlerin Bilim Tarihi*, (Çev.: Ramazan Şeşen), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul 2014.
- el-Gazâlî, Muhammed b. Muhammed b. Muhammed Ebû Hâmid *Fedâihu'l-Bâtıniyye*, (Tahkik: Abdurrahman Berevi), Dâru'l-Kütübî's-Sekâfiyye, Kuveyt 1964.
- el-Hâkim, Ebû Abdullah Muhammed b. Abdullah, *el-Müstedrek Ala's-Sahîhayn*, (Tahkik: Mustafa Abdülkâdir Atâ), Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1990.
- el-Hamevî, Şihâbuddîn Ebû Abdullah Yâkût b. er-Rûmî el-Bağdâdî, *Mu'cemu'l-Buldân*, Dâru's-Sâdir, Beyrut, 1977.

- _____, *Mu'cemü'l-Üdeba İrşâdü'l-Erib İlä Ma'rifeti'l-Edib*, (Tahkik: İhsan Abbâs), Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut-Lübnan 1993.
- el-Hemdâni, Hüseyin b. Feyzullah, *es-Süleyhiyyûn ve'l-Hareketü'l-Fâtımiyye fi'l-Yemen*, Mektebetü Mısr, Kâhire 1955.
- el- Kâdi, Hâlid B. Abdurrahman, *el-Hayâtü'l-İlmiyye fi Misri'l-Fâtımiyye*, Dârü'l- Arabiyeti'l- Mevsu'at, Beyrut- Lübnan 2008.
- el-Kalkaşandı, Ebu'l-Abbâs Ahmed, *Subhu'l- Ażâ*, Dârü'l- Kütübü'l-Mısıriyye, Kahire 1922.
- el-Kindî, Ebü Ömer Muhammed b. Yûsuf, *Kitâbu'l-Vulât ve Kitâbu'l-Kudât*, Tahkik: Rhuvon Guest, Matbaatu'l-Âbâ, Beyrut 1908.
- el-Kureşi, ed-Dâi İdris İmâdüddîn, *Kitâbu Zehru'l-Meânî*, Tahkik: Mustafa Galib, el-Müessesetü'l-Câmia, Beyrut 1980.
- _____, *Târîhu'l-Hulefâi'l-Fâtımiyyîn Bi'l-Mağrib: el-Kısmu'l-Hâmis Min Kitâbi 'Uyûni'l-Ahbâr*, Thk. Muhammed El-Ya'lavi, Daru'l-Garbi'l-İslami, Beyrut-Lübnan 1985.
- _____, *Uyûnu'l-Ahbâr ve Fünûnu'l-Âsâr 6: Abbârü'd-Devleti'l-Fâtımiyye*, Tahkik. Mustafa Galib, Dârü'l-Endülüs, Beyrut-Lübnan 1984.
- el-Makrîzi, Takiyüddin Ahmed b. Ali, *el-Mevâiz ve'l-İtibâr bi Zikri'l-Hitat ve'l-Âsâr*, Tahkik: Muhammed Zinhum, Mediha Eş-Şerkavî, Mektebetü'l- Medbulî, Kâhire 1997.
- _____, *İttiâzu'l-Hunefâ Bi-Ahbâri'l-Eimmeti'l-Fâtımiyyin El-Hulefâ*, (2. Baskı), (Tahkik: Cemâlüddin Eş-Şeyyâl), Kahire 1996.
- _____, *Kitâbü'l-Mukaffâ el-Kebîr*, (Tahkik: Muhammed el-Ya'lavî), Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut-Lübnan 1991.
- el-Kirmânî, ed-Dâi Ahmed Hamidüddîn, *Râhatü'l-Akl*, (Tahkik: Muhammed Kâmil Hüseyin), Muhammed Mustafa Hilmi, Dârü'l-Fikri'l-Arabî, Kâhire 1953.
- el-Mukaddesî, el-Beşşârî, *Absenü'r-Tekâsim fi Ma'rifeti'l-Ekâlîm*, (3. Baskı), Mektebetü'l-Medbulî, Kâhire 1991.
- el-Yemenî, 'Umâre, *Kitâbu'n-Nüteki'l-Asriyye fi Abbâri'l-Vüzerâi'l-Mısıriyye*, (Tahkik: Hartwig Derenbourg), Mektebetü'l-Müsennâ, Bağdat 1897.

- Elmas, Mümtaz Mehmet, *Fâtımî Devletinin Sünmî-Şit Siyaseti: Bu Çerçevedeki Faaliyet ve Uygulamaları*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, İzmir 2019.
- en-Neccar, Muhammed Tayyib “On Asır Boyunca el-Ezher Üniversitesi”, *Diyanet İlmî Dergi*, (Çev.: Ali Arslan Aydın), 7(70-71), 1968, 21-27.
- en-Nedîm, Muhammed b. İshak *el-Fibrîst*, (Çev.: Ramazan Şeşen), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul 2019.
- en-Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali el-Horasânî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, Tahkik: Hasan Abdülmün'im Şelbî, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2001.
- en-Neysâbü'rî, Ahmed b. İbrâhîm, “er-Risâletü'l-Mücezeti'l-Kâfiye fi Âdâbî'd-Duât”, Verena Klemm, Paul E. Walker, *A Code of Conduct: A Treatise on Etiquete of The Fatimid Ismaili Mission*, I. B. Tauris Publishers, London 2011
- _____, “Kitâbu İsbâtî'l-İmâme”, Tahkik: Arzina R. Lalani, *Degrees of Excellence: A Fatimid Treatise on Leadership In Islam: A New Arabic Edition And English Translation of Ahmad b. Ibrahim Al-Naysaburi's Kitab İthbat Al-İmama*, İ.B. Tauris Publishers, New York 2010.
- en-Nu'mân, Kâdî b. Muhammed, *el-Himme fi Âdâbî Etbâi'l- Eimme*, (Tahkik: Mustafa Galib), Mektebetü'l- Hilal, Beyrut 1985.
- _____, *el-Himme fi Âdâbî Etbâi'l- Eimme*, Tahkik: Muhammed Kâmil Hüseyin, Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, Kahire (Tarihsiz).
- _____, *Kitâbu İftitâh ed-Da've*, Tahkik: Ferhad Ed-Dişravî, Şirketü't-Tûnusiyye et-Tavzî', Tunus 1986.
- _____, *Kitâbu'l-Mecâlis ve'l-Müsâyerât*, Tahkik. Habib El-Fekî, İbrahim Şebbûh, Muhammed El-Ya'lavî, Dâru'l-Muntazar, Beyrut-Lübnan 1996.
- _____, *Te'velü'd-Deâim*, Müessesetü'l-A'lemî li'l-Matbûât, Beyrut 2006.
- en-Nüveyrî, Şihâbüddîn Ahmed B. Abdülvehhâb, *Nihâyetü'l-Ereb Fi Fünûni'l-Edeb*, (Tahkik. Müfid Kumayha), Dâru'l-Kütüb'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan 2004.

- Erünsal, İsmail E., “Dârülilim”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1993, VIII, 539-541.
- _____, *Orta Çağ İslâm Dünyasında Kitap ve Kütüphane*, (2. Baskı), Timaş Yayınları, İstanbul 2020.
- Ertürk, Selâhattin, *Eğitimde Program Geliştirme*, Hacettepe Üniversitesi Basımevi, Ankara 1972.
- es-Suyûtî, Celâlüddin Abdurrahman b. Ebûbekr, *Buğyetü'l-Vu'ât fî Tabakâti'l-Lugaviyyîn ve'n-Nuhât*, Tahkik: Muhammed Ebu'l-Fadl İbrâhîm, 1964.
- _____, *Hüsnü'l-Muhâdara fî Târihi Mısr ve'l-Kâhire*, Tahkik: Muhammed Ebu'l-Fadl İbrâhîm, Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabiyye, 1967.
- eş-Şehristânî, Ebu'l-Feth Tâcüddîn Muhammed b. Abdülkerim, *el-Milel ve'n-Nihâl: Dinler, Mezhepler ve Felsefî Sistemler Tarihi*, çev. Mustafa Öz, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul 2015.
- eş-Şeyyal, Cemâlüddîn, *Târihu Medîneti'l-İskenderiyye fî'l-Asri'l-İslâmî*, Daru'l-Maarif, Kahire 1966.
- eş-Şirâzî, Dâi'd-Duât Müeyyed fî'd-dîn, *el-Mecâlisü'l-Müeyyediyye*, Tahkik: Muhammed Abdülgaffar, Mektebetü'l-Medbüli, Kâhire 1994.
- Eyice, Semavi, “Akmer Camii”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1989, II, 282-283.
- _____, “Amr b. Âs Camii”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1991, III, 81-82.
- ez-Zehabî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Târihu'l-İslâm ve Vefeyâtü'l-Meşâhîr ve'l-A'lâm*, Tahkik: Abdusselâm Tedmurî, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut 1991.
- ez-Zehabî, Şemsüddîn Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Ma'rifetü'l-Kurrai'l-Kibâr 'Ala't-Tabakât ve'l-A'sâr*, (Tahkik: Tayyar Altıkulaç), İstanbul 1995.
- Fazlur Rahman, *İslam*, (9. Baskı), (Çev. Mehmet Dağ, Mehmet Aydın), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2009.
- Fehd, Tefvik, “İlm-i Felek”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2000, XXII, 126-129.

- Fidan, Nurettin, *Okulda Öğrenme ve Öğretme*, (3. Baskı), Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2012.
- Fierro, Maribel, “Al-Turtushi And The Fatimids”, Edt. Farhad Daftary, Shainool Jiva, *The Fatimid Caliphate: Diversity Of Tradition*, I.B. Tauris Publishers, London 2018, 118-163.
- Furat, Ayşe Zişan, “Medreselerde Eğitim: Osmanlı Dönemi Medreseleri”, (Edt. Mustafa Köylü, Şakir Gözütok), *Ana Hatlarıyla İslam Eğitim Tarihi*, Ensar Yayınları, İstanbul 2017, 197-240.
- Gâlib, Mustafa, *Erba’u Kütübün Hakkâniye*, el-Müessesetü'l-Câmi’a, Beyrut 1987.
- _____, *Târihu'd-Dâ’veti'l-İsmâiliyye*, Dâru'l-Yakaza, Dımaşk 1953.
- Genç, Süleyman, *Fâtîmî-Abbâsî- Selçuklu Münasebetleri ve Besâsiri İsyamı*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1995.
- Gibb, H. A. R., “Amir al-Mu’minin”, Edt. H. A. R. Gibb, J. H. Kramers, E. Levi-Provençal, J. Schacht, *EI*, E. J. Brill, Leiden 1986, I/445.
- Giordan, André, *Öğrenme*, (Çev.: Mehmet Baştürk, Ebubekir Bozavlı, Murat Tulan), De Ki Basım Yayın, Ankara 1998.
- Goitein, S., ve Friedman, Mordechai A. *India Traders Of The Middle Ages: Documents From The Cairo Geniza*, Brill, Boston 2008.
- Gölpınarlı, Abdülbakiy, *Tarih Boyunca İslâm Mezhepleri ve Şiilik*, Der Yayınları, İstanbul 1987.
- Gözütok, Şakir, *İlk Dönem İslam Eğitim Tarihi*, Fecr Yayınları, Ankara 2002.
- _____, *İslam Medeniyetinde Eğitim Felsefesi*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2019.
- _____, *İslâm’ın Altın Çağında İlim*, Nesil Yayınları, İstanbul 2012.
- _____, “Medreselerin Ortaya Çıkışı ve İlk Medreseler”, (Edt. Fikret Gedikli), *Medrese Geleneği ve Modernleşme Sürecinde Medreseler*, M.Ş.Ü. Yayınları, Muş 2013, 199-216.

- _____, *Resulullah Döneminde Eğitim ve Öğretim*, Nesil Yayınları, İstanbul 2014.
- _____, “Tasavvufi Kurumlarda Öğretim”, Mustafa Köylü, Şakir Gözütok (Edt.), *Ana Hatlarıyla İslam Eğitim Tarihi*, Ensar Yayınları, İstanbul 2017, 273-298.
- Güner, Ahmet, “Ebû Kâlicâr”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Ankara 1994, X/171-172.
- Gürbüz, Sait ve Şahin, Faruk, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, (5. Baskı), Seçkin Yayınları, Ankara 2018.
- Hafâcî, Muhammed Abdülmün'im ve Subh, Ali Ali, *el-Ezher fi Elfi 'Âm*, (3. Baskı), Mektebetü'l-Ezheriyye, Kâhire 2011.
- Halm, Heinz, *The Fatimids And Their Traditions Of Learning*, (2. Basım), Trns. Azizeh Azodi, I.B.Tauris Publishers, London 2001.
- Han, Muhammed Abdurrahman, “Fizik ve Mineroloji”, *İslam Düşüncesi Tarihi*, (3. Baskı), Ed. Mian Muhammed Şerif, İnsan Yayınları, İstanbul 2019.
- Hasan, Hasan İbrahim, *el-Fâtımiyyûn fi Mısr*, el-Matbaatu'l-Emiriyye, Kâhire 1932.
- Hasan, Zeki Muhammed, *Künûzu'l-Fâtımiyyîn*, Dâru'l-Kütübî'l-Mısrıyye, Kâhire, 1937.
- Hâşim, Hüseyinî Abdülmecid ve Hâşim Ahmed Ömer, *el-Muhaddisûn fi Mısr ve'l-Ezher*, Mektebetü Garîb, Tarihsiz.
- Hesapçıoğlu, Muhsin, *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, (3 Baskı), Beta Yayınları, İstanbul 1994.
- Hizmetli, Sabri, “Karmatiler”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2001, XXIV/510-514.
- Hodgson, M. G. S., “Batuniyya”, Edt. H. A. R. Gibb, J. H. Kramers, E. Levi-Provençal, J. Schacht, *EI*, E. J. Brill, Leiden 1986.
- _____, “Dâî”, Edt. Bernard Lewis, C. H. Pellat, J. Schacht, *EI*, E. J. Brill, Leiden 1991, II, 97-98.
- Hourani, Albert, *Arap Halkları Tarihi*, (10. Baskı), (Çev.: Yavuz Alogan), İletişim Yay, İstanbul 2013.
- Hüseyin, Muhammed Kâmil, *Divânü'l-Müeyyed fi'd-Dîn Dâî'd-Duât*, Dâru'l-Kâtib e-Mısrî, Kâhire 1949

- _____, *fi Edebi Mısri'l- Fâtımiyye*, Daru'l-Fikri'l-Arabi, Tarihsiz.
- _____, *Sîretü'l-Müeyyed fi'd-Dîn Dât'd-Duât: Tercemetü Hayâtihi Bi-kalemihî*, Darü'l-Kâtib el-Mısri, Kahire 1949.
- Ivanow, Wladimir, *Ismaïli Tradition Concerning The Rise of The Fatimids*, Oxford University Press, New York 1942
- _____, "The Organization of The Fatimid Propaganda", *Orientalism: Early Sources*, Edt. Bryan S. Turner, Routledge, New York 2000, 1-36.
- Işıkdoğan, D., Korukçu, A., "Geçmişten Günümüze Eğitim Yeri Olarak Cami-Mescit", *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, XIII (26), 2015, 125-141.
- İbn Ebî Usaybi'â, Muvaffaküddîn Ebu'l-Abbâs Ahmed b. el-Kâsım b. Hâlife b. Yûnus es-Sa'dî el-Hazrecî, *'Uyûnu'l-Enbâ fi Tabakâti'l-Enbbâ*, Tahkîk: Nizâr Rızâ, Dâru Mektebeti'l-Hayât, Beyrut, Tarihsiz.
- İbn 'Îzârî, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed, *el-Beyânü'l-Muğrib, fi İhtisâri Abbâri Mülûki'l-Endülüüs ve'l-Mağrib*, Tahkîk: Beşşâr Avvâd Ma'rûf, Mahmûd Beşşâr Avvâd, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Tunus 2013.
- İbn Haldun, *Mukaddime*, (11. Baskı), (Hazırlayan Süleyman Uludağ), Dergâh Yayınları, İstanbul 2015.
- İbn Hallikân, Ebu'l-Abbas Şemsüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ebubekr, *Vefeyâtü'l-A'yân ve Enbâu Ebnâi'z-Zemân*, Tahkîk: İhsan Abbas, Daru's-Sâdir, Beyrut 1978.
- İbn Hammâd, Ebû Abdullah Muhammed b. Ali, *Abbâru Mulûki Beni 'Ubeyd ve Sîretihim*, (Tahkîk: Et-Tehâmî Nakra, Abdülhalim 'Uveys), Dâru's-Sahve, Kâhire 1980.
- İbn Havkal, *10. Asırda İslâm Coğrafyası*, (2. Baskı), (Çev.: Ramazan Şeşen), Yeditepe Yayınları, İstanbul 2017.
- İbn Kesîr, İmaduddin Ebi'l-Feda İsmail İbn Ömer el-Kureşi ed-Dımeşki, *El Bidâye ve'n-Nihâye*, (Tahkik: Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türki), Daru Hicr, Tarihsiz.
- İbn Mansûru'l-Yemen, Ca'fer, "Kitâbu'l-Âlim Ve'l-Gulâm", *Erba'u Kütübün Hakkâniye*, (Tahkîk: Mustafa Gâlib), el-Müessesetü'l-Câmi'a, Beyrut 1987.

- İbn Müyesser, Tacuddîn Muhammed b. Ali b. Yusuf, *el-Münteka Min Abhari Mısr*, Tahkik: Eymen Fuad Seyyid, Fransız Şark İlimleri Enstitüsü, Kahire 1981.
- İbn Tağriberdî, Cemâlüddîn Ebu'l-Mehâsin Yûsuf el-Atabekî, *en-Nücûmu'z-Zâhire fî Mülûki Mısr Ve'l-Kâhire*, Tahkik: Fehim Muhammed Şaltût, el-Hey'etü'l- Mısriyyeti'l-Âmme, 1970.
- İbn Tuveyr, Ebû Muhammed el-Murtaazâ Abdusselâm b. Hasan el-Kayserânî, *Nüzhetü'l-Mukleteyn fî Abbâri'd-Devleteyn*, (Tahkik: Eymen Fuad Seyyid), Dâru Sâdır, Beyrut 1992.
- İbnü'l-Esîr, Ebu'l-Hasan Ali b. Ebu'l-Kerem Muhammed b. Muhammed b. Abdülkerim b. Abdülvahid eş-Şeybani 'İzzuddin el-Cezeri, *el-Kâmil Fi't-Târih*, (Thk: Muhammed Yusuf er-Rakkaka), Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1987.
- İbnü'l-Kalânîsî, Ebu Ya'la Hamza, *Zeylû Tarihi Dımaşk*, Matbaatü'l-Abai'l-Yusev'iyin, Beyrut 1908.
- İbnü's-Sayrafî, Emînü'd-Dîn Tacü'r-Riyâse Ebî'l-Kâsım Eli b. Müncib b. Süleyman el-Mısrî, *el-İşâre İlä Men Nâle'l-Vizâre*, (Tahkik: Abdullah Muhlis), Mektebetü'l-Müsenna, Bağdat 1924.
- _____, *Kânûnu Dîvânî'r-Resâil*, (Tâhkik: Ali Behcet), Dâru'l-Âsârî'l-'Arabiyye, Kâhire 1905.
- İlhan, Avni, "Ebû Ya'kûb es-Sicistânî", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1994, X/252-253.
- 'İmâre, Muhammed, *İndemâ Esbahat Mısrü 'Arabiyye: Dirâse fî Muctemii'l- Mısrî fî Asri'l- Fâtımî*, (2. Baskı), Daru'l- Kuteybe, Beyrut 1989.
- 'İnân, Muhammed Abdullah, *Hâkim Biemrillâh ve Esrârü'd-Dâ'veti'l-Fâtımiyye*, Dârü'n-Neşri'l-Hadîs, Kâhire 1937.
- _____, *Târihu Câmii'l-Ezher fî'l- Asri'l- Fâtımî*, Kahire 1942.
- İskenderânî, Muhammed, "el-Medrese ve'd-Devle fi'l-Asreyni'l-Fâtımî ve'l-Eyyûbî", *el-İctihâd*, 4, Beyrut 1989.
- Jiva, Shainool, "The Baghdad Manifesto (402/1011): A Re-Examination Of Fatimid-Abbasid Rivalry", Edt. Farhad Daftary, Shainool Jiva, *The Fatimid Caliphate: Diversity Of Tradition*, I.B. Tauris Publishers, London 2018, 22-79.

- Jomier, J. "Al Azhar", Edt. H. A. R. Gibb, J. H. Kramers, E. Levi-Provençal, J. Schacht, *El*, E. J. Brill, Leiden 1986, I, 813-821.
- Kalaç, Rıdvan, "Bir Hadis İhtisas Kurumu Olarak Nûriyye ve Eşrefiyye Dârulhadisi", *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 9 (27), 2020, 67-82.
- _____, *Eyyübî ve Memlûk Dımaşk'ında Hadis: Kudâme Ailesi Bağlamında Bir İnceleme*, Fecr Yayınları, Ankara 2023.
- Kamit, Maşide, "Kaim-Biemrillah Hilafetinde Sünni ve Şii İktidar Mücadelesi", *İstem*, 24, 2014, 179-207.
- Kanad, H. Fikret, *Kısaltılmış Pedagoji*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1966.
- Karasar, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar-İlkeler-Teknikler*, (23. Basım), Nobel Yayınları, Ankara 2012.
- Karataş, Zeki, "Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri", *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 2015, 62-80.
- Kashdan, Todd B. ve Silvia, Paul J. "Curiosity And Interest: The Benefits of Thriving on Novelty And Challenge", *Handbook of Positive Psychology*, edt. C. R. Snyder, Shane J. Lopez, Oxford University Press, Oxford 2001, 367-375.
- Kaya, Mahmut, "Dârulhikme", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1993, VIII, 537-538.
- Kazıcı, Ziya, *Anahatlarıyla İslâm Eğitim Tarihi*, (5. Baskı), Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2018.
- Kennedy, Hugh, *The Prophet And The Age of The Caliphates*, (2. Baskı), Pearson Longman Yayınları, Edinburgh 2004.
- Kılıç, Muharrem, "Turtûşi", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2012, XLI, 430-431.
- Kılıç, Mustafa "Fâtûmî Halifesi Hâkim'e Karşı Ebû Rekve İsyanı ve Abbâsi-Fâtûmî Rekabetinin Bir Örneği Olarak Dâru'l-Hikme", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, VIII (1), 2008, 199-220.
- Koca, Ferhat, "Kâdî Abdülvehhâb", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2001, XXIV, 113-114.
- Korkmaz, Mehmet, *Din Öğretimi Teknolojisi ve Materyal Geliştirme*, Tezmer Yayınları, Kayseri, Tarihsiz.

- Köksal, Onur ve Atalay, Atalay, *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, (4. Baskı), Eğitim Yayınevi, Konya 2019.
- Köylü, Mustafa, “İslam Eğitiminin Temel Özellikleri”, (Edt. Mustafa Köylü, Şakir Gözütok), *Ana Hatlarıyla İslam Eğitim Tarihi*, Ensar Yayınları, İstanbul 2017.
- _____, “Medrese Öncesi Eğitim Kurumları”, Mustafa Köylü, Şakir Gözütok (Edt.), *Ana Hatlarıyla İslam Eğitim Tarihi*, Ensar Yayınları, İstanbul 2017, 75-106.
- Köylü, Mustafa, Gözütok, Şakir, (Edt.), *Ana Hatlarıyla İslam Eğitim Tarihi*, Ensar Yayınları, İstanbul 2017.
- Kummi-Nevbahti, *Şii Fırkalar*, (2. Baskı), (Çev.: Hasan Onat, Sabri Hizmetli, Sönmez Kutlu, Ramazan Şimşek), Ankara Okulu Yay, Ankara 2020.
- Kutluer, İlhan, “İlim”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2000, XXII, 109-114.
- Leif, J. ve Rustin, G., *Pedagoji Doktrinleri Açısından Genel Pedagoji*, (Çev.: Nejat Yüzbaşıoğulları), Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1974.
- Lewis, Bernard, “Bâb”, Edt. H. A. R. Gibb, J. H. Kramers, E. Levi-Provençal, J. Schacht, *El*, E. J. Brill, Leiden 1986, I/ 832-833.
- _____, “Fatımiler Ve Hindistan Yolu”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1952.
- _____, *Haşhaşiler: İslam’da Radikal Bir Tarikat*, Kapı Yay, İstanbul 2014.
- _____, “Mısır ve Suriye: Fatimi Hilafetinin Sonuna Kadar”, (Çev.: Hamdi Aktaş), (Ed. P. M. Hol, Ann K. S. Lambton, Bernard Lewis), Hikmet Yay, İstanbul 1988.
- _____, *The Origins Of İsmâ’ilism: A Study of The Historical Background of The Fatimid Caliphate*, W. Heffer&Son Ltd, Cambridge 1940.
- Löfgren, O., “Adan”, Edt. H. A. R. Gibb, J. H. Kramers, E. Levi-Provençal, J. Schacht, *El*, E. J. Brill, Leiden 1986, I/180-182.
- Mâcid, Abdül Mün’im, *es-Sicillâtü'l-Mustansriyye*, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Kâhire 1953.

- Madelung, Wilfred "İsm'iliyya", (Edt. E. Van Donzel, Bernard Lewis, C. H. Pellat), *EI*, E. J. Brill, Leiden 1997, IV/198-206.
- Mahmoud, Ramy, *Fâtımîler Dönemi İsmâîli İnanç Sistemi*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019.
- Makdisi, George, *İslam'ın Klasik Çağında Din Hukuk Eğitimi*, (2. Baskı), (Çev.: Hasan Tuncay Başoğlu), Klasik Yayınları, İstanbul 2015.
- _____, *İslam'ın Klasik Çağında ve Hıristiyan Batı'da Beşeri Bilimler*, (2. Baskı), (Çev.: Hasan Tuncay Başoğlu), Klasik Yayınları, İstanbul 2015.
- _____, *Ortaçağ'da Yüksek Öğretim: İslâm Dünyası ve Hıristiyan Batı*, (2. Baskı), (Çev.: Ali Hakan Çavuşoğlu, Tuncay Başoğlu), Klasik Yayınları, İstanbul 2018.
- Manguel, Alberto, *Okumanın Tarihi*, (9. Baskı), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2018.
- Marsot, Afaf Lutfi Al-Sayyid, *A History Of Egypt: From The Arab Conquest To The Present*, (2. Baskı), Cambridge University Press, Cambridge 2007.
- Miskeveyh, Ebû Ali Ahmed b. Muhammed b. Ya'kûb, *Tecâribu'l-Ümem ve Te'akubu'l-Himem*, (Tahkik: Seyyid Kisrevî Hasan), Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 2003.
- Morgan, Clifford T., *Psikolojiye Giriş*, (18. Baskı), (Çev.: Sirel Karakaş, Rükzan Eski), Eğitim Akademi Yayınları, Konya 2009.
- Müşerrefe, Atiyye Mustafa, *Nazmü'l-Hüküm bi Mısır fi Asri'l-Fâtımiyyîn*, Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, Kâhire 1948.
- Nasır-ı Husrev, *Sefername*, (2. Basım), (Çev.: Abdülvehap Tarzi), Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1967.
- Neuman, W. Lawrence, *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*, (7. Baskı), Yayıncılık, Ankara 2014.
- Nizamü'l-Mülk, *Siyasetname*, (8. Baskı), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2015.
- Noddings, Nell, *Eğitim Felsefesi*, (Çev.: Raşit Çelik), Nobel Yayınları, Ankara 2017.

- O'Leary, D. D. De Lacy, *A Short History of The Fatimid Khalifate*, E. P. Dutton & Co, New York 1923.
- Osmanoğlu, Cemil, “Medreselerde Eğitim: Selçuklu Dönemi Medreseleri”, (Edt. Mustafa Köylü, Şakir Gözütok), *Ana Hatlarıyla İslam Eğitim Tarihi*, Ensar Yayınları, İstanbul 2017, 135-196.
- Öz, Mustafa, *Ana Hatlarıyla İslâm Mezhepleri Tarihi*, (5. Baskı), Ensar Yay, İstanbul 2018.
- _____, “Dâî”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1993, VIII/420-421.
- _____, “Hâkim Biemrillâh”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1997, XV/199-201.
- _____, “İmâmiyye”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2000, XXII/207-209.
- Öz, Mustafa ve eş-Şek'a, Mustafa Muhammed “İsmâîliyye”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2001, XXIII, 128-133.
- Öz, Mustafa, İlhan, Avni, “İmâmet”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2000, XXII/201-203.
- Özaydın, Abdülkerim, “Nizâmiye Medresesi”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2007, XXXIII, 188-191.
- Öztürk, Murat, “Zâfir Biemrillâh”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2013, XLIV, 69-70.
- Özdemir, Servet, Yalın, Halil İbrahim ve Sezgin, Feridun, *Eğitim Bilimine Giriş*, (8. Basım), Nobel Yay, Ankara 2012.
- Öztürk, Mustafa, *Tefsirde Bâtınlık ve Bâtını Te'vil Geleneği*, Düşün Yayıncılık, İstanbul 2011.
- Palabıyık, Muhammet Hanefi, *Gazneli Devleti Saray Teşkilatı*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1996.
- Pearson, J. D., “Maktaba”, Edt. C. E. Bosworth, E. Van Donzel, Bernard Lewis, C. H. Pellat, *EI*, E. J. Brill, Leiden 1991.
- Pedersen, Johannes, *İslam Dünyasında Kitabın Tarihi*, (2. Baskı), (Çev.: Mustafa Macit Karagözoğlu), Klasik Yayınları, İstanbul 2013.

- Pintner, Rudolf, J. Ryan, John, West, Paul W., Aleck, Adolph W., Crow, Lester D. ve Smith, Samuel, *Educational Psychology*, (5. Baskı), Barnes & Noble, New York 1960.
- Runciman, Steven, *Haçlı Seferleri Tarihi*, (5. Baskı), (Çev.: Fikret İşıltan), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2019.
- Saban, Ahmet, *Öğrenme Öğretme Süreci*, Nobel Yayın, Ankara 2000.
- Sahranç, Ümit, “Öğrenmeyi Etkileyen Etkenler”, (Edt. İbrahim Yıldırım), *Eğitim Psikolojisi*, (6. Baskı), Anı Yayınları, Ankara 2017, 363-386.
- Sanders, Paula A., “Marâsim”, Edt. C. E. Bosworth, E. Van Donzel, Bernard Lewis, C. H. Pellat, *Et*, E. J. Brill, Leiden 1991, VI, 518-520.
- _____, “The Fatimid State 969-1171”, *The Cambridge History Of Egypt*, Edt. Carl F. Petry, Cambridge University Press, 1998, 151-174.
- Schiefele, Ulrich, “İnterest, Learning And Motivation”, *Educational Psychology*, 26 (3&4), 1991, 299-323.
- Schiefele, Ulrich, Krapp ve Andreas, Adolph Winteler, “İnterest As a Predictor of Academic Achievement: A Meta-Analysis of Research”, *The Role of Interest in Learning And Development*, edt. K. Ann Renninger, Suzanne Hidi, Andreas Krapp, Lawrence Erlbaum Associates, London 1992, 183-212.
- Sellâm, Muhammed Zağlûl, *el-Edeb fi Asri'l-Fatimi: el-Kitâbe ve'l-Küttâb*, Münşetü'l-Maarif, İskenderiye, Tarihsiz.
- Seyyîd, Eymen Fuâd, *ed-Devletü'l-Fâtîmiyye fi Mısır*, Mektebetü'l-Üsra, Kâhire 2007.
- _____, “Fâtîmîler”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Ankara 1995, 228-237.
- Sezgin, Fuat, *İslam'da Bilim ve Teknik*, (Çev.: Abdurrahman Aliy), Türkiye Bilimler Akademisi, Ankara 2007.
- Sıbt İbnü'l-Cevzî, Şemsüddîn Ebu'l-Muzaffer Yûsuf b. Kızıoğlu b. Abdullah, *Müruâtü'z-Zaman fi Tevârihi'l-A'yân*, (Tahkik: Zâhir İshâk), Kâdî El-Mağribî, Ammâr Reyhâvî, Er-Risâletü'l-Âlemiyye, Dımaşk, 2013.

- Silvia, Paul J., "What is Interesting? Exploring The Appraisal Structure of Interest", *Emotion*, 5, 2005, 89-102.
- Sourdel, D., "Dâr al-Hikma", Edt. Bernard Lewis, C. H. Pellat, J. Schacht, *EI*, E. J. Brill, Leiden 1991, II, 126-127.
- _____, "Dâr al-'Ilm", Edt. Bernard Lewis, C. H. Pellat, J. Schacht, *EI*, E. J. Brill, Leiden 1991, II, 127.
- Spuler, Bertold, "Doğuda Hilafetin Çöküşü", *İslam Tarihi Kültür ve Medeniyeti*, (Çev.: Hamdi Aktaş, Edt. P. M. Hol, Ann K. S. Lambton, Bernard Lewis), Hikmet Yayınları, İstanbul 1988.
- Starr, S. Frederick, *Kayıp Aydınlanma: Arap Fetihlerinden Timur'a Orta Asya'nın Altın Çağı*, (2. Baskı), (Çev.: Yusuf Selman İnanç), Kronik Yayınları, İstanbul 2019.
- Sunar, Cavit, "Beynimizin Ruhsal Mu'cizeleri", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 22, 1978, 157-200.
- Surtikanti, Ratih, "Libraries of Islam: Religious Traditions of Spreading Science", *The 2nd International Conferance on Vocational Higer Education*, 2018, 221-231.
- Sünbül, Ali Murat, *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, (5. Baskı), Eğitim Akademi Yayınları, Konya 2011.
- Şeker, Mehmet, "Fatimilerde ve Memlûklerde Dört Mezhep Başkadılarının Tayini", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 82, 2017, 163-170.
- Şenel, Cahit, "Yeni Eflâtunculuk", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2013, XLIII/423-427.
- Şimşek, Eyup, "Camilerde Eğitim", *Ana Hatlarıyla İslam Eğitim Tarihi*, Edt. Mustafa Köylü, Şakir Gözütok, Ensar Yayınları, İstanbul 2017.
- _____, *Türkiye'de Din Eğitimi Biliminin Gelişim Süreci*, Sonçağ Akademi Yayınları, Ankara 2019.
- Takkûş, Muhammed Süheyl, *Târihu'l-Eyyûbiyyîn fi Mısr ve Bilâdi's-Şâm ve İklîmi'l-Cezîre*, Daru'n-Nefâis, Beyrut-Lübnan 2008.
- _____, *Târihu'l- Fatımiyyîn fi Şimâli İfrîkiye ve Mısr ve Bilâdi's-Şâm*, (2. Baskı), Dâru'n- Nefâis, Beyrut- Lübnan 2007.
- _____, *Târihu Zengiyyîn fi Musul ve Bilâdi's-Şâm*, Dâru'n-Nefâis, Beyrut-Lübnan 2010.

- Tan, Muzaffer, *İsmailiyye'nin Teşekkül Süreci*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2005.
- _____, "İsmaili Davet: Sosyo- Politik Gelişim Süreci", *Dinî Araştırmalar*, XVIII/47, 2015, 79-95.
- _____, "Tarihin Sonu: İsmâîlî Döngüsel Tarih Anlayışı", *38. International Congress of Asian and North Africa Studies*, Ankara 2008, II/625-634.
- _____, "Tarihsel Süreçte İsmaililik ve Yaşadığı Farklılaşmalar", *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(2), 2012, 111-145.
- Taşdemir, Mehmet, *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, (2. Baskı), Nobel yayınları, Ankara 2010.
- Tok, Şükran, "Öğretimin Yönetimi", *Etkili Sınıf Yönetimi*, (4. Baskı), Edt. Hüseyin Kıran, Anı Yayınları, Ankara 2008, 83-123.
- Tokuş, Ömer, "Arslan El-Besasiri ve İbrahim Yınal İşyanlarının Gizli Kahramanı Fatımi Daisi el-Müeyyed Fi'd-Din Hibbetullah eş-Şirazi" *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 31(2), 2016, 569-594.
- Tomar, Cengiz, "Talâi' b. Ruzzîk", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2010, XXXIX, 495-496.
- Topdemir, Hüseyin Gazi, "İbnü'l-Heysem", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2000, XXI, 82-87.
- Tosun, Cemal, *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, (8. Baskı), Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2015.
- Ulusoy, Ayten, "Güdülenme", *Gelişim ve Öğrenme*, ed. Ayten Ulusoy, Anı Yayınları, Ankara 2006.
- Unat, Yavuz, "Zic", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2013, XLIV, 397-398.
- Ülken, Hilmi Ziya, *Eğitim Felsefesi*, (2. Basım), Ülken Yayınları, Ankara 2001.
- Üneys, İbrahim, Muntasır, Abdülhalim, es-Sevâlihi, Atiyye ve Ahmed, Muhammed Halfullah, *el-Mu'cemu'l-Vesît*, Dâru'l-Maarif, Kahire 1972.
- Velji, Jamel A., *An Apocalyptic History of The Early Fatimid Empire*, Edinburgh University Press, Edinburgh 2016.

- Variş, Fatma, *Eğitim Bilimine Giriş*, (3. Baskı), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara 1985.
- Walker, Paul E., “Eternal Cosmos and The Womb of History: Time in Early Ismaili Thought”, *International Journal of Middle East Studies*, 9(3), 355-366.
- _____, “Fatimid Institutions Of Learning”, *Journal Of The American Research Centre In Egypt*, 34, 1997, 179-200.
- _____, “Purloined Symbols Of The Past: The Theft Of Souvenirs And Sacred Relics In The Rivalry Between The Abbasids And Fatimids”, *Culture And Memory In Medieval İslam*, Edt. Farhad Daftary, Josef V. Meri, I.B. Tauris Publishers, New York 2003.
- _____, “The Ismaili Da’wa And The Fatimid Caliphate”, *The Cambridge History of Egypt*, Edt. Carl F. Petry, Cambridge University Press, 1998, 120-150.
- William Of Tyre, Archbishop, *A History Of Deeds Done Beyond The Sea*, Trns. Emily Atwater Babcock, A. C. Krey, Columbia University Press, New York 1943.
- Yaltkaya, Mehmed Şerafeddin, “Fatımiler ve Hasan Sabbâh”, *Darulfünun İlahiyat Fakültesi Mecmuası*, 1(4), 1926, 1-44.
- Yazılıtaş, Nihat, *Fâtımi Devleti Tarihi*, Kriter Yayınları, İstanbul 2010.
- Yıldız, Firdevs, *Ortaçağ İslam Dünyasında Bir Yahudi Hekim ve Filozof: İshak el-İsrâîlî*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, İstanbul 2019.
- Yılmaz, Hasan, *Fatımiler ve Fatımi Halifeleri*, Elips Kitap, Ankara 2016.
- Zeydan, Corci, *İslam Uygarlıkları Tarihi*, (2. Baskı), (Çev.: Nejdet Gök), İletişim Yayınları, İstanbul 2012.

Fecr Yayınları: 658

TEFSİR DİSİPLİNİNDE VEHBİ İLMİN YERİ

Dr. Abdulkerim BİNGÖL

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mart 2023

ISBN: 978-625-6436-05-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulahir, Ebu'l-Vefa Ahmed, *el-Muhtar min Ulumi'l-Kur'ani'l-Kerim*, Kahire: Mektebu'l-Misri'l-Hadis, 2002.
- Abrahamov, Binyamin, "İslâm Kelâmında Zorunlu Bilgi", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (Çev.: Fethi Kerim Kazanç), Yıl, 2010, Sayı, 28, Sayfa, 231-251.
- Aclunî, Ebu'l-Fida İsmail b. Muhammed, *Keşfu'l-Hafa ve Muzilu'l-İlbas*, Kahire: Mektebetu'l-Kudsî, 1932.
- Akk, Halid Abdurrahman, *Usulu't-Tefsir ve Kavaidubu*, Beyrut: Daru'n-Nefais, 2007.
- Aksu, Hüsamettin, "Hurûfilik", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 1998, XVIII, 408-412.
- Akkuş, Süleyman ve Erdiñç, Ziya, "Sa'düddin Teftâzânî'de Bilgi Teorisi", *Usul İslam Araştırmaları*, İstanbul, Yıl, 2014, Cilt, XXI, Sayı, 21, Sayfa, 7-38.
- Akyol, Aygün, "İbn Haldun'un İlim Anlayışında Felsefe ve Tarih Tasavvuru", *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Çorum, Yıl, 2011, Cilt, X, Sayı, 20, Sayfa, 29-59.
- , *Şebrezûri Metafiziziği*, Ankara: Araştırma Yayınları, 2011.
- Algar, Hamid, "Çârdeh Ma'sûm-i Pâk", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 1993, VIII, 227-228.
- Alusî, Ebu's-Sena Şihabuddin es-Seyyid Mahmud b. Abdillâh, *Ruhu'l-Maani fi Tefsiri'l-Kur'ani'l-Azim ve's-Seb'i'l-Mesani*, Kahire: Daru'l-Hadis, 2005.
- Amidî, Ebu'l-Hasen Seyfuddin Ali b. Muhammed b. Salim es-Sa'lebî, *Gayetu'l-Meram fi İlmi'l-Kelam*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2004.
- Amilî, Muhammed b. Hasan, *Vesailu's-Şia ila Tehsili Mesaili's-Seria*, Tahran: el-Mektebetu'l-İslamiyye. 1978.

- Atay, Hüseyin, “*Kur’anda Bilgi Teorisi*”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Ankara, Yıl, 1968, Cilt, XVI, Sayı, 1-4, Sayfa, 155-176.
- Ateş, Süleyman, *Yüce Kur’an’ın Çağdaş Tefsiri*, İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1989.
- Atılgan, Yusuf Kenan, “İslam Düşüncesinde İlimin Kaynağı, İmkânı ve Sınırları”, *ANEMON Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Muş, 2013, Cilt, I, Sayı, 2, Sayfa, 191-214.
- _____, *Ledünni İlimin Hz. Musa-Hızır (a.s.) Kıssası Bağlamında Kelami Açıdan Değerlendirilmesi*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı Kelam Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2006.
- Aydın, Mehmet Âkif, “İmâmet”, *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 2000, XXII, 203-207.
- Aydın, Mehmet, “Kur’an ve İlmî Zihniyet”, *İslâm’da Bilim Tarihi*, Bursa: “b.y.y.”, 2001.
- Ayış, Mehmet Şirin, “Semennûdî’de Nefis Mertebeleri”, *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Yıl, 2014, Cilt, XVI, Sayı, 2, Sayfa, 493-537.
- Babaî, Ali Ekber, - Kia, Gulam Ali Azizî, - Rad, Mücteba Ruhanî, *Kur’an Tefsiri Metodolojisi*, (Çev.: Mikail Gürel), İstanbul: el-Mustafa Yayınları, 2013.
- Bağçeci, Muhittin, *Kelâm İlimine Giriş*, Kayseri: Netform Matbaacılık, 2000.
- Bağdadî, Ebu Mensur Abdulkahir b. Tahir b. Muhammed, *el-Farku Beyne’l-Firek*, Kahire: Mektebetu İbn Sina, “b.t.y.”.
- Ballı, Hasan Hüseyin, *Fazlullab-ı Hurûfî ve Hurûfîlik*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2010.
- Basrı, Ebu Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhalik el-Bezzar, *el-Musned*.

- Bayram, İbrahim, “İslâm Düşüncesinde Nübüvvetin Vehbilîği-Kesbilîği Meselesi”, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Tokat, Yıl, 2005, Cilt, III, Sayı, 1, Sayfa, 169-198.
- Bedr, Abdullah Ebu’s-Suud, *Tefsiru Ummi’l-Mu’mimin Aişe Rediyellahu Anha*, Riyad: Daru Alemlîl-Kutub, 1996.
- Belazurî, Ebu’l-Hasen Ahmed b. Yahya b. Cabir b. Davud, *Futuhu’l-Buldan*, Beyrut: Daru ve Mektebetu’l-Hilal, 1988.
- Beydavî, Nasiruddin Abdullah b. Ömer b. Ali, *Envaru’t-Tenzil ve Esraru’t-Te’vil*, Beyrut: Daru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 2008.
- Bilgin, Abdülcelil, “Tarih - Dil ve Yorum Çerçevesinde Kur’an’ı Tanımak - Kur’an İlimlerine Dair Bir Tasnif Denemesi”, *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Malatya, Yıl, Bahar 2018, Cilt, IX, Sayı, 1, Sayfa, 149-159.
- Bingöl, Abdulkerim, *Kur’an’da Eleştiri Mahiyeti ve Muhatapları*, Ankara: İlahiyât Yayınları, 2022.
- Birand, Kâmiran, *İlk Çağ Felsefesi Tarihi*, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1987.
- Bolay, M. Naci, “Delâlet”, *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 1999, IX, 119.
- Bozhüyük, Mehmet Emin, “Hurûf”, *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 1998, XVIII, 397-401.
- Bozkurt, Mustafa, *Fabreddin Râzî’de Bilgi Teorisi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri (Kelâm) Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2006.
- Buharî, Muhammed b. İsmail, *Sabihu Buhari*.
- Buğa, Mustafa Dib ve Mısto, Muhyiddin Dib, *el-Vadîh fi Ulumi’l-Kur’an*, Dişaşk: Daru’l-Ulumi’l-İnsaniyye, 1998.
- Bukaî, Burhanuddin Ebu’l-Hasan İbrahim b. Ömer, *Nezmu’d-Durer fi Tenasubi’l-Ayati ve’s-Suver*, Kahire: Darul-Kutubi’l-İslamiyye, 1978.

- Bulut, Hasan, "Tasavvufî Bir Bakış Açısıyla Nefis", *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, Yıl, 2020 Bahar, Cilt, XI, Sayı, 1, Sayfa, 165-188.
- Bursevî, İsmail Hakkı, *Rubû'l-Beyan*, Beyrut: Daru İhyai't-Turasi'l-Arabî, 2001.
- Cerrahoğlu, İsmail, *Tefsir Usûlü*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1993.
- Cevherî, Ebu Nasr İsmail b. Hammad, *es-Sıbah*, Beyrut: Daru'l-İlm li'l-Melayîn, 1987.
- Cuday', Abdullah b. Yusuf, *el-Mukaddematu'l-Esasiyye fi Ulumi'l-Kur'an*, Beyrut: Muessesetu'r-Reyyan, 2001.
- Curcanî, es-Seyyid eş-Şerif Ali b. Muhammed, *Şerhu'l-Mevakif*, Beyrut: Daru'l-Kurubi'l-İlmiyye, 1998.
- Cuveynî, İmamü'l-Haremeyn Ebu'l-Meali Ruknuddin Abdulmelik b. Abdillâh b. Yusuf et-Taî en-Nisaburî, *eş-Şamilu fi Usuli'd-Din*, İskenderiye: el-Maarif, 1969.
- Çağrıncı, Mustafa, "Zanniyyât", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 2013, XVIV, 124-126.
- Çakmakoglu, M. Mustafa, *Muhyiddin İbnü'l-Arabî'ye Göre Dil-Hakikat İlişkisi Marifetin İfadesi Sorunu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri (Tasavvuf) Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2005, 104.
- Çelebi, İlyas, "Ashâbü'l-Maârif", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 2016, Ek-I, 125-127.
- _____, "Hüsün ve Kubuh", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 1999, IXX, 59-63.
- Çiftçi, Nurettin. *Kur'an-ı Anlama Yöntemi Olarak Kur'an'ın Kur'an'la Tefsiri*, Ankara: Fecr Yayınları, Şubat 2023.
- _____, "Kehf Süresinde Geçen Hz. Mûsâ ile Bilge Kul Kıssası Üzerinde Bir Değerlendirme" *Tefsir Araştırmaları Dergisi*, Sakarya, Yıl, Nisan 2022, Cilt, VI, Sayı, 1, Sayfa, 79-99.

- _____, “Hz. İbrahim (a.s) ve Akıl” *Hz. İbrahim ve Tevbid Mücadelesi*, (Editörler: Atilla Yargıcı ve Mahmut Öztürk), İstanbul: Ensâr Yayınları, 2021, 177-191.
- Demir, Halis, “[İslam Hukuku]-İlimler Tasnifi Literatürü Denemesi”, *Balikesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Yıl, 2019, Cilt, V, Sayı, 1, Sayfa, 48-89.
- Demirci, Muhsin, *Tefsirde Metodolojik Sorunlar*, İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2012.
- _____, *Tefsir Tarihi*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2012.
- _____, *Tefsir Usûlü*, İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2012.
- Derveze, Muhammed İzzet, *el-Kur’anu’l-Mecid*, Beyrut: Menşuratu’l-Mektebeti’l-Asriyye, “b.t.y.”.
- _____, *et-Tefsiru’l-Hadis*, (Çev.: Ahmet Çelen, Mehmet Çelen, Ekrem Demir ve Ali Arslan), İstanbul: Ekin Yayınları, 1998.
- Devvanî, Ebu Abdillah Celaluddin Muhammed b. Es’ad b. Muhammed, *Şerhu’l-Akaidi’l-Adudiyye*, “b.y.y.”, “b.t.y.”.
- Deylemî, Ebu Şuca’ Şiruye b. Şehredar, *Musnedu’l-Firdevs*.
- Dimaşkî, Ebu Hafs Ömer b. Ali b Adil el-Hanbelî, *el-Lubab fi Ulumi’l-Kitab*, Beyrut: Daru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 1998.
- Dosay, Melek, “İslâm Dünyasında Bir Bilim Rönesansı İhtiyacı ve Koşulları”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Ankara, Yıl, 1991, Cilt, XXXV, Sayı, 1, Sayfa, 75-80.
- Dozy, Reinhart Pieter Anne, *Tekmiletu’l-Mecimi’l-Arabiyye*, (Arapçaya çeviren: Muhammed Selim en-Nuaymî ve Cemal el-Hayyat), Irak: Vezaretu’s-Sekafeti ve’l-İlam, 2000.
- Durusoy, Ali, “Yakîniyyât”, *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 2013, XVII, 273-274.

- _____, “Zarurî”, *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 2013, XVIV, 144-146.
- Esamm, Ebu Bekr Abdurrahman b. Keysan, *Tefsiru Ebi Bekr el-Esamm*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, “b.t.y.”.
- Ebu Davud, Suleyman b. el-Eş'as b. İshak es-Sicistanî el-Ezdi, *es-Sunen*.
- Ebu Hayyan, Ebu Abdillâh Muhammed b. Yusuf b. Ali el-Endulusî, *Tefsiru'l-Babri'l-Muhit*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye 2010.
- Ebu Sinne, Abdulfettah, *Ulumu'l-Kur'an*, Kahire: Daru's-Şuruk, 1995.
- Ebu Suleyman, Sabir Hasan Muhammed, *Mevridu'z-Zemean fi Ulumi'l-Kur'an*, Bombay: ed-Daru's-Selefiyye, 1984.
- Ebu Şame, Ebu'l-Kasım Şihabuddin Abdurrahman b. İsmail el-Makdisî, *el-Murşidu'l-Veciz ila Ulumin Tataallaku bi'l-Kitabi'l-Aziz*, Kuveyt: Mektebetu'l-İmami'z-Zehbiyyi, 1993.
- Ebu Şehbe, Muhammed b. Muhammed, *el-Madhalu li Diraseti'l-Kur'ani'l-Kerim*, Riyad: Daru'l-Liva, 1987.
- Ebu Zehra, Muhammed, *Zehretu't-Tefasir*, Kahire: Daru'l-Fikri'l-Arabî, “b.t.y.”.
- Ebu's-Suud, Muhammed b. Muhammed, *İrşadu'l-Akli's-Selim ila Mezaya'l-Kur'ani'l-Kerim*, Beyrut: Daru İhyai't-Turasi'l-Arabî, 2010.
- Ekinî, Muhammed Rahmi, *el-Ucaletu'r-Rahmiyye fi Şerhi'r-Risaleti'l-Vad'iyye*, İstanbul: Safa ve Enver Matbaası, 1894.
- Emiroğlu, İbrahim, “Süfestâiyye”, *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 2009, XXXII, 468-469.
- Erkedan, Selahaddin, *Muhteseru'l-İtkan fi Ulumi'l-Kur'an li's-Suyuti*, Beyrut: Daru'n-Nefais, 1987.
- Erdoğan, Mehmet, *İslâm Hukukunda Abkâmın Değişmesi*, İstanbul: İFAV, 2017.

- Fenarî, Şemseddin Muhammed b. Hamza, *el-Feva'idu'l-Fenariyye*. İstanbul: Salâh Binici Kitabevi, "b.t.y."
- Ferahidî, Ebu Abdirrahman el-Halil b. Ahmed b. Amr b. Temim, *Kitabu'l-Ayn*, Beyrut: Daru ve Mektebeu'l-Hilal, "b.t.y."
- Fethullahî, İbrahim, *Kur'an İlimleri Metodolojisi*, (Çev.: Kenan Çamurcu), İstanbul: el-Mustafa Yayınları, 2015.
- Gafuriyan, Muhammed Rıza, *İmam Humeyni'ye Göre Teorik İrfanın Temel Prensipleri*, (Çev.: İsmail Avcı), İstanbul: el-Mustafa Yayınları, 2014.
- Gazzalî, Ebu Hamid Muhammed b. Muhammed et-Tusî, *Cevahiru'l-Kur'an*, Beyrut: Daru İhyai'l-Ulum, 1990.
- _____, *el-İktisad fi'l-İtikad*, Cidde: Daru'l-Minhac, 2008.
- Gelenbevî, İsmail, *el-Burhan*, İstanbul: Şirket-i Sahafe-i Osmaniyeye, 1889.
- Giridî, Sırrî, *İlm-i Kelâmın Özü*, (Sadeleştiren: Kâzım Albayrak), İstanbul: Tahkim yayınları, 1987.
- Gödük, Yunus Emre Gördük, *Tarihsel ve Metodolojik Açından İşâri Tefsir*, İstanbul: İnsan Yayınları, 2013.
- _____, *Tefsir-Te'vil Ayrımı Ve İşâri Tefsirin Öznel Mahiyeti Bağlamında "Yorum-Algı" Sorunu*, Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Yıl, Mart 2017/4, Sayı, 7, Sayfa, 1-27.
- Gözütok, Şakir, "İslâm ve İlim", *Dini Araştırmalar Dergisi*, Ankara, Yıl, 2005, Cilt, VIII, Sayı, 22, Sayfa, 75-90.
- Güç, Ahmet, "Sümeniyye", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 2010, XXXIII, 132-133.
- Gül, Asiye, *Kur'an'ın ve Tasavvufun İlme Verdiği Önem ve Kur'an'da İlm-i Ledün*, Konya: Kitaparası Yayınları, 2018.
- Güneş, Abdülbaki, *Akli Tefsir Hareketi*, Van: Ahenk Yayınları, 2003.
- Haddad, Ebubekir el-Yemenî, *Keşfu't-Tenzil fi Tabkiki'l-Mebahisive't-Te'vil*, Beyrut: Daru'l-Medari'l-İslam, 2001.

- Haddadî, Ebu'n-Nasr Ahmed b. Muhammed b. Ahmed es-Semerkindî, *el-Medhalu li İlmi Tefsiri Kitabı'Allah Teala*, Dimaşk: Daru'l-Kalem, 1988.
- Hakkî, Muhammed Sefa İbrahim, *Ulumu'l-Kur'an min Hilali Mukaddimati't-Tefsir*, Beyrut: Muessesetu'r-Risale, 2004.
- Hasan, Ahmed, *İlk Dönem İslam Hukuk Biliminin Gelişimi*, (Çev.: Haluk Songur), İstanbul: Rağbet Yayınları, 1999.
- Hatibu'ş-Şirbinî, Şemsuddin Muhammed b. Ahmed, *es-Siracu'l-Munir fi'l-İnani ala Marifeti Ba'di Maani Kelami Rebbina'l-Hekimi'l-Habir*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2004.
- Havva, Said, *el-Esas fi't-Tefsir*, (Çev.: M. Beşir Eryarsoy), İstanbul: Şamil Yayınevi, 1990.
- Haydar, Hazim Said, *Ulumu'l-Kur'an Beyne'l-Burhan ve'l-İtkan, Medine: Daru'z-Zeman*, 1999.
- Hemed, Ğanim Kadurî, *Muhaderatun fi Ulumi'l-Kur'an*, Umman: Daru Ammar, 2003.
- Hemedanî, Ebu'l-Hasan Kadî'l-kudat Abdulcebbar b. Ahmed b. Abdilcebbar, *el-Muğni fi Ebvabi't-Tevhidi ve'l-Adl*, “b.y.y.”.
- Hererî, Muhammed el-Emin b. Abdillâh el-Uremî el-Alevî eş-Şafî, *Hadaiku'r-Revbi ver-Reyhan fi Ravabi Ulumi'l-Kur'an*, Beyrut: Daru Tavki'n-Necat, 2001.
- Heysemî, Nuruddin, *Mecmeu'z-Zevaid ve Menbeu'l-Fevaid*, (Thk.: Husamuddin el-Kudsi), Kahire: Mektebetu'l-Kudsi, “b.t.y.”.
- Hicazî, Muhammed Mahmut, *Furkan Tefsiri*, (Çev.: Mehmet Keskin), İstanbul: İlim Yayınları, “b.t.y.”.
- Hodgson, Marshall G. S., *Dünya Taribini Yeniden Düşünmek*, (Çev.: Ahmet Kanlıdere ve Ahmet Aydoğan), İstanbul: Yöneliş, 2001.
- Hökelekli, Hayati, “Hads”, *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 1997, XV, 68-69.

- İbn Acîbe, Ahmed b. Muhammed b. el-Mehdi el-Hasenî el-İdrisî eş-Şazeli, *Babru'l-Medid fi Tefsiri'l-Kurâni'l-Mecid*, (Çev.: Dilaver Selvi), İstanbul: Semerkand, 2014.
- İbn Arabî, Ebubekir Muhammed b. Abdillâh İbn, *Abkamu'l-Kur'an*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2008.
- İbn Aşur, Muhammed el-Fazıl b. Muhammed et-Tahir b. Muhammed et-Tunisî, *et-Tabrir ve't-Tenvir*, Tunus: Daru Suhnun, 1997.
- İbn Atiyye, Ebu Muhammed Abdülhak b. Galib b. Abdirrahman b. Galib el-Muharibî el-Girnatî el-Endulusî, *el-Muharremu'l-Veciz fi Tefsiri'l-Kitabi'l-Aziz*, Duha: Daru'l-Fikri'l-Arabî, 2007.
- İbn Badis, Abdulhamid, *Mecalisu't-Tezkir min Kelami'l-Hakimi'l-Habir*, Kosantine: Daru'l-Ba's, 1982.
- İbn Ebi Hatem, Abdurrahman b. Muhammed b. İdris er-Razî, *Tefsiru'Kur'ani'l-Azim Musneden an Resulillah ve's-Sahabeti ve't-Tabiin*, Riyad: Mektebetu Nezzar Mustafa el-Baz, 1997.
- İbn Haldun, Ebu Zeyd Veliiyuddin Abdurrahman b. Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Hasen el-Hadramî el-Mağribî et-Tunisî, *Tasavvufun Mahiyeti: Şifau's-Sail*, (Çev.: Süleyman Uludağ), İstanbul: Dergâh Yayınları, 1998.
- İbn Hanbel, Ebu Abdillâh Ahmed b. Muhammed eş-Şeybanî el-Mervezî, *el-Musned*.
- İbn İshak el-İsfahanî, Ebu Nuaym Ahmed b. Abdillâh, *Hilyetu'l-Evliya ev Tabakatu'l-Esfiya*.
- İbn Kesir, Ebu'l-Fida İmaduddin İsmail b. Şihabuddin Ömer b. Dav' el-Kaysî el-Kureşî el-Busravî ed-Dimaşki eş-Şafîi, *Tefsiru İbn Kesir (Tefsiru'l-Kur'an'il-Azim)*, Beyrut: Muesse-setu'r-Risaleti Naşirun, 2008.
- İbn Mace, Ebu Abdillâh Muhammed b. Yezid el-Kazvinî, es-Sunen.

- İbn Manzur, Ebu'l-Fadl Cemaluddin Muhammed b. Mukerrem b. Ali b. Ahmed el-Ensari, *Lisanu'l-Arab*, Beyrut: Daru Sadr, 1987.
- İbn Teymiyye, Takiyyuddin Ebu'l-Abbas Ahmed b. Abdilhalim b. Mecdiddin Abdisselam el-Harrani, *et-Tefsiru'l-Kebir*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, "b.t.y."
- İbn Zağunî, Ebu'l-Hasan Ali b. Abdillah, *el-İdah fi Usuli'd-Din*, Riyad: Merkezu'l-Melik Feysel li'l-Buhusi we'd-Dirasati'l-İslamiyye, 2003.
- İbnu'l-Cevzi, Ebu'l-Ferec Abdurrahman, *Acaibu Ulumi'l-Kur'an*, Kahire: ez-Zehra li'l-İlami'l-Arabiiyi, 1986.
- _____, *Fununu'l-Efnan fi Uyuni Ulumi'l-Kur'an*, Beyrut: Daru'l-Beşairi'l-İslamiyye, 1987.
- _____, *Zadu'l-Mesir fi İlmi't-Tefsir*, Beyrut: Daru'l-Kitabi'l-Arabi, 1984.
- İbnu'l-Kayyim el-Cevziyye, Ebu Abdillah Şemsuddin Muhammed b. Ebibekir b. Eyyub ez-Zurai, *el-Fevaidu'l-Muşevviku ila Ulumi'l-Kur'an ve İlmi'l-Beyan*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, "b.t.y."
- İbrahim, Musa İbrahim, *Bubusun Menbeciyyetun fi Ulumi'l-Kur'ani'l-Kerim*, Umman: Daru Ammar, 1996.
- İcî, Ebu'l-Fazl Adududdin Abdurrahman b. Ahmed b. Abdilgaffar, *Şerhu Muhtaşari'l-Muntehâ*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1983.
- İlhan, Avni, "Bâtiniyye", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 1992, V, 190-194.
- İslamoğlu, Mustafa, *Kur'an'ı Anlama Yöntemi (Tefsir Usulü)*, İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2017.
- İmamoglu, Sema Özdemir, *Dâvud Kayseri'de Varlık, Bilgi ve İnsan*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Tasavvuf Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2011.

- İsmail, Şaban Muhammed, *el-Madhal li Diraseti'l-Kur'ani ve's-Sunneti ve'l-Ulumi'l-İslamiyyeti*, Kahire: Daru'l-Ensar, "b.t.y."
- İşcan, Mehmet Zeki, *Muhammed Abdub'un Dini ve Siyasi Görüşleri*, İstanbul: Dergâh Yayınları, 1997.
- Jansen, J.J.G., *Kur'an'a Bilimsel-Filolojik-Pratik Yaklaşımlar*, (Çev.: Halilrahmân Açar), Ankara: Fecr Yayınları, 1999.
- Kandemir, M. Yaşar, "Hadis", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 1998, XV, 27-64.
- Karaman, Hayreddin - Çağrıcı, Mustafa - Dönmez, İbrahim Kâfi - Gümüş, Sabrettin, *Kur'an Yolu*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2012.
- Kasimî, Muhammed Cemaluddin b. Muhammed Said ed-Dimaşki, *Mehasinu't-Te'vil*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye 2003.
- Kattan, Menna' Halil, *Mebabisu fi Ulumi'l-Kur'an*, Kahire: Mektebetu Vehbe, 2000.
- Kaya, Mahmut, "Aristo", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 1991, III, 375-378.
- _____, "Fârâbi", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 1995, XII, 145-162.
- _____, "İşrâkiyye", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 2001, XXIII, 438-439.
- _____, "Kindî Ya'kûb b. İshak", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 2002, XXVI, 41-58.
- Kazvinî, Necmuddin Ömer b Ali el-Marufî bi'l-Katibî, *Şerhu's-Şemsiyye*, Kum: Matbaatu Emir, 1945.
- Kelbî, Ebu'l-Kasım Muhammed b. Ahmed b. Cuzzî, *et-Teshil li Ulumi't-Tenzil*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1995.

- Keskin, Halife, “Bir Bilgi Nazariyesi”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Adana, Yıl, (1) 2001, Cilt, I, Sayı, 1, Sayfa, 206-226.
- Keskin, Mehmet, *Şafîî Fıkıhı*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2015.
- Kırca, Celal, *İslami Kavramlar -Sözlük-*, Ankara: Sema Yazar Gençlik Vakfı Yayınları, 1997.
- Kızılkaya, Necmeddin, *Hanefî Mezhebi Bağlamında İslâm Hukukunda Küllî Kâideler*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2013.
- Kuleynî, Muhammed, *Ravzatu'l-Kafî*, Tahran: Merkezu Buhusi Dari'l-Hadis, 1968.
- Konrapa, M. Zekai, *İslam Âleminde İlim Hayatına Toplu Bir Bakış*, İstanbul: Bedir Yayınevi, 1964.
- Kummî, Ebu'l-Hasan Ali b. İbrahim, *Tefsiru'l-Kummi*, Kum: Muessesetu Dari'l-Kitab li't-Tebaeti ve'n-Neşr, 1984.
- Kurtubî, Ebu Abdillah Muhammed b. Ahmed b. Ebîbekir, *el-Camiu li Abkamil-Kur'an*, Beyrut: Muessesetu'r-Risale 2006.
- Kutluer, İlhan, “Hârizmî Muhammed b. Ahmed b. İshak”, *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 1997, XXVII, 222-224.
- _____, “İlim”, *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 2000, XXII, 109-114.
- Kutub, Seyyid, *fi Zilali'l-Kur'an*, Kahire: Daru's-Şuruk 2008.
- Laşin, Musa Şahin, *el-Leali'l-Hisan fi Ulumi'l-Kur'an*, Kahire: Daru's-Şuruk, 2002.
- Mağnisî, Mahmud Hasan, *Muğni't-Tullab*, İstanbul: Salâh Binici Kitabevi, “b.t.y.”.
- Mahallî, Celaluddin Ebu Abdillah Muhammed b. Ahmed eş-Şafîî, *el-Bedru't-Talî fi Halli Cem'i'l-Cavami'*, Beyrut: Muessesetu'r-Risaleti Naşirun, 2012.
- Maturidî, Ebu Mansur Muhammed b. Muhammed b. Mahmud es-Semerkindî, *Kitabu't-Tevhid*, Beyrut: Daru Sader, 2010.

- _____, *Te'vilatu'l-Kur'an*, İstanbul: Mizan Yayınevi, 2005.
- Mazharî, Muhammed Sanaullah, *et-Tefsiru'l-Mazhari*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye 2007.
- Mekki, Cemaluddin Ebu Abdillah Muhammed b. Ahmed b. Said İbn Akile, *ez-Ziyade ve'l-İhsan fi Ulumi'l-Kur'an*, Birleşik Arap Emirlikleri: Merkezi'l-Buhusi ve'd-Dirasat, 2006.
- Mensur, Abdulkadir, *Mevsuetu Ulumi'l-Kur'an*, Haleb: Daru'l-Kalemi'l-Arabiyyi, 2002.
- Merağî, Ahmed Mustafa, *Tefsiru Merağî*, Beyrut: Daru'l-İhyai't-Turasi'l-Arabî, 1985.
- Mevdudî, Ebu'l-Ala, *Tefhimu'l-Kur'an*, (Çev.: Muhammed Han Kayani vd.), İstanbul: İnsan Yayınları, 1997.
- Mubarekfurî, Ebu'l-Hasan er-Rehmanî, *Mir'atu'l-Mefatih Şerhu Mişkati'l-Mesabih*, Benaris: İdaretu'l-Buhusi'l-İlmiyye, 1984.
- Mutahhirî, Murteda, *Marifetu'l-Kur'an*, (Farsçadan Arapçaya Çev.: Cafer Sadık Halilî), Beyrut: Daru't-Tearufi li'l-Matbuat, "b.t.y."
- Muderrisi, Muhammed Takî, *el-İrfanu'l-İslamiyyi Beyne Nazariyyati'l-Beşer ve Besairi'l-Vahy*, Beyrut: Daru'l-Beyani'l-Arabî, 1992.
- Nahcuvanî, Nimetullah b. Mahmud, *el-Fevatihu'l-İlahiyye ve'l-Mefatihü'-Gaybiyye*, İstanbul: "b.t.y."
- Necmuddin el-Kubra, Ebu'l-Cennab Ahmed b. Ömer el-Hivekî el-Harizmî, *et-Te'vilatu'n-Necmiyye fi't-Tefsiri'l-İşariyyi's-Sufiyyi*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2009.
- Nesâî, Ebu Abdirrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali, *es-Sunen*.
- Nesefî, Ebu'l-Berekat Abdullah b. Ahmed b. Mahmud, *Medariku't-Tenzil ve Hakaiku't-Te'vil*, Dimaşk: Daru İbn Kesir 2011.
- Nimet, İbrahim, *Ulumu'l-Kur'an*, "b.y.y.", 2008.
- Nöldeke, Theodor, *Tarihu'l-Kur'an*, (Arapçaya Çev.: Georges Tamer), Beyrut, 2004.
- Olguner, Fahrettin, "Eflâtun", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 1994, X, 469-476.

- Ökten, Gülşen, “Kur’ân’a Göre Bilginin Kaynakları”, *Necmeddin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Konya, Yıl, 2015, Sayı, 39, Sayfa, 205-228.
- Ömer, Ahmed Muhtar Abdulhamid, *Mu’cemu’l-Luğeti’l-Arabiyyeti’l-Muasire*, Kahire: Alemu’l-Kutub, 2008.
- Öz, Ahmet, “Hurufilik Akımının Kur’an Ayetlerini İstismarı”, *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Kahramanmaraş, Yıl, 2016/14, Sayı, 27, Sayfa, 183-220.
- Öz, Mustafa ve İlhan, Avni, “İmâmet”, *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 2000, XXII, 201-203.
- Öz, Mustafa, “Râfîziler”, *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 2007, XXXIV, 396-397.
- Özel, Ahmet, “İbn Cüzey”, *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 1999, IXX, 406-407.
- Özdemir, Ahmed Yüksel, *İslâm’da Bilim Tarihi*, [İslâmiyet’te İlim], Bursa: “b.y.y.”, 2001.
- Pakış, Ömer, *Kur’ân Tarihi*, İstanbul: Kitabî Yayınları, 2013.
- Rağib el-İsfahanî, Ebu-l-Kasım Huseyn b. Muhammed b. el-Mufaddal, *Mufredatu Elfazi’l-Kur’an*, Dimaşk: Daru’l-Kalem, 2009.
- _____, *Müfredat Kur’ân Istılabları Sözlüğü*, (Çev.: Doç. Dr. Abdülbaki Güneş ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yolcu), İstanbul: Çıra Yayınları, 2007.
- _____, *ez-Zeria ila Mekarimi’s-Şeria*, Beyrut: “b.y.y.”, 1980, 124.
- Razî, Ebu Abdillâh (Ebu’l-Fazl) Fahrüddin Muhammed b. Ömer b. Huseyn et-Taberistanî, *et-Tefsîru’l-Kebîr*, Beyrut: Daru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 2009.
- _____, *İtikadatu’l-Fireki’l-Muslîmin ve’l-Muşrikin*, Kahire: Mektebetu’n-Nehdeti’l-Mısriyye, 1938.
- Rıda, Reşid, *Tefsîru’l-Kur’ani’l-Hakim el-Meşhuri bi Tefsiri’l-Menar*, Beyrut: Daru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 2005.
- Rumî, Fehd b. Abdirrahman b. Suleyman, *Dirasatun fi Ulumi’l-Kur’ani’l-Kerim*, Riyad: Daru’l-Mutaallim, 1999.

- Sâbûnî, Nüreddin, *Mâtürîdiyye Akaidi*, (Çev.: Bekir Topaloğlu), Ankara: D.İ.B. Yayınları, 2005.
- Sadî, Abdurrahman b. Nasır b. Abdillâh, *el-Kavaidü'l-Hisan li Tefsiri'l-Kur'an*, Riyad: Mektebetu'r-Ruşd, 1999.
- Salebî, Ebu İshak Ahmed b. Muhammed b. İbrahim, *el-Keşşaf ve'l-Beyan fi Tefsiri'l-Kur'an*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2004.
- Salih, Subhi, *Mebahis fi Ulumi'l-Kur'an*, Beyrut: Daru'l-İlmi li'l-Melayin, 1977.
- Savî, Ahmed b. Muhammed, *Haşiyetu's-Savi ala't-Tefsiri'l-Celaleyn*, Beyrut: Daru'l-Fikr, 2010.
- Sayılı, Aydın, *Bilim Târîhi [Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir]*, İstanbul: Gündoğan Yayınları, 2010.
- Sebbağ, Muhammed b. Lutfî, *Lemebatun fi Ulumi'l-Kur'an ve İtticabatî't-Tefsir*, Beyrut: el-Mektebu'l-İslâmî, 1990.
- Sellabî, Ali Muhammed Muhammed, *Ali b. Ebi Talib Şahsiyetuhu ve Asruhu*, İstanbul: Ravza Yayıncılık, 2017.
- Senanî, Abdurrezzak b. Hemmam, *Tefsiru'l-Kur'an*, Riyad: Mektebetu'r-Ruşd, 1989.
- Siddik Hasan Han, Ebu't-Tayyib Muhammed Sıddik Bahadır b. Hasan b. Ali el-Kannevcî, *Fethu'l-Beyan fi Makasidi'l-Kur'an*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1999.
- Süirdî, Molla Halil el-Ömerî, *Besiretu'l-Kulub fi Kelami'l-Allami'l-Guyub*, İstanbul: Nubihar Yayınları, 2011.
- _____, *Kitabu İsaguci fi'l-Mantık*, İstanbul: Tebliğ Yayınları, "b.t.y."
- Subhanî, Cafer ve Şirazî, Nasir Mekarim, *İki Sure Örnek Eğitimci Örnek İnsan*, (Çev.: Resul Nur ve Yunus Güler), İstanbul: el-Mustafa Yayınları, 2014.
- Suyutî, Celaluddin Abdurrahman b. Ebibekir, *ed-Durru'l-Mensur fi't-Tefsir bi'l-Me'sur*, Beyrut: Daru'l-İhyai't-Turasi'l-Arabi, 2001.
- _____, *el-İtkan fi Ulumi'l-Kur'an*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2012.

- Şa'ravî, Muhammed Mütevellî, *Tefsîru's-Şa'ravî*, "b.y.y.", "b.t.y.". Şehate, Abdullah Mahmud, *Ulumu't-Kur'an*, Kahire: Daru Ğarib, 2002.
- Şehrezurî, Şemsuddin, *Resailu's-Şecereti'l-İlahiyye fî Ulumi'l-Hakâiki'l-Rabbaniyye*, (Thk.: Necip Görgün), İstanbul: Elif Yayınları, 2004.
- Şeltut, Mahmud, *Tefsîru'l-Kur'an*, Kahire: Daru's-Şuruk, 2004.
- Şenel, Cahid, "Yeni Eflâtunculuk", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 2013, XLIII, 423-427.
- Şenkitî, Muhammed Emin, *Edvau'l-Beyan fî İdabî'l-Kur'an bi'l-Kur'an*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2006.
- Şevkanî, Muhammed b. Ali b. Muhammed, *Fethu'l-Kadir el-Camiu Beyne Fenneyi'r-Rivayeti ve'd-Dirayeti min İlmi't-Tefsîr*, Kahire: Daru'l-Vefa, 1994.
- Şimşek, Sait, *Hayat Kaynağı Kur'an Tefsiri*, İstanbul: Beyan Yayınları 2012.
- Şoşikî, Mela Muhammed, *Tefsîra Qur'anê Nûra Qelban*, İstanbul: Nûbihar Yayınları, 2014.
- Şulul, Cevher, "İslâm Felsefesinde İlimlerin Sınıflandırılması Gelenegi", *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Şanlıurfa, Yıl, 2001, Cilt, VI, Sayı, 6, Sayfa, 83-93.
- Tabatabaî, es-Seyyid Muhammed Huseyn, *el-Mizan fî Tefsiri'l-Kur'an*, Beyrut: Muessesetu'l-A'lemi li'l-Matbuat, 1998.
- Taberanî, Ebu'l-Kasım Süleyman b. Ahmed b. Eyyub, *el-Mu'cemu'l-Kebir*.
_____, *el-Mu'cemu'l-Evset*.
- Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir, *Camiu'l-Beyan an Te'vili'l-Kur'an*, Beyrut: Daru'l-İhyai't-Turasi'l-Arabî, "b.t.y."
- Tabersî, Emini'l-İslam Ebu Ali el-Fadl b. el-Hasan, *Mecmeu'l-Beyan fî Tefsiri'l-Kur'an*, Beyrut: Daru'l-Murteda, 2006.
- Tahirova, Adile, *Şii Kelâm Sisteminde Bilgi Kaynakları*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri

- (Kelâm) Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1999.
- Taylan, Necip, "Bilgi", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 1992, VI, 157-161.
- Tayyar, Musaid b. Suleyman b. Nasır, *Makalatun fi Ulumi'l-Kur'an ve Usuli't-Tefsir*, Riyad: Daru'l-Muhaddis, 2004.
- Teftazanî, Sa'duddin Mes'ud b. Fahriddin Ömer b. Burhaniddin Abdillâh el-Herevî el-Horasanî, *Şerbu'l-Makasid*, Beyrut: Alemu'l-Kutub, 1998.
- Tenik, Ali, *Tarihsel Süreçte Kürt Coğrafyasında Tasavvuf ve Tarihatlar*, İstanbul: Nübihar, 2019.
- Tirmizî, Ebu İsa Muhammed b. İsa b. Sevre, *Sunenu't-Tirmizî*.
- Topdemir, Hüseyin Gazi ve Unat, Yavuz, *Bilim Tarihi*, Ankara: Yorum Basım Yayın ve Matbaacılık Pegem Akademi, 2014.
- Tusî, Şeyhu't-Taifeti Ebu Cafer Muhammed b. el-Hasan, *et-Tibyan fi Tefsiri'l-Kur'an*, Beyrut: Daru İhyai't-Turasi'l-Arabî, 1985.
- Tümer, Günay, "Brahmanizm", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 1992, VI, 329-333.
- Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Kabcacı Yayıncılık, 2016.
- Uyanık, Mevlüt, *İslam Bilgi Felsefesinde Kalbin Anlaması -Gazali Örneği-*, Ankara: Araştırma Yayınları, 2005.
- Vahidî, Ebu'l-Hasan Ali b. Ahmed en-Nisaburî, *el-Vesit fi Tefsiri'l-Kur'ani'l-Mecid*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1994.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "İlham", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 2000, XXII, 98-100.
- _____, "Kelâm", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 2002, XXV, 194-196.
- Yazçıçek, Ramazan, "Bilgi Değeri Açısından Cefr ve Ebced - Harfler ve Rakamlar Metafizigi -", *Milel ve Nihal*, İstanbul, Yıl, 2004, Cilt, II, Sayı, 1, Sayfa, 75-114.

Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, (Sadeleştirilenler: Lütfullah Cebeci vd.), Ankara: Akçağ basım, 2009.

Yurdagür, Metin, "Cefr", *D.İ.A.*, İstanbul: TDV Yayınları, 1993, VII, 215-218.

Zebidi, Ebu'l-Feyz Muhammed el-Murtaza b. Muhammed b. Muhammed b. Abdirrezzak el-Bilgramî el-Huseynî, *Tacu'l-Arus min Cevahiri'l-Kamus*, "b.y.y.": Daru'l-Hidaye, "b.t.y."

Zeccac, Ebu İshak İbrahim b. es-Serî b. Sehl el-Bağdadi, *Maani'l-Kur'an ve İrabubu*, Kahire: Daru'l-Hadis, 2005.

Zehebî, Muhammed Huseyn, *et-Tefsir ve'l-Mufessirun*, Kahire: Daru'l-Kutubi'l-Hadise, 1986.

_____, *İlmu't-Tefsir*, Kahire: Daru'l-Maarif, "b.t.y."

Zemahşerî, Carullah Ebu'l-Kasım Mahmud b. Ömer, *el-Keşşaf an Hakaiki Gavamidi't-Tenzil ve Uyuni'l-Akavili fi Vucubi't-Te'vil*, Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2009.

Zerkan, Muhammed Salih, *Fabruddin er-Razî ve Arauhu'l-Kelamiyyetu ve'l-Felsefiyyetu*, "b.y.y.": Daru'l-Fikr, "b.t.y."

Zerkeşi, Bedruddin Muhammed b. Abdillâh, *el-Burban fi Ulumi'l-Kur'an*, Kahire: Daru'l-Hadis, 2006, 24.

Zerzur, Adnan Muhammed, *Ulumu'l-Kur'an*, Beyrut: el-Mektebu'l-İslamiyyi, 1981.

Zeydan, Abdülkerim, *el-Veciz fi Usuli'l-Fıkh*, İstanbul: el-Mektebetu'l-İslami, 1979.

Zuhaylî, Vehbe, *Usulu'l-Fıkhî'l-İslami*, Şam: Daru'l-Fikr, 1986.

Zurkanî, Muhammed Abdulazim, *Menabilu'l-İrfan fi Ulumi'l-Kur'an*, Beyrut: Daru'l-Marife, 2005.

<https://islamqa.info/ar/answers>. Erişim Tarihi: 18.09.2021.

www.islamiforum.net. Erişim Tarihi: 01.09.2021.

Fecr Yayınları: 659

İRAN'DA MOLLA-SİYASET İLİŞKİSİ

-Halk Ayaklanmalarının Arka Planı (1905-1979)-

Yakup ERTUĞRUL

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Dr. Hamdi YALÇIN

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mart 2023

ISBN: 978-625-6436-07-7

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abrahamian, E. (2014), *Modern İnan Tarihi*, Çev. Dilek Şendil, 3.bs. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Abrahamian, E. (1391), *İnan Beyne Do İnkılab*, Çev. Kazım Firuzmend, Hasan Şemsaveri Muhsin Mudirşaneçi, 16. bs. Tahran: Neşri Merkez
- Abrahamian, E. (2002) *Humeynizm: İslâm Cumburiyeti Üzerine Derlemeler*, çev. Mehmet Toprak, 1. bs. İstanbul: Metis Yayınları.
- Âl Ahmet, C. (1380). *Gerbzedegi*, 7. bs. Tahran: Ferdevs.
- Algar, H. (1990), *İslâm Devriminin Kökleri*, Ankara: Endişe Yayınları.
- Algar, H. (1991), *20. Yüzyıl İnan'ında Ulemanın Muhalif Rolü*, İstanbul: İz Yayıncılık.
- A'mid Z., Abbas A. (1384), *İnkılab-î İslâmî ve Rişehayı An*,15.bs. Tahran: Tubi.
- Âmulî, A. C. (2014), *Kur'an ve Rivayetlerde Velâyet*, Çev. Kadri Çelik, 1.bs. İstanbul, Önsöz Yayıncılık.
- Avni, İ., G. (1996), *DİA*, Cilt 13, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.
- Azeri Kummi, A. (1372), *Velâyet-i Fakih ez DidFıkıhı İslâmî*,1.bs. Cild 2, Kum: Darul-İlm.
- Azimi, F. (1374), *Bubrane Demokrasi der İnan*, Çev. Abdurrıza Huşeng Mehdevî ve Bijen Nuzeri, 1.bs. Tahran: Elburz.
- Bahar, M. T. (1371), *Tariki Muhtasar-ı Ahzabe Siyasî İnan*, Cild 1a, 2b, 1. bs. Tehran: Emir Kabir.
- Basiretmeş, H. (1378), *Ulema ve Rejimi Rıza Şah (1305-1320)*,2.bs. Tehran: Müessesiyi Çapu Neşri Uruc,.
- Bazargan, M. (1363), *İnkılabı İnan der do hareket*, Tahran: Bija. Baylak,
- A. (2012), *İmam Humeynî*, 4. bs. İstanbul: İlke Yay.
- Beheştî Sereşt, M. (1380), *Nekşî Ulama dar Siyasete Ez Meşrute Ta İnkırazı Kaçar*,1. bs. Tahran: Pezuheşkende-î İmam Humeynî der İnkılabı İslâm.

- Beşiri, A. (1383), *İnkılap ve Pirozi*, 1. bs. Tahran: Defter-î Neşr-î Muarifi İnkılab.
- Bozan, M. (2007), *İmâmiyye Şiasının İmamet Tasavvuru 4 ve 5 asır*, 1. bs. İstanbul: İlahiyat Yay.
- Bozan, M. (2009), *İmâmiyye'nin İmamet Nazariyesinin Teşekkül Süreci*, 1. bs. İstanbul: İsam Yay.
- Bulaç, A. (2009), *Hedefteki Ülke İran (İslâm, Devrim ve Cumhuriyet)* 1. bs. İstanbul: Çıra Yay.
- Büyükkara, M. A. (2010), *İslâm Mezhepleri Tarihi*, 1. bs. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay.
- Cami, (1381), *Gozeşte Rahı Ayende Est*, Ed. Nik Bin, Cilt 1, 3. bs. Tahran: Nilufer.
- Cohen, R. A. (2014), *İran Huccekiye Cemiyeti*, Çev. Mehmet Toprak, 1bs. İstanbul: İyi Düşün Yay.
- Cronin, S. (1383), *Rıza Şah ve Şeklgriyi İran-i Nevin*, Çev. Murteza Sakıb Fer Tahran: Cami.
- Cürcani, M. Ş. (1985), *Kitabut-Ta'rifat*, Yeni baskı, Beyrut: Lübnan Kitabevi.
- Demir, A. İ. (2009), İmâmiyye Şiâsi'nda İmamın Yetkilerinin Fakihlerce Devralınma Süreci, *e-Makâlât Mezhep Araştırmaları*, Cilt 2.
- Devlet-Abadi, Y. (1362), *Hayat-î Yahya*, Cilt 2, 4, 1. bs. Tehran: Firdevsi.
- Efendioğlu, M. (1995), *Fezâilü's-Sahâbe, DİA*, Cilt 12, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.
- Ekinci, M. (2010), *Şah İsmail ve İnanç Dünyası*, Beyan Yayınları, İstanbul. (2002)-*Anadolu Aleviliği'nin Tarihsel Arka planı*, İstanbul, Beyan Yay.
- (2013)-*Şiâ Mezhebi Hakkında Genel Bilgiler Ve Hz. Mevlana'nın Şiâlikle Veya Alevilikle İtham Edilmesine Karşı Reddiye*, Şanlıurfa: Elif Matbası.
- Erkilet, A. (2017), *Orta Doğu'da Modernleşme ve İslâmi Hareketler*, İstanbul: Büyüyenay Yay., 7. Baskı.
- Fettah, İ. A. (2012), *İmâmiyye Şiâsında Velâyeti Fakih Teorisi Araştırma Tablil Tenkit*, Konya: Kitap Dünyası Yay.

- Fiğlalı, E. R. (2008), *Günümüz İslâm Mezhepleri*, İzmir: İlahiyat Vakfı Yay. Ebu Hanife, N. (1419), *el-Fıkıhul Ekber* Arap Emirlikleri, Mektebetü'l Furkan.
- Furâtî, A. (1390), *Ruhaniyat v Siyaset: Mesayel ve Peyamedha*, bs. 1. Tahran: Sazman-ı İntişarat Pezeşgah Ferheng ve Endişeyi İslâmî.
- İmam Humeynî, R. (1369), *Sehife-i Nur*, Cilt 1a, 2b, 3c, 4d, 5e, 6f, 7g, 8h, 10i, 11i, 15j, 16k, 18l, Tahran, Vuzarat-î Ferheng ve İrşadi İslâmî.
- İmam Humeynî, R. (1373), *Velâyet-i Fakih* Tahran: Muessese-î Tenzim ve Neşri Asarı İmam Humeynî.
- İmam Humeynî, R. (1378) *Tarihi Muasırî İran Ez Didgahı İmam Humeynî*, bs. 2. Tahran: Komite-î Tebliğat ve İntişarat.
- İmam Humeynî, R. (t.y.), *Velâyeti Fakih: İslâm Devleti*, bs. 1. Tahran: İmam Humeynî'nin Eserlerini Tanzim ve Yayınlama Müessesesi Uluslararası İlişkiler Bürosu.
- Harney, D. (1377), *Ruhani ve Şah*, Çev. Kaveh Basmenci ve Kavus Basmenci, 1.bs. Tahran: Kitab-î Sera.
- Haşimi R., Ali E. (t.y.), *Der Rabıtı Ba İnkılabı İslâmî*, bs. 1. Kum: Deftere İntişarati İslâmî.
- Hisari, A. E. (1390), *Tarihu Ferhengi Siyasi Muasır*, bs. 8. Kum: Hacer. el-Heytemi, A. (1994), *es-Sevâku'l-Muhrika*, İstanbul.
- Hidayet, M. (1363), *Tulu'î Meşrutiyet*, 1.bs. Tehran: Cam.
- Hüseyinoğlu, P. (2009), *İran'da Ulemanın Sosyo-Politik Gücü (1921-2009)* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü.
- Karadeniz, Y. (2006), *İran'da Sömürgecilik Mücadelesi ve Kaçar Hanedanı*, İstanbul: Bakış Yayınları.
- el-Katib, A. (2005), *Şiâda Siyasal Düşüncenin Gelişimi: Şuradan Velâyeti Fakihe*, Çev. Mehmet Yolcu, 1. bs. Ankara: Kitabiyat Yay.
- Katuzyan, M. (1380), *Tezad-î Devlet ve Millet Nezeriyeh Tarih ve Siyaset Der İran*, Çev. Ali Rıza Tayyib 1. bs. Tehran: Neşr-î Ney.
- İsfehani K. (1383), *Rıza Şah ve Şeklgiriy-î İran-î Nevin*, Çev. Murteza Sakıp Fer, Tahran: Cami.

- Kesrevi, A. (1385), *Tarihi Meşrute-i İran*, 3.bs. Tahran: Muessese İntişarat-ı Nigah.
- Kılınç, A. (2008), İran Anayasa Hukukununun Genel Esasları, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Ankara.
- Laing, M. (1371), *Musahabe Ba Şah*, Çev. Erdiştir Ruşenger, 2.bs. Tahran: Elburz.
- Lambton, A. (1379), *Nazariyeyi Devlet Der İran*, Çev. Cengiz Pehlevan 2.bs. Tehran: Giv.
- Mokhtarpour, M. (2013), *1979 İslâm Devriminden Sonra İran'ın Dış Politikası*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mottahedeh, R. (2003), *Peygamberin Hırkası: İran'da Din ve Politika, Bilgi ve Güç*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Muaddel, M. (1992), *İran'da Şii Ulema ve Devlet*, Serpil Üşür (ed.), *İran Devrimi- Din, Antiemperyalizm ve Sol*, İstanbul: Belge Yayınları.
- Muntezari, H. A.(t.y.), *Hutbehayî Nemazı Cum'a Der Kum*, (Kısmî Evvel), Tahran.
- Muntezari, H. A. (1991) *Velâyeti Fakih (İslâm devlet Fıkhi 1) Çev. Şeyho Duman*, 1.bs. Ankara: Endişe Yay.
- Mustafî, A. (1343), *Şerh-i Zendeganî-yî Men Ya Tarihi İdari ve İctimai Devri Kaçar*, Cilt 3, Tehran: Zevar.
- Mutahhari, M. (2011) *Vela ve Velâyet Üzerine*, Çev. S. Seccad Hüseyini, 2.bs. İstanbul: Kevser Yay.
- Mutçalı, S. (1995), *Arapça Türkçe Sözlük*, 1.bs. İstanbul: Dağarcık Yay.
- Muvahhed, M. A. (1384), *Hab Aşoftey-i Neft (Doktor Musaddık ve Nehzet-i Milliyi İran) Cilt 1, 2*, Tahran: Karname.
- Necati, A. M. (1381), *Tarihi Bistu Bence Sale İran (Ez Kudeta Ta İnkılab)*, Cilt 1, 3. bs. Tahran: Müesseseyi Hedamati Resa,
- Onat, H. (2013), *İslâm Mezhepleri Tarihi El Kitabı*, 1. bs. Ankara: Grafik Yay.
- Parsons, S. A. (1374), (Safire Sabıki İngiltere der İran) *Hatıratı do Sefir*, çev. Mahmud Tulu'i, bs. 2. Tehran: İlm.
- Rahmaniyan, D. (1391), *İran Beyne Do Kudeta*, 1.bs. Tahran: Semt.
- Recebi, F. (1386), *Ruhaniyet Setizi Der Tarih-e Mu'asır-ı İran*, 2. bs. Tahran: Şirket-i Çapu Neşr-i Beynel Milel.

- Sadık, K. M. (1374), *Revanşinasıyı Se İnkılab*, (Fransa, Rusya, İran)1. bs. Tahran Navek.
- Sadr, M. (1364), *Hatıratı Sadır el-Eşraf*, 1.bs. Tahran: Vahid.
- Suleymi, H. (1386), *Mubarezati Ruhaniyun ve Ve'azi Mesacid Be Rivayeti İsnad*, 1. bs. Tahran: Merkez İsnad-î İnkılab-î İslâmî.
- Sarıkaya, M. S. (2011), *İslâm Düşünce Tarihinde Mezhepler*, 2. bs. İstanbul: Rağbet yay.
- Seferzadeh, B. (1388), *Ferheng-î Zeban Amuz-î Farisi*, bs.1 Tahran: Iran Language Institute.
- Sullivan, W. (1374), (Aherin Sefiri Amerika Der İran), *Hatıratı Do Sefer*, Çev. Mahmut Tulu'i, 2. bs. Tahran: İlim.
- Şehristanî, M. (1434), *el-Milel ve'n-Nihal*, 1.bs. Beyrut: Müessesetü'r-Risaletü Naşirun.
- Şeriatî, A. (t.y.), *Temeddün ve Tecdid*, 1. bs. Tahran: Neşri Peyemi.
- Stephen, K. (2004), Şah'ın Bütün Adamları: Bir Amerikan Darbesi ve Ortadoğu'da Terörün Kökenleri, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tehrani, Ü. (2008), Mehdi Hadevi, *Velâyet ve Dîyanet*, Çev. Kadri Çelik, 1. bs Dünya Ehlibleyt Kurultayı,
- Tabatabai, S. M. (2014), *Gaybet Dönemi Tarihi*, Çev. Yakup Kumak, 1. bs. İstanbul: el-Mustafa Yay.
- Taflıoğlu, M. S. (2009), *İran İslâm İhtilalinde Ayetullah Humeynî ve Velâyet-i Fakih Meselesi*, Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türkyılmaz, S. (2015), *İslâm Devlet Modeli: Velâyeti Fakih*, 1. bs. İstanbul: Rast. yay.
- Uyar, M. (2000), *İmâmîyye Şiâsında Düşünce ekolleri Ahbârilik*, 1.bs. İstanbul, Ayışığı Kitapları Yay.
- Uyar, M. (2004), *Şii Ulemanın otoritesinin temelleri*, 1.bs. İstanbul: Kaknüs Yay.
- Üstün, İ.S. (2013), Velâyet-i Fakih, *DİA*, Cilt 43, İstanbul: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret işletmesi.
- Yezdi, İ. (1363), *Aherin Telaşha Der Aherin Ruzha*, (Metalebi Nagofte Peyramune İnkılâb-î İslâmî), 2. bs. Tahran: Kale.
- Zahiri, N. (1382), Mehnaz, *Munasebatı İmam Humeynî Ba Hareketha ve Mubarezan-î İslâmî*, (Der Salhay-î 1343-1357), 1. bs. Tahran: Merkez-î İsnad-î İnkılab-î İslâmî.

Fecr Yayınları: 660

ARAPLARDA ŞİİR
Söz Medeniyeti

Ferruh KAHRAMAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mart 2023

ISBN: 978-625-6436-06-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abbâs Mahmûd el-Akkâd. *Dîvânü'l-Akkâd*. Kahire: Matbaatü'l-Maahid, 1921.
- Abbâs Mahmûd el-Akkâd. *Şu'arâü Mısr ve bi'âtühüm fi'l-cilî'l-mâzî*. Kahire: Mektebetü'n-Nehdati'l-Mısrıyye, 1950.
- Abbâs Mahmûd el-Akkâd. *Şu'arâü Mısr*. Kahire: Mektebetü'n-Nehdati'l-Mısrıyye, ts.
- Abdülvehhâb b. Mansûr. *A'lâmü'l-Mağribi'l-Arabî*. Rabat: el-Matbaatü'l-Melikıyye, 1986.
- Abdürrahîm el-Kettânî-Abdülazîz Bağdâd. *el-Müfîd fî terâcimi's-su'arâ ve'l-üdebâ ve'l-ulemâ ve'l-fukahâ*. Yy: Dârülbeyzâ, 1421/2000.
- Abîd el-Abras. *Dîvânü Abid el-Abras*. nşr. Kerem el-Bustânî, Beyrût: Dâru Sâdır, 1384/1964.
- Âdil Nüveyhiz. *Mu'cemü a'lâmi'l-Cezâ'ir*. Beyrût: Müessesetu Nüveyhizi's-Sekâfiyye, 1980.
- Afgânî. Saîd. *Esvâkü'l-Arab fi'l-cabiliyye ve'l-İslâm*. Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 1379/1960.
- Ahmed b. Hanbel. *Müsned*. Beyrût: Dâru Sadr, ts.
- Ahmed b. Hüseyin el-Keyvânî, *Dîvânü Ahmed el-Keyvânî*, (Kahire: 1301).
- Ahmed Cemal el-Ömerî, *eş-Şuarâu'l-hunefâ*. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1981.
- Ahmed Cevded Paşa. *Kıyasu Enbiyâ ve Tevârihu Hulefâ*. İstanbul: Başbakanlık Kültür Yayınları, 1972.
- Ahmed el-İskenderî-Mustafa İnânî. *el-Vasît fi'l-edebî'l-Arabî ve târihib*. Kahire: Dârü'l-Maârif, 1335/1916.
- Ahmed Fevzî el-Heyb. "İbn Ebî Hacele". *Mevsû'atü'l-hadâreti'l-İslâmiyye*. Amman: 1993.
- Ahmed Kabbîş. *Târihu's-şi'ri'l-Arabiyyi'l-hadis*. Beyrût: Dârü'l-Cil, 1971.

- Ahmed Kemal Zeki. *en-Nakdül'edebiyî'l-hadîs ve usûlühü ve ittîcâbetühü*. Beyrût: Dâru'n-Nehdati'l-Arabiyye, 1981.
- Ahmed Muharrem. *Dîvânü mecdî'l-İslâm*. Kahire: Müessesetü Hindâvî, 2012.
- Ahmed Şevkî. *Dîvânü Ahmed Şevkî*. Beyrût: Dâru Sâdır, 2007.
- Ahmed Şevkî. *eş-Şevkiyyât*. Kahire: Matbaatu Mısır, 1925-30.
- Ahmed Ubeyd. *Meşâbiru şu 'arâi'l-asr fi'l-akTâri'l-Arabiyyeti's-selâse Mısır ve Süriye ve'l-İrâk*. Dımaşk: el-Mektebetül-Arabiyye, 1341/1922.
- Alanyalı, Hüseyin Sabri. "İlk Çağlar İlk Kültürler". *Kültür Tarihi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2014.
- Ali Ebû Zeyd. *el-Bediyyât fi'l-edebî'l-Arabî*. Beyrût: Âlemül-Kütüb, 1983/1403.
- Âlûsî, Ebû'l-Meâlî Cemaleddin Abdullah b. Mahmûd. *Bulûğu'l-ereb fi ma'rifeti avvâli'l-Arab*. nşr. Muhammed Behçet, 1-3 Beyrût: Dâru'l-kütübî'l-İlmiyye, 1314.
- Amr b. Bahr el-Câhiz, *el-Beyân ve't-tebyîn*. nşr. Abdüsselâm M. Hârûn, 1-7 Kahire: Dâru'l-Fikr, 1388/1969.
- Antere b. Şeddâd. *Dîvânü Antere b. Şeddâd*. nşr. Fevzî Atvî, Beyrût: el-Mektebu'l-İslâmî, 1968.
- Askalânî, İbn Hacer. *el-İsâbe fi temyizi's-sahâbe*. thk. Ali Muhammed el-Bacâvî, Beyrût: by., 1992.
- Askalânî, İbn Hacer. *Fethu'l-bârî*. Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, 1409/1989.
- Aydemir, Abdullah. *İslâm Kaynaklarına Göre Peygamberler Tarihi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2006.
- Aydın, Mustafa. "Arap Yazı Sistemi". *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi* 10/4 (Ekim 2018).
- Bağdadî, Abdülkadir b. Ömer. *Hızânetül'edeb ve lübbü lübâbi lisâni'l-arab*. nşr. Abdüsselâm Hârûn 1-13 Kahire: Mektebetül-Hanci, 1409/1989.
- Bağdatlı Mehmed Fehmî. *Târih-i Edebiyyât-ı Arabiyye*. İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1337/1919.

- Bakillâni, Ebû Bekr Muahmmmed b. et-Tayyib. *İcâzu'l-Kur'an*. nşr. es-Seyyid Ahmed Sakr, Kahire: Dâru'l-Maârif, 1971.
- Barnard, Malcolm. *Sanat Tasarım ve Görsel Kültür*. çev. Güliz Korkmaz, Ankara: Ütopya, 2002.
- Bârûdî, Mahmûd Sâmî. *Divânü Mahmûd Sâmî el-Bârûdî*. Kahire: Müessesetü Hindâvî, 2012.
- Becker, Howard Saul. *Sanat Dünyaları*. çev. Evren Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2013.
- Beğavî, Ebû Muhammed. *Meâlimü't-tenzîl*. thk. Abdürezzak el-Mehdî, Beyrût: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1420/2000.
- Beğavî, Ferrâ. *Meâlimü't-tenzîl*. Beyrût: Dâru'l-Fıkr, 1423/2002.
- Behbitî, Necîb M. *Ebû Temmâm et-Tâ'i*. Beyrût: Dârü'l-Fıkr, 1970.
- Behbitî, Necîb M. *Tarîhu's-şi'ri'l-Arabî hattâ âhiri'l-karnî's-sâlisi'l-bicri*. Beyrût: Dârü'l-Fıkr, 1970.
- Behbitî, Necîb M. *Tarîhu's-şi'ri'l-Arabî hattâ âhiri'l-karnî's-sâlisi'l-bicri*. Beyrût: Dârü'l-Fıkr, ts.
- Behbitî, Necîb M. *Tarîhu's-şi'ri'l-Arabî hattâ âhiri'l-karnî's-sâlisi'l-bicri*. Kahire: Müessesetü'l-Hancı, 1950.
- Bekrî Şeyh Emîn. *Mutâlaât fi's-şi'ri'l-Memlûki ve'l-Osmâni*. Beyrût: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1400/1980.
- Beyhakî, Ahmed b. el-Hüseyn Ali. *es-Sünenu'l-kübrâ*. thk. Muhammed Atta, Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2003.
- Beyyûmî, M. Receb. *en-Nehdatü'l-İslâmiyye fi siyeri a'lâmibe'l-muâsrîn*. Dımaşk: Dârü'l-Kalem, 1415/1995.
- Bişr b. Ebî Hâzim. *Divânü Bişr b. Ebî Hâzim*. nşr. İzzet Hasan, Dımaşk: Vizâratü's-Sekâfe ve'l-İrşâd, 1392/1976.
- Blachère, Régis. *Tarîhu'l-edebî'l-Arabî*. Dımaşk: Dârü'l-Fıkr, 1404/1984.
- Bolay, Süleyman Hayri. "Âdem". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.

- Bozkurt, Nebi. "Asr-ı Saadette Evler ve Ev Hayatı". *Bütün Yönleriyle Asr-ı Saadette İslâm* 1-5 İstanbul: Beyan Yayınları, 1995.
- Brockelmann, Carl. *Fikhu'l-lügati's-sâmîyye*, çev. Ramadan Abduttevvab, Riyad: Câmîatü'r-Riyâd, ts.
- Buhârî, Ebû Abdillâh. *Sahîbu'l-Buhârî*. İstanbul: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, ts.
- Buhtürî. *Dîvânü'l-Buhtürî*. nşr. Hasan Kâmil es-Sayrafî, Kahire: Dârü'l-Maârif, 1963-78.
- Büsîrî. *Dîvânü'l-Büsîrî*. nşr. Muhammed Seyyid Kilânî, Kahire: Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 1374/1955.
- Butrus el-Bustânî. *Üdebâ'ü'l-Arab*. Beyrût: Dâru Marun Abbud, 1979.
- Câhiz, Ebû Osman Amr b. Bahr. *Kitâbü'l-hayevân*. nşr. Abdüsselâm Hârûn, 1-7 Kahire: Dâru'l-Meşrik, 1987.
- Castels, Manuel. *Kimliğin Gücü*. çev. Ebru Kılıç, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008.
- Ceşiyârî, Muhammed. *el-Vüzerâ ve'l-küttâb*. Kahire: Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 1980.
- Cemil b. Ma'mer. *Dîvânü Cemîli Buseyne*. nşr. Butros el-Bustânî, Beyrût: Dâru Sâdır, ts.
- Cerir b. Atıyye. *Dîvân*. nşr. Kerem el-Bustânî, Beyrût: Dâru Sâdır, 1960.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Usûlü*. Ankara: TDV Yayınları 2006.
- Cevâd Ali, *el-Mufassal fî tarîhi'l-Arab kable'l-İslâm*. 1-10 Bağdat: yy., 1993.
- Childe, Gordon. *Kendini Yaratan İnsan*. İstanbul: Varlık Yayınları, 2001.
- Cilâlî. Abdurrahman b. Muhammed. *Târîbu'l-Cezâ'iri'l-âm*. Beyrût: Dârü's-Sekâfe, 1980.
- Clark, Terry Nichols.-Lipset, Seymour Martin. "Toplumsal Sınıflar Ölüyor mu?" *Sosyoloji*. çev. Günseli Altaylar, İstanbul: Say Yayınları, 2009.

- Corci Zeydan. *el-Arab kable'l-İslâm*. nşr. Hüseyin Mûnis, Kahire: Dâru'l-Hilâl, ts.
- Corci Zeydan. *Târihu âdâbi'l-lügati'l-Arabiyye*. nşr. Şevki Dayf, Kahire: Dâru'l-Hilâl, ts.
- Cumahî, Muhammed b. Sellâm. *Tabakâtü fuhûli's-suarâ*. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1952.
- Cürcânî, Ebü'l-Hasan. *el-Vesâta beyne'l-Mütenebbi ve husûmih*. nşr. M. Ebü'l-Fazl İbrâhim-Ali M. el-Bicâvî, Sayda-Beyrût: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1386/1966.
- Çağatay, Neşet. *İslam Öncesi Araçlar Tarihi ve Cahiliye Çağı*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1982.
- Çelebi, Muharrem. "Amr b. Külsûm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Çetin, Nihat M. "Arap". *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Çetin, Nihat M. *Eski Arap Şiiri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1973.
- Dâğır, Yûsuf Es'ad. *Mesâdirü'd-dirâseti'l-edebiyeye*. Beyrût: Câmîatü'l-Lübniyye, 1983.
- Dâğır. Yûsuf Es'ad. *Mesâdirü'd-dirâseti'l-edebiyeye*. Beyrût: el-Menşûrâtü'l-Câmia, 1983.
- Dayf, Şevki. *Tarihu'l-edebi'l-Arabi el-asru'l-câhili*. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1960.
- Demirayak, Kenan. *Arap Edebiyatı Tarihi*. Kayseri: Fenomen Yayınları, 2019.
- Dimaşkı, Tâhir Sâlih es-Semûni. *Tevcihü'n-nazar ilâ usûli'l-eser*, thk. Abdulfettah Ebû Gudde, Halep: Mektebetü'l-Matbûât el-İslâmiyye, 1995.
- Dimyâtî. Mustafa. *Zikrâ Hâfiz şerhi'l-kasideti'l-umriyye*. Kahire: Matbaatü's-Seade, 1933.
- Dineverî, Ebû Hanife. *el-Abbâru't-tvâl*. nşr. Abdülmünim Âmir-Cemalüddin eş-Şeyyâl, Kahire: 1960.

- Durmuş, İsmail. "Harf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Durmuş, İsmail. "Methiye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2004.
- Düttmann, Alexander Garcia. "The ABC of Visual Culture". *Journal of Visual Culture*. 1/1 (2002), 101.
- Ebü Dâvûd Süleyman es-Sicistânî. *es-Sünen*. Beyrût: el-Mektebetü'l-Asriyye, ts.
- Ebü Hilâl Hasan b. Abdillâh el-Askerî. *Divânü'l-meâni*. Kahire: Mektebetü'l-Kudsî, 1352/1933.
- Ebü Nüvâs, *Divânü Ebi Nüvâs*. Beyrût: Dâru Sâdır, 1962.
- Ebü Şâdî, Ahmed Zekî. *mine's-Semâ'*. Kahire: Müessesetü Hindâvî, 2014.
- Ebussuûd Efendi. *İrşâdü'l-'akli's-selîm*. Muhammed Subhî Hallak, Beyrût: Dârü'l-Fikr, 2001/1421).
- Ebü'l-Alâ el-Maarri. *el-Lüzûmiyyât*. Beyrût: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1406/1986.
- Ebü'l-Alâ el-Maarri. *Risâletü'l-ğufrân*. nşr. Âişe Abdurrahman, Kahire: Dârü'l-Maârif, 1397/1977.
- Ebü'l-Alâ el-Maarri. *Sakţü'z-zend*. nşr. Ahmed Şemseddin, Beyrût: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1410/1990.
- Ebü'l-Ferec İbnü'l-Cevzî. *Zâdü'l-mesîr*. Beyrût: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1414/1994.
- Ebü'l-Kâsım Sadullah. *Ebbâs ve ârâ' fî târihi'l-Cezâir*. Beyrût: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1990.
- Ebü'l-Kâsım Sadullah. *Târihu'l-Cezâiri's-sekâfi*. Cezayir: eş-Şeriketü'l-Vataniyye li'n-Neşr, 1401/1981.
- el-Ğazzî, Necmüddîn Muhammed. *el-Kevâkibü's-sâira bi a'yâni'l-mieti'l-âşira*. nşr. Halîl el-Mansûr 1-3 Beyrût: Dârü'l-Afâki'l-Cedîde, 418/1997.
- Elmalî, Hüseyin. "Kaside". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.

- Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Eser Kitabevi, ts.
- Ergur, Ali. "Kültürün Önemi". *Kültür Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2015.
- Ersoy, Mehmed Akif. *Safabat*. haz. M. Ertuğrul Düздаğ, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1987.
- Fîrûzâbâdi, Mecdüddîn. *el-Kamûsu'l-muhît*. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1408/1987.
- Gardner, John- Maier, John. *Gilgamesh*. New York: Vintage Books, 1985.
- Gülmez, Bahadır. *Kültür Tarihi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2014.
- Günaltay, Şemseddin. *İslam Öncesi Araçlar ve Dinleri*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1997.
- Ğazzî, Muhammed b. Abdurrahman. *Dîvânü'l-İslâm*. thk. Seyyid Kesrevî Hasan, Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1990.
- Hafâcî, Abdülfettah Muhammed el-Hulû. *Reyhânetü'l-elbâ ve zehretü'l-hayâ e'd-dünyâ*. Halep: Matbaatu İsâ el-Bâbî el-Halebî, h.1386.
- Hafâcî, M. Abdülmünim. *el-Edebü'l-Arabiyyü'l-hadis*. Kahire: Mektebetü'l-Külliyati'l-Ezheriyye, 1405/1985.
- Hafâcî, M. Abdülmünim. *el-Bubûsü'l-edebiyye*. Beyrût: Dârü'l-Kitâbi'l-Lübnanî, 1987.
- Hafâcî. M. Abdülmünim. *İbnü'l-Mu'tezz*. Kahire: Mektebetu Hüseyini't-Ticariyye, 1958.
- Hafâcî. *Reyhânetü'l-elibba ve zehretü'l-hayâti'd-dünyâ*. thk, Muhammed Abdülfettâh el-Hulû, Mısır: by., 1967.
- Halâvî, Yûsuf. *el-Mü'essirâtü'l-ecnebiyye fi ş-şi'ri'l-Arabiyyi'l-muâsir*. Beyrût: Dârü'l-İlm li'l-Melâyîn, 1997.
- Halîl Mutrân. *Dîvânü'l-Halîl*. Beyrût: Dâru Mârûn Abûd, 1977.
- Hamavî. Yâkût. *Kitâbü mu'cemi'l-buldân*. 1-5 Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.

- Hamîd Mecîd Hedû. "Ahmed Zekî, Ebû Şâdî". *Mevsû'atü Beyti'l-hikme li-a'lâmi'l-Arab*. Bağdad: Beytül-Hikme, 1420/2000.
- Hannâ el-Fâhûrî. *el-Mûcez fî'l-edebi'l-Arabî ve târihih*. Beyrût: Dâru'l-Cil, 1985.
- Hannâ el-Fâhûrî. *Târihu'l-edebi'l-Arab*, Beyrût: el-Matbaatü'l-Bûlisiyye, ts.
- Hannâ el-Fâhûrî. *Târihu'l-edebi'l-Arabî*. Beyrût: Matbaatü'l-Bulisiyye, 1953.
- Hansâ, *Divânül-Hansâ'*. nşr. İbrâhim Avadayn, Kahire: Matbaatü's-Saade, 1405/1985.
- Harman, Ömer Faruk. "Havvâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Hassân b. Sâbit el-Ensârî, *Divânü Hassân b. Sâbit*, (Beyrût: Dâru Sâdir, ts.).
- Hayatî Hökekleki, "Duyu". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Hazem Said Mohammed. "Mehmet Akif'in ve Mısırlı Şair Ahmed Muharrem'in Şiirinde Çanakkale Savaşı". *Vefatının 75. Yılında Uluslararası Mehmet Akif Ersoy Sempozyum Bildirileri: 12-13 Mart 2011*. haz. Vahdettin Işık, İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi, 2011.
- Hifnâvî, Muhammed İbrahim. *Ta'rifü'l-halef bi'r-ricâlî's-selef*. Tunus: by., 1402/1982.
- Hilâlî, Ebû Şekib Muhammed Takiyyuddin. *Hadis ma'a zâ'ir kerim*. Medine: Câmîatü'l-İslâm, 1974.
- Himyerî, Abdülmelik Hişâm. *et-Ticân fî mülûki Himyer*. Yemen: Merkezü'd-Dirâsât, 1928.
- İbn Abd Rabbihî. *el-İkdu'l-ferid*. nşr. Ahmed Emin vd. Kahire: Lecnetü't-Te'lif ve't-Tercemetü ve'n-Neşr, 1965.
- İbn Adıyy, Ebû Ahmed Abdullah. *el-Kâmil fî duafâ'r-ricâl*. Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1405/1985.

- İbn Cinnî. *Tefsîru urcûzeti Ebi Nüvâs*. nşr. Muhammed Behcet el-Eserî, Dimaşk: Matbuatu Mecmai'l-Lügati'l-Arabiyye, 1400/1979.
- İbn Ebû Hacle. *Sülvetü'l-hazîn fi mevti'l-benin*. nşr. Muhaymir Sâlih, Amman: Dârü'l-Feyhâ', ts.
- İbn Hacer. *ed-Dürerü'l-kâmine*. nşr. Seyyid Câdelhak, Kahire: Darü'l-Kütübî'l-Hadise, 1966.
- İbn Haldûn, Abdurrahman. *Mukaddime*. nşr. Abdüsselam eş-Şeddâdî (by., Dârü'l-Beydâ Beytü'l-Fünûn ve'l-Ulûm ve'l-Adab, 1426/2005.
- İbn Hallikân. Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed. *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâ'ü ebnâ'iz-zamân*. nşr. İhsan Abbâs, Beyrût: Dâru Sâdır, 1968-72.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed. *Sabihu İbn Hibbân*. thk. Şuayb el-Arnâvut, Beyrût: Müessesetü'r-Risale, 1988.
- İbn Hibbân, *Ravzatü'l-ukalâ ve nüzhetü'l-fuzalâ*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdülhamîd, Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- İbn Hicce. *Bulûğu'l-emel fi fenni'z-zecel*. nşr. Rızâ Muhsin el-Kureyşî, Dimaşk: Vizâretü's-Sekâfe ve'l-İrşâd, 1394/1974.
- İbn Hicce. *Hizânetü'l-edeb ve ğâyetü'l-ereb*. Kahire: el-Matbaatü'l-Hayriyye, 1304.
- İbn Hicce. *Semerâtü'l-evrâk*. nşr. M. Ebü'l-Fazl, Kahire: Mektebetü'l-Hanci, 1971.
- İbn Hicce. *Semerâtü'l-evrâk*. nşr. Müfid M. Kumeyha, Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1403/1983.
- İbn Hişâm. *es-Siretü'n-nebeviyye*. Şerh ve thk. Mustafâ es-Sakâ' - İbrâhîm el-Ebyârî - Abdülhafîz eş-Şelebî, Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabî ts.
- İbn Hişâm. *es-Siretü'n-nebeviyye*. nşr. Mustafa es-Sekkâ, 1-4 Beyrût: Dârü'l-Fıkr, 1391/1971.
- İbn Kesîr. *Tefsîru'l-Kur'ân'il-Azîm*. Beyrût: Müessesetü Kütübî's-Sekâfiyye, 1413/1993.

- İbn Kuteybe. *eş-Şi'r ve's-suarâ*. 1-2 Beyrût: Daru's-Sekâfe, 1983.
- İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed. *Sünenü İbn Mâce*. Delhi: Matbaü'n-Nizâmî, 1905.
- İbn Nübâte. *Matlau'l-fevâ'id ve mecmau'l-ferâ'id*. nşr. Ömer Mûsâ Bâşâ, Dîmaşk: by., 1392/1972.
- İbn Sellâm el-Cumahî, *Tabakâtü fubûlî's-su'arâ*. nşr. Mahmûd M. Şâkir, Kahire: Matbaatü'l-Medenî, 1952.
- İbn Sinâ, Ali b. Sinâ. *Avicenna's de Anima*, nşr. Fazlur Rahman, London: University of Durham, 1970.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddîn. *Mecmûu'l-fetâvâ*, thk. Abdurrahman Kâsım, Riyad: Mecmau'l-Melik Fehd li't-Tibaa, 1995.
- İbnü'l-Arabî, Muhyiddin. *el-Fütühâtü'l-Mekkiyye*. Kahire: el-Heyetü'l-Mısriyyetü'l-Amme li'l-Kitâb, 1985/1405.
- İbnü'l-Cevzî. *Zâdü'l-mesir*. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1414/1994.
- İbnü'l-Mu'tezz. *Kitâbü'l-bedî'*. nşr. Krackovskij, London: Luzac, 1935.
- İbnü'l-Mu'tezz. *Divânü eş'ari'l-emir Ebi'l-Abbâs*. nşr. M. Bedî' Şerîf, Kahire: Dâru'l-Maârif, 1977.
- İbnü'l-Mu'tezz. *el-Bedî'*. nşr. M. Abdülmünim Hafâcî, Beyrût: Dâru'l-Cil, 1401/1990.
- İbnü'l-Mu'tezz. *Tabakâtü's-su'arâ*. nşr. Abdüssettâr Ahmed Ferrâc, Kahire: Dâru'l-Maârif, 1375/1956.
- İbrâhîm Halîl Ahmed. *Mubammed fi't-Tevrâti ve'l-İncil ve'l-Kur'an*. Kahire: Dâru'l-Menâr, 1989.
- İpşiroğlu, Nazan-İpşiroğlu, Mazhar. *Oluşum Süreci İçinde Sanatın Tarihi*. İzmir: Hayalbaz Kitap, 2010.
- İsfehânî, Ebû Nuaym. *Hilyetü'l-evliyâ ve Tabakâtü'l-asfiyâ*. Kahire: Dâru's-Sa'ade, 1974.
- İsfehânî, Ebü'l-Ferec Ali b. Hüseyin. *Kitâbü'l-Eğâni*. Beyrût: Dâru Sâdır 1962.
- İsfehânî, Râğîb. *el-Müfredât fi ğaribi'l-Kur'an*. Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, ts.

- İsmâîl Sabri. *Dîvânü İsmâîl Sabri*. Kahire: Müessesetü Hindâvî, 2011.
- James, William. *Kissatu'l-hadâra*, çev. Zeki Necip Mahmud vd. Beyrût: Dâru'l-Cil, 1988.
- Jean, Georges. *Yazı İnsanlığın Belleği*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002.
- Kahraman, Ferruh. "Alfabenin İcadı ve Harflerin Kökeni". *Marife*. 20/2 (2020).
- Kahraman, Ferruh. "Araplarda Şiir: Sözlü, Görsel ve Yazılı Kültürde İnsan", *İlahiyat Akademi*. 14 (Aralık 2021).
- Kalkaşendi, Ebü'l-Abbâs. *Subhu'l-A'sâ fi smaati'l-inşâ*. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1407/1987.
- Karaaslan, Nasuhi Ünal. "Hâris b. Hillize". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Karabey, Turgut. *Türk Edebiyatında Tarih Düşürme*. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi (Erzurum- 1983).
- Karâmânî, Ahmed b. Yûsuf. *Abbâru'd-düvel ve âsâru'l-uvel fi't-ta'rib*. nşr. Fehmî Sa'd-Ahmed Hatit 1-3 Beyrût: Âlemü'l-kütüb, 1412/1992.
- Katt, Muhammed el-Beşir. "en-Nesrül-fenniyyü ve nakdühü inde'l-Arab mine's-şifâhiyye ile'l-kitâbiyye", *et-Türâsü'l-Arabî* 107/1 (2007).
- Kayravânî, İbn Reşik. *el-Umde fi mahâsini's-si'r ve âdâbih ve nakdih*. nşr. Muhyiddin Abdülhamid, Beyrût: Dâru'l-Cil, 1972.
- Kaysî, Ebû Muhammed Mekkî Muhammed. *el-Hidâye ilâ bulûğî'n-nihâye fi ilmi me'âni'l-Kur'an ve tefsîrihi*. eş-Şarîka: Mecmuatu Buhûsi'l-Kitâb, 2008.
- Kırca, Celal. "Âd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Kinânî, Ali b. Muhammed b. Arrak. *Tenzîbu's-şeriatî'l-merfua*. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1981.
- Kitâb-ı Mukaddes*. İstanbul: Kitap-ı Mukaddes Şirketi, 2003.

- Köksal, M. Asım. *Peygamberler Tarihi*. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Kudemâ b. Ca'fer. *Nakdû's-si'r*. nşr. Muhammed Abdülmünim Hafâci, Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Kureşî, Ebû Zeyd. *Cemheretü eş'âri'l-Arab*. nşr. Ali Fârur, Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1986.
- Kurtubî, Ebû Abdullah el-Ensârî, *el-Câmî'li abkâmi'l-Kur'an*. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1430/2010.
- Kuzgun, Şaban. "Hanif". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Kuzgun, Şaban. *İslâm Kaynaklarına Göre Hz. İbrahim ve Haniflik*. Kayseri: SE-DA Yayınları, 1985.
- Lotman, Juri. *The Structure of the Artistic Tex*. Michigan: University of Michigan, 1977.
- Luis Şeyho, *Şuarâü'n-nasrâniyye kablê'l-islâm*. Beyrût: Dâru'l-Maşrik, 1991.
- M. Zağlûl Sellâm. *el-Edeb fi'l-asri'l-Memlûki*. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1971.
- Mahmud Esad. *İslâm Tarihi*. çev. Ahmet Lütfi Kazancı, İstanbul: Marifet Yayınları, 1983).
- McLuhan, Marshall. *Gutenberg Galaksisi*. çev. Gül Çağalı Güven, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2020.
- Mehmed Zihni. *Meşâbirü'n-nisâ*. İstanbul: Dâru't-Tıbâati'l-Âmire, 1294.
- Mufaddal b. Muhammed ed-Dabbî. *el-Müfaddaliyyât*. nşr. Ahmed Muhammed Şâkir-Abdüselâm Hârûn, Kahire: Dâru'l-Maârif, 1383/1963.
- Muhammed b. Abdilvehhâb b. Süleymân et-Temimî en-Necdî, *Mubtasaru sîreti'r-Resûl*. Suudi Arabistan: Vizâratü'ş-Şuûni'l-İslâmiyye ve'l-Evkâf ve'd-Da've ve'l-İrşâd, 1418/1997.
- Muhammed b. Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ*. nşr. İhsan Abbâs, 1-9 Beyrût: Dâru Sâdir, 1388/1968.

- Muhammed Kürd Ali. *el-Muâsırûn*. nşr. Muhammed el-Mısri, Dımaşk: Matbuatu Mecmai'l-Lügati'l-Arabiyye, 1401/1980.
- Muhammed Reşid Rızâ. *Tefsîru'l-menâr*. Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Muhammed Ubeydullah. "el-Va'yü bi'şifâhiyyeti ve'l-kitâbeti inde'l-Arab". *Havliyyetü âdabi ve'l-ulûmi'l-ictimâiyye*. 34/399 (2014), 7-112.
- Muhibbî, M. Emîn. *Nefhatu'r-rayhâne ve raşhatu tulâi'l-bâne*. thk. Abdulfettâh Muhammed el-Halû, Dâru İhyâ-i Kütübi'l-Arabiyye, ts.
- Muhibbî, M. Emîn. *Nefhatü'r-Reyhâne*. nşr. Abdülfettâh M. el-Hulv, Kahire: Dâru İhyai'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1387/1967.
- Muhibbî, Muhammed Emîn b. Fadlillâh. *Hülâsatü'l-eser fi a'yâni'l-karni'l-hâdi'aşer*. 1-4 Beyrût: Dâru Sâdır, ts.
- Muhibbî, Muhammed Emin b. Fazlullah. *Hülâsatü'l-eser fi a'yâni karni'l-hâdi'l-aşer*. Kahire: Mektebetü Vehbiyye, 1964.
- Muhibbî, M. Emîn. *Cene'l-cenneteyn*. Dımaşk: Mektebetü'l-Kudsi, 1348/1929.
- Muhibbî, M. Emîn. *Zeylü Nefhati'r-Reyhâne*. nşr. Abdülfettâh M. el-Hulv, Kahire: by., 1391/1971.
- Muhtar, Cemal. "Antere", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Mukâtil b. Süleymân. *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*. Beyrût : Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 2002.
- Murâdî, Ebü'l-Fadl Muhammed b. Halîl. *Silkü'd-durer fi a'yâni'l-karni's-sâni'aşar*. Beyrût: Dâru İbn Hazm, 1408/1988.
- Mustafa M. el-Fâr, *Dirâse fi bâyatibi ve şî'rib* (Amman: 2007).
- Mustafa Sabri Efendi *Mevkîfü'l-akl ve'l-ilm ve'l-âlem*. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1401/1981.
- Münâvî, Abdürraûf. *Mevidü'l-Münâvî*. Mısır: yy., 1288.
- Müslim, Ebü'l-Huseyn. *Sahibu Müslim*. İstanbul: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, ts.

- Mütelemmis. *Dîvânü şî'ri'l-Mütelemmis*. nşr. Hasan Kâmil es-Sayrafi (Kahire: Camiatü'd-Devli'l-Arabiyye, 1390/1970.
- Mütenebbî. *Dîvân*. nşr. Abdülvehhâb Azzâm Kahire: Lecnetü't-Te'if ve't-Terceme ve'n-Neşr, 1363/1944.
- Nâbiğa ez-Zübyânî. *Dîvânü'n-Nâbiğa ez-Zübyânî*. nşr. Şükrî Fay-sal, Dımaşk: Dâru'l-Fıkr, 1388/1967.
- Nablûsî, Abdülğani b. İsmâil. *Dîvânü'l-bakâik ve mecmû'r-rakâik*. Kahire: el-Matbaatü's-Şerefiyye, 1306.
- Nâsır Kahtânî, Müzekkir. "en-Nizâmü's-sefeviyyü fi makalâti'l-muhdesîn", *Câmiatü hıdûdu's-şimâliyye, Mecelletü bubûsi külliyyeti'l-âdab* 10/1 (2019).
- Nâsır Kahtânî, Müzekkir. "eş-Şi'rü'l-câhiliyyü beyn'e'n-nizâmî's-sefeviyyi ve ta'sili'l-kitâbeti", *Mecelletü külliyyeti't-terbiyyeti'l-esâsiyye* 39/1 (2018).
- Nebhan. Abdülkadir b. Ömer. *Dîvânü'l-Emîr Mencek Paşa*. Dımaşk: Matbaası Hafniyye, 1301/1884.
- Nebhânî, Yûsuf b. İsmâil. *el-Mecmûatü'n-Nebehâniyye fî medâihî'n-nebeviyye* 1-4 Beyrût: Matbaatü'l-Edebiyye, 1320/1904.
- Necmüddin el-Ğazzî. *Lutfü's-semer ve katfû's-semer*. thk, Mahmûd eş-Şeyh, Dımaşk: Vizâretü's-Sekâfe ve'l-İrşâd, 1981.
- Nesâî, Ali b. Şuayb. *Sünen-i Nesâî*. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1411/1991.
- Nezir M. Hikmetî. *el-Fushâ fî muvâcebeti't-tehaddiyât*. by: 1991.
- Nisâbü'rî, Ebû Abdullah el-Hakîm. *el-Müstedrek ale's-sahîhayn*. thk. Mustafa Abdülkader Atta, Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1990.
- Nişancızâde, Muhammed b. Ahmed. *Mirâtü Kâinât*. çev. Faruk Meyan, İstanbul: Berekât Yayınları, 1987.
- Ong, Walter J. *Sözlü ve Yazılı Kültür*. çev. Sema Postacıoğlu, İstanbul: Metis Yayınları, 2020.
- Öğüt, Evrim. "Sanatın Üretimi". *Kültür Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2014.

- Ömer b. Rebia. *Divân*. nşr. Fâyiz Muhammed, Beyrût: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1996.
- Ömer Ferrüh. *Târihu'l-edebi'l-Arabî*. Beyrût: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1401/1981.
- Ömer Mûsâ Bâşâ, *Târihu'l-edebi'l-Arabî: el-asrû'l-Memlûki*. Dımaşk-Beyrût: Dâru'l-Fikri'l-Muasır, 1409/1989.
- Ömer Mûsâ Bâşâ. "Mencekpaşa el-Yüsûfi". *el-Edebül-Arabî-asru'l-Memlûki ve'l-asru'l-Osmâni*. Şam: Matbuatü Camiat el-Dımaşk, 1986.
- Ömer Mûsâ Bâşâ. *Târihu'l-edebi'l-Arabî: el-asrû'l-Memlûki*. Dımaşk: Dâru'l-Fikri'l-Muasır, 1409/1989.
- Önal, Ramazan. "Memlükler Dönemi Şairleri". *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 9/2 (Denizli-2022).
- Özkaral, Tuğba Cevriye. "Eskiçağda Yazı, Kitap ve Kütüphanenin Oluşum Süreci; Günümüz Eğitime Katkıları". *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 34 (Konya: 2015).
- Pedersen, Johannes. *The Arabic Book*. çev. Geoffrey Ferench, New Jersey: Prenceton University Press, 1984.
- Rab, Arpad. *Digital Culture-Digitalised Culture and Culture on a Digital Platform*. Budapest: Gondolat, 2007.
- Râfî, Mustafa Sâdik. *Tarihu âdâbi'l-Arab*. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2000.
- Râfî, Mustafa Sâdik. *Târihu edebi'l-Arab*. Beyrût: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1974.
- Râfî, Abdurrahman. *Şu'arâü'l-vataniyye fi Mısr*. Kahire: Dâru'l-Maârif, ts.
- Reşid Rızâ, Muhammed. *Tefsîrül-menâr*. Kahire: el-Hey'el-Amme li'l-Kitâb, 1990.
- Ritter, Hellmut. "Ebû Nüvâs". *İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Milli Eğitim Basım Evi, 1988.
- Rummâni, Ali b. İsa. *en-Nüketü fî icâzi'l-Kur'an*. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1955.

- Sa'düddîn Teftâzânî. *Şerbu'l-Akâid*. nşr. Ahmed Hicâzî el-Sekâ, Kahire: Mektebetü'l-Külliyât el-Ezheriyye, 1408/1988.
- Sabbâğ, Leylâ. *Min a'lâmî'l-fikri'l-'Arabî fi'l-asri'l-Osmâniyyi'l-evvel: Muhammed el-Emîn el-Muhibbi*. Dımaşk: eş-Şeriketü'l-Müttehide, 1406/1986.
- Sâbûnî, Abdülvehhâb. *Şu'arâ ve devâvîn*. Beyrût: Mektebetü Dâri's-Şark, ts.
- Safedî, Selâhaddin Halil b. Aybeg. *Kitâbü'l-vâfi bi'l-vefeyât*. nşr. H. Ritter vd. Wiesbaden: Neşriyatü'l-İslâmiyye, 1381/1962.
- Sâlih. Subhi İbrâhim. *Dirâsât fi fikhi'l-lügati*. Beyrût: Dârü'l-İlm li'l-Melâyîn, 1960.
- Sanders, Barry. *Öküzün A'sı*. çev. Şehnaz Tahir, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2020.
- Savran, Ahmet. "Ka'b b. Züheyr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 200.
- Savran, Ahmet. *19. Yüzyıl Osmanlılar Döneminde Yeni Arap Edebiyatı*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1987.
- Sefercelânî, İbrâhim Çelebi b. Muhammed. *Divân*. Matbaatu'l-İlmiyye el-Mısıriyye Kahire, 1317/1902.
- Selâhaddin el-Müneccid. *Dirâsât fi târihi'l-hattî'l-Arabî*. Beyrût: Dârü'l-Kitâbi'l-Cedid, 1972.
- Seyyid Abdülaziz Sâlim. *Tarihü'l-arab fi asri'l-câbiliyye*. Beyrût: Dâru'n-Nehdati'l-Arabiyye, 1971.
- Sivas, Hakan. "Eski Mezopotamya Tarihi ve Uygarlığı". *Uygarlık Tarihi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2018.
- Sivas, Taciser. *Uygarlık Tarihi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2018.
- Suyûtî, Celâlüddîn Abdürrahmân. *el-Muzhir fi ulümi'l-luga ve envâihâ*. Kahire: Dâru İhyâi Kütübî'l-Arabiyye, ts.
- Suyûtî, Celalüddin. *ed-Dürü'l-Mensûr*. Beyrût: Dâru'l-Fıkr, 1414/1993.

- Suyûtî, Celalüddin. *el-Müzbir fi ulümi'l-lüğa ve envâihâ*. nşr. Câdel-Mevlâ vd. 1-2 Kahire: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, ts.
- Süheyli, Ebül-Kâsım Abdurrahmân. *er-Ravdu'l-unûf*. 1-7, nşr. Abdurrahmân el-Vekîl, Kahire: Dâru'n-Nasr, 1387/1967.
- Şengül, İdris. "Kıssa". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2002).
- Şevkânî, Muhammed b. Ali. *el-Fevâidü'l-Mecmûa fi'l-ebâdisi'l-mevdûa*, thk. Abdurrahman b. Yahyâ, Beyrût: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1392/1972.
- Şevkî Dayf. *el-Medârisü'n-nabviyye*. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1968.
- Şevkî Dayf. *el-Edebü'l-Arabiyyü'l-muâsir fi Mısr*. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1976.
- Şevkî Dayf. *et-Tetavvür ve't-tecdid fi's-şi'ri'l-Ümevi*. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1959.
- Şihâbî Kuteybe. *Mu'cemü Dımaşk et-Târihi*. Dımaşk: Vizâretü's-Sekâfe, 1999.
- Taberânî, Süleyman b. Ahmed. *el-Mu'cemü'l-kebir*. thk. Hamdi Abdülmecid (Musul: Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, 1983.
- Taberî, İbn Cerîr. *Câmiü'l-beyân*. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1430/2010.
- Tâhâ Hüseyin. *Ma'a'l-Mütenebbi*. Kahire: Dâru'l-Maârif, ts.
- Tatarkiewicz, Wladyslav. "Classification of Arts in Antiquity". *Journal of the History of Ideas*. 24/2 Apr-Jun (1963).
- Tavin, Kevin M.- Anderson, David. "Teaching (Popular) Visual Culture", *Art Education*. 50/4 (2003), 194-196.
- Tevhidî, Ebû Hayyân. *el-Emtiâ' ve'l-muânese*. nşr. Ahmed Emîn-Ahmed Zeyn, Beyrût: Dâru'l-Mektebeti'l-Hayât, ts.
- Thomson, George. *İnsanın Özü*. çev. Celal Üster, İstanbul: Payel Yayınevi, 1998.
- Thoreau, Henry David. *Yürümek*. çev. Selçuk Işık, İstanbul: Can Yayınları, 2019.

- Thornton, Lynne. “Eugène Giradet’nin Yağlı Boya Tablosu”. *Les Orientalistes peintres et voyageurs 1828-1908*. Paris: ACR édition, 1985.
- Tirmizî, Îsâ b. Sevre es-Sülemî. *Sünenü Tirmizî*, Beyrût: Dâru’l-Garbi’l-İslâmî, 1998.
- Toprak, M. Faruk. “Endülüs Şiirine Genel Bir Bakış”. *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*. 32/1-2 (Ankara: 1988).
- Toprak, M. Faruk. “Mersiye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2004.
- Torun, Ali. *Türk Edebiyatında Türkçe Fütüvvetnâmeler Üzerine Bir İnceleme*. Ankara: Kültür Bakanlığı, 1998.
- Tuzcu, Kemal. “Mısırlı Neo-Klasik Şairler”. *Nüşba*. 2/5 (Ankara-2002).
- Tülücü, Süleyman. “Lebîd b. Rebîa”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Uzelac, Aleksandra. “How to Understand Digital Culture: Digital Culture-A Resource For A Knowledge Society?” *Digital Culture: The Changing Dynamics*, ed. Aleksandra Uzelac, Biserka Cvjetičanin, Zagreb: Institute for International Relations, 2008.
- Watt, Montgomery. *Hız. Muhammed Mekke’de*. çev. Rahmi Ayas-Azmi Yüksel, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1986.
- Wolff, Janett. *Sanatın Toplumsal Üretimi*. çev. Ayşegül Demir, İstanbul: Özne Yayınları, 2000.
- Yakıt, İsmail. *Türk İslâm Kültüründe Ebced Hesabı*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2003.
- Yaltkaya, Şerafeddin. *Muallakât/Yedi Askı*. İstanbul: MEB Yayınları, 1989.
- Yaqoob, Luay Hatem. “İslâmî Kaynaklar Açısından Peygamberlerin Konuştuğu Diller” *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 25/1 (Haziran 2021).

- Yavaşgel, Emine-Turdubaeva, Elira. "Digital Culture and Power", *Digital Siege*. İstanbul: Istanbul University Press, 2021.
- Yıldız, Nuray. *Eskiçağda Yazı Malzemeleri ve Kitabın Oluşumu*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2000.
- Yılmaz, Hakkı Dursun. "Arabistan". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Yücesoy, Şerife. "Bireyin Gelişimi". *Eğitim Psikolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2016.
- Zağb, Ahmed. *Cemâliyyetü's-ş-ri's-şifâbi*, (Cezâyir: Câniatü Yüsus b. Hidde, Doktora tezi, 2006-2007).
- Zebîdî, Ebül-Feyz Murtaza Muhammed. *Tâcü'l-arûs min cevâhiri'l-Kâmûs*. Beyrût: Dâru'l-Fıkr, 1994/1414.
- Zehebî, Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Mizânü'l-i'tidâl fi nakdi'r-ricâl*. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1415/1995.
- Zemahşerî, Ebül-Kâsım Mahmûd. *Keşşâf* (Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-Arabî, 1407/1997).
- Zemahşerî, Ebül-Kâsım Mahmûd. *el-Keşşâf*. Bulak: Matbaatü'l-Kübra'l-Emîriyye, 1281.
- Zevzenî, Ahmed b. Hüseyin. *Şerhu'l-muallakâti's-seb'a*. Beyrût: Dâru Sâdır, 1972.
- Ziriklî, Hayruddîn. *el-A'lâm*. Beyrût: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1986.
- Ziriklî, Hayruddîn. *el-A'lâm*. Beyrût: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 2002.

Fecr Yayınları: 661

İBNÜ'L-HÜMÂMİN HADİSÇİLİĞİ

Ramazan ÖZMEN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mart 2023

ISBN: 978-625-6436-08-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- el-Aclûnî, İsmâil b. Muhammed, *Keşfu'l-bafâ ve muzîlu'l-ilbâs ammâş'-tabara alâ elsineti'n-nâs*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, II. Baskı, Beyrut, 1408/1988.
- Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, *el-Musned*, Çağrı Yay., İstanbul, II. bsk., 1413/1992.
- Aliyyu'l-Kâri, Nûruddin Ali b. Sultân, *el-Esrâru'l-merfua fî'l-abbâri'l-mevdûa (el-Mevdûâtul-kubrâ)*, thk., Muhammed b. Lutfi es-Sabbâğ, el-Mektebetu'l-islâmî, II. bsk., Beyrut, 1406/1986.
- Âşûr, Saïd Abdulfettâh, *el-Asru'l-memâlik fî Mısr ve's-Şâm*, Kâhire, 1976.
- Ateş, Ali Osman, "Günümüzde Hadislerin Değerlendirilmesinde Göz Önüne Alınması Gereken Bazı Hususlar ve Hadisin Geleceği İle İlgili Bazı Düşünceler", *Hadisin Dünü-Bugünü ve Geleceği*, Samsun, 1993.
- Aydınli, Abdullah, *Hadis Istılabları Sözlüğü*, Timaş Yay., İstanbul, 1987.
- el-Azîmâbâdî, Ebu't-Tayyib Muhammed b. Şemsulhakk, *et-Ta'liku'l-muğni ale'd-Dârakutni*, (ed-Dârakutni'n *Sunen*'inin zeylinde), thk. ve nşr., Abdullah Hâşim Yemânî el-Medenî, Kâhire, 1386, 1966.
- Bağdadlı, İsmail Paşa; *Hediyetü'l-ârifin esmâu'l-muellifin ve âsâru'l-musannifin*, yayına hazr., Kilisli Rifat Bilge-İ. M. Kemal İnal, M.E. Basımevi, İstanbul, 1951.
- el-Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Huseyn b. Ali, *es-Sunenu'l-kebîr*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, ts.
- , *Delâilu'n-nubuvve ve ma'rifetu avvâli sâhibi's-şeria*, thk., Abdulmu'tî Kal'acı, Dâru'l-kutubi'l-ilmîyye, I. bsk., Beyrut, 1405/1985.

- Bilmen, Ömer Nasûhi, *Hukûkî İslâmiye ve İstîlâhât-ı fıkhiye kâmusu*, İstanbul, 1967.
- el-Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl, el-Câmiu's-Sahih, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, ts.
- , *et-Târihu'l-Kebîr*, Mektebetu'l-İslâmiyye, Diyarbakır, ts.
- , *et-Târihu's-Sağîr*, thk., Mahmud İbrahim Zâyed, I. bsk., Kâhire, 1977.
- , *el-Edebu'l-mufred*, Dâru'l-beşâiri'l-islâmiyye, III. bsk., Beyrut, 1409/1989.
- Bursalı, Mehmet Tâhir, *Osmanlı müellifleri*, İstanbul, 1333.
- Çakan, İsmâil Lütî, *Hadislerde Görülen İhtilaflar ve Çözüm Yolları*, İ.İ.A.V.Y., İstanbul, 1982.
- ed-Dârimî, Ebû Muhammed Abdullâh b. Abdirrahman, *Sunenu'd-Dârimî*, Çağrı Yay., II. bsk., İstanbul, 1413/1992.
- ed-Dârakutnî, Ebu'l-Hasen Ali b. Ömer, *Sunenu'd-Dârakutnî*, thk., es-Seyyid Abdullâh Hâşim Yemânî el-Medenî, Dâru'l-mehâsin, Kâhire, trs.
- ed-Dârakutnî, Ebu'l-Hasen Ali b. Ömer, *ed-Duafâ ve'l-metrûkin*, thk., Subhî el-Bedrî es-Sâmerrâî, II. Bsk., Beyrut, 1406/1986.
- Ebû Dâvud, Suleyman b. Eş'as es-Sicistânî, *es-Sunen*, ta'lik: Ahmed Sa'd Ali, Matbaatu Mustafa el-Bâbî el-Halebî ve Evlâduh, I. bsk., Mısır, 1371/1952.
- Dayhan, Ahmet Tahir, "Çocuğun Namaz Eğitimi İle İlgili Bir Hadis Tahlilinin Tahlili", *Marîfe*, yıl: 3, sayı: 2, güz 2003, ss., 29-58.
- Ebû Hâcer, Muhammed b. es-Sâid b. Besyûnî Zağlûl, *Mevsûatu etrâfi'l-hadisî'n-nebeviyyi's-şerîf*, I. bsk., Beyrut, 1410/1986.
- Ebû Nuaym el-İsfahânî, *Târihu İsfahan*, Leiden, 1931.
- , *Hilyetu'l-evliyâ*, Dâru'l-kutubi'l-ilmîyye, Beyrut, trs.
- Erdoğan, Mehmet, *Akıl-Vahiy Dengesi Açısından Sünnet*, M.Ü.İ.F.Y., İstanbul, 1995.
- Ertürk, Mustafa, "Çocuğun Dinî Eğitiminde Kullanılan Bir Hadis ve Tahlili", *Marîfe*, yıl: 2, sayı: 2, güz, 2022, ss., 53-79.

- el-Fettenî, Muhammed b. Tâhir b. Ali el-Hindî, *Tezkiratu'l-mevdûât*, Beyrut, 1309/1979.
- el-Hâkim, Ebu Abdillah Muhammed b. Abdillah en-Neysaburi, *el-Müstedrek ale's-sabihayn*, thk., Mustafa Abdulkadir Atâ, Dâru'l-kutubi'l-ilmiiye, I. bsk., Beyrut, 1411/1990.
- el-Hatîbu'l-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali, *Târihu Bağdâd ev Medineti's-Selâm*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût, trs.,
- el-Heysemî, Nûruddîn Ali b. Ebî Bekr, *Mecmau'z-Zevâid ve Menbau'l-Fevâid*, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, III. bsk., Beyrut, 1982.
- el-Hindî, Alâuddîn Ali el-Muttakî b. Husâmuddîn, *Kenzu'l-ummâl fi suneni'l-akvâl ve'l-efâl*, Muessesetu'r-risâle, Beyrut, 1413/1993.
- el-Humeydî, Ebû Bekr Abdullah b. ez-Zubeyr b. Îsâ, *el-Musned*, thk., Habîburrahman el-A'zamî, nşr., el-Meclisu'l-ilmî, Karaçi, 1963.
- İbn Adî, Ebû Ahmed Abdullah el-Curcânî, *el-Kâmil fi duafâi'r-ricâl*, II. bsk., Beyrut, 1985.
- İbnu'l-Cevzî, Ebu'l-ferec Abdurrahman b. Ali, *Kitâbu'l-mevdûât*, thk., Abdurrahman Muhammed Osman, Dâru'l-fikr, II. bsk., yy., 1403/1983.
- İbn Ebî Hâtim er-Râzî, Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdrîs, *Kitâbu'l-Cerb ve't-Ta'dil*, Dâru İhyâit-Turâsi'l-Arabî, I. bsk., Beyrut, 1271/1952.
- İbn Ebî Şeybe, el-Hâfız Abdullah b. Muhammed, *el-Musannaf fi'l-ehâdis ve'l-âsâr*, Dâru'l-fikr, I. Bsk., Beyrut, 1989.
- İbn Hacer, Şihâbuddîn Ebu'l-Fadl Ahmed b. Ali b. Hacer el-Askalânî, *Tehzibu't-tehzib*, I. bsk., Beyrut, 1404/1984.
- , *Fethu'l-bâri şerhu Sahibi'l-Buhârî*, Dâru'l-ma'rife, Beyrut, h. 1300 tarihli Bulâk baskısından ofset baskı.
- , *el-Metâlibu'l-âliye bi zevâidi'l-mesânidi's-semâniye*, thk., Habîburrahman el-A'zamî, yy., trs.
- , *Telhisu'l-habir fi tabrici ehâdisi'r-râfiyyi'l-kebir*, Medîne, 1384/1964.

-----, *İnbâu'l-ğumr bi enbâi'l-umr*, Beyrut, 1986.

İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân el-Bustî, *Sabihu İbn Hibbân*, thk., Şuayb el-Arnaûd – Huseyn Esed, Muessesetu'r-risâle, I. bsk., Beyrut, 1404/1984.

İbnü'l-Hümâm es-Sivâsi, Kemâleddin Muhammed b. Abdilvâvid, *Fethu'l-kadîr li'l-âcizi'l-fakîr*, Mısır, 1389/1980.

-----, *et-Tabrîr*, Mısır, 1351/1932.

İbn İyâs, Muhammed b. Ahmed el-Hanefî, *Bedâiu'z-zubûr fi vakâii'd-dubûr*, Kahire, 1984.

İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî, *es-Sünen*, Çağrı Yay., II. bsk., İstanbul, 1413/1992.

İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Cemâluddîn Muhammed b. Mükerrerem, *Lisânu'l-arab*, Dâru ihyâi't-turâsi'l-arabî, II. bsk., Beyrut, 1412/1992.

İbn Sa'd, Muhammed, *et-Tabakâtu'l-Kubrâ*, Dâru Sâdır, Beyrut, trs.

İbnu's-Salâh, Ebû Amr Osman b. Abdirrahman eş-Şehrazûrî, *Ulûmu'l-Hadîs*, thk., Nûreddin Itr, Şam, 1406/1986.

İbn Tangribirdî, Ebu'l-Mehâsin Cemâleddin Yûsuf b. Abdillâh, *en-Nucûmu'z-zâhira fi mulûki'l-mısr ve'l-kâhira*, Mısır, 1971.

İslâmî Araştırmalar, cilt: 10, sayı: 1-2-3.

Karaman, Hayrettin, *İslâm Hukuk Târîhi*, İstanbul, 1987.

Kehhâle, Ömer Rıza, *Mu'cemü'l-müellifin*, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrût, trs.

Keskioglu, Osman, *Fıkıh Tarihi ve İslâm Hukuku*, DİB Yay., Ankara, trs.

el-Kettânî, Muhammed b. Cafer, *er-Risâletü'l-mustadrafa (Hadis Literatürü)*, trc., Yusuf Özbek, İz Yay., İstanbul, 1994.

el-Kevserî, Muhammed Zâhid, *Hanefî Fıkıhının Esasları*, çev. Abdulkadir Şener-Cemal Sofuoğlu, TDVY., Ankara, 1991.

Kırbaşoğlu, Mehmet Hayri, "Kemâleddin İbnü'l-Hümâm'ın Hadisçiliği", *Kemâleddin İbn-i Humam'ın Hayatı, Eserleri ve İlmi Kişiliği*, Sempozyum Tebliğleri, yayına h., Mustafa Aymak-Halil

- İbrahim Karademir, Sivas Kemâleddîn İbn-i Hümam Vakfı Yayınları, Sivas, 1993.
- Koçyiğit, Talat, *Hadis İstılahları*, II. bsk., A.Ü.İ.F.Y., Ankara, 1995.
- , *Hadis Terimleri Sözlüğü*, Rehber Yay., I. bsk., Ankara, 1992.
- Komisyon, *Târihte Türk Devletleri*, A.Ü.R.Y., 1987.
- el-Kuraşî, *el-Cevâhiru'l-mudiyye fî tabakâti'l-hanefiyye*, Haydarâbâd, 1332.
- el-Leknevî, *Fevâidu'l-behiyye fî terâcimi'l-hanefiyye*, Beyrut, trs.
- Mâlik b. Enes, *Muvatta'*, Çağrı Yay., İstanbul, II. bsk., İstanbul, 1413/1992.
- el-Merâğî, *el-Fethu'l-mubîn fî tabakâti'l-usûliyyin*, Beyrut, 1984.
- el-Munzirî, Ebû Muhammed Abdülazîm b. Abdülganiy b. Abdillâh, *et-Terğîb ve't-tenbîh*, thk., M. Muhammed Umâra, Dâru'l-ahâ, Beyrut, trs.
- Muslim, Ebu'l-Huseyn Muslim b. el-Haccâc, *el-Câmius'-Sabîh*, thk., Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru İhyâi'l-Kutubi'l-Arabiyye, I. bsk., yy., 1374/1955, (I-V).
- Okiç, M. Tayyib, *Bazı Hadis Meseleleri Üzerine Tetkikler*, A.Ü.İ.F.Y., İstanbul, 1959.
- Özel, Ahmet, *Hanefî Fıkıh Âlimleri*, T.D.V.Y., Ankara, 1990.
- es-San'ânî, Abdurrazzâk b. Hemmâm, *el-Musannaf*, thk., Habîburrahman el-A'zamî, Mektebetu'l-islâmî, II. bsk., Beyrut, 1403/1983.
- Serkis, İlyas, *Mu'cemu'l-matbûati'l-arabiyye ve'l-muarrabe*, Kahire, 1931.
- Sobernheim, M., "Memlûkler", İslâm Ansiklopedisi, M.E.B. Yay., İstanbul, trs.
- Sofuoğlu, Mehmed, *Sabîh-i Buhârî ve Tercemesi*, Ötüken Yay., İstanbul, 1997.
- es-Suyûtî, Celâluddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr b. Muhammed, *Cem'u'l-cevâmi'*, thk., Ahmed Sakar, Kahire, 1321/1903.
- , *Buğyetu'l-vaûât fî tabakâti'l-luğaviyyin ve'n-nuhât*, Beyrut, trs.
- , *Hüsnu'l-mubâdara fî târihi'l-mısr ve'l-kâhira*, Mısır, 1968.

- Sünnetin Dindeki Yeri*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 1997.
- Şemseddin Sâmî, *Kâmûsu'l-a'lâm*, Kaşgar Neş., Ankara, 1996, Tb.
- eş-Şevkânî, Muhammed b. Ali, *el-Bedru't-tâli bi mehbâsini men ba'de'l-karni't-tasî*, Beyrut, trs.
- et-Taberânî, Ebu'l-Kâsım Suleyman b. Ahmed, el-Mu'cemu'l-kebir, thk., Hamdi Abdulmecid es-Silefi, Dâru ihyâi't-turâsi'l-arabi, I. bsk., yy., trs.
- et-Tahâvî, Ebû Câfer Ahmed b. Muhammed, *Muşkilu'l-âsâr*, Dâru sâdir, Beyrut, I. bsk., 1333/1915.
- Taşköprülüzâde, Muhammed Efendi, *Tabakâtu'l-fukahâ*, Yay., el-Hâc Ahmed Nile, yy., trs.
- , *Miftâhu's-saâde ve misbâhu's-siyâde*, Kahire, 1968.
- Tekindağ, Şehâbettin, *Berkuk Devrinde Memlûk Sultanlığı*, İstanbul, 1961.
- *Memluk Sultanlığı Tarihine Toplu Bakış*, Tarih Dergisi, 1971.
- Uğur, Mucetbâ, *Hadis İlimleri Edebiyatı*, T.D.V.Y., Ankara, 1996.
- , *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*, T.D.V.Y., Ankara, 1992.
- Ünal, İsmâil Hakkı, *İmam Ebû Hanîfe'nin Hadis Anlayışı ve Hanefî Mezhebinin Hadis Metodu*, D.İ.B.Y., Ankara, 1994.
- Wensinck, A.J., *Concordance Et Indices De La Tradition Musulmane*, Çağrı Yay., İstanbul, 1996.
- Yiğit, İsmail, *Siyâsi-Dîni-Kültürel-Sosyal İslâm Tarihi Memlûkler*, İstanbul, 1991.
- ez-Zeylaî, Cemâlüddin Ebû Muhammed Abdullah b. Yûsuf, *Nasbu'r-râye li ebâdisi'l-bidâye*, Yay., İdâratu'l-meclisi'l-ilmî, Hindistan, trs.
- ez-Zirikli, Hayruddin, *el-A'lâm*, yy., trs.

Fecr Yayınları: 662

EBÜ'L-HÜSEYİN el-BASRÎ'NİN KELAM SİSTEMİ

Dr. Halil İbrahim DELEN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mart 2023

ISBN: 978-625-6436-09-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdî, İshak b. Muhammed el-. *el-İhtirâs an Nâri'n-Nibrâs et-Tâunu fî Kavâidi'l-Esâs*. Yemen: Mektebetü İmâm Zeyd b. Ali, ZA: 687-01, 830.
- Abdullah Ali, Ahmed Minal. *el-İhtiyârâtü'l-Usûliyye li Ebi'l-Hüseyn el-Basrî min Kitâbihi'l-Mu'temed fî Usûli'l-Fıkh*. Sudan: Camiatü Ümmi Dermani'l-İslâmiyye, Yüksek Lisans, 2002.
- Abdülhamid, İrfan. *İslâm'da İ'tikadi Mezhebler ve Akaid Esasları*. çev. M. Saim Yeprem. Diyanet Vakfı Yayınları, 2011.
- Abdülkâhir el-Bağdâdî, Ebû Mansûr Abdülkâhir b. Tâhir b. Muhammed et-Temîmî el-Bağdâdî. *Uşûlü'd-dîn*. İstanbul: Daru'l-Fünûn, 1. Basım, 1928.
- Adang, Camilla. "A Rare Case of Biblical 'Testimonies' to the Prophet Muḥammad in Mu'tazilî Literature: Quotations from Ibn Rabban al-Ṭabarî's Kitâb al-Dîn Wa-l-Dawla in Abu l-Ḥusayn al-Başrî's Ghurar al-Adilla, as Pr..." A *Common Rationality: Mu'tazilism in Islam and Judaism*. ed. Camilla Adang vd. 297-330. Baden-Baden: Ergon-Verlag, 1. Basım, 2007. <https://doi.org/10.5771/9783956506895-297>
- Ağitoğlu, Nurullah. "el-Mahsûl Adlı Eseri Çerçevesinde Şâfiî Usûlcü Fahreddin er-Râzî'nin Hz. Peygamber'in Fiillerine Yaklaşımı". *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/17 (31 Ağustos 2017), 51-62.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *er-Red 'ale'z-zenâdika ve'l-Cehmiyye fîmâ şekket fihi min müteşâbihi'l-Ḳur'ân ve te'evvelethü 'alâ ğayri te'vîlih*. thk. Sabri b. Selame Şahin. Riyad: Daru's-sebât li'neşri ve't-tevzi', 1. Basım, 2003.
- Akgündüz, Ahmet. "Ebû'l-Hüseyn el-Basrî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 10/326-328. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1994.
- Akgündüz, Ahmet. "el-Mu'temed". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 31. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2020.
- Akın, Murat. *Basra ve Bağdat Mu'tezile Ekollerinin Görüş Ayrılıkları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Doktora, 2013.
- Akın, Murat. "Mu'tezile'nin Aslah Teorisinde Farklılaşması". *Turkish Studies* XI/7 (2016), 31-42. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.9667>
- Akoğlu, Muharrem. *Büveyhiler Döneminde Mu'tezile*. Ankara: İlahiyat, 2008.
- Akyüz, Vecdi. "Ebû'l-Hüseyn el-Basrî'nin 'el-Mu'temed' Adlı Eserinde Yer Alan Fıkıh Tarifi ve Onun Güncelleştirilmesi". *İslâm Fıkhını Nasıl Anlamalıyız (Sempozyum)*, 27-32.
- Alibekiroğlu, Fatmanur. *Tarihsel Süreçte Mu'tezile Hanefilik İlişkisi*. Adana: Çukurova Üniversitesi, Doktora, 2018.

- Altaş, Eşref. “Fahredden er-Râzî'nin el-Cevherü'l-ferd Adlı Risalesinin Tahkiki ve Tahlili”. *Nazariyat: İslâm Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi* II/3 (2015), 75-170.
- Altaş, Eşref. *Fahredden er-Razi'nin İbn Sina yorumu ve eleştirisi*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2. Basım, 2009.
- Altun, Hilmi Kemal. *Zemahşerî'nin Kelâmî Görüşleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Doktora, 2019.
- Altundağ, Mustafa. “Kelâmullah Halku'l-Kur'an Tartışmaları Çerçevesinde 'Kelâm-ı Nefsî - Kelâm-ı Lafzî' Ayırımı”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Dergisi)* 18 (2000), 149-181.
- Âmidî, Ebü'l-Hasen (Ebü'l-Kâsım) Seyfüddîn Alî b. Muhammed b. Sâlim es-Sa'lebî. *Ebkârü'l-efkâr fi usulî'd-din*. thk. Ahmed Muhammed Mehdi. 5 Cilt. Kahire: Darü'l-Kütüb ve'l-Vesaiki'l-Kavmiyye, 2. Basım, 2004.
- Âmidî, Ebü'l-Hasen (Ebü'l-Kâsım) Seyfüddîn Alî b. Muhammed b. Sâlim es-Sa'lebî. *Ġâyetü'l-merâm fi 'ilmi'l-keâm*. thk. Hasan Mahmûd Abdüllatif. Kahire: Vizaretü'l-Evkaf, 1971.
- Ansari, Hassan. “Al-Barâhîn al-zâhira al-jaliyya 'alâ anna l-wujûd zâ'id 'alâ l-mâhiyya by Ḥusâm al-Dîn Abū Muḥammad al-Ḥasan b. Muḥammad al-Raṣṣâṣ”. *A Common Rationality. Mu'tazilism in Islam and Judaism*. ed. Camilla Adang vd. 337-348. Würzburg: Ergon, 2007.
- Ansari, Hassan. *Nüşhâ-yı hattî-yi fasl-i imâmet ez kitâb-ı Şerh-i Usûli'l-Hamse-yi Ebü'l-Hüseyn Basrî*. Erişim 04 Şubat 2020.
<http://ansari.kateban.com/post/1613>
- Ansari, Hassan. “Un muḥaddiṯ mu' tazilite zaydite: Abū Sa' d al-Sammân al-Râzî et ses Amâlî”. *Arabica* 59/3-4 (2012), 267-290.
<https://doi.org/10.1163/157005812X629257>
- Ansari, Hassan vd. “Yūsuf al-Başîr's Rebuttal of Abū l-Ḥusayn al-Başrî in a Yemeni Zaydî Manuscript of the 7th/13th Century”. *The Yemeni Manuscript Tradition*. 28-55. Leiden, The Netherlands: Brill, 2015.
- Ansî, Hüsâmeddîn Abdullah b. Zeyd el-Ansî. *el-Meḥaccetü'l-beyzâ' fi Usûli'd-dîn*. ed. Hassan Ansari - Sabine Schmidtke. 2 Cilt. Tahran: Miras Mektûb, 2015.
- Apaydın, Hacı Yunus. “Haber-i Vâhid - Fıkıh”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 14/355-363. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1996.
- Arikaner, Yusuf. *Ebu's-Sena Şemseddin el-İsfehani'nin Uluhiyet Anlayışı*. İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2018.
- Aristo. *et-tabî'a*. thk. Abdurrahman Bedevi. 2 Cilt. Kahire: el-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, 1984.

- Arvas, Mehmet Sait. *Hicri VII. Asra Kadar Hanefî Usûlü Bağlamında Fıkıh Usûlü Kelâm İlişkisi*. Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Doktora, 2018.
- Aslan, İbrahim. *Kâdî Abdulcebbar'a Göre Aklın ve Dilin Sınırlarında Kur'an*. Ankara: Ankara Okulu, 2016.
- Ataş, Sacide. *Ebu'l-Huseyn el-Basrî'nin Kıyas Anlayışı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2017.
- Aydın, Ömer. *Kur'an'ı Kerim'de İman-Amel İlişkisi*. İşaret Yayınları, 2. Basım, 2007.
- Ayğan, Fadıl. *İslam Kelamında Yahudilik Eleştirisi: Antropomorfizm ve Nesih Bağlamında Bir Araştırma*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2016.
- Ayğan, Fadıl. *Son Peygamberi müjdelemek: Beşairü'n-Nübuvve*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1. Basım, 2017.
- Ayran, Şükrü. "Fıkıh Usûlü'nün Eylem Teorisi (Ebû'l-Hüseyn el-Basrî'nin (436/1044) 'Kitâbü'l-Mu'temed fî Usûl'l-Fıkıh' Adlı Eseri Bağlamında)". *BİDER: Bitlis İslamiyat Dergisi* III/1 (2021), 231-259.
- Aytepe, Mahsum. *İlahi Yardım ve Özgürlük Diyalektiği (Mu'tezile'nin Lütuf Teorisi)*. Endülüs, 2018.
- Aytepe, Mahsum. "Lütuf Teorisi Çerçevesinde Allah-İnsan İlişkinin Mu'tezilî Yorumu". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* XVII/3 (2017), 237-276.
- Babanzâde, Ahmed Naim. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1981.
- Bâcûrî, İbrâhîm b. Muhammed b. Ahmed. *Tuhfetü'l-mürîd 'alâ Cevhereti't-tevhîd*. İstanbul: İrşad Kitabevi, 2007.
- Bağdâdî, Ebû Bekr el-Hatîb Ahmed b. Ali b. Sabit Hatîb. *Târîhu Bağdâd ev Medîneti's-selâm*. thk. Beşşar Avvad. Beyrut: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 2001.
- Bağdâdî, Ebu'l-Hayr Hasan b. Sivar el-. "Alemin Hudusuna İlişkin Yahya en-Nahvî ile Kelamcılarının Delilleri'nin Karşılaştırılması". çev. Cemalettin Erdemci. *Kelâm Araştırmaları Dergisi* II/2 (2004), 155-164.
- Bağdatlı İsmâil Paşa, Babanzade. *Hediyetü'l-'ârifîn, esmâ'ü'l-mü'ellifîn ve âşârü'l-muşannifîn*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1951.
- Bâkîllânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib b. Muhammed el-Basrî. *et-Takrîb ve'l-irşâd fî uşûli'l-fıkıh: es-sagir*. thk. Abdülhamid b. Ali Ebû Zenid. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1993.
- Bâkîllânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib b. Muhammed el-Basrî. *Temhîdü'l-evâ'il ve telhîşü'd-delâ'il*. thk. İmadüddin Ahmed Haydar. Beyrut: Müessesetü'l-Kütübi's-Sekafiyye, 1986.
- Baktı, Ahmet Selman. "Ebu'l-Hüseyn el-Basrî'nin Kitâbu'l-Kiyâsi's-Şer'i Adlı Eserinin Tercümesi". *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi* 26 (2015), 63-83.
- Basrî, Ebû'l-Hüseyn. *el-Mu'temed fî uşûli'l-fıkıh*. thk. Muhammed Hamidullah. 2 Cilt. Dimeşk: Institut Français de Damas, 1964.

- Basrî, Ebü'l-Hüseyn. *el-Mu'temed fî usûli'l-fıkh*. nşr. Halil el-Meyyis. thk. Halil Meyyis. 2 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 3. Basım, 2005.
- Basrî, Ebü'l-Hüseyn. “Eşya Şeriat Gelmeden Önce Yasaklık (Hazar) Üzerine mi Yoksa Serbestlik (İbaha) Üzere midir?” çev. Muammer İskenderoğlu. *Din Felsefesi Açısından Mutezile Gelen-Ek-i 2*. ed. Recep Alpyağlı. 66-74. İstanbul: İz Yayıncılık, ts.
- Basrî, Ebü'l-Hüseyn. “Faslun Münteza' min Kitâbi Şerhi'l-Usûl fî'l-imâmê”. *Ebü'l-Hüseyn el-Basrî'nin Şerhu'l-Usûli'l-Hamse'sinin İmamet Bölümü: Tahkik ve İnceleme*. thk. Halil İbrahim Delen vd. 4/1/136-194. Tahkik İslami İlimler Araştırma ve Neşir Dergisi, 2021.
- Basrî, Ebü'l-Hüseyn. “Haber-i Vâhid Kesin İlim İktizâ Etmez”. çev. Ömer Osman Arık. *Din Felsefesi Açısından Mutezile Gelen-Ek-i 1*. ed. Recep Alpyağlı. 423-438. İstanbul: İz Yayıncılık, ts.
- Basrî, Ebü'l-Hüseyn. *Kitâbü'l-İmame*. Avusturya Milli Kütüphanesi, Cod. Gl. 114, 39 vr.
- Basrî, Ebü'l-Hüseyn. *Şerhu'l-Umed*. thk. Abdülhamîd b. Ali Ebû Züneyd. 2 Cilt. Medine: Mektebetü'l-Ulum ve'l-Hikem, 1990.
- Basrî, Ebü'l-Hüseyn. *Taşaffuhu'l-edille fî usûli'd-dîn*. ed. Wilferd Madelung - Sabine Schmidtke. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2006.
- Başoğlu, Tuncay. “Fıkıh Usulünde Fahreddin er-Râzî Mektebi”. *İslâm Düşüncesinin Dönüşüm Çağında Fahreddin er-Râzî*. ed. Ömer Türker - Osman Demir. 243-263. İstanbul: İSAM (İslam Araştırmaları Merkezi), 2013.
- Başoğlu, Tuncay. *Hicrî Beşinci Asır Fıkıh Usûlü Eserlerinde İlet Tartışmaları*. Marmara Üniversitesi, Doktora, 2001.
- Başoğlu, Tuncay. “Selçuklular Devrinde Usûl Tartışmaları”. *Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Sempozyumu Selçuklularda Bilim ve Düşünce 1* (2013), 239-260.
- Bayat, Ali Haydar. “İbn Cezle”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 19/396-397. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1999.
- Bedir, Murteza. “Kelâmcı ve Fıkıhçı Usul Geleneklerine İlişkin Bazı Eleştirel Mü-lâhazalar”. *İslâm Araştırmaları Dergisi* 29 (2013), 65-97.
- Begeç, İdris. *Ebü'l-Hüseyn el-Basrî'nin Kitâbu'l-Mu'temed fî Usûli'l-Fıkh Adlı Eseri Çerçevesinde Umûm ve Husûs Anlayışı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2022.
- Bektaş, Kevser Demir. *Mu'tezile ve Keramet Behşemiyye ve Hüseyniyye Ekolleri Arasında Kerametın İmkânı Üzerine Tartışmalar*. Endülüs, 2019.
- Berâhim, Sami. *Nakdü'l-akli'l-usuli: dirase tahliliyye nakdiyye li-usuli'l-fıkh inde'l-Mu'tezile min zilali Kitabi'l-Mu'temed li-Ebi'l-Hüseyn el-Basri el-Mu'tezili (463 H /1044 M.)*. Tunus: Menşuratu Karem eş-Şerif, 2014.

- Bernand, Marie. *l'Accord unanime de la communauté comme fondement des statuts légaux de l'Islam : d'après Abu l'Husayn al-Basri*. Paris: Librairie Philosophique J. Vrin, 1970.
- Beyzâvî, Nâsîrüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî. *Mişbâhu'l-ervâh*. thk. Sa'îd Fûde. Amman: Darü'r-Razi, 2007.
- Beyzâvî, Nâsîrüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî. *Ṭavâli'u'l-envâr min meṭâli'i'l-enẓâr = Kelam Metafiziği*. çev. İlyas Çelebi - Mahmut Çınar. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2014.
- Brockelmann, Carl. *Geschichte der Arabischen Litteratur Esster Supplementband*. Leiden: Brill, 1937.
- Bu'llaki, Hiras. "Ebü'l-Hüseyin el-Basrî". *Mevsuatu a'lâmi'l-ulemâ ve'l-üdebâ el-Arab ve'l-Müslimîn: Babah-Bekir*. 3/521-523. Tunus: el-Munazzamatü'l-Arabiyye li't-Terbiye ve's-Sekâfe ve'l-Ulûm [ALECSO], 1425 2005.
- Bulut, Mehmet. "İhve-i Selâse". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 22/6-7. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2000.
- Bulut, Mehmet. "İsmet". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 23/134-136. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2001.
- Bulut, Zübeyir. "Ebü'l-Hüseyin el-Basrî (1044)". *İslam'ın Akılcıları Mu'tezilî Öncüler*. ed. Mehmet Azimli - Özden Kanter. 432-437. İstanbul: Mana Yayınları, 2021.
- Caba, Betül. *Ebu'l-Hüseyin el-Basrî'nin el-Mu'temed fi Usûli'l Fıkh Adlı Eseri Çerçevesinde Emir Kavramı*. İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2015.
- Cabiri, Ali Hüseyin. *Ebü'l-Ferec b. et-Tayyib el-Bağdadi: reisü Beytü'l-Hikme el-Abbasi fi metalii'l-karni'l-hamis el-hicre ve cühûdühû fi medreseti'l-Bağdad el-mantikiyye*. Bağdad: Beytü'l-Hikme, 2002.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *Arap Aklının Yapısı*. çev. Hasan Hacak vd. İstanbul: Mana Yayınları, 2020.
- Can, Seyithan. "Allah'ın Kudreti'nin İnsan Fiillerine Taalluk Alanı ve İmkânı (Kötülük Problemi Çerçevesinde Bir İnceleme)". *Hitit Üniversitesi (Gazi Üniversitesi) Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi XVIII/36 (2019)*, 582-607.
- Cansız, Hasan. *Rü'yettullah Meselesi Çerçevesinde Kelam-Bilim İlişkisi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Doktora, 2019.
- Cengiz, Yunus. "Atomculuktan Ahlâk Felsefesine: Kelâmcıların Bilimsel Bir Teoriyi Kullanma Biçimleri". *Artuklu Akademi Günleri Bilim Tarihi ve Felsefi Sempozyumu*, 281-296.
- Cengiz, Yunus. *Kâdî Abdülcebbar'ın Eylem Teorisi*. Ankara Üniversitesi, Doktora, 2010.

- Cengiz, Yunus. "Türkiye'de Mu'tezile Hakkında Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi". *İslâmî İlimler Dergisi* XII/2 (2017), 103-144.
- Cübbâî, Ebû Alî Muhammed b. Abdilvehhâb b. Sellâm. *Kitâbü'l-Makâlât : İtikadi Mezheplere Yönelik Klasik Bir Eleştiri*. thk. Özkan Şimşek vd. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2019.
- Cürcânî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Alî es-Seyyid eş-Şerîf el-Cürcânî el-Hanefî. *et-Ta'rifât*. thk. İbrahim Enbari. Beyrut: Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1984.
- Cürcânî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Alî es-Seyyid eş-Şerîf el-Cürcânî el-Hanefî. *Şerhu'l-Mevâkıf*. çev. Ömer Türker. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2015.
- Cüşemî, Ebû Sa'd el-Muhassin b. Muhammed b. Kerrâme el-Hâkim. "Şerhu 'Uyûni'l-mesâ'il". *Fazlü'l-i'tizâl ve Tabakâtü'l-Mu'tezile*. thk. Fuad Seyyid. Tunus: ed-Darü't-Tunisiyye, 1974.
- Cüşemî, Ebû Sa'd el-Muhassin b. Muhammed b. Kerrâme el-Hâkim. 'Uyûni'l-mesâ'il fi'l-ûsûl. thk. Ramazan Yıldırım. Kahire: Dârü'l-İhsân, 2018.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebü'l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf el-Cüveynî et-Tâî en-Nisâbü'rî. *eş-Şâmil fi uşûli'd-dîn*. thk. Ali Sâmî en-Neşşâr vd. İskenderiye: Münşetü'l-Maârif, 1969.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebü'l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf el-Cüveynî et-Tâî en-Nisâbü'rî. *İnanç Esasları Kılavuzu Kitabü'l-İrşad*. çev. A. Bülent Baloğlu vd. Diyanet Vakfı Yayınları, 2. Basım, 2012.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebü'l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf el-Cüveynî et-Tâî en-Nisâbü'rî. *Lüma'ü'l-edille fi kavâ'id-i Ehli's-sünne*. thk. Fevkiyye Hüseyin Mahmûd. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1987.
- Çapak, İbrahim. "Mantık Tarihinde Râzi". *Felsefe Dünyası (Dergi)* 58 (Şubat 2013), 39-65.
- Çelebi, İlyas. "İvaz". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 23/488-490. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2001.
- Çelebi, İlyas. "Klasik Bir Kelâm Problemi : Hüsün-Kubuh". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Dergisi)* 16-17 (1999 1998), 55-90.
- Çelebi, İlyas. "Mu'tezile Mezhebi - Kâdî Abdülcebbar". *Şerhu'l-Uşûli'l-İhamse*. 1/4-61. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 1. Basım, 2013.
- Çelebi, İlyas - Topaloğlu, Bekir. *Kelam Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İSAM (İslam Araştırmaları Merkezi), 3. Basım, 2013.
- Dalkılıç, Mehmet. *İslam Mezheplerinde Ruh*. İz Yayıncılık, 2. Basım, 2012.
- Davidson, Herbert Alan. *Proofs for eternity, creation and the existence of God in medieval Islamic and Jewish philosophy*. New York, NY [u.a.]: Oxford University Press, 1987.

- Davud, Abdülbari Muhammed. *el-İrade inde'l-Mu'tezile ve'l-Eşâ'ire : dirase felsefiyye İslâmiyye*. İskenderiye: Dârü'l-Ma'rifeti'l-Câmiyye, 1996.
- Delen, Halil İbrahim vd. "Ebü'l-Hüseyn el-Basrî'nin Şerhu'l-Usûli'l-Hamse'sinin İmamet Bölümü: Tahkik ve İnceleme". *Tahkik İslami İlimler Araştırma ve Neşir Dergisi* 4/1 (30 Haziran 2021), 111-201.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.5008252>
- Delen, Halil İbrahim. "Ebü'r-Recâ el-Gazmînî (1260)". *İslam'ın Akılcıları / Mu'tezili Öncüler*. ed. Özden Kanter. 526-530. İstanbul: Mana Yayınları, 2021.
- Delen, Halil İbrahim. *Kadı Abdülcebbar'ın İslam Dışı Dinlere Tevhid Eksenli Yöneltilmiş Olduğu Eleştiriler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2016.
- Delen, Halil İbrahim. "Mahmûd b. Cerîr ed-Dabbî el-İsfahânî (1114)". *İslam'ın Akılcıları/Mu'tezili Öncüler*. ed. Özden Kanter. 477-479. İstanbul: Mana Yayınları, 2021.
- Demir, Hilmi. *Delil ve İstidlalin Mantıki Yapısı/İlk Dönem Sunni Kelam Örneği*. İstanbul: İsam/İslam Araştırmaları Merkezi, 2012.
- Demir, Osman. *Göz ve Tanrı -Kâdî Abdülcebbar'ın Rü'yetullah Teorisinde Optik-*. Bursa: Emin Yayınları, 2019.
- Demir, Osman. "Kelâm-Bilim İlişkisi: Rü'yetullah Metinlerinde Optik". *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 9/3 (31 Aralık 2019), 107-120.
- Dhanani, Alnoor. "İslam Düşüncesinde Atomculuk". çev. Mehmet Bulgen. *Kelâm Araştırmaları Dergisi* IX/1 (2011), 393-400.
- Dhanani, Alnoor. *Kelâmın Fizik Kuramı - Basra Mu'tezilesi Kozmolojisinde Atomlar, Uzay ve Boşluk*. çev. Mehmet Bulgen. İstanbul: Klasik Yayınları, 2021.
- Donohue, John J. *The Buwayhid dynasty in Iraq 334h./945 to 403h./1012: shaping institutions for the future*. Leiden: E.J. Brill, 2003.
- Draz, Abdullah. *Kur'an Ahlakı*. çev. Ünver Günay - Emrullah Yüksel. İz Yayıncılık, 2004.
- Duman, Ali - Ayran, Şükrü. "Ebu'l-Hüseyn el-Basrî'nin el-Mu'temed Adlı Eserinde Emrin Hakikati ile İlgili Görüşlerinin Değerlendirmesi". *Hikmet Yurdu* X/20 (2017), 97-120.
- Durrî, Nevvâre. "Ebü'l-Hüseyn el-Basrî ve menhecuhu fî defi'i't-Tearuz ve't-tercihu beyne'n-Nusus eş-Şeriiyye". *Mecelletü'l-Mi'yâr* 25/45 (2019), 961-985.
- Duvehyi, Ali b Sa'd b Salih. *Arâü'l-Mu'tezileti'l-usuliyye : dirase ve takvimen*. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1995.
- Ebû Züneyd, Abdülhamîd b. Ali. "Dirase - Muhakkikin Girişi". *Şerhu'l-'Umed*. Medine: Mektebetü'l-Ulum ve'l-Hikem, 1990.
- Eissa, Mohamed Ahmed Abdelrahman. "Abu Al-Husayn al-Basri Use of Reason in Ilm al-Kalam and Usul al-Fiqh". *Al-Shajarah: Journal of the International Institute of Islamic Thought and Civilization (ISTAC)* 16/1 (2011).

- Ekinci, Casim. *Mu'tezile'nin Yahudilik Üzerindeki Etkisi Samuel Ben Hophni Örneği*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2020.
- El-Tobgui, Carl Sharif. "The Epistemology of Qiyas and Ta'lil between the Mu'Tazilite Abu'l-Husayn al-Basri and Ibn Hazm al-Zahiri". *UCLA Journal of Islamic and Near Eastern Law* 2 (2003), 281-354.
- Erdemci, Cemalettin. *Nassı Anlama ve Aşırı Yorum*. Ankara Okulu Yayınları, 2019.
- Ertürk, Mustafa. "Haber-i Vâhid". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 14/349-352. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1996.
- Ess, Josef van. *Der Eine und das Andere: Beobachtungen an islamischen haeresiographischen Texten*. Berlin: Walter de Gruyter, 2010.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasen Alî b. İsmâîl b. Ebî Bişr İshâk b. Sâlim el-Eş'arî el-Basrî. *İlk Dönem İslam Mezhepleri -Maķâlâtü'l-İslâmiyyîn ve'htilâfû'l-muşallîn-*. çev. Ömer Aydın - Mehmet Dalkılıç. Kabalıcı Yayınları, 2005.
- Fahredden er-Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *el-Erba'in fi uşûli'd-dîn*. thk. Ahmed Hicâzî es-Sekkâ. 2 Cilt. Kahire: Mektebetü'l-Külliyati'l-Ezheriyye, 1986.
- Fahredden er-Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *el-Maḥşûl fi 'ilmi uşûli'l-fıkh*. Riyad: Câmiatü'l-İmam Muhammed b. Suud el-İslâmiyye, 1979.
- Fahredden er-Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *el-Mebâhişü'l-Meşrikiyye fi ilmi'l-ilâhiyyât ve't-tabiiyyât*. Beyrut: Dârü'l-Kitâbi'l-Arabi, 1990.
- Fahredden er-Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *el-Meṭâlibü'l-âliye mine'l-ilmil-ilâhî*. thk. Ahmed Hicâzî es-Sekkâ. 9 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kitâbi'l-Arabi, ts.
- Fahredden er-Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *el-Me'âlim fi uşûli'l-fıkh*. thk. Tâhâ Abdurrahman Sa'd. Beyrut: Dârü'l-Kitâbi'l-Arabi, ts.
- Fahredden er-Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *el-Muḥaşşal Ana Meseleleriyle Kalam ve Felsefe*. çev. Eşref Altaş. Klasik Yayınları, 2019.
- Fahredden er-Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *er-Riyâzü'l-mûniķa fi Ârâi Ehli'l-İlm*. nşr. Esad Cuma. Kayrevan: Merkezü'n-Neşri'l-Camiî Külliyyetü'l-Âdâb ve'l-Ulumi'l-İnsaniyye bi'l-Keyrevan, 2004.
- Fahredden er-Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *et-Tefsîrû'l-kebîr = Mefâtiḥu'l-ğayb*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabi, 3. Basım, 1420.

- Fahredden er-Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *İ'tikâdâtü firâkı'l-müslimîn ve'l-müşrikîn*. thk. Ali Sâmi en-Neşâr. Kahire: Mektebü'n-Nahdati'l-Mısriyye, 1938.
- Fahredden er-Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *Kurucu Düşünürleri ve Meseleleriyle Kelâm - er-riyâzu'l-Mûnika fi Ârâi Ehli'l-İlm-*. çev. Ahmet Koca. İstanbul: Ketebe Yayınevi, 1. Basım, 2021.
- Fahredden er-Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *Nihâyetü'l-ûkûl fi dirâyeti'l-uşûl*. thk. Sa'îd Fûde. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'z-Zehâir, 2015.
- Fahri, Macit. "İslâm'da Allahın Varlığının Geleneksel Kanıtları". çev. Mehmet Dağ. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XXV (1981), 153-167.
- Farahat, Omar. *Between God and Society Divine Speech and Norm-Construction in Islamic Theology and Jurisprudence*. Ann Arbor, United States: Colombia University, Doktora, 2016.
- Faruki, İsmail Raci. *Tevhidin Düşünce ve Hayata Yansması*. çev. Dilaver Yardım. İstanbul: İnsan Yayınları, 1987.
- Gazzâlî, Ebû Hamid Huccetülislam Muhammed b Muhammed. *el-Menhûl min ta'likâti'l-uşûl*. thk. Muhammed Hasan Hayto. Dîmeşk: Dârü'l-Fikr, 1998.
- Giannakis, Elias. "The Structure of Abû l-Ĥusayn al-Başrî's Copy of Aristotle's Physics". *Zeitschrift für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften* 8 (1993), 251-258.
- Gimaret, Daniel. "Abu'l-Ĥosayn Başrî". *Encyclopædia Iranica*. 1/322-324, 2011. <http://www.iranicaonline.org/articles/abul-hosayn-mohammad-b>
- Gimaret, Daniel. "Mu'tazila". *Encyclopaedia of Islam, Second Edition*. Encyclopaedia of Islam. Brill, Online Edisyon., 2012. http://dx.doi.org/10.1163/1573-3912_islam_COM_0822
- Görgün, Tahsin. "Hüsün-Kubuh Meselesi: Kadı Abdülcebbar'ın Yaklaşım Şeklinin Tahlilî Bir Tasviri". *İslam Araştırmaları Dergisi* 5 (01 Ocak 2001), 59-108.
- Graf, Georg. *Geschichte der christlichen arabischen Literatur*. 5 Cilt, ts.
- Griffel, Frank. "Gazzâlî'nin Tehâfütü'l-Felâsife'si (Filozofların Tutarsızlığı)". çev. Mustafa Yalçınkaya. *İslam Felsefesi: Filozoflar ve Eserleri*. ed. Khaled el-Rouayheb - Sabine Schmidtke. 279-304. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2021.
- Güdekli, Hayrettin Nebi. *Kelâmın Tümel Bir Disiplin Olarak İnşası*. Marmara Üniversitesi, Doktora, 2015.
- Gündüz, Şinasi. "Namaz ve Yahudilikteki Günlük İbadet". *İslami İlimler Dergisi* 13/2 (23 Aralık 2018), 215-238. <https://doi.org/10.34082/islamiilimler.511589>

- Güner, Ahmet. *Büveyhiler'den Adudu'd-Devle ve dönemi (338-372/949-983)*. İzmir: Dokuz Eylül üniversitesi, Doktora, 1992. (TDV İslâm Araştırmaları Merkezi)
- Habeşî, Abdullah Muhammed. *Câmiü'ş-şüruh ve'l-havaşi: mu'cemun şamilün li-esmai'l-kütübî'l-meşruha fi't-türasi'l-İslâmî ve beyani şüruhiha*. 2 Cilt. Abudabi: el-Mecmaü's-Sekafi, 2004.
- Hacı Halife, Mustafa b Abdullah Kâtib Çelebi. *Keşfü'z-zunûn 'an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*. 6 Cilt. Bağdat: Daru'l-Müsenna, 1946.
- Hallaq, Wael. "A Tenth-Eleventh Century Treatise on Juridical Dialectic". *Muslim World* 77/2-3 (1987), 198-227.
- Hamidullah, Muhammed. "el-Mu'temed'in Neşri Dolayısıyla Mu'tezile'nin Fıkıh Yöntemi Üzerine". çev. Şerafettin Gölcük. *Marife* 3 (2003), 331-342.
- Hamidullah, Muhammed. "Muhakkikin Girişi". *el-Mu'temed fi uşûli'l-fıkh*. Dımeşk: Institut Français de Damas, 1964.
- Hamidullah, Muhammed. "Mu'tezile Fıkıh Usûlü ve el-Basrî'nin 'el-Mu'temed' Adlı Eseri". çev. Ömer Aslan. *Bilimname: Düşünce Platformu* II/4 (Ocak 2004), 81-105.
- Hânsârî, Muhammed Bâkir b. Zeynilâbidîn b. Ca'fer el-Müsevî. *Ravzâtü'l-cennât fi ahvâli'l-ulemâ' ve's-sâdât*. thk. Esedullah İsmailiyyan. Kum: Mektebetu İsmailiyyan, 1. Basım, 1390.
- Hansu, Hüseyin. *Mutezile ve Hadis*. Ankara: Otto, 2012.
- Hansu, Hüseyin. *Mütevatir Haber: Bilgi Değeri ve İslam Düşüncesindeki Yeri*. Van: Bilge Adam Yayınları, 2008.
- Harman, Vezir. "Seyfeddin Amidî'nin Kelam Sisteminde Kat'ilik ve Zannilik Açısından Deliller". *KADER Kelam Araştırmaları Dergisi* 10/2 (Temmuz 2012): 129-146 .
- Harman, Vezir. "İlâhî ilmin ihtiyârî Fiillerle ilişkisi (İnsan İradesine Bağlı Fiiller, Allah'ın Bilgisine Dâhil Midir?)". *KADER Kelam Araştırmaları Dergisi* 12/2 (Ağustos 2014): 181-200 .
- Hayri Bolay, Süleyman. "Akıl". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 2/238-242. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1989.
- Hayri Bolay, Süleyman. *Aristo Metafiziği ile Gazzali Metafiziğinin Karşılaştırılması*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 1993.
- Hayta, Mustafa. "Usûlü'd-Dîn Anlayışının Usûlü'l-Fıkha Yansıması: İcmâ Örneği". *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi* 24 (2014), 11-32.
- Hayyât, Ebü'l-Hüseyn Abdürrahîm b. Muhammed b. Osmân. *el-İntişâr -Mu'tezile Müdafaası-*. çev. Yüksel Macit. Endülüs, 2018.
- Herman G.B. Teule. "Abū l-Ḥusayn al-Basrī". *Christian-Muslim Relations 600 - 1500 A Bibliographical History* 2. ed. David Thomas. 665-666. Christian-Muslim Relations. Brill, ts.

- Hillî, Cemâlüddîn el-Hasen (el-Hüseyn) b. Yûsuf b. Alî İbnü'l-Mutahhar. *el-Meslek fi usûli'd-dîn = Risaletü'l-Mâti'yye*. thk. Rızâ el-Üstâdî. el-Meslek: Mecmuü'l-Buhusi'l-İslâmiyye, 1421.
- Hillî, Cemâlüddîn el-Hasen (el-Hüseyn) b. Yûsuf b. Alî İbnü'l-Mutahhar. *Keşfü'l-murâd fi şerhi Tecrîdi'l-i'tikâd*. Beyrut: Müessesetü'l-A'lemi li'l-Matbuat, 1988.
- Hillî, Cemâlüddîn el-Hasen (el-Hüseyn) b. Yûsuf b. Alî İbnü'l-Mutahhar. *Menâhicü'l-yakîn fi usûli'd-dîn*. thk. Ya'kub el-Ca'fer. Kum: Merkezü'd-Dirasat ve't-Tahkikatü'l-İslâmiyye, 1415.
- Ûmmaşî, Sedîdüddîn Maḥmûd b. 'Alî b. el-Ḥasan el-Ḥimmaşî er-Râzî. *el-Münkız mine't-taklîd ve'l-Mürşid ile't-Tevhîd*. Kum: Müessesetü'n-Neşri'l-İslâmiyye, 1. Basım, 1412.
- Hira, Ayhan. "Ebü'l-Hüseyn el-Basrî'nin el-Mu'temed fi Usûli'l-Fıkh Adlı Eserindeki Hüsün Kubuh Tasnifi Bakımından Fıkıh ve Usulü İlmîni Tanımlaması". *Hikmet Yurdu* VI/11 (2013), 201-215.
- Hira, Ayhan. "Klasik Fıkıh Usulü Eserlerinde Tasnif Anlayışı ve Ebu'l-Hüseyn el-Basrî'nin el-Mu'temed ile İmam Gazzalî'nin el-Mustesfa Adlı Eserlerinin Tasnif Bakımından Mukayesesi". *Hikmet Yurdu* VII/13 (2014), 77-100. <https://doi.org/10.17540/hy.v7i13.256>
- Hökelekli, Hayati. "İdrak". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 21/477-478. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2000.
- İbn Ebi'l-Hadîd, Ebû Hâmid İzzüddîn Abdülhamîd b. Hibetillâh b. Muhammed el-Medâinî. *Şerhu Nehci'l-belâğa*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhim. 20 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi, 1965.
- İbn Ebi'l-Hadîd, Ebû Hâmid İzzüddîn Abdülhamîd b. Hibetillâh b. Muhammed el-Medâinî. *Şerhu'l-Âyâtî'l-beyyinât*. thk. Muhtâr Cebli. Beyrut: Dâru Sadır, 1996.
- İbn Ebi'l-Hadîd, Ebû Hâmid İzzüddîn Abdülhamîd b. Hibetillâh b. Muhammed el-Medâinî. *Ta'lik ale'l-Muḥaşşal*. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nadir Eserler Koleksiyonu, A3297, 374a-464b.
- İbn Ebû Usaybia, Ebü'l-Abbâs Muvaffakuddîn Ahmed b. el-Kâsım b. Halîfe b. Yûnus es-Sa'dî el-Hazrecî. *'Uyûnü'l-enbâ' fi tabakâti'l-eṭṭibbâ*. thk. Nizar Rıza. Beyrut: Daru Mektebeti'l-Hayat, ts.
- İbn Ḥacer el-Asḳalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed. *Lisânü'l-Mizân*. thk. Abdülfettah Ebû Gudde. Beyrut: Mektebü'l-Matbuati'l-İslâmiyye, 2002.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Hasen el-Hadramî el-Mağribî et-Tûnisî. *Muḳaddime*. thk. Halil Şehhâde. Beyrut: Daru'l-Fikr, 2001.

- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Hasen el-Hadramî el-Mağribî et-Tûnisî. *Muqaddime*. çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergah Yayınları, 16. Basım, 2016.
- İbn Hallikan, Ebü'l-Abbâs Şemsüddîn Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm b. Ebî Bekr b. Hallikân el-Bermekî el-İrbilî. *Vefeyâtü'l-â'yân ve enbâ'ü ebnâ'i'z-zamân*. thk. İhsan Abbas. 8 Cilt. Beyrut: Dâru Sadır, 1978.
- İbn Kesir, Ebü'l-Fida İmadüddin İsmail b Ömer. *el-Bidâye ve'n-nihaye*. thk. Abdülhal b. Abdülmuhsin et-Türkî. Dâru Hicr, 1998.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim b. Kuteybe ed-Dîneverî. *el-İhtilâf fi'l-lafz ve'r-red 'ale'l-Cehmiyye ve'l-Müşebbihe*. thk. Muhammed Zahid el-Kevseri el-Kevserî. Kahire: Mektebetü'l-Kudsi, 1349.
- İbn Meymûn, Ebû İmrân Mûsâ b. Ubeydillâh (Meymûn) el-Kurtubî el-İsrâîlî. *Delâletü'l-hâ'irîn*. thk. Hüseyin Atay. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1972.
- İbn Sînâ. *el-Mübâhâşât*. thk. Muhsin Bidarfer. Kum: İntişârât-i Bîdâr, 1. Basım, 1413.
- İbn Sînâ. *İşaretler ve Tembihler*. çev. Ekrem Demirli vd. Litera Yayıncılık, 3. Basım, 2015.
- İbn Sînâ. *Kitabu'ş-Şifa, Metafizik II*. çev. Ekrem Demirli - Ömer Türker. Litera Yayıncılık, 2005.
- İbn Sînâ. "Risâle fi'r-red ile'ş-Şeyh Ebi'l-Ferec İbni't-Ṭayyib". *Resâ'il*. thk. Hilmi Ziya Ülken. 1/57-65. Ankara: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1953.
- İbn Tağrıberdî, Ebü'l-Mehâsin Cemâlüddîn Yûsuf b. Tağrıberdî el-Atâbekî el-Yeşbugavî ez-Zâhirî. *en-Nücûmü'z-zâhire fi mülûki Mısr ve'l-Kâhire*. 16 Cilt. Mısır: Kültür Bakanlığı, 1963.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddin. *Beyânü telbîsi'l-Cehmiyye fi te'sîsi bide'ihimi'l-kelâmiyye ev Nakzû te'sîsi'l-Cehmiyye*. 10 Cilt. Medine: Mücemmaü'l-Melik Fehd li-Tıbaati'l-Mushafi'ş-Şerif, 1. Basım, 1426.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddin. *Buğyetü'l-mürtâd fi'r-red 'ale'l-mütefelsife ve'l-Karâmi'ta ve'l-Bâtıniyye*. thk. Mûsâ b. Süleyman ed-Düveyş. Medine: Mektebetü'l-Ulum ve'l-Hikem, 2. Basım, 1405.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddin. *Der'ü te'âruzi'l-âql ve'n-naql = Muvâfaqatü şahîhi'l-menkül li-şarîhi'l-ma'kül*. thk. Muhammed Reşad Salim. 10 Cilt. Riyad: Câmiatü'l-İmam Muhammed b. Suud el-İslâmiyye, 2. Basım, 1991.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddin. *el-Fetâva'l-kübrâ*. 6 Cilt. Beyrut: Darü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1. Basım, 1408.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddin. *el-İmân*. thk. Muhammed Nâsirüddîn elbani. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1996.

- İbn Teymiyye, Takıyyüddin. *Emrâzü'l-ğalb ve şifâ'ühû*. Kahire: Matbatü's-Selefiyye, 2. Basım, 1399.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddin. *en-Nübüvvât*. thk. Abdülaziz b. Salih et-Tavyan. 2 Cilt. Riyad: Evdâü's-Selef, 1420.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddin. *eş-Şafediyye*. thk. Muhammed Reşâd Sâlim. 2 Cilt. Riyad: Mektebetü İbn Teymiyye, 2. Basım, 1406.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddin. *et-Tis'iniyye*. 3 Cilt. Riyad: Mektebetü'l-Maârif, 1. Basım, 1999.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddin. *Mecmû'u fetâvâ: el-Esmâ' ve's-şifât*. 37 Cilt. Medine: Mücemmau'l-Meliki'l-Fahd li Tibaati'l-Mushafi's-Şerif, 2003.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddin. *Minhâcü's-sünneti'n-nebeviyye fi nakzi kelâmi's-Şî'a ve'l-Ğaderiyye*. nşr. Muhammed Reşad Sâlim. 9 Cilt. Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, 1409.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddin. "Risâletün fi taḥkîki mes'eleti ilmillâhi". *Câmi'u'r-resâ'il*. thk. Muhammed Reşad Salim. Riyad: Daru'l-Ata', 1. Basım, 1422.
- İbn Tilimsâni, Abdullah b Muhammed b Ali el-Fehrî. *Şerhu'l-Me'âlim fi uşûli'l-fıkh*. thk. Avvâd Mahmûd Avvâd Sâlim. Kahire: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Tûras, 2011.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *el-Muntazam fi târîhi'l-mülûk ve'l-ümem*. thk. Muhammed Abdülkadir Ahmed Ata - Mustafa Abdülkadir Ata. 17 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1992.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *el-Kâmil fi't-târîh*. thk. Muhammed Yusuf Dakkak. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1987.
- İbnü'l-İmad, Ebü'l-Felah Abdülhay b Ahmed b Muhammed. *Şezeratü'z-zeheb fi ahbari men zeheb*. thk. Abdülkadir Arnaut - Mahmûd Arnaut. 10 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Kesir, 1991.
- İbnü'l-Kıftî, Ebü'l-Hasen Cemâlüddîn Alî b. Yûsuf b. İbrâhîm b. Abdilvâhid eş-Şeybânî. *İḥbârü'l-ulemâ' bi-ahbâri'l-ḥükemâ' = Târîhu'l-ḥükemâ'*. thk. İbrahim Şemseddin. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2005.
- İbnü'l-Melâhimî, Rüknuddîn Mahmûd b. Muhammed el-Melâhimî el-Hârizmî. *el-Mu'temed fi uşûli'd-dîn*. thk. Martin J McDermott - Wilferd Madelung. Londra: al-Hoda, 1991.
- İbnü'l-Melâhimî, Rüknuddîn Mahmûd b. Muhammed el-Melâhimî el-Hârizmî. *et-Tecrid fi uşûli'l-fıkh*. thk. Sabine Schmidtke - Hassan Ansari. Tahran, 2011.
- İbnü'l-Melâhimî, Rüknuddîn Mahmûd b. Muhammed el-Melâhimî el-Hârizmî. *Kitâbü'l-Fâ'ik fi uşûli'd-dîn*. thk. Wilferd Madelung - Martin J McDermott. Tahran: Müessese-i Pejûheş-i Hikmet ve Felsefe-i İran, 2007.

- İbnü'l-Melâhimî, Rüknuddîn Mahmûd b. Muhammed el-Melâhimî el-Hârizmî. *Kitâbü'l-Fâ'ik fi uşûli'd-dîn*. thk. Faysal Bedir Avn. Kahire: Darü'l-Kütüb ve'l-Vesaiki'l-Kavmiyye, 2010.
- İbnü'l-Melâhimî, Rüknuddîn Mahmûd b. Muhammed el-Melâhimî el-Hârizmî. *Tuhfetü'l-mütakellimîn fi'r-red 'ale'l-felâsife*. thk. Hassan Ansari - Wilferd Madelung. Tahran: Müessesesi-i Pejuheş-i Hikmet ve Felsefe-i İran, 2008.
- İbnü'l-Murtazâ, el-Mehdî-Lidînillâh Ahmed b. Yahyâ b. el-Murtazâ. *Ṭabaḳâtü'l-Mu'tezile*. thk. Susanna Diwald Wilzer. Beyrut: el-Ma'hedü'l-Almani li'l-Ebhasi's-Şarkiiyye [Orient-Institut Beirut], 2009.
- İbnü'l-Murtazâ, Mehdî-Lidînillâh Ahmed b Yahyâ b Murtazâ. *el-Münye ve'l-emel fi şerhi'l-Milel ve'n-nihal*. thk. Muhammed Cevâd Meşkûr. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1979.
- İbnü'l-Vezîr, Ebû Abdillâh İzzüddîn Muhammed b. İbrâhîm b. Alî el-Yemânî. *el-Burhânü'l-kâfi fi işbâti ma'rifeti's-şânî*. Dimeşk: Dârü'l-Me'mun li't-Türâs, 1988.
- İbnü'l-Vezîr, Ebû Abdillâh İzzüddîn Muhammed b. İbrâhîm b. Alî el-Yemânî. *el-Avâşim ve'l-kavâşim fi'z-zeb 'an sünneti Ebi'l-Kâşim*. thk. Şuayb el-Arnaut. 9 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1994.
- İbnü'l-Vezîr, Ebû Abdillâh İzzüddîn Muhammed b. İbrâhîm b. Alî el-Yemânî. *er-Ravzü'l-bâsim muhtaşarü'l-'Avâşim ve'l-kavâşim*. thk. Ali b. Muhammed el-Amran. Mekke: Dâru Alemi'l-Fevaid, 1419.
- İbnü'l-Vezîr, Ebû Abdillâh İzzüddîn Muhammed b. İbrâhîm b. Alî el-Yemânî. *İsârü'l-ḥaḳ 'ale'l-ḥalḳ fi reddi'l-ḥilâfât 'alâ mezâhibi'l-ḥaḳ min uşûli't-tevhîd*. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1987.
- İbnü'l-Vezîr, Ebû Abdillâh İzzüddîn Muhammed b. İbrâhîm b. Alî el-Yemânî. *Tercîhu esâlibi'l-Ḳur'ân 'alâ esâlibi'l-Yûnân*. Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2004.
- Îcî, Ebü'l-Fazl Adudüddîn Abdurrahmân b. Ahmed b. Abdilgaffâr. *el-Mevâkıf fi 'ilmi'l-kelem*. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, ts.
- İltaş, Davut. "Fıkıh Usulü Yazımında 'Kelamcılar Yöntemi ve Fakihler Yöntemi' Ayrışmasının Mahiyeti Üzerine". *Bilimname: Düşünce Platformu* VII/XVII (Şubat 2009), 65-95.
- İsbahani, el-Mirza Abdullah Efendi el-. *Riyazü'l-ulema ve hiyazü'l-fuzala*. thk. es-Seyyid Ahmed el-Hüseyni. Kum: Mektebetu Ayetullah el-Mar'aşi el-Amme, 1403.
- İsfahânî, Ebü's-Senâ Şemsüddîn Mahmûd b. Abdirrahmân b. Ahmed. *Tesdidü'l-kavâ'id fi şerhi Tecridi'l-'akâ'id*. thk. Halid b. Hammad el-Advani. Kuveyt: Darü'z-Ziya, 2012.
- İskenderoğlu, Muammer. "Abu'l Husayn al-Basri (d. 436/1044)". *The Biographical Encyclopedia of Islamic Philosophy*. ed. Oliver Leaman. 54-55. London: Bloomsbury Academic, 2015.

- İsnevî, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdürrahîm b. el-Hasen b. Alî el-Ümevî. *Nihâyetü's-sûl fî şerhi Minhâci'l-uşûl*. haz. Abdülkadir Muhammed Ali. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1. Basım, 1990.
- İzmirli, İsmail Hakkı. *Yeni İlmî Kelam*. 2 Cilt. İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1339.
- Jarmila Geisler. "Die Problematik von ھاقیقا und ماغّاز in Abû al-Ḥusain al-Basrîs Kitâb al-Mu'tamad". *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft* 167/2 (2017), 339.
<https://doi.org/10.13173/zeitdeutmorggese.167.2.0339>
- Kâ'bî, Ebü'l-Kâsım Abdullâh b. Ahmed b. Mahmûd el-Belhî. *Kitâbu'l-Makâlât ve maahu Uyûnu'l-Mesâil ve'l-Cevâbât*. thk. Hüseyin Hansu vd. İstanbul - Amman: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Kur'an Araştırmaları Merkezi (KURAMER) - Darü'l-Feth, 2018.
- Kādî Abdülcebbâr, Ebü'l-Hasen Kādî'l-kudât Abdülcebbâr b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-ʿadl*. thk. Taha Hüseyin. Kahire: ed-Darü'l-Mısriyye, 1963.
- Kādî Abdülcebbâr, Ebü'l-Hasen Kādî'l-kudât Abdülcebbâr b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-ʿadl: el-aslah - istihkakü'z-zem - et-tevbe*. thk. Mustafa es-Sekkâ - İbrahim Medkur. Kahire: ed-Darü'l-Mısriyye, 1963.
- Kādî Abdülcebbâr, Ebü'l-Hasen Kādî'l-kudât Abdülcebbâr b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-ʿadl: el-firak gayri'l-İslamiyye*. thk. Mahmud Muhammed Hudayri. Kahire: ed-Darü'l-Mısriyye, 1963.
- Kādî Abdülcebbâr, Ebü'l-Hasen Kādî'l-kudât Abdülcebbâr b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-ʿadl: el-mahluk*. thk. Tevfik et-Tavil - Sâîd Zâyid. Kahire: ed-Darü'l-Mısriyye, 1963.
- Kādî Abdülcebbâr, Ebü'l-Hasen Kādî'l-kudât Abdülcebbâr b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-ʿadl: en-nazar ve'l-maarif*. thk. İbrahim Medkur. Kahire: ed-Darü'l-Mısriyye, 1963.
- Kādî Abdülcebbâr, Ebü'l-Hasen Kādî'l-kudât Abdülcebbâr b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-ʿadl: en-nübüvvat ve mu'cizat*. thk. Taha Hüseyin - İbrahim Medkur. Kahire: ed-Darü'l-Mısriyye, 1963.
- Kādî Abdülcebbâr, Ebü'l-Hasen Kādî'l-kudât Abdülcebbâr b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-ʿadl: et-teklif*. thk. Muhammed Ali en-Neccâr - Abdülhalim en-Neccâr. Kahire: ed-Darü'l-Mısriyye, 1963.
- Kādî Abdülcebbâr, Ebü'l-Hasen Kādî'l-kudât Abdülcebbâr b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-ʿadl: et-tevlid*. thk. Tevfik Tavil vd. Kahire: ed-Darü'l-Mısriyye, 1963.

- Kādî Abdülcebbâr, Ebü'l-Hasen Kādî'l-kudât Abdülcebbâr b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-ʿadl: Halku'l-Kurʿân*. thk. İbrahim el-Ebyârî. Kahire: eş-Şeriketü'l-Mısriyye, 1961.
- Kādî Abdülcebbâr, Ebü'l-Hasen Kādî'l-kudât Abdülcebbâr b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-ʿadl: rü'yetü'l-bari*. thk. Ahmed Fuâd el-Ehvânî. Kahire: ed-Darü'l-Mısriyye, 1963.
- Kādî Abdülcebbâr, Ebü'l-Hasen Kādî'l-kudât Abdülcebbâr b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî. *el-Muḥîṭ bi't-teklîf*. thk. Ömer Seyyid Azmi. Kahire: eş-Şeriketü'l-Mısriyye, ts.
- Kādî Abdülcebbâr, Ebü'l-Hasen Kādî'l-kudât Abdülcebbâr b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî. “el-Muḥtaşar fî uşûlü'd-dîn”. *Resâilü'l-Adl ve't-Tevhîd*. ed. Muhammed Amara. 2/161-253. Kahire: Daru'l-Hilal, 1971.
- Kādî Abdülcebbâr, Ebü'l-Hasen Kādî'l-kudât Abdülcebbâr b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî. *Müteşâbihü'l-Ḳurʿân*. thk. Adnan Muhammed Zerzur. 2 Cilt. Kahire: Dârü't-Türas, 1969.
- Kādî Abdülcebbâr, Ebü'l-Hasen Kādî'l-kudât Abdülcebbâr b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî. *Şerḥu'l-Uşûli'l-ḥamse*. çev. İlyas Çelebi. 2 Cilt. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2012.
- Kahraman, Abdullah. “Mu'tezilî Usulcü Ebu'l-Hüseyn el-Basrî'ye Göre Bilgi Kaynağı ve Delil Olarak Âhâd Haber”. *Marife: Bilimsel Birikim (Marife: Dini Araştırmalar Dergisi)* III/3, Mu'tezile Özel Sayısı (2003), 165-184.
- Kahraman, Hüseyin. *Cüveynî'de İlliyet Teorisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Doktora, 2015.
- Kallek, Cengiz. “İstirsâl”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 13/375-376. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2001.
- Kandemir, Ahmet Mekin. “Âlemin Ötesine Uzanan El: Mu'tezile'nin Basra ve Bağdat Ekolleri Arasında Boşluk/Halâ Tartışmaları”. *Nazariyat: İslâm Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi* VII/1 (2021), 1-34.
<https://doi.org/10.12658/Nazariyat.7.1.M0103>
- Kandemir, Ahmet Mekin. *Mu'tezilî Düşüncede Tabiat ve Nedensellik*. İstanbul: Endülüs, 2020.
- Kara, Seyfullah. *Büyük Selçuklular ve Mezhep Kavgaaları*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2. Basım, 2009.
- Karadaş, Cağfer. *Bakillani'ye göre Allah ve alem tasavvuru*. Bursa: Arasta Yayınları, 2003.
- Kâsımî, Cemaleddin Muhammed b Muhammed Saîd Cemaleddin. *Târîhu'l-Cehmiyye ve'l-Mu'tezile*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1. Basım, 1979.

- Katib Çelebi, Hacı Halife Mustafa b Abdullah. *Keşfü'z-zunân an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*. nşr. Şerâfeddîn Yaltkaya-Muallim Rifat. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1971.
- Kaya, M. Cüneyt. *Varlık ve imkân: -Aristoteles'ten İbn Sînâ'ya imkânın tarihi-*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2011.
- Kaya, Sibel. *Mu'tezile'de "Vücûb Alellah" Düşüncesi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Doktora, 2020.
- Kaya, Veysel. "Fahreddin er-Râzî'nin Varlık Görüşü". *İslâm Düşüncesinin Dönüşüm Çağında Fahreddin er-Râzî*. ed. Ömer Türker - Osman Demir. 453-472. İstanbul: İSAM (İslam Araştırmaları Merkezi), 2013.
- Kaya, Veysel. "Fahrüddin Râzî'nin Sünnî Eş'arî Kelâmına Yönelttiği Eleştiriler". *Marife: Bilimsel Birikim (Marife: Dini Araştırmalar Dergisi)* V/3 (2005), 247-257-257.
- Kaya, Veysel. *İbn Sînâ'nın Kelâma Etkisi*. Otto, 2015.
- Kayıde, Hasan. *el-Mustalahü'l-usuli fi Kitabi'l-Mu'temed li-Ebü'l-Hüseyn el-Basri el-Mu'tezili*. Kahire - Fas: Darü's-Selam - Müessesetü'l-Buhus ve'd-Dirasati'l-İlmiyye, 2014.
- Kehhâle, Ömer Rızâ. *Mu'cemü'l-müellifin: teracimu musannifi'l-kütübi'l-Arabiyye*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1993.
- Kılavuz, Ulvi Murat. *Kelamda Kozmolojik Delil*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2009.
- Kılavuz, Ulvi Murat - Sarıca, İskender. "Zemahşerî ve el-Minhâc fî usûli'd-dîn". *Mu'tezile Akâidi - Kitâbü'l-Minhâc fî usûli'd-dîn*. 7-36. İstanbul: Klasik Yayınları, 2021.
- Kılıçer, M. Esat. "Ehl-i Rey". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 10/520-524. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1994.
- Koca, Ferhat. "el-Mahsûl". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 27/391-392. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2003.
- Koca, Ferhat. *İslam hukuk metodolojisinde tahsis: (daraltıcı yorum)*. İstanbul: İSAM (İslam Araştırmaları Merkezi), 2011.
- Koca, Muhammet Ali. *Müteahhirûn Dönemi Eş'ariyye Kelâmında Ma'dûmun Şeyiyyeti ve Mâhiyetlerin Yaratılmışlığı Problemi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2013.
- Koloğlu, Orhan Şener. *Cübbailer'in Kelam Sistemi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2. Basım, 2017.
- Koloğlu, Orhan Şener. "Fena: Son Dönem Mutezilesinde Teklifin Sonlandırılması Üzerine Tartışmalar". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XVIII/1 (2009), 425-471.
- Koloğlu, Orhan Şener. "Mutezile Kelâmında Yeniden Yaratma (i'âde)". *Usûl: İslam Araştırmaları* 9 (2008), 7-40.

- Koloğlu, Orhan Şener. *Mutezile'nin Felsefe Eleştirisi Harezmlî Mutezili İbn'l-Melahi-mi'nin Felsefeye Reddiyesi*. Emin Yayınları, 2010.
- Koloğlu, Orhan Şener. “Mu'tezile'nin Hüseyniyye Ekolünün Dünyevî Aslah Konusuna Yaklaşımı”. *İslâm Araştırmaları Dergisi* 39 (2018), 7-27.
<https://doi.org/10.26570/isad.409839>
- Koloğlu, Orhan Şener. “Osmanlı Kalam Geleneği Çerçevesinde Molla Fenari”. *Uluslararası Molla Fenari Sempozyumu*, 375-395.
- Koloğlu, Orhan Şener. “Rassâs”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. Ek-2/417-419. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2016.
- Köksal, Emre. “İlk Dönem Mu'tezile Kelamında Zât-Sıfat İlişkisi -Sıfat, Mânâ ve Ahvâl Kavramları Üzerinden Bir Değerlendirme-”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 40 (Ocak 2018), 235-249.
- Kureşi, Ebû Muhammed Muhyiddîn Abdülkâdir b. Muhammed b. Muhammed. *el-Cevâhirü'l-mu'dıyye fî tabakâti'l-Hanefiyye: 1135-1871*. thk. Abdülfettah Muhammed el-Hulv. Cize: Hicr li't-Tıbaa ve'n-Neşr, 2. Basım, 1993.
- Kuşlu, Harun - Aydın, Metin. “Galen Düşüncesinde Mizacın Ahlâka Tesiri”. *İslam düşüncesinde mizaç teorileri*. ed. M. Zahit Tiryaki - Kübra Bilgin Tiryaki. 9-24. Ankara: Nobel Kitap, 2016.
- Kutlu, Sönmez. “Kerrâmiyye”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 294-296. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2002.
- Kutluer, İlhan. “Cevher”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 7/450-455. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1993.
- Kutluer, İlhan. “Halâ”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 15/221-225. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1997.
- Lâmişî, Ebü's-Senâ (Ebü'l-Mehâmid) Mahmûd b. Zeyd. *et-Temhîd li-ķavâ'idî't-tevhîd*. thk. Abdülmecid Türki. Beyrut: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1995.
- Madelung, Wilferd. “Abū l-Husayn al-Basrî”. *Encyclopaedia of Islam, THREE*, 2007.
http://dx.doi.org/10.1163/1573-3912_ei3_COM_0011
- Madelung, Wilferd. “Abu'l-Husayn al-Basrî”. *Encyclopédie de l'Islam*. XII:25b. Encyclopaedia of Islam. Brill, ts.
http://referenceworks.brillonline.com/entries/encyclopedia-de-l-islam/abu-l-husayn-al-basri-SIM_8253
- Madelung, Wilferd. “Abu l-Husayn al-Basri's Proof for the Existence of God”. *Arabic Theology, Arabic Philosophy From the Many to the One: Essays in Celebration of Richard M. Frank*. ed. James Montgomery. 273-280. Leuven: Peeters, 2006.
- Madelung, Wilfred. “Ebu'l-Hüseyn Basrî'nin Tanrı'nın Varlığıyla İlgili Delili”. çev. Veysel Kaya. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XIX/1 (2010), 333-340.
- Madelung, Wilferd. “İmamiyye ve Mu'tezile Teolojisi”. çev. A. Bülent Ünal. *Dinî Ekoller ve Mezhepler*. İzmir: 69-93, 2001.

- Madelung, Wilferd. "Son Dönem Mutezilesi ve Determinizm: Filozofların Tuzağı". çev. Kevser Demir Bektaş. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 28/1 (30 Temmuz 2019), 275-289.
- Madelung, Wilferd - Schmidtke, Sabine. *Rational Theology in Interfaith Communication*. Leiden, The Netherlands: Brill, 2006.
<https://brill.com/view/title/12980>
- Madelung, Wilferd - Sabine Schmidtke (ed.). "Yūsuf al-Başır's Refutation of Abu l-Husayn al-Başrī's Proof for the existence of God". *Rational Theology in Interfaith Communication Abu-I-Husayn al-Basri's Mu'tazili Theology among the Karaites in the Fatimid Age*. 13-59. Brill, 2006.
- Makdisi, George. *İbn Akîl ed-Dînü ve's-Sikâfetü fi'l-İslâmî'l-Klâsikiyyi*. çev. Muhammed İsmail Halil. Beyrut: Merkezü'n-Nemâ li'l-Buhusi ve'd-Dirâsât, 1. Basım, 2018.
- Mâmekânî, Abdullah. *Tenkihü'l-makâl fi ilmi'r-ricâl*. Kum: Müessesetu Al-i Beyt li'l-İhyai't-Türas, 1. Basım, 1430.
- Maraz, Hüseyin. *Mu'tezile'de İstihkak Teorisi (Mükâfat ve Cezanın Hak Edilmesi)*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Doktora, 2017.
- Maraz, Hüseyin. "Mu'tezile'de Yaratılışın Gayesi ve İlahî Fiillerin Değer Analizi". *Kader* 18/1 (30 Haziran 2020), 87-114.
<https://doi.org/10.18317/kaderdergi.720263>
- Masoud Jalali-Moqaddam. "Abū al-Husayn al-Başrī". *Encyclopaedia Islamica*. 2:130b. Brill, ts.
- Masoud Jalali-Moqaddam - Bujnurdî, Kazım Mûsawi. "Abû'l-Husayn al-Basrî". *Dairat-ı Ma'âridi Buzurg-i İslamî I*. 5/367-370. Tahran, 1996.
- Ma'tuk, Reşad b Abbas. *el-Hayatü'l-ilmiyye fi'l-Irak hilâle'l-asri'l-Büveyhi: 334-447 H / 945-1055 M*. Mekke: Câmîatu Ümmi'l-Kurâ, Doktora, 1997.
- Mâverdî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. *el-Hâvi'l-kebîr Fikhi Mezhebi'l-İmâmi's-Şâfiî*. thk. Ali Muhammed Muavvaz - Adil Ahmed Abdülmevcud. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1999.
- McDermott, Martin J. "Abu'l-Husayn al-Başrī on God's volition". *Culture and memory in medieval Islam: Essays in honour of Wilferd Madelung*. ed. Farhad Daftary - Josef W. Meri. 86-93. London: Institute of Ismaili Studies, 2003.
- Melchert, Christopher. *The Formation of the Sunni Schools of Law*. Leiden: Brill, 1997.
- Memiş, Murat. *Kadı Abdülcebbâr'da bilgi problemi*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Doktora, 2007.
- Mennai, Aişe Yusuf. *Usulü'l-akide beyne'l-Mu'tezile ve's-Şiatü'l-İmamiyye*. Doha: Dârü's-Sekâfe, 1992.
- Merâgî, Muhammed b. Mustafâ b. Muhammed. *el-Fethü'l-mübîn fi tabakâti'l-uşûliyyîn*. Kahire: Abdülhamid Ahmed Hanefi, 1947.

- Mertoğlu, M. Suat - Öztürk, Mustafa. "Zemahşerî". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 44/ 235-238. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2013.
- Metteveyh, Ebû Muhammed el-Hasen b. Ahmed b. Metteveyh el-Bahrânî. *et-Tezkire fi aḥkâmi'l-cevâhir ve'l-a'râz*. thk. Sami Nasr Latif - Faysal Bedir Avn. Kahire: Darü's-Sekafe, 1975.
- Montada, Josep Puig. "Aristotle, His Course On Natural Philosophy And The Arabic Tradition". *International journal for the transfer of knowledge* 3 (2018), 91-109. <https://doi.org/10.21071/mijtk.v0i3.10771>
- Muhsin, Ali Fadıl. *el-Bahsu'd-Delâli İnde Ebî'l-Hüseyn el-Basrî fi Kitâbihi'l-Mu'temed fi Usûli'l-Fıkh*. Bağdat: Câmîatü Bağdâd, Yüksek Lisans, ts.
- Mübeyyad, Ali Ahmed. *Ebü'l-Hüseyn el-Basrî ve Menhecühü'l-Usûli fi'l-Mutemed*. Beyrut: Camiatü'l-Beyrutî'l-İslâmiyye, Yüksek Lisans, 2009.
- Müneymine, Hasan. *Tarihü'd-Devleti'l-Büveyhiyye: es-siyasi ve'l-iktisadi ve'l-ictimai ve's-sekafi -mutakaatu faris- 334-447 h, 945-1055 m*. Beyrut: ed-Dârü'l-Câmiyye, 1987.
- Nedira, Mübeşşir b. İbrahim en-. *el-Bahsu'd-Delâli İnde Mu'tezile Ebü'l-Hüseyn el-Basrî Enmûzecen*. Cezayir: Câmîatü Celâlî Liyabes Sidî Bel-Abbas, Doktora, 2015.
- Nesefî, Ebü'l-Muîn Meymûn b. Muhammed b. Muhammed b. Mu'temid. *Baḥrû'l-keḷâm = Mâtürîdî Kelâmı*. çev. Yusuf Arıkaner. İstanbul: Endülüs, 2019.
- Nesefî, Ebü'l-Muîn Meymûn b. Muhammed b. Muhammed b. Mu'temid. *Tebşiratü'l-edille fi usûli'd-dîn*. thk. Hüseyin Atay - Şaban Ali Düzgün. 2 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2003.
- Neşşâr, Ali Sâmi. *İslamda Felsefi Düşüncenin Doğuşu*. çev. Osman Tunç. İstanbul: İnsan Yayınları, 1999.
- Neşşâr, Ali Sâmi en-. *Menâhicü'l-baḥs 'inde müfekkiri'l-İslâm*. Beyrut: Dârü'n-Nehdati'l-Arabiyye, 1984.
- Nisâbü'rî, Ebû Reşîd Saîd b. Muhammed b. Hasen b. Hâtim. *el-Mesâ'il fi'l-hilâf beyne'l-Başriyyîn ve'l-Bağdâdiyyîn*. thk. Ma'n Ziyâde - Rıdvan Seyyid. Beyrut: Ma'hedü'l-İnmai'l-Arabi, 1979.
- Okiç, Muhammed Tayyib. "Dimaşk'taki Fransız Enstitüsünün Son İslami Neşriyatı". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/1 (1966), 283-292. https://doi.org/10.1501/Ilhfak_0000000470
- Öçal, Şamil. *İslam Düşüncesinde Kalam Hikmet ve İrfan İlişkisi*. Ankara: Fecr Yayınları, 1. Basım, 2020.
- Öçal, Şamil. "Kelânullâh'ın Çift Doğası: Kelâm-ı Lafzî ve Kelâm-ı Nefsî". *İslamiyat Dergisi* 2/1 (1999), 61-84.
- Ökten, Saadettin. "İbnü's-Semh". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 21/204. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2000.

- Özcan, Hanifi. “Bilgi-Obje İlişkisi Açısından İnsan Hürriyeti”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5 (1989), 263-286.
- Özdemir, İbrahim. “Mu’tezile’de Hüsün-Kubuh ve Kelâmi T’alil”. *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13 (2019), 11-35.
<https://doi.org/10.34085/buifd.535495>
- Özdemir, Metin. *Allah’ın Bilgisinin Ezelîliği ve İnsan Hürriyeti*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2003.
- Özel, Ahmet. *Hanefî Fıkıh Alimleri*. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 4. Basım, 2014.
- Özel, Ahmet. “Kelvezânî”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 25/217-218. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2002.
- Özen, Şükrü. “İmam-ı Azam Ebû Hanife ve Düşünce Sistemi”. *İmam-ı Azam Ebu Hanife ve düşünce sistemi (Sempozyum tebliğ ve müzakereleri) [İmam Azam Ebu Hanife ve Düşünce Sistemi Sempozyumu (2003 : Mudanya-Bursa)]*. ed. İbrahim Hatipoğlu. 2/113-135. Bursa: Kurav Yayınları, 2005.
- Özen, Şükrü. “Teârûz”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 40/208-211. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2011.
- Özerol, Mehmet Fatih. “Behşemiyye ile Hüseyiniyye Ekolleri Arasındaki Görüş Ayrılıkları”. *Kilitbahir* 16 (2020), 121-143.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.3714213>
- Özerol, Mehmet Fatih. “Hüseyiniyye ve Behşemiyye’ye Göre Ma’dûm’un Şeyiyyeti”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XXIX/1 (2020), 167-187.
- Özerol, Mehmet Fatih. *İbnü’l-Melahimi’nin Kelâm Sisteminde Tevhid Anlayışı*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Doktora, 2019.
- Özerol, Mehmet Fatih. *Mutezile’de Tevhid: Son Büyük Mutezili İbnü’l-Melahimi’nin Düşünce Sisteminde Tevhid*. Bursa: Bursa : Emin Yayınları, 2019.
- Özervarlı, M. Sait. *İbn Teymiyye’nin düşünce metodolojisi ve kelâmcılara eleştirisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2. Basım, 2017.
- Pala, Ali İhsan. *İslâm hukuk metodolojisinde emir ve nehyin yorumu*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Doktora, 2003.
- Peters. *God’s Created Speech: A Study in the Speculative Theology of the Mu’tazilî Qādî l-Quḍāt Abū’l-Ḥasan ‘Abd al-Jabbār Bn Aḥmad al-Hamaḍānî*. Brill, 1976.
- Sâbûnî, Ebû Muhammed Nûruddîn Ahmed b. Mahmûd b. Ebî Bekr es-Sâbûnî el-Buhârî. *el-Kifâye fi’l-hidâye*. thk. Muhammed Aruçi. Beyrut: Daru İbn Hazm, 2014.

- Safedi, Ebü's-Safâ Salâhuddîn Halîl b İzziddîn Aybeg b Abdillâh. *el-Vaḫfi bi'l-vefeyat*. thk. Ahmet Arnaut - Mustafa Türkî. 29 Cilt. Beyrut: Daru İhyai't-Turas, 2000.
- Schmidtke, Sabine. "Abū al-Ḥusayn al-Başrī and his transmission of biblical materials from Kitāb al-dīn wa-al-dawla by Ibn Rabban al-Ṭabarī: The evidence from Fakhr al-Dīn al-Rāzī's Mafātiḥ al-ghayb". *Islam and Christian-Muslim Relations* 20/2 (2009).
<http://dx.doi.org/10.1080/09596410902781485>
- Schmidtke, Sabine. "Abū Al-Ḥusayn al-Başrī on the Torah and Its Abrogation". *Mélanges de l'Université Saint Joseph* 61 (2008), 559-580.
- Schmidtke, Sabine. "İbn Ebî Cumhūr el-Ahsâ'î ve Müclî Mir'âti'l-Müncî'si". çev. Mustafa Yalçınkaya. *İslam Felsefesi: Filozoflar ve Eserleri*. ed. Khaled el-Rouayheb - Sabine Schmidtke. 553-578. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2021.
- Schmidtke, Sabine. "The Karaites' Encounter with the Thought of Abū l-Husayn al-Başrī (d. 436/ 1044). A Survey of the Relevant Materials in the Firkovitch-Collection, St. Petersburg". *Arabica* 53/1 (2006), 108-142.
<https://doi.org/10.1163/157005806775143524>
- Schmidtke, Sabine. "The Mu'tazilite Movement (III)The Scholastic Phase". *The Oxford Handbook of Islamic Theology*. ed. Sabine Schmidtke. Oxford University Press, 2015.
<https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199696703.001.0001/oxfordhb-9780199696703-e-46>
- Schmidtke, Sabine. *The Theology of al-ʿAllāma al-Ḥillī (d. 726/1325)*. Berlin: Klaus Schwarz, 1991.
- Schmidtke, Sabine. "Yūsuf Al-Başīr's First Refutation (Naqd) of Abu l-Ḥusayn al-Başrī's Theology". *A Common Rationality: Mu'tazilism in Islam and Judaism*. ed. David Sklare - Camilla Adang. 229-296. Baden-Baden: Ergon-Verlag, 1. Basım, 2007.
- Schmidtke, Sabine - Ansari, Hassan. "The Mu'tazilī and Zaydī Reception of Abū L-Ḥusayn al-Başrī's Kitāb al-Mu'tamad Fī Uşūl al-Fiqh". *Islamic Law and Society* 20/1-2 (01 Ocak 2013), 90-109. <https://doi.org/10.1163/15685195-0003A0003>
- Schwarz, Gregor. "Early Kalām and the Medical Tradition". *Philosophy and Medicine in the Formative Period of Islam*. ed. Peter Adamson - Peter E. Pormann. 104-169. 31. London: Warburg Institute Colloquia, 2017.
- Schwarz, Gregor. "Yūsuf al-Başīr". *Encyclopedia of Jews in the Islamic World*. ed. Norman A. Stillman. Brill, 2010.
- Sehamî, Süleyman b. Nâsır b. Saîd es-. *Muḫtaşaru'l-el-Mu'temed fī uşūli'l-fiqh*. San'a: Camii Kebîr Yazma Eserler Kütüphanesi, 887.

- Sem'ânî, Ebû Sa'd Abdülkerîm b. Muhammed b. Mansûr. *el-Ensâb*. 13 Cilt. Haydarabad: Dâiretü'l-Maârifî'l-Osmaniyye, ts.
- Sem'ânî, Ebü'l-Muzaffer Mansûr b. Muhammed b. Abdilcebbâr et-Temîmî el-Mervezî. *Şavâti'ü'l-edille fi'l-uşûl*. thk. Muhammed Hasan İsmail. Beyrut: Daru'l-Küttübî'l-İlmiyye, 1997.
- Semerkandî, Şemsüddîn Muhammed b. Eşref el-Hüseynî. *eş-Şahâ'ifü'l-ilâhiyye*. thk. Ahmed Abdurrahman Şerif. Kuveyt: Mektebetü'l-Felah, 1985.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *Uşûlü's-Serahsî*. thk. Ebü'l-Vefâ el-Efganî. 2 Cilt. Kahire: Dârü'l-Kitâbî'l-Arabi, 1954.
- Sevgili, Macid. "Cüveynî'nin İstirsâl Meselesi ile Ahvâl Teorisi ve Bu Konular Etrafında Cereyan Eden Tartışmalar". *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/2 (2014), 139-157.
- Sezgin, Fuat. *Târihu't-Turasi'l-Arabî*. çev. Muhammed Fehmi Hicazi. 5 Cilt. Suudi Arabistan: Câmîatiü'l-İmâm Muhammed b. Suûd el-İslamiyye, ts.
- Shihadeh, Ayman. "Classical Ash'arî Anthropology: Body, Life and Spirit". *The Muslim World* 102/3-4 (2012), 433-477. <https://doi.org/10.1111/j.1478-1913.2012.01409.x>
- Shihadeh, Ayman. *Fahreddin er-Razi'nin gayeci ahlaki*. çev. Selime Çınar - Kübra Şenel. İstanbul: Nobel Kitap, 2016.
- Shihadeh, Ayman. "Kelâmda Mereoloji Arazlardan Hareketle Kurulan Hudûs Delilinin Yeni Bir Okuması". çev. Güvenç Şensoy. *Kader* 19/1 (30 Haziran 2021), 347-376. <https://doi.org/10.18317/kaderdergi.909328>
- Shihadeh, Ayman. "The Argument from Ignorance and Its Critics in Medieval Arabic Thought". *Arabic Sciences and Philosophy* 23/2 (2013), 171-220. <https://doi.org/10.1017/s0957423913000027>
- Sklare, David. "Mu'tazili Trends in Jewish Theology - A Brief Survey". *İslami İlimler Dergisi* 12/2 (ts.), 145-178.
- Stern, S. M. "Ibn al-Samh". *Journal of the Royal Asiatic Society* 88/1-2 (1956), 31-44. <https://doi.org/10.1017/S0035869X00114443>
- Stewart, Devin J. "al-Sharîf al-Murtaqâ (d. 436/1044)". *Islamic Legal Thought A Compendium of Muslim Jurists*. ed. Oussama Arabi vd. 167-210. Leiden, The Netherlands: Brill, 2013.
- Street, Tony. *İslam Mantık Tarihi*. çev. Harun Kuşlu. İstanbul: Klasik Yayınları, 2. Basım, 2016.
- Süleyman, Abdülvehhab b. İbrahim. *el-Fikrû'l-usuli*. Cidde: Dârü'ş-Şürûk, 1984.
- Şahhat, Ahmed Hasan. *Kavâidü'l-istidlâl beyne'l-mütekellîmine ve'l-felâsifeti fi karneyni'r-râbi' ve'l-hâmis el-hicrî*. Beyrut: Merkezü'n-Nemâ li'l-Buhusi ve'd-Dirâsât, 1. Basım, 2017.

- Şehrezûrî, eş-Şehrezûrî eş-. *Nüzhetü'l-ervâh ve ravzatü'l-efrâh* = *Bilgelerin tarihi ve özdeyişleri (eleştirmeli metin-çeviri)*. thk. Eşref Altaş. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2015.
- Şehristânî, Ebü'l-Feth Tâcüddîn (Lisânüddîn) Muhammed b Abdilkerîm b Ahmed. *el-Milel ve'n-nihal*. thk. Emir Ali Mehna - Ali Hasan Faur. 2 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 3. Basım, 1993.
- Şehristânî, Ebü'l-Feth Tâcüddîn (Lisânüddîn) Muhammed b. Abdilkerîm b. Ahmed. *Nihâyetü'l-ikdâm fi 'ilmi'l-keâm*. thk. Alfred Guillaume. Londra: Oxford University Press, 1934.
- Şevkânî, Ebü Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed eş-Şevkânî es-San'ânî el-Yemenî. *İrşâdü'l-fuhûl ilâ tahkîki'l-hak min 'ilmi'l-uşûl*. thk. Şeyh Ahmet Azv İnâye. 2 Cilt. Dımeşk: Darü'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1. Basım, 1999.
- Şimşek, Özkan. "Nass ile Tayin Fikrine Mu'tezilî Bir Eleştiri: Ebû Tâhir Rüknüddin et-Tureysîsî Örneği". *Tasavvur / Tekirdağ İlahiyat Dergisi* 5/2 (31 Aralık 2019), 1117-1150.
- Taberî, Ebü'l-Hasen Alî b. Sehl Rabben. *ed-Dîn ve'd-devle fi işbâti'n-nebiyyi Muhammed şallallâhu 'aleyhi ve sellem*. thk. A. Mingana. Kahire: Matbaatü'l-Muktataf, 1923.
- Taşcı, Özcan. *Son Mu'tezile Kelamcısı Takiyyüddün Necrani*. Sentez Yayım Ve Dağıtım Tic. San. A. Ş., 2013.
- Teftâzânî, Sa'düddîn Mes'ûd b. Fahriddîn Ömer b. Burhâniddîn Abdillâh el-Herevî el-Horâsânî. *Şerhu'l-Makâsid*. thk. Abdurrahman Umeyre. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 2. Basım, 1998.
- Teftâzânî, Sa'düddîn Mes'ûd b. Fahriddîn Ömer b. Burhâniddîn Abdillâh el-Herevî el-Horâsânî. *Şerhu'l-Akâ'id*. thk. Muhammed Adnan Derviş. İstanbul: Fazilet Neşriyat, 2015.
- Telkenaroğlu, Merter Rahmi. *Fıkıh Usulünde Muhattie ve Musavvibe (İctihadi Çözümlerlerde Doğrunun Tek Olup Olmadığı Tartışması)*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Doktora, 2009.
- Temel, Ahmet. "Zeydî Usul-i Fıkhî Diye Bir Şey var mı? Ekolün Tamamlanmış İlk Usul Kitabı Olan Nâtık bi'l-Hakk'ın (340-424/951-1033) el-Muczî fi Usûli'l-Fık Adlı Eseri Üzerinden Zeydi Usul Düşüncesinin Mahiyetine Dair Bir İnceleme". çev. Sacide Ataş. *Kilitbahir Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15 (2019), 369-387.
- Temîmî, Ebü Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Saîd el-Makdisî. *Ḥabîbü'l-ʿarûs ve reyḥânü'n-nüfûs fi snâati'l-ûtûr*. thk. Lütfullah Kari. Kahire: Darü'l-Kütüb ve'l-Vesaiki'l-Kavmiyye, 2014.
- Thiele, Jan. "Arazların İspatı Üzerine Zeydî Bir Eser: El-Hasan Er-Rassâs'ın Muh-tasar Fî İsbâti'l-A'râz'ı". çev. Zeynep Şeker. *Kader* 17/1 (30 Haziran 2019), 255-271.

- Thiele, Jan. *Theologie in der jemenitischen Zaydiyya*. Leiden, The Netherlands: Brill, 2013.
- Toktaş, Fatih. *İslam Düşüncesinde Felsefe Eleştirileri*. Klasik Yayınları, 2. Basım, 2013.
- Topaloğlu, Bekir. “Hudûs”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 18/304-309. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1998.
- Topaloğlu, Bekir. *İslam Kelamcılarına ve Filozoflara Göre Allah'ın Varlığı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 11. Basım, 2012.
- Toprak, İbrahim. *Cennet ve Cehennem Ebedîliği*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2010.
- Tûfî, Ebû'r-Rebî' Necmüddîn Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd et-. *Kitâbü't-Ta'yîn fi şerhi'l-Erba'în*. thk. Ahmed Hac Muhammed Osman. Beyrut-Mekke: Mektebü'l-Mekkiyye, 1419.
- Tunç, Cihat. “Ecel”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 10/380-382. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1994.
- Tureysisî, Ebû Tâhir Rüknuddin et-. *Müteşâbihü'l-Kur'ân*. thk. Abdurrahman b. Süleyman es-Sâlimî. Kahire: Ma'hadü Mahtutatı'l-Arabi, 2015.
- Turgut, Hüsnü. *Fahreddin Razi'nin Kelâm Yöntemi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Doktora, 2021.
- Tûsî, Ebû Ca'fer Nasîrüddîn Muhammed b. Muhammed b. el-Hasen. *Ecvibetü'l-mesâ'ili'n-Naşîriyye*. ed. Abdullah Nurani. Tahran: Pejûheşgâh-i Ulûm-i İnsânî ve Mütâlaât-i Ferhengî, 1. Basım, 1383.
- Tûsî, Ebû Ca'fer Nasîrüddîn Muhammed b. Muhammed b. el-Hasen. *Qavâ'idü'l-aqâ'id*. thk. Ali Hasan Hazım. Beyrut: Dâru'l-Gurbe, 1. Basım, 1992.
- Tûsî, Ebû Ca'fer Nasîrüddîn Muhammed b. Muhammed b. el-Hasen. *Muşâri'u'l-Muşâri'*. thk. Hasan Muizzi. 2 Cilt. Kum: Ayetullahi'l-Uzma el-Mar'aşi, 1. Basım, 1985.
- Tûsî, Ebû Ca'fer Nasîrüddîn Muhammed b. Muhammed b. el-Hasen. *Telhîşü'l-Muḥaşşal el-Mâ'rûf bi Nakdi'l-Muḥaşşal*. thk. Abdullah Nurani. Dâru'l-Edvâ: Beyrut, 2. Basım, 1405.
- Türker, Ömer. *Ahlak Yeni Bir Yaklaşım*. Ketebe Yayınevi, 2019.
- Türker, Ömer. *Anlamı Tamamlamak -İslam Düşünce Geleneğinin Anadolu Coğrafyasındaki Bileşenleri-*. Ketebe Yayınevi, 2020.
- Türker, Ömer. “Bir Tümdengelim Olarak Şâhitle Gâibe İstidlâl Yöntemi ve Cüveynî'nin Bu Yönteme Yöneltiği Eleştiriler”. *İslâm Araştırmaları Dergisi* 18 (2007), 1-26.
- Türker, Ömer. “Eş'arî Kelâmının Kırılma Noktası: Cüveynî'nin Yöntem Eleştirileri”. *İslâm Araştırmaları Dergisi* 19 (2008), 1-24.
- Türker, Ömer. “Nefis - İslam Düşüncesi -”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 32/529-531. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2006.

- Türker, Ömer. “Seyyid Şerîf Cürçânî Düşüncesi”. *Şerhu'l-Mevâkıf*. 1/17-91. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2015.
- Ucâlî, Ahmed b. Said. *el-Kâmil fi'l-istikşâ' fîmâ beleğanâ min kelâmi'l-kudemâ'*. thk. Seyyid Muhammed eş-Şâhid. Kahire: el-Meclisü'l-A'la li'ş-Şuuni'l-İslâmiyye, 1999.
- Uludağ, Süleyman. “Nefis”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 32/526-529. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2006.
- Vernet, J. “Ibn Al-Ṭayyib”. *Encyclopaedia of Islam, Second Edition*, 24 Nisan 2012. http://dx.doi.org/10.1163/1573-3912_islam_SIM_3389
- Watt, William Montgomery. *Müslüman Aydın: (Gazali hakkında bir araştırma)*. çev. Hanifi Özcan. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- Wolfson, H. Austryn. *Kelam felsefeleri: Müslüman-Hristiyan-Yahudi kelamı*. çev. Kasım Turhan. İstanbul: Kitabevi, 2001.
- Yâfî, Ebû Muhammed Afîfüddîn Abdullâh b. Es'ad b. Alî b. Süleymân. *Mir'âtü'l-cenân ve 'ibretü'l-yakẓân fî ma'rifeti havâdisi'z-zamân*. thk. Halil Mansur. 4 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Yahyâ b. Hamza, Ebû İdrîs el-İmâm el-Müeyyed-Billâh Yahyâ b. Hamza b. Alî b. İbrâhîm el-Hüseynî el-Alevî et-Tâlibî. *el-Me'âlimü'd-dîniyye fi'l-'akâ'idü'l-ilâhiyye*. thk. Muhtâr Muhammed Ahmed Haşad. Beyrut: Dârü'l-Fikri'l-Muasır, 1988.
- Yahyâ b. Hamza, Ebû İdrîs el-İmâm el-Müeyyed-Billâh Yahyâ b. Hamza b. Alî b. İbrâhîm el-Hüseynî el-Alevî et-Tâlibî. *et-Temhîd fî şerhi Mealimi'l-adl ve't-tevhîd*. thk. Hişam Hanefi Seyyid. Kahire: Mektebetü's-Sekafeti'd-Diniyye, 1. Basım, 2008.
- Yar, Erkan. *Ruh - Beden İlişkisi Açısından İnsanın Bütünlüğü Sorunu*. Ankara Okulu Yayınları, 3. Basım, 2016.
- Yaşar, Mikail. *İbnü'l-Melâhimî el-Hârezmî'nin İmâmet Anlayışı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2018.
- Yaşar, Muhammed Yuşa. *Kâdî Beyzâvî'de Varlık*. İstanbul: Kayhan Yayınları, 2019.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Adem”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 1/356-357. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1998.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Akıl [kelam]”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 2/242-246. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1989.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Haber-i Vahid - Kelam”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 14/352-355. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1996.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “İslam Akaidinde Kutsiyet, Velayet ve Keramet İnancına İtikadi Mezheplerin Bakışı”. *İslam Düşünce ve Geleneğinde Kutsiyet, Velayet,*

- Keramet*. 113-150. İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Kur'an Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1. Basım, 2017.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Ruh". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 35/187-192. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2008.
- Yazıcı, Ayşe Nur - Temel, Ahmet. "Ebü'l-Hüseyin el-Basrî". *İslam Düşünce Atlası*, 12 Aralık 2022. <https://islamdusunceatlası.org/ebul-huseyin-el-basri/55>
- YAZICI, Şuayb. *Serahsî, Gazalî, el-Bâcî ve Ebu'l-Huseyn el-Basrî'nin Fıkıh Usûllerinde Hadislerin Kullanımı*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2007.
- Yeşilyurt, Temel. "Rü'yetullah". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 25/311-314. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2008.
- Yığın, Adem. "Fukahâ Metodunun Genel Yapısı Üzerine". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Dergisi)* 24 (Ocak 2003), 65-105.
- Yıldırım, Ömer Ali. "İslam Düşüncesindeki Yoktan Yaratma ve Kıdem Tartışmaları: Kelâmcılar ve İbn Sîna Merkezli Bir İnceleme". *Kelâm Araştırmaları Dergisi* X/2 (2012), 251-274.
- Yıldırım, Ömer Ali. *Şehristani'nin İbn Sina Eleştirisi*. Litera Yayıncılık, 2016.
- Yıldırım, Ramazan. *Mu'tezile'nin kalamî polemikleri: Hakim el-Cüşemî örneği*. İstanbul: İşaret Yayınları, 2016.
- Yıldız, Metin. *Kelam Kozmolojisi Mu'tezilenin Âlem Anlayışı*. Endülüs, 2020.
- Yılmaz, Ayşegül. *Fıkıh Usûlünde Husûn-Kubuh: El-Mu'temed ve el-Mustasfâ Karşılaştırması Işığında*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Doktora, 2012.
- Yılmaz, Ömer. "İlletin Tahsisine Cevaz Vermek Mu'tezilî Olmak Mıdır?" *Diyanet İlmi Dergi* LIII/3 (2017), 53-71.
- Yücel, Fatih. "İlk Dönem Irak Hanefîlerinin Zeydî Usulüne Etkilerine Yönelik Bir İnceleme (Kerhi ve Ebû Abdullah el-Basrî Örneği)". *Diyanet İlmi Dergi* LII/2 (2016), 115-146.
- Zamboni, Francesco Omar. "Şeyleri Hiçlikten Geri Getirmek: İbn Sînâ'dan Önce ve Sonra Ma'dûmun İadesi". çev. Ayşe Bıçak. *Nazariyat: İslâm Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi* 8/1 (2022), 25-60. <https://doi.org/10.12658/Nazariyat.8.1.M0167>
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehebî et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkî. *el-İber fi haberî men gaber*. thk. Ebû Hacer Muhammed Zaglul. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1985.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehebî et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkî. *Kitâbü'l-'Arş*. thk. Muhammed b. Halife et-Temîmî. Medine: el-Câmiatü'l-İslâmiyye, 1999.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehebî et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkî. *Mizânü'l-i'tidâl fi naqdi'r-ricâl*. thk. Ali Muhammed Bicavi. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 1963.

Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehebî et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkî. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*. thk. Şuayb el-Arnaut. 25 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 3. Basım, 1985.

Zeyne, Hüsnü. *el-Aklu inde'l-Mu'tezile -tasavvuru'l-akli inde abdi'l-cebbâr-*. Beyrut: Dâru'l-Âfâki'l-Celîle, 1978.

Ziriklî, Ebû Gays Muhammed Hayrüddîn b. Mahmûd b. Muhammed b. Alî b. Fâris. *el-A'lâm: Qāmûsü terâcim li-eşheri'r-ricâl ve'n-nisâ mine'l-'Arab ve'l-müsta'rebîn ve'l-müsteşrikîn*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melayin, 2002.

Fecr Yayınları: 663

تجديد علم الكلام بين شبلي النعماني وعبد اللطيف الخربوتي

دراسة عقدية مقارنة

Tajdid 'ilm al-kalâm bayna Shibli al-Nu'mâni wa 'Abd al-Latif alkhribwty
dirâsah 'aqadîyah muqâranah

(Şibli Nu'mâni ve Abdüllatif Harpûti'de İlm-i Kelâmın Yenilenmesi
Karşılaştırmalı Akide Çalışması)

إعداد

لمويداود صو

Davud SOYLU

المشرف

الأستاذ الدكتور بسام العموش

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

ترتيب وتصميم الغلاف
FCR

الطباعة

NY MATBAACILIK YAY. KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

الطبعة الأولى: فبراير ٢٠٢٣

ISBN: 978-625-6436-10-7

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

أبو عاقلة، فتح الرحمان يوسف عمر (١٩٩٩م)، منهج القرآن الكريم في إثبات وجود الله تعالى ووحدايته، رسالة ماجستير غير منشورة، جامعة أم درمان الإسلامية، أم درمان، السودان.

أبو الليل، محمد مرسى (١٩٦٥م)، الهند تاريخها وتقاليدها وجغرافيتها، القاهرة: مؤسسة سجل العرب.

أبو داود (ت ٢٧٥هـ)، سنن أبي داود، ط١، دار ابن حزم، بيروت، ط١.
إدريس، د. محمد جلاء وغيره (٢٠٠٦م)، حقوق الإنسان في التراث الديني الغربي والإسلام ودراسة مقارنة في ضوء الموائق الدولية، (ط١)، القاهرة: مكتبة الآداب.

الأرنؤوط، شعيب (١٩٩١م)، الإحسان في تقريب صحيح ابن حبان، (ط١)، بيروت: مؤسسة الرسالة.

أزتنا، يلماز (١٩٩٠)، تاريخ الدولة العثمانية، (ترجمة: عدنان محمود سلمان)، استانبول: منشورات مؤسسة فيصل للتمويل.

الأشعري، الإمام أبو الحسن علي بن اسماعيل (ت ٣٣٠هـ)، رسالة في استحسان الخوض في علم الكلام، ط٢، حيدر آباد: مطبعة مجلس دائرة المعارف النظامية، ١٣٤٤هـ.

الأعظمي، د. صاحب عالم، دراسة موقف شبلي النعماني من المستشرقين في ضوء كتابه: سيرة النبي صلى الله عليه وسلم، مجلة البحوث الإسلامية المدينة المنورة، (العدد: ٤٥ / ٢٠١٨م).

الأفغانى، شمس السلفي (١٩٩٧م)، عداء الماتريدية للعقيدة السلفية، (ط٢)، الطائف: مكتبة الصديق.

الألباني، محمد ناصر الدين (٢٠٠٠م)، صحيح الترغيب والترهيب، (ط١)، الرياض: مكتبة المعارف للنشر والتوزيع.

الألباني، محمد ناصر الدين (١٩٩٨م)، صحيح سنن أبي داود، (ط١)، الرياض: مكتبة المعارف للنشر والتوزيع.

تجديد علم الكلام بين شبلي النعماني وعبد اللطيف الخربوتي ٣٢١

الألوسي، شهاب الدين السيد محمود (ت ١٤٧٠هـ / ١٨٥٤م)، **روح المعاني في تفسير القرآن العظيم والسبع المثاني**، دار إحياء التراث العربي، بيروت.

الأمدي، سيف الدين (ت ٦٣١هـ / ١٢٣٣م)، **غاية المرام في علم الكلام**، (تحقيق: حسن محمود عبد اللطيف)، مطابع الأهرام التجارية، القاهرة، ١٩٧١م.

أمين، د. دكار محمد، **تاريخ علم الكلام ومكانته في الفكر الإسلامي**، جامعة الدكتور مولاي الطاهر سعيدة في كلية العلوم الإجتماعية والإنسانية، (مجلة العاشر/ العدد الثاني/ ٠١ ديسمبر ٢٠١٨م).

أنيس، إبراهيم وغيرهم (٢٠٠٤م)، **المعجم الوسيط**، (ط٤)، القاهرة: مكتبة الشروق الدولية.

الغزالي، الإمام محمد أبو حامد محمد بن محمد (ت ٥٠٥هـ)، **الاقتصاد في الاعتقاد**، ط١، (شرح وتحقيق: الدكتورة إنصاف رمضان)، دار قتيبة، دمشق، ٢٠٠٣م.

الإيجي، عضد الدين عبد الرحمان بن أحمد (ت ٧٥٦هـ)، **المواقف في علم الكلام**، عالم الكتب، بيروت.

إينالجبك، د. خليل (٢٠٠٢م)، **تاريخ الدولة العثمانية من النشوء إلى الإندثار**، (ط١)، (ترجمة: د. محمد م. الأرنؤوط)، بيروت: دار المدار الإسلامي.

أوز، نور بتول (٢٠١٩م)، **النبوة في كتاب عبد اللطيف الخربوتي الذي مسمى بتنقيح الكلام في عقائد أهل الإسلام** (Abdullatif Harputi'nin Tenkihu'l- Kelam fi Akaid-i Ehli'l-İslam İsimli Eserinde Nübüvvat

Anlayışı)، رسالة ماجستير غير منشورة، جامعة أوطاغ، بورساء تركيا.

البحراوي، د. محمد (١٣٩٨هـ - ١٩٧٨م)، **حركة الإصلاح العثماني في عصر السلطان محمود الثاني**، (ط١)، القاهرة: دار التراث.

البخاري (ت ٢٥٦هـ)، **صحيح البخاري**، كتاب الطب، باب شرب السم والدواء به وبما يخاف منه والخبيث، (رقم الحديث: ٥٧٧٨) باكستان: دار البشرى، ٢٠١٦م.

البدوي، د. إبراهيم (٢٠٠٩م)، **علم الكلام الجديد نشأته وتطوره**، (ط١)، بيروت: دار المحجة البيضاء.

بدوي، د. عبد الرحمن (١٩٩٣م)، موسوعة المستشرقين، (ط٣)، بيروت: دار العلم للملايين.

بن لحسن، د. دبران مسعود، ما هي علم الكلام؛ دراسة وصفية تاريخية، مجلة الأكاديمية للدراسات الاجتماعية والإنسانية/ قسم العلوم الاجتماعية، (العدد: ١٩، ٢٠١٨).

بوخالفة، مصطفى، هوية علم الكلام الجديد بين مقام التعريف والتحقق، مجلة الاستعاب، المدرسة الوطنية العليا للأساتذة - بوزريعة/ الجزائر، (العدد: ٦/ سبتمبر ٢٠٢٠م).

بوشنر، لودفيغ (١٣٣٤هـ)، المادة والقوة، (ترجمة إلى اللغة عثمانية: بها توفيق وأحمد نبيل)، استنبول: مطبعة در سعادت.

الترمذي (ت ٢٧٩هـ)، سنن الترمذي (الجامع الكبير)، ط١، (تحقيق: مركز البحوث وتقنية المعلومات)، بيروت: دار التأصيل، ٢٠١٤م.

تشارجي، سير أتول (١٩٥٥م)، الهند الجديدة، (ط١)، (ترجمة: عبد المنعم المسيري وغيره)، دار الفكر العزي.

التفتازاني، سعد الدين (ت ٧٩٢هـ)، شرح العقائد النسفية، (ط١)، دار التقوى، دمشق، ٢٠٢٠م.

التفتازاني، سعد الدين (ت ٧٩٢هـ)، شرح المقاصد، ط١، دار الكتب العلمية، بيروت، ٢٠٠١م.

جار الله، زهدي حسن (١٩٤٧م)، المعتزلة، القاهرة: مطبعة مصر شركة مساهمة مصرية.

الجرجاني، علي بن محمد السيد الشريف (ت ٨١٦هـ)، معجم التعريفات، (تحقيق: محمد صديق المنشاوي)، دار الفضيلة، القاهرة.

الجويني، عبد الملك بن عبد الله (ت ٤٧٨هـ)، كتاب الإرشاد إلى قواطع الأدلة في أصول الاعتقاد، ط٢، (تحقيق: أ.د. أحمد عبد الرحمن السايح)، مكتبة الثقافة الدينية، القاهرة، ٢٠١٥م.

- الجويني، عبد الملك بن عبد الله (ت ٤٧٨هـ)، *لمع الأدلة في قواعد عقائد أهل السنة والجماعة*، ط ٢، (تحقيق: د. محمود الخضيرى)، عالم الكتب، ١٩٨٧م.
- الحاج، د. الكوري السالم المختار، *علم الكلام وضرورات التجديد*، مجلة الأكاديمية العالمية العربية الإسلامية وعلومها، محاضرة في كلية الشريعة والدراسات الإسلامية-جامعة قطر، (المجلد: ٢/ العدد: ١/ ٢٠٢٠م).
- حذاقة، أحلام (٢٠١٩م)، *التجديد في علم الكلام وحيد الدين خان أنموذجاً*، رسالة ماجستير غير منشورة، جامعة الشهيد حمه لخضر، الوادي.
- الحسين، د. عبد القادر محمد (٢٠١٠م)، *إمام أهل الحق أبو الحسن الأشعري*، (ط ١)، دمشق: المشرق للكتاب.
- الحسيني، عبد الحى بن فخر الدين، *نزهة الخواطر وبهجة المسامع والنواظر*، (ط ١)، بيروت: دار ابن حزم.
- حرب، د. محمد (١٩٩١م)، *مذكرات السلطان عبد الحميد*، (ط ٣)، دمشق: دار القلم.
- الحفنى، د. عبد المنعم (١٩٩٢م)، *موسوعة الفرق والجماعات والمذاهب الإسلامية*، (ط ١)، القاهرة: دار الرشد.
- حمامو، ناجي، *ضرورة تجديد علم الكلام في عصرنا وعلاقته بالأنثروبولوجيا*، مجلة أنثروبولوجية الأديان، كلية العلوم الإسلامية-جامعة الجزائر، (المجلد: ١٧/ العدد: ٢/ ٢٠٢١م).
- الحمد، محمد بن إبراهيم (٢٠٠٢م)، *الشيوعية*، (ط ١)، الرياض: دار ابن خزيمة.
- حمدي، د. أحمد، *مصطلح أهل السنة والجماعة وعلاقته بالأشاعرة والماتريدية*، مجلة الجمعية الفلسفية العصرية، (المجلد: ٢٩/ العدد: ٢٩، ٢٠٢٠م).
- حمزاي، عبد الحق (٢٠٢٠م)، *معالم التجديد الكلامي عند مصطفى صبري*، رسالة ماجستير غير منشورة، جامعة الشهيد حمه لخضر، الوادي.
- خان، وحيد الدين (١٩٨٤م)، *قضية البعث الإسلامي المنهج والشروط*، (ط ١)، (ترجمة: حسين عثمان الندوي)، القاهرة: دار الصحوة.
- الخربوتي، عبد اللطيف (٢٠١٢م)، *تاريخ علم الكلام (Kelam Tarihi)*، (ط ٢)، (تحقيق: أ.د. مؤامر أسن)، أنقره: دار مداريس الأنقره.

الحربوتي، عبد اللطيف (٢٠٠٠م)، تنقيح الكلام في عقائد أهل الإسلام، (Tenkihu'l-Kelam fi Akaid-i Ehli'l-Islam)، (ترجمة إلى اللغة التركية: د. فكرت كارامان)، أنقره: وقف ديانة تركية فرع العزيز. الخطيب، أ.د. محمد أحمد (٢٠١٨م)، مقارنة الأديان، (ط٤)، عمان: دار المسيرة للنشر والتوزيع.

الدارمي (ت ٢٥٥هـ)، مسند الدارمي، ط١ (تحقيق: حسين سليم أسد)، دار المغني للنشر والتوزيع، الرياض.

د. محمد، ترجمة كتب السيرة النبوية من اللغة الأوردية إلى اللغة العربية وعلى العكس، (ثقافة الهند، المجلد ٦٦، العدد ٣، يوليو- سبتمبر ٢٠١٥م)، (رئيس التحرير: سيد إحسان الرحمن)، مجلة علمية ثقافية جامعة فصلية، نيودلهي، الهند: المجلس الهندي للعلاقات الثقافية.

الدوري، د. إسماعيل نوري، محمود شوكت خديعة جماعة الاتحاد والترقي في خلع السلطان عبد الحميد الثاني، مجلة جامعة تكريت للعلوم الإنسانية، (المجلد: ١٦/ العدد: ٣ آذار ٢٠٠٩).

الرازي، فخر الدين (٦٠٦هـ)، الإشارة في أصول الكلام، ط١، (تحقيق: أ. محمد علاء زينو وغيره)، دار بيروت، دمشق، ٢٠١٦م.

راسل، برتراند، الدين والعلم، (ترجمة: درمسييس عوض)، دار الهلال.

راشد، رشدي (٢٠١٤م)، دراسات في تاريخ علم الكلام والفلسفة، بيروت: مركز دراسات الوحدة العربية.

الرفاعي، د. عبد الجبار (٢٠٠٢م)، علم الكلام الجديد وفلسفة الدين، (ط١)، بيروت: دار الهادي.

الرفاعي، د. عبد الجبار (٢٠١٦م)، علم الكلام الجديد مدخل لدراسة اللاهوت الجديد وجدل العلم والدين، (ط١)، (حوار مع د. حسن حنفي: الإتجاهات الجديدة في علم الكلام)، بغداد: مركز دراسات فلسفة الدين.

ر. هينيليس، جون (٢٠١٠م)، معجم الأديان، (ط١)، (ترجمة: هاشم أحمد محمد)، القاهرة: المركز القومي للترجمة.

تجديد علم الكلام بين شبلي النعماني وعبد اللطيف الخربوي ٣٢٥

الزبن، مصطفى(٢٠٠٢م)، الحقائق الروحية مختارات من رامنا كريشنا، (ط٢)، بيروت:
بيسان للنشر.

الزبيبي، د.أحمد عبد الجليل، أسماء علم الكلام - دراسة تحليلية نقدية، مجلة
جامعة دمشق للعلوم الإقتصادية والقانونية، (المجلد: ٣٧/ العدد: ١، ٢٠٢١م).
الزركلي، خير الدين(٢٠٠٢م)، الأعلام قاموس تراجم، (ط١٥)، بيروت: دار العلم
للملايين.

الزريجاوي، د.عادل زامل عبد الحسين، علم الكلام والتحويلات الجديدة، معهد
إعداد المعلمين- نجف الأشرف، (المجلد: ١/ العدد: ١٥/ ٢٠١٣م).
الزهيري، م.د.زينب عبد الحسن، علم الكلام ونشأته، جامعة بغداد، مجلة تراث
العلمي العربي، (عدد: ٢/ ٢٠١٣م).

الساموك، سعدون محمود وغيره (٢٠١٢م)، الأديان في العالم، مكتبة المهتمدين
الإسلامية لمقارنة الأديان.

سترومبج، رونالد(١٩٩٤م)، تاريخ الفكر الأوروبي الحديث، (ط٣)، (ترجمة: أحمد
الشيبياني)، القاهرة: دار القارئ العربي.

السحرنا ني، د.أسعد (٢٠٠١م)، البيان في مقارنة الأديان، (ط١)، بيروت: دار
النفايس.

سعاد، زعيتر(٢٠١٧م)، تجديد علم الكلام في فكر حسن حنفي، رسالة ماجستير غير
منشورة، جامعة محمد بوضياف، المسيلة، الجزائر.

سعديف، د.أرثور وغيره(٢٠٠٠م)، الفلسفة العربية الإسلامية الكلام والمشائية
والتصوف، (ط١)، بيروت: دار الفارابي.

سعفان، د.كامل (١٩٩٩م)، معتقدات آسيوية العراق- فارس - الهند- الصين-
اليابان، (ط١)، مدينة نصر: درا الندى.

سلمان، أ.م.د.منتهى طالب (٢٠١٥م)، الوجيز في تاريخ آسيا الحديث والمعاصر، (ط١)،
عمان: دار الوضاح للنشر.

السياس، د.عائشة سلمان (٢٠١٥م)، الهند، معالمها، أثارها الحضارية منذ القرن
الرابع عشر وحتى الحادي والعشرين، (ط١)، عمان: مركز الكتاب الأكاديمي.

- السيد، د.محمد صالح محمد(٢٠٠١م)، مدخل إلى علم الكلام، القاهرة: دار قباء للطباعة والنشر والتوزيع.
- السيوطي، جلال الدين(ت ٩١١هـ)، الجامع الصغير في أحاديث البشير النذير، ط٢، بيروت: دار الكتب العلمية، ٢٠٠٤م.
- السيوطي، جلال الدين(ت ٩١١هـ/١٥٠٥م)، صون المنطق والكلام عن فنّي المنطق والكلام، ط١، (تعليق: علي سامي النشار)، مكتبة الخانجي، مصر.
- السواح، فراس(٢٠١٧م)، موسوعة تاريخ الأديان الزرادشتية-المانوية - اليهودية - المسيحية، (ط٤)، (ترجمة: عبد الرزاق العلي وغيره)، دمشق: دار التكوين.
- الشريف، ناجي بن تركي الهجاري(٢٠١١م)، الكوكب المنير بشرح الجامع الصغير(دراسة وتحقيق)، رسالة ماجستير غير منشورة، الجامعة الإسلامية- كلية الحديث الشريف والدراسات الإسلامية، السعودية.
- شقير، د.محمد(٢٠٠٨م)، دراسات في الفكر الديني فلسفة الدين والكلام الجديد، (ط١)، بيروت: دار الهادي.
- الشيخ، د.رأفت غنيمي وغيره(٢٠٠٤م)، تاريخ آسيا الحديث والمعاصر، الهرم: عين للدراسات والبحوث الإنسانية والاجتماعية.
- الشهرستاني، أبو الفتح(ت ٥٤٨هـ)، الملل والنحل، (تحقيق: أ.عبد العزيز محمد الوكيل)، مؤسسة الحلبي وشركاه، القاهرة، ١٩٦٨م.
- صبيحي، د.أحمد محمود(١٩٨٥م)، في علم الكلام دراسة فلسفية لآراء الفرق الإسلامية في أصول الدين، (ط٥)، بيروت: دار النهضة العربية.
- الصلابي، علي محمد محمد (٢٠٠١م)، الدولة العثمانية وعوامل النهوض وأسباب السقوط، (ط١)، دار التوزيع والنشر الإسلامية.
- طاش كبرى زادة، أحمد بن مصطفى(ت ٩٦٨هـ)، مفتاح السعادة ومصباح السيادة في موضوعات العلوم، ط١، دار الكتب العلمية، بيروت، ١٩٨٥م.
- الطبلبي، شكيب بن بديرة(٢٠١٠م)، الأسس النظرية لتجديد البحث الكلامي (بحوث في تجديد منبع علم الكلام)، (ط١)، بيروت: منشورات المتوسط الجديد.

تجديد علم الكلام بين شبلي النعماني وعبد اللطيف الخربوتي ٣٢٧

عبد الباقي، د. إبراهيم محمد، علم الكلام ومحاولات تجديده في هذا العصر، المجلة العلمية لجامعة الإمام المهدي، (العدد: ٣ / ديسمبر ٢٠١٤م).

عبد الحميد، د. عرفان، منهج المتكلمين دراسة وتقويم، المعهد العالمي للفكر الإسلامي، (مجلة: ٢ / العدد: ٨ / ١٩٩٧م).

عبد الخالق، عبد الرحمن (١٤٠٤هـ)، الإلحاد أسباب هذه الظاهرة وطرق علاجها، (٢٤)، الرياض: الرئاسة العامة لإدارات البحوث العلمية والإفتاء والدعوة والإرشاد.

عبد، محمد (١٩٩٤م)، رسالة التوحيد، (ط١)، بيروت: دار الشروق.
العدوي، أحمد بن محمد (ت ١٢٠١هـ)، شرح الخريدة البهية في علم التوحيد، ط١، (تحقيق: عبد السلام بن عبد الهادي شنار)، مكتبة دار الدقاق، دمشق، ٢٠٠٤م.

العقيقي، نجيب (١٩٦٤م)، المستشرقون، (ط٣)، القاهرة: دار المعارف بمصر.
العمرى، د. علي محمود، الكلام بين قديمه وجديده: دراسة منهجية، مجلة القلم، (المجلد: ٢٤ / العدد: ٢ / ٢٠١٩م).

العمرى، د. محمد خير حسين، علم الكلام بين الأصالة والتجديد، الجامعة الأردنية - المجلة الأردنية في الدراسات الإسلامية، (مجلد ٥، العدد ٣ / ٢٠٠٩م).
العموش، أ. د. بسام علي (٢٠١٦م)، مراجعات في الفكر الإسلامي، (ط١)، عمان: شركة دار الأكاديميين للنشر والتوزيع.

عوض، د. رمسيس (١٩٩٧م)، الإلحاد في الغرب، (ط١)، بيروت: مؤسسة الانتشار العربي.

الغالي، بلقاسم (١٩٨٩م)، أبو منصور الماتريدي حياته وآراؤه العقدية، تونس: المطابع الموحدة.

الغالي، م. م. أفرح رحيم علي، ابعاد التجديد في علم الكلام، المجلة كلية التربية للعلوم الإنسانية - جامعة ذي قار، (المجلد: ٨ / العدد: ٤ / ٢٠١٨م).

الغزالي، أبو حامد (ت ٥٠٥هـ)، المستصفى من علم الأصول، (تحقيق: د. حمزة بن زهير حافظ)، شركة المدينة المنورة، المدينة المنورة.

الغزالي، أبو حامد (ت ٥٠٥هـ)، المنقذ من الضلال والموصل إلى ذي العزة والجلال، ط ٧، (تحقيق: د. جميل صليبا وغيره)، دار الاندلس، بيروت، ١٩٦٧م.

غنيم، عادل حسن وغيره (١٩٨٤م)، تاريخ الهند الحديث، القاهرة: دار الكتاب الجامعي.

غوري، د. محمد علي، اتجاه الشيخ شبلي النعماني في الرد على شبهات المستشرقين (دراسة من خلال كتابه "سيرة النبي صلى الله عليه وسلم")، مجلة الإيضاح، (المجلد: ٢٣، العدد: ٢ / ديسمبر ٢٠١١م).

الفارابي، أبو نصر (ت ٣٣٩هـ)، إحصاء العلوم، مكتبة الخانجي، مصر، ١٩٣١م.
 الفلاح، أ.د. مسعود عالم، العلامة شبلي النعماني وندوة العلماء: نظرة في التاريخ، (ثقافة الهند، المجلد ٦٦، العدد ١، ٢٠١٥م)، (رئيس التحرير: سيد إحسان الرحمن)، مجلة علمية ثقافية جامعة فصلية، نيودلهي، الهند: المجلس الهندي للعلاقات الثقافية.

فهود، م.د. رزاق حسين، علم الكلام بين القديم والمعاصر، المجلة كلية الفقه قسم علوم القرآن - جامعة الكوفة، (المجلد: ١٦ / ٢٠١٢م).

فكري، محمد همام، بطليموس وخريطة شبه الجزيرة العربية، مجلة القافلة - قطر، يليه- ١٩٩٩م.

فودة، د. سعيد عبد اللطيف (٢٠١٦م)، الأدلة العقلية على وجود الله بين المتكلمين والفلاسفة، (ط١)، منشورات الأصلين.

فينكلشتاين، غابريل، أعظم مفكر مجهول في القرن التاسع عشر، (ترجمة: سمية العتيبي)، ٣ ديسمبر ٢٠٢١م، مقالة منشورة في الموقع الأليكتروني، <https://mana.net/19304/>

قاضي عبد الجبار، أبو الحسن (ت ٤١٥هـ)، التفسير الكبير، بيروت: دار الكتب العلمية، ٢٠٠٩م.

قاضي عبد الجبار، أبو الحسن (ت ٤١٥هـ)، شرح الأصول الخمسة، (تحقيق: د. عبد الكريم عثمان)، القاهرة: مكتبة وهبة.

تجديد علم الكلام بين شبلي النعماني وعبد اللطيف الخربوتي ٣٢٩

قاضي عبد الجبار، أبو الحسن (ت ٤١٥هـ)، المجموع في المحيط بالتكليف، (تحقيق: دانيال جسيماري)، بيروت: دار المشرق، ١٩٨٦م.

قرايلي، د. أحمد (٢٠٠٢م)، الهندسة المعرفية للكلام الجديد، (ط١)، (ترجمة: حيدر نجف وحسن العمري)، بيروت: دار الهادي.

القرضاوي، د. يوسف (١٩٩٩م)، الفقه الإسلامي بين الأصالة والتجديد، (ط٢)، القاهرة: مكتبة وهبة.

القرضاوي، د. يوسف (٢٠٠١م)، من أجل صحوة راشدة تجدد الدين وتنهض بالدين، (ط١)، القاهرة: دار الشروق.

قطب، محمد (٢٠٠٨م)، مذاهب فكرية معاصرة، (ط١٠)، القاهرة: دار الشروق.

كارامان، د. فكريت، مكانة التقليد في بناء تجديد علم الكلام (Kalam İlminin Yeniden İnşasında Geleneğin Yeri)، العزيز: ندوة جامعة الفرات كلية الشريعة أيلول ٢٠٠٤.

الكتاب المقدس، العهد الجديد، (إنجيل متى ٥: ٣٩)، ط٣٠، دار الكتب المقدس في شرق الأوسط، ١٩٩٣م

الكك، د. فيكتور (١٩٨٦م)، ابن المقفع أديب العقل، (ط١)، بيروت: دار الكتاب اللبناني.

م. أغروس، روبرت وغيره (١٩٨٩م)، العلم في منظوره الجديد، (ترجمة: د. كمال خلايلي)، كويت: عالم المعرفة.

مسلم (ت ٥٦١هـ)، صحيح مسلم، ط١، بيروت: دار كتب العلمية، ١٩٩١م.

مظهر، سليمان (١٩٩٥م)، قصة الديانات، القاهرة: مكتبة المدبولي.

المعاينة، د. عطا الله بنحيت حماد (٢٠١٦م)، جهود الصحابة والتابعين في تقرير العقيدة والرد على الفرق حتى نهاية العصر الأموي، (ط١)، رسالة دكتوراه في العقيدة، جامعة أم القرى، عمان: دار الأثرية.

المعتق، عواد بن عبد الله (١٩٩٥م)، المعتزلة وأصولهم الخمسة وموقف أهل السنة منها، (ط٢)، الرياض: مكتبة الرشد.

- المنائوي، محمد عبد الرؤوف (ت ١٦٢٢م)، فيض القدير شرح الجامع الصغير، (ط ١)، دار المكتبة التجارية الكبرى، القاهرة، ١٩٣٨م.
- الميداني، عبد الرحمن حسن حبتكة (١٩٩١م)، الكيد الأحمر، (ط ٣)، دمشق: دار القلم.
- المودودي، أبو الأعلى (١٩٦٧م)، موجز تاريخ تجديد الدين وإحيائه وواقع المسلمين وسبيل النهوض بهم، (ط ٢)، لبنان: دار الفكر الحديث.
- موريسون، صاموئيل البيوت، كريستوفر كولمبوس المكتشف العظيم، (ترجمة: فوزي قبلاوي)، بيروت: دار مكتبة الحياة.
- الندوي، د. محمد أكرم (٢٠٠١م)، السيد سليمان الندوي أمير علماء الهند في عصره، وشيخ الندوين، (ط ١)، دمشق: دار القلم.
- الندوي، د. محمد أكرم (٢٠٠١م)، شبلي النعماني علامة الهند الأديب والمؤرخ الناقد الأريب، (ط ١)، دمشق: دار القلم.
- الندوي، د. محمد أكرم (٢٠١١م)، رحلة شبلي النعماني إلى القسطنطينية وبيروت والقدس والقاهرة في مستهل القرن الرابع عشر الهجري، (ط ١)، دمشق: دار القلم.
- النعماني، شبلي (٢٠٠٠م)، سيرة الفاروق، (ترجمة: جلال السعيد الحفناوي)، المجلس الأعلى للثقافة.
- النعماني، شبلي (٢٠١١م)، فن السيرة النبوية تاريخ وأصول، ط ١، (ترجمة: د. محمد علي غوري)، دبي: مركز جمعية الماجد للثقافة والتراث.
- النعماني، شبلي، دائرة معارف في سيرة النبي، (ترجمة: د. يوسف عامر).
- النعماني، شبلي (٢٠١٢م)، علم الكلام الجديد، (ط ١)، (ترجمة: جلال السعيد الحفناوي)، القاهرة: المركز القومي للترجمة.
- النعماني، د. أحمد نوري (١٩٩٧م)، اليهود والدولة العثمانية، (ط ١)، عمان: دار البشير.
- النمر، د. عبد المنعم (١٩٨١م)، تاريخ الإسلام في الهند، (ط ١)، بيروت: المؤسسة الجامعية للدراسات والنشر والتوزيع.

تجديد علم الكلام بين شبلي النعماني وعبد اللطيف الخربوتي ٣٣١

النمر، عبد المنعم النمر(١٩٦٤م)، كفاح المسلمين في تحرير الهند، (ط١)، مكتبة وهبة.

نور، خالد بن عبد اللطيف بن محمد(١٩٩٥م)، أهل السنة والجماعة و منهج الأشاعرة في توحيد الله تعالى، (ط١)، المدينة النبوية: مكتبة الغرياء الأثرية.

النورسي، بديع الزمان سعيد (٢٠١٦م)، سيرة بديع الزمان سعيد النورسي بلسانه وأقلام تلامذته، (ترجمة: حسين عثمان وآخرون)، (ط١)، استانبول: دار الأنوار.

النورسي، بديع الزمان سعيد (٢٠١٣)، الملاحق، (ترجمة: إحسان قاسم الصالحي)، (ط٧)، القاهرة: دارسوزلر.

نهره، جواهر لال (٢٠١١م)، اكتشاف الهند، (ترجمة: فاضل جتكر)، (ط٢)، دمشق: وزارة الثقافة السورية.

وهيبة، حماني(٢٠٢٠م)، الرؤية التجديدية لعلم الكلام عند شبلي النعماني، رسالة ماجستير غير منشورة، جامعة الشهيد حمه لخضر، الوادي، الجزائر.

يعقوب، محمود، تعليم النساء في نظرية شبلي النعماني الهندي، المجلة سريلانكا للدراسات العربية والإسلامية (Sri Lankan Journal of Arabic and Islamic studies) - جامعة سيريلانكا، (مجلد: ٢ / ٢٠١٩م).

ياغي، د.إسماعيل أحمد (١٩٩٨م)، الدولة العثمانية في التاريخ الإسلامى الحديث، (ط٢)، مكتبة العبيكان.

يار، أركان، عبد اللطيف الخربوتي وعلم الكلام الجديد (Abdullatif Harputi ve Kelam İlimi)، العزيز: جامعة الفرات مجلة كلية الشريعة، (عدد٢/ ١٩٩٧م).

Fecr Yayınları: 664

HADİS KİTAPLARINI KORUMA ÇABALARI
ZABTÜ'L-KİTÂB
(Hicrî II-V. Asır)

Dr. Abdullah ÇELİK

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Editör
Muhammed Talha KILIÇ

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mart 2023

ISBN: 978-625-6436-11-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- A'zamî, Muhammed Mustafa. *Menbecü'n-nakd 'inde'l-muhaddisîn neş'etubu ve târihubu*. Riyâd: Mektebetü'l-Kevser, 1990.
- A'zamî, Muhammed Mustafa. *Dirâsât fi'l-hadisî'n-nebevi*. Beyrût: Mektebetü'l-Metbu'âtî'l-İslâmiyye, 1980.
- A'zamî, Muhammed Mustafa. *İlk Devir Hadis Edebiyatı*. çev. Hulûsi Yavuz. İstanbul: İz Yayıncılık, 1993.
- Abderî, Ebû Abdullah Muhammed b. Muhammed İbnü'l-Hâc. *el-Medbal ilâ tenmiyeti'l-a'mâl bi-tabsini'n-niyyât*. Kahire: Dârü'l-Hadis, 1981.
- Abdullah b. Abdurrahîm. "Zabtu kitâbeti'l-hadis ve ıslâhuhâ". *Mecellet-ü câmi'ati'l-imâm* 11 (1430), 99-193.
- Abdurrahman b. Ali İbnu'l-Cevzi, Ebu'l-Ferec. *el-Mevzuât*. Medine: el-Mektebetü's-selefiyye, 1966.
- Abdülvehhâb, Hasan Hüsnü. "el-Berdî ve'r-Rakk ve'l-Kâğıd fi İfrikiyyeti't-Tunûsiyye". *İlmü'l-Mahtûti'l-'Arâbi Bubûs ve Dirasât* 79 (1435 2014), 161-177.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh. *el-İlel ve ma'rifetü'r-ricâl*. thk. Vassallah b. Muhammed Abbas. Riyad: Dârü'l-Hânî, 1422.
- Ahmed b. Hanbel. *Müsned*. thk. Şu'ayb el-Arnaût - Âdil Mürşid. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Ahmed, Ahmed Ramazan. *el-İcâzât ve't-tevkiatü'l-mahtûtat fi'l-ulu-mi'l nakliyye ve'l-akliyye mine'l-karn 4H/10M ila 10H/16M*. Kahire: Vizaretü's-Sekâfe Hey'eti'l-Asari'l-Mısıriyye, 1986.
- Akgün, Hüseyin. "Hadis Hırsızlığının Yöntemleri ve Boyutları". *Diin Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* XVI/1 (2016), 267-280.
- Akpınar, Cemil. "İcâzet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/393-400. Ankara: TDV Yayınları, 2000.
- Akyüz, Hüseyin. *Hadis I*. Ankara: Gazi Kitabevi, 2020.
- Alsaran, Nurettin. *Hadis Hırsızlığı*. İzmir: Dokuz Eylül, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Arube, Ebü'n-Nadr İbn Ebî Arube Saïd İbn. *Kitâbü'l-Menâsik*. thk. Amir Hasan Sabri. Beyrut: Dârü'l-Beşairi'l-İslâmiyye, 2000.

- Askalâni, Ebü'l-Fazl Şihâbüddin Ahmed b. Ali b. Muhammed İbn Hacer. *el-Emâli'l-mutlaka*. Beyrut: el-Mektebül-İslâmî, 1416.
- Askalâni, Ebü'l-Fazl Şihâbüddin Ahmed b. Ali b. Muhammed İbn Hacer. *Nüzhetü'n-nazar fî tavzîbi Nubbeti'l-fiker*. Beyrut-Dimeşk: İbn Kesîr, 2019.
- Askerî, Ebû Ahmed el-Hasan b. Abdullah b. Saîd. *Tashîfâtü'l-muhaddisîn*. Kahire: el-Matbaatü'l-Arabîyyeti'l-Hadîse, 1982.
- Askerî, Ebû Ahmed Hasan b. Abdullah b. Saîd. *Kitabu abbâri'l-musabbihîn*. Dımaşk: Dârü'l-Beşair, 1995.
- Aydemir, Selahattin. "Hadîs Rivâyeti ve Öğretimi Karşılığında Ücret Alma Hakkında Bazı Mülâhazalar". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi XX/2* (2020), 1099-1129.
- Aydemir, Selahattin. *Sahabe ve Değer: Sahabenin Faziletine Mutedil Bir Yaklaşım*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2021.
- Aydın, Arafat. "Sahih-i Buhârî Nüshalarına Dair Yeni Bulgular II: es-Sagâni Nüshası ve Türkiye Kütüphanelerindeki Yazmaları". *Hadis Tetkikleri Dergisi XIV/1* (2016), 7-50.
- Aydınlı, Abdullah. "Edebü'l-İmlâ' ve'l-İstimlâ'". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/408. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Aydınlı, Abdullah. "Hadis Kitaplarının Güvenirliği -Sorunlar, Çözümler-". *Usûl: İslam Araştırmaları I/1* (2004), 69-90.
- Aydınlı, Abdullah. *Hadis İstılahları Sözlüğü*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2009.
- Bağdâdî, Ahmed b. Ali Ebû Bekir el-Hatîb. *Takyidü'l-'ilm*. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye, 2005.
- Bağdâdî, Ahmed b. Ali Ebû Bekir el-Hatîb. *Târih-u Bağdâd*. Beyrut: Dârü'l-Ğarbi'l-İslâmî, 2002.
- Bağdâdî, Ebû Bekir el-Hatîb Ahmed b. Ali b. Sabit. *el-Câmi' li Ablâki'r-Râvi ve Âdâbû's-Sâmi'*. Riyad: Mektebetü'l-maârif, 1403.
- Bağdâdî, Ebû Bekir el-Hatîb Ahmed b. Ali b. Sabit Hatîb. *Muvazazu evhâmi'l-cem' ve't-tefrik*. thk. Abdulmuti Emîn Kal'acı. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 1407.
- Belâzürî, Ebü'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ el-. *Fütübu'l-büldân*. Beyrut: Mektebetü'l-Hilâl, 1988.

- Beyhakî, Ebu Bekr Ahmed b. el-Hüseyn. *es-Sünenül-kübrâ*. thk. Muhammed Abdulkadir Ata. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2003.
- Bezzâr, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhâlik. *Müsned*. thk. Mahfuzurrahman Zeynullah, Âdil b. Sa'd, Sabrî Abdilhâlik. Medine: Mektebetü'l-'Ulûm ve'l-Hikem, 2009.
- Bolat, Emrullah. *Abdullah b. Vehb ve el-câmi' fi'l-hadis Adhî Eseri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Bozkurt, Nebi. "Kitap". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/120-121. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrâhîm Cu'fi. *et-Tarihül-evsat*. Haleb: Dâru'l-Va'iy, 1977.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Câmi'ü' - a î*. nşr. Muhammed Züheyr b. Nasr. 8 Cilt. b.y.: Dâru Tavki'n-Necât, 2. Basım, 1422/2001.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil. *et-Târihu'l-kebir*. Haydarabad: Dâiretü'l-Meârifî'l-Osmâniyye, t.s.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *Kürretül-ayneyn bi refi'l-yedeyni fi's-salât*. thk. Ahmed eş-Şerîf. Küveyt: Dâru'l-Erkam, 1983.
- Câhız, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb. *Fi' medhi'l-kütüb ve'l-hass alâ cem'ibâ*. Bağdad: Matbuatül-Mecmaî'l-İlmiyyi'l-Iraki, 1961.
- Cerrâh, Ebû Süfyân Vekî' b. Cerrâh b. Melîh Ruâsî Vekî' b. *Nüşbatü Vekî' b. el-Cerrâh*. Beyrut: eş-Şebeketü'l-Arabiyye li'l-Ebhas ve'n-Neşr, 2014.
- Cerrâh, Vekî' b. *Kitâbü'z-Zühd*. Riyad: Dâru's-Sumay'i, 1994.
- Cuma, Abdülmecid. "İnâyetül-mühaddisin bi tevsiki'n-nusûs ve sabkihim li'l-ğarb". *Mecelletü't-türâs* 9 (Kasım 2013), 42-53.
- Cüreyc, Abdülmelik b. Abdülaziz b. Cüz. thk. Abdullah b. İbrahim er-Reşîd. Riyâd: Mektebetü'l-Kevser, 1412.
- Çakan, İsmail Lütüfî. *Hadis Edebiyatı*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1996.

- Çelik, Abdullah. “Erken Dönemde Kitaplarını İmâh Eden Hadisçiler ve Bunun Hadis İlmine Etkileri”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XXII/42 (2020), 373-400.
- Çelik, Abdullah. *Hadis Usûlü İliminin Doğuşu ve Gelişimi (Hicri İlk Üç Asır)*. İstanbul: Divan Kitap, 2022.
- Çetin, Nihad M. “Ahbâr”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 486-489. Ankara: TDV Yayınları, 1988.
- Çetin, Nihad M. “Arap (Yazı)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/276-309. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Çinici, Orhan. *Hadisin Tabammül ve Edâsı Bakımından Kitâbet*. İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Dârekutnî, Ebü'l-Hasan Ali b Ömer b Ahmed. *Ta'likatü'd-Dârekutnî ale'l-mecrûbîn li-İbn Hibbân el-Büstî*. thk. Halil b. Muhammed Arabî. Kahire : el-Farukü'l-Hadise, 1994.
- Dârekutni, Ebü'l-Hasan Ali b. Ömer b. Ahmed. *el-Mu'telif ve'l-muhtelif*. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1986.
- Dârimî, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdirrahman. *Sünen*. thk. 'Imadu't-Tayyâr - 'Izzuddîn Dali. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle Nâşirün, 2017.
- Dârimî, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdurrahman b. Fazl. *Kitâbü'l-Müsnedü'l-Cami*. Beyrût: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 2013.
- Demirayak, Kenan. *Arap Edebiyatı Tarihi/Câbiliye Dönemi*. İstanbul: Fenomen, 2009.
- Derman, M. Uğur. “Kalem”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/245. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Derman, M. Uğur. “Mürekkep”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/46-47. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Dinçoğlu, Mehmet. “Hadis İlimindeki ‘Zabt’ Teriminin Anlamı ve İşlevselleştirilebilme İmkânı”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* IX/43 (2016), 2450-2462.
- Ebü Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs eş-Şâfî. *er-Risâle*. thk. Ahmed Muhammed Şakir. Mısır: Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 1938.

- Ebü Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh el-Hamevî el-Bağdâdî er-Rûmî. *Mu'cemü'l-büldân*. Beyrut: Dâru Sâdır, 1977.
- Ebü Abdurrahman Abdullah b. Mübârek. *Kitâbü'l-Cihâd*. Cidde: Dâru'l-Matbaati'l-Hadîse, 2009.
- Ebu Dâvud, Süleyman b. el-Eş'as. *Suâlâtu Ebi 'Ubeyd el-Âcurî Ebâ Dâvud es-Sicistânî fî'l-cerb ve't-ta'dil*. thk. Muhammed Ali Kâsım el-Ömerî. Medine: 'Imâdetü'l-Bahsî'l-'İlmî bi Câmî'ati'l-İslâmiyye, 1983.
- Ebu Dâvud, Süleyman b. el-Eş'as. *Sünen*. thk. Şu'ayb el-Arnaût vd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle Nâşirün, 2009.
- Ebü Dâvud, Süleyman b. el-Eş'as. *Mesâilül-İmâm Ahmed rivâyetü Ebi Dâvud es-Sicistânî*. thk. Târik b. İvadullah. Mısır: Mektebetü İbn Teymiyye, 1999.
- Ebü Davud, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî. *Su'âlât Ebi Dâvud Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistânî min asâri'l-imâm Ahmed b. fî'l-cerb ve't-ta'dil*. thk. Ziyâd Muhammed Mansûr. Medine: Mektebetü'l-'Ulûm ve'l-Hikem, 1994.
- Ebü Ğudde, Abdülfettâh *el-İsnâd mine'd-dîn ve safhâ müşrikâ min târihi semâi'l-hadis 'inde'l-muhaddisin*. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 2014.
- Ebu Ya'lâ el-Halîlî, Halîl b. Abdillâh. *el-İrşâd fî ma'rifeti 'ulemâi'l-hadis*. thk. Muhammed Sa'îd Ömer İdris. Riyâd: Mektebetü'r-Rüşd, 1409.
- Ebu Yusuf Ya'kub b. İbrahim. *Kitâbü'l-Harâc*. thk. Taha Abdurrauf Sa'd. Kahire: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, 1999.
- Ebü Zur'a ed-Dîmeşkî. *Tarih*. thk. Şükrullah Nimetullah Koçânî. Dîmaşk: Mecmeatü'l-lügati'l-arabiyye, 1417.
- Ebü'l-Abbâs Şemsüddîn Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm b. Ebî Bekr b. Hallikân. *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâ 'û ebnâ 'îz-zamân mim mâ şebete bi'n-na l evi's-semâ 'ev eşbetehü'l-âyân*. thk. İhsan Abbas. Beyrut: Dâru Sâdır, 1994.
- el-Mu'cemül-vasit*. Kahire: Mecmaü'l-Lugati'l-Arabiyye, 1960.

- Emir es-San'ânî, Ebu İbrahim Muhammed b. İsmail. *Tavdîhul-efkâr li-me'ani Tenkibi'l-enzâr*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1997.
- Ersoy, Osman. "Kâğıt". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/163-166. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Erul, Bünyamin. "Hicrî II. Asırda Rivayet Üslubu (I) : I. Rivayet Açısından Ma'mer b. Râşid'in (ö. 153) el-Câmi'i". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XLIII/1 (2002), 27-61.
- Erul, Bünyamin. "Hicrî II. Asırda Rivayet Üslubu (II) Dirayet Açısından Ma'mer b. Râşid'in (ö. 153) el-Cami'i". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XLIII/2 (2002), 57-90.
- Erul, Bünyamin. "Zabt". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/61-62. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Erünsal, İsmail E. "Verrâk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. EK-2/646-652. Ankara: TDV Yayınları, 2019.
- Erünsal, İsmail E. *Orta Çağ İslâm Dünyasında Kitap ve Kütüphâne*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2018.
- Esed, Nasiruddîn. *Mesâdiru's-sîri'l-câhili*. Kâhire: Dârü'l-Maârif, 1962.
- Eşref Salih Muhammed Seyit. *et-Türâsu'l-arabi el-mahtutu'l-zayi sülûku'l-ulemâ nemuzecen*. Cezair: Mecellet-ü câmiat-i mustegânem, 2015.
- Fârâbî, İshâk b. İbrâhim Ebû İbrâhim. *Mu'cemu divâni'l-edeb*. Kâhire: Müessesetü Dâri's-Şu'ab, 2003.
- Ferâhîdî, Rebî' b. Habib el-. *el-Câmiü's-sabih müsnedü'l-İmam er-Rebi' b. Habib*. Uman: Vizaretü'l-Evkaf ve's-Şuuni'd-Diniyye, 2011.
- Fesevî, Ebû Yusûf Ya'kub b. Süfyân. *el-Ma'rife ve't-târih*. thk. Ekrem Ziya Ömerî. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1401.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *el-Müstesfâ min ilmi'l-usûl*. Beyrût: Darü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1993.
- Goldziher, Ignaz. *İslam Kültürü Araştırmaları*. çev. Cihad Tunç. Ankara: Otto, 2019.

- Goldziher, Ignaz. *Muslim Studies: (muhammedanische Studien)*. London: George Allen Unwin Ltd, 1971.
- Günay, V. Doğan. *Dil ve İletişim*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları, 2004.
- Güşen, Seyit Ali. *İlk İki Asır Hadis Eserlerindeki Rivayetlerin Temel Hadis Kaynaklarına İntikali (fiten Rivayetleri Örneğinde)*. İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, 2014.
- Hâkim en-Nisâbüri, Muhammed b. Abdillâh. *el-Müstedrekü ala's-Sahîbayn*. thk. Mustafa Abdulkâdir Atâ'. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1990.
- Hâkim, Muhammed b. Abdullah Ebû Abdullah. *el-Medhal ilâ Kitâbi'l-İklil*. İskenderiye: Darü'd-Dave, 1983.
- Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh. *İrşâdü'l-erîb ilâ ma rifeti'l-edîb, İrşâdü'l-elîbbâ' ilâ ma rifeti'l-üdebâ, aba â-tü'l-üdebâ*. Beyrut: Darü'l-kütübî'l-ilmîyye, 1993.
- Hanbel, Ebû Abdullah Ahmed b Muhammed eş-Şeybânî Ahmed b. *Mesâilü'l-İmâm Ahmed rivâyetü İshâk b. İbrahim b. Hânî*. thk. Züheyr eş-Şâviş. Beyrüt: Mektebü'l-İslâmî, 1400.
- Hanîfe, İmam-ı A'zam Nu'mân b Sâbit b Zütâ b Mâh Ebû. *Müsnedü'l-İmâm Ebû Hanîfe*. Haleb: Mektebetu Rebi', 1962.
- Harun, Abdüsselam Muhammed. *Tabkikü'n-nusûs ve neşrubâ*. Kahire: Müessesetü'l-Halebi, 1965.
- Hâşimî, Sa'dî. *Ebû Zür'a er-Râzî ve cübuduhû fi's-sünneti'n-nebeviyye: maa tabkiki Kitâbîhî'd-duafâ ve ecvîbetihî alâ esileti'l-Berzâi*. Medine: el-Câmiatü'l-İslâmiyye, 1982.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ahmed b. Ali Ebû Bekr. *el-Kifâye fi ilmi'r-rivâye*. thk. Ebû Abdillâh es-Surekî, İbrahim Hamdî el-Medenî. Medine: el-Mektebetü'l-İlmiyye, 2002.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ahmed b. Ali Ebû Bekr. *Târîhu Bağdâd*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. 16 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 2002.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali b. Sâbit. *el-Câmi' li-ahlâki'r-râvi ve âdâbi's-sâmi'*. thk. Mahmud Tahhan. Riyad: Mektebetü'l-Meârif, 1983.

- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr el-Hatîb Ahmed b. Ali b. Sabit. *Târihu Bağdâd ve zeylubû*. thk. Mustafa Abdulkadir Ata. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1417.
- Hatiboğlu, İbrahim. "Lahak". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 50-51. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Hatiboğlu, İbrahim. "Müsned". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/98-99. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Hatiboğlu, İbrahim. "Müzakere". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/233-234. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Hâtîm, Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdris İbn Ebû. *Kitabü'l-ilel*. thk. Said b. Abdullah el-Humeyyid – Halid b. Abdurrahman el-Cüreysî. Riyâd: Metâbi' Humeydî, 2006.
- Hayrettin Karaman vd. *Kur'an-ı Kerim Açıklamalı Meali*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2017.
- Hayrettin Karaman vd. *Kur'an-ı Kerim Açıklamalı Meali*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2017.
- Hâzîmî, Ebû Bekr Zeynüddin Muhammed b. Musa. *el-İ'tibâr fi beyâni'n-nâsib ve'l-mensûb mine'l-asâr*. Haydarabad: Dâiretü'l-Maarifî'n-Nizamiyye, 1319.
- Heck, Paul L. - Tartı, Nevzat. "Yazının İslâm Medeniyetindeki Epistemolojik Sorunu: Hatîb Bağdâdî'nin (ö 463/1071) Takvîdu'l-İlm'i". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* IV/2 (2004), 225-248.
- Hucr, Ebü'l-Hasan Ali b. Hucl. b. İyas es-Sa'di Ali b. *Hadisu Ali b. Hucl es-Sa'di an İsmail b. Ca'fer el-Medeni*. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1998.
- Humeysî, Abdurrahman b. İbrâhim. *Mu'cemu ulümi'l-hadisi'n-nebevi*. Cidde: Dâru'l-Endelüs el-Hadrâ, 2000.
- Hüseynî, Ebü'l-Mehâsin Şemseddin Muhammed b. Ali b. el-Hasan. *Zeylu Tezkireti'l-huffâz*. Beyrût: Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1998.

- İrâkî, Hâfız Abdurrahîm İbnu'l-Huseyn. *Şerhu et-Tebzirâ ve't-Tezkirâ*. thk. Mâhir Yasîn Fahl. Beyrût: Daru'l-kütübî'l-ilmîyye, 2002.
- İbn Abdilber el-Kurtubî, Ebû Ömer Yûsuf. *el-İsti'âb fi esmâi'l-ashâb*. thk. Ali Muhammed el-Bicâvî. Beyrut: Dâru'l-Cil, 1992.
- İbn Abdilber, Ebû Amr Yusuf b. Abdillâh en-Nemerî. *Câmiu beyâni'l-ilmî ve fadlibî*. thk. Ebû'l-Eşbâl ez-Züheyri. Suûdi Arabistan: Dâru İbnü'l-Cevzî, 1414.
- İbn Abdilber, Ebu Ömer Yusuf b. Abdillâh b. Muhammed. *et-Temhid limâ fi'l-Muvatta' mine'l me'âni ve'l esânîd*. thk. Mustafa b. Ahmed el-'Ulvi, Muhammed Abdulkadir el-Bekrî. Mağrib: Vizâretü 'Umumi'l-Evkaf ve's-Şuûni'l-İslâmiyye, 1387.
- İbn Adiy, Ebû Ahmed Abdullâh. *el-Kâmil fi du'efâi'r-ricâl*. thk. Âdil Ahmed Abdulmevcûd, Ali Muhammed Muavved. Beyrut: Dâru'l-Kutubî'l-İlmîyye, 1997.
- İbn Asâkir, Ebû'l-Kasım Ali b. El-Hasan. *Târihu medîneti Dimaşk ve zikru fazlihâ ve tesmiyetü men allehâ mine'l-emâsil ev ictâze bi-nevâhibâ min varidihâ ve ehlibâ*. Beyrut: Darü'l-fıkr, 1995.
- İbn Dakikul'id, Ebû'l-Feth Takıyyüddin Muhammed b. Ali. *el-İktirâb fi beyâni'l-istilâb*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmîyye, 1986.
- İbn Ebî Hâtim, Ebu Muhammed Abdurrahman b. Muhammed. *el-Cerh ve't-ta'dil*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 1952.
- İbn Ebî Hayseme, Ebû Bekr Ahmed. *et-Târihu'l-kebir*. thk. Salâh b. Fethi Hilal. Kahire: Fârukü'l-Hadisi li't-Tab'ati ve'n-Neşr, 1427.
- İbn Ebî Şeybe, Ebûbekir Abdullâh b. Muhammed. *el-Musanneffî'l-ehâdis ve'l-âsâr*. Riyad: Mektebetü'r-rüşd, 1409.
- İbn Hacer el-Askalânî, Hâfız Ahmed b. Ali. *Fethu'l-bâri Şerhu Sahibi'l-Buhâri*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1379.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebu'l-Fazl Ahmed b. Ali. *Tehzibu't-Tehzib*. Haydarabad: Matbatu Dairetü'l-Meârifî'n-Nizâmiyye, 1326.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebû'l-Fazl Şehabeddin Ahmed. *Lisânü'l-Mizân*. thk. Abdülfettah Ebû Gudde. Beyrût: Mektebü'l-Matbuati'l-İslâmiyye, 1423.

- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şehabeddin Ahmed. *Takribü't-Tehzîb*. thk. Muhammed Avvâme. Haleb: Dârü'r-Reşid, 1406.
- İbn Hacer el-Askalânî, Hâfız Ahmed b. Ali. *el-İsâbe fî temyizi's-sahâbe*. thk. Âdil Ahmed Abdulmevcûd, Ali Muhammed Muavviz. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1415.
- İbn Hacer el-Askalânî, Hâfız Ahmed b. Ali. *en-Nüket 'alâ kitâbi İbni's-Salâb*. thk. Rebî' b. Hâdi Umeyr. Medine: İhyâü't-Türâsi'l-İslâmî, 1984/1404 Basım, ts.
- İbn Hacer el-Askalânî, Hâfız Ahmed b. Ali. *Nüzbetü'n-nazar fî tavdîhi nubheti'l-fiker*. thk. Nûruddîn 'Itr. Dımaşk: Matba'atu's-Sabâh, 2000.
- İbn Haldûn, Abdurrahman b. Muhammed. *Târihu İbn Haldûn-Kitâbü'l-iber ve divânü'l-mübtede ve'l-haber fî eyyâmü'l-Arab ve'l-Acem ve'l-Berber ve men asarahum min zevi's-sultâni'l-ekber*. thk. Halîl Şahhâde. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1988.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed et-Temîmî. *el-Mecrûbin mine'l-muhaddisin ve'd-duâfâi ve'l-metrûkin*. thk. Mahmud İbrahim Zayed. Haleb: Dârü'l-Va'y, 1396.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed et-Temîmî. *es-Sikât*. Haydarabad: Dâiretü'l-Meârifil-Osmâniyye, 1393.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed et-Temîmî. *Meşâbiru ulemai'l-emsâr ve a'lami fukahâi'l-ektâr*. thk. Merzûk Ali İbrahim. Mansûriyye: Dârü'l-Vefâ li't-Tabaâti ve'n-Neşri ve't-Tevzi', 1411.
- İbn Huzeyme, Ebû Bekr Muhammed b. İshâk es-Sülemi. *Sabihu İbn Huzeyme*. thk. Muhammed Mustafa el-A'zamî. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1424.
- İbn Mâce, Muhammed b. Yezîd. *Sünen*. thk. 'Imâdu't-Tayyâr vd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle Nâşirûn, 2010.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Muhammed b. Mükerrrem el-Ensârî. *Lisânü'l-Arab*. Beyrût: Dâru Sâdır, 1414.
- İbn Receb el-Hanbelî, Abdurrahman b. Ahmed. *Şerhu 'İleli't-Tirmizî*. thk. Hemmâm Abdurrahîm Sa'îd. Zerkâ: Mektebetü'l-Menâr, 1987.

- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed. *et-Tabakâtü'l-kübrâ*. thk. Muhammed Abdulkadir Ata. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1410.
- İbn Şâhin, Ebû Hafs Ömer b. Ahmed. *Târihu esmâi's-sikât*. Kuveyt: Dârü's-Selefiyye, 1404.
- İbnu'l-Esir el-Cezerî, Ebû's-Saâdât el-Mübârek b. Muhammed İbnu'l-Esir el-Cezerî. *en-Nihâye fi ğaribi'l-hadis ve'l-eser*. thk. Tâhir Ahmed ez-Zâvî - Mahmûd muhammed et-Tanâhî. Beyrût: Mektebetü'l-İlmiyye, 1979.
- İbnu's-Salâh, Osman b. Abdirrahman. *Ulûmu'l-hadis*. çev. İbrahim Kutluay. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2021.
- İbnu's-Salâh, Osman b. Abdirrahman. *Ulûmu'l-hadis*. thk. Nürüddin 'Itr. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1998.
- İbnü'l-Cevzî, Cemalüddin Ebu'l-Ferec Abdurrahman b. Ali. *ed-Duafâ ve'l-metrükün*. thk. Abdullah el-Kâdi. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1406.
- İbnü'l-Vezir, Ebû Abdillâh İzzüddin Muhammed b. İbrâhîm b. Ali Yemânî. *Ravzül-bâsim fi'z-zebbi an sünneti Ebi'l-Kâsım*. Mekke: Dâru Alemi'l-Fevaid, 1419.
- İmran, Ebû Mes'ud Muafa b İmran el-Ezdi Muafa b. *Kitâbü'z-zühb; Müsnedü'l-Muâfâ b. İmrân el-Mevsîlî*. Beyrut: Dârü'l-Beşairi'l-İslâmiyye, 1999.
- İnan, Sait. *Hicri Birinci Yüzyılda Hadis Kitabeti (Hz. Peygamber Sonrası)*. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 2021.
- İsfahânî, Ebû Bekr Muhammed b. İbrâhîm b. Ali. *el-Mu'cem*. thk. Adil b. Sa'd. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1998.
- İsfahani, Ebû Nuaym Ahmed b. Abdullah b. İshâk İsfahânî Ebû Nuaym. *Hilyetü'l-evliyâ 've tabakâtü'l-asfiyâ*. Beyrut: Dâru'l-Kitabi'l-Arabî, 1405.
- İyâz, Ebû'l-Fazl İyâz b. Musa b. İyâz el-Yahsûbî Kâdi. *el-İlmâ' fi zabtı'r-rivâye ve takyidi's-semâ'*. Kâhire: Darü't-türâs, 1970.
- İyâz, Ebû'l-Fazl İyâz b. Musa b. İyâz el-Yahsûbî Kâdi. *Tertibü'l-medârik ve takribü'l-mesâlik li-ma'rifeti a'lâmi mezbebi'l-mâlik*. Rabat: Vizaretü'l-Evkaf ve's-Şuuni'l-İslâmiyye, 1983.

- Juynboll, G. H. A. *Hadis Taribinin Yeniden İnşası*. Ankara: Ankara Okulu, 2002.
- Kalkaşendî, Ebü'l-Abbas Şehabeddin Ahmed b. Ali b Ahmed. *Subbü'l-a'ş'a fî sınaatî'l-înşâ*. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1987.
- Kandemir, M. Yaşar. "Ebû Avâne el-Vâsıtı". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/100-101. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Kandemir, M. Yaşar. "Garîbü'l-Hadis". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/376-378. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Karakaş, Ali. *Nabia Abbott ve Hadis'e Yaklaşımı*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018.
- Karayiğit, Rahime. "Hadis Hırsızlarının Duafâ Literatüründeki Yansımaları: (İbn Adî, el-Kâmil fî Duafâi'r-Ricâl Özelinde)". *HADİS: Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu Tebliğler Kitabı*, 237-253.
- Kaya, Süleyman. "Erken Dönem Tefsirlerinde Otantiklik Problemi ve Müellif-Eser İlişkisi". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 24/1 (15 Haziran 2020), 497-518.
<https://doi.org/10.18505/cuid.688217>
- Kaya, Süleyman. "Erken Dönemde Tefsir Kitaplarının Rivayeti Meselesi". *Uluslararası İslam Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*. ed. Erdem Can Öztürk-Mahmud Esad Erkaya. Ankara: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Yayınları, 2022.
- Kaya, Süleyman. *Erken Dönemde Kitap Tasavvuru Tefsir*. Ankara: İlahiyât Yayınları, 2022.
- Kesir, Ebü'l-Fida İmâdüddin İsmail b. Ömer İbn. *el-Baisü'l-hâsis şerhi ihtisârî ulumi'l-hadis*. Beyrüt: Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Kettânî, Muhammed b. Ca'fer el-. *er-Risâletü'l-mustatrafe li beyâni meşhûri kutubi's-Sünneti'l-müşerrefe*. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1993.
- Kılavuz, Neslihan. *Hadis Yazım Kuralları*. Bursa Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2002.

- Kılıç, Ebu Abdullah Alaüddin Moğultay b. Kılıç b. Abdullah el-Bekceri el-Hikri Moğultay b. *İkmâlü Tebzîbî'l-Kemâl fi esmâ-î'r-ricâl*. Fârukü'l-Hadisi li't-Tab'ati ve'n-Neşr, 2001.
- Kindirî, Abdullah b. Muhammed. *Hutütü'l-ulemâ mine'l-karnî'l-hâmis ile'l-âşir hicrî: nemâzic ve es'ile*. Beyrût: Dârü'l-Beşâirî'l-İslamiyye, 2014.
- Koçyiğit, Talat. *Hadis İstılabları*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1980.
- Koçyiğit, Talat. *Hadislerin Toplanması ve Yazı ile Tespiti*. Konya: Hüner Yayınevi, 2016.
- Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b Müslim b Kuteybe Dineverî İbn. *Risaletü'l-batti ve'l-kalem*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1989.
- Kutluay, İbrahim. “Bazı Oryantalistlerle Sezgin ve A'zamî'nin Erken Dönemde Hadislerin Yazılması Meselesine Yaklaşımları”. *İslam ve Yorum III: Din, Bilim ve Medeniyet (Prof. Dr. Fuat Sezgin Anısına)* I (2019), 11-33.
- Kuzudişli, Ali. “Hadis Hırsız (Sârîku'l-Hadis): Bir Cerh Teriminin Anlattıkları”. *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* IV/8 (2015), 43-60.
- Kuzudişli, Bekir. “Abbott, Nabia”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. EK-1/6-7. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Lâhim, İbrahim b. Abdullah. *el-Cerh ve't-ta'dil*. Mekke: Mektebetü'r-Rüşd, 1424.
- M. Fuad Sezgin. *Buhârî'nin Kaynakları*. Ankara: Otto Yayınları, 3. Baskı., 2012.
- M. Fuad Sezgin. *Buhârî'nin Kaynakları*. Ankara: Otto Yayınları, 3. Baskı., 2012.
- Ma'in, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Ma'in b. Avn el-Bağdadi İbn. *Min kelâmi Ebi Zekeriyya Yahya b. Ma'in*. thk. Ahmed Muhammed Nurseyf. Dımaşk: Dârü'l-Me'mun li't-Türas, 1400.
- Ma'mer Râşid. *el-Câmî' (Abdurrezzâk'ın Musannefi ile birlikte basım)*. thk. Habiburrahman el-Âzamî. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1403.

- Me'mûn es-Sâğarcî vd. *Mu'cemû's-semaâ'tü'd-Dımaşkiyye: suretü'l-mahtutat el-müntehabât min sene 550 ilâ 750 h. / 1155 ilâ 1349 m.* d: Dımaşk: el-Ma'hedü'l-Fransî l'd-Dirasâti'l-Arabiyye bi-Dımaşk, 2000.
- Meşuhî, Abid Süleyman. *Enmâtü't-tevsik fi'l-mahtûti'l-Arabî fi'l-karnî't-tasi' el-hicrî.* Riyad: Mektebetü'l-Melik Fahd el-Vatanîyye, 1994.
- Mişvehî, Âbid Süleymân. “el-Hibru ve'l-midâd fi't-türâsi'l-'arâbi”. *İlmu'l-mahtûti'l-'arâbi bühûs ve dirâsât.* ed. Faysal Yusuf Ali. Kuveyt: el-Va'yü'l-İslâmî, 2014.
- Mizzî, Ebü'l-Haccâc Cemaeddin Yusuf b. Abdurrahman b. Yusuf. *Tebzîbü'l-Kemâl fi esmâi'r-ricâl.* thk. Beşşâr Avvâd Marûf. 35 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1980.
- Motzki, Harald. *Batî'da Hadis Çalışmalarının Tarihi Seyri.* İstanbul: Hadisevi, 2006.
- Muhammed Hamidullah. *Sahîfetü Hemmâm b. Münebbih.* Beyrut: Matbûâtü'l-Mecmaî'l-İlmi'l-Arabî, 1953.
- Muir, Sir William. *The life of Mohammad.* Edinburgh: John Grant, 1923.
- Mübârek, Ebü Abdurrahman Abdullah b. Mübârek. *ez-Zühûd ve'r-rekâik.* Riyad: Dârü'l-Mi'rac ed-Devliyye, 1995.
- Mübârek, Ebü Abdurrahman Abdullah b. *Müsnedü'l-imam Abdullah b. el-Mübârek.* Riyad: Mektebetü'l-Maârif, 1987.
- Müneccid, Selahaddin. “İcâzâtü's-semâ fi'l-mahtûtâtî'l-kadîme”. *Mecellet-ü maa'bed-i mahtûtâtî'l-'arabiyye* 1/2 (1375 1955), 232-251.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *et-Temyîz.* nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. thk. Muhammed Mustafa el-A'zamî. Suûdi Arabistan: Mektebetü'l-Kevser, 1374-75/1955-56.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *Sahîb.* thk. M. Fuad Abdalbaki. Beyrût: Dar-u İhyâi't-Türâs, 1954.

- Nasırüddin, Ebû Bekr Şemseddin Muhammed b Abdullah İbn. *Tavzihül-müştebih: fi zabti esmâi'r-ruvât ve ensâbubum ve elkâbubum ve künâbum*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1993.
- Nedîm, Ebül-Ferec Muhammed b. İshak el-Bağdâdî. *el-Fibrîst*. thk. İbrahim Ramazan. Beyrût: Dârü'l-Ma'rife, 1417.
- Nehhas, Ebû Cafer Ahmed b. Muhammed b. İsmail el-Muradi. *Sımaatül-küttâb*. Beyrut : Dârü'l-Ulumi'l-Arabiyye, 1990.
- Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb. *ed-Duaâfâ ve'l-metrükün*. thk. Mahmud İbrahim Zayed. Haleb: Dârü'l-Va'y, 1396.
- Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Ali b. Şuayb. *Tesmiyetü's-süyüh li-imâm Ebû Abdurrahman Ahmed b. Ali b. Şuayb en-Nesâî*. ed. Hâtim b. Arif b. Nâsır eş-Şerîf Avnî. Mekke: Dâr-u Âlemi'l-Fevâid, 2002.
- Nisâbüri, Ebû Abdillâh İbnü'l-Beyyî' Muhammed Hâkim. *Ma'rifetü ulümü'l-hadis*. Beyrût: Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1977.
- Nisâbüri, Ebû Abdillâh İbnü'l-Beyyî' Muhammed Hâkim. *Su'âlâtü'l-Hâkim en-Nisâbüri li'd-Dârekutni fi'l-cerh ve't-ta'dil*. Riyad: Mektebetü'l-Maârif, 1984.
- Nukta, Ebu Bekr Muinüddin (Muhibbüddin) Muhammed b. Abdilgani b. Ebi Bekr b. Şucâ Bağdâdî İbn. *İkmâlül-İkmâl*. Mekke: Câmîatiü Ümmi'l-Kurâ, 1410.
- Nurseyf, Ahmed Muhammed. *İnâyetü'l-muhaddisin bi-tevsiki'l-merviyât ve eseru zâlike fi tabkiki'l-mahtûtât*. Dımaşk: Dârü'l-Me'mûn li't-Türâs, 1987.
- Okiç, Muhammed Tayyib. *Bazı Hadis Meseleleri Üzerinde Tetkikler*. İstanbul: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1959.
- Ong, Walter J. *Sözlü ve Yazılı Kültür: Sözü'n Teknolojileşmesi*. İstanbul: Metis Yayınları, 1995.
- Özcan, Emine Sonnur. "İslâmîyet Öncesi (Câhiliye Devri) Arap Kültüründe Rivâyet Ya Da Tarih Bilinci". *Tarih Okulu Dergisi* 2011/XI (01 Aralık 2010).
- Özkan, Halit. "Vasiyet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/555-556. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.

- Özpinar, Ömer. *Hadis Edebiyatının Oluşumu*. Ankara Okulu Yayınları, 2022.
- Paksoy, Kadir. “Hz. Peygamber’in Yüzüğü ve Mührü”. *Bilimname* III/7 (Ocak 2005), 105-115.
- Pedersen, Johannes. *İslam Dünyasında Kitabın Tarihi*. çev. Mustafa Macit Karagözoğlu. İstanbul: Klasik Yayınları, 2012.
- Polat, Salahattin. *Metin Tenkidi*. İstanbul: İFAV, 2010.
- Polat, Salahattin. “Münâvele”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/571. Ankara: TDV Yayınları, 2006.
- Râmehurmûzi, Hasen b. Abdirrahmân er-. *el-Muhaddisu'l-fâsil beyne'r-râvî ve'l-vâi'*. thk. Muhammed Accâc el-Hatib. Beyrut: Dârü'l-Fıkr, 1971.
- Râzî, Abdurrahman b. Ebû Hâtim. *el-Cerh ve't-ta'dil*. Beyrut: Dâr-u İhyâi't-türâsi'l-arabi, 1952.
- Safedî, Ebü's-Safâ Salâhuddîn Halîl b. İzziddîn Aybeg. *el-Vâfi bi'l-vefeyât*. thk. Ahmed el-Arnaût. Beyrut: Dar-u İhyâi't-Türas, 2000.
- Schoeler, Gregor. “Sözlü Tora ve Hadis: Rivâyet, Yazım Yasağı, Redaksiyon”. çev. Hüseyin Akgün. *Hadis Tetkikleri Dergisi* VI/1 (2008), 135-173.
- Schoeler, Gregor. *İslam'ın İlk Dönemlerinde Yazı ve Rivâyet*. çev. Güllü Yıldız. İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları, 2022.
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdirrahmân b. Muhammed. *el-Ğâye fi şerhi'l-Hidâye fi ilmi'r-rivâye*. Kâhire: Mektebetü Evlâdi's-şeyh, 2001.
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdirrahmân b. Muhammed. *Fethü'l-muğis bi-şerhi Elfiyyeti'l-hadis li'l-İrâki*. Kahire: Mektebetü's-Sünne, 2003.
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdirrahmân. *el-İlân bi't-tevbih li-men zemme eble't-tarih*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1986.
- Selâsu resâil fi'l-icâze fi'l-hadis: İhtilâfül-eimme fi'l-kıraeti ve's-semâ'i ve'l-münâvele ve'l-icâze / Ebu Abdullah Muhammed b. İshak b. Mende; Kitabül-icâze / Ebû Muhammed b. Musa el-Hazimi;*

- Me'seleti fi'l-icâzeti ve men ra'a sıbhatihâ / Ebu Abdullah Muhammed b. Sa'id ed-Dübeysi*. Amman: Ervika li'd-Dirasât ve'n-Neşr, 2015.
- Sem'ânî, Abdülkerim b. Muhammed es-. *Edebül-ımlâ ve'l-istımlâ*. thk. Max Weisweiller. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1981.
- Sezgin, Fuad. *Târihüt-türâsi'l-Arabî(el-Ulümü's-şer'iyye)*. çev. Mahmûd Fehmi Hicâzî. Riyad: Câmîatü'l-İmam Muhammed b. Suud el-İslâmiyye, 1411.
- Sezgin, M. Fuad. "Hadis Musannefatının Mebdei ve Ma'mer b. Râşid'in Cami'i". *Türkiyat Mecmuası* XII (1955), 115-134.
- Sıddîqî, Muhammed Zübeyr. *Hadis Edebiyatı Tarihi Menşei, Tekâmülü, Husûsiyetleri ve Tenkidi*. çev. Yusuf Ziya Kavakçı. İstanbul: İrfan Yayınevi, 1966.
- Snober, Ahmed. *Mine'n-Nebıyyi ile'l-Bubâri: dirâsetun fi hareketi rivâyeti'l-hadis ve nakdihî fi'l-kurûni's-selâseti'l-ûla*. Ammân: Dâru'l-Feth, 2022.
- Sprenger, Aloys. *Leben und die Lehre Des Mohammad*. Berlin: Nicolai'sche Verlagsbuchhandlung, 1861.
- Suyûtî, Ebül-Fadl Celaluddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr es-. *Tedribü'r-râvi fi şerhi Takribi'n-Nevâvi*. thk. Muhammed el-Fârâyâbî. Beyrût: Mektebetü'l-Kevser, 1415.
- Sübki, Ebû Nasr Taceddin İbnü's-Sübki. *Mu'idü'n-ni'am ve mübidü'n-nikam*. Beyrut: Müessesetü'l-Kütübî's-Sekafiyye, 1986.
- Süleyman b. Abdullah b. Muhammed. *İhtilâfüt-tabdis mine'l-hıfzi ve'l-kitâb ve eserühü fi'r-râvi ve'l-mer'vi fi'l-kütübî's-sitte*. Riyad: Cami'atü'l-İmâm Muhammed b. Suud, Yüksek Lisans Tezi, 1427.
- Şâfiî, Ebû Abdullah Muhammed b. İdris b. Abbas. *er-Risâle*. Kahire: Dâru't-Türas, 1979.
- Şahyar, Ataullah. "Mukabele". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/101. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Şahyar, Ayşe Esra. *Zayf Hadis Rivâyeti*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2005.

- Şakiroğlu, Mahmut H. "Caetani, Leone". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/544-545. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Şeybânî, Muhammed b. Hasan. *Kitâbü'l-Âsâr*. Karaçi : Mektebetu Ehl-i Sünne ve Cema, 1975.
- Taberânî, Ebü'l-Kâsım Müsnidü'd-Dünyâ Süleymân b Ahmed b Eyyüb. *Ravzû'd-dâni ile'l-Mu'cemi's-sağır li't-Taberâni*. Beyrut: el-Mektebül-İslâmî, 1985.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân fi te'vili'l-Kur'an*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Müessesetü'r-Risâle, 2000.
- Tahmân, Ebû Saîd İbrâhîm b Tahmân b Şu'be Herevî İbn. *Meşyehatü İbrâhîm b. Tahmân*. thk. Muhammed Tâhir Mâlik. Dimaşk: Matbuatu Mecma'i'l-Lugati'l-Arabiyye, 1983.
- Tanrıverdi, Mustafa. "Rivayetlerin Muhafazasına ve Nakline Yönelik Entelektüel Bir İlgi: İmlâ Usûlü ve Hadis Literatürüne Yansımaları". *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15 (2020), 143-177.
- Tatar, Veli. "Tasnif Döneminde Hadis Verrakları ve Hadis Edebiyatına Etkileri". *Din ve Bilim: Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* V/1 (2022), 6-20.
- Tekin, Dilek. "Batılı Araştırmacıların Hadislerin Yazılı-Şifâhî Rivayeti Meselesine Bakışları". *Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* II/1 (2015), 41-62.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre. *el-İlelü'l-kebir*. thk. Subhi es-Sâmîrî. Beyrût: Alemu'l-Kütüp, 1409.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre. *el-İlelü's-sağır*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Beyrût: Dar-u İhyâi't-Türâs, 1975.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre. *Sünen*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. Beyrût: Dârü'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1998.
- Topuzoğlu, Tefvik Rüştü. "Hâşiye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/419. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Tüfekçioğlu, Zekeriya. *Hadis Edebiyatında Müsnedler (Hicri İlk Üç Asır)*. Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2012.
- Tüfekçioğlu, Zekeriya. *İsmâil b. Ca'fer ve Cüz'ü*. Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1987.

- Uğur, Mücteba. "İ'lâm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/72. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Uğur, Mücteba. *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992.
- Ukaylı, Ebû Ca'fer Muhammed b. Amr. *ed-Duafâ'ül-kebir*. thk. Abdül-mu'tî' Emin Kala'cî. 4 Cilt. Beyrût: Dârü'l-Mektebeti'l-İlmiyye, 1404.
- Uyeyne, Ebû Muhammed Süfyan b. Uyeyne b. Meymun Süfyan b. Cüz' Süfyan b. Uyeyne. thk. Müs'ad Abdülhamîd Muhammed es-Sa'denî. Tanta: Darü's-Sahabe li't-Türas, 1992.
- Uz, Emin. *Arap Kültüründe Bilginin İntikal Süreci*. Ensar Neşriyat, 2021.
- Ünal, Yavuz. *Hadisin Doğuş ve Gelişim Tarihine Yeniden Bakış*. Sam-sun: Etüt Yayınları, 2001.
- Vehb, Ebû Muhammed Abdullah b. Vehb b. Müslim el-Mısrî İbn. *el-Câmi' fi'l-hadis*. Demmâm: Dâru İbni'l-Cevzi, 1995.
- Yahya b. Maîn, Ebû Zekerîyya. *Târihu İbn Maîn (Rivâyetü İbn Mühriz)*. thk. Muhammed Kâmil ek-Kassâr. Dımaşk: Mecma'u'l-Lugati'l-'Arabiyye, 1405.
- Yahya b. Maîn, Ebû Zekerîyya. *Târihu İbn Maîn (Rivâyetü'd-Dürî)*. thk. Ahmed Muhammed Nûr Seyf. Mekke: Merkezü'l-Bahsi'l-İlmî, 1399.
- Yapar, Güray. *Hadislerin Yazılı Malzemeye Dönüşme Süreci (M.610-770)*. Erciyes Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Yeşilyurt, Münevver - Cirit, Hasan. "Hadis İlminde Müzâkere Yöntemi ve Değeri". *Usûl: İslam Araştırmaları* 25 (2016), 107-132.
- Yıldız, Nüray. "Papirüs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/162-163. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Yusuf, Yakub b İbrâhîm b Habib el-Ensârî el-Kufî Ebû. *Kitâbü'l-asâr*. Kahire: İhyâ'ül-Maârifî'n-Nu'maniyye, 1936.
- Yücel, Ahmet. "Bir Hadis Terimi Olarak 'Sahafî' ve Hadis Tarihi Açısından Önemi". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11-12 (1994 1993), 197-204.

- Yücel, Ahmet. *Hadis Tarihi*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2011.
- Yüksek, Ahmet. *Veki İbnü'l-Cerrah ve Cüz'ü: (Tabkik ve Tabriçli)*. ; İstanbul : Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Zehebî, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman. *el-Kâşif fi ma'rifeti men lebü rivâye fi'l-kütübî's-sitte*. Cidde: Dârü'l-Kible li's-Sekâfeti'l-İslâmiyye, 1992.
- Zehebî, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Tarihü'l-İslâm ve vefeyatü'l-meşâhir ve'l-a'lâm: el-megâzi ve't-tercemeti'n-nebeviyye*. Beyrut: Darü'l-Garbi'l-İslami, 2003.
- Zehebî, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Tezkiretül-huffâz*. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1419.
- Zehebî, Şemsuddîn Ebu Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*. thk. Şu'ayb el-Arnaût vd. Beyrût: Müessesetu'r-Risâle, 1985.
- Zehebî, Şemsuddîn Ebu Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *el-Mûkiza fi 'ilmi Mustalabi'l-hadis*. thk. Abdulfettâh Ebû Ğudde. Beyrut: Mektebetü'l-Matbû'ati'l-İslâmiyye, 1425.
- Zehebî, Şemsuddîn Ebu Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *Mizânü'l-'itidâl fi nakdi'r-ricâl*. thk. Ali Muhammed el-Bicâvî. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1963.
- Zerkeşi, Ebû Abdullah Bedreddin Muhammed b Bahadır b Abdullâh. *en-Nüket alâ Mukaddîmeti İbni's-Salâh*. thk. Zeynu'l-Âbidin b. Muhammed. Riyâd: Advâu's-Selef, 1998.
- Zirikli, Hayruddin b. Mahmûd. *el-'Alâm*. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 2002.
- Zübeyr b. Bekkâr el-Kureşî. *el-Abbâr el-Muvaffakyyât*. Beyrut: Alemu'l-Kütüp, 1996.
- Zührî, Ebû'l-Fazl Ubeydullah b. Abdurrahman. *Hadisü'z-Zübri*. thk. Hasan b. Muhammed. Riyad: Mektebetu Edvâi's-Selef, 1998.

Fecr Yayınları: 665

HADİSLERİN DOĞRU ANLAŞILMASINDA
MECÂZİN YERİ ve ÖNEMİ
'Develer Şeytanlardan Yaratılmıştır' Rivayeti Özelinde

Doç. Dr. Hüseyin AKYÜZ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Doç. Dr. Nurdoğan TÜRK

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Nisan 2023

ISBN: 978-625-6436-12-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdurrazzâk b. Hemmâm, Ebû Bekir es-San'ânî, *Musannef*, thk. Habîburrahman el-A'zamî, Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1403/1983.
- Abdülazîz el-Buhârî, Alâüddîn Abdülazîz b. Ahmed b. Muhammed, *Keşfü'l-Esrâr fî Şerhi Usûli'l-Pezdevî*, thk. Abdullah Mahmûd Muhammed Ömer, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1418/1997.
- Abdülbâkî, Muhammed Fuâd, *el-Mu'cemu'l Müfêbres li Elfâzi'l-Kur'ânî'l-Kerim*, Kahire: Dâru'l-Kütübî'l-Mısıryye, 1346.
- Aclûnî, İsmail b. Muhammed, *Keşfü'l-Hafâ ve Müzilu'l-İlbâs Ammaştebere mine'l-Ebâdis 'alâ Elsineti'n-Nâs*, Tashih: Muhammed Abdulaziz el-Hâlidî, Lübnan, 1408/1988.
- Alâî, Ebû Saîd Salâhuddîn Halîl b. Keykeldî, *Câmi'u't-Tahsil fî Abkâmi'l-Merâsil*, thk. Hamdi Abdülmecîd es-Selefi, Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1407/1986.
- Âl b. Nâcî, Tânk b. Muhammed, *et-Tezyil 'ala Kütübî'l-Cerb ve't-Ta'dil*, Kuveyt: Mektebetü'l-Müsennâ el-İslâmiyye, 1425/ 2004.
- Ali b. el-Ca'd, Ebu'l-Hasen el-Cevherî, *Müsned*, thk. Âmir Ahmed Haydar, Beyrut: Müessesetu Nâdir, 1410/1990.
- Âl-i Hermûş, Mahmud Mustafa Abbûd, *Mu'cemu'l-Kavâ'idî'l-Fıkbiyyeti'l-İbadiyye*, nşr. Rıdvan es-Seyyid, Uman: Vizâratü'l-Evkâf ve'ş-Şuûni'd-Dîniyye, ts.
- Aliyyu'l-Kârî, Ali b. Sultan Muhammed el-Kârî, *Mirkâtu'l-Mefâtiḥ Şerhu Mişkâti'l-Mesâbih*, Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 1422/2002.
- Atasoy, Fatih, Fatma Tülin Özbaşer, "Anadolu'da Deve Yetiştiriciliği ve Deve Güreşleri", *Lalahan Hayvancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi*, C. 54/2, 2014.
- Ateş, Süleyman, *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*, İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1988-1991.

- Avnî, eş-Şerîf Hâtim b. Ârif, *el-Mürselu'l-Hafî ve Alâkatuhu bi't-Tedlis (Dirâsetun Nazariyyetun ve Tatbikiyyetun Alâ Merviyâtî'l-Hasanî'l-Basri)*, Riyad: Dâru'l-Hicre, 1418/1997.
- Aynî, Bedruddîn Ebû Muhammed Mahmud b. Ahmed, *Nubabu'l-Efkâr fî Tenkîhi Mebâni'l-Abbâr fî Şerhi Me'âni'l-Âsâr*, thk. Ebû Temim Yâsir b. İbrahim, Katar: Vizâretu'l-Evkâf ve'ş-Şuûni'l-İslâmiyye, 1429/2008.
- Aynî, Bedruddîn Ebû Muhammed Mahmud b. Ahmed, *Şerhu Süneni Ebi Dâvûd*, thk. Ebu'l-Munzir Hâlid b. İbrahim el-Mısri, Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1420/1999.
- Aynî, Bedruddîn Ebû Muhammed Mahmud b. Ahmed, *Umdetu'l-Kari Şerhu Sahibi'l-Buhâri*, Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsil-Arabî, ts.
- Azimâbâdi, Ebu't-Tayyib Muhammed Şemsü'l-Hak b. Emîr Ali, *Avnu'l-Ma'bûd Şerhu Süneni Ebi Dâvûd*, thk. Abdurrahman Muhammed b. Osman. Medine: el-Mektebetu's-Selefiyye, 1388/1969.
- Bâcî, Ebu'l-Velîd Süleymân b. Halef b. Sa'd et-Tücîbî, *el-Müntekâ Şerhu'l-Muvatta'*, Mısır: Matbaatu's-Sa'âde, 1332.
- Bayraktutar, Muammer, *Hadislerde Mecâzî Anlatım*, Ankara: Yayınevi Yayınları, 2010.
- Begavî, Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ', *Şerhu's-Sünne*, thk. Muhammed Züheyr eş-Şâviş - Şuayb el-Arnaût, Beyrut: el-Mektebetu'l-İslâmî, 1403/1983.
- Berkî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Hâlid, *el-Mebâsin*, thk. Celâleddin el-Hüseynî, Tahran: Dâru'l-Kütübî'l-İslamiyye, 1370.
- Beyhakî, Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali, *Ma'rifetü's-Sünen ve'l-Âsâr*, thk. Abdulmu'ti Emin Kal'acî, Kahire: Dâru'l-Va'y, 1411/ 1991.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali, *el-Medhal ilâ İlmi's-Sünen*, thk. Muhammed Avvâme, Kahire: Dâru'l-Yüsr - Beyrut: Dâru'l-Minhâc, 1437/2017.

- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, thk. Muhammed Abdulkadir Atâ, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1424/2003.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail, *el-Câmi'u's-Sahîb*, haz. Bedrettin Çetiner, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1413/1992.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrâhîm el-Cu'fî, *Kitâbü'l-Künâ Cüz'ü mine't-Târîhi'l-Kebîr*, thk. Muhammed Abdu'l-Mü'id Hân, Haydarâbâd: Dâiretü'l-Meârifî'l-Osmâniyye, ts.
- Büsîrî, Ebu'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Ebî Bekr b. İsmail, *İthâfû'l-Hıyere bi-Zevâ'idî'l-Mesânidi'l-Aşere*, thk. Ahmed Ma'bed Abdulkerim, Riyad: Dâru'l-Vatan, 1420/1999.
- Büsîrî, Ebu'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Ebî Bekr b. İsmâil, *Misbâhu'z-Zücâce fî Zevâ'idî İbn Mâce*, thk. Muhammed el-Müntekâ el-Küşnâvî, Beyrut: Dâru'l-Arabiyye, 1403/1983.
- Büsîrî, Ebu'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Ebî Bekr b. İsmâil, *Zevâ'idü İbn Mâce 'ale'l-Kütübî'l-Hamse*, thk. Muhammed Muhtâr Hüseyin, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1414/1993.
- Câhız, Ebû Osman Amr b. Bahr, *el-Beyânu ve't-Tebyîn*, Beyrut: Mektebetü'l-Hilâl, 1423.
- Câhız, Ebû Osman 'Amr b. Bahr, *Kitâbu'l-Buhalâ*, Beyrut: Dâru ve Mektebetü'l-Hilâl, 1419.
- Câhız, Ebû Osman Amr b. Bahr, *Kitâbu'l-Hayevân*, thk. Abdusselâm Muhammed Hârûn, Mektebetü Mustafa el-Bâbî el-Halebî, Kahire, 1385/1965.
- Câhız, Ebû Osman 'Amr b. Bahr, "Risâle fî Tafdîli'n-Nutkî'alâ's-Samt", *Resâilu'l-Câhız*, Mısır, 1399/1979.
- Canikli, İlyas, "Buharî'nin Hadis İlmine Getirdiği Bazı Özgün Yaklaşımlar", *Şarkiyat/İlmi Araştırmalar Dergisi*, C. 14/1, 2022.
- Canikli, İlyas, "Hadis Öğretimi Üzerine Bazı Düşünceler", *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 23, 2010.

- Canikli, İlyas, “İslam Kültüründe Resim Sanatına Reddiyeci Yaklaşımı Temellendirmede Kullanılan Rivayetin Kritiği”, *İslami Araştırmalar Dergisi*, C. 17/4, 2004.
- Canikli, İlyas, *Siyasi Düşüncenin Oluşmasında Hadislerin Rolü -Sünni Hadis Literatüründe Hilafet Problemi-*, Ankara: Fecr Yayınları, 2019.
- Canikli, İlyas, *Yöneticilere İtaatin Sınırları-Hadisler Özelinde-*, Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmail b. Hammâd, *es-Sıhâb/Tâcu'l-Lüğa/Sıhâbu'l-Arabiyye*, thk. Ahmed Abdulgafûr Attâr, Beyrut: Dâru'l-İlmi li'l-Melâyîn, 1407/1987.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahman, *Sünen*, haz. Bedrettin Çetiner, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1413/1992.
- Demirî, Kemaleddin Muhammed b. Musa b. İsa, *Hayâtu'l-Hayevânî'l-Kübrâ*, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1424.
- Dölek, Adem, *Hadislerde Teşbih ve Temsiller*, ed. Zühdü Mercan, İstanbul: Yeni Akademi Yayınları, 2006.
- Ebû Davud, Süleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî, *el-Merâsil*, thk. Şuayp Arnavut, Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1408/1987.
- Ebû Davud, Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistânî, *Süâlatü Ebî Davud li'l-İmâm Ahmed b. Hanbel fi Cerhi'r-Ruvât ve Ta'dilibim*, thk. Ziyâd Muhammed Mansûr, Medine, Mektebetu'l-Ulûm ve'l-Hikem, 1414/1994.
- Ebû Davud, Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistânî, *Sünen*, nşr. Bedrettin Çetiner, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1413/1992.
- Ebû Ubeyd, Kasım b. Sellâm b. Miskîn el-Herevî, *Garibu'l-Hadis*, thk. Muhammed Abdülmuîd Han, Haydarâbâd: Dâiretu'l-Maârifî'l-Osmâniyye, 1384-1387/1964-1967.
- Elbânî, Muhammed Nâsiruddîn, *Da'ifu Mevâridi'z-Zam'an ila Zevâidi İbn Hibbân*, Riyad: Dâru's-Sümeiyî, 1422/2002.
- Elbânî, Muhammed Nâsiruddîn, *İrvâu'l-Gâlib fi Tabrici Ehâdisi Menâri's-Sebil*, thk. Züheyr eş-Şâviş, Beyrut: Mektebetu'l-İslâmî, 1405/1985.

- Elbâni, Muhammed Nâsiruddîn, *Sabihu'l-Câmiî's-Sağır ve Ziyâ-dâtüb: el-Fethül-Kebir*, nşr. Züheyr eş-Şavîş, Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1408/1988.
- Elbâni, Muhammed Nâsiruddîn, *Sabihu Sünen-i Ebî Dâvûd*, Kuveyt: Müessesetü Garâs, 1423/2002.
- Elbâni, Muhammed Nâsiruddîn, *Sabihu Süneni İbn Mâce*, Riyad: Mektebetu'l-Me'ârif, 1417/1997.
- Elbâni, Muhammed Nâsiruddîn, *es-Semeru'l-Müstetâb fi Fıkhi's-Sünne ve'l-Kitâb*, Kuveyt: Müessesetü Garâs, 1422/2001.
- Elbâni, Muhammed Nâsiruddîn, *Silsiletu'l-Ebâdisi'd-Daife vel-Mevdü'a ve Eseruha's-Seyyi' fi'l-Ümme*, Riyad: Mektebetu'l-Meârif, 1412/1992.
- Elmalılı, Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, sad. M. Nur Çetin vd., İstanbul: Şura Yayınları - Çelik Yayınevi, 1993.
- Emîr es-San'ânî, Ebû İbrahim İzzüddîn Muhammed b. İsmail b. Salâh el-Kehlânî, *et-Tabbîr li-İzâbi Me'âni't-Teysîr*, thk. Muhammed Subhî b. Hasan Hallâk Ebû Mus'ab, Riyad: Mektebetu'r-Rüşd, 1433/2012.
- Emîr es-San'ânî, Ebû İbrahim İzzüddîn Muhammed b. İsmail b. Salâh el-Kehlânî, *et-Tenvîr Şerhu Câmiî's-Sağır*, thk. Muhammed İshâk Muhammed İbrahim, Riyad: Dâru's-Selâm, 1432/2011.
- el-Esrem, Ebû Bekr Ahmed b. Muhammed b. Hânî et-Tâi, *Nâsibu'l-Hadis ve Mensûhub*, nşr. Abdullâh b. Hamdi'l-Mansûr, Riyad: y.y., 1420/1999.
- Fahreddîn er-Râzî, Ebû Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin, *Mefâtihu'l-Gayb*, Beyrut: Daru İhyai't-Türasi'l-Arabi, 1420.
- el-Garîsî, Muhammed, *el-Lisâniyyâtü'l-Arabiyyetü ve'l-İdmâr (Dirâsetün Terkihiyyetün Dilâliyyetün)*, Ürdün: Âlemü'l-Kütübî'l-Hadis, 2014.
- Güngör, Haydar, *Cibril/Cebrâil -Kutsal Kitaplarda ve Hadislerde-*, Ankara: Fecr Yayınları, 2020.

- Güngör, Haydar, “Hadis Usûlünde Yer Alan Tedlîs Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme”, *İslama Uluslararası İslam Araştırmaları Kongresi (12 Şubat 2022) Bildiriler Kitabı*, Ankara: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Yayınları İslama Kitaplığı: 3, 2022.
- Görmez, Mehmet, *Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*, Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Göz, Kemal, *Erdemli Ol*, Ankara: Fecr Yayınları, 2020.
- Göz, Kemal, *İslam Felsefesinde Ahlakın Temel Paradigmaları*, Ankara: Fecr Yayınları, 2016.
- Gözün, Abdulvehhab, *Cinlerle İlgili Hadislerin Değerlendirilmesi*, İstanbul: Rağbet Yayınları, 2021.
- el-Habartî, Ali Muhammed, *el-İbl*, Huber: Dâru'l-Habertî, ts.
- Hattâbî, Ebû Süleyman Hamd b. Muhammed b. İbrahim, *Mealimu's-Sünen (Şerhu Süneni Ebî Dâvûd)*, Halep: el-Matbaatu'l-İlmiyye, 1351/1932.
- el-Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali b. Sâbit, *el-Câmi' li-Ablâki'r-Râvi ve Âdâbi's-Sâmi'*, thk. Mahmud et-Tahhân, Riyad: Mektebetu'l-Mearif, 1983.
- el-Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali b. Sâbit, *el-Kifâye fi Ma'rifeti Usûli İlmi'r-Rivâye*, thk. Mahir Yasin el-Fahl, Dammâm: Dâru İbni'l-Cevzî, 1432.
- el-Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali b. Sâbit, *Târihu Bağdad*, thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf, Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1422/2002.
- el-Hâkim en-Nisâbûrî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed, *Ma'rifetü 'Ulûmi'l-Hadis*, thk. Seyyid Muazzam Hüseyin, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1397/1977.
- el-Hâkim en-Nisâbûrî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed, *el-Medhal ilâ Ma'rifeti Kitâbi'l-İklil*, thk. Ahmed b. Fâris es-Sellûm, Beyrut: Dâru İbni Hazm, 1423/2003.

- İbn Abdilberr, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed en-Nemerî, *el-İsti'âb fî Ma'rifeti'l-Ashâb*, thk. Ali Muhammed el-Becâvî, Beyrut: Dâru'l-Cil, 1412/1992.
- İbn Abdilberr, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed, *et-Tembîd lima fi'l-Muvattâ mine'l-Meânî ve'l-Esânîd*, thk. Saîd Ahmed A'râb vd. Rabat: Vizaretu'l-Evkâf ve's-Şuûni'l-İslâmiyye, 1387/1967-1412/1992.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilaziz ed-Dımaşkı, *Reddu'l-Muhtâr 'ale'd-Dürri'l-Muhtâr*, Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 1412/1992.
- İbn Arrâk, Ebu'l-Hasan Nûruddîn Ali b. Muhammed el-Kinânî, *Tenzîhu's-Şeriatî'l-Merfûa ani'l-Abbâri's-Şeniati'l-Mevdûa*, thk. Abdulvehhâb Abdullatif - Abdullah Muhammed es-Siddik el-Gumârî, Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1401/ 1981.
- İbn Bâbeveyh, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ali b. el-Hüseyn b. Mûsâ el-Kummî, *Kitâbü'l-Hisâl*, nşr. Ali Ekber el-Gaffârî, Kum: Müessesetü'n-Neşri'l-İslâmî, 1362.
- İbn Bâbeveyh, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ali b. el-Hüseyn b. Mûsâ el-Kummî, *Me'âni'l-Abbâr*, thk. Muhammed Kâzım Mûsevî, Kerbela: el-Atebetu'l-Hüseyniyetü'l-Mukaddese, 1435/2014.
- İbn Balabân, Ebu'l-Hasen Emîr Alâüddîn Ali, *el-İhsân fî Takribi Sabihi İbn Hibbân*, thk. Şuayp Arnavut, Beyrut: Müessesetu'r-Risâle, 1408/1988.
- İbn Battâl, Ebu'l-Hasen Ali b. Halef b. Abdilmelik el-Bekrî Kurtubî, *Şerhu'l-Câmi's-Sabîh (Şerhu İbn Battâl alâ Sabihi'l-Buhârî)*, thk. Ebû Temim Yaser b. İbrahim, Riyad: Mektebetu'r-Rüşd, 1423/2003.
- İbn Ebî Âsım, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. ed-Dahhâk b. Mahled eş-Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, thk. Bâsim Faysal Ahmed el-Cevâbire, Riyad: Dâru'r-Râye 1411/1991.
- İbn Ebî Hâtım, Ebû Muhammed Abdurrahman Muhammed b. İdris b. el-Münzir er-Râzî, *Kitâbu'l-Cerb ve't-Ta'dil*, Beyrut: Dâru İhyau't-Turasi'l-Arabî, 1372/1952.

- İbn Ebî Hâtim, Ebû Muhammed Abdurrahman Muhammed b. İdris b. el-Münzir er-Râzî, *Kitâbü'l-İlel*, thk. Sa'd b. Abdullah el-Humeyd vd., Metâbi'u'l-Hamîzî, 1427/2006.
- İbn Ebî Hâtim, Ebû Muhammed Abdurrahman Muhammed b. İdris b. el-Münzir er-Râzî, *el-Merâsîl*, Beyrut: Müessesetu'r-Risâle, 1418/1998.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed İbrahim el-Absî, *Kitâbu'l-Musannef fi'l-Ehâdisi ve'l-Âsâr*, thk. Kemal Yusuf el-Hût, Riyad: el-Mektebetu'r-Rüşd, 1409.
- İbn Hacer el-Askalânî, Şihâbuddin Ebu'l-Fazl Ahmed b. Ali, *Fet-hu'l-Bâri*, thk. Muhammed Fuâd Abdalbâkî, Muhibuddin el-Hâtib, Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1379.
- İbn Hacer el-Askalânî, Şihâbuddin Ebu'l-Fazl Ahmed b. Ali, *en-Nüket alâ Kitâbi İbni's-Salâh*, thk. Rebî' b. Hâdi Umeyr, Medine: el-Câmi'âtu'l-İslâmiyye, 1404/1984.
- İbn Hacer el-Askalânî, Şihâbuddin Ebu'l-Fazl Ahmed b. Ali, *Nüzhetü'n-Nazar fi Tavâihi Nubbeti'l-Fiker fi Mustalâhi Ehlil-Eser*, thk. Nuruddîn Itr, Dımaşk: Matbaatu's-Sabâh, 1421/2000.
- İbn Hacer el-Askalânî, Şihâbuddin Ebu'l-Fazl Ahmed b. Ali, *Takribu't-Tebzîb*, thk. Muhammed Avvâme, Haleb: Dâru'r-Reşid, 1406/1986.
- İbn Hacer el-Askalânî, Şihâbuddin Ebu'l-Fazl Ahmed b. Ali, *Tebzîbu't-Tebzîb*, Hindistan: Matbaatu Dâireti'l-Maârifî'n-Nizâmiyye, 1326.
- İbn Hanbel, Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed eş-Şeybanî, *el-İlel ve Ma'rifetü'r-Ricâl (Abdullah b. Ahmed rivâyeti)*, thk. Vasiyullah Muhammed Abbas, Riyad: Dâru'l-Hânî, 1422/2001.
- İbn Hanbel, Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed eş-Şeybanî, *Mesâil Ahmed b. Hanbel Rivâyetu İbni Ebi'l-Fadl Salih*, thk. Târik b. İvadullah b. Muhammed, Riyad: Dâru'l-Vatan, 1420/1999.

- İbn Hanbel, Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed eş-Şeybanî, *Müsned*, nşr. Bedrettin Çetiner, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1413/1992.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Ali b. Ahmed b. Saïd el-Endelüsî el-Kurtubî, *el-Muhallâ bi'l-Âsâr*, thk. Abdulgaffâr Süleyman Bindârî, Beyrut: Dâru'l- Kütübî'l-İlmiyye, 1425/2003.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed Ahmed et-Temîmî el-Büstî, *Kitâbü'l-Mecrûbin mine'l-Muhaddisîn*, thk. Hamdi Abdülme-cid es-Selefi, Riyad: Daru's-Samî'i, 1420/2000.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed Ahmed et-Temîmî el-Büstî, *Kitâbü's-Sikât*, Haydarâbâd: Dâiratü'l-Meârifî'l-Osmâniyye, 1393/1973.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Ahmed el-Büstî, *Sabihu İbn Hibbân / el-Müsnedü's-Sabih ale't-Tekâsim ve'l-Envâ'*, thk. Muhammed Ali Sönmez - Hâlis Aydemir, Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1433/2012.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyûb el-Himyerî, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, thk. Mustafa es-Sekkâ – İbrâhim el-Ebyârî – Abdülhafız eş-Şelebî, Kahire: Şe-riketu ve Mektebetu Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1375/1955.
- İbn Huzeyme, Ebû Bekr Muhammed b. İshak b. Huzeyme es-Sülemî, *Sabih-i İbn Huzeyme*, thk. Muhammed Mustafa el-A'zamî, Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, 1390/1970.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Zürâî, *İlâmu'l-Muvakkî'in 'an Rabbi'l-Âlemin*, thk. Tâhâ Abdürraûf Sa'd, Beyrut: Dâru'l-Cil, 1973.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Zürâî, *Medâricu's-Sâlikin beyne Menâzil-i İyyâke Na'budu ve İyyâke Neste'in*, thk. Muhammed el-Mu'tasım-Billâh el-Bağdâdî, Beyrut: Dâru'l-Kitâbî'l-Arabî, 1423/2003.
- İbn Kesir, Ebu'l-Fidâ' İsmail b. Ömer b. Kesir el-Kureşî, *Kitâbu'l-Âdâbi ve'l-Abkâmi el-Mute'allikatu bi Dubûli'l-Hammâm*, thk.

- Ebû Süleyman Sâmî b. Muhammed b. Câdillah, Riyad: Dâru'l-Vatan, 1418/1997.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmâil b. Ömer, *et-Tefsîru'l-Kur'ani'l-Azîm*, thk. Sâmî b. Muhammed Sellâme, Riyad: Dâru Taybe, 1420/1999.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim b. ed-Dîneverî, *Te'vîlu Muhtelifî'l-Hadis (Hadis Müdâfaası)*, çev. Mehmed Hayri Kırbasoğlu, İstanbul: Kaynhan Yayınları, 1989.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvîni, *Sünen*, nşr. Muhammed Fuâd Abdalbâkî, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1413/1992.
- İbn Maîn, Ebû Zekeriyâ Yahyâ, *Târihu İbn Ma'in (Rivâyetu'd-Dûri)*, thk. Ahmed Muhammed Nûrseyf, Mekke: Merkezu'l-Bahsi'l-İlmî, 1399/1979.
- İbn Nâsırüddîn, Ebû Bekr Şemsüddîn Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Kaysî, *Tavzihu'l-Müştebih fi Zabtı Esmâ'ir-Ruvât ve Ensâbihim ve Elkâbihim ve Künâhüm*, thk. Muhammed Naîm el-Araksûsî, Beyrut: Müessesetu'r-Risâle, 1414/1993.
- İbn Receb, Ebu'l-Ferec Zeynüddîn Abdurrahman b. Ahmed b. Abdirrahman el-Bağdâdî, *Fethu'l-Bâri Şerhu Sahibi'l-Buhârî*, Medine: Mektebetu'l-Gurebâ, 1417/1996.
- İbn Şâhin, Ebû Hafs Ömer b. Ahmed b. Osmân el-Bağdâdî, *Târihu Esmâ'is-Sikât mimmen Nukile anhümü'l-İlm*, thk. Subhî es-Sâmerrâi, Kuveyt: Dâru's-Selefiyye, 1404/1984.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddîn Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Abdulhalim, *Hakikatü's-Syâm*, thk. Muhammed Zühayr eş-Şâviş, tahrir. Muhammed Nâsırüddin el-Elbânî, Beyrut: Mektebetu'l-İslâmî, 1400/1980.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddîn Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Abdulhalim, *Mecmû'ul-Fetâvâ*, thk. Âmir el-Cezzâr-Enver el-Bâz, Mansûra: Dârü'l-Vefâ, 1426/2005.

- İbnu'l-Arabî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Meâfirî, *Abkâmu'l-Kur'an*, thk. Muhammed Abdülkadir Atâ, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1424/2003.
- İbnu'l-Esîr, Mecduddin Ebu's-Saâdât el-Mübârek b. Muhammed, *en-Nihaye fî Garibi'l-Hadis ve'l-Eser*, thk. Tâhir Ahmed ez-Zâvî-Mahmûd Muhammed et-Tinnâhî, Beyrut: el-Mektebetu'l-İlmiyye, 1399/1979.
- İbnu'l-Cârûd, Ebû Muhammed Abdullah b. Ali b. en-Nisâbüri, *el-Müntekâ mine's-Süneni'l-Müsne'de an Resûlillâh Sallallahû Aleyhi ve Sellem*, thk. Abdullah Ömer el-Bârûdî, Beyrut: Müessesetu'l-Kitâbi's-Sekâfiyye, 1408/1988.
- İbnu'l-Esîr, İzzüddin Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed, *Üsdu'l-Gâbe fî Ma'rifeti's-Sahâbe*, thk. Ali Muhammed Muavviz – Âdil Ahmed Abdilmevcûd, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1415/1994.
- İbnu's-Salâh, Ebû Amr Osman b. Abdirrahman eş-Şehrezârî, *Ulumu'l-Hadis*, thk. Nureddîn İtr, Beyrut: Dâr'l-Fikr, 1406/1986.
- İbn Vehb, Ebû Muhammed Abdullah b. Vehb b. Müslim el-Fihri el-Mısri, *Muvâtta*, thk. Hişâm b. İsmâil es-Sinî, Dublin: Daru İbni'l-Cevzi, 1420/1999.
- İbn Vehb, Ebû Muhammed Abdullah b. Vehb b. Müslim el-Fihri el-Mısri, *el-Câmi': Tefsîra'l-Kurân bi Rivayeti Sabnûn b. Sa'id*, thk. Miklos Muranyi, Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 2003.
- İclî, Ebu'l-Hasan Ahmed b. Abdillâh el-Kûfi, *Târibu's-Sikât*, Mekte: Dâru'l-Bâz, 1405/1984.
- İslâmoğlu, Mustafa, *Hayat Kitabı Kur'an / Gereçeli Meal-Tefsir*, İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2008.
- İmam Zeyd, Ali b. Hüseyin İbn Ali b. Ebî Talib, *Müsne'd*, nşr. Abdulaziz b. İshak el-Bağdadî, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1403/1983.

- Kâdi İyâz, Ebu'l-Fazl İyâz b. Musa b. İyâz el-Yahsübî, *İkmâlu'l-Mu'lim bi-Fevâ'idü Müslim*, thk. Yahyâ İsmail, Mısır: Dâru'l-Vefâ, 1419/1998.
- Kâsımî, Muhammed Cemâlüddîn b. Muhammed Saïd b. Kâsım, *Kavâidu't-Tabdis min Funûni Mustalabi'l-Hadis*, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Kastallânî, Şihabüddîn Ahmed b. Muhammed Ebî Bekr, *İrşâdu's-Sâri li Şerhi Sahibi'l-Buhârî*, Mısır: Matbaatü'l-Kübrâ el-Emiriyye, 1323.
- el-Keşmirî, Muhammed Enver Şah b. Muazzam Şah, *Feyzü'l-Bârî alâ Sahibi'l-Buhârî*, thk. Muhammed Bedr-i Âlem el-Mirtehî, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1426/2005.
- Kevserî, Muhammed Zahid b. el-Hasan, *en-Nüketu't-Tarifetu fi't-Tehaddüsi an Rudüdi İbn Ebi Şeybe 'alâ Ebi Hanîfe*, Kahire: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, 1420/2000.
- el-Kıftî, Ebu'l-Hasen Cemâlüddîn Alî b. Yûsuf b. İbrâhîm b. Abdilvâhid eş-Şeybânî, *İnbâhü'r-Ruvât 'alâ Enbâhi'n-Nühât*, thk. Muhammed Ebu'l-Fazl İbrâhîm, Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1406/1982.
- Kindî, Muhammed b. İbrahim, *Beyânu's-Şer'i*, Uman: Vuzâratu't-Turâsi'l-Kavmi ve's-Sekâfe, 1402-1405/1982-1985.
- Kirmânî, Ebü Muhammed Harb b. İsmail b. Halef, *Mesâ'ilü Harb b. İsmail el-Kirmânî*, nşr. Muhammed b. Abdullah es-Süreyyî, Beyrut: Muessesetu'r-Reyyân, 1434/2013.
- Koçyiğit, Talat, "İslâm Hadisinde İsnad ve Hadis Râvilerinin Cerhi", *A. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C.9, 1961.
- Kuleynî, Ebü Ca'fer Muhammed b. Ya'kûb b. İshâk er-Râzî, *el-Kâfi fi 'İlmi'd-Dîn*, thk. es-Seyyid Ali Rıza el-Hüseynî, Kum: Dâru'l-Hadis, 1392/1972.
- Kurtubî, Ebü Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Ensârî, *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân*, thk. Ahmed Abdulalim el-Berdunî, İbrahim Etfiş, Kahire: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1384/1964.

- Makdisî, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed b. Muhammed b. Kudâme el-Cemmâilî, *el-Muğni*, nşr. Tâhâ ez-Zeynî – Mahmûd Abdülvehhâb Fâyid – Abdülkadir Ahmed Atâ, Kahire: Mektebetu'l-Kahire, 1388-1390/1968-1970.
- Malik b. Enes, Ebû Abdillâh, *Muvatta' Mâlik (bi-Rivâyeti Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî)*, thk. Abdulvahhâb b. Abdullatîf, Beyrut: el-Mektebetu'l-İlmiyye, ts.
- Meclisî, Muhammed Bâkır b. Muhammed Takî b. Maksûd Ali, *Bihârül-Envârî'l-Câmî'a li-Düveri Abbâri'l-E'immeti'l-Ethâr*, Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, 1403/1983.
- Mizzî, Yusuf b. ez-Zekî Abdurrahman Ebu'l-Haccâc, *Tebzîbu'l-Kemâl fi Esmâ'r-Ricâl*, thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf, Beyrut: Müessesetu'r-Risâle, 1400/1980.
- Moğoltay b. Kılıç, Ebû Abdillâh Alâüddîn, *Şerhu Süneni İbn Mâce/el-Plâm bi Sünnetihi Aleyhisselam*, thk. Kâmil Uveyda, Riyad: Mektebetu Nizâr Mustafa el-Bâz, 1419/1999.
- Mukbil b. Hâdi, Ebû Abdurrahman el-Vâdi'î, *el-Câmi'u's-Sabîh mim mâ leysa fi's-Sabihayn*, San'a: Dâru'l-Âsâr, 1428/2007.
- Müslim, Ebu'l-Huseyn Müslim b. Haccâc Kuşeyrî, *el-Câmi'u's-Sabîh*, haz. Muhammed Fuâd Abdalbâkî, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1413/1992.
- Necdî, Abdurrahman b. Muhammed b. Kâsim el-Hanbelî, *el-İhkâm Şerhu Usûli'l-Abkâm*, b.y.: y.y., 1406.
- Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali, *Sünen*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Nevevî, Ebû Zekerriyya Muhyiddîn Yahyâ b. Şeref, *Hulâsatu'l-Abkâm fi Mühimmâtî's-Süneni ve Kavâ'idî'l-İslâm*, thk. Hüseyin İsmâil el-Cemel, Beyrut: Müessesetu'r-Risâle, 1418/ 1997.
- Nevevî, Ebû Zekerriyya Muhyiddîn Yahyâ b. Şeref, *el-Mecmû' Şerhu'l-Mühezzeb*, Kahire: İdâretu't-Tibâ'ati'l-Müniriyye, 1344-1347.

- Nevevî, Ebû Zekerîyya Muhyiddîn Yahyâ b. Şeref, *el-Minhâc Şerhu Sahîbi Müslim b. Haccâc*, Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1392.
- Önkâl, Ahmet ve Bozkurt, Nebî, "Deve", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Örenç, Aşır, "Kütüb-i Sitte Hadisleri Özelinde Şeytan, Mahiyeti ve Yaratılışı", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 29, 2012: 137-171.
- Özalp, Mehmet Sıddık, *Arap Dilinde Deve Literatürü*, ed. Recep Çelik, İstanbul: Sonçağ Akademi, 2022.
- Râğıb el-İsfahânî, Ebu'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed, *el-Müfredât fi Garibi'l-Kur'an*, Beyrut: Mektebetu Nezâr Mustafa el-Bâz, ts.
- Rûyânî, Ebû Bekr Muhammed b. Hârûn, *Müsned*, nşr. Eymen Ali Ebû Yemânî, Kahire: Müessesetü Kurtuba, 1416/1995.
- Sa'îd b. Mansûr, Ebû Osman Sa'îd b. Mansûr b. Şu'be el-Horâsânî, *Kitâbu's-Sünen*, thk. Habîburrahman el-'Azamî, Hindistan: Dâru's-Selefiyye, 1403/1982.
- Sâlimî, Ebû Muhammed Nûruddîn Abdullah b. Hamîd (Humeyd) b. Sellûm, *Mê'aricu'l-Âmâlî 'Alâ Medârici'l-Kemâlî Bi Nazmi Muhtasari'l-Hisâl*, thk. Muhammed Mahmud İsmail, Uman: Vuzâratu't-Turâsi'l-Kavmî ve's-Sekâfe, 1403-1404/1983-1984.
- Sâmi b. Ubeydullah b. Ahmed, *Merviyâtü Hüseyim b. Beşîr beyne't-Tedlis ve'r-İrsâli'l-Hafî min Hilâlî's-Süneni'l-Erba' ve Müsnedi Ahmed ve'd-Dârimî*, Ümmü'l-Kurâ Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Mekke, 1417/1997.
- Sehârenpûrî, Halîl b. Ahmed b. Mecîd Sehârenpûrî, *Bezlü'l-Mechûd fi Halli Sünen-i Ebi Davûd*, ta'lik. Takıyyuddin en-Nedvî, Hindistan: Merkezu Şeyh Ebî'l-Hasan en-Nedvî li'l-Buhûsi ve'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye, 1427/2006.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-Eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed, *el-Mebsût*, Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1413/1993.

- es-Sindî, Ebu'l-Hasen Nûruddîn Muhammed b. Abdilhâdi et-Tetevî, *Hâşiyetü's-Sindî 'alâ Süneni İbn Mâce / Kifâyetü'l-Hâce fî Şerhi İbn Mâce*, Beyrut: Dâru'l-Cil, ts.
- Sübkî, Mahmûd Muhammed Hattâb, *el-Menbelü'l-'Azbul-Mevrûd*, thk. Emin Mahmud Muhammed Hattâb, Kahire: Matbatu'l-İstikâme, 1351-1353/1932-1934.
- Süyûtî, Ebu'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed, *el-Câmi'u's- Sağîr Min Hadisi'l-Beşiri'n-Nezîr*, thk. Muhammed Ali Beyzun, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1425/2004.
- Süyûtî, Ebu'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed, *Cem'u'l-Cevâmi'*, thk. Muhtâr İbrahim el-Hâic ve dğr., Kahire: el-Ezheru's-Şerif, 1426/2005.
- Süyûtî, Ebu'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed, *Fethu'l-Kebîr fî Zammi'z-Ziyâdeti ile'l-Câmî'i's-Sağîr*, thk. Yûsuf en-Nebhânî, Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 1423/2003.
- Süyûtî, Ebu'l-Fadl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî, *el-İtkan fî Ulûmi'l-Kur'an*, thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim, Kahire: el-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, 1394/1974.
- Süyûtî, Ebu'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed, *Mirkâtü's-Su'ûd ilâ Süneni Ebî Davûd*, Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1433/2012.
- Süyûtî, Ebu'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed, *el-Müzhibir fî Ulumu'l-Lağave Envâ'iba*, thk. Fuad Ali Mansur, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1418/1998.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs, *Müsned*, Düzenleyen: Muhammed Âbid es-Sindî, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1370/1951.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs, *el-Üm*, Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1410/1990.

- Şerîf er-Radî, Ebu'l-Hasen Muhammed b. el-Hüseyn b. Mûsâ b. Muhammed el-Müsevî el-Alevî, *el-Mecâzâtü'n-Nebeviyye (Mecâzâtü'l-Âsârî'n-Nebeviyye)*, nşr. Kerim Seyyid Muhammed Mahmud, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1428/2007.
- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ali b. Muhammed es-San'ânî, *Neylül-Evtâr Şerhu Münteka'l-Abbâr*, thk. Isâ-muddîn es-Sabâbitî, Mısır: Dâru'l-Hadîs, 1413/1993.
- Şinkitî, Muhammed el-Emin b. Muhammed el-Muhtâr b. Abdilkadir el-Cekenî, *Edvâ'u'l-Beyân fî İzâhî'l-Kur'an bi'l-Kur'an*, Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1415/1995.
- Şirâzî, Ebû İshak Cemâlüddîn İbrahim b. Ali b. Yusuf, *el-Mübezzeb fî Fikhi'l-İmâm eş-Şâfi'i*, thk. Muhammed ez-Zühaylî, Dimaşk: Dâru'l-Kalem, 1412/1992.
- Taberânî, Ebu'l-Kasım Süleyman b. Ahmed b. Eyyüb, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, thk. Hamdî b. Abdulmecid es-Selefi, Kahire: Mektebetu İbn Teymiyye, ts.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr, *Câmiu'l-Beyân an Te'vîli Âyi'l-Kuran (Tefsîru't-Taberî)*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir, Beyrut: Müessesetu'r-Risâle, 1420/2000.
- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdi el-Hacri el-Mısri, *Şerhu Me'âni'l-Âsâr*, nşr. Muhammed Zührî en-Neccâr - Muhammed Seyyid Câdelhak, Beyrut: Âlemu'l-Kütub, 1414/1994.
- Tayâlisî, Ebû Dâvûd Süleyman b. Dâvûd b. el-Cârûd, *Müsned*, thk. Muhammed b. Abdulmuhsin et-Türkî, Beyrut: Dâru Hicr, 1419/1999.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa, *İlelüt-Tirmiziyyi'l-Kebîr*, thk. Subhî es-Semerrâi, Ebu'l-Meâti en-Nûrî, Mahmud Muhammed Halil es-Sa'îdî, Beyrut: Âlemu'l-Kütüb - Mektebetu'n-Nehdati'l-Arabiyye, 1409.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa, *Sünen*, haz. Muhammed Fuâd Abdulbâkî, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1413/1992.

- Tuncer, Mustafa, *Kur'an'da Cin ve Şeytan*, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1989.
- Tûsî, Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasen b. Ali, *Kitâbu'l-Hilâf*, thk. Komisyon, Kum: Müessesetu'n-Neşri'l-İslâmi, 1407.
- Ukaylî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Amr b. Musa b. Hammâd, *Kitâbu'd-Duâ'fai'l-Kebir*, thk. Abdulmu'ti Emin Kal'aci, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1404/1984.
- Zehebî, Şemsuddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Mizânü'l-İtidal fî Nakdi'r-Rical*, thk. Ali Muhammed el-Becâvî, Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1382/1963.
- Zehebî, Şemsuddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ*, thk. Şuayp Arnavut ve diğçerleri, Beyrut: Müessesetu'r-Risâle, 1405/1985.
- Zehebî, Şemsuddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Târibu'l-İslâm ve Vefeyâtü'l-Meşâbir ve'l-A'lâm*, thk. Beşşar Avvad Maruf, Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 2003.
- Zehebî, Şemsuddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Tezkiretü'l-Huffâz*, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1419/1998.
- Zemahşerî, Ebu'l-Kasım Carullah Mahmut b. Ömer, *el-Fâik Fi Garibi'l-Hadis*, thk. Ali Muhammed Becâvî, Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim, Lübnan: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Zemahşerî, Ebu'l-Kasım Mahmûd b. Amr b. Ahmed, *el-Keşşâf 'an Hakâiki Gavâmidit-Tenzil*, Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1407/1987.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Bahâdır b. Abdillâh, *el-Burhân fî 'Ulûmi'l-Kur'ân*, nşr. Muhammed Ebu'l-Fazl İbrahim, Kahire: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1376/1957.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Bahâdır b. Abdillâh, *en-Nüket alâ Mukaddimeti İbni's-Salâh*, thk.

Zeynelâbidin b. Muhammed b. Belâferic, Riyad: Edvâu's-Selef, 1419/1998.

Zeyyât, Ahmet Hasan vd., *el-Mu'cemu'l-Vasit*, Kahire: Mektebetu's-Şurûku'd-Duveliyye, 1425/2004.

Yücel, Ahmet, *Hadis Usûlü*, İstanbul: İFAV Yayınları, 2016.

İnternet Kaynakları:

el-Enceri, Muhammed İbnu'l-Ezrâk, “Halku'l-İbl mine's-Şeyâtini Hurafetun”, <https://www.hespress.com/%D8%AE%D9%84%D9%82-%D8%A7%D9%84%D8%A5%D8%A8%D9%84-%D9%85%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D9%8A%D8%A7%D8%B7%D9%8A%D9%86-%D8%AE%D8%B1%D8%A7%D9%81%D8%A9-287338.html>, erişim tarihi: 15.07.2022.

<https://al-maktaba.org/book/31869/19315>. Erişim tarihi: 24.12.2022.

<https://www.youtube.com/watch?v=PIWygTHUyCg>. Erişim tarihi: 23.01.2022.

Fecr Yayınları: 666

KADINLARIN İBADETLERDEKİ
FARKLILIKLARI VE SEBEPLERİ

Dr. Sıtkı BEYDİLLİ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Nisan 2023

ISBN: 978-625-6436-16-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulğani, Hüseyin b. Muhammed Saïd Abdulğani el-Mekkî, *İrşâdü's-sârî ilâ menâsik-i Molla Aliyyi'l-Kârî*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1998.
- Abdulhamid b. Salih b. Abdilkerim el-Ğamidi, "Hidmetü'l-mer'eti zevceha", *Mecelletülhicaz el-Muhakkeme Li'd-Diraseti'l-İslamiyye ve'l-Arabîyye*, sy. 20, Cidde 1438/2017.
- Abdurrezzak, San'anî, Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi' es-San'anî el-Himyer (ö. 211/826-27), *el-Musannef fi'l-hadis*, I-XI, (thk. Habiburrahman A'zami), Beyrut 1403/1983.
- Acar, Halil İbrahim, *İslâm Hukukunda Kadınlara Yönelik Hükümler*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2021.
- _____, "Mehrin İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, sy. 17, Konya Nisan 2011, 368-388.
- _____, "İddet", *DİA*, İstanbul 2000, 21, 466-471.
- _____, "Muhâzât", *DİA*, İstanbul 2006, XXXI, 31-32.
- _____, "Talak", *DİA*, İstanbul 2010, XXXIX, 497-500.
- Ağırman, Cemal, *Kadının Yaratılışı İlgili Rivayetler Bağlamında Yeni Bir Yaklaşım*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2001.
- Ahmed bin Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî (ö. 241/855), *el-Müsned*, I-VI, Çağrı Yayınları, İstanbul 1981.
- Akdemir, Salih, "Tarih Boyunca ve Kur'an-ı Kerim'de Kadın", *İslami Araştırmalar Dergisi*, c. 5, sy. 4, Ankara Ekim 1991, 260-270.
- Âmidî, Seyfuddîn Ali b. Ebî Ali el-Âmidî (ö. 631/1234), *el-İhkâm fi usûli'l-ahkâm*, Dâru'l- Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1983.
- Apaydın, H. Yunus, "İctihad", *DİA*, İstanbul 2000, XXI, 432, 445.
- Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalânî (ö. 852/1449), *Fethu'l-bârî şerhu Sahibi'l- Buhârî*, I-XIII, Dâru'l-Marife, Beyrut 1379.

- Ata, Nurdan Kıyar, *İslam Fıkhdında İbadetlerde Kadınlara Özel Hükümler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2004.
- Atar, Fahrettin, “Muhâlea”, *DİA*, İstanbul 2005, XXX, 399-402.
- _____, “Nikâh”, *DİA*, İstanbul 2007, XXXIII, 114.
- _____, “Sefer”, *DİA*, İstanbul 2009, XXXVI, 294-298.
- Atay, Hüseyin, *Kur’ana Göre Araştırmalar*, I-III, Atay Yayınları, Ankara 1995.
- Ateş, Süleyman, “İslam’ın Kadına Getirdiği Haklar”, *İslami Araştırmalar Dergisi*, c. 5, sy. 4, Ankara Ekim 1991, 320-327.
- Aybakan, Bilal, “Muamelat”, *DİA*, İstanbul 2005, XXX, 318-319.
- Aydın, Mehmet Âkif, “İstihlaf”, *DİA*, İstanbul 2001, XXIII, 337-339.
- _____, “Kadın”, *DİA*, İstanbul 2001, XXIV, 88.
- _____, “Mehir”, *DİA*, Ankara 2003, XXVIII, 389-390.
- Aynî, Ebû Muhammed (Ebü’s-Senâ) Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ b. Ahmed el-Aynî (ö. 855/1451), *Umdetu’l-kâri şerh-i Sahîb-i Buhârî*, I-XXV, Daru İhyai’t-Turasi’l-Arabi, Beyrut, ty.
- Bâbertî, Ekmelüddîn Muhammed b. Mahmûd b. Ahmed el-Bâbertî er-Rûmî el-Mısırî (ö.786/1384), *el-Înâye*, (*Hidâye* ve *Fethu’l Kadir*’le birlikte), I-X, Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, Beyrut 1424/2003.
- Bakan, Tevhit, “Sünnete Göre Kadınların Toplu İbadeti Ya Da Cemaat Namazı”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 30, Erzurum 2008, 41-92.
- Baktır, Mustafa, “İstiska”, *DİA*, İstanbul 2001, XXIII, 381-383.
- Bardakoğlu, Ali, *İslam Işığında Müslümanlığımızla Yüzleşme*, Kuramer Yayınları, İstanbul 2017.
- _____, “Had”, *DİA*, İstanbul 1996, XIV, 547.
- _____, “Hidâne”, *DİA*, İstanbul 1998, XVII, 467.
- _____, “İstihsan”, *DİA*, İstanbul 2001, XXII, 339.
- _____, “Kurban”, *DİA*, Ankara 2002, XXVI, 436-440.
- Bava, Maruf Adem, “Hakikatü’l-hilafi’l-usuliyin fi cereyâni’l-kıyas fi’l-ibâdât ve eseruhu’l-fikhî”, *Ekev Akademi Dergisi*, sy. 57, Erzurum 2013, 347-394
- Bedir, Murteza, “Sünnet”, *DİA*, İstanbul 2010, XXXVIII, 150-153.

- Beraziî, Ebû Saîd Halef b. Ebi'l-Kâsım b. Süleymân el-Ezdî el-Kayrevânî el-Berâziî (ö. 430/1039'dan sonra), *et-Tehzîb fihîsârî'l-müdevvene*, Nşr. Muhammed el-Emîn Veledü Muhammed Salim b. eş-Şeyh, Dubey 1420/1999.
- Beşer, Faruk, Hanımlara *Özel Fetvalar*, I-II, Nûn Yayıncılık, İstanbul 1995.
- _____, “Sebeb-İllet-Hikmet Açısından Kur'an Hükümlerine Bir Bakış”, *Kur'an'ı Anlamada Tarihsellik Sorunu Sempozyumu*, Bayrak Yayınları, İstanbul 2000.
- _____, “Seferilik Açısından Kadınlar”, *Seferilik ve Hükümleri*, İSAV, İstanbul 1997.
- Beyhakî, Ahmed b. Hüseyin Ebu Bekir, *Sünen-i Kübra*, I-X, thk. Muhammed Abdülkadir Atâ, 3. Baskı, Daru'l Kutubu'l İlmiyye, Beyrut 2003.
- Beyzâvî, Nâsürüddin Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî (ö. 685/1286), *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*, I-V, Müesseses Şa'ban, Beyrut, ty.
- _____, *Minhâcû'l-vüsûl fi ma'rifeti 'ilmi'l-uşûl*, Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1409 h.
- Bilmen, Ömer Nasuhi, *Hukuku İslamiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu*, I-VIII, Bilmen Yayınevi, İstanbul, ty.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fi el-Buhârî (ö. 256/870), *el-Câmi'u's-sahih*, I-IX, Metâbi'u's-Şuab, 1378h., ty.
- Canan, İbrahim, *Hadis Ansiklopedisi Kütüb-i Sitte*, I-XVIII, Akçağ Yayınevi, İstanbul, ty.
- Carullah, Musa, *Hatun*, Yayına Hazırlayan, Mehmet Görmez, OTTO Yayınları, Ankara 2014.
- Ceziri, Abdurrahman Ceziri (1882-1941), *Kitabu'l Fıkh ala'l-Mezahibi'l-Erbaa (4 Mezhebe Göre İslam Fıkhı)*, I-VIII, Trc. Mehmet Keskin, Çağrı Yayınları, İstanbul 2005.
- Coşkun, Selçuk, *Bir Eğitimiçi Olarak Hz. Peygamber'in İnsan Anlayışı*, EKEV Yayınları, Erzurum, ty.
- Çakır, Hülya-Baş, Hatice, “Cinsiyetler ve Cinsiyetlerle Özdeşleşen Davranışların Sosyolojik ve Biyolojik Açından Değerlendirilme-

- si”, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, c. 5, sy. 5, Yıl 2018, s. 176-191.
- Cassas, Ahmed b. Ali er-Razi el-Cassas (ö. 370/981) *el-Fusûl fi'l-usûl*, I-IV, Medine, ty.
- Çeker, Orhan, “Halvet”, *DİA*, İstanbul 1997, IV, 384-386.
- Çetintaş, Recep, “İslam Hukukunda Evlenmeden Doğan Haklar Bağlamında Nafaka”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, sy. 24, Konya Ekim 2014, 185-203.
- Dalgın, Nihat, “Özel Günlerinde Kadınların İbadeti”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, sy. 9, Konya 2007, 379-414.
- _____, *Gündemdeki Tartışmalı Dini Konular*, Samsun 2003.
- Davudoğlu, Ahmed, *Sahih-i Müslim Tercemesi ve Şerhi*, I-XI, Sönmez Neşriyat, İstanbul 1977.
- Desûki, Ebu Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Arâfe ed-Desûki (1230/1815), *Hâşiye ale's-şerhi'l-kebir*, I-VI, Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1432/2011.
- Dikmen, Mehmed, *İslamda Kadın Hakları*, Yeni Asya Yayınları, İstanbul 1981.
- Doğan, Lütfi, *Toplumun Temelini Sarsan Belli Başlı Problemler*, DİB Yayınları, Ankara 1991.
- Döndüren, Hamdi, *Delilleriyle Aile İlmihali*, Altınoluk Yayınları, İstanbul 1995.
- _____, *Delilleriyle İslâm İlmihali*, İstanbul 1991.
- _____, “Îlâ”, *DİA*, İstanbul 2000, XXII, 61-62.
- Dönmez, İbrahim Kâfi, “İslam Hukukunda İctihat ve İctihat Metodları”, *Avrupa İslam Üniversitesi İslam Araştırmaları*, Yıl I, sy. I, Şubat 2008.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî (ö. 275/889), *Sünen-i Ebu Davud Terceme ve Şerhi*, I-XVII, Trc. Necati Yeniçel, Hüseyin Kayapınar, Şamil Yayınevi, İstanbul 1987.
- Ebu Nasr Muhammed b. Abdullah el-İmam, *el-İhtilâtu aslu's-serr fi dîmâri'l-ümemi ve'l-eser*, Dâru'l-Asr, San'a, Yemen 1430/2009.
- _____, *el-Ahtâu'l-müteaddide fi hacci'l-mer'eti'l-müteberrice*, Darü'l-İmami'l-Ahmed, Kahire 1427/2006.

- Ebu Zehra, Muhammed, *el-Ahvalu'ş-Şahsiyye*, Daru'l-Fikri'l-Arabi, 1369/1950, yy.
- Erbay, Celal, "Nafaka", *DİA*, Ankara 2006, XXXII, 282.
- Erdem, Suat, "İslam Hukukunda Seferiliğin Ölçütü", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, sy. 18, Konya 2011, 111-128.
- Erkal, Mehmet, "Zekât", *DİA*, İstanbul 2013, XXXIV, 197-206.
- Ertürk, Mustafa, "Haber-i vâhid", *DİA*, İstanbul 1996, XIV, 349.
- Esmendî, Muhammed b. Abdülhamid, *Bezlü'n-nazar fi usuli'l-fıkħ*, (nşr. M. Zeki Abdülber), Kahire 1992.
- Fayda, Mustafa, "Mübâhele", *DİA*, İstanbul 2006, XXXI, 225.
- Fayiz Abdülfettah Ebu Umeyr, Muhammed Abdurrahman Tavalibe, "Hadîsu Ümm-ü Varaka fi imâmeti'l-mer'eti es-salâte", *Mecelletü Câmîati'ş-Şârîka li'l-Ulûmi'ş-Şer'iyyeti ve'l-Kânuniyye*, c. 5, sy. 3, yy., 1429/2008.
- Fidan, Hafsa, *Değişen Dünyada Kadın*, DİB Yayınları, Ankara 2011.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed el-Gazzâlî et-Tûsî (ö. 505/1111), *İhyâu 'Ulûmi'd-Din*, I-IV, Çev. Ahmed Serdaroğlu, Bedir Yayınevi, İstanbul 1987.
- Güleç, Hasan, "Sütre", *DİA*, İstanbul 2010, XXXVIII, 180-181.
- Güler, İlhami, "Kur'an'da Kadın-Erkek Eşitsizliğinin Temelleri", *İslami Araştırmalar Dergisi*, c. 5, sy. 4, Ankara Ekim 1991, 310-319.
- Gültekin, Mücahit, *Bilimsel Araştırmalarda Kadın-Erkek Farklılıkları*, Aile Akademisi Derneği, Bursa Nisan 2014.
- Günay, Hacı Mehmet, "Nüşuz", *DİA*, İstanbul 2007, XXXIII, 303-304.
- Hamidullah, Muhammed, *İslâm'a Giriş*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2010.
- Harman, Ömer Faruk, "Havvâ", *DİA*, İstanbul 1997, XVI, 544.
- Hatemi, Hüseyin, "Modern Mahrem" ve İslâm'ın Kadına Bakışı", *İslami Araştırmalar Dergisi*, c. 5, sy. 4, Ankara Ekim 1991, 328-331.
- Hatipoğlu, Haydar, *Sünen-i İbni Mâce Tercemesi ve Şerhi*, I-X, Kahraman Yayınları, İstanbul 1982.
- Heyet, *Fetâvâyi Hindîyye*, I-XVI, Çev. Mustafa Efe, Akçağ Yayınları, Ankara, ty.

- Heyet, *İlmihal*, I-II, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2000.
- Hökekleli, Hayati, "Fıtrat", *DİA*, İstanbul 1996, XIII, 47-48.
- İbn-i Âbidîn, Ahmed b. Abdilganî b. Ömer ed-Dımaşkî (ö. 1307/1889), *Reddü'l-Muhtar Ale'd-Dürri'l-Muhtar*, I-XII, Çev. Ahmed Davudoğlu, Şamil Yayınları, İstanbul 1982.
- İbn Dakîk, Takiyyuddin Ebu'l-Feth Muhammed b. Ali b. Vehb b. Mutî' el-Kûsî (ö. 702/1302), *İhkâmu'l-ahkâm şerhu umdeti'l-ahkâm*, Thk. Mustafa Şeyh Mustafa ve Muddesir Sündüs, Müessesetü'r-Risale, 1. Baskı, 1426h./ 2005m., yy.
- İbnü'l-Esîr, Ebû's-Seâdât Mecdüddîn el-Mübârek b. Esîrüddîn Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî (ö. 606/1210), *en-Nihâye fî garibi'l-hadis ve'l-eser*, I-V, thk. Ahmed ez-Zâvi, Mahmud Muhammed et-Tinâhi, Dâru'l-İhyâit't-Turâsi'l-Arabi, Beyrut, ty.
- İbnü'l-Hümâm, Kemâluddin Muhammed b. Abdulvâhid b. Abdulhamid b. Mes'ûd, İbnü'l-Hümam es-Sivâsî el-İskenderî (ö. 861/1457), *Fethu'l-kadir*, I-X, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1424/2003.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dımaşkî eş-Şâfiî (ö. 774/1373), *Tefsîrü'l-Kur'âni'l-'azîm*, I-IV, Daru'l-Marife, Beyrut 1979.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvaffakuddin Abdullah b. Ahmed b. Muhammed b. Kudâme el-Cemmâilî el-Makdisî (541-620/1147-1223), *el-Muğni*, I-XV, Dâru Âlemi'l-Kütüb, Riyad 1417/1997.
- _____, *el-Kâfi fî fikhî'l-imâmi'l-mübeccel Ahmed b. Hanbel*, I-VI, Thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî, Hecr, ty.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid Mâce el-Kazvîni (ö. 273/887), *Sünen-i İbn Mâce*, I-II, Daru İhya'l-Kutubu'l-Arabiyye, ty.
- İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Cemaluddin Muhammed b. Mükerrerem (ö.711/1311), *Lisanu'l-Arab*, I-IX, Beyrut 1414/1994.

- İbn Rüşd, Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Muhammed el-Kurtubî (ö. 595/1198), *Bidâyetü'l-müctehid ve nihâyetü'l-muktesid*, I-II, Beyrut 1992.
- İnce, İrfan, "Ridde", *DİA*, XXXV, İstanbul 2008, 88-89.
- İşcan, M. Zeki, "Bazı İslam Modernistlerine Göre Kadın Hakları Konusunda Kısmi Bir Değerlendirme", *Ekev Akademi Dergisi*, c. 3, sy. 1 (Bahar 2001), 37-63.
- Kahraman, Abdullah, *İslam'da İbadetlerin Değişmezliği*, Akademi Yayıncılık, İstanbul 2002.
- _____, "Klasik Fıkıh Doktrininde Kadının Namazda İmamlık Yapma Hakkı", *Marife*, Yıl 8, sy. 1, Bahar 2008, 167-188.
- Karafî, Şihabüddin Ahmed b. İdris el-Karafî (ö. 684h. 1285m.), *ez-Zahire fi'l-fıkh*, I-XIV, Dâru'l-Arabî'l-İslamî, Beyrut 1994.
- Karagöz, İsmail, "Cemaatle Namaz Kılmanın Hükümü ve Önemi", *Diyanet Aylık Dergi*, Ocak 2009, 38-41.
- Karagöz, İsmail-Keskin, Mehmet-Altuntaş, Halil, *Hac İlmihali*, DİB Yayınları, Ankara 2008.
- Karaman, Hayreddin, *Ana Hatlarıyla İslam Hukuku*, I-III, Ensar Neşriyat, İstanbul 2014.
- Karaman, Hayreddin-Çağrı, Mustafa-Dönmez, İbrahim Kâfi-Gümüş, Sadrettin, *Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*, I-V, DİB Yayınları, Ankara 2006.
- Kardavî, Yusuf, *İbadet*, Çev. Hüsamettin Cemal, Pınar Matbaası, Trabzon 1986.
- Karlı, İbrahim Hilmi, "Kadın-Erkek Eşitliği Bağlamında Tefsirlere Eleştirel Bir Yaklaşım", *Kur'an ve Kadın Sempozyumu*, TDV Yayınları, Ankara 2013.
- Kâsânî, Alâuddin Ebubekr b. Mes'ûd b. Ahmed el-Kâsânî (ö. 587/1191), *Bedâiu's-sanâi' fi tertibi's-serâi'*, I-VII, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1406/1986.
- Kavuncu, Mualla, "Doğu Kültürlerinde ve Eski Türk Kültüründe Kadın", *Kur'an ve Kadın Sempozyumu*, TDV Yayınları, Ankara 2013.
- Kaya, Eyyüp Said, "Zâhirü'r-rivâye", *DİA*, İstanbul 2013, XXXIV, 101.
- Koca, Ferhat, "İbadet", *DİA*, İstanbul 1999, XIX, 240-274.

- Koç, Hürmüz-Yüksel, Oğuzhan, “Kadınlarda Fiziksel ve Fizyolojik Performansın Değerlendirilmesi”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sy. 9, Yıl 2003, 239-250.
- Koçak, Zeki, “İddet Bekleyen ve Yanında Mahremi Olmayan Kadınların Sefere Çıkması ve Hacca Gitmesi”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 39, Erzurum 2013, 77-132.
- Köse, Saffet, *Genetiğiyle Oynanmış Kavramlar ve Aile Medeniyetinin Sonu*, Mehir Vakfı, Konya 2016.
- _____, *Günümüz Fıkıh Problemleri Ortaya Çıkış Sebepleri ve Çözüm Yolları*, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, ty.
- Köse, Ümmühan, *İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerinde Görev Yapan Kadın Akademisyenlerin İslami Feminizme Yaklaşımları (Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon 2020.
- Kumaş, Ali, “Hacda Karşılaşılan Bir Problem: Müzdelife Vakfesinin Zamanlaması”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, c. 9, sy. 42, Şubat 2016, 1878-1890.
- _____, “Kadının İddet Bekleme Yeri ve İddet Esnasında Evden Çıkmasının Hükmü”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, sy. 27, 2016, s. 457-478.
- Kurtubî, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Kurtubî (h.671/m.1273), *el-Câmiu li Abkâmi'l-Kur'ân*, I-XX, Çev. M. Beşir Eryarsoy, Buruç Yayınları, İstanbul 2015.
- Kutub, Muhammed, *İslam'ın Etrafındaki Şüpheler*, I.I.F.S.O, 1981.
- _____, *İslam'a Göre İnsan Psikolojisi*, Çev. Akif Nuri, Hicret Yayınları, tyy.
- Küçük, Abdurrahman, “İbadet”, *DİA*, İstanbul 1999, XIX, 235-240.
- Küçükkaşçı, Mustafa Sabri, “İmam”, *DİA*, İstanbul 2000, XXII, 178.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî (ö. 179/795), *el-Muvatta'*, I-II, Dâru İhyai'l-Kütübi'l-Arabiyye, tyy.
- Mâverdi, Ebü'l-Hasan Ali b. Muhamed b. Habîb (ö.450/1058), *el-Hâvi'l-kebir*, I-XVIII, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1994.

- Merğînânî, Ebu'l-Hasan Burhânuddîn Ali b. Ebûbekr b. Abdülcelil el-Ferğânî el-Merğînânî er-Riştânî (ö. 593/1197), *el-Hidâye (Fethu'l-Kadir*'le birlikte), I-X, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1424/2003.
- Mevsilî, Ebü'l-Fazl Mecdüddîn Abdullâh b. Mahmûd b. Mevdûd el-Mevsilî (ö.683/1284), *el-İhtiyâr li-ta'lîlî'l-muhtâr*, I-V, Ta'lik, Mahmud Ebû Dakîka, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, İstanbul 1370/1951.
- Mevsuatü'l-Fikhiyye, Vezaratü'l-Evkâf ve's-Şuunü'l İslamiyye, Kuveyt 2006.
- Meydânî, Abdulğani el-Meydânî (ö.1280/1881), *el-Lübab fî şerhi'l kitâb*, I-III, Ta'lik: Abdurrezzak Mehdi, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut 1418/1998.
- Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri, *Üreme Sistemi*, Ankara, ty.
- Muhammed Manzur İlahî, *el-Kıyas fî'l-ibâdât*, Riyad 1420 h.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî (ö. 261/875), *el-Câmi' u's-sahîb*, Trc. Ahmed Davudoğlu, *Sahib-i Müslim Tercemesi ve Şerhi*, I-XI, Sönmez Neşriyat, İstanbul 1977.
- Naim, Ahmed-Miras, Kâmil, *Sahib-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, I-XII, DİB Yayınları, Ankara 1984.
- Namlı, Abdullah, "İbadetler ve Allah'ın Çeşitlendirilmiş Sevaplandırma Şekilleri", *Tekirdağ İlahiyat Dergisi*, 4(2), Aralık 2018, 565-598.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî en-Nesâî (ö. 303/915), *Sünen-i Nesâî*, I-IX, 2. Baskı, Mektebü'l Matbuatu'l İslamiyye, Halep 1986.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât Hâfîzüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd en-Nesefî (ö. 710/1310), *Tefsîru'n-Nesefî*, I-IV, Dâru Kahraman Li'n-Neşri ve't-Tevzî', İstanbul 1984.
- Neval İyd, *Hukuku'l-mer'eti fi davi's-sünneti'n-nebeviyye*, y.y., 1427 h.
- Nevevî, Ebû Zekerriyya Yahya b. Şeref (ö. 676/1277), *el-Mecmû şerhu'l-mühazzeb maa tekmileti'-Subki ve'l-mutîi*, I-XX, Daru'l-Fikir, Cidde, ty.
- _____, *el-Minhâc fî şerhi Sahîhi Müslim b. Haccâc*, Dâru İhyai't-Turâsî'l-Arabî, I-XVIII, 2. Baskı, Beyrut 1392h.

- Nursi, Bediüzzaman Said, *İşârâtü'l-İ'caz*, trc. Abdülmecid Nursî, Sözler Yayınevi, İstanbul 1978.
- _____, *Lem'alar*, İstanbul 1978.
- _____, *Mektubat*, Sözler Yayınevi, İstanbul 1977.
- _____, *Sözler*, Sözler Yayınevi, İstanbul 1977.
- Onar, Vedat, *Temel Anatomi ve Histoloji Bilgisi*, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, tyy.
- Öğüt, Salim, "İztuba", *DİA*, İstanbul 1999, XIX, 224-225.
- _____, "İhram", *DİA*, İstanbul 2000, XXI, 539-542.
- _____, "İhsar", *DİA*, İstanbul 2000, XXI, 548-549.
- _____, "Mahrem", *DİA*, Ankara 2003, XXVII, 388-389.
- _____, "Tavaf", *DİA*, İstanbul 2011, XXXX, 178-180.
- _____, "Sa'y", *DİA*, İstanbul 2009, XXXVI, 206-207.
- Özkan, Mehmet, "Şer'î Hükümlerin Ta'lili ve İbadetlerde İctihat Me-selesi Üzerine", *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, sy. 5, Ekim 2012-Mart 2013, 55-75.
- Özkay, Mümine, *Feminizmin İslam Hukuku Açısından Değerlendirmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2019.
- Öztürk, Yaşar Nuri, *Kur'an'daki İslam*, Yeni Boyut Yayınları, İstanbul 2000.
- Ali İhsan Pala, *İslâm Hukuk Metodolojisinde Emir ve Yasakların Yoru-mu*, Fecr Yayınları, Ankara 2009.
- _____, *İslam Hukukunda İhtiyat İlkesi*, Ankara 2009.
- Paçacı, Mehmet, "Kur'an ve Tarihsellik Tartışması", *Kur'an'ı Anlama-da Tarihsellik Sorunu Sempozyumu*, Bayrak Yayınları, İstanbul 2000.
- Râğîb İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râğîb el-İsfahânî (ö. V./XI. yüzyılın ilk çeyreği), *el-Mufredat fi garibi'l-Kur'an*, thk. Muhammed Seyyid Geylani, Daru'l-Marife, Beyrut, ty.
- Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî (ö. 606/1210), *Tefîr-i Kebîr Mefâtihu'l-Gayb*, I-XXIII, Çev. Suat Yıldırım, Lütfullah Cebeci, Sadık Kılıç, C. Sadık Doğru, Akçağ Yayınları, Ankara 1988.

- Reşid Rıza (Muhammed) (1865-1935), *Hukuku'n-nisa fi'l-İslâm*, el-Mektebu'l-İslâmî, Beyrut 1404/1984.
- Sahnûn, Ebû Said Abdüsselâm b. Said b. Habîb et-Tenûhî (ö. 240/854), *el-Müdevenetü'l-kübrâ*, I-IV, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1415/1994.
- Salih b. Muhammed Hasan, "Menâsikü'l-Mer'e", *Mecelletü Câmîati'l-İmam Muhammed b. Suûd el-İslâmiyye*, 1413h, yy.,
- Savaş, Rıza, "Câhiliye Devrinde Kadın Algısı", *Kur'ân ve Kadın Sempozyumu*, TDV Yayınları, Ankara 2013.
- Selim Avva, "el-Mer'etü ve'l-amelü'l-âm min menzûrin İslâmiyyin", *Merkezü'l-Mısri li Hukûki'l-Mer'e*, Kahire, ty.
- Semir b. Emir ez-Züheyri, *Evdabu'l-beyan fi hükmi seferi'n-nisvan*, Kahire 1411.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-Eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed es-Serahsî (ö. 483/1090?), *el-Mebsût*, I-XXXI, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1409/1989.
- _____, *Usûlu's-Serahsî*, Thk. Ebu'l-Vefâ el-Efgânî, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, ty.
- Sezgin, Sevil, *Türkiye'de Feminist Söylem ve İslami Feminizm* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon 2014.
- Şinanoğlu, Mustafa, "İman", *DİA*, İstanbul 2000, XXII, 212-214.
- Sifil, Ebubekir, "Ka'de", *DİA*, İstanbul 2001, XXIV, 55.
- Suad İbrahim Salih, *Abkâm-u ibâdâti'l-mer'eti fi ş-şer'iati'l-İslamiyyeti*, Daru'z-Ziya, Kahire, 3. Baskı, 1414/1993.
- Suruç, Salih, *Kâinatın Efendisi Peygamberimizin Hayatı*, Yeni Asya Yayınları, I-II, İstanbul 1981.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs eş-Şâfiî (ö.204/820), *el-Ümm*, I-VIII, Daru'l-Marife, Beyrut 1990.
- Şahin, M. Süreyya, "Cennet", *DİA*, İstanbul 1993, VII, 374-376.
- Şahin, Osman, "Cuma Namazı Mükellefiyeti", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, sy. 25, Konya Nisan 2015, 419-451.
- Şa'rânî, Ebû'l-Mevâhib (Ebû Abdirrahmân) Abdülvehhâb b. Ahmed b. Alî eş-Şa'rânî el-Mısri (ö. 973/1565), *Mizânu'l-kübra*, I-II, tsh.

- ve thc., Şeyh Abdolvâris Muhammed Ali, *Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye*, Beyrut 1998.
- Şâtıbî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Mûsâ b. Muhammed el-Lahmî eş-Şâtıbî el-Gırnâtî (ö. 790/1388), *el-Muvâfakât fi usûli's-şeria*, I-II, Beyrut, ty.
- Şener, Mehmet, "Avret", *DİA*, İstanbul 1991, IV, 125-126.
- _____, "İtikâf", *DİA*, İstanbul 2001, XXIII, 457-459.
- Şîrâzî, Ebû İshâk Cemâlüddîn İbrâhîm b. Ali b. Yûsuf eş-Şîrâzî (ö. 476/1083), *Mühezzeb fi fıkhi'l-İmâm eş-Şâfi'i*, thk. Şeyh Adil Ahmed Abdulmevcud, Şeyh Ali Muhammed Avaz, *Dâru'l-Marife*, Beyrut 2003.
- Şîrbînî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed el-Hatîb eş-Şîrbînî el-Kâhîrî (ö. 977/1570), *Delilleriyle Büyük Şafî Fıkhi, Muğni'l-Muhtâc*, I-XIV, Çev. Soner Duman, Miraç Yayınları, İstanbul 2000.
- Şürunbilâlî ve Ebû'l Zeyd el-Şîblî, *el Miftah şerh-i Nur-ül İzah, Nurul İzah ve Tercümesi*, trc. Abdullah Aydın, Çelik Yayınevi, İstanbul 2015.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-Taberî el-Bağdâdî (ö. 310/923), *Taberi Tefsiri*, I-IX, Çev. Hasan Karakaya, Hisar Yayınları, İstanbul 2013.
- Tarhan, Nevzat, *Kadın Psikolojisi*, Nesil Yayınları, İstanbul 2016.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî (ö. 279/892), *Sünen-i Tirmizî*, I-V, 2. Baskı, Şirketü Mektebetü ve Matbaatü Mustafa el-Bayî, Mısır 1975.
- Topal, Şevket-Keskin, Zahide, "Uygulama ve Delilleri Açısından Dört Mezhebe Göre Namazda Ellerin Durumu", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, s. 28, Konya Ekim 2016, 391-415.
- Topaloğlu, Bekir, *İslam'da Kadın*, Ensar Yayınları, İstanbul 2013.
- _____, "Cehennem", *DİA*, İstanbul 1993, VII, 227-233.
- _____, "Cennet", *DİA*, İstanbul 1993, VII, 377-386.
- Tuksal, Hidâyet Şefkatli, *Kadın Karşısı Söylemin İslam Geleneğindeki İz düşümleri*, Kitâbiyât, Ankara 2000.
- Uludağ, Süleyman, *İslam'da Emir ve Yasakların Hikmeti*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2001.

- _____, “Amel”, *DİA*, İstanbul 1991, III, 13-16.
- Ünal, Asife, “Yahudilik’te Kadın Algısı”, *Kur’ân ve Kadın Sempozyumu*, TDV Yayınları, Ankara 2013.
- Vahidüddin Han, *el-Mer’etü beyne şeriatî'l-İslâm ve'l-hadaratî'l-Ğarbiyye*, (Arapçaya Çeviren: Seyyid Reis Ahmed en-Nedvî), Kahire 1994.
- Vakkasoğlu, Vehbi, *99 Aydın Konuştu Din Gerçeği*, Cihan Yayınları, İstanbul 1984.
- Yaman, Ahmet, “Zihar”, *DİA*, İstanbul 2013, XXXIV, 378-390.
- Yaran, Rahmi, “Kefâret”, *DİA*, Ankara 2002, XXV, 179-182.
- Yaşaroğlu, Kâmil, “Küsûf”, *DİA*, Ankara 2002, XXVI, 576-577.
- _____, “Namaz”, *DİA*, İstanbul 2006, XXXII, 350-357.
- Yavuz, Yunus Vehbi, “Hayız”, *DİA*, İstanbul 1998, XVII, 51-53.
- Yaylalı, Davut, *İbadet Kavramı ve Mükellefiyet*, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, ty.
- _____, “İslâm Hukukunda Kazâî-Diyânî Hüküm Ayırımı”, *Dinî Araştırmalar*, c. 5, 2003.
- _____, “Seferilik Hükümleri”, *Seferilik ve Hükümleri*, İSAV, İstanbul 1997
- Yazır, Elmalılı M. Hamdi, *Hak Dini Kur’an Dili*, I-X, Sadeleştirilenler: İsmail Karaçam, Emin Işık, Nusrettin Bolelli, Abdullah Yücel, Azim Dağıtım, İstanbul, ty.
- Yeni Türk Ansiklopedisi*, I-XII, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1985.
- Yılmaz, Fatih Mehmet, “Namaz Kılanın Önünden Çeşitli Varlıkların Geçmesine Dair Rivayetlerin Sened ve Metin Yönünden Değerlendirilmesi”, *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, c. 10, sy. 4, Aralık 2018, 1416-1454.
- Zerkeşi, Bedruddin Muhammed b. Bahâdır ez-Zerkeşi (ö. 794/1392), *el-Babru'l-muhit, Vezâretu'l-Evkâf ve's-Şu'ûni'l-İslâmiyye*, Kuveyt 1992.
- Zeydan, Abdülkerim Zeydan, *el-Mufassal fi abkâmi'l-mer'eti*, I-XI, Müessesetü'r-Risale, Beyrut 1993.
- _____, *el-Veciz fi usuli'l-fikh*, Mektebetü'l-İslami, İstanbul 1979.

Zeynü'd-din Ahmed b. Ahmed b. Abdi'l-Latîfî'z-Zebidî, *Sahîb-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, I-XII, trc. Kâmil Miras-Ahmed Naim, DİB Yayınları, Ankara 1984.

Zuhaylî, Vehbe Zuhaylî, *İslâm Fıkıhı Ansiklopedisi*, I-X, Mütercimler: Ahmet Efe, Beşir Eryarsoy, H. Fehmi Ulus, Abdülhalim Ural, Yunus Vehbi Yavuz, Nurettin Yıldız, Risale Yayınları, İstanbul 1990.

Elektronik Kaynaklar:

<http://www.hayrettinkaraman.net/yazi/hayat2/0076.htm>. (Erişim Tarihi: 09.11.2020).

<http://www.hayrettinkaraman.net/yazi/hayat2/0048.htm>, (Erişim Tarihi: 07.07.2020).

<http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.48718> (Erişim Tarihi: 04.04.2021).

<https://www.mesafesorgulama.com/mekke-suudi-arabistan-ile-kufey-irak-arasi-kac-kilometre.html>. (Erişim Tarihi: 04.04.2021).

<https://www.acibademhayat.com/kadin-erkek-kalbi-ve-beyni-arasindaki-farklar>. (Erişim Tarihi: 07.10.2020).

<https://tip.sbu.edu.tr/Akademik/TibbiFizyolojiAnabilimDali> (Erişim Tarihi: 07.10.2020).

<https://fetva.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/256/kadinlar-erkeklere-namaz-kildirabilir-mi>- (Erişim Tarihi: 07.07.2020).

<https://sorularlailamiyet.com/kaynak/ibadetin-ferd-ve-cemiyete-sagladigi-faydalar-nelerdir>. (Erişim Tarihi: 05.05.2020)

Fecr Yayınları: 667

AHKÂM ÂYETLERİNİN SÜNNÎ VE ŞİÎ YORUMU
-Cessâs ve Tûsî Örneği-

Dr. Tuğba YILDIRIM

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Nisan 2023

ISBN: 978-625-6436-14-5

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- Acar, Halil İbrahim. "Seferilikte Mesafe ve Zaman Kriteri ile İlgili Değerlendirmeler". *Turkish Studies* 12/20 (Eylül 2017), 37-52. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12218>.
- Âga Büzürg-i Tahrânî, Muhammed Muhsin b. Ali b. Muhammed Rıza. "Hayatü'ş-şeyh et-Tûsî". *et-Tibyân fî tefsiri'l-Kur'an*. mlf. Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasen b. Ali et-Tûsî. Beyrut: Müessesetü'l-A'lemî, 1434/2013.
- Âga Büzürg-i Tahrânî, Muhammed Muhsin b. Ali b. Muhammed Rıza. "Hayatü'ş-şeyh et-Tûsî". *el-Fibrîst*. mlf. Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasen b. Ali et-Tûsî. Necef: Matbaatü'l-Haydariyye, 2. Basım, 1380/1961.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsned*. thk. Şuayb el-Arnaût, Adil Mürşid. 50 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1. Basım, 1421/2001.
- Ahmed Emîn, İbrahim et-Tabbâh. *Zubrû'l-İslâm*. 4 Cilt. Kahire: Müessesetü Hindâvî, 2013.
- Alûsî, Ebû's-Senâ Şihâbüddin Mahmud b. Abdillâh el-. *Râbu'l-me'ânî fî tefsiri'l-Kur'ânî'l-'azîm ve's-seb'îl-mesânî*. thk. Ali Abdilbârî. 16 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1415.
- Apaydın, Hacı Yunus. "Haber-i vâhid". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/355-363. TDV Yayınları, 1996.
- Apaydın, Hacı Yunus. "Kerhî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/285-287. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- Aydın, Mehmet. "Faraklî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/165-166. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Aygün, Abdullah. "Tefsirlerin Rivayet ve Dirayet Ayrımının Sorunları". *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/8 (2015), 140-160.
- Bardakoğlu, Ali. "Ferâiz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/362-363. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Begavî, Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ el-. *Şerhu's-sünne*. thk. Şuayb el-

- Arnaût, Muhammed Züheyr eş-Şaviş. 15 Cilt. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 2. Basım, 1403/1983.
- Beyhakî, Ahmed b. Hüseyin el-. *Şuabü'l-Îmân*. thk. Abdülalî Abdülhamid Hâmid. 14 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1. Basım, 1423/2003.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyin b. Ali el-. *Abkâmü'l-Kur'an li's-Şâfiî*. thk. Abdülganî Abdülhâlik. 2 Cilt. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 2. Basım, 1414/1994.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyin b. Ali el-. *es-Sünenü'l-kübrâ*. thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 3. Basım, 1424/2003.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyin b. Ali el-. *es-Sünenü's-sagîr*. thk. Abdülmü'tî Emîn Kal'acî. 4 Cilt. Pakistan: Câmîatü'd-Dirâsâtî'l-İslâmiyye, 1. Basım, 1410/1989.
- Bezzâvî, Abdullah b. Ömer el-. *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*. thk. Muhammed Abdurrahman. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, 1418.
- Bezzâr, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhâlik el-. *el-Babrü'z-zehbâr*. thk. Adil b. Sa'd vd. 18 Cilt. Medine: Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, 1. Basım, 1988/2009.
- Boynukalın, Mehmet. "Umre". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/150-153. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Böyük, İsmail. *Fıkıh Mezheplerinin Teyemmüm ve Cebire Meselelerine Dair Görüşleri*. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Böyük, Yusuf. "Fe' Edatının Arap Dilindeki Fonksiyonu". *Kabramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26 (Aralık 2015), 247-278.
- Buğda, Sadrettin. "Fıkıh Usûlü Disiplininde Âhâd Haberinin Bilgi ve Delil Değeri". *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 8/1 (Ocak 2022), 348-373.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail b. İbrahim el-. *el-Câmi'u's-sabîh*. thk. Muhammed Zuheyr en-Nâsir. 9 Cilt. Beyrut: Dâru Tavki'n-Necât, 1. Basım, 1422.

- Butur, Ali. *Cessas ve Kâdi Abdulcebbar'ın Kıyas Anlayışlarının Karşılaştırılması*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Tarihi*. Ankara: Fecr Yayınları, 8. Basım, 2017.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Ali er-Râzî el-. *Abkâmül-Kur'an*. thk. Abdüsselâm Muhammed Ali Şahin. 3 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 5. Basım, 1441/2020.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Ali er-Râzî el-. *el-Fusûl fi'l-usûl*. thk. Uceyl Câsim en-Neşemî. 4 Cilt. Küveyt: Vezâretü'l-Evkâf ve's-Şuûnü'l-İslâmiyye, 2. Basım, 1414/1994.
- Çakan, İsmail Lütfi. "el-Âsâr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/460. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Çeker, Orhan. "İslam Hukukunda Süt Akrahlığı". *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi* 34 (Ekim 2019), 341-358.
- Çelik, Taha. "Korku Namazı ile İlgili Rivayetlerin Değerlendirilmesi". *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi* 38 (Ekim 2021), 209-234.
- Dârekutnî, Ebü'l-Hasen Ali b. Ömer b. Ahmed ed-. *Sünen-i Dârekutnî*. thk. Şuayb el-Arnaût vd. 5 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1424/2004.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahman et-Temimî ed-. *Sünen-i Dârimî*. 4 Cilt. Dârü'l-Muğnî, 1412/2000.
- Dâvûdî, Muhammed b. Ali. *Tabakâtü'l-müfessirin*. 2 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Demir, Recep. *Kur'an'ın Şii Yorumu (Ebû Ca'fer et-Tûsi Örneği)*. Samsun: Üniversite Yayınları, 1. Basım, 2016.
- Demirci, Muhsin. "Tefsir İlim midir? Değil midir?" *Tartışmalı İlmî İbtisas Toplantısı*. ed. Murat Sülün. 108-116. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2011.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Tarihi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 8. Basım, 2010.

- Dihlevî, Ebû Abdilaziz Kutbüddin Şah Veliyyullah ed-. *el-Fevzü'l-kebir fi usûli't-tefsîr*. çev. Süleyman el-Hüseynî en-Nedvî. Kahire: Darü's-Sahve, 2. Basım, 1407/1986.
- Dölek, Adem. "Sekaleyn Hadisi ve Değerlendirilmesi". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 4/3 (Aralık 2004), 145-168. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3343509>.
- Dönmez, İbrahim Kâfi. "Müt'a". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/174-180. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. el-Eş'as b. İshak es-Sicistânî. *Sünen-i Ebî Dâvûd*. thk. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid. 4 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye, ts.
- Erdoğan, Mehmet. *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ensar Yayınları, 3. Basım, 2010.
- Ergen, Muhammed Fatih. "Fakihlerin Abdestin Farzlarını Arap Dili ile İstidlâleri: Mâide 5/6 Özelinde". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 46 (Haziran 2021), 26-38.
- Erkal, Mehmet. "Cizye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/42-45. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Fettâh, İrfan Abdülhamid. "Cebriyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/205-208. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Firûzâbâdî, Ebü't-Tâhir Mecdüddin Muhammed el-. *el-Kâmûsü'l-muhîd*. Beyrut-Lübnan: Dârü'l-Ma'rife, 1430/2009.
- Gınbıroğlu, Mustafa. *İslam Hukuk Metodolojisinde Âhâd Haber ve Cessâs'ın Âhâd Habere Yaklaşımı*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Goldziher, Ignaz. *İslam Tefsir Ekolleri*. çev. Mustafa İslamoğlu. İstanbul: Denge Yayınları, 1997.
- Görgülü, Hasan Ali. "Kur'an'ın Kadının Evlenmesine Bakışı ve İslam Hukukçularının Konu Hakkındaki Görüşleri". *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 30/30 (Temmuz 2010), 37-73.
- Güngör, Mevlüt. *Cassâs ve Ahkâmü'l-Kur'an'ı*. Ankara: Elif Matbaası, 1989.

- Güngör, Mevlüt. *Cassâs ve Fıkhi Tefsiri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Doktora Tezi, 1981.
- Güngör, Mevlüt. "Cessâs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/427-428. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Habibov, Aslan. "İmâmiyye Şîası'nın Tefsir Tarihi ve Günümüze Ulaşan En Eski Şii Tefsirler". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1 (Haziran 2008), 207-251.
- Hâkim en-Nisâbüri, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-. *el-Müstedrek 'ale's-Sahibayn*. thk. Mustafa Abdülkadir Ata. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1411/1990.
- Haliloviç, Safvet Mustafa. *el-İmam Ebû Bekr er-Râzî el-Cessâs ve menbecuhu fi't-tefsir*. Kahire: Dârü's-Selâm, 2. Basım, 1429/2008.
- Haraşî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Ali el-. *Şerhu Muhtasar Halil*. 8 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 2. Basım, 1317.
- Hatib el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali b. Sâbit. *Târihu Bağdâd*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. 16 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1422/2002.
- Hâzin, Ali b. Muhammed el-. *Lübâbü't-te'vil fi me'âni't-tenzil*. thk. Muhammed Ali Şahin. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1415.
- Hudayyar, Ca'fer. *eş-Şeyhu't-Tûsi müfessiran*. Kum: Mektebetü'l-İlâmi'l-İslâmî, 1378.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed. *et-Tabrir ve't-tenvir*. 30 Cilt. Tunus: ed-Dârü't-Tunusiyye, 1984.
- İbn Atıyye el-Endelüsî, Ebû Muhammed Abdülhak b. Gâlib. *el-Muharrerü'l-veciz fi tefsiri'l-kitâbi'l-azîz*. thk. Abdüsselâm Abdüşşâfi Muhammed. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1422.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed b. İbrahim. *el-Kitâbü'l-musanef fi'l-ebâdis ve'l-âsâr*. thk. Kemâl Yûsuf el-Hût. 7 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1. Basım, 1409.

- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddin Abdullah el-Ensârî. *Muğni'l-lebib 'an kütübî'l-e'arib*. thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid. 2 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye, 1431/2010.
- İbn Huzeyme, Ebû Bekr Muhammed b. İshâk b. Huzeyme. *Sabih-i İbn Huzeyme*. thk. Muhammed Mustafa el-A'zamî. 4 Cilt. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1400/1980.
- İbn Kemal Paşa, Ahmed b. Süleyman. *Risâletâni I-Tabakâtü'l-müçtebidin li İbni Kemal Paşa II-İlmü'l-bahs ve'l-münâzarati li Taşköprüzâde*. thk. Ebi Abdirrahman b. Akil. Matbaatü'l-Cebelâvi, 1397.
- İbn Kesîr, Ebül-Fidâ İmâdüddin İsmail b. Şihâbiddin Ömer. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki. 21 Cilt. Dâru Hicr li't-Tibâa ve'n-Neşr, 1418/1997.
- İbn Kesîr, Ebül-Fidâ İmâdüddin İsmail b. Şihâbiddin Ömer. *Tefsîrül-Kur'ânî'l-azîm*. thk. Muhammed Hüseyin Şemsüddin. 9 Cilt. Beyrut: Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1419.
- İbn Kesir, Ebül-Fidâ İmâdüddin İsmail b. Şihâbiddin Ömer. *Tefsîrül-Kur'ânî'l-azîm*. thk. Sami b. Muhammed es-Sellame. 8 Cilt. Dâru Tibe li'n-Neşr ve't-Tevzî', 2. Basım, 1420/1999.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed b. Muhammed. *el-Muğni*. thk. Tâhâ ez-Zeynî vd. 10 Cilt. Mektebetü'l-Kahire, 1388/1968.
- İbn Kutluboga, Ebül-Adl Zeynüddin Kâsım. *Tâcü't-terâcim*. thk. Muhammed Hayr Ramazan Yusuf. Dımaşk: Dârü'l-Kalem, 1413/1992.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid Mâce el-Kazvîni. *Sünen-i İbn Mâce*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 2 Cilt. Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabiyye, ts.
- İbn Rüşd, Ebül-Velid Muhammed b. Ahmed b. Muhammed el-Kurtubî. *Bidâyetü'l-müctehid ve nihâyetü'l-mukteşid*. 4 Cilt. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1425.

- İbn Teymiyye, Ebû Abdillâh Fahrüddin Muhammed b. el-Hadır b. Muhammed. *Minhâcü's-sünneti'n-nebeviyye fî nakzi kelâmi's-Şia ve'l-Kaderiyye*. thk. Muhammed Reşad Sâlim. 9 Cilt. Câmî'atü'l-İmam Muhammed b. Suûdi'l-İslâmiyye, 1406/1986.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddin Ahmed b. Abdilhalim. *Mukaddime fî usûli't-tefsîr*. Beyrut: Dâru Mektebeti'l-Hayât, 1490/1980.
- İbnü'l-Arabî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed. *Abkâmü'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Abdülkâdir Ata. 4 Cilt. Beyrut: Darü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 3. Basım, 1424/2003.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddin Abdurrahman. *Zâdül-mesîr fî ilmi't-tefsîr*. thk. Abdürrezzâk el-Mehdi. Beyrut: Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, 1422.
- İbnü'n-Nedîm, Ebü'l-Ferec Muhammed Muhammed b. İshâk. *el-Fibrîst*. thk. İbrahim Ramazan. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 2. Basım, 1417/1997.
- İbrahim Mustafa vd. *el-Mu'cemü'l-vasit*. 2 Cilt. Kahire: Dârü'd-Da've, 2. Basım, 1392/1972.
- İlhan, Avni. "Müfid, Şeyh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/500-502. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- İnanır, Ahmet. "İbn Kemal'in Tabakâtü'l-Fukahâsi ve Değerlendirilmesi". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 37 (2012), 65-86.
- Kâfiyeci, Muhyiddin Mehmed b. Süleyman. *et-Teyisr fî kavâ'idü 'ilmi't-tefsîr*. thk. Mustafa Muhammed Hüseyin ez-Zehabi. Kahire: Mektebetü'l-Kutsiyye, 1419/1998.
- Kallek, Cengiz. "Müd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/455-457. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Kallek, Cengiz. "Vesk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/70. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Âyet ve Hadislerle Açıklamalı Kur'ân-ı Kerim Meâli*. çev. Mehmet Yaşar Kandemir vd. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2. Basım, 2011.

- Karabulut, Murat. *Ebû Bekr er-Râzî el-Cessâs'ın İstihşân Anlayışı ve Fûrû Fıkha Tatbiki*. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Karagöz, Mustafa. "Tefsir İlim midir? Nasıl Bir İlimdir? Tartışmasına Tefsir Müktesabâtı Çerçevesinde Bir Yaklaşım". *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16 (2013), 41-56.
- Karagöz, Mustafa. "Tefsirde Rivayet-Dirayet Ayrımının Ortaya Çıkışı ve Mahiyeti". *Bilimname* 2/5 (2004), 45-60.
- Kartaloğlu, Habib. "İmamîyye'de Ahbârî-Usûlî Farklılaşması: Şeyh Saduk ve Şeyh Müfid Örneği". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/24 (Aralık 2011), 193-216.
- Kâsimî, Muhammed Cemâlüddin b. Muhammed el-. *Mehâsinü't-te'vil*. thk. Muhammed Bâsil. Beyrut: Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1418.
- Kaşıkçı, Osman. "Radâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 20 Nisan 2022. <https://islamansiklopedisi.org.tr/rada>.
- Kayapınar, Hasan. "Naslara Zâhîrî Yaklaşımın Fûrû-i Fıkha Etkisi: Yolculukta Oruç Tutmanın Hükümü". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21/2 (Aralık 2021), 525-541. <https://doi.org/10.30627/cuilah.1006009>.
- Kiyâ el-Herrâsî, Ebû'l-Hasen Şemsü'lislâm İmâdüddin Ali b. Muhammed b. Ali. *Abkâmü'l-Kur'ân*. thk. Musa Muhammed Ali. 4 Cilt. Beyrut: Darü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1403/1983.
- Kureşî, Abdülkadir b. Muhammed b. Nasrullah el-. *el-Cevâhirü'l-mudîyye fî tabakâti'l-Hanefiyye*. 2 Cilt. Karaçi: Mir Muhammed Kutb Khana, ts.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *el-Câmi' li-ahkâmî'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. 24 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1427/2006.
- Küsmez, Ayşe. *Cessâs'ın İcmâ' Anlayışı*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2003.
- Leknevî, Ebû'l-Hasenât Muhammed Abdülhay el-. *el-Fevâidü'l-behiyye fî terâcimi'l-Hanefiyye*. thk. Muhammed Bedreddin Ebû Firâs en-Nâ'sânî. Mısır: Matbaatü's-Saâde, 1324.

- Mahmud Şakir. *Hız. Adem'den Bugüne İslam Tarihi*. çev. Ferit Aydın. 8 Cilt. İstanbul: Kahraman Yayınları, 1993.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh. *el-Muvatta'*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1406/1985.
- Mâverdi, Ebû'l-Hasen Ali b. Muhammed el-. *Tefsîrül-Mâverdi/en-Nüket ve'l-uyûn*. thk. İbn Abdilmaksud. 6 Cilt. Beyrut: Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Mercânî, Ebû'l-Hasen Şihâbüddin Hârûn b. Bahâiddin el-. *Nâzüretü'l-hak fî farziyyeti'l-îşâ' ve in lem yegibi'ş-şafak*. thk. Orhan b. İdris, Abdülkadir b. Selçuk Yılmaz. İstanbul: Darü'l-Hikme, 1433/2012.
- Merçil, Erdoğan. "Büveyhiler". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/496-500. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Merginânî, Burhânüddin Ali b. Ebî Bekr el-. *el-Hidâye fî şerhi bidâyeti'l-mübtedî*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Mevsilî, Abdullah b. Mahmud. *el-İbtiyâr li-ta'lîli'l-Muhtâr*. thk. Mahmûd Ebû Dakik. 5 Cilt. Kahire: Matbaatü'l-Halebî, 1356/1937.
- Mez, Adam. *el-Hadâratü'l-İslâmiyye fî'l-karnî'r-râbi' el-bicri ev 'asru'n-nehda fî'l-İslâm*. çev. Muhammed Abdülhâdi Ebû Rîde. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 5. Basım, ts.
- Muhammed Ali Âyâzî. *el-Müfessirün: Hayâtühüm ve menbecühüm*. İsfahan: Vizaret-i Ferheng-i ve İrşad-i İslâmî, ts.
- Muhammed Rızâ el-Ensârî el-Kummî. "Dirâsetün 'an hayâtî'ş-şeyh et-Tûsi ve asârihi". *el-Udde fî usûli'l-fıkıh*. mlf. Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasen b. Ali et-Tûsi. Kum: Çitare, 1417.
- Muhammed Rıza Muzaffer. *Akaidü'l-İmamiyye*. Necef: Mektebetü'l-Emin, 1388/1968.
- Muhammed Sâdık Âl-i Bahrülulûm. "Mukaddime". *el-Fibrîst*. mlf. Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasen b. Ali et-Tûsi. Necef: el-Matbaatü'l-Haydariyye, 2. Basım, 1380/1961.

- Muhammed Takiyyü'l-Hakîm. *el-Usûlü'l-âmmе li'l-fikhi'l-mukârin*. Kum: el-Mecma'u'l-'âlem'i li Ehli'l-beyt, 2. Basım, 1418/1997.
- Muhâsibî, Ebû Abdillâh el-Hâris b. Esed el-. *Fehmül-Kur'ân ve ma'ânihî*. thk. Hüseyin Kuvvetli. Beyrut: Dârü'l-Fıkr, 2. Basım, 1398.
- Muhsin el-Emîn. *A'yânü's-Şia*. 14 Cilt. Dımaşk: Matbaatu İbn Zeydun, 1353-1354/1935.
- Müsâid b. Süleyman et-Tayyâr. *Makâlâtü fi ulûmi'l-Kur'ân ve usûli't-tefsîr*. Riyad: Dârü'l-Muhaddis, 1425.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyin Müslim b. el-Haccâc. *Sahîb-i Müslim*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1374/1955.
- Nesâî, Ebû Abdirrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali en-. *Sünen-i Nesâî*. thk. Abdulfettâh Ebû Gudde. 9 Cilt. Halep: Mektebü'l-Matbûâtî'l-İslâmiyye, 2. Basım, 1406/1986.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât Hâfîzüddin Abdullah b. Ahmed en-. *Medârikü't-tenzîl ve hakâ'iku't-te'vil*. thk. Yusuf Ali Bedevî. 3 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kelimi't-Tayyib, 1419/1998.
- Öğüt, Salim. "Tervîye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/520-521. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Öz, Mustafa. "Sekaleyn". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/325-326. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Öz, Mustafa. "Şerîf el-Murtazâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/586-588. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Öz, Mustafa. "Tûsî, Ebû Ca'fer". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 41/433-435. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Özdaş, Haşim. "Tefsirde İhtilaf Sebebi Olarak Müşterek Lafızlar: Kur' Örneği". *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15 (Haziran 2020), 50-64.
<https://doi.org/10.34085/buifd.669803>.
- Özen, Şükrü. "Velâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/11-15. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.

- Pekcan, Ali. "İslâm Hukuku Literatüründe Fıkhın Genel Kurallarına Dair İlk Risâle (Kerhî'nin 'el-Usûl' adlı Risâlesinin Çeviri ve Değerlendirilmesi)". *İslâmi Araştırmalar Dergisi* 16/2 (2003), 293-307.
- Râzî, Ebû Abdillâh Fahrüddin Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-. *Mefâtihu'l-gayb*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 3. Basım, 1420.
- Sâbûnî, Muhammed Ali es-. *Revâi'u'l-beyân tefsiru ayâti'l-abkâmi mine'l-Kur'an*. 2 Cilt. Lübnan: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1438/2017.
- Sâbûnî, Muhammed Ali es-. *Safvetü't-tefâsir*. 3 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kur'âni'l-Kerîm, 4. Basım, 1402.
- Sâlih el-Verdânî. *Akaidü's-Sünne ve Akaidü's-Şia*. Beyrut: el-Ğadir li'd-Dirâse ve'n-Neşr, ts.
- San'ânî, Abdürrezzâk es-. *el-Musannef*. thk. Habiburrahman el-A'zamî. 11 Cilt. Beyrut: el-Mektebül-İslâmî, 2. Basım, 1403.
- Saymerî, Ebû Abdillâh el-Hüseyin b. Ali b. Muhammed es-. *Abbâru Ebî Hanîfe ve ashâbih*. Beyrut: Alemü'l-Kütüb, 2. Basım, 1405/1985.
- Seâlibî, Ebû Zeyd Abdurrahman b. Muhammed es-. *el-Cevâhirü'l-bisân fi tefsiri'l-Kur'an*. thk. Muhammed Ali Muavvaz, Âdil Ahmed. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1418.
- Semerkindî, Alâeddin Ali b. Yahya es-. *Babrül-Ulûm*. thk. Ali Muhammed Muavvaz, Adil Ahmed Abdülmevcûd. 3 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1413/1993.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsüleimme es-. *el-Mebsût*. 31 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, ts.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsüleimme es-. *Usûlü's-Serahsî*. thk. Ebü'l-Vefâ el-Efgânî. 2 Cilt. Haydarâbâd: Lecnetü İhyâi'l-Me'ârifî'l-Osmâniyye, 1414/1993.
- Sülün, Murat. "Tefsir İlim midir? Nasıl Bir İlimdir?" *Tartışmalı İlmî İhtisas Toplantısı*. 11-37. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2011.

- Süyûtî, Celâlüddin Abdurrahman b. Ebî Bekr es-. *el-İtkân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrahim. 3 Cilt. el-Heyyietü'l-Mısriyyetü'l-Amme li'l-Kitâb, 1394/1974.
- Şâfî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdris eş-. *er-Risâle*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Mısır: Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 1357/1938.
- Şener, Abdülkadir. "Abdest". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 26 Aralık 2021.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/abdest>.
- Şerîf el-Murtazâ, Ebü'l-Kâsım Alemülhüda Ali b. Hüseyin. *ez-Zeria ilâ usûli's-şeri'a*. thk. Ali Rıza el-Mededî. 2 Cilt. Müessesetü't-Tab' ve'n-Neşr, 1441.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali eş-. *Fethu'l-Kadir*. Beyrut: Dârü'l-Kelimi't-Tayyib, 1414.
- Şeyh Müfid. "Mukaddime". *el-Mukni'a*. mlf. Şeyh Müfid. Müessesetü'n-Neşri'l-İslâmî, 2. Basım, 1410.
- Şimşek, Murat. "Hanefî Fakihlerin Haber Anlayışlarının Bir Göstergesi Olarak Nass Üzerine Ziyâde Meselesi". *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi* 13 (2009), 103-130.
- Şinkiti, Muhammed el-Emîn b. Muhammed el-Muhtâr b. Abdilkâdir eş-. *Edvâ'ü'l-beyân fî izâhi'l-Kur'ân bi'l-Kur'ân*. 7 Cilt. Dâru Alemi'l-Fevâid, ts.
- Şirbîni, Şemsüddin Muhammed b. Ahmed el-Hatîb eş-. *Muğni'l-muhtâc ilâ ma'rifeti me'ânî elfâzi'l-minhâc*. 6 Cilt. Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415/1994.
- Taberânî, Ebü'l-Kasım Müsnidü'd-Dünya Süleyman b. Ahmed b. Eyyüb. *el-Mu'cemü'l-kebir*. thk. Hamdî Abdülmecîd Selefî. 25 Cilt. Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, 2. Basım, ts.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vili âyi'l-Kur'ân*. thk. Mahmud Muhammed Şâkir. 24 Cilt. Mekke: Dârü't-Terbiye ve't-Türâs, ts.

- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd et-. *Câmi'ül-beyân 'an te'vili âyi'l-Kur'an*. thk. Mahmud Muhammed Şakir. 24 Cilt. Mekke: Dârü't-Terbiye ve't-Türâs, ts.
- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme et-. *Abkâmü'l-Kur'an*. thk. Sadettin Ünal. 2 Cilt. İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 1416/1995.
- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme et-. *Meâni'l-âsâr*. thk. Muhammed Seyyid Cadelhak, Muhammed Zühri en-Neccâr. 5 Cilt. Medine: Alemü'l-Kütüb, 1414/1994.
- Tanrıver, Hasan. "İslam Hukukunda 'Tertib'in Yeri ve Önemi". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 10/35 (Eylül 2011), 307-319.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre et-. *el-Câmi'ü's-sabih*. thk. İbrâhim Atve İvaz vd. 5 Cilt. Mısır: Şeriketü Mektebe ve Matba'âtu Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 2. Basım, 1395/1975.
- Tûfî, Ebû'r-Rebî' Necmüddin Süleyman b. Abdilkavî et-. *el-İksîr fi 'ilmi't-tefsîr*. thk. Abdülkadir Hüseyin. Kahire: Mektebetü'l-Âdâb, ts.
- Tûsî, Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasen b. Ali et-. *el-Udde fi usûli'l-fikh*. thk. Muhammed Rızâ el-Ensârî el-Kummî. 2 Cilt. Kum: Şebeketü'l-Fikr, 1. Basım, 1417.
- Tûsî, Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasen b. Ali et-. *et-Tibyân fi tefsîri'l-Kur'an*. thk. Ahmed Habîb Kasîr el-Âmilî. 10 Cilt. Beyrut: Müessesetü'l-A'lemî, 1. Basım, 1434/2013.
- Tûsî, Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasen b. Ali et-. *Kitâbu'l-Hilâf*. 2 Cilt. Şeriketü Dâri'l-Me'ârifî'l-İslâmiyye, ts.
- Türcan, Talip vd. *İslâm Hukuku El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları, 7. Basım, 2018.
- Uyar, Mazlum. *İmâmiyye Şiasî'nda Düşünce Ekolleri Abbârilik*. İstanbul: Ayışığı Kitapları, 2000.
- Uyar, Mazlum. *Şii Ulemânın Otoritesinin Temelleri*. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2004.

- Vâhidî, Ebül-Hasen Ali b. Ahmed el-. *el-Vasit fi tefsiri'l-Kur'âni'l-mecid*. thk. Âdil Ahmed vd. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1415/1994.
- Vâhidî, Ebül-Hasen Ali b. Ahmed el-. *Esbâbü'n-nüzûl*. thk. Kemal Besyûni Zağlûl. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1411.
- Yaman, Ahmet. “Zihâr”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 31 Ekim 2022. <https://islamansiklopedisi.org.tr/zihar>.
- Yaşaroğlu, M. Kâmil. “Namaz”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/350-357. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Müşebbihe”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/156-158. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Yurdagür, Metin. “Ahbâriyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/490-491. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Yurdagür, Metin. “Haşviyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/426-427. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsîr ve'l-müfessirûn*. 3 Cilt. Kahire: Mektebetu Vehbe, ts.
- Zehebî, Şemsüddin Muhammed b. Ahmed b. Osman ez-. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*. thk. Şuayb el-Arnaût. 25 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 3. Basım, 1405/1985.
- Zemahşerî, Ebül-Kâsım Mahmud b. Ömer ez-. *el-Keşşâf 'an hakâ'iki gawâmizi't-tenzîl ve 'uyûni'l-ekâvil fi vücûbi't-te'vil*. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, 3. Basım, 1407.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedrüddin Muhammed b. Bahadır ez-. *el-Burbân fi ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ebül-Fazl İbrahim. 4 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabî, 1376/1957.
- Ziriklî, Hayrüddin b. Mahmud ez-. *el-A'lâm*. Dârü'l-İlim li'l-Melâyîn, 15. Basım, 2002.
- Zürkânî, Muhammed Abdülâzîm. *Menâbilü'l-irfân fi 'ulûmi'l-Kur'ân*. 2 Cilt. Matbaatu İsâ'l-Bâbi'l-Hâlebî, 3. Basım, ts.

152. Togan, A. Zeki Velidi, "Londra ve Tahran'daki İslami Yazmalardan Bazılarına Dair", İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi, year 1959-1960, 111/135; ay. Kur'an ve Türkler, Kayı Yay. İstanbul 1971.
153. Yazır, Elmalılı Hamdi, **Hak Dini Kur'an Dili**, 3. Baskı, Eser Neşriyat ve Dağıtım, İstanbul, 1979.
154. Yazır, Elmalılı Hamdi, **Hak Dini Kur'an Dili**, veyn yayınevi, İstanbul.

المواقع الإلكترونية

١٥٣. مقدمة إ. دينيسون روس لترجمة جورج سيل لمعاني القرآن الكريم ترجمة:

حماد صبح

<http://pulpit.alwatanvoice.com/articles/2015/01/07/13\07\2016>.

140. Altuntaş, Halil, **Kur'an'ın Tercümesi ve Tercüme ile Namaz Meselesi**, TDV Yayınları, Ankara, 2006.
141. Aydar, Hidayet, **Türklerde Anadilde İbadet Etme Meselesi-Başlangıçtan Günümüze Kadar**, p:58, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, issue:14, year, 2006.
142. Çelebi, Hüsna, **Elmalılı Hamdi Yazır'da İrade-Maişet Kavramı**, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2013.
143. Günay, İlhami, **Mustafa Sabri Efendi'nin "Asr-ı Hâzıra Muvâfık Türkçe Tefsir" Yazılması Fikrine Karşı Görüşleri**, Ekev Akademi Dergisi Year: 19 Issue: 62 (Bahar 2015),229-250.
144. Halil Altuntaş, Muzaffer Şahin, **Kur'an-ı Kerim Meali**, Diyanet İşleri BaşkanlığıYayınları, Ed¹², Ankara, 2011.
145. Hamidullah, Muhammed, **Kur'an'ı Kerim Tarihi ve Türkçe Tefsirler Bibliyografyası**, translated: (Mehmet Sait Mutlu) Yağmur yayınevi, İstanbul,1965.
146. İnan, Abdülkadir, **Kur'an'ı Kerimin Türkçe Tercümeleri üzerinde Bir İnceleme**, Ankara, 1961.
147. **İSLAM ANSİKLOPEDİSİ**, TDV İslami Araştırmaları.
148. Kara, Ömer, **İslam Geleneğinde Ümera Huzurundaki Bilimsel Toplantıların Osmanlıcası. Huzur Dersleri, OSMANLI TOPLUMUNDA KUR'AN KÜLTÜRÜ VE TEFSİR ÇALIŞMALARI-2**, 229-359.
149. **Kur'ani Hayat**, year: 2, issue: 13, Temmuz-Ağustos, 2010
150. Sabri, Mustafa, **Dini Mücedditler**, İstanbul,1977.
151. Sifil, Ebubekir, **Emin Saraç Hoca Efendi'yle İlmi Yakın Geçmişe Dair**, Rihle Dergisi, Ocak-Mart, 2010.

١٢٩. النعيمي، أحمد نوري، النظام السياسي في تركيا، ط١، المكتبة الوطنية، الأردن، ٢٠١١م.
١٣٠. النورسي، بديع الزمان سعيد (ت: ١٣٧٩هـ) المكتوبات، ترجمة: (إحسان قاسم الصالحي) ط٧، القاهرة: شركة سوزلر للنشر.
١٣١. النورسي، بديع الزمان سعيد (ت: ١٢٩٣هـ)، سيرة ذاتية، (وترجمة: إحسان قاسم الصالحي) ط٣، شركة سوزلر للنشر، القاهرة، ٢٠٠٠م.
١٣٢. النوري، أبو زكريا محيي الدين يحيى بن شرف (ت: ٦٧٦هـ) المجموع شرح المهذب ((مع تكملة السبكي والمطيعي))، دار الفكر.
١٣٣. الهياوي، محمد (ت: ١٣٦٢هـ) ترجمة القرآن للكريم، مقالات المنبر، ١٣٥٥هـ.
١٣٤. وابن ماجه، أبو عبد الله محمد بن يزيد القزويني (ت: ٢٧٣هـ) سنن ابن ماجه، ٢م (تحقيق: محمد فؤاد عبد الباقي) دار إحياء الكتب العربية - فيصل عيسى البابي الحلبي.
١٣٥. وجدي، محمد فريد (ت: ١٣٧٣هـ) الأدلة العلمية على جواز ترجمة معاني القرآن إلى اللغات الأجنبية، طبعة المعاهد الدينية، ط١، ١٩٣٦م.
١٣٦. وزارة الأوقاف والشئون الإسلامية - الكويت، الموسوعة الفقهية الكويتية، ٤٥م، ط (من ١٤٠٤ - ١٤٢٧ هـ).

المصادر والمراجع التركية والأجنبية

137. Abdullah Yusuf Ali, The Holy Qur'an with English Translation of Its Meanings, Roman Transliteration and full Arabic Text, Dār al-Kitāb al-'Azīz.
138. Akbulut, Ahmet, Şeyhülislam Mustafa Sabri ve Görüşler, İslami Araştırmalar, vol: 6 issue: 1992, 32-43.
139. Akdaş, Bülent, Elmalılı Hamdi Yazır'da İmanın Temellendirilmesi, Yüksek lisans Tezi, 2010.

ترجمة معاني القرآن الكريم دراسة تحليلية مقارنة لآراء مصطفى صبري ٢٠١

- المزني، ط١٩٩٠م (تحقيق: الشيخ علي محمد معوض - الشيخ عادل أحمد عبد الموجود) دار الكتب العلمية، بيروت - لبنان، ١٩٩٩م.
١١٩. المحامي، محمد فريد بك (ت: ١٢٨٤هـ) تاريخ الدولة العلية العثمانية، ط١، (تحقيق: إحسان حقي) دار النفائس، بيروت، ١٩٨١م.
١٢٠. محمد بن أحمد بن مصطفى بن أحمد المعروف بأبي زهرة (ت: ١٣٩٤هـ) المعجزة الكبرى القرآن، دار الفكر العربي.
١٢١. محمد رشيد بن علي رضا، بن محمد شمس الدين بن محمد بهاء الدين بن منلا علي خليفة القلموني الحسيني (ت: ١٣٥٤هـ) ترجمة القرآن وما فيها من المفاسد ومنافاة الإسلام، ط١، مطبعة المنار، مصر، ١٩٦٦م.
١٢٢. محند، موراد حاج، السياق ودوره في استنباط الأحكام التراثية، رسالة الماجستير غير متبوع، الجزائر، ٢٠١٢م.
١٢٣. المراغي، أحمد بن مصطفى (ت: ١٣٧١هـ) بحث في ترجمة القرآن الكريم وأحكامها، مطبعة الرغائب، ١٩٣٦م.
١٢٤. مرسي، الصفصافي أحمد المرسي، قواعد اللغة العثمانية والتركية، دار الآفاق العربية، القاهرة، ط١، ١٩٩٩م.
١٢٥. المطيعي، محمد نجيت بن حسين (ت: ١٣٥٤هـ) كتاب حجة الله على خليفته في بيان حقيقة القرآن وحكم كتابته وترجمته، ط١، المطبعة اليوسفية، مصر، ١٩٣٢م.
١٢٦. مفرح بن سليمان القوسي، الشيخ مصطفى صبري وموقفه من الفكر الوافد، مركز الملك فيصل للبحوث والدراسات الإسلامية، ط١، الرياض، ١٩٩٧م.
١٢٧. الندوي، عبد الله عباس، ترجمات معاني القرآن الكريم وتطور فهمه عند الغرب دراسة شاملة عن ترجمات معاني القرآن الكريم في اللغة الإنجليزية، مؤسسة الأهرام، مصر، ١٤١٧هـ.
١٢٨. العماني، محمد منظور، دعايات مكثفة ضد الشيخ محمد بن عبد الوهاب، مكتبة الفرقان، الهند، ١٩٨٠م.

١٠٨. القلقشندي، أحمد بن علي بن أحمد الفزاري (ت: ٨٢١هـ) **صبح الأعشى في صناعة الإنشاء**، ١٥م، دار الكتب العلمية، بيروت، بدون تاريخ.
١٠٩. القوسي، مفرح بن سليمان، **مصطفى صبري المفكر الإسلامي والعالم العالمي في الدولة العثمانية سابقا**، دار القلم، دمشق، ٢٠٠٢م.
١١٠. القبيعي، محمد عبد المنعم، **الأصلان في علوم القرآن**، ط٤، حقوق الطبع محفوظة للمؤلف، ١٩٩٦م.
١١١. الكاساني، علاء الدين، أبو بكر بن مسعود بن أحمد (ت: ٥٨٧هـ) **بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع**، ط٢، ٧م، دار الكتب العلمية، ١٩٨٦م.
١١٢. كانو، محمد محمود، **ترجمة القرآن الكريم بين الحظر والاباحة**، رسالة الماجستير، ط١، جمعية دار البر، الإمارات العربية المتحدة، دبي، ٢٠١١م.
١١٣. كُرْد عَلِي، محمد بن عبد الرزاق بن مُحَمَّد (ت: ١٣٧٢هـ) **خطط الشام**، مكتبة النوري، دمشق، ط٣، ٦م، ١٩٨٣م.
١١٤. كمال الدين محمد بن عبد الواحد بن عبد الحميد بن مسعود، **التحرير في أصول الفقه - الجامع بين اصطلاحى الحنفية والشافعية**، مطبعة مصطفى البابي الحلبي وأولاده، مصر، ١٣٥١هـ.
١١٥. الكيا المهراسي الشافعي، علي بن محمد بن علي، أبو الحسن الطبري، الملقب بعماد الدين (ت: ٥٠٤هـ) **أحكام القرآن**، ط٢، ٤م (تحقيق: موسى محمد علي وعزة عبد عطية) دار الكتب العلمية، بيروت، ١٤٠٥هـ.
١١٦. اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء، **فتاوى اللجنة الدائمة - المجموعة الثانية**، ١١م (جمع وترتيب: أحمد بن عبد الرزاق الدويش) رئاسة إدارة البحوث العلمية والإفتاء - الإدارة العامة للطبع - الرياض، بدون تاريخ.
١١٧. مالك بن نبي، بن الحاج عمر بن الحضر (ت: ١٣٩٣هـ) **مقدمة الظاهرة القرآنية**، (فصل تقديم فصل في إعجاز القرآن للأستاذ محمود محمد شاكر) ط٤، دار الفكر - دمشق سورية، ٢٠٠٠م.
١١٨. الماوردي، أبو الحسن علي بن محمد بن محمد بن حبيب البصري البغدادي (ت: ٤٥٠هـ) **الحاوي الكبير في فقه مذهب الإمام الشافعي وهو شرح مختصر**

٩٨. العود، صالح علي، تحريم كتابة القرآن الكريم بحروف غير عربية أعجمية أو لاتينية، بحث مقدم في الدورة الثامنة عشرة للمجلس - دبلن، يوليو ٢٠٠٨م.
٩٩. الغزالي، محمد بن محمد (ت: ٥٠٥هـ) الجوامع العوام عن علم الكلام، دار الحكمة، دمشق، سورية، ١٩٦٨م.
١٠٠. فخر الدين الرازي، أبو عبد الله محمد بن عمر بن الحسن بن الحسين التيمي الرازي الملقب (ت: ٦٠٦هـ) مفاتيح الغيب، ط ٣، ج ١، دار إحياء التراث العربي - بيروت، ١٤٤٠هـ.
١٠١. فخر الدين الزيلعي الحنفي، عثمان بن علي بن محجن البارعي، (ت: ٧٤٣هـ) تبين الحقائق شرح كنز الدقائق وحاشية الشلبي، والحاشية: شهاب الدين أحمد بن محمد بن أحمد بن يونس بن إسماعيل بن يونس الشلبي (ت: ١٠٢١هـ)، ط ١، ٦م، المطبعة الكبرى الأميرية - بولاق، القاهرة، ١٣١٣هـ.
١٠٢. فنديك، ادوارد كرنيليوس (ت: ١٣١٣هـ) اكتفاء القنوع بما هو مطبوع، أشهر التأليف العربية في المطابع الشرقية والغربية (صححه وزاد عليه: السيد محمد علي البلاوي) مطبعة التأليف (الهلل)، مصر، ١٨٩٦.
١٠٣. فهمي، عبد العزيز، الحروف الاتينية لكتابة العربية، بدون طبعة، ١٩٤٤م.
١٠٤. الفيروزآبادي، مجد الدين أبو طاهر محمد بن يعقوب (ت: ٨١٧هـ) القاموس المحيط، ٨م، (تحقيق: مكتب تحقيق التراث في مؤسسة الرسالة) مؤسسة الرسالة للطباعة والنشر والتوزيع، بيروت - لبنان، ٢٠٠٥م.
١٠٥. القشيري النيسابوري، مسلم بن الحجاج أبو الحسن (ت: ٢٦١هـ) المسند الصحيح المختصر بنقل العدل عن العدل إلى رسول الله ﷺ، ٥م، (تحقيق: محمد فؤاد عبد الباقي) دار إحياء التراث العربي - بيروت.
١٠٦. القطان، مناع بن خليل (ت: ١٤٢٠هـ) مباحث في علوم القرآن، ط ٣، مكتبة المعارف للنشر والتوزيع، ٢٠٠٠م.
١٠٧. القطيبي البغدادي، عبد المؤمن بن عبد الحق ابن شمائل (ت: ٧٣٩هـ -) مراصد الاطلاع على أسماء الأمكنة والبقاع، ط ١، ٣م، دار الجيل، بيروت، ١٤١٢هـ.

٨٧. طرازي، الفيكنت فيليب دي، خزائن الكتب العربية في الخافقين، وزارة التربية الوطنية والفنون الجميلة - لبنان، 1947م.
٨٨. الطرازي، عبد الله مبشر، قواعد اللغة التركية مع الشرح بالعربية، كلية الآداب والعلوم الإنسانية جامعة الملك عبد العزيز، جدة، السعودية، ١٩٨٥م.
٨٩. عبد الجليل عبد الرحيم، لغة القرآن الكريم، ط١، مكتبة الرسالة الحديثة، عمان، ١٩٨١م.
٩٠. عتر، نور الدين محمد الحلبي، علوم القرآن الكريم، ط١، مطبعة الصباح - دمشق، ١٩٩٣م.
٩١. العثيمين، محمد بن صالح بن محمد (ت: ١٤٢١هـ) أصول في التفسير، ط١ (تحقيقه: قسم التحقيق بالمكتبة الإسلامية) المكتبة الإسلامية، ٢٠٠١م.
٩٢. العزب، محمود، إشكاليات ترجمة معاني القرآن الكريم، شركة نهضة مصر، ٢٠٠٦م.
٩٣. عزيز، يوثيل يوسف، سلمان داود الزابطي، عبد الوهاب النجم، الترجمة الأدبية قسم اللغة الإنجليزية وآدابها للسنة الرابعة، ١٩٨١م، بغداد: وزارة التعليم العالي والبحث العلمي.
٩٤. العسقلاني، أبو الفضل أحمد بن علي بن محمد بن أحمد بن حجر (ت: ٨٥٢هـ) تهذيب التهذيب، ط١، ١٢م، مطبعة دائرة المعارف النظامية، الهند، ١٣٢٦هـ.
٩٥. العسكري، أبو هلال الحسن بن عبد الله بن سهل بن سعيد بن يحيى بن مهران (ت: نحو ٣٩٥هـ) الصنائع، (تحقيق: علي محمد البجاوي ومحمد أبو الفضل إبراهيم) المكتبة العنصرية - بيروت، ١٣١٩هـ.
٩٦. عمر بن رضا بن محمد راغب بن عبد الغني كحالة (ت: ١٤٠٨هـ) معجم المؤلفين، ١٣م، مكتبة المثنى - بيروت، دار إحياء التراث العربي بيروت.
٩٧. العنزي، علي بن ذريان بن فارس الجعفري، ترجمة القرآن الكريم: أنواعها وأحكامها في الميزان الشرعي، حولية مركز البحوث والدراسات الإسلامية كلية دار العلوم - جامعة القاهرة) - مصر، ٢٠١٣م، ص 111 - 220.

ترجمة معاني القرآن الكريم دراسة تحليلية مقارنة لأراء مصطفى صبري ١٩٧

٧٧. الشافعي، أبو عبد الله محمد بن إدريس بن العباس بن عثمان بن شافع بن عبد المطلب بن عبد مناف المطلبي القرشي المكي (ت: ٢٠٤هـ) الأم، دار المعرفة - بيروت، بدون طبعة، ١٩٩٠م.
٧٨. شاكرو، محمود (ت: ١٣٤٢هـ) التاريخ الإسلامي، التاريخ المعاصر تركيا، ط٢، ٢٢م، المكتبة الإسلامي، بيروت، ١٩٩٦م.
٧٩. شحاته، عبد الله محمود، علوم القرآن، دار غريب، القاهرة، ٢٠٠٢م.
٨٠. الشرنبلالي، حسن بن عمار بن علي أبو الإخلاص (ت: ١٠٦٩هـ) النسخة القدسية في أحكام قراءة القرآن وكتابه بالفارسية وما يتعلق بها من باقي الأحكام، ١٩١٣م.
٨١. شمس الدين المقدسي الراميني ثم الصالحي الحنبلي، محمد بن مفلح بن محمد بن مفرج، أبو عبد الله، (ت: ٧٦٣هـ) كتاب الفروع ومعه تصحيح الفروع لعلاء الدين علي بن سليمان المرادوي، ط١، ١١م، (تحقيق: عبد الله بن عبد المحسن التركي) مؤسسة الرسالة، ٢٠٠٣م.
٨٢. شهير بالصاوي المالكي، أبو العباس أحمد بن محمد الخلوئي (ت: ١٢٤١هـ) بلغة السالك لأقرب المسالك المعروف بحاشية الصاوي على الشرح الصغير (الشرح الصغير هو شرح الشيخ الدردير لكتابه المسمى أقرب المسالك لِمَذْهَبِ الْإِمَامِ مَالِكٍ) ٤م، دار المعارف، بدون طبعة وبدون تاريخ.
٨٣. الصاوي، عزة عبد الرحمن، الاتجاه الإصلاحية عند شيخ الإسلام مصطفى صبري من خلال مقالاته في صحيفة "يارين"، رسالة المشرق، ٢٨٧-٣٤٦.
٨٤. الصغير، محمد حسين علي، المستشرقون والدراسات القرآنية، ط١، دار المؤرخ العربي، ١٩٩٩م.
٨٥. الطبري، محمد بن جرير بن يزيد بن كثير بن غالب الآملي أبو جعفر (ت: ٣١٠هـ)، تاريخ الطبري، تاريخ الرسل والملوك، وصلة تاريخ الطبري، ط٢، ١١م، دار التراث - بيروت، ١٣٨٧هـ.
٨٦. الطحان، اسماعيل أحمد، دراسات حول القرآن الكريم، ط٤، طباعة وتوزيع الأقصى، ١٩٩٢م.

٦٨. الزمخشري، أبو القاسم محمود بن عمرو بن أحمد جار الله (ت: ٥٣٨هـ) أساس البلاغة، ٢٠٢م (تحقيق: محمد باسل عيون السود) دار الكتب العلمية، بيروت - لبنان، ١٩٩٨م.
٦٩. الزمخشري، أبو القاسم محمود بن عمرو بن أحمد جار الله (ت: ٥٣٨هـ) الكشاف عن حقائق غوامض التنزيل، ط٤، ط٤، دار الكتاب العربي - بيروت، ١٤٠٧هـ.
٧٠. الزنجاني، أبي عبد الله (ت: ١٣٠٩هـ) تاريخ القرآن، منظمة الأعلام الإسلامية، قسم العلاقات الدولية، طهران، ١٤٠٤هـ.
٧١. سبتان، محمد حسن محمد، تقويم أساليب تعليم القرآن الكريم وعلومه في وسائل الإعلام، مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة المنورة، بدون طبعة وتاريخ.
٧٢. السرخسي، محمد بن أحمد بن أبي سهل شمس الأئمة (ت: ٤٨٣هـ) المبسوط، ٣٠م، دار المعرفة - بيروت، بدون طبعة، ١٩٩٣م.
٧٣. سليمان، محمد، حدث الأحداث في الإسلام الإقدام على الترجمة القرآن، كطبعة السلفية، مصر، ١٣٥٥هـ.
٧٤. سهيل صابان، ابن شيخ إبراهيم حقي، معجم الألفاظ العربية في اللغة التركبية، ط١، جامعة الإمام محمد بن سعود الإسلامية عمادة البحث العلمي، ٢٠٠٥م.
٧٥. السيوطي، عبد الرحمن بن أبي بكر، جلال الدين (ت: ٩١١هـ) الإقتان في علوم القرآن، ط٤، (تحقيق: محمد أبو الفضل إبراهيم) الهيئة المصرية العامة للكتاب، ١٩٧٤م.
٧٦. الشاطبي، إبراهيم بن موسى بن محمد اللخمي الغرناطي (ت: ٧٩٠هـ) الموافقات، ط١٧، (تحقيق: أبو عبيدة مشهور بن حسن آل سلمان) دار ابن عفان، ١٩٩٧م.

ترجمة معاني القرآن الكريم دراسة تحليلية مقارنة لأراء مصطفى صبري ١٩٥

٥٦. الديداي، محمد، الكتابة في الترجمة - الترجمة العربية الدولية أنموذجًا، ط١، الدار البيضاء، المغرب، ٢٠١٢م.
٥٧. الديداي، محمد، مفاهيم الترجمة المنظور التعريبي لنقل المعرفية، ط١، دار البيضاء، المغرب، ٢٠٠٧م.
٥٨. الدينوري، أبو محمد عبد الله بن مسلم بن قتيبة، تأويل مشكل القرآن (ت: ٢٧٦هـ) (تحقيق: إبراهيم شمس الدين) دار الكتب العلمية، بيروت - لبنان، بدون تاريخ.
٥٩. الذهبي، محمد السيد حسين (ت: ١٣٩٨هـ) التفسير والمفسرون، ٣م، مكتبة وهبة، القاهرة.
٦٠. الرازي، زين الدين أبو عبد الله محمد بن أبي بكر بن عبد القادر الحنفي (ت: ٦٦٦هـ) مختار الصحاح، ط٥ (تحقيق: يوسف الشيخ محمد) المكتبة العصرية - الدار النموذجية، بيروت - صيدا، ١٩٩٩م.
٦١. رضا هلال، السيف والهلل، تركيا من أتاتورك إلى أربكان، الصراع بين المؤسسة العسكرية والإسلام السياسي، ط١، دار الشروق، القاهرة، ١٩٩٩م.
٦٢. رمضان، نجدة، ترجمة القرآن الكريم وأثرها في معانيه، دار المحبة، ١٩٩٨م.
٦٣. الرومي البابرقي، محمد بن محمد بن محمود، أكمل الدين أبو عبد الله ابن الشيخ شمس الدين ابن الشيخ جمال الدين (ت: ٧٨٦هـ) العناية شرح الهداية، ١٠م، دار الفكر، بدون طبعة وبدون تاريخ.
٦٤. الزبيدي، محمد بن محمد بن عبد الرزاق الحسيني (ت: ١٢٠٥هـ) تاج العروس من جواهر القاموس، ٤٠م، (تحقيق: مجموعة من المحققين) دار الهداية.
٦٥. زرزور، عدنان محمد، مدخل إلى تفسير القرآن وعلومه، ط٢، دار القلم / دار الشامية - دمشق / بيروت، ١٩٩٨م.
٦٦. الزرقاني، محمد عبد العظيم (ت: ١٣٦٧هـ) مناهل العرفان في علوم القرآن، ط٣، ٢م، مطبعة عيسى البابي الحلبي وشركاه.
٦٧. الزركلي، خير الدين بن محمود بن محمد بن علي بن فارس (ت: ١٣٩٦هـ) الأعلام، ط١٥، دار العلم للملايين، بيروت، بدون تاريخ.

٤٥. حجازي، محمود فهمي، علم اللغة العربية، دار غريب للطباعة والنشر والتوزيع، بدون طبعة وتاريخ.
٤٦. حجازي، محمود فهمي، مدخل إلى علم اللغة، ط٢، دار الثقافة للطباعة والنشر، القاهرة، ١٩٧٨م.
٤٧. الحجوي، محمد بن الحسن الشعالبي، ترجمة القرآن العظيم، مجلة المغرب، أكتوبر، ١٩٣٣م، الغنة الثانية، العدد، ١٣.
٤٨. حسام الدين السَّعْنَانِي، الحسين بن علي بن حجاج بن علي، (ت: ٧١١ هـ) الكافي شرح البرزدي (تحقيق: فخر الدين سيد محمد قانت) (رسالة دكتوراه)، ط١، م٥، مكتبة الرشد للنشر والتوزيع، ٢٠٠١م.
٤٩. حسن عباس، خصائص الحروف العربية ومعانيها، منشورات الكتاب العرب، ١٩٩٨م.
٥٠. الحسن، محمد علي، المنار في علوم القرآن مع مدخل في أصول التفسير ومصادره، ط١، مؤسسة الرسالة - بيروت، ٢٠٠٠م.
٥١. حسين، محمد محمد (ت: ١٣١٩ هـ) الاتجاهات الوطنية في الأدب المعاصر، ط٣، م٢، مكتبة الآداب ومطبعتها، القاهرة، ١٩٨٠م.
٥٢. حلبي، مصطفى، الأسرار الخفية وراء الخلافة العثمانية دراسة حول كتاب "النكير على منكري النعمة من الدين والخلافة والأمة"، ط١، دار الكتب العلمية، بيروت، ٢٠٠٤م.
٥٣. الحفاجي، شهاب الدين أحمد بن محمد بن عمر (ت: ١٠٦٩ هـ) حَاشِيَةُ الشَّهَابِ عَلَى تَفْسِيرِ البَيْضَاوِيِّ، الْمُسَمَّاةُ: عِنَايَةُ الْقَاضِي وَكِفَايَةُ الرَّاضِي عَلَى تَفْسِيرِ البَيْضَاوِيِّ، م٨، دار صادر - بيروت.
٥٤. خولي، محمد علي، مدخل إلى علم اللغة، دار الفلاح للنشر والتوزيع، الأردن، ٢٠٠٠م.
٥٥. الدسوقي، محمد بن أحمد بن عرفة (ت: ١٢٣٠ هـ) حاشية الدسوقي على الشرح الكبير، م٤، دار الفكر

ترجمة معاني القرآن الكريم دراسة تحليلية مقارنة لآراء مصطفى صبري ١٩٣

٣٦. التوقادي، مصطفى صبري (ت: ١٢٨٦هـ) **النكير على منكري النعمة من الدين والخلافة والأمة**، ط١، التصحيح والتعليق عليه: (حسن السماحي سويدان)، دار البيارق، عمان، ١٩٩٨م.
٣٧. التوقادي، مصطفى صبري (ت: ١٢٨٦هـ) **مسألة ترجمة القرآن**، الطبعة السلفية، القاهرة، ١٩٣٢م.
٣٨. التوقادي، مصطفى صبري (ت: ١٢٨٦هـ) **موقف العقل والعلم والعالم من رب العالمين**، ط٤، ٢م، بيروت، لبنان، ١٩٨م.
٣٩. التوقادي، مصطفى صبري (ت: ١٢٨٦هـ) **قولي في المرأة ومقرنته بأقوال مقلدة الغرب**، دار ابن حزم، الجفجفي والحجابي للطباعة والنشر، بعناية: بسام عبد الوهاب الحجابي، القاهرة، بدون تاريخ النشر.
٤٠. الجاحظ، عمرو بن بحر بن محبوب الكناني (ت: ٢٥٥هـ) **البيان والتبيين**، ٣م، دار ومكتبة الهلال، بيروت، ١٤٢٣هـ.
٤١. الجرجاني، علي بن محمد بن علي الزين الشريف (ت: ٨١٦هـ) **كتاب التعريفات**، ط١، (تحقيق: ضبطه وصححه جماعة من العلماء بإشراف الناشر) دار الكتب العلمية بيروت - لبنان، ١٩٨٣م.
٤٢. جلبي القسطنطيني، مصطفى بن عبد الله كاتب (ت: ١٠٦٧هـ) **كشف الظنون عن أسامي الكتب والفنون**، ٦م، مكتبة المثنى - بغداد (وصورتها عدة دور لبنانية، بنفس ترقيم صفحاتها، مثل: دار إحياء التراث العربي، ودار العلوم الحديثة، ودار الكتب العلمية)، ١٩٤١م.
٤٣. الجوهري، أبو نصر إسماعيل بن حماد (ت: ٣٩٣هـ) **الصحاح تاج اللغة وصحاح العربية**، ط٤، (تحقيق: أحمد عبد الغفور عطار) دار العلم للملايين بيروت، ١٩٨٧م.
٤٤. الجويني، عبد الملك بن عبد الله بن يوسف بن محمد (ت: ٤٧٨هـ) **البرهان في أصول الفقه**، ط١، ٢م (تحقيق: صلاح بن محمد بن عويضة) دار الكتب العلمية بيروت - لبنان، ١٩٩٧م.

٢٧. البخاري، أبو المعالي برهان الدين محمود بن أحمد بن عبد العزيز بن عمر بن مازة، (ت: ٦١٦هـ) المحيط البرهاني في الفقه النعماني فقه الإمام أبي حنيفة رضي الله عنه، ط١، ٩م (تحقيق: عبد الكريم سامي الجندي) ٢٠٠٤م.
٢٨. البخاري، محمد بن إسماعيل أبو عبد الله (ت: ٢٥٦هـ) الجامع المسند الصحيح المختصر من أمور رسول الله ﷺ وسننه وأيامه - صحيح البخاري، ط١، ٩م، ٧ح، (تحقيق: محمد زهير بن ناصر الناصر) ١٤٢٢هـ.
٢٩. بدر الدين العيني، أبو محمد محمود بن أحمد بن موسى بن أحمد بن حسين الغيتابي الحنفي، (ت: ٨٥٥هـ) البناية شرح الهداية، ط١، ١٣م، دار الكتب العلمية - بيروت، لبنان، ٢٠٠٠م.
٣٠. البغا، مصطفى ديب، محيي الدين ديب مستو، الواضح في علوم القرآن، ط٢، دار الكلم الطيب / دار العلوم الانسانية - دمشق، ١٩٩٨م.
٣١. البلوشي، عبد الغفور بن عبد الحق، تاريخ تطور ترجمات معاني القرآن الكريم إلى اللغة الفارسية، بدون مكان النشر والناشر.
٣٢. البنداق، محمد صالح، المستشرقون وترجمة القرآن الكريم، ط١، دار الآفاق الجديدة، بيروت، ١٩٨٣م.
٣٣. البهوتي الحنبلي، منصور بن يونس بن صلاح الدين ابن حسن بن إدريس، (ت: ١٠٥١هـ) كشاف القناع عن متن الإقناع، دار الكتب العلمية، ٦م، بدون تاريخ.
٣٤. الترمذي، محمد بن عيسى بن سورة بن موسى بن الضحاك (ت: ٢٧٩هـ) سنن الترمذي، أبواب الاستئذان والآداب عن رسول الله ﷺ، بَاب مَا جَاءَ فِي تَعْلِيمِ السُّرِّيَانِيَّةِ، ط٢، ٥م، (تحقيق وتعليق: أحمد محمد شاکر (ج١، ٢) ومحمد فؤاد عبد الباقي (ج٣) وإبراهيم عطوة عوض المدرس في الأزهر الشريف (ج٤، ٥)) شركة مكتبة ومطبعة مصطفى البابي الحلبي - مصر، ١٩٧٥م.
٣٥. التوقادي، مصطفى صبري (ت: ١٢٨٦هـ) موقف البشر تحت سلطان القدر، الطبعة السلفية، القاهرة، ١٩٣٣م.

١٧. أحمد بن مصطفى بن خليل، أبو الخير، عصام الدين طاش كبري زادة (ت: ٩٦٨هـ) الشقائق النعمانية في علماء الدولة العثمانية، دار الكتاب العربي - بيروت.
١٨. أحمد خان بن علي محمد، "تاريخ تطور ترجمة معاني القرآن الكريم إلى اللغة الأردنية: مع بيليوغرافية الترجمات الكاملة والمنشورة لمعاني القرآن الكريم"، بحث مقدم في ندوة ترجمة معاني القرآن الكريم: تقويم للماضي وتخطيط للمستقبل، المنعقدة في مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف عام ١٤٢٣هـ.
١٩. الإسنوي الشافعي، عبد الرحيم بن الحسن بن علي، نهاية السؤل شرح منهاج الوصول، ١، (ت: ٧٧٢هـ)، دار الكتب العلمية - بيروت - لبنان، ١٩٩٩م.
٢٠. أكرم كدو، مؤسسة شيخ الإسلام في الدولة العثمانية، ترجمة: الدكتور هاشم الأيوبي، منشورات جروس برس، ط١، طرابلس - لبنان، ١٩٩٢م.
٢١. الأمدي، أبو الحسن سيد الدين علي بن أبي علي بن محمد بن سالم الثعلبي، (ت: ٦٣١هـ)، الإحكام في أصول الأحكام، م٤ (تحقيق: عبد الرزاق عفيفي) المكتب الإسلامي، بيروت - دمشق - لبنان، بدون تاريخ.
٢٢. أمطوش، محمد، نصوص في اللغات والترجمة، دار الرؤية، عمان، الأردن، ٢٠١١م.
٢٣. أمين، عثمان، فلسفة اللغة العربية، دار لمصرية للتأليف والترجمة، القاهرة، ١٩٦٥م.
٢٤. انيس، إبراهيم، دلالة الألفاظ، ط٥، مكتبة الأنجلو المصرية، ١٩٨٤م.
٢٥. أيوب، حسن محمد (ت: ١٤٢٩هـ) الحديث في علوم القرآن والحديث، ط٢، دار السلام - الإسكندرية - مصر، ٢٠٠٤م.
٢٦. الباباني البغدادي، إسماعيل بن محمد أمين بن مير سليم (ت: ١٣٩٩هـ) هدية العارفين أسماء المؤلفين وآثار المصنفين، م٢، طبع بعناية وكالة المعارف الجليلة في مطبعتها البهية، إسطنبول، ١٩٥١م، (أعدت طبعه بالأوفست: دار إحياء التراث العربي بيروت - لبنان).

٩. ابن عابدين، محمد أمين بن عمر بن عبد العزيز عابدين دمشقي الحنفي (ت: ١١٢٥هـ)، رد المحتار على الدر المختار، ط ٢، ٦م، دار الفكر-بيروت، ١٩٩٢م.
١٠. ابن قدامة المقدسي، أبو محمد موفق الدين عبد الله بن أحمد بن محمد بن قدامة الجماعيلي المقدسي ثم الدمشقي الحنبلي (ت: ٦٢٠هـ)، المغني لابن قدامة، مكتبة القاهرة، ١٠م، بدون طبعة، ١٩٦٨م.
١١. ابن منظور، محمد بن مكرم بن علي، أبو الفضل، جمال الدين (ت: ٧١١هـ) لسان العرب، ط ٣، ١٥م، دار صادر - بيروت، ١٤١٤هـ.
١٢. أبو الحسين، أحمد بن فارس بن زكريا القزويني الرازي (ت: ٣٩٥هـ) الصحاح في فقه اللغة العربية ومسائلها وسنن العرب في كلامها، ط ١، الناشر: محمد علي بيضون، ١٩٩٧م.
١٣. أبو العباس، أحمد بن محمد بن علي بن حجر الهيثمي السعدي الأنصاري، شهاب الدين شيخ الإسلام (ت: ٩٧٤هـ) الفتاوى الفقهية الكبرى، ٤م (جمعها): تلميذ ابن حجر الهيثمي، الشيخ عبد القادر بن أحمد بن علي الفاكهي المكي (ت: ٩٨٢هـ) المكتبة الإسلامية.
١٤. أبو بكر البيهقي، أحمد بن الحسين بن علي بن موسى الخسروجردي الخراساني (ت: ٤٥٨هـ)، شعب الإيمان، ط ١، ١٤م (حقيقه وراجع نصوصه وخرج أحاديثه: الدكتور عبد العلي عبد الحميد حامد) مكتبة الرشد للنشر والتوزيع بالرياض بالتعاون مع الدار السلفية ببومباي بالهند، ٢٠٠٣م.
١٥. أبو بكر بن العربي، القاضي محمد بن عبد الله (ت: ٥٤٣هـ) أحكام القرآن، ط ٣، ٤م، (راجع أصوله وخرج أحاديثه وعلّق عليه: محمد عبد القادر عطا) دار الكتب العلمية، بيروت - لبنان، ٢٠٠٣م.
١٦. أبو علي القالي، إسماعيل بن القاسم بن عيدون بن هارون بن عيسى بن محمد بن سلمان، الأمالي = شذور الأمالي = النوادر، دار الكتب المصرية، ط ٢، ١٩٢٦م.

المصادر والمراجع

١. ابن الأثير، أبو الحسن علي بن أبي الكرم محمد بن محمد بن عبد الكريم بن عبد الواحد الشيباني الجزري (ت: ٦٣٠هـ)، أسد الغابة في معرفة الصحابة، ط ١، ٨م (تحقيق: علي محمد معوض - عادل أحمد عبد الموجود) دار الكتب العلمية، ١٩٩٤م.
٢. ابن الحاج، أبو عبد الله محمد بن محمد بن محمد العبدري الفاسي المالكي (ت: ٧٣٧هـ) المدخل، ٤م، دار التراث، بدون طبعة وبدون تاريخ.
٣. ابن بطوطة، محمد بن عبد الله بن محمد بن إبراهيم اللواتي الطنجي، أبو عبد الله (ت: ٧٧٩هـ)، رحلة ابن بطوطة المسماة تحفة النظار في غرائب الأمصار وعجائب الأسفار، ٢م، دار الشرق العربي، بدون تاريخ.
٤. ابن تيمية، تقي الدين أبو العباس أحمد بن عبد الحلیم (ت: ٧٢٨هـ)، مجموع الفتاوى، ٣٥م، (تحقيق: عبد الرحمن بن محمد بن قاسم) مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف، المدينة النبوية، المملكة العربية السعودية، ١٩٩٥م.
٥. ابن جني، أبو الفتح عثمان (ت: ٣٩٢هـ) الخصائص، ط ٣، ٤م، الهيئة المصرية العامة للكتاب، بدون تاريخ.
٦. ابن حزم، أبو محمد علي بن أحمد بن سعيد (ت: ٤٥٦هـ) المحلى بالآثار، ١٢م، دار الفكر - بيروت، بدون طبعة وبدون تاريخ.
٧. ابن حنبل، أبو عبد الله أحمد بن محمد، مسند الإمام أحمد (ت: ٢٤١هـ)، ط ١، (تحقيق: شعيب الأرنؤوط - عادل مرشد، وآخرون) مؤسسة الرسالة، ٢٠٠١م.
٨. الواقدي، محمد بن سعد كاتب، الطبقات الكبير في أسيرة الشريف النبوية، طبعة ليدن، هولندا، ١٩١٧م.

ترجمة معاني القرآن الكريم

دراسة تحليلية مقارنة لأراء مصطفى صبري

Mustafa Sabri'nin Görüşlerinin Analitik ve Karşılaştırmalı Bir
Çalışması Olarak Kur'an-ı Kerim Çevirisi

Translation of the Meaning of the Holy Qur'an Analytical
Comparative Study of the Views of Mostafa Sabri

إعداد

الدكتور ذاكر أراس

أستاذ مساعد بكلية الإلهيات جامعة بايبورت - تركيا

Dr. Öğr. Üyesi Zakir ARAS

أنقرة - ٢٠٢٣

Fecr Yayınları: 668

ترجمة معاني القرآن الكريم دراسة تحليلية مقارنة لآراء مصطفى صبري

Tercemetü ma'âni'l-Kur'âni'l Kerîm dirâsah taħlîliyyah muqâranah li-ârâ' Muşţafâ Şabri

Mustafa Sabri'nin Görüşlerinin Analitik ve Karşılaştırmalı Bir Çalışması
Olarak Kur'an-ı Kerim Çevirisi

Translation of the Meaning of the Holy Qur'an Analytical Comparative
Study of the Views of Mostafa Sabri

إعداد

الأستاذ المساعد الدكتور ذاكر أراس

Dr. Öğr. Üyesi Zakir ARAS

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

ترتيب وتصميم الغلاف
FCR

الطبعة

NY MATBAACILIK YAY. KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

الطبعة الأولى: مايو ٢٠٢٣

ISBN: 978-625-6436-15-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Fecr Yayınları: 669

HUKUKUN ÇIKMAZLARINA ÇÖZÜM YOLU
İSTİHSÂN

-İmam Cessâs Özelinde-

Murat KARABULUT

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Nisan 2023

ISBN: 978-625-6436-13-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ağırakça, Ahmet. “İyâs b. Muâviye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 23/498. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2001.
- Akgündüz, Said Nuri. *el-Merğînâni'nin el-Hidâye Adlı Eserinde İstihsan*. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2004.
- Aktan, Hamza. “İslam Usûl Hukukunda İstihsan Ufku”. *İslâmi İlimlerde Metodoloji/Usul Mes'elesi -II (Tartışmalı İlmî İhtisas Toplantıları 1,2,3)*. İstanbul: Çamlıca Sabahattin Zaim Kültür Merkezi, 2009.
- Ali Haydar Efendi. *Usûl-i Fıkıh Dersleri*. İstanbul: Üçdal Neşriyat, 1. Basım, 1966.
- Âmidî, Ebü'l-Hasen Seyyidüddin Ali b. Ebî Ali b. Muhammed b. Sâlim. *el-İhkâm fî Usûl'l-fikh*. 4 Cilt. Beyrut-Dımaşk-Lübnan: el-Mektebetü'l-İslamiyye, 1. Basım, ts.
- Apaydın, H. Yunus. “İctihad”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 21/432-445. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2000.
- Apaydın, H. Yunus. “Kerhî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25/285-287. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2002.
- Apaydın, H. Yunus. “Zâhiriyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 44/93-100. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2013.
- Arslan, Giyasettin. *İmam Şafî'nin Kur'an Okumaları*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2004.
- Atcı, İsa. “Ebu Ca'fer et-Tahâvî'nin Şafî Mezhebinden Ayrılma ve Hanefî İmamlarına Muhalefet Nedenleri”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 33 (2019), 571-596.
- Aybakan, Bilal. “İstihsan”. *İslâmi İlimlerde Metodoloji/Usul Mes'elesi - II (Tartışmalı İlmî İhtisas Toplantıları 1,2,3)*. İstanbul: Çamlıca Sabahattin Zaim Kültür Merkezi, 2009.
- Aydın, Ahmet. “Serahsî'nin Usûl ve Gazzâlî'nin el-Müstasfâ Adlı Eserlerinde”İlletin Tahsisi”“. *Mizânü'l-hak İslami İlimler Dergisi* 5 (2017), 43-63.

- Aydın, Hakkı. “Cessâs ve Debbûsî'nin Usûllerindeki Metodları”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (2000).
- Aydın, İbrahim Hakkı. “İstihsân Temelinde Akıl ve Ebû Hanîfe”. *İslami Araştırmalar Dergisi* 15/1-2 (2002), 165-174.
- Bâcî, Ebü'l-Velîd el-. *İhkâmü'l-Fusûl fî Abkâmî'l-Usûl*. thk. Abdül-mecîd Türkî. 2 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ğarbi'l-İslâmî, 2. Basım, 1995.
- Bâcî, Ebü'l-Velîd Süleyman b. Halef b. Sa'd b. Eyüp b. Vâris. *el-Muntekâ şerhu'l-Muvatta*. 7 Cilt. Mısır: Matabatü's-Saadet, 1. Basım, 1332.
- Bağdâdî, Ebûbekir Ahmed b. Ali b. Sâbit b. Ahmed b. Mehdî el-Hatîb. *el-Fakih ve'l-Mütefekkih*. 2 Cilt. Suudi Arabistan: Dârü İbnü'l-Cevzî, 2. Basım, 1421.
- Bağdâdî, Ebûbekir Ahmed b. Ali b. Sâbit b. Ahmed b. Mehdî el-Hatîb. *Târîhu Bağdâd*. 16 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1. Basım, 2002.
- Bakkal, Ali. “İstihsânın Mahiyeti ve Çağdaş Problemlere Çözüm Getirmedeki Önemi”. *İslâmî İlimlerde Metodoloji/Usul Mes'elesi -II (Tartışmalı İlmî İhtisas Toplantıları 1,2,3)*. İstanbul: Çamlıca Sabahattin Zaim Kültür Merkezi, 2009.
- Bakkal, Ali. “Mâlikilere Göre İstihsânın Mahiyeti”. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 25/43 (2020), 251-282.
- Banaz, Şaban. “Türkiye'de Ca'ferîler”. *Tokat Gazi Osmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/1 (2018), 29-62.
- Bardakoğlu, Ali. “İstihsân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 23/339-347. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2001.
- Bardakoğlu, Ali. “Tabii Hukuk Düşüncesi Açısından İslâm Hukukçularının İstihsân ve İstislah Görüşü”. *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3 (1986), 117-138.
- Becâvî, Bu'lâm Muhammed. “Bahsü havle nisbeti kitâb 'el-Aksâm ve'l-hisâl' fî fûrû'îş-Şâfi'iyye”. *www.alukah.net*. 11:31:00 AM. Erişim 09 Aralık 2021.
<http://www.alukah.net/culture/0/116813/>

- Bedir, Murteza. "The Power of İnterpretation: İs İstihsân Qiyâs?" *İslamic Studies* 42/1 (2003), 7-20.
- Bernard, Marie. "Cessâs'ın Bir Yazması Işığında Hanefî Fıkıh Usûlü Yaklaşımının Analizi". çev. Âdem Yığın. *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi* 5 (2005), 125-144.
- Bilmen, Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük Tefsîr Tarihi*. Ankara: Doğuş Ltd. Şirketi Matbaası, 1962.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Hukukî İslâmîyye ve İstılabatı Fıkıbiyye Kamusu*. 8 Cilt. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1967.
- Birsin, Mehmet. "Ebu'l Hasen el-Mâverdi'nin Bilgi Anlayışı". *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 8/1 (2019), 36-76.
- Birsin, Mehmet. "Hanefî Fıkıhında Fitne Gerekçesine Dayalı Hükmümler ve İstihsân Delili ile İlişkisi". *İslami Araştırmalar Dergisi* 22/1 (2011), 55-70.
- Birsin, Mehmet. "İnsan Haklarının Değerlerle ilişkisi ve İslam Hukuku Metodolojisine (Fıkıh Usulü) Taşınma İmkânı". *İslam ve İnsan Hakları*. İstanbul: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 2018. <http://www.tihék.gov.tr/doc-dr-mehmet-birsin/>
- Birsin, Mehmet. *İslâm Aile Hukuku*. İstanbul: Çıra Basın Yayın Ltd. Şti., 1. Basım, 2019.
- Birsin, Mehmet. *İslâm Eşya ve Borçlar Hukuku*. Malatya: Protech Matbaa ve Reklam Hizmetleri Sanayi Tic. Ltd. Şti., 2. Basım, 2018.
- Birsin, Mehmet. "Klasik Hilafet Teorisinin Geliştiği Siyasal ve Sosyal Yapı". *Journal of Turkish Studies* 13/25 (2018), 79-106. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14494>
- Bölükbaşı, Mustafa. *İslam Hukuk Usulünde Hanefî ve Malikilere Göre İstihsan Metodu*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi SBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2012.

- Buhâri, Abdülaziz b. Ahmed b. Muhammed Alâeddin. *Keşfü'l-esrâr Şerhu Usûli'l-Pezdevî*. 4 Cilt. Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Buhâri, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail b. İbrahim b. Muğire b. Berdizbeh el-Cu'fi. *Sahibü'l-Buhâri*. thk. Heyet. 9 Cilt. Beyrut: Dâru Tavkî'n-Necât, 1. Basım, 1422.
- Cessâs, Ebûbekir Ahmed b. Ali er-Râzî. *Ahkâmü'l-Kur'ân*. 3 Cilt. Beyrut-Lübnan: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1994.
- Cessâs, Ebûbekir Ahmed b. Ali er-Râzî. *Şerhu Muhtasarü't-Tabâvî*. thk. Prof. Dr. Said Bektaş vd. 8 Cilt. Dâru'l-Beşâir-ul-İslâmiyye - Dâru's-Sirâc, 1. Basım, 2010.
- Cessâs, Ebûbekir Ahmed b. Ali er-Râzî. *Usûlü'l-Cessâs (el-Fusûl fi'l-Usûl)*. thk. Uceyl Câsim Neşemî. 4 Cilt. Kuveyt: Vüzerâtü'l-Evkaf ve's-Şuunü'l-İslâmiyye, 2. Basım.
- Cessâs, Ebûbekir Ahmed b. Ali er-Râzî. *Usûlü'l-Cessâs (el-Fusûl fi'l-Usûl)*. thk. Muhammed Muhammed Tâmir. 2 Cilt. Lübnan - Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2. Basım, 2010.
- Cürcânî, Ali b. Muhammed b. Ali Zeynü's-Şerîf. *Kitâbu't-ta'rifât*. Beyrut-Lübnan: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1983.
- Cüveynî, Abdülmelik b. Abdillâh b. Yusuf b. Muhammed. *Nihâyetü'l-matlûb fi dirâyeti'l-mezheb*. thk. Abdülazîm Mahmûd ed-Dîb. 20 Cilt. Dârü'l-minhâc, 1. Basım, 2007.
- Çalış, Halit. "Zaruret". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 44/141-144. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2013.
- Çalışkan, İbrahim. "İstihsan". *İslâmî İlimlerde Metodoloji/Usul Mes'elesi -II (Tartışmalı İlmî İhtisas Toplantıları 1,2,3)*. İstanbul: Çamlıca Sabahattin Zaim Kültür Merkezi, 2009.
- Çeker, Orhan. *İslam Hukukunda Akitler*. İstanbul: A.H.İ. Yayıncılık Basım Hizmetleri, 2006.
- Çiftci, Adem. "Hanefî Mezhebinin Kurucu İmamlarından Züfer b. Huzeyl'in İstihsana Yaklaşımı". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 21/1 (2017), 107-146.
- Çiftci, Adem. "Hz. Ömer'in Fıkıh Anlayışının Hanefî Mezhebine Yansımaları". *Uluslararası Hz. Ömer Sempozyumu*. ed. Ali Ak-

- su. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaası, 105M.S.
- Çolak, Abdullah. “Hukuki Tutarlılık Bağlamında Ebû Hanîfe’nin İstihsân Anlayışı”. *IV. Uluslararası Şeyh Şa’bân-ı Velî Sempozyumu -Hanefîlik-Mâturidîlik-*. ed. Cengiz Çuhada vd. 1/568-599. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi Matbaası, 2017.
- Dağcı, Şamil. “İmam Şafii’nin Hayatı ve Fıkıh Usûlü İlmindeki Yeri”. *Diyanet İlmî Dergi* 32/2 (1996).
- Debûsi, Ebû Zeyd Abdullah b. Ömer b. İsâ. *Takvimu’l-edille fi Usûli’l-fikh*. thk. Halil Muhyiddin el-Meys. Dâru’l-Kütübîl-İlmiyye, 1. Basım, 2001.
- Derdür, İlyâs. *el-İstihsân ve Siletubu bi’l-İctihâdi’l-Mekâsidi*. Lübnan - Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1. Basım, 2014.
- Dirik, Mehmet. “Ebû Hanîfe’nin İctihad Metodunda İstihsan”. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/10 (2018), 180-224.
- Dönmez, İbrahim Kâfi. *Fıkıh Usulü İncelemeleri*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2. Basım, 2018.
- Dönmez, İbrahim Kâfi. “İllet”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 2000. Erişim 05 Aralık 2021. <https://islamansiklopedisi.org.tr/illet--fikih>
- Dönmez, İbrahim Kâfi. “İllet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 22/117-120. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2000.
- Dönmez, İbrahim Kâfi. “İstihsan”. *İslâmî İlimlerde Metodoloji/Usul Mes’alesi -II (Tartışmalı İlmî İbtisas Toplantıları 1,2,3)*. İstanbul: Çamlıca Sabahattin Zaim Kültür Merkezi, 2009.
- Duman, Soner. *İlk Dönem Hanefî Usûlünde İlet Tartışmaları*. İstanbul: Beka Yayıncılık, 2018.
- Duman, Soner. “Usûlü’l-fikh (el-Fusûl fi’l-Usûl)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 42/218-220. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2012.
- Dürî, Abdülazîz ed-. “Bağdat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 4/425-433. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1991.

- Ebû Dâvud et-Tayâlisi, Süleyman b. Dâvud b. Cârûd. *Müsnedü Ebî Dâvud et-Tayâlisî*. thk. Muhammed b. Abdülmuhsin et-Türki. 4 Cilt. Mısır: Dârü Hecr, 1. Basım, 1999.
- Ebû Dâvud, Süleyman b. Eşâs b. el-Ezdî es-Sicistânî. *Sünen-i Ebî Dâvud*. thk. Şuayb El-Arnaûd - Muhammed Kamil Karabelli. 7 Cilt. Dârü'r-Risâleti'l-İlmiyye, 1. Basım, 2009.
- Ebû Yusuf, Yakup b. İbrahim b. Habib b. Sa'd. *el-Harâc*. thk. Taha Abdurrauf Sa'd - Sa'd Hasan Muhammed. Mektebetu'l-Ezheriyye li't-turâs, ts.
- Ebû Zehra, Muhammed. *Ebû Hanîfe*. çev. Osman Keskiöglü. İstanbul: Elif Ofset, 1981.
- Ebû Zehra, Muhammed. *el-İmâmü's-Sâdik*. Dârü'l-fikri'l-Arabî, ts.
- Ebû Zehra, Muhammed. *eş-Şâfi*. Dârü'l-fikri'l-Arabî, 1978.
- Ebû Zehra, Muhammed. *İbn Hazm*. Dârü'l-fikri'l-Arabî, ts.
- Ebû Zehra, Muhammed. *Mezhepler Tarihi*. çev. İsmail Dağ. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 1. Basım, 2011.
- Ebû Zehra, Muhammed. *Usûlu'l-fikh*. Dârü'l-fikri'l-Arabî, ts.
- Ebû'l-Hüseyn el-Basrî, Muhammed b. Ali et-Tayyib. *el-Mu'temed fi Usûli'l-fikh*. 2 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1403.
- Emin, Ahmed. *Zubru'l-İslâm*. Kahire-Mısır: Hindawi, 2013.
- Esen, Bilal. *Hanefî Usûl Eserlerinde İctihat Teorisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE, Basılmamış Doktora Tezi, 2010.
- Gazzâlî, Ebû Hamid Muhammed b. Muhammed. *el-Menbûl min Ta'likâti'l-usûl*. thk. Muhammed Hasan Hito. Beyrut-Lübnan: Dârü'l-Fikri'l-Muâsıra, 3. Basım, 1998.
- Gazzâlî, Ebû Hamid Muhammed b. Muhammed. *el-Mustasfâ*. thk. Muhammed Abdüsselam Abdü's-Şâfi. Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1993.
- Gezgin, Yusuf Erdem. *Hanefîler'de Öncelik Açısından Kıyas ve İstihsan Tablîli*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi SBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2016.

- Güçlü, Hasan. *Şeybânî'nin el-Asl İsimli Eserinin Kitâbu'l-Buyû' ve's-Selem Bölümünde İstihsan Metodunun Uygulanışı*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi SBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Güler, Hasan. *İmam Şâfi'nin er-Risâle ve el-Ümm Adlı Eserlerinde İstihşân Anlayışı*. Bursa: Uludağ Üniversitesi SBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Güler, Mehmet Nuri. "İstihşân Teorisi'nin Yeniden İnşâsı". *İslâmî İlimlerde Metodoloji/Usul Mes'alesi -II (Tartışmalı İlmî İhtisâs Toplantıları 1,2,3)*. İstanbul: Çamlıca Sabahattin Zaim Kültür Merkezi, 2009.
- Güngör, Mevlüt. "Cessâs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 7/427-428. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1993.
- Hacak, Hasan. "İrtifak". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 2002. Erişim 27 Şubat 2022. <https://islamansiklopedisi.org.tr/irtifak>
- Hacevî, Muhammed b. Hasan b. el-Arabî b. Muhammed. *el-Fikru's-sâmi fî Târihül-fıkbi'l-İslâmi*. 2 Cilt. Beyrut-Lübnan: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1995.
- Hacıoğlu, Nejla. *el-Fusûl fi'l-Usûl İsimli Eseri Bağlamında Cassâs'ın Hadis İlimindeki Yeri*. Ankara: Ankara Üniversitesi SBE, Basılmamış Doktora Tezi, 2010.
- Halilofitiş, Dr. Safvet Mustafa. *el-İmâm Ebû Bekr er-Râzi el-Cessâs ve Menbecuhu fi't-tefsîr*. Kahire - İskenderiye: Dâru's-Selâm, 2. Basım, 2008.
- Hallâf, Abdülvehhâb. *İlmu usûli'l-fık*. 1 Cilt. Kâhire: Dârü'l-hadis, 2003.
- Hamavî, Üsâme. *Nazarîyyetü'l-istihşân*. Beyrut: Dârü'l-hayr, 1. Basım, 1992.
- Hassan, Ahmed. *İslam Hukukunun Doğuşu ve Gelişimi*. çev. Ali Hakan Çavuşoğlu - Hüseyin Esen. İz Yayıncılık, 1999.
- Heniyeh, Mazin. "İlletin Tahsisi". çev. Mehmet Erdem. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/10 (2005), 105-136.

- Hocaoğlu, Mustafa. *Abkâm Tefsirlerinin Usûl Açısından Mukayesesi: Cessâs, Herrâsî ve İbn Arabî Örnekleri*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, Basılmamış Doktora Tezi, 2010.
- Hudârî Bek, Muhammed. *Târibu't-teşri'l-İslâm*. Beyrut-Lübnan: Dâru'l-Ma'rife, 7. Basım, 1960.
- İbn Akîl, Ebu'l-Vefâ Ali b. Akîl b. Muhammed. *el-Vâzıh fî Usûli'l-fikh*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî. 5 Cilt. Beyrut-Lübnan: Müessesetü'r-Risâle, 1. Basım, 1999.
- İbn Arabî, Muhammed b. Abdillâh Ebûbekir. *el-Mahsûl*. thk. Saîd Fûde - Hüseyin Ali el-Yedrî. Umman: Dâru'l-Biyâraq, 1. Basım, 1999.
- İbn Hanbel, Ahmed. *Müsned*. thk. Şuayb El-Arnaûd - Âdil Mürşid. 50 Cilt. Müessesetü'r-Risâle, 1. Basım, 2001.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Ali b. Ahmed b. Saîd. *el-İhkâm fî Usûli'l-ahkâm*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Âfâki'l-Cedîde, ts.
- İbn Hümmâm, Kemâleddîn Muhammed b. Abdülvâhid es-Sivasî. *Fethül-kadir ale'l-Hidâye*. 10 Cilt. Lübnan: Dâru'l-Fıkr, 1. Basım, 1970.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyüb b. Sa'd Şemsü'd-dîn. *İ'lâmü'l-Muvakkî'in 'an Rabbi'l-Âlemin*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1. Basım, 1991.
- İbn Kutluboga, Ebu'l-Fidâ Zeynu'd-dîn Ebu'l-Adl Kasım. *Tâcü't-terâcim*. thk. Muhammed Hayr Ramazan Yûsuf. Dımaşk: Dâru'l-Kalem, 1. Basım, 1992.
- İbn Manzur, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem b. Ali b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî. *Lisânü'l-Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru's-Sâdir, 3. Basım, 1414.
- Muhammed Bedrân, Abdülkadîr b. Ahmed b. Mustafa b. Abdürrahim b. *el-Medhal ilâ mezhebi'l-İmâm Ahmed ibn Hanbel*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2. Basım, 1401.

- İbn Mukaffa', Abdullah. *Risâletü's-Sahâbe*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1989.
- İbn Neccâr el-Hanbelî, Takıyyüddin Ebu'l-Bekâ Muhammed b. Ahmed b. Abdülaziz bi Ali. *Şerhu'l-keveki'l-münir*. thk. Muhammed ez-Zuhaylî - Nezîh Hammâd. 4 Cilt. Mektebetü'l-Abiykân, 2. Basım, 1997.
- İbn Nedîm, Ebu'l-Ferec Muhammed b. İshak b. Muhammed el-Verrâk el-Bağdâdî. *el-Fihrist*. thk. İbrahim Ramazan. Beyrut-Lübnan: Dâru'l-Ma'rife, 2. Basım, 1997.
- İbn Semâ'nî, Ebü'l-Muzaffer Mansur b. Muhammed b. Abdilcebbar b. Ahmed el-Mervezî. *Kavâtu'l-edille fî'l-usûl*. 2 Cilt. Beyrut-Lübnan: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1999.
- İbn Teymiyye, Mecidü'd-dîn Abdüsselâm vd. *el-Müsevvede fî Usûli'l-fıkıh*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdülhamid. Dâru'l-Kütübî'l-Arabî, ts.
- İsfahânî, Râgıb. *Müfredâtü Elfâzi'l-Kur'an*. thk. Safvân Adnân Dâvûdî. Dımaşk: Dâru'l-Kalem, 5. Basım, 2011.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddin Ebu'l-Abbas Ahmed b. Abdülhalîm. *el-Müstedrek alâ Mecmûu' fetâvâ Şeyhül-İslâm*. thk. Muhammed b. Abdurrahman İbn Kasım. 5 Cilt, 1418.
- İzmirli, İsmail Hakkı. "İcma, Kıyas ve İstihsanın Esasları". ed. Ali Duman. *Hikmet Yurdu Dergisi* 1/1 (2008), 149-160.
- İzmirli, İsmail Hakkı. *İlm-i Hilaf*. İstanbul: Hukuk Matbaası, 1330.
- Kallek, Cengiz. "Ebû Saîd el-Berdâî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/219-220. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1994.
- Karâfi, Şehâbeddin Ahmed b. İdris. *Nefâisü'l-usûl fî Şerbi'l-Mahsûl*. Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, 1. Basım, 1995.
- Karaman, Fikret vd. *Dinî Kavramlar Sözlüğü*. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2009.
- Karaman, Hayreddin. *Anahatlarıyla İslam Hukuku*. Ensar Neşriyât, 17. Basım, 2014.
- Karaman, Hayreddin. "Ca'feriyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 7/4-10. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1993.

- Kılıç, Muharrem. “Karşılaştırmalı Hukuk Tarihinde Metodolojik Formalizmi Anlaşılmasındaki İki Yöntem: İstihsân ve Equity”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 1 (2003), 147-165.
- Kılıçer, M.Esad. “Ehl-i Re’y”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/520-524. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1994.
- Koca, Ferhat. “İslâm Hukuk Usûlünde Daraltıcı Yorum Metodu Olarak Tahsis”. *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 16/3 (2003), 430-443.
- Koca, Ferhat. “Tahsis”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 2010. Erişim 04 Aralık 2021. <https://islamansiklopedisi.org.tr/tahsis>
- Koca, Ferhat. “Usûlü’l-fıkh (el-Fusûl fi’l-Usûl) -Ahmed b Ali er Râzî el Cessâs Kitap Tanıtımı-”. *Marifet Dini Araştırmalar Dergisi* 2/3 (2002), 337-340.
- Korkmaz, Ömer Faruk. “Hanefî İmamlardan Ebubekir Râzî el-Cessâs ve İtizâlî Görüşleri”. *Ömer Faruk Korkmaz* (blog), 12 Ağustos 2020. <https://www.omerfarukkorkmaz.com.tr/2020/08/12/hanefi-imamlardan-ebubekir-razi-el-cessas-ve-itizali-gorusleri/>
- Korkmaz, Tuba Hacer. *Şerhu’l-Cessâs A’le’l-Câmi’i’l-Kebîr Adlı Eserin Tabkiki*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE, Basılmamış Doktora Tezi, 2018.
- Kozal, Abdürrahim. *(Kıyas) İstihsan ve Doğal Hukuk İlişkisi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi SBE, Basılmamış Doktora Tezi, 2004.
- Kureşî, Abdulkadir b. Muhammed b. Nasrullah. *el-Cevâbiru’l-Mu-diyye fi Tabakati’l-Hanefiyye*. 2 Cilt. Karaçi: Mir Muhammed Kütüphanesi, ts.
- Küsmes, Ayşe. *Cessâs’ın İcmâ’ Anlayışı*. Ankara: Ankara Üniversitesi SBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003.
- Leknevî, Ebü’l-Hasenât Muhammed Abdülhay. *el-Fevâidü’l-behiyye fî terâcmi’l-Hanefiyye*. Mısır: Dâru’s-Saâdet, 1. Basım, 1324.
- Leknevî, Ebü’l-Hasenât Muhammed Abdülhay b. Muhammed Abdilhalîm el-Ensârî el-Hindî. *et-Ta’liku’l-mümecced ‘alâ*

- Muvatta'î'l-Îmâm Muhammed*. thk. Takiyyüddin en-Nedvî. 3 Cilt. Dimaşk: Dârü'l-kalem, 4. Basım, 2005.
- Macit, Yüksel. *Mu'tezilenin Fıkıh Usûlü Anlayışı*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi SBE, Basılmamış Doktora Tezi, 2000.
- Mâlik b. Enes. *el-Müdevvene*. 4 Cilt. Dârü'l-kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1994.
- Mâlik b. Enes. *Muvatta*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf - Mahmud Muhammed Halil. 2 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1. Basım, 1991.
- Mâlik b. Enes. *Muvatta (Rivâyetu Muhammed b. el-Hasen eş-Şeybânî)*. thk. Abdülvehhâb Abdüllatif. el-Mektebetü'l-İlmiyye, 2. Basım, ts.
- Mâturîdî, Muhammed b. Muhammed b. Mahmud Ebû Mansûr. *Te'vilâtü'l-Kur'ân (Tefsîru'l-Mâturidi)*. thk. Mecdî Basellûm. 10 Cilt. Beyrut-Lübnan: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 2005.
- Mâverdi, Ebül-Hasen Ali b. Muhammed b. Muhammed b. Habîb el-Basrî el-Bağdâdî. *el-Hâvi'l-kebir*. thk. Ali Muhammed Muavvid - Âdil Ahmed Abdülmevcûd. 19 Cilt. Beyrut-Lübnan: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1999.
- Merğînânî, Ali b. Ebîbekir b. Abdilcelil el-Ferğânî. *el-Hidâye fî şerhi Bidâyetü'l-mübtedi*. thk. Talâl Yûsuf. 4 Cilt. Beyrut-Lübnan: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, ts.
- Mer'î, Hasan Ahmed. "el-İstihsân i'nde Eimme-i Erba'â ve Tatbîkâtuhu'l-Fıkhiyye". *Mecelletü'l-Külliyeti'd-Dirâsâti'l-İslâmiyyeti ve'l-Arabîyyeti bi Dubey* 15 (1998), 9-47.
- Mevsilî, Abdullah b. Muhammed b. Mevdûd Muhyiddin Ebül-Fadl. *el-İhtiyâr li Ta'lîli'l-muhtâr*. 5 Cilt. Kahire: Matbaa'tü'l-Halebî, 1. Basım, 1938.
- Molla Aliyyü'l-Kari, Ali b. Sultan Muhammed Ebül-Hasen Nured-din. *Mirkâtü'l-mefâtih Şerhu mişkâti'l-mesâbih*. 9 Cilt. Beyrut-Lübnan: Dârü'l-Fikr, 1. Basım, 2002.

- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. Haccâc el-Kuşeyrî en-Nisâbüri. *Sabihu'l-Müslim*. thk. Muhammed Fuad Abdülbâki. 5 Cilt. Kahire: Matbaatü İsa el-Bâbi el-Halebi ve Şurakêh, 1955.
- Nesâî, Ebü Abdurrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali el-Horasânî. *es-Sünenü's-Suğrâ li'n-Nesâî*. thk. Abdülfettah Ebü Ğudde. 9 Cilt. Halep: Mektebetü'l-Matbûâtü'l-İslâmiyye, 2. Basım, 1986.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât Abdullah b. Ahmed Hâfizu'ddin. *Keşfü'l-esrâr Şerhu'l-musannifu ale'l-menâr*. 2 Cilt. Beyrut-Lübnan: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, ts.
- Neşemî, Uceyl Câsim. "Mukaddime". *el-Fusul fi'l-Usûl*. Kuveyt: Vüzerâtü'l-Evkâf ve's-Şuunü'l-İslâmiyye, 2. Basım, ts.
- Okur, Kâşif Hamdi. "Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin Kıyas ve İstihsana Yaklaşımı". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 7/4 (2007), 213-245.
- Orum, Fatih. *İstihsan Metodunun Kâsânî'nin Bedâiü's-Sanâiyesinde Kullanılışının Tablîli Tenkidi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003.
- Önder, Muharrem. *Haneî Mezhebinde İstihsan Anlayışı ve Uygulaması*. Konya: Selçuk Üniversitesi SBE, Basılmamış Doktora Tezi, 2000.
- Önder, Muharrem. "Hz. Ömer'in İçtihatlarında Re'yin Rolü". *Uluslararası Hz. Ömer Sempozyumu*. 3/63-104. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2018.
- Önder, Muharrem. "İstihsân Kavramının Ortaya Çıkışı". *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 7 (2006), 181-208.
- Önder, Muharrem. "İstihsân Prensibi Bağlamında Haneî ve Şafî Mezhepleri Arasında Diyalog". *İmam-ı Azam ve Birlikte Yaşama Hukuku Sempozyum Tebliğleri*. ed. Abdullah Acar. Eskişehir: Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1. Basım, 2015.
- Öz, Mustafa. "Zeyd b. Zeynelâbidîn ve Zeydiyye". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19 (2000), 43-58.

- Özcan, Tahsin. "Pirizâde İbrâhim". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 2007. Erişim 07 Aralık 2021. <https://islamansiklopedisi.org.tr/pirizade-ibrahim>
- Özen, Şükrü. "Hicri II. Yüzyılda İstihşân ve Maslahat Kavramları". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 3/1 (2003), 31-57.
- Özen, Şükrü. "İstihşan Hakkında Bazı Düşünceler". *İslâmî İlimlerde Metodoloji/Usul Mes'elesi -II (Tartışmalı İlmî İhtisas Toplantıları 1,2,3)*. İstanbul: Çamlıca Sabahattin Zaim Kültür Merkezi, 2009.
- Özen, Şükrü. "İstislâh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 23/383-388. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2001.
- Özer, Hasan. "İbn-i Kemâl ve Tabakâtü'l-Fukahâ Adlı Eseri". *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 14 (2009), 353-374.
- Özer, Hasan. "Pirizâde'nin Risâle Fî Ma'ne'l-İstihşân ve'l-Kıyâs Adlı Eserinin Tahlil, Tahkik ve Tercümesi". *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 33 (2019), 1-18.
- Öztürk, Mehmet. "Hz. Ömer'in İçtihatlarının İlkelerdeki Karşılığına Kısa Bakışlar". *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (ts.), 75-103.
- Parlatır, İsmail vd. *TDK Türkçe Sözlük*. 2 Cilt. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 9. Basım, 1998.
- Pekcan, Ali. "Ebû Ali Şâfi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 38/367-368. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2010.
- Pekcan, Ali. "İslam Hukuku Literatüründe Fıkhın Genel Kurallarına Dair ilk Risale". *İslami Araştırmalar Dergisi* 16/2 (2003), 293-307.
- Pekcan, Ali. "Makâsıd'ı Ş-Şerîa Bilgisinin Önemi". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 2/2 (2002), 219-227.
- Pekcan, Ali. "Şâfiî İstihşân Yapmış mıydı?" *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 3/3 (2003), 145-172.
- Râzî, Ebû Bekir Muhammed b. Şemseddin. *Muhtârü's-Sıhâb*. ed. Abdürrezzâk eş-Şevvâ Eymen. Dımaşk - Suriye: Dâru'l-Feyhâ/Dâru'l-Menhel Naşirün, 1. Basım, 2010.

- Râzî, Ebü'l-Hüseyn Ahmed b. Fâris b. Zekerîya el-Kazvîni. *Mu'cemu Mekâyisü'l-lüğa*. thk. Abdusselam Muhammed Harun. 6 Cilt. Dâru'l-Fıkr, 1979.
- San'ânî, Ebûbekir Abdurrezzak b. Hemmam b. Nâfi'. *el-Musannef*. thk. Habîbu'r-Rahmân el-A'zamî. 10 Cilt. Hind: Meclisü'l-ilmî, 2. Basım, 1403.
- Saymerî, Hüseyin b. Alî b. Muhammed b. Cafer Ebî Abdillâh. *Abbâru Ebi Hanîfe ve Ashâbih*. Beyrut: A'lem'ul-Kutub, 2. Basım, 1985.
- Schacht, Joseph. *The Origins of Muhammadan Jurisprudence*. Oxford: The Clarendon Press, 1950.
- Semerkandî, Alaüddin Şemsü'n-nazar Ebûbekir Muhammed b. Ahmed. *Mizânü'l-usûl fi netâici'l-ukûl*. thk. Muhammed Zeki Abdülber. 1 Cilt. Katar: Matâbiu'd-Doha el-Hadîse, 1. Basım, 1984.
- Serahsî, Muhammed b. Ahmed b. Ebî Sehl Şemsu'l-eimme. *el-Mebsût*. 30 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1993.
- Serahsî, Muhammed b. Ahmed b. Ebî Sehl Şemsu'l-eimme. *Usûlü's-Serahsî*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Sipahi, Yıldray. "Ebû Ca'fer et-Tahâvî'de İstihsân Delili Sorunu". *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/6 (2016), 01-23.
- Sipahi, Yıldray. *İslâm Hukuk Biliminin Teşekkül Döneminde İstihsân Delili*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi SBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Şa'bân, Zekiyüddîn. *İslâm Hukuk İlminin Esasları*. çev. İbrahim Kâfi Dönmez. Ankara: TDV Yayınları, 22. Basım, 2015.
- Şaban, Zekiyüddin. *İslâm Hukuk İlminin Esasları*. çev. İbrahim Kâfi Dönmez. Ankara: TDV Yayınları, 28. Basım, 2017.
- Şâfî, Ebû Abdullah Muhammed b. İdrîs. *er-Risâle*. thk. Ahmed Şâkir. Mısır: Mektebetü'l-Halebî, 1. Basım, 1940.
- Şâfî, Ebû Abdullah Muhammed b. İdrîs. *İhtilâfü'l-hadis*. 1 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1990.

- Şâfiî, Muhammed b. İdrîs. *el-Ümm*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1990.
- Şahin, Osman. "İstihşân Yönteminin Aklî Gereççeleri ve Bazı Uygulama Şekilleri". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 8/4 (2008), 41-75.
- Şâtübî, İbrahim b. Musa b. Muhammed el-Gırnâtî. *el-İ'tisâm*. thk. Hişâm b. İsmail es-Sînî vd. 3 Cilt. Suudi Arabistan: Dâru İbni'l-Cevzi, 1. Basım, 2008.
- Şâtübî, İbrahim b. Musa b. Muhammed el-Gırnâtî. *el-Muvâfakât*. thk. Ebû Ubeyde Meşhûr b. Hasen Âl Selmân. 7 Cilt. Dâru İbn Affân, 1. Basım, 1997.
- Şelebî, Muhammed Mustafa. *Ta'lîlü'l-ahkâm*. Beyrut: Dâru'n-nehdati'l-Arabiyye, 1. Basım, ts.
- Şener, Dr. Abdulkadir. *İslam Hukukunun Kaynaklarından Kıyas İstihşan İstıslah*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1981.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali b. Muhammed b. Abdillâh. *İrşâdu'l-fuhûl*. 2 Cilt. Dârü'l-Kütübî'l-Arabî, 1. Basım, 1999.
- Şeybânî, Ebû Abdullah Muhammed b. el-Hasen b. Ferkad. *el-Asl*. thk. Mehmet Boynukalın. 12 Cilt. Beyrut-Lübnan: Dâru İbn Hazm, 1. Basım, 2012.
- Şirâzî, Ebû İshâk İbrâhim b. Ali. *Tabakâtü'l-Fukahâ*. thk. İhsân Abbâs. Beyrut-Lübnan: Dârü'r-Râid el-Arabî, 1. Basım, 1970.
- Taberânî, Süleyman b. Ahmed b. Eyûb b. Mutîr Ebû'l-Kâsım. *el-Mu'cemü'l-kebir*. 25 Cilt. Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, 2. Basım, 1994.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr b. Yezid b. Kesîr b. Galip Ebû Cafer. *İbtîlâfu'l Fukahâ*. Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Teftâzânî, Sa'dü'd-dîn Mes'ûd b. Ömer. *Şerhu't-telvih ale't-tavdih*. 2 Cilt. Mısır: Mektebetü's-Sibeyh, ts.
- Tirmizî, Muhammed b. İsa b. Sevre b. Musa b. Dahhâk. *Sünen-i Tirmizî*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. 6 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1998.

- Torun, Hacı Mustafa. *Ebu Hanîfe (r.a) ye Göre İstihsânü'n-nass [Serahsi'nin el-Mebcut Örneği]*. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Tûfî, Süleyman b. Abdülkavî b. Kerim. *Şerhu Muhtasari'r-ravza*. 3 Cilt. Müessesetü'r-Risâle, 1. Basım, 1987.
- Türkmânî, Abdülmecîd. *Hanefî Hadis Usûlüne Giriş*. çev. Semih Özdemir. İstanbul: Tahlil Yayınları, 2. Basım, 2020.
- Useymîn, Muhammed b. Salih. *Fethu zi'l-celâli ve'l-ikrâm bi şerhi Bulûğu'l-merâm*. thk. Subhî b. Muhammed Ramazan - Ümmü İsrâ binti Arafe. 6 Cilt. el-Mektebetü'l-İslâmiyye li'neşr ve't-tevzi', 1. Basım, 2006.
- Uzunpostalcı, Mustafa. "Ebû Hanîfe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/143-145. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1994.
- Üsmendî, Muhammed b. Abdülhamîd. *Bezlü'n-nazar fi'l-usûl*. thk. Muhammed Zeki Abdülber. Kahire, 1992.
- Yaman, Ahmet. "İstihsan Ne Değildir?" *Usûl İslam Araştırmaları Dergisi* 8 (2007), 169-173.
- Yamuk, Mustafa. *İslam Hukuk Usulünde İstihsan ve Maslahat-ı Mürsele İlişkisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi SBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Yaşar, Mehmet Aziz. "Fukahâ Metodunda İstihsân Kavramının Gelişiminde Cessâs'ın Rolü". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 20/2 (2020), 823-848.
- Yavuz, Yunus Vehbi. "Ahkâmü'l-Kur'ân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 1/553. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1988.
- Yavuz, Yunus Vehbi. "Çağdaş Problemler ve İstihsan Prensibi". *İslâmî İlimlerde Metodoloji/Usul Mes'alesi -II (Tartışmalı İlmî İhtisas Toplantıları 1,2,3)*. İstanbul: Çamlıca Sabahattin Zaim Kültür Merkezi, 2009.
- Yavuz, Yunus Vehbi. *Hanefî Mezhebinde İctihad Felsefesi*. İstanbul: İşaret Yayınları, 1993.

- Yavuz, Yunus Vehbi. "İslam Hukuk Prensipleri, İstihsan ve Laiklik". *Kur'an Mesajı İlmî Araştırmalar Dergisi* 19-20-21 (1999).
- Yazıcıoğlu, Emine. *Klasikleşme Sürecinde Haneî Fıkıh Usulünde Akıl-Vahiy İlişkisi (Cessâs ve Debûsî Örneği)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi SBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Yılmaz, Ömer. "İlletin Tahsisine Cevaz Vermek Mu'tezilî Olmak Mıdır?" *Diyanet İlmî Dergi* 53/3 (2017), 53-71.
- Yücel, Fatih. "Fıkıh Usulünde Zeydiyye-Mutezile Etkileşimi". *İslâmî İlimler Dergisi* 6/1 (2011), 255-273.
- Yücel, Fatih. "Zeydiyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 44/331-338. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2013.
- Yücesoy, Fahrettin. "Mihne". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 2005. Erişim 15 Aralık 2021. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mihne>
- Zehebî, Dr. Muhammed Seyid Hüseyin. *et-Tefsîr ve'l-müfessirün*. 3 Cilt. Kahire: Mektebetu Vehbe, ts.
- Zehebî, Şemsüddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Osmân b. Kaymâz. *el-İber fî Haberi Men Ğaber*. thk. Ebû Hacer Muhammed Es-Said. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1985.
- Zehebî, Şemsüddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Osmân b. Kaymâz. *Siyeru A'lâmi'n-nübelâ*. thk. Şuayb El-Arnaüd - v.dğr. 23 Cilt. Müessesetü'r-Risâle, 3. Basım, 1980.
- Zehebî, Şemsüddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Osmân b. Kaymâz. *Târihü'l-İslâm ve Vefeyâtü'l-meşâbir ve'l-a'lâm*. thk. Ömer Abdüsselam Tedmirî. 52 Cilt. Beyrut: Darü'l-Kütübî'l-Arabî, 2. Basım, 1993.
- Zerkâ, Mustafa Ahmed. *el-Medhal ilâ fıkhiyyi'l-âm*. Dımaşk: Dâru'l-Kalem, 2. Basım, 2004.
- Zerkeşî, Ebû Abdullah Bedreddin Muhammed b. Abdillâh b. Bahadır. *el-Babru'l-muhîr fî Usûli'l-fikh*. 8 Cilt. Dâru'l-Kütübî, 1. Basım, 1994.
- Zeydân, Abdulkерim. *el-Vecîz fî Usûli'l-fikh*. Dımaşk - Suriye: Müessesetü'r-Risâle, 1. Basım, 2014.

Zeydân, Abdülkerim. *el-Medhâl li dirâseti's-Şeriatil-İslâmiyye*. Beyrut - Lübnan: Müessesetü'r-Risâle, 1. Basım, 2020.

Zeylaî, Cemâlüddin Ebu Muhammed Abdullah b. Yusuf b. Muhammed. *Nasbü'r-râye li-tabrici ehâdisi'l-Hidâye*. 4 Cilt. Beyrut - Lübnan: Müessesetü'r-Reyyân, 1. Basım, 1997.

Fecr Yayınları: 670

BELÂGAT İLİMLERİ TARİHİ
-Terimleşme Bağlamında-

İsa GÜCEYÜZ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Nisan 2023

ISBN: 978-625-6436-17-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulaziz Atik, *İlmu'l-Bedî*, Dâru'n-Nahdati'l-'Arabiyye, Beyrut trs.
_____, *İlmu'l-Beyân*, Dâru'n-Nahdati'l-'Arabiyye, Beyrut 1985.
_____, *İlmu'l-Meâni*, Dâru'n-Nahdati'l-'Arabiyye li't-Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî, Beyrut 2009.
- Abdulkâdir el-Bağdâdî, *Hızânetu'l-Edeb ve Lubbu Lubâbi Lisâni'l-'Arab* (Tah. Abdusselâm Muhammed Harun), Mektebetu'l-Hâncî, Kahire 1997.
- Abdu'l-Mute'âl es-Sa'îdî, *Buğyetu'l-'İzâh li-Telhisi'l-Miftâh fî 'Ulûmi'l-Belâğa*, Mektebetu'l-'Âdâb, Mısır 2005.
- Abdunnur, Cebbûr, *el-Mu'cemu'l-Edebî*, yy., Beyrut 1979.
- Acar, Ömer, *Anlam Değişmeleri Işığında Kur'an'da Yeni Anlam Kazanan Kelimeler*, Emin Yayınları, Bursa 2016.
- Ahmed Muhtâr Ömer, *Mu'cemu'l-Luğati'l-'Arabiyye el-Mu'âsıra*, 'Âlemu'l-Kutub, Kahire 2008.
- Akbaş, Yaşar Fatih, *Kısmi Farklılık İçeren Lafzî Müteşâbih Âyetlerin Belâgat İlmi ve Filolojik Açıdan Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum 2020.
- Akçakoca, Yusuf, *Arap Dili Sözdiziminin Anlambilim Boyutu*, Kimlik Yayınları, Kayseri 2019.
- Akdemir, Hikmet, *Belâgat Terimleri Ansiklopedisi*, Nil Yayınları, İzmir 1999.
- 'Akkâvî, İn'âm Fevval, *el-Mu'cemu'l-Mufassal fî 'Ulûmi'l-Belâğa: el-Bedî ve'l-Beyân ve'l-Meâni*, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1417/1996.
- Aksan, Doğan, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, TDK Yayınları, Ankara 2009.
- Akyüz, Yusuf, *Arap Dilinde Edimbilim* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum 2020.
- Akyüz, Zafer, *Fadl Hasan Abbas ve Belâgat İlmindeki Yeri*, Kimlik Yayınları, Kayseri 2019.
- el-'Alevî, Yahyâ b. Hamza, *et-Trâzu'l-Mutezammin li-Esrâri'l-Belâğa ve 'Ulûmi Hakâiki'l-İcâz*, el-Mektebetu'l-'Unsuriyye, Beyrut 1423.
- Ali b. Ebî Tâlib, *Nebcu'l-Belâğa* (Şrh. Muhammed Abduh), Dâru'l-Ma'rifet li't-Tibâ'a ve'n-Neşr, Beyrut 2008.
- Ali el-Cundî, *fî Târîhi'l-'Edebî'l-Câhili*, Mektebetu Dâri't-Turâs, yy. 1991.
- Altınörs, A., "Platon ile Aristoteles'in Retorik Anlayışlarının Karşılaştırılması", *Ekev Akademi Dergisi*, 15 (49), 2011, 81-92.
- el-'Âmidî, Ebu'l-Kâsım el-Hasan b. Bîşr, *el-Muvâzene beyne Şi'ri Ebî Temmâm ve'l-Buhturi* (Tah. Ahmed Sakr - Abdullah el-Muhârib), Dâru'l-Me'ârif - Mektebetu'l-Hancî, Kahire 1994.

- Aristoteles, *Retorik* (Çev. Mehmet H. Doğan), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1995.
- ‘Âsım Şehâde Ali, “el-Me‘ânî’l-Vazîfiyye li-Sîğati’l-Kelime fî’t-Terkîb: Dirâse fî’d-Dilâle”, *Dirâsâtu’l-‘Ulûmi’l-‘İnsâniyye ve’l-‘İctimâ’iyye*, 35 (3), 2008, 547-556.
- el-‘Askerî, Ebû Hilâl, *Dirvânu’l-Meânî*, Dâru’l-Cil, Beyrut trs.
- _____, *Kitâbu’s-Smâ’ateyn* (Tah. Ali Muhammed el-Becâvî – Muhammed Ebu’l-Fadl İbrahim), el-Mektebetu’l-‘Unsuriyye, Beyrut 1419.
- _____, *el-Vucûh ve’n-Nezâir* (Tah. Muhammed Osman), Mektebetu’s-Sekâfeti’t-Diniyye, Kahire 2007.
- Asmaî, Ebû Said, *el-‘Asma’iyyât* (Tah. Ahmed Muhammed Şâkir – Abdusselâm Muhammed Harun), Dâru’l-Me‘ârif, Mısır 1993.
- _____, *Fuhûletu’s-Şu‘arâ’* (Tah. Charles Torrey), Dâru’l-Kitâbi’l-Cedid, Beyrut 1980.
- Ayverdi, İlhan, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Yayınları, İstanbul 2016.
- el-Bâbertî, Ekmelüddin Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd b. Ahmed, *Şerbu’t-Telhis* (Tah. Muhammed Mustafa Ramazan Sûfiyye), el-Munşe’etu’l-‘Âmme li’n-Neşr ve’t-Tevzî‘ ve’l-‘İlân, Trablus 1983.
- el-Bağdâdî, Bahaüddin Muhammed b. Ali b. Hamdûn, *et-Tezkiratu’l-Hamdüniyye*, Dâru Sâdır, Beyrut 1417.
- el-Bâkullânî, Ebû Bekr, *İcâzu’l-Kur’ân* (Tah. Seyyid Ahmed Sakr), Dâru’l-Me‘ârif, Mısır 1997.
- Bedevî Tabâne, *Mu‘cemu’l-Belâgati’l-‘Arabiyye*, Dâru’l-Menâra – Daru’r-Rifâ‘î, Cidde – Riyad 1988.
- Bedreddin b. Mâlik, *el-Misbâh fi’l-Meânî ve’l-Beyân ve’l-Bedi’* (Tah. Husnî Abdulcelil Yusuf), Mektebetu’l-‘Âdâb, Mısır trs.
- Bilgegil, Kaya, *Edebiyat Bilgi ve Teorileri*, Salkımsöğüt Yayınevi, Erzurum 2015.
- Bolelli, Nusreddin, *Belâgat (Beyân-Meânî-Bedi’ İlimleri) Arap Edebiyatı*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfi Yayınları, İstanbul 2001.
- Boyalık, M. Taha, *Dil, Söz ve Fesâhat Abdülkâbir el-Cürcânî’nin Sözdizimi Nazariyesi*, Klasik Yayınları, İstanbul 2016.
- Bruno de Bessé, “Terim Sorunları”, *Dilbilim Terimden Anlama* (Çev. ve Der. Mustafa Durak), Multilingual Matbaası, İstanbul 2005.
- Bubûha, M., “el-Mercî’iyyâtu’s-Sekâfiyye li’l-Mustalahi’l-Belâğiyyi’l-‘Arabî”, *Mecelletu Mekâlid*, (1), 2011, 41-50.
- el-Buhârî, Muhammed b. İsmail Ebû Abdullah, *Sahihu’l-Buhârî* (Tah. Muhammed b. Zuheyr b. Nâsir en-Nâsir – Şrh ve Tlk. Mustafa el-Buğâ), Dâru Tavki’n-Necât, Beyrut 1422.
- el-Buhturî, Ebû ‘Ubâde el-Velîd b. ‘Ubeyde, *el-Hamâse li’l-Buhturî* (Tah. Muhammed İbrahim Huvver – Ahmed Muhammed ‘Ubeyd), Hey’etu Ebûzabî li’s-Sekâfe ve’t-Turâs, Ebûzabî 2007.

- Bulut, Ali, *Belagat Terimleri Sözlüğü*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2021.
- el-Bûşeyhî, eş-Şâhid, *Mustalahât Nakdiyye ve Belâgiyye fi Kitâbi'l-Beyân ve't-Tebyin li'l-Câhız*, Dâru'l-Kalem li'n-Neşr ve't-Tevzî', Kuveyt 1995.
- el-Câbirî, Muhammed Âbid, *Arap – İslâm Kültürünün Akıl Yapısı* (Çev. Burhan Köroğlu, Hasan Hacak, Ekrem Demirli), Kitabevi, İstanbul 2001.
- el-Câhız, 'Amr b. Bahr, *el-Beyân ve't-Tebyin*, Dâr ve Mektebetu'l-Hilâl, Beyrut 1423.
- _____, *el-Bubalâ'*, Dâr ve Mektebetu'l-Hilâl, Beyrut 1419.
- _____, *el-Hayevân*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1424.
- _____, *Resâ'îlu'l-Câhız* (Tah. Abdusselâm Muhammed Harun), Mektebetu'l-Hâncî, Kahire 1964.
- _____, *er-Resâ'îlu's-Siyâsiyye*, Dâr ve Mektebetu'l-Hilâl, Beyrut trs.
- el-Cevherî, Ebû Nasr İsmail b. Hammâd, *es-Sibâh Tâcu'l-Luğa ve Sibâhu'l-'Arabîyye* (Tah. Ahmed Abdulgafûr 'Attâr), Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 1987.
- Cevzici, Ahmet, *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayıncılık, İstanbul 1999.
- el-Cumahî, İbn Sellâm, *Tabakâtu Fuhûliş-Şu'arâ'* (Tah. Mahmud Muhammed Şâkir), Dâru'l-Medenî, Cidde trs.
- el-Cürçânî, Abdulkâhir, *Delâilul-İcâz* (Tah. Mahmud Muhammed Şâkir), Matba'atu'l-Medenî bi'l-Kahire – Dâru'l-Medenî bi-Cidde, Kahire - Cidde 1992.
- _____, *Esrâru'l-Belâga* (Tah. Abdulmamid Hindâvî), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2001.
- Çağmar, M. Edip, *Aliştırmalarla Belâgat*, Ravza Yayınları, İstanbul 2013.
- Çelik, Y., "Sekkâkî'ye Kadar Belâgat Çalışmaları", *Bilimname*, 1 (20), 2011, 85-108.
- Çiçekler, Mustafa, "Na't", *TDVİA*, C. XXXII, TDV Yayınları, İstanbul 2006.
- Çiftli, Murat, *Arapça'da Fiil Türetimi ve Fiil Kalıplarının Morfosemantiği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum 2017.
- Çuhadar, Mustafa, "Fesahat", *TDVİA*, C. XII, TDV Yayınları, İstanbul 1995.
- Daşkiran, Yaşar, *Arapçada Terim ve Terim Türetme Yolları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2010.
- ed-Desûkî, Muhammed b. 'Arafe, *Hâşiyetu't-Desûkî 'alâ Muhtasari'l-Meânî*, el-Mektebetu'l-'Asriyye, Beyrut trs.
- Demir, İsmail, *Hâtim et-Tâ'i, Hayatı, Eseri ve Edebî Kişiliği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum 2002.
- Demirayak, Kenan – Çöğenli, M. Sadi, *Arap Edebiyatında Kaynaklar*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, Erzurum 1995.
- Durmuş, İsmail, "İtnâb", *TDVİA*, C. XIX, TDV Yayınları, İstanbul 1999.
- _____, "İbnü'l-Mukaffâ", *TDVİA*, C. XXI, TDV Yayınları, İstanbul 2000.
- _____, "İhtibâk", *TDVİA*, C. XXI, TDV Yayınları, İstanbul 2000.

- _____, “İltifât”, *TDVİA*, C. XXII, TDV Yayınları, İstanbul 2000.
- _____, “İrdâf”, *TDVİA*, C. XXII, TDV Yayınları, İstanbul 2000.
- _____, “Meâni”, *TDVİA*, C. XXVIII, TDV Yayınları, Ankara 2003.
- _____, “Sa’leb”, *TDVİA*, C. XXXVI, TDV Yayınları, İstanbul 2009.
- _____, “Tenâfür”, *TDVİA*, C. XL, TDV Yayınları, İstanbul 2011.
- _____, “Teşbih”, *TDVİA*, C. XL, TDV Yayınları, İstanbul 2011.
- Ebû Davud, *Sünenu Ebi Davud*, (Tah. Şuayb el-Arna’üd vd.), Dâru’r-Risâleti’l-‘Âlemiyye, yy. 2009.
- Ebû Hayyân et-Tevhîdî, *el-İmtâ’ ve’l-Mu’ânese*, el-Mektebetu’l-‘Unsuriyye, Beyrut 1424.
- Ebû Nuvâs, el-Hasen b. Hâni b. Abdilevvel el-Hakemî, *Divânu Ebi Nuvâs*, Dâru Sâdır, Beyrut trs.
- _____, *Divânu Ebi Nuvâs*, Şeriketu Dâri’l-Erkam b. Ebi’l-Erkam, Beyrut 1998.
- Ebû ‘Ubeyde, Ma’mer b. el-Musennâ, *Mecâzu’l-Kur’ân* (Tah. Fuat Sezgin), Mektebetu’l-Hancı, Kahire 1381.
- Ebû Zeyd el-Kureşî, *Cemheretu Eş’âri’l-Arab* (Tah. Ali Muhammed el-Becâdî), Nahdatu Mısır li’t-Tıbâ’a ve’n-Neşr ve’t-Tevzî’, Mısır trs.
- Ekizer, Duran, *Belagat Açısından Buhâri ve Müslim’de Mecaz İçeren Hadisler* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya 2016.
- Elmalî, Hüseyin – Arslan, Şükrü, “Garîb”, *TDVİA*, C. XIII, TDV Yayınları, İstanbul 1996.
- Emîl Bedî’ Yakub – Mîşâl Âsî, *el-Mu’cemu’l-Mufassal fi’l-Luğa ve’l-Edeb* (*Nabv, Sarf, Arüz, İmlâ, Fıkhu’l-Luğa, Edeb, Nakd, Fikr Edebi*), Dâru’l-‘İlmi li’l-Melâyîn, Beyrut 1987.
- Emîl Bedî’ Yakub, *el-Mu’cemu’l-Mufassal fi Şevâbidi’l-Arabiyye*, Dâru’l-Kutubi’l-‘İlmiyye, Beyrut 1996.
- Emîn el-Hûlî, *Arap-İslâm Kültüründe Yenilikçi Yaklaşımlar* (Çev. Emrullah İşler-Mehmet Hakkı Suçin), Kitâbiyât, Ankara 2006.
- Er, Rahmî, “Müvelledün”, *TDVİA*, C. XXXII, TDV Yayınları, İstanbul 2006.
- el-Ezdî, Ebû’l-Hasen Cemâluddîn Ali b. Zâfer b. Huseyin, *Bedâi’u’l-Bedâ’e*, yy., Mısır 1861.
- Fadl Hasan Abbas, *el-Belâgatu Funûnuhâ ve Efnânuhâ*, Dâru’l-Furkân li’n-Neşr ve’t-Tevzî’, Ürdün 1997.
- Fârâbî, Ebû Nasr Muhammed b. Muhammed, *Kitâbu’l-Hurûf* (Çev. Ömer Türker), Litera Yayıncılık, İstanbul 2008.
- el-Ferrâ, Ebû Zekerîya Yahya b. Ziyad, *Meâni’l-Kur’ân* (Tah. Ahmed Yusuf en-Necâtî vd.), Dâru’l-Mısriyye li’t-Te’lif ve’t-Terceme, Mısır trs.

- el-Fîrûzâbâdî, Mecduddîn Muhammed b. Yakub, *el-Kâmûsu'l-Muhîb* (Tah. Mektebu Tahkiki't-Turâs fi Müesseseti'r-Risâle), Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 2005.
- Güceyüz, İsa (Ed.), *Abdülkâbir el-Cürcânî'nin Dil ve Edebiyat Anlayışı*, Fecr Yayınları, Ankara 2022.
- _____, *Belâgat Literatürünün Târîhi Seyri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum 2015.
- _____, "Belâgat ve Edebî Tenkit Terimlerinin Teşekkülü Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi I", *HÜİFD*, 19 (1), 2020, 477-508.
- Gündüzöz, Soner, *Arapçanın Söz Varlığı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2015.
- Hacımuftuoğlu, N., "Belâgat İlminin Gelişmesine Müessir Olan Kaynaklar", *AÜİFD*, (11), 1993, 268-298.
- _____, "Bedî", *TDVİA*, C. V, TDV Yayınları, İstanbul 1992.
- _____, "Beyân", *TDVİA*, C. VI, TDV Yayınları, İstanbul 1992.
- Halîl b. Ahmed, *Kitâbu'l-'Ayn* (Tah. Mehdî el-Mahzûmî – İbrahim es-Sâmerrâî), Dâr ve Mektebetu'l-Hilâl, yy. trs.
- Hanâne Muhtâr et-Taberânî, "Neş'etu 'İlmi'l-Bedî' ve Tatavvuruh: munzu'l-Bidâye ila'l-Karnî's-Sâbi'l-Hicrî", *Alfâz*, 3 (1), 2015, 61-77.
- Hasan Habenneke el-Meydânî, *el-Belâgatu'l-'Arabîyye*, Dâru'l-Kalem - ed-Dâru'ş-Şâmiyye, Dımaşk-Beyrut 1996.
- Hasan Şurrâb, Muhammed b. Muhammed, *Şerbu'ş-Şevâhidi'ş-Şi'riyye fi 'Emâti'l-Kutubi'n-Nabviyye*, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 2007.
- el-Hârezmî, Muhammed b. Ahmed b. Yusuf, *Mefâtihu'l-'Ulûm* (Tah. İbrahim el-Ebyârî), Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, Beyrut trs.
- el-Hillî, Safiyyuddin, *Şerhu'l-Kâfiyeti'l-Bedî'yye fi 'Ulûmi'l-Belâga ve Mehâsini'l-Bedî'* (Tah. Nesîb Neşâvî), Dâru Sâdır, Beyrut 1992.
- Hudayr Abbas Hammâdî, *el-Cinâs fi'l-'Arabîyye Dirâse Fenniyye Belâgiyye*, Câmî'atu'l-Kâdisiyye Külliyyetu'l-'Âdâb Kısmu'l-Luğati'l-'Arabîyye, yy. trs.
- İsâmuddîn el-Hanefî, İbrahim b. Muhammed, *el-'Atvel Şerbu Telhisi Miftâhi'l-'Ulûm* (Tah. Abdulhamid Hindâvî), Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut trs.
- İhsan Abbâs, *Târîhu'n-Nakdî'l-Edebî 'inde'l-'Arab*, Dâru's-Sekâfe, Beyrut 1983.
- İbn Abdurabbih, Ebû 'Amr Şihâbuddîn, *el-'Ikdu'l-Ferid*, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1404.
- İbn Cinnî, Ebu'l-Feth Osman, *el-Hasâ'is*, el-Hey'etu'l-Mısriyye el-Âmme li'l-Kitâb (Dördüncü Baskı), Mısır trs.
- _____, *Sırru Sinâ'ati'l-İ'râb*, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1421/2000.
- İbn Dureyd, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen, *Cemberetu'l-Luğa* (Tah. Remzî Munîr Ba'lebekkî), Dâru'l-'İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 1987.
- İbn Ebi'l-İsba', *Bedî'ul-Kur'ân* (Tah. Hıfni Şeref), Nahdatu Mısır li't-Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî', Mısır trs.

- _____, *Tabrîru't-Tabbîr fî Sinâ'ati's-Şi'r ve'n-Nesr ve Beyânu İcâzi'l-Kur'ân* (Tah. Hıfînî Şeref), Lecnetu İhyâi't-Turâsi'l-İslâmî, Birleşik Arap Cumhuriyeti trs.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr, *Musannefu İbn Ebî Şeybe* (Tah. Kemal Yusuf el-Hût), Mektebetu'r-Ruşd, Riyad 1409.
- İbn Fâris, *Mu'cemu Mekâyisi'l-Luğa* (Tah. Abdüsselâm Muhammed Harun), Dâru'l-Fıkr, Beyrut 1979.
- _____, *es-Sâhibî fî Fıkhi'l-Luğati'l-'Arabîyye ve Mesâilihâ ve Suneni'l-'Arab fî Kelâmihâ* (Tah. Muhammed Ali Beyzûn), yy. 1997.
- İbn Hicce el-Hamevî, Ebû Bekr b. Ali b. Abdullah, *Hızânetu'l-'Edeb ve Ğâyetu'l-'Ereb* (Tah. İsmâ Şekyu), Dâr ve Mektebetu'l-Hilâl – Dâru'l-Bihâr, Beyrut 2004.
- İbn Hacer el-'Askalânî, *Fethu'l-Bâri Şerhu Sahibi'l-Buhâri* (Tlk. Abdulaziz b. Abdullah b. Bâz), Beyrut 1379.
- _____, *el-'İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe* (Tah. Adil Ahmed Abdulmevcûd – Ali Muhammed Mu'avviz), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1415.
- İbn Haldûn, *Mukaddime* (Haz. Süleyman Uludağ), Dergâh Yayınları, İstanbul 2015.
- _____, *Târihu İbn Haldûn* (Tah. Halil Şehâde), Dâru'l-Fıkr, Beyrut 1988.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Muslim, *Edebu'l-Kâtib* (Tah. Muhammed ed-Dâli), Müessesetü'r-Risâle, Beyrut trs.
- _____, *Garibu'l-Kur'ân* (Tah. Ahmed Sakr), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1938.
- _____, *el-Meâni'l-Kebîr fî Ebyâti'l-Meâni* (Tah. Sâlim Krenkow – Abdurrahman b. Yahyâ b. Ali el-Yemâni), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1984.
- _____, *eş-Şi'r ve's-Şu'arâ'*, Dâru'l-Hadîs, Kahire 1423.
- _____, *Te'vîlu Müşkili'l-Kur'ân* (Tah. İbrahim Şemsuddin), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut trs.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd, *Sunenu İbn Mâce* (Tah. Şuayb el-Arna'üd vd.), Dâru'r-Risâle el-'Âlemiyye, Beyrut 2009.
- İbn Manzûr, *Lisânu'l-'Arab* (Nâşirûn), Dâru Sâdır, Beyrut 1414.
- İbn Ma'sûm, Sadruddin el-Medenî, *'Envâru'l-Rabî' fî 'Envâ'i'l-Bedî'* (Tah. Şâkir Hâdî Şükr), Matba'atu'n-Nu'mân, Necef 1968.
- İbn Reşîk el-Kayrevânî, *el-'Umde fî Mehâsini's-Şi'r ve 'Âdâbih* (Tah. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid), Dâru'l-Cil, Beyrut 1981.
- İbn Sinân el-Hafâcî, *Sırru'l-Fesâha*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1982.
- İbnu'l-Enbârî, *Şerhu'l-Kasâidi's-Seb'i't-Trvâli'l-Câhiliyyât* (Tah. Abdüsselâm Muhammed Harun), Dâru'l-Me'ârif, Kahire (Beşinci Baskı) trs.
- İbnu'l-Esîr, İzzuddin Muhammed b. Abdulkerim b. Abdulvahid, *Üsdü'l-Ğâbe*, Dâru'l-Fıkr, Beyrut 1989.

- İbnu'l-Esîr, Mecdüddîn, *en-Nihâye fî Garibi'l-Hadis ve'l-Eser* (Tah. Tahir Ahmed ez-Zâvî – Mahmud Muhammed et-Tanâhî), el-Mektebetu'l-İlmiyye, Beyrut 1979.
- İbnu'l-Esîr, Ziyauddîn Nasrullah b. Muhammed b. Abdu'l-Kerîm eş-Şeybânî, *el-Meselu's-Sâir fî 'Edebi'l-Kâtib ve's-Şâir* (Tah. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid), el-Mektebetu'l-'Asriyye li't-Tibâ'a ve'n-Neşr, Beyrut 1420.
- İbnu'l-Ezherî, Muhammed b. Ahmed, *Tehzibu'l-Luğa* (Tah. Muhammed 'Avz Mur'ib), Dâru İhyâi't-Turâsi'l-'Arabî, Beyrut 2001.
- İbnu'l-Mu'tez, Abdullah b. Muhammed, *Kitâbu'l-Bedi'*, Dâru'l-Cil, Beyrut 1990.
- İbnu'z-Zemlekânî, *et-Tibyân fî 'İlmi'l-Beyân el-Mutlî' 'alâ 'Îcâzi'l-Kur'an* (Tah. Ahmed Matlûb – Hatice el-Hadîsi), Matbaatu'l-Ânî, Bağdat 1964.
- İbn Vehb, Ebu'l-Huseyin İshak b. İbrahim b. Süleyman, *el-Burhan fî Vucûbi'l-Beyân* (Tah. Hıfînî Muhammed Şeref), Mektebetu's-Şebâb – Matba'atu'r-Risâle, Kahire 1969.
- İbrahim Abdulfettâh Ramazan, “el-Mustalahu'l-Belâğî fî Kitâbi Sibeveyhi”, *el-'Arab*, 48 (3-4), 2012, 219-240.
- İbrahim Muhammed Sâlim, *el-Mustalahu'l-Belâğî 'inde Abdilkâhir el-Cürcânî* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Câmî'atu'l-Yermük Külliyyetu'l-'Âdâb, Ürdün 1992.
- İhsan Abbâs, *Târibu'n-Nakdi'l-Edebi 'inde'l-'Arab*, Dâru's-Sekâfe, Beyrut 1983.
- İmru'u'l-Kays, *Divânu İmru'u'l-Kays* (Düz. Abdurrahman el-Mustavî), Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 2004.
- İzgi, Cevat, “Hiyel”, *TDVİA*, C. XVIII, TDV Yayınları, İstanbul 1998.
- İzzuddin, İbn Ebi'l-Hadîd, *el-Feleku'd-Dâ'ir ale'l-Meseli's-Sâir* (Tah. Ahmed el-Havfi – Bedevî Tabâne), Dâru Nahdati Mısır, Kahire trs.
- John Searle, *Söz Edimleri* (Çev. Levent Aysever), Ayraç Yayınevi, Ankara 2000.
- Kaçar, Halil İbrahim, “Terşih”, *TDVİA*, C. XL, TDV Yayınları, İstanbul 2011.
- Kadı el-Cürcânî, *el-Vesâta beyne'l-Mütenebbi ve Husûmih* (Tah. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim – Ali Muhammed el-Becâvî), Matba'atu İsa el-Bâbî el-Halebî ve Şurekâh, Kahire 1966.
- Kallek, Cengiz, “Kudâme b. Ca'fer”, *TDVİA*, C. XXVI, TDV Yayınları, İstanbul 2002.
- Kalkile, Abde Abdulaziz, *el-Belâğatu'l-İstilâhiyye*, Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, Kahire 1992.
- _____, *Mu'cemu'l-Belâğati'l-'Arabiyye: Nakd ve Nakz*, Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, Kahire 1412/1991.
- Kara, İbrahim, *Abdurrahman Hasan Habenmeke el-Meydâni ve Belâgat İlmine Katkıları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Rize 2018.
- Karaismailoğlu, Adnan, “Kelîle ve Dimne”, *TDVİA*, C. XXV, TDV Yayınları, Ankara 2002.
- Kâtib Çelebi, *Keşfu'z-Zunûn 'an 'Esâmi'l-Kutub ve'l-Fünûn*, Mektebetu'l-Musennâ, Bağdat 1941.

- Kavzî, Avz, *el-Mustalahü'n-Nahvi: Neş'etub ve Tatavvurub hattâ Evâhiri'l-Karni's-Sâlisi'l-Hicri*, Câmî'atu Riyad, Riyad 1401.
- Kays Halef İbrahim, "el-Mustalahü'l-Belâgî fî Kitâbi'l-'Ayn Dirâse Te'siliyye", *Mecelletu Câmî'ati Tikrit li'l-'Ulüm*, 20 (1), 2012, 132-155.
- el-Kaysî, Ahmed b. Abdulmumin b. Musa, *Şerhu Makâmâtî'l-Hariri*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2006.
- el-Kazvîni, el-Hatîb, *el-Îzâh fî 'Ulûmi'l-Belâga el-Meâni ve'l-Beyân ve'l-Bedî'* (Tah. Muhammed Abdu'l-Mun'im Hafâcî), Daru'l-Cil (Üçüncü Baskı), Beyrut trs. _____, *et-Telhîs fî 'Ulûmi'l-Belâga* (Tah. Abdurrahman el-Bergûgî), Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, Kahire 1932.
- Kebîr Zehîra, *İşkâliyyetu'l-Mustalahî'l-Lisâni fî Tercemeti'n-Nusûsi'l-Luğaviyye Tercemâtu Kitâb "Durûs fî'l-Lisâniyyâti'l-Âmme" li-Ferdinand de Saussure* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Câmî'atu Ebî Bekr Belkaid, Tilimsan 2013.
- el-Kefevî, Ebu'l-Bekâ' Eyyüb b. Musa el-Huseynî, *el-Külliyât* (Tah. Adnan Derviş – Muhammed Mısıri), Müessesetu'r-Risâle, Beyrut trs.
- el-Kevvâz, Muhammed Kerîm, *el-Fesâha fi'l-Luğâ'l-'Arabîyye el-Mefâhim ve'l-'Usûl*, Müessesetu'l-İntişârî'l-'Arabî, Beyrut 2006.
- Kılıç, Hulusi, "Belâgat", *TDVİA*, C. V, TDV Yayınları, İstanbul 1992.
- Kılıç, Hulusi – Yetiş, Kazım, "Cinas", *TDVİA*, C. VII, TDV Yayınları, İstanbul 1993.
- Kılıç, Sadık, "Fahreddin er-Râzî Bağlamında Dil, Anlam ve Dış Dünya İlişkinine Dair Bir İnceleme", *İslâmî İlimler Dergisi*, 9 (1), 2014, 185-220.
- Kızıklı, Zafer, "Sibeveyhi'nin "el-Kitâb"ında Belâgat Biliminin Temelleri", *Nüşba*, 6 (23), 2006, 49-60.
- _____, "Arap Dilinde Retoriğin Bir Bilim Dalı Olarak Doğuşu, Gelişimi ve Öncüleri", *ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) Bildiriler Dil Bilimi, Dil Bilgisi ve Dil Eğitimi' [Türkiye-Ankara, 10-15 Eylül 2007]* (ss. 1007-1026), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara 2011.
- Kudâme b. Ca'fer, *Nakdu's-Şi'r*, Matba'atu'l-Cevâ'ib, Kostantiniyye 1302.
- el-Lebdî, Muhammed Semîr Necîb, *Mu'cemu'l-Mustalahâtî's-Sarfîyye ve'n-Nabviyye*, Müessesetu'r-Risâle - Dâru'l-Furkân, Beyrut 1985.
- Lebid b. Rabî'a, *Divânu Lebid b. Rabî'a el-Âmiri* (Düz. Hamdû Tammâs), Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 2004.
- Mahmud Abdurrahman Abdu'l-Mun'im, *Mu'cemu'l-Mustalahât ve'l-Elfâz el-Fikhiyye*, Dâru'l-Fadîle, Kahire trs.
- Matlûb, Ahmed, *Buhûs Belâgiyye*, Matbû'âtü'l-Mecma'i'l-İlmiyyi, Bağdat 1996.
- _____, *Esâlib Belâgiyye: el-Fesâha – el-Belâga – el-Me'âni*, Vekâletü'l-Matbû'ât, Kuveyt 1980.

- _____, *Mu'cemu'l-Mustalahâtî'l-Belâğîyye ve Tatarvurubâ*, Matbaatu'l-Mecma'î'l-İlmiyyî'l-İrâkî, Irak 1983.
- _____, *Mu'cemu'n-Nakdi'l-Arabiyyî'l-Kadim*, yy., Bağdat 1989.
- el-Merâğî, Ahmed Mustafa, *İlmu'l-Bedi'*, Dâru'l-'Ulûmî'l-'Arabîyye, Beyrut 1991.
- _____, *Tarîhu 'Ulûmî'l-Belâğa ve't-Ta'rîfu bi Ricâlihâ*, Mektebetu ve Matba'atu Mustafa el-Bâbî el-Halebî ve 'Evlâduh bi-Mısır, Mısır 1950.
- _____, *'Ulûmu'l-Belâğa el-Beyân ve'l-Meânî ve'l-Bedi'*, Dâru'l-Kutubî'l-İlmiyye, Beyrut 1993.
- Meşe, Ramazan, *Endülüs Arap Şiirinde İ'tizâr ve İsti'tâf* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kayseri 2018.
- Meyer, Michel, *Retorik* (Çev. İsmail Yerguz), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara 2009.
- Muhammed Ahmed Kasım – Muhyiddîn Dîb, *'Ulûmu'l-Belâğa el-Bedi' ve'l-Beyân ve'l-Meânî*, el-Muessesetu'l-Hadîse li'l-Kitâb, Tırablus 2003.
- Muhammed Hâlid el-Fecr, *el-Mustalah beyne'l-Hârezmî ve't-Tehânevî Dirâse Luğavîyye*, Dâru'l-Kutubî'l-Vataniyye, Ebûzabî 2012.
- Muhammed Hasan Bâkallâ vd., *Mu'cemu Mustalahâtî İlmi'l-Luğatî'l-Hadis*, Mektebetu Lübnan, Beyrut 1983.
- el-Munzirî, Zekiyyuddin Ebû Muhammed, *et-Terğîb ve't-Terhib mine'l-Hadisî's-Şerîf* (Tah. İbrahim Şemsuddin), Dâru'l-Kutubî'l-İlmiyye, Beyrut 1417.
- Muslim, Ebu'l-Hasen, *Sabîhu Muslim* (Tah. Muhammed Fuad Abdü'l-Bâkî), Dâru 'İhyâi't-Turâsî'l-'Arabî, Beyrut trs.
- el-Musta'simî, Muhammed b. Eydemira, *ed-Durru'l-Ferîd ve Beytu'l-Kasid* (Tah. Kamil Suleyman ec-Cubûrî), Dâru'l-Kutubî'l-İlmiyye, Beyrut 2015.
- el-Muzîî, Fevziye Ahmed Said, *el-Mustalahu'n-Nakdi ve'l-Belâğî 'inde's-Şuarâi'n-Nukkâd mine'l-Karnî's-Sâlis hattâ Nihayeti'l-Karnî'l-Hâmisi'l-Hicri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Câmî'atu'l-Yermük, İrbid 2004.
- el-Müberred, Ebu'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd, *el-Belâğa* (Tah. Ramazan Abdüttewvâb), Mektebetu's-Sekâfeti't-Dîniyye, Kahire 1985.
- _____, *el-Kâmil fi'l-Luğa ve'l-Edeb* (Tah. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim), Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, Kahire 1997.
- el-Münâvî, Abdurrauf, *et-Tevkîf ala Muhimmâtî't-Te'ârîf* (Tah. Abdulhâlık Servet), 'Âlemu'l-Kutub, Kahire 1990.
- Nesefî, Necmüddin, *Tilbetu't-Talebe fi'l-Istılahâtî'l-Fıkhîyye*, el-Matba'atu'l-'Âmire – Matba'atu'l-Musenâ bi-Bağdâd, Bağdat 1311.
- Nûh Muhammed 'Abkel, *el-Mustalahu'n-Nakdi ve'l-Belâğî 'inde'l-Âmidî fi Kitâbîbî el-Muvâzene beyne 'Ebi Temmâm ve'l-Buhturî* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Câmî'atu Mu'te, Mu'te 2006.
- en-Nuveyrî, Şihâbuddîn, *Nihâyetu'l-Ereb fi Funûnî'l-Edeb*, Dâru'l-Kutub ve'l-Vesâ'iki'l-Kavmiyye, Kahire 1423.

- Ömer Abdulhâdî Atik, “İşkâliyyetu'l-Mustalahi'l-Belâğî”, *Mecelletu Câmi'ati'l-Kuds el-Meftuhâ li'l-'Ebbâs ve'd-Dirâsât*, (3), 2004, 113-127.
- Özdoğan, Mehmet Akif, “Belâgatın Sistemize Edilmesinde es-Sekkâkî ve el-Kazvîni'nin Rolü”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 2 (4), 2002, 97-106.
- Özkuyumcu, Nadir, “İfrîkiye”, *TDVİA*, C. XXI, TDV Yayınları, İstanbul 2000.
- Öz, Mustafa, “Muhammed b. Hanefiyye”, *TDVİA*, C. XXX, TDV Yayınları, İstanbul 2005.
- Öznurhan, Halim, *Kadı el-Curcâni'de Edebî Tenkit*, Laçın Yayınları, Kayseri 2007.
- Pala, İskender – Durmuş, İsmail, “İstiare”, *TDVİA*, C. XXIII, TDV Yayınları, İstanbul 2011.
- Platon, *Devlet* (Çev. Cenk Saraçoğlu – Veysel Atayman), Bordo – Siyah Yayınları, İstanbul trs.
- _____, *Gorgias* (Çev. Mehmet Rifat – Sema Rifat), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul trs.
- er-Râgîb el-İsfahânî, *Muhâdarâtü'l-Udebâ' ve Muhâvarâtü's-Şu'arâ' ve'l-Buleğâ'*, Şeriketu Dâri'l-Erkam b. Ebî'l-Erkam, Beyrut 1420.
- er-Râzî, Fahreddin, *Nihâyetü'l-İcâz fi Dirâyeti'l-İcâz* (Tah. Nasrullah Hacımüftüoğlu), Dâru Sâdır, Beyrut 2004.
- Reşîdüddin Vatvât, *Hadâiku's-Sibr fi Dekâiki's-Şi'r* (Ar. Çev. İbrahim eş-Şevâribî), el-Merkezu'l-Kavmî li't-Terceme, Kahire 2009.
- er-Rummânî, Ebu'l-Hasen, *en-Nuket fi İcâzi'l-Kur'an* (Tah. Muhammed Halefullah – Muhammed Zeğlül Sellâm), Dâru'l-Me'ârif bi-Mısır, Mısır 1976.
- Sa'leb, Ebu'l-Abbâs, *Kavâ'idü's-Şi'r* (Tah. Ramazan Abduttevvâb), Mektebetü'l-Hâncî, Kahire 1995.
- es-Sâmil, Muhammed b. Ali, “Belâgat Terminoloji Sorunları -Terimlerin Çokluğu, Çeşitliliği, Çokanlamlılığı ve Yapıları-” (Çev. Ömer Kara), *Usûl*, 19 (19), 2013, 59-106.
- Sarmış, İbrahim, “Müerric es-Sedûsi”, *TDVİA*, C. XXXI, TDV Yayınları, İstanbul 2006.
- es-Se'âlibî, Ebû Mansûr, *Sibru'l-Belâğa ve Sirru'l-Fesâha* (Tah. Abdusselâm el-Hûfi), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut trs.
- _____, *Yetimetü'd-Debr fi Mehâsini Ehlî'l-Asr* (Tah. Mufid Mahmud Kumeyha), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1983.
- Selâvî, Reşîd, “el-Mustalahu'n-Nakdî ve'l-Belâğî fi Tefsiri “el-Keşşâf” li'z-Zemahşeri”, *Mecelletu'l-Misbâhiyye*, (1), 1995, 57-75.
- es-Sekkâkî, Ebû Yakub Yusuf b. Ebî Bekr Muhammed b. Ali, *Miftâhu'l-Ulûm* (Tah. Na'îm Zerzûr), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1987.
- Seyyid Ahmed el-Hâşimî, *Cevâhiru'l-Belâğa fi'l-Meânî ve'l-Beyân ve'l-Bedi'*, el-Mektebetü'l-'Asriyye, Beyrut 1999.

- _____, *Cevâhîrül-'Edeb fî Edebiyyâti ve İnşâ'i Luğati'l-'Arab*, Muessesetu'l-Me'ârif, Beyrut trs.
- es-Seyyid Muhammed Ali Hudr, "el-Bidâyâtü'n-Nahviyye li-'Usûli'l-Belâğati'l-'Arabîyye", *Mecelletu Kulliyyeti't-Terbiye bi'l-Mansûra*, 2 (79), 2012, 341-404.
- Seyyid Nevfel, *el-Belâğatu'l-'Arabîyye fî Devri Neş'etihâ*, Mektebetu'n-Nahdati'l-Mısıriyye, Kahire 1948.
- Seyyid Şerîf el-Cürçânî, *Kitâbu't-Ta'rifât*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1983.
- Sîbeveyhi, 'Amr b. Osman b. Kanber el-Hârisî bi'l-Velâ' Ebû Bişr, *el-Kitâb*, Mektebetu'l-Hâncî, Kahire 1988.
- Sofuoğlu, Mehmed, *Sahib-i Buhâri ve Tercemesi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1987.
- Subhî es-Sâlih, İbrahim, *Ulûmu'l-Hadîs ve Mustalahub: Arz ve Dirâse*, Dâru'l-İlmi li'l-Melâyîn, Beyrut 1984.
- Şeşen, Ramazan, "Câhiz", *TDVİA*, C. VII, TDV Yayınları, İstanbul 1993.
- _____, "Câhiz'in Eserlerinin İstanbul Kütüphanelerindeki Yazma Nüshaları ve Bunlar Hakkında Bazı Yeni Malzemeler", *Şarkîyat Mecmuası*, 2011, 113-134.
- Şensoy, Sedat, "Hatîb el-Kazvîni'de Fesahat ve Belâgat Kavramları", *İslâm Araştırmaları Dergisi*, (17), 2007, 25-47.
- Şevki Dayf, *el-Belâğa Tatarvur ve Târih*, Dâru'l-Me'ârif, Kahire 1995.
- _____, *Târihu'l-Edebi'l-'Arabî*, Dâru'l-Me'ârif, Kahire 1960-1995.
- eş-Şeybânî, Ebû 'Amr, *Şerhu'l-Muallakâti't-Tis'* (Tah. ve Şrh. Abdulmecîd Hamo), Muessesetu'l-E'lemî li'l-Matbû'ât, Beyrut 2001.
- Tâhâ Hüseyin, "Arap Belâğati: el-Câhiz'den 'Abdu'l-Kâhir'e Kadarki Süreç" (Çev. Zafer Kızıklı), *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 51 (2), 2010, 433-460.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi, *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2008.
- et-Teftâzânî, Sa'duddin, *el-Mutavvel* (Tah. Abdulhamid Hindâvî), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2013.
- et-Tehânevî, Muhammed Ali, *Keşşâfu Istilâhâti'l-Fünûn ve'l-Ulûm* (Tah. Ali Dehrûc), Mektebetu Lübnan, Lübnan 1996.
- Tepebaşı, Fatih, *Retorik*, Çizgi Kitabevi, Konya 2016.
- Tüccar, Zülfikar, "Ebû Hâtîm Sicistânî", *TDVİA*, C. XXXVII, TDV Yayınları, İstanbul 2009.
- Tülücü, Süleyman, "Muallakât", *TDVİA*, C. XXX, TDV Yayınları, İstanbul 2005.
- _____, "Nâbîga ez-Zübyânî", *TDVİA*, C. XXXII, TDV Yayınları, İstanbul 2006.
- Uçar, Hasan, *Kavram Atlası Arapça II*, Gazi Kitabevi, Ankara 2020.
- Usâme b. Munkız, *el-Bedi' fî Nakdi's-Şi'r* (Tah. Ahmed Bedevî – Hâmid Abdulmecîd), *Veżâratu's-Sekâfe ve'l-İrşâdi'l-Kavmî*, el-İklîmu'l-Cenûbî el-İdâratu'l-Âmme li's-Sekâfe, Birleşik Arap Cumhuriyeti trs.

- _____, *Lubâbu'l-Âdâb* (Tah. Ahmed Muhammed Şâkir), Mektebetu's-Sunne, Kahire 1987.
- Uzun, Taceddin (Ed.) vd., *Anlatımlı Belâgat*, Sebât Ofset, Konya 2012.
- Uzun, Taceddin, *Arap Dili ve Edebiyatında Hulefâ-i Râşidin'in Hutbe ve Mektupları*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1985.
- Vardar, Berke, "Terimbilim ve Yeni Sözcükleme", *Dilbilim Terimden Anlama* (Çev. ve Der. Mustafa Durak), Multilingual Matbaası, İstanbul 2005.
- Wolfgang, Nedobity, "The General Theory of Terminology: A Basis for the Preparation of Classified Defining Dictionaries", *Dictionaries: Journal of the Dictionary Society of North America*, (5), 1983, 69-75.
- Yalar, Mehmet, *el-Hatib el-Kazvîni ve Belâgat İlmindeki Yeri*, Furkan Ofset, Bursa 1998.
- Yaman, Mükremin, "Çağdaş Terimbilim ve Kurumsal Çalışmalar", *Dilbilim*, (15), 2006, 59-76.
- Yıldıran Sarıkaya, Meliha – Şensoy, Sedat, "Ta'kid", *TDVİA*, C. XXXIX, TDV Yayınları, İstanbul 2010.
- Yılmaz, İbrahim, *Panayırlar ve Arap Dili ve Edebiyatının Gelişmesinde Oynadığı Rol* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum 1997.
- Yunus Lişheb – Reşid Binhâs, "el-Belâğa 'inde'l-Kâdî Abdilcebâr", *el-Mevkîfû'l-Edebi*, 45 (542), 2016, 59-90.
- ez-Zebîdî, Ebu'l-Feyz Muhammed b. Abdurrezzak el-Huseynî, *Tâcu'l-'Arûs* (Tah. Mecmû'a mine'l-Muhakkikîn), Dâru'l-Hidâye, Mısır trs.
- ez-Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım Mahmud b. Ömer Cârullâh, *ed-Durru'd-Dâir el-Muntehab min Kinâyâti ve İsti'ârâti ve Teşbîhâtî'l-'Arab* (Tah. Behice el-Hasenî), Matbaatu'l-Mecma'î'l-İlmiyyî'l-'Irâkî, Bağdat 1968.
- _____, *Esâsu'l-Belâğa* (Tah. Muhammed Bâsil 'Uyûnu's-Sûd), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1998.
- _____, *el-Fâ'ik fî Garibi'l-Hadis ve'l-Eser* (Tah. Ali Muhammed el-Becâvî – Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim), Dâru'l-Ma'rife (İkinci Baskı), Lübnan trs.
- _____, *el-Keşşâf 'an Hakâiki Ğavâmizi't-Tenzil*, Dâru'l-Kitâbî'l-'Arabî, Beyrut 1407.
- ez-Zerkeşî, Muhammed b. Abdullah, *el-Burbân fî Ulûmi'l-Kur'an* (Tah. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim), Dâru İhyâi'l-Kutubi'l-'Arabîyye, Kahire 1957.
- ez-Zevzenî, Ebû Abdullah el-Hüseyn b. Ahmed, *Şerhu'l-Muallakâti's-Seb'* (Tah. Muhammed Hayr Ebu'l-Vefâ – Tas. Mustafa Gassâs), Dâru İhyâi'l-'Ulûm, Beyrut 1997.
- ez-Zevzenî, Ebû Abdullah el-Hüseyn b. Ahmed, *Şerhu'l-Muallakâti's-Seb'*, Dâru İhyâi't-Turâsî'l-'Arabî, Beyrut 2002.

Fecr Yayınları: 671

KUR'AN VE DEĞERLER
-Hak Dini Kur'an Dili Tefsiri Özelinde-

Nagihan AYDIN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Nisan 2023

ISBN: 978-625-6436-18-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Aktepe, Vedat-Tahiroğlu, Mustafa, “Değerler Eğitimi Yaklaşımları ve Etkinlik Örnekleri”, *The Journal of Academic Social Science*, Sayı:42, 2016.
- Akseki, Ahmet Hamdi, *Ahlak İlmi ve İslam Ahlakı*, Sad. Ali Arslan Aydın, 2. Baskı, Nur Yayınları, Ankara 1991.
- Albayrak, Halis, "Elmalılı M. Hamdi Yazır'ın Tefsir Anlayışı", *Elmalılı Hamdi Yazır Sempozyumu*, Antalya, 4-6 Eylül 1991.
- Altıntaş, Hayrani, Bayraktar, Mehmet vd., *İslam Ahlak Felsefesi*, (Ed.) Müfit Selim Saruhan, 1. Baskı, Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, Ankara 2012.
- Anık, Zülal, *Elmalılı Hamdi Yazır'ın Tefsirinde Kevni Ayetlerin Yorumlanması*, (Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2019.
- Aristoteles, *Nikomakhos'a Etik*, 7. Baskı, Bilge Su Yayınları, Ankara 2017.
- Atay, Hüseyin, “Memleketimizdeki İlim ve Din Anlayışı Üzerine”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: XVII, Yıl: 1969.
- Ateş, Ali Osman, “İlahi Dinlerin Ortak Özellikleri”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:2, Sayı:2, Temmuz-Aralık, 2002.
- Avcı, Nizami, *Toplumsal Değerler ve Gençlik*, 1. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara 2007.
- Aydın, Mehmet Zeki-Güler, Şebnem, *Okullarda Değerler Eğitimi*, 6.Baskı, Nobel Yayınları, Ankara 2012.
- Aydın, Mustafa, “Değerler, İşlevleri ve Ahlak”, *Eğitime Bakış Dergisi*, Yıl:7, Sayı:19, Ocak-Şubat-Mart.
- Bazarkulov, Seyfullah, *Değer Öğretimi ve Dinden Öğrenme*, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri (Din Eğitimi) Anabilim Dalı, Doktora Tezi), Ankara 2008.

- Bilmen, Ömer Nasuhi, *Büyük İslam İlmihali*, Sadeleştiren Mehmet Talu, Çelik Yayınevi, İstanbul 2013.
- Bircan, Hasan Hüseyin, “Felsefede Değer(ler) Problemi”, (Ed.) Hasan Hüseyin Bircan-Bülent Dilmaç, *Değerler Bilançosu*, 1. Baskı, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya Aralık 2015.
- Birekul, Mehmet-Alkun, Ruhi Can, “Sosyolojinin Doğuşunda Değerler Problemi”, (Ed.) Hasan Hüseyin Bircan-Bülent Dilmaç, *Değerler Bilançosu*, 1. Baskı, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya Aralık 2015.
- Buhari, *el-Edebül Müfred*, Ter. Hanifi Akın, 1. Basım, Çelik Yayınevi, İstanbul 2014.
- Canan, İbrahim, *Kütüb-i Sitte Hadis Ansiklopedisi Tercüme ve Şerhi*, 2. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.
- Cevizci, Ahmet, *Felsefe Sözlüğü*, 8. Baskı, Say Yayınları, İstanbul 2021.
- Çağlayan, Ahmet, *Ahlak Pusulası-Ahlak ve Değerler Eğitimi*, 2.Baskı, Dem Yayınları, İstanbul 2013.
- Çağrı, Mustafa, “İslam Ahlakı”, Hayrettin Karaman, Ali Bardakoğlu vd., *İlmihal II, İslam ve Toplum*, 8. Baskı, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2005.
- Çağrı, Mustafa, *İslam Düşüncesinde Ahlak*, 8. Baskı, Dem Yayınları, İstanbul Eylül 2018.
- Çengel, Yunus, “Özlü Sözlerle Güvenli Bir Gelecek İçin İnsani Değerler”, *Eğitime Bakış Dergisi*, Yıl:7, Sayı:19.
- Çetintaş, İbrahim, *İslam Düşüncesinde Değerler Metafizigi*, 1. Baskı, Elis Yayınları, Ankara 2014.
- Uçar, Dilek, “Elmalılı’da Maneviyat”, *Sosyal Bilimler Dergisi/The Journal of Social Science*, Yıl: 5, Sayı: 24, Haziran 2018.
- Çolak, Abdullah, “Hak Dini Kur’an Dili Bağlamında Bir Hukukçu Olarak Elmalılı M. Hamdi Yazır”, *Bir Kur’an Mütefekkeri Elmalılı M. Hamdi Yazır*, 1. Baskı, DİB Yayınları, Ankara 2017.
- Çınar, Aliye, *Değerler Felsefesi ve Psikolojisi*, 1. Baskı, Emin Yayınları, Bursa 2013.
- Dam, Hasan, “Din, Ahlak ve Değer”, (Ed.) Mustafa Köylü, *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi*, Nobel Yayınları, Ankara Aralık 2019.

- Demir, Ömer-Acar, Mustafa, *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, 7. Baskı, Literatürk Yayıncılık, Konya 2020.
- Doğanay, Ahmet, *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım*, (Ed.) Cemil Öztürk, 2. Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara 2007.
- Doğan, Recai, *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi*, 1. Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara 2019.
- Durkheim, Emile, *Ahlak ve Toplum*, Çev. Duygu Çenesiz, 1. Basım, Pinhan Yayınları, İstanbul 2016.
- Düzgün, Şaban Ali, *Kimliksiz Hakikatler*, 1. Baskı, Otto Yayınları, Ankara 2016.
- Ebu Abdillâh Muhammed İbn İmail el-Buhârî, *Sahih-i Buhari ve Tercemesi/ Kitabu'l-İmân*, 1.Baskı, Ötüken Yayınları, Cilt 1, İstanbul 1989.
- Ersöz, İsmet, "Elmalılı Hamdi Yazır ve Tefsirinin Özellikleri", *Elmalılı M. Hamdi Yazır Sempozyumu*, Ankara, 4-6 Eylül, 1993.
- Esen, Durmuş, *Elmalılı M. Hamdi Yazır'ın "Hak Dini Kur'an Dili" Tefsirinde Ulumu'l-Kur'an*, (Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Haziran 2018.
- Everett, Walter Goodnow, *Moral Values*, Henry Holt and Company, New York 1929.
- Fahri, Macid, *İslam Ahlak Teorileri*, 4. Baskı, Litera Yayınları, İstanbul 2018.
- Fichter, Joseph H., *Sosyoloji Nedir*, Çev. Nilgün Çelebi, 3. Baskı, Anı Yayınları, Ankara 2016.
- Güngör, Erol, *Değerler Psikolojisi*, 1.Baskı, Hollanda Türk Akademisyenler Birliği, Amsterdam 1993.
- Güngör, Erol, *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*, 2. Basım, Ötüken Yayınları, İstanbul 1998.
- Gözalın, Bestami, *Elmalılı Tefsirindeki Hadislerin Tabrici (VII, VIII ve IX Ciltler)*, (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Hadis Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2017.

- Hökekleli, Hayati, *Gençlik Din ve Değerler Psikolojisi*, 3. Baskı, DEM Yayınları, İstanbul 2015.
- Hökekleli, Hayati, *Psikoloji, Din ve Eğitim Yönüyle İnsani Değerler*, 1. Baskı, DEM Yayınları, İstanbul 2013.
- Ibragimov, Farman, *Din Eğitimi Açısından Kur'an'a Göre Şükür Kavramı*, (Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Bilimleri Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Konya 2018.
- Kara, Mustafa, “Kur'an'ın Değerleri İnşası”, (Ed.) Hasan Hüseyin Bircan- Bülent Dilmaç, *Değerler Bilançosu*, 1. Baskı, Çizgi Kitabevi, Konya Nisan 2016
- Karagöz, İsmail, “Kur'an'da İhlas Kavramı ve Muhlis İnsanın Vasıfları”, *Diyanet İlmî Dergi*, Cilt: 33, Sayı: 4, Ekim-Kasım-Aralık 1997.
- Karaman, Hayrettin, Çağrıçı, Mustafa vd., *Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*, DİB Yayınları, 4. Baskı, c. 1, s. 264, Ankara 2012.
- Kaymakcan, Recep-Meydan, Hasan, *Ahlak, Değerler ve Eğitimi*, 2. Baskı, DEM Yayınları, İstanbul 2016.
- Keskin, Yakup, “Değer, İnanç ve Norm İlişkisi”, (Ed.) Hasan Hüseyin Bircan-Bülent Dilmaç, *Değerler Bilançosu*, 1. Baskı, Çizgi Kitabevi, Konya Nisan 2016.
- Keskin, Yusuf, *Türkiye'de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Programlarının Etkinliğinin Araştırılması*, (Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi), İstanbul 2008.
- Kılıç, Halil, *Kur'an'da Hz. Nuh Kıssasının Değerler Eğitimi Açısından Yorumu*, (Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum 2014.
- Kuçuradi, İoanna, *İnsan ve Değerleri (Değer Problemi)*, 1. Baskı, Yankı Yayınları, İstanbul 1971.
- Miskeveyh, İbn, *Tehzibu'l Ahlak /Ahlak Eğitimi*, 2. Baskı, Büyüyen Ay Yayınları, İstanbul 2013.
- Nazıroğlu, Bayramali-Gün, Ayşegül vd., “Temel Ahlaki Değerler”, (Ed.) Mustafa Köylü, *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi*, 2. Baskı, Nobel Yayıncılık, Ankara 2019.

- Okumuş, Mesut, “Elmalılı M. Hamdi Yazır’ın İlmi Tefsir Anlayışı”, *Bir Kur’an Mütefekkeri Elmalılı M. Hamdi Yazır*, DİB Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2017.
- Okumuş, Ejder, “Hak Dini Kur’an Dili Tefsirinde Sosyolojik İmlar”, *Bir Kur’an Mütefekkeri Elmalılı M. Hamdi Yazır*, DİB Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2017.
- Ozankaya, Özer, “Ulusal Toplumun ve Ulusal Kültürün Kurucu Ögeleri”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 3, Sayı 10, 01.12.1991.
- Önder, Mustafa-Bulut, Hüseyin, “Temel Dini Değerler ve Değerler Eğitimi”, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 6, Sayı: 1, 2013.
- Özel, Recep Orhan, *Elmalılı Hamdi Yazır’ın Bilimsel Tefsirciliği*, (Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, Yüksek Lisans Tezi), Sivas Eylül 2002.
- Özgel, İshak, “Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır’ın Tefsiri ve Hakkında Yapılmış Çalışmalar Bibliyografyası”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 10, Sayı: 19-20, İstanbul 2012.
- Özkul, Ahmet Sait, *Yaşam ve Çalışma Değerlerini Etkileyen Faktörler*, (Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2007.
- Özel, Mustafa, “Elmalılı’nın Tefsir Metodolojisi”, *Bir Kur’an Mütefekkeri Elmalılı M. Hamdi Yazır*, DİB Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2017.
- Özensel, Ertan, “Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer”, Der. Y.Sinan Zavalısız, *Değerler Eğitimi*, 1. Baskı, Ensar Yayınları, İstanbul 2014.
- Özkalp, Enver-Arıcı, Hüsnü vd., (Ed.) Enver Özkalp, *Davranış Bilimlerine Giriş*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 3. Baskı, Eskişehir 2004.
- Özturan, Hümeyra, *Ahlak Felsefesinin Temel Sorunları: Seçme Metinler*, Nobel Yayınları, Ankara 2015.
- Poyraz, Mehmet, “Değerlerin Kuruluşu ve Yapısı”, (Ed.) Recep Kaymakcan, Hayati Hökekleli vd., *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*, 2. Baskı, İstanbul 2013.

- Sami, Şemseddin, *Kamus-i Türki (Temel Türkçe Sözlük)*, 1. Basım, Tercüman Gazetesi Yayınları, İstanbul 1985.
- Sapsağlam, Özkan, *Erken Çocuklukta Karakter ve Değer Eğitimi Teoriden Uygulamaya*, (Ed.) Esra Ömeroğlu, 2. Baskı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2020.
- Tezcan, Mahmut, *Değerler Eğitimi Sosyolojik Yaklaşım*, 1. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara 2016.
- Turan, Refik-Ulusoy, Kadir, *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi*, 2. Baskı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2016.
- Tusi, Nasiruddin, *Ahlak-ı Nasri*, 1. Basım, Fecr Yayınları, Ankara 2005.
- Türer, Celal, *Ahlaktan Felsefeye Felsefeden Ahlak*, 1. Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul 2017.
- Topçu, Nurettin, *Ahlak*, 7. Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul 2010.
- Uysal, Enver, “Değerler Üzerine Bazı Düşünceler ve Bir Erdem Tasnifi Denemesi: İnsanı Erdemler-İslâmî Erdemler”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, Cilt: 12, Sayı: 1, 2003.
- Ünal, Cavit, “Genel Tutumların veya Değerlerin Psikolojisi Üzerine Bir Araştırma”, *Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları*, No:301, Eğitim Psikoloji Dizisi: 1, Ankara 1981.
- Ülken, Hilmi Ziya, *Ahlak*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 310, İstanbul 1946.
- Ülken, Hilmi Ziya, *Sosyoloji Sözlüğü*, 1. Basım, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1969.
- Yalçın, Ayşegül, Yemenici, Feyza vd., *Okul Öncesinde Değerler Eğitimi ve Etkinlik Örnekleri*, (Ed.) Gülden Uyanık Balat, 1.Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara Haziran 2012.
- Yaman, Ertuğrul, *Değerler Eğitimi Eğitimde Yeni Ufuklar*, 4. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara 2016.
- Yaran, Cafer Sadık, *İslam Ahlak Felsefesine Giriş*, 5. Basım, DEM Yayınları, İstanbul 2020.
- Yazar, Taha-Lala, Özlem, “Değerlerin Kaynakları ve Temelleri”, (Ed.) Halil Ekşi-Ahmet Katılmış, *Karakter ve Değerler Eğitimi*, 1. Baskı, Nobel Yayıncılık, Ankara 2020.

Yazır, Elmalılı M. Hamdi, *Hak Dini Kuran Dili Tefsiri*, 7. Baskı, DİB Yayınları, Ankara 2018.

Yazıcı, Mehmet, “Değerler ve Toplumsal Yapıda Sosyal Değerlerin Yeri”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 24, Sayı: 1, Elazığ 2014.

Yazıcı, Kubilay, “Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış”, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, XIX, 2006.

Yiğittir, Süleyman, “İlköğretim Öğrenci Velilerinin Okullarda Kazandırılmasını Arzuladığı Değerler”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt 8, No: 19, Haziran 2010.

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, TDV Yayınları, İstanbul 2017.

Türk Dil Kurumu Sözlükleri-<https://sozluk.gov.tr>.

Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı / EK: Değer Eğitimine Yönelik Etkinlik Örnekleri, https://sabancimtal.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/41/01/342410/dosyalar/2019_03/20091637_degerler_egitimi_genelge.pdf, (20.02.2021).

Milli Eğitim Bakanlığı Değerler Eğitimi Yönergesi Değerler Tablosu

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/10/05/743046/dosyalar/2013_02/24015229_deerlereitimiynergesi.pdf, (10.05.2021).

Fecr Yayınları: 672

KADER VE İHTİYÂR
-Ebussuûd Tefsiri Özelinde-

Muhammed YAVUZ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Nisan 2023

ISBN: 978-625-6436-19-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulgâkî, Muhammed Fuâd, *el-Mu'cemül-Müfêbres li Elfâzî'l-Kur'ânî'l-Kerîm*, 8. bsk., Dâru'l-Ma'rîfe, Beyrut, 2010.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî, *el-Müsned*, 9 c., 2. bsk., Dâru İhyâi't-Türâsî'l-'Arabî, Beyrut, 1993.
- Ahterî, Muslihiddin Mustafa b. Şemsüddin Karahisârî, *Ahteri-i Kebîr*, Matbaa-i 'Âmire, İstanbul, 1310/1892.
- Akgündüz, Ahmed, *Şeybü'l-İslâm Ebüssu'ud Efendi Fetvâları*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 2018.
- _____ "Ebüssu'ud Efendi", *DİA*, İstanbul, 1994, C: X, s. 365.
- Ali b. Bâlî, *el-İkdu'l-Manzûm fî Zikri Efâzûlî'r-Rûm* (Ali b. Bâlî'nin Şakâ'ik Zeyli), çev. Suat Donuk, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul, 2018.
- Alî el-Kârî, Ebu'l-Hasen Nürüddin Alî b. Sultân Muhammed el-Herevî, *Envârü'l-Kur'ân ve Esrârü'l-Furkân el-Câmî'u Beyne 'Ulemâ'l-Âyân ve Ahvâlî'l-Evliyâi Zevî'l-İrfân*, 5 c., thk. Nâcî Süveyd, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2013.
- el-Âlûsî, Ebu'l-Fadl Şihâbüddin Mahmûd el-Bağdâdî, *Râbu'l-Me'âni Tefstrü'l-Kur'ânî'l-'Azîm ve's-Seb'îl-Mesânî*, 16 c., Dâru'l-Fikr, Beyrut-Lübnan, t.y.
- el-Askerî, Ebû Hilâl, *el-Furûku'l-Luğaviyye*, el-Mektebetü't-Tevfikiyye, Kâhire, 2016.
- Atâî, Nev'îzâde, *Hadâiku'l-Hakâik fî Tekmileti's-Şekâik*, 2 c., Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul, 2017.
- Atsız, Nihal, *İstanbul Kütüphanelerine Göre Dört Bibliyografya: Birgili Mehmet Efendi, Ebussuud Efendi, Mustafa Âli, Kemalpaşa-Oğlu*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2018.

- Aydar, Hidayet, “Osmanlılarda Tefsir Çalışmaları”, *Yeni Türkiye Dergisi*, 2000, C: VI, sayı. 33, s. 541-543.
- Aydemir, Abdullah, “Ebussuûd Efendi I”, *Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi*, C: XII, sayı, 2, 1973.
- Bağcı, Hacı Musa, *İnsanın Kaderi: Hadislerin Telkin Ettiği Kader Anlayışı*, 2. bsk., Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2013.
- el-Bağdâdî, Abdulkâhir, Ebû Mansûr b. Tâhir b. Muhammed et-Temîmî, *el-Fark Beyne'l-Firak ve Beyânü'l-Firkati'n-Nâciyeti minhüm*, 2. bsk. thk. Muhammed Fethî Nâdî, Dâru's-Selâm, Kâhire, 2016.
- el-Bağdâdî, İsmail Paşa, *Hediyetü'l-Ârifîn Esmâü'l-Müellifîn ve Âsârü'l-Musannifîn*, 2 c., Müessesetü't-Târihu'l-'Arabî, İstanbul, 1951.
- el-Bâkîllânî, Ebû Bekir Muhammed b. Tayyib (ö. 403/1013), *el-İnsâf fi mâ Yecibu İtikâdühü ve lâ Yecüzü'l-Cehlü bibî*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2007.
- *Tembidü'l-Evâil ve Telhîsu'd-Delâil fi'r-Raddi 'ale'l-Mülhîdeti'l-Mu'attile ve'r-Râfidati ve'l-Havârici ve'l-Mu'tezile*, thk. Ahmed Ferîd el-Mizyedî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 2005.
- el-Beğavî, Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ, *Me'âlimü't-Tenzîl* (Hâzin Tefsîri ile), 6 c., Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 1995.
- Bekiroğlu, Harun, “Tefsir’de Bir Haşiye Geleneği Olarak Ebüssuud Efendi’nin Zemahşeri’nin Fetih Suresi Tefsirine Haşiyesi”, *Uluslararası Bütün Yönleriyle Çorum Sempozyumu*, Hitit Üniversitesi, 2016.
- el-Beydâvî, Nâsiruddîn Ebû Saîd Abdullah b. Ömer b. Muhammed, *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vil*, thk. Muhammed Muhyiddin el-Asfar, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 2013.
- Bilmen, Ömer Nasuhi, *Muvazzah İlm-i Kelâm*, 3. bsk., Ravza Yayınları, İstanbul, 2017.

- _____ *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Meâli Âlisi Ve Tefsiri*, 8 cilt, Kahraman Yayıncılık, İstanbul, t.y.
- _____ *Hukûk-ı İslâmiyye ve Istulâbât-ı Fıkhiyye Kâmûsu*, 8 c. Bilmen Yayınevi, İstanbul, t.y.
- Bolay, Süleyman Hayri, *Felsefe Doktrinleri ve Terimleri Sözlüğü*, 12. bsk., Atlas Yayınları, Ankara, 2018.
- el-Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrâhîm el-Cu'fi, (ö. 256/870), *el-Câmi'us-Sahîbü'l-Müsnedü'l-Muhtasar min Ümûri Rasûlillâhi sallallâhu 'aleybi ve sellem ve Eyyâmihî (Sabîh-i Buhârî)*, 4 c. Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1998.
- Bulut, Ali, *Belâgat-i Müyessera: Meânî-Beyân-Bedi'*, 5. bsk. Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları, İstanbul, 2018.
- Bulut, Mehmet, "İhve-i Selâse", *DİA*, İstanbul, 2000, C: XXII, s. 6-7.
- Bursalı, Mehmet Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, 3 c., Meral Yayınevi, İstanbul, t.y.
- el-Cevherî, İsmâil b. Hammâd, *es-Sıhâb*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut-Lübnan, 2005.
- Cici, Recep, "Kûrânî", *DİA*, Ankara, 2002, C: XXVI, s. 426-427.
- el-Cürcânî, Seyyid Şerîf, Ali b. Muhammed (ö. 816/1413), *Kitâbü't-Ta'rifât*, Dâru'n-Nefâis, Beyrut-Lübnan, 2003.
- _____ *Şerhu'l-Mevâkıf*, (çev. Ömer Türker), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul, 2015.
- Çelebi, İlyas, "Hızlân", *DİA*, İstanbul, 1998, C: XVII, s. 419.
- _____ "Mu'tezile", *DİA*, İstanbul, 2006, C: XXXI, s. 391.
- _____ "Sünnetullah", *DİA*, İstanbul, 2010, C: XXXVIII, s. 159-160.
- (Çevrimiçi), "<https://www.yeniakit.com.tr/yazarlar/abdurrahman-dilipak/kader-rizik-ecel-ve-korona-31716.html>", 25.03.2020.
- Doğan, İsa, *İnsan ve Kader* (Mevkîfû'l-Beşer tercümesi), Kültür Basın Yayın Birliği, İstanbul, 1989.
- Durmuş, İsmail, "İstidrâk", *DİA*, İstanbul, 2001, C: XXIII, s. 329.

- _____ “İstinâf”, *DİA*, İstanbul, 2001, C: XXIII, s. 367.
- _____ “Mukâbele”, *DİA*, İstanbul, 2006, C: XXXI,, s. 101-102.
- Düzdağ, Ertuğrul, *Kânûnî Devrinin Şeyhülislâmı Ebussuûd Efendi*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2012.
- Düzenli, Pehlül, *Şeyhülislâm Ebussuûd Efendi ve Fetvâları*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 2012.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş’as b. İshâk es-Sicistânî, *es-Sünen*, Dâr İbn Hazm, Beyrut-Lübnan, 2010.
- Ebussuûd, Muhammed b. Muhammed el-İmâdi el-Hanefî, *İrşâdü’l-Akli’s-Selim ilâ Mezâye’l-Kitâbi’l-Kerim*, 7 c., thk. Muhammed Subhî Hasan Hallâk, Dâru’l-Fıkr, Beyrut-Lübnan, 2001.
- _____ *Kazâ ve Kader Risâlesi*, Süleymaniye Kütüphanesi, Ali Nihat Tarlan, no. 84/35, vr. 178-180; Giresun, no. 1180/5, vr. 72-74; Hüdai Efendi, no. 1817/004, vr. 92-94.
- _____ *Risâle Mu’allika ale’l-Keşşâf fi Sûrati’l-Feth*, Süleymaniye Kütüphanesi, Fâtih, nr. 5374/4, vr^{a-b}.
- _____ *Sûratü’l-Furkân*, Süleymaniye Kütüphanesi, Süleymaniye, no. 1026/3, vr. 20-49.
- _____ *Sûratü’l-Mü’minûn*, Süleymaniye Kütüphanesi, Süleymaniye, no. 1026/4, vr. 50-83.
- Ebû Hayyân, Muhammed b. Yusuf b. Ali b. Yusuf b. Hayyân el-Endelüsî, *el-Babru’l-Mubîd*, 9 c. Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 2010.
- Ebû Tâlib el-Mekkî, Muhammed b. Alî b. Atıyye, *Kütü’l-Kulûb fi Muâmeleti’l-Mabbûb*, 2 c., 3. bsk., Dâru Sâdir, Beyrut, 2007.
- Elmalılı, Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur’an Dili*, 10 c., Yenda Yayınları, İstanbul, 1997.
- Emecen, Feridun, “Süleyman I”, *DİA*, İstanbul, 2010, C: XXXVIII, s. 72.
- Erk, Hasan Basri, *Meşhur Türk Hukukçuları*, y.y., Adana, 1954.
- Erkan, Arif, *el-Beyân*, Yasin Yayınevi, İstanbul, 2006.

- el-Eş'arî, Ebu'l-Hasen Alî b. İsmâîl b. Ebî Bişr İshâk b. Sâlim, *Makâlâtü'l-İslâmiyyin ve İhtilâfû'l-Musallin*, el-Mektebetü'l'Asriyye, Beyrut, 1995.
- _____ *el-Lüma' fi'r-Raddi 'alâ Ebli'z-Zeygi ve'l-Bida'*, 2. bsk., Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2012.
- _____ *el-İbâne 'an Usûli'd-Diyâne*, Dâru İbn Hazm, Beyrut, 2003.
- el-Ezherî, Muhammed b. Ahmed, *Tebzîbü'l-Lüğa*, 17 c., y.y., y.y.y., t.y.
- el-Firûzâbâdî, Muhammed b. Ya'kûb, *el-Kâmûsü'l-Muhît*, 7. bsk., thk. Muhammed Naîm Arkasûsi, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut-Lübnan, 2003.
- _____ *Tenvîrû'l-Mikbâs min Tefsiri İbni Abbâs*, el-Mektebetü'l-'Asriyye, Beyrut, 2006.
- el-Gaznevî, Cemâlüddîn Ahmed b. Muhammed b. Mahmûd el-Hanefî, *Usûlü'd-Dîn*, thk. Ömer Vefîk Dâûk, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut, 1997.
- el-Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Ahmed et-Tûsî, *İhyâu 'Ulûmi'd-Dîn*, 5 c., Dâru Sâdir, Beyrut, 2000.
- _____ *el-İktisâd fi'l-İtikâd*, Dâru'l-Minhâc, Cidde, 2008.
- _____ *el-Müstasfâ*, Dâru'n-Nefâis, Beyrut, 2011.
- el-Gelenbevî, Şeyhzâde İsmâîl, *Hâşiyetü'l-Gelenbevi 'alâ Şerhi'l-Celâl: Şerhi'l-Akâidi'l-'Adudiyye*, 2 c., Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1317/1900.
- Gölcük, Şerafeddin, "Kaza ve Kader Bağlamında İnsan", *İnsan İradesi ve Kudret-i İlâhiyye Bağlamında Kader Mes'alesi* (Tartışmalı İlmî İhtisas Toplantısı), 2. bsk., Ensar Neşriyat, İstanbul, 2014, s. 111.
- _____ "Cehm b. Safvân", *DİA*, İstanbul, 1993, C: VIII, s. 233-234.
- el-Halebî, Ahmed b. Yûsuf es-Semîn, *ed-Dürü'l-Mesûn fi 'Ulûmi'l-Kitâbi'l-Meknûn*, 11 c., 3. bsk., thk. Ahmed Muhammed Harrât, Dâru'l-Kalem, Dimeşk, 2011.

- el-Halil b. Ahmed, Ebû Abdîrrahmân el-Ferâhîdî, *Kitâbü'l-'Ayn*, 4 c., thk. Abdulhamîd el-Hendâvî, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 2003.
- el-Hâzin, Ebu'l-Hasen Alâüddîn Ali b. Muhammed b. İbrâhîm el-Bağdâdî, *Lübâbü't-Te'vil fî Me'âni't-Tenzîl* (Tefsîru'l-Hâzin, Beğavî Tefsîri ile), 6 c., Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 1995.
- el-Humsî, Ahmed Selim ve Sa'dî Abdullatîf Dannâvî, *er-Râfid Mu'cemü'n-Nâşietî'l-Lüğavî*, el-Müessesetü'l-Hadise, Beyrut, 2015.
- İşık, Harun, *Maturidî'ye Göre Kaza ve Kader*, (Doktora Tezi), Erciyes Üniversitesi, 2011.
- İbn 'Abdilberr, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed en-Nemerî, *Câmi'u Beyâni'l-İlmi ve Fadlihi*, 2 c. 5. bsk., thk. Ebu'l-Eşbâl ez-Züheyrî, Dâru İbni'l-Cevzî, Riyâd, h. 1422/2001.
- İbn 'Acîbe, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed b. Mehdî el-Hasenî, *el-Babru'l-Medid fî Tefsîri'l-Kur'âni'l-Mecid*, 8 c., 3. bsk., Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 2010.
- İbn 'Âşûr, Muhammed Tâhir, *et-Tabrîr ve't-Tenvîr*, 12 c., Dâru Suhnûn, Tunus, t.y.
- İbn Atiyye, Ebû Muhammed Abdülhak b. Gâlib el-Endelüsî, *el-Mubarraru'l-Veciz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-Aziz*, 6 c., 4. bsk., Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 2016.
- İbn Düreyd, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen el-Basrî, *Cemberatü'l-Lüga*, 3 c., thk. Remzi Münîr Ba'lebekkî, Dâru'l-İlmi li'l-Melâyîn, Beyrut-Lübnan, 1987.
- İbn Ebî Şerîf, Ebu'l-Meâli Kemâlüddîn Muhammed b. Muhammed b. Ebî Bekr b. Ali el-Makdisî, *el-Müsâmerâ Şerhu el-Müsâyera fi'l-'Akâidi'l-Münciyeti fi'l-Âhira*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 2002.

- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Velîyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Hasen el-Hadramî, *Mukaddime*, Dâru'l-Erkam, Beyrut, 2001.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik el-Misrî, *es-Sîratü'n-Nebeviyye*, 5. bsk. Dâru'l-Ma'rife, Beyrut-Lübnan, 2006.
- İbn Hişâm, Cemâlüddîn Abdullâh b. Yûsuf b. Ahmed b. Abdillâh el-Ensârî, *Muğni'l-Lebîb 'an Kütübi'l-E'arib*, el-Mektebetü'l-'Asriyye, Beyrut, 1996.
- İbn Kemâlpaşa, Şemsüddîn Ahmed b. Süleymân er-Rûmî, *Tefsîru İbn Kemâl Bâşâ*, 9 c., İrşâd Kitabevi, İstanbul, 2018.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbüddîn Ömer ed-Dımaşkı, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-'Azim*, 9 c., er-Risâletü'l'Âlemiyeye, Beyrut-Lübnan, 2010.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvîni, *es-Sünen*, Dâru İbn Hazm, Beyrut, 2012.
- İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî (ö. 711/1311), *Lisânü'l-'Arab*, 2 c., Müessesetü'l-'A'lemî, Beyrut-Lübnan, 2005.
- İbn Teymiyye, Ebu'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdidîn Abdisselâm el-Harrânî, *Mecmû'u'l-Fetâvâ*, 20 c., Mektebetü'l'Abîkân, Riyâd, 1998.
- İbrahim Enis vd., *el-Mu'cemü'l-Vasit*, y.y., Kâhire, 1972.
- İbnü'l-'Arabî, Ebû Bekir Muhammed b. Abdillâh, *Abkâmü'l-Kur'an*, 4 c., 5. bsk., thk. Muhammed Abdülkâdir 'Atâ, Dâru'l-Kütübi'l-'İlmiyye, Beyrut, 2012.
- İbnü'l-'Arabî, Muhyiddîn Muhammed b. Alî b. Muhammed, *Rahmetün mine'r-Rahmân fî Tefsîri ve İşârâti'l-Kur'an*, 4 c., Menşûrât Zevî'l-Kurbâ, y.y.y., t.y.
- İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî, *Zâdü'l-Mesîr fî İlmi't-Tefsîr*, 8 c., Dâru'l-Kütübi'l-'İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 2009.

- İbnü'l-Hümâm, Kemâlüddin Muhammed b. Abdilvâhid b. Abdilhamîd es-Sivâsî el-İskenderî, *el-Müsâyera fi'l-'Akâidi'l-Münciyeti fi'l-Âhira*, Dâru'l-Kütübî'l'İlmiyye, Beyrut, 2002.
- İbnü'l-Müneyyir, Ebu'l-Abbâs Nâsiruddîn Ahmed b. Muhammed b. Mansûr el-İskenderî, *el-İntisâf fi mâ Tedammenebû'l-Keşşâf mine'l-İ'tizâl* (Keşşâf metniyle), 4 c., Dâru'l- Ma'rif, Beyrut-Lübnan, t.y.
- İmâm-ı Azam, Ebû Hanîfe, Nu'mân b. Sâbit, *el-Fıkhu'l-Ekber* (Ali el-Kârî şerhiyle), thk. Ali Muhammed Dendel, 4. bsk., Dâru'l-Kütübî'l'İlmiyye, Beyrut, 2016.
- İzmirli, İsmail Hakkı, *Yeni İlm-i Kelâm*, Umran Yayınları, Ankara, 1981.
- el-Kâdî Abdulcebbar, Ebu'l-Hasen b. Ahmed b. Abdilcebbar el-Hemedânî, *el-Mubit bi't-Teklif*, thk. Ömer Seyyid Azmî, el-Müessesetü'l-Mısriyye, y.y.y., t.y.
- _____ *Tenzihü'l-Kur'ân 'ani'l-Metâ'in*, el-Mektebetü'l-Ezheriyyetü li't-Türâs, Kâhire, 2014.
- _____ *Şerhu Usûli'l-Hamse*, 3. bsk., thk. Abdülkerim Osman, Mektebetül'-Vehbe, Kâhire, 1996.
- Karaman, Hayrettin vd., *Kur'an Yolu Meâlî*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2013.
- Kâtip Çelebi, Mustafa b. Abdillâh Hacı Halife, *Keşfü'z-Zunûn 'an Esâmi'l-Kütübî ve'l-Fünûn*, 7 c., (Îzâhu'l-Meknûn zeyliyle) 2. bsk. Dâru'l-Kütübî'l'İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 2018.
- el-Kazvîni, İbn Fâris, Ebu'l-Hüseyn Ahmed b. Fâris b. Zekerriyyâ b. Muhammed el-Hemedânî, *Mekâyisü'l-Luga*, Dâru'l-Âfâki'l-'Arabiyye, Kâhire, 2017.
- Kehhâle, Ömer Rıza, *Mu'cemül-Müellifîn*, 4. c., Müessesetü'r-Risâle, Beyrut-Lübnan, 2015.
- el-Kevserî, Muhammed Zâhid, *el-İstisâr fi't-Tehaddüsi 'ani'l-Cebri ve'l-İhtiyâr*, Dâru'l-Besâir, Kâhire, t.y.

- Kılavuz, Ahmet Saim, *Ana Hatlarıyla İslâm Akâidi ve Kelâm'a Giriş*, 26. bsk., Ensar Neşriyat, İstanbul, 2016.
- _____ "Kur'an ve Sünnet Bağlamında Kader Mes'esi", *İnsan İradesi ve Kudret-i İlahiye Bağlamında Kader Mes'esi* (Tartışmalı İlmî İhtisas Toplantısı), 2. bsk., Ensar Neşriyat, İstanbul, 2014, s. 204.
- el-Konevî, İsmâil b. Muhammed el-Hanefî, *Hâşiyetü'l-Konevî*, 20 c., Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 2001.
- el-Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. Ebî Bekr, *el-Câmi' li Abkâmi'l-Kur'an* (Tefsîru'l-Kurtubî), 10 c., Dâru'l-Hadîs, Kâhire, 2010.
- Kutluer, İlhan, "İlim", *DİA*, 2000, C: XXII, s. 110.
- el-Kuşeyrî, Ebu'l-Kâsım Zeynüslâm Abdülkerîm b. Hevâzin b. Abdilmelik, *Letâifü'l-İşârât* (Tefsîru'l-Kuşeyrî), 3. c., 2. bsk., Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 2007.
- Kutlu, Sönmez, *İmâm Mâtürîdî ve Mâtürîdîlik*, 8. bsk., Otto Yayınları, Ankara, 2018.
- Kutub, Seyyid, *Fi Zılâli'l-Kur'an*, 6 c., 34. bsk., Dâru's-Şurûk, Kâhire, 2004.
- el-Leknevî, Muhammed Abdülhayy el-Hindî, *el-Fevâidü'l-Behiyye fi Terâcimi'l-Hanefiyye*, Dâru'l-Erkam b. Ebî'l-Erkam, Beyrut-Lübnan, 1998.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh b. Ebî Âmir el-Yemenî, *el-Muvatta'*, thk. Abdurrezzâk Mehdî, Dâru'l-Fecr, Kâhire, 2014.
- el-Mâverdî, Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed Habîb, *en-Nüket ve'l-Uyûn*, VI c., 3. bsk., Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 2012.
- el-Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd, *Kitâbü't-Tevhid*, thk. Âsım İbrâhîm el-Keyyâlî, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 2006.
- _____ *Te'vilâtü Eblî's-Sünne* (Tefsîru'l-Mâtürîdî), 10 c., Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 2005.

- Mes'ûd, Cübrân, *er-Râid*, 3. bsk., Dâru'l-İlmi li'l-Melâyîn, Beyrut-Lübnan, 2005.
- Molla Câmi, Nûreddîn Abdurrahmân b. Nizâmiddîn Ahmed b. Muhammed, *el-Fevâidü'z-Ziyâiyye (Molla Câmi)*, Mektebe-i Hakkâniye, Pakistan, t.y.
- Molla Halil, el-Ömerî es-Süirdî, (ö. 1843), *Kitâbü Îsâğüci fi'l-Mantık*, Âsitâne Kitabevi, İstanbul, t.y.
- Mukâtil b. Süleymân, Ebu'l-Hasen b. Beşîr el-Ezdi el-Belhî, *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*, 3. c. thk. Ahmed Ferîd, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 2003.
- Müslim, Ebu'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî, *el-Câmi'u's-Sabih*, 5 c., thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru'l-Hadîs, Kâhire, 1997.
- Müstakimzâde, Süleymân Sâdeddîn, *Devbatü'l-Meşâyih*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1978.
- en-Nesefî, Ebu'l-Mu'în Meymûn b. Muhammed b. Muhammed b. Mu'temid, *Tebstratü'l-Edille fi Usûli'd-Din*, 2 c., thk. Muhammed Enver Hâmid Îsâ, el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, Kâhire, 2018.
- _____ *Babru'l-Kelâm*, 2. bsk., Mektebetü Dâri'l-Farfür, Dimeşk, 2000.
- en-Nesefî, Ebû Hafs Necmüddîn Ömer b. Muhammed b. Ahmed, *'Akâidü'n-Nesefî* (Teftâzânî Şerhiyle), Hanifiyye Kitabevi, İstanbul, t.y.
- en-Nesefî, Ebu'l-Berakât Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd, *Medârikü't-Tenzil ve Hakâiku't-Te'vil* (Tefsîru'n-Nesefî), 3 c., Dâru İbn Kesîr, Dimeşk-Beyrut, 2005.
- en-Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref, *Tebzîbü'l-Esmâi ve'l-Lügât*, 2. bsk., thk. Ali Muhammed Muavvaz ve Âdil Ahmed Abdülmevcûd, Dâru'n-Nefâis, Beyrut, 2009.
- Ömer, Ahmed Ömer, *Ülü'l-Azmi mine'r-Rusûl*, Dâru Hassân, Dimeşk, 1988.

- Özdemir, Metin, “Problematic Boyutlarıyla Kader Mes’alesi”, *İnsan İradesi ve Kudret-i İlahiyye Bağlamında Kader Mes’alesi* (Tartışmalı İlmî İhtisas Toplantısı), 2. bsk., Ensar Neşriyat, İstanbul, 2014, s. 57-58.
- Perho, İrmeli, “İnsan Kendi Kaderini Seçer: İbn Kayyım el-Cevziyye’nin Kader Anlayışı”, çev. Temel Yeşilyurt, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, İzmir, sayı, XIII-XIV, 2001.
- el-Pezdevî, Sadru’l-İslâm Ebu’l-Yüsr Muhammed, *Ebl-i Sünnet Akâidi*, çev. Şerafeddin Gölcük, 6. bsk. Kayıhan Yayınları, İstanbul, 2017.
- er-Râgıb el-İsfahânî, *Müfredâtü Elfâzı’l-Kur’ân*, 5. bsk., Dâru’l-Kalem, Dimeşk, 2011.
- er-Râzî, Ebû Abdillâh Fahrüddin Muhammed b. Ömer b. Hüseyin, *Mefâtihü’l-Ğayb*, 11 c., Dâru’l-Fıkr, Beyrut-Lübnan, 2005.
- _____*el-Kazâ ve’l-Kader*, thk. Muhammed Mu’tasım Billâh, 2. bsk. Dâru’l-Kitâbi’l-‘Arabî, Beyrut-Lübnan, 1994.
- er-Reyhâvî, Muhammed b. Süleyman, *Nubbetü’l-Leâlî li Şerhi Bed’i’l-Emâlî*, İhlâs Vakfı Yayınları, İstanbul, 1992.
- es-Sâbüni, Ebû Muhammed Nûruddin Ahmed b. Mahmûd b. Ebî Bekr, *el-Bidâye fi Usûli’l-Din (Mâtüridiyye Akaidi)*, çev. Bekir Topaloğlu, 17. bsk., Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 2017.
- Sabri, Mustafa, *Mevkıfî’l-Beşer Tabte Sultâni’l-Kader* (Zâhid Kevserî’nin İstibsâr’ıyla beraber), Dâru’l-Besâir, Kâhire, t.y.
- Said Nursî, Bediüzzaman, *Sözler*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2016.
- Sarı, Mevlüt, *el-Mevârid: Arapça-Türkçe Lugat*, Bahar Yayınları, İstanbul, t.y.
- es-Serahsî, Şemsül-eimme Ebû Bekr Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed, *Usûlü’s-Serahsî*, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 1993.

- Sinanoğlu, Mustafa, "Muattıla", *DİA*, İstanbul, 2005, C: XXX, s. 330-331.
- es-Süyûtî, Ebu'l-Fadl Celâlüddin Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî, *Lübâbü'n-Nükûl fî Esbâbi'n-Nüzûl*, thk. Yâsir Salâh Azzeb, el-Mektebetü't-Tevfikîyye, Kâhire, t.y.
- eş-Şehristânî, Ebu'l-Feth Muhammed b. Abdilkerîm, *el-Milel ve'n-Nihal*, Müessesetü'r-Risâle Nâşirûn, Beyrut, 2015.
- Şen, Ercan, *Ebussuûd Efendi*, İlke Yayınları, İstanbul, 2016.
- eş-Şenkîti, Muhammed Emin b. Muhammed Muhtâr, *Edvâü'l-Beyân fî İzâbi'l-Kur'âni bi'l-Kur'an*, 6 c., Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabi, Beyrut, 1996.
- eş-Şevkânî, Muhammed b. Alî b. Muhammed el-Yemenî, *Fethu'l-Kadir el-Câmi'u Beyne Fenneyi'r-Rivâye ve'd-Dirâye min 'İlmi't-Tefsîr*, 5 c., thk. Seyyid İbrahim, Dâru'l-Hadis, Kâhire, 2007.
- eş-Şihâbüddin Ahmed b. Muhammed b. Ömer el-Hafâcî, *Înâyetü'l-Kâdi ve Kifâyetü'r-Râzî* (Hâşiyetü'ş-Şihâb), 8 c., Dâru Sâdir, Beyrut, t.y.
- et-Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr, *Câmiu'l-Beyân 'an Te'vili Âyi'l-Kur'an* (Tefsîru't-Taberî), 12 c., Dâru'l-Hadis, Kâhire, 2010.
- et-Tahâvî, Ebû Ca'fer, Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Mısırî, *el-'Akîdetü't-Tabâviyye* (*Beyânü 'Akâidi Ehlî's-Sünne ve'l-Cem'a*, Abdurrahman Berrâk'ın şerhiyle), 4. bsk. Dâru't-Tedmüriyye, Riyâd, 2017.
- Taşköprülüzâde Ahmed Efendi, *eş-Şekâiku'n-Nu'mâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye*, çev. Muhammed Hekimoğlu, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2019.
- et-Tehânevî, Muhammed Alî b. Alî b. Muhammed el-Hanefî, *Keşşâfû Istulâhâti'l-Fünûn*, 4 c. Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2013.

- et-Teftâzânî, Mes'ûd b. Fahriddîn Ömer b. Burhâniddîn Abdillâh el-Herevî el-Horâsânî, *Şerhu'l-'Akâid*, Hanifiyye Kitabevi, İstanbul, t.y.
- _____ *Muhtasarul-Me'âni*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 2016.
- et-Tîbî, Şerafüddîn Hüseyin b. Abdillâh, *Fütûbu'l-Ğayb fi'l-Keşfi 'an Kınâ'i'r-Rayb* (Hâşiyetü't-Tîbî 'ale'l-Keşşâf), XVII c., thk. Hamza Muhammed Vesîm, Câizetü Dübey ed-Devletiyeye li'l-Kur'ânî'l-Kerîm, Dubai, 2013.
- et-Tirmizî, Ebû Îsâ Muhammed b. Îsâ b. Sevre, *es-Sünen*, Dâru's-Selâm, Riyâd, 2009.
- Topaloğlu, Bekir, *Kelâm İlmine Giriş*, Damla Yayınları, İstanbul, 2017.
- el-Vâhidî, Ebu'l-Hasen Ali b. Ahmed, *Esbâbü'n-Nüzûl*, thk. Eymen Sâlih Şaban, Dâru'l-Hadîs, Kâhire, 2003.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "Hidâyet", *DİA*, 1998, C: XVII, s. 474.
- _____ "İlim", *DİA*, İstanbul, 2000, C: XXII, s. 109.
- _____ "Kader", *DİA*, İstanbul, 2001, C: XXIV, s. 58-63.
- Yiğit, İsmail, *Kur'ân-ı Kerîm Ve Hadîs Kaynakları Işığında Peygamberler Tarihi*, 7. bsk. Kayhan Yayınları, İstanbul, 2012.
- Yücedoğru, Tefvik, "Tekvin", *DİA*, İstanbul, 2011, C: XL, s. 388.
- ez-Zehabî, Muhammed Hüseyin, *et-Tefsîr ve'l-Müfessirûn*, Dâru'l-Hadîs, Kâhire, 2012.
- ez-Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım Cârullâh, Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî, *el-Keşşâf 'an Hakâiki't-Tenzil ve Uyûni'l-Ekâvil fi Vücûhi't-Te'vil* (el-Kâfi's-Şâfi ve el-İntisâf ile birlikte), 4 c., Dâru'l- Ma'rîfe, Beyrut-Lübnan, t.y.
- _____ *Esâsü'l-Belâğa*, Dâru'n-Nefâis, Beyrut, 1992

Fecr Yayınları: 673

İSLAM HUKUKUNDA SANAL PARA

Dr. Seyyit Ali ALBAYRAK

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Nisan 2023

ISBN: 978-625-6436-20-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî, *el-Müsned*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.
- Ahmed Cevdet Paşa, *Târîh-i Cevdet*, İstanbul 1976.
- Akâbî, Bâsem ‘Alvân, Cubûrî, ‘Alâ Azîz, Cebur, Naim Kâzım, “en-Nukûdu’l-İlîktirûniyyeti ve Devruhâ fî’l-Vefâi bi’l-İltizâmâtî’t-Te’âkudîyyeti”, *Mecelletü Ehlü’l-Beyt*, (6), t.y., 79-110.
- Akdış, Muhammet, *Para Teorisi ve Politikası*, Gazi Kitabevi, Ankara 2011.
- Akıl, Abdullah b. Muhammed b. Abdülvehhab, “el-Ahkâmu’l-Fikhiyyetü’l-Müteallikatü bi’l-‘Umlâti’l-İlîktirûniyyeti”, *Medine İslam Üniversitesi İlmî Araştırmalar ve Çalışmalar Birimi*, Medine t.y.
- Akıl, Abdullah b. Muhammed b. Abdülvehhab, “el-Ahkâmu’l-Fikhiyyetü’l-Müteallikatü bi’l-‘Umlâti’l-İlîktirûniyyeti”, *Mecelletü Câmi’âtü’t-Tâif*, 4 (17), 2018, 86-135.
- Akkoca, Engin, *Blok Zinciri Tabanlı Kripto Paraların Çalışma Yöntemlerinin Araştırılması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Te-kirdağ Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Te-kirdağ 2021.
- Akyıldız, Ali, “Kâime”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2001.
- Akyıldız, Ali, “Para”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2007.
- Alalamı, Hanı Mohammad Tawfiq, Günümüzde Geçerli Olan Paraların İslam’daki Hükmü (Dijital Para Örneği), (*Abkâmu’n-Nukûdu’l-Mu’teberatü fî’l-İslam (el-‘umlâtü’r-Rakamiyyetü Nemûzecen*), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray 2021.
- Albayrak, Seyyit Ali, *Dünden Bugüne Türkiye’de İslam Bankacılığı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2018.

- Algül, Adnan, Sarhül, Ahmad, “Bitcoin’in Mahiyeti ve Bitcoin’i Kullanmanın İslam Hukuku Açısından Hükmü”, *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8 (16), 2019, 295-319.
- Algül, Hüseyin, “Himyeriler”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1998.
- Ali, Cevad, *el-Mufasssal fî Tarihi'l-Arab Kable'l-İslam*, Dârü'l-İlm li'l-Melayin, Beyrut 1968.
- Alkış, Alpaslan, “Para Olabilme Yönüyle İslam Hukuku Açısından Kripto Para”, Murat Şimşek, Mahmut Samar (Ed.), *İslami Finans ve Finansal Teknolojiler (Fintech) Blok Zincir-Akıllı Sözleşmeler-Kripto Paralar*, (ss.177-197), Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları, Konya 2020.
- Alpago, Hasan, “Bitcoin’den Selfcoin’e Kripto Para”, *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 3 (2), 2018, 411-428.
- Altay Topcu, Betül, Sümerli Sarıgül, Sevgi, “Dünyada ve Türkiye’de Blok Zinciri Teknolojisi: Finans Sektörü, Dış Ticaret ve Vergisel Düzenlemeler Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, Özel Sayı, 2020, 27-39.
- Amr, Bâsem Ahmed, “el- ‘Umlâtu’r-Rakmiyyetu -el-Bitkûyin Enmüzecen- ve Medâ Tuvâfikuhâ Me’a Davâbidu’n-Nukûd fi’l-İslam”, *Mecelletü Câmi’atü’ş-Şârikatü li’l-‘Ulûmi’ş-Şer’iyyeti ve’d-Dirâsâti’l-İslamiyyeti*, 16 (1), 2019, 264-290.
- Apaydın, H. Yunus, “İctihad”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2000.
- Apaydın, H. Yunus, “Kabz”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2001.
- Apaydın, H. Yunus, “Kıyas”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, Ankara 2002.
- Apaydın, H. Yunus, “Lüzum”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, Ankara 2003.
- Apaydın, H. Yunus, “Muhayyerlik”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, Ankara 2020.
- Aren, Sadun, *100 Soruda Para ve Para Politikası* (2. Baskı), İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 2009.

- Aren, Sadun, *İstihdam, Para ve İktisadi Politika*, Bilgi Yayınları, Ankara 1968.
- Aristo, *Politika*, (Çev.: Ersin Uysal), Dergâh Yayınları, İstanbul 2007.
- Artam, Turgay, *Para; Madeni Kâğıt Paralar, Madalyonlar, Hatıra Paraları*, Yeni Koleksiyon Yayınevi, Ankara 1981.
- Artuk, İbrahim, “Fels”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1995.
- Aslan, Murat, Aslan, Halil Kürşad, Neimi, Mehdi, *İran’da Kripto Para*, İran Araştırmaları Merkezi, Ankara 2019.
- Assâf, Muhammed Mutlak, “el-‘Umlâtu’l-Müşefferetü fi Dav i Mekâsıdı’ş-Şerî’âti’l-İslamiyyeti (‘Umlatu Bitcoin Enmûzecen)”, *Mecelletü Külliyyeti’ş-Şerî’âti ve’d-Dirâsâti’l-İslamiyyeti*, 32 (2), 2019, 21-48.
- Aşıcı, Cem, *Bitcoin*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2019.
- Atalay, Arif, “İslam Hukukunda Elektronik Ortamda Akitleşme”, *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4 (8), 2015, 21-42.
- Atalay, Arif, *İslam Hukukunda Kabz*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2012.
- Ateş, Leyla, “Bitcoin: Sanal Para ve Vergileme”, *Vergi Sorunları Dergisi*, 37 (308), 2014, 131-141.
- Avunduk, Hüseyin, Aşan, Hakan, “Blok Zinciri (Blockchain) Teknolojisi ve İşletme Uygulamaları: Genele Bir Değerlendirme”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 33 (1), 2018, 369-384.
- Ay, Ahmet, “Para ve Bankacılık”, (Çeviri. Ed.: Erdinç Telatar), William Boyes, Michael Melvin, *Ekonominin Temelleri – Fundamentals of Economics* (ss. 293-313), Nobel Yayınları, Ankara 2013.
- Aybakan, Bilal, “Nakit”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2006.
- Aydın, Mehmet Âkif, “Cuâle”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1993.

- Aydın, Süleyman, (Ed.), *Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı*, Adalet Yayınevi, Ankara 2008.
- Bal, Faruk, *Arap Yarımadası'nda Ticaret Hz. Peygamber ve Dört Halife Dönemi*, Beka Yayıncılık, İstanbul 2015.
- Bardakoğlu, Ali, "Bey", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1992.
- Bardakoğlu, Ali, "Havâle", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1997.
- Bardakoğlu, Ali, "İstishâb", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2001.
- Bardakoğlu, Ali, "Kumar", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, Ankara 2002.
- Başak, Ramazan, *50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi* (Yayın No: 206), Türkiye Bankalar Birliği, yy. 1998.
- Bayındır, Abdülaziz, "Başlangıçtan Günümüze Kadar İslam Toplumunda Madeni Paralar ve Kâğıt Paralar", *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (2), 2000, 15-36.
- Bedir, Murteza, "Sünnet", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2010.
- Belâzûrî, Ebu'l-Abbas Ahmed b. Yahya, *Futuhu'l-Buldân*, nşr: Abdullah Enis et-Tabba', Ömer Enis et-Tabba', Beyrut 1987.
- Beşir Gözübenli, *İslam'da Para ve Fonksiyonları*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1986.
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, *Kripto Para Araştırma Raporu*, Sektörel Araştırma ve Strateji Geliştirme Dairesi, Ankara 2020.
- Bilgili, Fatih, Cengil, M. Fatih, *Blokchain ve Kripto Para Hukuku*, Dora Yayıncılık, Bursa 2019.
- Bilmen, Ömer Nasuhi, *Büyük İslam İlmihali*, Bilmen Basım ve Yayınevi, İstanbul 1986.
- Bilmen, Ömer Nasuhi, *Hukuk-ı İslamiyye ve Istilâhât-ı Fıkhiyye Kâmusu*, Bilmen Yayınevi, İstanbul 1976.
- Bilseloğlu, Ahmet Tolga, *Kripto Paranın Doğuşu, Gelişimi ve Türkiye'deki Seyri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2022.

- Bozdoğanoglu, Burçin, “Sanal Para Birimi Bitcoin’in Kayıtdışı Ekonomi ile Karapara Faaliyetlerine Etkisi ve Vergilendirilmesi”, *Legal Mali Hukuk Dergisi*, 10 (111), 2014, 3-18.
- Budak, Tamer, Yılmaz, Güneş, “Taxation of Virtual/Crypto Assets/Currencies”, *Sosyoekonomi*, 30 (52), 2022, 37-54.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu’fî, *el-Câmiu’s-Sahîb*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.
- Buhûtî, Mansûr b. Yûnus b. Salâhiddîn, *Keşşâfû l-kınâ’ ‘an Metni’l-İknâ’*, Alemü’l-Kütüb, Beyrut 1983.
- Bulutoğlu, Kenan, *Para ve İnsan*, Altın Kitaplar Yayınları, İstanbul 1984.
- Büberkökü, Önder, “Kripto Para Birimleri Arasındaki Getiri ve Volatilité Yayılımının İncelenmesi”, *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (2), 2021, 1-16.
- Câdullah, Yâsir Abdülhamid, *en-Nukûdu’l-İlkrûniyyetü ve Abkâmuhâ’l-Fıkhiyyetü (el-Bitküyin) Nemûzecen*, Câmî’âtü’l-Ezher, 2018.
- Câid, Setr b. Sevâb, *Abkâmu’l-Evrâkı’n-Nakdiyye ve’l-Ticariyye fi’l-Fıkhi’l-İslami*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Câmîatiü Ümmü’l-Kurâ, Mekke 1986.
- Canbaz, Muhammed Fatih, Berkun, Gufran, “Kripto Para Teknolojisi ve İslami Finans Açısından Meşruiyeti”, *Uluslararası Bankacılık, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 2021, 98-133.
- Candan, Abdurrahman, Yaşlak, Halil İbrahim, “Fıkıhın Kripto Paralara Bakışı: Bitcoin Örneği”, *Van İlahiyat Dergisi*, 9 (15), 2021, 1-39.
- Cevizci, Ahmet, *Felsefe Terimleri Sözlüğü*, Paradigma Yayınları, İstanbul 2003.
- Civelek, Aslı, *İslam Hukuku Açısından Kripto Paralar*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale 2020.
- Cündî, Muhammed Şehhât, *Fıkhu’t-Teâmül’l-Mâli ve’l-Masrafî’l-Hadîs*, Dâru’n-Nahdati’l-Arabiyye, Kahire 1989.
- Çağatay, Neşet, *İslam’dan Önce Arap Tarihi ve Cahiliye Çağı*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1957.

- Çakmak, Meltem, *Kripto Paraların Gelişim Süreci, Blok Zincir Teknolojisi ve Kripto Paraların Türkiye’de Vergilendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019.
- Çarkacıoğlu, Abdurrahman, *Kripto-Para Bitcoin*, Sermaye Piyasası Araştırma Kurulu Araştırma Dairesi, Ankara 2016.
- Çetin, Ünsal, “Sübjektivist Paradigma”, *Liberal Düşünce Dergisi*, (75), 2014, 115-122.
- Çivi, Halil, *Para ve Banka* (Ders Notları), İşletme Fakültesi Enstitüsü Yayını, Erzurum 1979.
- Dağlı, İbrahim, “Kripto Paraların Dünya Ekonomisindeki Makroekonomik Boyutu: Yatırım-Tasarruf Aracı Olarak Genel Bir Bakış”, *Uygulamalı Ekonomi ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1), 2019, 40-49.
- Dâmad, Abdurrahman b. Süleyman Şeyhîzâde, *Mecmau’l-Enhur fi Şerhi Mülteka’l-Ebhur*, Matbaa-i Âmiri, İstanbul h. 1319.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân b. el-Fazl ed-Dârimî, Sünenü’l-Dârimî, Dâru İhyai’s-Sünneti’n-Nebeviyye, yy. t.y.
- Demir Abaan, Ernur, *Para: Teorik Bir Tarama ve Tartışma*, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Araştırma Genel Müdürlüğü, Ankara 1997.
- Devîdâr, Muhammed, *Dürus fi’l-İktisâdi’n-Nakdi ve’l-Tatavvuru’l-İktisâdi*, Dâru’l-Camiati’l-Mısıriyye, Kahire t.y.
- Dilek, Şerif, “Blockchain Teknolojisi ve Bitcoin”, *Analiz*, SETA (Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı), (231), 2018, 1-32.
- Doğan, Ebru Şahide, *İslami Finans ve Blok Zincir Sistemleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çorum 2021.
- Doğan, Hasan, “İslam Hukuku Açısından Kripto Paralar ve Blockchain Şifreleme Teknolojisi”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26 (2), 2018, 225-253.
- Döndüren, Hamdi, “Muâtât”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2005.

- Döndüren, Hamdi, *İslam Hukukuna Göre Alım-Satımda Kâr Hadleri*, İnce Matbaacılık, Balıkesir 1984.
- Dönmez, İbrahim Kâfi, “Cehâlet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1993.
- Dönmez, İbrahim Kâfi, “Garar”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1996.
- Dönmez, İbrahim Kâfi, “Örf”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2007.
- Dönmez, İbrahim Kâfi, “Sedd-i Zerâi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2009.
- Dumlu, Emrullah, *Ticaret Mallarının Zekati*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2008.
- Dumlu, Emrullah, *Zekatta Tespit Edilen Nisab Ölçüleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2001.
- Durmuş, Savaş, Polat, M. Şebab, “Sanal Para Bitcoin”, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9 (18), 2018, 659-673.
- Dusûkî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Ârafe, *Hâşiyetü'l-Dusûkî 'Ala Şerhi'l-Kebîr*, Dârü'l-Fikr, Beyrut t.y.
- Dünya, Şevkî Ahmed, *el-Cuâletü ve'l-İstisna' Tablilün Fıkhiyyün ve İktisadiyyün*, el-Banku'l-İslami li't-Tenmiyyeti el-Ma'hedü'l-İslami li'l-Buhûsi ve't-Tedrib, Cidde 1990.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî, *es-Sünen*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.
- Ebû Ya'lâ el-Ferrâ', Muhammed b. el-Hüseyn b. Muhammed b. Halef, *el-Ahkâmu's-Sultâniyye*, Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut 1983.
- Ege, İlhan, *Türk Bankalarının Kaydı Para Yaratma Potansiyelinin Bazı Gelişmekte Olan Ülkelerle Karşılaştırılması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana 1999.
- Ekinci, Mustafa, *Uluslararası Ticaret İşlemlerinde Blokzincir Teknolojisinin Kullanımı ve Türk Dış Ticaretine Muhtemel Etkileri*, (Ya-

- yımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü, İstanbul 2020.
- Emanet, Celal, “Emeviler Döneminde Para”, *Hikmet Yurdu*, 7 (13), 2014, 251-269.
- Erdoğan, Mehmet, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü* (5. Baskı), Ensar Neşriyat, İstanbul 2015.
- Ergin, Feridun, *Para Politikası*, Fakülteler Yayınları, İstanbul 1975.
- Ergin, Feridun, *Para Siyaseti* (2.Baskı), İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları Petek Matbaası, İstanbul 1969.
- Ergin, Feridun, *Para ve Faiz Teorileri* (2. Baskı), Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1983.
- Ergül, Yağmur, *Dijital Paralar ve Dijital Para İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi Üzerine Öneriler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2020.
- Erkal, Mehmet, “İslam’ın İlk Devirlerinde Para ve Zekât Nisabının Hesaplanması”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (3), 1985,79-101.
- Erkoçoğlu, Fatih, “Abdülmelik b. Mervân’ın Para Reformu”, *İstem*, (8), 2006, 171-186.
- Ferguson, Adam, *Institutes of Moral Philosophy*, A. Kincaid & W. Creech and J. Bell, Edinburgh 1773.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed, *İhyâü Ulûmi'd-Dîn*, Kahire 1968.
- Geçer, Turgay, “Elektronik Para ve Elektronik Para Kuruluşları”, *Journal of Social Sciences, Istanbul Sabahattin Zaim University*, 3 (5), 2014, 197-207.
- Gediz Oral, Burcu, Yeşilkaya, Yusuf, “Kripto Para İkilemi: Karapara Aklama ve Bitcoin”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (39), 2021, 209-239.
- Gözübenli, Beşir, “Keyfi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, Ankara 2002.
- Gözübenli, Beşir, “Semen”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2009.
- Greaber, David, *Borç İlk 5000 Yıl*, (2011), (Çev.: Muammer Pehlivan), Everest Yayınları, İstanbul 2015.

- Güleç, Tuna Can, Aktaş, Hüseyin, “Kripto Para Piyasasında Spekülatif Fiyat Balonlarının Analizi”, *Muhasebe ve Finans Dergisi*, (84), 2019, 149-164.
- Gültekin, Yaşar, “Turizm Endüstrisinde Alternatif Bir Ödeme Aracı Olarak Kripto Para Birimleri: Bitcoin” *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 2017, 96-113.
- Gürkan Yay, Gülsün, *Para ve Finans Teori-Politika* (2. Baskı), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2015.
- Güven, Vedat, Şahinöz, Erkin, *Blokszincir- Kripto Paralar- Bitcoin Satoshi Dünyayı Değiştiriyor*, Kronik Kitap, İstanbul 2018.
- Ğaniyye, Batlı, “Hasâisu ve Eşkâlü'n-Nukûdi'l-İlîkturûniyyeti: Dirâsetün Tahlîliyyetün Nazariyyetün”, *Mecelletü'l-Ulûmî's-Siyâsiyyeti ve'l-Kânûn*, 7 (2), 2018, 348-367.
- Hacak, Hasan, “Mal”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, Ankara 2003.
- Hacak, Hasan, “Misli”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2005.
- Hacak, Hasan, “Vezni”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2013.
- Hallâk, Hassân Ali, *Ta'ribu'n-Nukûd ve'd-Devâvin fi'l-Asri'l-Emevî*, (1. Baskı), Dâru'l-Kitâbi'l-Lübânî, Beyrut 1987.
- Hamamcıoğlu, Esra, “Elektronik Ticaretin Hukuksal Boyutu”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (35), 2018, 43-72.
- Hamdi Döndüren, “Adedi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1988.
- Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkut b. Abdillâh, *Mu'cemu'l-Buldân*, Dâr Sâdır, Beyrut t.y.
- Hammâd, Nezih, *İktisadî Fıkıh Terimleri*, (Çev.: Recep Ulusoy), İz Yayıncılık, İstanbul 1996.
- Hançerlioğlu, Orhan, *Felsefe Sözlüğü* (9.Baskı), Remzi Kitabevi, İstanbul 1994.
- Haraşî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Alî el-Mâlikî, *Şerhu'l-Huraşî 'Alâ Muhtasarı Halil*, Dâru Sâdır, Beyrut t.y.
- Hasenî, Ahmed Hasen Ahmed, *Fikhî ve İktisadî Açından İslam'da Para*, (1989), (Çev.: Adem Esen), İz Yayıncılık, İstanbul 1996.

- Heyet, *el-Fetevâ'l-Hindiyye*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2000.
- Hizmetli, Mustafa, "Abbâsiler Döneminde Para Basımı", *İstem*, (15), 2010, 79-110.
- Hocaeminefendizâde, Ali Haydar Efendi, *Dürrerü'l-Hükkâm Şerhu Mecelleti'l-Abkâm* (1.Baskı) I-IV, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2020.
- Husarî, Ahmed Muhammed, *es-Siyâsetü'l-İktisâdiyye ve'n-Nüzümü'l-Mâliyye Fi'l-Fıkhi'l-İslami*, Dâru'l-Kitâbî'l-Arabî, Beyrut 1986.
- İslatince, Hasan, "Değer Teorisinin Tarihsel Analizi", *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 2001, 159-170.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dımaşki, *Reddü'l-Muhtâr 'ale'd-Dürri'l-Muhtâr*, Dersaadet: Matbaa-i Osmaniye, yy. h. 1324.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed, *Fethu'l-bârî bi şerhi Sahibi'l-Buhârî* (2. Baskı), Dâru İhyai't-Turâsî'l-Arabî, Beyrut h. 1402.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed, *el-İsâbe fi Temyizi's-Sahâbe*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1995.
- İbn Haldun, *Mukaddîme*, (Çev.: Zakir Kadiri Ugan), Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1996.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Zürâî ed-Dımaşki el-Hanbelî, *İ'lâmü'l-Muvakkî'in 'an Rabbi'l-Âlemîn*, Dâru İbni'l-Cevzî, ed-Dammâm 2002.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullâh b. Ahmed b. Muhammed, *el-Muğni*, Mektebetü'l-Kahire, Kahire 1970.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvîni, *es-Sünen*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî, *Lisânu'l-Arab*, Neşrî Edebi'l-Havzati, Kum h. 1405.

- İbn Menî', Abdullah b. Süleyman b. Muhammed, "el-Varaku'n-Nakdî Hakikaten ve Hükmen", *Mecelletü'l-Mecamai'l-Fıkhî*, 1 (1), 1987, 133-81.
- İbn Rüşd, Muhammed b. Ahmed el-Kurtubî, *Bidâyetü'l-Müctehid ve Nihayetü'l-Muktesid* (3. Baskı), Mektebetü'l-Hancı, Kahire 1994.
- İbn Sa'd, Muhammed b. Sa'd, *et-Tabakâtu'l-Kübrâ*, Dâru Sadr, Beyrut 1968.
- İbnü'l-Hümâm, Kemâlüddin Muhammed b. Abdilvâhid b. Abdilhamîd es-Sivâsî el-İskenderî, *Şerhu Fethü'l-Kadir*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2003.
- İnalçık, Halil, "Havâle", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1997.
- İnci, Serkan, Alpen, İsmail, *Bitcoin Devrimi*, Elma Yayınevi, Ankara 2018.
- Kahveci, Nuri, Bilginer, Yahya, "Çağdaş İslam Hukukçularının Kripto Paraların Meşruiyetine Dair Görüşlerinin Analizi", *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (26), 2021, 257-285.
- Kalacı, Muhammed Revvâs, Kunevbi, Hâmid Sâdık, *Mu'cemu Lügati'l-Fukahâ*, Dâru'n-Nefâis, Beyrut 1988.
- Kallek, Cengiz, "Kırat", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, Ankara 2002.
- Kallek, Cengiz, "Miskal", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2005.
- Kallek, Cengiz, "Rıtıl", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2008.
- Kallek, Cengiz, "Süftece", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2010.
- Kallek, Cengiz, "Ukıyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2012.
- Kallek, Cengiz, *Asr-ı Saadet'te Yönetim Piyasa İlişkisi*, İz Yayıncılık, İstanbul 1997.
- Kamalak, Mustafa, "Para ve Para Sistemleri", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4 (3-4), 1980, 71-96.

- Kaplanhan, Fatih, “Para Sistemlerindeki Dönüşümün Dünü Bugünü ve Geleceği”, Cem Korkut (Ed.), *İslam İktisadında Para Bakırdan Dijitale* (ss. 101-137), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2020.
- Karaarslan, Enis, Akbaş, Muhammet Fatih, “Blokzinciri Tabanlı Siber Güvenlik Sistemleri”, *Uluslararası Bilgi Güvenliği Mühendisliği Dergisi*, 3 (2), 2017, 16-21.
- Karaman, Hayreddin, “Akid”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1989.
- Karaman, Hayreddin, *Mukayeseli İslam Hukuku*, İz Yayıncılık, İstanbul 2001.
- Karamelikli, Hüseyin, “Spekülatif İşlemlerin Toplumsal Etkileri: İran Döviz Piyasası”, *Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi*, (12), 2018, 33-42.
- Kâsânî, Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes‘ûd b. Ahmed, *Bedâ’i’u’ş-Sanâ’i’ fi Tertibi’ş-Şerâ’i’*, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrut t.y.
- Kasım b. Sellâm, Ebû Ubeyd, *Kitabu’l-Emvâl* (Çev.: Cemaleddin Saylık), Düşünce Yayınları, İstanbul 1981.
- Kaya, Süleyman, “Fıkhi Açıdan Kripto Paralar”, Süleyman Kaya, Mervan Selçuk, İsmail Bektaş (Ed.), *Kripto Para Birimleri* (ss. 39-68), Ensar Neşriyat, İstanbul 2019.
- Kaya, Süleyman, “Kripto Para Birimleri ve Fıkhi Açıdan Değerlendirilmesi”, *Sakarya Üniversitesi İslam Ekonomisi ve Finansı Uygulama ve Araştırma Merkezi (İSEFAM)*, 2018.
- Keleş, Ali, *İslam’a Göre Para Kavramı*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 1998.
- Keskin, Orhan Enes, *Blok Zincir (Blockchain) Teknolojisi: Mimarisi ve Uygulama Alanları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2019.
- Kisbet, Mustafa, “İslam Hukukuna Göre Satılan Malın Kabzı ve Hükmüleri”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, (16), 2016, 477-490.
- Koca, Ferhat, “Mefsedet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, Ankara 2003.

- Koç AYTEKİN, Güner, “Uluslararası Sermaye Hareketleri Kapsamında Sıcak Para Akımlarının Ekonomik Etkileri ve Spekülasyon”, *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 4 (7), 2018, 184-207.
- Koç, Eymen, *Paranın Tarihi, Evrimi ve Kripto Paralar: Dünya ve Türkiye Yansımaları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019.
- Konacıklı, Enis, *Ulusal Güvenlik İçin Blokszinciri Tabanlı Siber Güvenlik Modeli*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir 2019.
- Köse, Yaşar, Atik, Murat, Yılmaz, Bülent, “Kripto Para, Para mıdır Döngüsünde Kabul Edilebilirlik Üzerine Ampirik Bir Uygulama”, *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12 (23),2021, 155-172.
- Kripto Varlık Yasa Çalıştayı Platformu, *Kripto Varlık Yasa Tasarısı Çalışma Raporu* (Rapor No:1), Kripto Varlık Yasa Çalıştayı Platformu, Ankara 2022.
- Kurtuluş, Rıza, “Cürçân”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1993.
- Kutval, Yunus, Gençler, Ümit, “İslami Bir Ekonomide Kripto Para Üzerine Bir İnceleme”, Hasan Yaylı (Ed.), *Türkiye’de Toplum, Yerleşim ve Yönetim Tartışmaları KAYSEM 12 E-Kitabı: 25-27 Aralık 2018-Kırkkale: Bildiriler* (ss.678-688), Kırkkale 2018.
- Kürdî, Muhammed Necmüddîn, *el-Makâdiru ş-Ser’iyye ve’l-Akâmu’l-fikhiyyetü’l-Müteallika Bihâ: Keyl, Vezn, Mikyas*, Matbaatu’s-Saâde, Kahire 1984.
- Kürdî, Muhammed Necmüddîn, *Şer’î Ölçüler ve Fıkhi Hükümleri* (Çev.: İbrahim Tüfekçi), Buruc Yayınları, İstanbul 1996.
- Laçın, Gül Cennet, *Elektronik Para ve Dijital Para Sistemleri: Bitcoin ve Döviz Kurları Arasındaki İlişkinin Analizi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin 2019.
- Liv, Cemil, “İnternet Bankacılığı Aracılığıyla Gerçekleştirilen Sarf Akdinin İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, *Gazios-*

- manpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 2019, 41-60.
- Makdisî, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed, *Kitâbü Ahzeni't-Tekâsım fî Ma'rifeti'l-Ekâlîm*, Leiden 1906.
- Makrizî, Takıyyüddin Ahmed b. Abdulkadir, *Şuzuru'l-ukûd fî Zikri'n-Nukûd*, El yazma, Câmîatu'r-Riyâd, t.y. Nu: 332/4.
- Malt, Seyyid Muhammed, *Nukûdu'l-Âlem Metâ Zaharet ve Metâ İhtefat*, el-Heyetü'l-Mısriyyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, yy.1983.
- Mâverdi, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habib el-Basrî, *el-Abkâmü's-Sultâniyye*, nşr: Ahmed Mübârek el-Bağdâdî, Mektebetü Dâri'bni Kuteybe, Kuveyt 1989.
- Mâverdi, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habib el-Basrî, *el-Hâvi'l-Kebîr*, thk: M. Matrâcî, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1994.
- Mazgıt, İsmail, "Sermaye Piyasalarında Spekülasyon: Tarihin Tekerrürü", *Finans Politik& Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 10, 2007, 8-11.
- Mendi, Arif Furkan, Çubuk, Alper, "Bitcoin'in Arkasındaki Güç: Blockchain", *GSI Journals Serie C: Advancements In Information Sciences And Technologies*, 1 (1), 2018, 12-23.
- Merçil, Erdoğan, *Seçuklular'da Hükümdarlık Alâmetleri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2007.
- Mergînânî, Ebü'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelil, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedî*, el-Mektebetü'l-İslami, yy. t.y.
- Mevsilî, Ebü'l-Fazl Meccüddîn Abdullâh b. Mahmûd b. Mevdûd, *el-İhtiyâr*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2012.
- Muhammed Hamidullah, *İslam Peygamberi*, (1966), (Çev.: Salih Tuğ), İrfan Yayıncılık, İstanbul 1993.
- Muhammed Hamidullah, *İslam'da Devlet İdaresi*, (Çev.: Kemal Kuşçu), İrfan Yayınevi, İstanbul 1969.
- Muhammed Lebîb Şukayr, *en-Nukûd*, Mektebetü'n-Nahdati'l-Mısriyye, Kahire 1955.
- Murat, Mehmet, *Blockchain ile Güvenli Elektronik Sağlık Sistemi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Bilişim Enstitüsü, İstanbul 2018.

- Mûsevî, Nuhâ Hâlid İsâ, Şimmerî, İsrâ Hazîr Mazlûm, “en-Nizâmu'l-Kânûnî li'n-Nukûdî'l-İlîkturûniyyeti”, *Mecelletü Câmiatü Bâbil el-Ulûmu'l-İnsâniyyeti*, 22 (2), 2014, 264-285.
- Musliyar, Ali Kutty, “İleriki Bir Tarihte Döviz Satışıyla İlgili Yapılan Anlaşma İçin Bedel Alınması Konulu Makalenin Tercüme ve Değerlendirilmesi”, (Çev.: Muhammed Çuçak, Arif Atalay), *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 18 (2), 2018, 667-687.
- Mübârek, Ali Paşa, *el-Hututu't-Tevfikîyyetü'l-Cedide li Mısır el-Kahire ve Müdüniha ve Biladüha el-Kadime eş-Şehire*, el-Matbaatü'l-Kübrâ el-Emîriyye, Mısır h. 1306.
- Müneccimbaşı Ahmed Efendi, *Tercüme-i Sabâifu'l-Abbâr*, (Çev.: Nedim Efendi), (Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi), Matbaa-i Amire, yy. h. 1285.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî, *el-Câmiu's-Sahib*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.
- Mütevelli, Ebûbekir es-Sıddık, Şehhâte, Şevki İsmâil, *İktisâdiyyatü'n-Nukûd fi İtârî'l-Fikri'l-İslami*, Mektebetü Vehbe, Kahire 1983.
- Nakşibendî, Nasıruddin, *ed-Dirhemü'l-İslami*, Bağdat 1969.
- Nesâî, Ebû Abdırrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî en-Nesâî, *es-Sünen*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Müri, *Kitâbu'l-Mecmu' Şerhu'l-Mühezzeb li's-Şirâzî*, thk.: Muhammed Necip el-Mutîi, Mektebetü'l-İrşâd, Cidde 1980.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Müri, *Şerhu Sabîhi Müslim, Dâru'l-Fikr*, 1981-1983.
- Onur, Mehmet, “Sanal (Kripto) Paraların İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 2019, 289-310.
- Orman, Sabri, *İktisat Tarih ve Toplum* (4. Baskı), Küre Yayınları, İstanbul 2014.
- Oruk, Zeynep, *Kripto Para, Terörün Finansmanı ve Milli Güvenlik İlişkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2021.
- Öcal, Tezer, Çolak, Ö. Faruk, *Finansal Sistem ve Bankalar*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1999.

- Ömer, Hüseyin, *Mevsûatü'l-Mustalahâti'l-İktisâdiyye* (3. Baskı), Dâru'ş-Şuruk, Cidde 1979.
- Öncü, Semra, Ektik, Doğuş, “Kripto Paraların Yatırım Amaçlı Kullanımı: Riskler ve Getiriler”, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (4), 2021, 362-395.
- Özdemir, Mücahit, Orhan, Zeyneb Hafsa, Bugazoğlu, Hüseyin, “İslam İktisadı Perspektifinden Kripto Paralar: Tartışmalar ve Sunduğu Fırsatlar”, Taha Eğri, Zeyneb Hafsa Orhan (Ed.), *İslam İktisadında Para* (ss. 301-338), İktisat Yayınları, Ankara 2020.
- Özden, Fatih, *Fıkhî Açıldan Kripto Para Sistemi -Bitcoin Örneği-*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019.
- Özen, Şükrü, “Habbe”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1996.
- Özen, Şükrü, “İstislah”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2001.
- Özer, Yusuf Mansur, *Kişisel Verilerin Korunmasında Blok Zinciri Modeli: Vaatler ve Hukuki Engeller*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü, İstanbul 2019.
- Özgüdenli, Osman Gazi, “Taberistan”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2010.
- Özsomuncu, Canan, *Tedarik Zincirinde Blokzincir Teknolojisinin Kullanımı: Gümrük Sektörü Üzerine Bir Uygulama*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul 2021.
- Öznel, Muharrem, “Osmanlı Devleti'nde Kalpazanlık ve Sahte Para (1818-1914): Kalpazanlığın ve Tedavül Eden Kalp Paraların Sosyo-Ekonomik Etkileri”, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 10 (18), 2008, 304-317.
- Öztürk, Nurettin, Koç, Asuman, “Elektronik Para, Diğer Para Türleriyle Karşılaştırılması ve Olası Etkileri”, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 6 (11), 2006, 207-243.
- Palabıyık, Muhammet Hanefi, *Valilikten İmparatorluğa Gazneliler Devlet ve Saray Teşkilatı*, Araştırma Yayınları, Ankara 2002.

- Pamuk, Şevket, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi* (2. Baskı), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2018.
- Parasız, İlker, *Modern Para Teorisi*, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa 1998.
- Parasız, İlker, *Para Teorisi ve Politikası*, Ezgi Kitabevi Yayınları (4. Baskı), Bursa 2016.
- Parasız, İlker, *Para, Banka ve Finansal Piyasalar*, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa 2009.
- Parlaktuna, İnci, Güngül, Murat, "Bitcoin'in Tanımlanma Sorunu", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (86), 2020, 25-38.
- Paya, Merih, *Para Teorisi ve Para Politikası* (6. Baskı), Türkmen Kitabevi, İstanbul 2013.
- Polat, Arzu, Yusufoglu, Arkan, Çakır, Muharrem, "Bitcoin Özelinde Sanal Paraların Türk Vergi Sistemi Karşısındaki Durumunun İncelenmesi", *Vergi Dünyası Dergisi*, 1 (445), 2018, 43-56.
- Püsküllüoğlu, Ali, *Türkçe Sözlük* (5. Baskı), Doğan Kitap, İstanbul 2004.
- Rayyis, Muhammed Ziyüddin, *el-Harâc ve'n-Nuzumu'l-Mâliyye li Devleti'l-İslamiyye*, Dâru'l-Ensâr, Kahire 1977.
- Sağlam, Hadi, "İslam Hukuku ve Modern Hukuk Mukayesesi Gayesi Hukuki Temsil Olan Akitlerin Değerlendirilmesi (Vekâlet Örneği)", *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (1), 2012, 1-56.
- Sahillioğlu, Halil, "Akçe", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1989.
- Sahillioğlu, Halil, "Darphâne", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1993.
- Sahillioğlu, Halil, "Dinar", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1994.
- Sahillioğlu, Halil, "Dirhem", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1994.
- Sahnûn, Ebû Saïd Abdüsselâm b. Saïd b. Habîb et-Tenûhî, *el-Müdevenetü'l-Kübrâ*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1994.
- Salihioğlu, Esengül, *Merkez Bankası Para Politikaları ve Elektronik Para İlişkisi: Türkiye Uygulaması*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi),

- Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul 2018.
- Sanus, Burhan Zihni, *Para Ekonomisi*, İstanbul Matbaacılık, İstanbul 1956.
- Sayar, Ahmet Güner, *Osmanlı İktisâdî Düşüncesinin Çağdaşlaşması*, Der Yayınevi, İstanbul 1986.
- Selçuk, Mervan, Kaya, Süleyman, “A Critical Analysis of Cryptocurrencies from an Islamic Jurisprudence Perspective”, *Turkish Journal of Islamic Economics*, 8 (1), 2021, 137-152.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed, *el-Mebsût*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1989.
- Seyithanoğlu, Furkan, *Para ve Banka Sistemlerinin Evrilme Serüvenleri: Bir Günümüz Gerçeği Olan Blockchain Teknolojisi ve Bitcoin*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş 2019.
- Shaban, Furkan, *İslam Hukukuna Göre Kripto Para Biriminin Para Olma Keyfiyeti: Bitcoin Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2019.
- Sıddîki, Selim A., *İslam Devletinde Mâli yapı* (1.Baskı), (Çev.: Râsim Özdenören), Fikir Yayınları, İstanbul 1972.
- Sübki, Mahmud Muhammed Hattâb, *el-Menhelü'l-azbu'l-mevrûd Şerhu Süneni Ebî Dâvûd*, el-Mektebetü'l-İslamiyye, yy. h. 1394.
- Sülkü, Seher Nur, “Para ve Bankacılık”, (Çeviri Ed.: Erdinç Telatar), William Boyes, Michael Melvin, *Ekonominin Temelleri – Fundamentals of Economics* (ss. 221-241), Nobel Yayınları, Ankara 2013.
- Şafîi, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs, *el-Ümm*, thk.: Rifat Fevzi Abdulmüttalib, Dâru'l-Vefâ, yy. 2001.
- Şafîi, Muhammed Zekî, *Mukaddime fi'n-Nukûd ve'l-Bunûk* (9.Baskı), Dâru'n-Nahdati'l-Arabiyye, yy. 1981.
- Şahin, Hakan, *Bankacılıkta Para Üretiminin İktisadi ve Fıkhi Açından Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019.

- Şahin, Şamil, “Fıkıh Usulünün Elektronik Para ile İrtibatı”, *İslam Medeniyeti Dergisi*, 6 (45), 2020, 115-130.
- Şen, Faruk, “Dağıtık Kayıt Teknolojisi”, *Gümrük Ticaret Dergisi*, 6 (17), 2019, 85-94.
- Şenel Tabak, Şule, *Elektronik Para ve Merkez Bankacılığı*, (TCMB Uzmanlık Yeterlilik Tezi), TCMB Piyasalar Genel Müdürlüğü, Ankara 2002.
- Şenel, Muhammet Mustafa, *İslam İktisadında Kripto Paraların Yeri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019.
- Şimşir, Mehmet, “Cahiliye Dönemi Araplarında Para ve İlk İslam Paralarının Tedavüle Giriş Süreci”, *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18, 2017, 117-136.
- Şirâzî, Ebû İshak İbrahim b. Ali b. Yusuf, *el-Mühezzeb fi Fıkhi'l-İmâm eş-Şâfi*, nşr.: Muhammed ez-Zuhayli, Dâru'l-Kâlem-Dâruş-Şâmiyye, Dimeşk-Beyrut 1996.
- Şirbînî, Şemsüddin Muhammed b. Muhammed el-Hatib, *Muğni'l-Muhtâc İla Ma 'rifeti Me 'âni Elfâzi'l-Minhâc*, thk.: Abdurrezzak Şehûd en-Necm, Dâru'l-Feyha, Dimeşk 2009.
- Tanrıverdi, Mustafa, Uysal, Mevlüt, Üstündağ, Mutlu Tahsin, “Blok Zinciri Teknolojisi Nedir? Ne Değildir?: Alanyazın İncelemesi”, *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 12 (3), 2019, 203-217.
- Tarlan, Selim, *Tarihte Bankacılık*, Maliye ve Gümrük Bakanlığı Yayınları, Ankara 1986.
- Taş, Ruhi, *Elektronik Oylamalar İçin Blok Zincirine Dayalı Güvenli Bir Oylama Modeli*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2022.
- TCMB, *Türkiye'de Banknot Basımının Tarihçesi*, TCMB, Ankara 2012.
- Tekdoğan, Ömer Faruk, “Kısmi Rezerv Bankacılığı Sistemi ve İslami Bir İktisadi Düzen İçin Uygunluğu”, Cem Korkut (Ed.), *İslam İktisadında Para Bakırdan Dijitale* (ss. 167-197), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2020.
- Tekdoğan, Ömer Faruk, *İslam İktisadı Açısından Kaydi Para ve Kısmi Rezerv Bankacılığı*, İktisat Yayınları İstanbul 2020.

- Tekdoğan, Ömer Faruk, Saraç, Mehmet, “Kısmi Rezerv Bankacılığıyla İlgili Problemler ve İslam Hukukuna Uygun Bir Tam Rezerv Bankacılık Modeli Önerisi”, Taha Eğri, Zeyneb Hafsa Orhan (Ed.), *İslam İktisadında Para* (ss. 201-230), İktisat Yayınları, Ankara 2020.
- Tekin, Oğuz, “Meskûkat”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2004.
- Timurtaşî, Muhammed b. Abdullah el-Gazzî, *Risâletü Bezli'l-Mechûd fî Tahriri Es'ileti Tağayyüri'n-Nukûd*, thk.: Hüsamüddin Affâne, Cami'âtü Kudüs, Filistin 2001.
- Tomar, Cengiz, “Taberiye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2010.
- Topal, Şevket, Arık, Önder, “Elektronik Transfer Sistemleri Aracılığıyla Yapılan Altın Alım Satım İşlemleri”, *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (20), 2021, 15-36.
- Topaloğlu, Buse, “Kripto Paraların Devlet Otoriteleriyle Entegrasyonu”, *Düşünce ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, (4), 2021, 144-258.
- Topcu, Ayhan, “Altın Fiyatlarını Etkileyen Faktörler” (Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Raporu), *SPK Araştırma Dairesi*, 2010.
- Turan, Osman, *Selçuklular Tarihi ve İslam Medeniyeti*, Turan Neşriyat Yurdu, İstanbul 1969.
- Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük* (2. Baskı), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara 2011.
- Uslu, Rifat, “İslam Hukukunda Para Birimleri”, *İslami Araştırmalar Dergisi*, 25 (1), 2014, 28-38.
- Ünal, Gökhan, Uluyol, Çelebi, “Blok Zinciri Teknolojisi”, *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 13 (2), 2020, 167-175.
- Ünlü, Ufuk, “Kara Para Aklamada Yeni Yöntemler ve Kara Paranın Ekonomi Üzerindeki Etkileri”, *Sayıştay Dergisi*, (113), 2019, 155-179.
- Ünsal, Ersin, Kocaoğlu, Ömer, “Blok Zinciri Teknolojisi: Kullanım Alanları, Açık Noktaları ve Gelecek Beklentileri”, *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (13), 2018, 54-64.
- Üstünel, Besim, *Makro Ekonomi*, Kurtuluş Matbaası, Ankara 1975.

- Üzer, Betül, *Sanal Para Birimleri*, (Uzmanlık Yeterlilik Tezi), Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Ödeme Sistemleri Genel Müdürlüğü, Ankara 2017.
- Üzümcü, Rabia, Yıldırım, Yasin, “Kripto Paraların Hukuki Statüleri ve Sözleşmeler İçerisindeki Yerleri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13 (33), 2022, 271-291.
- Vakıdî, Ebu Abdullah Muhammed b. Ömer, *Kitabu'l-Meğâzi*, Matbaatu's-Saâde, Kahire 1948.
- Ya'kûbî, Ahmed b. İshak, *Tarih*, Beyrut 1960.
- Yaşaroğlu, M. Kâmil, “Mecmau'l-Fikhi'l-İslami”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, Ankara 2003.
- Yaz, Dursun Ali, *Antik Çağdan Geleceğe Para*, Timaş Yayınları, İstanbul 2020.
- Yazıcı, Abdurrahman, “Kaydi Para Üretimi ve Fikhi Açından Bir Değerlendirme”, Cem Korkut (Ed.), *İslam İktisadında Para Bakırdan Dijitale* (ss. 139-165), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2020.
- Yazıcı, Abdurrahman, “Kripto Paralarla İlgili Fetvalar ve Fikhi Hükümü”, Murat Şimşek, Mahmut Samar (Ed.), *İslami Finans ve Finansal Teknolojiler (Fintech) Blok Zincir-Akıllı Sözleşmeler-Kripto Paralar*, (ss. 247-265), Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları, Konya 2020.
- Yıldırım, Murat, “Blok Zincir Teknolojisi, Kripto Paralar ve Ülkelerin Kripto Paralara Yaklaşımları”, *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10 (20), 2019, 265- 277.
- Yıldız, Hakkı Dursun, “Abdülmelik b. Mervân”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1988.
- Yıldız, Hakkı Dursun, “Arabistan”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1991.
- Yıldız, Seracettin, İslam Hukuku Açısından Kripto Paraların Fikhi Hükümü ile İlgili Tartışmalar”, Murat Şimşek, Mahmut Samar (Ed.), *İslami Finans ve Finansal Teknolojiler (Fintech) Blok Zin-*

- cir-Akıllı Sözleşmeler-Kripto Paralar*, (ss. 233-245), Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları, Konya 2020.
- Yurtçiçek, Mehmet Sıddık, *Hukuki Açıdan Elektronik Para*, Seçkin Yayınları, Ankara 2013.
- Yüksel, Armağan Ebru Bozkurt, “Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin ve Linden Doları’na Hukuki Bir Bakış”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 73 (2), 2015, 173-220.
- Zelemî, Besâm Ahmed, “Devru’n-Nukûdi’l-İlîkturûniyyeti fi ‘Ameliyyâti Ğasli’l-Emvâl”, *Mecelletü Câmî’âtü Dımeşk li’l-Ulûmi’l-İktisâdiyyeti ve’l-Kânûniyyeti*, 26 (1), 2010, 543-562.
- Zerkâ, Mustafa, *el-Ukûdü’l-Müsemmâtü fi’l-Fıkhi’l-İslami: Akdü’l-Bey’, Dâru’l-Kalem*, Dımaşk 1979.
- Zerkeşi, Bedreddin, *el-Mensûr fi’l-Kavâid*, nşr.: Teysir Fâik Ahmed Mahmûd, Vizâretü’l-Evkâf ve’ş-Şuûni’l-İslamiyye li’l-Kuveyt, Kuveyt 1982.
- Zuhaylî, Vehbe, *el-Muamelatü’l-Maliyyetü’l-Muasıratü*, Dâru’l-Fıkr, Dımaşk 2002.
- Zübeyr b. Bekkâr, Ebû Abdillâh Zübeyr b. Ahmed, *Cemheretü Nesebi Kureys*, Medeni Matbaası, Kahire h. 1381.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Abu-Bakar, Mufti Muhammad, *Shariah Analysis of Bitcoin, Cryptocurrency, and Blockchain* (v 1.2.1), Aralık 2018, <https://blossomfinance.com/posts/is-bitcoin-halal-or-haram-a-shariah-analysis>, (Erişim, 25.07.2022).
- Adam, Müfti Faraz, “Bitcoin: Shariah Compliant?”, *Amanah Finance Consultancy*, t.y., 1-54. <https://afinanceorg.files.wordpress.com/2017/08/research-paper-on-bitcoin-mufti-faraz-adam.pdf>, (Erişim, 24.07.2022).
- Ertuğrul, Erman, “Geçmişten Günümüze Para”, (<https://arkeofili.com/gecmisten-gunumuze-para/> 2018), (Erişim, 04.02.2022).
- European Banking Authority, *EBA Opinion ‘on virtual currencies’*, European Banking Authority, 2015. (<https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/docu>

- ments/10180/657547/81409b94422245d7ba3b7deb5863ab57/EBAOp201408%20Opinion%20on%20Virtual%20Currencies.pdf?retry=1), (Erişim, 03.06.2021).
- European Central Bank, *Virtual Currency Schemes- a further analysis*, European Central Bank, Frankfurt am Main 2015. (<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>), (Erişim, 02.06.2021).
- European Central Bank, *Virtual Currency Schemes*, European Central Bank, Frankfurt am Main 2012. (<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf>), (Erişim, 02.06.2021).
- IMF, *Virtual Currencies and Beyond: Initial Considerations*, 2016. (<https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2016/sdn1603.pdf>), (Erişim, 08.04.2022).
- In-Depth Analysis Requested by the ECON committee, Monetary Dialogue, [Elektronik Sürüm], *Cryptocurrencies and Monetary Policy*, Brüksel 2018. (http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/150000/BRUEGEL_FINAL%20publication.pdf), (Erişim, 03.06.2021).
- Nakamoto, Satoshi, “*Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*”, (<https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>), (Erişim, 10.04.2022).
- Pikri, Ellia, Is Cryptocurrency Haram? The Chairmain Of BNM’s Shariah Advisory Council Says No. <https://vulcanpost.com/632153/haram-cryptocurrency-syariah-advisory-council/>, (Erişim, 24.07.2022).
- TCMB, 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun, (<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/e43f22de-0731-4dd7-bb43-5c843e981221/Ödeme+Sistemleri+Kanunu.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-e43f22de-0731-4dd7-bb43-5c843e981221-nbMmg7->), (Erişim, 08.06.2021).
- TCMB, *Terimler Sözlüğü*, <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/0ce9fa91-e7f2433cb5bd2ba67f35f2c4/TCMBTerimlerSozlugu.pdf?MO>

D=AJPERES&CACHEID=0ce9fa91-e7f2-433c-b5bd-2ba67f35f2c4 (Erişim.21.03.2022).

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, *Yeni Ekonomi Programı Dengeleme-Disiplin-Değişim 2019-2021*, 2018.

(<https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2018/10/yeni-ekonomi-programi.pdf>), (Erişim, 11.06.2022).

<https://www.binance.com/en/busd>, (Erişim, 04.06.2022).

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210416-4.htm>, (Erişim, 11.06.2022).

<https://coinmarketcap.com/tr/>, (Erişim, 04.06.2022).

<https://coin-turk.com/piyasalar>, (Erişim, 04.06.2022).

<https://coin-turk.com/dunya-borsalari>, (Erişim, 04.06.2022).

<https://coinmarketcap.com/tr/currencies/binance-usd/>, (Erişim, 04.06.2022).

<https://coinmarketcap.com/tr/currencies/tether/>, (Erişim, 04.06.2022).

https://coinatmradar.com/bitcoin_atm/5349/bitcoin-atm-general-bytes-zilina-sc-mirage/, (Erişim, 05.06.2022).

<https://xrpl.org/>, (Erişim, 03.06.2022).

<https://tether.to/en/how-it-works>, (Erişim, 04.06.2022).

<https://coinmarketcap.com/tr/currencies/litecoin/>, (Erişim, 03.06.2022).

<https://ethereum.org/en/what-is-ethereum/>, (Erişim, 03.06.2022).

<https://coinmarketcap.com/tr/currencies/xrp/>, (Erişim, 03.06.2022).

<https://coinmarketcap.com/tr/currencies/ethereum/>, (Erişim, 02.06.2022).

<https://ethereum.org/en/>, (Erişim, 02.06.2022).

<https://coinmarketcap.com/tr/currencies/bitcoin/markets/>, (Erişim, 02.06.2022).

<https://bitcoin.org/tr/>, (Erişim, 02.06.2022).

<https://coinatmradar.com/>, (Erişim, 05.06.2022).

<https://iifa-aifi.org/>, (Erişim,06.03.2022).

<https://www.bddk.org.tr/Duyuru/EkGetir/510?ekId=530>, (Erişim, 11.06.2022).

<https://www.halkbank.com.tr/tr/blog/finans/paranin-tarihi.html>, (Erişim, 15.04.2022).

- <https://www.yapikredi.com.tr/bireysel-bankacilik/odemeler-ve-hizmetler/kripto-platform-islemleri>, (Erişim, 07.06.2022).
- <https://www.kriptovarlikyasasi.org/>, (Erişim, 11.06.2022).
- <https://www.isbank.com.tr/bankamizi-taniyin/is-bankasindan-blockchain-teknolojisi-ile-dis-ticarette-bir-ilk-daha>, (Erişim, 11.06.2022).
- <https://sanalmuze.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/sanalmuze/tr/main+menu/emisyon+gruplari/kaime>, (Erişim, 14.04.2022).
- <https://sanalmuze.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/sanalmuze/tr/main+menu/emisyon+gruplari/kaime>, (Erişim, 14.04.2020).
- <https://www.spk.gov.tr/Bulten/Goster?year=2018&no=42>, (Erişim, 11.06.2022).
- <https://kaime.org/cumhuriyet-doneminin-ilk-kagit-paralari-1-emisyon/>, (Erişim, 14.04.2022).
- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210416-4.htm>, (Erişim, 11.06.2022).
- <https://coin-haberleri.com/analiz/keepkey-cuzdan-incelemesi/>, (Erişim, 14.04.2022).
- <https://www.cryptotrading-bg.com/tr/bitcoin-cuzdan-trezor/>, (Erişim, 14.04.2022).
- <https://coinografi.com/paper-wallet-nasil-olusturulur/>, (Erişim, 14.04.2022).
- <https://tr.cointelegraph.com/news/what-is-hash-whats-the-meaning-of-bitcoin-sha-256-algorithm>, (Erişim, 14.04.2022).
- <https://tunadergi.com/blok-zinciri-blockchain-nedir/>, (Erişim, 13.04.2022).
- <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Duyurular/Basin/2021/DUY2021-40>, (Erişim, 11.06.2022).
- <https://kurul.diyonet.gov.tr/Hakkimizda>, (Erişim, 20.07.2022).
- <https://kurul.diyonet.gov.tr/Cevap-Ara/Karar/38212/dijital-kripto-paraların-kullaniminin-dini-hukmu-nedir>, (Erişim, 20.07.2022).
- <https://www.darifta.ps/majles2014/showfile/show.php?id=269>, (Erişim, 21.07.2022).

- <https://dar-alifta.org/Home/ViewFatwa?ID=14139&title=>, (Erişim, 22.07.2022).
- <https://www.awqaf.gov.ae/ar/Pages/FatwaDetail.aspx?did=89043>, (Erişim, 21.07.2022).
- https://www.hayrettinkaraman.net/makale/1727_30-11-2017.htm, (Erişim, 22.07.2022).
- <https://www.fetva.net/alisveris/bitcoin-vs-gibi-dijital-paralari-alip-satmanin-hukmu-nedir.html>, (Erişim, 21.07.2022).
- <https://iefpedia.com/arab/wp-content/uploads/2018/05/Bitcoin-ali.quradaghi.pdf>, (Erişim, 22.07.2022).
- <https://iifa-aifi.org/ar/5192.html>, (Erişim, 22.07.2022).
- http://monzer.kahf.com/fatawa/FATAWA_CURRENCIES_GOLD_COMMODITIES.pdf, (23.07.2022).
- <http://www.themajlis.info/21923/bitcoin-not-currency>, (Erişim, 23.07.2022).
- <https://www.wifaqululama.co.uk/images/Fatwa/wifaq-onecoin.pdf>, (Erişim, 23.07.2022).
- <https://www.aliftaa.jo/Research.aspx?ResearchId=231#.Ytm1fXZBzIU>, (Erişim, 23.07.2022).
- <https://www.darphane.gov.tr/madeni-ufaklik-para-uretimi>, (Erişim, 02.08.2022).
- <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Banknotlar/Banknotlarla+ilgili+Genel+Bilgiler/Para+Basma+Yetkisi>, (Erişim, 02.08.2022).
- <https://bitcoin.org/en/you-need-to-know>, (Erişim, 04.08.2022).
- <https://www.bitlo.com/kripto-paralar/stable>, (Erişim, 19.08.2022).
- <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim, 05.08.2022).
- <https://www.spk.gov.tr/Sayfa/Index/3/7>, (Erişim, 08.08.2022).
- <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6563.pdf>, (Erişim, 07.08.2022).
- <https://ar.islamway.net/book/29586>, (Erişim, 15.08.2022).
- <https://icoholder.com/tr/adab-solutions-23736>, (Erişim, 19.08.2022).
- <https://www.youtube.com/watch?v=wXKSh8bbo7M>, (Erişim, 20.10.2022).

Fecr Yayınları: 674

ANLAM'DAN ANLATIMA

Arapçada Sözdizim İlkeleri

Doç. Dr. Yaşar DAŞKIRAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak

FCR

Editör

Prof. Dr. Tahirhan AYDIN

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Nisan 2023

ISBN: 978-625-6436-21-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mahallesi Boyacılar Sokak No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulganî, Ahmed Abdulazim. (1990). *el-Mustalabu'n-Nabvi Dirâse Nakdiyye Tablîliye*. Kahire: Dâru's-Sekafe li'n-Neşr ve't-Tevzî'.
- Abdullatif, Muhammed Hamase. (1990). *mine'l-Enmâti't-Tabvîliyye fi'n-Nabvi'l-'Arabi*. Kahire: Mektebetu'l-Hancı.
- Abdullatif, Muhammed Hamase. (2000). *en-Nabvu ve'd-Delâle Medhâl li Dirâseti'l-Ma'nâ'n-Nabvi'd-Delâli*. Beyrut: Dâru's-Şurûk.
- Abdullatif, Muhammed Hamase. (2003). *Binâu'l-Cümleti'l-'Arabiyye*. Kahire: Dâru'l-Garîb.
- Abdulmuttalib, Muhammed. (1984). *el-'Alametu'l-İrabiyye beyne'l-Kadim ve'l-Hadis*. Kahire: Mektebetu'l-Hancı.
- Abdulmuttalib, Muhammed. (1997). *el-Belâgatu'l-'Arabiyye Kırâ'a Ubrâ*. Cize: eş-Şeriketu'l-Mısriyye li'n-Neşr.
- Abdurrahman, Taha. (1993). *Tecdidu'l-Menbec fi Takvimi't-Turâs*. Beyrut: el-Merkezü's-Sekâfi'l-'Arabî.
- Abduttevvâb, Ramazan. (1997). *el-Medhâl ilâ 'İlmi'l-Luga ve Menâhicu'l-Bahsi'l-Lugavi*. Kahire: Mektebetu'l-Hancı.
- Acar, Ömer. (2011). "Anlamı Tayin Eden Karîn", *Ekev Akademik Dergisi*. Yıl: 15 Sayı:49 (Güz 2011). ss. 183-202.
- Akarsu, Bedia. (1975). *Felsefi Terimler Sözlüğü*. Ankara: Tdk yay.
- Aksan, Doğan. (1999). *Anlambilim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, Doğan. (2000). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ali, Muhammed Muhammed Yunus. (2007). *el-Ma'nâ ve Zıllûlul-Ma'nâ Enzimetu'd-Delâle fi'l-'Arabiyye*. Bingâzi: Dâru'l-Medâri'l-İslâmî.
- Amâyira, Halil Ahmed. (1984). *fi'n-Nabvi ve Terâkibihâ Menbec ve Tatbik*. Cidde: 'Alemlü'l-Ma'rife li'n-Neşr ve't-Tevzî'.
- Amâyira, Hâlime Ahmed. (2006). *el-İtticâhâtu'n-Nabviyye leda'l-Kudema*. Amman: Dâru Vâil li'n-Neşr ve't-Tevzî'.

- Askerî, Ebû Hilal. (ts.). *el-Furûku'l-Lugavîyye*. Kahire: Dâru'l-İlm ve's-Sekâfe li'n-Neşr ve't-Tevzi'.
- Aşkin Balcı, Hülya. (2017.) *International Journal of Language. Education and Teaching*. "Edimbilim ve Gramer İlişkisi" (Volume 5, Issue 4, December).
- Avn, Hasan. (1952). *el-Luga ve'n-Nabv Dirâsât Târibiyye ve Tablîliyye ve Mukârene*. İskenderiye: Matba'atu Royal.
- Aydın, Tahirhan. (2010) "Arapçada Yapılan Yaygın Dil Hatalarının Tashihinde Kur'ân'a Müracaat", *Ankara İlahiyat Dergisi*. 51:2 (2010), SS.189-214.
- Aydın, Tahirhan. (2010). *Arapça ve Türkçe Cümle Yapısı-Karşıtsal Çözümleme-*. Ankara: Yayın Evi.
- Ayyâd, Muhammed Şükrü. (1988). *el-Luga ve'l-İbd'â*. İnternational Press.
- Aziz, Gülizar Kakül. (2009). *el-Karine fil'l-Lugati'l-'Arabiyye*. Amman: Daru Dicle.
- Bağdâdî, Abdulkadir. (1997). *Hizânetu'l-Edeb* (thk. Abdusselam Muhammed Harun). Kahire: Mektebetu'l-Hancı.
- Bedevi, Tabane. (1962). *el-Beyânu'ul-'Arabi Dirâse fi Tatavvuri'l-Fikretî'l-Belağîyye 'inde'l-'Arab ve Menâhicibâ ve Masâdiruhâ el-Kubrâ*. Kahire. Matba'atu'r-Risâle.
- Beyâtî, Sinâ Hamîd. (2003). *Kavâidu'n-Nabvi'l-'Arabi fi Nazariyeti'n-Nazm*. Amman: Dâru Vâil li'n-Neşr.
- Bişr, Kemal. (1973). *Dirâsât fi 'İlmi'l-Luga*. Kahire: Daru'l-Ma'ârif.
- Bolay, M. Naci Nasrullah. (1994). Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. "Dealet mad.", IX/119. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Boyalık, M. Talha. (2016). *Dil Söz ve Fesahat*. İstanbul: Klasik
- Buhayrî, Said Huseyn. (1997). *'İlmu Lugati'n-Nas*. Lübnan: Mektebetu Lübnan Nâşirûn.
- Bûkar, Numan. (2003). *el-Medârisu'l-Lisânîyye*. Cezayir: Mektebetu'l-Âdâb.
- Bulut, Ali. (2006). İbn Madâ'nın Arap Dilindeki Âmil Nazariyesine Yönelik Eleştirileri. *Nüşba* (Yıl: VI, Sayı:23, Güz).

- Büm'aze, Râcih. (2005). *et-Tabvîl fi'n-Nabvî'l-'Arabî*. İrbid: 'Alemlü'l-Kutubi'l-'Arabî li'n-Neşr ve't-Tevzî'.
- Câhız, 'Amr b. Bahr. (1968). *el-Beyân ve't-Tebyîn* (thk. Fevzi 'Atavi). Beyrût: eş-Şeriketu'l- Lübnâniyyetu li'l-Kitâbi.
- Câhız, 'Amr b. Bahr. (1992). *Kitâbu'l-Hayavân* (thk. Abdusselam Harun). Beyrut: Dâru'l-Cil.
- Cerâdât, Üsâme Kâmil. (2004). *el-Eb'âdu'l-Ma'nevîyye fi'l-Vazâifi'n-Nabvîyye*. Kahire: Dâru'l-Furkân li'n-neşr vet-'Tevzî'.
- Cevârî, Ahmed Abdussettâr. (1984). *Nabvu't-Teyîr Dirâse ve Nakd Menbeci*. Bağdat: Matbû'âtu'l-Mecme'î'l-'İlmî.
- Chomsky, Noam. (1965). *Aspects of the Theory of Syntax*. The MIT Press.
- Chomsky, Noam. (2002). *Syntactic Structure*. New York.
- Civelek, Yakup. (2003). *Arap Dilinde İrap*. Ankara: Araştırma Yayınları.
- Cürcânî, Abdülkâhir. (1984). *Delâilü'l- İcâz* (nşr. Mahmud Mahmud Şâkir). Kahire: Mektebetü'l-Hanci.
- Cürcânî, Ebû Bekr Abdülkâhir b. Abdirrahmân b. Muhammed. (2008). *Delâilü'l-İcâz Sözdizimi ve Anlambilim* (Çev. Osman Güman). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Cürcânî, Ebû Bekr Abdülkâhir b. Abdirrahmân b. Muhammed. (1982). *Kitâbu'l-Muḫteşid fi Şerhi'l-İzâb* (thk. Kâzım Bahr el-Mercân). Irak: Vizâretü's-Sekâfetü ve'l-Â'lâm.
- Cürcânî, Ebû Bekr Abdülkâhir b. Abdirrahmân b. Muhammed. (1991). *Kitâbu Esrâri'l-Belâga* (thk. Mahmûd Muhammed Şâkir). Cidde: Dâru'l-medenî
- Cürcânî, Seyyid Şerif. (1983). *Et-Ta'rifât* (thk. Komisyon). Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye.
- Dabbî, Mufaddal. (1361). *el-Mufaddaliyât* (thk. Ahmed Muhammed Şâkir ve Abdusselam Muhammed Harun). Kahire: Dâru'l-Ma'ârif.
- Dayf, Şevki. (1968). *el-Medârisu'n-Nabvîyye*. Kahire: Dâru'l-Me-ârif.

- Demirci, Kerim. (2010)., “Derin yapı ve yüzey yapı kavramlarından ne anlıyoruz?”, *Türkisch Studies*, 5/4 (Fall 2010): 391-304.
- Doğan, Yusuf. (2008). “Arap Gramerinde İlk Yenilikçilik Hareketleri ve Etkileri”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 8 / 2 (Nisan 2008): 183-214.
- Durmuş, İsmail. (2003). *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. “Mecaz mad.” Ankara: TDV Yayınları.
- Durmuş, İsmail. (2003). *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. “Meânî mad.” Ankara: TDV Yayınları.
- Durmuş, İsmail. (2019). *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. “el-Avâmilü'l-Mie mad.” İstanbul: TDV Yayınları.
- Ebü Hayyân, Muhammed b. Yusuf b. Ali b. Yusuf el-Endelûsî. (2013). *Menbecüs-Salik fi'l-Kelam ala El-Fıyye İbn Malik* (thk. Muhammed Ali Fahir). İrbid: ‘Alemü'l-Kütübü'l-Hadis.
- Ebü Mûsâ, Muhammed Muhammed. (1996). *Hasâisu't-Terâkib Dirâse Tablîliyye li Mesâilü 'İlmü'l-Meâ'nî*. Kahire. Mektebetu Vehbe.
- Ekizer, Duran. (2021). *Sabıhayn'da Mecaz*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Kartâcî, Ebu'l-Hasan Hâzim. (1986). *Minhâcu'l-Bulegâ ve Sirâcu'l-Ûdebâ* (thk. Muhammed el-Habîb İbnü'l- Hoca). Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî.
- Enis, İbrahim. (1966). *min Esrâri'l-'Arabıyye*. Kahire: Mektebetu'l-Engelo el-Mısıriyye.
- Eşmûnî, Ebu'l-Hasan Nüreddin Ali b. Muhammed b. İsa. (1998). *Şerhü'l-Eşmunî Şerbu'l-Eşmunî 'alâ Elfiyeti İbn Mâlik* (thk. Muhammed Muhyiddin Abulhamid). Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye.
- Ezher, ez-Zenâd. (1993). *Nesicu'n-Nas*. Beyrut: el-Merkezu's-Sekâfî'l-'Arabî.
- Ezherî, Hâlid. (2000). *Şerbu't-tasrih ala't-Tavdih*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye.

- Fâkihî, Abdullah b. Ahmed (1993). *Şerhu Kitâbi'l-Hudûd fi'n-Nabv* (thk. Ramazan Ahmed ed-Demîrî). Kahire: Mektebetu Vehbe.
- Fâkihî, Abdullah b. Ahmed. (1988). *Şerhu Kitâbi'l-Hudûd fi'n-Nabv* (thk. Ramazan Ahmed ed-Demîrî). Kahire.
- Ferrâ, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Ziyâd. (1980). *Meâni'l-Kur'ân* (nşr. Muhammed Ali en-Neccâr, Ahmed Yûsuf en-Necâtî). Beyrut.
- Feth, Muhammed. (1989). *fi'l-Fikri'l-Lugavi*. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî.
- Fevvâl, Aziz. (1992). *el-Mu'cemu'l-Mufassal fi'n-Nabvi'l-Arabî*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye.
- Fidan, İbrahim. (2020) “Ögeler Arası Semantik İlişki Bakımından Arapçada İsim Tamlamaları”, *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*. Haziran 2020/1;53 (213-236).
- G. Bergstrasser. (1994). *et-Tatavvur'n-Nabvi li'l-Lugati'l-Arabiyye* (Haz: Ramazan 'Abduttevvâb). Kahire. Mektebetu'l-Hancî.
- Goldziher, Ignace. (2012). *Klasik Arap Literatürü* (çev. Rahmi Er-Azmi Yüksel). Ankara: Vadi Yayınları.
- Görgün, Tahsin. (2000). *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. “İnşa mad.” İstanbul: TDV Yayınları.
- Güler, İsmail. (2004). *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*. “Dil Öğretimi, Dilbilgisi Arapça”. Cilt: 13, Sayı:2. S.169-182
- Güzdüzöz, Soner. (2011). *Arap Düşüncesinde Büyübozumu*. Samsun: Etüt Yayınları.
- Hâlidî, Kerim Hüseyin Nâsîh. (2006). *Nazarîyyetu'l-Ma'nâ fi'd-Dirâsâti'n-Nabviyye*. Amman: Dâru's-Safa li'n-Neşr ve't-Tevzî.
- Halil b. Ahmed, Ebû Abdîrrahman el-Ferâhidî (1980). *Kitâbu'l-Ayn* (thk. Mehdî el-Mahzûmi vd.). Bağdat: Dâru'r-Reşîk li'n-Neşr.
- Hâlîl, Hilmi. (2013). *el-Arabiyye ve'l-Gumûz*. İskenderiye: Dâru'l-Ma'rife ve'l-Câmi'iyye.

- Hâlvânî, Muhammed Hayruddin. (1979). *el-Mufasssal fî Târihi'l-'Arabi Kable Sibeveyhi*. Beyrut: Müessesetu'r-Risâle.
- Hamide, Mustafa. (1998). *Nizâmu'r-İrtibât ve'r-Rabt fî Terkihi'l-Cümleti'l-'Arabiyye*. Beyrut: Mektebetu Lübnan.
- Hasan, Abbas. (1975). *en-Nabvu'l-Vâfi*. Kahire: Daru'l-Me'ârif.
- Hassân, Temmâm. (1990). *Menâhîcu'l-Babs fi'l-Luga*. Kahire: Mektebetu Angelio el-Misriyye.
- Hassân, Temmâm. (1994). *el-Lugatu'l-'Arabiyye Ma'nâhâ ve Mebnâhâ*. Kahire: Dâru's-Sekâfe.
- Hassân, Temmâm. (2000). *el-'Usûl Dirâse Ebistimûluciyye li'l-Fikri'l-Lugavi 'inde'l-'Arab en-Nabv ve Fıkhul-luga ve'l-Belâga*. Kahire: 'Alemlü'l-Kütüb.
- Hicâzî, Mahmud. (ty.). *Medhâl ilâ İlmi'l-Luga*. Kahire: Dâru'ş-Kubâ li't-Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî'.
- Humeys, Hasan. (2001). *Nazarıyyetu'l-Asl ve'l-Fer'i fi'n-Nabvi'l-'Arabi*. Amman: Dâru'ş-Şurûk.
- Huseyn, Abdulkâdir. (1998). *Eseru'n-Nubât fi'l-Babsi'l-Belâgi*. Kahire: Dâru Garîb li't-Tibâ'a ve'n-Neşr.
- İbn 'Akîl, Ebu'l-Vefâ. (1980). *Şerhu İbni 'Akil 'alâ Elfiyeti İbn Mâlik* (thk. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid). Kahire: Dâru't-Turâs.
- İbn Âşûr, Muhammed b. Tahir et-Tunûsî. (1984). *et-Tabrîr ve't-Tenvîr*. Tunus: ed-Dâru't-Tûnûsiyye li'n-Neşr.
- İbn Cinnî, Ebu'l-Feth Osman. (1971). *el-Hasâis*. (thk. Muhammed Ali en-Neccâr). 3 cilt. Dimeşk: Daru'l-Fikr.
- İbn Cinnî, Ebu'l-Feth Osman. (1994). *el-Muhteseb fî tebyîni vucûbi şevâzî'l-kırâati ve'l-idâbi anhâ* (thk. Ali en-Necdî Nâsîf) Kahire: Vezâratu'l-Evkâf.
- İbn Fâris, Ebu'l-Hüseyn. (1986). *Mu'cemu Mekâyisi'l-Luga* (thk. Züheyr Abdulmuhsin Sultan). Beyrut: Müessesetu'r-Risâle.
- İbn Fâris, Ebu'l-Hüseyn. (1991). *Mu'cemu Mekâyisi'l-Luga* (thk. Abdusselam Harun). Beyrut: Dâru'l-Cil.

- İbn Fâris, Ebu'l-Hüseyn. (1997). *es-Sâhibî fî Fıkhi'l-Luga ve Mesâilîbâ ve Süneni'l-Arab* (thk. Ahmed Hasan Besc). Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye.
- İbn Hâldun, Ebû Zeyd Veliyyüddin Abdurrahman b. Muhammed. (1996). *el-Mukaddime* (thk. Derviş el-Cuveydi). Beyrut: Dâru Ya'rub.
- İbn Hâleveyh, Ebû Abdillâh el-Hüseyn b. Ahmed. (1979). *el-Hucce fî Kirâ'âti's-Seb'i* (thk. Abdu'l-Âl Sâlim Mükerrerem). Beyrut: Dâru's-Şurûk.
- İbn Hişam, Ebû Muhammed Cemâlüddin Abdülmelik. (1964). *Muğni'l-Lebib 'an Kutubi'l-E'arib* (thk. Mazin el-Mubarek / Muhammed Ali Hamdullah). Dimeşk: Daru'l-Fikr.
- İbn Hişam, Ebû Muhammed Cemâlüddin Abdülmelik. (2001). *Şerhu Şuzûri'z-Zeheb fî Ma'rifeti Kelâmi'l-Arab*. (nşr. Muhammed Ebû Fadl 'Âşûr). Beyrut. Daru İhyâi't-Turâsi'l-'Arabî.
- İbn Kayyim El-Cevziyye, Muhammed b. Ebî Bekr (ts.). *Bedâi'u'l-Fevâid*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî.
- İbn Kuteybe, Eb Muhammed Abdullâh b. Müslim. (1987). *Edebü'l-Kâtib* (thk. Ali Fâ'ûr). Suud: Vizârâtü's-Şuûni'l-İslâmiyye, 1987.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid Mâce el-Kazvîni. (1953). *es-Sünen* (thk. Muhammed Fuad Abdülbâki). Kâhire: Dâru İhyâi'l-Kutubi'l-'Arabiyye.
- İbn Mâlik, Ebû Abdillâh Cemâlüddîn Muhammed b. Abdillâh b. Mâlik et-Tâi el-Endelüsî el-Ceyyânî. (1990). *Şerhu Teshîli'l-Fevâid* (thk. Abdurrahman es-Seyyid). Hicr li't-Tıbaa ve'n-Neşr ve't-Tevzi' ve'l-İlân.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Cemâlüddin Muhammed b. Mükerrerem. (1968). *Lisânu'l-Arab*. Beyrut: Dâru Sadr.
- İbn Mücahid. (ty.). *Kitâbu's-seb'a fî'l-Kıra'ât* (thk. Şevki Dayf). Kâhire: Dâru'l-Ma'ârif.

- İbn Yaîş, Muvaffakuddîn. (2001). *Şerhu'l-Mufasssal* (thk. Hz. Emil Bedî' Ya'kub) Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye.
- İbnu'l-Enbârî, Ebû Bekr Muhammed b. el-Kâsım b. Muhammed. (2003). *el-İnsâf fi Mesâilî'l-Hulâf*. Beyrut: el-Mektebetu'l-'Asriyye.
- İbnu'l-Hâcib. Ebû Amr Osman. (1989). *el-Emâlî* (Thk. Fahreddin Salih Kadâre). Amman: Dâru'l-Cil.
- İbnu's-Serrâc, Ebu Bekr Muhammed b. Sehl. (1996). *el-Usûl fi'n-Nabvi* (thk. 'Abdu'l-Hüseyn el-Fetlî). Beyrut: Müessesetu'r-Risâle.
- İstitiyye, Semir Şerif. (2008). *el-Lisâniyyât el-Mecâl ve'l-Vazîfe ve'l-Menhec*. Amman. 'Âlemu'l-Kutubi'l-Hadîs.
- Kabave, Fahreddin. (1981). *İrâbu'l-Cümel ve Eşbâbu'l-Cümel*. Beyrut: Dâru'l-Âfâki'l-Cedide.
- Kabâve, Fahreddin. (2003). *Müşkiletü'l-Âmili'n-Nabviyyi*. Dâru'l-Fikri'l-'Arabî.
- Kaddûr, Ahmed Muhammed. (2008). *Mebâdiu'l-Lisâniyyât*. Dimeşk: Dâru'l-Fikr.
- Kaplan, Ahmet. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*. "Arap Edebiyatı ve Edimbilim". 4(2013), ss.229-254.
- Karağaç, Günay. (2018). *Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Tdk yayınları.
- Karahan, Leyla. (2004). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ.
- Kazvîni, Celâluddin. (1993). *el-İzâh fi 'Ulûmi'l-Belâga*. Beyrut: Dâru'l-Cil.
- Kazvîni, Celaluddin. (2003). *el-İzâh fi 'Ulûmi'l-Belâga* (thk. İbrâhim Şemsüddîn). Beyrut: Dâru'l-Fikri'l-'Arabî.
- Kıran, Zeynep-Ayşe Eziler. (2006). *Dilbilime Giriş*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Kızıklı, Zafer. (2007). "Arapça Dilbilimlerinin Tarihsel ve Kavramsal Temelleri", *Ekev Akademi Dergisi*. Yıl: 11 Sayı:30 (Kış 2007); 249-262.

- Kirmânî, Ebü'l-Kâsım Tâcülkurrâ Burhânüddin Mahmûd b. Hamza b. Nasr. *el-Burbân fi Tercihî Müteşâbihî'l-Kur'ân* (thk. Abdulkahir Ahmed Ata). Dâru'l-Fazîle.
- Korkmaz, Zeynep. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Lyons, Jhon. (1985). *Nazariyetu Chomsky el-Lugaviyye* (çev. Hilmi Halil). İskenderiye: Dâru'l-M'arifeti'l-Camii'yye.
- Lyons, Jhon. (1987). *el-Luga ve'l-Ma'nâ ve's-Siyâk*. (çev. Abbâs Sâdik el-Vehhâb). Bağdâd: Dâru'ş-Şuûn es-Segâfiyye'l-Âmme.
- Mahzumî, Mehdi. (1986). *fi'n-Nabvi'l-'Arabi Kavâid ve Tatbik 'ale'l-Menbeci'l-'İlm'l-Hadis*. Beyrut: Daru'r-Râidi'l-'Arabî
- Mahzumî, Mehdi. (1986). *fi'n-Nabvi'l-'Arabi Nakdubû ve Tercih*. Beyrut: Daru'r-Râidi'l-'Arabî.
- Mansûrî, Câbir. (2002). *ed-Delâletu'z-Zemeniyye fi'l-Cümleti'l-'Arabiyye*. Amman: ed-Dirâsetu'l-'İlmiyyeti'd-Devliyye ve Dârus's-Sekâfe li'n-Neşr.
- Matlûb, Ahmed. (1987). *Bubûs Lugaviyye*. Amman: Dâru'l-Fikr.
- Meseddî, Abdusselâm. (1982). *el-Üslûbiyye ve'l-Üslûb*. Tunus: ed-Dâru'l-'Arabiyye li'l-Kitâb.
- Mûsa, Nihad. (1987). *Nazariyetu'n-Nabvi'l-'Arabi fi Dav'i Menâhici'n-Nazari'l-Lugavi'l-Hadis*. Amman: Dâru'l-Beşîr ve'l-'Ulûm.
- Mustafa, İbrahim. (1992). *İbyâu'n-Nabv*. Kahire: Dâru'l-Kutubu'l-İslâmî.
- Mübarek, Mazin. (1979). *Nabve V'ay Lugavi*. Beyrut: Müessesetu'r-Risâle.
- Müberred, Ebu'l-Abbas Muhammed b. Yezid. (2010). *el-Muktedab* (nşr. Ramazan 'Abduttevvâb-Salâhaddin el-Hâdi) Beyrut: 'Alemlü'l-Kütüb.
- Mücahid, Abdulkerim. (1985). *ed-Delâletu'l-Lugaviyye 'inde'l-'Arab*. Amman: Dâru'l-Beyzâ.

- Nahvî, Ebu Ali. (2002). *el-Mesâilu'l-'Askeriyye fi'n-Nabv* (thk. Ali Cabir el-Mansûrî). Amman: ed-Dâru'l-'İlmiyye li'n-Neşr ve't-Tevzî'.
- Nâsıruddîn, el-Emîr Emin. (1996). *Dakâiku'l-'Arabiyye*. Beyrut: Mektebetu Lübnân.
- Neccâr, Latife İbrahim. (1994). *Devru'l-Binyeti's-Sarfıyye fî Vasfi'z-Zâbireti'n-Nabviyye ve Ta'kidihâ*. Amman: Dâru'l-Beşîr.
- Neccâr, Nadiye Ramazan. (2015). *el-Karâin beyne'l-Lugaviyyin ve'l-Usûliyyin*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye.
- Onan, Bilginer. (2011). *Anlama Sürecinde Türkçenin Yapısal İşlevleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ömer, Ahmed Muhtâr. (1998). *İlmu'd-Delâle*. Kahire. 'Âlemu'l-Kutub.
- Palmer, Frank Robert. (2001). *Semantik* (çev. Ramazan Ertürk). Ankara: Kitabiyat.
- Ra'îd, Abdulkerim. (1988). *Zâbiratu'l-İrâb fi'l-'Arabiyye*. Trablus: Cem'iyetu't-Da'veti'l-İslamiyye.
- Râcihî, 'Abduh. (1986). *en-Nabvu'l-'Arabi ve'd-Dersi'l-Hadis Babs fi'l-Menhec*. Beyrut: Daru'n-Nahdati'l-'Arabiyye li't-Tiba'a ve'n-Neşr.
- Radî, el-Esterâbâdî. (1978). *Şerhu'r-Radi 'ale'l-Kâfiye* (thk. Yusuf Hasan Ömer), Libya: Garyounis (Bingâzî) Üniversitesi.
- Remâli, Memduh Abdurrahman. (1996). *el-'Arabiyye ve'l-Vazâifu'n-Nabviyye*. İskenderiyye: Daru'l-Ma'rifeti'l-Cami'iyye.
- Rummânî, Ebu'l-Hasen Ali b. İsa. (1969). *el-Hudud fi'n-Nabv* (thk. Mustafa Cevad-Yusuf Yakup Meskuni), Bağdat: Müessesetu'l-Amme li's-Schafeti ve't-Tiba'a.
- S'aran, Muhammed. (1997). *İlmu'l-Luga Mukaddime li'l-Kâri'l-'Arabi*. Kahire: Dâru'l-Fikr.
- Sa'leb, Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Yahyâ b. Zeyd b. Yesâr eş-Şeybânî. (1995). *Edebu's-Şi'r* (thk. Ramazan Abduttevvâb). Kahire: Mektebetu'l-Hancî.

- Sabbân, Ebu'l-İrfan Muhammed b. Ali. (1997). *Hâşiyetü Sabbân 'alâ Şerhi'l-Eşmûni li Elfiyeti İbn Mâlik*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye.
- Sâfi, Hatice Muhammed. (2007). *Neshu'l-Vazâifi'n-Nabviyye fi'l-Cümleti'l-'Arabiyye*. Kahire: Dâru's-Selam li't-Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî' ve't-Terceme.
- Sâkî, Fâdıl Mustafa. (1977). *Aksâmu'l-Kelâmi'l-'Arabî min Haysü's-Şekli ve'l-Vazîfe*. Kahire: Mektebetu'l-Hancı.
- Sâmer râî, Fâdıl Sâlih. (2000). *Me'âni'n-Nabv*. Amman: Dâru'l-Fikr li't-Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî.
- Sâmer râî, Fâdıl Sâlih. (2007). *el-Cümletu'l-'Arabiyye Te'lîfuhâ ve Aksâmuhâ*. Amman: Dâru'l-Fikr li't-Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî.
- Sâmer râî, İbrahim. (1966). *el-Fiil Zemânuhû ve Ebniyetuhû*. Bağdat: Matba'atu'l-Ânî.
- Saussure De F. (1985). *Genel Dilbilim Dersleri*. (Çev: Berke Vardar). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.Saussure
- Sekkâkî, Ebû Ya'kub. (1978). *Miftâhu'l-'Ulûm*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye.
- Sîbeveyhî, Ebû Bişr 'Amr b. 'Osman b. Kanber. (1983). *el-Kitâb* (thk. 'Abdusselam Muhammed Harun). Beyrut: 'Aleml-Kutub.
- Suyûtî, Celâleddin. (1990). *el-Eşbâh ve'n-Nezâir*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye.
- Suyûtî, Celâleddin (2014). *el-Muzbir fi 'Ulûmi'l-Luga ve Envâ'ihâ* (thk. Fuad Ali Mansur). Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye.
- Suyûtî, Celâleddin. (1974). *el-İtkân fi 'Ulûmi'l-Kur'ân* (Muhammed Ebu'l-Fadl İbrâhim). Beyrut: el-Heye'tü'l-Mısrıyeti'l-'Amme.
- Suyûtî, Celâleddin. (2001). *Şerhu Şuzûri'z-Zeheb fi Ma'rifeti Kelâmi'l-'Arab*. (nşr. Muhammed Ebû Fadl 'Âşûr). Beyrut. Daru İhyâi't-Turâsi'l-'Arabî.

- Suyûtî, Celâleddin. (ty.). *Hemu'l-Hevâmi' fi Şerhi Cemi'l-Cevâmi'* (thk. Muhammed Emin el-Hâncî). Kahire. Mabaa't's-Saa'de.
- Şensoy, Sedât. (2003). *TDV İslam Ansiklopedisi*, "Mâna mad." Ankara: Tdv yay.
- Şensoy, Sedât. (2010). *Abdülkâbir el-Cürcânî'de Anlam Problemi*. İstanbul: Detay Copy Center.
- Şentürk, Recep. (200). *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. "İsnad mad." İstanbul: TDV Yayınları.
- Şeyyâb, Ahmed. (1991). *el-Uslûb Dirâse Belâgiyye Tablîliyye li Usûli'l-Esâlibi'l-Edebiyye*. Kahire: Mektebetu'n-Nahdati'l-Mısıriyye.
- Şurrâb, Muhammed b. Muhammed Hasan. (2007). *Şerhu's-Şevâhidi's-Şi'riyye fi Ümmâti'l-Kutubi'n-Nabviyye*. Beyrut: Müessesetu'r-Risâle.
- Teftâzânî, Sa'düddin. (ty.) *Muhtasaru'l-Me'âni*. İstanbul: Salah Bili-ci Kitabevi.
- Tevhidî, Ebû Hayyân. (1944). *El-İmtâ' ve'l-Muânese*. Beyrut: el-Mektebetu'l-'Asriyye.
- Ullmann, Stephen. (ts.). *Devru'l-Kelime fi'l-Luga* (Çev. Kemal Muhammed Bişr). Beyrut: Mektebetu Lübnan.
- Va'r, Mazin. (1988). *Nahve Nazariyye Lisâniyye 'Arabiyye Hadise li Tablîli't-Terâkibi'l-Esâsiyye fi'l-Lugati'l-'Arabiyye*. Dımeşk: Dâru't-Talas li'd-Dirâsât ve't-Terceme ve'n-Neşr.
- Vendryes, Joseph. (1950). *el-Luga* (çev. Abdulhamid ed-Devâhili vd.). Kahire: Mektebetü Angelio el-Mısıriyye.
- Yakub, Emil Bedî'. (1971). *Mevsû'atu 'Ulumi'l-Lugati'l-'Arabiyye*. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- Yakût, Ahmed Süleyman. (1985). *Fi İlmi'l-Luğati't- Tekâbuli*. İskenderiye: Dâru'l-Ma'rifeti'l-Câmi'iyye.
- Yavuz, Mehmet. (1996). *İbn Cinni Hayatı ve Arap Gramerindeki Yeri* (Basılmamış Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Zebîdî, Muhammed b. Muhammed. (ty.). *Tâcu'l-'Arûs min Cevâbiri'l-Kâmûs* (thk. Komisyon), Dâru'l-Hidâye.
- Zebîdî, Muhammed Murtaza. (ts.). *Tâc'ul-Arûs*, Bingazi: Daru Libya.
- Zeccâcî, Ebu'l-Kasım 'Abdurrahman b. İshak. (1979). *el-İdâh fî 'İleli'n-Nabv* (thk. Mazin el-Mubarek). Beyrut: Daru'n-Nefâis.
- Zeccâcî, Ebu'l-Kasım 'Abdurrahman b. İshak. (1984). *Kitâbu'l-Cümel fi'n-Nabv* (Thk. Ali Tefvik el-Hamed). İrbid: Dâru'l-Asl.
- Zekerriyya, Michel. (1986). *el-Elsüniyyetü't-Tevidiyye ve't-Tabviliyye 'İnde'l-'Arab ve Kavâ'idu'l-Lugati'l-'Arabiyye*. Beyrut: el-Müessesetü'l-Cami'yyetü li'Dirâsâti ve'n-Neşr ve't-Tevzî.
- Zemahşerî, Ebu'l-Kasım Mahmud b. Amr b. Ahmed. (1407). *el-Keşşâf an Hakâiki Gavâmizu't-Tenzîl*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî.
- Zerkeşi, Ebu Abdullah Muhammed b. Bahadır (1988). *el-Burhan fî Ulûmi'l-Kur'ân* (thk. Mustafa Abdulkadir Atâ). Beyrut: Daru'l-Fikr.
- Zevîn, Ali. (1986). *Menbecu'l-Bahsi'l-Lugavi beyne't-Turâs ve 'İlmi'l-Lugati'l-Hadis*. Bağdat: Dâru'ş-Şu'ûni's-Sekâfiyyeti'l-'Âmme.

Fecr Yayınları: 675

KUR'AN VE BİLİM İŞİĞİNDA ALLAH'IN VARLIĞININ TEMELLENDİRİLMESİ
-Şa'râvî Örneği-

Dr. Hamdi YALÇIN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Editör
Necmettin EREK

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mayıs 2023

ISBN: 978-625-6436-22-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abduh, Muhammed. *Tefsîru Cüz-i Amme*. Mısır: Matba'atü Mısır, 1341/2010.
- Abdüssamed, Muhammed Kâmil. *el-İ'câzü'l-İlmî fi'l-İslâm: el-Kur'âni'l-Kerîm*. Beyrut: y.y., 1990.
- Afiye, Muhammed Semih. *el-Kur'ân ve Ulûmu'l-Ard*. b.y.: ez-Zehrâu li'l-İ'lâmi'l-Arabî, 1414/1994.
- Babuna, Cevat. *Bilimden İmana 2*. İstanbul: Bab-ı Âli Kültür Yayınları, 2002.
- Bailly, Auguste. *Bizans Tarihi*. İstanbul: Tercüman 1001 Temel Eser, ts.
- Başkan, Özcan. "İnsan Dilinin Doğuşu". *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı*. Belleten, 1968.
- Batuk, Cengiz. "Nemrud". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/554-555. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Bayram, Mikail. *Fil Olayının Mahiyeti ve Fil Suresi*. İstanbul: Çizgi Kitabevi, 2018.
- Bâz, Muhammed. *Muḥâkemetü's-Şa'râvî: eş-Şeyḥ eş-Şa'râvî mâ lehû ve mâ 'aleyh*. Kahire: Mektebetü'l-Medbuli'-s-Sağîr, 1997.
- Beydâvî, Ebû Saîd Abdullah b. Ömer b. Muhammed eş-Şîrâzî. *Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl*. thk. Muhammed Abdurrahmân er-Mur'eşlî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâs, 1418/1998.
- Câbirî, Muhammed Abid. *Fehmü'l-Kur'âni'l-hakîm*. Mağrib: Dâru'n-Neşr el-Mağribiyye, 2008.
- Demren, Özlem. "Yağmur Yağdırma Ritüeli Çerçevesinde Ortaköy "Yağmur Duası". *Türkbilig*, 12 (2006).
- Doğan, Mehmet. *Büyük Türkçe Sözlük*. b.y.: İz Yayınları, 1996.
- Durukan, Emra. "Tarihe Yön Veren Çeviriler Septuaginta ve Reşid Taşı (Rosetta)". *Diyalog*, 1 (2017). 113-130.
- Erdem, Hüsameddin. *İlkçağ Felsefesi Tarihi*, Konya: Sebat Ofset Matbaacılık, 1998.
- Eren, Şadi. *Kutsal Kaynaklar Işığında Gelecekte Haberler*. İstanbul: Nesil Yayınları, 2. Basım, 2007.

- Gazzâlî, Ebû Hamîd Muhammed b. Muhammed. *el-Müstasfâ min 'ilmi'l-usûl*. thk. Muhammed Abdusselam Abdu's-Şâfiî. Beyrut: Dârü'l-Kutûbi'l-İlmiyye, 1413/1993.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *Tehâfutu'l-Felâsife*, thk. Süleyman Dünyâ. Mısır: Dâru'l-Me'ârif, 1385/1966.
- Gibbon, Edward. *Roma İmparatorluğu'nun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi*. İstanbul: İndie Kitap, 2020.
- Görgün, Hilal. "Şa'râvî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 38/350-351.
- Gülcan, Nur Yeliz. "Tarihsel Süreçte Dinin Bilimsel Alandaki Etkileri Açısından Din-Bilim İlişkisi". *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*. Ankara: 2008.
- Heysemî, Ebû'l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Süleymân. *Mecma'u'z-zevâ'id ve menba'u'l-fevâ'id*. thk. Husamuddîn el-Kudsî. 10 Cilt. Kahire: Mektebetü'l-Kudsî, 1414/1994.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem. *Lisânü'l-Arab*. Beyrut: Dâru Sâdır, 1414/1994.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl el-Ensârî er-Rüveyfî. *Lisânü'l-Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Sadr, 3. Basım, 1414/1993.
- İbn Useymin, Muhammed b. Salih. *el-Kenzü's-Semîn, fi Tefsîri İbn Useymin*. thk. Âdil b. Sa'd. Beyrut: Kitâb-Naşirûn, 2010.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâil. *es-Sîretü'n-Nebeviyye*. thk. Mustafa Abdulvahid. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 1395/1976.
- Kerimoğlu, Caner. "Dilin Kökeni Arayışları I: Dilin Kökeniyle İlgili Akademik Tartışmalar". *Dil Araştırmaları*, 2016.
- Kırca, Celâl. *Kur'ân ve Fen Bilimleri*. İstanbul: Marifet Yayınları, 5. Basım, 2005.
- Kızıışeker, Abdurrahim. "el-Kenzü's-Semîn Tefsîrinde İlmî İ'câza Dair İki Mesele: Dünya'nın Dönmesi ve Yuvarlaklığı", *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi* 10/4/22 (Aralık 2018), 1473-1491.
- Kızıışeker, Abdurrahim. *Kur'ân'ın Bilime Aykırılığı İddiası ve İlmî İ'câz*. Ankara: Sonçağ Yayınları, 2021.
- Kubat, Mehmet. "Kur'ân'ın Öğretisi ve Modern Bilimin Verileri Işığında "Düz Dünya Teorisi"nin Tartışılması", *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 10/2 (Güz 2019), 321-352.

- Kuran Araştırmaları Grubu, *Kur'an Hiç Tükenmeyen Mucize*. İstanbul: İstanbul Yayınevi, 62. Basım, 2021.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ebûbekr. *el-Câmî'u li Ahkâmi'l-Kur'ân*. thk. Ahmed el-Berdunî-İbrâhim el-Atfîş. 20 cilt. Kahire: Dârü'l-Kütubi'l-Mısriyye, 2. Basım, 1964.
- Larousse, Meydan. "Hyksos". İstanbul: 1971.
- Menâhicü Câmî'ati'l-Medîneti'l-Âlemiyye. *el-İcazu'l-İlmî fi'l-Kur'ân'îl-Kerîm*. b.y. Câmî'atü'l-Medîne el-Âlemiyye, ts.
- Merâğî, Ahmed b. Mustafa. *Tefsîru'l-Merâğî*. Mısır: Şeriketu Mektebe ve Matbaatu Mustafa el-Halebî ve Evlâdihî, 1946.
- Meriç, Altay Cem. *Peygamberliğin İspatı: Haber Delili*. İstanbul: İnsan Yayınları, 4. Basım, 2023.
- Moore, Keith Leon-PERSAUD, T. V. N., *İnsan Embriyolojisi*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 2002.
- Muhammedeyn, Muhammed Mahmud- el-FERRÂ, Taha Osman. *el-Medhel ilâ İlmî'l-Coğrafya ve'l-Bîe*, Dermek: Darü'l-Merîh, ts.
- Müslim, Mustafa. *Mebâhis fi İcâzi'l-Kur'ân*. Cidde: Dârü'l-Menâre, 1988.
- Neccâr, Zağlûl. *el-Arz fi'l-Kur'âni'l-Kerîm*. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 2005.
- Neccâr, Zağlûl. *Tefsîru'l-Âyâti'l-Kevniyye fi'l-Kur'âni'l-Kerîm*, Kahire: Mektebetü'ş-Şürûki'd-Devliyye, 2007.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât Hâfîzüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd. *Medârikü't-Tenzîl ve Hakâikü't-Te'vîl*. thk. Şeyh Mervân Muhammed eş-Şiâr. Beyrut: Dârü'n-Nefâis, 1427/2006.
- Nurbâki, Halûk. *Kur'ân-ı Kerîm'den Âyetler ve İlmî Gerçekler*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 16. Basım, 2022.
- Ostrogorsky, Georg. *Bizans Devleti Tarihi*. çev. Fikret Işıltan. Ankara: Türk Tarih kurumu Yayınları, 10. Basım, 2019.
- Özdemir, İbrahim. *İslâm Düşüncesinde Dil ve Varlık -Vaz 'ilminin Temel Meseleleri*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2006.
- Özel, Recep Orhan. "Fil Sûresi ile İlgili Modern Yorumların Kritiği". *Tefsir Araştırmaları Dergisi*, 4/2, 2020.
- Râzî, Fahreddin. *Mefâtihu'l-Ğayb*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türasi'l-Arabî, 3. Basım, 1420/2000.
- Râzî, Fahreddin. *Mefâtihu'l-Ğayb*. çev. Suat Yıldırım-Lütfullah Cebeci vd., İstanbul: Huzur Yayınevi, 2013.

- Said, Ebü'l- Ayneyn. *eş-Şa'râvî Ellezi lâ Na'rifuhu*. Kâhire: Dâru Ahbaril-Yevm, 4. Basım, 1995.
- Saraç, Celal. *İyonya Pozitif Bilimi Temel Kaynakları ve Etkileri*. İzmir: Ege Üniversitesi Matbaası, 1971.
- Sönmez, Mustafa. "Kelâmcılara Göre Dillerin Kaynağı Problemi ile İlgili Tartışmalara İlişkin Bir Değerlendirme". *Kelam Araştırmaları*, 2010.
- Stathakopoulos, Dionysios. *Bizans İmparatorluğunun Kısa Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2018.
- Şa'râvî, Muhammed Mütevellî. *el-Edilletü'l-mâddiyye 'alâ vücûdi'llâh*. b.y.: Müessesetü Ahbaril-Yevm, 1989.
- *el-Ğayb*. b.y.: Metâbi'u Ahbâri'l-Yevm, ts.
- *Havâtürî havle'l-Kur'âni'l-Kerîm*. b.y.: Metâbi'u Ahbâri'l-Yevm, 1991.
- *Hivâr ma'a's-Şeyh Muhammed Mütevellî eş-Şa'râvî ve kadâya'l-âsr*. Kahire:Dârü'l-Cîl, 2. Basım, ts.
- *Kur'an Mucizesi*. çev. M. Sait Şimşek. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, 4. Basım, 2017.
- *Kur'an'da Kıyamet Sahneleri: Cennet ve Cehennem*. çev. Erkan Bulut. İstanbul: Özgü Yayınevi, 2011.
- *Mu'cizetü'l-Kur'ân*. b.y. Metâbi'u Ahbâri'l-Yevm, ts.
- *Mu'cizetü'l-Kur'ân*. Kahire: el-Muhtârü'l-İslâmî li'n-Neşr ve't-Tevzî', 1398/1978.
- *Şübühât ve ebâtîlü ħuşûmi'l-İslâm ve'r-red 'aleyhâ*. Beyrut: Dârü'l-kalem, ts.
- *Tefsirü'ş-Şa'râvî*. b.y. Metâbi'u Ahbâri'l-Yevm, 1418/1997.
- Şeftalioğlu, Aysel. *Genel ve Özel İnsan Embriyolojisi*. Ankara: Alp Ofset Yayınları, 2003.
- Şeybânî, Ebû Abdîrrahmân Abdullâh b. Ahmed b. Muhammed b. Hanbel. *Müsnedi'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*. thk. Şuayb el-Arnâvûd v.dğr. 50 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1416/1995.
- Tarih Şeref, Abdülaziz. *el-Mukaddimât fi'l-Coğrafya't-Tabi'iyye*. b.y. Merkezü'l-İskenderiyye, ts.
- Taslaman, Caner. *Big Bang ve Tanrı*. İstanbul: İstanbul Yayınevi, 28. Basım, 2020.

- Taslaman, Caner. *Neden Müslümanım: İslâm'a İnancın Delilleri*. İstanbul: İstanbul Yayınevi, 2020.
- Tezcan, Tuğrul. *Muhammed Mutavvelli eş-Şa'râvî'nin Hayatı ve Tefsir Anlayışı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2001.
- Uğurelli, Tülay Aslıhak. *Bereket Gösterimi Olarak Anadolu'da Yağmur Yağdırma Ritüelleri*. Ankara: Ürün Yayınları, 2020.
- Vasiliev, Alexander A. *Bizans İmparatorluğu Tarihi*. İstanbul: Alfa Yayınları, 2017.
- Yeşilyurt, Ahmet. *Polis Mecmuası (1913-1928)'nda Polis ve Cinayet (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- Yılmaz, Taha. "İslâm Yargı Sistemine Göre DNA ve Parmak İzinin Delil Olma Değeri". *Danışname Beşeri ve Sosyal Bilimler Dergisi* 2 (2021), 67-88.
- Zebîdî, Ebü'l-Feyz Muhammed el-Murtazâ. *Tâcü'l-'arûs min cevâhiri'l-Kâmûs*. b.y.: Dârü'l-Hidâye, ts.
- Zeki, Coşkun. "Şeyh Muhammed Mütevellî eş-Şa'râvî'nin Hayat ve Ölüm Eseri Üzerine Bir Değerlendirme". *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5/9 (Kars:2018), 79-88.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *el-Keşşâf 'an Hakâ'iki Ğavâmidî't-Tenzîl*. Beyrut: Daru'l Kitabi'l-Arabî, 3. Basım, 1407/1986.
- Zindanî, Abdulmecid. *Kur'ânda İlmî Mucizeler*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2. Basım, 1995.
- BBC, British Broadcasting Corporation, "Avrupa'da sert kış can alıyor", <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-38562619>. (Erişim Tarihi: 31.03.2023).
- Euronews, "ABD ve Avrupa'da sert kış can alıyor", <https://tr.euronews.com/2018/03/03/abd-ve-avrupa-da-sert-k-s-can-al-yor#vuukle-comments-439923>. (Erişim Tarihi: 31.03.2023).
- VOA (Voice of America), IMF: "Sert Kış Avrupa'da Huzursuzluğa Neden Olabilir", <https://www.voaturkce.com/a/ima-uyardi-sert-kis-avrupada-huzursuzluga-neden-olabilir/6748432.html>. (Erişim Tarihi: 31.03.2023).

- SPUTNİKNEWS, “Mekke'de şiddetli yağış uyarısı nedeniyle eğitime uzaktan devam edilecek”, <https://sputniknews.com.tr/20230312/mekkede-siddetli-yagis-uyarisi-nedeniyle-egitime-uzaktan-devam-edilecek>. (Erişim Tarihi: 11.04.2023)
- <https://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/eniac-ilk-elektronik-bilgisayar-449>. (Erişim Tarihi: 25.04.2023).
- <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-38562619>.
- <https://www.iienstitu.com/blog/tarihin-ilk-elektronik-bilgisayari-eniac> (Erişim Tarihi: 24.03.2023)
- <https://www.ntv.com.tr/turkiye/ilk-bilgisayar-65-yasinda,XsiC36PNH0ynsgQumPB7Kg> (Erişim Tarihi: 24.03. 2023)
- <https://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/eniac-ilk-elektronik-bilgisayar-449> (Erişim Tarihi: 24.03.2023).
- https://www.attalus.org/egypt/isis_nephthys.html (Erişim Tarihi: 25.03.2023).
- <https://sorularlaİslâmiyet.com/dusunup-ibret-alirsiniz-diye-hersayden-ciftler-yarattik-zariyat-5149-ayetine-gore-atom-bakteri> (Erişim Tarihi: 31.03.2023).
- <https://www.yeniakit.com.tr/haber/dunyanin-capini-ilk-kez-hesaplayan-musulman-bilim-adami-biruni-52723.html> (Erişim Tarihi: 31.03.2023).

Fecr Yayınları: 676

KUR'ÂN'DA CİNLER

Kadir UYAR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mayıs 2023

ISBN: 978-625-6436-23-7

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Âyet ve Hadislerle Açıklamalı Kur'ân-ı Kerim Meâli*, Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir, Yrd. Doç. Dr. Halit Zavalsız, Ümit Şimşek, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 4. Baskı, İstanbul, 2014.
- Çok Anlamlılık Bağlamında Kur'ân Sözlüğü*, Mehmet Okuyan, Düşün Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2015.
- El-Mu'cemi'l-Mufehres*, Muhammed Fuad Abdullbaki, Darü'l Beyan Matbaası, Beyrut, 2012.
- Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*, 1. Cilt, Prof. Dr. Doğan Aksan, Türk Dil Kurumu Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 1987.
- Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*, 2. Cilt, Prof. Dr. Doğan Aksan, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1980.
- Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*, 3. Cilt, Prof. Dr. Doğan Aksan, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1982.
- Kur'an*, İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, Yıldız Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.Ş., Ankara, 1957.
- Kur'an Aydınlığı*, Tuncer Namlı, Fecr Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2016.
- Kur'an-ı Kerim Meâli*, Doç. Dr. Halil Altuntaş, Dr. Muzaffer Şahin, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 13. Baskı, Ankara, 2012.
- Kur'ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli*, Hazırlayanlar: Prof. Dr. Ali Özek, Prof. Dr. Hayrettin Karaman, Doç. Dr. Ali

Turgut, Doç. Dr. Mustafa Çağrı, Prof. Dr. İbrahim Kâfi Dönmez, Doç. Dr. Sadrettin Gümüş, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 1993.

Türk Dil Bilgisi, Prof. Dr. Muharrem Ergin, Boğaziçi Yayınları, 8. Baskı, İstanbul, 1983.

Yararlanılan İnternet Kaynakları

<https://acikkuran.com/root/H1ml>

<https://corpus.quran.com/qurandictionary.jsp>

www.islamansiklopedisi.info/

<http://qrs.misriens.com/qsearch.php>

www.kubbealtilugati.com/

www.kuranikerim.com/m_diyamet_index.htm

www.kuranmeali.com/

www.kuranmeali.net/

www.kuranyolu.net/

www.suleymaniyevakfimeali.com/

www.tdk.gov.tr/

Fecr Yayınları: 677

CERRÂHİLİK’TE DİNÎ MÛSİKÎ

Dr. Mustafa Asım AKKUŞ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Prof.Dr. Mehmet TIRAŞCI

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mayıs 2023

ISBN: 978-625-6436-24-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Akdoğan, Bayram. *Örneklerle Türk Müsikişinde Formlar*. Ankara: Bilge Ajans & Matbaa, 2010.
- Akyol, Ömer. *Aslan Hepgür'ün Hayatı ve Müsikiş Çalışmaları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2011.
- Alvan, Hakan. "Mülâkât".
- Alvan, Hakan. *Saz ve Söz Meclisi*. İstanbul: Şule Yayınları, 2. Basım, 2019.
- Alvan, Türkan. *Yâdigâr-ı İhvân*. İstanbul: h yayınları, 2018.
- Apaydın, Cem. "Belgeler Işığında Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması Üzerine Bir Değerlendirme". *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları* 16/32 (2017), 149-171.
- Arpaguş, Sâfi. *Melevîlikte Mânevî Eğitim*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2015.
- Atacan, Fulya. *Sosyal Değişme ve Tarikat Cerrâhiler*. İstanbul: Hil Yayınları, 1990.
- Aydın, Bilal. *Türk Din Müsikişinde Muzaffer Ozak'ın Yeri ve Eserlerinin Tasnifi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, 2019.
- Bala, Ahmet Musa. *Ahmet Özhan Müsikiş İcrâ Üslûbu ve Günümüz Türk Din Müsikişine Etkisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2019.
- Bardakçı, Mehmet Necmettin. *Doğuştan Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2015.
- Bardakçı, Mehmet Necmettin. "Sosyo-Kültürel Hayatta Tasavvuf". *Fakülte Kitabevi*, 2000.
- Bayraktaroğlu, Tosun Bekir. *Amerika'da Bir Türk Şeyh Tosun'un Hatıratı*. İstanbul: Sufi Kitap, 2018.
- Cebecioğlu, Ethem. "Cerrâhiyye". *Tasavvuf Tarihi*. 142-145. Ankara: Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, 2013.
- Cebecioğlu, Ethem. *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. İstanbul: Anka Yayınları, 2014.
- Cebecioğlu, Ethem. *Allah Dostları*. Ankara: Ankara Kalem Neşriyat, 2018.
- Ceyhan, Semih. *Türkiye'de Tarikatlar*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2015.
- Çakır, Adalet. *Geydim Hırkayı*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2014.
- Çiftçi, Cemil. *Tasavvuf Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2003.
- Çolakoğlu, Ömer. "Mülâkât".
- Dal, M.Fahreddin. *Fahreddin Erenden'in Tasavvufî Görüşleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2006.
- Dal, Safer. *Istalahât-ı Sofyye fi Vatan-ı Asliyye*. İstanbul: Kırk Kandil Yayınları, 2013.
- Ekicim, Hamit Ömer. *Safer Dal Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Türk Din Müsikişine Katkıları*. Ankara: Ankara Üniversitesi, 2020.

- Eraydın, Selçuk. *Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2004.
- Erenden, İbrahim Fahreddin. *Tabakât-ı Cerrâhî*, ts.
- Erenden, İbrahim Fahreddin. *Tabakât-ı Cerrâhî*, ts.
- Ergür, Cumhur Enes. *99 Bestekârdan İllâhiler*. İstanbul: İz Yayıncılık, 1. Basım, 2020.
- Ergür, Cumhur Enes. “*Salâhi Dede*” *Salahaddin Demirtaş Hayatı ve Eserleri*. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2011.
- Ergür, Cumhur Enes. *Zeki Altun Hayatı ve Eserleri*. İstanbul: Türk Tasavvuf Musikisi ve Folklorünü Araştırma ve Yaşatma Vakfı Yayınları, 2004.
- Ergür, Enes. “Mülâkât”.
- Eroğul, Murat. *Ahmet Özhan'ın Hayatı, Eserleri ve Türk Din Mûsikîsi İcrâ Geleneğindeki Yeri*. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2019.
- Güney, Aşkı. *Halvetilerde Musiki*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, 1997.
- Hasipek, Ahmet. *Hafız Kemal Tezergil'in Hayatı ve Eserleri*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2019.
- İnançer, Ömer Tuğrul. *Cerrâhîlik'te Zikir Usûlü ve Mûsikî*, ts.
- İnançer, Ömer Tuğrul. *Mübârek Vakitler*. İstanbul: Sufi Kitap, 2017.
- İnançer, Ömer Tuğrul. “Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sûfiler”. *Türk Tarih Kurumu Yayınları* 30/3 (2014), 129.
- İnançer, Tuğrul. “Mülâkât”.
- Kara, Mustafa. *Metinlerle Osmanlılarda Tasavvuf Ve Tarikatlar*. Bursa: Sır Yayıncılık, 2003.
- Kara, Mustafa. “Tekke”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 40. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Karaatlı, Pınar. *Modernleşen Bir Gelenek: Cerrahilik İstanbul'da Etkinlik Gösteren Bir Halveti-Cerrahi Çevresinin Etnolojik İncelemesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, 2006.
- Karadeniz, Ekrem. *Türk Musikisinin Nazariye ve Esasları*. İstanbul: İş Bankası Yayınları, 1965.
- Keyâni, Muhsin. *Hânkâhlar Tarihi*. İstanbul: Büyüyen Ay Yayınları, 2013.
- Kılıç, Mahmud Erol. *Sûfî ve Şiir Osmanlı Tasavvuf Şiirinin Poetikası*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2007.
- Koca, Fatih. *Hafız Musikîşinaslar (Osmanlı'dan Cumhuriyete Geçiş Dönem)*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2021.
- Koca, Fatih. *İslam Medeniyetinde Sala ve Salavat Geleneği*. Ankara: DİB Yayınları, 2017.
- Kosal, Cüneyt. *Yunus İllâhileri Güldestesi*, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yay., 1991.
- Kosal, Cüneyt. *İllâhiler*, İstanbul:Yapı Kredi Bankası Yay., 1986.
- Kosal, Cüneyt: *99 Makamda İllâhiler*, İstanbul: Marifet Yay., 1994.
- Köse, Fatih. *İstanbul Halveti Tekkeleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı, 2012.
- Küçük, Hasan. *Osmanlı Devletini Tarih Sahmesine Çıkaran Kuvvetlerden Biri: Tarikatlar ve Türkler Üzerindeki Müsbet Tesirleri*. İstanbul: TÜRDAV Yayınları, 1976.

- Muhammed, Seyyid. *Tasavvuf Tarikatlar Ve Silsileleri*. İstanbul: Ustaoglu Kitabevi, 2005.
- Ozak, Muzaffer. *Aşk Yolu Vuslat Tarihi*. İstanbul, 1981. Basım, ts.
- Özcan, Nuri. “Durak”. C. 10. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Özçimi, Yasin. *Türk Din Musikisinde Perde Kaldırma:Hafız Kemal Tezergil ve Neyzen Sadrettin Özçimi*. İstanbul: Haliç Üniversitesi, 2019.
- Özdamar, Mustafa. *Gönül Cerrahî Nureddin Cerrâhî*. İstanbul: Kırk Kandil Yayınları, 2004.
- Özdamar, Mustafa. *İslambol Geleneğinde Sivil Merâsimler ve Doğumdan Ölüme Müsiki*. İstanbul: Kırk Kandil Yayınları, 1997.
- Özdamar, Mustafa. *Sahabeden Günümüze Allah Dostları*. İstanbul: Şule Yayınları, 1996.
- Özhan, Ahmet. “Mülâkât”.
- Özkan, İsmail Hakkı. *Türk Müsikisi Nazariyât ve Usûlleri Kudüm Velveleleri*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2010.
- Öztürk, Mehmet Cemâl. *Bir İstanbul Tarikatı Cerrâhilik*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2018.
- Öztürk, Mehmet Cemâl. *Cerrâhilik Metinleri*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2018.
- Öztürk, Mehmet Cemâl. “Nüreddin Cerrâhî”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 33. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Paça, Osman. *Enderun Usûlü Terâvih*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Bitirme Tezi, 2020.
- Revnakoğlu, Cemaleddin Server. *Türk İslam Âleminde Tarikatlar Tarihi*. İstanbul: Altın Yayınları, 1966.
- Sezer, Erkan. *Dinî Müsiki Geleneğinde Zikre Dayalı Bir Uygulama Olarak Perde Kaldırma Ve Bu Geleneğin Önemli Temsilcisi :Sadrettin Özçimi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, 2019.
- Sezikli, Ubeydullah. “Temcid”. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Şimşek, Selami. *Evrad-ı Cerrâhiyye*. İstanbul: Buhara Yayınları, 143. Basım, 2017.
- Tezeren, Sertaç. *Cüneyt Kosal Sanatı ve Hayatı*. İstanbul: Keşkül Yayınları, 2007.
- Toksoy, Ayşegül Kostak. “Dedem Abdullah Necdet Tanlak’ın Ardından”. *Anakronik Dergisi*. <http://www.anakronik.org/dedem-abdullah-necdet-tanlakin-ardindan/>
- Uludağ, Süleyman. *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Marifet Yayınları, 1995.
- Unan, Fahri. “Mevleviyet”. C. 29. İstanbul: TDV Yayınları, 2004.
- Uymaz, Türkan. *Halvetîliğin Şabaniyye Kolunda Türk Müsikîsi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2017.
- Üstün, Muhammed Enes. *Albay Selahattin Gürer’in Hayatı, Eserleri Ve Riyâsetindeki “Kıyam Kelime-i Tevhidinin” Müzikal Açıdan İncelenmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2019.
- Vassaf, Hüseyin. *Sefîne-i Evliyâ*. çev. Mehmet Akkuş - Ali Yılmaz. Kitabevi Yayınları, 2015.
- Yenilmez, Melih. *Neyzen Hakan Alvan’ın Hayatı, Türk Müsikisine Katkıları ve Eserleri*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2021.

- Yılmaz, Hasan Kâmil. *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2015.
- Yılmaz, Ömer. *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*. Ankara: Akçağ, 2015.
- Yılmaz, Ömer. *Osmanlı Devleti'nde Pâdişah -Sûfi İlişkileri*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2019.
- Yola, Şenay. "Cerrâhiyye". *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 7. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Yücer, Hür Mahmut. *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2004.
- <https://dilbeyti.com/meskler> (Erişim Tarihi: 01/10/2021)
- <http://nagmeiask.blogspot.com/2015/04/hafz-nezih-tolan.html> (Erişim Tarihi: 23/09/2021)
- <https://www.mk.gov.tr/icerik/detay/mustafa-kamil-durust--beste-gursu-koleksiyonu?pagenum=2> (Erişim Tarihi:14/08/2021)
- <https://www.youtube.com/watch?v=HoTTpaNTESo> (Erişim Tarihi:10/07/2021)
- <https://www.youtube.com/watch?v=jWZ2ptMUNE0> (Erişim Tarihi:14/08/2021)
- <http://nagmeiask.blogspot.com/2015/04/hafz-arif-hikmet-gokoglu.html?m=1> (Erişim Tarihi:23/09/2021)
- <http://www.anakronik.org/dedem-abdullah-necdet-tanlakin-ardindan/?fbclid=IwAR1t7nzhtSq2rVp5mwwMI61ABl23zTv9JWzwsr9CPSHDDfdLn97jGZd83HQ> (Erişim Tarihi: 20/09/2021)
- https://tr.wikipedia.org/wiki/C%C3%BCneyd_Kosal (Erişim Tarihi:22/09/2021)

Fecr Yayınları: 678

ERKEN DÖNEM İSLAM TARİHYAZIMI
-Amerikalı Oryantalist Fred M. Donner Örneği-

Sara BABACAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Editör
Prof. Dr. M. Hanefi PALABIYIK

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mayıs 2023

ISBN: 978-625-6436-25-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülbâki, Muhammed Fuâd, *el-Mu'cemü'l-müfrehes li-elfâzi'l-Kur'âni'l-Kerim*, Dâru'l-hadis, Kahire 1364.
- Adams, Charles J., "Reflections on the Work of John Wansbrough", in Berg, Herbert (Ed.) *Islamic Origins Reconsidered: John Wansbrough and the Study of Early Islam, Method & Theory in the Study of Religion*, Mouton de Gruyter, 9(1), Berlin-New York 1997, 75-90.
- Agius, Dionisius A. & Hitchcock, Richard, *The Arab Influence in Medieval Europe*, Ithaca Press, Reading UK 1994.
- Ağarı, Murat, "Ya'kubî", *DİA*, İstanbul 2013, XLIII, 287-288.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî (v. 241/855), *Müsned*, thk. Ahmed Muhammed Şakir, Dâru'l-hadis, Kâhire 1990.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî (v. 241/855), *Kitâbu's-Sünne*, (Thk.: Muhammed b. Saïd b. Sâlim el-Kahtânî), Dâru ibni'l-Kayyim 1986.
- Akbulut, Ahmet, *Sahabe Dönemi İktidar Kavgası*, Pozitif Yay., Ankara 2001.
- Akın, Nimetullah, "Hadislerin Yazılı Kaydı ve Literatürü Esaslı Bir Disiplin Olma Süreci: A. Sprenger, I. Goldziher ve G. Schoeler'in Yaklaşımları", *Hadis Tetkikleri Dergisi*, 2008, (6)1, 47-70.
- Albayrak, Halis, *Kur'an'da İnsan-Gayb İlişkisi*, Şule Yay., İstanbul 1996.
- Albayrak, İsmail, "John Wansbrough'nun Kur'an Tarihi Teorisi ve Batı'da Doğurduğu Tartışmalar", *İslâmiyât*, 4(1), 2001, 163-180.
- Altıntaş, F. Betül, *Tarihsel Eleştiri Yöntemleri- Tenkidi ve İslami Rivayetlere Uygulanması Sorunu-*, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 2020.
- Apak, Adem, *Erken Dönem İslâm Tarihi'nde Asabiyet*, Ensar Yay., İstanbul 2016.
- Apaydın, Mehmet, *Siyer Kronolojisi*, KURAMER Yay., İstanbul 2018.
- Ateş, Ali Osman, *İslam'a Göre Cabiliye ve Ehli Kitap Örf ve Adetleri*, Beyan Yay., İstanbul 1996.

- Avcı, Casim, "Hilafet", *DİA*, İstanbul 1998, XVII, 539-546.
- Aycan, İrfan - Söylemez, M. Mahfuz, *İdeolojik Tarih Okumaları*, Ankara Okulu Yay., Ankara 1998.
- Aycan, İrfan- Söylemez, Mahfuz-Yurtseven, Necmeddin, *Apokrif Tarih Yazıcılığı -Mısır'ın Fethi Bağlamında Bir Eser İncelemesi-*, Araştırma Yay., Ankara 2003.
- Aycan, İrfan, "İslâm Tarihinin Kaynaklarıyla İlgili Problemler ve Çözümüne İlişkin Bazı Düşünceler", *İslami İlimlerde Metodoloji (Usul) Mes'esi*, İstanbul 2005, II, 878-890.
- A'zamî, Muhammed Mustafa, *İlk Devir Hadis Edebiyatı ve Peygamberimizin Hadislerinin Tedvin Tarihi*, (Çev.: Hulusi Yavuz), İz Yay., İstanbul 1993.
- _____, *İslâm Fıkhi ve Sünnet-Oryantalist J. Schacht'a Eleştiri-*, (Çev.: Mustafa Ertürk), İz Yay., İstanbul 1996.
- Azimli, Mehmet, *Halifeliğin Kurumsallaşması -Başlangıçtan M. 800 Yılına Kadar-*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1999.
- Babacan, Muhammed, "'Neither 'Islam' nor 'Muslim' is a Race": Islamophobia, Racism and Freedom of Expression", *Bilimname*, 49, 2023, 595-625.
- Bağcı, Musa, *Beşer Olarak Hz. Peygamber*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2010.
- Balcı, İsrail, *Hz. Peygamber ve Mucize*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2012.
- _____, *Hz. Peygamber ve Namaz*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2016.
- _____, *Peygamberlik Öncesi Hz. Muhammed*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2014.
- Bashear, Suliman, *Muqaddimah fî at-târih al-âkhar: Naḥḥwa qirâ ah jadîdah l-il-riwâyah al-İslâmiyyah* (An Introduction to the other history: Towards a new reading of Islamic tradition), Jerusalem 1984.
- Baş, Eyüp, "Bir Akademik Disiplin Olarak İslam Tarihi", *Dini Araştırmalar*, 14(39), 2011, 20-49.
- Bedir, Murteza, "Sünnet", *DİA*, İstanbul 2010, XXXVIII, 150-153.
- Bevan, Aneurin, *In Place of Fear*, Published by Heinemann, London 1952.

- Bilgin, Vejdi, "Câhiliye'den İslâm'a Geçiş: Tebliğ ve Sosyal Akışkanlık", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14(1), 2005, 123-142.
- Braune, Walther, "Historical Consciousness in Islam", in G.E. von Grunebaum, (Ed.), *Theology and Law in Islam*, Otto Harrassowitz, Wiesbaden 1971, 37-51.
- Brawmann, Meir M., *The Spiritual Background of Early Islam: Studies in Ancient Arab Concepts*, Leiden 1972.
- Brockelmann, Carl, "Ya'kûbî", *İslam Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1986, XIII, 351-352.
- Brown, Daniel, *İslam Düşüncesinde Sünneti Yeniden Düşünmek*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2002.
- Buaben, Jabal M., "Image of the Prophet Muhammad in the West", *Islamic Foundation*, Leicester 1996, 21-47.
- Buhârî, Muhammed b. İsmail (v. 256/870), *Sahîbu'l-Buhârî I-XXIV*, (Şâmile 3.23).
- Bulut, Halil İbrahim, "Ümmet", *DİA*, İstanbul 2012, XLII, 308-309.
- Bulut, Yücel, "Oryantalizm", *DİA*, İstanbul 2007, XXXIII, 428-437.
- , "Oryantalizmin Tarihsel Gelişimi Üzerine Bazı Değerlendirmeler", *Marife Bilimsel Birikim Dergisi*, Yıl: 2, Sayı: 3, 2002, 13-38.
- , *Oryantalizmin Kısa Tarihi*, Küre Yay. İstanbul 2014.
- Burton, John, "Review Article of Rewriting the Timetable of Early Islam (Studies in Early Muslim Jurisprudence by Norman Calder)", *Journal of the American Oriental Society*, 115(3), 1995, 453-462.
- Burton, John, *The Collection of the Qur'an*, Cambridge University Press, Cambridge 1977.
- Cabiri, Muhammed Abid, *İslam'da Siyasal Akıl*, (Çev.: Vecdi Akyüz), Kitabevi Yay., İstanbul 1997.
- Canikli, İlyas, "Ehl-i Sünnet -Siyaset İlişkisi Bağlamında Hilâfetle İlgili Tartışmalarda Rivayetlerin Rolü", *Dinî Araştırmalar*, 8(24), 2006, 143-156.
- , "Siyasî Kültürde Saltanata Dayanak Kabul Edilen Rivayet Üzerine Bir Değerlendirme", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 4(3), 2006, 265-295.

- _____, *Hadislere Göre Yöneticilere İtaatin Sınırları*, Avrasya Yay., Ankara 2004.
- _____, *Hilâfet Kavramıyla İlgili Hadisleri Tetkiki*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2004.
- _____, *Siyasetin Kurucusu Olarak Hadis -Sünni Hadis Literatüründe Hilâfet Problemi-*, Medrese Yay., İstanbul 2006.
- Cerrahoğlu, İsmail, "Süddi", *DİA*, İstanbul 2010, XXXVIII, 17-18.
- Cevad Ali, *Cahiliye'den İslam'a İbadet Tarihi*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2015.
- Cevizci, Ahmet, "Anakronizma", *Paradigma Felsefe Sözlüğü*, (3.bsk.), Paradigma Yay., İstanbul 2000.
- _____, "İlerlemecilik", *Paradigma Felsefe Sözlüğü*, (3.bsk.), Paradigma Yay., İstanbul 2000.
- Crone, Patricia & Cook, Michael, *Hagarism: The Making of the Islamic World*, Cambridge University Press, Cambridge 1977.
- Crone, Patricia and Hinds, Martin, *God's Caliph: Religious Authority in the First Centuries of Islam*, Cambridge University Press, Cambridge 1986.
- Çamur, Fatma Yüksel, *Anlatıbilim ve Hadis*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2020.
- Çamyar, Selahattin, *Ya'kübi ve Tarihçiliği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1998.
- Çelebi, İlyas, *İslam İnancında Gayb Problemi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1996.
- Çolak, Yaşar, *Batı'da İslam Tarihinin Erken Dönemine İlişkin Farklı Metodolojik Yaklaşımlar: John Wansbrough, Michael Cook - Patricia Crone Ve Lawrence I. Conrad Örneği*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), On dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2007.
- Davalibi, Muhammed Maruf, *İslam'da Devlet ve İktidar*, (Çev.: M. Said Hatiboğlu), Dergah Yay., İstanbul 1985.
- Demir, Ömer ve Acar, Mustafa, *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Ağaç Yay., İstanbul 1992.

- Dere, Ali, *Oryantalistlerin Hadis'e Yaklaşımları*, Kitabiyat Yay., Ankara 2006.
- Doğan, İshak, *Modern Dönemde Anlam Genişlemesine Uğrayan Kur'an'daki Siyasi Kavramlar*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2020.
- Doğanay, Süleyman, *Hadis Rivayetinde Ravi Tasarrufları ve Doğurduğu Problemler*, İSAM Yay., İstanbul 2009.
- Donner, Fred M., "Centralized Authority and Military Autonomy in the Early Islamic Conquests", *The Expansion of the Early Islamic State*, Routledge, London 2017, 263-286.
- _____, "Fight For God-But Do So With Kindness: Reflections on War, Peace, and Communal Identity in Early Islam", in Kurt Raaf-laub (Ed.), *War and Peace in the Ancient World*, Blackwell's, Malden & Oxford 2006, 297-311.
- _____, "From believers to Muslims: Confessional Self-identity in the Early Islamic Community", *Al-Abhath*, Vol. 50-51, 2002, 9-53.
- _____, "Qur ānicization of Religio-Political Discourse in the Umayyad Period", *Révue des Mondes Musulmans et de la Méditerranée*, 129, 2011, 79-92.
- _____, "The Background to Islam", in Michael Maas (Ed.), *The Cambridge Companion to the Age of Justinian*, Cambridge University Press, Cambridge 2005, 510-533.
- _____, "The Death of Abu Talib", in John H. Marks and Robert M. Good (eds.), *Love and Death in the Ancient Near East*, in Honor of Marvin H. Pope, Four Quarters Publishing Company, Guilford, CT 1987, 237-45.
- _____, "The Historian, the Believer, and the Qur ān", in Gabriel S. Reynolds (Ed.), *New Perspectives on the Qur ān: The Qur ān in its Historical Context*, II, Routledge, London 2011, 25-37.
- _____, "The Historical Context of the Qur ān", in Jane D. McAuliffe (Ed.), *The Cambridge Companion to the Qur ān*, Cambridge University Press, Cambridge 2006, 21-39.
- _____, "The Qur'an in Recent Scholarship-Challenges and Desiderata", in Gabriel S. Reynolds (Ed.), *The Qur ān in its Historical Context*, Routledge, London 2007, 29-50.

- _____, “Uthman and the Rashidun Caliphs in Ibn ‘Asakir’s Ta’rikh Madinat Dimashq: A Study in Strategies of Compilation”, *Ibn ‘Asakir and Early Islamic History*, (Ed.) James E. Lindsay, The Darwin Press, New Jersey 2002, 44-61.
- _____, *Muhammad and the Believers: At the Origins of Islam*, Harvard University Press, London 2010.
- _____, *Narratives of Islamic Origins: The Beginnings of Islamic Historical Writing*, The Darwin Press, New Jersey 1998.
- _____, *The Early Islamic Conquests*, Princeton University Press, Princeton 2014.
- Dönmez, Kazım, “Siret İlminin Kronik Problemi: Anakronizm”, *Siret Sempozyumu I: Türkiye’de Siret Yazıcılığı*, Ankara 2012, 723-744.
- Dürî, Abdülaziz, *The Rise of Historical Writing among the Arabs*, (Trans.: Lawrence I. Conrad), Princeton University Press, 1983.
- Elad, Amikam, “Community of Believers of ‘Holy Men’ and ‘Saints’ or Community of Muslims? The Rise and Development of Early Muslim Historiography”, *Journal of Semitic Studies*, Vol: XLVII, 2002, 241-308.
- Endress, Erdhard, “Avrupa ve İslam: Bir Bilim Tarihi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (Çev.: İsmail Hakkı Özsoy), 2003, 2(11), 165-184.
- Ertürk, Mustafa, *Metin Tenkidi -Gayb ve Fiten Hadisleri Örneği-*, Fecr Yay., Ankara 2005.
- Erul, Bünyamin, “Hadis Problemleri”, Zişan Türcan (Ed.), *Hadis El Kitabı*, Grafiker Yay., Ankara 2016.
- _____, “Hz. Peygamber’in Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım”, *Diyanet İlim Dergi (Peygamberimiz Hz. Muhammed)*, 2003, 33-66.
- _____, “Uydurma Rivayetlerde Peygamber Tasavvuru”, *İslam’ın Anlaşılmasında Sünnetin Yeri ve Değeri, Kutlu Doğum Sempozyumu - 2001*, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 2003, 419-435.
- Fabian, Johannes, *Time and Other: How Anthropology Makes its Object*, Columbia University Press, New York 1983.

- Fayda Mustafa, "İbn A'sem el-Kûfi" *DİA*, İstanbul 1999, XIX, 325-326.
- _____, "İbn İshak", *DİA*, İstanbul 1999, XX, 93-96.
- _____, "İbn Sad", *DİA*, İstanbul 1999, XX, 294-297.
- Feroz-ud-Din Shah Khagga & M. Mahmood Warraich, "Revisionism: A Modern Orientalistic Wave in the Qur'anic Criticism", *Al-Qalam*, April 2015, 1-23.
- Fıġlalı, Ethem Ruhi, "el-Ahbârü't-tıvâl", *DİA*, İstanbul 1988, I, 493-494.
- Gibb, Hamilton A.R., "Tarih", *İA*, (MEB), İstanbul 1970, XI, 787.
- _____, *İslam Medeniyeti Üzerine Araştırmalar*, (Çev.: Atilla Özkök – Kadir Durak), Kitabevi Yay., İstanbul 1991.
- _____, *Studies on the Civilization of Islam*, Routledge & Kegan Paul Limited, London 1962.
- Goldziher, Ignaz, *İslam Kültürü Araştırmaları I*, (Çev.: Cihad Tunç), OTTO Yay., Ankara 2019,
- Gökkır, Bilal, *Western Attitudes to the Origins of the Qur'an*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) The University of Manchester, Department of Middle Eastern Studies, Manchester 2002.
- Görgün, Hilal, "Wellhausen, Julius", *DİA*, İstanbul 2013, XLIII, 155-157.
- Günaltay, Şemseddin, *İslam Öncesi Araplar ve Dinleri*, (Sad.: M. Mahfuz Söylemez-Mustafa Hizmetli), Ankara Okulu Yay., Ankara 1997.
- _____, *İslam Tarihinin Kaynakları Tarih ve Müverrihleri*, Endülüs Yay., İstanbul 1991.
- Harman, Ömer Faruk, "Yuhannâ ed-Dımaşkı", *DİA*, İstanbul 2013, XLIII, 580-582.
- Hasan, Masudul and Waheed, Abdul, *An Introduction to the Study of Islam: 1001 Questions & Answered*, Rawalpindi, and Karachi: Ferozsons, Lahore 1974.
- Hatiboġlu, İbrahim, "Yakın Doġu Seyahati ve Eserleri Baġlamında Ignaz Goldziher ve İslâm Dünyası ile Fikrî Etkileşimi", *Marife: Bilimsel Birikim*, 2002, Yıl: 2, Sayı: 3, 107-121.

- Hatiboğlu, M. Said, “İslam’da İlk Siyasi Kavmiyetçilik; Hilafetin Kureyşliliği”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1979, 23(1), 121-213.
- Hatiboğlu, M. Said, *Hz. Peygamber ve Kur’an Dışı Vahiy*, OTTO Yay., Ankara 2000.
- Hawting, Gerald R., “John Wansbrough, Islam, and Monotheism,” in Berg, Herbert (Ed.), *Islamic Origins Reconsidered: John Wansbrough and the Study of Early Islam, Method & Theory in the Study of Religion*, Berlin-New York: Mouton de Gruyter, 1997, 9(1), 23-38.
- _____, “The Disappearance and Recovery of Zamzam and the ‘Well of the Ka’ba; The Origins of the Muslim Sanctuary at Mecca.”, *The First Dynasty of Islam*, 1987.
- Hawting, Gerald R., *The Idea of Idolatry and the Emergence of Islam*, Cambridge University Press, Cambridge 1999.
- Hentsch, Thierry, *Hayali Doğu -Batı’nın Akdenizli Doğu’ya Politik Bakışı-*, (Haz.: Sosi Dolanoğlu, Çev.: Aysel Bora), Metis Yay., İstanbul 2008.
- Hitti, Philip K., *Siyasi ve Kültürel İslam Tarihi I-IV*, (Çev.: Salih Tuğ), Boğaziçi Yay., İstanbul 1980.
- Hizmetli, Sabri, *İslam Tarihçiliği Üzerine*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 1991.
- Horovitz, Josef, *İslâmî Tarihçiliğin Doğuşu, İlk Siyer/Meğâzî Eserleri ve Müellifleri*, (Çev.: Ramazan Altınay- Ramazan Özmen), Ankara Okulu Yay., Ankara 2019.
- Hüseyin, Taha, *el-Fitnetü’l-kübrâ: Ali ve benûhu*, Dârü’l-ma’ârif, Kahire t.y.
- Izutsu, Toshihiko, *Kur’an’da Dini ve Ahlâkî Kavramlar*, (Çev.: Selahattin Ayaz), Pınar Yay., İstanbul 2011.
- İbn İshak, *Sîretü İbn İshak el-Müsemma bi Kitabi’l-Mübtede’ ve’l-Meb’as ve’l-Meğâzi*, (Thk.: Muhammed Hamidullah), Rabat 1976-Konya 1981.
- İbrahim, Mahmood, “Reviewed Work: The Early Islamic Conquests by Fred M. Donner”, *International Journal of Middle East Studies*, 15(4), 1983, 577-579.

- Juynboll, Gautier H.A., *Muslim Tradition*, Cambridge Univesity Press, Cambridge 1983.
- _____, “Fitne ve Bid’at Kavramlarının Tarihlendirilmesine Dair”, *Oryantalistik Hadis Araştırmaları-Makaleler*, (Der. ve Çev.: Mustafa Ertürk), Ankara Okulu Yay., Ankara 2001, 59-71.
- _____, “İslâm’da İlk Büyük Siyasî Fitnenin Tarihi”, *Oryantalistik Hadis Araştırmaları-Makaleler*, (Der. ve Çev.: Mustafa Ertürk), Ankara Okulu Yay., Ankara 2001, 39-58.
- _____, “On the Origin of Arabic Prose: Reflections on Authenticity,” in Juynboll (Ed.), *Studies on the First Century of Islamic Society*, Southern Illinois University Press, Carbondale and Edwardsville 1982, 161-175.
- _____, “Review of John Wansbrough”, *Quranic Studies: Sources and Methods of Scriptural Interpretation*, *Journal of Semitic Studies*, 24, 1979, 293-296.
- _____, *Hadis Tarihinin Yeniden İnşası*, (Çev.: Salih Özer), Ankara Okulu Yay., Ankara 2020.
- _____, “İlk Devir İslam Toplumunun İsnad Kullanma Yöntemleri”, Der. ve Çev. Mustafa Ertürk, *Oryantalistik Hadis Araştırmaları*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2001, 71-119.
- Kadi, Wadad, “The Term ‘Khalifa’ in the Early Exegetical Literature”, *Die Welt des Islams*, 28, 1988, 392-411.
- Kahraman, Hasan Bülent - Keyman, E. Fuat, “Kemalizm, Oryantalizm ve Modernite”, *Doğu-Batı Düşünce Dergisi*, Doğu Ne? Batı Ne?, Yıl: 1, Sayı 2, 1998, 75-88.
- Karataş, Mustafa, “Hadislerde İsnâd Sistemi”, *Diyanet İlmi Dergi*, 39(4), 2003, 71-84.
- Kazancı, Ahmet Lütfi, “Cahiliye Devri İnsanında Aklı Durum”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(2), 1987, 121-129.
- _____, “Cahiliye Devrinde Müsbet Davranışlar”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1986, 103-110.
- Kelpetin, Mahmud, “Müştâriklerin Gözüyle Seyf b. Ömer”, *Usûl İslam Araştırmaları Dergisi*, 2008, 125-140.
- Khalidi, Tarif, *Classical Arab Islam*, Darwin Press, Princeton 1985.
- Koçyiğit, Talat, *Hadis İstılabları*, AÜİF Yay., Ankara 1980.
- _____, *Hadis Usûlü*, AÜİF Yay., Ankara 1967.

- Koren, Judith and Yehuda D. Nevo, "Methodological Approaches to Islamic Studies", *Der Islam*, 68, 1991, 87-107.
- Köklü, Recep, "Cemaat Kavramının Delaleti İle İlgili Yaklaşımlar ve İslam Düşünce Ekollerine Yansımaları", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 17(3), 2017, 157-192.
- Köksal, Mustafa Asım, *Müsteşrik Caetani'nin Yazdığı İslâm Tarihi'ndeki İsnad ve İftiralara Reddiye*, (I. Bsk.), DİB Yay., Ankara 1986.
- Köktaş, Yavuz, "Peygamber'in Sünneti Tabirî İle İlgili Oryantalist Bir Yaklaşım Oryantalist Bir İtiraz: Bravmann Örneği", *Oryantalizmi Yeniden Okumak Batı'da İslami Çalışmalar Sempozyumu*, Adapazarı 2002, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 2003, 229-246.
- Krasner, Barbara, (Ed.), *Historical Revisionism*, Greenhaven Publishing LLC, New York 2020.
- Kurt, Hasan, Taberî'nin Tarih Anlayışı, *İslami İlimler Dergisi*, 2008, 3(2), 89-103.
- Kurt, Rudolph, *Wellhausen as an Arabist: Julius Wellhausen and his Prolegomena to the History of Israel*, Semia 25, 1983, 112-115.
- Kuzudişli, Bekir, *Hadis Rivayetinde Aile İsnadları*, İşaret Yay., İstanbul 2007.
- Küçük, Raşit, "İsnâd", *DİA*, İstanbul 2001, XXIII, 154-159.
- Küçükaşçı, M. Sabri-Tomar, Cengiz, "İbn Asâkir", *DİA*, İstanbul 1999, XIX, 321-324.
- Kütükoğlu, Mübahat S., *Tarih Araştırmalarında Usûl*, (6. Baskı), Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 1998.
- Lockman, Zachary, *Contending Visions of the Middle East: The History and Politics of Orientalism*, Cambridge University Press, New York 2004.
- Martin, Richard C., *Batı'da Din Çalışmaları*, (Der. ve Çev.: Ömer Mahir Alper), Metropol Yay., İstanbul 2002.
- Mutman, Mahmut, "Şarkiyatçılık: Kurumsal Bir Not", *Doğu-Batı Düşünce Dergisi*, Oryantalizm-II, Yıl: 5, Sayı: 20-II, Yıl: 2002, 107-118.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî (v. 261/875), *el-Câmiu's-Sahîh I-VIII*, Dâru'l-Cil, Beyrut tsz.

- Noth, Albrecht, Conrad, Lawrance, *The Early Arabic Historical Tradition, A Source Critical Study*, (Çev.: Michael Bonner), The Darwin Press, Princeton 1994.
- Obermann, Julian, "Early Islam", in Robert C. Dentan, (Ed), *The Idea of History in the Ancient Near East*, New Haven: Yale University Press, 1955, 237-310.
- Okiç, M. Tayyib, *Bazı Hadis Meseleleri Üzerine Tetkikler*, Atlas Yay., İstanbul 2017.
- Ong, Walter J., *Sözlü ve Yazılı Kültür*, (3. Baskı), Metis Yay., İstanbul 2003.
- Öz, Şaban, "Asım Köksal'ın Caetani Reddiyesi Üzerine", *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, XVII(3), 2004, 62-170.
- _____, "Hz. Peygamber'in Siretiyle İlgili Mevzû Haberlerin Tarihi Değeri", *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, 2007, 20(1), 59-70.
- _____, "Siyer Literatürünün Güvenilirliği Problemi", *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, 2018, 29(1), 1-9.
- _____, *İlk Siyer Kaynakları ve Müellifleri*, İSAR Vakfı Yay., İstanbul 2008.
- Özdemir, Mehmet, "İslâm Tarihi Araştırmalarında Yöntemle İlgili Bazı Mülahazalar", *İslami İlimlerde Metodoloji (Usul) Mes'esi*, İstanbul 2005, II, 913-948.
- Özdoğan, Kevser, "Ya'Kubî ve Şiîliği Üzerine", *Bilimname*, Sayı: 39, 2019, 355-389.
- Özel, Mustafa, "Kur'an'da Anahtar Siyasi Kavramlar", *D.E.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: XV, İzmir 2002, 255-284.
- Palabıyık, M. Hanefi, "Cahiliye Arapları Namazı (Salât) Biliyorlardı.", *Akademik Siyer Dergisi*, Yıl: 1, Sayı: 2, 2-35.
- _____, "Sözlü Gelenek ve Hadis Kitapları-Sahih-i Müslim Örneği-", *İslami İlimler Dergisi*, Yıl: 3, Sayı: 2, Güz 2008, 127-160.
- _____, "Sözlü Gelenekten İslam Tarihçiliğine", *İslam Tarihinin Problemleri Kolokyumu*, Şanlıurfa 2008, 5-48.
- Reynolds, Gabriel, S., "Introduction: Qur'anic Studies and Its Controversies", in Reynolds, Gabriel, S. (ed), *The Qur'a n in Its Historical Context*, Routledge London and New York 2008, 1-25.
- Rosenthal, Franz, *A History of Muslim Historiography*, 2nd Ed., E.J. Brill, Leiden 1968.

- Sabri, Mustafa, *Mevkıfu'l-Akl ve'l-İlim ve'l-Âlim min Rabbi'l-Âlemin ve İbâdihî'l-Mürselin*, Dâru İhyai't-Turasi'l-Arabî, Beyrut trz.
- Said, Edward W., *Culture and Imperialism*, Knopf, New York 1993.
- _____, *Orientalism*, (2. Baskı), Vintage Books, New York 1979.
- _____, *Orientalism, Western Conception of the Orient*, Penguin Books, London 1991.
- Salama, Mohammad R., *Islam, Orientalism and Intellectual History: Modernity and the Politics of Exclusion since Ibn Khaldun*, I.B. Tauris, London 2011.
- Salibi, Kamal S., "İslam and Syria in the Writings of Henri Lammens," in Lewis, B. and Holt, P. M. (eds), *Historians of the Middle East*, London 1962, 330-342.
- Sarıçam, İbrahim, "İslâm Tarihinin Kaynaklarıyla İlgili Problemler ve Çözümüne İlişkin Bazı Düşünceler", *İslami İlimlerde Metodoloji (Usul) Mes'alesi*, İstanbul 2005, II, 891-904.
- Sarıçam, İbrahim-Özdemir, Mehmet, *İslâm Tarihine Giriş*, Yayınlanmamış Ders Notları.
- Schacht, Joseph, "Hadislerin Yeniden Değerlendirilmesi", Çev. İshak Emin Aktepe, *Hadis Tetkikleri Dergisi*, 5(2), 2007, 135-144,
- _____, *The Origins of Muhammedan Jurisprudence*, The Clarendon Press, Oxford 1950.
- Sezgin, M. Fuad, "İslam Tarihinin Kaynağı Olmak Bakımından Hadisin Ehemmiyeti", *İslami Tetkikler Enstitüsü Dergisi*, II, 1957, 19-36.
- _____, *Buhârî'nin Kaynakları*, (7. Baskı), OTTO Yay., Ankara 2019.
- Sharon, Moshe, "The Birth of Islam in the Holy Land", in: Moshe Sharon (Ed.), *Pillars of Smoke and Fire. The Holy Land in History and Thought*, Southern Book Publishers, Johannesburg 1988, 225-35.
- _____, "The Umayyads as Ahl al-Bayt," *JSAI*, 14, 1991, 115-52.
- Sibai, Mustafa, *Oryantalizm ve Oryantalistler-Yararları ve Zararları*, (Çev.: Mücteba Uğur), Beyan Yay., İstanbul 1993.
- Sönmezsoy, Selahattin, *Kur'an ve Oryantalistler*, Fecr Yay., Ankara 1998.
- Söylemez, Mahfuz, "Klasik Dönem İslam Tarihçilerinin Tarih Anlayışı", *İslâmi İlimler Dergisi*, Yıl: 3, Sayı: 2, 2008, 7-32.

- Steenbrink, Karel, "New Orientalist Suggestions on the Origins of Islam", *The Journal of Rotterdam Islamic and Social Sciences*, 1(1), 2010, 1-10.
- Şibli, Mevlânâ, *Asr-ı Saadet I-V*, (Çev.: Ömer Rıza Doğrul), Eser Yay., İstanbul 1973.
- Şulul, Kasım, *Hicri Takvim ve Siyer Kronolojisi Etütleri (Makaleler)*, Siyer Yay. İstanbul 2012.
- _____, *İlk Siyer ve Meğazi Müelliflerinden Muhammed b. Ömer b. Vâkid el Vâkidî Hayatı, Eserleri, Tarihçiliği ve Etkileri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 1996.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr (v. 310/922), *Tarihu't-Taberî-Tarihu'l-Ümem ve'l-Mülûk I-V*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1987.
- _____, *Tefsiru't-Taberî-Câmi'ü'l-Beyân fî Te'vili'l-Kur'an I-XXIV*, (Thk.: Ahmed Muhammed Şâkir), Müessesetü'r-Risâle, yy. 2000.
- Talu, Mehmet, "Ebû Mihcen es-Sekafî", *DİA*, İstanbul 1994, X, 188.
- Tanyu, Hikmet, "Yahudiliğin Kutsal Kitapları ve Esasları, İlmi İnceleme ve Tenkidi", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14(1), 1966, 95-124.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa (v. 279/892), *Sünenü't-Tirmizî-el-Câmi'ü's-Sahîh I-V*, (Tahk.: Ahmed Muhammed Şâkir ve dğr.), Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut tsz.
- Togan, Zeki Velidi, *Tarihte Usûl*, Enderun Yay., İstanbul 1985.
- Tosh, John, *Tarihin Peşinde*, (6. Baskı), (Çev.: Özden Arıkan), Kronik Kitap Yay., İstanbul 2019.
- Tuncer, Faruk, "Kur'an-ı Kerim'de Sosyal Grup İfade Eden Kelimelerin Nüzul Sürecindeki Değişimleri", *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl: 16, Sayı: 53, 2012, 1-24.
- Tuzcu, Recep, "Bedrüddin el-Aynî'nin Hadisleri Kronolojik Değerlendirilmesi", *Hadis Tetkikleri Dergisi*, 9(2), 2013, 73-91.
- Türçan, Talip, *Devletin Egemenlik Unsuru ve Egemenlikten Kaynaklanan Yetkileri*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2001.
- Uçar, Şahin, *Tarih Felsefesi Açısından İslam'da Mülk ve Hilafet*, İz Yay., İstanbul 1996.
- Uludağ, Süleyman, "Halife", *DİA*, İstanbul 1997, XV, 299-300.
- Uzunpostalcı, Mustafa, "Cemaat", *DİA*, İstanbul 1993, VII, 288-289.

- Versteegh, C.H.M., *Arabic Grammer & Qur'anic Exegesis in Early Islam*, E.J. Brill, Leiden-New York- Köln 1993.
- Wansbrough, John, *Qur'anic Studies: Sources and Methods of Scriptural Interpretation*, Oxford University Press, Oxford 1977.
- _____, *The Sectarian Milieu: Content and Composition of Islamic Salvation History*, Oxford University Press, Oxford 1978.
- Watt, W. Montgomery, *Hız. Muhammed Mekke'de*, (Çev.: Rami Ayas-Emrullah Yüksel), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yay., Ankara 1986.
- _____, *Peygamber ve Devlet Adamı Hız. Muhammed*, (Çev.: Ünal Çağlar), Yöneliş Yay., İstanbul 2001.
- Wellhausen, Julius, *İslamiyet'in İlk Devrinde Dini-Siyasi Muhalefet Partileri*, (Çev.: Fikret İşıltan), Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1989.
- Widengren, Muhammad, "Oral Tradition and Written Literature among the Hebrews in the Light of Arabic Evidence, with Special Regard to Prose Narratives", *Acta Orientalia*, 23, 1959, 201-243.
- Yücel, Ahmet, *Oryantalist Hadis Anlayışı ve Eleştirisi*, (2. Baskı), Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yay., İstanbul 2017.

İnternet Kaynakları

- <https://en.wikipedia.org/wiki/Habilitation>, (Erişim Tarihi: 20.03.2021.)
- https://archive.org/stream/in.ernet.dli.2015.537058/2015.537058.In-Place_djvu.txt, (Erişim Tarihi: 16.06.2020.)
- https://en.wikipedia.org/wiki/Historical_revisionism. (Erişim Tarihi: 16.06.2020.)
- <https://nelc.uchicago.edu/faculty/donner>, (Erişim Tarihi: 16.06.2020.)
- <https://nelc.uchicago.edu/faculty/donner>, (Erişim Tarihi: 17.06.2020.)
- <https://www.gf.org/about/fellowship/>, (Erişim Tarihi: 16.06.2020.)
- <http://chronicle.uchicago.edu/070412/guggenheim.shtml>, (Erişim Tarihi: 16.06.2020.)
- https://oi.uchicago.edu/sites/oi.uchicago.edu/files/uploads/shared/docs/09_10_Donner.pdf, (Erişim Tarihi: 16.06.2020.)
- <https://mesana.org/publications/imes>, (Erişim Tarihi: 16.06.2020.)
- <https://nelc.uchicago.edu/faculty/donner>, (Erişim Tarihi: 16.06.2020.)
- https://en.wikipedia.org/wiki/Marutha_of_tikrit, (Erişim Tarihi: 07.04.2021.)

Fecr Yayınları: 679

NESEFÎ 'AKÂİDİ TERCÜMESİ

'Arab-zâde 'Abdulvehhâb Efendi
(Sultan II. Süleymân'ın Hocası)

Giriş ve Notlarla Hazırlayan:
Prof. Dr. Osman KARADENİZ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mayıs 1999
2. Baskı: Mayıs 2023

ISBN: 978-625-6436-26-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

BİBLİYOGRAFYA

- Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I-VI, Beyrut,1969.
- Alian Serkis, Yusuf, *Mu'cemu Matbüâtî'l-Arabiyye*, I-III, Mısır, 1928.
- Ayni, M. Ali, *Huccetu'l-İslâm İmam Gazali*, İst.,1327.
- Bağdatlı, İsmail Paşa, *Hediyyetu'l-Arifîn*, I-II, İst.,1951.
- Baltacı, Cahit, *Osmanlı Medreseleri*, İst., 1976.
- Brockelmann, C, *Geschichte der Arabischen Litteratur*, Leiden,1938.
- *Supplmentband*, Leiden,1937.
- Buhari, Ebu Abdillah, *el-Cami'u's-Sahib*, I-VIII, İst.,1315.
- Ebu Davud, *es-Sünen*, I-V, Suriye,1969.
- Eflatun, *Sofist*, Çev. Mehmet Karasan, İst.,1988.
- Gardet, Louis - Anawati, M. M., *Introduction a la Théologie Musulmane*, Paris,1948.
- Hakim en-Nisâburi, *el-Müstedrek*, I-IV, Beyrut, ts.
- Hatipoğlu, M. Sait, "*Hilâfetin Kureysliliği*", A.Ü.İlahiyat Fakültesi Dergisi-XXIII, Ank.,1978.
- İslam Ansiklopedisi, XI, XXII, İst.,1970-74.
- Janet, Paul, G. Séailles, (*Felsefe Tarihi*) *Metelib ve Mezahib*, Terc: Elmalılı M. Hamdi Yazır, İst.,1978.
- Karadeniz, Osman, *Ecel Üzerine*, Ankara, 2019.
- *İlim ve Din Açısından Mucize*, İst.,2018.
- *İnanç Esaslarını Temellendirme Sorunu*, İst., 2013.
- "*Kader Konusunda Bazı Yanlış Anlamalar*", D.E.Ü. İlahiyat Fak. Dergisi-VII, s.191-241, İzmir,1992.
- "*Akıl-Vahiy İlişkisi*", Diyanet İlmi Dergi, c. 33, sy. 4, Ank.,1997.

- Katip Çelebi, *Mizanu'l-Hakk fi İhtiyari'l-Ahakk*, Hazl. Orhan Şaik Gökyay, İst.,1972.
- Kılavuz, A. Saim, *İman-Küfür Sınırı*, İst., 1994.
- Kuşeyri, Abdulkerim, *er-Risale* (Kuşeyri Risalesi), Hazl. Süleyman Uluduğ, İst.,1981.
- Mehmet Tahir Efendi, *Osmanlı Müellifleri*, I-III, İst., ts.
- Meydan Larousse, "*Hatuniye Medresesi ve Mektebi*" maddele-ri.
- Nesefî, Ebu'l-Mu'in Muhammet, *Tabsiratu'l-Edille* (fi Usuli'd-din.), I-II, Tahk.: Claude Salamé, Dımişk,1993.
- Nûru'l-Arabi, Muhammed, *Şerb-i Akaid*, Derleyen: Şahkulos-zâde Ömer Efendi, Manzume-i Efkâr Matb., No: 54, ts.
- Remzi, Muhammed b. Muhammed, *Telfiku'l-abbâr*, I-II, Orenburg,1908.
- Sâbuni, Nureddin, *Maturidiyye Akaidi* (el-Bidaye fi Usuli'd-Din), Terc. Bekir Topaloğlu, Ankara,1991.
- Storey, C. A., "*Teftazani*", İslâm Ansiklopedisi, İst.,1974.
- Suyûti, Celaleddin, *el-Fethu'l-kebir*, III, Beyrut,1351.
- Tirmizi, Ebu İsa, *Sünen*, I-V, Kahire,1937.
- Taberani, Ebu'l-Kasım, *el-Mu'cemu'l-kebir*, IX, Beyrut,1985.
- Teftâzani, Sadeddin, *Şerhu'l-Akaid*, (Kesteli Haşiyesi ile) İst.,1315.

- Topaloğlu, Bekir, *Kelam'a Giriş*, İst., 1993.
- Maturidiyye Akaidi*, Ank.,1979.
- Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi-*Arapça Yazmalar Kataloğu*, III, İst.,1966.
- Uludağ, Süleyman, *Şerhu'l-Akaid Tercümesi*, İst.,1991.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin İlmîye Teşkilâtı*, Ank.,1988.
- *Osmanlı Tarihi*, III/ 2. Kısım, Ank.,1988.
- Watt, W. M., *İslamic Surveys-I (İslami Tetkikler)*, Çev.: Süleyman Ateş, Ank.,1968.
- Weber, Alfred, *Felsefe Tarihi*, Çev: H.Vehbi Eralp, İst.,1938.
- Wensinck, A. J. "Neseft", İslâm Ansiklopedisi, İst.,1971.
- Miftahu Künûzi's-Sünne*, (ar. Nakil: M. Fuad Abdalbaki), Lâhor,1934.
- Yazıcıoğlu, M. Sait, "XV. Ve XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Medreselerinde İlm-i Kelam Öğretimi ve Genel Eğitim İçindeki Yeri", İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi, IV, Ank.,1980.

Fecr Yayınları: 680

SAHİH HADİS TARTIŞMALARI
(İbnü's-Salâh, İrâkî ve İbn Hacer Özelinde)

Nagihan EMİROĞLU

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: 2017
2. Baskı: Mayıs 2023

ISBN: 978-625-6436-27-5

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

BİBLİYOGRAFYA

- Akpınar, Cemil, “İbnü'l-Lebbân”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XXI, İstanbul 2000.
- Ali el-Kârî, Nureddin Ali b. Muhammed, *Şerhu nubbeti'l-fiker fi mustalâhi ehli'l-eser*, Raymond, İstanbul 1909.
- Arberry, Arthur John, *Fibrisül-mâhtûtatî'l-Arabiyye fi mektebeti chester beatty*, I-III, trc. Mahmûd Şakir Said; thk. İhsan Sıdkı Amed, Müessesetü Âli'l-Beyt, Dublin 1992.
- Aydınlı, Abdullah, *Hadis İstılabları Sözlüğü*, Timaş Yayınları, İstanbul 1987.
- Bağcı, Musa, “Hadis Çalışmalarının Gerileme Dönemlerinde Hadiste İctihad Kapısının Kapatılması Sorunu”, *Sünnetin Anlaşılmasında Sünnetin Yeri ve Değeri Kutlu Doğum Sempozyumu 2001*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2008.
- Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyetül-ârifin esmâül-müellifin ve âsârül-musannifin*, I-II, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1951.
- Brockelmann, Carl, *Geschichte der Arabischen litteratur: zweite den supplementbanden angepasste auflage*, E. J. Brill, Leiden 1943, *Geschichte der Arabischen litteratur: erster supplementband*, E. J. Brill, Leiden 1937.
- Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail, *Sahibu'l-Buhâri*, Dârü's-Selâm, Riyad 1999.
- Bulkînî, Ebû Hafs Sirâcüddin Ömer b. Reslân b. Nasîr b. Sâlih, *Mehâsinü'l-ıstılab fi tazmîni [Kitâbi] İbni's-Salâh*, thk: Halil Mansur, Dârü'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut 1999.
- Çakan, İsmail Lütfi, *Hadis Edebiyatı*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2009.
- Çelik, Ali, “Bazı Manzum Hadis Usulleri ve Manzûmetü'l-Beykûniyye” *Süleyman Demirel İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2006, sayı: 3.

- Dârekutnî, Ebu'l-Hasan Ali b. Ömer b. Ahmed, *Sünen*, I-VII, thk: Şu'ayb el-Arnaût, Hasan Abdülmün'im Şelebî, Abdüllatîf Hırzullah, Ahmed Berhum, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2004.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahman b. Fazl, *Sünen*, I-II, thk: Mustafa Dîb el-Buğâ, Dârü'l-Mustafa, Dımaşk 2007.
- Dâvûdî, Şemseddin Muhammed b. Ali b. Ahmed, *Tabakâtü'l-müfessirin*, thk. Ali Muhammed Ömer, Mektebetu Vehbe, Kahire 1972.
- Ebnâsî, Burhâneddîn İbrahim b. Mûsâ b. Eyyüb, *eş-Şeze'l-feyyâh min ulûmi'bnî's-Salâh*, Dârü'l kütübü'l-ilmiyye, Beyrut 1998.
- Ebü Dâvûd et-Tayâlisî, Süleyman b. Dâvûd, *Müsned*, I-IV, thk. Muhammed b. Abdülmuhsin et-Türkî, Dârü'l-hicr li't-tibâa ve'n-neşr, Cize 1999.
- Ebü Dâvûd, Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistânî, *Sünen*, Dârü's-Selâm, Riyad 1999.
- Ebü Gudde, Abdülfettâh, *el-İsnâd mine'd-dîn; Safha müşrika min târihi semâ'il-hadîs 'inde'l-muhaddisîn*, Dârü'l-Kalem, Dımaşk 1992.
- Ebü Şâme, Ebü'l-Kâsım Şehabeddin Abdurrahman, *Terâcimu ricâli ez-zeyl ale'r-Ravzateyn*, thk. Muhammed Zâhid b. el-Hasan b. Ali Zahid el-Kevserî, Dârü'l-Cil, Beyrut 1974.
- Fuad Seyyid, *Fibrisü'l-mâhtûtâtî'l-musavvere: et-târih*, I-VII, thk. Lütfi Abdülbedî', Câmîatü'd-düveli'l-arabiyye, Kahire trs.
- Hâkim en-Nisâbü'rî, Ebû Abdullah Muhammed b. Abdullah Hâkim en-Nisâbü'rî, *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*, I-V, thk. Mustafa Abdulkâdir Atâ, Dârü'l-kütübî'l-ilmiyye, Beyrut 2002.
- Humeydî, Muhammed b. Fettuh, *el-Cem' beyne's-Sahîhayn*, I-IV, thk. Ali Hüseyin el-Bevvâb, Dâru İbn Hazm, trs.
- Irâkî, *Elfıyetü'l-hadîs*, thk: Ahmed Muhammed Şakir, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut 1988.
- Irâkî, *Fetbu'l-müğîs bi şerhi Elfıyeti'l-hadîs*, thk. Mahmut Rebî', Müessesetü'l-kütübî's-sikâfiyye, Lübnan 1995.

- Irâkî, Zeynüddin Abdurrahim b. Hüseyin, *et-Takyîd ve'l-izâh*, I-II, thk. Üsâme b. Abdullah Hâyyâd, Dârül-beşâiri'l-islâmiyye, Beyrut 2011.
- Itr, Nureddin, *Menbecü'n-nakd fi ulümi'l-badîs*, Dârü'l-fıkr, Dımeşk 1991.
- İbn Dakikül'îd, Ebü'l-Feth Takıyyüddin Muhammed b. Ali, *el-İktirâh fi beyâni'l-ıstılâh*, thk: Âmir Hasan Sabrî, Dârül beşâiri'l-islâmiyye, Beyrut 1996.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbuddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalânî, *Nüzhetü'n-nazar şerhi nubbeti'l-fiker*, thk. Amr Abdulmün'im, Mektebetü İbni Teymiyye, Kahire h. 1415.
- İbn Hacer, *en-Nüket alâ kitâbi'bni's-Salâh*, thk: Rebî' b. Hâdî, I-II, Dârü'r-Râye, Riyad 1988.
- İbn Hacer, *Fethu'l-bâri*, Dârü'l-ma'rife, I-XII, Beyrut trs.
- İbn Hacer, *Takribu't-Tehzib*, Müessesetür-risale naşirün, Beyrut 2009.
- İbn Hallikân, Ebü'l-Abbas Şemseddin Ahmed b. Muhammed, *Vefeyâtü'l-ayân ve enbâü ebna'iz-zamân [mimma sebete bi'n-nakl evi's-semâ ev esbetehül-'ayân]*, thk. İhsan Abbas, Dâru Sadır, I-VIII, Beyrut 1968.
- İbn Kâdî Şühbe, Ebü's-Sıdk Takıyyüddin Ebü Bekr b. Ahmed, *Tabakâtü's-Şafi'iyye*, thk. Hâfız Abdülhalîm Han, Âlemül-Kütüb, I-IV, Beyrut 1987.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İmâdüddin İsmâil b. Ömer, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî, Hicr li't-tibâ'a ve'n-Neşr, I-XXI, Cize 1997.
- İbn Kesîr, *İhtisâru ulümi'l-badîs*, şrh: Salâh Muhammed Muhammed Uveyza, Dârü'l-kütübî'l-arabiyye, Beyrut 1989.
- İbn Mâce, Ebü Abdullah Muhammed b. Yezîd el-Kazvîni, *Sünen*, Dârü's-Selâm, Riyad 1999.
- İbnü'l-Arabî, Ebü Bekr, *Ârızatü'l-abvezâ bi şerhi sabihi't-Tirmizî*, I-XIII, Dârü'l-kütübü'l-ilmîyye, Beyrut trs.
- İbnü'l-Hanbelî, Ebü Abdullah Radyüddin Muhammed b. İbrâhim el-Halebî, *Kafvül-eser fi safvi ulümi'l-eser*, haz. Abdülfettâh Ebü Gudde, Darü'l-beşâiri'l-islâmiyye, Beyrut 1408.

- İbnü's-Salâh, Ebû Amr Takiyyüddin Osman b. Salâhuddîn eş-Şehrezûrî, *Ulûmu'l-hadis*, thk. Nurettin Itr, Dârü'l-fıkr, Dimeşk 1998.
- İbnü's-Salâh, *Mukaddimetu İbni's-Salâh ve mehâsinü'l-ıstılâh*, thk. Âişe Abdurrahmân (Neşredenin girişi), Dârü'l-Maârif, Kahire 1989.
- İbnü's-Salâh, *Sıyânetü Sahîbi Müslim mine'l-ıblâli ve'l-galat ve himâyetuhü mine'l-ıskâti ve's-sakat*, thk. Muvaffak b. Abdullah b. Abdülkâdir, Dârü'l-garbi'l-islâmî, Beyrut 1984.
- İbnü's-Salâh, *Tabakâtü'l-fukabâi's-Şafi'iyye*, I-II, thk. Muhyiddin Ali Necib, (Neşredenin girişi), Dârü'l-beşâiri'l-islâmiyye, Beyrut 1992.
- İbnü's-Sübki, Ebû Nasr Taceddin Abdülvehhâb b. Ali b. Abdilkâfi, *Tabakâtü Şafi'iyyeti'l-kübrâ*, thk. Mahmûd Muhammed Tanahî, Abdülfettâh Muhammed el-Hulv, Matbaatü İsâ el-Babî el-Halebî, I- VIII, Kahire 1964.
- İsnevî, Ebû Muhammed Cemaleddin Abdürrahim b. el-Hasan *Tabakâtü's-Şafi'iyye*, thk. Abdullah Muhammed Cubûrî, Dârü'l-ulûm, I-II, Riyad, 1981.
- Kahraman, Hüseyin, "İbnü's-Salâh ve Ulûmu'l-Hadis'i", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı:6, cilt:6, Bursa 1994.
- Kandemir, "İbnü's-Salâh eş-Şehrezûrî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XXI, İstanbul 2000.
- Kandemir, İbn Hacer el-Askalânî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XIX, İstanbul 1999.
- Kandemir, Mehmet Yaşar "İrâkî, Zeynüddin", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XIX, İstanbul 1999.
- Kâtip Çelebi, *Keşfü'z-zunûn*, I-II, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul 1971.
- Kehhâle, Ömer Rıza, *Mu'cemü'l-müellifin: terâcimu musannifi'l-kütübü'l-arabiyye*, Müessesetü'r-Risâle, I-XV, Beyrut 1993.
- Koçyiğit, *Hadis İstılabları Hakkında Nubbetü'l-Fiker Şerhi*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1971.

- Koçyiğit, Talat, “İlmu Usûlî'l-Hadîs veya İlmu Mustalahî'l-Hadîs”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XVII, 1969.
- Koçyiğit, Talat, *Hadis İstılabları*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1985.
- Komisyon, *el-Fibrisü's-şamil li't-türâsî'l-Arabî: el-hadisü'n-nebevî eş-şerîf ve ulûmuhû ve ricâlubû*, I-III, Mecmaü'l-Melik li-buhûsî'l hadârati'l-islâmîyye (Müessesetü Âli'l-Beyt), Amman 1991.
- Kurtubî, Ebû Abbâs Ahmed b. Ömer, *el-Müfhim şerhu Sahibi Müslim*, I-VII, Dârü'l-kütübî'l-lübânî, Beyrut 1995.
- Leknevî, Ebü'l Hasenât Muhammed Abdülhayy, *el-Ecvibetü'l-fâdula*, Mektebetü'l-matbûâti'l-islamiyye, Kahire 2003.
- Muhammed İsâ Sâlihîyye, *el-Mu'cemü's-şamil li't-türâsî'l-Arabî el-matbu'*, I-V, Ma'hedü'l-mahtûtâti'l-arabiyye, Kahire 1995.
- Müslim b. el-Haccâc, Ebü'l-Hüseyn el-Kuşeyrî, *Sahibu Müslim*, Darü'l-Kurtuba, Beyrut 2009.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şu'ayb, *Sünen*, Dârü's-Selâm, Riyad 1999.
- Nevevî, Muhyiddîn Yahyâ b. Şeref en-Nevevî, *el-Minhâc fi şerh-i Sahib-i Müslim*, I-XVIII, Dârü ihyait't-turasil Arabî, Beyrut 1972.
- Nuaymî, Ebü'l-Mefahir Muhyiddin Abdülkadir b. Muhamed b. Ömer, *ed-Dâris fi tarihi'l-medâris*, I-II, thk. Cafer el-Haseni, Matbuatü'l-mecmai'l-ilmî'l-arabî, Dımaşk 1948,
- Özaydın, Abdulkerim, “İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XX, İstanbul 1999.
- Özel, Ahmet “İbn Dakikül'id”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XIX, İstanbul 1999.
- Özkan, Halit “Süyûtî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XXXVIII, İstanbul 2010.
- Özşenel, Mehmet “Bir Kriz Dönemi Âlimi Olarak İbnü's-Salâh ve Eseri Ulûmü'l-Hadis”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2007, sayı: 15.
- Polat, Selahattin, “İbnü't-Türkmânî, Alâeddin”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XXI, İstanbul 2000.

- Rudanî, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Süleyman, *Sılatül-halef bi-mevsüli's-selef*, thk. Muhammed Hacci, Dârü'l-ğarbi'l-islâmî, Beyrut 1988.
- Sibt İbnü'l Cevzî, Ebül-Muzaffer Şemseddin Yusuf b. Kızıoğlu, *Mir'atü'z-zamân fi târihi'l-a'yân*, Ali Sevim, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1968.
- Sönmez, Mehmet Ali, "İbnü's-Salâh'ın Mukaddimesinden Önce Hadis Usulü Alanındaki Çalışmalar", *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1985, sayı: 1.
- Süyûtî, Abdurrahman b. Ebî Bekr, *Tedribu'r-râvi fi şerh-i Takribi'n-Nevevi*, thk. Muhammed Eymen b. Abdullah, Daru'l-hadis, Kahire 2002.
- Şeşen, Ramazan, "Eyyübiler", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XII, İstanbul 1995.
- Taşköprüzade, Ebül-Hayr, İsamüddin Ahmed Efendi, *Miftâhü's-sa'ade ve misbâhü's-siyae fi mevzûâtü'l-ulûm*, thk. Kamil Kamil Bekri, Abdülvehhab Ebü'n-Nur, Dârü'l-Kütübü'l-Hadise, Kahire 1968.
- Tebrizi, Ebül-Hasan, *el-Kâfi fi Ulûmi'l-hadis*, şerh ve tahrir: Ebu Ubeyde Meşhur b. Hasan, Dârü'l-eseriyeye, Amman 2008.
- Tîbî, Şerefuddin el-Hüseyn b. Muhammed b. Abdullah, *el-Hulâsa fi usûli'l-hadis*, thk: Subhâ es-Sâmerrâi, Âlemü'l-kütüb, Beyrut 1985.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa, *el-Camiu's-sahib*, Daru's-Selâm, Riyâd 1999.
- Uzunpostalcı, Mustafa "Bulkînî, Ömer b. Raslân", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, VI, İstanbul 1992.
- Zehebî, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, thk. Şuayb el-Arnaût, Hüseyin Esat, Müessesetü'r-Risâle, I- XXIII, Beyrut 1985.
- Zehebî, *Târihü'l-İslâm ve vefeyâtü'l-meşâbir ve'l-a'lâm*, thk. Ömer Abdüsselâm Tedmurî, Dârü'l-kütübü'l-arabî, Beyrut 1996.
- Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, Dâru ihyâi't-türâsi'l-arabî, I- IV, Beyrut 1956.

Fecr Yayınları: 681

**Dini İlimler Bağlamında
DEPREM**

Editörler

Doç. Dr. Teceli KARASU - Doç. Dr. Mahsum AYTEPE

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mayıs 2023

ISBN: 978-625-6436-28-2

CR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Fecr Yayınları: 682

KELAM ve BİLİM
Rü'yetullah Tartışmalarında Görme Kuramları

Hasan CANSIZ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mayıs 2023

ISBN: 978-625-6436-30-5

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Akdemir, Hikmet. "Taberî'ye Göre Ru'yetullah Meselesi". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. III (2002): 7-26.
- Akoğlu, Muharrem. *Mihne Sürecinde Mu'tezile*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2006.
- Âl-i Hamd, Ahmed b Nasır b Muhammed. *Rü'yetullâh ve tabkikü'l- kelâmi fihâ*. Mekke: Câmiatu Ümmi'l-Kurâ, 1991.
- Altıntaş, Ramazan. "Ebû Hanîfe'nin Kelam Metodu ve el-Fıkhu'l- Ekber Adli Eserine Yöneltilen Bazı İtirazlar". *İslâmî Araştırmalar* 15/1-2 (2002): 185-205.
- Âmirî, Ebü'l-Hasen Muhammed b. Yûsuf el-. "el-İbsâr ve'l-mubsar". *Resâilü Ebi'l-Hasan el-Âmirî*. Thk. Sehban Halifat. 411-437. Amman: el-Câmi'atü'l-Ürdüniyye, 1988.
- Aristoteles. *Doğa Bilimleri Üzerine (Parva Naturalia)*. Trc. Elif Günçe. 2. Baskı. İstanbul: Morpa, 2004.
- Aristotle. *De Caelo*. Trc. J. L. Stocks. Oxford: The Clarendon Press, 1922.
- Artal, Pablo. "The Eye as an Optical Instrument". *Optics in Our Time*. Ed. Mohammad D. Al-Amri v.dğr.. 285-297. New York: Springer, 2016.
- Aydın, Hüseyin. *Ebu'l-Hasen el-Eş'ari'de Nazar ve İstidlal*. Malatya: Nehir Yayınevi, 2003.
- Bağdâdî, Abdülkâhir b. Tahir el-. *el-Fark beyne'l-firak*. Thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye, 1416/1995.
- Bağdâdî, Abdülkâhir b. Tahir el-. *Usûlü'd-dîn*. 1. Baskı. İstanbul: Devlet Matbaası, 1928.
- Baker, Alan. "Simplicity". *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Ed. Edward N. Zalta. Winter 2016. Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2016. <https://plato.stanford.edu/archives/win2016/entries/simplicity/>.
- Bâkılânî, Kâdî Ebu Bekir Muhammed b. et-Tayyib el-. *el-İnsâf fi mâ yecibu i'tikâdühü ve lâ yecûzu el-celhü bihi*. Thk. Muhammed

- Zahid el-Kevserî. 2. Baskı. Mısır: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, 1421/2000.
- Bâkîllânî, Kâdî Ebu Bekir Muhammed b. et-Tayyib el-. *Temhidü'l-evâil ve telhîsü'd-delâil*. Thk. 'Îmadüddin Ahmed Haydar. 1. Baskı. Beyrut: Müessesetü'l-Kütübî's-Sekâfiyye, 1987.
- Berggren, J. L. "Islamic Acquisition of the Foreign Sciences: A Cultural Perspective". *Journal of Islamic Social Sciences* 9/3 (1992): 310-324.
- Beyâzîzâde, Kemaleddin Ahmed b. Hasan. *Îşârâtü'l-merâm min 'ibârâti'l-imâm Ebî Hanîfete'n-Nu'mân*. Ed. Ahmed Ferid el-Mezîdî. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1408/2007.
- Bîrûnî, Ebü'r-Reyhân Muhammed b. Ahmed el-. *Tahdîdü nihâyâti'l-emâkin li tashîhi mesâfeti'l-mesâkin*. Thk. P. Bulgakov. Ed. Fuat Sezgin. Frankfurt: Institute for the History of Arabic-Islamic Science, 1992.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil el-. *el-Câmi'u's-sahîb*. 1. Baskı. Dîmaşk: Dâru İbn Kesîr, 1423/2002.
- Ceran, Fatmanur. "Mu'tezile'nin Tenzih Doktrini Bağlamında Ru'yetullah Problemi". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 41 (2018): 102-113.
- Câhız, Ebû Osmân Amr b. Bahr el-. *el-Hayevân*, Thk. Abdüsselâm Harun. 8 Cilt. 2. Baskı. Mısır: Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 1965-1969.
- Câhız, Ebû Osmân Amr b. Bahr el-. "Risâletün fi'n-nâbiteti". *Resâilü'l-Câhız*. Thk. Abdüsselâm Muhammed Harun. 2: 3-23. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, ts..
- Cohen, I. B.. "Newton, Isaac". *Dictionary of Scientific Biography*. Ed. Charles Coulston Gillispie. 10: 65-78. New York: Scribner, 1974.
- Cüşemî, Ebû Sa'd el-Muhassin b. Muhammed b. Kerrâme el-Hâkim el-. *Uyûnü'l-mesâil fi'l-usûl*. Thk. Ramazan Yıldırım. Kahire: Darü'l-İhsan, 2018.
- Cüveynî, İmâmu'l-Haremeyn Ebü'l-Me'âli el-. *el-'Akîdetü'n-nizâmiyye fî erkânî'l-İslâmiyye*. Thk. Muhammed Zahid el-Kevserî. Mısır: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, 1412/1992.

- Cüveynî, Imâmu'l-Haremeyn Ebü'l-Me'âlî el-. *el-İrşâd ilâ kavâti'l-edilleti fi usûli'l-i'tikâd*. Thk. Muhammed Yusuf Mûsâ - Ali Abdülmün'im Abdülhamîd. Mısır: Mektebetü'l-Hâncî, 1950.
- Cüveynî, Imâmu'l-Haremeyn Ebü'l-Me'âlî el-. *eş-Şâmil fi usûlü'd-din*. Thk. Ali Sami en-Neşşâr v.dğr.. İskenderiye: Münşetü'l-Ma'ârif, 1969.
- Çakan, İsmail L.. "Atıyye el-Avf". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 4: 62-63. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Daintith, John – Martin, E. A. "Electron Microscope". *A Dictionary of Science*. 274. Oxford - New York: Oxford University Press, 2010.
- Daintith, John – Martin, E. A. "Eye". *A Dictionary of Science*. 310-311. Oxford - New York: Oxford University Press, 2010.
- Daintith, John – Martin, E. A. "Infrared Astronomy". *A Dictionary of Science*. 421. Oxford - New York: Oxford University Press, 2010.
- Daintith, John – Martin, E. A. "Microscope". *A Dictionary of Science*. 527. Oxford - New York: Oxford University Press, 2010.
- Daintith, John – Martin, E. A. "Radio Telescope". *A Dictionary of Science*. 691. Oxford - New York: Oxford University Press, 2010.
- Dalkılıç, Mehmet. *İslam Mezheplerinde Rub*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2004.
- Demir, Osman. "İcî Kelâmında Fizik". *İslâm İlim ve Düşünce Geleneğinde Adudüddin el-İcî*. Ed. Eşref Altaş. 339-389. Ankara: TDV Yayınları, 2017.
- Demir, Osman. *Kelâmda Nedensellik İlk Dönem Kelâmcılarında Tabiat ve İnsan*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2015.
- Dirâr b. Amr, Ebü Amr el-Gatafânî el-Kûfî. *Kitâbu'r-Tahrîş İlk Dönem Siyasî ve İtikâdî Fırkalarında Hadîs Kullanımı*. Thk. Hüseyin Hansu. Trc. Mehmet Keskin. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2014.
- Ebü Hanîfe, Nu'mân b. Sâbit. "el-Fıkhü'l-ekber". *el-Âlim ve'l-müteallim*. Thk. Muhammed Zahid el-Kevserî. 61-67. Mısır: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, 1421/2001.

- Ebû Hanife, Nu'mân b. Sâbit. "el-Vasıyye". *el-Âlim ve'l-müteallim*. Thk. Muhammed Zahid el-Kevserî. 75-79. Mısır: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, 1421/2001.
- Ebû Zeyd, Nasr Hâmid. *el-İtticâhü'l-'aklî fi't-tefsîr*. 3. Baskı. Beyrut: el-Merkezü's-Sekâfî el-'Arabî, 1996.
- Ebû'l-Arab, Muhammed b. Ahmed b. Temîm et-Temîmî. *Kitâbü'l-mihan*. Thk. Yahya Cebbûrî. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 2006.
- Ess, Josef van. "Ebû İshâk en-Nazzâm Örneği Üzerinden Kelâm-Bilim İlişkisi". Trc. Mehmet Bulğen. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 46 (2014): 267-286.
- Eş'arî, Ebu'l-Hasan Ali b. İsmail el-. *el-İbâne 'an usûli'd-diyâne*. Thk. Fevkiye Hüseyin Mahmûd. Kahire: Dâru'l-ensâr, 1977.
- Eş'arî, Ebu'l-Hasan Ali b. İsmail el-. *el-Lüma' fî'r-red alâ ehli'z-zeyğî ve'l-bida'*. Thk. Hamûde Gurâbe. Kahire: y.y., 1955.
- Eş'arî, Ebu'l-Hasan Ali b. İsmail el-. *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn ve ihtilâfû'l-musallîn*. Thk. Helmut Ritter. 2. Baskı. Wiesbaden: Franz Steiner, 1980.
- Eş'arî, Ebu'l-Hasan Ali b. İsmail el-. *Risale ilâ ehli's-Seğr*. Medine: Mektebetü'l-'Ulûm ve'l-Hikme, 1422/2002.
- Fârâbî, Ebû Nasr Muhammed b. Muhammed el-. *İhsâu'l-'ulûm*. Beyrut: Dâr ve Mektebetü'l-Hilâl, 1996.
- Goldziher, Ignaz. "The Attitude of Orthodox Islam toward the Ancient Sciences". Trc. Merlin Swartz. *Studies on Islam*. Ed. M. L. Swartz. 185-215. New York: Oxford University Press, 1981.
- Gölcük, Şerafettin – Bebek, Adil. "el-Fikhü'l-Ekber". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 12: 544-547. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Gölcük, Şerafettin – Toprak, Süleyman. *Kelam*. 9. Baskı. Konya: Tekin Kitabevi, 2016.
- Grant, Edward. *A History of Natural Philosophy: From the Ancient World to the Nineteenth Century*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
- Hâkim en-Nisâbûrî, Ebû Abdillâh Muhammed el-. *el-Müstedrek 'ale's-Sahîhayn*. Thk. Mustafa Abdülkadir 'Atâ. 5 Cilt. 2. Baskı. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1422/2002.

- Halaçoğlu, Yusuf. "Fersah". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 12: 412. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Hansu, Hüseyin. "Eser ve Müellifi Hakkında". *Kitâbü't-Tahrîş*. IX-XXIV. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2014.
- Harun, Abdüsselam Muhammed. "Risâletün fi'n-nâbiteti için Muhakkikin takdimi". *Resâilü'l-Câhız*, 2: 5-6. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, ts..
- Hayyât, Ebü'l-Hüseyin el-. *el-İntisâr ve'r-red 'alâ İbni'r-Râvendî el mülhîd*. Thk. Henrik Samuel Nyberg. 2. Baskı. Beyrut: Mektebetü'd-Dâri'l-'Arabiyye li'l-Kitâb, 1413/1993.
- Heinen, Anton M. "Mutakallimun and Mathematicians". *Der Islam* 55/1 (1978): 57-73. <https://doi.org/10.1515/islam.1978.55.1.57>.
- Hinds, M.. "Mihna". *The Encyclopaedia of Islam*. Ed. C.E. Bosworth v.dğr.. 7: 2-6. Leiden - New York: E.J. Brill, 1993.
- Huleyf, Fethullah. "Rü'yettullah 'inde'l-Mu'tezile ve Ehlî's-sünne". *Dirâsât Felsefiyye*. Ed. Osman Emin. 79-95. Kahire: el-Hey'etü'l-Misriyyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, 1974.
- Iqbal, Muzaffar. *The Making of Islamic Science*. Kuala Lumpur: Islamic Book Trust, 2009.
- İbn Fûrek, Ebu Bekir Muhammed b. el-Hasen. *Mücerredü makâlâti ş-şeyh Ebi'l-Hasan el-Eş'arî*. Thk. Daniel Gimaret. Beyrut: Dâru'l-Meşrik, 1987.
- İbn Fûrek, Ebu Bekir Muhammed b. el-Hasen. *Şerhu'l-Âlim ve'l-müteallim*. Thk. Ahmed Abdurrahim es-Sâyihi. Kahire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, 2008.
- İbn Hacer, Şihâbüddin Ahmed b. Ali el-Askalânî, *Tehzîbü't-Tehzîb*. 15 cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübü'l-İslâmî, ts..
- İbn Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed. "er-Red ale'z-Zenâdika ve'l-Cehmiyye". *Akâidü's-Selef*. Thk. Ali Sâmî en-Neşşâr. 53-114. İskenderiye: Münşetü'l-Me'ârif, 1971.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Ali b. Ahmed b. Saîd el-Endelüsî. *el-Fasl fi'l-milel ve'l-ehvâ ve'n-nihal*. Thk. Muhammed İbrahim Nasîr - Abdurrahman Umeyre. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Cil, 1416/1996.

- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. Thk. Ömer Abdüsselâm Tedmürî. 4 Cilt. 3. Baskı. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1990.
- İbn Metteveyh, Ebû Muhammed el-Hasen b. Ahmed el-Bahrânî. *el-Mecmû' fi'l-muhît bi't-teklîf*. III. Cüz'. Thk. Jan Peters. Beyrut: Dâru'l-Meşrik, 1999.
- İbn Metteveyh, Ebû Muhammed el-Hasen b. Ahmed el-Bahrânî. *et-Tezkire fi' ahkâmî'l-cevâbir ve'l-a'râz*. Thk. Sami Nasr Lütf - Faysal Büdeyr 'Avn. Kahire: Dâru's-Sekâfe, 1975.
- İbnü'l-Melâhimî, Rüknuddîn Mahmûd b. Muhammed. *el-Mu'temed fi Usûli'd-dîn*. Thk. Wilferd Madelung. London: el-Hüdâ, 1991.
- Ka'bî, Ebü'l-Kasım Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd el-Belhî el-Kitâbü'l-makâlât ve me'abû 'uyûnü'l-mesâil ve'l-cevâbât. Thk. Hüseyin Hansu - Râcih Kürdî - Abdülhamid Kürdî. 1. Baskı. İstanbul: Kuramer, 1439/2018.
- Kâdî Abdülcebbâr. *Fazlû'l-i'tizâl ve tabakâtü'l-Mu'tezile*. Thk. Fuad Seyyid. Tunus: Dâru't-Tûnusiyye li'n-Neşr, 1393/1974.
- Kâdî Abdülcebbâr. *el-Mecmû' fi'l-muhît bi't-teklîf*. I. Cüz'. Thk. el-Eb Jean Yusuf Houben el-Yesui. Beyrut: el-Matbaatü'l-Katolikiyye, 1965.
- Kâdî Abdülcebbâr. *el-Muğni fi ebvâbi't-tevhîd ve'l-'adl IV (Rü'yetü'l-Bâri)*. Thk. Mahmud Muhammed Kasım. Ed. İbrahim Medkûr - Taha Hüseyin. Kahire: ed-Dâru'l-Mısıriyye, 1963.
- Kâdî Abdülcebbâr. *el-Muğni fi ebvâbi't-tevhîd ve'l-'adl V (el-Fırak gayru'l-İslâmiyye)*. Thk. Mahmud Muhammed Kasım. Ed. İbrahim Medkûr - Taha Hüseyin. Kahire: ed-Dâru'l-Mısıriyye, 1963.
- Kâdî Abdülcebbâr. *el-Muğni fi ebvâbi't-tevhîd ve'l-'adl IX (et-Tevlid)*. Thk. Mahmud Muhammed Kasım. Ed. İbrahim Medkûr - Taha Hüseyin. Kahire: ed-Dâru'l-Mısıriyye, 1963.
- Kâdî Abdülcebbâr. "el-Muhtasar fi usûlü'd-dîn", *Resâilü'l-'adl ve't-tevhîd*. Thk. Muhammed 'Ammâra. 2 Cilt. 1: 189-282. Kahire - Beyrut: Dâru's-Şürûk, 1408/1988.
- Kâdî Abdülcebbâr. *Şerhu'l-Usûli'l-hamse*. Thk. Abdülkerim Osman. 2. Baskı. Kahire: Mektebetü Vehbe, 1408/1988.

- Kâdî Abdülcebâr. *Tenzihü'l-Kur'ân 'ani'l-metâ'in*. Beyrut: Dâru'n-Nehdati'l-Hadîse, ts..
- Kâdî Abdülcebâr. *Tesbîrü delâilî'n-nübüvve*. Thk. Abdülkerim Osman. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-'Arabîyye, ts..
- Kallek, Cengiz. "Rıt". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 35: 52-55. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Kandemir, Ahmet Mekin. *Mutezîlî Düşünce de Tabiat ve Nedensellik*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2019.
- Kandemir, M. Yaşar. "Ebû Müshir". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 10: 195. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Karadaş, Çağfer. "Rüyanın Mâhiyeti Bilgi ve Hüküm Değeri". *Diyanet İlmi Dergi* LIII/1 (2017): 43-62.
- Kheirandish, Elaheh. "Organizing Scientific Knowledge: The 'Mixed' Sciences In Early Classifications". *Organizing Knowledge: Encyclopedic Activities in the Pre-Eighteenth Century Islamic World*. Ed. Gerhard Endress. 135-154. Leiden: Brill, 2006.
- Kheirandish, Elaheh. "The Mixed Mathematical Sciences: Optics and Mechanics in the Islamic Middle Ages". *The Cambridge History of Science: Volume 2, Medieval Science*. Ed. David C. Lindberg - Michael H. Shank. 2: 84-108. Cambridge - New York: Cambridge University Press, 2003.
- Koçinkağ, Mansur. "Abülazîz B. Abdillâh El-Mâcişûn'un (ö. 164/780) Rû'yet Risâlesi, Tercümesi ve Değerlendirilmesi". *Kelam Araştırmaları Dergisi* 14/2 (2016): 566-582.
<https://doi.org/10.18317/kader.96181>.
- Koçyiğit, Talat. *Hadîşçilerle Kelamcılar Arasındaki Münakaşalar*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1969.
- Koçyiğit, Talat. *Kur'an ve Hadîste Ru'yet Meselesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1974.
- Laertius, Diogenes. *The Lives and Opinions of Eminent Philosophers*. Trc. C. D. Yonge. London: Henry G. Bohn, 1853.
- Lindberg, David C. *The Beginnings of Western Science: The European Scientific Tradition in Philosophical, Religious, and Institutional Context, Prehistory to A.D. 1450, Second Edition*. Chicago: University of Chicago Press, 2010.

- Lindberg, David C. – Shank, Michael H.. “Introduction”. *The Cambridge History of Science: Volume 2, Medieval Science*. Ed. David C. Lindberg - Michael H. Shank. 2: 1-26. Cambridge - New York: Cambridge University Press, 2003.
- Mâcişûn, Abdülaziz b. Abdullah el-. “Risâletü Abdilaziz b. Abdillâh el-Mâcişûn fi'r-rü'ye”. *el-İbâne 'an şeriatil-fırakati'n-nâciye ve mücânebetil-fıraki'l-mezmûme*. Mlf. Ebû Abdillâh Ubeydullah b. Muhammed Ukberî İbn Batta. Thk. Yusuf b. Abdullah b. Yusuf el-Vâbil. 4 Kitap 9 mücellad. 2. Baskı. 7: 63-70. Riyad: Dâru'r-Râye, 1418.
- Malatî, Ebü'l-Hüseyn Muhammed b. Ahmed b. Abdirrahmân el-. *et-Tenbih ve'r-red 'alâ ehli'l-ehvâ ve'l-bida'*. Thk. Muhammed 'Az. Kahire: Mektebetü'l-Medbüli, 1413/1992.
- Marshall, James H. v.dğr.. “Cortical Layer-Specific Critical Dynamics Triggering Perception”. *Science* 365/6453 (09 Ağustos 2019): eaaw5202. <https://doi.org/10.1126/science.aaw5202>.
- Mâtürîdî, Ebû Mansur Muhammed b. Muhammed el-. *Kitâbü't-tevhîd*. Thk. Bekir Topaloğlu - Muhammed Aruçi. İstanbul - Beyrut: İrşad - Dâru Sâdir, 2001.
- Mâtürîdî, Ebû Mansur Muhammed b. Muhammed el-. *Te'vilâtü'l-Kur'ân*. Ed. Bekir Topaloğlu. 18 Cilt. İstanbul: Mizan Yayınları, 2005-2007.
- Mavil, Kılıç Aslan. “Bir Mu'tezile-Mâtürîdiyye Tartışması -Rü'yettullah-”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14/2 (2014): 449-478.
- McGinnis, Jon. “Arabic and Islamic Natural Philosophy and Natural Science”. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Ed. Edward N. Zalta. Winter 2018. Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2018. <https://plato.stanford.edu/archives/win2018/entries/arabic-islamic-natural/>.
- Melchert, Christopher. “The Early Controversy over Whether the Prophet Saw God”. *Arabica* 62/4 (11 Ağustos 2015): 459-476. <https://doi.org/10.1163/15700585-12341362>.

- Murâd, Saîd. "İbn Metteveyh". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 20: 193-194. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Müslim b. el-Haccâc, Ebû'l-Hüseyn. *el-Câmi'u's-sahîb*. Dımaşk: Dâru İbn Kesîr, 1423/2002.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî en-. *es-Sünen*. Thk. Zâid b. Sabrî b. Ebi 'Alfe. 2. Baskı. Riyad: Dâru'l-Hadâra li'n-Neşri ve't-Tevzî', 1436/2015.
- Nesefî, Ebu'l-Mu'in Meymûn b. Muhammed en-. *Tabstratü'l-edille fi usûli'd-dîn*. Thk. Hüseyin Atay. 2 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1993.
- Nesefî, Ebu'l-Mu'in Meymûn b. Muhammed en-. *et-Tevhîd li kavâidi't-tevhîd*. Thk. Cîbullah Hasan Ahmed. Kahire: Dâru't-Tibâ'atî'l-Muhammediyye, 1406/1986.
- Nesefî, Mekhûl b. Fazl en-. *er-Red 'ala ehli'l-bida' ve'l-ebvâi'd-dâlle*. Thk. Seyit Bahcivan. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 2013.
- Nisâbüri, Ebû Reşîd Saîd b. Muhammed b. Hasen b. Hâtim en-. *fi't-Tevhîd*. Thk. Muhammed Abdülhâdi Ebû Rîde. Kahire: Vizâretü's-Sekâfe, 1969.
- Nisâbüri, Ebû Reşîd Saîd b. Muhammed b. Hasen b. Hâtim en-. *el-Mesâil fi'l-hilâf beyne'l-Basriyyîn ve'l-Bağdâdiyyîn*. Thk. Ma'n Ziyâde - Rıdvân es-Seyyid. Beyrut: Ma'hedü'l-İnmâi'l-'Arabî, 1979.
- O'leary, De Lacy. *İslâm Düşüncesi ve Tarihteki Yeri*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2003.
- Öz, Mustafa. "Bekriyye". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 5: 370-371. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Öz, Mustafa. "Dırâr b. Amr". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 9:274. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Öz, Mustafa. "Hubbiyye". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 18: 266. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Öz, Mustafa. "Murdâr". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 31: 205-206. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Özalp, Hasan. "Boşlukların Tanrısı Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme". *Felsefe Dünyası* 58 (2013/2): 108-124.

- Özarslan, Selim. "Allah'ın Görülebilmesi / Rü'yetullah Sorunu ve Dirilişle İlişkisi". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 11/1 (2001): 275-293.
- Özgen, Mustafa. "İmam-ı Rabbani'ye Göre Rü'yetullah Meselesi". *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 33 (2012): 35-60.
- Pakiş, Ömer. "Rü'yetullah ile İlişkilendirilen Âyetlerin Mu'tezilî Okuma Biçimi (Kâdî Abdülcebbar ve Zemahşerî Örneği)". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21 (2001): 55-79.
- Pezdevî, Ebü'l-Yüsr Muhammed b. Muhammed b. Hüseyin el-. *Usûlü'd-dîn*. Thk. Hans Peter Linss. Kahire: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, 1424/2003.
- Pines, Shlomo. *İslam Atomculuğu*. Trc. Osman Demir. İstanbul: Klasik Yayınları, 2017.
- Pines, Shlomo. "What was Original in Arabic Science?". *Collected Works of Shlomo Pines: Studies in Arabic Versions of Greek Texts and in Medieval Science*. 329-353. Jerusalem: Brill, 1986.
- Pingree, David. "Hellenophilia versus the History of Science". *Isis* 83/4 (Aralık 1992): 554-563. <https://doi.org/10.1086/356288>.
- Pürcevâdî, Nasrullah. *Gökyüzünde Ayın Görülmesi*. Trc. Ahmet Çelik. İstanbul: İnsan Yayınları, 1999.
- Rashed, Roshdi. "Geometrical Optics". *Encyclopedia of the History of Arabic Science*. Ed. Roshdi Rashed. 2: 299-323. London - New York: Routledge, 1996.
- Râşid, Rüşdî. "İlm-i Menazır". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 20: 129-131. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Ragep, Jamil. "Islamic Culture and Natural Sciences". *The Cambridge History of Science: Volume 2, Medieval Science*. Ed. David C. Lindberg - Michael H. Shank. 27-61. Cambridge - New York: Cambridge University Press, 2003.
- Rihll, T. E. *Greek science*. Oxford - New York: Oxford University Press, 1999.
- Sabra, A. I. "Ibn al-Haytham's Revolutionary Project in Optics: The Achievement and the Obstacle". *The Enterprise of Science in Islam: New Perspectives*. Ed. Jan P. Hogendijk - Abdelhamid I. Sabra. 85-118. Cambridge: The MIT Press, 2003.

- Sabra, A. I. "Ortaçağ İslâm Kelâmında Bilim ve Felsefe: On Dördüncü Yüzyılın Tanıklığı". Trc. Mehmet Bulğen - Bilal Taşkın. *Kelam Araştırmaları Dergisi* 14/2 (2016): 610-653.
<https://doi.org/10.18317/kader.76711>.
- Sabra, A. I.. "Psychology versus Mathematics: Ptolemy and Alhazen on the Moon Illusion". *Mathematics and Its Application to Science and Natural Philosophy in the Middle Ages: Essays in Honor of Marshall Clagett*. Ed. Edward Grant - John E. Murdoch. 217-247. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.
- Saffâr, Ebû İshâk Rûknüddîn İbrâhîm b. İsmâîl es-. *Telhîsu'l-edille li kavâidi't-tevhîd*. Thk. Angelika Brodersen. 2 Cilt. 1. Baskı. Beyrut: el-Ma'hedü'l-İlmânî li'l-Ebhâsi'ş-Şarkıyye, 1432/2011.
- Schnapf, Julie L. - Baylor, Denis A. "How Photoreceptor Cells Respond to Light". *Scientific American* 256/4 (1987): 40-47.
- Simmons, Ernest. "God of the Gaps". *Encyclopedia of science and religion*. Ed. J. Wentzel - Van Huyssteen. 382-384. New York: Macmillan Reference - Thomson Gale, 2003.
- Smith, A. Mark. "Greek Optics". *The Cambridge History of Science: Volume 1, Ancient Science*. Ed. Alexander Jones - Liba Taub. 1: 413-427. Cambridge: Cambridge University Press, 2018.
- Subhan, Abdus. "Mu'tazilite View on Beatific Vision". *Islamic Culture* 15/4 (1941): 422-428.
- Şehristânî, Ebü'l-Feth Tâcüddîn Muhammed eş-. *el-Milel ve'n-nihal*. Thk. Emîr Ali Mehnâ ve Ali Hasan Fâ'ûr. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1414/1993.
- Şehristânî, Ebü'l-Feth Tâcüddîn Muhammed eş-. *Nihâyetü'l-ikdâm fi 'ilmi'l-Kelâm*. Thk. Alfred Guillaume. London: y.y., 1934.
- Şerîf el-Murtazâ, Ali b. el-Hüseyn eş-. *Emâli'l-Murtazâ gurerü'l-fevâid ve dürerü'l-kalâid*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrahim. 2 Cilt. Kahire: Dâru lhyâi'l-Kütübi'l-'Arabiyye, 1954.
- Taberî, Ebü Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vil-i âyi'l-Kur'ân*. Thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki. 25 Cilt. Kahire: Dâru Hicr, 1422/2001.
- Taberî, Ebü Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-. *Târihu'r-rusul ve'l-mülük*. Thk. Muhammed Ebu'l-Fazl İbrahim. 11 Cilt. 2. Baskı. Mısır: Dâru'l-Me'ârif, ts..

- Tâî, Muhammed Bâsil et-. “Kelâm Kozmolojisinin (Dakûku'l-Kelâm) Bilimsel Değeri”. Trc. Mehmet Bulğen. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 39 (2010): 149-162.
- Temiz, Rabia Zahide. “Suyûtî'nin İsbâlu'l Kisâ ale'n-Nisâ Adlı Eseri ve Mümin Kadınların Ahirette Allah'ı Görmeleri (Ru'yetullah) Meselesi”. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 34 (2016): 173-220.
- Thompson, Alexander C. v.dğr.. “Optical Stimulation of Neurons”. *Current Molecular Imaging* 3/2 (04 Şubat 2015): 162-177. <https://doi.org/10.2174/2211555203666141117220611>.
- Tinsley, Jonathan N. v.dğr.. “Direct Detection of a Single Photon by Humans”. *Nature Communications* 7/1 (19 Temmuz 2016): 12172. <https://doi.org/10.1038/ncomms12172>.
- Topaloğlu, Bekir. “eş-Şâmil”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 38: 331-333. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Tuft, A. K.. “The Ru'ya Controversy and the Interpretation of Qur'an Verse VII (al-A'raf): 143”. *Hamdard Islamicus* 6/3 (1983): 3-41.
- Türker, Ömer. “Kelâm Geleneğinde Adudüddin el-Îcî: Kelâmın Bilimsel Kimliği Sorunu”. *İslâm İlim ve Düşünce Geleneğinde Adudüddin el-Îcî*. Ed. Eşref Altaş. 299-337. Ankara: TDV Yayınları, 2017.
- Uzunpostalcı, Mustafa. “Ebû Hanîfe”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 10: 131-138. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Ünverdi, Veysi. “Kâdî Abdulcebbar'ın Rü'yetullah'ın Reddine İlişkin Dayanakları”. *Bilimname* XXVIII (2015): 201-245.
- Vajda, Georges. “Bazı Şii-İsnâ-âşeriyye Yazarlarına Göre Allah'ın Görülmesi (Rü'yetullah) Meselesi”. Trc. Sabri Hizmetli. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XXV (1981): 369-393.
- Wade, Nicholas J. *A Natural History of Vision*. Cambridge: MIT Press, 2000.
- Wiseman, H. M. “Quantum Trajectories and Quantum Measurement Theory”. *Quantum and Semiclassical Optics: Journal of the European Optical Society Part B* 8/1 (Şubat 1996): 205-222. <https://doi.org/10.1088/1355-5111/8/1/015>.

- Yavuz, Yusuf Şevki. “Halku'l-Kur'ân”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 15: 371-375. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “İbn Batta: Kelâm”, *TDV İslam Ansiklopedisi*. 19:359-360. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Müşebbihe”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 32: 156-158. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Yeşilyurt, Temel. “Rü'yetullah”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 35: 311-314. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Yeşilyurt, Temel. *Rü'yetullah Akıl Âyinesinde Cemâlullah'ı Seyrelemek*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2019.
- Yeşilyurt, Temel. *Tanrı'nın Aşkınlığı Bağlamında Ru'yetullah Sorunu*. Malatya: Kubbe6 Yayıncılık, 2001.
- Yurdagür, Metin. “İbn Hallâd el-Basrî”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 20: 17. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Yücesoy, Hayrettin. “Mihne”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 30: 26-28. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Zhmud, Leonid. *The Origin of the History of Science in Classical Antiquity*. Berlin - New York: Walter de Gruyter, 2008.
- Zühdi Cârullah. *el-Mu'tezile*. Beyrut: el-Ehliyye li'n-Neşri ve't-Tevzi', 1974.

Fecr Yayınları: 683

SA'DEDDİN HAMMÛYÎ
-Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri-

Şaban ARGUN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Emrah BAŞ

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mayıs 2023

ISBN: 978-625-6436-29-9

CR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abbâsî, Mîhrzâd, *Tashîb-i Nûsha-yı Hattî-yi Mahbûbü'l-Muhibbin ve Matlûbü'l-Vâsîlîn*, (Doktora Tezi), Tahran Üniversitesi, Edebiyat ve Beşerî Bilimler Fakültesi, Arap Dili ve Belagatı Bölümü, Tahran 1391.
- Abdilhakim, Burkhanadin, "Otrar Faciası ve Onun Orta Sirderya Havzasına Etkisi", *Ahtamara I. Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar Kongresi Tam Metin Kitabı*, Van 2018.
- Aclûnî, İsmail b. Muhammed, *Keşfü'l-Hafâ ve Menzîlü'l-İlbâs'an ma Eşbere Mine'l-Ehâdisi 'Alâ Elsineti'n-Nâs*, (thk.: Yûsuf b. Muhammed el-Hâc), Mektebetü'l-İlmi'l-Hadis, Dımaşk 1421, II, 87.
- Akrî, Ebü'l-Fellâh b. İmâd, *Şezerâtü'z-Zehab fî Abbâri Men Zehab*, (thk.: Mahmûd Arnâvût), Dâru İbn Kesîr, Dımaşk 1986, VII, 434.
- Aksu, Hüsamettin, "Hurûflîk", *DİA*, TDV, İstanbul 1998, XVIII, 411.
- Ali b. Ebû Tâlib, *Nebcü'l-Belağa (Hz. Ali'nin Konuşmaları, Mektup ve Hikmetli Sözleri)*, (çev.: Adnan Demircan), Beyan Yay., İstanbul 2006.
- Altıntaş, Ramazan, "Delil ve Delillendirme Yöntemleri", *Kelam -El -Kitabı-*, (ed: Şaban Ali Düzgün), Ankara 2012.
- Amülî, Haydar, *Câmi'u'l-Esrâr ve Menba'u'l-Envâr*, (thk.: Henry Corbin-O. Yahya), Tahran 1969.
- Arğun, Şaban, *Mütekaddimin Dönemi Eş'ari Kelâm Âlimlerinin Tasavvufa Bakışı (İbn Fûrek Örneği)*, (Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır 2016.
- Arslan, Ahmet, *Şâh Ni'metullâh-ı Velî ve Ni'metullâhiyye Tarikatı*, (Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012.
- Arşî, *Divân*, British Muesum, no: 6294.
- Aştîyânî, Abbas İkbâl, *Târih-i Moğol*, Müessese-i İntişârat-ı Nigâh, Tahran 1389.
- Aydın, İbrahim Hakkı, "Kenz-i Mahfi", *DİA*, TDV, Ankara 2002, XXV, 258-259.
- Aynî, Muhammed Ali, *Tasavvuf Tarîhi*, (nşr.: Hüseyin Rahmi Yananlı), Büyüyen Ay Yay., İstanbul 2017.
- Azamat, Nihat, "Melâmet", *DİA*, TDV, Ankara 2004, XXIX, 24-25.
- Bâharzî, Ebü'l-Mefâhir Yahyâ, *Evrâdü'l-Abbâb ve Fusûsü'l-Âdâb*, (thk.: İbric Afşar), Tahran 1345, II, 28-29.
- Ballı, Hasan Hüseyin, "Hurûflîk Nedir?", *e-Makâlât Mezhep Araştırmaları*, 2(4).
- Baltacı, Halil-Aslan, Ömer, "Erzincan'da Nakşî-Hâlidî Gelenek", *Batman Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi* (s 81-95), 1(2).

- Bardakçı, Mehmet Necmettin-Sarıkaya, Mehmet Saffet-Gürkan, Nejdet, "XIV. Yüzyıl Rifâi Şeyhi İbnü's-Serrâc'ın Velâyet ve Keramet Anlayışı", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Isparta 2013, 2(31).
- Baş, Emrah, "Cüneyd-i Bağdâdî", (ed.: İlhan Yıldız vd.), *İslam Düşüncesini Etkileyen Şahıslar*, Fecr Yay., Ankara 2022.
- , *Himmetiyye: XVII-XX. Yüzyıllar Arasında İstanbul'da Bayramiyye'nin En Önemli Temsilcisi*, Fecr Yay., Ankara 2021.
- Bayram, Mikail, "Hâce Nasîrüddin Muhammed Et-Tüs'nin İntihalciliği", *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(20), Konya 2005.
- Bekir Topaloğlu, "Nur", *DİA*, TDV, İstanbul 2007, XXXIII, 243-244.
- Beyhakî, Ahmed b. Hasen Ebû Bekr, *Şu'abü'l-İmân*, (thk.: Abdulhamid Hamid) Mektebetü'r-ruşd, Riyâd 2003, XIII, 173.
- , *el-Câmi'u'l-Musannef fî Beyâni Şu'abi'l-İmân*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 2008, IV, 267.
- Bolay, Süleyman Hayri, "Akıl", *DİA*, TDV, İstanbul 1989, II, 238-242.
- Bozkurt, Birgül, "Harf Gizemi ve Sembolizmi Bağlamında İhvân-ı Safâ'da Hurûfliliğin İmkânı", *Turkish Studies*, Ankara 2018, 13(2).
- Brockelmann, Carl, *Geschichte Der Arabischen Litteratur*, Leiden 1943, I, 104.
- Buhârî, Muhammed b. İsmail, *Sabihu'l-Buhâri*, Dâru İbn Kesîr, Beyrût 2018.
- Bulut, Halil İbrahim, "Müceze", *DİA*, TDV, İstanbul 2005, XXX, 350-352.
- Bünî, Ahmet b. Ali, *Şemsü'l-Meârifî'l-Kübrâ*, (çev.: Selahattin Alpay), Sedef Yay., İstanbul 1979, I, 85-93.
- Câmî, Molla Abdurrahmân, *Nefehâtü'l-Üns min Hadarâti'l-Kuds*, (çev.: Abdulkadir Çiçek), Huzur Yay., İstanbul 2016.
- Cebecioglu, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Otto Yay., Ankara 2014.
- Ceceli Dursun, Gülseren, *Harizmşahlar Devletinde İlmi Hayat*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Doktora Tezi), 2015, İstanbul.
- Ceyhan, Semih, "Semâ", *DİA*, TDV, İstanbul 2006, XXXVI, 455-457.
- , "Tecellî", *DİA*, TDV, İstanbul 2011, XL, 241.
- , "Tecdîd", *DİA*, TDV, İstanbul 2011, XL, 248.
- , "Üns", *DİA*, TDV, İstanbul 2012, XLII, 348-349.
- , "Vecd", *DİA*, TDV, İstanbul 2012, XLII, 583.
- , "Zühd", *DİA*, TDV, İstanbul 2013, XLIV, 533-535.
- Ceylan, Ömür, *Tasavvufi Şiir Şerhleri*, Kitabevi Yay., İstanbul, 2000.
- Cürcânî, Seyyid Şerif, *Kitâbü't-Ta'rifât*, Mektebetü'l-Lübnân, Beyrût 1985.

- Çağrı, Mustafa-Uludağ, Süleyman, “İstikâmet”, *DİA*, TDV, İstanbul 2001, XXIII, 348-349.
- Çağrı, Mustafa, “Sabır”, *DİA*, TDV, İstanbul 2008, XXXV, 337.
- , “Şevk”, *DİA*, TDV, İstanbul 2010, XXXIX, 20-22.
- , “Tevekkül”, *DİA*, TDV, İstanbul 2012. XLI, 1-2.
- Çakmaklıoğlu, Mustafa, “İbnü'l-Arabî'nin Mârifet Teorisi Açısından Aklın Değeri”, *MANAS Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2016, 5(3).
- , “İbnü'l-Arabî'nin Nübüvvet-Velâyet Hakkındaki Görüşleri ve İbn Teymiyye'nin Bu Husustaki Eleştirileri”, *Tasavvuf-İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi (İbnü'l-Arabî Özel Sayısı-1)*, 2008, 1(21).
- Çatak, Âdem, *Şehâbeddîn Sübreverdi'nin Hayatı Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı*, (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.
- Çavuş, Cennet Ceren, *İmam Gazzâlî'nin İhyâ'sında Akıl ve Kalp*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2014.
- Çelebi, İlyas, “Hicâb”, *DİA*, TDV, İstanbul 1998, XVII, 429.
- Çelebi, Kâtib, *Keşfü'z-Zünûn an Esâmî'l-Kütub ve'l-Fünûn*, Mektebetü'l-Mesnâ, Bağdat 1941.
- , *Takvîmü't-Tevârih*, Süleymaniye Kütüphanesi, Çelebi Abdullah Efendi, no: 257.
- Çelik, Beşir, “Kur'an'da Zikri Geçen Renkler ve Renklerle Verilen Mesajlar”, *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2019, 4(1).
- Çelik, İsa, “Muhammed İkbal'de Akıl ve Aşk”, *İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi*, 2008, 4(22).
- , “Tasavvuf Düşüncesinde Nefis Kavramı”, *II. Uluslararası Şeyh Şabân-ı Veli Sempozyumu –Kastamonu'nun Mânevî Mimarları-*, Mayıs 2014.
- , “Tasavvufî Bir Terim Olarak Fakr”, *EKEV Akademi Dergisi*, 3(2).
- , *İnsan-ı Kâmil*, Kaknüs Yay., İstanbul 2010.
- Çift, Salih, “İbnü'l-Arabî'nin Öncülerinden Biri: Hakîm Tirmîzî ve Velâyet Görüşü”, *İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi (İbnü'l-Arabî Özel Sayısı-1)*, 2008, 9(21).
- Dâmegânî, Ahmed Mehdevî, “Keşfü'l-Hakâik”, *Ferbeng-i İrani-Zemin*, Tahran 1344, XIII, 305.
- Dânişpejûh, Muhammed Takî, “Keşfü'l-Hakâik”, *Ferbeng-i İrani-Zemin*, Tahran 1344, XIII, 298-310.
- Demir, Abdulalim, *İmâmîyye Şiâsi'nda Sahabe Tasavvuru*, TDV Yay., Ankara 2022.

- Demirci, Mehmet, "Hakikat-ı Muhammediye", *DİA*, TDV, İstanbul 1997, XV, 179-180.
- , "Hâl", *DİA*, TDV, İstanbul 1997, XV, 216-218.
- Demirli, Ekrem, "İbnü'l-Arabî'nin Düşüncesinde Hz. Peygamber ve Hakikat-i Muhammediye", *Uluslararası "Kültür Coğrafyamızda Hz. Muhammed" Sempozyumu II*, Adapazarı 2009.
- Devletşâh, Muhammed Ali, *Tezkire-i Devletşâh*, (çev.: Necati Lugal), Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1963.
- Duman, M. Zeki-Altundağ, Mustafa, "Hurûf-i Mukatta", *DİA*, TDV, İstanbul 1998, XVIII, 401.
- Durmuş, İsmail, "Harf", *DİA*, TDV, İstanbul 1997, XVI, 158-163.
- Düzen, İbrahim, "Aziz Neseî", *DİA*, TDV, İstanbul 1191, IV, 344-346.
- Ebû Dâvûd, *Sünenü Ebi Dâvûd*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 1424.
- Elias, Jamal, "The Sufi Lords of Bahrabad: Sa'd al-Din and Sadr al-Din Hamuwayi" *Iranian Studies*, 1994, XXVII, 54-75.
- , "A Kubrawi Treatise on Mystical Visions: The Risala-yi Nuriyya of Ala Ad-Dawla as-Simnani", *The Muslim World*, 1993, 83(1).
- Ergun, Sadettin Nüzhet, *İlm-i Tasavvuf*, (haz.: Osman Nuri Karadayı-Abdulhamit Altuntaş), Hikemiyat Yay., İstanbul 2020.
- Ertürk, Ramazan, *Süfi Tecrübenin Epistemolojisi Çağdaş Bir Yaklaşım*, Fecr Yay., Ankara 2004.
- Fadlallâh, Reşidüddin, *Târih-i Mubarak-i Gazânî des Rashid al-Din Fadl Allah Abi-l-hair: Geschichte der Ilhane Abaga bis Gaihatu*, (nşr.: Karl Jahn, Gravenhage), 1957.
- Fesih Hâfi, *Mücmel-i Fesihî*, İntişârât-ı Esâtir, Tahran 1376, III, 810.
- Fırat, Sezai, *Azizüddin Neseî'nin Yirmi İki Risalesinin Işığında Tasavvufî Bilgi*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2004.
- Gazzâlî, Ebu Hamîd, *İhyâü Ulûmi'd-Dîn*, Mektebetü'l-Vataniyye, Kahire 1939, I, 26, II, 27.
- Geyikoglu, Hasan, "Suriye'deki Harezmliler'in Haçlılarla Mücadelede ve Kudüs'ün Geri Alınmasındaki Rollerini", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (AÜTAED)*, Erzurum 1994, 1(1).
- Gökbulut, Süleyman, "Kübrevilğin Orta Asya ve Anadolu'daki Macerası Üzerine Bir İnceleme", (ed: İsmail Hakkı Göksoy-Necdet Durak), *Uluslararası Türk Dünyasının İslamiyet'e Katkıları Sempozyumu*, Fakülte Kitabevi Baskı Merkezi, Isparta 2007.

- , "Sünnî Bir Tarikatın Şiileşen Kolları: Kübreviye-Şiilik İlişkisi", *Mârîfe Dergisi*, 2008, 8(3).
- , *Necmeddîn-i Kübrâ ve Kübrevilik*, (Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2009.
- , *Necmeddîn-i Kübrâ*, İnsan Yay., İzmir 2010.
- Gökçe, Ferhat, *İslâm İrfân Geleneğinde Hadis Yorumu*, TDV Yay., Ankara 2021.
- Gölpınarlı, Abdulkâki, *100 Soruda Tasavvuf*, Gerçek Yay. İstanbul 1969.
- Gülaçar, İzzet, *İbn Sînâ'nın Tabiat Felsefesinde Hareket*, Elis Yay., Ankara 2022.
- Gündüz, İrfan, "Ceberût", *DİA*, TDV, İstanbul 1993, VII, 193-194.
- Gündüzöz, Güldane, "Sembolizm ve Mitoloji Bağlamında Tasavvuf Kültüründe Hırka, Âlem ve Seccade" *IV. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı*, İstanbul 2015.
- Gürbüz, Osman, "Abbâsî Halifesi Nasır Lidinillah'ın Harizmşahlar İle İktidar Mücadelesi", *İSTEM: İslâm Sanat, Tarih, Edebiyat ve Müzikî Dergisi*, 2011, 9(18).
- Hakikat, Abdurrefî, *Humbâne-i Vahdet*, İntişârât-ı Kâveyân, Tahran 1362.
- Hakîm, Su'âd, *İbnü'l Arabî Sözlüğü*, (çev.: Ekrem Demirli), Kabalcı Yay., İstanbul 2005.
- Haksever, Ahmet Cahid, "Tasavvufta İlm-i Hurûf ve 14. Asırda Hurûfîlik", (ed: Murat Demirkol), *Uluslararası 14. ve 15. Yüzyıl İslâm Düşüncesinde Felsefe, Kelam ve Tasavvuf Sempozyumu Bildirileri -II-*, Ankara 2020, II, 9-24.
- Hamevî, Şehâbeddîn Ebû Abdullâh Yâkût, *Târihu'l-Büldân*, Dârü's-Sadr, Beyrût 1977, I, 350.
- Hâmeyâr, Ahmed, "Mekâtib-i Sa'deddîn Hammûyi", *Ceşnâme-i Üstad Seyyid Ahmed Hüseyinî*, (nşr.: Hâne Kitâb), Tahran 1392.
- Hammûyi, Gıyâseddîn b. Yusuf b. İbrahim b. Sa'deddîn, *Murâdü'l-Müridin*, (thk.: Ali Asgar Mîrbâkırîferd), Mutala'ât-ı İslâmî, Tahran 2011.
- Hammûyi, Sa'deddîn, *Letâifü't-Tevhîd fî Garâibi't-Tefrîd*, (thk.: Behrûz İmanî), Gencine-i Baharistan, Tahran, 1379/1959.
- , *Âdâb-ı Hırka Pûşiden*, Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, no: 49, vr. 132a-134a.
- , *Babru'l-Meânî*, Süleymaniye Kütüphanesi, Fazıl Ahmed Paşa, no: 706, vr. 78b.
- , *Dâiretü Ricâlî'l-Gayb*, Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, no: 491, vr. 23a.
- , *Divân*, Hâlidîyye Kütüphanesi, no: 525, vr. 88a-126b.
- , *el-Esâmî*, Süleymaniye Kütüphanesi, Sütluçe Dergâhı, no: 40, vr. 1a-6b.
- , *el-Misbâh fî't-Tasavvuf*, (thk.: Necip Mâyil-i Herevî), İntişârât-ı Mevlâ, Tahran, 1403.

- , *el-Vesâilü's-Seb'*, Süleymaniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa, no: 2735, vr. 223b-225b.
- , *el-Vesâyâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Laleli, no: 3741, vr. 187b-191b.
- , *el-Vesile fi Keşfi'l-Vasile*, Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, no: 491, vr. 121a-124b.
- , *Hırzû Sad'eddin Hammûyi*, Beyazıt Kütüphanesi, no: 1800, vr. 14b-27b.
- , *Hizbü'l-Mabbûb*, Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, no: 491, vr. 23b-24a.
- , *Kalbü'l-Münkalib*, (thk.: Necip Mâyil-i Herevî), *Neşriye-i Maârif*, Tahran 1367/1943, 1(2).
- , *Keşfü'l-Gıtâ' ve Ref'ul-Hicâb*, Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya, no: 2058, vr. 209b-2015b.
- , *Kitâbü Şerhi Bismillâh*, Süleymaniye Kütüphanesi, Çorlulu Ali Paşa, no: 445, vr. 2a-8a.
- , *Kitâbü'l-Âzâl*, Beyazıt Kütüphanesi, Veliyüddin Efendi, no: 1686, vr. 69b-73b.
- , *Kitâbü'l-Mabbûb*, Kitâbhâne-i Meclis-i Şûrâ-yı İslamî, vr. 121; Nûrî-Şems, "Ârâ-ı Sa'deddin Hammûyi Der İrfân-ı Nazarî", 163.
- , *Kitâbü't-Tebeccî*, Süleymaniye Kütüphanesi, Carullah Efendi, no: 2077, vr. 97a-101b.
- , *Mabbûbü'l-Muhibbin ve Matlûbü'l-Vâsılın*, Kitâbhâne-i Meclis-i Şûrâ-yı Millî, no: 3253, vr. 169b-171a.
- , *Mabbûbü'l-Muhibbin ve Matlûbü'l-Vâsılın*, Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih, no: 2785, vr. 121b.
- , *Makâlât fi't-Tasavvuf*, Süleymaniye Kütüphanesi, Fazıl Ahmed Paşa, no: 706, vr.126b
- , *Makâmâtü's-Süfiyye*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, no: 1663, vr. 229a-231a.
- , *Mehâricü'l-Hurûf*, Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, no: 491, vr. 24b-25a.
- , *Merâtibü'n-Nukad*, Süleymaniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa, no: 1364, vr. 77a-b.
- , *Min Fevâidi Şeyh Sa'deddin Hammûyi*, Meclis-i Şûrâ-yı Milli Kütüphanesi, no: 1381, vr. 25a-29b.
- , *Risâle Der Havâss-ı Süre-i Yâsin*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, no: 3790, vr. 42a-b.
- , *Risale Der Tasavvuf*, Süleymaniye Kütüphanesi, Serez, no: 3931, vr. 33a-43a.
- , *Risâle fi İlmi'l-Hurûf*, Süleymaniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa, no: 1342, vr. 234-237.

- , *Risâle fî 'Ulûmî'l-Hakâik ve Hikemî'd-Dekâik*, (thk.: Mustafa Sabri el-Kürdi), Matba'atü Kurdistânî'l-İlmiyye, Kâhire 1909, 476-497.
- , *Risâle fî Beyâni 'İnbisâti Vücûdî'l-Mutlak 'alê'l-Mezâbir*, Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, no: 491, vr. 2a-4a.
- , *Risâle fî Tabkiki's-Salavât*, Süleymaniye Kütüphanesi, Serez, no: 3931, vr. 2a-32a.
- , *Risâle fî Zikri Cebrâil*, Süleymaniye Kütüphanesi, Raşid Efendi, no: 295, vr. 354a-357b.
- , *Risâle fî Zubûri Hâtemî'l-Evliyâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya, no: 2058, vr. 206b-208a.
- , *Risâle fî's-Semâ'*, Süleymaniye Kütüphanesi, Laleli, no: 3741, vr. 185a-186b.
- , *Secencelül-Ervâh ve Nukûşül-Elvâh*, Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih, no: 2645, vr. 94a-105b.
- , *Sekinetü's-Sâlihîn*, (thk.: Sâre Keşfi), Mecme'u Zehâiri'l-İslâmî, Kum, 2015.
- , *Sekinetü's-Sâlihîn*, Kitabhâne-i Meclîs-i Şûrâ-i Miilî, no: 10494, vr. 1a-40b.
- , *Şerbu Hadîs-i Küntü Kenzen Mahfiyyen*, Süleymaniye Kütüphanesi, Carullah Efendi, no: 2077, vr. 102a-103a.
- , *Ta'rifü't-Tasavvuf*, Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, no: 491, vr. 131b.
- , *Te'vil-i Ehâdis-i 'Aşere*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, no: 1760, vr. 2a-9a.
- , *Ed'iyetü Şeyh Sa'deddin Hammûyi*, Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya no: 4819, vr.173b.
- Hammûyi, Sadreddin İbrahim, *Fevâidü'l-Mestîn fî Fedâilî'l-Murtadâ ve'l-Bütül ve's-Sebtîn*, (thk.: Muhammed Bakır Muhammedî), Beyrût 1397.
- Hândmîr, Gıyâseddîn, *Habibü's-Siyer fî Abbâri Efrâdî'l-Beşer*, Tahran 1380, II, 79.
- Hânserî, Muhammed Bâkır, *Ravzâtül-Cennât fî Ahvâli'l-Ulemâ ve's-Sâdât*, Tahran 1367, I, 298
- Hârezmî, Hüseyin Kemâleddîn, *Cevâbirül-Esrâr ve Zevâhirü'l-Envâr*, (thk.: Muhammed Nûri Şeriat), İntişârât-ı Esâtîr, Tahran 1384, I, 90-94.
- Harîrîzâde, Muhammed Kemâleddîn, *Tıbyânü'l-Vesâilî'l-Hakâik fî Beyâni Selâsilî't-Tarâik*, Süleymaniye Kütüphanesi, İbrahim Efendi, no: 432.
- Hemetî, Emir Hüseyin, "Berreresi-yi Seyr-i Arâ' ve Akâid-i Ehl-i Tasavvuf Der Bâre-i -Bidâyetü'l-Enbiyâ, Nihâyetü'l-Evliyâ-", *Fasılname-i Edebiyyât-ı İrfâni*, 9(31).

- Hireysât, Muhammed Abdülkadir, "Beni Hameviyye", *DİA*, TDV, İstanbul 1992, V, 449-450.
- Himmet Efendi, Bolulu, *Himmetiyye'nin Âdâb ve Erkânı: Âdâb-ı Hurde-i Tarikat ve Manzûm Tarikatnâme*, (çev.: Emrah Baş), Fecr Yay., Ankara 2021.
- Hökelekli, Hayati, "Kıskançlık", *DİA*, TDV, Ankara 2002, XXV, 496-497.
- Hücvîrî, Ebû'l-Hasen Ali b. Osmân b. Ebi Ali el-Cüllâbi, *Keşfü'l-Mahcûb (Hakikat Bilgisi)*, (çev.: Süleyman Uludağ), Dergâh Yay., İstanbul 2000.
- Izutsu, Toshiko, "The Theophanic Ego in Sufism: An Analysis of the Sufi Psychology of Najm al-Din Kubra" *Sophia Perennis, The Bulletin of the Islamic Iranian Academy of Philosophy*, 1978, 4(1).
- İbn Fûrek, Ebû Bekir, *el-İbâne 'an Turuki'l-Kâsîdin ve'l-Keşf 'an Menâbici's-Sâlikin ve't-Teveffür ilâ İbâdeti Rabbi'l-Âlemin*, (thk.: Ahmet Yıldırım-Abdulgaffar Aslan), Kültür Bakanlığı Yay., İstanbul 2014.
- İbn Haldûn, Abdurrahmân Muhammed, *Mukaddimetü İbn Haldûn*, (thk.: Abdullah Muhammed ed-Dervîş), Dâru'l-Belhi, Dimaşk 2004, II, 284.
- İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, (thk.: Abdullah Ali el-Kebîr), Dâru'l-Me'ârif, Kâhire 1119.
- İbnü'l-Arabî, Muhyiddin, "Ukletü'l-Müstevfiz", *Kleinere Schriften des Ibn al-Arabi*, (nşr.: H. Nyberg), Leiden 1919.
- , *el-Fütühâtü'l-Mekkiyye*, (çev.: Ekrem Demirli), Litera Yay., İstanbul 2006, II, 473.
- , *Fusûsu'l-Hikem*, (çev.: Tahir Meriç), Kırkanbar Yayınları, İstanbul 2014.
- , *Harflerin Sırları*, (çev.: Ekrem Demirli), Litera Yay., İstanbul, 2018.
- , *et-Tedbirâtü'l-İlâhiyye fi Islâbi'l-Memleketi'l-İnsâniyye*, Kleinere Schriften Des Ibn Al-'Arabî, (nşr.: H. Nyberg), E. J. Brill, Leiden 1919.
- İbnü'l-Cevzi, Sibt, *Mir'atü'z-Zamân fi Tevârihi'l-'A'yân*, Risâletü'l-'Âlemiyye, (thk.: İbrahim ez-Zeybek), Dimaşk 2013, XXIII, 423.
- İbnü'l-Esir, İzzeddin Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Abdulvahid, *el-Kâmil fi't-Târib*, (çev.: M. Beşir Eryarsoy), Bahar Yayınları, İstanbul 1991, XII, 165.
- , İzzettin Ebû'l-Hasen, *el-Lübâb fi Tebzîbi'l-Ensâb*, Mektebetü'l-Kuds, Kâhire 1357, I, 321.
- İdiz, Ferzende, "Tasavvufta Hakikat-ı Muhammediyye Meselesi ve Mesnevî'den Örnekler", *EKEV Akademi Dergisi*, 2014, 28(59).
- İhvân-ı Safâ, *Resâil*, Beyrut 1957, III, 249-253.
- İlhan, Avni, "Gaybet", *DİA*, TDV, İstanbul 1996, XIII, 410.
- İsnevî, Ebû Muhammed Cemâleddin Abdürrahim, *Tabakâtü's-Şâfiyye*, (thk.: Kemâl Yûsuf el-Hût), Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût 2002, I, 217.

- Kabakçılı, Osman, “Kur’an Açısından Sekr ve Sahv Halleri”, *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2015, 2(2).
- Kara, Mustafa “Fenâ”, *DİA*, TDV, İstanbul 1995, XII, 333.
- , “*Havf*”, *DİA*, TDV, İstanbul 1997, XVI, 528.
- Karadayı, Osman Nuri, *İbnü'l-Arabî'de İbareden İşarete İşâri ve Gât Yorum -Kitâbü'l-Gâyât: Tablil, Tahkik ve Tercüme-*, İnsan Yay., İstanbul 2022.
- , “İbnü'l-Arabî'de Güneş-Ay-Yıldız Sembolizmi”, *EKEV Akademi Dergisi*, 2021, 25(86).
- Kartal, Abdullah, “Sekr”, *DİA*, TDV, İstanbul 2006, XXXVI, 334-335.
- Kaya, Mahmut, “Vücûd”, *DİA*, TDV, İstanbul 2013, XLIII, 139-140.
- Kayserî, Dâvûd, *Şerhu't-Tâiyyeti İbni'l-Fârîzi'l-Kübrâ*, (thk.: Ahmed Ferîd el-Mezyedî), Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 2004.
- Kazvîni, Zekerîya b. Muhammed, *Âsârü'l-Bilâd ve Abbâru'l-İbâd*, Dâru's-Sâdir, Beyrût 1311.
- Kılıç, Mahmud Erol, “Muhyiddin İbnü'l-Arabî” *DİA*, TDV, İstanbul 1995, XX, 493-516.
- Kılıç, Mustafa, “Celâleddin Harizmşah'tan Sonra Anadolu ve Suriye'de Harizmîliler”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5(2).
- Konevî, Sadreddin, *Sûretü Hattî Şeyh Sadreddîn Konevî ila Şeyh Sa'deddîn Hammûyi*, Kitabhâne-i Meclis-i Şûrâ-yı İslâmî, no: 1382.
- Koushki, Matthew Melvin, *The Quest for a Universal Science: The Occult Philosophy of Şâ'in al-Dîn Turka Isfabânî (1369-1432) and Intellectual Millenarianism in Early Timurid Iran*, (DT) Yale Üniversitesi, New Haven 2012.
- Köprülü, M. Fuad, “Sa'deddîn Hammûyi”, *Mûcizü Dâireti'l-İslâmiyyeti'l-Kübrâ*, (nşr.: Merkezu'ş-Şârikâtü li'l-İbdâ'i'l-Fikr), 1998, I, 5644.
- Kurnaz, Cemâl, “Güneş”, *DİA*, TDV, İstanbul 1996, XIV, 294.
- Kuşeyrî, Müslim b. Haccâc, *Sabihu'l-Müslim*, Dâru Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 2010.
- Kuşeyrî, Abdulkerîm, *er-Risâletü'l-Kuşeyriyye*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 1971.
- Kutluer, İlhan, “Devir”, *DİA*, TDV, İstanbul 1994, IX, 232-234.
- Kübrâ, Ebû Cennâb Necmeddîn, *İcâzetü Şeyh Necmeddîn-i Kübrâ ilâ Şeyh Sa'deddîn Hammûyi*, Şehid Ali Paşa, no: 2800.
- , *Risâle-i Sefîne*, Süleymaniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa, no: 2760
- , *Tasavvufta On Esas: Usul-i Aşere Şerhleri*, (çev.: Süleyman Gökbulut), İnsan Yayınları, İzmir 2018.
- , *Fevâihu'l-Cemâl ve Fevâtihu'l-Celâl*, (haz: Yusuf Zeydan), Dâru Saâdi's-Sabâh, Kâhire, 1993.
- , *Risâle fi'l-Halve*, Süleymaniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa, no: 2800.

- Lâcurdî, Fâtıma, "Hânedân-ı Hammûye", *Daire-i Buzurg-i İrfâni*, Tahran 1395, XXI, 407.
- Landolt, Hermann, "Aziz b. Muhamad Nasafi", *Encyclopedia Iranica*, Leiden 2002. -----, "Nasafi, 'Aziz b. Muhammad (7AH/13 CE century) [Aziz b. Muhammed Nesefi (VII, XIII. yy.)]", *The Institutue of Ismaili Studies*, 2002.
- Lory, Pierre, "İbnü'l-Arabî'nin Eserlerinde Dil ve Harfler Sembolizmi", (çev.: Mustafa Çakmaklıoğlu), *Bilimnâme Dergisi*, 1(10).
- Meier, Fritz, "Abu Said Abu al Khayr", *Acta Iranica*, Leiden 1976, 1(11).
- Mekki, Ebû Tâlib, *Kütü'l-Kulüb*, Kâhire 1961, I, 85-88.
- Mesbahi, Shahabedin, *The Reception of Ibn Arabis School of Thought by Kubrawi Sufis*, (Doktora Tezi), California Berkeley Üniversitesi, Felsefe Bölümü, California 2009.
- Mirbakırî, Ali Asgar-Necefi, Zuhre, "Sa'deddin Hammûye Der Murâd-ı Müridin", *Mecelle-i Mutala'at-ı İrfâni*, 1(77).
- Mirhând, Hamidüddin Muhammed, *Ravzatü's-Safâ fi Sireti'l-Enbiyâ ve'l-Mülük ve'l-Hulefâ*, (thk.: Cemşid Keyânfer), İntişârât-ı Esâtîr, Tahran 1380, I, 850-851
- Mukîmî, Kahâr, "Sadreddin İbrahim b. Muhammed b. Müeyyed Hammûye", *Daire-i Buzurg-i İrfâni*, Tahran 1395, 21(3).
- Mukîmî, *Vahdetnâme-i İläbi*, Konya Mevlana Müzesi, Abdülbaki Gölpınarlı Kitaplığı, no: 23.
- Muslu, Ramazan, *Mustafa Kemâleddin Bekri ve Tasavvufi Görüşleri*, Erkam Yay., İstanbul, 2005.
- Müstevfi, Hamdullah, *Târih-i Güzide*, (nşr.: Şirket-i Çap ve Neşr-i Beynel Millel), Tahran 1394/1974.
- Namlı, Ali, "Emir Abdülkadir Cezâiri'nin Velâyet Anlayışı", *Tasavvuf-İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi*, 2012, 13(29).
- Nasr, Seyyid Hüseyin, *Essais Sur Le Soufisme (Tasavvufi Makaleler)*, (çev.: Sadık Kılıç), İnsan Yay., İstanbul 2002.
- Nefisî, Said, "Ahval-ı Buzurgân: Sa'deddin Hammûyi", *Mecelle-i Yâdigâri*, 2(10). -----, "Hânedân-ı Sa'deddin Hammûyi", *Konkâvihâ-yı İlmi ve Edebi*, İntişârât-ı Dânişgâh-ı Tahran, Tahran 1329.
- Nesefî, Azizüddin, *İnsânü'l-Kâmil*, (haz.: Mehmet Kanar), Dergâh Yay., İstanbul 1990. -----, *İnsânü'l-Kâmil*, (thk.: Marijan Moule), Tahran 1386. -----, *Keşfü'l-Hakâik*, Kitâbhâne-i Meclis-i Şûrâ-yı Millî, Tahran, no: 23025-10.
- Nurbahş, Muhammed, *Silsiletü'l-Evliyâ*, (ed: Seyyid Hüseyin Nasr), Çeşnâme-i Henry Corbin: Melanges Offerts a Henry Corbin içinde, Tahran 1397.

- Nûrî, Aliye – Şems, Muhammed Cevvâd, “Kitâbşînâsî-yi Âsâr-ı Sa’deddîn Hammûyî”, *Fasıl-nâme-i İlmi Pejubeşi-Pejubeşnâme-i Edyân*, Tahran 1393, 1(16).
- Ocaqlı, Qafar, “İhyâü ‘Ulûmî’d-Dîn Eserinde Zikir ve Uzlet Kavramları”, *Şarkiyat Mecmuası*, 1(20).
- Oflaz, Adulhalim, “Eyyubilerde Sultan Selahaddin Sonrası İktidar Mücadeleleri (589-598/1 193-1202)”, *İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(4).
- Orhan, Kübra Zümrüt, *Alâüddeve Simnânî ve Tasavvufî Görüşleri*, (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2016.
- Öğke, Ahmet, “İbnü’l-Arabî’nin Fusûsu’l-Hikem’inde Ayna Metaforu”, *İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi (İbnü’l-Arabî Özel Sayısı-2)*, 2009, 1(23).
- Önal, Recep, “Kur’an’daki Nebî-Resul Kavramlarına Teolojik Yaklaşım”, *Kelam Araştırmaları Dergisi*, 1(2).
- Öngören, Reşat, “Sa’deddîn-i Hammûye”, *DİA*, TDV, İstanbul 2008, XXXV, 389-391.
- Öz, Mustafa, “Râfıziler”, *DİA*, TDV, İstanbul 2007, XXXIV, 396-397.
- Özel, Ahmet, “Şüsterî”, *DİA*, TDV, İstanbul 2010, XXXIX, 277-279.
- Özgen, Mustafa, “İmam-ı Rabbanî’ye Göre Rü’yetullah Meselesi”, *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2012, 1(33).
- Özköse, Kadir, “Tasavvuf Kültüründe Bâtın ve Bâtınî/Ledünnî Bilgi Kavramlarının Referans Çerçevesi” *Kur’an’ın Bâtını ve İşâri Yorumu*, (ed: Mustafa Öztürk), KURAMER Yay., İstanbul 2018.
- , “Tasavvufta Velâyet-Nübüvvet İlişkisi”, *Hz. Peygamber’in Nübüvvetinin Süresi ve Kapsamı Çalıştayı*, Gaziantep 2015.
- Özler, Mevlüt, “Tevhid”, *DİA*, TDV, İstanbul 2012, XLI, 18-20.
- Öztürk, Esmâ, “Ahmed Yesevî ve Ahmed Avni Konuk’un Düşünce Dünyasında Fenâ-Bekâ Kavramları”, *KİİFAD*, 2(4).
- Pala, İskender, “Sedd-i İskender”, *DİA*, TDV, İstanbul 2009, XXXVI, 276-277.
- Pürcevâdî, Nasrullah, “Name-i Sa’deddîn Hammûye be İzzuddîn Mervezi”, *Mutâlaât-ı İrfânî*, Tahran 2009, 2(2).
- Râzî, Fahreddîn, *el-Mebâhisü’l-Meşrikiyye fî ‘Ulûmî’l-İlâhiyyat ve’t-Tabi’iyyât*, (thk.: Muhammed Mutasım Billah Bağdâdî), Dâru’l-Kitâbî’l-Arabî, Beyrût 1990, I, 131-133.
- Râzî, Necmeddîn, *Mirsâdü’l-İbâd mine’l-Mebde’ ile’l-Me’âd*, (thk: M. Emin Riyâhî), Tahran 1973.
- , *Tekmiletü’t-Te’vilâti’n-Necmiyye*, Hacı Mahmud Efendi, no: 31.
- Rızayî, Hamid-Zencirânî, Muhammed Muhammedî, “Mârîfe ve Berreresi-yi Sekînetü’s-Sâlihîn”, *Fasıl-nâme-i Tahsis-i Subk Şinâsî-yi Nazm ve Nesr-i Farsî*, Bahrâbâd 1392, 1(3).

- Sâhib, Nevşin, "Kemâlüddîn Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Sadruddîn Ebû'l-Hasen Muhammed Hammûye el-Cüveynî", *Dâire-i Buzurg-i İrfâni*, Tahran 1395, 21(3).
- Seccâdi, Seyyid Câfer, *Ferbeng-i Istulâbât-ı İrfâni (Tasavvuf ve İrfan Terimleri Sözlüğü)*, (çev.: Hakkı Uygur), Ensar Yay. İstanbul 2007.
- Sem'ânî, Muhammed b. Mansûr, *el-Ensâb*, Dâru'l-Me'ârifî'l-Osmaniyye, Haydarâbâd 1977, IV, 257-258.
- Serrâc, Ebû Nasr, *el-Lüma'*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 1971.
- Sicistânî, Emir İkbâl, *Çihil Meclis*, (thk.: Necib Mâyil-i Herevî), İntişârat-ı Edîb, Tahran 1344.
- Simnânî, Alâüddevle, *Risâle-i Nûriyye*, (nşr: Jamal Elias), *Maârif Dergisi*, 1375, 30(1).
- Suyûtî, Celâleddîn, *Tedribü'r-Ravi fi Şerhi Takribi'n-Nevevi*, Dâru İbnü'l-Cevzi, Beyrût 1421, II, 167.
- Suyûtî, Ebû Abdullah Muhammed b. Hasen, *el-Câmiu's-Sağîr min Abâdisi'l-Beşîri'n-Nezîr*, Dâru İbn Hazm Beyrût 2011.
- Sühreverdi, Ebû Hafs Ömer, *Avârifü'l-Me'ârif (Gerçek Tasavvuf)*, (çev.: Dilaver Selvi), Semerkant Yay, İstanbul 2004.
- , *Risâletü's-Seyr ve't-Tayr*, Süleymaniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa, 1393/5.
- Sümer, Faruk, *Azerbaycan'ın Türkleşmesi Tarihine Umumi Bir Bakış*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1957.
- Sürücü, İbrahim, "Bir Denge unsuru olarak Kur'an'da Havf ve Recâ", *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (BİÜFD)*, 3(5).
- Şa'rânî, Abdurrezzak, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, Kâhire 2005, II, 171.
- Şafî, Muhammed b. Talha Ebû Salim, *Dürrü'l-Münazzam fi's-Sırrî'l-A'zam*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, no: 2340.
- Şahin, Hanefi, "Câmiu't-Tevârih'e Göre Gâzân Hân'ın Müslümanlığı ve Bunun İlhanlı Toplumuna Yansımaları", *Bilîg: Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2015, 1(73).
- Şahinler, Necmettin, *Siyah ve Yeşil: Kur'an'da Renk Sembolizmi*, İnsan Yay., İstanbul, 1999.
- Şeker, Mehmet Yavuz, "Tasavvuf Geleneğinde Kâmil Zühdün İki Temel Parametresi: Mârifet ve Rıza", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(4).
- Şeşen, Ramazan, "Eyyübiler", *DİA*, TDV, İstanbul 1995, XII, 23.

- Şihyeva, Seadet, “Sadreddin Konevî'nin Bakış Açısından Harf İlmi ve Hurûflük Öğretisi”, *Sadreddin Konevî: “Tasavvuf, Felsefe ve Din”*, (ed: Erdal Baykan-Fatih Kaleci), Konya 2018.
- Şî'âr, Câfer, “Şeyhü's-Şüyüh Tâceddin Ebü'l-Muhammed Abdullah (Abdüsselam) b. Ömer b. Ali b. Muhammed b. Hammûye el-Cüveynî” *Daire-i Buzurg-i İrfâni*, Tahran 1395, 21(3).
- Şîbî, Kâmil Mustafa, *et-Teşeyyü' ve't-Tasavvuf*, (nşr.: Emîr Kebîr), Tahran 1359.
- Şîrâzî, Şah Dâi, “Cevâhirü'l-Kunûz: Şerh-i Dâi Şîrâzî Ber Rubâ'iyât-i Sa'deddin Hammûyi”, (thk.: Necip Mayil-i Herevî), Ma'ârif Dergisi, Tahran 1348, 1(3).
- Şüsteri, Seyyid Kadı Ziyaeddin Nurullah b. Abdillâh b. Nurillâh, *Mecâlisü'l-Mü'minin*, Daru Hîşâm, t, II, 523-528.
- Taberânî, *el-Mu'cemül-Kebîr*, Dâru İhyâi't-Türâsî'l-'Arabî, Beyrût 2009, VI, 35.
- Taneri, Aydın, “Hârîzmşahlar”, *DİA*, TDV, İstanbul 1997, XVI, 228-231.
- Tehânevî, A'lâ b. Ali b. Muhammed, *Keşşâfû Istilâhâtî'l-Fünûn ve'l-Ulûm*, (thk.: Lütfî Abdülbedî' vd.), Kahire 1382/1963, I, 851.
- Tirmîzî, Muhammed b. Ali b. Hasen Hakîm, *Hatmül-Evliyâ*, (thk.: Şeyh Abdulvâris Muhammed Ali), Dâru Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 2005.
- , *Beyânü'l-Fark Beyne's-Sadr ve'l-Kalb ve'l-Fuâd ve'l-Lübb*, (thk: Yusuf Velîd), Müessesetü Âl-i Beyti'l-Mülkiyyeti'l-Fikri'l-İslâmî, Ammân 2009.
- Topaloğlu, Berkir, “Tevbe”, *DİA*, TDV, İstanbul 2012, XLI, 279.
- Topaloğlu, Nuri, *Hadisçilerin Geçim Kaynakları (Hicri II-V. Asırlarda)*, İzmir, 1999.
- Tosun, Necdet, *Bahâeddin Nakşebend*, İnsan Yayınları, İstanbul 2002.
- Türer, Osman, “Letâif-i Hamse”, *DİA*, TDV, Ankara 2003, XXVII, 143.
- Ulaş, İbrahim Halil, *Selâhaddîn-i Eyyûbi ve İslam Birliği Politikası*, (Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde 2010.
- Uludağ, Süleyman, “A'yân-ı Sâbite”, *DİA*, TDV, İstanbul 1991, IV, 198.
- , “Akl”, *DİA*, TDV, İstanbul 1989, II, 246-247.
- , “Devir”, *DİA*, TDV, İstanbul 1994, IX, 231.
- , “Fark”, *DİA*, TDV, İstanbul 1995, XII, 171.
- , “Hırka”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1998, XVII, 373-374.
- , “Kabz”, *DİA*, TDV, İstanbul 2001, XXIV, 44.
- , “Kalb”, *DİA*, TDV, İstanbul 2001, XXIV, 229-232.
- , “Makam”, *DİA*, TDV, Ankara 2003, XXVII, 409.
- , “Muhabbet”, *DİA*, TDV, İstanbul 2005, XXX, 386.
- , “Nefis”, *DİA*, TDV, İstanbul 2006, XXXII, 526-529.
- , “Recâ”, *DİA*, TDV, İstanbul 2007, XXXIV, 502.
- , “Ricâlü'l-Gayb”, *DİA*, TDV, İstanbul 2008, XXXV, 81-83.

- , "Seyfeddin Bâharzî", *DİA*, TDV, İstanbul 1991, IV, 474-475.
- , "Şehâbeddin Sühreverdi", *DİA*, TDV, XXXVIII, 41.
- , "Veli", *DİA*, TDV, İstanbul 2013, XLIII, 25-28.
- , "Vera", *DİA*, TDV, İstanbul 2013, XLIII, 49-50.
- Usluer, Fatih, *Hurûfîlik*, Kabcacı Yay., İstanbul 2014.
- Uyar, Mazlum, *Şii Ulemanın Otoritesinin Temelleri*, Kaknüs Yay., İstanbul 2004.
- Uzun, Mustafa İsmet, "Elif", *DİA*, TDV, İstanbul 1995, XI, 36-37.
- Uzuner, Ömer Sami, Varlık ve Hakikat: Muhammed Nûru'l-Arabî'nin Tasavvuf Anlayışı ve Risâleleri, DBY Yay., İstanbul 2002.
- Velî, Şâh Ni'metullâh, "Risâle-i Tahkîkât-ı Hurûf", *Mecmeu'r-Resâil*, II, 1117-1129.
- Vicdânî, *Hurûfîlik ve Bektaşîlik Neydiler ve Nasıl Kaynaştılar*, (haz.: İsmail Güleç), İz Yay., İstanbul 2017, 36-37..
- Yâfî, Ebû Muhammed Afîfuddîn Abdullah b. Es'ad, *Mir'âtü'l-Cinân ve 'İbretü'l-Yakzân fî Ma'rifeti mâ Ya'tebiru min Havâdisi'z-Zaman*, Dâru'l-Kütubi'l-İlmiyye, Beyrût 1997, IV, 94.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "Akıl", *DİA*, TDV, İstanbul 1989, II, 242-246.
- , "Nübüvvet", *DİA*, TDV, İstanbul 2007, XXXIII, 279-285.
- , "Ruh", *DİA*, TDV, Ankara 2018, XXXV, 187-192.
- , "Vücüd", *DİA*, TDV, İstanbul 2013, XLIII, 136.
- Yazçıçek, Ramazan, "Bilgi Değeri Açısından Cefr ve Ebced -Harfler ve Rakamlar Metafizîği", *Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, 2004, 2(1).
- Yeşilyurt, Temel, "Kelam Açısından Velâyet-Nübüvvet İlişkisi", *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları*, Şanlıurfa 1996.
- Yılmaz, Hasan Kamil, "Cem", *DİA*, TDV, İstanbul 1993, VII, 278.
- , "Cezbe", *DİA*, TDV, İstanbul 1993, VII, 504.
- Yurdagür, Metin, "Cefr", *DİA*, TDV, İstanbul 1993, VII, 215-218.
- Zehabî, Şemseddîn, *Tezkiretü'l-Huffâz*, Haydarâbâd 1333, IV, 155.
- , *Siyeru A'lâmî'n-Nübela*, (thk.: Şuayb Arnavûd), Müessesetü'r-Risâle, Dımaşk 1985, XXI, 502.
- Zerrinkub, Abdulhüseyn, *Tarihsel Perspektifiyle İran Tasavvufu*, (çev.: Nurcan Altun), Önsöz Yay., İstanbul 2015.
- Zeyle'î, Cemâleddîn Abdullah b. Yûsuf, *Tabricü'l-Ebâdis ve'l-Âsar fî Tefîri'l-Keşşâf*, (thk.: Abdullah b. Abdurrahmân es-Sa'd), Dâru'n-Neşr, Riyâd 1414, III, 343.
- Zirikli, Hayreddîn b. Muhammed, *el-A'lâm*, Dâru 'İlmi lî'l-Melâyîn, Beyrût 2002.

Fecr Yayınları: 684

HANEFİLİK-MU‘TEZİLE İLİŞKİSİ
Akılcı-Hadari Zihniyetin Kesişme Noktası

Fatmanur ALİBEKİROĞLU EREN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mayıs 2023

ISBN: 978-625-6436-32-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- el-Abbâdî, Ebû Âsım Muhammed b. Ahmed el-Herevî (ö. 458/1066), *Tabakâtu'l-Fukahâ eş-Şâfiyye*, thk. Gösta Vitestam, Brill, Leiden 1964.
- Abbas, Samir Fattah, *İbn Dokmak'ın Hayatı ve "Nazmü'l-Cümân fi Tabakâti Ashâbi İmâmına en-Nu'man" İsimli Eserinin Tahlil ve Tahkiki* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2016.
- Abbasov, Azar, *Alâeddin es-Semerkindi ve Mizânü'l-Usûl'ünde Mu'tezile Görüşlerini Usûl Açısından Değerlendirmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2012.
- Abdülhamit, İrfan, *İslam'da İ'tikadi Mezhepler ve Akâid Esasları*, çev. M. Saim Yeprem, Ankara 2015.
- Abdülmün'im, Mâcid, "İsa b. Müsa", *DİA*, XXII, 482, İstanbul 2000.
- Abdürrezzak Ali el-Enbârî, *Mansıbu Kâdilkudât fi'd-Devleti'l-Abbâsiyye*, Beyrut 1987.
- Abrahamov, Bünyamin, *İslam Kelâmı-Gelenekçilik ve Akılcılık-*, çev. E. Buket Sağlam, İstanbul 2010.
- Abusaq, Muhammad, *The Politics of the Mihna Under al-Ma'mûn and His Successors*, Edinburgh 1971.
- Acar, Hasan, *Ebû Mu'tî' Mekhûl en-Nesefî'nin 'Kitâbu'r-Red ale'l-Ehvâ ve'l-Bida' İsimli Eserinde Mezhepleri Tasnifi ve Mürciî Makâlât Geleneği İçindeki Yeri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2003.
- el-Âcurrî, Ebû Bekr (ö. 360/970), *Kitâbu'ş-Şerîa*, thk. Abdullah b. Ömer b. Süleyman, Riyad 1997.
- Ahmed b. Hanbel (ö. 241/855), *er-Red ale'l-Cehmiyye ve'z-Zenâdika*, thk. Sabri b. Selâme Şâhin, Riyad 2003.
-, *Kitâbu'l-İlel ve Mârifetu'r-Ricâl*, thk. Vasiyullah b. Muhammed Abbas, Riyad 2001.
-, *Kitâbu's-Sünne*, thk. Muhammed b. Said b. Sâlim, Riyad 1986.
- Ahmed b. Yahyâ, İbnü'l-Murtazâ (ö. 840/1437), *Kitâbu Tabakâti'l-Mu'tezile*, thk. S. D. Wilzer, Beyrut 1987.
-, *el-Münye ve'l-Emel*, thk. İsamüddin Muhammed Ali, İskenderiye 1985.
-, "el-Milel ve'n-Nihal", *el-Bahrü'z-Zehhâr* içinde, nşr. Muhammed Tâmir, Beyrut 2001.
- Ahmed Emin, *Fecrü'l-İslam*, çev. Ahmed Serdaroğlu, Ankara 1976.

- Akbulut, Ahmet, "Allah'ın Takdiri-Kulun Tedbiri", *AÜİFD*, XXXIII (1992), ss. 129-156.
-, *Sahabe Dönemi İktidar Kavgası*, Ankara 2001.
- Akoğlu, Muharrem, *Büveyhiler Döneminde Mu'tezile*, Ankara 2008.
-, "Ahmed b. Ebi Duâd'ın Abbâsî-Mu'tezilî Politikaları Üzerindeki Etkisi", *Bilimname*, VII (2005/1), ss. 93-103.
-, "Entellektüel Mu'tezile'de Bedevî Etki", *Bilimname*, XX (2011), ss. 7-24.
-, "Mu'tezile'nin Tarihsel Seyrinde Mihne", *Mihne Süreci ve İslami İlimlere Etkisi*, ed. M. Mahfuz Söylemez, Ankara 2012.
-, *Mihne Sürecinde Mu'tezile*, İstanbul 2006.
- Ali el-Kârî, Ali b. Sultan Muhammed (ö. 1014/1605), *el-Esmâru'l-Ceniyye fi Esmâi'l-Hanefiyye*, thk. Abdulhasan Abullah Ahmed, Bağdat 2009.
- Alibekiroğlu, Fatmanur, "Mezhepler Arası Geçişlilik Örneği Olarak Kaderî-Mürcü Şahısların Mu'tezile İçerisinde Değerlendirilmesi Sorunu", *Third Sarajevo International Conference on Social Sciences*, (Sarajevo, Nisan 27-30 2017), ss. 303-310.
-, *Ehlu'r-Rey'in İtikadî Boyutu (Ebû Hanîfe Örneği)*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2011.
- el-Âmidî, Ebû'l-Hasen Seyfüddin Ali b. Muhammed (ö. 631/1233), *el-İhkâm fi Usûlu'l-Ahkâm*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir, Beyrut, trz.
- Ammara, Muhammed, *Mutezile ve Devrim*, çev. İbrahim Akbaba, İstanbul 1988.
- Apaydın, H. Yunus, "Kerhî", *DİA*, XXV, ss. 285-287, Ankara 2002.
- Arabacı, Fazlı, "Hanefiliğin Oluşumunda Coğrafi Etkenler", *İmam-ı Azam Ebû Hanîfe ve Düşünme Sistemi Sempozyum Tebliğ ve Müzakereleri I*, ed. İbrahim Hatiboğlu, Bursa 2005, ss. 347-355.
- Aras, M. Özgü, *İmâm A'zam Ebû Hanîfe'nin Hocası Hammâd ve Fikhi Görüşleri*, İstanbul 1996.
-, "Hammâd b. Ebû Süleyman", *DİA*, IV, ss. 484-486, İstanbul 1997.
- Ankaner, Yusuf, "Şerhu Cümeli Usûli'd-Dîn'in Ebû'l-Hüseyn Muhammed b. Yahyâ el-Beşâğari'ye Aidiyeti Meselesi", *Mevzu – Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (2020), ss. 1-26.
- Arkoun, Muhammed, *Tarih, Felsefe, Siyaset Üzerine Konuşmalar*, Ankara 2000.
- Aslan, İbrahim, "Mu'tezilî ve Hanefî Söylemlerin Etkileşimi Üzerine", *Journal of Islamic Research*, 27/1 (2016), ss. 78-89.
- el-Askerî, Ebû Hilâl el-Hasen b. Abdillâh b. Sehl (ö. 400/1009'dan sonra), *el-Evâil*, thk. Muhammed Seyyid Vekil, Kahire 1998.
- Atar, Fahreddin, "Kadı", *DİA*, XXIV, ss. 66-73, İstanbul 2001.
- Avcı, Casim, "Mu'tasım-Billâh", *DİA*, XXXI, ss. 381-382, İstanbul 2006.

- Ay, Mahmut, "Mu'tezilizm'den Arta Kalan Mu'tezile", *Kelam Araştırmaları*, 9/1 (2011), ss. 57-76.
-, *Mu'tezile ve Siyaset*, İstanbul 2002.
- Aydınlı, Abdullah, "İbn Râhuye", *DİA*, XX, 241, İstanbul 1999.
- Aydınlı, Osman, "Kur'an'ın Yaratılmışlığı Meselesi ve Mu'tezile'nin Tarihi Seyrindeki Yeri (I)", *Dini Araştırmalar*, 3/9 (2001), ss. 45-62.
-, *Akılci Din Söylemi: Farklı Yönleriyle Mu'tezile Ekolü*, İstanbul 2010.
-, *İslam Düşüncesinde Aklileşme Süreci Mu'tezile'nin Oluşumu ve Ebu'l-Hüzeyl el-Allâf*, Ankara 2001.
-, *Mu'tezili İmamet Düşüncesinde Farklılaşma Süreci*, Ankara 2003.
-, "Tuğrul Bey'den Sultan Sencer'e Selçuklular Döneminde Mu'tezile-Hanefilik İlişkisi", *IV. Uluslararası Şeyh Şa'bân-ı Velî Sempozyumu -Hanefilik-Mâturidilik- (05-07 Mayıs 2017)*, ed. Cengiz Çuhadar vdğr., I, ss. 315-331, Kastamonu 2017.
- el-Bağdâdî, Ebû Mansûr Abdülkahir b. Tâhir (ö. 429/1037), *Usûlu'd-Dîn*, İstanbul 1968.
-, *Mezhepler Arasındaki Farklar (el-Fark beyne'l-Fırak)*, çev. Ethem Ruhi Fiğlalı, İstanbul 1979.
-, *el-Fark beyne'l-Fırak*, thk. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid, Kahire 2007.
- Bardakoğlu, Ali, "Hanefî Mezhebi", *DİA*, XVI, ss. 1-21, İstanbul 1997.
-, "Âm", *DİA*, II, ss. 552-553, İstanbul 1989.
- Başoğlu, Tuncay, "Hicri Beşinci Asırda Fıkıh, Genel Özellikler ve Mezheplerin Yeniden Şekillenmesi", *İLAM*, 3/2 (1998), ss. 113-140.
-, "Ta'zir", *DİA*, XXXX, ss. 198-202, İstanbul 2011.
- Bebek, Adil, "Muhammed b. Şebîb", *DİA*, XXX, ss. 573-575, İstanbul 2005.
- Bedir, Murteza, "Hanefî Mezhebinin Abbâsi Bağdat'ında Yükselişi ve Zayıflaması", *İslam Medeniyetinde Bağdat Uluslararası Sempozyumu* (İstanbul Kasım 7-9 2008), ss. 621-632, İstanbul 2008.
-, "Züfer b. Hüzeyl", *DİA*, XXXXIV, ss. 527-530, İstanbul 2003.
- el-Belâzürî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. Yahya el-Câbir (ö. 269/892-93), *Futûhu'l-Bıldân*, thk. Abdullah Enis, Beyrut 1987.
- Bernard, Marie, "Le Kitab el-Radd Ala'l-Bida d'Abu Mu'ti Mekhûl an-Nasaî", thk. Marie Bernand, *Annales Islamologique*, 16 (1980), ss. 39-122.
- Bernards, Monique; Nawas, John, "The Geographic Distribution of Muslim Jurists During the First Four Centuries AH", *Islamic Law and Society*, 10/2 (2003), ss. 168-181.
- el-Bedevi, Abdurrahman, *Mezâhibu'l-İslâmiyyin*, Beyrut 1997.

- el-Beyhâki, Ahmed b. Hüseyin (ö. 458/1066), *Şu'abü'l-Îmân*, thk. Abdulali Abdulhamid Hâmid, Riyad 2003.
- Bozkurt, Nahide, *Abbâsiler*, İstanbul 2013.
-, "Mihnenin Tarihsel Arka Planı ve Analizi", *Mihne Süreci ve İslami İlimlere Etkisi*, ed. M. Mahfuz Söylemez, Ankara 2012.
-, "Me'mûn", *DİA*, XXIX, ss.101-104, Ankara 2003.
- Brockelman, *Târîhu'l-Edebi'l-Arabi*, çev. Abdürrahim en-Neccar, Kahire, trz.
- el-Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâil (ö. 256/870), *Târîhu'l-Kebîr*, Beyrut 1986.
- Burhâneddin el-Buhârî el-Merginânî (ö.606/1219), *el-Muhîtü'l-Burhânî fi'l-fikhî'n-Numani*, thk. Abdülkerim Sâmî el-Cündî, Beyrut 2004.
- Büyükkara, Mehmet Ali, *Îmâmet Mücadelesi ve Hâşimoğulları*, İstanbul 1999.
- el-Câbirî, Muhammed Abid, *Arap-İslam Siyasal Aklı*, çev. Vecdi Akyüz, İstanbul 2001
- el-Câhiz, Ebû Osman Amr b. Bahr el-Kinânî (ö. 255/869), "Kitâbu'l-Futya", *Resâilu'l-Câhiz* içerisinde, thk. Abdusselam Hârûn, Kahire 1979.
-, *el-Beyân ve't-Tebyîn*, thk. Abdu's-Selâm Muhammed Hârûn, Kahire 1988.
-, *el-Bursân ve'l-Urcân*, thk. Abdusselam Muhammed Hârûn, Beyrut 1990.
-, *el-Hayevân*, thk. Abdusselam Muhammed Hârûn, Beyrut 1965.
-, *Kitâbu'l-Büldân*, thk. Sâlih Ali, Bağdat 1970.
- el-Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Ali er-Râzî (ö. 370/981), *Ahkâmü'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Sâdık Kamhâvî, Beyrut 1992.
-, *el-Fusûl fi'l-Usûl*, thk. Uceyl Câsim en-Neşemî, Kuveyt 1994.
-, *Şerhu Muhtasar et-Tahâvî*, thk. İsmetullah İnâyetullah Muhammed vd., Beyrut 2010.
- Ch. Pellat, "Ghaylan b. Muslim", *EI*, II, 1026, Brill 1991.
- Cirit, Hasan, "Kussâs", *DİA*, XXVI, 465, Ankara 2002.
- Cook, Michael, "İslam'da Aktivizm ve Quietizm: İlk Mürcie'nin Durumu", çev. Sönmez Kutlu, *AÜİFD*, 37 (1997), ss. 305-315.
- Coulson, N. J., *A History of Islamic Law*, Edinburgh 1964.
- el-Cürçânî, Seyyid Şerif Ebû'l-Hasen Ali b. Muhammed (ö. 816/1413), *Şerhu'l-Mevâkıf*, çev. Ömer Türker, İstanbul 2015.
- el-Cüşemî, Ebû Sa'd el-Muhassin b. Muhammed b. Kerrâme (ö. 494/1101), *Uyûnu'l-Mesâil*, Mektebetü'l-Bedir, Abdullah el-Vecih Koleksiyonu.
-, *Uyûnu'l-Mesâil fi'l-Usûl*, thk. Ramazan Yıldırım, Kahire 2018.
-, "Şerhu'l-Uyûn", *Fadlu'l-İtizâl ve Tabakâtu'l-Mu'tezile* içerisinde, thk. Fuad Seyyid, Tunus 1986.

-, *Şerhu Uyûni'l-Mesâil*, Mektebetü İmam Zeyd b. Ali, ZA:34-02.
-, *Risâletu İblis ila İhvânihi'l-Menâhis*, thk. Hüseyin el-Müderrişî, Beyrut 1995.
-, *Risâletu Tâmmе fî Nasîhatu Âmmе*, <http://digital.staatsbibliothek-berlin.de/werkansicht?PPN=PPN732724791&P> (erişim tarihi 31.01.18).
- el-Cüveynî, Ebü'l-Meâlî Abdülmelik b. Abdillâh b. Yusuf (ö. 478/1085), *Nihâyetu'l-Matlab fî Dirâyeti'l-Mezheb*, thk. Abdülazîz Muhammed ed-Dîb, yrz., 2007.
- Çelebi, İlyas, "Menzile beyne'l-Menzileteyn", *DİA*, XXIX, ss. 161-162, Ankara 2004.
- ed-Dârekutnî, Ebü'l-Hasen Ali b. Ömer (ö. 385/995), *Ahbâru Amr b. Ubeyd*, el-Mektebetu'z-Zâhiriyyetu'l-Ehliyye.
-, *ed-Duaîfâ ve'l-Metrûkîn*, thk. Muvaffak Abdullah b. Abdülkadir, Riyad 1984.
- ed-Dârimî, Osman b. Saîd b. Halîd (ö. 280/894), *Reddü'l-İmam ed-Dârimî Osman b. Sa'îd ale'l-Merîşî el-Anîd*, thk. Muhammed Hâmid el-Fikî, Beyrut, trz.
- Demircan, Adnan, "Tâî-Lillâh", *DİA*, XXXIX, ss. 447-448, İstanbul 2010.
- Dönmez, İbrahim K., "İctihadın Bağlayıcılığı Meselesi ve Fıkıh Mezheplerine Bağlanmanın Anlamı", *Usûl*, 1 (2004), ss. 35-48.
- Durmuş, İsmail, "Safedi", *DİA*, XXXV, ss. 447-450, İstanbul 2008.
- ed-Düreynî, Muhammed Fethî, *el-Menâhîcu'l-Usûliyye fî'l-İctihâd bi'r-Rey fî't-Teşrî*, Dimaşk 1985.
- Ebî Zür'a, Ubeydullah b. Abdilkerim er-Râzî (ö. 264/878), *Duaîfâ li Ebî Zür'a fî Ecvibetihî alâ Es'ileti'l-Berzeî*, Medine 1982.
- el-Firyâbî, Ebü Bekr Ca'fer b. Muhammed (ö. 301/913), *Kitâbu'l-Kader*, thk. Abdullah b. Hammâd el-Mansûr, yrz., 1997.
- Ebû Hanîfe, Nu'mân b. Sâbit (ö. 150/767), *İmâm-ı Azam'ın Beş Eseri*, çev. Mustafa Öz, İstanbul 1992.
- Ebû Hâtîm er-Râzî, Ahmed b. Hamdan (ö. 324/936), *Kitâbu'z-Zîne fî Kelimâti'l-İslamiyye*, Bağdat 1988.
- Ebû Ubeyd, Kâsım b. Sellâm (ö. 224/838), *Kitâbu'l-İman*, thk. Muhammed Nâsiruddin el-Elbânî, Riyad 2000.
- Ebû Ya'lâ el-Ferrâ, Muhammed b. el-Hüseyin b. Muhammed (ö. 458/1066), *el-Ahkâmü's-Sultâniyye*, thk. Muhammed Hâmid el-Fikî, Beyrut 2000.
-, *el-Udde fî Usûlu'l-Fıkh*, thk. Ahmed b. Ali Seyr el-Mübârekî, Riyad 1990.

- Ebü Yûsuf, Ya'kûb b. İbrâhim b. Habib (ö. 192/798), *er-Red alâ Siyeri'l-Evzâi*, thk. Ebu'l-Vefâ el-Afgânî, Kahire 1355.
Kitâbu'l-Harâc, Beyrut 1979.
- Ebü Zûr'a, Abdurrahman b. Amr ed-Dımaşkî (ö. 282/894), *Târîh*, thk. Şûkrullah b. Nimetullah, Dımaşk 1980.
- Ebü'l-Ferec el-İsfehânî, Ebü'l-Hüseyn Ali b. Hüseyin, *Mekâtîlü't-Tâlibiyyîn*, nşr. Seyyid Ahmed Sakar, Beyrut 1987.
- Ebü'l-Hüseyn el-Basrî (ö. 436/1044), *el-Mu'temed fî Usûli'd-Dîn*, thk. Muhammed Hamîdullah, Dımaşk 1965.
Şerhu'l-Umed, thk. Abdulhamid b. Ali Ebü Züneyd, Medine 1410/1989.
Tasaffuhu'l-Edille, thk. W. Madelung vd., Wiesbaden 2006.
- Ebü'l-Meâlî, Muhammed el-Hüseynî el-Alevî (ö. 485/1093), *Beyânü'l-Edyân*, Kahire 1957.
- Ebü'l-Vefâ, Ali b. Akil (ö. 513/1119), *Vâzıh fî Usûlu'l-Fıkıh*, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türki, Beyrut 1999.
- el-Edirnevî, Muhammed Kâmî (ö. 1136/1724), *Mehâmmu'l-Fukahâ*, Dâru'l-Kütübü'l-Vataniyye, 2931.
- Ençakar, Orhan, "Hanefî Fıkıh Literatüründe Gelenek Oluşturan Kayıp Bir Metin: Muhtasarü'l-Kerhî", *İslam Araştırmaları Dergisi*, XXXVII (2017), 7-32.
- Erbay, Celal, "el-Cevâhirü'l-Mudiyye", *DİA*, VII, ss. 433-434, İstanbul 1993.
- Esen, Bilal, "İctihatta İsbet Meselesi Bağlamında Ebü Hanîfe ve Hanefî Usulcüler Hakkında İleri Sürülen Görüşlerin Değerlendirilmesi", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 19 (2012), ss. 269-298.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasen (ö. 324/935-36), *Makâlâtu'l-İslâmiyyîn ve İhtilâfi'l-Musallîn*, thk. H. Ritter, Wiesbaden 1980.
İlk Dönem İslam Mezhepleri: Makâlâtu'l-İslâmiyyîn ve İhtilâfi'l-Musallîn, çev. Mehmet Dalkılıç, Ömer Aydın, İstanbul 2005.
- Fazlur Rahman, *İslam'da İhya ve Reform*, çev. Fehrullah Terkan, Ankara 2006.
- el-Fesevî, Ebü Yûsuf Ya'kûb b. Süfyân (ö. 277/890), *el-Mârife ve Târîh*, thk. Ekrem Ziya el-Ömerî, Medine 1410.
- Fiğlalı, E. Ruhi, *İmâmîyye Şiası*, İstanbul 2008.
- el-Firyâbî, Ebü Bekr Ca'fer b. Muhammed (ö. 301/913), *Kitâbu'l-Kader*, thk. Abdullah b. Hammâd el-Mansûr, ıy., 1997.
- el-Gazzâlî, Ebü Hâmid Muhammed b. Muhammed (ö. 505/1111), *el-Mustasfâ min İlmi'l-Usûl*, çev. H. Yunus Apaydın, Kayseri 1994.
- Giddings, F., *Inductive Sociology*, London 1901.

- Gökalp, Yusuf, “Zeydiyye Mezhebinin Doğuşu, Teşekkül Süreci ve Tarihiçesi”, *ÇUİFD*, 7/2 (2007), 2007, ss. 55-93.
-, *Şii Gelenekte Alternatif Bir İktidar Mücadelesi Erken Dönem Zeydilik*, Ankara 2014.
- Gözübenli, Beşir, “Hasan b. Ziyâd”, *DİA*, XVI, ss. 361-362, İstanbul 1997.
- Gündüzöz, Soner, “Tenûhi, Ebû Ali”, *DİA*, XXXX, ss. 470-471, İstanbul 2011.
- Günel, Fuat, “Cürcânî, Ebû'l-Hasan”, *DİA*, VIII, ss. 132-133, İstanbul 1993.
- Hacıyev, Hanoğlan, “İrak Büveyhî Emîri Muizzüddevlle (334-356/945-967) Döneminde Adli Teşkilat”, *SÜİFD*, 19/36 (2017), ss. 33-54.
-, “Büveyhilêrin Hakimiyyeti Dövründê İraqda Niqâbet Qurumunun Fâliyyeti 956-967), *Bakı Dövlət Univêrsiteti İlahiyyat Fakültesi'nin Elmi Mæcmuəsi*, 20 (2013), vd., ss. 163-176.
- Hakîm es-Semerkindî, Ebû'l-Kâsım İshak b. Muhammed (ö. 342/953), *es-Sevâdü'l-A'zam*, İstanbul, trz.
- Halife b. Hayyât, Ebu Amr (ö. 240/ 854), *Tabakât*, thk. Süheyl Zekkâr, yrz., 1993.
-, *Târîh*, thk. Ekrem Ziya el-Ömerî, Dımaşk 1397.
- Hamidullah, Muhammed, “el-Mu'temed'in Neşri Dolayısıyla Mu'tezile'nin Fıkıh Yöntemi”, çev. Şerafettin Gölcük, *Marife (Mu'tezile Özel Sayısı)*, 3/3 (2003), ss. 331-434.
- el-Hârizmî Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed (ö. 387/997), *Mefâtihu'l-Ulûm*, thk. G. Van Vloten, Kahire 1930.
- el-Hassâf, Ebû Bekr eş-Şeybânî (ö. 262/875), *Ahkâmu'l-Vakf*, Kahire 1898.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali b. Sâbit (ö. 463/1071), *Târîhu Bağdâd*, thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf, Beyrut 2001.
-, *Şerefu Ashâbi'l-Hadis*, haz. M. Said Hatiboğlu, Ankara 1972.
- Hatiboğlu, M. Said, *İslami Tenkid Zihniyeti ve Hadis Tenkidinin Doğuşu*, Ankara 1962.
-, *Hilâfetin Kureyşliliği*, Ankara 2005.
- el-Hayyât, Ebû'l-Hüseyn Abdürrahim b. Muhammed (ö. 300/913?), *el-İntisâr ve'r-Red ale'bnî'r-Râvendî*, thk. H. S. Nyberg, Beyrut 1993.
- Hümeyyis, Muhammed b. Abdurrahman, *Ebû Hanîfe'nin İtikat Esasları*, çev. Ahmed İyibildiren-Mustafa Öztürk, İstanbul 2010.
- Hüseyn Ali ed-Dakûkî, “Hîre”, *DİA*, XVIII, ss. 122-124, İstanbul 1998.
- İbn Abdilber en-Nemerî, Ebû Ömer (ö. 436/1071), *el-İntikâ fî Fezâ'ili's-Selâseti'l-Eimmeti'l-Fukahâ*, thk. Abdulfettah Ebû Gudde, Beyrut 1997.
- İbn Abdirrabbih, Ahmed b. Muhammed (ö. 328/940), *el-İkdü'l-Ferîd*, thk. Müfid Muhammed Kamîha, Beyrut 1983.

- İbn Adî, Ebû Ahmed (ö. 365/976), *el-Kâmil fî Duafâ'i'r-Ricâl*, thk. Adil Ahmed Abdulmevcud vdğr., Beyrut, trz.
- İbn Asâkir, Ebu'l-Kâsım (ö. 571/1176), *Târîhu Medîneti Dımaşk*, thk. Muhibbuddin Ebî Said Ömer b. Garâme, Beyrut 1996.
- İbn Batta, Ebû Abdillâh Ubeydillah el-Ukberî (ö. 387/997), *el-İbânetu'l-Kübrâ*, thk. Rıza b. Na'san Mu'ti, Riyad 1994.
- İbn Dâî er-Râzî (ö. VII/XIII. asrın başları), *Tabsratu'l-Avâm fî Mârifeti Makâlâti'l-En'âm*, tsh. Abbas İkbâl Tahran 1934.
- İbn Dureyd, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasan (ö. 321/933), *el-İştikâk*, www.al-mostafa.com, (erişim tarihi 28.03.18).
- İbn Ebî Hâtım er-Râzî, Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdris er-Râzî (ö. 327/938), *el-Cerh ve't-Ta'dil*, Beyrut 1952.
- İbn Ebî Ya'la Ebu'l-Hüseyn (ö. 526/1131), *Tabakâtu'l-Hanâbile*, thk. Abdurrahman b. Süleyman b. el-Useymin, Mekke 1999.
- İbn Ebî'l-Avvâm, Ebî'l-Kâsım Abdullah b. Muhammed (ö. 335/947), *Fedâilu Ebî Hanîfe ve Ahbâruhu ve Menâkibuhu*, Mekke 2010.
- İbn Ebû'l-Hadîd (ö. 656/1258), *Şerhu Nehcü'l-Belâga*, Beyrut 2007.
- İbn Fazlullah el-Ömerî, Şihâbüddin Ahmed b. Yahya (ö. 749/1349), *Mesâliku'l-Ebsâr fî Memâlikü'l-Emsâr*, thk. Kâmil Selman, Beyrut 2010.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Ali (ö. 852/1449), *Lisânu'l-Mizân*, thk. Abdulfettah Ebû Gudde, Beyrut 2002.
-, *Tehzîbu't-Tehzîb*, Haydarabad 1325/1907-1327/1909.
- İbn Hallikân, Ebu'l-Abbas Şemsüddin Ahmed b. Muhammed (ö. 681/ 1282), *Vefeyâtü'l-A'yân ve Ebnâi Enbâi'z-Zamân*, thk. İhsan Abbâs, Beyrut 1977.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtım Muhammed b. Hibbân (ö. 354/965), *Kitâbu'l-Mecrûhin mine'l-Muhaddisîn*, thk. Muhammed Abdülmecid es-Selefi, Riyad 2000.
-, *Kitâbu's-Sikât*, Haydarabad 1973.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebî Abdullah Muhammed b. Ebî Bekir (ö. 751/1351), *İ'lâmü'l-Muvakkîin an Rabbi'l-Âlemîn*, nşr. Ebu Ubeyde Meşhur b. Hasan, Riyad 1423.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İmâdüddin İsmâil b. Şihâbüddin (ö. 774/1373), *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, thk. Dr. Abdullah İbnu Abdulmuhsin et-Türkî, Cize 1997-1999.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Ahmed b. Müslim (ö. 276/889), *Te'vilü Muhteli-fi'l-Hadis*, çev. M. Hayri Kırbaoğlu, İstanbul 1998.
-, *el-Maârif*, thk. Servet Ukkâşe, Kahire 1981.

-, *el-İmâme ve's-Siyâse*, Kahire 1904.
-, *Uyûnu'l-Ahbâr*, Kahire 1996.
- İbn Kutluboğa, Ebü'l-Fidâ Zeynuddîn Kâsım (ö. 879/1474), *Tâcu't-Terâcîm*, thk. Muhammed Hayr Ramazan Yusuf, Dımaşk 1992.
- İbn Sa'd, Ebü Abdillâh Muhammed (ö. 230/845), *Kitâbu't-Tabakâti'l-Kebîr*, thk. Ali Muhammed Ömer, Kahire 2001
- İbn Tağrıberdî, Ebü'l-Mehâsin Cemâlüddin Yusuf b. Tağrıberdî (ö. 874/ 1470), *en-Nücûmü'z-Zâhire fî Mülûki Mısır ve'l-Kâhire*, thk. Muhammed Hüseyin Şemseddin, Beyrut 1992.
- İbn Tâvûs, Seyyid Râdiyu'd-Din (ö. 664/1266), *et-Tarâif fî Mârifeti Mezâhibu't-Tavâif*, Kum 1980.
- İbn Ebü Tâhir Tayfûr, Ebü'l-Fazl Ahmed b. Ebi Tâhir (ö. 280/893), *Kitâbu Bağdâd*, thk. İzzet el-Attâr el-Hüseyinî, Kahire 1949.
- İbn Teymiyye, Ebu'l-Abbâs Takiyyüddîn (ö. 728/1328), *Minhâcu's-Sünne*, thk. Muhammed Reşad Sâlim, Riyad 1986.
-, *el-Fetâva'l-Kübrâ*, thk. Muhammed Abdulkâdir Atâ vd. Beyrut 1987.
-, *Kitâbu'l-İman*, İskenderiyye, trz.
-, *Mecmûu Fetâvâ*, thk. Âmir el-Cezzâr, Enver el-Bâz, Beyrut 2005.
- İbn Yahya el-Beşâgarî (ö. IV./X. asır), *Şerhu Cümelü Usûlu'd-Dîn*, Süleymaniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 1648/2.
- İbnü'l-Arabî, Ebü Bekr (ö. 543/1148), (*en-Nassu'l-Kâmil li Kitâbi el-Avâsım ve'l-Kavâsım*, thk. Ammar Tâlibî, Kahire, trz.
- İbnu'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed el-Bağdâdî (ö. 597/1201), *el-Muntazam fî Târîhü'l-Mülûk ve'l-Ümem*, thk. Muhammed Abdulkâdir Atâ, Beyrut 1992-1993.
-, *Menâkıbu Ahmed b. Hanbel*, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türki, Kahire 1409.
-, *ed-Duaîfâ ve'l-Metrûkîn*, thk. Ebü'l-Fidâ Abdullah el-Kâdî, Beyrut 1986.
- İbnu'l-Esir, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Ali b. Muhammed (ö. 630/1233), *el-Kâmil fî't-Târîh*, thk. Ebi'l-Fidâ Abdullah el-Kâdî, Beyrut 2003.
- İbnü'l-Vezîr, Muhammed b. İbrahim (ö. 840/1436), *er-Ravzü'l-Bâsım fî'z-Zeb'an Sünneti Ebi'l-Kâsım*, thk. Bekir b. Abdullah Ebü Zeyd, Mekke 1419.
- İbnü'l-Melâhimî, Rûkhüddin Mahmud b. Muhammed (ö. 536/1141), *el-Fâik fî Usûlu'd-Dîn*, nşr. Mahmud Nassar, Beyrut 2005.
-, *Kitâbu'l-Mu'temed fî Usûli'd-Dîn*, thk. Martin MecDermott vd., Londra 1991.
- İbnü'n-Nedîm, Ebü'l-Ferec Muhammed b. Ebi Ya'kûb (ö. 385/995?), *el-Fihrist*, thk. Rızâ Teceddüd, Tahran 1971.

İğde, Muhyittin, "Mihne Sürecinde Ahmed b. Hanbel ve Taraftarları", *Mihne Süreci ve İslami İlimlere Etkisi*, ss. 153-173, Ankara 2012.

İlhan, Avni, "İmamet", *DİA*, XXII, ss. 201-203, İstanbul 2000.

el-İsfehâni, Ebû Nuaym Ahmed b. Abdullah (ö. 430/1038), *Hilyetu'l-Evliyâ ve Tabakâtu'l-Esfiyâ*, Beyrut 1996.

el-İsferâyîni, Ebû'l-Muzaffer İmâdüddîn Şehfûr b. Tâhir (ö. 471/1078), *et-Tabâsîr fî'd-Dîn ve Temyîzu'l-Fırkatu'n-Nâciye ani'l-Fıraki'l-Hâlikîn*, thk. Kemal Yusuf el-Hût, Beyrut 1983.

İshak b. Hanbel (ö. 273/886), *Zikru Mihneti'l-İmam Ahmed b. Hanbel*, thk. Muhammed Nağs, Kahire 1983.

İsmâil b. Ali el-Ekvâ, "Neşvân el-Himyerî", *DİA*, XXXIII, ss. 25-26, İstanbul 2007.

İzmirli, İsmail Hakkı, *Yeni İlm-i Kelâm*, haz. Sabri Hizmetli, Ankara 1981.

Izutsu, Toshihiko, *İslam Düşüncesinde İman Kavramı*, çev. Selahaddin Ayaz, İstanbul 2005.

el-Kâ'bi, Ebû'l-Kâsım el-Belhî (ö. 319/931), "Makâlât", *Fadlu'l-İ'tizâl ve Tabakâtu'l-Mu'tezile* içerisinde, thk. Fuad Seyyid, Tunus 1986.

....., *Kitâbu'l-Makâlât ve meahu Uyûni'l-Mesâil ve'l-Cevâbât*, thk. Hüseyin Hansu-Râcih Kürdi-Abdühamid Kürdi, İstanbul-Amman 2018.

Kâdi Abdülcebbar, Abdülcebbar b. Ahmed (ö. 415/1025), "Kitab Fadlu'l-İ'tizâl ve Tabakâtu'l-Mu'tezile", *Fadlu'l-İ'tizâl ve Tabakâtu'l-Mu'tezile* içerisinde, thk. Fuad Seyyid, Tunus 1986.

....., *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse*, çev. İlyas Çelebi, İstanbul 2013.

....., *el-Muğni fî Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl*, thk. Hadr Muhammed, Beyrut 2012.

Kandemir, M. Yaşar, "Emâlî", *DİA*, XI, ss. 71-72, İstanbul 1995.

Kara, Seyfullah, *Büyük Selçuklular ve Mezhep Kavgaları*, İstanbul 2007.

Karaman, Hayrettin, "Fıkıh", *DİA*, XIII, ss. 1-14, İstanbul 1996.

Karasar, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara 2005.

Kâsânî, Alaadin Ebû Bekr b. Mes'ûd (ö. 587/1191), *Bedâiu's-Sanâi*, Beyrut 1974.

Kaya, E. Said, *Mezheplerin Teşekkülünden Sonra Fıkıhî İstidlal* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001.

....., "Nâdirü'r-Rivâye", *DİA*, XXXII, ss. 278-280, İstanbul 2006.

....., "el-Mebstû", *DİA*, XXVIII, ss. 214-216, Ankara 2003.

- el-Kazvini, Abdülcelil (ö. 585/1189), *Kitâbu'n-Nakd*, tsh. Muhaddis Celeleddin, Tahran 1979.
- el-Kefevî, Mahmud b. Süleyman (ö. 990/1852), *Ketâibu'l-A'lâmi'l-Ahyâr*, Meclis-i Şûrâyı Millî, ırz., 1385.
- el-Kerderî, Hâfizüddin Muhammed b. Şihâb el-Kerderî (ö. 827/1424), *Menâkibü'l-İmam Ebî Hanîfe*, tsh. Veli Ahmed Aras vd., İstanbul 2010.
- el-Kerhi, Ebû'l-Hasen Ubeydullah b. el-Hüseyn (ö. 340/952), "Usûl", *Te'sisu'n-Nazar* içerisinde, thk. Mustafa Muhammed el-Kabbâni, Beyrut-Kahire, trz.
- Kevserî, M. Zâhid, *Lemehâtü'n-Nazar fî Sireti'l-İmam Züfer*, Kahire, trz.
- Kılavuz, A. Saim, "Bişr b. Gıyâs", *DİA*, XI, 220, ss. İstanbul 1992.
- Kılıç, Hulusi, "Ebû Amr eş-Şeybanî", *DİA*, X, ss. 88-89, İstanbul 1994.
- Kılıçer, M. Esad, "Ehl-i Rey", *DİA*, X, ss. 520-524, İstanbul 1994.
- Kınalızâde, Alaaddin Ali b. Emrillah (ö. 979/1572), *Tabakâtü'l-Hanefiyye*, thk. Muhhi Hilal Serhan, Bağdat 2005.
- el-Kindî, Muhammed b. Yusuf (ö. 350/961), *Kitâbü'l-Vülât ve Kitâbu'l-Kudât*, thk. Rhuvon Guest, Beyrut 1908.
- Koca, Ferhat, "Tahsis", *DİA*, XXXIX, ss. 432-434, İstanbul 2010.
- Koçoğlu, Kıyasettin, *Mâturidî'nin Mu'tezile'ye Bakışı* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2005.
- Koloğlu, Orhan, *Mu'tezile'nin Felsefe Eleştirisi Harezmi Mutezili İbnu'l-Melâhîmi'nin Felsefeye Reddiyesi*, Bursa 2010.
-, "Behşemiyye-İhşidiyye Çekişmesi: Kısa Bir Tarihsel Çekişme", *UİFD*, 18/2 (2009), ss. 285-298.
- Koşum, Adnan, "İçtihat Hata ve İsbet Tartışmaları Işığında Öznellik ve Nesnellik Sorunu", *Usûl*, 5 (2006), 20, ss. 5-32.
- el-Kureşî, Ebû Muhammed Muhyiddin Abdülkâdir b. Muhammed (ö. 775/1363), *Cevâhiru'l-Mudiyye fî Tabakâti'l-Hanefiyye*, thk. Abdulfettah Muhammed el-Hulv, Kahire 1993.
- Kutlu, Sönmez, "İlk Mürcii Metinler ve Kitâbu'l-İrcâ", *AÜİFD*, XXXVII (1997), ss. 317-331.
-, "Mürcie Mezhebi: Doğuşu, Fikirleri, Edebiyatı ve İslam Düşüncesine Katkıları", *GÜÇİFD*, I (2002), ss. 168-210.
-, *İslam Düşüncesinde İlk Gelenekçiler (Hadis Taraftarlarının İman Anlayışı Bağlamında Bir Zihniyet Analizi)*, Ankara 2002.
-, *Mezhepler Tarihine Giriş*, İstanbul 2013.
-, "İlk Mürcii Metinler: İrcâ Kasidesi (I) ve İrcâ Kasidesi (II)", *AÜİFD*, XXXIX (1999), ss. 239-252.

-, "İslam Düşünce Ekollerinin Ortaya Çıkış Sebepleri", *İslam Düşünce Ekolleri Tarihi*, ed. Hasan Onat, 1-44, Ankara 2005.
-, "Kerrâmiyye", *DİA*, XXV, ss. 294-296, Ankara 2002.
-, Sâlim b. Zekvan, "Sâlim b. Zekvan'ın Sîre Adlı Eserindeki Mürcie İle İlgili Kısımın Tercümesi", çev. Sönmez Kutlu, *AÜİFD*, XXXV (1996), ss. 467-475.
-, *Tarihsel Din Söylemleri Üzerine Zihniyet Çözümlemeleri*, Ankara 2012
-, *Türklerin İslamlaşma Sürecinde Mürcie ve Tesirleri*, Ankara 2002.
- el-Lâlekâî, Ebu'l-Kâsım Hibetullah b. el-Hasen (ö. 418/1027), *Şerhu Usûl-i İtikâdi Ehl-i's-Sünne ve'l-Cemaa*, thk. Ebû Ya'kûb Neşat b. Kemal, İskenderiyye, trz.
- Lâmişî, Mahmud b. Zeyd (ö. 534/1139), *Kitâb fî Usûli'l-Fıkh*, thk. Abdülmecid et-Türki, Beyrut 1995.
- Lapidus, Ira M., "The Separation of State and Religion in the Development of Early Islamic Society", *International Journal of Middle East Studies*, 6/4 (1975), ss. 363-385.
- Lee A. Koellijer, "The Mihna: Ma'mun's Inquisition for Supremacy", *History Research*, 1/1 (2011) ss. 35-46.
- el-Leknevî, Abdülhay (ö. 1304/1886), *Fevâidu'l-Behiyye fî Terâcimi'l-Hanefiyye*, M. Bedreddin Ebû Firâs, Kahire 1324.
- Lewis, Bernard, *Tarihte Araplar*, çev. H. Dursun Yıldız, İstanbul 1979.
- Macit, Yüksel, *Mu'tezile'nin Fıkıh Usûlü Anlayışı* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2000.
-, "Mu'tezile'nin Fıkıh Usûlündeki Yeri ve Etkisi", *Marife (Mu'tezile Özel Sayısı)*, 3/3 (2003), ss. 73-82.
- Madelung, Wilferd, "Halku'l-Kur'an (Kur'an'ın Yaratılışı) Hakkındaki İhtilafın Kökeni", çev. Bülent Ünal, *Din Felsefesi Açısından Mu'tezile Gelen-Ek-i II* içerisinde, der. Recep Alpyağlı, ss. 470-488.
-, "Horasan ve Mâveraünnehir'de İlk Mürcie ve Hanefiliğin Yayılışı", çev. Sönmez Kutlu, *AÜİFD*, XXXIII (1992), ss. 239-247.
-, "11. ve 13. asırda Hanefî Âlimlerin Orta Asya'dan Batı'ya Göçü", *İmam Mâturidî ve Maturidilik*, ed. Sönmez Kutlu, ss. 325-291, Ankara 2011.
-, "Mâturidiliğin Yayılışı ve Türkler", *İmam Mâturidî ve Maturidilik*, ed. Sönmez Kutlu, ss. 325-391, Ankara 2011.
-, "The Murji'a and Sunnite Traditionalism", *Religious Trends in Early Islamic Iran*, New York 1988.
- el-Magnisâvî, Ebû'l-Münteha (ö. 1000/1592), *Şerhu'l-Fıkhul-Ekber*, Haydarabad 1321.

- el-Makdisî, el-Mutahhar b. Tâhîr (ö. 355/956'dan sonra), *el-Bed' ve't-Târih*, trz., yız.
- Makdisî, George, "Tabaqat-Biography: Law and Ortodoxy in Classical Islam", *Islamic Studies*, 32/4 (1993), ss. 371-396.
- el-Makdisî, Muhammed b. Ahmed b. Ebi Bekr (ö. 390/1000 civarı), *Ahsenü't-Tekâsim*, Leiden 1906,
- el-Makrizî, Takiyyüddin Ahmed b. Ali (ö. 845/1444), *el-Mevâiz ve'l-İ'tibâr bi Zikri'l-Hitat ve'l-Âsâr*, thk. Muhammed Zeynuhum, Mediha Şarkavî, Kahire 1998.
- el-Mâlatî, Ebü'l-Hüseyn Muhammed b. Ahmed (ö. 377/987), *et-Tenbih ve'r-Red ale'l-Ehva ve'l-Bid'a*, Kahire 1991.
- el-Mâtürîdî, Ebü Mansûr (ö. 333/940), *Kitâbu't-Tevhid*, çev. Bekir Topaloğlu, Ankara 2005.
- el-Mâverîdî, Ebü'l-Hasan Ali b. Muhammed (ö. 450/1058), *Ahkâmu's-Sultâniyye*, thk. Ahmed Mubârek el-Bağdâdî, Kuveyt 1989.
-, *Edebü'l-Kâdî*, thk. Hüseyin Halef el-Ceburî, Taif 1989.
- McComas, Henry, *The Psychology of Religious Sects*, London 1912.
- Melchert, C., *The Formation of the Sunni Schools of Law*, Leiden 1997.
- el-Mervezî, İshak b. Mansûr (ö. 251/865), *Mesâilu'l-İmâm Ahmed b. Hanbel ve İshak b. Râhıye*, Suud 2002.
- el-Merzubânî, Ebü Ubeydillah Muhammed b. İmran (ö. 384/994), *Nûru'l-Kabes*, ihtisar: Ebü'l-Mehâsin Yusuf b. Ahmed el-Yağmurî, www. al-mostafa.com, (erişim tarihi 01.03.18).
- el-Mes'ûdî, Ebü'l-Hasan Ali b. el-Hüseyn (ö. 346/957), *Murûcu'z-Zeheb ve Meâdinu'l-Cevher*, thk. Kemal Hasan Merî, Beyrut 2005.
- Micheel Bonner, "The Kitab al-Kasb Attributed to al-Shaybânî: Poverty, Surplus and The Circulation of Wealth", *Journal of The American Oriental Society*, 121/3 (2001), ss. 410-427.
- el-Mizzî, Yusuf b. Abdîrrahman (ö. 742/1341), *Tehzîbu'l-Kemâl fî Esmâ'ir-Ricâl*, thk. Avvâd Ma'rûf, Beyrut 1983.
- Muchielli, Alex, *Zihniyetler*, çev. Ahmet Kul, İstanbul 1991.
- Musahov, Yıldız, *Mâtürîdî'nin Mu'tezile Eleştirisi (Ebu'l-Kasım el-Belhî el-Ka'bî Bağlamında)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2009.
- Mustafa Subhî, *Fî İlmi'l-Kelâm Dirâsetu'l-Felsefiyye li Arâi'l-Fırakî'l-İslâmiyye fî'd-Dîn*, Beyrut 1985.
- Nallino, "Aslu Tesmiyetü'l-Mu'tezile", *et-Turâsi'l-Yunânî*, ed. Abdurrahman el-Bedevî, İskenderiyye 2002.

-, "el-Buhus fi'l-Mu'tezile", *et-Turâsi'l-Yunâni fi Hadarâti'l-İslâmiyye*, ed. Abdurrahman el-Bedevî, ss. 173-198, İskenderiye 2002.
- Nasreddin et-Tûsî, "İmâmet Risâlesi", çev. Hasan Onat, *AÜİFD*, 37 (1996), ss. 179-191.
- Nâşi el-Ekber, Ebu'l-Abbas (ö. 293/906), *Mesâilu'l-İmâme*, thk. Joseph Van Ess, Beyrut 1971.
- Nawas, A. John, "The Mihna of 218 A.H. /833 A.D Revisited: An Empirical Study", *Journal of The American Oriental Society*, 116/4 (1996), ss. 698-708.
-, "Me'mun'un Mihne'yi Başlatmasında Rol Oynayan Üç Akımın Açıklamalarının Yeniden İncelenmesi", çev. Mustafa Akgül, *BÜİFD*, 8/8 (2018), ss. 145-162.
- Necmeddin en-Nesefî, Muhammed b. Ahmed (ö. 537/1142), *el-Kand fi Zikri Ulemâi Semerkand*, nşr. Nazr Muhammed Faryâbi, Riyad 1991.
- Nesâi, Abdurrahman b. Ahmed b. Şuayb (ö. 303/915), *Kitâbu'd-Duafâ ve'l-Metrûkin*, thk. Bûrân ed-Dannâvi, Beyrut 1985.
- en-Nesefî, Ebu'l-Berekât Hâfızüddin Abdullah b. Ahmed (ö. 710/1310), *Keşfu'l-Esrâr Şerhu'l-Musannif ale'l-Menâr mea Şerhu Nûru'l-Envâr*, Beyrut 1986.
- en-Nesefî, Ebu'l-Muîn Meymun b. Muhammed (ö. 508/1115), *Tabsîratu'l-Edille fi Usûlu'd-Dîn*, thk. Hüseyin Atay, Ankara 2003.
- Neşşâr, Ali Sami, *İslam'da Felsefi Düşüncenin Doğuşu*, çev. Osman Tunç, İstanbul 1990.
- Neşvân el-Himyerî, Ebû Said (ö. 573/1178), *el-Hûru'l-Iyn*, thk. Kemal Mustafa, Kahire 1948.
- en-Nevbahtî, Ebû Muhammed Hasan b. Mûsa (ö. 300/912), *Şit Fırkalar-Firaku'ş-Şîa*, çev. H. Onat- S. Hizmetli- S. Kutlu- R. Şimşek, Ankara 2004.
- Nevin, Abdulhalık Mustafa, *İslam Düşüncesinde Muhalefet*, çev. Vecdi Akyüz, İstanbul 1990.
- Nyberg, H. S. "Mu'tezile", *Din Felsefesi Açısından Mu'tezile Gelen-Ek-i I* içerisinde, der. Recep Alpyağlı, ss. 56-69.
- Omar, Faruk, "Me'mun'dan Önce Abbâsiler ve Mu'tezililer Arasındaki İlişkiler", çev. Mehmet Ümit, *GÜÇİFD*, 2/3 (2003), ss. 165-174.
- Onat, Hasan, "Bilgi, Bilim ve Yöntem", *İslam Bilimlerinde Yöntem* içerisinde, ed. Halis Albayrak, ss. 5-26, Ankara 2005.
-, "İslam Bilimleri ve Yöntemi Açısından Tarihin Anlam ve Önemi", *Kur'an ve İslami İlimlerin Anlaşılmasında Tarihin Önemi*, ed. M. Mahfuz Söylemez, ss. 13-69, Ankara 2013.

-, "Mu'tezile ve Mihne İlişkisi", *Mihne Süreci ve İslami İlimlere Etkisi*, ed. M. Mahfuz Söylemez, Ankara 2012.
-, "Şii İmâmet Nazariyesi (Kuleynî, Kummî ve Tûsî'nin Görüşleri Çerçevesinde)", *AÜİFD*, 32 (1992), ss. 89-110.
-, "Şiiliğin Doğuşu Meselesi", *AÜİFD*, XXXVI (1997), ss. 79-117.
-, *Emevîler Devri Şii Hareketleri*, İstanbul 2016.
- Öğüt, Salim, "Evzâi", *DİA*, XI, ss. 546-548, İstanbul 1995.
-, "Ebû Yûsuf", *DİA*, X, ss. 260-265, İstanbul 1994.
- Önal, Recep, "İman ve Mahiyeti Konusunda Mu'tezile ile Ehl-i Sünnet Polemiği", *OMÜİFD*, XXXIX (2005) ss. 121-146.
- Öz, Mustafa, "Muammer b. Abbâd", *DİA*, XXX, ss. 323-325, İstanbul 2005.
-, "Necçâriyye", *DİA*, XXXII, ss. 482-483, İstanbul 2006.
-, "Tenûhî, Ali b. Muhassin", *DİA*, XXXX, 470, İstanbul 2011.
- Özaydın, Abdülkerim, "Kündürî", *DİA*, XXVI, ss. 554-555, Ankara 2002.
- Özel, Ahmet, "Hanefî Mezhebi", *DİA*, XVI, ss. 21-27, İstanbul 1997.
- Özen, Şükrü, "Ebû Hanîfe'nin Usul ve Furû Anlayışının Kelâmî Temelleri", *İmam-ı Azam Ebû Hanîfe ve Düşünme Sistemi Sempozyum Tebliğ ve Müzakereleri II*, ed. İbrahim Hatiboğlu, Bursa 2005.
-, "İsâ b. Ebân", *DİA*, XXII, ss. 480-481, İstanbul 2000.
-, "IV. (X.) Yüzyılda Mâveraünnehir'de Ehl-i Sünnet-Mu'tezile Mücadelesi ve Bir Ehl-i Sünnet Beyânnamesi", *İslam Araştırmaları Dergisi*, 9 (2003), ss. 49-85.
-, "Mu'tezile Üzerine Bazı Mülâhazalar", *Marife (Mu'tezile Özel Sayısı)*, 3/3 (2003), ss. 406-411.
-, "İbn Süreyc, Ebû'l-Abbas", *DİA*, XX, ss. 363-366, İstanbul 1999.
-, *Ebû Mansûr el-Mâtürîdî'nin Fıkıh Usûlünün Yeniden İnşası (Basılmamış Doçentlik Çalışması)*, İstanbul 2001.
- Öztürk, Abdülvehhab, *İslam Hukukunda Hassâf'ın Yeri ve Edebü'l-Kâdî Adlı Eseri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1982.
-, "Hassâf", *DİA*, XVI, 395, İstanbul 1997.
- Patton, Walter, *Ahmad b.Hanbal and Mihna*, Leiden 1987.
- el-Pezdevî, Ebu'l-Usr (ö. 482/1089), *Kenzu'l-Vusûl*, Karaçi, trz.
- el-Pezdevî, Ebu'l-Yusr (ö. 493/1100), *Ehl-i Sünnet Akâidi*, çev. Şerafeddin Gölcük, İstanbul 1994.
- Râgıb el-İsfahânî, Ebu'l-Hüseyn (ö. V./XI. asır), *Müfredâtu Elfâzi'l-Kur'ân*, thk. Safvân Adnân Dâvûdî, Dimaşk 2011.

- er-Râzi, Muhammed b. Ömer b. Huseyn Fahreddin (ö. 606/1209), *İtikâdâtul-Fıraku'l-Müslimîn ve'l-Müşrikîn*, Beyrut 1982.
- Reşid el-Hayyûn, *Mu'teziletu'l-Basra ve'l-Bağdad*, Beyrut 1997.
- es-Sabûnî, Nureddin Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr (ö. 580/1184), *Mâtürîdiyye Akaidi*, çev. Bekir Topaloğlu, Ankara 2000.
- Sadrüşşehid, Ebû Hafs Hisâmüddin (ö. 536/1141), *Şerhu Edebi'l-Kâdi li'l-Hassâf*, thk. Muhyi Hilal es-Serhan, Bağdat 1978.
- es-Safedî, Selahuddin Halil b. Aybek (ö. 764/1362), *Kitâbu'l-Vâfi bi'l-Vefeyât*, thk. Ahmed el-Arnavutî, Beyrut 2000.
- Sâlim b. Zekvân (ö. 70/689'dan sonra), *es-Sîre*, çev. Harun Yıldız, Ankara 2016.
- es-Sâlimî, Ebû Şekûr Muhammed b. Abdüsseyid (ö. 460/1068'den sonra), *et-Temhîd fî Beyânî't-Tevhîd*, thk. Sait Murad Primof, Taşkent 2014.
- Sarıçam, İbrahim, "İbrahim b. Mehdî", *DİA*, XXI, ss. 320-21, İstanbul 2000.
- es-Saymerî, Ebî Abdullah Hüseyin b. Ali (ö. 436/1045), *Ahbâru Ebi Hanîfe ve Ashâbihi*, Beyrut 1974.
- es-Sem'ânî, Ebu'l-Muzaffer (ö. 489/1096), *Kavâtu'l-Edille fi'l-Usûl*, thk. Abdullah b. Hâfız Ahmed el-Hakem, Riyad 1998.
- Schact, Joseph, "The Schools of Law and Later Developments of Jurisprudence", *Law in The Middle East, Orijin and the Developments of Jurisprudence*, ed. Majidd Khadduri, Herbert J. Liebesny, Washington 1955.
- Sehmî, Ebu'l-Kâsım Hamza b. Yusuf (ö. 427/1035-36), *Târîhu Cürcân*, nşr. Muhammed Abdulmuîd Han, Beyrut 1987.
- es-Sem'ânî, Ebû Mansûr et-Teymî (ö. 562/1167), *Ensâb*, thk. Abdullah Ömer el-Bârûdî, Beyrut 1988.
-, *Tefsîrû'l-Kur'ân*, thk. Yâsir b. İbrahim vd., Riyad 1997.
- es-Semerkandî, Ebû Bekr Alâeddin (ö. 539/1144), *Mizânû'l-Usûl fî Netâici'l-Ukûl*, thk. Abdülmelik Abdurrahman es-Sâdi, Mekke 1984.
-, *Tuhfetü'l-Fukahâ*, Beyrut 1984.
- es-Semerkandî, Ebû Seleme (ö. IV./X. Asır), *Cümelü Usûlu'd-Dîn*, çev. A. Saim Kılavuz, İstanbul 1989.
- es-Serahsî, Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed (ö. 483/1090), *el-Mebsût*, Beyrut, trz.
- es-Sibâi, Mustafa, *es-Sünne ve Mekânetühâ fi't-Teşri'i'l-İslâmî*, Beyrut 2000.
- es-Simnânî, Ebu'l-Kâsım Ali b. Muhammed (ö. 499/1106), *Ravdatu'l-Kudât ve Tarîku'n-Necât*, Selahaddin en-Nâhî, Beyrut 1984.
- Söylemez, M. Mahfuz, *Bedevilikten Hadârîliğe Kûfe*, Ankara 2001.

-, "Ebû Hanife'nin Yetiştığı Şehir: Küfe", *İmam-ı Azam Ebû Hanife ve Düşünme Sistemi Sempozyum Tebliğ ve Müzakereleri I*, ed. İbrahim Hatiboğlu, Bursa 2005, ss. 35-45.
- Suphî, M., *Fî İlm-i Kelâm Dırâsetu'l-Felsefiyye li Ârâi'l-Firaki'l-İslâmiyye fî Usûlu'd-Dîn: Mu'tezile*, Beyrut 1985.
- es-Sübki, Tâcüddin Ebû Nasr Abdulvehhâb b. Ali (ö. 771/1370), *Tabakâtü's-Şâfiyyeti'l-Kübrâ*, thk. Mahmud Muhammed ed-Tenâhi, Abdu'l-Fettâh Muhammed el-Hulv, Kahire 1964.
- eş-Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdris (ö. 204/820), *el-Umm*, Beyrut 1990.
- eş-Şâtîbî, İbrahim b. Mûsa (ö. 790/1388), *el-İ'tisâm*, thk. Selim Abdu'l-Hilâlî, Suud 1992.
- eş-Şehristânî, Muhammed b. Abdilkerim (ö. 548/1153), *el-Milel ve'n-Nihal*, thk. Emir Ali Mühennâ v.dğr., Beyrut 1993.
-, *İslam Mezhepleri: el-Milel ve'n-Nihal*, çev. Mustafa Öz, İstanbul 2005.
- Şerif el-Murtazâ, Ebû'l-Kâsım Ali b. el-Hüseyn b. Mûsa b. Muhammed (ö. 436/1044), *Gurerü'l-Fevâid ve Dürerü'l-Kalâid*, thk. Ebu'l-Fadl İbrahim, Kahire 1954.
- Şeşen, Ramazan, "Câhiz", *DİA*, ss. 20-24, İstanbul 1993.
- eş-Şevâsi, Süleyman, *Vâsil b. Atâ ve Arâuhu'l-Kelâmiyye*, Trablus 1993.
- eş-Şeybânî, Ebû Abdullâh Muhammed b. el-Hasan (ö. 189/805), *Câmiu'l-Kebîr*, thk. Ebû'l-Vefâ el-Afgânî, Haydarabad 1356.
-, *el-Hücce alâ Ehl-i Medine*, thk. Seyyid Mehdi Hasan el-Kilânî, Beyrut 1983.
-, *el-Kesb*, thk. Süheyl Zekkar, Dımaşk 1980.
- Şeyh İnâyetullah, "İslam Öncesi Arap Düşüncesi", ed. M. M. Şerif, *İslam Düşüncesi Tarihi* içinde, İstanbul 1990.
- Şık, İsmail, "Necmeddin Tarsusi'nin "Urcüze fî Vefeyâti'l-A'yân Min Mezhebi Ebî Hanifeti'n-Nu'mân" Adlı Eseri: Tedkik, Çeviri ve Değerlendirme", *ÇÜİFD*, 17/1 (2017), ss. 39-60.
-, "Semerkandlı Hanefî-Mâturidî Âlim Mahmud b. Zeyd el-Lâmişi ve İlmi Konumu", *ÇÜİFD*, 10/1 (2010), 113, ss. 105-123.
-, *Hânefi-Mâturidî Geleneğinin Usûlü'd-Din Anlayışı (Lâmişi Perspektifinde Kelâm-Usûlü'l-Fıkh Diyalogu)*, Ankara 2009.
- et-Taberî, Ebî Ca'fer Muhammed b. Cerîr (ö. 310/923), *Târihu't-Taberî*, thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrâhîm, Kahire, trz.
- et-Taftazânî, Sâduddin Mes'ûd b. Fahreddin (ö. 792/1390), *Şerhu'l-Akâid*, çev. Süleyman Uludağ, İstanbul 2010.

- et-Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdi (ö. 321/933), *Ahkâmu'l-Kur'ân*, thk. Sadeddin Ünal, İstanbul 1998.
-, *el-Akîdetu et-Tahâviyye*, Beyrut 1995.
-, *Muhtasarı İhtilâfî'l-Ulemâ*, thk. Abdullah Nezîr Ahmed, Beyrut 1417.
- Taş, Aydın, "Şeybânî, Muhammed b. Hasan", *DİA*, XXXIX, 42, ss. 38-42, İstanbul 2010.
- Taşköprüzâde, Ahmed b. Mustafa (ö. 968/1561), *Miftâhu's-Saâde*, Beyrut 1985.
- Telkenaroğlu, M. Rahmi, "Muhattie ve Musavvibe İçtihadî Çözömlerinde Doğrunun Tek Olup Olmadığı Tartışmasında Meşhur Dört mezhep İmamı Hangi Görüşü Benimsedi?", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 13 (2009), ss. 231-260.
-, *Fıkıh Usûlünde Muhattie ve Musavvibe (İçtihadî Çözömlerinde Doğrunun Tek Olup Olmadığı Tartışması)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya 2009.
- Temîmî, Takiyyüddin b. Abdülkâdir (ö. 1010/1601), *Tabakâtu's-Seniyye fî Terâcimi'l-Hanefiyye*, thk. Abdülfettah Muhammed Hulv, Kahire 1970.
- et-Tenûhî, Muhassin b. Ali (ö. 384/994), *Nişvâru'l-Muhâdara*, thk. Abbud eş-Şâlecî, Beyrut 1995.
- Tevhîdî, Ebû Hayyân (ö. 414/1023), *el-Besâir ve'z-Zehâir*, thk. Vedad el-Kâdî, Beyrut 1988.
- Topaloğlu, Bekir, *Kelâm İlmi*, İstanbul 1996, 138-39.
- Tosh, John, *Tarihin Peşinde*, çev. Özden Arkan, İstanbul 2008.
- Tsafîr, Nurit, *The History of an Islamic School of Law*, Cambridge 2004.
- Tunç, Cihat, "Gaylân ed-Dımaşkı", *DİA*, XIII, ss. 414-415, İstanbul 1996.
- Ukaylî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Amr (ö. 322/934), *Kitâbu'd-Duafâ'il-Kebîr*, Riyad 2000.
- Ulrich, Rudolph, *Mâturîdî Semerkand'da Ehl-i Sünnet Kelâmı*, çev. Özcan Taşçı, İstanbul 2016.
- Ümit, Mehmet, "Mihne Sürecinde Hanefîler", *HÜİFD*, 9/17 (2010), ss. 101-130.
-, "Mihne Uygulamaları ve Hanefîler", *Mihne Süreci ve İslamî İlimlere Etkisi* içerisinde, ed. M. Mahfuz Söylemez, Ankara 2012.
-, *Zeydiyye-Mu'tezile Etkileşimi (Zeyd b. Ali'den Kasım er-Ress'nin Ölümüne Kadar)*, İstanbul 2010.
- Ünal, İsmâil Hakkı, *İmam Ebû Hanîfe'nin Hadis Anlayışı ve Hanefî Mezhebinin Hadis Metodu*, Ankara 2010.
- el-Üstüvâî, Ebu'l-Alâ İmâdü'l-İslam (ö. 432/1041), *Kitâbu'l-İtikad*, thk. Seyit Bahcıvan, Beyrut 2005.

- Üzüm, İlyas, “Nâbite”, *DİA*, XXXII, ss. 263-264, İstanbul 2006.
- Van Ess, Joseph, “Amr b. Obayd”, *Elr*, 1/9 (1989), 991-992.
-, “Mu'tezile”, *Din Felsefesi Açısından Mu'tezile Gelen-Ek-i I* içerisinde, der. Recep Alpyağıl, ss. 69-89.
- Veki, Ebû Bekr Muhammed b. Halef b. Hayyân (ö. 306/918), *Ahbârü'l-Kudât*, Beyrut, trz.
- Watt, Montgomery, *İslam Felsefesi ve Kelâmı*, çev. Süleyman Ateş, İstanbul 2004.
-, “Mu'tezile'nin Siyasî Tutumları”, *Din Felsefesi Açısından Mu'tezile Gelen-Ek-i II* içerisinde, der. Recep Alpyağıl, çev. Süleyman Akkuş, İstanbul 2014, ss. 657-666.
-, “Mu'tezile'nin Siyasî Tutumları”, çev. Süleyman Akkuş, *Dini Araştırmalar*, 9/27 (2007), ss. 323-342.
-, *İslam Düşüncesinin Teşekkül Devri*, çev. E. Ruhi Fiğlalı, İstanbul 1998.
- Welhausen, Julius, *Arap Devleti ve Sukutu*, çev. Fikret Işıltan, Ankara 1963.
- Walker, Paul E., “An Ismaili Heresiography: The “Bab Al-Shaytan” from Abu Tammam’s Kitab Al-Shajara”, *Islamic History and Civilization, Studies and Texts*, 23 (1998), Leiden 1998.
- Yahyâ b. Maîn (ö. 233/848), *Mârifetu'r-Ricâl*, thk. Muhammed Kâmil el-Gassâr, Dımaşk 1985.
-, *Târîh*, thk. Ahmed Muhammed Nurseyf, Mekke 1979.
- Yâkût el-Hamevî, Ebî Abdillâh Şihâbeddin (ö. 620/1229), *Mu'cemu'l-Udebâ İrşâdu'l-Erib ilâ Mârifetil Edib*, thk. İhsan Abbas, Beyrut 1993.
- Yaman, Ahmet, *Siyaset ve Fıkıh*, İstanbul 2015.
- Yavuz, Y. Şevki, “Cübbâi, Ebû Ali”, *DİA*, VIII, ss. 99-102, İstanbul 1993.
-, “Halku'l-Kur'an”, *DİA*, XV, ss. 371-375, İstanbul 1997.
- el-Yemenî, Ebî Muhammed (VI/XII. Asır), *Akâidu's-Selâse ve's-Sebîn Firka*, thk. Muhammed b. Abdullâh Zerban el-Gâmidi, el-Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, Medine 1414.
- Yeşilyurt, Temel, “Rü'yetullah”, *DİA*, XXXV, ss. 311-314, İstanbul 2008.
- Yıldırım, Ramazan, *Mutezile'nin Kelâmî Polemikleri Hâkim el-Cüşemî Örneği*, 95.
- Yıldız, H. Dursun, “Abdullah b. Tâhir”, *DİA*, I, ss. 137-138, İstanbul 1998.
- Yılmaz, Ömer, “Hanefilerde Âmmün Kapsamı ve Arka Planındaki Tartışmalar”, *DEUİFD*, 44 (2016), ss. 181-210.
- Yiğit, İsmail, “Emevîler”, *DİA*, XI, ss. 87-104, İstanbul 1995.
- Yurdağür, Metin, “Kâdi Abdülcebbar”, *DİA*, XXIV, ss.103-113, İstanbul 2001.
- Yücel, Ahmet, “Humeydi”, *DİA*, XVIII, 357, İstanbul 1998.
- Yüksel, Ahmet Turan, “Dört Halife Dönemi Olayları Karşısında Abdullah b. Ömer”, *İSTEM*, 3/6 (2005), ss. 59-86.

- Yüksel, Emrullah, "Ca'fer b. Mübeşşir", *DİA*, VI, ss. 553-554, İstanbul 1992.
- ez-Zâhidî, Necmüddin Muhtar b. Mahmud (ö. 658/1260), *el-Künyetu'l-Münyey li't-Temîmi'l-Gunye*, nşr. A. A. Frejman, Moskova 1951.
- ez-Zebîdî, Muhammed Murtaşâ (ö. 1205/1791), *İthâfu's-Sa'deti'l-Müttakîn bi Şerhi İhyâi Ulûmu'd-Dîn*, Daru'l-Fikr.
- ez-Zehêbî, Ebû Abdillâh (ö. 748/1348), *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, thk. Şuayb el-Arnâvût-Ali Ebû Zeyd, Beyrut 1985.
-, *Menâkibu'l-Ebî Hanîfe ve Sahibeyhi Ebî Yusuf ve Muhammed b. el-Hasan*, Beyrut 1419.
-, *Mizânu'l-İ'tidâl fî Nakdi'r-Ricâl*, thk. Ali Muhammed Muavvaz vdğr., Beyrut 1995.
-, *el-Müştebeh fi'r-Ricâl: Esmâihim ve Ensâbihim*, thk. Ali Muhammed el-Bicavî, Kahire 1962.
-, *Târîhu'l-İslâm*, thk. Ömer Abdusselam Tedmürî, Beyrut 1990-2000.
-, *Tezkiretü'l-Huffâz*, Beyrut 1998.
- ez-Zemaşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer Muhammed el-Hârizmî (ö. 538/1144), *el-Minhâc fî Usûli'd-Dîn*, thk. Sabine Schmidtke, Beyrut 2007.
-, "Va'd ve Va'id", çev. Metin Yıldız, *Din Felsefesi Açısından Mu'tezile Gelenek-i içerisinde*, der. Recep Alpyağıl, ss. 611-616.
- ez-Zeylâi, Osman b. Ali (ö. 743/1343), *Tebyînu'l-Hakaik Şerhu Kenzu'd-Dakâik*, Kahire 1313.
- Ziriklî, Ebû Gays Hayrüddîn b. Mahmud, *el-A'lâm*, Beyrut 1986.
- Zühdi, Cârullah, *el-Mu'tezile*, Beyrut 1974.
- Zysow, Aron, "Hanefî Hukuku Kuramında Mu'tezililik ve Matürîdilik", çev. Süleyman Aydın, *Hikmet Yurdu (İmam Matürîdî ve Matürîdilik Özel Sayısı)*, 2/4 (2009), ss. 147-178.

Fecr Yayınları: 685

BATI AFRİKA'DA ARAP EDEBİYATI VE
SÖMÜRGEÇİLİK KARŞISINDAKİ ROLÜ

Youssoufa SOUMANA

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Haziran 2023

ISBN: 978-625-6436-31-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- 'Abbas, Kamara, 2006. "el-Mahtûtâtü't-Turâsiyye, fi Garbi İfrîkiyâ Muşkilâtuhâ ve Keyfiyyetu Himâyetihâ", *Havliyyetu'l-Harfî'l-'Arabî*, (2), Merkezu Yusuf el-Hâlife, Hartûm, ss. 99-114.
- 'Abdulhalim, Receb Muhammed, 2010. *el-Muslimûn fi İfrîkiyâ Cenûbiyyi's-Sabrâ*, Sefir, Kâhire, 112s.
- 'Abdulhalim, Ummu, 2015. *Umeru'l-Karkî Edîben*, Yüksek Lisans Tezi, Gana Üniversitesi, 86s.
- 'Abdulkarim, Muhammed 'Abdulkarim, 2017. *Boko Harâm minâ'l-Cemâ'ati ilâ'l-Vilâye, el-'Arabiyye li'n-Neşri ve't-Tevzî'*, Kâhire, 279s.
- 'Abdullah, Sâlisu Ebû Bekr, 2012. "en-Nesru'l-İslâmî ve Tetavvuruh fi Vilâyeti Kogî", *Mecelletu'l-Kismi'l-'Arabî*, (19), Punjab Üniversitesi, Lahor, ss. 57-94.
- 'Abdunnûr, Cebbûr, 1984. *el-Mu'cemu'l-Edebi*, Dâru'l-İlmî li'l-Melâyîn, Beyrût, bs. 2, 674s.
- Abdurrahim, Abdulfettâh vd. 2020. *Sâdinu'l-Lugati'l-'Arabiyye ve Âdâbihâ fi Nicîriyâ ed-Duktûr Zekeriya İdris Huseyn*, Matba'atü'l-Hasbî, İlorin, 441s.
- Achebe, Ch., *Parçalanma*, 2011. (çev: Nazan Arıbaş Erbil), İthaki Yayınları, İstanbul, 192s.
- Achode, C. S., 1993. *Appelle-moi nègre*, Presses du Centre national de production de manuels scolaires, Cotonou, 551s.
- Âdem, Âdem İbrahim, 2008. "el-İntâcâtü's-Şîriyye Ladâ'l-Hâc Muhammed İnvâ Ali Cos", *Dirâsât 'Arabiyye*, (13), Arap Dili Bölümü, Bayero Üniversitesi, Kano, ss. 437-465.
- Âdem, Ali Abah, 2016. *eş-Şeyh Gûni Muhammed Ali Gabşîyye ve 'İshâmâtub fi Neşri's-Sakâfati'l-'İslâmiyye fi Meyduguri*, Lisans Tezi, Meiduguri Üniversitesi, Meiduguri, Nijerya, 100s.
- Adeniyi Raji, M. G., 1986. *a Modern Trend in Nigerian Arabic Literature The Contribution of Umar Ibrahim*, Doktora Tezi, Doğu ve Afrika Araştırmaları Okulu, Londra Üniversitesi, Haziran, 388s.

- Aditincî, 'İzzuddîn, 2016. "İtticâhâtu'l-Makâmâtî'l-'Arabîyye fî'l-Edebî'l-'Arabîyyî'n-Nicîrî -Makâmâtu'l-İlorî Nemûzecen", *Mecelletu'l-'Âsime*, c. 8. Kerala Üniversitesi, Hindistan, ss. 228-234.
- Ahmed Bâba, Ahmed b. Ahmed et-Timbuktî, 2000. *Mî'râcu's-Su'ûd ilâ Neyli Muclîbî's-Sûd*, (thk: Fâtîma el-Harrâk), Menşûrâtu Ma'hadî'd-Dirâsâtî'l-İfrîkiyye, Mağrib, 118s.
- Ahmed, Rahma ve Abdullah, Muhammed Câmî', 2015. "el-Hasâisu'l-'Âmme fî Vilâyetey Hevsâ ve Yoruba", *at-Tajdid*, 19 (37), Malezya Üniversitesi, ss. 111-147.
- Akçay, A. S., 2017. "Afrika Edebiyatına Kısa Bir Giriş", *Hece Dergisi*, sy, 246, 247, 248. Haziran, Ankara, ss. 1018-1034
- Alain, K. S., 2000. *la Littérature Oral au Burkina Faso*, Doktora Tezi, Ouagadougou Üniversitesi, 722s.
- Alfedrî, Habibe Yahya, 2011. *el-İbdâ'u'l-Fenni fî'r-Rivâyeti'n-Nicriyye bi'l-'Arabîyye*, Doktora Tezi, Beşeri İlimler ve Edebiyat Fakültesi, Kogi Vilayeti Üniversitesi, Kogi, 160s.
- Ali, Kemâleddîn el-Mubârek 2015. "eş-Şi'ru'l-'Arabîyyu'l-Yorubâvî", *Mecelletu Kırrâat İfrîkiyye* (24) el-Munteda'l-İslâmî, Londra, ss.78-89.
- Alioum, F., 1972. *Le Cercle des Tropiques*, Présence Africaine, Paris, 252s.
- Aliyu, Muhammed, 2014. *The Art of Love Poetry in the Poems of Hâfiz Chiroma Kabara*, Doktora Tezi, Ahmedu Bello Üniversitesi, Zaria, Nijerya, August, 262s.
- Alkali, H., 2002. *The Chief Arbiter: Wazir Junaidu and His Intellectual Contribution*, Centre for Islamic Studies, Usman Danfdio University, Sokoto, 247s.
- el-Âlûsî, Mahmûd Şukrî, tsz. *Bulûgu'l-Ereb fî Ma'rîfeti Abvâli'l-'Arab*, (thk: Muhammed Behcet), Dâru'l-Kitâbî'l-Mısırî, Kâhire, bs.2, 3c.
- el-Âmidî, Ebu'l-Kâsım el-Hasan b. Bişr, 1994. *el-Muvâzene Beyne Şi'ri Ebi Temmâm ve'l-Buhturi*, (thk: Ahmed Sakr ve Abdullah Hamed Muhârib), Dâru'l-Ma'ârif, Kâhire bs. 4, 3c.
- Ammâre, 'İhlâs Fehrî, 1992. *el-İslâm ve's-Şi'r*, Mektebetu'l-'Âdâb, Kâhire, 144s.

- Arnold, Th., 1971. *ed-Da'vetu ila'l-İslâm*, (çev: Hasan İbrahim Hasan ve Abdulmacid Âbidin, İsmail en-Nehrâvi), Mektebu'n-Nahdati'l-Mısriyye, Kâhire, 521s.
- el-Askerî, Ebû Hilâl, 1952. *Kitâbu's-Sinâ'ateyn*, (thk: Ali Muhammed el-Bicâvî ve Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim), Dâru İhyâ'îl-Kutubi'l-'Arabîyye, by., 465s.
- Ataöv, T., 2010. *Emperyalizmin Afrika Sömürüsü*, İleri Yayınları, İstanbul, 112s.
- 'Atvân, Huseyn, 1970. *Mukaddimetu'l-Kasideti'l-'Arabîyye fi's-Şi'ri'l-Câbili*, Dâru'l-Ma'ârif, Kâhire, 258s.
- el-Âyid, Ahmed, 1984. "el-Bahsu fi'l-'Alâkât Beyne'l-Lugati'l-'Arabîyye ve'l-Lugâti'l-İfrîkiyye-Vâkı'uh ve Âfâkuh" *Mecelletu'l-Lisâni'l-'Arabi*, (23), ALECSO, ss. 59-65.
- Ayyıldız, E. Y., 2018. "Aimé Césaire'in Gözünden Kongo'nun Bağımsızlık Mücadelesi ve Patrice Lumumba", *DTCF Dergisi*, 58 (1), Ankara Üniversitesi, ss. 496-511.
- Ba'Lî, Hafnâvî, 2018. *Sabrâu'l-Cezâiri'l-Kubrâ fi'r-Rihlâti ve Zilâli'l-Levhât*, Durûb li'n-Neşr, Cezâyir, 320s.
- Bailleul, Ch., 2005. *Sagesse Bambara: Proverbes et Sentences*, Donniya, Bamako, 463s.
- Bamba, Ahmed, *Ve İnneke le'alâ Hulukin 'Azim*, <http://khassidaen.pdf.free.fr> (Erişim tarihi: 07.06.2019),
- _____, tsz. *el-Cevâbiru'n-Nafis fi İkdî Nesri'l-Abdariyyi'r-Re'is*, yy. Senegal, 47s.
- _____, *Kasidetu ve Yabluku Mâ lâ Ta'lamûn*, <http://khassidaenpdf.free.fr> (Erişim tarihi: 07.06.2019)
- _____, tsz. *Tezevvudu's-Şubbân ila't-Tibâ'i'l-Melikî'd-Dayyân*, el-Mektebu'l-Murîdiyye, Senegal, 48s.
- Bançî, Eyyûb, 2008. *Littâfîn Kôyar da Sallâ*, Menşûrât ISESCO, bs. 2, 202s.
- Bâre, Osman Barâyima, 2000. *Cuzûru'l-Hadâratil-İslâmiyye fi'l-Garbi'l-İfrîki*, Dâru'l-Emîn, Kâhire, 460s.
- Barhâm, Abdullay Sâley, 2017. *eş-Şi'ru'l-'Arabi fi'n-Nicer*, Medînetu Kiyôta Nemûzecen, Lisans Tezi, Arap Dili ve İnsanî Fakültesi, Nijer İslâm Üniversitesi, 78s.

- Bârî, Muhammed Fâzil Ali ve Kerîdiyye, Said İbrahim, 2007. *el-Muslimûn fî Garbi İfrîkiyâ Târih ve Hadârah*, Dâru'l-Kutubî'l-İlmiyye, Beyrût, 343s.
- Basset, R., 1093. *Contes Populaires D'afrique*, Librairie Orientale et Americaine, Paris, 448s.
- Bâzîne, 2010. Abdullah Sâlim, *İntişâru'l-İslâm fî Afrikiyâ Cenûbiyyi's-Sabrâ*, 7 Ekim Üniversitesi, Misrata, Libya, 250s.
- Bedevî, 'Abdu, 1988, *eş-Şu'arâu's-Süd ve Hasâisubum fî's-Şi'ri'l-'Arabî*, el-Hey'etu'l-Misriyye, 385s.
- el-Bekkây, Ahmed b. Muhammed el-Muhtâr, *Cevâb Ahmed el-Bekkây b. el-Muhtâr b. Ahmed li'l-Emîr Ahmed b. Ahmed eş-Şeyh, Ahmed el-Fullânî fî Şe'ni'n-Nasrânî'l-Âti*, Fransa Millî Kütüphanesi Arşivi, Arapça Bölümü, No: 6756, 89s,
- el-Bekrî, 1857. *el-Muğrib fî Zikri Bilâdi İfrîkiyye ve'l-Mağrib*, İmprimerie du Gouvernement, Alger, 230s.
- Bello, Muhammed b. Osman b. Fûdî, tsz. *İnfâku'l-Meysûr fî Târihi Bilâdi't-Tekrûr*, yy. by. 183s.
- Benî Şeyh, Ali Kyari, 2016. "19. Yüzyılda Osmanlı-Bornu Münasebetleri", (Çev: Muhammed Tandoğan ve Musa Umar), *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1 (2), İSMUS, ss. 35-66.
- el-Bernî, Muhammed Cûf b. Tefsîr Bâb, 1999. *'Alâmu'l-Hudâ bi Garbi İfrîkiyâ*, by, Senegal, 241s.
- el-Bertellî, Muhammed b. Ebî Bekr, 1981. *Fethu's-Şukûr li Ma'rifeti A'yâni Ehli't-Tekrûr*, (thk: Muhammed İbrahim el-Kettânî ve Muhammed Haccî) Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrût, 299s.
- Beşir, İmbây Lo, 1995, *Kadâyâ'l-Luga ve'd-Dîn fi'l-Edebi'l-İfrîkî*, Dâru Câmî'ati İfrîkiya'l-Âlamiyye, Hartûm, 158s.
- Bhêly-Q., O., 1978. *Un Piège Sans Fin, Presence Africaine, Présence Africaine Paris*, 253s.
- Biao, A. K., *Proverbes du Bénin*, Globethics.net, Praxis 3, 133s.
- Binger, C., 1892. *Du Niger au Golfe de Guinée par le pays de Kong et le Mossi*, Hachette, Paris, 2c.
- Boettger, G., 1879. *Topographisch-Historisches Lexicon zu den Schriften des Flavius Josephus*, Verlag Von L. Fernau, Leipzig, 288s.
- Bossard, L., 2009. *Regional Atlas on West Africa*, OECD Publications, Paris, 288s.

- Bovill, E.W., 1988. *Ticâratu'z-Zeheb ve Sukkânû'l-Mağribî'l-Kebîr*, (çev: el-Hâdî Ebû Lukme ve Muhammed 'Azîz), Bingazi Üniversitesi Yayınları, Bingazi, 434s.
- Bû Devâye, Mebhût, 2006. *el-'Alâkâtû's-Sakâfiyyetu ve't-Ticâriyyetu Beyne'l-Mağribî'l-Evsat ve's-Sûdânî'l-Garbi fî 'Abdi Devleti Beni Zeyyân*, Doktora Tezi, Ebû Bekr Belkâyd Üniversitesi, Cezâyir, 439s.
- el-Bundukî, Bedruddîn Muhammed Ya'kûb, tsz. *Hadikatul-Ezbâr fî Medhi'n-Nebiyî'l-Muhtâr*, Dâru't-Ticânî, Tunus, 29s.
- Burton, R. F., 1865. *Wit and Wisdom for West Africa*, Tinsley, Brothers, 18, Catherine St. London, 455s.
- Ca'Ferî, Ahmed Ebu's-Sâfi, 2011. *min Tarihi Tavât Ebbâs fi't-Turâs*, Menşûrâtul-Hadârah, Cezâyir, 663s.
- Câbî, Muhammed el-Emîn, 2000. *Fanta*, Yazarın şahsî kütüphanesi, Konakri, (yayınlanmamış roman) 3c.
- _____, *Divânu Muhammed el-Emîn Câbî*, 2012. Yazarın şahsî kütüphanesi, Konakri, (yayınlanmamış divan), 117s.
- _____, *Ravâi'u Âli Karamukûbâ fî Fûta Tûbâ Mâ Beyne 1805-2007*, Yazarın şahsî kütüphanesi, Konakri (yayınlanmamış), 501s.
- _____, *el-Menfâ*, Yazarın şahsî kütüphanesi, 50s.
- Cakate, Muhammed, 2008. *el-Kâdi Macakat Kal el-Lezî 'alâ Allâhi Tevekkel*, yy. Dakar, 165s.
- Câlo, Ahmed Cirno, 2016. *el-Emsâlû'l-Voloviyye Beyne'l-Îcâbiyyeti ve's-Selbiyye*, Dâru'l-Cinân, ss. 220.
- Ceran, İ., 2008. *Sa'diler*, TDV, İstanbul, XXXV, ss. 407-410
- el-Cevherî, Ebû Nasr İsmail b. Hammâd, 1990. *Tâcu'l-Lugah ve Sihâhu'l-'Arabiye*, (thk: Ahmed 'Abdu'l-Gafûr 'Attâr, Dâru'l-İlmi li'l-Melâyîn, Beyrût, bs, 4, 2801s.
- Cf. Montesquieu, 1777. *De l'Esprit des Lois*, Garnier, Paris, 4c.
- Cherbonneau, M. A, 1855. "Histoire de la Litterature Arabe au Soudan" *Journal Asiatique*, 6 (5), *Société Asiatique*, Paris, Temmuz, ss. 391-407.
- Cibrîl, Abdulkadir Mahammed, El yazması, Nijer Beşerî Bilimler Araştırma Enstitüsü, Arapça Arşiv Bölümü, Niamey, NoNo:: 75.
- Cibrîl, Muhammed Mensur, 2016. "el-Musâhabetu'l-Lugaviyye fî Şi'ri's-Şeyhi Ebî Bekr, 'Atik el-Keşnâvî", *Mecelletu'l-İnsan ve'l-*

- Mecâl*, sy. 04, Ma'hedu'l-'Ulûmi'l-'İnsâniyye ve'l-İctimâiyye, el-Merkezu'l-Câmi'i, el-Bayad, Cezâyir Ekim, ss. 147-171.
- Cincirî, Muhammed, 2019. "eş-Şeyh Abdulkadir et-Tâlikî ve Kitâbuh en-Nehru't-Tâfih li'l-Lebibi'r-Râbih" 8. *Uluslararası Arap Dili Yıl Dönümü Sempozyumu*, Dubai, Nisan, c. 1, ss. 160-171.
- Clutchfans, J., tsz. *en-Nijeru'l-Yevm*, (çev: el-Mektebu'l-'Arabî li't-Terceme), Menşürât Cün Afrik. Paris, 240s.
- Cogoraga, Y., *Vahdetu İfrikiyâ*, Yazarın şahsî kütüphanesi, Bamako, 4s.
- Coussy, D., 2000. *la Littérature Africaine Moderne au Sud du Sahara*, Karthala, Paris, 205s.
- Çabuk, M., 2019. "Senusilik ve İşgalcilere Karşı Kuzey Afrika'da Osmanlı-Senusi İş Birliği" *Kabramanmaraş Sütçü İmam Üniversite-si Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (1), Nisan, ss.221-256.
- Çiftçi, F., 2004. "Hassân b. Sabit'in Hz. Peygamber İçin Söylediği, Mersiyeler" *KSÜ. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 4, Temmuz-Aralık, ss.79-95.
- _____, 2002. "Arap Geleneğinde Şair ve Cin İlişkisi", *Ekev Akademi Dergisi*, 6 (13), ss. 315-324.
- _____, 2006. "Ebul-Atâhiye'nin Şiirlerinde Zühd Anlayışı", *Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi*, VI (23), ss. 75-96.
- D.O, Fagunma, 1982. *Forest of a Thousand Daemons*, (çev: Wole Soyinka), City Lights Books, San Francisco, 37s.
- Dadie, B., 1966. *Afrique Debout*, Seghers, Paris, 260s.
- ed-Dâli, el-Hâdi Mebrûk, 1999. *et-Târibu's-Siyâsi ve'l-İktisâdi li İfrikiyâ fi mâ Verâi's-Sabrâ min Nihâyeti'l-Karni'l-Hâmis 'Aşar ilâ Bidâyeti'l-Karni's-Sâmin 'Aşar*, ed-Dâru'l-Misriyyetu'l-Lubnâniyye, Kâhire, 420s.
- Dayf, Şevkî, 1983. *el-Fenn ve Mezâhibub fîn-Nesri'l-'Arabî*, Dâru'l-Ma'ârif, Kâhire, bs.10, ۱۹۸۳.
- _____, *Târibu'l-Edebi'l-'Arabî*, Dâru'l-Ma'ârif, Kâhire, bs. 11, tsz. 10c.
- Dendeş, İsmet Abdullatîf, 1988. *Devru'l-Murâbitin fi Neşri'l-İslâm fi Garbi İfrikiyâ*, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrût, 253s.
- Deschamps, H., 2011. *ed-Diyânât fi İfrikiyâ's-Sevdâ'*, (çev: Ahmed Sâdik Hamdî), el-Merkezu'l-Kavmî li't-Tercame, Kâhire, 216s.

- Diyâlo, Ali Kilt, 1987. “es-Sakâfetu'l-İslâmiyye fî İfrîkiyâ”, *Mecelletu Da'veti'l-Hak*, (266), Vezâratu'l-Evkâfi ve'ş-Şu'uni'l-İslâmiyye, Rabat, ss. 22-29.
- Diyârâ, Sîdî, 2003. *Şabsıyyetu'l-Merhûm Dimba Vâki ve Âsârub*, bitirme tezi, Edebiyat Fakültesi, Bamako Üniversitesi.
- Donald, D., tsz. *Târihu İfrîkiyâ Cenûbi's-Sabrâ*, (çev: Raşid el-Berâvî), Mektebu'l-Ve'yi'l-'Arabî, el-Fucâle, 118s.
- Dursun, D., 1992. *Bornu*, TDV, İstanbul, VI, ss. 293-295.
- _____, 1988. *Afrika*, TDV, İstanbul, I, ss. 418-426.
- el-Ebkârî, Muhammed Emîn, 2006. Neş'etu'l-Memâlik ve'd-Duveylâti'l-İslâmiyye, el-Mu'temeru'd-Devlî, “el-İslâm fî İfrîkiyâ”. 7 (14), *Uluslararası Afrika Üniversitesi*, Hartûm, Şubat, ss. 429-443.
- Ebû Bekr, 2014. Ali, *es-Sakâfetu'l-'Arabiyye fî Nicriyâ*, Dâru'l-Umma, Kano, bs.2, 720s.
- Ebû Manga, Muhammed el-Emîn, 1989. “el-Ususu'l-Fıkhiyye li Hicreti Emîri'l-Mu'minîn et-Tâhir el-Evvel min Sokoto” *Mecelletu Dirâsâti'l-İslâmiyye*, (5), el-Merkezu'l-İslâmiyu'l-İfrîkî, Hartûm, Ekim, ss. 21-49.
- _____, 1998. *Silsiletu Lugâti'l-Harfi'l-Kur'ânî*, “Kitâb Ta'rîfi 'an Lugati'l-Havhsâ”, Menşûrâtu Munezzamati'd-Da'vati'l-İslâmiyye, Hartûm, 55s.
- _____, Muhammed el-Emîn, 2006. *el-Lugatu'l-'Arabiyye ve'l-Lugâtu'l-İfrîkiyyetu'l-Ubrâ*, Menşûrâtu Ma'hadi'd-Dirâsâti'l-İfrîkiyye, Rabat, 44s.
- Ebû Medyen, 2010. *Fethu'l-'Aliyyi'l-Mennân fî 'Ulûmi'l-Kur'ân*, by, 15s.
- _____, 2015. *ez-Zehebu'l-Mesbûk fî Tarâ'if ve Garâibi'l-Fesbuk, el-Mektebetu'l-Muridiyye*, 8s. <https://borommadyana.files.wordpress.com> (Erişim tarihi 06.06.2019)
- Ebû Temîm, Muhammed Bubakar, *Ene 'Abd*, Yazarın şahsi kütüphanesi, Kotonu-Benin, 1s.
- Ebyekin, Musa Abdussalam, 2014. “el-Gazvu'l-Fikrîyyi'l-'İsti'mârî 'ala't-Turâsi'l-'Arabiyyi'l-İslâmî fî Garbi İfrîkiyâ” *Mecelletu'l-Kısmi'l-'Arabî*, (21), Puncab Üniversitesi, Pakistan, ss. 86-110.
- Eribî, 'Abdulvâhid Cuma, 2013. *Vabyu's-Subâ'ıyyât, Dâru'n-Nûr*, Lagos, s. 320.

- el-Etrûsî, Şevket Arif Muhammed, 2017. "en-Neşâtu't-Ticârî Beyne Devletey Kânemi'l-İslâmiyye ve Şimâli İfrîkiyâ Hilâl'e'l-'Asri'l-Vesit" *Mecelletu Âfâkin Fikriyye*, 3 (7), Djilali Üniversitesi, Cezâyir, ss. 19-31.
- Faber, D. ve Faber, H., 1986. Martin Luther King, Jr, Julian Messner, New York. 125s.
- Fage, J. D, 1982. *Târihul Garbi İfrîkiyâ*, (çev: Yusuf Nasr) Dâru'l-Ma'ârif, Kâhire, 436s.
- Fal, el-Hâc Musa, 2005. *el-Lugatu'l-'Arabiyye fî Nizâmi't-Ta'limi's-Senegâli*, by, yy. 198s.
- el-Faradî, Muhammed Emîn, tsz. *Ya'kûb Bamba, Râiyyetu'l-Hicra*, yy, İgra, Gana.
- Ferid, Ahmed, 1985. *Tezkiyetu'n-Nufûs ve Terbiyetuhâ Kemâ Yukar-rirubû 'Ulamâu's-Selef*, Dâru'l-Kalem, Beyrût, 160s.
- Fethî, İbrahim, 1988. *Mu'cemu'l-Mustalahâtî'l-Edebiyye*, el-Muesse-setu'l-'Arabiyye, Tunus, 419s.
- Feyûd, Besyûni Abdulfettâh, 2015. *'İlmu'l-Me'âni, Muessesetu'l-Muhtâr*, Kâhire, bs. 4, 541s.
- el-Feytûri, 'Ariyye Mahzûm, 1998. *Dirâsât fî Târihi Şarkî İfrîkiyâ ve Cenûbi's-Sabrâ*, Dâru'l-Kutubi'l-Vataniyye, Bingazi, 340s.
- el-Fîrûzâbâdi, Ebû Tâhir Mecduddîn Muhammed b. Ya'kûb, 2005. *el-Kâmûsu'l-Mubît*, (thk: Mektebu Tahkiki't-Turâs), Muessesetu'r-Risâle, Beyrût, 1498s.
- el-Fûtî, 'Umer Said, 2014. "Tezkiretu'l-Gâfilin 'an Kubhi'Hilâfî'l-Mû'minin" (thk: Âdema Bamba), *Mecelletu 'Âfâki'-Sakâfati ve't-Turâs*, (88), Merkezu Cumu'a el-Mâcid, Birleşik Arap Emirlikleri, Aralık, ss. 161-203.
- _____, 2018. *Seyfu'l-Hakki'l-Mu'temed fî Mâ Veka'a Beyne's-Şeyh 'Umer el-Fûtî ve Ahmed b. Ahmed el-Mâsini*, (thk: el-Hâdî el-Mebrûk ed-Dâli ve Mutayr Sa'd Gays), Dâru Humeysêrâ, Kâhire, 114s.
- el-Fûtî, Ahmed Mâlik Hammâd, tsz. *Miftâhu'l-'Emân fî Resmî'l-Kur'ân*, ed-Dâru's-Senegâliyye, Dakar, 155s.
- Gado, B., vd. 1994. *el-Hadâratu'l-İslâmiyye fî'n-Nicer*, (çev: Muhammed Vekîdî), Esesco Yayınları, 148s
- Galâdançî, Ahmed Said, 2016. *Hareketu'l-Lugati'l-'Arabiyye ve Âdâbihâ fî Niciriyâ*, Dâru'l-Umma, Kano, bs.3, 277s.

- Galâdîme, Mustafa, *Vâafrikâb*, Yazarın şahsî kütüphanesi, Lome-Togo, 1s.
- el-Garbî, Muhammed, 1982. *Bidâyetu'l-Hukmi'l-Mağribî fi's-Sûdânî'l-Garbî*, Muessesetu'l-Halic, Kuveyt, 736s.
- Gey, İsa 'Âfiye, 2018. *el-Gaybetu'l-Beriyye li'l-Hadim Esbâbun ve Âsar, Ravdu'r-Rayyâhin*, Tubâ, Senegal, 158 s.
- Gibrill, M., 2015. *A Structural-Functional Analysis Of The Poetics Of Arabic Qasidah: An Ethnolinguistic Study Of Three Qasidabs On Colonial Conquest Of Africa By Al-Hâjj 'Umar B. Abî Bakr B. 'Uthmân Krachi (1858-1934)*, Doktora Tezi, Hindistan üniversitesi, 395s.
- Goldzıher, I., 2012. *Klasik Arap Literatürü*, (Rahmi Er ve Azmi yüksel), Vadi Yayınları, Ankara, bs. 2, 256s.
- Gottheil, R., ve Krauss, Samuel, 1906. *Libya*, Jewish Encyclopedia, West Conshohocken, Pennsylvania, VIII, ss.77.
- Gouilly, A., 1952. *L'Islam dans l'Afrique Occidentale Française*, Larose, Paris, 318s.
- Göçemen, Yakup, 2019. *Ebû Temmâm Habîb B. Evs et-Tâi'nin Hayatı, Eserleri ve Arap Edebiyatındaki Yeri*, Doktora tezi, Sosyal Bilimler, Enstitüsü, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 443s.
- Gsell S., 2007. *Târihu Şemâli Afrikiya'l-Kadim*, (Çev: Muhammed et-Tâzi Su'üd), Matba'atu'l-Me'ârif, Rabat, 8c.
- Hafâcî, Muhammed 'Abdu'l-mun'im, 1990. *el-Edebu'l-'Arabî ve Târihub fi'l-'Asreyni'l-Umevî ve'l-'Abbâsî*, Dâru'l-Cil, Beyrût, 2c.
- el-Hakîkî, Murtada Abdusselâm, 2012. *eş-Şi'ru's-Siyâsî fi Niciriyâ*, Menşûrâtu'l-Merkezi'n-Nicîrî li'l-Buhûsî'l-'Arabiyye, 34s.
- Hâmid, el-Muhtâr b. 'Allâme, <http://www.cheikh-skiredj.com> (Erişim tarihi: 03.06. 2019)
- Hanakoukou, Abdulmecid İdris, 2016. *el-Harfı'l-Kur'ânî'l-Munemmet fi Mantıkati İfrikîyâ Cenûbî's-Sabrâ*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Sidi Mohamed Üniversitesi, Fas, 362s. 64.
- el-Hansâ, Tumâdır Bnt. 'Amr, 2004. *Divânı'l-Hansâ*, (thk: Hamdû Tammâs), Dâru'l-Ma'rife, Beyrût, bs, 2, 128s.
- el-Harîrî, Ebû Muhammed el-Kâsim b. Ali, 1873. *Makâmâtu'l-Hariri*, Matba'atu'l-Maârif, Beyrût, 564s.

- Harsch, E., 2014. *Thomas Sankara An African, Revolutionary*, Ohio University Press, Athens, ABD, 160 ss.
- el-Hasan Sâlu, "el-Mahtûtâtü'l-'Arabiyye, fi Garbi İfrikiyâ ve Himâyetuhâ'l-Kânûniyye "en-Nicer", *Kirâât ve Dirâsât*, <https://thakafamag.com> (Erişim tarihi: 03.05.2019)
- el-Hasan, 'Abdul-Kayyûm 'Abdul-Halîm, 1996. "Mahtûtâtü'l-Füdiyyîn" Uluslararası eş-Şeyhu Osman Dan Fûdi Sempozyumu Bildirileri (Sudan, Hartûm 19-21 Kasım 1995), ed.Umer Ahmed Said, Uluslararası Afrika Üniversitesi Yayınları, Hartûm, ss. 389-446.
- Hâşim, Sâmî, 1979. *el-Medâris ve'l-Envâ'ül-Edebiyye*, el-Mektebutü'l-'Asriyye, Beyrût, 134s.
- el-Hâşimî, es-Seyyid Ahmed, 1997. *Mizânu'z-Zehb fi Sinâ'ati Şi'ri'l-'Arab*, (thk: Husnî Abdulcelil Yusuf), Mektebetü'l-Âdâb, Kâhire, 164s.
- _____, 1999. *Cevâbirü'l-Belâga fi'l-Me'âni ve'l-Beyân ve'l-Bedi'*, (thk: Yusuf es-Sumeyli), el-Mektebetü'l-'Asriyye, Beyrût, 406s.
- el-Hatîb, Buşrâ Muhammed Ali, 1990. *el-Kissa ve'l-Hikâye fiş-Şi'ri'l-'Arabi fi Sadri'l-İslâm ve'l-'Asri'l-'Umevi*, Dâru'ş-Şu'ûni's-Sakâfiyyeti'l-'Âmme, Bağdat, 395s.
- Herîdî, Fergalî Ali, 2008. *Târih İfrikiyâ'l-Hadis vel-Mu'âsir*, Dâru'l-İlmi ve'l-İmân, İskenderiyye, 383s.
- el-Hicrî, Hâmid Mahmûd İbrahim, 2008. *Hâdimu'l-Vatan*, Alabi Printing, İlorin, 113s.
- _____, 2008. *es-Seyyidu'r-Re'is*, Alabi Printing, İlorin, 118s.
- _____, 2010. *Divânu'l-Hadikatî'l-Gannâ'*, Kewudamilola Printing Press, İlorin, 162s.
- Hilâl, Muhammed Gunaymî, 1997. *en-Nakdu'l-Edebiyyu'l-Hadis*, Nahdatu Mısır li't-Tibâ'a, Kâhire, 676s.
- el-Hillî, Safiyyuddîn, 1992. *Şerbu'l-Kâfiyyeti'l-Bedi'iyye fi 'Ulûmi'l-Belâga ve Mehâsini'l-Bedi'*, (thk: Nesîb Neşâvî), Dâru Sâdir, Beyrût, 479s.
- Howell T., Crawford ve Broydê Isaac, *Malchus (Cleodemus The Prophet)*, Jewish Encyclopedia, VIII, ss. 277.
- el-Hûfî, Ahmed Muhammed, tsz. *el-Gazel fi'l-'Asri'l-Câbili*, Mektebetü Nehda, Kâhire, 353s.

- İbn 'Abdilhakem, Abdurrahmân b. Abdullah, 2004. *Futûhu Mısır ve'l-Mağrib*, (thk: Ali Muhammed 'Umer), Mektebu's-Sakâfeti'd-Diniyye, Kâhire, 519s.
- İbn 'Abdi Rabbih, Ahmed b. Muhammed el-Endulusî, 1983. *el-İkdu'l-Ferid*, (thk: Mufid Muhammed Kamîha ve 'Abdulmecid et-Terhîni) Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût, 9c.
- İbn Battûta, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh, 1987. *Tuhfetu'n-Nuzzâr fî Garâibi'l-Emsâr ve 'Acâibi'l-Esfâr*, (thk: Muhammed Abdulmun'im el-İryan), Dâru İhyâi'l-ULûm, Beyrût, 2c.
- İbn Ebî Dinâr, Muhammed b. Ebi'l-Kâsim, h.1286/1869. *el-Mu'nis fî Abbâri İfrikîyye ve Tûnus*, Matba'atu'd-Devleti't-Tûnusiyye, 309s.
- İbn Ebi'l-İsba', Ebû Abdullah 'Abdu'l-'Azîm b. Abdulvâhid, 1972. *Bedi'ul-Kur'ân*, (thk: Hafnî Muhammed Şeref), Nahdatu Mısır li't-Tibâ'a, Kâhire, 2c.
- İbn Fûdî, Abdullah, 2005. *Misbâbu'r-Râvi fî İlmi'l-Hadis*, (thk: Muhammed el-Mansûr İbrahim), Dâru'l-İlm, Sokoto, bs. 2. 337s.
- _____, 2007. *el-Hisnu'r-Rasîn fî İlmi't-Tasrif*, (thk: Muhammed Salih Huseyn) Dâru'l-Umma, Kano, 678s.
- _____, 2013. *Tezyînu'l-Varakât bi Cem'i Ba'd Mâ li mine'l-Ebyât*, (thk: Yahya Muhammed el-Emîn), Dâru 'İkra', Samaru Gusau, Nijerya, ss. 45
- İbn Hacer, Ebu'l-Fadl Ahmed b. Ali, 1997. *el-İmtâ' bi'l-Erba'ini'l-Mutebâyeneti's-Simâ'*, (thk: Ebû 'Abdillah Muhammed Hasan), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût, 129s.
- İbn Haldûn, Abdurrahman b. Muhammed, 1988. *el-İber ve Divânu'l-Mubtedâ ve'l-Haber fî Târihi'l-Arab ve'l-Berber ve men 'Asarahum min Zevî's-Şa'ni'l-Ekber*, (thk: Halîl Şahhâde) Dâru'l-Fikr, Beyrût, 8c.
- İbn Hallikân, Ebu'l-'Abbâs Şemsu'd-Dîn Ahmed b. Muhammed, 1978. *Vefeyâtu'l-A'yân ve Enbâu Ebnâ'iz-Zamân*, (thk: İhsân 'Abbas), Dâru Sâdir, Beyrût, 8c.
- İbn Havkal, Ebû'l-Kâsim Muhammed b. Ali en-Nuseybî, 1992. *Süretu'l-Arz*, Dâru Mektebeti'l-Hayât, Beyrût, 432s.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mukrim, h.1414. *Lisânu'l-Arab*, Dâru Sâdir, Beyrût, bs. 3, 15c.

- İbn Munkız, el-Emîr Usâme, 1987. *Lubâbu'l-Âdâb*, (thk: Ahmed Muhammed Şâkir) Mektebu's-Sunnah, Kâhire, 560s.
- İbn Sibâhî Zâde, Muhammed b. Ali el-Brusavî, 2006. *Evdabu'l-Mesâlik ilâ Ma'rifati'l-Buldân ve'l-Memâlik*, (thk: el-Mehdî 'Îdu'r-Ravâdiyye, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrût, 733s.
- İbn Şuheyd, Ebû 'Âmir Ahmed b. Mervân, 1951. *et-Tevâbi' ve'z-Zevâbi'*, (thk: Butrus el-Bustânî), Mektebu Sâdir, Beyrût, ss. 215.
- İbnu'l-Esîr, Ebu'l-Feth Diyâuddîn, tsz. *el-Meselu's-Sâ'ir fî Edebi'l-Kâtibi ve's-Şâ'ir*, (thk: Ahmed el-Hüfî ve Bedevî Tabâne), Nahdatu Mısır li't-Tibâ'a, Kâhire, bs, 2, 4c.
- İbnu'l-Fakîh, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed, 1996. *el-Buldân*, (thk: Yusuf el-Hâdî) Âlemu'l-Kutub, Beyrût, 760s.
- İbnu'l-Kayyim, Ebû Ebdillâh Muhammed b. Ebî Bekr, h. 1429. *ed-Dâ'u ve'd-Devâ'*, (thk: Muhemmed ecmel el-İslâhî), Dâru 'Âlemi'l-Fevâid, Mekke, 751s.
- İbrahim, Abdullah Abdurrazzâk, 1989. *el-Muslimûn ve'l-isti'mâru'l-Ûrubbi li Afrikîyâ*, 'Âlemu'l-Ma'rife, Kuveyt, 244s.
- İbrahim, Abdullah Abdurrazzâk ve el-Cemel, Şevkî, 1996. *Târibu'l-Muslimîn fî İfrikîyâ ve Muşkilâtuhum*, Dâru's-Sakâfe, Kâhire, 157 s.
- _____, 2002. *Târibu İfrikîyâ'l-Hadis ve'l-Mu'âsur*, Dâru'z-Zehrâ, Riyâd, bs, 2, 471s.
- _____, 2006. *İntişâru'l-İslâm fî Garbi İfrikîyâ*, Dâru'l-fikri'l-'Arabî, Kâhire, 101s.
- el-İdrîsî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed, 2002. *Nuzbatu'l-Muštâk fî İbtirâki'l-Âfâk*, Mektebu's-Sakâfeti'd-Dîniyye, Kâhire, 2c.
- el-İlorî, Âdem Abdullah, 2012. *Misbâhu'd-Dirâsâti'l-Edebiyye fî'd-Diyâri'n-Nicîriyye*, Mektebetu Vehbe, Kâhire, 88s.
- _____, 2013. *el-İslâm fî Nicîriyâ*, Dâru'l-Kitâbi'l-Mısri, Kâhire, 305s. (el)
- _____, *el-Fevâkibu's-Sakîta*, tsz. Matba'atu'l-Meşhedî'l-Huseynî, Kâhire, 21s.
- İmam, Auwal İbrahim, 2019. "Haklu's-Şahnâi fi Kasâidi'l-Medhi min Divâni's-Şeyhi't-Torodî", *Mecelletu'l-Ulûmi'l-İnsâniyye ve'l-*

- İctimâiyye*, 3 (10), *el-Merkezu'l-Kavmi li'l-Bubûs*, Gazze, 30 Ekim, ss. 178-201.
- İmbây, Ebû Bekr b. Suleymân, tsz. *Ba'du Multakatât mina'l-İntâci's-Şi'ri li's-Seyyid Ahmed et-Ticâni Si el-Mektûm*, yy. Tuvavûn, 85s.
- İmrân, Kabâ, 2011. *eş-Şi'ru'l-Arabi fi'l-Garbi'l-İfriki*, Menşûrâtu ISESCO, Rabat, 3c.
- _____, 1996. *el-Hayâtu'l-Edebiyye fi Ginya*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Kulliyetu'd-Da'veti'l-İslâmiye, Libya, 2c.
- İmruu'l-Kays, Cundah b. Huçr el-Kindî, 1984. *Divânû'Umru'i'l-Kays*, (thk: Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim), Dâru'l-Ma'ârif, Kâhire, bs. 4, 569s.
- İncây, Ebû Bekr, 2018. *el-Hâribât mine'l-Cenne*, Reflect Editions, Dakar, 146s.
- İnyâng, el-Hâc Muhammed el-Mahmûd, tsz. *en-Nehcu'l-Kavim*, fi Sireti eş-Şeyhi'l-Hadîm, yy. by. 144s.
- Joseph, J., 1984. *el-İslâm fi Memâlik ve İmbarâtûriyyâti İfrikiya's-Sevdâ*, (çev: Muhtâr es-Suveyfî), Dâru'l-Kitâbi'l-Misrî, Kâhire, 168s.
- Julien, Ch., 2011. *Târibu İfrikiya's-Şemâliyye*, (Çev: Muhammed Mezâlî ve el-Beşîr b. Selâme), Muessesetu Tawalt, by, 73s.
- Ka't et-Timbuktî, Mahmûd, 2014. *Târibu'l-Fettâş*, (thk: Âdema Bamba) Muessesetu'r-Risâle, Beyrût, 369s.
- Kaddâh, 1961. Na'im, *Afrikiya'l-Garbiyye fi Zilli'l-İslâm*, Mektebetu Atlas, Dimaşk, 196s.
- el-Kâdi, Muhammed Mahmûd, 1999. *Ukbe b. Nâfi' el-Fibrî Fâtibu İfrikiyye*, Dâru't-Tibâ'a ve'n-Neşri'l-İslâmiyye, Kâhire, 48s.
- Kahraman, K., 2017. *Afrika'da Bir Direniş Öyküsü- Osman Dan Fodio ve Sokoto Hilafeti*, İlke Yayıncılık, İstanbul, 176s.
- el-Kalkaşendî, Ebu'l-'Abbâs Şihâbuddîn Ahmed b. Ali, 1915. *Subhu'l-Aşâ fi Sınâ'ati'l-İnşâ*, el-Matba'atu'l-Emîriyye, Kâhire, 15c.
- Kamara, M., 2010. *Zuhûru'l-Basâtin fi Târibi's-Sevâdin*, (thk: Nâsiruddîn Sa'idûnî-Mu'âviye), Muessesetu Câizeti 'Abdi'l-'Azîz Su'ûd, Kuveyt, 440s.
- Kamm, J., 1982. *el-Mustekşifûn fi Afrikiyâ*, (çev: Yusuf Nasr), Dâru'l-Ma'ârif, Kâhire, 360s.
- Kane, Cheikh Hamidou, 1972. *L'aventure Ambigue*, (çev: Katherine Woods) Heinemann, London, 178s.

- el-Kankâvî, Osman İdris ۲۰۱۷. "el-Medâ'ihu'n-Nebeviyye fi Garbi İfrikiyâ", *Mecelletu Dirâsât İfrikiyye*, (51), Uluslararası Afrika Üniversitesi, Hartûm, ss. 115-140.
- Karkî, 'Umer, *Kasîdetu'l-Leâli bi Abbâri ve Tenbihî'l-Kirâm*, Yazarın şahsî kütüphanesi, Akra.
- el-Kaşşât, Muhammed Said, 1996. *min Nakâizi's-Şu'arâi'l-'Arab fi's-Sabrâ*, Şeriketu'l-Multekâ, Beyrût, 152s.
- Katâmiş, Abdulmecîd, 1988. *el-Emsâlu'l-'Arabîyye, Dâru'l-Fikr*, Dımaşk, 473s.
- el-Kattânî, 'Abdu'l-Hayy b. 'Abdu'l-Kerîm, 1982. *Fibrisu'l-Fehârisi ve'l-Esbât ve Mu'cemu'l-Me'âcim ve'l-Meşihât ve'l-Muselselât*, (thk: İhsân 'Abbâs), Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrût, bs.2, 3c.
- Kavas, A. 2001. *Kânim*, TDV, İstanbul, XXIV, ss. 308-311.
- _____, 2001. *Kânimi*, TDV, İstanbul, XXIV, ss. 311-312.
- _____, 2003. *Mali*, TDV, Ankara, XXVII, ss. 493-504.
- _____, 2009. *Samori Ture*, TDV, İstanbul, XXXVI, ss. 81-82.
- _____, 2009. *Sudan*, TDV, İstanbul, XXXVII, ss. 458-459.
- el-Kavend, Mes'ûd, 2004. *el-Mevsû'atu't-Târihiyyetu'l-Cuğrâfiyye*, eş-Şeriketu'l-Âlemiyye, Beyrût, 20c.
- el-Kayâlî, 'Abdulvehhâb, 2009. *Mevsû'âtu's-Siyâse*, el-Muessesâtu'l-'Arabîyye li'd-Dirâsâti ve'n-Neşr, bs.2, Beyrût, 7c.
- el-Kazvînî, Celâluddîn Muhammed b. Abdurrahman, 2003. *el-İdâb fi Ulûmi'l-Belâga*, (thk: İbrahim Şemsuddîn), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût, 1c.
- Kehhâle, 'Umer Rızâ, 1957. *Mu'cemul-Muellifîn Terâcum Musenniifi'l-Kutubi'l-'Arabîyye*, Mektebetu'l-Musannâ ve Dâru İhyâi't-Turâs, Beyrût, 15c.
- Ki-Zerbo, Joseph, 1994. *Histoire de l'Afrique Noire*, (Çev: Yusuf Şelb eş-Şâm), Vezâretu's-Sakâfe, Dımaşk, 2c.
- Kourouma, A., 1995. *le Soleils des Indépendences*, Points, Paris, 216s.
- el-Kuntî, Sîdî el-Muhtâr, *Nefhu't-Tîbi fi's-Salât 'ala'n-Nebîyyi'l-Habîb*, Melik Suud Üniversitesi Kütüphanesi, El yazmaları bölümü, No: 7234. ss. 34.
- Kurşun, Z., 1996, *el-Hâc Ömer*, TDV, İstanbul, XIV, ss. 417-419.
- Kurtuluş, R., 1988., *Afrika*, TDV, İstanbul, I, ss. 426-428.
- Küçük, C., 1988. *Abdülhamid II*, TDV, İstanbul, I, ss. 216-224.

- _____, 1988. *Abdülmeçid*, TDV İstanbul, I. ss. 259-263.
- Kütükoğlu, B., 2006. *III. Murad*, TDV, İstanbul, XXXI, ss. 172-176.
- Labatut R., 1987. "La Parole à Travers Quelques Proverbes Peuls du Fouladou", *Journal des Africanistes*, Paris, 57 (1-2), ss. 67-75.
- Laleau, L. 1931, *Musique Negre*, Collection Indigène, by, 34s.
- Laye, C., 1975. *Le Regard du Roi*, Plon Yayınları, Plön. ss. 252.
- Leo A., el-Hasan b. Muhammed, 1983. *Vasf Afrikiyâ*, (çev: Muhammed Haccî), Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrût, bs, 2, 2c.
- Liod, B.S, 1980. *İfrikiyâ fi 'Asri't-Tebavvuli'l-İctimâ'i*, (çev: Şevki Celâl) 'Alemu'l-Ma'rife, Kuveyt, 404s
- Mahmûd, Muhammed, 2011. min Turâsi Timbuktu ve's-Sâhili'l-İfrîkî, Menşûrâtu ISESCO, 222s.
- Martin, B.G, 1988. *Sömürgeciliğe Karşı Afrika'da Sufi Direniş*, (Çev: Fatih Tatlıoğlu), İnsan Yayınları. İstanbul, 320 s.
- Marty, P., 1914, *Les Ecoles Maraboutiques du Sénégal Lamédorsa de Saint-Louis*, Ernest Leroux, Éditeur, Paris, 150s.
- _____, 1917. *Etudes sur L'Islam au Senegal*, Editions Ernest Leroux, Paris, 2c.
- _____, 1920. *Etudes sur l'Islam et les Tribus Soudan*, Editions Ernest Leroux, Paris, 4c.
- _____, 1921. *L'Islam en Guinée, Fouta-Diallon*, Editions Ernest le Roux, Paris, 588s.
- Massey, G., 1881. *A Book of the Beginnings*, Williams and Norgate, London, 2c.
- el-Mâverdî, Ebu'l-Hasan Ali b. Habîb, 2013. *Edebu'd-Dini ve'd-Dunyâ*, Dâru'l-Minhâc, Beyrût, 768s.
- Mbacke, Abdulkadir, tsz. *Devâvînu's-Şu'arâ'i's-Senegâliyyîn fi Medbi's-Şeyh Ahmed Bamaba*, yy.by. 78s.
- Mbacke, Khadim Muhammed, 2000. "et-Ta'limu'l-İslâmî fi's-Senegâl el-Vâki' ve'l-Me'mûl", *Mecelletu Dirâsât İfrikiyye*, (24), Hartûm, Aralık, ss. 119-150.
- _____, 2001. "Mahtûtâtü'l-Ma'hadi'l-Esâsi li Afrikiya's-Sevdâ", *Mu'temeru'd-Devretit'-Tedribiyye'd-Devliyyeti's-Sâniye*, Merkez Cumu'ah, Dubâi, ss. 139-162.
- _____, 2011. "Menziletü'l-Kur'ani'l-Kerîm fi Ta'limi'l-İslâmî fi Garbi İfrikiyâ" Vahyin Nüzûlünün 1400. Yılında Hz. Muhammed Adli

- Milletlerarası İlmî Toplantısı, (16) *İslâmî İlimler Araştırma Vakfı*, 15-17- Ekim, İstanbul, ss. 518-538.
- Mcdonald, A. ve Njeri Sahle, Eunice, 2003. *The Legacies Of Julius Nyerere: Influences on Development Discourse and Practice in Africa*, Africa World Press, Trenton, United States, ss.160.
- el-Mekkarî, Ahmed b. Muhammed, 1968. *Nefhu't-Tib min Gusni'l-Endelusi'r-Ratib*, (İhsan 'Abbâs), Dâru Sâdir, Beyrût, 8c.
- el-Mekki, Abdurrahman Muhammed Ali, 1987. *Muessesâtü't-Ta'limi'l-Arabiyyi'l-İslâmî fî Şemâli Niciriyâ*, Yüksek Lisans Tezi, Me'hadu'd-Dirâsâtî'l-İfrikiyye ve'l-Âseviyye, Hartûm Üniversite-si, 185.
- Merrick, C. G., 1905. *Hausa Proverbs*, Kegan Paul, Trench, Trubner & co. Ltd. London, 132s.
- el-Mes'ûdî, Ebu'l-Hasan, Ali b. el-Huseyn b. Ali, 2005. *Murûcu'z-Zeheb ve Me'âdinu'l-Cevâbir*, (thk: Kemal Hasan Mer'î), el-Mektebetu'l-'Asriyye, Saydâ, Lubnan, 4c.
- el-Metbûlî, Şeyh Nasir Kabara, 2013. "Suver mina't-Teşbihî'l-Mufred fî Şiri's-Şeyh Muhammed en-Nasir Kabara" *Mecelletu Mâlam*, (10), Arap dili bölümü, Osman b. Fûdî Üniversitesi, Sokoto, Aralık, ss. 47-71.
- Mey Anguvâ, Sâlisu, 2006. *Limâzâ Yekrabûnanâ*, Printing and publishin, Kano, bs:2, 123s.
- el-Meydânî, Ebu'l-Fadl Ahmed b. Muhammed, 1955. *Mecme'u'l-Emsâl*, (thk, Muhammed Muhyiddîn 'Abdulhamîd), Matba'atu's-Sunneti'l-Muhammediyye, Kâhire, 2c.
- Meygâ, Harun el-Mehdî, 2004. "Edebu'l-Muslimîn fî Garbî İfrikiyâ", *Mecelletu'l-Edebi'l-İslâmî*, 11 (42), Riyâd, ss. 72-89
- _____, 2013. "el-Murâsalâtu'l-İlmiyye li 'Ulemâi Garbi İfrikiyâ fî'l-'Asri'l-Hadis ve Âsâruhâ'l-İlmiyye ve'l-İctimâ'iyye", *Mecelletu Kirâât İfrikiyye*, (17), el-Munteda'l-İslâmî, Londra, Temmuz, ss. 92-104.
- Meygarî, Muhammed et-Tahir, 1979. *İbrahim Niyâs es-Senegâli, Hayâtuhu ve Ârâ'uhu ve Ta'âlimub*, Dâru'l-'Arabiyye, Beyrût, 530s.
- Miftâh, 'Abdul-Bâkî, 2009. *Edvâ' 'alâ's-Şeyhi Ahmed et-Ticânî ve 'Etbâ'ib*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût, 161s.

- el-Misrî, Cemîl Abdullah Muhammed, 1986. *Hâdiru'l-Âlimi'l-İslâmî ve Kadâyâhu'l-Mu'âsıra*, Medine Üniversitesi Yayınları, Medine, 2c.
- Moore, G. ve Beir, U., 1963. *Modern Poetry from Africa*, Penguin Books, Avustralya, 198s.
- Mu'âz, Tahir Lavan, 2014. "Eseru'l-Esâlîbi'l-'Arabiyye fi Şi'ri'l-Hevsavî Ledâş-Şeyh Ebî Bekr 'Atik" *Mecelletu Dirâsât 'Arabiyye*, (9), Arapça Bölümü, Bayero Üniversitesi, Kano, Ekim, ss. 147-163.
- Mu'nis, Huseyn, h. 1401. *el-İslâmu'l-Fâtib*, Matbûâtü Râbitati'l-İslâmî (4), Recep, 222s.
- Muhammed, 'Abdussamed Abdullah, h. 1403. *eş-Şi'ru'l-'Arabi fi Garbiyyi İfrikiyâ Munzu'l-İsti'mâr "es-Senegal ve Niciriyâ*, nşr. Ümmü'l-Kurâ Üniversitesi, 455s.
- Muhammed, Ag Muhammed, *Selâsüne Mevt li Sittine 'Âmâ'*, Yazarın şahsî kütüphanesi, Niamey, 7s.
- Muhammed, Baba Yunus, 1995. *Fibrisu'l-Mahtûtât Dâri'l-Vesâiki'l-Kavmiyyeti'n-Niciriyî bi Kaduna*, (thk: John Hunwick), Muessesetu'l-Furkân li't-Turâsi'l-İslâmî, Londra, 2c.
- Muhammed, Dâvûd Muhammed, 2014. *Kâmûs na Lârabçi da Hausa*, Menşûrâtü ISESCO
- Muhammed, Sirâcuddîn, tsz. *el-Hicâ fi Şi'ri'l-'Arabi*, Dâru'r-Râtibi'l-Câmi'iyye, Beyrût, 100s.
- _____, tsz. *el-Gazel fi Şi'ri'l-'Arabi*, Dâru'r-Râtibi'l-Câmi'iyye, Beyrût, 88s.
- Mukdim, Mebrûk, tsz. *el-Îmâm Muhammed 'Abdulkarim el-Magilî et-Tilimsânî ve Devrubû fi Te'sisi'l-Îmâratî'l-İslâmiyye bi İfrikiyâ'l-Garbiyâ*, Dâru'l-Garb, Cezâyir, 161s.
- Mûlây, Hasan, 2004. *Fibrisu'l-Mahtûtâtî'l-İslâmiyyeti'l-Mevcûde bi Ma'hedi'l-Ebbâs fi Ūlûmi'l-İnsâniyye*, Muessesetu'l-Furkân li't-Turâsi'l-İslâmî, Londra, 4c.
- Munkeyla, Yûso, 2011. "el-Edebu'l-İfrîkî Beyne'l-Esâle ve'l-Mut'ati'l-Fenniyye" *Mecelletu Kirâât İfrikiyye* (8), el-Munteda'l-İslâmî, Londra, Nisan-Mayıs, ss. 111-120.
- _____, 2012. "Devruş-Şi'ri'l-'Arabi bi'n-Nuhûd bi'l-Fushâ fi İfrikiyâ" *1. Uluslararası Arap Dili Yıl Dönümü Sempozyumu*, Beyrût, Mart,

- <https://www.alarabiahconferences.org> (Erişim tarihi: 22.04.2020)
- _____, 2013. "Devru'ş-Şi'ri'l-Arabî fi'l-Hifâz 'alâ İslâmiyyeti'l-Heviyyeti'l-İfrikîyye" *Mecelletu Kırâât İfrikîyye*, sy. 16, el-Munteda'l-İslâmî, Londra, Nisan-Haziran, 2013, ss. 90-102.
- Musa, 'Âyidetu'l-'Azb, 2007. *Ticâretu'l-'Abid fi İfrikîyâ*, Mektebetu'ş-Şurûki'd-Devliyye, Kâhire, 257s.
- Musa, Kamara Muhammed, 2018. "el-Kiyemu'l-İslâmiyye fi Şi'ri'ş-Şâ'iri'l-Gîni Muhammed el-Emîn Câbî", *Mecelletu'r-Risâle*, 1 (2), Malezya Uluslararası İslam Üniversitesi, ss. 21-35.
- Musa, Suleymân, 1991. "Min A'lâmi's-Sekâfati'l-İslâmiyye fi Niciryâ" *Mecelletu'd-Da'va*, (8), Libya, ss. 181-193.
- en-Nâbigatu'z-Zubyânî, Ziyâd b. Mu'âviye, 1996. *Divânu'n-Nâbigati'z-Zubyânî*, (thk: 'Abbâs 'Abdussâtir), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût, bs.3, 168s.
- Namadî, Ali İshak, 2015. *Kabdatu'l-Ummâl "Rivâyet Nicirîyye"*, Dâru's-Sakâfe, Jos, 52s.
- en-Nâsirî, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Hâlid, 1997. *el-İstiksâ li Abbâri Duvelî'l-Mağribi'l-Aksâ*, (thk: Ca'fer en-Nâsirî ve Muhammed en-Nâsirî), ed-Dâru'l-Beyzâ, Mağrib, 9c.
- Ndiaye, Mamadou, 1985. *L'enseignement Arabo-Islamique au Senegal*, Centre de Recherches sur L'hitoire, L'art et la Culture slamique. İstanbul, 253s.
- Nijer Beşerî Bilimler Araştırma Enstitüsü, Arapça Arşiv Bölümü, No: 3043.
- _____, Arapça Arşiv Bölümü, Niamey, No: 64.
- Nijer İslam Üniversitesi, Beşerî İlimler ve Arap Dili Fakültesi, 2020. *Delîlu Mesâkâti Kısımî'l-Lugati'l-'Arabîyye ve Âdâbibâ*, Mektebetu Ayomâ, Lagos, 143s.
- Nijer Millî Eğitim Bakanlığı, 2002. *Vezâretu't-Ta'limi'l-Âli, İdâretu't-Ta'limi'l-'Arabî, Menâbicu't-Ta'limi'l-'Arabîyyi'l-Fransî li'l-Merhaleteyni'l-İdâdiyye ves'Sâneviyye*, Niamey, 184s.
- Niyang, 'Abdu'l-Ahad, 2007. *Serene Mbake Bosso ve Devruhü fi Neşri'l-İlm ve'l-Ma'rîfe*, Formasyon Bitirme Tezi, Şeikh Anta Diop Üniversitesi, Dakar, 46s.

- Niyâs, el-Halifetu'l-Hâc Muhammed, tsz. *el-Kibritu'l-Abmer fî Medâihî'l-Kutbi'l-Ekber*, by. 523s.
- Nkrumah, K., 1966. *Yeni Sömürgecilik*, (çev: A. Sarıca), Gerçek Yayınevi, İstanbul, 99s.
- en-Nuveyrî, Şihâbu'd-Dîn Ahmed b. Abdulvehhâb, 2004. *Nihâyetu'l-Ereb fî Funûni'l-Edeb*, (thk: Hasan Nûruddîn), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût, 33c.
- Of Seville, I., 2006. *The Etymologies*, (çev: Stephen A. Barney vd.), Cambridge University Press, 489s.
- Onireti, Lateef İbrahim, 2002. “eş-Şîru's-Siyâsi'l-'Arabî fî Nicîriyâ”, *Journal of Arabic & Islamic Studies*, c. 5, Lagos Üniversitesi, Lagos, ss. 51-66.
- Onireti, Lateef İbrahim ve ELBÎ, İsa, 2015. “el-Edebu'l-'Arabî fî Zilli İmârati İlorini'l-İslâmiyye fî Nicîriyâ” *Mecelletu Rufûf*, 3 (7), Adrar Üniversitesi, Cezâyir, Eylül, ss. 55-110.
- Orhonlu, C., 1960. “Osmanlı-Bornu Münasebetine Âid Belgeler” *Tarih Dergisi*, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mart, (23), ss. 111-130.
- Özdoğan, M. A., 2000. *Klasik Arap Edebiyatında Edebi Tenkit ve İbn Raşîk el-Kayravani'nin Edebi Tenkitteki Yeri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, 282s.
- _____, 2018. *Lafız ve Anlam*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 302s.
- Özkuyumcu, N., 2012. *Ukbe b. Nâfi'*, TDV, İstanbul, XXXXII, ss. 64-66.
- Özel, Harun, *Endülüs Şiirinde Zühûd*, Fecr Yayınları, 2022, 366s.
- _____, “Endülüs Şiirinde Hz. Peygamber Methiyeleri”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 26/2 (Aralık 2022), 621-645.
- Öznurhan, H., 2006. “Arap Şiirinde Fahr Teması” *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 22 (22), Kasım, ss. 149-160
- Parıldı, M., 2010. “Fransız Sömürgeciliği Döneminde Kuzey Afrika'da Arap Dili ve Edebiyatına Genel Bir Bakış” *Bilimname Dergisi*, 18 (1), Erciyes Üniversitesi, Kayseri, ss. 115-132.
- _____, 2007. *Ebu'l-'Atâbiye ve Şiiri*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya, 228s.

- Paul, M., 1902. *Histoire littéraire de l'Afrique Chrétienne Depuis les Origines Jusqu'à l'invasion Arabe*, Editions Ernest le Roux, Paris, 2c.
- Pouillon, F., 2012. *Dictionnaire des Orientalistes de Langue Française*, Karthala, Paris, 1112s.
- Prson, Y., 1968-1975. *Samori, une Revolution Dyula*, Imprimerie Barnier, Nimes, France, 3c.
- er-Râfî'i, Mustafa Sâdık, 1997. *Târihu 'Âdâbi'l-'Arab*, Mektebetu'l-Îmân, Kâhire, 2c.
- Rattray, R. S., 1913. *Hausa Folk-Lore Customs, Proverbs, Etc*, Clarendon Press, Oxford, Londra, 2c.
- Riyâd, Zâhir, 1965. *İsti'mâru İfrikîyâ*, ed-Dâru'l-Kavmiyye, Kâhire, 473s.
- Robert, A., 1963. *l'Afrique Africaine*, Edition Seps Coulours, VIO, Aralık, 230s.
- Robinson, D., 1988. *La Guerre Sainte d'Al-Hajj Umar*, (çev: Henry Tourneux ve Jean-Claude Vuillemin), Karthala, Paris, 424s.
- Rodney, W., 2013. *Avrupa Afrika'yı Nasıl Geri Bıraktı*, (çev: Hülya Osmanağaoğlu), Dipnot Yayınları, Ankara, 435s.
- Rooney, D., 1988. *Kwame Nkrumah: the Political Kingdom in the Third World*, I. B. Tauris & Co, London, ss. 292.
- es-Sa'dî, Abdurrahman b. Abdullah, 1981. *Târihu's-Sûdân*, (thk: O. Houdas), Librairie d'Amerique, et d'Orients, Paris, 332s.
- es-Sâdikî, Hasan, 2012. *Edvâ' 'ala's-Sakâfeti'l-'Arabiyye fi İfrikîyâ fi'l-'Asri'l-Hadis -Musâhametu Kunte fi'l-Hayâti's-Sakâfiyye ve's-Siyâsiyye-* Menşûrâtu Ma'hedi'd-Dirâsâti'l-İfrikîyye, Rabat, 152s.
- Said, 'Umer Ahmed, 2005. "Cuhûdu's-Şeyh Abdillâh b. Fûdi't-Ta'limiyye fi Nazmi'l-'Ulûmi'l-'Arabiyye ve'l-İslâmiyye", *Mecelletu Dirâsât İfrikîyye*, (33), Uluslararası Afrika Üniversitesi, Hartûm, Haziran, ss. 77-105.
- Said, Ahmed, vd. *Devâvinu's-Şu'arâ fi Medbi'l-Hâdim*, <http://www.jazbu.com> (erişim tarihi: 20.11.2019):
- Sal, 'Abbâs, *Nefehât Rabbâniyye*, (thk: Ticân Gey) el-Muassasetu'l-Vataniyye li'l-Kitâb, Cezayır, 1980.
- Salifou, A., 1993. *La Question Touareg au Nijer*, Karthala, Paris, 207s.

- Salih, Mehdi Sâtî, 1991. *Me'a'l-İslâm fe's-Sakâfeti'l-'Arabîyye fi's-Senegâl*, el-Merkezu'l-İslâmî, Hartûm, 70s.
- Sallâbî, 2001. Ali Muhammed Muhammed, *es-Simâru'z-Zekiyye li'l-Hareketi's-Senûsiyye fi Libya*, Mektebetu's-Sahâbe, Şârika, 2c.
- Samba, 'Âmir, 1978. *el-Edebu's-Senegâliyyu'l-'Arabî*, eş-Şerikatu'l-Vataniyye, Cezâyir. 2c.
- Sanogo, Muhammed Merhaba, *Kaside Tâiyye*, Nijer Beşerî Bilimler Araştırma Enstitüsü, Arapça Arşiv Bölümü, Niamey, No:117.
- Sanogo, Nuh, 2018. *el-Lugatu'l-'Arabîyye Ledâ Kabâili Anko fi Giniyâ*, Şeriketu Metâbi' Sila, Riyâd, ٢٨٩s.
- es-Sârim, 'Abdulkerîm İsa, tsz. *Edvâ' 'alâ'l-Edebi'l-'Arabîyyi'l-Kadim fi Nicîriyâ*, by., ٨١s.
- es-Sârim, Abdulkerîm İsa ve Ahmed, Rahma, 2014. "Vucûhu't-Teessur bi't-Turâsi'l-'Arabî'l-İslâmî fi Edebi'l-Hevsâ" *Mecelletu'l-Ustâz*, (209), Malezyaya Uluslararası İslam Üniversitesi, Malezya, ss. 103-115.
- es-Sekâkî, Ebû Ya'kûb Yusuf b. Ebi bekr, 1987. *Miftâhu'l-'Ulûm*, (thk: Na'im Zerzûr), bs. 2. Dârul-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût, 628s.
- Selman, Nur, 1954. *Me'âlimu'r-Remziyye fi's-Şi'ri's-Sûfiyyi'l-'Arabî*, Doktora Tezi, Beyrût Amerikan Üniversitesi, Beyrût, Haziran, 145s.
- Senghor, Leopold Sedar, 1977. *Selected Poems of Leopold Sedar Senghor*, (thk: Abiola İrele), Cambridge Üniversitesi, Londra, 144s.
- Sî, el-Hâc Mâlik, tsz. *Zecru'l-Kulûb*, el-Mektebetu's-Senegâliyye, by., 27s.
- _____, 2006. *Divânu'l-Hâc Mâlik Sî*, (thk: Ebû Bekr İmbây), Dakar, 447s.
- Sillâ, Abdulkadir Muhammed, h.1406. *el-Muslimûn fi's-Senegâl Me'âlimu'l-Hâdır ve Âfâku'l-Mustakbel*, Kitâbu'l-Umme, Katar, 190s.
- es-Sindî, Muhammed 'Âbid, h. 1424. *Hasru'Şârid min Esânid Muhammed 'Âbid* (thk: Halil b. 'Usmân el-Cebûr), Mektebetu'r-Ruşd, Riyâd, 740s.
- Su'ûdî, Muhammed Abdulganiyy, 2006. "el-Lugatu'l-'Arabîyye ve Mekânetuhâ ve't-Tehaddiyâti'l-letî Tuvâcihuhâ fi İfrîkiyâ", el-

- İslâm fi İfrikiyâ, *el-Mu'temeru'd-Devli*, 10. Kitap, 26-27 Kasım, Uluslararası Afrika Üniversitesi, Hartûm, ss. 167-198
- Suleymân, Yahya İmâm, 2017. "Nubza 'ani't-Te'lifî'l-Kasasî fi'l-Edebi'l-'Arabîyyi'n-Nicîriyyi'l-Kadîm" *Mecelletu 'Âfâk li'l-'Ulûm*, 2 (7), Djelfa Üniversitesi, Djelfa, Cezâyir, ss.401-406
- es-Suyûtî, Celâluddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr, tsz. *Mu'tereku'l-Akrân fi İcâzi'l-Kur'an*, (thk: Ali Muhammed el-Bicâvî), Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, Beyrût, 3c.
- Şâkir, Mahmûd, 1971. *es-Senegâl*, Dâru'l-Feth, Dımaşk, 107s.
- _____, 1972. *Taşâd*, Muessesetu'r-Risâle, Beyrût, 105s.
- Şeleş, Ali, 1993. *el-Edebu'l-İfrîki*, Âlemu'l-Ma'rife, (171). Kuveyt, Mart, 240s.
- Şevki, Ahmed, tsz. *Divân Şevki*, (thk: Ahmed Muhammed el-Hüfi), Nahdatu Mısır li't-Tibâ'a, Kâhire, 2c.
- Şukrî, Ahmed, 2001. "Cihâdu'l-Hâc 'Umer fi 'A-Âli Nehri's-Senegâl", *Menşûrâtü Ma'hadî'd-Dirâsâti'l-'Afrîkiyye*, Rabat, ss. 45-65.
- Şûş, Muhammed, 2016. "Mukâvemetu'l-Hâc 'Umer (1840-1864)" *Mecelletu'd-Dirâsâti'l-'İfrîkiyye*, 3 (5), Cezâyir Üniversitesi, Cezâyir, Kasım, ss. 10-33.
- et-Taberî, Muhammed b. Cerîr, 1967. *Târibu'r-Rusul ve'l-Mulûk*, (thk: Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim, Dâru'l-Ma'ârif, Mısır, bs, 2, 11c.
- et-Tâlib, 'Umer, 1971. "el-Kıssatu'l-'Arabîyye fi'l-Edebi'l-'Arabî" *Mecelletu Âdâbi'r-Râfideyn*, (1), Irak, ss. 98-122.
- Tarkân, İbrahim Ali, 1970. *İmbarâtürîyyetu Gâna el-İslâmiyye*, el-Hey'etu'l-Mısıriyyetu'l-'Âmme, 116s.
- Thomas, Félix, 1884. *Vie de René Caillié*, Tours İmprimerie, Paris, 30s.
- et-Ticânî, Muhammed el-Hâfız, h.1387. *el-Hâc 'Umer el-Fâtî Sultânî'd-Devleti't-Ticâniyye bi Garbi İfrîkiyâ, ez-Zâviyetu't-Ticâniyye*, Kâhire, 120s.
- Tiyâm, İb Dir, tsz. *'Almâm Mâba Cako Bah ve Melhametuhu'l-Cibâdiyye fi'l-Mıntıkat'i-s-Senegambiyâ li Neşri'l-İslâm ve Muhârbeti'z-Zulm fi'l-Karni't-Tâsi'a 'Aşar*, (çev: İmâm el-Hasan Sakko), el-Mektebetu's-Senegâliyye, Dakar, 100ss.
- et-Turûdî, Abdulkadir b. Mustafa, 1991. *Mevsûfâtü's-Sûdân*, (thk: Ebû Alfâ 'Umer Muhammed), Sankore, Sudan, 25s.

- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, *Osmanlı Arşivi*, No: İ.D.H. 296/18695.
- Umer Ba, Muhammed Salih, 2006. *es-Sakâfetu'l-İslâmiyye fî Garbi İfrikiyâ*, Muessesetu'r-Risâle, Beyrût, 683s.
- Umer, Ahmed Muktâr, 2008. *Mu'cemu'l-Lugati'l-'Arabiyyeti'l-Mu'âsırab*, 'Âlemu'l-Kutub, Kâhire, 3367s.
- el-Umerî, İbn Fadlillâh Şihâbuddîn Ahmed b. Yahya, 2010. *Mesâliku'l-Ebsâr fî Memâlikî'l-Emsâr*, (thk: Kâmil Suleymân el-Cebûrî), Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût, 27c.
- UNESCO, 1988. *Târibu İfrikiya'l-Âm, el-Matba'atu'l-Kâtülikiyye*, Beyrût, 8c.
- Ünlü, B., 2014. "Nelson Mandela'nın Erdemli Hayatı", *Birikim Ayhik Sosyalist Kültür Dergisi*, (297), İstanbul, ss. 37-44.
- el-Vefrânî, Muhammed es-Sagîr, 1888. *Nuzbatu'l-Hâdi bi Abbâri Mulûki'l-Karnî'l-Hâdi*, (thk: Houdas), Matba'atu Bardîn, Ingre-Fransa, 320s.
- el-Velîlî, Abdurrahman Said, 2017. *el-'Ustûre*, Atlas li'n-Neşr, el-Cîze, Mısır, 350s.
- el-Vuddugayrî, 'Abdu'l-'Aliyy, 1993. *el-Ferenkûfûniyye ve's-Siyâsâtu'l-Lugaviyye ve't-Ta'limiyye'l-Fransiyye bi'l-Mağrib*, Kuttâbu'l-İlm, 176s.
- Vuld Abbâh, Muhammed el-Muhtâr, 2003. *eş-Şi'ru ve's-Şu'arâ fî Mûritâniyâ*, Dâru'l-Emâni Rabat, bs. 2, 436s.
- Ya'kûb, Ali, 2004-2005. *el-Lugatu'l-'Arabiyye ve Âdâbuhâ fî Cumbûriyyeti'n-Nicer Hilâle Fetreti'l-İsti'mâr*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Osman Dân Fûdî Üniversitesi, Sokoto, 237s.
- _____, 2015 "el-Fullâniyyûn -eş-Şa'bu ve'l-Luga-", *Mecelletu Kırâât İfrikiyye*, el-Muntada, London, (24), Nisan-Haziran, ss. 16-25.
- Yâkût el-Hamevî, 1977. Şihâbuddîn Ebû Abdillâh, *Mu'cemu'l-Buldân*, Dâru Sâdir, Beyrût, 5c.
- el-Yûsî, el-Hasan, 1981. *Zehru'l-Ekemm fî'l-Emsâl ve'l-Hikem*, (thk: Muhammed Haccî ve Muhammed el-Ahdar), Dâru's-Sakâfe, ed-Dâru'l-Beyzâ, 3c.
- el-Yûsuf, Abdullah Ahmed, 2009. *Fennu Sinâ'ati't-Takriz*, yy. Beyrût. 66s.

- Yusuf, Muhammed Hayr Ramazan, 2002. *Tetimmetu'l-A'lâm li'z-Zirikli*, Dâru'Bni Hazm, Beyrût, 2c.
- Zabâdiye, Abdulkadir, tsz. *Dirâse 'an İfrikîyâ Cenûbi's-Sabrâ fi Me'âsir ve Muellefâti'l-'Arabi ve'l-Muslimin*, Dîvânu'l-Matbûâtî'l-Câmiyye, Cezâyir, 290s.
- ez-Zekevî, Abdurrahman, 2003, *el-İkyân*, Menşûrât Merkezi'l-Fenni'l-'Arabî, Agege, Lagos, 12 s.
- Zekî, Abdulkadir, h. 1321. *en-Nefhatu'l-'Aliyye fi Evrâdi's-Şâzeliyye*, Matba'atu'n-Nîl, Mısır, 273s.
- Zeydan, Corci, tsz. *Târihu Âdâbi'l-Lugati'l-'Arabiyye*, (thk: Şevki Dayf), Dâru Hilâl, 4c.
- Zihnî, İlhâm Muhammed Ali, 1988. *Cihâdu'l-Memâliki'l-İslâmiyye fi Garbi İfrikîyâ Didda'l-İsti'mâri'l-Faransi*, Dâru'l-Merrîh, Riyâd, 280s.
- ez-Zuhrî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ebî Bekr, 1998. *el-Cuğrafiyye*, (thk: Muhammed Hâc Sâdık), Mektebu's-Sakâfeti'd-Dîniyye, Kâhire, 2s.

Fecr Yayınları: 686

İNSAN VE AHLÂKIN DOĞASI ÜZERİNE
DÜŞÜNCELER

Müfit Selim SARUHAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Haziran 2023

ISBN: 978-625-6436-34-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA VE ÖNERİLER

- Adler, M. J. (1961). *The Idea of Freedom*. New York.
- Akay, O. (1956). *Sanat ve Hayat*. İstanbul.
- Akverdi, H. (1956). *Sanatta Yaratma*. İstanbul.
- Alfred, W. (1964). *Felsefe Tarihi*. (çev. V. Eralp) İstanbul.
- Alfred, W. (1991). *Felsefe Tarihi* (4. Baskı). İstanbul.
- Aristoteles. (1951). *The Nichomachean Ethics*. (A Commentary by the Late). H. H. Joachim, Oxford University Press. New York.
- Aristoteles. (1985). *Metafizik*. (çev. A. Arslan). E.Ü. Basımevi. İzmir.
- Aristoteles. (2001a). *Ruh Üzerine (De Anima)* (2. Baskı). (çev. Z. Duman). Alfa Yay.. İstanbul.
- Aristoteles. (2001b). *Fizik*. (çev. S. Babür). YKY. İstanbul.
- Aristoteles. (2017). *Nikomakhos'a Etik* (7. Baskı). (çev. S. Babür). BilgeSu Yayıncılık. İstanbul.
- Augustines, St.. (1950). *The City of God*. (trans. M. Dods). New York.
- Aydın, S. M. (1991). *Tanrı-Ahlâk İlişkisi*. TDV Yayınları. Ankara.
- Aynî, M. A. (1945). *Hayat Nedir?*. İstanbul.
- Babür, S. (1996). *Aristoteles, Augustinus, Heidegger'de Zaman Kavramı*. Ankara.
- Bacon, F. (1999). *Novum Organum* (1. Basım). (çev. S. Ö. Akkaş). Doruk Yayıncılık. Ankara.
- Bergson, H. (1934). *Yaratıcı Tekâmülden Hayatın Tekâmülü*. (çev. M. Ş. Tunç). İstanbul.
- Bergson, H. (1947). *Yaratıcı Tekâmül*. (çev. M. Ş. Tunç). İstanbul.

- Bergson, H. (1959). *Düşünce ve Devingen*. (çev. M. Katırcıoğlu). İstanbul.
- Bergson, H. (1990). *Şuurun Doğrudan Doğruya Verileri*. (çev. M. Ş. Tunç). İstanbul.
- Billington, R. (1997). *Felsefeyi Yaşamak: Ahlâk Düşüncesine Giriş*. (çev. A. Yılmaz). Ayrıntı Yay.. İstanbul.
- Birand, K. (1987). *İlkçağ Felsefesi Tarihi*. Ankara.
- Brown, D. (1975). *A Guide to Religions*. London.
- Çankı, M. N. (1954). *Büyük Felsefe Lugâtı*. İstanbul.
- Çetinkaya, B. A. (2019). *Hakikat Arayışında Akıl ve Kalp*. Rağbet Yayınları. İstanbul.
- Çiçek H. (2022). "Aile ve Ailenin Kültürel Boyutu". *Türkiye'de Aile Değerlerinin Bugünü ve Geleceği*. Nobel Yayınları. Ankara.
- Deniz, G. (2018). *Anlam ve Varlık Boyutuyla İnsan*. DİB Yay.. Ankara.
- Descartes, R. (1946). *Felsefenin İlkeleri*. (çev. M. Karasan). MEB Yay.. İstanbul.
- Descartes, R. (1982). *Principles of Philosophy*. (trans. V. R. Miller). Holland.
- Dickinson, G. L. (1932). *Plato and His Dialogues*. New York.
- Dinçmen, K. (1984). *Psykhiatria ve Mytos*. İstanbul.
- Edman, I. (1977). *Sanat ve İnsan*. İstanbul.
- Fârâbî. (1959). *el-Medinetü'l Fâdıla*. (nşr. A. N. Nader). Beyrut
- Fârâbî. (1983). *Tahsilü's-Saâde*. (nşr. C. Âl-i Yâsin). Beyrut.
- Fârâbî. (1986). *el-Medinetü'l-Fâzıla*. (nşr. A. N. Nader). Beyrut.
- Fârâbî. (1990). *el-Medinetü'l-Fadılâ*. (çev. N. Danışman). İstanbul.
- Fârâbî. (1993). *es-Siyâsetu'l-Medeniyye*. (thk. F. M. Neccar). Daru'l-Meşrik. Beyrut.
- Foucault, M. (2017). *Öznellik ve Hakikat*. (çev. S. Yardımcı). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.

- Fromm, E. (1981). *Psikanaliz ve Zen Budizm*. (çev. İ. Güngören). İstanbul.
- Gazzâlî. (1309). *el-Munkız Mine'd-Dalâl*. Kahire.
- Gökberk, M. (1990). *Felsefe Tarihi*. Remzi Kitabevi. İstanbul.
- Granger, E. (1983). *Efsane*. İstanbul.
- Güngören, İ. (1981). *Buda ve Öğretisi*. İstanbul.
- Hermann, W. (1959). *Tarih, İnsan ve Dil Felsefesi Üzerine Altı Konferans*. (çev. Tunalı İsmail). İstanbul.
- Hick, J. (1964). *Classical and Contemporary Readings in the Philosophy of Religion*. New York.
- Hobbes, T. (2003). *On the Citizen*. (ed. ve çev. Richard Tuck ve Michael Silverthorne). Cambridge University Press. Cambridge.
- Hobbes, T. (2004). *Leviathan*. (çev. S. Lim). YKY. İstanbul.
- Hosper, J. (1961). *Human Conduct*. N.Y..
- Hume, D. (1974). *İnsan Zihni Üzerine Bir Araştırma*. (çev. S. Evrim). İstanbul.
- Hume, D. (1978). *A Treatise of Human Nature*. Second Editon. Fontana.
- İbn Bacce, (2017). *Tedbiru'l-Mütevahhid/Bireysel Yönetim Okumaları*. (çev. ve haz. M. Uyanık – A. Akyol). Elis Yayınları. Ankara.
- İbn Haldûn. (1989). *Mukaddime*. (çev. K. Z. Ugan). Ankara.
- İbn Manzûr. (Tarihsiz). *Lisânu'l-Arab*. Beyrut.
- İbn Miskeveyh. (1317/1899). *Tehzibu'l-Ahlâk ve Tathiru'l-Arak*. Kahire.
- İbn Miskeveyh. (1319). *el-Fevzü'l Asgar*. Beyrut.
- İbn Miskeveyh. (1952). *el-Hikmetü'l-Hâlide (Câvidân Hırad)*. (nşr. Abdurrahman Bedevi). Kahire.
- İbn Sînâ. (1933). *Risâle fi's Saâde, "Mecmu Resâil eş-Şeyh er-Reis"* içinde. Haydarabat.

- İbn Sinâ. (1939). *Risâle Edhâviyyetü fi Emri'l-Meâd*. Mısır.
- İbn Sinâ. (1956). *Kitabü'ş-şifa en-Nefs*. Jan Bakos, Matbaa Mecmu'ul-İlm. Prag-Çekoslavakya.
- İbn Sinâ. (1987). *Adhaviyye fil Mead*. (tah. H. Asi). el-Müessetü'lCamiyye. Beyrut.
- İbn Sinâ. (2005). *Kitâbü'ş-Şifâ': Metafizik*. (çev. E. Demirli - Ö. Türker). LiteraYayıncılık. İstanbul.
- Jasper, K. (1981). *Felsefeye Giriş*. (2. Baskı). (çev. M. Akalın). Dergah Yay.. İstanbul.
- Jaspers, K. (1981). *Felsefeye Giriş*. (çev. M. Akalın). Dergâh Yay.. İstanbul.
- Kant, I. (2013). *Pratik Aklın Eleştirisi*. (8. Baskı). (çev. İ. Z. Eyüboğlu). Say Yay.. İstanbul.
- Kaplan, Y. (2021). "Fârâbî'nin Siyaset Felsefesinde Fikrî Güç ve Fikrî Erdemler". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10 (3), 2917-2935.
- Kınalızâde Ali Efendi. (1248/1833). *Ahlâk-ı Alâî*. Bulak.
- Kırk, G. S. (1970). *Myth, It's Meaning Function and in Ancient and Other Cultures*. California.
- Kierkegaard, S. (2002). *Korku ve Titreme*. (çev. İ. Kapaklıkaya). Anka Yayınları.
- Koç T. (1991). *Ölümsüzlük Düşüncesi*. İstanbul.
- Kutluer, İ. (1998). "Hayat". *DİA*. TDV Yayınları. İstanbul.
- Louis P. P. (2004). *Ethics, Discovering Right&and Wrong*. Fifth Edition. Cambridge.
- Maraş, İ. "Türk Düşünce Tarihine Giriş", *Türk Düşünce Tarihi*, Ed: Bayram Ali Çetinkaya. Ankara: Grafiker, 2018, ss.12-33.
- Matson, I. W. (1987). *A New History of Philosophy*. London.
- Mengüşoğlu, T. (1988). *İnsan Felsefesi*. İstanbul.
- Mevlânâ. (1989). *Mesnevî*. (çev. V. İzbudak). İstanbul.

- Nietzsche, F. (1984). *Böyle Buyurdu Zerdüşt*. (çev. A. T. Oflazoğlu). Cem Yayınları. İstanbul.
- Nietzsche, F. (2003). *Ecco Homo: Kişi Nasıl Kendisi Olur?*. (çev. C. Alkor). İthaki Yayınları. İstanbul.
- Ögel, B. (1971). *Türk Mitolojisi*. Ankara.
- Özalp, H. (2013). "Aristoteles ve İbn Sînâ'nın Reenkarnasyonu Reddi". *Dini Araştırmalar*, Ocak - Haziran 2 Cilt: 16, Sayı: 42, ss. 78-100.
- Paksüt, F. (1981). *Seneca'da Ahlâk Görüşü-Zevk Anlayışı*. Ankara.
- Parrinder, E. G. (1977). *Asian Religions*. London.
- Platon. (1958). *Great Dialogues of Plato*. New York.
- Platon. (1989). *Menon*. (çev. A. Cevizci). Ankara.
- Platon. (1997). *Lakhes*. (çev. N. Ş. Kösemihal). Ankara.
- Platon. (1997). *Lysis*. (çev. S. Eyüboğlu). İstanbul.
- Platon. (1997). *Phaidon*. (çev. S. K. Yetkin – H. R. Atademir). İstanbul.
- Platon. (2009). *Diyaloglar*. (6. Baskı). İstanbul.
- Platon. (2011). *Euthyphron*. (çev. G. Şar). Kabcacı Yayınları. İstanbul.
- Plotinus. (1991). *The Enneads*. (trans. S. MacKenna). Abridged with an Introduction and Notes by John Dillon. N.York.
- Rahner, K. (1985). *Dictionary of Theology*. New York.
- Rauh, F. (1937). *Ahlâk Tecrübesi*. (çev. Z. F. Fındıkoğlu), Devlet Basımevi. İstanbul.
- Rawls, J. (1989). *A Theory of Justice*. Oxford.
- Ray. (1995). *Living Philosophy An Introduction to Moral Thought*. Routledge.
- Rosenthal, E. I. (1996). *Ortaçağda İslâm ve Siyaset Düşüncesi*. (çev. A. Çaksu). İz Yayıncılık. İstanbul.
- Saint Augustine. (1950). *The City of God*. (trans. M. Dods). New York.

- Sartre, J. P. (1999). *Bulantı*. (çev. E. Aklan). Roman Yayınları. İstanbul.
- Saruhan, M. S. (2011). “Dini Ahlâk Neden Küçümsenir?”. *Kutadgubilig: Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi (Philosophy-Science Research Journal)*, Cilt 1, S. 19, 443-449.
- Saruhan, M. S. (2015). “Tanrı ve Ahlâk: Kabüller ve Önyargılar”. *Eskiye Dergisi*. Sayı 31, ss. 7-24. Ankara.
- Saruhan, M. S. (2017). *İslam Meşşai Felsefesinde Filozof*. Divan Kitap. İstanbul.
- Saruhan, M. S. (2018). *Evrin ve Ahlâk Filozofu İbn Miskeveyh Düşüncesinde Tanrı, Evren ve İnsan*. Eskiye Yay.. Ankara.
- Saruhan, M. S. (2019). *Özgür Ol*. Fecr Yayınevi. Ankara.
- Saruhan, M. S. (2020). *Var Ol, Varoluş Yolculuğu*. Fecr Yayınevi. Ankara.
- Saruhan, M. S. (2021). *İslam Filozofları ile Ruhsal Tıp*. Fecr Yayınevi. Ankara.
- Spinks, G. S. (1965). *Psychology and Religion*. U.S..
- Spinoza, B. (2006). *Etika*. (2. Baskı). (çev. H. Z. Ülken). Dost Kitabevi Yayınları. Ankara.
- Spinoza. (2009). *Etika*. (3. Baskı). (çev. H. Z. Ülken). Ankara.
- Sponville, A. C. (2016). *Büyük Erdemler Risalesi*. (4. Baskı). (çev. I. Ergüden). İletişim Yayınları. İstanbul.
- Şeriati, A. (2013). *İnsanın Dört Zindanı*. Fecr Yayınları. Ankara.
- Şeriati, A. (2017). *İnsanın Dört Zindanı*. (çev. E. Okumuş). Fecr Yayınları. Ankara.
- Tolstoy. (1992). *Sanat Nedir?*. (çev. B. Dural). İstanbul.
- Tomlin, F. (1973). *The Life of Buddha*. London.
- Topçu, N. (1995). *İsyah Ahlâkı*. (ter. M. Kök – M. Doğan). Dergah Yayınları. İstanbul.
- Topçu, N. (1999). *Varoluş Felsefesi*. Dergah Yayınları. İstanbul.

- Toynbee, A. - Ikeda, D. (1992). *Yaşamı Seçin: Diyalog*, (yay. haz. R. L. Gage; çev. U. Arık). AÜ Basımevi. Ankara.
- Tunalı, İ. (1975). *Sanatın Psikolojik Anlamı ve Worringer'in Üslup Analizi*. İstanbul.
- Tunalı, İ. (1983). *Sanat Ontolojisi Temelinde Yeni Bir Resim Anlayışı*. İstanbul.
- Tusî, N. (2007). *Ahlâk-ı Nâsiri*. (çev. A. Gafarov – Z. Şükürov). Litera Yay.. İstanbul.
- Uygur, N. (1994). *Felsefenin Çağrısı*. İstanbul.
- Ülken, H. Z. (1946). *Ahlâk*. İstanbul.
- Ülken, H. Z. (1959). "Sanat, Düşünce ve İçtimâî Bünye". *Sosyoloji Dergisi*. İstanbul.
- Ülken, H. Z. (1965). "Değerler, Kültür, Sanat". *İTÜ Konferansları*. İstanbul.
- Ülken, H. Z. (1968). *Varlık ve Oluş*. Ankara.
- Versenyi, L. (1988). *Sokrates ve İnsan Sevgisi*. (çev. A. Cevizci). Ankara. Erasmus, D. (1995). "Dört Bir Yandan ve Tüm Uluslar Tarafından Kovulan Barışın Yakınması". (çev. H. Tufan). *Cogito*. Sayı: 3, Kış, s. 7-11. YKY. İstanbul.
- Wallace I. M. (1987). *A New History of Philosophy Ancient and Medieval*. London.
- Wittgenstein, L. (2001). *Tractatus Logico-philosophicus*. (çev. O. Aruoba). YKY. İstanbul.
- Wittgenstein, L. (2011). *Tractatus Logico-Philosophicus*. (6. Baskı). (çev. O. Aruoba). Metis Yayınları. İstanbul.
- Yetkin, S. K. (1934). *Sanat Felsefesi*. İstanbul.
- Yetkin, S. K. (1945). *Sanat Meseleleri*. İstanbul.
- Yetkin, S. K. (1965). *Günlerin Götürdüğü*. İstanbul

Fecr Yayınları: 687

KUR'ÂN'I ANLAMA ÜZERİNE

Kadir UYAR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Haziran 2023

ISBN: 978-625-6436-33-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Âyet ve Hadislerle Açıklamalı Kur'ân-ı Kerim Meâli*, Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir, Yrd. Doç. Dr. Halit Zavalsız, Ümit Şimşek, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 4. Baskı, İstanbul, 2014.
- Anlambilim* Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi, Prof. Dr. Doğan Aksan, Bilgi Yayınevi, 4. Basım, Ankara, 2021.
- Çok Anlamlılık Bağlamında Kur'ân Sözlüğü*, Mehmet Okuyan, Düşün Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2015.
- Dil Anlam Sözcük* Anlambilim ve Sözcükbilim Konuları, Prof. Dr. Doğan Aksan, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 1991.
- Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, Prof. Dr. Ahmet Topaloğlu, Ötügen Neşriyat A. Ş. 1. Baskı İstanbul, 1989.
- El-Mu'cemil-Mufehres*, Muhammed Fuad Abdalbaki, Darü'l Beyan Matbaası, Beyrut, 2012.
- Genel Dilbilim 1*, Prof.Dr. Ayşe Sumru Özsoy, Prof.Dr. Ümit Deniz Turan, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2018
- Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*, 1. Cilt, Prof. Dr. Doğan Aksan, Türk Dil Kurumu Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 1987.
- Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*, 2. Cilt, Prof. Dr. Doğan Aksan, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1980.
- Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*, 3. Cilt, Prof. Dr. Doğan Aksan, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1982.
- Kur'an*, İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, Yıldız Matbaacılık ve Gazetecilik T.A.Ş., Ankara, 1957.
- Kur'an Aydınlığı*, Tuncer Namlı, Fecr Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2016.

Kur'an-ı Kerim Meâli, Doç. Dr. Halil Altuntaş, Dr. Muzaffer Şahin, DİB Yayınları, 13. Baskı, Ankara, 2012.

Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli, Hazırlayanlar: Prof. Dr. Ali Özek, Prof. Dr. Hayrettin Karaman, Doç. Dr. Ali Turgut, Doç. Dr. Mustafa Çağrı, Prof. Dr. İbrahim Kâfi Dönmez, Doç. Dr. Sadrettin Gümüş, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 1993.

Okuduğunu Anlama Becerilerini Geliştirme Stratejiler Teknikler Uygulamalar, Doç. Dr. Muhammet Baştuğ, Aylin Hiğde, Ertuğrul Çam, Esra Örs, Perihan Efe, Pegem Akademi Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2021.

Okuma ve Metin İnceleme, Öğr. Gör. Emin Özdemir, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 1991.

Türkçenin Gücü, Prof. Dr. Doğan Aksan, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 1987.

Türk Dil Bilgisi, Prof. Dr. Muharrem Ergin, Boğaziçi Yayınları, 8. Baskı, İstanbul, 1983.

Üniversiteler İçin Türk Dili, Prof. Dr. Muharrem Ergin, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1986.

Yararlanılan İnternet Kaynakları

<https://acikkuran.com/root/Hml>

<https://corpus.quran.com/qurandictionary.jsp>

www.islamansiklopedisi.info/

<http://qrs.misriians.com/qrsearch.php>

www.kubbealtilugati.com/

www.kuranikerim.com/m_diyamet_index.htm

www.kuranmeali.com/

www.kuranmeali.net/

www.kuranyolu.net/

www.suleymaniyevakfimeali.com/

www.tdk.gov.tr/

Fecr Yayınları: 688

GÜNCEL MESELELER İŞİĞİNDA KURBAN

Dr. Yahya SOLMAZ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Haziran 2023

ISBN: 978-625-6436-35-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdürrezzâk es-San'ânî, Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmâm, *el-Musannef*, el-Meclisu'l-İlmî, Hindistan, 1403.
- Acar, H. İbrahim, “*Mali Bir İbadet Olarak Kurbanın Hükümü*”, sayı: 14, Ekev Akademi Dergisi.
- Aksoy, Gürbüz, Süzergöz, Faruk, Polat, Pelin Fatoş, “*Helal Kesim Uygulanan İneklerde Serum Beta-Endorfin Seviyelerinin İncelenmesi*”, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Veteriner Dergisi, 2018, Cilt 32, Sayı 3.
- Alat, İlker, “*Hayvan Kesiminde Boğazlamanın Önemi Ve Elektroşok, Anestezisi Ya Da Analjezi Gibi Yöntemleri Haram Kılan Tıbbi Gerçekler.*” IV, Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantısı DİB yay. Ankara, 2011.
- Alışarlı, Mustafa, “*Kesim Yöntemleri*,” Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantısı, DİB yay. Ankara, 2011.
- Antalyalı, Ahmet A., *Avrupa Birliği ve Türkiye’de Hayvan Refahı Uygulamaları* (Ankara 2007) isimli AB Uzmanlık Tezi.
- Arslan, Erkan, *Tarihi ve Sosyal Açıdan Anadolu’da Kurban Olayı*, s. 11, Ankara, 1991.
- Ateş, Ali Osman, *İslama Göre Cabiliyye ve Ehl-i Kitap Örf ve Adetleri*, Beyan Yay. İstanbul, 1996.
- Avrupa Fetva ve Araştırma Meclisi, Fetva no: 54 (7/2), 24-27, İrlanda Dublin, Ocak 2001.
- Aynî, Ebû Muhammed Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Musa Hanefî, *el-Binâye fi Şerhi'l-Hidâye*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 2000.
- , *Şerhu Süneni Ebi Dâvûd*, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad, 1999.
- Bâcürî, İbrâhim b. Muhammed b. Ahmed, *Hâşiyetü'l-Bâcürî alâ Şerh-i İbn Kâsım*, Eda Neşriyat, İstanbul, tsz.
- Bardakoğlu, Ali, “Kurban”, *DİA*, XXVI, Ankara, 2002.

- Başkak, Mehmet, <https://www.mehmetbaskak.com/blog/hayvan-hipnozu-ve-kurban-bayrami> (Erişim: 16.09.2022).
- Bessâm, Abdullah b. Abdurrahman, *Tavzîbü'l-Abkâm min Bulûğî'l-Merâm*, Mektebetü'l-Esedi, Mekke, 2003.
- Beyhâkî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali, *es-Sünenü'l-Kübrâ, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye*, Beyrut, 2003.
- Bilmen, Ömer Nasûhî, “*Kurbân, Mâhiyyeti, Vücûbu, Hikmet-i Teşriyyesi*”, Diyanet İşleri Reisliği Yay. Güven Matbaası, Ankara, 1956.
- , *Büyük İslâm İlmihali*, Bilmen Basım ve Yayınevi, İstanbul, 1986.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail, *el-Câmiü's-Sabih, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye*, 2011.
- , *el-Edebü'l-Müfred*, thk. Muhammed Fuad Abdulkaki, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut, 1989.
- Buhûtî, Mansur b. Yunus b. Salahiddin, *Şerhu Müntebe'l-Îrâdât = Dekâiku Üli'n-Nühâ li-Şerbi'l-Muntehâ, Âlemü'l-Kütüb*, 1993.
- Büceyrimî, Süleyman b. Muhammed b. Ömer, *Hâşiyetü'l-Büceyrimî ale'l-Hatib, Dâru'l-Fikr*, 1995.
- Cevherî, İsmâil b. Hammad, *es-Sıhab Tâcu'l-Luğa ve Sıhabu'l-'Arabiyye, Dâru'l- İlmi li'l-Melâyîn*, Beyrut 1978.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Ali Râzî, *Şerhu Muhtasari't-Tabâvi fi'l-Fıkhi'l-Hanefî, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye*, Beyrut, 2010.
- Cılacı, Osman, “*Dinler Tarihi Açısından Bir Araştırma: İlahi Dinlerde Kurban*”, *Diyanet Dergisi*, Eylül-Ekim, cilt. XVII, sayı. 5, Ankara, 1979.
- Cürcânî, Ebu'l-Hasan Seyyid Şerif Ali b. Muhammed b. Ali, *et-Ta'rifât, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye*, Beyrut, 1983.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebu'l-Meâlî Rüknuddin Abdülmelik b. Abdullâh b. Yûsuf, *Nihâyetü'l-Matlab fi Dirayeti'l-Mezheb, Dâru'l-Minhâc*, 2007.
- Damad, Abdurrahman Gelibolulu Şeyhizade, *Mecmaü'l-Enbur fi şerhi Mülteka'l-Ebbur, Dâru İhyai't-Türâsi'l-Arabi*, Beyrut, tsz.

- Filistin, Dâru'l-İftâi'l-Filistiniyye, <http://www.darifita.org/majles-2014/showfile/show.php?id=25> (06, 10, 2016)
- Mısır, Dâru'l-İftâi'l-Mısriyye, <https://www.dar-alifta.org/Home/ViewFatwa?> (Erişim: 07.09.2022)
- Desukî, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Arafê Desukî el-Mâlikî, *Haşiyetü'd-Desukî alâ Şerhi'l-Kebîr*, Dâru'l-Fikr, tsz.
- Dimyâtî, Ebû Bekr Seyyid Bekri b. Seyyid Muhammed Şetta, *Haşiyetu İâneti't-Tâlibin alâ Halli Elfâzi Fethi'l-Muin*, Dâru'l-Fikr, 1997.
- Din İşleri Yüksek Kurulu, *Fetvalar I*, (Birinci baskı), Ankara, 2014, -----, *Fetvalar*, (VIII. Baskı), İstanbul 2021. -----, <https://kurul.diyenet.gov.tr/>.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as b. İshak el-Ezdi es-Sicistanî, *Kitâbü's-Sünen*, Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, tsz.
- Ebû'l-Asbağ, İsa b. Sehl b. Abdullah Esedî, *Divanü'l-Abkâmi'l-Kübra*, I, 355, Dâru'l-Hadis, Kahire, 2007.
- Ebu Zehra, Muhammed, *Fetâvâ*, Daru'l-Kalem, Beyrut, 2010,
- el-Bedevisi/el-Bedevisi, Nâdi Kubeyisî - el-BEŞÎR, Hasan Abdulgaffar, *ez-Zekâtu's-Şer'iyye ve Mevki'ül-Fıkhî'l-İslâmi min Turukî'z-Zebhi'l-Hadise*, Mecelletü Câmîati'l-Medîne el-Âlemiyye, 2014.
- el-Berâzî, Muhammed Fuâd, *ez-Zebhü'l-İslâmi ve Mezâyâhü ve'z-zebhü'l-Ġarbi ve Hafâyâhü*, Mu'temerü'l-Halîci'l-Evvel li Sınâati'l-Helâl ve Hidemâtühü, Kuveyt 2011.
- Elmalılı, Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, His Matbaacılık, İstanbul, 1970.
- el-Hâcce, Kevkeb Ubeyd, *Fıkhü'l-İbadât ale'l-Mezhebi'l-Mâlikî*, I, 397, Dımeşk, 1986.
- Erul, Bünyamin, *Sababenin Sünnet Anlayışı*, TDVY, Ankara, 2012, -----, "Hz. Peygamber'in Sünnetinde Kurban", Uluslararası Kurban Sempozyumu, Diyanet İşleri Bakanlığı-Bayrampaşa Belediyesi (işbirliğiyle) İstanbul, 2007.

- Eröz, Mehmet, “*Türk Boylarında Kansız Kurban Geleneği*”, *Türk Kültürü Dergisi*, 18, sy. 211–214, Mayıs-Ağustos, 1980.
- Ezrakî, Ebu'l-Velid Muhammed b. Abdillâh, *Abbâru Mekke ve ma cae fiha mine'l-asar*, Dârü'l-Endülüs, Beyrut, tsz.
- Ferrâ, Ebû Zekerîyya Yahya b. Ziyad b. Abdillâh b. Manzûr ed-Deylemî, *Meânî'l-Kur'ân*, Dârü'l-Mısriyye, Mısır, tsz.
- Feyizli, Tahsin, *İslâm'da ve Diğer İnanç Sistemlerinde Oruç-Kurban*, M.E.B. Yay. İstanbul, 1993.
- Firûzâbâdi, Muhammed b. Yakub, *el-Kâmûsü'l-Muhit*, Beyrut, 2005.
- Güç, Ahmet, “Kurban”, *DİA*, XXVI, Ankara, 2002, -----, *Çeşitli Dinlerde ve İslâm'da Kurban*, Düşünce Kitabevi, İstanbul, 2003.
- Gürbüz Ümit, “*Kesim Teknolojisi ve Helal Et Kavramının Değerlendirilmesi*,” IV, Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantısı DİB yay. Ankara, 2011.
- Haddâd, Ebû Bekr b. Ali b. Muhammed ez-Zebîdî, *el-Cevheretü'n-Neyyire ala Muhtasari'l-Kuduri*, el-Matbaatü'l-Hayriyye, 1322.
- Hâkim, Ebû Abdullâh İbnü'l-Beyyi Muhammed Hâkim en-Nisaburî, *el-Müstedrek ale's-Sahihayn*, Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, 1990.
- Halid Muhammed Şaban, *Tedviğu'l-Hayavan Beyne İddiâi Tahfifi'l-Elem ve'l-Hakâiki'l-İlmiyye*, b.y.y. tsz.
- Halil, Ahmet, *Kesim Öncesi Kasaplık Koyunlara Uygulanan Elektrikle Bayılma Metodunun Et Kalitesine Etkisi Üzerine Araştırmalar*, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Endtitüsü Besin Hijyeni ve Teknolojisi Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1999.
- Hamevî, Yakut Ebû Abdullâh Şehabeddin Yakut b. Abdillâh, *Mü'cemül-Büldân*, Dârü Sader, Beyrut, 1995.
- Haraşi, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Ali el-Haraşi el-Mâlikî, *Şerhu Muhtasari'l-Halil li'l-Haraşi*, Dârü'l-Fikr, Beyrut, tsz.

- Harran Üniversitesi, <https://www.harran.edu.tr/sayfa.asp?st=haber&sid=358> (Erişim: 14.09.2022).
- Hattâb, el-Mağribî, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Muhammed b. Abdurrahman Ruaynî, *Mevâhibü'l-Celil Şerhu Muhtasari Halîl*, Dârü'l-Fıkr, 1992.
- Hattâbî, Ebû Süleyman Hamd b. Muhammed b. İbrâhim, *Mealîmü's-Sünen Şerhu Süneni Ebî Dâvûd*, Matbaatü'l-İlmiyye, Halep, 1932.
- Heytemî, Ebu'l-Abbas Şehabeddin Ahmed İbn Hacer, *Tuhfetü'l-Muhtâc*, Mektebetü't-Ticariyeti'l-Kübra, Mısır, 1983.
- Heyet, *el-Fetâva'l-Hindîyye*, Dârü'l-Fıkr, 1310.
- Heyet, *el-Mevsû'atü'l-Fıkhiyyetü'l-Kuveytîyye*, Vizâretü'l-Evkâf ve's-Şuûni'l-İslâmiyye, Kuveyt, 2006.
- Heyet, Diyanet İşleri Başkanlığı Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantısı I, Ankara 2002.
- Heyet, *Avrupa Fetva ve Araştırma Meclisi*, Fetva no: 54 (7/2), 24-27 Ocak 2001, İrlanda Dublin.
- Heyet, *Kararât ve't-Tavsiyât li Mecmei'l-Fıkhi'l-İslâmi*, Dımaşk: Daru'l-Kalem, 1998.
- Heyet, *Kararâtu Mecmei'l-Fıkhi'l-İslâmi bi Mekke*, b.y.y. tsz.
- Heyet, *Kararât ve Tavsiyât li Mecmei'l-Fıkhi'l-İslâmi el-Hindî*, b.y.y. 2019.
- Heyet, *Fetâvâ'l-Lecneti'd-Dâime*, Riâsetu İdâreti'l-Buhûsi'l-İlmiyye ve'l-İfta' tsz.
- Hilmi, Ömer, "Samî Dinlerde Kurbanın Mahiyeti ve Faaliyeti İlk Mahsulat Kurbanı", sayı: 17, yıl: 4, Darülfünun İlahiyat Fakültesi Mecmuası, İstanbul, 1930.
- Irâkî, Ebu'l-Fadl Zeynüddin Abdürrahim b. Hüseyin, *Tarbu't-Tesrib fi Şerhi't-Takrib*, et-Tab'atü'l-Mısriyyetü'l-Kadîme, tsz.
- İsfehânî, Râğîb Ebu'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. Mufaddâl, *el-Müfredât fi Ğaribi'l-Kur'ân*, Dârü'l-Kalem, Beyrut tsz.

- İbn Abdilber, Ebü Ömer Cemâlüddin Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilber en-Nemerî, *el-İstizkâr*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 2000.
- İbn Abidîn, Muhammed Emin b. Ömer b. Abdülazîz ed-Dımaşki, *Reddü'l-Muhtâr alâ Durri'l-Muhtâr*, Dârü'l-Fıkr, Beyrut, 1992.
- İbn Atıyye, Ebü Muhammed Abdülhak b. Galib İbn Atıyye el-Endelûsi, *el-Muharrerü'l-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, tsz.
- İbn Battâl, Ebu'l-Hasan Ali Halef b. Abdülmelik İbn Battâl Kurtubî, *Şerhu Sahibi'l-Buhâri*, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad, 2003.
- İbn Ebü Hâtim, Ebü Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdris, *el-Cerh ve't-Ta'dil*, Dâru İhyai't-Turasi'Arabi, Beyrut, 1956.
- İbn Hacer, Ebu'l-Fadl Şihâbüddin Ahmed b. Ali b. Muhammed Askalânî, *Fethül-Bâri bi-Şerhi Sahibi'l-Buhârî*, Dârü'l-Marife, Beyrut, 1379.
- , *ed-Dirâye fî Tabrici Ehâdisi'l-Hidâye*, Dâru'l-Marife Beyrut, tsz.
- İbn Hanbel, Ahmed, *Müsned*, Müessesetü'r-Risale, 2001.
- İbn Hazm, Ebü Muhammed b. Ali b. Ahmed b. Said Zahiri, *el-Muhallâ*, Dârü'l-Fıkr, Beyrut, tsz.
- İbn Hibbân, Ebü Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed et-Te-mimî, *el-Müsnedü's-Sahib*, Müessesetü'r-Risale, Beyrut, 1993.
- İbn Hişâm, Ebü Muhammed Cemaleddin Abdülmelik, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, byy. 1955.
- İbn Kesîr, İsmail b. Ömer, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, Dâru Taybe li'n-Neşri ve't-Tevzi', 1999,
- , *El-Bidâye ve'n-Nihâye*, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, 1988,
- İbn Kudâme, Ebü Muhammed Muvaffakuddin Abdullah b. Ahmed b. Muhammed b. Kudâme Cemmâilî Makdisî, *el-Muğni*, Mektebetü'l-Kahire, 1968.

- İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Cemaleddin, *Lisânü'l-Arab*, Dâru Sader, Beyrut, tsz.
- İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezid er-Rebei el-Kazvini, *Sünenu İbn Mâce*, Dârü'l-Ma'rife, Beyrut, 1996.
- İbn Mâze, Bürhânüddin Mahmûd b. Ahmed b. Abdilaziz Buhâri, *el-Muhitü'l-Burbâni fî'l-Fıkhî'n-Nu'manı*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 2004.
- İbn Müflih, Ebû Abdillâh Şemsüddin Muhammed b. Müflih b. Muhammed Makdisî Râmînî, *Kitâbü'l-Furu'*, Müessesetü'r-Risâle, 2003.
- İbn Nüceym, Zeynüddin Zeyn b. İbrâhim b. Muhammed Mısri Hanefi, *el-Babrü'r-Râik Şerhu Kenzi'd-Deikâik*, Dârü'l-Kitâbi'l-İslâmî, tsz.
- İbn Rüşd, Ebu'l-Velid Muhammed b. Ahmed b. Muhammed Kurtubî, *Bidâyetü'l-Müçtehid ve Nihâyetü'l-Muktesid*, Dârü'l-Hadîs, Kahire, 2004.
- , *el-Mukaddimâtü'l-Mümebbedât*, Dârü'l-Garbi'l-İslâmî Beyrut, 1988.
- İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Cemâlüddin Abdurrahmân b. Ali b. Muhammed Bağdâdî, *Zâdü'l-Mesîr fi İlmi't-Tefsîr*, Dârü'l-Kitâbi'l-Arabi, Beyrut, tsz.
- , *Keşfü'l-Müşkil Min Hadisi's-Sahibayn*, Darü'l-Vatan, Riyad, tsz.
- İbnü'l-Esir, Ebü's-Seadat Mecdüddin Mübarek b. Esirüddin Muhammed b. Muhammed Şeybani Cezeri, *Câmiü'l-Usul min Ebâdisi'r-Resul*, Mektebetü Dâri'l-Beyân, 1971.
- İbnü'l-Hümmam, Kemâleddin Muhammed b. Abdülvahid b. Abdülhamid, *Fethü'l-Kadir*, Dârü'l-Fikr, tsz.
- İmrânî, Ebu'l-Hüseyin İbn Ebi'l-Hayr Yahyâ b. Ebi'l-Hayr b. Salim b. Es'ad el-İmrânî el-Yemani, *el-Beyân fi Mezhebi'l-İmami's-Şâfi*, Dârü'l-Minhâc, Cidde, 2000.
- Kadri Paşa, Muhammed, *Mürşidü'l-Hayran ila Ma'rifeti Abvâli'l-İnsan fi Muamelati's-Şer'iyye ala Mezhebi'l-İmam Ebi Hanife en-Nu'man*, Matbaatü'l-Kübra'l-Emiriyye, Bulak, 1891.

- Kahraman Abdullah, İslam Hukunda Değişim ve İbadetler, Ensar Neşriyat, İstanbul 2012,
- Kahraman Ahmet, *Dinler Tarihi*, byy. İstanbul, 1965.
- Kalyûbî, Ebû'l-Abbâs Şihâbüddin Ahmed b. Ahmed b. Selâme el-Kalyûbî, *Hâşiyetü'l-Kalyûbî 'alâ Şerbi'l-Mahallî 'ale'l-Minhâc, Dârü'l-Fıkr*, Beyrut 1995.
- Karaman, Hayrettin, <http://www.hayrettinkaraman.net/makale/0500.htm> (06, 10, 2016)
- Kâsânî, Alaüddin Ebû bekir b. Mesud b. Ahmed, *Bedâiu's-Sanâi' fi Tertibi's-Şerâi'*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1986.
- Kayrevânî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahman İbn Ebû Zeyd el-Kayrevânî, *en-Nevâdir ve'z-Ziyadât ala mâ fi'l-Müdevvene ve Gayriba mine'l-Ümmehât*, Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1999.
- Kelbî, Ebu'l-Münzir İbnü's-Saib Hişâm b. Muhammed b. Saib, *Kitâbü'l-Esnâm*, Dârü'l-Kütübî'l-Mısıriyye, Kahire, 2000.
- Koşum, Adnan, *Hayvan Refahı Bağlamında Fıkıhta Hayvan Kesimi*, İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, sy. 30, 2017.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-Ensârî, *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'an*, Dârü'l-Kutubî'l-Mısıriyye, Kahire 1964.
- Makrizî, Ebu'l-Abbas Takıyyüddin ahmed b. Ali b. Abdülkadir, *İmtâu'l-Esmâ' bima li'n-Nebi mine'l-Ahvâl ve'l-Emvâl ve'l-Hafede ve'l-Metâ'*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1999.
- Mâlik, b. Enes, Muvattâ, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, 1985.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd Mâtürîdî Semerkandî, *Te'vilâtu'l-Kur'an*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 2005.
- Mâverdi, Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Habib, *el-Hâvi'l-Kebîr*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1999.
- Mâzerî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ali b. Ömer et-Temîmî, *el-Mu'lim bi-Fevaidi Müslim*, el-Müessesetü'l-Vataniyye li't-Terceme ve't-Tahkik ve'd-Dirasat, byy. 1991.
- Merdâvî, Ebu'l-Hasan Alaeddin Ali b. Süleyman b. Ahmed, *el-İnsâfi Ma'rifeti'r-Râcih mine'l-Hilâf*, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, tsz.

- Merğînânî, Ali b. Ebî Bekir b. Abdilcelil, *el-Hidâye fî Şerhi Bidâyeti'l-Mübtedi*, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, tsz.
- Mevsilî, Abdullah b. Mahmud b. Mevdud, *el- İhtiyâr li-Ta'lîli'l-Muhtâr*, Matbaatü'l-Halebi, 1937.
- Mizzî, Ebu'l-Haccâc Cemaeddin Yûsuf b. Abdurrahman b. Yûsuf, *Tebzûbü'l-Kemâl fî Esmâi'r-Ricâl*, Müessesetü'r-Risâle, 1980.
- Molla Ali el-KÂRÎ, *Mirkâtu'l-Mefâtih Şerhu Mişkâti'l-Mesâbih*, Darul-fikir, Beyrût, 2002.
- Molla Hüsrev, *Dürrerü'l-Hukkâm Şerhu Gureri'l-Abkâm*, Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, tsz.
- Mubârekfûrî, Ebu'l-Alâ Muhammed b. Abdirrahman b. Abdurrahim, *Tuhfetü'l-Abvezî*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, tsz.
- Mukâtil, b. Süleyman Ebu'l-Hasan, *Tefsir-u Mukâtil b. Süleyman*, Dâru İhyâi't-Turâs, Beyrut, 1423.
- Müslim, Ebu'l-Hüseyn el-Kuşeyri en-Nisaburi Müslim b. el-Haccâc, *Sabîh-i Müslim*, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, tsz.
- Müzenî, İsmail b. Yahya b. İsmail, *Muhtasarü'l-Muzeni*, Dârü'l-Ma'rife, Beyrut, 1990.
- M. J. Kister, trc: Enbiya Yıldırım, *Bir Torba Et (Bir İlk Dönem Rivayeti Üzerinde Çalışma)*, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2000, (4).
- Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Ali b. Şuayb, *Sünenü'n-Nesâî*, Mektebü'l-Matbuati'l-İslamiyye, Halep, 1986.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Muhyiddin Yahyâ b. Şeref b. Muri, *el-Mecmu' Şerhi'l-Mübezzeb*, Dârü'l-Fikr, tsz.
- , *el-Minhâc fî Şerhi Sabîhi Müslim b. Haccâc*, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, 1392.
- OIC/SMIIC 1:2019.
- Okur, Kaşif Hamdi, *Güncel Konularla İlm-i Hal*, Anadolu Ay Yayınları, 2018.
- Öğüt, Salim, "Hedy", *DİA*, İstanbul, 1998, XVII.
- Önkal, Ahmet - Bozkurt Nebi, "Deve", *DİA*, İstanbul, 1994, IX.
- Özaydın, Abdülkerim, "İslâm'da Hac", *DİA*, İstanbul, 1996, XIV.

- Özer, Çetin, *Kurban ile İlgili İnanç Ve Tutumlar* (Basılmamış Doktora Tezi), Bursa 2008.
- Özcan, Emin, “Avrupa’da Kurban Kesmenin Zorlukları ve Vekâlet Sistemine Yöneliş”, Uluslararası Kurban Sempozyumu, Diyanet İşleri Bakanlığı-Bayrampaşa Belediyesi (işbirliğiyle) İstanbul, 2007.
- Özkan, Ali Rafet, *Dinlerde Kurban Kültü*, Akçağ Yay. Ankara, 2003.
- Paçacı, İbrahim, *Dini Kavramlar Sözlüğü*, DİB Yay. Ankara, 2006.
- Râfî, Ebül-Kasım Abdülkerîm b. Muhammed b. Abdilkerîm Kazvîni, *el-Aziz Şerhi’l-Veciz*, Dârü’l-Kütübî’l-İlmiyye, Beyrut, 1997.
- Ramlî, Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Hamza el-Ensârî, *Nihâyetü’l-Muhtâc ila Şerhi’l-Minhâc*, Dârü’l-Fikr, Beyrut, 1984.
- Râzî, Fahreddin Bkz. Ebû Abdullah Fahreddin Muhammed b. Ömer *Mefâtihu’l-Ğayb*, Dâru İhyâi’t-Turâsî’l-Arabî, Beyrut, 1420.
- Sahnûn, Abdüsselam b. Saïd Tenuhi, *el-Müdevvenetü’l-kübra*, Dârü’l-Kütübî’l-ilmîyye, Beyrut, 1994.
- San’ânî, Ebû İbrâhîm İzzeddin Muhammed b. İsmail Emir, *et-Tenvîr Şerhi’l-Câmi’î’s-sagîr*, Dârü’s-Selam, 2011.
- Sancakdaroğlu, Asalet, <https://www.halal-slaughter-watch.org/wp-content/uploads/bu-devirde-islami-kesim-%C3%B6nce-bayliti-sonra-kesmektir.pdf> (Son erişim tarihi: 02.09.2022)
- Sargon, Erdem, “Bayram”, *DİA*, İstanbul, 1992.
- Sarıçoban Cemalettin - ALTUNBOY Ayşe, *Hayvan Kesiminde Başvurulan Bayılma Uygulamaları ve Mekanik Kesim Metotları*, Selçuk Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi, (2018) 32 (2)
- Semerkandî, Ebû Bekr Alaeddin Muhammed b. Ahmed b. Ebî Ahmed, *Tuhfetü’l-Fukahâ*, Dârü’l-Kütübî’l-İlmiyye, Beyrut, 1994.
- Semerkandî, Ebül-Leys İmâmü’l-hüdâ Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrâhîm, *Tefsirü’l-Kur’ânî’l-Kerim*, byy. tsz.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsüleimme Muhammed b. Ahmed b. Sehl, *el-Mebsût*, Dârü’l-Marife, Beyrut, 1993.
- Solmaz, Yahya, Vekâletle Kurban Uygulamalarının Fikhî Açından Değerlendirilmesi, İçinde: II. Uluslararası İslam Kültür ve Me-

- deniyeti Sempozyumu Kurban, Ensar Yayınları, Kocaeli 2022.
- Suyûtî, Ebu'l-Fadl Celeleddin Abdurrahman b. Ebî Bekr, *Tedribu'r-Râvî fi Şerhi Takribî'n-Nevevî*, Daru Taybe, tsz,
-----, *Ukudû'z-Zeberced ala Müsnedi'l-İmam Ahmed*, Daru'l-Cil, Beyrut, 1994.
- Şâfî, Ebû Abdullah Muhammed b. İdris b. Abbas, *Kitâbü'l-Ümm*, Dârü'l-Ma'rife, Beyrut, 1990.
- Şatıbî, Ebû İshak İbrâhim b. Musa b. Muhammed el-Gırnati, *el-Muvafakat*, Dârü İbn Affan, 1997.
- Şevkânî Ebû Abdullah Muhammed b. Ali b. Muhammed el-Havlânî, *Neylü'l-Evtâr şerhu Münteka'l-Abbar*, Dârü'l-Hadis, Mısır, 1993,
-----, *es-Seylü'l-Cerrâr*, Dâru İbn Hazm, tsz.
- Şeybânî Ebû Abdillâh Muhammed b. Hasen b. Ferkad, *Kitâbü'l-Asl = el-Mebsût*, İdaretü'l-Kur'an ve'l-Ulumi'l-İslâmiyye, tsz.
- Şeybânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Hasen b. Ferkad, *el-Câmiü's-sagir mea Şerhîhi en-Nafî'l-Kebir*, İdaretü'l-Kur'an ve'l-Ulumi'l-İslâmiyye, 1995.
- Şirbinî Şemseddin Hatib Muhammed b. Ahmed Kahiri Şâfî, *el-İknâ' fi Halli Elfâzi Ebi Şücâ'*, Dârü'l-Fıkr, Beyrut, tsz.
-----, *Muğni'l-Muhtâc ila Ma'rifeti Meani Elfâzi'l-Minhâc*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1994.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr, *Camîu'l-Beyân an Te'vîli Âyi'l-Kur'an*, Müessesetü'r-Risale, 2000.
- Tehânevî, Zafer Ahmed et-Tehânevî, İ'lâu's-Sünen, İdaretü'l-Kur'an ve'l-Ulumi'l-İslâmiyye, Karaçi, 1415.
- Tibî, Ebû Muhammed Şerefüddin Hüseyin b. Abdillâh b. Muhammed et-Tibî, *Şerhu't-Tibi ala Mişkâti'l-Mesâbih (el-Kâşifu an Hakâiki's-Sünen)*, thk. Abdülhamîd Hindâvî, Riyad 1417/1997.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre es-Sülemi, *Sünenü't-Tirmizî*, Dârü'l-Garbi'l-İslâmi, Beyrut, 1998.

- Tümer, Günay - Küçük Abdurrahman, *Dinler Tarihi*, Ocak Yay. Ankara, 1993.
- Vâhidî, Ebül-Hasan Ali b. Ahmed b. Muhammed en-Nisaburi, *et-Tefsirü'l-Basît*, byy. 1430.
- Yaman, Ahmet, “*Hayvan Kesim Yöntemleri ve Fıkhi Hükümleri*”, Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantısı DİB yay. Ankara, 2011.
- Yazıcı, İshâk, “Bahîre”, *DİA*, IV, İstanbul, 1991.
- Yıbar, Artun – Çetin, Ece, *Hayvan Refahının Et Kalitesi Üzerine Etkileri*, Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi (2013).
- Zebîdî, Ebül-Feyz Murtaza Muhammed b. Muhammed b. Muhammed, *Tâcu'l-Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs*, Dârü'l-Hidaye, byy. tsz.
- Zehebî, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Tezkiretü'l-Huffâz*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1998.
- Zekeriyâ Ensârî, Ebû Yahya Zeynüddin Zekeriyâ b. Muhammed b. Ahmed, *Esna'l-metalib şerhu Ravzi't-talib*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, tsz.
- , *el-Gurerül-behiyye fi şerhi manzumeti'l-behçeti'l-verdiyye*, byy. tsz.
- Zemaşerî, Ebu'l-Kasım Mahmud b. Amr b. Ahmed, *Esâsu'l-Belâğa*, Beyrut, 1998.
- Zeylaî, Fahreddin Osman b. Ali b. Mihcen, *Tebyînü'l-Hakâik*, el-Matbaatü'l-Kübra'l-Emiriyye, Kahire tsz.
- Zeylaî, Ebû Muhammed Cemaleddin Abdullah b. Yûsuf b. Muhammed, *Nasbü'r-Râye li-ehâdisi'l-Hidâye*, Müessesetü'r-Reyyan, Beyrut, 1997.
- Zühaylî, Vehbe, *Mevsuatü'l-Fıkhi'l-İslami ve'l-Kadâya'l-Mu'âsıra*, Darü'l-Fikri'l-Muasır, Beyrut, 2013.

Fecr Yayınları: 689

KUR'ÂN'DA NEBÎLER

Kadir UYAR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Haziran 2023

ISBN: 978-625-6436-36-7

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Âyet ve Hadislerle Açıklamalı Kur'ân-ı Kerim Meâli, Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir, Yrd. Doç. Dr. Halit Zaval-sız, Ümit Şimşek, Marmara Üniversitesi İlähiyat Fakül-tesi Yayınları, 4. Baskı, İstanbul, 2014.

Çok Anlamlılık Bağlamında Kur'ân Sözlüğü, Mehmet Okuyan, Düşün Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2015.

El-Mu'cemi'l-Mufehres, Muhammed Fuad Abdalbaki, Darü'l Beyan Matbaası, Beyrut, 2012.

Kur'an, İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, Yıldız Matbaacılık ve Ga-zetecilik T.A.Ş. Ankara, 1957.

Kur'an Aydınlığı, Tuncer Namlı, Fecr Yayınları, 2. Baskı, An-kara, 2016.

Kur'an-ı Kerim Meâli, Doç. Dr. Halil Altuntaş, Dr. Muzaffer Şahin, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 13. Baskı, Ankara, 2012.

Kur'ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli, Hazırlayanlar: Prof. Dr. Ali Özek, Prof. Dr. Hayrettin Karaman, Doç. Dr. Ali Turgut, Doç. Dr. Mustafa Çağrıçı, Prof. Dr. İbrahim Kâfi Dönmez, Doç. Dr. Sadrettin Gümüş, Türkiye Di-yanet Vakfı Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 1993.

Yararlanılan İnternet Kaynakları

<https://acikkuran.com/root/Hml>

<https://corpus.quran.com/qurandictionary.jsp>

www.islamansiklopedisi.info/

<http://qrs.misriians.com/qrsearch.php>

www.kubbealtilugati.com/

www.kuranikerim.com/m_diyamet_index.htm

www.kuranmeali.com/

www.kuranmeali.net/

www.kuranyolu.net/

www.suleymaniyevakfimeali.com/

www.tdk.gov.tr/

Fecr Yayınları: 690

OSMANLI TARİH YAZICILIĞINDA

FARS/İRAN ETKİSİ

-Şehnâmecilik Kurumu Özelinde-

Nizam İZZETTİN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Haziran 2023

ISBN: 978-625-6436-37-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abadi, Mahmut Hasan. “Şifahi ya ketbi Berersi nazariyyat merbut be ser çeşemey Şâhnâme”. *Custarhay Edebi Bahar Dergisi* 1 (Bahar 2015)16-18.
- Abdülmumin, Muhammed Nureddin. *El-lugetul Farisiye*. Kahire: Mısır Encilo Kütüphanesi, 2003.
- Afşar, İrec. “ *Orayantalısların Araştırmalarında Dakiki*”, *Danışkede Dergisi*. (Tahran 1976).109-110
- Afyoncu, Erhan. “Nişancı”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/156-158. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Afyoncu, Erhan. “Şemsî Ahmed Paşa”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/527-529. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Afyoncu, Erhan. “Talikîzade Mehmed Subhî'nin Hayatı Hakkında Notlar”. *Osmanlı Araştırmaları* 21 (1989), 287.
- Afyoncu, Erhan. “Vekayî'nüvis Tabirine Dair”. *Türklük Araştırmaları Dergisi* 10 (2001), 11.
- Afyoncu, Erhan. *Tanzimat Öncesi Osmanlı Tarihi Araştırma Rehberi*. İstanbul: Yeditepe Yayınları, 2016.
- Ahadi, Najeebullah. *Seyyid Lokman ve Selim Han-Name Şebnâme-i Selim Han*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Ahdi, Bağdatlı , *Gülşen-i Şu'arâ*. Ankara: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018.
- Ahıskalı, Recep. “Reisülküttâb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/546-549. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Ahmedi, Cemal-Asgar Dadbe. “Horasan”, *İran Büyük İslâm Ansiklopedisi Merkezi*. 2/351. Tahran: 1977.
- Akıl, Ferhat. *Hünernâme I. Ciltteki Cülûs Konulu Minyatürlerin Tasarım Çözümlemeleri*. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

- Akkaya, Mustafa -Eroğlu, Hasan. "Gelibolulu Mustafa Ali'nin Nüşhatü's Selâtin'i ve Adalet Kavramı". *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 4/3 (Aralık 2017), 100-111.
- Akyol, Sevil. *Mehmed Muhyiddin Çelebi Tevârih-i Âl-i Osmân*. Nevşehir: Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Albayrak, Nureddin. "Hamzanâme". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/516-517. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Ali, Paşa Mubarek. *Hutat Tefvikiye*, Kahire: Emiriyye Matbası, 2001.
- Alıklıç, Dündar. *Ganizâde Mehmed Nadirinin Şehnâme-i Nadirî'si*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1993.
- Almaz, Hasan. *Şükrullah B. Şibabeddin Ahmed B. Zeyneddin Zeki Behcetü't-Tevarih inceleme-metin-tercüme*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2004.
- Alparslan, Ali. "Abdurahman Gubârî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/167-169. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Anbarcıoğlu, Meliha. "Şeh-nâme-i Firdevsî ve Edebiyat-ı Türk". *Doğu Dilleri Dergisi* (1981), 1-10.
- Anhegger, Robert. "Muâli'nin Hünkârname'si". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi* 1/1 (1949), 145-166.
- Arıkan, Zeki. *Osmanlı Tarih Anlayışının Evrimi, Tarih ve Sosyoloji Semineri Bildirileri*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1991.
- Aristo. *Fen'ûş-Şiir*, çev. Abdurahman Bedevi, Beyrut: Dar es-Sakafa Yayınları, 1953.
- Arkan, Mustaf. "Gazavatname". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/439-440. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Arslan, Hüseyin. *16. Yüzyıl Osmanlı Toplumunda Yönetim, Nüfus, İskan, Göç ve Sürgein*. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2001.
- Arûzî, Nizâmî-i. *Çebâr Makale*. nşr. Muhammed Kazvîni. London-Leiden 1910.

- Âsım, Necib. “Osmanlı Tarihi Nüvisleri ve Müverrihleri, Şehnâ-meciler”. *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası* 8 , Haziran (1327/1909),429-434.
- Âşık Çelebi, *Meşâ’irü’ş-Şu’Arâ*, (Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, (2018).
- Atalay, Ahmet Refik. *On Altıncı Asırda İstanbul Hayatı*. İstanbul: Türk Tarih Encümeni, 1930.
- Atalay, Mehmet. “Unsurî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/162-163. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Atıl, Esin. *Süleymanname - The Illustrated History Of Süleyman The Magnificent*. New York: Harry N. Abrams, 1986.
- Avcı, Remzi.(ed.).*Syahat Orayantalizm ve Bilgi Üretimi*.İstanbul:Hiper yayın, 2021.
- Avfî, Muhammed. *Lübâbü’l-elbâb*. nşr. E. G. Browne – Muhammed Kazvîni. London-Leiden 1903-1906.
- Aydın, Bilgin -Kazan, Hilal. “XVI. Asırda Sarayın Sanatı Himayesi”, *Osmanlı Araştırmaları* 38 / 38 (Aralık 2011),264.
- Aydın, İbrahim Hakkı. “Molla Fenârî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/247-248. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Aynur, Hatice. “Mahremî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/390-391. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Azamat, Nihat. “İbrâhim Gülşeni”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/304-305. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Babai, Tahir. “Caygah Muhaciran İran-i der Tarih Nigari Manzum Osmanî”. *Pejhuşname Tarih Temedun İslâmi Dergisi* (Tahran 2016),54-73
- Babai, Tahir-Hızri, Seyyit Ahmet-Hazreti, Hasan. “Nakşi Katiban İrani der tahavul ve tevsie Kitabet Derbari Osmanî”. *Mutalat Tarih İslâmi Dergisi* 9/33 (Tahran 2017), 56.
- Babinger, Franz. *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1992.
- Bağcı, Serpil – Çağman, Filiz - Renda, Günsel - Tanındı, Zeren. *Osmanlı Resim Sanatı*. İstanbul: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2006.

- Bahar, Melik eş-Şürâ. *Mucmel'ut-Tevarih ve'l-Kıyas*. Tahran: Tahran Yayıncılık, 1939.
- Bahar, Muhammed Tâki. *Sebük Şinasi*. Tahran: Perestu Yayıncılık, 2006.
- Baş, Eyüp. "Dil-Tarih İlişkisi Bağlamında Osmanlı Türklerinde Arapça Tarih Yazıcılığı". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/103 (Nisan 2005), 103-132.
- Baş, Eyüp. *Osmanlı Türkleride Arapça Tarih Yazıcılığı*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2006.
- Bayat, Azizullah. *Şinasi Menabi ve Mabiz-i Tarih-i İran*. Tahran: Emir Kebir, 1998.
- Bayer, İsmail. "Kemal Paşazade'nin Fî Fadileti'l-Lisâni'l-Fârisi Adlı Risalesinde Fars Diline Ait Görüşleri". *Mütefekkir Dergisi* 2 / 3, (Haziran 2015).
- Bektaş, Ekrem. "Nisârî Ve Fihrist-İ Şâhân'ı". *Edebiyat Fakültesi Dergisi* 26 (2011), 10.
- Bektaşoğlu, Mustafa. *Anadolu'da Türk İslâm Sanatı*. Ankara: DİB Yayınları, 2009.
- Belâzurî, Ebül-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir b. Dâvûd. *Futuhül Buldan*. Beyrut: Dâr Mektebet el-Hilal, 1988.
- Belleten*, Türk Tarih Kurumu. 9/13 (Ankara 1979), 69.
- Biçer, Bekir. *Firdevsî-ı Rûmî ve Tarihçiliği*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Doktora Tezi, 2005.
- Bilgin, Orhan. "Ebü'l-Müeyyed-i Belhî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/337-338. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Bilgin, Orhan. "Âyinnâme". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/253. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Birûnî, Ebû'r-Reyhan. *el-Âsârü'l-bâkiye'ani'l-kurûni'l-bâhiye*, haz. C. Eduard Sachau. (Leipzig 1878), 1/52.
- Bivar, Hugh vd., *İran Bastan*, çev. Yakup Ajend. Tahran: İntişarat-i Mevla, 2006.
- Brockelmann, Carl. *Tarih el-edeb el-ârâbi*, çev. Abdülhalim Neccâr, Yâkub Bekir, Ramazan Abdüttewâb. Kahire: Dârülmâârif, 1959.

- Brockelmann, Carl. *İslâm Milletlerinin Tarihler*. Beyrut: Darü'l-İlm Lilmelayin, 1948.
- Browne, Edward Granville. *Tarih Edebiyatı İran. Tabran: İbn-i Sina Kütüphanesi*, 1956.
- Bursalı Muhammed Tahir. *Osmanlı Müellifleri*. İstanbul: Dârü'ttübâati'l-âmire, 1923.
- Büşra, Ersanlı Behar, *İktidar ve Tarih*. İstanbul: Alfa Yayınları, 1992.
- Câhız. *el-beyan ve't-Tıbyan*. Darü'l Fikr, 1968.
- Cami, Abdurrahman. *Babaristan*. Tahran: İttilât Yayıncılık, 1992 .
- Canseven, Meryem. *Ârifî'nin Süleymannâme'sindeki Taht Tasvirleri*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Cantar, Mehmet. "Cenâbî Mustafa Efendi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/352-353. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Celil, Dosthah. *Ferayend tekvin-i Hamasa*. Tahran: İttilât Yayıncılık, 2004.
- Cevat, Ali. "Mevarid et-Taberi". *Irak İlmi Kurumun Dergisi* (Bağdat 1951), 143-250.
- Çabuk, Vahit. *Tâlikî-zâde Mehmed Subhî Efendi'nin Eğri Seferi Şehnâmesi*. İstanbul: Usul Yayınları, 2022.
- Çağman, Filiz. "Bihzâd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/147-149. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Çelebi, Âşık. *Meşâ'irü's-Şu'Arâ*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2018.
- Çelebi, Evliya. *Seyahetname*. İstanbul: İkdam Matbası Yayınları, 1896.
- Çelebi, Süleyman. *Vesiletü'n-necât*. haz. Faruk Timurtaş. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1990.
- Çelik, Ahmet Faruk. *Fethullah Ârif Çelebi'nin "Şehnâme-i Al-i Osman'ından Süleymanname*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2009.
- Çerçi, Faris. *Künhül-abbâr'a Göre II. Selim, III.Murad, III.Mehmed Devirleri ve Âli'nin Tarihçiliği*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler, Doktora Tezi, 1996.

- Çil Halit, "İslâm Tarihinde İlk Düzenli Ordunun Kuruluşu", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 2/3 (2013), 82-83.
- Dedeyev, Bilal. "16. yüzyıl Osmanlı Saraylarında Azerbaycanlı Hattât ve Katipler". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* (Ankara 2017), 89-113.
- Demir, Özlem. "İdris-i Bitlisi'nin Selimşâhnâme Adlı Eseri ve İkinci Müellif Olarak Ebülfazl Mehmed Efendi'nin Metne Katkıları Üzerine Bir Değerlendirme". *Bitlis İslâmiyat Dergisi* 4/1 (2022), 99-118.
- Dinerverî, Ebû Hanîfe. *el-Abbârü't-tvâl*, çev. Z. Akman-H. Z. Aytemür. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2022.
- Dinerverî, Ebû Hanîfe. *El-Abbârü't-tvâl*. Kahire: El-Mektebe el-Ezheriye, 1912.
- Durdur, Arslan – Demir, Fatih. "Tevârih-i Âl-i Selçuk Oğuznâme-Selçuklu Tarihi". *Littera Turca Dergisi* (Ekim 2017), 265-272.
- Dürî, Abdülazîz. "Divan". Türkiye *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/377-381. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Dürî, Abdülazîz. *El-cuzur et-Trahiye lil-Şuubiyye*. Beyrut: Daru't-Talie, 1981,
- Durmuş, İsmail. "İbnü'l-Mukaffâ". Türkiye *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/130-134. İstanbul: TDV Yayınları, 2002.
- Ebrahimi, Davut. *Ârifî Fetullah Çelebi ve Futubat-i Cemile'sinin Tenkidli Metni*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1991.
- Ebû Abdillâh el-Cehşiyârî, *Kitâbü'l-Vüzerâ' ve'l-küttâb*. Beyrut: Darül Fikir el-Hadis, 1988.
- Ebû Âli Bel'amî, *Tarih-i Bel'ami*. Tahran: Kültür Bakanlığı, 1962.
- Ebû Osman Amr el-Câhiz, *Resail el-Câhiz*. Kahire: Hancı Yayıncılık, 1964.
- Emecen, Feridun M. "Ali'nin Ayn'ı, XVII. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Bürokrasisinde Kâtip Rumuzları". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi* 35 (1994), 140-141.
- Enverî, *Destürname-i Enveri*. İstanbul: Türk Tarih Encümen Külliyyatı Devlet Matbası, 1928.

- Erdemir, Avni. "Sultan II. Osman , Fârisî, ve Divânçesi". *Divan Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 2/21 (2018), 161-234.
- Ergun, Sadeddin Nüzhet. *Türk Şairleri*. İstanbul: Bozkurt Basımevi, 1936.
- Erkan, Davut. *Matrâkçı Nasûb'un Süleyman-Nâmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Erkan, Mustafa. "Darîr". Türkiye *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/498. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Eroğlu, Süleyman. "XVI. Yüzyılda Bir Mevlevî Şair, Âsafî". *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 26 (2009), 71.
- Eroğlu, Zekeriya. *Şehnâme-i Lokman'ın Hüner-Namesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1998.
- Eryılmaz, Fatma Sinem. *The Shehnamecis Of Kanûni Sultan Süleyman, Ârif And Eflatun And Their Dynastic Project*. The University Of Chicago, 2010. https://en.wikipedia.org/wiki/Süleymanname#cite_ref-0_3-3. Erişim tarihi, 12.11.2022.
- Esmail, Mohammad Ebrahim. *Kâşifi' nin Gazânâme-i Rûm Adlı Farsça Eseri ve Türkçeye Tercüme ve Tablîli*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Eşki, Yudum. *Tâlikizâde'nin Şemâilnâme-i Âli Osman'ı. İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi a. 3592, ve Tasvirleri*. Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.
- eş-Şüşterî, Ziyâüddin Mar'âşî. *Mecâlisü'l-mü'minin*. Kum: Heyderiye Kütühanesi, 2012, 4/218.
- Faruk Ömer, Fevzi. *el-İstişrak vet-tarih el-İslâmi*. Amman: el-Ehliye, 1998.
- Fayda, Mustafa. "Muhammed b.Cerir Taberî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/314-318. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

- Firdevsî, *eş-Şâhnâme*, çev. el-Fetih b. Âli el-Bindâri, ed. Abdullah Âzzâm. Kahire: Darül-Kütüp el-Mısriyye, 1932.
- Firdevsî, ebü'lâ kasım. *Baysunguri Şehnâme*, Tahran: Şuray Merkezi Ceşn-i Şahinşahi İran, 1971.
- Feridun Ahmed Bey, *Münşeatü's-selâtin*. İstanbul: Darü't-Dârü'ttübâati'l-âmire, 1858.
- Ferruh Fer, Ferzane - Hazai, Muhammed - Gulamali Hatem. *Nigargeri Osmani ba Ruykerd be Destavrdbayi Hüneri İran. Neşriye-I hünerbay-I Ziba Dergisi* 4/49 (2012), 19-30
- Gelibolu, Mustafa Âli. *Künhül-Abbâr*. İstanbul: Süleymaniye YEK, Esad Efendi Nr. 2161, 166.
- Gelibolu, Mustafa Âli. *Menâkıb-ı Hünerverân*. İstanbul: Türk Tarih Encümeni Külliyyatı, 1926.
- Genç, Vural. *Acem'den Rum'a Bir Bürokrat ve Tarihçi, İdris-i Bidlisi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2019.
- Gibb, E. J. W. "Osmanlı Şiirinin Genel Karakteri", çev. Ali Çavuşoğlu, *Osmanlı Araştırmaları* 28 (2006).
- Gibb, Hamilton. *Dirasat Fii Hazarat-l İslâm*. Beyrut: Darü'l-İlm lil Melâyyin, 1979, 154-155.
- Goldziher, Ignaz. *İslâm Kültürü Araştırmaları*. çev. Mehmet Said Hatipoğlu, Cihad Tunç. Ankara: Otto Yayınları, 2019.
- Göre, Zehra. "Âsafî Dal Mehmed Çelebi'nin Şecâ'at-Nâme'sinde Edebî Tasvirler". *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi* 6/16 (İstanbul 2019), 401.
- Gülşeni, Abdülkerim. "Zeban Farsî Der Kalmeruyı Türkan Osmani", *Hüner ve Merdüm Dergisi* 172, 2.
- Gülşeni, Muhyî. *Menâkıb-ı İbrâhim-i Gülşeni*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2014.
- Gültekin, Hasan. "Firdevsî, Şeh-Nâme, Şeh-Nâmecilik ve Meşâhîr-i İslâm'da Firdevsî Maddesi". *The Journal of Academic Social Science Studies, International Journal of Social Science* 6/3 (France), 239-261.
- Gülüm, Emrah. "Ahmedî Hakkında Bibliyografya Denemesi". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 14/77 (2021), 193.

- Güner, Ahmet. "Hamza El-İsfahânî ve Büveyhîler". *D.E.Ü.İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20 (2004), 3-27 .
- Gündüz, Şinasi. "Mecusilik". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* . 28/279-384. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Gürbüz, Mehmet. "Ta'likizâde Mehmed Subhî'nin Firâset-Nâmesi", *Gazi Türkiyat Dergisi* 20 (Bahar 2017), 113-120.
- Gürgânî Fahreddin , *Vis ü Râmîn.Tahrân:Bünyad-I Ferheng Iran,1970.*
- Gürsu, Uğur. "Osmanlı'daki Hükümdarlık Anlayışının Tarih-i Ebû'l-Feth'teki Yansımaları". *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* 43 / 43 (Aralık 2011), 67-84.
- Hacısaihoğlu, Mehmet . "Bertold Spuler". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* . 37/422-23. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Hafizi, Mine. "Ebû'l-Müeyyed-i Belhî". *İran Büyük İslâm Ansiklopedisi Merkezi-CGİE-* (Tahrân 2020), 6.
- Hakkı Dursun Yıldız, "Bermekiler". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/517-520. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Halit, İbrahim Ahmet. "Esre es-sakafa el-Farisiye fi sakafet el-Asır el-Abbasî el-Evvel". *Mansûra Üniversitesi Edebiyat Dergisi* (Kahire 2010).
- Hamevî, Yâkût. *Mucem el-udaba*. Beyrut: Dar Sadır, 1993.
- Hamza el-İsfahani, *Târîhu sinî mülûki'l-arz ve'l-enbiyâ*. Beyrut: Dar Mektebet el-Hayat, 1961.
- Hamza el-İsfahânî. *Siretühû ve âsarühû*. nşr. Hüseyin Alî Mahfûz. Bağdat: Sumer Yayıncılık, 1962.
- Hanım Muradi, Emir. *Cümdi Şapur Dergisi* 2/7 (Ahvaz 2016), 3.
- Hasanzade, Seyyit Teki. *Firdevsî ve Şehnâmesi*. Tahrân: İntişarat Tus, 2011.
- Hasanzade, Seyyit Teki. *Firdevsî ve Şehnâmesi*. Tahrân: İntişarat Tus, 2011.
- Hatemi, Emir. "Ramazanî, Hasan Şehidi, Azam". *Cümdi Nişabur Dergisi* 7 (Ahvaz: 2016), 5.
- Haydazadeh, Tefvik. "Muhâcereti Ulmâyi İrân be Devleti Osmânî". *Ferheng Dergisi* 20-21 (Kış 1375/Bahar 1376), 49-94.

Hazine, nr. 1523, 1524.

Herodot, *Herodot Tarihi*. Abu Dabi: Abu Dabi Kültür Mirası Konseyi, 2007.

Hızri, Ali. "Tesir essekafe vel-edeb el-Farisi Fi Asar el-Câhiz". *et-Turas Dergisi* 21 (Mustağnım 2021), 194-195.

Hûfî, Ahmed Muhammed. *Taberî*, Kahire: Kültür Bakanlığı, 1963.

İbn Hallikân, *Vefeyâtü'l-a'yân*. Beyrut: Dar Sadır, 2011.

İbn İsfendiyâr, Bahâüddîn Muhammed b. Hasen. *Târih-i Taberistân*, nşr. Abbas İkbâl-i Âştîyânî. Tahran: Kelale Haver Yayıncılık, 1941.

İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim. *Uyûnü'l-Abbâr*. haz. Yûsuf Ali Tavîl. Beyrut: Dar'ül Kitâb el-Arabi, 1986.

İbnü'l-Kiftî, Cemaleddin. *İbbar'ül Ulemâ Bi Âhabr'ül Hukâmâ*. Beyrut: Dar'ül- Kütüp el-ilmîye 2005.

İbn-i Haldun, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed. *Kitâbü'l-İber ve divânü'l-mübtede*. Beyrut: Dar'ül Fikir, 1981.

İbn-i Hişam. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. Kahire: Mustaf el-Babi el-Halebi, 1955.

İbnü'n-Nedîm, Muhammed b. Ebî Ya'kub. *el-Fibrîst*. Beyrut: Dar'ül Mârif, 1997.

İlya Pavlof Petruşevski vd., *Tarh-i İran*, çev. Kerim Kışaverz. Tahran: Peyam Yayıncılık, 1974.

İnalçık, Halil. "The Rise of Ottoman Historiography". Londra: The Royal Asiatic Society of Great Brita, 1965.

İpşirli, Mehmet. "Tâcü't-tevârih". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/357-359. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

İsen, Mustafa. *Gelibolu Mustafa Ali*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1988.

İstanbul Saraylarına Ait Muhasebe Defteri. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2003,69.

İşimtekin, Soner. "Feridun Bey Münşeâtında Yer Alan Farsça Mektuplar". *Doğu Araştırmaları Dergisi* 11 (Ocak 2013), 49-70.

Jenkinson, Hilary. *The English Archivist, A new Profession*. London: Lewis, 1948. Kadioğlu, İdris. "Câm-ı Cem-Âyîn'de Oğuz Ka-

- ra Han Nesli ve Dede Korkut". *Kesit Akademi Dergisi* 10 (2017), 1-11.
- Kaimi, Ferzad - Mekund, İsmail A. "Muerrifi ve Şinahti Süleyman-nâme". *Farsça Dil ve Edebiyatı Aylık Dergisi* (1397), 17.
- Kanar, Mehmet. "Fırdevsi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/125-127. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Kara, Necati. "Eban b. Abdülhamîd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/65-66. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Karaarslan, Nasuhi Ünal. "İbnü'n-Nedîm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/171-179. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Kars, Rümeyza. "Seyyid Lokmân'ın 'Zübdetü't-Tevârih' Adlı Eseri'ne Göre III. Murad Dönemi -Feth-i Fas' Bahsi". *Tarih ve Gelecek Dergisi* 6/3 (Eylül 2020), 974.
- Karlızâde, Cemâleddin Mehmed. *Âyine-i Zurefâ*. İstanbul: İkdâm Matbaası, 1314.
- Katip Çelebi, Mustafa. *Kesfû'z-zunûn 'an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*. Dersâdet: El-Matbaatü'l-Ûlâ, 1311.
- Kayadibi, Fahri. "Fatih Sultan Mehmed döneminde Eğitim ve Bilim". *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 0/8 (2003), 1.
- Kazan, Hilal. "Farklı Açıdan Bir Bakışla Şehnâme'ci Seyyid Lokman'ın Saray İçin Hazırladığı Eserler". *Osmanlı Araştırmaları* 35 (2010), 127.
- Kazan, Hilal. *Ehl-i Hiref Defterlerinde Kâtipler*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- Kazan Hilal-Aydın Bilgin. "XVI. Asırda Sarayın Sanatı Himayesi". *Osmanlı Araştırmaları* 38 / 38 (2011), 264.
- Keyvani, Mecdeddin. "İskendername". *İran Büyük İslâm Ansiklopedisi Merkezi*. 8/1-2. Tahran: Büyük İslâm Ansiklopedisi Merkezi Yayınları, 2020.
- Kılıç, Hulusi. "Lâri Muslihuddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/103-104. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Kınalızade, Hasan Çelebi. *Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017.

- Koç, Yahya. "Taşköprizâde Ahmed Efendi'nin Miftâhü's-Sa'âde'sinde Tarih İlminin Yeri". *History Studies Dergisi* 11/1 (2019), 203-223.
- Köprülü, M. Fuad. "Anadolu Selçuklu Tarihi'nin Yerli Kaynakları". *Belleten* CLVII/ 27 (1943), 393-395.
- Köprülü, M. Fuad. *Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Alfa Yayınevi, 1980.
- Köprülü, Orhan F. "Uzun Firdevsi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/127-129. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Köse, Feyza Betül. "Bir Entelektüel Müşrik, Nadr b. el-Hâris el-Abderî ve Mücadelesi". *İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/1 (Bahar 2018), 69-85.
- Kramer, Samuel Noah. *es-Sümeriyyün Tarihehum ve hazaratehum ve hasaisehum*. Bağdat: Darü'l-Basair, 2012.
- Kuşu, Mustaf. 15. Yüzyıla Ait Şehnâme Tercümesi. Çanakkale, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- Kurtuluş, Rıza. "Kânî-i Tüsi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/307. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Kurtuluş, Rıza-İskender, Pala, "Mülemma". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/537. İstanbul: TDV Yayınları, 2020.
- Kuzucular, Şahamattin. "Seyyid Lokman Aşuri Hayatı ve Eserleri". *Geleneksel Sanatlar Osmanlı Minyatür Grevür Resmi Makale*. Hatay 2015.
- Küçükdağ, Yusuf. "Karamânî Mehmed Paşa". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/449-451. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Kütükoğlu, Bekir. "Lokmân b. Hüseyin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/208-209. İstanbul: TDV Yayınları, 2003.
- Kütükoğlu, Bekir. "Vak'anüvis". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/458. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Kütükoğlu, Mübahat. *Osmanlı Belgelerinin Dili: Diplomatik*, Ankara: TTK Yayınları, 2018.

- Latîfî, Abdüllatif. *Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, 2018.
- Lebib Abdüsattar, *el-Hazarat*. Beyrut: Dar'ül Meşrik, 2008.
- Levend, Ağâh Sırrı. “*Gazavâtnâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavâtnâmesi*”. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1956.
- Lütfî Paşa, Damad Çelebî. *Tevârih-i Âl-i Osman*. Kahire: Dar'ül-Beşir, 2018.
- Makdisî, Mutahhar b. Tâhir. *el-Bed' ve't-târih*, nşr. Clement Huart, Paris 1899-1919.
- Melik, Rahim Rizazade. “Dibacey Şehanme Ebû Mansûri”. *Namey Encümen Dergisi* 13 (Tâhran 2004), 127-132.
- Merçil, Erdoğan. “Türkiye Selçukluları Devrinde Türkçe'nin Resmî Dil Olmasını Kim Kabul Etti”. *Belleten* 64/239 (2000), 51-58.
- Merdüme, Halil. *İbnül-Mukaffâ*. Londra: Hindavi, 2019.
- Mes'ûdî, Ebü'l-Hasen. *et-Tenbîh ve'l-işrâf*. Kahire: Dar es-Savi, 1938.
- Mes'ûdî, Ali b. Hüseyin . *Mürücu'z-zeheb*. Kum: Dar'ül-Hicre 1988.
- Meşkur, Muhammed Cevat. “Huday name”. *Berersibay Tarih Dergisi* 6/8, 14.
- Miskeveyh, Ebü Ali Ebû Ali Ahmed b. Muhammed b. Ya'kub. *Tari İbn-i Meskeveyh*. Tahran: Suruş Yayıncılık, 2000.
- Muceribi, Hasan-Gulami, Ali-Nuhibifer, Abbas Ali, “Mes'ûdî'nin et-Tenbîh ve'l-işrâf Kitabındaki Tarih Yazıcılığı”. *Du Fasulname İlmi ve Pejhoşi Tarihnigeri Dergisi* 21 (Tâhran 2018), 137-138.
- Muhammed Ebü El-Amâyım. *Asar el-kahire el-İslâmiye*. İstanbul: IRCİCA, 2003.
- Muhammed Emin Reyhyahi, *Zeban ve edeb-i Farsî Der Kalemroy Osmani*. Tahran: Pajeng Yayınları, 1990.
- Muhammed Suheyl Kattuş, *Tarih el-Osmaniyyin*. Beyrut: Dar'ün-Nafais, 2008.
- Muhammed Ufî. *Lubab el-Elbab*. Tahran: Fehri Razi Kütüphanesi, 1954.

- Muhsin, Macit. “Şairlerin Tanıklıkları Üzerine Notlar, 971/1563 Yılında İstanbul’da Yaşanan Sel Baskını”. *Toplumsal Tarih Derneği* 275 (2016), 24-29.
- Mustafa, Şakir. *et-Tarih el-Arabi vel-Muerrihun*. Beyrut: Darü’l-İlm Lilmelâyin, 1983.
- Mutahhari, Murtaza. *İslâm ve İran Arasında Karşılıklı Hizmetler*. Tahran: Sadra Yayıncılık 1997.
- Mutlak, Celal Hâliki. “Ez Şâhnâme ta Hudayname-Şahanameden Hudaynamaya”. Tahran: *İran Bastan Dergisi* 7/1-2 (2007), 24.
- Mutlak, Celal Hâliki. “Nigahi Taze Be Zindigi Namey Firdevsi”. *Namey İran Bastan*. (Tahran 2006), 16.
- Mürselpur, Muhsin. “Baztabı ulguyu mülkdari Der Kanun-i Şahişahi”. *Tarihi Bilimler Araştırmaları Dergisi* 13/4 (Ocak 2022), 123.
- Nev’izâde, Atâyî. *Hadâiku’l-bakaik fi tekmileti’ş-Şekaik “Zeyl-i Şekaik”*. haz. Suat Donuk. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2017.
- Nevruzi, Yakup - Abberin, Seyfeddin. “Şâhnâme Der Edebiyat Turki Osmani”. *Fasılname Pejoheshbay Edebiyatı Tatbiki Dergisi* 4/4 (2016), 129-131.
- Nöldeke, Theodor. *Hamase-i Milli-i İran*. Tahran:Merkez-i Neşr-i Sipider, 1948.
- Özaydın, Abdülkerim. “Hamza el-İsfahâni”. Türkiye *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/513-514. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Özcan Abdülkadir, “Feridun Ahmed Bey”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/396-397. İstanbul. TDV Yayınları, 1995.
- Özcan, Abdülkadir. “Heşt Bihişt”. Türkiye *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/271-273. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Özcan, Abdülkadir. “II.Bayezid Devri Tarihçiliği ve İlk Osmanlı Tarihleri”, *FSM Araştırmaları Dergisi* (2013), 143.
- Özcan, Abdülkadir. “İdris-i Bitlisi”. Türkiye *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/75-76. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.

- Özcan, Abdülkadir. “Kanûnî Sultan Süleyman Devri Tarih Yazıcılığı ve Literatürü”, *Prof. Dr. Mübahat S. Kütükoğlu'na Armağan*. ed. Zeynep Tarım Ertuğ. 148. İstanbul: 2008.
- Özcan, Abdülkadir. “Osmanlı Tarihçiliğine ve Tarih Kaynaklarına Genel Bir Bakış”, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi (2013)*, 271.
- Özcan, Abdülkadir “Şükri-yi Bitlisi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1998).
- Özel, Oktay-Öz, Mehmet. *Söğütten İstanbul'a*. İstanbul: İmge Kitap Evi Yayınları, 2005.
- Özgüdenli, Osman Gazi. “Urmiye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/179. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Özkuzugüdenli, Bülent. *Ta'likî-Zâde Mehmed Subbi Tebriziyye*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Öztürk, Mürsel. “Rüdeki”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/185-186. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Öztürk, Necdet. “Hadidi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/14-16. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Öztürk, Necdet. *Hadidi Tevarih-i Al-i Osman 1299-1523*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1991.
- Parmaksızoğlu, İsmet. “Abdurahman Gubârî'nin Hayatı ve eserleri”. *Tarih Dergisi* 1/1-2 (Mayıs 1950), 354.
- Parmaksızoğlu, İsmet. “Yeni Bir Şehnâme”. *Bellekten* 46/182 (1982), 20.
- Pilo, Salih Adem. “Hevle eş-Şiir et-Talimi”. *Medine-i Münevvere İslâmî Üniversitesi Dergisi*, ty.
- Ramazanzâde, Mehmed Çelebi. *Târih-i Nişancı*. İstanbul: Dârü't-tibâati'l-âmire, 1862.
- Ravi, Sabit İsmail. *el-İrak fi el-asr el-Emevi*. Bağdat: Dar'ün-Nahza, 1965.
- Razi, Âbul-Mafahir. *İran Büyük İslâm Ansiklopedisi Merkezi*. 6/2565. Tahran: Büyük İslâm Ansiklopedisi Merkezi Yayınları, 2020.

- Rızazade Şafak, *Tarih-i Edebiyat-ı İran ve Türkiye*, Tahran: Meyden Azadi Yayını, 1341.
- Rosenthal, Franz. *İlmü't-târih 'inde'l-müslimin*, çev. Sâlih Ahmed el-Alî. Beyrut: Risale Muessesesi, 1983 1963.
- Rukiye, Himeti. "Hamaseyi Dakiki ve Yadgar-i ziriran". *Namey-i Parsi Dergisi* 52 (2010), 128-145.
- Saburi, Fatime. "Pişgaman-ı Tarih Nigar İrani ta Karni Pencüm Hicri". *Mışkat Dergisi* 28/102 (Mayıs 2009), 105-129.
- Sadiki, Eşref Ali. *Tekvin-i zaban-i Farsi*. Tahran: Danışgah Azad İran, 1978.
- Safa, Zebihullah. *Hamâse-Serâyi der İrân tâ Karn-i Çebârdehom-ı*. Tahran: İbn-i Sina, 1972.
- Safa, Zebihullah. *Tarih Edebiyatı İran .Tabran:Firdevs Yayıncılık*, 1987.
- Sağırılı, Abdurrahman. "Süleymannâme". Türkiye *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/124-127. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Sakaoğlu, Necdet. *Osmanlı Tarihi Sözlüğü*. İstanbul: Alfa Yayınları, 2017.
- Salihî, Nasrullah. "Temulati der Tarih Nigar-i Fars-i der devreyi Osmani". *Mutalat Tarih İslâmi Dergisi* 30 (Tahran 2011), 101.
- Sâmîri, İhsan Zennun. *el-Hayat el-ilmiye Zemen es-Samaniyyin*. Beyrut: Dar'ül Talia, 2001.
- Sanrıyık, Mustafa. *Hasan Kâfi Akbisari'nin Usûlü'l-bikem Fi Nizamil-Alem Adh Eseri Üzerinde Bir Kritik*. Konya: Seçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1989.
- Saygan, Çağlar. *Kemâlpâşâzâde'nin Tevârih-i Âl-i Osmân Adh Eserinin VI. Defterinin Transkripsiyonu*. Muğla: Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Seyf, Ebdurrıza. "Baztab-ı Şâhnâme-yı Ferdevsi Der mesnevi Manevi". *Edebiyat ve İnsani Bilimler Dergisi* 2/56 (Tahran 2005), 40.
- Spuler, Bertold vd. *Tarih Nigari İran*, çev. Yakup Ajend. Tahran: Neşri Gustere, 1982.

- Spuler, Bertold. *İran der Kurûn-i Nuhustin-i İslâmî*. Tahran: Şirket İntişarat ilmi ve Ferhengi, 2013.
- Spuler, Bertold. *Moğul Zamanında İslâm Dünyası*. Şam: Dar Hassan, 1982.
- Sûlî, Ebû Bekir. *el-Avrak*. Kahire: Emel Yayıncılık, 2004.
- Sümer, Faruk. “Dihkan”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/289-290. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Süreyya, Mehmed. *Sicill-i Osmâni*. İstanbul: 1311/1893, 2/523.
- Şahin, Haşim. “Menâkibnâme”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/112-114. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Şakir, Rabia Mizhir. *el-Muntebeb Min tarih el-Cenabi-Cenabi Tarihinden Seçmele*. Amman Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Şanlı, Saadet. *Şehnâmeçi Tâlikizâde'ye göre Osmanlı padişahlarının şairlikleri -Tâlikizâde Şehnâmesi ,V. Hassa,'nın edisyon kritiği-*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1989.
- Şebânkârei, Muhammed. *Mecma' u'l-ensâb fi't-tevârih*. Tahran: Emir Kebir, 1984.
- Şemseddin Sami, *Kamûs-ı Türkî*. İstanbul: İkdâm Matbası, 1895.
- Şemseddin Sami, *Kâmûs'el-a'lâm*. İstanbul: Mihran Matbası, 1889.
- Şerafettin Turan, “Hoca Sâdeddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/196-198. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Şerefeddin Turan, “İbn-i Kemal'in Tarihçiliği ve Tarih Metodolojisi”. *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu*. ed. H. Bolay vd. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1986.
- Şeybani, Ebû Abdullah. *el-Asıl*, Doha: Evkaf ve İslâmî İşler Bakanlığı, 2012.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Taribu'l-Ümem Vel-Müluk Beyrut: Darül- Kütüp el-ilmîye*, 2009.
- Tafazuli. Amed . *Minuy Hired*, Tahran:Bunyâd Ferheng İnan,1975.
- Taha Neda, *Dirasat fi eş-Şehnâme*. İskenderiye: Dar'üt-Talip, 1954.
- Tahrani, Ağa Buzurk. “*Ez-Zerie ila Tasanif eş-Şia'*”, Tahran: bank Milli İnan, 1983.

- Taner, Timur. *Osmanlı Toplumsal Düzeni*. Ankara: İmge Kitapevi, 1994.
- Tarih Sistan, thk*. Meliku'ş-Şuara *Babar*. Tahran: Pedidey haver, 1987.
- Taşbaş, Erdal. "Klasik Dönem Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserlerine Kısa Bir Bakış". *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi* 1/2 (Antalya 2011), 213-214.
- Taşköprizâde, Ahmed Efendi. *eş-Şakâ'iku'n-Nu'Mâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye*, ter. Muhammet Hekimoğlu. Ankara: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Taşköprizâde, Ahmed. *eş-Şeka'iku'n-Nu'mâniyye*. Beyrut: Darül-Kitap el-Arabi, 1975.
- Tayşi, Mehmed Serhan. "Kıyafet İlmi ve Seyyid Lokman Çelebi'nin Kıyafet-Namesi". *İslâm Medeniyeti Dergisi* 7/38 (İstanbul 1979), 91.
- Tevhid, Ahmed. "Hünernâme", *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası* 1 (İstanbul:1910).
- Timur, Taner. *Osmanlı Kimliği*. İstanbul: Gümüş Matbası, 1986.
- Toprak, Filiz Adıgüzel. *Ârifî'nin Süleymannâme'sindeki Minyatürlerde Saltanata İlişkin Simgeler*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanatta Yeterlilik Tezi, 2007.
- TSMA No, 1862/1.
- Turan, Şerafettin. "Kemalpaşazade". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/245-247. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- Türkiye Cumhuriyeti Devlet Arşivleri. Ankara: H-20-01-987.
- Uzun, Mustafa İsmet. "Ganizâde Mehmed Nadiri". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/355-356. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Ünver, İsmail. "Hâmidî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/461-462. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Veşmgir, Keykavus. *Kabusnâme*. Tahran: İbn-i Sina, 1956.
- Woodhead, Christine. "Şehnâmeçi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/456-458. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Woodhead, Christine. "İbrahim Mülhemî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/323-324. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.

- Woodhead, Christine. "Tâlikîzâde Mehmed Subhi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/510-511. İstanbul: TDV Yayınları, 2003.
- Woodhead, Christine. *Tâlikî-zâde's Şehnâme-i Hümayûn A History of the Ottoman Campaign Into Hungary 1593-94*. Berlin: Klaus Schwarz Verlag, 1983.
- Yağî, İsmail Muhammed. *Mesâdir et-Tarih el-Muasır*. Riyad: Dar'ül İbikan, 2013.
- Yazıcı, Tahsin. "Ârifî Fethullah Çelebi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/371-373. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Yazıcı, Tahsin. "Dakîkî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/423-424. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Yazıcı, Tahsin. "Ebû Ali Bel'amî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/390. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Yıldız, Hakkı Dursun. "Fazl b. Sehl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/275-376. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Yıldız, Kenan. *Tâlikîzâde Mehmed Subhî'nin Gürcistan Seferi Tarihçesi, Tablîl ve Metin*. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Yıldız, Sara Nur. "Şükrollah". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/257-258. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Yılmaz, Yusuf Şevki. "Taşköprizâde Ahmed Efendi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/151-152. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Yiğit, İsmail. "Mevâlî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/424-426. İstanbul: TDV Yayınları, 2004.
- Yördem, Esra. "Sefer ve Savaşların Düzyazı ve Şiir Diliyle Aktarımı, Kadızâde ve Gazavât-ı Sultan Selim Han". *Doğu Araştırmaları Dergisi* 19/1 (2019), 47-48.
- Yurdaydın, Hüsein Gazi. "Matrakçı Nasuh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/143-145. İstanbul: TDV Yayınları, 2003.
- Yurdaydın, Hüsayin Gazi. "Bostan'nin Süleymannamesi". *TTK Belle-ten* 19/74 (Nisan 1955), 202.

Yusuf el-Hadi. *Fârsnâme li-bin'l Belbî*. Kahire: Darü'Sakafe el-Cedide Yayıncılık, 2001.

Zehebi, Şemseddin Türkmani. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*. Kahire: Darül-Hadis, 2000, 3/1150.

Zehr-i Mâr-zâde Seyyid Mehmed Rıza. *Rızâ Tezkiresi*. Ankara: Kültür Bakanlığı, 2017.

Zerrinkup, Abdülhüsain. *Tarih-i İran bedez İslâm*. Tahran: Emir Kebir Yayıncılık, 2007.

Zühaylî, Vehbi. *el-İmam Et-Tabaeri Şeybül l-Müfessirin*. Şam: Darü'l-Kalem, 1999.

Fecr Yayınları: 692

MU'VEZİLE'NİN İNSAN TASAVVURU

-Kâdı Abdülcebâr Örneği-

Abdul Basit ZAFAR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak

FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Haziran 2023

ISBN: 978-625-6436-40-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abrahamov, Binyamin. *Islamic Theology Traditionalism and Rationalism*. Edinburgh, United Kingdom: Edinburgh University Press, 1998.
- Abrahamov, Binyamin. "Necessary Knowledge in İslâmîc Theology". *British Journal of Middle Eastren Studies* 20/1 (1993), 20-23.
- Abrahamov, Binyamin. "The Creation and Duration of Paradise and Hell in Islamic Theology". *Der Islam* 79/ (2002), 87-102.
- Adamson, Peter. "Abu Bakr al-Razi on Animals". *Archiv für Geschichte der Philosophie* 94/ (ts.), 249-273.
<https://doi.org/10.1515/agph-2012-0011>
- Almond, Ian. *Sufism and Deconsrtuction A comparative study of Derrida and Ibn 'Arabi*. Oxfordshire, England, UK: Routledge, 2004.
- Arkoun, Mohammed. *Islam: To Reform or To Subvert?* London: Saqi Books, 2006.
- Arkoun, Mohammed. *Rethinking Islam*. çev. Robert D. Lee. Westview Press, 1994.
- Arslan, Hulusi. *İslam Düşünce Geleneğinde Şia- Mu'tezile Etkileşimi (şerif el-Murtazâ Örneği)*. İstanbul: Endülüs yayınları, 2017.
- Aslan, İbrahim. *Kâdi Abdulcabbâr'a Göre Dinin Akli ve Ahlaki Savvunu*. Ankara: Otto yayınevi, 2014.
- Atay, Hüseyin. 37. "Nefis". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1997), 1-58.
- Ay, Mahmut. "Eş'arî Kelamında İnsanın Sorumluluğu". *İslam Araştırma Dergisi* 17/2 (2004), 91-107.
- Ay, Mahmut. *Mu'tezile ve Siyaset Mu'tezilizmin İktidar Tecrübesi*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2017.
- Ay, Mahmut. *Sadrüşşeri'a'da Varlık Ta'dilü'l-'ulüm Temelinde Kelam-Felsefe Karşılaşması*. Ankara: İsmat Matbaacılık Yayıncılık, 2006.

- Ay, Mahmut. *Sistematik Kelam*. ed. Ahmet Akbulut. Ankara: Ankara Üniversitesi, 2011.
- Ay, Mahmut - Erdem, Engin. *İlahiyat Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2019.
- Ayman, Shihadeh. "Classic Ash'arî Anthropology: Body, Life and Spirit". *The Muslim World* 102/ (2012), 433-477.
- Bağdadî, Abdülkahir el-. *Kitabu Usulî'd-Din*. İstanbul, 1928.
- Bedevisi, Abdurrahman. "Ebu'l- Hüzeyl el-Allâf'ın Dakiku'l-Kelâm Anlayışı". çev. Metin Yıldız. *Kelam Araştırmaları* 11/2 (2013), 283-298.
- Cengiz, Yunus. *Doğa ve Öznellik Câbız'ın Ahlak Düşüncesi*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2015.
- Cengiz, Yunus. "Kelâmî Metinlerin Güncelleştirilmesinde Bir İmân Olarak Eylem Teorisi: Kâdî Abdülcebbar Örneği". ed. Bayram Ali Çetinkaya. 2/781-804. Sultanbeyli Belediyesi, İstanbul: Kültür Yayın No: 8, 2012.
- Cook, Michael. *Commanding Right and Forbidding Wrong in Islamic Thought*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 2001.
- Crone, Patricia. *The Dabris According to Al-Jahiz', Islam, the Ancient Near East and Varieties of Godlessness*. ed. Hanna Siurua. Leiden, Netherlands: Brill Publishers, 2016.
- Crone, Patricia. *The Quranic Mushrikun and The Resurrection (Part II)', The Qur'anic Pagans and Related Matters*. ed. Hanna Siurua. III. Cilt. Leiden, Netherlands: Brill Publishers, 2016.
- Cüseymî, Hâkim el- - Yıldırım, Ramzan. *Uyûn el-Masâil fî Usûl-i Taklif*. İstanbul: Dâr'ül-ihsân Yayınları, 2018.
- Çelebi, İlyas - Topaloğlu, Bekir. *Kelâm Terimleri Sözlüğü*. İSAM Yayınları, 2017.
- Demir, Osman. *Kâdî Abdülcebbar'da İnsan Psikolojisi Güdüler (Devâi) ve insan Davranışı Üzerinde Etkileri*. Bursa, Türkiye: Emin Yayınları, 2013.

- Dhanani, Alnoor. *The physical Theory of Kalam, Atoms, Space and Void in Basrian Mu'tazili Cosmology*. Leiden, Netherlands: Brill Publishers, 1994.
- Druart, Thérèse-Anne. "Al-Razi's Conception of soul: Psychological Background to his Ethics". *Medieval Philosophy and Theology* 5/ (1996), 245-263.
- Düzgün, Şaban Ali. *Allah, Tabiat ve Tarih*. Ankara: Lotus yayınları, 2012.
- Düzgün, Şaban Ali. *Din Birey ve Toplum*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2012.
- Düzgün, Şaban Ali. *Sosyal Teoloji İnsanı Yeryüzü Serüveni*. Ankara: Lotus yayınları, 2012.
- El-Belhî, Ebu'l- Kâsim Abdullah b. Ahmed. *Kitâbu'l-Makâlât ve meabû Uyûnu'l-Mesâil ve'l- Cevâbât*. ed. Hüseyin Hansu vd. İstanbul- Amman: Kuramer-Dâru'l- Feth, 2018.
- Elkaisy- Friemuth, Maha. *God and Humans in Islamic Thought*. England, UK: Routledge, 2006.
- Er, Enes. *İlk Dönem Eş'arilerde Ulûbiyyet Tasavvuru*, Samsun: Üniversite Yayınları, 2017.
- Er, Enes. "Eşarilik'in Doğuşu ve İlk Dönem Eş'arilik", *İslam Bilimleri Araştırma Dergisi*, Samsun, 2016, sy. 1, ss. 59-85.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasen Ali el-. *İlk Dönem İslam Mezhepleri*. çev. Mehmet Dalkılıç - Ömer Aydın. İstanbul: Kabcacı Yayınevi, 2005.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasen Ali el-. *Makâlâtü'l- İslâmiyyin ve İhtilâfû'l-Musallîn*. ed. Neim Zerzur. Beirut, Lübnan: Mektebetü'l-Asriyye, 2009.
- Farukî, İsmâ'il Râjî el-. "The Self in Mu'tezilah Thought". *International Philosophical Quarterly* 6/3 (1966), 366-388.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed el-. *Filozofların Tutarsızlığı*. ed. Mahmut Kaya - Hüseyin Sarıoğlu. Klasik Yayınları, 7. Basım, 2015.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed el-. *İtikadda Orta Yol*. çev. Osman Demir. İstanbul: Klasik Yayınları, ts.

- Gianotti, Timothy J. *Al-Ghazali's Unspeakable Doctrine of The Soul Unveiling the Esoteric Psychology and Eschatology of the Ibyâ*. Leiden, Netherlands: Brill Publishers, 2011.
- Hayyât, Muhammed b. Osmân el-. *el-İntisâr ve- el- redd 'ala ibn-el Ravendi*. ed. Henrik Samuel Nyberg. kâhire, 1925.
- Hayyât, Muhammed b. Osmân el-. *Mu'tezile Mudafası*. çev. Yüksel Macit. İstanbul: Endülüs yayınları, 2018.
- Heemsekrek, Margaretha T. "Abd al-Jabbâr al-Hamadhani on Body, Soul and Resurrection". *A Common Rationality: Mu'tazilism in Islam and Judaism*. thk. Camilla Adang vd. 15/127-156. Istanbuler Texte und Studien (ITS). Ergon, Baden-Baden: Ergon-Verlag, 2007.
- Heemsekrek, Margaretha T. *Suffering in the Mu'tezilite Theology*. Leiden, Netherlands: Brill Publishers, 2000.
- Horovits, Hayim Saul - Taşcı, Özcan. *Yunan Felsefesinin Kelama Etkisi*. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2014.
- Hourani, George F. "Islamic and Non-Islamic Origines of Mu'tezilite Ethical Rationalism". *International Journal of Middle East Studies* 7/1 (1976), 59-87.
- Hourani, George F. *Reason and Tradition in Islamic Ethics*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 2007.
- Hussein Ali, Abdulsater. *Shi'i Doctrine, Mu'tezili Theology*. Edinburgh, United Kingdom: Edinburgh University Press, 2017.
- Izutsu, Toshihiko. *God and Man in the Qu'ran sementics of the Qu'ranic Weltanschauung*. Kuala Lumpur: Islamic Book Trust, 2008.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî - Bulut, Halil İbrahim. *El-Fasl Dinler ve Mezhepler Tarihi*. III Cilt. İstanbul: Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık.
- İbn Metteveyh, Ebû Muhammed el-Hasan. *el-Mecmû' fi'l- Mubit bi't- Teklif*. ed. J.J. Houben - Daniel Gimaret. III Cilt. Beirut: Dâru'l Meşrik, 1981.

- İbn Metteveyh, Ebû Muhammed el-Hasan. *el-Mecmû' fi'l- Mubît bi't-Teklif*. ed. J.J. Houben. III Cilt. Beirut: eş-Seriketu'l-Mısıriyye, 1965.
- İbn Metteveyh, Ebû Muhammed el-Hasan vd. *et-Tezkire fi Abkâmi'l Cevâbir ve'l- A'raz*. kâhire: Dâru'l-Sakâfe, ts.
- Kadı, Abdulcebbâr. *el-Muğni fi Ebvâbi't-Tevhid ve'l-Adl*. ed. M Khodor Nabha. XX Cilt. Beirut: Dar Al-Kotob Al-İlmiyah, 2012.
- Kadı, Abdulcebbâr. *el-Muğni fi Ebvâbi't-Tevhid ve'l-Adl*. ed. M Khodor Nabha. XX Cilt. Beirut: Dar Al-Kotob Al-İlmiyah, 2012.
- Kadı, Abdulcebbâr. *el-Muğni fi Ebvâbi't-Tevhid ve'l-Adl*. ed. M Khodor Nabha. XX Cilt. Beirut: Dar Al-Kotob Al-İlmiyah, 2012.
- Kadı, Abdulcebbâr. *el-Muğni fi Ebvâbi't-Tevhid ve'l-Adl*. ed. M Khodor Nabha. XX Cilt. Beirut: Dar Al-Kotob Al-İlmiyah, 2012.
- Kadı, Abdulcebbâr. *el-Muğni fi Ebvâbi't-Tevhid ve'l-Adl*. ed. M Khodor Nabha. XX Cilt. Beirut: Dar Al-Kotob Al-İlmiyah, 2012.
- Kadı, Abdulcebbâr. *el-Muğni fi Ebvâbi't-Tevhid ve'l-Adl*. ed. M Khodor Nabha. XX Cilt. Beirut: Dar Al-Kotob Al-İlmiyah, 2012.
- Kadı, Abdulcebbâr. *el-Muğni fi Ebvâbi't-Tevhid ve'l-Adl*. ed. M Khodor Nabha. XX Cilt. Beirut: Dar Al-Kotob Al-İlmiyah, 2012.
- Kadı, Abdulcebbâr. *El-Mubatasar fi Usûl'id-Din*. çev. Hulusi Arslan. İstanbul: Endülüs yayınları, 2017.
- Kadı, Abdulcebbâr. *Kâdi el-Muğni fi Ebvâbi't-Tevhid ve'l-Adl XII. en-nazar ve'l maarif*. ed. M Khodor Nabha. XX Cilt. Beirut: Dar Al-Kotob Al-İlmiyah, 2012.

- Kadı, Abdulcebbar. *Kitâbü't-Tevlid min kitâbi'l- Muğni, c. IX.* çev. Osman Demir. İstanbul: Klasik Yayınları, 2015.
- Kadı, Abdulcebbar. *Şerhu'l- Usûli'l-Hamse Mu'tezile'nin Beş İlkesi.* çev. İlyas Çelebi. II Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2013.
- Kadı, Abdulcebbar. *Şerhu'l- Usûli'l-Hamse Mu'tezile'nin Beş İlkesi.* çev. İlyas Çelebi. II Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2013.
- Kadı, Abdulcebbar. *Tafsîr el- Kâdi Abdülcebbar el- Mu'tezeli, Müesse-setu Tefâsiri-l Mu'tezile.* ed. M Khodor Nabha. VI Cilt. Beirut, Lübnan: Dar Al-Kotob Al-İlmiah, 1. Basım, 2009.
- Kagan, Shelly. *Death.* Yales, USA: Yales University Press, 2012.
- Kambiz, GhaneaBassiri. *A window on Islam in Büyük Society: Justice and Its Epistemological Foundation in the Religious Thought of 'Abd Al-Jabbar, Ibn Al-Baqillâni, and Miskawayh.* Massachusetts: Harvard University, Doktora Tezi, 2003.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Kadı Abdülcebbar'da Nedensellik Kuramı.* Araştırma yayınları, 2014.
- Koçulu, Orhan Şener. *Cübbâiler'in Kelâm Sistemi.* İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011.
- Leaman, Oliver. "Abd al-Jabbar and the Concept of Uselessness". *Journal of the History of Ideas* 41/1 (1980), 129-131.
- M. Frank, Richard. *Creation and the Cosmic System: al-Ghazali & Avicenna.* Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag, 1992.
- M. Frank, Richard. "Several Fundamental Assumptions of the Basra School of the Mu'tazila". *Studia Islamica* 33/ (1971), 5-18.
- M. Frank, Richard. *The Metaphysics of Created Being According To Abû l- Hudhayl Al- Allâf A Philosophical Study of the Earliest Kalâm.* İstanbul: Nederlands Historisch- Archeologisch Instituut, 1966.
- Madelung, Wilferd. "Ibn al-Malâhimi on the human soul". *The Muslim World* 102/ (2012), 426-432.
- Maraz, Hüseyin. *Mu'tezile'de Mükâfat ve Cezayı Temellendirme Yöntemi (istibkâk Teorisi).* İstanbul: Endülüs yayınları, 2017.

- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed el-. *Kitâbü't- Tevhîd*. çev. Bekir Topaloğlu. İstanbul: İSAM Yayınları, 2002.
- McDermott, Martin J. *The Theology of Al-Shaikh Al-Mufîd (d. 413/1022)*. Beirut: Dâru'l Meşrik, 1978.
- Melâhimî, Rûknüddîn Mahmûd b. Muhammed el-. *Kitabül Fâ'ik fi Usul'i-Din*. ed. Wilferd Madelung. Tehran, Iran, 1967.
- Metz, Thaddeus. *God, Soul and the Meaning of Life*. United Kingdom: Cambridge University Press, 2019.
- Mirecki, Pual - Jason Beduhn (ed.). *The Light and the Darkness: Studies in Manichaeism and Its World*. Leiden, Netherlands: Brill Publishers, 2001.
- Murphy, Nancey. *Bodies and Souls, or Spirited Bodies?* Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 2006.
- Murtazâ, Ahmed b. Yahya el-. *el-Muniye ve'l-Emel*. çev. Hüseyin Maraz. İstanbul: Endülüs yayınları, 2018.
- Nâdir, Albyer Nassri. *Felsefetu'l-Mu'tezile*. II Cilt. İskenderiye: Metba er-Rabita, 1951.
- Nasr, Seyyed Hossein. *An Introduction to Islamic Cosmological Doctrines*. London, UK: Thames and Hudson, 1978.
- Nedim, Muhammed b. Ishâk en-. *el-Fibrîst*. ed. Mehmet Yolcu. İstanbul: Çıra Basın Yayın, 2017.
- Nesefî, Ebü'l-Muîn Meymûn en-. *Tabsıratu'l-Edille*. ed. Hüseyin Atay - Şaban Ali Düzgün. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2004.
- Nisâbüri, Ebû Reşîd en-. *el-Mesâ'il fi'l-bilâf beyne'l-Basriyyin ve'l-Bagdâdiyyin*. ed. Ma'yn Zeyâdet - Ridvân el-Sayyid. Beirut, Lübnan: el-Darâsât el-İnsaniyya el-fıkr el-Arabi, 1989.
- Osmân, AbdülKerim. *Nazariyettü't- Teklîf: Ârâ'ül- Kadi Abdülcebbârî'l- Kelâmiyye*. Beirut: Mü'essesetü'r- Risâle, 1971.
- Özdemir, Metin. *Mu'tezile'nin Kur'an Müdafası ilk dönem Müslüman Rasyonalistlerin Kur'ân'a Yöneliten İtirazlara Verdikleri Cevaplar (Kadi Abdülcebbâr Örneği)*. İstanbul: Endülüs yayınları, 2017.

- Öztürk, Yaşar Nuri. "Kur'an'da İnsan Kavramı". *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/1 (2001), 1-15.
- Peters, J. R. T. M. *God's Created Speech A study of the Mu'tazilî Qadî l-Qudât Abu l-Hasan 'Abd al-Jabbâr bn Ahmad al-Hamdâni*. Leiden, Netherlands: Leiden, 1976.
- Rahman, Yusuf. *The Miraculous Nature of Muslim Scripture: A study of Abd al-Jabbar's İjaz al-Qur'an*. Montreal, Canada: Institute of Islamic Studies, McGill University, 1995.
- Rashid, Abdul. *A Translation & Analysis of 'Abd al-Jabbar's Critique of Trinitarian and Christological Doctrines*. Edinburgh, Scotland: University of Edinburgh, Doktora Tezi, 1986.
- Reeves, John c. *Prolegomena to a History of Islamicate Manichaeism*. Canada: Hamilton, 2011.
- Reynolds, Gabriel S. *A Muslim Theologian in the Sectarian Milieu 'Abd al-Jabbâr and the Critique of Christian Origins*. London: Brill Publishers, 2004.
- Schmidtke, Sabine (ed.). *The Oxford Handbook of Islamic Theology*. Oxford University Press, 2016.
- Stroumsa, Sarah. *Freethinkers of Medieval Islam*. Brill Publishers, 2016.
- Stroumsa, Sarah. "What is Man? Psalm 8:4-5 in Jewish, Christian and Muslim Exegesis in Arabic". *Henoch* 14/ (1992), 283-291.
- Şehristânî, Muhammad el-. *El-Milel ve'n-Nihal*. çev. Mustafa Öz. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2011.
- Tardieu, Michel. *Manichaesim*. çev. Malcolm DeBevoise. USA: University of Illinois Press, 2009.
- Tritton, Arthur Stanley. *İslam Kelamı*. çev. Mehmet Dağ. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1983, 157.
- Üçtaş, Zübeyir. *Seyyid Şerîf Cürçânî'de Bilgi Teorisi*. Ankara: İlahiyât Yayınları, 2020.
- Üçtaş, Zübeyir. "Vâsıl b. Atâ". *İslam Düşüncesini Etkileyen Şabıslar*. ed. İlhan Yıldız vd. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Van Ess, Josef. *Theology and Society in the Second and Third Centuries of the Hijra. Volume 3. A History of Religious Thought in Early*

- İslam*. çev. Gwendolin Goldbloom. IV Cilt. Brill Publishers, 2018.
- Van Ess, Josef - Goldbloom, Gwendolin. *Theology and Society in the Second and Third Centuries of the Hijra. Volume 4: A History of Religious Thought in Early Islam*. IV Cilt. Leiden, Netherlands: Brill Publishers, 2018.
- Van Ess, Josef - O'Kane, John. *Theology and Society in the Second and Third Century of the Hijra, Volume 1: A History of Religious Thought in Early Islam*. IV Cilt. Brill Publishers, 2017.
- Van Ess, Josef - Todd, J. M. *The Flowering of Muslim Theology*. Harvard University Press, 2006.
- Vasalou, Sophia. "Equal Before the Law? The Evilness of Human and Divine Lies 'Abd Al- Ğabbār's Rational Ethics". *Arabic Science and Philosophy* 13/ (2003), 243-268.
- Vasalou, Sophia. *Moral Agents and their Deserts The Character of Mu'tezilite Ethics*. United States: Princeton University Press, 2008.
- Watt, Montgomery. *Free will and Predestination in Early Islam*. London, 1. Basım, 1948.
- Wolfson, Harry Austryn. *The Philosophy of Kelâm*. England, UK: Harvard University Press, 1976.
- Yasin, Mohamed. *Fitra The Islamic Concept of Human Nature*. London: Ta-Ha Press, 1996.
- Yıldız, Ömer. *Aristoteles ve Fârâbî Felsefesi Bağlamında Cins Tümüli*. Ankara: İlahiyât Yayınları, 2020.
- Yıldız, Ömer. "Fârâbî Felsefesi Bağlamında Cins Kavramı", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 49/ (2020), 367-398.
- "The Mu'tazilite view of man". *Recherches d'islamologie: Recueil d'articles offert à Georges c. Anawati et Louis Gradet par leur collègues et amis*. 107-121. Bibliotheque Philosophique de Louvain. Leuven: Peeters Publishers, 1977.

Fecr Yayınları: 693

الصراع الأبدي: الإمامة

منهج الزيدية في الرد على الاثني عشرية في مسألة الإمامة

Es-Sırâu'l-Ebedi: El-Îmâme

Menhecü'z-Zeydiyye fi'r-Red ale'l-Îsney Aşeriyeye fi Meseleti'l-Îmâme

Bitmeyen Mücadele: İmâmet

İsna Aşeriyeye'nin İmamet Anlayışına Zeydiyye'nin Yaklaşımı ve Eleştirileri

إعداد

خليل أوجك

Halil Ocak

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

(Sertifika no: 13178)

ترتيب وتصميم الغلاف

FCR

الطباعة

NY MATBAACILIK YAY. KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

الطبعة الأولى: حزيران ٢٠٢٣

ISBN: 978-625-6436-41-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

قائمة المصادر والمراجع

- إبراهيموف، بنيامين، نظرية الإمامة للقاسم بن إبراهيم، Arabica، لندن، 1987م.
- الإبراهيمي، نبيل محمد، شروط الإمام عند الزيدية والمذاهب الأربعة بين التنظير والتطبيق، مجلة الجامعة الوطنية، العدد 16، 2021م.
- الإسترابادي، محمد أمين، (ت 1033هـ)، الفوائد المدنية، مؤسسة النشر الإسلامي، قم، 1424هـ.
- الأسفراييني، شاهفور طاهر بن محمد، (ت 471هـ)، التبصير في الدين وتمييز الفرقة الناجية عن الفرق الهالكين، عالم الكتب، لبنان، 1983م،
- الأشعري، أبو الحسن، (ت 324هـ)، مقالات الإسلاميين واختلاف المصلين، ط3، (تحقيق: هلموت ريتز)، دار فرانز شتاينز، ألمانيا، 1980م.
- الأصبهاني، أبي نعيم، (ت 430هـ)، كتاب الإمامة والرد على الرافضة، مكتبة العلوم والحكم، 1987م.
- الأصول الستة عشر من الأصول الأولية، تحقيق ضياء الدين المحمودي، دار الحديث، قم، 1381هـ.
- الأكبر، الناشئ، (ت 293هـ)، مسائل الإمامة ومقتطفات من الكتاب الأوسط في المقالات، تحقيق: يوسف فان إس، دار النشر فرانز شتاينز، بيروت، 1971م.
- الأكوع، القاضي إسماعيل بن علي، الزيدية نشأتها ومعتقداتها، ط3، مكتبة جيل الجديد، صنعاء، 2007.
- أميت، محمد، التفاعل بين الزيدية والمعتزلة والقاسم الرسي، (Zeydiyye- Mutezile Etkileşimi ve Kasım er-Ressi) رسالة الدكتوراه، الجامعة أنقرة، 2003م.

الأمدي، سيف الدين علي بن محمد، (ت631هـ)، غاية المرام في علم الكلام، (تحقيق: حسن محمود عبد اللطيف)، المجلس الأعلى للشئون الإسلامية، القاهرة، 1971م.

الأمير، الحسين بن بدر الدين، (ت663هـ)، العقد الثمين في معرفة رب العالمين، منشورات مركز أهل البيت للدراسات الإسلامية، صعدة، 2002م.

الأمير، الحسين بن بدر الدين، (ت663هـ)، ينابيع النصبحة في العقيدة الصحيحة، مكتبة بدر، صنعاء، 2001م.

الأمين، السيد محسن، أعيان الشيعة، (التحقيق: حسن الأمين)، دار التعارف، بيروت، 1983م.

الإيجي، عضد الدين عبد الرحمن بن أحمد، (ت756هـ)، المواقف في علم الكلام، عالم الكتب، بيروت، 1409هـ.

البحراني، الشيخ علي، منار الهدى في النص على إمامة لإثني عشر، التحقيق: السيد عبد الزهراء الخطيب، دار المنتظر، بيروت، 1985م.

البحراني، هاشم بن سليمان، (ت1109هـ)، مدينة معاجز الأئمة الاثني عشر ودلائل الحجج على البشر، 5م، مؤسسة المعارف الإسلامية، قم، 1415هـ.

بربر، محسن، الإباضية، المؤسسة الحديثة للكتاب، لبنان، 2004م.

البستي، إسماعيل بن علي، (ت420هـ)، كتاب المراتب في فضائل زمير المؤمنين وسيد الوصيين علي بن أبي طالب، مكتبة الدليل، قم، 1380هـ.

البغدادي، عبد القاهر، (ت٤٢٩هـ)، أصول الدين، مطبعة الدولة، استانبول، ١٩٢٨م.

البغدادي، عبد القاهر، (ت٤٢٩هـ)، الفرق بين الفرق، دار الآفاق الجديدة، بيروت، ١٩٧٧م.

بهران، محمد بن يحيى، (ت957هـ)، متن الكافل بنيل السؤل في علم الأصول، ط2، مكتبة أهل البيت، 2014م.

بوزان، متين، فترة تشكل النظرية الإمامة عند الإمامية، (Imamiyye'nin İmamet Nazariyyesi'nin Teşekkül Süreci) رسالة دكتوراه، الجامعة أنقرة، 2004.

التفتازاني، سعدالدين مسعود بن فخرالدين، (ت 792هـ)، شرح المقاصد، ج3، دار الكتب العلمية، بيروت، 2001م.

ابن تيمية، تقي الدين أحمد بن عبدالحليم، (ت 728هـ)، السياسة الشرعية في إصلاح الراعي والرعية، (تحقيق: علي بن محمد العمران)، دار ابن حزم، بيروت، ٢٠١٩م.

ابن تيمية، تقي الدين أحمد بن عبدالحليم، (ت 728هـ)، منهاج السنة النبوية، (تحقيق: محمد رشاد سالم)، جامعة الإمام محمد بن سعود الإسلامية، الرياض، 1986م.

الجرجاني، السيد الشريف علي بن محمد، (ت 8١٦هـ)، شرح المواقف، 10م، مطبعة السعادة، مصر، ١٩٠٧م.

الجشمي، الحاكم، (ت 494هـ)، رسالة إبليس إلى إخواني المناحيس، دار المنتخب العربي، بيروت، 1995م.

الجشمي، الحاكم، (ت 494هـ)، عيون المسائل في الأصول، تحقيق: رمضان يلدرم، دار الإحسان للنشر والتوزيع، القاهرة، 2018م.

الجلي، أحمد، دراسة عن الفرق في تاريخ المسلمين "الخوارج والشيعه"، مركز الملك فيصل للبحوث والدراسات الإسلامية، السعودية، 1986م.

الجوهري، أبو نصر إسماعيل بن حماد، (ت 393هـ)، الصحاح تاج اللغة وصحاح العربية، (تحقيق: أحمد عبد الغفور عطار)، ط4، 4م، دار العلم للملايين، بيروت، 1987م.

الجويني، أبو المعالي ركن الدين، (ت 478هـ)، كتاب الإرشاد إلى قواطع الأدلة في أصول الاعتقاد، مكتبة الخانجي، مصر، 1950م.

الجويني، أبو المعالي ركن الدين، (ت 478هـ)، الغيائي غياث الأمم في التياث الظلم، ط ٢، مكتبة امام الحرمين، 1401هـ.

الحابس، أحمد بن يحيى، (ت 1061هـ)، كتاب الإيضاح شرح المصباح، دار الحكمة اليمانية، صنعاء، 2000م.

الحر العاملي، محمد بن حسن، (ت 1104هـ) وسائل الشيعة، مؤسسة آل البيت، قم.
الحر العاملي، محمد بن حسن، (ت 1104هـ) الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، التحقيق: مشتاق مظفر، ج1، مؤسسة آل البيت، قم.

الحسين، حسين بن يحيى بن، (ت 1435هـ)، الجواب الراقي على مسائل العراقي، مكتبة أهل البيت، صعدة، 1437هـ.

الحاشي، عبدالغني علي ناصر حسين، البرهان القوي بالحق الصادع البهي، دار الإمام زيد بن علي للطباعة والنشر، صنعاء، 2012م.

الحكيمي، الشيخ محمد رضا، شرح الخطبة الشقشقية لمولانا علي بن أبي طالب؛ مؤسسة الوفاء، بيروت، 1982م.

حميد الدين، عبدالله بن محمد، الزيدية قراءة في المشروع وببحث في المكونات، مركز الرائد للدراسات والبحوث، صنعاء، 2004م.

ابن حبان، (ت ٣٥٤هـ)، الصحيح، ١٠م، مؤسسة الرسالة، بيروت، ١٩٨٨م،
ابن حزم، علي بن أحمد، (ت 456هـ)، الفصل في الملل والأهواء والنحل، (التحقيق: عبدالرحمن عميرة)، 6م، دار الجيل، بيروت، 1996م.

الحميري، نشوان، (ت 573هـ)، الحور العين، التحقيق: كمال مصطفى، مطبعة السعادة، مصر، 1948م.

الحوثي، محمد بن القاسم، (ت 1319هـ)، مجموع رسائل الإمام المهدي محمد بن القاسم الحوثي الحسيني، منشورات مركز الإمام المنصور بالله عبد الله بن حمزة، ٢٠١٩م.

الخالدي، محمود، الإسلام وأصول الحكم، عالم الكتب الحديث، اربد، 2005م.

ابن خلدون، أبو زيد عبد الرحمن بن محمد، (ت 808هـ)، مقدمة ابن خلدون، (تحقيق: عبدالله محمد الدرويش)، 3م، دار يعرب، دمشق، 2004م.

الخصيبي، الحسين بن حمدان، (ت 334هـ)، الهداية الكبرى، ط4، مؤسسة البلاغ للطباعة والنشر، بيروت، 1991م.

الخطيب، محمد أحمد، أصول العقيدة الإسلامية ومذاهبها، دار المسيرة للنشر والتوزيع والطباعة، عمان، 2016م.

الخطيب، محمد أحمد، الفرق الإسلامية، منشورات جامعة القدس المفتوحة، عمان، 2010م.

الخطيب، محمد عبد الحميد، عصمة الأنبياء بين العهد القديم والقرآن الكريم: دراسة مقارنة، المجلة الأردنية في الدراسات الإسلامية، م11، ج3، 2015م.

الحميني، روح الله الموسوي، (ت 1989م)، جنود العقل والجهل، مؤسسة الأعلمي للمطبوعات، بيروت، 2001م.

الخطاط، عبد الرحيم بن محمد، (ت 300هـ)، كتاب الانتصار، دار الكتب المصرية، 1925م.

الرازي، فخرالدين محمد بن عمر، (ت 606هـ)، اعتقادات فرق المسلمين والمشركين، دار الكتب العلمية، بيروت، 1982م.

الرسي، محمد بن القاسم، (ت 279هـ)، الأصول الثمانية، مؤسسة الإمام زيد بن علي الثقافية، عمان، 2001م.

الرسي، محمد بن القاسم، (ت 279هـ)، مجموع كتب ورسائل الإمام محمد بن القاسم الرسي، مكتبة التراث الإسلامي، صعدة، 2002م.

الرسي، القاسم بن إبراهيم، (ت 246هـ)، مجموع كتب ورسائل الإمام القاسم الرسي، (التحقيق: عبد الكريم أحمد جدبان)، 2م، دار الحكمة اليمانية، صنعاء، 2001م.

الرسي، القاسم بن إبراهيم، (ت 246هـ)، الكامل المنير، التحقيق: عبد الولي بن الهادي، مكتبة الروضة الحيدرية، 2002م.

- الرصاص، أحمد بن حسن، (ت 621هـ)، **خلاصة النافعة**، (تحقيق: امام حنفي سيد عبد الله)، دار الآفاق الربية، القاهرة، 2002م.
- الراوندي، محمد بن سعيد **عجالة المعرفة في أصول الدين**، (التحقيق: محمد رضا الجلالى)، مؤسسة آل البيت، 1417هـ.
- زيد، علي محمد، **معتزلة اليمن**، دار العودة، بيروت، 1981م.
- الزبيدي، صلاح بن إبراهيم الحسيني، (ت 8٩٩هـ)، **الكواكب الدرية في النصوص على إمامة خير البرية وذكر نجاة أتباع الذرية**، (التحقيق، السيد الشهيد الخطيب)، اسم المجلة: أهل البيت، العدد: 9، 2009م.
- الزبيدي، أبو الفيض محمد المرتضى، (ت 1205هـ)، **تاج العروس من جواهر القاموس**، (تحقيق: عبد الحلیم الطحاوي)، ط1، 35م، مؤسسة الكويت للتقدم العلمي، الكويت، 2000م.
- زين الدين العاملي، علي بن أحمد، (ت 965هـ)، **حقائق الإيمان**، (التحقيق: السيد مهدي الرجائي)، منشورات مكتبة آية الله العظمى المرعشي النجفي، قم، 1409هـ.
- السبحاني، جعفر، **بحوث في الملل والنحل الزيدية**، مؤسسة الإمام الصادق، قم.
- السبحاني، جعفر، **محاضرات في الإلهيات**، (التلخيص: المحقق علي الرباني)، ط10، مؤسسة الإمام الصادق، قم.
- السجستاني، أبو داود، (ت 275هـ)، **سنن أبي داود**، التحقيق: محمد محيي الدين عبد الحميد، المكتبة العصرية، بيروت.
- سالم، آدم جمعة، **الإمامة عند أهل السنة والجماعة: دراسة وصفية تحليلية**، رسالة دكتوراه، جامعة أم درمان الإسلامية، السودان، 2009م.
- السيوري، جمال الدين مقداد بن عبد الله، (ت 826هـ)، **ارشاد الطالبين إلى نهج المسترشدين**، منشورات مكتبة آية الله العظمى المرعشي النجفي، قم.
- سالم، إيمان بنت صالح بن الأدلة العقلية على الإمامة عند الشيعة الاثني عشرية: عرض ونقد، دار دراسات العلمية، مكة، 2012م.

ابن سيدة، أبو الحسن علي بن إسماعيل، (ت 458هـ)، المحكم والمحيط الأعظم، (تحقيق: عبد الحميد هنداوي)، 11م، دار الكتب العلمية، بيروت، 2000م.
ابن شهر آشوب، رشيد الدين، (ت 588هـ)، مناقب آل أبي طالب، المطبعة الحيدرية، النجف، 1965م.

الشافعي، فضيلة عبد الأمير، تاريخ الفرقة الزيدية بين القرن الثاني والثالث للهجرة، مطبعة الآداب، النجف، 1974م.

الشريبي، محمد بن محمد الخطيب، (ت 977هـ)، مغني المحتاج إلى معرفة معاني ألفاظ المنهاج، ط1، 6م، دار الكتب العلمية، بيروت، 1994م.

شرف الدين، علي بن عبد الكريم الفضيل، الزيدية نظرية وتطبيق، ط1، جمعية عمال المطابع التعاونية، عمان، 1985م.

الشرقي، أحمد بن محمد الصلاح، (ت 1055هـ)، عدة الأكياس المنتزع من شفاء صدور الناس في شرح معاني الأساس، م2، دار الحكمة اليمانية، صنعاء، 2021م.

الشريف المرتضى، علي بن الحسين، (ت 436هـ)، الذخيرة في علم الكلام، التحقيق: السيد أحمد الحسيني، مؤسسة النشر الإسلامي، قم، 1991م.

الشريف المرتضى، علي بن الحسين، (ت 436هـ)، المقنع في الغيبة، (التحقيق: محمد علي الحكيم)، مؤسسة آل البيت، قم، 1995م.

الشريف المرتضى، علي بن الحسين، (ت 436هـ)، رسائل المرتضى، (إعداد: السيد مهدي الرجائي)، دار القرآن الكريم، قم، 1405هـ.

الشريف المرتضى، علي بن الحسين، (ت 436هـ)، الشافي في الإمامة، مؤسسة الصادق، طهران، 1410هـ.

الشوكاني، محمد بن علي، (ت 1250هـ)، دار السحابة في مناقب القراة والصحابة، التحقيق: نشأت بن كمال المصري، مكتبة صنعاء الأثرية صنعاء، 1426هـ.

الشوكاني، محمد بن علي، (ت 1250هـ)، الفوائد المجموعة، دار الكتب العلمية، بيروت.

الشهرستاني، محمد بن عبد الكريم، (ت 548هـ)، الملل والنحل، ج1، مؤسسة الحلبي، القاهرة، 1968م.

الشيخ الصدوق، محمد بن علي بن بابويه القمي، (ت 381هـ)، الاعتقادات في دين الإمامية، (التحقيق: عصام عبد السيد)، المؤتمر العالمي لألفية الشيخ المفيد، قم، 1993م.

الشيخ الصدوق، محمد بن علي بن بابويه القمي، (ت 381هـ)، الخصال، (التحقيق: علي أكبر الغفاري)، منشورات جماعة المدرسين، قم، 1403هـ.

الشيخ الصدوق، محمد بن علي بن بابويه، (ت 381هـ)، إكمال الدين وإتمام النعمة في إثبات الرجعة، المطبعة الحيدرية، النجف، 1970م.

الشيخ الصدوق، محمد بن علي بن بابويه القمي، (ت 381هـ)، علل الشرائع، ج1، المكتبة الحيدرية، النجف، 1385هـ،

الشيخ الصدوق، محمد بن علي بن بابويه القمي، (ت 381هـ)، صحيح الإمامة والتبصرة من الحيرة، تحقيق: علي الكرار، 2022،

الشيخ الصدوق، محمد بن علي بن بابويه القمي، (ت 381هـ)، عيون أخبار الرضاء، (التحقيق: الشيخ حسين الأعلمي)، مؤسسة الأعلمي للمطبوعات، بيروت، 1984م.

الشيخ الصدوق، محمد بن علي بن بابويه القمي، (ت 381هـ)، من لا يحضره الفقيه، (التحقيق: علي أكبر الغفاري)، دفتر انتشارات إسلامي، قم، 1413هـ.

الشيخ المفيد، محمد بن محمد، (ت 413هـ)، المسائل العكبرية، المؤتمر العالمي لألفية الشيخ المفيد، بيروت، 1993م.

الشيخ المفيد، محمد بن محمد، (ت 413هـ)، الإرشاد، ط2، دار المفيد، بيروت، 1993م.

الشيخ المفيد، محمد بن محمد، (ت 413هـ)، النكت الاعتقادية، دار المفيد، بيروت، 1993م.

الشيخ المفيد، محمد بن محمد، (ت 413هـ)، أوائل المقالات، مكتبة حقيقة، تبريز، 1951م.

الصبيحي، أحمد محمود، الإمام يحيى بن حمزة وآراء الكلامية، منشورات العصر الحديث، القاهرة، 1990م.

صبيحي، أحمد محمود في علم الكلام ٣ الزيدية، ط3، دار النهضة العربية، بيروت، 1991م.

الصاحب، إسماعيل بن عباد، (ت 995هـ)، الزيدية، دار العربية للموسوعات، بيروت، 1986م.

الصدر، علي الحسيني، العقائد الحققة، مجمع الذخائر الإسلامية، قم، 1999م.
الصدر، السيد حسن، (ت 1354هـ)، نهاية الدراية، (تحقيق: ماجد الغرباوي)، نشر المشعر تنضيد، 1354هـ.

الصفار، أبو جعفر محمد بن الحسن، (ت 290هـ)، بصائر الدرجات، مؤسسة الأعلمي، طهران، 1362هـ.

الصنعاني، أحمد بن قاسم العنسي اليماني، (ت 1069هـ)، التاج المذهب لأحكام المذهب شرح متن الأزهار في فقه الأئمة الأطهار، 4م، دار الحكمة اليمنية، 1993م.

الطبرسي، أبو منصور، (ت 560هـ)، الاحتجاج، (تحقيق: إبراهيم البهادري)، دار الأنوار للطباعة والنشر، إيران، 1412هـ.

الطبرسي، الفضل بن الحسن، مجمع البيان في تفسير القرآن، ج3، دار المرتضى، بيروت، 2006م.

الطبري، أحمد بن موسى، (ت 340هـ)، المنبر على مذهب الإمام الهادي يحيى بن الحسين عليهما السلام، منشورات مركز أهل البيت (ع) للدراسات الإسلامية، صعدة، 2000م.

الطبري، أحمد بن موسى، (ت 340هـ)، مجالس الطبري، مؤسسة الإمام زيد بن علي الثقافية، صعدة، 2001م.

- الطبري الشيعي، محمد بن جرير، (ت 411هـ)، دلائل الإمامة؛ مركز الطباعة والنشر في مؤسسة البعثة، قم، 1413هـ.
- الطيالسي، أبو داود، (ت 204هـ)، مسند أبي داود الطيالسي، دار هجر، مصر، 1999م.
- الطوسي، شيخ الطائفة محمد بن الحسن، (ت 460هـ)، تلخيص الشافي، مطبعة الآداب، النجف، 1963م.
- الطوسي، شيخ الطائفة محمد بن الحسن، (ت 460هـ)، الرسائل العشر، دار الكتاب الإسلامي، بيروت، 1991م.
- الطوسي، ناصر الدين، (ت 672هـ)، تجريد الاعتقاد، (التحقيق: محمد جواد الحسيني)، مكتبة الأعلام الإسلامي، إيران، 1986م.
- العالمي، علي بن يونس، (ت 877هـ)، الصراط المستقيم، التحقيق: محمد الباقر اليهودي، المكتبة المرتضوية، 1384هـ.
- العالمي، محمد جميل حمود، الفوائد البهية في شرح عقائد الإمامية، ط1، مركز العترة للدراسات والبحوث.
- العالمي، نورالدين علي الكركي، رسائل المحقق الكركي، (ت 940هـ)، التحقيق: الشيخ محمد الحسون، ج1، مكتبة آية الله العظمى المرعشي النجفي، قم، 1409هـ.
- العالمي، علي الكوراني، معجم أحاديث الإمام المهدي، ج3، مؤسسة المعارف الإسلامية، قم، 1411هـ.
- عبدالله، حمدي إبراهيم، الإمامة في الفرق الإسلامية حتى القرن الثالث الهجري، رسالة ماجستير، جامعة القاهرة، 1968م.
- العطاردي، الشيخ عزيز الله، مسند الإمام الصادق أبي عبد الله جعفر بن محمد، عطار.د.
- علامة حلي، حسن بن يوسف، (ت ٦٤٨هـ)، منهاج الكرامة في معرفة الإمامة، تحقيق: عبد الرحيم مبارك، مؤسسة عاشوراء للتحقيقات والبحوث الإسلامية، مشهد، ١٣٧٩هـ.

العلواني، إيمان صالح سالم، معجزات الأئمة ودلالاتها على الأئمة عند الشيعة الإثني عشرية، مجلة أم القرى لعلوم الشريعة والدراسات الإسلامية، 77، 2019م. العلوي، أبو زيد عيسى بن محمد، (ت 326هـ)، كتاب الإشهاد، (إعداد: جمال الشامي)، 2014م.

العلوي، زيد بن علي، (ت 122هـ)، مجموع كتب ورسائل الإمام الأعظم أمير المؤمنين زيد بن علي، مركز أهل البيت للدراسات الإسلامية، صعدة، 2011م.

العلوي، زيد بن علي، (ت 122هـ)، كتاب تثبيت الوصية، (تحقيق: إبراهيم يحيى الدرسي الحمزي)، مركز أهل البيت للدراسات الإسلامية، صعدة، 2001م. العلوي، زيد بن علي، (ت 122هـ)، مسند زيد بن علي، دار مكتبة الحياة، بيروت، ص11؛ عبد الله بن حمزة، العقد الثمين، ص112.

علي، بكير بن بلحاج، الإمامة عند الإباضية بين النظرية والتطبيق مقارنة مع أهل السنة والجماعة، 2م، نشر جمعية التراث، الجزائر، 2001م. العموش، بسام علي، تولي المرأة رئاسة الدولة من منظور الإسلامي، دراسات علوم الشريعة والقانون، المجلد 37، العدد 2، 2010م، ص 405-420.

العياشي، محمد بن مسعود، (ت 320هـ)، تفسير العياشي، (التحقيق: السيد هاشم الرسولي)، المكتبة العلمية الإسلامية، طهران.

العياني، الإمام القاسم بن علي، (ت 393هـ)، مجموع كتب ورسائل الإمام القاسم العيالي، منشورات مكتبة التراث الإسلامي، مكتبة التراث الإسلامي، صعدة، 2002م.

العياني، الحسين بن القاسم (ت 310هـ)، مجموع كتب ورسائل الإمام المهدي الحسين بن القاسم العياني، مؤسسة المصطفى الثقافية، صعدة، 2013م. عوض، محمد عبدالله، مسائل الخلاف بين المذاهب الإسلامية، مكتبة أهل البيت، صعدة، 1437هـ.

الغزالي، أبو حامد محمد بن محمد، (ت ٥٠٥هـ)، **الاقتصاد في الاعتقاد**، دار الكتب العلمية، بيروت، 2004م.

غليس، أشواق أحمد مهدي، **التجديد في فكر الإمامة عند الزيدية في اليمن**، مكتبة مدبولي، 1997م.

فؤاد، عبد الفتاح أحمد، الإمام الزيدي أحمد بن سليمان وآراؤه الكلامية، 1986م.
الفراء، أبو يعلى محمد بن الحسين، (ت 458هـ)، **الأحكام السلطانية**، دار الكتب العلمية، بيروت، 2000م.

ابن فارس، أبو الحسين أحمد، (ت 395هـ)، **معجم مقاييس اللغة**، 6م، دار الجيل، 1991م.

أبو الفضل عباس، (ت 683هـ)، **البرهان في معرفة عقائد أهل الأديان**، (تحقيق: بسام علي العموش)، ط2، مكتبة المنار، الأردن، 1996م.

الفراهيدي، خليل بن أحمد، (ت 175هـ)، **كتاب العين**، (تحقيق: مهدي المخزومي)، ط2، 8م، مؤسسة دار الهجرة، قم، إيران، 1410هـ.

الفضيل، سيد زيد بن علي، **الزيدية: علامات وأفكار**، 2008م.

الفيروز آبادي، مجيد الدين محمد بن يعقوب، (ت 817هـ)، **القاموس المحيط**، (تحقيق: مكتب تحقيق التراث في مؤسسة الرسالة)، مؤسسة الرسالة للطباعة والنشر والتوزيع، بيروت، 2005م.

القاسمي، حميدان بن يحيى، (ت 700هـ)، **مجموع السيد حميدان**، مكتبة أهل البيت، صعدة، 1436هـ.

القاسمي، أحمد بن محمد الشرفي، (ت 1055هـ)، **شرح أساس الكبير الشفاء صدور الناس في شرح معاني الأساس لعقائد الأكياس**، ج3، مكتبة أهل البيت، صعدة، 2021م.

القاضي، عبد الجبار بن أحمد، (ت ٤١٥هـ)، **شرح الأصول الخمسة**، (تحقيق: عبد الكريم عثمان)، ط3، مكتبة وهبة، القاهرة، ١٩٩٦م.

القزويني، محمد الحسن، الإمامة الكبرى والخلافة العظمى، دار القارئ، بيروت، 2003م.

القمي، علي بن إبراهيم، (ت 329هـ) تفسير القمي، ج1، التحقيق: السيد طيب الموسوي، مكتبة الهدى، قم، 1404هـ.

الكاشاني، الفيض، (ت 1091هـ)، تفسير الصافي، ج3، (التحقيق: الشيخ حسين الأعلمي)، مكتبة الصدر، طهران، 1416هـ.

كاشف الغطاء، محمد حسين، (ت 1373هـ)، أصل الشيعة وأصولها، تحقيق: علاء آل جعفر، مؤسسة الإمام علي، ١٤١٥هـ.

الكليبي، أبو جعفر محمد بن يعقوب، (ت 329هـ)، أصول الكافي، ط3، ج1، (تصحيح وتعليق: محمد الأخوندي)، كتب الإسلامية، طهران، 1388هـ.

الكنتوري، حسين النيسابوري، (ت 1286هـ)، الكشف الحجب والأستار، مكتبة آية الله العظمى المرعشي النجفي، قم، 1988م.

الكوراني، علي العاملي، معجم أحادي المهدي، (التحقيق: حمد بن حمدي)، مؤسسة المعارف الإسلامية، قم، 1411م.

لسان الحكمة في الرد على تساؤلات الجعفرية وتزييف شبههم، 1442هـ.

لقمان، أحمد بن محمد، (ت 1039هـ)، الكاشف لذوي العقول عن وجوه معاني الكافل بنيل السؤل، تحقيق: المرتضى بن زيد المحطوري، مكتبة مركز بدر للطباعة والنشر والتوزيع، ط2، 2004م.

ماديلونغ، فيلبرد، أخبار أئمة الزيدية في طبرستان وديلمان وجيلان، دار النشر فرانزشتايز، بيروت، 1987م.

الماوردي، علي بن محمد، (ت: 450هـ)، الأحكام السلطانية، دار الحديث، القاهرة، 2006م.

المؤيد بالله، يحيى بن حمزة، (ت 749هـ)، الرسائل الوازنة للمعتدين عن سب صحابة سيد المرسلين، منشورات إدارة الطباعة المنيرية، 1348هـ.

- المؤيد بالله، يحيى بن حمزة، (ت 749هـ)، التحقيق في تقرير أدلة الإكفار والتفسيق، دار اليقين، المنصورة، 2010م.
- المؤيد بالله، يحيى بن حمزة، (ت 749هـ)، كتاب التمهيد في شرح معالم العدل والتوحيد، مكتبة الثقافة الدينية، القاهرة، 2008م.
- المؤيد بالله، يحيى بن حمزة، (ت 749هـ)، مجموع الإمام المؤيد برب العزة يحيى بن حمزة، مؤسسة الإمام زيد بن علي الثقافية، صنعاء، 2013م.
- المؤيد بالله، يحيى بن حمزة، (ت 749هـ)، المعالم الدينية في عقائد الإلهية، دار الفكر المعاصر، بيروت، 1988م.
- المؤيدي، إبراهيم بن محمد بن أحمد، (ت 1083هـ)، الإصباح على المصباح في معرفة الملك الفتاح، مؤسسة الإمام زيد بن علي الثقافية، عمان، 2002م.
- المؤيدي، عز الدين بن الحسن بن الإمام علي، (ت 900هـ)، المعراج إلى كشف أسرار المنهاج، ج2، مكتبة أهل البيت، صعدة، 2014م.
- المؤيدي، مجد الدين بن محمد، (ت 1428هـ)، مجموع الفوائد، مكتبة أهل البيت، صعدة، 2016.
- المؤيدي، مجد الدين بن محمد، (ت 1428هـ)، لوامع الأنوار، ج1، مكتبة أهل البيت، صعدة، 2019م.
- المتوكل، أحمد بن سليمان، (ت 566هـ)، حقائق المعرفة في علم الكلام، مؤسسة الإمام زيد بن علي الثقافية، صنعاء، 2003م.
- المتوكل، إسماعيل بن القاسم بن محمد، (ت 1087هـ)، العقيدة الصحيحة، مكتبة الإيمان، صنعاء.
- المتوكل على الله، المحسن بن أحمد، (ت 1295هـ)، مجموع كتب ورسائل الإمام المتوكل على الله المحسن بن أحمد عليه السلام، مؤسسة الإمام زيد بن علي الثقافية، صنعاء، 2021م.
- المجلسي، محمد باقر بن محمد، (ت 1110هـ) بحار الأنوار، ج27، مؤسسة الوفاء، بيروت، 1403.

المحدث، حسين بن عبد الوهاب، (ت 4٩٩هـ)، **عيون المعجزات**، المطبعة الحيدرية، النجف، 1950م.

المحقق الحلي، جعفر بن حسن، (ت 676هـ)، **المسلك في أصول الدين**، (التحقيق: رضا الأستاذي)، **مجمع البحوث الإسلامية**، مشهد، 1414هـ.
مدشل، صلاح علي، "الزيدية والتأويل" الإمامة نموذجاً، **مجلة الأندلس**، العدد 8، المجلد 12، 2015م.

مداعس، محمد بن يحيى، (ت 1351هـ)، **الكاشف الأمين عن جواهر العقد الشمين في معرفة رب العالمين**، ج2، مكتبة أهل البيت، صعدة، 2019م.
المرتضى، أحمد بن يحيى، (ت 840هـ)، **كتاب القلائد في تصحيح العقائد**، تحقيق: البير نصري نادر، دار المشرق، بيروت، 1985م.

المرتضى، أحمد بن يحيى، (ت 840هـ)، **منهاج الوصول إلى معيار العقول في علم الأصول**، (تحقيق: أحمد علي مطهر الماخذي)، دار الحكمة اليمانية، 1992م.
المرتضى، محمد، الإمامة عند الفرق الشيعة (الإثني عشرية، والزيدية، والإسماعيلية) نموذجاً، جامعة المصطفى العالمية، قم، ١٣٩٥هـ.
المرتضى، محمد بن يحيى (ت 831هـ)، **كتاب الأصول**، مؤسسة الإمام زيد بن علي الثقافية، عمان، 2001م.

المسيعيين، خالد عبد العزيز، **تخير الإمام وتطبيقاته المعاصرة**، رسالة ماجستير، جامعة مؤتة، الأردن، 2012م.
المظفر، محمد رضا، (ت 1383هـ)، **عقائد الإمامية**، (تحقيق: حامد حنفي داود)، مؤسسة أنصاريان، قم، 1968م.

ابن المرتضى، أحمد بن يحيى، (ت 840هـ)، **المنية والأمل في شرح الملل والنحل**، (تحقيق: جواد مشكور)، دار الندى، بيروت، 1990م.

ابن مطهر الحلي، جمال الدين الحسن بن يوسف، (ت 726هـ)، **الألفين الفارق بين المين والصدق في إمامة أمير المؤمنين علي بن أبي طالب**، دار التعارف للمطبوعات، بيروت، 2010م.

ابن مطهر الحلي، جمال الدين الحسن بن يوسف، (ت 726هـ)، نهج الحق وكشف الصدق، دار الهجرة، قم، 1414هـ.

ابن مطهر الحلي، جمال الدين الحسن بن يوسف، (ت 726هـ)، كشف المراد في شرح تجريد الاعتقاد، التعليق: الشيخ حسان زاده الآملي، مؤسسة النشر الإسلامي، قم، 1417هـ.

ابن منظور، محمد بن مكرم، (ت 711هـ)، لسان العرب، ط3، 15م، دار صادر، بيروت، 1414هـ.

المفيد، محمد بن محمد بن النعمان، (ت 413هـ)، الإفتاح في إمامة علي بن أبي طالب عليه السلام، مؤسسة البعثة للطباعة والنشر، قم، 1412هـ.

المفيد، محمد بن محمد بن النعمان، (ت 413هـ)، الاختصاص، (تحقيق: علي أكبر الغفاري)، محمود الزرندي، ط2، دار المفيد للطباعة والنشر والتوزيع، بيروت، 1993م.

المقالح، عبد العزيز، قراءة في فكر الزيدية والمعزلة، دار العودة، بيروت، 1982م. المقريزي، أحمد بن علي، (ت 845هـ)، المواعظ والاعتبار بذكر الخطط والآثار، ج3، مكتبة مدبولي، القاهرة، 1998م.

المفيد، محمد بن محمد، (ت 413هـ)، فصول المختارة، (التحقيق: علي مير شرفي)، ط2، دار المفيد، بيروت، 1993م.

الملطي، محمد بن أحمد، (ت 377هـ)، التنبيه والرد على أهل الأهواء والبدع، المكتبة الأزهرية للتراث، مصر، 1993م.

المنصور بالله، الإمام القاسم بن محمد، (ت 1029هـ)، الأساس في عقائد الأكياس، ط2، صعدة، اليمن، مكتبة أهل البيت، 1436هـ.

المنصور بالله، عبدالله بن حمزة، (ت 614هـ)، العقد الثمين في أحكام الأئمة الهادين، المؤسسة الإمام زيد بن علي الثقافية، عمان، 2001م.

المنصور بالله، عبدالله بن حمزة، (ت 614هـ)، مجموع رسائل الإمام المنصور بالله عبدالله بن حمزة، مكتبة الإمام زيد بن علي، صنعاء، 2002م.

المنصور بالله، القاسم بن محمد بن علي، **مجموع كتب ورسائل الإمام المنصور بالله**
القاسم بن محمد بن علي، مؤسسة الإمام زيد بن علي الثقافية، صنعاء،
2003م.

المنصور بالله، عبدالله بن حمزة، (ت 614هـ)، **شرح الرسالة الناصحة بالأدلة**
الواضحة، منشورات مركز أهل البيت للدراسات الإسلامية، صنعاء،
2002م.

المنصور بالله، عبدالله بن حمزة، (ت 614هـ)، **نوادير الرسائل المنصورية**، منشورات
مركز الإمام المنصور بالله عليه السلام، 2021م.

المنتظري، سماحة آية الله العظمى، **من المبدأ إلى المعاد في حوار بين طالبين**،
انتشارات دار الفكر، قم، 1425هـ.

ابن النديم، محمد بن أبي يعقوب، (ت 385هـ)، **الفهرست**، دار المعرفة، بيروت،
1997م.

النشار، علي سامي، (ت 1980م)، **نشأة الفكر الفلسفي في الإسلام**، ط8، ج2، دار
المعارف، القاهرة، 1968م.

النونجي، الحسن بن موسى، (ت 310هـ)، **فرق الشيعة**، منشورات الرضا، بيروت،
2012م.

النعمان، محمد بن إبراهيم، (ت 360هـ)، **كتاب الغيبة**، (التحقيق: حسين العايش)،
منشورات أنور الهدى، قم، ١٤٢٢م.

الوجيه، محمد قائد حسن، **التحول العقدي جذوره وتأثيراته السياسية: زيد بن علي**
ويحيى بن الحسين أنموذجاً، Afkar، 2021م.

الوزير، محمد بن إبراهيم، **العواصم والقواصم**، (تحقيق: شعيب الأرنؤوط)، ط2،
10م، مؤسسة الرسالة، بيروت، 1992م.

الوزير، صارم الدين إبراهيم بن محمد، (ت 914هـ)، **الفلك الدوار في علوم الحديث**
والآثار، دار التراث اليمني، صنعاء، 1994م.

- الوزير، الهادي بن إبراهيم بن علي، (ت 822هـ)، نظم الخلاصة، ط1، (التحقيق: عبدالحق بن عبدالله)، 2012م.
- الهادي إلى الحق، يحيى بن الحسين، (ت ٢٩8هـ)، كتاب الأحكام في الحلال والحرام، ج١، مكتبة أهل البيت، صعدة، ط3، 1437هـ.
- الهادي إلى الحق، يحيى بن الحسين، (ت ٢٩8هـ)، مجموع رسائل الإمام الهادي إلى الحق القويم يحيى بن الحسين، صعدة، مؤسسة الإمام زيد بن علي الثقافية، ٢٠٠١م.
- الهادي، الإمام المرتضى محمد بن يحيى، (ت 310هـ)، مجموع كتب ورسائل الإمام المرتضى محمد بن يحيى الهادي، منشورات مكتبة التراث الإسلامي، صعدة، 2002.
- الهادي إلى الحق، يحيى بن الحسين، (ت ٢٩8هـ)، كتاب أصول الدين، مركز أهل البيت للدراسات الإسلامية، صعدة، 2001م.
- الهادي إلى الحق، يحيى بن الحسين، (ت ٢٩8هـ)، كتاب الدعامة في الإمامة، منشورات مركز الإمام المنصور بالله عبدالله بن حمزة عليه السلام للدراسات الإسلامية، 2018م.
- الهاروني، المؤيد بالله أحمد بن الحسين، (ت 411هـ)، التبصرة، مكتبة التراث الإسلامي، صعدة، 2002م.
- ابن الهمام، كمال الدين محمد بن عبدالواحد، (ت 861هـ)، المسائرة في العقائد المنجية من الآخرة، دار الحديث الحسنية، الرباط، 1998م.
- يحيى، عبدالرحمن بن عبدالعزيز، منهج الاستدلال عند الشيعة الاثني عشرية في اثبات النص على امامة علي بن أبي طالب: عرض ونقد، رسالة ماجستير، جامعة أم درمان الإسلامية، السودان، 2011م.

Fecr Yayınları: 694

İLAHİYAT ALANINDA AKADEMİK ÇALIŞMALAR

Editörler
Enes ER
Zübeyir ÜÇTAŞ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Temmuz 2023

ISBN: 978-625-6436-47-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Kaynakça

- Acar, Cafer. “Çocuklarla İlişkiler Bağlamında Peygamberler ve Hz. Muhammed”. *Akademik Siyer Dergisi* 2 / 4 (2021), 58-72.
- Akın, Gülden. “Andragoji Kavramı ve Andragoji ile Pedagoji Arasındaki Fark”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 47 / 1 (Mayıs 2014), 279-300.
https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001327
- Apak, Âdem. “Hz. Peygamber’in Çocuklarla İlişkileri Üzerine Tespit ve Değerlendirmeler”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19 / 1 (2010), 43-68.
- Çengel, Yunus A. “Medeniyet Nedir Ne Değildir”. *Köprü Dergisi* 81. Erişim 12.01.2023. <https://www.koprudergisi.com/kis-2003/medeniyet-nedir-ne-degildir/>
- Çıtak, Hatice Yılmaz. *Çocuklarla İletişimde Model Olarak Hz. Muhammed*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Doğan, Süleyman. “Mesnevi’de Eğitim Yöntemi ve Pedagojik Yaklaşımlar”. *Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması*. 345-369. Eskişehir: Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı, 2014.
- Duman, M. Zeki. “Ailede Çocuk Eğitimi ve Lokman Hakim’in Oğluna Nasihatlerinin Düşündürdükleri”. *Diyanet İlmi Dergi* 27 / 3 (1991), 103-116.
- Gül, Ahmet. “Lokman Hekim ve Öğütleri”. *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3 / 2 (Ocak 1985), 387-406.
- Hökelekli, Hayati. “Hz. Peygamber’in Çocuklara ve Gençlere Yaklaşımı”. *Hız. Muhammed ve Gençlik*. 47-56. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1995.
- Kayacan, Murat. “Kur’an’da Peygamberlerin Baba Oğul İlişkileri Kaynak: Kur’an’da Peygamberlerin Baba Oğul İlişkileri”. *Haksöz Dergisi* 162 (Eylül 2004), 63.
<https://katalog.idp.org.tr/yazilar/1011324/kur-an-da-peygamberlerin-baba-ogul-iliskileri>

- Keskin, Yusuf Ziya. "Hz. Peygamber'de Çocuk Sevgisi". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12 / 17 (2007), 225-236.
- Köten, Akif. "Anne Babanın Çocukları Üzerindeki Hakları Nelerdir". *Sorularla İslamiyet*. Erişim Ocak 2023.
<https://sorularlaislamiyet.com/kaynak/anne-baba-haklari-itaat>
- Köylü, Mustafa. "Pedagojiden Andragojiye: Yaşam Boyu Eğitim". *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 9 (Mart 2002), 133-149.
- Kur'an Yolu. Erişim 12 Ocak 2023. <https://kuran.diyabet.gov.tr>
- Özel, Erdoğan - Zelyurt, Hikmet. "Anne Baba Eğitiminin Aile Çocuk İlişkilerine Etkisi". *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 0 / 36 (Ağustos 2016), 9-34.
<https://doi.org/10.21560/spcd.60151>
- Şahan, Ramazan. "Hz. Nüh Kıssası Bağlamında Ailevi İlişkiler". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 33 (Aralık 2014), 215-248.
- Tezel Şahin, Fatma - Cevher Kalburan, Fatma Nilgün. "Türk Toplumunda Aile Çocuk İlişkilerine Genel Bir Bakış". *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi* 38 (Eylül 2007), 775-790.
- Tok, Fatih. "Allah İnsan Bağlamında Hz. İbrâhim'in (a.s.) Halî-lullah Vasfının İncelenmesi". *Uluslararası Hz. İbrahim (a.s.) ve Nübüvvet Sempozyumu Tebliğler Kitabı*. ed. Atilla Yargıcı-Mahmut Öztürk. 1/318-334. İstanbul: Nida Akademi, 2019.
- Turan, İbrahim. "Günümüz Aile Problemleri Çerçevesinde Kur'an'da Ebeveyn-Çocuk İlişkisi". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 35 (Eylül 2013), 71-104.

Fecr Yayınları: 695

**İSLÂM'DA KADININ KONUMUNU
YENİDEN DÜŞÜNMEK
-Kelâm ve Kadın-**

Doç. Dr. Hülya TERZİOĞLU

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Temmuz 2023

ISBN: 978-625-6436-46-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Kaynakça

- Barbarosoğlu, Fatma. *Mutluluk Onay Belgesi*. İstanbul: Profil Kitap Yayınları, 2017.
- Buhârî, Muhammed b. İsmâil. *el-Câmi 'u's-sabih*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1981.
- el-Cevziyye, İbn Kayyim. *İğâsetü'l-lehfân min mesâyidi's-şeytân*. haz. Muhammed Seyyid Keyhani. Kahire, 1381.
- Ebû Dâvûd. *Sünenü Ebû Dâvûd*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1957.
- İbn Fâris. "l-b-s". *Mu'cemu mekâyisü'l-luğa*. thk. A. Muhammed Harun. Beyrut: Dâru'l-fikri'l-Arabi, ts.
- İbn Mâce. *Sünen-i İbn Mâce*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1981.
- İbn Manzûr. "l-b-s". *Lisânü'l-Arab*. Beyrut, 1990.
- el-İsfahânî, Râgıb. "a-v-l". *Müfredâtü elfâzi'l-Kur'an*. thk. Safvân Adnan Dâvûdî. 1/597. Dımaşk: Dâru'l-kalem, 1430.
- el-İsfahânî, Râgıb. "n-h-l". *Müfredâtü elfâzi'l-Kur'an*. 795. Dımaşk: Dâru'l-kalem, 2009.
- el-Mâtürîdî, Ebû Mansûr. *Te'vilâtü'l-Kur'an*. ed. Yusuf Şevki Yavuz. İstanbul: Mizan Yayınları, 2006.
- Öğüt, Salim. "Mahrem". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/388-389. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Şentürk, Mustafa. "Kur'an'da Beden Mahremiyetini Konu Eden Temel Kavramlar". *Din, Gelenek ve Ahlâk Bağlamında Mahremiyet Alguları Sempozyumu (Ordu, 27-29 Mart 2015)*. ed. Yavuz Ünal vd. 110-115. Ordu: ORİV Yayınları, 2016.
- Şişman, Nazife. "Sunuş". *Mahremiyet Hayatın Sırları ve Sınırları*. ed. Nazife Şişman. İstanbul: İnsan Yayınları, 2019.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed. *Sünenü't-Tirmizî*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1981.
- Yazır, Elmalılı Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Azim Dağıtım, 1935.
- Zemahşerî. "l-b-s". *Esâsü'l-belâğa*. thk. Muhammed Basil. Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-mısriyye, 1419.

Fecr Yayınları: 696

**KUR'AN TEFSİRİNDE
HİRİSTİYANLIK ELEŞTİRİSİ**
-Tefhimu'l-Kur'an Örneği-

Dr. Yasin ÖNER

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Dr. Hamdi YALÇIN

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Temmuz 2023

ISBN: 978-625-6436-45-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abduh, Muhammed - Rıza, Reşid. *Tefsirü'l-Kur'ani'l-Hakim: Tefsirü'l-Menar*. çev. Rahmi Yaran, Mehmet Erdoğan. İstanbul: Ekin Yayınları, 2011.
- Adam, Baki. *Yahudilik ve Hıristiyanlık Açısından Kur'an'ın Tartışmalı Konuları*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2011.
- Adams, Charles J. "Ebu'l-A'lâ Mevdudî'nin Tefhimü'l-Kur'an'ı". çev. Ömer Başkan. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 7/3 (2007), 463-482.
- Ahmad, Anis. "Mevdüdi". *DİA*. 29/432-437. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2004. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mevdudi>
- Ahsan, Muhammed Manazır. "Cemaat-i İslami". *DİA*. 7/291-293. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1993. <https://islamansiklopedisi.org.tr/cemaat-i-islami>
- Alan, Hüseyin. *Siyerin Gölgesinde 1: Hz. Peygamber Öncesi Mekte ve Arabistan*. İstanbul: Beyan Yayınevi, 2014.
- Kur'an-ı Kerim Meâli*. çev. Halil Altıntaş - Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2009.
- Apak, Adem. *Anahatlarıyla İslam Öncesi Arap Tarihi ve Kültürü*. İstanbul: Ensar Yayınevi, 2012.
- Avcı, Betül. "Hıristiyanlıkta ve Kur'an Tefsirlerinde Hz. İsa'nın Mucizeleri". *Divan Dergisi* 2 (2000), 257-268.
- Aydın, Hüseyin. "Kur'an Bütünlüğü Açısından Hz. İsa'nın Akıbeti Meselesi". *Kelam Araştırmaları Dergisi* 6/2 (2008), 17-46.
- Aydın, Mahmut. "İsa-Masih'in Ölümünden Dirilmesi Hakikat mi Mitoloji mi? İsa'nın Ölümünden Dirilmesi ve Taraftarlarına Görülmesiyle İlgili Rivayetlerinin Tarihsel Açıdan Değerlendirilmesi". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 24/24-25 (2007), 89-118.

- Aydın, Mahmut. "İsa'ya Ne Oldu? İsa'nın Tutuklanması, Yargılanması ve Çarmıha Gerilmesiyle İlgili İncil Rivayetlerinin Tarihsel Açıdan Değerlendirilmesi". *Milel ve Nihal Dergisi* 1/2 (2004), 41-93.
- Aydın, Mahmut. "Yahudi Bir Peygamberden Gentile Tanrıya: İsa'nın Tanrısallaştırılma Süreci". *İslamiyat Dergisi* 4 (2000), 47-74.
- Aydın, Mahmut. "Yahyâ". *DİA*. 43/232-234. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2013. <https://islamansiklopedisi.org.tr/yahya>
- Aydın, Mahmut. "Zekeriya". *DİA*. 44/210-211. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2013. <https://islamansiklopedisi.org.tr/zekeriya>
- Aydın, Mehmet. "Menar Tefsirinde Hıristiyanlık". *Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi* 11/21 (2016), 9-32.
- Baş, Bilal. "Monoteist Bir Hıristiyanlık Yorumu: Aryüşçülük Mezhebi". *Divan Dergisi* 2/9 (2000), 167-200.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Meal-i Âlisi ve Tefsiri*. İstanbul: İpek Yayın ve Dağıtım, ts.
- Birişik, Abdülhamit. "Ebü'l-A'lâ Mevdûdî'nin Kur'ân Yorumunu Şekillendiren Temel Dinamikler". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20/2 (2011), 1-20.
- Birişik, Abdülhamit. "Mevdûdî'nin Hayatı ve Eserleri". *Mevdûdî: Hayatı, Görüşleri ve Eserleri*. ed. Abdülhamit Birişik. 13-42. İstanbul: İnsan Yayınları, 2007.
- Bodenstein, Mark Chalil. "Hıristiyanlıkta Mucize". *Din Dilinde Mucize*. 89-94. İstanbul: Kuramer, 2015.
- Bulut, Halil İbrahim. "Mûcize". *DİA*. 30/348-351. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2020. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mucize#1>
- Cilacı, Osman. "Barnaba İncili". *DİA*. 5/76-81. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1992. <https://islamansiklopedisi.org.tr/barnaba-incili>

- Cilacı, Osman. "Havari". *DİA*. 16/513-516. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1997. <https://islamansiklopedisi.org.tr/havari>
- Çonkor, Burhan. "Mevdudî'yi Kitab-ı Mukaddes'e Müracaata Sevk Eden Âmiller". *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum* 4/11 (2015), 161-178.
- Derveze, İzzet. *et-Tefsirü'l-Hadis*. çev. Vahdettin İnce, Mustafa Altınkaya. İstanbul: Ekin Yayınları, 1998.
- Erdem, Mustafa. "Hıristiyanlıktaki Vaftiz Anlayışı Üzerine Bir Araştırma". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 34/1-4 (1993), 133-154.
- Eroğlu, Ahmet Hikmet. "Hıristiyanlık". *Dinler Tarihi*. ed. Baki Adam. 133-194. Ankara: Grafiker Yayınları, 2015.
- Esposito, John L. *Oxford İslam Sözlüğü*. çev. Nurullah Koltaş. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2013.
- Farukî, İsmail Raci el-. *İslam ve Diğer İnançlar*. çev. Ejder Okumuş. İstanbul: İnsan Yayınları, 2011.
- Gündüz, Şinasi. *Hıristiyanlık*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2013.
- Gündüz, Şinasi. *Pavlus: Hıristiyanlığın Mimarı*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2014.
- Gürkan, Salime Leyla. "Mûcize". *DİA*. 30/351-354. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2020. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mucize#1>
- Hamidullah, Muhammed. *İslam Peygamberi*. çev. Mehmet Yazgın. İstanbul: Beyan Yayınevi, 2011.
- Harman, Ömer Faruk. "İncil". *DİA*. 22/270-276. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2000. <https://islamansiklopedisi.org.tr/incil>
- Harman, Ömer Faruk. "İsâ". *DİA*. 22/473-475. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2000. <https://islamansiklopedisi.org.tr/isa#1>
- Harman, Ömer Faruk. "Meryem". *DİA*. 29/236-242. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2004. <https://islamansiklopedisi.org.tr/meryem>

- Hatiboğlu, İbrahim. “Çağdaş Hadis tartışmaları bağlamında Mevdudî'nin Dinamik Sünnet Yorumu”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/1 (2003), 29-49.
- Hick, John. “Hıristiyanların İsa'yı Algılama Biçimleri ve Bunun İslam Anlayışıyla Karşılaştırılması”. çev. Şaban Ali Düzgün. *İslamiyat Dergisi* 3/4 (2000), 75-85.
- Hidayet Işık. “Müslüman Bilginlere Göre Tevrat ve İncil'de Hz. Muhammed”. *Çanakkale Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (2012), 11-25.
- İbn-i Kesir. *Hadislerle Kur'an-ı Kerim Tefsiri*. çev. Bekir Karlığa, Bedrettin Çetiner. İstanbul: Çağrı Yayınevi, 1994.
- İbrahim Kaplan. “Erken Dönem Müslüman-Hıristiyan Polemik Geleneği”. *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 3/5 (2010), 155-187.
- İsfehanî, Ragıp el-. *Müfredat*. çev. Abdülbaki Güneş, Mehmet Yolcu. İstanbul: Çıra Yayınları, 2012.
- Karadavî, Yusuf el-. *Bir Düşünür Olarak Mevdudî*. çev. M. Ekrem Çavuş. İstanbul: Ekin Yayınları, 2017.
- Karaman, Hayrettin - Çağrıcı, Mustafa. *Kur'an Yolu*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2014.
- Katar, Mehmet. “Tevhitten Teslise Geçiş Sürecinde Hıristiyanlık (Bir Yahudi İhya Hareketi Olarak Başlayan Hıristiyanlığın Evrensel Bir Din Haline Geliş Öyküsü,)”. *Journal of Islamic Research* 20/3 (2007), 330-339.
- Kayanî, Muhammed Han. “Ebu'l-A'lâ Mevdudî'nin Siyasal ve Toplumsal Görüşleri”. *Mevdudî: Hayatı, Görüşleri ve Eserleri*. ed. Abdülhamit Birişik. 121-140. İstanbul: İnsan Yayınları, 2007.
- Kışlakçı, Turan. *Çağa İz Bırakan Önderler: Mevdudî*. İstanbul: İlke Yayıncılık, 2015.
- Kiraz, Celil. “Hz. Muhammed (s.a.v)'in Önceki Kutsal Kitaplarda Müjdelenmesi (Tebşirat)”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/1 (2001), 231-260.
- Köksal, Asım. *Peygamberler Tarihi*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2011.

- Kuşçu, Emir - Aydın, Mahmut. “Hıristiyanlık'ta Vahiy Algısı”. *Milel ve Nihal Dergisi* 8/1 (2011), 165-199.
- Kutub, Seyyid. *Fizilali'l Kur'an*. çev. İ. Hakkı Şengüler vd. İstanbul: Hikmet Yayınevi, 1984.
- Kuzgun, Şaban. *Dört İncil: Yazılması, Derlemesi, Muhtevası, Farklılıkları ve Çelişkileri*. İstanbul: Fazilet Neşriyat, 2008.
- Kuzgun, Şaban. “Kur'an-ı Kerim'e Göre Hıristiyanlık ve Hıristiyanlar”. *Tartışmalı İlmi Toplantılar Dizisi*. 16/62-79. İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı, 1993.
- Küçük, Abdurrahman vd. *Dinler Tarihi*. Ankara: Berikan Yayınevi, 2014.
- Küçük, Abdurrahman. *Garp-Şark Ayrımında İslam Algısı*. Ankara: Berikan Yayınevi, 2013.
- Mevdudî, Ebu'l-A'la. *Kur'an'a Göre Dört Terim*. çev. Murat Hazine. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2016.
- Mevdudî, Ebu'l-A'la. *Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Hz. Peygamberin Hayatı*. çev. Ahmet Asrar. İstanbul: Pınar Yayınları, 2014.
- Mevdudî, Ebu'l-A'la. *Tefhimu'l-Kur'an*. çev. Muhammed Han Kayanî vd. İstanbul: İnsan Yayınları, ts.
- Özaşar, Mehmet Emin vd. (ed.). *Hadislerle İslam*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2013.
- Özel, Mustafa. “Bir Yirminci Yüzyıl Müfessiri: Mevdudî”. *Mevdudî: Hayatı, Görüşleri ve Eserleri*. ed. Abdülhamit Birışık. 43-62. İstanbul: İnsan Yayınları, 2007.
- Özsoy, Ömer - Güler, İlhami. *Konularına Göre Kur'an: Sistematik Kur'an Fihristi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2009.
- Petruzzello, Melissa. “Nicene Creed”. *Britannica*. 03 Eylül 2022. Erişim 17 Mayıs 2023. <https://www.britannica.com/topic/Nicene-Creed>
- Seyfeli, Canan. *Ermeni Kilisesi'nde Sakramentler*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, 2015.
- Sichone, Billy C. “The Synoptic Gospels: An Overview”. *Biblical Perspectives Magazine* 23/17 (2021), 1-8.

- Sinanoğlu, Mustafa. "Kelime". *DİA*. 25/212-214. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2022. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kelime>
- Suyuti, Celaleddin el- - Mahalli, Celaleddin el-. *Tefsir-i Celaleyn*. çev. Ali Rıza Kaşeli. İstanbul: Sağlam Yayınevi, 2015.
- Şeltut, Mahmûd. "İsa'nın Ref'i". çev. Ekrem Sarıkçıoğlu, Ruhi Fığlalı. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23/1 (1979), 319-324.
- Taberi, Muhammed bin Cerir et-. *Taberi Tefsiri*. çev. Hasan Karakaya, Kerim AYTEKİN. İstanbul: Hisar Yayınevi, 2012.
- Tanyu, Hikmet. "Ahd-i Cedid". *DİA*. 1/501-507. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1988. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ahd-i-cedid>
- Tarakçı, Muhammet. "Hıristiyanlık'ta Vahiy Anlayışı". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/2 (2003), 171-201.
- Tarakçı, Muhammet. "Tevrat ve İncil'in Tahrifiyle İlgili Kur'an Ayetlerinin Anlaşılması Sorunu". *Usûl Dergisi* 2 (2004), 33-54.
- Toptaş, Mahmut. *Kur'an-ı Kerim Şifa Tefsiri*. İstanbul: Gerçek Hayat Yayınevi, 2008.
- Tümer, Günay. "Çarmih". *DİA*. 8/230. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1993. <https://islamansiklopedisi.org.tr/carmih>
- Ünal, Mehmet. "Tefsir Kaynaklarına Göre Hz. İsa'nın Ölümü, Ref'i ve Nüzulü Meselesi". *İslamiyat Dergisi* 3/4 (2000), 133-146.
- Vafi, Abdülvahid. "Hıristiyan İnanıcının Teslise Dönüşmesi ve Teslisin İlk Kaynakları". çev. Hidayet Işık. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/6 (1996), 383-393.
- Waardenburg, Jacques. "Teslis". *DİA*. 40/548-549. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2011. <https://islamansiklopedisi.org.tr/teslis#1>

- Yaşaroğlu, M. Kamil. “Mevdudî ve İslam Hukuku”. *Mevdûdî: Hayatı, Görüşleri ve Eserleri*. ed. Abdülhamit Birişık. 89-102. İstanbul: İnsan Yayınları, 2007.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Huzur Yayınevi, 2008.
- Yüçetürk, Orhan Seyfi. “Hıristiyanlık İnançlarının Doğuşu”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (1987), 349-356.
- Zeichmann, Christopher B. “Jesus ‘ben Pantera’: An Epigraphic and Military-Historical Note”. *Journal for the Study of the Historical Jesus* 18 (2020), 141-155.
- Zemahşeri, Muhammed el-Harizmi. *el-Keşşaf*. çev. Harun Ünal. İstanbul: Ekin Yayınları, 2016.

Fecr Yayınları: 697

**İSLAM DEVLETLER HUKUKUNDA
AHDE VEFA İLKESİ**
-Günümüz Uluslararası Hukukla Mukayeseli-

Doç. Dr. Ali Aslan TOPÇUOĞLU

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Temmuz 2023

ISBN: 978-625-6436-48-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülhamid, Muhammed Muhyiddin, *el-Abvâlü's-sabsiyye*, Dâru'l-Kütübî'l-Arabiyye, Beyrut 1984.
- Abdüaziz el-Buhârî, Alâüddîn b. Ahmed b. Muhammed (ö. 730/1330), *Keşfü'l-esrâr fi Usûl'l-Pezdevi*, I-IV, Dâru'l Kütübî'l İlmîyye, Beyrut, 1418/1997.
- Abdüselam, Ca'fer, *Kavâidü'l- alâkâti'd- devliyye fi'l-Kânûni'd-devli ve fi's-Şeri'ati'l-İslamiyye*, Kahire, 1981.
- Acer, Yücel- Kaya, İbrahim, *Uluslararası Hukuk*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2010.
- Afifi, Muhammed Sâdık, *Tatavvuru't-tebâdüli'd- diblümâsi fi'l-İslam*, Kahire, 1986.
- , *el-İslam ve'l-alâkadü'd-devliyye*, Dârü'r-Raidi'l-Arabi, Beyrut, 1406/1986.
- , *el-İslam ve'l-mu'âhedâti'd- devliyye*, Dârü'l-Vizân li't-Tibâ'a ve'n-Neşr, Kahire, tsz.
- Ahmed b. Hanbel (ö. 241/855), *el-Müsned*, I-XXXXX, thk. Şuayb Arnavud-Adil Mürşid, Müessesetür Risâle, Beyrut, 2001.
- Akipek, Ömer İlhan, *Devletler Hukuku*, Başnur Matbaası, Ankara, 1970.s
- Aksar, Yusuf, *Teoride ve Uygulamada Uluslararası Hukuk-I*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017.
- Akseki, Ahmet Hamdi (ö. 1951), *Ahlâk Dersleri*, sad. Ali Arslan Aydın, Yasin Yayınları, İstanbul, 2006.
- , *İslâm Dini*, Gaye Matbaası, Ankara, tsz.
- Ali b. Ebî Talib, *İslam İdarecisine Hitab*, çev. Mehmed Âkif Ersoy, Sad. Burhaneddin Kayhan (Zeydan, Abdülkerim, *İslam'da Ferd ve Devlet Münasebetleri* içinde), Kayıhan Yayınları, İstanbul, 1978 içinde) ss. 7-32.
- Ali Haydar Efendi, *Dürerü'l Hükkâm Şerhu'l-Kavâidi'l Külliyye*, Matbaa Tevsi-i Tibaat, İstanbul, 1330.
- Alsan, Zeki Mesud (ö.1984), *Yeni Devletler Hukuku*, I-II, Güney Matbaacılık, Ankara, 1950.
- Ansay, Sabri Şakir (ö. 1962), *Hukuk Tarihinde İslâm Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002.
- Aral, Vecdi, *Hukuk ve Hukuk Bilimi Üzerine*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2001.
- Arı, Tayyar, *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, MKM Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- Anıkan, Sema, “*Ebübekir Râtıb Efendi*”, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 1994, X, 277-278.
- Atar, Fahrettin, *Fıkıh Usûlü*, MÜİFV Yayınları, İstanbul, 1992.
- Avcı, Casim, “*Benî Tağlib*”, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 2010, XIX, ss. 374-375.

- Aynî, Bedruddîn Ebû Muhammed Mahmûd b. Ahmed (ö. 855/1451), *Umdetü'l-kârî şerhu Sahîbi'l Buhârî*, I-XXV, Dâru İhyâ-i Turâsi'l Arabî, Beyrut, tsz.
- Bâbertî, Muhamed b. Muhammed Ekmelüddîn (ö. 786/1384), *el-İnâye fî şerbi'l Hidâye*(Fethü'l Kadir ile birlikte), I-X, Dâru'l-Fikr, Beyrut, tsz.
- Bağdatlı, Selahaddin, *Hukuk Sözlüğü*, Derin Yayınları, İstanbul, 2012.
- Bardakoğlu, Ali, “Fıkıh”, *İslam'da İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi*, I-IV, MÜİFV Yayınları, İstanbul, 1997, ss. 135-137.
- Bedir, Murteza, “*Vikâyetü'r Rivâye*”, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 2013, XXXXIII, 106, ss. 106-108.
- Bederman, David J., “Religion and the Sources of International Law in Antiquity”, *Religion and International*, edit. Mark W. Janis- Carolyn Evans, Martinus Nijhoff Publisher, The Hague-Boston-London, 1999.
- Belâzürî, Ebû'l- Hasan Ahmed b. Yahyâ b. Câbir (ö. 279/892), *Fütûbu'l- büldân*, thk. Abdullah Enîs et-Tabbâ-Ömer Enîs et-Tabbâ, Beyrut, 1407/1987.
- Beyhâkî, Ebû Bekir Ahmed b. Hüseyin(ö. 458/1065), *es-Sünenü'l- kübrâ*, I-X, Dâru'l -Marife, Beyrut, tsz.
- Bilge, Necip, *Hukuk Başlangıcı*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2004.
- Bilmen, Ömer Nasuhi (ö. 1971), *Hukuk-ı İslâmiyye ve Istilâhatı Fıkhiyye Kâmusu*, I-VIII, Bilmen Basım ve Yayınevi, İstanbul, 1992.
- , *İslâm Hukuku Terimleri Sözlüğü*, haz. Abdullah Kahraman, Nizamiye Akademi, İstanbul, 2017.
- Bilsel, Cemil (ö. 1945), *Devletlerarasında Andlaşmalar*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1936.
- , *Devletler Hukuku-Giriş*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1940.
- Birsen, Kemalettin (ö. 1969), *Devletler Hususi Hukuku*, Bozkurt Matbaası, İstanbul, 1936.
- Boisard, Marcel A., “On The Probable Influence of Islam On Western Public and International Law”, *IJMES*, July(II), 1980, ss. 429-450.
- Bozkurt, Enver, *Türkiye'nin Uluslararası Hukuk Mevzuatı*, Asil Yayın Dağıtım Ltd, Şti. Ankara, 2011.
- Bozkurt, Enver-Kütükçü, Akif-Poyraz, Yasin, *Devletler Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012.
- Bozkurt, Nebi, “*Eman*”, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 1995, XI, ss.75-77.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail ö. 256/870), *el-Câmi'u's-sahîb(Mevsûatü'l Hadis eş-Şerif el-Kütübü's Sitte İçinde)*, haz. Salih b. Adülaziz, Dâru's- Selâm, Riyâd, 2008.
- Buhûtî, Mansûr b. Yûnus b. İdris (ö. 1051/1641), *Keşşâfu'l-kınâ' an metni'l-İknâ'*, I-V, thk. Muhammed Emin Zinnavî, Âlemü'l- Kütüb, Beyrut, tsz.

- Bûtî, Saïd Ramadan (ö. 2013), *Dâvabitu'l maslaha fi şer'îati'l İslâmiyye*, Dâru'l -Fıkr, Dimeşk, 2005.
- , *Fıkhü's-Siyre (Hz. Peygamber'in Uygulamasıyla İslâm)*, çev. Ali Nar- Orhan Aktepe, Gonca Yayınları, İstanbul, 1987.
- Can, Halil – Güner, Semih, *Hukukun Temel Kavramları*, Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., Ankara, 2006.
- Cessâs, Ebû Bekir Ahmed b. Ali er-Râzî (ö. 370/980), *Abkâmü'l Kur'an*, I-IV, thk. Muhammed es-Sâdık Kamhavî, Dâru İhyai't Turasil-Arabî-Müessesetu't Tarihi'l- Arabî, Beyrut, 1412/1992.
- Cevherî, İsmail b. Hammâd (ö. 393/1003), *es-Sıhab Tâcü'l Luğa ve's Sıhabu'l Arabiyye*, I-V, thk. Ahmed Abdulgafûr Attâr, Dâru'l- İlm, Beyrut, 1404/1984.
- Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi
- Cin, Halil-Akgündüz, Ahmed, *Türk Hukuk Tarihi*, I-II, OSAV Yayınları, İstanbul, 1995.
- C. Joseph Chacko, “*India's Contribution to The Fields of International Concepts*” , Recueil des Cours, 1958-I, c. 93, ss. 121-143.
- Crozat, Charles, *Devletler Umumi Hukuku*, çev. Edip F. Çelik, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1950
- Cürcânî, Seyyid Şerif Ali b. Muhammed b. Ali (ö. 816/1413), *Mu'cemu't Ta'rifât*, thk. Muhammed Sıddık Mişâvî, Dâru'l Fadile, Kahire, tsz.
- Çağrıçı, Mustafa, *İslâm Düşüncesinde Ahlâk*, DEM Yayınları, İstanbul, 2016.
- Çalışkan, İbrahim, *İslam Ceza Hukukunda Gayr-i Müslimlerin Statüsü* (Basılmamış Doktora Tezi), AÜSBE, Ankara, 1986.
- Çelik, F. Edip, *Milletlerarası Hukuk*, I-II, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1980.
- Çubukçu, Asrı, “*Ebü Cendel*”, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 1994, XX, ss. 118-119.
- Dâraknî, Ali b. Ömer (ö. 385/995), *es-Sünen*, I-V, thk. Hasan Abdülmü'mim Şelbî-Heysem Abdülğafur, Müessesetu'r- Risâle, Beyrut, 1424/2004.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah Abdurrahmân (ö. 255/869), *es-Sünen*, I-II, Dâru İhyâi's-Sünneti'n-Nebeviyye, by., tsz.
- Debûsî, Ebû Zeyd Abdullah b. Ömer (ö. 430/1039), *Takvimü'l-edille*, nşr: Halil Muhyiddin el-Meys, Dâru'l Kütübi'l- İlmiyye, Beyrut, 1428/2007.
- Desûkî, Muhammed b. Ahmed (ö. 1230/1815), *Hasşiyetü Desûki a'lâ's-Şerbi'l Kebir*, I-IV, Dâru'l Fıkr, by.
- Dihlevî, Şah Veliyyullah Ahmed b. Abdurrahîm (ö.1176/1762), *Hucetüllâh'ül bâliğa*, I-II, trc. Mehmet Erdoğan, İz Yayıncılık, İstanbul, 1994.

- Dik, Mahmud, *el-Mu'âbedât fi's- Şeri'ati'l İslamiyye ve'l Kanuni'd- Devliyyi'l Amm*, Mâtâbi'ul -Beyân et-Ticâriyye, Dubâi, 1983.
- Dirâz, Muhammed Abdullah (ö. 1958), *Dirasetü'l İslâmiyye fi'l -alâkati'l ictimaiyye ve'd- devliyye*, Kuveyt, Dârü'l- Kalem,1973.
- Dönmezer, Sulhi-Erman, Sahir, *Nazarî ve Tatikî Ceza Hukuku*, I-III, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1976.
- Ebü Dâvûd, Süleymân b. Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdi(ö. 275/889), *es-Sünen(Mevsûatu'l Hadis eş-Şerif el-Kütübü's Sitte içinde)*, haz. Salih b. Adûlaziz, Dâru's- Selâm, Riyâd, 2008.
- Ebü Iyd, Ârif Halil, *el-Alâkâdu'd- devliyye fi'l-fıkbi'l İslâmî*, Dâru'n- Nefâis, Aman, 1427/2007.
- Ebü'l Ferec İbn Kudâme, Şemsüddin Abdurrahmân b. Muhammed b. Ahmed el-Makdisî (ö. 682/1283) *eş-Şerhu'l Kebir* (el-Muknî ve el-İnsaf ile birlikte), I-XXX, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî- Abulfettah Muhammed el-Hulvî, Dâru'l Hicr, Kahire,1415/1995.
- Ebü Süleyman, Ahmed, *İslâm'ın Uluslararası İlişkiler Kuramı*, çev. Fehmi Koru, İnsan Yayınları, İstanbul, 1985.
- Ebü Ubeyd, Kasım b. Sellâm (ö. 224/838), *el-Emvâl*, Dâru'ş Şurûk, Beyrut, 1409/1989.
- Ebü'l Vefâ, Ahmed Muhammed, *el-Kâninü'd- dıblümâsi el-İslâmî*, Dâru'n- Nehdati'l- Arabiyye, Kahire, 1412/1992.
- , *el-Mu'âbedâtu'd-Devliyye fi's-Şeri'ati'l-İslamiyye*, Dâru'n-Nehdati'l-Arabiyye, Kahire, 1410/1990.
- Ebü Ya'lâ, Muhammed b. el-Hüseyin el-Ferrâ (ö. 458/1066), el-Ahkâmu's-sultânîyye, ta'lik: Muhammed Hamid el-Fıkî, Dâru'l Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, 1421/2000.
- Ebü Yûsuf, Yakûb b. İbrahim el-Ensârî (ö. 182/798), *Kitâbu'l-barâc*, Matbaatu Selefîyye ve Mektebetuha, Kahire, 1392.
- Ebü Zehra, Muhammed (ö. 1974), *el-Alâkâtu'd- devliyye fi'l- İslam*, Mektebetu'l-Arabiyye, Kahire, 1384/1964.
- Erdoğan, Mehmet, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2016.
- Ergüney, Hilmi, *İzahlı ve Mukayeseli Mecelle Külli Kaideleri*, Yenilik Basımevi, İstanbul, 1965.
- Erim, Nihat, *Devletlerarası Hukuku ve Siyasi Tarih Metinleri*, TTK Basımevi, Ankara, 1953.
- Ermenâzi, Necib, *eş-Şer'u'd devli fi'l İslam*, Riad el-Rayyes Books, London, 1990.
- Eroğlu, Hamza, *Devletler Umumi Hukuku*, I-II, AİTİA Yayını, Ankara, 1979.

- Eyyûb, Hasan, *el-Cihâd ve'l-Fidâiyye fi'l-İslâm*, Dâru'n-Nedveti'l-Cedide, Beyrut, tsz.
- Fairman, Charles, “*Implied Resolutive Conditions in Treaties*” AJIL, Cambridge University Press, 1935, 29/2, pp. 219-236.
- Farukî, M. Y., “*Considereratin of Urf in The Judgement of Khulefa al-Rashidun and The Early Fuqaha*”, AJISS, IX/4, s. 482-498.
- Fayda, Mustafa, *Hizmet Ömer Zamanında Gayr-i Müslimler*, MÜİFV Yayınları, İstanbul, 2006.
- Fazlur Rahman, “Müslüman Toplumunda Gayr-i Müslim Azınlıklar”, *İslâmî Yenilenme*, çev. Adil Çiftçi, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 1999.
- el-Fetâva'l Hindîyye*, I-VI, Daru'l Fikr, Beyrut, 1411/ 1991.
- Firûzâbâdi, Ebü't-Tâhir Meccüddîn Muhammed b. Ya'kub (ö. 817/1415), *el-Kâmûsü'l muhit*, Müessesetü'r -Risâle, Beyrut, 1407/1987.
- Fişek, Hicri(ö. 2002), *Türk Vatandaşlık Hukuku*, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, 1959.
- Garner, J. W. “*The Doctrine of Rebus Sic Stantibus and the Termination of Treaties*”, AJIL, Cambridge University Press, 1927, 21/3, ss. 509-516.
- Gazzâlî, Ebû Hamîid Muhammed (ö. 505/1111), *el-Mustasfâ min 'ilmi'l usûl*, I-II, thk. Muhammed Abdurrahman el Maraşlı, Dâru'n- nefâis, Beyrut, 1422/2011.
- Göğer, Erdoğan, *Devletler Hususi Hukukunda Çağdaş Akımlar*, AÜHF Yayınları, Ankara, 1970.
- Gönlübol, Mehmet, *Uluslararası Politika(İlkeler-Kavramlar-Kurumlar)*, Ankara Üniversitesi Yaynevi, Ankara, 1978.
- Göze, Ayferi *Siyasal Düşünceler ve Yönetimler*, Beta Yayınları, İstanbul, 2017.
- Gözler, Kemal, “*Uluslararası Andlaşmaları Akdetme ve Onaylama Yetkisi*”, AÜSBFD, c. 56, sy: 2, Şubat 2001.
- Gözübüyük, A. Şeref, *Anayasa Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2000.
- Grotius, Hugo (ö. 1645), *Savaş ve Barış Hukuku*, çev. Seha Lütü Meray, Say Yayınları, İstanbul, 2011.
- Güriz, Adnan, “Adalet Kavramının Belirsizliği,” *Adalet Kavramı*, Türkiye Felsefe Kurumu, Ankara, 2013, ss. 7-38.
- Ğuneymî, Muhammed Tal'at, *Abkâmu'l-Mu'âbedât fi's-Şer'ati'l-İslamiyye*, Dâru Ğarîb li't-Tib'a, Kahire, 1977.
- Hallâf, Abdülvehhâb (ö. 1956), *es-Siyâsetü's -Şeriyye fi's-suuni'd-düsturiyye ve'l-hariciyye ve'l-maliyye*, Matbaatu's Selefiyye, Kahire, 1350.
- , *Mesâdiru't-teşri'i'l İslâmî fi mâ lâ nassa fih*, Kuveyt, Dâru'l-Kalem, 1970.

- , *İlmu Usûl'l Fıkıh*, çev. Hüseyin Atay, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1985.
- Hamidullah, Muhammed (ö. 2002), *Mecmûatü'l-Vesâiki's-siyâsiyye li'l-abdi'n-Nebevi ve'l-hilâfeti'r-râşide* Dâru'n Nefâis, Beyrut, 2009.
- , *İslâm Peygamberi*, I-II, çev. Mehmet Yazgan, Beyan Yayınları, İstanbul, 2011.
- , *İslâm'da Devlet İdaresi*, çev. Hamdi Aktaş, Beyan Yayınları, İstanbul, 1998.
- , *İslam'ın Hukuk İlmine Yardımları*, Milliyetçiler Derneği Neşriyatı, drl. Salih Tuğ, İstanbul, 1962.
- Haraşî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh (ö. 1101/1690), *Şerhu muhtasâr Halil li'l Haraşî*, I- VIII, Dâru'l Fıkr, Beyrut, ty.
- H. Hashmi Sohail, "Toward an Islamic Ethics of International Relations", *AJISS*, X/1 (1993), ss. 88-95.
- Hattâb, Mahmud Şit, *Komutan Peygamber*, Çev. Ahmed Ağırakça, Bir Yayıncılık, İstanbul, 1988.
- <https://eksisozluk.com/doge--1219106>.
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Francesco_Foscari.
- Brownlie, Ian, *Principles of Public International Law*, Clarendon Press, Oxford, 1979.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer (ö. 1252/1836), "Neşru'l arf fi binâi ba'di'l- ahkâm ale'l örf", *Mecmû'atü'r resâil İbn Abidîn*, I-II, Dersaadet, İstanbul, 1325.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir, *İslâm Hukuk Felsefesi*, çev. Mehmet Erdoğan-Vecdi Akyüz, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2013.
- İbn Cüzey, Ebu'l Kasım Muhammed b. Ahmed (ö. 741/1340), *el-Kâvâninü'l-fıkhiyye*, el-Mektebetü's Sekâfiyye, Beyrut, ty.
- İbn Ebi'l- Hadîd, Abdülhamid Hibetullah b. Muhammed b. Hüseyin (ö. 655/1257), *Şerhu Nebci'l Belâğa*, I-XX, thk. M. Abdülfadl İbrahim Daru İhyâi'l Kütübî'l 'Arabiyye, b.y., 1387/1967.
- İbn Haldûn, Abdurrahman b. Muhammed (ö. 808/1406), *el-Mukaddime*, I-II, haz. Arslan Tekin, İlgi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2. Baskı, 2016, s. 913-914.
- İbn Hacer, Ahmed b. Alî el-Askâlânî (ö. 852/1449), *Fethu'l- Bâri şerhu Sabihî'l Buhâri*, I-XIII, thk. Abdülaziz b. Abdillâh b. Bâz, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1379.
- İbn Hazm, Ebû muhammed Ali b. Ahmed el-Endelüsî el-Kurtubî (ö. 456/1064), *el-Muhallâ bi'l âsâr*, I-XII, Dâru'l -Fıkr, Beyrut, ty.

- , *el-İbkâm fi Usûli'l-Abkâm*, I- VIII, Dâru'l- Hadîs, Kahire, 1404.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Abdulmelik b. Hişâm (ö. 218/833), *es-Siretu'n-Nebeviyye*, I-V, Dâru's Sahâbe li't Turâsi Betnatâ, Kahire, 1416/1995.
- İbn Kayyim, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ebi Bekr el- Cevziyye (ö. 751/1350), *Zâdül-me'âd fi bedyi hayri'l 'ibâd*, I-V, Müessesetü'r- Risâle, Beyrut, 1415/1994.
- , *Abkâmu ehl'z-zimme*, I-III, thk. Yûsuf b. Ahmed el-Bekrî- Şâkir b. Tevfik el- Ârûnî, Demman, Ramadî li'n-neşr, 1418/1997.
- İbn Kesîr, Ebül-Fidâ İsmail b. Ömer (ö. 774/1372), *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim*, I-VII, thk. Sâmi b. Muhammed Selâme, Dâru Tayyibe, Riyâd, 1420/1999.
- , *el-Bidâye ve'n nihâye*, I-XX, Dâru İbn Kesîr, Beyrut, tsz.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Abdullah b. Ahmed (ö. 620/1223), *el-Muğni*, I-XV, thk. Abdullah b. Abdul Muhsinet-Türkî-Abdulfettah Muhammed el-Hulvî, Dâru'l Âlemi'l- Kütüb, Riyad, 1417/1997.
- , *el-Kâfi fi fikhil-İmâmî'l mübeccel Ahmed b. Hanbel*, I-IV, Dâru'l Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1414/1994.
- İbn Manzûr, Ebül Fazl Cemalüddîn Muhammed b. Mükerrrem (ö. 711/1311), *Lisânül Arab*, I- XV, Dâru's-Sadr, Beyrut, tsz.
- İbn Nüceym, Zeynüddîn b. İbrâhîm b. Muhammed el-Mısırî, (ö. 970/1563), *el-Bahrur-râik şerhu kenzi'd-dekâik*, I-IV, Dâru'l Kitabi'l-İslamî, Kahire, 1311.
- , *el-Eşbâh ve'n-nezâir*, Dâru'l Kütübî'l- İlmiyye, Beyrut, 1400/1980.
- İbn Rüşd, Ebül Velid Muhammed b. Ahmed el-Kurtûbî el-Cedd (ö. 520/1126), *el-Mukaddimât ve'l Mümehhidâd*, I- III, thk. Muhammed Hacı, Dâru'l Ğarb el-İslamî, Beyrut, 1408/1988.
- İbn Rüşd, Ebül Velid Muhammed b. Ahmed el-Kurtûbî el-Hafid (ö. 595/1198), *Bidâyetül müctehid ve nihâyetül muktesid*, Müessesetü'r Risâle, Beyrut, 1434/2013.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed (ö. 230/845), *et-Tabakâtül-Kübrâ*, I-XI, thk. Ali Muhammed Ömer, Mektebetül Hancı, Kahire, 1421/2001.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddin Ahmed b. Abdilhâlim (ö.728/1328), *Mecmû'u' fetâva*, I- XXXVII, thk. Enver el-Bâz-Âmir el-Cezzâr, Dâru'l- Vefâ, Riyad, 1426/2005.
- İbnül Arabî, Ebû Bekir Muhammed b. Abdullah, (ö. 543/1148), *Abkâmu'l Kuran*, I-IV, ta'lik: Muhammed Abdulkadir Ata, Dâru'll Kütübî'l- İlmiyye, Beyrut, 1424/2003.
- İbnül Cevzî, Ebül-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Ali el-Bağdâdî (ö. 597/1201), *Zadul Mesir fi İlmi't -Tefsir*, el-Mektebetü'l -İslamî, Dimeşk- Beyrut, 1384/1964.

- İbnü'l-Esir, Ebu'l Hasan Ali b. Muhammed eş-Şeybânî (ö. 630/1233), *el-Kâmil fi'târîh*, I-XI, thk. Ebi'l Fida Abdullah el-Kadî, Dâru'lKütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1407/1987.
- İbnü'l-Hümâm, Kemâluddîn Muhammed b. Abdilvâhid (ö. 861/1456), *Fethu'l-Kadîr*, I-X, Dâru'l-Fikr, Beyrut, tsz.
- İpşirli, Mehmet, “*Elçi*”, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 1995, XI, 3-15.
- , “*Eman*”, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 1995, XI, 77-79.
- İsâvî, İsmail Kâzım, *Abkâmu'l-Mu'âbedât fi'l-Fıkhi'l-İslamî*, Dâru Ammar, Amman, 1420/2000.
- İsnevî, Cemalüddin Ebû Muhammed b. el-Hasan (ö. 772/1370), *et-Temhid fi'tabrici'l-fürû' ale'l usûl*, nşr. Muhammed Hasan Heytû, Müessesetü'r-risâle, Beyrut, 1400.
- İzmirli, İsmail Hakkı, *İlm-i Hilâf*, I-II, Hüner Yayınları, haz. Sırrı Fuat Ateş, Konya, 2012.
- Kahraman, Abdullah, *Fıkıh Usûlü*, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2017.
- Kalkaşandî, Ebü'l-Abbas Şihâbüddîn Ahmed b. Ali (ö. 821/1418), *Subbu'l- a'sâ fi sinâ'ati'l- inşâ*, I-XIV, Dâru'l Kütübî'l- Mısriyye, Kahire, 1430/1922.
- Kallek, Cengiz, *İslâm İktisat Düşüncesi Tarihi*, Klasik Yayınları, İstanbul, 2018.
- Kandemir, Yaşar, “*Ebû Basîr*”, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 1994, X, ss.101.
- Kapar, Mehmet Ali, *Hiz. Peygamber'in Müşriklerle Münasebeti*, İlim Yayınları, İstanbul 1987.
- Karadeniz Çelebican, Özcan, *Roma Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013.
- Karâfî, Ebü'l Abbas Ahmed b. İdris es-Sanhâcî (ö. 684/1285), *Envâru'l burûk fi Envâi'l- furûk*, thk. Halil el-Mansûr, Dâru'l Kütübî'l-İlmiyye, I-IV, Beyrut, 1418/1998.
- Karakoç, İrem, “*Uluslararası Hukukta Emredici Kural (Jus Cogens- Preemptory Norms) Olgusuna Tarihsel Bir Yaklaşım*”, DEÜHFD, Cilt: VIII, Sy: 1, Yıl:2006, ss.87-122.
- , *Türk Hukuk Tarihi'nde Uluslararası Antlaşmaların Uluslararası Hukukun Gelişim Sürecindeki Yeri*, DEÜHFD, Cilt: VI, Sy:2, Yıl:2004, ss. 229-253.
- Karaman, Hayreddim, *Mukayesli İslam Hukuku*, I-III, İz Yayıncılık, İstanbul, 2014.
- , *İslam Hukuk Tarihi*, İz Yayıncılık, 2012.
- , *Ana Hatlarıyla İslam Hukuku*, I-III, Ensar Neşriyat Tic. A.Ş., İstanbul, 2013.
- Kâsânî, Ebû Bekir Alâuddin b. Mes'ud (ö. 587/1191), *Bedâ'iu's- sanâ'i' fi tertibi's-şerâi'*, I-VI, Dâru İhyai't Turasil -Arabî, Beyrut, 1417/1997.
- Kastalânî, Ebü'l Abbas Şehâbüddîn Ahmed b. Muhammed (ö. 923/1571), *İrşâdü's sâri li şerhi Sabihu'l Buhârî*, Dâru İhyai't Turâsi'l Arabî, Beyrut, tsz.

- Kettânî, Muhammed Abdulhay (ö. 1962), *et-Terâtibu'l İdâriyye: Hz. Peygamber'in Yönetimi*, I-II, çev: Ahmet Özel, İz Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- Khadduri, Majid, *War and Peace in the Law of Islam*, Oxford University Press, London, 1955.
- , *İslam'da Adalet Kavramı*, çev. Selahattin Ayaz, İstanbul, Yöneliş Yayınları, 1991.
- Köse, Saffet, *İslâm Hukukuna Giriş*, Hikmetevi Yayınları, İstanbul, 2012.
- , “*Zeyd b. Ali*”, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 2013, XXXXIV, ss. 313-316.
- Kruse, Hans, “*İslam Devletler Hukukunun Ortaya Çıkışı*”, çev. Yusuf Ziya Kavakçı, İslam Tetkileri Enstitüsü Dergisi, c. IV, cüz, 3-4, Edebiyat Fakültesi Basımevi (Ayrı Basım), İstanbul, 1971.
- , “*The Islamic Doctrine of International Law*”, *Islamic Quarterly*, I/1954, ss. 152-159.
- Kudûrî, Ebu'l Hüseyin Ahmed b. Muhammed(ö. 428/1037), *Muhtasaru'l Kudûri, Dâru's Selâm*, Kahire, 1434/2013.
- Kurtûbî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed, (ö. 671/1273), *el-Câmi' li abkâmi'l Kur'an*, I-XXIV, thk. Abdulmuhsin et-Turkî, Müessesetu'r- Risâle, Beyrut, 1427/2006.
- Küçükaşçı, Mustafa Sabri, “*Umretu'l Kazâ*”, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 212, XXXXII, ss.153-155.
- Le Fur, Louis (ö. 1943), *Devletler Umumi Hukuku*, çev. Şinasi Z. Devrin, Matbaa Yeni Cezaevi, Ankara, 1942.
- Mahmasânî, Suphi, *el-Kânûn ve'l-alakâdu'd -devliyye fi'l İslam*, Dâru'l- İlm li'l Melâyin, Beyrut, 1982.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh el-Esbâhî (ö. 179/795), *el-Muwatta*, I-II, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru İhyâ'it -Turâsi'l Arabî, Mısır, ty.
- Mansur, Ali, *eş-Şeriâti'l-İslamiyye ve'l-kânûnü'd-devliyyü'l-âmm*, Kahire, 1971.
- Mâverdi, Ebül Hasan Ali b. Muhammed el-Basrî-el-Bağdadî (ö. 450/1058), *el-Abkâmu's- sultâniyye ve'l- vilâyâti'd- diniyye*, Dâru'l Hadîs, Kahire, tsz.
- , *el-Hâvi'l kebîr fi fikhî mezhebi'l-İmâm Şâfiî ve hüve şerhu muhtasari'l Müzenî*, I-XIX, thk. Ali Muhammed Muzavvaz-Adil Ahmed Abdulmevcud, Dâru'l Kütübî'l İlmiyye, Beyrut, 1419/1999.
- Menemenlizade Ethem (ö. 1965), *Devletler Umumi Hukuku*, Türkiye Matbaası, İstanbul, 1934.
- Meray, Seha Lütfi(ö. 1977), *Devletler Hukukuna Giriş*, Ankara Üniversitesi Yayinevi, Ankara, 1965.
- Mergînânî, Ebü'l-Hasan Burhânuddin Ali b. Ebi Bekr, (ö. 593/1197), *el-Hidâye şerhu Bidâyeti'l-mübtedî*, I-II, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1410/1990.

- Mevdûdî, Ebu'l Alâ (ö.1979), *İslam'da Savaş Hukuku*, çev. Beşir Eryarsoy, Buruc Yayınları, İstanbul, 2009.
- Mevsûlî, Ebû'l Fazl Mecdüddin Abdullah b. Mahmûd, (ö. 683/1284), *el- İbhtiyâr li Ta'îlî'l-Muhtâr*, I-V, ta'lik: Şeyh Mahmud Ebû Dakika, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1991.
- Meydânî, Abdülğânî el-Ğanîmî (ö. 1298/1881), *el-Lübâb fi şerhi'l kitâb*, I-IV, thk. Muhammed el-Azîzî, Dâru'l Kütübî'l- İlmiyye, Beyrut, 1438/2017.
- Muheyri, Sâid Abdullah Hârib, *el-Alâkâtu'd- hâriciyye li'd- devleti'l İslamiyye*, Müessesetü'r -Risâle, Beyrut, 1416/1995.
- Mübarek, Muhammed, *İslam Nizamı: Devlet ve Hükümet*, Nidâ Yayınları, çev. Hüsameddin Cemal, İstanbul, 2013.
- Müneccid, Selahaddin, *en-Nüzümü'd-diblûmâsiyye fi'l-İslam*, Dâru'l Kütübî'l- Cedîd, Beyrut, 1983.
- Müslim b. el-Haccâc, Ebû'l-Hüseyin el- Kuşeyrî (ö. 261/875), *Sabihu Müslim*, (Mevsûatu'l Hadîs eş-Şerîf el-Kütübü's Sitte içinde), haz. Salih b. Adûlaziz, Dâru's Selâm, Riyâd, 1429/2008.
- Müzenî, Ebû İbrâhîm İsmâîl b. Yahyâ (ö. 246/878), *Muhtasarü'l-Müzenî*, I-VIII, Dâru'l- Ma'rife, Beyrut, 1410/1990.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Akmed b. Şuayb (ö. 303/915), *es-Sünen(Mevsûatu'l Hadîs eş-Şerîf el-Kütübü's Sitte içinde)*, haz. Salih b. Adûlaziz, Dâru's Selâm, Riyâd, 1429/2008.
- Nesefî, Ebû'l Berakât Abdullah b. Ahmed (ö.710/1310), *el-Mustasfa fi şerhi'l Nafi'*, I-III, thk. Hasan Özer-Mehmet Caba, İstanbul, Mektebetül İrşadiyye, 1438/2017.
- Nevâvî, Abdulhâlîk, *el-Alâkâtu'd-devliyye ve'n-nuzümü'l-kadâiyye fi ş-şeri'ati'l İslamiyye*, Beyrut, 1394/1974.
- Nevevî, Ebû Zekerîyya Muhyiddin b. Şeref (ö. 676/1278), *Şerhu Müslim*, I-XIII, Beyrut, 1401/1981.
- , *Ravdatü't-tâlibin*, I- VIII, thk. Adil Ahmed Abdülmevcûd- Ali Muhammed Mu'avved, Dâru Alemî'l Kütüb, 1423/ 2003.
- Nomer, Ergin, *Teb'a ile Yabancınnın Hukuki Müsavâtı*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1962.
- , *Devletler Hususi Hukuku*, Beta Basım Yayım Dağıtım A. Ş. İstanbul, 2011.
- Okandan, Recai G., *Roma Amme Hukuku*, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1944.
- Oppenheim, Lassa Francis Lawrence(ö. 1919), *International Law*, Longmans Gren and Co., London, 1920.
- Osman, Muhammed Re'fet, *el-Hukûk ve'l-Vâcibât ve'l-Alâkâdu'd-Devliyye fi'l-İslam*, Matba'atu's-Sa'âde, b.y., 1395/1975.

- Önkal, *Ahmet, Rasûlüllah'ın İslâm'a Davet Metodu*, Kitap Dünyası Yayınları, Konya, 2011.
- , “*Amr b. Abese*”, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 1991, III, ss. 79.
- , “*Civâr*”, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 1993, VIII, ss. 34-35.
- , “*Huzâa*”, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 1998, XVIII, ss. 431-433.
- Özel, Ahmet, *İslâm Hukukunda Ülke Kavramı*, İz Yayıncılık, İstanbul, 1998.
- , *İslâm Devletler Hukukunda Savaş Esirleri*, TDV Yayınları, Ankara, 1996.
- , “*İslam Hukukunda Ülke Kavramı ve Düşman Ülkelerle Ticari İlişkiler*” I. Uluslararası İslam Ticaret Hukukunun Günümüzdeki Meseleleri Kongresi, edit. Mehmet Bayyigit, Kombad Yayınları, Konya, 199, ss. 152-179.
- , “*Darussulh*”, *İslam'da İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi*, I-IV, edit. İbrahim Kâfi Dönmez, MÜİFV Yayınları, İstanbul, 1997, ss. 387-389.
- Pazarıcı, Hüseyin, *Uluslararası Hukuk*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2011.
- Phillipson, Coleman, *Wheaton's International Law*, Stevens and Sons Limited, London, 1916.
- Râğib el-İsfahânî, Ebü'l Kasım Hüseyin b. Muhammed (ö. 502/1108), *el-Müfredât fî garibi'l Kur'an*, çev. Mustafa Yıldız, Çıra Yayınları, İstanbul, 2017.
- Ramadan, Said, *Islamic Law*, London, P.R. Macmillan Limited, London, 1961.
- Râzî, Fahrudin Muhammed b. Ömer (ö. 606/1209), *Tefsîri'ü Fabru'r Râzî(meşhur adı: Mefâtihü'l Ğayb veya Tefsîri'ül Kebîr)*, I-XXXII, Dâru'l Fikr, Beyrut, 1401/1981.
- Remlî, Şemsüddin Muhammed b. Ahmed (ö.1004/1596), *Nihâyetü'l muhtâc ilâ şerhi'l Minhâc*, I-VIII, Dâru'l- Fikr, Beyrut, 1404/1984.
- Rızâ, Muhammed Reşid (ö. 1935), *Tefsîri'ül Menâr*, I-XII, Dâru'l Menâr, Kahire, 1366/1947.
- Sahnûn, Ebû Said Abdüsselam b. Sâid (ö. 240/854), *el-Müdevenetü'l kübrâ*, I-IV, Dâru'l Kütübî'l- İlmiyye, Beyrut, 1415/1994.
- Saymen, Ferit Hakkı, *Türk Medeni Hukuku*, I-II, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1948.
- Serahsî, Şemsüleimme Ebû Bekir Muhammed b. Ebî Sehl (ö. 483/1090), *el-Mebsût*, I-XXX, thk. Halil Muhyiddin el-Meys, Dâru'l Fikr, Beyrut, 1421/2000.
- , *Şerhu's-siyeri'l-kebir*, I-V, thk. Selâhuddin el-Müneccid, Kahire, 1971.
- Seviğ, Muammer Raşit (ö.1973), *Devletler Umumi Hukuku*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1958.
- , *Devletler Hususi Hukuku*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1983.
- Seviğ, Vedat Raşit, *Kanunlar İhtilafı*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1974.

- Seyyid Kutup, *Fi Zilali'l Kur'an*, I-VI, Dâru'ş Şurûk, Kahire, 1985.
- Sibt İbnü'l Cevzî, Ebül Muzaffer Şemsüddîn Yûsuf, *el-İntişâr ve't-tercih li'l-mezhebi's-sahib*, Ta'lik: Muhammed Zâhid b. Hasan el-Kevserî, İstanbul, Enver Matbaası, 1360/1941.s
- Sönmez, Abidin, *Rasûlullah'ın Diplomatik Münasebetleri ve Barış Andlaşmaları*, İnkilâb Yayınları, İstanbul, 2007.
- Sönmezoğlu, Faruk, *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü*, Der Yayınları, İstanbul, 2010.
- Sur, Melda, *Uluslararası Hukukun Esasları*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, 2008.
- Sübkî, Ebû Nasr Tâcüddîn Abdulvehhâb b. Ali b. Abdilkâfi (ö. 771/1320), *el-Eşbâh ve'n-Nezâir*, I-II, Dâru'l Kütübî'l İlmiyye, Beyrut, 1411/1991.
- Süyûtî, Ebül Fazl Celâlüddîn b. Abdirrahman b. Ebî Bekr (ö. 911/1505), *el-Eşbâh ve'n-nezâir fi kavâ'idî ve furû'î fikhi's-Şafi'iyye*, Dâru'l Kütübî'l -İlmiyye, Beyrut, 1403.
- Şa'ban, Zekiyyüddin, *İslam Hukuk İlminin Esasları*, trc. İbrahim Kâfi Dönmez, TDVYayınları, Ankara, 2016.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdris (ö. 204/820), *el-Üm*, I-VIII, Dâru'l Marife, Beyrut, 1410/1990.
- Şâkir el-Hanbelî, *Usûlü'l fikhi'l İslâmî*, Matbaatu'l Camiatu's-Suriyye, Şam, 1948.
- Şâtîbî, İbrahim b. Musa el-Gırnâtî (ö. 790/1388), *el-Muvâfakât fi Usûli's Şeri'a*, I-VII, thk. Ebû
- Ubeyde Meşhur b. Hasan Ali Selman, Dâru İbn Affân, Kahire, 1997.
- Şelebî, Ahmed, *el-Alâkâtü'd- devliyye fi'l-fikri'l-İslâmî*, Kahire, 1994.
- Şelebî, Muhammed Mustafa, *Ta'li'l-ül-Ahkâm*, Dâru'n-Nehdati'l-Arabiyye, Beyrut, 1401/1981.
- Şirâzî, Ebû İshak İbrahim b. Ali el-Firûzâbâdî (ö. 476/1083), *el-Mühezzeb fi fikhi'l- İmâm eş-Şâfi'i*, I-II, Beyrut, tsz.
- Şirbîni, Muhammed b. Ahmed el-Hatîb (ö. 977/1570), *Muğni'l-muhtâc ilâ ma'rifeti me'âni'l-minbac*, I-IV, thk. Muhammed Halil İ'tânî, Dâru'l Ma'rife, Beyrut, 1418/1997.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr (ö. 310/923), *Câmi'u'l-beyân an te'vili âyi'l- Kur'an*, I-XVI, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Turkî, Dâru'l Hicr, Kahire, 1422/2001.
- , *Târihu'l-ümem ve'l-mülük*, I-XI, thk. Muhammed Ebu'l Fadl İbrahim, Dâru'l Meârif, Kahire, 1119.
- , *Kitâbu ihtilâfi'l fukahâ: Kitâbu'l cibâd ve Kitâbu'l cizye ve Ahkâmî'l Muhâribin*, nşr. Joseph Schacht, Leiden 1933.

- Tahiroğlu, Bülent-Erdoğan, Belgin, *Roma Hukuku Dersleri*, Der Yayınları, İstanbul, 2012.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Serve (ö. 279/892), *el-Câmi'u's-sahîb (Mevsûatu'l Hadîs eş-Şerîf el-Kütübü's Sitte içinde)*, haz. Salih b. Adûlaziz, Dâru's Selâm, Riyâd, 1429/2008.
- Tuğ, Salih, *İslam Ülkelerinde Anayasa Hareketleri*, İrfan Yayınevi, İstanbul, 1969.
- , *İslam Vergi Hukukunun Ortaya Çıkışı*, MÜİFV Yayınları, İstanbul, 1984.
- Turnagil, Ahmet Reşid (ö. 1947), *İslamiyet ve Milletler Hukuku*, Sebül Yayınları, İstanbul, 1993.
- Udeh, Abdülkadir ö. (1954) , *et-Teşri'u'l-cinâi el- islâmi mukâranen bi'l- kânûni'l-vadi*, I-II, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut, 2013.
- Uluocak, Nihal, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1984.
- Ulusal, Şemsettin, *İslam Hukukunda Uluslararası Andlaşmalar*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2011.
- Unat, Faik Reşit, *Osmanlı Seyirleri ve Sefaretnameleri*, TTK Yayınları, Ankara, 2008.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, "Tuğra ve Pençeler" TTK Belleten, II. Kânun-Nisan, sy: 17-18, Ankara, 1941, ss. 103-157.
- Vâkıdî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer (ö. 207/823), *Fütubu's Şam*, I-II, Dârul Kütübî'l- İlmiyye, Beyrut, 1417/1997.
- Wansbrough, John, "The Safe Conduct in Muslim Chancery Practice", BSOAS, Londra Üniversitesi, 1971, XXXIV/1, ss. 20-35.
- Wehberg, Hans, "Pacta Sunt Servanda", AJIL, Cambridge University Press, 1959, 53/4, ss. 775-786.
- Yaman, Ahmet, *İslam Hukukunda Uluslararası İlişkiler*, Fecr Yayınevi, Ankara, 1998.
- Yazır, Muhammed Hamdi(ö. 1942), *Hak Dini Kur'an Dili*, I-X, Azim Dağıtım, İstanbul, 2017.
- Ya'kûbî, Ebû'l Abbas Ahmed b. Ebî Yâkûb (ö. 292/905), *Tarih*, I-II, thk. Abdülemîr Muhennâ, Beyrut,1431/2010.
- Yörük, Abdülhak Kemal, *Hukuk Felsefesi Dersleri*, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1958.
- Yüzbekî, Tefvik Sultan, *Tarihü Ehlî'z-zimme fi'l-İrak*, Dâru'l-Ulûm, Musul, 1403/1983.
- Zabunoğlu, Yahya Kâzım, "Antlaşmaların Tasdiki", AÜHFHD, 1959, c. XVI, sy:1-4, ss. 106-130.
- Zebidî, Ebû'l-Fazl Muhammed b. Murteza (ö.1205/1790), *Tâcu'l-'arûs min cevâhiri'l kâmus*, I-XXXX, thk. Abdu'l-Azîz Mutar, Kuveyt, 1405/1987.

- Zemahşerî, Muhammed b. Ömer (ö. 538/1143), *el-Keşşâf 'an hakâiki gavâmizâ't-tenzîl ve uyûni'l-ekâvil fi vucûhi't- te'vil*, I-VI, thk. Adil Ali Abdülmevcûd-Ali Muhammed Muavvaz, Mektebetül Ubeykan, Riyad, 1418/1998.
- Zencânî, Ebül Menâkıb Şihâbüddin Mahmûd b. Ahmed (ö. 656/1258), *Tabricü'l-fürü' 'ale'l- usûl*, thk. Muhammed Edîb Sâlih, Müessesetü'r-risâle, Beyrut, 1398, 277-278.
- Zerkânî, Muhammed b. Abdülbâkî b. Yûsuf (ö. 1122/1710), *Şerhu'z- Zerkânî ala Muhtasarı Sidi Halil*, I-VIII, Dâru'l Kütübî'l İlmiyye, Beyrut, 1422/2002.
- Zeydan, Abdülkerim, *Abâkmu'z-zimmiyyîn ve'l-müste'minin fi dâri'l-İslam*, Müessesetü'r- Risâle, Beyrut, 1435/2014.
- , *Mecmûatu Buhûsin Fıkhiyye*, Müessesetü'r Risâle, Bağdat, 1402/1982.
- , Zeydan, Abdülkerim, *el-Medhal li Dirâseti'ş- Şeri'ati'l-İslamiyye*, Bağdat, 1388/1969,
- , *el- Vecîz fi usûli'l-fikh*, Müessesetü'r Risâle, Beyrut, 1434/2013.
- Zeylâ'î, Cemâluddin Abdullah b. Yûsuf (ö. 762/1360), *Nasbu'r-râye li ehâdisi'l-Hidâye*, I-IV, thk. Muhammed Avvâme, Müessesetü'r- Reyyân, Beyrut, 1418/1997.
- Zeylâ'î, Fahrüddin Osman b. Ali (ö. 743/1343), *Tebyinü'l hekâik şerhu Kenzi'd-dekâik*, I-VI, Bulak: Matbaatu'l Kübrâ el-Emîriyye, Kahire, 1313.
- Zühaylî, Vehbe (ö. 2015), *el-Fıkhu'l-İslâmî ve edilletühu*, I-IX, Dâru'l- Fıkr, Dimeşk, 1417/1996.
- , Zühaylî, Vehbe, *İslam Hukukunda Savaş*, İhtar Yayıncılık, çev. İsmail Bayer, İstanbul, 1996.
- , *Âsârü'l-barb fi'l-fikhî'l-İslamî*, Dâru'l-Fıkr, Dimeşk, 1430/2009.
- , *el-Alâkâtü'd-Devliyye fi'l İslam*, Dâru'l Fıkr, Dimeşk, 2011.
- , Zühaylî, Vehbe, *"Abkâmu'l-Mu'âbedât fi'ş-Şeri'ati'l-İslamiyye"*, *Mecelletu Külliyyeti'ş-Şeri'a ve'l-Kanûn*, Kahire, 1410/1989, sy: 4, ss. 1-56.

Fecr Yayınları: 779

TEVBENİN MAHİYETİ VE HAD CEZALARINI DÜŞÜRMEDEKİ ROLÜ

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim SİZGEN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Prof. Dr. Metin YİĞİT

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-32-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdürrezzâk b. Hemmâm, *el-Musannef*. thk. Habîbürrahmân el-A'zamî. Beyrut: Mektebetü'l-İslâmî, 1970-1983.
- Abdülaziz Âmir. *et-Ta'zîr fi's-şer'ati'l-İslâmiyye*. Kahire: Dâru'l-Kitâbi'l-'arabî, 1957.
- Abdülkadir Geylânî, Ebû Muhammed Abdülkadir b. Mûsâ. *el-Gunye li-tâlibî tarîki'l-hak 'azze ve celle*. nşr. Ebû Abdirrahmân Salâh b. Muhammed. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Abdolikolankouh, Abbas. *İslâm Ceza Hukukunda Suçun İspat Yolları ve Cezayı Düşüren Sebepler*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Acîbe, Ahmed b. Muhammed b. el-Mehdî. *el-Bahru'l-medîd*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2002.
- Ahmed b. Hanbel. *Müsnedü'l-İmâm Ahmed bin Hanbel*. thk. Şu'ayb el-Arnaûf vdğ. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1995-2001.
- Akalın, Adnan. *İslam Ceza Hukukunda Hırsızlık Suçu ve Çalınan Mal İle İlgili İhtilaflar*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.
- , *İslâm Hukukunda Devlete İsyân Suçu*. Ankara: Fecr Yayınları, 2016.
- Akbulut, İlhan. İslam Hukukunda Suçlar ve Cezalar, Ankara: *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi*, Cilt: 52, Sayı: 1, 2003, ss. 167-181.
- Akşit, Mustafa Cevat. *İslam Ceza Hukuku ve İnsani Esasları*, İstanbul: Gümüşev Yayıncılık, 2011.
- Aktan, Hamza. "Âkile". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları 1989. 2/248-249.
- , "Kazf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, (2022), 25/148-149.
- Albayrak, Kadir. "Dinlerde Günah Kavramı ve Kurtuluş Yolları". *Dini Araştırmalar Dergisi*, Ocak-Nisan 2002, 4/87-107.
- Alıcı, Mehmet. *Mecusi Geleneğinde Tektarıncılık ve Düalizm İlişkisi*. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- 'Alîş, Muhammed. *Minehu'l-celîl*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1989.
- Alî el-Kârî, Ebû'l-Hasen Nürüddîn Alî b. Sultân Muhammed. *Mirkâtü'l-mefââtih*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 2002.

- Askalânî, Ahmed b. Ali b. Hacer. *Fethu'l-bârî bi-şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1960.
- Aslan, Mehmet Selim. *İslâm Aile Hukuku*. Bursa: Emin Yayınları, 2022.
- Aslan, Bedri. Meşhur Fakih Kadınlar (Hicri İlk Üç Asır). *Turkish Studies*. Eylül/2018, 41-54.
- , *İslam Hukukunun Esnekliği*. Bursa: Emin Yayınları, 2022.
- Aslan, Nasi-Ünsal, Fatıma. İslâm ve Batı Dünyasında Kamu Yararı Bağlamında İçkinin Yasaklanması: Mukayeseli Bir Araştırma, *Bilimname*, XLIV, 2021/1, 7-48.
- Assâf, Ahmed Muhammed. *el-Ahkâmü'l-fukhiyye fi'l-mezâhibi'l-İslâmiyyeti'l-erba'a*. Beyrut: Dâru İhyâi'l-'ulûm, 1988.
- Asyûbî, Muhammed b. Ali el-Vellûvî. *Zahîretü'l-'ukbâ fi şerhi'l-Müctebâ'*. Riyad: Dâru'l-Mi'râc- Dâru Âl Barûm, 1996-2003.
- Âşıkutlu, Emin. "Telkin". *Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyânet Vakfı Yayınları, 2011. 40/406-407.
- Atar, Fahreddin. *İslâm Adliye Teşkilatı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1979.
- Atcı, İsa. İslâm ve Diğer İlahî Dinlerde Varlık Kategorisinde İnsan Onuru. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 9/1, 2022, 210-236.
- Avvâ, Muhammed Selîm. *Kitâbü'n fi usûli'n-nizâmî'l-cinâiyyi'l-islâmî*. Kahire: 1979.
- Avcı, Mustafa. *Türk Hukuk Tarihi*. Konya: Atlas Akademi, 2017.
- , *Osmanlı Hukukunda Suçlar ve Cezalar*. İstanbul: Gökkuşe Yayınları, 2004.
- Aydın, Mehmet Akif. *Türk Hukuk Tarihi*. İstanbul: Beta Yayınları, 2009.
- Aydın, Melikşah. İslam Hukukuna Göre İsyân (Bağy) Suçu Ve Cezası. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt 23, Sayı 2, Yıl 2015, 53-77.
- Aydın, Fuat. "Dinlerde Kurtuluş Anlayışı". *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2015, Sayı: 1, 1/71-101.
- Aylî, Abdülhakîm Hasan. *el-Hürriyâtü'l-'âmme fi'l-fikr ve'n-nizâmî's-siyâsî fi'l-İslâm*. Kahire: Dâru'l-fikri'l-Arabî, 1983.
- Aynî, Bedrüddîn Muhammed b. Ahmed. *el-Binâye şerhu'l-Hidâye*. thk. Emîn Sâlih Şa'bân. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2000.
- , *'Umdetü'l-kârî şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. Daru'l-Fikr, Beyrut ts.
- Azîmâbâdî, Ebü't-Tayyib Muhammed Şemsülhak. *'Avnü'l-ma'bûd şerhu Süneni Ebî Dâvud*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1990.

- Bağdâdî, Abdülvehhâb b. Ali. *et-Telkîn fi'l-fikhi'l-mâlikî*. thk. Ebû Üveys Muhammed. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2004.
- Baktır, Mustafa. “İçki”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000. 21/458-562.
- Ba'li, Abdurrahmân b. Abdillâh. *Keşfü'l-muhadderât ve'r-riyâdî'l-müzhirât lişerhi ahsari'l-muhtesarât*. Beyrut: Dâru'l-beşâiri'l-İslâmiyye, 2002.
- Bardakoğlu, Ali. “Hak”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997. 15/139-151.
- , “Iskat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1999), 19/137-143.
- , “Had”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996. 14/547-551.
- , “Hırsızlık”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1998. 17/384-396.
- , “Eşkıya”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1995. 11/463-466.
- Bayındır, Abdülaziz. *İslâm Muhakeme Hukuku*. İstanbul: İslâmî ilimler Arastırma Vakfı, 1986.
- Bebek, Adil. “Kebîre”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2022. 14/163-164.
- Beğavî, Ebû Muhammed el-Huseyn b. Mes'ûd. *Şerhu's-sünne*. thk. Şu'ayb el-Arnaût-Züheyr eş-Şâvîş. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1983.
- , *Me'âlümi't-tenzîl*. nşr. Muhammed Abdullah en-Nemr vdğ. Riyad: Dâru Taybe, 1409-1412.
- Behnesî, Ahmed Fethî, *Nazariyyeti'l-ısbât fi'l-fikhi'l-cinâyi'l-İslâmî*. Beyrut: Dâru's-Şurûk, 1983.
- , *es-Siyâsetü'l-cinâyiye fi's-şer'ati'l-İslâmiyye*. Beyrut: Dâru's-şürûk, ty.
- Belâzürî, Ebü'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ. *Fütûhu'l-büldân*. nşr. Ömer Enîs et-Tabbâ'. Beyrut: Müessesetü'l-Me'ârif, Beyrut 1987.
- Berâzî'î, Halef b. Ebü'l-Kâsım, *et-Tehzîb fi'htisâri'l-Müdevvene*, nşr. Muhammed el-Emîn. Dubai: Dâru'l-Bühûs li'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye ve İhyâi't-Türâs, 2002.
- Beroje, Sahip. *Günümüz ve İslâm Ceza Hukukunda Af*. Ankara: Fecr Yayınları, 2013.
- , *Farklı bakış açılarıyla İrtidat Suçu ve Cezası*. Ankara: Fecr Yayınları, 2017.
- , *İslâm Hukukunda İrtidat Cezasına Yeni Bir Yaklaşım. İslâmî Araştırmalar*. Sayı 4, 2004, 17/308-323.

- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Huseyn. *Şu'abu'l-Îmân*. thk. Abdülalî Abdülhamîd Hâmîd. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2003.
- , *es-Sünenü'l-kübrâ*. thk. Abdülkâdir Atâ. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003.
- , *Ahkâmü'l-Kur'an li's-Şâfi'*. nşr. Abdülğanî Abdülhâlik. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 1994.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Hukûk-ı İslâmiyye ve ıstılahat-ı fikihiyye kâmûsu*. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1985.
- Biltâcî, Muhammed. *Menhecu Ömer b. el-Hattâb fi't-teşrî'*. Beyrut: Dâru'l-fikri'l-Arabî, 1390.
- Boynukalın, Mehmet. *İslam Hukukunda Zina Suçu ve Cezası*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyala Bilimler Enstitüsü, 1995.
- Bozkurt, Nebi. "İçki". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000. 21/455-456.
- Böke, Emine Gümüş. "Tövbe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012. 41/283-284.
- Buceyrimî, Süleymân b. Muhammed. *Tuhfetü'l-habîb 'alâ şerhi'l-Hatîb*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1996.
- Buhârî, Alâüddîn Abdülazîz b. Ahmed. *Keşfü'l-esrâr 'an usûli Fahri'l-İslâm el-Bezdevî*. nşr. Abdullah Muhammed Ömer. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Buhûtî, Mansûr b. Yûnus. *Keşşâfi'l-kınâ' 'an metni'l-İknâ'*. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1983.
- , *er-Ravzû'l-mürbi' şerhu Zâdi'l-müstekni'*. thrc. Abdülkuddûs Muhammed Nezîr. Beyrut: Dâru'l-Müeyyed – Müessesetü'r-Risâle, Riyad-Beyrut ts.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî. *Ahkâmü'l-Kur'an*. thk. Muhammed es-Sâdık Kamhâvî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî-Müessesetü't-Târîhi'l-'Arabî, 1992.
- , *Şerhu Muhtasari't-Tahâvî*, thk. İsmetullah İnâyetullah Muhammed vdğ. Beyrut-Medine: Dâru Beşâiri'l-İslâmiyye - Dâru's-Sirâc, 2010.
- , *el-Füsûl fi'l-usûl*. nşr. Uceyl Câsim en-Neşemî. Kuveyt: Vizâretü'l-Evkâfi'l-Küveytiyye, 1994.
- Cevcerî, Şemsüddîn Muhammed b. Abdülmunim. *Şerhu şüzûri'z-zeheb*. Medine: 'Îmâdetü'l-bahsi'l-İlmî, 2004.

- Cevherî, Ebû Nasr İsmâ'îl b. Hammâd. *es-Sihâh*. thk. Ahmed Abdülğafûr Attâr. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1987.
- Cüнді, Ebü'l-Mevedde Halîl b. İshâk. *el-Muhtasaru'l-allâme Halîl*. thk. Ahmed Câd. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 2005.
- Cürcânî, Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed. *Şerhu'l-Mevâkf*. Mısır: Matba'tü's-sa'ade, 1907.
- Cüveynî, Ebü'l-Me'âlî Abdülmelik b. Abdillâh. *Nihâyetü'l-matlab fi dirâyeti'l-mezheb*. thk. Abdülazîm Mahmûd ed-Dîb. Beyrut: Dâru'l-Minhâc, 2007.
- Çalışkan, İbrahim. İslâm Hukukunda Ceza Kavramı ve Hadd Cezaları, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XXXI, 1-4, 1989, 367-398.
- Çeker, Orhan. "Çocuk Düşürme". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1993. 8/364-365.
- Çetintaş, Recep. Hadler Bağlamında İslam Ceza Hukukunda İtirafın Dönme ve Hâkimin Sanığa Bu Konuda Telkini, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, Aralık 2017, 21 (3), 1705-1738.
- Çinar, Fatih. Klasik Dönem Fıkıh Usûlü Literatüründe Edebü'l-Fetvanın Yeri. *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. Sayı-17, Haziran/2021, 54-71
- Çolak, Abdullah. *İslâm Ceza Hukuku*. Çorum: Kitap Dünyası Yay. 2018.
- Dağcı, Şamil. *İslâm Ceza Hukukunda Şahuslara Karşı Müessir Füller*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1999.
- "İhsan". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000. 21/546-548.
- Dalgın, Nihat. *İslam'da Tevbe ve Cezalara Etkisi*. Samsun: Etüt Yayınları, 1999.
- *İslam Ceza Hukuku*, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2016.
- Dârekutnî, Ali b. Ömer. *Sünen*. thk. Şu'ayb el-Arnâvût, Hasen Abdülmün'im Şelebî, Abdüllatif Hırzullah, Ahmed Berhûm. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2004.
- Demirörs, Fatma. Dinlerde Arınma ve Keffâret, *Din ve Bilim – Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*. Sayı: 5, Haziran, 2022, 21-40.
- Derdîr, Ebü'l-Berekât Ahmed b. Muhammed. *eş-Şerhu'l-kebîr*. Kahire: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, ts.
- Dönmez, İbrahim Kâfi. "Sarhoşluk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2009. 36/141-145.

- Ebü'l-Bekâ el-Kelevî, Eyyûb b. Mûsâ. *el-Külliyyât mu'cem fi'l-mustalahât ve'l-fürûku'l-lüğüviyye*. nşr. Adnân Dervîş-Muhammed el-Mısrî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1998.
- Ebü Hâtım er-Râzî, Abdurrahmân b. Muhammed. *el-İlel*. Metâbi'u'l-Humeydî, 2006.
- Ebü Hayyân, Muhammed b. Yûsuf. *Tefsîru'l-bahri'l-muhît*. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd-Ali Muhammed Mu'avviz. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1993.
- Ebü'l-Leys es-Semerkandî, Nasr b. Muhammed. *Tenbîhü'l-gâfilîn*. thk. es-Seyyid el-Arabî. Mensura: Mektebetü'l-Îmân, 1994.
- Ebü Yûsuf, Ya'kûb b. İbrâhîm el-Kûfî. *Kitâbü'l-Harâc*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1979.
- , *Kitâbü'l-Âsâr*. nşr. Ebü'l-Vefâ el-Efgânî. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1355.
- Ebü Zehra, Muhammed b. Ahmed b. Mustafa Muhammed. *el-Cerîme ve'l-ukûbe fi'l-fikhi'l-İslâmî*. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1998.
- , *Zehretü't-tefâsîr*. Beyrut: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, ts.
- Ebü Zeyd, Bekr b. Abdillâh. *el-Hudûd ve't-ta'zîrât 'inde İbni'l-kayyim*. Suudi Arabistan: Dâru'l-Asîme, 1415.
- Efendioğlu, Mehmet. "Münker". *Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyânet Vakfı Yayınları, 2006. 32/13-14.
- Elbânî, Muhammed Nâsiruddîn. *Silsiletü'l-ehâdisi'z-za'fe ve'l-mevzû'a ve eserühe's-seyyiü fi'l-ümme*. Riyad: Mektebetü'l-Me'ârif, 1992-2004.
- Emîr Abdülaziz, *Fikhi'l-kitâb ve's-sünne*. Kahire: Dâru's-Selâm, 1999.
- Emîr Pâdişâh, Muhammed Emîn b. Mahmûd. *Teysîrü't-Tahrîr*. Mekke: Dâru'l-Bâz, ts.
- Ensârî, Ebü Yahyâ Zekeriyâ b. Muhammed. *Esne'l-metâlib şerhu Ravzi't-tâlib*. Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, Kahire 1313.
- Ensârî, Abdülalî Muhammed b. Nizâmüddîn. *Fevâtihü'r-rahamût bişerhi Müselelmi's-Sîbût*. Mısır: Bulak, 1322.
- Erul, Bünyamin. "Tedlîs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011. 40/262-264.
- Esen, Hüseyin. "Zina", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2013. 44/440-444.
- Eşit, Davut. Had ve Ta'zîr Tartışmaları Bağlamında İslâm Ceza Hukukunda İçki İçme Cezası. *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2019-14, ss. 193-210.

- Ezherî, Muhammed b. Ahmed. *Tehzîbü'l-luğa*. Beyrut: Dâru İhyâi't-türâsi'l-'arabî, 2001.
- , *ez-Zâhir fî garibi elfâzi'ş-şâfî*. Kuveyt: Vizâretü'l-evkâf ve'ş-şüünü'l-islâmiyye, 1399.
- Fahrüddîn er-Râzî, Ebu Abdillâh Muhammed b. Ömer. *Mefâtîhu'l-gayb*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1981.
- Fakîh, Adil Muhammed. *Hukûku'l-mecniyyi 'aleyh fi'ş-şer'i'ati'l-İslâmiyye*. Kahire: Dâru'n-Nehdati'l-'Arabiyye, 1988.
- Fâkihânî, Ebû Hafs Ömer b. Ali. *Riyâzü'l-efhâm fî şerhi 'Umdeti'l-ahkâm*. thk. Nûruddîn Tâlib. Dumaşk: Dâru'n-Nevâdir, 2010.
- Feyyûmî, Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed. *el-Misbâhu'l-münûr fî ğaribi'ş-şerhi'l-kebîr*. thk. Abdülazîm eş-Şinâvî. Kahire: Dâru'l-Me'ârif, ts.
- Fidanboy, Ömer. *Burhânüddîn En-Neseff'nin Ulûhiyyet Anlayışı -İsimler ve Sıfatlar-*. Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2023.
- , *Hüseyn El-Cisr'in El-Husûnü'l-Hamîdiyye Adlı Eseri Ve Naslar Üzerindeki Birtakım Şüphelere Verdiği Cevaplar*, Abdülhamid Dönemi Osmanlı Coğrafyasında İslâmî İlimler, (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019), 156.
- Fîrûzâbâdî, Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kûb. *el-Kâmûsü'l-muhît*. Beyrut: Dâru'l-ma'rife, 2005.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *İhyâu 'ulûmiddîn*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- , *el-Vasît fî'l-mezheb*. nşr. Ahmed Mahmûd İbrâhîm. Kahire: Dâru's-Selâm, 1997.
- Gelişgen, Ahmet. *İslâm Hukukunda Tövbenin Hadd Cezalarına Etkisi*. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.
- Genç, Mustafa. "Hanefi Mezhebine Göre İsyân Suçu (Bağy)". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 7, Sayı: 46, Haziran 2020, ss. 699-712.
- Göksoy, Latife. *İslam-Osmanlı Ceza Hukukunda Kazf Suçu ve Bu Suçun Türk Ceza Kanunu'ndaki Hakaret Suçuyla Mukayesesi*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021.
- Günay, Hacı Mehmet - Hoyladı, Adnan. *İslam Hukukunda Hakların Tasnifi Üzerine Analitik Bir İnceleme*. Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi. Sayı 2, 2020, 20/755-799.

- Güç, Ahmet. “Konfüçyüsçülük”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2002. 26/167-170.
- Gül, Mutlu. *İslam Hukukunda Kapkaç*. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.
- Gündüz, Şinasi. “Maniheizm”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003. 27/ 575-576.
- , *Sâbiüler Son Gnostikler*. İstanbul: Vadi Yayınları, 2016.
- Hacak, Hasan. *İslam Hukukunun Klasik Kaynaklarında Hak Kavramının Analizi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.
- Hammâdî, Abdülhakim. *Eseru't-tevbeti fi'l-'ukûbeti min manzûri's-şer'ati'l-İslâmiyye ve't-teşrî'il-cinâiyyi'l-İslâmî*. Cezair: Ahmed Draira Üniversitesi, 2008-2009.
- Hamevî, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed. *Ganzü 'uyûni'l-besâir şerhu kitâbi'l-Eşbâh ve'n-nezâir*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1985.
- Haraşî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh. *Şerhu'l-Haraşî 'alâ Muhtasari Halîl*. Bulak: Matba'atü'l-Kübra'l-Emîriyye, 1317.
- Haskefî, Alâüddîn Muhammed b. Ali. *ed-Dürri'l-muhtâr*. nşr. Abdülmün'im Halîl İbrâhîm. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2002.
- Hattâf, Hasan Ahmed. “Kırâatün fi kitabi hürriyeti'l-i'tikâd”. *Mecelletü's-şeri'ati ve'd-dirâseti'l-İslâmiyye*. Kuveyt: cilt, 22, sayı, 69, 2007.
- Hâzin, Ebû'l-Hasen Ali b. Muhammed. *Lübâbü't-te'vîl fi me'âni't-tenzîl*. nşr. Abdüsselâm Muhammed Ali Şâhîn. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2004.
- Heyet. *el-Fıkhü'l-menhecî 'alâ mezhebi'l-imâmî's-Şâfiî*. Dımaşk: Dâru'l-kalem, 1996.
- Heyet. *el-Mevsû'atü'l-fikhiyyetü'l-kuveytiyye*. Kuveyt: Dâru's-selâsil, 1427.
- Heyet. *Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2012.
- Heysemî, Ali b. Ebî Bekr. *Gâyetü'l-maksad fi zevâidi'l-Müsned*. thk. Hallâf Mahmûd Abdüssemi'. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2001.
- Heytemî, Ahmed b. Muhammed b. Ali b. Hacer. *Tuhfetü'l-muhtâc fi şerhi'l-minhâc*. Mısır: el-Matbaatü't-ticâriyye, 1983.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer. *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-Dürri'l-muhtâr*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1992.

- İbn Abdilber, Ebû Ömer Yûsuf b. Abdillâh. *el-İstizkâr*. nşr. Sâlim Muhammed Atâ-Muhammed Ali Mu'avvaz. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2002.
- , *et-Temhîd li-mâ fi'l-Muvatta mine'l-me'ânî ve'l-esânîd*. nşr. Mustafâ b. Ahmed el-Alevî-Muhammed Abdülkebir el-Bekrî. Mağrib: Vezâretü Umûmi'l-Evkâf ve's-Şûûni'l-İslâmiyye, 1967.
- İbn Âdil, Ebû Hafs Ömer b. Ali. *el-Lübâb fi 'ulûmi'l-kitâb*. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd- Ali Muhammed Mu'avviz. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1998.
- İbn Arafe, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed. *Hudûdü İbn 'Arafe*. thk. Muhammed Ebü'l-Ecfân - Tâhir el-Ma'mûrf. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1993.
- İbn Arrâk, Ali b. Muhammed. *Tenzihü's-şer'ati'l-merfû'a 'ani'l-ahbârî's-şeni'eti'l-mevzû'a*. Abdülvehhâb Abdüllatif - Abdullah Muhammed es-Siddîk. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed. *et-Tahrîr ve't-tenvîr*. Tunus: Dâru't-Tûnisîyye, 1984.
- İbn Battâl, Ebü'l-Hasen Ali b. Halef. *Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. nşr. Ebû Temîm Yâsir b. İbrâhîm. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2003.
- İbn Cüzey, Ebü'l-Kâsım Muhammed b. Ahmed. *el-Kavânînü'l-fikhiyye*. Byy. ts.
- , *et-Teshîl li-'ulûmi't-tenzîl*. nşr. Muhammed Sâlim Hâşim. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1995.
- İbn Dakîkul'îd, Ebü'l-Feth Muhammed b. Ali. *Şerhu erbâ'ine hadîsen en-Neveviyye fi'l-ehâdîsi's-sahîhati'n-neveviyye*. Mısır: Mektebetü't-Türâsi'l-İslâmî, ts.
- İbnü'd-Dehhân, Ebû Şücâ' Muhammed b. Ali. *Takvîmü'n-nazar fi mesâile hilâfiyye zâi'a ve nebezi mezhebiyye nâfi'a*. thk. Sâlih b. Nâsir b. Sâlih el-Huzeym. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2001.
- İbn Duveyyân, İbrâhîm b. Muhammed. *Menâriü's-sebil fi şerhi'd-Delîl*. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1989.
- İbnü'd-Deyba', Abdurrahman b. Ali. *Mükeffirâtü'z-zinûb ve mucibâtü'l-cenne*. Mısır: Dâru'l-İ'tisâm, ts.
- İbnü'l-Esrî, Ebü's-Se'âdât el-Mübârek b. Muhammed. *Câmi'u'l-usûl fi ehâdîsi'r-Rasûl*. thk. Abdülkâdir el-Arnâvût vdğ. Dımaşk-Beyrut: Mektebetü'l-Hulvânî-Mektebetü Dâri'l-Beyân, 1969-1972.

- , *en-Nihâye fî ġarîbi'l-hadîs ve'l-eser*. Beyrut: el-Mektebetü'ş-İlmiyye, 1979.
- İbn Ebî Taġlib, Abdülkâdir b. Ömer eş-Şeybânî. *Neylü'l-meârib bi-şerhi Delîli't-tâlib*. thk. Muhammed Süleymân Abdullah el-Eşkar. Kuveyt: Mektebetü'l-Felâh, 1983.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed. *el-Musannef*. thk. Muhammed Avvâme. Cidde-Dimaşk: Dâru'l-Kible-Müessesetü Ulûmi'l-Kur'ân, 2006.
- İbnü'l-Hümâm, Kemâlüddîn Muhammed b. Abdilvâhid. *Fethü'l-kadîr*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Ali b. Ahmed. *el-Muhallâ bi'l-âsâr*. thk. Abdülġaffâr Süleymân el-Bendârî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003.
- İbn Hübeyre, Ebü'l-Muzaffer Yahyâ b. Muhammed. *el-İfsâh 'an me'âni's-sihâh*. nşr. Fuâd Abdülmün'im Ahmed. Riyad: Dâru'l-Vatan, 1996.
- İbn Kâsım, Abdurrahmân b. Muhammed. *el-İhkâm şerhu usûli'l-ahkâm*. By: 1406.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İsmâ'il b. Ömer. *Tefsîru'l-Kur'âni'l-'Azîm*. thk. Mustafâ es-Seyyid Muhammed vdġ. Kahire: Müessesetü Kurtuba, 2000.
- , *Câmi'u'l-mesânîd ve's-sineni'l-hâdî li-akvâmi's-senen*. thk. Abdülmelik b. Abdullah b. Dehîş. Beyrut: Dâru Hadr, 1998.
- İbn Kudâme, Ebü'l-Ferec Abdurrahmân b. Muhammed. *eş-şerhu'l-kebir 'alâ metni'l-Mukni'*. nşr. Dâru'l-Menâr. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1983.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Abdullah b. Ahmed. *el-Muġnî*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1405.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *Sünen*. thk. Şu'ayb el-Arnaût vdġ., Beyrut: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Muhammed b. Mükerrerem. *Lisâni'l-'Arab*. Beyrut: Dâru Sâdir, ts.
- İbn Müflih, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Müflih. *Kitâbü'l-Fürû'*. thk. Abdullah b. Abdilmuhsin et-Türkî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2003.
- İbn Müflih, Ebû İshâk İbrâhîm b. Muhammed. *el-Mübdî' fî şerhi'l-Mukni'*. nşr. Muhammed Hasan Muhammed Hasan İsmâil eş-Şâfi'î. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.

- İbnu'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Abdurrahmân b. Ali. *Keşfü'l-müşkil min hadîsi's-Sahîhayn*. thk. Ali Huseyn el-Bevvâb. Riyad: Dâru'l-Vatan, ts.
- İbnü'l-Mülakkın, Ömer b. Ali. *et-Tavzîh li-şerhi'l-Câmi'î's-sahîh*. thk. Dâru'l-Felâh, Dımaşk: Dâru'n-Nevâdir, 2008.
- , *Hulâsatü'l-bedri'l-münîr*. thk. Hamdî Abdülmecîd. Riyâd: Mektebetü'r-rüşd, 1410.
- , *el-Bedru'l-münîr*. Riyad: Dâru'l-Hicre, 2004.
- İbn Münzir, Ebû Bekr Muhammed b. İbrâhîm. *el-İşrâf 'alâ mezâhibi 'ulemâ*. nşr. Ebû Hammâd Sağîr Ahmed el-Ensârî. Ra'sülhayme: Mektebetü's-Sekâfiyye, 2004.
- İbn Nuceym, Zeynüddîn b. İbrâhîm. *el-Bahru'r-râik şerhu Kenzi'd-dakâik*. nşr. Zekerıyyâ Umeyrât. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.
- İbn Sîde, Ebû'l-Hasen Ali b. İsmâîl. *el-Muhassas*. Beyrut: Dâru ihyâi't-türâsi'l-'arabî, 1996.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddîn Ahmed b. Abdülhalîm. *Câmi'u'r-resâil*. thk. Muhammed Reşâd Sâlim. Riyad: Dâru'l-Atâ, 2001.
- , *es-Sârimî'l-meslûl 'alâ şâtimi'r-Resûl*. nşr. Muhammed Muhyiddin Abdülhamîd. Riyad: el-Harsü'l-Vatani's-Su'ûdi, 1983.
- , *Minhâcü's-sünneti'n-Nebeviyye*. thk. Muhammed Reşâd Sâlim. Riyâd: Câmi'atü'l-İslâmiyye, 1986.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Abdurrahmân b. Ali. *Zâdü'l-mesîr fî 'ilmi't-tefsîr*. nşr. M. Züheyr eş-Şâvîş. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1984.
- , *ed-Du'afâ ve'l-metrûkîn*. thk. Ebü'l-Fidâ Abdullah el-Kâdi. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1986.
- , *Kitâbü'l-Mevzû'ât*, nşr. Abdurrahman Muhammed Osmân. Medine: el-Mektebetü's-Selefiyye, 1966.
- İbnü'l-Arabî, Muhammed b. Abdillah. *Ahkâmü'l-Kur'an*. nşr. Muhammed Abdülkâdir Atâ. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2003.
- İbnü'l-Arabî, Muhammed b. Ali b. Muhammed. *el-Fütûhâtü'l-mekkiyye*. tsh. Ahmed Şemseddîn. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1999.
- İbnü'l-Kayyim el-Cevziyye, Muhammed b. Ebî Bekr. *Şifâü'l-'alîl fî mesâilî'l-kazâ ve'l-kader ve'l-hikme ve't-ta'fîl*. tsh. Muhammed Bedruddîn Ebû Fâris. Riyad: Mektebetü'r-Riyâdi'l-Hadîse, 1323.
- , *Tarîku'l-hicreteyn ve bâbü's-sa'âdeteyn*. Kahire: el-Matba'atü's-Selefiyye, 1375.
- , *İ'lâmü'l-muvakkî'n 'an Rabbi'l-'âlemîn*. nşr. Muhammed Abdüsselâm İbrâhîm. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1996.

- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim. *Te'vîlü muhtelifi'l-hadîs*. thk. Muhammed Muhyiddîn el-Esfar. Beyrut-Doha: el-Mektebetü'l-İslâmî-Müessesetü'l-İşrâk, 1999.
- İbn Ma'în, Ebû Zekeriyâ Yahyâ. *Târîhu 'Osmân b. Sa'îd ed-Dârimî*. thk. Ahmed Muhammed Nûrseyf. Dimaşk: Dâru'l-Me'mûn, 1400.
- İbnü'n-Neccâr, Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed. *Münteha'l-irâdât fî cem'i'l-Mukni' ma'a't-Tenkîh ve ziyâdât*. thk. Abdullah b. Abdilmuhsin et-Türkî. Beyrut: Müessesetü'l-Risâle, 1999.
- İbn Receb, Ebü'l-Ferec Abdurrahmân b. Ahmed. *Câmi'u'l-'ulûm ve'l-hikem*. thk. Muhammed el-Ahmedî Ebü'n-Nûr. Kahire: Dâru's-Selâm, 2004.
- İbn Rüşd el-Hafid, Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed. *Bidâyetü'l-müctehid ve nihâyetü'l-muktesid*. Mısır: Matbaatü mustafa'l-bâbi'l-Halebî, 1975.
- İbn Rüşd el-Ced, Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed. *el-Beyân ve't-tahsîl*. thk. Muhammed Haccî vdğ. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1988.
- İbnü's-Siddîk, Ebü'l-Feyz Ahmed b. Muhammed. *el-Müdüvî li-'ileli'l-Câmi'i's-sağîr ve şerheyi'l-Münâvî*. Kahire: Dâru'l-Kütübî, 1996.
- İmrânî, Ebü'l-Huseyn Yahyâ b. Ebi'l-Hayr. *el-Beyân fî mezhebi'l-İmâmi's-Şâfi'i*. nşr. Kâsım Muhammed en-Nûrî. Cidde: Dâru'l-Minhâc, 2000.
- İnce, İrfan. "Ridde". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/88-91. İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 2008.
- İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Huseyn b. Muhammed. *Müfredâtü elfâzi'l-Kur'ân*. thk. Safvân Adnân Dâvudî. Dimaşk-Beyrut: Dâru'l-Kalem - ed-Dâru's-Şâmiyye, 2009.
- Kâdî Abdülcebbar, Ebü'l-Hasen Abdülcebbar b. Ahmed. *Şerhu'l-usûli'l-hamse*. thk: Abdülkerim Osman. Kahire: Mektebetü Vehbe, ts.
- Kâdî İyâz, İyâz b. Mûsâ. *İkmâli'l-Mu'lim bi-fevâidi Müslim*. thk. Yahyâ İsmâ'îl. Mansûre: Dâru'l-Vefâ, 1998.
- , *eş-Şifâ bita'rîfi hukûki'l-Mustafâ*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1988.
- Kahveci, Nuri. *Ana Hatlarıyla İslam Ceza Hukuku*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2022.
- Kal'acî, Muhammed Revvâs. *el-Mevsû'atü'l-fıkhiyyetü'l-müeyssera*. Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 2000.
- Karadağ, Meryem. *İslam Hukukundaki Değişim Olgusunun Fîrû-i Fıkha Yansması: Devlete İsyân Suçu (Bağy) Örneği*, Basılmamış Yüksek

- Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.
- Karâfi, Şihâbüddin Ahmed b. İdris. *Envâru'l-burûk fî envâi'l-furûk*. Kahire: Âlemu'l-Kutub, ts.
- , *ez-Zahîre*. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1994.
- Karaman, Hayreddin. *İslâm Hukuku*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 1987.
- , *Mukayeseli İslâm Hukuku*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2014.
- Kâsânî, Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd. *Bedâi'u's-sanâi' fî tertîbi'ş-şerâi'*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1986.
- Kastallânî, Ahmed b. Muhammed b. Ebîbekr. *İrşâdî's-sârî lişerhi sahîhi'l-buhârî*. Mısır: el-Matbaatü'l-emriyye, 1323.
- Katar, Mehmet. "Tövbe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012. 41/285-288.
- , "Dinlerde Keffâret Anlayışı", *Dini Araştırmalar Dergisi*, 1998, Sayı: 1, 1/44-58.
- Kaya, Ali. "İhtilâs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000. 21/570-571.
- Kevsec, Ebû Ya'kûb İshâk b. Mansûr. *Mesâilü'l-İmâm Ahmed bin Hanbel ve İshâk bin Râhîye*. thk. Muhammed b. Abdillâh ez-Zâhim vdğ. Medine: Câmî'atü'l-İslâmiyye, 2004.
- Kılıç, Sadık. *Kur'an'da Günah Kavramı*. Konya: Hibaş Yayınevi, 1984.
- Kirmânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yûsuf. *Sahîhu'l-Buhârî bi-şerhi'l-Kirmânî*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 1981.
- Kiyâ el-Herrâsî, Ebû'l-Hasen Şemsülişlâm İmâdüddîn Alî b. Muhammed. *Ahkâmü'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1405.
- Koca, Ferhat. "İkrar". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000. 22/38-40.
- Koçak, Muhsin. "Gurre". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996. 14/211-212.
- Koçyiğit, Talat. *Hadis İstihlaları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1985.
- Komiyon. *el-Mu'cemül' vasîf*. Mısır: Mektebetü'ş-Şürûki'd-Devliyye, 2004.
- Komiyon. *el-Mevsû'atü'l-küveytiyyetü'l-fikhiyye*. Kuveyt: Dâru's-selâsil, 1404-1427).
- Korkmaz, Ömer. *Osmanlı Fıkıh Usulü Anlayışı -Fudayl Çelebi (el-Cemâlî) Örneği-*. Ankara: Bizim Büro Matbaa, 2017.

- , *İslam Hukukunda Gasp*. Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2022.
- Köse, Murtaza. *İslam Kamu Hukuku Konusu Olarak İrtidat ve Mürtedin Hükmü*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991.
- Künevî, Kâsım b. Abdullâh b. Emîr. *Enîsü'l-fukahâ fi ta'rîfâti'l-elfâzi'l-mütedâvile beyne'l-fukahâ*. thk. Yahyâ Murâd. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2004.
- Kumaş, Ali-Bölükbaş, Ali Haydar. "İslâm Ceza Hukukunda Sarhoşluk Veren İçeceklerin İçilmesi: Cezanın Kapsamı Bağlamında Bir Tahليل", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*. 16/1 (2016), 47-77.
- Kurban, Yasin. İslam Hukuku Açısından Tevbeye Konu Olan Fiilerin Üçüncü Şahıslarla İlgili Olması Hali. *Ekev Akademi Dergisi*. Yıl: 15 Sayı: 48 (Yaz 2011), 239-250.
- Kurtubî, Ebû Ömer Yûsuf b. Abdillâh. *el-Kâfi fi fıkhî ehli'l-medîne*. Riyad: Mektebetü'r-riyâdi'l-hadîse, 1980.
- Kurtubî, Ebü'l-Abbâs Diyâüddîn Ahmed b. Ömer. *el-Müfhim limâ eşkele min telhîsi kitâbi Müslim*. Beyrût: Dâru İbn Kesîr, 1996.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *el-Câmi' li-ahkâmî'l-Kur'ân*, nşr. Hişâm Semîr el-Buhârî. Riyad: Dâru Âlemi'l-Kütüb, 2003.
- Kuşeyrî, Ebü'l-Kâsım Abdülkerîm b. Hevâzin. *er-Risâletü'l-kuşeyriyye*. thk. Abdülhalîm Mahmûd – Mahmûd b. eş-Şerîf. Kahire: Dâru'l-Me'ârif, ts.
- , *Letâifü'l-işârât*. Mısır: el-Heyetü'l-Mısriyyetü'l-âmmе li'l-kitâb, ts.
- Küçük, Abdurrahman- Tümer, Günay. *Dinler Tarihi*. Ankara: Berikan Yayınları, 2017.
- Mağribî, Şemsüddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed. *Mevâhibü'l-Celîl lişerhi muhtasari'l-Halîl*. thk. Zekeriyâ Umeyrât, Dâru Alemi'l-Kütüb, 2003.
- Malatî, Ebü'l-Mehâsin Yûsuf b. Mûsâ. *el-Mu'tasar mine'l-muhtasar min Müşkili'l-âsâr*. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, ts.
- Mâlikî, Ebü'l-Hasan. *Kifâyetü'r-tâlibi'r-rabbânî lirisâleti ebî Zeyd el-Kayrevânî*. Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 1412.
- Mâlik b. Enes. *Muvatta'ü'l-İmâm Mâlik*. thk. Takıyyüddîn en-Nedvî. Bombay-Dımaşk: Dâru's-Sünne ve's-Sîre-Dâru'l-Kalem, 1991.
- Mâverdı, Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed. *el-Ahkâmî's-sultâniyye ve'l-velâyatü'd-dînîyye*. Kuveyt: Dâru İbn Kütaybe, 1989.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed. *Te'vîlâtü ehli's-sünne*. thk. Mecdî Bâ Sellûm. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2005.

- Menbecî, Ebû Muhammed Alî b. Zekeriyâ. *el-Lübâb fi'l-cem'i beyne's-sünneti ve'l-kitâb*. thk. Muhammed Fadl. Dımaşk: Dâru'l-kalem, 1994.
- Merdâvî, Ebü'l-Hasen Ali b. Süleymân. *el-İnsâf fi ma'rifeti'r-râcih mine'l-hilâf 'alâ mezhebi'l-İmâmi'l-mübeccel Ahmed b. Hanbel*. nşr. Muhammed Hâmid el-Fikî. Kahire: Matba'atü's-Sünneti'l-Muhammediyye, 1955-1956.
- Mergînânî, Ebü'l-Hasen Ali b. Ebî Bekr. *el-Hidâye şerhu Bidâyeti'l-mübtedî*. nşr. Nu'aym Eşref Nûr Muhammed. Pakistan: İdâretü'l-Kur'ân ve'l-Ulûmi'l-İslâmiyye, 1417.
- Mevvâk, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yûsuf. *et-Tâc ve'l-iklîl li-Muhtasari Halîl*. nşr. Zekeriyâ Umeyrât. Riyâd: Dâru Âlemi'l-Kütüb, 2003.
- Mevsilî, Ebü'l-Fazl Abdullah b. Mahmûd. *el-İhtiyâr li-ta'fili'l-Muhtâr*. nşr. Mahmûd Ebû Dakîka. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Moğultay b. Kılıç. *İkmâlü Tehzîbi'l-Kemâl fi esmâ'r-ricâl*. thk. Âdil b. Muhammed-Üsâme b. İbrâhîm. Kahire: el-Fârûku'l-Hadîsiyye li't-Tıbâ'a ve'n-Neşr, 2001.
- Muhammed Hudaî. *Usûlü'l-fikh*. Mısır: el-Mektebetü't-ticâriyyeti'l-kübrâ, 1969.
- Muhammed İbrahim, Muhammed. *Müskütâtü'l-'ukûbeti'l-haddiyye*. Sudan: Dâru'l-Asâle, 1989.
- Muhyiddîn ed-Dervîş. *İ'râbü'l-Kur'âni'l-Kerîm ve beyânüh*. Beyrut: Dâru İbn Keşîr, 1992.
- Mukâtil b. Süleymân, *Tefsîru Mukâtil bin Süleymân*. thk. Abdullah Mahmûd Şehhâte. Beyrut: Müessesetü't-Târîhi'l-Arabî, 2002.
- Mutarrızî, Ebü'l-Feth Nâsiruddîn b. Abdisseyyid, *el-Muğrib fi tertibi'l-mu'rib*, Halep: Mektebetu Usâme b. Zeyd, 1979.
- Mübârekfûrî, Muhammed b. Abdirrahmân. *Tuhfeti'l-ahvezî bi-şerhi Câmi'i't-Tirmizî*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 199.
- Münâvî, Muhammed Abdürraûf b. Tâcil'ârîfîn. *Feyzü'l-kadîr şerhu'l-Câmi'i's-sağîr*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1972.
- Müttakî el-Hindî, Ali b. Hüsâmiddîn. *Kenzü'l-'ummâl fi süneni'l-akvâl ve'l-ef'âl*. tsh. Bekrî Hayyânî-Saffet es-Sekkâ. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1985.
- Nefrâvî, Ahmed b. Guneym. *el-Fevâkihü'd-devânî*. Mısır: Mektebetü's-sekâfeti'd-dîniyye, ts.

- Nehhâs, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed. *Me'âni'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ali es-Sâbûnî. Mekke: Câmi'atü Ümmi'l-Kurâ, 1988-1990.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şu'ayb. *es-Sünenü'l-kübrâ*. thk. Hasen Abdülmün'im Şelebî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Nesefî, Ebû Hafs Ömer b. Muhammed, *Tilbetü't-talebe fi'l-istilâhâtü'l-fikhiyye*, Byy: el-Matbaatü'l-Âmire, 1311.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât Abdullah b. Ahmed. *Medârikü't-tenzil ve hakâiku't-te'vîl*. nşr. Yûsuf Ali Bedyevî. Beyrut: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1998.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref. *Sahîhu Müslim bi-şerhi'n-Nevevî*. Mısır: el-Matba'atü'l-Mısriyye, 1929-1930.
- , *el-Mecmû' şerhu'l-Mühezzeb*. Mısır: İdâretü't-Tibâ'ati'l-Münîriyye, ts.
- , *Ravzati't-tâlibîn ve 'umdetü'l-müttakîn*. nşr. Züheyr eş-Şâvîş. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1991.
- , *Minhâcü't-tâlibîn ve 'umdetü'l-müttakîn*. nşr. M. Muhammed Tâhir Şa'bân. Beyrut: Dâru'l-Minhâc, 2005.
- Okka, Sevinç. *İslam Hukuku ve Osmanlı Uygulamasında Devlete İsyân (Bağy) Suçu*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.
- Oral, Murat. "Kur'ân Hükümlerinin Tarihsel Olduğu İddiası Üzerine". *BÜİFD* 21 (Haziran 2023), 82-103.
- , "Selefin ve Halefin Tevil Yaklaşımları ve Bunun Tefsire Yansımaları". *Antakiyat* 5/1 (Haziran 2022), 25-53.
- Orhan, Fatih. Hadis Rivayeti Bağlamında Fakihlerin Mütevâtir Habere Yaklaşımları. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, Aralık 2021, 25 (3): 1465-1483.
- , İslam Hukuku Ve Türk Hukukunda Siyasi Suç Kavramı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt: 11, Sayı: 58 Yıl: 2018, ss. 866-878.
- Özay, Hilal. *İslam Ceza Hukukunun Temel Prensipleri*. Ankara: İKSAD Publishing House, 2019.
- Özdemir, Ahmet Niyazi. *İslam Hukukunda Hadlerin Evrenselliği*. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Özel, Ahmet. "Dârülharp". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1993. 8/536-537.

- , “DârüIslâm”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1993. 8/541-543.
- Pekcan, Ali. *İslam Hukuk Felsefesinde Makâsüdii’ş-Şeria’*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2017.
- Pezdevî, Ebü'l-Usr Ali b. Muhammed. *Usûlü'l-Bezdevî*. Karaçi: Dâru Mîr Muhammed, ts.
- Polat, Salahattin. “Mürsel”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2006. 32/52-54.
- Râfi’î, Ebü'l-Kâsım Abdülkerîm b. Muhammed. *el-‘Azîz şerhu'l-Vecîz*, thk. Ali Muhammed Mu’avviz-Âdil Ahmed Abdülmevcûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.
- Rahîbânî, Mustafa es-Süyûtî. *Metâlibu ulî'n-nuhâ fi şerhi Ğâyeti'l-müntehâ*. Dimaşk: el-Mektebü'l-İslâmî, 1961.
- Râzî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ebî Bekr. *Muhtârû's-sihâh*. Beyrut: Mektebetü Lübnân, 1986.
- Reçber, Ahmet. *Kur'an'da Cezaların Affı, Sulh ve Tövbe*. Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. Sayı 38, 2017, 59-78.
- Sâbık, Seyyid. *Fıkhu's-sünne*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1977.
- Sâbûnî, Muhammed Ali. *Ravâi'u'l-beyân tefsîru âyâtî'l-ahkâm mine'l-Kur'an*. Dimaşk: Mektebetü'l-Gazzâlî, 1980.
- , *Safvetü't-tefâsîr*. Beyrut: Dâru'l-Kur'ânî'l-Kerîm, 1981.
- Sahnûn, Ebû Saîd Abdüsselâm b. Saîd. *el-Müdevvenetü'l-kübrâ*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1994.
- Sa'lebî, Ebû Muhammed Abdullâh b. Ali. *‘Uyünü'l-mesâil*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2009.
- Sa'lebî, Ebû İshâk Ahmed b. Muhammed b. İbrahim. *el-Keşfu ve'l-beyân ‘an tefsîri'l-Kur'an*. Beyrut: Dâru İhyâi't-turâsi'l-'Arabî, 2002.
- Salman, Yüksel. *İslâm Ceza Hukukunda Af*. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.
- , *İslam Ceza Hukukunda Cezayı Düşüren Haller*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993.
- Samerrâî, Numân Abdurrezzâk. *Ahkâmü'l-mürted fi'ş-şerîati'l-İslâmiyye*. Riyad: Dâru'l-ulûm, 1983.
- San'anî, Ebû İbrâhîm İzzüddîn Muhammed b. el-İmâm. *Sübülü's-selâm*. Kahire: Mektebetü mustafa'l-bâbi'l-halebî, 1960.
- Sarıtaş, Selim. *İslâm Ceza Hukukunda Had ve Ta'zîr Cezaları Bağlamında İrtidad Cezasının Tahlili*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.

- Sayım, Huzeyfe. Zerdüştlük'te Kozmogoni ve Yaratılış. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1/16, Haziran 2004.
- Selîm b. İd el-Hilâlî-Muhammed b. Mûsâ Âlî Nasr. *el-İst'âb fî beyâni'l-esbâb*. Demmâm: Dâru İbni'l-Cevzî, 1425.
- Semerkandî, Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed. *Tuhfetü'l-fukahâ*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1984.
- Senhûrî, Abdürrezzak. *Mesâdiru'l-hakk fî fihî'l-İslâmî*. Beyrut: Dâru't-Turâsi'l-Arabî, 1997.
- Serahsî, Ebû Bekr Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *el-Mebsût*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1989.
- , *Şerhu's-Siyeri'l-kebrî*. thk. Muhammed Hasen Muhammed Hasen eş-Şafiî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Seyyid Kutub. *Fî zilâli'l-Kur'ân*. Kahire: Dâru's-Şürûk, 2003.
- Sıbt İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Muzaffer Yûsuf b. Kızıoğlu. *İsârü'l-insâf fî âsâri'l-hilâf*. thk. Nâsır el-Alî en-Nâsır el-Halîfî. Kahire: Dâru's-Selâm, 1987.
- Sıddîk Hasan Han, Muhammed Sıddîk Bahâdır Hân el-Kannevcî. *er-Ravzatü'n-nediyye şerhu'd-Düreri'l-behiyye*. Beyrut: Dâru'l-Cîl, ts.
- Sinanoglu, Mustafa. "Seneviyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2009. 36/521-522.
- Sindî, Muhammed b. Abdilhâdî. *Hâşiyetü's-sindî 'alâ sahîhi'l-buhârî*. Beyrut: Dâru'l-fikr, ts.
- Soysaldı, H. Mehmet. İslâm'da Tevbe. *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2001.
- Suğdî, Ebü'l-Hasen Alî b. Hüseyin. *en-Nütef fî'l-fetâvâ*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1984.
- Süyûtî, Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *el-Leâli'l-masnû'a fî'l-ehâdisi'l-mevdû'a*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1996.
- , *ed-Dibâc 'alâ Sahîhi Müslim b. el-Haccâc*. nşr. Ebû İshâk el-Huveynî el-Eserî. Huber: Dâru İbni Affân, 1996.
- , *Lübâbü'n-nükûl fî esbâbi'n-nüzûl*. Beyrut: Dâru İhyâi'l-'ulûm, ts.
- , *ed-Dürri'l-mensûr fî't-tefsîr bi'l-me'sûr*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. Kahire: Merkezü Hicr, 2003.
- Şafak, Ali. "Erş". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları 1995. 11/307-308.
- , "Bağy". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1991. 4/51-452.

- , *Mezhepler arası Mukayeseli İslam Ceza Hukuku*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi, 1977.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs. *el-Ümm*. nşr. Muhammed Zührî en-Neccâr. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1973.
- , *Tertîbü Müsnedi's-Şâfiî*. nşr. Muhammed Âbid es-Sindî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1951.
- Şah Veliyyullah, Ahmed b. Abdirrahîm ed-Dihlevî. *Hüccetüllahi'l-bâliğa*. nşr. Seyyid Sâbık. Beyrut: Dâru'l-Cil, 2005.
- Şehhûd, Ali b. Nâyif. *el-Mufassal fî şerhi hadisi men beddele dînehu faktülüh*. Câmi'ü'l-kütübi'l-İslâmiyye.
- Şerîf, Abdüsselâm Muhammed. *el-Mebâdi'ü's-şer'iyye fî ahkâmî'l-'ukûbât fî'l-fikhi'l-İslâmî*. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1986.
- Şelebî, Muhammed Mustafa. *Ta'îlîl-Âhkâm*. Kahire: Matbaatü'l-ezher, 1947.
- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ali. *Neylül-evtâr şerhu Münteka'l-ahbâr*. nşr. İsamüddin es-Sabâbitî. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1993.
- , *es-Seylül-cerrârü'l-mütedeffik 'alâ hadâiki'l-ezhâr*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2004.
- , *el-Fevâidü'l-mecmû'a fî'l-ehâdîsi'l-mevzû'a*. thk. Abdurrahmân b. Yahyâ el-Mu'allimî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Şeybânî, Muhammed b. el-Hasen. *el-Câmi'ü's-sağîr*. Pakistan: İdâretü'l-Kur'ân ve'l-'Ulûmi'l-İslâmiyye, 1990.
- , *el-Asl*. thk. Muhammed Boynukalın. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2012.
- Şeyhîzâde, Abdurrahmân b. Muhammed. *Mecma'u'l-ehur fî şerhi Mülteka'l-ebhur*. nşr. Halîl İmrân el-Mansûr. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1998.
- Şîrâzî, Ebû İshâk İbrahim b. Ali, *Şerhu'l-luma'*. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1988.
- , *el-Mühezzeb fî fikhi'l-imâmi's-şâfiî*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Şîrbînî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed. *Muğni'l-muhtâc ilâ ma'rifeti me'âni elfâzi'l-Minhâc*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1994.
- Tabâtabâî, Muhammed b. Ali Mücâhid. *Mefâtihu'l-usûl*, Ürdün: Müessesetü âli'l-beyt, 2019.
- Taberânî, Süleymân b. Ahmed. *el-Mu'cemü'l-kebîr*. thk. Hamdî Abdülmecîd es-Selefi. Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, ts.

- , *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, thk. Hamdî Abdülmecîd es-Selefi. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1989-1996.
- Taberî, Ebû Ca’fer Muhammed b. Cerîr. *Tefsîru’t-Taberî*. nşr. Ahmed Muhammed Şâkir – Mahmûd Muhammed Şâkir. Kahire: Mektebetü İbni Teymiyye, 1955-1969.
- Tahâvî, Ebû Ca’fer Ahmed b. Muhammed. *Muhtasarü İhtilâfî’-ulemâ*. thk. Abdullah Nezîr Ahmed. Beyrut: Dâru’l-Beşâiri’l-İslâmiyye, 1995.
- , *Şerhu me’âni’l-âsâr*. thk. Muhammed Zührî en-Neccâr-Muhammed Seyyid Câdelhak. Beyrut: Âlemü’l-Kütüb, 1994.
- Tâhir el-Cezâ’irî, Tâhir b. Muhammed. *Tevcihü’n-nazar ilâ usûli’l-eser*. nşr. Abdülfettâh Ebû Gudde. Beyrut: Mektebetü’l-Matbû’âtî’l-İslâmiyye, 1995.
- Takî el-Osmânî, Muhammed. *Tekmiletü fethi’l-mülhim bişerhi Sahîhi’l-imâmi Müslim*. Dımaşk: Dâru’l-kalem, 2006.
- Tavîle, Abdülvehhâb Abdüsselam. *Fikhu’l-eşribe ve hadduhâ ev hukmu’l-İslâm fi’l-müskirât ve’l-muhadderât ve’t-tedhîn ve turuku mu’âlececihâ*. Kahire: Dâru’s-Selâm, 1986.
- Teftâzânî, Sa’düddîn Mes’ûd b. Fahriddîn. *et-Telvîh ‘ale’t-Tavdîh limetni’-Tenkîh fi usûli’l-fikh*. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1996.
- Tehânevî, Muhammed A’lâ b. Alî el-Fârûkî. *Mevsû’atü keşşâfi’l-ıstlâhâti’l-fünûn ve’l-ulûm*. nşr. Refik el-Acem vdğ. Beyrut: Mektebetü Lübnân, 1996.
- Tekin, Dilâ Baran. *Mani ve Öğretileri*. Yüksek Lisans Tezi. Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ. *Sünenü’t-Tirmizî*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir vdğ. Mısır: Şirketü Mektebeti ve Matba’ati Mustafâ el-Bâbî, 1962-1977.
- Topal, Ramazan. *Siyer-Hadis İlişkisi Ahmed b. Hanbel’in Müsned’i Özelinde*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2022.
- , Ahmed b. Hanbel’in Müsned’inde Yer Alan Medine Dönemi İle Alakalı Siyer Rivayetlerinde Olayların Tarihlendirilmesi, Hadis ve Siyer Araştırmaları Dergisi, (8/1), 2022, 7-45.
- Toppay, Yusuf. *Kur’an’da İbâdet Açısından İstiğfar ve Tevbe İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

- Tûfî, Ebü'r-Rebî' Süleymân b. Abdilkavî. *Şerhu Muhtasari'r-Ravza*. nşr. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1996.
- Tunç, Cihad. Tövbe Hakkında Bazı Meseleler. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. Sayı: 1, Ocak 1981, 24/389-412.
- Tûsî, Ebû Câfer Muhammed b. Hasan. *en-Nihâye fî mücerredî'l-fıkh ve'l-fetâvâ*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbî'l-Arabî, 1980.
- , *et-Tibyân fî tefsîri'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Habîb Kasîr el-Âmilî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, ts.
- Türcan, Talip. "Ülü'l-emr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012. 42/295-297.
- Uludağ, Süleyman. "Tövbe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012. 41/284-285.
- Uyanık, Memet Zeki. *İslam Hukukunda Hapis Cezası ve Hapishane*. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 2017.
- Ûdeh, Abdulkâdir. *et-Teşrî'u'l-cinâiyü'l-İslâmî*. Beyrut: Dâru'l-kitâbî'l-arabî, ts.
- Vâhidî, Ebü'l-Hasen Ali b. Ahmed. *et-Tefsîru'l-basît*. thk. Muhammed b. Sâlih b. Abdillâh el-Fevzân. Riyad: Câmi'atü'l-İmâm Muhammed b. Su'ûd el-İslâmiyye, 1430.
- Vâdî'î, Ebû Abdîrrahmân Mukbil b. Hâdî. *Terâcimü ricâli'd-Dârekutnî fî Sünenih*. nşr. Ahmed b. Muhammed el-Karâsî vdğ. Sana: Dâru'l-Âsâr, 1999.
- Yaran, Rahmi. "Keffâret". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2022. 25/179-182.
- Yıldırım, Mustafa. İslâm Hukukunda İçki İçme Suçu ve Cezası. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. Sayı, XIII-XIV, İzmir, 2001, 31-52.
- Yiğit, Yaşar. İslâm Ceza Hukukunda Af ve Pişmanlığın (Tevbe) Cezalara Etkisi. Ankara: *Diyanet İlmi Dergi*, 37/3, 2001, ss. 61-74.
- , İnsanlık Onur ve Şerefının Korunması Açısından Kazf Suçu ve Cezasının Değerlendirilmesi. Konya: *Marife Dergisi*, Sayı 1, Bahar 2003, ss. 107-117.
- , *İslâm Ceza Hukuku*. Ankara: Sistem Ofset Yayıncılık, 2012.
- Yitik, Ali İhsan. "Tenasüh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011. 40/441-443.
- , *Dinler Tarihi*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2016.

- Yücel, Ahmet. "Sadûk". *Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyânet Vakfı Yayınları, 2008. 35/431.
- Zebîdî, Ebû'l-Feyz Muhammed b. Muhammed. *İthâfî's-sâdeti'l-müttakîn bi-şerhi İhyâi 'ulûmi'd-dîn*. Beyrut: Müessesetü't-Târîhi'l-Arabî, 1994.
- , *Tâci'l-'arûs min cevâhiri'l-Kâmûs*. thk. Komisyon. Kuveyt: Tûrâsü'l-Arabî, 1965-2001.
- Zerkânî, Muhammed b. Abdülbâkî. *Şerhu'-z-Zerkânî*. Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, 1411.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh. *Şerhu'-z-Zerkeşî 'alâ Muhtasari'l-Hirakî*. nşr. Abdullah b. Abdurrahmân el-Cibrîn. Riyad: Mektebetü'l-Ubeykân, 1993.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Bahâdır. *el-Mensûr fi'l-kavâ'id*. thk. Teysîr Fâik Ahmed Mahmûd. Kuveyt: Vezâretü'l-Evkâf ve's-Şüûni'l-İslâmiyye, 1985.
- Zeydân, Abdülkerîm. *el-Kısâs ve'd-diyât fi's-şer'ati'l-İslâmiyye*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1998.
- Zeyla'î, Ebû Muhammed Osmân b. Ali. *Tebyînu'l-hakâik şerhu Kenzi'd-dakâik*. Bulak: Matba'atü'l-Kübra'l-Emîriyye, 1313-1315.
- Zeyla'î, Ebû Muhammed Abdullah b. Yûsuf. *Nasbü'r-râye li-ehâdîsi'l-Hidâye*. thk. Muhammed Avvâme. Beyrut: Müessesetü'r-Reyyân, 1997.
- Ziyâüddîn el-Makdisî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdilvâhid. *es-Sünen ve'l-ahkâm 'ani'l-Mustafâ 'aleyhi efdalü's-salâti ve's-selâm*. thk. Ebû Abdillâh Huseyn b. Ukkâşe, Dâru Mâcid Asîrî, 2004.
- Zuhaylî, Vehbe. *Nazariyyetü'd-damân ev ahkâmü'l-mes'ûliyyeti'l-medeniyye ve'l-cinâtiyye fi'l-fikhi'l-İslâmî*. Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 1982.
- , *el-Fikhu'l-hanbeliyyü'l-müyessera bi edilletih ve tatbükâtihi'l-muâsıra*. Dımaşk: Dâru'l-Kalem, 1997.
- , *Mevsû'atu'l-fikhi'l-İslâmî ve'l-kadâyâ'l-mu'âsıra*. Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 2012.
- , *el-Fikhü'l-İslâmî ve edilletih*. Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 1985.
- Zuhaylî, Muhammed. *el-Mu'temed fi'l-fikhi's-Şâfî*. Dımaşk: Dâru'l-Kalem, 2011.

Fecr Yayınları: 783

**MODERN YÖNELİŞLERİN
TEFSİR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

-Oryantalizm, Kur'âniyyûn ve Tarihsellik
Üzerine Bir Çalışma-

Sema Nur TAŞCI

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-37-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- AÇIKGENÇ**, Alparslan, “Fazlurrahman”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 12, TDV Yayınları, İstanbul 1995. ss. 280-286.
- AHSAN**, M. Manazır, “Richard Bell”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 5, TDV Yayınları, İstanbul 1992, s. 423-424.
- AKARSU**, Bedia, *Felsefe Terimleri Sözlüğü*, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1998.
- ALBAYRAK**, “Richard Bell, Kur’an Çalışmaları ve Kur’an Vahyi Hakkındaki Görüşleri”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 3, S. 3, (Sakarya 2001), ss. 267-280.
- ALBAYRAK**, İsmail, “Batı’da Son Dönem Kur’an Çalışmalarına Genel Bir Bakış”, *Oryantalizmi Yeniden Okumak: Batı’da İslâm Çalışmaları Sempozyumu*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2003, ss. 153-158.
- ALBAYRAK**, İsmail, “Kur’an Ayetlerinin Tertibi ve Oryentalist Söyleme Genel Bir Bakış”, *Marife Bilimsel Birikim Dergisi*, C. 2, S. 3, (2002), ss. 155-164.
- ARKOUN**, Muhammed, “Kur’an’ı Nasıl Okumalı?”, Mehmet Zeki Ünal (Çev), *İslâmi Araştırmalar Dergisi*, C. 7, S. 3-4, 1994, ss. 247-259.
- ARKOUN**, Muhammed, *İslâm Üzerine Düşünceler*, Hakan Yücel (çev), Metis Yayınları, İstanbul 1999.
- , *Tarih, Felsefe ve Siyaset Üzerine Konuşmalar*, Yasin Aktay-Cemaledin Erdemci (Çev), Vadi Yayınları, Ankara 2000.
- , *Kur’an Okumaları*, A. Zeki Ünal (Çev), İnsan Yayınları, İstanbul 1995.
- ARPAGUŞ**, Faysal, “Kur’an’da Her Şeyin Olduğu Bilgisinin Bulunuğu Tezinin Türkçe ve Arapça İnternet Platformlarındaki İçeriği Üze-

- rinden Bir Değerlendirme”, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, C. 25, S. 3, (Aralık 2021), ss. 1097-1099.
- ATEŞ**, Süleyman, *Yüce Kur’ân’ın Çağdaş Tefsiri*, Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul 1990.
- AYDIN**, Cemal, “Roger Garaudy”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.1, TDV Yayınları, Ankara 2020, ss. 463-466.
- AYDIN**, Mehmet S., “Fazlur Rahman ve İslâm Modernizmi”, *İslâmi Araştırmalar Dergisi*, C. IV, S. 4, (October 1990), ss. 273-284.
- AYDIN**, Mehmet, *Din Felsefesi*, Selçuk Yayınları, İstanbul 1992.
- AYKAÇ**, Meryem Beyza, *XIX Yüzyıl Oryantalizmi ve Siyer-William Muir Söylemi Örneğinde*, Samer Yayınları, Kahramanmaraş 2020.
- BALJON**, J.M.S., *Kur’an Yorumunda Çağdaş Yönelimler*, Şaban Ali Düzgün (Çev), Fecr Yayınları, Ankara 2000.
- BELL**, Richard, *The Origin of Islam*, The Macmillan Company, Edinburgh University 1925.
- BİNDER**, Leonard, *Liberal İslâm*, Yusuf Kaplan (Çev), Rey Yayıncılık, Kayseri 1996.
- BİRİŞİK**, Abdulhamit, *Hint Alt Kitası Düşünve ve Tefsir Ekolleri*, İnsan Yayınları, İstanbul 2001.
- , “Gulâm Ahmed Pervîz”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, C. 34, İstanbul 2007, ss. 247-249.
- , “Kur’âniyyun”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 26, TDV Yayınları, Ankara 2002, ss. 428-429.
- BULUT**, Yücel, “Oryantalizm”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 33, TDV Yayınları, İstanbul 2007, ss. 437-438.
- , *Oryantalizmin Kısa Tarihi*, Küre Yayınları, İstanbul 2017.
- CERRAHOĞLU**, İsmail, *Kur’ân Tefsirinin Doğuşu ve Buna Hız Veren Âmiller*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1968.
- , *Tefsir Usûlü*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1971.
- CEVİZCİ**, Ahmet, *Paradigma Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayınları, İstanbul 2002.
- COŞKUN**, Muhammed, *Modern Dünyada Kur’an Yorumu*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2018.
- ÇALIŞKAN**, İsmail, “Kur’an Muhtevasının Epistemolojik Taksimi-Kur’an’da Her Bilginin Olduğu Söyleme Eleştirel Bir Yakla-

- şım”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Dergisi*, C. VII, S. 1, (2003), ss. 235-248.
- ÇİĞDEM**, Ahmet, *Aydınlanma Felsefesi*, Ağaç Yayıncılık, İstanbul 1993.
- DEMİR**, Zekiye, *Modern ve Post Modern Feminizm*, İz Yayıncılık, İstanbul 1997.
- DEMİRCİ**, Kürşat, “Hiinduizm”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 18, TDV Yayınları, İstanbul 1998, ss. 112-116.
- DEMİRCİ**, Muhsin, “Kur’an’a Modernist Yaklaşımlar”, *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, S. 12, (2003), ss. 29-51.
- DEMİRCİ**, Muhsin, *Günümüz Tefsir Problemleri*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2021.
- , *Tefsir Usulü*, M.Ü.İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2012.
- , *Vahiy Gerçeği*, İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2011.
- DENİZ**, Abdülbaki, “Kutsal Metinlerde Hermönetik Yaklaşım ile Te’vil Olgusu”, *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 28, (Haziran 2022), ss. 6-28.
- DERVEZE**, M. İzzet, *et-Tefsiru'l-Hadis*, Mustafa Altınkaya (Çev), Düşün Yayıncılık, İstanbul 2014.
- DUMAN**, Zeki, *Nüzulünden Günümüze Kur’ân ve Müslümanlar*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1996.
- DÜZGÜN**, Şaban Ali, “Bir Şiddetin Anatomisi: Müslüman ve Latin Dünyası Arasında Haçlı Seferleri Arasında Dönemindeki İlişkiler”, *Eskiyeni Dergisi*, S. 4, (Şubat 2007), ss. 19-36.
- DRAZ**, Abdullah, *Kur’ân’a Giriş*, Süleyman Kalkan (Çev), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1998.
- DÜZGÜN**, Şaban Ali, “Evrensellik Kuramı İslâm Düşüncesindeki Yeri”, *Diyanet İlmi Dergi*, C. 32, S. 2, (1996), ss. 55-66.
- DÜZGÜN**, Şaban Ali, “Seyyid Ahmed Han’da Entelektüalite ve Siyasa”, *Muhafazakar Düşünce Dergisi*, C. XII, S. 47, (Nisan 2016), ss. 43-56.
- ECO**, Umberto, *Yorum ve Aşırı Yorum*, Kemal Atakay (Çev), Can Yayınları, İstanbul 1996.
- el-GAZZÂLÎ**, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Ahmed el-Gazzâlî et-Tûsî, *İhyâ’u ‘ulûmi’-d-dîn*, Hikmet Neşriyat, İstanbul 2012.
- el-HÛLÎ**, Emîn, *Kur’ân Tefsirinde Yeni Bir Metod*, Kur’an Kitaplığı, Ankara 2016.

- el-İSFAHÂNÎ**, Ebu'l Kasım Hüseyin Muhammed Râgıp, *el-Müfredât fî Garbî'l-Kur'ân*, Abdalbaki Güneş vdğr. (Çev), Çıra Yayınları, İstanbul 2010.
- el-KÂFİYECİ**, Muhyiddin Ebû Abdillâh Muhammed b. Süleyman, *Kitâbü't-Taysir fî Kavâidi İlmi't- Tefsîr*, İsmail Cerrahoğlu (Çev), Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1974.
- el-KARDÂVÎ**, Yusuf, *Kur'ân'ı Anlamada Yöntem*, M. Nurullah Aktaş (çev), Nida Yayınları, İstanbul 2015.
- es-SİBÂÎ**, Mustafa, *Oryantalizm ve Oryantalistler*, Mücteba Uğur (Çev), Beyan Yayınları, İstanbul 2021.
- et-TABERÎ**, bû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî el-Bağdâdî, *Câmi'ül Beyân an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân*, Matbaatü Mustafa el-Bâbî el-Halebî ve Evlâdihî, 1968.
- ez-ZÛRKANÎ**, Muhammed Abdulazîm, *Menâhilü'l-İrfân fî Ulumi'l Kur'an*, Beka Yayınları, İstanbul 2015.
- ELMALI**, Osman, **ÖZDEN** Ömer, *Yeniçağ Felsefi Tarihi*, Arı Sanat Yayınevi, İstanbul 2014.
- ERDEM**, İlhan, "Aloys Sprenger", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 37, TDV Yayınları, İstanbul 2009. ss. 421-422.
- ERDOĞAN**, Mehmet, *İslâm Hukukunda Ahkamun Değişmesi*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2021.
- ERDOĞAN**, *Vahiy-Akl Dengesi Açısından Sünnet*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2009.
- ESED**, Muhammed, *Kur'an Mesajı*, Cahit Koytak ve Ahmet Ertürk (Çev), İşaret Yayınları, İstanbul 1999,
- FAYDA**, "Tarih", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 40, Tdv Yayınları, İstanbul 2011, ss. 30-36.
- FAYDA**, Mustafa, "Âişe", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 2, İstanbul 1989, ss. 201-205.
- FAZLURRAHMAN**, "İslâmî Çağdaşlaşma: Alanı, Metodu ve Alternatifleri", *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, C. 4, S. 4, (Ekim 1990), ss. 311-320.
- FAZLURRAHMAN**, "Kur'an'ı Yorumlama", Osman Taştan (Çev), *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, S. 5, (Ekim 1997), ss. 100-105.
- FAZLURRAHMAN**, *Ana Hatlarıyla Kur'an*, Alparslan Açıkgenç (Çev), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1996.

- FAZLURRAHMAN**, *İslâm ve Çağdaşlık*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2002.
- FAZLURRAHMAN**, *İslâm: Sorunlar ve Fırsatlar*, Adil Çiftçi (Çev), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1997.
- FAZLURRAHMAN**, *Tarih Boyunca İslâmi Metodoloji Sorunu*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1995.
- GADAMER**, Hans-George, *Hermeneutik ve Hermeneutik Üzerine Yazılar*, Doğan Özlem (Çev), Ark Yayınevi, Ankara 1995.
- GARAUDY**, Roger, *21. Yüzyılda İslâmın Dirilişi*. Cemal Aydın (Çev), Timaş Yayınları, İstanbul 2020.
- , *Hâtıralar ve 20. Yüzyılın Biyografisi*, Cemal Aydın (Çev), Timaş Yayınları, İstanbul 2020..
- , *Batı Terörizmi*, Ayşe Meral (Çev), Pınar Yayınları, İstanbul 2015.
- , *Entegrizm*, Kamil Bilgin Çileçöp (Çev), Pınar Yayınları, İstanbul 2021.
- , *İlâhi Mesajlar Topreği Filistin*, Cemal Aydın (Çev), Timaş Yayınları, İstanbul 2023.
- , *İslâm Dünyasının Yükseliş ve Çöküşleri*, Cemal Aydın (Çev), Timaş Yayınları, İstanbul 2019.
- , *İslâm'ın Aynası Camiler*, Cemal Aydın (Çev), Timaş Yayınları, İstanbul 2019.
- , *Yaşanmış Şiir: Don Kişot*, Cemal Aydın (Çev), Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 2016.
- , *Yaşayan İslâm*, Mehmet Bayraktar (Çev), Pınar Yayınları, İstanbul 2021.
- , *Yüzyılımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, Cemal Aydın (Çev), Timaş Yayınları, İstanbul 2019.
- GEZER**, Süleyman, *Kur'ân'ın Bilimsel Yorumu Bir Zihniyet Tahlili*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2016.
- GIDDENS**, Anthony, *Sosyoloji (Eleştirel Bir Yaklaşım)*, M. Ruhi Esengün-İsmail Öğretir (Çev), Birey Yayınları, İstanbul 2021.
- GOLDHİZER**, Ignaz, *Muhammedanische Studien*, M. Said Hatiboğlu ve Cihat Tunç, Otto Yayınları, Ankara 2019.
- GÖKBERK**, Macit, *Felsefe Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1999.
- GÖKKIR**, Bilal, "Batı İslâm Araştırmalarına Göre Kur'ân'ın Oluşumunda Hz. Peygamber'in Rolü Meselesi", *VI. Kutlu Doğum Sempozyumu*, Tuğra Maatbası, Isparta 2003, ss. 685-721.

- GÖRGÜN**, Tahsin, “Fıkıh Usulü İlmi ve Tarihsellik Üzerine Birkaç Not”, *Dinî Hükiimlerin Kaynağı ve Dinî Metinlerin Anlaşılması Konusundaki Çağdaş Yaklaşımlar Çalıştayı*, TDV Yayınları, İstanbul 2009. ss. 393-404.
- , “Tecdid”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 40, TDV Yayınları, İstanbul 2011, ss. 234-239.
- , “William Montgomery Watt”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 43, TDV Yayınları, İstanbul 2013, ss. 148-152.
- GÖRMEZ**, Mehmet, *Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*, Otto Yayınları, Ankara 2000.
- GÜRKAN**, Salime Leyla, “Yahudilik”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 43, İstanbul 2013, ss. 226-232.
- HAKYEMEZ**, Cemil, “Oryantalistlere Göre Hz. Muhammed”, *İslâmi İlimler Dergisi*, S. 1, (Bahar 2006), ss. 161-176.
- HAMÎDULLAH**, Muhammed, “Zeyneb bint Cahş”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 44, TDV Yayınları, İstanbul 2013, ss. 357-358.
- İBN KUTEYBE**, Ebu Muhammed Abdillâh b. Müslim, *Te’vilü Müşkilî’l-Kur’an*, Kahire, 1973.
- İLÂHÎBAHŞ**, Hadim Hüseyin, *el-Kur’âniyyûn ve Şüpehâtuhum Havle’s Sünne*, Taif, 1989.
- JUNG**, Carl Gustave, *Din ve Psikoloji*, Cengiz Şişman (Çev), İnsan Yayınları, İstanbul 1997.
- KABAĞÇI**, Ersin, “W. Montgomery Watt’ın Vahiy ve Kur’ân Algısı”, *Hittit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 34, (Şubat 2018), ss. 573-596.
- KALIN**, İbrahim, “Batı’da İslâm Algısının Tarihine Giriş”, *Divan İlmi Araştırmalar Dergisi*, C. VIII, S. 15, (Şubat 2003), ss. 1-51.
- KARA**, İsmail, “İslamcı Söylemin Kaynakları ve Gerçeklik Değeri Üzerine Birkaç Not”, *İslâmiyat Dergisi*, C. IV, S. 4, (2001), ss. 37-53.
- KARAGÖZ**, İsmail, *Dini Kavramlar Sözlüğü*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2006.
- KARAHÜSEYİN**, Samet, “Klasik Düşünecedan Modern Düşünceye, Mutezile ve Yeni Mutezile Söylemi”, *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, C. 9, S. 2, (Temmuz 2019), ss. 347-363.

- KARAMAN**, D. Ali, *Tarihsellikve Evrensellik Bağlamında Kur’ân Hitabının Tabiatı*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü DR Tezi, Ankara 2008.
- KARAMAN**, Hayreddin, Kur’an Yolu ve Türkçe Meali.
- KARAMAN**, Hayreddin, “Kadının Şahitliği, Örtünmesi ve Kamu Görevi”, *İslâmi Araştırmalar Dergisi*, C. X, S. 4, (1997), ss. 271-278.
- KAYA**, Süleyman, “Modern Dönem Kur’an Algısı”, *AIÜB İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 3, (Bahar 2014), ss. 18-36.
- KESKİN**, Zeki, *Kur’ân’a Tarihsel ve Modern Yaklaşımların Eleştirisi*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2018.
- KILIÇ**, Recep, “Vahiy: Mahiyeti, İmkânı ve Doğrulanması Üzetine», *İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmalar Dergisi*, C. 8, S. 1, (Nisan 2011), ss. 21-47.
- KILIÇ**, Recep, *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy*, Ötüken Neşriyat, Ankara 2002.
- KILIÇ**, Sadık, *Tarihselcilik ve Akılcılık Bağlamında Kur’an’ı Anlama Sorunu*, İhtar Yayınları, İstanbul 2020.
- KILIOĞLU**, İsmail, *Tarih Felsefesi*, Risale Yayınları, İstanbul 1990.
- KIRBAŞOĞLU**, M. Hayri, *Müslüman Kalarak Yenilenmek*, Otto Yayınları, Ankara 2019.
- KIRCA**, Celal, *Kur’ân ve Fen Bilimleri*. Marifet Yayınları, İstanbul 1997.
—, *Kur’an-ı Kerim ve Modern İlimleri*, Marifet Yayınları, İstanbul 1982.
—, *Modern Dünyada İslâm Vahyi*, Mehmet S. Aydın (Çev), Hilbe Yayınları, Ankara 1982.
- KIZILÇELİK**, Sezgin, *Postmodernizm Dedikleri*, Saray Kitabevi, İzmir 1996.
- KIRMAN**, Mehmet Ali, *Din ve Sekülerleşme*, Karahan Kitabevi, Adana 2005.
- KOÇ**, Turan, *Din Dili*, Rey Yayıncılık, Kayseri 1995.
- KOYUNCU**, Ahmet Ayhan, “İslâm ve Modernizm Karşılaşması: Gelenek ve Modernist Söylemin Sorunları ve Bir Arayol Önerisi”, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, S. 13, (Bahar 2019), ss. 377-401.
- KURT**, Abdurrahman, *Din Sosyolojisi*, Sentez Yayınları, Bursa 2011.

- KUTLUER**, İlhan, “Pozitivizm”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C. 34, TDV Yayınları, İstanbul 2007, ss. 335-339.
- MAHDEVÎRÂD**, Muhammed Ali, “Kur’aniyyunun Kur’an’ı Anlamadaki Temellerinin ve Metotlarının İncelenmesi”, *Misbah İslâmi Düşünce ve Araştırma Dergisi*, S. 16, (Kış 2020), ss. 79-84.
- MAŞALI**, Mehmet Emin, “Nasr Hamîd Ebû Zeyd’in Yorum Telakkisi ve Bu Telakkinin Niyetselci ve Felsefi Hermönetiğe Atıfları”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 13, S. 1, (2004), ss. 73-90.
- EL-MÂTÛRÎDÎ**, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Semerkindî, *Te’vîlatü’l-Kur’ân*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2006.
- MERTOĞLU**, M. Suat, “Doğrudan Doğtuya Kur’an’dan Alıp İlhamı: Kur’an’a Dönüştürülen Kur’an İslâm’ına”, *TDV İslâm Araştırmaları Merkezi*, C. 15, S. 28, (Ocak 2010), ss. 69-113.
- EBU ZEHRE**, Muhammed b. Ahmed b. Mustafâ, *İslâm Hukuku Metodolojisi*, Abdulkadir Şener (Çev), Fecr Yayınevi, Ankara 1986.
- MUIR**, Sir William, *The Coran and the Testimony it Bears to the Holy Scriptures*. Society For Promoting Christian, London 1878.
- MUKÂTİL B. SÜLEYMÂN**, Ebû’l Hasen b. Beşir el-Ezdi el-Belhî, *Tefsîr-i Kebîr*, M. Beşir Eryarsoy (Çev), İşaret Yayınları, İstanbul 2006
- NASR HÂMİD EBU ZEYD**, “Hermönetik ve Metin Yorumu”, *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 46, (Nisan 2014), ss. 237-266
- NASREEN**, Hafsa, “Oryantalistlerin Kur’ân Üzerindeki İddiaları”, Ozat Şamshiyev (Çev), *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 16, (2013), ss. 109-125.
- OZONKAYA**, Özer, *Temel Toplum Birimleri Sözlüğü*, Cem Yayınevi, İstanbul 1995.
- ÖZ**, Mustafa, “Seyyid Ahmed Han”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 2, İstanbul 1989, ss. 73-75.
- ÖZAY**, Mehmet, *Sekülerleşme ve Din: Batı’da Sekülerleşme Teorileri ve Tartışmaları*, İbn Haldun Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2020.
- ÖZDEŞ**, Talip, *İslâm’ın Evrenselliği*, Fecr Yayınları, Ankara 2018.
- ÖZEL**, İsmet, *Üç Zor Mesele: Teknik, Medeniyet, Yabancılaşma*, Tam İstiklal Yayınları, İstanbul 2020.
- ÖZLEM**, Doğan, *Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi*, Notos Kitap, İstanbul 2019.
- ÖZLEM**, Doğan, *Tarih Felsefesi*, Notos Kitap, İstanbul 2017.

- PAÇACI**, Mehmet, “Kur’ân ve Tarihsellik Tartışması”, *Kur’ân’i Anlamada Tarihsellik Tartışması Sempozyumu*, Kurav Yayınları, Bursa 2005, ss. 21-35.
- PAÇACI**, Mmehmet, *Kur’an ve Ben Ne Kadar Tarihseliz?*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2000.
- PALMER**, Richard E. Hermönetik, İbrahim Görener (Çev), Ağaç Felsefe Yayınları, İstanbul 2008.
- POLAT**, Fethi Ahmet, Çağdaş İslâm Düşüncesinde Kur’ân’a Yaklaşımlar, İz Yayıncılık, İstanbul 2009.
- REIJEN**, Hans Van DerLoo ve Williem Van, *Modernleşmenin Paradoksları*. İnsan Yayınları, İstanbul 2003.
- RİCKMAN** H.P, *Anlama ve İnsan Bilimleri*, Mehmet Dağ (Çev), AÜ. Basımevi, Ankara 1992.
- SAİD**, Edward, *Şarkiyatçılık*, Berna Yıldırım (Çev), Metis Yayınları, İstanbul 2020.
- SARIÇAM**, İbrahim, ÖZDEMİR, Mehmet, ERŞAHİN, Seyfettin, *İngiliz ve Alman Oryantalistlerin Hz. Muhammed Tasavvuru*, Nobel Yayınları, Ankara 2011.
- SAVAŞ**, Rıza, “Hz. Aişe’nin Evlenme Yaşı ile İlgili Farklı Bir Yaklaşım”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. IX, (1995), ss. 139-144.
- SERİNSU**, Ahmet Nedim, *Tarihsellik ve Esbab-ı Nüzul*, Şule Yayınları, İstanbul 1996.
- SİPAHİ**, Segâh Tekkin ve Esra Banu.”, Kent, Yönetim, Din, Siyaset ve Düşünce Bağlamında Ortaçağ Avrupasına İlişkin Denel Bir Değerlendirme”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, S. XVII, (Mart 2014), ss. 189-219.
- SOYALAN**, M. Yaşar, *Vahiy Savunması*, Ağaç Yayınları, İstanbul 2016.
- SUBAŞI**, Necdet, “Arkoun’un Okumalarında Tarihsellik ve Kutsallık”, *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, C. 9, S. 1-4, (1996), ss. 204-224.
- ŞÂTİBİ**, Ebu İshak İbrahim b. Musa b. Muhammed, *el-Muvafakat fî Usûli’s-Şerîa*, Mehmet Erdoğan (Çev), İz Yayıncılık, İstanbul 1993.
- ŞEBÜSTERÎ**, Muhammed Mücteba, *Hermönetik, Kur’ân ve Sünnet*, Mana Yayınları, İstanbul 2012.
- ŞİMŞEK**, M. Sait, *Günümüz Tefsir Problemleri*, Hikmetevi Yayınları, İstanbul 2017.

- TATAR**, Burhaneddin, *Hermönetik*, İnsan Yayınları, İstanbul 2004.
- TOPRAK**, Şerafettin Gölcük ve Süleyman, *Kelâm*, Tekin Kitabevi, Kon-
ya 2016.
- TURNER**, Bryan S., *Oryantalizm, Postmodernizm ve Globalizm*, İbrahim
Kapaklıkaya (Çev), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2003.
- TÜRKÖNE**, Mümtazer, *İslâmcılığın Doğuşu Siyasi İdeoloji Olarak*, Etkile-
şim Yayınları, İstanbul 2011.
- ÜLGEN**, Pınar, “Ortaçağ Avrupasında Feodal Sisteme Genel Bir Bakış”,
Mukaddime Dergisi, S. 1, (2010), ss. 1-18.
- ÜNAL**, M. Süheyl, *Dinsel Bireycilik*, Açılım Kitap Yayınları, İstanbul
2011.
- ÜNVER**, Mustafa, *Kur’ân’ı Anlamada Siyakın Rolü: Bütünlük Üzerine*,
Sidre Yayınları, Ankara 1996.
- WATT**, William Montgomery, *Günümüzde İslâm ve Hıristiyanlık*, Turan
Koç (Çev), İz Yayıncılık, İstanbul 2016.
- , William Montgomery Watt, *Modern Dünyada İslâm Vahyi*, Mehmet
S. Aydın (Çev), Hülbe Yayınları, Ankara 1982.
- , *Hz. Muhammed’in Mekke’si*, Mehmet Akif Ersin (Çev), Kuramer Ya-
yınları, Ankara 2017.
- , *Peygamber ve Devlet Adamı Hz. Peygamber*, Ş. Erdem Türközü (Çev),
İstanbul İletişim Yayınları, 2021.
- , *İslâmi Hareketler ve Modernlik*, Turan Koç (Çev), İz Yayıncılık,
İstanbul 1997.
- WOODHEAD**, Christone, “Sir William Muir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm*
Ansiklopedisi, C. 31, TDV Yayınları, Ankara 2020, ss. 34.
- YAREN**, Cafer Sadık, *Din ve Bilim*, Sidre Yayınları, Samsun 1997.
- YAVUZ**, Yusuf Şevki, “Vahiy”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*,
C. 42, TDV Yayınları, İstanbul 2012, ss. 440-443.
- YAZICI**, Ahmet, “Kur’ancılık Ekolünün İstidlâl Ettiği Ayetlerin Tahlili”,
Harran Üniversitesi İlahiyat Dergisi, S. 46, (Aralık 2021), ss. 34-54.
- YILDIRIM**, Enbiya, *Kurân Bize Yeter Söylemi*, Türkiye Diyanet Vakfı
Yayınları, Ankara 2020.
- YILDIRIM**, Suat, *Anahatlarıyla Kur’an-ı Kerim ve Kur’an İlimlerine Giriş*,
Ensar Neşriyat, İstanbul 1983.
- YÜKSEL**, Mukadder Arif, *Kur’ân’da ve Günümüzde Dünyevileşme*. İlahi-
yat Yayınları, Ankara 2021.

ZAKZUK, Hamdi, *Oryantalizm veya Medeniyetler Hesaplaşmasının Arka Planı*, Abdulaziz Hatip (Çev), Yeni Akademi Yayınları, İstanbul 2006.

Interview with Prof William Montgomery Watt (alastairmcintosh.com).
(PDF) Orientalists' Approach to Qur'ānic Text in the 20 th Century
(researchgate.net).

(47) ilim ve irfan akademisi sohbetleri - YouTube

Fecr Yayınları: 785

HANEFÎ FAKİHÎ MUHAMMED b. FADL ve FIKHÎ GÖRÜŞLERİ

Hasan KAYAPINAR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Doç. Dr. Ömer KORKMAZ

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

SBN: 978-625-6602-39-7

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulazîz el-Buhârî, Alâuddîn Abdulazîz b. Ahmed. *Keşfü'l-Esrâr Şerhu Usûli'l-Pezdevî*. ed. Abdullah Muhammed Ömer. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Abdurrahmân b. Muhammed Şeyhîzâde. *Mecmau'l-Enhur fi Şerhi Mülteka'l-Ebhur*. ed. Halîl İmrân el-Mansûr. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1998.
- Ahmet Özel. *Hanefî Fıkıh Alimleri*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1990.
- Ak, Ayhan. *İslam Kamu Hukuku*. Samsun: Üniversite Yayınları, 2020.
- Akgündüz, Ahmet. *Karşılaştırmalı Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye*. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı, 2013.
- Ali el-Kârî, Nureddin Ali b. Sultan Muhammed el-Herevî. *Fethu Bâbi'l-İnâye Bi-Şerhi'n-Nükâye*. ed. Ahmed Ferit Mızıyadı. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009.
- Ali Haydar, Efendi. *Dürrü'l-Hukkâm Şerhu Mecelleti'l-Ahkâm*. çev. Raşit Gündoğdu - Osman Erdem. İstanbul: Osmanlı Yayınevi.
- Apaydın, Yunus. *Fıkıhın Kaynakları*. Ankara: Ay Yayınları, 2018.
- Apaydın, Yunus. "Fıkıh Üretiminde Meşruiyet Ölçüsü: Ekol Sistematiği". 87-95. Karaman, 2016.
- Apaydın, Yunus. "İbrâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/263-266. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Apaydın, Yunus. *İslam Hukuk Usulü*. Ankara: Bilay, 2017.
- Apaydın, Yunus. "Velâyet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 43/15-19. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Askalânî, Ahmed b. Ali İbn Hacer el-. *Fethu'l-Bârî bi-Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1960.
- Aslan, Mehmet Selim. *Sürelî Akitlere Etkisi Açısından İslam Borçlar Hukukunda Özür*. Bursa: Emin Yayınları, 2018.

- Aslan, Nasi. *İslam Hukukunda Yargılama Etiği ve İlkeleri*. Adana: Karahan Kitabevi, 2019.
- Atar, Fahrettin. *İslam Yargılama Hukukunun Esasları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları, 2013.
- Aybakan, Bilal. “Muâmelât”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 30/319-320. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Aybakan, Bilal. “Selem”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 36/402-405. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Aynî, Bedrüddîn Muhammed b. Ahmed. *el-Binâye Şerhu'l-Hidâye*. ed. Emîn Sâlih Şa'bân. Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye: Beyrut, 2000.
- Bedir, Murteza. *Buhara Hukuk Okulu*. Ankara: İSAM Yayınları, 2019.
- Bedir, Murteza. “Geleneğin Son Halkası: Hâdimî'nin Mecâmi'ü'l-Hakâ'ik Adlı Eseri ve Usul'de Güncel Bilgi Meselesi ya da Bugün Fıkıh Usulünü Hangi Eserlerden Okumalıyız?” ed. Ahmet Hamdi Furat v. dğr. İstanbul: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018.
- Bedir, Murteza. “Kelâmcı ve Fıkıhçı Usul Geleneklerine İlişkin Bazı Eleştirel Mülâhazalar”. *İslâm Araştırmaları Dergisi* 29 (2013), 65-97.
- Bedir, Murteza. “Matüridi Fıkıh Usulü: Gerçek mi? Kurgu mu?” İstanbul: M. Ü. İlahiyat Vakfı Yayınları, 2009.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük İslam İlmihâli*. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1970.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Hukukî İslâmiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu*. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1976.
- Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail. *Sahîhu'l-Buhârî*. ed. Halil b. Me'mun Şiha. Beyrut: Dâru'l-Marife, 2010.
- Burhânüddîn el-Buhârî, Ebü'l-Me'âlî Mahmûd b. Ahmed Maḥmûd b. Aḥmed el-. *el-Muhîtu'l-Burhânî fi'l-Fıkhi'n-Nu'mânî*. thk. Abdülkerîm Sâmi el-Cundî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2004.

- Candan, Abdulcelil. *Müslüman ve Mezhep*. İstanbul: Elest Yayınları, 2004.
- Candan, Abdurrahman. *Kavram Atlası İslam Hukuk I*. Ankara: Gazi Kitabevi, 2020.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî. *Ahkâmî'l-Kur'ân*. ed. Muhammed es-Sâdık Kamhâvî. Beyrut: Dâru İhyâ'it-Türâsî'l-Arabî, 1992.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Ali er-Râzî el-. *Şerhu Muhtasari't-Tahâvî*. ed. İnâyetullah Muhammed İsmetullah vd. Beyrut: Dâru Beşâiri'l-İslâmiyye, 2010.
- Çalış, Halit. *İslam'da Kolaylaştırma İlkesi Azimet-Ruhsat İlişkisi*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2013.
- Çeker, Huzeyfe. "Hanefî Mezhebinin Fıkıh Silsileleri (Ebû Hanîfe'den Hicri VI. Asrın Sonuna Kadar), İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, 2012, sayı: 19, s. 163-201". *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 19 (2012), 163-201.
- Çeker, Huzeyfe. "Hanefî Fıkıh Kitaplarında Ribâ Şüphesi Kavramının Kullanımı". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 15/1 (2021), 73-91.
- Çeker, Orhan. *İslam Hukukunda Akidler*. Konya: Tekin Kitabevi, 2014.
- Çetintaş, Recep. "İslâm Hukukunda Evlenmeden Doğan Haklar Bağlamında Nafaka, İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi". *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 24 (2014), 185-203.
- Çolak, Abdullah. *İslam Aile Hukuku*. Ankara: Öncü Basım, 2017.
- Dalgın, Nihat. *İslam Hukukunda Boşama Yetkisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları, 2001.
- Dârekutnî, Ebü'l-Hasan Ali b. Ömer b. Ahmed. *Sünenü'd-Dârekutnî*. ed. Şuayb el-Arnaut. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2004.
- Dönmez, İbrahim Kafi. "Fıkıh Usulü Yazımında ve Öğretiminde Yanlış Bir Ezber ve Düşündükleri: Mefkud Örneği". *İslâm Araştırmaları Dergisi* 47 (2022), 1-65.

- Dönmez, İbrahim Kâfi. “İllet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 22/117-120. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Dumlu, Emrullah. “Ebu Yusuf’un ‘Örfe Dayalı Nassın Örf Değiştiğinde Değişebilirliğine’ İlişkin Görüşünün Tespit ve Tetkiki”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 28 (2016), 81-116.
- Dumlu, Emrullah. “Hürmet-i Müsâhere ve İlgili Bazı Meseleler”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 29 (2017), 185-219.
- Ebû Sa’d Abdülkerim b. Muhammed b. Mansur Sem’ânî. *el-Ensâb*. ed. Abdurrahman b. Yahyâ el-Muallimi el-Yemânî. Haydarabad: Dâiretü’l-Maarifi’l-Osmaniyye, 1977.
- Erdoğan, Mehmet. *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.
- Erkal, Mehmet. *Zekat Bilgi ve Uygulama*. İstanbul, 2008.
- Erturhan, Sabri. “Fikhî Açıdan Abdest ve Gusülde Ağız İle Burunun Yıkanması”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/2 (2001), 293-315.
- Erturhan, Sabri. *İslam Ceza Hukuku Etrafındaki Tartışmalar*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2008.
- Gânim el-Bağdâdî, Ebû Muhammed. *Mecma’u’d-Damânât fî Mezhebi’l-İmâmî’l-Azam Ebî Hanîfe*. ed. Muhammed Ahmed Serrâc - Ali Cuma Muhammed. Kahire: Dâru’s-Selâm, 1999.
- Genç, Mustafa. “İslâm Dininden Çıkmanın Evlenme Akdine Etkisi”. *el-Mecelletu’l İlmiyyetu’l-Muhakkemetu li-Riaseti’ş-Şu’uni’d-Diniyyeti’t-Turkiyye* 2/1 (2020), 102-135.
- Gözübenli, Beşir. “Mefkûd”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 28/353-356. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Güneş, Necmeddin. “İslam Borçlar Hukukunda Satım Akdinin Konusuna Dair Cehalet ve Akde Etkisi”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 16 (2010), 491-502.
- Haçkâli, Abdurrahman. *Şatbî’de Makâsîd ve Fıkıh Usûlü*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2010.

- Haddâd, Radiyyüddîn Ebû Bekr b. Alî b. Muhammed el-. *el-Cevheretü'n-Neyyire*. Pakistan: Mektebetü Hakkaniye, ts.
- Hâkim en-Nîsâbüri, Muhammed b. Abdillâh. *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*. ed. Abdülkâdir Atâ. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2002.
- Hassâf, Ebû Bekr Ahmed b. Ömer (Amr) b. Müheyr. *Ahkâmü'l-Evkâf*. ed. Muhammed Abdüsselâm Şahin. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1999.
- Hayta, Mustafa. *Geleneğin Dindeki Yeri*. Adana: Akademisyen Kitabevi, 2020.
- Hıra, Ayhan. "Klasik Fıkıh Kaynaklarında Hibeden Dönme Mesalesine İlişkin Temel Yaklaşımlar". *The Journal of Academic Social Science Studies [JASSS]* 58 (2017), 237-250.
- Hoyladı, Adnan. "Muhammed b. Fadl el-Kemârî ve Buhara Hanefî Geleneğindeki Yeri". *Tetkik: Türk-İslam Kültür Dergisi* 2 (2022), 381-405.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emin b. Ömer b. Abdülazîz. *Reddî'l-Muhtâr ale'd-Dürri'l-Muhtâr Şerhi Tenviri'l-Ebsâr*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1992.
- İbn Emiru Hac, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Muhammed. *et-Takrir ve't-Tahbir*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1999.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebû'l-Fadl Ahmed b. Alî. *Bülûğu'l-Merâm min edilleti'l-Ahkâm*. ed. Muhammed İyâdî. Kahire: Mektebetü's-Safâ, 2005.
- İbn Kutluboğa, Ebû'l-Adl Kâsım. *Tâci't-Terâcim*. ed. Muhammed Hayr Ramazan Yûsuf. Dımaşk: Dâru'l-Kalem, 1992.
- İbn Nüceym, Zeynüddin Zeyn b İbrâhim b Muhammed Mısri. *el-Bahrü'r-Râik Şerhu Kenzi'd-Dekâik*. ed. Zekeriya Umeyrat. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- İbn Rüşd, Ebû'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Muhammed. *Bidâyetü'l-Müctehid ve Nihayetü'l-Muktesid*. ed. Muhammed Suhbi Hasan Hallak. Kahire: Mektebe İbn Teymiyye, 1410.

- İbnü'l-Hümâm, Kemâleddin Muhammed b. Abdülvahid b. Abdülhamid. *Şerhu Fethi'l-Kadîr*. ed. Abdürrezzak Galip el-Mehdi. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003.
- İnanır, Ahmet. "İbn Kemal'in Tabakatü'l-Fukahası ve Değerlendirilmesi". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 37 (2012), 65-86.
- Kâdîhân, Ebü'l-Mehasin Fahreddin Hasan b. Mansur. *Fetâvâ Kâdîhân*. ed. Salim Mustafa el-Bedrf. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009.
- Kahraman, Abdullah. "Kutsal Dinlere Mahsus Bir Temizlik Şekli: Gusül Abdesti". *Bakü Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin İlmî Mecmuası* 6 (2006), 33-48.
- Kahveci, Nuri - Kuş, Fatih. "Hanefilere Göre Hibeden Dönmenin Şartları". *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 14/27 (2021), 79-93.
- Kallek, Cengiz. "Mil". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 30/53-54. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Karaman, Hayreddin. *Ana Hatlarıyla İslam Hukuku*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2011.
- Karaman, Hayreddin, v. dğr. *İlmihal*. Ankara: TDV Yayınları, 2011.
- Kardavi, Yusuf. *Fikhü'z-zekat*. Beyrut: Dârü'l-İrşad, 1969.
- Kâsânî, Ebû Bekr Alaeddin Ebû Bekr b. Mes'ud b. Ahmed. *Bedâiü's-Sanâi' fî Tertibi's-Şerai'*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1986.
- Kefevi, Mahmûd b. Süleyman el-Hanefi el-. *Ketâibu Âlâmi'l-Ahyâr min Fukahâi Mezhebi'n-Nu'mâni'l-Muhtâr*. ed. Saffet Köse v. dğr. İstanbul: Mektebetü'l-İrşad, 2017.
- Komisyon. *Osmanlı Hukuk-ı Aile Kararnâmesi*. Konya: Mehîr Vakfı Yayınları, 2016.
- Korkmaz, Ömer. "18. Yüzyıl Adana Kadı Sicillerine Göre Anlaşılmalı Boşanma (Muhâle'a)". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19/2 (2019), 662-684.

- Korkmaz, Ömer. *Osmanlı Aile Hukuku*. Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2018.
- Korkmaz, Ömer. “Osmanlı Uygulamaları Işığında Küçüklerin Evlendirilmesi ve Veli İzinsiz Nikâh”. *Bilimname: Düşünce Platformu* 37 (2019), 453-475.
- Korkmaz, Ömer. “Şerhu Muhtasari't-Tahâvî Bağlamında Cessâs'ın Tahâvî'ye İtirazları”. *Antakiyat: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/2 (2020), 197-209.
- Korkut, Ramazan. *Fıkıh Usulü Açısından İbadetlerde Vakit*. Ankara: Gece Kitaplığı, 2020.
- Kudûrî, Ebû'l-Hüseyn Ahmed b. Ebî Bekr Muhammed b. Ahmed el-. *el-Muhtasar*. ed. Kami Muhammed Muhammed Avida. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiye, 1997.
- Kureşî, Ebû Muhammed Abdülkâdir b. Muhammed. *el-Cevâhirü'l-Mudiyye fî Tabakâti'l-Hanefiyye*. Haydarâbâd-Dekken: Matba'atü Meclisi Dâireti'l-Me'ârifî'n-Nizâmiyye, 1914.
- Leknevî, Muhammed Abdülhay b. Muhammed Abdilhalîm b. Muhammed. *el-Fevâidü'l-Behiyye fi Terâcimi'l-Hanefiyye*. ed. Seyyid Muhammed Bedruddin Ebû'l-Firas en-Nasânî. Kahire: Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, ts.
- Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezid er-Rebei İbn. *Sünenü İbn Mâce*. ed. Ali b. Hasan b. Abdilhamit. Riyad: Mektebetü'l-Maârif, 1998.
- Mâlik b. Enes. *el-Muvatta'*. ed. Muhammed Mustafa el-Azamî. Dubâi: Müessesetü Zâyid B. Sultân Âl-İ Nehyân, 2004.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Kitâbü't-Tevhîd*. çev. Bekir Topaloğlu. İstanbul: İSAM Yayınları, 2020.
- Mâverdî, Ebû'l-Hasen Ali b. Muhammed el-. *el-Hâvi'l-Kebîr*. ed. Ali Muhammed Mu'avvaz - Âdil Ahmed Abdülmevcûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiye, 1999.

- Merğînânî, Ebü'l-Hasan Burhaneddin Ali b. Ebî Bekr. *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedî*. ed. Nu'aym Eşref Nûr Muhammed. Pakistan: İdâretü'l-Kur'ân ve'l-Ulûmî'l-İslâmiyye, 1417.
- Mevsîlî, Ebü'l-Fazl Abdullah b. Mahmûd. *el-İhtiyâr li-Talîli'l-Muhtâr*. ed. Mahmûd Ebû Dakîka. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Mevsîlî, Ebü'l-Fazl Mecdüddin Abdullah b. Mahmûd b. Mevdud. *el-İhtiyâr li-Ta'lîli'l-Muhtâr*. ed. Halid Abdurrahman el-Akk. Beyrut: Dâru'l-Marife, 2007.
- Meydanî, Abdülğanî b. Talib b. Hammade ed-Dımaşki. *el-Lübâb fi Şerhi'l-Kitâb*. ed. Abdürrezzâk el-Mehdi. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 2012.
- Molla Fenârî, Şemseddin Muhammed b. Hamza. *Fusûlü'l-bedâi' fi usûli's-şerâi'*. ed. Muhammed Huseyn Muhammed Hasen İsmâil. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2006.
- Müslim b. el-Haccac, Ebü'l-Hüseyin en-Nisâbûrî. *Sahîhu Müslim*. ed. Muhammed Fuad Abdülbaki. Kahire: Müessesetü'l-Muhtar, 2010.
- Nerşahî, Ebu Bekr Muhammed b. Ca'fer. *Târîhu Buhârâ*. çev. Emin Abdülmecid Bedevi - Nasrullah Mübeşşir et-Tırazi. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1965.
- Okur, Kaşif Hamdi. "Ebu Hanife ve Ana Dilde İbadet". *İslâmî Araştırmalar* 15/1-2 (2002), 83-90.
- Okur, Kaşif Hamdi. "Temel Fıkıh Kaynaklarına Göre İbadetin Dili". *Dinî Araştırmalar* 1/3 (1999), 171-203.
- Orhan, Fatih. *Hanefî Fıkında Aile Hukuku*. Ankara: Günce yayınları, 2023.
- Oruç, Faruk Emrah. "Namazların Müstehap Vakitleri (Fukahânın İhtilafı Üzerinden Müdellel Bir İnceleme)". *AKİD: Afyon Kocatepe Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 3/2 (2020), 184-209.

- Özdirek, Recep. “Gânim el-Bağdâdî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 13/350-351. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Sâbûnî, Nureddin Ahmed b. Mahmud b. Ebi Bekr es-. *Mâtürîdiyye Akaidi*. çev. Bekir Topaloğlu. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2005.
- Semerkandî, Ebû Bekr Alaeddin Muhammed b. Ahmed b. Ebî Ahmed. *Mizânü'l-Usûl fî Netâici'l-Ukûl*. ed. Muhammed Zeki Abdülber. Katar: Matâbiu'd-Duha'l-hadîse, 1984.
- Semerkandî, Ebû Bekr Alaeddin Muhammed b. Ahmed b. Ebû Ahmed. *Tuhfetül-Fukahâ*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1983.
- Serahsî, Ebû Bekr Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *Şerhu's-Siyerî'l-Kebîr*. ed. eş-Şâfiî Ebu Abdullah Muhammed Hasan Muhammed Hasan İsmail. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsüleimme Muhammed b. Ahmed b. Sehl. *el-Mebsût*. Beyrut: Dâru'l-Marife, ty.
- Seydişehirî, Mahmud Esad. *Telhis-i Usul-i Fıkh*. İzmir: Nikolayidi Matbaası, 1313.
- Siğnâkî, Husâmeddîn Huseyin b. Alî b. Haccâc b. Alî. *el-Kâfi Şerhu'l-Pezdevî*. ed. Fahrüddîn Seyyid Muhammed Kanî. Riyâd: Mektebetü'r-Rüşd, 2001.
- Sizgen, İbrahim. “Şâfiî Mezhebine Göre Cuma'nın Vücûb, Sıhhat ve Edâ Şartları”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15/30 (2017), 465-502.
- Sizgen, İbrahim. *Tevbenin Mahiyeti ve Had Cezalarını Düşürmedeki Rolü*. Ankara: Fecr Yayınları, 2023.
- Şaban, Zekiyyüddin. *İslam Hukuk İlminin Esasları: Usûlü'l-Fıkh*. çev. İbrahim Kâfi Dönmez. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2005.
- Şâfiî, Ebû Abdullah Muhammed b. İdris b. Abbas eş-. *el-Üm*. ed. Muhammed Zühri en-Neccâr. Beyrut: Dâru'l-Marife, 1973.

- Şeybânî, Ebu Abdullah Muhammed b. Hasan. *el-Asl*. ed. Mehmet Boynukalın. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2012.
- Şeyh Nizâm (ed.). *el-Âlemgîriyye, el-Fetâva'l-Hindîyye*. Beyrut: Daru'l-Kütübî'l-İlmiye, 2000.
- Şîrâzî, Ebû İshak Cemaleddin İbrâhim b. Ali b. Yusuf. *el-Mühazzeb fî Fikhi'l-İmam eş-Şafî*. ed. Zekerîya Umeyrat. Beyrut: Dârü'l-Kütübü'l-İlmiye, 1995.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-. *Tefsîru't-Taberî Câmîu'l-Beyân an Tefsiri Âyi'l-Kur'an*. ed. Ahmed Muhammed Şâkir - Mahmûd Muhammed Şâkir. Kahire: Mektebetü İbni Teymiyye, 1955.
- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme et-. *Muhtasarü't-Tahâvî*. ed. Ebü'l-Vefâ el-Efganî. Haydarâbâd: Lecnetu İhyâi'l-Maârifî'n-Numâniyye, ts.
- Tâhir b. Âşûr, Muhammed. *İslâm Hukuk Felsefesi*. çev. Mehmet Erdoğan - Vecdi Akyüz. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2013.
- Takıyyüddin b. Abdülkadir et-Temîmî el-Gazzî. *Tabakâtü's-Seniyye fî Terâcîmi'l-Hanefiyye*. ed. Abdülfettah Muhammed el-Hulv. Riyad: Dârü'r-Rifâî, 1983.
- Taşagıl, Ahmet. "Soğd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 348-349. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Teftâzânî, Sa'düddîn Mes'ûd b. Fahriddîn. *Şerhu'l-Akâid*. ed. Muhammed Adnan Derviş. y.y.: Âsitâne, 1411.
- Teftâzânî, Sa'düddîn Mes'ûd b. Fahriddîn. *Şerhu't-Telvîh 'ale't-Tavzîh li-Metni't-Tenkîh fî Usûli'l-Fikh*. ed. Zekerîyyâ Umeyrât. Beyrut: Dâru Kütübî'l-İlmiyye, 1996.
- Tirmizî, Muhammed b. İsâ b. Sevre b. Mûsa b. ed-Đahhâk et-. *el-Câmi'u'l-kebü'r-Sünen-i Tirmizî*. thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1998.
- Topçuoğlu, Ali Aslan. "Yahudilik-Hıristiyanlık ve İslâm Huku'ku'na Göre Nikâh Akdine Etkisi Bakımından Din Farklılığı". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 10/2 (2010), 79-120.

- Türcan, Talip. “Fıkıh, Hukuk ve İslam Hukuku”. *İslam Hukuku El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2018.
- Uyanık, Mehmet Zeki. *İslam Hukukunda Hapis Cezası ve Hapishane*. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 2017.
- Ya’kûbî, Ebü’l-Abbâs Ahmed b. Ebî Ya’kûb. *Târîhu’l-Ya’kûbî*. ed. Abdülemîr Mühennâ. Beyrut: Dâru’l-A’lemî, 2010.
- Yaman, Ahmet. *İslam Aile Hukuku*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları, 2016.
- Yargı, Mehmet Ali. “Günümüzdeki Mehîr Uygulamaları ve İslâm Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”. *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi* 8 (2006), 259-269.
- Yıldız, Kemal. *İslam Yargılama Hukukunda Şahitlik*. İstanbul: Hâcegân Akademi Kitaplığı, 2005.
- Yıldız, Rıfat. “Kerâhet Vakitlerinde Namaz Kılınması Konusunda Usûlî Yaklaşım”. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 24/42 (2019), 57-82.
- Zebidi, Ebü’l-Abbas Şehabeddin Ahmed b. Ahmed b. Abdüllatif. *Sahîh-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*. çev. Kamil Miras. Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1978.
- Zernûcî, Burhanülislam. *Talîmü’l-Müteallim ve Turuku’t-Taallim*. ed. Mervan Kabbânî. Beyrut: el Mektebetü’l-İslâmî, 1981.
- Zeyla’î, Ebû Muhammed Osmân b. Ali. *Tebyînu’l-Hakâik Şerhu Kenzi’d-Dakâik*. Bulak: Matba’atü’l-Kübra’l-Emîriyye, 1315.
- Zihni Efendi, Mehmet. *Nimet-i İslam*. İstanbul: Der Saadet, 1905.
- Zuhayli, Vehbe. *Fıkhu’l-İslâmî ve Edilletühü*. Dımaşk: Dâru’l-Fıkr, 1985.

Fecr Yayınları: 784

**GAZNELİLERİN DURAKLAMA
DÖNEMİ ve YIKILIŞI (1040-1186)**

Kemal DEMİR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Prof. Dr. Hanefi PALABIYIK

Kapak
Yusuf İŞİKGÜL

Mizanpaj
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-38-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahmed b. Mahmûd**; *Selçuknâme*, (Haz. Erdoğan Merçil), Bilge Kültür Sanat, İstanbul, 2011.
- Aka**, İsmail; “Hândmîr”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1997, C. XV, ss. 550-552.
- Akkuş**, Mustafa ve İzzetullah Zeki; “Gaznelilerin Selçuklulara Tabiliği Meselesi ve Sultan Behrâmşâh Dönemi (1117-1157)” *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* S. 43, 2020, ss. 403-409.
- Aksu**, Güngör; *Yemînü'd-Devle Mahmûd El-Gaznevî'nin Siyasî Faaliyetleri (998-1030)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İÜ SBE, İstanbul, 2022.
- Allegranzi**, Viola; “Les Inscriptions Persanes de Ghazni, Afghanistan Nouvelles Sources Pour L'étude De L'histoire Culturelle et De La Tradition Épigraphique Ghaznavides (V-VI/XI-XII Siècles)”, Thé de doctorat en, Università Degli Studi Di Napoli, Napoli, 2017.
- Ansarı**, A. S. Bazmee; “Cüzcânî, Minhâc-ı Sirâc”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1993, C. VIII, ss. 98-99.
- Ateş**, Ahmed; “Mes'ûd b. Sa'd b. Salmân”, *İA*, MEB Devlet Kitapları, Eskişehir, 2001, C. VIII, ss. 141-144.
- Avcı**, Casim; “Nizameddin Ahmed Herevî”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 2007, C. XXXIII, ss. 178-179.
- Ayan**, Ergin; *Orta Çağ Türk Devletlerinde Hanedan Evlilikleri*, Gece Kitaplığı, Ankara, 2017.
- Bedâûnî**, Abdulkadir Mülûkşâh (ö.1024/1615?); *Müntehâbü't-Tevârîh*, C. I, (Tsh. Mevlevî Ahmed Ali Sâhib), Kalküta, 1868, **İngilizce tercümesi**; *Muntakhabu-t-Tawarikh*, Vol. I, (Trans. George Speirs Alexander Ranking), İdarah-i Adabiyat-ı Delli, Delhi, 2009.

- Barthold**, Vasily Vladimiroviç; *İran Tarihi Coğrafyası*, (Çev. Ömer Alkaç), Selenge Yayınları, İstanbul, 2022.
- Barthold**, Vasily Vladimiroviç; *Moğol İstilasına Kadar Türkistan*, (Haz. Hakkı Dursun Yıldız), Kronik Kitap, İstanbul, 2017.
- Bayur**, Yusuf Hikmet; *Hindistan Tarihi I.Cilt İlk Çağlardan Gurkanlı Devleti'nin Kuruluşuna Kadar (1526)*, TTK Basımevi, Ankara, 1987.
- Beyhakî**, Ebu'l-Fazl Muhammed b. Hüseyin; *Tarîh-i Mes'ûdi Maruf be Tarîh-i Beyhakî, C. I-III*, İntişarat-ı Ketebhane-i Senanî, Tahran, 1319-1322; **Türkçe tercüme: Târîh-i Beyhakî**, (Çev. Necati Lügal), TTK Yayınları, Ankara, 2019.
- Bilgin**, Orhan; "Gerdîzî", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1996, C. XIV, ss. 29-30.
- Birbiçer**, Ali; "Osmanlı Tarihlerinden Selçuklularda İlgili Bilgiler", Yayınlanmamış Doktora Tezi, MSGSÜ SBE, İstanbul, 2014.
- Bîrûnî**, Ebû Reyhân Muhammed b. Ahmed (ö. 453/1061?); *Tahkîku Mâ Li'l-Hind Bîrûnî'nin Gözüyle Hindistan*, (Çev. Kıvameddin Burslan), (Haz. Ali İhsan Yitik), TTK Yayınları, Ankara, 2018.
- Bostan**, İdris; "Agra", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1988, C. I, ss. 450-451.
- Bosworth**, Clifford Edmund; "Ebrâhîm b. Mas'ûd", *EIr*. <https://iranica-online.org/articles/ebrahim-b-masud> (son erişim: 27.06.2022).
- Bosworth**, Clifford Edmund; "Ghürids," *EI²*, Brill, Leiden, 1991, C. II, ss. 1099-1104.
- Bosworth**, Clifford Edmund; "Walwalidj", *EI²*, Brill, Leiden, 2002, C. XI, ss. 133-134.
- Bosworth**, Clifford Edmund; *The Ghaznavids Their Empire in Afghanistan and Eastern Iran 994-1040*, Munshiram Manoharlal Publishers, New Delhi, 1992.
- Bosworth**, Clifford Edmund; *The Later Ghaznavids Splendour and Decay The Dynasty in Afghanistan and Northern India, 1040-1186*, Munshiram Manoharlal Publishers, New Delhi, 2015.
- Bündârî**, Kıvâmüddîn Ebû İbrâhîm el-Feth b. Alî b. Muhammed el-Bündârî el-İsfahânî (ö.643/1245); *Irak ve Horasan Selçukluları Tarihi (İmad Ad-dîn Al-Kâtib Al-İsfahânî'nin Al-Bondârî Tarafından İhtisar Edilen Zubdat Al-Nuşra Va Nuhbat Al 'Usra Adlı Kitabının Tercümesi)*, (Çev. Kıvameddin Burslan), TTK Yayınları, Ankara, 2016.

- Celâl-zâde Sâlih Çelebi**, *Cevâmi'ü'l-Hikâyât ve Levâmi'ü'r-Rivâyât Ter-cümesi (İnceleme-Metin) C. I-IV*, (Haz. Tuncay Bülbül), Tezmer, Kayseri, 2017.
- Cüveynî**, Ebü'l-Muzaffer Alâüddîn Atâ' Melik b. Bahâiddîn Muham-med (ö.681/1283); *Tarih-i Cihan Güşa*, (Çev. Mürsel Öztürk), TTK Yayınları, Ankara, 2013.
- Cüzcânî**, Ebû Amr Minhâcüddîn Osmân b. Sirâciddîn Muhammed (ö.664/1266'dan sonra); *Tabakât-ı Nâsırî C. I*, (Tsh. Abdülha-yi Habîbî), Encümen-i Tarih-i Afganistan, Kabil, 1342; **Türkçe tercüme**; *Tabakât-ı Nâsırî Gazneliler, Selçuklular, Atabeglikler ve Hârezmşâhlar*, (Çev. Erkan Göksu), TTK Yayınları, Ankara, 2015. **İngilizce tercümelere**; *Tabakat-ı-Nasırı A General History of The Muhammadan Dynasties of Asia, Including Hindustan; from A.H 194 (810 A.D) to A.H. 658 (1260 A.D) and the Irruption of Infidel Mughals into İslâm Vol. I*, (Trans. Major H. G. Raverty), Oriental Books Reprint Corp., Delhi, 1970; *Ghaznvide, Ghor and Slave Dynasties or Tabakat-ı Nasırı of Minhaju-s Siraj*, (Trans. Henry Miers Elliot), Susil Gupta, Calcutta, 1953.
- Dames**, Mansel Longworth; "Gakhar", *İA*, MEB Devlet Kitapları, Eskişehir, 2001, C. IV, ss. 707-708.
- Dames**, Mansel Longworth; "Garcistan", *İA*, MEB Devlet Kitapları, Eskişehir, 2001, C. IV, s. 717.
- Dames**, Mansel Longworth; "Gazneliler", *İA*, MEB Devlet Kitapları, Eskişehir, 2001, C. IV, ss. 742-748.
- Dames**, Mansel Longworth; "Gûrfler", *İA*, MEB Yayınları, Eskişehir, 2001, C. IV, ss. 826-830.
- Delibalta**, Yavuz; *Selçuklularda İstihbarat*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2018.
- Demir**, Kemal; "Gazneli Sultanlarının Ölüm Sebepleri" *MESOS Disiplinlerarası Orta Çağ Çalışmaları Dergisi*, C. III, S. 3, 2021, ss. 145-172.
- Demir**, Kemal; "Gaznelilerde Casusluk Faaliyetleri" *MESOS Disiplinlerarası Orta Çağ Çalışmaları Dergisi*, C. IV, S. 4, 2022, ss. 14-32.
- Devletşâh**, Bahtişâh-ı Semerkandî (ö.900/1494-1495?); *Tezkiretü'ş-Şuarâ*, C. I, (Çev. Necati Lugal), Kervan Yayın ve Kitapçılık Neşriyat, İstanbul, 1977.

- Ebü'l-Fidâ**, el-Melikü'l-Müeyyed İmâdüddin İsmail b. Ali el-Eyyûbî (ö. 732/1331); *Ebü'l-Fidâ Coğrafyası*, (Çev. Ramazan Şeşen), Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2017.
- Elliot**, Henry Miers; *The History of India As Told By Its Own Historians The Muhammadan Period (Ghaznvide, Ghor and Slave Dynasties of Avfi, Nizami, Asır, Baizawi and Juwaini)*, Susil Gupta, Calcutta, 1953.
- Elliot**, Henry Miers; *The History of India As Told By Its Own Historians The Muhammadan Period Vol. IV*, Trübner Company, London, 1872.
- Erkan**, Arif. Arapça-Türkçe Büyük Sözlük El-Beyan, Yasin Yayınevi, İstanbul, 2012.
- Esin**, Emel; *İslâmiyetten Önceki Türk Kültür Târîhi ve İslâma Giriş (Türk Kültürü El-Kitabı, II, Cild 1/b'den Ayrı Basım)*, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1978.
- Fahr-i Müdebber**, Muhammed b. Mansûr b. Saîd es-Sıddîki et-Teymî el-Kureşî (ö. VII./XIII. yüzyılın ilk çeyreği); *Âdâbul-Harb veş-Şecâa*, (Tsh. Ahmed Süheyli Hânsârî), İntişarat-ı İkbâl, Tahran, 1346; **İngilizce tercüme**; Şafî, İqbâl M; "Fresh Light On The Ghaznavids", *İslâmic Culture*, S. 12, 1938, ss. 189-234; **Türkçe tercüme**; Çalımlı, Raziye; *Âdâbul-Harb veş-Şecâa Adlı Eserin Tercüme ve Tanıtımı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, SBE, 2022.
- Firişte**, Muhammed Kâsım Hindûşâh b. Gulâm Alî Esterâbâdî (ö.1033/1623?); *Tarih-i Firişte*, (Tsh.: Muhammed Rıza Nasırî), İsfahan: Merkez Tahkikat Rayane-i Kâime, t.y. **İngilizce tercümesi**; Mahomed Kâsım Ferista, *History of the Rise of the Mahomedan Power in India Till The Year A. D. 1612*, Vol. I-VI, (Trans. John Briggs), London, 1829.
- Furûzânî**, Sayyed Abol-Ghasem; *Gazneviyan ez Peydâyîş ta Furûpâşî*, Sazman-ı Mütalaa ve Tedvin-i Kütüb-i Ulum-i İnsani-yi Daneşgaha, Tahran, 1393.
- Gaffârî-i Kazvînî**, Kadı Ahmed b. Muhammed (ö. 975/1567); *Tarih-i Cihânârâ*, (Neşr. Hasan-ı Nerâki), Kitâbfürûşî-i Hâfız, Tahran, 1342.

- Gerdîzî**, Ebû Saîd Abdulhay Dahhâk b. Mahmûd; *Zeynü'l-Ahbâr*, (Haz. Muhammed Nazım), Şirket-i Ketebhane-i Edeb Heyebanşâh-ı Abad, Tahran, 1315; **İngilizce tercüme**; A History of the Eastern Islamic Lands AD 650-1041 The Original Text of Abu Sa'îd 'Abd al-Hayy Gardizi, (Trans. and Edited Clifford Edmund Bosworth), I. B. Tauris, New York, 2011.
- Gökmen**, Gökhan; *Mu'izzî'nin Şiir Dünyası*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Kırıkkale, 2018.
- Göksu**, Erkan; *Afganistan ve Hindistan'ın İhtişamlı Hanedanı Gazneliler*, Selenge Yayınları, İstanbul, 2021.
- Güner**, Ahmet; "Kâkûyîler", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 2001, C. XXIV, ss. 219-221.
- Habîb**, Mohammad; *Sultan Mahmud of Ghaznin A Study*, Aligarh Muslim University Publications, Aligarh, 1927.
- Halacıoğlu**, Yusuf; "Fersah", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1995, C. XII, s. 412.
- Halilî**, Halîlullah; *Saltanat-ı Gazneviyân*, İntişârât-ı Emîrî, Kâbil, 2013.
- Hândmîr**, Gıyâsüddîn b. Hâce Hümâmiddîn Muhammed b. Hâce Celâ-liddîn Muhammed b. Hâce Burhâniddîn Muhammed-i Hüseyinî Şîrâzî (ö. 942/1535-1536); *Târîh-i Habîbü's-Siyer fî Aĥbârî Efrâ-di'l-Beşer*, C. II, İntişârât-ı Kitâb-ı Furuşî, 1380.
- Hardy**, P.; "Badâ'ünî", *El²*, Brill, Leiden, 1986, C. I, ss. 856-857.
- Hashmi**, Yusuf Abbas; *Successors of Mahmud of Ghazna In Political, Cultural and Administrative Perspective*, South Asian Printers and Publishers Ltd, Karachi, 1988.
- <http://www.sda.gov.in/en/our-profile/area> (son erişim: 08.08.2022).
- https://en.wikipedia.org/wiki/Parwan_Province (son erişim: 01.08.2022).
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Thanesar> (son erişim: 31.07.2022).
- [https://iranicaonline.org/articles/ghaznavids#prettyPhoto\[sidebar\]/0/](https://iranicaonline.org/articles/ghaznavids#prettyPhoto[sidebar]/0/) (son erişim: 26.11.2022).
- <https://www.jatland.com/home/Swat> (son erişim: 13.08.2022).
- <https://www.youtube.com/watch?v=qw9psR8MyPI> (son erişim: 13.08.2022).
- Hunkan**, Ömer Soner; *Türk Hakanlığı (Karahanlılar)*, Paradigma Akademi, İstanbul, 2015.

- Hüseynî**, Sadruddîn Ebu'l-Hasan Ali İbn Nâsır İbn Ali (ö. 590/1194'ten sonra); *Ahbârü'd-Devleti's-Selçukiyye*, (Çev. Necati Lügal), TTK Yayınları, Ankara, 1999.
- İbâdî**, Mohammad Qasim; *Bir İslâm Şehri Olarak Gazne (338/949-492/1099)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi NEÜ, SBE, Konya, 2018.
- İbn Abdu'l-Wahhab**, Mirza Muhammad; "Mas'ud-i-Sa'd-i-Salman", (Trans. E. G. Browne), *The Journal of the Royal Asiatic Society*, 1905, ss. 693-740.
- İbn Battûta**, Ebü Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed b. İbrâhîm el-Levâtî et-Tancî (ö. 770/1368-1369); *İbn Battûta Seyahatnamesi*, C. I-II, (Çev. A. Sait Aykut), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2020.
- İbn Funduk**, Ebu'l-Hasan Ali b. Zeyd Beyhakî (ö. 565/1169); *Târîh-i Beyhâk*, (Tsh. Ahmed Behmenyar), Tahran, 1317.
- İbn Havkal**, Ebü'l-Kâsım Muhammed b. Alî en-Nasîbî el-Bağdâdî (ö. 367/977'den sonra); *10. Asırda İslâm Coğrafyası*, (Çev. Ramazan Şeşen), Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2017.
- İbn İsfendiyar**, Muhammad b. el-Hasan (ö. 613/1216'dan sonra); *History of Tabaristan*, (Trans. Edward G. Browne), Brill, Leyden, 1905.
- İbn Kesîr**, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dımaşkî eş-Şâfî (ö. 774/1373); *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, C. XII, (Çev. Mehmet Keskin), Çağrı Yayınları, İstanbul, 1994.
- İbnü'l-Adîm**, Ebü'l-Kâsım Kemâlüddîn Ömer b. Ahmed b. Hibetillâh b. Muhammed el-Ukaylî el-Halebî (ö. 660/1262); *Biyografilerle Selçuklular Tarihi, Bugyetü't-taleb fî Tarihi Haleb (Seçmeler)*, (Çev. Ali Sevim), TTK Basımevi, Ankara, 1982.
- İbnü'l-Esîr**, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî (ö. 630/1233); *El-Kâmil fî't-Tarih*, C. IX-XI, (Çev. Abdülkerim Özaydın), Bahar Yayınları, İstanbul, 1987.
- İbnü'l-Esîr**, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî (ö. 630/1233); *El-Kâmil fî't-Tarih*, C. IX, Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1424/2003.

- İbnü'l-Verdî**, Ebû Hafs Zeynüddîn Ömer b. el-Muzaffer b. Ömer el-Bekrî el-Kureşî el-Maarrî (ö. 749/1349); *Bir Orta Çağ Şairinin Kaleminden Selçuklular*, (Çev. Mustafa Alican), Kronik Kitap, İstanbul, 2017.
- İstahrî**, Ebû İshâk İbrâhîm b. Muhammed el-Fârisî (ö. 340/951-952'den sonra); *Ülkelerin Yolları Değerlendirme-Metin*, (Çev. Murat Ağarı), Ayışığı Kitapları, İstanbul, 2020.
- İzgi**, Cevat; "Kutvâl", *DİA*, TDV Yayınları, Ankara, C. XXVI, ss. 503-504.
- Jaffar**, Sardar Muhammad; *Mediaeval India Under Muslim Kings Volume II The Rise and Fall of The Ghaznavids*, The Empire Press, Peshawar, 1940.
- Kaban**, Nurdan; *Senâf-yi Gaznevî'nin Hadîkatü'l-Hakika'sındaki Tasavvufî Terimler*, Yayınlanmış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi SBE, Erzurum, 2020.
- Kafesoğlu** İbrâhîm; *Büyük Selçuklu İmparatoru Sultan Melîkşâh*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1973.
- Karakoç**, Haşim; *Kâdı Beyzâvî ve Nizâmu't-Tevârîh'inin Edisyon Kritiği ve Tahlili*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Kırıkkale, 1998.
- Karame**, Alya; "Qur'ans from the Eastern İslâmîc World between 4th/10th and 6th /12th Centuries", Degree off Doctor of Philosophy, College of Humanities and Social Science Edinburgh College of Art, The University of Edinburgh, Edinburgh, 2016.
- Kazvînî**, Mîr Yahya b. Abdullatif; *Lubbü't-Tevârîh*, İntişârât-ı Bunyâd ve Gûya, Tahran, 1363.
- Keykâvus b. İskender** (ö. 475/1082'den sonra), *Kâbusnâme*, (Çev. Sevâl Günbal Bozkurt), Kapı Yayınları, İstanbul, 2020.
- Khan**, Ghulam Mustafa; *A History of Bahram Shah of Ghaznin*, Panjab, 1995.
- Köymen**, Mehmet Altay; "Selçuklu Devri Kaynaklarına Dair Araştırmalar, I. Büyük Selçuklu İmparatorluğu Devrine Âit Münşeât Mecmuaları", *DTCFD*, C. VIII, S. 4, 1951, ss. 537-648.
- Köymen**, Mehmet Altay; "Sencer", *İA*, MEB Devlet Kitapları, Eskişehir, 2001, C. X, ss. 486-493.

- Köymen**, Mehmet Altay; *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi II.Cilt İkinci İmparatorluk Devri*, Ankara, TTK Yayınları, 2017.
- Köymen**, Mehmet Altay; *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi I.Cilt Kuruluş Devri*, Ankara, TTK Yayınları, 2016.
- Köymen**, Mehmet Altay; *Selçuklu Devri Türk Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara, 2017.
- Kurtuluş**, Rıza; “Kazvîni, Mîr Yahyâ”, *DİA*, TDV Yayınları, Ankara, 2022, C. XXV, s. 158.
- Kurtuluş**, Rıza; “Şebânkâreî”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 2010, C. XXXVII, ss. 390-391.
- Küçükkebir**, Esin; “Gazneliler ile Selçuklular Döneminde Taberistan Bölgesi ve Ziyârilere”, *VAKANÜVİS Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. II, S. 1, 2017, ss. 139-151.
- Kütük**, Ahmet; *Tuğrul ve Çağrı Saltanat ve Sadakat*, Selenge Yayınları, İstanbul, 2020.
- Leisi**, Mohsen; *Câmi’ü’t-Tevârîh-i Hasanî Adlı Farsça Eserin Moğollar ile İlgili Kısımının Tahlil-Tenkid ve Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi SBE, İzmir, 2018.
- Merçil**, Erdoğan; “Behrâm Şah” *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1992, C. V, ss. 357-358.
- Merçil**, Erdoğan; “Gazneliler”, *DİA*, TDV Yayınları, 1996, C. XIII, ss. 480-484.
- Merçil**, Erdoğan; “Gazneliler”, *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi İlk Müslüman Türk Devletleri C. 6*, Çağ Yayınları, İstanbul, 1992.
- Merçil**, Erdoğan; “İbrâhim b. Mes’ûd-i Gaznevî” *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 2000, C. XXI, ss. 321-322.
- Merçil**, Erdoğan; “Mevdûd b. Mes’ûd-i Gaznevî,” *DİA*, TDV Yayınları, Ankara, 2004, C. XXIX, ss. 431-432.
- Merçil**, Erdoğan; “Ziyârilere”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 2013, C. XLIV, ss. 498-499.
- Merçil**, Erdoğan; *Gazneli Mahmud*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.
- Merçil**, Erdoğan; *Gazneliler Devleti Tarihi*, TTK Basımevi, Ankara, 1989.
- Merçil**, Erdoğan; *Selçuklular’da Hükümdarlık Alâmetleri*, TTK Yayınları, Ankara, 2007.

- Mes'ûd-i Sa'd-i Selmân** (ö. 515/1121); *Divân-ı Mes'ûd-i Sa'd-i Selmân* 438-515, (Neşr. Reşîd-i Yâsemî), İntişârât-ı Güldânî, Tahran, 1362.
- Mes'ûdî**, Ebü'l-Hasan Ali b. Hüseyin b. Ali (ö. 345/956); *et-Tenbîh ve'l-İşrâf Dünya Coğrafyası ve Tarihi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2020.
- Mîrhând**, Muhammed b. Hâvendşâh b. Mahmûd (ö. 903/1498); *Ravzatu's-Safâ fî Sîreti'l-Enbiyâ ve'l-Mülûk ve'l-Hulefâ C. IV*, Müessese-i Hayyam ve İntişarat-ı Piruz, Tahran, 1339; **Türkçe tercümeleri**; *Ravzatu's-Safâ (Mülûk-i Gazneviyye)*, (Çev. Erkan Göksu), Kronik Kitap, İstanbul, 2017; *(Tabaka-i Selçûkiyye)*, (Çev. Erkan Göksu), TTK Yayınları, Ankara, 2015.
- Müellifi Meçhul**; *Hudûdü'l Âlem mine'l-Meşrik İle'l-Magrib*, (Çev. Abdullah Duman, Murat Ağarı), Ayışığı Kitapları, İstanbul, 2020.
- Müellifi Meçhul**; *Mücmelü't-Tevârîh ve'l-Kısas*, (Tsh. Melîkü's-Şuerâ Behâr), (Dijitale Aktaran: Merkez-i Tahkikat Rayane-i Kaime-i İsfahan), Kelâle-i Hâver, Tahran, ts.
- Müellifi Meçhul**; *Târîh-i Sistan*, (Tsh. Muhammed Taki Behar), İntişarat-ı Muin, Tahran, 1381; **Türkçe tercüme**; *Târîh-i Sistan*, (Çev. Vural Öntürk), Ayışığı Kitapları, İstanbul, 2018.
- Müneccimbaşı Ahmed b. Lütfullah** (ö. 1113/1702); *Câmiu'd-Düvel Selçuklular Tarihi I*, (Haz. Ali Öngül), Kabalcı Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- Müstevfi'yi Kazvînî**, Hamdullâh b. Ebî Bekr b. Ahmed b. Nasr (ö. 740/1340'tan sonra); *Tarih-i Güzide*, (Haz. Abdülhüseyin Nevâî), Müessese-i İntişarat-ı Emîr-i Kebir, Tahran, 1387; **Türkçe tercüme**; *Tarih-i Güzide*, (Çev. Mürsel Öztürk), TTK Yayınları, Ankara, 2018.
- Müstevfi'yi Kazvînî**, Hamdullâh b. Ebî Bekr b. Ahmed b. Nasr; *The Geographical Part of The Nuzhat-al-Qulub*, (Trans. G. Le Strange), Brill, Leiden, 1919.
- Nazım**, Muhammad; "Mevdûd", *İA*, MEB Devlet Kitapları, Eskişehir, 2001, C. VIII, ss. 162-163.
- Niyogi**, Roma; *The History of The Ghadavala Dynasty*, Calcutta Oriental Press, Calcutta, 1959.

- Nizâmeddin Ahmed**, Bahşî b. Muhammed Mukim Herevî Ekberâbâdî (ö. 1003/1594); *The Tabaqat-ı-Akbarî (A history of India From The Early Musalman Invasions to the Thirty-Sixth Year of The Reign of Akbar)*, Vol. I, (Trans. B. De), The Baptist Press, Calcutta, 1927.
- Nizâmî Arûzî**, Ebü'l-Hasen Ahmed b. Ömer b. Alî Semerkandî (ö. 552/1157?); *Çehâr Makale*, (Çev. Esin Eren Soysal), Demavend Yayınları, İstanbul, 2016.
- Nizami**, Khaliq Ahmad; "Firişte", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1996, C. XIII, ss. 133-134.
- Nizâmülmülk**, Ebû Alî Kıvâmüddîn Hasen b. Alî b. İshâk et-Tûsî (ö. 485/1092); *Siyâset-Nâme*, (Haz. ve çev. Mehmet Altay Köymen), TTK Yayınları, Ankara, 2018.
- Oruc**, Züriye; "Sultan Melîkşah'ın Eşlerinden Çağrı Bey'in Torunu Zübeyde Hâtun" *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. III, S. 1, 2021, ss. 317-334.
- Ömeri**, Şihâbüddîn Ahmed b. Yahyâ b. Fazlillâh (ö.749/1349); *Türkler Hakkında Gördüklerim ve Duyduklarım Mesâlikü'l-Ebsâr*, (Çev. Ah-sen Batur), Selenge Yayınları, İstanbul, 2019.
- Öntürk**, Vural; "Alâeddin Hüseyin Cihansûz'un Gazne Şehrini İstilası," *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. XXII, S. 4, 2020, ss. 1715-1733.
- Öntürk**, Vural; "Gaznelilerde Bir Şehzâde Düşmanı: Hâcibü'l-Hüccâb Tuğrul Bozan" *Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. I, S. 36, 2017, ss. 345-360.
- Öntürk**, Vural; *Gurlular Devleti'nin Siyasî Tarihi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi SBE, Van, 2020.
- Özaydın**, Abdülkerim; "Berkyaruk", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1992, C. V, ss. 514-516.
- Özaydın**, Abdülkerim; "el-Kâmil", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 2001, C. XXIV, s. 281-283.
- Özaydın**, Abdülkerim; "İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1999, C. XX, ss. 132-134.
- Özaydın**, Abdülkerim; "İbnü'l-Esîr, İzzeddin", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 2000, C. XXI, ss. 26-27.
- Özaydın**, Abdülkerim; "Kavurd Bey", *DİA*, TDV Yayınları, Ankara, 2022, C. XXV, ss. 73-74.

- Özaydın**, Abdülkerim; “Târîh-i Güzîde”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 2011, C. XL, ss. 82-83.
- Özaydın**, Abdülkerim; *Sultan Muhammed Tapar Devri Selçuklu Tarihi (498-511/1105-1118)*, TTK Yayınları, Ankara, 1990.
- Özgüdenli**, Osman Gazi; “Gazneli ve Selçuklu Şairlerin Gözüyle Zindan”, *Zindanlar ve Mahkûmlar*, (Ed. Emine Gürsoy Naskali, Hilal Oytun Altun), Babil Yayınları, İstanbul, 2006, ss. 11-25.
- Özgüdenli**, Osman Gazi; “Mûsâ Yabgu”, *DİA*, TDV Yayınları, Ankara, 2019, C. Ek-II, ss. 322-323.
- Özgüdenli**, Osman Gazi; “Sîstan”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 2009, C. XXXVII, ss.274-276.
- Özgüdenli**, Osman Gazi; *Selçuklular Cilt I Büyük Selçuklu Devleti Tarihi (1040-1157)*, İSAM Yayınları, İstanbul, 2020.
- Özkuzugüdenli**, Bülent; *Hasan-ı Yezdî'nin Câmî'ü't-Tevârîh'i Hasenî İsimli Eserinin Selçuklular Kısım (Giriş-Farsça Metin-Türkçe Tercüme)*, Yayınlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi TAE, İstanbul, 2014.
- Öztürk**, Mürsel; “Eşref-i Gaznevî”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1995, C. XI, ss. 474-475.
- Palabıyık**, M. Hanefi; “Abbâsî Hilafeti'nin Gazneli Devleti ile Münasebetleri”, *İslâm Tarihi ve Medeniyeti*, Siyer Yayınları, İstanbul, 2021, C. VI, ss. 417-441.
- Palabıyık**, M. Hanefi; *Valilikten İmparatorluğa Gazneliler Devlet ve Saray Teşkilatı*, Araştırma Yayınları, Ankara, 2002.
- Paydaş**, Kazım; “Bilge Bir Hükümdar Gazneli Sultanı İbrâhim b. Mes'ûd (450-492/1059-1099)”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, C. VI, S. 5, 2013, ss. 455-475.
- Piri**, Mohammedreza; *Tarihi Bir Kaynak Olarak Selçuklu Dönemine Ait Şiir Divânları Üzerine Araştırma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi SBE, Erzurum, 2015.
- Piyadeoğlu**, Cihan; “Büyük Selçuklular Devleti”, *İslâm Tarihi ve Medeniyeti*”, Siyer Yayınları, İstanbul, 2021, C. X, ss. 17-102.
- Piyadeoğlu**, Cihan; *Güneş Ülkesi Horasan Büyük Selçuklular Dönemi*, Bilge Kültür Sanat, İstanbul, 2012.
- Piyadeoğlu**, Cihan; *Selçukluların Kuruluş Hikâyesi Çağrı Bey*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2019.

- Poole**, Stanley Lane; *Catalogue of Oriental Coins in the British Museum*, Volume IX, Forni Editore, Bologna, 1967.
- Râvendî**, Ebû Bekr Necmüddîn Muhammed b. Alî b. Süleymân (ö. 603/1207'den sonra); *Râhat-üs-Sudûr ve Âyet-üs-Sürûr (Gönüllerin Rahatı ve Sevinç Alameti)* C. I-II, (Çev. Ahmed Ateş), TTK Yayınları, Ankara, 2020.
- Ray**, H.C; *The Dynastic History of Northern India (Early Mediaeval Period)*, Vol. I, Munshiram Manoharlal Publishers, New Delhi, t.y.
- Rehman**, Abdur; "The Last Two Dynasties of The Shasis (An Analysis of Their History, Archaeology, Coinage and Palaeography), Degree of Doctor, Australian National University, Canberra, 1976.
- Reşidüddin Fazlullah**; *Câmiu't-Tevârîh Selçuklular Tarihi*, (Çev. Erkan Göksu, Hüseyin Güneş), Selenge Yayınları, İstanbul, 2011.
- Reşidüddin Fazlullah**; *Câmiu't-Tevârîh'te Harezmlular Sultanları*, (çev. Farbod Mazlûmî), Selenge Yayınları, İstanbul, 2022.
- Rızvî**, Sayıd Athar Abbas; "Lahor", *DİA*, TDV Yayınları, Ankara, 2003, C. XXVII, ss. 57-58.
- Sajjadi**, Sadıq; "Gaffârî", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1996, C. XIII, ss. 280-281.
- Saraç**, Sena; *Gürlü Devleti'nin Kuruluşu ve Gazneliler Devleti'yle Münasebetleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, MSGSÜ SBE, İstanbul, 2019.
- Seth**, K.N; *The Growth Of The Paramara Power in Malwa*, Progress Publishers, Bhopal, 1978.
- Sevim**, Ali; "Çağrı Bey", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1993, C. VIII, ss. 183-186.
- Sevim**, Ali; "Sıbt İbnü'l-Cevzî", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 2009, C. XXXVII, ss. 87-88..
- Sharma**, Dasharatha; *Early Chauhan Dynasties (A study of Chauhan Political History, Chauhan Political Institutions and Life in The Chauhan Dominions From C. 800 to 1316 A.D.)*, S Chand Company, Delhi, 1959.
- Sharma**, Sunil; *Persian Poetry at the Indian Frontier: Mas'ud Sa'd Salman of Lahore*, Permanent Black, New Delhi, 2000.
- Sıbt İbnü'l-Cevzî**, Ebü'l-Muzaffer Şemsüddîn Yûsuf b. Kızıoğlu et-Türkî el-Avnî el-Bağdâdî (ö. 654/1256); *Mir'âtü'z-Zamân Fî Târîhi'l-Âyân'da Selçuklular*, (Çev. Ali Sevim), TTK Yayınları, Ankara, 2011.

- Sıddıquı**, İqtıdar Husain; “Cihansüz, Alâeddin”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1993, ss. 7/544-545.
- Sıddıquı**, İqtıdar Husain; “Gurlular,” *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1996, C. XIV, ss. 207-211.
- Singh**, R. B.; *History of The Chahamanas*, Bhargava Bhushan Press, Varanasi, 1964.
- Spuler**, Bertold; “Ghaznawids,” *EI²*, Brill, Leiden, 1991, C. II, ss. 1050-1053.
- Strange**, Guy Le; *Doğu Hilafetinin Memleketleri (Mezopotamya, İran ve Orta Asya) İslâm Fetihlerinden Timur Zamanına Kadar*, (Çev. Adnan Eskikurt, Cengiz Tomar), Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2015.
- Şebânkâreî**, Muhammed b. Ali b. Muhammed (ö. 759/1358?); *Mecma’u’l-Ensâb*, (Tsh. Mîr Hâşim-i Muhaddis), Müessese-i İntişarat-ı Emir-i Kebir, Tahran, 1363; **Türkçe tercüme**; *Mecma’u’l-Ensâb (Hanedanlar Tarihi)*, (Çev. Fahri Unan), TTK Yayınları, Ankara, 2021.
- Şeker**, Elif; *Bir Devlet Adamı Olarak Gazneli Veziri Ahmed b. Abdüssamed*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2021.
- Şimşir**, Mehmet; “Nizamülmülk’ün Siyasetnamesi ve İstihbarata Yönelik İlke ve Yöntemleri”, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, C. 17, S. 28, 2015, ss. 68-79.
- Topal**, Halil İbrâhim; *Cenâbî Mustafa Efendi, Dürr-i Mecnûn ve Surr-ı Masûn (İnceleme ve Çeviri Metin vr:1b-107a)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi TAE, İstanbul, 2018.
- Turan**, Osman; *Selçuklar Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti*, Ötügen Neşriyat, İstanbul, 2008.
- Tümer**, Günay; “Bîrûnî”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1992, C. VI, ss. 206-215.
- Uslu**, Recep; “Herat”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1998, C. XVII, ss. 215-218.
- Uysal**, Cengiz; *Seyyid Hasan-i Gaznevî Dîvânı’nın Tahlili*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Kırıkkale, 2019.
- Ya’kübî**, Ebü’l-Abbâs Ahmed b. Ebî Ya’küb İshâk b. Ca’fer b. Vehb b. Vâzih (ö. 292/905’ten sonra); *Ülkeler Kitabı*, (Çev. Murat Ağarı), Ayışığı Kitapları, İstanbul, 2021.

- Yazıcı**, Tahsin; “Avfî”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1991, C. IV, ss. 115-116.
- Yazıcı**, Tahsin; “Cüzcân”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1993, C. VIII, ss. 96-97.
- Yazıcı**, Tahsin; “Mîrhond”, *İA*, MEB Devlet Kitapları, Eskişehir, 2001, C. VIII, ss. 360-361.
- Yazıcızade Ali** (ö.?): *Tevârîh-i Âl-i Selçuk*, (Haz. Abdullah Bakır), Çamlıca Basım Yayın, İstanbul, 2017.
- Yılmaz**, Ahmet; *Arap Fetihlerinden Büyük Selçuklu Hâkimiyetinin Sonuna Kadar Tohâristan*, Fenomen Yayınları, Ankara, 2021.
- Yılmaz**, Ahmet; *Sultan I. Mesûd Devri Gazneliler Tarihi (1030-1041)*, Fenomen Yayınları, Ankara, 2021.
- Yinanç**, Mükrimin Halil; “Çağrı Bey”, *İA*, MEB Devlet Kitapları, Eskişehir, 2001, C. III, ss. 324-328.
- Zahîrüddîn-i Nîsâbüri** (ö. 582/1186?); *Selçuknâme*, (Çev. Ayşe Gül Fidan), Kopernik Kitap, İstanbul, 2018.
- Zeki**, İzzetullah; “Sultan Abdürreşîd Dönemi Gazneli Devleti’ndeki Olayların Temel Kaynaklara Yansıması” *USAD* S. 10, 2019, ss. 161-178.
- Zeki**, İzzetullah; “Gazne’siz Gazneli Devleti: Hüsrev Melik Dönemi (1160-1186)” *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 49, 2019, 269-278.

Fecr Yayınları: 786

AKADEMİK KELÂM YAZILARI - I

(Yöntem, Metafizik, İman, Bilgi, Din, Ulûhiyyet, Nübüvvet, Ahlâk,
Kötülük ve Yenilik)

Editörler

Prof. Dr. Fethi Kerim KAZANÇ

Arş. Gör. Zübeyir ÜÇTAŞ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-40-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

munu bu dönemde ortaya koyduğunu belirtmek gerekir. Müslüman âlimlerin ve bu arada ilk dönem Eş'arîlerinin, düşünce tarihleri boyunca ürettikleri bütün bilgiler, ve kullandıkları araçlar mutlak olmayıp koşullara bağlı olarak değişebilen beşerî bilgi hüviyeti taşır; dolayısıyla kimi açılardan tenkit, tahlil ve tartışmaya açıktır. Burada bu dönemin geleneksel yapısı ve metodolojisinin tamamen eleştiriye tabi tutulmasından ziyade daha iyi hale getirilmesi, işlevsel kılınması ve geçerlilik taşıması yönünde birtakım önerilere ve atılması gerekli adımlara yer verilmiştir.

Mütekaddimûn dönemi kelim sisteminin sonuçları ve yansımaları üzerinde durulmuştur. Başlangıcından itibaren Eş'arî kelâmcılarının kelâm ilmine katkıları dile getirilmiştir. Esasen Cüveynî ile birlikte kelâm-felsefe münasebetlerinin alt yapısı hazırlanmıştır. Kimi felsefî kavramlar, kelâm ilmine dahil edilme sürecine girmiştir. Ayrıca gâibin şahide kıyaslanması gibi delil ve delillendirme yöntemlerinde kimi kırılmalar yaşanmıştır.

Kaynakça

- Abdulhayy, M., “Eşarilik”, trc. Ahmet Ünal, *İslam Düşüncesi Tarihi*, ed. M. M. Şerif, Mustafa Armağan, İstanbul: İnsan Yayınları, 1990, 1/255-277.
- Abdülhamid, İrfan, *Dirâsât fî'l-Fırak ve'l-Akâidi'l-İslâmiyye*, Bağdad: Matba'atü'l-İrşâd, 1967.
- Abdülhamid, İrfan, *İslâm'da İtikâdî Mezhepler ve Akaid Esasları*, trc. M. Saim Yeprem, İstanbul: Marifet Yayınları, 1983.
- Altıntaş, Ramazan, “Delil ve Delillendirme Yöntemleri”, *Kelâm El Kitabı*, ed. Şaban Ali, Düzgün, Ankara: Griafiker Yayınları, 2015, 323-332.
- Arslan, Ahmet, *İbn Haldun*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2009, s. 275.
- Atademir, Hamdi Ragıp, *Aristo'nun Mantık ve İlim Anlayışı*, Ankara: AÜİF Yayınları, 1974.
- Bulğen, Mehmet, “Klasik Dönem Kelâmında Dilin Gücü”, *Nazarîyât* 5/1, (Nisan 2019), 37-79.
- Cevizci, Ahmet, “Metodoloji” md., *Felsefe Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 2005.

- Cürcânî, es-Seyyid eş-Şerîf Alî b. Muhammed, *et-Ta'rifat*, Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1295.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebû'l-Me'âlî, *eş-Şâmil fî Usûli'd-Dîn*, neşr. Alî Sâmi en-Neşşâr ve arkadaşları, İskenderiyye 1969.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebû'l-Me'âlî, *el-Kâfiye fî'l-Cedel*, thk. Fevkiye Hüseyin Mahmûd, Kahire: Mektebetü'l-Külliyâtî'l-Ezheriyye, 1399/1979.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebû'l-Me'âlî, *Kitâbü'l-İrşâd ilâ Kavâtü'l-Edille fî Usûli'l-İ'tikâd*, thk. Es'ad Temîm, Beyrut: Mü'essesetü'l-Kütübî's-Sekâfî, 1985.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebû'l-Me'âlî, *el-Burhân fî Usûli'l-Fıkh*, Cilt 1, Doha 1978.
- Descombes, Vincent, *Platonculuk*, trc. Murat Erşen, Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2020.
- Düğaym, Semîh, *Mevsû'atü Müstalahati İlmi'l-Kelâmî'l-İslâmî*, Birinci Cilt, Beyrut: Mektebetü Lübnân Nâşirûn, 1998, 1/841.
- Emiroğlu, İbrahim, *Klasik Mantığa Giriş*, Ankara: Elis Yayınları, 2010.
- Erdemci, Cemalettin, *Kelam İlmine Giriş*, Değerler Eğitimi Merkezi (DEM) Yayınları, İstanbul 2009.
- Erkol, Ahmet, “Kelâmî Bilgi Yöntemi Olarak Cedel ve Cedel Yöntemini Kullanmada Eş'arî Örneği”, *DÜİFD*, Diyarbakır 2002, Sayı: 2, 4/67-94.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasan Alî b. İsmâ'îl, *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn ve İhtilâfü'l-Musall'in*, thk. Hellmut Ritter, Wiesbaden: Franz Steiner Verlag GmbH, 1980.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasan Alî b. İsmâ'îl, *Kitâbü'l-Luma fî'r-Red alâ Ehli'z-Zeyğ ve'l-Bida'*, nşr. Richard McCharthy, Beyrut: el-Matba'atü'l-Katolikiyye, 1952.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasan Alî b. İsmâ'îl, *Risâle fî İstihsâni'l-Havd fî ilmi'l-Kelâm*, nşr. Richard McCharthy, Haydarabad: Matba'atü Meclisi Dâiresti'l-Ma'ârifî'n-Nizâmiyye, 1344.
- Fârâbî, “Kitâbü't-Tahlîl”, *el-Mantık 'inde'l-Fârâbî*, thk. Refik el-Acem, İkinci Cilt Beyrut: Dârü'l-Meşrik, 1986.
- Fârâbî, *İhsâ'ü'l-Ulûm*, thk. Osman Emin, Kahire: Mektebetü'l-Enclü'l-Mısriyye, 1968.
- Gazzâlî, Ebû Hamid, el-Munkız mine'd-Dalâl, *Mecmû'atü Resâ'ili'l-İmâm el-Gazzâlî*, Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.

- Gazzâlî, Ebû Hâmid, *Felsefenin Temel İlkeleri (Makâsıdu'l-Felâsife)*, trc. Cemaleddin Erdemci, Ankara: Vadi Yayınları, 2001.
- Gazzâlî, Ebû Hamid, *İslam Hukukunda Deliller ve Yorum Metodolojisi (el-Mustasfâ)*, trc. Yunus Apaydın, Kayseri: Rey Yayıncılık, 1994.
- Gazzâlî, Ebû Hamid, *Tehâfütü'l-Felâsife*, thk. Mâcid Fahrî, Beyrut: Dâru'l-Meşrik, 1990.
- Gölcük, Şerafettin ve Toprak, Süleyman, *Kelam: Tarih - Ekoller – Problemler*, Konya: Tekin Kitabevi, 2001.
- Gutas, Dimitri, Yunanca Düşünce Arapça Kültür, trc. Lütfü Şimşek, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2003.
- Hanefî, Hasan, *Gelenek ve Yenileme*, trc. M. Emin Maşalı, Ankara: Otto Yayınları, 2011.
- Harizmî, *el-Hudûdü'l-Felsefiyye (el-Mustalahu'l-Felsefiyye inde'l-Arab içinde)*, thk. Abdülemîr el-A'sam, el-Kahire: Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, 1989, 207.
- İbn Asâkir, Ebû'l-Kâsım Alî b. el-Hasan, *Tebyñnü Kezibi'l-Müfterî fi mâ Yunsebu ilâ'l-İmâm Ebî'l-Hasan el-Eş'arî*, Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 1399/1978.
- İbn Fûrek, Ebû Bekir Muhammed b. el-Hasan, *Mücerredu Makâlâtî's-Şeyh Ebî'l-Hasan el-Eş'arî*, thk. Daniel Gımarret, Beyrut: Dâru'l-Meşrik, 1987.
- İbn Haldûn, *Mukaddime*, Kahire: Dâru Şa'b, (trz.).
- İbn Haldun, *Mukaddime*, trc. Kadir Zakiri Ugan, İstanbul: MEB Yayınları, 1986.
- İbn Teymiyye, *er-Redd 'ale'l-Mantıkıyyîn*, thk. Refik el-Acem, Birinci Cilt, Beyrut: Dâru'l-Fikri'l-Lübnânî, 1993.
- İzmirli, İsmail Hakkı, *İslâm'da Felsefe Akımları*, haz. N. Ahmet Özalp, İstanbul: Kitabevi, 1995.
- İzmirli, İsmail Hakkı, *Yeni İlm-i Kelâm*, sad. Sabri Hizmetli, İki Cilt, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2013.
- Karadaş, Çağfer, *Ana Hatlarıyla Kelâm Tarihi*, İstanbul: Ensar Neşriyat Tic. A. Ş., İstanbul 2013.
- Karadaş, Çağfer, *Bâkullânî'ye Göre Allah ve Âlem Tasavvuru*, Bursa: Arasta Yayınları, 2003.
- Kaya, Mahmut, *İslâm Kaynakları Işığında Aristoteles ve Felsefesi*, İstanbul: Ekin Yayınları, 1983.

- Kazanç, Fethi Kerim, “Mu‘tezile”, *Kelam Tarihi ve Kelam Ekolleri*, ed. Mehmet Evkuran, Ankara: Bilimsel Araştırma Yayınları (BİLAY), 163-212.
- Kazanç, Fethi Kerim, *el-Cüveynî’de Klâsik Kelam Tartışmaları: el-Akîdetü’n-Nizâmîyye Örneği*, Ankara: Araştırma Yayınları, 2014.
- Kazanç, Fethi Kerim, *Kadı Abdülcebbar’da Nedensellik Kuramı*, Ankara: Araştırma Yayınları, 2014.
- Keklik, Nihat, *İslâm Mantık Tarihi ve Fârâbî Mantığı*, İkinci Cilt, İstanbul 1969.
- Kılavuz, Ahmet Saim, *Anahatlarıyla İslâm Akâidi ve Kelâma Giriş*, İstanbul 1987.
- Kılavuz, Ulvi Murat ve Kılavuz, Ahmet Saim, *Kelâma Giriş*, İSAM Yayınları, İstanbul 2010.
- Kutlu, Sönmez, Paçacı, Mehmet ve Düzgün, Şaban Ali, “İslam Bilimlerinde Bilgi Üretme Süreçleri”, *İslâm Bilimlerinde Yöntem*, ANKUZEM, Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, Ankara 2006, 104-147.
- Macit, Nadim, *Ehl-i Sünnet Ekolünün Doğuşu*, Erzurum: İhtar Yayıncılık, 1995.
- Melchert, Christopher, *Sünnî Düşüncenin Teşekkülü: Din - Yorum - Dindarlık*, der. ve trc. Ali Hakan Çavuşoğlu, İstanbul: Klasik Yayınları, 2018.
- Neşşâr, Alî Sâmî, *Menâhicü'l-Bahs inde Müfekkiri'l-İslâm*, Beyrut: Daru'n-Nehdati'l-Arabiyye, 1984.
- Onat, Hasan, “Bilgi, Bilim ve Yöntem”, *İslam Bilimlerinde Yöntem*, ANKUZEM, Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, Ankara 2006, 1-26.
- Öner, Necati, *Klasik Mantık*, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 1986.
- Öz, Mustafa, *Başlangıçtan Günümüze İslâm Mezhepleri Tarihi*, İstanbul: Ensar Neşriyat Tic. A.Ş., 2011.
- Özervarlı, M. Sait, “Selefiyye” md., *DİA*, Otuzaltıncı Cilt, İstanbul: TDV Yayınları, 2009, 399-402.
- Özervarlı, M. Sait, *İbn Teymiyye’nin Düşünce Metodolojisi ve Kelâmçılara Eleştirisi*, İSAM Yayınları, İstanbul 2008.
- Özervarlı, M. Sait, *Kelâmda Yenilik Arayışları 19. Yüzyıl Sonu - 20. Yüzyıl Başı*, İSAM Yayınları, İstanbul 2008.

- Pezdevî, Ebû Yüsr Muhammed, *Ehl-i Sünnet Akâidi*, trc. Şerafeddin Gölcük, İstanbul: Kayihan Yayınları, 1988.
- Rahman, Fazlur, *İslâm*, trc. Mehmet Dağ ve Mehmet Aydın, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2008.
- Râzî, Fahreddin, *Allah'ın Aşknlığı (Esâsu't-Takdîs fî İlmi'l-Kelâm)*, trc. İbrahim Coşkun, İstanbul: İz Yayıncılık, 2006.
- Street, Tony, *İslâm Mantık Tarihi*, der. ve çev. Harun Kuşlu, İstanbul: Klasik, 2014.
- Sübkî, Tâcuddîn Abdülvehhâb (ölm. 771/1380), *Tabakâtü'ş-Şâfiyyeti'l-Kübrâ*, İkinci Cilt, Kahire 1324.
- Şâfiî, Hasan Mahmûd, *Kelâm'a Giriş*, trc. Süleyman Akkuş, İstanbul: Değişim Yayınları, 2009.
- Şehristânî, Ebû'l-Feth Muhammed b. Abdilkerîm, *el-Milel ve'n-Nihal*, thk. Muhammed Seyyid Kîlânî, İki Cilt, Beyrut: Dâru Sa'b, 1406/1986.
- Taşköprizâde, *Miftâhu's-Sââde ve Misbâhu's-Siyâde fî Mevdûâtü'l-Ulûm*, thk. Kâmil Bekrî ve Abdülvehhâb Abdünnûr, Cilt 1, Kâhire: Dâru'l-Kütübi'l-Hadîse, 1968.
- Tehânevî, Muhammed A'lâ b. Alî İbnu'l-Kâdî, *Keşşâfu Istilâhâti'l-Fünûn*, thk. Ahmed Besec, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1998.
- Tehânevî, Muhammed A'lâ b. Alî, İbnu'l-Kâdî, "Cedel" mad., Cilt 1, *Keşşâfu Istilâhâti'l-Funûn*, Kalküta 1862.
- Toktaş, Fatih, *İslâm Düşüncesinde Felsefe Eleştirileri*, İstanbul: Klasik, 2004.
- Topaloğlu, Bekir, *Kelâm İlmi Giriş*, İstanbul: Damla Yayınevi, 1981.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "Cedel" md., *DİA*, İstanbul: TDV Yayınları, 1993, 7/208-210.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "Eş'ariyye" md., *DİA*, İstanbul: TDV Yayınları, 1995, 11/447-455.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "Kelâm" md., *DİA*, Ankara: TDV Yayınları, 2002, 25/196-203.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "Te'vil" md., *DİA*, İstanbul: TDV Yayınları, 2012, 41/27-28.

Sonuç olarak Kâdî Abdülcebâr insan fiileri konusunda mutlak cebir anlayışı ve karşıt görüş olan Kaderiyye'nin ortasında olumlu ve mutedil bir akılcılık savunucusu olmayı arzuladığı gibi âlemde katı bir nedenselliğin varlığını savunan deterministler ile nedenselliği büsbütün olarak inkâr eden Eş'arî düşünce sistemi ve benimsedikleri hudûs teorisiyle âlemin kıdemi fikrine yol açan İslam filozofları ile fâili muhtar Allah tasavvurunu zedeleyen tabiatçı yandaşlarına karşı ılımlı ve yahut modern kavramla olurlu nedensellik diyebileceğimiz bir metafizik sistem geliştirmeye ve savunmaya çalışmıştır.

Kaynakça

- el-Câhız, Ebû Osman Amr b. Bahr. *Kitâbü'l-Hayevan*. thk. Abdullah Muhammed Harun. Beyrut: Daru'l-Cil, 1996.
- Cushing, James T. çev. Özgür Sarioğlu. *Fizikte Felsefi Kavramlar -1-: Felsefe ve Bilimsel Kuramlar arasındaki Tarihsel İlişki*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları, 2003.
- el-Cüveynî, İmamü'l-Haremeyn. *el-İrşad ilâ Kavâti'ül Edille ft Usûli'l-İtikâd*. thk. Muhammed Yusuf Musa - Ali Abdülmun'im Abdülhamid. Kahire-Bağdat: Mektebetü Hancî, 1950.
- Demir, Osman. "Tevellüd". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 41/4-6. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Demir, Osman. "Tevlîd". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 41/38-39. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Doğramacı, Halil İbrahim. "İbn Sînâ (ö.428/1037)". *İslam Düşüncesini Etkileyen Şahıslar*. ed. İlhan Yıldız vd. 133-140. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Er, Enes. *İlk Dönem Eş'arîlerde Ulûhiyyet Tasavvuru*. Samsun: Üniversite Yayınları, 2017.
- el-Eş'ari, Ebû'l-Hasan Ali b. İsmail. *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn ve İhtilâfu'l-Musallîn*. thk. Hellmut Ritter. Wiesbaden, 1980.
- Fârâbî. "Felsefenin Temel Meseleleri". çev. Mahmut Kaya. *Felsefe Metinleri*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2003.

- el-Gazzâlî, Ebû Hamîd Muhammed b. Muhammed. *Tehâfutu'l-Felâsife*. thk. Maurice Bouyges. Beyrut, 1927.
- Griffell, Frank. *Gazâlî'nin Felsefî Kelâmı*. çev. İbrahim Halil Üçer - Muhammed Fatih Kılıç. Klasik Yayınları, 2009.
- İbn Fûrek, Ebû Bekr Muhammed b. Hasan. *Mücerredü Makâlâtî's-Şeyh Ebi'l-Hasan el-Eş'ari*. thk. Daniyel Gimaret. Beyrut: Dâru'l-Meşrik, 1987.
- İbn Rüşd. *Tehâfütü't-Tehâfüt*. thk. Muhammed el-Arîbî. Beyrut: Dâru'l-Fikri'l-Lübnânî, 1993.
- İbn Sînâ. "Tevhid ve Nübüvvetin İspatı". çev. Mahmut Kaya. *Felsefe Metinleri*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2003.
- el-Kâdî Ebü'l-Hasan Abdülcebbar. *el-Muğnî fî Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl*. 9. cilt, thk. Tevfik et-Tevîl - Said Zâyed. Kahire: el-Müessesetü'l-Misriyye, 1964.
- el-Kâdî Ebü'l-Hasan Abdülcebbar. *el-Muğnî fî Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl*. 11. cilt, thk. Muhammed Ali en-Neccâr - Abdülhalîm en-Neccâr. Kahire: el-Müessesetü'l-Misriyye, 1965.
- el-Kâdî Ebü'l-Hasan Abdülcebbar. *el-Muğnî fî Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl*. 8. cilt, thk. Tevfik et-Tevîl - Said Zâyed. Kahire: el-Müessesetü'l-Misriyye, ts.
- el-Kâdî Ebü'l-Hasan Abdülcebbar. *el-Muhît bi't-Teklîf*. thk. Ömer es-Seyyîd Azmî. Kahire: ed-Dâru'l-Misriyye li'te'lîf ve't-Terceme, 1965.
- el-Kâdî Ebü'l-Hasan Abdülcebbar. *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse*. thk. Abdülkerim Osman. Kahire: Mektebetu Vehbe, 1996.
- Karadaş, Çağfer. "İslam Düşüncesinde Değişim ve Süreklilik -teceddüd-i emsâl, halk-ı cedîd, istimrâr, hudûs-i dâim". *Usul İslam Araştırmaları* 8 (2007).
- Karadaş, Çağfer. "Teceddüd-i Emsâl". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 40/239-241. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Kazanç, Fethi Kerim. "Mu'tezilî Düşünce Sisteminde Ahlâkî Akılcılık". *Tabula Rasa* 7 (2003), 18-51.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Kâdî Abdülcebbar'da Nedensellik Kuramı*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2014.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Varlık, Bilgi, Değer ve Siyâset Üzerine Kelâm Yazıları*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2014.
- Marinoff, Lou. *Felsefe Hayatınızı Nasıl Değiştirir?* çev. İstem Erdener. İstanbul: Pegasus Yayınları, 2007.

- et-Taftâzânî, Ömer b. Abdullah. *Şerhu'l-Akâidi'n-Nesefiyye*. thk. Ahmet Hicâzî es-Sekkâ. Kahire: Mektebetu'l-Külliyâti'l-Ezheriyye, 1988.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Kümûn". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 26/552. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Yıldız, Ömer. "Gazzâlî (ö.505/1111)". *İslam Düşüncesini Etkileyen Şahıslar*. ed. İlhan Yıldız vd. 184-192. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Yıldız, Ömer. *Aristoteles ve Fârâbî Felsefesi Bağlamında Cins Tümelî*. Ankara: İlâhiyat Yayınları, 2020.
- Yurdağür, Metin. "Kâdî Abdülcebâr". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 24/103-105. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.

zedelenmemesi ve sapıklığa sürüklenmesi için Allah tarafından kendisine nimet olarak verilen/bahşedilen selim fitratı korumalıdır. Çünkü insanoğlu, bu saf ve temiz yaratılışı koruduğu müddetçe mümin vasfına sahip bir insan olarak kalacaktır.

Kaynakça

- Altıkulaç, Tayyar. “Kurtubî, Muhammed b. Ahmed”. *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. Erişim 19 Haziran 2023.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/kurtubi-muhammed-b-ahmed>
- Bedir, Murteza. “Nesefî”. *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. Erişim 25 Haziran 2023. <https://islamansiklopedisi.org.tr/nesefi-ebul-berekat>
- Canan, İbrahim. *Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi*. 18 Cilt. Ankara: Akçay Yayıncılık, 1. Basım, 1988.
- Cebeci, Lütfullah. “Mefâtihu'l-Gayb”. *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. Erişim 20 Haziran 2023.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/mefatihul-gayb-razi>
- Düzgün, Şaban Ali. *Din Birey ve Toplum*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2012.
- Ebû Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberî. *Taberî Tefsiri*. çev. Hasan Karakaya – Kerim Aytekin. 9 Cilt. İstanbul: Hisar Yayınevi, 1. Basım, 1996.
- Ebû Mansûr el-Matûrîdî. *Te'vilâtü'l-Kur'ân Tercümesi*. çev. Bekir Topaloğlu vd. 18 Cilt. İstanbul: Ensar Yayınları, 1. Basım, 2017.
- Ebû'l-Berekât Nesefî. *Nesefî Tefsiri*. çev. Harun Ünal vd. 10 Cilt. İstanbul: Ravza Yayınları, 1. Basım, 2003.
- Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc Müslim, *Sahîh-i Müslim ve Tercemesi*, çev. Mehmed Sofuoğlu. 8 Cilt. İstanbul: İrfan Yayınevi, 1. Basım, 1970.
- Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî ez-Zemahşerî. *el-Keşşâf*. çev. Nedim Yılmaz. 5 Cilt. İstanbul: Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 1. Basım, 2018.
- Fahredden er-Râzî. *Tefsîr-i Kebîr Mefâtihu'l-Gayb*, çev. Suat Yıldırım vd. 23 Cilt. Ankara: Akçağ Yayınları, 1. Basım, 1988.
- İbn Kesîr. *Hadislerle Kur'ân-ı Kerim Tefsiri*. çev. Bekir Karlığa – Bedreddin Çetiner. 16 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1. Basım, 2008.
- Kâdî Beydâvî. *Muhtasar Beydâvî Tefsiri Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl*. çev. Şadi Eren. 4 Cilt. İstanbul: Selsebil Yayınları, 2. Basım, 2011.

- Kur'ân Yolu*. Erişim 21 Mayıs 2023. <https://kuran.diyaret.gov.tr>
- Kurtubî, Muhammed b. Ahmed. *el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân*, çev. M. Beşir Eryansoy. 20 Cilt. İstanbul: Buruc Yayınları, 1. Basım, 1997.
- Mukâtil b. Süleyman. *Tefsîr-i Kebîr*. çev. M. Beşir Eryansoy. 4 Cilt. İstanbul: İşaret Yayınları, 1. Basım, 2006.
- Özaydın, Abdülkerim. "İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ". *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. Erişim 26 Temmuz 2023. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ibn-kesir-ebul-fida>
- Özcan, Hanifi. *Epistemolojik Açıdan İman*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 8. Basım, 2019.
- Öztürk, Mustafa – Mertoğlu, M. Suat. "Zemahşerî". *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. Erişim 20 Haziran 2023. <https://islamansiklopedisi.org.tr/zemahseri>
- Rağîb el-İsfahanî, *Müfredât Kur'ân Kavramları Sözlüğü*, çev. Abdülbaki Güneş-Mehmet Yolcu. İstanbul: Çıra Yayınları, 2012.
- Seyyid Şerif Ali b. Muhammed Cürcânî, *Ta'rifât*, çev. Arif Erkan. İstanbul: Bahar Yayınları, 1997.
- Sinanoğlu, Mustafa. "İman". *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. Erişim 19 Temmuz 2023. <https://islamansiklopedisi.org.tr/iman>
- Şah Veliyullah Dihlevî. *Hüccetullâhi'l-Bâliğa*. Mehmet Erdoğan. 2 Cilt. İstanbul: İz Yayıncılık, 1. Basım, 1994.
- Topaloğlu, Bekir-Çelebi, İlyas. *Kelâm Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İSAM Yayınları, 8. Basım, 2022.
- Türker, Ömer. "Mukâtil b. Süleyman". *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. Erişim 17 Haziran 2023. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mukatil-b-suleyman>
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Beyzâvî". *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. Erişim 20 Haziran 2023. <https://islamansiklopedisi.org.tr/beyzavi>
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'ân Dili*. sad. İsmail Karaçam vd. 10 Cilt. İstanbul: Zehraveyn Yayınları, 1. Basım, 1992

rının bilgi konusundaki görüşlerine ulaşma ihtimali vardır. Ancak John Locke'un özel olarak Kâdî Abdülcebbar'ın bilgi ile ilgili görüşlerine eriştiğini söylememiz pek de mümkün değildir. Çünkü onun eserlerinin önemli bir kısmı, ancak yakın zamanlarda bulunup neşredilmiştir. Bu çalışmamızın amacı, iki düşünür arasında daha ziyade bilgiye bakıştaki benzerlikleri kısmî olarak ortaya koymak ve genel olarak bilgi konusunda ne gibi benzerlikler bulunduğu sorusunun cevabını aramaktır. Çalışmamız sonucunda öyle görünüyor ki, iki düşünürün de bilgi edinme yolları ve bilgiyi sınıflandırma çabaları birbirinden pek de farklı değildir. Her iki düşünür de bilgi konusunu çözümlemelerinde önemli meselelere temas etmişler ve yüzyıllar sonra bile bu konuda birer düşünür olarak isimlerinden söz ettirebilmeyi başarmışlardır.

Kaynakça

- Abrahamov, Binyamin. "İslam Kelâmında Zorunlu Bilgi", çev. Fethi Kerim Kazanç, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 28/231-251 2010Altun, Muhsin. *Liberal düşünce*. "İngiliz Aydınlanma Düşünürlerinde 'İslam' Algısı". *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora Programı* 77 (2015), 133-162.
- Altun, Muhsin. "İngiliz Aydınlanma Düşünürlerinde 'İslam' Algısı", *Liberal Düşünce*, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora Programı*,77/ 2015.
- Aristoteles (Aristo). *Metafizik*. çev. Ahmet Arslan. Sosyal Yayınları, 2.baskı., 1996.
- Aslan, İbrahim. *Kâdâ Abdülcebbar'da kelim yöntemleri*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2007. <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12575/79064>
- Atış, Naciye. "John Locke Felsefesinde Bilginin Sınırı Probleminde Anlama Yetisi". *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 5/8 (2018), 206-218.
- Ayer, Alfred Jules. *Dil, Doğruluk ve Mantık*. çev. Vehbi Hacıkadıroğlu. Metis Yayınları, 1998.
- Bâkallânî, *et-Temhid*, thk. İmadüddin A. Haydar (Beyrut: Müessesetü'l-Kütübi's-Sekafiyye, 1987)

- Bağdadî, Ebu Mansur Abdulkahir b. Tahir. Kitabü usûlü 'd-Din, Darü'l-Medine, Beyrut/Matbaatü'd-Devle, İstanbul, 1. bas. 1928
- Bravo, Işıl Bayar. "Bilginin Olanağı Sorunu". *Flsf Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi* 3 (15 Mayıs 2007), 43-54.
- el-Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn. *İnanç Esasları Kılavuzu Kitabü'l-İrşad*. çev. A. Bülent Baloğlu vd. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2016.
- Çaldak, Hüseyin. "Aristoteles Mantığının İslam Düşüncesinin Klasik Dönemine Etkileri". *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7/13 (Nisan 2017), 101-117. <https://doi.org/10.29029/busbed.310641>
- Çetin, İsmail. *John Locke'da Tanrı Anlayışı*. Ankara Vadi Yayınları, 1995.
- Çilingir, Lokman. "Protogoras: Her Şeyin Ölçüsü İnsan", *Felsefe Dünyası* 2/76 (Aralık 2022), 23-39.
- Descartes, Rene. *Metot Üzerine Konuşma*, çev. Atakan Altınörs. İstanbul: Paradigma Yayınları, 2013.
- Didier, Jean. *John Locke*, çev. Atakan Altınörs. İstanbul: Paradigma Yayınları, 2009.
- Erzi, Mesut. *Kâdî Abdülcebâr'da Akıl ve Dil*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- İbn Hazm, Ebu Muhammed Ali b. Ahmed, el-İhkâm fi usulî'l-ahkâm, tah. Ahmed Muhammed Şakir, 2. Baskı, Beyrut 1982.
- Kâdî. Abdülcebbar, *Şerhu'l-Usulî'l-Hamse*. ed. İlyas Çelebi. 2 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2012.
- Kâdî, Abdülcebâr. *el-Muğnî fi ebvâbi't-tevhîd ve'l-'adl* (Mahmûd Muhammed Kâsım, Thk.). (Cilt 4-20). Kâhire.
- Kazanç, Fethi Kerim. "Mu'tezile'nin Ahlak Sisteminde Bilgi Nesnesi Olarak Değerler", İlahiyat Fakülteleri V. Kelam Ana bilim Dalı Eğitim Öğretim Meseleleri ve Koordinasyon Toplantısı ve "Kelâm'da Bilgi Problem" Sempozyumu. ed. Orhan Ş. Koloğlu vd. 1/185-208. Bursa: Arasta Yayınevi, (2003).
- Kazanç, Fethi Kerim "Mu'tezilî Ahlâk Nazariyesinde Bilgi-Değer Münâsebetine Bir Bakış", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/12-13 (01 Nisan 2001), 241-275.
- Leibniz, Gottfried Wilhelm. *Anlama Yetisi Üzerine Yeni Denemeler*, çev. Mehmet Alkan. Ankara: Fol Kitap, 2021.
- Locke, John. *İnsanın Anlama Yetisi Üzerine Bir Deneme*. 4 Cilt. Ankara: Öteki, 1. Basım, 1999.

- Locke, John. *İnsanın Anlama Yetisi Üzerine Bir Deneme*. 4 Cilt. Ankara: Öteki, 2. Basım, 2000.
- Locke, John. *İnsan Anlığı Üzerine Bir Deneme*. çev. Vehbi Hacıkadiroğlu. İstanbul: Kabalıcı Yayınları, 2017.
- Mert, Muhit. “Kelamcıların Bilgi Tanımları Üzerine Bir Tahlil Denemesi”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 44/1 (01 Nisan 2003), 41-67. https://doi.org/10.1501/Ilhfak_0000000126
- Memiş, Murat. *Kâdı Abdülcebâr'da Bilgi Problemi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2007.
- Turgut, İhsan. *Platon'un Son Dönem Felsefesinde Bilgi Sorunu (Theaitetos'un Yeni Bir Yorumu)*. Bilgehan Matbaası, İzmir 1992.
- Üçtaş, Zübeyir. *Seyyid Şerîf Cürcânî'de Bilgi Teorisi*. İlahiyât Yayınları, Ankara 2020.
- Yıldız, Ömer. *Aristoteles ve Fârâbî Felsefesi Bağlamında Cins Tümelî*. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2020.

“İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır?”⁴⁷

“Doğrusu biz seni hak ile desteklenmiş bir müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Hiçbir ümmet yoktur ki içlerinden bir uyarıcı gelip geçmemiş olsun.”⁴⁸

Belirtilen ayetlerde tevhid inancının her topluma ve coğrafyaya gönderildiği açıkça belirtilmiştir. Bu da İslam toplumunda görülen tevhid inancının en önemli dini delilidir. Buna paralel olarak Kant da akıl inancı kavramını kullanarak yalnızca bir tek din olduğunu; insanların bu din genelinde farklı inançlar benimsediklerini belirtmiştir.

Fârâbî anlayışında nakille gelen din akılla örtüşmelidir. Ancak aklın yetmediği yerlerde dinin temel ilkelerine riayet edilmeli, dinin koymuş olduğu kuralların sınırlarından dışarıya çıkılmamadır. Fârâbî’ye göre din, akıldan önce gelmektedir. Kant’a göre ise din bir akıl dini olduğundan akıl her zaman önde tutulmuştur. Onun kutsal kitap ve buyruklarına uymanın erdemli bir insan olarak yaşamak için çok önemli olduğunu belirttiği bilinmektedir. Ancak ahlaka ve akla muhalif olduğu durumlarda ise akıl ve ahlak tercih edilmeli dinin temel ilkeleri bundan üstün tutulmalıdır.⁴⁹

Sonuç olarak, düşünce tarihine bakıldığında farklı dönem ve coğrafyada yaşamış, farklı kültürlerle yetiştirilmiş düşünürlerin, kimi zaman benzer ve yakın düşünceler ortaya koyduğuna rastlanılmaktadır. Doğrusu, Farabi ve Kant’da yaşadıkları dönemlerde çevrelerindeki insanların davranışlarına kayıtsız kalamamışlar ve erdemli bir insan olma ayrıcalığının önemini vurgulamışlardır.

Kaynakça

Fârâbî. *el-Medinetü’l Fâzıla: İdeal Devlet*. çev. Ahmet Arslan. Ankara: Divan Kitap, 2013.

⁴⁷ Kur’an Yolu (Erişim 08 Şubat 2023), el-Kıyâmet 75/36.

⁴⁸ El-Fâtır 35/24.

⁴⁹ Kant, *Salt Aklın Sınırları Dahilinde Din*, 180.

- Fârâbî. *Kitab'ul Huruf*. çev. Ömer Türker. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2015.
- Fârâbî. *Kitab'ul Mille*. "Fârâbî'nin Kitabü'l-Mille Adlı Eserinin Takdim ve Çevirisi". çev. Fatih Toptaş. *Divan İlmî Araştırmalar Dergisi* 7/12 (Ocak 2002), 247-273.
- Fârâbî. *Tahsilü's Sa'ada: Mutluluğun Kazanılması*. çev. Ahmet Arslan. Ankara: Divan Kitap, 2012.
- Kant, Immanuel. *Arı Usun Eleştirisi*. çev. Aziz Yıldırım. İstanbul: İdea Yayıncılık, 1781/2015.
- Kant, Immanuel. *Etik Üzerine Dersler*. çev. Oğuz Özügül. İstanbul: Pencere Yayınları, 1930/2003.
- Kant, Immanuel. *Kılgısal Usun Eleştirisi*. çev. Aziz Yardımlı. İstanbul: İdea Yayıncılık, 1788/2015.
- Kant, Immanuel. *Salt Aklın Sınırları Dahilinde Din*. çev. Lokman Çilingir. Ankara: Elis Yayınları, 1793/2021.
- Kant, Immanuel. *Saf Aklın Sınırları Dahilinde Din*. Çev. Suat Başar Çağlan. İstanbul: Literatürk, 1793/2017.
- Kur'an Yolu*. Erişim 08 Şubat 2023. <https://kuran.diyaret.gov.tr/>
- Tümer, Günay. "Din". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 13 Aralık 2022. <https://islamansiklopedisi.org.tr/din#1-genel-olarak-din>
- W. Wood, Allen. *Kant*. çev. Aliye Kovanlıkaya. Ankara: Dost Kitabevi, 2009.
- Yasa, Metin. *Şiirlerle Din Felsefesi: İman- Akıl-Aşk*. Ankara: Elis Yayınları, 2019.
- Yasa, Metin. *Varoluşsal İnanç Sorunları*. Ankara: Elis Yayınları, 2018.

dığı eserlerde aklî-nazarî yoldan övgüyle söz eder. Kendisinin de isbât-ı vâcib konusunda kelâmcılarla aynı yolu takip ettiğini ifade ederek hudûs ve imkân delilleriyle yaratıcının varlığına ulaşabileceğini ileri sürmüştür. Çünkü ona göre bu yol, önemli ve ikna edici bir karaktere sahiptir.

Gazâlî, düşünce sisteminde mükâşefe ilmiyle, yani sûfî metotla da ma'rifetullahı ulaşmayı mümkün görmektedir. O, bu yolla ulaşılan ma'rifetin, nazarî yolla ulaşılan marifetten daha üstün olduğunu ileri sürmüştür. Ona göre bu metotla elde edilen bilgi, bir yandan ilahî lütuf olması açısından vehbî, öte yandan aklî (kalbî) ve amelî temizlenmenin neticesi olması açısından da kesbî niteliktedir. Fakat Gazâlî, nübüvvet yolunun artık kapalı olduğunu ifade ederek, ilham ve keşifle elde edilen bilginin, hem uzun ve zor bir süreç gerektirmesinden hem de manevî bir tecrübeye dayanmasından dolayı subjektif olduğuna dikkat çekmiştir. Dolayısıyla o, ma'rifetullah nazariyesinde subjektif olan yoldan daha ziyade nesnel olduğunu kabûl ettiği tecrübî, aklî/nazarî yolun takip edilmesini öne çıkarmıştır.

Kaynakça

- Alpyağlı, Recep. *Klasik ve Modern Metinlerle Din Felsefesi Dersleri*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2021.
- Aydın, Mehmet S. *Din Felsefesi*, İzmir: İlahiyat Vakfı Yayınları, 2021.
- Bakar, Osman. *İslâm Düşüncesinde İlimlerin Tasnifi*, çev. Ahmet Çapku, İstanbul: İnsan Yayınları, 2012.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *Felsefe Mirasımız ve Biz*, terc. A. Said, İstanbul: Aykut Kitabevi Yayınları, 2003.
- Chittick, William C. *İbn-i Arabî'nin Metafiziğinde Hayal, Sufî'nin Bilgi Yolu*, çev. Ömer Saruhanlıoğlu, İstanbul: Okuyan us Yayınları, 2018.
- Dosay Gökdoğan, Melek. *Bilim Tarihinde Türkler*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2016.
- Erdem, Hüsamettin. "Gazâlî'de Akıl Bilgisi ve Değeri", *Diyanet İlmî Dergisi*, XXXVII, (2000), 59-70.

- Erkol, Ahmet. *Kelâm İlmine Yöneltilen Eleştiriler (Selef Âlimleri ve Gazâlî Örneği)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2002.
- Gazâlî, Ebû Hamid Muhammed. *el-Munkız mine'd-Dalal*, çev. Abdürrezzak Tek, Bursa: Bursa Akademi, 2017.
- , *Cevâhiru'l Kur'ân (Kuran Mücevherleri)*, çev. Abdülhalik Duram, İstanbul: Hikmet Neşriyat, 2011.
- , *Düşünmenin Fazileti*, çev. Harun Ünal, İstanbul: Çelik Yayınevi.
- , *el- Hikme fi Mahlukatillahi Azze ve Celle*, çev. Mehmet Akıncı, İstanbul: Nefes Yayınları, 2015.
- , *Eyyühe'l- Veled*, çev. Ahmed Serdaroğlu, Bursa: Akif Yayınları, 2017.
- , *Faysaliü't- tefrika beyne'l- İslâm ve'z- zendeka*, çev. Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016.
- , *İhya-u Ulumid'dîn*, çev. Ahmed Serdaroğlu, İstanbul: Bedir Yayınevi, 1974, C. I
- , *el-İktisad fi'l-İ'tikad*, çev. Kemal Işık, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1971.
- , *İlcâmu'l- Avâm an İlmi'l-Kelâm*, çev. Sabit Ünal, İzmir: İzmir İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1987.
- , *Kimya-i Saadet*, çev. Faruk Meyan, İstanbul: Bedir Yayınevi, C. I.
- , *Ledün Risalesi*, çev. Serkan Özburun, İstanbul: Furkan Basım Yayınları, 1995.
- , *Meâricu'l-Kuds fi medârici marifeti'n-nesf*, Beyrut: Dar'ul âfâk'il Cedîde, 2. Basım, 1975.
- , *Mişkâtii'l- Envâr*, çev. Mahmut Kaya, İstanbul, Klasik Yayınları, 2016.
- , *Mi'yâr'ül-İlim fi Fenn'il-Mantık*, tah. Süleyman Dünya, Mısır: Dar'ul Maarif, 1961.
- , *el-Mustasfâ*, tah. Muhammed Abdüsselam Abdüşşafi , Dar'ül-Kütüb'ül- İlmiyye, 1993.
- , *Mîzan'ül-amel*, Kahire: Dar'ül Ma'rife, 1964.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Varlık, Bilgi, Değer ve Siyaset Üzerine Kelâm Yazıları*, Ankara: Araştırma Yayınları, 2014.
- Gündüz, Muhammed Murat. *Gâzâlî'de İsbât-ı Vâcib*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

- İsfahanî, Rağıb. *el- Müfredat*. terc. Abdülbaki Güneş ve Mehmet Yolcu, İstanbul: Çıra Yayınları, 2010.
- Korkmazgöz, Rıza. “İslâm Düşüncesinde Allah’ı Bilmenin (Ma’rifetullah) Yolları”, *Kelâm Araştırmaları Dergisi*, XIV/3, (2014), 35- 61.
- Özervarlı, Mehmet Sait. “Gazâlî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları,1996), 13/505-511.
- Pay, Metin “Kozmolojik Delil”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, 48/16 (2016), 25-52.
- Reichenbach, Bruce. “Kozmolojik Argüman”, çev. Hümeysra Özturan, *Din Felsefesi Seçme Metinler*, ed. Michael Peterson, William Hasker, Bruce Reichenbach ve David Basinger. 223-320. İstanbul: Küre Yayınları, 2013.
- Taylan, Necip. *Gazâlî'nin Düşünce Sisteminin Temelleri*, İstanbul: İfav Yayınları, 2. Basım. 1994.
- Tokat, Latif. “Dini İstismara Açık Bilgi Kaynağı Olarak “Ayrıcalıklı Bilgi”: Keşf, İlham Ve Rüya –Felsefi Bir Analiz”, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16/ 32, (2017) 387-410.
- Topaloğlu, Bekir – Çelebi, İlyas. *Kelâm Terimler Sözlüğü*, İstanbul: İsam Yayınları, 6. Basım, 2009.
- Ülken, Himi Ziya. *Türk Tefekkürü Tarihi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 9. Basım 2004.
- Yaran, Cafer Sadık. *Tanrı İnancının Akliliği*, İstanbul: Rağbet Yayınları, 2. Basım, 2018.
- Kur’ân-ı Kerim ve Yüce Meâli*, çev. Elmalılı Hamdi Yazır, haz. Kasım Yayla, İstanbul: Merve Yayınları, 2002.

ve Allah'a olan derin sevgisi, samimiyeti, vahyin verilerine karşı tam olan güven ve teslimiyeti dikkatimizi çekmiştir. Mâtürîdî'de ortaya koyduğu kelâmî düşünce sistemiyle insanoğlu için somut olarak örnek bir Müslüman düşünür portresinin görüldüğünü söylememiz mümkündür.

Kaynakça

- Alper, Hülya. *İmam Mâtürîdî'de Akıl-Vahiy İlişkisi*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2021.
- Bergson, Henri. *Plotinos Tanrı, Ruh ve Mit*. Çeviren Adnan Akan. Ankara: Fol Kitap, 2020.
- Beyazizade Ahmed Efendi. *İmam-ı Azam Ebû Hanîfe'nin İtikadî Görüşleri*. Çeviren İlyas Çelebi. İstanbul: İFAV, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2022.
- Cornford, F. M. *Yunan Dini Düşüncesi Homeros'tan İskender'in Çağına*. Çeviren Özgüç Orhan. İstanbul: İstanbul: Pinhan Yayıncılık, 2021.
- Çelebi, İlyas, ve Bekir Topaloğlu. *Kelam Terimleri Sözlüğü*. Ankara: İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2022.
- Düzgün, Şaban Ali. *Neseft ve İslam Filozoflarına Göre Allah-Âlem İlişkisi*. Ankara: Otto Yayınları, 2021.
- Efendi, Beyazizade Ahmed. *İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin İtikadî Görüşleri*. Çeviren İlyas Çelebi. M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2000.
- Eş'arî, Ebü'l Hasan el-. *Eş'arî kelâmı: el-lüma' fı'r-red alâ ehli'z-zeyğ ve'l-bida'*. Çeviren Kılıç Aslan Mavil ve Hikmet Yağlı Mavil. İstanbul: İz Yayıncılık, 2019.
- Gazzâlî, İmam, ve Allâme Muhammed Ez-Zebîdî. *Kavâidu'l-Akâid ve Mukaddimetü'z-Zebîdî*. Çeviren Ahmet Serdaroğlu ve Ahmet Emin Akyüz. İstanbul: Endülüs Kitap, 2021.
- Heyet, çev. *Hadislerle İslam Serhevla Hadisler*. C. 1. 2 c. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2014.
- İbni Sînâ. *İlâhiyat-ı Şifa (Metafizik)*. Çeviren Ekrem Demirli ve Ömer Türker. İstanbul: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2011.
- Kaya, Mahmut, çev. *İslam Filozoflarından Felsefe Metinleri*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2014.

- Kazanç, Fethi Kerim. *Gazzali Öncesi: Ehl-i Sünnet Kelamında Ahlak Düşüncesi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2007.
- , *Kadı Abdülcebbar'da Nedensellik Kuramı*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2014.
- , “Mâtürîdî'nin Kelam Sisteminde İlâhî Adalet ve Kötülük Meselesi Üzerine Bir Çözümleme”, 145-80. Bişkek/Kırgızistan, 2019.
- , *Varlık, Bilgi, Değer ve Siyâset Üzerine Kelam Yazıları*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2014.
- Kılavuz, Ahmet Saim. *Ana Hatlarıyla İslâm Akâidi ve Kelâma Giriş*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2015.
- Kindî. *Felsefî Risâleler*. Çeviren Mahmut Kaya. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2015.
- Koçar, Musa. *Mâtürîdî'de Allah-Âlem ilişkisi*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2004.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Kitâbü't-Tevhîd*. Çeviren Bekir Topaloğlu. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2020.
- , *Te'vîlâtü'l-Kur'ân Tercümesi*. Çeviren Bekir Topaloğlu ve Yusuf Şevki Yavuz. C. 1. 18 c. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018.
- , *Te'vîlâtü'l-Kur'ân Tercümesi*. Çeviren Yunus Vehbi Yavuz ve Yusuf Şevki Yavuz. C. 8. 18 c. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018.
- Meymûn, Musâ ibn. *Delâletü'l-hâirîn*. Editör Hüseyin Atay. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1974.
- Nas, Hasan. *Mâtürîdî'nin Ulûhiyet Meselelerine Yaklaşımı*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2022.
- Nesefî, Ebu'l Muin en-. *Bahrü'l-Kelam: Matürîdî Akaidi*. İstanbul: Gelenek Yayıncılık, 2010.
- Öğük, Emine. *Mâtürîdî'nin Düşünce Sisteminde Şer-Hikmet İlişkisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2020.
- Özcan, Hanîfî. *Mâtürîdî'de Bilgi Problemi*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1998.
- Özgen, Mustafa. *Eş'ari ve Matürîdî Mezhepleri Arasındaki Görüş Farkları*. Konya: Palet Yayınları, 2022.
- Öztürk, Resul. “Mâtürîdî'nin Kelâm Sisteminde Allah'ı Bilme (Mârifetullah) Meselesi”. *EKEV Akademi Dergisi* 9, sy 24 (2005): 95-110.
- Pessagno, J. Meric. “Mâtürîdî Düşüncede Kötülük Kavramının Kullanımları”. İçinde *Varlık, Bilgi, Değer ve Siyâset Üzerine Kelam Yazıları*,

- çeviren Fethi Kerim Kazanç, 389-412. Ankara: Araştırma Yayınları, 2014.
- Pezdevî, Ebû Yûsuf Muhammed. *Ehl-i Sînnet Akâidi*. Çeviren Şerafeddin Gölcük. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 1988.
- Platon. *Timaios*. Çeviren Erol Güney ve Lütfi Ay. İstanbul: M.E.B Yayınları, 1989.
- Râzî, Fahreddin. *Kelâm'a Giriş (El-Muhassal)*. Çeviren Hüseyin Atay. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1967.
- Sezen, Melikşah. *İmam Matürîdi Hayatı, İlmi Şahsiyeti ve Eserleri*. İstanbul: Şamil Yayınları, 2022.
- Taftazani, Sa'düddîn. *Şerhu'l Akaid*. Çeviren Talha Hakan Alp. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2018.
- Uluç, Tahir. *İmam Maturidi'nin Alemin Ontolojik Yapısı Hakkında Felsefeleri Eleştirisi*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2017.
- Üçtaş, Zübeyir. "Kitâbü't-Tevhîd - Ebû Mansûr el-Mâtürîdî (ö. 333/944)". *Yol Üstünde Kırk Eser*. ed. Zübeyir Üçtaş-Ömer Yıldız. Ankara: Fecr Yayınları, 2022. 87-93.

Kelâmî mezhepler, Allah açısından nübüvvetin hükmü hususunda kendi düşünce dokularına uygun mahiyette bir bakış açısı ile konuyu ele almışlardır. İslâm kelâmının ana omurgasını oluşturan ve karşıt kutuplarda konumlanan iki önemli ekol olan Eş'ariyye ve Mu'tezile'nin nübüvvetin hükmü konusunda birbiri ile benzeşen yönleri olsa bile, her biri düşünce yapılarının bir gereği olarak konuyu farklı şekillerde işleyerek İslâm düşüncesinde nübüvvet meselesinin derinlikli olarak tartışılmasına önemli bir açılım getirmiştir.

Mu'tezile'nin nübüvvetin hükmü konusunda benimsediği tavır, insanın aktif bir biçimde hayatın içerisinde bulunmasına ve özgür bir fâil olarak hareket etmesine daha uygun düşen bir görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Hüsün-kubuh gibi değerlerin belirlenmesi bağlamında aklın önemine daha bir vurgu yapan Mu'tezilî âlimlerin ortak görüşü, peygamber olmaksızın insanın hayatını anlamlandırabileceği ve kendi ahlâkî değerler sistemini inşa edebileceği yönündedir. Onların bu görüşe bağlı olarak, Allah'ın ilkeli bir varlık olduğunu ve dolayısıyla adalet ekseninde davrandığını vurgulayarak insanları peygamber göndermeksizin de dinen ve ahlâken mükellef kılabilmesine dair savları, İslâm düşüncesinde bize Tanrı-insan ilişkisini açıklama sadedinde düşünce ufkumuzun genişlemesine ve bakış açımızın zenginleşmesine katkı sunmaktadır.

Kaynakça

- Altıntaş, Hayrani. "Dehriyye". *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 9/107-109. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Bâkîllânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib b. Muhammed el-Basrî. *Kitâbü temhîdî'l-evâil ve telhîsü'd-delâil*. thk. İmâdî'd-dîn Ahmed Haydar. Beyrut: Müessesetü'l-Kütübi's-Sekâfiyye, 1987.
- Bağdâdî, Abdülkâhir. *Usûlu'd-dîn*. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1981.
- Barlak, Muzaffer. *Kelâmda Nübüvvet Tartışmaları*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Bulut, İsmail. *Nübüvvet Çığdaş Bir Yaklaşım -Muhammed Ferid Vecdi-*. Ankara: Berikan Yayınevi, 2018.

- Cürcânî, Seyyid Şerîf. *Şerhu'l-Mevâkıf*. çev. Ömer Türker. 3. Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2015.
- Cüveynî, İmâmü'l Haremeyn. *Kitâbü'l-irşâd ilâ kavâti'ül-edille fî usûli'l-îtikâd*. nşr. Muhammed Yusuf Mûsa, Abdülmün'im Abdülhamîd. Kahire: Mektebetü'l-Hancî, 1950.
- Çelebi, İlyas. "Hüsün-kubuh". *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 19/59-63. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Çelebi, İlyas. "Mu'tezile". *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 31/391-401. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- İbn Fûrek, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasan. *Mücerradü makâlâti's-Şeyh Ebî'l-Hasan el-Eş'arî*. thk. Daniel Gımarî. Beyrut: Dâru'l-Maşrık, 1987.
- İlhan, Avni. "Aslah". *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 3/495-496. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Kâdî Abdülcebbar. *Şerhu'l usuli'l hamse*. çev. İlyas Çelebi. 2. Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2013.
- Kâdî Abdülcebbar. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-adl*. nşr. Hudr Muhammed Nebha, Beyrut: 2012.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Varlık, Bilgi, Değer Ve Siyaset Üzerine Kelâm Yazıları*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2014.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Kâdî Abdülcebbar'da Nedensellik Kuramı*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2023.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Gazzali Öncesi: Ehl-i Sünnet Kelâmında Ahlak Düşüncesi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2007.
- Koloğlu, Orhan Şener. *Cübbâtiler'in Kelâm Sistemi*. İstanbul: İsam Yayınları, 2017.
- Mebruk, Ali. *Teolojiden Tarih Felsefesine Nübüvvet*. çev. Muhammed Coşkun. İstanbul: Mana Yayınları, 2014.
- Teftâzânî, Sa'deddîn. *el-Makâsıt*. çev. İrfan Eyibil. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Özgen, Mustafa. *Eş'arî Ve Mâturîdî Mezhepleri Arasındaki Görüş Farkları*. Konya: Palet Yayınları, 2017.
- Yavuz, Salih Sabri. "Vücûb". *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 43/135-136. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Yavuz, Salih Sabri. *İslâm Düşüncesinde Nübüvvet*. İstanbul: Okur akademi Yayınları, 2020.

- Yavuz, Yusuf Şevki. “Havâtır”. *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 16/523-526. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Nübüvvet”. *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 33/279-285. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Yüce, Mustafa. “Allah-Âlem-İnsan İlişkisi Bağlamında Nübüvvet Meselesi”. *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/ 1 (2011), 35-60.
- Zemahşerî. Ebü'l-Kāsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî *el-Keşşâf*. ed. Murat Sülün. 3. Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2017.
- Zemahşerî. Ebü'l-Kāsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî *el-Keşşâf*. ed. Murat Sülün. 2. Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2017.
- Zemahşerî. Ebü'l-Kāsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *el-Minhâc fî Usûli'd-dîn*. thk. Abbas Huseyn Isa Şerafuddin. San'a: Mektebetu Merkezi Bedri'l-İlmî ve's Sekâfî, 2004.

Kelam alanında benimsenen düşünceler dikkate alındığında, kötülüklerin yaratılmasındaki ana gayenin imtihan ve terbiye olduğu söylenebilir. Özellikle doğal kötülüklerin insanları imtihan ve terbiye etme amacı taşımış olduğu bu çalışmamızda incelenen önde gelen kelamcılar tarafından dile getirilmiştir. Ahlâkî kötülüklerin ise genel olarak insanların sınırlı da olsa irade ve güçlerini hatalı yönde kullanmalarından kaynaklandığı belirtilmiştir. Şu halde ahlâkî kötülüklerin ortadan kaldırılması ya da hafifletilmesi, insanın sorumluluk bilinciyle hareket etmesiyle yakından ilişkilidir. Sonuçta bir kötülük türü olarak şiddet, insanların irade ve yönelimlerini doğru kullanmalarıyla, iyi bir eğitimin alınıp içselleştirilmesiyle ve duyarlılık göstermekle önlenabilir. Bu sorumluluktan kaçınmak mümkün değildir. Çünkü insan, aynı zamanda ahlâkî bir fâildir. Eğer bu yoldan vazgeçmezse, yaptığı şiddet içerikli eylemlerle ilgili tüm sorumluluk ona aittir.

Kaynakça

- Abdülcebâr, Kâdî. *Şerhu'l-usûli'l-hamse*. nşr. Hüseyin b. Ebû Haşim. Beyrut: Daru İhyait-Türasil-Arabiyye, 2001.
- Abdulcebbâr, Kâdî. *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse*. thk. Abdülkerim Osman. Kahire: Mektebetü Vehbe, 1988.
- Abdülhamit, İrfan. "Cebriyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* Erişim 25 Temmuz 2023. <https://islamansiklopedisi.org.tr/cebriyye>
- Ardoğan, Recep. "Kelam Açısından Doğal Kötülüklerin İlahi Adalet ile Bağdaşırılığına İlişkin İzahlar". *Birey ve Toplum Dergisi* 4/2 (2014), 33-35.
- Aslantaş, Ezgi. "Duygusal Şiddet Nedir? Nasıl Başa Çıkılır?". *Evimdeki Psikolog*. Erişim 26 Temmuz 2023.
- Buhari, Ebu Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Câmiu's-Sahîh*. çev. Mehmet Sofuoğlu. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2013.
- Can, Seyithan. "Allah'ın Kudreti'nin İnsan Fiillerine Taalluk Alanı ve İmkânı", *Hittit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18/36 (2019), 603.

- Cevizci, Ahmet. *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları, 6.Basım, 2005.
- Çetin, Musa. "Hadisler Bağlamında Şiddet Olgusu". *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/2 (2015), 371-400.
- Çınar, Bayram, "İslam Kelam Ekollerinde İnsan Fiilleri ve İnsanın Sorumluluğu İlişkisi". *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10/21 (2020), 31-44.
- Denktaş, Pınar. "Şiddet Türleri". Denktaş. Erişim 26 Temmuz 2023. <https://denktas.av.tr/aile-hukuku/siddet-turleri>
- Eş'arî, *Eş'arî Kelâmı –el-Lüma'fi'r-Red alâ Ehli'z-Zeyğ ve'l-Bida*. çev. Kılıç Aslan Mavil - Hikmet Yağlı Mavil. İstanbul: İz Yayıncılık, 2016.
- Eş'arî, *Makâlâtul-İslâmiyyîn*. thk: Muhammed Muhyiddin Abdülhamid. Kahire: 1969.
- Farman, Ömer Faruk. "Habil ve Kabil". *TDV İslam Ansiklopedisi*. Erişim 13 Aralık 2023.
- Güneş, Abdalbâkî. "Kur'ân Işığında Şiddet Sorununa Bir Bakış". *Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 5/3 (Nisan 2005), 8.
- Güneş, Adem. *Şiddet Din Eğitimi ve Değerler*. İstanbul: Arı Sanat Yayınevi, 3. Basım, 2022.
- Gürhan, Nermin vd. "Cinsel Şiddet". *Meyad Akademi*, 1/1 (2020), 59-65.
- Hoşgörür, Vural – Orhan, Vural Asil. "Okulda Zorbalık ve Şiddetin Nedenleri ve Önlenmesinin Yönetimi (Muğla Merkez İlçe Örneği)". *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi* 12/24 (2017), 859-880.
- Hume, David. *Din Üstüne*. çev. Mete Tuncay. Ankara: İmge Kitabevi, 1995.
- İslam ve İhsan. "Nefis ile İlgili Hadisler". Erişim 11.10.2023. <https://www.islamveihsan.com/nefis-ile-ilgili-hadisler.html>
- İslam ve İhsan. "Şiddet ile İlgili Hadisler". Erişim 11.10.2023. <https://www.islamveihsan.com/siddet-ile-ilgili-hadisler.html>
- Karaman, Fikret vd. *Dini Kavramlar*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2006.
- Kazanç, Fethi Kerim. "Kelâmî Düşüncede Kötülük Sorununa Kısa Bir Bakış", *Kelam Araştırmaları* 6/1 (Ocak 2009), 94.
- Kazanç, Fethi Kerim. "Mâturîdî'nin Kelam Sisteminde İlâhî Adalet ve Kötülük Meselesi Üzerine Bir Çözümleme". *Orta Asya Alimlerinin İslam Medeniyetine Katkıları Uluslararası Sempozyumu*. ed. Muhit-

- tin Düzenli vd. 303/148. Bişkek: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları, 2019.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Gazzâli Öncesi Ehl-i Sünnet Kelâmında Ahlâk Düşüncesi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1. Basım, 2007.
- Kur'an Mesajı: Meal-Tefsir*. çev. Muhammed Esed, Türkçeye çev. Cahit Koytak- Ahmet Ertürk. Ankara: İşaret Yayınları, 2002.
- Kuran Yolu*. Erişim 26 Temmuz 2023. <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Nis%C3%A2-suresi/568/75-76-ayet-tefsiri>
- Kuran Yolu*. Erişim 26 Temmuz 2023. <https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-1/zilzal-suresi-99/ayet-1/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1>
- Kuran Yolu*. Erişim 26 Temmuz 2023. <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/M%C3%A2ide-suresi/696/27-ayet-tefsiri>
- Kuran Yolu*. Erişim 26 Temmuz 2023. <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/sure/107-maun-suresi>
- Kuran Yolu*. Erişim 26 Temmuz 2023. <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Z%C3%A2riy%C3%A2t-suresi/4731/56-58-ayet-tefsiri>
- Kuran Yolu*. Erişim 26 Temmuz 2023. <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/A'r%C3%A2f-suresi/1154/200-201-ayet-tefsiri>
- Kuran Yolu*. Erişim 26 Temmuz 2023. <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Furk%C3%A2n-suresi/2881/26-29-ayet-tefsiri>
- Kuyaksil, Ali. "Terör Örgütlerinin İdeoloji Unsuru Olarak Kullandığı Bazı Dinî Kavramlar". *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi* 1/1 (2014), 85.
- Manafov, Rafiz. *Kötülük Problemi ve Teodise*. Ankara: Elis Yayınları, 2019.
- Maturidi, *Kitâbu't-Tevhîd Tercümesi*. çev. Bekir Topaloğlu. Ankara: İSAM Yayınları, 2003.
- Mâtürîdî. *Te'vîlâtü'l-Kur'an Tercümesi*. çev. Bekir Topaloğlu. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019).
- Moses, Rafael. "Şiddet Nerede Başlıyor?". çev. Ayşe Kul. *Cogito* 6-7 (1996), 23.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccac. *el-Cami'u's-sahih*. nşr. Muhammed Fuad Abdulkaki. Kahire: y.y., 1374-75/1955-56.
- Ögen, Kültekin vd. *Okullarda Suç ve Şiddeti Önleme*. İstanbul: Yeniden Yayınları, 2006.

- Özdemir, Metin. “Kötülük Problemine Felsefi ve Kelâmî Açından Mukayeseli Bir Yaklaşım”. *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi İslami Araştırmalar Dergisi* 27/3 (Aralık 2016), 235-250.
- Özdemir, Metin. *İslam Düşüncesinde Kötülük Problemi*. İstanbul: Furkan Yayınları, 2001.
- Özerkmen, Necmettin. “Terör, Terörizm ve Radikal İslamcı Terör”. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 44/2 (2004) 247-265.
- Peterson, Ed., Hasker, M, Reichenbach, W., B. & Basinger, *Din Felsefesi Seçme Metinler*, çev. Rahim Acar, Nebi Mehdiyev, Hümeyra Özturan, Osman Baş, İstanbul: Küre Yayınları, 2013.
- Sargın, Nurten. “Eğitim Hayatında Şiddet ve Şiddeti Önleyici Çalışmalar ve Sorumluluklar”. *İslam Medeniyeti Dergisi* 6/45 (Ocak-Haziran 2020), 69-79.
- Şekercioğlu, Sami. “Maturidi’de Kötülük Problemi”. *Harran Üni. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/21 (2009), 141.
- Şekeroğlu, Sami. “Mâtürîdî’de Kötülük Problemi”. *Harran Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/21 (Ocak-Haziran 2009), 135.
- Tatlıhoğlu, Kasım. “Okullarda Şiddet ve Zorbalık: Risk Faktörleri, Korumaya, Önleme ve Müdahale Hizmetleri: Konya Örneği”, 209-231. TDK Sözlük. Erişim: 24 Temmuz 2023. <https://sozluk.gov.tr/>
- Terzi, Şerife. “Okullarda Yaşanan Şiddeti Önleyici Bir Yaklaşım: Kendini Toparlama Gücü”. *Aile ve Toplum Dergisi* 3/12 (Nisan-Mayıs-Haziran 2007), 73-81.
- Tezel, Ayfer. “Çocuğa Yönelik Şiddet”. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 5/1 (2002) 93-99.
- Ünsal, Artun. “Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”. *Cogito* 6-7 (1996), 30-31.
- WHO, World Health Organization. World Report on Violence and Health. Geneva: 2002. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf
- Yaman, Fatih. “İslam Toplumlarında Şiddet Yanlısı Radikalleşme Nedenleri Üzerine Bir İnceleme”. *Milel ve Nihal* 13/2 (2016), 32-61.
- Yaran, Cafer Sadık. *Kötülük ve Teodise*. Ankara: Vadi Yayınevi, 1.Basım, 1997.

Yaran, Cafer Sadık. *Kötülük ve Teodise*. İstanbul: Vadi Toplum Yayınları, 2.Basım, 2016.

Yaran, Cafer Sadık. *Tanrı İnançının Akliliği*. İstanbul: Rağbet Yayınevi, 2.Basım, 2018.

Yıldırım, Gökşen. “Tanzimat Devri Türk Romanında Tanrı ve Kötülük”, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature* 2/1 (Şubat 2016), 545-558.

olduğunu, ayrıca diğer din misyonerlerinin daha aktif çalıştığının altını çizer.

Filibeli, tekâmül ve ilerlemenin kâinatta geçerli bir evrensel yasa olduğunu vurgular. Aslında değişim ve yenilenmeden yana olan bir düşündürdür, O, bundan sadece Allah'ın istisna kalabileceğini ifade etmiştir.

Kısaca ifade etmek gerekirse, Filibeli, iman esaslarını izah ve ispat edip, o devrin insanlarını derinden etkileyen pozitif ve materyalist felsefeleri eleştirerek “Yeni Bir Akâid”, yani “Yeni İlm-i Kelâm” sistemi oluşturmaya ve kurmaya çabalamıştır.

Kaynakça

- Aslan, Mehmet Fatih. *Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin Toplum Felsefesi ve Sosyolojisi*. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Ateş, Mustafa. *Baha Tevfik'te Din ve Tanrı Problemi*. İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları, 2019.
- Aydın, Mehmet S. *Din Felsefesi*. İzmir: İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 17. Basım, 2021.
- Baloğlu, Adnan Bülent. “İzmirli İsmail Hakkı'nın Yeni İlm-i Kelâm Anlayışı”. *İzmirli İsmail Hakkı*. ed. Mehmet Şeker- Adnan Bülent Baloğlu. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996.
- Ceran, Ömer. *Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi'nin Dinî ve Felsefî Görüşleri*. Bursa: Sır Yayıncılık, 2013.
- Comte, Auguste. *İslâmiyet ve Pozitivizm*. haz. Chistian Cherfils. çev. Özkan Gözel. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2008.
- Coşkun, İbrahim. “Filibeli Ahmed Hilmi'nin Allah Tasavvuru ve İnkârçı Akımlara Yönelttiği Eleştiriler”. *Sabit İle Değişken Arasında Yeni İlm-i Kelâm Hareketi*. ed. Ramazan Altıntaş - Ahmet Mekin Kandemir. 153-183. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2022.
- Ekici, Mehmet Zeki. *II. Meşrutiyet Devri Fikir Adamı Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi Hayatı ve Eserleri*. İstanbul: Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1997..
- Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd İbn Ebü'd-Dünyâ, *Mekârimü'l-ahlâk*. thk. Mecdî es-Seyyid İbrâhîm. Kahire: Mektebetü'l-Kur'ân, ts.

- Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc Müslim, *el-Câmi'u's-sahîh*. thk. Râid b. Sabrî İbn Ebî 'Alefe. Riyad: Dâru'l-Hadâra li'n-neşri ve't-tevzîf, 1436/2015.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi. *Çağımızda İtikâdî İslâm Mezhepleri*. Ankara: Selçuk Yayınları, 7. Basım, 1995.
- Güven, Mustafa Salim. “Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi ve Arûsiyye Târikatı”. *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*. 33. (Ocak- 2014), 57-94.
- Karagöz, İsmail. “Melekût”. *Dinî Kavramlar Sözlüğü*. 422. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 7. Basım, 2017.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Kelâm Alanında Yeniden Sistematik Yapılanma Zorunluluğu ve Temelleri”. *EKEV Akademi Dergisi*. 12/34,2008, 23-42.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Gazzâlî Öncesi Ehl-i Sünnet Kelâmında Ahlâk Düşüncesi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2007.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Düşünce Tarihinde Ateizme Götüren Bir Neden Olarak Kötülük Sorunu: Kelâmî Açıdan Eleştirel Bir Değerlendirme”. *İslâm Düşüncesinde Ateizm Eleştirisi*. ed. Cemalettin Erdemci- Fadıl Ayğan- Seyithan Can- Mustafa Sancar. 191-259. Ankara: Elis Yayınları, 2019.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Geleneksel Teoloji Doktrinleri ve Sorunları”. *Tabula Rasa: Felsefe – Teoloji*. 6/18, 2006, 49-86.
- Koçak, Ahmet. *Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık, 2017.
- Özdemir, Metin. *İlâhi Adalet ve Rahmet Penceresinden Kötülük ve Musibetler*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3.Basım, 2017.
- Özervarlı, M Sait. *Kelâmda Yenilik Arayışları*. Ankara: İSAM Yayınları, 4. Basım, 2019.
- Sezen, Melikşah. *İzmirli İsmail Hakkı Yeni İlm-i Kelâm Tartışmaları*. İstanbul: Çizgi Kitabevi, 2020.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi. *Allah'ı İnkâr Mümkün mü?*. sad. Necip Taylan - Eyüp Onart. İstanbul: Çağrı Yayınları, 3. Basım, 1982.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi. *Allah'ı İnkâr Mümkün müdür?*. haz. Saliha Çetinkaya İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2019.

- Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi. *Beşeriyetin Fahr-i Ebedîsi Nebîmizi Bilelim ve Cihâd-ı Ekber'e*. haz. Rukiye Özer. İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 1. Basım, 2017.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi. *Beşeriyetin Fahr-i Ebedîsi Nebîmizi Bilelim*. sad. Hocaoğlu İsmail Hakkı. İstanbul: Bedir Yayınevi, 1980.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi. *Hangi Meslek-i Felsefeyi Kabul Etmeliyiz*. Kemal Kahramanoğlu - Ali Utku. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, 2016.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi. *İki Gavs-ı Enâm Abdülkâdir-i Geylânî ve Abdüsselâm el-Esmer Hazretleri*. haz. Mustafa Zahit Öner. İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2022.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi. *İslâm İnancının Temel İlkeleri*. haz. N. Ahmet Özalp. İstanbul: Kültür Basın Yayın Birliği, 1987.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi. *İslâm İnanç Esasları*. sad. Adnan Bülent Baloğlu - Halife Keskin. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 3. Basım, 2012.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi. *İslâm Tarihi*. sad. Cem Zorlu. İstanbul: Anka Yayınları, 2005.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi. *İslâm Tarihi*. sad. Cem Zorlu. İstanbul: Star Medya Yayıncılık, 2006.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi. *İslâm Tarihi*. sad. M. Rahmi. İstanbul: Akpınar Yayınevi, 1979.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi. *İslam Tarihi*. haz. Ziyatur Aksun. İstanbul: Ötügen Neşriyat, 2010.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi. *Senûsiler ve Onüçüncü Asrın En Büyüyük Mütefekkir-i İslâmî Seyyid Muhammed Es-Senûsî Abdülhamîd ve Seyyid Muhammed el-Mehdî*. sad. Dursun Gürlek. İstanbul: Bedir Yayınevi, 1997.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi. *Senusiler ve Sultan Abdulhamid (Asr-ı Hamidi'de Alem-i İslam ve Senusiler)*. haz. İsmail Cömert. İstanbul: Ses Yayınları, 1992.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi. *Türklük Yazıları*. haz. Hidayet Duyar. Konya: Palet Yayınları, 2021.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi. *Üss-i İslâm*. haz. Hicret Yavuz. İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2021.
- Tekin, Özkan. *Allah'ın Varlığının Delilleri*. Ankara: Fecr Yayınları, 2020.

- Uçar, Ramazan Uğur. *Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi’de Türklük Tasavvuru*. stanbul: Ötüken Neşriyat, 2009.
- Uçman, Abdullah. “Bahâ Tefvik”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/452-453. Ankara, TDV Yayınları, 1991.
- Uçman, Abdullah. “Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/425-427. Ankara, TDV Yayınları, 1991.
- Uludağ, Zekerriyya. *Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi ve Spiritüalizmi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 1996.
- Ülken, Hilmi Ziya. *Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi*. 2 Cilt. Konya: Selçuk Yayınları, 1966..
- Watson, Ernest Karloviç. *Arthur Schopenhauer Hayatı ve Felsefi Çalışmaları*. çev. Emel Saatci. Eskişehir: Dorlion Yayınevi, 2018.
- Yazıcıoğlu, Mustafa Sait. *Mâtürîdî ve Neseftî’ye Göre İnsan Hürriyeti Kavramı*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1997.

Fecr Yayınları: 787

AHMET HAMDİ AKSEKİ ve TOPLUMA DİN DERSLERİ

Ramazan GÜREL

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-41-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

BİBLİYOGRAFYA

- Ahmet b. Hanbel. *Müsned*. (nşr. Şuayb el-Arnaût ve diğerleri). Beyrut, 1996.
- Akseki, Ahmet Hamdi. *Din Dersleri I-III*. İstanbul: Evkaf-ı İslamiye Matbaası, 1925.
- Akseki, Ahmet Hamdi. *Köylüye Din Dersleri*. İstanbul: Âmidî Matbaası, 1928.
- Akseki, Ahmet Hamdi. *Öğretmen ve Öğrencilere Yardımcı Açıklamalı Din Dersleri*. Ankara, 1949.
- Akseki, Ahmet Hamdi. "Din Tedrisatı ve Dini Müesseseler Hakkında Bir Rapor". *Sebilürreşad Dergisi* 5/105, Haziran 1951.
- Aktaş, Ali. *Ahmet Hamdi Akseki'nin Dini Şahsiyeti*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, 2014.
- Ayhan, Halis. *Türkiye'de Din Eğitimi*. İstanbul: DEM Yayınları, 2004.
- Ayrancı, İlhami. *Ahmet Hamdi Akseki (Hayatı, Eserleri ve İslam Tarihi ile İlgili Çalışmalarının Değerlendirilmesi)*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara, 1997.
- Ayverdi, İlhan. *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat, 2011.
- Bolay, Süleyman Hayri. "Ahmet Hamdi Akseki". *DİA* 3/294, İstanbul: TDV Yayınları, 1991, ss. 293-295.
- Buhari, Muhammed b. İsmail. *el-Camiu's-Sahih*. Beyrut: Daru'l-fikr, 2007
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as. *Sünenü Ebî Dâvud*. (thk. Şu'ayb el-Arnaût ve diğerleri). Dimaşk: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009.
- Gazali, Ebu Hamit Muhammet. *İhya-ü Ulumi'd-Din*. Mısır: Daru'l -Gaddi'-Cedid, 2010.
- İbn. Mace, Ebu Abdullah Muhammet b. Yezit. *Sünen-ü İbn. Mace*. Beyrut: Daru'l Kütübi'l-İlmiyye, 2019.
- K. Arpağuş, Hatice. "Bir Telif Türü Olarak İlmihal Tarihî Geçmiş ve Fonksiyonu". *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 22/40 (2002/1), ss. 25-56.

- Kahraman, Abdullah. “Zor Zamanlarda Yapılabileceklerin En İyisini Yapan Bir İslam Âlimi: Ahmet Hamdi Akseki (1887-1951)”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 6 (2005), ss. 297-312.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2005.
- Küçükahmet, Leyla. *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayınları, 2001.
- Keşkek, Türkan. *Ahmet Hamdi Akseki ve Fıkhi Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2003.
- Mâlik b. Enes. *el-Muvatta’*. Beyrut: Müessesetü’r-Risale Naşirun, 2015.
- Muttaki, Alauddîn Ali. *Kenzi’l-Ummâl*. Beyrut, 2004.
- Münavi, Muhammet Abdurrauf. *Feyzu’l-Kadîr Şerhu’l-Camii’s-Sağîr*. Mısır: Matbaat-u Mustafa Muhammet, 1938.
- Müslim b Haccac el- Kuşeyri. *el- Camiu’s Sahih*. (nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî). Kahire: Dâru İhyâi’l-Kütübi’l-Arabiyye, 1991.
- Nesai, Ebu Abdurrahman Ahmet b. Ali. *Sünenü’n-Nesai*. Beyrut: Müessesetü’r-Risale Naşirun, 2014.
- Özyılmaz, Ömer. “Din Dersleri Öğretmeni Olarak Ahmet Hamdi Akseki”. *Ahmet Hamdi Akseki Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. Ankara: TDV Yayınları, 2004, ss. 73-81.
- Taberani, Ebu Kasım Süleyman b. Ahmet. *el-Mu’cemü’l-Evsat*. Beyrut: Daru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 2012.
- Tirmizi, Ebu İsa Muhammet b. İsa. *Sünenü’t Tirmizi*. Lübnan: Daru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 2011.
- Vahapoğlu, Vahap & Güneş, Âdem. “1924’ten 1950’ye Din Eğitimi Etkileyen Unsurlar Üzerine Genel Bir Değerlendirme”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11/60 (2018), ss. 1320-1322.
- Yıldırım, Ali & Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.
- Zengin, Zeki Salih. “Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Kur’an Kurslarının Kurulması ve Gelişimi”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/5 (2011), ss. 1-24.

Fecr Yayınları: 788

MERHAMET

-İslam Medeniyetinin Temel Değerleri-

Editörler

Gencal ŞENYAYLA-Ali ÖNCÜ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak

FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-42-7

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

ğunun olumsuz etkilerini azaltmada ya da önlemede önemli rolü olduğu saptanmıştır.

Yine de uzun süre merhamet göstermek, bazen tükenmişlik ve merhamet yorgunluğu gibi olumsuz duygusal durumlara yol açsa da merhametli olmanın bir sonucu olarak insanlarda çoğunlukla merhamet doyumunu duygusunun geliştiği belirtilmektedir.

Kaynakça

- Arslan, Z. Şeyma- Yaşar Fatma T. “Yükselen Değer Kavramı Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım”. *Değerler Eğitimi*. ed. Sinan Zavalı. İstanbul: Ensar Yayınları, 2014.
- Avşaroğlu, Selahattin- Koyuncu, Ecenur. “İnsanda Merhamet Duygusu ve Değer Olarak Merhametli Tutum”. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi* 3/1 (2018), 16-37.
- Aydın, M. Zeki- Gürler, Ş. Akyol. *Okulda Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2012.
- Aydın, M. Zeki. *Merhamet*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2014.
- Birişik, Abdülhamit. “Rahmet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 34/419-420. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Câmi’u’s-Sahîh*. nşr. Muhammed Zühayr b. Nasr. 8 Cilt. b.y: Dâru Tavki’n-Necât, 1422/2001.
- Ceylan, Yılmaz- Özyayın, Muharrem. “Manevi/Dini Danışmanlıkta Değer Algısı”. *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16 (Aralık 2020), 284-301.
- Cingi, Can Cemal Cingi- Eroğlu, Erhan. “Sağlık Çalışanlarında Merhamet Yorgunluğu”. *Osmangazi Tıp Dergisi* 41/1 (2019), 58-71. <https://doi.org/10.20515/otd.449810>
- Comte, Andre-Sponville *Büyük Erdemler Risalesi*, çev. Işık Ergüden. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2004.
- Çağrı, Mustafa. “Merhamet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29/184-185. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Çevik, Özlem. “Merhametin Üç Yönelimi İle Tanımlanması”. *Humanistic Perspective* 4/2 (Haziran 2022), 249-264. <https://doi.org/10.47793/hp.1116461>
- Çevik, Özlem-Tanhan, Fuat. “Merhamet Korkusu: Tanımı, Nedenleri ve Önlenmesi”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in*

- Psychiatry* 12/3 (Eylül 2020), 342-351. <https://doi.org/10.18863/pgy.626941>
- Eksi, Halil. "Temel İnsanî Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları". *Değerler Eğitimi Dergisi* 1/1 (Ocak 2003), 79-96.
- Görmez, Mehmet. "Neden Merhamet". *Hz. Peygamber ve Merhamet Eğitimi*. ed. İsmail Derin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2012.
- Gürse, İbrahim- Dalgacı, Büşra. "Merhametin Sağlık Hizmetlerindeki Yeri ve Önemi". *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2/1 (Haziran 2018), 181-204.
- Hökelekli, Hayati. *Psikoloji, Din ve Eğitim Yönüyle İnsani Değerler* (İstanbul: Dem Yayınları, 2013), 189.
- Hökelekli, Hayati. "Çocuk ve Gençlerde Şiddet Olgusu ve Önlenmesine Yönelik Öneriler". *Değerler Eğitimi Dergisi* 5/14 (Aralık 2007), 61-78.
- Hökelekli, Hayati. "Merhamet". *Dem Dergi* 1/4 (2008), 78-85.
- İpek, Yasin. "Kitab-ı Mukaddes'te Merhamet Algısı". *Erciyes Akademi, Özel Sayı* (2021), 628-640.
- Kasapoğlu, Hülya. "Okulda Değer Eğitimi ve Hikayeler". *Milli Eğitim Dergisi* 43/198 (Mayıs 2013), 97-109.
- Kıral, Bilgen-Başdağ, Suat. "Sınıf Öğretmenlerinin Merhamet Eğitimine İlişkin Görüşleri". *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 8/1 (2018), 80-96.
- Kurt, Abdurrahman. *Din Sosyolojisi*. Bursa: Sentez Yayınları, 2012.
- Marshall, Gordon. *Sosyoloji Sözlüğü*. çev. O. Akınbay- D. Kömürcü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2006.
- Müslim, Ebu'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim. *el-Câmiu's-Sahîh*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Terâsi'l-Arabî, t.y.
- Nas, Eşref. "Pozitif Psikolojide Güncel Bir Kavram: Merhamet Doyumu". *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry* 13/4 (Aralık 2021), 668-684. <https://doi.org/10.18863/pgy.852636>
- Nas, Eşref- Kardaş, Ferhat. "Merhamet Eğitimi ve Eğitimde Merhamet". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 11/1 (Mart 2022), 316-340. <https://doi.org/10.15869/itobiad.894028>

- Nas, Eşref- Sak, Ramazan. “Merhamet Doyumu Ölçeğinin Geliştirilmesi”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 20/80 (Ekim 2021), 2019-2036. <https://doi.org/10.17755/esosder.910301>
- Nas, Eşref- Sak, Ramazan. “Merhamet Odaklı Terapi”. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 18/1 (Mart 2020), 64-84. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.525744>
- Bilgiz, Musa- Nişancı, Ayhan. “Erdemli Bir Topluma Ulaşmada Merhamet ev Eğitime Dair”. *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/1 (2023), 31-55.
- Sayar, Kemal. “Merhametsiz Bir Dünyayı Nasıl Onaracağız”. Erişim 12 Aralık 2023. <https://kemalsayar.com/insana-dair/merhametsiz-bir-dunyayi-nasil-onaracagiz>
- Kemal Sayar. Semptomun Arkasındaki Dünyayı Görmeye Çalışmalıyız. Erişim 20 Aralık 2023. <https://kemalsayar.com/basinda/semptomun-arkasindaki-dunyayi-gormeye-calis-maliyiz>
- TDK Sözlük. Erişim 21 Aralık 2023. <https://sozluk.gov.tr>
- TDK Sözlük. Erişim 15 Aralık 2023. <https://sozluk.gov.tr>
- Türk, Esra. “Değerler ve Eğitimi”. *Eğitim Biliminde Akademik Çalışmalar*. ed. Harun Şahin vd. Cetinje: İvpe, 2018.
- Yavuzer, Haluk. *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2016.

kat ve merhamet timsalidir. Hayatı boyunca merhamet timsali olarak uygulamalarıyla gelecek nesillere rol model olarak yerini almıştır. Hz. Peygamber'in sadece bedir esirlerine karşı gösterdiği merhamet örneği Onun merhametinin genişliğini açıklamaktadır.

İnsanlar fert fert merhamet erdemiyile süslenmelidir ki zulüm gibi bir rezilete bulaşmasınlar. İnsan, bireysel hayatında şefkat ve merhameti önce kendi nefesine, ondan sonra da diğer insanlarla beraber diğer canlılara göstermek durumundadır. Bunu yapmazsa zalimlerden olur. Zalimlerden olmak da insanı hem bu dünyada hem de ahiret hayatında sıkıntılı duruma düşürmektedir. Zulümden kaçınmak gerekir. Büyüklerin “alma mazlumun ahını çıkar aheste aheste” dediklerini unutmamak ve yeni nesillere iletme gerekmektedir.

Bu değerlendirmeler de göstermiştir ki merhamet, değerler bahçesinin güzide çiçeklerinden biridir. Diğer çiçeklerle beraber bu çiçeğin de bakımını günümüzün bahçıvanları olarak güzel yapıp yeni nesillere iletme önemli bir insanlık vazifesi olarak karşımızda durmaktadır.

Kaynakça

- Adudüddin el-Îcî. *Ahlâku Adudüddin*. Trc. İlyas Çelebi. 1. Bs. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2015.
- Aristoteles. *Nikomakhos'a Etik*. Trc. Furkan Akderin. İstanbul: Say Yayınları, 2017.
- Bilim Kurulu. *Hadislerle İslam*. 4. Bs, 7 Cilt. İzmir: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2020.
- Celâleddin Devvânî. *Ahlâk-ı Celâlî*. Trc. Ejder Okumuş. 1. Bs. Ankara: Fecr Yayınları, 2019.
- Çağrıncı, Mustafa. “Merhamet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29: 184-185. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2004.
- Eşmeli, İsmet. “Dinlerde Kurtuluş Yolu: Adalet (Yahudilik, Hıristiyanlık, İslâmiyet Bağlamında)”. *İslam Medeniyetinin Temel Değerleri: Adalet*. Ed. Şenyayla, Gençal- Öncü, Ali. 1. Bs. 83-102. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.

- Fârâbî. *el-Medinetü'l-Fâzıla*. Trc. Nafiz Danışman. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2001.
- Gazâlî. *İhya'ü Ulum'id Din*. Trc. Ahmet Serdaroğlu. IV Cilt. İstanbul: Be-dir Yayınevi, 1974.
- Göz, Kemal. *İslam felsefesinde Ahlakın Temel paradigmaları (Değer Merkezli Bir Yaklaşım)*. Ankara: Fecr Yayınları, 2016.
- Göz, Kemal - Mutluel, Osman. *Felsefeye Giriş*. 3. Bs. İstanbul: Gümüşev Yayıncılık, 2019.
- İbn Miskevayh. *Ahlakı Olgunlaştırma (Tehzibu'l-Ahlak)*. Trc. A. Şener -İ. Kayaoğlu-C.Tunç. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1983.
- Karakoyunluoğlu, Ali. *İnsanın Yetkinlik Sevgisi (Gazali Düşüncesinde Bilgi ve İktidar)*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, 2023.
- Kınalızade Ali Çelebi. *Ahlak-ı Alai*. Trc. Murat Demirkol. 2. Bs. Ankara: Fecr Yayınları, 2019.
- Kindî. *Felsefî Risaleler*. Trc. Mahmut Kaya. İstanbul: İz Yayıncılık, 1994.
- Kindî. *Üzüntüden Kurtulma Yolları*. Trc. Mustafa Çağrıncı. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012.
- Kur'an-ı Kerim*. t.y.
- Macid Fahri. *İslam Ahlak Teorileri*. Trc. Muammer İskenderoğlu - Atilla Arkan. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2014.
- Mutluel, Osman. *İslam'da Felsefi Düşüncenin Kısa Tarihi*. 1. Bs. Ankara: Fecr Yayınları, 2021.
- Mutluel, Osman. *Mutlu Ol*. 1. Bs. Ankara: Fecr Yayınları, 2020.
- Platon. *Devlet*. Trc. Sabahattin Eyüpoğlu-M. Ali Cimcoz. 3. Bs. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1975.
- Saruhan, Müfit Selim. *İnsan ve Ahlakın Doğası Üzerine*. 1. Bs. Ankara: Fecr Yayınları, 2023.
- Saruhan, Müfit Selim. *Özgür Ol*. 1. Bs. Ankara: Fecr Yayınları, 2019.

Kaynakça

- Adam, Baki. *Yahudi Kaynaklarına Göre Tevrat*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2019.
- Aydın, Mahmut. *Hıristiyanlık*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2021.
- Aydın, Mehmet Zeki. *Merhamet*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2014.
- Birişik, Abdulhamit. "Rahmet", *TDV İslam Ansiklopedisi*. 34/419. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Çağrıçı, Mustafa. "Merhamet". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 29/184-185. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Çoban, Bekir Zakir. *Yahudilerden Sonra Hıristiyanlardan Önce Hz. İsa*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2019.
- Göz, Kemal. *İslâm Felsefesinde Ahlâkın Temel Paradigmaları (Değer Merkezli Bir Yaklaşım)*. Ankara: Fecr Yayınları, 2016.
- Gürkan, Salime Leyla. *Anahatlarıyla Yahudilik*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2021.
- Harman, Ömer Faruk. "Diğer Din ve Kültürlerde Ortak Bir Ahlaki Kavram Olarak Merhamet". *Hız. Peygamber ve Merhamet Eğitimi*. 240-246. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2014.
- Hökelekli, Hayati. "Merhamet". *DEM Dergi* 1/4 (2008), 78-82.
- İpek, Yasin. "Kitab-ı Mukaddes'te Merhamet Algısı". *Erciyes Akademi Özel Sayı*, (2021), 628-640.
- Kur'ân- Kerîm Meâlî*. çev. Halil Altuntaş-Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım, 2009.
- Kutsal Kitap: Tevrat, Zebur, İncil*. İstanbul: Kitab-ı Mukaddes Şirketi, 1. Basım, 2001.
- Meral, Yasin. *Yahudilik*. İstanbul: MiletNihal Yayınları, 2021.
- Metin, İsmail. *Fransız Oryantalizminde Hz. Muhammed İmajı*. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, 2022.
- Schopenhauer, Arthur. *Merhamet*. çev. Zekai Kocatürk. İstanbul: Dergah Yayınları, 2014.
- Yiğitoğlu, Mustafa. *Yahudilik*, Ankara: İlahiyat Yayınları, 2021.

Sonuç

Temel Kaynak Kur'an-ı Kerim'de mükelleflerden talep edilen ahkâmın sonlarındaki *merhamet* ifadeleri dikkat çekmektedir. Dolayısıyla vazedilen şer'î hükümlerin mükelleflere hem dünyada hem ahirette merhamet ve rahmet olduğu özellikle vurgulanmaktadır.

Gerek Allah özelinde ve gerekse Hz. Peygamber mihverindeki merhamet ve rahmet vurgusu gündelik hayat akışından sistematik ibadete, ibadetten hukuka, hukuktan adalete, adaletten hesaba, dünyadan ahirete kadar mükellefin tüm evrelerini kapsadığı dikkat çekmektedir.

Rahmet ve merhamet vurgusu furû-i fıkihta insanların hayatlarını kolaylaştırmak amacıyla müessir olduğu gibi usûl-i fıkihta “edille”nin temellendirilmesinde veya alt başlıklarının inşasında ve tekevvününde de müessir olmuştur. Bunlara ilave olarak fetvâ usulü iftâ faaliyetlerinde de etkili olduğu görülmektedir.

Hz. Peygamber'in rahmet olarak gönderilmesine İslâm Hukuku açısından ve hukukçular gözü ile bakmak rahmet-hukuk ilişkisinin derinliğine bizi götürmektedir. Dolayısıyla bu alanda yapılacak çalışmalar buradaki derinliği ve imkânı da keşfetmeye katkı sağlayacaktır.

Bilindiği gibi “rahmet ve merhamet” aynı iştikaktan doğmuş iki kavram olarak “rahmet” genellikle Allah Teâlâ'nın engin mağfiretine “merhamet” ise Hz. Peygamber'in örneği pek görülmemiş hoşgörü ve affediciliğine tahsis edilerek anlaşıla gelmiştir. Ancak bu çalışma “rahmet ve mağfiret”in bu alanlarla sınırlı tutulmaması gerektiğini bilakis “hukuk ve fıkıh” alanına da tamim edilmesi gerektiği sonucuna bizi götürmektedir.

Kaynakça

- Ali Haydar. *Şerhu kavâidi'l-Mecelle*. haz. Râmî İbn Muhammed Cibrîn Selheb. Dâru's-Selâm, ts.
- Apaydın, H. Yunus Apaydın. *İslam Hukuk Usûlü*. Kayseri: Kimlik Yayınları, 2. Basım, 2016.

- Baktır, Mustafa. "İslam Hukukunun Genel Prensipleri". *Ekev Akademi Dergisi* 12/34 (2008), 203-210.
- Beyzâvî, Nâsırüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed el-. *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*. Beyrut: Dâru İhyâi tûrâsî'l-Arabî-Müessesetü't-târihi'l-Arabî, 1. Basım, ts.
- Cüveynî, Ebû'l-Meâlî Rûknüddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf el-. *el-Burhân fî uşûli'l-fikh*. Beyrut: Dâru'l- Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1418.
- Ebüssuûd Efendi, Muhammed b. Muhammed. *İrşâdii'l-âkli's-selîm*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, 1. Basım, ts.
- Erdoğan, Mehmet. *İslam Hukukunda Ahkâmın Değişmesi*. İstanbul: İFAV, 1. Basım, 1990.
- Erdoğan, Mehmet. *İslam Hukukunda Ahkâmın Değişmesi*. İstanbul: İFAV, 2. Basım, 1994.
- Esen, Hüseyin. "Fıkıh Usûlü: Maslahat-ı Mürsele". *Fıkıh Usûlü*. ed. Talip Türcan. Ankara: Grafiker Yayınları, 1. Basım, 2019.
- Esen, Hüseyin. "İslâm Hukuku ve Uhrevi Sorumluluk". *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 8 (2006), 99-112.
- Hallâf, Abdulvahhâb. *İlmu Usûli'l-Fikh*. Beyrut, Yeni baskı., ts.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dımaşkî. *Ukûdü resmi'l-müftî*. Karâçi: Mektebetü'l-Büşrâ, 1. Basım, 1430.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir. *et-Tahrîr ve't-tenvîr*. Tunus: ed-Dâru't-Tûnisiyye, 1. Basım, 1984.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir. *Maķâşidü's-şerf'ati'l-İslâmiyye*. Katar: Vizâratü'l-evkâf, 1425.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Zürâî ed-Dımaşkî. *İlâmü'l-muvaķķı'în 'an rabbi'l-âlemîn*. thk. Muhammed Abdüsselâm İbrâhîm. Beyrut: Dâru Kütübî'l-İlmiyye, 1411.
- İzmirli, İsmail Hakkı. *İlm-i Hilâf*. Konya: Hüner Yayınları, 2010.
- Karadâvî, Yusuf el-. *Avâmilü's-Sia ve'l-Mürûne*. Kahire: Mektebetü Vehbe, 2. Basım, 1425.
- Karadâvî, Yusuf el-. *Fî'l-fikh ve'l-fetvâ ve'l-ictihâd*. Kahire: Mektebetü Vehbe, 1. Basım, 1432.
- Keskioğlu, Osman. *Fıkıh Tarihi ve İslam Hukuku*. Ankara: Müftüoğlu, 1969.
- Mahallî, Muhammed b. Ahmed el-. *Şerhu'l-Varakât (Dimyâtî Hâşiyesi ile)*. Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1. Basım, 1434.

- Nesefî, Ebü'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd en-
Medârikü't-tenzîl ve hâkâ'îku't-te'vîl. Beyrut: Dâru'l-Kelimü't-
tayyib, 1. Basım, 1419.
- Sava Paşa. *İslam Hukuku Nazariyatı Hakkında Bir Etüd*. İstanbul: Diyanet
İşleri Başkanlığı, 1. Basım, 2016.
- Serahsî, Şemsüddîn. *Uşûlü's-Serahsî*. thk. Ebü'l-Vefâ el-Efgânî. Haydara-
bat: Lücne İhyâ'î'l-Meârifi'n-Nûmâniyye, ts.
- Sevig, Vasfi Raşid. "Fıkıh ve Medenî Kanun". *Ankara Üniversitesi Hukuk
Fakültesi Dergisi* 8/3 (1951), 210-235.
- Şevkânî, Muhammed b. Alî b. Muhammed eş-. *Fethu'l-kadîr*. Beyrut:
Dâru İbn Kesîr, 1. Basım, 1414.
- Şimşirgil, Ahmet - Ekinci, Ekrem Buğra. *Ahmed Cevdet Paşa ve Mecelle*.
İstanbul: KTB, 2. Basım, 2008.
- Türcan, Talip. "Fıkıh Usûlü: Tanım, Tarihçe ve Tedvin". *Fıkıh Usûlü*. ed.
Talip Türcan. Ankara: Grafiker Yayınları, 1. Basım, 2019.
- Türcan, Talip. *İslâm Hukuk Biliminde Hukuk Normu*. Ankara: Ankara
Okulu, 2003.
- Türcan, Talip. "İslâm Hukuk Biliminde Şer'îlik Kavram". *Araştırmalar-İnsan
Bilimleri Araştırmaları* 3/5-6 (2001), 69-88.
- Türkan, Mustafa. "Makâsîdü'ş-Şerîa İle İlgili Eserlerde Zarûriyyâtın Ter-
tibi Sorun". *Hittit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/34
(2018), 439-460.
- Yıldırım, Mustafa. *Mecelle'nin Küllî Kâideleri*. İzmir: İzmir İlahiyat Vakfı
Yayınları, 2. Basım, 2009.
- Zeydan, Abdülkerîm. *İslam Hukukuna Giriş*. çev. Ali Şafak. İstanbul: Ka-
yihan Yayınları, 1995.

İslam'da, ilahi merhamet çerçevesinde ele alınan kadın hakları, geleneksel yorumların ötesine geçen bir dinamizm ve evrimsel süreç göstermektedir. Bu perspektif, kadın ve erkek arasındaki eşitliğin yanı sıra, ilahi merhametin temel bir prensibi olarak cinsiyetler arası adaleti ön plana çıkarmaktadır. İslam'ın kadın haklarına yönelik yaklaşımı, mevcut tartışmalara yenilikçi bir bakış açısı sunmakta ve bu konuda derinlemesine analiz yapmayı teşvik etmektedir. Dinamik bir yapıya sahip olan İslam, kadın ve erkeğin korunmasını merkeze alarak, modern çağın değişen ihtiyaçlarına uyum sağlamayı ve onların dini ve dünyevi gereksinimlerini dengeli bir şekilde karşılamayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, İslam'ın kadın ve erkek arasındaki ilişkilerde adalet ve merhamet odaklı bir tutum sergilediğini açıkça ortaya koymaktadır.

Kaynakça

- Abdürabbih, Ebû Ömer Ahmed b. Muhammed. *el-İkdi'l-ferîd*, nşr. Ahmed Emîn v.dğr., Kahire 1359-72/1940-53.
- Acar, H. İbrahim. "Evllenme Engeli Olarak Din Farkı / Religion Difference As a Barrier to Marriage", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17 (Haziran 2002), 2-46.
- Acar, H. İbrahim. *İslâm Hukukunda Evliliğin Sona Ermesi*. Erzurum: 2000.
- Atay, Hüseyin. *Kur'an'a Göre Araştırmalar I*. Ankara: Atay Yayıncılık, 1993.
- Ateş, Süleyman. *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*. İstanbul: 1988.
- Aydın, M. Akif- Hamîdullah, Muhammed. "Köle", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Ankara: 2002, 26/ 237-246.
- Aynur, Hatice Şahin. "İslamî Feminizm Ve Feminist Kur'an Okumaları Üzerine Genel Bir Değerlendirme". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*. 13/3, (2013) 89 -122.
- Cessâs, Ebû Bekir Ahmed b. Ali. *Ahkâmü'l-Şur'ân*. İstanbul: 1335-38.
- Cevziyye, İbn Kayyim. *Zâdü'l-me'âd*, nşr. Şuayb el-Arnâvût – Abdülkadir el-Arnâvût. Beyrut: 1401/1981.
- Cezîrî, Abdurrahman bin Muhammed Avad. *el Fıkh a'lal Mezahibi'l Erbaa*. Beyrut: Darü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2015.
- Dihlevî, Şah Veliyyullah. *Hüccetullahi'l-bâliğa*, nşr. M. Şerîf Sükker (Beyrut 1413/1992), 1/38-40.

- Erol, Fatma-Gökalp, Ayten- "İslâm Aile Hukukunda Kadının Evliliğini Sona Erdirme Hakkı", Kalemname, 7/13 (Haziran 2022), 11-32.
- Esposito, John L. "Women in Muslim Family Law", Syracuse University Press (New York: Winter 1982), 389-391.
- Fadl, Khaled Abou. "And God Knows the Soldiers: The Authoritative and Authoritarian in Islamic Discourses", Lanham, MD: University Press of America, 2001.
- Fadl, Khaled Abou. "The Search for Beauty in Islam: A Conference of the Books", Rowman & Littlefield Publishers. 22 decembre 2005.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed. *İhyâ Ulûmi'd-Dîn*. Kahire: 1387/1968.
- Gök, Kevser. Hz. Peygamber ve Hulefâ-İ Râşidîn Döneminde Kamu Hizmetinde Bulunan Hanımlar. Konya: *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü, Yüksek Lisans Tezi*, 2019.
- Hallaq, Wael. "Sharia: Theory, Practice, Transformations", (Cambridge, 2009), 352.
- Heather, Johnson. "There are Worse Things Than Being Alone: Polygamy in Islam, Past, Present, and Future." William & Mary Journal of Women and the Law 11/ 3 (2004-2005), 563-595.
- Hiçyılmaz, Muhammed İsmail-Eşmeli, İsmet. "Yahudiliğin Erkek Ege-men Anlayışı". *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (2020): 72-87.
- İbn Aşûr, Muhammed. *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*. Tunus:1984.
- İbn Atıyye, Ebû Muhammed Abdu'l-Hak b. Ğâlib. *el-Muharraru'l-vecîz fi tefsîri'lKitâbi'l-Azîz*, thk. Abdusselam Abdu's-Şâfi. Beyrut: Darül-Kütubilİlmiyye, 1422.
- İbn Haldun, *Mukaddime*. Beyrut: Daru'l-Erkam 2001.
- İbn Sa'd, *Tabakatü'l-kübra*, nşr. İhsan Abbas. Beyrut: Darü'l-Kütübî'l İlmiyye,1388/1968.
- İbn Teymiyye, Takiyyüddîn Ahmed b. Abdülhalim. *Mecmû'u'l-Fetâvâ*. thk. Abdurrahman b. Muhammed b. Kasım. Riyad: Mücemmeu'l-Melik Fehd li-Tibâati'l-Mushafi's-Şerîf, 1995.
- İmam Şafîî, *el-Üm*, nşr. Rif'at Fevzî Abdülmuttalib. Darü'l İbn-i Hazm.
- İsbahânî, Ebû Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. Ahmed b. İshak b. Musa b. Mihrân. *Ma'rîfeti's-sahâbe*. thk. Âdil b. Yusuf el-Azâzî. Riyad: Dâru'l-Vatan, 1419/1998.
- Kanarya, Bayram. *Aile Kurumu ile İlgili Temel Problemler (Diyarbakır Örneği)*. Uluslararası Diyarbakır Sempozyumu. 02-05 Kasım 2016, 2017, (Kültür Sanat Yayınları).

- Karakaya, Ayşe Elmalı. “Çizgi Dışı Bir Evlilik Hikayesi: Müslüman Kadının Gayri Müslim Erkeklerle Evliliği”, *Bilimname* 48, (2022), 451-494;
- M. Tâhir. İbn Âşûr, *et-Tahrîr ve't-tenvîr*. Beyrut: 1420-1421/2000.
- Mernissi, Fatma. *The Veil and the Male Elite: A Feminist Interpretation of Women's Rights in İslam*, Basic Books; Reprint basım: 21 Aralık 1992.
- Qaradawi, Yusuf, "The Lawful and the Prohibited in İslam (American Trust Publications: 1994.
- Ünverdi, Mustafa. *Matürîdî'de Siyaset Düşüncesi*, *İlahiyat Akademi Dergisi*, sayı:16, (2022), 1-24.
- Ünverdi, Mustafa. İlahi Vahyin Ahlak Katkısı, *III Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*, ed. Özcan Bayrak, Elazığ 2017.
- Ünverdi, Mustafa. Kur'an Açısından İyi Davranışın Tanımı, *III Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*, ed. Özcan Bayrak, Elazığ 2017.
- Ünverdi, Veysi. “Eş'arî Kelamında İmamet Anlayışı; Cüveynî Örneği”. *Usul İslam Araştırmaları*. 29 (2018), 39-65.
- Ünverdi, Veysi. “Eş'arî Kelamında İmamet Anlayışı; Seyyid Şerif Cürçânî Örneği”. *e-Şarkiyat*, 10/4, (2018), 1238-1257.
- Ünverdi, Veysi. *Mutezile ve İmamet*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2020.
- Rızâeddîn b. Fahreddîn. *Meşhur Hatunlar*. Sadeleştiren Ahmet Acarlıoğlu. Kahramanmaraş: SAMER Yayınları, 2020.
- Sarıçam İbrahim-Erşahin Seyfettin. *İslam Medeniyeti Tarihi*. Ankara:Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 2013.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *el-Mebsût*. Beyrut: Dâru'l-Marife,1989.
- Şakir, Gözütok. “Hz.Peygamber Döneminde Kadın Eğitimi ve Öğretimi”. Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı Sempozyumu, 20-22 Nisan 2007. İslami İlimler Dergisi Yayınları: 2007.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. Bulak 1323-29.
- Temizer, Nihal Cihan. “9.Yüzyılda Batı'da ve Osmanlı'da Kadının Sosyal ve Ekonomik Hayattaki Yeri”. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi. 2/1 (2022), 51-70.
- Terzioğlu, Hülya. *Mâtürîdî'de Kadın Algısı*. İstanbul: Gökkuşe Yayınları, 2018.
- Topaloğlu, Bekir. *İslam'da Kadın*. İstanbul: 1995.

- Topçuoğlu, Ali Aslan. “Yahudilik-Hıristiyanlık Ve İslâm Hukuku’na Göre Nikâh Bakımından Din Farklılığı” *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 10/2, (2010), 79 -120.
- Üçok, Bahriye. *İslam Devletlerinde Türk Nâibeler ve Kadın Hükümdarlar*. Ankara: Bilge Kültür Sanat 1965.
- Üçok, Bahriye. “İslam Devletlerinde Bazı Naibeler”. *BELLE TEN*. 31/122, (1967), 169-188.
- Turan, Maşallah. *Hz. Âdem’in Peygamberliği Konusundaki Tartışmaların Kritisizliği*. Konya: Hüner Yayınevi, 2019.
- Yaşar, Mehmet Aziz. “Şâfiî Hukuk Düşüncesinde Annenin Süt Emzirme Yükümlülüğü ve Sütannelik Uygulaması”: *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1/19, (2018), 169-200.
- Yazır, Elmalılı Hamdi. *Hak Dini Kur’ân Dili*. İstanbul: Eser Neşriyat, 1997.
- Zühaylî, Vehbe. *el-Fıkhü’l-İslâmî ve edilletüh*. Dımaşk: 1989.

tertip içerisinde ontolojik bir ikram olarak onlara bahşedilmiş görünmektedir. Bütün bu tedbir ve lütuflar haliyle ancak sonsuz varlık kaynağı olan sonsuz varlık vericinin mutlak iyiliğinin bir gereği olarak varoluş süreçlerinin her bir aşamasında ilahî bir rahmet ve merhamet olarak görülmektedir.

Kaynakça

- Adamson, Peter. “Al-Kindî and the Mu‘tazila: Divine Attributes, Creation and Freedom”. *Arabic Sciences and Philosophy* 13/1 (Mart 2003), 45-77. <https://doi.org/10.1017/S0957423903003035>
- Alper, Ömer Mahir. *İbn Sina*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2018.
- Arabi, Muhyiddin İbn. *Fütuhât-ı Mekkiyye* 3. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2006.
- Arslan, Ahmet. *İlkçağ Felsefe Tarihi 1 / Sokrates Öncesi Yunan Felsefesi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2017.
- Arslan, Ahmet. *İlkçağ Felsefe Tarihi 5 / Plotinos, Yeni Platonculuk ve Erken Dönem Hıristiyan Felsefesi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2017.
- Birley, Anthony Richard. *Marcus Aurelius, a biography*. London: Routledge, Rev. ed., 2000.
- Cevizci, Ahmet. *İlkçağ Felsefesi Tarihi*. Bursa: Asa Kitabevi, 1998.
- Demirli, Ekrem. “Fusûsu'l-Hikem Şerhi”. *Fususu'l-Hikem*. ; İstanbul: Kabcacı Yayınevi, 2016.
- Demirli, Ekrem. *İslam Metafiziğinde Tanrı ve İnsan: İbnü'l Arabî ve Vahdet-i Vücûd Geleneği*. İstanbul: Kabcacı Yayınevi, 2009.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. haz. Aydın Sami Geneyçal. Ankara: Aydın Kitabevi, 23. Basım, 2006.
- Epiktetos. *Düşünceler ve Sohbetler*. İstanbul: MEB Yayınları, 1989.
- Fârâbî. *el-Medînetü'l-Fâdila İdeal Devlet*. çev. Nafiz Danışman. Ankara: MEB Yayınları, 2001.
- Frederick Copleston. *Platon*. çev. Aziz Yardımlı. İstanbul: İdea Yayınları, 2., 1989.
- Gökberk, Macit. *Felsefe Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 18. Basım, 2016.

- H. Rizvi, Sajjad. “Mistisizm ve Felsefe: İbn Arabî ve Molla Sadra”. çev. M. Cüneyt Kaya. *İslam Felsefesine Giriş (The Cambridge companion to Arabic Philosophy)*. ed. Peter Adamson - Richard C. Taylor. İstanbul : Küre Yayınları, 2007.
- Hafizoğlu, Ayşegül. “Mitoloji ve İlahi Dinlerde İnsanın Yaratılışı”. *Marifetname* 9/1 (30 Haziran 2022), 217-244. <https://doi.org/10.47425/marifetname.vi.1064044>
- Inwood, Brad. *Reading Seneca: Stoic Philosophy at Rome*. Oxford : New York: Clarendon Press ; Oxford University Press, 2005.
- İbn Sînâ. *En-Necât Felsefenin Temel Konuları*. çev. Kübra Şenel. İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2013.
- İbn Sina. *İşaretler ve Tenbühler: el-İşârât ve't-tenbihat*. çev. Ali Durusoy vd. İstanbul : Litera Yayıncılık, 2005.
- İbn Sina. *Kitâbu'ş-Şifa: Metafizik*. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2017.
- İbnü'l-Arabî. *Fusûsu'l-Hikem*. çev. Ekrem Demirli. İstanbul : Kabalcı Yayınevi, 2016.
- İmamoğlu, Tuncay. “Seneca Felsefesinde Kötülük Problemi”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 2/4 (2002), 51-57.
- Kaya, Mahmut. *İslam Filozoflarından Felsefe Metinleri*. İstanbul: Klasik Yayınları, 9. Basım, 2014.
- Kindî. “İlk Felsefe Üzerine”. çev. Mahmut Kaya. *Kindi Felsefi Risaleler*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2002.
- Konevî, Sadreddin Muhammed b İshak b Muhammed Sadreddin. *Tasavvuf Metafiziği Miftahü'l-Gaybi'l-Cem ve'l-Vücûd*. İstanbul : Kapı Yayıncılık, 2014.
- Kutluer, İlhan. *İbn Sina Ontolojisinde Zorunlu Varlık*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2., 2013.
- Platon. *Bütün Yapıtları Euthydemus - Parmenides*. çev. Furkan Akderin. İstanbul: Say Yayınları, 2016.
- Rosenberg, Donna. *Dünya Mitolojisi: Büyük Destan ve Söylenceler Antolojisi*. çev. Koray Akten vd. haz. Kudret Emiroglu-Ali Tartanoğlu. Ankara: İmge Kitabevi, 3., 2003.
- Sevil, Ekrem. *Platon'un Tanrı anlayışı: Mitoloji'den rasyonel Tanrı'ya geçiş*. İstanbul: Birey Yayıncılık, 2007.
- Taşçı Yıldırım, Emine. *İslam Felsefesinde İnanç “İbn Sina Örneği”*. Ankara: Gece Kitaplığı, 2020.

Türker, Ömer. *İbn Sina Felsefesinde Metafizik Bilginin İmkânı Sorunu*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2010.

Weber, Alfred. *Felsefe Tarihi*. çev. Halil Vehbi Eralp. İstanbul: Sosyal Yayınları, 5., 1998.

lıklarında merhamet değerinin etkileri kısaca ele alındıktan sonra günümüz toplumunda öne çıkan bazı problemlere merhametin etkin uygulanmasının getirebileceği olumlu katkılar tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu problem alanları olarak aile sorunları, dezavantajlı sınıfların sorunları, gündelik hayatta karşılaşılan ilişki sorunları, yaşlı ve hasta bakımında karşılaşılan sorunlar, insana hizmet sektörlerinde karşılaşılan sorunlar ile küresel ölçekte ve diğer canlılara muamele konularında ortaya çıkan sorunlar belirlenmiştir. Sonuç olarak bütün bu başlıklarda ve insanın söz konusu olduğu her yerde insanın sınırlı, zayıf ve sürekli ihtiyaç hisseden yönüyle merhamete muhtaç olduğu, birbiri ile ilişkilerinde bencil davranabilmesi ve haddi aşabilen yönüyle merhamet ile davranmak zorunda olduğu, doğaya ve diğer canlılara karşı muamelesinde güçlü ve çok etkili olabilmesi açısından merhameti ilke edinip emanet bilinci ile hareket etmek zorunda olduğu kanaatleri hasıl olmuştur.

Kaynakça

- Akalın, Kürşat Haldun. “Max Weber’in Kapitalizm Teziyle İlgili Yorumlar”. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi* 8 (01 Aralık 2015), 15-43.
- Akyüz, Niyazi vd. “Sosyolojide Yönteme Giden Yollar Üzerine”. *Toplum Bilimleri Dergisi* 1/3 (2009 2006).
- Alpay, Ahmed Hamza - Şahin, Mehmet Cem. “Émile Durkheim: Sistematik Din Sosyolojisine Katkıları Açısından Bir Değerlendirme”. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10/1 (02 Ocak 2019), 43-65. <https://doi.org/10.33537/sobild.2019.10.1.3>
- Avşaroğlu, Selahattin - Koyuncu, Ecenur. “People’s Sense Of Compassion And Compassionate Attitude As A Value”. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi* 3/1 (01 Mayıs 2018), 16-37. <https://doi.org/10.26899/inciss.114>
- Aydın, Kemal. “Max Weber, Eşitsizlik ve Toplumsal Tabakalaşma”. *Journal of Economy Culture and Society* 57 (28 Haziran 2018), 245-267.

- Ayten, Ali. “‘Sahip Olma’ mı ‘Emanet Görme’ mi? -Çevre Bilinci ve Dindarlık İlişkisi Üzerine Bir Araştırma-”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 10/2 (2014), 203-233.
- Barber, Nigel. *Acımasız Bir Dünyada Merhamet-Fedakarlığın Evrimi*. çev. Orhan Düz. İstanbul: Alfa Yayıncılık, 2023.
- Bayırlı, Hakan. “Merhamet Değeri: Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri ve Etkinlik Örnekleri”. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi* 9/2 (24 Haziran 2020), 468-493.
- Blackstone, Amy. “Doing Good, Being Good, and the Social Construction of Compassion”. *Journal Of Contemporary Ethnography* 38/1 (Şubat 2009), 85-116. <https://doi.org/10.1177/0891241607310864>
- Düzgüner, Sevde. “Pro-Sosyal Davranışlarda Diğerkâmlığın (Özgecilik) Tanımı Ve Konumu”. *Bilimname* 2019/40 (31 Aralık 2019), 351-373. <https://doi.org/10.28949/bilimname.595847>
- Düzgüner, Sevde - Martı, Huriye. “Aile İçi Şiddetin Önleyicisi Olarak İslam’ın Merhamet Temelli Aile Modeli”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 22/42 (15 Aralık 2020), 457-482. <https://doi.org/10.17335/sakaifd.794868>
- Ersoy, Elif - Köşger, Ferdi. “Empati: Tanımı ve Önemi”. *Osmangazi Tıp Dergisi* 38/2 (27 Nisan 2016), 9-17. <https://doi.org/10.20515/otd.33993>
- Gilbert, Paul. “Creating a Compassionate World: Addressing the Conflicts Between Sharing and Caring Versus Controlling and Holding Evolved Strategies”. *Frontiers in Psychology* 11 (2021). <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.n2020.582090>
- Gök, Gaye Atilla. “Merhamet Etmenin Dayanılmaz Ağırlığı: Hemşirelerde Merhamet Yorgunluğu”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 20/2 (01 Haziran 2015), 299-313.
- Görgünbaran, Aylın. “Yaşlılıkta sosyalizasyon ve yaşam kalitesi”. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi* 1/2 (01 Aralık 2008), 86-97.
- Gül, Ali. “Bir Budist Ahlak Klasığı: Aryaşura’nın Catakamala’sı”. *Milel ve Nihal* 19/2 (31 Aralık 2022), 147-186. <https://doi.org/10.17131/milel.1106956>
- Güngör, Özcan. *Bir Sosyolog Bir Kavram Bir Din*. Ankara, Oku Okut Yayınları., 2023.

- Günler, Oya Eryiğit. “Yaşlılıkta Toplumsal Eşitsizlik”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 26/4 (27 Aralık 2022), 350-360.
- Hacıkeleşoğlu, Hızır - Kartopu, Saffet. “Merhamet ve Dindarlık: Üniversite Öğrencileri Üzerine Ampirik Bir Araştırma”. *The Journal of Academic Social Science Studies* 59/Autumn I (2017), 203-227.
- Homan, Kristin J - Sirois, Fuschia M. “Self-compassion and physical health: Exploring the roles of perceived stress and health-promoting behaviors”. *Health Psychology Open* 4/2 (14 Eylül 2017), 2055102917729542. <https://doi.org/10.1177/2055102917729542>
- İpek, Yasin. “Kitab-I Mukkaddes’te Merhamet Algısı”. *Erciyes Akademi* 35/Özel sayı (15 Eylül 2021), 628-640. <https://doi.org/10.48070/erciyesakademi.908289>
- Kafalı, Hasan. “Yoksullukla Mücadelede Dinî Kurumların Rolü: ‘Kütahya Meydan Aşevi’ Örneği”. *Toplum Bilimleri Dergisi* 17 (2015), 96-109.
- Karlı, Necmi. “Genç ve Yetişkinlerde Çevre Bilinci ve Dindarlık”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 52 (30 Haziran 2022), 57-78. <https://doi.org/10.17120/omu ifd.1063694>
- Mongrain, Myriam vd. “Practicing Compassion Increases Happiness and Self-Esteem”. *Journal of Happiness Studies* 12 (01 Aralık 2011), 963-981. <https://doi.org/10.1007/s10902-010-9239-1>
- Müslim b. Haccac. *Sahih-i Müslim*. çev. Ahmet Davudoğlu, 1985.
- Nas, Eşref. “Merhamet Konusunda Yapılmış Araştırmaların İncelenmesi”. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi* 5/1 (10 Haziran 2022), 75-100. <https://doi.org/10.55150/apjec.824753>
- Ozankaya, Özer. *Toplumbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara, Türk Dil Kurumu 2. bsk., 1980. <https://kutuphane.tdk.gov.tr/deta ils?id = 38366>
- Özcan, Şevket. “Dünya Dinlerinde Altın Kural: Diğerkâmlık”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 7/1 (27 Mart 2018), 285-308. <https://doi.org/10.15869/itobiad.377697>
- Polat, Fatma Nur - Erdem, Ramazan. “Merhamet Yorgunluğu Düzeyinin Çalışma Yaşam Kalitesi ile İlişkisi: Sağlık Profesyonelleri Örneği”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 26 (30 Nisan 2017), 291-312.
- Pür, İlyas. “Lise Öğrencilerinde Merhamet ve Dindarlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*

- 21/21 (30 Haziran 2022), 143-172. <https://doi.org/10.51553/bozifder.1103595>
- Sayar, Serkan. “Tevrat’ta ve Kur’an’da Tanrı Tasavvuru: Yaratma, Seçilmişlik, Merhamet Ve Adalet Kavramları Ekseninde Bir Değerlendirme”. *Kırkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 13/1 (2023).
- Şişe, Şengül. *Anne Sütünde Nonilfenol ve Bisfenol A Düzeylerinin Belirlenmesi*. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2011.
- Tecim, Erhan. *Sosyal Güven : Sosyal Sermaye ve Dindarlık Çalışması*. Konya: Çizgi Kitabevi, 2011.
- Topçu, Nurettin. *İsyan Ahlakı*. çev. Mustafa Kök - Musa Doğan. İstanbul: Dergah Yayınları, 1995.
- Turgut, Faruk. “Tarihsel Süreçte Aile Kurumunun Dönüşümü ve Geleceğine Yönelik Çıkarımlar”. *Medeniyet ve Toplum Dergisi* 1/1 (01 Mayıs 2017), 93-117.
- Uysal, Veysel. *Değişen Dünyada Sosyoloji*. Bursa, Ekin yayınları., 2021.
- Wallace, Ruth A, Wolf, Alison. *Çağdaş Sosyoloji Kuramları Klasik Geleneğin Genişletilmesi*. çev. Elburuz, Leyla, Ayas, Rami. Ankara: Doğubatu Yayınları, 2012.
- Yaşar, Ruhut. “Yoksullukla Mücadelede Gönüllü Rehberlik Organizasyonları”. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 10/22 (08 Ekim 2013), 183-208.
- Yenen, İbrahim. “Klasik Sosyal Kuram ve Din: Karl Marx ve Emile Durkheim’in Din Yaklaşımları”. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi* 4/7 (01 Ekim 2022), 745-758.
- Yıldırım, Yusuf Ziya. *Dezavantajlı Bir Grup Olarak Engellilere Yönelik Eğitim Faaliyetleri: İsmek Örneği*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- “Anne sütünden mikroplastik çıktı”. 08 Ekim 2022. Erişim 12 Aralık 2023. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/an-ne-sutunden-mikroplastik-cikti-714287.html>

etik bir eyleme götüreceğini söylemek de çok doğru görünmektedir. Schopenhauer'in bazı mistik bireylerde görünen arzu-yu terk etmenin doğuduğu etik eylemlerin herkeste de aynı sonucu üretebileceğini düşünmek hatalıdır. Bu anlamda Schopenhauer',n etik anlayışı belli seçkin bireylere uygun olması itibariyle ortalama bütün insanlara uygun olduğunu söylemek çok mümkün görünmemektedir. İnsanların istek ve arzularını önem-sediği ve bu dünyaya dair umut taşıdıklarını dikkate aldığımızda isteklerin inkarı üzerinden değil de isteklerin ayrıştırılması üze-rinden bir etik yaklaşım sahibi olmanın daha iyi sonuçlar vere-ceği söylenebilir

Kaynakça

- Özlem Çevik, *Merhametin Üç Yönelimi ile Tanımlanması*, Hümanitstic Perspective, 4/2-249.
- Schopenhauer, *Güzelliğin Metafiziği*, çev. Ahmet Akdoğan, Say Yay., İstanbul, 2010,
- Schopenhauer, *Hayatın Anlamı*, çev. Ahmet Aydoğan, Say Yay., İstanbul, 2008.
- Schopenhauer, *İrade ve Tasarım Olarak Evren*, çev. Levent Özşar, Biblos Yay., İstanbul, 2009.
- Schopenhauer, *Merhamet*, çev. Zekai Kocatürk, Dergah Yay., İstanbul, 2007.
- Schopenhauer, *On the Suffering of the World*, Translated by R. J. Hollingdale, Penguin Books, London, 1970,
- Schopenhauer, *Religion*, Translated by T. Bailey Saunders, M.A..
- Schopenhauer, *The World As Will And Idea*, translated From The German ByR. B. Haldane, M. A. And J. Kemp, M.A., Kegan Paul, Trench, Trübner & Co., London, 1909
- Schopenhauer, *The World as Will and İdea*, p. 216.

Fecr Yayınları: 780

KUR'AN'DA HARAM KAVRAMININ SEMANTİK ANALİZİ

Murat OLTULU

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-30-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

BİBLİYOGRAFYA

Acemoğlu, Daron – Robinson, James A. *Dar Koridor*. çev. Yüksel Taşkın. İstanbul: Doğan Kitap, 2020.

Afşar, Timuçin. *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: İnsancıl Yayınları, 2004.

Akarsu, Bedia. *Felsefe Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Yayınları, 1998.

Aksan, Doğan. *Her Yönüyle Dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu. 2000.

Albayrak, Halis. *Tefsir Usulü*. İstanbul: Şule Yay, 2009.

Albayrak, Halis vd. (ed). *İslamiyet-Hristiyanlık Kavramları Sözlüğü*. 2 Cilt. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınevi, 2013.

Albayrak, Halis. “Kur’an’da Gayb Kelimesi Üzerine Kronolojik Bir Okuma”. *Din Dilinde Gayb*. Anonim. İstanbul: Kuramer, 2015.

Algül, Hüseyin. “Ficar”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/52. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.

Algül, Hüseyin. “Haram Aylar”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/105-106. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.

Ali, Cevâd. *el-Mufasssal fi târîhi'l-‘Arab kable'l-İslâm*. Bağdat: y.y., 1413/1993.

Apaydın, Yunus. “İzin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/510-512. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.

Askerî, Ebû Hilâl. *Arap Dilinde ve Kur’an’da Farklar Sözlüğü/el-Fürûk fi'l-lüğa*. çev. Veysel Akdoğan. İstanbul: İşaret Yayınları, 2013.

Aybay, Aydın - Aybay, Rona. *Hukuka Giriş*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2009.

Aydın, Cengiz. “Derece”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/169-170. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.

Aydın, Mahmut. “Şeriat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/574-577. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

Bağçeci, Muhittin. “Ecir”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/383. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.

Baktır, Mustafa. “Azîmet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/330. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.

Bardakoğlu, Ali. “Câiz”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/27-28. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

Batuk, Cengiz. "Tabu". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/334-335. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

Bebek, Âdil. "Fevz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/506. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.

Beydâvî, Burhanuddîn Ebi'l-Hasen İbrahim b. 'Omer. *Tefsîru'l-Beyzâvî (Envâru't-tenzîl ve esrâru'te'vîl)*. Beyrut: Dâru's-Sadr, ts.

Beğavî, Ebû Muhammed Hüseyin b. Mes'ûd. *Me'âlimü't-tenzîl*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1423/2002.

Bilge, Necip. *Hukuk Başlangıcı*. Ankara: Turhan Kitabevi, 1959.

Bilmen, Ömer Nasuhi. *Hukuki İslamiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu*. İstanbul: Bilmen Basımevi, 1967.

Bozkurt, Nebî - Küçükaşçı, Musatafa. "Mescid-i Harâm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/273-277. İstanbul: TDV Yayınları, 2004.

Bozkurt, Nebî - Küçükaşçı, Musatafa. "Mekke". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/555-563. Ankara: TDV Yayınları, 2003.

Cevherî, İsmail b. Hammâd. *es-Sıhâh (Tâcu'l-luğa ve sıhâhu'l-arabiyye)*. thk. Ahmed 'Abdu'l-ğafûr 'Attâr. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-'ilmi li'l-melâyîn, 1984.

Ceviz, Nurettin vd. *Yedi Askı*. Ankara: Ankara Okulu, 2010.

Cevizci, Ahmet. *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları, 2014.

Chierchia, Gennoro. *Meaning and Grammar: An Introduction to Semantics*. MIT Press Cambridge, Mass 1990.

Cox, L. James. *Kutsalı İfade Etmek*. çev. Fuat Aydın. İstanbul: İz Yay., 2004.

Cündioğlu, Düccane. *Sözün Özü*. İstanbul: Tıbyan, 1996.

Cürccânî, Seyyid Şerif Ebû'l-Hasen Ali b. Muhammed. *et-Ta'rîfât*. thk. Muhammed Bâsil 'Uyûn es-Sûd. Beyrut 2000.

Çağrıçı, Mustafa. "Hak". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/137-139. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.

Çağrıçı, Mustafa. "Fazl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/271-272. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.

Çağrıçı, Mustafa. "Merhamet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/184-185. İstanbul: TDV Yayınları, 2004.

Çağrıçı, Mustafa. "İzin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/509-510. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.

Çalış, Halit. “Zaruret”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/141-144. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.

Çantay, Hasan Basri. *Kur'an-ı Hakim ve Meâl-i Kerîm*. İstanbul: Ahmed Said Matbaası, 1939.

Dâmeğânî, Hüseyin b. Muhammed. *Çâmûsu'l-Çur'ân*. thk. Abdulaziz Seyyidu'l-Ehl. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1983.

Demirci, Kürşat. “Helal”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/173-178. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.

Demirci, Kürşat. “Kutsiyet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/495-496. İstanbul: TDV Yayınları, 2002.

Demirci, Kürşat. “Haram”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/97-100. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.

Derveze, İzzet. *H. Muhammed'in Hayatı*. İstanbul: Düşün Yayınları, 2011.

Dimyâtî, Ahmed b. Muhammed. *İthâfu fuzalâi'l-beşer fi'l-çirâati'l-erba'ati 'aşer*. Şaban Muhammed İsmail. Beyrut: Âlemu'l-Kutub, 1987.

Dönmez, İbrahim Kâfi. “Ruhsat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/207-210. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.

Dönmez, İbrahim Kâfi. “Meşru”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/378-383. İstanbul: TDV Yayınları, 2004.

Dönmez, İbrahim Kâfi. “Mubah”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/339-343. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Dönmez, İbrahim Kâfi. “İllet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/117-120. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.

Duman, M. Zeki. “Habîs”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/379. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.

Durkheim, Emile. *Dini Hayatın İlkel Biçimleri*. çev. Fuat Aydın. İstanbul: Ataç Yayınları, 2005.

Dîvân el-'Aşâ el-Kebîr Meymûn b. Kays. Thk: Muhammed Ahmed Kâsım. Beyrût 1994.

Dîvânü 'Anter. Beyrut: Matbaatu'l-Adab, 1893.

Ebherî, *İsağuci-Mantiğa Giriş*. çev. Hüseyin Sarioğlu. İstanbul: İz. Yay., 1998.

Ebû Ubeyde, Ma'mer b. Müsennâ. *Mecâzü'l-Çur'ân*. I-II. nşr. Fuâd Sezgin. Kâhire: 1374/1954.

Ebû Temmâm. *Dîvânu'l-Ĥamâset*. Thk. Muhammed Abdühû Azzâm. Kahire, 1333/1955.

Ebu Zeyd, Nasr Hamid. *İlahi Hitabın Tabiatı*. çev. Mehmet Emin Maşalı. Ankara: Kitâbiyât Yay., 2001.

Emin, Ahmed. *Fecrü'l-İslâm*. çev. Ahmet Serdaroğlu. Ankara: Kılıç Kitabevi, 1976.

Eren, Ali Cüneyt. "Arapça Alfabetik Sözlüklerin Tanıtımı". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 9/2009.

Esed, Muhammed. *Kur'an Mesajı*. çev. Ahmet Ertürk - Cahit Koytak. İstanbul: İşaret Yay., 2002.

Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed. *Tehzîbu'l-Luĝa*. thk. Abdüsselam Muhammed Harun. 15 Cilt. Kahire: ed-Dâru'l-Mısriyye, 1967.

Fâkihî, Ebû Abdullah Muhammed b. İshâk. *Ahbâru Mekke*. nşr. Abdulmelik b. Abdullah b. Dehiş. I-VI, Beyrut: Dâru Hazar 1407/1986-87. 1407/1986.

Ferâhidî, Ebû 'Abdurrahman el-Halîl b. Ahmed. *Kitâbu'l-'Ayn*. thk. Mehdi Mahzûmî - İbrahim es-Samerraî. 8 Cilt. Dâru ve Mektebetü'l-Hilal, ts.

Feyyûmî, Ahmed b. Muhammed b. el-Mikra. *el-Mişbâhu'l-Munîr*. Mısır: el-Matba'atu'l-Emîriyye, 1912.

Freud, Sigmund. *Dinin Kökenleri*. çev. Ayşen Tekşen Kapkın. İstanbul: Payel Yayınları, 2002.

Freud, Sigmund. *Totem ve Tabu*. çev. Tamer Çetin. İzmir: Cem Yayınevi, 2023.

Frazer, James George. *Tabu*. çev. Cem Akaş. İstanbul: Can Yayınları, 2022.

Firûzâbâdi, Mecdu'd-dîn Muhammed b. Ya'kûb. *el-Ķâmûsu'l-Muĥît*. thk. Enes Muhammed eş-Şâmî-Zekeriyyâ Câbir Ahmed. 4 Cilt. Kahire: el-Hey'etu'l-Mısriyyetu'l-'Amme lil-Kuttâb, 1978.

Foucault, Michel. *Felsefe Sahnesi*. çev. Işık Ergüden. İstanbul: Ayrintı Yayınları, 2011.

Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed. *el-Müstasfâ min 'ilmi'l-usûl*. thk. Süleyman el-Aşkar. Beyrut/Lübnan: Müessesetü'r-Risâle, 1436.

Günaydın, Fatma Candan. "Nimet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/129-130. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.

Güriz, Adnan. *Hukuk Başlangıcı*. Ankara: Ankara Hukuk Fakültesi Yay.,1986.

Hasan, İbrahim Hasan. *Tarihü'l-İslam*. Mısır: 1979.

Hansâ. *Divanü'l-Hansâ*. Şerh: Ömer Faruk et-TABBÂ. Beyrut: Dâru'l-Kalem.

Humeyd b. Sevr. *Dîvân*. Abdulaziz el-Meymuni. Kahire: Dâru'l-kütübi'l-Mısriyye, 1371/1951.

Hudaş İbn-i Zuheyr el-Amiri. *Divan*.

Hançerlioğlu, Orhan. *İnanç Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1975.

Izutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Dini ve Ahlaki Kavramlar*. çev. Selahattin Ayaz. İstanbul: Pınar Yay., 2013.

Izutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Allah ve İnsan*. çev. M. Kürşad Atalar. İstanbul: Pınar Yay., 2012.

İbnu'l-Esîri'l-Cezerî. *en-Nihâye fî garîbi'l-hadîs*. thk. Muhammed b. el-Harrâd. Katar: trs.

İbnü'l-Cevzî, Cemalüddîn Ebu'l-Ferec Abdurrahman. *Zâdü'l-mesîr fî 'ilmi't-tefsîr*. Beyrut: el-Mektebü'l İslâmiyye, I-IX, 1984.

İbnü'l-Cevzî, Cemalüddîn Ebu'l-Ferec Abdurrahman. *Nüzhetü'l-a'yüni'n-nevâzır fî 'ilmi'l-vücûh ve'n-nezâir*. thk. Muhammed Abdu'l-Kerim. Beyrut:1985.

İbn Fâris, Ebu'l-Huseyn Ahmed. *Mu'cemu mekâyişi'l-luğa*. thk. 'Abdu's-Selam Muhammed Harun. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1979.

İbn-i Haldûn, *Mukaddime*. çev. Halil Kendir. İstanbul: Yenişafak, 2004.

İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-Nebeviyye*. Thk. Muhammed Ali el-Kutb-Muhammed ed-Dâlî Balta, Beyrut 1995.

İbn İshâk, Muhammed b. Yesar. *Sîretu ibn İshâk fi'l-mübtedei ve'l-meb'asi ve'l-megâzî*. Thk. Muhammed Hamidullah. Konya: Hayra Hizmet Vakfı 1401/1981.

İbn Kesîr, İmâdu'd-Dîn Ebu'l-Fida İsmail. *Tefsîru'l-Kur'âni'l-'Azîm*. Kahire: Müessesetu Kurtuba, 2000.

İbn Manzûr, Cemaluddin Muhammed b. Mukerrem. *Lisânu'l-'Arab*. thk. Abdullah Ali el-Kebir, Muhamed Ahmed Hasbullah, Haşim Muhammed eş-Şazeli. 6 Cilt. Kahire: Dâru'l-Ma'ârif, ts.

İbn Sîde, Ali b. İsmail. *el-Muḥkem ve'l-muḥîtu'l-a'zam fi'l-luğa*. thk. Abdüssettar Ahmed Ferrâc. Kahire: Ma'hedu'l Mahtûtâtî'l-'Arabiyye, 1958. 3/247-251.

İsfahânî, Ebu'l-Kâsım er-Râğib. *Mufredâtu elfâzi'l-Ḳur'ân*. thk. Safvân 'Adnân Dâvûdî. Dimeşk: Dâru'l-Kalem, 2009.

James R. Hurford, Breandan Heasley, Michael B. Smith. *Semantics: A Coursebook*. NYC: Cambridge University Press, 1983.

Kefevî, Eyyûb b. Mûsâ el-Huseynî Ebu'l-Bekâ (ö.1262/1845). *el-Külliyyât Mu'cemu fi'l-mustalahâti ve'l-furuki'l-lugaviyye*. Thk. Adnan Dervîş, Muhammed el-Mısrî. Beyrut:1413/1993.

Kurtûbî, Ebû 'Abdillâh b. Ahmed, *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân*. Thk. 'Abdullah b. 'Abdu'l- Muhsin et-Turkî. Beyrut: Muessesetu'r-Risale, 2006.

Kutluer, İlhan. "İlim". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/109-114. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.

Kıran, Zeynel. *Dilbilime Giriş*. Ankara: Seçkin Yay., 2002.

Koca, Ferhat. "Helal". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/173-178. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.

Koca, Ferhat. "Mutlak". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/402-405. Ankara: TDV Yayınları, 20220.

Maslow, A. H. *Motivation and Personality*. Newyork: Harper and Brothers, 1954.

Maslow, A. H. *Dinler Değerler Doruk Deneyimler*. çev. H. Koray Sönmez. İstanbul: Kuraldışı Yayınları, 1996.

Mes'ûd, Cibrân. *er-Râid*. Buyrut: Dâru'l-'ilmi'l-melâyîn, 1967.

Mukâtil b. Süleymân. *Kur'an Terimleri Sözlüğü*. çev. M. Beşir Eryarsoy. İstanbul: İşaret Yay., 2004.

Mustafa, İbrahim. vd. *el-Mu'cemu'l-vasîf*. Mısır: Matâbiu' Dâri'l-Ma'ârif, 1980.

Otto, Rudolf. *The İdea of the Holy*. London: 1958.

Öğüt, Salim. "Harem". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/127-132. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.

Öğüt, Salim. "Meş'ar-i Haram". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/361. Ankara: TDV Yayınları, 2004.

Öğüt, Salim. "İhram". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/539-542. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.

Öğüt, Salim. “Taharet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/382-385. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

Öğüt, Salim. “Kuzah”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/515-516. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Özdemir, Ahmet. Kur'an-ı Kerim'de SLM ve SLH Köklerinin Semantik İncelemesi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyalbilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013.

Özsoy, Ömer - Güler, İlhami. *Konularına Göre Kur'an*. Ankara: Fecr Yayınları, 2013.

Palmer, F. R. *Semantik/Yeni Bir Anlambilim Projesi*. çev. Ramazan Ertürk. Ankara: Kitabiyat, 2011.

P. M. Holt - A.K.S. Lampton - B. Lewis. *İslam Tarihi Kültür ve Medeniyeti*. çev. İlhan Kutluer vd. İstanbul: Kitabevi Yay., 1997.

Popper, Karl. *Açık Toplum ve Düşmanları*. çev. Mete Tunçay. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1994.

Râî en-Nümeyrî. *Dîvân*. Reinhard Weipert. Beyrut:1401/1980.

Râzî, Muhammed b. Ebî Bekr b. 'Abdi'l-kâdir. *Muhtârü's-Şîhâh*. thk. Selim Muhammed. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2015.

Râzî, Ebû Abdillâh Fahreddin. *el-Mahsûl*. nşr. Taha Cabir el-Alvani. Riyad, 1339/1979.

Râzî, Ebû Abdillâh Fahreddin. *et-Tefsîru'l-kebîr (Mefâtîhu'l-ğayb)*. 32 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1401/1981.

Sa'leb, Ebu'l-'Abbâs. *Şerhu Dîvânî Züheyr b. Ebî Sülmâ*. Thk. Hannâ Nasru'l-Hittî. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1424/2004.

Semerkindî, Alaaddin. *Mizanü'l-usûl*. nşr. M.Zeki Abdulber. Katar: 1404/ 1984.

Sertûnî, Sa'id b. 'Abdillâh b. Mihâil. *Akrebu'l-mevârid fi fuşahi'l 'arabiyye ve's-şevâhid*. İran: Mektebetü Ayetullah, 1889.

Suyûtî, Celâlu'd-dîn Abdurrahman b. el-Kemâl. *ed-Durru'l-mensûr fi't-tefsîri'l-me'sûr*. Dâru'l-Fikr, Beyrut 1414/1993, 3/356.

Şeker, Dursun Ali. “Müzdelife”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/239. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Şehâbeddin el-Karâfî. *el-Furûk*. nşr. Halîl Mansûr. Beyrut 1418/1998.

Tümer, Günay. “Bereket”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/487-489. İstanbul: TDV Yayınları,1992.

Topaloğlu, Bekir. "Rahmân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/415-417. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.

Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân fi te'vîli'l-Kur'ân*. Nşr. Maḥmûd Muḥammed Şâkir-Aḥmed Muḥammed Şâkir. Beyrut: Dâru'l-kutubi'l-İlmiyye, tsz.

Uğur, Seyit Mehmet. *Fıkıh Usulünde Haram Kavramı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009.

Vâhidî, Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed. *el-Vasît fi tefsîri'l-Kur'âni'l-Mecîd*. nşr. Adil Ahmed Abdülmevcûd-Ali Muhammed Muavviz. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-İlmiyye, 1994.

Vardar, Berke. *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*. İstanbul: Multilingual, 1998.

Watt, W. Montgomery. *Hız Muhammed Mekke'de*. çev. M. Rami Ayas - Azmi Yüksel. Ankara: y.y., 1986.

Wittgenstein, Ludwig. *Felsefi Soruşturmalar*. çev. Deniz Kanıt. İstanbul: Küyerel Yayınları, 2000.

Wagner, Roy. "Taboo". *Encyclopedia of Religion*. ed. L. Jones. Detroit: 2005.

Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili Yeni Mealli Türkçe Tefsir*. İstanbul: Diyanet İşleri Reisliği, 1936.

Yesûî, Rahip Luis Ma'luf. *el-Muncid fi luğa ve'l-a'lâm*. Beyrut: Dâru'l Mesrik, 1969.

Yılmaz, Hasan. *Semantik Analiz Yönteminin Kur'an'a Uygulanması*. Bursa: Kurav Yay. 2007.

Zebîdî, Muhammed Murteza el-Huseyni. *Tâcu'l-^çArûs min Cevâhiri'l-^çÎlmiyye*. 40 Cilt. Kuveyt: Matba'atu Hukûmeti'l-Kuveyt, 1975.

Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Serî. *Me'âni'l-Kur'ân ve i'râbüh*. nşr. Abdülcelîl Abduh Şelebî. Beyrut 1408/1988.

Zemaḥşerî, Ebu'l-Kâsım Cârullah Maḥmûd b. Ömer b. Muhammed. *Esâsu'l-belâğa*. thk. Muhammed Bâsil 'Uyûnu's- Sûd. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1998.

Zemaḥşerî, Ebu'l-Kâsım Cârullah Maḥmûd b. Ömer b. Muhammed. *el-Keşşâf 'an ḥakâiki ğavâmizi't-tenzil ve 'uyuni'l-eḳâvil fi vücûhi't-te'vîl*. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd, Alî Muhammed Muavvaz. Riyad: Mektebetü'l-Ubeykan, 1998.

ELEKTRONİK TARAMA KAYNAKLARI

[www.ankara.edu.tr/E-kütüphane/Veri tabanları/ProQuest Dissertations and Theses Full Text](http://www.ankara.edu.tr/E-kütüphane/Veri_tabanları/ProQuest_Dissertations_and_Theses_Full_Text)

[www.ankara.edu.tr/E-kütüphane/Veri tabanları/EBSCOhost](http://www.ankara.edu.tr/E-kütüphane/Veri_tabanları/EBSCOhost)

[www.isam.org.tr/Kütüphane arama](http://www.isam.org.tr/Kütüphane_arama)

https://tr.wikipedia.org/wiki/Marx%27%C4%B1ninsan_do%C4%9Fas%C4%B1_kuram%C4%B1

<https://en.wikipedia.org/wiki/Hie>

Fecr Yayınları: 781

BELÂGAT İLMİNİN İZÂFİLİĞİ

-Nedenler ve Sonuçlar-

Ömer YILDIZ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Editör
Abdulvasıf ERASLAN

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-35-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- ABBÂS, İhsân, *Târîhu'n-Nakdi'l-Edebî 'inde'l'Arab*, Dâru's-Sekâfe, Beyrut 1983.
- _____, İhsân, *Melâmîhu Yûnânîyye fi'l-Edebî'l-'Arabî*, Dâru'l-Fâris li'n-Neşri ve't-Tevzî', Amman 1993.
- el-'ABBÂSÎ, Abdurrahîm b. Ahmed, *Me'âhidu't-Tansîs fi Şevâhidi't-Talhîs*. (Thk.) Muhammed Muhyiddîn ABDULHAMÎD, 'Âlemu'l-Kutub, Beyrut 1947.
- el-'ABD, Tarafa b., *Divânu Tarafa b. el-'Abd Şerhu el-A'lem eş-Şentemerî*, (Thk.) Durriyye el-HATÎB-Lutfî es-SAKKÂL, el-Mu'essesetu'l-'Arabîyye li'd-Dirâsât ve'n-Neşr, Beyrut 2000.
- 'ABDULCEBBÂR, el-Kâdî Ebu'l-Hasen, *el-Muğnî fi Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-'Adl*, Thk, Emîn el-Hûlî, b.y., th.
- ABDULLATÎF, Nu'ayme, *Fennu'r-Risâ' 'inde'l-Mer'e fi'ş-Şi'ri'l-Umevî*, Câmi'atu Ummi'l-Kurâ', th.
- ABDURRAHMAN, 'Aişe, *Sukeyne Bintu Huseyn*, Dâru'l-Hilâl, 1999.
- el-ÂBÎ, Mansûr b. Huseyn, *Nesru'd-Durr*, (Thk.) Hâlid Abdulganî MAHFÛZ, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 2004.
- el-'ADEDÎ, İbnu'l-Bennâ' el-Merrâkuşî, *el-Ravdu'l-Marî' fi Sinâ'ati'l-Bedî'*, (Thk.) Rıdvân b. ŞAKRÛN, Dâru'l-Beydâ', 1985.
- el-AHFES, Ebu'l-Hasen el-Evsat, *Me'âni'l-Kur'ân li'l-Ahfeş*, (Thk.) Hudâ Mahmûd KARA'A, Mektebetu'l-Hâncî, Kahire 1990.
- AHMED, İbrahim Enîs, *Delâletu'l-Elfâz*, Mektebetu Ancelo, Kahire 1976.
- AHMED, Abdullah Abdurrahman, *el-Belâga ve'l-Eseru'n-Nefsî Dirâse fi Turâsi Abdilkâhir el-Curcânî*, Câmi'atu Ummi'l-Kurâ', el-Memleketu'l-'Arabîyyetu's-Su'ûdiyye 2002.
- 'AKKÂVÎ, İn'âm Fevval, *el-Mu'cemu'l-Mufassal fi 'Ulûmi'l-Belâga*, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1996.
- el-'ALLÂM, Abdul'âtî Garîb, *Dirâsâtun fi'l-Belâgati'l-'Arabîyye*, Menşûrâtu Câmiati Garyounis, Bingâzî 1997.
- el-'ALEVÎ, Yahya b. Hamza, *et-Tirâz li Esrâri'l-Belâga ve 'Ulûmi Hakâ'iki'l-İcâz*, (Thk.) Abdulhamîd HİNDÂVÎ, el-Mektebetu'l-'Asriyye, Beyrut 2002.
- el-'ALEVÎ, Muhammed Ahmed b. Tabâtabâ, *'İyâru'ş-Şi'r*, (Thk.) 'Abbâs 'ABDUSSÂTIR, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 2005.

- el-‘ALEVÎ, el-Muzaffer b. el-Hadl, *Nedratu'l-İğrîd fî Nusreti'l-Karîd*, (Thk.) Nuhâ 'Arif el-HASEN, Matbû'âtu Mecma'î'l-Lugati'l-'Arabiyye, Dimaşk ts.
- ALÎ, Cevâd, *el-Mufassal fî Târîhi'l-'Arab Kable'l-İslâm*, Dâru's-Sâkî, 2001.
- AL-İ GÂZÎ, Abdulkadir b. Molla Huveys es-Seyyid Mahmûd, *Beyânu'l-Me'ânî*, Matba'atu't-Tarakkî, Dimaşk, 1965.
- el-ALİYYÂNÎ, Ali b. Neff', *'Akîdetu'l-İmâm İbn Kuteybe*, Mektebetu's-Siddîk, Taif 1991.
- ALOMİRÂT, Suliman, *Cemâliyyetu İttisâ'î'l-Ma'nâ fî Uslûbi'l-Hazf*, FSM İlmi Araştırmalar, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, S. 11 (2018) s. 358-385.
- el-ÂLÛSÎ, Ebu'l-Fadl Mahmûd, *Rûhu'l-Me'ânî fî Tefsîri'l-Kur'ânî'l-Azîm ve's-Sab'u'l-Mesânî*, Daru İhyâ'i't-Turâsi'l-'Arabî, Beyrut ts.
- el-ÂMİDÎ, Hasan b. Bişr, *el-Muvâzene Beyne Şi'ri Ebî Temmâm ve'l-Buhturî*, (Thk.) es-Seyyid Ahmed SAKAR, Dâru'l-Me'ârif, Kahire ts.
- el-ÂMİDÎ, Ali b. Muhammed, *el-İhkâm fî Usûli'l-Ahkâm*, (Thk.) Abdurrezâk 'AFİFÎ, Dâru's-Sâmî'î li'n-Neşr ve't-Tevzî, Riyâd 2003.
- el-‘AMİLÎ, Bahâuddin Muhammed, *el-Keşkül*, (Thk.) Muhammed Abdulkerîm en-NEMRÎ, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1998.
- ARPA, Abdulmuttalip, *İzz b. Abdusselam ve el-İşâre ile'l-İcâz fî Ba'zı Envâi'l-Mecâz Adlı Eseri*, (Basılmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi) Konya 2009.
- 'ASKER, Kusey, Te'ârifu'l-Kudemâ' li'l-Belâga, *Mecelletu Sekâfe*, Şubat, S. 2, 1987.
- el-‘ASKERÎ, Ebû Hilâl, *Kitabu's-Sinâ'ateyn el-Kitâbe ve's-Şi'r*, (Thk.) Ali Muhammed el-BECÂVÎ- Muhammed Ebu'l-Fadl İBRÂHİM, el-Mektebetu'l-'Asriyye, Beyrut 1986.
- el-ATÂBEKÎ, Ebu'l-Mehâsin Yûsuf b. Tağrîberdî, *en-Nucûmu'z-Zâhire fî Mulûki Mısr ve'l-Kâhire*, Dâru'l-Kutub ts.
- el-‘ATEKÎ, Sâbitu Kutna, *Şi'ru Sâbitu Kutna el-'Atekî*, (Thk.) Mâcid Ahmed es-SÂMERRÂ'Î, Matba'atu'l-Cumhûriyye, 1970.
- 'ATÎK, Abdullazîz, *İlmu'l-Me'ânî*, Dâru'n-Nahda, Beyrut 2009.
- _____, Abdullazîz, *İlmu'l-Beyân*, Dâru'n-Nahda, Beyrut 1982.
- _____, Abdullazîz, *fî'l-Belâgati'l-'Arabiyye İlmu'l-Bedî'*, Dâru'n-Nahdati'l-'Arabiyye, Beyrut ts.
- _____, Abdul'azîz, *İlmu'l-Me'ânî el-Beyân el-Bedî'*, Dâru'n-Nahdati'l-'Arabiyye, Beyrut ts.

- el-‘ATTÂR, Hasen b. Muhammed b. Mahmûd, *Hâşiyetu'l-‘Attâr ‘alâ Cem‘i'l-Cevâmi‘*, Dâru'l-Kutubi'l-‘İlmiyye, Beyrut 1999.
- AYDIN, Mustafa, *Arap Dili Belâgatında Bedî‘ İlmî ve Sanatları*, İşaret Yayınları, İstanbul 2018.
- BABÛHA, Mes‘ûd, “el-Merce‘iyyâtu’s-Sekâfiyye li'l-Mustalahi'l-Belâğî”, Mecelletu Mekâlîd, Câmi‘atu Satîf, S.1 (2011) s. 41-50.
- el-BAĞDÂDÎ, Abdulkâdir b. ‘Umer, *Şerhu Ebyâti Muğni'l-Lebîb*, (Thk.) Abdulazîz REBÂH-Ahmed Yusuf DEKKÂK, Dâru'l-Me‘mûn li't-Turâs. Beyrut 1414 h.
- _____, Abdulkâdir b. ‘Umer, *Hizânetu'l-Edeb ve Lubbu Lubâbi Lisâni'l-‘Arab*, (Thk.) Muhammed Nebîl TARÎFÎ-Emîl Bedî‘ YA‘KÛB, Dâru'l-Kutubi'l-‘İlmiyye, Beyrut 1998.
- el-BAĞDÂDÎ, Ebûbekir Ahmed b. Ali el-Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, Dâru'l-Kutubi'l-‘İlmiyye, Beyrut ts.
- _____, Ebûbekir Ahmed b. Ali el-Hatîb, *el-Fakîh ve'l-Mutefakkîh*, (Thk.) Ebû Abdîrrahman ‘Âdil b. YÛSUF, Daru İbni'l-Cevzî, el-Memleketu'l-‘Arabîyye’s-Su‘ûdiyye 1996.
- el-BAĞDÂDÎ, İsmâil Başâ b. Muhammed, *İdâhu'l-Meknûn fi'z-Zeyli ‘alâ Keşfîz-Zunûn ‘an Esâmi'l-Kutubi ve'l-Funûn*, Dâru'l-Kutubi'l-‘İlmiyye, Beyrut 1992.
- el-BAĞDÂDÎ, Ebû Mansûr Abdulkâhir b. Tâhir, *el-Farku Beyne'l-Firak ve Beyânu'l-Firkati'n-Nâciye minhum*, (Thk.) Muhammed ‘Usmân el-HUŞT, Mektebetu İbn Sînâ, Kahire, ts.
- el-BAĞDÂDÎ, Ebû Bekr el-Hasen b. Ali, *Şi‘ru İbni'l-‘Allâf*, (Thk.) Sabîh RADÎF, Matba‘atu'l-Câmi‘a, Bağdat 1974.
- el-BÂHÎTÂVÎ, ‘îmâd Muhammed Mahmûd, *Menâhîcu'l-Bahsi'l-Belâğî ‘inde'l-‘Arab*, Daru'l-Kutubi'l-‘İlmiyye, Beyrut 2013.
- el-BÂKILLÂNÎ, Ebûbekir Muhammed, *İcâzu'l-Kur‘ân*, (Thk.) es-Seyyid Ahmed SAKAR, Dâru'l-Me‘ârif, Kahire 1997.
- el-BASRÎ, İsmâil b. ‘Umer İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, Dâru'l-Fikr, 1986.
- el-BATALYEVSÎ, Ebû Muhammed İbn Sîd, *el-İnsâf fi't-Tenbîh ‘ale'l-Me‘ânî ve'l-Esbâbi'l-Letî Evcebeti'l-İhtilâf Beyne'l-Muslimîn fi Ârâ‘ihim*, (Thk.) Muhammed Rıdvân ed-DÂYE, Dâru'l-Fikr, Dimaşk 1987.
- _____, Ebû Muhammed İbn Sîd, *el-İktidâb fi Şerhi Edebi'l-Kuttâb*, (Thk.) Mustafa es-SEKKÂ-Hâmid ABDULMECÎD, Dâru'l-Kutubi'l-Misriyye, Kahire 1996.

- el-BEGÂVÎ, Ebu Muhammed el-Huseyn b. Mes'ûd, *Me'âlimu't-Tenzîl*, (Thk.) Muhammed Abdullah en-NEMR-'Usmân Cum'a DAMİRİYYE-Suleyman Muslim el-HARŞ, Dâru't-Taybe li'n-Neşr ve't-Tevzî', 1997.
- el-BEKRÎ, Ebû 'Ubeyd, *Faslu'l-Mekâl fî Şerhi Kitâbi'l-Emsâl*, (Thk.) İhsân ABBÂS-Abdulmecîd 'ABİDÎN, Mu'essesetu'r-Risâle, Beyrut 1983.
- BESYÛNÎ, Abdulfettâh Feyyûd, *İlmu'l-Bedf'*, Mu'essesetu'l-Muhtâr, Kahire 1998.
- _____, Abdulfettâh Feyyûd, *İlmu'l-Beyân Dirâse Tahlîliyye li Mesâ'ili'l-Beyân*, Mu'essesetu'l-Muhtâr li'n-Neşr ve't-Tevzî', Kahire 2015.
- _____, Abdulfettâh Feyyûd, *İlmu'l-Me'âni Dirâse Belâğîyye ve Nakdiyye li Mesâ'ili'l-Me'âni*, Mu'essesetu'l-Muhtâr, Kahire 2015.
- el-BEYDÂVÎ, Nâsıruddin Ebu'l-Hayr Abdullah, *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl*, (Thk.) Muhammed Abdurrahman el-MAR'ÂŞLÎ, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-'Arabî, Beyrut 1998.
- el-BEYHAKÎ, Ebû Bekr Ahmed b. el-Huseyn b. Ali, *es-Sunenu'l-Kubrâ ve fî Zeylihi el-Cevheru'n-Nakî*, Meclisu Dâ'ireti'l-Me'ârifî'n-Nizâmîyye, Haydarâbâd 1344 h.
- el-BİLGRÂMÎ, Gulâm Ali Âzâd, *Sibhatu'l-Mercân fî Âsâri Hindistân*, (Thk.) Muhammed Sa'îd et-TURAYHÎ, Dâru'r-Râfidîn, Beyrut 2015.
- BOZAN, Mahmut, *Yoksulluk Algısına Farklı Bir Bakış*, Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, c. 8, S. 15. (2017) s. 389-410.
- el-BUGÂ, Mustafa Dîb-Muhyiddîn Dîb Mustû, *el-Vâdih fî 'Ulûmi'l-Kur'ân*, Dâru'l-'Ulûmi'l-İnsâniyye, Dımaşk 1998.
- el-BUHÂRÎ, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail, *el-Câmi'u'l-Musnedu's-Sahîh*, (Thk.) Muhammed Zuheyr b. Nâsır en-NÂSİR, Dâru Tavki'n-Necât, Beyrut 1422 h.
- el-BUHÂRÎ, 'Ubeydullah b. Mas'ûd el-Mahbûbî, *Şerhu't-Tevîh 'ale't-Tavdîh li Metni't-Tenkîh fî Usûli'l-Fıkh*, (Thk.) Zekeriyâ' 'UMEYRÂT, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1996.
- el-BUHTURÎ, Ebû Ubâde el-Velîd, *Divânu'l-Buhturî*, (Thk.) Abdurrahman el-BERKÛKÎ, Matba'atu Hindiyîye, Kahire 1911.
- BULUT, Ali, *Bedf' İlmi*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2016.
- _____, Ali, *Belâgat Terimleri Sözlüğü*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2015.

- BURAN, Ahmet, *Bilim Alanlarında Terimlerin Önemi ve "Küçürek Öykü" Terimleri*, Turkish Studies-International Periodical For The Languages. Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/4, Fall 2012, Ankara. S. 21-26.
- el-BUSTÎ, Muhammed b. Hibbân b. Ahmed et-Temîmî, *Sahîhu İbn Hibbân*, (Thk.) Şu'ayb el-ARNA'ÛT, Mu'essesetu'r-Risâle, Beyrut 1993.
- el-CÂHİZ, Ebû 'Usmân 'Amr b. Bahr, *el-Beyân ve't-Tebyîn*, (Thk.) el-Muhâmî Fevzî 'ATVÎ, Daru Sa'b, Beyrut 1968.
- _____, Ebû 'Usmân 'Amr b. Bahr, *el-Hayevân*, (Thk.) Abdusselâm Muhammed HÂRÛN, Dâru'l-Cil, Beyrut 1996.
- _____, Ebû 'Usmân 'Amr b. Bahr, *Resâ'ilu'l-Câhuz*, (Thk.) Abdusselâm Muhammed HÂRÛN, Mektebetu'l-Hâncî, Kahire 1964.
- el-CÂRİM, Ali-Mustafa Emîn, *el-Belâgatu'l-Vâdiha el-Beyân ve'l-Me'ânî ve'l-Bedî'*, Mu'essesetu'l-Kutubi's-Sekâfiyye, Beyrut 2014.
- CEBR, Mustafa es-Seyyid, *Dirâsâtun fî İlmi'l-Bedî'*, Dâru'l-Kutubi'l-Mısıriyye, 2007.
- el-CEVHERÎ, İsmail b. Hammâd, *es-Sihâh Tâcu'l-Luga ve Sihâhu'l-'Arabîyye*, (Thk.) Ahmed Abdulgafûr ATTÂR, Dâru'l-İlim li'l-Melâyîn Beyrut 1979.
- CEVİZCİ, Ahmet, *Felsefe Sözcüğü*, Paradigma Yayınları, İstanbul 1999.
- el-CEVZİYYE, Şemsuddin İbnu'l-Kayyim, *el-Fevâ'idu'l-Muşavvik ilâ 'Ulûmi'l-Kur'ân ve 'İlmi'l-Beyân*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut ts.
- el-CUBÛRÎ, Ahmed Hamed Muhsin, *Mevsû'atu Esâlibi'l-İcâz fî'l-Kur'âni'l-Kerîm: Dirâse ve Vasf ve Takvîm ve Emsile*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, ts.
- el-CUMAHÎ, İbn Selâm, *Tabakâtu Fuhûli's-Şu'arâ'*, (Thk.) Mahmûd Muhammed ŞÂKİR, Dâru'l-Medenî, Cidde, ts.
- el-CUNÂHÎ, Hasan b. İsmail, *el-Belâgatu's-Sâfiyye fî'l-Me'ânî ve'l-Beyân ve'l-Bedî'*, el-Mektebetu'l-Ezheriyye li't-Turâs. Kahire 2006.
- el-CUNDÎ, Ali, *Fennu't-Teşbîh (Belâga, Edeb, Nakd)*, Mektebetu Nahde, Mısır 1952.
- _____, Ali, *Fennu'l-Cinâs Belâga-Edeb-Nakd*, Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, Mısır 1954
- _____, Ali, *Şi'ru'l-Harb fî'l-'Asri'l-Câhilî*, Dâru Mektebeti'l-Câmi'ati'l-'Arabîyye, Beyrut 1966.
- el-CURCÂNÎ, Ebûbekir Abdulkâhır, *Delâ'ilu'l-İcâz*, (Thk.) Muhammed et-TANCÎ, Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, Beyrut 1995.

- _____, Ebûbekir Abdulkâhır, *Esrâru'l-Belâga fî 'İmi'l-Beyân*, (Thk.) Abdulhamîd HİNDÂVÎ, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2001.
- el-CURCÂNÎ, Seyyid Şerîf, *Mu'cemu't-Ta'rifât*, (Thk.) Muhammed Sıddîk el-MİNŞÂVÎ, Dâru'l-Fadîle, Kahire, ts.
- _____, Seyyid Şerîf, *et-Ta'rifât*, (Thk.) İbrahim el-EBYÂRÎ, Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, Beyrut 1405 h.
- el-CURCÂNÎ, Muhammed b. Ali b. Muhammed, *el-İşarât ve't-Tenbîhât fî 'İmi'l-Belâga*, (Thk.) Abdulkâdir HUSEYN, Mektebetu'l-Âdâb, 1997.
- el-CURCÂNÎ, Ali b. Abdilazîz, *el-Vesâta Beyne'l-Mutenebbî ve Husûmih*, (Thk.) Muhamed Ebu'l-Fadl İBRÂHİM-Ali Muhammed el-BECÂVÎ, Matba'atu İsâ el-Bâbî el-Halebî, 1966.
- ÇAĞMAR, M. Edip, *Alıştırmalarla Belagat*, Ravza Yayınları, İstanbul 2013.
- _____, M. Edip, *İbn Rüşd'ün Nahiv Anlayışı (ed-Darûrî fî Sinâ'ati'n-Nahv Adlı Eseri Bağlamında)*, Diyarbakır 2012.
- _____, M. Edip, *Belâgat İlminde İzafîlik*, Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, cilt 7, sayı, 2. (2003) s. 39-62.
- ÇAĞRICI, Mustafa, "Zevk", *DİA*, c. 44, TDV Yay., İstanbul 2013.
- ÇAKAN, İsmail Lütfi, "Âzad-ı Bilgrâmî", *DİA*, c. 4, TDV Yay., İstanbul 1991.
- ÇELEBÎ, İlyas, "Usûl-i Hamse", *DİA*, c. 42, TDV Yay., İstanbul 2012
- ÇOKYÜRÜR, Mehmet Zahit, *İbn Haldûn'un Belâgat Kuramı*, Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, sayı: 48, Aralık (2019) s. 521-543.
- COŞKUN, Sezai, *Mekândaki Medeniyet-Medeniyetteki Mekân: Sezai Karakoç'un Şiirinde Mekân-Medeniyet İlişkisi Üzerine Bir İnceleme*, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, S. 22, (2009) s. 235-257.
- ÇUBUKÇU, Asri, "Ebû Kays", *DİA*, c. 10, TDV Yay., İstanbul 1994.
- ed-DABBÎ, el-Mufaddal b. Muhammed, *Emsâlu'l-'Arab*, (Thk.) İhsân 'AB-BÂS. Dâru'r-Râ'idi'l-'Arabî, Beyrut 1983.
- ed-DABBÎ, el-'Abbâs b. Bekkâr, *Ahbâru'l-Vâfidâtu mine'n-Nisâ'i 'alâ Mu'âviye bin Ebî Sufyân*, (Thk.) Sekîne eş-ŞİHÂBÎ, Mu'essesetu'r-Risâle, Beyrut 1983.
- ed-DAHİLÎ, Huseyn Ali, *el-Bunyetu'l-Fenniyye li Şi'ri'l-Futûhâti'l-İslâmiyye fî 'Asri Sadri'l-İslâmî*, Dâru ve Mektebetu Hâmid li'n-Neşri ve't-Tevzî', Amman 2010.

- DAHLÂN, Ahmed b. Zeynî Dahlân, *ed-Dureru's-Seniyye fi'r-Reddi 'ale'l-Vehhâbiyye*, Hakikat Kitabevi, İstanbul 2015.
- ed-DÂMEĞÂNÎ, Huseyn b. Ahmed, *Kâmûsu'l-Kur'ân*, (Thk.) 'Abdulazîz SEYYÏDU'L-EHL, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 1983.
- DAYF, Şevkî, *el-Belâga Tatavvur ve Târîh*, Dâru'l-Me'alim, Kahire 1965.
- _____, Şevkî, *eş-Şi'r ve Tavâbi'uhu's-Şa'biyye 'alâ Merri'l-'Usûr*, Dâru'l-Me'ârif, Kahire ts.
- ed-DEMÂMÎNÎ, Muhammed b. Ebî Bekr, *Mes'abîhu'l-Câmi'*, (Thk.) Nuruddin TÂLÎB, Dâru'n-Nevâdır, Suriye 2009.
- ed-DEMENHÛRÎ, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Abdilmun'im, *Hilyetu'l-Lubbi'l-Masûn bi-Şerhi'l-Cevheri'l-Meknûn*, 1994.
- DEMİRAYAK, Kenan, "Tufeyl el-Ganevî", *DİA*, c. 41, TDV Yay., İstanbul 2012.
- DEMİRCAN, Adnan, "Uzre (Benî Uzre)", *DİA*, c. 42, TDV Yay., İstanbul.
- ed-DEMİRÎ, Kemâluddîn Muhammed, *Hayâtu'l-Hayevânû'l-Kubrâ*, (Thk.) Ahmed Hasan BESC, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1971.
- ed-DUSÛKÎ, Muhammed b. 'Arefe, *Hâşiyetu'd-Dusûkî 'alâ Muhtasari'l-Me'ânî*, (Thk.) Abdulhamîd HİNDÂVÎ, el-Mektebetu'l-'Asriyye, Beyrut ts.
- ed-DEVÂDÂRÎ, Seyfuddîn Ebû Bekr, *Kenzu'd-Durer ve Câmi'u'l-Ğurer*, (Thk.) Dorothea KRAWULSKY, (Nşr.) İsa el-Bâbî el-Halebî, 1992.
- ed-DIMAŞKÎ, 'İzzuddîn Abdulazîz b. Abdisselâm, *Mecâzu'l-Kur'ân*, (Thk.) Mustafa Muhammed Huseyin ez-ZEHEBÎ, Mu'essesetu'l-Furkân li't-Turâsi'l-İslâmî, Londra 1999.
- ed-DIMAŞKÎ, Ebû Hafs 'Umer b. 'Ali, *el-Lubâb fî 'Ulûmi'l-Kur'ân*, (Thk.) 'Adıl Ahmed ABDU'L-MEVÇÛD-Ali Muhammed MU'AVVED, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1998.
- ed-DIMAŞKÎ, Ahmed b. Mustafa, *Mu'cemu Esmâ'i'l-Esyâ'*, Dâru'l-Fedîle, Kahire ts.
- DİRÂZ, Abdullah, *en-Nebe'u'l-'Azîm (Nezerâtun Cedîde fi'l-Kur'ân)*, Dâru'l-Kalem, Kuveyt 1957.
- DİETERÎCÎ, Friedrich, *Mutanabbii carmina cum commentario Vahidii*, Berlin 1861.
- DUMAN, Harun, *Savaş Edebiyatı*, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Cilt: 58, Sayı: 1, (2018) s. 99-110.
- DURMUŞ, İsmail, "Mutenebbî", *DİA*, c. 32, TDV Yay., İstanbul 2006.
- _____, İsmail, "İhtibâk" *DİA*, c. 21, TDV Yay., İstanbul 2000.
- _____, İsmail, "İbrâhim Enîs Ahmed", *DİA*, c. EK.1, TDV Yay., İstanbul 2016.

- _____, İsmail, “Tevârud”, *DİA*, c. 40, TDV Yay., İstanbul, 2011.
- _____, İsmail, “Su'lûk”, *DİA*, c. EK 2, TDV Yay., İstanbul 2016.
- _____, İsmail-Hüseyin Elmalı, “İbnü'n-Nahvî”, *DİA*, c. 21, TDV Yay., İstanbul 2000,
- _____, İsmail, “İbnu'l-Mu'tez”, *DİA*, c. 21, TDV Yay., İstanbul 2000.
- _____, İsmail, “Mecâz”, *DİA*, c. 28, TDV Yay., Ankara 2003.
- _____, İsmail, “Teşbîh”, *DİA*, c. 40, TDV Yay., İstanbul 2011.
- _____, İsmail, “Kazvînî Hatf”, *DİA*, c. 25, TDV Yay., Ankara 2002.
- _____, İsmail, “Meânî”, *DİA*, c. 28, TDV Yay., Ankara 2003.
- _____, İsmail, “İltifât”, *DİA*, c. 22, TDV Yay., İstanbul 2000.
- _____, İsmail, “Sözlük”, *DİA*, c. 37, TDV Yay., İstanbul 2009.
- _____, İsmail, “İbn Ebü'l-İsba’”, *DİA*, c. 19, TDV Yay., İstanbul 1999.
- _____, İsmail, “Tecâhül-i Arif”, *DİA*, c. 40, TDV Yay., İstanbul 2011.
- ed-DURRE, Muhammed Ali Tâhâ, *Fethu'l-Kebîri'l-Mute'âl İ'râbu'l-Mu'allekâti'l-'Aşri't-Tivâl*, Mektebetu's-Sevâdî, Cidde 1989.
- EBÛ MUSÂ, Muhammed, *Dirâsetun fi'l-Belâga ve'ş-Şi'r*, Mektebetu Vehbe, Kahire 1991.
- EBÛ NUVÂS. el-Hasan b. Hâni', *Divânu Ebî Nuvâs*, (Thk.) Ahmed Abdulmecâd el-GAZÂLÎ, Matba'atu Mısır, Kahire 1953.
- EBU'Ş-ŞAMAKMAK, Mervân b. Muhammed, *Divânu Ebi'ş-Şamakmak*, (Thk.) Vâdih Muhammed es-SAMED, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1995.
- EKİNCİ, Kutbettin, *Kur'an'da Hazf*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara 2013.
- EMÎN, Ahmed, *Kâmusu'l-Âdât ve't-Tekâlîd ve't-Te'âbîri'l-Misriyye*, Mu'essesetu'l-Hindâvî, Kahire 2012.
- EMÎN, Bekrî Şeyh, *el-Belâgatu'l-'Arabiyye fî Sevbihe'l-Cedîd 'İlmu'l-Me'ânî*, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 1999.
- el-ENBÂRÎ, Ebûbekir Muhamed, *Şerhu'l-Kasâ'idi's-Sab'it-Tivâli'l-Câhiliyyât*, (Thk.) Abdusselâm Muhammed HÂRÛN, Dâru'l-Me'ârif. ts.
- _____, Ebûbekir Muhammed, *Kitâbu'l-Ezdâd*, (Thk.) Muhammed Ebu'l-Fadl İBRÂHİM, el-Mektebetu'l-'Asriyye, Beyrut 1987.
- el-ENBÂRÎ, Ebu'l-Berekât Kemâluddîn, *el-İnsâf fî Mesâ'ilil-Hilâf Beyne'n-Nahviyyîn el-Basriyyîn ve'l-Kufiyyîn*, Dâru'l-Fikr, Dimaşk ts.
- el-ENDELUSÎ, İbn 'Atiyye, *el-Muharreru'l-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-'Azîz*, (Thk.) Abdusselâm Abdüşşâfi MUHAMMED, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Lubnan 1993.
- el-ENDELUSÎ, Ebû Hayyân, *İrtişâfu't-Tarab min Lisâni'l-'Arab*, (Thk.) Receb 'Usmân MUHAMMED, Mektebetu'l-Hâncî, Kahire 1998.

- _____, Ebû Hayyân, *Tefsîru'l-Bahri'l-Muhît*, (Thk.) 'Adil Ahmed 'ABDU'L-MEVCÛD-Ali MUHAMMED, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1422 h.
- el- ENDELUSÎ, Ebû 'Umer Şihâbuddîn Ahmed b. b. Abdirabbih, *el-'İkdu'l-Ferîd*, (Thk.) Mufid Muhammed KAMHİYE, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1983.
- el-ENSÂRÎ, İbn Hişâm, *Muğni'l-Lebîb*, (Thk.) Mâzin MUBÂREK-Muhammed Ali HAMDULLÂH, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1985.
- ERASLAN, Abdulvasıf, "Sünnet Kültür İlişkisi", *Teoloji ve Antropoloji Perspektifinden Din ve Kültür İlişkisi -I*, Fecr Yay., Ankara 2021.
- _____, *Mu'tezile'de Haber Teorisi (Kâdî Abdülcebbar Örneği)*, İlahiyât Yay, Ankara 2020.
- _____, "Mu'tezile'ye Göre Hadis Tenkid Kriterleri: Kâdî Abdülcebbar Örneği", *Hadis Tetkikleri Dergisi*, XVII/2, 2019
- _____, "Kâdî Abdülcebbar'da Mütevâtir Teorisi", *Kader* 17/2 (Aralık 2019).
- el-EZDÎ, Sâbit b. Mâlik eş-Şenferâ, *Divânu Şenferâ ve Yelîhi Divânâ Suleyk b. Seleke ve 'Amr b. Berrâk*, (Thk.) Talâl HARB, Dâru Sâdır, Beyrut 1996.
- el-FAKÎ, Muhammed Kâmil, *el-Ezher ve Eseruhu fi'n-Nahdeti'l-Edebiyyeti'l-Hadîse*, el-Matba'atu'l-Munîriyye, Kahire 1956.
- el-FÂRİSÎ, Ebu'l-Kâsım Zeyd b. 'Ali, *Şerhu Kitâbi'l-Hamâse li'l-Fârisî*, (Thk.) Muhammed 'Usmân 'ALÎ, Dâru'l-Evzâ'î, Beyrut.
- el-FERÂHÎDÎ, Ebû 'Abdirrahman Halîl b. Ahmed, *Kitâbu'l-'Ayn*, (Thk.) Mehdi el-MAHZÛMÎ-İbrahim es-SAMERRÂ'Î, Mektebetu Hilâl, ts.
- _____, Ebû 'Abdirrahman Halîl b. Ahmed, *Kitâbu'l-Cumel fi'n-Nahv*, (Thk.) Fahrudin KABÂVE, 1995.
- FERÎD, Fethî Abdulkâdir, *Funûnu'l-Edeb Beyne'l-Kur'ân ve Kelâmil'l-'Arab*, Dâru'l-Livâ' li'n-Neşr ve't-Tavzî', Riyad 1980.
- el-FEYYÛMÎ, Ahmed b. Muhammed b. Alî, *el-Misbâhu'l-Munîr fî Garîbi's-Şerhi'l-Kebîr li'r-Râfi'i*, el-Mektebetu'l-İlmiyye, Beyrut ts.
- el-FİHRÎ, Ebû İshak İbrahim, *Kenzu'l-Kitâb ve Muntehabu'l-Âdâb*, (Thk.) Hayât KÂRE, el-Mecme'u's-Sekâfi, 2004.
- el-FÎRÛZÂBÂDÎ, Ebû Tâhir Muhammed b. Ya'kûb, *Besâ'iru Zevi't-Temyîz fî Letâ'ifi'l-Kitâbi'l-'Azîz*, (Thk.) Muhammed Ali en-NECCÂR, Lecnetu İhyâ'i't-Turâsi'l-İslâmî, Kahire 1996.
- FIĞLALI, Ethem Ruhi, "İbrahim el-İmâm", *DİA*, c. 21, TDV Yay., İstanbul 2000.

- GÖRGÜN, Hilal, “Sükeyne bint Hüseyin”, *DİA*, c. 38, TDV Yay., İstanbul 2010.
- GÜLER, İsmail (Ed.), *İslâm Medeniyetinde Dil İlimleri Tarih ve Problemler*, “Hasan Taşdelen, Belâgat İlmi ve Tarihi”, İsam Yayınları, İstanbul 2015.
- GÜLTEKİN, Mücahit, *Bilimsel Araştırmalarda Kadın-Erkek Farklılıkları*, Aile Akademisi Derneği, Bursa 2014.
- el-ĞANEVÎ, Tufeyl b. ‘Avf, *Divânu Tufeyl el-Ğanevî Şerhu’l-Asma’î*, (Thk.) Hassân FELLÂHOĞLÎ, Daru Sâdır, Beyrut 1997.
- el-ĞİZZÎ, Necmuddîn, *Husnu’t-Tenebbuh li mâ Verede fi’t-Teşebbuh*, (Thk.) Nuruddin TÂLİB, Dâru’n-Nevâdır, Suriye 2011.
- HACİMÜFTÜOĞLU, Nasrullah, “Belâgat İlminin Gelişmesine Müessir Olan Kaynaklar”, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 11. (1993) s. 268-298.
- _____, Nasrullah, “Bedî’”, *DİA*, c. 5, TDV Yay., İstanbul 1992
- HAFÂCÎ, Muhammed Abdulmun’im, *et-Teşbîh fî Şi’ri İbni’l-Mu’tez ve İbni’r-Rumî*, el-Matba’atu’l-Farûkiyyetu’l-Hadîse, Mısır 1948.
- el-HAFÂCÎ, İbn Sinân, *Sırru’l-Fesâha*, Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, Beyrut 1982.
- el-HALEBÎ, Ahmed b. Yusuf es-Semîn, *ed-Durru’l-Masûn fî ‘Ulûmi’l-Kitâbi’l-Meknûn*, (Thk.) Ahmed Muhammed el-HARRÂD, Dâru’l-Kalem, Dımaşk ts.
- el-HALEBÎ, Necmuddin İbnu’l-Esîr el-Halebî, *Cevheru’l-Kenz Talhîsu Kenzi’l-Berâ’a fî Edevâti Zevi’l-Yerâ’a*, (Thk.) Muhammed Zağlûl SELLÂM, Menşe’etu’l-Me’ârif, İskenderiyye, ts.
- el-HALEBÎ, Şihâbuddin Mahmûd, *Husnu’t-Tevvessul ilâ Sinâ’ati’t-Teressul*, el-Matba’tu’l-Vehbiyye, Mısır 1398 h.
- el-HALHÂLÎ, Şemsuddin Muhammed, *Miftâhu Talhîsi’l-Miftâh*, (Thk.) Muhammed Hâşim MAHMÛD, el-Mektebetu’l-Ezheriyye li’t-Turâs. Kahire 2006.
- HALÎL, es-Seyyid Ahmed, *el-Medhal ilâ Dirâseti’l-Belâgati’l-‘Arabiyye*, Dâru’n-Nahdati’l-‘Arabiyye, Beyrut 1968.
- HALÎL, Hilmi, *el-‘Arabiyye ve’l-Gumûd Dirâsetun Lugaviyyetun fî Delâleti’l-Mebnâ ‘ale’l-Ma’nâ*, Dâru’l-Ma’rife, Mısır 2013.
- el-HALÎL, Ahmed Mahmûd, *Sûretu’l-Kûrd fî Mesâdiri’t-Turâsi’l-‘Arabî*, Dâru Arâs li’t-Tibâ’ati ve’n-Neşr, Erbil 1998.
- HAMD, Emine Abdulmevlâ, *Edebu’l-Mer’eti’n-Nesrî mine’l-‘Asri’l-Câhili hattâ Nihâteyi’l-Karnî’s-Sânî*, (Yüksek Lisans Tezi Câmî’atu Âli’l-Beyt) Ürdün 2003.

- HAMDÂN, İbtisâm Ahmed, *el-Ususu'l-Cemâliyye li'l-'İkâ'i'l-Belâgî fi'l'Asri'l-'Abbâsî, Dâru'l-Kalemi'l-'Arabî, Halep 1997.*
- el-HAMEVÎ, Takiyyuddin Ebûbekir İbn Hicce, *Hizânetu'l-Edeb ve Gâyetu'l-Ereb*, (Thk.) İsâm ŞA'ÎTÛ, Dâru Mektebeti'l-Hilâl, Beyrut 1987.
- _____, Takiyyuddin Ebûbekir İbn Hicce, *Tîbu'l-Mezâk min Semerâti'l-Evrâk*, (Thk.) Ebû 'Ammâr es-SEGÂVÎ, Dâru'l-Feth, eş-Şârika 1997.
- HÂN, Muhammed Sıddık Hasan, *Gusnu'l-Bân el-Mûriku li Muhassinâti'l-Beyân*, Matba'atu'l-Cevâ'ib, Kostantiniyye 1296 h.
- el-HANBELÎ, Ebu'l-Ferec Abdurrahman b. Receb, *Câmi'u'l-'Ulûm ve'l-Hikem*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1408 h.
- el-HANBELÎ, Mer'î b. Yusuf, *el-Kavlu'l-Bedî' fî 'İlmi'l-Bedî'*, (Thk.) Muhammed b. Ali es-SÂMÎL, Kunûzu İşbilîyâ li'n-Neşr ve't-Tevzî', Riyad 2004.
- el-HANBELÎ, Abdulhay b. Ahmed el-'İkrî, *Şezerâtu'z-Zehab fî Ahbâri Men Zeheb*, (Thk.) Abdulkâdir el-ARNA'ÛT-Mahmûd el- ARNA'ÛT, Dâru İbn Kesîr, Dimaşk 1406 h.
- el-HÂREZMÎ, Ebû Bekir Muhammed b. el-'Abbâs, *el-Emsâlu'l-Muvellede*, (Thk.) Muhammed Huseyn el-A'RECÎ, el-Macma'u's-Sekâfî, Ebû Zabî 2003
- el-HASENÎ, Abdullah Kennûn, *en-Nubûğu'l-Mağribî fi'l-Edebi'l-'Arabî*, b.y., 1380 h.
- el-HATİB, Ali, *İtticâhâtu'l-Edebi's-Sûfî beyne'l-Haccâc ve İbni 'Arabî*, Dâru'l-Me'ârif, Kahire 1404 h.
- el-HÂTİMÎ, Ebû Alî Muhammed b. Hasen, *Hilyetu'l-Muhâdara fî Sunâ'ati'ş-Şi'r*, (Thk.) Ca'fer el-KİTÂNÎ, Dâru'r-Reşid li'n-Neşr, Irak 1979.
- HAVVÂ, Saîd, *el-Esâs fi't-Tefsîr*, Dâru's-Selâm, Kahire 1424 h.
- el-HEBÂŞE Sâbir, "el-Mecâzu'l-Mursel: Muhâveletun li Fehmi Menziletihî fi'l-Lisâniyyâti'l-'İrfâniyye", *el-Lisâniyyâtu'l-'Arabîyye*, S. 5. Riyad (2007) s. 34-83.
- el-HERERÎ, Muhammed b. Abdillâh, *Tefsîru Hadâiki'r-Ravhi ve'r-Reyhân fî Ravâbi 'Ulûmi'l-Kur'ân*, (Thk.) Hâşim Muhammed Alî b. Huseyn MEHDÎ, Dâru Tavki'n-Necât, Beyrut 2001.
- el-HERERÎ, Muhammed el-Emîn b. Abdillâh el-Uremî, *el-Kevkebu'l-Vehhâc fî Şerhi Sahîhi Muslim*, (Thk.) Hâşim Muhammed Ali MEHDÎ, vd, Dâru'l-Minhâc, 2009.

- el-HEREVÎ, Ebû 'Ubeyde İbn Sellâm, *Garîbu'l-Hadîs*. (Thk.) Muhammed Abdulmu'îd HÂN, Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, Beyrut 1396 h.
- HÎCÂZÎ, Mahmûd Fehmî, *el-'Ususu'l-Lugaviyye li 'İlmi'l-Mustalah*, Mektebetu Garîb li't-Tibâ'a, Kahire ts.
- el-HÎLÂLÎ, Muhammed Takiyuddîn, *Takvîmu'l-Lisâneyn*, Mektebetu'l-Me'ârif, 1978.
- el-HÎLLÎ, Ebu'l-Mehâsin Safiyuddîn Abdulazîz b. Serâyâ, *Şerhu'l-Kâfiyeti'l-Bedî'yye fî 'Ulûmi'l-Belâga ve Mehâsini'l-Bedî'*, (Thk.) Nesîb NEŞÂVÎ, Dâru Sâdir, Beyrut 1992.
- HÎŞÂM, Menâl Muhammed, *el-Makâm fî'l-'Arabîyye fî Dav'i'l-Biragmatiyye: en-Nazariyye ve't-Tatbîk*, el-Câmi'atu'l-Urduniyye, Eylûl 2004.
- el-HÛÎ, el-Hâc Mirzâ Habîbullah, *Minhâcu'l-Berâ'a Şerhu Nehci'l-Belâga*, (Thk.) Ali 'AŞÛR, Daru İhyâ'i't-Turâsi'l-'Arabî, Beyrut 2003.
- el- HÛLÎ, Emin, *Menâhucu Tecdîd fî'n-Nahvi ve'l-Belâgati ve't-Tefsîri ve'l-Edeb*, Mektebetu'l-Usre, 2003.
- HUSEYN, Muhammed el-Hıdır, *Mevsu'âtu'l-'A'mâli'l-Kâmîle li'l-İmâm Muhammed el-Hıdır Huseyn*, (Thk.) el-Muhâmî Ali er-Rıdâ el-HUSEYNÎ, Dâru'n-Nevâdir, Suriye 2010.
- HUSEYN, Abdulkâdir, *el-Muhtasar fî Târîhi'l-Belâga*, Dâru Garîb, Kahire, 2001.
- _____, Abdulkâdir, *Eseru'n-Nuhât fî'l-Bahsi'l-Belâğî*, Dâru Garîb li't-Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tavzî', Kahire 1998.
- el-HUSRÎ, Ebû İshâk İbrahim el-Kayravânî, *Zehru'l-Âdâb ve Semeru'l-Elbâb*, (Thk.) Yusuf Ali TAVÎL, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1997.
- _____, Ebû İshâk İbrahim el-Kayravânî, *Cem'u'l-Cevâhir fî'l-Muleh ve'n-Nevâdir*, (Thk.) Ali Muhammed el-BECÂVÎ, Dâru'l-Cil, Beyrut 1953.
- el-HUTEY'E, Ebû Muleyke Cervel b. Evs el-'Absî, *Divânu'l-Hutey'e bi Rivâyeti ve Şerhi İbn Sikkât*, (Thk.) Mufid Muhammed KUMAYHA, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1993.
- el-HUZÂÎ, Ebû Sahr Kuseyyir, *Divânu Kuseyyir 'Azze*, (Thk.) İhsân ABBÂS. Dâru's-Sekâfe, Beyrut 1971.
- İBNU'L-'ALEVÎ, es-Seyyid Muhammed, *Mefâhîmu Yecibu en Tusehhaha*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2009.

- İBN 'AMÎRE, Ebu'l-Mutarriif Ahmed b. Abdillâh el-Mahzûmî, *et-Tenbîhât 'alâ mâ fi't-Tibyân mine't-Temvîhât*, (Thk.) Muhammed b. ŞERÎFE, b.y., 1991,
- İBN 'AŞÛR, Muhammed Tâhîr, *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*, Dâru Sahnûn li'n-Neşri ve't-Tevz'î, Tunus 1997.
- _____, Muhammed Tâhîr, *Mekâsîdu's-Şar'ati'l-İslâmiyye*, (Thk.) Muhammed el-Habîb b. HÛCA, Vezâretu'l-Evkâf ve's-Şu'ûni'l-İslâmiyye, Katar 2004.
- İBN BURD, Beşşâr, *Divânu Şî'ri Beşşâr b. Burd*, (Thk.) es-Seyyid Bedruddin el-'ALEVÎ, Dâru's-Sekâfe, Beyrut 1981.
- İBN CÂBİR, Muhammed b. Ahmed el-Endelûsî, *Nazmu'l-'îkdeyn fi Medhi Seyyidi'l-Kevneyn*, (Thk.) Ahmed Fevzî el-HÎB, Dâru Sa'duddîn, Dimaşk 2005.
- İBN CA'FER, Ebu'l-Ferec Kudâme, *Nakdu'n-Nesr*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1980.
- _____, Ebu'l-Ferec Kudâme, *Kitâbu Nakdi's-Şî'r*, Matba'atu'l-Cevâib, Kostantîniyye, 1302 h.
- İBNU'L-CEHM, Ali, *Divânu 'Alî b. el-Cehm*, (Thk.) Halîl Merdum BEG, Dâru'l-Âfâki'l-Cedîde, Beyrut 1980.
- İBNU'L-CERRÂH, Ebû Abdillâh Muhammed, *el-Varaka*, (Thk.) Abdulvahhâb AZZÂM-Abdussettâr Ahmed FERRÂC, Dâru'l-Me'ârif, Kahire 1953.
- İBNU'L-CEVZÎ, Ebu'l-Ferec, 'Abdurrahman b. 'Alî, *Garîbu'l-Hadîs*, (Thk.) Abdulmu'tî Emin KAL'ACÎ, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1985.
- _____, Ebu'l-Ferec 'Abdurrahman b. 'Alî, *Kitâbu'l-Mevdû'ât*, (Thk.) 'Abdurrahman Muhammed 'USMÂN, (Nşr.) Muhammed 'ABDULMUHSÎN, Medine 1968
- İBN CİNNÎ, Ebu'l-Feth 'Usmân, *el-Hasâ'is*, (Thk.) Muhammed Ali en-NECCÂR, 'Âlemu'l-Kutub, Beyrut ts.
- İBN EBÎ'D-DUNYÂ', Abdullah b. Muhammed, *Kura'd-Dayf*, (Thk.) Abdullah b. Hamd el-MANSÛR, Edvâ'u's-Selef, Riyad 1997.
- İBN EBÎ'L-HADÎD, Abdulhamîd, *Şerhu Nahci'l-Belâga*, (Thk.) Muhammed Ebu'l-Fadl İBRÂHÎM, Dâru İhyâi'l-Kutubi'l-'Arabî, ts.
- İBN EBÎ REBÎ'A, 'Umer, *Divânu 'Umer b. Ebî Rebî'a*, (Thk.) Fâ'iz MUHAMMED, Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, Beyrut 1996.
- İBN EBÎ SULMÂ, Zuheyr, *Divânu Zuheyr b. Ebî Sulmâ*, (Thk.) Ali Hasan FÂ'ÛR, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1988.

- İBN EBİ'L-USEYBÎ'A, Ebu'l-'Abbâs Ahmed, *'Uyûnu'l-Enbâ' fî Tabakâti'l-Etibbâ'*, (Thk.) Nizâr RIZÂ, Dâru Mektebeti'l-Hayât, Beyrut ts.
- İBN DUREYD, Ebû Bekir Muhammed, *Cemheretu'l-Luga*, (Thk.) Remzî Munîr BA'LEBEKKÎ, Dâru'l-'İlim li'l-Melâyîn, Beyrut 1987.
- İBNU'L-ESÎR, Ziyâuddîn Nasrullâh b. Muhammed el-Cezerî, *el-Meselu's-Sâ'ir fî Edebi'l-Kâtib ve's-Şâ'ir*, (Thk.) Muhammed Muhyiddîn ABDULHAMÎD, el-Mektebetu'l-'Asriyye, Beyrut 1995.
- İBN FÂRIS. Ebu'l-Huseyn Ahmed, *Mu'cemu Mekâyisi'l-Luga*, (Thk.) Abdusselâm Muhammed HÂRÛN, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1979.
- İBN HALDÛN, Abdurrahman b. Muhammed, *Mukaddimetu İbn Haldûn*, (Thk.) Abdullah Muhammed ed-DERVÎŞ, Dâru Ya'rub, 2004.
- _____, Abdurrahman b. Muhammed, *Mukaddime*, (Haz.) Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları, İstanbul 2016.
- İBN HALLİKÂN, Ebu'l-Abbâs Şemsuddîn Ahmed, *Vefeyâtu'l-A'yân ve Enbâ'u Ebnâ'iz-Zemân*, (Thk.). İhsân ABBÂS, Dâru Sâdır, Beyrut 1994.
- İBNU'L-HANBEL, Ahmed, *Musnedu'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*, (Thk.) Şu'ayb el-ARNA'ÛT, vd, Mu'essesetu'r-Risâle, Beyrut 1999.
- İBN HARMELE, 'Amr b. Sa'd-'Amr, *Divânu'l-Murekkişeyn*, (Thk.). Kârîn SÂDIR, Dâru Sâdır, Beyrut 1998.
- İBN HİLLİZE, el-Hâris. *Divânu el-Hâris b. Hillize*, (Thk.) Emîl Bedî YA'KÛB, Dâru'l-Kitâbil'l-'Arabî, Beyrut 1991.
- İBN HUCCR, İmru'ulkays, *Divânu İmri'ilkays*, (Thk.) Muhammed Ebu'l-Fadl İBRÂHİM, Dâru'l-Me'ârif, Kahire ts.
- İBN İSMÂİL, Hasan, *Hasâ'isu'n-Nazm fî Hasâisi'l-'Arabiyye li Ebi'l-Feth 'Usmân b. Cinnî*, Dâru't-Tibâ'ati'l-Muhammediyye, Kahire 1987.
- İBN KESÎR, Ebu'l-Fidâ' İsmail, *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-'Azîm*, (Thk.) Sâmi Muhammed SELÂME, Dâru Tayyibe li'n-Neşri ve't-Tavzî', 1999.
- İBN KORKMÂS. Nâsiruddîn Muhammed, *Zehru'r-Rebî' fî Şevâhidi'l-Bedî'*, (Thk.) Mehdi Es'ad 'ARÂR, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 2007.
- İBN KULSÛM, 'Amr b. Mâlik, *Divânu 'Amr b. Kulsûm*, (Thk.) İmîl Bedî YA'KÛB, Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, Beyrut 1991.
- İBN KUTEYBE, Ebû Muhammed Abdullah, *Te'vîlu Muhtelefi'l-Hadîs*, (Thk.) Muhammed Muyyiddîn el-ASFAR, el-Mektebu'l-İslâmî, Beyrut 1999.
- _____, Ebû Muhammed Abdullah, *eş-Şi'r ve's-Şu'arâ'*, (Thk.) Ahmed Muhammed ŞÂKİR, Dâru'l-Me'ârif, Kahire.

- _____, Ebû Muhammed Abdullah, *Te'vîlu Muşkili'l-Kur'ân*, (Thk.) es-Seyyid Ahmed SAKAR, el-Mektebetu'l-İlmiyye, ts.
- İBN MÂLİK, Ebû Abdillâh Bedruddîn Muhammed, *el-Misbâh fi'l-Me'ânî ve'l-Beyân ve'l-Bedî'*, (Thk.) Husnî Abdulcelîl YÛSUF, Mektebetu'l-Âdâb, ts.
- İBN MANZÛR, Cemâluddîn Muhammed b. Mukerrem, *Lisânu'l-Arab*, Dâru Sâdır Beyrut ts.
- İBNU'L-MUDEBBİR, İbrahim, *er-Risâletu'l-Azrâ'*, (Thk.) Zekî MUBÂREK, Dâru'l-Kutubi'l-Misriyye, Kahire 1931.
- İBN MUNKIZ, Usâme, *el-Bedî' fî Nakdi's-Şi'r*, (Thk.) Ahmed Ahmed BEDEVÎ-Hamid ABDULMECÎD, Mektebetu Mustafa el-Bâbî el-Halebî, Mısır ts.
- İBNU'L-MU'TEZ, Ebu'l-'Abbâs Abdullah, *Tabakâku's-Şu'arâ' li İbni'l-Mu'tez*, (Thk.) Abdussettâr Ahmed FERRÂC, Dâru'l-Me'ârif, Kahire 1956.
- _____, Ebu'l-'Abbâs Abdullah, *Divânu İbni'l-Mu'tez*, Dâru Sâdır, Beyrut ts.
- _____, Ebu'l-'Abbâs Abdullah, *Divânu Eş'âri'l-Emîr Ebi'l-'Abbâs*, (Thk.) Muhammed Bedî' ŞERÎF, Dâru'l-Me'ârif, Kahire ts.
- _____, Ebu'l-'Abbâs Abdullah, *Kitâbu'l-Bedî'*, (Thk.) İrfân MATRACÎ, Mu'essesetu'l-Kutubi's-Sekâfiyye, Beyrut 2012.
- İBNU'N-NAHVİYYE, Muhammed b. Ya'kûb el-Hamevî, *Dav'u'l-Misbâh*, (Thk.) İbrahim b. Abdilazîz el-ZEYD, Dâru Kunûzi İşbilyyâ li'n-Neşr ve't-Tevzî', Riyad 2012.
- İBNU'R-RÛMÎ, Ebu'l-Hasen Alî b. el-Abbâs, *Divânu İbni'r-Rûmî*, (Thk.) Ahmed Hasen BESEC, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2002.
- İBN SENÂ'İLMULK, Hibetullâh b. Ca'fer, *Divânu İbn Senâ'ilmulk*, (Thk.) Muhammed İbrahim NASR-Hasen Muhammed NASSÂR, Dâru'l-Kâtibi'l-'Arabî, Kahire 1969.
- İBN SÎDE, Ebu'l-Hasen, *el-Muhkem ve'l-Muhîtu'l-'A'zam*, (Thk.) Abdulhamîd HİNDÂVÎ, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2000.
- İBN TEYMİYYE, Takiyyuddîn Ahmed, *Kitâbu'l-İmân*, (Thk.) KOMİSYON, Dâru İbn Haldûn, İskenderiyye, ts.
- İBRAHİM, Hâfız, *Divânu Hâfız İbrahim*, (Thk.) Ahmet EMÎN-Ahmet ez-ZEYN- İbrahim el-EBYÂRÎ, el-Hey'etu'l-Misriyye 1987.
- İBRAHİM, es-Seyyid, "İtticâhâtun Gayru Taklîdiyyetin fî Kırâ'ati'l-Kudemâ' li'n-Nusûs," *Alâmatu'n-fi'n-Nakd*, S. 44, Haziran (2002) s. 336-364.

- el-ÎCÎ, Ebu'l-Fadl 'Adudiddin Abdurrahmân, *Kitâbu'l-Mevâkıf*, (Thk.) Abdurrahman 'UMEYRE, Dâru'l-Cil, Beyrut 1997.
- _____, Ebu'l-Fadl 'Adudiddin Abdurrahmân, *el-Fevâ'idu'l-Ğiyâsiyye fî 'Ulûmi'l-Belâga*, (Thk.) 'Aşık HUSEYN, Dâru'l-Kitâbi'l-Mısırî, Kahire 1991.
- el-ÎCLÎ, el-Fadl b. Kudâme Ebu'n-Necm, *Divânu Ebi'n-Necm el-Îclî*, (Thk.) Muhammed Edîb Abdulvâhid CEMRÂN, Matbû'âtu Mecma'i'l-Lugati'l-'Arabiyye, Dimaşk 2006.
- el-İBŞİHÎ, Şihâbuddin Muhammed, *el-Mustetraf fî Kulli Fennin Mustezraf*, (Thk.) Mufîd Muhammed KAMHİYE, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1986.
- el-İFRÎKÎ, Muhammed b. Ahmed Ebû'l-Arab, *el-Mihan*, (Thk.) 'Umer Suleymân el-'UKAYLÎ, Dâru'l-'Ulûm, Riyad 1984.
- el-İSFAHÂNÎ, Ebu'l-Ferec Alî b. el-Huseyn b. Muhammed, *el-Egânî*, (Thk.) Semîr CÂBİR, Dâru'l-Fikr, Beyrut ts.
- el-İSFAHÂNÎ, Ebu'l-Kâsım Huseyn b. Muhammed er-Râgıb, *Muhâdarâtu'l-Udebâ' ve Muhâverâtu'ş-Şu'arâ' ve'l-Buleğâ'*, (Thk.) İbrahim ZEYDÂN, Matba'atu'l-Hilâl, Mısır 1902.
- _____, Ebû'l-Kâsım Huseyn b. Muhammed er-Râgıb, *el-Mufredât fî Garîbi'l-Kur'ân*, (Thk.) Nezâr Mustafa el-BÂZ, Mektebetu Nezâr Mustafa el-Bâz, ts.
- el-İSFERÂİYİNÎ, İbrahim b. Muhammed 'İsâmuddin, *el-Etvel Şerhu Telhîsi Miiftâhi'l-'Ulûm*, (Thk.) Abdulhamîd HİNDÂVÎ, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut ts.
- el-KÂLÎ, Ebû Ali İsmâil b. el-Kâsım, *el-Emâlî fî Lugati'l-'Arab*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1978.
- el-KALKAŞENDÎ, Ahmed b. Ali, *Subhu'l-Aşâ fî Sinâati'l-İnşâ'*, (Thk.) Yusuf Ali TAVÎL, Dâru'l-Fikr, Dimaşk 1987.
- KALKÎLE, Abduh Abdulazîz, *el-Belâgatu'l-İstîlâhiyye*, Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, Kahire 1996.
- KANDEMİR, M. Yaşar, "Ümmü Zer' Hadisi", *DİA*, c. 42, TDV Yay., İstanbul 2012.
- _____, M. Yaşar, "Cevâmiu'l-Kelim", *DİA*, c. 7, TDV Yay., İstanbul 1993.
- el-KANNEVCÎ, Muhammed Sıddîk Hasan Hân, *Ebcedu'l-'Ulûm el-Veşyu'l-Merkûm fî Beyâni Ahvâli'l-'Ulûm*, (Thk.) Abdulcebbâr RİZKÂR, Menşûrâtu Vezâreti's-Sekâfe ve'l-İrşâdi'l-Kavmî, Dimaşk 1978.

- KARAASLAN, Nasuhi Unal, "Hâris b. Hillize", *DİA*, c. 16, TDV Yay., İstanbul 1997.
- _____, Nasuhi Unal, "Ebû Nüvâs", *DİA*, c. 10, TDV Yay., İstanbul 1994.
- KARABULUT, Mustafa, "Şairin Dil ve Üslubunda Psikolojik Temayüller," *2. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu (Dil ve Üslup İncelemeleri)*, Süleyman Demirel Üniversitesi, 19-21 Ekim (2011)
- el-KARÂFÎ, Şihâbuddin Ahmed b. İdris, *el-İkdu'l-Manzûm fi'l-Husûs ve'l-Umûm*, (Thk.) Ahmed el-Hatm ABDULLAH, Dâru'l-Kutub, Mısır 1999.
- KARAKOYUN, Çetinkaya Ülkü, Şiirde anlam kapalılığı bağlamında Fehim-i Kadim'in bir gazeli üzerine değerlendirmeler, *Gazi Türkiyat*, Bahar (2015) s. 71-96
- el-KARTACENNÎ, Ebu'l-Hasen Hâzım, *Minhâcu'l-Bulegâ' ve Sirâcu'l-Udebâ'*, (Thk.) Muhammed el-Habîb b. el-HÛCE, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1986.
- KÂSİM, Leylâ Abdurrahman el-Hâc, *ez-Zevku'l-Edebtü fi'n-Nakdi'l-Kadîm*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Câmî'atu Ummi'l-Kurâ,) 1404 h.
- KÂSİM, Muhammed Ahmed-Muyyiddin Dîb, *Ulûmu'l-Belâga (el-Bed' ve'l-Beyân ve'l-Me'ânî)*, el-Mu'essesetu'l-Hedîse li'l-Kitâb, Trablus 2003.
- el-KÂTİB, Ebu'l-Huseyn İshâk b. Vehb, *el-Burhân fî Vucûhi'l-Beyân*, (Thk.) Hıfînî Muhammed ŞEREF, Mektebetu's-Şebâb, Kahire 1969.
- KAYA, Mahmut, "Nisbet", *DİA*, c. 33, TDV Yay., İstanbul 2007.
- el-KAYREVÂNÎ, İbn Reşîk, *el-Umde fî Snâ'ati's-Şi'r ve Nakdih*, (Thk.) Muhammed Muhyiddîn ABDULHAMÎD, Mektebetu'l-Cil, Beyrut 1981.
- el-KAYREVÂNÎ, Ebû Muhammed Abdullah, *en-Nevâdir ve'z-Ziyâdât 'alâ mâ fi'l-Mudevvene min Gayrihâ mine'l-Ummehât*, (Thk.) Muhammed b. Emîn Bû-HABZE, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, ts.
- el-KAYREVÂNÎ Abdülkerîm en-Nehşelî, *el-Mumtî' fî Sin'ati's-Şi'r*, (Thk.) Muhammed Zağlûl SELÂM, Menşe'etu'l-Me'âruf, İskenderiye, ts.
- el-KAZVÎNÎ, Celâluddîn Muhammed b. Abdîrrahmân el-Hatîb, *el-İdâh fî Ulûmi'l-Belâga*, (Thk.) Behîc GAZÂVÎ, Dâru İhyâ'i'l-'Ulûm, Beyrut 1998.
- el-KEBÎR, Meymûn b. Kays el-A'sâ, *Divânu el-A'sâ el-Kebîr*, (Thk.) Muhammed HUSEYN, Mektebetu'l-Âdâb, ts.

- el-KEFEVÎ, Ebu'l-Bekâ, *Kitâbu'l-Kulliyât*, (Thk.) Adnân DERVÎŞ-Mustafa el-MISRÎ, Mu'essesetu'r-Risâle, Beyrut 1998.
- el-KÏRMÂNÎ, Şemsuddin Muhammed b. Yûsuf, *Tahkîku Fevâ'idî'l-Ğiyâsiyye*, (Thk.) Ali b. Dahîlillah el-'UFÎ, Mektebetu'l-'Ulûm ve'l-Hikem, el-Medînetu'l-Munevvere 1424.
- KILAVUZ, Ahmet Saim, "Adl", *DÎA*, c. 1, TDV Yay., İstanbul 1988,
- KILIÇ, Hulusi, "Belâgat", *DÎA*, c. 5, TDV Yay., İstanbul 1992.
- KINAR, Kadir, "Belâgatta İltifat", *Bilimname: Düşünce Platformu*, C. III, sayı: 8, (2005) s. 75-106.
- KOLLEKTİF, *İslâmî İlimlerde Metodoloji-IV Temel İslâm İlimlerinin Ortaya Çıkışı ve Birbirleriyle İlişkileri*, Ensâr Neşriyat, İstanbul 2014.
- KÖNİĞ, Güray Çağlar, "Dil ve Cins: Kadın ve Erkeklerin Dil Kullanımı", *Dilbilim Araştırmaları*, (1992) s. 25-36.
- KÖSE, Saffet, "İbn Dâvûd ez-Zâhirî", *DÎA*, c. 19, TDV Yay., İstanbul 1999.
- el-KUREŞÎ, Abdurrahîm b. Ali b. Şîs, *Me'âlimu'l-Kitâbe ve Meğânimu'l-İsabe*, (Thk.) Kostantîn el-Bâşâ el-MUHLİSÎ, el-Matba'atu'l-Edebiyye, Beyrut 1913.
- el-KURTUBÎ, Muhammed b. Ahmed, *el-Câmi' li Ahkâmî'l-Kur'ân*, (Thk.) Hişâm Semîr el-BUHÂRÎ, Dâru 'Alemlî'l-Kutub, Riyad 2003.
- KUSEYYİR 'Azze, *Divânu Kuseyyir 'Azze*, (Thk.) İhsân ABBÂS, Dâru's-Sekâfe, Beyrut 1971.
- el-KUTÂMÎ, 'Umeyr b. Şuyeym, *Divânu'l-Kutâmî*, (Thk.) İbrahim es-SÂMERRÂÎ-Ahmed MATLÛB, Dâru's-Sekâfe, Beyrut 1960.
- KUTLUER, İlhan, "Düşünme", *DÎA*, c. 10, TDV Yay., İstanbul 1994.
- el-KUTUBÎ, Muhammed b. Şâkir, *Fevâtu'l-Vefeyât*, (Thk.) İhsân ABBÂS, Dâru Sâdir, Beyrut 1974.
- LÂŞİN, Mûsâ Şâhin, *Fethu'l-Mun'im Şerhu Sahîhi Muslim*, Dâru's-Şurûk, Beyrut 2002.
- LÛH, Muhammed Ahmed, *Cinâyetu't-Te'vîli'l-Fâsid 'ale'l-'Akîdeti'l-İslâmiyye*, Dâru İbn 'Affân, ts.
- el-MAGRİBÎ, Ahmed b. Muhammed İbn Ya'kûb, *Mevâhibu'l-Fettâh fî Şerhi Talhîsi'l-Miftâh*, (Thk.) Halîl İbrahim HALÎL, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut.
- el-MAGRİBÎ, Ebu'l-Hasen Nûruddîn Alî b. Mûsâ İbn Sa'îd, *el-Muğrib fî Hule'l-Mağrib*, (Thk.) Şevkî DAYF, Dâru'l-Me'ârif, Kahire 1955.

- el-MAHALLÎ, Celâluddin Muhammed b. Ahmed-Celâluddin Abdurrahman es-Suyûtî, *Tefsîru'l-Celâleyn*, Dâru'l-Hadîs. Kahire ts.
- el-MAKDÎSÎ, Mucîruddîn Abdurrahmân b. Muhammed, *Fethu'rrahmân fî Tefsîri'l-Kur'ân*, (Thk.) Nuruddin TÂLIB, Dâru'n-Nevâdir, 2009.
- el-MAKDÎSÎ, Ebû Abdillâh Şemsuddîn Muhammed b. Muflih, *Usûli'l-Fikh*, (Thk.) Fehd b. Muhammed es-SEDHÂN, Mektebetu'l-'Abîkân, ts.
- el-MAT'ANÎ, Abdulazîm İbrâhim Muhammed, *Hasâ'isu't-Ta'biri'l-Kur'ânî ve Simâtuhu'l-Belâgiyye*, Mektebetu Vehbe, Kahire 1992.
- MATLÛB, Ahmed, *el-Bahsu'l-Belâgî 'inde'l-'Arab*, Menşûrâtü Dâri'l-Câhîz li'n-Neşr, Bağdat 1982.
- _____, Ahmed, *Esâlîbu Belâgiyye (el-Fesâha-el-Belâga-el-Ma'ânî)*, Vekâletu'l-Matbû'ât, Kuveyt, 1980.
- _____, Ahmed, *Mu'cemu'l-Mustalahâti'l-Belâgiyye ve Tatavvuruhâ*, ed-Dâru'l-'Arabiyye li'l-Mevsû'ât, Beyrut 2006.
- _____, Ahmed, *el-Belâga 'inde's-Sekkâkî*, Menşûrâtü Mektebeti'n-Nahda, Bağdat 1964.
- el-MÂTURÎDÎ, Muhammed Ebû Mansûr, *Te'vîlâtü Ehli's-Sunne*, (Thk.) Mecdî BÂSELLUM, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2005.
- el-MÂVERDÎ, Ali b. Muhammed, *Edebu'd-Dunyâ ve'd-Dîn*, (Thk.) Muhammed Ebu'l-Hayr es-SEYYÎD-Muhammed eş-ŞERFÂVÎ, Mu'essesetu'r-Risâle, Beyrut 2013.
- el-MECZÛB, Abdullah b. et-Tayyib, *el-Murşîd ilâ Fehmi Eş'ârî'l-'Arab*, Dâru'l-Âsârî'l-Arabiyye, Kuveyt 1989.
- el-MEDENÎ, es-Seyyid Ali Sadruddîn b. Ma'sûm, *Envâru'r-Rebî' fî Envâ'i'l-Bedî'*, (Thk.) Şâkir Hâdî ŞUKR, Matba'atu'n-Nu'mân, Necef 1968.
- el-MERDÂVÎ, 'Alâuddin Ebu'l-Hasen Ali, *et-Taḥbîr Şerhu't-Tahrîr fî Usûli'l-Fikh*, (Thk.) Abdurrahman el-CİBRÎN-İvad el-KARANÎ-Ahmed es-SERÂH, Mektebetu'r-Ruşd, Riyâd 2000.
- el-MERZUBÂNÎ, Ebû Ubeydillâh Muhammed, *el-Muvaşşah*, (Thk.) Ali Muhammed el-BİCÂVÎ, Nahdatu Mısır li't-Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî', ts.
- el-MERZÛKÎ, Ebû Ali Ahmed b. Muhammed, *Şerhu Divânî'l-Hamâse li Ebî Temmâm*, (Thk.) Garîd eş-ŞEYH, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2003.
- el-MEVSİLÎ, Kemâluddin, *'Ukûdu'l-Cumân fî Şu'arâ'î haze'z-Zemân*, (Thk.) Kâmil Suleyman el-CUBÛRÎ, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2005.

- el-MEVİLÎ, Bahâuddin Ebu'l-Vefâ Abdullah, *el-Mirkât fî Şerhi'l-'Alâkât*, (Thk.) Ra'fet Lu'ey Huseyn el-FEREC, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1971.
- el-MEYDÂNÎ, Ahmed b. Muhammed, *Mecma'u'l-Emsâl*, (Thk.) Muhammed Muhyiddîn ABDULHAMÎD, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut ts.
- el-MEYDÂNÎ, Abdurrahmân Hasan Habenneke, *el-Belâgatu'l-'Arabiyye Ususuhâ ve 'Ulûmuhâ ve Funûnuhâ*, Dâru'l-Kalem, Dımaşk 1996.
- el-MISRÎ, İbn Ebi'l-İsba', *Tahrîru't-Tahbîr fî Sinâ'ati's-Şi'r ve'n-Nesr ve Beyâni İ'câzi'l-Kur'ân*, (Thk.) Hıfînî Muhammed ŞEREF, Kahire 1963.
- MUBÂREK, Zekî, *en-Nesru'l-Fennî hatte'l-Karnî'r-Râbî'*, Mu'essesetu Hindâvî li't-Ta'lîm ve's-Sekâfe, Kahire 2012.
- el-MUBÂREKFÛRÎ, Ebu'l-'Ulâ Muhammed Abdurrahmân b. Abdurrahîm, *Tuhfetu'l-Ahvezî bi Şerhi Câmi'i't-Tirmizî*, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut ts.
- el-MUBERRÎD, Ebu'l-'Abbâs Muhammed b. Yezîd, *el-Kâmil fi'l-Luga ve'l-Edeb*, (Thk.) Muhammed Ebu'l-Fadl İBRÂHİM, Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, Kahire 1997.
- _____, Ebu'l-'Abbâs Muhammed b. Yezîd, *Kitâbu't-Te'âzi ve'l-Merâsî*, (Thk.) Halîl el-MANSÛR, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1996.
- MUHAMMED, Abdulmun'im Ahmed, *Eseru Mecâlisi'l-Hulefâ' fî Tatavvuri'n-Nakdi'l-Edebî fi'l-'Asreyni'l-Umevî ve'l-'Abbâsî*, Câmi'atu Umm Durmân el-İslâmiyye, 2007.
- el-MUNÂVÎ, Zeynuddîn Muhammed Abdurraûf b. Tâcil'ârifin, *et-Tavkîf 'alâ Muhimmâti't-Te'ârif*, (Thk.) Muhammed Rıdvân ed-DÂYE, Dâru'l-Fikri'l-Mu'âsir, Beyrut 1410 h.
- _____, Zeynuddîn Muhammed Abdurraûf b. Tâcil'ârifin, *et-Teysîr bi Şerhi'l-Câmi'i's-Sağîr*, Mektebetu'l-İmâmî's-Şâfi'î, Riyad 1988.
- el-MUNYÂVÎ, Ebu'l-Munzir Mahmûd b. Muhammed, *el-Esâlib ve'l-İtlâkâtu'l-'Arabiyye*, el-Mektebetu's-Şâmîle, Mısır 2011.
- el-MUNZİRÎ, Abdulazîm Ebû Muhammed, *Muhtasaru Sahîhî Muslim*, (Thk.) Muhammed Nâsıruddin el-ELBÂNÎ, el-Mektebetu'l-İslâmî, Beyrut 1987.
- el-MURSÎ, Ebu'l-Hasen İbn Sîde, *el-Muhkem ve'l-Muhîtu'l-A'zam*, (Thk.) Abdulhamîd HİNDÂVÎ, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 2000.
- el-MURTAZÂ, Ali b. Huseyn eş-Şerîf, *Emâli'l-Murtazâ (Gureru'l-Fevâ'id ve Dureru'l-Kalâ'id)*, (Thk.) Muhammed Ebu'l-Fadl İBRÂHİM, Dâru İhyâi't-Turâsî'l-'Arabiyye, 1954.

- MUSTAFA, İbrahim vd, *el-Mu'cemu'l-Vasît*, (Thk.) Mecma'u'l-Lugati'l-'Arabiyye, Dâru'd-Da'Ve, ts.
- el-MUSTA'SİMÎ, Muhammed b. Aydemir, *ed-Durru'l-Ferîd ve Beytu'l-Kasîd*, (Thk.) Kâmil Suleyman el-CUBÛRÎ, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 2015.
- el-MUTARRIZÎ, Ebu'l-Fath Nâsır el-Mutarrızî, *el-'İdâh fî Şerhi Makâmâtî'l-Harîrî*, (Thk.) Hurşid HASEN, (Doktora Tezi, Câmi'atu Bencâb), Lahûr 2005.
- el-MUTENEBBÎ, Ebu't-Tayyib Ahmed b. el-Huseyn, *Divânu'l-Mutenebbî*, Dâru Beyrut li't-Tibâ'a ve'n-Neşr, Beyrut 1983.
- el-MUT'İNÎ, Abdul'azîm, *el-Mecâz fi'l-luga ve'l-Kur'âni'l-Kerîm beyne'l-İcâze ve'l-Men'*, Mektbetu Vehbe, Kahire ts.
- en-NÂBİĞA, Ziyâd b. Mu'âviye, *Divânu'n-Nâbîga ez-Zubyânî*, (Thk.) Muhammed Ebû'l-Fadl İBRÂHİM, Dâru'l-Me'ârif, Kahire ts.
- en-NAHHÂS. Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed el-Murâdî, *Me'âni'l-Kur'ân*, (Thk.) Muhammed Ali es-SÂBÛNÎ, Câmi'atu Ummi'l-Kurâ, Mekke 1409 h.
- en-NEBHÂNÎ, Halîfe b. Hamd, *Manzûmetu Menâzili'l-Kamer*, (Thk.) es-Seyyid Muhammed Refîk el-HUSEYNÎ, Dâru'l-Beşâ'iri'l-İslâmiyye, Beyrut 2013.
- en-NEMERÎ, İbn Abdilber, *Behcetü'l-Mecâlis ve 'Unsu'l-Mucâlis ve Şahzu'z-Zâhini ve'l-Hâcis*, (Thk.) Muhammed Mursî el-HÛLÎ, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut ts.
- en-NİHÂVENDÎ, Abdurrahman b. İshâk, *el-Lâmât*, (Thk.) Mâzın el-MUBÂREK, Dâru'l-Fikr, Dımaşk 1985.
- en-NİSÂBÛRÎ, Nizâmuddîn el-Hasen b. Muhammed, *Garâ'ibu'l-Kur'ân ve Regâ'ibu'l-Furkân*, (Thk.) eş-Şeyh Zekerıyyâ 'UMEYRÂT, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1996.
- NURSÎ, Bediuzzâman Said, *Risâle-i Nur Külliyyatı'ndan Lem'alar*, (Haz.) Adnan KaAYIHAN-M. İlhan ATILGAN, Ufuk Yayınları, İstanbul 2012.
- en-NUVEYRÎ, Şihâbuddîn Ahmed, *Nihâyetü'l-Ereb fî Funûni'l-Edeb*, (Thk.) Mufîd KAMHİYE vd., Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 2004.
- ÖZDOĞAN, Akif, "Belâgatın Sistemize Edilmesinde es-Sekkâki ve el-Kazvîni'nin Rolü," *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi II*, S. 4. (2002) s. 97-106.
- ÖZ, Mustafa, "Keysâniyye", *DİA*, c. 25, TDV Yay., Ankara 2002,
- ÖNKAL, Ahmet, "Ahnef b. Kays", *DİA*, c. 2, TDV Yay., İstanbul 1989.

- ÖZNURHAN, Halim, “Kudâme b. Ca’fer’e Göre Şiir Kusurları”, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 12. (2005) s. 131-155.
- _____, Halim, “Tatrîz”, *DİA*, c. 40, TDV Yay., İstanbul 2011.
- POLAT, Salahattin, “İ’tibar”, *DİA*, c. 23, TDV Yay., İstanbul 2001.
- er-RÂFİ’Î, Mustafa Sâdık, *Târîhu Âdâbi'l-‘Arab*, (Thk.) Abdullah el-MİNŞÂVÎ-Mehdî el-BAHKÎRÎ, Mektebetu'l-Îmân, Kahire ts.
- er-RÂZÎ, Ebû Abdillâh Fahrudîn Muhammed b. ‘Umer, *Tefsîru'l-Fahri'r-Râzî*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1981.
- _____, Ebû Abdillâh Fahrudîn Muhammed b. ‘Umer, *el-Mahsûl fî Usûli'l-Fikh*, (Thk.) Tâhâ Câbir Feyyyâd el-‘ALVÂNÎ, Mu’essesetu'r-Risâle, Beyrut 1992.
- _____, Ebû Abdillâh Fahrudîn Muhammed b. ‘Umer, *Nihâyetu'l-‘Îcâz fî Dirâyeti'l-‘Îcâz*, (Thk.) Nasrullah HACİMÜFTÜOĞLU, Dâru Sâdır, Beyrut 2004
- er-RÂZÎ, Muhammed b. Ebî Bekr, *Muhtârû's-Sihâh*, (Thk.) Mahmûd HÂTİR, Mektebetu Lübnan, Beyrut 1995.
- er-RİYÂŞÎ, Muhammed b. Yesîr, *Divânu Muhammed b. Yesîr er-Riyâşî*, (Thk.) Mazhar HACÎ, Dâru'z-Zâkire, Humus 1996.
- er-RUKAYYÂT, ‘Ubeydullah b. Kays. *Divânu ‘Ubeydillah b. Kays er-Rukayyât*, (Thk.) Muhammed Yusuf NECM, Dâru Sâdır, Beyrut ts.
- er-RÛMÎ, Abdurrahmân Husâmzâde, *Risâle fî Kalbi Kâfûriyyâti'l-Mutenebbî mine'l-Medîh ile'l-Hicâ'*, (Thk.) Muhammed Yûsuf NECM, Dâru Sâdır, Beyrut 1993.
- er-RUMMÂNÎ, Ebu'l-Hasen Alî b. Îsâ, *en-Nuket fî ‘Îcâzi'l-Kur’ân (Selâsu Resâ’il fî ‘Îcâzi'l-Kur’ân)* (Thk.) Muhammed HALEFULLAH-Muhammed Zağlûl SELÂM, Dâru'l-Ma’ârif, Kahire ts.
- es-SAFEDÎ, Selâhuddîn Halil b. Aybeg, *Nektu'l-Himyân fî Nuketi'l-‘Umyân*, (Thk.) Ahmed Zekî BEG, Dâru'l-Medine, Kahire 1911.
- _____, Salâhuddîn Halil b. Aybeg, *Cinânu'l-Cinâs*, Matba’atu'l-Cevâlib, Kostantiniyye 1299 h.
- _____, Salâhuddîn Halil b. Aybeg, *Nusratu's-Sâir ‘ale'l-Meseli's-Sâir*, (Thk.) Muhammed Ali SULTÂNÎ, Matbû’âtu Mecma‘il-Lugati'l-Arabiyye, Dimaşk ts.
- SAFVET, Ahmed Zekî, *Cemheretu Resâ’ili'l-‘Arab fî ‘Usûri'l-‘Arabiyye*, el-Mektebetu'l-İlmiyye, Beyrut ts.
- es-SÂGÂNÎ, el-Hasan b. Muhammed el-Hasan, *et-Tekmilê ve'z-Zeyl ve's-Sıla li-Kitâbi Tâci'l-Luğa ve Sihâhi'l-‘Arabiyye li'l-Cevherî*, (Thk.) Muhammed Ebu'l-Fadl İBRÂHÎM, Dâru'l-Kutub, Kahire 1979.

- SA'LEB, Ebu'l-Abbâs Ahmed, *Kavâ'idu's-Şi'r*, (Thk.) Muhammed Abdulmun'im HAFÂCÎ, ed-Dâru'l-Mısriyye, Kahire 1996.
- es-SA'LEBÎ, Ebû İshâk Ahmed, *el-Keşfu ve'l-Beyân*, (Thk.) Ebû Muhammed İbn AŞÛR, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-'Arabî, Beyrut 2002.
- es-SÂMİL, Muhammed b. Ali, *el-Medhal ilâ Belâgati Ehli's-Sunne*, Kunûzu İşbiliyâ, Riyad 2005.
- _____, Muhammed b. Ali, "*Kadâya'l-Mustalahi'l-Belâğ: Kesratuh ve Te'adduduh ve İştirakuh ve Siyağatuh*, Mecelletu Camiati Ummi'l-Kura li 'Ulûmi's-Şer'iyye ve'l-Luğati'l-'Arabiyye ve Âdâbihâ, c. 18, S. 30, Mekke, 1420.
- es-SAN'ÂNÎ, Muhammed b. İsmail, *İcâbetu's-Sâ'il Şerhu Buğyeti'l-Âmil*, (Thk.) Huseyn b. Ahmed es-SİYÂĞÎ-Hasan Muhammed Makbûli el-EHDEL, Mu'essesetu'r-Risâle, Beyrut 1986.
- SARIKAYA, Muammer, "Abbasiler Dönemi Arap Edebiyatında Dilenciler ve Dilenci Şairler," *Bir Kent Sorunu: Dilencilik Sempozyumu*, İstanbul 2008.
- es-SÂVÎ, Ahmed Abdusseyyid, *Fennu'l-'İsti'âre (Dirâsetun Tahliliyye fi'l-Belâga ve'n-Nakd)*, el-Hey'etu'l-Mısriyeti'l-'Amme, 1979.
- es-SE'ÂLİBÎ, Ebû Mansûr Abdulmelik b. Muhammed, *Simâru'l-Kulûb fi'l-Mudâf ve'l-Mensûb*, (Thk.) Muhammed Ebu'l-Fadl İBRÂHİM, Dâru'l-Me'ârif, Kahire 1965.
- es-SE'ÂLİBÎ, Ebû Mansûr Abdulmelik b. Muhammed, *Lubâbu'l-Âdâb*, (Thk.) Ahmed Hasan LEBEC, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1997.
- _____, Ebû Mansûr Abdulmelik b. Muhammed, *el-İcâz ve'l-İcâz*, Dâru'l-Gusûn, Beyrut 1985
- _____, Ebû Mansûr Abdulmelik b. Muhammed, *Kitâbu Hassi'l-Hâs*, (Thk.) Hasan el-EMÎN, Dâru Mektebeti'l-Hayât, Beyrut ts.
- _____, Ebû Mansûr Abdulmelik b. Muhammed, *Divânu's-Se'âlibî*, (Thk.) Mahmûd Abdullah el-CÂDIR, Mektebetu Lisâni'l-'Arab, Bağdat 1990.
- es-SEKKÂKÎ, Ebû Ya'kûb Yusuf, *Miftâhu'l-'Ulûm*, (Thk.) Na'im ZARZÛR, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1983.
- es-SEM'ÂNÎ, Ebu'l-Muzaffer Mansûr b. Muhammed, *Tefsîru'l-Kur'ân*, (Thk.) Yâsir b. İBRÂHİM-Ganîm b. Abbâs b. GANÎM, Dâru'l-Vatan, Riyad 1997.
- SEVİNÇ, Rifat Resul, "Belâgatta Fasil-Vaslin Genel Kurallari ve "Vâv"ın Kullanımı", *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl, 21, S. 69, (2017) s. 53-88.

- SHAREEF, Mohammed Ali, *Telhîs'in Muhtevâ Tasnifi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi 2013.
- SMYTH, William, "Belâgat İlmi'nin Standart Hale Gelen Düzenlenişi ve es-Sekkâkî'nin Miftâhu'l-Ulûm'u", (Çev.) Abdullah Yıldırım, *İ.Ü. Şarkiyat Mecmuası*, S. 22, (2013-1) s. 213-232.
- es-SUBKÎ, Ebû Hâmid Bahâuddîn Ahmed b. Alî, *'Arûsu'l-Efrâf fî Şerhi Telhîsi'l-Miftâh*, (Thk.) Abdulhamîd HİNDÂVÎ, el-Mektebetu'l-'Asriyye, Beyrut 2003.
- es-SUBKÎ, Takıyyuddîn Alî b. Abdilkâfi, *el-İbhâc fî Şerhi'l-Minhâc*, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1404 h.
- SULEYMAN, Ahmed Hasan, *Mefhûmu'z-Zevk fî'l-Belâgati'Arabiyye min Abdilkâhur ile's-Sekkâkî*, (Baslamamış Yüksek Lisans Tezi, el-Câmi'atu'l-Urduniyye) 1994.
- es-SÛLÎ, Muhammed b. Yahya, *Ahbâru Ebî Temmâm*, (Thk.) Halîl Mahmûd ASÂKİR-Muhammed Abduh AZZÂM-Nazîru'l-İslâm el-HİNDÎ, Dâru'l-Afâki'l-Cedîde, Beyrut 1980.
- SULTÂN, Munîr, *el-Bed' Te'sîl ve Tecdîd*, Menşe'etu'l-Me'ârif, İskenderiyye 1986.
- es-SUYÛTÎ, Celâluddîn Abdurrahman, *el-Muzhir fî 'Ulûmi'l-Luga ve Envâ'ihâ*, (Thk.) Fu'âd Ali MANSÛR, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1998.
- _____, Celâluddîn Abdurrahman, *Şerhu Şevâhidi'l-Muğnî*, (Thk.) Ahmed Zâfir KOCÂN, Lecnetu't-Turâsi'l-'Arabî, 1966.
- _____, Celâluddîn Abdurrahman, *Şerhu 'Ukûdi'l-Cumân fî 'İlmi'l-Me'ânî ve'l-Beyân*, Dâru'l-Fikr li't-Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî', Beyrut ts.
- _____, Celâluddîn Abdurrahman, *Nazmu'l-İkyân fî A'yâni'l-A'yân*, el-Mektebetu'l-'İlmiyye, Beyrut ts.
- _____, Celâluddîn Abdurrahman, *Husnu'l-Muhâdara fî Târîhi Mısır e'l-Kâhire*, (Thk.) Muhammed Ebu'l-Fadl İBRÂHİM, Dâru İhyâ'i'l-Kutubi'l-'Arabiyye, 1967.
- _____, Celâluddîn Abdurrahman, *el-İtkân fî 'Ulûmi'l-Kur'ân*, (Thk.) Muhammed Ebu'l-Fadl İBRÂHİM, el-Hey'etu'l-Mısriyyetu'l-'Amme li'l-Kitâb, 1974.
- _____, Celâluddîn Abdurrahmân, *Cene'l-Cinâs*, (Thk.) Muhammed Ali Rızk el-HAFÂCÎ, ed-Dâru'l-Fenniyye li't-Tibâ'a ve'n-Neşr, ts.
- _____, Celâluddîn Abdurrahman, *Mu'tereku'l-Akrân fî İcâzi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1988.

- _____, Celâluddin Abdurrahman, *İtmâmu'd-Dirâye li Kurrâ'i'n-Nikâye*, (Thk.) İbrahim el-'ACÛZ, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1985.
- SÜNTER, Emel, "Aristoteles ve İbn Rüş't'e göre Görelilik Kavramı", *Turkish Studies-Comparative Religious Studies*, c. 14, S. 4, (2019). s. 759-777.
- eş-ŞÂFÎÎ, Muhammed b. İdrîs, *Divânu'l-İmâm eş-Şâfî el-Musemmâ el-Cevheru'n-Nefs fi Şi'ri'l-İmâm Muhammed b. İdrîs*, (Thk.) Muhammed İbrahim SELÎM, Mektebetu İbn Sînâ, Kahire.
- eş-ŞÂFÎÎ, Safiyyuddîn Muhammed b. Abdirrahim, *el-Fâ'ik fi Usûli'l-Fıkh*, (Thk.) Mahmûd NASSÂR, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 2005.
- eş-ŞÂMÎ, Muhammed b. Yûsuf, *Subulu'l-Hudâ ve'r-Reşâd fi Sîreti Hayri'l-'İbâd*, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 1993.
- ŞÂNEÇÎ, Kâzım Mudîr, "Dinler ve Mezhepler Tarihine Bir Bakış", (Çev.) Şahin Ahmetoğlu, *İğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 2, Ekim (2013) s. 179-209.
- eş-ŞÂTİBÎ, Ebû İshâk İbrâhîm b. Mûsâ, *el-Muvâfakât*, (Thk.) Ebû 'Ubeyde Meşhûr b. HASAN, Dâru İbn Affân, Riyad 1997.
- eş-ŞEHRÎ, Abdurrahman b. Ma'âde, *eş-Şâhidu's-Şi'ri fi Tefsîri'l-Kur'ân Ehemmiyetuhu ve Menâhîcu'l-Mufessîrin fi'l-İstişhâdi bihi*, Mektebetu Dâru'l-Minhâc, Riyad 1431 h,
- ŞENSOY, Sedat, "Nazmu'l-Kur'ân", *DİA*, c. 32, TDV Yay., İstanbul 2006.
- _____, Sedat, "Hatîb el-Kazvînî'de Fesâhât ve Belâgat Kavramları", *İsam Araştırmalar Dergisi*, S. 17, 2007.
- _____, Sedat, Meliha Yıldırım Sarıkaya, "Ta'kid" *DİA*, c. 39, TDV Yay., İstanbul 2010.
- eş-ŞERÎŞÎ, Ebu'l-Abbâs Kemâluddîn Ahmed b. Abdilmü'min, *Şerhu Makâmâti'l-Harîrî*, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 2006.
- eş-ŞEVKÂNÎ, Muhammed b. Ali, *el-Bedru't-Tâli' bi Mehâsini Men Ba'de'l-Karni's-Sâbi'*, Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, Kahire ts.
- eş-ŞEYBÂNÎ, Ebû Bekr Ahmed b. ed-Dahhâk, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, (Thk.) Bâsim Faysal Ahmed el-CEVÂBİRE, Dâru'r-Râye, Riyad 1991.
- ŞİMŞEK, Şahin, *Arap Belâgatinde Yenilikçi Yaklaşımlar (Emin el-Hûlî Örneği)*, Fecir Yayınları, Ankara 2020.
- _____, Şahin. *İ'câzü'l-Kur'ân - Belâgat İlişkisine Farklı Bir Yaklaşım*, Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi 11/1 (2020 Bahar), ss. 107-135.

- _____, Şahin. *Arap Gramerinin Kolaylaştırılması Bağlamında Yenilikçilik Hareketleri ve Arapça Öğretimine Etkileri*, İlahiyat Yayınları, Ankara 2019.
- _____, Şahin. *Arap Gramerinde Terim Sorunu: Cümle-Kelâm Örneği*, BÜİFD 12/2 (2018), ss. 273-300.
- _____, Şahin. “*Fuat Sezgin’in Cahiliye Dönemi Arap Şiirinin Tarihsel Gerçekliği Üzerine Görüşleri*”, Fuat Sezgin ve Temel İslam Bilimleri Güncel Tartışmalar-Teorik Teklifler, Ed. İbrahim Özcoşar vd. Divan Kitap, İstanbul 2019.
- eş-ŞİRBÎNÎ, Muhammed b. Ahmed, *Tefsîru’s-Sirâci’l-Munîr*, Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, Beyrut ts.
- eş-ŞİMŞÂTÎ, Ebu’l-Hasen Alî b. Muhammed, *Kitâbu’l-Envâr ve Mehâsinu’l-Eş’âr*, (Thk.) Sâlih Mehdî el-‘AZZÂVÎ, Menşûrâtü Vezâreti’l-A’lâm, Irak 1976.
- eş-ŞİNKÎTÎ, Muhammed el-Hıdır, *Kevseru’l-Me’âni’d-Derârî fî Keşfi Habâyâ Sahîhi’l-Buhârî*, Mu’essesetu’r-Risâle, Beyrut 1995.
- eş-ŞİNKÎTÎ, Muhammed el-Emin b. Muhammed, *Advâu’l-Beyân fî İdâhi’l-Kur’ân bi’l-Kur’ân*, Dâru Fikr li’t-Tibâ’a ve’n-Neşr, Beyrut 1995.
- ŞURRÂB, Muhammed Hasan, *Şerhu’s-Şevâhidi’s-Şi’riyye fî Ummâti’l-Kutubi’n-Nahviyye*, Mu’essesetu’r-Risâle, Beyrut 2007.
- TABÂNE, Bedevî, *Kadaye’n-Nakdi’l-Edebî*, Dâru’l-Murîh, Riyad 1984.
- _____, Bedevî, *el-Beyânu’l-‘Arabî Dirâsetun Tarîhiyye Fenniyye fî Usûli’l-Belâgati’l-‘Arabiyye*, Mektebetu’l-Ancelo el-Misriyye, Kahire 1958..
- et-TABERÎ, Ebû Ca’fer Muhammed b. Cerîr, *Câmi’u’l-Beyân fî Te’vîli’l-Kur’ân*, (Thk.) Ahmed Muhammed ŞAKİR, Mu’essesetu’r-Risâle, 2000.
- _____, Ebû Ca’fer Muhammed b. Cerîr, *Târîhu’l-Umem ve’l-Mulûk*, Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, Beyrut 1407 h.
- TABL, Hasan, *Uslûbu’l-İltifât fî’l-Belâgati’l-Kur’âniyye*, Dâru’l-Fikri’l-‘Arabî, Kahire 1998.
- et-TAHHÂN, Mahmûd, *Teysîru Mustalahi’l-Hadîs*, Mektebetu’l-Me’ârif, Riyad 2010.
- ET-TÂÎ, Ebû Zubeyd, *Şi’ru Ebî Zubeyd et-Tâî*, (Thk.) Nûrî Hamûdî el-KAYSÎ, Matba’atu’l-Me’ârif, Bağdad 1967.
- TALA, Murat, “*Mecâz Problemi Olarak ‘Alâka: ‘Antâkî’nin el-‘Alâka’sı Bağlamında Bir Bakış*”, *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, cilt, 9, S. 2, (2019) s. 661-680.

- TARI, Nihat, *İsâmuddîn el-İsferâyînî ve el-Atvel Adlı Şerhinin Belâgat Açısından Değerlendirilmesi (Mukaddime ve Me'ânî Bölümleri)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır 2021).
- TAŞKÖPRÜZÂDE, 'Usâmuddin Ahmed b. Mustafa, *Şerhu'l-Fevâ'idî'l-Gıyâsiyye fî 'İlmeyi'l-Me'ânî ve'l-Beyân*, Dâru't-Tibâ'ati'l-'Amire, ts.
- et-TEBRÎZÎ, el-Hatîb, *Şerhu Divânu Ebî Temmâm*, (Thk.) Râcî el-ESMER, Dâru'l-Kitabi'l-'Arabî, Beyrut 1994.
- et-TEFTÂZÂNÎ, Sa'duddin Mes'ûd b. Fahriddîn, *Muhtasaru'l-Me'ânî*, Dâru'l-Fıkr, 1411 h.
- _____, Sa'duddin Mes'ûd b. Fahriddîn, *el-Mutavvel Şerhu Talhîsi Miftâhi'l-'Ulûm*, (Thk.) Abdulhamîd HİNDÂVÎ, Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, Beyrut 2013.
- _____, Sa'duddin-Seyyid Şerîf el-CURCÂNÎ, *Haşiyetu'l-'Allâme Sa'duddin et-Teftâzânî ve Haşiyetu'l-Muhakkık Seyyid Şerîf el-Curcânî 'alâ Şerhi'l-Kâdî 'Adu'di'l-Mille ve'd-Dîn li Muhtasaru'l-Muntehe'l-'Usûlî*, el-Matba'atu'l-Emiriyye, Mısır 1316 h.
- et-TEMÎMÎ, Cerîr b. Atıyye, *Divânu Cerîr*, (Nşr.) Kerem el-Bustânî, Dâru Beyrut li't-Tibâ'a ve'n-Neşr, Beyrut 1986.
- et-TENÜHÎ, Zeynuddin Muhammed b. Muhammed, *el-Aksa'l Karîb fî 'İlmi'l Beyân*, Matba'atu's-Sa'âde, Mısır 1909.
- et-TÎBÎ, Şerefuddîn Huseyn b. Abdillâh, *Futûhu'l-Gayb fî'l-Keşfi 'an Kinâ'i'r-Reyb*, (Thk.) İyâd Ahmed el-GAVC-Cemil Benî 'ATÂ, Dubâî: Câizetu Dubey ed-Devliyye li'l-Kur'âni'l-Kerîm, 2013.
- et-TİLİMSÂNÎ, Ebu'l-Abbâs Şihâbuddîn el-Makkarî, *Nefhu't-Tîb min Ğusni'l-Endelusi'r-Ratîb*, (Thk.) İhsân ABBÂS, Dâru Sâdır, Beyrut 1968.
- et-TİRMİZÎ, Muhammed b. İsâ, *el-Câmi'u's-Sahîh Sunenu't-Tirmizî*, (Thk.) Ahmed Muhammed ŞÂKİR, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-'Arabî, Beyrut ts.
- et-TIRİMMÂH, Ebû Nefr el-Hakem b. Hakîm, *Divânu Tırmâmâh*, (Thk.) İzzet HASAN, Dâru's-Şarki'l-'Arabî, Beyrut 1994.
- TOPUZOĞLU, Tevfik Rüştü, "Halîl b. Ahmed", *DİA*, c. 15, TDV Yay., İstanbul 1997.
- _____, Tevfik Rüştü, "Se'âlibî, Ebû Mansûr", *DİA*, c. 36, TDV Yay., İstanbul 2009.

- et-TRABLUSÎ, İbn Abdilhak el-'Umerî, *Dureru'l-Fevâ'idil-Mustahsana fî Şerhi Manzûmeti İbn Şahna*, (Thk.) Suleyman Huseyn el-'UMEYRÂT, Dâru İbn Hazm, Beyrut 2018.
- et-TÛFÎ, Suleyman b. Abdilkavî es-Sarsarî, *el-İksîr fî 'İlmi't-Tefsîr*, (Thk.) Abdulkâdir HUSEYN, Dâru'l-Evzâ'î, Beyrut 1989.
- et-TÛNİSÎ, Muhammed Hıdır Huseyin, *el-Hayâl fi'ş-Şi'ri'l-'Arabî*, el-Mektebetu'l-'Arabiyye, Dimaşk 1922.
- et-TUSTERÎ, Muhammed Takî, *Behcu's-Sebâga fî Şerhi Nehci'l-Belâga*, Dâru Emîr-i Kebîr, Tahran 1997.
- TÛCCAR Zülfikar, "Hâtimî", *DİA*, c. 16, TDV Yay., İstanbul 1997.
- TÛMER, Günay-Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, Ocak Yayınları, Ankara 1993.
- TÛRKER, Ömer, "Tariî", *DİA*, c. 40, TDV Yay., İstanbul 2011.
- 'ÛDEH, Halîl, *ed-Dirâsâtu'l-Belâgiyetu'l-Mu'âsere Beyne'l-Cumûd ve'l-Gumûd (el-Kinâye Nemûzecen)*, Mecelletu Câmi'ati'n-Necâh li'l-Ebhâs (el-'Ulûmu'l-İnsâniyye) Nablus 2000.
- el-'UCÂLİN, Sulâme Cum'a, *İtticâhâtu'l-Belâga fî'l-Karneyni's-Sâdus ve's-Sâbi' el-Hicriyeyn*, Câmi'atu Mut'e 2008.
- 'UDAYME, Muhammed Abdulhâlik, *Dirâsâton li Uslûbi'l-Kur'âni'l-Kerîm*, (Thk.) Mahmûd Muhammed ŞÂKİR, Dâru'l-Hadîs. Kahire.
- el-'UKBERÎ, Ebu'l-Bekâ', *et-Tibyân fî Şerhi'd-Divân*, (Thk.) Mustafa es-SEKÂ-İbrâhim el-EBYÂRÎ-Abdulhafiz ŞİBLÎ, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut ts.
- el-'ULEYVÎ, Yusuf b. Abdullah, *et-Tevcîhu'l-Belâgi li Âyâti'l-'Akîde fî'l-Mu'ellesfâti'l-Belâgiyye fî'l-Karneyni's-Sâbi' ve's-Sâmin el-Hicriyeyn*, Mektebetu Melik Fehd, Riyad 2008.
- 'USFÛR, Câbır, *es-Sûretu'l-Fenniyye fî't-Turâsi'n-Nakdî ve'l-Belâgî 'inde'l-'Arab*, ed-Dâru'l-Beydâ', Beyrut 1992.
- USTA, İbrahim, "Arap Edebiyatında Tufeyliler", *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 6, Cilt: 6, S. 12, Güz: (2016) s. 159-172.
- el-'UZRÎ, Hudbe b. el-Haşrem, *Şi'ru Hudbe b. el-Haşrem el-'Uzrî*, (Thk.) Yahya el-CUBÛRÎ, Dâru'l-Kalem, Kuveyt 1986.
- ÛLGEN, Emrullah, "Arap Belâgatının Özgünlüğü İle İlgili İddialar Ve Bunların Değerlendirilmesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, c. 8, S. 41, Aralık (2015) s. 1386-1393.
- ÛLKEN, Hilmi Ziya, *Sosyoloji Sözlüğü*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1969.

- ÜZÜM, İlyas, “Kaderiyye”, *DİA*, c. 24, Tdv Yay., İstanbul 2001,
- el-VATVÂT, Reşîduddîn Muhammed, *Hadâ'îku's-Sihr fî Dekâ'iki's-Şi'r*, (Trc.) İbrahim Emin eş-ŞEVÂRÎBÎ, el-Merkezu'l-Kavmî li't-Terceme, Kahire 2009.
- el-VEŞŞÂ', Ebu't-Tayyib Muhammed b. Ahmed, *el-Fâdil fî Sıfati'l-Edebi'l-Kâmil*, (Thk.) Yahya Vehîb el-CUBÛRÎ, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut 1991.
- YAHYA, Hasan b. Said, *el-Mesâ'îlu'l-Usûliyye el-Muta'alika bi'l-Belâgati'l-'Arabîyye fî Kutubi't-Teftâzânî*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1971.
- YA'KÛB, Emîl Bedî'-Mîşâl 'Asî, *el-Mu'cemu'l-Mufassal fî'l-Luga ve'l-Edeb*, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 1987.
- YALAR, Mehmet, “İbn Hazm'ın Edebî Kişiliği”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt: 16, S. 1, (2007) s. 2-18.
- _____, Mehmet, el-Hatîb el-Kazvînî ve Belâgat İlmindeki Yeri, (Basılmamış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi), Bursa 1997.
- YANIK, Nevzat H., “İbnü'l-'Allâf”, *DİA*, c. 20, TDV Yay., İstanbul 1999.
- YAVUZ, Yusuf Şevki, “Te vessül”, *DİA*, c. 41, TDV Yay., İstanbul 2001.
- _____, Yusuf Şevki, “Sarfe”, *DİA*, c. 36, Tdv Yay., İstanbul 2009.
- YAZICI, Hüseyin, “Hâfız İbrahim”, *DİA*, c. 15, TDV Yay., İstanbul 1997.
- YILDIRIM, Kadri, Eyyâmu'l-Arab (Arap Savaşları) Bağlamında Zûkâr Savaşı ve Şiirleri Üzerine Bir İnceleme, *Marife*, yıl. 8, S. 2, güz (2008) s. 125-154.
- YILDIZ, Abdurrahman, *Arap Şiirinde Dilencilik Edebiyatı -Ebu's-Şamakkak Örneği-* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi), Van 2019.
- YILDIZ, Ömer, *Şerhu'l-Mekkuğî Adlı Eserde Bulunan Şâhid Beyitlerin İncelenmesi*, Şarkiyat İlim ve Hikmet Vakfı Yayınları, Diyarbakır, 2022.
- el-YÛSÎ, Hasen, *el-Muhâdarât fî'l-Edeb ve'l-Luga*, (Thk.) Muhammed HACCÎ-Ahmed eş-Şerkâvî İKBÂL, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut 2006.
- _____, Hasen, *Zehru'l-Ekem fî'l-Emsâli ve'l-Hikem*, (Thk.) Muhammed HACÎ-Muhammed el-AHDAR, Dâru's-Sekâfe, 1981.
- YÜKSEL, Ahmet, “Arap Dilinde İltifat Sanatının Tarihi Seyri Üzerine Bir İnceleme”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 28. (2010) s. 63-85.
- YÜKSEL, Azmi, “İbn Senâülmülk”, *DİA*, c. 20, TDV Yay., İstanbul 1999.

- ZAMUR, Hüseyin, “Kur’an-ı Kerîm’in Anlaşılmasında Hasır Üslubunun Rolü”, *Kavramlar ve Kuramlar Din Bilimleri*, Mardin Artuklu Üniversitesi Yayınları, Mardin 2020, s, 3-20.
- ez-ZEBÎDÎ, Muhammed b. Muhammed Murtazâ, *Tâcu'l-'Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs*. Dâru'l-Hidâye, ts.
- ez-ZEHEBÎ, Ebû Abdillâh Şemsuddîn Muhammed b. Ahmed, *Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ'*, (Thk.) Şu'ayb el-ARNA'ÛT, Mu'essesetu'r-Risâle, Beyrut 1993.
- _____, Ebû Abdillâh Şemsuddîn Muhammed b. Ahmed, *Târîhu'l-İslâm ve Vefeyâtu'l-Meşâhîr ve'l-A'lâm*, (Thk.) Muhammed Abdusselâm TEDMURÎ, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1987.
- ez-ZEMAHŞERÎ, Ebu'l-Kâsım Mahmûd b. 'Umer, *el-Keşşâf 'an Hakâ'iki Gavâmidî't-Tenzîl ve Uyûni'l-Ekâvîl fî Vucûhi't-Te'vîl*, (Thk.) Abdurrezzak el-MEHDÎ, Dâru İhyâ'i't-Turâsi'l-'Arabî, Beyrut.
- _____, Ebu'l-Kâsım Mahmûd b. 'Umer, *el-Mustaksâ fî Emsâli'l-'Arab*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1987.
- _____, Ebu'l-Kâsım Mahmûd b. 'Umer, *el-Mufassal fî Sın'ati'l-İ'râb*, (Thk.) Ali Bû MELHÎM, Mektebetu'l-Hilâl, Beyrut 1993.
- ZEMMÛT, Abdussetâr Huseyn, *Kitâbu't-Tibyân fî'l-Beyân li'l-İmâmi't-Tîbî Tahkîkan ve Dirâseten*, (Doktora Tezi, Câmi'atu'l-Ezher), Kahire 1977.
- ez-ZERKEŞÎ, Bedruddîn Muhammed b. Bahâdır b. Abdillâh, *el-Burhân fî 'Ulûmi'l- Kur'ân*, (Thk.) Muhammed Ebu'l-Fadl İBRÂHİM, Mektebetu Dâru't-Turâs. Kahire 1948.
- _____, Bedruddîn Muhammed b. Bahâdır b. Abdillâh, *el-Bahru'l-Muhît fî Usûli'l-Fıkh*, (Thk.) 'Umer Suleymân el-AŞKAR, Kuveyt 1992.
- ez-ZEVZENÎ, Huseyn b. Ahmed, *Şerhu'l-Mu'allakâti'l-'Aşr*, Dâru Mektebeti'l-Hayât, Beyrut 1983.
- ez-ZİRİKLÎ, Hayruddin b. Mahmûd b. Muhammed, *el-'A'lâm Kâmûsu Terâcim li Eşheri'r-Ricâl ve'n-Nisâ' mine'l-'Arab ve'l-Musta'rebîn ve'l-Musteşrikîn*, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 2002.
- ez-ZUBEYRÎ, Ebû Abdillâh el-Mus'ab b. Abdillâh, *Kitâbu Nesebi Kureyş*, (Thk.) E. Lévi-PROVENÇAL, Dâru'l-Me'ârif, Kahire ts.

Fecr Yayınları: 765

RENKLERİN DİLİ
Arapça ve Türkçede Renk Deyimleri

Ökkeş HENGİL

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Prof. Dr. Erdiç DOĞRU

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-16-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- ‘Umar, A. M. (1997). *El-luğatu ve’l-levn*. Kahire: ‘Âlemu’l-Kutub.
- Abdou, A. (2012). *Arabic idioms*. New York: Routledge.
- Ahmedova, S. (2004). *Hayvan ve renk deyimlerinin İngilizce ve Rusça karşılaştırmalı çözümlemesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ajmi, H. I. F., vd. (2020). El-elvân ve remziyyetuha fi’ş-şî’ri’l-u’ mâniyyî’l-hadîs: dirâsetun vasfiyyetun tahlîliyyetun. *International E-Journal of Advances in Social Sciences*. 18(7). 1092-1105. <http://ijasos.ocerintjournals.org/en/sayfasından> erişilmiştir.
- Akçakaya, N. (2017). *Renklerin sosyolojisi: renklerin toplumsal mahiyeti üzerine bir inceleme*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akdoğan, G., Aydın, Ö. (1995). Renklerin adlandırılması ve dilgerçek sorunu. *Dil Dergisi*. 28, 49-66. <https://cuq.in/cdd4> sayfasından erişilmiştir.
- Akkaya, A. (2013). Alp manas destanında renkler. *Adıyaman Üniversitesi TOD (Tarih Okulu Dergisi)*. 15, 527-544.
- Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil: ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK.
- Aksan, D. (2018). *Türkçenin sözcük varlığı*. Ankara: Bilgi.
- Aksan, D. (2019). *Türkçenin gücü*. Ankara: Bilgi.
- Aksan, D. (2020). *Anlambilim*. Ankara: Bilgi.
- Aksoy, Ö. A. (2020). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü II*. İstanbul: İnkılâp.
- Aktaş, T. (2013). *Tatar Türkçesindeki “baş” ve “baş”ta bulunan organ adları ile kurulmuş deyimler ve bu deyimlerin Türkiye Türkçesindeki şekilleriyle karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akyalçın, N. (2023). “Oxford Dictionary of Idioms” adlı sözlükteki “R” harfinin altında bulunan deyimler üzerine bir de-

- ğerlendirme. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(44), 349-361. <https://dx.doi.org/10.21550/sosbilder.1177166>.
- Alotaibi, W. F. (2020). Colour idioms in English and Arabic: Their meaning and colour associations. *European Journal of English Language Teaching*, 5(2), 97-109. <https://oapub.org/edu/index.php/ejel/article/view/2968> adresinden erişilmiştir.
- Amin, W. M. K. (2020). *Yabancı dil öğretimi bağlamında Türkçe ve Arapça organ adları içeren deyimlerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Anadolu Ajansı. (25 Mayıs 2023 tarihinde <https://www.aa.com.tr/> adresinden erişilmiştir).
- Armağan, B. (2022). Kolektif bilinç ürünü olarak Kızıl Elma'nın edebî metinlerdeki algılanma görüntüsü: Ziya Gökalp'in ve Cengiz Aytmatov'un Kızıl Elma anlatıları. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 8, 641-650. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2369943> adresinden erişilmiştir.
- Aslan, F. B. (2019). *Yaşar Kemal'in 'Yer demir gök bakar' adlı romanının Türkçeden Arapçaya çevirisindeki deyimlerin eşdeğerlik bağlamında incelenmesi*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, F. B. (2021). Yaşar Kemal'in 'Yer Demir Gök Bakır' adlı romanın Türkçeden Arapçaya çevirisindeki deyimlerin eşdeğerlik bağlamında incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 341-351. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/anemon/issue/61259/765598> adresinden erişilmiştir.
- Ayyıldız, E. (2021). *Arapça ve Türkçedeki doğum ve ölüm olgularıyla ilgili deyimlerin betimsel analizi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Azimov, İ. (2012). *Kur'an'daki deyimler, Kırgızca karşılıkları ve Arapça öğretiminde kullanımı*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Babatürk, L. (2023). Rusça ve Türkçe deyimlerde renk adları. *Dil Araştırmaları*. 32, 203-217. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2924610> adresinden erişilmiştir.
- Baker, M. (2011). *In other words a coursebook on translation*. New York: Routledge.
- Bakr, Y.A.S. (2021). *Arapça ve İngilizce deyim ve atasözleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Bayraktar, N. (2004). Kara ve siyah renk adlarının Türkçedeki anlam boyutu üzerine. *Dil Dergisi*. 126, 56-76. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/780652#:~:text=Siyah%20ise%20Fars%C3%A7adan%20dimize%20ge%C3%A7mi%C5%9F,oranla%20daha%20geni%C5%9F%20olmas%C4%B1%20beklenmektedir> adresinden erişilmiştir.
- Bayraktar, N. (2006). Kavram ve anlam boyutunda sarı ve tonları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1(20), 209-218. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erusosbil/der/issue/23753/253070> adresinden erişilmiştir.
- Cambridge Dictionary. (20 Mayıs 2023 tarihinde <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/black-market> adresinden erişilmiştir).
- Çağan, M. (1997). *Rengi rengine- renklerin etkisi*. İstanbul: Sistem.
- Çağlarca, S. (1993). *Renk ve armoni kuralları*. İstanbul: İnkılap.
- Çebi, M. S., Nacaroğlu, D. (2015). “Bir ses böler geceyi” filminde alevi zihniyetine ilişkin sinematografik gerçekliğin simgesel inşası. *Türk kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*. 74, 15-44. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tkhcbva/issue/71966/1157725> adresinden erişilmiştir.
- Çelik, B. (2010). *Kur'an-ı Kerim'deki renkler ve renk ifade eden kelimelerin tahlili*. Yüksek lisans tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.

- Çiçek, S. (2019). *Sıirt Arap diyalektinde kullanılan atasözü ve deyimler üzerine bir çalışma*. Yüksek lisans tezi, Şırnak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şırnak.
- Çimen, E. (2021). *Son dönem osmanlı türkçesi sözlüklerinde renk adlarına dayalı söz varlığı*. Yüksek lisans tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çotuksöken, Y. (1992). *Deyimlerimiz*. İstanbul: Özgül.
- Dama, H. (1989). *Almanca'da ve Türkçe'de renk sıfatları*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Dâvûd, M. M. (2003). *Mu'cemu't-ta'bîri'l-istilâhî fî'l- arabîyyeti'l-mu'âsira*. Kahire. Dâr Ğarîb.
- Dâvûd, M. M., vd. (2014). *El-mu'cem'ul-mevsû'i li't-ta'bîri'l-istilâhî fî'l- arabîyye*. Kahire. Dâr Ğarîb.
- Demir, C. (2021). *Anadolu sahası Türk masallarında renk sembolizmi*. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Demir, E. (2022). *Türkçe ve Almancada renk ve sayı deyimlerinin karşılaştırmalı çözümlemesi*. Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Demirhan, M. E. (2010). *Türkmen dilinde bir renk adlandırma çalışması*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğru, E. (2004). *Modern Arapçadaki deyimlerin dilbilimsel açıdan incelenmesi ve yabancı dil öğretimindeki yeri*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğru, E. (2021). *Dilin derin devleti deyimler*. İstanbul: Akdem.
- Doğru, E., İşler, E. (2013). Kur'an deyimlerinin semantik analizi. *Eskiye*. 27, 79-102. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/474586> adresinden erişilmiştir.
- Ebu'l- 'Azîm, 'A. Ğ. (2013). *Mu'cemu'l-ġanî ez-zâhir*. Beyrut: Muessetu'l- Ğaniyyî Li'n-Neşr.
- Ekici, M. (2016). Türk kültüründe "al" renk. *Türk dünyası inceleme dergisi*. 16(2), 103-107. <https://dergipark.org.tr/tr/>

download/article-file/633581#:~:text = T%C3%BCrk%20k%C3%BCl%C3%BCr%C3%BCndeki%20en%20eski%20renklerden,k%C3%B6t%C3%BC%20varl%C4%B1klar%C4%B1n%20ad%C4%B1%20olarak%20kullan%C4%B1m%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r adresinden erişilmiştir.

- Eminoğlu, H. (2014). *Türkçede Renkler Sözlüğü*. Ankara: Gazi.
- Eray, A. (2018). *Diriliş Ertuğrul dizisinin Arapça altyazı çevirilerinde deyimsel aktarım*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Ertürk, Z., Şaban, İ. (2021). Günümüz Türkiye'sinde Arapça ve karşıtsal çözümleme. *Doğu Araştırmaları*. 24(2), 10-30. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/doguedebiyati/issue/67820/1026211> adresinden erişilmiştir.
- Fâyid, V. K. (2007). *Mû'cemu't-te'âbîri'l-istilâhiyye fi'l- 'arabiyyeti'l-mu'âsira*. Kahire: Câmi'atu'l-Kâhira.
- Finlay, V. (2003). *Color: a natural history of the palette*. New York: Random House.
- Goethe J. W. V. (2020). *Renk öğretisi*. (İlknur Aka Çev.). İstanbul: Kırmızı.
- Gömeç, S. (2009). Dede korkut kitabında geçen tartışmalı bazı yer adları üzerine. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 29, 210-217. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1150253> adresinden erişilmiştir.
- Göncüoğlu, S. F. (2014). İstanbul'un tepesi; bir meydan'ın hikâyesi "Taksim". *Yeni Fikir Dergisi*. 6(13), 23-31. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yenifikirjournal/issue/61746/923095> adresinden erişilmiştir.
- Gönen, S. (2005). Efsanelerde kara renginin görünümü. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 17, 225-236. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/258083#:~:text = Efsanelere%20yans%C4%B1yan%20kara%20olumlu%20anlam%C4%B1yla,olduklar%C4%B1na%20i%20D%20nan%C4%B1lan%20%C5%9Fah%C4%B1slar%20bulunmaktad%C4%B1r> adresinden erişilmiştir.

- Guirad, P. (1980). *Les Locutions Françaises*. Paris: PUF.
- Gülcü, İ. (2018). *Hatay Altınözü Bölgesinde konuşulan Arapça diyalektği: Atasözleri, deyimleri ve bunların Fasih Arapçayla karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Gümüştam, G. (2012). Deyim bilimi ışığında deyim kavramı. *The Journal Of Academic Social Science Studies*. 5(7), 357-364. https://www.researchgate.net/publication/289534614_Deyim_Bilimi_Isiginda_Deyim_Kavrami adresinden erişilmiştir.
- Gümüşkaya, P. (2015). *Tarihi Türk lehçelerinde renk adları*. Yüksek lisans tezi, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Günday, H., Şahin, Ş. (2001). *Arapça dilbilgisi sarf bilgisi*. İstanbul: Alfa.
- Hafıl, İ. M. (2006). Elfâzu'l-elvân ve delâlâtuha 'inde'l- 'arab. *El-'Ulûmu'l-İnsâniyyeti Ve'l-İctimâ'iyyeti*. 33(3). <https://cuq.in/cvde> adresinden erişilmiştir.
- Haller, K. (2019). *The little book of colour*. United Kingdom: Penguin Life.
- Hasan, A., vd. (2011). How colours are semantically construed in the Arabic and English culture: a comparative study. *English Language Teaching*. 4(3), 206-213. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1080712.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Hastürkoğlu, G. (2017). *İngilizce ve Türkçe deyimlerde temel renk terimlerinin karşılaştırılması üzerine bilişsel bir çalışma*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hengirmen, M. (1995). *Türkçe dilbilgisi*. Ankara: Engin.
- Itten, J. (1974). *The art of color the subjective experience and objective rationale of color*. (E. Van Haagen, Çev.). United States Of America: John Wiley & Sons.

- İşler, E., Özay, İ. (2015). Türkçe Arapça kapsamlı sözlük. Ankara: Fecr
- Kırık, A. M. (2013). Sinemada renk ögesinin kullanımı: Renk ve anlatım ilişkisi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*. 2(6), 71-83. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/59561> adresinden erişilmiştir.
- Kıroğlu, H. S. (2020). Arapçanın söz varlığında renk. *Eskiyeni*. 41, 757-774. <https://doi.org/10.37697/eskiyeni.764352>
- Kubbealtı Lügati. (15 Mayıs 2023 tarihinde <http://lugatim.com/> adresinden erişilmiştir).
- Kuyumcu, E. (2020). Renk kavramının Türkçedeki ifade özellikleri. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*. 7(1), 513-538. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atdd/issue/53301/724854> adresinden erişilmiştir.
- Küçük, S. (2010). Türkiye Türkçesinde renk adları ve özellikleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3(10), 420-427. <https://cuq.in/D5Pg> adresinden erişilmiştir.
- Küçük, S. (2013). Türkçenin renklere dayalı söz varlığı. *Yeni Türkiye*. 9(15), 791-803. <https://cuq.in/G16s> adresinden erişilmiştir.
- Meskhidze, M. (2006). *Türkiye ve Kırgız Türkçelerinde renk isimleri içeren deyimler*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Erzurum.
- Meydan Larousse. (1992). Cilt 16, İstanbul: Sabah Gazetesi.
- Mustafâ, İ., vd. (1986). *El-Mu'cemu'l-vasîf*. İstanbul: Çağrı.
- Nişanyan Sözlük. (26 Mayıs 2023 tarihinde <https://www.nisanyansozluk.com/> adresinden erişilmiştir).
- Nûra, A.T., Emel, Ş., Abîr, H. (2022). *Delâletu'l-levân fî rivâyeti hamâmi'd-dâr li Suûd es-Sen 'ûsî*. Yüksek lisans tezi, Şehîd Hama El-Hudar El-Vâdî Üniversitesi Edebiyat ve Diller Enstitüsü, El Oued.
- Özcan, B.A. (2019). *Ruşça ve Türkçe deyimlerdeki renk kavramının karşılaştırmalı analizi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Özcan, D. (2014). Uygur halk destanlarında bir simge olarak renkler: karalık, aklık. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*. 4, 89-97. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uygur/issue/30036/324333> adresinden erişilmiştir.
- Özcan, M. (2013). *Kur'an-ı Kerim'deki bazı deyimlerin çeviri stratejileri açısından değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özcan, M., Dağbaşı, G. (2022). Kültür ve Turizm Bakanlığı TEDA Projesi kapsamında Türkçeden Arapçaya yapılan edebi çevirilere dair bir inceleme, *Istanbul Journal of Arabic Studies (ISTANBULJAS)*. 5(1) 69- 78. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2092993> adresinden erişilmiştir.
- Palabıyık, M.H. (2022). *Cahiliye döneminde gündelik hayat*. Ankara: Fecr.
- Pastoureau, M. (2017). *Red the history of a color*. (J. Gladding, Çev.). New Jersey: Princeton University.
- Rayman, H. (2014). Nevruz ve Türk kültüründe renkler. *Millî Folklor*. 53, 10-15. <https://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=53&Sayfa=7> adresinden erişilmiştir.
- Sağocak, D.M. (2005). Ergonomik tasarımda renk. *Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*. 6(1), 77-83. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/213706> adresinden erişilmiştir.
- Soygüder, Ş. (2013). Bir dil olarak “sarı” rengin anlamı ve “sarı basın” neden “sarı”? *E-Journal of New World Sciences Academy*. 8(2), 184-206. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsahuman/issue/19923/213215> adresinden erişilmiştir.
- Suçın, M. H. (2007). *Öteki dilde var olmak*. İstanbul: Multilingual.
- Şahin, S. (2002). *Tevfik Fikret'in şiirlerinde renk belirten kelimelerin kullanılması üzerinde inceleme değerlendirme*. Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şayır, M. & Hengil, Ö. (2022). Nizâr Kabbânî'nin şiirlerinde sıra dışı kadın temaları. *Akdeniz Havzası ve Afrika Medeniyetleri*

- Dergisi*, 4(2),140-150. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2765727> adresinden erişilmiştir.
- Taberânî, E. (1985). *El-mu'cemu'l-evsât*. Beyrut: el-Mektebu'l-İslâmî.
- Tanrıkut, T. (2014). *Türkiye Türkçesinde renk adları (Yapı – köken)*. Yüksek lisans tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara.
- TDV İslam Ansiklopedisi. (2007). Renk. (Soner Gündüzöz). 34. 571-572.
- Topçu, N. (2001). Fransızca ve Türkçe renk isimleri içeren deyimlerin karşılaştırmalı incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 20, 131-140. <https://efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/997-published.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Türkoğlu, S. (2001). *Baudelaire'nin Kötülük Çiçekleri adlı yapıtında ritm müzikalite ve renk*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uğurlu, A.S. (2015). Türk çocuk edebiyatında yeni bir isim: Renan Özdemir'in çocuk romanlarındaki iletiler. *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 18(29), 299-308. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/235988> adresinden erişilmiştir.
- Ulukan, A. (2012). *Dede Korkut hikayeleri ve Grimm masallarında kültür ve inançlara yerleşmiş renk ve sayı imgelemi*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Ünalın, H. (2009). *Cenab Şehabeddin'in şiirlerinde “aşk” olgusunun yansımaları-aşk'ın “renk”, “ses”, “ışık”, ve “zaman” olarak görünüşleri*-. Yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Yakovleva, S., Kazantseva I.V., Shestakova O.B. (2016). Idioms containing the component black / schwarz in the English and German languages: comparative analysis. *Russian*

Linguistic Bulletin. 2(6), 68-69. <https://cuq.in/jz9o> adresinden erişilmiştir.

Yıldırım, E. (2022). *Türk kültüründe renkler*. İstanbul: Ötüken.

Yiğit, M. (2015). *Arapçada deyimler ve Kur'ân-ı Kerim'de kullanımı*. Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Zencirkıran, A., Berkli, Y. (2022). Erzurum'da anıt eserlere yansıyan Türk kadını imgesi. *EKEV Akademi Dergisi*. 26(89), 1-24. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2553194> adresinden erişilmiştir.